









Bianchi



F.D.  
/m



# SACRAE ROTAE ROMANAE DECISIONVM RECENTIORVM

Maximè ab Anno MDCXXVI. vsq. ad Annum MDCXXX.

PARS QVINTA TOMVS PRIMVS  
A PAVLO RVBEO I. C. ROMANO

Selectarum, & nusquam aliàs impressarum,

Et in hac POSTREMA editione Romana, denuò ad singulas ferè Decisiones  
adiectæ fuerunt illæ, quæ in eadem causa prodierunt.

Necnon in TOMO separato, nondum antehac publici iuris factò habentur unà cum  
multis notabilibus, omnes illæ non impressæ, quæ citantur in Decisionibus  
huius Tomi in eisdem causis, factæ.

Cum Argumentis, Summarijs, & Indicibus Locupletissimis.



ROMÆ, Ex Typographia Reu. Cam. Apost. MDCXLII.

*Superiorum auctoritate, & Privilegijs,*



RECESSIONVM  
DECISIONVM  
SACRAE ROTAE ROMANAE

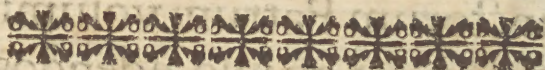
Bartholomaeus de Anna MDCXXVI. vlt. ad Anna MDCXX.

PAVLO RABEO I C ROMANO



C A T H A L O G V S  
R R . P P . D D . S . R O T A E R O M A N A E  
A V D I T O R V M .

Prout de præsenti scilicet Anno 1642. feliciter  
in Rota præsident.



REVERENDISS. P. D. MERLINVS ROTAE DECANVS FOROLIVIEN. ET CIVIS  
FERRARIENSIS.

R. P. D. AMATVS DVNOZEVTVS GALLVS.

R. P. D. FRANCISCVS MARIA GHISILERIVS BONONIENSIS.

REVERENDISS. P. D. IOANNES IACOBVS PANZIROLVS ROMANVS PATRIAR.  
CHA CONSTANTINOPOLITANVS.

R. P. D. PETRVS CARRILLVS HISPANVS.

R. P. D. FRANCISCVS ROIAS HISPANVS.

R. P. D. CHRISTOPHORVS PEVTINGERIVS GERMANVS.

R. P. D. COELIVS BICHIVS SENENSIS.

R. P. D. CAROLVS CERRVS ROMANVS.

R. P. D. GEORGIVS CORNELIVS VENETVS.

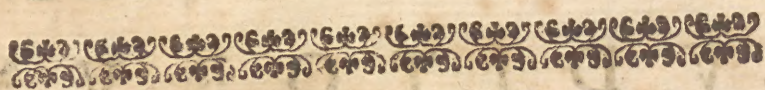
R. P. D. HIERONYMVS MELTIVS MEDIOLANENSIS.

R. P. D.





# PRIVILEGII SVMMMA PRO IMPRESSORE Camerali. & Vaticano.



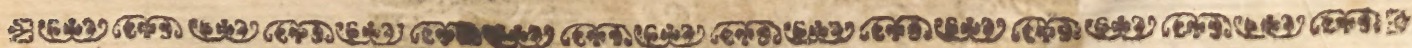
LEMENS Papa VIII. Diplomate fanxit, ne quis citra voluntatem Dominici Basæ, olim in Typographia Vaticana Impressoris, sacram Bibliam Concilia Generalia, Epistolas decretales, libros ad Ecclesiasticum munus pertinentes, ac etiam Sanctorum Patrum volumina, libros etiam cuiuscunque generis, vel nouiter ab ipso edendos, vel nouis additionibus auctos, per decennium ab editione cuiusque voluminis imprimat, vel impressa venalia habeat. Quod Priuilegium Paulus Papa V. peculiari Chirographo in fauorem Hieremiæ Guelphi I.V.D. ac Impressoris Cameralis transtulit, indulisitque. Id idem Gregorius Papa XV. Literis expeditis, ratum, firmumque haberi voluit. Violatores excommunicationis latæ sententiæ pœna puniuntur. Quod si in Terris S.R.E. subiectis id contigerit, confiscatione etiam librorum, ac quingentorum ducatorum auri solutione mulctabuntur, vt latius patet in literis ipsius Gregorij Papæ, datis Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem sub anulo Piscatoris die 12. Octobris 1621. Pontificatus sui anno primo. Quæ omnia Sanctiss. D. N. Urbanus Papa VIII. in fauorem Andreæ Brugiotti Typographi Cameralis, & Vaticani translata, & indulta haberi iussit, datis Literis apud Sanctum Petrum sub anulo Piscatoris die 23. Martij 1628. Pontificatus sui anno quinto.

*Signat. M. A. Maraldus.*

---

Iterum imprimatur, si videbitur Reuerendiss. P. Mag. Sac. Pal. Apostolici.

*Io. B. Episc. Camerinen. Vicesg.*



*Iterum imprimatur.*

Fr. Hyacinthus Lupus Mag. & Socius Reuerendiss. P. Fr. Gregorij Donati Sac. Pal. Apost. Mag. Ordinis Prædicatorum.



# I N D E X C A V S A R V M

IN QVIBVS FACTÆ SVNT DECISIONES

## S A C R A Æ R O T A Æ R O M A N A Æ

IN PRÆSENTI VOLVGINE POSITÆ

Alphabetica serie dispositus.

### A

*Abulen.* Decimarum. Veneris 17. Decembris 1627. Coccino decif. 124.

*Alerien.* Pensionis. Veneris 20. Martij 1626. Coccino decif. 7.

*Alexandrina* Archipresbyteratu. Lunæ 28. Iunij 1627. Merlino decif. 97.

*Alexandrina* Archipresbyteratus Mercur. 24. Nouemb. 1627. Merlino. decif. 108.

*Alexandrina* Funeralium. Lunæ 1. Iulij 1630. Merlino. decif. 402.

*Alexandrina* Funeralium. Veneris 29. nouemb. 1630. Merlino. decif. 410.

*Ampurien.* Domorum. Veneris 15. Ianuarij 1627. Card. Vbaldo decif. 29.

*Anagnina* Beneficii. Lunæ 15. Martij 1627. Card. Virili decif. 48.

*Anconitana* Censuum. Veneris 22. Iunij 1629. Durano. decif. 310.

*Anconitana* Censuum. Mercurij 20. Februarij 1630. Durano. decif. 351.

*Anconitana* Florum. Veneris 14. Iunij 1630. Card. Verospio. decif. 389.

*Anconitana* Legitimæ. Lunæ 28. Ianuarij 1630. Donozetto. decif. 342.

*Anconitana* Prædij. Lunæ 29. Nouemb. 1630. Card. Verospio decif. 411.

*Aprutina*, seu nullius iurisdictionis. Lunæ 15. Nouemb. 1627. Virili decif. 105.

*Ariminen.* Gabellæ. Lunæ 19. Aprilis 1627. Card. Virili. decif. 52.

*Ariminen.* Hæreditatis. Lunæ 4. Martij 1630. Dunozerro decif. 356.

*Ariminen.* Hæreditatis. Vener. 10. Maij 1630. Dunozerro decif. 372.

*Ariminen.* Legitimæ de Scarponibus. Mercur. 5. Maij 1627. Durano. decif. 62.

*Ariminen.* Spolii. Veneris 9. Februarii 1629. Merlino. decif. 248.

*Affisen.* Bonorum. Mercuri. 2. Iunii 1627. Card. Virili decif. 79.

*Affisen.* Bonorum. Veneris 3. Decemb. 1627. Card. Virili decif. 117.

*Affisen.* Emphyteusis Mercurii 27. Iunii 1629. Merlino decif. 314.

*Auenionen.* Fideicommissi. Lunæ 29. Nouemb. 1627. Card. Vbaldo. decif. 112.

*Auximana* Fideicommissi. Lunæ 4. Mart. 1630. Merlino. decif. 355.

*Auximana* Florum. Lunæ 10. Ianuarii 1628. Pirouano. decif. 127.

### B

*Barbastren.* Canonatus. Veneris 26. Iunii 1626. Durano. decif. 22.

*Barchinonen.* Beneficii. Veneris 26. Nouembr 1627. Durano decif. 110.

*Bergomen.* Capellanæ. Veneris 18. Mali 1629. Pirouano. decif. 290.

*Bergomen.* Pensionis de Trescurio. Veneris 13. Nouemb. 1626. Durano. decif. 23.

*Bononien.* Dotis. Mercurii 5. Maii 1627. Merlino. decif. 59.

*Bononien.* Exemptionis. Vener. 21. Maii 1627. Card. Vbaldo. decif. 70.

*Bononien.* Exemptionis. Lunæ 15. Maii 1628. Card. Vbaldo. decif. 171.

*Bononien.* Fideicommissi de Desideriis. Vener. 20. Martii 1626. Merlino. decif. 6.

*Bononien.* Fideicommissi de Desideriis. Vener. 26. Iunii 1626. Merlino. decif. 21.

*Bononien.* Fideicommissi de Desideriis. Vener. 5. Martii 1627. Merlino. decif. 42.

*Bononien.* Fideicommissi de Desideriis. Lunæ 14. Iunii 1627. Merlino. decif. 87.

*Bononien.* Fideicommissi de Desideriis. Lunæ 3. Decemb. 1627. Merlino. decif. 118.

*Bononien.* Fideicommissi de Desideriis. Vener. 24. Martii 1628. Merlino. decif. 160.

*Bononien.* Fideicommissi de Desideriis. Mercurii 20. Decemb. 1628. Merlino. decif. 226.

*Bononien.* Fideicommissi de Desideriis. Mercurii. 14. Martii 1629. Merlino. decif. 258.

*Bononien.* Fideicommissi de Desideriis. Lunæ 7. Maii 1629. Merlino. decif. 279.

*Bononien.* Fideicommissi de Desideriis. Lunæ 14. Maii 1629. Merlino. decif. 286.

*Bononien.* Fideicommissi de Desideriis. Lunæ 25. Iunii 1629. Merlino decif. 313.

*Bononien.* Fideicommissi de Desideriis. Lunæ 19. Nouemb. 1629. Merlino. decif. 320.

*Bononien.* Fideicommissi de Maluetiis. Vener. 31. Martii 1628. Card. Virili. decif. 164.

*Bononien.* Fideicommissi de Manzolis. Veneris 16. Aprilis 1627. Coccino. decif. 51.



# Index Causarum per Dioceses.

*Bononien.* Fideicommissi de Manzolis. Vener. 15. Martij 1630. Coccino. decif. 360.  
*Bononien.* Fideicommissi de Volta. Lunæ 8. Martij 1627. Merlino. decif. 44.  
*Bononien.* Legati de Marefcottis. Veneris 15. Ianuarij 1627. Merlino. decif. 28.  
*Bononien.* Legati de Marefcottis. Lunæ 26. Aprilis 1627. Merlino. decif. 58.  
*Bononien.* Legati de Marefcottis. Lunæ 14. Iunii 1627. Merlino. decif. 88.  
*Bononien.* Legati de Marefcottis. Lunæ 30. Aprilis 1629. Dunozetto. decif. 272.  
*Bononien.* Retractus. Veneris 21. Maii 1627. Durano. decif. 73.  
*Bononien.* Successionis. Veneris 19. Nouemb. 1627. Durano. decif. 197.  
*Bononien.* Successionis. Veneris 24. Maii 1628. Durano decif. 178.  
*Bononien.* Tertiæ. Lunæ 31. Ianuar. 1628. Durano. decif. 138.  
*Bracharen.* Archidiaconatus. Lunæ 7. Februarii 1628. Coccino. decif. 142.  
*Bracharen.* Thesaurariæ. Vener. 22. Iunii 1629. Pirouano. decif. 311.  
*Brixien.* Archipresbyteratus. Vener. 30. Ianuarii 1626. Remboldo. decif. 2.  
*Burgi Sancti Sepulchri* beneficii. Lunæ 25. Maii 1626. Merlino. decif. 15.  
*Burgi Sancti Sepulchri* beneficii. Lunæ 24. Ianuarii 1628. Merlino. decif. 132.

## C

*Casaraugustana* Canonicatus. Lunæ 10. Iunii 1630. Durano. decif. 385.  
*Casaraugustana* Canonicatus. Lunæ 1. Iulii 1630 Durano. decif. 400.  
*Casaraugustana* Cathedralitatis. Veneris 1. Martii 1630. Coccino. decif. 353.  
*Casaraugustana* Lectoriæ Lunæ 21. Februarii 1628. Coccino. decif. 150.  
*Casaraugustana* Lectoriæ. Veneris 9. Februar. 1629. Coccino. decif. 249.  
*Casaraugustana* Præminentiarum. Lunæ 26. Aprilis 1627. Coccino. decif. 57.  
*Casaraugustana* Præminentiarum. Lunæ 29. Nonemb. 1627. Coccino. decif. 111.  
*Casaraugustana* Præminentiarum. Lunæ 6. Nouemb. 1628 Coccino. decif. 208.  
*Casaraugustana* Præminentiarum. Vener. 19. Ianuarii 1629. Coccino. decif. 235.  
*Casaraugustana* Synodi. Veneris 13. Februarii 1626. Coccino. decif. 3.  
*Casenaten.* Bonorum. Lunæ 11. Ianuarii 1627. Merlino. decif. 27.  
*Casenaten.* Fideicommissi. Lunæ 24. Ianuarii 1628. Durano. decif. 135.  
*Casenaten.* Pecuniaria. Lunæ 28. Iunii 1627.

*Manzanedo.* decif. 95.  
*Casalen.* Beneficiorum. Veneris 10. Decembris 1627. Merlino. decif. 119  
*Ciuitatis Castelli* beneficij. Veneris 24. Martij 1628. Card. Virili decif. 161  
*Ciuitatis Castelli* beneficij. Veneris 16. Iunii 1628. Card. Virili. decif. 189.  
*Ciuitatis Castelli* supplementi legitimæ. Mercurij 23. Ianuarii 1630. Pirouano. dec. 340  
*Ciuitatis Castelli* supplementi legitimæ. Veneris 17. Maii 1630 Pirouano. dec. 376  
*Clusina Grani.* Lunæ 3. Decembris 1629. Coccino. decif. 323  
*Colonien.* Canonicatus Sanctæ Vrsulæ. Mercurii 27. Ianuarii 1627. Card. Vbaldo. dec. 34  
*Colonien.* Canonicatus S. Vrsulæ. Veneris 14. Maii 1627. Card. Vbaldo. decif. 66  
*Colonien.* Monasterii. Lunæ 21. Iunii 1627. Card. Vbaldo. decif. 91  
*Colonien.* Monasterii. Veneris 3. Decemb. 1627. Card. Vbaldo. decif. 115  
*Colonien.* Monasterii. Mercurii 21. Iunii 1628. Card. Vbaldo. decif. 193  
*Colonien.* Monasterii. Lunæ 12. Februarii 1629. Card. Vbaldo. decif. 250  
*Colonien.* Monasterii. Lunæ 7. Maii 1629. Card. Vbaldo. decif. 276  
*Colonien.* Præcedentiæ. Mercurii 9. Iunii 1627. Card. Vbaldo. decif. 85  
*Corduben.* Decimarum. Mercurii 24. Ianuarii 1629. Pirouano. decif. 240  
*Corduben.* Decimarum. Mercurii 4. Aprilis 1629. Pirouano. decif. 268  
*Corduben.* Dimidiæ portionis. Veneris 11. Februarii 1628. Durano. decif. 148  
*Corduben.* Dimidiæ portionis. Mercurii 28. Iunii 1628. Merlino. decif. 202  
*Corduben.* Dimidiæ portionis. Lunæ 1. Iulii 1630 Merlino. decif. 404  
*Corduben.* Redecimarum. Mercurii 28. Iunii 1628. Card. Vbaldo. decif. 203  
*Cracouiien.* Iuris legendi. Veneris 21. Maii 1627 Coccino Decif. 71  
*Cracouiien.* Iuris legendi. Veneris 30. Martii 1629. Card. Vbaldo. decif. 265  
*Cracouiien.* Iuris legendi. Lunæ 3. Decemb. 1626. Ghisilerio decif. 325  
*Cracouiien.* Parochialis de Coniusza. Mercurii 9. Iunii 1627. Manzanedo. decif. 83  
*Cracouten.* Parochialis de Coniusza. Lunæ 22. Maii 1628. Merlino. decif. 174  
*Cremonen.* Canonicatus. Mercurii 16. Ianuarii 1630. Durano. decif. 335  
*Cusentina* Abbatæ. Lunæ 20. Decembr. 1627. Card. Virili. decif. 126



# Index Causarum per Dioeceses.

## F

*Fanen.* Bonorum. Veneris 24. Nouemb. 1628.  
Dunozetto. decif. 215  
*Farsen.* prætensi saluiani. Lunæ 14. Iunii 1627.  
Coccino decif. 86.  
*Ferrarien.* Archipresbyteratus. Veneris 26. Iunii 1628. Coccino decif. 197  
*Ferrarien.* seu Comaclen. Bonorum de Nafcel-  
lis. Lunæ 7. Iunii 1627. Coccino. decif. 81.  
*Ferrarien.* Bonorum. Lunæ 29. Aprilis 1630.  
Durano. decif. 371  
*Ferrarien.* de Tassonis. Lunæ 18. Martii 1630.  
Pirouano. decif. 364  
*Ferrarien.* de Tassonis. Lunæ 17. Iunii 1630. Pi-  
rouano. decif. 391  
*Ferrarien.* Dotis. Mercurii 2. Iunii 1627. Man-  
zanedo. decif. 78.  
*Ferrarien.* Emphyteusis. Veneris 16. Nouemb.  
1629. Card. Virili. decif. 319  
*Ferrarien.* Fideicommissi. Veneris 15. Decemb.  
1628. Card. Virili. decif. 221  
*Ferrarien.* Pecuniaria. Mercurii 31. Ianuarii  
1629. Motmanno. decif. 246  
*Ferrarien.* Pensionis. Veneris 15. Maii 1626.  
Remboldo. decif. 12  
*Ferrarien.* Pensionis. Lunæ 21. Martii 1627.  
Card. Virili. decif. 50  
*Firmana* Fideicommissi de Carradoris. Lunæ  
5. Martii 1629. Dunozetto. decif. 257.  
*Firmana*, seu Maceraten dotis. Mercurii 14.  
Martii 1629. Pirouano. decif. 259  
*Firmana*, seu Maceraten dotis. Lunæ 18. Iunii  
1629. Pirouano. decif. 305.  
*Firmana* Pensionis. Sabbati 23. Ianuarii 1627.  
Durano. decif. 30  
*Firmana* Pensionis. Lunæ 8. Martii 1627. Du-  
rano. decif. 46  
*Firmana* Prædii. Lunæ 7. Iunii 1627. Pirouano  
decif. 82.  
*Florentina* Canonicatus. Lunæ 14. Maii 1629.  
Verospio. decif. 289  
*Florentina* Canonicatus. Mercurii 16. Ianuarii  
1630. Verospio. decif. 336  
*Florentina* Canonicatus. Lunæ 3. Iunii 1630.  
Verospio. decif. 384  
*Florentina* de Guidaccis. Mercurii 5. Decemb.  
1629. Dunozetto. decif. 326  
*Florentina* Fideicommissi de cambiis. Veneris  
26. Februarii. 1627. Dunozetto. decif. 40  
*Florentina* Fideicommissi de cambiis. Mercur.  
9. Iunii 1627. Dunozetto. decif. 84  
*Florentina* Fideicommissi de cambiis. Lunæ 28  
Martii 1628. Dunozetto. decif. 158  
*Florentina* Fideicommissi de Guidaccis. Lunæ  
21. Iunii 1627. Dunozetto. decif. 90  
*Florentina* Fideicommissi de Guidaccis. Lunæ

21. Februarii 1628. Dunozetto. decif. 151  
*Florentina* Fideicommissi de Guidaccis. Mer-  
curii 21. Iunii 1628. Dunozetto. decif. 195  
*Florentina* Iurispatronatus de Ianfigliazzis.  
Lunæ 14. Maii 1629. Durano. decif. 285  
*Florentina* Iurispatronatus de Ianfigliazzis.  
Lunæ 17. Decemb. 1629. Durano. decif. 332  
*Florentina* Oratorii. Lunæ 18. Martii 1630  
Queipo. decif. 363  
*Florentina* Parochialis. Mercurii 22. Maii 1630  
Coccino. decif. 380.  
*Florentina* Subdecanatus. Lunæ 22. Maii 1628  
Durano. decif. 175  
*Florentina* Subdecanatus. Mercurii 20. Decem-  
bris 1628. Durano. decif. 228  
*Florentina* Subdecanatus. Lunæ 30. Aprilis  
1629. Durano. decif. 271  
*Forosempronien.* Emphyteusis. Mercurii 5. Maii  
1627. Card. Vbaldo. decif. 60

## G

*Gerunden.* Administrationis. Veneris 16. Febr.  
1629. Verospio. decif. 252  
*Gerunden.* Administrationis. Lunæ 13. Maii  
1630. Verospio. decif. 373  
*Gerunden.* Administrationis. Mercurii 11. De-  
cemb. 1630. Coccino. decif. 414  
*Gerunden.* Beneficii. Lunæ 21. Februarii 1628.  
Pirouano. decif. 152  
*Gerunden.* Beneficii. Veneris 16. Iunii 1628.  
Pirouano. decif. 190  
*Gerunden.* Beneficii. Lunæ 15. Aprilis 1630.  
Motmanno. decif. 366  
*Gerunden.* Canonicatus. Lunæ 11. Mart. 1630.  
Queipo. decif. 358  
*Gerunden.* Exemptionis. Veneris 11. Maii 1629  
Verospio. decif. 280  
*Gerunden.* Iurisdictionis. Veneris 11. Februarii  
1628. Durano. decif. 145  
*Gerunden.* Iurisdictionis. Lunæ 22. Aprilis 1630  
Durano. decif. 370  
*Gerunden.* Personatus, & piæ causæ. Vener. 17.  
Maii 1630. Verospio. decif. 179  
*Giennen.* Beneficii. Mercurii 21. Iunii 1628. Du-  
rano. decif. 196  
*Giennen.* Beneficii de Andux. Lunæ 20. No-  
uembris 1628. Durano. decif. 212

## I

*Ianuen.* Iuris honorifici. Ven. 17. Maii 1630.  
Pirouano. decif. 377  
*Ianuen.* Parochialis. Veneris 13. Martii 1626.  
Durano. decif. 5.  
*Ianuen.* Parochialis S. Andreæ. Lunæ 19. Apri-  
lis 1627. Durano. decif. 53  
*Ianuen.* Parochialis. Lunæ 3. Aprilis 1628. Du-  
rano. decif. 165



# Index Causarum per Dioeceses.

*Ianuen.* Parochialis Sancti Fidei. Mercurij 6.  
Iunii 1629. Durano. decif. 297  
*Illerden.* Canonatus. Veneris 14. Iunii 1630.  
Durano. decif. 387

## L

*Lauden.* Iurispatronatus. Veneris 28. Iunii 1630  
Pirouano. decif. 401  
*Leodien.* Castrorum. Mercurij 4. Iulij 1629.  
Motmanno. decif. 315  
*Leodien.* Collectarum. Veneris 7. Aprilis 1628.  
Coccino. decif. 166  
*Lisien.* Canonatus. Veneris 19. Februa. 1629.  
Dunozetto. decif. 255  
*Licien.* Canonatus. Lunæ 26. Martij 1629.  
Dunozetto. decif. 261  
*Lucana* Iurispatronatus. Mercurij 18. Iunii 1628  
Dunozetto. decif. 191  
*Lucana* Iurispatronatus. Mercurij 20. Decemb.  
1628. Dunozetto. decif. 225  
*Lucana* Iurispatronatus. Lunæ 7. Maij 1629.  
Dunozetto. decif. 277  
*Lucana* Successionis. Veneris 1. Februarij 1630.  
Dunozetto. decif. 346  
*Lucana* Successionis. Lunæ 21. Iunii 1630. Ghi.  
flierio. decif. 394  
*Lunen.* Sarzanen. Oblationum. Lunæ 8. Februa.  
rij 1627. Merlino. decif. 37

## M

*Maceraten.* Legitimæ. Veneris 14. Maij 1627.  
Card. Vbaldo. decif. 67.  
*Maceraten.* Legitimæ. Lunæ 27. Martij 1628.  
Card. Vbaldo. decif. 163  
*Maceraten.* Legitimæ. Veneris 22. Iunii 1629.  
Durano. decif. 309  
*Maceraten.* Legitimæ. Lunæ 18. Februarij 1630  
Durano. decif. 349  
*Mantuanæ* Pensionis. Veneris 4. Decem. 1626.  
Merlino. decif. 24  
*Mediolanen.* Pecuniaria. Veneris 19. Ianuarij  
1629. Motmanno. decif. 234  
*Mediolanen.* Pecuniaria. Lunæ 10. Iunii 1629.  
Motmanno. decif. 298  
*Mediolanen.* Pecuniaria. Lunæ 18. Iunii 1629.  
Motmanno. decif. 305  
*Mediolanen.* Pensionis. Lunæ 17. Iunii 1630  
Durano. decif. 392  
*Melfiten.* Legati pij. Mercurij 24. Ianua. 1629.  
Dunozetto. decif. 238  
*Meliten.* Admiratus. Lunæ 15. Ianuarij 1629.  
Coccino. decif. 231  
*Meliten.* Collectarum. Veneris 7. Maij 1627.  
Card. Vbaldo. decif. 63  
*Meliten.* Præminentiarum. Lunæ 13. Nouem.  
1628. Pirouano. decif. 209  
*Meliten.* Præminentiarum. Lunæ 3. Decembr.

1629. Pirouano. decif. 324  
*Meleuitana* Bonorum. Vener. 30. Maij 1627.  
Durano. decif. 65  
*Meleuitana* Expenfarum. Mercurij 20. Decem  
bris 1628. Ghislerio. decif. 227  
*Meleuitana* Indultorum. Lunæ 26. Iunii 1628.  
Card. Virili. decif. 198  
*Meleuitana* Pecuniaria. Mercur. 29. Maij 1630  
Durano. decif. 382  
*Meleuitana* Præminentiarum. Veneris 18.  
Maij 1629. Pirouano. decif. 291  
*Meleuitana* Prioratus. Nauarræ. Lunæ 8. Mar  
tij 1627. Card. Virili. decif. 43  
*Meleuitana* Prioratus Nauarræ. Veneris 18.  
Februarij 1628. Card. Virili. decif. 149  
*Meleuitana* Prioratus Nauarræ. Mercurij 14.  
Iunii 1628. Card. Virili. decif. 186  
*Messanen.* Archipresbyteratus. Veneris 11.  
Maij 1629. Card. Virili. decif. 281  
*Messanen.* Iurisdictionis. Lunæ 5. Iulij 1627.  
Merlino. decif. 99  
*Mesen.* Iuris corrigendi. Lunæ 19. Aprilis 1627  
Coccino. decif. 55  
*Meten.* Iuris corrigendi. Lunæ 31. Ianua. 1628  
Coccino. decif. 139  
*Meten.* Prioratus. Lunæ 17. Maij 1627. Merli  
no. decif. 68  
*Montis Falisci* Pensionis. Vener. 26. Maij 1627  
Card. Vbaldo. decif. 76  
*Montis Falisci* Pensionis. Lunæ 10. Iunii 1630.  
Pirouano. decif. 386  
*Motulen.* Iurispatronatus. Lunæ 18. Ianuarij  
1630. Motmanno. decif. 348

## N

*Narnien.* Bonorum. Veneris 1. Decembr. 1628.  
Pirouano. decif. 217  
*Narnien.* seu Romana fructuum dotis. Lunæ  
8. Februarij 1627. Card. Virili. decif. 38  
*Narnien.* Hæreditatis. Mercurij 24. Ianuarij  
1629. Durano. decif. 236  
*Narnien.* Legitimæ. Lunæ 5. Iunii 1628. Piro  
uano. decif. 181  
*Narnien.* Successionis. Lunæ 22. Maij 1628.  
Merlino. decif. 177  
*Narnien.* Successionis. Mercurij 7. Februarij  
1629. Merlin. decif. 247  
*Narnien.* Successionis. Lunæ 26. Nouembris  
1629. Merlino. decif. 321  
*Neapolitana* Beneficij. Lunæ 5. Iunii 1628. Card.  
Virili. decif. 182  
*Nicien.* Parochialis. Lunæ 13. Martij 1628.  
Durano. decif. 154  
*Nicien.* Parochialis. Veneris 23. Martij 1629  
Dunozetto. decif. 260  
*Nicien.* Parochialis. Veneris 1. Februar. 1630.  
Verospio. decif. 344



# Index Causarum per Diœceses.

- Nouarien.* Bonorum. Lunæ 26. Iunij 1628. Coccino. decis. 199
- Nouarien.* Decimarum. Veneris 7. Maij 1627. Pirouano. decis. 64
- Nouarien.* Decimarum. Veneris 17. Decembr. 1627. Pirouano. decis. 122
- Nouarien.* Decimarum. Veneris 12. Ianuarij 1629. Pirouano. decis. 230
- Nouarien.* Decimarum. Veneris 19. Februarij 1629. Pirouano. decis. 253
- Nouarien.* Decimarum. Mercurij 5. Decembris 1629. Pirouano. decis. 327
- Nouarien.* Decimarum. Lunæ 4. Martij 1630. Pirouano. decis. 357
- Nouarien.* Legitimæ. Veneris 3. Decemb. 1927. Pirouano. decis. 116
- Nouarien.* Legitimæ. Veneris 15. Decembris 1628. Ghislerio. decis. 223
- Nouarien.* Legitimæ. Mercurij 4. Aprilis 1629. Ghislerio. decis. 267
- Nouarien.* Legitimæ. Lunæ 18. Iunii 1629. Ghislerio. decis. 306
- Nucerina* Iurisdictionis. Lunæ 1. Martij 1627. Pirouano. decis. 41
- Nucerina* Paganorū nullitatis confirmationis Mercur. 28. Iunii 1628. Card. Virili. dec. 204.
- O**
- Oritana* Voti. Veneris 27. Martij 1626. Remboldo. decis. 8
- P**
- Panormitana* Cambiorum. Veneris 8. Ianuarii 1627. Card. Vbaldo. decis. 26.
- Parmen.* Status. Lunæ 8. Iunii 1626. Coccino. decis. 16
- Parmen.* Status. Lunæ 26. Iunii 1628. Coccino. decis. 201
- Parmen.* Status. Veneris 24. Martij 1628. Coccino. decis. 162
- Parmen.* Status. Veneris 30. Martij 1629. Coccino. decis. 264
- Parmen.* Status. Veneris 14. Decembris 1629. Coccino. decis. 330
- Parmen.* Transactionis. Lunæ 20. Decembris 1627. Durano. decis. 125
- Perusina* Dotis. Lunæ 7. Februarii 1628. Card. Virili. decis. 141
- Perusina* Fideicommissi de Baptistis. Vener. 5. Decemb. 1628. Pirouano. decis. 222
- Perusina* Fideicommissi de Cinciis. Veneris 8. Iunii 1628. Card. Virili. decis. 184
- Perusina* Fideicommissi de Cinciis. Veneris 19. Aprilis 1630. Dunozerro. decis. 368
- Perusina* Fideicommissi de Gratianis. Veneris 28. Iunii 1630. Coccino. decis. 399
- Perusina* Laudi. Lunæ 13. Martij 1628. Durano. decis. 155
- Perusina* Laudi. Veneris 11. Maii 1629. Durano. decis. 282
- Perusina* Laudi. Lunæ 22. Aprilis 1630. Coccino. decis. 369
- Perusina* Pecuniaria de Balleonibus. Veneris 22. Maii 1626. Durano. decis. 13
- Pisana* Distributionum. Lunæ 3. iulij 1628. Card. Virili. decis. 206
- Piscien.* Capellæ. Vener. 17. Decembris 1627. Merlino. decis. 123
- Piscien.* Capellæ. Lunæ 14. Februarii 1628. Merlino. decis. 148
- Piscien.* Capellaniæ. Mercurij 10. Maii 1628. Merlino. decis. 170
- Pistorien.* Archidiaconatus. Lunæ 15. Ianuarii 1629. Pirouano. decis. 232
- Pistorien.* Canonatus. Lunæ 28. Ianuarii 1630. Pirouano. decis. 341
- Placentina* Decimarum. Mercurij 10. Maii 1628. Coccino. decis. 169
- Placentina* Decimarum. Lunæ 28. Maii 1629. Durano. decis. 295
- Placentina* Decimarum. Veneris 11. Ianuarii 1630. Merlino. decis. 333
- Placentina* Decimarum. Lunæ 18. Februarii 1630. Durano. decis. 350
- Placentina* Decimarum. Lunæ 13. Maii 1630. Durano. decis. 375
- Placentina* Præposituræ. Lunæ 26. Aprilis 1627. Pirouano. decis. 56
- Pranestina* Censûs. Lunæ 4. Martij 1630. Coccino. decis. 354
- R**
- Rauennaten.* Emphyteusis. Lunæ 22. Maii 1628. Coccino. decis. 176
- Reatina* Iuris redimendi. Veneris 27. Maii 1628. Verospio. decis. 179
- Reatina* Iuris redimendi. Mercurij 28. Decembris 1628. Verospio. decis. 229
- Recanaten.* Pensionis. Lunæ 28. Februarii 1628. Coccino. decis. 153
- Regien.* Bonorum. Veneris 15. Martij 1630. Coccino. decis. 359
- Romana A
- Romana* Administrationis hæreditatis. Lunæ 29. Ianuarii 1629. Queipo. decis. 242
- Romana* Administrationis hæreditatis. Lunæ 4. Maii 1629. Queipo. decis. 273
- Romana* Affictus Casalîs. Lunæ 29. Nouembris 1627. Card. Vbaldo. decis. 113
- Romana* Affictus Casalîs. Veneris 28. Ianuarii 1628. eod. decis. 136
- Romana* Affictus. Mercurij 15. Decembris 1627. Merlino. decis. 121
- Romana* Alimentorum. Lunæ 21. Iunii 1627. Dura-



# Index Causarum per Diœceses.

- Durano. decif. 92*  
*Romana Assignationis bonorū : Mercurii 26. Iunii 1630. Durano. decif. 397*  
*Romana Assignationis domus. Lunę 6. Nouembris Verospio. decif. 207*  
*Romana B*  
*Romana Beneficiatus S. Petri. Lunę 30. Martii 1626. Pirouano. decif. 9*  
*Romana Beneficiatus S. Laurentii in Damaso. Lunę 7. Februarii 1628. Durano. decif. 144*  
*Romana C*  
*Romana Cambiorum . Veneris 4. Maii 1629. Motmanno. decif. 274*  
*Romana Cambiorum. Lunę 28. Martii 1629. Card. Virili. decif. 294*  
*Romana Casalıs Turris vergatę. Veneris 22. Iunii 1629. Pirouano. decif. 308*  
*Romana Censur. Lunę 7. Februarii 1628. Pirouano. decif. 143*  
*Romana Censur. Lunę 29. Nouembris 1627. Card. Virili. decif. 114*  
*Romana Censur. Veneris 17. Nouembris 1628. Card. Virili. decif. 211*  
*Romana Censuum. Lunę 7. Maii 1629. Ghislerio. decif. 278*  
*Romana Censur. Lunę 15. Nouembris 1627. Merlino. decif. 106*  
*Romana Censur. Lunę 13. Maii 1630. Merlino. decif. 374*  
*Romana Computorum . Mercurii 10. Aprilis 1630. Merlino. decif. 365*  
*Romana D*  
*Romana Damnorum , & interesse. Veneris 18. Maii 1629. Card. Virili. decif. 189*  
*Romana de Catalanis. Mercurii 27. Nouembr. 1630. Merlino. decif. 409*  
*Romana de Marefcottis . Lunę 7. Maii 1629. Durano. decif. 275*  
*Romana Domus ad S. Honuphrium. Lunę 15. Martii 1627. Durano. decif. 49*  
*Romana Domorum . Veneris 25. Iunii 1627. Card. Virili. decif. 94*  
*Romana Domus, & saluiani. Lunę 11. Decemb. 1628. Verospio. decif. 220*  
*Romana Domus . Veneris 30. Martii 1629. Card. Vbaldo. decif. 263*  
*Romana Domus . Veneris 19. Aprilis 1630. Durano. decif. 367*  
*Romana Domus. Mercurii 20. Nouemb. 1630. Ghislerio. decif. 408*  
*Romana Donationis de Capranica . Lunę 26. Iunii 1628. Durano. decif. 200*  
*Romana Donationis de Castellanis. Lunę 17. Iunii 1630. decif. 393*  
*Romana Donationis de Incasatis . Veneris 26. Iunii 1626. Merlino. decif. 20*  
*Romana Donationis de Incasatis. Lunę 12. Fe-*
- bruarii 1629. Merlino. decif. 251*  
*Romana Dotis. Veneris 14. Ianuarii 1628. Card. Virili. decif. 128*  
*Romana Dotis . Mercurij 24. Ianuarii 1629. Card. Virili. decif. 239*  
*Romana Dotis. Veneris 15. Martii 1630. Motmanno. decif. 361*  
*Romana Dotis, siue saluiani. Mercurij 10. Iunii 1626. Durano. decif. 17*  
*Romana Dotis, siue saluiani. Veneris 7. Aprilis 1628. Durano. decif. 167*  
*Romana Dotis, siue saluiani. Lunę 3. Iunii 1630. Queipo. decif. 383*  
*Romana Dotis, siue saluiani. Veneris 20. Decēbris 1630. Queipo. decif. 416*  
*Romana Dotis de Ximenez. Veneris 28. Iunii 1630. Motmanno. decif. 398*  
*Romana E*  
*Romana Emolumentorum , seu dismembra-*
- tionis officii . Lunę 5. Iulij 1627. Card. Virili. decif. 101*  
*Romana Executionis Laudi. Mercurii 13. Iunii 1629. Durano. decif. 300*  
*Romana F*  
*Romana Fideicommissi de Coronis . Ven. 26. Nouembr. 1627. Card. Virili. decif. 109*  
*Romana Fideicommissi de Guidis . Lunę 29. Maii 1628. Verospio. decif. 180*  
*Romana Fideicommissi de Sabellis. Lunę 10. Aprilis 1628. Card. Virili. decif. 168*  
*Romana Fideicommissi de Victorijs. Mercur. 10. Martij 1627. Merlino. decif. 47*  
*Romana Fideicommissi de Victorijs. Mercurij 2. Iunij 1627. Merlino. decif. 77*  
*Romana Fideicommissi de Victorijs. Veneris 14. Ianuarij 1628. Merlino. decif. 129*  
*Romana Fideicommissi de Vipera . Mercurij 24. Ianuarij 1629. Card. Virili. decif. 237*  
*Romana Fideicommissi. Veneris 18. Iunij 1627. Durano. decif. 89*  
*Romana H*  
*Romana Hæreditatis de Arigoniis . Lunę 28. Iunij 1627. Card. Virili. decif. 96*  
*Romana Hæreditatis de matthæis. Veneris 21. Maii 1627. Card. Virili. decif. 74*  
*Romana Hæreditatis de Riualdis. Veneris 14. Decemb. 1629. Merlino. decif. 329*  
*Romana I*  
*Romana Iurispatronatus. Vener. 15. Maii 1630. Merlino. decif. 362*  
*Romana L*  
*Romana Laudemij. Veneris 30. Martij 1629. Card. Vbaldo. decif. 262*  
*Romana Legati . Lunę 17. Decembris 1629. Pirouano. decif. 331*  
*Romana Literarum Cambij. Veneris 11. Ianuarij 1630. Motmanno. decif. 334*



# Index Causarum per Dioceses.

- Romana* Literarum cambij. Veneris 1. Februarij 1630. Motmanno. decif. 345
- Romana* Locorum montium. Lunæ 14. Maij 1629. Card. Virili. decif. 284
- Romana M*
- Romana* Mutui. Lunæ 5. Martij 1629. Durano. decif. 256
- Romana N*
- Romana* Nominationis puellarum. Veneris 19. Ianuarij 1628. Pirovano. decif. 131
- Romana* Nominationis puellarum. Veneris 24. Nouemb. 1628. Pirovano. decif. 213
- Romana* Nullitatis obligationis. Veneris 26. Ianuarii 1629. Durano. decif. 1
- Romana* Nullitatis obligationis. Veneris 11. Martij 1629. Verospio. decif. 283
- Romana* Nullitatis obligationis. Veneris 24. Martij 1628. Card. Vbaldo. decif. 159
- Romana O*
- Romana* Officij. Lunæ 31. Ianuarij 1628. Pirovano. decif. 140
- Romana* Officij. Lunæ 29. Ianuarij 1629. Pirovano. decif. 243
- Romana* Officij. Veneris 22. Iunij 1629. Motmanno. decif. 307
- Romana* Officij. Lunæ 29. Nouemb. 1629. Pirovano. decif. 322
- Romana* Officii. Veneris 1. Februarij 1630. Motmanno. decif. 343
- Romana P*
- Romana* Pecuniaria. Mercurij 5. Maij 1627. Dunogetto. decif. 261
- Romana* Pecuniaria. Mercurij 26. Maij 1627. Card. Virili. decif. 75
- Romana* Pecuniaria. Lunæ 7. Iunij 1627. Coccino. decif. 80
- Romana* Pecuniaria. Lunæ 8. Nouemb. 1627. Coccino. decif. 103.
- Romana*, seu Neapolitana Pecuniaria. Mercurij 15. Decembris 1627. Dunogetto. decif. 120.
- Romana* Pecuniaria. Veneris 14. Ianuarij 1628. Pirovano. decif. 310.
- Romana* Pecuniaria. Lunæ 13. Martij 1628. Merlino. decif. 156.
- Romana* Pecuniaria. Mercurij 4. Aprilis 1629. Pirovano. decif. 266.
- Romana* Pecuniaria. Lunæ 30. Aprilis 1629. Merlino. decif. 270.
- Romana* Pecuniaria. Veneris 26. Iunij 1630. Pirovano. decif. 395.
- Romana*, seu Carthaginen. Pensionis. Lunæ 24. Ianuarij 1628. Dunogetto. decif. 133.
- Romana* Pensionis. Mercurij 28. Iunij 1628. Durano. decif. 205.
- Romana* Pensionis. Mercurij 20. Decembris 1628. Durano. decif. 224.
- Romana* Petrariæ. Mercurij 13. Iunii 1629. Verospio. decif. 299.
- Romana*, seu Bononien. pretij Clericatus. Lunæ 19. Aprilis 1627. Merlino. decif. 54.
- Romana* pretij Grani. Lunæ 11. Decemb. 1628. Coccino. decif. 219.
- Romana* Præstationis cedulæ. Veneris 1. Decemb. 1628. Coccino. decif. 218.
- Romana R*
- Romana* Redditionis rationis. Mercurij. 10. Decembris 1626. Coccino. decif. 25.
- Romana* Redditionis rationis. Lunæ 25. Maij 1626. Coccino. decif. 14.
- Romana* Retractus. Lunæ 29. Ianuarij 1629. Merlino. decif. 244
- Romana* Retractus. Lunæ 18. Iunij 1629. Merlino. decif. 303.
- Romana* Retractus. Mercurij 23. Ianuar. 1630. Merlino. decif. 339.
- Romana* Retractus. Veneris 17. Maij 1630. Merlino. decif. 378
- Romana* Restitutionis dotis. Veneris 12. Nouembris 1627. Merlino. decif. 104.
- Romana* Restitutionis in integrum. Lunæ 17. Maij 1627. Card. Vbaldo. decif. 69.
- Romana S*
- Romana* Saluiani. Lunæ 17. Decembris 1629. Pirovano. decif. 328.
- Romana* Saluiani. Lunæ 18. Februarij 1630. Queipo. decif. 347.
- Romana* Saluiani. Lunæ 1. Iulij 1630. Queipo. decif. 403.
- Romana* Saluiani. Mercurij 20. Nouemb. 1630. Merlino. decif. 407.
- Romana* Scutorum 100. millium. Mercurij 27. Ianuarij 1627. Merlino. decif. 33.
- Romana* Scutor. 100. millium. Veneris 28. Ianuarij 1628. Card. Virili. decif. 137.
- Romana*. Scutor. 24. millium. Lunæ 18. Ianuarii 1630. Verospio. decif. 337.
- Romana* Scutor. 24. millium. Veneris 14. Iunij 1630. Verospio. decif. 390.
- Romana* Separationis thori. Veneris 1. Martij 1630. Merlino. decif. 352.
- Romana* Siluæ. Veneris 26. Februarii 1627. Durano. decif. 39.
- Romana* Silvæ Lunæ 15. Maij 1628. Verospio. decif. 172.
- Romana* Societatis fūdaci. Sabbati 23. Ianuar. 1627. Merlino. decif. 32.
- Romana*, seu Comen. societatis. Lunæ 5. Iulij 1627. Card. Vbaldo. decif. 98.
- Romana* Societatis officii. Lunæ 29. Iunii 1628. Pirovano. decif. 192.
- Romana* Societatis officii. Mercurij 31. Ianuarii 1629. Verospio. decif. 245
- Romana* Spolii de Cruciaris. Lunæ 24. Ianuarij



# Index Causarum per Dioceses.

*rii* 1628. Durano. decif. 134.  
*Romana* Spolii de Cruciariis. Veneris 19. Fe-  
 bruarii 1629. Durano. decif. 254.  
*Romana* Spolii de Cruciariis. Mercurii 23. Ia-  
 nuarii 1630. Durano. decif. 338.  
*Romana* Statutorum. Veneris 24. Nouembris  
 1628. Coccino. decif. 214.  
*Romana* Successionis. Veneris 19. Ianuar. 1629.  
 Durano. decif. 233.  
*Romana* Successionis. Veneris 14. Iunii 1630.  
 Merlino. decif. 388.  
*Romana* Successionis. Veneris 15. Nouembris  
 1630. Verospio. decif. 405.  
*Romana* V  
*Romana* Vineæ. Lunæ 4. Maij 1626. Merlino.  
 decif. 11  
*Romana* Vineæ. Veneris 21. Maii 1627. Mer-  
 lino. decif. 73.  
*Romana* Vineæ. Mercurii 14. Iunii 1628. Mer-  
 lino. decif. 188.  
*Romana* Vineæ. Lunæ 25. Iunii 1629. Merlino.  
 decif. 312.  
*Romana* Vfurarum. Mercurii 13. Iunii 1629.  
 Merlino. decif. 301.

## S

*Sabinen.* Alluuiionis. Lunæ 21. Maii 1629. Piro-  
 uano. decif. 292.  
*Sabinen.* Castr. Montis Rotundi. Lunæ 8. Ia-  
 nuarii 1627. Coccino. decif. 36.  
*Sabinen.* Castr. Montis Rotundi. Veneris 25  
 Iulij 1627. Coccino. decif. 93.  
*Sabinen.* Castr. Montis Rotundi. Lunæ 25. Ju-  
 lii 1627. Coccino. decif. 100  
*Sabinen.* Castr. Montis Rotundi. Veneris 3. Au-  
 gusti 1629. Coccino. decif. 316.  
*Senogallien.* Emphyteusis. Mercu. 6. Iunii 1629.  
 Coccino. decif. 296  
*Soanen.* Castrorum. Mercurii 14. Iunii 1628.  
 Card. Vbaldo. decif. 187.  
*Soanen.* Hæreditatis. Mercurii 14. Iunii 1628.  
 Card. Vbaldo. decif. 185.  
*Sorana* Beneficii. Lunæ 8. Martii 1627. Merli-  
 no. decif. 45.  
*Soanen.* Hæreditatis. Lunæ 16. Decemb. 1630.  
 Queipo. decif. 415.  
*Spoletana* Bonorum. Veneris 26. Ianuarii 1629  
 Coccino. decif. 241.  
*Spoletana* Fideicommissi. Lunæ 27. Nouemb.

1628. Card. Vbaldo. decif. 216.  
*Spoletana* Fideicommissi. Lunæ 30. Aprilis 1629.  
 Card. Vbaldo. decif. 269.  
*Spoletana* Fideicommissi. Mercurii 7. Mouem-  
 bris 1629. Ghislerio. decif. 317.  
*Squillacen.* Abbatæ. Mercurii 20. Nouembris  
 1630. Merlino. decif. 406.

## T

*Tolentina* Subdecanatus. Mercurii 27. Ianuarii  
 1627. Durano. decif. 35.  
*Toletana* Decimarum. Lunæ 2. Decemb. 1630.  
 Verospio. decif. 412.  
*Toletana* Habitus. Mercurio. Iunii 1626. Piro-  
 uano. decif. 18.  
*Toletana* Iurispatronatus. Veneris 11. Februar.  
 1628. Coccino. decif. 147.  
*Toletana* Iurispatronatus. Veneris 17. Nouem-  
 bris 1628. Coccino. decif. 210.  
*Trientina* Beneficii. Lunæ 28. Maii 1629.  
 Queipo. decif. 294.  
*Trientina* Beneficii. Lunæ 12. Nouemb. 1629.  
 Queipo. decif. 318.  
*Troiana* Pensionis. Lunæ 14. Maii 1629. Quei-  
 po. decif. 287.  
*Tullen.* Reformationis. Lunæ 18. Iunii 1629.  
 Dunogetto. decif. 301.  
*Turulen.* præsentæ erectionis beneficii. Lunæ  
 5. Iulij 1627. Durano. decif. 102.  
*Tusculana* Bonorum. Mercurii 17. Maii 1628.  
 Coccino. decif. 173.

## V

*Veronen.* Iurium Parochialium. Mercurii 29.  
 Iunii 1630. Verospio. decif. 396.  
*Viterblen.* Castrorum. Mercur. 11. Martii 1626.  
 Coccino. decif. 4.  
*Viterbien.* Castrorum. Veneris 19. Iunii 1626.  
 Coccino. decif. 19.  
*Viterbien.* Castrorum. Sabbati 23. Ianuar. 1627.  
 Coccino. decif. 31.  
*Viterbien.* Castrorum. Mercurii 21. Iunii 1628.  
 Coccino. decif. 194.  
*Vrbeuetana* Castr. Tigignani. Vene. 24. Apri-  
 lis 1626. Remboldo. decif. 10.  
*Vrbeuetana* Educationis. Lunæ 20. Martii  
 1628. Card. Vbaldo. decif. 157.  
*Vrbeuetana* Educationis. Lunæ 5. Iunii 1628.  
 Card. Vbaldo. decif. 183.



# INDEX ARGVMENTORVM DECISIONVM SACRE ROTAE ROMANAE QVÆ IN HOC TOMO CONTINENTVR VNA CVM INDICE CAVSARVM IVXTA TEMPORIS SERIEM DISPOSITVS.

**REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.**

Romana Nullitatis obligationis.

*Die Veneris 16. Ianuarij 1626.*

**ARGVMENTVM I.**

Minorum contractus celebrati sine solemnitatibus à Statut. Urb. lib. 1. c. 151. requisitis, sunt nulli, & quare dd. solemnitates fuerunt inuentæ, & quid si in supradictis contractibus interuenerit iuramentum, & an hoc casu minor remaneat naturaliter obligatus. Minor volens dicere contractum esse nullum, quid agere debeat, vide distinctionem.

**R. P. D. REMBOLDO.**

Brixien. Archipresbyteratus.

*Die Veneris 30. Ianuarij 1626.*

**ARGVMENTVM II.**

Enunciatiua tunc non attenditur quando agitur principaliter de enunciato. Confirmatio dat robur confirmato, quo ad ius, & non quo ad factum. Enunciatiua, quando reputetur erronea. Status ultimus in beneficialibus, quando attendatur.

**REVERENDISS. P. D. COCCINO.**

Cæsaraugustana Spolij.

*Die Veneris 13. Februarij 1626.*

**ARGVMENTVM III.**

Capitulum Ecclesiæ Cathedralis debet præcedere Capitulum Ecclesiæ Collegiatæ, cum illius caput sit Episcopus, & turpe est separare membra à suo capite.

**REVERENDISS. P. D. COCCINO.**

Viterbien. Castrorum.

*Die Mercurij 11. Martij 1626.*

**ARGVMENTVM IV.**

Hæredis scientia, an sit necessaria ad effectum præiudicij resultantis ex aditione hærederatis sine beneficio legis, & inuentarij, & plura circa hanc materiam.

**REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.**

Ianuen. Parochialis.

*Die Veneris 13. Martij 1626.*

**ARGVMENTVM V.**

Patroni, quando dicantur foueri bonum ius, ad effectum iuris eligendi, seu præsentandi.

**ARGVMENTVM VI.**

Omittitur quia est coram R. P. D. Merlino cuius decisiones pariter sunt omittæ, sed simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.

**REVERENDISS. P. D. COCCINO.**

Alerien. Pensionis.

*Die Veneris 20. Martij 1626.*

**ARGVMENTVM VII.**

Pensionis translatio, quando dicatur valida. Bigamia, licet exuat clericum omni privilegio clericali non tamen per eam deletur character clericatus. Dispensatio aliqua, quando fit, an sit facienda derogatio Concilij generalibus obstantibus. Gratia secunda, quando sustineatur, non facta mentione primæ.

**R. P. D. REMBOLDO.**

Oritana Voti.

*Die Veneris 27. Martij 1626.*

**ARGVMENTVM VIII.**

Manutentio in incorporalibus vt concedatur quid sufficiat probare. Canonici soli, licet sint de Capitulo; tamen alijs Presbyteri possunt etiam acquirere tale ius esse de Capitulo.

**REVERENDISS. P. D. PIROVANO.**

Romana Beneficiatus S. Petri.

*Die Luna 30. Martij 1626.*

**ARGVMENTVM IX.**

Reservatio beneficiorum, de quo in cap. præfati S. sanc de præben. in 6. vt intret, quid requiratur. Animi depositio circa curialitatem iam acceptam, deferendam, ex quibus probetur.

**R. P. D. REMBOLDO.**

Urbevetana Galtri Titigiani.

*Die Veneris 24. Aprilis 1626.*

**ARGVMENTVM X.**

Donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum, licet non sustineatur, tamen quando fuit reservatus vsus fructus dictorum bonorum valet, & ad hunc effectum quid sit necessarium.

**ARGVMENTVM XI.**

Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omittæ, sed simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.

**R. P. D. REMBOLDO.**

Ferrarien. Pensionis.

*Die Veneris 15. Maij 1626.*

**ARGVMENTVM XII.**

Tractatur, an translatio pensionis, de qua hic agitur, facta à clar. me. Cardinale Montalto in D. Principem Perettum, vigore indulti sibi concessi à fel. rec. Sixt. V. sit valida, instantibus deductis in decisione.

**REVBRENDISS. P. D. VRGELLEN.**

Perusina Pecuniaria de Balleonibus.

*Die Veneris 22. Maij 1626.*

**ARGVMENTVM XIII.**

Venditori debentur fructus pretij non soluti rei emptæ, ne scil. cet emptor cum eius iactura retineat rem, & pretium, & vtrum isti fructus possint à principio taxari.

**REVERENDISS. P. D. COCCINO.**

Romana redditionis rationis.

*Die Luna 25. Maij 1626.*

**ARGVMENTVM XIV.**

Alienatio bonorum pupilli, ad fauorem matris tutricis, pro restitutione eius dotis, donatione propter nuptias, & fructibus dotalib. vt valeat, quid sit necessarium. Fructus dotis soluto matrimonio, quando mulieri debeantur.

**ARGVMENTVM XV.**

Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omittæ, sed simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.

**REVERENDISS. P. D. COCCINO.**

Parmen. Status.

*Die Luna 8. Iunij 1626.*

**ARGVMENTVM XVI.**

Filij, ad hoc, vt probetur, quod sint in quasi possessione legitimæ, quid sufficiat.



# Index Argumentorum.

- REVERENDISS. P.D. VRGELLEN.**  
Romana Dotis, siue Saluiani.  
*Die Mercurij 10. Iunij 1626.*
- ARGVMENTVM XVII.**  
Mater, si donet filio aliqua bona, ad hoc vt decentius nutrire possit, cum prohibitione alienationis, nisi pro affectuatione, & restitutione dotis recipiendæ, si modo eueniat casus restitutionis dotis, vt detur immissio vxori in dictis bonis, quid sufficit, vt probet.
- REVERENDISS. P.D. PIROVANO.**  
Toletana Habitus.  
*Die Mercurij 10. Iunij 1626.*
- ARGVMENTVM XVIII.**  
Appellans, vel appellatus, si intendat prosequi ad vltiora, debet acta transportare, & hoc tam vigore Concilij Tridentini, quam iuris communis, & quando ab ista transportatione excusetur.
- REVERENDISS. P.D. COCCINO.**  
Viterbien. Castrorum.  
*Die Veneris 19. Iunij 1626.*
- ARGVMENTVM XIX.**  
Heres adeundo hereditatem sine beneficio legis, & inuentarij, grauatur quoad legata, & fideicommissa particularia ultra vires hæreditarias, & de suo proprio, & alia de quibus in summario.
- ARGVMENTVM XX.**  
Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omissæ, sed simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.
- ARGVMENTVM XXI.**  
Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omissæ, sed simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.
- REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.**  
Barbastren. Canonicatus.  
*Die Veneris 16. Iunij 1626.*
- ARGVMENTVM XXII.**  
Cantotes Capellæ Pontificæ, cum sint veri familiares Papæ, nam adest destinatio ad certum seruitium, necnon mens, & dens, ideo in eorum absentia fructus præbendarum, faciunt suos.
- REVERENDISS. P.D. VRGELLEN.**  
Bergomach. Pensionis de Trescurio.  
*Die Veneris 13. Nouemb. 1626.*
- ARGVMENTVM XXIII.**  
Papa, si ad fauorem alicuius reseruet super aliquo beneficio pensionem annuam exemptam à quibuscumque decimis, cum clausulis amplissimis, cui reservationi consensit Titularis cum iuramento, & obligatione Camerali, an si eueniat casus solutionis decimarum, ad quam etiam pensionarij teneantur vigore indulti, in quo cæteris, quod pariter pensionarij teneantur contribuere, quamuis pensiones essent sub quauis ampla forma exemptæ, & cum clausula, quorū tenores, &c. vtrum hoc casu pensionarij teneantur contribuere.
- ARGVMENTVM XXIV.**  
Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omissæ, sed simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.
- REVERENDISS. P.D. COCCINO.**  
Romana redditionis rationis.  
*Die Mercurij 10. Decemb. 1626.*
- ARGVMENTVM XXV.**  
Tutor, quando contrahit cum pupillo, an possit personam pupilli ad sui fauorem integrare. Tutor pupilli creditor, an, & quando possit propria auctoritate sibi soluere, & quando lectus.
- EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. VBALDO.**  
Panormitana Cambium.  
*Die Veneris 8. Ianuarij 1627.*
- ARGVMENTVM XXVI.**  
Plura hic deducuntur circa difficilem materiam cambiorum, interpretatio in dubio, quæ sit sumenda. Falsitatis & doli præsumptio tunc multo magis cessat, quando sumus in personis nobilibus.
- ARGVMENTVM XXVII.**  
Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omissæ, sed simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.
- ARGVMENTVM XXVIII.**  
Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omissæ, sed simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.
- EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. VBALDO.**  
Ampurien. Domorum.  
*Die Veneris 19. Ianuarij 1627.*
- ARGVMENTVM XXIX.**  
Possessori solet concedi manutentio, & ad hunc effectum, qualiter possessio probetur.
- REVERENDISS. P.D. VRGELLEN.**  
Firmiana Pensionis.  
*Die Sabbathi 23. Ianuarij 1627.*
- ARGVMENTVM XXX.**  
Literæ translationis pensionis habent paratam executionem, ita quod contra translatarium pensionis non solet rescribi, nisi cum clausula, sine retardatione reliqua in summario vide.
- REVERENDISS. P.D. COCCINO.**  
Viterbien. Castrorum.  
*Die Sabbathi 23. Ianuarij 1627.*
- ARGVMENTVM XXXI.**  
Iudicium vniuersale, quando pender, filere debet iudicium particulare, & quando hoc procedat. Et aliqua circa hæredem, qui adiuit hereditatem sine beneficio legis, & inuentarij.
- ARGVMENTVM XXXII.**  
Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omissæ, sed simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.
- ARGVMENTVM XXXIII.**  
Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omissæ, sed simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.
- EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. VBALDO.**  
*Die Mercurij 27. Ianuarij 1627.*
- ARGVMENTVM XXXIV.**  
Beneficij immissio vigore subrogationis gratiosæ datur, si apparet illud esse reueruatum, iustificato solummodo clericali, & possessione eius, in cuius locum fuit facta subrogatio.
- REVERENDISS. P.D. VRGELLEN.**  
Florentina Subdecanatus.  
*Die Mercurij 27. Ianuarij 1627.*
- ARGVMENTVM XXXV.**  
Iurispatronatus quasi possessio defuncti non transit in successorem, nec ex tali possessione potest concedi mandatū de manutendo, sed requiritur, quod interueniat actualis presentatio, quæ effectum sortita sit.
- REVERENDISS. P.D. COCCINO.**  
Sabinen. Castris Montis Rotundi.  
*Die Lune 8. Februarij 1627.*
- ARGVMENTVM XXXVI.**  
Licet Leges, & Constitutiones respiciant futura negotia, tamen aliud est, si hoc sit expressum. Constitutio generaliter loquens, quando comprehendat minores, & alia de quibus in summario.
- ARGVMENTVM XXXVII.**  
Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omissæ, sed simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.
- EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. VIRILI.**  
Narnien. seu Romana fructuum dotis.  
*Die Lune 8. Februarij 1627.*
- ARGVMENTVM XXXVIII.**  
Dotis fructus, an debeantur postquam solum est matrimonium. Arbitri, quando possint se extraiudicialiter informare.
- REVERENDISS. P.D. VRGELLEN.**  
Romana Silux.  
*Die Veneris 26. Februarij 1627.*
- ARGVMENTVM XXXIX.**  
Agitur de materia spolij. Et anemptio rei propriæ illud possit purgare.



# Index Argumentorum.

**R. P. D. DVNOZETTO.**

Florentina fideicommissi de Cambijs.

Die Veneris 26. Februarij 1627.

**ARGVMENTVM XL.**

Substitutio vna, quando est facta de aliqua parte bonorum, & postea in alijs bonis est facta altera substitutio, si in ista vltima adsit clausula, vt supra operatur, vt in omnibus sit obseruandum, quidquid in prima substitutione est dispositum.

**REV. P. D. PIROVANO.**

Nucerina Iurisdictionis.

Die Luna 1. Ianuarij 1627.

**ARGVMENTVM XLI.**

Episcopus habet iurisdictionem in tota sua Diocesi, tam de iure communi, quam vigore Concilij Tridentini. Et qui sint actus, cum quibus probatur, quod Episcopus habuerit iurisdictionem in aliqua Ecclesia.

**ARGVMENTVM XLII.**

Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omissae, sed simpliciter indicatur prout in corpore praesentium decisionum.

**EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD.**

**VIRILI.**

Meleuitana Prioratus Navarrae.

Die Luna 8. Martij 1627.

**ARGVMENTVM XLIII.**

Remissoria ad hoc, vt concedatur, sufficit, quod vnus articulus sit releuans. Et quando causa dicitur beneficiatis.

**ARGVMENTVM XLIV.**

Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omissae, sed simpliciter indicatur prout in corpore praesentium decisionum.

**ARGVMENTVM XLV.**

Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omissae, sed simpliciter indicatur prout in corpore praesentium decisionum.

**REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.**

Firmana Pensionis.

Die Luna 8. Martij 1627.

**ARGVMENTVM XLVI.**

Pensionis translatio, an sit odiosa odio rationabili, vel irrationabili. Cardinales comprehenduntur sub generali dispositione, quamvis odiosa, odio tamen rationali.

**ARGVMENTVM XLVII.**

Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omissae, sed simpliciter indicatur prout in corpore praesentium decisionum.

**EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD.**

**VBALDO.**

Anagnina Beneficij.

Die Luna 15. Martij 1627.

**ARGVMENTVM XLVIII.**

Mensis Augusti est reservatus. Decretum irritans, quando inficiat possessionem. Ius patronatus Ecclesiasticum an cadat sub regula 8.

**REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.**

Romana Domus ad S. Honuphrium.

Die Luna 15. Martij 1627.

**ARGVMENTVM XLIX.**

Restitutioni in integrum, non est locus, quando de latione non docetur. Et quando dicatur de latione constare. Pro actorum integra transportatione stat praesumptio.

**EMIN. ET REV. D. CARD. VIRILI.**

Ferrariensis Pensionis.

Die Luna 21. Martij 1627.

**ARGVMENTVM L.**

Bigamus, licet remaneat spoliatus omni privilegio clericali, non tamen desinit esse clericus. Prima tonsura est ordo, & imprimis characterem indelebilem, secundum opinionem Canonistarum à Rota approbatam, reprobata contraria Theologorum, Dispensationis praeservatiue Papae qualis sit vis.

**REVERENDISS. P. D. COCCINO.**

Bononiensis fideicommissi de Manzolis.

Die Veneris 16. Aprilis 1627.

**ARGVMENTVM LI.**

Aegidiana locum sibi vindicat in quocumque possessorio, de stylo Curiae, sed non comprehendit nec personas Ecclesiasticas, nec bona: appellatio à remedio l. fin. C. de edic.

D. Adrian. non datur fideicommissario immisso, quando non denegatur.

**EMIN. ET REV. D. CARD. VIRILI.**

Ariminen. Gabellae.

Die Luna 19. Aprilis 1627.

**ARGVMENTVM LII.**

Incolatus in aliqua Ciuitate qualiter, & quamdiu acquiratur. Statutum loquens de forensibus, & de illis, qui familiariter non viuunt, quomodo sit intelligendum.

**REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.**

Ianuen. Parochialis S. Andreae.

Die Luna 19. Aprilis 1627.

**ARGVMENTVM LIII.**

In Ecclesia regulari circa nominationem Vicarij est seruanda dispositio cap. 1. de capel. Monachorum Monasterij appellatione comprehenditur Ecclesia. Vicarij natiua, an probet quasi possessionem praesentandi, & qualiter acquiratur, & probetur talis quasi possessio.

**ARGVMENTVM LIV.**

Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omissae, sed simpliciter indicatur prout in corpore praesentium decisionum.

**REVERENDISS. P. D. COCCINO.**

Merens. Iuris corrigendi.

Die Luna 19. Aprilis 1627.

**ARGVMENTVM LV.**

Concubinatorum in Clerico qualiter probetur, & quomodo sit procedendum in hac causa, & quis eam cognoscere debet.

**REV. P. D. PIROVANO.**

Placentina Praepositurae.

Die Luna 26. Aprilis 1627.

**ARGVMENTVM LVI.**

Ecclesia, ad hoc, vt dicatur Collegiata actu, & non habitu, quae sint propria signa.

**REV. P. D. COCCINO.**

Caesaraugustana Praeeminentiarum.

Die Luna 26. Aprilis 1627.

**ARGVMENTVM LVII.**

Mandatum de manutenuendo iam concessum Decano, dignitaribus, ac Canonicis Ecclesiae Metropolitanae Caesaraugustae, contra Collegiatam Beatae Mariae de Pilari, qualiter sit exequendum, declaratur.

**ARGVMENTVM LVIII.**

Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omissae, sed simpliciter indicatur prout in corpore praesentium decisionum.

**ARGVMENTVM LIX.**

Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omissae, sed simpliciter indicatur prout in corpore praesentium decisionum.

**EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD.**

**VBALDO.**

Forosempronien. Emphyteusis.

Die Mercurij 5. Maij 1627.

**ARGVMENTVM LX.**

Emphyteusis, quando est data pro se, filijs, & nepotibus vsq; ad tertiam generationem, non dicitur haereditaria, sed ex pacto, & prouidentia. Emphyteusis, quando est finita, quis sit praefendus in noua inuestitura.

**R. P. D. DVNOZETTO.**

Romana Pecuniaria.

Die Mercurij 5. Maij 1627.

**ARGVMENTVM LXI.**

Scripturae recognitio, si fiat per testes, ad hoc vt probent, qualiter deponere debent, maxime si scriptura sit priuata. Apoca vt dicatur simulata, quibus coniecturijs probetur.

**REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.**

Ariminen. legitimae de Scarponibus.

Die Mercurij 3. Maij 1627.

**ARGVMENTVM LXII.**

Ascendentes, quando debeant imputare in legitimam fructus, perceptos ex haereditate descendendum, & an eis debeat.



# Index Argumentorum.

beatum legitimam de iure civili, vel de iure naturali, prout debetur liberis, & cui fortiori vinculo debeat.

**EMINEN. ET REVER. D. CARD. VBALDO.**

Meliten. Collectarum.

*Die Veneris 7. Maij 1627.*

**ARGUMENTVM LXIII.**

Tractatur de exemptione Religionis Hierosolymitanæ, & eius bonorum, ac personarum, à quibuscumque contributionibus exactionibus, collectis, &c. cum immediate sub iurisdictione Sedis Apostolicæ subiaceant, itaut quivis alius præter unum Summum Pontificem super illis collectas imponere non possit.

**REV. P. D. PIROVANO.**

Notarien. Decimarum.

*Die Veneris 7. Maij 1628.*

**ARGUMENTVM LXIV.**

Decimarum perceptio de iure communi spectat ad Rectorem. Et an, & quando Episcopus possit agere pro omnibus decimis.

**REV. P. D. VRGELLEN.**

Meluitana bonorum.

*Die Veneris 6. Maij 1627.*

**ARGUMENTVM LXV.**

Ultimæ voluntates, quando commutantur à Papa in aliam causam, cum conditione, quod omnes habentes interesse consentiant, tunc enim omnes sunt citandi, falcem per edictum, alias talis commutatio non sustinetur.

**EMINEN. ET REV. D. CARD. VBALDO.**

Colonien. Canonicatus S. Vrsulæ.

*Die Veneris 14. Maij 1627.*

**ARGUMENTVM LXVI.**

Subrogato vigore subrogationis gratiosæ, quibus non obstantibus, immissio denegari non possit.

**EMIN. ET REV. D. CARD. VBALDO.**

Maceraten. Legitimæ.

*Die Veneris 14. Maij 1627.*

**ARGUMENTVM LXVII.**

Hæres, qui non conficit inventarium, stante præcepto testatoris, quod illud fieret, habet præsumptionem contra se, cum præsumatur, quod bona subtraxerit, & occultaverit. Tutores, & curatores tenentur de neglectis.

**ARGUMENTVM LXVIII.**

Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omittæ, sed simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.

**EMIN. ET REV. D. CARD. VBALDO.**

Romana restitutionis in integrum.

*Die Luna 17. Maij 1627.*

**ARGUMENTVM LXIX.**

Restitutio in integrum, quando concedatur. In materia emphyteutica observari, & attendi debet tenor investituræ, cum ab eo pendeat tota substantia huius contractus. Lapidæ, siue signa an probent dominium, & proprietatem.

**EMIN. ET REV. D. CARD. VBALDO.**

Bononien. Exemptionis.

*Die Veneris 21. Maij 1627.*

**ARGUMENTVM LXX.**

Vnio nonnullorum Castrorum facta Civitati Bononiæ per Bonifacium IX. an postea Legatus de Latere potuerit dicta Castra dismembrare ex causa remunerationis, propter amplam subsidia Sedi Apostolicæ ab illis præstata.

**REV. P. D. COCCINO.**

Cracovien. Iuris legendi.

*Die Veneris 21. Maij 1627.*

**ARGUMENTVM LXXI.**

Patres Societatis IESV, cum habeant privilegium seculari. Pij V. ut possint legere etiam in locis ubi universitatis extiterint an tale privilegium subsistat, si aliqua Civitas se opponat, prætendens ab immemorabili tempore habere ius prohibendi.

**ARGUMENTVM LXXII.**

Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones

pariter sunt omittæ, sed simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.

**REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.**

Bononien. Retractus.

*Die Veneris 21. Maij 1627.*

**ARGUMENTVM LXXIII.**

Statutum requirens aliquas sollemnitates in alienatione reffu minoris, cum illas requiratur pro forma debent in ipso actu, vel incontinenti intervenire, alias si ex intervallo interponantur, alienatio redditur nulla. Et incontinenti, quando dicatur aliquid fieri.

**EMIN. ET REV. D. CARD. VIRILI.**

Romana Hæreditatis de Mattheis.

*Die Veneris 21. Maij 1627.*

**ARGUMENTVM LXXIV.**

Testamentum licet non sit abolitum, nec cancellatum tamen, si super eo appareat, quod sit facta aliqua transactio, remanet extinctum, & ex eo agi non potest. Et transactio, quando substatueatur.

**EMINEN. ET REV. D. CARD.**

**VIRILI.**

Romana Pecuniaria.

*Die Mercurij 26. Maij 1627.*

**ARGUMENTVM LXXV.**

Agitur de dispensatione super retentione pensionum, non obstante matrimonio cum quacumque muliere contracto.

**EMIN. ET REV. D. CARD.**

**VBALDO.**

Montis Falisci Pensionum.

*Die Mercurij 27. Iunij 1627.*

**ARGUMENTVM LXXVI.**

Manutentio in quo statu dari soleat. Solutiones factæ pro residuo ad quid suffragentur, & quid præsupponant.

**ARGUMENTVM LXXVII.**

Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omittæ, sed simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.

**R. P. D. MANZANEDO.**

Ferrariensis Dotis.

*Die Mercurij 2. Iunij 1627.*

**ARGUMENTVM LXXVIII.**

Vxor, quando præferatur creditoribus mariti pro sua dote consequenda, stante confessione mariti de recepto, constante matrimonio, quæ non probat, veram dotis numerationem.

**EMINEN. ET REVER. D. CARD.**

**VIRILI.**

Afflicen Bonorum.

*Die Mercurij 2. Iunij 1627.*

**ARGUMENTVM LXXIX.**

Iudex, iuræ, & rectè procedendo, dando alicui manutentionem, prius aduersarium sua possessione, si quam habet. Dominium ad effectum devolutionis qualiter, & quibus adminiculis probetur.

**REV. P. D. COCCINO.**

Romana Pecuniaria.

*Die Mercurij 2. Iunij 1627.*

**ARGUMENTVM LXXX.**

Creditum, qualiter probetur. Procurator, si sine pecunia propria Domini emat illius nomine loca montium, &c. si postea absque mandato eiusdem Domini, illa alienat, teneatur ad interesse fructuum, qui habiti fuerint, si non essent alienata.



# Index Argumentorum.

**REV. P. D. COCCINO.**

Ferrariensis, sen Comaceni bonorum de Nasellis.

*Die Lune 7. Iulij 1627.*

**ARGUMENTVM LXXXI.**

Dominium ad effectum rei vendicationis qualiter probetur. Papæ potestas, quanta sit, super bonis Ecclesiasticis. Demonstratio, quæ an sufficiant ad probandum bonorum identitatem.

**REV. P. D. PIROVANO.**

Firmana Prædij.

*Die Mercurij 7. Iulij 1627.*

**ARGUMENTVM LXXXII.**

Instrumentum, an sit necessarium ad substantiam eorum quæ partes voluerint: Testes quando præsumantur forniciter iurasse, & an deponens metu excommunicationis credatur. Primo dicto testium semper est standum.

**R. P. D. MANZANEDO.**

Cracovien. Parochialis de Coniusza.

*Die Mercurij 9. Iulij 1627.*

**ARGUMENTVM LXXXIII.**

Præsentandi quasi possessio, licet acquiratur ex unica præsentatione effectuatâ, tamen aliud observatur, si aliquis de proprietate iurispatronatus doceat.

**R. P. D. DVNOZETTO.**

Florentina Fideicommissi de Gambijs.

*Die Mercurij 9. Iulij 1627.*

**ARGUMENTVM LXXXIV.**

Fideicommissarius, ut ei detur immissio in bonis fideicommittentis debet probare descendentiâ, & qualiter ad hunc effectum ista descendentiâ bene probetur, item etiâ teneatur probare obitum ante eum vocatorum, & alia de quibus in summijs.

**EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. VBALDO.**

Colonien. Prædientie.

*Die Mercurij 9. Iulij 1627.*

**ARGUMENTVM LXXXV.**

In præcedentijs manutentio danda ei, qui probat consuetudinem, etiam si iuri repugnet, cum ius in præcedentijs materia deferat consuetudini, maxime, quando est alicuius temporis considerabilis.

**REVERENDISS. P. D. COCCINO.**

Farsen. Prædientie saluanti.

*Die Lune 5. Iulij 1627.*

**ARGUMENTVM LXXXVI.**

Emphyteuta, si imponat aliquam servitutem, vel onus in bonis emphyteuticis, intelligitur imposuisse durante tantum locatione, cum ea finita bona reuertantur ad Dominum directum libera, & sine aliquo onere, prout erant antea, quando fuerunt concessa in emphyteusim, cum aliis sequeretur absurdum.

**ARGUMENTVM LXXXVII.**

Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omisse, sed simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.

**ARGUMENTVM LXXXVIII.**

Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omisse, sed simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.

**REVERENDISS. P. D. VGGELLEN.**

Romana fideicommissi.

*Die Veneris 18. Iulij 1627.*

**ARGUMENTVM LXXXIX.**

Testator potest disponere de bonis subiectis fideicommissi, etiam si sint subiecta ad fauorem hæreditis, vel de alienis, sicuti potest disponere de rebus proprijs suis, & ad hoc coniecturæ debent esse efficaçes, & concludentes.

**R. P. D. DVNOZETTO.**

Florent. fideicommissi de Guidacijs.

*Die Lune 21. Iulij 1627.*

**ARGUMENTVM XC.**

Plura de probatione filiationis, & præsertim qualiter ex enunciatiuis, ad effectum succedendi in fideicommissi, probetur.

**EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD.**

**VBALDO.**

Colonien. Monasterij.

*Die Lune 21. Iulij 1627.*

**ARGUMENTVM XCI.**

Mantineri, quis potest vigore civilis possessionis. Executor quando prius aliquem sua possessione, & quando secus.

**REVERENDISS. P. D. VGGELLEN.**

Romana Alimentorum.

*Die Lune 21. Iulij 1627.*

**ARGUMENTVM XCII.**

Frater diues tenetur alimenta præstare fratri pauperi, etiam si sit naturalis, vel etiam spiritus, & qualiter præstari debent, & ubi.

**REVERENDISS. P. D. COCCINO.**

Sabinensis Monis Rotundi.

*Die Veneris 29. Iulij 1627.*

**ARGUMENTVM XCIII.**

Ex bonis subiectis fideicommissi, quando restituantur, quid sit detrahendum. Ex bonis feudalijs, an legitima filiorum possit detrahi. Feudum esse antiquum in aliqua familia qualiter probetur, & an per enunciatiuas antiquas. Et late an præsumatur liberum in dubio, & quando dicatur ex pacto, & providentia, & quando sit hæreditarium mixtum, vel hæreditarium simpliciter.

**EMINENT. ET REVER. D. CARD.**

**VIRILI.**

Romana Domorum.

*Die Veneris 5. Iulij 1627.*

**ARGUMENTVM XCIV.**

Fideicommissarius, ad hoc ut impediat immissionem hæredi scripto, requiritur, quod viciose non possideat, quod nihil sit detrahendum, & incontinenti doceat de fideicommissi.

**R. P. D. MANZANEDO.**

Gasenaten. Pecuniaria.

*Die Lune 28. Iulij 1627.*

**ARGUMENTVM XCV.**

Amisum occasione ludi alcarum, qui non tenetur soluere, etiam si adiut contractus, promissiones, vel quoque instrumenta, & si sit solutum, repeti potest intra 50. annos.

**EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD.**

**VIRILI.**

Romana Hæreditatis de Arigonijs.

*Die Lune 28. Iulij 1627.*

**ARGUMENTVM XCVI.**

Agitur in quibus casibus, & qualiter sit facienda recognitio manus testatoris, in testamento ab ipso scripto, vel subscripto.

**ARGUMENTVM XCVII.**

Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omisse, sed simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.

**EMINENT. ET REV. D. CARD.**

**VBALDO.**

Romana, seu Comen societatis.

*Die Lune 5. Iulij 1627.*

**ARGUMENTVM XCVIII.**

Debitor, qui promisit creditori aliquid soluere in pecunia, an possit ei bona insolutum dare, & quando creditor teneatur illa accipere.

**ARGUMENTVM XCIX.**

Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omisse, sed simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.

R. E.



# Index Argumentorum.

**REV. P. D. COCCINO.**

Sabinen. Montis Rotundi.

Die Luna 5. Iulij 1627.

**ARGUMENTVM C.**

Illegitimus an sit capax feudi, vel emphyteusis Ecclesiæ. Filius naturalis stante amplissima legitimatione non differt à legitimo. Gratia, quando petitur, quid sit narrandum, & præsertim, quando filij naturales legitimantur.

**EMIN. ET REV. D. CARD. VIRILI.**

Romana Emolumentorum, siue dismembrationis Officij.

Die Luna 5. Iulij 1627.

**ARGUMENTVM CI.**

Emolumentum concessum alicui, qui exercet aliquod officij, quando, & ex quibus colligatur, quod sit concessum intuitu personæ, vel officij.

**REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.**

Terulen. præsentis erectionis beneficij.

Die Luna 5. Iulij 1627.

**ARGUMENTVM CII.**

Gesta omnia post inhibitionem Rotalém sunt attentata & ista inhibitió siue iusta, siue iniusta est timenda. Sententiæ executio non est retardanda, quando sumus in tertia instantia, sed stante inhibitione Rotali est attentata.

**REVERENDISS. P. D. COCCINO.**

Romana Pecuniaria.

Die Luna 8. Nouembris 1627.

**ARGUMENTVM CIII.**

Procurator lædens suum principalem quando teneatur ad interesse, alia de quibus in summario.

**ARGUMENTVM CIV.**

Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omisæ, sed simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.

**EMIN. ET REV. D. CARD. VIRILI.**

Aprutina, seu nullius iurisdictionis.

Die Luna 15. Nouembris 1627.

**ARGUMENTVM CV.**

Agitur de materia iurisdictionis spiritualis nempe qualiter probetur castra, vel aliquid aliud, esse in vna Diocesi.

**ARGUMENTVM CVI.**

Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omisæ, sed simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.

**REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.**

Bononien. Successionis.

Die Veneris 30. Nouemb. 1627.

**ARGUMENTVM CVII.**

Sorores utrinque coniunctæ an excludantur à fratre ex altero latere coniuncto in successione fratris ab intestato defuncti, stante statuto Bononien. de successione. ab intest. lib. 4. Et qualiter dictum statutum procedat.

**ARGUMENTVM CVIII.**

Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omisæ, sed simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.

**EMIN. ET REVERENDISS. D. CARD. VIRILI.**

Romana fideicommissi de Coronis.

Die Veneris 26. Nouemb. 1627.

**ARGUMENTVM CIX.**

Monasterium ingrediens, quando amplissimam renunciationem bonorum fecit, si postea petat illorum immisionem, non est audiendus, quod procedit etiam si ille postea, tanquam incorrigibilis reijciatur à Monasterio. Proximitas grauati, vel grauantis, quæ sit attendenda.

**REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.**

Barchinonem. Beneficij.

Die Veneris 26. Nouemb. 1627.

**ARGUMENTVM CX.**

Possessio, qualis sit manuteneunda. Clausula, dummodo non

sit alteri ius quaesitum an subintelligatur in omnibus gratijs Apostolicis, & de eius effectu.

**REVERENDISS. P. D. COCCINO.**

Casarangustana Præminentiarum.

Die Luna 29. Nouemb. 1627.

**ARGUMENTVM CXI.**

Capitulum Ecclesiæ maioris, si adeat, vel inuiteretur ab aliqua Ecclesia inferiori ad functionem aliquam, præcedere debet Canonicos, & Prælatos inferiores etiam in proprijs Ecclesijs, quoniam illud Capitulum repræsentat Episcopum, vel est eius pars corporis, & alia, &c.

**EMIN. ET REV. D. CARD. V BALDO.**

Auenionen fideicommissi.

Die Luna 29. Nouemb. 1627.

**ARGUMENTVM CXII.**

Substitutio exemplaris quando est facta filio mente capto, tunc eius substitutus an succedat in bonis filij, vel in bonis patris.

**EMINENTISS. ET REV. D. CARD.**

**V BALDO.**

Romana affictus casualis.

Die Luna 29. Nouemb. 1627.

**ARGUMENTVM CXIII.**

Pro transactione semper est capiendâ præsumptio, & si quis in ea se funder, dicitur habere intentionem fundatam. In contractibus, qui consensus contrahuntur, quando sit necessaria scriptura, &c. quare in istis contractibus fiat scriptura.

**EMIN. ET REVER. D. CARD.**

**VIRILI.**

Romana Pecuniaria.

Die Luna 29. Nouemb. 1627.

**ARGUMENTVM CXIV.**

In census impositione, quando plures sunt in solidum obligati, & naturaliter ad se trahunt pecunias, tunc omnes habentur tanquam plurales. Sed si tamen constet ad vnum tantum earum commodum peruenisse, tunc ille dicitur pluralis, alij vero habentur pro fideiussoribus.

**EMINEN. ET REV. D. CARD.**

**V BALDO.**

Colonien. Monasterij.

Die Veneris 3. Decemb. 1627.

**ARGUMENTVM CXV.**

Executor non bene procedens, quando non prius possessionem sua possessione, & quando dicatur, quod male processit.

**REVERENDISS. P. D. PIROVANO.**

Nouarien. Legitimæ.

Die Veneris 3. Decemb. 1627.

**ARGUMENTVM CXVI.**

Legitima matri, quando debeatur, si filius in aliqua Religione professionem emisit, utrum à die emissæ professionis, vel sit expectanda eius mors naturalis.

**EMINEN. ET REV. D. CARD.**

**VIRILI.**

Affisien. Bonorum.

Die Veneris 3. Decemb. 1627.

**ARGUMENTVM CXVII.**

Possessio ciuilis, ut amittatur, quæ sint necessaria, & quando dicatur reservata. Canonis reservatio, & receptio quid operetur. Et identitas, qualiter probetur, maxime si sumus in antiquis.

**ARGUMENTVM CXVIII.**

Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omisæ, sed simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.

A R.



# Index Argumentorum.

## ARGUMENTVM CXIX.

Quia est coram R.P.D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omisſæ, ſed ſimpliciter indicatæ prout in corpore præſentium deciſionum.

## R. P. D. DVNOZETTO.

Romana, ſeu Neapolitana pecuniaria,

Die Mercurij 15. Decembris 1627.

## ARGUMENTVM CXX.

Auditor Cameræ, qualiter procedere poteſt vigore ſuarum facultatum inter Mercatores, & alia de quibus in ſummario.

## ARGUMENTVM CXXI.

Quia eſt coram R.P.D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter ſunt omiſſæ, ſed ſimpliciter indicatæ prout in corpore præſentium deciſionum.

## REV. P. D. PIROVANO.

Nouarienſis Decimarum.

Die Veneris 17. Decembris 1627.

## ARGUMENTVM CXXII.

Episcopus non habet actionem contra Laicos pro conſequenda ſua quartam decimarum, ſed bene contra Rectores, & quare.

## ARGUMENTVM CXXIII.

Quia eſt coram R.P.D. Merlino cuius omittitur deciſiones pariter ſunt omiſſæ, ſed ſimpliciter indicatæ prout in corpore præſentium deciſionum.

## REV. P. D. COCCINO.

Abulenſis Decimarum.

Die Veneris 19. Decembris 1627.

## ARGUMENTVM CXXIV.

Decimæ, ut alicui Eccleſiæ debeantur, quid ſit neceſſarium. Et quando decimæ debeantur propter adminiſtrationem Sacramentorū, & in materia decimarum an poſſit induci aliqua conſuetudo, & qualiter iſta probetur.

## REV. P. D. VRGELLEN.

Parmen. Tranſactionis.

Die Luna 20. Decembris 1627.

## ARGUMENTVM CXXV.

In donatione, licet non poſſit conſiderari læſio quamvis enormiſſima, cum aliàs nulla donatio ſuſtineretur, tamen ſecus eſt, quando cauſa finalis donandi non procedit ex mera liberalitate, ſed donatio ſit reſpectu alicuius dati per illum cui donatur.

## EMIN. ET REV. D. CARD. VIRILI.

Gulentiſſima Abbatia.

Die Luna 20. Decembris 1627.

## ARGUMENTVM CXXVI.

Gratia ſubrogationis gratioſe dicitur probata, docto de clericali, de poſſeſſione, & de reſervatione, & qualiter iſta probentur.

## REV. P. D. PIROVANO.

Auximana, ſeu Anconitana Florum.

Die Luna 10. Ianuarij 1628.

## ARGUMENTVM CXXVII.

In petitorio, quando dicatur actum, & conſeſum. Obligatio ad aliquam annuam præſtationem, ſi non probetur expreſſa obligatio, vel ius quaſitum cogendi ad illam præſtandam præſcriptione, vel alio titulo habili ad illam acquirendā, ſine cauſa non ſuſtinetur ex ſolo temporis curſu.

## EMIN. ET REV. D. CARD. VIRILI.

Romana Dotis.

Die Veneris 14. Ianuarij 1628.

## ARGUMENTVM CXXVIII.

Descendens dotari debet de bonis aſcendentis etiam ſi ſint fideicommiſſaria, & licet dos detrahi non poſſit ex fideicommiſſo conuentionali, tamen ſecus eſt, quando ſumus in aſcendentibus.

## ARGUMENTVM CXXIX.

Quia eſt coram R.P.D. Merlino omittitur cuius deciſiones pariter ſunt omiſſæ, ſed ſimpliciter indicatæ prout in corpore præſentium deciſionum.

## REV. P. D. PIROVANO.

Romana Pecuniaria.

Die Veneris 14. Ianuarij 1628.

## ARGUMENTVM CXXX.

Fruſtus, quando percipi poſſunt abſque aliqua uſuratum ſuſpicionem. Dominium, & poſſeſſio ut transferri non poſſit propter incertiſſitudinem requiritur, ut incertiſſitudo verſetur circa quoram, & locum.

## REV. P. D. PIROVANO.

Romana Nominationis Puellarum.

Die Veneris 19. Ianuarij 1628.

## ARGUMENTVM CXXXI.

Executores teſtamentarij, ſi plures fuerint relictj, tunc ſi nonnulli ex iſtis ſint negligentes ad exequendam voluntatem teſtatoris, tunc deuolutio non fit ad ſuperiorem, ſed ad conſortes, quibus ius aliorum accreſcit.

## ARGUMENTVM CXXXII.

Quia eſt coram R.P.D. Merlino omittitur cuius deciſiones pariter ſunt omiſſæ, ſed ſimpliciter indicatæ prout in corpore præſentium deciſionum.

## R. P. D. DVNOZETTO.

Romana, ſeu Carthaginen. penſionis.

Die Luna 24. Ianuarij 1628.

## ARGUMENTVM CXXXIII.

Obligans ſe ad aliquid faciendum, aliàs, quod vult teneri ad omnia damna, ſi non adimpleat ad quid teneatur. Capitulariter, ut rectè dicatur factum, quid requiratur. Natura obligationis Cameralis eſt, ut omnia etiam incidenter narrata comprehendat.

## REV. P. D. VRGELLEN.

Romana Spolij de Cruciaris.

Die Veneris 24. Ianuarij 1628.

## ARGUMENTVM CXXXIV.

Fideicommiſſum perpetuum, quando dicatur inductum. Proximior agnatus, quando quis dicatur. Bona fideicommiſſaria, quando poſſint alienari.

## REV. P. D. VRGELLEN.

Cæſenaten. Fideicommiſſi.

Die Luna 24. Ianuarij 1628.

## ARGUMENTVM CXXXV.

Filiæ ſceminæ an faciant deficere conditionem, ſi ſine filijs, & an familiæ, vel domus appellatione veniant ſceminæ. Teſtator quando & ex quibus coniecturis appareat, velle conſeruare bona in agnatione.

## EMIN. ET REV. D. CARD. V BALDO.

Romana aſſictus Caſalis.

Die Luna 28. Ianuarij 1628.

## ARGUMENTVM CXXXVI.

Tranſactio inita inter partes eſt ſeruanda, nec eſt licita prænientia, cum fuerit inuenta ad dirimendas lites. Confefſio extraiudicialis licet de iure ciuili non probet, ſecus tamen eſt de æquitate canonica. Teſtium fides ſuppletur ex numero. Implementi exceptio, quid impediatur.

## EMIN. ET REV. D. CARD. VIRILI.

Romana ſcut. 100. millium.

Die Veneris 28. Ianuarij 1628.

## ARGUMENTVM CXXXVII.

Plura in hac deciſione adducuntur, per quæ probatur, quando quis ſit ciuis, vel incolā alicuius loci.

## REV. P. D. VRGELLEN.

Bononien. Tertie.

Die Luna 31. Ianuarij 1628.

## ARGUMENTVM CXXXVIII.

Sponſalitia donatio, ſi ſit facta pura, & irrenuocabilis ex quacumque cauſa ante contractum matrimonium, eſt valida, & à iure approbata, & ſtatim bona acquiruntur ſponſæ, & nunquam reuertuntur ad donantem, quod ſecus eſſet, ſi eſſet donatio propter nuptias.

## REV. P. D. COCCINO.

Meten. Iuris corrigendi.

Die Luna 31. Ianuarij 1628.

## ARGUMENTVM CXXXIX.

Monitio trina, & vnica non ſufficit, ad hoc, ut Clericus ſuſpectus de mala familiaritate mulierum, & de incontinentia beneficijs priuari poſſit.

## REV. P. D. PIROVANO.

Romana Officij.

Die Luna 31. Ianuarij 1628.

## ARGUMENTVM CXL.

Vendens rem ſub falſa aſſertione, ſi veritas detegatur, ſtatim contractus ipſo iure reſoluitur, & eſt locus reſtitutioni pretij. Verba importantia dominium an verificari poſſint.



# Index Argumentorum.

sint in domino hypotecæ; vendens rem alienam præsentem illius dominio, si non contradicit, an dicatur consentire.

**EMIN. ET REV. D. CARD. VIRILI.**

Perusin. Dotis.

*Die Lune 7. Februarij 1628.*

**ARGUMENTVM CXLI.**

Renunciationes puellarum ingredientium Monasterium ad effectum professionis, quæ sunt successioni parentum, ab intestato, recepta dote congruenti pro Monasterio, si factæ sint generalissimis verbis, ex hoc comprehenditur eorum voluntas renunciandi & ex causa de futuro.

**REV. P. D. COCCINO.**

Bracharen. Archidiaconatus.

*Die Lune 7. Februarij 1628.*

**ARGUMENTVM CXLII.**

Iustificare quilibet tenetur concludenter provisionem Apostolicam ad sui fauorem emanatam, ad hoc, ut de eorum bono iure doceatur.

**REV. P. D. PIROVANO.**

Romana Censuræ.

*Die Lune 7. Februarij 1628.*

**ARGUMENTVM CXLIII.**

Testator, quando donat fundum alicui, in quo est impositus census, an ad eius heredem, vel ad donatarium spectet onus census.

**REV. P. D. VRGELLEN.**

Romana Beneficiatus S. Laurentij in Damaso.

*Die Lune 7. Februarij 1628.*

**ARGUMENTVM CXLIV.**

Agitur in hac decisione de materia, quando aliquod iuspatronatus sit laicalis, vel Ecclesiasticum.

**REV. P. D. COCCINO.**

Gerund. Iurisdictionis.

*Die Veneris 11. Februarij 1628.*

**ARGUMENTVM CXLV.**

Ius statuendi, & disponendi respectu celebrationis Missarum, & aliorum priorum suffragiorum Ecclesiæ relictorum spectat ad Abbatem, & Capitulum priuatim quoad Beneficiatos.

**REV. P. D. VRGELLEN.**

Corduben. Dimidiæ portionis.

*Die Veneris 11. Februarij 1628.*

**ARGUMENTVM CXLVI.**

In hac decisione habes plures casus in quibus Rota solet denegare remissionem. Item etiam qualiter probetur sanguinis puritas, vel impuritas.

**REV. P. D. COCCINO.**

Toletana Iuspatronatus.

*Die Veneris 11. Februarij 1628.*

**ARGUMENTVM CXLVII.**

Transactio super bonis ad maiorum spectantibus facta in præiudicium vocatorum non sustinetur, & hoc maxime quando testator prohibuit expressè quancumque alienationem illorum, & licet transactio liget heredes transigentis, non tamen præiudicat vocatis.

**ARGUMENTVM CXLVIII.**

Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omittæ, sed simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.

**EMIN. ET REV. D. CARD. VIRILI.**

Molevitana Prioratus Navarræ.

*Die Veneris 18. Februarij 1628.*

**ARGUMENTVM CXLIX.**

Eques Hierosolymitanus, qui est debitor communis Aerarii, tempore smutionis non potest consequi dignitates, Commendas, & officia, & qualiter probetur, quod sit debitor.

**REVERENDISS. P. D. COCCINO.**

Cæsarengustana Lectoris.

*Die Lune 21. Februarij 1628.*

**ARGUMENTVM CL.**

Ecclesia Regularis, si secularizetur, & officium Lectoris Sacre Scripturæ, sit erectum in Canonicatum cum assignatione præbendæ Canonialis, an si Episcopus, Lectori assignauerit ab immemorabili tempore salarium, postea etiam teneatur ad illum præstandum.

**R. P. D. DVNOZETTO.**

Florent. fideicommissi de Guidicij.

*Die Lune 21. Februarij 1628.*

**ARGUMENTVM CLI.**

Fœmina quando non censetur à testatore exclusa à vocatione proximorum de familia ita ut faciat deficere conditionem, si sine filijs.

**REV. P. D. PIROVANO.**

Gerunden. Beneficij.

*Die Lune 21. Februarij 1628.*

**ARGUMENTVM CLII.**

Possidens beneficium de iurepatronatus Laicorum, si illud permutet contradicente, & inuito patrono cum alio beneficio, si patronus modo ad iuspatronatus præsentet alium, an valeat, & sublineatur talis præsentatio.

**REV. P. D. COCCINO.**

Rocanaten. Pensionis.

*Die Lune 28. Februarij 1628.*

**ARGUMENTVM CLIII.**

Conclauistæ vigore facultatum sel. rec. Pauli V. circa easationes, & reservationes pensionum qua forma debent illas cassare, aut reservare.

**REV. P. D. VRGELLEN.**

Nicien. Parochialis.

*Die Lune 13. Martij 1628.*

**ARGUMENTVM CLIV.**

Narratiua non facti concursus pro collatione Ecclesiæ Parochialis, prout requiritur Sac. Concil. Trident. & constitut. Pij V. per quem sit probanda, & quando in hac materia concedatur restitutio in integrum.

**REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.**

Perusina Laudi.

*Die Lune 13. Martij 1628.*

**ARGUMENTVM CLV.**

De laudi tacita emologatione, quando dicatur constare, & quando de expressa. Subscribens se alieni scripturæ censetur approbare omnia contenta in ea, nisi ipse aliud doceat.

**ARGUMENTVM CLVI.**

Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omittæ, sed simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.

**EMIN. ET REV. D. CARD. V BALDO.**

Vrbeuetana Educationis.

*Die Lune 20. Martij 1628.*

**ARGUMENTVM CLVII.**

Testator si heredem instituat aliquem impuberem, & iubeat, quod non apud patrem, sed apud aliam personam educetur, si postea existente controuersia super educatione impuberis, iudex iubeat illum deponi apud tertiam personam, an valeat tale decretum, & etiam utrum valeat tale præceptum testatoris in præiudicium patris.

**R. P. D. DVNOZETTO.**

Florentina Fideicommissi de Cambijs.

*Die Lune 20. Martij 1628.*

**ARGUMENTVM CLVIII.**

Substitutio facta sub conditione, si quis sine filijs legitimis, & naturalibus decesserit, an expiret, si hæres decesserit cum filijs legitimis, & naturalibus, licet isti filij postea mortui fuerint non relictis liberis.

**EMIN. ET REV. D. CARD. VIRILI.**

Romana nullitatis permutationis.

*Die Veneris 24. Martij 1628.*

**ARGUMENTVM CLIX.**

Beneficij permutatio, ut tanquam nulla, & invalida rescindatur, quid requiratur. Falsitas valoris expressi, ut probetur licet requiratur decennium, hoc tamen non procedit, si agatur de probandis fructibus ad effectum videndi, an ex illis possit Rector sustentari, & alia de quibus in sumario.

**ARGUMENTVM CLX.**

Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omittæ, sed simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.

**EMIN. ET REVERENDISS. D. CARD. VIRILI.**

Quitaris Castelli Beneficij.

*Die Veneris 24. Martij 1628.*



# Index Argumentorum.

## ARGUMENTVM CLXI.

Agitur de iustificatione gratiæ, scilicet an aliqua Ecclesia sit tota de iure patronatus alicuius, & plura de quibus in summario.

## REVERENDISS. P.D. COCCINO.

Parmen. Status.

*Die Vener. 24. Martii 1628.*

## ARGUMENTVM CLXII.

Depositioni vnius testis, quibus concurrentibus, credatur. Testes deponentes de bona fide, præferuntur alijs contrarium deponentibus, licet isti sint plures.

## EMINENTISS. ET REV. D. CARD. VBALDO.

Maceraten. Legitimæ.

*Die Lune 17. Martii 1628.*

## ARGUMENTVM CLXIII.

Vsurpationis bonorum præsumptio intrat ob non confessionem inuentarij.

## EMINEN. ET REV. D. CARD. VIRILI.

Bononien. fideicommissi de Maluetijs.

*Die Veneris 31. Martii 1628.*

## ARGUMENTVM CLXIV.

Dos, quando non sit detrahenda de bonis ascendantium fideicommissi subiectis, & an mulier propter crimen adulterij amittat dotem, & utrum super d. crimine licita sit transactio.

## REVERENDISS. P.D. VRGELLEN.

Ianuen. Parochialis.

*Die Lune 3. Aprilis 1628.*

## ARGUMENTVM CLXV.

Ecclesia, quando dicatur regularis, & an ab Ecclesia regulari possit exerceri cura animarum.

## REVERENDISS. P.D. COCCINO.

Leodien. Collectarum.

*Die Lune 7. Aprilis 1628.*

## ARGUMENTVM CLXVI.

Confirmatio, quando dicatur facta ex certa scientia, & quando in forma. Clausula, ex certa scientia, circa quod operatur.

## REVERENDISS. P.D. VRGELLEN.

Romana Dotis, sue saluiani.

*Die Veneris 7. Aprilis 1628.*

## ARGUMENTVM CLXVII.

Agitur latè de materia donationis bonorum primogenituræ, obtentæ super hoc amplissima licentia à Principe de illis donandis, cui quis voluerit.

## EMIN. ET REVER. D. CARD. VIRILI.

Romana Fideicommissi de Sabellis.

*Die Lune 10. Aprilis 1628.*

## ARGUMENTVM CLXVIII.

Hæres grauatus tenetur, & compelli potest, præstare cautionem ad fauorem substitutorum, & petentibus nullo iure denegari potest, etiam si hæres grauatus sit diues, & idoneus, siue dissipet, siue non.

## REV. P.D. COCCINO.

Placentina Decimarum.

*Die Mercurij 10. Maii 1628.*

## ARGUMENTVM CLXIX.

Decimarum solutio cui sit facienda ex locis nouiter ruptis, an scilicet Parocho dictorum locorum tanquam administranti Sacramenta cultoribus, vel an Parocho in cuius Parochia sita sunt bona.

## ARGUMENTVM CLXX.

Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omisæ, sed simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.

## EMINEN. ET REVER. D. CARD. VBALDO.

Bononien. Exemptionis.

*Die Lune 15. Maii 1628.*

## ARGUMENTVM CLXXI.

Legatus de Latere, quam potestatem habeat. Vassallus, li-

cet teneatur seruire Domino in bello, tamen si ei præstet ampla seruitia, dignus est remuneratione. Rebellio, qualiter probetur.

## EMINEN. ET REV. D. CARD. VEROSPPIO.

Romana Siluæ.

*Die Lune 15. Maii 1628.*

## ARGUMENTVM CLXXII.

Spolium, ut dicatur purgarum, quid sit necessarium.

## REVERENDISS. P.D. COCCINO.

Tusculana Bonorum.

*Die Mercurij 17. Maii 1628.*

## ARGUMENTVM CLXXIII.

Sententiæ validitas, & iustitia ex quibus deducatur. Dicta testium, quæ conuassantur ab alijs testibus melius informatis, non habentur in consideratione.

## ARGUMENTVM CLXXIV.

Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omisæ, sed simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.

## REVERENDISS. P.D. VRGELLEN.

Florentina Subdecanatus.

*Die Lune 22. Maii 1628.*

## ARGUMENTVM CLXXV.

In patre natus acquiritur ex assignatione dotis, etiam quod non legatur aliqua particularis reservatio, & ista tacita acquisitio non solum censetur facta, pro se, sed & pro eius hæredibus quibuscumque.

## REV. P.D. COCCINO.

Rauennaten. Emphyteusis.

*Die Lune 22. Maii 1628.*

## ARGUMENTVM CLXXVI.

Sententia, quando transitum fecit in rem iudicatam nihil remanet, nisi quod exequatur. Emphyteusis concessio facta pro se, filiis, & nepotibus, an in ea comprehendantur tæminæ. In emphyteusis concessione, quando intret ius accrescendi. Feudo, seu emphyteusi non censetur renunciatum per diuisionem, & quando secus. Emphyteusis ecclesiastica, quando est finita, si Ecclesia pro se retinere nolit, tenetur proximiores defuncti inuestire.

## ARGUMENTVM CLXXVII.

Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omisæ, sed simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.

## REV. P.D. VRGELLEN.

Bononien. Successionis.

*Die Lune 24. Maii 1628.*

## ARGUMENTVM CLXXVIII.

Statuta omnia recipiunt interpretationem à iure communi. Statutum mandans seruari ius commune de quo iure sit intelligendum.

## EMINEN. ET REV. D. CARD. VEROSPPIO.

Reatina Iuris redimendi.

*Die Veneris 27. Maii 1628.*

## ARGUMENTVM CLXXIX.

Cessione probata, transeunt omnia iura, necnon effectus rei cessæ in cessionarium, & sicuti cedens poterat agere, ita & cessionarius. Nullitatis actus in aliquo contractu à quo allegari possit.

## EMIN. ET REVERENDISS. D. CARD. VEROSPPIO.

Romana Fideicommissi de Guidis.

*Die Lune 29. Maii 1628.*

## ARGUMENTVM CLXXX.

Fideicommissarius, quæ remedia habeat contra hæredem grauatum, ad hoc ut ei hæreditatem restituat. Fideicommissum absolutum, & perpetuum, ex quibus verbis, & coniecturis videatur, & appareat à testatore esse indutum.

## REVERENDISS. P.D. PIROVANO.

Narnien. Legitimæ.

*Die Lune 5. Iunii 1628.*



AR.



# Index Argumentorum.

## ARGUMENTVM CLXXXI.

Legitima matris est triens omnium bonorum filij Statutum si excludat matrem à successione filij propter solam existentiam agnatorum etiam si illi sint exclusi per institutionem personæ extraneæ, an hoc stante remoueat, etiam à legitima, quæ pariter debetur iure successione, opinio negativa est verior, licet iste punctus sit valde arduus.

EMINEN. ET REV. D. CARD. VIRILI.

Neapolitana Beneficij.

Die Luna 5. Iunij 1628.

## ARGUMENTVM LXXXII.

Prouiso Apostolico, quando debeat mandatum de manu tenendo in possessione beneficij stantibus deductis hac in decisione.

EMIN. ET REV. D. CARD. V BALDO.

Urbeuicana Educationis.

Die Luna 5. Iunij 1628.

## ARGUMENTVM CLXXXIII.

Reinfructio est locus, si non appareat de adimplemento. Diligentia ad aliquem repudiandum ut valeant, ubi sint faciendæ.

EMINEN. ET REVER. D. CARD. VIRILI.

Perusina Fideicommissi de Cincijs.

Die Veneris 8. Iunij 1628.

## ARGUMENTVM CLXXXIV.

Heredes duo, quando concurrunt ad petendam immisionem, quis eorum præferatur. Testator in eius testamento non potest dispensare de bonis subiectis restitutioni. Verba, ple. no iure, & sine diminutione, posita in substitutione, quid operentur.

EMINEN. ET REVER. D. CARD. V BALDO.

Soanen. Hereditatis.

Die Mercurij 14. Iunij 1628.

## ARGUMENTVM CLXXXV.

Plura adducuntur in materia primogenituræ. Et per quas exceptiones non impediatur immisio primogenito in dd. bonis.

EMINEN. ET REVER. D. CARD. VIRILI.

Meluitana prioratus Nauarræ.

Die Mercurij 14. Iunij 1628.

## ARGUMENTVM CLXXXVI.

Subscribens censetur approbare contenta in scriptura. Negligens in exigendo quis dicatur. Intimatio, & monitio, ut aliquis aliquid faciat, quando non requirantur.

EMINEN. ET REV. D. CARD. V BALDO.

Soanen. Castroium.

Die Mercurij 14. Iunij 1628.

## ARGUMENTVM CLXXXVII.

Exemplum simplex fidem non facit, maxime si exempli sit, etiam quod solemniter, & legitime exemplatum fuerit, & quando hoc cesserit. Antiquitas in scripturis, quod operetur.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Bononten. Fideicommissi de Desideriis.

Die Luna 14. Maii 1629.

## ARGUMENTVM CLXXXVIII.

Omittitur, quia fuerunt etiam decisiones omisæ, sed tantum simpliciter indicatæ, prout in corpore presentium decisionum.

EMINEN. ET REVER. D. CARD. VIRILI.

Ciuitatis Castellii Beneficij.

Die Veneris 16. Iunij 1628.

## ARGUMENTVM CLXXXIX.

Ecclesia aliue est, & aliud beneficium in Ecclesia. Vltimus status in beneficiis attenditur. Ecclesia potest venire appellatione Capellæ maioris dictæ Ecclesiæ.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Gerunden. Beneficij.

Die Veneris 16. Iunij 1628.

## ARGUMENTVM CXC.

Beneficium iurispatronatus ex permutatione, an, & quando vacet.

REV. P. D. DVNOZETTO.

Lucana Iurispatronatus.

Die Mercurij 18. Iunij 1628.

## ARGUMENTVM CXCI.

Instituendus est ille, qui est præsentatus ab existenti in quasi possessione præsentandi, & ad hoc ut non institatur, iurispatronatus proprietates qualiter sit probanda à vero patrono. Ordinarij consensus in donatione iurispatronatus, quando non requiratur.

REV. P. D. PIROVANO.

Romana Societatis officij.

Die Luna 19. Iunij 1628.

## ARGUMENTVM CXCH.

Acta, quæ sint transportanda. Sententia an ferri possit pendente termino ad probandum. In contractu societatis officij, si aliquid sit promissum facere in termino præfixo, an transacto d. tempore, si id non fuerit adimpletum quis ex eo amittat lucrum d. societatis.

EMINEN. ET REVER. D. CARD. V BALDO.

Coloniens. Monasterij.

Die Mercurij 21. Iunij 1628.

## ARGUMENTVM CXCHII.

Bona Ecclesiastica sub pœna excommunicationis non possunt ultra triennium locari. Gratia semper vitatur ex defectu intentionis in Principe.

REV. P. D. COCCINO.

Viterbien. Castroium.

Die Mercurij 21. Iunij 1628.

## ARGUMENTVM CXCI.

Donatio facta alicui pro se, ac pro eius liberis, & descendentes in infinitum cum conditione, quod si omnes moriantur, tunc, & eo casu bona donata ad ipsum donatorem reuertantur, & si ipse non adsit, deuoluantur ad eius filios, nepotes, &c. an hoc casu, & donatarius decedat, relictis liberis, dicta conditio cesserit, & pariter utrum hoc casu conditiones appositæ primo donatario censeantur repetitæ in eius liberis, ac descendentes in infinitum.

R. P. D. DVNOZETTO.

Florentina fideicommissi de Guidaccis.

Die Mercurij 21. Iunij 1628.

## ARGUMENTVM CXCV.

Filiorum appellatione regulariter veniunt etiam filia, & faciunt expirare conditionem, si sine filiis. Testator ex quibus coniecturis appareat voluisse conseruare bona pro sua agnatione, & ex quibus non.

R. P. D. VRGELEEN.

Giennen Beneficij de Anduxar.

Die Mercurij 21. Iunii 1628.

## ARGUMENTVM CXCVI.

Veri familiares Papæ, qui sint, & eorum beneficia sint reseruata. Indultum concessum à Papa de conferendis beneficiis reseruatis ratione familiaritatis an expiret, nec non extinguatur per mortem ipsius Pontificis.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Ferrariens. Archipresbyteratus.

Die Veneris 26. Iunij 1628.

## ARGUMENTVM CXCVII.

Institutio in iurepatronatus facta, quando, & ex quibus causis dicatur attenuata. Index aliunde quam ex actis moueri non potest. Iurispatronatus, quando versatur in persona potenti, qualiter probetur tam secundum ius commune, quam secundum dispositionem Concil. Trident. latè, & abundè iste articulus discutitur. Enunciatiuis Papæ quando stetur, & quando e contra.



# Index Argumentorum.

EMINEN. ET REV. D. CARD.

VIRILI.

Meleutana Indultorum.

Die Luna 26. Iunij 1628.

ARGUMENTVM CXCVIII.

De potestate Papæ circa Commendas Religionis Hierosolymitanæ non est dubitandum. Dementia alicuius ex quo probetur. Papæ voluntas derogandi contrarijs ex quo desumatur.

REV. P. D. COCCINO.

Nouarien. Bonorum.

Die Luna 26. Iunij 1628.

ARGUMENTVM CXCIIX.

Processus comparationis scripturarum quando dicatur validè factus. Item latè declaratur, quæ necessaria sint, ad hoc ut d. comparatio scripturarum dicatur legitimè facta per peritos.

REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Romana Donationis de Capranica.

Die Luna 26. Iunij 1628.

ARGUMENTVM CC.

Dominium, necnon possessio filiorum in bonis paternis ex quibus probetur. Donatio quando est facta absque solemnitatibus à statuto requisitis, est nulla, & an insinuationi possit renunciari per iuramentum, & quando in donatione requiratur talis insinuatio.

REV. P. D. COCCINO.

Parmen. Status.

Die Luna 26. Iunij 1628.

ARGUMENTVM CCI.

Fusè tractatur materia, an & quando, & ex quibus coniecturis filio legitima præsumatur, & præsertim quando non principaliter, sed incidenter discutitur matrimonium ad effectum, ut filij succedant, & alia de quibus in summario.

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Corduben. dimidiæ portionis.

Die Mercurij 28. Iunii 1628.

ARGUMENTVM CCII.

Omittitur, quia fuerunt etiam decisiones omisæ, sed tantum simpliciter indicatæ, prout in corpore præsentium decisionum.

EMIN. ET REV. D. CARD.

V BALDO.

Corduben. Redecimarum.

Die Luna 28. Iunii 1628.

ARGUMENTVM CCIII.

Agitur de materia præscriptionis. Redecimarum qualiter scilicet, quando est contra ius præscribatur, & ut inducatur, quid sit necessarium.

EMINEN. ET REVER. D. CARD.

VIRILI.

Nucerina Paganorum nullitatis confirmationis.

Die Mercurij 28. Iunij 1628.

ARGUMENTVM CCIV.

Tractatur in hac decisione, an quando aliquid faciendum est per plures personas, si fiat per vnam tantum, substatueatur.

REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Romana, seu Carthaginen. pensionis.

Die Mercurij 28. Iunij 1628.

ARGUMENTVM CCV.

Declaratur materia, quod pensionarius pro rata pensionis tenetur contribuere, quamquam pensio sit exempta.

EMINEN. ET REVER. D. CARD.

VIRILI.

Pisana distributionum.

Die Luna 3. Maii 1628.

ARGUMENTVM CCVI.

De potestate Papæ in beneficialibus non est dubitandum, quādo clarè constat de eius mente. Vnionis natura, quæ sit.

EMINEN. ET REVER. D. CARD.

VEROSPPIO.

Romana assignationis domus.

Die Luna 6. Nouemb 1628.

ARGUMENTVM CCVII.

Debitor obligatus tradere bona, vel pecunias, ex traditione alterius liberatur, & alia, de quibus in summario.

REV. P. D. COCCINO.

Cæsaraugustana Præminentiarum.

Die Luna 6. Nouembris 1628.

ARGUMENTVM CCVIII.

Mandatum de manutenendo concessum alicui, quod in aliqua Ecclesia debeat habere manum dexteram, intelligitur concessa in qualibet parte d. Ecclesiæ. Contrauentio, quando non sit punibilis. Ad declaratoriam, quando deueniatur, & quando non.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Meliten. Præminentiarum.

Die Luna 13. Nouembris 1628.

ARGUMENTVM CCIX.

Magnus Magister Ordinis Hierosolymitani, an possit sine conuentu auocare causas à Maresciallo præuentas.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Toletana Iurispatronatus.

Die Veneris 17. Nouembris 1628.

ARGUMENTVM CCX.

Donatio facta Monasterio iam fundato, & dorato an possit fieri cum pacto resolutio. Pacta, & conditiones, quando amplius in donationibus apponi non possunt. Iurispatronatus reservatio, ut possit fieri in Ecclesia regulari, quid requiratur.

EMINEN. ET REV. D. CARD.

VIRILI.

Romana, seu Sabinen. census.

Die Veneris 17. Nouembris 1628.

ARGUMENTVM CCXI.

Constitutionum natura, quæ sit, Super bonis, vbi ponuntur census, quid acquiratur, & alia.

REV. P. D. VRGELLEN.

Giennen. Beneficii de Anduxar.

Die Luna 20. Nouembris 1628.

ARGUMENTVM CCXII.

Beneficii valor expressus, an sit iustificandus, quando sumus in gratia, motu proprio emanata.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Romana Nominationis Puellarum.

Die Veneris 24. Nouembris 1628.

ARGUMENTVM CCXIII.

Testator deputans personas aliquas ad aliquid exequendum, eis negligentibus, vel impeditis, vel nolentibus illius voluntatem adimplere, quibus illud ius deuo luitur.

REV. P. D. COCCINO.

Romana Statutorum.

Die Veneris 24. Nouembris 1628.

✠ ✠ 2

AR-



# Index Argumentorum.

## ARGUMENTVM CCXIV.

Inhibitio Rotalis siue iusta, siue iniusta semper est timenda, & semper cauatur attentata. Manutentio non potest denegari possidenti.

R. P. D. DVNOZETTO.

Fanen. Bonorum.  
Die Veneris 24. Nouembri 1628.

## ARGUMENTVM CCXV.

Agens, qui promissit aliquid adimplere, ad hoc, vt non repellatur, debet docere, quod ipse omnia adimpleuit. Inter fratres communio præsuntur esse, & quando hoc excludatur.

EMINEN. ET REVER. D. CARD.  
V BALDO.

Spoletana Fideicommissi.  
Die Lunæ 27. Nouembri 1628.

## ARGUMENTVM CCXVI.

Fideicommissum perpetuum, quando dicatur inductum. Conditio, si sine filiis decesserit, quando debeat verificari in omnibus vocatis. Fideicommissum reale, quando dicatur inductum, & quid operetur.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Narnien. Bonorum.  
Die Veneris 1. Decembris 1628.

## ARGUMENTVM CCXVII.

Successionis prima causa est filiorum, quibus deficientibus primum locum occupat pater. Infans an transmittat hereditatem ascendentium sibi delatam. Remedium, quorum bonorum quibus detur, & quæ requirantur, vt concedatur. Donatio facta absenti, quando & ex quibus causis debeat ratificari.

REV. P. D. COCCINO.

Romana præstationis cedulæ.  
Die Veneris 1. Decembris 1628.

## ARGUMENTVM CCXVIII.

Protestatio, quando sit contraria facto, & quando non. Mora quando dicatur incurta per debitorem, & an computetur mensis acceptationis termini. Pactum quando non dicatur poenale.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Romana pretij Grani.  
Die Lunæ 11. Decembris 1628.

## ARGUMENTVM CCXIX.

Debitor, quando non dicatur constitutus in mora aliquid consignandi, vel soluendi in loco destinato.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD.  
VEROSPPIO.

Romana domus, & saluiani.  
Die Lunæ 11. Decembris 1629.

## ARGUMENTVM CCXX.

Possessio ad effectum saluiani interdicti qualiter probetur. Censum imponens super domo, in qua quis habet partem, licet tota in instrumento esset designata, nihilominus censetur impositus super d. parte.

EMINEN. ET REV. D. CARD.  
VIRILI.

Ferrariensis Fideicommissi.  
Die Veneris 15. Decembris 1628.

## ARGUMENTVM CCXXI.

Filij in cōditione positi non censentur vocati, hoc tamen sal-

lit, quando adsunt coniecturæ, quæ suadeant, quod testator illos voluit vocare, & quæ coniecturæ, hoc non sufficiant.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Perusina Fideicommissi de Baptitis.  
Die Veneris 15. Decembris 1628.

## ARGUMENTVM CCXXII.

Plura notanda circa materiam substitutionum, de quibus in summario.

R. P. D. GHISILERIO.

Nouarien. Legitimæ.  
Die Veneris 15. Decembris 1628.

## ARGUMENTVM CCXXIII.

Legitima matri de iure debetur in bonis filij, & quid si transitum fecerit ad secunda vota, & quando ista iniuria censeatur remissa a filiis.

REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Romana, seu Garchaginen. Pensionis.  
Die Mercurij 20. Decembris 1628.

## ARGUMENTVM CCXXIV.

Obligatus soluere cum alio, siue pro parte, siue in solidum soluendo, solidum repetit a correo. Solutio facta per principalem, liberat fideiussorem. Fideiussori competunt omnes exceptiones, quæ competunt principali.

R. P. D. DVNOZETTO.

Lidiana Iurispatronatus.  
Die Mercurij 20. Decembris 1628.

## ARGUMENTVM CCXXV.

Instituendus est ille, qui est presentatus ab eo, qui est in quasi possessione presentandi, & quando etiam præferatur presentato a vero patrono, comparente ante institutionem.

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Bononien. Fideicommissi de Desiderijs.  
Die Mercurij 20. Decembris 1629.

## ARGUMENTVM CCXXVI.

Omittitur quia fuerunt etiam decisiones omisse sed tantum simpliciter indicatæ prout in corpore presentium decisionum.

R. P. D. GHISILERIO.

Meleucana Expensarum.  
Die Mercurij 20. Decembris 1628.

## ARGUMENTVM CCXXVII.

Mandatum, scientia, approbatio, & ratificatio, probari potest ex literis. Literæ non solum probant contra scribentem, sed etiam obligant eum, ad implendum contenta in eis.

REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Florentina Subdecanatus.  
Die Mercurij 20. Decembris 1628.

## ARGUMENTVM CCXXVIII.

In iurispatronatus, qualis præsumatur esse obseruantia Enunciatiua, quod iurispatronatus spectet alicui & eius filijs qualiter sit intelligenda.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD.  
VEROSPPIO.

Reatina Iuris retinendi.  
Die Mercurij 20. Decembris 1628.



# Index Argumentorum.

## ARGUMENTVM CCXXXIX.

De spolio, quando non dicatur constare, & nullitates, quæ illud inducunt, qualiter probandæ sint. Executiva via quando quis agere possit.

## REV. P. D. PIROVANO.

Nouarien. Decimarum.

Die Veneris 12. Ianuarij 1629.

## ARGUMENTVM CCXXX.

Instrumentum, quando dicatur habere faciem publicæ instrumenti in extractione instrumentorum, quando non requiratur citatio partis, & compulsiō Iudicis. Instrumenta antiqua non egent formali recognitione.

## REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Meliten. Admiratus.

Die Lune 15. Ianuarij 1629.

## ARGUMENTVM CCXXXI.

Agitur in hac decisione de concessione Papæ facta alicui personæ de beneficio primo loco vacaturo, cum decreto irritanti. Et nonnulla circa vim, & efficaciam d. decreti irritantis.

## REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Pistorien. Archidiaconatus.

Die Lune 15. Ianuarij 1629.

## ARGUMENTVM CCXXXII.

Præsentatio ad iuspatronatus quibus concurrentibus non possit denegari institutio. Iuspatronatus existentia, & effectus qualiter probetur. Scriptura, aut tenor registratus in literis Papæ an prober factum enunciatum.

## REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Romana Successionis.

Die Veneris 19. Ianuarij 1629.

## ARGUMENTVM CCXXXIII.

Testamentum primum, quando per secundum tollatur, & quando, non & quæ requirantur. Testatoris dementia, ad hoc ut eius testamentum sit nullum, ex quibus probetur, & ex quibus hoc cesset.

## R. P. D. MOTMANNO.

Mediolanen. Pecuniaria.

Die Veneris 19. Ianuarij 1629.

## ARGUMENTVM CCXXXIV.

Creditor si indulgeat debitori, ut ad beneplacitum, & commodum suum soluat, ita quod d. beneplacitum, & commodum non excedat meram certi determinati temporis, an eo termino elapso, censeatur inducta debiti præscriptio, & obligationis extinctio.

## REV. P. D. COCCINO.

Cæsaraugustana Præminentiarum.

Die Veneris 19. Ianuarij 1629.

## ARGUMENTVM CCXXXV.

Remissoria, ad hoc, ut non denegetur, quid sit necessarium.

## REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Narnien. Hæreditatis.

Die Mercurij 24. Ianuarij 1629.

## ARGUMENTVM CCXXXVI.

Hæredi, ut competat remedium l. final. C. de edict. D. Adr. toll. quid probare teneatur. Identitas, & certitudo filiorum testamentis, quæ à testatore Notario tradita fuerunt, qualiter probentur.

## EMIN. ET REVER. D. CARD. VIRILI.

Romana fideicommissi de Vipera.

Die Mercurij 24. Ianuarij 1629.

## ARGUMENTVM CCXXXVII.

Conditio, si sine filiis decesserit, licet regulariter verificetur tam in masculis, quam in feminis, tamen hoc fallit, quando ex coniecturis apparet, quod testator tantum intellexit de masculis, & quæ sint istæ coniecturæ.

## REV. P. D. DVNOZETTO.

Melfren. Legati pii.

Die Mercurij 24. Ianuarij 1629.

## ARGUMENTVM CCXXXVIII.

Legatum reliquum eumovere celebrandi missas, cum non sit beneficium ecclesiasticum, sed quid laicale, non subiacer collationi, seu prouisioni Apostolicæ, sed dispositioni testatoris.

## EMINEN. ET REV. D. CARD. VIRILI.

Romana Dotis.

Die Mercurij 24. Ianuarij 1629.

## ARGUMENTVM CCXXXIX.

Mater, an, & quando, & quibus casibus possit hæredes instituere filios sub conditione etiam quoad legitimam, iuxta dispositionem l. filius matrem C. inoff. test.

## REV. P. D. PIROVANO.

Gorduben. Decimarum.

Die Lune 29. Ianuarij 1629.

## ARGUMENTVM CCXL.

Plura tractantur de defectu citationis ad sententiam, & de nullitate sententiæ latæ sine citatione.

## REV. P. D. COCCINO.

Spoletana Bonorum.

Die Veneris 26. Ianuarij 1629.

## ARGUMENTVM CCXLI.

Vxor, si instituatur hæres à marito vnâ cum filiis, an talis institutio possit resolui in alimenta tantum secundum consuetudinem, & an si instituatur hæres cum conditione, dummodo vitam vidualem seruauerit in domo testatoris, & vnâ cum filiis si vixerit, ista conditio, quid importet, & qualem cautionem præstare debeat ad hoc, ut hæreditatem accipiat.

## R. P. D. QUEIPO.

Romana administrationis hæreditatis.

Die Lune 29. Ianuarij 1629.

## ARGUMENTVM CCXLII.

In hac decisione agitur de materia manutentionis, in quasi possessione iuris administrandi relictæ priuatiue alicui per testatorem.

## R. E. V. P. D. MERLINO DECANO.

Romana retractus.

Die Lune 29. Ianuarij 1629.

## ARGUMENTVM CCXLIII.

Omittitur, quia fuerunt etiam decisiones omittæ, sed tantum simpliciter indicatæ, prout in corpore præsentium decisionum.

## REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Romana Officii.

Die Lune 29. Ianuarij 1629.

## ARGUMENTVM CCXLIV.

Procurator vendens rem domini cum eius mandato, & eo præsentem, & consentientem, certe tunc venditio tenet, & non est licitum ab eo recedere.

EMI.



# Index Argumentorum.

**EMINEN. ET REV. D. CARD.  
VEROSPPIO.**

Romana Societatis officii.  
*Die Mercurij 31. Ianuarij 1629.*

**ARGUMENTVM CCXLV.**

Declaratur, qualiter, probetur identitas personæ, sub cuius periculo vitæ, fuit contracta aliqua societas officij, si adfit alius eiusdem nominis, & cognominis.

**R. P. D. MOTMANNO.**

Ferrariens. Pecuniaria.  
*Die Mercurij 13. Ianuarij 1629.*

**ARGUMENTVM CCXLVI.**

Casus fortuitos an quis præstare teneatur ex eo, quod sine mandato transiit. Liber mercatorum, licet regulariter non probet, tamen quando hoc non procedat.

**REV. P. D. MERLINO DECANO.**

Narnien. Successionis.  
*Die Mercurij 7. Februarij 1629.*

**ARGUMENTVM CCXLVII.**

Omittitur, quia fuerunt etiam decisiones omisæ, sed tantum simpliciter indicatæ, prout in corpore præsentium decisionum.

**REV. P. D. MERLINO DECANO.**

Ariminen. Spolii.  
*Die Veneris 9. Februarij 1629.*

**ARGUMENTVM CCXLVIII.**

Omittitur, quia fuerunt etiam decisiones omisæ, sed tantum simpliciter indicatæ, prout in corpore præsentium decisionum.

**REV. P. D. COCCINO.**

Cæsaraugustana Lectoris.  
*Die Veneris 9. Februarij 1629.*

**ARGUMENTVM CCXLIX.**

Præscriptionem inmemorabilem, qui pro se habet, potest, allegare nullum fundationis, & omnem alium meliorem de mundo. Et præscriptio in Capellanis manualibus, quando cadat.

**EMINEN. ET REV. D. CARD.**

**V BALDO.**

Coloniens. Monasterij.  
*Die Luna 12. Februarij 1629.*

**ARGUMENTVM CCL.**

Remissoria denegatur, quando articuli sunt irrelevantes, si cuti etiam, quando sumus in iudicio summarissimo, & propter suspensionem calumniæ. Executio quando dicatur excessiva.

**REV. P. D. MERLINO DECANO.**

Romana Donationis de Incafatis.  
*Die Luna 12. Februarij 1629.*

**ARGUMENTVM CCLI.**

Omittitur, quia fuerunt etiam decisiones omisæ, sed tantum simpliciter indicatæ, prout in corpore præsentium decisionum.

**EMINEN. ET REVERENDISS. D. CARD.**

**VEROSPPIO.**

Gerunden. Administrationis.  
*Die Veneris 16. Februarij 1629.*

**ARGUMENTVM CCLII.**

Administratio bonorum Ecclesiæ regularis ad quem spectet, & quid si d. Ecclesia secularizetur.

**REVERENDISS. P. D. PIROVANO.**

Novariens. Decimarum.  
*Die Luna 19. Februarij 1629.*

**ARGUMENTVM CCLIII.**

Instrumenti data transiens tempus centum annorum, non eget recognitione, & quid sufficiat. Instrumenta extracta a proprijs Notarijs, valent abique alia solemnitate.

**REVERENDISS. P. D. VERGELLEN.**

Romana Spolii de Cruciaris.  
*Die Luna 19. Februarij 1629.*

**ARGUMENTVM CCLIV.**

Adiudicatio, quando non dicatur excessiva. Compensatio ad hoc, ut operetur, quid sit necessarium.

**R. P. D. DVNOZETTO.**

Licien. Canonicatus.  
*Die Veneris 19. Februarij 1629.*

**ARGUMENTVM CCLV.**

Beneficia collectorum decimarum, ut cadant sub regul. Cancell. quid sufficiat. Et dicta regul. 4. declaratur.

**REVERENDISS. P. D. VERGELLEN.**

Romana Mutui.  
*Die Luna 5. Martij 1629.*

**ARGUMENTVM CCLVI.**

Confessio extrajudicialis de æquitate Canonica plenè probat. Testes in dubio præsumuntur contestes. Testes singulares, quando probent. Testium repetitio, quando præsumatur calumniosa.

**R. P. D. DVNOZETTO.**

Firmanæ Fideicommissi de Carradoris.  
*Die Luna 5. Martij 1629.*

**ARGUMENTVM CCLVII.**

Agitur de materia substitutionum, quando femina sunt vocata post masculos, quo casu succedunt.

**REV. P. D. MERLINO DECANO.**

Bononien. Fideicommissi de Desiderijs.  
*Die Mercurij 14. Martij 1629.*

**ARGUMENTVM CCLVIII.**

Omittitur, quia fuerunt etiam decisiones omisæ, sed tantum simpliciter indicatæ, prout in corpore præsentium decisionum.

**REVERENDISS. P. D. PIROVANO.**

Firmanæ, seu Maceraten. Dotis.  
*Die Mercurij 14. Martij 1629.*

**ARGUMENTVM CCLIX.**

Hæres, qui adiuit hæreditatem cum beneficio legis, & inuentarij, an si percipiat fructus ex hæreditate, faciat illos suos. Fructus an augeant hæreditatem, & sint de eius substantia.

**REV. P. D. DVNOZETTO.**

Nicien. Parochialis.  
*Die Veneris 23. Martij 1629.*

**ARGUMENTVM CCLX.**

Tractatur de materia concursus ad Ecclesiam Parochialem, qualiter scilicet probetur, quod omnia requisita in eo fuerint observata.

**R. P. D. DVNOZETTO.**

Licentia Canonicatus.  
*Die Luna 26. Martij 1629.*

**ARGUMENTVM CCLXI.**

Beneficii possessio, quando semel est apprehensa, tunc non potest iterum apprehendi, & quando hoc cesset, & aliqua circa regul. 4. Cancell.

**EMIN. ET REVER. D. CARD.**

**V BALDO.**

Romana Laudemij.  
*Die Veneris 30. Martij 1629.*

**ARGUMENTVM CCLXII.**

Emphyteusis quando, & ex quibus probetur, & hoc maxime, si solum agatur ad effectum solutionis laudemij.

**EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD.**

**V BALDO.**

Romana Domus.

*Die Veneris 30. Martij 1629.*

**ARGUMENTVM CCLXIII.**

Iudex non ritè, & iustè procedendo non priuat quæ sua possessione, si se non habeat pro spoliato. Executiue non potest



# Index Argumentorum.

potest procedi contra terrios possessores, &c.

**R. E. V. P. D. COCCINO.**

Parmen. Status.

*Die Veneris 30. Maii 1629.*

**ARGUMENTVM CCLXIV.**

Matrimonium qualiter probetur, ad hoc vt filij dicantur legitimi, & quæ præsumptiones hoc casu admittantur, cum lex multum faueat filiis, ad effectum, vt sint legitimi. Et nonnulla tractantur, quando testes probent, & quando non.

**EMINENTISS. ET REV. D. CARD. VBALDO.**

Cracouiens. Iuris legendi.

*Die Veneris 30. Martii 1629.*

**ARGUMENTVM CCLXV.**

Docendi facultas idoneis non est deneganda, & aliqua de Magistris, & scientia adducuntur. Item quando consuetudo in aliquo casu substineri non possit & nonnulla de præscriptione.

**REVERENDISS. P. D. PIROVANO.**

Romana Pecuniaria.

*Die Mercurij 4. Aprilis 1629.*

**ARGUMENTVM CCLXVI.**

Testis vnicus, quando probet. Furtum de sui natura est difficilis probationis, & quibus concurrentibus probetur.

**R. P. D. GHISILERIO.**

Novariens. Legitimæ.

*Die Mercurij 4. Aprilis 1629.*

**ARGUMENTVM CCLXVII.**

Filio debetur legitima in bonis parentis professi à die omisæ professionis non expectata illius morte naturali, & illa opinio est æquior, & magis recepta.

**REV. P. D. PIROVANO.**

Cordubens. Decimarum.

*Die Mercurij 4. Aprilis 1629.*

**ARGUMENTVM CCLXVIII.**

Scripturæ originales, quando sunt perditæ, tunc statur registro, & quando registrum est mendosum, ad quid recuratur.

**EMINEN. ET REV. D. CARD. VBALDO.**

Spoletana Fideicommissi.

*Die Luna 30. Aprilis 1629.*

**ARGUMENTVM CCLXIX.**

Conditio, si sine filiis, &c. licet expiret, decedente hærede liberis relictis, tamen quando hæc conditio debeat in omnibus hæredibus vocatis verificari, declaratur.

**REV. P. D. MERLINO DECANO.**

Bononiens. de Fideicommissi Desiderijs.

*Die Luna 14. Maii 1629.*

**ARGUMENTVM CCLXX.**

Omittitur, quia fuerunt etiam decisiones omisæ, sed tantum simpliciter indicatæ, prout in corpore præsentium decisionum.

**REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.**

Florentina Subdecanatus.

*Die Luna 30. Aprilis 1629.*

**ARGUMENTVM CCLXXI.**

Re feruntur nonnulli casus, in quibus remissoria solet denegari. Actus aliquis, quando per testes sit improbabilis.

**R. P. D. DVNOZETTO.**

Bononiens. Legati de Marefcottis.

*Die Luna 30. Aprilis 1629.*

**ARGUMENTVM CCLXXII.**

Dotes, qualiter sint constituendæ, & alia de quibus in sumario. Item an hæres teneatur tradere rem legatam, si in ea habeat affectionem, & interesse.

**R. P. D. QVEIPO.**

Romana administrationis hæreditatis.

*Die Luna 4. Maii 1629.*

**ARGUMENTVM CCLXXIII.**

Testis vnicus sufficit in manutentionis indicio. Quasi possessio in incorporalibus, vt acquiratur, quid sit necessarium.

**R. P. D. MOTMANNO.**

Romana Cambiorum.

*Die Luna 4. Maii 1629.*

**ARGUMENTVM CCLXXIV.**

Cambia, quando debeantur, & de eius fructibus post factam interpellationem.

**R. E. V. P. D. VRGELLEN.**

Romana de Marefcottis.

*Die Luna 7. Maii 1629.*

**ARGUMENTVM CCLXXV.**

Fideicommissario non impeditur immissio propter credita illiquida, & requirementia altiore indagine. Dominium societatum officiorum, præsumitur esse, cuius nomine cantat societas. Præsumptio l. Quineus. ff. de donat. inter vir. & vx. non admittitur in possessorio.

**EMINEN. ET REVER. D. CARD. VBALDO.**

Colonien. Monasterij.

*Die Luna 7. Maii 1629.*

**ARGUMENTVM CCLXXVI.**

Sine contumacia non datur declaratoria. Partitione non data cessare non potest contumacia. Ad factum si quis teneatur, non sufficit id adimplere verbis tantum.

**R. P. D. DVNOZETTO.**

Lucana Iurispatronatus.

*Die Luna 7. Maii 1629.*

**ARGUMENTVM CCLXXVII.**

Præsentatus à patrono existenti in quasi possessione præsentandi, præfertur præsentato à vero patrono nisi iste patronus verus probet eius proprietatem, vel per confessionem partis, vel per rem iudicatam, vel per instrumentum clarum, & certum. Præsumptionum multiplicatio, quando datur.

**R. P. D. GHISILERIO.**

Romana Centium.

*Die Luna 7. Iunii 1629.*

**ARGUMENTVM CCLXXVIII.**

Census vt dicatur, extinctus, quid necessario requiratur. Et an postquam fuit relaxatum mandatum dicatur vere extinctus.

**R. E. V. P. D. MERLINO DECANO.**

Bononiens. de Fideicommissi Desiderijs.

*Die Luna 14. Maii 1629.*

**ARGUMENTVM CCLXXIX.**

Omittitur, quia fuerunt etiam decisiones omisæ, sed tantum simpliciter indicatæ, prout in corpore præsentium decisionum.

**EMIN. ET REVERENDISS. D. CARD. VEROSPPIO.**

Gerunden. Exemptionis.

*Die Veneris 11. Maii 1629.*

**ARGUMENTVM CCLXXX.**

Exemptio ab obedientia Episcopi datur subdito, quando inter eum, & Episcopum durat aliqua lis, & quare.

**EMIN. ET REVER. D. CARD. VIRILI.**

Messanen. Archipresbyteratus.

*Die Veneris 11. Maii 1629.*

**ARGUMENTVM CCLXXXI.**

Manutentio cui concedatur. Possessio manutentibilis quando probetur per instrumentum capæ possessionis. Tituli validitas, & iustificatio non requiritur in iudicio summario. Possessorium non admittit ea, quæ respiciunt petitorium.

**REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.**

Perusina Laudi.

*Die Veneris 11. Maii 1629.*

**ARGUMENTVM CCLXXXII.**

Laudi emologatio ex quibus actibus resultet, & quando non valeat, nec substineatur, & quare. Item an laudum emologari, & approbati possit antea quam feratur, & quam conditionem tacitam habeat ista emologatio, siue approbatio. Laudum quando sit nullum, & an fieri possit, vt substineatur in vim pacti.

**EMINEN. ET REV. D. CARD. VEROSPPIO.**

Romana nullitatis obligationis.

*Die Veneris 11. Maii 1629.*



# Index Argumentorum.

**ARGUMENTVM CCLXXXIII.**  
Contractus celebratus cum filiofam, qui publice pro tali reputabatur, & una cum patre habitabat, nullius est roboris. Item etiam ex quibus coniecturis contractus præsuiatur simulatus.

**EMINEN. ET REVER. D. CARD. VIRILI.**  
Romana locorum Montium.

*Die Lune 14. Maij 1629.*  
**ARGUMENTVM CCLXXXIV.**  
Manutentio cui concedatur, & ex quibus actibus, & causis.

**REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.**  
Florentina Iurispatronatus de Ianfigliazzis.

*Die Lune 14. Maij 1629.*  
**ARGUMENTVM CCLXXXV.**  
Præsentati à diuersis patronis, qui habent partem in iurepatronatus, quis eorum veniat instituendus. Quasi possessio præsentandi qualiter acquiratur. Iurispatronatus, natura, quæ sit.

**ARGUMENTVM CCLXXXVI.**  
Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omisæ, sed simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.

**R. P. D. QVEIPO.**  
Troiana Pensionis.

*Die Lune 14. Maij 1629.*  
**ARGUMENTVM CCLXXXVII.**  
Pensionarius quando pensione possit priuari.

**EMINEN. ET REV. D. CARD. VEROSPPIO.**  
Florentina Canonicatus.

*Die Lune 14. Maij 1629.*  
**ARGUMENTVM CCLXXXVIII.**  
Iurispatronatus, quando sumus in dubio, an potius censeatur hæreditarium, quam gentilitium. In iurepatronatus gentilitio qualiter succedatur. Iurispatronatus de sui natura transit ad quoscunque hæredes.

**EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. VIRILI.**

Romana damnorum, & interesse.  
*Di Veneris 18. Maij 1629.*

**ARGUMENTVM CCLXXXIX.**  
Foveam faciens in via publica si quis in eam ceciderit quando teneatur ad damna, & interesse, & quando non.

**ARGUMENTVM CCXC.**  
Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omisæ, sed simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.

**REV. P. D. PIROVANO.**  
Meleuntana Præminentiarum.

*Die Veneris 18. Maij 1629.*  
**ARGUMENTVM CCXCI.**  
Marescallus Sacræ Religionis Sancti Ioannis Hierosolymitani an possit præuentive componere paces inter familias. Magni Magistri, & coram quo isti familiares debeant conveniri.

**REVERENDISS. P. D. PIROVANO.**  
Sabiun. Alluvionis.

*Die Lune 21. Maij 1629.*  
**ARGUMENTVM CCXCII.**  
Donatio facta alicui per Vniuersitatem, ut valeat, quæ solemnitates in eo contractu de iure desiderantur. Et nonnulla circa confirmationem Principis super aliquo contractu.

**EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. VIRILI.**

Romana Gambiorum,  
*Die Lune 23. Maij 1629.*

**ARGUMENTVM CCXCIII.**  
Solutio simpliciter facta a debitore in quam causam cadere

debet, & alia de quibus in summario.

**R. P. D. QVEIPO.**

Triuentin. Beneficij.

*Die Lune 29. Maij 1629.*

**ARGUMENTVM CCXCIV.**  
Unio duarum Ecclesiarum quando fieri possit, & quæ solemnitates requirantur. Consensus alicuius, quando interuenire debeat in aliquo casu pro forma, & solemnitate, & quando è contra, & in istis casibus quando interuenire possit antea, vel post.

**REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.**

Placentina Decimarum.

*Die Lune 28. Maij 1629.*

**ARGUMENTVM CCXCV.**  
Decimarum alienatio facta, non seruata forma rescripti Apostolici, est nulla.

**REV. P. D. COCCINO.**

Senogallien. Emphyteusis.

*Die Mercurij 6. Iunij 1629.*

**ARGUMENTVM CCXCVI.**  
Emphyteusis Ecclesiastica inuestitura, quando non substat.

**REV. P. D. VRGELLEN.**

Ianuen. Parochialis S. Fidei.

*Die Mercurij 6. Iunij 1629.*

**ARGUMENTVM CCXCVII.**  
Narrata in gratia sunt omnino iustificanda, maxime in eis, in quibus consistit principale fundamentum impetrantis gratiæ, & etiam quando contra impetrantem adest præsumptio.

**R. P. D. MOTMANNO.**

Mediolanen. Pecuniaria.

*Die Lune 10. Iunij 1629.*

**ARGUMENTVM CCXCVIII.**  
Creditum illiquidum non potest retardare credium liquidum. Fideicommissarius sibi præiudicat consentiendo donationi rei subiectæ fideicommissio.

**EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD.**

**VEROSPPIO.**

Romana Petraræ.

*Die Mercurij 13. Iunij 1629.*

**ARGUMENTVM CCXCIX.**  
Fundo vendito si in eo contineatur lapidicina, quando in eius venditione non veniat.

**REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.**

Romana executionis laudi.

*Die Mercurij 13. Iunij 1629.*

**ARGUMENTVM CCC.**  
Agitur de laudi executione, & an ista executio præscribi possit.

**ARGUMENTVM CCCI.**

Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pariter sunt omisæ, sed simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.

**R. P. D. DVNOZETTO.**

Tullen. Reformationis.

*Die Lune 18. Iunij 1629.*

**ARGUMENTVM CCCII.**  
Literæ Apostolicæ, quando dicantur iustificatæ. Episcopo attestanti de actu extraiudiciali sibi commisso, an credatur. Remissoria in materia obiectiua, ut concedatur, quæ sit sumus requiratur.

**ARGUMENTVM CCCIII.**

Quia est coram R. P. D. Merlino omittitur cuius decisiones pari-



# Index Argumentorum.

pariter sunt omiffa, sed simpliciter indicata prout in corpore presentium decisionum.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Firmana, seu Maceraten. dotis.

Die Luna 18. Iunij 1629.

ARGUMENTVM CCCIV.

Heres cum beneficio legis, & inventarii, non facit fructus suos, data eius scientia creditorum hereditariorum, & eorundem litis contestatione, quis tunc tenetur servare fructus creditoribus, & bonam reddere rationem de omni, & toto, quod ad eum peruenit.

R. P. D. MOTMANNO.

Mediolanen. Pecuniaria.

Die Luna 18. Iunii 1629.

ARGUMENTVM CCCV.

Debitor satisfactionis, vel remissionis presumptio quando habeat locum, declaratur.

R. P. D. GHISILERIO.

Nouarien. Legitima.

Die Luna 18. Iunij 1629.

ARGUMENTVM CCCVI.

Legitima detractio vigore fideicommissi quando impediri non possit. Transactio super iuribus fideicommissi quando sit permessa. Monasterium in fideicommissio quando non comprehendatur sub nomine filiorum legitimorum, & naturalium.

R. P. D. MOTMANNO.

Romana Officii.

Die Veneris 22. Iunii 1629.

ARGUMENTVM CCCVII.

De alieno facto quis non tenetur, si tantum proprium promittat. Veritati per instrumenti verba non praedicitur.

REV. P. D. PIROVANO.

Romana Casalis Turris vergata.

Die Veneris 22. Iunij 1629.

ARGUMENTVM CCCVIII.

Salva num interdictione ut habeat locum, quae requirantur, & contra quem intentari possit, & contra non. Donatione facta duobus diversis temporibus, quis in ea praefertur. In donatione quando arguatur simulatio, & quando cesset.

REVERENDISS. P. D. VERGELLEN.

Maceraten. Legitima.

Die Veneris 22. Iunij 1629.

ARGUMENTVM CCCIX.

Filius ob non confessionem inventarii non amittit legitimam, & vide circa hanc materiam nonnullos casus.

REV. P. D. VERGELLEN.

Anconitana Censuum.

Die Veneris 22. Iunii 1629.

ARGUMENTVM CCCX.

Negativa, quod aliqua bona non adfuerint in hereditate, ex quo probetur. Heres cum beneficio legis, & inventarii conferuatur a lege indemnis a quibuscumque vexationibus.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Bracharen. Thesauraria.

Die Veneris 22. Iunij 1629.

ARGUMENTVM CCCXI.

Ingressui, & accessui, quando sit locus ob non solutam pensionem.

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Romana Vineae.

Die Luna 24. Iunij 1629.

ARGUMENTVM CCCXII.

Omittitur, quia fuerunt etiam decisiones omiffae, sed tantum simpliciter indicata prout in corpore presentium decisionum.

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Bononien. Fideicommissi de Desiderijs.

Die Luna 25. Iunij 1629.

ARGUMENTVM CCCXIII.

Omittitur, quia fuerunt etiam decisiones omiffae, sed tantum simpliciter indicata, prout in corpore presentium decisionum.

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Affisien. Emphyteusis.

Die Mercurij 27. Iunij 1629.

ARGUMENTVM CCCXIV.

Omittitur, quia fuerunt etiam decisiones omiffae, sed tantum simpliciter indicata, prout in corpore presentium decisionum.

R. P. D. MOTMANNO.

Leodien. Castrorum.

Die Mercurij 27. Iunii 1629.

ARGUMENTVM CCCXV.

Metus, & vis ex quibus probentur, & quando remissoria cedatur ad effectum praedicta probandi. Transactio propter enormem lesionem & praedictum rescinditur, & accepta eius intuitu, quando sint restituenda, & quando possint retineri.

REV. P. D. COCCINO.

Sabinen. Castri Montis Rotundi.

Die Veneris 3. Augusti 1629.

ARGUMENTVM CCCXVI.

Legitimitas ad hoc, ut non dicatur subreptitia debent narrari ea, quae reddiderunt concubitus nefandius. Homicidi uxoris non ad effectum contrahendi matrimonium cum aliqua, sed causa melius cum illa libidini vacandi, licet dirimat matrimonium contrahendum cum illa, tamen an dirimat id contractum. Matrimonium inter raptam, & raptorem, quando subsistat.

R. P. D. GHISILERIO.

Spoletana Fideicommissi.

Die Mercurij 7. Novembris 1629.

ARGUMENTVM CCCXVII.

Neptis ex filio facit descere conditionem, si decesserit sine filio, & hoc maxime habet locum, quando sumus in substitutionibus temporalibus, & nulla fuit habita ratio conservandae agnationis.

R. P. D. QUEIPO.

Trientina Beneficii.

Die Luna 12. Novembris 1629.

ARGUMENTVM CCCXVIII.

Beneficiorum unio, quando, sit permessa, & an assertioni Episcopi stetur circa causam unionis. Capituli consensus in unione utrum requiratur in ipso contractu, & an sufficiat, quod ex intervallo subsequatur, quae sententia est valde inter iuris interpretes controuersa, & est materia brocardica. Vera tamen est, quod sufficit, ex post facto.

EMINEN. ET REV. D. CARD.

VIRILI.

Ferrarien. Emphyteusis.

Die Veneris 16. Novembris 1629.

+++

AR-



# Index Argumentorum.

## ARGUMENTVM CCCXIX.

Enphyteutica bona Ecclesiastica vigore Constitutionum Bonifacianæ, & Paulinæ sunt ad instar bonorum allodialium, itaque enphyteuta possessor possit de illis liberè disponere. Citatio proximiorum in legitimatione filiorum naturalium quando non sit necessaria.

### REV. P. D. MERLINO DECANO.

Bononien. Fideicommissi de Desiderijs.  
Die Lune 19. Nouembris 1629.

## ARGUMENTVM CCCXX.

Omittitur, quia fuerunt etiam decisiones omisæ, sed tantum simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.

### REV. P. D. MERLINO DECANO.

Narnien. Successionis.  
Die Lune 26. Nouembris 1629.

## ARGUMENTVM CCCXXI.

Omittitur, quia fuerunt etiam decisiones omisæ, sed tantum simpliciter indicatæ, prout in corpore præsentium decisionum.

### REV. P. D. PIROVANO.

Romana Officij.  
Die Lune 29. Nouembris 1629.

## ARGUMENTVM CCCXXII.

Procurator vendens rem Domini quando dicatur validè contrahere. Procurator vendens rem Domini tanquam propriam dicitur esse in dolo.

### REV. P. D. COCCINO.

Clusina Grati.  
Die Lune 29. Decembris 1629.

## ARGUMENTVM CCCXXIII.

Agitur materia, de illo, qui contrahit nomine officij, quod ipse non obligatur, sed ille, cuius vices gerit.

### REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Meliten. Præminentiarum.  
Die Lune 3. Decembris 1629.

## ARGUMENTVM CCCXXIV.

Tractatur an Marefiallus Sac. Religionis Ord. Hierosolymitani habeat talem iurisdictionem, quæ se extendat ad familiares Magni Magistri habentes qualitatem familiarium in Palatijs seruientium commensalitatæ, & seruicij, ut inter illos pacem componere possit.

### R. P. D. GHISILIERIO.

Cracouien. Iuris legendi.  
Die Lune 3. Decembris 1629.

## ARGUMENTVM CCCXXV.

Sententia ex quibus probetur, quod sit valida, & iusta. Docendi facultas idoneo non est interdicenda, & nonnulla circa hanc materiam adducuntur. Remissoria ad effectum probandi præscriptionem immemorabilem, quando denegetur.

### R. P. D. D'NOZETTO.

Florentina de Guidaccis.  
Die Mercurij 5. Decembris 1629.

## ARGUMENTVM CCCXXVI.

Testator non censetur respexisse ad conseruationem bonorum in agnatione, quando substitutiones simpliciter fecit per vulgarem.

### R. P. D. PIROVANO.

Rouarien. Decimarum.  
Die Mercurij 5. Decembris 1629.

## ARGUMENTVM CCCXXVII.

Episcopo debetur quarta decimarum, & an possit cogere laicos officio Iudicis ad illam sibi præstandam. Officium Iudicis, quando detur.

### R. P. D. QUEIPO.

Romana Saluiani.  
Die Lune 10. Decembris 1629.

## ARGUMENTVM CCCXXVIII.

Tractatur materia hypothecæ legalis fauore dotis inducæ, de eius excellentia, & quibus alijs hypothecis præferatur. Ius tertio quesitum per diuersam personam an possit amplius auferri per d. personam.

### REV. P. D. MERLINO DECANO.

Romana Hæreditatis de Riualdis.  
Die Veneris 14. Decembris 1629.

## ARGUMENTVM CCCXXIX.

Omittitur, quia fuerunt etiam decisiones omisæ, sed tantum simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.

### REV. P. D. COCCINO.

Parmen. Status.  
Die Veneris 14. Decembris 1629.

## ARGUMENTVM CCCXXX.

De fideicommissio, quando dicatur constare, & quando fideicommissario non denegetur immissio. Gratia motu Proprio Principis emanata non eget iustificatione, & quando dicatur tali modo emanata, & quando ad supplicationem patris, &c.

### REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Romana Legati.  
Die Lune 17. Decembris 1629.

## ARGUMENTVM CCCXXXI.

Heres conficiendo inuentarium præseruatur liber ab omnibus oneribus hæreditariis. Decretum Iudicis in confectioe inuentarii an requiratur.

### REV. P. D. VRGELLEN.

Florentina Iurispatronatus de Iansigliazzisi.  
Die Veneris 17. Decembris 1629.

## ARGUMENTVM CCCXXXII.

Patroni laici quantum tempus habeant ad præsentandum. Ordinarius, quando vni ex presentatis non possit gratificari. In iurispatronatus numerus patronorum, quatuor consideretur. Mandatum, quando est necessarium in aliquo actu, an præsumatur interuenisse.

### REV. P. D. MERLINO DECANO.

Placentina Decimarum.  
Die Veneris 11. Ianuarii 1630.

## ARGUMENTVM CCCXXXIII.

Omittitur, quia fuerunt etiam decisiones omisæ, sed tantum simpliciter indicatæ, prout in corpore præsentium decisionum.

R. P. D.



# Index Argumentorum.

R. P. D. MOTMANNO.

Romana Literarum cambij.

Die Veneris 11. Ianuarij 1630.

ARGUMENTVM CCCXXXIV.

Literæ cambij, cuius sint vigoris, Pendente termino remissio-  
riz iudex ad vltiora procedere non potest, & quando  
hoc non habeat locum, & vide nonnulla de compensatio-  
ne.

REV. P. D. VRGELLEN.

Cremonen. Canonicatus.

Die Luna 14. Ianuarii 1630.

ARGUMENTVM CCCXXXV.

Beneficia collectorum sunt reservata Sedi Apostolicæ pro-  
pter regul. 4. Cancell. & declaratur quid sufficiat, ad hoc  
ut d. regul. habeat locum.

EMINEN. ET REVER. D. CARD.

VEROSPPIO.

Florentina Canonicatus.

Die Mercurij 16. Ianuarii 1630.

ARGUMENTVM CCCXXXVI.

Iuspatronatus in dubio cuius conditionis esse præsumatur.  
Iuspatronatus professi an transeat in Monasterium. Iuspa-  
tronatus utrum veniat in confiscatione bonorum facta à Iu-  
dice laico propter crimen læsæ maiestatis patroni.

EMINEN. ET REVERENDISS. D. CARD.

VEROSPPIO.

Romana Scutorum 24. millium.

Die Luna 18. Ianuarij 1630.

ARGUMENTVM CCCXXXVII.

Emptor an possit præuenire euictionem rei emptæ. De euic-  
tione quando emptor contra venditorem agere possit.  
Notorium ius ex quibus probetur, & alia de quibus in  
summarijs.

REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Romana Spolij de Cruciaris.

Die Mercurij 23. Ianuarij 1630.

ARGUMENTVM CCCXXXVIII.

Adiudicatio, quando sit nulla, & non sustineatur, & quando  
secus, & alia plura circa hanc materiam adiudicationis.

R. E. V. P. D. MERLINO DECANO.

Romana retractus.

Die Mercurij 23. Ianuarii 1630.

ARGUMENTVM CCCXXXIX.

Omittitur, quia fuerunt etiam decisiones omisæ, sed tantum  
simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisio-  
num.

REVERENDISSIMO P. D. PIROVANO.

Ciuitatis Castellii Supplementi legitimæ.

Die Mercurij 23. Ianuarii 1630.

ARGUMENTVM CCCXL.

Fideicommissario agenti ad immisionem bonorum fideicom-  
misso subiectorum quid obstat & quando eidem non possit  
denegari immissio. Clausula, sine præiudicio vtriusque  
partis, in decreto appositæ, cuius sit conditionis, & virtus.

REV. P. D. PIROVANO.

Pistorien. Archidiaconatus.

Die Luna 28. Ianuarij 1630.

ARGUMENTVM CCCXLI.

Instrumentum, quibus concurrentibus dicitur authenticum  
Instrumentum antiquum supra centum annos non eget alia  
recognitione, & qualiter ista antiquitas probetur.

R. P. D. DVNOZETTO.

Anconitana Legitimæ.

Die Luna 28. Ianuarii 1630.

ARGUMENTVM CCCXLII.

Pater, si heredem instituat filium, cum expressione, quod  
non possit detrahare suam legitimam, modo si filius acce-  
prat testamentum paternum cum omnibus suis qualitati-  
bus, an per hoc videatur renunciasse legitimæ.

R. P. D. MOTMANNO.

Romana Officij.

Die Veneris 1. Februarij 1630.

ARGUMENTVM CCCXLIII.

Creditor, per consensum præstitum venditioni rei sibi hypo-  
tecata, sibi præiudicat, itaut hypothecam remittere cen-  
seatur, & quando hoc non procedat. Contrahens, quando  
non dicatur deceptus. Creditores anteriores sunt præfe-  
rendi posterioribus.

EMINEN. ET REV. D. CARD.

VEROSPPIO.

Nicien. Parochialis.

Die Veneris 1. Februarij 1630.

ARGUMENTVM CCCXLIV.

Beneficium impetrans sub eadem data obitus illius, qui d. be-  
neficium possidebat, an valeat talis impetratio. Denotatio  
beneficij Parochialis, quando fit ad Papam.

R. P. D. MOTMANNO.

Romana Literarum cambij.

Die Veneris 1. Februarii 1630.

ARGUMENTVM CCCXLV.

Mercator post acceptationem literarum cambij est obligatus;  
ei, in cuius fauorem literæ sunt scriptæ, quod ampliat, &  
Hoc tamen intellige rebus sic in eodem statu manentibus -  
idest per mortem aut deteriorationem scribentis non mu-  
tatis.

R. P. D. DVNOZETTO.

Lucana Successionis.

Die Veneris 1. Februarii 1630.

ARGUMENTVM CCCXLVI.

Filij nati, & concepti post capitalem patris condemnationem,  
an faciant deficere conditionem, si sine filiis. Filius con-  
ceptus, necnon natus post purificatum fideicommissum,  
quando admittatur in præiudicium substituti.

R. P. D. QVEIPO.

Romana Saluiani.

Die Luna 18. Februarij 1630.

ARGUMENTVM CCCXLVII.

Saluianum quando competat. Leges non efficiunt, nec com-  
prehendunt præterita. Ius reale seruicatus per acquisitio-  
nem dominij extinguitur, & alia, &c.

R. P. D. MOTMANNO.

Motulen. Iurispatronatus.

Die Luna 18. Februarij 1630.

ARGUMENTVM CCCXLVIII.

Prouisus de beneficio, ad hoc, ut ei non possit denegari im-  
missio in possessionem, quæ requirantur, contradictor  
legitimus ad impediendam d. immisionem quis non  
fit.

REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Maceratén. Legitimæ.

Die Luna 18. Februarij 1630.

✠ ✠ ✠ 2

A R.



# Index Argumentorum.

## ARGUMENTVM CCCXLIX.

Hæres, qui non confecit inventarium, licet non priuatur hæreditate, tamen tenetur legatarijs, & creditoribus ultra vires hæreditarias, & hoc solum procedit propter præsumptionem usurpationis bonorum, & an ista procedant etiam in &c.

REV. P. D. VRGELLEN.

Placentina Decimarum.  
Die Luna 18. Februarii 1630.

## ARGUMENTVM CCL.

Agitur materia alienationis decimarum, quando sit nulla, ob non seruatum formatum rescripti Apostolici, si in euentum.

REV. P. D. VRGELLEN.

Anconitana Censuum.  
Die Mercurij 20. Februarii 1630.

## ARGUMENTVM CCLI.

Negatiua, quod non extant alia bona in hæreditate, ex quo probetur. Remedium ordinarium, si quis habeat, an possit uti extraordinario. Actio subsidiaria, quando habeat locum.

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Romana Separationis Thori.  
Die Veneris 1. Martij 1630.

## ARGUMENTVM CCLII.

Omittitur, quia fuerunt etiam decisiones omisæ, sed tantum simpliciter indicatæ, prout in corpore præsentium decisionum.

REV. P. D. COCCINO.

Cæsaraugustana Cathedralitatis.  
Die Veneris 1. Martij 1630.

## ARGUMENTVM CCLIII.

In hac decisione latet, & diffusè tractatur, & discutitur illa antiqua controversia orta inter Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Pilarî Cæsaraugustæ, & Ecclesiam Sancti Saluatoris eiusdè Ciuitatis, occasione Cathedralitatis.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Prænestina Censuum.  
Die Veneris 1. Martij 1630.

## ARGUMENTVM CCLIV.

Discutitur materia an per compensationem census extinguatur.

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Auximana fideicommissi.  
Die Luna 4. Martij 1630.

## ARGUMENTVM CCLV.

Omittitur, quia fuerunt etiam decisiones omisæ, sed tantum simpliciter indicatæ, prout in corpore præsentium decisionum.

R. P. D. DVNOZETTO.

Ariminen. Hæreditatis.  
Die Luna 4. Martij 1630.

## ARGUMENTVM CCLVI.

Inmissio vigore directi saluiani interdicti contra quem competat. Vxoris obitus, qualiter probetur. Pater, quando non habeat vsumfructum in bonis relictis filijs.

R. P. D. DVNOZETTO.

Nouarien. Legitimæ.  
Die Luna 11. Martij 1630.

## ARGUMENTVM CCLVII.

Episcopus, ad hoc ut consequatur quartam decimarum ei de-

bitam, an possit agere contra laicos, officio iudicis nobili.

R. P. D. QVEIPO.

Gerunden. Canonicatus.  
Die Luna 11. Martij 1630.

## ARGUMENTVM CCLVIII.

Presentatio, & electio in Ecclesijs Regularibus, ad quem spectet. Ecclesia regularis si ad statum secularitatis reducat, retinet primæu iura, nisi aliud disponatur.

REV. P. D. COCCINO.

Regien. Bonorum.  
Die Veneris 15. Martij 1630.

## ARGUMENTVM CCLIX.

Domino directo datur mandatum de manutenendo in bonis deuolutis ad eum ob finitam emphyteusim. Dominum ad effectum deuolutionis qualiter probetur. Illegitimus non comprehenditur in inuestitura bonorum Ecclesiasticorum. Identitas bonorum qualiter probetur.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Bononien. Fideicommissi de Manzolis.  
Die Veneris 15. Martij 1630.

## ARGUMENTVM CCLX.

Exceptio contra agentes, remedio adipiscendæ, quæ admittatur. Producent scripturas censetur approbare in eis contenta. Hæreditas, quando venit restituenda, quæ sint detrahenda.

R. P. D. MOTMANNO.

Romana Dotis.

Die Veneris 15. Martij 1630.

## ARGUMENTVM CCLXI.

Substitutionis nullitas, quando euitari non possit, alienatio rerum mulieris facta abique debitis solemnitatibus, quando substineatur.

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Romana Iurispatronatus.  
Die Veneris 15. Martij 1630.

## ARGUMENTVM CCLXII.

Omittitur, quia fuerunt etiam decisiones omisæ, sed tantum simpliciter indicatæ, prout in corpore præsentium decisionum.

R. P. D. QVEIPO.

Florentina Oratorij.

Die Luna 18. Martij 1630.

## ARGUMENTVM CCLXIII.

Filius natus ex muliere vxoratu ex iuris præsumptione præsumitur filius mariti. Hæres, quando licet possit impugnare factum defuncti.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Ferrarien. de Taffonis.  
Die Luna 18. Martij 1630.

## ARGUMENTVM CCLXIV.

Agitur de materia, quod statutum circa forenses nihil potest determinare, cum cesser subiectio personarum & potestas statuendum in non subditos.

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Romana Computorum.

Die Mercurij 10. Aprilis 1630.

## ARGUMENTVM CCLXV.

Omittitur, quia fuerunt etiam decisiones omisæ, sed tantum simpliciter indicatæ, prout in corpore præsentium decisionum.

R. P. D.



# Index Argumentorum.

R. P. D. M O T M A N N O.

Gerunden. Beneficii.

Die Luna 15. Aprilis 1630.

## ARGVMENTVM CCCLXVI.

Descendentia ad effectum succedendi in inrepatronatus, qualiter probetur.

REVERENDISS. P. D. V R G E L L E N.

Romana Domus.

Die Veneris 19. Aprilis 1630.

## ARGVMENTVM CCCLXVII.

Concessio bonorum Ecclesiasticorum in emphyteusim, ut substatueatur, quæ requirantur, & plura circa beneplacitum Apostolicum, quo ad dictam concessionem.

REV. P. D. V R G E L L E N.

Perusina Fideicommissi de Cincijs.

Die Veneris 19. Aprilis 1630.

## ARGVMENTVM CCCLXVIII.

Fideicommissarius, quando non oportet, ut capiat bona fideicommissaria de manu hæredis. Possessio iure familiaritatis non attenditur.

REV. P. D. V R G E L L E N.

Perusina Laudi.

Die Luna 22. Aprilis 1630.

## ARGVMENTVM CCCLXIX.

Laudum nullum, ut valeat in vim pacti vigore emologationis, quid sit necessarium.

REV. P. D. C O C C I N O.

Gerunden. Iurisdictionis.

Die Luna 22. Aprilis 1630.

## ARGVMENTVM CCCLXX.

Beneficium an de iure possint se congregare, & sic Collegium conficere. Et utrum Episcopus possit eis dare huiusmodi licentiam absque Capitulo.

REV. P. D. V R G E L L E N.

Ferrariensis. Bonorum.

Die Luna 29. Aprilis 1630.

## ARGVMENTVM CCCLXXI.

Executor constitutus cum clausula, vocatis vocandis, qualiter in executione procedere debet. Bona emphyteutica ecclesiastica in Ducatu Ferrariensi vigore Constitutionum Bonifacianæ, & Paulinæ sunt redacta ad instar bonorum allodialium. Et nonnulla circa clausulas, ut asseris, ut asseritur, & ut asserunt, in supplicationibus positas.

R. P. D. D V N O Z E T T O.

Ariminen. Hæreditatis.

Die Veneris 10. Maij 1630.

## ARGVMENTVM CCCLXXII.

Pater, quando non possit prætereire usufructum in hæreditate filio relicta a matre.

EMINEN. ET REVERENDISS. D. CARD.

VEROSPPIO.

Gerunden. Administrationis.

Die Luna 13. Maij 1630.

## ARGVMENTVM CCCLXXIII.

Administratio bonorum Ecclesiæ regularis spectat ad Abbatem, & ad quem si Ecclesiæ sit Collegiata, & nonnulla circa hanc materiam.

REV. P. D. M E R L I N O D E C A N O.

Romana Censuræ.

Die Luna 13. Maij 1630.

## ARGVMENTVM CCCLXXIV.

Omittitur, quia fuerunt etiam decisiones omittæ, sed tantum simpliciter indicatæ prout in corpore præsentium decisionum.

REVERENDISS. P. D. V R G E L L E N.

Placentina Decimarum.

Die Luna 13. Maij 1630.

## ARGVMENTVM CCCLXXV.

Bona Ecclesiæ nulliter alienata, sunt restituenda ab emptoribus una cum fructibus à die alienationis, & hoc procedit itante mala fide emptoris, secus verò quando fuit in bona fide. Et etiam quando Ecclesiæ teneatur restituere pretij fructus, rerum nulliter alienatarum.

REVERENDISSIMO P. D. P I R O V A N O.

Civitatis Castell. Supplementi legitima.

Die Veneris 17. Maij 1630.

## ARGVMENTVM CCCLXXVI.

Usufructus formalis relictus filio, et imputatur in legitimam, & qualiter æstimatio illius fiat, & an vigore d. ætimationis, seu liquidationis filius sit legitimus contradicitor ad impediendam immisionem fideicommissario.

REV. P. D. P I R O V A N O.

Ianuen. Iuris honorifici.

Die Veneris 17. Maij 1630.

## ARGVMENTVM CCCLXXVII.

Inspatronatus honorificum an possit competere in ecclesiæ regulari, & ex quo tale acquiratur, Leniores probationes, quando sufficiant ad aliquid probandum.

REV. P. D. M E R L I N O D E C A N O.

Romana retractus.

Die Veneris 17. Maij 1630.

## ARGVMENTVM CCCLXXVIII.

Omittitur, quia fuerunt etiam decisiones omittæ, sed tantum simpliciter indicatæ, prout in corpore præsentium decisionum.

EMINEN. ET REV. D. CARD.

VEROSPPIO.

Gerunden. Personatus, & causæ piz.

Die Veneris 17. Maij 1630.

## ARGVMENTVM CCCLXXIX.

Beneficium ecclesiasticum, licet de iure requiratur, quod sit perpetuum, tamen hoc cessat ex iure speciali, & privilegio, & alia de quibus in sumario.

REV. P. D. C O C C I N O.

Florentina Parochialis.

Die Mercurij 24. Maij 1630.

## ARGVMENTVM CCCLXXX.

In hac decisione declaratur, ut Ecclesiæ dicatur Parochialis, quæ sint necessaria.

REV. P. D. C O C C I N O.

Bononien. Bonorum.

Die Veneris 24. Maij 1630.

## ARGVMENTVM CCCLXXXI.

Emphyteutica bona, ad hoc ut dicantur transitoria etiam ad hæredes extraneos, quid requiratur, & præsertim quando agitur de bonis ecclesiasticis. Ultimus inuestitus quo casu possit bona emphyteutica cedere creditoribus.

REV. P. D. V R G E L L E N.

Meleutana Pecuniaria.

Die Mercurij 29. Maij 1630.

## ARGVMENTVM CCCLXXXII.

Apocha prætata trino teste subscripta, quam vim habeat, & in ea, licet quando non exprimitur causa, non substatueatur, tamen ut hoc cesset, quid sufficiat.

R. P. D.



# Index Argumentorum.

**R. P. D. QVEIPO.**  
Romana Dotis, seu saluiani.  
Die Luna 3. Iunij 1630.

**ARGVMENTVM CCCLXXXIII.**  
Vidue fructus lucris dotalis, & interesse dotalis, à quo tempore debeantur, & an pro eis competat hypoteca, sicuti competit pro dote.

**EMINEN. ET REVER. D. CARD. VEROSPPIO.**  
Florentina Canonicatus.  
Die Luna 3. Iunij 1630.

**ARGVMENTVM CCCLXXXIV.**  
Ius patronatus de iure potius præsumitur hæreditarium, quam gentilitium, & qualiter probetur, quod sit hæreditarium. Actuum pluralitas, quando præsumatur. Hæres grauatus potest alienare bona subiecta restitutioni in extraneos eo vivente.

**REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.**  
Czfarauugustana Canonicatus.  
Die Luna 10. Iunij 1630.

**ARGVMENTVM CCCLXXXV.**  
Sub collectorum beneficia sunt reservata, & quid ad hoc requiratur.

**REVERENDISS. P. D. PIROVANO.**  
Montis Falisci pensionis.  
Die Luna 10. Iunii 1630.

**ARGVMENTVM CCCLXXXVI.**  
Contentiones super beneficio ecclesiastico, quando sint nullæ, & improbe absque beneplacito Apostolico.

**REV. P. D. VRGELLEN.**  
Illerden. Canonicatus.  
Die Veneris 14. Iunij 1630.

**ARGVMENTVM CCCLXXXVII.**  
Sumpto ex registro supplicationum, an stetur, & nonnulla circa hanc materiam. Nominare, quando quis debet aliquem ad beneficium aliquod, tunc, ut dicatur facta talis nominatio, quid sufficiat. Tacens, quando dicatur consentire, & quando non.

**REV. P. D. MERLINO DE CANO.**  
Romana Successionis.  
Die Veneris 14. Iunij 1630.

**ARGVMENTVM CCCLXXXVIII.**  
Omittitur, quia fuerunt etiam decisiones omisse, sed tantum simpliciter indicatæ, prout in corpore præsentium decisionum.

**REVERENDISS. P. D. PIROVANO.**  
Anconiana Florum.  
Die Veneris 14. Iunij 1630.

**ARGVMENTVM CCCLXXXIX.**  
Onerum impositiones cum sint de regalibus, non possunt imponi, nisi à Principe dominante, superiorem non recognoscente, quod tamen non procedit, quando sumus in oneribus leuibus, & exiguis, quo casu Domini inferiores possunt à subditis exigere, & qualiter.

**EMINEN. ET REV. D. CARD. VEROSPPIO.**  
Romana scutorum 24. millium.  
Die Veneris 14. Iunii 1630.

**ARGVMENTVM CCCXC.**  
Venditor, quando teneatur de euictione, & quid si emptor ei non denuntiaverit moram litem. Conditionem alicuius an quis meliorem facere possit, itaut ille postea teneatur.

**REV. P. D. PIROVANO.**  
Ferrariens. de Tassonis.  
Die Luna 17. Iunij 1630.

**ARGVMENTVM CCCXCI.**  
Agnato agenti vigore statuti exclusiui fœminarum ad immisionem, quid ei obstat. Immissiones, quando retardari non possint.

**REV. P. D. VRGELLEN.**  
Mediolanen. Pensionis.  
Die Luna 17. Iunij 1630.

**ARGVMENTVM CCCXCII.**  
Sententia simpliciter condemnans ad fructuum restitutionem, de quibus fructibus intelligatur. Faciens aliquid per procuratorem, dicitur quis fidei, & interpretatiue per se facere, & quando hoc ita non sit, Sententia est strictè intelligenda, quod tamen non semper est verum.

**REV. P. D. COCCINO.**  
Romana Donationis de Castellanis.  
Die Luna 17. Iunii 1630.

**ARGVMENTVM CCCXCIII.**  
Pactum nudum de iure canonico producit actionem, & exceptionem. Donatio contemplatione matrimonij facta nõ eget infirmatione, libere donans non potest postea in instrumento apponere pactum reuersum, & alias conditiones.

**R. P. D. GHISILERIO.**  
Lucana Successionis.  
Die Veneris 21. Iunij 1630.

**ARGVMENTVM CCCXCIV.**  
Pater post bannum, an desinat esse administrator bonorum filii, & an possit pro illo agere, & plura circa hanc materiam bannitorum.

**REV. P. D. PIROVANO.**  
Romana, seu Rauennaten. pecuniaria.  
Die Mercurij 16. Iunij 1630.

**ARGVMENTVM CCCXCV.**  
Arbitrium, quando intret pro sanandis nullitatibus. Contractus, ubi dicitur habuisse perfectionem. Mercator non substitutus per celebrationem contractus efficitur subditus. Iuramentum calumnie, quando non sit necessarium.

**EMIN. ET REV. D. CARD. VEROSPPIO.**  
Veronen. Iurium Parochialium.  
Die Mercurij 16. Iunij 1630.

**ARGVMENTVM CCCXCVI.**  
Exemplo alienius scripturæ quando adhibeatur eadem fides, quæ adhiberetur ipsi scripturæ originali.

**REV. P. D. VRGELLEN.**  
Romana assignationis bonorum.  
Die Mercurij 16. Iunij 1630.

**ARGVMENTVM CCCXCVII.**  
Chirographum, ut habeat executionem paratam, & ex eo oriatur actio civilis, qualiter confectum esse debeat. Donatio inter patrem, & filium in potestate existentem licet non valeat, tamen si sit facta ex causa alimentorum substituitur.

**R. P. D. MOTMANNO.**  
Romana Dotis de Ximenez.  
Die Veneris 18. Iunij 1630.



# Index Argumentorum.

## ARGVMENTVM CCCXCVIII.

Frater quando teneatur dotare sororem. Remedium auth. res  
quæ. C. comm. de legat. est subsidiarium.

## REV. P. D. COCCINO.

Perusina fideicommissi de Gracianis.  
Die Veneris 28. Iulii 1630.

## ARGVMENTVM CCCXCIX.

Hæreditas, quando venit restituenda fideicommissario, tunc  
est facienda detractio. Trebellianicæ, etiam si hæres non  
consecerit inuentarium, & aliæ detractioes sunt faciendæ  
de quibus in summario.

## REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Cæsaraugustana Canonicatus.  
Die Lune 1. Iulij 1630.

## ARGVMENTVM CCCC.

Papa, non præsumitur velle præiudicare suis reservationibus  
per facultatem concessam alicui, conferendi beneficia sibi  
reservata. Sicuti nec etiam non præsumitur, ut velit ali-  
quid contra se confirmare.

## REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Lauden. Iurispatronatus.  
Die Veneris 28. Iulij 1630.

## ARGVMENTVM CCCC.

De probatione iurispatronatus, & in Ecclesia an cadat præ-  
sumptio vsurpatori iurispatronatus.

## REV. P. D. MERLINO DECANO.

Alexandrina Funeralium.  
Die Lune 1. Iulij 1630.

## ARGVMENTVM CCCCII.

Omittitur, quia fuerunt etiam decisiones omisse, sed tantum  
simpliciter indicatæ, prout in corpore præsentium decisio-  
num.

## R. P. D. QVEIPO.

Romana Saluiani.  
Die Lune 1. Iulii 1630.

## ARGVMENTVM CCCCIII.

Dispositio generalis comprehendit etiam ea, quæ veniunt in  
consequentiam, quod in nonnullis casibus, exemplificatur.  
Fructus dotis, qualiter taxentur secundum stat. Urb.

## REV. P. D. MERLINO DECANO.

Corduben. dimidiæ portionis.  
Die Lune 1. Iulij 1630.

## ARGVMENTVM CCCCIV.

Omittitur, quia fuerunt etiam decisiones omisse, sed tantum  
simpliciter indicatæ, prout in corpore præsentium decisio-  
num.

## EMINEN. ET REV. D. CARD.

### VEROSPPIO.

Romana Successionis.

Die Veneris 15. Nouembris 1630.

## ARGVMENTVM CCCCIV.

Interpretatur statut. Urb. lib. 1. cap. 145. quod excludit fœ-  
minas propter masculos ab hæreditate ascendentium, an  
scilicet comprehendat etiam nepotes, & alios descendentes  
ab ipsis fœminis exclusis.

## REV. P. D. MERLINO DECANO.

Squillacen. Abbatiz.

Die Mercurij 20. Nouembris 1630.

## ARGVMENTVM CCCCVI.

Omittitur, quia fuerunt etiam decisiones omisse, sed tantum  
simpliciter indicatæ, prout in corpore præsentium decisio-  
num.

## REV. P. D. MERLINO DECANO.

Romana Saluiani.

Die Mercurij 20. Nouembris 1630.

## ARGVMENTVM CCCCVII.

Omittitur, quia fuerunt etiam decisiones omisse, sed tantum

simpliciter indicatæ, prout in corpore præsentium decisio-  
num.

## R. P. D. GHISILERIO.

Romana Domus.

Die Mercurij 20. Nouembris 1630.

## ARGVMENTVM CCCCVIII.

Agitur in hac decisione de materia, quod bona subiecta fidei-  
commissio, non possunt alienari in præiudicium vocatorum.  
Patruus an possit cogi ad præstanda alimenta nepoti.

## REV. P. D. MERLINO DECANO.

Romana de Catalanis.

Die Mercurij 27. Nouembris 1630.

## ARGVMENTVM CCCCIX.

Omittitur, quia fuerunt etiam decisiones omisse, sed tantum  
simpliciter indicatæ, prout in corpore præsentium decisio-  
num.

## REV. P. D. MERLINO DECANO.

Alexandrina Funeralium.

Die Veneris 29. Nouembris 1630.

## ARGVMENTVM CCCCX.

Omittitur, quia fuerunt etiam decisiones omisse, sed tantum  
simpliciter indicatæ, prout in corpore præsentium decisio-  
num.

## EMINEN. ET REV. D. CARD.

### VEROSPPIO.

Ancobitana Prædij.

Die Veneris 29. Nouembris 1630.

## ARGVMENTVM CCCCXI.

Executiones, & subhastationes, quando dicantur nullæ, & alia  
de quibus in summario.

## EMINEN. ET REV. D. CARD.

### VEROSPPIO.

Tolerana Decimarum de Capilla.

Die Lune 2. Decembris 1630.

## ARGVMENTVM CCCCXII.

Citatio sola ad dicen. contra commissionem in actis presenta-  
tam, est sufficiens ad excusandū lapsum primi anni, & primi  
fatalis. Et vide qualiter in Rota concedatur restitutio in in-  
tegrum.

## REV. P. D. COCCINO.

Cæsaraugustana Distributionum.

Die Lune 9. Decembris 1630.

## ARGVMENTVM CCCCXIII.

Fructus in dubio, an præsumantur aucti, vel diminuti. Rusti-  
cus cum Communitate si litiget, an teneatur ad collectam  
impositam pro d. litæ. Et quid quando Canonici litigant  
cum portionariis an expensæ litis debeant extrahi ex massa  
communi, cuius si litiget cum Ciuitate, an pariter teneatur  
ad collectam impositam pro d. litæ.

## REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Gerunden. Administrationis.

Die Mercurij 11. Decembris 1630.

## ARGVMENTVM CCCCXIV.

Iurisdicctio aliqua si competat duabus personis, si Papa dicat  
d. iurisdictionem spectare ad vnam, an ex hoc excludat  
aliam. Mortuo Prælo sede vacante fructus ad quem  
spectent. Et in fine habes quandam distinctionem Reli-  
giosorum.

## R. P. D. QVEIPO.

Soanen. Hæreditatis.

Die Lune 16. Decembris 1630.

## ARGVMENTVM CCCCXV.

Hæreditas ab intestato defertur proximioribus agnatis. In-  
terdictum. Quorum bonorum, quando competat. Jurisdic-  
ctio in dubio qualis præsumatur.

## R. P. D. QVEIPO.

Romana Dotis, & saluiani.

Die Veneris 20. Decembris 1630.

## ARGVMENTVM CCCCXVI.

Articuli, quando non sint admittendi. Et licet in curia eorū  
admissio, numquam denegari soleat, tamen hoc non pro-  
cedit data irrelevancia articulorum.

F I N I S.



N O T A

RR. PP. DD. AUDITORVM  
SACRAE ROTAE ROMANAE

Coram quibus Decisiones in hac parte contentae  
prodierunt:

REVERENDISS. P.D. CLEMENS MERLINVS ROTAE DECANVS:

R.P.D. PAVLVS DVRANVS, deinde EPISCOPVS VRGELLEN.

R.P.D. BENEDICTVS VBALDVS, deinde S.R.E. CARDINALIS:

R.P.D. AMATVS DVNOZETTUS.

R.P.D. IO. FRANCISCVS GHISILERIVS.

R.P.D. HIERONYMVS VEROSPIVS, deinde S.R.E. CARDINALIS:

R.P.D. IOANNES QVEIPVS.

† R.P.D. IO. BAPTISTA COCCINVS.

R.P.D. PHILIPPVS PIROVANVS.

R.P.D. ALPHONSVS MANZANEDVS, deinde PATRIARCHA HIEROSOLYM.

R.P.D. IO. BAPTISTA REMBOLDVS.

R.P.D. LVCAS ANTONIVS VIRILIS, deinde S.R.E. CARDINALIS:

R.P.D. CORNELIVS HENRICVS MOTMANNVS.





# SACRAE ROTAE

## ROMANAE

### DECISIONES NOVISSIMAE

#### A PAVLO RVBEO I. C. ROMANO SELECTAE.

REVERENDISS. P.D. VRGELLEN.

Romana Nullitatis Obligationis.

Die Veneris 16. Januarij 1626.

#### ARGUMENTVM.

Minorum contractus celebrati sine solemnitatibus à Statut. Vrb. lib. I. c. 15 I. requisiti, sunt nulli, & quare d. solemnitates fuerunt inuentæ? Et quid si in supradictis contractibus interuenerit iuramentum, & an hoc casu minor remaneat naturaliter obligatus? Minor volens dicere contractum esse nullum, quid agere debeat? Vide distinctionem.

#### SVMMARIVM.

- 1 Minoris contractus celebratus sine solemnitatibus requisitis à Stat. Vrb. lib. I. c. 15 I. nullus est.
  - 2 Papa potest iuramenta remittere, illaq; interpretari, & dispensare.
  - 3 Solemnitates requisitæ in contractibus minorum, de quibus in Stat. Vrb. lib. I. cap. 15 I. tendunt ad euitandas captiosas circumventionum disceptiones, quæ contra minores fraudibus obnoxios peruersutos, & tenella iuuentutis voraces, machinari solent. num. 3.
  - 4 Causa finalis statuti probatur ex proæmio.
  - 5 Statut. Vrb. lib. I. cap. 15 I. principaliter respicit publicam utilitatem.
  - 6 Contractus, quando ob publicam utilitatem per legem, aut statutum annullantur, tunc nihil in eis operatur interpositum iuramentum.
  - 7 Contractus minorum, in quibus per statutum certa solemnitas requiritur ad fraudes euitandas, non conuolidantur per iuramentum.
  - 8 Statut. Vrb. lib. I. c. 15 I. non solum annullat contractus ibi expressos, sed etiam omnes alios contractus per quos minor ladi potest.
  - 9 Fideiussio de sui natura est lesiua.
- Decis. Rot. Rom. Par. I. Pauli Rubei.

- Fideiubere est notoriè male uti substantia sua. num. 9.*
- 10 Minor, ex contractu celebrato sine solemnitatibus requisitis, nec in foro conscientie obligatur ad restitutionem, dum locupletior factus non fuerit.
  - 11 Lex ciuilis, quando aliquid statuit, tale statutum, etiam in anime iudicio est seruandum, & excusat conscientiam à peccato.
  - 12 Statuta Urbis sunt Pontificis auctoritate roborata.
  - 13 Argumentum de foro exteriori ad forum interius, & e conuerso, validum est.
  - 14 Actus, quando valet de iure gentium licet non sit seruata forma inducta à iure positivo, obligat in conscientia.
  - 15 Soluendum est necessarium, quod naturaliter debetur.
  - 16 Natura, quos non obligat, conscientia non ligat.
  - 17 Statutum, quando resistit contractui, impedit etiam oriri naturalem obligationem.
  - 18 Mulier si sine solemnitatibus à statuto requisitis contrahat, nec ciuilis, nec naturalis obligatio oritur, eò quod lex ei resistit.
  - 19 Statutum quoties aliquid exprimit circa actum consciendum, aliter quàm à Iure Ciuili fuerit dispositum, censetur inducta noua forma.
  - 20 Ex actu, qui peccat in forma, nec ciuilis, nec naturalis obligatio oritur.
  - 21 Obligatus naturaliter, obligatur ad antidora.
  - 22 Obligatio antidoralis non obligat conscientiam ad peccatum.
  - 23 Statutum Vrb. lib. I. cap. 15 I. in dolo præsumpto aduersarij fundatur, & nu. 39.
  - 24 Obligatio antidoralis non potest considerari erga eum, qui aliquem defraudare, aut decipere nitebatur.
  - 25 Parochi fides, cum insertionem partitæ libri baptizatorum probat ætatem.
  - 26 Decretum, quando est nullum, reuocandum est.
- A 27 Scri-



- 27 *Scriptura, quando fuit producta, & pars non opposuit de recognitione, tunc non est necessaria.*
- 28 *Iudex, parte non opponente, potest adhibere fidem Scripturis etiam infirmis.*
- 29 *Minor in terminis Statut. lib. 1. cap. 151. 1 debet petere absolutionem à iuramento ad effectum agendi.*
- 30 *Reus inuitus trahitur ad iudicium.*
- 31 *Minor, qui vult dicere contractum esse nullum, aut implorat beneficium restitutionis in integrum, debet restituere quicquid ex illo contractu accepit.*  
*Sed intellige, quando minor est factus locupletior. n. 32.*
- 33 *Minor si recipiat pecuniā, satis ex hoc dicitur probata versio in eius utilitatem. Quod intellige, quando contrahit cum solemnitatibus requisitis. n. 34.*
- 35 *Minor quando nulliter contrahit, tunc is, qui contrahit cum eo tenetur probare versionem in illius utilitatem.*
- 36 *Versio contractus in utilitatem minoris contrahentis probatur ex eo, quod habet pecuniam saluam, vel aliquid ex ea emptum, vel sibi emerit res necessarias, licet modò non extent.*
- 37 *Minor si iurat, se esse maiorem, hoc iuramentum assertorium excludit minoritatem.*
- 38 *Minor si iurat se esse maiorem, tale iuramentum non excludit minorem à beneficio nullitatis provenientis ex defectu solemnitatis alicuius statuti.*
- 40 *Text. in l. si alterius C. si min. se maior. quando cesset.*
- 41 *Mandati exequutio non impeditur propter restitutionem in integrum.*
- 42 *Minor petens restitutionem in integrum, probare debet se esse lesū. Vide. nu. 43.*

## DECISIO I.

**F**uit ab A. Cam. relaxatum mandatum contra Bartholomæum Bonadies proscutis mille soluendis Alphonso Vidasco vigore instrumenti Societatis officij initæ super officio Cursoratus Andreæ Scalmati, cui dictus Bartholomæus, & Iosephus de Cuppis, ambo minores, uti fideiussores principaliter, & insolidum accesserunt ad favorem eiusdem Alphonfi: sed quia fuit appellatum, & appellationis causa commissa R. P. D. Merlino, cum clausula si quid exequen. ut ipsi propter infirmitatem domi detento morem gererem, dubitavi, an dictum mandatum esset exequendum

vel potius reuocandum? & Domini reuocandum fore censuerunt. Cum enim Societas cum Bartholomæo minore, sine præsentia, & consensu duorum propinquorum, & alijs solemnitatibus per Urbis statutum requisitis cap. 151. lib. 1. fuerit nulliter contracta, nullum etiam fuit iuramentum in ea appositum, tanquam dolo, & metu extortum, ut in fine d. Statuti expressè cauetur, de cuius validitate non potest dubitari, cum sit Pontificis auctoritate confirmatum, qui iuramenta remittere illaque interpretari, ac dispensare potest, cap. quanto, & cap. petitio. extr. de iur. iur. & in puncto Ludou. Rom. conf. 12. num. 3.

Quod etsi in d. Statuto non fuisset expressum, id ipsum causa finalis dictarum solemnitatum suaderet, quia cum tendant ad evitandas captiolas & circumventionū disceptiones, quæ contra minores fraudibus obnoxios, per versutos, & tenellæ iuventutis voraces machinari solent, arg. tex. in l. transactionem cum ibi notat. C. de transact. & habetur in proemio dicti statuti, quo probatur causa finalis, l. fin. & ibi Bart. ff. de hered. institut. proculdubio dictum statutum & dicitur respicere principaliter publicam utilitatem, Bald. in cap. 1. §. si quis per triginta n. 9. si de fund. seu. contrau. in. Dom. & Agn. Vassall. Corn. conf. 135. nu. 24. lib. 1. quando autem, ut hic, contractus ob publicam utilitatem per legem, aut statutum annullantur, tunc nihil operatur in illis interpositum iuramentum, Bart. in l. si quis pro eo, nu. 8. ff. de fideiuss. Bald. conf. 250. nu. 24. Bellug. in spec. Princip. rub. 12. §. quedam: quam sententiam verissimam, & communem dicit Suar. in l. 1. tit. de las arras, num. 24. & 25. & in terminis, quod contractus minorum, & in quibus per statutum certa desideratur solemnitas ad fraudes obviandas, & sic principaliter ob publicam utilitatem non validentur per iuramentum, tenent Barthol. in l. omnes populi, num. 25. ff. de iust. & iur. Bald. in auth. sacramento puberum, nu. 5. C. si aduer. vend. & ibi Paul. nu. 11. Salic. & Ias. nu. 84. qui de communi attestantur. Alex. conf. 58. num. 4. & 8. lib. 1. ubi Barth. opinionem communem dicit & in iudicando sequendam, Curt. sen. conf. 43. nu. 35. Carol. Ruin. conf. 51. nu. 22. & seq. lib. 1. Moder. Rom. ad d. statutum. glos. 23. n. 5. cum seq.

Quæ publicæ utilitatis ratio, nempe evitatio



tatio doli, & fraudum, ad quam primario respicit dictum statutum, cum generalis sit, & fauorabilis, non solum annullat pacta de non petendo, donationes, quietationes & alios contractus in eo expressos, sed etiam omnes alios contractus, per quos minor lædi potest, sicut contractum societatis, de quo agitur, in quibus eadem militat ratio, *Put. decis. 58. lib. 1. in nouiter impress. Crescent. decis. 3. de constit. Rot. decis. 592. nu. 1. par. 1. recent. & coram Greg. XV. dec. 164. num. 4. cum relat. ibid. per adden. num. 11. & decis. 6. in impress. per Moder. ad d. statutum, &*  
 9 quia fideiussio est de sui natura læsiua, cum fideiubere sit notoriè malè vti substantia sua, vt. notant *Ias. & alij in l. in persona S. 1. ff. de pact. multo magis fideiussoria obligatio Bartholomæi minoris nulla fuit, quàm obligatio principalis.*

Quæ adeò vrgere dicebantur, vt ob  
 10 eandem publicæ vtilitatis rationem, nec Bartholomæus dum locupletior effectus non fuit, remanserit in foro conscientie ad restitutionem obligatus, per id quod egregiè notat *Bald. in conf. 285. vers. nec aliter, vol. 3. vbi quod quando lex & ciuilibus aliquid statuit, tale statutum etiam in animæ iudicio est seruandum, & excusat conscientiam à peccato; alioquin enim Urbis statutum esset vitiosum, & multorum animas illaquearet; quod non est*  
 12 dicendum, præsertim cum sit Pontificis auctoritate roboratum, & *Eal. sequuntur Iason l. nemo potest nu. 205. de leg. 1. vbi attestatur de communi, Abb Felin. & Dec. in c. 1. de constit. quos refert Couar. in c. cum esset, nu. 6. de testam. Suar. in l. quoniam in prioribus in declarat. leg. Reg. circa princ. nu. 8. C. de inoff. test. Sanch. de matr. lib. 1. quest. 33. nu. 2. & dixi in meo tract. de condit. & mod. imposs. et iur. prohib. 3. par. c. 1. nu. 3. in fin. est enim in*  
 13 iure vulgare & tritum argumentum de foro exteriori ad forum interius, & è conuerso, *glos. in c. fin. verb. permittimus, de pœnit. & remiss. & in c. insolita 11. quest. 1. Sot. in 4. distinct. 20. q. art. 2. & lib. 4. de iustitia, & iur. q. 5. art. 3. vers. quinto arguitur, & nouissime Io. Valer. de differ. int. vtrumque forum lib. 1. immediate post præludia, verb. Regula.*

Neque obstat quod tradit. *Innoc. in c. quia propter de elect. & c. si celebret. de cler. excom. vbi quod quando actus valet de iure gentium, quia habet voluntatem, & consensum partium, licet non sit*  
 24 *Decis. Rot. Rom. Par. I. Pauli Rubei.*

seruata forma inducta à iure positino, obligat in foro conscientie, quem sequitur *Panorm. in c. 1. in fin. de restit. in integr. Ioan. Valer. vbi sup. ad præludia n. 24. cum. seqq.* Necessariò enim, soluendum est quod naturaliter debetur, *Bart. in constit. ad reprimendum verb. denuntiatio. nu. 9. Couar. vbi sup.*

Quia stante publicæ vtilitatis ratione supradicta, ac causa finali dicti Statuti, Bartholomæus nec ciuilitè, nec naturaliter remansit obligatus, & propterea succedit vulgaris Bart. traditio, vbi supra,  
 16 quos natura non obligat, conscientia non ligat. *Nauar. conf. 9. de empt. & vend. num. 6. & 7. lib. 3. vol. 1. Ioan. Valer. vbi proxime nu. 25. Quod Bartholomæus non remanserit naturaliter obligatus, dum non probatur locupletior effectus,*  
 17 constat, ex quo Urbis statutum resistit contractui, & obligationi dictæ Societatis, sicque impedit etiam naturalem obligationem oriri *l. cum lex. vbi Bart. n. 6. ff. de fideiuss. Couar. in c. quamuis pactum in 2. p. S. quarto, n. 6. de pact. in 6. vbi quod si mulier sine solemnitate per statutum requisita contraxerit, nec ciuilibus, nec naturalis oritur obligatio, eo quod lex ei resistit; & in puncto Lud. Rom. conf. 437. & Nauar. vbi sup.*

19 His accedit quod quoties statutum aliquid exprimit circa actum cõficiendum aliter quàm à iure communi sit dispositum, censetur inducta certa forma, *Aret. in l. . ff. de liber. & posthum. Fel. in cap. cum dilecta, nu. 35. de rescript. Ancha. conf. 36. Dec. conf. 331. nu. 1. & conf. 532. Attamen & ex actu, qui peccat in forma, præsertim quando, vt hic, inducta est causa publicæ vtilitatis, nec naturalis oritur obligatio, vt in puncto Rom. d. conf. 12. num. 4. Moder. Rom. ad d. statutum glos. 11. nu. 8. Crot. in l. 1. S. si quis ita. num. 25. de verbor. obligat. Lauret. de Pin. conf. 17.*

Et quamuis dubitari posset, quod Bartholomæus remansit naturaliter obligatus, ea naturali obligatione, quæ ex honestate naturali deducitur, vt est illa recipientis beneficium, qua quis tenetur ad antidora, de qua in *l. sed. & si lege S. consuluit, ff. de petit. hered. & D. Th. 3. 2. q. 16. Cou. in c. cum in officijs num. 9. de test. (licet vt supradictum est non teneatur naturali obligatione, quæ ex consensu proficiscitur, de qua in l. 1. ff. de pact.)*  
 22 tamen obligatio antidoralis non obli-



gat conscientiam ad peccatum, adeo quod nec ex illa potest quis denunciari denunciatione Euangelica, *Couar. in d. cap. cum esses, num. 10. post. princ. & Ian. Valer. ubi supra nu. 25. in fin.* vbi exemplificat in obligatione facta per pupillum sine tutoris auctoritate. Et quidquid sit cum  
 23 Urbis statutum fundetur in dolo praesumpto aduersarij, vix videtur, quod in casu nostro considerari possit in minore  
 24 antidotalis obligatio erga eum, qui il- lum fraudare, ac decipere nitebatur,

Ex quibus clarè infertur Bartholomæum non adhibita statuti solemnitate nullo modo, nullaque ratione remansisse Alphonso obligatum, cum de eius minori ætate de tempore obligationis constet ex  
 25 fide Parochi, cum insertione partitæ libri baptizatorum, quæ probat ætatem, *Verall. decis. 314. num. 1. par. 1. Seraph. decis. 1138. num. 2. Rot. decis. 592. num. 2. p. 1. recent. & decis. 15. num. 2. par. 2. & coram R. P. D. meo Verospio in Vrbeuetana bonorum 27. Martij 1615. & alibi sæpius, & probat Concil. Trid. sess. 24. de reser. matrim. c. 1. in fin. vt ponderat. Genua de rescript. priuat. lib. 5. tit. de lib. pleban. quest. 1. nu. 3. & 4. & consequen-*  
 26 ter mandatum A. C. fuisse nullum, & sic reuocandum, solumque superesse, vt obiectis in cōtrarium adductis singillatim respondeatur.

Non obstat primò quod dicta partita extracta ex libro baptismali nō fuerit recognita, & quod extracta fuerit lite pendente in Rota sine citatione: quia cum tem-  
 27 pore productionis non fuerit de hoc oppositum, recognitio non fuit necessaria, *Rot. dec. 195. nu. 1. post. 2. vol. conf. Farin.*  
 28 & iudex parte non opponente potest adhibere fidem scripturis, etiam informibus, cum possint quandocunq: recognoscere, *Socin. in auth. si quis in aliquo nu. 18. Dec. ibidem. nu. 27. vers. si verò Iudex, C. de eden. Achil. dec. 2. nu. 7. de off. deleg. Put. dec. 405. lib. 1. Rot. dec. 487. p. 1. recent.*

Non obstat rursus, quod Bartholomæus dicatur periurus, cum etiam in terminis statuti, de quo agitur, minor debeat petere absolutionem à iuramento ad effectum agendi, *Moder. Rom. ad d. statutum glos. 23. nu. 18.* quia iam constat obtinuisse dictam absolutionem, ex fide, quæ mihi data fuit. Et vt Domini dicebant, sufficit quod fuerit obtenta ante motam litem civilem, licet non ante crimina-

30 lem, quia in criminali Bartholomæus erat Reus, & inuitus ad iudicium trahebatur, *l. inter stipulantem, §. 1. ff. de verbor. oblig.* in ciuili verò erat actor.

Non obstat præterea quod minor, qui vult dicere contractum nullum, aut implorat beneficium restitutionis in integrum, debeat restituere quod ex illo contractu accipit, *l. quod si minor, §. restitutio, ff. de minor. l. cum te fundum, C. de pact. l. 1. & ibi Paul de Castr. C. de reput.*  
 32 quæ fiunt in iud. rest. in int. quia hoc non procedit, quando, vt hic, minor non est factus locupletior, *l. prædiorum, ubi Bart. & alij, C. de præd. minor.*

33 Nō obstat vltèrius, quod eo ipso quod probatur Bartholomæum recepisse pecuniam, satis dicitur probata versio, in eius vtilitatem, *glos. in d. l. prædiorum,* quia verum est, quando minor validè contraxit, scilicet cum solemnitatibus dicti statuti, tunc enim minor tenetur probare pretium, quod recepit, esse à se deperditum, & malè consumptum, vt in d. glos. si verò vt in casu nostro nulliter contra-

35 hit, tum ei, qui contraxit cum minore, & sic Alphonso incumbit onus probandi versionem, *l. prædium, C. de præd. min. & ita distinxit glos. ubi sup. quem ibi sequuntur, Bart. Bald. & Salic. Ias. in l. nam postea, §. si minor, ff. de iur. iur. nu. 21. Menoch. de præsump. lib. 6. præf. 27. in fin. Rot. in puncto dec. 678. nu. 7. par. 1. recent. Moder. Rom. ubi supra glos. 9. n. 4.*  
 36 Probatur autem versio, constituto, quod minor habet pecuniam saluam, vel aliquid ex ea emptum, vel si emerit res sibi necessarias licet modo non extent, *glos. in l. fin. C. de usucap. pro emp. & ibi Doct. & in l. verum, §. sciendum. ff. de minor. de quibus ex aduerso non docetur.*

37 Non obstat etiam quod Bartholomæus iurauerit se maiorem esse, quo casu dictum assertorium iuramentum excludit minorem, vt est. text. expressus in l. si alterius, C. si minor. se maior dix. quia quidquid sit in beneficio restitutionis in integrum, de quo loquitur text. in d. l. si alterius, hoc vnum certum est assertorium  
 38 iuramentum non excludere minorem à beneficio nullitatis prouenientis ex defectu solemnitatis d. Statuti, *Cremen. sing. 163. Hipp. sing. 299. Roman. post. Ioan. Andr. in d. conf. 12. num. 5. Gramm. dec. 12. Moder. Rom. ubi sup. glos. 7. nu. 193. Rot. dec. 54. nu. 1. par. 1. recent. & coram R. P. D. meo Merlino 31. Ianuarij 1625.*  
 in



in decisione in hac causa facta, super eo, an causa ciuilib, de qua agitur, esset præiudicialis criminali, quinimò stante dolo & præsumpto per statutum, nec d. assertorium iuramentum excluderet Bartholomæum à beneficio restitutionis in integrum, quia hoc casu & receditur à dispositione d. legis si alterius, vt ibi notant, Doct. Afflict. decis. 293. nu. 12. Mauriti. de rest. in integr. c. 171. Gutier. in repet. auth. sacramento puberum, nu. 57.

41 Non obstat tandem quod exequutio & mandati A. C. non impediatur per restitutionem in integrum, Addit. ad specul. incipit, quid si statutum in nou. tit. de restit. integr. Menoch. præsumpt. 48. nu. 43. lib. 2. Suar. in l. post rem. iudicatam in 2. par. declar. leg. Regn. nu. 44. vers. sed. pro euidencia, ac ideò quod idem dicendum sit de benef. nullitatis, quia immò diuersa 42 versatur ratio, cum minor & in restitutione in integrum debeat probare se læsum, l. verum, S. sciendum, ff. de minor. Odd. de restit. in integr. p. 1. q. 4. art. 1. exceptio autem nullitatis, de qua hic, oritur ex aduerso statuto eo ipso, quod in ventre in- 43 strumenti & non apparet de solemnitatibus per illud requisitis, & sic probatione nō indiget. Et remouetur omnis difficultas, ex quo iam decisum est, quod causa ciuilib, de qua agitur, est præiudicialis criminali.

Et ita decisum vtraque parte informante, &c.

Qualiter, & quo casu intelligenda venia: præsens decisio, videatur in causa Romana Mercium Veneris 19. Ianuarij 1639. coram R. P. D. Verospio, quæ decisio erit infra in part. 4.

R. P. D. R E M B O L D O.

Brixienfis Archipresbyteratus.

Die Veneris 30. Ianuarij 1626.

A R G V M E N T V M.

Enunciatiua quando non probet? Confirmatio cui det robur? Confirmatio emanata ex causa erronea redditur subreptitia. Status vltimus in beneficialibus attenditur. Quod declara.

S V M M A R I V M.

- 1 Enunciatiua non probat, quando principaliter agitur de enunciato.
- 2 Confirmatio dat robur confirmato, quoad ius, non verò quo ad factum. Et hoc maximè procedit, quando confirmatio est in forma communi, & sine causa cognitione nu. 3.
- 4 Enunciatiua reputatur erronea, si adsint probationes in contrarium: & si illius vigore aliquid fuerit confirmatum, subreptitia erit confirmatio. Quod amplia etiam si rescriptum sit ex certa scientia nu. 5.
- 6 Ordinariorum provisiones non possunt mutare statum Ecclesiæ, ex defectu potestatis.
- 7 Status vltimus in beneficialibus attenditur
- 8 Status vltimus in beneficialibus attenditur, quando non constat de anteriori contrario; & quando de isto constat secus est.
- 9 Status vltimus in beneficialibus attenditur etiam si constet de anteriori, si iste vltimus sit præscriptus, vel aliàs legitimè inductus.
- 10 Confessio emanata in alio iudicio non nocet confitenti, detecto errore in diuerso iudicio.

D E C I S I O II.

Contra gratiam obtentam à Palatiolo, quam Domini dixerunt esse iustificatam, fuerunt exhibitæ in calculo ferendæ sententiæ nonnulla Iura pro parte Bartholomæi, & Aloysij, ideoque vt perfectè omnia discuterentur dedi dubium, vtrū dicta Iura, aliaque contra d. gratiam allegata releuarent? quo proposito, dictum fuit deducta contra d. gratiam non releuare.

Quo enim ad concordiam inter Clericos Ecclesiæ, & Communitatem initam Anno 1612. non probatur ex eo, quod Ecclesiæ, de qua agitur, non sit Collegialis, quinimo potius eadem concordia deseruit ad comprobandum statum Collegialitatis d. Ecclesiæ, & si quid in contrarium disponderetur in d. concordia, id non releuaret, quia transigentes non potuerunt mutare statum d. Ecclesiæ, qui fuit Collegialis, vt in alijs decisionibus in hac causa factis fuit firmatum.

Non obstat, quod in d. concordia dicitur, quod d. Ecclesia fuit reducta à S. Carolo



- rolo ad Collegialitatem: quia ista † enunciatiua non probat, quando principaliter agitur de enunciato, *Alex. conf. 136. nu. 11. lib. 1. Dec. conf. 348. in fin. Paris. conf. 94. nu. 19. lib. 1. Put. dec. 371. in fin. lib. 1. Card. Seraph. dec. 1278. nu. 2.*

- Nec obstat, quod dicta concordia fuit à Sede † Apostolica confirmata; quia confirmatio dat robur confirmato quoad ius, nõ verò quoad factum, maximè quando † est, vt in casu isto, in forma communi, & facta sine causæ cognitione, *Dec. in rub. de confirm. util. vel. inutil. Anchar. conf. 382. n. 3. Card. Seraph. decis. 981. nu. 5. Rot. decis. 329. nu. 11. par. 2. recent. atque ita cum ex iuribus in decisione facta die 21. April. præteriti plenè probetur, quod d. Ecclesia longe ante d. tempus erat Collegialis, non destruitur ista probatio per enunciatiuam, de qua in d. concordia, etiam quod d. concordia sit à Sede Apost. confirmata, sed † potius d. enunciatiua reputatur erronea, & confirmatio desuper emanata subreptitia, *Abb. in c. inter dilectos sub nu. 8. de fid. Instru. Meno. conf. 978. n. 15. Card. Seraph. decis. 965. num. 11. & 972. nu. 17. & 981. nu. 1. vbi dicit hoc etiam procedere, vbi † fuisset rescriptum ex certa scientia.**

- Secundò non obstant duæ collationes factæ ab Ordinarijs, tanquam de Parochiali; quia omissis alijs responsionibus adductis per Informantes pro Palatiolo, ea est verissima, quod per dictas prouisiones non † potuit mutari status d. Ecclesiæ, ex defectu nempe potestatis, quatenus etiam adfuisset voluntas, de qua tamen non constat, vt latè fuit firmatum in *Perusina de Benuentatis 13. Martij 1588. & 19. Maij 1589. coram bo. me. Card. Pamphilio.*

- Nec obstat quod in beneficialibus † attenditur vltimus status; quia hoc procedit ad effectum iustificationis gratiæ, ita vt gratia non censeatur subreptitia: quando † autem constat de statu anteriori contrario, tunc ille attenditur, nisi vltimus sit † præscriptus, aut aliàs legitimè inductus, iuxta *not. in c. cum de beneficio de præben. in 6. Dec. conf. 126. nu. 3. in fin. & nu. 4. Rot. dec. 2. de præb. in nou. & fuit dictum in Ferrarien. Prioratus coram bo. me. Penia, quæ est decis. 163. nu. 3. & seq. par. 1. recent.*

Tertiò non obstat confessio Palatioli; quia præterquamquod illa potius concludere videtur, quod d. Ecclesia sit Col-

legiata habitum, in omnem etiam euentum cum † d. confessio facta sit in alio Iudicio non nocet Palatiolo, detecto errore in isto. *Purpu. in l. 2. nu. 142. ff. de verb. oblig. Alex. in l. 2. nu. 27. C. de edendo. Rot. decis. 4. de confess. in antiq. Bisignet. dec. 2. Belam. dec. 3. sub nu. 1. vers. huiusmodi confessionem. eod. tit.*

## REVERENDISSIMO COCCINO.

Cæsaraugustana Synodi.

Die Veneris 13. Februarij 1626.

## ARGUMENTVM.

Capitulum Ecclesiæ Cathedralis debet præcedere capitulum Ecclesiæ Collegiata, cum illius caput sit Episcopus, & turpe est separare membra à suo capite.

## SVMMARIVM.

- 1 Cathedralis Ecclesia est ceteris dignior.
- 2 Canonicis Ecclesiæ Cathedralis sublimior est assignandus locus.
- 3 Canonici Ecclesiæ Cathedralis dicuntur fratres episcopi.
- 4 Episcopus est caput Capituli.  
Membra non debent à capite separari. nu. 4. & nu. 15.
- 5 Vicarius non potest interponi inter Episcopum, & capitulum, & nu. 7.
- 6 Inter Episcopum, & capitulum nulla potest dari intermedia persona, hoc prohibente iure naturali, ne membra separentur à suo capite.
- 8 Sententia quod non dicit, non suffragatur.
- 9 Obseruantia plurimi ponderis est.
- 10 Possidens si habeat iuris assistentiam pro se, ista possessio extenditur ad omnes actus, in quibus Aduersarius non habet specialem dispositionem ad sui fauorem, & nu. 14.
- 11 Episcopus nec in Synodo potest facere Constitutiones contra ius.
- 12 Confirmatio Apostolica non præsumitur ex cursu temporis, nisi adsit obseruantia.
- 13 Constitutio synodalis non præsumitur usu recepta, licet reperiat impresse inter alias constitutiones, si à sui principio detegatur vitiosa.



## DECISIO III.

**C**VM causa super negotio principali inter Ecclesiam Sancti Saluatoris Cathedralis Metropolitane, & Ecclesiam B. Virginis del Pilar Collegiatam, quae antiquitus praetendit fuisse Cathedralis, pendeat in Rota; \* placuit Sac. Congregationi Concilij reijcere ad Rotam discutendum hoc dubium. Quis scilicet locus debeat assignari in Synodo Dioecessana Capitulo Cathedralis, & Capitulo B. Virginis del Pilar? Et per me proposito dubio, Domini censuerunt locum digniorem assignandum esse Capitulo Ecclesiae S. Saluatoris: quia † cum tanquam Cathedralis sit dignior, *cap. venerabili in fine, ubi glos. in princ. de verb. signif. cap. cum Canonicis, & ibi Abb. in primo notab. de censib. & in cap. ex parte il. 2. num. 1. de rescript.* meritò sublimior † locus ei assignandus est, *cap. statuimus de maior. & obed. l. 1. ff. de alb. scriban. l. fin. C. ut dignitat. ordin. Seru. Felyn. in cap. Pastoralis, num. 4. vers. fallit 4. de rescript. Gemin. in cap. quamuis, §. quanquam num. 3. de praed. in 6. Boer. de author. mag. consil. num. 78. & in puncto, quod Capitulum Ecclesiae Cathedralis in Synodo debeat praecedere dicunt Henr. Botter. de Synod. part. 3. nu. 27. Ioan. Franc. Leon. in Thesaur. for. Eccles. part. 1. de Synod. cap. 9. nu. 4.*

Et haec sententia fundatur optima ratione, quia † Canonici Ecclesiae Cathedralis dicuntur Fratres Episcopi, *Abbas. in cap. nouit. de his, quae fiunt à Præl. & cum Episcopus † sit caput Capituli, membra nō debent a capite separari, cap. 1. distinct. 12. Felin. in cap. Pastoralis, nu. 10. de off. deleg. sanct. mem. Greg. decis. 284. nu. 2. & 3. & ibi Adden. hinc. consuluit Menoch. conf. 51. per. tot. & conf. 257. quod* Vicarius † non potest interponi inter Episcopum, & Capitulum ea ratione, quia inter Episcopum & Canonicos nulla potest dari intermedia † persona, hoc prohibente iure naturali, nè membra separentur à capite, per tex. clarum *in c. nouit. de his, quae fiunt à Prælat. sine consensu Capituli Monach. in c. Romana, num. 9. de sent. excom. in 6. quae ratio est verissima: & quicquid sit † an applicetur quando Vicarius interponitur inter Episcopum, & Capitulum, certè bene applicatur, quando alius se vult interponere, vt in casu, de quo agitur.*

7 Et ultra praedictam iuris assistentiam Capitulum Cathedralis iuuatur ex laudato de ann. 1513. per Archiepiscopum Alphonsum de Aragonia postea etiam emologato, in quo die 24. Octobris omnimoda praecedentia declaratur pro Ecclesia S. Saluatoris, vt patet ibi: *Ecclesiam Beatae Mariae del Pilar teneri, & obligatam fore ad recognoscendum, habendum, & tenendum Ecclesiam Cathedralis S. Saluatoris in matrem, superiorem, & magistram, honorem, & reuerentiam eidem (prout de iure tenetur, & obligatur) praestando, &c.* Et rursus die 30. Nouembris eiusdem anni assumendo alias pensiones declaratur circa praecedentiam Prioris vtriusque Ecclesiae in Choro Ecclesiae S. Saluatoris, & eius Processionibus seruandas esse sententias Sanctij, & Dalmatij Episcoporum: in alijs autem casibus extra illos omninò praeferrì Priorem Cathedralis: ibi: *In alijs verò Congregationibus, & actibus, & extra casus sententiarum Sanctij, & Dalmatij tam Ecclesiasticis, quam secularibus, in quibus praedicti Priores suorum nomine Dignitatum interuenerint, seu vocati fuerint, Prior sedis tanquam maior, & prima Dignitas post Pontificalem praecedat priorem del Pilar, & honorabiliorem locum teneat, &c.* Et propterea cum agatur de Synodo, istud laudum fauet Capitulo Cathedralis S. Saluatoris, cum sententia Sanctij de anno 1221. & sententia Dalmatij de anno 1441. loquantur tantum de praecedentia in Choro, & Processionibus, quando in certis festiuitatibus Ecclesia del Pilar ad processiones accedit; & propterea cum non loquatur de Synodo, † exceptuatio in laudo quoad contenta in dictis sententijs respectu Synodi non suffragatur, *Bart. in l. quaesitum, §. deniq. ff. de fund. instruct. Alex. in l. fin. nu. 4. ff. quod quis iur. Aret. conf. 30. nu. 9. & cum sententia Vicarii Archiepiscopi lata de anno 1535. contineat idem quod continent sententiae Sanctij, & Dalmatij circa illam non est immorandum.*

Præterea subsequuta obseruantia laudum hoc comprobauit, cum tam in comitijs Regni Aragonum, Cortes nuncupatis, fuerit datus dignior locus Capitulo S. Saluatoris, vt patet ex decis. sanct. me. Greg. 284. quam etiam in Concilijs Prouincialibus; ex actis n. anni 1565. apparet, Procuratores Capituli Ecclesiae S. Saluatoris primum locum tenuisse, vt constat ex notula extracta, prout etiam in Con-



cilio Prouinciali nouissimè celebrato de  
 9 anno 1615. quæ obseruantia † plurimi  
 ponderis est; quia cum Capitulum S. Sal-  
 uatoris habeat iuris assistentiam pro se, vt  
 10 dictum est, † ista possessio extenditur ad  
 omnes actus, in quibus Capitulum B. Ma-  
 ria del Pilar non habet specialem dispo-  
 sitionem ad sui fauorem, *Oltrad. consil.*  
*287. n. 10. Aym. cons. 55. n. 1. vers. sed re-*  
*spondeo, & de antiquit. temp. par. 4. vers.*  
*licet primò, n. 57. & seq. Rota. decis. 17. n. 3.*  
*par. 2. diuers.*

Non aduersatur constitutio Synodalis  
 de anno 1520. in qua per hæc verba di-  
 sponitur: *In eisdem autem publicis sessi-*  
*bus sedeant primò Abbates, & post eos*  
*promiscuè ad utrumq. latus nostrum Prio-*  
*res, Canonici, & alij in dignitate constituti*  
*Ecclesie nostre Cathedralis, & B. Mariae*  
*del Pilar, ordine quo in Choro sedere, & in*  
*processionibus incedere consueuerunt.* Nam  
 11 fuit responsum quod Archiepiscopus †  
 etiam in Synodo non potuit facere præ-  
 dictam constitutionem, cum sit contra ius.  
*c. cum inferior, & c. super his: ubi Ab. n. 1.*  
*Felin. n. 2. de maior, & obed. Anchar. cons.*  
*18. n. 3. Calder. cons. 5. de constit. Henriq.*  
*Bott. de Synod. p. 3. art. 1. concl. 7. num. 26.*

Nec potest allegari præsumpta confirma-  
 12 tio † Apostolica ex cursu temporis, cum  
 tempus non sufficiat, nisi adsit obseruan-  
 tia, *Abb. in c. Albericus sub n. 6. & Adden.*  
*ad Felyn. ibid. n. 3. de testi. Alex. cons. 12. n.*  
*7. & cons. 17. n. 9. lib. 4. & cons. 218. n. 10.*  
*lib. 6.* Quæ obseruantia tantum abest, quod  
 adsit, vt potius constet de contraria.  
 iuxta laudum Archiepiscopi Alphonsi de  
 Aragonia de anno 1513. vt supra deduxi-  
 mus. Imò in d. Cōcilio Prouinciali de an-  
 no 1565. per sententiam diffinitiuam fuit  
 declaratum, Capitula Collegiatarum, &  
 monasteriorum non esse vocanda ad præ-  
 dicta Concilia, non obstante, quod in dicta  
 constitutione contrarium fuerit dispositum:  
 & in Concilio ultimo de anno 1615. fuit  
 diffinitum non potuisse prædictam Con-  
 stitutionem Synodalem derogare iuri cō-  
 petenti Decano Ecclesie Cathedralis S.  
 13 Saluatoris. Nec ex eo d. Constitutio †  
 Synodalis debet præsumi vsu recepta, ex  
 quo reperiatur impressa inter alias consti-  
 tutiones, cum à sui principio detegatur  
 vitiosa, *Rot. dec. 775. n. 1. par. 1. diuers.*

Non refragatur mandatum concessum  
 à Rota vsque de anno 1557. quia non  
 agitur de ordine in Choro sedendi, aut in  
 processionibus, in quibus terminis loqui-

tur mandatum; cumque Capitulum del  
 14 Pilar non habeat † assistentiam iuris, &  
 sic titulum vniuersalem, possessio quoad  
 reliqua non suffragatur, *Felin. in c. auditis,*  
*n. 10. & 19. Abb. n. 9. de præscri. & fuit in si-*  
*mili resolutum in causa Tolosana iurisdi-*  
*ctionis 17. Decemb. 1617. coram Reuerendiss.*  
*Attrebaten. & in causa Calcién. iuris confe-*  
*rendi 6. Martij 1617. corā R. P. D. meo Ve-*  
*rospio, & corā me in causa Maioricens. Sacri-*  
*stia 18. Maij 1622. & in Cremon. Canonica-*  
*tus. 9. Decemb. 1624.* Nec allegetur quod  
 in d. mandato de manutenēdo subdatur;  
 Et alijs quibuscunque actibus: quia sufficit  
 respondere, quod postmodum dictum  
 mandatum fuit declaratum, & in de-  
 claratione non leguntur prædicta ver-  
 ba, & alijs quibuscunque actibus; sed de-  
 claratio est restricta ad Chorum, & pro-  
 cessiones solum, quia in illis tantum con-  
 stitit de prædicta quasi possessione; vt in  
 eadem declaratione dicitur, quæ fuit fa-  
 cta præuia propositione in Rota sub die  
 9. Decemb. 1558. vbi pro Ecclesia Ca-  
 thedrali allegabatur, quod Ecclesia del  
 Pilar non probabat quasi possessionem,  
 nisi in duobus tantum actibus, & nihilo-  
 minus Notarius expediuerat mandatum  
 generaliter, quod Rota corrigendum mā-  
 dauit, vt habetur adnotatum in libris D.  
 de Rubeis, qui erat causæ Ponens, per hæc  
 formalia verba: *Domini dixerunt manda-*  
*tum esse corrigendum, vel reformandum*  
*quatenus opus sit, necnon, & declarandum*  
*quatenus non sit conforme dictis testium; &*  
*ideò ego volui, quod disputaretur particu-*  
*lariter de omnibus capitibus dicti mandati.*

Nec releuant testes pro parte Capituli  
 del Pilar examinati, & illud, quod dici-  
 tur hanc Ecclesiam antiquitus fuisse Ca-  
 thedralem: Quicquid enim asserant tes-  
 tes, circa Synodum nihil deponunt, &  
 quod antiquitus Cathedralis prærogatiua  
 gauderet, non adhuc liquet; & tamen  
 obtinuit remissoriam à Rota, vt suam in-  
 tentionem probaret. Et licet etiam hoc  
 probaretur, non deberet inferri præiudi-  
 cium Ecclesie, quæ hodie est Cathedra-  
 15 lis, ex rationibus supra deductis, † cum  
 membra non sint à capite sciungenda.

Et ita conclusum vtraq. parte infor-  
 mante, &c.

Decisa fuit ista controuersia parte vtraq.  
 acerrimè informante sub die 1. Martij  
 1630. coram eodem bo. mem. Reuerendiss.  
 Coccino, quæ decisio insignis est, & habetur  
 infra in ordine 353. in hac parte.



REVERENDISSIMO COCCINO.

Viterbien. Castrorum.

## ARGUMENTVM.

Hæredis scientia an sit necessaria ad effectū præiudicij resultantis ex aditione hæreditatis sine beneficio legis, & inuentarij, & plura circa hanc materiam.

## SUMMARIVM.

- 1 Testator potest legare rem hæredis, sicuti rem propriam, & num. 2.
- 3 Hæres per aditionem hæreditatis remanet obligatus actione personali ad legatorum præstationem.
- 4 Hypotheca legalis competit pro legato.
- 5 Hypotheca pro consequendo legato non datur in bonis hæredis, & n. 32.
- 6 Scientia non requiritur ad effectum validitatis aditionis hæreditatis.
- 7 Hæres adeundo hæreditatem simpliciter sine beneficio inuentarij obligatur actione personali ad seruandam voluntatem Testatoris, etiamsi dispositio facta sit de re propria hæredis.
- 8 Hæres dispositioni testatoris minime contrahere potest.
- 9 Scientia requiritur ad effectum præiudicij.
- 10 Scientia non requiritur ad effectum præiudicij resultantis ex aditione hæreditatis sine beneficio inuentarij, ubi legatum, seu fideicommissum est particulare, & nu. 36.
- 11 Hæres, qui est dubius, adeundo hæreditatem sine inuentario, sibi præiudicat, & tenetur de proprio ad fauorem legatariorum particularium, & nu. 40.
- 12 Dubietas excludit scientiam.
- Dubius, & ignorans equiparantur. n. 12. & n. 13.
- 14 Text. in l. de his ff. de transact. declaratur.
- 15 Text. in l. de his ff. de transact. procedit in illis actibus, qui directe inferunt præiudicium.
- Non autem in his, in quibus præiudicium resultat de natura actus in necessariam consequentiam. n. 15.
- 16 Agens in omnibus cautè, nihil potest damnicari.
- 17 Contra heredem non conscientem inuentarium, quasi in pœnam præsumpti delicti occultationis bonorum fuit inducta illa obligatio, ut ignoranter etiam de proprio

Decis. Rot. Rom. Par. I. Pauli Rubei.

teneatur, &amp; n. 25.

- 18 Ignorantia non excusat à pœna legali.
- 19 Ignorantia non excusat, quando quis sciebat, vel scire debebat.
- 20 Scire, & scire debere paria sunt, & n. 27. in fin.
- 21 Pupillus adeundo hæreditatem sine inuentario, licet in eo cadat ignorantia, tamen obligatur ad onera hæreditaria.
- 22 Sexus non excusat in his, quæ sunt inducta ad iuris rigorem seruandum.
- 23 Restitutio datur stante lesione.
- 24 Aditionis hæreditatis actum qui facit, censetur se voluisse obligare legibus de illo actu loquentibus.
- 26 Hæreditarius titulus de sui natura est lucrativus, etiamsi ex illo resultet damnum.
- 27 Renunciationis, seu repudiationis fundamentum est scientia.
- 28 Ruin. in consil. 117. n. 21. lib. 1. declaratur.
- 29 Menoch. in cons. 707. explicatur.
- 30 Testamenti ignorantia solum in filio præsumitur.
- 31 Dominium verum, & irrevocabiliter, ut acquiratur, quid sit necessarium.
- 33 Dominium bonorum defuncti remanet in eius hæreditate usquequo sit agnita.
- 34 Per aditionem hæreditatis, quando actiones reales, & personales confundantur, & num. 35.
- 37 Text. in l. prima. C. comm. de legat. concedit legatario hypothecam in bonis, quæ à Testatore transfuerunt in heredem.
- 38 Hæres semel non potest desinere esse hæres post aditam hæreditatem.
- 39 Hæres, post quam adiuit hæreditatem, non potest variare, & tollere ius quæsitum fideicommissarijs per aditionem hæreditatis.

## DECISIO IV.

Cum Georgius de Sancta Cruce institisset hæredes vniuersales Honuphrium & Paulum eius filios, & Honuphrio prælegasset bona, quæ pro magna parte erant sibi debita post mortem patris ex fideicommissio Auito, super quibus illū grauauit onere particularis fideicommissi ad fauorem primogeniti de familia, & Honuphrius adiuerit hæreditatem paternam sine beneficio inuentarij, Rota sub die 7. Aprilis 1617. coram bo. me. Card. Sacrato resoluit, ut in dec. 11. in fasciculo dec. in hac causa impress. nu. 4. potuisset grauari in istis bonis proprijs cum Testator legare possit rem hæredis ut propriam

B



priam l. unum ex familia. S. si rem ff. de legat. 1. §. non solum Inst. eod. tit. & in his terminis Decia. conf. 57. nu. 9. & 22. lib. 1. cum alijs in d. decis. allegatis, & abunde fuit etiam deductum in decis. facta coram me 10. Maij. 1624. Pro quo legato seu particulari & fideicommissio fuit per quatuor resolutiones nempe sub die 11. Martij 1622. in d. fasciculo decis. 17. n. 6. & 11. sub die 10. Iunij 1622. decis. 18. n. 15. sub die 12. Iunij 1623. decis. 19. n. 27. & d. decis. 10. Maij 1624. coram me firmatum cōpetere hypothecariam, & Saluanum, cum per aditionem hereditatis Honuphrius remanserit obligatus & actione personali ad illius praestationem, & ex persona Georgij vltimi domini, & possessoris stante dicta aditione bona ista transiissent in eundem

4 Honuphrium heredem, ita vt & intret hypotheca legalis ex dispositione l. prima C. com. de legat. vt patet ex DD. cumulatis in d. dec. 10. Maij 1624. sub num. 36. in qua vltra opinionem Rotae, enumerantur vltra 31. DD. hanc opinionem secuti. Sed quia in alia huius causae propositione dicebatur Honuphrium de tempore aditae hereditatis ignorasse fideicommissum Auitum, & propterea sibi ex dicta aditione minime praedudicasse in acceptatione oneris adiecti in praelegato, & consequenter nec dari hypothecariam,

5 quae non datur in & bonis heredis, prout praetendebatur, quod esset ista, cum dominium bonorum ipso Iure transiisset in eum etiam ignorantem mortuo patre ex d. fideicommissio Auito, l. cum pater S. surdo. ff. de legat. 2. propterea in d. decis. 10. Maij 1624. fuit reseruatū vt videretur, An dicta scientia esset necessaria ad vtrūq; effectum? Vnde suppositis decisionibus, in

6 quibus fuit firmatum non & requiri scientiam ad effectum validitatis aditionis, & quod legatū supradictum ad fauorem primogeniti de familia per Georgiū factum, sit particulare, dedi dubium, An requiratur scientia Honuphrij de fideicommissio Auito in aditione hereditatis patris ad effectum praedudicii, & hypothecae legalis ita vt sit standum, vel recedendum à decis. Et ter proposita causa, tandem fuit resolutum, non requiri scientiam ad effectum praedudicii & hypothecae legalis, & sic standum in decis.

Quantum enim ad praedudicium certa est iuris conclusio, quod cum Testator possit legando disponere de rebus heredis prout de proprijs, & haeres aduendo ha-

reditatem simpliciter sine beneficio inuentarij obligatur actione personali ex quasi contractu dictae aditionis ad obseruantiam dictae dispositionis testatoris factae & de re propria: cui minime controuenire potest Tiber. Decian. d. conf. 57. nu. 22. & seqq. Soccin iunior qui loquitur in eo, qui fuit haeres, & praelegatarius consil. 107. nu. 51. cum pluribus seqq. lib. 3. Roland. conf. 30. n. 29. cum seqq. lib. 4. Alba conf. 73. in 1. dub. Menoch. conf. 89. n. 29. cū pluribus seqq. lib. 1. Fanuc. de Inuēt. p. 7. n. 137. & 138. Surd. consil. 108. n. 30. & 31. qui alios cumulat.

Et quamuis regulariter ad effectum praedudicii & requiratur scientia iuris, super quo infert quis sibi praedudicium, tamen id non praecedat in praedudicio resultante ex aditione & hereditatis sine beneficio Inuentarij vbi legatum, seu fideicommissum est particulare l. fin. in princ. vers. fin. autem dubius C. de Iure deliber. iuncto text. in Auth. de hered. & falcid. S. si vero non fecerint. Soccin. Iun. d. conf. 57. num. 58. considerans id multo magis procedere in praedudicio resultante ex dispositione Testatoris facta in eodem Testamento, ex quo hereditatem adiuit; si enim heres, & qui est dubius aduendo hereditatem sine Inuentario, sibi praedudicat, & tenetur de proprio ad fauorem legatariorum particularium, sequitur quod non requiritur scientia, cum & dubietas excludat scientiam; dubius enim, & ignorans æquiparantur, prout ex d. S. fin. autem dubius, arguit Ias. l. 1. n. 25. ff. de cond. indeb. quia repugnat quod Honuphrius sit haeres Georgij patris, & bona sibi obuenta ex institutione, & praelegato retineat, & emolumentum sentiat, & tamen eiusdem dispositionem impugnet, vt probat. Tex. in l. cum pater. ff. de leg. 2. & facit regula ex eo de reg. Iuris in 6.

Non obstat quod videatur necessaria scientia ex & l. de his ff. de transact. quae videtur habere locum in omnibus dispositionibus ex adductis per Menoch. in consil. 707. cum simil, quia fuit responsum illum Textū procedere in illis actibus, qui directè inferunt praedudicium & non autem in ijs, in quibus praedudicium resultat de natura actus in necessariam consequentiam, vt fuit responsum in decis. 1. Februarij 1619. ceram Card. Sacrato decis. 13. n. 14. & 11. Martij 1622. decis. 17. coram me n. 10. vt deducitur ex Tex. in. S. si vero non fecerit auth. de hered. & falcid. ibi,



- ibi, sed dabit pœnam ei exactio suæ malignitatis, cum transcenderit leges ex quibus cautè † omnia agens nihil poterat damnificari: & propterea in l. fin. C. de Iure delib. iuncta d. Auth. ob suspicionem subtractionis bonorum contra heredem non † conficientem inventarium quasi in pœnâ præsumpti criminis occultationis bonorū fuit inducta hæc obligatio, quod teneatur ignorantes etiam de proprio, quia lex præsumit æqualem compensationem ex re hereditaria potuisse deducere, & propterea ista est pœna † legalis, à qua non excusat ignorantia; Bald. conf. 67. lib. 4. Angel. l. 1. §. stipulatum num. 5. ff. si cui plusquam per legem falcidiam, Alexan. in rub. ff. de acq. hered. num. 5. vers. item lex præsumit. Nat. conf. 199. n. 12. Rot. p. 1. recent. decis. 301. n. 23.
- 19 Prout etiam ignorantia † non excusat, quia vel sciebat, vel scire debebat, quod non conficiendo inventarium tenebatur subire pœnam, ut ex proprio posset astringi ad seruandam voluntatem Georgij patris, ut considerat Paris. conf. 2. n. 29. & seq. lib. 3. qui n. 40. ponderat. Text. in l. si duo ff. de acq. heredit. vbi quod in istis terminis paria sunt scire, & scire † debere; & quamuis ista videatur quædam tacita renunciatio proprii iuris competētis ex fideicommissio eidem Honuphrio, tamen ut dictum est non provenit principaliter, sed in consequentiam ex natura actus ipsius aditionis sine inventario, & in pœnam non conficientis illud, ideo putillus † adeundo hereditatem sine inventario, licet in eo cadat ignorantia, tamen obligatur ad onera hereditaria, ergo ignorantia non attenditur, §. pupillus Auth. de hered. & falcid. Menoch. d. conf. 89. n. 38. Phanuc. de Invent. p. 2. n. 20. & 24. assignans rationē, quod in his quæ sunt inducenda ad Iuris rigorem † conseruandū, sexus nō excusat, ergo multo magis maior ignorans fideicommissum sibi debitum super re particulariter legata, obligatur ad illius præstationem, & propterea necessaria est restitutio † vbi concurrunt enormis læsio, & alia requisita pro illa obtinenda Phanuc. vbi supra cum alijs per Odd. de restit. q. 62. n. 13. & n. 133. Rota coram Greg. decis. 181.
- 24 Qui enim facit actum aditionis, censetur † voluisse se obligare legibus de illo actu loquentibus etiam quod ignoret. Bald. d. l. si duo n. 1. Castrenf. nu. 2. Aretin. n. 1. Cuman. n. 2. Surd. conf. 198. n. 10. & 11. Decis. Rot. Rom. Par. I. Pauli Rubei.
- lib. 2. Et ista est ignorantia iuris, si negatur 25 ignorari effectum † resultantem ex aditione hereditatis sine inventario, quæ sicuti obligat ad solutionem solidi legati de proprio relictæ à Testatore, ita & obligat ad non petendum legatum sibi debitum, ex qua obligatione consecutiva resultat potius illius non acquisitio, quam renunciatio, cum id fiat in limine acquisitionis veri dominij, & propterea tenent 26 DD. in d. l. si duo, quod cum Titulus † hereditarius sui natura iudicetur lucrativus, etiamsi ex illo resultet damnum, tamen quando damnum incipit à lucro, ignorantia non excusat, ut post glos. ibi verbo scire, Bart. in prin. Paul. de Castro uu. 3. qui bene id declarat. Cuman. nu. 2. vers. à lucro. Imol. nu. 2. & 3. Aretin. nu. 3. super glos. in verb. scire. Vnde non licet arguere ab expressa repudiatione, vel 27 renunciatione, quæ pro eorum † fundamento requirunt scientiam iuris delati à tacita resultante ex actu positivo qui sui natura ignorantem obligat, quia tunc intrat supradicta regula quod scire, & scire debere est idem, prout etiam in istis terminis probat Roman. infra allegandus.
- 28 Neque contrarium dicit † Ruin. conf. 117. nu. 21. lib. 2. quia non loquitur in eo, qui adiuit hereditatem, ut expresse se declarat, sed in agnitione fideicommissi vniuersalis, quod multum differt à casu, de quo agitur, vbi versamur in eo qui fuit hæres, & adeundo hereditatem, agnouit d. fideicommissum particulare continens etiam bona propria Georgij, quæ agnitio incipit à lucro, meritò obligatur sine scientia ex supradictis. Prout 29 nec officiunt deducta per † Menoch. d. conf. 707. quia loquitur de aditione invalida ob defectum scientiæ, quod non est in isto casu, & præsupponit, quod in casu suo ageretur de hereditate multum onerosa. Phanuc. verò de invent. par. 7. n. 139. in substantia videtur velle heredem qui fuit Honuphrius, teneri probare ignorantiam; Vnde non applicatur, & dictum suum nec ratione, nec auctoritate probat, cum Alciat. conf. 33. nu. 23. lib. 9. dicat solum † quod in filio præsumitur ignorantia Testamenti, & Soccin. conf. 18. lib. 4. loquatur de approbatione Testamenti & legati non viso testamento: & quicquid dicant Ruin. Menoch. & Phanuc. visæ sunt DD. magis præponderare rationes supra deductæ, quàm auctoritates dd. Doctorum.



Quo verò ad effectum hypothecae legalis minus requiritur scientia, cum ista non essent bona Honuphrij heredis, sed Georgij testatoris tempore testamenti, cuius hereditatem ipse non repudiavit, prout tunc illa acquisivisse ex fideicommissio Auito, sed illam adeundo ut supra fuit dictum, bona ista accepit ex testamento patris, & sic de Georgio transierunt in Honuphrium, quod licet ignoranter fecerit, tamen sufficit ad istum effectum, quod non agnouerit fideicommissum Auitum, quae cognitio est necessaria, ut acquiratur verum dominium, & irrenocabiliter, *Ferdinand. Vasquez p. 2. de succes. progress. in praefatio, lib. 1. nu. 98. vers. simillimum est, lib. 3. §. 27. num. 5. conf. 25. Soccin. iun. lib. 1. nu. 407. cum seqq. de legat. 1. Surd. conf. 300. nu. 16. novissime Peregr. consil. 86. nu. 26. lib. 6.*

Non potest igitur dici quod statim mortuo Georgio ista essent bona Honuphrij ex fideicommissio Auito non agnito, sed ignorato, ita ut obstat *d. l. commu. de legat. in ea parte dum prohibet dari hypothecam in bonis heredis, cum dominium rei legatae, quod transit in legatarium ignorantem, sit nudum, & tanquam non quaesitum, ut inquit gloss. in l. si quis ita hereditatem, in verb. acquiri. ff. cond. instit. Nam huic motivo fuit plenissime satisfactum in decis. facta 11. Maij 1624. nu. 34. cum seqq. nihilominus ex abundanti fuit responsum, quod dominium et verum remanet in hereditate testatoris usquequo sit adita hereditas, & agnitum legatum, per quam aditionem tantum abest quod Honuphrius acquisivit illud dominium, ut immò adeundo ipsemet hereditatem Georgij cum acceptatione dicti praelati, ut supra fuit dictum illam habuit ex testamento patris, quando enim fideicommissarius adiuit hereditatem heredis gravati, tunc non capit fideicommissum à fideicommittente, sed bona de gravato transeunt in ipsum fideicommissarium, ut eleganter declarat *Ruin. conf. 113. num. 6. lib. 2. affligens* rationem quod per istam aditionem actiones reales, & personales confunduntur, & propterea de Testatore gravato transeunt in ipsum fideicommissarium heredem gravati *Menoch. conf. 89. nu. 153. lib. 1. Alba conf. 17. in princ. Afflict. decis. 237. num. 3. usque ad fin. Thesaur. lib. 3. quest. forens. cap. 44. num. 3. Vincent. Franc. decis. 80. nu. 5. & 6. Gra-**

*tian. lib. 2. discept. c. 204. n. 26. cum seqq.*

35 & si aliqua actio forsitan non confunditur remanet inefficax ad agendum, quod est idem. *Alba conf. 247. num. 13. & conf. 365. nu. 3. Menoc. d. conf. 89. nu. 153. Vinc. Franc. d. decis. 80. nu. 7.*

36 Cum igitur totum id proveniat ex illa aditione hereditatis, quae ut supra fuit dictum, obligavit et Honuphrium ignorantem, sequitur quod ista non erant bona Honuphrij ex fideicommissio Auito non agnito, sed de Georgio Testatore transierunt in Honuphrium eius heredem, ut per *Ruin. ubi supra*, & ideo intret altera pars *d. l. prima*, quae concedit et hypothecam in bonis quae à Testatore transierunt in heredem: & licet dudum postea Honuphrius agnouerit fideicommissum, tamen quidquid sit, an ista posterior agnitio potuerit sibi prodesse, nihilominus non sustulit effectum iam causatum ex praecedenti aditione hereditatis Georgij, quamvis ignoranter facta, quia semel haeres et non potest desinere esse haeres, & post acceptatam hereditatem paternam, & praelatum habens onus fideicommissi particularis, ex qua aditione, & acceptatione fuit acquisita actio personalis, & hypothecaria vocatis ex *d. fideicommissio non potuit et variare, & tollere* Ius quaesitum eisdem fideicommissariis per aditionem hereditatis, *l. fin. ff. de pactis*, & bene in proposito *Roman. conf. 125. nu. 1 & 2. ubi ad id ponderat Text. supra alleg. in l. si duo. ff. de acquir. hered. & propterea concludit, non obstante*

39 ignorantia et sibi praedicasse dum adiuit hereditatem ex vno modo succedendi. *Soccin. Iun. conf. 122. nu. 9. & seqq. & n. 16. lib. 1. Molin. de primogenit. lib. 2. c. 4. nu. 37.*

Ad alia non fuit responsum, quia sunt sublata ex alijs decisionibus, & sic utraque parte informante fuit decisum, &c.

¶ In hac eadem causa habentur infra plures aliae decisiones, id est sub diebus 19. Iunij 1626. & 23. Ianuarij 1627. & 21. Iunij 1628. coram eodem Reuerendiss. bo. me. Coccino, quae decisiones in ordine sunt 19. 31. & 194. Et infra in part. 5. nondum impressa aderunt aliae decisiones in hac causa id est sub dieb. 19. Aprilis 1619. & 9. Decembris 1620. coram bo. me. Card. Sacrato, & 24. Maij. 1921. & 12. Iunij 1623. & 23. Maij. 1635. coram bo. me. Coccino, quae ultima decisio minus celebris est, quam prolixa.



REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Ianuen. Parochialis.

Die Veneris 13. Martij 1626.

ARGUMENTVM.

Patroni, quando dicantur fouere bonum ius ad effectum iuris eligendi, seu præsentandi.

SVMMARIVM.

- 1 Presentandi quasi possessio ad effectum manutentionis probatur ex quasi possessione iuris eligendi seu presentandi.
  - 2 Presentationis quasi possessio bene dicitur constare ex pluribus nominationibus factis, & effectum sortitis.
  - 3 Presentationis effectuatio eò ipso probatur, si post vnus obitum, alter fuerit prouisus.
  - 4 Libris visitationum statur in his, quæ spectant ad officium visitantis.
  - 5 Visitatoris assertioni quoad statum Ecclesiæ multum deferendum est.
  - 6 Patroni bonum ius ex quibus actibus possessorijs probetur ad effectum confirmationis illius, qui iam est electus, & nominatus.
  - 7 Presentandi quasi possessio acquiritur ex unico actu etiam contra prouisum ab Ordinario.
  - 8 Presentandi quasi possessio quæ non suffragetur.
  - 9 Actuum multiplicationes excludunt præsumptionem gratiæ.
  - 10 Appellatio quando numquam fuit prosequuta, dicitur constare de re iudicata.
  - 11 Per prouisionis modum, ea, quæ fiunt non immutant statum præcedentem, & n. 18.
  - 12 Spolio agens præsupponit reum conuentum possidere.
  - 13 Petitio est species confessionis, ideo debet interpretari ad fauorem contentis.
  - 14 Reintegrationem petens non censetur habere se pro spoliato respectu ciuilibus possessionis.
  - 15 Possessionis ciuilibus retentio pendet ab animo possidentis.
- Et ideo id totum est arbitrandum iuxta circumstantias elicitas ex factis, & verbis præcedentibus, & etiam ex post gestis.
- 16 Ius proprium nemo præsumitur, voluisse abicere.

17 Reintegrationis actus, cum sit ordinatus ad acquirendum, non debet contrarium operari.

19 Presentatio, quæ dedit causam liti non est attendenda.

20 Assistentia Iuris non suffragatur ad effectum manutentionis, quando alius est in possessione temporis considerabilis.

21 Assistentia Iuris non suffragatur pro manutentione, quando redditur turbida.

22 Vicarij, seu Curati nominatio, quando sumus in Ecclesiâ Monialium, ad eas Moniales spectat.

23 Monasteria non dantur sine Ecclesijs.

24 Dominium, quando deducitur incidenter, & non principaliter probatur ex sola possessione.

DECISIO V.

VAcante Ecclesiâ Parochiali Sancti Andree Ciuitatis Ianuen. Moniales S. Andree de Porta nuncupatæ, quæ ad eas spectare Ius nominandi, seu eligendi, ac in illius possessione, seu quasi existere prætendebant, nominauerunt ad eam Andream Malaspinam Presbyterum; sed quia Illustris. D. Modernus Archiepiscopus nominatione, seu electione Monialium non admissa, dictam Ecclesiam, tanquam vacantem per obitum Ioannis Baptistæ Barrilarij (qui, vt dicebatur, fuerat ad Ordinario prouisus) contulit præuio concursu Aloysio Albertono, & illum in possessionem immisit; Moniales præfatæ causam appellationis per eas interpositæ committi obtinuerunt Ordinario Sauonen. qui pronunciauit Moniales esse reintegrandas ad pristinam earum possessionem eligendi, seu nominandi Vicarium, & consequenter Andream fore, & esse confirmandum, & instituendum. Tandem causa ad Rotam deuoluta, & commissa D. meo Vbaldo, fuit proposita die 17. Iunij anni 1624. super manutentione; Domini verò ordinarunt, vt videretur de bono Iure; super quo hodie per me proposito dubio loco d. D. mei aduersa valetudine impediti, fuit resolutum satis ad effectum manutentionis, de qua agebatur, constare de bono Iure Monialium eo ipso, quod constat de earum possessione, seu quasi dicti Iuris eligendi, seu presentandi Vicarium: Cap. querelam de elect. c. consultationibus de iure pat. Cal. der. conf. 23 de præb. Gonzal. ad reg. 8. glos. 45. §. 2. nu. 4. Garz. de benef. p. 5. c. 5. n.



1. *Rota decis. 167. nu. 8. par. 2. diuers. & decis. 435. nu. 1. par. 1. recent.*

- 2 De possessione autem Monialium + visum fuit constare ex pluribus nominationib. seu electionibus per eas factis, & effectum fortitis vsque de anno 1554. *cum Ecclesia Sutrin. de caus. pos. & propr. Rot. decis. 17. par. 2. diu.*

Quia in primis vacante hac Ecclesia de dicto anno 1554. fuit ad eam praesentatus per Moniales Lazarus de Cassana, qui ad requisitionem earum, & praevia informatione de illius sufficientia fuit institutus per Archiepiscopum Ianuen. & cum iste obierit, fuit per easdem nominatus, seu electus Bartholomaeus Scanilia de anno 1573. quae nominatio, quamvis facta ad Cratam loquutorij d. Monasterij, attamen quia de alia deputatione per Archiepiscopum non constat; & postea per mortem dicti Scaniliae de anno 1594. fuit per easdem nominatus, & electus Bartholomaeus Facciottus, satis probata videtur illius effectuato eo ipso, quod vnus per obitum alterius fuit prouisus, iuxta *conf. Oldr. 229. communiter receptum; Lamber. de iurep. lib. 2. par. 1. quast. 10. ar. 7. Rot. dec. 545. nu. 2. & dec. 598. nu. 9. par. p. diuers. & alibi saepius.*

- Quae adminiculantur ex requisitione, seu praeepto per Archiepiscopum Ianuen. dictis Monialibus facto de anno 1594. vbi asseritur vacatio d. Ecclesiae per obitum Scaniliae; Et multo magis ex visitatione Apostolica de anno 1682. in qua fit mentio de institutione d. Scaniliae per Archiepiscopum ad electionem Monialium: *Verall. decis. 158. par. 2. Rot. decis. 573. nu. 4. par. 2. recent.* Visitatoris enim assertioni, + quoad statum Ecclesiae multum deferendum est, *Rot. decis. 371. num. 2. par. 1. recent. & in Mediolanen. decimarum 15. Decembris 1618. coram bo. me. Andrea.*

Et propterea ob eandem rationem probatur effectuata nominatio, seu praesentatio per Moniales facta de Bartholomaeo Facciotto, ex quo Archiepiscopus per modum prouisionis de anno 1609. deputauit Baptistam Barrillarium ad curam d. Ecclesiae; sub narratiua, quod vacabat per obitum d. Facciotti; qui (vt dictum est) fuerat per Moniales praesentatus per obitum Scaniliae; & praesertim stantibus litteris Sacrae Congregationis Illustrissimorum Cardinalium Concilij Tridentini In-

terpretum directis, & praesentatis Vicario Generali Archiepiscopi Ianuen. de anno 1596. & sic paulo post nominationem per Moniales factam de persona Facciotti, quibus cauebatur per Sac. Congreg. fuisse declaratum Ius nominandi, de quo agitur, ad Moniales, approbationem vero ad Archiepiscopum spectare.

Ex quibus actibus + possessorijs satis videtur probari bonum ius Monialium pro confirmatione Malaspinæ per eas electi, & nominati. *Rota in puncto apud Gregor. XV. decis. 370. nu. 2.* cum etiam ex vnico tantum actu acquiratur + quasi possessio, etiam contra prouisum ab Ordinario, vt latè *Garz. de benef. par. 5. c. 5. nu. 59. Rota in Illerden. Parochialis, 13. Iunij 1558. coram Caputaquen. inserta apud eundem Garz. ubi supra nu. 60.*

Non obstat, quod supradictae nominationes, & electiones Monialium, in quibus fundatur + earum possessio, praetendantur admittæ ad gratificandum ipsis Monialibus de persona eis benè visa, *Ferret. consil. 33. nu. 4. lib. 1.* quia idem Ferret. paulo infra subiungit, quod quando electiones, vt hic, sunt factæ, tanquam spectantes ad nominantem, seu eligentem, quod non censentur admittæ, tanquam ex gratia, sed ex iustitia; Et multo magis, quando non vnica, sed plures sunt, quia multiplicatio + excludit praesumptionem gratiae: *Rip. in d. c. cum Ecclesia Sutrina nu. 55. de caus. pos. & prop. Seraph. dec. 212. nu. 2.*

Non obstat praeterea, quod Monialibus requisitis de anno 1594. de mandato Vicarij Archiepiscopi ad dicendum, & allegandum, quare Archiepiscopus, non posset liberè conferre d. Ecclesiam, comparuit Procurator, qui Iura Monialium allegauit, & nihilominus Bartholomaeus Facciottus fuit prouisus ab Ordinario, & quod cū per Facciotti mortem fuerit deputatus ab eodem Ordinario Barrillarius, & Moniales se opposuerint, & appellaerint, fuit appellatio relicta, & nunquam per illas prosecuta, sicque + videtur constare de re iudicata super possessorio ad fauorem Archiepiscopi; Quia fuit responsum, quod non propterea Ordinarius acquisiuit libertatem conferendi, nisi concurrant adminicula ad arguendum Moniales animo dimisisse possessionem. *Rota ponens in terminis hanc distinctionem in Lucana Maiusculatus 1. Iulij 1587. coram Orano, & facit Textus optimus in l. si id, quod,*



quod, S. quod autem ff. de acq. pos. Et tantum abest, quod adminicula exaduerso probentur, quod imò prouisio de dicto Facciotto, stante nominatione Monialium, & declaratione S. Congr. potius censetur facta pro continuanda earum possessione, & dicta Ordinarij deputatio postea facta  
 11 de Barrilario fuit per t modum prouisionis; quæ non mutat statum præcedentem, *Rebus. de sent. prouis. in præfat. nu. 35. cum seq. & fuit dictum in Ciuitatis Castellæ legitima 24. Nouemb. 1621. coram R.P.D. meo Pirouano.*

Non obstat prætensa confessio Monialium ad fauorẽ possessionis Archiepiscopi, quæ resultare videtur ex sententia, & processu desuper facto coram Episcopo Saonen. vigore Breuis Apostolici, dum obtinuerunt reintegrari ad possessionem  
 12 Iuris nominandi; quando t quidem qui agit spolio, præsupponit Reum conuentum possidere, *Seraph. decis. 1417. n. 3.* quia fuit benè responsum, quod reintegrationis petitio fuit æquiuoca, & sic debet referri ad solam naturalem possessionem, & turbationem de facto. *Rot. decis. 560. n. 3. p. 1. & 649. n. 10. p. 2. recent.* & ratio est, quia d. t petitio est species confessionis, ideoque debet interpretari ad fauorem contentis, *l. si quis intentionem, ff. de Iudic. Rom.*  
 14 *conf. 445. num. 4. & 6.* ac propterea t ciuilis possessio sèper remansit penes Moniales *Rota dec. 561. n. 5. p. 1. recet. Add. ad Greg. xv. dec. 555.* Cū enim retentio possessionis  
 15 ciuilis t pendeat ex animo possidentis, *l. licet, C. de acq. pos.* id totum arbitrandum est iuxta circumstantias elicitas ex factis, & verbis præcedentibus, & etiam ex post gestis; *Rot. dec. 644. n. 6. p. 1. recent.* In præfenti autem ex ante, & post gestis potius adsunt circumstantiæ, ex quibus elicitur, quod Moniales semper voluerunt animo retinere ciuilem possessionem: Tum quia  
 16 non est credendum t quod voluerint abijcere proprium ius, *l. cum de indebito, ff. de probat.* quia cum actus iudicialis reintegracionis t sit ordinatus ad acquirendum, non debet cōtrarium operari: *l. legata inutiliter ff. de adimen. legat.* & in puncto *Rot. d. decis. 561. num. 7.* Tum etiam ex præfentatione Facciotti, & ex recurso ad Sac. Congr. & appellatione interposita, & ex nominatione Malaspinæ, & demum ex manutentione per eas petita, de qua nunc agitur.

Non obstant prouisiones factæ per Illustriss. Archiepiscopum de Barrilario anno

1609. & de Albertono anno 1622. Non  
 18 prima, t quia facta fuit per modum prouisionis, *Rebuff. ubi supr.* Secunda verò de  
 19 Albertono dedit causam liti, & ideo non t est attendenda, *Rota coram Greg. xv. decis. 417. n. 4. & in recent. decis. 30. n. 1. p. 2. & in Callien. Iuris conferendi 27. Maij 1616. coram R.P.D. meo Verospio.*

Minus obstat allegata deputatio Figaroli de anno 1588. quia fuit facta pro Vice-Curato, videlicet loco d. Scaniliæ Curati ab ipsis Monialibus electi, ex quo cura animarum est valdè numerosa, vt manifestè probari videbatur tam ex libro matrimoniorum, in quo prædictus Scanilia de dicto tempore antè, & post Curatus nominatur, & dictus Figarolius vocatur simplex Presbyter, quàm etiam ex supradicta visitatione Apostolica, in qua asseritur d. Scaniliā tunc fuisse Curatum: & quia multo post, nempe de anno .1594. dicta Cura, seu Vicaria (vt dictum est) vacauit per obitum Scaniliæ, non autem d. Figarolij; & demum non apparet, quod ipse æquè principaliter administrauerit cum Scanilia Curato.

Non etiam releuat iuris assistentia Archiepiscopi; t tum quia non suffragatur, quando alius, vt hic, est in possessione temporis considerabilis, *Rota dec. 685. sub nu. 2. vers. & præterea par. 1. recent.* & fuit dictum in *Aquilana Iurisdictionis 1607. coram Illustriss. Patriarcha Antiocheno, impress. penes Marches. de Commiss. to. 1. fol. 980. Greg. xv. decis. 312. & ibi latè Additio*: tum etiam quia redditur t turbida, tam ex supradictis, quam etiam attenta iuris communis dispositione; cum potius, quoad dictum ius nominandi, iuris assistentia videatur esse pro Monialibus; quia  
 22 t cum agatur de Ecclesia Monialium, nominatio Vicarij, seu Curati de iure potius ad illas spectare videtur. *c. 1. de Capel. Monac. Concil. Trid. sess. 25. cap. 11. de regul. & tradunt Doct. in cap. cum venerabilis, ubi Felyn. num. 36. de except. Rot. decis. 21. de præben. in antiquior.* & quia ita pro Monialibus censuit Sac. Congregatio Concilij.

Et quod Ecclesia sit Monasterij, videtur  
 23 non posse dubitari, quia vltra quod Monasteria t non dantur sine Ecclesijs, & quod ad effectum manutentionis, de qua agitur sufficit probatio ex sola possessione, ex quo dominium Ecclesiæ non deducitur  
 24 t principaliter in iudicium, sed incidenter, *Bart. in l. quidam in suo num. 4. ff. de Con-*



## Sacræ Rotæ Romanæ. Decisio. VI.

. instit. Calderin. conf. 23. de præta decis. 24. n. 20. par. 2 diuers. dicomini satis probari ex adiudicatione facta de dicto Monasterio cum possit inde secuta vsque de anno 1509.

Conuentus, quam Ecclesiæ, cum conione inuentarij rerum Ecclesiæ, in quæ erunt descripta vasa sacra, libri baptizatorum, & alia ad exercitium Sacramentorum, & curæ spectantia, ac etiam ex visitationibus Apostolicis, & per Archiepiscopos factis, alijsque pluribus pro parte Monialium deductis, & cumulatis, &c.

Et ita vtraque parte, &c.

¶ Ad sunt infra in hac causa duæ alie decisiones sub diebus 19. Aprilis 1627. & 3. pariter Aprilis 1628. coram eodem Reuerendissimo Vrgellen. sunt in ordine Decisiones 53. & 165.

R. P. D. MERLINO.

Bononien. Fideicommissi de Desiderijs.

Die Veneris 20. Maij 1626.

### DECISIO VI.

Est impressa in decis. Merlin. to. 1. Decis. 207.

REVERENDISSIMO COCCINO

Alerien. Pensionis.

Die Veneris 20. Martij 1626.

### ARGVMENTVM.

Pensionis translatio quando dicatur valida?  
Bigamia licet exuat Clericum omni priuilegio clericali, non tamen per eam deletur character clericatus. Dispensatio aliqua, quando fit, an sit facienda derogatio Concilijs generalibus obstantibus?  
Gratia secunda, quando sustineatur, non facta mentione primæ?

### S V M M A R I V M.

- 1 Pensionem exigens per spatium 30. annorum liberatur ab onere iustificationis.
- 2 Bigamus est exutus omni priuilegio clericali.
- 3 Character Clericatus non deletur per Bigamiam.
- 4 Bigamus, quando dispensatur, an sit opus derogari Concilijs generalibus.
- 5 Text. in c. 1. de Bigam. in 6. continet

Constitutionem Conciliarem.

- 6 Abb. in c. 1. nu. 5. de spons. Rota non sequitur, dum constituit differentiam inter constitutionem conciliarem, & constitutionem Papæ.
- 7 Clausula, non obstantibus, derogat etiam quoad concilia generalia.
- 8 Dispensatio facta cum clausula, non obstantibus, amouet omne impedimentum.
- 9 Dispensare pro soluere dicitur.
- 10 Bigamus, quando fuit dispensatus ad effectum obtinendi pensionem, de ista dispensatione non est facienda mentio in translatione pensionis.
- 11 Gratia secunda, quando idem continet, quod prima, tunc ob eius taciturnitatem non vitatur secunda.
- 12 Gratia secunda quando plus continet, quam prima, tunc ob eius taciturnitatem causatur subreptio, & nu. 14.
- 13 Gratia secunda quando non valet, non propterea tollitur prima, sed remanet in suo robore.
- 15 Pensionis translatio si fiat per viam extinctionis primæ, & creationis, seu reservationis nouæ pensionis, pensio translata respectu Translatarij nõ dicitur noua pensio.
- 16 In gratia non sunt narranda ea quæ omnino sunt ab ea diuersa, & nu. 17.

### DECISIO VI.

**F**œlicis recordationis Gregorius XIV. Motu proprio Kal. Augusti anni 1591 reseruauit pensionem scut. 1000. super fructibus mensæ Episcopalis Alerien. ad fauorem bon. me. Cardinalis Sauli, quam San. me. Gregorius XV. Non. Martij anni 1621. ab Incarnatione, quæ est à Natiuitate annus 1622. Pontificatus sui Anno II. transtulit in D. Antonium familiarem eiusdem Cardinalis; qui quidem Cardinalis præstitit consensum: quare dubitauimus, an constaret de valida translatione? & Domini affirmatiuè responderunt, cum constet de voluntate Papæ, & Cardinalis, & de clericali D. Antonij ex literis patentibus, nec alia iustificatio reservationis primæ pensionis est necessaria, tum quia fuit reseruata Motu proprio, tum etiam quia per xxx. annos fuit exacta, vnde præd. D. Antonius liberatur ab onere iustificandi. Rot. decis. 122. num. 4. p. 1. recent. san. mem. Gregorius XV. dec. 57. ubi addent.

Neque obstat, quod pensio fuit translata



slata in D. Antonium tamquam clericum  
ibi dilecto filio, &c. clerico coniugato, &  
tamen cum esset bigamus † erat exutus  
omni priuilegio clericali. *cap. 1. de Bigam.*  
*in 6. latè Garz. de benef. c. 6. num. 2. Paris. de*  
*Resign. lib. 4. q. 4. num. 18. Quia hoc est*  
verum, sed non facit, quia cum Papa sciret  
ipsum esse bigamum, vt patet ex eadem  
translatione, illa verba stant demonstrati-  
uè, non limitatiuè, cum non obstante bi-  
gamia non esset deletus † character cle-  
ricatus, sed solum ipse D. Antonius denu-  
datus omni priuilegio clericali, *Butr. in*  
*cap. Ioannes num. 18. Imol. pariter num. 18.*  
*in fin. de clerical. coniug. & fuit resolutum*  
coram bon. memor. Card. Lancellotto *in*  
*causa Veronen. Pensionis 23. Februarij 1600.*  
& in alia *Cæsaraugustana Pensionis 1. Iunij*  
*1610. & postmodum in eadem coram fan.*  
*me. Gregorio, quæ est decis. 516. num. 8. &*  
*seqq. quæ optimè declarat hunc punctum,*  
& bene *Ioan. de Montaign. de Bigam. ff.*  
*3. n. 11.*

Non obstat, quod in ipsa translatione  
D. Antonius fuit dispensatus † super biga-  
mia & tamen non fuit derogatum Conci-  
lijs generalibus, & sic nec *c. 1. de Bigam.*  
*in 6. quod † continet Constitutionē Con-*  
*ciliarem. Rota enim non admittit distin-*  
*ctionem Abbatis, qui constituit differen-*  
*tiam † inter Constitutionem Conciliarem,*  
*& Constitutionem Papæ ex Concil. in c. 1.*  
*n. 5. de spons. vt in decis. 123. par. 1. diuers.*  
Nam fuit responsum, quicquid sit, an in  
dispensatione de qua in dictis literis trans-  
lationis fuerit sufficienter derogatum Cō-  
cilijs generalibus, quod ipse habet suffi-  
cientem derogationem, vt sit † capax pen-  
sionis non obstante bigamia, cum illa gra-  
tia contineat derogationem ad Concilia  
generalia, *Prob. ad Monach. in c. tua n. 24.*  
*de consuet. in 6. Dec. conf. 341. n. 10. Couar.*  
*in epit. de spons. p. 2. c. 8. §. 9. n. 7. vers. quibus*  
*ego addo, Garz. de benef. p. 4. c. 5. nu. 38. &*  
*seqq. quæ quidem dispensatio fustulit om-*  
*ne impedimentum ad effectum capacitatis*  
*pensionis Couar. de Matrim. 2. p. c. 6. §. 9. nu.*  
*1. vers. dispensare. post medium ibi, nos*  
*verò † passim dispensare pro soluere dici-*  
*mus, & n. 2. vers. dispensat. verò. Suarez de*  
*legib. lib. 6. c. 11. n. 1. ad fin. vers. frequentius*  
*verò. Sanchez de Matrim. lib. 8. disp. 1. n. 1.*  
*vers. dispensare. Neque de ista dispensa-*  
*tionē erat facienda mētio in ipsa † trans-*  
*latione pensionis, quia sufficit quod esset*  
*habilitatus, & dispensatus, Ioan. And. in*  
*c. 2. nu. 2. de fil. presbyt. in 6. & ibi Anchar.*  
*Decis. Rot. Rom. Par. I. Pauli Rubei.*

*notab. 3. Gemin. n. 7. Franc. n. 5. Abb. in c. ve-*  
*niens, n. 14. de præscrip. Rebuff. in prax. ti-*  
*tu. de dispens. in fin. & in Concord. in form.*  
*mand. Apost. super ver. dispensationum, San-*  
*chez de Matri. lib. 8. disp. 22. num. 1. ante*  
*fin.*

Neque obstat, quod in secunda dispen-  
satione non fuit facta mentio † primæ,  
quia, aut secunda de iure sustinetur, quia  
sufficienter fuit derogatum Concilijs ge-  
neralibus, & cum nil plus contineat, quam  
prima, non propterea ex taciturnitate pri-  
mæ in hoc casu, in † quo nihil plus conti-  
netur, quam in prima, causatur subreptio,  
licet secus esset, si plus contineret, vt sen-  
tiunt omnes Doctores, quos cumulat *San-*  
*chez de Matrim. lib. 8. disp. 22. nu. 2. & ita in*  
*specie dicunt Dec. conf. 55. nu. 7. vers. 4. &*  
*ultimo, Gozad. conf. 92. nu. 10. ad fin. vers.*  
*quinta conclusio. Eugen. conf. 57. num. 64.*  
*lib. 1. Aut non valuit, † & non propterea*  
*tollitur prima, sed remanet in suo robore,*  
*Innoc. in c. veniens. n. 5. de præscrip. & ibi*  
*Hofl. n. 12. Ioan. Andr. n. 16. Bald. n. 13. Bel-*  
*lamera, num. 6. Sanchez d. lib. 8. disput. 22.*  
*num. 15.*

Neque obstat, quod prima dispensa-  
tio continet, vt Dominus Antonius pos-  
set consequi, & retinere pensiones refer-  
uandas, non autem vt etiam in eum pos-  
sent transferri pensiones, & sic secunda di-  
spensatio visa fuit necessaria, quare non  
sustinetur, † non facta mentione primæ.  
Quia contrarium visum fuit sine difficul-  
tate verius, cum translatio pensionis fiat  
per viam extinctionis primæ, & creationis,  
seu reservationis nouæ pensionis, & pensio  
translata, (quicquid sit respectu titularis)  
respectu translatarij est noua pensio, ideo  
comprehenditur sub dispensatione reti-  
nendi † pensiones referuandas, vt in pun-  
cto est *decis. fan. me. Greg. 18. nu. 3. & fuit*  
*dictum in causa Romana Pensionis 17. Iunij*  
*1622. coram R. P. D. meo Buratto, & nouis-*  
*simè in causa Ferrarien. Pensionis 14. Iunij*  
*præteriti coram R. P. D. meo Remboldo, circa*  
*quem articulum Domini nullam habue-*  
*runt difficultatem.*

Neque obstat, quod in dispensatio-  
ne non fuerit facta mentio de alia dispen-  
satione obtenta a sanctæ memor. Pau-  
lo V. vt posset contrahere matrimonium  
cum sibi coniuncta. Quia hoc poterat † o-  
mitti cum illa dispensatio fuerit super re  
omniò diuersa, & ideo de illa non erat  
facienda mentio, *Abb. in c. veniens, n. 13. &*  
*14. de præscrip. Anchar. conf. 131. in fin. cum*  
*alijs*



alijs per Sanchez de Matrim. lib. 8. disp. 22. num. 5. Et cessat omnis difficultas, quia quatenus illud impedimentum affinitatis egerit dispensatione, etiam ad effectum, de quo agitur, quod omnino negatur, satis adest dispensatio in literis translationis, in quibus etiam dispensatur super bigamia, quae dispensatio etiam si in illis literis concessa non suffragaretur, suffragaretur tamen dispensatio obtenta super affinitate, & respectu bigamiae suffragaretur prima dispensatio, ut dictum est, & utraque sustineretur, non facta mentione de altera, cum sint super re omnino diuersa ex supra deductis, sed veritas, est, quod D. Antonius non eget hac dispensatione.

Quae dicta fuere circa interesse Illustriss. D. mei Cardinalis Burghesij non sunt praesentis inspectionis, quia hodie cum eo non agitur, sed cum Titulari.

Et ita conclusum, &c.

¶ In eadem causa habetur alia decisio sub die Mercurij 7. Iunij 1634. coram R. P. D. Verospio, quae decisio erit infra in par. 5.

R. P. D. R E M B O L D O.

Oritana Voti.

Die Veneris 27. Martij 1626.

### A R G V M E N T V M.

Manutentio in corporalibus, ut concedatur quid sufficiat probare. Canonici soli, licet sint de Capitulo, tamen alij Presbyteri possunt etiam acquirere tale ius essendi de Capitulo.

### S V M M A R I V M.

- 1 In corporalibus attenditur quasi possessio ad effectum manutentionis.
- 2 Quasi possessio in corporalibus acquiritur per unicum actum.
- 3 Canonici soli de Iure communi sunt de Capitulo.
- 4 Presbyteri possunt acquirere, ex privilegio, consuetudine, aut statuto facultatem essendi in Capitulo.
- 5 De possessione sola est docendum, quando agitur de concedenda manutentione, & non est discutiendum an sit iusta, nec ne.
- 6 Actus, qui dederunt causam litis, non attenduntur.
- 7 Contradictio facta post actum perfectum, & consummatum, non impedit, quin mi-

nus censeatur per d. actum pacifice gestum, acquisita possessio.

- 8 Testis unius depositio sufficit in iudicio possessorio.
- 9 Manutenendus, quis est in sua possessione.
- 10 Illatio non fit ex diuersis.

### DECISIO VIII.

**D**omini dixerunt mandatum de manutendo dandum esse Presbyteris in actibus, in quibus interuenerunt. Constat enim dd. Presbyteros tam ante erectionem Ecclesiae S. Mariae de Fortana Terrae Francauillae in Collegiatam, quam etiam post erectionem interuenisse in pluribus actibus capitularibus. Unde ipsis debetur manutentio; ad hunc tamen effectum attenditur quasi possessio, Bald. in l. Ordinarij Iuris, num. 9. C. de rei vend. Innoc. in c. bone il 2. num. 4. de postul. pralat. Couar. pract. quast. cap. 17. Rota coram Reuerendiss. D. meo Decano decis. 490. num. 1.

- 2 † Eaque in corporalibus acquiritur etiam per unicum actum, cap. cum Eccles. Sutrina, ubi Abb. num. 22. & 23. Rip. num. 52. & seqq. de caus. possess. & propriet. Rot. dec. 17. num. 1. par. 2. diuers. & dec. 286. num. 5. & 354. num. 9. coram Reuerendiss. D. meo Decano.
- 3 Nec obstat, quod iure communi inspecto, soli † Canonici sunt de Capitulo, quia quicquid sit de iure, certum est, quod etiam alij Presbyteri possunt acquirere privilegio, † consuetudine, aut Statuto facultatem essendi in Capitulo, Rot. dec. 4. n. 5. p. 2. diuers. & dec. 296. n. 3. p. 1. & 708. n. 3. par. 2. in recent.
- 4

Nec obstat, quod ex parte dd. Presbyterorum non ostendatur privilegium, minusne doceatur de aliquo statuto, aut consuetudine, quia ad effectum, de quo agitur, sufficit, quod doceatur de sola possessione, neque in hoc † iudicio inquiritur, an d. possessio sit iusta, vel iniusta, sed ista discussio rejicitur ad petitorium, Ferret. conf. 7. num. 3. & 4. Rot. coram san. me. Greg. xv. decis. 107. n. 5. & dec. 375. n. 11.

Quod autem dd. Presbyteri sint in quasi possessione tam ante erectionem dictae Ecclesiae in Collegiatam, quam etiam post erectionem interueniendi in pluribus actibus in Capitulo, patet ex actibus datis in summario dd. Presbyterorum n. 1. & seqq. ex illis n. apparet, quod interuenerunt in Capitulis, in quibus actum fuit de Constitutionibus Procuratorum, & de alijs ne-



gocijs spectantibus ad vtilitatem Capituli, & in dd. actibus vocantur dd. Presbyteri de gremio, & Capitulares, vt legitur in conclusionibus, vt vocantur datis in 2. summario dd. Presbyterorum num. 1. Vnde apparet ipsos fuisse admissos tanquam de gremio, & Capitulares, atque ita eò magis debetur eis manutentio.

Non obstat, quòd non probatur ex dd. actibus, quòd dd. Presbyteri dederint votum in Capitulo, licet ex illis probaretur interessentia, quia quòd etià votum dederint, apparet ex actis datis primo summario. num. 5. & 6. ex dd. actibus apparet etià, quòd dederunt votum decisium, & non consultium, vel adhæsium.

Nec obstat, quòd actus, qui datur d. summario num. 6. fuit ¶ contradictus, & dedit causam liti, quia præter quàm quòd sufficit actus, qui datur d. summario num. 5. ex supra allegatis; non constat etià quoad actum d. summario num. 6. de aliqua contradictione in ipso actu seu antea, sed dicti Presbyteri fuerunt pacificè admissi, & 7 contradictio ¶ fuit facta post actum perfectum, & consummatum, & eaque propterea non impedit, quò minùs censeatur per d. actum pacificè gestum, acquisita possessio l. si ita sit, & ibi Bald. & Imola num. 1. ff. de leg. 1. Rip. in l. 1. nu. 88. ff. solut. matr. & cum 8 dd. actibus còcurrit etià depositio ¶ vnus testis, qui etià in hoc iudicio solus sufficeret, Gabr. qui plura cumul. in tract. de testib. concl. 1. nu. 22. Rot. coram san. mem. Greg. XV. dec. 438. nu. 2. addit. ad decis. 160. num. 3. & fuit dictum in Mediolanen. Decimarum coram R. P. D. meo Pirouano, quæ est decis. 291. num. 20. in recol. per Farin. post 2. vol. conf.

Ac plurimum faciunt literæ erectionis d. Ecclesiæ in Collegiatam, in quibus dicitur, quòd Canonici habeant vocem in Capitulo ante omnes simplices Sacerdotes eiusdem Ecclesiæ, hinc namq. colligitur, quòd etià simplices Sacerdotes habebant vocem in Capitulo, in qua propterea ¶ debent manuteneri.

Nec obstat decretum factum in visitatione Ecclesiæ Oritanæ, qua disponitur, quòd nullus ex Presbyteris habeat vocem eligendi, sed adhærendi tantum votis Dignitatum, & Canonicorum, quia istud decretum fuit factum in visitatione Ecclesiæ Cathedralis, & loquitur de Presbyteris existentibus in dicta Ecclesia Cathedrali. Ideoque non afficit Presbyteros Ecclesiæ Collegiatæ, cum illatio ¶ Decis. Rot. Rom. Par. I. Pauli Rubei.

non fiat ex diuersis, l. Papinianus exul. & ibi Doct. de minor. Surd. conf. 150. nu. 94. lib. 1. &c.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO

Decano.

Romana Beneficiatus S. Petri.

Die Lune 30. Martij 1626.

ARGUMENTVM.

Reservatio beneficiorum; de quo in cap. præsentis §. sane de præben. in 6. vt intret, quid requiratur. Animi depositio circa Curialitatem iam acceptam, deferendam, ex quibus probetur.

SVMMA RIVM.

- 1 Reservationis fundamentum de qua in c. presenti §. sane de præben. in 6. est curialitas de tempore obitus.
- 2 Text. in cap. presenti §. sanè de præben. in 6. duo copulatiuè requirit, scilicet quod quis antea sit curialis, & quod de tempore obitus habitaret in curia occasione Curia.
- 3 Curialitatis solius ratione, quis non potest dici effectus domiciliarius Urbis.
- 4 Cuius alicuius loci, quis efficitur per ascensionem Beneficij.
- 6 Curialitas, vt assequatur, requiritur, & animus & factum qualificatum per aliquod exercitium.
- 7 Curialitatis continuatio pendet ab animo.
- 8 Possessio, vt acquiratur, requiritur animus, & factum.
- 9 Possessio, quando dimittitur, sufficit animus absque alio facto.
- 10 Curialitas si semel fuerit acquisita, præsumitur continuata vsque ad obitum, nisi mutata probetur.
- 11 Curialitatis depositio probari debet per actus differentes.
- 12 Curialibus plura priuilegia concessa sunt.
- 13 Renunciatio non præsumitur per actus indifferentes.
- 14 Renunciatum non præsumitur iuri proprio per actus non inferentes ad renunciationem.
- 15 Possessor semel præsumitur vsque ad obitum continuasse possessionem.
- 16 Possessor non præsumitur continuasse possessionem vsque ad obitum, quando contraria



*trariae praesumptiones concurrunt .*

- 17 *Probatio, ubi requiritur plena, & concludens, non sufficit praesumptiua.*

### DECISIO IX.

**T**ertio loco causa proposita, placuit Dominis, mutando sententiam recedere à decisis sub die 20. Nouembris 1624 \*

- 1 Visum enim fuit omnibus iunctis, & rursus ponderatis probari Bernardinum Tonum, per cuius obitum vacauit Beneficium, de quo agitur, desisse esse curialem de tempore sui obitus, & per 2 consequens deficere huius reservationis fundamentum desumptum *ex cap. praesenti S. sane de praeben. in 6.* duo copulatiue requirente, quod antea esset curialis, & quod de tempore obitus habitaret occasione curiae, vt expressè ponderant, *Anchar. Archidiaconus, Monach. Butr. in dicto S. sane & Rota decis. 616, num. 1, par. 4. diuers.* nam verum est, nec controuertitur Bernardinum ante assecutionem beneficii contraxisse curialitatem; exinde autem obtinuisse beneficium residentiale in Vrbe: vnde cum ratione solius 3 curialitatis non diceretur factus domiciliarius Urbis *Parisiensis consil. 53, num. 89, lib. 3.* & post assequutum beneficium obligans ad residentiam acquireret domicilium, & effectus fuerit Cuius Romanus *Surd. consil. 301, num. 7. Rot. decis. 731, num. 15, part. 1, diuers.* bene potest praesumi habitatio ista subsequens continuata magis ex praambula causa acquisiti domicilij, quam ex curialitate domicilio carente, quae praesumptio eo vehementius stringit ex subsequens post obtentum beneficium, quod contigit de anno 1602, quia idem Bernardinus recepit se ad habitandum in via ascensus ad Sanctum Honuphrium, vt dicunt testes dati, nempe Secundus, Tertius, & Quartus, quae est regio 4 & negotijs curialium multum distans, & proxima residentiae sui beneficii, cui se totum dedisse profitebatur, vt deponunt alij testes dati Summario Petri Pauli *nu. 2.* quibus accedunt aliae testimonij depositiones eodem *nu. 2.* super detestatione negotiorum curialium ab eodem Bernardino facta, & ab eisdem auersione, & protestationibus de non se in gerendo in negotijs curialibus, & signanter primus iuxta quartum respondit ab eodem Bernardino audiuisset, quod si à Paulo V. vocatus fuisset, ei non

- inferuisset etiam cum mercede scut. 10. pro quolibet die, & hoc quia illi displicebant negotia curialia, & secundus super Tertio, & Quarto, quod aliud non curabat, quam seruire suo beneficio, nec alia negotia gerere: quia in totum se alienauerat à Curia; Quartus super Tertio quod volebat tantummodo inferuire suo beneficio, nec ad alia se applicare; Et sextus super Tertio referens eundem Bernardinum dicentem se contentum esse sui status, nec aliud curare preter seruitium suae Ecclesiae, & quod totaliter se alienauerat à Curia, quae detestationes, auersiones, & protestationes subordinatae ad domicilij acquisitionem per assecutionem praedicti beneficii residentialis, visae fuerunt sufficientes ad probationem depositi animi circa curialitatem iam inductam, pro qua assequenda, etsi 6 requiratur & animus, & factum qualificatum per aliquod exercitium, vt in *d. S. sane & declarat Rota decis. 616, nu. 2, par. 4, diuers.* ad illius tamen dimissionem sufficit animus, & à quo pendet curialitatis continuatio *Mandos. super reg. 5. p. 4, num. 7. & 8. Mant. decis. 313. & 323.* & prout dicitur de possessione, & quae in acquisitione 8 illius requirit animum, & factum; in dimissione autem sufficit animus *l. 3. S. in amittenda. ff. de acquir. possess. Rota coram PP. Gregorio XV. decis. 307, num. 9.*
- 10 Non obstat consequentia semel acquisita & curialitatis, vt eadem continuata censeatur vsque ad obitum, nisi mutata probetur *Mandos. super eadem reg. 5. q. 4. num. 6. vers. ad illud, Sarnen. in similitudine familiaritate super reg. de Impetr. benef. per obitum famil. q. 13. vers. praedicta tamen, & de ciuilitate Bartho. in l. assumptio S. ultimo, ff. de municip. Menoch. praesumpt. 25, nu. 3. & praesumpt. 42, num. 12, lib. 6.* quia iam ex praedictis Domini existimant probari mutatam esse voluntatem effendi curialem,
- 11 Non obstat, quod haec animi depositio circa & curialitatem deferendam, non probetur per actus differentes, prout necessarium esset; vnde dicebatur in decisione quereuidetur, domicilium acquisitum per assecutionem beneficii residentialis non esse qualitatem repugnantem curialitati; Similiter detestationes, auersiones, protestationes non radicare statum ipsius Bernardini curialem; sed versari circa exercitium negotiorum curialium, à quibus se alienauerat Bernardinus, ac-



R. P. D. R E M B O L D O .

Vrbeuetana Castri Titignani.

Die Veneris 24. Aprilis 1626.

A R G V M E N T V M .

Donatio omnium bonorum præsentium ; & futurorum, licet non sustineatur, tamen quando fuit reseruatus vsusfructus dictorum bonorum valet, & ad hunc effectum quid sit necessarium .

S V M M A R I V M .

- 1 Fraternitas, qualiter probetur .
- 2 Immissio ad hoc, vt concedatur, quæ sint eius requisita .
- 3 Donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum inualida est, declara. nu. 6.
- 4 Hæres non potest venire contra factum defuncti .
- 5 Donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum valet facta reseruatione vsusfructus .
- 7 Donatio omnium bonorum cum reseruatione vsusfructus, vt sustineatur, necesse est, quod vsusfructus sit talis, vt detractis alimentis superesse possit aliquid ad testandum .
- 8 Donatio præsumitur valida stante longissima obseruantia .
- 9 Fundamentum suæ intentionis quilibet tenetur probare .
- 10 Donatio pura inter viuos non habet respectum ad mortem viuentis, sed statim suum effectum operatur, nec propterea est improbata à iure .
- 11 Contractus nullus ex defectu solemnitatû, ab illo tantum potest impugnari, ad cuius fauorem dictæ solemnitates requiruntur .

D E C I S I O . X .


**D** Omini dixerunt Hectori, & Francisco dâdam esse immissionem in Bonis, & Castro Titignani vigore Primogenituræ constitutæ ab Hectore eorum Auo per viam Donationis consentientibus tunc Francisco, Alexandro, Farulpho, Guidone, & Leone filijs dicti Hæctoris senioris, quia dicti fratres Hæctor iunior, & Franciscus probant euenisse casum dictæ Primogenituræ ad eorum fauorem, quia scilicet dicti Franciscus, Alexander, Farulphus, & Gui-

quiescendo fortunæ suæ, quæ omnia se cōpatiuntur cum retentione curialitatis iam impressæ, & pro qua competunt multa & priuilegia, nempè exemptionis à spolijs, iuris prælationis in collationibus beneficiorum, & priuilegijs Eugenianæ, de quibus per Gonzal. ad reg. 8. gloss. 4. nu. m. 15. quibus non præsumitur Bernardinus & voluisse renuntiare per actus indifferentes, & necessario non inferentes ad renunciatiōnem, prout & debent esse ad concludendā proprii iuris renunciatiōnem Calderin. cons. 5. in fine de præben. Decian. cons. 52. nu. 23. lib. 1. Rota dec. 471. n. 5. p. 1. recent.

Quia vltra quod actus prædicti videntur sufficere ad probationem desertæ curialitatis, fuit etiam responsum sufficere, quod præsumptiuè vrgeant contra statum curialem, vt inde tollatur altera præsumptio continuationis status curialitatis vsque ad obitum Bernardini, vt dicitur de possessore, & qui præsumitur vsque ad obitum continuasse in possessione, nisi contrarium probetur Alciat. tractat. de præsum. reg. 2. præsumpt. 21. num. 1. Rota dec. 4. de probat. in nouis, & decif. 106. num. 3. in recent. p. 2. et si contrariæ præsumptiones concurrant, cessat illa præsumpta continuatio, vt declarat idem. Alciat. dicta præsumpt. 21. nu. 12. & 13. & latius prosequitur Menoch. præsumpt. 64. num. 65. lib. 4. quæ maximè procedunt vbi agitur de probanda reseruatione, vt hic, vbi non sufficit præsumptiua probatio, sed requiritur plena, & cōcludens Aegid. dec. 612. Gomez super reg. per obitum famil. q. 13. vers. nec obstat ratio. Rota dec. 53. p. 2. diuers.

Demum non obstant testes per Molariam inducti ad probandum, quod Bernardinus operam dabat aliquibus negotijs, & litibus, & quod obsequeretur nonnullis Cardinalibus: quia quoad lites, & negotia, iidem testes dicunt, quod per alios expediebat, quo verò ad obsequium Cardinalium testes non concludunt tale fuisse, vt inde inferri possit ad qualitatem curiali inherenterem .

Et Ita, &c.

 Habetur ista decisio infra in Additione prout in Indice in eius fine posito. Vbi etiam adest altera decisio in eadem causa sub die 8. Aprilis 1622. coram eodem Reuerendissimo Pirouano Decano .



- Guido decesserunt sine filijs, atque ita per eorū obitū delata fuit successio filijs Leonis, qui sunt dicti fratres, ut constat ex fide Baptismatis iunctis testibus deponentibus de communi reputatione, & fama *Dec. conf. 272.* Nec de identitate bonorum dictae Primogeniturae dubitatur, & per consequens constat de requisitis ad effectū immissionis.

- Nec obstat quod videatur dicta donatio invalida, cum sit donatio omnium bonorum praesentium, & futurorum; quia omisso quod videtur DD. de Zeffiris non posse dare de nullitate dictae Donationis, cum ipsi sint haeredes Alexandri, qui dictam Donationem approbavit *vulg. l. cum a matre ubi glos. & DD. C. de rei vendic.* dicta etiam donatio facta est cum expressa reservatione usufructus, quo casu valet iuxta magis veram, & communem opinionem *Alex. in l. stipulatio hoc modo concepta, ubi quod ita consuleret, & iudicaret, ff. de verb. oblig. Bald. conf. 377. l. 5. & consil. 270. lib. 2. Gabr. conf. 137. nu. 37. lib. 1. Rolan. conf. 65. num. 5. lib. 1. Natt. conf. 146. num. 1. Soccin. jun. consil. 65. num. 47. lib. 1. Couarr. var. resol. lib. 3. cap. 12. num. 1. vers. ex contrario quod donatio, &c. & in contrarium allegata procedunt in donatione simplici omnium bonorum, in qua donans sibi nec usufructum, nec aliud quidquam reservavit.*

- Nec obstat quod ad hoc ut donatio omnium bonorum cum reservatione usufructus sustineatur; necesse est quod usufructus sit talis, ut detractis alimentis superesse possit aliquid ad testandum, *Dec. in l. pactum quod dotali C. de pact. Abb. conf. 102. col. 3. in princ. vers. ratio tamen lib. 2. cum allegatis, quia in isto casu agitur de usufructu bonorum valoris ultra 40. mill. scut. & dicta donatio fuit observata per 8 annos 65. Unde praesumitur valida, & per consequens onus probandi quod dictus usufructus non sit sufficiens ad sustinendam donationem incumbit dicenti dictam donationem esse nullam ex dicto defectu *ad l. quinquaginta 12. ff. de probat. l. in except. ff. de prob. Aym. conf. 226. num. 8. Rot. decis. 322. num. 3. & 4. par. 1. divers.* Et tamen in casu isto non probatur quod dictus usufructus non esset sufficiens, quin potius probatur contrarium, quia scilicet probatur fructus Castri Tiegiani dictae Primogeniturae suppositi ascendere ad valorem scut. 1200. & ultra, atque ita constat dictos fructus esse satis pingues, & sufficientes ad effectum de quo agitur.*

Non obstat quod dicta Primogenitura continet pactum futurae successionis quia Donatio concepta est verbis directis, videlicet tradidit, cessit, donavit, & similibus, neque in dicta donatione adest pactum de succedendo, sed est donatio pura inter vivos, quae non habet respectum ad mortem viventis, sed statim suum effectum operatur, nec propterea est improbata à iure *Gabr. conf. 137. num. 2. lib. 1. Peregr. de fideic. art. 51. num. 32. cum alijs per Card. Mantica. de tacit. lib. 13. tit. 32. nu. 5.*

Obiectum quod Consensus dictorum filiorum Hectoris, & Comitissae Sigismundae sit nullus ex defectu solemnitatum requisitarum à Constit. Marchiae cessat ex facto, & dicta donatio nunquam fuit à dictis filijs & Comitissa impugnata, sed semper per spatium plusquam 40. & 50. & annorum observata, sicque non potest ea amplius à dictis de Zeffiris impugnari. *Rot. dec. 133. n. 2. p. 2. diu. &c.*

R. P. D. MERLINO.

Romanae Vineae.

Die Luna 4. Maji 1626.

DECISIO XI.

Est impressa in decis. Merlin. tom. 1.  
Decis. 215.

R. P. D. REMBOLD O.

Ferrariensis Pensionis.

Die Veneris 15. Maji 1626.

Tractatur, an translatio pensionis, de qua hic agitur, facta à clare me. Cardinali Montalto in D. Principem Perettum, vigore indulgi sibi concessi à fel. recor. Six. V. sit valida, stantibus deductis in decisione.

S V M M A R I V M.

- 1 Pensiones, quando dicantur valide translatae.
- 2 Ecclesiastica persona, ut quis dicatur, debet esse de foro Ecclesiae.
- 3 Text. in can. duo sunt genera. 12. q. 1. declaratur.
- 4 Personarum duo sunt genera, unum clericorum, & aliud laicorum.
- 5 Ecclesiastica persona, ut quis ostendatur esse, sufficit docere, quod non sit purus laicus, & n. 18. 20. & 21.
- 6 Ecclesiasticae personae illae dicuntur, quae sunt



- sunt Clericali charactere insignitæ.
- 7 Clericus quis potest esse, & tamen propter aliquod impedimentum non gaudere privilegij Clericorum.
  - 8 Ecclesiastica persona, ut quis dicatur, requiritur ut sit talis saltem in potentia, ad hoc, ut gaudere possit effectibus Clericatus & 9. & 10.
  - 11 Ecclesiastica persona, ut quis dicatur, non requiritur potentia talis, quæ pendeat à mera illius voluntate, sed sufficit, quod habeat impressum characterem clericalem.
  - 12 Ecclesiastica persona, quando quis dicatur largo modo.
  - 13 Dispensatio ad effectum dispensatum abstrahit, & eradicat omnem inhabilitatem, pro ut ab initio numquam fuisset incursa.
  - 14 Ecclesiastica personæ dicuntur illæ, quæ gaudent privilegio Clericorum.
  - 15 Clericus gaudens aliquo privilegio clericatus, quando dicatur verus Clericus.
  - 16 Vxoratus est persona ecclesiastica, si Clericali charactere sit insignitus.
  - 17 Vxoratus, ut dicatur persona Ecclesiastica, debet cōcurrere requisita de quibus in cap. unic. de cler. coniug in 6.
  - 19 Pensionum sunt capaces etiam illi, qui solo charactere clericali sunt insigniti etiam quod non gaudeant privilegio fori. & num. 20.
  - 22 Indultum concessum Motu proprio, & cum clausulis amplissimis, largè interpretari debet.
  - 23 Gratia Apostolica recipiunt interpretationem à Stylo Curie, & usu patris familias.
  - 24 Clericus per Bigamiam denudatur omni privilegio Clericali. & n. 31.
  - 25 Bigamia non extinguit characterem semel clerico impressum. & n. 30.
  - 26 Bigamus regulariter efficitur incapax pensionum Ecclesiasticarum.
  - 27 Pensionum Ecclesiasticarum quis efficitur incapax, per contractum simplicis matrimonij.
  - 28 Bigamus mediante dispensatione Apostolica potest obtinere, ut sit capax pensionum ecclesiasticarum. & n. 29. 30. & 43.
  - 32 Papa, quando dispensat Bigamum ad effectum retinendi pensiones Ecclesiasticas, censetur eum dispensare etiam ad retinendum privilegium clericatus ad dictum effectum.
  - 33 Dispensatio trahitur ad connexa, & necessaria consequentia.

- 34 Bigamus, si dispensetur, antequam incurrat in bigamiam, præservatur ab illius pœna.
- 35 Bigamus, quando dispensatur, quis sit effectus dispensationis.
- 37 Indultum concessum amplis clausulis, absurdum est, quod nihil operetur.
- 38 Laicis non assignatur pensiones ecclesiasticæ.
- 39 Pensiones Ecclesiasticæ, quando dantur alicui ut laico, tunc si sit bigamus, non eget alia dispensatione.
- 40 Ex correspondentiuitate ratione temporis, censetur unum propter aliud factum.
- 41 Personæ alicui coniunctæ, præsumuntur ei grata.
- 42 Pensiones Ecclesiasticas obtinens ultra summam præscriptam à constit. Sixti V. tenetur habitum, & tonsuram Clericalem deferre.

DECISIO XII.

**D**omini steterunt in decisio 14. Iunij 1624. quod translatio pensionis facta à claræ mem. Cardinale Montalto in D. Principem Perettum, sit valida, & quia scilicet constat de sufficienti facultate dicti D. Cardinalis transferendi dictam pensionem, ac etiam quod D. Princeps tempore dictæ translationis erat capax pensionum, in ipsum vigore facultatum dicti D. Cardinalis transferendarum, ut latè fuit in alia decisione deductum.

Nec obstat, quod primum Indultum concessum D. Cardinali à fel. record. Sixto V. est restrictum ad personas Ecclesiasticas, qualis non erat D. Princeps tempore dictæ translationis, cum & tunc non effet de foro Ecclesiæ, prout requiritur ad hoc, ut quis dicatur persona Ecclesiastica Canon. duo sunt genera 12. q. 1. Dec. in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ nu. 25. de constit. quia solutio huius obiecti benè colligitur ex dicto Can. duo sunt, nam in dicto Can. non dicitur & quod illæ tantum censentur personæ Ecclesiasticæ, quæ sunt de foro Ecclesiæ, sed dicitur, quod duo sunt genera & personarum, vnum Clericorum, & aliud Laicorum; unde ad effectum, ut doceatur D. Principem fuisse personam Ecclesiasticam tempore dictæ translationis sufficit ostendere, & quod ipse tunc non erat purus laicus, sed Clericali charactere insignitus, ad differentiam enim Laici, etiam illæ & personæ dicuntur Ecclesiasticæ, quæ sunt Clericali charactere insignitæ Lap. allegat. 138. nu. 12. versic. tamen istud credo,



- neque ad hunc effectum requiritur quod sint de foro Ecclesiae, potest enim stare in-
- 7 simul quod quis sit Clericus, † & propter aliquod impedimentum non gaudeat privilegij Clericorum, nec propterea desinit esse Clericus; *Abb. in c. 1. num. 6. de vit. & honest. Clericorum.*
- 8 Nec obstat, quod ad effectum, † ut quis dicatur persona Ecclesiastica, requiritur quod saltem in potentia sit talis, ut possit gaudere privilegio fori, & alijs privilegij, seu effectibus Clericatus, quia in primis pro responsione est aduertendum, quod
- 9 non requiritur ad hoc, † ut quis dicatur persona Ecclesiastica, quod in potentia sit talis, ut possit gaudere omnibus Privilegijs Clericorum, sed sufficit, quod possit gaudere etiam aliquo privilegio, ad illum
- 10 enim † effectum dicitur persona Ecclesiastica (quidquid sit quo ad alios effectus) quia concurrat in eo Clericatus, & potentia gaudendi aliquo privilegio Clericatus, & sic ad illum effectum non potest dici Laicus.
- 11 Secundò etiam adverti debet, † quod non requiritur potentia talis, quae pendeat à mera illius voluntate, sed sufficit quod habeat impressum characterem clericalem, ita ut sublato impedimento, vel de facto vel mediante superioris dispensatione possit gaudere privilegij Clericorum, quia etiam tunc antequam tollatur huiusmodi
- 12 impedimentum dicitur persona † Ecclesiastica largo tamen modo, & ad differentiam laici, quia scilicet habet impressum characterem Clericalem, & sine noua susceptione characteris potest sublato impedimento vel de facto, vel mediante, ut dictum est, superioris dispensatione, gaudere privilegio Clericorum, & si quidem impedimentum omninò tollatur, tunc gaudebit omnibus privilegij Clericorum, si verò omninò non tollatur, sed ad certos tantum effectus, tunc gaudebit privilegio Clericorum quoad illos effectus, & quoad illos effectus erit, & reputabitur persona Ecclesiastica etiam quod quoad alios effectus habeatur pro Laico; quia dispensa-
- 13 tio † ad effectum dispensatum abstrahit, & eradicat omnem inhabilitatem, prout si ab initio nunquam esset incurfa, *Io. Andr. in cap. in generali 82. sub num. 3. vers. quadragesimus septimus de reg. iur. in 6. Oldrad. conf. 215. num. 5. Miles. in verb. dispensatus non est idè Dec. in cap. atq. Cleric. S. de adulterij n. 168. de Iud.*
- Hac igitur applicando ad casum nostrum, constat D. Principem fuisse tempore dictae translationis, & multo antè clericali characterè insignitum, & tunc gaudere in potentia privilegio Clericorum, quia scilicet sublato impedimento absque noua susceptione characteris Clericalis poterat frui privilegij Clericorum, quin etiam non solum in potentia, sed etiam actu ipso gaudebat aliquo privilegio Clericorum, quia scilicet, mediante Apostolica dispensatione erat effectus capax pensionum Ecclesiasticarum quod est privilegium Clericorum, ut infra clarius demonstrabitur, atque ita eo magis erat persona Ecclesiastica, quia
- 14 personae † Ecclesiasticae dicuntur illae, quae gaudent privilegio Clericorum, ut expressis verbis dicit *gloss. in cap. quis quis 17. q. 4. in verbo Ecclesiastici*, ad quam se refert *Dec. in d. c. Ecclesia Sancta Maria sub num. 25. vers. & quae ubi* quod notat *d. gloss. in c. quis quis 17. q. 4.* quae personae sint Ecclesiasticae.
- Nec obstat, quod Dominus Princeps tunc non gaudebat omnibus privilegij Clericorum, quia sufficit, quod gauderet
- 15 aliquo privilegio, ad illum enim † effectum erat verus Clericus, & per consequens ad illum effectum erat persona Ecclesiastica, & sic potuit in eum, tanquam in Clericum, & personam Ecclesiasticam ad dictum effectum transferri dicta pensio, ut in fortioribus terminis tenuit alias *Rota in causa Veronen. Pensionis 23. Februarij 1600. coram bo. me. Cardinali Lancellotto*, in qua disputato dubio particulari, An D. Marchio Benellus, qui tunc erat Vxoratus, nec gaudebat aliquo privilegio Clericatus esset persona Ecclesiastica, fuit firmatum quod † erat persona Ecclesiastica, quia erat insignitus Clericali characterè, & in decisione tunc extensa dicitur, quod licet in eo
- 16 † non concurrant requisita *in c. unico de Cleric. coniug. lib. 6.* ita ut privilegij gaudere non possit, & esset in statu laicalitatis ut inquit *gl. in c. quisquis in verb. duxerit 84. dist.* tamen non † propterea erat purus laicus, Ideoque continebatur appellatione Clericorum, quod sufficit ut censeatur persona Ecclesiastica ad certos tamè effectus, etiam quod in alijs habeatur pro laico, & sic ad effectum pensionis ex intentione Papae iuxta stylum Curiae.
- Non obstat, quod verba indulti concessi bo. me. Cardinali Montalto intelligi debet de persona Ecclesiastica quoad omnes effectus, quia imò intelligi debent de persona Ecclesiastica iuxta subiectam mat-



teria pensionis, quæ tempore, quo fuit concessum dictum indultum passim retinebatur etiam à clericis non incedentibus in habitu; bene possunt dicta verba intelligi de personis solo charactere. Clericali insignitis etiam quod tales personæ non gaudeant privilegio fori, dummodo alias sint capaces pensionum, ut in puncto fuit firmatum in dicta *Veronen. Pensionis*, in qua agebatur de interpretatione similis indulti concessi à san. me. Pio Quinto bo. me. Cardinali Alexandrino transferendi pensiones in personas Ecclesiasticas, licet etiā tunc opponeretur quod huiusmodi indulta sunt odiosa, & strictè interpretanda, quodque intelligi debent de persona Ecclesiastica, quæ verè sit talis, & non largo modo, ut est videre ex scripturis, & positione tunc data, nihilominus his non obstantibus fuit resolutum, Dominum Marchionem posse dici ad dictum effectum largo modo personam Ecclesiasticam, etiā quod non gauderet aliquo privilegio clericatus, ut supra dictum est.

Quod eò magis in casu isto procedit, quia versamur in indulto concessio Motu proprio, & cum clausulis prægnantissimis illudque propterea largè interpretari debet, itaut censeatur, Papam voluisse concedere facultatem dicto Cardinali transferendi Pensiones sibi reservatas, non quidem in personas laicas, sed in personas Ecclesiasticas, hoc est de stylo, & consuetudine Curiae capaces.

Nec est verisimile quod Papa voluerit, quod personæ, in quas transferri debeant pensiones per D. Cardinalem, haberent maiores qualitates quàm quæ de Iure, & stylo Curiae requirebantur, cum gratiæ Apostolicæ recipiant interpretationem à stylo curiæ & usu patris familias, *Fel. in cap. super litteris num. 8. vers. prima regula de rescript. Cassad. decis. 12. num. 14. de præben. Put. decis. 181. num. 6. lib. 1.*

Et tollitur omnis prorsus difficultas, quia idemmet Pontifex dictum Indultum ampliando concessit per alias litteras eidem Cardinali facultatem transferendi dictas pensiones, etiam in personas merè laicas, cum clausula *ex nunc, prout ex tunc*, & postquam clericali charactere insigniti fuerint; ex hoc enim secundo indulto aperte colligitur, quod Papa contentus fuit, quod Cardinalis posset transferre pensiones in personas solo clericali charactere insignitas, ac propterea, vel dicendum erit, quod appellatione personarum Ecclesiasticarum

in primo Indulto voluerit comprehendere personas clericali charactere insignitas, & capaces pensionum, etiam si tales personæ non essent de foro Ecclesiæ; Vel certè negari non poterit, quin tales personæ sint dicto secundo Indulto comprehensæ, quia scilicet, ut dictum est, Papa in dicto secundo Indulto fuit contentus quod dictæ personæ essent solo charactere clericali insignitæ, nec ulterius requisivit, quod dictæ personæ insignitæ clericali charactere essent de foro Ecclesiæ; nec quod essent personæ Ecclesiasticæ.

Nec obstat si dicatur quod Papa in secundo Indulto dedit facultatem transferendi pensiones in laicos, dummodo infra duos menses se faciant insigniri clericali charactere, non autem dedit facultatem transferendi pensiones in personas, quæ tempore translationis essent solo charactere clericali insignitæ, quia hoc frustra dicitur nam si Papa voluit posse transferri dictas pensiones in laicos cum dicta clausula *ex nunc, prout ex tunc* & postquam clericali charactere insigniti fuerint, utique fatendum erit multo magis voluisse easdem pensiones posse transferri in iam insignitos clericali charactere, atque ita concludi oportet, quod ad effectum, ut D. Princeps doceat, quod in eo concurrat qualitas requisita in dictis indultis, sufficit, quod doceat se fuisse longe ante clericali charactere insignitum, dummodo ei aliud legitimum impedimentum non obstet.

Nec obstat, quod D. Princeps tempore dictæ translationis erat bigamus, & per dictam bigamiam omni privilegio clericali denudatus per tex. *inc. 1. de Bigamis in 6.* quia ut in alia decisione fuit ostensum per dictam Bigamiam non fuit extinctus character semel Domino Principi impressus, Ideoque nec dictus D. Princeps desijt esse clericus, & licet per Bigamiam regulariter quis efficiatur incapax pensionum Ecclesiasticarum, prout etiam per contractum simplicis & matrimonij, ut fuit dictum in *Cæsaraugustana Pensionis 1610.* coram bo. mem. Cardinale Lancellotto, & alias sæpius, tamen dubium non est quin etiam Bigamus, & mediante Apostolica dispensatione possit obtinere, ut sit capax Pensionum Ecclesiasticarum, ac propterea, cum D. Princeps sit amplissimè dispensatus, ut etiam si contingeret eum cum una, vel pluribus matrimonium contrahere, possit retinere, & consequi pensiones, non potest dicto D. Principi obstare, nec



defectus dictae qualitatis, quod sit clericus, nec etiam praetensa incapacitas, cum ipse  
 29 tempore translationis verè esset clericus, & etiam ꝑ capax pensionum, mediante dispensatione.

Nec obstat, quod D. Princeps non fuit dispensatus super Bigamia, hoc est, quod non obstante Bigamia remaneat clericus, seu retineat privilegium clericale quod habebat ante Bigamiam obtinendi Pensiones, quia praeterquam quod quocunque modo fuerit dispensatus D. Princeps, semper erit verum dicere, quod ipse erat tempore translationis clericus, & capax Pensionum, quod sufficit ad effectum, de quo agitur.

Cessat etiam difficultas ex latè deductis in alia decisione, in qua per plura fundamenta fuit firmatum, quod D. Princeps fuit in effectum dispensatus ad retinendum privilegium clericale quoad pensiones per  
 30 eum obtinendas, quia scilicet, stante ꝑ dicta dispensatione ei poterant conferri, seu assignari pensiones, tanquam clerico, licet quoad alios effectus esset laicus, &  
 31 omni alio privilegio ꝑ clericorum denudatus, prout passim videmus, quod sub eadem, vel simili forma dispensatis assignantur Pensiones tanquam clericis, neque vique fit mentio retentionis dicti Privilegij, quia scilicet eo ipso quod Summus Pontifex dispensat clericos sic denudatos ad retinendum, seu obtinendum Pensiones, censetur ipsos dispensare tanquam in  
 32 necessarium antecedens (attento stylo, & consuetudine Curiae) ad retinendum privilegium clericatus ad dictum effectum, cum sine eo non possent (attento dictae stylo, & consuetudine) retinere, seu consequi dictas  
 33 Pensiones; dispensatio enim trahitur ad connexa, & necessaria consequutiva, *Felm. in cap. 3. num. 6. de constit. & in cap. at si Clerici, §. de adulterijs num. 16. versic. fallit de iudic. Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 1. nu. 19.*

Quae eo facilius in casu isto procedunt, quia D. Princeps fuit dispensatus ante contractam Bigamiam, & sic antequam fuisset per eum incurta pœna dictae Bigamiae. Vnde  
 34 de mediante ꝑ dicta dispensatione fuit à dicta pœna preservatus, Ideoque nunquam, fuit ad effectum super quo fuit dispensatus, privilegio, quod acquisivit per impressionem clericalis characteris, denudatus, licet etiamsi fuisset subsecuta dispensatio, censetur ad statum, in quo prius erat, reintegratus perinde ac si non fuisset dicto pri-

35 vilegio ꝑ denudatus, hic enim est effectus dictae dispensationis, prout ultra supradictos plenè per Sanchez l. b. 7. disput. 1. num. 1. vers. & dispensatio. Molin. de iust. & iur. tom. 1. tract. 2. disput. 108. vers. quoniam eo ipso, Suarez de leg. lib. 6. cap. 11. vers. alius effectus legis est, & vers. seq.

Atque ita semper erit verum dicere, quod Dominus Princeps tempore dictae translationis erat clericus, quia scilicet per  
 36 Bigamiam ꝑ non fuit deletus character prius ei impressus, & erat vti clericus (stante dicta dispensatione) capax Pensionis, & sic gaudebat privilegio clericatus quoad dictum effectum, Itaque in eum potuerit, tanquam in clericum transferri dicta Pensio, attento stylo Curiae.

Nec contrarium affirmari posse videtur, quia quatenus diceretur, quod in D. Principem sic dispensatum non potuisset transferri Pensio tanquam in clericum sed tanquam in laicum tantum, ultra plura alia absurda, quae ex supra deductis, & fuisse in alia decisione ponderatis colligi possunt, maximum sequeretur, quod dicta dispensatio ꝑ tam amplis clausulis concepta (quidquid esset dicendum quoad effectum retinendi pensiones, quae forsan iam erant tempore dictae dispensationis ad favorem eiusdem D. Principis reservatae, de quibus tamen non constat) ad effectum certè obtinendi alias pensiones in futurum, & sic ad effectum ut possent in futurum transferri pensiones in D. Principem, ad quem effectum principaliter emanuit dicta dispensatio, nihil dicto D. Principi profuisset, quia  
 38 scilicet ꝑ laicis non assignantur pensiones, nec alicui datur facultas transferendi pensiones in laicos, & si cui fuisset concessa talis facultas, potuisset eas transferre in D. Principem etià absque eo, quod D. Princeps obtinuisset dictam dispensationem,  
 39 quando enim alicui ꝑ assignatur pensio vti laico, tunc non indiget alia dispensatione ratione bigamiae, aut alterius similis defectus, atque ita frustra fuisset dispensatus D. Princeps vti laicus, nec per consequens dici potest, quod Papa voluerit quod D. Princeps non posset consequi, & retinere pensiones vti clericus mediante dicta dispensatione, sed vti purus, & merus laicus tantum, maximè verò quia ex multis apparet, quod Papa concessit dictam dispensationem D. Principi, ut D. Cardinalis posset in eum transferre suas pensiones, atque hoc inter alia etiam demonstrat quod eadem die datae apparent Indultum D.



## REVERENDISSIMO VRGELLEN.

Perusina Pecuniaria de Balleonibus.

Die Veneris 22. Maij 1626.

## A R G V M E N T V M.

Venditori debentur fructus pretij non soluti rei emptæ, nè scilicet emptor cum eius iactura retineat rem, & pretium; Et vtrum isti fructus possint à principio taxari.

## S V M M A R I V M.

- 1 Emptor, si habuerit rem, & non tradiderit pretium, tenetur ad fructus conuentos.
- 2 Emptor rem, & pretium cum venditoris iactura retinere non debet.
- 3 Emptor retinere non debet rem, & pretium, quod procedit etiam pro rata pretij non soluti, sicut pro toto.
- 4 Emptor non debet retinere pretium rei emptæ, etiamsi venditor ex d. pretio statim sibi soluto nihil sit lucraturus.
- 5 Cum solum attendatur fructuum perceptio non est habenda ratio lucri sed solum quod emptor fructus perceperit.
- 6 Fructus pretij rei emptæ debentur, quamuis emptor non fuerit in mora soluendi pretium.
- 7 Fructus pretij rei emptæ non sunt proprie usurae, sed potius reparatio damni.
- 8 Fructus pretij rei emptæ debentur, quamuis statim dominium rei venditæ transfuerit in emptorem, & si ex re propria fructus perceperit. & n. 9.
- 9 Emptori, quando est concessa dilatio ad soluendum, non debetur interesse compensatiuum.
- 10 Conuentio illa valet, nempe ut dilatione pendente fructus pretij rei emptæ debeantur. & n. 12.
- 11 Fructus pretij rei emptæ licite ab initio potest taxari ad rationem quatuor pro centenario.
- 12 Vsuræ in omnibus casibus, in quibus sunt permixtæ, & debita, potest etiam ab initio deduci certa quantitas, quæ appareat esse verum interesse.
- 13 Fructus pretij rei venditæ non debetur, quando d. res remanet penes ipsum ven-

Cardinalis transferendi dictas suas pensiones, & etiam dicta Domini Principis dispensatio, ex qua correspectiuitate ratione temporis censetur vnum concessum propter aliud, maximè cum ambo essent pronepotes eiusdem Pontificis, & sic personæ illi gratæ, ad quorum fauorem fit lata interpretatio, vt dixit Rota coram me in alia *Firmana Pensionis* pro translatorijs eiusdem Cardinalis.

Non obstat alia Sixti Quinti constitutio emanata post dictam dispensationem, quæ sancit quod pensiones, & vltra summam ibi præscriptam percipientes teneantur habitum, & tonsuram clericales deferre alioquin pensiones eo ipso extinctæ essent, quia postmodum idem D. Princeps fuit per san. me. Clementem Octauum dispensatus, quod vita sua durante vestes talares, aut alium habitum, & tonsuras clericales gestare minime teneretur, & nihilominus pensiones ipsi vigore prædictæ dispensationis à Sixto V. concessæ reseruandas percipere, & retinere valeret. Vnde apparet, quod potuit in eum transferri d. pensio, tanquam & in clericum Bigamum dispensatum quoad priuilegium obtinendi pensiones, non obstante dicta Sixti Quinti Constitutione cum super eadem fuerit à san. me. Clemente Octauo dispensatus.

Non obstat, quod fuit dispensatus per dictas litteras Clementis, vt posset retinere dictas pensiones tanquam purus laicus, quia in dictis litteris dicitur, vt possit eas retinere in in quocunque statu, & sic etiā in statu clericali, & fit mentio pensionum reseruandarum vigore dictæ dispensationis, pensiones autem reseruandæ vigore dictæ dispensationis poterant, & debebant reseruari tanquam clerico, quia vt supra dictum est, D. Princeps fuit dispensatus tanquam clericus, ergo D. Princeps fuit dispensatus retinendi dictas pensiones vt clericus etiam quod non incederet in habitum.

Alijs fuit in alia decisione satisfactum.

Habetur hac decisio infra in Additione pro vt in indice in eius fine posito. Et infra pariter in hac parte adest altera decisio in hac causa sub die 21. Martij 1627. coram bone memorie Cardinali Virili. Est in ordine decisio 50.



- ditorem. num. 14.
- 15 Possessionis realis traditio non probatur instrumento.
- 16 Text. in l. curabit. C. de act. empt. non intrat. quando res vendita remansit penes venditorem.
- 17 Constituens se nomine alterius possidere, satis ex hoc videtur probari illum fuisse in possessione.
- 18 Possidens, si asserat minus pacifice possidere, se aliquam partem rei, admittit se alias partes pacifice possedisse.
- 19 Regula text. in l. cum prator. ff. de iudic. semper procedit, quando casus expressus non includitur alia via, aut iure in casu expresso.
- 20 Possessio actualis probatur ex usu rei.
- 21 Possessionis vera nulla est certior regula, quam illa, quae ex fructuum perceptione desumitur, & num. 22.
- 22 Interesse pretij rei vendita non debetur pendente dilatione ad soluendum d. pretium.
- 24 Emptori quando certa dilatio data est ad soluendum pretium, importat, ut pro eo tempore certo fructibus renunciatum censeatur, & vide, n. 27. & 28.
- 25 Emptori, si detur dilatio ad soluendum pretium, ista dilatio est augmentum rei, quae fuit ideo maioris empti.
- 26 Conditio si in Capitolium ascenderit, sic accipienda est, ut cum primum poterit Capitolium ascenderit.
- 29 Fructus pretij rei vendita debentur ex aequitate l. curabit C. de action. empt. perinde ac si venditio ab initio fuisset pure concepta.
- 31 Venditor, si dederit fideiussores, quos emptori de evictione promisit, nihilominus ob dilatam pretij solutionem tenebitur venditori soluere interesse. & nu. 30.
- 32 Emptori, quando est concessa dilatio ad soluendum pretium, & est adiecta solum executioni & non obligationi, quid operetur.
- 33 Emptori, quando fuit concessa dilatio ad soluendum fructus pretij non soluti usque ad certum tempus, ex hoc non censetur remisisse dictos fructus venditor.
- 34 Tempus non est modus tollendi vel inducendi obligationem.
- 35 Solutio promissa sub conditione, non potest peti ante quam non purificetur conditio.
- 36 Emptor non potest agere ad interesse pretij soluti contra venditorem qui rem venditam retinuit.
- 37 Venditor fructus pro rata pretij non soluti cum effectu petere, & exigere potest, & n. 43.
- 38 Ius suum cedens alicui, si agat sine actione agit.

- 39 Ius suum cedens alicui, ut excludatur ab actione, quid requiritur.
- 40 Cessio alicuius iuris facta a debitore creditori, quando importet tantum simplex mandatum. & num. 41.
- 42 Actorum transportatio, quando non sit necessaria.

## DECISIO XIII.

**B** Rachus de Balleonibus nomine proprio, Caroli fratris, & Galeotti patris sui de anno 1603. vendidit Annibali Vellia Castrum Turris Andreae pretio scutorum sexdecim mille, ex quibus solutis scutis undecim mille, conuentum fuit, ut alia scuta quinque millia remanerent penes Annibalem pro redemptione cuiusdam Turris Clusinae nuncupatae, & quod Carolus, & Galeottus tenerentur d. venditionem ratificare, circa verò fructus recompensatiuos fuit conuentum his verbis. Che mentre d. Signor Annibale riterrà in mano li cinque mila scudi da impiegarsi, come di sopra, detti Signori Baglioni, nè altra persona possa pretendere cosa alcuna sotto nome de frutti, danni, ne sotto qualsiuoglia altro nome per il tempo, e termini di doi anni da computarsi dal dì, che saranno seguite le dette ratificationi, & hauuto il pacifico, vacuo, & real possesso di tutte le Terre, & giurisdizioni vendute nel modo. & forma detti di sopra, e non prima passati detti doi anni sia tenuto esso Sig. Annibale pagare a detti Signori Galeotto, Braccio, & Carlo di detta somma di cinque mila scudi a ragione di scudi quattro per cento l'anno. Cum autem Annibal, & habentes causam ab eo retinuerint predicta scuta quinque milia residui pretij, & nunquam soluerint dictos fructus, imò contendebant ad eos non teneri, nisi a die sequutae ratificationis, & perfecti adimplementi; pretendentes contrarium Domina Constantia, & eius Sorores de Balleonibus actrices, ut haeredes dd. fratrum venditorum. Propterea causa mihi commissa, Dubitavi, An predicti fructus debeantur, & ad quam summam, & post binas propositiones factas die 4. Iunii 1625. & 3. Ianuarij 1626. fuit hodie resolutum fructus deberi per ad dictam rationem conuentam quatuor pro centenario, ex aequitate, l. Iulianus S. ex vendito ff. de act. empt. & l. curabit, & ibi omnes C. eod. tit. quae in eo fundata est, nè interim emptor habeat rem, & pretium



tium cum venditoris iactura, *Couar. var. resolut. lib. 3. cap. 4. nu. 2. Rota in Romana Casaletti 20. Iunii 1611. coram Illust. Cardinali Sacrato*, quæ propterea locum ꝑ habet pro rata pretij non soluti, sicut pro toto, *l. fin. S. fin. de fund. dot. Corn. conf. 145. num. 14. lib. 2. Surd. conf. 101. num. 15.* & etiam si venditor ex pretio ꝑ statim sibi soluto nihil esset lucraturus, *l. fin. ff. peric. & commod. rei vend.* cum enim attendatur sola fructuum perceptio, ꝑ non est habenda lucri ratio, sed solum quod emptor fructus perceperit. *Couar. ubi supra num. 2. vers. 2. deducitur*: quo etiam fit, vt debeantur, ꝑ quamvis emptor non fuerit in mora soluendi pretium *Bald. in l. si traditio nu. 19. C. de act. empt. Salicet. in d. l. curabit in fin. Alexan. conf. 121. nu. 2. lib. 4. Gabr. conf. 57. per. tot. Honded. conf. 30. nu. 17. cum seqq. lib. 1.* etenim cum ꝑ isti fructus non sint propriè vsuræ, sed potius reparatio damni, *Surd. d. conf. 101. num. 20.* non debentur vt vsuræ, sed vt res propria ex æquitate iustitiæ commutatiuæ. *Couar. ubi supra, num. 1. Honded. conf. 44. lib. 1.* & ideò non mora, sed sola dicta æquitatis ratio est attendenda.

8 Et inde etiam sequitur deberi dictos fructus, ꝑ quamvis statim dominium rei venditæ transferit in Annibalem, & sic ex re propria fructus perceperit, vt contra *Abb. conf. 66. lib. 1. Dec. conf. 119. & alios resolut Couar. ibid. num. 4.* & de communi attestatur. *Io. Bap. Lup. in d. l. curabit comment. 1. S. 7. num. 141. Rot. in d. Romana Casaletti, vers. nec facit.* Si enim Balleonibus a principio fuit licitum non transferre dominium in Annibalem, nisi donec pretium integrè solueret, & interim exigere fructus recompensatiuos pretij non soluti, nihil est, quare etiam illis non licuerit statim in eum transferre dominium, & nihilominus ab eodem dictos fructus exigere, quasi ministerio legis dominium cum d. onere translatum fuerit. Alioquin liceret emptori retorquere beneficium, quod ei dedit venditor contra ipsum ꝑ ad *l. cum in fundo. & l. cum extraneus ff. de iur. dot. nec attenderetur sola fructuum perceptio, aut æquitas, de qua supra, sed dominiij translatio contra verum sensum d. l. curabit.*

Sicut, & ob eadem rationem, quamvis dilatione ad solendum emptori concessa interim non debeatur interesse recompensatiuum, tamen iuxta ꝑ magis receptam

& veriore sententiam contra *Crauet. 11 consil. 189. num. 7. cum seq. valet ꝑ conuentio*, vt dilatione pendente fructus dedeantur, quia hoc casu non dicitur dilatio data simpliciter, sed secundum quid, & cum eo onore, *Dec. in c. cum venerabilis, nu. 63. de except. Couar. ubi supra n. 5. Viu. dec. 424. num. 12. lib. 3. Roder. de ann. reddit. lib. 3. quest. 8. num. 15. vt enim inquit Nauar. consil. 21. num. 4. de usur. lib. 5.* interesse non censetur ꝑ promissum propter dilationem, sed propter fructus, quos venditor interim percipere poterat.

Et, si non data dilatione fructus debentur, nihil etiam est, cur ea concessa non possit in pactum deduci, vt debeantur, ne dilationis beneficium datum emptori contra venditorem, qui illud dedit, retorqueatur.

Vnde etiam bene sequitur fructus in hoc casu licitè ab initio potuisse taxari ad rationem ꝑ quatuor pro centenario, cum quantitas ista sit commensurabilis quantitati, quæ iuxta verisimiles coniecturas ex fructibus in futurum percipi potuisset, vt plures allegans resolut *Couar. ubi supra nu. 5. vers. 7. eadem inspectio*, quandoquidem, & in omnibus casibus, in quibus vsuræ sunt permixtæ, ꝑ & debitæ, potest etiam à principio in pactum deduci certa quantitas, quæ appareat esse verum interesse. *Bald. in l. rogasti, S. si tibi, ff. si cert. petat. & in l. 1. C. de distract. pignor. Alex. consil. 31. nu. 13. lib. 6. Viu. dec. 424. nu. 4. Medin. de contract. quest. 38. Paris. conf. 60. num. 31. lib. 1. Ioan. Bapt. Lup. in d. l. curabit, comment. 1. S. 6. nu. 126. Sot. de iust. & iur. lib. 6. quest. 1. art. 3. Menoch. conf. 110. num. 53. cum seqq.*

Neque obstat, si dicatur rem venditam non fuisse traditam, sed penes Balleones venditores remansisse, prout videbatur inferri eo ipso, quod fuit conuenum nihil fructuum nomine exigi posse ante biennium a die sequutæ traditionis, quo casu ex constituto, de quo in d. venditionis, 15 Instrumento ꝑ non probatur realis possessionis traditio, *Surd. dec. 157. num. 5. Modern. de salu. interdict. inspect. 3. c. 2. nu. 1616. & Rota dec. 169. nu. 7. in impress. apud eisdem Modern. & inde cessare fructuum perceptionem, & ꝑ consequenter æquitatem dictæ l. curabit.* *Cagnol. ibi nu. 26. Rot. dec. 564. num. 1. p. 1. recent. & apud Greg. XV. dec. 247. num. 1. ubi etiam adden.*



adden. & ad istam difficultatem fuerat præcipue difficultas restricta. Nam fuit bene responsum, quod quidquid sit, an instantibus supradictis ex solo constituto probetur possessio translata in Annibalem, constare tamen eum fuisse in actuali possessione ex alio instrumento de anno 1609. in quo præmissa narratiua venditionis sibi antea factæ per Dominos de Balleonibus idem Castrum cum omnibus suis iuribus vendit Marchioni Lanti, constituens ꝑ se eius nomine possidere, unde satis videtur probari eum fuisse in possessione etiam in præiudicium suorum hæredum, *Gratian. consil. 42. num. 2. & in 13. lib. 6. Tiraq. de iur. constit. par. 3. limit. 1. num. 20.* Præterea in eodem instrumento Annibal reservauit sibi actiones contra Dominos de Balleonibus, quia, ut ipse dixit, non fuit sibi tradita possessio cuiusdam domus de pertinentijs d. Castri. Cum ergo de possessione minus ꝑ pacifica locutus se restrinxerit discretiue ad d. domum, admisit se alia pacifice possedisse ex reg. l. cum prætor. ff. de iud. quæ semper procedit, quando, ut hic, casus nõ expressus non ꝑ includitur alia via, aut iure in casu expresso, nec in eo militat eadem ratio, *Qsasc. dec. 85. num. 12. Surd. conf. 339. num. 3.* Vltèrius ibidem apparet Annibalẽ fecisse in d. Castro multa melioramenta, & recipisse à d. Marchione sent. 477. quæ in illis faciendis erogauerat, unde bene probatur ꝑ vsus rei, & inde actualis possessio, *Menoch. de retinen. rem. 3. num. 576. Barz. dec. 47. num. 11.* Fuit etiam conuentum, ut fructus iam collecti spectarent ad Annibalem, pendentes verò recolligerentur eiusdem sumptibus, quorum retenta sibi medietate teneretur aliam medietatem liberam ab omni expensarum contributione.

21 Marchioni consignare, nulla autem veræ ꝑ possessionis certior regula, quam illa, quæ ex fructuum perceptione desumitur, l. Titia ff. de solu. *Ludou. Gomez. in reg. de ann. qu. 47. num. 1. & 2. Cas. de Grass. decis. 10. num. 3. de caus. poss. & propr. Rot. decis. 508. num. 1. p. 2. recent.* Et demum cessabat omnis difficultas, ex duobus testibus de possessione Annibalis concludenter deponentibus.

Ex quibus omnibus, maximè stante titulo præcedenti, & constituto, de quibus in d. instrumento venditionis Annibali factæ per Balleones de anno 1603. satis superque

22 visa fuit Dominis ꝑ probata eius possessio etiam vsque ab initio *Salic. in l. ex persona C. de probat. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsump. 5. n. 4. Berett. conf. 89. num. 29.*

Non obstat, quòd Annibali, quoad fructus, de quibus nunc agitur, fuit data dilatio vsque post biennium computandum à die sequentis ratificationis, itaut interim dū non fuit ratificatum, & transacti duo anni, non debeantur, sed tantum ab inde post, sicut etiam nec debentur ꝑ pendente dilazione ad soluend. pretium *Bero. in cap. 1. n. 125. de usur. Gabr. de empt. & vend. concl. 44. n. 21. & notant omnes in d. l. curabit.* Quia fuit non minus optime responsum in casu isto, quoad dictos fructus duas considerari dilationes prima certi, & determinati temporis, idest duorum annorum à die ratificationis, & pacificæ possessionis, qua pendente fructus non debentur etiam si id non fuisset expresse dictum quasi ꝑ dilationis certæ natura idem importet, ut pro eo certo tempore fructibus renunciatum videatur eo ipso quod fuit cogitatum ut certum tempus intercederet, & interim ab emptore fructus perciperentur, *Bero, ubi supra. Couar. var. resol. lib. 3. c. 4. n. 5. ante med. vers. proprio consensu, & Rota in d. dec. Rom. Casaletti, censetur. n. d. ꝑ dilatio augmentum rei, quæ fuit ideò maioris emptæ, Paris. conf. 81. num. 30. lib. 2. Dec. conf. 307. num. 3. & Menoch. conf. 1111. num. 15.* Altera verò dilatio continet tempus incertum, idest quousque sequuta fuit ratificatio, & traditio, quæ dilatio nullum secum affert tempus considerabile, ex quo potuit, & debuit quanto citius adimpleri argu. tex. in l. hæc conditio si in Capitolium 29. ff. de cōdit. & de monstr. ibi, hæc conditio si in Capitolium ascenderit sic accipienda est, si cum primum potuerit Capitolium ascenderit; & id ipsum tacitè inerat, l. Iulianus, S. offerri, ff. de action. empt. & in puncto *Nauar. conf. 21. num. 8. d. usur. lib. 5.* & propterea, quia non fuit cogitatum, quod intercederet tempus, vel decurrerent fructus, non potest inde colligi tacita ꝑ eorum renunciatio, sed perinde habetur, ac si nulla data fuerit dilatio, *Grauet. consilio 92. num. 17.* non enim credendum est, ꝑ quod venditor sub incerto voluerit fructus condonare pro pretio, quod illos non caperet, nec in eo propter incertitudinem, & temporis, & fructuum potuit certa de illis haberi ratio, qui ideò debentur ex ꝑ æquitate d. l. curabit, ac si venditio ab initio fuisset purè concepta, ita in puncto *Gabr. conf. 57. num. 5. lib. 1. Paris. conf. 60. num. 21. & seqq. lib. 1. Honded. d. conf. 30. num. 28. cum seq. & conf. 44. per tot. lib. 1. Nauar. ubi supra; Ioseph. Ludou. decis. Perus. 53. num. 5. Rot. in d. Romana Casalet-*



20. Iunij, 16. Decembris 1611.

His accedit, quod ex defectu ratifica-  
tionis, & sic implementi per tot annos  
non fuit impedita fructuum perceptio,  
nec Annibali aliquod sequutum dam-  
num, ergo & non potest de eo obijci  
ad effectum lucrandi fructus interim per-  
ceptos. *Surd. conf. 101. num. 24. Cagn. in*  
*d. l. curabit, nu. 28. Paris. d. conf. 60. nu.*  
*18. Couar. ubi sup. nu. 6. versic. duodeci-*  
*mo hinc deducitur Honded. d. conf. 44. nu.*  
21. vbi quod si venditor non & dederit  
fideiussores, quos emptori pro euictione  
promisit, nihilominus ob dilatam pretij  
solutionem tenebitur venditori solu-  
uere interesse, si interim fructus perce-  
pit. *Rota in Romana Societatis officij 10.*  
*No uembris 1625. coram me.*

Non obstat, quod hic fuit clavis verbis  
conuentum, vt Balleones non possent  
quicquam prætere nomine fructuum,  
nisi post biennium à die sequutæ ratifica-  
tionis, & proinde quod non versamur in  
præsumptione, quod non fuit de fructi-  
bus cogitatum aut illis renunciatum;  
Quia fuit etiam optimè satisfactum pa-  
ctum illud quoad dilationem incertam  
non fuisse adiectum obligationi, sed so-  
lum executioni, & ita ut interim fructus  
currant, suspensa tamen eorum executio-  
ne in tempus post duos annos à die rati-  
ficationis computandos, *Honded. d. conf.*  
*44. nu. 15.* quasi actum videatur, vt inte-  
rim retineantur ab emptore pro sua secu-  
ritate per modum cuiusdam pignoris  
eodem modo, quo suspenditur solutio  
pretij, interim dum dantur fideiussores  
pro euictione promissi d. S. offerri, *Nauar.*  
*d. conf. 21. n. 8. Rota in d. Romana Casa-*  
*letti 16. Decemb. & quod ista fuerit mens*  
contrahentium clarè conspicitur ex ver-  
bis, quibus pactum fuit conceptum, non  
enim fuit dictum, quod interim dum non  
fuit ratificatum, fructus non debeantur,  
sed quod interim nihil nomine fructuum  
præterendi possit, & quæ verba potius exe-  
cutionem, quam obligationem attrin-  
gunt, l. obligationum ferè in princip. ff. de  
act. & oblig. ibi, ex die veluti Calendis  
Martij dare spondes, cuius natura hæc est  
vt ante diem non exigatur, & ratio assi-  
gnatur in S. placet, qui immediate sequi-  
tur, scilicet, quia tempus non est mo-  
dus tollendi, vel inducendi obligatio-  
nem, vbi etiam *Bart. & in l. fin. ff. rem ra-*  
*tam hab.*

Non obstat, quod sic intelligendo, vt

mox dictum fuit, superfluum fuisset pactum  
prædictum, cum etiam si hoc non fuisset  
expressum, non possent Balleones fructus  
petere & cum effectu ante adimplementū  
etiam decursos de tempore ante d. S. offer-  
ri, Quia quamuis omnes conueniant, quod  
emptor non possit agere ad interesse & pre-  
tij soluti contra venditorem, qui rem ven-  
ditam retinuit, & ex illis fructus percepit,  
interim dum ipse non adimpleuit, in qui-  
bus terminis loquitur *tex. in d. S. offerri* in  
venditore tamen, qui rem tradidit, multi-  
tenent non solum deberi illi fructus ante  
adimplementum pro rata pretij non solu-  
ti, sed etiam & quod interim ab eo cum ef-  
fectu peti, & exigi possunt, vt multis ratio-  
nibus, assignans differentie causam probat  
*Surd. in d. conf. 101. num. 26.* Vnde ad tol-  
lendum omne dubium vtile fuit expressè  
pacisci, vt fructus decursi, & debiti pen-  
dente ratificatione nō possent per Balleo-  
nes exigi ante ratificationem, & post illam  
sequutam, ante duos annos ab ea compu-  
tandos.

Sed quod magis est, dicebat vnus ex  
DD. quod si bene pacti verba perpendan-  
tur, nihil videntur concludere de fructibus  
perceptis, interim dum non fuit sequuta  
ratificatio, sed solum de perceptis infra  
duos annos post sequutam ratificationem,  
ibi, & li detti Signori, ne altra persona non  
possa pretendere cosa alcuna sotto nome de  
frutti per il tempo di due anni però solamente  
da computarsi dal di, che saranno seguite le  
ratificationi, quasi antea percepti videan-  
tur tacite promissi, aut sub iuris communis  
dispositione relictis, collata tamen eorum  
solutione, & exactione post lapsos dd. duos  
annos ex verbis pacti ibi, ma passati detti  
due anni sia tenuto detto Signor Annibale pa-  
gare, &c. Quæ verba sunt apta compre-  
hendere tam fructus decursos ante, quam  
decurrendos post dd. duos annos, qui sen-  
sus rationi, & iuri, ac verisimili contrahen-  
tium menti, iuxta superius dicta magis cō-  
gruere videtur.

Non obstat, quod Carolus cesserit istos  
fructus Septimio Eugenio in & satisfactio-  
nem cuiusdam debiti, & quod ideo nunc  
agat sine actione, quandoquidem d. cessio  
fuit simplex, & facta tantum ad commodū  
cedentis, & Eugeniū eam non acceptauit  
absolutè & sed tentis prioribus actionibus,  
nec interuenit vnum de tribus requisitis  
l. 3. C. de nouat. quo casu cessio non habe-  
tur loco solutionis, & sed simplex manda-  
tum tantum importat. l. si mandauero, S. in-  
inter-



terdum, ff. mand. gl. in l. legauit, in gl. magna ad fin. ff. de usufruct. legat. quo fit ut apud Balleones semper remanserint directae actiones efficaces, itaut Annibal non potest fit de cessione opponere, ut in puncto resoluit Bart. in l. pacta §. si haeres ff. ad trebell. Guidop. dec. 576. n. 3. & latissime O fasc. dec. 62. per totam.

Demum non obstant defectus ratificationis illorum de Montacutis, & integritatis transportationis, ac beneplaciti Pontificis, quia nullibi legitur, quod dicta ratificatio fuerit permessa per dd. de Balleonibus, ultra quod in venditione interuenit illorum procurator, qui promisit dicto Annibaldi de rato, & exhibere infra mensem ratificationis instrumentum, nec transportatio actorum fuit necessaria, quia causa non fuit deuoluta ad Rotam per appellationem, sed tanquam in prima & de consensu vtriusque partis, & demum defectus beneplaciti, quicquid de eo sit, non impediuit fructuum perceptionem, in qua sola fundatur equitas d. l. curabit.

Ex quibus, cum in actis iam constiterit de ratificatione dictorum de Balleonibus, fuit per Dominos resolutum illis deberi fructus recompensatiuos pro rata dicti pretij non soluti ad dictam rationem conuenientam quatuor pro centenario post duos annos, qui duo anni debeant computari non a die, qua moraliter intelligendo fieri poterat iuxta tex. in l. sita stipulatus essem 14. & l. continuus 137. §. cum ita, ff. de verborum oblig. usque ad actualem dicti pretij solutionem. Quantum autem debet esse illud tempus, reseruauit Domini, ut particulariter videatur.

Et ita, &c. vtraq. &c.

### REVERENDISSIMO COCCINO

Romana redditionis rationis.

Die Luna 25. Maij 1626.

### ARGUMENTVM.

**A**lienatio bonorum pupilli, ad fauorem Matris tutricis, pro restitutione eius dotis, donatione propter nuptias, & fructibus dotalibus, ut valeat, quid sit necessarium. Fructus dotis soluto matrimonio, quando mulieri debeantur.

### SVMMARIVM.

1 Alienatio bonorum pupilli, quando fit ad fauorem Tutoris, ad hunc effectum requi-

- 2 Statut. Urb. lib. 1. c. 113. declaratur.
- 3 Minore contrahente cum Tutrice, vel curatore, requiritur interuentus alterius Curatoris a Iure requisitus.
- 4 Casus omissus a statuto remanet in dispositione Iuris communis.
- 5 Minore contrahente cum Tutore, vel Curatore, si deficiant duo proximiores, debent interuenire duo Curatores, unus ex dispositione Iuris communis, & alter vigore statuti. Urb. lib. 1. cap. 113.
- 6 Alienationes bonorum pupilli, quando sunt necessariae, non inrant solemnitates requisitae in eorum contractibus a statutis declarata. num. 7.
- 8 Matri tutrici, quando dos est restituenda, non potest opponi exceptio administrationis.
- 9 Sed ista conclusio non procedit, quando ad manus mulieris peruenit pingue patrimonium, ex cuius fructibus potuit satisfieri.
- 10 Alienationes bonorum minoris, quando non sunt absolute necessariae, & in eis requiritur causa cognitio, sunt in eis seruandae solemnitates statutorum.
- 11 Decretum corrumpit, stante falsa causa.
- 12 Dotis fructus soluto matrimonio amplius non debentur, cum illius titulus sit extinctus.
- 13 Dotis fructus soluto matrimonio tunc demum debentur, quando mulier fecerit diligentias pro dote habenda, & non habet unde aliunde se alat.
- 14 Mulieri petenti fructus dotis ex eo quod non habeat unde se alat, incumbit onus illud probandi.
- 15 Mulier, quando fuit relicta usufructuaria a marito, dictum legatum restringitur ad alimenta, secundum consuetudinem Bulgari.

### DECISIO XIV.

**F**uit resolutum assignationem locorum montium pro dote, donatione propter nuptias, fructibus dotalibus, & alijs factam de mense Septembris 1617. non sustineri, quia cum alienatio fuerit facta ad fauorem matris tutricis, requirebatur ad hunc effectum datio & alterius tutoris, seu curatoris, ut illa datio posset sustineri, quod cum non fuerit factum, contractus corrumpit, Bald. conf. 200. incip. vobis spectabili in fin. vers. tamen considerandum, lib. 3. Ang. conf. 96. num. 2. vers. & ibi emeret, Rom. consil.



413. num. 14. & 15. vers. quoad sextum.

Neque suffragatur, quod Curator fuerit datus, quia est aduertendum, quod per Statutum Urbis. 113. lib. 3. † quod agit de alienationibus rerum minoris, requiritur in talibus alienationibus autoritas Tutoris, seu Curatoris, quod est conforme dispositioni iuris communis ex allegatis per Simoncell. de decret. lib. 1. tit. 1. & insuper requirit interuentum duorum proximiorum, & illis deficientibus interuentum alterius legitimi Curatoris, quare cum non interuenerint dicti proximiores, Curator fuit datus loco ipsorum; Vnde ulterius † requirebatur interuentus alterius Curatoris de iure requisitus, cum minor contraheret cum tutrice, vt fuit resolutum bis apud Rotam, vt in dec. 39. num. 8. & decis. 59. num. 3. vers. quicquid sit apud Picum super statuto. Urbis, & 3. decis. est repetita par. 1. in recent. decis. 153. n. 4.

Et prædicta probantur optima ratione, quia statutum requirit auctoritatem tutoris, & curatoris, ac duorum proximiorum, & in eorum defectum alterius curatoris; Vnde si minor contrahit cum tutore, aut curatore, nihil † disposuit statutum; sed casus remanet in dispositione iuris communis, l. commodissime, ff. de lib. & posthum. ergo debet dari curator, vel tutor per supradicta, in reliquis firmo remanente statuto, quod debeant interuenire duo proximiores, & illis deficientibus debeat dari curator, vel tutor, quare in casu isto duo curatores debuissent dari, vnus ex dispositione † iuris communis ex quo minor contrahebat cum tutrice, alter vigore statuti, ex quo aderant proximiores, & ideo erat locus curatori.

Neque dicatur quod † restitutio dotis, & donationis propter nuptias, nec non & solutio fructuum erant debita necessaria, & ideo non intrabat statutum, Caputaquen. decis. 199. in fin. lib. 3. Roman. conf. 394. num. 3. vsque ad finem, nam fuit responsum, quod prædicta procedunt in obligatione pro † re necessaria, & sic intrarent, si ageretur iuxta formam statuti lib. 1. cap. 151. & propterea quicquid dicendum sit, an habeant locum quando agitur de alienatione, & sic iuxta terminos d. c. 113. fuit responsum prædicta non applicari ad casum, de quo agitur. Nam etsi quando agitur de dote † restituenda, exceptio administrationis non possit opponi, Negus. de pignor. in 1. membr. 5. par. num. 36. & seqq. tamen hæc conclusio non † procedit, Decis. Rot. Rom. Par. I. Pauli Rubei.

quando ad manus mulieris peruenit pingue patrimonium prout in casu isto, ex cuius fructibus potuit satisfieri, l. si damnum. S. præterea, ubi Ang. in S. peculium, nu. 3. ff. de peculio, Afflict. dec. 13. nu. 16. & 18. & fuit dictum in causa Romana hereditatis de Beuilaqua 13. Maij 1591. coram Orano, & in alia causa Romana administrationis tutela 2. Aprilis, & 1. Iunij 1590. cor. bo. me. Penia, Seraph. dec. 1455. nu. 5. & fuit etiam dictum in causa Bon. dotis. 20. Iunij 1614. coram Reuerendiss. D. meo Patriarcha Antioc. quæ si procedunt respectu dotis, eo magis debent procedere respectu donationis propter nuptias, & fructuum dotalium, quare debitum † non erat absolute necessarium, sed pendebat ex eo, an ex administratione mulier prouideretur satisfacta, quod requirebat causæ cognitionem, & ideo erant seruandæ solennitates statuti.

Præterea fuit consideratum, quod † respectu fructuum dotalium, decretum corruit ex falsa causa, quia soluto matrimonio non debentur amplius fructus dotis, cum illius titulus sit extinctus, Doct. in c. salubriter de usur. & tunc demum debentur, quando duo concurrunt, scilicet, quod mulier fecerit diligentias † pro dote habenda, & non habeat vnde aliunde se alat, Afflict. decis. 284. num. 4. Thesaur. decis. 43. & fuit resolutum in causa Spoletana ususfructus 18. Maij 1599. coram bon. me. Card. Mantica, & in causa Cesenaten fructuum dotis 15. Iunij 1603. & 16. Ian. 1606. cor. bo. me. Litta. in qua fuit dictum, quod onus † probandi quod non habuerit aliunde, incumbit mulieri, Pontan. de aliment. cap. 15. num. 13. Hic autem non docetur de aliqua diligentia, & tantum abest quod probetur, quod mulier non haberet aliunde; imò clarè constat de contrario ex quo ista mulier † fuit relicta usufructuaria à marito quod legatum licet restringatur ad alimenta iuxta consuetudinem Bulgari, non refert, cum nihilominus haberet alimenta, & sic ultra dotem vnde se aleret.

Et ita conclusum vtraque Parte informante, &c.

¶ Infra in eadem causa adest altera decisio sub die 10. Maij 1626. coram eodem bo. me. Reuerendissimo Coccino, est in ordine decisio 25.



R. P. D. MERLINO.

Burgi Sancti Sepulchri Beneficij.

Die Luna 25. Maij 1626.

## DECISIO XV.

Impressa in Merlino to. i. Decis. 220.

REVERENDISSIMO COCCINO

Parmen. Status.

Die Luna 8. Iunij 1626.

## ARGUMENTVM.

Filij, ad hoc, vt probetur, quod sint in quasi possessione legitimatatis, quid sufficiat.

## SUMMARIVM.

- 1 Matrimonium ubi est legitimum, ibi filij legitimi nascuntur, etiam quod concubini natus praecesserit.
- 2 Filij iusti appellantur, qui post concubinae nuptias sunt procreati.
- 3 Legitimitatis quasi possessio, bene probatur per testem deponentem de vera scientia, concurrentibus duobus alijs testibus deponentibus de publica voce, & fama.
- 4 Testis unus cum fama plenè probat.
- 5 Testis deponit de publica voce, & fama, si dicat, quod publicè dicebatur.
- 6 Testis, si deponat, quod aliquid fuit communiter dictum, & reputatum, etiam quod non dicat audivisse communiter dici, probat famam.
- 7 Testis de auditu, licet non probet, facit tamen adminiculum.
- 8 Testis examinatus inter diuersas partes praebet adminiculum.
- 9 Testis unicus plenè probat etiam in criminalibus iuncta fama.
- 10 Legitimitas ex sola fama concurrentibus adminiculis, una cum communi reputatione probatur.
- 11 Matrimonium praesumitur contractum secundum leges, & pro vt est licitum.
- 12 Contrahentes praesumuntur in dubio se conformasse dispositioni Iuris communis.
- 13 Matrimonium non praesumitur contractum per illicitum & inconcessum modum.

- 14 Homo, quando est iratus, in eius verbis non est faciendum fundamentum.
  - 15 Raptus non impediēbat matrimonium ante Concil. Tridentinum.
  - 16 Testes examinati ad instantiam alterius personae faciunt aliquod adminiculum.
  - 17 Testes, qui deponunt explicitè, debent declarare, & supplere alios testes, qui deponunt implicitè.
  - 18 Filij legitimi, & naturales secundum communem usum loquendi, & vulgi intelligentiam vocantur illi, qui sunt nati ex legitimo matrimonio.
  - 19 Patris confessio multum prodest ad probandam legitimitatem filiorum.
  - 20 Immemor salutis aeternae nemo praesumitur.
  - 21 Institutionis actus est valde proportionabilis filijs.
  - 22 Enunciatiuae emanatae de tempore non suspecto probant.
  - 23 Legitimitatis quasi possessio bene probatur, si filij sint admissi ad feudum, ad quod solum filij legitimi & naturales succedere debent.
  - 24 In legitimatatis quasi possessione, vt quis probetur esse, requiritur, quod sit in quasi possessione filiationis, quod possideat bona paterna, & quod sit natus ex ea, quae uxor credebatur.
- Sed dicta opinio glos. in l. lator in verb. probare, qui fil. sit legit. reiecta est, cum unumquod. istorum alternatiuè sufficiat: num. 14.
- 25 Confessio emanata in commissione probat contra confitentem.
  - 26 Testes deponentes de fama, illis praefertur, qui deponunt de bona.
  - 27 Legitimitatis quasi possessio suffragatur ad effectum successionis, ita vt contrarium dicenti incumbat onus probandi.
  - 28 Probationis illius partis praevalet, pro cuius favore ad sunt plures resolutiones.
  - 29 Legitimitas, quando non agitur de fœdere matrimonij, sed ad effectum successionis probatur leuioribus probationibus. & num. 30. & 31.
  - 32 Testes, qui conuincuntur ab alijs testibus, non attenduntur.

## DECISIO XVI.

**F**uit resolutum DD. Alexandrum, & Cirum ex persona Pallauicini Aui, & Sigismundi patris magni esse in sufficienti quasi possessione legitimatatis requisitae à Ioanne Francisco Marchione Pallauicini.



Pallauicino fideicommittente, hoc est tanquam procreatorum, & natorum de legitimo matrimonio verè, & non fictè. Ratio DD. fuit, quia satis probatur natiuitas dd. Pallauicini, & Sigismundi post matrimonium inter Bernardinum, & Catharinam, de quo constare iam Rotà ter censuit, licet sine coarctatione temporis;

- 1 Vbi enim est matrimonium, & ibi filij legitimi nascuntur, etiam quod concubinitus precesserit, *l. cum quis §. 1. C. de natur. liber.*
- 2 vbi appellantur iusti filij, qui post concubinae nuptias sunt procreati, *Bertaz. cons. ciuil. 52. n. 6.*

Quod autem procreatio, & natiuitas dictorum probetur post matrimonium, satis constat, cum presbyter Baptista testis Rangonorum examinatus in Curia de anno 1533. qui fuit praesens matrimonio, ut ipse deponit ad 17. interrogatorium, prout saepe Rota firmavit, deponat quod Bernardinus, & Catharina per plures annos steterunt simul, reputantes se pro legitimis coniugibus, & procrearunt articulos filios, videlicet inter alios praefatum Pallauicinum, & Sigismundum, & quod plures reputabant eos pro veris & legitimis coniugibus, & sic iste testis deponit de vera scientia de procreatione dd. Pallauicini, & Sigismundi, cum quo, cum duo alij testes de publica voce, & fama concurrant, nedum circa matrimonium, sed etiam circa procreationem post ipsum,

- 3 satis & probatur quasi possessio legitimatis requisitae, cum hic non agatur in concursu cum altero matrimonio Bernardini legitime probato, aut cum alijs filiis ex eodem natis. *Abb. in cap. 2. num. 6. vers. sed hoc dictum, Battr. num. 9. Praepos. num. 4. vers. quarit hic Vincentius, de clandest. despons.*
- 4 Et ratio est quia vnus & testis cum fama plenè probat, *glos. in cap. 1. in verb. fama, de appell. & in cap. veniens il. 1. in verb. illorum, & ibi Innoc. de test. Bart. in l. de minore §. plurimum. num. 30. ff. de quest. Verall. decis. 300. par. 3.*

Famam verò satis probat Bernardinus de Franzosij testis DD. de Rangonibus examinatus Cremona de anno 1531. super interrogatorio incipiente *si sciunt, &c.* qui etiam distinguit filios natos ante, & post matrimonium, & in hoc concordat cum assertionem Bernardini facta in ipsius testamentis, de qua inferius dicitur, inquit enim, quod publicè & dicebatur (& sic deponit de publica voce, & fama, iuxta decis. Verall. 7. part. 2.) in lo-

co Zibelli, Bernardinum desponsasse Catharinam, & eam in vxorem accepisse, & ab inde citrà Bernardinum ex ea suscepisse Vbertum, Pallauicinum, Sigismundum, Io. Franciscum, Iacobam, & Isabellam, &c. Vnde si suscepit post matrimonium Vbertum, negari non potest, quin procreauerit, & suscepit etiam praedictos Pallauicinum, Sigismundum, qui successiue sunt nati. Et quamuis in decisione facta 27. Aprilis 1622. æquiuocando fuerit iste testis etiam ponderatus super alio interrogat. tamen illum ponderando super hoc interrogat. negari non potest quin probet famam, ut dictum est.

Eandem famam probat Ioannes de Magistris pariter testis DD. de Rangonibus examinatus Parmæ de anno 1544. qui super 13. interrogat. deponit, quod Bernardinus ex Catharina antequam esset eius vxor, habuit vnum filium nominatū Federicum, & postquam fuit nupta, habuit Vbertum, Pallauicinum, Sigismundum Io. Franciscum, Iacobam &c. Et ita dici audiuit, & intellexit, ac vidit ipsum D. Bernardinum, ac Catharinam ipsos filios, & filias pro talibus sic natis habere, tenere, & reputare, ac nominare, & ab alijs teneri, haberi, & reputari, palam, & publicè in Terra Zibelli. Vnde si publicè, & palam tenebantur, habebantur, & reputabantur pro natis post matrimonium, vtrique dicendum est, etiam hunc testem probare famam. *Alex. cons. 101. num. 19. vers. non obstat. lib. 7.* Vbi quod & si testis deponat, quod aliquid fuit communiter dictum, & reputatum, etiam quod non dicat audiuisse communiter dici, probat famam, secundum magis communem opinionem Doctorum.

Et praedictis depositionibus potest addi depositio Baroccij de Burgo testis pariter Rangonorum examinati Parmæ de anno 1544. qui super 13. interrogat. dicit quod Bernardinus ex Catharina, ut dici audiuit, suscepit in figura veri matrimonij Vbertum, Sigismundum, & nonnullos alios filios, & filias, qui testis & licet deponat de auditu, negari tamen non potest, quin faciat aliquod adminiculum, & de auditu pariter etiam deponit Raymundus del Pizzo examinatus Cremonæ de anno 1531. qui eo magis praestat adminiculum, quia distinguit filios natos ante, & post matrimonium, & in hoc concordat cum Bernardino de Franzosij, & cum assertionem praefati Bernardini, quam fecit in testamentis. E 2 Ad-



Adminiculum præbet etiam depositio Damiani Cornazzani examinati pro DD. de Pallauicinis contra Fiscum de anno 1537. qui expressè deponit, quod ex Bernardino, & ex vxore sua legitima nati sunt Vbertus, Pallauicinus, Sigismundus, & Ioan Franciscus; & hic † testis optime deponit, & plenè probat, si esset examinatus inter easdem partes.

Ex quibus, vt dictum est, cum adsit vnus testis qui fuit præsens matrimonio, & sic deponat de vera scientia Pallauicinum, & Sigismundum natos, & procreatos post matrimonium, & alij sint qui probant famam, inficiari non potest, quin habeatur plena probatio, maxime cum  
9 alia adminicula concurrant, † quæ operantur, vt etiam in criminalibus vnicus testis cum fama plenè probet, & sic in fortioribus terminis. *Veral. decis. 288. part. 3.* Immo ex sola fama, cum communi reputatione, † concurrentibus adminiculis, probatur legitimitas, *Abb. in cap. irat. fin. ff. de iur. nat. & gent. lib. 1. c. 1. num. 10. qui fil. sint legit. Dec. in c. per tuas, num. 8. de probat. & cons. 54. nu. 1. Par. f. cons. 13. num. 9. lib. 2. & dixit Rot. in causa Cesaraugustana Status de Morata 7. Iunij 1585. coram Bubalo.* Quæ quidem fama, & communis reputatio hic adsunt; Nam de fama satis dictum est superius; Communem vero reputationem, quod dd. Pallauicinus, & Sigismundus essent nati post matrimonium, expressè probat dictus Ioannes de Magistris supra relatus, & idem deponit presbyter Baptista qui fuit præsens matrimonio, dum dicit, quod post ipsum matrimonium prædicti procreati fuerunt. Et subdit, Et plures reputabant eos pro legitimis coniugibus; Et licet subdat; Et etiam aliqui dicebant, quod inter eos non potuit esse matrimonium; Attamen de istis non est curandum, cum non negent matrimonium, sed dicant non potuisse esse, & sic præsupponebant impedimenta, de quibus cum  
11 non constet, † matrimonium præsumitur contractum secundum leges, & prout licitum est. *cap. ad audientiam, de præscript. Ias. post Bald. in l. 1. num. 24. C. de seru. fugit. Alciat. reg. 2. præsumpt. 1. nu. 2. & 3.* & in dubio contrahentes † præsumuntur se conformasse dispositioni Iuris communis, *l. si duo, vbi Bald. Castr. & alij, ff. de acquirend. hered. l. heredes mei, S. cum ita, ff. ad Trebell.* Non autem per  
13 illicitum, & inconcessum modum, *Secund. consil. 19. num. 6. vol. 1. Corn. cons.*

190. in princ. vol. 3. Rot. decis. 434. num. 5. part. 1. in recent.

Et hæc communis reputatio coadiuuatur ex depositione aliorum duorum testium DD. de Rangonibus examinatorum Cremonæ de anno 1531. super interrogatorijs 9. cap. adscriptis, videlicet Stephani de Caballis, qui postquam deposuit, quod Bernardinus, & Catharina reputabant prædictos filios pro legitimis, & naturalibus, Subdit, quod ita etiam reputabantur à Vassallis, & subditis, & Rolandus eos pro nepotibus nominabat, tenebat, & reputabat, & quod ita senti, & reputati fuerunt post obitum Bernardini. Et Raymundus de Pizzo, qui idem deponit, & subdit, vidente, sciente, patiente, & non contradicente Rolando, qui testis licet subdat, quod cum aliquando Rolandus irasceretur cum dictis filiis, quia ab eis non honorabatur prout volebat, dixisse: *L'animo mio è di toglì ciò che hanno, perche sono bastardi, che sua madre*  
14 *è stata rapita:* Attamen in istis † verbis ab homine irato prolatis non potest fieri fundamentum, *Ias. in l. si filiam suam, num. 5. ff. de inoff. test.* Et cessat omnis difficultas, quia cum agatur de matrimonio contracto † ante Concilium Tridentinum, raptus non dirimebat matrimoniū, *cap. fin. de rapt. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 12. num. 41. in fin.* Sed istud impedimentum fuit inductum per Concilium Tridentinum, *ff. 24. cap. 6. de reformat.*  
15  
Concurrunt etiam in ista probatione communis reputationis tres testes D. Eufrosinæ examinati contra DD. de Rangonibus de anno 1558. qui licet † sint examinati ad instantiam alterius personæ, negari tamen non potest, quin faciant aliquod adminiculum.

Et quamuis etiam replicaretur, quod isti vltimi testes deponunt de communi reputatione, quod Vbertus, qui est maior natu Pallauicini, & Sigismundi, esset filius legitimus, & naturalis, quæ probatio concludit etiam ad legitimatos per subsequens matrimonium, quos respuit testator, cum vocauerit natos, & procreatos ex legitimo matrimonio verè, & non fictè, vt fuit semper admissum in hac causa; Attamen cum duo testes supra ponderati probent de communi reputatione, tanquam de natis & procreatis de legitimo matrimonio, & vnus ex dictis testibus fuerit præsens matrimonio, isti  
17 † testes debent declarare, & supplere alios,



alios, qui implicitè deponunt, *Bald. in l. 2. num. 5. C. de bon. poss. secund. tab. Verall. decis. 206. num. 5. par. 2.* Ultrà quod prædicti testes dicunt dd. filios esse legitimos, & naturales, vnde cum secundum communem usum & loquendi, & vulgi intelligentiam tales vocentur illi, qui sunt procreati, & nati ex legitimo matrimonio, ita in istis terminis debent illorum dicta intelligi, non autem secundum subtilitatem, vt pulchrè tradit *Felin. conf. 2. nu. 36. Alex. conf. 82. num. 1. lib. 1. Rom. conf. 301. nu. 14. 15. & 16. ubi etiam Apostilla adducit concordantes.*

Adminicula verò in hac facti specie fortissima sunt visa. Et primò mandatum de dispensando, quod fuit obtentum de anno 1508. & (vt prætendunt DD. Rangoni) procurata executio petita de mense Ianuarij anni 1510. Et idè cum colligatur ex duobus Instrumentis anni 1526. & 1530. quinimò etiam ex dispositione Raphaelis de Ferrarijs testis Rangonorū examinati de anno 1533. Pallauicinum, & Sigismundum successiue natos fuisse anno 1511. & 1512. respectiue, concurrir euidens adminiculum, quod sint nati post matrimonium. Concurrir insuper testamentum Bernardini conditum 6. Decemb. d. anni 1511. in quo diuidendo filios natos ante, & post matrimonium, inter natos post matrimonium connumerat Pallauicinum, nulla facta mentione Sigismundi, qui tunc non erat natus, quæ confessio patris multum prodest *Auth. si quis liberos in ver. sine testamento. C. de natur. liber. & notant Bald. & doct. communiter. in l. filium, ff. de his qui sunt sui, vel alien. Iur. Lanfranc. in cap. quoniam, ver. confessiones, in fin. de probat. glos. in l. 1. §. Iulianus in verb. pro filio, ff. de lib. agnos. bene Soccin. Iun. in conf. 89. num. 9. lib. 2. Mandell. conf. 180. num. 2.* Et præsertim cum agatur ad effectum legitimitatis, *Mohed. decis. 3. in fin. qui fil. sint legit. & fuit dictum in causa Papien. matrimonij 1. Iunij 1594. coram Illustr. Millino.* Eoque magis hæc confessio prodest, cum fuerit facta & in vltima voluntate, nemo enim præsumitur esse immemor salutis æternæ, *l. sancimus 6. in fin. C. ad l. Iul. repet. Hippol. de Marsil. in repet. rubr. de fideiuss. num. 44.*

Insuper ista confessio tantò magis est attendenda, quia idem Bernardinus, cum superuixisset, de anno 1519. aliud condidit testamentum, & cum tunc esset mortuus Io. Franciscus illegitimus, & natus ex

matrimonio Sigismundus, & Io. Franciscus, illos pro legitimis nominauit, & hæredes vniuersales instituit, vnà cum Vberto & Pallauicino, & mentionem fecit de solo Federico illegitimo tunc superstite, cui certa bona, prout in primo testamento reliquit. Et valde prædicta corroborantur, & cum dicta confessio fuerit facta in actu institutionis, qui est proportionabilis filio, *Rot. decis. 472. num. 8. par. 1. in recent. quæ loquitur in puncto.*

Concurrir etiam, quod in Instrumento quietantiæ celebrato 9. Iunij 1510. in Terra Varani, cuius, erat Dominus Marchio Bernardinus, à Notario Vassallo, & corā tribus testibus vassallis, inter quos presbyter Baptista de quo supra, qui erat Parochus, Catharina enunciatu vxor in secundo matrimonio Bernardini Marchionis Pallauicini, prout etiam enunciatu in alio Instrumento mandati procure. Martij 1512. & appellatur Illustr. & Marchion. Pallauicina, & idem habetur in alio Instrumento quietantiæ anni 1513. 16. Ianuarij. Vnde cum ex supra deductis constet Pallauicinum, & Sigismundum successiue fuisse natos anno 1511. & 1512. & Catharina fuerit enunciata vxor 9. Iunij 1510. & successiue in sequentibus annis etiam talis fuerit enunciata, sequitur euidentiissima coniectura, quod Pallauicinus, & Sigismundus sint procreati post dictum matrimonium, & cum & iste enunciatu emanauerit viuente Bernardino, & sic tempore non suspecto, multū faciunt, cap. super eo, de eo qui cognou. consanguin. vxor. sue, ubi Abb. num. 5. vers. 2. casu, Roman. sing. 620. num. 2. Curt. Iun. conf. 27. nu. 2. lib. 1. & dixit Rot. in hac causa in decis. 247. num. 16. coram S. M. Greg. XV. & decis. 1000. coram bo. me. Card. Seraphino.

Potest prætereà considerari successio dd. fratrum in Castris, & Iurisdictionibus fideicommissio subiectis, de qua deponunt iidem testes DD. de Ragonibus nempe Stephanus de Caballis, & Raymundus del Pizzo, tam in Castro Zibelli, quam alijs locis, in quibus Bernardinus pater iurisdictionem exercebat, per quam successionem, ad quam non fuissent admissi, nisi habuissent qualitates requisitas à testatore, & indubitanter probatur quasi possessio legitimitatis requisitæ à testatore, *Rot. dec. 434. num. 7. p. 1. in recent. & fuit dictum in causa Vrbeuetana Fideicommissi de Corbaria 5. Nouemb. 1603. coram bon. mem. Card. Pamphilio.* Et dicitur indubitanter, quia



24† licet *glos. in cap. lator in verb. probare, qui fil. sint legit.* copulatiuè requirat tria ad probandam istam quasi possessionē, videlicet, quod quis sit in possessione filiationis, quod possideat bona paterna, & quod sit natus ex ea, quæ vxor credebatur, tamen verius est, quod vnumquodque alternatiuè sufficit, *Paleot. de noth. & spur. c. 22. nu. 2. vers. dicemus.*

Tandem plurimum suffragatur relatio, quam Cardinalis Simonetta fecit Paulo III. continens ex actis sibi constituisse istos DD. Pallauicinos legitimos, & ad paternam hereditatem successibiles, & capaces, 25 vt in confessione DD. de Rangonibus, de qua in commissione, *ad l. cum præsum, C. de liber. caus.* Accedunt insuper attestatio Potestatis Parmæ, sententiæ latæ in partibus, & alia huiusmodi per prius ponderata.

Neque obstant testes, qui deponunt super illegitimitate, quia cum & ipsi deponant de fama, magis sunt † attendendi 26 testes deponentes de bona, quàm de mala fama. *Put. decis. 2. lib. 3.* Eoque magis in hoc articulo, cum agatur de quasi possessione, 27 legitimatatis, quæ suffragatur ad effectum successionis, ita ut dicenti contrarium incumbat onus probandi, *cap. lator, ubi glos. in verb. probare, qui fil. sint legit. Dec. d. conf. 54. n. 3. ubi de communi, Felin. in cap. per tuas in fin. de probat. Abb. in cap. transmissæ, num. 4. qui fil. sint legit. Paleot. de noth. & spur. d. cap. 22. n. 5.* Et inficiari nō potest, quin probationes † pro hac parte

28 præualeant, eoque magis cum ter fuerit resolutum constare de matrimonio, videlicet *coram Robusterio 2. Decemb. 1573. & coram bon. mem. Card. Seraphino 23. Octobr. 1592. & coram S. M. Greg. XV. 10. Aprilis 1606.* quia cum non agatur de fædere matrimonij, sed ad effectum successionis, sufficiunt † etiam leuiiores probationes, *Salyc. in l. non nudis, nu. 6. C. de probat. Gemin. conf. 27. nu. 8. Paris. consil. 57. n. 41.* Et quauis Bald. quem refert Dec. in d. consil. 54. in princ. teneat contrarium, illum tamen reprobatur, & de communi in contrarium testatur idem Dec. in d. conf. 54. n. 3. *Ferret. conf. 49. n. 1. Alciat. præsumpt. 38. n. 5. cum*

30 *cum seqq. in ultim. par.* Et hanc † conclusionem pluries tenuit Rota apud Casarem de Grassis *decis. 18. num. 9. de probat. & decis. 34. num. 19. par. 2. & decis. 79. num. 2. & decis. 357. num. 1. par. 1. diuers. Et in causa Neapolitana legitimatatis 14. Aprilis 1598. coram bon. mem. Penia, & coram eodem in*

*causa Veneta legitimatatis 3. Decemb. 1599. & in alia Veneta 31. Ianuarij 1606. & aliàs sapissimè, & in terminis similis fidei-* 31 *commisi, in quo vocabantur, procreati, & nati de legitimo matrimonio verè, & non fictè, dixit Rota in causa Mediolanen. legitimatatis 2. Maij, & 28. Nouemb. 1558. coram bon. mem. D. de Rubeis relata apud Cottam decis. 22.*

Nec inficiari potest, quin ista probatio matrimonij optimè conseruat, quia licet fuerit admissa sine coarctatione temporis, nihil facit, quoniam sat est, quod ex prædictis sufficienter constet ad effectum, de quo agitur, prædictos Pallauicinum, & Sigismundum fuisse procreatos, & natos post matrimonium.

Nec ista probatio eliditur ex quo Bernardinus de anno 1626. in commissione Clémentis VII. fateatur non extare probationes circa matrimonium, quia ultra alias responsiones, quæ ad eandem commissionem afferuntur, ibidem asseritur matrimonium, sed negatur probatio, quæ postea superuenit.

Neque obstant oppositiones aliàs factæ contra personam Vberti, nam omiſſis alijs responsionibus in alijs decisionibus ponderatis, cessat omnis difficultas, quia non reuidentur hodie decisiones factæ circa illum articulum, sed agitur de persona Pallauicini, & Sigismundi, circa quas non militant prædictæ exceptiones.

Alia verò deducta cum partim sint fundata in testibus per Rotam reiectis, 32 partim † verò conuincantur ex quatuor testibus DD. de Rangonibus deponentibus March. Bernardinum fuisse probum virum, ac bonum Dominum, & fidelem Christianum, idè per Dominos consultò fuerunt ommissa, &c.

Et ita conclusum, vtraque parte Informante.

¶ *Infrà in hac parte adsunt aliæ decisiones in presenti causa, idè sub diebus 24. Martij, 1628. & 26. Iunij eiusdem anni, & 30. Martij, & 14. Decembris 1627. coram eodem bon. mem. Reuerend. si. Coccino, sunt in ordine decis. 162. 201. 264. & 330.*



REVERENDISS. P.D. VRGELLEN.

Romana Dotis, siue Saluiani.

Die Mercurij 10. Iunij 1626.

ARGVMENTVM.

Mater, si dolet filio aliqua bona ad hoc, vt decentius nubere possit, cum prohibitione alienationis, nisi pro affecuratione, & restitutione dotis recipiendæ, si modo eueniat casus restitutionis dotis, vt detur immisio vxori in dictis bonis, quid sufficit, vt probet.

SVMMARIVM.

- 1 Instrumentum publicum facit probationem probatam.
- 2 Possessio ad effectum immissionis vigore saluiani interdicti bene probatur per testes deponentes de actibus posituiis.
- 3 Possessionis vera translatio inducitur ex clausula, constituti.
- 4 Possessio in Saluiano interdicto sufficit ex constituto, & n. 16.
- 5 Possessio in Saluiano probatur ex sustentationis litis.
- 6 Saluianum interdictum, quibus concurrentibus intret.
- 7 Possidere eandem rem duo insolidum non possunt.
- 8 Possessio iure familiaritatis non releuat.
- 9 Filius eatenus præsumitur possidere iure familiaritatis bona materna, quatenus fuerunt in matris dominio.
- 10 Titulus præcedens tollit præsumptionem possessionis iure familiaritatis.
- 11 Possessio iure familiaritatis præsumitur, quando non adest aliquis titulus, vt delictum excludatur.
- 12 Alienum occupare videtur, qui titulum non habet n. 11.
- 13 Transferens rem suam in alienum, desinit esse Dominus, & nu. 13.
- 14 Testes, qui non reddunt scientia causam, non probant.
- 15 Possidere vno, vel alio modo animi est.
- 16 Saluianum non datur sine hypotheca.
- 17 Hypotheca, quando dicatur resoluta. num. 17. & vide num. 18.
- 19 Bona donata reuertuntur cum sua causa.
- 20 Pignus, seu hypotheca constitui potest in re aliena ab initio Domini voluntate.
- 21 Pignus, seu hypothecam constituere potest

- Dominus in re propria reuocabiliter.
- 22 Hypotheca constituitur ex facultate, seu licentia vendendi. & n. 23.
  - Hypotheca eo ipso censetur constituta (licet nihil de hypotheca fuerit dictum) si liceat mihi ingredi bona debitoris propria auctoritate. nu. 23. & 24.
  - 25 Pignus, seu hypotheca non cadit in re propria.
  - 26 Pignus, seu hypotheca cadit in re propria, quando dominium est commutabile, & tempore duraturum.
  - 27 Donatio facta alicui, vt decentius nubere possit, de matrimonio in genere sensisse videtur.
  - 28 Text. in l. si ita §. si pater. ff. de l. 2. & l. i. a facta, ff. de condit. & demonstr. procedunt etiam in contractibus.
  - 29 In donatione parentum facta filiis dicitur contemplatum certum matrimonium absque alia specificatione, quando præcesserunt sponsalia cum certa muliere.
  - 30 Ex actu, licet nullo probatur voluntas.
  - 31 Vir uxoratus non potest iterum uxorari, nisi soluto illo matrimonio.
  - 32 Donatio patris siue Matris siue præcedat siue subsequatur, vt filius decentius nubat, illa non potest à filiis minui, seu retractari in præiudicium vxorum.
  - 33 Licentiam habens aliquid faciendi, cum in eius voluntate positum sit, debet constare, quod ea usus fuerit.
  - 34 Igatum relictum alicui si volet, ille debet suam voluntatem declarare.
  - 35 Grauato hereditatem restituere, si sine filiis decesserit, cui data fuerit facultas vendendi, & obligandi, debet intelligi, si expresse, & specialiter disp. fuerit.
  - 36 Hypotheca generalis omnium bonorum, ans comprehendat etiam bona alienari prohibita.
  - 37 Iurium appellatione venit etiam facultas aliquid faciendi, vel disponendi.
  - 38 Fideicommissario si data facultas disponendi de mille, & decedat intestatus, aut nulla facta de illis dispositione, eius legitimi hæredes, in quos transferunt vniuersa illius iura, poterunt illa retinere, n. 39.
  - 40 Exceptioni prohibitioni adiecta, quando non dicatur factus locus.
  - 41 Dispositio generalis quando corrumpitur, omnia etiam eius accessoria deficiunt.
  - 42 Alienationis prohibitio in fine dispositionis posita, quando non referatur ad omnia præcedentia.
  - 43 Causa dicitur anima, & spiritus dispositionis, ac ipsamet dispositio.



- 44 *Dispositionis restrictio, vel ampliatio fieri debet ex diuersitate rationis, non vero ex figura, & ordine scripturae.*
- 45 *Donantes decipi non debent.*
- 46 *Mater compelli non potest ad dandum aliquid filio propter nuptias pro dotis recipienda asscuratione.*
- 47 *Grauatius bona restituere, potest pendente conditione d. bona alienare.*
- 48 *Grauatius uiuente, si fiat alienatio est nulla, & bona statim possunt vindicari.*
- 49 *Excussionis exceptio in Saluiano interdicto non admittitur.*
- 50 *Excussionis exceptio admittitur, quando est de natura obligationis.*
- 51 *Hypotecandi facultas cuius sit natura.*
- 52 *In Saluiano interdicto, quando excussio non admittatur.*
- 53 *Scriptura, ubi intervenire debet, non sufficit simplex consensus.*
- 54 *Donatio facta sub conditione, quae iam de tempore donationis purificata erat, qualiter intelligatur facta ista donatio.*
- 55 *Licentia alicuius ubi requiritur, non est necessaria, quando adest eius consensus.*
- 56 *Licentia in scriptis, quando est de forma contractus, si illa respiciat certum finem, sufficit, quod per equi. pollēs adimpleatur.*
- 57 *Causa finalis formae magis attenditur, quam uerba.*

## D E C I S I O XVII.

**D** Omina Domitilla de Casijs vxor qu. Adriani Balleoni egit vtili Saluiano pro dote scutorum 24. mill. & alijs iuribus dotalibus contra D. Iuliam Balleonam Adriani matrem, pro obtinenda immessione in possessione Castri Grafignani, & aliorum stabilium, quae ipsa Iulia dederat praedicto Adriano, quamprimum, & decentius nuberet, & cum pacto, quod si praecederet sine descendētibus, bona donata liberè & integritè ad ipsam reuerterentur; si verò cum illis, qui superuiverent donatrici, constituit primogenituram in eorum fauorem cum prohibitione alienationis, nisi pro asscuratione, & restitutione dotis prima vice recipienda. Quare causa commissa in Rot. bo. mem. Vbaldo, cui ego fui subrogatus, fuit in eadubitatum an sit danda immessio, & Domini affirmatiuè resolverunt, † quia de credito dotali, cum hypoteca constitit ex lectura publici instrumenti de anno 1618 quod facit probationem probatam. Bald. in l. Imperator num. 12. ff. de stat. homin. &

in terminis Saluiani Honded. consil. 17. nu. 19. lib. 2. Rot. apud Pacif. de Saluian. interd. decis. 13. & decis. 15. num. 1. & in recent. decis. 456. num. 2. & 457. num. 1. & 569. num. 1. p. 2. & apud Greg. xv. decis. 491. num. 6. in fin.

- 2 De possessione autem Adriani apparuit † tam ex testibus deponentibus de actibus positiuis qui propterea benè ad hunc effectum probant. Paul. de Castr. cons. 168. nu. 1. lib. 2. & Rot. in alleg. decis. 569. num. 2.
- 3 quàm ex clausula † Constituti, ex qua inducitur vera possessionis translatio l. quod meo ubi Bart. ff. de acquir. poss. & in l. quae mulier, ubi etiam Bart. ff. de rei vendic. Tirrag. de iur. constit. par. 2. ampl. 1. num. 2. Paris. cons. 128. num. 2. & seqq. & in puncto
- 4 quod in † Saluiano sufficiat possessio ex Constituto Mart. de claus. claus. 20. num. 4. Greg. XV. decis. 491. & fuit dictum in Sutrina benorum 23. Octob. 1595. coram Card. Pamphil. Et demum † possessio Iuliae probatur ex litis sustentatione Caputaq. dec. 369. par. 2. Bart. dec. 20. num. 2. & decis. 26. num. 16. apud Pacif. quibus † concurrentibus intrat Saluianum, Menoch. de adipisc. rem. 3. quæst. 29. num. 161. cum seqq. Put. decis. 201. lib. 1. Rot. decis. 324. num. 3. & decis. 456. num. 1. par. 2. recent. & apud Greg. XV. ubi sup. nu. 6.

Solum igitur superest in contrarium adductis respondere, quæ pro clarioris & faciliiori intelligentia, & quia tot tantorumque hinc inde scribentium excitatae difficultates id exposcunt, particulariter discuti, & examinari oportet.

- Primò dicebatur quod D. Iulia semper possedit Castrum, & alia bona, de quibus agitur tam ante, quàm post matrimonium Adriani cū Domitilla, vt ex testibus summat. 6. vnde cum † duo non possint eandem rem insolidum possidere, consequenter Adrianus nunquam possedit; & ideo testes deponentes de illius possessione debere intelligi de † possessione iure familiaritatis, quæ non releuat l. qui iure familiaritatis ubi Bart. ff. de acquir. poss. Menoch. de arbitr. cas. 160. num. 13. & seqq.

Hoc obiectum facile fuit sublatum, quia Adrianus eatenus presumitur possedis se bona † praedicta iure familiaritatis, quatenus fuerunt in matris dominio Alex. in d. l. qui iure num. 3. ubi etiam Imol. in princ. & Castren. num. 4. in ipsum autem translato dominio per donationem, cum clausula, Constituti † coepit possidere iure proprio ex titulo praecedenti, etiam ab-

sque



11 que etiam declaratione Soccin. sen. conf. 181. num. 5. vers. & eo maxime lib. 2. Purpur. conf. 298. num. 12. Bursat. conf. 9. n. 8. lib. 1. Rot. apud Greg. XV. decis. 92. n. 3. & ibi additio & apud R.P.D. meum Decanum decis. 239. num. 6. & ratio est quia  
12 1. præsumitur possessio iure familiaritatis, ut excludatur delictum, ne qui titulum non habet, videatur alienum occupare, quæ cessat in Adriano, qui titulum habebat  
13 2. præsumptio possessoris iure familiaritatis. Et ex aduerso D. Iulia, quæ translato  
14 3. dominio in Adrianum desinit esse Domina, S. si itaque discretis Inst. de act. ex tunc, usque ad donationis resolutionem iure familiaritatis possedisse præsumitur iuxta tradita per Doct. in d. l. qui iure, & Surd. conf. 94. num. 36. quo fit ut testes  
15 D. Iulie deponentes de possessione Adriani iure familiaritatis & de possessione illius iure proprio, etiam post contractum matrimonium, non sint in consideratione  
16 habendi; ultra quod 1. non reddunt scientiæ causam, quinimò nec aliqua, quæ congrua sit, reddi potest, quia cum possidere  
17 1. vno, vel alio modo animi sit l. si quis ut S. differentia, ff. de acquiren. poss. non cadit sub sensu corporali; Et in omnem casum sufficit Domitillæ ad obtinendum  
18 in Saluiano, 1. possessio Adriani ex clausula Constituti, quamvis de ea per testes deponentes de actibus possessoris non constaret iuxta superius allegata.

Secundò opponebatur, quod donatio de his bonis fuit resoluta per mortem Adriani, vigore pacti reuersui in ea adiecti, quod Adriano præcedente Iulie donatrici sine descendentibus bona donata ad illam reuerterentur, & consequenter fuit etiam resoluta hypotheca in fauorem  
19 Domitillæ 1. si quæ fuit, sine qua non datur Saluanum l. si ex duobus S. sed hæc Marcellus ff. de in diem addit. l. lex veltigalis. ff. de pignor. Mant. de tacit. & lib. 11. tit. 32. nu. 67. & seqq. Rot. apud Seraph. decis. 693. num. 5.

Sed etiam hoc obiectum facile tollitur ex facto, quia quamvis donatio fuerit resoluta, in casu sequuto; tamen in eadem fuit Adriano data libera facultas hypothecandi bona donata pro restitutione dotis  
20 prima vice recipiendæ, 1. quæ est ista, de qua nunc agitur: quæ facultas non resoluta Rota apud Pacif. decis. 150. n. 8. & sic resolutio donationis non operatur quoad hypothecam, sed ipsa remansit pro dotis

19 restitutione, & bona donata 1. reuertuntur cum sua causa, idest cum d. hypotheca ex consensu, & voluntate donatricis l. si quis ff. de usufruct. legat. cap. 1. de feud. non habent. propr. natur. Bart. in l. in diem addit. num. 1. ff. de aqua pluuiat. arcen. Corbul. de emph. tit. de priu. ob non solut. canon. ampl. 34. nu. 3. post. princ. vers. hoc verum nisi D. consenserit, Afflict. decis. 112. num. 7. & 9. Gabr. conf. 143. num. 6. lib. 1. Crescent. decis. 9. num. 6. de priuileg. & Rot. in Romana census 9. Martij 1607. coram bo. me. Iusto. & ratio est, quia 1. sicut in re aliena potest ab initio Domini voluntate pignus seu hypotheca constitui l. aliena res ff. de pignor. act. & l. Pompon. S. item illud, ubi glos. ff. in quibus causis pignori. ita & Dominus reuocabiliter potest  
21 pignus, vel 1. hypothecam imponere in re propria, in casum, quo Dominus esse desierit, accedente tamen ut hic, consensu, & voluntate illius, in quem dominiū est recasurum, arg. text. in l. si rem, & l. existimc, ff. de verbor. oblig. inter vtrumque enim casum, nulla versatur differentie ratio.

Sed vnum est, ex quo penitus omnis tolli videbatur scrupulus, quod si benè res perpendatur, nec Ius Adriano ex donatione competens fuit resolutum, quando quidem fuit etiam sibi data licentia 1. vendendi bona donata pro dotis restitutione, ex qua acquisiuit sibi Adriano in dicto casu hypothecam in bonis donatis ipso, ut probat text. singularis in l. 3. S. fin. ff. qui potior. ibi Inter fratres conuenit, ut si frater agri portionem pro indiuiso pignori datam à Creditore suo, non liberasset, ex diuisione quasita partis partem dimidiam alter distraberet, pignus intelligi Constitutum existimauit, & ibi Bart. ubi per illum tex. quod ex 1. facultate vendendi constituitur hypotheca, & facit singulare dictum Bald. in l. Creditores in fin. C. de pignor. ubi ex d. S. quod si paciscor, ut si mihi pecunia debita non soluatur, liceat mihi ingredi bona debitoris propria auctoritate. eo ipso censetur hypotheca contracta, licet nihil de hypotheca dictum fuerit, & Baldi dictum commendat Cremes. sing. 2. quæ hypotheca resoluta donatione per mortem Adriani dubio procul remansit in illius hæreditate, & ideo 1. venit sub illa hypotheca generali omnium bonorum, & Iuriū in fauorem Domitillæ l. nomen. C. queres pign. oblig. Negus. de pignor. in 2. memb. 2. par. num. 8. cum seqq.



25 Neque obstat quod in re propria non detur pignus, aut hypotheca *l. neq; pignus, ff. de reg. iur. quia* haec regula limitatur, quando Dominium est commutabile, & 26 tempore et duraturum, ut quia restitutioni subiaceret, tunc enim potest esse hypotheca, ei, qui debet restituere *l. ex sextante §. latinus ff. de except rei iudic. Bart. in l. debitor. ff. ad trebell. Bald. cons. 167. num. 2. vers. non obstat lib. 1. Ias. in §. sic itaque discretis num. 21. instit. de act. Negus. de pignor. in 4. memb. 5. par. nu. 5. vers. & non obstat.* Quod verò interesset Adriano bona donata esse etiam sibi hypothecata in dicto casu, non eget discussione, cum enim donatio ideo sibi à Iulia matre facta fuerit, ut nobilius, ac decentius matrimonio collocaretur, tanto magis id consequuturus erat, quanto pleniora iura in rebus ad hoc donatis acquisiuit.

Tertiò adducebatur quod matrimoniū Adriani cum Domitilla praecessit donationem; igitur et D. Iulia, quae ideo dedit, ut decentius Adrianus nuberet de alijs nuptijs intellexisse visa fuit *l. si ita 46. §. si pater ff. de leg. 2. ibi, si enim hoc pater non ignorabat videtur de alijs nuptijs sensitse, & l. iam facta ff. de condit. & dem. str. ibi, si iam facta sunt, quae conditionis loco ponuntur, & sciat testator expectentur ut fiant*, quorum iurium dispositionem procedere et etiam in contractibus, & sic in donatione firmant, *Bart. in l. 2. nu. 4. ff. de condit. & dem. str. Emanu. à Costa. lib. 2. select. cap. 12. num. 1.*

Non minus istud etiam ex facti contextura remouebatur, quia ex ea clare conspicitur donationem, & inde facultatem hypothecandi fuisse correspectiuas ad matrimonium cum Domitilla. Primo ex trad. per Modern. de pact. nupt. claus. 4. glos. 9. num. 5. par. 1. ubi num. 19. cum seqq. quod in et donatione parentum facta filiis, dicitur contemplatum certum matrimonium absque alia specificatione, quando ut hic praecesserunt sponsalia cum certa muliere. Secundò ex alia donatione, quae praecesserat matrimonium, cuius in hac secunda, de qua agitur, fuit facta mentio, 30 quae quamuis fuit nulla et defectu solemnitatis, probat voluntatem *l. fin. ff. de reb. eor. qui sub tut.* Tertiò, quia licentia hypothecandi fuit pro assécuratione restitutionis dotis, prima vice recipiendae, & sic prioris matrimonij, illius scilicet, quod Adrianus cum Domitilla contraxit, cui Iulia in omnibus consensit, ac inter-

uenit; quinimo, & dotem praedictam post dictam donationem recepit. Quartò, ex causa finali, seu impulsiva donandi, ut Adrianus quam primum, & decentius matrimonio collocaretur, cui plenè per matrimonium cum Domitilla fuit satisfactum, tam quoad generis nobilitatem, quam quoad dotis quantitatem, & iniquum videretur quod D. Iulia Adrianum, tunc de recenti vxoratum desiderasset, quam primum iterum vxorari, quod fieri non et poterat nisi soluto illo matrimonio. Et demum quia de iure nihil interest, an praecesserit, aut subsequuta fuerit dicta facultas, ut probat *text. optimus in l. si autem plures, ff. de aqua pluuiali arcend. ibi & placet nihil interesse; utrum praecedat Domini voluntas aquae ductionem, an subsequatur, quia & posteriorem voluntatem Praetor tueri debet, & in puncto Peregr. cons. 78. num. 19. cum seqq. lib. 3. Vincent. de Franc. decis. 265. per tot.* ubi quod siue praecedat, siue subsequatur patris aut matris et donatio, ut filius decentius nubat, illa non potest à filiis diminui seu retractari in praerudicium vxorum, quod utique posset, si vxori non esset illico Ius quaesitum.

Quartò, contendebatur, quod utcumque sit de facultate hypothecandi, & sic de Adriani potestate, non tamen constat quod ille hypothecare voluerit, cum enim id totum vigore dictae licentiae in eius et voluntate positum esse videatur iuxta doctrinam *Bart. in l. centesimas §. ult. ff. de verb. oblig. debuit constare, quod ea facultate usus fuerit, & non constat eo ipso, quod ille non declarauit l. si ita legatum §. illi si volet ff. de legat. 1. ubi si alicui et legetur, si volet, debet suam voluntatem declarare, & ferè in terminis Laurent. Siluan. cons. 14. per tot.* ubi quod filio grauato hereditatem restituere, si sine et filiis decesserit, cui data fuerit facultas vendendi, & obligandi, debet intelligi si expresse, & specialiter disposuerit, & non aliter, quod fortius in casu nostro dicendum videbatur, ex quo bona donata fuerunt in eadem donatione prohibita alienari.

Huic difficultati fuit responsum, quod stante facultate hypothecandi, generalis hypotheca bonorum & Iurium Adriani in et fauorem Domitillae, comprehendit etiam absque alia expressione bona donata quamuis alioquin obligari prohibita *Negus. de pign. 2. memb. 2. par. num. 28. 43. & 44. Crauet. cons. 256. num. 5. & cons.*



303. num. 4. *Curt. iun. c. f. 226. num. 8. Bur-*  
*sat. conf. 32. num. 10. ad fin. lib. 1. Tiraqu.*  
*in l. si unquam in verbo bona, num. 14. &*  
*seqq. C. de reuocand. donat Rot. decis. 149.*  
*nu. 9. & decis. 150. num. 2. apud Pacif. &*  
*ratio est, quia vt vnus ex Dominis aduer-*  
*tit appellatione † Iurium venit etiam &*  
*37 facultas aliquid faciendi, & disponendi*  
*l. qui in potestate. ff. de testam. Decis. in l. e-*  
*mancipata in 2. lectur. num. 11. C. qui admit.*  
*ti, & in puncto Menoch. conf. 210. nu. 32. vt*  
*in simili si data sit facultas fideicommissa-*  
*38 rio † disponendi de mille, & decedat in-*  
*testatus, aut nulla facta de illis disposi-*  
*tione, eius legitimi hæredes, in quos trā-*  
*fierunt vniuersa illius Iura l. nihil aliud ff.*  
*de verb. signif. poterunt illa retinere*  
*Natt. conf. 217. num. 10. Menoch. d. conf.*  
*210. num. 50. M. antic. de coniect. ultim. vo-*  
*lunt. lib. 7. tit. 7. num. 14. Vincent. de Franc.*  
*decis. 45. per tot. Supra vero incontrarium*  
*39 adducta procedunt in facultate † con-*  
*ditionali, cum nos versemur in facul-*  
*tate pura, licet restricta pro dote prioris*  
*matrimonij, quod vt dictum est, iam præ-*  
*cesserat, quo modo distinguit Rot. in s. per.*  
*alleg. decis. 149. num. 9. apud Pacif. & ad*  
*Sillian. bene respondet Menoch. in d. conf.*  
*210. num. 69.*

Quinto, illud acriter in contentionem  
 veniebat quod quidquid sit de hypothe-  
 candi licentia iuxta superius resoluta, illa  
 tamen non videbatur trahenda ad casum,  
 qui euenit, nempe ad casum præmorien-  
 tiæ Adriani sine descendantibus, cum in  
 eo simpliciter & absolute dictum fuerit,  
 vt bona donata integrè ad Iuliam redi-  
 rent, sed tantum ad secundum casum,  
 nempe quando ipsa donatrix præmoreretur,  
 quo casu apposuit prohibitionem,  
 de non alienando, etiam late sumpto vo-  
 cabulo in fauorem primogenituræ, quam  
 constituit, nisi pro asscuratione, & resti-  
 tutione dotis, &c. Vnde quemadmodum,  
 non fuit factus locus prohibitioni de non  
 alienando, quia casus iste non euenit,  
 40 ita † nec etiam locus exceptioni dictæ  
 prohibitioni adiectæ ad l. nam quod S. fin.  
 ff. de pæn. leg. Surd. conf. 227. num. 20. cum  
 seqq. erat enim d. exceptio consequutiua,  
 41 & facultatiua prohibitioni † de non alie-  
 nando, igitur ista resoluta, etiam illa re-  
 soluta fuit ad trad. per Dec. conf. 636.  
 num. 8. cum seqq. Rot. apud Seraph. decis.  
 883. & in recent. decis. 100. numer. 7.  
 par. 1.

Fuit etiam optime responsum, quod  
 Decis. Rot. Rom. Par. I. Pauli Rubei.

quando facultas alienandi esset consequ-  
 utiua ad alienationis prohibitionem, &  
 cum ea resolueretur, quia tamen aliena-  
 tionis prohibitio respicit tantum donatio-  
 nem, & sic vtrumq; casum ex quo stat  
 de per se, & in clausula separata habente  
 suam orationem perfectam, ibi, & ad  
 hoc vt huiusmodi sua donatio, & dispositio  
 suum sortiatur effectum &c. iuxta doctrinā  
 Bart. in l. fin. ff. de reb. dub. Peregr. de fideic.  
 art. 16. num. 102. Menoch. de præsumpt. lib.  
 4. præsumpt. 181. num. 2. Rot. decis. 709. num.  
 7. par. 1. recent. pariter etiam exceptio, ibi,  
 nisi pro asscuratione & restitutione dotis,  
 &c. ad totam donationem referri oportet,  
 & sic exceptio sit de regula.

Rursus post clausulas in quibus haben-  
 tur prædicti duo casus, & illam, in qua  
 fit alienationis prohibitio, mediat alia  
 clausula, qua disponitur, vt quæ dicta  
 fuerunt de morte naturali, intelligantur  
 etiam dicta de morte ciuili, quæ certè  
 tam ad casum præmorientiæ Adriani sine  
 descendantibus primo loco scriptum,  
 quàm ad secundum, quo cum illis dece-  
 deret, referenda est, quamuis secundum  
 formam verborum restricta videatur ad  
 casum primogenituræ, aliter sequeretur  
 quod Iulia voluit quod in casu præmo-  
 rientiæ Adriani morte ciuili, bona ad ip-  
 sam non essent reuersura, sed esset con-  
 fiscationi locus, quod profectò dicendum  
 non est, ergo à fortiori dicere conuenit,  
 quod clausula prohibitionis alienationis  
 inferius posita respicit vtrumque casum,  
 cum eadem prorsus ratio militet ad trad.  
 per Peregr. ubi supra num. 38.

Præterea accedit causa donandi in  
 exordio donationis, ibi, vt quaprimum,  
 43 & decentius nubere possit, causa † etenim  
 dicitur anima, & spiritus dispositionis,  
 ac ipsamet dispositio vt dixit Bald. in l. si  
 quis seruo num. 7. C. de furt. Tiraq. in d. si  
 unquam ver. libertis num. 38. & ideo qua-  
 muis alienandi, & hypothecandi facultas  
 apposita videatur consequutiue ad prohi-  
 bitionem alienationis, quæ respicit per-  
 petuitatem fideicommissi, quia tamen fa-  
 cultas prædicta respicit aliud longè diuer-  
 sum, nempe fauorem vxoris dotem solu-  
 uentis, consequenter ex diuersitate ratio-  
 44 nis debet fieri † restrictio, aut ampliatio,  
 non vero ex figura, & ordine scripturæ,  
 l. cum pater S. dulcissimis ff. de leg. 2. Molin.  
 de Hispan. primog. lib. 11. cap. 5. num. 9. &  
 maxime stante correspectiuitate ad hoc  
 matrimonium tanquam tunc tractatum,



& conclusum iuxta superius ponderata in  
 45 responsione ad tertium obiectum, quo ca-  
 su dubitandum non est, quin dicta facul-  
 tas debeat simpliciter intelligi, ne do-  
 tantes decipiantur ad tradita per *Modern.*  
*ubi supra claus. 4. glos. 1. num. 26. cum. se-*  
*quent.*

Demum Domini considerabant, quod  
 hac obligandi facultas processit à matre  
 in donatione facta vnico filio habili ad  
 matrimonium contrahendum, quæ licet  
 46 iuris necessitate compelli non poterat  
 ad dandum filio propter nuptias pro dotis  
 recipiendæ assécuratione, tamen teneba-  
 tur necessitate naturæ ad id impellente  
*Paul. de Castr. in l. quoniam nouell. num. 2.*  
*vers. sed tertio C. de inoff. test. Becc. conf. 20.*  
*num. 3. lib. 1. Peregr. conf. 78. num. 13. lib. 3.*  
 ergo credendum est ita absolute fecisse,  
 cum absolute necessitate naturæ tene-  
 retur.

Non obstat quod D. Iulia in casu præ-  
 morientis Adriani eam virtualiter prohi-  
 buit alienationem, dum in eadem clausu-  
 la prouidet, quod tunc bona donata ad  
 eam integraliter reuerterentur, & prop-  
 terea quod expressa prohibitio inferius fa-  
 cta in clausula separata ad secundum dum  
 taxat casum referri debeat; quia etiam  
 prædicta expressa prohibitio ad casum præ-  
 morientis viriliter refertur, quia illa ces-  
 sante non obstante virtuali, & tacita pro-  
 47 hibitione, Adrianus & eius vita durante  
 potuisset bona donata alienare *l. si seruo le-*  
*gato §. 1. de leg. 1. l. cum pater. §. si autem*  
*ubi communiter Doctor. C. comm. delegat.*  
*Surd. conf. 299. num. 26. Rot. apud. Seraph.*  
*decis. 785. num. 6. & diuers. decis. 110. num.*  
*34. par. 2.* sicque bona in alium translata  
 non tam citò ad Iuliam redirent, & forte  
 difficilior & deteriorata, secus autem est  
 48 stante expressa prohibitione, quia & tunc  
 etiam viuentis grauo alienatio est nulla,  
 & bona statim possunt vindicari *d. S. libe-*  
*ris l. peto. §. fratre ff. de leg. 2. Molin. de Hisp.*  
*primog. lib. 1. cap. 16. num. 33. Peregr. de fi-*  
*deic. art. 4. num. 4. & Rot. ubi sup. & proinde*  
 non sine misterio in d. donatione causa  
 expressa prohibitionis fuit latissime con-  
 cepta, vt vtrumque posset comprehendere  
 casum ibi, & ad hoc, vt huiusmodi sua  
 donatio, & dispositio semper & omni tem-  
 pore integrum effectum sortiatur, &c.

Sextò obijciebatur, quod debuit prius  
 fieri excussio contra bona Adriani, quia  
 49 quamvis in Saluiano & excussione excep-  
 tio non admittatur ad tradita per *Pacif.*

*de Salu. inspect. 2. n. 72. cum seqq. Surd. conf.*  
 50 *4. num. 36.* admittitur tamen quando est  
 de & natura obligationis *Stracc. de assécuratione*  
*in præfat. num. 54.* Cum igitur hic facul-  
 tas hypothecandi fuerit concessa pro as-  
 51 sécuratione dotis, & assécurationis natura  
 sit, vt veniat & accessorie ad obligationem  
 principalem. *Stracc. ubi sup. Molin. de Hisp.*  
*primog. lib. 4. c. 7. n. 1. cum seqq.* consequen-  
 ter etiam excussione locus esse videtur.

Sed Dominis visum fuit hoc obiectum  
 in contrarium retorqueri, quia Adrianus  
 fuit pro dote principaliter obligatus,  
 & illi à Iulia matre facta donatio de præ-  
 52 senti, quo casu & in Saluiano non admit-  
 titur excussio ad latè tradita per *Pacif.*  
*ubi supra,* & facultas hypothecandi non  
 solum cantat pro assécuratione, sed etiam  
 pro dotis restitutione; aliter enim non  
 sequeretur effectus causæ impulsivæ, vt  
 quam primum, & decentius nuberet, quia  
 nullus esset qui impelleretur ad dotandū,  
 si dicta facultas in subsidium esset intelli-  
 genda, & ita in pñcto facultatis hypothec-  
 andi pro assécuratione dotis, *Modern.*  
*Rom. discept. forens. cap. 996. per tot.* Et in  
 omnem casum esset exhibenda excussio-  
 nis exceptio ratione propriæ hypothecæ  
 Adriano quæsitæ iuxta superius dicta in  
 responsione ad secundum in fin.

Postremo, ac tandem fuit allegatum,  
 quod donatio facta fuit quatenus Adria-  
 nus uxorem duceret de consensu in scri-  
 ptis D. Iulias, & quod aliàs resolveretur;  
 & ideo non sat esset quod licentia, vtrum-  
 que probetur, dum præcisè de illa scriptis  
*Bertazz. conf. crim. 8. nu. 11. lib. 1.* & ex re-  
 53 gula quod ubi & debet interuenire scri-  
 ptura, non sufficit simplex consensus, *Put.*  
*decis. 43. lib. 3. & Rot. diuers. decis. 377. n. 6.*  
*par. 1.*

Verum ex supra traditis patet solutio,  
 cum enim vt dictum fuit ante matrimoniū  
 54 cum Domitilla & præcesserit alia donatio  
 ad illud respectiua, licentia, quæ fuit  
 subsecuta, de qua in secunda donatione,  
 aut debet intelligi de alio matrimonio  
*iux. tex. in d. l. si iam facta ff. de condit. &*  
*demonstr.* aut manifestè fuit per errorem  
 adscripta, quia cum iam præcesserit hoc  
 55 matrimonium cum & consensu D. Iulias,  
 frustra in ordine ad illud licentia in scrip-  
 tis erat requirenda, vt in simili *Rot. decis.*  
*797. n. 12. p. 1. diuers.* & in omnem casum  
 56 quando licentia in scriptis & esset de for-  
 ma, quia tamen illa respicit certum finem,  
 videlicet vt filium non nubat sine dona-  
 tri-



tricus consensu, & voluntate, sufficit quod per æquipollens adimpleatur, prout tunc adimpleta fuit. *si mater C. de instit. & sub. sit.* & ratio est, quia magis attenditur finalis causa formæ, quam verba præcisa, ut dicit Bald. in c. quoniam col. 2. de offici. deleg. Vant. de nullit. sent. ex defect. citat. n. 14. Paris. conf. 32. n. 34. lib. 2. Crauet. conf. 77. n. 4. lib. 1. Afflic. decis. 378. num. 5. Sarnen. in reg. de public. quest. 11. nu. 2. Rot. decis. 33. num. 4. par. 2. diuers.

Et ita, &c. vtraque, &c.

¶ Infra in hac parte habentur alie decisiones in hac causa sub diebus 7. Aprilis 1628. coram eodem Reuerendissimo Vrgellen. & 3. Iunij, & 20. Decemb. 1630. coram R.P.D. Queipo sunt in ordine decisiones 167. 383. & 416. & in sequenti parte ad sunt due alie videlicet sub diebus 24. Ianuarij 1631 coram eodem R.P.D. Queipo, & 10. Decembris 1632. coram Reuerendiss. P.D. Pirovano Decano, sunt in Ordine decisiones 8. & 161. & infra in par. 5. aderit alia decisio, & quidẽ Magistralis sub die 4. Iulij 1635. coram eodem Reuer. Decano.

REVERENDISS. D. PIROVANO

Decano.

Toletana Habitus.

Die Mercurij 10. Iunij 1626.

ARGUMENTVM.

Appellans, vel appellatus, si intendat profectui ad vltiora, debet acta transportare, & hoc tam vigore Concil. Trident. quam Iuris communis, & quando ab ista transportatione excusetur.

SVMMARIVM.

- 1 Acta debent transportari tam vigore Conc. Trid. quam etiam ex dispositione Iuris communis.
- 2 Iudicium ferri non debet, non visis actis.
- 3 Appellans, vel appellatus ad vltiora procedere volens, liberatur ab obligatione transportandi acta, si præstitum fuerit impedimentum, ne ea transportentur.
- 4 Impedimentum, quando dicatur præstitum, ne acta transportentur vide n. 6.
- 7 Religio Hierosolymitana obseques semper

- fuit Sedi Apost. & illius mandatis, & literis paret.
- 8 Concil. Trident. sess. 24. cap. 20. non arctat appellantem querere acta transportando ab alio, quam à Notario Iudicis à quo.

DECISIO XVIII.

Quesitum fuit, an constet de sufficienti actorum transportatione, itaut sit procedendum ad vltiora, & affirmatiuè fuit resolutum.

- 1 Nam, & si acta debeant transportari tam vigore Concilij Trid. Sess. 24. cap. 20. de reformat. quam etiam ex dispositione Iuris communis, ne feratur iudicium, & non visis actis contra l. 2. C. de cden. & de actis coram quocunque Indice Ecclesiastico sit intelligendum; prout hæc omnia latissimè fuerunt firmata in Leodien. fideicommissi de Steuar coram Domino meo Decano 3. Iulij 1623. & dictum fuit in Maioricens. Pœnitentiaria 21. Iunij 1591. coram ho. me. Cardin. Blanchetto, & in Placentina Administrationis Sacramentorum prima Decemb. 1567. coram Card. Lancellotto Seniore. Atamen vera est etiam huius conclusionis limitatio appellantem, & vel appellatum ad vltiora procedere volentem liberari à prædicta obligatione, si præstitum fuerit impedimentum, ne acta transportare possit. Bald. in cap. quoniam frequenter §. porro n. 2. ut lit. non contest. Seraph. decis. 1305. num. 7. Rot. in Tullen. Coadiutoria 17. Februarij, & in Abulen. Parracchialis 14. Aprilis 1614. coram bon. mem. Card. Sacrate, & in Panormitana Archidiaconatus 15. Iunij coram Domino meo Buratto, de dicto anno 1614. coram Papa Greg. XV. vbi adden. alias decisiones referunt.
- 4

Impedimentum autem Antonio præstitum transportationi actorum visum fuit concludenter probari ex eo, quod ex processu appareat literas compulsoriales fuisse expeditas, & præsentatas in partibus coram Sebastiano Godouer in Iudicium assumpto, & exinde Didacus de Congera, & Raphael Ortiz exequutores cuiusdam mandati de transportando acta presentis causæ ad curiam Meliten. per supremum Magistrum relaxati, accesserunt ad domum Raphaelis Rufini Secretarij, penes quem acta originalia extabant, & illa non obstantibus literis & iurisdictione Iudicis Compulsoris asportarunt, & eis sublati nulli dubium, quod impedimentum



- 5 inenitabile remaneat: Quia sine originalibus non datur compulsum, & quod fuerit etiam causa immediata propter quam minimè præstitum fuerit, quod præstare debebat optimè probatur, quia alio remedio Antonio iucursum non erat, quàm per literas compulsoriales, quarum effectus, cum per Antonium omni meliori modo, etiam per censuras fuerit tentatus, dubitari non potest de diligentia in præstando quod præstare debebat, atque ita semper intrat impossibilitas remouendi impedimentum, & diligentia ad illud remouendum, quæ sunt precipua requisita ad hunc effectum ponderata per Menoch. de arbitr. l. iud. cas. 118. nu. 7. & recepta per Rotam in dicta decisione Tullen: Coadiutoria 17. Februarij 1614. coram bo. mem. Card. Sacrato.

Non obstat quòd impedimentum posset remoueri ex quo Religio Hierosolymitana obseques semper fuit Sedi Apost. & illius mandatis & literis pareat, vt propterea acta à Curia Melitensi debeant transportari.

- 8 Quia Cencilium sess. 24. cap. 20. non arctat appellansem quarere acta transportanda ab alio, quàm à Notario iudicis à quo, cui si impedimentum probatur præstitum, ad remiora remedia, non erit recurrendum in odium occupantium acta, ne tamè Religioni aliquod inferatur præiudicium si forsan parata esset exhibere acta asportata. Domini ordinarunt, vt Oratori eiusdem Religionis, dum pendet vacationes generales, cōmunicarem Rotæ resolutionem; prout feci. Et ita, &c.

#### REVERENDISSIMO COCCINO

Viterbien. Castrorum.

Die Veneris 19. Iunij 1626.

#### ARGVMENTVM.

Hæres adeundo hereditatem sine beneficio legis, & Inuentarij, grauatur quoad legata, & fideicommissa particularia ultra vires hereditarias, & de suo proprio, & alia de quibus in sumuario.

#### SVMMARIVM.

- 1 Testator potest disponere de rebus hæredis, sicuti de rebus proprijs, & num. 8. in fin.  
2 Oneratus in quantitate non potest ultra

grauari, quàm sit quantitas, & eius usura.

- 3 Grauaturs, si simpliciter adeat hereditatem, & non conficiat inuentarium, teneatur ad illud grauamen, etiam quod suo plus valeat.

4 Hæres grauatus in tota, vel quota hereditatis, in qua prius fuit honoratus, si non conficiat inuentarium, tenetur restituere solum, quoad quantitatem relictæ.

- 5 Inuentarij omssio ex iure nouo, non grauatur hæredem adeuntem ultra dispositiōnem iuris antiqui.

6 Hæres, quando adiuit hereditatem sine beneficio l. & inuentarij, ius nouum eum grauatur quoad legata, & fideicommissa particularia ultra vires hereditarias, & num. 19.

- 7 Legata, & fideicommissa singularia relictæ non fiunt de ipsa hereditate, sed de alijs bonis.

8 Hæres grauatus restituere rem propriam, cum ceteris bonis fideicommissis subiectis, adeundo hereditatem sine inuentario, videtur onus impositum accepisse.

- 9 Hæres, quando adit hereditatem, eius patrimonium vnà cum illo defuncti efficitur vnicum, & quasi contrahit cum legatarijs, & fideicommissarijs.

10 Hæres grauatus fideicommissis particulari de re sua, & fideicommissis vniuersali de bonis testatoris, nisi ex fructibus bonorū d. fideicommissi vniuersalis perceperit tot fructus, qui æquiualeant astimationi legati particularis, illud potest retinere,

- 11 Possessio, vt transferatur, quando est restituenda, non sufficit restitutio verbalis.

12 Compensationis exceptio requirens altiorē indaginem, non est admittenda ad impediendam immiissionem in Saluand.

- 13 Text. in l. cum pater S. Titio ff. de leg. 2. & alij declarantur.

14 Bellon. in cons. 99. num. 15. declaratur, & num. 24. & 25.

- 15 Vxori secundum ius antiquum non habenti solidi capacitatem, licebat legari usufructum tertiæ partis bonorum, & si liberos habuerit, eiusdem partis proprietatem.

16 Debitor, si hæredem instituerit creditorem, per hoc videtur velle, quod debitum cōpensetur, & num. 17.

- 18 Hæres acceptando hereditatem sine inuentario sibi præiudicat.

20 Text. in l. ita tamen 22. S. fin. ff. ad Trebell. declaratur. & num. 23.

- 21 Prælegati pretium ex bonis hæredis potest retineri.



- 22 *Seruo existentiante libertatem datam hereditas dari non potest.*  
 27 *Hæredi a seipso, neque legatum, nec fideicommissum relinqui potest.*  
 28 *Fideicommissarius capit bona de manu hæredis.*

DECISIO XIX.

**G**eorgius Testator fecit fideicommissum particulare ad fauorem Honuphrij iunioris filij, & omnium primogenitorum de familia, in quo magna ex parte supposuit bona subiecta fideicommissio Honuphrij senioris Aui facto ad fauorem ipsius Honuphrij iunioris, quod potuisse facere fuit latè probatum in decisione facta coram me 10. Maij 1624. & hoc non controuertitur, fecit etiam in eodem testamento fideicommissum vniuersale ad fauorem omnium descendendum, & cum venerit casus, quod vtrumque fideicommissum euentualiter deuolutum fuerit ad D. Valerium, & ipse petierit vtrumque, & quater fuerit resolutum posse agere Saluiano ad dictum fideicommissum particulare contra Excellentiss. Ducem Brachiani, qui possidet vtrumque fideicommissum; Dubitavi, an dicta petitio vniuersalis fideicommissi facta per D. Valerium ei obstatet in casu, & ad affectum, de quo agitur, qui est, quod Excellentiss. D. Dux successor dicti Honuphrij iunioris pretendebat posse detrahere dicta bona subiecta fideicommissio Honuphrij senioris, vel saltem illa retinere donec discutiatur: An ex dicto fideicommissio vniuersali Georgij, & illius fructibus possit prouideri ipsi Excell. D. Duci pro æstimatione dd. bonorum fideicommissi Honuphrij senioris in fideicommissio particulari contentorum ex adductis per Bellon. iuniorem in cons. 99. num. 22. & 28. Et DD. causa bis proposita negatiuè resolverunt, quia testator † potuit disponere de re ipsius Honuphrij hæredis, l. vnum ex familia 96. S. si rem l. cum pater 79. S. cum pater, ff. de leg. 2. latè Gomez. var. resol. lib. 1. cap. 12. num. 14. Et quamuis regula sit quod oneratus in quantitate, non potest vltra grauari, quam sit quantitas, & eius vsuræ, l. si cui 7. ff. de fideicom. libert., hoc tamen est verum, quando grauatur in re aliena, secus autem quando grauatur in re propria, quia si grauatus † simpliciter acceptat legatum, prout in casu isto, quia Honuphrius adiuit hæreditatem, & non fecit inuentariū

vtique tenetur, etiam quod suum plus valeat, vt sunt iura clara, in l. Imperat. 27. in princ. vers. si centum legatis, ibi n. vero &c. ff. de leg. 2. & est bonus textus in l. gener. 24. S. si quis alienam & in l. si debitor 45. in princ. & S. in fideicommissar. ff. de fideicom. libert., & hanc distinctionem agnoscit, & sequitur Greg. Lopez partita 6. tit. 9. l. 3. gl. 5. & sic ista iura loquuntur in proprijs terminis, quando testator disponit de re hæredis.

Non obstat, quod omnia prædicta procedunt ad effectum, quod Honuphrius debeat acquiescere dispositioni patris etiā quod in plus fuerit grauatus, non autem ad effectum, quod non possit retinere ex fideicommissio generali quantum importat particulare; Quia fuit responsum hoc regulariter procedere, non autem in casu isto, in quo Testator, vt dictum est, duo fideicommissa fecit, vnum vniuersale, quod hæredes Honuphrij absque dubio tenentur restituere, & aliud particulare ex magna parte ex bonis, & Castris subiectis fideicommissio ad fauorem ipsius Honuphrij, quod etiam pariter debet restitui; etiam quod excedat valorem hæreditatis, cum Honuphrius non fecerit inuentarium, quia, & si verum sit, quod hæres † grauatus in tota, vel quota hæreditatis, in qua prius fuit honoratus, si non conficiat inuentarium, tenetur restituere ad quantitatem relictæ, habendo rationē ad fructus perceptos, & cum fiat de ipsa hæreditate non potest fieri vltra vires hæreditatis, & ex iure nouo omisso inuentarij † non grauat hæredem adeuntē vltra dispositionem iuris antiqui. Attamen in casu isto cum agatur de fideicommissio particulari, vt pluries fuit firmatum, & Honuphrius adiuerit hæreditatem sine † beneficio l. & inuentarij, ius nouum, de quo in l. fin. C. de iur. de lib. & auth. de her. & falc. S. hinc nobis, vers. si vero non fecerit Inuentarium, grauat hæredem quoad legata & fideicommissa particularia vltra vires hæreditarias, & de proprio cum singularia † relictæ non fiant de ipsa hæreditate, sed de alijs bonis, l. cohæredi, S. cum filia, ff. de vulg. & de pupil. l. arrogat. ff. de adopt & hanc distinctionem facit Castren. in l. ab omnibus, S. fin. num. 2. ff. de leg. 2. & in l. ita tamen, S. si ex Treb. num. 2. ff. ad Trebell. cum allegatis in decisione facta in hac eadem causa 10. Maij 1624. quibus potest addi, gl. in d. l. fin. S. si vero post quam, in vers. censuerunt, C. de iur.



*iur. deliber. Soc. Iun. conf. 7. num. 15. vol. 4. Boer. conf. 53. num. 3. Franc. Marc. decis. 433. in 2. p. 1. Magon. decis. Florent. 130. num. 4. & decis. Lucan. 6. num. 40. Menoch. conf. 207. num. 17. & conf. 272. num. 6. Laderch. conf. 141. num. 5. Valasch. decis. 52. n. 15. Peregr. de fideicom. ar. 33. num. 13. & conf. 64. nu. 28. vol. 3. Surd. conf. 459. nu. 16. & bene in proprijs terminis Gaspar. Ant. Tesq. 66. num. 3. & seq lib. 2. dum dicit,*  
 8 quod quando hæres † grauatur restituere rem propriam cum ceteris bonis fideicommissis suppositis, & sine inuentario acceptauit hæreditatem, videtur simulonus impositum acceptasse, & non detrahit ea ratione, quia petitur ex iuris principijs, quibus cauetur testatorem liberam habere facultatem legandi res hæredis vti proprias, etiam si putaret hæredis esse, & essent propriae, & subdit num. 4. quod quando † hæres adit, efficitur vnum patrimonium, & quasi contrahit cū fideicommissarijs agnoscendo, & acceptando grauamen, qui etiam in fine quæstionis refert Ludouicum Morotium Senatorem fuisse huius opinionis, qui vt notum est, non est Doctor vulgaris existimationis.

Non obstat quod hæres grauatus  
 10 fideicommissis † particulari de re sua, & fideicommissis vniuersali de bonis testatoris, nisi ex fructibus bonorum d. fideicommissi vniuersalis perceperit tot fructus qui æquiualeant æstimationi legati particularis, illud possit retinere, & sibi de dicta æstimatione pro rata satisfacere *ad textum in l. cum pater 79. §. Titio ff. de leg. 2. l. quod de bonis 15. §. quid auus ff. ad l. falcid. l. ita tamen 27. §. hæres ex asse ff. ad Treb.* quæ iura considerat Bellon. iun. in *conf. 99. num. 15.* nam omisso, quod in dictis iuribus præsupponitur perceptio fructuum, quæ hic non adest, cum ad hunc effectum requiratur restitutio facti

11 per quam etiam possessio † transferatur, nec sufficiat restitutio verbalis *Peregr. de fideic. art. 2. num. 54.* & propterea ex hoc capite Excellentiss. Dux Brachiani non potest retinere legatum particulare, aut illud pro rata diminuere. Immo cum huiusmodi exceptio pendeat à calculo perceptorum ex d. fideicommissis vniuersali, quod non potest fieri nisi in actu restitutionis dicti fideicommissi vniuersalis ista

12 exceptio † compensationis vtpote requirens altiore indaginem, non est admitenda ad impediendam immissionem vigore Saluiani in fideicommissum particu-

lare *Castren. in l. fin. in princ. C. de compensat. & fuit resolutum in casu Romana Saluiani interdicti 17. Ianuarij 1603. & in Bononien. Dotis 3. Iunij eiusdem anni corā bo. mem. Litta*, cessat difficultas, quia illa † iura loquuntur, quando quis fuit  
 13 grauatus in quota hæreditatis, & tunc computatis fructibus perceptis non potest grauari vltra valorem quotæ, qui non est casus noster, cum agatur de legato rei singularis non autem quotæ hæreditatis, nec est verum quod idem sit, quando quis grauatur in restitutione rei singularis *ex text. in l. Lucius 7. §. maritus ff. ad Trebell.* quem ponderat Bellon. loco citato, vbi maritus † instituta vxore ex triente, pluri-  
 14 bus ei fideicommissis datis, dotem quoque prælegauit, & iussit, vt partem hæreditatis relictam, & quæcumque ei legasset, filio restitueret, & dicitur quod in restitutione non venit dos, nisi fuerit approbatum, quod Testator etiam de dote restituenda senserit, & ita demum si vxor tantum ex hæreditate Testatoris percepit quantitatem æquiualentem nomine falcidiae, quantum est ipsa dos, hoc est Trebellianicæ, vt ibi exponunt *Viui. Bart. Odofr. & alij*, circa quem text. dicit *Cuiac. obseru. lib. 18. c. 16. in fine*, obseruandum esse vestigium iuris antiqui quo  
 15 vxori † non habenti solidi capacitatem licebat legare vusufructum tertiæ partis bonorum, & cum liberos habuerit eiusdem partis proprietatem *Vulpia lib. regul. tit. de decimis*.

Ad intelligentiam istius textus, qui nihil facit ad casum nostrum, est notan-  
 16 dum quod si Creditorem † instituit debitor, per hoc videtur velle quod debitum compensetur *l. quod de bonis 15. §. quod auus ff. ad l. falcidiam*, & declarat *Gregorius Lopez partita 6. titul. 9. l. 3. glos. supra in fine*, si vero Testator id quod debet, legauit, aut expressè dixerit compensationem † fieri, illa fit vsque ad quanti-  
 17 tatem Falcidiæ, vt in *d. §. maritus*, & sic in terminis *d. §. maritus*, cum fuisset legatum debitum proprium, intrabat compensatio cum Trebellianica, & optime hoc declarat *text. in l. cum quis 3. ff. de dot. prelat.* & possent allegari alia iura, quæ adducit *Gregor. Lopez loco supra allegato*, qui dicit illa procedere, quando agitur de compensatione, sed hic non agitur de compensatione, sed de re hæredis, de qua disposuit Testator, & cum Honuphrius accepta-  
 18 uerit sine † beneficio legis, & Inuentarij sibi



sibi præiudicauit, nec est locus compen-  
sationi cum fideicommissio vniuersali, ex  
rationibus supra deductis quod quidem  
fideicommissum vniuersale nec tangi-  
tur in terminis *d. S. maritus*, sed so-  
lum habetur ratio Trebellianicæ ad su-  
stentandam substitutionem factam de cre-  
dito hæredis videlicet de dote, & in hoc  
casu nulla est habenda ratio Trebelliani-  
cæ pro sustentatione fideicommissi particu-  
laris de bonis grauati, cum Honiphrius  
19 † hæres, & prælegatarius non confecerit  
Inuentarium, sed simpliciter tenetur resti-  
tuere dictum fideicommissum particulare,  
vt supra dictum est.

20 Non obstat etiam *text. in d. l. ita ta-  
men 22. S. fin. ff. ad Trebell.* vbi qui seruus  
suos rogatus est manumittere, & eisdem  
hæreditatem restituere, detracto pretio  
seruorum hæreditatem restituere debet, ex  
quo inducitur, quod pretium † prælegati  
ex bonis hæredis possit retineri, quia fuit  
responsum quod in casu *d. S. fin.* detrahi-  
tur prius pretium seruorum, tamquam æs  
alienum, quia onus intrinsecum, nempe  
fideicommissum relictum seruis impeditur  
per extrinsecum seruitutis, cum hæredi-  
tas † ante libertatem datam seruo exi-  
stenti non posset dari, nec fundus, nec  
hæreditas restitui, *l. si cui pure 31. ff. ad  
Trebell.* & notat *Goffred. in d. S. fin. nu. 3.*  
& 4. & propterea cum in casu illius textus  
agatur de simplici fideicommissaria, quæ  
non potest habere locum nisi serui manu-  
mittantur, ideo pretium seruorum detra-  
hitur tamquam æs alienum hæreditatis,  
quod non est in casu isto, vltra quod *Bart.*

23 ibidem dicit, quod in casu illius † *Tex-  
tus*, quis fuit rogatus seruos manumitte-  
re, & eis restituere hæreditatem deducto  
pretio seruorum, & subdit hoc fuisse ex-  
pressum, quod dictum si esset verum, tol-  
leret omnem difficultatem.

24 Non obstat tandem quod dictus † *Bel-  
lon. num. 24.* videatur dicere quod ius an-  
tiquum non est correctum etiam quoad  
fideicommissa particularia, nam est aduer-  
tendum quod quatenus hoc diceret, lo-  
queretur contra iura expressa, nec *Pere-  
grin. de fideicom. art. 33. nu. 48.* per ipsum  
allegatus hoc dicit, sed solum facit di-  
stinctionem, quod aut agitur de hæredita-  
te, vel quota, & iura antiqua non sunt  
correcta, aut verò agitur de fideicommissis  
particularibus, & iura antiqua sunt cor-  
recta, itaut hæres non conficiendo Inuen-  
tarium teneatur de proprio, sed coniun-

genda sunt dicta per ipsum num. 33. &  
34. cum seqq. Vbi firmat, quod quando  
25 idem † est hæres, & legatarius, fideicom-  
missum particulare quod relinquitur ei-  
dem fideicommissario vniuersali, non ha-  
bet naturam aliorum fideicommissorum  
particularium, sed potius naturam fidei-  
commissi vniuersalis, vnde cardo diffi-  
cultatis consistit in eo, An hoc sit verum,  
26 mouetur ex eo *Bellonus*, quia hæredi † à  
semetipso neque legatum, neque fidei-  
commissum particulare relinqui potest, *l.  
legatum 119. S. 1. ff. de leg. 1.* ne idem  
remaneat sibi obligatus contra *l. cum filio  
familias 11. ff. de leg. 1.* Ex quibus infert  
quod neque à semetipso fideicommissario  
27 vniuersali potest relinqui, † qui loco hæ-  
redis est, quemadmodum quod hæredi  
à semetipso relinquitur, non capitur iure  
legati, & sic titulo particulari, sed iure  
hæreditario, & sic titulo vniuersali, ita  
etiam particulare fideicommissum reli-  
ctum fideicommissario vniuersali non  
censetur capi iure fideicommissi particu-  
laris, sed potius iure vniuersalis, & per  
consequens eodem iure censebitur, quo  
censetur vniuersale. Huic motiuo fuit res-  
ponsum verum esse quod legatum, & fi-  
deicommissum particulare ab ipso hære-  
de relinqui non potest, sed non valet con-  
sequentia quod à fideicommissario vni-  
uersali à semetipso fideicommissum particu-  
lare relinquatur, quia fideicommissa-  
28 rius † capit de manu hæredis, cui, & si à  
semetipso legari non possit, tamen bona  
prælegata remanent apud ipsum hæredem  
cum onere suo *Bald. in terminis conf. 158.  
num. 1. lib. 5. Surd. decis. 169. num. 3. Zanch.  
in l. hæredes mei S. cum ita par. 5. num. 8.  
ff. ad Trebell. Soccin. Iun. conf. 8. num. 26.  
lib. 2.* & fuit dictum in hac causa 10. *Mayj  
1624.* Et in puncto videtur *decis. Bald. in  
conf. 464. num. 3. lib. 2.* Vbi quando fit  
locus substitutioni in hæreditate ad fauo-  
rem legatarij fideicommissum particulare  
non alteratur, & formalis substitutio par-  
ticulatis non mutatur.

Et ita conclusum &c.

¶ *Supra in hac causa habetur alia decisio  
sub die 11. Martij 1626. coram eodem Reue-  
rendiss. bon. mem. Coccino, est in ordine de-  
cisio 4. vbi etiam ad sunt alia decisiones in  
hac causa.*



REVERENDISS. P. D. MERLINO.  
Romana Donationis de Incaſatis.

Die Veneris 26. Iunij 1626.

### DECISIO XX.

Impreſſa in Merlino to. 1. Decif. 229.

REVERENDISS. P. D. MERLINO.  
Bononien. Fideicommiſſi de Deſiderijs.

Die Veneris 26. Iunij 1626.

### DECISIO XXI.

Impreſſa in Merlino. to. 1. Decif. 228.

REVERENDISS. P. D. VRGLELEN.

Barbaſtren. Canonicatus.

Die Veneris 26. Iunij 1626.

### ARGVMENTVM.

Cantores Cappellæ Pontificiæ, cum ſint veri familiares Papæ, nam adest deſtinatio ad certum ſeruitium, nec non mens, & dens, ideo in eorum abſentia fructus præbendarum faciunt ſuos.

### SVMMARIVM.

- 1 Cantores Capellæ Pontificiæ ſunt veri familiares Papæ.
- 2 Text. in cap. cum dilectus. de cleric. non reſid. quando intret.
- 3 Familiares Ep. ſcopi dum inſeruiunt Ep. ſcopo, faciunt fructus ſuos, ſcilicet Canonicatum, præbendarum, &c.
- 4 Cantores Capellæ Pontificiæ, non videntur eſſe veri familiares Papæ, cum vt tales cenſeantur.
- 5 Talis, quod aliquis ſit aliud eſt, & aliud, quod habeatur pro tali.
- 6 Familiaritatis veræ requiſita ſunt deſtinatio ad certum ſeruitium, mens, & dens.
- 7 Cantores Capellæ Pontificiæ ſunt familiares Papæ non per fictionem, ſed veri, & indubitati.
- 8 Cantores Capellæ Pontificiæ ſunt familiares Papæ, licet recipiant ſalarium, cum hoc non excludat verum ſeruitium &

obſequium Papæ.

- 9 Cubicularij Papæ ſalarium recipiunt, & nihilominus fructus beneficiorum lucrantur in abſentia.
- 10 Cap. dilectus. de cler. non reſid. præter familiaritatem, requirit obſequium circa perſonam Principis.
- 11 Familiares Papæ ad effectum lucrandi fructus præbendarum, debent inſeruire vniuerſæ Eccleſiæ.
- 12 Eccleſiæ vniuerſali dicuntur inſeruire illi, qui exiſtunt in ſeruitio Papæ.
- 13 Text. in cap. dilectus. de cleric. non reſid. videtur correctus per Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 12.
- 14 Distributiones quotidianæ, vt lucrentur, non ſolum requiritur præſentia, ſed etiam intereſſentia.
- 16 Familiares Papæ ad effectum lucrandi fructus præbendæ in eorum abſentia ſolum reputantur pro præſentibus, & non pro intereſſentibus.

### DECISIO XXII.

**D**ominus Bartholomæus de la Cort. Canonicus Barbaſtren. vnus ex Cætoribus Cappellanis Sanctiſſ. D. N. præſedit coram Illuſtriſſ. Cardinali à Monte Cappellæ Pontificiæ Protectore contra Capitulum Barbaſtren. ſibi in abſentia actu tamen in dicta Cappella inſeruiendi deberi fructus Canonicatus, & præbendæ, ac distributiones quotidianas: quare cum fuerim à prædicto Illuſtriſſ. Cardinali in Iudicem deputatus, hodie ſuper hoc in Rota dubitavi, & Domini fuerunt concordēs Bartholomæo deberi fructus Canonicatus, & præbendæ, non autem distributiones. Quoad fructus moti fuerunt quia ¶ Cantores Cappellæ Pontificiæ ſunt veri familiares Papæ iuxta conſtitutionem Sixti Quinti editam anno 1586; §. 3. quæ habetur in nouo Bullario tom. 2. fol. 540. quæ fuit poſtea confirmata per Paulum V. quod & prius dixerat Rot. apud Guidobon. decif. 183. incip. Cantores Cappellæ, vnde intrat diſpoſitio text. ¶ in cap. cum dilectus de Cleric. non reſident. de percipiendis fructibus in abſentia Zabarell. conſil. 44. Monet. de diſtribution. quotidian. par. 2. q. 9. num. 10. Garz. de Benef. par. 3. cap. 2. num. 383. & idem reſoluit S. Concilij Congregatio in ſubſtituto Diaconi, & Subdiaconi eiſdem Cappellæ, & ſic in caſu magis dubitabili; & accedit quia aliàs vt aduertit Oldrad. conſ. 48. verſ. & ideo



3 *Honorius*, familiares Episcopi ꝛ essent melioris conditionis, qui dum inseruiunt Episcopo, faciunt fructus suos *cap. de cætero, & cap. ad audientiam de Cleric. non resid.*

4 Non obstat, quod Cantores prædicti non videantur esse ꝛ veri familiares, ex quo Constitutio Sixti V. dicit, vt tales esse censeantur, & aliud est, quod quis sit  
5 verus familiaris, aliud, ꝛ quod habeatur pro tali, *ad trad. per Gonzal. in reg. 8. glos. 43. num. 18. Rot. decis. 88. num. 3. par. 1. recent.* quia immò in illis ad effectum, de quo agitur, concurrunt requisita veræ familiaritatis, nempè destinatio ꝛ certum seruitium, mens, & dens, *Rota in recent. decis. 584. num. 3. par. 1.* ex quo actu seruiunt Papæ in diuinis officijs, & recipiunt portionem panis, & vini, & concurrit quoque mens, vt ex verbis constitutionis prædictæ clarè conspicitur, ibi *tam ipsi, quàm alij pro tempore existentes Cantores Cappellani. sint & esse censeantur, prout hætenus semper fuerunt, nostri, & pro tempore existentis Romani Pontificis veri, & indubitati familiares, continui commensales, ac solitam portionem panis vini, &c.* ex quibus verbis isti non sunt familiares per priuilegium, & fictionem, sed veri, ꝛ & indubitati, & tollitur penitus omnis difficultas ex  
7 clausula *sublata* cum decreto irritanti, *Rot. decis. 461. per totam parte 1. recent.*

8 Non obstat, quod recipiunt ꝛ salariū, quia hoc non excludit verum seruitium; & obsequium Papæ, cum etiam alij familiares Pontificis, vt sunt Cubicularij illud  
9 ꝛ recipiant, & nihilominus fructus in absentia lucrantur, *Garz. ubi supra.*

Non obstat quod Prothonotarij non participantes, & alij innumeri habentes officia in Romana Curia, in quorum erectione disponitur, vt habeantur pro veris familiaribus, possent prætere exemptionem à residentia ad effectum lucrandi fructus vigore dicti capit. *cum dilectus*,  
10 quia ille tex. ꝛ præter familiaritatem requirit obsequium circa personam Principis ibi *in nostro seruitio commorantes, & ibi qui circa nos se obsequiales exhibent, &c.* quod in illis non concurrit.

Non obstat quod in eodē textu requiratur, vt ꝛ familiares Papæ ad effectum lucrandi fructus debeant inseruire vniuersæ Ecclesiæ, ibi *se obsequiales exhibent vniuersis*, quia existentes ꝛ in seruitio Papæ,  
12 verè dicuntur vniuersali Ecclesiæ inseruire. *Decis. Rot. Rom. Par. I. Pauli Rubei.*

*uir. Panormit. ibid. num. 2. vers. not. 2.*

13 Non obstat, quod dispositio *d. tex. ꝛ* videatur correctæ per *S. Conc. Trid. sess. 24. de reform. cap. 12.* quia contrarium est verius, vt in puncto *Nauar. cons. 1. & 2. de Cleric. non resid. Garz. ubi sup. num. 346.* & ita resoluit dicta *S. Concilij Congregatio*, & fuit in eadem sæpius resolutum.

Quo verò ad distributiones moti fuerunt, quia vt illæ lucrentur, ꝛ non solum requiritur presentia, sed etiam interessentia, ac ideo familiaribus Papæ, qui solum  
14 habentur pro presentibus, non debentur, *Abb. in d. cap. cum dilectus, num. 5. Nauar. d. cons. 2. in fin. Garz. de benef. ubi supra, num. 385. & Rot. in Illerden. distributio. num. 2. Iunij 1598. coram bon. mem. Gip-sia.*

Et ita decifum vtraque parte, &c.

REVERENDISSIMO VRGELLEN.

Bergomen. Pensionis de Trescurio.

Die Veneris 13. Nouembris. 1626.

ARGVMENTVM.

Papa, si ad fauorem alicuius referuet super aliquo beneficio pensionem annuam exemptam è quibusuis decimis, cum clausulis amplissimis, cui reservationi consensit Titularis cum iuramento, & obligatione Camerali, an si eueniat casus solutionis decimarum, ad quam etiam pensionarij teneantur vigore indulti, in quo cauetur, quod pariter pensionarij teneantur contribuere, quamuis pensiones essent sub quauis ampla forma exemptæ, & cum clausula, quorum tenores, &c. vtrum hoc casu pensionarij teneantur contribuere.

SVMMA RI VM.

- 1 Pensionis quasi possessio ad effectum mentionis probatur per solutiones.
- 2 Clausula quorum tenores, quid operetur.
- 3 Clausula non debent censerì inutiles, & superflua.
- 4 Pensionarij in casu contributionis tenentur contribuere pro rata.
- 5 Papa quando presumatur velle derogare pactis, & conuentionibus partium.
- 6 Decis. 1347. num. 2. coram Card. Seraph. & alia in quibus terminis loquantur.
- 7 Inclusio vnius est exclusio alterius.



- 8 Emphyteuta, si pactum inierit cum Domino directo, ut non ipse sed Dominus directus tributa ac censum Principi soluat, nihilominus emphyteuta tenetur perinde ac si nulla praecesserit conventio, & n. 9.
- 10 Quod intellige, quoad praedictum fisci solum, nam quoad contrahentes conventio est valida, & seruanda, n. 11.
- 12 Veneta Respublica est firmissimum totius Italiae propugnaculum.
- 13 Subuentio publica est omnium communis.
- 14 Concedentis voluntas non est unde magis declaretur, quam a praefatione.
- 15 Praefatio inducit causam finalem, & aperit mentem concedentis, ita ut illa a praefatione, uti a causa finali reguletur, limitetur, aut extendatur.
- 16 Verba restringenda sunt ad rem, super qua exprimuntur.
- 17 Verba generalia, ultra causam expressam nihil operantur, sed debent restringi ad eam, quando salua ratione recti sermonis fier. potest d. restrictio.
- 18 In privilegijs, & gratijs non tam verba sunt attendenda, quam mens concedentis.
- 19 Derogatio est stricti iuris.
- 20 Derogatum tantum censetur, quantum est dictum, vel de necessitate infertur.
- 21 Decima non de proprio, ut pensio, sed solum de fructibus sunt exigenda.
- 22 Concessio nulla Principis etiam cum clausulis derogatorijs tollit partium conventiones, nisi sit eis adeo derogatum, ut nulla alia possit capi interpretatio.
- 23 Papa, quando imponit decimas beneficijs, & vult, quod etiam pensionarij teneantur contribuere non obstantibus quibusvis pactis inter ipsos, & Titulares, qualiter hoc intelligatur.
- 24 Clausula regulantur secundum naturam dispositionis, cui adijciuntur.
- 25 Dispositio principalis, quando non obstat, nec minus obstare debent clausulae accessoriae.
- 26 De concedentis mente quando constat, & de causa finali, & determinata, non est curandum de effectu clausularum.
- 27 Creditor, qui est prior in tempore, est potior in iure.
- 28 Debiti causa illa dicitur esse grauior, si una habeat faciliorem exactionem, quam altera.
- 29 Principem, ubi apparet voluisse praedictum iuri tertij, in dubio debet intelligi, quod voluit in modico, & non magno praedictum.
- 30 Princeps quando constat voluisse praedictum Tertio, sufficit, quod rescriptum aliquid modicum operetur in illius praedictum.
- 31 Decis. 161. par. 2. diuers. declaratur.
- 32 Obligatio, quae ex persona, & facto aliquis originem traxit, illum solum afficere debet.
- 33 Decis. in causa Valentina subsidij coram Pegn. declaratur.
- 34 Decis. in causa Asculana Pensionis coram Cardin. Pamphil. Sen. declaratur, & n. 35.

## DECISIO XXIII.

**P**AULUS Papa V. in resignatione, quam Ioannes Paulus Garlinus fecit Ecclesiae de Trescurio reservauit ei super fructibus eiusdem Ecclesiae annuam pensionem scutorum 200. & eius nepotibus 60. exemptam, & immunem ab omni decima imposita, & ex quauis causa imponenda, & alio quocunque onere, etiam si in impositionibus huiusmodi decimarum caueatur expresse, quod pensionarij pro rata pensionum suarum quantumvis exemptarum decimis contribuere teneantur, cui reservationi Martinus resignatarius modo praedicto consensit, & pensionem cum iuramento, & obligatione Camerali etiam successorum nomine de suo, & eorum proprio soluere promisit absque spe aliquid vnquam postea repetendi, seu defalcandi, itaut omne quod propterea ipse, & sui successores in dicta Ecclesia soluerent, quod praefatam ratam pro tempore quomodolibet concerneret Ioanni Paulo resignanti, & nepotibus gratiose donare, & remittere teneantur donatione pura, & irrevocabili.

Sed postea Gregorius XV. Serenissima Reipublicae Venetorum concessit certas decimas super fructibus omnium, & quorumcunque beneficiorum Ecclesiasticorum sui dominijs, ad quas etiam pensionarios teneri voluit, quamuis pensiones essent, ut supra exemptae, & sub quibusvis obligationibus etiam in forma Camere, & iuramento, ac quibusvis cautelis, & decretis munitae etiam per viam donationis, & generaliter sub quauis verborum forma, aut expressione conceptae etiam quod ipsi, & quibus pensiones huiusmodi sunt soluendae, iuri, & actioni petendae, vel retinendae portionis, aut rate, partis pensionarios tangentium iure iurando renunciauerint. Cuius indulti praetextu Hieronymus



Isabellus, qui Martino resignatario in dicta Ecclesia successit, prætendens, quod Ioannes Paulus pensionarius teneretur contribuere solutioni prædictarum decimarum integram pensionem soluere recusauit. Sed nihilominus cum fuerit conuentus coram A.C. obtinuit Ioannes Paulus manuteri in possessione exigendi integram pensionem, Vnde causa appellationis mihi commissa sine retardatione solutionis arbitrio Rotæ, proposui hodie dubium: An intret arbitrium: in cuius discussione fuit pro parte Hieronymi de tribus oppositum, nempe de inualiditate mandati A.C. quod quasi possessio non fuerit probata, & demum de iniustitia, sed validitas fuit visa clara, & quando fuisset turbida, cessabat difficultas, ex quo nunc ex integro poterat manutentio concedi; Quasi possessio ¶ videbatur etiam benè probata, quia ad effectum manutentionis sufficiunt solutiones, de quibus in actis factæ per Martinum prædecessorem, Guido Papa decis. 629. sæpius per Rotam canonizata, Gig. de penson. q. 47. num. 10. Menoch. de recuper. remed. 1. num. 89. Put. decis. 151. lib. 3. Seraph. decis. 1147. num. 1. & fuit millies decisum.

Qua propter post binas huius dubij propositiones scilicet 29. Aprilis præteriti, & sexta huius mensis fuit difficultas restricta ad iustitiam, quæ in eo solum versatur: An per supradictum Indultum Gregorij XV. fuerit derogatum clausulis apposis in reservatione pensionis, itaut obster pensionario in casu, & ad effectum, de quo agitur.

Et pro parte affirmatiua, & sic pro titulari videntur esse expressa verba dicti Indulti, vbi grauantur pensionarij, & derogatur pactis inter pensionarium & titularem conuentis, cum clausula, ¶ quorum tenores, quæ operatur, vt omnia censeantur expressa iuxta vulgare Consilium Butrij, ac expressa derogatione regulæ de iure quesito non tollendo, & cum decreto irritanti, & clausula sublata, & in specie derogatur obligationibus in forma Cameræ, quæ titularis erat obligatus ad fauorem pensionarij, nec non donationibus, & iuramento ad fauorem eiusdem. Quæ derogationes cum non conueniant, nec adaptari valeant Reipublicæ, cui clausulæ supradictæ non obstabant, vt patet ad sensum, videtur necessariò dicendū, quod solum habent respectum ad titularem, itaut eius fauore dumtaxat appositæ

censeantur, ¶ ne alias inutiles sint, & superflue, & nihil penitus operentur, vt in simili Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 115. num. 63. & seq. Et tanto magis quia sic intelligendo reducitur res ad ius commune, quo pensionarij ¶ tenentur contribuere pro rata pensionis, Gig. de pens. q. 59. num. 21.

Et fortius pro titulari stringebat, quod Rota sæpius in puncto visa fuit sentire ad eius fauorem, scilicet quod per huiusmodi derogationes exemptio, pacta, & conuentiones ¶ ad fauorem pensionarij in reservatione appositæ fuerunt sublatae ex mente, & voluntate Papæ, vt p. 2. diuers. decis. 161. in princip. & num. 4. 6. & 13. & in Asculana pensionis 17. Februarij 1506. coram Cardinali Pamphilio, & in Valentina subsidij 4. Maij 1611. coram bon. mem. Penia, in fin. versic. ad decis. in causa Toletana.

Cæterum re maturè discussa, Domini contrarium resolverunt, videlicet Isabel-lum titulare teneri iuxta reservationem releuare Ioannem Paulum, & eius nepotes pensionarios ab omni, & quacunque decima. Habent enim pensionarij intentionem fundatam in literis reservationis, cuius verba sunt clara, vt supra in facto, & in pluribus decisionibus Rotæ ¶ in similibus terminis loquentibus, vt apud Seraphin. decis. 1348. nu. 2. in versic. nam cum agatur, & in versic. non tamen tollit, & decis. 702. num. 5. & 6. part. 2. recent. & in dicta Valentina subsidij 4. Maij 1611. allegata etiam ex aduerso, & clarius in decis. 26. Nouembris eiusdem anni in eadē causa facta coram eodem bon. mem. Penia, & in Perusina pensionis 23. Ianuarij 1614. Coram Cardinali Sacrato, & in Ceneten. pensionis 7. Iunij 1621. coram bon. mem. Remboldo & in alijs adductis per Mædern. d. sept. foren. capit. 548. num. 26. cum seqq.

Ex quibus decisionibus iuxta mentem Rotæ declaratur dictum Breue Gregorij XV. quo etiam pensionarij grauantur, vt sit verum ad fauorem Reipublicæ, cui pensionarij tenentur pro sua rata, non minus, quam titulares, itaut prætextu quarumvis exemptionum, aut conuentionum cum titularibus initarum non possint eximi à contributione decimarum quia illis omnibus quo ad Remp. fuit in dicto Breui expresse derogatum, vt sic concessio decimarum, vt inferius diceretur habeat faciliorem exitum, & effectum, sed



sed propterea non fuit de mente Papae velle praedjudicare pensionarijs quoad titulares, ad quorum fauorem non respexit, nec illis in dicto Breui quicquam concessit, sed potius fuit eius voluntas, vt, quoad illos, pacta, & conuentiones, & clausulae omnes in reservatione adscriptae remaneant in suo robore, & firmitate Rota in praedicta decis. 1348. apud Seraph. in dicta Valentin. subsidij, & alijs supra allegatis. Et hoc ipsum bene donant verba indulti, ibi, *quoad hoc nullatenus suffragari*, idest respectu Reipublicae, cui solum Indultum fuit concessum, & non pensionarijs, itaut ¶ Reipublicae inclusio sit titularium exclusio ad l. cum Prator. ff. de iudic. & in puncto dicta verba ad hoc expendit Rot. in dicta decis. Ceneten. cor. bo. mem. Remboldo.

Qui intellectus ad dictum Breue tanto magis congruit, & recipi debet, quanto est iuri communi conformis, eo enim attempto si emphiteuta ¶ pactum inierit cum Domino directo, vt non ipse, sed Dominus directus tributa, ac censum Principi soluat, nihilominus Emphiteuta tenetur perinde ac, si nulla praecesserit conuentio, l. iusemphyteutici praedij, & ibi Rebuff. C. de fund. patrim. lib. 11. vbi talis ¶ conuentio non confirmata a Principe dicitur nulla, & improbata, & facit tex. in l. fin. C. sine censu, & reliq. Quod tamen conuentio sit nulla, intelligi ¶ debet quoad praedjudicium fisci dumtaxat, l. inter debitorem, ff. de pact. ibi inter debitorem, & creditorem conuenerat vt creditor onus tributi, praedij pignorati, non agnosceret, sed eius soluendi necessitas debitorem spectaret, talem conuentionem quantum ad fisci rationem non esse seruandam respondi; Ceterum quoad ¶ ipsos contrahentes conuentio est valida, & seruanda, vt probat expressus tex. n. l. epistolam, S. pactum ff. de pact. ibi, *pactum vt si quas summas propter tributiones praedij pignori nexi factas, creditor soluisse, a debitore reciperet, & vt tributa eiusdem prodij debitor penderet iustum, ideoque seruandum est*; & ita declarant, glos. in d. l. ius emphyteutici, Ias. in d. l. epistola, Aluar. Valasc. de iur. emphyt. q. 17. num. 28. Francisc. Marc. decis. 471. num. 13. par. 1. ergo derogationes pactorum, & conuentionum contentae in Breui debent intelligi ex mente Papae ad fauorem Reipublicae tantum, non autem titularis.

Quae Pontificis mens, & voluntas in-

de magis vrget. quod ille, vt legitur in praefatione Breuis, eo dumtaxat motus fuit ad conceden. has decimas, vt per eas subuentum sit publicis Reipublicae necessitatibus, quae, tot, tantaque munitissima praesidia substat ad fauces inimicorum, ¶ quorum ipsa totius ¶ Italiae est firmissimum propugnaculum, ideoque ad eam semper verba indulti diriguntur, quae ratio nec indirecte conuenire potest titularibus, cum quibus Indultum non loquitur, licet enim ¶ illa publica subuentio sit omnium communis tamen dum Respublica siue ab vno, siue ab alio integras exigit decimas, quod postea pensionarius iuxta pacta conuenta releuetur a titulari, aut non releuetur, prorsus dicit respectum ad priuatam vtilitatem titularis, aut pensionarij, vt patet ad oculum, nihil ¶ autem est; vnde magis voluntas concedentis declaretur, quam a Praefatione, l. cum hi, in principio & ibi Bart. & Ias. ff. de transact. Crauet. conf. 221. num. 8. vers. septimo vero. Cum enim ¶ praefatio inducat causam finalem, l. fin. ff. de hered. inst. aperit mentem concedentis, itaut illa a praefatione, vt a sua causa finali reguletur, limitetur, aut extendatur, l. cum Pater, S. dulcissimis ff. de leg. 3. l. si de certa, vbi Bart. C. de transact. Bal. in l. sub praetextu num. 12. C. cod. Paul. de Castr. conf. 332. lib. 1. Crauet. conf. 16. num. 5. vbi quod verba ¶ sunt restringenda ad rem, super qua exprimuntur, l. si quisita, ff. de test. tut. & Surd. dec. 217. num. 6. vbi quod quando exprimitur certa causa, verba generalia, ultra dictam causam ¶ nihil operantur, sed debent restringi ad eam, quando salua ratione recti sermonis restrictio fieri potest. Hic autem recti sermonis ratio postulat, vt fiat d. restrictio, ne Pontificis gratia, seu concessio trahatur ad eos, quibus non conuenit ratio concessionis; Vnde dixit Rota apud Moed. decis. 13. de praebend. quod in ¶ priuilegijs, & gratijs non tam verba sunt attendenda, quam mens consideranda.

Praeterea etiam eadem Pontificis voluntas, & intentio non minus elicitur combinando indultum decimarum cum pactis, & clausulis reservationis, Etenim in his habetur, quod titularis in subsidium promissit suo, & successorum nomine de proprio soluere ratam decimarum spectantem ad pensionarium, quam promissionem Pontifex ratam habuit, illamque



expressè confirmavit, & approbavit; In indulto, autem ad denotandum quod derogationes in eo contentae nullo modo attingunt interesse titularis, sed Reipublicae, derogatur dumtaxat clausulis, quae (iuxta mox dicenda) possunt adaptari faciliori, aut difficiliori exactioni ex fructibus beneficiorum, non autem derogatur clausulae, ut in omnem casum titularis etiam de proprio soluere teneatur.

19 Cum enim derogatio sit stricti Iuris, *Gemin. consil. 35. num. 2.* tantum, & non plus est derogatum, quantum dictum, aut quantum de necessitate inferitur, *l. sancimus, C. de testam. Crauet. consil. 26. nu. 7. Rota in d. Valentina subsidij 4. Maij coram bon. mem. Penia, versic. quod vero ex derogatione.* Cur autem Papa, hoc unum derogare omiserit, non autem alia, illa sola videtur esse ratio, quod cum decimae non de proprio, ut pensio, sed solum de fructibus sint exigendae, superfluum erat derogare huic clausulae, quae non pertinet ad decimarum exactionem, sed solum ad priuatum interesse titularis, & pensionarij, quod interesse non fuit consideratum, sed omissum, quia nullo modo, nullaque ratione mouit Papam ad concedendum. Indultum; ergo quoad illud, conventiones, & clausulae reservationis remanserunt in suo pristino statu, & per consequens iuramentum, & obligatio Cameralis, sub quibus etiam facta fuit promissio soluendi de proprio, quae consideratio fuit de mente Rota in d. *Perusina pensionis, vers. minus refragatur in fine, coram Cardinali Sacra-*

22 Tandem generaliter nulla Principis concessio etiam cum clausulis derogatorijs tollit partium conventiones, nisi adeò clarè, & distinctè illis sit derogatum, ut alia non possit capi interpretatio, *cap. ex multiplic. vbi, gl. & Anchar. num. 4. de decim. Felin. in cap. causam, quae, num. 10. de rescript. Put. decis. 193. lib. 1. in nou. impress. Caputaq. decis. 55. par. 2. & in puncto Rota in dicta Valentina subsidij 4. Maij in versic. non obstant clausulae derogatoriae,* ex quibus patet responsio ad contraria quae ex aduerso adducebantur, sed pro maiori satisfactione, & claritate illis singulariter responderetur.

Non obstat primò, quod in Indulto Gregorij XV. pensionarij in specie grauentur, & derogetur in eo pactis, & conventionibus inter pensionarium, & titularem, quia grauen, & derogationes in-

telliguntur quoad decimas, & sic quoad Rempublicam Venetam, itaut quoad eam Conuentiones sint derogatae, & nulla iuxta *text. in l. inter debitorem, & in d. l. ius emphiteutici*: remanent tamen valida, ut prius quoad contrahentes iuxta *text. in dict. l. epistola S. pactum, ff. de pact. & Rot. decis. 5.* superius allegata.

Non obstat secundò clausula quorum tenores, decretum irritans, & clausula sublata, quia intelliguntur eodem themate retento, nempe quoad praedictum Reipublicae, quia cum regulentur secundum naturam dispositionis, cui sunt adiectae, *Mart. de clau. par. 1. clau. 176. num. 17. Cassad. decis. 10. num. 4. ad reg. Cancel. Caputaq. decis. 121. par. 1.* si non obstat principalis dispositio Breuis, minus ob stare debent clausulae accessoriae ipsius Breuis *reg. accessorium de reg. iur. in 6.*

Non obstat tertio, quod derogetur in Breui obligationi Camerali, Iuramento, & regulae de iure quaesito, &c. quae taliter videntur adaptari ad fauorem titularis erga pensionarium, ut nullo modo conueniant Reipublicae, cui dictae clausulae non obstabant. Quia ultra quod cum constet de mente Papae, & de causa finali certa, & determinata ad solum fauorem Reipublicae, non est curan. de effectu dictarum clausularum nisi si, & in quantum contenta in illis possunt afferre commodum Reipublicae, & non aliter iuxta supradicta; Respondetur etiam satis esse, quod derogationes illae operentur faciliorem decimarum exactionem ad fauorem Reipublicae, ut dixit Rota in dicta *Valentina subsidij 29. Nouembris. 1611. coram bon. mem. Penia.*

Facilior autem exactio ex derogatione praedictorum potest considerari tam contra titularem, quam etiam contra pensionarium: Contra titularem ne excusetur, quod Papa prius illum grauauit sub iuramento, & obligatione Camerali ad fauorem pensionarij, & sic quod illius creditum sit non solum prius, & sic potius, *l. qui prior de regulis iuris*, sed etiam strictius propter iuramentum, & obligationem Cameralis, & ideo prius soluendum esse ad *l. 1. cum seqq. & l. cum ex pluribus, ff. de solut. Menoch. de arbitr. cas. 493. nu. 14. cum seqq. vbi*

28 quod debiti causa grauior alia esse dicitur, si vna habet faciliorem exactionem, quam altera. Contra verò pensionarium, quia ob easdem causas fortè pretenderet prius sibi soluendam esse pensionem ex fructibus,



# 56 Sacrae Rotae Romanae. Decisio. XXIII. XXIV.

- bus, quàm Reipublicae decimas; Vnde Summus Pontifex ad tollen. has difficultates gratia facilioris exactionis decimarum apposuit dictas derogationes, itaut solum quoad dictam faciliorem exactionem voluerit praedjudicare pensionarijs, vbi enim apparet † Principem voluisse praedjudicare Iuri tertij in dubio debet intelligi, quod voluit in modico praedjudicare, & non in magno, *Parif. conf. 6. num. 16. volum. 2. Bald. in cap. 1. S. Sacramenta de pact. iuram. firman. in vsib. feud. vbi sat esse si rescriptum † aliquid modicum operetur in praedjudicium tertij, las. in l. quoties n. 4. C. de precib. Imper. offer. Dec. in cap. quae in Ecclesiarum num. 26. de constit. Aluar. Valas. consult. 71. num. 21. & num. 23. vol. 1. Rota in dicta Valentina subsidij 4. Maij coram bon. mem. Penja in versicul. nec est novum.*
- 31 Non obstat, quartò, † decis. 61. par. 2. diuers. quia ibi precesserat concordia inter Clerum, & Regem Catholicum, in qua totus Clerus se obligauerat soluere excusatum non obstantibus quibuscumq. exceptionibus, priuilegijs, & contractibus etiã iuratis, & in forma Camerae, &c. & Papa aliud non fecit, quàm concordiam confirmare; Vnde mirum non est, quod in casu illo fuerit resolutum pensionarium teneri, & non esse releuandum à titulari, quia † obligatio, quae ex persona, & facto illius originem traxit, ipsum solum afficere debuit, & non titulare *l. quaecumq. gerimus, ff. de action. & oblig. & in l. inter stipulantem, ff. de verbor. oblig.* Vnde etiã derogatio iuramenti, & obligationis Cameralis ad damnum pensionarij facta fuit,
- 33 & sic etiam † est intelligen. d. decisio Valentina subsidij 4. Maij in versic. in Causa Teletana dum loquitur de obligatione Camerali, quia decisio in dicta causa Teletana est eademmet decisio 161. par. 2. diuers. Hic autem versamur in simplici Indulto Papae nulla praecedente obligatione pensionarij, sed concesso ex causa ita restricta ad Rempublicam, vt non conueniat pensionario.
- 34 Demum decisiones † in causa Asculana Pensionis 17. Febr. 1586. coram Cardinali Pamphilio, & alijs decisionibus ex aduerso allegatis respondet eadem decisio Valentina subsidij in illis difficultatem non fuisse restrictam ad terminos huius disputationis, & in casu dictae decisionis
- 35 † Asculanae pensionis erat Pensionarius miles Hierosolymitanus, & contributio

erat in favorem Religionis imposita per Magnum Magistrum, idè causa nedum erat communis, sed propria Pensionarij, & in omnem casum semper vrget illa particularis exceptio, quod hic non fuit derogatum obligationi soluendi de proprio, cui accedunt etiam obligatio Cameralis, Iuramentum, & alia vincula de quibus in literis reservationis, &c.

Et ita vtraque.

REVERENDISS. P.D. MERLINO.

Mantuana Pensionis.

Die Veneris 4. Decembris 1626.

DECISIO XXIV.

Impressa in Merlino to. 1. Decis. 243.

REVERENDISSIMO COCCINO

Romana Redditionis Rationis.

Die Mercurij 10. Decembris 1626.

ARGUMENTVM.

Tutor, quando contrahit cum pupillo, an possit personam pupilli ad sui fauorem integrare. Tutor pupilli creditor an, & quando propria auctoritate sibi soluere, & quando secus.

S V M M A R I V M.

- 1 Statut. Urb. lib. 1. cap. 113. respectu illius, in quem fit alienatio, loquitur in rem, & num. 9.
- 2 Statut. Urb. lib. 1. cap. 113. comprehendit etiam, quando alienatio fit in tutorem, & in quemlibet alium, & nu. 7.
- 3 Alienatio rerum pupilli, quando in tutorem fit, ipse tutor non potest authorare ad sui commodum.
- 4 Minori datur alius curator, quando contrahit cum tutore, vel curatore. & nu. 5.
- 6 Casus omissus à statuto debet remanere sub dispositione iuris communis.
- 8 In statut. Urb. lib. 1. cap. 113. fuerunt positi illi quatuor casus, quia frequentius accidunt, non autem quod statutum ad illos tantum voluerit se restringere.
- 10 Statutum, si quid non sit, perinde tamen ac si statutum esset, si verisimile sit statutum fuisse, si hoc fuisset quaesitum.



- 11 Verba cuiuscunque dispositionis sunt amplianda, & restringenda secundum mentem disponentis.
- 12 Quæ mens disponentis colligitur expressa in dispositione, & idem est, si non sit expressa, dummodo possit rationabiliter coniecturari.
- 13 In contractibus minorum statutorum forma non est seruanda, si simus in obligatione necessaria.
- 14 Alienatio bonorum minoris pro dote restituenda, quando fit, in d. alienatione forma statutorum est seruanda.
- 15 Statuta à iure communi passiuam recipiunt interpretationem.
- 16 Tutor creditor pupilli potest sibi soluere propria auctoritate.
- 17 Tutor creditor pupilli tunc potest sibi propria auctoritate soluere, si sit verus creditor patris pupilli, & quod sibi soluat de pecunia reperta in patrimonio illius.
- 18 Mater tutrix non potest sibi propria auctoritate satisfacere de bonis immobilibus pupilli pro dote, & quid ad hoc requiratur.
- 19 Text. in l. fistulas §. 1. ff. de contrah. empt. declaratur.
- 20 Tutor, quando est creditor pupilli in pecunia, non potest pretium propria auctoritate capere pro quantitate.
- 21 Crass. in tit. de success. §. donatio causa mortis q. 3. n. 2. in fin. declaratur.
- 22 Filius ad hoc, ut patri possit donare causa mortis sufficit auctoritas Iudicis.
- 23 Tutoris auctoritas an suffragatur ad integrandam personam ad sui fauorem.
- 25 Statut. Urb. lib. 1. cap. 151. præsumit in illius casu iuramentum fuisse dolo exortum.

DECISIO XXV.

**V**isa per omnes Dominos ista causa sine discrepantia fuit conclusum statim esse in decisio sub die 25. Maij prætor. scilicet assignationem locorum montium pro dote, donatione propter nuptias, fructibus dotalibus, & alijs factam de mense Septembris 1617. non sustineri, ex quo interuenit vnus tantum curator loco proximiorum, & tamen debuisset etiam alius interuenire, ex quo minor contrahebat cum tutrice, quia tunc cum Stat. Urb. cap. 113. lib. 1. respectu illius, in quem fit alienatio, loquatur in rem, ibi, si aliquam alienationem bonorum immobilium, seu iurium pupillorum, seu minorum per eos cum auctoritate tuto-

Decis. Rot. Rom. Par. I. Pauli Rubei.

rum, vel curatorum ipsorum, seu ab iisdem tutoribus, vel curatoribus fieri contingat,

2 † comprehendit etiam casum, quando alienatio fit in tutorem, & quemlibet alium, ut est casus in l. hæc verba, ubi Bart. n. 1. ff. ad l. Iul. de adult. l. si seruum §. Prætor ait. ff. de acquir. hered. Bart. in l. aut qui aliter, §. fin. n. 3. vers. nota distinctionem, ff. quod vi, aut clam. Et ideò dum fiebat alienatio in tutorem, † qui non poterat authorare ad sui commodum, l. 1. l. pupillus, l. quod dicimus col. fin. ff. de auth. tutor. §. si inter tutorem instit. eod. titul. debuit dari alius curator, † qui requiritur, quando minor contrahit cum tutore, vel curatore, d. §. si inter tutorem, vers. sed curator, l. 3. §. pupillus, ff. de tutel. l. 1. C. de in lit. dan. tut. vel cur. notatur in l. cum ipse, C. de contrah. empt. in hac enim parte statutum à iure communi suppletur, Castr. conf. 106. incip. A secundo n. 2. vers. plus dico, lib. 2. Tiraq. post. ll. connub. glos. 8. n. 49. Montan. de tut. & cur. cap. 33. num. 37. & fuit dictum in causa Romana dotis 15. Iunij prætor. coram me, & quod in hoc † casu debeat dari alius curator resoluit Rota in decis. 49. n. 8. & 59. n. 3. vers. quicquid sit apud Pic. sup. stat. Urb. quæ fuerunt allegatæ in alia decisione.

Non obstat, quod prædictus intellectus non possit subsistere, cum statutum loquatur de alienationibus pupillorum, & minorum factis cum auctoritate tutorum, vel curatorum, seu de alienationibus factis ab ipsis tutoribus, & curatoribus, & ideò iste casus, † tanquam omissus à statuto debeat remanere in dispositione iuris communis, l. commodissime, ff. de lib. & posthum. cum vulg. Vnde sufficit datio curatoris, & decretum Iudicis, Bald. conf. 205. incip. Vobis spectabili, n. 2. vers. ita quia lib. 3. Roman. conf. 413. n. 14. & 15. vers. quoad sextum. Nam fuit responsum, omissio, quod fuit actum vigore statuti, non autem ex dispositione iuris communis;

7 statutum comprehendit etiam † alienationes factas in ipsos tutores, & curatores, cum loquatur in rem, ut dictum est, & licet videatur restrictum ad dictas alienationes, hoc euenit, quia primi casus alienationis frequentius contingunt, non autem † quod statutum voluerit se restringere ad illos casus, Glos. in l. 2. vers. filio præcedent. ibi, sed hoc frequentius contingit, ff. de vulg. & pupil. & latissime post alios Sylu. Aldobrand. conf. 9. n. 17. 18. & 19. lib. 1. Roland. conf. 39. nu. 3. vol. 3.



*Bellon. conf. 52. n. 6. & seq. Tirag. de retract. lign. §. 20. gloss. 2. n. 4. & seq. Mandos. super reg. 33. q. 6. n. 4. cum seqq.*

- Et hæc conclusio, quod statutum censetur posuisse casus, qui frequenter contingat, itaut non idèò intelligendum sit, quod voluerit se ad illos solummodo restringere, procedit in hac facti specie, cum statutum ex parte illius, in quem fit alienatio, loquatur in rem, ideo vt dictum est comprehendat omnem personam, in qua alienatio fiat; vnde à maiortate rationis comprehendit ipsum tutorem, & curatorem, arg. *l. si totas facultates, C. de inoff. don. Gloss. fin. in l. tati pactum, ff. de pact. dicens, item nota id esse de iure seruandum, licet non sit statutum, quod verisimile est statutum fuisse, si hoc fuisset quæsitum, hanc glosam pro notabili allegant, Rom. conf. 101. n. 2. vers. 2. quia semper, & conf. 392. in fin. vers. 3. certum. Ang. Aret. in rubr. instit. de hered. quæ ab intest. defer. n. 3. vers. præterea Abb. in cap. 2. requiritur, num. 2. de appellat. vbi inquit*
- 11 nota primò verba cuiuscunque dispositionis sunt amplianda, vel restringenda secundum mentem disponentis, quæ quidem mens
- 12 colligitur ex ratione expressa in dispositione, idem si non sit expressa dummodo possit rationabiliter coniecturari.

- Non aduersatur, quod simus in obligatione necessaria, scilicet pro restitutione dotis, & ideo non erat seruanda forma illius statuti. *Put. decis. 160. lib. 3.* Nam fuit responsum, quod, aut agitur de simplici promissione pro dote, & non est seruanda forma statuti, & ita loquitur
- 14 *Put.* Aut agitur de alienatione bonorum, dote restituenda, vel constituenda, & forma statuti est seruanda, lex, quæ tutores, & ibi gloss. in verb. vel dotem, & *DD. C. de administr. tut. latè Lamberteng. de contract. gloss. 21. num. 11. Guttier. de tutel. & cur. par. 2. cap. 5. num. 51. & seq.* Quæ iura, & *DD.* licet loquantur de iure communi, tamen ita intelligendum est dictum
- 15 statutum, cum a iure communi passiuam recipiat interpretationem, *l. 1. §. lex falcidia, ff. ad l. falc. Bart. in l. omnes populi, num. 60. vers. aut sunt decisi ff. de iust. & iur.*

- 16 Nec facit quod tutor creditor pupilli possit sibi soluere propria autoritate, *l. quoties, §. sicut autem, ff. de administr. tut.* Quia fuit responsum hoc procedere
- 17 duobus concurrentibus. Primo, quod tutor sit verus creditor patris pupilli. Se-

cundò, quod sibi soluat de pecunia reperita in patrimonio illius, veluti ex aduerso dicitur sicut conditionaliter loquendo obseruat. *Laurent. de Pinu. conf. 60. nu. 14. vers. 1. quia Guttier. de tut. par. 2. cap. 189. num. 48.* Vnde sequitur matrem & tetricem non potuisse sibi propria autoritate satisfacere de bonis immobilibus pupilli pro dote, sed necessariam fuisse auctoritatem Iudicis, primum, & secundum decretum, & iudicalem causæ cognitionem, vt in puncto inquit *Bald. d. l. cum ipse num. 14. C. de contrah. empt. quem sequitur Laur. de Pinu. d. conf. nu. 14. vers. item pecunia, cum seqq. Guttier. loco cit. num. 49.*

- 19 Nec prædicto intellectui obstat & text. in *l. fistulas, §. 1. ff. de contrah. empt.* quia loquitur in tutore, qui à patre pupilli emerat fundum, & propterea potest exequi prædictam venditionem tradendo sibi fundum, ideo procedit in casu, quo res immobilis tutori debeatur, secus quando
- 20 ille est creditor pecuniæ, quia tunc non potest precium propria autoritate capere pro quantitate, & ita declarant *d. text. Bald. loc. cit. num. 14. vers. non obstat, & Laur. de Pin. loc. alleg. num. 20. vers. cui minus obstat, & alij quos allegat Guttier. vbi supra num. 59. & vt inquit Bart. in l. 2. sub num. 6. vers. aut ex necessitate, ff. de stipul. ser. text. prædict. procedit cum traditio sit ex necessitate præcedentis contractus, in quibus etiam terminis loquuntur allegata per *Surd. conf. 283. num. 14. lib. 2.**

- 21 Neque etiam obstat cautela relata & per *Crass. tit. de success. §. donatio causa mortis, quest. 3. num. 2. in fine.* Quod ad hoc, vt filius possit patri donare causa
- 22 mortis & sufficiat autoritas iudicis arguendo de patre ad matrem. Quia omisso, an huiusmodi argumentum subsistat. Fuit responsum nos versari in terminis valde diuersis; in hoc enim casu agitur an
- 23 autoritas tutoris suffragetur & ad integrandam personam pupilli ad sui fauorem, quod non est de iure permissum, vt patet ex supra deductis, & in puncto de matre tutrice est *decis. Rotæ 492. num. 9. part. 1. in recent.* Casus autem *Crassi* continet simplicem permissionem, & consensum patris, & ideo sufficit decretum iudicis, vt agnoscit *Bart. in l. 1. sub num. 4. vers. & aduerte, ff. de auctor. tut.* ille enim potest à suspicione vindicari per auctoritatem Iudicis, quia hæc ulterius non



non requiritur pro forma, & validitate actus, prout in nostris terminis.

Tandem non obstat iuramentum interpositum per minorem. Quia Statutum cap. 151. lib. 1. præsumit iuramentum dolo extortum, per quod statutum dictum statutum cap. 151. suppletur, Rom. cons. 399. num. 7. & in puncto horum statutorum fuit resolutum in causa Bononien. census 17. Martij 1608. coram bo. me. Card. Marconuntio, quæ est decis. 153. num. 13. pa. 1. recent. ubi fuit dictum, quod Rota hoc motuum non reiecit in causa Romana fideicommissi de Sancta Cruce 3. Decembris 1607. coram bon. mem Card. Sacrato & in puncto dixit etiam Rota allegando Roman. in d. Romana dotis 16. Iunij præ. coram me.

Et ita conclusum ex prædictis, & ex alio capite, quia videlicet decretum corruit respectu fructuum ex falsa causa, cum constante matrimonio non deberentur, ut latè fuit deductum in alia decisione.

Et decisio 14. supra in hac eadem part.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.  
D. CARD. VBALDO.

Panormitana Cambiorum.

Die Veneris 8. Ianuarij 1627.

### ARGUMENTVM.

Plura hic deducuntur circa difficilem materiam cambiorum, Interpretatio in dubio, quæ sit sumenda. Falsitatis & doli præsumptio tunc multò magis cessat, quando sumus in personis nobilibus.

### SVMMARIVM.

- 1 Cambiorum materia perdifficilis est, & tota consistit in facto.
- 2 Literas Cambij soluere sub protestu, quid hoc significet.
- 3 Procurator non potest sine speciali mandato præiudicare Domino.
- 4 Obseruantia est apta declarare, & interpretari quicquid contrahentes à principio intellexerint.
- 5 Interpretatio ea semper est facienda quæ est minus damnoisa parti.
- 6 Interpretatio ea est facienda, quæ est magis verisimilis secundum intentionem, & mentem contrahentium.
- 7 Interpretatio ea est facienda, quæ magis congruit materie subiectæ.
- 8 Præcedentia declarantur per ea, quæ sequuntur.

Decis. Rot. Rom. Par. I. Pauli Rubei.

- 9 Contrahentium mens, & intentio, quando est clara, illa potius est attendenda, quàm verba.
- 10 Et ad hunc effectum sufficit, quod intentio sit etiam verisimilis.
- 11 Verba inseruire debent intentioni, ac menti contrahentium, non autem mens, & intentio verbis.
- 12 In litteris, de spacci secundum stylum Mercatorum potest variari, & immutari quidquid fuit scriptum in præcedentibus litteris, di. Auunfo.
- 12 In litteris, de spacci secundum stylum Mercatorum non potest fieri aliquod fundamentum, sed in litteris, de spacci.
- 13 Tractantur multa, quæ non perficiuntur.
- 14 Expressio, quando fit in vno, de connexis affirmatiue non intelligitur dictum negatiuum de alio, sed affirmatiue, amplia num. 15.
- 16 Inclusio vnius, quando non sit inclusio alterius.

Inducta ad vnum finem, contrarium non debent operari num. 16.

- 17 Complementarius rationis id, quod facit pro societate, socios obligat.
- 18 Stylus inter Mercatores est seruandus.
- 19 Falsitas, & fraus non præsumitur.
- 20 Falsitas, & fraus multo magis non præsumitur in personis nobilibus.
- 21 Fraudem, & dolum allegans bene, & concludenter ea tenetur probare, & non sufficiunt coniectura, nisi legales, Et nisi sint præcipua, & luce meridiana clariore. num. 22.
- 23 Literæ præsumuntur transmissæ, & acceptatæ in tempore.
- 24 Actore non probante, reus absoluitur.
- 25 Indebitum, ut quis possit repetere debet illud plenè, & concludenter probare.
- 26 Indebiti solutionem nemo præsumitur fecisse.
- 27 Text. in l. si me, & Titium ff. si cert. petat. quando procedat.

### DECISIO XXVI.

**F**uit hæc causa inter DD. de Magalottis, & Carauaschinis diu agitata in Rotâ coram bo. mem. Cardinali Seraphino, & coram bon. mem. Francisco Vbaldo Auunculo meo, coram quo emanauit vltimo loco decisio ad fauorem dd. de Carauaschinis, confirmatoria decisionis prius factæ coram Seraphino; sed quia ista resolutio habebat multas difficultates, stante præsertim decisione, quæ pri-



mo loco fuit facta coram eodem Seraphino ad fauorem DD. de Magalottis, ideò fuit dubium super iisdem repropositum, & per quatuor vices numquam resolutum, vt patet ex positionibus datis in Rota die 30. Ianuarij 1615. 30. Martij de eodem anno 14. Martij 1616. & 5. Iunij 1617. Vnde cum ipse ex mera benignitate Sanctiss. D. N. VRBANI VIII. fuerim in locum dicti Aunnculi mei subrogatus, reasumptis omnibus scripturis pro vtraque parte in hac causa datis, & collectis votis Dominorum, facto prius verbo in Rota dicta die 8. Ianuarij, volui per modum discursus extendere rationes hinc inde ad ductas ad hoc, vt videri possit, Dominos meos habuisse iustam causam toties differendi resolutionem supradicti dubij; Et quia hæc materia & cambiorum perdifficilis tota consistit in facto, ideò illud breuiter recensendo, sic se habet.

Foppæ, Arconati, & Leuizzari Mercatores Mediolanenses ordinarunt in Nundinis Placentiæ de mense Augusti 1580. Dominis Scarlattis, & Magalottis de Panormo, vt soluerent quibusdam alijs mercatoribus infra scriptam summam pecuniariam, nempè Foppæ ordinarunt, vt soluerent scuta 2025. Arconati, & Leuizzari scuta 3670. Sed quia isti Mediolanenses erant creditores in diuersis pecuniarum summis Dominorum de Caruaschinis Mercatorum in Vrbe, ordinarunt etiam dictis Scarlattis, & Magalottis, vt de supradicta summa soluta se reualerent à dictis Caruaschinis.

Sed cum fortassis Panormitani dubitarent de subsistentia Caruaschinorum, pro honore Mediolanensium illorum literas acceptarunt, sed sub protestu, & quod nihil aliud significat, nisi quod voluerint habere obligatos Mediolanenses scribentes, & mandantes, non autem Caruaschinos, vt declarat *Rot. Ian. decis. 6. num. 7. & 8. & decis. 19. num. 1. & decis. 23. num. 4* cum alijs allegatis per *Moder. Roman. in tractat. de comer. & camb. glos. 5. §. 2. quest. 14. num. 358. vers. Tertius casus est, & num. 365.* vbi hanc materiam acceptationis literarum super protestu, hoc modo procedere clarissimè declarant.

Caruaschini vice versa certiorati, quod Scarlati, & Magalotti eorum fidem sequi volebant, & cogitantes, quod si id in Nundinis ad notitiam aliorum Mercatorum peruenisset, potuisset

sibi magnum asferre præiudicium in estimatione, curarunt, vt supradicta summa solueretur in Ciuitate Neapoli per DD. de Biffalis, & hoc modo securos reddere Panormitanos, quibus etiam scripserunt, quod si ante expeditionem literarum, quas vocant, spacci di fiera, pecuniæ Neapoli fuissent sibi solutæ, dignarentur scribere in fiera, quod liberè soluissent summam sibi ordinatam à dictis Mercatoribus Mediolanensibus, & quod in hac summa sequuti fuissent fidem ipsorum de Caruaschinis.

Summa fuit Neapoli soluta D. Camillo Magalotto Complémentario Panormitanorum ante expeditionem literarum de Spacci Nundinarum Apparitionis anni 1581. Vnde difficultas reducitur ad illud. An Panormitani, stante dicta solutione, stornauerint partitas, super protestu, iuxta ordinem datum à Caruaschinis; nam si illas stornarunt, & liberè soluerunt, in consequentiam voluerunt habere Caruaschinos pro debitoribus, si verò non stornarunt, voluerunt habere Mercatores Mediolanenses, inter quos, vt dixi, ad sunt Foppæ, qui mandarunt solui summam scutorum 2025. & qui cum decoxerint, si remanserunt debitores Panormitanorum, Panormitani debent sentire damnum istius summae, si verò non remanserunt debitores, quia Panormitani reuocarunt protestum, & agnouerunt in debitores Caruaschinos, Panormitani non sentient damnum istius decoctionis, quia cum mediante reuocatione dicti protestus essent effecti debitores Panormitanorum, non possunt hanc summam amplius repetere, prout prætendunt, tanquam indebitè, & sine causa solutam: Videndum est igitur, An in facto constet de supradicta reuocatione potestus: Et quidem pro parte DD. de Caruaschinis, ad ostendendum, quod protestus nec fuerit, nec potuerit reuocari, plura adducuntur.

Et primò quod Panormitani non habebant facultatem stornandi protestum, ex quo facultas sibi data per Caruaschinos continebat solummodo facultatem remittendi summas sibi tractas Neapoli ad Nundinas *all'incontro del debito* eorundem Caruaschinorum, quæ verba important remissionem pecuniariam, & non stornationem, que propterea, vel non fuit facta, vel si fuit facta sine mandato dictorum de Caruaschinis, illis præiudicare



carē non potest, *Parisi. conf. 86. num. 17. & conf. 108. nu. 98. lib. 4. Gregor. XV. decis. 75. num. 1.*

Secundò quod etiam Panormitani ordinem, & mandatum Carauaschinorum hoc modo intellexerunt de remissione in Nundinis faciendā, & hoc modo illud acceptarunt, & exequuti sunt, idque comprobatur ex literis eorundemmet Panormitanorum ad Carauaschinos sub die 5. Decembris 1580 in summario Carauaschinorum num. 2. ubi habentur hæc præcisa verba. *Et visto, che desiderate, che si tragga per voi à Napoli la somma, che si è ricapitata sotto protesto, & per ponto si torni à prouedere à Bisansone per esecutione di che, per contro si andara rimettendo à Bisansone al più auantaggio, come con altra sentirete, & in literis subsequentibus sub die 10. Decembris eiusdem anni 1580. in dicto summario num. 3. & 4. habetur, quod pecunia remittebatur à Bisansone, ibi, In esecutione della vostra commissione vi si trasse à Napoli, & siano appresso per far prouisione dell'appunto conforme al vostr' ordine, & in tanto si è fatto de scudi 1200. & si farà appresso del resto, & in alijs literis, ibi, Si conferma le tratte fatte per conto vostro à Napoli, & à rincontro se prouede scudi 1200. à Bisansone, & ista remissio Bisansone confirmatur ex alijs literis sub die 4. Februarij 1581. in eodem summario num. 6. ibi, Per ancora non vi è noua, come faranno state pagate le tratte fatte à Napoli per conto vostro, & se sarà seguito da nostri Olgiati di Napoli, sarà stato dato l'ordine à Bisansone per la prouisione del vostro auanzo, & subito, che si sappia, come sarà passato il negotio, vi si mandaranno le partite salde, in & alijs literis 12. Februarij 1581. in dicto summario num. 8. ijdem Panormitani scribunt Carauaschinis, & inter alia habetur mentio de remissione in Nundinis à Bisansone, à un terzo per cento oncie noue. Vnde ex istis omnibus literis apparet, vt dixi semper Panormitanos intellexisse de hac remissione pecuniarum in Nundinis, & non de stornatione protestus, prout etiam euentus docuit, quod pecuniæ fuerunt in dictis Nundinis remissæ, vt pater ex supradictis literis, & sic obseruantia & subsequuta est apta interpretari supradictum mandatum DD. de Carauaschinis, & declarare, quod partes à principio ita sese intellexerunt, l. sed Iulianus §. proinde ff. ad Macedon. Surd. conf. 214. num. 7. & decis. 134. num. 9.*

Et quidem ex supradictis literis elicatur aliud fundamentum pro Carauaschinis, nempe, quod si de mense Februarij Panormitani ignorabāt solutionem Neapoli factam, in cuius solutionis executionem pretenditur, quod esset faciendā stornatio ab ijisdem Panormitanis, sequitur, quod non fuerit facta die 20. Ianuarij, de quo tempore nondum Panormitanis erat nota solutio Neapoli facta, & propterea semper dicendum sit, quod Panormitani intellexerint de remissione pecuniarum, & non de stornatione protestus vt supra.

Quibus tamen non obstantibus, Dominis, qui contrariam partem amplectebantur, ista vrgete minimè visa sunt.

Et in primis dicebant, esse fundatam intentionem DD. de Scarlattis, & Magalottis in literis Carauaschinorum sub die 17. Nouembris 1580. datis in dicto summario num. 1. in quibus non solum fuit data facultas remittendi pecuniam, sed in illis videtur alternatiuè datus ordo, vel remittendi in Nundinis, vel stornandi partitas, ibi, Per quello importano dette tratte, facendone prouisione in fiera all'incontro del debito, & se auanti la speditione hauerete auviso del pagamento di Napoli, vi preghiamo scriuere in fiera, hauer pagato liberamente, & intesocene con noi, hæc enim secunda pars mandati, quod scriberent, liberè soluisse, videtur importare stornationem protestus, qui protestus, vt supra, faciebat solutionem conditionalē, nempe quod Panormitani volebant quidem soluere, sed nolebant recognoscere in debitores Carauaschinos, & ideo ipsi ad tollendam istam solutionem protestatam, quæ poterat illis præiudiciū asserere, scripserunt hoc modo ad Panormitanos, illos rogando, vt dignarentur in Nundinis, scribere quod liberè soluerant, & che se n'erano intesi con Carauaschini, quod nihil aliud significat, quàm quod habuerūt Carauaschinos pro debitoribus, quod non erat stante protestu, & nisi istis verbis daretur huiusmodi intellectus, esset repugnantia clara, & aperta, quod staret protestus, & Carauaschini voluissent recognosci in debitores, & sic ex hoc mandato sensissent damnum, & non commodū, quia protestus vigore huius mandati non fuisset stornatus, prout id erat vtile Carauaschinis in existimatione, & tamen ipsi potuissent creari debitores Panormitanorum, quod nihil aliud esset dicere, quàm quod Carauaschinis illorum mandatum



- 5 esset sibi ab utraque parte + damnosum, quod non est credendum, & semper ea fieri debet interpretatio, quæ sit minus damnosa parti, *Aym. conf. 33. num. 24. Greg. XV. decis. 311. num. 8.* & ea, quæ est
- 6 magis + verisimilis secundum intentionem, & mentem mandantis, *Put. decis. 21. in fin. lib. 3. Crauett. conf. 748. num. 17. vers. Sexto respondetur,* & fuit dictum in *Oueten. Cantoria 13. Maij 1619. coram Illustriss. Card. Caualerio* & ea denique est facienda
- 7 interpretatio, + quæ est magis congrua materię subiectę *l. si vno in principio ff. locat. l. si stipulatus ff. de usur.* & dixit *Rota in Romana legati 10. Maij 1615. coram bon. mem. D. meo Vbaldo.* Materia autem subiecta erat ista solutionis factę super protestu in præiudicium crediti dd. de Carauaschinis, cui præiudicio ipsi voluerunt occurrere, rogando Panormitanos, vt dignarentur scribere in Nundinis, se liberè soluisse, & *che se n'erano intesi con loro,* & propterea benè fuit dictum in *decisione coram Cardin. Seraphino 700.* quod de potestate stornandi protestum non est dubitandum.

Et prædictus intellectus verborum comprobatur ex epistolis Carauaschinorum die 5. & 15. Ianuarij 1581. in dicto Summario num. 5. in quibus rogant Panormitanos ad reuocandum seu, vt dicunt, stornandum partitas; ea enim quæ + sequuntur, declarant præcedentia, *Surd. decis. 8. num. 21. Magon. decis. Florent. 117. nu. 27.* & istę literę solę sufficerent ad hoc, vt Panormitani potuissent stornare protestū.

Quod verò Panormitani hanc secundū partem mandati acceptauerint, illamque fuerint exequuti, clarissimè apparet ex literis de Spacci Panormitanorum ad Mediolanenses sub die 20. Ianuarij 1581. in quibus habentur hæc præcisa verba, *che il trattoci per Carauaschini di Roma restò cōpito, & con loro ce ne siamo intesi,* quæ verba non possunt intelligi, nisi de stornatione protestus, cum aliās non possent adaptari subsequentiā verba, *ce ne siamo intesi con li Carauaschini* nam stante protestu, solutio ad ipsos non pertinuisset, sed ad Mercatores Mediolanenses, iuxta *d. decis. Rot. Ian. 6.* & alia superius allegata: Et hoc comprobatur ex eo, quod iidemmet Carauaschini scribendo Panormitanis, illos per hæmet præcisa verba rogarunt, vt in Nundinis scriberent, se liberè soluisse, & *che se n'erano intesi con loro.* Vnde cum ex supradictis appareat, fuisse hanc

intelligentiam subsequutam, resultat euidens stornatio supradicti protestus, vt patet etiam ad sensum, hanc fuisse mentem Carauaschinorum; qui indigebant hac stornatione propter exstimationem, & fuisse mentem etiam Panormitanorum, qui cupiebant rem gratam facere dd. Carauaschinis, patet ex illis verbis literarum Panormitanorum die 27. Ianuarij 1581. in dicto summario num. 7. *Al mandar de Spacci vi si dirà, come ci gouernaremo, desiderando sodisfarui, conforme che ci significaste, se à Napoli hauerete dato buon ordine;* Vnde licet in dictis literis sub die 20. Ianuarij 1581. non fuerit facta expressa mentio de stornatione, satis tamen est, quod verba non repugnent, & quod sint talia, quod possint etiam stornationi adaptari, quia cum habeamus + mentem, & intentionem partium satis claram, quod de stornatione protestus intellexerunt, illa debet attendi potius, quàm verba, cum ad hunc + effectum sufficiat, quod intentio sit etiam verisimilis, *e. Intelligentia de verb. signif. l. scire S. illud ff. de excus. tutor. l. 3. S. Conditio ff. de adim. legat. l. semper in stipulat. ff. de reg. iur. Surd. conf. 550. num. 12. lib. 4. Honded. conf. 29. num. 72. lib. 1.* verba enim + deseruire debent intentioni, & menti, non autem mens, & intentio verbis, *cap. Humana aures 22. q. 5.* & dixit *Rota in Calaguritana Sanctiorū Iacobi, & Andrea 23. Februarij 1604. coram Litta,* & tamen in fortioribus terminis habemus verba, vt dixi, quæ de sui natura important supradictam stornationem, quam re vera fuisse sequutam, comprobatur ex validissimo fundamento considerato in *decis. Card. Seraph. 700. in vers. quod claro argumēto apparet,* nempe quod vt firmatum fuit superius in facto, non solum Foppæ ordinarunt solutionem faciendam per Scarlattos, & Magalottos de Panormo, sed etiam Arconati, & Leuizzari, & Panormitani acceptarunt istorum literas sub protestu, & nolebant recognoscere Carauaschinos in debitores, qui propterea ad satisfaciendum tam partitę ordinatę per Foppas, quàm partitę ordinatę per Arconatos, & Leuizzaros, fecerunt prouisionem in Ciuitate Neapolitana; Vnde cum non dubitetur, fuisse per Panormitanos stornatam partitam Arconatorum, & Leuizzarorum, neque super hoc vlla sit controuersia, nec aliquid petant Carauaschini, idem videtur etiam dicendum de dicta partita Fopparum, quod



quod ea etiam fuerit stornata, cum nulla possit assignari ratio diuersitatis, ex quo tam illa, quam ista spectabat ad Carauaschinos, & litera Mediolanensium, & Panormitanorum sint vniformes respectu vtriusque partitæ; Vnde dicendum est, quod eodem tempore protestus fuit reuocatus eo modo, quo fuerat appositus respectu vtriusque partitæ, & nisi fuisset reuocatus etiam pro partita Fopparum, verisimiliter Carauaschini fuissent ab aliquo molestati, & in Nundinis verisimiliter cõparuissent litera super protestu, vel cõparuisset aliqua remissio *all' incontro del debito de Carauaschini*, quæ cū nō appareant euenisse, multo facilius intrat superius dicta, quod fuerit iste protestus reuocatus.

Nec videbantur ob stare litera Panormitanorum pro parte DD. de Carauaschinis superius cõsideratæ sub die 5. 10. & 17. Decembris de anno 1580. in quibus fit mentio de remissione ad Nundinas, ex quibus prætendunt Carauaschini, fuisse exequutam primam partem mandati de remittendo ad Nundinas, & non secundam de stornando protestum, quia placebat responsio, quod inter Mercatores duo sunt genera literarum: Vnum, quod appellatur, *di auuiso*. Aliud, quod appellatur, *di spaccio*: In primis literis *di auuiso*, quæ solent præcedere per aliquod temporis spatium literas *di spaccio*, solum fit mentio de assignatione, & destinatione, sed in illis nihil concluditur, & Mercatores conclusionem remittunt ad literas *de*  
 12 *spacci*, † in quibus secundum illorum sty-  
 lum potest variari, & immutari quicquid fuit scriptum in præcedentibus literis de *Auuiso*. Rot. Ian. d. decis. 6. per tot. litera autem, de quibus supra, erant *di auuiso*, non *di spaccio*, sic in illis non potest fieri aliquod fundamentum, sed solum tenor literarum *de spacci* est attendendus, qui tenor fuit, vt supra, quod liberè fuerat facta solutio, & quod sequuti fuerant fidem DD. de Carauaschinis; & quod re vera non fuerit facta remissio in Nundinis, constat ex confessione Carauaschinorum in *epistola* sub die 14. Aprilis 1581. quæ datur in dicto Summario num. 11. A Scarlatti di Palermo, in qua dicunt, quod Capponi & Nigrolli noluerunt soluere supradicta pecuniam, & propterea necesse est, quod litera *di spaccio* fuerint reformatæ, tã respectu dictorum de Arconatis, & Leuizzaris, quam respectu illorum de Foppis, nam alias verisimiliter fuissent Carauaschini

pro dictis summis molestati, vt supra dixi, nec ipsi exhiberent literas per Panormitanos ad Nundinas descriptas, & directas Capponibus, & Nigrollis, vt soluerent dictis de Foppis.

Non obstat, quod post dictas literas *de spaccio* sub die 20. Ianuarij 1581. emanauerint alia litera Panormitanorum, sub die videlicet 27. Ianuarij 4. & 12. Februarij dicti anni 1581. in quibus videatur exclusa reuocatio protestus, cum in illis fiat mentio de remissione pecuniarum ad Nundinas, & non de reuocatione protestus, vt consideratur in decisione ultimo loco facta in hac causa, quia respondebatur, quod id totum ea de causa euenit, quia Scarlatti, & Magalotti Panormi degentes scripserunt literas, quas vocant *de spacci* sub dicta data 20. Ianuarij, & illas transmiserunt Neapolim ad superscriptum Camillum Magalottum Complementarium, cū ordine illas reformandi, si ibidem solutio sequeretur, vnde cum solutio sequuta fuerit, Dominus Camillus literas reformauit, distornando protestum, easque propria manu scripsit sub eadem data Panormi, & sub eadem die 20. Ianuarij, licet id fecerit Neapoli, & post multos dies, & ideo finxit stornationem fuisse factam Panormi eodem die, quo in dicta Ciuitate Panormi fiebant expeditiones *per fiera*, & quo fuit sibi datus ordo à Scarlatti, & Magalottis sequuta solutione, quæ sequuta fuit, vt supra; Vnde non mirum, si Panormitani die 4. & 12. Februarij scripserunt ad Carauaschinos de transmissione facta ad Nundinas, quia cum ipsi propter distantiam locorum nondum potuissent habere notitiam de eo, quod sequutum fuisset Neapoli vigore literarum *de spacci* sub dicta Data 20. Ianuarij, ista litera quamuis posteriores remanebant vt litera *de auuiso* in quibus non potest fieri fundamen-  
 13 tum, vt supra, † cum sint tanquam tractatus, & multa tractentur, quæ non perficiuntur, vt tradunt Doct. in l. si voluntate C. de rescind. vend. Alex. cons. 28. nu. 3. lib. 1. Rot. in recent. decis. 677. sub num. 3. par. 2. Gregor. XV. decis. 168. numer. 2. Et hoc cõprobatur ex eo, quod in dictis literis Panormitani se remittebant ad id, quod Neapoli gestum esset, & quod *nelli spacci era lasciata capo di dargli tutte le sodisfattioni*.

Deinde fuit etiam per Dominos consideratum, quod licet supradicta litera Panormitanorum faciant mentionem de remis-



- missione pecuniarum ad Nundinas, non propterea inde sequitur, quod noluerint reuocare protestum, quia cum expressio
- 14 fuerit facta in vno † ex connexis affirmatiue, non intelligitur dictum negatiue de alio, sed affirmatiue, *C. Translato de const. Felin. in cap. Non ne num. 2. de presumpt.*
- 15 Idque maximè procedit, † quia propositus sermo fuit affirmatiuus, & ideo aliud non videtur denegatum, *Felin. ubi supra num. 5. in 6. Fallen.* præsertim cum concurrant etiam mens verisimilis ambarum partium, de qua supra, quo casu inclusio
- 16 vnius † non est alterius exclusio, nè induta ad vnum finem, contrarium operentur *Ias. conf. 202. in fin. lib. 2. Aym. conf. 297. col. fin. vers. Octauo respondeo. Menoch. conf. 197. num. 83. vol. 2.* Vnde semper verum videtur, quod istis non obstantibus supradicta reuocatio protestus facta per D. Camillum Magalottum sustineatur. Et quidem bene potuit per ipsum fieri, cum esset Complementarius Rationis DD. de Scarlattis, & Magalottis, qui
- 17 † propterea tenebantur etiam approbare, quidquid gestum fuerat per dictum Complementarium, cum istud esset negotium, quod pertinebat ad illorum rationem, *Rot. Ian. decis. 14. & decis. 135. num. 1.*

Non obstat, quod dictus Camillus fecerit Datam Panormi sub die 20. Ianuarij, cum tamen sit facta in Ciuitate Napoli, sub alia die, quia hoc fuit factum ad consulendum existimationi DD. de Carauaschinis, & vt haberetur fides à Mediolanensibus, qui erant obligati Panormi, &

18 passim fieri solet inter Mercatores † de stylo, de quo plures Mercatores Florentini, & Ianuenses fidem faciunt, & solet attendi, *Bald. in Rubr. C. de const. pec. Rot. Ian. decis. 6. col. fin. in princ. & decis. 39. num. 8.*

Non obstat, quod Panormitani die 4. Februarij scripserint ad Carauaschinos, se transmissuros partitas, *subito che si sapesse, come fisse passato il negotio in Napoli,* & ideo cum partitæ fuerint, postea transmissæ die 12. eiusdem mensis, vt in litteris, quæ dantur in d. Summario nu. 8. ex hoc satis appareat, Panormitanos habuisse notitiam negotij gesti in Ciuitate Neapoli, & tamen videantur persistere in remissione ad Nundinas, quia si attentè considerentur istæ literæ etiam data supradicta scientia Panormitanorum nihil faciunt, quia non sunt contrariæ litteris *di spaccio*, sed sunt ad alium effectum de-

scriptæ nempe vt soluerentur *per saldo ducati 78.* & hoc fuit factum, vt adequarentur computa, quæ adequatio poterat esse necessaria, siue, pecuniæ fuissent remissæ ad Nundinas, siue fuisset distornatus protestus, vltra quod verba illa in litteris contenta, *Da nostri di Napoli sarà stato dato l'ordine à Bisansone,* colligitur potius, quod Paanormitani nondum habuerant supradictam scientiam, quia si illam habuissent, potius affirmatiue asseruissent, ordinem fuisse datum & non dubitatiue, *sarà stato dato.*

Non obstat quod in omnem casum parum prodesse possit Panormitanis, quod ipsi in litteris *de spacci* sub dicta die 20. Ianuarij reuocauerint protestum, nisi etiā doceant, huiusmodi literas fuisse transmissas ante decoctionem Fopparum, quia quod fuerint conscriptæ, & transmissæ ante prædictam decoctionem id remanet satis probatum ex Data litterarum, quæ fuit die 20. Ianuarij, & decoctio superuenit in sequentibus Nundinis Apparitionis, & istæ literæ fuerunt repertæ in Ciuitate Mediolani, & testis examinatus deponit illas reperisse in fasciculo illarum litterarum quas receperat Foppa in Nundinis de Apparitione, vnde istud negotium nõ potest tergiueri, nisi allegando falsitatem, & fraudem dictorum Panormitanorum, quæ præsumi non debet, *l. Merito ff. pro soc. Tiraq. de retract. consang. §. 26. glos. 1. num. 32. Surd. decis. 299. num. 8.*

19 præsertim † in insignibus & nobilib. Mercatoribus, vt erant dd. Panormitani, *Seraph. dec. 879. num. 7. Farinac. de falsit. q. 153. num. 147.* Vnde debent Carauaschini hanc prætentam fraudem, & dolum

20 bene, & concludenter † probare, nec sufficerent coniecturæ, nisi legales vt post *Bald. conf. 21. num. 2. in fin. lib. 4. Aym. conf. 145. num. 2. in fin. Caputaq. decis. 163. num. 7. p. 3.* & nisi essent † præcipuæ, & luce meridiana clariores *Anchar conf. 385. col. 2. num. 5. vers. Item quia fraus est crimen. Bald. conf. 250. num. 1. vers. Item nemo lit. 1. Aym. conf. 21. num. 4. & d. conf. 145. num. 2. ad fin.* quæ in isto casu non concurrunt, & constat de veritate istius facti ex superius dictis, & concurrat verisimilitudo, quod Panormitani non habuissent notitiam dictæ decoctionis propter distantiam locorum, & interrim illis satis est, non posse dubitari, litteras fuisse conscriptas transmissas, & repertas penes eum ad quem dirigebantur.

nam



nam ꝛ præsumuntur transmissæ; & acceptatæ in tempore, & sic ante dictam decorationem, iuxta *decis. Put. 121. lib. 3. & dec. 232. eod. lib. 3.* cum alijs allegatis per Informantes.

Quibus omnibus sic stantibus, vel ex supradictis constat de reuocatione protestus, vel probationes, quæ fuerunt adductæ pro Carauaschinis, quod fuissent pecuniæ solummodò ad Nundinas remissæ, redduntur valdè turbidæ ꝛ quod videtur satis sufficere Panormitanis, cum sint Rei, *l. qui accusare, C. de eden. Rot. decis. 6. de re iud. in nou. Cassad. decis. 3. num. 5. & decis. 4. num. 8. de restit. spoliat.* Cum enim Carauaschini velint tanquam Actores repetere pecunias Neapoli solutas ꝛ Panormitanis, tanquam sine causa, & indebitè solutas, debent istud indebitum plenè, & concludenter probare, ꝛ cum nemo præsumatur indebiti solutionem fecisse, *l. cum de indebito, vbi Bart. ff. de probat. & est text. in c. Is, qui conqueritur, extra de solution. Rot. Ian. decis. 3. nu. 2. & decis. 5. nu. 4. & 6. Modern. Roman. discep. foren. c. 569. num. 28. & tamen tantum abest, quod istud indebitum probent ad effectum repetitionis, vt fuerit etiam consideratum, in omnem euentum posse repetitionem excludi, siue fuerit, siue non fuerit effectuada reformatio supradictarum, quia si litteræ fuerunt reformatæ, res caret omni difficultate ad fauorem Panormitanorum, si verò non fuit facta reformatio, & cum constet, quod Foppæ intuitu, & contemplatione Carauaschinorum direxerint literas Panormitanis, vt soluerent Mercatoribus in eis nominatis, prout soluerunt, & ex epistolis hinc inde conscriptis appareat, quod negocium spectabat ad Carauaschinos, qui erant debitores dictorum de Foppis, sequitur, quod pecuniæ exactæ Neapoli non peruenerint ad manus Panormitanorum sine causa, prout prætendunt Carauaschini, sed essent exactæ ab ipsis Carauaschinis, tanquam debitoribus Foppæ; Vnde cum Carauaschini conferuentur indemnes ab isto debito Fopparum cum illud fuerit solutum à Panormitanis, sequitur, ꝛ vt non sit locus pretensæ recuperationi pecuniarum ex æquitate *l. si me, & Titium. ff. si cert. petat. vt tradunt ibidem DD. & præcipuè Bart. sub num. 2. vers. pro declaratione. & Paul. de Castr. n. 2. in 1. casu Alex. conf. 92. num. 6. lib. 1. Menoch. de recuper. remed. 5. sub num. 4. Decis. Rot. Rom. Par. I. Pauli Rubei.**

*vers. Declaratur quarto. Surd. conf. 528. sub num. 19. & 20. Gregor. XV. decis. 216. num. 1. & ibi Adden.*

Istæ, & aliæ similes rationes fuerunt hinc inde ad ductæ, quæ faciebant stare in suspenso mentem Dominorum, qui propterea, vt dixi, hanc resolutionem per quatuor vices distulerunt, considerando, negocium habere maximam difficultatem, & ideò bene fecerunt partes, illud concordando, vt audiui.

REVERENDISS. P.D. MERLINO,

Cæsenaten. Bonorum.

Die Lune 11. Ianuarij 1627.

DECISIO XXVII.

Impressa in Merlino to. 1. Decis. 248.  
Decis. 27.

REVERENDISS. P. D. MERLINO.

Bononien. Legati de Marefcottis.

Die Veneris 15. Ianuarij 1627.

DECISIO XXVIII.

Impressa in Merlino to. 1. Decis. 249.  
Decis. 28.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.  
D. CARD. VBALDO.

Ampurien. Domorum.

Die Veneris 15. Ianuarij 1627.

ARGVMENTVM.

Possessori solet concedi manutentio, & ad hunc effectum, qualiter possessio probetur.

S V M M A R I V M.

- 1 Manutentio regulariter datur possessori.
- 2 Testes probant possessionem, si deponant de pluribus actibus possessorijs.
- 3 Locationes effectnata mediante perceptione pensionum, sufficiunt ad probandum possessionem.
- 4 Possessio sola sufficit ad effectum manutentionis.



5 *Possessio, quando est titulata, eo facilius conceditur manutentio.*

6 *Possidens precario non acquirit possessionem manutentibilem.*

## DECISIO XXIX.

**F**uit responsum pro Domino Episcopo informante, quod ei sit concedendum mandatum de manutenen. in possessione domorum existentium in Cimiterio Abbatiae nuncup. S. MARIAE de Chierico, Quia manutentio <sup>1</sup> regulariter datur possessori, S. *retinenda. Instit. de interdict.* in hoc autem casu Episcopi possessio remanet sufficienter probata ex testibus, <sup>2</sup> qui dantur in summario nu. 3. deponentibus de pluribus actibus possessorijs, *Cas. de Grass. dec. 10. num. 3. de caus. poss. & propr. & dixit Rota in Casenaten. domorum 21. Februarij 1622 coram bona mem. D. meo Vbaldo.* Et praesertim de locationibus effectuatibus mediante perceptione pensionum <sup>3</sup> quod solum sufficeret ad hanc possessionem probandum, l. *qui universas, S. quod per Colonum, ubi glos. & Doctores ff. de acquir. poss. Gabr. in tit. de locato conclus. 4. num. 2. Seraph. decif. 896. num. 1. & decif. 1200. num. 1. & saepe fuit decisum in Romana censu de Dezza 16. Martij 1620. coram bon. mem. D. meo Vbaldo.* Et quidem huiusmodi manutentionem eo facilius Domini dixerunt esse Episcopo concedendam, quia dd. testes nedum deponunt de possessione Episcopi, sed etiam de pertinentia, quod domus ab immemorabili tempore fuit Ecclesiae Sanctae Mariae de Chierico, cui Ecclesiae parum distant, & quod Episcopi pro tempore de istis domibus semper ad libitum disposuerunt, concedendo illas ad habitandum personis sibi beneuolis. Vnde licet ad effectum manutentionis sola possessio sufficiat, *Bartol. in l. quod meo num. 1. ff. de acquir. poss. cum alijs per Rot. decif. 275. num. 5. par. 1. in recent. & decif. 559. num. 11. par. 2.* Quando tamen possessio <sup>4</sup> est etiam titulata, ubi dixi, eo facilius conceditur manutentio, *cap. licet causam, ubi Felin. num. 8. de prob. Caputaque decif. 336. p. 2.*

Non obstat, quod praedictae domus à multis annis à d. Domino Episcopo, & illius antecessoribus concedi consueverint Vassallis Comitibus de Oliua pro custodiendo Vexillo. Quia cum hoc precario factum fuerit ut dicunt testes in d. summario nu.

5. non fuit illis acquisita aliqua possessio  
6 <sup>†</sup> manutenibilis in praedictum Episcoporum concedentium, & Ecclesiae l. 1. in princ. & in fin. ff. *uti possid. Rimin. consil. 341. num. 6. lib. 2. Menoch. de retinen. remed. 3. num. 19.*

REVERENDISS. P. D. DVRANO.

EPISCOPO VRGELLEN.

Firma Penfionis.

Die Sabbathi 23. Ianuarij. 1627.

In Rota Martiniana.

A R G V M E N T V M.

Litterae translationis pensionis habent paratam executionem, ita quod contra Translatarium pensionis non solet rescribi, nisi cum clausula, sine retardatione, reliqua in summarijs vide.

S V M M A R I V M.

- 1 Arbitrium regulatur à iure.
- 2 Litterae translationis pensionis habent paratam executionem, ita ut detur translatorio via executiva pro executione suae translationis, sicuti dabatur pensionario transferenti.
- 3 Contra Translatarium pensionis non solet rescribi, nisi cum clausula, sine retardatione.
- 4 Executiva via, quae competit cedenti, competit etiam cessionario cum eisdem privilegijs.
- 5 Arbitrium licet tribuat facultatem examinandi validitatem pensionis, tamen non retardat eius solutionem, quoties litterae Translationis sunt iustificatae, aut non egent iustificatione.
- 6 Clausula, motu proprio operatur, ut quis non teneatur iustificare gratiam ei concessam.
- 7 Quasi possessio longissima transferendi pensiones, releuat translatorios ab onere iustificandi pensionem translataam.
- 8 Appellatio suspensiva non datur à decreto de exequendo instrumento guarentigio.
- 9 Exceptio litis prius pendens, an debeat retardare executionem.  
Praeventio non impedit viam executivam num. 9.
- 10 Actor, an reus quis dicatur regulandum est



- est à causa originaria.*
- 11 Obligatio Cameralis non extenditur nisi iuxta expressa.
  - 12 Literæ Apostolicæ ob earum reuerentiam, & auctoritatem habent executionem paratam.
  - 13 Instrumentum translationis pensionis habet inuentre reservationem vigore facultatis.
  - 14 Cassador. Rot. decisiones, & Vestr. declarantur.
  - 15 Executiua via non datur, quando res est obscura.
  - 16 Interpretatio iuris, quæ descendit ab exceptione partis, & replicatione actoris, non autem ab actoris intentione non impedit viam executiuam.
  - 18 Executio non impeditur, quando altior indagatio prouenit ab exceptione sed reijcitur ad petitorium.
  - 19 Reseruarius omnium fructuum, eosque percipiens, habetur quoad onera realia vice, & loco Titularis.
  - 20 In executiuis sine libello proceditur. Cessionarius in executiuis agere potest sine monitorio sicut cedens. num. 20.
  - 21 Libellus non requiritur, quando proceditur summarie.
  - 22 Dictio, etiam, non est restrictiua, sed potius ampliatiua.
  - 23 Soluere cui ignorans, non tenetur soluere.
  - 24 Notificatio, si desideretur solum ad effectum simplicis scientiæ, satis est, si quis aliunde sit certior factus.
  - 25 Commissio in executiuis, & summarijs causis succedit loco libelli, & monitorij.
  - 26 Commissio efficitur communis, per citationem ad dicen. contra.
  - 27 In commissione, si adsit clausula, quam, & quas, quando est effecta communis, censetur omne ius partium iam à prima deductum.
  - 28 Formula illa actionum nimis scrupulosa de qua l. 1. ff. de eden. postquam antiquata fuit, sufficit, quod ex prosequutis declaretur, qualis actio fuerit intentata.
  - 29 Agens remedio l. diffamari C. de ing. man. non solum videtur velle se liberare à molestijs inferendis via ordinaria, sed & multo magis via executiua.
  - 30 Clausula, quam, & quas deducit omne ius partium in iudicium, & potest ferri sententia super causa probata, licet non deducta.
  - 31 Executio literarum Apostolicarum de stylo Curie habet quatuor terminos ad do-

- cen. se paruisse.*
- 32 Et de stylo Rotæ, istiquatuor termini procedunt, quando fuit actum per viam monitorij.
  - 33 Pro executione literarum reservationis Translationis pensionis in foro A.C. sufficit, quod seruentur quatuor termini, etiam sine monitorio.
  - 34 Garz. decis. Verall. & Card. Mantic. declarantur.
  - 35 Clausula omni meliori modo, operatur, ut est possibile sustineri posse.
  - 36 Pensionis translatio, an possit pro parte valere, & pro parte non valere.
  - 37 Clausula, motu proprio, tanta est vis, & efficacia ut reddat dispositionem fauorabilem.
- Gratia concessa, cum clausula, motu proprio, assimilatur vltimæ voluntati n. 37.
- 38 Sententiæ verba debent intelligi in ea parte, quæ de iure venit exequenda.
  - 39 Executiue quando proceditur, potest quis vna via electa, ad aliam redire, & duplici via etiam simul uti, donec satisfactum sit.
- Et hoc fortius procedit, quando omne ius fuit deductum ex clausula quam, & quas num. 39.
- 40 Clausula (quam & quas) operatur, ut quis absque refectione expensarum possit omitti vna via, aliam aggredi.
  - 41 Iudicij natura, & substantia est attendenda, non autem figura verborum.
  - 42 Sententia fertur per cedula, quando agitur de executione Breuium, & literarum Apostolicarum, & sic practicatur quotidie.
- Et à d. sententia non datur appellatio suspensiva num. 42.

DECISIO XXX.

**C**Lare memoriæ Cardinalis Montaltus vigore facultatis transferendi motu proprio, & alijs amplissimis clausulis sibi datæ per sanctæ memoriæ Sixtum Quintum transtulit pensionem scutorum duorum mille auri sibi aliàs reservatam super fructibus mensæ Archiepiscopalis Firmænæ. Cum autem Illustriss. D. Cardinalis Bandinus Reseruarius fructuum dictæ mensæ prætenderet translationem fuisse nullam, & præueniendo iudicium, causam super iactationibus, & molestationibus in Rota cum facultatibus Auditoris Cameræ committi obtinuerit; præuijs duabus decisionibus conformibus die 26. Februa-



- rij 1625. \* & 23. Ianuarij 1626. \* coram bon.mem. Remboldo fuit declaratum, literas reservationis vnâ cum instrumento translationis exequendas esse, ac mandata opportuna, & necessaria relaxanda. Vnde causa appellationis mihi commissa sine præiudicio legitimæ executionis arbitrio Rotæ, dubitavi, An intret arbitrium, & fuit resolutum non intrare ad impedendam viam executiuam, quod arbitrium † regulatur à iure, *Bart. in extrauag. ad reprimendum in verb. videbitur, num. 4. Paris. conf. 8. num. 21. lib. 4. Cas. de Grass. decis. 8. num. 2. de re iud. & Rot. decis. 235. num. 1. par. 1. recent. & 587. par. 2. & in Barchinon. fructuum 16. Iunij 1625, coram me.* Iure autem attento literæ † translationis habent paratam executionem, itaut detur translatario via executiua pro executione suæ translationis; sicut dabatur pensionario trāsferenti, *Vestr. in prax. lib. 3. cap. fin. num. 3. Cassad. decis. 10. nu. 8. de rescript. & dixit Rota in Bononien. Pensionis coram Illustriss. Cardin. Millino, & in Cremonen. Pensionis coram Illustriss. Cardin. Caualerio impressis apud Marches. de commiss. par. 1. fol. 558. & seq. & in alijs relatis in decis. in hac causa facta 26. Februarij 1625, in princ. corā. bo.me. Remboldo adeout contra † Translatarium non soleat rescribi, nisi cum clausula sine retardatione, vt post Gom. testatur. Anton. Aug. in epitom. tit. de translat. pens. num. 80. Garz. de benef. par. 1. cap. 5. num. 470. & Rota in dicta Bononien. apud Marches.*
- 4 Et generaliter via † executiua, quæ cōpetit cedenti, datur etiam cessionario cū eisdem priuilegijs, *Ioan. Andreas in addition. ad speculat. in rubrica de cession. Paul. de Castr. conf. 91. num. 3. vol. 1. Rom. consil. 38. & 142. Et communiter Doctores in l. si sic legatum, §. si quis ita, vbi Ias. dicit communem, ff. de leg. 1. Vnde in presenti appellatio non debuit impedire viam executiuam. Vestr. vbi sup.*
- 5 Et quamuis arbitrium † tribuat facultatem examinandi validitatem pensionis, tamen non retardat eius solutionem quoties literæ Translationis sunt iustificatæ, aut non indigent iustificatione, *Mart. de claus. claus. 13. n. 13. p. 1. Rot. decis. 567. nu. 1. par. 2. recent.* Hic autem vtrumque cōcurrit, quia literæ visæ fuerunt pro nunc satis iustificatæ ex latè deductis in prædictis duabus decisionibus, & non egent iustificatione, ex quo tam facultas transferendi, quam pensio translata sunt motu

6 proprio, quæ clausula † liberat translatarium ab omni iustificatione, *Gabr. de claus. conclus. 2. num. 89. Seraph. decis. 1484. nu. 10. & decis. 1498. in princ. & Rot. in hac causa in d. decis. 26. Februarij: Et accedit lōgissima quasi possessio Cardinalis transferentis, quæ etiam releuat † translatarios ab onere iustificandi pensionem translata, Garz. vbi sup. Rota in d. Bononien. & in Brixien. pensionis 23. Maij 1594. coram Illustriss. Card. Millino apud eundem Marches. fol. 654.*

8 Ex quibus rectè fuit pronunciatum literas translationis esse exequendas, nec propterea dari appellationem suspensiuā, sicut nec datur à Decreto † de exequendo instrumento guarentigio. *Bart. in l. 4. §. condemnatum, ff. de re iud. Menoch. de adipsic. poss. remed. 4. num. 827. Couar. pract. cap. 23. num. 9. versic. tertium exemplum Gutier. in repet. leg. nemo potest num. 447. ff. de legat. 1. Suar. in l. post rem iudicatam in 6. q. ad declarat. leg. Reg. Igitur superest solum exaduerso pro retardatione adductis respondere.*

9 Non obstat primo quod D. Cardinalis præuenit in iudicio nullitatis translationis, quasi exceptio † litis prius pendentis debeat executionem retardare, quia per præuentionē non impeditur via executiua, *Bald. conf. 261. num. 2. vol. 1. vbi quod si tollitur exceptio, quia est parata executio, non impeditur via executiua, licet reus agendo præueniat Paul. de Castr. conf. 260. vol. 1. Petr. Bellug. in speculo principum rubr. 41. §. leges Regni. num. 47. Gall. de form. Camer. oblig. par. 3. in cap. de vi instrument. oblig. Camer. & hoc recta ratione, quia alioquin esset in potestate debitoris præueniendo iudicium, eludere viā executiuam, & sic omnia iuris remedia pro expedita exactione ob bonum publicum inuenta.*

Et tanto magis quia quamuis D. Cardinalis vtendo remedio, l. diffamari, translatarios ad iudicium prouocauerit, & sic quoad illam primam petitionem dicatur Actor. *Roman. conf. 117. in princ. tamen* 10 † cum actor an Reus quis dicatur regulandum sit à causa originaria, *Crauet. conf. 184. nu. 2. & non potuerit fieri declaratio super iactationibus, & molestijs, nisi illis præcedentibus, Innoc. in c. Abbate de verb. sign. Alex. in l. si finita §. eleganter num. 26. ff. de damno infect. propterea translatarij in effectu fuerunt veri actores, & D. Cardinalis reus, Bart. in l. liberis ff. de in ius*



*vocan. Couar. variar. lib. 1. cap. 18. num. 4. Fab. de Anna. conf. 58. num. 6.* Translatarij ergo perinde haberi debent, ac si ipsi praeuenissent, & Dominus Cardinalis fuisset preuentus.

Non obstat secundò, quod via executiua non datur nisi pro his quæ leguntur in instrumento, in indulto autem transferendi, & instrumento translationis, ex quibus agitur, nulla fiat mentio de pensionibus debitis per Cardinales, quia fortè procederet obiectum, si ageretur, ex obligatione & Camerali propter confessionem debiti quæ non extenditur nisi iuxta expressa, *ut per Galles. de obligatione Camer. qu. 31. num. 15. & 16.* quæ ratio non applicatur viæ executiue literarum Apostolicarum, quæ non competit ob aliquam confessionem, cum pensio etiam non requisito Titulari reseruetur, & transferatur, sed datur ob earum & reuerentiam, & auctoritatem, *Rota decis. 506. num. 1. par. 1. recent.* Ideo sufficit, constet quod ille, contra quem agitur, etiam non nominatum, percipiat fructus, super quibus fuit pensio reseruata.

Et idem dicendum est de instrumento & translationis quod habet in ventre reservationem vigore facultatis, ita ut hæc tria, literæ reservationis, facultas transferendi, & instrumentum Translationis, non sint distinctim, & de per se consideranda, sed mixtim, & tanquam vnum integrale constituentia, *argumento textus in l. cum Delanionis S. asinam vers. quod si ff. de fund. instrum. vel instrumento legat.* Vnde distinctio translationum factarum per Papam mediante breui, seu literis ab alijs quæ sunt per instrumeta, ex aduerso ponderata non adaptatur, nec iure fundatur ad effectum de quo agitur, *quinimò & Vestr. Cassad. & Rotæ decis. supra allegata indistinctè, & generaliter loquuntur, dum translatorijs dant viam executiuam, alioquin cum regulariter translationes fiant per instrumentum non autem per literas, rarò pensio translata haberet executionem paratam.*

Vnde etiam non releuat, si dicatur quod D. Cardinalis venit in indulto ex interpretatione, ita ut secunda decisio in hac causa facta rem reduxerit ad coniecturas, & propterea res sit obscura, quo casu non datur via & executiua, quia ultra quod identitas pensionis translata, quodque Dominus Cardinalis sit reseruarius fructuum, non sunt posita in coniecturis, &

nunquã procederet conclusio supra firmata, quod arbitrium dat facultatem examinandi validitatem translationis, non autem impedit viam executiuam quoties translatio est iustificata, ut hic per duas decisiones conformes; cessat etiam difficultas quoad personam D. Cardinalis, ex quo non versamur in interpretatione extrinseca, & per viam actionis sed intrinseca, & per viam replicationis, etenim translatori, qui sunt actores, habent facultatem claram, & indubitatam transferendi istam pensionem, & instrumentum translationis, in quibus fundatur eorum intentio, ergo dum per Dominum Cardinalem reum conuictum excipitur in eis non comprehendendi Cardinales, & translatori contrarium decidi obtinuerunt, intrat conclusio passim in Rota obseruata, quod interpretatio & iuris quæ descendit ab exceptione partis, & replicatione Actoris non autem ab Actoris intentione, non impedit viam executiuam, *Gratia. discept. forens. cap. 852. num. 40. & c. 671. nu. 15. Moder. de oblig. Camer. qu. 31. n. 15. Rota decis. 741. n. 12. par. 1. diuers. & decis. 131. num. 12. p. 2.* sicut in simili ubi altior indagatio provenit ab exceptione, non impedit & executionem, sed reijcitur ad petitorium, *Ripa in d. l. 4. §. condemnatum n. 15. cum seqq. de re iud. c. Caputaq. decis. 321. p. 1. & Mohed. decis. 4. n. 3. de fid. instrum.* Ex quibus consequenter patet responsio ad illud, de quo etiam excipiebatur, quod Cardinalis transferens non fuit usus facultate transferendi, dum grauauit Presules, & Administratores Ecclesiæ Firmanae, non autem Illustrissimum Dominum Cardinalem, quia cum ipse sit reseruarius & omnium fructuum, eosque percipiat, habetur quoad onera realia vice, & loco Titularis, *Rota decis. 508. par. 2. recent. per totam, & latè in decisionibus, in hac causa factis.* Et cessat penitus, quia fuerunt etiam quicunq. alij expressè grauati, *ad latè tradita per Crauett. conf. 294.*

Non obstat tertio, quod fuerit processum sine monitorio, siue libello, quia & in executiuis sine libello proceditur. *Marant. de ord. iud. 4. par. dist. 9. num. 4. Roman. conf. 142. num. 2.* ubi quod cessionario in executiuis agere potest sine monitorio, sicut cedens, & consequenter Translatarius, & ratio est, quia ex quo tunc proceditur summarie, *Marant. ubi sup.* non requiritur & libellus, *elem. sepe de verbor. signific. Vestr. in prax. lib. 5. c. 2. num. 2.*



num. 2. ubi additio n. 10. quod absq; dubio procedit in casu nostro, cum non fuerit actum ad pœnam, aut incursum censuraru, quo casu fortè esset monitorium reintegrandum, *Achill. decis. 5. & 6. de sentent. excom.* sed dumtaxat actum fuit ad simplicem pensionis solutionem vigore literarum Apostolicarum, quæ agendi facultas non minus continetur in literis, quam facultas relaxandi censuras, quia cum hæc fuerit expressa per dictionem *etiam*, & quæ non est restrictiua, sed potius ampliatiua supponit alium modum exequendi arbitrio actoris, scilicet per captionem pignorum, aut alias, *Bald. conf. 209. num. 2. & 4. lib. 3. Seraph. decis. 1384. n. 1.*

Et licet videatur quod Translatarij tenebantur prius D. Cardinali notificare eos esse Translatarios, quia dum ignorabat cui & solueret, non tenebatur soluere, *ad tradita per Ias. in l. vinum num. 10. ff. si cert. petat. Roder. Suar. in dicta l. postrem. iudicatam in declaratione legis Regn. ampliat. 1. num. 10. & 11.* tamen cum hæc notificatio & desideretur solum ad effectum simplicis scientiæ, satis fuit quod D. Cardinalis aliunde esset certior factus, *Bart. in l. solum S. morte num. 66. ff. de nou. oper. nunciat.* cuius ignorantia non potuit allegari, tum ex suamet commissione, tum etiam ex citatione Translatariorum primitus illi facta alias decerni, & relaxari mandatum executiuum, & quando prætendatur quod etiam debuit ei ostendi instrumentum translationis, ita vt non sufficeret simplex scientia, *iuxta doctrinam Bart. ubi supra num. 48. & Rota in Romana societatis officij 10. Nouemb. 1625. coram me*, tollitur etiam ex disputatione dubij, an instrumentum translationis sit exequendum, quod fieri non potuit nisi illo ostenso, & in actis producto.

Et in omnem casum commissio & in executiuis, & sumarijs succedit loco libelli, & sic monitorij, *Dec. conf. 483. num. 7. Thesaur. decis. 1. num. 4. Vant. de nullit. ex defectu processus num. 2. Salust. in prax. in probatio num. 4.* quæ licet obtenta per Dominum Cardinalem, suffragatur etiam Translatarijs, quia per citationem, ad dicendum contra, fuit effecta communis, *Scacc. in prax. par. 1. cap. 64. num. 26. Rota decis. 317. p. 2. recent. addit. ad Greg. XV. decis. 552. n. 7.*

Nec facit si dicatur, quod commissio succedit loco libelli in expressis, vnde debuit pronunciari iuxta commissionem, &

sic super iactationibus, quod tamen factum non fuit, quia cum in commissione & adfit clausula, *quam, & quas*, cum primum illa fuit communis effecta, censetur omne ius partium iam à principio deductum, *Maresc. var. resol. lib. 1. c. 20. n. 1. Achill. decis. 14. de rescript. Rota diuers. decis. 254. par. 1. Greg. XV. decis. 488. n. 1.*

Non obstat quartò, quod debuit specificari talis actio, quæ conueniret, & esset conformis sententiæ latæ, cum tamen in actis nulla adsit declaratio, ex qua appareat fuisse petitum exequi literas pensionis & instrumentum translationis, quia satis videtur via executiua deducta ad speciem ex prosequutis nempe ex productione iurium, ex qua infertur necessario ad solutionem pensionis, vnde etiam de partium consensu emanauit disputatio dubij, postquam & enim antiquata iam fuit illa nimis scrupulosa actionum formula, *de qua in l. 1. in princ. ff. de eden. sufficit* quod ex prosequutis declaretur, qualis actio fuerit intentata, *vt pluribus relatis Statil. de Saluian. interd. in sp. 1. c. 3. n. 62. & seqq. Grat. conf. 34. lib. 2.*

Et accedit quod Dominus Cardinalis vtendo dicto remedio leg. & diffamari, non solum intendit liberari à molestijs inferendis via ordinaria, sed etiam, & multo magis ab inferendis via executiua; vnde sicut ipse vigore commissionis absolui potuisset ab omnibus, & quibuscunque molestijs; pariter, & illi vigore eiusdem commissionis communis effectæ consequi potuerunt viam executiuam, *vt fuit resolutum in nullius de Carrettis 13. Nouembris 1587. coram Comitulo apud Marches. p. 1. fol. 231. & decis. 254. n. 1. p. 1. diuers.*

Quibus etiam adnecti potest, quod eo ipso quod à principio virtute & clausulæ, quàm, & quas, fuit omne ius translatariorum deductum, potuit ferri sententia super causa probata, licet non expressa, & formaliter deducta, *Surd. conf. 4. num. 17. versic. posset tamen, & Rota decis. 257. n. 1. par. 1. recent.*

Non obstat quintò, defectus terminorū substantialium ad articulandum, quia cum versemur in executiuis, sufficit seruatos fuisse quatuor terminos ad docendum se paruisse literis Apostolicis, *Felyn. in cap. ad probandum num. 6. vers. ad quam Rota præmittit. de re iudic. Cassador. decis. 5. nu. 16. de causa poss. & proprietatis, Achill. decis. 5. de sentent. excommun. & quod isti termini de stylo Curie seruentur in exe-*



cutione literarum Apostolicarum, Rota  
decis. 791. par. 3. diuers. lib. 3. & decis.  
64. num. 6. par. 2. recent. & in terminis  
pensionis. Mandos. in tract. de monit. quest.  
11. & quest. 36. & in puncto pro tanslatario  
admisit Rota in Lucana pensionis 28. Iunij  
1617. coram Archiepiscopo Seleucien.

Nec releuat si dicatur, quod supradic-  
ta de quatuor terminis ad docendum se  
paruisse, procedunt de stylo Rotæ quan-  
do fuit actum & per viam monitorij,  
Garz. par. 1. cap. 5. num. 555. Caputaq.  
decis. 251. p. 3. & Mantic. decis. 254. quia  
præter quamquod videtur id non esse me-  
tiendum à monitorio, sed à natura Iudi-  
cij executiui, in quo versamur, & præfer-  
tim quia non fuit actum ad censuras sed  
ad alia remedia, tollitur, ex quo com-  
missio emanauit cum facultatibus Audi-  
toris Camerae, apud quem pro executio-  
ne & literarum reseruatiōis Translatio-  
nis pensionis aliarumque literarum non  
illi, sed isti termini seruantur etiam sine  
monitorio. Salust. in pract. lib. 3. cap. 1.  
num. 6. & cap. 7. num. 6. Et in omnem  
casum commissio succedit loco libelli, &  
sic monitorij.

Nec quicquam faciunt Garz. & præ-  
citatae decisiones apud Verallum, & Man-  
tic. quia dum Garz. loquitur de monito-  
rio, solum enunciat practicam ordina-  
riam; quæ seruatur coram Audit. Cam.  
sed non dubitat, nec dubitari potest,  
quin commissio cum citatione ad soluen-  
dum succedat loco monitorij, & Caputa  
quen. si benè eius verba perpendantur,  
probat contrarium eius, ad quod allega-  
tur, dum dicit, quod si in negotio exe-  
cutiuo seruantur termini substantiales,  
seruari soliti in negotio principali termi-  
ni non dicuntur benè seruati, sed quod  
reiterati vigore Innocentianæ sanantur,  
quia sanatione opus non fuisset, si non  
illi, sed termini ad docendum de parione  
requisiti in Iudicio executiuo fuissent ser-  
uati. Decisio verò Mantic. non applica-  
tur, quia ex ea non constat super quo fue-  
rit pronunciatum, aut super nullitate  
pensionis, aut super illius executione, &  
ex alia decisione in eadem causa facta co-  
ram eodem, quæ est decisio 286. potius  
apparet fuisse sententiam latam super  
nullitate.

Non obstat sextò, quod fuerit exces-  
sum, dum dicitur in sententia, instru-  
mentum translationis esse exequendum,  
vt propterea in ea detur tanslatarijs su-

brogatio quasi possessionis exigendi, quæ  
legitur in dicto instrumento, cum tamen  
indultum transferendi non det talem fa-  
cultatem quandoquidem principalis dis-  
positio nempe Translatio non ideominus  
sustinetur perindè, ac si subrogatio quasi  
possessionis non fuerit apposita, tum ex  
clausula & omni meliori modo, quæ ope-  
ratur, vt translatio sustineatur prout est  
possibile sustineri posse, vt dixit Rota de-  
cis. 733. num. 9. par. 2. recent. tum etiam  
quia cum subrogatio ad quasi possessionē  
sit quid distinctum, & separatum à facul-  
tate transferendi, sustinetur translatio in  
in eo, in quo intrat facultas, à qua regu-  
latur, & annullatur & tantum in excessu  
perindè ac facta in maiori summa, Rota  
apud Mantic. decis. 153. & decis. 173. par.  
2. recent. decis. 733. num. 10.

Et tollitur omnis scrupulus, ex quo  
translatio fuit facta vigore indulti motu  
proprio, quæ clausula videtur inesse in  
translatione, cum vt dictum est, conside-  
randa sint mixtim, & tanquam vnum in-  
tegrale propter correspectiuitatem, cuius  
clausulæ tanta & est virtus ac efficacia,  
vt reddat dispositionem fauorabilem An-  
char. conf. 296. in princ. adeò vt gratia sic  
concessa assimiletur vltimis voluntatibus,  
cap. quia cunctis, in fine, & cap. auctori-  
tate Martini de concessione præbend. in 6.  
proindè non vitiatur ex accidentali  
adiiectione inutili seu impossibili, Decis.  
conf. 415. & in puncto Roman. conf. 348.  
& argumento textus, in cap. ex pluribus  
de præbendis in 6. sicut nec vltimæ dispo-  
sitiones, l. si mihi. & tibi, §. si quis ser-  
uos, ff. de leg. 1. l. si quis ille institutus, ff.  
de condit. instit.

Vnde sequitur quod verba & sententiæ,  
vt exequantur literæ pensionis cum in-  
strumento translationis debent intelligi  
in ea parte, quæ de Iure venit exequen-  
da pro sustinenda sententia, & sic quo ad  
translationem tantum, & non quoad su-  
brogationem, Crauett. conf. 188. num. 8.  
Socc. conf. 91. num. 12. lib. 4. Rota decis.  
319. part. 1. recent. & decis. 450. num. 9.  
par. 1. diuers. & in Clusina Postea, 18. Iu-  
nij 1618. coram R. P. D. meo Buratto,  
quod etiam in eadem sententia declara-  
tur, dum relaxantur in ea mandata op-  
portuna, & necessaria, idest talia qualia  
de Iure veniunt decernenda, & non alia,  
quæ interpretatio tanto magis admitti  
debet ex quo in actis non apparet fuisse  
petitam executionem subrogationis quasi  
possessionis.

Non



Non obstat septimò pretenſa variatio de Iudicio executiuo ad ordinarium ſine reſeſtione expenſarum, quia nullibi probatur variatio, ſed potius proſecutio ex obſeruantia terminorum, qui etiam ſeruari ſolent coram Aud. Camer. pro executione literarum Apoſtolicarum, & ſignanter ſtante expreſſa proteſtatione Translatariorum quod à via executiua non intendebant recedere. Et quamuis procedi etiam potuiſſet nullis ſeruatis terminis cum ſola citatione ad ſoluendum, aliàs relaxari mandatum exequutiuum, tamen cum vterque procedendi modus ſit executiuus, & ad idem tendat, vno intentato non præiudicatur quoad alium, 39 inò poteſt creditor † dimiſſo primo ad alium recurrere, & vtroque etiam ſimul vti, donec ei ſatisfactum ſit, Bart. in l. conſentaneum, num. 17. verſ. quæro 2. C. quomod. & quand. Iud. Paul. de Caſtr. in l. qui legati, num. 3. ff. vt in poſſ. ſ. legat. Joſ. in l. 5, num. 23. ff. ſi quis Ius dicenti non obtemp. & in l. nulli, num. 8. verſ. ſexto, & vltimo cogitu, C. de Iudic. Caputaq. decif. 50. num. 5. par. 1. quod fortius procedit quando, vt hic fuit à princ. omne Ius deductum ex clauſula quàm, & 40 quas quo caſu ex tranſitu de vna via ad aliam non intrat reſeſtio expenſarum, Seraphin. decif. 630. num. 5, Greg. XV. decif. 270. num. 5. & decif. 488. num. 3.

Tandem non obſtat, quod non per decretum, ſed per cedulaſ fuerit pronunciatum literas eſſe exequendas, quia cum 41 non figura verborum, ſed natura, † & ſubſtantia Iudicij ſit attendenda, non ideò minus iudicium remanſit exequutiuum, Gabr. de appellat. concl. 4. num. 1. verſ. contrarium, Statil. de Saluian. inſpect. 4. cap. 2. num. 57. & practicatur quotidie in executione breuium, & literarum Apoſtolicarum, in qua fertur ſententia per cedulaſ, Saluſt. in prax. lib. 2. cap. 2. 42 num. 24. & nihilominus à † dicta ſententia non datur appellatio ſuſpenſiua Statil. vbi ſupra Gonzal. in annotat. contra nullit. num. 247. Mohed. decif. 13. vt lit. pend. Seraph. decif. 357.

Cætera quæ ex aduerſo opponebantur, aut not indigent reſponſione, aut pertinent ad iuſtitiam, quæ licet viſa fuerit plenè diſcuſſa in prædictis duabus deciſionibus coram bo. me. Remboldo, ſi tamen D. Cardinalis cupit iterum ſuper ea audiri, DD. ordinarunt, quod audiatur ad primam poſt Cineres.

Et ita, &c. vtraque, &c.

*Habes has duas deciſiones infra in hac parte in Additione pro vt in Indice in eius ſine poſito.*

REVERENDISS. P. D. COCCINO

Viterbien. Caſtrorum,

Die Sabbati 23. Ianuarij. 1627.  
In Rota Martiniana.

ARGUMENTVM.

Iudicium vniuerſale quando pendet, ſilere debet iudicium particulare, & quando hoc procedat. Et aliqua circa hæredem, qui adiuit hæreditatem ſine beneficio legis, & inuentarij.

SVMMARIVM.

- 1 Iudicio vniuerſali pendente, ſilere debet iudicium particulare.
- 2 Quod intellige, quando ex illo iudicio particulari præiudicium inferretur iudicio vniuerſali.
- 3 Prælegati petitiõ eſt iudicium particulare.
- 4 Hæres, qui non confeſcit inuentarium, ſi agatur de prælegato, & ſic de fideicommiſſo particulari, tenetur vltra vires hæreditarias, licet ſecus eſſet, ſi fuiſſet grauatus in tota, vel quota hæreditatis, amplia nu. 5.
- 6 Hæres, qui adiuit hæreditatem ſine beneficio legis, & inuentarij ſibi præiudicat.
- 7 Fideicommiſſarius vniuerſalis etiam ſi non confeſciat inuentarium, nihilominus retinet ſibi debitum.
- 8 Hæres inſtitutus vniuerſaliter, vel in quota, non poteſt grauari vltra ualorem hæreditatis.
- 9 Prælegari non poteſt ab hærede in hæredem.
- 10 Legata regulariter ab inſtituto cenſentur repetita à ſubſtituto, & ab eo debentur, ſiue ſit vulgaris, ſiue pupillaris ſiue etiã per fideicommiſſum ſubſtitutio ſacta ſit, & num. 11.
- 12 Bellon. conf. 99. num. 33. & 34. declaratur.
- 13 Hæredi à ſe ipſo legari non poteſt. Fideicommiſſarius vniuerſalis eſt loco hæredis, & num. 13.
- 14 Text. in l. cum pater §. Titio. ff. de legat. 2. &.



2. & alij declarantur.
- 15 Text. in l. Lucius §. maritus ff. ad Trebell. loquitur, quando mulieri per maritum debitorem fuit legatados.
- 16 Debitum, quando legatur, censetur legatum animo compensandi.
- 17 Fideicommissi dominium transfertur in ipsum fideicommissarium.
- 18 Hypotheca competit ad hoc, ut consequatur res legata.

## DECISIO XXXI.

**I**terum dubitavi, An petitio vniuersalis fideicom. facta per D. Valerium ei obstat in casu, & ad effectum, de quo agitur, qui est. An d. petitio obstat d. Valerio; ita ut Excell. D. Dux Brachiani successor Honuphrij iunioris possit detrahere bona subiecta fideicom. Honuphrij senioris, quae continentur in praelegato facto per Georgium patrem praedicto Honuprio iuniori, vel saltem illa retinere, donec discutatur, An ex fideicom. vniuersali Georgij, & illius fructibus possit prouideri d. excellentiss. Duci, ex persona d. Honuphrij iunioris pro aestimatione dd. bonorum fideicommissi Honuphrij senioris in d. legato contentorum, & per omnes DD. visa causa, vno excepto, omnes negatiue responderunt, & sic standum in decisio sub die 19. Iunij superioris anni: Nam etsi verum sit, quod pendente ꝑ iudicio vniuersali debeat filere particulare iudicium l. si quis libertatem, 7. ff. de petit. hered. l. non distinguemus 37. §. si is ff. de recept. arbitr. & late Os. ff. decis. 74. num. 5. & fuit dict. in Auenionen. fideicom. 19. Iunij 1617. coram R.P.D. meo. Buratto. Nihilominus hac exclusio procedit, quando ꝑ ex illo iudicio particulari infertur praedictum vniuersali, vt expresse loquuntur praedicta iura, quod cessat in hoc casu, etiam quod D. Valerius petierit fideicom. vniuersale, & particulare, & ex prosecutione iudicij particularis nullum oritur praedictum iudicio super fideicommissio vniuersali.

Nec ex effectu dubij supra ponderato aliquod praedictum resultat iudicio vniuersali, quia in hac petitione praelegati, ꝑ ꝑ & sic iudicij particularis discutiendus est d. effectus, cum causa pendeat coram vno Iudice, qui in hoc iudicio cognoscit praetensiones, quas Excellentiss. D. Dux posset habere in iudicio vniuersali, quae pendunt à resolutione praedicti effectus,

Decis. Rot. Rom. Par. I. Pauli Rubei.

eoque inspecto, & considerato Excellentiss. Dux nec potest detrahere bona subiecta fideicommissio particulari, nec illa retinere, donec discutatur, An ex fideicommissio vniuersali, & illius fructibus ipsi possit prouideri, & ratio fuit: quia cum Honuphrius iunior non confecerit inuentarium, cum agatur ꝑ de praelegato, & sic de fideicommissio particulari, tenetur ultra vires haereditarias, licet secus esset si fuisset grauatus in tota, vel in quota hereditatis, vt ex nouellis Iustin. distinguendo dicit Castr. in l. ita tamen 27. §. si ex trebelliano, num. 2. ff. ad senat. C. Trebell. & in cons. 77. num. 1. vers. conclusio est ergo lib. 2. Mantica. de coniect. ult. volunt. lib. 7. lit. 8. num. 15. Peregr. de fideic. art. 33. numer. 47. & 48. cum alijs pluribus congestis in hac causa 10. Maij 1624. & 10. Iunij superioris anni.

Et praedicta habent locum etiam in casu ꝑ de quo agitur, in quo Georgius testator grauauit Honuphrium iuniorem filium quoad fideicommissum vniuersale ex bonis proprijs testatoris. Quod verò ad particulare ex bonis proprijs ipsius Honuphrij iunioris, hoc est illi debitis ex fideicommissio Honuphrij senioris, ita Paris. cons. 2. lib. 3. vt patet ex principio. Ex quo constat testatorem grauasse heredem fideicommissio vniuersali super re ipsius heredis, & num. 15. vers. his tamen non obstat. firmat heredem teneri ad praestationem rei propriae legatæ, & à num. 29. vsq. ad 50. ponit rationes, quia haeres adiuit sine ꝑ beneficio legis, & inuentarij, & tandem concludit quod heres sic aduendo sibi praedictum, cum constet, testatorem illum grauare voluisse, vt videre est n. 60. vers. & cum ex praedictis, & n. 61. iunct. n. 69. cum seqq. idem tenet ultra Thesaur. in alia decisione allegatis, Dec. cons. 253. n. 2. vers. ultimo non obstat, & n. 3. vers. praeterea, Aym. cons. 144. n. 8. Bellon. sen. cons. 9. per tot. Menoch. praesumpt. 197. per totum lib. 4. & praesertim nu. 16. Peregr. de fideicom. art. 35. n. 3. & art. 6. num. 8. & 9. iuncto nu. 14. quem sequitur Modern. Roman. discept. 204. n. 38. lib. 2.

Neque obstat, quod fideicommissarius vniuersalis, ꝑ etiam quod non conficiat inuentarium retinet sibi debitum, Gabr. cons. 124. n. 2. & 3. lib. 1. Peregr. de fideicom. art. 33. n. 48. Hoc enim procedit, quia haeres ꝑ institutus vniuersaliter, vel in quota non potest grauari ultra valorem hered. sed iste non est casus noster quoniã

K

non



non agitur de grauamine imposito hæreditatis, sed de prælegato facto, magna ex parte ex bonis subiectis fideicommisso ad fauorem Honuphrij, qui cum non fecerit inuentarium, tenetur etiam quod d. prælegatum excedat vires hereditarias: & quamuis replicaretur, quod non potest prælegari ꝑ ab hærede in heredem, & ideo Honuphrius non habuit iure prælegati, sed iure hereditario, ex adductis per *Parif. in conf. 158. n. 1. lib. 5.* Obiectum posset considerari si Honuphrio nō fuisset datus substitutus, quia sibi à se ipso legare non potuit, secus autem cum fuerit datus substitutus, & simpliciter fuerit factum legatū, prout in casu isto, non autem nominatim ab herede, tunc enim sustinetur legata tāquam à substituto relicta, nam regulariter ꝑ legata ab instituto censentur repetita à substituto, & ab eo debentur, siue sit vulgaris, siue pupillaris, siue etiam per fideicommissum substitutio facta sit, *l. licet Imperator ff. de leg. 1.* & elegantissime considerat *Surd. conf. 253. num 36. vers. 4. licet*, & abundè fuit dictum in decisione facta 10. Maij 1624. & d. legatum ꝑ remansit hoc modo cum suo onere penès Honuphrium Iuniorem, *Bald. conf. 158. num. 1. lib. 5. & conf. 464. numer. 7. lib. 2. Soccin. iun. conf. 8. num. 26. lib. 2. Zanch. in l. hæredes mei §. cum ita parte 5. num. 8. ff. ad sen. consult. trebell.* & fuit bis in hac causa repetitum, & hoc modo respondetur ꝑ ad *conf. Bellon. 99. n. 33. & 34.* ubi infert quod sicuti hæredi à semetipso non ꝑ potest legari, ita neque fideicommissario vniuersali, qui loco hæredis est. Quia cum legatum simpliciter fuerit relictum D. Honuphrio, & ipse habeat substitutos, intrat responsio modo deducta.

Non obstant iura in contrarium allegata videlicet ꝑ in *l. cum pater 79. §. Titio, ff. de leg. 2. & in l. quod de bonis 15. §. quod Auis, ff. ad leg. Falcid. & in l. ita tamen 27. §. hæres ex asse, ff. ad sen. conf. trebell.* Nam vt responsum fuit in alia decis. ista iura loquuntur, quando quis fuit grauatus in quota hæreditatis, qui non est casus noster, & nihil officit iuxta distinctionem *Castren. sup. relatam, & admittit Bellon. iun. d. conf. 99. num. 15. & seqq.* qui solum conatur probare, idem esse in legato rei singularis ex *l. Lutius 7. §. maritus, ff. ad trebell.* qui text. ꝑ non facit cum loquatur, quando mulieri per maritum debitorem fuit legata dos, tunc enim cum mulier fuerit etiam instituta in triente, &

in vtroque grauata restituere, non tenetur, ad restitutionem dotis, nisi ex hæreditate testatoris perceperit quantitatem æquiualentem nomine falcidiæ quantur  
16 est ipsa dos, & sic quando legetur debitū, ꝑ quo casu censetur factum animo compensandi, *l. quod de bonis 15. §. quod usus, ff. ad falcid. & declarat Greg. Lopez. par. 6. tit. 9. lib. 3. glos. 7. in fin.* ubi quod compensatio fit vsque ad quantitatem falcidiæ, vt in *d. §. maritus*, qui certè non est casus noster, cum Georgius non legauerit Honuphrio filio creditum suum, sed bona ad ipsum spectantia ex fideicommisso Honuphrij senioris, quia à die purificati ꝑ fideicommissi dominiū in ipsum Honuphriū fideicommissarium transferebatur, *l. à Titio ff. de furt. l. 1. §. in notissimo, C. de caduc. toll. l. si seruus legatus, ff. de noxal. l. legatū ita ff. de leg. 2.* Et quamuis hoc non obstāte fuerit resolutum competere D. Valerio  
18 Saluianum ex ꝑ hypotheca legali de qua in *l. 1. C. comm. de leg.* hoc tamen fuit firmatum, ex quo sufficit sola possessio defuncti, & ex alijs congestis in *decis. 10. Maij 1624. ad textum verò in l. ita tamen 22. §. fin. ff. ad Trebell.* abundè fuit responsum in vltima decis. & omnes intellectus dati prædictis iuribus quicquid in contrarium dicatur, sunt germani.

Ex quibus conclusum standum esse in decis. sub die 19. Iunij superioris anni, &c.

*Hoc dubium fuit propositum sub die 19. Iunij 1626. coram eodem bon. mem. Reuerendissimo Coccino: Est supra decisio 19. & vide ad decisionem 4. quæ est pariter in eadem causa ubi plures decisiones huius causæ annotauimus.*

REVERENDISS. P.D. MERLINO.

Romana Societatis Fundaci.

Die Sabbati 23. Ianuarij. 1627.  
In Rota Martiniana.

DECISIO XXXII.

Impressa in Merlino to. 1. Decis. 251.



Sacræ Rotæ Romanæ. Decisio. XXXIII. XXVVIV. 75

REVERENDISS. P. D. MERLINO.

Romana Scutorum 100. millium.

Die Mercurij 27. Ianuarij 1627.

DECISIO XXXIII.

Impressa in Merlino to. 1. Decif. 254.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.  
D. CARD. VBALDO.

Colonien. Canonicatus S. Vrsulæ.

Die Mercurij 27. Ianuarij 1627.

ARGUMENTVM.

Beneficij immissio vigore subrogationis gratiosa datur, si apparet illud esse reservatum, iustificato solummodo clericatu, & possessione eius, in cuius locum fuit facta subrogatio.

SVMMARIVM.

- 1 Beneficium si appareat esse reservatum, datur immissio vigore subrogationis gratiosa, & ad hoc quæ requirantur.
- 2 Beneficium resignatum in Curia, dicitur vacare in Curia, & cadit sub reservatione clausa in corpore iuris.
- 3 Clericatus probatur per literas patentes Ordinarij.
- 4 Probatio melior dari non potest, quàm propria confessio.
- 5 Possessio probatur per publicum instrumentum adeptæ possessionis, & probat ad omnes iuris effectus, alio non existente in possessione.
- 6 Ebrietas non probatur per testes, dicendo, quod aliquis bibebat.
- 7 Sana mentis quilibet presumitur.
- 8 Pro instrumento, & illius validitate stat presumptio. num. 7.
- 8 Possessio beneficij dicitur tradita capitulariter, si totum Capitulum fuit intimatū ad interveniendum, licet non omnes vocati interuenerint, nam totum ius Capituli remanet in illis; qui interuenerunt.
- 9 Ordinarij, & non executiue per viam immissionis est procedendum inter habentes parem titulum.
- 10 Contradictor legitimus ad impediendam Decis. Rot. Rom. Par. I. Pauli Babei.

- immissionem beneficij quis non dicatur.*  
11 Beneficij immissio vigore subrogationis gratiosa non potest impediri per exceptiones quæ respiciunt petitorium.

DECISIO XXXIV.

**D**ominus Guilielmus Steijnuuch vſque de anno 1617. resignauit in manibus Papæ Canonicatum S. Vrsulæ, de quo agitur, ad fauorem Domini Gasparis Pauli, qui eiusdem Canonicatus capta possessione, illum postea resignauit, & cessit ad fauorem D. Georgij Pauli Straij: sed cum postmodum obierit prædictus Guilielmus, fuit de eodem Canonicatu, tamquam per obitum vacante, prouisus à Cpitulo vigore precum imperialiū Alexander Simonis, qui cum pratendat se esse in possessione, & causa fuerit in Rota introducta, dubitatum fuit, An D. Georgio esset danda immissio vigore subrogationis gratiosa, quam ad partes expediuit, & per quam subrogatur in ius, & possessionem, tam Guilielmi primi resignantis, quam Gasparis secundi, & Domini vtraque parte informante affirmatiue responderunt.

- 1 Quia quotiescunque apparet, beneficium esse reservatum, datur immissio vigore subrogationis gratiosa, iustificato solummodo Clericatu, & possessione eius, in cuius fuit facta subrogatio, Seraph. decis. 1426. num. 1. Rota decis. 154. par. 1. & decis. 197. par. 2. in recent. & tenuit Rota in Casaraugustana Parrochialis de Cossuenda 13. Nouembris 1620. coram R.P.D. Pirouano, & in alijs.

In casu autem nostro omnia supradicta requisita fuerunt sufficienter iustificata: nam de reservatione constat ex resignatione facta in Curia in manibus Papæ, tam per Guilielmum, quàm per Gasparē, quo casu & beneficium dicitur vacare in Curia, & ideò cadit sub reservatione clausa in corpore iuris vigore c. 2. de præben. in 6. Rota decis. 1. num. 4. de rer. permut. in nou. Put. decis. 38. in fin. num. 2. lib. 2. in nou. Paris. de resignat. lib. 9. q. 14. nu. 1. & dixit Rota in dicta Casaraugustana Parrochialis, & antea in montis Falisci Cappellania 30. Iunij 1606. coram bon. me. Cardin. Lancellotto.

De Clericatu verò non dubitatur, & de eo constat per literas patentes Ordinarij glos. in ca. Inter. quatuor de Cler. pereg. Rot. decis. 16. de probat. in antiq. Rebuff.



*Rebuff. in praxi 1. par. in for. litter. tonsur. num. 22.*

De possessione pariter dubitari non potest, tam respectu primi, quam secundi resignantis; Nam possessio dicti Guilielmi probatur ex confessione alterius partis in commissione Rotali, ubi explicitè fatetur pacificam possessionem Guilielmi de tempore resignationis *ut in Summ. nu. 6.* qua confessione † nulla melior potest dari probatio *cap. Per tuas de prob. Aym. conf. 61. num. 3. Rot. decis. 98. num. 2. par. 2. diuers.*

Possessio vero D. Gasparis probatur per publicum † Instrumentum adeptæ possessionis, quod datur in dicto Summario nu. 7. & probat possessionem ad omnes iuris effectus, alio in possessione non existente, *l. Pradia, ubi Bart. ff. de acquir. poss. l. Non idcirco, ubi Bald. C. de fid. instrum. Rot. diuers. decis. 202. num. 3. par. 1. & decis. 62. num. 1. par. 2. Cassad. decis. 20. in fin. de praben. Put. decis. 350. num. 4. lib. 1. secundum nou. impress. & fuit dictum in Augustan. Hospitalis 21. Februarij 1611. coram bon. mem. D. meo Vbaldo, & sæpè in alijs.*

Neque visa sunt obstare ea, quæ fuerunt opposita contra supradictam reservationem, & in primis quod resignatio Guilielmi esset inualida ex defectu consensus eiusdem Guilielmi, sub prætextu quod fecerit supradictam resignationem, dum existeret in ebrietate, quia DOMINI responderunt, ebrietatem non esse aliquo modo probatam, cum testes † deponant quidem, quòd Guilielmus resignans, & Gaspar resignatarius biberent, non autem aliquid dicunt circa ebrietatē, & testes Instrumentarij, qui pro hac parte dantur in Summario addittionali. num. 1. deponunt de contrario, quòd dictus Guilielmus tempore resignationis non erat ebrius, & quod fuit facta ista resignatio liberè, sine dolo, & fraude, & quod ipse erat † sanæ mentis, prout in dubio præsumitur. *Mantic. de coniect. ult. volunt. lib. 2. tit. 5. num. 2. prout pariter præsumptio stat pro Instrumento, & illius validitate, Rald. in l. quoties in fin. C. de iudic. Rot. decis. 127. nu. 2. post. 2. vol. conf. Farin.*

Non obstat, quod possessio Gasparis ultimi resignantis non fuerit capitulariter capta; tum qui prædictus Georgius fuit, ut dixi, subrogatus tam ad possessionem Guilielmi, quam Gasparis, & sic suffice-

ret constare de possessione dicti Guilielmi primi resignantis; tum quia licet in tradenda possessione dicto Gaspari non interfuerint nisi Abbatissa, & vnus Canonicus, tamen cum † fuerint factæ monitiones de ordine Abbatissæ ad congregandū Capitulum, & fuerint vocati omnes Canonici tunc existentes, hoc videtur sufficere, nam si vocati noluerunt venire, totum ius Capituli, remansit in Abbatissa, & Canonico, qui interuenit, & sic possessio per eos data Gaspari, fuit capitulariter capta, *Abb. in cap. Cum omnes, col fin. num. 13; versic. Tamen vnā diuersitatem de constit. Put. decis. 283. lib. 3. in nou.*

Non obstat, quòd Alexander habeat parem titulum vigore precum imperialū, & sit in possessione, vnde intret regula, quòd inter habentes † parem titulum procedendum sit ordinariè, & non exequutiue per viam immiſsionis. Quia cum dictus Alexander non veniat, ex eadem vacatione, per resignationem, sed diuersa, per obitum, ex eodem fonte, scilicet, à Sede Apostolica, nec habeat similem subrogationem, non habetur pro legitimo con-  
tradictore ad impediendam immiſsionē, ut fuit sapissimè tentum in Rota, *Caputaq. decis. 329. par. 1. & fuit resolutum in Pampilonen. Parrochialis de Arcoz. 4. Maij 1613. coram bo. me. D. meo Vbaldo in Barbastren. Prioratus 11. Ianuarij 1616. coram R. P. D. Verospio, & in Ratisbonen. Canonicatus 17. Nouembris 1617. coram R. P. D. meo Pirouano, & in alijs.*

Non obstat defectus publicationis resignationis iuxta formam Constitutionis Gregorij XIII. quia istud obiectum hodiè cessat ex facto, cum in Summario Georgij num. 5. detur Instrumentum publicationis, ubi Notarius coram testibus asserit, fuisse adimpleta omnia seruanda iuxta formam dictæ Constitutionis, vltra quod gratia Georgij capit etiam vacationem.

Non obstat exceptio de assequutione alterius Canonicatus incompatibilis. Quia incompatibilitas non probatur, & in omnem casum, tam ista exceptio, quā alia proximè adducta respiciunt petitorium, & tanquam requirentes altiorē  
indaginem non possunt impedire † immiſsionem vigore supradictæ subrogationis gratiosæ, ut dixit Rota. in *Iacen. Par. roccchialis 23. Iunij 1603. coram bo. mem. Cardinali Pamphilio, & in Veronen. Canonicatus 8. Decembr. 1604. coram Illustriss. Card.*



# Sacræ Romanæ Rotæ: Decisio. XXXV

77

Card. Milino relatis per Modern. Bonon.  
de acquir. poss. qu. 18. art. 1. sub. num. 29.  
Et ita decisum.

Infra in eadem causa habetur alia decisio  
sub die 14. Maij 1627. coram eodem Eminentiss. & Reuerendiss. D. Card. Vbaldo,  
est decis. 66.

REVERENDISS. P.D. VRGLELEN.

Florentina subdecanatus.

Die Mercurij 27. Ianuarij 1627.

## ARGVMENTVM.

Iurispatronatus quasi possessio defuncti non  
trāsīt in successorem, nec ex tali possessio-  
ne potest concedi mandatum de manute-  
nendo, sed requiritur, quod interueniat  
actualis presentatio, quæ effectum forti-  
ta sit.

## SVMMARIVM.

- 1 Presentandi quasi possessio non acquiritur, absque actuali presentatione, quæ effectum habuerit.
- 2 Quasi possessio defuncti non transit in successorem.
- 3 Possessio, ut acquiratur, vel retineatur, requiritur animus num. 2.
- 4 Animus defuncti ad successorem non transit.
- 5 Patris possessio non continuatur in filium, sed opus est noua apprehensione.
- 6 Possessio defuncti, sicuti non transit in successorem, vel heredem vniuersalem sine noua apprehensione, ita nec in successorem singularem.
- 7 Possessio transferentis in exigendo pensionem, non transit in translatarium.
- 8 Legatarius debet capere rem legatam de manu heredis, & non potest prius circa eam exercere actus habilem ad acquirendam possessionem.
- 9 Text. in l. cum heredes, ff. de acquir. poss. procedit tam in rebus corporalibus, quam incorporalibus.
- 10 Quasi possessio acquiri non potest, nisi per actum proprij exercitij, scilicet per usum & exercitium iuris incorporalis.
- 11 Quasi possessio in heredem, vel successorem particularem non transit ante usum, & exercitium illius iuris.
- 12 Possessio, quæ est penes defunctum, per

- eius mortem extinguitur, & illa possessio, quæ post capitur ab herede, non potest dici eadem possessio sed diuersa.
- 13 Iurispatronatus quasi possessio non transfertur in successorem siue vniuersalem siue singularem, sed in eo opus est nouo usu, & exercitio.
- 14 Statutum, quando extat, de continuanda possessione in successorem, illud nihil operatur, quoad quasi possessionem presentandi.
- 15 Quasi possessio iurispatronatus versatur circa spiritualia, & ideo non subicitur statutis Laicorum.
- 16 Successori non datur manutentio ex possessione defuncti.
- 17 Quasi possessio, & dari, & cedi potest, & si hoc potest fieri inter viuos, videtur quod etiam in vltima voluntate possit fieri.
- 18 Possessionis cessio in vita facta, ideo tenet, quia cedens possidet, & sic transfert, quod est, & ipse habet: sed secus est, si possessio legetur, & num. 19.
- 19 Testator, si legat rem, quæ sua morte est peritura, non tenet tale legatum.
- 20 Possessio si transferatur in vita post mortem, ut si quis constituat se post mortem suam nomine alterius possidere, tunc non transfertur possessio, nec clausula constituti, aliquid operatur.
- 21 Testator si constituat, se in testamento possidere pro herede, vel legatario, non valet constitutum.
- 22 Possessio, si per legem, aut statutum absque noua apprehensione solo ministerio legis possit transferri, idem etiam fieri posse ex voluntate testatoris.
- 23 Lex sola est, quæ fingere potest, quod non est, non autem homo.
- 24 Iudex non potest facere, ut transferatur possessio sine actuali apprehensione.
- 25 Possessio in legatarium transfertur, si testator non solum per viam legati, sed etiam omni meliori modo eam reliquit, quod limita num. 26.
- 26 Possessio non transfertur in absentem ex illius donatione, seu constituto inter viuos, si donans, vel constituens moriatur ante acceptationem.
- 27 Iuris patronatus possessio acquiritur, si sit capta possessio de castro legato, cui cohereat ius patronatus.
- 28 Ex possessionis apprehensione vnius prædij, non infertur ad possessionem alterius.



## DECISIO XXXV.

**V**Acavit Subdecanatus Ecclesiae Florentinae, & contententibus patronis, nec non ab eis respectiue praesentatis super pertinentia iurispatronatus, D. Octauia Capponia vna ex praedictis asseritis patronis, instetit ante omnia dari dubium, quis eorum sit in quasi possessione praesentandi: Sed quia alij nempè Baiulius, & fratres de Paucis, & D. Lucretia, & fratres de Venturis nihil adduxerunt, vnde iustificari posset, eos esse in dicta quasi possessione, fuit propterea solummodo disceptatum, an constaret de quasi possessione praedictae D. Octaviae, & fuit negatiue resolutum; & proinde nemini patronorum dandum esse mandatum de manutenendo.

In primis enim D. Octauia non potest quasi possessionem praeendere ex propria eius persona, ex quo nunquam praesentauit, cum tamen quasi possessio + praesentandi non quaeratur absque actuali praesentatione, quae effectum sit sortita, *Calder. de iure patronatus conf. 12. Oldrad. conf. 229. num. 2. Racch. de Cur. in tract. de iure patronatus verb. competens n. 35. Gonzal. ad reg. 8. glos. 18. num. 76. Caputaquen. decis. 418. p. 2.*

Nec etiam est in dicta quasi possessione ex persona Ruberti Pandulphi quondam sui mariti, qui ei dictum iurispatronatus legauit, sequuta confirmatione Ordinarij; quia quasi possessio + defuncti non transit in successorem, *l. cum haeredes ff. de acquirenda possessione l. si de eo S. ultimo ff. ad exhib. Quando quidem ad acquirendam, & retinendam possessionem requiritur animus, l. quemadmodum ff. de acquirenda possessione & l. licet C. eodem.* Animus autem defuncti + ad successorem non transit, *l. 4. ff. locat. l. sed si ita legatum S. illi si volet ff. de legat. 1. Caphal. consil. 30. numer. 8. lib. 1. Ioseph. Ludou. decis. Perus. 69. nu. 11. vnde ob eandem rationem nec in suum haeredem patris + possessio continuatur sed opus est noua apprehensione, glos. in d. l. cum haeredes verbor. pertinet, & ibi Bartol. & in l. suis numer. 5. ff. de liber. & posthum. Bald. in l. fin. numer. 2. C. de edict. diu. Adr. tollen. Roder. Suar. in l. 8. tit. de las herencias lib. 3. fori n. 12. Gutier. in repet. text. in S. sui nu. 66. instit. de hereditate qualitate, & differ.*

Et sicut in haeredem, seu successorem

5 vniuersalem non transit + defuncti possessio sine noua apprehensione, ita nec in successorem singularem, *glos. in l. cum duobus S. idem respondit il 2. in verb. domini ff. pro socio, Alexand. in d. l. cum haeredes, numer. 2. Gomes. super regula de annal. q. 14. & 15. Rota p. 1. recent. decis. 122. nu. 3. & coram Gregor. XV. decis. 57. vbi quod possessio + transferentis in exigendo pensionem non transit in translatarium: & multo minus transfertur possessio in singularem successorem titulo legati, quia in eo ultra generalem rationem supra traditam, vrget etiam illa, quod cum debeat rem legatam + capere de manu haeredis, non potest prius circa eam exercere actus naturales habiles ad acquirendam possessionem, & sic incipere possidere, quam ei res legata ab haeredes tradatur, aut consignetur.*

8 Et in vniuersum dispositio + textus in *d. l. cum haeredes*, indistincte, & absolute procedit non solum in rebus corporalibus, quarum quasi possessio + acquiri non potest, nisi per actum proprii facti, scilicet per vsum, & exercitium iuris incorporalis, *l. quoties 20. ff. de seruit. l. 2. vbi DD. ff. de seruit. & acquiren. Bart. in l. S. huius autem interdicti ff. uti possid. Puteus decis. 269. n. 3. igitur nec rei incorporalis quasi*  
10 *possessio + in haeredem, aut successorem particularem transit, ante vsum, & exercitium illius iuris, Tiraquell. in tract. de mort. saisit in 4. par. declar. 7. & in prefat. d. tract. declar. 3. 4. & seqq. Gabr. conf. 186. n. 7. lib. 2.*

Vnde necessario sequitur, vt eo ipso quod possessio defuncti non transfertur, quod postquam per nouum actum, aut vsum rei est apprehensa per successorem  
11 non potest dici + eadem possessio antecessoris, sed diuersa, itaut illa, quae fuit penes defunctum fuerit extincta, & alia noua in haerede producta, *d. l. cum haeredes S. i. ibi*, noua possessione opus sit, *l. is qui pro emptore S. si quis bona fide ff. de usu cap. ibi*, quia initium secundae possessionis vitiosum est, quia text. loquitur in singulari successore secundum Bart. & DD. ibidem Anton. Gom. ad leg. 45. Tauri n. 118. & Molin. de hispan. primog. lib. 3. c. 12. n. 22.

Et tandem ad rem, de qua agitur accedendo, ex supradictis emanat illa non minus vera, quam recepta iuris conclusio,  
12 quod quasi possessio iurispatronatus + non transfertur in successorem siue vniuersalem, siue particularem, sed in eo opus est



nouo vsu, & exercitio iuris, *Menoch. de re-  
tin. rem. 3. nu. 57. versic. extenditur, & in  
puncto Gonz. glos. 34. n. 108. Garz. de benef.  
p. 5. c. 5. n. 35. cum sequentibus, & reproba-  
to Lambertino qui contrarium tenuit Achil.  
decis. 5. de caus. possess. & propr. Caputaq.  
decis. 426. p. 2. Mant. decis. 88. nu. 5. &  
Rot. decis. 260. n. 4. & decis. 337. n. 3. p. 2.  
recent. & apud Reuerendissimum Dominum  
meum Decanum decis. 464. num. 3.*

Et est adeo vera dicta conclusio, vt pro-  
cedat etiam in fortioribus terminis, nem-  
pe quando extat † statutum de continuā-  
da possessione in successorem, quia illud  
non intrat, nec aliquid operatur, quoad  
quasi possessionem iuris præsentandi, vt  
reprobata *dec. Caputaque 211. p. 3. tenuit  
Rot. d. decis. 260. n. 4. p. 2. recent. & in Ascu-  
lana Iurispatronatus 18. Martij 1622.  
coram bon. mem. Buratto, & in alijs addu-  
ctis per Adden. ad decis. Greg. XV. 222. &*  
ratio, est, quia cum quasi possessio † iuris-  
patronatus versetur circa spiritualia, me-  
rito non subiicitur similibus statutis, *ad  
text. in c. 2. & 3. de Iudic.*

Ex quibus clarè patet, quod nec D. O-  
ctauia iuxta iuris regulas superius firma-  
tas, potest tanquam legataria dicti iuris-  
patronatus prætere, quod sit in qua si  
possessione ex persona Roberti testatoris,  
cuius possessio eius morte fuit extincta,  
quæ ideo non potuit in eam transferri, nec  
ipsa ex ea iuari ad effectum † manuten-  
tionis, *Menoch. de retin. remed. 3. nu. 57.*  
vbi quod successor ex persona defuncti  
non datur interdictum retinendæ; vnde  
supereft solum adductis in contrarium re-  
spondere.

Et primò, non obstat quod nedum le-  
gavit Octauia iurispatronatum, sed etiam  
quasi possessionem præsentandi, quæ pro-  
pterea videtur in eam translata, cum qua-  
si † possessio, & dari, & cedi possit, *Bal.  
conf. 436. num. 5. vers. 4. præmittendum est  
volum. 3. quod si fieri potest inter viuos,  
videtur quod etiam in vltima voluntate,  
l. 1. C. de sacrosanct. eccles.*

Quia fuit bene responsum, quod cessio  
possessionis facta in vita, & possessionis le-  
gatum longè differunt: etenim tempo-  
re quo fit cessio † cedens possidet, & sic  
transfert, quod est, & ipse habet, cum  
autem legatum possessionis sicut, & testa-  
mentum, nec in vita testatoris, nec in pū-  
cto mortis, quod vitæ, & non morti attri-  
buitur, *l. qui diuus. 14. §. hæc verba ff. de  
manum. testam. effectum habeant, sed post*

mortē conferantur, impossibile est, quod  
possessio per legatum transferri possit, nō  
in vita seu morte testatoris, & sic dum ip-  
se possidebat, quia eo tempore, legatum  
quod post mortem confertur, non pote-  
rat habere effectum, non etiam post mor-  
tem, quia morte testatoris possessio extin-  
cta fuit, ideoque non valet legatum de ea  
factum: sicut in simili, quando aliquis †  
legat ius, quod habet in re morte sua pe-  
riturum non tenet legatum: vt si ab vsu-  
fructuario legetur vsusfructus, *l. quod in  
rerum §. 1. ff. de legat. 1. l. vxor patru C. de  
legat. Pereg. conf. 61. num. 10. vol. 1. & in  
puncto ob dictam rationem, quod legatū  
possessionis sit nullum, † & quod per illud  
possessionis non transferatur, clarè sentit Ias.  
in l. quoties. 16. n. C. de rei vendic. & clarius  
in l. nemo potest num. 35. vers. secundo adde  
ff. de legat. 1.*

Et idem est quando in vita † transfer-  
tur possessio post mortem, vt si alienatio-  
ne, vel contractu, quis constituat se post  
mortem suam nomine alterius possidere  
quia tunc non transfertur possessio, nec  
clausula Constituti aliquid operatur, ex  
quo Constitutum confertur in tempus, in  
quo non sit possessio penes constituentē,  
immò extincta sit per mortem eius, *Bald.  
in cap. 1. de confirmat. util. vel inutil. nu. 13.  
Angel. Perus. in l. quamuis §. si conductor  
nu. 1. ff. de acquirend. possess. & ibi, Caman.  
num. 2. Alex. num. 7. & conf. 82. n. 11. Ias. in  
d. l. nemo potest n. 35. vbi quod si † testator  
constituat se in testamento possidere pro  
hærede, vel legatario, non valet Constitut-  
um, Tiraq. de iur. constit. p. 3. lim. 3. & la-  
te Anton. Gom. ad l. 45. Tauri n. 98. vers. 6.  
& singulariter.*

Non obstat etiam si dicatur, quod si †  
per legem, aut statutum potest transfer-  
ri possessio sine noua apprehensione solo  
ministerio legis, idem etiam fieri posse ex  
voluntate testatoris, *ad tex. in auth. de  
nupt. §. disponat, quia adest magna dispa-  
ritatis ratio; lex † enim sola est, quæ fingere  
potest quod non est, non autem homo, l. si  
forte. 8. de cast. pec. ideoque ipsa sola po-  
test facere, quod transferatur possessio iā  
extincta Alex. conf. 1. num. 8. vol. 1. Cas-  
sad. decis. 7. n. 18. de caus. poss. & propr. &  
Rot. apud Gregor. XV. decis. 546. num. 10.*  
vbi quod † iudex non potest facere, vt  
transferatur possessio sine actuali apprehen-  
sione: ex quibus etiam tollitur quod ex  
aduerso pro Octauia dicebatur, translatā  
fuisse possessionem per dictum legatum,



ex quo fuit per Ordinarium confirmatum.

- Nec releuat si prætenderetur, quod legatū possessionis continet virtualiter donationem inter viuos, dum testator † non solum per viam legati, sed etiam omni alio meliori modo possessionem Octauiae reliquit, & donauit, quò casu transfertur possessio in legatarium, *Ias. in d.l. quoties num. 16.* quia ultra quòd, semper verum erit, quod effectus fuit collatus post mortem testatoris, & sic in tempus inhabile.
- 26 Respondetur, quod etiam si testator † simpliciter, & de præsenti possessionem dedisset, dum in eius vita non fuit sequuta acceptatio, possessio non fuit translata, *ad tradita per Couar. in rubr. de testam. p. 5. num. 33.* & in puncto quod ex donatione † possessioni, seu constituto inter viuos non transferatur possessio in absentem, si donans, aut constituens moriatur ante acceptationem, *Anton. Gom. ad l. 25. Tauri n. 98. in fin.*

- Non obstat tandem quod D. Octauia fit in quasi possessione, quoad alia in eodē legato comprehensa, quia ius patronatus huius beneficii alijs rebus legatis non coheret, tanquam sub titulo vniuersali,
- 28 prout si fuisset legatum Castrum, † cui coheret ius patronatus, iuxta *decis. 1. de iure patron. in nou. Peregr. de fideicom. art. 48. num. 76.* sed habet suum titulum, & foundationem particularem, ideoque requiritur specialis apprehensio quasi possessionis respectu ipsius, sicut ex apprehensione possessionis † vnius praedij non infertur ad possessionem alterius, *l. 1. §. veteres, & ibi glos. ff. de acqu. possess. Ias. in princ. l. 3. nu. 30. ff. eod. Pan. in c. cum aliquibus n. 8. de sent. & re iud. & in fortioribus terminis Couar. var. resol. lib. 3. c. 16. num. fin.*

Et ita decisum vtraque, &c.

- I**n eadem causa infra in hac parte habentur aliae decisiones coram eodem Reuerendissimo Vrgellen. idest sub diebus 22. Maij 1628. & 20. Decembris eiusdem anni sunt decisiones 175. & 228. Et in p. 3. adest alia sub die 28. Aprilis 1636. coram Illustriss. D. Patriarcha Constantinopolitano est decisio 125.

REVERENDISS. COCCINO

Sabinen. Castrum Montis Rotundi.

Die Luna 5. Februarij 1627.

### ARGUMENTVM.

Licet Leges, & Constitutiones respiciant futura negotia, tamen aliud est, si hoc sit expressum. Constitutio generaliter loquens quando comprehendat minores, & alia de quibus in summario.

### SVMMARIVM.

- 1 Leges, & Constitutiones futuris negotijs dāt formam, non autem praeeritis, sed fallit, si hoc sit expressum.
- 2 Lex semper loquitur.
- 3 Dictio (ipsorum) est relatiua praecedentium, & demonstratiua ad oculum personarum supra expressarum.
- 4 Dictio (quocumque) nihil excludit, sed comprehendit omnem significationem nominis, cui adiiciatur, etiam si improprijssima, & num. 28.
- 5 Dictio (quocumque) videtur quodammodo effrenata, & nullo obice continetur, quominus omnia comprehendat.
- 6 Constitutio, si vtatur verbis, (& quouis modo, tenta, & possessa) non patitur restrictionem, & includit omnes modos tenendi, & possidendi.
- 7 Dictio (supradicti) est repetitiua praecedentium, ac idem importat, ac si omnia praecedentia specificè essent expressa.
- 8 Heres in effectu intelligitur adita hereditate.  
Heres non dicitur, antequam testamentum additione hereditatis sit confirmatum. num. 8.
- 9 Qui vult vnum, censetur etiam velle aliud sine quo illud, quod vult, stare non potest.
- 10 Per verba (teneant, & possideant) respectu successorum consideratur tempus praesens, & futurum, & quare.
- 11 Constitutio, si vtatur dictionibus (ex alia quacumque causa) comprehendit nedum omnes casus supra enumeratos, sed alias quoscumque casus.  
Et amplia etiam si sint casus diuersi ab expressis, & includit omnia omissa in speciali enumeratione. nu. 11.
- 12 Dictio (similiter) inducit dispositionem fin-



milem præcedenti.

- 13 Lex, si generaliter loquitur, debet generaliter intelligi.
- 14 Statutum, si disponat, quod Iudex viso instrumento capi faciat debitorem, nec possit opponi contra instrumentum nisi exceptio quietationis, solutionis, & falsitatis, tunc illud statutum habet locum etiam in instrumentis ante statutum confectis.
- 15 Lex nova superueniens super actus executione disponens trahitur ad actus habentes originem de præterito, & executionem de futuro.
- 16 Proemium aliquius Constitutionis non facit ius, licet denoter causam finalem.
- 17 Constitutio generaliter si loquatur, & casus expressi non possint comprehendi sub ratione proemij, ratio proemij non dicitur finalis, sed impulsiva.
- 18 Constitutionis verba, quando sunt clara non recipiunt interpretationem à proemio.
- 19 Nemo præsumitur velle sibi restringere suam liberam facultatem, quam habet.
- 20 Constitutionis verba, quando sunt clara, tunc veritas est attendenda, & non aliorum opinio.
- 21 Specialia duo non possunt concurrere in eodem subiecto.
- 22 Specialia dicuntur miracula, & ideo non concurrunt in eodem subiecto.
- 23 Lex respiciens præterita, nunquam tollit ius quasitum, & hoc maxime si admittantur alia specialia.
- 24 Specialia plura circa idem, quando sunt, sunt inducta à lege, possunt concurrere & admittantur alia specialia.
- 25 Dictio, quæcumque, in fine posita ad omnia refertur.
- 26 Successores sunt correlatiui ad antecessores.
- 27 Antecessorum nomen est generale, & ideo est aptum comprehendere nedum antecessores per lineam rectam, sed etiam transversales.
- 28 Constitutio, si loquatur de personis, etiam quia de illis loquatur ratione rei, non desinit esse realis.
- 29 Constitutio simpliciter, si loquatur, se extendit etiam ad minores.
- 30 Statutum deferens lucrum dotis, uxore præmoriens sine filijs, locum habet etiam in minore dante dotem seruatis solemnitatibus.
- 31 Statutum si cogat affinem ad compromissum, comprehendit etiam minorem.
- 32 Statutum adimens robur instrumentis non registratis comprehendit etiam minores.
- 33 Decis. Rot. Rom. Par. I. Pauli Rubei.
- 34 Constitutio, quæ loquitur in rem, comprehendit etiam minores, & amplia. nu. 35.
- 36 Statutum, quando est correctorium iuris communis, vel ab eo exorbitans, non comprehendit personam minoris.
- 37 Surd. decis. 49. n. 9. declaratur.
- 38 Minor comprehenditur sub statuto iuris communis, correctorio, si non sit in iure, neque in alia dispositione specialiter privilegiatus.
- 39 Minor non comprehenditur sub statuto, vel lege, quando agitur, ut ipse teneatur ex aliquo facto extrinseco, per ipsum perpetrato, vide nu. 40. & 41.
- 42 Statutum quotiescumque est irrationabile, non comprehendit minores. Statuta generaliter si loquantur, quamuis exorbitent à regulis iuris communis, comprehendunt minores n. 42.
- 43 Statuta faciunt ius municipale, & respectu loci, ubi vigent, habentur pro iure communi.
- 44 Fideicommissa erant incognita ante legem 12. tabularum, & illorum usus incepit temporibus Augusti Cesaris.
- 45 Constitutio, si reducat aliquid ad terminos iuris antiqui, non potest dici irrationabilis, & odiosa.
- 46 Constitutio dicitur fauorabilis, si emanat principaliter ad fauorem creditorum, licet resultet in aliorum, damnum, & n. 48.
- 47 Constitutio, si loquatur de vulneribus, non extenditur ad verba iniuriosa.
- 48 Expressio falsa aliquid non vitiat, si contineat solum equiuocum qualitatis extrinsecæ, & constet de voluntate.
- 49 Sed secus esset, si equiuocum versaret circa causam finalem, super qua fundatum esset.
- 50 Subhastatio corrumpit, si non constet de debito.
- 51 Super exceptionibus oppositis à parte, an sit pronunciandum, vel sint expresse rejicienda.
- 52 Iudex, si examinata exceptione, procedat ad ulteriora, valet processus, quamuis super illa exceptione expresse non pronunciauert.
- 53 Iudex procedendo ad ulteriora, videtur pronunciare super exceptione, quæ si non esset tacite reiecta, annullaret processum.
- 54 Iudex procedendo ad ulteriora non pronunciando super exceptionibus, non videtur fecisse in contemptum legis, sed tacite eas reprobasse causa cognita.
- 55 Et ista causa cognita interuenisse dicitur, quando Iudex, post aliquod tempus pro-



cessit ad ulteriora.

- 56 Abundans cautela non nocet.
- 57 Citatio, ubi non est necessaria, si fiat nulliter, non propterea actus redditur nullus.
- 58 Clausula, summarie, sola facti veritate inspecta, manu regia, &c. quid importent.
- 59 Clausula sine strepitu, & figura iudicii, operatur quod Iudex possit iubere rem capi, & distrabi.
- 60 Clausula non obstantibus, derogat omnibus in contrarium facientibus, & num. 71.
- 61 Nullitates sunt introductae de iure positivo.
- 62 Papa in ijs, quae sunt iuris positivi, omnia potest, & illius voluntas habetur pro ratione.  
Et potest pro libito suae voluntatis in totum ius quaesitum tollere. num. 62.
- 63 Papae potestas, est adeo ampla, quod de ea disputare, est ponere os in Calum.
- 64 Papae potestas est pro causa in ijs, quae sunt iuris positivi, & dubitans de hoc, dubitat de fide.
- 65 In alienatione rerum minoris, requiritur causa, & multa aliae solemnitates.
- 66 Constitutio disponens, quod bona possint vendi iure creditoris pro debitis antecessorum, non potest minor sub pretextu, quod non sint seruatae solemnitates d. alternationem reuocare.
- 67 Bald. in conf. 184. incip. Ad intelligentiam. lib. 1. declaratur, & nu. 68.
- 69 Forma data in constitutione, si illa sit seruata, non requiritur alia solemnitas.
- 70 Verbum superioris qui habet, non indiget verbo inferioris.  
Solemnitas omnis censetur remissa per commissionem & indulgentiam Papae. n. 70.
- 72 Clausula, quorum tenores, operatur expressionem illorum quae possent obesse.
- 73 Minoris privilegio clauso in corpore iuris, an possit derogari per clausulas generales positas in aliqua constitutione. & n. 75.
- 74 Papa mens, quod velit derogare privilegijs minorum potest constare tam ex clausulis positis in parte executiua quam dispositiua.
- 76 Speciale unum, quando veniat subordinatum post alium.
- 77 Minoris bona, quando venduntur, incipiendum est a minus damnis.
- 78 Restitutio in integrum aduersus sententiam non datur, quae transitum fecit in iudicatum.

## DECISIO XXXVI.

**O** Bijt de anno 1594. Valerius Vrsinus Dominus, & possessor medietatis Castri Montis rotundi, cui, vt prætenditur, ex fideicommissio maiorum successit D. Paulus Aemilius Vrsinus, & cum postmodum de anno 1596. superuenerit Constitutio Baronum san. mem. Clementis VIII. quae est 41. in ordine, instituens Congregationem super Baronibus status Ecclesiastici, cum iurisdictione eorum Castri, & bona etiam fideicommissis, &c. subiecta, distrahendi pro satisfactione creditorum, & fuerint relaxata mandata contra bona haereditaria D. Valerij, illaque praesentata Congregationi, insimul cum vno relaxato in vita ipsius Valerij praedicta Congregatio, iuxta formam Constitutionis, die 16. Iunii 1596. cepit possessionem nomine Camerae medietatis dicti Castri, & subsequentibus diebus aliorum bonorum ad commodum tamen creditorum, praedicti Valerij, & post mensem apposuit edicta, & in tertio edicto, sub die 4. Nouembris 1596. vltra bona apposita in primis edictis, fuit dictum: *Item tutti li beni, & iura hereditaria del q. Signor Valerio sopra Monte Rotondo, & tali, quali sono.* Et die 4. Ianuarij 1597. fuerunt dicto D. Paulo Aemilio adiudicata omnia, & singula bona haereditaria, ac iura, & actiones haereditariae dicti Valerij, de quibus in ultimo edicto, hac tamen lege, & conditione, vt dictus D. Paulus Aemilius intra certum tempus satisfaceret omnibus creditoribus Valerij, alias Congregatio reseruauit sibi facultatem procedendi ad deliberationem ratae Montis Rotundi, & ad recuperationem bonorum eidem D. Paulo Aemilio deliberatorum, ac ad alia remedia opportuna, Congregationi beneuifa, pro satisfactione creditorum, Et cum dictus D. Paulus Aemilius non modo non satisfecerit, sed dixerit obligationem suam nullam; Congregatio praenijis edictis, de quibus infra dicetur in quarta inspectione, dictam medietatem Castri deliberauit ad fauorem D. Franciotti Vrsini, & D. Paulus Aemilius, prosequendo iudicium nullitatis suae obligationis in Rota, obtinuit per san. mem. Gregorium XV. tunc Rotae Auditorem super illa pronunciari.

Pendente causa fideicommissi coram me, inter dictum D. Paulum Aemilium, &



& filios dicti Franciotti, die 15. Decembris 1621. dubitavi, An iste casus comprehenderetur in prædicta Bulla, quod dubium fuerat prius disputatum de ordine fan. mem. Pauli V. coram bon. mem. Francisco Penia de anno 1606. & tunc nihil resolutum. Effectus autem dubij coram me erat, vt videretur, An dicto D. Paulo Aemilio competeret restitutio in integrum aduersus sententiam latam per Congregationem deputatam per fan. me. Paulum V. præuia decisione facta, & extensa per reuerendiss. D. meum Patriarcham Antiochenum, & cum tunc solus D. Paulus Aemilius informauerit, & alia pars dilationem petierit, vt maturius procederetur, Domini remiserunt causam ad 2 Reges, & quemadmodum par erat, ordinarunt, vt omnes Domini causam viderent; Cumque ad alias disputationes progressum fuerit, hodie reassumptis per Dominos, qui tunc erant in Rota, scripturis datis pro parte D. Pauli Aemilij, & comunicata copia alijs, proposui idē dubiū, quod habet quinque inspectiones principales.

Prima est, vt videatur, An Bulla habeat locum, cum Valerius debitor obierit, antequam dicta Constitutio emanauerit, & D. Paulus Aemilius iam successerat, & erat in possessione.

Secunda, An Bulla comprehendat etiam mandata relaxata pro debitis transfuersalis, qualis erat Valerius respectu D. Pauli Aemilij.

Tertia, An Constitutio comprehendat etiam minores, qualis præsupponitur D. Paulus Aemilius tunc fuisse.

Quarta, An subhastatio fuerit facta pro debito eiusdem Pauli Aemilij, ita vt annullata ipsius obligatione, corruant quoque subhastatio, & inde sequuta.

Quinta, An in subhastatione & deliberatione facta, fuerit seruata forma Constitutionis.

Quantum attinet ad primam inspectionem, licet regulariter loquendo, leges, & Constitutiones futuris negotijs dent formam, non autem ad facta præterita reuocentur, secus tamen est, quando nominatim de præterito, & adhuc pendens negotijs cautum sit, vt est *text. ad litteram in l. leges 2. C. de legib. c. 2. & c. vlt. de Const. vbi DD. glos. in c. 1. in ver. receperit de cler. non resid. in Sexto, & in Clem. 1. in ver. deputatis de testam. & in Clem. 2. in posterum de atate, & qualiter Castr. conf. 341. in princ. lib. 1. Siluestr. in Decis. Rot. Rom. Par. I. Pauli Rubei.*

*ver. lex. q. 23. Azor. instit. mor. tom. 1. cap. 16. quest. 13. lib. 5. Ioan. de Salas de leg. q. 97. tract. 14. disput. 21. sect. 7. num. 17. & 18. cum seqq.* In proposito autem Constitutio in §. 2. incip. *Nos hisce malis*, deputat Congregationē, vt omnibus, & singulis creditoribus Baronum, aut ipsorum parentum, seu antecessorum vel auctorum quorumcumque, qui de ipsorum creditis, per mandata exequutiua docuerit, ipsaque mandata exhibuerint (modis & formis in Constitutione præscriptis) satisfieri curet, & mandet, & cum effectu faciat. Quamobrem, cum indubitatum sit, Constitutionem comprehendere debita Baronum non solum de tempore illius datæ existentium, sed etiam futurorum, & lex ꝑ semper loquatur, *l. Arriani C. de heret. vti que loquendo de debitis ipsorum parentum, seu antecessorum, vel auctorum quorumcumque, scilicet Baronum, comprehendit debita etiam parentum, antecessorum, & auctorum Baronum de tempore datæ Constitutionis, cum loquatur de debitis ipsorum parentum, &c. quæ dictio ꝑ (ipsorum) est relatiua præcedentium, & demonstratiua ad oculum personarum supra expressarum, Bald. conf. 304. num. 1. in fin. vol. 5. Ias. in l. filius familias §. diui in 2. lect. num. 151. ff. de leg. 1. latè Surd. conf. 163. num. 15. vol. 2.*

Et constitutio prædicta voluit comprehendere debita parentum, seu antecessorum, vel auctorum quorumcumque, etiā quod successores iam obtinuerint Castra, & bona, vt patet ex §. 2. incipiente, *Prædictorum Deputatorum Congregatio, &c.* vbi disponitur, quod exhibitis mandatis, Congregatio absque vitio spolij, possessionem capiat nomine Camere ad commoditatem creditorum, Ciuitatum, Terrarum, Castrorum, &c. ad ipsos Barones, contra quos, vel eorum auctores, parentes, & quosuis antecessores, seu hereditaria eorum bona, quæcunque mandata, ex quauis causa relaxata fuerint, & per eos quocumque titulo habita, & quouis modo tenta, & possessa.

Quamobrem negari non potest quin Constitutio etiam in hoc loco non solum loquatur in futurum, & in præteritum, itaut comprehendat debita contracta per Barones, parentes, & auctores quoscumque, post, & ante Constitutionem, sed etiam comprehendat casum, quando successor possidet, licet ipse debita non contraxerit, sed illius parentes, aut antecessores



fores, vel auctores, nec consideret qualitatem tituli possessoris, sed quemcunque titulum comprehendit, cum vtatur verbis, *Quocunque titulo habita*: & sic comprehendit omnem titulum imaginabilem, cum illa † dictio (*quocunque*) nihil excludat, sed comprehendat omnem significationem nominis, cui adijcitur, etiam si improprijssima sit, l. qui autem §. fin. ff. de const. pecun. Bal. in l. 1. q. 34. ff. de rer. diuis. Dec. conf. 529. nu. 2. lib. 2. Tiber. Decian. conf. 41. num. 48. lib. 2. & conf. 35. num. 23. lib. 3. illa enim † dictio videtur quodammodo effrenata, & nullo obice continetur, quo minus omnia comprehendat, idem Tiber. Decian in conf. 44. num. 11. vol. 4. Tiraq. de retract. lig. in §. 1. glos. 7. num. 30. & seqq.

Nec consideret qualitatem possessionis cum ibidem Constitutio † dicat, *Et quouis modo tenta, & possessa*, quae verba nullam patiuntur restrictionem, & includunt omnes modos tenendi, & possidendi, glos. in Clemen. ne Romani in ver. quouis modo. de elect. cap. fin. in fin. versic. quouis forma de Sent. excomm. in Sexto Natt. conf. 435. num. 19. tom. 2. Quae omnia comprobantur ex §. 8. d. Constitutionis incipiente: *Declaramus autem* & ex §. incipiente, *Volumus autem*. In dicto enim §. 8. datur forma satisfaciendi creditoribus fructuum, censuum: & montium, & cogendi debitores ad implendum promissa occasione censuum, & montium & constitutio loquitur de Baronibus, vel eorum auctoribus, & praedecessoribus supradictis. Et secundum vice, de Baronibus, auctoribus, seu antecessoribus. Et in §. 8. disponitur, quod Barones, seu illorum quicunque pro tempore successores subhastationem impugnam, impedire, vel retardare, &c. non possint, nec aduersus ea aliquo modo se tueri, aut pro illorum reuocatione quocunque tempore instare, etiam sub praetextu, quod ipsi in Castris, & bonis praedictis sint haeredes cum beneficio legis, & inuentarij; & subditur: *Et non succedant illis qui debita contraxerunt, sed quod loca, & bona ex antiquis inuestituris, concessionibus, fideicommissis, donationibus, vel ex contractibus etiam ex causa, dotium, vel ex alia quacunque causa de iure priuilegiata consequuti fuerint, vel ad ea vocati sint*: Mandataue à Iudicibus fuerint tantummodo decreta, seu relaxata contra bona hereditaria illorum qui huiusmodi debita contraxerunt, sed satis sit, & suffi-

ciat, quod ij, qui debitum contraxerunt, dicta bona, quouis modo, & titulo teneant, & possederint, seu quod ipsi Barones, &c. simili modo illa teneant, & possideant.

Ex praedictis enim satis aperteque constat, quod Constitutio nedum respiciat futura, sed etiam praeterita, & etiam quod iam sit ius quesitum vocatis, & vtrumque comprobatur: Primum, dum Constitutio in d. §. 8. loquitur de Baronibus, vel auctoribus, & praedecessoribus supradictis, quae dictio † est repetitiua praecedentium, ac idem importat, ac si omnia praecedentia nominatim, & specificè essent expressa, Ias. conf. 15. num. 4. lib. 1. Et clarius, in §. 9. vult, quod Barones non possint impugnare, aut retardare, vel impedire subhastationem &c. sub praetextu quod sint haeredes cum beneficio legis, & inuentarij, & sic praesupponit testatorem defunctum, & aditam hereditatem, cum haeres † in effectu intelligatur adita hereditate, l. 3. §. siquis ita ff. de hered. inst. vbi inquit, quod haeres non dicitur antequam testamentum aditione hereditatis sit confirmatum, Dec. conf. 445. num. 53. & 54. & dum subsequitur; *Et quod non successerint illis, qui debita contraxerunt, nec etiam sub praetextu, quod mandata fuerint relaxata contra bona hereditaria illorum, qui debita contraxerunt, sed sufficere, quod illi, qui debita contraxerunt, quouis titulo possederint*; praedicta enim minimè possent applicari, si Constitutio non comprehenderet praeterita.

Et ideò, cum Constitutio disponat circa consequentia ad titulum antiquorum, in necessariam consequentiam disponit etiam circa praeterita l. illud, ff. de acquir. hered. Anchar. conf. 261. num. 2. in princ. quia qui † vult vnum, censetur etiam velle aliud, sine quo illud, quod vult, stare non potest, Castr. conf. 306. col. 1. vers. quod autem, lib. 2. Abb. conf. 101. col. 2. num. 3. vers. moueor primo, l. 2.

Et ita de plano procedunt, cum stent declaratiue ad §. 2. in quo expressè habetur, quod haec Constitutio comprehendat nedum futura, sed etiam praeterita, vt modo relatum est. Secundum verò, quod Constitutio habeat locum etiam post ius quesitum vocatis ex quocunque titulo, negari non potest, dum vult, subhastationem non posse impediri per possessores sub praetextu, quod non succedant illis, qui



qui debita contraxerunt, sed quod bona ex antiquis inuestituris, concessionibus, fideicommissis, vel ex contractibus, etiā ex causa dotium, vel (ex alia quacunque causa privilegiata consecuti fuerint, quæ quidem verba; consecuti fuerint, sunt præteriti, & futuri temporis, & ideo comprehendunt casum, quo successores obtinerint de præterito, vel obtinere possint in futurum bona parentum antecessorū, vel auctorum quorumcunque. *Ang. Aret. post. Bart. quæ allegat. in conf. 82. nu. 20. & seqq. uers. nec obstat.* Et clarius hoc demonstratur ex sequentibus verbis: *Sed satis sit, quod ij, qui debita contraxerunt, dicta bona quouis titulo, & modo tenuerint, & possederint, seu quod ipsi Barones, &c. simili modo illa teneant, & possideant*: & sic duo notanda sunt: Alterum, quod respectu illorum qui debita contraxerunt, consideratur tempus præteritum quod possederint. Alterum, quod respectu successorum & consideratur tempus præsens, & futurum, per verba illa: *teneant, & possideant*. Quia sunt verba subiunctiui modi præsentis temporis, quæ etiam futurum optatiui modi important, *Signorol. conf. 151. incip. in testamento Fulgosi. in fin.*

Et in hoc etiam loco Constitutio clarissimis verbis comprehendit omnes titulos tam antecessorum, quam successorum cum velit, quod successores non possint impugnare, vel impedire, &c. subhastationem Castrorum, &c. aut pro reuocatione instare, &c. sub prætextu, quod sint hæredes cum beneficio legis, & inuentarij, vel non succedant illis, qui debita contraxerunt, sed quod loca, & bona ex antiquis inuestituris, concessionibus, &c. vel alia quacunque causa de iure privilegiata consecuti fuerint, vel ad ea vocati sint, vnde propter dictiones illas: *ex alia quacunque causa*, constitutio & comprehendit nedum omnes casus supra numeratos, sed alios quoscunque casus, *Specul. in tit. de instrum. present. §. fin. vers. quod si quis ubi Ioan. And. in add. Curt. Iun. conf. 38. in fin. Caputaq. dec. 296. nu. 6. par. 2.* Etiam quod sint casus diuersi ab expressis, *l. si fundum sub conditione, §. si libertus, ff. de leg. 1. Paris. conf. 77. num. 21, lib. 2. Tiber. Decian. conf. 24. num. 99. lib. 1. Dec. conf. 653. num. 4. in fin.* & includit omnia omissa in speciali enumeratione; *DD. post glos. in auth. ex testamento in ver. quodcunque, C. de collat. c. solita, de maior. & obed. l. Iulianus, ff. de leg. 3.*

*Corn. conf. 63. sub. num. 8. vol. 1. & in eadem Constitutione subditur. Sed satis sit, quod ij, qui debita contraxerunt, dicta bona quouis titulo, & modo tenuerint, & possederint*; & sic Constitutio comprehendit omnem casum imaginabilem dominij, & possessionis vt supra expositum fuit. Et dum etiam subditur: *Seu quod ipsi Barones, &c. simili modo illa teneant & possideant*, id, quod & supra dixit de titulis, & possessione parentum, antecessorum, & auctorum repetit in successoribus, vt scilicet, Constitutio habeat locum etiam, quod successores similibus titulis teneant & possideant, *Menoch. conf. 24. num. 60. Honded. conf. 4. num. 83. lib. 1. Surd. conf. 303. num. 34. & decis. 88. num. 15. Seraph. decis. 1384. n. 1.* & prædicta omnia fuerunt optimè considerata in voto san. mem Gregorij XV. tunc Rotæ Auditoris dum iste articulus proponeretur in Rota de anno, 1606. coram bo. me. Penia, cuius voti copia data fuit.

Nec ambigi potest, quin Constitutio habeat locum tam in mandatis relaxatis post, quam ante obitum parentum, antecessorum, & auctorum: cum in §. 3. dicatur, *exhibitis mandatis, &c. & ibi. Mandata ex quauis causa relaxata fuerint*, vnde cum generaliter loquatur, & debet generaliter intelligi, *l. 1. ff. de leg. præst. bene Mandel. conf. 430. num. 2. vol. 3.* Et quod loquatur de mandatis relaxatis post obitum, clarè patet, cum in §. 9. loquatur de mandatis relaxatis cōtra bona hæreditaria, que mandata sic non possunt relaxari, nisi sit secuta mors testatoris, & aditio hæreditatis ex adductis per *Dec. in d. conf. 445. num. 53. & 54. supra alleg. Alex. conf. 1. num. 6. lib. 1. Ruin. conf. 103. num. 3. lib. 3.* Quod vero loquatur de mandatis relaxatis etiam ante obitum parentum, antecessorum, & auctorum, probatur vltra prædicta ex adductis per *Io. Bapt. de S. Seuerino in l. omnes populi num. 152. ff. de iust. & iur. vbi, quod si* & statutum disponat, quod Iudex viso instrumento capi faciat debitorem, nec possit opponi contra instrumentum, nisi exceptio quietationis, solutionis, & falsitatis, istud Statutum habet locum in instrumentis ante Statutum confectis, in quantum capit litis ordinationem, & quod debitor capiatur; in quantum verò respicit decisionem ex eo, quod Reo adimit exceptionem, tunc siquidem exceptio coepit competere post statutum, &

tunc



tunc non adimit, aliàs sic. In proposito autem, applicando prædicta, Constitutio habet, quod exhibitis mandatis, Congregatio curet satisfieri creditoribus servata forma ibi præscripta: vnde certum est, quod comprehendit etiam mandata relaxata ante Constitutionem, secundum dictum. *Io. Baptista de S. Severino & clarius Gemin. in conf. 113. in fin. versic. tertia conclusio* vbi, quod lex † noua superueniens super actus executione disponens, trahitur ad actus habentes originem de præterito, & exequutionem de futuro, licet etiam inferat præiudicium iuri alterius antea acquisito. Qua propter non est hic agendum, An competat aliqua exceptio, quia, si quæ competere ex fideicommissio, & similibus, satis superque fuit illis derogatum in Constitutione, vt supra relatum est.

Nec vilius est momenti, quod Constitutio in præmio loquatur de Baronibus, non autem de parentibus, & antecessoribus, vel auctoribus, & quod Congregatio habuit hunc sensum, dum in edictis appositis, quando deliberatio fuit facta D. Paulo Aemilio, fuerunt descripta tantum bona hereditaria Valerij. Nam ad primum fuit responsum, quod præmium † non facit ius, sed illud, quod sequitur.

*Bal. conf. 449. n. 4. vers. adde quod præmio lib. 2. & licet denotet causam finalem. l. fin. & ibi DD. ff. de hered. inst. tamen secus* est in hoc casu, quia cum Constitutio † generaliter loquatur, & casus expressi non possint comprehendi sub ratione præmij, non dicitur finalis, sed impulsiva, *Ias. conf. 1. n. 31. vers. & pro hoc non obstat lib. 1. & plenius in auth. quas actiones n. 18. C. de sacros. Eccl. Corn. conf. 177. n. 5. lib. 5. Apost. ad Alex. conf. 143. lib. 6. versic. fin. & quã-*

do verba † Constitutionis sunt clara, quod non recipiant interpretationem à præmio, *Soccin. in conf. 24. per tot. lib. 4. per glos. 2. in clem. 1. ad fin. de elect. vbi Ioan. de Imol. n. 20. & seqq. versic. conclude quandoque, Menoch. præf. 3. n. 13. lib. 6.* Ad secundum verò fuit responsum, quod, vt dictum est, Congregatio capit possessionem medietatis Castri, & aliorum bonorum nomine Camerae, & quod erat in illius facultate procedere ad subhastationem bonorum, quæ magis vellet, cum illius facultas non reperiatur restricta. Vnde cum prima vice voluerit subhastare solum bona hereditaria, non ideo censetur sibi ligasse manus quo minus etiam non posset

subhastare medietatem Castri, quatenus opus fuisset, sed solum ille actus operatur, quod medietas Castri sub illo non comprehenderetur, *Bald. conf. 51. nu. 5. lib. 5.* 19 Non autem Congregatio † restringeret suam liberam facultatem, *Dec. conf. 8. n. 4. Surd. conf. 127. n. 81. Rot. decis. 778. n. 5. p. 1. in recent. 555. n. 4. p. 1.*

Et cessat omnis difficultas, quia in deliberatione facta D. Paulo Aemilio, casu quo non adimpleret promissa, Congregatio sibi reseruauit facultatem subhastandi medietatem Castri Montis Rotundi, cuius etiam exeperat possessionem, vt supra relatum est, & infra dicitur: & in omnem euentum, cum Congregatio non haberet super hoc facultatem disponendi, 20 & verba Constitutionis sint clara, † veritas esset attendenda, & non opinio Congregationis, *l. 1. ff. de iust. & iur. c. fin. in fin. de prob. Butr. conf. 27. nu. 2. versic. hæc sunt Socc. conf. 112. in princ. lib. 1.*

Denique non officit, quod plura specialia non possunt † concurrere in eodem subiecto, prout eueniret in casu isto admissio prædicto intellectu, quod Constitutio capiat præterita, & procedat etiam post ius quæsitum successor, *Castr. in alleg. ante conf. 341. incip. venio nunc col. 1. in fin. & col. 2. in princ. lib. 1. vbi quod* 22 specialia † dicuntur miracula, ideo non concurrunt in eodem subiecto. Et propterea si princeps faciat legem respicientem præterita, certè istud est per fictionem, vt illud, quod non erat, fingatur esse; & hoc est primum miraculum. Secundum autem miraculum esset, quod etiam illud præteritum fictum tollat ius quæsitum ter-

tio, ideo lex respiciens præterita nunquam tollat ius quæsitum, eoque magis si admittantur alia specialia, quod etiam bona subiecta fideicommissio comprehendantur sub hac Constitutione, & pro debitis transuersalium, & quod etiam minores sub hac eadem Constitutione comprehendantur, vt benè ad propositum *Cuman. in conf. 122. col. penu. in princ. vers. nec verum.* Huic motui fuit responsum, quod

21 quando plura † specialia circa idem sunt inducta à iure, possunt concurrere, & admittuntur, *Bald. in l. 1. in fin. C. quand. lic. ab empt. disced. per text. in l. si ita facta ff. de in iust. rupt. & irrit. test. quem refert, & sequitur Ias. in l. quoniam in prioribus ante fin. vers. teneo istud vltimum ff. de inoff. testam. Berengar. in l. naturaliter S. nihil. comune cap. 3. q. 3. num. 81. in fin. ff. de acquir.*



quir. *possess. Negus. de pignor. in 1. memb. quinta partis num. 16. Paris. cons. 80. num. 24. lib. 1.* Hic autem, ut supra probatum est Constitutio claris verbis comprehendit praeterita, & procedit etiam quod sit ius quaesitum successori, cum hoc determinetur ab ipsa Constitutione, etiam quod sint plura specialia, debet concurrere. Et, ut modo demonstrabitur, praedicta constitutio comprehendit etiam debita antecessorum transuersalium, ut ex sui natura, etiam quod sit ius quaesitum minoribus,

Circa secundam inspectionem, An constitutio comprehendat debita Valerij Vrsini, qui erat transuersalis D. Pauli Aemilij: cum illa locis praecitatis loquatur de mandatis relaxatis contra Barones, parentes, seu antecessores, vel auctores quoscunque; & rursus de mandatis relaxatis contra Barones, vel eorum auctores, parentes, & quosvis antecessores, & repetat de Baronibus eorum auctoribus, & praedecessoribus praedictis, & tandem etiam, quod praedicti Barones sint haeredes cum beneficio legis, & inuentarii, vel non succedant illis, qui debita contraxerunt, sed ex antiquis inuestituris, aut fideicommissis, &c. & in §. 2. loquitur de mandatis relaxatis contra Barones, parentes, seu antecessores quoscunque; intelligenda est de quibuscunque antecessoribus, cum dictio illa, *quoscunque*, in fine posita ad omnia referatur, *l. 1. & ibi Ias. nu. 4. & seqq. de liber. prater.* Maximè cum non possit afferri diuersitatis ratio, quare censuerit de quibuscunque auctoribus, non autem de quibuscunque antecessoribus, *Roman. cons. 480. n. 2. ubi Adden. in verb. concurrat, & considerat san. me. Gregorius in suo voto;* & quod haec verissima sint, & sine difficultate procedant, patet in §. 3. in quo constitutio loquitur de quibuscunque antecessoribus, & in d. §. 9. de quibuscunque successoribus; cum tunc successores sint correlatiui ad antecessores, sicuti Constitutio intellexit de quibuscunque successoribus, ita etiam intellexit de quibuscunque antecessoribus. *Aym. de antiqui. temp. in 4. par. §. videamus, n. 29.* ut etiam considerauit *san. me. Gregorius in praedicto suo voto;* Nec potest fieri vis, quod Constitutio loquatur de quibuscunque successoribus pro tempore, quia cum respectu istorum successorum loquatur in futurum, opus fuit uti verbis *pro tempore*, ut omne tempus comprehendat, ac suc-

cessores, qui secundum tempus reperirentur: *Cauale. decis. 31. num. 7. lib. 5.* non autem, ut restringat qualitatem antecessorum.

27 Cum igitur nomen, t antecessorum, sit generale, *Archid. in c. fin. in ver. antecessoribus de pact. in 6.* & propterea aptum comprehendere nedum antecessores per lineam rectam, sed etiam transuersales, & alios, qui sub hoc nomine comprehendi possunt, & Constitutio loquatur de quibuscunque antecessoribus, ut saepius repetitum est, sequitur quod comprehendat etiam antecessores transuersales, cum dictio, *quibuscunque*, t nihil excludat, sed complectatur omnem significationem verbi, cui adijcitur, etiam si sit impropriissima, ut dictum est: & haec potissimum vrgent, quia Constitutio respexit ad antecessores sanguinis, & loquitur in rem, ut scilicet mandata exequatur super bonis quorumcunque antecessorum, &c. ideo omnes antecessores in bonis etiam quod non sint antecessores sanguinis, directe comprehendit, *l. hac verba 12. ff. ad leg. Iul. de adult. ubi Bart. num. 1. l. si seruum, 70. §. prator ait ff. de acquir. hered. Bart. in l. aut qui aliter §. fin. num. 3. vers. nota distinctionem, ff. quod vi, aut clam.* Nec resistit, 29 quod loquatur de personis t etiam, quia cum de illis loquatur ratione rei, non desinit esse realis, *Ceph. cons. 53. num. 43. & 46. Soccin. Iun. cons. 251. nu. 152. lib. 3. ubi de communi Surd. cons. 257. n. 15. lib. 2. qui alios congerunt.*

Quantum attinet ad tertiam inspectionem, An constitutio comprehendat minores; affirmatiue fuit resolutum: Primò, 30 quia cum Constitutio simpliciter loquatur, se extendit etiam ad minores, *l. si sine §. Lucius ff. de administr. tutor. capitulo constitutus de restitut. in integr. Bald. in l. 1. numer. 29. vers. iuxta hoc quero C. de confes. Natt. consil. 540. num. 2. lib. 3.* Hinc 31 statutum deferens t lucrum dotis, vxore praemoriente sine filiis, locum habet etiam in minore dante dotem seruatis solemnitatibus, *Bald. in l. 1. colum. 1. C. si aduers. dot. & ibidem etiam Castr. num. 4. & seqq. & scribit Cuman; cons. 109. in princ. vers. ad primum Roman. cons. 314. numer. 1.* sic 32 etiam sub statuto t cogente affinem ad compromissum, venit etiam minor, *Bar. tol. Bald. & ceteri in l. ultim. C. in quib. cas. 33 rest. non sit neces. & statutum t adimens robur instrumentis non registratis comprehendit quoque minores, Alexand. consil.*



*fil. 119. n. 34. versicul. 9. dictum lib. 9. Natt. consil. 541. nu. 16. & 17. lib. 3. Roman. consil. 166. n. 2. vers. Nos autem loquimur; & consil. 394. n. 5. vers. 2. ad idem Dec. in l. cū te in fin. C. de transact. Marsil. singul. 481. nu. 1. Secundò, quia vt dictum est, cum*

- 34 Constitutio ꝛ loquatur in rem, vt scilicet, bona subhastentur, non excludit minores, *dicta l. si sine 33. S. Lucius, ff. de administra. tutor. & ibid. Bartol. nu. 1. Bald. in capit. ultimo colum. 3. versicul. ultimo de materia de consuet. idem Bald. Salyc. Castr. & Alexan. in l. ultima. C. de in integr. restitut. Roland. de luc. dot. quest. 44. n. 6. & 7. Tiraquell. de retract. lignag. S. 1. gloss. 3. vers. Ex quo probatur & ista est communis opinio, vt per Marsil. dicto sing. 481. n. 1. & habet locum, quamuis statutum loquatur,*
- 35 ꝛ etiam de personis, si de illis loquatur ratione rei vt per Cephal. Socin. & alios supra allegatos.

- Nec dicatur, quòd quando statutum
- 36 est ꝛ correctorium iuris communis, vel ab eo exorbitans, non comprehendit personam minoris, *Roman. singul. 816. incip. Tu vidisti, qui mouetur, ex c. 2. de dilect. pueror. quem sequitur Ias. in S. actiones autem n. 83. instit. de action. Marsil. dicto singul. 481. n. 4. & singul. 361. in fin. Curt. iun. in l. postquam liti in fin. C. de pact. & in cons. 8. in fin. Neuiza. cons. 17. n. 77. prope med. Surd. dec. f. 49. n. 9. qui hisce rationibus adductis asserit statutum, quod disponit, vt successor teneatur ad debita antecessoris, non comprehendere minorem: Nam huic motiuo fuit responsum: Primò, quòd vt videre est, n. 4. *Surdus ꝛ loquitur in casu, quo minor per posterius statutum erat specialiter priuilegiatus, per quod quidem statutum censebatur derogatum primo, vltra quod potest etiam dici: quòd minor per secundum statutum reperiatur specialiter priuilegiatus, & ideo non comprehendebatur sub alio statuto generaliter loquente, Salyc. in l. fin. n. 3. C. de iur. dot. Tiraq. loco mox allegando n. 103. & seq. Put. decis. 160. n. 1. vers. tamen. lib. 3. At in casu nostro minor**
- 38 ꝛ non est in iure neque in alia dispositione specialiter priuilegiatus, ideo comprehenditur sub dicta constitutione, *Tiraq. post cumulos de retract. lignag. S. 1. glo. 14. n. 96. vers. nam statutum generale, & n. 102. firmat, conclusionem procedere etiam in odiosis, & mouetur per text. in l. in fraudem S. ultimo, ibi: quia generalis est ista determinatio, ff. de milit. testament.*

*Putens dicta dec. f. 160. lib. 3. Bald. consil. 135. n. 4. vers. 5. quia, & n. 5. lib. 3. Eoque magis ista procedunt, cum non adsit in terminis huius constitutionis diuersitas rationis inter minorem, & maiorem, vt considerat. Bald. loc. cit. n. 6. Secundò, fuit responsum, quòd dum *Surdus* mouetur ex *Romano*, & alijs allegatis in obiecto neque ipse, neque ceteri Doctores officiant, quia vera est distinctio, quod aut agitur, vt quis teneatur ex aliquo facto extrinseco, per ipsum perpetrato, & tunc ꝛ minor non comprehenditur sub lege, aut statuto, & ita procedit *tex. in d. Et c. 2. de delict. puer.* & in istis terminis possunt saluari dicta Doctorum, qui fuerunt allegati in obiecto: Aut verò agitur, vt ex sola lege, vel statuto resultet præiudiciū minori, sine aliquo ipsius facto extrinseco, & tunc, aut minor est habilis, & non comprehenditur, *Alexand. post Guiliel. de Cuneo cons. 119. n. 8. vers. 6. adducitur lib. 6. & consil. fin. in prin. iuncto num. 7. in fin. vers. non obstat, & n. 8. eod. lib. & cons. 62. n. 18. vers. accedit lib. 7. Angel. de Perus. in l. certi iuris nu. 3. vers. tamen Moderni tenent C. locat. Bero. cons. 68. n. 21. vers. faciunt tradita, vbi de communi lib. 2. Ias. in l. si constante n. 210. vbi pariter de communi ff. solut. matr. & in istis terminis, quando ꝛ minor non est habilis, loquuntur cō-**

41 *fil. 148. n. 1. vers. sed. praesupposita ualiditate Constitutionis, & Roman. cons. 120. nu. 1. & seqq. qui propterea non officiant in casu nostro, quia cum ad effectum, vt praesens Constitutio Baronum intret, non requiratur aliquod factum extrinsecum minoris, sed ex sola Constitutione resultet præiudiciū minori, & minor sit habilis ad patiendū dictum præiudiciū, vti-que minores per supradicta comprehenduntur in ista constitutione.*

Fuit praeterea ex abundantia considerata, quòd secundum terminos praedictos

42 quocumque statutum ꝛ est irrationabile, non comprehendit minores: In cæteris autem casibus, in quibus statuta generaliter disponunt, quamuis exorbitent à regulis iuris communis, minores continentur, *d. l. si sine. S. Lucius ff. de administra. tuto. cap. constitutus de rest. in integrum. statuta enim ꝛ faciunt ius municipale in loco, quod respectu loci debet haberi pro iure communi, ita Natt. cons. 541. n. 15. & 16. lib. 3. in hoc autem casu Constitutio non est irrationabilis, imò maxime rationabilis, cum emanauerit, vt prom-*

de-



deretis, primò, ne creditores Baronum defatigentur litibus propter eorundem Baronum potentiam, & ne litibus finitis contingat non reperiri oblatores propter metum ipsorum Baronum, & ideò vult procedi manu Regia, & non reperto oblatores admitti Cameram inter oblatores, vt apertè colligitur ex procemio dictæ Bullæ, ibi: *Iustitiæ ratio postulat*. Secundo, ne creditores Baronum remaneant decepti sub fide publica, vt probatur ex secunda parte procemij, ibi, & *fidei publicæ causa postulat* considerando, quòd Barones publicè, & communiter reputantur, vel saltem ante dictam Bullam reputabatur fide, & facultatibus idonei, quæ omnia certissimum est reddere dictam constitutionem maximè rationabilem, præcipuè quia non obligat Successores, vt non teneantur pro debitis antecessorum, prout loquitur *Surd. in decis. 49. n. 4.* sed tollit obstaculum fideicommissorum, quæ ante  
44 legem 12. tab. non erat cognita, l. uerbis, ff. de uerb. signific. Bart. in l. 1. n. 4. ff. de leg. 1. & illorum vsus incæpit temporibus Augusti Cæsaris, §. 1. ad fin. Instit. de fideicommiss. quod & prius scriptum reliquerat, Pompon. in l. 2. §. post deinde, ff. de orig. iur. Peregr. de fideicommiss. artic. 1. n. 6. Quare, cum constitutio ꝑ reducat istam materiam iuxta terminos iuris antiqui, non potest dici irrationabilis, neque odiosa glos. in c. statutum in uers. numerandum de præb. in 6. But. in c. olim per illum textum de uerb. signif. Rip. in l. si constante n. 61. post Alex. & Ias. quos refert ff. sol. Matr. Felin. in c. cum accessissent, col. 2. n. 3. de const. Osa sch. decis. 147. n. 20. & benè Alexand. conf. 227. n. 6. lib. 6.

Fuit denique consideratum, quod huiusmodi constitutio ꝑ potest dici fauorabilis, ex quo principaliter emanauit ad fauorem creditorum, licèt in consequentiâ resultet ex ea damnum aliorum, c. statui-  
46 mus, de decim. in 6. ibi cum non sit dicendum, gl. in c. si propter, de rescr. in 6. in uer. præiudicium ibi in fortiorib. de constitutione disponente, quod successor teneatur ad debita antecessoris, ubi Gem. n. 9. uers. in ff. glos. Franc. nu. 6. cum alijs per Couar. lib. 3. c. 11. n. 5. uers. solet enim adnotari, & latissimè Sanchez. de Matr. lib. 1. disp. 1. nu. 4. Salas de legib. q. 97. tract. 14. disp. 11. sect. 4. n. 10. qui licèt post Couar. loc. cit. dicant, conclusionem esse veram, quando odium à fauore distingui nequit, secus  
tamen quando potest distingui, vt si con-  
Decis. Rot. Rom. Par. I. Pauli Rubei.

47 stitutio ꝑ loquatur de vulneribus non sit extendenda ad verba iniuriosa, quia eo casu fauor ab odio distingui potest: Attamen in casu nostro, cum non agatur de extensione, cumque, vt supra ostensum fuit, constitutio satis clarè loquatur, non datur casus, quo fauor ab odio distingui possit, & ideo de plano procedit communis conclusio, istam scilicet ꝑ constitutio-  
48 nem habendam esse pro fauorabili, cum principaliter sit facta fauore creditorum.

Circa quartam inspectionem, An subhastatio fuerit facta tamquam de debito D. Pauli Aemilij, negatiuè fuit resolutum, quia post exhibitionem mandatorum per creditores Valerij die 16. Iulij 1596. fuit capta possessio medietatis Castri Montis Rotundi, & subsequenter diebus, aliorum bonorum in singulis locis existentium, & vt supra dictum est, appositis edictis super alijs bonis, non autem super Castro Montis Rotundi, Congregatio, præuia subhastatione, deliberauit dicta bona ad fauorem Pauli Aemilij, hac tamen conditione, vt dictus Paulus Aemilius satisfaceret creditoribus Valerij, aliàs Congregatio reseruauit sibi facultatem procedendi ad deliberationem ratæ Montis Rotundi, & ad recuperationem bonorum eidem Paulo Aemilio deliberatorum, &c. pro satisfactione creditorum: Quare, cum dictus Paulus Aemilius non soluerit debita prædicta prout promiserat, Congregatio mandauit affigi edictum super medietate Castri Montis Rotundi, & illius iuribus, quod fuit affixum die 20. Nouembris 1599. in quo quidem edicto licèt dicatur: *Si subbasta la metà di Monte Rotondo con tutti i membri, e giurisdittioni, &c. spettanti, e pertinenti al Sig. Paulo Emilio Orsino, de quali n'è stato preso possesso dalla Reuerenda Camera Apostolica à beneficio, e commodo de suoi creditori*. Attamen, cum possessio dictæ medietatis Castri fuerit capta, exhibitis mandatis contra bona hereditaria Valerij, dicta falsa ꝑ expressio, à commodo de sui creditori, scilicet Pauli Aemilij, non vitiat edictum, l. demonstratio falsa ff. de condition. & demonstration. cum contineat solum æquiuocum qualitatatis extrinsecæ, & constet de voluntate, & potestate Congregationis subhastandi, & vendendi pro debitis Valerij, Gemin. conf. 52. n. 3. uers. secundò dic. Et omnia, quæ deduci possent in contrarium, procederēt, si æquiuocum ꝑ esset circa causam finalem, super qua dispositio esset fundata, quia



tunc vitaret, alias secus *Anchar. conf. 207. nu. 8.* Et quod causa, ut faciat cessare actum, debeat esse talis, ut ex ea moveatur disponens ad sic disponendum, alias actus non cesset, dicit idem *Anchar. conf. 163. in fin. vbi late, & idem dicit in conf. 154. nu. 4.* In proposito autem causa finalis apponendi edicta non fuerunt debita Pauli Aemilij, itaut nisi constaret  
 50 de debito, et corrueret subhastatio, sed causa finalis fuerunt debita Valerij, quae verè extant, & ideò licet fuerit æquiuocatum, illud æquiuocum non vitiat, cum dubita Valerij, quae fuerunt causa finalis, existerent; Quae veritas colligitur etiam ex alio edicto sub die 20. Ianuarij 1601. in quo habetur, quod die 1. Februarij 1601. fiet Congregatio, & deliberabitur medietas Castrì Rotundi cum omnibus bonis existentibus in illo Castro, & in illius territorio, &c. alias possessa per Valerium Vrsinum de tempore sui obitus, quare qui voluerit emere, offerat cedulam banchariam, alias dicta die fiet deliberatio, iuxta formam bullae. Undè clarè patet, subhastationem, & deliberationem fuisse factam pro debitis Valerij, non autem Pauli Aemilij.

Et praedicta circa primum edictum comprobantur ex protestatione facta per eundemmet Dominum Paulum Aemilium, sub die 4. Ianuarij 1601. in qua protestatur, medietatem Castrì ad se spectare vigore fideicommissi, & sequuto obitu Valerij, illius possessionem se capisse, quod & illius procurator inhærendo huic protestationi, iterum fuit protestatus, quae tamen protestationes fuissent superfluae, si Congregatio non egisset pro debitis Valerij. Et in subhastatione facta 1. Februarij 1601. semper fuit dictum pro debitis Valerij, & in deliberatione facta 8. Februarij eiusdem anni 1601. praemissa narratiua exhibitionis mandatorum per creditores Valerij obtentorum, & narratiua non adimplementi D. Pauli Aemilij, ac edictorum appositorum etiam praevio Chirographo sancti mem. Clementis VIII. pro derogatione Bullae Sixti Quinti, deliberatio fuit facta Franciotto Vrsino vltimae maiori oblatores scutorum viginti septem millium. Quamobrem clarè patet subhastationem, & venditionem fuisse factam pro debitis Valerij, non autem pro obligatione D. Pauli Aemilij.

51 Nec videtur officere, quod Congregatio non pronunciauerit super exceptio-

nibus oppositis pro parte dicti Pauli Aemilij, nec illas expressè reiecerit; quia cum Congregatio, non obstantibus dictis exceptionibus, ad vltiora processerit, tacite videtur super illis pronunciauerit, itaut in iudicio deduci nequeant, *Bart. in l. à precedente 4. sub. nu. 3. vers. quandoque Iudex cum seqq. C. de dilat. vbi dicit, quod si Iudex, examinata exceptione,*  
 52 procedit ad vltiora, valet processus, quamuis expressè super illa non pronunciat, exceptionem non obstare, veluti pronunciando definitiue, tacite pronunciat super incidenti, quod respicit merita causae; & procedendo in causa super emergenti, quod respicit processum, cuius verba refert, & sequitur *Felin. in cap. suborta 21. de re iud. sub. num. 4. vers. Bald. & supra num. 3. iuncto, num. 4. per tot. plura in hanc sententiā cumulat, & in vers. habes ex his ex illo text. &c. ex parte il secundo de appell. firmat regulam generalem,*  
 53 quod Iudex et procedendo ad vltiora videtur pronunciare super exceptione, quae si non esset tacite reiecta annullaret processum, *Roman. conf. 410. num. 2. in fin. versic. 1. quia Castr. in l. fin. in princ. num. 7. versic. si verò opposita ff. si cert. pet. dicens valere processum ad vltiora,*

54 quae et iudex non videtur fecisse contemptum legis, sed exceptionem tacite reprobasse, causa cognita quae cognitio interuenisse dicitur quando Iudex, et post aliquod temporis intervallum, processit ad vltiora, *Franc. in d. c. ex parte, sub num. 10. vers. si uero Iudex, de appellat. Felin. in d. c. suborta, num. 4. circa fin. vers. sed in contrarium, Corn. conf. 85. sub. nu. 23. versic. si uero Iudex. uol. 4. Gratian. conf. 37. num. 35. in fin. & num. 36. lib. 1. qui testatur de magis communi, Ruin. conf. 117. num. 18. uol. 5. Menoch. de recuper. remed. 1. num. 171. Gabr. de except. concl. 1. num. 16.*

Quo verò ad quintam, & vltimam inspectionem an in hac subhastatione fuerit seruata forma constitutionis, fuit affirmatiue resolutum, quia cum in §. 3. disponatur, quod mandatis relaxatis per Iudices, capiatur possessio nomine Camerae ad commodum creditorum, fuit seruatum hoc, & quidquid disponitur in §. 4. quod scilicet, elapso mense Castra subhastanda proponantur praevia affixione vnius edicti per quindecim dies in locis publicis, quod etiam ad vnguem seruatum fuit, ut supra dictum est circa edictum. Et quamuis vltimum



timum edictum fuerit factum 20. Ianuarij  
1601. & dictum sit in eo die prima Fe-  
briuarij futuram Congregationem, & de-  
liberationem esse faciendam plus offeren-  
ti, & sic non interuenerit tempus quin-  
decim dierum, vt edictum remaneret af-  
fixum; Attamen fuit primò responsum,  
quòd cum primum edictum fuisset suffi-  
ciens, vt supra probatum est, istud secun-  
56 dum tanquam abundans non nocet, vt  
benè ad propositum *Marfil. in l. de vno*  
*quoque, num. 42. vers. istud tamen. ff. de*  
*re iud. Rom. cons. 497. num. 5. & 6. versic.*  
*tertio etiam vbi plenè Apost. in ver. non*  
*vitiat*, quibusin locis habetur, quòd vbi  
57 non est necessaria citatio † si fiat nulliter,  
non propterea actus redditur nullus: Se-  
cundò punctualiter fuit responsum, quòd  
sanct. mem. Clemens VIII. per suum Chi-  
rographum motu proprio datum sub die  
16. Iunij anni 1599. prouidendo ad præ-  
terita gesta per Congregationem, eidem  
in futurum concessit facultatem procedē-  
di summarie, manu Regia, sola veritate fa-  
cti inspecta, absque processu, tela iudicia-  
ria, & absque aliquorum terminorum etiā  
substantialium seruatione, omnibusque  
diebus, & horis, præterquam in honorem  
Dei feriatas, cum clausula, non obstanti-  
bus præmissis constitutionibus, & ordina-  
tionibus Apostolicis, stylo Palatij, ac reg.  
de iur. quæf. non tollen. etiam quòd dict.  
Chirographum non esset registratum, cū  
alia clausula, non obstantibus alijs in con-  
trarium facientibus, etiam quòd deberet  
exprimi quibus pro hac vice derogamus &  
cum alia clausula, *Quorum tenores pro ex-*  
*pressis de verbo ad verbum habentes, &*  
*omni meliori modo &c.* Ex quibus videtur  
sufficere vltimum edictum, etiam si ema-  
nauerit eo tēpore, itaut ante subhastatio-  
nem per quindecim dies non potuerit re-  
manere affixum, iuxta formam constitu-  
tionis. Vigore enim facultatis concessæ,  
58 procedendi summarie, † sola facti veri-  
tate inspecta, manu Regia, & abque ser-  
uatione terminorum etiam substantialiū,  
Congregatio potuit procedere de facto,  
& sine vllō iuris ordine, vt per Nat. in  
*clēm sapē §. non sic tamen, num. 95. & seqq.*  
*de ver. signif. Marant. in spec. de ord. iud.*  
*par. 4. d. st. 9. num. 8. Bart. in extrau ad*  
*reprimen. in ver. & figura, in versic. idem*  
*puto* vbi dicit, quòd, qui habet faculta-  
tem procedendi sine strepitu, & figura iu-  
59 dicij, potest iubere res capi, & distrahi,  
licet hoc sit magis de natura exequutio-  
nis, quàm condemnationis; quia talia

*Decis. Rot. Rom. Par. I. Pauli Rubei.*

ante ius ciuile manu Regia expediebantur, & fuit dictum in causa Miranden. pen-  
sionis 27. Martij 1613. coram me, quæ  
est *decis. 446. par. 2. recent.* Et per dictam  
60 clausulam † non obstantibus &c. cense-  
tur satis derogatum in hac parte omnibus  
in contrarium facientibus, vt statim di-  
cetur. Tertiò fuit responsum, quòd ad-  
misso sine veri præiudicio, quòd prædicta  
non subsisterent, tollitur omnis difficul-  
tas, quia sanct. mem. Paulus Quintus per  
suum motum proprium sub dat. 3. Kal. Fe-  
briuarij anno 13. sui Pontificatus, in quo  
dicitur, quòd sola signatura sufficiat circa  
subhastationem, & adiudicationem me-  
dieratis huius Castri, ratificauit omnia  
gesta per Congregationem Baronum, &  
per Congregationem ab ipso deputatam,  
approbando sententiam ab ea latam, cum  
clausula reiectis, quatenus opus sit quibus-  
cunque prædictorum omnium, & singulo-  
rum nullitatibus, si quæ ex quouis capite,  
etiam nullitatis citationis, & mandari,  
forfan etiam simul extarent, &c. sicque &  
non alias per quoscunque, &c. subla-  
ta, &c. iudicari debere, &c. irri-  
tumque, &c. decernimus, non obstan-  
de iure quæf. non toli. alijsque Cancellar-  
iæ nostræ regulis, quatenus illius, seu il-  
larum derogatione opus sit, &c. Vnde  
61 cum † nullitates sint introductæ de iure  
positiuo, ex adductis per *Vant. de nullit.*  
*cap. 1. num. 14. cum seq.* Non est dubitan-  
62 dum de validitate sanationis nullitatis,  
si aliqua adfuisset, cum Summus Pontifex  
possit omnia † in ijs, quæ sunt iuris positi-  
ui, & illius voluntas habetur pro ratione,  
*Gemin. consil. 8. num. 6. & 7.* quia pro li-  
bitō suæ voluntatis potest tollere in totū  
ius positiuum, idem *Gemin. consil. 53. in*  
*princ. versic. quadam est potestas supra*,  
vbi etiam dicitur, quòd disputare † de po-  
63 testate Papæ est ponere os in cælum, &  
*Bald. consil. 477. lib. 1.* dicit, quòd in ijs,  
quæ sunt iuris positiui sola potestas † est  
64 pro causa, & quòd dubitans de hoc, du-  
bitat de fide, & ideò nullum de iure posi-  
tiuō potest haberi pro valido, etiam in  
præiudiciū iuris quæsiti tertio, & non  
potest tertius conqueri, *Abb. consil. 84. nu.*  
*3. & seqq. lib. 1. Lap. alleg. 130. num. 2.*  
*vers. similiter.*  
65 Rursus nihil vrget, quòd in omnem  
euentum in hac alienatione rei minoris,  
nedum requirebatur causa *l. magis puto §.*  
*si es, & §. in primis*, sed multæ aliæ so-  
lemnitates non inueniuntur seruata. Quia  
fuit responsum, quòd, cum † Constitutio  
disponat,



disponat, quod hæc bona possint vendi iure creditorum, pro debitis quorumcumque antecessorum, non potest minor sub prætextu, quod non fuerint seruatae so-  
 66 lemnitates, dictam alienationem reuocare, vt dicit *Bal. conf. 183. num. 5. vers. proponitur etiam*, & bene ad propositum *Matthias Colerus de processu executiuo par. 2. capit. 3. num. 217.* & quamuis idē  
 67 *Bald.* dicat, quod hæc venditio seruatis solemnitatibus statutorum potest fieri, ideòque videretur dicendum in hoc casu, quod vnà cum dispositione iuris communis debuissent solemnitates statuti Urbis seruari, *Castr. in conf. 106. incip. à tertio num. 2. vers. plus dico lib. 2. quem sequitur Tiraquell. post. ll. cornub. glos. 8. num. 49. Montan. de tutel. & cur. cap. 33. num. 38.* Tamen fuit consideratum, quod *Bald.*  
 68 non loquitur de statuto dante certam formam in alienationibus minorum, sed de statuto generaliter loquente de alienationibus, quod propterea comprehendat etiam illum casum, & quidquid sit de hoc, cum in hoc casu constitutio ipsa det certam formam, quæ fuit seruata, hoc sufficit, quia alienatio censetur facta auctoritate Papæ, & ideò cum fuerit seruata  
 69 forma, & data in constitutione, non requirebatur alia solemnitas, l. 2. C. quando decret. op. non est, vbi notat hoc *Bald.* dicens etiam legem illam quotidie praticari in Ecclesijs, & Hospitalibus impetrantibus à Papa alienationem alicuius rei, vt enim ipse dicit, qui habet verbum  
 70 Superioris, non indiget verbo inferioris, & bene *Abb. in conf. 41. num. 3. lib. 1.* loquens de alienatione rerum Ecclesiæ, in qua etiam requiritur solemnitas, & tenet, quod omnis solemnitas censetur remissa per commissionem, & Indulgentiam Papæ, & quod satis est seruare verba rescripti.

Insuper fuit etiam ex abundanti consideratum, quod, aut in ista alienatione fuit seruata forma constitutionis sanct. mem. Clementis, & hoc sufficit, ex quo in §. 16. incip. non obstantibus derogat quibuscumque constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac legibus municipalibus Urbis &c. cum alijs clausulis amplissimis; Ideoque cum hæc constitutio comprehendat minores, & det certam formam, seruata illa forma non fuit opus alijs solemnitatibus requisitis à iure, vel à statuto, cum illis censeatur satis derogatum per dictam clausulam, & non

obstantibus, *las. conf. 110. col. 4. in fin. vers. tertio moueor*, lib. 4. *Ber. conf. 147. num. 28. vers. Et licet*, lib. 3. stante præsertim clausula, & (Quorum tenores) quæ operatur expressionem illorum, quæ possent obstare, *Butr. conf. 2. num. 4. Gemin. conf. 65. num. 28. Rot. decis. 306. num. 1. part. 1. in recent.* Quare, etsi quaestio sit, an sufficiant clausulae generales, & ad derogandum privilegio minoris clausula in corpore iuris, tamen secus est, quando constat de mente Papæ ex clausulis amplissimis, cum clausula, quorum tenores, *Alberic. in l. vnic. in fine C. quæ. Impr. inter. pap. & vid. Rip. in c. 1. num. 54. & 55. de rescript. Gabr. de reg. iur. concl. 9. num. 7.* & est decisio Signaturæ Iustitiæ in causa Bononien. obligationis Cameracensis 12. Maij 1594. extensa per bon. mem. D. Robusterium tunc vocantem, & prius nostri Ordinis insignem Auditorem, in qua etiam dicitur, quod de mente Papæ  
 74 potest constare, tam ex clausulis positis in parte executiua, quam dispositiua, ex *Bald. in l. ea quam num. 39. C. de fideicom. & Felin. in c. licet in corrigendis, col. penult. de offic. ordi.* Aut verò non fuerunt seruatae solemnitates Bullæ, sed Congregatio fuit vlt. facultate sibi concessa in Chirographo sanct. me. Clementis VIII. & in hoc etiam casu minus obstat exceptiones oppositæ, cum vt supra relatum est, Chirographum habeat clausulas derogatorias  
 75 amplissimas, & comprehendat etiam minores, quia comprehenduntur in Bulla, etiam, quod admitteremus sine veri præiudicio, quod sic concurrerent duo specialia, quod scilicet constitutio comprehendat minores, & quod minores etiā comprehendantur sub Chirographo, cū  
 76 isto casu, & vnum speciale veniat subordinare post aliud, *Neuiz. conf. 2. num. 23. Tiraq. de iur. const. possess. 3. par. limit. 5. num. 6. in fin. Surd. de alim. tit. 9. q. 44. nu. 37. & seqq.* At verò in hoc casu adhibenda est sanatoria sanct. me. Pauli Quinti, & ex modo ponderatis cessat omnis difficultas.

77 Denique non obstat, quod quando venduntur bona minoris propter debita, incipiendum est à minus damnoſis, l. magis puto, §. non passim. ff. de reb. eor. Et præsupponatur adesse bona libera Valerij, attamen quicquid sit de hoc, vt sæpius dictum est, constitutio dat facultatem liberè vendendi Castra, & bona, etiam quod sint ex pacto, & prouidentia, & fideicom-



deicommissio subiecta, &c. Et solum in S. II. in cap. Quod si forsan. disponit, quod si adsint alia bona talibus oneribus non obnoxia, illa subijciantur in locum bonorum oneribus obnoxiorum pro debitis venditorum, & sic, cum Constitutio comprehendat etiam pupillos, & habeat amplissimas derogationes, vt modo dictum est, per illam derogatum est dispositioni dictæ. *magis puto.*

Ex quibus, & ex alijs deductis in voto san. mem. Gregorij. XV. & latius in dicta decisione congregationis deputatæ per sanctæ mem. Paulum Quintum, extensa per Reuerendissimum D. meum Patriarcham Antiochenum, fuit conclusum, negotio maturæ discussio, vnanimi Dominorum consensus, casum D. Pauli Aemilij, admissio etiam, sine veri præiudicio, quod constaret de fideicommissio ad illius fauorem, comprehendi in Constitutione Baronum, itaut nullatenus ei competat restitutio in integrum aduersus sententiã prædictæ Congregationis, quæ transitum fecit in iudicatum, &c.

¶ Infra in eadem causa adsunt aliæ decisiones id est sub diebus 25. Iunij 1627. & 5. Iulij eiusdem anni, & 3. Augusti 1629. coram eodem bon. mem. Reuerendissimo Cocchino sunt decisiones 93. 100. & 316.

REVERENDISS. P.D. MERLINO.

Lunen. Sarzanen. Oblationum.

Die Luna 8. Februarij 1627.

DECISIO XXXVII.

Impressa in Merlino to. I. Decis. 257.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.

D. CARD. VIRILI.

Narnien. seu Romana fructuum Dotis.

Die Luna 8. Februarij 1627.

ARGUMENTVM.

Dotis fructus, an debeantur postquam solutum est matrimonium. Arbitri, quando possint se extraiudicialiter informare. Solutum indebitè, quando præcisè, & plenè sit probandum.

SVMMA RIVM.

1. Fructus dotis post obitum uxoris non debentur, etiam superstitibus liberis.

Matrimonij onere remoto, non debentur fructus dotis, alias esset usura, & hoc procedit etiam si ad sit conuentio, nu. 1.

2. Solutum indebitè, quando agitur ad effectum illud probandi, & repetendi, requiritur præcisè, & concludens probatio.

3. Compromissum factum cum facultate cognoscendi, & procedendi de facto, sequitur quod arbitri possint se extraiudicialiter informare.

4. Debitor, ut constituatur in mora, sufficit interpellatio etiam extraiudicialis.

5. Interesse damni emergentis potest declarari ad rationem quatuor pro centenario.

6. Arbitro asserenti, de rebus extraiudicialibus creditur, se facultatem habet informandi se extraiudicialiter.

7. Decis. in causa Romana fructuum dotis. 12. Maij 1625. coram Reuerendiss. P.D. Decano Cocchino declaratur.

# DECISIO XXXVIII.

Post solutiones factas ad rationem scutorum quatuor pro centenario quolibet anno vigore laudi R.P.D. Varesij, & bon. mem. Stephani Gratiani, Bernardinus Scottus cepit prætere de esse locum repetitioni, ex quo post obitum uxoris bon. mem. Teophili fructus & dotis non debentur etiam superstitibus liberis, cum remoto onere matrimonij esset usura, nec conuentio suffragaretur, vt fuit dictum in Romana fructuum dotis 12. Maij coram R.P.D. Decano, & propterea coram bon. mem. Buratto fuit datum dubium, an esset locus repetitioni pecuniarum post obitum mulieris pro fructibus dotis, & pro sua summa, & Domini pro nulla summa repetitioni locum esse declararunt. Moti fuerunt quia cum agatur ad effectum probandi, & repetendi & indebitè solutum, requiritur præcisè, & concludens probatio, quod ex causa indebiti fuerit solutum, & sufficit per possibile excludere actorem agentem, Bart. in l. eum de indebito n. 4. ff. de probat. Alex. conf. 83. n. 1. & fuit dictum in Romana sponsonum 8. Decembris, & 29. Nouembris 1613. coram bo. me. Buratto, & in Romana repetitionis indebiti 29. Aprilis 1622. coram R.P.D. Merlino.

In casu, de quo agitur, cum fuerit factum compromissum & cum facultate cognoscendi, & procedendi etiam de facto, sequitur quod Arbitri potuerunt se extraiudicialiter informare absque eo quod pro-



probationes in actis appareant *Compostell. in cap. si Capitulum n. 25. Ioan. Andr. n. 39. de rescript. Aegid. decis. 568. circa med. Put. decis. 140. n. 1. & 2. lib. 2. in correct. & fuit dictum in Vercellen. Coadiutoria. 28. Ianuarij 1608. coram bo. me. Cardinali Lancelotto. Vnde extraiudicialiter Arbitri potuerunt, & praesumuntur informati non solum, quod aderat interpellatio, & mora, vel ex probatione extraiudiciali, vel ex propria confessione Bernardini, & data*

4 † interpellatione etiam extraiudiciali, debitor constituitur in tali mora, ut interesse debeatur, tam vigore statuti *cap. 137. lib. 1. quam de iure communi l. mora ff. de Vsur. l. Titia S. Vsuras de legat. 2. l. qui Romae S. coharedes ubi Soccin. n. 8. de verbor. oblig. Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 220. nu. 25. & 26.*

Sed etiam quod Theophilus ob retardatam solutionem dotis maiora interusura suis Creditoribus soluebat, & sic ratione † damni emergentis Arbitri potuerunt declarare interesse ad rationem quatuor pro centenario *Paul. de Castr. in l. centum caput, ff. de eo quod cert. loc. Ias. in l. fin. ff. eod. Felin. in capit. cum venerabilis n. 7. de except. Rota Ianuen. decis. 78. n. 11. in fin. & 12. & Gratiano vni ex Arbitris ita asserenti in appendice 427. ob facultatem informandi † se extraiudicialiter fides adhibenda videtur. Menoch. conf. 384. n. 20. Zancher. conf. 139. n. 7.*

6

Tanto magis in hanc sententiam Domini inclinarunt, quia taxatio ad rationem quatuor pro centenario quolibet anno visa fuit admodum aequa & moderata, & propterea non esse locum repetitioni ex supradictis.

Ex quibus apparet suprascriptam decisionem *R. P. D. Coccini Decani in Romana fructuum dotis 12. Maij 1625.* non applicari in isto casu repetitionis, in quo concurrat praesumptio extraiudicialis informationis, tam interpellationis, quam damni emergentis.

Et ob mortem bon. mem. Buratti ista decisio iuxta DD. Vota per me fuit extensa, &c.

REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Romana Sylue.

Die Veneris 26. Februarij 1627.

ARGUMENTVM.

Agitur de materia spoliij. Et an emptio rei propriae illud possit purgare.

S V M M A R I V M.

- 1 Decretum seu mandatum de adiudicando, non habet vim actualis adiudicationis.
- 2 Spolium eo magis intrat, quando possessio est capta propria auctoritate.
- 3 Spolium, quando videatur ab initio purgatum, & remissum, & n. 9.
- 4 Promittens de rato pro aliquo, nullum praedictum illi affertur, nisi secuta eius ratificatione.
- 5 Ratificatio non inducitur ex sola scientia, sine actu positivo, ex quo inferatur, vel expressus, vel necessarius consensus.
- 6 Emptio rei propriae siue sit facta scienter, vel ignoranter, non tenet.
- 7 Iudicis auctoritas, etiam si erretur in iure, & circa factum proprium, causat bonam fidem.
- 8 Emens rem propriam, in eo non est consensus emendi.
- 10 Decis. 768. par. 2. recent. & DD. declaratur.
- 11 Spolij renunciatio, seu remissio, dicitur donatio.
- 12 Remissio est stricti iuris, & non comprehendit, nisi quod est expressum.

DECISIO XXXIX.

**F**Vit in hac causa decisum die 3. Iunij praeteriti intrare spolium ad fauorem Francisci, & fratrum de Fabijs contra D. Antoninam de Fabijs, & D. Angelum Clauarium eius auctorem, cuius decisionis fundamenta, quae Dominis placuerunt, eò tendunt, quod Iudex nulliter, & iniuste de anno 1599. Syluam, de qua agitur adiudicauerit praedicto Angelo: quibus nunc vnum non minus releuans annectebatur, quod non constat fuisse subsequutam actualem adiudicationem iuxta. *tex. in l. 1. & tot. tit. ff. si in caus. iudic.* sed solum † decretum, seu mandatum de adiudicando, quod non habet vim actualis adiudicationis *Modern. lib. 3. discept. Forens. cap. 555. ex n. 32. Rot. decis. 725. n. 3. par. 2. recent. & in Rom. pecudum 14. Nouembris 1611. coram Illustriss. D. Cardin. Caualerio, Vnde cum propria auctoritate possessio per Angelum † capta fuerit eo magis intrat spolium l. si quis in tantam cum vulg. C. unde vi.*

2

Sed quia hodie dum reuidebatur dicta decisio constitit ex nouiter productis, quod po-



postea idem Angelus de anno 1601. cum narratiua dictæ adiudicationis sibi factæ retrouendit eandem siluam eodem pretio, quo sibi fuerat adiudicata supradictis fratribus de Fabijs nempe Innocentio, & Honufrio, præsentibus pro se ipsis, ac pro Hortensio, Francisco, & Mario corum fratribus absentibus, pro quibus de rato promiserunt, videbatur quod quicquid sit de spolio † ab initio illud fuit purgatum, & remissum per dictam retrouenditionem iux. *text. in l. si aliquam rem vers. nam & si rem meam ff. de acquir. poss. Abb. & Bero in cap. 2. restit. spoliat. Paris. cons. 11. per tot. lib. 4. & Menoch. de recup. rem. 1. nu. 281. Rot. decis. 768. n. 8. par. 2. recent.*

Sed nihilominus Domini soluerunt durare adhuc spolium, & sic standum esse in decis. etiam quoad omnes fratres, nam quoad absentes, nempe Franciscum, Alexandrum, & Dominicum non sequuta eorum † ratificatione, res caret omni dubio, vt est in puncto *text. in l. fin. & ibi Bart. ff. pro empt. Benintend. decis. 38.*

Neque obstat, quoad Franciscum quod ipse alias produxit in iudicio dictum instrumentum venditionis, quia id fecit in alio iudicio, & procuratorio nomine dictæ Antoninæ eius Matris, vnde ex sola † scientia sine actu positiuo, ex quo inferatur, vel expressus vel necessarius consensus non inducitur ratificatio *Rot. decis. 535. n. 12. p. 1. recent.* Quò verò ad Alexandrum, & Dominicum non releuat, quod Hortensius, & Honufrius fuerint à Patre deputati administratores hæreditatis, quia de hoc non constat, & quando probaretur, non prodesset, ex quo emptio non fuit facta nomine prædictorum Alexandri, & Domini. *ad text. in l. si ego, ff. rem. rat. habe.*

Quo verò ad alios nempe Innocentiũ, & Hortensium emptores, & Honufrium, qui paulo post dictam venditionem expressè ratificauit, & Marium, qui generaliter renunciauit omnibus litibus, causis, & prætensionibus motis, & prætensis, & quæ prætendi possent super dicta silua, & accessit pro dicta D. Antonina cui dictus Angelus de anno 1611. vendidit dictam siluam, versatur maior difficultas, sed fuit sublata, quia dicta venditio stante nullitate, & iniusticia dictæ adiudicationis, & sic cum præsupposito præcedentis spolij fuit nulla, quia fuit emptio † rei propriæ, quæ siuè scienter, siuè ignoranter facta non tenet *l. suæ rei ff. de contrah. empt. cum vulg. adeò, vt non possit sustineri ratione*

possessionis iux. *text. d. l. saliquam rem & l. si in emptione, S. rei suæ ff. de contrah. empt.* quia dum per actionem spolij possessio poterat auocari, nec quoad possessionem emptio fuit valida, vt notat. *Bart. in d. S. rei suæ.*

Non obstat si dicatur quod quamuis emptio fuit nulla, quia tamen in ea facta fuit mentio de dicta adiudicatione, vnde spolium emanauit, fuit illud remissum, nam imò indè clarè conspicitur, quod dicti fratres emptores credebant d. adiudicationem fuisse validam, & ex ea dominium siluæ in Angelum fuisse translatum, aut saltem illam iuste possidere; cum enim adiudicatio facta fuerit iudicis auctoritate, meritò fratres emptores crediderunt, quod fuit valida, ita ut ad effectum, de quo agitur, propter d. iudicis auctoritatē † debeat admitti eorum credulitas, quamuis fuerit error in iure, & circa proprium factum *Rot. decis. 477. nu. 4. cum seq. par. 1. diuers. & in dicta decis. 535. n. 12.*

Vnde cum reuera sylua non esset Angeli, sed propria emptorum, non adfuit in eis † consensus emendi, nisi cum tacito, & virtuali præsupposito validæ ad iudicationis, *l. nihil consueui, S. non videtur. ff. de reg. iuris, & facit text. opt. in l. & si consensum, S. 1. ff. de contrahend. empt. ibi, si rem meam mihi ignoranti vendideris, & iussu meo alij tradideris, non putat Pomponius dominium in eum trānsire,* non enim credendum est, nec cadit sub bono sensu, quòd si fratres Fabij credidissent, & fuissent certiores facti de nullitate adiudicationis, & sic quod non amiserunt dominium syluæ, illam emissent, ideò enim emebant, vt sua fieret, ergo putabant suā non esse, quòd clarè legitur in d. instrumento venditionis, dum Angelus venditor in illo sibi retinuit dominium syluæ interim dum Fabij emptores soluerent pretium, & alia præmissa adimplerent, ergò credebatur per d. adiudicationem Angelum fuisse effectum dominum, & accedit quòd nullitas d. adiudicationis non prouenerit ex proprio facto fratrum emptorum, sed ex non facto iudicis, & Angeli venditoris, ob non seruatas per eos solemnitates requisitas in adiudicatione.

Vnde ex d. venditione non fuit remissum † spolium, quòd tunc nedum intentatum, sed nec detectum adhuc erat, sed potius fratres spoliati iusto errore existimabant eos tam à dominio, quàm à possessione.



sessione cecidisse iuxta distinctionem, quā facit *tex. in l. si aliquam rem in princ. ff. de acquir. possess. Paris. de resignat. lib. 3. q. 5. num. 48. Honded. consil. 66. n. 55. lib. 1. Rot. d. decis. 535. per tot. par. 1. recent. & decis. 662. nu. 6. & seq. par. 2.* Doctores autem supra in contrarium citati, & *d. decis. Rot.*

10 768. † *num. 8. par. 2. rec.* dum dicunt per contractum initum post spoliū super re, in qua fuit commissum, loquuntur quando spoliū erat iam intentatum, aut detectum.

11 Quibus etiam accedit, quod renunciatio, seu remissio spoliū dicitur donatio, quæ in effectu regulariter non differunt. *Dec. in l. postquam liti, n. 11. C. de pact. Rip. n. l. si unquam q. 11. C. de reuoc. donat. Co- uar. lib. 3. variar. cap. 4. & 8.* quos refert, & sequitur *Menoch. de arbitr. iudic. in addit. ad cas. 436. n. 10.* igitur dum capi potest limitata voluntas emendi, cum præsupposito validæ adiudicationis, de qua contrahentes meminerunt, non debet præsumi scientia spoliū, & sic voluntas renunciandi, seu donandi, *l. cum de indebito,*

12 *ff. de probat.* maximè quia cum remissio sit stricti iuris, non comprehendit nisi id quod expressum est, ita ut non extendatur ad alios casus, *Dec. conf. 379. n. 3. Alex. conf. 18. lib. 2. Viu. decis. 316. & decis. 211. num. 59. Decian. respons. 7. nu. 55.* ubi quod hoc multo magis procedit in renunciatione tacita, quæ nunquam extendi debet, nisi quatenus necessariò ex ipso actu inferitur, & plenius, *Rot. in d. decis. 535. per tot.*

Ex quibus per renunciationem litium, & prætensionum factam per Mariū, & d. accessionem pro Antonina non potest desumi in eo voluntas renunciandi spolio, tum quia factæ fuerunt sub conditione, quatenus ipse fuisset hæres Antoninae matris suæ, & ei succederet in d. sylua, tum etiam quia fuerunt factæ cum præsupposito validæ adiudicationis, & validæ venditionis, unde applicantur in eo omnia superius dicta.

Et ita vtraque, &c.

¶ In eadem causa habetur infra alia decisio sub die 15. Aprilis 1628. coram R. P. D. Verospio, est decisio 172.

REVERENDISS. P. D. DVNOZET.

Florentina Fideicommissi de Cambijs.

Die Veneris 26. February. 1627.

### ARGVMENTVM.

Substitutio vna, quando est facta de aliqua parte bonorum, & postea in alijs bonis est facta altera substitutio, si in ista vltima adfit clausula, ut supra operatur, ut in omnibus sit obseruandum, quicquid in prima substitutione est dispositum,

### SVMMA RIVM.

- 1 Clausula, ut supra, est repetitiua præcedentium, sicut etiam verbum, similiter.
- 2 Succedendi ordo est proprius vinculorum, & fideicommissorum perpetuorum. & num. 3.
- 4 Masculinitatis qualitas sæper repetita in in substitutionibus suadet testatorem sub nomine filiorum voluisse etiam comprehendere nepotes.
- 5 Ex alienationis strictissima prohibitione facta à testatore, desumitur efficacissima coniectura perpetui fideicommissi.
- 6 Positi in cōditione censentur vocati, quando post eos testator substituit agnatos, & illis deficientibus piam causam.
- 7 Filiorum appellatione veniunt nepotes, quando eorū substitutio collata est in remotissimum tempus, & num. 15.
- 8 Coniecturae plures simul iungi possunt ad hoc, ut suffragentur.
- 9 Filiorum appellatione veniunt nepotes, concurrentibus adminiculis.  
Quod procedit etiam, quando agitur de transversalibus testatoris. num. 6.
- 10 Dictio ut supra, operatur, ut omnes conditiones factæ in prima dispositione, de nouo sint de verbo ad verbum expressæ in secunda num. 11.
- 12 In substitutionibus, si plures sint vocati alternatiuè, intelliguntur vocati ordine successiuo.
- 13 Decis. in causa Roman. fideicommissi de Bonadies coram bon. mem. Cardinali Mellin. declaratur.
- 14 Substitutiones, quando sunt vulgare, tunc sufficit in vno verificari, nam vna impleta omnes corrunt.



DECISIO XL.

**D**E anno 1548. Petrus de Cambijs suum ultimum condidit testamentum, quod est bipartitum in prima parte heredem suum vniuersalem. In bonis immobilibus, & patrimonialibus, quae habebat Florentiae Siluestrum de Cambijs eius fratrem germanum instituit, eidemque primo loco eius filios & nepotes masculos in infinitum substituit, & his pariter sine filijs masculis deficientibus secundo loco substituit filios legitimos, & naturales masculos in infinitum Nicolai de Cambijs fratris consobrini, quibus etiam simili modo deficientibus, filios masculos legitimos, & naturales, & legitimos Laurentij de Cambijs eius secundi Consobrini tertio loco substituit. Quibus vt supra deficientibus, quarto loco substituit filios masculos legitimos, & naturales Iacobi de Cambijs pariter secundi Consobrini, & illis demum deficientibus vt supra ultimo loco substituit Hospitale Innocentium Ciuitatis Florentiae.

In secunda vero parte in alijs bonis alibi existentibus instituit eundem Siluestrum fratrem, & Petrum Gallianum eius ex Sorore Nepotem æquis portionibus, quos inuicem substituit hoc modo, nempe Siluestro sine filijs masculis decedenti Petrum quamdiu vixerit. Petro vero deficiente in dicta portione Siluestri quæ peruenerit ad Petrum substituit filios Nicolai Consobrini supradicti, & alios prout supra de bonis Florentiae disposuit. Petro vero Galliano coheredi in eius portione substituit eiusdem filios legitimos, & naturales in infinitum, & foeminas primi gradus. Illis vero deficientibus Siluestrum, aut eius filios, aut Nicolai, vel Laurentij, vel Iacobi iuxta formam, conditiones, & qualitates, supra in dispositione bonorum Florentiae substituit.

Decessit Petrus Gallianus alter coheres, cui successit vnica filia, Decessit etiam Siluester, superstita Petro filio legitimo, & naturali, cui portio Galliani per obitum eius filiae obuinit: Qui Petrus demum decessit sine liberis institutis heredibus Hospitali, & Eccles. S. Ioannis Baptistae, Nationis Florentinae de Vrbe.

Sed quia Antonius, & Petrus Ioannes fratres de Cambijs descendentes per lineam masculinam ex Laurentio, tertio loco in dicto testamento Petri vocato,

præstendebant se vigore supradicti testamenti esse vocatos ad istam portionem Galliani, ideò instantibus illis proposui dubium. An dicti Fratres essent vocati ad portionem Petri Galliani ex testamento Petri senioris de Cambijs. Quo proposito DD. vnanimi consensu esse vocatos responderunt.

Et quoad fideicommissum factum de bonis in Ciuitate Florentiae, & eius districtu existentibus ad quod secundum fideicommissum est relatum, DD. non dubitarunt quin adhuc dureret, & sic quod Petrus Ioannes, & Antonius fratres descendentes per lineam masculinam à Laurentio sint vocati, ex quo Petrus testator fecit perpetuum fideicommissum inter omnes descendentes masculos supra vocatos ad quod probandum concurrunt omnes coniecturae à Doctoribus ad fideicommissum perpetuum inducendum ponderari solitae.

Prima coniectura oritur ex quo Petrus testator in substitutione filiorum Siluestri, & Nicolai repetijt, & vsus fuit verbo, *in infinitum*, quod cõsetur repetitum in substitutione filiorum Laurentij per clausulam (vt supra) & per verbum (similiter) *Decian. resp. 31. numer. 137. lib. 1. Surd. conf. 336. num. 9. Ruin. conf. 139. num. 1. in fin. l. 3. Rot. in recent. decis. 718. numer. 2. & 3. par. 2.* Vbi habetur, quod hæc conclusio est indubitata.

Secunda coniectura est, quia testator voluit obseruari formam fideicommissorum perpetuorum digrediendo ad plures substitutionum gradus, quia primo loco vocauit fratrem, & eius filios, deinde Consobrinum, & eius filios in infinitum. Tertio Consobrinum, & eius filios, deinde, alium Consobrinum secundum, & eius filios, vt supra, & sic etiam in infinitum. Qui succedendi ordo est proprius vinculo-  
1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.



Martij 1622. coram bon.mem. Vbaldo, & in Senogallien. fideicommissi 11. Maij 1626. coram bon.mem. Remboldo.

Tertia coniectura oritur ex quo testator  
4 semper repetijt qualitatem ꝛ masculinitatis quæ qualitas considerata in filijs, cum concurrat etiam in nepotibus suadet testatorem sub nomine filiorum voluisse comprehendere etiam Nepotes, vt in specie deducunt, *Curt. Iun. conf. 111. num. 10. & seq. Becc. conf. 221. num. 7. & 8. cum alijs per Bellon. Iun. conf. 2. num. 23. fuse relatis per Rouit. conf. 50. num. 19.*

Quarta coniectura deducitur ex strictissima prohibitione ꝛ alienationis facta à  
5 testatore, qua desumitur efficacissima coniectura perpetui fideicommissi *Menoch. presumpt. 68. l. 4. num. 15. Molin. lib. 1. de Hisp. primog. cap. 5. per tot. Mantie. de coniect. ult. volunt. tit. 6. num. 5.* Quod tanto magis procedit, quando Testator reddit rationem prohibitionis, ex quo quando instituit Siluestrum, ei iniunxit, quod nullo modo posset alienare dicta bona, sed quod post eius mortem deuenirent ad eius filios, & Nepotes in infinitum, & his sine filij masculis decedentibus ad filios Nicolai in infinitum successiue apponendo omnes substitutiones, de quibus supra, quo calu cum appareat Testatorem voluisse prohibitionem realem facere, extenditur ad omnes substitutos, vt bene in his terminis per *Decian. d. conf. 102. numer. 27. & 28. lib. 2.*

Quinta coniectura desumitur, quia ultimo loco fuit substitutum Hospitale, cuius  
6 fauore censentur vocati ꝛ positi in conditione ad hoc, vt bona possint tandem ad illud deuenire, deficientibus omnibus in conditione positis, vt optimè deducunt *Decian. d. conf. 102. num. 21. & seq. l. 2. Rimin. Iun. conf. 21. num. 50. & 51. Ias. in l. si quis id quod num. 22. post medium ff. de iurisd. om. iud. Surd. conf. 539. num. 5.* Vbi etiam de communi attestatur *Rot. decis. 434. n. 2. par. 2. recent.*

Sexta, & vltima coniectura est, quia filij Laurentij vocati sunt post obitum omnium descendentinm Siluestri, & Nicolai in infinitum, vnde cum substitutio filiorum Laurentij collata sit in remotissimum tempus, nempe post extinctam lineam Siluestri, & Nicolai, quo tempore impossibile erat extare filios primi gradus Laurentij, & ideo verisimile est testatorem cogitasse tunc non exituros filios primi  
7 gradus Laurentij. Vnde filiorum ꝛ ap-

pellatione dicendum est nepotes comprehendere voluisse iuxta receptissimam *opp. Imol. in l. gallus S. instituens num. 48. vers. vel potest dicere ff. de lib. & posth. quam sequuti sunt Rub. Alex. conf. 28. num. 9. circa med. versic. item ex quo substitutio, Mantie. de coniect. ultim. volunt. lib. 8. tit. 8. num. 21. Peregr. de fideicom. art. 22. nu. 50. Rust. ad l. cum auus lib. 6. cap. 12. num. 4.* Vbi plurimos refert Imolam sequentes Rota in Tusculana fideicommissi 15. Aprilis 1619. coram R.P.D. meo Decano, & in Bonon. fideicommissi de Desiderijs 20. maij, & 26. Iunij 1626. coram R.P.D. meo Merlino, quæ optimè respondet contrarijs.

Ex quibus omnibus coniecturis, licet aliquæ separatim consideratæ possent habere aliquas difficultates, attamen non  
8 est dubium ꝛ quin simul iunctæ suffragari videantur *Bero. conf. 104. num. 12. in fin. lib. 2. Bell. Iun. conf. 50. num. 33. Seraph. decis. 1229. num. 13. Rot. decis. 266. nu. 19. par. 1. recent.* Vbi quod coniecturæ ad istum effectum simul iunctæ considerari debent, non autem separatim discuti.

Non obstat, quod testator loquutus fuerit discretiue modo de filijs, & modo de nepotibus, & ideo in substitutione facta de filijs Laurentij non veniant nepotes; maximè cum hic agatur de transversalibus testatoris; quia ex ferie testamenti apparet testatorem non posuisse nomen filiorum discretiue, sed habuisse pro synonymis, & præsertim, dum, postquam vocauit filios Laurentij, subiunxit (quibus deficientibus sine liberis masculis, vt supra substituit filios masculos naturales, & legitimos Iacobi) vt post alios Rota respondens fundamento discretiue loquutionis in dicta Bononien. de Desiderijs coram R.P.D. meo Merlino *Bellon. Iun. conf. 2. num. 35. ad fin. cum duob. sequen. & num. 39. vers. quia respondeo*, Rota in Vrbeuerana Castrorum 10. Iunij 1588. coram bon. me. Card. Platto. Et demum ista difficultas satis tollitur ex supradictis  
9 coniecturis, ꝛ quibus concurrentibus filiorum appellatione veniunt nepotes, vt dixit *Rota decis. 667. num. 4. par. 2. recent.* Quod procedit etiam quando agitur de transversalibus testatoris, *Alex. conf. 28. num. 9. ante medium versic. non obstat id, quod dixi. Simon de Pret. conf. 56. num. 9. Peregr. conf. 40. num. 41. cum pluribus seqq. lib. 6. Rota in præallegata decis. Bononien. fideicommissi de Desiderijs, in qua etiam alia*



aliæ decisiones concordantes recensentur.

Quibus ita firmatis, & stante existentia supradicti fideicommissi de bonis Florentiæ DD. non dubitarunt quin secundum fideicommissum de alijs bonis extra Ciuitatem Florentiæ, & eius districtum existentibus adhuc duret. Quia Testator in portione Petri Galliani, de qua agitur, eo decedente sine filijs masculis, & mortuis filiabus primi gradus, qui fuit casus sequutus, fecit in dicta portione easdē substitutiones & iuxta eandem formam, conditiones, & qualitates, quibus supra disposuit de bonis in Ciuitate Florentiæ existentibus. Sed sic est, quod per existentiam dd. Antonij, & Petri Ioannis fratrum adhuc durat vinculum in eorum fauorem in bonis Florentiæ, vt dictum est supra, ergo pariter dicendum est, quod duret, etiā in portione Petri in alijs bonis vigore dictionis repetitiuæ. *Decian. num. 137. lib.*

10. Quæ dictio ꝑ operatur perinde, ac si omnes substitutiones factæ in prima dispositione super bonis patrimonialibus in Ciuitate Florentiæ positis, de nouo essent de verbo ad verbum specialiter expressæ in secunda dispositione facta de alijs bonis extra Ciuitatem Florentiæ sitis. *Surd. conf. 352. num. 6. & seq. Paris. conf. 19. nu. 70. & 71. lib. 2. Honded. conf. 78. num. 20. & 40. lib. 1. Peregr. de fideicom. art. 29. num. 17. Decian. conf. 41. num. 51. lib. 1. Aret. conf. 155. num. 1. Dec. conf. 227. n. 3.*

11. vol. 1. vbi quod si prima substitutio ꝑ est facta vulgariter, & per fideicommissum, & deinde fiat secunda substitutio simpliciter adiecto tamen hoc verbo (vt supra) censetur secunda substitutio expressè eodem modo facta, quo illa prima, & ab ea nihil differt, Sed comprehendit, & extenditur ad eisdem casus *Menoch. conf. 435. nu. 15. Peregr. de fideicom. art. 16. n. 15.*

Neque obstat, quod testator alternatiuè loquutus fuerit ibi (quod bona reuertantur ad Siluestrum, aut eius filios, aut filios Nicolai, vel Laurentij, vel Iacobi) quæ alternatiua eo ipso dicitur verificata, quo vnus ex prædictis successit, quia pluribus vocatis alternatiuè ꝑ in substitutionibus intelliguntur vocati ordine successu suo, vt vnus post alium succedere debeat, *Ruin. conf. 163. num. 9. l. 1. Natt. conf. 470. num. 2. Ceph. conf. 656. num. 35.* Et cessat omnis difficultas, quia ista alternatiua declaratur ex subsequentijs verbis secundum formam, conditiones, & qualitates

suprapositas in bonis existentibus Florentiæ, in quibus ex supradictis clarum est fideicommissum.

13. Nec pariter obstat decisio ꝑ in Romana fideicom. de Bonadies 11. Aprilis 1603. coram Eminentiss. Card. Mellino, quia bene aduerterunt DD. quod alternatiua in hoc casu non est simplex, sed relatiua ad similes substitutiones factas in primo fideicommissio de bonis Florentiæ per hæc verba (iuxta formam, & conditiones, ac qualitates) quæ ex vi dictæ relatiuæ censentur inesse in hac postrema substitutione, *Rota decis. 36. num. 1. par. 1. recent.* Sed in casu illius decisionis de Bonadies Rota dixit substitutiones esse

14. ꝑ vulgares, vnde merito sufficebat in vno verificari, nam prima impleta omnes, corrunt, *l. si mater 33. §. si filius ff. de vulgar.* Non sic in præsentī casu, in quo testator voluit prouidere quando defecisset linea Nicolai, & postmodum Laurentij, & deinde Iacobi, vt inde succederet Hospitale.

Ex qua testatoris prouidentia inferitur ad coniecturam digressionis ad plures gradus substitutionum, & ad vocationem loci Pij, quæ non est vnica substitutio, prout dicitur in dicta decis. de Bonadies, sed plures, ꝑ & successiue inter se distinctæ, quæ benè veniunt ad coniecturandā voluntatem testatoris in vocatione Petri Ioannis, & Antonij, *Honded. conf. 34. n. 34. & 35. lib. 2. Decian. conf. 102. nu. 7. lib. 2. cum alijs supra allegatis.*

Et ita vtraque parte informante conclusum.

¶ *Infra in eadem causa ad sunt aliæ decisiones idest sub die 9. Iunij 1627. & 28. Martij 1628. coram eodem R. P. D. Dunogetto, sunt decisiones 84. & 158.*

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.  
Decano.

Nucerina Iurisdictionis.

Die Lunæ 1. Martij 1627.

A R G V M E N T V M.

Episcopus habet iurisdictionem in tota sua Diacesi, tam de iure communi, quàm vigore Concilij Tridentini. Et qui sint actus, cum quibus probatur, quod Episcopus habuerit iurisdictionem in aliqua Ecclesia.



## S V M M A R I V M.

- 1 *Episcopus habet iurisdictionem in tota sua Diœcesi tam de iure communi, quàm vigore Concilij Trident. num. 2.*
- 3 *Actus, per quos bene probatur, quod Episcopus habuerit iurisdictionem in aliqua Ecclesia, & num. 4. & 5.*
- 6 *Probatio concludens requiritur ad tollendū fundamentum intentionis alicuius, consistens in dispositione iuris communis, & possessione comprobatum.*
- 7 *Cum parte dismembrata transeunt omnia iura illius partis.*
- 8 *Beneficiorum collationes non probant, quod quis in ea Ecclesia habeat iurisdictionem ordinariam num. 15.*
- 9 *Vnio Ecclesiae vnus Diœcesis ad Ecclesiam alterius, non priuat Ordinarium sua iurisdictione.*
- 10 *Actus iurisdictionis facti lite pendente, non suffragantur, & num. 12.*
- 11 *Visitationes alicuius Ecclesiae, an suffragantur, ad acquirendam iurisdictionem ordinariam illius Ecclesiae. num. 13.*
- 14 *Ad Papam spectat cognoscere, an alienatio rerum Ecclesiae sit valida.*
- 16 *Delinquentes quibus casibus possint capi, & puniri in aliena Diœcesi, & territorio.*
- 17 *Testibus deponentibus pro assistentia iuris, & secundum ius commune in concursu magis standum est.*
- 18 *Iniustitia rei iudicata sufficit pro obtinenda restitutione in integrum.*

## D E C I S I O X L I.

**A** Rchiepiscopo Salernitano prætendente Ecclesiam S. Mariæ Maioris Ciuitatis Nuceriae esse de Diœcesi Salernitana, & ordinaria iurisdictione Archiepiscoporum, mouit litem contra Episcopum Nucerinum vsque de anno 1592. & causa postmodum commissa cum clausula appellatione remota, sententiam fauorabilem reportauit de ad anno 1619. Reclamante autem Episcopo Nucertino sanctæ m. Paulus Quinto causam nullitatis, notoriæ iniustitiæ, & restitutionis in integrum, prout de iure, & cum clausula, parito iudicato, commisit bon. mem. Card. Filonardo, in cuius locum subrogatus fuit Eminentiss. Cardi. Perettus cui S. D. N. rescripsit, vt in causa procederet de voto Rotæ. Pro cuius voti traditione. Primò

quæsitum fuit. An Ecclesia S. Mariæ Maioris sit intra fines Diœcesis Nucerinæ Paganorum, & die 2. Decembris præteriti affirmatiuè fuit resolutum. Hodie verò posito Dubio principali: An constet de causis restitutionis in integrum; responsum fuit constare. Cuius dubij effectus extendit, vt præcedens sententia infirmetur.

Fundat enim Episcopus Nucerinus intentionem suam, quia Ecclesia, de qua agitur, probatur ex iam resolutis, esse in Diœcesi, quin & in ipsamet Ciuitate Nucerna, Vnde & consequitur tam iuris communis dispositione attenda, iurisdictione ad eundem Ordinarium spectare, cap. cum venerabilis, cap. cum dilectus de Relig. domib. cap. auditis de præscript. cap. omnes Basilica 16. qu. 7. cap. conquereute de offic. Ordin. cap. cum Episcopus eod. tit. de Offic. Ordin. in 6. Caputaq. decis. 179. num. 7. Verall. decis. 306. par. 1. & decis. 201. par. 2. quàm etiam vigore decretorum & Tridentini sess. 6. cap. 5. & sess. 14. cap. 2. 3. & 8. de reform. quæ in his terminis Rota sequuta est in Theatina iurisdictionis quæ est 501. par. 2. recent.

Et hæc ipsa iuris assistentia, neque nuda, aut simplex, & informis, & in potentia tantum deducitur, sed vestita, & comprobata ab exercitio, & quasi possessione acturum iurisdictionalium, qui differentes sunt, & releuantes ad eandem probandam. Dantur enim testes quatuordecim pro parte eiusdem Episcopi summario eius numer. 4. concludentes per 40. annos ab eorum recordatu, & in antea à maioribus eorum audiuisse, & de publica voce, & fama vidisse, & respectiue audiuisse & Ordinarios Nuceros matrimonia celebrasse, Dimissorias pro Ordinibus suscipiendis concessisse, hereditates ab intestato decedentium ad pias causas destinasse, Ecclesiam de qua agitur visitasse, & beneficiatos eiusdem monitos etiã sub penis, processibus indictis per Episcopos interfuisse, quæ & omnia citra ius, & nomen superioritatis, iurisdictionis, & imperij fieri non potuerunt, prout de concessione Dimissorialium & visitatione sunt aperta decreta Tridentini sess. 23. de reform. c. 3. & sess. 24. de reform. cap. 4. de præstatione obedientiæ idem firmat Fel. in cap. 1. num. 1. de maior. & obed. Afflict. decis. 265. num. 10. & 301. num. 5. & de celebrandis matrimonijs, idem Tridentinum sess. 24. cap. 1. de reformat.



format. ibi, *Qui aliter quàm presente Parocho vel alio de ipsius Parochi, vel Ordinarij licentia, &c.* Quæ circumscripta iurisdictione in concedente dari non potest, *Rota in Vlixibonen. matrimonij coram me 19. Nouembris 1625. & in Toletana matrimonij coram D. meo Merlino 10. Decembris eiusdem anni, & quoad alios actus latissimè comprobatur Menoch. de retin. poss. rem. 3. num. 570. cum. seqq.*

Neque obstant deducta per Archiepiscopum, dum hæc causa in prima instantia ageretur, & cum quibus sententiam fauorabilem reporravit, nempe priuilegia Summ. Pontificum, ex quibus desumuntur enunciatiuæ antiquæ, collationes beneficiorum existentium in hac eadem Ecclesia controuersa, Visitationes Archiepiscoporum Salernitanorum, deputationes Vicariorum, consensus præstiti alienationi bonorum Ecclesiasticorum, ac demum testes examinati ad eiusdem Archiepiscopi instantiam super actibus iurisdictionalibus respectu d. Ecclesiæ.

Quia priuilegia summorum Pontificum quæ sunt Alexandri III. Innocentij III. Alexandri IV. Gregorij IX. & Vrbanij V. qui vltimus regnavit de anno 1639. enūciant quidem subiectionem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Nuceria; verum, an ante, vel post erectionem Ciuitatis Nuceriæ in Cathedralē, priuilegia non distinguunt, nam illud Alexandri III. enūciat Abbatiam S. Prisci, quæ nunc est Cathedralis, quæ si tunc fuisset erecta, fuisset nominata tanquam Cathedralis, prout fuerunt nominatæ aliæ Ecclesiæ, & idem in alijs Innocentij III. Alexandri IV. Gregorij IX. & Vrbanij V. dicitur, enūciando semper Abbatiam S. Prisci sub nomine proprio, & non autem tanquam Episcopalis Nuceriæ. Quare cum simul esse possit, quod ante erectionem ytraque Ecclesia tam Abbatia S. Prisci, quàm Ecclesia S. Mariæ Maioris essent de iurisdictione Archiepiscopi Salernitani, & in erectione Abbatiae S. Prisci in Cathedralē, prout nunc est, cum suis limitibus distincta tanquam non excepta comprehendatur inter fines eiusdem, meritò non probata per Archiepiscopum erectione de certo tempore, vt inde inferri possit ad releuantiam enunciatiuæ, aut non probata exceptione istius Ecclesiæ semper remanet possibilis, sed non necessaria probatio, quæ non sufficit ad tollendum fundamentum intentionis Episcopi consistens in iuris com-

munis dispositione & possessione comprobatur, *cap. in presentia, de prob. Ias. in l. non hoc num. 5. C. unde legit. Castr. in l. penult. §. docere, num. 4. ff. ne quis eum, qui in ius voc.* *Rota in Casaraugustana. Parochialis 8. Nouembris 1594. & in Lucana baronum 17. May 1600. coram bon. mem. Card. Pamphilio, & regulariter cum parte* † *dismembrata transeunt omnia iura, quæ ex limitibus separatis ab ipsa matrice separantur, sicut dicitur de decimis, cap. cum contingat, c. cum in tua de decim. cap. quoniam eod. tit. Rot. decis. 168. num. 1. par. 1. recent. ita vt non sufficiat probare ante dismembrationem fuisse de iuribus Ecclesiæ antiquæ, nisi concludenter hoc probetur, cum agatur de tollendo iure quæsito Ecclesiæ erectæ, & dismembratæ.*

Collationes verò de beneficijs † istius Ecclesiæ similiter non obstant ad sustinendam iurisdictionem ordinariam; Nā si illa deducatur ex iure conferendi cappellanas, & ipsam Ecclesiam curatam, nō infertur ad iurisdictionem in populum, *Rota decis. 3. de probat. in nouis. Cassad. decis. 1. de probat. Rot. decis. 803. num. 1. par. 1. diueres. Garz. de benef. p. 5. cap. 5. nu. 144.* Et idem fuit comprobatur in *Adrien. iurisd. 27. Iunij 1622. & 30. Ianuarij 1623. coram me.* Si verò prætendatur ex eo, quod probetur vnita mensæ Salernitanæ, & neque ex hoc capite concluditur iurisdic-tio ordinaria. Quia per vnionem † Ecclesiæ vnus Diocesis ad Ecclesiam alterius, non priuatur Ordinarius sua ordinaria iurisdictione, *c. 2. de relig. dom. & idē fuit confirmatum in his terminis in Vrbeuetana unionis 15. Decembris 1625. coram D. meo Durano.* Nec releuant cōcursus, qui verè de iurisdictione ordinaria videntur secundum decreta Tridentini *sess. 24. cap. 28. de reformat. & ipsa Congregatio interpretidem sensit, vt in declaratione relata per Garz. de benef. par. 9. cap. 2. num. 117.* Quia omnes facti leguntur post annum 1592. de quo tempore iam lis † cepta erat, & tanquam actus controuersi non solent suffragari, *Rota decis. 4. num. 2. & 569. num. 4. coram Papa Gregor. XV. & in Cusentin. pensimis 4. Februarij 1619. & in Napolitana iurispatronatus 7. Februarij 1624. coram bon. mem. Vbaldo.*

Visitationes Archiepiscoporum non etiam suffragantur ad acquirendam † iurisdictionem ordinariam istius Ecclesiæ controuersæ, nam si in prima visitatione, quæ



quæ contigit die 14. Augusti 1576. & datur in summario num. 14. super ea non probata scientia Episcopi fundamentum constitui non potest, *Abb. in cap. cum Ecclesia Sutrina num. 25. Ripa num. 64. de caus. poss. & Prop. Capic. decis. 57. num. 2. & Rota idem firmavit in Acheruntina Iurisdictionis 24. Ianuarij 1600. coram Eminen. Cardin. Millino & in Theatina Iurisdictionis 20. Decembris 1613. coram D. meo Decano. Secunda verò, quæ datur eodem summa. nu. 14. sub die 19. Maij 1592. & tertia sub die 23. Maij 1602. tanquam*

12 factæ post litem & motam non releuant, nec sunt habenda in consideratione, *Rota in Hispalen. Iurispatronatus 16. Iunij 1586. coram Robufferio, & in Burgen. Iurisdictionis S. Ioan. 4. Decembris 1591. coram Orano, quos Rota sequuta est coram Papa Greg. XV. d. decis. 4. num. 2. Et nihilominus ex testibus Episcopi datis pro-*

13 bantur clandestinè, & furtivè semper factæ, nempe vel absentibus Episcopis Nucerinis, vel Sede Episcopali vacante, vel Vicario Capituli egrotante, vt expressè deponunt 3. 4. 5. 6. 8. 9. 10. 12. & 13. Ac demum actus ipsi Visitationum indicant iniustitiam ipsius actus visitandi, dū enunciant hanc Ecclesiam esse de mensa Archiepiscopali Salernitan. & Cappellani sunt ad prouisionem prædicti Archiepiscopi, quorum neutrum impedit in Ordinario Nucerino effectum ordinariæ iurisdictionis, vt supra firmatum fuit.

Minus releuat deputatio tertij Cappellani facta per Vicarium generalem Salernitanum ad inseruiendum d. Ecclesiæ ob augmentum populi, de qua in Decreto eiusdem Vicarij summ. num. 13. Quia si ipsa prouisio de Cappellanis non sufficit ad excludendam ordinariam Episcopi iurisdictionem, vt supra firmatum fuit, & ex qua deducitur fundamentum iurisdictionis, non hoc etiam poterit numerus cappellanos additus, in quo non consistit iusconferendi differentia.

Nec potest Archiepiscopus confirmare, aut comprobare hanc præensionem suam ex eo, quòd mandauit Episcopo Nucerino, vt assumeret informationem super alienatione domus, & terrarum, quam intendebant facere Capellani S. Mariæ Maioris, & quod idem Episcopus accepta informatione relationem non dederit Archiepiscopo, quòd illa in utilitatem Ecclesiæ cedebat. Quia nullum præiudicium resultat ex relatione postquam

Ordinarius Nucerinus non præendit esse de iurisdictione ordinaria cognoscere super validitate & alienationum, sed ad Sedem Apostolicam, vigore constitutionis Pauli II. vel quibus ab eadem Sede facultas fuerit delegata.

Demum non obstant depositiones testium pro Archiepiscopo examinatorum, quorum dicta dantur in sum. nu. 15. Quia ferè omnes deponunt de iurisdictione Archiepiscoporum & conferendi Cappellanas eiusdem Ecclesiæ, quòd est vnita mensæ Salernitanæ, quæ non pertinent ad ordinariam iurisdictionem impediendam in populum non exemptum, vt supra dictum fuit: Alij verò nempe quartus deponit de auditu, quòd hæc Ecclesia est subiecta Archiepiscopo, sextus dicit de auditu, quòd sit de Dioecesi Salernitana, & quòd aliqui ex Cappellanis d. Ecclesiæ fuerunt carcerati in Curia Salernitana, & de eadem carceratione deponunt nonus, & decimusquartus, sed non deponunt ex quo delicto, vel causa fuerint carcerati, nec de quo tempore, sciente, vel contradicente Episcopo Nucerino, cum multi & sint casus, in quibus in alena Dioecesi, & territorio delinquentes possunt capi, & puniri, qui enumerantur in *glos. cap. pastoralis, verb. exceptis, de offic. ord. & illam referendo sequitur Corrad. in Templo omn. iudic. lib. 2. cap. 4. tit. de Archiepisc. num. 17. Et etiam vbi aliquid releuans deponendo concluderent, conquassantur tamen ab alijs examinatis per Episcopum Nucerinum, qui distinctè deponunt super actibus iurisdictionalibus, & magis informatos ex rationibus scientiæ ab eis adductis se ostendunt. Ac demum*

17 pro assistentia & iuris, & secundum ius commune deponunt, quibus in concursu magis credendum, & standum est, *Ioan. Andr. in ca. auditis, num. 3. de præscrip. Rot. decis. 9. num. 8. par. 2. diuers. & decis. 324. num. 13. par. 1. recent. & decis. 100. num. 4. & 239. num. 2. coram Papa Greg. XV.*

18 Ex quibus omnibus patet de iniustitia rei iudicatæ, quæ sufficit pro obtinenda restitutione in integrum, *Cesar. de Grassi. decis. 10. num. 11. de re iudic. Seraph. decis. 251. num. 2. & decis. 581. num. 1. par. 2. recent.*

Et ita, &c.



REVERENDISS. P.D. MERLINO.

Bononien. fideicommissi de Desiderijs.

Die Veneris 5. Martij. 1627.

DECISIO XLII.

Impressa in Merlino to. 1. Decis. 262.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.  
D. CARD. VIRILI.

Meleuitana Prioratus Nauarræ.

Die Lunæ 8. Martij. 1627.

ARGUMENTVM.

Remissoria ad hoc, vt concedatur, sufficit,  
quod vnus articulus sit releuans. Et  
quando causa dicatur beneficalis.

SVMMARIVM.

- 1 Remissoria conceditur, si vnus articulus  
sit releuans.
- 2 Ppæpositaria S. Ioannis Hyerosolimitani  
licet sint amouibiles ad nutum, nihilomi-  
nus sunt beneficia regularia.
- 3 Causa dicitur beneficalis, si agatur super  
titulo beneficij, & num. 5.
- 4 Sententia habetur pro lata in causa bene-  
ficali, si petatur remissoria ad effectum, 6  
vt apponatur sequestum, & num. 7.
- Remissoria in beneficalibus non datur, nisi  
in tertia instantia, num. 4.
- 8 Rota non respicit sententias aliorum Tri-  
bunalium, nisi iustificentur.
- 9 Beneficalis causæ natura, non mutatur  
ex interesse lingue.

DECISIO XLIII.

**P**roposito iterū dubio super remissoria  
Domini steterūt in decisio sub die 11.  
Ianuarij præteriti; quia articulus beneme-  
rentiæ est releuans; & ideo datur + Remis-  
soria, Verall. decis. 68. par. 3. Cassad. decis.  
2. de dilat.

Incapacitas autem Commendatoris  
Martini potius videtur discutienda in di-  
sputatione super adiudicatione Prioratus;  
quàm in hac controuersia Remissoriæ: in  
qua sat est, quod articulus benemerentiæ

releuet; & incapacitas allegata requirat  
altiore indaginem.

- 2 Quod præposituræ + S. Ioannis, qua-  
muis amouibiles ad nutum, sint beneficia  
regularia, tradit Put. decis. 382. lib. 1. in  
correct. Mohed. decis. 10. de caus. poss. &  
prop. Garz. de benef. par. 1. c. 4. nu. 1.

- 3 Quod causa sit beneficalis patet, quia  
versamur inter duos Competitores, quo-  
rum quilibet Prioratum prætendit, & ideo  
agitur de titulo + beneficij, & in puncto  
Sequestri, Iuxta clem. 1. tradit Paris. conf.  
36. uum. 16. lib. 4. & comprobatur in alia  
decisione in causa facta; Nam propter di-  
lationem Remissoriæ sententia + habetur
- 4 pro lata ad effectum clementinæ, & con-  
sequenter apponitur sequestum, Verall.  
decis. 151. par. 3. Rota diuers. decis. 269.  
num. 3. par. 3. & cum in beneficalibus, non  
detur remissoria, nisi in tertia instantia,  
ideo possessor promittit de stando vnicae,  
& ponit se in statu tertiæ instantiæ, Verall.  
decis. 56. & seq. & 63. par. 3.

Non obstat, quod Prioratus petatur  
vti debitus, ideo intret doctrina Bald. in  
auth. litigiosi C. de litig. quia vt detur Re-  
missoria, præsupponitur sententia lata su-  
per adiudicatione Prioratus, & sic materia  
+ est beneficalis, & agitur de titulo Prio-  
ratus inter Competitores.

Non obstant sententiæ de partibus,  
sicut illæ ad effectum sequestum non at-  
tenduntur d. clem. 1. & ibi glos. in verb.  
dumtaxat, ita nec ad effectum illud tol-  
lendi, sed tantum attenditur in vtroque  
casu sententia Rotalis; maximè cum Ro-  
ta + non respiciat sententias aliorum nisi  
iustificentur, & appareant iustæ, & decisio  
Putei 73. & 178. in correct. lib. 1. & Cas-  
sad. decis. 1. de sequestr. possess. & fruct.  
loquuntur in sententijs Rotilibus, & in  
decisione Casaraugustana Dismembra-  
tionibus, Lunæ 1. Februarij præteriti co-  
ram R.P.D. Merlino, fuit denegatum se-  
questum, quia agebatur de bonis respec-  
tu dotis beneficij.

Non obstat præsumptio, quæ stat pro  
collatione Commendatoris Martini, quia  
illa tollitur ex contraria sententia Rotali,  
quæ habetur pro lata ad effectum seque-  
stri dum desideratur remissoria.

Nec facit, quod cum apponatur clau-  
sula cum retardatione, vel sine arbitrio  
Rotæ non debeat apponi sequestum, cum  
non impediatur expeditio, & processus, &  
sic cessat ratio sequestri; quia hoc proce-  
dere posset; si simpliciter fuisset dictum si-



ne retardatione, sed cum dicatur cum retardatione, vel sine arbitrio Rotae, utique erit locus retardationi sufficienti, & proportionabili pro examinandis testibus in partibus, quae ne in longum protrahatur apponitur supradicta clausula, per quam remanet arbitrium Dominorum circa huiusmodi cognitionem regulandum ex gerendis per Commendatorem Martinum.

Tandem non obstat, quod lingua Castellae sit in lite, & petat remissoriam, quia ad hoc est latè responsum in alia decisione, quod non + mutatur natura causae beneficialis ex interesse Linguae.

Et ita utraque parte informante fuit decisum.

*Habetur praesens decisio infra in Additione prout in indice in eius fine posito.*

REVERENDISS. P. D. MERLINO.

Bononien. fideicommissi de Voita,

Die Luna 8. Martij. 1627.

DECISIO XLIV.

Impressa in Merlino to. 1. Decis. 263.

REVERENDISS. P. D. MERLINO

Sorana Beneficij.

Die Luna 8. Martij. 1627.

DECISIO XLV.

Impressa in Merlino to. 1. Decis. 264.

REVERENDISS. P. D. DVRANO.

EPISCOPO VRGELLEN.

Firmana Pensionis.

Die Luna 8. Martij. 1627.

ARGUMENTVM.

Pensionis traslatio, an sit odiosa odio rationabili, vel irrationabili. Cardinales comprehenduntur sub generali dispositione, quamvis odiosa, odio tamen rationabili.

S V M M A R I V M.

- 1 Arbitrium regulatur à Iure.
- 2 Pensionis translatio, an sit odiosa odio rationabili, vel irrationabili.
- 3 Pensio non est odiosa, & quare.
- 4 Pensio, quando est odiosa, non est odiosa odio irrationabili.
- 5 Pensionis impositio non continet odium, saltem irrationabile.
- 6 Pensionis impositio est magis odiosa, quam illius translatio.
- 7 In pensionis translatione, seu facultate transferendi, non est facienda mentio, quod beneficiū sit grauatum alia pensione. Pensio in beneficijs, quando imponitur, est facienda mentio, an adsit alia pensio n.7.
- 8 Concessionem factam motu proprio, sunt fauorabiles, & n.28.
- 9 Pensionis litera, facultas transferendi, & translatio ipsa non sunt distinctim, & de per se considerata, sed ut unum integrale constituentia.
- 10 Cardinales comprehenduntur sub generali dispositione, quamvis odiosa, non tamen odio irrationabili. Vide distinctionem n.11. & rejicitur n.17. & vide 18.
- 12 Doctores plures, & decisiones declarantur, & 19.
- 13 Cardinales non comprehenduntur sub dispositione generali extrauag. Iniunctae Bonifacij Octauo.
- 14 Cardinales particulari priuilegio sunt immunes à taxis Officialium.
- 15 Cardinales, quando non sunt in aliqua materia priuilegiati, tunc ut ceteri, quo ad illam regulari debent & nu.22.
- 16 Statutum generale comprehendit personas, & causas priuilegiatas, quae in casu illo non reperiuntur habere speciale priuilegium.
- 20 Roman. in cons.498. communiter reprobat, pro ut etiam magno studio fuit reprobatum à Rot. n.21.
- 23 Facultas transferendi pensiones pure data, & concessa, postea ex accidenti non potest capere conditiones.
- Dispositio sufficit, quod semel per existentiam conditionis fuerit purificata, quicquid postea contingat n.23.
- 24 Pensio est onus reale, & ideo non debet regulari à personis.
- 25 Obligatio mutatione personae non alteratur, neque extinguatur.



- 26 *Effectus regulari debet à sua causa, & pars à toto.*  
 27 *Privilegiatus debet esse potioris conditionis, quàm non privilegiatus.*  
 29 *Præiudicium primum, & præsum debet magis attendi, quàm secundarium, & eventuale.*  
 30 *Regul. Cancell. 67. n. 68. declaratur.*  
 31 *Cardinales non comprehenduntur sub regulis Cancellar. edendis, sed benè sub iam editis.*

DECISIO XLVI.

**F**uit post sæpius disputatum, bis decisum coram bon. mem. Remboldo, nempe sub die 26. Februarij 1625. \* & 23. Ianuarij 1626. \* translationem pensionis scutorum duorum mille auri, factam per clar. me. Cardinalem Montaltum vigore facultatis transferendi motu proprio sibi data per sanct. mem. Sixtum V. fuisse validam, & iuxta illam pronunciatum, literas reservationis vnà cum Instrumento translationis esse exequendas; Cum autem causa appellationis interpositæ pro parte Illustrissimi D. Cardinalis Bandini reservatarij fructuum mensæ Archiepiscopalis Firmanæ, super qua dicta pensio fuit reservata, mihi commissæ fuerit, sine præiudicio legitimæ executionis arbitrio Rotæ, fuit die 23. Ianuarij præteriti resolutum, non intrare arbitrium ad impedendam viam executivam. Et quamvis eo ipso tunc Dominis constiterit de iustitia translatariorum, quia arbitrium & regulatur à iure, itaut ad illud denegandum oportet de iustitia, & validitate sententiæ constare, & multo magis de illa, quàm de ista, nihilominus (quod rarò Rota facere consuevit) fuit concessum D. Cardinali iterum audiri super iustitia, vnde cum hodie de illa fuerit disceptatum, fuit unanimi omnium consensu resolutum iustitiam translatariorum esse claram ex prædictis duabus decisionibus bon. mem. Remboldi, quæ ita visæ fuerunt optimis rationibus, & auctoritatibus ornata, vt quicquid nunc contra illas deductum fuit, non sit aliud quàm in eis disertè discussa reficere.

Tota si quidem difficultas ad id reducitur, an D. Cardinalis reservatarius comprehendatur sub dicto indulto transferendi, itaut translatio vigore illius postea facta illum afficiat: cuius resolutio inde pendet, an translatio & sit odiosa odio rationabili, vel irrationabili, & cum materia sit

proportionata ad Cardinales, quia ipsi etiam, quando de beneficijs prouidentur, multoties grauantur pensionibus, & habent admixtam illam publicæ vtilitatis rationem, quod ex pingui beneficio plures Clerici alantur, & non reseruetur in odium titularis, sed in fauorem tertij, aut certè pensio & non est odiosa: vt his, & alijs rationibus defendunt, *Bursat. conf. 126. num. 90. lib. 2. Mandes super regul. 19. q. 11. num. 1. cum seqq. Gonzal. in glos. 6. præm. num. 21. & facit tex. in cap. 2. S. statuimus de decim. in 6. & reg. quam per illum text. constituit, Sanchez de matrim. lib. 1. disput. 1. num. 4.* Aut dubio procul quando pensio & odiosa sit, non tamen odio irrationabili, *Rot. decis. 240. num. 24. par. 1. diuers. & benè in dicta decis. 26. Februarij in hac causa facta, in vers. tamen de iure.*

Quod si impositio & pensionis non continet odium saltem irrationabile, nec etià facultas transferendi, in qua militat eadem ratio æquitatis, & etiam quia conceditur S. R. E. Cardinalibus, & alijs de Ecclesia benemeritis in præmium laborum, quos pro Sede Apostolica sustinent, & redundat in fauorem eorum familiarium, adeò quòd cum passim, & his de causis à Pontificibus concedatur, esset nimis audacius dicere, quod translatio inde sequuta sit contra rationem.

Quinimò magis odiosa videtur impositio pensionis, quàm illius translatio, sicut noua impositio seruitutis magis, quàm seruitutis iam impositæ prorogatio, adeò enim reputatur modici præiudicij (ex quo contingere potest, quod translatus præmoriatur transferenti) vt & in translatione, seu facultate transferendi non sit facienda mentio, quod beneficium sit grauatum alia pensione, vt facienda est, quando pensio imponitur, vt dixit *Rota in Regien. pensionis 16. Nouembris 1622. & 17. Iunij 1624. coram R. P. D. meo Pirouano, & in Romana pensionis 17. Iunij 1622. coram bon. mem. Buratto, & in d. decisione 26. Februarij, vers. & licet, coram bon. mem. Remboldo.*

Et demum Domini, dum hæc causa in Rota ventilabatur, poenitus inclinabant, quod hæc pensio, & facultas illam transferendi, sint & fauorabiles, tum quia concessa motu proprio, *Anchar. conf. 296. & Roman. conf. 348.* qui loquitur in terminis pensionis motu proprio; tum etiam quia considerabant, quod pensio ista fuit



imposita in fauorem Cardinalis, atque eidem facultas transferendi data eo tempore, quo D. Cardinalis referuarius nec erat Cardinalis, nec dictae Ecclesiae Titularis, aut fructuum referuarius, & proinde nullo modo, nullaque ratione agebatur de liganda persona, in qua stat praeminentia propter priuilegium dignitatis, sed solum de fauore Cardinalis transferentis, & de rebus, & beneficijs tunc per eum possessis.

Et quamuis tempore actualis translationis referuarius erat Cardinalis, tamen hoc tempus non est attendendum, sed illud; quia literae pensionis, facultas transferendi, & translatio ipsa non sunt distinctim, & de per se considerata, sed vti vñ integrale constituenta, argumento, *tex. in l. cum de lanionis §. Asnam, vers. quod si, ff. de fund. instruct. vel instr. legat.* Et fuit dictum in hac eadem causa 23. Iulij prateriti coram me, in vers. & idem dicendum est.

Ex quibus succedit in fauorem translatariorum, & contra D. Cardinalem referuarium illa in hac materia non minus vera, quam trita, & communis conclusio, quod sub generali dispositione quamuis odiosa, non tamen odio irrationabili, & sic sub hac facultate transferendi comprehenduntur Cardinales. *Anchar. & alij in c. nemo deinceps de elect. in 6. Ioan. Monach. sibi contrarius, in extrauag. prima, in verbo Clericos de sent. excomm. Gemin. in cap. 1. num. 6. de Scismat. lib. 6. Felin. in c. ad aures, num. 11. in 8. conclus. circa med. versic. est verum de rescript. Bellenc. de charit. subsid. q. 66. quem refert, & sequitur Sarnen. in praem. regul. q. 4. Put. decis. 189. lib. 1. in correct. Gabr. de offic. legat. verbo in commendando, num. 144. Ferret. conf. 358. num. 8. qui refert plures decisiones, Paris. de resignat. lib. 12. q. 4. nu. 7. & Gonzal. glos. 24. nu. 13.*

Nec applicatur distinctio ex aduerso facta inter dispositionem generalem per viam legis, & dispositionem generalem per viam particularis prouisionis seu priuilegij, itaut sub illa comprehendantur Cardinales, quando non continet odium irrationabile, in cuius terminis videntur loqui omnes Doctores supracitati, non autem comprehendendi sub indulto quantumuis simpliciter, & verbis generalibus concepto, & odium irrationabile non continente, vt in his terminis resoluunt Anast. Germon. de Indult. §. alioquin. nu. 33. Put. decis. 137. num. 2. in nou. impres. lib. 2.

*Moed. decis. 10. de priuileg. Acchil. decis. 7. eodem tit. Verall. decis. 82. p. 2.*

12 Quia quamuis Doctores, & decisiones praedictae ex aduerso allegatae loquantur in dispositionibus generalibus per viam priuilegij, & resoluunt Cardinales sub illis non comprahendi, tamen non ex eo quod dispositiones erant particulares, sed quia quoad Cardinales, continebant odium irrationabile propterea quod agebatur de eorum prauidicio respectu alterius particularis Indulti, iam eis a Papa concessi, quo casu idem dubio procul respondissent, si de dispositione generali per viam legis fuissent interrogati vt in puncto Sarnen. vbi supra vers. tertius casus

13 in fin. vbi quod dispositio generalis extranag. iniunctae Bonifacij Octauo dū disponit, neminem admitti debere ad administrationem Ecclesiarum literis non expeditis, non comprahendit Cardinales eo quia esset irrationabile, quod dicta generalis constitutio, quae emanauit ob interesse bursale, afficeret Cardinales; qui particulari priuilegio sunt & immunes a

14 taxis officialium, & idem etiam clarescit, *Moed. in contrarium allegatus*, vbi supra; dum casum indulti, & priuilegij, de quo ibi disputat, decidit secundum rationes, & auctoritates supra adductas, quoad dispositionem generalem per viam legis.

15 Vnde, cum in materia pensionis D. Cardinalis referuarius non reperiatur priuilegiatus, sed vt caeteri, quo ad illam regulari debeat Rota in Aretina pensionis coram Litta apud Marches. par. 1. fol. 549. & sit materia illi proportionata, consequenter Doctores, & decisiones ex aduerso adductae non applicantur, sed potius cum praesupposito odij rationabilis applicatur doctrina, *Bald. in l. in fraudem §. vl. ff. de milit. testam. & Tiracq. de retract. lignag. §. 1. glos. 14. num. 97. cum seqq.*

16 vbi quod statutum generale comprehendit etiam personas, & causas priuilegiatas, quae in casu illo non reperiuntur habere speciale priuilegium, *lux. tex. in d. §. ult. ibi quia generalis est ista determinatio*

17 Preterea adeo clare & demonstratur, vt non sit vis facienda in dicta distinctione, nec illa attendenda, quod in omnibus casibus, qui retro euenerunt, in quibus agebatur de comprehensione Cardinalium sub dispositione generali per viam indulti, & Ordinales circa eius materiam non erant



crant specialiter priuilegiati, nec indul-  
tum continebat † odium irrationabile,  
semper, & indistinctè iura, Doctores, &  
Rota etiam tenuerunt pro comprehensio-  
ne, cap. dudum de præb. in 6. quod loqui-  
tur in fortioribus terminis, quia agebatur  
ibi de præiudicio facultatum Cardinalis  
in iure conferendi, sibi à Papa concesso  
Oldrad. conf. 211. vers. de personis ergo, &  
conf. 293. & conf. 231. Bellenc. de charit.  
subsid. d. q. 66. Rota in Valentina Archi-  
diaconatus, & in Caurien. Canonicatus,  
quas allegat Sarnen. ubi supra, Cassad.  
decis. 1. num. 3. de decret. Caputaq. decis.  
83. par. 2. qui etiam loquitur in fortiori  
casu, & Put. d. decis. 137. lib. 2. in cor-  
rect.

19 Et quod plus est hoc ipsum fuit † de  
mente Doctorum omnium, tam antiquo-  
rum, quam modernorum supra allegato-  
rum, qui in simplicibus terminis tractant,  
an lex seu dispositio Principis liget Car-  
dinales, idque ex eo clarè conspicitur,  
quod communiter ab eis reprobatur †  
20 Roman. conf. 498. dum dicit, quod in  
dispositione particulari, de qua ibi, Car-  
dinales non compræhenduntur, & con-  
tra illum ex professo scribit Bellenc. dicta  
q. 66. quem refert, & sequitur Sarn. ubi  
supra, & Mohed. decis. 23. de renu. testa-  
tur fuisse cum magno studio in Rota † re-  
21 probatum consilium Romani, & approba-  
tam opinionem Bellencin.

Quæ multò magis in casu, in quo ver-  
samur, procedunt, quia concurrunt in  
eo specialia quædam, & alioquin daren-  
tur plura, quæ viderentur absurda, ac Iu-  
ris regulis penitus contraria. In primis,  
cum (vt dictum est) in hac materia Do-  
mini Cardinales non reperiuntur priuile-  
22 giati, itaut quoad illos, † sit etiam sicut  
quoad ceteros, Iuris regulis inherendū,  
vt in dicta Aretina apud Marches. seque-  
retur contra regulam in dicta decisione  
firmatam, quod facultas transferendi, &  
translatio inde sequuta, quæ quoad alios  
fuisent validæ, quoad Dominos Cardi-  
nales fuisent nullæ, & inualidæ.

23 Secundò, quod facultas transferendi  
purè † data, & concessa caperet postea  
ex accidenti conditiones contra regul.  
tex. in l. perfecta donatio, C. de donat. &  
regulam, quod sufficit semel dispositio-  
nem fuisse purificatam per existentiam  
conditionis, quicquid postea contin-  
gat.

24 Tertiò pensio, quæ est onus reale, con-

tra omnes Iuris regulas regularetur à per-  
sonis, & D. Cardinalis reseruatiarius, qui  
quoad onera realia habetur vice & loco  
Titularis, Rot. decis. 508. par. 2. recent. &  
latè in decisionibus in hac causa factis  
non consideraretur, vt talis, sed præcisè,  
vt Cardinalis;

25 Quartò, alteraretur, & extingueretur  
obligatio mutatione personæ contra re-  
gul. tex. in l. 2. §. ex his ff. de verb. oblig.  
& contra mentem Papæ, qui propterea  
in dicto indulto grauauit eo tunc Titula-  
rem, & alios quoscumque successores, sub  
quibus verbis comprehenduntur succes-  
sores omnes indistinctè, etiam si sint pri-  
uilegiati ad latè tradita per Crauet. consil.  
294. per tot.

Quinto, non attenderetur tempus re-  
seruationis, & facultatis transferendi,  
quo D. Cardinalis non erat adhuc Cardi-  
nalis, prout considerari debet, sed tempus  
actualis translationis independenter à re-  
seruatione, & facultate transferendi, &  
26 sic effectus † non regularetur à sua causa,  
nec pars à toto.

Sextò, idem D. Cardinalis, qui (vt  
dictum est in hac materia non est priuile-  
27 giatus, esset potioris † conditionis Car-  
dinali transferente, qui quoad hoc nititur  
particulari priuilegio; si autem illi per su-  
peruenientem dignitatem D. Cardinalis  
reseruatiarij non fuit factum præiudicium  
in facultate transferendi, nec etiam trans-  
latarijs, quoad translationem, quæ à fa-  
cultate transferendi regulatur.

Septimò, eo ipso, quod D. Cardinalis  
reseruatiarius non nititur particulari pri-  
uilegio, necessariò fundari debet in eo,  
quod Papa, quando concessit hanc facul-  
tatem transferendi, habuit in mente illam  
non concedere in casu euentuali, & acci-  
dentali sequuto, quo pensio esset soluenda  
per Cardinalem, quod profectò vide-  
28 tur esse contra omnem Papæ existimatio-  
nem, & intentionem, tum ex clausula †  
motu proprio, tum etiam quia agitur de  
gratia concessa alij Cardinali, & prone-  
poti dilectissimo, & præsertim ex quo de-  
rogauit priuilegijs Regum, vt in vltima  
decisione bon. mem. Remboldi fuit bene  
deductum, & consideratum.

Et demum quia primarium, & potissimū  
præiudicium, & quidem certum, & præ-  
cisum, quod infertur per facultatem  
transferendi, infertur Ecclesiæ, super cu-  
ius fructibus imponuntur pensiones, quod  
verò personis infertur, dicitur præiudiciū



secundarium, & euentuale, cum sit contingens, quod tempore actualis translationis, illae non percipiant fructus aut non possideant Ecclesias, & quod translatarius decedat ante ipsum transferentem.

29 Vnde sequeretur quod esset maioris potentiae praedictum euentuale, & secundarium Domini Cardinalis referuatarij qui non fuit grauatus, & quod ipsi obuenit intuitu Ecclesiae, quam praedictum primum, & praesum ipsiusmet Ecclesiae pensionem grauata, quod videtur esse prorsus ab omni ratione alienum.

30 Neque obstat *reg. 67. num. 68.* Cancellariae, dum disponit, quod Domini Cardinales non comprehendantur sub regulis faciendis quia in dicto Indulto derogatur generaliter etiam regulis Cancellariae, quae derogatio generalis sufficit, ut in terminis, *Cassad. decis. 38. super regulis*, licet enim non adfit formalis derogatio omnium regularum, ex quo tamen derogatur expresse in indulto regulis Cancellariae de praestandis consensibus, aliisque constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, eo ipso censetur omnibus alijs regulis generaliter derogatum *Rot. decis. 27. par. 3. diuers. lib. 2.* Praeterea dicta regula retorqueretur, quia a contrario sensu (ut Domini dicebant) iuxta illam Cardinales comprehendendi debent in alijs dispositionibus, & dum loquitur de regulis edendis, comprehenduntur sub iam editis, *Cassad. ibidem, Mohed. dicta decis. 23. de renunc. & nouissime Modern. in notis, ad regul. Cancellariae, Greg. XV. supradicta regul. 68. Verb. in posterum, quae tamen intelligenda sunt iuxta superius dicta, & tradita per Sarnen. d. quest. 4. proem.*

Tamen dum haec, & alia in discussione huius causae animaduertentur, aliqui ex Dominis meminerunt, quod iste casus in terminis minus fauorabilibus respectu translatariorum, fuit iam decisus contra Cardinalem Sanctae Ceciliae in vna Capuana pensionis die 13. Ianuarij 1606, coram sanct. mem. Greg. XV. sed decisio non fuit extensa, quia D. Cardinalis audita sententia Rotae acquieuit, & soluit, &c.

Et ita, &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO.

Romana Fideicommissi de Victorij,

Die Mercurij 10. Martij 1627.

DECISIO XLVII.

Est Impressa in Merlino to. 1.  
Decis. 251.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.  
D. CARD. VBALDO,

Anagnina Beneficij,

Die Lunae 15. Martij 1627.

ARGVMENTVM.

Mensis Augusti est referuatus, Decretum irritans, quando inficiat possessionem. Ius patronatus Ecclesiasticum an cadat sub reg. 8.

SVMMA RIVM.

- 1 Beneficia vacant, a in mense Augusti sunt referuata ex Regula octaua.
  - 2 De possessione anteriori docens, an sit manutenendus.
  - 3 Possessio anterior non attenditur, quando remanet infecta ex decreto irritante. & num. 4.
  - 5 Decretum irritans tunc inficit possessionem, quando certum est, illud intrare & interim donec est dubium, possessor est manutenendus.
  - 9 Decretum irritans, si sit clarum, tunc bene inficit possessionem.
  - 7 Ius patronatus Ecclesiasticum comprehenditur sub regula octaua.
- Ius patronatus laicale, si perueniat ad personas Ecclesiasticas, dicitur Ecclesiasticum.

DECISIO XLVIII.

- 1 Non videtur controuersum inter partes Beneficium, de quo agitur, vacasse in mense Augusti, qui est referuatus ex Regula octaua, ut firmavit Rota apud Seraph. decis. 1296. num. 6. & decis. 700. num. 2. par. 1. in recent. & fuit ten-

tum



*tum in Senen. Cononicatus. 15. Martij 1624. coram bon. mem. D. meo Vbaldo.* Vnde stante hac reservatione clara, & aperta Domini dixerunt, esse recedendum à decisione facta super manutentione ad fauorem Claudij Loccij coram bon. mem. Remboldo. Quia licet ipse tamquam institutus ab Ordinario Anagnino ad praesentationem F. S. Francisci dictae Ciuitatis, doceat de sua anteriori possessione, quae propterea uideretur esse manutenibilis, ut in decisione, de qua agitur, tamen cum Camillus aduersarius fuerit de hoc beneficio prouisus per Sedem Apostolicam, uti de reservato per Regulam octauam, tanquam vacante in dicto mense Augusti, & vigore istius prouisionis acceperit etiam possessionem, sequitur, ut ista possessio sit attendenda, & non sit habenda in aliqua consideratione supradicta possessio Claudij quantumuis anterior, cum ea remaneat infecta ex decreto irritanti appposito in dicta Regula resectoria mensium, *Verall. decis. 325. num. 2. par. 1. Rot. diuers. decis. 189. num. 4. par. 2. & in recent. decis. 613. num. 7. par. 1. Gonzal. ad reg. 8. glos. 67. num. 29. cum seqq. Mantie. decis. 40. num. 8. & in terminis de beneficio & iurispatronatus Ecclesiastici dixit Rot. in decis. 740. num. 1. par. 2. in recent.*

Nec ob stare videbatur, quod decretum irritans tunc inficiat possessionem, quando certum est illud intrare, sed donec dubium est, an intret, vel ne, interim possessor sit manutenendus ratione saltem suae detentionis *Lancel. de attent. par. 3. c. 24. q. 1. num. 80. Rot. diuers. decis. 752. num. 6. part. 2. in recent. Seraph. decis. 1471. num. 5. & 7. & dixit Rota in Hidruntina beneficij 30. Octobr. 1613. & in Salernitana praebeada. 10. Nouemb. 1617. coram bon. mem. Domino meo Vbaldo.* Quia in casu, de quo agitur, dictum decretum intrare videbatur satis clarum, nam vacatio in mense reservato, ut dixi, non controvehebatur, quod verò Beneficium de quo agitur, sub reg. 8. resectoria mensium comprehenderebatur, apparebat ex eo, quod iurispatronatus erat ecclesiasticum, *Cassad. decis. 4. sub num. 1. cum seq. de iurep. Seraph. decis. 1420. num. 2. Gonzal. super reg. 8. glos. 18. num. 6. Rot. in recent. d. decis. 740. num. 2. in fin. par. 2. fol. record. Greg. XV. decis. 48. nu. 4.*

Quod verò dictum iurispatronatus esset effectum Ecclesiasticum, quamuis antea

fuiſſet laicale, deducebatur ex eo, quod pertinebat ad praesentationem dd. Fratrum, & Conuentus c. vnic. S. fin. & ibi omnes de iurep. in 6. *Parisi. cons. 128. sub num. 19. cum seq. lib. 4. Gonzal. sub reg. 8. d. gl. 18. sub. num. 5. Rot. dicerſ. d. dec. 740. num. 2. p. 2. in recent.* Vnde stante claritate reservationis & cōprehensionis beneficii sub reservatione, bene procedunt superius dicta de decreto irritanti.

Et ita decisum.

REVERENDISS. P. D. DVRANO.

EPISCOPO VRGELLEN.

Romana Domus ad S. Honuphrium.

Die Luna 15. Martij 1627.

ARGUMENTVM.

Restitutioni in integrum, non est locus, quando de laesione non docetur. Et quando dicatur de laesione constare, Pro actorum integra transportatione stat praesumptio.

SVMMARIVM.

- 1 Aegidiana non intrat, quando agitur de rebus, quae sunt sub directo dominio Ecclesiae.
- 2 Restitutio in integrum cessat, quando non constat de laesione.
- 3 Laesio non dicitur adesse, ubi de iniustitia, & nullitate sententiae non apparet n. 2.
- 3 Restitutioni in integrum non est locus, quando sententia est valida, & iusta.
- 4 Acta praesumuntur integre transportata, & contrarium dicenti, incumbit onus probandi.
- 5 Acta diuersi Iudicij non transportanda sunt.
- 6 Subhastatio excessiua, quando dicatur.
- 7 Possessor. an dicatur desinere possidere rem aliquam, si ei ab alio vigore Saluiani interdicti sit auocata, & num. 8.
- 9 Conduetori, si liberè domus non tradatur, potest agere ad totale interesse, & in totum recedere à locatione.
- 10 Euictio requiritur ad hoc, ut emptor possit agere ad praetij restitutionem.
- 11 Ex actis res debent iustificari ad hoc, ut in iudicio releuent. num. 12.



## DECISIO XLIX.

**D**ie 24. Nouembris 1625. fuit coram me decifum sententiam in hac causa latam per bo. mem. Vbaldum esse exequendam, quae resolutio fuit postea confirmata, die 19. Aprilis 1626. non quia, vt dictum fuerat in dicta prima decifione, locus fit Egidianae, quia immo Domini dicebant Egidianam ¶ non intrare, ex quo agitur de domo, quae est sub directo domino Ecclesiae; iuxta decif. Romana domus de Scappuccis coram D. meo Decano; sed executioni locum esse ex alijs duobus fundamentis, de quibus in dicta prima decifione, & eo maxime, quia causa plenè, & maturè discussa super nullitate & iniustitia dictae sententiae, illa visa fuit valida, & iusta, vt in d. secunda decifione 29. Aprilis 1626.

Sed quia pars aduersa obtinuit audiri super causis restitutionis in integrum, fuit hodie resolutum standum esse in decifis, & sic non constare ¶ de causis restitutionis in integrum, quia illa non datur sine laesione *Rot. decif. 34. num. 1. par. 2. diuers.* & laesio non dicitur adesse vbi de iniustitia, & nullitate sententiae non apparet, *Seraph. decif. 634. num. 1. & Rot. decif. 731. num. 1. par. 2. recent.* Vnde cum praedicta sententia valida sit, & iusta ex deductis in praedictis decifionibus, vtique restitutioni in integrum non potest esse locus.

Neque obstat defectus transportationis actorum, qui de nouo affertur; quia praesumptio stat pro integra ¶ transportatione, ex quo acta sunt in forma extractus seu processus, itaut alleganti contrarium, incumbat onus probandi, vt fuit sapius decifum, & signanter in Auenionen. bonorum 23. Maij 1626. coram me, acta enim data in Summario Pandolphini, quae praetenduntur non fuisse transportata, sunt acta altetius Iudicij nempè Iudicij cum fratribus Sancti Honuphrij, & Archihospitali S. Spiritus, quae propterea ¶ non erant in hoc diuerso Iudicio transportanda *Couar. praet. q. cap. 14. nu. 4. Rot. decif. 174. post. 2. vol. consil. Farinac. & decif. 300. num. 1. apud Greg. XV. & in dicta Auenionen. bonorum coram me.* Et tollitur omnis difficultas, ex quo processus transportatus fuit parte citata, & intimata correctus.

Non obstat etiam illud iam aliàs dedu-

cum quo ad iustitiam, nempè quod creditores Ioannis Francisci egerunt contra Pandolphinum possessorem domus interdicto Saluiano, quod respicit totam domum, ex quo vigore illius agebant creditores Rubei ad illam auocandam à dicto Pandolphino, quia vltra quod non probatur, quod domus fuerit auocata, sed immo Pandolphinus, semper de facto detinuit dictam domum, & soluendo 550. scuta pro quibus emanauit decretum, fuit liberatus à molestijs creditorum, vnde fuit ¶ excessiua subhastatio domus de qua agitur, facta in executionem dicti decreti pro scutis 850. Respondetur etiam quod quando domus de facto fuisset auocata vigore Saluiani solum auocatio posset verificari, quoad detentionem, non in perpetuum, sed interim solum, donec creditoribus ex fructibus esset satisfactum; itaut Pandolphinus ¶ semper remanserit verus possessor, vt fuit dictum in *Perusina bonorum 17. Aprilis. 1617. Coram bon. mem. Buratto*, & propterea non potuit repetere integrum praetium quasi res, & eius possessio ¶ fuerit sibi in totum, & in perpetuum auocata, & euicta, quia hoc nullibi in Iure probatur, sed solum repetere poterat illud, quod sibi per auocationem detentionis dictae domus auferbatur, sicque solum scu. 550. quae ex fructibus dictae domus à creditorib. percipi poterant, vt fuit dictum in decifione 29. Aprilis 1626. in vers. 2. quod licet, coram me.

Non obstat quod Pandolphinus potuit agere ¶ ad totale interesse, & in totum recedere à locatione, iuxta *cons. Surd. 13. num. 18. cum seqq.* quia quicquid sit de hac conclusione, quae in praesenti videtur pati difficultatem, ex quo domus nunquam fuit euicta, & ante euictionem ¶ non potest agi ad praetij restitutionem *l. qui rem, & ibi glos. C. de euict.* & fuit dictum in dicta decif. 29. Aprilis 1626. *vers. quo verò ad molestias* & tollitur omnis difficultas, ex quo Pandolphinus non ita egit, sed solum vt liberaretur à molestijs, nec mandatum expedire fecit, nisi ad effectum deponendi, vt à dictis molestijs liberaretur, vt etiam dictum fuit in eadem decif. *vers. non obstat quod ex quas.*

Nec releuat si dicatur, quod credita ¶ praedicta vnà cum fructibus ascendebant ad summam longe maiorem dictorum scutorum 850, pro quibus subhastatio fa-



facta fuit, quia hoc in actis non iustificatur. Et cum fuerit sæpius de hoc oppositum, semper fuit repulsum.

Et demum accedit quod nec etiam ex actis apparet, quod credita pro quibus Pandolphinus molestabatur essent anteriora locatione sibi facta itaut in iudicio Saluiani ratione crediti, & hypothecæ anterioris potuissent contra Pandolphinum obtinere.

Coetera autem, & maxime, quæ deducuntur circa molestias illatas à Fratribus Sancti Honuphrij & Archihospitale Sancti Spiritus, fuerunt sæpius repetita, & sæpius etiam sublata in alijs decisionibus, &c.

Et ita &c. vtraque &c.

\* Habes has duas decisiones infra in Additione prout in Indtee in eius sine posito.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.  
D. CARD. VIRILI.

Ferrarien. Pensionis.

Die Lunæ 21. Martij. 1627.

ARGUMENTVM.

Bigamus, licet remaneat spoliatus omni priuilegio Clericali, non tamen definit esse Clericus. Prima tonsura est ordo, & imprimit characterem indelebilem, secundum opinionem Canonistarum à Rota approbatam, reprobata contraria Theologorum. Dispensationis præseruatione Papæ qualis sit vis.

SVMMARIVM.

- 1 Clericus, & persona Ecclesiastica efficitur, qui habet primam tonsuram.
- 2 Verba secundum subiectam materiam sunt intelligenda.
- 3 Ecclesiastica persona quis dicatur, ad effectum pensionis acquirendæ.
- 4 Bigamus remanet denudatus omni priuilegio clericali.
- Et ideo non est amplius persona Ecclesiastica, sed purus Laicus, & qualitas Ecclesiastica remanet extincta num. 4.
- 5 Tonsura prima non est ordo, nec imprimit characterem secundum Theologos, sed contraria est opinio Canonistarum, & magis communis, & num. 6. & 24.
- 6 Bigamus amittit priuilegia Clericalia, sed non characterem indelebilem, & re-

- manet Clericus & num. 7.
- 8 Clericus, quis esse potest, & tamen non gaudere priuilegijs Clericorum.
- 9 Bigamus amittit Clericorum priuilegia, & eorum exercitium, ac character remanet mortificatus.
- 10 Dispensatio præuentiuæ, & præseruatiuæ remouet de medio obstaculum rerum contrariarum.
- Et ita dispensatus remanet, ac si non indigisset dispensatione. num. 11. & 12.
- 13 Dispensationis præuentiuæ Apostolicæ, quoad effectus iuris positiui, quanta sit vis, & 17.
- 14 Dispensatio præuentiuæ præseruat aliquem, siue sit inhabilis de iure, quam ex priuilegio, tam in odiosis, quam in fauorabilibus.
- 15 Dispensatio Papæ ubi adest, præseruatur Clericatus ad effectum pensionis, nec per bigamiam amittitur.
- 16 Iudices in vim præcedentis priuilegijs præseruantur ab incurso irregularitatis.
- 18 Papa, quando dispensat si utatur verbo temporis presentis, dicitur purè, & præuentiuè dispensare.
- 19 Pensiones, per contractum matrimonij, an extinguantur.
- 20 Dispensationis una pars aliam supplet, & declarat.
- 21 Dispensatio præcedens præseruat ab obstaculo futuro, subsequens verò illud tollit.
- 22 Laicus est capax pensionis temporalis.
- 23 Papæ mens ex inscriptine declaratur.
- 25 Dispensatio, & retentio facile datur ad hoc, ut quis ministret in ordine iam suscepto.
- 26 Papæ intentio, & eius gratia recipit interpretationem à stylo.
- 27 Papæ intentio, & eius gratia colligitur ex derogatione.
- 28 Mutatio non præsumitur, sed potius continuatio, & conseruatio eiusdem status.
- Ecclesia decori magis conuenit, ut quis, tamen quam clericus retineat, & acquirat pensiones, quam uti Laicus nu. 28.
- 29 Dispensatus in aliquo casu, quo ad illum quis redditur illæsus, & num. 39.
- 30 Dispensatio ad obtinendas, & consequendas pensiones, an comprehendat casum translationis, & num. 31.
- 32 In traslatione extinguatur pensio antiqua, & reseruatur noua.
- 33 In Postliminio fit occultatio contrarij perfectionem contra veritatem.
- 34 Dispensatio præuentiuæ non requirit aliquam



quam occultationem .

35 *Bigamia non est contraria Clericatus , nec illi impugnat .*

37 *Dispensatio ad succedendum non tollit maculam .*

*Caci , manchi , & curui remanent cum eorum defectu , quamuis dispensentur nu.*

37.

38 *Papa, ubi plenarie legitimat , vel cū derogatione obstantium , remouet omnem maculam natiuitatis & num. 40.*

39 *Bigamus , quis non est , quando praeventiue quis ad hoc fuit dispensatus .*

41 *Papa quando dispensat in defectibus Iuris positiui dicitur, verè , & non fictè disponere .*

42 *Papa praeventiue in defectibus Iuris positiui , facit ut verè , & propriè semper quis maneat idem prout erat ante tale defectum .*

43 *Constit. Sixti V. contra incedentes . &c. declaratur .*

#### DECISIO L.

**S**IXTUS Papa Quintus Cardinali Montalto ex sorore germana Pronepoti duas facultates transferendi pensiones concessit , Vnam ad fauorem vnus vel plurium personarum Ecclesiasticarū , quibus Translationes suffragari voluit perinde , ac si per ipsum Pontificem consistorialiter legitimis , & vrgentissimis causis de Cardinalium consilio factae fuissent ; Altera ad fauorem vnus , vel plurium personarum etiam Hospitalium Regularium expressè professorum , aut aliàs similibus de causis incapacium , at nondum Clericali charactere insignitorum ex nunc , prout ex tunc postquam eodem Charactere fuerint insigniti .

Idem quoque Sixtus dispensauit D. Principem Peretum Pronepotē iam Clericali Tonsura insignitum ad retinendum & recipiendum quascumque pensiones reseruatas , & reseruandas , etiam si contigerit , vel non contigerit contrahere matrimonium cum quacumque muliere etiā vidua , & successiue cum diuersis nupta , ac aliter corrupta semel , vel pluries & ad secunda , ac etiam plura laicalia , seu matrimonialia vota , aut secundas nuptias transire , decernendo per contractum matrimonij etiam pluries , vt praefertur reiterati pensiones minimè extinctas esse , aut fore , minusque annullari , aut inuolidari , cum derogatione Prouincialium ,

Synodaliū , Lateranen. aliorumque etiā Generalium Conciliorum , nec non Pij Papae Quinti declarantis pensiones per futuri matrimonij contractum extinctas censerī .

Virtute supradictarum facultatum Cardinalis Montaltus annuam pensionē scutorum trium millium auri in auro sibi reseruata super fructibus Episcopatus Ferrariensis transtulit ad fauorem Principis Peretti eius fratris , & disputato dubio coram Remboldo sub die 14. Iunii 1624. Dixerunt Domini translationem substitueri , quo iterum repropósito sub die 15. Maij 1626. Domini steterunt in decisīs . Vndè cum D. Cardinalis Lenius voluisset tertia vice audiri , vtraque parte informane sub die 21. Martij 1627. censuerunt Domini , non esse recedendum à decisīs tam inspectis ambabus facultatibus Cardinalis Montalti , quam dispensatione D. Principis .

Prima enim facultas transferendi est ad fauorem vnus , vel plurium personarū Ecclesiasticarū , & D. Princeps ad differentiam Laicorum secundum subiectam materiam pensionis , est persona Ecclesiastica , cum habeat primam tonsuram , quae efficit , vt dicatur † Clericus , & persona Ecclesiastica cap. cum contingat de etat. & qualitat. cap. clericos. 20. distinct. Conc. Trident. sess. 23. cap. 2. Lap. allegat. 138. nu. 12. & dixit Rota in Abulen Pensionis 27. Iunii 1608. coram Cardinali Lancellotto & in Veronen. pensionis 23. Februarij 1600. corā eodem , in qua dum ageretur de interpretatione Indulti Pij Quinti ad fauorē Cardinalis Alexandrini , vt posset transferre pensiones in personas Ecclesiasticas , fuit dictum , Marchionem Bonellum vxoratum esse personam Ecclesiasticam , ex quo habebat primam Tonsuram , Verba enim de personis Ecclesiasticis sunt † intelligenda secundum subiectam materiam pensionum . de quibus Sixtus Quintus loquebatur Aym. conf. 16. num. 3. Seraph. decis. 398. nu. 7. & decis. 121. nu. 11. & decis. 559. num. 2. & ideo ad effectum pensionis acquirendae Princeps dicitur persona † Ecclesiastica per pra allegata .

Secunda verò facultas transferendi est ad fauorem illorum , qui non fuerint Clericali charactere insigniti ; ex nunc postquam eodem Charactere fuerint insigniti ; & consequenter multò magis virtute istius secundae facultatis , sat est quod Princeps iam haberet Tonsuram , cum hic Si-



xtus conformet se cum eisdem verbis Concilij *sess. 23. c. 2. ibi* ( qui iam Clericali Tonsura insigniti essent ) Vnde tales habentur pro Clericis, & personis Ecclesiasticis ad effectum pensionis.

- 4 Neque obstat quod Princeps per bigamiam † remanserit denudatus omni priuilegio Clericali *cap. 1. de bigam. in 6.* & ideo non sit persona Ecclesiastica, sed purus Laicus, & qualitas Clericalis remanserit extincta, cum secundum Theologos prima Tonsura † non sit ordo, nec imprimat characterem, quia quicquid dicant Theologi, magis communis sententia Canonistarum tenet contrarium, quam Rota pluries sequuta est, quod scilicet prima Tonsura sit † ordo, & Clericatus character indelebilis, & bigamus amittat quidem priuilegia, sed non characterem indelebilem, & remaneat Clericus *text. enim in cap. 1. dicit quod Bigamus est nudatus omni priuilegio Clericali; non tamen dicit quod non remaneat † Clericus ita tenent Butr. in cap. Ioannes nu. 17. Imol. nu. 18. in fin. de Cler. coniugat. cap. cum contingat, & ibiglos. in verb. Abbati de atat. & qualit. Host. col. 1. Ioan. Andr. col. 2. Butr. nu. 6. Card. q. 2. Aegid. quest. 7. Anchar. in fin. Abb. num. 1. Gemin. in c. Cleros col. 3. in fin. ubi Præpos. nu. 4. distinct. 21. Abb. in cap. 1. nu. 6. de vit. & honest. cleric. Felin. in cap. sicut pro certo nu. 2. Simon. de Gabr. conf. 181. nu. 3. lib. 2. Rot. diuers. decis. 731. n. 5. & 6. par. 1. Siluestr. in summa in Verb. Ordo. Couar. in c. quia nos num. 4. de test. Cardin. in clement. dudum in 8. notat. de Sepul. Gregor. decis. 516. num. 8. & 9. Rot. decis. 1. num. 6. de bigamia in nou. & fuit dictum in supradicta Veronen. pensionis, & in Cesaraugustana pensionis 18. Iunij 1610. coram Cardinali Lancellotto; Stant enim simul, quod quis remaneat † Clericus, non tamen gaudeat priuilegijs Clericorū*
- 8 *Abbas in cap. 1. num. 6. de vit. & honest. Clericorum, & propterea Princeps per characterum impressum & indelebilem habitu semper remanet Clericus.*

- Nec dicatur quod per bigamiam amittantur Clericorum † priuilegi & eorum exercitium, illisque Princeps remanserit denudatus, & character mortificatus, Iuxta *dict. cap. 1. de bigam. in 6.* Quia cum Sixtus Quintus ad effectum pensionis ( vt supra relatum est ) dispensauerit Principem ante incursum bigamiae, versamur in
- 10 dispensatione præuentiua, † & præser-

- uatiua, quæ remouendo de medio obstaculum Canonis inductiui bigamiam impedit incursum Bigamiae, & efficit vt remaneat non solum præseruatus Clericatus habitu indelebilis, sed etiam exercitium ad effectum dispensatum respectu pensionum, Iuxta tenorem dispensationis præuentiue, ac si bigamia nunquam † esset incurrsa, itaut remaneat.
- 11 Princeps in eodem statu primæuo prout erat ante bigamiam *Turrecrem. in c. quisquis ante num. 1. & ibi Præf. num. 1. & Gemin. ibidem. dist. 84. Molin. de Iustit. & Iur. tom. 2. tract. 2. disp. 108. vers. quoniam eo ipso Suar. de leg. lib. 6. cap. 11. nu. 4. & 5. Sanch. de matrim. lib. 8. disput. 1. num. 1. Azor. instit. moral. lib. 5. cap. 15. in princ. & quod ita † dispensatus remaneat idem ac si non indiguisset dispensatione Ioan. Andr. in regul. in Generali nu. 3. vers. quadragesimus septimus de reg. Iur. in 6. tanta enim est vis Apostolicæ dispensationis præuentiue quoad † defectus Iuris positiui, quod quis dicatur esse in eadem habilitate, & idem sit esse habilem de Iure cōmuni, vel ex dispensatione Papæ Anchar. conf. 404. in primo dub. Dec. consil. 542. num. 4. Rebuff. super concord. Rubr. de collat. §. prefatig. ordinarij in verb. Idoneis. Idemque sit esse † habilem de Iure, quàm ex priuilegio, tam in odiosis, quàm in fauorabilibus Bald. in l. cum ex oratione in princip. ff. de excusat. tutel. Roland. consil. 79. numer. 7. lib. 1. & propterea decis. in Cesaraugustana pensionis 18. Iunij. 1610. coram Cardinali Lancellotto,*
- 15 *num. 13. dicit quod vbi adest dispensatio † Papæ, præseruatur Clericatus ad effectum pensionis, nec per bigamiam amittitur Clericatus & trad. Capreol. conclus. 97. num. 92. Sicuti dispensatio Clerici ad bellum præseruat ab irregularitate Molin. dict. 2. Tom. de Iustit. & iur. tract. 2. disp. 108. Auil. decensur. part. 7. de homic. in bello disput. 6. dubitat. 2. in 2. conclus. & Iudices † in vim Priuilegij antecedentis præseruantur ab incursum irregularitatis Sair. de censur. lib. 6. c. 18. si ergo impeditur incursum bigamiae, pinguius Ius concessit Principi Papa: quàm si expresse dispensasset super bigamiam.*
- 17 Eoque magis quia Sixtus derogauit Concilij † Generalibus; & sic d. c. 1. de sumpto ex Concilio Generali Lugdunen- si Dec. consil. 341. num. 10. vers. & in tali clausula Prob. ad Monac. in cap. cum in tua nu. 24. de consuet. Abb. in c. ex parte



num. 2. vers. saltem. in genere de Cappell. monac. Gazzad. conf. 6. num. 53. & fuit dictum in Conchen. exemptionis decimarum 17. Martij 1589. coram Orano.

Nec obstat quod in dispensatione Principis adsint verba: (si contigerit contrahere matrimonium &c.) quasi cum verba sint conditionalia, effectus dispensationis fuerit collatus post incursum bigamiam, quia omisso quod verba dicunt (& si contigerit, vel non contigerit, &c. quae fuerunt apposita ut exprimerentur casus dispensationis cum Papa de praesenti dispenseret, ex quo utitur + verbo temporis praesentis *dispensamus*, dispensatio dicitur pura, & praeventiva, cum tempus dispensationis attendi debeat, licet ut praeventio executione, & effectu quis fruatur, expectandi sunt casus futuri expressi in dispensatione Gig. de pens. conf. 23. n. 10. vers. puto tamen, & fuit dictum in Cæsaraugustana pensionis 18. Iunij 1590. coram Gypso.

Et quod effectus dispensationis sit purus ante incursum bigamiae apparet ex sequentibus verbis dispensationis videlicet (Decernentes per contractum matrimonij etiam pluries ut perfertur reiterati pensiones minimè extitas esse, aut fore, minusque annullari, & inuvalidari) ergo praeventiendo, & praeservando, nam cum per contractum + Matrimonij pensiones, extinguerentur Gig. de pens. q. 54. conf. 23. num. 7. & 10. & dicitur in supradicta Cæsaraugustana pensionis 18. Iunij 1610. coram Cardinali Lancellotto, Papa non reuiuiscendo pensiones, sed praeventiendo casum extinctionis reliquit eas in primæuo statu, & una pars + dispensationis aliam supplet, & declarat l. qui filiabus ff. de leg. 1. & propterea supradicti DD. distinguunt tantum inter dispensationem antecedentem & subsequenter, nam antece-

21 recedens + praeservat, subsequens tollit Suarez. de leg. d. lib. 6. cap. 11. num. 4. Molin. disput. 108. §. est verò. Azor. Instit. Moral. lib. 5. cap. 15. in princ.

Nec dicatur quod Papa dispensauerit cum Principe tanquam laico, qui de Iure 22 est capax + pensionis temporalis, non autem tanquam persona Ecclesiastica, quia aperte apparet Papam voluisse dispensari cum eo uti habente primam tonsuram, & persona Ecclesiastica, tum quia literæ dispensationis sunt inscriptæ Michaeli Clerico, ex inscriptione enim declaratur Papæ + voluntas ad ea, quæ tradit Io. Andr. in reg. non licet. num. 2. de

reg. Iur. in 6. Lap. alleg. 7. per tot. Gig. de pens. quest. 22. num. 8. Rot. in Toletana Indulti 14. Martij 1625. coram Remboldo, tum quia si Princeps non obstat. bigamia remanebat Clericus, & habebat Characterem indelebilem + secundum opinionem Canonistarum à Rota approbatam, ut supra dictum est, sit potius verisimile quod Papa voluerit considerare hanc qualitatem, quam princeps habebat, & praeservare exercitium Characteris impressi ad effectum retinendi & consequendi pensiones, cum longè facilius detur 24 retentio, + & dispensatio, ut quis minister in ordine iam suscepto Seraph. decis. 625. num. 6. & in puncto bigamiae Sanchez de Matrimonio lib. 7. disput. 86. tum quia cum de stylo Curiae pro pensionibus requiratur Clericatus, Intentio Papæ & eius 25 gratia recipit + interpretationem à supradicto stylo Felin. inc. super. litteris num. 8. descript. Cassad. decis. 12. num. 14. de Prab. Put. decis. 181. num. 6. lib. 1. tum quia pro pensione ad fauorem laici non requirebatur derogatio Conciliorum etiam generalium, & ex derogatione colligitur 27 qualitas gratiae & intentio Papæ Bald. in l. eam, quam num. 36. C. de fideicommissis, tum quia ista dispensatio est praeventiva, & sic resistit incursum bigamiae, ut supra deductum est, tum quia sequeretur quod ante bigamiam Princeps retineret pensionem uti Clericus, postea verò uti laicus, 28 & ista mutatio + non praesumitur, sed potius continuatio, & conseruatio eiusdem status, tum quia magis conuenit decori Ecclesiae ut tanquam Clericus retineat, & acquirat pensiones, quam uti laicus, tum quia parum aut nihil ista dispensatio suffragaretur, si intelligeretur concessa uti laico.

Non obstat quod Princeps non gaudeat priuilegio fori, & alijs priuilegijs, seu effectibus clericatus, quia sufficit quod sit dispensatus pro pensionibus, nam in hoc 29 + causa dispensationis retinet Princeps clericatum illæsum, Turrecrem. in c. quisquis in princip. vers. nisi cum tali dispensetur & ibi Praepos. vers. tamen si corrigantur & Gemin. distinct. 84.

30 Nec obstat quod dispensatio ad obtinendas, + & consequendas pensiones reseruatas, & reseruandas non comprehendat casum translationis pensionis, nisi exprimatur, ut videtur desumi ex Verall. decis. 322. par. 2. & ex decis. 143. num. 1. part. 2. in recent. quia in supradicta dispensa



31 pensatione sub verbis retinendi, & recipiendi, consequendi, ac exigendi pensiones reservatas, & reservandas, comprehenditur etiam casus per viam translationis *Gregor. decis. 18. num. 3. & fuit dictum in Romana pensionis 17. Iunij 1622. coram Buratto*, & ratio est quia in translatione & extinguitur pensio antiqua & reservatur noua *Gabr. conf. 186. num. 6. lib. 1.*

Non obstat quod praeventio, & praeservatio dispensationis operetur quoad culpam, & poenam, non autem quoad antiquum statum personae Ecclesiasticae, de quo Bigamus remanet denudatus, cum Papa non occultauerit explicitè, aut im-

33 plicitè contrarium, ut fit & in postliminio, in quo fit occultatio contrarij. perfictione contra veritatem fingendo nunquam quem fuisse apud hostes *S. si ab hostibus vers. nam post liminium Instit. quibus mod. Ius. pat. Soluat. l. postliminij. ff. de cap. & postlimin. reuer. nam exemplum postliminij subsequitur factum & ideo per fictionem requiritur sublatio, & occultatio illius quod habuit effectum, at in dispensatione & praeventiua, non requiritur ali-*

34 qua occultatio, cum illa praefernet ab incurso Bigamiae, ut supra deductum est, Vnde si non sequitur euentus, & factum incursum Bigamiae, non requiritur occultatio, ultra quod secundum opinionem Canonistarum post Bigamiam remanet Clericatus impressus indelebilis, & sic bi-

35 gamia & non est contraria Clericatu, nec illi repugnat *Ioan. Andr. in cap. super nu. 12. de bigam. Ro. d. decis. vnic. num. 3. de bigam. in nou. Nauar. de reddit. Eccles. monit. 1. q. 57. num. 9. in fin. & num. 12. & 13. Archidiac. in cap. Lector. num. 2. distinct. 34. sed cessat priuilegiorum exercitium per dispensationem cap. 1. de bigamis in 6. quae dispositio, seu obstaculum quoad exercitium, si forsitan habet vim contrarij, non solum occultatur, sed de medio tollitur, & conseruatur exercitium Clericatus ad effectum pensionum ex dis-*

36 pensatione & praeventiua supradicta cum derogatione Conciliorum etiam Generalium & sic d. c. 1. de big. in 6. de quo propterea nulla est habenda consideratio.

37 Nec etiam applicatur exemplum caecorum, & manchorum, & curuorum, & spurij, qui si dispensentur ad succedendum remanet macula *Acchill. dec. 6. num. 2. qui fil. sint legit. Seraph. decis. 351. nu. 14.* prout caeci, manchi, & curui remanent

cum eorum defectu, quamuis dispensentur.

38 Primò, quia ubi Papa & plenaria legitimat, vel cum derogatione obstantium remouetur omnis macula natiuitatis *glos. in authen. quib. mod. nati, efficiant. sui S. fin. in verb. participium. Castr. consil. 41. num. 2. lib. 2. Anchar. consil. 226. num. 2. Peregr. de fideicom. art. 23. num. 32. vers. secunda est, & paulo post vers. cum derogatione obstantium Rot. decis. 505. num. 6. par. 1. diuers. hic autem Papa dispensauit cum derogatione amplissima omnium Conciliorum, etiam generalium, & sic d. cap. 1. de bigam. num. 6.*

Secundò exempla supradicta sunt in casibus, in quibus macula est incurta, hic incurtus & bigamiae non euenit ob dispensationem praeventiuam, & ob derogationem c. 1. de bigam. in 6. est obuiatum denudationi exercitij Clericatus ad effectum pensionis *Oldrad. cens. 327. in princip. Bart. consil. 17. num. 1. & 2. lib. 2. Fed. de Sen. consil. 30. vers. sed dispensatio non est, Bellam. cons. 32. num. 5. & 17. Abb. incap. fin. num. 4. de scismat.*

Tertiò quicquid sit quoad defectus naturales, si illi per dispensationem Papae & remoueantur, vel ne, & requiratur fictio, ut tradunt DD. in lege Gallus *S. quid si tantum. ff. de lib. & posthum. Bart. in l. fin. num. 2. C. de his qui ven. etat. Imper. utique in defectibus Iuris positiui si*

41 Papa dispensat & verè, & non fictè disponit, & praeventiua efficit, ut etiam secundum rei veritatem nunquam sit incurta bigamia, vel irregularitas inducta ex dispositione Canonis ita ut propterea ve-

42 rè & proprie & semper quis remaneat idè, prout ab initio erat ante bigamiam, vel casum irregularitatis *cap. lector dist. 34. ubi Archidiac. num. 2. Turrecrem. in c. quisquis ante num. 1. vers. nisi cum tali dispensetur Praepos. vers. tamen si corrigantur Gemin. super. 1. gl. f. vers. nihilominus dist. 84. Ioan. Andr. in reg. in generali nu. 3. de reg. Iur. in 6. Oldr. consil. 215. num. 5. Dec. in cap. at si Clerici, S. de adult. num. 168. de Iudic. & consil. 206. num. 6. Rot. diuers. decis. 505. numer. 3. in fin. part. 1.*

Gratia Clementis Papae VIII. non indiget Princeps, nisi ad effectum non gestandi habitum, & Tonsuram, cum (quicquid sit respectu pensionum, quas Princeps obtinebat, & non deferebat habitum, & tonsuram, & ideo intrare posset



Constitutio Sixti V. contra non incedentes, &c. aduersus quam adest gratia Clementis VIII. & reualidatio ) tamen respectu istius pensionis nuper translatae, de qua agitur non intrat constitutio, cum post gratiam de non incedendo in habitu, & tonsura fuerit acquisita; Constitutio enim Sixti extinguit pensiones ob non delationem habitus, & Tonsurae, non tamen reddit illum incapacem obtinendi pensiones futuras.

- 43 Nec obstat, quod dicta Constitutio Sixti innouet Constitutionem Bonifacii VIII. relata in cap. unico de Cler. Coniug. in 6. quia constitutio Bonifacii loquitur in Clerico, qui cum vnica virgine contraxerit, nam si tonsuram, & Vestem Clericalem deferat, retinet duo priuilegia, illud videlicet cap. si quis suadente 17. quest. 4. Alterum quod non possit conueniri coram Iudice seculari pro suis delictis, iuxta Parisien. Concilium, si vero non deferat, priuatur istis duobus priuilegijs, ex qua Constitutione Bonifacii nihil potest inferri ad incapacitatem Clerici gaudentis pensionibus, & non deferentis habitum, & tonsuram respectu acquisitionis pensionis futurae.

Atque ex his, & alijs melius explicatis in duabus decisionibus Remboldi, Ita fuit resolutum, &c.

REVERENDISS. COCCINO

Bononien. Fideicommissi de Manzolis,

Die Veneris 16. Aprilis, 1627.

ARGUMENTVM.

Aegidiana locum sibi vindicat in quocunque possessorio de stylo Curiae, sed non comprehendit nec personas Ecclesiasticas, nec bona. Appellatio à remedio l. fin. C. de aedict. diu Adrian. non datur. Fideicommissario immissio, quando non denegatur.

SVMMARIVM.

- 1 Aegidiana de stylo Curiae habet locum in quocunque possessorio.
- 2 Iudicium, quando agitur in Curia, merito tunc debet attendi stylus Curiae.
- 3 Appellatio suspendens non admittitur, quando agitur remedio l. fin. C. de aedict. diu. Adrian.

- 4 Statut. Bononien. concedens unicuique in quolibet possessorio posse semel appellare, non habet locum in sententia lata, remed. d. l. fin.
- 5 Fideicommissario datur remedium d. l. fin. contra heredem grauatum. & etiam eius heredem, vide, num. 11.
- 6 Hereditas, quando venit restituenda fideicommissario, non requiritur restitutio, nec verbalis nec realis.
- 7 Actiones ipse iure transeunt in fideicommissarium, nec opus est aliqua restitutione.
- 8 Hereditas habetur quandoque restituta, ad effectum translationis actionum, & hoc maxime si clare constet de fideicommissio. num. 9.
- 10 Bald. in cap. in presentia. num. 31. de probat. declaratur.
- 12 Fideicommissario non denegatur immissio, quando plene probauit suam vocationem.
- 13 Aegidiana non comprehendit personas Ecclesiasticas, sicut nec bona. num. 16.
- 14 Clericus transiens ad statum laicalem, non potest amplius dici persona Ecclesiastica.
- 15 Aegidiana, ad hoc, ut sit locus, inspicendum est tempus sententiae, & non petitionis.
- 16 Aegidiana disponit super appellatione, quae datur à sententia, & non à petitione. num. 15.
- 17 Testes, qui deponunt de auditu à personis suspectis, nihil probant.
- 18 Consentire in iurisdictionem, quando partes dicantur.
- 19 Legitima detractio non impedit immisionem fideicommissario, & quid seruet Rota. num. 20.
- 21 Fideicommissario non deegatur immissio, quando detractioes faciendae sunt turbidae.

DECISIO LI.

Comes Vlisses de Manzolis in ultimo suo, quod condidit, testamento instituit. Com. Franciscum eius filium, tunc Camerae Apostolicae Clericum heredem particularem in legitimam, in qua impu-  
tari voluit pretium Clericatus. In alijs vero suis bonis heredem vniuersalem scripsit Com. Alexandrum alterum filium, qui cum beneficio legis, & inuentarij, vigore dicti testamenti hereditate adiuit. Verum Com. Franciscus non acquiescens paternae dispositioni pretendens hare-



hæreditatem Patris fuisse suppositam fideicommissio q. Georgij de Manzolis Aui materni, introducto iudicio in Rota coram R. P. D. Pirouano, præuia discussione, ac aliquidatione dicti fideicommissi, & identitatis bonorum fideicommissi subiectorum, vt constat ex pluribus decisionibus in hac causa factis, obtinuit mandatum de immittendo in quatuor corpora dictæ hæreditatis pro indiuiso, sine tamen aliorum præiudicio; à quo mandato cum pro parte Co. Alexandri fuisset appellatum, fuit commissa mihi per signaturam SS. causa, cum clausula, *Constito quod sit locus Aegidiana, exequatur, sin minus, &c.* Vnde dubitavi an esset locus Aegidiana, & DD. pro affirmatiua resolverunt. Primò, quia de stylo † Curia Aegidiana habet locum in quocunque possessorio, vt latè *Pacif. de Salu. inspect.* 4. c. 2. num. 11. & 35. vbi plures cumulat decisiones, vnde cum iudicium agatur in Curia, & sit possessorium, meritò debet † attendi stylus Curia, etiam exclusiue, quoad statuta loci, ex quo partes sunt oriundæ, maximè in ijs, quæ respiciunt ordinatoria, non autem decisoria iudicij, prout Aegidiana, vt latè, *Contard. ad l. vnic. limit.* 4. num. 10. & seqq. Secundò, quia in hoc iudicio agitur † remed. l. fin. C. de edict. diui Adr. toll. in quo non admittitur appellatio suspendens, vt per *Bald. in d. l. fin. in 3. not. Dec. num. 16. vers. 6. notab. Zuccard. num. 435. Ang. in l. cum antea, num. 4. versic. nisi forsan, C. de arbit. Guidop. q. 132. coll. ult. Bero. q. 144. cum alijs quos congerit Menoch. de adipisc. remed. 4. num. 826. & dixit Rota in Romana hæreditatis 31. Maij 1600. coram bon. mem. Cardin. Sacrato.*

4 Nec obstat statutum Bonon. † concedens vnicuique in quolibet possessorio semel appellare, quia dictum statutum non habet locum in sententia lata in Remed. d. l. fin. vt in terminis dicti statuti firmarunt, *Ber. q. 44. num. 1. & seqq.* quem refert, & sequitur *Menoch. dicto rem. 4. num. 833. R. Ruginell. de appell. §. 2. c. 3. num. 649. vers. secundo in fine, Person. de adipiscen. c. 333. vers. quæ regula Scacc. de appell. lib. 3. cap. 2. q. 17. limit. 6. memb. 4. num. 23. & seqq.* Et hanc veritatem agnouit etiam Rota Bonon. apud. *Barzium decis. 71. nu. 20. & seqq. & addent. ad Dec. eiusdem Rotæ ad Statut. Bonon. decis. 74. prope finem vers. excipio tamen.*

Nec visum fuit DD. posse dubitari,

quin remedium d. l. fin. competeret Co. Francisco, quia certum est huiusmodi remedium dari † fideicommissario qualis Co. Franciscus aduersus hæredem grauatum, & sic etiam aduersus grauati hæredem, vt per *text. in l. penult. §. cum autem, vbi Bart. in fine; & alij, C. ad Senat. Consult. Trebell. & Gabr. consil. 44. num. 6. lib. 2. tenuit Rota decis. 237. num. 1. par. 1. recent. & decis. 201. num. 9. par. 2. diuers.* Nec dicatur, quòd requirebatur † restitutio siue realis, siue verbalis, quia contrarium verius est. Primò quia sumus in casu, in quo fideicommissarius agit contra hæredem grauati, quo casu non requiritur, vt benè per *Honded. cons. 26. num. 25. lib. 1.* Secundò quia de Iure Canonico ex quadam æquitate ad tollendos varios circuitus, actiones absque restitutione aliqua transeunt ipso † iure in fideicommissarium, qui illas exercere potest, vt fuit originale dictum *Bald. in c. in presentia per istum text. num. 31. de probat. quem illic sequitur Dec. num. 9. & simile videtur sensisse Rota in decis. 450. num. 6. par. 1. diu.* Vbi quòd ad dirimendas lites ad effectum translationis actionum hæreditas † habetur quandoque pro restituta, *Gugliel. de Benedict. in repetit. cap. Rainutius in verbo si absque liberis, il 2. num. 85.* vbi quòd de æquitate Iuris Canonici non est opus aliqua restitutione verbali, siue reali, & quod hodie cessant multæ vanæ subtilitates, & sic vidit iudicari in parlamento Tolosano, maxime † cum in casu nostro clarè constet de fideicommissio *Parisi. consil. 52. num. 48. versic. 4. facit, & consil. 53. num. 11. lib. 3. & consil. 12. num. 115. lib. 2. Rim. Iun. consil. 363. & in terminis benè Honded. d. consil. 26. num. 24. & seqq.* vbi quòd opinio Baldi procedit † siue agatur petitorio, siue possessorio, quos omnes sequitur, *Pereg. de fideic. art. 2. n. 62.* vbi dicit se nunquam practicasse, aut practicatam vidisse verbalem restitutionem, benè *Laderch. cons. 156. num. 2.* Nec minus dicatur, quòd Co. Alex. non possidet ex testamento Vlissis Patris; Sed ex testamento Georgij Aui fideicommittentis, idèdque † contra ipsum tanquam contra hæredem Vlissis grauati non competere remedium d. l. fin. Quia quicquid sit an possit sibi mutare causam possidendi, & an mutauerit, certum est quod aut possidet ex testamento Vlissis Patris, & intrant superiùs deducta, aut ex testamento Aui fideicom-



12 mittentis, & non potest negari † immis-  
sio Com. Francisco pro indiuiso, quia  
tanquam fideicommissarius, & sic habens  
parem titulum plenè iustificauit vocatio-  
nem propriae personae vigore eiusdem te-  
stamenti.

Nec obstat, quòd Co. Franciscus de  
tempore motae litis erat Camera Apo-  
stolicae Clericus, ideoque ratione illius  
causa esset appellabilis tanquam inter per-  
sonas Ecclesiasticas, quas Aegidiana non  
† comprehendit, vt fuit dictum in Peru-  
13 sina hereditatis 27. Iunij 1581. coram  
Brauo. Quia fuit responsum, quòd cum  
de tempore obtenti mandati iam vendi-  
disset Clericatum Camerae, & deseruisset  
statum clericalem transiens ad laicalem,  
14 non potest dici quòd † esset persona Ec-  
clesiastica, & sic non comprehensus sub  
Aegidiana. Nec dicatur attendendum  
esse tempus incæpti iudicij, quia adiet-  
tendum est, quòd cum hodie queratur,  
15 an sit locus Aegidiana † debet inscipi po-  
tius tempus sententiae, quam petitionis,  
& ratio est, quia Aegidiana disposuit su-  
per appellatione, quae datur à sententia,  
non autem à petitione, Rota Bonon. ad  
Statutum decis. 134. num. 9.

Minus obstat quòd inter corpora hæ-  
reditaria, in quibus fuit data immissio,  
adesset prædium della Ricardina, quòd  
erat emphyteoticum Ecclesiae, & ideo il-  
16 lius † respectu causa esset pariter appel-  
labilis cum bona Ecclesiastica non com-  
prehendantur sub Aegidiana. Quia fuit  
responsum non probari esse tale, quale  
asseritur, & testes, qui dantur, præter,  
quam sunt valdè suspecti, solum depo-  
17 nunt † de auditu à personis suspectis, &  
ideo nihil probant.

Nec visa sunt releuare quae deducun-  
tur tam circa validitatem, quam iustitiam  
dicti mandati de immittendo.

Nam quoad validitatem defectus iu-  
risdictionis R. P. D. Pirouani, non mer-  
uit allegari, quia vltra quòd causa fuit il-  
18 li commissæ † de consensu partium, & dis-  
cussa coram eodem vtraque parte infor-  
mante, & emanarunt tot decisiones nul-  
la vnquam facta oppositione, satis tolli-  
tur ex prosequutis ob examen factum in  
partibus in vim remissoriae obtentæ per  
Com. Alex. ab eodem R. P. D. Piroua-  
no, vt benè Rota decis. 158. num. 4. apud  
Seraph. & 779. num. 6. par. II. diuers.

Quo verò ad iustitiam, de illa satis con-  
stat ex tot decisionibus in hac causa factis

negotio pluribus, & maturè discussis, &  
vtraque parte informante.

19 Nec officiunt prætensæ † detractiones  
quoad legitimam Vllis, dato etiam sine  
verì præiudiciò, quòd non potuisset pro-  
hiberi, certum est, quòd detractio legiti-  
mae non impedit immiſſionem secundum  
20 opinionem, quam Rota seruat, † quae con-  
cedit immiſſionem fideicommissario pro  
indiuiso, vt fuit dictum in Foroliuini. fi-  
deicommiss. 10. Iunij 1614. & in Reuanaten.  
succes. 26. Iunij 1617. coram Buratto, &  
in Ferrariensi. de Tassonis. 28. Nouembris  
1618. coram Reuerendissimo sancti. memor.  
Pat. Antioch. & in Tusculana fideic. 4.  
Iunij. 1628. coram me.

Quo verò ad alias detractiones duo  
considerantur DD. Primò quòd non po-  
21 terat negari, † quin in omni casu adeò  
essent turbidae, & non iustificatae, vt ef-  
ficerent remittenda ad petitorium tanquam  
requirerentes altiore indaginem, vt re-  
nuit Rota decis. 194. num. 22. apud sancti.  
mem. Greg. & decis. 520. num. 2. part. 1.  
diu. & interminis nostris decis. 135. in fin.  
par. I. recent.

Secundò quòd immissio fuerat data so-  
lum in quatuor corpora hereditaria, &  
tamen præter fructus iam perceptos re-  
manebant alia bona Co. Alex. quae in  
omni casu poterit retinere in compensa-  
tionem eius, quòd constabit ipsi de-  
beri.

Et ita conclusum vtraque parte infor-  
mante.

† In hac causa habetur infra alia decisio  
sub 15. Martij 1630. coram eodem bon.  
mem. Coccino, est decisio 360. & in sequen-  
ti parte habentur alia, hoc est sub diebus  
26. Ianuarij 1632. & 16. Aprilis eiusdem  
anni coram eodem Coccino, sunt decisiones  
88. & III.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.  
D. CARD. VIRILI.

Ariminen. Gabellæ.

Die Luna 10. Aprilis 1627.

A R G V M E N T V M.

Incolatus in aliqua Ciuitate qualiter, & quā-  
diū acquiratur. Statutum loquens de fo-  
renſibus, & de illis, qui familiariter non  
uiuunt, quomodò sit intelligendum.



## S V M M A R I V M.

- 1 Statutum imponens gabellam forensibus, etiam in hereditate ascendentium, dicitur odiosum, & propterea strictè interpretandum est.
- 2 Hereditas, quando aditur, tunc radicatur acquisitio, & cum effectu acquiritur.
- 3 Pater pro infante potest acquirere incolatum alicuius ciuitatis, & domicilium, quando eodem tempore acquirit illi hereditatem, & num. 4.
- 5 Incolatus acquisitio consistit in momento temporis.
- 6 Præsumptio præsumptionum datur, quando una venit in consequentiam alterius.
- 7 Incolatus ad hoc, ut contrabatur, requiritur decennium, sed fallit, si constet de voluntate.
- 8 Incolatus acquiritur, quando, ibi habitans habet maiorem partem bonorum.
- 9 Statutum loquens de forensibus, & de illis, qui familiariter non viuunt, quomodo intelligatur.
- 10 Forensis, ut quis non dicatur, sufficit, quod sit incola.
- 11 Statutum non loquens in Incola, non tollit ciuitatem ex Incolatu.
- 12 Statutum prohibitivè non loquens, sed simpliciter, non procedens annullando actum, tunc si fiat tale actum non obstat, & substat.

## D E C I S I O L I I.

**D**ixerunt Domini, sententiam Rotalem esse confirmandam, quia illa in iure remanet optimè firmata ex egregiè deductis in decisione R.P.D. Merlini, & potissima ratio resolutionis fuit, quia cum Statutum Ariminense imponat Gabel-  
 1 lam forensibus, etiam in hereditate ascendentium, utique est contra Ius, & odiosum, & propterea strictè recipiendum, & interpretandum est. Rip. in l. filius familias, §. diui, num. 79. ff. de leg. 1. Menoch. consil. 166. num. 5.

Et consequenter dum dicit, quod forenses, & ibi continuò familiariter non habitantes, si acquirerent stabilia, soluant Gabellam tempore acquisitionis, utique satis est, quod Iulius desierit esse forensis, & acquisierit incolatum, & familiarem habitationem tempore non delatè, sed aditæ hereditatis, sufficit enim, quod incolatus superueniat in instanti aditionis hereditatis  
 2 ex quo tunc radicatur acquisitio, & hæ-

reditas cum effectu acquiritur. Bart. l. fin. num. 2. vers. eod. modo, ff. de reg. Catonian. Ancar. Regien. quest. fam. 27. num. 16. lib. 1. Menoch. consil. 165. num. 3. & 16. & cons. 473. num. 13. Surd. cons. 169. num. 3. usque ad 7. Brun. de Statuto excludente feminas q. 5. num. 26. & 28. Aym. cons. 201. num. 26.

Incolatum autem superuenisse tempore delatæ hereditatis patet, quia pater, & pro infante potest acquirere incolatum, & domicilium, quando eodem tempore acquirit illi hereditatem, l. si infanti, Bartol. num. 2. C. de iur. delib. Bald. in l. 1. nu. 6. C. de municip. & orig. lib. 10. Bart. in l. placet, num. 13. ff. ad municip. & in l. unic. num. 1. & seq. C. ubi pet. tut. ubi Bal. n. 2. Soccin. in cap. fin. num. 15. & 18. de for. compet. Siluan. cons. 25. numer. 14. & 37. Mandell. consil. 572. num. 15.

Non obstat, quod acquisitio, & hereditatis sit contemporaneæ, & tamen incolatus acquisitio præcedere debeat, quia cum ad effectum acquirendi hereditatem Aui requireretur incolatus, & domicilium, utique cum ante aditionem præcedat deliberatio, in ea fuit cogitatum non posse acquiri hereditatem, nisi Iulius esset incola, & per consequens in necessarium antecedens declaratio, & acceptatio incolatus fuit, & præsumitur anterior, & dum postea fuit adita hereditas, acquisitio incolatus præcesserat, cum ad effectum acquirendi hereditatem requireretur l. illud, ubi Bart. l. si duo, ff. de acquir. hereditat. Surd. cons. 443. num. 19. Alex. cons. 157. numer. 14. lib. 2. Castr. consil. 306. num. 1. lib. 2.

Et licet ista acquisitio incolatus anterior consistat in momento temporis, est considerabilis, cum inde resultet utilitas, & acquisitio ad fauorem Iulij, quo casu momento temporis attenditur, & consideratur. Bart. in l. seruus dotalis circa med. ff. solut. matrim. ubi Alex. vers. quando aliqua. Bar. in l. si tibi pecuniam, num. 4. ff. si cert. pet. Dec. numer. 7. & 8. ubi Ias. num. 10. Bart. in l. qui sit propè finem, vers. aut ille, ff. de solut. Phenu. de mom. temp. cap. 32. num. 17. vers. translatio dominij, & cap. 33. num. 4. in fin. vers. concludunt, quod etià fuit dictum in Segobien. Beneficij 26. Martij 1604. coram bona memoria Iusto.

Non obstat, quod præsumptio, præsumptionis non detur, quia, & præsumptio præsumptionis datur, quando una venit in consequentiam alterius, l. si is qui pro em-  
 6 ptore



*ptiore, ff. de usu cap. l. 1. C. de dot. promiss. Rot. in recent. decis. 319. num. 5. par. 1.*

Non obstat quod ad contrahen. incolatum requiratur decennium, tum quia hoc non procedit ubi constat de voluntate, quia tunc eo ipso absque aliquo lapsu temporis acquiritur incolatus. *Abb. in capitulo final. in fin. de paroch. Rota par. 2. diuers. decis. 150. numero 7. & parte 2. recent. decision. 188. num. 3. Bald. conf. 313. nu. 1. lib. 4. Corn. conf. 209. num. 1. in fin. lib. 1. Sim. de Prat. consil. 119. num. 8. lib. 1. & de voluntate satis constat ex supradictis, tum quia incolatus ¶ acquiritur quando ibi habitans habet maiorem partem bonorum, l. heres absens. S. proinde, ubi glos. in verb. debet, ff. de iudic. l. ciues, C. de incolat. lib. 10. Bart. in l. unica, num. 2. C. ubi pet. tutel. Ang. conf. 27. num. 2.*

Iulius autem cum haberet domicilium Arimini, & haberet spem quasi firmam succedendi Auo, qui imposuit onus incolatus, utique tempore successionis desierat esse forensis, & effectus incola, et propterea non tenetur soluere Gabellam per praallegata.

Rursus statutum loquitur de forensibus et ¶ illis, qui familiariter non viuunt, unde non est opus quærere, si Iulius sit ciuis, sed fat est probare, quod familiariter viueret, & habitaret in Ciuitate Arimini, quod negari non potest cum ibi per aliquod tempus habitaret, & viueret, ut hæreditatem Aui consequeretur, ut voluntatem illius adimpleret inhabitando continuò in Ciuitate Arimini cum susceptione cognominis & armorum familiæ ad effectum Aui hæreditatē consequendi, prout fat est probare, quod sit incola, licet non esset Ciuis, nam ut quis non dicatur forensis, fat ¶ est quod sit Incola, licet non sit Ciuis; Statutum enim de forensibus non comprahendit Incolas *Corn. conf. 147. libr. 3. Vnde cum ex supradictis constat de Incolatu Iulij, cessat dispositio statuti de forensibus. Alderan. Mascard. de stat. conclus. 6. num. 187. Corn. d. conf. 147. libr. 3. Dec. in c. in presentia num. 61. de probat. Roland. conf. 45. num. 12. lib. 1.*

Non obstat modo aliud statutum, dum requirit descriptionem in quinterno, Primo quia loquitur de Ciuibus, qui ibi recipiantur in ciues, & loquitur de Ciue ex priuilegio, ibi, & concedatur omne priuilegium, unde non habet locum in nostro statuto, in quo sufficit non esse forensem, sed fat est, quod quis sit Incola, & non Ciuis,

nam statutum non loquitur ¶ in Incola, nec tollit Ciuitatem ex Incolatu *Parisi. conf. 53. num. 8. & 9. & seq. libr. 3. Soc. sen. conf. 129. numer. 3. & 4. lib. 1. Castr. conf. 8. num. 2. lib. 1.* Secundo quia statutum de descriptione in quinterno loquitur ad effectum gaudendi priuilegio concessio à ciuitate circa exemptionem à vinculo seruitutis, vel alterius cuiuscumque honorantia, vel colonaria, angaria, vel censita, ut patet ex illis verbis, & concedatur eis tale priuilegium, &c. Vnde cum Iulius non nitatur hoc priuilegio, nec illud alleget, nec habeat, non meretur hoc statutum allegari in casu solutionis Gabellæ, quam de Iure Iulius soluere non tenetur, & statutum quod forenses soluant Gabellam non intrat, cum ipse sit incola & familiariter habitet ut supra deductum est, Tertiò quia cum statutum ¶ nō loquatur prohibitiuè, sed simpliciter dicat describi, cum nō procedat, annullando etiam si non fiat descriptio, non obstat, & actus sustinetur *Taf. l. 1. n. 10. ubi Alexand. n. 8. Castr. in fin. ff. de lib. & posth. Felin. in cap. significantibus num. 2. vers. sed tene. de libr. oblat. Salic. in l. fin. C. de sent. ex peric. recitan. Alex. conf. 24. num. 3. lib. 4.*

Et ita vtraque parte informante fuit resolutum, &c.

*Idest sub die 10. Decembris 1625. habes hanc decisionem infra in Additione prout in Indice in eius fine posito.*

REVERENDISS. P. D. DVRANO.

EPISCOPO VRGELLEN.

Ianuen. Parochialis S. Andreæ.

Die Lune 19. Aprilis. 1627.

ARGVMENTVM.

In Ecclesia regulari circa nominationem Vicarij est seruanda dispositio ca. 1. de cappel. Monachorum. Monasterij appellatione comprahenditur Ecclesia. Vicarij narratiua, an probet, quasi possessionem præsentandi, & qualiter acquiratur, & probetur talis quasi possessio.

SVMMA RIVM.

1 Quasi possessio in corporalibus acquiritur per unicum actum, & num. 9.

2 De bono iure alicuius dicitur constare, quando ius ei assistit.

3 Cu-



- 3 Cura animarum secularium potest penes Monachos residere, per alium tamen exercenda.
- 4 Ecclesia, quando non est Regularis, non habet in ea locum dispositio c. 1. de stat. Capell. Monach.
- 5 Monasterij appellatione etiam Ecclesia comprehenditur.
- 6 Monasterium, quando est Regulare, Ecclesia etiam dicitur Regularis, num. 5.
- 7 Monasteria non dantur sine Ecclesijs, n. 5.
- 8 Ecclesie dominium esse Monasterij ad effectum manutentionis, probatur sola possessione.
- 9 Manutentio, ut impediatur à iuris resistencia, debet esse vehemens, & inevitabilis resistencia, & num. 8.
- 10 Vicarij narratiua probat quasi possessionem presentandi.
- 11 Vicario attestanti de spectantibus ad eius officium plenè creditur, non minus, quam Episcopo.
- 12 Decis. Caputaquen. 238. par. 2. declaratur.
- 13 Vicario attestanti de rebus gestis coram Episcopo, non creditur.
- 14 Mascard. tom. 2. conclus. 958. cum alijs declarantur, num. 13.
- 15 Vicarij simplex enunciatiua de Iure patronatus non probat in præiudicium Episcopi. vide num. 26.
- 16 Episcopo attestanti de actu institutionis, non creditur de aliquo actu de præterito.
- 17 Vicario attestanti de examine non creditur.
- 18 Actus enunciatus in aliquo instrumento per verba importantia tempus præteritum, præsumitur tempore instrumenti gestus.
- 19 Bart. in l. post dotem num. 21. ff. sol. matr. communiter approbatur.
- 20 Presentatio ad Ius patronatus, examen, & deputatio bene possunt unica hora, & contextu expediri.
- 21 Decis. 16. de probat. in nou. & aliæ decisiones declarantur, & num. 21. & 22.
- 22 Fides non facit fidem.
- 23 Vicarius, & Episcopus unum, & idem constituunt Tribunal. & factum unius reputatur factum alterius.
- 24 Episcopus non dicitur tertius respectu sui proprij Vicarij in his, quæ competunt Vicario ex natura Vicariatus, num. 25.
- 25 Officialis scientia dicitur scientia Domini, & ei præiudicat, & quando.
- 26 In Ecclesijs Regularibus deputantur Vicarij temporales.
- 27 Presentandi quasi possessio acquiritur ex presentatione, & institutione sortita effectû, licet potuerit impugnari.
- 28 Exemplum exempli non facit fidem.
- 29 Iura producta censentur approbata à parte, contra quam opponuntur eo ipso, quod citata ad dicen. contra, nihil opposuit.
- 30 Dictio, &c. cuius sit natura.
- 31 Nominatus ad aliquam Ecclesiam, & ibi curam exercens, præsumitur hoc facere titulo presentationis, si de alio titulo non doceatur.
- 32 Presentationum effectuatio qualiter probetur.
- 33 Institutio, & presentatio bene probantur ex visitatione.
- 34 Possessio de præterito præsumitur continuata in futurum, dum illa non probatur amissa.
- 35 Iteratio eo magis, ac magis denotat enixum animum in aliquo negotio.
- 36 Approbatio alicuius generica ad curam animarum, non infert ad institutionem illius Ecclesie sub illa met die.
- 37 Dispositio aliqua ita debet temperari, ac interpretari, ut non mereatur à sapiente reprehendi.
- 38 Vicario alicuius Ecclesie Regularis adhuc viuenti, an possit Ordinarius in ea deputare alium in V. Curatum, & num. 45.
- 39 Presentatio alicuius, quando est admittenda.
- 40 Clausula, si, & in quantum, quid operetur, & numero 42.
- 41 Deputatio alicuius in aliqua Ecclesia per modum prouisionis, nullum statum facit.
- 42 Possessio alicuius non potest interrumpi sine eius scientia, & num. 45.
- 43 Probanti olim possedisse datur manutentio, si ex aduerso non probatur, quod fuit amissa possessio.
- 44 Possessio solo animo retinetur.
- 45 Possidens semper pro se habet præsumptionem.
- 46 Presentatio, quæ dedit occasionem liti non est attendenda.
- 47 Vicarius potest deputare Oeconomum in beneficio vacante, quousque de Rectore prouidetur, aut cognoscitur de iure eligentium.
- 48 Patronos spoliare sua quasi possessione presentandi Canonum auctoritate, esset iniquum.
- 49 Presentandi quasi possessione alicuius stante, dum super ea controuertitur, non potest Episcopus tunc prouidere perpetuò, sed per modum prouisionis.
- 50 Ordinarij debent de Parochialibus prouidere in perpetuum, & per concursum.
- 51 Episcopus est incapax plurium Ecclesiarum, num. 53.
- 52 Decretum irritans, & clausula sublata claudunt os parti, & tollunt facultatè Iudici aliter iudicandi. Q 55 Cau-



- 55 *Causa expressa ubi habetur, cessat tacita, & presumpta.*  
*Gratia ubi expressam causam habet, non debet ad aliam trahi, num. 55.*
- 57 *Ordinarius non praescribit libertatem aduersus ius patronatus, per simplicem non usum presentandi Patronorum.*
- 58 *Appellare non est opus à simplici interlocutione, sine citatione, & causa cognitione, cum non transeat in rem iudicatam.*
- 59 *Reintegrationis petitio si sit equiuoca, debet referri ad solam possessionem naturalem, & turbationem de facto.*
- 60 *In iuribus incorporalibus datur etiam duplex possessio, Civilis, & naturalis.*

## DECISIO LIII.

**D**ie 13. Martij anni praeteriti fuit decisum, constare de bono Iure Monialium ad effectum, ut debeant manuteneri in quasi possessione nominandi Vicarium Ecclesiae Parochialis sancti Andreae de Porta Ciuitatis Ianuen. Sed quia Illustriſs. D. Archiepiscopus obtinuit iterum audiri; fuit propterea per quatuor vices causa proposita super iisdem, & vtrinque acriter controuersa, & per Dominos maturè examinata, & tandem hodie resoluta ad fauorem Monialium: quo fit, ut haec secunda decisio maiori etiam egeat discussionem.

- Resolutio fuit fundata in tribus nominationibus Monialium continuatis, & effectum sortitis. Prima de anno 1554. Secunda de anno 1573. & vltima de anno 1494. & tamen sufficit † vna *Ripa in cap. cum Ecclesia, nu. 53. de caus. poss. & propr. Roman. consil. 311. in fine, Rota decis. 17. num. 1. p. 1. diuers. & Illerden. Parochialis 13. Iunij 1558. coram. Caputaque Gonzal. super reg. 8. glos. 45. §. 2. num. 29. & latè Garz. de benef. p. 5. c. 5. num. 59.* Et eo magis dicebant Domini constare de
- 2 bono † iure Monialium, quia ius non videtur assistere Domino Archiepiscopo, sed Monialibus: Cum enim agatur de propria earum Ecclesia, & sic de Ecclesia Regulari, ius nominandi Vicarium ad eas de iure spectat, *cap. 1. de Cappell. Monach. Concil. Trident. sess. 25. de Regul. cap. 11.* Et pro eisdem Monialibus censuit, sunt
- 3 † cura animarum secularium potest penes illas residere, per alium tamen exercenda. *Felin. in cap. cum Venerabilis num. 36. de*

*except. Rota decis. 21. de praebend. in antiq.*

- Nec placuit praetensio D. Archiepiscopi, quod d. Ecclesia non sit Monialium, nec consequenter Regularis, & sic non intrare *textum in dicto cap. 1. de Cappell. Monach.* quia non agitur de Ecclesia separata, & distincta à Monasterio: sed de Ecclesia ipsius Monasterij, quod aliam, quam istam non habet Ecclesiam, quae ideo est eiusdem pars integralis, ita ut appellatione † Monasterij etiam Ecclesia comprehendatur, *glos. in cap. 1. in verb. exempto, ubi communiter DD. de priuil. in 6.* Vnde cum hoc Monasterium sit Regulare, Ecclesia etiam est Regularis, quia clarum est, quod Monasteria non dantur sine Ecclesijs: vltra quod ad effectum manutentionis
- 6 sufficit probare, dominium † Ecclesiae esse Monasterij ex sola possessione, dum illud deducitur incidenter, *Bart. in l. quidam in suo numero 4. ff. de cond. instit. Calder. cons. 23. de praebendis.*

De possessione autem Monialium non est dubitandum, cum sit notoria, & probetur in actis, quod primitus hoc Monasterium erat Ordinis Sancti Benedicti, quia autem erat adeo destitutum, ut in eo vix degerent quinque Moniales; in vim specialis rescripti Apostolici, & instante Senatu Ianuen. fuerunt in illud de anno 1509. translata Priorissa, & Moniales S. Margaritae Ordinis D. Augustini, & fuit illis tradita possessio tam Conuentus, quam Ecclesiae, nec non consignata cum Inuentario sacrae suppellectiles, nempe tabernaculum pro custodia sanctissimi Sacramenti, Vas Chrismatis, liber Baptizatorum, & alia huius generis ad usum, & curam Sacramentorum pertinentia. Quae consignatio non fuisset illis facta, sed vero Parocho, nisi ad eas cura animarum habitu spectaret. Quibus accedunt visitatio Apostolica de anno 1582. & plures enunciativae Archiepiscoporum in actu visitationis, in quibus haec Ecclesia dicitur, & nominatur Ecclesia Monialium S. Andree.

Et in omnem casum etiam si Monialibus ius non assisteret, sed resisteret, adhuc eis esset danda manutentio: quia iuris † resistentia eam non impedit, nisi sit vehemens, & ineuitabilis, *Innoc. in cap. cum venissent, num. 3. vers. illud obtinet de rest. in integr. Couar. pract. quest. cap. 16. num. 6. Rota apud Gregor. XV. decis. 370.* Qualis haec non esset, sed dubia, & turbida, ac illi multum detraheretur, tam ex quo Moniales auctoritate Apostolica adeptae fuerunt



8 runt possessionem Ecclesiae, & rerum ad curam spectantium de manu Executorum, quam ex longaua, & temporis considerabilis possessione nominandi Vicarium. Quo casu † Iuris resistentia non impedit manutentionem. *Abb. in cap. 1. num. 8. ut lit. pend. Lancell. de attent. 2. part. cap. 4. declar. 4. num. 6. Rota decis. 595. num. 5. par. 1. diuers. & decis. 685. num. 3. par. 1. recent.*

Quare tota difficultas posita in eo fuit, quis ceptae litis tempore possideret. Quae ad duo praecipue capita separatim discutienda reducitur. Primum est, an praedictae tres praesentationes Monialium sint releuantes, itaut eis suffragentur ad effectum, de quo agitur. Secundum quatenus sic, An illae semper vsque ad tempus litis motae fuerint in eodem statu; An vero de anno 1609. quo vacauit haec Ecclesia per obitum Facciotti per eas nominati in tertia nominatione amiserint possessionem, itaut dicto tempore litis motae iam desierint possidere, Dominus vero Archiepiscopus possessionem acquisierit.

9 Quoad primum de releuantia praedictarum trium praesentationum voluerunt Domini maioris claritatis causa eas sigillatim examinare. Prima de anno 1554. de persona Lazari de Cassana inexuperabilis † visa fuit ad fauorem Monialium, ex quo fuit effectuat, dum idem Lazarus fuit per Vicarium Archiepiscopi Ianuen. deputatus cum narratiua, quod illum deputabat ad praesentationem Monialium, *cap. cum Ecclesia Sutrina de caus. possess. & propr. Seraphin. decis. 1411. num. 2. & fuit saepius decisum.*

Neque obstat, quod de hac praesentatione non constet, nisi per simplicem enunciatuam Vicarij Domini Archiepiscopi, cui non creditur de praesentatione facta, *Mascard. de prob. tom. 2. concl. 958. n. 28. Caputaque decis. 238. par. 2. quia imò eius* 10 *narratiua probat quasi possessionem praesentandi, ut in puncto, Put. decis. 167. lib. 1. in nou. impress. Et ratio est, quia admittere praesentationem, & concedere institutionem spectat ad Vicarium iure proprio ratione sui officij, ac ex sua ordinaria iurisdictione sine alio speciali mandato, cap. ex frequentibus extra de instit. & ibi Glos. & in cap. fin. de offic. Vic. in 6. Rocch. de iure patr. verb. competens quest. 31. Couar. lib. 3. var. cap. 20. num. 7. Garz. de benef. par. 5. cap. 8. n. 85. cum seq. Vicario † au-* 11 *tem attestanti de spectantibus ad eius of-*

ficium plenè creditur, *Rota decis. 313. p. 1. recent.* Non minus quam Episcopo, quia militant in eo omnes rationes, quas in Episcopo attendit, *Rota decis. 11. de iurepatr. in nou. & apud Caputaquen. decis. 87. part. 3.*

Nec contrarium probat, dicta decisio † *Caputaquen. 228. par. 2.* Quia ultra quod nulla ibi fit mentio de effectuatione, quae 12 sequuta, & non aliter intrat Conclusio nuper firmata, & d. decisio Petri: non impugnat *Caputaque d. concl. ex defectu potestatis Vicarij: sed quia in casu illius decisionis non attestabatur Vicarius † de praesentatione facta coram ipso, ut in casu nostro: sed coram alio, nempe coram Episcopo, cui propterea non creditur, prout distinxit Rota in Iacen. pensionis 16. Decemb. 1591. coram Card. Pamphilio; Mascard.* 14 *verò in loco citato, & decisiones Rotae per eum ibi allegatae loquuntur in simplici enunciatua † Vicarij de Iurep. cui non est standum in praedictum Episcopi; non autem quando, ut hic attestatur de actu coram se gesto ratione sui officij.*

Non obstat etiam, quod dicta enunciatua Vicarij fuerit de actu praeterito, dum Vicarius non enunciat, Lazarum tempore deputationis fuisse per Moniales nominatum: sed nominationem fuisse antea factam ex illis verbis ibi, *fuisse praesentatum coram nobis, & rursus ibi, & habita prius per nos iuridica informatione de eius sufficientia.* Quae informatio videtur necessario capta post nominationem, & multò magis deputatione inde sequuta, quo casu nec ipsi 15 Episcopo † attestanti de actu Institutionis credendum est de aliquo actu de praeterito, nisi quatenus vno, eodemque tempore coram eo, & per eum factae existant: *Rota decis. 16. de probat. in antiq. Crescent. decis. 13. de probat. & Put. decis. 374. lib. 1. & Rota in Portugallien. Vicariae apud Garziam part. 8. cap. 4. num. 45. & in Vicen. beneficij 11. Decembris 1619. coram bon. mem. Vbalda; Et quod Vicario † at-* 16 *testanti de examine non credatur, dixit Rota in Placentina Parochialis 14. Iunij 1619. coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo.*

Quia respondetur, quod imò iuxta doctrinam Bartoli in l. post dotem, num. 21. ff. solut. matr. actus enunciatus in aliquo instrumento per verba importantia tempus praeteritum praesumitur † tempore instrumenti gestus, si potuit eò tempore fieri, itaut praeteritum non intelligatur ex inter-



uallo: sed incontinenti, aut de modica præteritione, prout passim Notarij in Instrumentis sic asserunt; dedit, vendidit, tradidit, quæ sunt verba præteriti temporis, & tamen intelliguntur de eodem tempore confecti Instrumenti, *ex Bart. vbi supra*, cuius doctrina est communiter recepta, *Ias. ibidem num. 85. Alciat. de præsum. reg. 3. præsum. 35. num. 3. Menoch. præsum. 18. lib. 3. & conf. 97. nu. 68. Barbosa. in d. l. post dotem num. 26. & Cenc. de Cens. par. 2. cap. 1. q. 1. n. 9.* Vnde etiam attestatio Vicarij de præsentatione Monialium, & examine præsentati per verba de præterito, debet eodem modo intelligi: cum præsentatio, & examen, & deputatio benè potuerit vnica hora, & contextu expediri. Et tantò magis, quia stante iuris assistentia pro Monialibus deputatio Vicarij verisimiliter præsupponit nominationem illarum, & examen præsentati, & idè ex solo actu institutionis præsumuntur præcessisse, *Rota decis. 11. de iure patron. in nouis* Nec aduersantur & *decis. 16. de prob. in antiq. & decisiones Crescent. & Put. allegatae*; quia loquuntur in casu quando Episcopus in literis asserit, quòd contulit beneficium vacans per resignationem in eius manibus factam, & per eum admissam, cui meritò non creditur propter præsumptionem antidatæ in præiudicium Tertij, nempe prouisi Apostolici, aut resignantis; nam aliter esset in facultate Ordinariorum priuare beneficiatos suæ Diocesis, asserendo eos in eius manibus resignasse: quò fit, vt multò minus eius Vicario in hoc credatur. *Decisio verò* & *Portugallien.* non applicatur, dum dicit, quòd non creditur Episcopo, qui in erectione cuiusdam Vicariæ asseruit Parochialem fuisse vnitam Monasterio, & sic de actu de præterito, qui coram eo vnico contextu fieri non potuit, *Garz. vbi supra num. 26.*

Minus releuant decisiones Vicens. & beneficij, & Placentina Parochialis supra etiam allegatae, quia in illa Vicens. Vicarius non attestatur de actu de recenti, & coram se facto, & qui debebat necessario præcedere pro fundamento actus gesti; sed de actu de præterito facto coram Episcopo cum relatione ad quoddam Instrumentum, de quo non constabat, quodque potuit, Vicario absente, coram quocunque Notario celebrari: cum tamen in casu nostro præsentatio Monialium de persona Lazari debuit fieri, vel

exhiberi coram ipsomet Vicario instituyente: In decisione verò Placentina erat solum simplex & Vicarij fides, quæ non facit fidem, *Mantic. decis. 51. num. 6. Seraph. decis. 128. num. 1.* & attestabatur de examine, & reprobatione, & sic de actu de præterito coram alijs gesto, & in præiudicium tertij, cuius assertioni idè non fuit habita fides.

Nec etiam officit, si dicatur, quòd Vicarius in casu nostro attestatur de præsentatione Monialium in præiudicium tertij, scilicet D. Archiepiscopi, quia cum ipsi & vnus, & idem constituent Tribunal, factum vnius reputatur factum alterius; ita vt D. Archiepiscopus non possit dici tertius respectu sui proprij Vicarij in his, quæ competunt Vicario ex natura Vicariatus, prout competit Institutio, sicut in simili scientia & Officialis dicitur scientia Domini, eique præiudicat, quando ille in actu interuenit vti Officialis, & scientia prouenit ex actu ad ipsum, aut Dominum spectan. *Bart. in l. si Publicanus, §. in omnibus, ff. de public. Alex. consil. 6. num. 8. lib. 1. Rota decis. 507. par. 1. recent.* Idcirco creditur Vicario in præiudicium & Episcopi de omnibus narratis in Instrumento institutionis, quando illa, vt hic, eodem tempore, & momento interuenerunt, vt latè *Crescent. decis. 1. de offic. Vicar. num. 5. cum seqq.* Vbi etiam, quòd pro actus validitate præsumuntur eodem momento facta,

Non obstat prætereà, quòd Moniales prætendunt esse in quasi possessione præsentandi Vicarium ad nutum earum amouibilem: cum tamen Lazarus non fuerit deputatus ad nutum, nec Vicarius enunciet istam qualitatem, sed solum simplicem præsentationem: etenim respondetur, quòd nec etiam enunciat, quòd deputatio fuerit facta in perpetuū, vnde præsumitur temporalis iuxta naturam suam, & iuris dispositionem, qua attentata in Ecclesia & Regulari, qualis est hæc Monialium, deputatur Vicarius temporalis, *d. cap. 1. de Capell. Monach. & ex Constitutione Pij V. super Vicarijs edita Gonzal. glos. 5. §. 6. num. 7.* Et quando ex hoc, aut alio ex supradictis obiectis præsentatio Lazari pateretur difficultatem, tamen quia fuit effectuada, & fuit ex ea acquisita Monialibus quasi possessio in præiudicium D. Archiepiscopi, *Put. decis. 183. lib. 1. nouiss.* etiam



etiam quod effectuatio sequuta fuerit ex institutione nulliter facta per eius Vicarium, ut dixit *Rota in vna Bracharen. coram Achille de anno 1555.* quam refert, & sequitur *Garz. de benefc. par. 5. cap. 5. num. 104.*

Demum non obstat, quod dicebatur, scripturam de anno 1554. per quam probatur hæc præsentatio Lazari, non esse in forma probantis, uti exemplum extractum à Notario Actuario Episcopi Sauonenfis ab altero exemplo per Antonium Roccatialiam desumpto ex protocollo cuiusdam Hieronymi Roccatialiae eius Antecessoris in officio, quæ propterea tantumquam sumptum & de sumpto fidem non facit; *Ant. August. in epit. tit. de exempt. nu. 4. Put. decis. 152. lib. 3. & Rota par. 2. recent. decis. 297.* Quia fuit bene responsum, quod ad hunc effectum sufficit obseruantia contentorum in dicta scriptura ex vacatione per obitum Lazari à Monialibus electi, cum alijs pluribus adminiculis, quæ his concurrunt. *Bald. conf. 400. num. 5. lib. 4. Corn. conf. 101. num. 4. & conf. 158. num. 1. & 2. Rot. in recent. decis. 472. num. 3. par. 1. & decis. 18. num. 1. par. 3.*

Et cessat penitus difficultas, quia fuit mihi datum, & Dominis in Rota ostensum Instrumentum dictæ præsentationis, quod fuit ordinatum poni in actis, non ab exemplo: sed ex protocollo Hieronymi de eo rogati, extractum per dictum Antonium eius in officio successorem, quod est illud idem, quod fuit productum coram Episcopo Sauonenfi citata parte & quæ nihil opposuit, quod ideo fidem facit, *Bart. in l. 1. §. si quis, ff. de bon. poss. secundum tab. Accbill. decis. 2. num. 7. de offic. deleg. Rota decis. 27. num. 1. & 581. num. 4. par. 2. recent.* Nec dubitarunt Domini de notariatu Antonij, quia in fine suæ subscriptionis adest dictio, &c. quæ comprehendit d. qualitatem, *Zabarell. conf. 133. num. 1. in fin. vers. aliter.* Et præsertim accedente legalitate Vicarij D. Archiepiscopi attestantis de Notariatu tam Antonij quam Hieronymi eius prædecessoris.

SECUNDA NOMINATIO facta legitur de anno 1573. de persona Bartholomæi Scanilia per obitum supradicti Lazari, cuius effectuatio videtur etiam non posse controuerti, quamuis non constet de formali institutione. Primò, quia cum Monialibus ius assistat, & d. nominatio probetur per eas facta; eo ipso, quod

Scanilia nominatus & cum effectu tantumquam Vicarius postea curam exercuit, & non constat de atia deputatione D. Archiepiscopi, nec de alio titulo, præsumptio est, quod possedit vigore præsentationis, quæ de iure debuit, & sic huius præsentationis Monialium, ut dixit *Rota in dicta Vicent. benefc. 11. Decembris 1619. coram bon. mem. Vbaldo.* Secundò quia Scanilia fuit præsentatus per obitum Lazari, qui fuerat institutus ad præsentationem Monialium, post cuius obitum incontinenti possedit Scanilia, quo defuncto fuit etià per Moniales electus Bartholomæus Facciottus qui etiam possedit; unde & bene probatur effectuatio iuxta *conf. Oldrad. 229. sepius per Rotam canonizatum. Lambert. de Iure patr. lib. 2. part. 1. q. 10. art. 7. Rot. decis. 545. num. 2. & decis. 598. num. 9. par. 1. diuers. & fuit dictum in decisione in hac causa facta coram me. vers. Quia in primis;* Quod verò vacatio obtigerit per mortem Scaniliae, asseritur in requisitione, seu præcepto tunc Archiepiscopi Monialibus facto de anno 1594. & de hoc nunquam fuit dubitatum. Tertiò, & tandem tollit omne dubium Visitatio Apostolica de anno 1582. ubi fit mentio, & claris verbis adnotatur, quod Scanilia, qui tunc erat Vicarius d. Ecclesiae, fuit institutus ad nominationem Monialium: ex Visitatione & autem bene comprobatur præsentatio, & institutio, *Caputque decis. 158. par. 2. Rota decis. 573. num. 4. par. 2. recent.*

Neque obstat, quod hæc præsentatio Scaniliae facta fuerit ad crates Monasterij, quia ex quo præsentationis instrumentum fuit factum in loco solito, ubi debuit fieri, non excluditur, quin illud potuerit coram Ordinario exhiberi, & obtineri ab eo Institutio, prout præsumitur ex supradictis, eo ipsa, quod de alio titulo non constat, & quia ex possessione Monialium & de præterito vigore nominationis, & deputationis de anno 1554. præsumitur eas suam continuasse possessionem in futurum, dum illa non probatur amissa, *Glos. Bald. & alij in l. siue possid. C. de probat. Menoch. de præsumpt. 63. lib. 6. per tot. & in puncto Rota in Fanen. benefc. 11. Decembris 1620. coram R. P. D. meo Pirouano*

Nec etiam releuare visum fuit, quod Visitator Apostolicus in dicta Visitatione dixerit, quod Scanilia habebat curam animarum ab anno 1573. sub die 29. Ianuar.



nuar. & tamen praesentatio Monialium facta legitur 31. eiusdem mensis, & anni, & ideo quod Institutio Scaniliae non potuit esse facta ad Monialium nominationem subsequutam biduo post dictam institutionem, sed libere ab Ordinario. Quia ultra quod cessat omne dubium ex eodem Instrumento nominationis, ex quo clare colligitur, quod Scanilia fuit bis per Moniales nominatus. Primo statim post obitum Lazari, & post ead. die 31. Ianuarij, quae reitervatio & magis, ac magis  
 36 denotant enixum animum Monialium continuandi possessionem: Domini ulterius advertebant, Visitatorem non asseruisse Scaniliam fuisse prouisum die 29. Ianuar. sed postquam dixit, curam istius Ecclesiae exerceri per Capellanum ad nutum Monialium amovibilem, qui tunc erat Barth. Scanilia: subdit, quod ille habebat curam animarum a die 29. Ianuar. praevia approbatione Examinatorum Synodali, quae ad  
 37 missio, seu & approbatio generica ad animarum curam, non infert ad institutionem, seu prouisionem istius Ecclesiae sub illamet die, alioquin Visitator asseruisset de directo contrarium; cum tamen semper sit decreto res temperanda, ac ita interpretanda, ut dispositio non & me-  
 38 reatur a sapiente reprehendi, l. Saluius Arist. ff. de leg. praestan. Paris. conf. 3. num. 23. & seq. lib. 3. Vnde admissio Scaniliae ad curam, de qua meminit Visitator, intelligi debet, quod ille praecedenter fecit se approbare generaliter, ut facilius Moniales alliceret ad illum praesentandum, prout biduo post fuit per eas praesentatus, & sic praesumi quod successivè fuit etiam institutus: Hoc enim verisimili temperamento ad concordiam reducuntur verba Visitationis ad notat. per gloss. in l. si negotium verb. gestor. C. de neg. gest. Et saluatur ius competens Monialibus tam de iure, quam ex quasi possessione praesentandi, in qua erant.

Postremò non obstat deputatio cuiusdam Figarolij de anno 1588. pro exercenda cura dictae Ecclesiae, ex ea enim nihil  
 43 Monialibus deperit, nec Domino Archiepiscopo fuit aliquod ius acquisitum: quia ut dicitur in decisione in hac causa facta, ille fuit deputatus in V. Curatum loco Scaniliae de eius consensu, & ex libro matrimoniorum apparet, quod Scanilia tam ante, quam post d. deputationem exercuit uti Curatus d. curam, &

Figarolius ibidem vocatur simplex Presbiter; Et remouetur omnis scrupulus; quia postea de anno 1594. vacauit haec Vicaria per obitum Scaniliae, non autem Figarolij. Nec dubitari potest, quin viuentem adhuc Scanilia potuerit de eius consensu fieri per Ordinarium dicta deputatio V. Curati etiam sine consensu Monialium, Feder. de Sen. conf. 95. num. 3. versicul. item super. eo, quod queritur.

TERTIA MONIALIVM praesentatio fuit de anno 1594. per obitum supradicti Scaniliae in personam Barth. Facciotti etiam ad crates electi, & D. Vicario per eorum procuratores praesentati, ac per eum admissi, si & in quantum, cuius effectuatio nullo etiam modo, nullaue ratione potest controuerti tum quia & iuxta  
 40 superius dicta tam de iure, quam ratione quasi possessionis Monialium illa debuit admitti, Ferret. conf. 33. num. 4. cum seqq. lib. 1. Prout etiam illam fuisse admittendam declarauit Sacra Concilij Congregatio in literis Vicario D. Archiepiscopi directis, & praesentatis de anno 1596. quae propterea fuit admissa ex clausula, & si & in quantum quae hoc operatur.  
 41 Bald. in l. edita, num. 98. C. de eden. in 2. lect. Mart. de clausul. par. 1. claus. 152. num. 1. Sicut de appellatione ita admissa tradit Roman. consil. 501. & in puncto, quod praesentatio cum dicta clausula & ceteratur admissa, si de iure est admittenda, dixit Rota decis. 687. par. 1. diuers. Quae apud Seraphin. est decis. 499. Tum etiam quia postea de anno 1609. vacauit haec Vicaria per obitum Facciotti. Vnde pro eius effectuatione ad effectum quasi possessionis Monialium ultra vulgare consilium Oldrad. 229. supra allegatum, militant etiam, & applicantur omnes rationes supra deductae pro effectuatione secundae praesentationis.

Neque obstat, quod constat de alia deputatione d. Facciotti facta die 13. Octobris eiusdem anni absque vlla penitus relatione ad Monialium praesentationem prius factam, quia praeter quod ista secunda deputatio & fuit per modum prouisionis, quae ideo nullum statum facit, cap. cum vos, ubi Abb. num. 1. de off. ordin. Rebuff. de sent. prouis. in praefat. num. 37. dicta deputatio non excludit, quin adsit alia anterior, prout adfuit ad praesentationem Monialium admissa, si & in quantum. Quinimò aut inde excluditur, & nulla redditur secunda deputatio uti facta Monialia-



44 nialibus ignorantibus quarum ꝑ possessio propterea non fuit interrupta. *Calder. d. consil. 12. in fin. de Iurepat. Seraph. decis. 337. num. 2.* vel dicendum, quod ex illa secunda deputatione potius censeretur debet continuata Monialium possessio, iuxta regul. l. 2. C. de acqu. poss. prout illam continuare semper Moniales crediderunt, de qua credulitate videtur non esse hesitandum, ex quo, sparso postea rumore, quod D. Archiepiscopus intendebat deputare alium Vicarium, Moniales recurrerunt ad Sac. Concilij Congregationem, & ab ea reportarunt literas, quas, vt dictum est, presentauerunt Vicario D. Archiepiscopi petentes manuteneri. Quod factum fuit, vt Facciottus semper visus fuerit continuare in pristina possessione in qua erat ad presentationem Monialium vsque ad annum 1609. quo ille obiit, & quod Moniales idem toto hoc tempore alium non nominarunt, quia Facciottus eis gratus, & per ipsas nominatus curam administravit.

Nec releuat, quod in memoriali nomine Monialium S. Congregationi porrecto fuerit narratum, quod D. Archiepiscopus recusabat admittere, & approbare Vicarium ab eis nominatum; quasi inde colligi videatur, quod Facciottus nunquam fuit per D. Archiepiscopum deputatus, quia ex quo ille fuerat iam admissus, si & in quantum, dicta narratiua necessario intelligi debet in eo sensu, quod non admitteretur liberè, & simpliciter: aut quia idem Facciottus fuit etiam deputatus per viam prouisionis, quod fieri non poterat in earum preiudicium. Et cessat penitus, quia semper Facciottus curam potius exercuit vt Vicarius titularis, quam per modum prouisionis, tum ex quo deputatio cuiusdam alterius Vicarij per D. Archiepiscopum facta nunquam habuit effectum, tum etiam, & multo magis ex deputatione Iacobi Sybillæ in V. Curatum, de licentia tamen Facciotti Curati facta die 20. Aprilis anni 1595. & ex alijs duabus similibus deputationibus in V. Curatum de persona Ioannis Baptistæ Barrilarij de anno 1604. & 1608. quæ vt factæ de Facciotti licentia denotant, quod ipse potius vt titularis, & sic ad presentationem Monialium, quam per modum prouisionis possedit: ꝑ quia vt talis non potuisset 45 consentire, vt alius substitueretur qui eius nomine curam exerceret, ad l. fin. ff. de offic. eius, & l. à Iudice C. de iudic. Ex quibus

possessio Monialium vsque de anno 1609. quo Facciottus decessit, & per eius obitum hæc Vicaria vacauit, visa fuit Dominis semper continuata, & quod ex aduerso vsque adhuc tempus non constat de aliqua prouisione, vt de libera.

SVPEREST, nunc expendere secundum dubium supra excitatum, videlicet. An à d. Anno 1609. quo obiit Facciottus vsque ad tempus litis motæ semper Moniales continuauerint in d. quasi possessione, in qua tunc erant. Et certum est, quod regula stat pro Monialibus: itaut ei, qui 46 probat olim ꝑ possedisse, vt probant Moniales, detur hodiè manutentio, dum ex aduerso possessio non probatur amissa, *Bald. in l. 1. num. 12. C. vt possid. 126. circ. fin. Rip. inc. cum Ecclesia Sutrina vers. existis de caus. possess. & propr. Rota decis. 81. par. 1. diuers. Greg. XV. decis. 555. num. 10. & in puncto Rota in dicta Fanen. beneficij supra allegata coram R. P. D. mec. Pirouano & in Papien. iurisp. 9. Aprilis. 1601. coram sancta me. Card. Pamphil. Et*

ratio est, quia possessio ꝑ solo animo retinetur, l. licet, C. de acquir. possess. Mutatio autem voluntatis non presumitur l. eum, qui, C. de probat. Vnde, qui in præteritum possedit, præsumitur semper in futurum possedisse, animumque continuandi possessionem habuisse, l. 3. S. si seruus, ff. de acq. possess. *Innoc. in cap. 2. de restit. spol. etiam quando iam diu possedit, Menoch. præsump. 64. num. 4. lib. 6.* 48 adeo vt olim possidens ꝑ sèper pro se habeat præsumptionem, itaut onus probandi possessionis amissionem incumbat Aduersario, l. circa, ff. de probat. l. libertus, S. ult. ff. de libert. caus. Vnde stat difficultas: An amissio probetur per D. Archiepiscopum & visum fuit eam nullo modo probari, maximè stante iuris assistentia pro Monialibus.

Non obstat, quod defuncto Facciotto de d. anno 1609. D. Archiepiscopus deputauit eundem Barrilarium, qui vt dictum est Facciotto viuente fuerat deputatus eius V. Curatus, ex qua deputatione prætendit D. Archiepiscopus ipsum acquisiuisse quasi possessionem conferendi, prout etiam idem prætendit ex alia deputatione cuiusdam Albertonij de anno 1622. quia fuit benè satisfactum, quod hæc vltima 49 de Albertonio dedit causam ꝑ liti, quæ propterea non est attendenda *Rota coram Gregorio XV. decis. 417. n. 4. & in recent. decis. 30. num. 1. p. 2.* Deputatio verò



Barrilarij, in qua sit præcipuum fundamētum, fuit per modum prouisionis, quæ idcirco non mutat statum præcedentem, ex *Rebuff. ubi supra*, & ratio est, quia Ordinarius sua ordinaria auctoritate potest deputare Vicarium, † seu Oeconomum in beneficio vacante, interim & quousque de Rectore prouidetur, aut cognoscitur de iuribus eligentium, *d. cap. cum vos cap. peruenit il 2. & ibi glos. verb. assignes extra de appell. Concil. Trident. sess. 24. cap. 18. vers. alioquin, Lancell. de atten. cap. 12. limit. 18. num. 2.* Vnde cum huiusmodi deputatio non fiat ad firmandum statum; sed ad interim tantum, nec minimum quidem præiudicij ex ea infertur illis, qui antea possidebant, sed interim eorum ius illæsum conseruatur, aliter enim possent

50  
51 Episcopi Canonum auctoritate spoliare † Patronos sua quasi possessione, quod esset iniquum, *Ostien. in d. cap. cum vos vers. instituire, & ibi Anchar. not. 1.*

Non obstat etiam, quod Barrilarius sic deputatus continuauerit in d. cura vsque ad mortem, quæ fuit de anno 1622. quia non propterea aliqua quasi possessio fuit D. Archiepiscopo acquisita, sed semper remansit Monialium, ex quo etiam semper Barrilarius vsque ad mortem visus fuit dictam curam exercere per modum prouisionis, nihil enim est, cur non potuerit sic exercere; ergo sic exercuisse credendum est, dum non constat de alio eius titulo, quàm de isto. Quinimò stante quasi possessione Monialium, de qua opponebatur, non potuit D. Archiepiscopus interim prouidere, nisi per modum prouisionis, non autem de Rectore perpetuo, *Glos. in d. cap. cum vos vers. causa, & ibi Ioan. Andr. num. 4. vers. alia de causa, & Cardin. num. 2. q. 4. ubi quod esset iniustum, & indignum, vt vna pars in præiudicium alterius in re subiecta aliquid perpetuò faceret, vel innouaret.*

Minus obstat noua prætenso, & subtilitas Aduocatorum, scilicet quod ex deputatione Barrilarij per modum prouisionis D. Archiepiscopus sit manutenen. in quasi possessione prouidendi per modum prouisionis, quia, aut hoc prætenditur ad conseruandum ius D. Archiepiscopi sic prouidendum à iure sibi datum, & hoc nō est sub lite; aut ad effectum impugnandi Monialium quasi possessionē, ita vt ideò desierint possidere: Et dicebant DD. quod hoc non merebatur allegari, quia sic omnes quasi possessiones Patronorum quan-

tumuis iustificatæ euanescerent: Aut tandem id prætenditur ad effectum, quod cū d. Ecclesia sit manualis, idem sit dicere per modum prouisionis, quantum est dicere ad nutum amouibilem iuxta testes D. Archiepiscopi super hoc vsu loquendi nouissimè examinatos, ita vt deputatio Barrilarij non solum fuerit prouisionalis, sed etiam prouisiua; & consequenter, quod D. Archiepiscopus sit manutenendus in quasi possessione deputandi Vicarium ad nutum amouibilem, quod si subsisteret, excluderetur penitus manutentio Monialium ad earum nutum: quæ quidem prætenso nedum iure probatur, sed est contra ius expressum, quia iuxta præscriptam formam à Concil. Trident. & ex constitutione Pij V. Ordinarij † debent de Parochialibus prouidere in perpetuum, & per concursum, non autem amouibiliter, aliter enim resideret cura huius Ecclesiæ principaliter penes Archiepiscopum, qui est incapax plurium Ecclesiarum: *Seraphin. decis. 1304. num. 2. Rota in Pampilonen. decimarum 13. Decemb. 1592. coram Comitulo.* Vndè propter decretum irritans, & clausulam, subblata, appositam in Concilio, & in d. Constitutione non potest dari possessio reuans, quæ sit manutenibilis, quia † claudunt os parti, & tollunt facultatem Iudici aliter iudicandi. *Bart. in l. fn. C. de Canon. frumen. Urb. Rom. lib. 11. Card. in cap. quia diligenter, ubi etiam Imol. de elect. & fuit sepius decisum.*

Nec etiam obstat, quod postea D. Archiepiscopus indixerit concursum huius beneficij tanquàm de libero, & quod Barrilarius fuit vnus ex approbatis per examinatos, licet alijs duobus votis inferior. Vndè dicebant informantes pro D. Archiepiscopo inde præsumi, quod Barrilarius, mutata priori causa possidendi, possedit de nouo uti prouisus, & gratificatus ab Ordinario: nam dicebant DD. quod dum non apparet, quod post tentum concursum alium titulum obtinuerit, potius præsumi debet, quod semper permansit prior causa, & deputatio expressa per modum prouisionis, quia ubi habemus † causam expressam, cessat tacita, & præsumpta, *l. cum ex filio, §. filio, ubi gloss. ff. de vulg. Angl. Perus. conf. 248. Crauet. consil. 32. num. 2. & ubi gratia expressam causam habet, non debet ad aliam trahi, Rota decis. 166. num. 7. par. 2. recent. Quinimo ex testibus datis per D. Archiepiscopo-*



scopum excluditur penitus præsumptio tituli perpetui, dum deponunt Barrilarium semper fuisse tentum, & habitum pro Curato amouibili, & ex quo fuit votis inferior, non debet præsumi, quod fuerit electus, & præsertim, quia Moniales appellauerant à futuro concursu, & grauamine, quæ ideò non fuerunt appellationem prosecutæ, quia D. Archiepiscopus grauare cessauit, non procedendo ad deputationem vigore concursus, sed permittendo, quod idem Barrilarius, vti prius per modum prouisionis continuaret exercitium d. curæ, & in omnem casum nouus titulus, & noua possidendi causa superueniens ex facto D. Archiepiscopi, Monialibus ignoratibus, eis non noceret ad effectum, de quo agitur iuxta d. consilium Calder. 12. in fin. de iure patronat. Sed potius habendum esset, ac si Moniales Ordinario conferenti tacite accessissent pro conseruatione sui iuris, Dec. consil. 126. circa finem, & dixit Rota in d. Papien. iurispatr. 9. April. 1601. coram Card. Pamph.

Non obstat prætereà acquiescentia, seu taciturnitas Monialium toto dicto tempore, quia non potuit plus eis præiudicare, quam actus ipse quis tanquam factus per modum prouisionis, eis non præiudicabat, ergo nec acquiescentia: Nec Ordinarius præscribit libertatem aduersus iurispatronatus per simplicem non vsu præsentandi Patronorum; sed requiritur factum Ordinarij directè contrarium seruituti iurispatronatus, hoc est libera collatio ad leg. hac autem, & ibi DD. ff. de seruit. urban. prædior. & in puncto Rota decisio 100. num. 9. par. 2. diuers. prout etiam, nec Monialibus obesse potuit, quod, dum instarent pro admissione d. appellationis, Vicarius D. Archiepiscopi eam nedum reiecit, sed dixit, eis nullum ius competere nec in possessorio, nec in petitorio, fuit enim simplex & interlocutio sine citatione, & causæ cognitione, & notoriè iniusta, quæ ideò non transit in rem iudicatam, nec in parte fuit opus ab ea appellare, iuxta notat. in cap. inter ceteros, ubi Felin. & alij de re iud. Cas. de Crass. decis. 2. n. 8. de solut.

Postremò, ac tandem non obstat, quod Moniales coram Episcopo Sauonensi petierint reintegrari, quasi ideò confessæ fuerint eas non possidere, sed D. Archiepiscopus: Petitio enim & reintegrationis fuit æquiuoca, vnde debet referri ad solam possessionem naturalem, & turbationem de facto, Rota decis. 560. numero 3. parte pri-

ma, non autem ad possessionem ciuilem, quæ semper remansit apud Moniales, Rota decis. 561. numero 5. par. 1. recent. & addent. ad Gregor. XV. decis. 555. quæ distinctio, quicquid contenderint informantes pro D. Archiepiscopo, etiam locum habet in iuribus & incorporalibus, in quibus datur etiam duplex possessio ciuilis, & naturalis, Bart. in leg. 1. numero 12. versic. in contrarium, ff. de acquir. possess. & in puncto Guidopap. decis. 629. num. 14. & Rota decis. 649. n. 10. par. 2. recent.

Et ita decisum vtraque parte informante, &c.

\* Est decisio 13. supra in hac parte. Et infra adest alia decisio coram eodem sub die 3. Aprilis 1628. est decisio 165.

REVERENDISS P. D. MERLINO

Romana, seu Bononien pretij Clericatus.

Die Luna 19. Aprilis 1627.

DECISIO LIV.

Est Impressa in Merlino to. 1. Decis. 273.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Meten. Iuris corrigendi.

Die Luna 19. Aprilis 1617.

ARGUMENTVM.

Concubinatus in Clerico qualiter probetur, & quomodò sit procedendum in hac causa, & quis eam cognoscere debeat.

SVMMA RIVM.

1. Concubinatus in Clerico satis probatur, si probetur illum retinere mulierem in domo conductâ, vel in domo amici.
2. Concubinatus inspecto Iure Ciuili, ad hoc ut probetur, requiritur, ut mulier domi retineatur.
3. In causa Clerici Concubinarij procedendum est præuia monitione.
4. Delicta carnis in foro exteriori, imposita salutari pœnitentia, præscribuntur quinquennio.
5. Episcopus, & non Capitulum debet procedere in causa Clerici concubinarij.



- 6 *Causa dicitor criminalis, quando pro tali habita fuit à Signatura.*  
 7 *Sententia notoriè iniusta, etiam post lapsum fatalium potest reuocari.*  
 8 *Iudex, si notoriè iniuste procedit, dicitur spoliare.*

## DECISIO LV.

- I**oannes tanquam concubinarus per sententiam Capituli fuit priuatus quibusdam villis Tricenis nominatis, eamque sententiam officialis Viridunen. Sedis Apostolicæ delegatus confirmauit. At demum causa introducta in Curia Auditor Camerae dictas sententias reuocauit, & iuridicè reuocasse Domini censuerunt.
- 1 Nam etsi concubinatus † in clerico satis probatur, si probetur illum retinere mulierem in domo conductâ, vel in domo amici iuxta l. si amicus, ff. de adult. & in l. lex Cornelia, S. domum ff. de iniur. l. 1. S. 1. ff. de liber. agnosc. & in l. qui domum, & in l. nec in ea ff. de adulter. Decian. tract. crim. c. 21. num. 2. par. 2. Diaz. in prax. cap. 29. num. 1. vers. concubinarium in super. & dixit Rota in causa Tullen. Monasterij Sancti Mansueti 27. Ianuarij 1597. coram bo. me. Penia
- 2 Quamuis inspecto iure Ciuili ad effectum † concubinatus requiratur, vt domi retineatur, Bart. & alij in l. concubinam, ff. de concub. Aym. consil. 368. num. 1. Natt. cons. 474. num. 42. & 43. lib. 2. Præposit. in rubr. de sponsal. num. 5. glos. in verbo concubinam in l. 1. vbi Dyn. ff. de concub. Decian. Diaz. & Rota locis prædictis. Attamen quatenus fuisset ex testibus, & ex confessione Ioannis probatus cōcubinatus, quidquid dicendum sit, an debuisset procedi
- 3 præuia monitione iuxta terminos Concil. Trident. sess. 25. cap. 14. de reformat. probatur etiam correctio per sex, aut septem annos ante hoc iudicium, vnde istud delictum erat præscriptum, cum delicta † carnis in foro exteriori imposita salutari penitentia quinquennio præscribantur, l. mariti, S. præterea ibi ne crimen quinquennio, cum versic. hoc quinquennium, ff. ad l. Iul. de adult. l. adulter. C. eod. tit. Clar. in S. adulterium, versic. vnum tamen Farinac. in prax. crim. tom. 1. q. 10. num. 11. Foller. in prax. in ver. scri iudicentur, num. 19. Boer. decis. 26. num. 12. Decian. lib. 3. cap. 37. num. 6. Idem Farinac. in terminis concubinatus consilio 80. num. 18. lib. 1. Nec capitulum † ipsum poterat procedere in ista causa, cum Concilium loco citato excludat inferiores,

& cognitionem reseruet Episcopo.

- Non obstant ea, quæ opponuntur contra validitatem sententiæ Auditoris Camerae: & primò quòd Locumtenens criminalis non potuerit de ista causa cognoscere ex eo, quia ciuilitè fuit actum in partibus. Nam satis est, † quòd Signatura habuerit causam pro criminali, & pronuntiatio post lapsum fatalium quatenus iustificaretur, non facit, cum fuerit commissâ causa nullitatis æquè principaliter, quæ durat per triginta annos, ideò sententia † tanquam notoriè iniusta etiam post lapsum fatalium potuit reuocari. Rota decis. 151. num. 2. par. 1. in recent. Et acceptatio sententiæ de partibus facta per Ioannem, ex quo intimata sententia respondit, sit nomen Domini benedictum non probatur, cum potius verba indicent, quòd in tribulationibus inuocauerit nomen Domini. Vltimum quòd sententia Auditoris Camerae fuerit nulla, ex quo pronunciat, Ioannem fuisse spoliatum, non debuisset allegari, cum satis appareat quòd Iudex † de partibus ex prædictis notoriè iniuste processerit, & quòd propterea spoliauerit, Felin. in cap. dilectus il primo, col. 1. de rescript. & in cap. cum causa, col. 2. & sequent. de offic. deleg. Rot. decis. 365. nu. 11. par. 1. in recent. S. M. Gregor. decis. 49. num. 2. & decis. 105. num. 1. & decis. 198. num. 2. & decis. 209. n. 2.

Et ita conclusum vtraque parte informante.

¶ Infra adest alia decisio sub die 31. Ianuarij 1628. coram eodem Reuerendiss. Coccino, est decisio 139.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO

Placentina Præposituræ.

Die Lunæ 26. Aprilis. 1627.

A R G V M E N T V M.

Ecclesia, ad hoc, vt dicatur Collegiata actu, & non habitu, quæ sint necessaria, & quæ sint propria signa.

S V M M A R I V M.

- 1 Per Canonatus affecutionem in Cathedrali, vacat Præpositura, cum sit incompatibilis cum illo.  
 2 Dispensatio, quando dicatur obreptiue obtenta.



- 3 *Probatio concludens requiritur in materia obiectiua, & n. 13.*
- 4 *Collegialitas alicuius Ecclesie actu, & non habitu qualiter probetur, & n. 7.*
- 5 *Collegialitatis propria signa quæ sint.*
- 6 *Collegiata, ut dicatur Ecclesia, non sunt necessariae omnes coniecturae, quæ solent ad hoc à Doctoribus ponderari.*
- 9 *Ad Collegialitatem Ecclesie non infertur, si ibi Beneficiati soleant simul congregari.*
- 10 *Congregationes, & tractatus fieri etiam solent in Ecclesijs non collegiatis, & ideo ex hoc non infertur ad Collegialitatem.*
- 11 *Decis. Mantic. & aliarum intellectus.*

## DECISIO LVI.

- D**ubitatum fuit an gratia Antonij esset iustificata, & negatiue responsum fuit. Quia narrata fuit vacatio Præposituræ, de qua agitur per assencionem
- 1 *Canonicatus in Cathedrali incompatibilis cum ea, & tamen Rocchus obtinuit dispensationem super ytriუსque retentione incompatibilitati derogatoriam, c. dudum il secundo, S. Nos igitur cum glos. de elect. Abb. in cap. de multa, num. 1. de præben. Hoieda de incomp. beneficiorum p. 2. cap. 12. n. 1. & 2. Milis in suo repert. in verbo dispensatus Garzias de benef. par. 11. cap. 5. n. 81. ubi refert idem Rotam dixisse in Calaguritana beneficii propter dispensationem ad beneficia ex primæuo illorum statu remanere compatiblea allegando, Card. in Concil. 3. & Capram. in reg. 90. num. 109.*
  - 2 Non obstat, quod huiusmodi dispensatio † obreptiue obtenta fuerit attentata narratiua, quod Ecclesia sancti Vlderici esset Collegiata habitu dumtaxat, quæ tamen cum actu Collegiata probetur, remanet dispensatio ipso iure inualida *Egid. decis. 4. Caputaq. decis. 256. n. 4. p. 2.*

- 3 Quia responsum fuit, quod cum hæc Collegialitas actu deducatur † obiectiue ad obtinendum beneficium viuentis, illa debet probari concludenter. *Sarnen, ad regulam de infirm. q. 36. Mandos. conf. 20. vers. quam tanto magis Rota decis. 1094. lib. 3. par. 3. diuers. & decis. 179. num. 3. par. 2. recent. & in Conchen. Archipresbiteratus, quæ est registrata apud Garziam de benef. p. 5. cap. 3. n. 98. & sic hæc probatio concludens non datur pro Antonio.*

- 4 Neque obstant quæ deducuntur per Antonium ad probandam hanc Collegialitatem actu, & non habitu tantum, nempe quod in ea reperiantur Præpositus, & tres Canonici, qui congregantur pro habendis

tractatis super inuestituris bonorum, & alijs concernentibus interesse Collegij. Quod fuerit capitulariter data possessio vni ex Canonicis, & demum quod à Visitatore Apostolico de anno 1579. dictum fuerit in eius Visitatione eam esse Collegiatam, & habere Præpositum, & tres Canonicos.

Quia cum deficiat probatio † communis sigilli, Massæ, & Arce communiis, ut ex inde fructus diuidantur, nec certus locus, in quo capitulariter congregantur appareat, adhuc remanet imperfecta probatio, ex quo prædicta sunt præcipua signa, ex quibus desumitur probatio Collegialitatis, *Innoc. in c. postula sti in princip. de iurepatr. Abb. in c. nobis num. 8. eodem tit. Caputaq. decis. 142. num. 1. par. 1. Man. decis. 175. num. 1. & decis. 482. num. 4. coram Papa Gregor. XV. & idem latissime fuit firmatum in Asculana Plebania 12. Ianuarij 1624. coram D. meo Merlino, & prius coram me in Placentina Carpaneti 5. Nouembris 1622. Et quam vis † necessarium non sit, quod concurrant omnes coniecturæ, quæ solent à Doctoribus ponderari ad inducendam collegialitatem actu, & non habitu tantum, ut dixit Rota coram bon. mem. Card. Mantic. in eius impressis 175. & 215. num. 1. nihilominus debent illæ concurrere, ex quibus possit verisimiliter, & quasi perneceesse argui Collegialitas, & prout idem Mantica ponderat, sigillum † Archam communem, statuta propria, quæ uti à priuatis Congregationibus exerceri, aut haberi nequeunt, non autem aliæ coniecturæ debent admitti, quæ æquiuocæ, & possibiliter inferunt Collegialitatem, & pro ut sunt deductæ per Antonium.*

- 3 Nam quod in Eccl. S. Vlderici reperiantur † Præpositus, & tres Canonici, quæ uis sit de coniecturis approbatis ad hanc probationem, ut admisit Rota in eadem decis. 215. coram Mantic. & in d. Asculana Plebania coram D. meo Merlino, attamen quia possunt adesse ut singuli tãquam plures beneficiati in eadem Ecclesia, nisi concurrat communicatio reddituum ex Massa, & communi Arca, inde non potest concludi Collegialitas.

Similiter neque releuat, quod Præpositus, & Canonici quandoque congregari consueverint pro habendis tractatibus respectu bonorum Ecclesie, ut in instrumentis, quæ dantur.

Quia non propter hoc resultat concludens probatio, † quod tractatus fuerint



habiti super bonis communibus, & pertinentibus ad Praepositum, & Canonicos ratione Collegij, quo casu inferri non potest ad Collegialitatem, *Achil. decis. 10. de praben. Aegid. decis. 10. num. 2. & 108. in princ. Gonzal. ad reg. 8. glos. 19. num. 15. & 16.* Quinimò cum similes Congregationes, & tractatus soleant fieri etiā in Ecclesijs † non Collegiatis, vt ex instrumentis, quae dantur in summano Rocchi, *num. 3. magis ad bonum regimen singulorum, quam Collegij referendae sunt.*

11 Sicuti neque ex Canonico congregatis † Praeposito, & Canonicis recepto potest aliquid certitudinaliter ad Collegialitatem inferri, quamuis sit de pertinentibus ad Collegium, ex *Mantic. d. decis. 215. num. 1. & Cremon. Praepositurae 24. Maij 1621. coram bon. mem. Remboldo*, nisi etiam probetur, quod in ipsa traditione possessionis recipi consueverint cum assignatione stalli in Choro, & loci in Capitulo, & cum praestatione soliti iuramenti de obseruandis

12 statutis Ecclesiae, in quibus † terminis loquuntur *decis. allegata coram Mantic. & Remboldo*, ac etiam *Brixien. S. Nazarij 13. Iunij 1605. coram bon. mem. Penia.*

Demum non sufficit, quod haec Ecclesia in visitatione Apostolica de anno 1579. nuncupata fuerit Collegiata, quia vis non

13 est facienda, quod Ecclesia sit Collegiata, sed quod habitu, & actu: Vnde † cum denominatio possit verificari in altera qualitate tantum *Lap. in cap. deliberatur §. voluntas r. 5. Gemin. in fin. de offic. deleg. Rota decis. 179. num. 3. par. 2. recent.* meritò in aequiuoco remanet nuncupatio quo ad certificandam qualitatem,

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Cesaraugustana Praeeminentiarum.

Die Lunae 26. Aprilis 1627.

A R G V M E N T V M.

Mandatum de manutenendo iam concessum Decano, Dignitatibus, ac Canonicis Ecclesiae Metropolitanae Cesaraugustae contra Collegiatam Beatae Mariae de Pilari, qualiter sit exequendum, declaratur.

S V M M A R I V M.

- 1 *Testes non probant, si non sint examinati formiter, & non constet qua auctoritate, & non sint in actis.*
- 2 *Capitulum Ecclesiae Maioris debet de iure precedere, alios Beneficiatos, & Praelatos*

*Ecclesiarum inferiorum.*

*Et hoc procedit etiam in Ecclesia Praelati Inferioris. num. 2.*

3 *Exceptiones oppositae contra Testes, quando non sunt habendae in consideratione.*

4 *Processio, quando dicatur habere vim stationis.*

5 *Nomen singulare, quando commodè potest referri ad omnia, est referendum.*

## DECISIO LVII.

**F**Verunt proposita per partes quinque quaesita vt Rota videret in quibus, & quomodo sit exequendum mandatum de manutenendo alias relaxatum per bon. me. Dominum de Rubeis, & postea per Illustrissimum Dominum meum Cardinalem Millinum executum: Quorum primum erat, An Decano, Dignitatibus, & Canonicis Metropolitanae debeatur manus dextera in Ecclesia Regulari Collegiata de Pilari, cū ad illam certis diebus accedunt.

Circa quod partes conueniebant, quod Canonicis Metropolitanae vigore mandati de manutenendo illa debeatur, sed Ecclesia de Pilari solum in controuersiam deducebat, quod non deberetur quoad Priorē dictae Ecclesiae del Pilar, cum ipse esset in possessione praecedendi etiam Capitulum Metropolitanae, vt satis clarè deponunt duodecim testes.

Coeterum contrarium visum fuit Dominis, quia isti † testes non fuerunt formiter examinati, nec constat qua auctoritate, & non sunt in actis. Vnde cum mandatum de manutenendo contineat, quod Prior Canonici, & Capitulum de Pilari teneantur Decanum, Canonicos, & Capitulum Ecclesiae Sancti Saluatoris Metropolitanae honorificè recipere diebus, quibus ad Ecclesiam de Pilari accedunt, utique etiam Prior de Pilari teneatur ex vi quasi possessionis hanc praecedentiam dare, cum in mandato de manutenendo concedatur Decano, Canonicis, & Capitulo Ecclesiae Metropolitanae aduersus Priorem, Canonicos, & Capitulum de Pilari, & sic omnes includat.

Quae quidem coadiuuantur ex assistentia Iuris, quam habet Capitulum Metropolitanae, vt fuit ponderatum in decisionibus factis 13. Februarij & 22. Iunij superioris anni, & in puncto quod † Capitulum Ecclesiae maioris debeat de Iure precedere alios Beneficiatos, & Praelatos Ecclesiarum inferiorum dicit *Felinus in capitulo cum non liceat. num. 2. versic. dictis Abbatis de praescri-*



*scriptum*, ubi quod istud procedit etiam in Ecclesia Prælati Inferioris.

Concurrunt etiam sententiæ Sanctij, & Dalmatij, nec non Laudum Archiepiscopi Alphonfi latum de anno 1513. de quibus in prædictis decisionibus: Et tandem pro maiori corroboratione dantur Testes pro parte Ecclesiæ Metropolitanæ, contra quos licet opponantur exceptiones; Attamen quicquid de his exceptionibus dicendum sit, cum eorum dicta ex prædictis coadiuvantur, illæ exceptiones non sunt habendæ in consideratione.

Secundum quæsitum fuit, An Decano, Dignitatibus, & Canonicis Metropolitanæ: vel Priori, & Canonicis de Pilari sit danda manus dextera, dum sedent in alijs Ecclesijs, seu monasterijs ad quæ processionaliter itur pro Missa cantanda & concione faciendâ. Visum est Dominis, cum concedatur mandatum de manutenendo Ecclesiæ de Pilari in Processionibus, & iste sit vnicus actus processionis, cum processio possit fieri, vt reuertatur ad eandem Ecclesiam, & ad aliam etiam perueniatur, quæ est processio habens vim Stationis, vt per *Crespet. in summa in verb. processiones, & in verb. litaniae*. Ideo sicut debetur in actu ipsius processionis, ita etiam debetur in Ecclesia, ad quam itur, cum ille etiam sit actus processionis, licet in illa Ecclesia decantetur Missa, aut concio audiatur, quia vt dictum est, processio est ad illam Stationem.

Tertium quæsitum fuit, An liceat Ecclesiæ Collegiatae de Pilari deferre in processionibus, & cum ad Metropolitanam accedit Crucem, hastam, perticam, & mazzam deauratas; Et negatiue fuit dictum, & pro resolutione firmatum, quod dum mandatum de manutenendo loquitur de Ecclesia Metropolitana, dicit illam debere accedere cum Cruce, & pettica, seu hasta deaurata, seu honorabiliori, arbitrio eiusdem Capituli Metropolitanani. Dum verò loquitur de Collegiata cum Cruce, & pertica, seu hasta argentea, non tamen aurea, ac scepro, & mazza argenteis: Ex quibus dixerunt Domini, quod quando mandatum de manutenendo voluit Crucem esse auream, hoc expressis verbis dixit, & propterea illa verba (cum Cruce in pertica argentea, non tamen aurea) sunt intelligenda nedum de hasta, & pertica, sed etiam de Cruce, quia secundum grammaticos poterat ita dici per nomen singulare referendo ad omnia, sicut per nomen

plurale videlicet vtendo verbo (argenteis) Qua propter cum illud nomen singulari possit congruè referri ad omnia est referendum, maxime quia quando mandatum locutum est de Cruce aurea, id expressis verbis dixit,

Quartum quæsitum fuit: An Portinarij nouiter instituti in Ecclesia del Pilar ad nutum amouibiles, sint in dictis processionibus præferendi Portinarijs titularibus Metropolitanæ, & negatiue resolutum est. Fuit enim consideratum, quod mandatum de manutenendo licet dicatur fuisse datum Ecclesiæ de Pilari, tanquam Collegio, siue corpori, non tamen hoc fuit factum simpliciter, sed ita ut Dignitates, Canonici, alijque de duobus Collegijs simul concurrant tanquam Dignitates, Canonici, Portinarij respectiue, non autem in vniuersum & ideo isti Portinarij amouibiles non debent præcedere, quia aliàs sequeretur absurdum, quod Portinarij amouibiles non æquales Portinarijs Metropolitanæ de nouo creati, & qui non erant in rerum natura de tempore mandati de manutenendo deberent præcedere.

Quintum & vltimum quæsitum est: An Prior del Pilar in absentia Decani Metropolitanæ debeat incedere solus in nobiliori loco, exclusis alijs primioribus Dignitatibus, & Canonicis Metropolitanæ, & affirmatiue fuit resolutum, cum in mandato dicatur quod occurrente casu absentie alterius ex Prioribus non liceat alijs Dignitatibus ascendere ad locum Prioris absentis, & ideo tollitur omnis difficultas, cum sit sublata ex decisionibus Rotarum, quarum vigore prædictum mandatum fuit relaxatum.

Et ita conclusum vtraque parte Informante, &c.

*In eadem causa adsunt infra aliæ decisiones idest sub diebus 24. Nouembris 1627. & 6. Nouembris 1628. & 19. Ianuarij 1629. coram eodem bon. mem. Reuerendissimo Cocino, sunt decisiones III. 208. & 235. & in sequenti parte adest alia sub die 14. Ianuarij 1631. coram eodem, est decisio 15.*

REVERENDISS. P. D. MERLINO.

Bononien. Legati de Marefcottis.

Die Lunæ 26. Aprilis 1627.

DECISIO LVIII.

Est Impressa in Merlino to. 1. Decis. 276.

RE-



Bononien. Dotis.

Die Mercurij 31. Maij 1627.

DECISIO LIX.

Est Impressa in Merlino to. 1. Decif. 287.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.  
D. CARD. VBALDO.

Foro Semprouien. Emphytheusis.

Die Mercurij. 5. Maij 1627.

ARGVMENTVM.

Emphyteusis, quando est data pro se, filijs, & nepotibus vsque ad tertiam generationem, non dicitur hæreditaria, sed ex pacto, & prouidentia. Emphyteusis, quando est finita, quis sit præferendus in noua inuestitura.

SVMMARIVM.

- 1 Emphyteusis, quando non dicatur hæreditaria.
- 2 Generatio solos descendentes comprehendit.
- 3 Instrumentorum tenores præcipue attendi solent in materia emphytheusis.
- 4 In Emphyteusi, quando constat, qualiter sit facta concessio, non est ulterius procedendum.
- Item nec ad coniecturas, & præsumptiones recurrendum num. 4.
- 5 Emphyteusis, quando est finita, tunc in renouatione sunt præferendi agnati proximiores defuncti.
- 6 Consuetudo plurimum operatur, ad iustificandam renouationem emphytheusis proximioribus agnatis.
- 7 Emphyteusis renouatio, quando sit facienda proximioribus agnatis, etiamsi non sint hæredes.
- 8 In emphyteutica re, quando sunt facta melioramenta, regulariter refici debent.
- 9 Melioramenta in re emphyteutica efficiuntur Domini directi, quando adest pactum reuersionis unà cum melioramentis.
- 10 Et ista bona efficiuntur Domini directi, etiamsi sint notabilis valoris, & de eis potest disponere quomodo ei libet.
- 11 Emphyteusis inuestitura facta ad tertiam

generationem, non dicitur hæreditaria.  
12 Clausula, Ad habendam, quid operetur, & num. 13.

DECISIO LX.

Dominus Venturellus habuit in Emphyteusim à Reuerendiss. Episcopo Forosemprouien. quædam bona in quatuor Instrumentis cõcessionum: In primo enim quoddam petiũ terre hortius, in alijs tribus quædam sita apta ad fabricandum, vt in instrumentis, quæ dantur in Summario Catharinæ num. 1. in omnibus autem istis concessionibus fuit appositum pactum reuersionis etiam melioramentorum finita linea, & omnes concessiones fuerunt factæ pro se filijs, & nepotibus vsque ad tertiam generationem, & in vna, quæ fuit de anno 1576. fuit etiam data facultas vt Venturellus posset facere vnã nominationem in testamento, prout illam fecit ad fauorem Camillæ Vxoris, relinquendo ei domum in dictis sitis ædificatam iuxta facultatem sibi in inuestitura concessam, vt in d. Summario num. 3.

Finita linea Venturelli per mortem Caroli eius filij sine filijs, & expirata nominatione per mortem Camille, Domina Catharina Venturelli ex fratre neptis, & proximior, tanquam supradicta bona essent ad Episcopum deuoluta, obtinuit sibi ab eodem Episcopo Emphytheusim prædictam, unã cum melioramentis renouari, vt in d. Summario num. 5. Hinc orta lite inter d. Catharinam & Margharitam, quæ ex testamento successit Camillæ, & introducta causa in Rota, fuit hodie dubitatum; An renouationes factæ d. Catharinæ etiam quo ad melioramenta sint attendendæ, & Domini vtraque parte acerrimè informante ad fauorem d. Catharinæ responderunt.

Et quidem quo ad tres concessionem res caret omni difficultate, quia cum in illis non fuerit facta aliqua mentio hæredum, sed fuerint factæ Venturello pro se, filijs, & nepotibus vsque ad tertiam generationem, Emphyteusis non potest dici hæreditaria, sed ex pacto, & prouidentia, Berro. conf. 103. num. 4. & 8. lib. 1. Clar. in §. feudum, q. 9. num. 3. & dixit Rota in Romana emphytheusis 29. Maij 1623. coram bon. mem. D. meo Vbaldo, & ideo finita generatione debet ad dominum directum reuerti, & ratio est, quia generatio ꝑ solos descendentes comprehendit, Bald. in autb.



auth. si quas ruinas, num. 4. C. de sacros. ec-  
 clef. Rot. decis. 390. num. 2. par. 1. in recent.  
 & in instrumentis concessionum fuit ex-  
 pressè dictum, quòd finita generatione li-  
 berè ad Episcopum emphyteusis reuerter-  
 retur, instrumentorum autem tenores in  
 hac materia præcipuè † attendi solent, vt  
 est text. in cap. 1. ibi Propter tenorem in-  
 uestituræ, quem ad hoc esse egregiū dicit  
 ibi, Bald. num. 3. de duobus fratr. à c. inuest.  
 cum alijs per Menoch. de præsumpt. lib. 3.  
 præf. 92. num. 1. Hond. conf. 70. num. 11. lib.  
 2. Surd. conf. 127. num. 36. & conf. 153. nu.  
 11. & 384. num. 1. & quando constat,  
 prout hic, quomodo fuerit facta † conces-  
 sio, non est ulterius progrediendum, nec  
 ad coniecturas, & præsumptiones recur-  
 rendum. Ruin. conf. 63. num. 21. lib. 1. Me-  
 noch. præsumpt. 108. num. 10. lib. 3. Bero.  
 quæst. 14. num. 1. in fin. Clar. in S. emphyte-  
 sis q. 1. vers. sed pone, & dixit Rota in Me-  
 diolanen. Bonorum 23. Maij 1620. coram  
 bon. mem. D. meo Vbaldo.

Cum igitur bona fuerint vt supra ad E-  
 piscopum deuoluta, dum ipse voluit illa  
 de nouo concedere, iure merito illa con-  
 cessit D. Catharinæ, quæ tanquam † agna-  
 ta proximior Venturelli, erat in renoua-  
 tione præferenda, Bero. d. conf. 103. num. 4.  
 & 8. Gabr. de iur. emphyt. conclus. 1. per tot.  
 latè Marefcot. var. resol. lib. 1. cap. 3. num.  
 1. & seq. Verall. decis. 303. par. 1. idque  
 maximè procedit stante consuetudine fa-  
 ciendi renouationes proximioribus agna-  
 tis, de qua deponunt testes in Summario  
 Catharinæ num. 4. & quæ plurimum ope-  
 ratur ad iustificandam † hanc renouatio-  
 nem, Corn. conf. 250. num. 3. & seq. vol. 3.  
 Calder. de renouat. emphyt. lib. 1. quæst. 5.  
 sub n. 5. Gam. decis. 326. sub n. 7.

Nec obstat, quod heredi competat ius  
 petendi renouationem, tum quia obstat  
 dicta consuetudo, tum quia id potest pro-  
 cedere in emphyteusi hæreditaria, non in  
 emphytheusi ex pacto, & prouidentia, vt  
 est ista de qua agitur, vt supra, tunc enim  
 renouatio est facièda proximioribus agna-  
 tis, etiam si non sint hæredes, Rip. in l. 1. n.  
 8. ff. de priuileg. credit. Dec. conf. 78. n. 3. 4.  
 & 5. Bero. dicto consil. 103. num. 2. 4. &  
 8. lib. 1.

Non obstat, quòd in re emphyteotica  
 fuerint facta † melioramenta, quæ regula-  
 riter refici debent, l. Colonius, ff. locat. Curt.  
 Iun. conf. 41. num. 10. Quia id non proce-  
 dit, quando (prout in casu nostro) fuit ap-  
 positum pactum reuersionis vnà cum me-

lioramentis, sed efficiuntur † domini dire-  
 cti, Rot. diuers. decis. 294. nu. 7. par. 1. in re-  
 cent. Seraph. decis. 1496. Gamm. decis. 75.  
 num. 2. qui cum instrumento concessionū  
 in casu nostro sibi prospexerit, vt melio-  
 ramenta deberent liberè reuerti, istud pa-  
 ctum operatur, vt etiam si melioramenta  
 sint notabilis valoris, adhuc tamen ita †  
 efficiantur sua, vt neque teneatur am-  
 plius de illis facere renouationem, sed  
 possit vel illa pro se retinere, vel cuicum-  
 que sibi beneuiso emphyteoticare, vt be-  
 nè per Gam. decis. 41. nu. 6. & 7. & decis.  
 326. num. 8.

Istis sic stantibus tota difficultas redu-  
 citur ad vnā inuestiturā de anno 1676.  
 in qua cum fuerit facta mentio hæredis,  
 videbatur hæreditaria, sed Dominis pla-  
 cuit responsio, quod nomen hæredis non  
 fuit appositum in vocatione generationis,  
 sed in nominatione facièda, & idè non  
 alterat naturam inuestituræ ex pacto, &  
 prouidentia, tamquam † simpliciter factæ  
 pro se, filijs, & nepotibus, vt in puncto est  
 decisio. Reuerendiss. Domini mei Decani  
 137. numero 1. sufficit igitur, quòd ista  
 nominatio fuerit facta, & fuerit consum-  
 pta per mortem Camillæ, vt supra, iuxta  
 regulam, l. Boues, S. Hoc sermone ff. de verb.  
 signif. Peregr. conf. 11. n. 5. lib. 5.

Non obstat clausula, Ad habendum, †  
 quia restringitur ad expressa, idest, duran-  
 tibus generatione, & nominatione supra-  
 dicta, & intelligitur iuxta naturam con-  
 tractus emphyteotici, Seraphyn. decisio.  
 794. n. 8. Rot. decisio. 75. num. 10. coram  
 Reuerendissimo Domino meo Decano, Me-  
 noch. consilio 61. num. 20. & pluribus se-  
 quentibus, lib. 1. ubi n. 24. reddit rationem  
 quod esset inconueniens, vt concessio ex  
 pacto, & prouidentia esset incontinenti  
 alterata, & immutata per clausulam, Ad  
 habendum, vt scilicet esset effecta hæredi-  
 taria, dum præsertim potest alios effectus  
 operari, nempe respectu expressorum, vt  
 supra dixi, & declarat idem Menoch. d. nu.  
 20. vbi quòd sufficit, vt etiam quid mini-  
 mum operetur.

Et ita decifum.

REVERENDISS. P. D. DVNOZET.

Romana Pecuniaria.

Die Mercurij 5. Maij 1627.



## A R G V M E N T V M.

Scripturae recognitio, si fiat per testes, ad hoc ut probent, qualiter deponere debent, & maximè si scriptura sit priuata. Apocha ut dicatur simulata, quibus coniecturis probetur.

## S V M M A R I V M.

- 1 *Mandatum relaxatum contra minorem non citatis omnibus contutoribus à testatore datis est nullum, amplia. nu. 2.*
- 3 *Testes non probant manum alicuius, si deponant de auditu.*
- 4 *Scriptura priuata, ad hoc ut dicatur recognita à testibus, quid sit omninò necessarium, & num. 5.*
- 6 *Scribendi forma multis ex causis quotidie mutatur.*
- 7 *Recognitio scripturae in Tribunali A.C. admitteri solet facta per testes, qui habeant notam manum.*
- 8 *Rota tamen hoc non admittit, nisi concurrentibus adminiculis.*
- 9 *Apocha, si sit simulata, sufficit ad retardandam executionem obligationis Cameralis.*
- 10 *Mutuo, quis non praesumitur dare magnam summam, absque ulla cautione.*
- 11 *Coniectura deducta ex naturali inuerisimilitudine dicitur probabilis.*
- 12 *Mutuum conuenit potius verbo restituere, quam soluere.*
- 13 *Simulatio satis arguitur, quod aliquid sit in occulto, ne ad aliorum notitiā deueniat.*
- 14 *Pecuniam ad societatem officij quis verisimiliter non praesumitur accipere, si paulò antè cum effectu magna quantitas ei sit mutuata.*
- 15 *Positionibus respondere recusans, praesumitur aliquid fecisse simulatè.*
- 17 *Simulatio, ad hoc ut probetur, admittuntur leues coniecturae.*

## D E C I S I O L X I.

**D**ominus Eques Franciscus Lanfreduccius prætendens ab hæreditate quondam Francisci Palmerij mille sexcentas duplas auri ad rationem Iuliorum viginti octo pro qualibet, quas asserbat se mutuo dedisse dicto Palmerio, qui respectuè mediante apoca obligatione Camerali vallata, & sua manu, ut dicitur, subscripta, eas dicto Equiti soluere promisit, egit contra filios, & hæredes dicti

Palmerij coram A.C. qui ad illius fauorè relaxauit mandatum executiuum contra bona hereditaria dicti Palmerij, à quo decreto appellarunt dicti filij Palmerij causamque appellationis mihi committi obtinuerunt cum clausula *si quid exequendū*, vnde proposito à me dubio, an decretum. A.C. esset exequendum, Domini negatiuè responderunt tam ex capite nullitatis, quam iniustitiæ.

Nullitas autè deducebatur ex quo fuit relaxatum † mandatum non citatis omnibus Contutoribus à testatore datis, *Gratian. disceptation. 194. numero 26. & 31.* Nec erat in potestate Equitis eligere què tutorem voluerat, sed Iudex debebat super hoc procedere, *Gratian. loco citato, numero 35.* Quod tanto magis dicendum est in hoc casu, ex quo pro parte dictorum hæredum fuerat protestatum, quod non procederetur † nisi citatis omnibus Tutoribus.

Iniustitia autem colligebatur ex quo apoca mutui cuius vigore Dom. Eques prætendit probare suum creditum, fuit recognita per duos testes deponentes tantummodo † de auditu ab ipso Equite, & eius famulis, quod non sufficit, cum deberent dicere non solum se habere notam manum Palmerij, qui apocam confecit, sed etiam se fuisse praesentes, quando fuit scripta apoca, quod omninò requirebatur stante † quod ageretur de scriptura priuata, *Felin. in capitulo 2. num. 14. de fidei. instrument. Alexander. consil. 150. numer. 16. lib. 5. Iason. consil. 184. num. 34. lib. 2. Rimin. Iun. consil. 503. num. 13. Gramm. decisio. 84. per tot. & decis. 106. num. 33. & 34. Afflict. decis. 181. num. 8. & 9.*

Non obstat, quòd testes dicant se habuisse literas, & apocas subscriptas respectuè à Palmerio, ex hoc enim apoca, de qua agitur non potest dici sufficienter recognita, & cum ipsi testes non interfuerint subscriptioni, † & recognitionem velint facere per comparisonem, tenebantur exhibere apocas, & epistolas, quas dixerunt se à Palmerio recepisse, cum potuerint esse scriptæ ab alio, quàm à Palmerio, *Afflict. d. decis. 181.*

Quod non mirum est cum ipsi testes possint facilè decipi ob literarum similitudinem, cum certum sit quod scribendi † forma multis ex causis quotidie mutetur ad tradit. per *Vestr. in prax. cap. 1. & ibi annot. nu. 26. lib. 6.*

Neque obstat quòd de stylo Tribuna-



lis A. C. soleat admitti recognitio facta  
7 per testes, qui habeant notam manum  
ad notata per *Vestr. lib. 6. cap. 1. num. 8.*  
*versic. Nihilominus Tiber. in prax. cap. 33.*  
*num. 10. lib. 1.*

8 Nam responderetur, quod Rota ( quic-  
quid sit de dicto stylo ) non admittit di-  
ctas recognitiones, nisi concurrentibus  
adminiculis, ut fuit dictum coram San.  
mem. Gregorio XV. *decisio, 389. num. 2.*  
*Rota decisio. 124. num. 3. & 4. parte se-*  
*cunda, diuers. & decisio. 303. parte pri-*  
*ma recent. & fuit firmatum in Vlixiponen.*  
*matrimonij 21. Iunij 1613. coram bona*  
*mem. Cardinal. Sacrato & in alia Bono-*  
*nien. bonorum. de Grifonibus 24. Maij co-*  
*ram bo. me. Buratto.*

9 Quæ adminicula tantum abest ut con-  
currant in hoc casu, quinimmo adsunt  
multæ coniecturæ, & præsumptiones,  
quod apoca, & de qua agitur, esset simu-  
mulata, quod sufficit ad retardandam  
executionem obligationis Cameralis,  
maximè cum simulationis præsumptiones  
orientur ex ventre ipsiusmet apocæ *Gallef-*  
*de obligation. Cameral. questione 17. num.*  
*8. Turrecrem. consil. 91. num. 29. vol. 1.*  
*Cassador. decisione 10. nu. 2. de prescription.*  
& fuit dictum in *Recanaten. transactionis*  
*29. Nouembris 1562. coram Gyptio.*

10 Prima enim coniectura oritur ex quâti-  
tate duplarum 1600. quæ ad monetam  
redactæ ascendunt ad summam scut. 4480  
quæ cum non sit modica summa & stante  
paupertate dicti Palmerij inuerisimile est,  
quod Eques dictam summam & mutuo  
dederit absque vlla cautione, quæ inue-  
risimilitudo maximè attenditur ad dete-  
gendam simulationem, *Cardinal. consilio*  
*71. num. 12. versiculo, Et hac dico Grauet.*  
*consilio 156. num. 9. versiculo Confirma-*  
*tur ista conclusio, Decian. consilio 62. nu.*  
*72. libro 3.*

11 Secunda coniectura deducitur ex quo  
mutum fuit factum cum dilatione pluriū  
mensium, cum non sit verisimile, quod  
Eques tantam pecuniarum summam in-  
fructiferam pro dicto tempore mutuo da-  
re voluerit, quæ coniectura & deducta ex  
hac naturali inuerisimilitudine dicitur  
probabilis. *Bec. consil. 52. num. 62. De-*  
*cian. consil. 62. num. 69. lib. 3.*

Tertia coniectura elicitur ex verbis  
apocæ ibi ( *quali prometto pagare al detto*  
*Canalier Fr. Francesco* ) si enim Eques  
effectualiter numerasset, mutuoque dedis-  
set dictas pecunias, Palmerius non promi-

12 sisset soloere, sed restituere, cum verbum  
restituere & conueniat mutuo magis,  
quam verbum solure *Menoch. de præ-*  
*sumpt. præf. 122. num. 39. & 38. lib. 3.*

13 Quarta coniectura desumitur ex quo  
apoca à nullo teste fuit subscripta, ex  
hoc enim præsumitur facta in occulto, ne  
ad aliorum notitiam deueniret, unde fa-  
tis arguitur simulatio *Honded. consil. 46.*  
*num. 19. & 20. lib. 1. Roland. cons. 93.*  
*num. 29. versic. non obstat, & num. 30.*  
*lib. 3.*

14 Quinta coniectura pariter deducitur ex  
debitis contractis per Palmerium a men-  
se Ianuarij ad diem 28. Aprilis 1626. qua  
dicitur confecta apoca; constat enim me-  
dio illo tempore Palmerium accepisse ad  
Societatem officij scuta quingenta, & ab  
hac die vigesima octaua Aprilis vsque ad  
primam mensis Iunij sequentis, & sic spa-  
tio triginta trium dierum alia scuta quin-  
genta accepisse, ut apparet ex instrumen-  
tis datis, in Summario Palmerij *num. 10.*  
quas pecunias & verisimiliter non acce-  
pisset, si cum effectū summa duplarum  
1600. ei ab Equite mutuata fuisset, ma-  
ximè cum non appareat ad quos usus fue-  
rit conuersa.

Sexta coniectura etiam elicitur ex le-  
ctura ipsius apocæ ibi ( *auertendo, che del-*  
*la sudetta somma delle doble mille seicento,*  
*che sono debitore, mi deue per parte di vino,*  
*& altri tanti che sono passati fra me e lui*  
*circa à scudi 80. moneta* ) quibus stantibus  
si pecuniæ cum effectū interuenissent,  
fuisset ab initio facta compensatio, neque  
Palmerius constirisset se debitorem in  
tota summa duplarum mille sexcentarū,  
quæ ad monetam redactæ ascendunt ad  
scuta quatuormillia quadrigenta octua-  
ginta; sed demptis scutis octuaginta,  
tantum se debitorem constituisset in scu-  
tis quatuormillibus quadringentis.

15 Septima, & vltima coniectura oritur,  
ex quo Eques & recusauit respondere po-  
sitionibus illi desuper datis l. *manifeste, &*  
*ibi Doctor. ff. de iureiur. & fuit dictum in*  
*Nicien. Decimarum. 27. Nouembris 1626.*  
*coram R. P. D. meo Merlino.*

16 Quibus omnibus coniecturis addi po-  
test quod dictus Palmerius solitus erat  
ludere, & postea facere huiusmodi apo-  
cas, ut deponunt testes in Summario hæ-  
redum Palmerij *num. 13.* & ita ex istis  
omnibus coniecturis simul iunctis satis  
remanet probata simulatio cum ad hunc  
effectus leues coniecturæ admittantur



Honded. conf. 33. num. 53. lib. 2.

Et ita vtraq; &c.

REVERENDISS. P. D. DVRANO.

EPISCOPO VRGELLEN.

Ariminen. Legitimæ de Scarponibus.

Die Mercurij 5. Maij 1627.

### A A G V M E N T V M.

Ascendentes, quando debeant imputare in legitimam fructus perceptos ex hereditate descendendum, Et an eis debeat legitima de Iure Ciuili, vel de iure Naturali, pro vt debetur liberis, & cui fortiori vinculo debeat.

### S V M M A R I V M.

- 1 Ascendentes debent imputare fructus perceptos ex hereditate filiorum in legitimam.
  - 2 Fructus hereditatis de iure ff. imputabantur in legitimam etiam descendens.
  - 3 Ius antiquum, quod fructus debeant imputari in legitimam, est correctum, quo ad descendentes tantum.
  - 4 Priuilegium concessum descendens, non extenditur ad ascendentes.
  - 5 Fructus in Trebellianicam antiquitus imputabantur, sed hoc est correctum, quo ad liberos primi gradus.
  - 6 Ascendentes, vt antiquitus, ad imputationem fructus in Trebellianicam tenentur.
  - 7 Legitima, & Trebellianica inter se non differunt.
  - 8 Institutus heres in sua vita tantum, hac institutio importat solum vsumfructum bonorum.
  - 9 Vsumfructus imputatur in legitimam ascendens.
  - 10 Fructus non imputantur in debito iure naturæ, cuicumque debeantur.
  - 11 Legitima debetur parentibus de iure naturali stricto.
- Rota in conflictu opinionum, eam sequi solet, quæ equior est, & humanior nu. 11.
- 12 Ascendentes respectu legitimæ, sunt pares cum descendens.
- Rot. auctoritas quantum preponderat, nemini latet. num. 12.
- 13 Iudicandum non est ex multitudine auctororum, sed secundum, quod iustius, &

equius videtur.

- 14 Legitima parentum an sit æquæ debita, tã iure naturali, quàm ciuili, vt legitima liberorum.
  - 15 Ascendens debetur legitima tantum, de iure ciuili; descendens verò etiam de iure naturali.
  - 16 Filij non debent thesaurizare parentibus sed parentes filijs, declara inf. nu. 53.
  - 17 Parentibus, quod debeat legitima de iure naturali, est equior, & verior opinio.
  - 18 Legitima tripliciter considerari potest.
  - 19 Legitima à solo iure Ciuili assumpsit nomen.
  - 20 Decimæ, quoad quotam sunt de iure positiuo.
- Filijs antiquitus debebatur totum patrimonium & postea de iure Codicis fuit quarta nu. 20.
- 21 Legitima de Iure Auth. fuit aucta, & restricta iuxta numerum liberorum.
  - 22 Ius naturale est immutabile.
  - 23 Legitima regulariter accipitur in iure pro necessarijs alimentis.
  - 24 Legitima non minus debita est parentibus iure naturæ, quàm liberis.
  - 25 Parentes honorare, non solum comprehendit hoc quartum præceptum Decalogi, sed etiam eis necessaria alimenta subministrari.
  - 26 Bart. & Bald. declarantur: & nu. 31.
  - 27 Parentum educatio non conuenit alijs animalibus, sed benè educatio liberorum.
  - 28 Pater non est alendus à filio iure naturali, sed ratione naturali.
  - 29 Parentum educatio, licet non sit de iure naturali, prout conuenit generi animalium, est tamen pro vt conuenit speciei hominum vide nu. 30. & 34.
  - 32 Dominia rerum sunt lege Diuina hominib. condonata.
  - 33 Dominia de iure naturali primæuo non erant distincta, & propria.
  - 35 Legitima sumpta pro alimentis, fortiori vinculo debetur parentibus, quàm liberis.
  - 36 Filius si habeat patrem, & filium in eadē necessitate constitutos, & habeat tantum quantum vni sufficiat, est patri potius, quàm filio subueniendum, & quare nu. 37.
  - 38 Legitima parentib. & filijs diuitib. etiam est danda.
  - 39 Legitima quando à lege vel consuetudine minui, & in totum tolli potest.
  - 40 Legitima datur parentibus, & liberis diuitibus



- uitibus ob honorem sanguinis, vel in eius retributionem. num. 41.
- 42 Pater, & filius una, eademque persona carne, & natura reputantur.
- 43 Filij plus honoris, & reuerentia debent parentibus quàm e contra.
- 44 Filij à parentibus totum habent, parentes verò à filijs nihil.
- 45 Filij parentibus multum debent, parentes autem nihil, & qui debet, oportet redde.
- 46 Ratio non omnis fecit in homine ius naturale, sed illa sola, quæ à principijs iuris naturalis gentium immediatè deriuat.
- 47 Ius civile ex circumstantijs temporum, locorum, & personarum variatur.
- 48 Legitima non deriuat exprimis principijs iuris naturalis.
- 49 Tex. in l. cum ratio ff. de bon. damnat. declaratur, & etiam tex. in l. scripta. §. fin. Vnd. lib. num. 50.
- 51 Pater in necessarijs filio suo potius, quàm patri suo subuenire tenetur.
- Natura prona est ad obliuionem recepti beneficij, num. 15.
- 52 Naturalis inclinatio, quæ quandoque à ratione deuiat, non facit ius naturale.
- 53 Auctoritas D. Pauli 2. ad Corinth. cap. 12. quando habeat locum.
- 54 Ascendentes non tenentur fructus imputare in legitimam, sicuti nec imputant filij & num. 55. 58. & 59.
- 56 Ius antiquum, quod plus deferebat filijs masculis quàm fœminis, est correctum.
- 57 Vitium maximum esset, facere differentiam, ubi natura illam non facit.
- 60 In legitima ascendentium non potest apponi grauamen, sed tollitur ipso iure.
- 61 Parentibus, si minus legitima sit relictū agunt ad supplementum, sed non ita filij num. 6.
- 63 Legitimæ supplementum debitum ascendētibz transmittitur ad quoscunque hæredes.
- 64 Legitima ascendentibus debet relinqui titulo institutionis.
- 65 Legitima debetur ascendentibus cum fructibus legitimæ à die mortis, sicut & filijs.
- 66 Legitimæ ascendentium, & descendentiū de iure ff. erant equiparate, quo ad fructuum imputationem in legitimam.
- 67 Duo ubi equiparantur à iure antiquo. si postea ius nouum disponit circa unum, illud etiam dicitur dispositum in alio.
- 68 Correlatiuorum natura est, ut vnoposito, seu remato, aliud etiam ponatur, seu

- remoueatur, maxime ubi militat eadem ratio, num. 69.
- 70 Fructus, quare non imputentur in legitimam filiorum.
- 71 Legitima ascendentium debet esse de substantia defuncti & num. 72.
- 73 Legitima debetur ascendentibus purè, & ipso iure à die mortis.
- 74 Debitum exactum non admittit compensationem.
- 75 Tex. in l. Papianus §. Vnde, si quis, ff. de inoffic. test. declaratur.
- 76 Patres, & filij quoad legitimam sunt expresse adequati.
- 78 Proprietas, & non ususfructus censetur relicta, quando non exprimitur.

DECISIO LXII.

**G**abriel Gabriellus Iuniperam eius Matrem vita sua durante tantum hæredem instituit, cui post mortem substituit Dominos de Suardis, cum autem Iunipera hæreditate adita, & multis fructibus ex ea perceptis obierit institutis hæredibus Dominis de Scarpionibus, fuit orta lis inter ipsos, & Dominos de Suardis substitutos, mihi de partium consensu commissa, An in casu sequuto sit locus detractioni legitimæ debitæ Iuniperæ vti matri in bonis prædicti testatoris, vel ea sit imputanda in dictis fructibus per eam perceptis.

**I** Dicebant Domini de Suardis pro imputatione stare magis communem, & receptam opinionem, quia illam sequuti sunt Bald. in cap. si Pater in fin. de testam. in 6. & ibi Franch. num. 21. vers. sed ipsi ascendentes, Alex. in l. filius familias 18. sub. num. 4. ff. ad leg. falcid. & in l. in fideicommissariam num. 9. ff. ad Trebellian. Petr. de Rauenn. singul. 132. in princip. Rip. in l. in quartam num. 127. vers. 2. intellige ff. ad leg. falcid. & ibi Pic. num. 285. vers. imò fortius, & Berengar. Ferdinand. in cap. 1. num. 9. vers. differunt 7. idem Rip. in l. in fideicommissariam num. 33. Fabian. de Mont. in authent. nouissima num. 12. post med. vers. sed quid e contra, Roder. Suar. in l. quoniam in prioribus ampliat 16. num. 5. Petr. de fideicom. q. 15. num. 8. Cucc. de legitim. in verbo ex substantia num. 44. Caualecan. de usufruct. mulier. relict. num. 18. post. med. Rustic. ad l. cum Auis lib. 7. cap. 9. num. 16. Crass. in §. Trebellianica quest. 12. in fin. Pappon. lib. 2. arrest. tit. 7. arrest. 2. Scac. de iud. lib. 2.



cap. 9. n. 1189. Gratian. discept. foren. c. 449. num. 5. Francisc. de Bar. de success. lib. 16. tit. 7. nu. 4. Mantio. de coniectur. ultim. volunt. lib. 7. tit. 10. num. 22. Cancer. variar. resolut. cap. 20. num. 127. lib. 3. Rimin. conf. 1244. num. 74. & 103. Bero. conf. 35. sub. num. 38. lib. 2. Roland. conf. 39. num. 22. lib. 3. Cephal. conf. 399. num. 5. cum quatuor sequentibus, Surd. conf. 341. num. 33. & latius conf. 388. per. tot. & decis. 21. num. 12. Guidop. decis. 478. quam etiam communem dicunt Ioan. de Garron. Eman. Cost. Peregrin. Marefcott. Fusar. Modern. Forol. & alij licet ipsi contrarium teneant in locis infra citandis, & communem etiam dixit Rota apud. Seraphin. decis. 1361. num. 5.

Fundatur potissimum dicta communis opinio in l. Papinianus §. unde si quis ff. de inoff. testam. vbi de iure antiquo digestorum fructus & huiusmodi, quibuscunque etiam descendantibus imputabantur in legitimam, unde cum post per ius novum codicis in l. scimus §. repletionem de inoff. testam. fuerit ius illud antiquum quoad descendentes expressè correctum, & quoad ascendentes nihil reperiatur & immutatum, consequens est, ut ad huc hodie dispositio dicti §. unde si quis respectu ascendentium remaneat inconcussa ad l. praecipimus C. de appellat. Privilegiū enim concessum descendantibus & non extenditur ad ascendentes Rustic. vbi sup. num. 15.

Præterea hoc ipsum coadiuvatur, quia iura & antiqua quæ absolute, & simpliciter disponebant fructus in Trebellianicam imputari l. filius familias 17. ff. ad leg. falcid. & in dicta l. Papinianus §. conditionis sunt correctæ in liberis primi gradus, qui per l. iubemus. C. ad Trebell. non tenentur eos imputare, & tamen dispositio dictæ l. iubemus, & sic correctio iuris antiqui nō extenditur ad ascendentes, qui adhuc, & ut antiquitus ad dictam imputationem tenentur Bart. in d. l. filius n. 3. & ibi Angel. cir. med. vers. tamen parentes, Imol. n. 3. Alex. n. 4. Ias. in l. qui se patris n. 67. ad med. vers. item liberi C. unde liber. Pic. in d. l. in quartum n. 285. & ibidem Bereng. c. 3. nu. 29. Menoch. de arbitr. cas. 256. nu. 49. Rimin. iun. conf. 244. n. 103. ergo idem dicendum est in legitima, quia nulla videtur congrua disparitatis & ratio assignari posse, ut notat Surd. decis. 21. n. 11. & seqq.

Demum in casu isto speciali quadam ratione videtur imputationi locum esse,

quia cum mater fuerit instituta in vita sua & tantum, hæc institutio videtur solum importare vsum fructum bonorum, & hæreditatis filij, itaut mater interim fuerit constituta vsum fructuaria Bellon. consil. 6. nu. 44. Capic. decis. 108. nu. 7. Gabr. de hæred. inst. conclus. 2. n. 5. Menoch. præsumpt. 133. nu. 12. & præsumpt. sequen. n. 7. lib. 4. Surd. de aliment. tit. 2. q. 11. n. 9. Vsum fructus autem & iuxta opinionem, quam Rota sequitur imputatur in legitimam, Rota coram Seraph. decis. 1365. nu. 6. & sequentibus, & coram Greg. XV. decis. 186. n. 2. & 3. vbi Add. & in Civitatis Castellī supplementi legitimæ 11. Martij 1626. coram Reuerendissimo Patriarcha Hierosolymitano, & ad hæc reducuntur alia, quæ pro eadem sententia informantes adducebant.

Propter quas difficultates, & maxime quia causa erat exemplaris, & nunquam per Rotam in specie decisa, cum proponeretur die prima Februarij præteriti fuit dilata, & ordinatum, ut omnes Domini illam viderent. Unde hodie iterum proposita; duo ex Dominis cum communi tenebant pro imputatione, sed nihilominus fuit resolutum contrarium, & in primis visum fuit. quod pondere Doctorum, præsertim moderniorum hæc sententia non esset minus approbata, quia illam tenet Bal. sibi contrarius in d. §. unde si quis, vbi quod fructus & non imputantur in debito iure naturæ cuicunque debeantur, qui tamen in l. fin. C. quor. bon. tenet legitimam deberi parentibus, de iure naturæ stricto, fuit etiam de mente Cota in d. decis. 1365. dum illam dicit humaniorem, cum Rota in conflictu opinionum eam sequi soleat, quæ æquior est, & humanior, idem in decis. 668. par. 1. diuers. vbi quod parentes & respectu legitimæ sunt pares cum descendantibus. Quantum aut præponderet Rotæ auctoritas nemini latet, & ulterius eandem sequuti sunt Soc. Iunior. conf. 64. lib. 2. Corn. conf. 176. in 1. dub. lib. 3. Rimin. iun. conf. 259. nu. 31. Ioan. de Garron. in authent. ex testamento n. 32. C. de secund. nupt. Matthesil. in l. filium quem habentem nu. 73. vers. quinimo C. famil. hercis. Hieron. Laurent. in fortioribus terminis in l. in fideicommissariam n. 69. cum sequentibus ff. ad leg. falcid. Peregr. de fideicommiss. ar. 49. n. 49. Eman. Cost. in repet. cap. si pater in glos. priuari non possit nu. 73. Mangil. de imputat. & detract. quest. 11. n. 10. Marefcott. variar. resolut. lib. 2. cap. 86. n. 10. vers. ratio



ratio est Fusar. de fideicomm. substit. q. 660.  
Moden. Foroliu. in tract. de legit. lib. 2. tit. 2.

.32. nu. 15.

Sed quod apud Dominos plus urgebat,  
est ipsa ratio, quia ut inquit Text. in l. 1.  
§. sed nec C. de veter. iur. enuclean. non ex  
13 multitudinem † auctorum iudicandum est,  
sed secundum quod iustius, & æquius vide-  
tur, cum possit vnus, &c. l. penultima C.  
quæ sit longa consuetud. cap. Capellanus ex-  
tra de ferijs Ab. in cap. tua nos n. 8. de usur.  
Felin. in cap. 1. circa fin. de constit. & Rota  
decis. 214. nu. 2. apud Reuerendiss. Domi-  
num meum Decanum, quod autem hæc  
sententia sit æquior, patet ad sensum, &  
sufficit Rotæ auctoritas in dicta decis.  
1365. apud Seraphin. quod verò sit iustior,  
14 totum pendet ab eo, An legitima † pa-  
rentum sit æquè debita tam iure natura-  
rali, quam civili, ut legitima liberorum:  
& sic, An parentibus etiam debeatur ipso  
iure, sicuti liberis debetur per dictam  
l. scimus in princ. quia quatenus sic, mili-  
tat in vtraque legitima quoad imputatio-  
nem prorsus eadem ratio, sin autem non,  
dispositio text. in d. §. repletionem non est  
extendenda ad parentes vnde de hoc ante  
omnia videndum erit.

15 Et quod parentibus debeatur † legiti-  
ma tantum de iure civili, liberis verò etiã  
de iure naturali, tenet communis opinio  
cum Bart. in l. si quis à liberis §. vel si pa-  
rens, qui loquitur in Matre ff. de liber. agno-  
scen. Bald. sibi contrarius in l. 1. §. ius na-  
turale in fin. primæ lectur. ff. de iust. & iur.  
Alex. in dicta l. filius familias ff. de leg. ad  
l. Falcid. Rip. lib. 1. respons. cap. 5. Ludou.  
Roman. cons. 370. in fin. Dec. cons. 19. cum  
alijs adductis à Petr. de fideicomm. q. 15.  
nu. 79. & per Menchac. lib. 2. de succes. creat.  
§. 20. par. 2. n. 301. Gabr. lib. 2. comm. opin.  
tit. de legit. conclus. 1. n. 18. Ioan. Garz. de  
expens. & melior. c. 4. nu. 55. Molin. de Hi-  
span. primog. lib. 2. cap. 1. n. 28. pro qui-  
bus facit text. in l. nam & si parentibus ff. de  
inoffic. testam. l. scripto versic. fin. ff. vnd.  
lib. l. cum ratio in princ. ff. de bon. damnat.  
& illud Pauli 2. ad Corinthios cap. 12. quod  
16 filij † non debent thesaurizare parenti-  
bus, sed parentes filijs, & habetur in cap.  
cum Apost. §. prohibemus de censibus, & in  
cap. Predicator 16. q. 1. & ibi. Glos. & com-  
mun. Doct.

Sed contraria opinio, scilicet quod  
etiam parentibus debeatur legitima de  
17 iure naturali est æquior, & † verior, quam  
sequitur Bald. in d. l. fin. C. quor. bonor. Be-

ro. in c. Raynutius n. 229. de testam. Couar.  
in epitom. ad 4. decretal. 2. par. c. 8. §. 6. n. 5.  
versic. nec mihi placet Roder. Suar. ubi su-  
pra lim. 2. Didac. Perez. 2. par. ord. reg. lib.  
5. tit. 2. lib. 1. l. 1. in addi versic. sed quod sit  
debita Ioan. Gutier. lib. 5. pract. quæst. ci-  
uili quæst. 82. n. 9. cum sequentibus, vbi  
plures cumulat, ac hoc latè prosequitur, &  
sentit Rot. in dict. decis. 668. & benè pro-  
bat Text. in l. fin. C. quor. bonor. ibi, & lex  
ipsa naturæ successores eis facit, & in au-  
thent. de Hæred. & falcid. §. primum ita-  
que collat. ibi tanquam hoc secundum ip-  
sam naturam eis debeatur, quale est filijs, &  
nepotibus patribus, atque matribus, vbi  
etiam Bart. n. 8. sibi contrarius, & cap. si  
Pater de testam. in 6. ibi absq. deductione  
Trebellianicæ, siue partis iure naturæ debi-  
ta.

Sed ut magis veritas elucefeat est illa  
altius perquirenda, vnde aduertendum  
18 est, quod legitima in casu nostro potest  
† tripliciter considerari, Primò quoad no-  
men, & quotam: Secundò prout debita  
filijs, & parentibus agentibus pro neces-  
sarijs alimentis; & tandem, prout etiam de-  
betur liberis, & parentibus diuitibus, &  
omnimodo considerata semper est tam  
debita parentibus, quam liberis, de qui-  
bus singulariter est videndum.

Legitima primo modo sumpta, videli-  
19 cet quoad nomen † certum est, quod il-  
lud à solo iure civili assumpsit Salic. in au-  
thent. nouissimam. 10. versic. quero 11. C. de  
inoffic. test. & idem dicendum est de quo-  
ta Roderic. Suar. in l. quoniam in prioribus  
limit. 2. n. 3. Couar. ad 4. decretal. 2. par. c. 8.  
n. 4. & 5. Rota decis. 1. de consuetud. in nou.  
20 sicut etiam decimæ, † quoad quotam sunt  
de iure positiuo Couar. lib. 1. variar. c. 17.  
quod etiam inde clarè conspicitur, quod  
antiquitus debebatur filio totum patri-  
monium l. in suis ff. de liber. & posthum.  
postea de iure codicis fuit quarta l. cum  
queritur C. de inoff. test. quæ de iure au-  
21 thenticorum fuit acta, † restricta iuxta nu-  
merum liberorum, prout etiam legitima  
ascendentium, quæ iuxta opinionem Bu-  
trigar. quam Rota sequitur etiam aucta  
fuit ex tex. qui benè hoc probat in §. 1.  
authent. de trien, & semiss. versic. hoc obser-  
uando, & ibi gl. in verb. personis, Bart. &  
Bald. in anth. nouissima in fin. C. de inoffic.  
test. idem Bar. in l. pater filium n. 6. ff. eod.  
tit. Peregr. d. ar. 49. n. 47. Viu. decis. 405.  
n. 19. & Thesar. decis. 172. Ius autem na-  
22 turale † est immutabile §. sed naturalia  
Instit.



*Instit. de iur. natur. gent. & ciu.* Igitur utraque legitima quoad nomen, & quotam est de iure civili, & ideo utraque etiā, dummodo supersint alimenta, per legem, aut consuetudinem minui, aut tolli potest *Rota dicta decis. 1. de consuet. in nouis, Couar. & Ioan. Guttier. ubi supra.* vnde in hoc pares sunt liberi, & parentes quoad legitimam.

- Si verò legitima sumatur secundo modo, nempè ut debita pro necessariis alimentis, ut regulariter accipitur in iure, §. 1. *de trient. & semiss.* ibi & natura primò curata competenter, *Soccin. Sen. conf. 30. n. 3. lib. 1. Menoch. conf. 1129. n. 12. & Rota in dicta decis. 1. de consuetud.* clarum est contra *Bart. & Rip.* & plures alios supracitados, quòd non est minus debita parentibus de iure naturæ, quàm liberis, quandoquidem eodem iure naturali quo parentes tenentur filios alere, & filij quoque parentes, *d. l. si quis à liberis, §. si mater in fin. ff. de liber. agnoscen.* ibi patrem quamuis alia filio naturali ratione debeat, & constat ex *D. Paulo ad Romanos 2. in illis verbis gentes, quæ legem non habent, naturali ter ea, quæ sunt legis, faciunt id est ea, quæ sunt de lege naturali, qualia sunt præcepta moralia, quæ dubio procul ad dictamen legis naturalis spectant, cap. fin. distinct. 6. D. Thom. 2. 2. q. 100. art. 1. Sot. de iust. & iur. lib. 2. q. 3. art. 1. Couar. d. c. 17. num. 1.* sub quarto autem præcepto Decalogi, non solum continetur honorare parentes, sed etiam necessaria alimenta eis ministrari ex *D. Hieronymo in Matthæum cap. 15. & D. Thom. 2. 2. art. 5. & in 3. sent. distinct. 17. art. 2. q. 1.*
- Nec obstat si dicatur cū *Bart. & Bald.* & alijs supra relatis legitimam sic sumptam non esse respectu ascendentium de iure naturali, quia illud est omnibus animalibus commune, l. 1. §. ius naturale, ff. de instit. & iur. educatio autem parentum non conuenit alijs animalibus, benè autem educatio filiorum. Vnde idem *Bart. in d. l. si quis à liberis, §. parens* respondet ad *tex. in d. §. si mater eiusdem legis*, quòd pater non est alendus à filio iure naturali, sed ratione naturali, quasi hæc inter se differant, quia responderetur, quòd licet educatio parentum non sit de iure naturali, prout conuenit generi animalium, est tamen de iure naturali prout conuenit speciei hominum, quod ius naturale gentium appellatur, alioquin, quòd homo sit rationalis, & quòd sit ca-

capax prudentiæ, & temperantiæ, & operationis secundum rectam rationem, quia hæc alijs animalibus non conueniunt, non esset in homine de iure naturali, nec in volatilibus volare, quia non conuenit hominibus, quòd esset penitus erroneum iuxta doctrinam *D. Thom. par. 2. q. 51. ar. 1. & q. 63. art. 1. & q. 94. per tot. & notat. Alphons. à vera. Cucc. in specul. coniugat. p. part. art. 1. Roder. Suar. d. limit. 2. n. 5.*

- Sed nec legitima filiorum, si *Bart.* doctrina, & esset vera, esset de iure naturali (ut etiam plures cum *Dec. in dicto conf. 17.* sunt arbitrati) non solum, quia in alijs animalibus non dantur rerum dominia, sine quibus non potest dari debitum legitimæ, sed etiam quia quamuis rerum dominia sint lege diuina hominibus condonata iuxta illud psalmi, *omnia subiiecisti sub pedibus eius*, tamen inter eos de iure naturali primæuo dominia non erant distincta, & propria cuiusque, sed omnia erant communia, l. ex hoc iure, ff. de iust. & iur. & c. si quis propter necessitatem, ubi glos. extra de furt.

Nec ex quo ius hoc non conuenit alijs animalibus est in homine minus naturale, quàm illud, quòd omnibus conuenit, quia planum est, quòd non est in homine minus naturale actum prudentiæ, vel temperantiæ habere, vel inclinationem ad bonum, in quantum est animal rationale, quæ est in certis animalibus filiorum procreatio, & educatio, cum enim in homine non sit minus naturale esse rationabile, sic etiam, nec ut tale operari, prout non obscure deprehenditur ex *verb. Text. in d. §. ius gentium* in illis verbis, *ius gentium est, quo gentes humane utuntur, quod à naturali recedere, inde licet facile intelligere, quod illud omnibus animantibus hoc solis hominibus inter se commune est*, igitur hac sola differentia sublata sunt, idem ex *D. Th. Alphons. à Ver. & Roder. Suarez ubi supra.*

- Vnde facile deprehenditur, quòd legitima sic pro alimentis sumpta non solum debetur parentibus de iure naturali, sed etiam quod eis debetur fortiori vinculo naturali, quàm filiis iuxta doctrinam *D. Th. 2. 2. q. 36. art. 9.* ubi quòd si quis habet patrem, & filium in eadem necessitate constitutos, nec utrumque alere possit, habet tamen, quantum vni sufficit, est patri potius, quàm filio subueniendum, & ratio est, quia cum ius naturale in homine, ex ratione naturali quanto fortior est ratio



37 naturalis, quæ dubio procul potentior est  
 erga + parentes, à quibus filijs esse habet,  
*cap.nasci 56. distinct.* quibus propterea ex  
*Arist. 4. ethicorum* non potest sufficienter  
 retribui, & cum *D.Thom.* tenent commu-  
 niter Doctores, *Bellam. in c.parsimonia*  
 41 *distinct.* *Cyn.post Iacob.de Rauen.in l.2.*  
*C. de patrib. qui fil. distrax.* & alij plures,  
 quos allegat, & sequitur *Surd. de aliment.*  
 9.94. per tot. tit. primo.

Demum legitima consideratur quo ad  
 parentes, & filios diuites, & non egentes  
 38 alimentis, quibus + etiam illa debentur,  
 alimenta, *Cyn. in l.scimus verb. legitimam,*  
*C. de nup. Salyc. in authen. nouissima, C. de*  
*inoff. test. Corn. consilio 316. num.4. vers.*  
*& negatur, vol. 1. Surd. de aliment. tit.9.*  
 9.2. nu.2. & hoc modo sumpta est de iure  
 civili etiam quoad filios, quæ idè quoad  
 39 eos + non minus, quàm quoad parentes  
 per legem aut consuetudinem minui, & in  
 totum tolli potest ex *Rot.d.decis.1. de con-*  
*suetud. in nou. Dec. dicto conf. 19. n.5. Co-*  
*uar. & Ioan. Guttier.* vbi supra, & est com-  
 munis omnium sententia: Vnde etiam  
 legitima in hoc sensu non magis debetur  
 filijs, quàm parentibus.

49 Quod etiam ratione probatur, quia ius  
 civile, + dum etiam liberis, & parentibus  
 diuitibus legitimam portionem assignat,  
 nullam aliam potuit rationem habere, nisi  
 aut ob honorè sanguinis *argum. l.1. S.lar-*  
 41 *gius, ff. de success. edict.* aut in quamdam  
 + sanguinis retributionem *authent. ut cum*  
*de appel. cognosc. S. hac autem disposuimus,*  
*vers. unde,* & constat, & iuxta vtramque  
 rationem par, aut potior est parentum  
 causa, si enim consideremus honorem san-  
 42 guinis, parer, + & filius vna, & eadem  
 persona, carne, & natura reputantur, *l. ne*  
*cum filio familias, ff. de furt. c. contradici-*  
*mus 35. quest.3. & c. penitentia, de penit.*  
*dist.3.* Ultra quod iuxta diuinum præceptū  
 43 ratione sanguinis + plus honoris, & reue-  
 rentiæ debent filij parentibus, quàm è cō-  
 uerso *Exod. 20. eccles. 7. & cap. queritur 2.*  
 9.7. Si verò attendenda sit sanguinis re-  
 44 tributio filij à parentibus + totum, paren-  
 tes autem à filijs nihil habent, vt autem  
 inquit *Tullius, lib.1. offic. illud primum est*  
*in officio, vt ei plurimum tribuamus, à quo*  
*plurimum accepimus, imitantes agros fer-*  
*tiles, qui multo plus offerunt, quàm accepe-*  
*runt,* Vnde si retributionis contentio sit  
 inter filios, & parentes, & ipsa ratio sub-  
 45 tilius exquiratur, filij parentibus multum,  
 parentes autem + filijs nihil debent, eum

enim, qui debet, oportet reddere.

Nec propterea, ex quo legitima sic  
 sumpta est rationi consona, erit debita de  
 iure naturali, quia non omnis ratio facit  
 46 in homine ius naturale, sed illa sola, quæ  
 à primis principijs iuris naturalis gentium  
 immediatè derivatur, qualis est illa (vt  
 supra dictum est) quæ dicitur patres, & fi-  
 lios teneri mutuo inter se ad necessaria  
 alimenta: Datur autem & civilis ratio,  
 vnde ius civile emanat, *l. ex hoc iure in fin.*  
*ibi exceptis quibusdam, quæ à iure civili*  
*introducuntur sunt ff. de iust. & iur.* quæ sicut  
 47 & ius + civile ex circumstantijs temporū,  
 locorum, & personarum variatur ad *tex.*  
*in cap. non debet de consang. & affin.* & ab  
 ea prouenit legitima hoc modo confide-  
 48 rata, quia clarum est, quòd illa + non de-  
 riuatur ex primis principijs iuris natura-  
 lis.

Ex quibus patet, vndique, & omni iure  
 tam civili, quàm naturali, legitimam non  
 esse minus debitam parentibus, quàm fi-  
 lijs. Vnde non obstant iura supra allega-  
 49 ta pro contraria opinione, quia + *tex. in*  
*d.l. cum ratio ff. de bon. damnat.* Solum  
 probat, quòd successio filiorum in bonis  
 parentum est de iure naturali, quod non  
 negatur, quoad legitimam, *text. verò in*  
*d.l. nam & si parentib. ff. de inoff. test.* po-  
 tius probat etiam legitimam parentum  
 esse de iure naturali, dum clavis verbis di-  
 cit, quòd turbato mortalitatis ordine, nō  
 minus debetur parentibus hæreditas filio-  
 50 rum, quàm è conuerso. *Ad + tex. verò in*  
*d.l. scripto, S. fin. unde liber.* qui magis ob-  
 stat vltra duas subtiles solutiones, quas  
 assignat *Emanuel Cost. vbi supra numer. 39.*  
 potest etiam aptissimè responderi, quod  
*Text.* ille solum concludit, legitimam nō  
 ita esse debitam parentibus in bonis filij,  
 sicut è conuerso in bonis parentum, idest  
 ex naturali eorum stimulo, & inclinatio-  
 ne, quod dubio procul est verum, quia  
 51 etiam in necessarijs pater filio suo potius,  
 quàm patri suo subuenerit, ita prona est  
 natura ad obliuiscendum recepti officij,  
 52 hæc autem naturalis + inclinatio, quæ  
 quandoque à ratione deuiat, non facit ius  
 naturale, & idè non est attendenda, sed  
 solum attendi debet ratio naturalis, quæ  
 si non plus, æqualiter sine dubio versatur  
 erga filios, & parentes quoad legitimam  
 sumptam pro necessarijs alimētis, circum-  
 scripto autem parentum voto, probat  
*text.* ille legitimam deberi parentibus, si-  
 cut & filijs, illa enim verba ibi ratio mi-  
 sera-



serationis idem important, quod ratio naturalis; atque ideo idem quod ius naturalis: tandem auctoritas † Diui Pauli, quod filij non tenentur thesaurizare parentibus, intelligi debet praeter necessaria alimenta.

Cum itaque, ut dictum est legitima omni modo considerata, non minus debeatur parentibus, quam filiis, & sit inter eos quoad illam una, eademque ratio, consequenter † ex identitate rationis mater in casu nostro non tenetur in legitimam fructus imputare, sicut nec filij illam imputant ex d. l. scimus, ut in simili arguit, Decian respons. 79. num. 13. vol. 2. sed praeterca probatur † etiam iuribus, & rationibus vrgentissimis. Primò expendi potest text. optimus in auth. de trien. & semiss. §. consideremus in vers. nam si hoc Collat. 3. vbi corripitur ius † antiquum, quod plus deferbat filiis masculis, quam foeminis, & assignatur causa correctionis ibi sicut enim natura nihil circa hoc arte ratiocinatur, ita nec nos alteram in masculis, & alteram in foeminis secundum hoc ponimus legem, &c. & in l. maximum vitium, C. de lib. praeter dicitur vitium † maximum facere differentiam, vbi natura illam non facit, ergo inter utramque legitimam, quae nec iure civili, nec naturali differunt, non est facienda differentia quoad imputationem.

Secundò ad hoc ipsum ex eadem ratione, & magis in specie expendi etiam potest, Text. elegans in auth. ut cum de appell. cognosc. §. hac autem disposuimus, vbi postquam dictum fuit, quod filijs, atque parentibus, quibus minus legitima relinquitur, datur pariter actio ad supplementum. Imperator proponendo eis uti speculum mutuam obligationem naturalem, eos admonet, ut se aequaliter quoad legitimam in vltimis elogijs honorent, quia ut inquit, considerare debent parentes, quod ipsi filij fuerunt, & eadem à suis parentibus sperauerunt, & similiter, qui nunc filij sunt, debent studere parentum animos sanare, quia & ipsi parentes fieri desiderant, & à suis filiis optant honorari: ergo ex identitate eiusdem rationis naturalis merito credendum est, quod idem Imperator † in dicta l. scimus, §. repletionem, noluit parentibus imputari fructus, qui filijs per dicta l. non imputantur, perinde ac si hoc fuisset in eadem lege expressè cautum ad l. illud ff. ad leg. Aquil. qui text. in dicto, §. hac autem, eò magis vrget, quod Imperator in eo, dicit repletionem legitimam

parentum esse faciendam secundum alias eiusdem Imperatoris leges, sed sic est, quod repletio non fit nisi per l. omni modo, & l. scimus, C. de inoffic. testam. ergo patet, † quod per per d. authent. voluit extendere dictas leges ad ascendentes, ut etiam animaduertit Accurs. in glos. ibi verb. leges.

Tertiò, quia ex eadem identitatis ratione legitima ascendentium est aucta sicut legitima descendentium, ut fuit dictum supra. Rursus in ea non potest apponi † grauamen, sed tollitur ipso iure, sicut in legitima descendentium, l. quoniam in prioribus, C. de inoffic. testam. Rot. dicta decis. 668. num. 3. praeterca si † minus legitima relictum sit, parentes agunt ad supplementum, & non de inofficioso, sicut & † descendentes, glos. in d. l. omni modo, verb. cum alijs personis, & authent. ut cum de appell. cognosc. d. §. hac autem Guidopap. dicta quest. 478. & Rota dicta decis. 668. vbi etiam quod legitimæ supplementum debitum † ascendentibus transmittitur ad quoscunque haeredes etiam extraneos, quamuis non declarauerint illud velle sicut transmittitur supplementum debitum descendentibus, & relinqui etiam eis † debet legitima titulo institutionis, prout descendentibus, Clar. in §. testamentum quest. 38. num. 8. Thesaur. decis. 58. n. 1. & Peregr. d. art. 39. n. 48. & demum sicut legitima † debetur descendentibus cum fructibus legitimæ à die mortis, ita & ascendentibus Decian. dicto conf. 79. n. 13. cum sequentibus.

Quartò, quia secundum † ius digestorum legitimæ ascendentium, & descendentiū erant aequiparatae circa fructuum imputationem, quia fructus in utramque legitimam imputabantur l. Papinianus §. unde si ff. de inoff. test. Propterea d. l. scimus postea superuenta, quae disponit, ut repletio fiat ex substantia patris non ex fructibus, habet etiam locum in legitima ascendentium, quia vbi duo † aequiparantur à iure antiquo, & postmodum ius nouum disponit aliquid circa vnum, illud intelligitur disponere in alio vulg. text. in l. si quis seruo, C. de furt. Bart. in l. Marcellus in princ. nu. 6. ff. ad Trebellian. hæc enim est natura † correlatiuorum, ut vno posito, seu remoto, aliud etiam ponatur, seu remoueatur, Bald. in l. 2. n. 3. C. si aduers. transact. praesertim quando, ut hic, militat † eadem ratio, ut in puncto, & in fortioribus terminis Hier. Laur. vbi supra n. 75. cum seqq.



Quintò ideo per *Text. in d. l. scimus*,  
*S. repletionem fructus non imputantur in*  
 70 *legitimam filiorum*, quia *† repletio debet*  
*70 fieri ex ipsa substantia patris, idest ex bo-*  
*nis repertis in hereditate, & ratio assigna-*  
*tur in princip. d. l. nimirum*, quia sicut  
 filiis debetur legitima purè, & ipso iure à  
 morte Testatoris, ita etiam repletio fit  
 purè, & ipso iure, ex qua ratione infert  
 postea Imperator ad repletionem ex sola  
 substantia, & non ex fructibus, ut patet  
 ex verbis *Text.* quæ sequuntur ibi *sanci-*  
 71 *mus itaque &c.* ergo cum etiam legitima  
 71 *† ascendentium debeatur ex substantia*  
*defuncti, S. discretis, vers. si verò filios non*  
*habuerit in authent. quibus mod. natur. eff.*  
*sui, & in auth. de trien. & semiss. S. l. ibi,*  
*sed etiam partem substantiæ, iuncto vers.*  
*hec obseruando*, qui versiculus loquitur de  
 legitima ascendentium, ut ibi notat *glos.*  
*in verb. hoc, & in authent. de hered. &*  
*falcid. S. primum itaque propterea, sicut*  
 72 *fructus † non imputantur in legitimam fi-*  
*liorum*, quia non sunt de substantia testa-  
 toris, ex quo scilicet non fuerunt in eius  
 bonis tempore mortis, *l. in fideicommiss-*  
*fariam, ff. ad Trebellian. Bart. ind. l. sci-*  
*mus, num. 2. & dixit. Rota in dicta Ciui-*  
*tatis Castellii supplementi legitime 11. Maij*  
*1616. coram Reuerendissimo Patriarcha Hie-*  
*rosolymitano*, nec etiam imputantur in le-  
 gitimam parentum.

73 Tandem quia stante, quod parentibus  
 † debetur legitima purè, & ipso iure à  
 die mortis, & fit etiam repletio purè, pro-  
 ut ex supradictis apparet non esse dubi-  
 tandum, & in puncto decidit Rota in præ-  
 dicta decis. 668. necessarium etiam vide-  
 tur, ut fructus non possint in legitimam  
 eorum imputari, quia debitum † exactum  
 74 non admittit compensationem, *Cyn. in*  
*dicta l. scimus, num. 2. ver. postea, Sali-*  
*cet. ibi ibidem in princ. Peregrin. de fideicom-*  
*miss. dicto artic. 49. num. 49. Mangil. de*  
*imputat. q. 11. num. 10. & seqq. Fusar. &*  
*Modern. Foroliuien. ubi supra.*

Nec obstant argumēta supra in contra-  
 rium adducta pro communi opinione,  
 quia ad primum desumptum ex dicta *† l.*  
 75 *Papinianus, S. unde si parens*, patet cla-  
 ra responsio ex supradictis. Ad secundum  
 de differentia, quæ versatur inter patres,  
 & filios quoad imputationem fructuum in  
 Trebellianica sufficit dicere, quod hic nō  
 versamur in dicta imputatione, sed in il-  
 la, quæ fit in legitimam cuius eadem est  
 ratio inter parentes, & filios, & in omne

casum fat est, ut à iure patres, † & filij  
 76 quoad legitimam sint expresse exæquati  
 in dicto *S. hæc autem in authent. ut cum de*  
*apell. cognosc.* non autem quoad Trebel-  
 lianicam.

Ad vltimum, quo dicebatur matrem  
 institutam, vita sua durante tantum esse  
 usufructuariam, vltimum fructum † autem  
 77 in legitimam imputari ex dicta decis. *Se-*  
*raph. 1365.* Domini habuerunt pro indu-  
 bitato quod non intret dicta decisio,  
 quia mater durante vita sua non fuit usu-  
 fructuaria, sed proprietaria, tum quia re-  
 gula est, ut dum non exprimitur, censea-  
 77 tur relicta proprietas, † non usufructus *l.*  
*si alij & l. filios heredes ff. de usufruct.*  
*legat. & bene Soccin. conf. 10. num. 11. vers.*  
*1. quia ex verbis vol. 1. Ruin. conf. 25. n.*  
*9. vol. 2. Mant. de coniect. vltim. volunt.*  
*lib. 9. tit. 2. num. 5.* tum etiam quia alio-  
 quin fideicommissum post mortem hære-  
 dis relictum non esset conditionale, quia  
 statim à die mortis testatoris ad fideicom-  
 missarium spectaret proprietas, quod non  
 est dicendum.

Et ita, utraque parte informante, fuit  
 decisum, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.  
 D. CARD. VBALDO.

Meliten Collectarum.

Die Veneris 7. Maij 1627.

ARGUMENTVM.

Tractatur de exemptione Religionis Hero-  
 solymitanæ, & eius bonorum, ac perso-  
 narum, à quibuscunque contributioni-  
 bus, exactionibus, collectis, &c. cum im-  
 mediata sub iurisdictione sedis Apostolicæ  
 subiaceant, ita ut quivis alius præter  
 vnum Summum Pontificem super illis  
 collectas imponere non possit.

S V M M A R I V M.

- 1 Religio Hierosolymitana, & Magnus  
 Prior Alemaniae, nec non Commendato-  
 res, & bona d. Religionis, & Prioratus,  
 non tenentur concurrere cum statu Præ-  
 latorum in contributionibus Prouinciæ.
- 2 Religio Hierosolymitana, eius bona, &  
 persona, sunt specialiter exempta à qui-  
 buscunque exactionibus, contributioni-  
 bus, collectis, datijs, &c.



- 3 Religio Hierosolymitana, eius bona, & personae sunt recepta sub protectione B. Petri, & Sedis Apostolicae, & exempta sunt ab omni superioritate tam Ecclesiastica, quam temporali.
- 4 Priuilegia, quando sunt concepta verbis generalibus, & vniuersalibus, debent latissime interpretari.
- 5 Priuilegia, quando concipiuntur verbis vniuersalibus, comprehendunt etiam ea, quae alias non comprehenderentur.
- 6 Et ideo comprehendunt casum necessitatis, seu publicae utilitatis.
- 7 Religio Hierosolymitana est immediate subiecta Sedi Apostolicae.
- 8 Collectas imponere est actus iurisdictionis.
- 9 Iurisdictionis actus in non subditos exerceri non possunt.
- 10 Superior non potest praedjudicare priuilegijs Religionis.

## DECISIO LXIII.

**F**uit hodie dubitatum, An religio Hierosolymitana, & magnus Prior  
 1 Alemaniae, necnon Commendatores, & & bona dictae Religionis, & Prioratus teneantur concurrere cum statu praelatorum in contributionibus Prouinciae, seu Prouinciarum Alfatiae, & Brisgouiae, & Domini absque aliqua difficultate negatiue responderunt, quia huiusmodi casus fuit alias maturè discussus, & decisus in  
 Leodien. collectarum 19. Martij 1604. coram bon. me. Ortembergo & quae est decisio 72. par. 1. in recent. confirmata 19. Aprilis 1619. coram bon. mem. Buratto, ubi similiter clerus secundarius Leodien. praetendebat Commendatorem Sancti Ioannis Leodien. teneri ad collectas, & fuit ad fauorem Commendatoris resolutum, quod non teneretur, & fundamenta dictarum, decisionum, quae etiam hodie Dominis placuerunt, fuerunt amplissima priuilegia per summos Pontifices concessa Religioni Hierosolymitane, per & quae  
 2 Religio, & personae sunt specialiter exemptae à quibuscunque exactionibus, contributionibus, gabellis, datijs, collectis, &c. eodemque contextu sub protectione Beati Petri, & Sedis Apostolicae recipiuntur, & liberantur ab omni & superioritate, & potestate quorumcunque Patriarcharum, Archiepiscoporum, Episcoporum, & Praelatorum, necnon quorumcunque temporalium dominorum quauis potestate etiam imperiali, Regali, Ducali fulgen-

tium, vt latè in dictis priuilegijs, praesertim Pij Quarti, cuius copia data fuit in summario nu. 3. & dictorum priuilegiorum verba latissime ponderantur per Decian. resp. 51. num. 13. & seqq. lib. 3. & in dictis decisionibus Leodien. coram bon. mem. Ortembergo, & Buratto.

- 4 Et quidem cum dicta priuilegia sint concepta & verbis generalibus, & vniuersalibus, & praesertim verbo quaecumque quorumcunque, & similibus, debent latissime interpretari, adeout dicantur comprehendere & etiam ea, quae alias non comprehenderentur, Dec. conf. 199. nu. 2. & 3. Rot. decis. 368. num. 5. & decis. 791. num. 10. par. 1. diuers. cum alijs per Honded. conf. 86. num. 15. & seqq. lib. 2.
- 5 & ideo comprehendunt & etiam casum necessitatis, seu publicae utilitatis, Alex. in l. si ex toto sub. num. 6. ff. de leg. 1. & conf. 30. num. 14. lib. 5. & in puncto Decian. de consilio 51. num. 22. vol. 3. & bene deducitur in dictis decisionibus coram Ortembergo, & Buratto, quibus nihil addi posse videtur. Cum igitur Religio & Hierosolimitana, illiusque bona, & personae sint immediatè sub iurisdictione sedis Apostolicae cum exemptione ab aliorum quorumcunque iurisdictione, vt supra, non potuit quiuis alius praeter vnum summum Pontificem super illis collectas imponere, quia huiusmodi & impositio est actus iurisdictionis Alex. conf. 78. num. 8. in fin. lib. 6. Soccin. consil. 129. num. 1. circa med. lib. 1. Surd. conf. 262. num. 27. in fin. & 28. qui propterea exerceri & non potest in non subditum, Bartol. in l. unica, num. 25. C. de mulier. lib. 10. Natt. conf. 160. num. 7. & seq. cum alijs per Surd. conf. 525. num. 13. & latè deducitur in supradicta decisione coram Ortembergo.
- 9 Non obstat si aliquando fuerunt collectae ab aliquo ex praedecessoribus Magni Prioris solutae, quia isti non potuerunt & praedjudicare priuilegijs Religionis, illiusque bona praetensis futuris contributionibus subijcere, vt super Felin. in cap. cum accessissent num. 8. de constit. Natt. conf. 160. num. 46. vol. 1.

Et ita decisum &c.



REVERENDISS. P. D. PIROVANO

*ea conuentum.*  
 17 *Sriptura magis, quam testibus credendum est.*

Decano

## DECISIO LXIV.

Nouarien. Decimarum.

Die Veneris 7. Maij. 1627.

## ARGVMENTVM.

Decimarum perceptio de iure communi spectat ad Rectorem. Et an, & quando Episcopus possit agere pro omnibus decimis.

## SVMMA RIVM.

- 1 Episcopus habet intentionem fundatam super quarta decimarum.
- 2 Parochiani incolae tenentur respondere de decimis suis Rectoribus, & non Episcopo.
- 3 Decimarum collectio de iure communi spectat ad Rectorem.
- 4 C. quantam, &c. dudum de decim. intellectus.
- 5 Dispositio una aliam non destruit.
- 6 Episcopus potest nomine Ecclesiae Parochialis, agere pro omnibus decimis, cum teneatur illas conseruare.
- 7 Ordinarij habent intentionem fundatam, quo ad petitionem nomine suarum Ecclesiarum Parochialium.
- 8 Episcopi habent in decimatorijs praedijs ius reale, & coaequale cum Rectoribus.
- 9 Decimarum coaequalitas, quam habent Episcopi cum Rectoribus, non potest tolli per negligentiam, aut malitiam Rectorum.
- 10 Actio simultanea admittitur, quando Episcopus, vel Rector agunt pro decimis.
- 11 Episcopus potest fundare intentionem suam contra Laicos, & alios quoscunque pro decimis praedialibus.
- 12 Decima, quod debeant percipi a Rectoribus, & ab ipsis Episcopi exigant quartam, non est tuta opinio.
- 13 Decimarum perceptio, licet de iure communi pertineat ad Ecclesiam Parochialem, non per hoc Episcopi excluduntur.
- 14 Episcopus, quando non prohibeatur pro sua canonica portione agere.
- 15 Laici licet consuetudine non possint se eximere a solutione decimarum, possunt tamen eas coarctare.
- 16 Locutio nihil plus tribuit, quam fuit in

**A**gente Domino Episcopo pro decimis mensae Episcopali debitis pro sua quota ex territorio oppidi de Camero Nauarien. dioecesis, colligendis; nomine Communitatis, & hominum eiusdem loci excipiebatur de non iure Episcopi respectu quartae decimarum, & quatenus de eo constaret, semper obstare praescriptionem respectu quotae, nempe librarum 70. quae solutae fuerunt in eadem, & vniformi quantitate per annos 80. & ultra Episcopis scientibus, & recipientibus, & cum suscepta esset disputatio super praescriptione, & saepius examinata haec quaestio, nempe 10. Iunij 1626. & 14. Decembris eiusdem anni tunc praecipiendo, vt informaretur strictè, an Episcopus habeat fundatam intentionem contra parochianos in casu, de quo agitur, hodie eadem causa reposita visum fuit Dominis non obstare praescriptionem.

Quia vera est conclusio, quod Episcopus fundat intentionem suam super quarta decimarum, & de iure debita, c. quoniam ibi sua parte retenta, c. dudum ibi intentione tua de iure communi fundata de Decim. c. vno 10. q. 3. conquerente de offic. ordin. c. finali de success. ab intest. Host. Abb. Card. Butr. 10. Andr. & Anch. in c. de quarta de praescript. ac demum idem Hostien. Ioan. Andr. & Abb. in d. c. cum contingat de Decim. quorum auctoritate Rota decis. 31. num. 5. par. 2. diuers. firmavit hanc opinionem esse communem, & Rebuff. eandem tenuit de Decim. q. 7. num. 11. Rot. decis. 402. num. 1. par. 2. recent. Gonzal. ad reg. 8. gloss. 6. num. 87. & 88.

Neque obstat, quod opinio praedicta benè procedat contra Rectorem, à quo Episcopus exigere debet suam canonicam portionem, non autem contra parochianos & incolas, qui tenentur respondere de decimis suo Rectori, & non Episcopo, cap. cum contingat de Decim. ibi quod cum perceptio decimarum ad parochiales Ecclesias de iure communi pertineat, &c. cum in tua eod. tit. ibi alioquin parochialibus exoluatur, ad quas de iure communi & spectat perceptio decimarum, Castr. consil. 38. per totum p. 1. Seraph. decis. 1449.



nu. 5. decis. 5 19. n. 2. coram PP. Gregor. XV. ubi agitur de decimis Ecclesiae Nouarien.

Quia Hostien. sentiens hanc contrarietatem, illam conciliat in d.c. cum contingat, num. 1. vers. unde. nam verum est, & quod cap. quoniam, & cap. dudum, dicunt  
 4 Episcopum fundare suam intentionem in portione canonica, & in cap. cum contingat, & cap. cum in tua de iure communi; decimas spectare ad Ecclesias parochiales, sed inquit ille Episcopus fundat quoad  
 5 canonicam, parochialis verò Ecclesia quoad alia, & ita una dispositio & aliam non destruit, sed bene inter se conueniunt,  
 6 & Ioan. Andr. in d. cap. cum contingat, n. 4. sequitur hanc distinctionem; propterea aut Rector non est in causa, aut negligit  
 7 exigere decimas, & Episcopus pro sua portione canonica potest agere iure proprio; aut vult agere pro omnibus decimis,  
 8 & etiam & potest, sed nomine Ecclesiae parochialis, cui tenetur illas conseruare, c. finali de success. ab intest. Host. in d. c. cum  
 9 contingat, num. 2. & Ioan. Andr. in d. cap. quoniam num. 3. asserentes Ordinarios & habere etiam fundatam intentionem quoad  
 petitionem nomine suarum Ecclesiarum Parochialium, quod etiam admisit, Rota in Carinen. decimarum 13. Martij 1587. coram Orano, & per hanc distinctionem  
 conueniunt decisiones coram bon. me. Cardin. Pamphilio, & bon. mem. Iusto in Conchen. decimarum del' Infantado, quae  
 inferunt in decis. 442. 485. & 520. par. 1. recent. & postmodum coram bon. mem. Andrea 18. Decembris 1617. in quibus fuit  
 10 firmatum & Episcopum habere in praedijs decimatorijs ius reale, & coaequale cum Rectoribus, & esse inter se quasi partionarios, & prout tales nuncupantur per Hostien. in d. cap. quoniam, num. 2. & Ioan.  
 Andr. num. 3. de Decim. quae realitas, & coaequalitas tolli non potest & per negligentiam, aut malitiam Rectorum non  
 comparentium, cum sit fundata in proprio iure immediato, non autem mediato ex persona Rectorum; similiter si idem Rector  
 est in causa, & Episcopus simul agentes contra laicos parochianos, minor esset difficultas: quia vterque agit ex iure  
 suo, & admittitur & ista simultanea actio in Ceruien. decimarum 22. April. 1602. coram bon. mem. Penia, ac demum quando  
 Rector neque est in causa, aut negligit, sed esse, aut agere, aut negligere non potest: quia decimae ad illum non pertinent, qui

est casus noster, tunc iura non prohibent, quin Episcopus fundet intentionem & suam  
 11 contra laicos, & alios quoscumque pro decimis praedialibus, cap. finali de success. ab intest. cap. quoniam, & cap. dudum de Decim. & idem admittitur in Possauien. decimarum 18. Martij 1591. coram Gippo, ex quibus pater consequentiam, quam faciunt  
 12 Castr. in d. conf. 38. & decis. 5 15. coram PP. Greg. XV. non esse tutam, quod decimae & debent percipi à Rectoribus, & ab ipsis  
 13 Episcopi exigunt quartam, & sic mediatè non autem immediatè à laicis; quia etsi cap. cum contingat, & c. cum in tua, expresse dicant perceptionem decimarum de iure communi pertinere ad Ecclesias parochiales, non tamen excludunt. & Episcopos, quin & ipsi fundent intentionem quoad eorum  
 canonicam portionem, iuxta c. quoniam, & c. dudum eodem tit. attendita compatibilitate, quam ponit Hostien. vt dicebam in d. c. cum contingat, n. 1. vers. non obstat de Decim. quod autem Rector non percipiat decimas huius parochialis, sed Capitulum, & Episcopi per tempora bene colligitur ex indulto Pauli 2. & Iulij 2. & sententijs Rotalibus super aestimatione fructuum decimalium ad evitandam occultationem eorundem per excolentes praedia, quae dantur, & de eis fit mentio in decis. 69. & 104. par. 1. diuers. & in alia  
 Nouarien. decimarum 16. Ianuar. 1604. coram bon. mem. Card. Lancel. iuniore, & ex instrumentis locationum datis, ex quibus apparet, quod capitulum percipit duas ex tribus partibus pro indiuiso, illasque pro indiuiso locauit Communitati pro  
 faccis annuis 280. & libris 500. lini; Episcopi verò per tempora locarunt eorum portionem eisdem hominibus, & communitati pro libris 70. vt patet ex instrumentis exhibitis per eandem Communitatem de annis 1543. 1592. 1601. 1602. & 1608. ac etiam ex concordia anni 1478. in qua enunciatu diuisio inter Capitulum, & mensam Episcopalem; ita vt benè inferatur huiusmodi oppidum Cameri fuisse antiquitus sub cura Ecclesiae Cathedralis, & prout testis vltimo loco examinatus deponit, & exinde in erectione nouae parochiae decimas remansisse penes Ecclesiam principalem, quo casu non prohibetur & Episcopus, pro sua canonica portione agere, vt in supradicta decis. Possauien. decimarum, & alijs allegatis per Gonzal. ad reg. 7. gloss. 6. num. 88. fuit firmatum.

Posito autem fundamento intentionis

Epi-



Episcopi, resultat indubitata resolutio quoad non obstantiam praescriptionis allegatae per homines, & Communitatem Cameri, siue illam accipiamus strictè, prout est praescriptio, siue lato modo prout est  
15 consuetudo, ac demum ꝛ non vt eximens Communitatem à totali solutione decimarum; sed vt restricta ad modum, & quantitatem soluendi, quae laicis videtur permissa; *Guidop. decis. 284. Couarruu. var. resolut. lib. 1. cap. 17. n. 8. versic. 6.* cum alijs allegatis per *Monetam de decim. cap. 5. num. 87.*

Hac inquam postrema, de qua verè agit Communitas, probata non videtur; nam si illa deducatur ex instrumentis solutionum, firmari non potest consuetudo, quia in multis exprimitur causa solutionis, nèpè pro affectu, & satisfactione fictorum locatorum, prout legitur in instrumentis anni 1543. 1597. 1599. 1601. 1602. & 1668. coeterè autem tanquam generales recipiunt eundem sensum; vnde nihil prohibet, quod finita locatione dominus possit  
16 vt iure suo, ex quo locatio ꝛ nihil plus tribuat, quàm fuerit in ea conuentu, *Dec. conf. 492. nu. 15. Crauet. conf. 171. nu. 14. Rot. decis. 469. n. 2. p. 2. recent.* & iste titulus locationis eò magis videtur comprobari ex instrumentis, qui dantur in summario Episcopi, num. 2. & 5. in quibus patet Communitatem conduxisse hanc partem decimae pro saccis 25. filiginis, & de anno 1530. transgisse super tota summa debita, ita vt subsequens solutio libraru 70. ex praambula causa ficti fuerit continuata, & inducta, si verò hæc eadem consuetudo deducatur ex 13. testibus in causa examinatis, & datis in summario Communitatis, quamuis deponant solutionem librarum 70. processisse ex antiqua conventionione facta inter Episcopum, & Communitatem, attamen deponunt de auditu, & ignorant causam solutionis, quæ tamen in instrumentis productis exprimitur, quinimò se referunt ad quietantias exhibitas, quæ de affectu loquuntur, atque ita vel relatis standum est, vel scripturæ ꝛ  
17 magis, quàm testibus credendum est, *l. census, ff. de prob. c. tertio loco, ubi gloss. in versic. testium circa medium eod. tit. Roman. conf. 319. num. 1. & Cassan. conf. 16. nu. 1. cum alijs alleg. in Cauallicen. feudi 26. Aprilis 1613. coram me.*

Et ita, &c.

¶ Ad sunt infra in hac causa plures decisiones, idest sub diebus 17. Decembris 1627. & 19.

Ianuarij, & 19. Februarij, & 5. Decembris 1629. coram eodem R.P.D. Pirouano Decano, sunt decisiones 122. 230. 253. 327. & 357. & in sequenti parte adfunt alia sub diebus 10. Iunij 1630. & 26. Februarij 1631. coram eodem, & 29. Aprilis 1633. & 1. Decembris 1634. coram R.P.D. Verospio, sunt decisiones 334. 31. 357. & 311.

REVERENDISS. P. D. DVRANO.

EPISCOPO VRGELLEN.

Meleuitana bonorum.

Die Veneris 7. Maij 1627.

ARGUMENTVM.

Vltimæ voluntates, quando commutantur à Papa in aliam causam cum conditione, quod omnes habentes interesse consentiant, tunc enim omnes sunt citandi, saltem per edictum, aliàs talis commutatio non substat.

SVMMA RIVM.

- 1 Papa per clausulam, dummodò omnium, non videtur velle se restringere ad certum numerum.
- 2 Testatoris voluntas, si sit commutanda, omnes interesse habentes sunt citandi, saltem per edictum, & n. 9. 11. & 13.
- 3 Arbitrium regulatur à Iure, & solum operatur, vt eius rigor moderetur, suadente equitate.
- 4 Arbitrium non dat facultatem ledendi ius partis.
- 5 Rescripta, & concessiones Principum intelligi debent sine alterius damno, & iniuria.
- 6 Clausula, Constito, facit exccutorem mixtum.
- 7 Executor, cum clausula, Constito, nihil potest nisi verificatis narratis per veras probationes, cum partis citatione. n. 8.
- 10 Citandus, an sit, qui etiam ius certum non habet.
- 12 Citatio per proclama est necessaria contra interesse putantes, quando agitur de eorum præiudicio.
- 14 Testantium voluntates præcisè sunt seruandæ.
- 15 Testantium voluntates, nisi ex magna causa commutari debent.
- 16 Causa iusta commutandi vltimas voluntates, quæ sit.

17 Ad



- 17 *Ad Papam recurritur, si per indirectum voluntates testatorum impediuntur.*
- 18 *Clausula, dummodo, natura.*
- 19 *Arbitrium in dubijs, non in claris intrat.*
- 20 *Dictio, supradicti, idem importat, ac si praecedentia expresse, ac nominatim repetita forent.*
- 21 *Citatio per edictum non est difficilis.*
- 22 *Modus quantumvis difficilis de facto saltem, & quatenus licet, est obseruandus, & pro viribus exequendus.*
- 23 *Sedes Apostolica non solet commutare defunctorum voluntates, nisi ex magna causa, vel quando adest consensus omnium interesse habentium.*

## DECISIO LXV.

**H**ieronyma Chiantar ex honesta, & antiqua familia huius cognominis Insulae Melitae in testamento, quo decessit de mense Augusti anni 1618. mandauit Confraternitati Charitatis, quam haeredem instituit, vt in Ciuitate Melitae fundaret vnum Monasterium puellarum Virginum, in quo semper adesse voluit octo moniales ex d. familia gratis, & absque dote recipiendas, eligendas tamen per dictam Confraternitatem ex puellis Casalis Segeheu: & in earum defectum ex omnibus puellis aliorum locorum d. insulae, ita tamen, quod puellae d. familiae si reperiantur, debeant semper praeferi.

Verum Moniales Conuertitae eiusdem Ciuitatis de mense Maij 1621. & sic adhuc non transactis tribus annis a die conditi testamenti narrata testatrix dispositione, & quod eius bona erant adeo debitis obnoxia, vt non sufficerent pro constructione dicti noui Monasterij, & Monialium sustentatione, quodque Superiores erigendi licentiam dare recusabant, obtinuerunt a Sede Apostolica commutari dictam voluntatem, & bona hereditatis eis applicari inserta tamen in breui hac clausula, *Dummodo puellarum omnium vocatarum praedictarum, & in Monasterio recipiendarum ad hoc accedat assensus, & non alius.* Cuius commutationis executio commissa fuit Ordinario Meliten. cum clausula, *Constito*, qui in executionem dictae gratiae requisito solum consensu quatuor puellarum dictae familiae electarum per dictam Confraternitatem, quae etiam iam receptae fuerant in dicto Monasterio, alijs tamen pluribus puellis eiusdem fa-

miliae, quae extabant, non citatis, bona dictae hereditatis praedicto Monasterio applicauit, sed quia se opposuit dicta familia de Chiantar, causa commissa in Rota bon. mem. Seleuicen fuit dubitatum, an obstarer defectus consensus aliarum puellarum dictae familiae tunc existentium, & die 10. Ian. 1625. fuit affirmatiue decisum, & resolutionis ratio fuit, quod Papa per dictam clausulam, *† dummodo puellarum omnium, &c.* noluit se restringere ad certum earum numerum, sed voluit omnium consensum requiri, quia etiam omnium intererat testatrix dispositionem non commutari, quae propterea debuerunt citari *† saltem per edictum*, Put. decis. 91. lib. 3. in nou.

Verum Monasterium voluit iterum audiri, sed disputatione adhuc pendente, causa tamen saepius iam proposita, sub praetextu evitandi difficultates, & dubietates Dominorum, praesertim circa interpretationem, & intellectum dictae clausulae, obtinuit mihi rescribi, vt reiecto, & omisso quocumque verborum rigore, sensu, ac mente dictae commutationis, & applicationis procederem in hac causa arbitrio Rotae, vnde hodie dubitavi, an intraret arbitrium itaut sit standum, vel recedendum a decisis, & Domini vnanimi omnium voto responderunt, illud non intrare, sed standum in vltimo loco decisis & moti fuerunt, quia arbitrium *† regulatur a iure, & solum operatur, vt eius rigor moderetur, suadente aequitate*, Cas. de Graf. decis. 8. num. 2. de re iudic. Tarraconen. canonicatus 12. Nouembris 1607. coram bon. mem. Scotto, quae est apud Marches. fol. 343. par. 1. non tamen dat facultatem *† laedendi ius partis.* Bart. in extrauag. ad reprimendum in verb. videbitur num. 10. & in l. ambitiosa num. 2. ff. de decr. ab ordin. facien. & Rota decis. 562. num. 2. in fin. par. 2. recent. Concessionem enim, *† & rescripta Principum debent intelligi sine alterius damno, & iniuria, l. 2. §. merito, & §. si quis a Principe, ff. ne quid in loco publ. Ruin. cons. 175. num. 6. lib. 1. & late Menoch. de arbitr. lib. 1. quaest. 48. in princ.* Si autem arbitrium in casu nostro ad fauorem Monasterij, & contra dicta familiam interponeretur, esset contra ius, & contra aequitatem: & quod magis est, contra verba clara Papae, vt ex seqq. singula discurrendo patebit.

In primis est contra ius, quia in literis adest clausula, *† Constito*, quae facit execu-



cut orem mixtum, *Rota decis. 79. num. 1. par. . . rec.* Itaut exequutor nihil possit, † nisi iustificatis narratis, *Paris. conf. 41. n. 14. lib. 4. Rolan. conf. 65. num. 20. cum seqq. lib. 3. Put. decis. 275. num. 1. lib. 2. & per veras probationes, Felin. in rub. de probat. num. 3. & Bellam. decis. 471.* quae iustificatio † propterea fieri debet cum partis citatione, *glos. in clem. presenti de censib. in verb. constiterit, Rota decis. 21. de rescript. in antiq. & latè Mart. claus. 19. num. 1. par. 1.* Vnde cum dictae puellae, quarum, vt patet ad oculum, intererat voluntatem non commutari, non fuerint citatae, † consequenter esset contra iuris dispositionem, vt eis contradicentibus intraret arbitrium, *Put. decis. 300. lib. 3. in nou. impress.*

Neque obstat si dicatur, quod singulae puellae dictae familiae cum sint incertae, & † ius certum, non habeant, nisi quatenus eligantur à Confraternitate non debuerunt citari, *glos. in l. de unoquoque, ff. de re iud. Vant. de nullitat. ex defect. citat. nu. 19.* quia quicquid sit quoad validitatem sententiae hoc vnum certum est quoad iustitiam, & earum praedictum † debuisse citari saltim per edictum, *l. si eo tempore, vbi Bart. C. de remiss. pignor. Put. d. dec. 91. Acbill. decis. 3. de re iud. Seraph. decis. 1241.* vbi quod Rota perpetuo obseruauit, † vt saltim fiat citatio per proclama contra interesse putantes, &c. quanto magis quod puellae dictae familiae Casalig Sigheui in specie vocatae non possunt dici incertae, quia poterat facile haberi de illis certa notitia, & ius earum est certum in genere, ex quo testatrix iussit, quod in nouo Monasterio deberent semper esse octo puellae dicti Casalig ex dicta familia: vnde dum iuxta literas Apostolicas quattuor solum sunt assumendae, sit alijs saltim in genere praedictum certum, & irreparabile, quo fit, vt etiam in genere, † & per edictum debuerint requiri, & citari ex *Bartol. vbi supra, & Soccin. consilio 282. n. 4. lib. 2.*

Deinde quod intraret arbitrium ad fauorem Monasterij Conuertitarum esset contra aequitatem, quia aequitas suadet, vt voluntates † testantium praecise obseruentur, *auth. de nuptijs, §. disponat,* nihil enim est, quod magis hominibus debeatur, quam vt supremae voluntatis, postquam iam aliud velle non possunt, liber sit stylus, & licitum, quod iterum non reddit arbitrium, vt inquit, *text. in l. 1. C. de sacros. eccles.* vnde aequum non est, vt fiat † commuta-

tio vltimae voluntatis, nisi ex magna causa, vt statuit *Concil. Trid. sess. 22. cap. 6. de refor. & prius Clem. quia contingit de relig. domib. & ius ciuile in l. legatum, ff. de adimen. rer. ad Ciuit. pertin.*

Neque obstant causae Papae narratae, de quibus in praedictis litteris, nempe quod Superior recusabat impartiri licentiam fundandi dictum nouum Monasterium, ex quo in eadem Ciuitate erant iam alia tria Monasteria, & quod bona testatricis sunt debitis, & legatis obnoxia, quae ideò non sufficiunt pro noua fundatione, quae sola de iure † est legitima causa commutandi vltimam voluntatem iuxta *text. in l. Legatum, ff. de usufruct. legat. & l. fin. ff. de oper. nou. publ. cap. nos quidem de testamentis Ludou. Roman. sing. 481. Capell. Tholos. decis. 26.* quia imò dicta narratiua ideò magis excludit arbitrium ad fauorem Monialium, & facit vt illud intret ad fauorem familiae, etenim vltra quod illa non est iustificata, & iustificatio debuit fieri citatis puellis de familia, & in omnem casum Papa noluit fieri commutationem, nisi quatenus accederet omnium puellarum vocatarum consensus, vti mox probabitur; Respondetur etiam quod potius ex actis videtur dari fumus, bona testatoris sufficere pro dicta noua fundatione, & alendis puellis in nouo Monasterio iugrediendis, & eò magis quod debita, & legata non sunt attendenda, quia iuxta praescriptum testatricis, illa debent prius solui ex fructibus, & redditibus, quo stante Ordinarius non posset denegare licentiam iuxta *d. clem. contingit*, alioquin posset merito † ad Papam recurri, ex quo per indirectum esset testatricis voluntatem impedire.

Tandem verba literarum sunt clara contra arbitrium ex d. clausula *ibi dummodo omnium puellarum praedictarum, &c.* Tum ponderando dictionem, † *dummodo*, quae importat, vt non seruato modo, sub quo gratia facta fuit, nempe non consentientibus omnibus puellis, & multò magis nec illis citatis agi possit ad resolutionem, & restitutionem rei datae, *Rota decis. 1. de condit. appof. in nou. Menoch. conf. 134. uu. 27.* quae cum sit vniuersalis, & nihil penitus excludat, elicitur ex ea, quod Papa noluit se restringere ad certum, & limitatum numerum puellarum, sed quod omnes voluit comprehendere, vt bene in *dec.* in hac causa facta. Vnde † cum non versetur in dubijs, sed in claris, non intrat arbitrium



bitrium, *Rota decis. 725. num. 2. par. 2. recentior.*

Nec releuat si dicatur, quod illa verba ibi, *dummodo omnium puellarum, &c.* sunt declaranda, & restringenda per alia verba immediatè sequentia, ibi, *& in monasterio recipiendarum*, itaut solum debeat requiri consensus quatuor puellarum, quæ tantum iuxta dictas literas Apostolicas sunt recipien. quia sensus iste repugnat omnino menti, & verbis Papæ; Repugnat menti, quia Papa ob nihil aliud voluit requiri consensum puellarum recipiendarum, nisi ratione præiudicij. Vnde cum dictis quatuor puellis recipiendis, seu iam receptis nullum fiat præiudicium, ex quo iam suum habet intentum, & non possent contradicendo plus consequi: consequenter frustra earum consensus esset requirendus, quo fit, vt iuxta mentem Papæ, pernecesse requiri debeat consensus earum, quæ iuxta literas Apostolicas non sunt recipiendæ. Repugnat verbis, quia in principio literarum fit mentio de omnibus puellis vocatis, & de octo recipiendis, vnde dum Papa commutat testatricis voluntatem, & disponendo, quod recipiantur in alio Monasterio reducit illas ad quattuor, & postea incontinenti addit, *dummodo omnium puellarum vocatarum, & in Monasterio recipiendarum ad hoc accedat assensus, & non*

20 *aliàs* clarum est quod intellexit de assensu omnium absolutè † de quibus supra facta fuit mentio, perinde ac si illas nominasset per *reg. text. in l. qui ex libris ff. d. vulg. & pupill. Alexand. conf. 140. vol. 6. Surd. conf. 163. num. 14. & conf. 394. nu. 4. & 5. Rota decis. 713. num. 2. & 3. par. 1. diuers. & decis. 713. num. 2. & 3. par. 1. recent.* & tanto magis quia negari non potest, quin gratia reddatur magis iustificata cum consensu omnium, quàm cum consensu quattuor recipiendarum: quo fit, vt eò magis sit facienda interpretatio, per quam verba Papæ referebantur ad intellectum iuris, itaut reddant gratiam iustā, & magis rationabilem, prout etiam magis rationabile est, quod requiratur consensus non recipiendarum, quia recipiendæ eo ipso debeant consentire.

Non obstat, quod sic intelligendo, gratia fuisset valdè difficilis, ac penè impossibilis, quia vltra quod non est difficilis † 21 citatio per edictum cum non versemur in gratia motu eroprio, hoc non attenditur, *Felyn. in cap. causam quæ n. 8. de rescript. sed*

solum quod Papa voluit requiri consensum omnium vocatarum, & aliter non cōcedere, modus enim quantumuis difficilis seu factio saltem, & quatenus licet, est obderandus, & pro viribus exequendus, *Alciat. in l. impossibilis num. 13. ff. de verbor. oblig.* & cum Monasterium tractet de lucro captando non debet conqueri, quod appositā fuerit conditio, seu modus difficilis, præsertim in subiecta materia commutationis, & derogationis vltimæ voluntatis, cui sedes † Apostolica non solet deferre, nisi ex magna causa, vel quando adest consensus omnium habentium interesse, *Cappell. Thelof. vbi supra*, vt multò minus quando, vt hic, vltima voluntas est recens, vnde potius credendum est, quod ex certa scientia ad denotandam difficultatem concessionis voluit etiam requiri consensum recipiendarum, non ad effectū limitandi priora verba; sed ampliandi. itaut non solum puellarum vocatarum: & non recipiendarum, sed etiam earum, quæ erant recipiendæ, deberet consensus expectari, quia fortè etiam istæ vellent potius ingredi in Monasterium Virginum, & cū puellis propriæ familiæ commorari, & profiteri iuxta voluntatem testatricis, quàm in Monasterio mulierum pœnitentium.

Et ita, &c. vtraque, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.  
D. CARD. VBALDO.

Colonien. Canonicius Sanctæ Vrsulæ.

Die Veneris 14. Maij 1627.

ARGVMENTVM.

Subrogato vigore subrogationis gratiosæ, quibus non obstantibus, immissio denegari non possit.

S V M M A R I V M.

- 1 *Preces Imperiales capiunt etiam beneficia vacantia ex causa resignationis.*
- 2 *Extrauag. ad regimen de præben. inter alia beneficia reseruat illa, quæ vacant apud sedem.*
- 3 *Beneficia dicuntur vacare apud sedem, stante resignatione facta in manibus Papæ, & num. 6.*
- 4 *Decis. in causa Corduben. Cappellania coram Cordub. declaratur.*



- 5 Beneficium, quando dimittitur propter decretum de dimittendo, tunc si dimittatur in partibus, & licet sit reservatum, & in Curia vacare dicitur, non tamen dicitur vacare apud Sedem.
- 7 Prouisus de beneficio ab Ordinario, si possideat est legitimus contradictor ad impediendam immiſſionem.
- 8 Text. in cap. si à Sede. de præben. in 6.
- 9 Prouisus ab Ordinario, si concurrat cum prouiso Apostolico obtinere non potest.

DECISIO LXVI.

Verunt in hac causa factæ duæ decisiones ad fauorem D. Georgij Pauli Straij, quod ei sit concedenda immiſſio vigore subrogationis gratiosæ, & cum fuerit instatum pro causæ expeditione Domini in relationibus causarum dandam esse censuerunt.

- Nec obſtare quod de nouo opponebatur, quod Alexander esset prouisus vigore præcû imperialiû, quæ præces capiât etiâ Beneficia vacantia ex causa resignationis. Quia cum in dictis precibus excipiatur beneficia reſeruata, quæ continentur in Extrauag. ad regimen de præben. & in qua extrauaganti inter alia beneficia reſeruantur illa, quæ vacât apud Sedem, ſequitur, quod Canonicatus de quo agitur, nō dicatur cōprehenſus ſub dictis precibus, ſtante resignatione facta in manibus Papæ, per quā dicitur vacare apud Sedem, & intrare etiâ reſeruatio, cap. 2. de præben. in ſexto, in quo reſeruantur beneficia apud Sedem vacantia, gloſ. in clement. 1. in verb. mari. ut lit. p. d. Rot. decif. 1. n. 5. verſ. ratio quia de rerum permutation. in nou. Pariſ. de reſignat. lib. 9. q. 14. n. 1. Simonett. de reſeruato. q. 28. n. 1. & fuit tentum in Caſarauguſtana Parochialis de Coſſuenda 13. Nouemb. 1620. coram R. p. d. meo Pironano.
- 4 Non obſtat decifio & Corduben. Capellania 25. Octobris 1596. coram Corduba; quia loquitur, quando beneficium dimittitur propter decretum de dimittendo, tunc enim ſi dimittatur in partibus, & licet & ſit reſeruatum, & in Curia vacare dicatur, nō tamen dicitur vacare apud Sedem, qui non eſt caſus noſter, in quo agitur de vacatione expreſſa & apud Sedem per resignationē factam in manibus Papæ iuxta ſuperius allegata.
- 7 Pariter Domini dixerunt, non obſtare, quod Alexander ſit prouisus & ab Ordinario vigore precum imperialium, & ſit in

poſſeſſione, & ideo videatur legitimus contradictor, vt colligitur in cap. si à Sede de præben. in 6. Quia & hoc bene procedit ad effectum, quod audiatur in hoc iudicio poſſeſſorio, non autem ad impediendam executionem, cum, ſtante notoria reſeruatione vt ſupra, non poſſit ex ſuo titulo obtinere immiſſionem, & ideo eſſet inconueniēs, vt ipſe poſſet prouiſo apoſtolico hanc immiſſionem impedire, quam ipſe in concuſſu cum prouiſo apoſtolico obtinere nō potest, Verall. decif. 349. lib. 2. Rot. decif. 711. n. 2. par. 1. in recent. & fuit tentum in Caſtellanen. Canonicatus 4. Iulij 1625. coram bon. mem. Buratto, vbi aliæ ſimiles deciſiones allegantur.

Et ita fuit decifum.

Ad eſt ſupra in eadem causa alia ſub die 27. Ianuarij 1627. coram eodem, eſt decifio 34.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.

D. CARDINALI VBALDO

Maceraten. Legitimæ.

Die Veneris 14. Maij 1627.

ARGUMENTVM.

Hæres, qui non confeſcit inuentarium, ſtante præcepto teſtatoris, quod illud fieret, habet præſumptionem contra ſe, cum præſumatur, quod bona ſubtraxerit, & occulta-uerit. Tutores, & curatores tenentur de neglectis.

SVMMA RVM

- 1 Hæres tenetur teſtatoris voluntatem adimplere.
- 2 Hæres, ſi non confeſcit inuentarium, præſumitur exiſtentia aliorum bonorum, & quod illa ſubtraxerit.
- 3 Ex teſtatoris aſſertione facta in teſtamento colligitur, quæ ad ſint in hæreditate.
- 4 Inuentarium, ſi confeſctum non ſit, imputandum eſt ei, qui facere tenetur.
- 5 Tutores, & curatores tenentur etiam de neglectis.
- 6 Pro Tutore, vel Curatore aliquis ſe gerens, licet nō ſit, nihilominus tenetur de neglectis.
- 7 Puer ille dicitur, qui non dum peruenit ad 14. annum.
- 8 Teſtium de poſitio circa ætatem ſufficit, etiam ſi ſit deſumpta ex aſpectu.



9 Temporalia ad agendum, sunt perpetua ad accipiendum.

## DECISIO LXVII.

**M**atthæus Vicus obiit relictis Francisco Nepotē in minorē tate constituto ex Hieronymo filio prædefuncto, nec non Philippo Vico, & Antonio filiis, quos hæredes instituit cum onere conficiendi Inuentarium infra annum ad hoc, ut apparere posset, adesse alia bona libera pro legitima filiorum præter alia bona legata, & fideicommisso per ipsum subiecta. Filij aduerunt hæreditatem paternam, sed non cōtulerunt Inuentarium; deinde omnes decesserunt sine filiis præter Philippum, qui reliquit Antoniam; unde peruenērunt ad Franciscum bona hæreditaria Matthæi, in quibus hodie DD. Pellicani tanquam hæredes Antoniae prætendunt legitimam, ex persona dicti Philippi, sed quia, ut dixi, non fuit confectum Inuentarium, ut videri possit, an adessent alia bona, in quibus filij potuerint satisfieri de legitima; & Pellicani dicunt omissionem inuentarij obstare Francisco, non autem Philippo petenti legitimam; ideo fuit particulariter disputatum, dubium, cui obstat ommissio confectionis inuentarij, vel Francisco auctor D. Antonij Ricci, & aliorum, vel Philippo Patri D. Antoniae, cuius sunt hæredes Pellicani, & Domini die 26. Aprilis præteriti nihil resolverunt, hodie verò re maturè discussa contra Pellicanos utraque parte informantē responderunt.

**1** Quia cum Philippus, & alii filij fuerint hæredes Matthæi tenebantur illius voluntatem adimplere, & sic tenebantur ipsi conficere inuentarium iuxta dispositionem testamentariam, l. post legatum ff. de his quib. ut indign. Soccin. lun. conf. 72. nu. 9. lib. 1. cum alijs per Honded. conf. 14. n. 9. lib. 1. & quidē dum Philippus, & alij filij hæreditatem paternam aduerunt, illiusque bona possiderunt, non possunt in bonis hodie existentibus petere legitimam, cum potuerint adfuisse alia bona, in quibus se filij satisfecerint, & dum Philippus non confectum inuentarium, præsumitur existentia aliorum bonorum, & quod illa subtraxerit, & occultauerit Nat. conf. 199. nu. 8. & seq. & conf. 238. n. 6. & seq. Couar. lib. 2. variar. resol. c. 6. nam. 4. & in c. si hæredes n. 9. vers. quamobrem ni fallor de Testam. Peregr. de fideicom. art. 39. nu. 14. vers. verum quia; Barz. decis. Bonon. 105. num. 29. Surd. decis. 316. nu. 13. vers. &

licet cum pluribus seq. Seraphin. decis. 609. nu. 7. & tenuit Rota in Romana Legati 29. Aprilis 1613. coram Illustrissimo Cardinali Caualerio, & in alijs decisionibus registratis in cons. Horat. Giouagnon. 20. vol. 2. n. 22. vers. tamen, & seq. & nu. 27. & 45. & bene deducitur in d. cons. 20. circa fin. vers. at tamen; quia & hoc maxime procedit in casu nostro, cum ex assertione Matthæi facta in testamento satis apertè colligatur fuisse per ipsum relictā bona libera pro legitima suorum filiorum, ut dixi, & considerauit Rota in dicta Romana Legati coram Illustrissimo Caualerio circa fin. vers. in presenti autem casu; Barz. d. decis. 205. num. 25. & 26. Modern. Roman. disceptat. forens. cap. 570. num. 20. & seqq. Gabr. consil. 118. sub num. 7. vers. demum, lib. 1. Giouagnon. d. consil. 20. ante fin. vers. vel quando ex assertione.

**2** Non obstat, quod ommissio confectionis Inuentarij debeat, etiam obesse Francisco cohæredi Philippi, & aliorum, quia cum Franciscus esset in minori tate constitutus, & omnia bona Matthæi administraretur per Philippum, & alios patruos, sub quorum cura Franciscus existeret, ut colligitur ex dispositione testium, qui dantur in Summario D. Antonij Ricci num. 2. ipsis patruis imputandum est, si inuentarium non fuit confectum, cum ipsi tenerentur illud conficere, iuxta text. in §. Pupillis auth. de hered. & Falcid. & certum est, quod tutores, & curatores tenentur etiam de neglectis, l. tres tutores ff. de administr. tut. Castr. cons. 302. n. 5. vers. super quarto lib. 1. Socc. lun. consil. 148. num. 5. 27. & seq. lib. 1. Monticul. de inuent. quest. 236. num. 28. & seq. inter tract. Moder. Idque procedit etiam D. Philippus, & patruus non fuissent specialiter deputati tutores, & curatores nam satis esset, quod se gererent pro talibus administrando bona minoris, & tenendo sub illorum cura Franciscum nepotem, l. qui pro tutore ff. de eo, qui pro tut. l. 1. c. cod. Montan. de tut. c. 39. nu. 24. & seq.

Nec obstat, quod non sit concludenter probata minor tate Francisci, cum aliqui testes videantur dubitatiuè deponere circa etatem 14. annorum, quia omnes concludunt, & conueniunt, quod erat puer, & hoc sufficit cum ille dicatur puer, qui adhuc ad etatem annorum 14. non peruenit, Oldrad. cons. 226. n. 14. vers. dicatur enim puer, Rebuffin l. Pueri appellatio 204. in vers. 3. puer, ff. de verb. signif. & ibi Alciar. vers. tertio est, & huiusmodi depositio circa



8 ætatem sufficit, & etiam si sit desumpta ex aspectu, *Bart. in l. de atate, num. 9. ff. de minor.*

Non obstat, quod actio contra tutores sit præscripta, quia D. Antonius Riccius ex persona Francisci minoris non agit.

9 sed excipit, & temporalia & ad agendum sunt perpetua ad excipiendum, *l. licet, C. de excepti. Surd. decis. 277. num. 17.*

Cætera leuiores fuerunt sublata per informantes, &c.

Et ita decusum, &c.

REV. MO P. D. MERLINO.

Meten. Prioratus.

Die Luna 17. Maij 1627.

DECISIO LXVIII.

Est impressa in Merlino tom: primo

Decis. 281.

EM. ET REV. D. CARD. VBALDO.

Romana restitutionis in integrum.

Die Luna 17. Maij 1627.

ARGUMENTVM.

Restitutio in integrum, quando concedatur.

In materia emphyteutica obseruari, & attendi debet tenor inuestituræ, cum ab eo pendeat tota substantia huius contractus, Lapides, siue signa an probent dominium, & proprietatem.

SVM. MARIVM.

1 Restitutio in integrum non datur, cessante iniustitia sententia, & bono iure.

2 Actus in dubio præsumitur factus ob causam necessariam, potius quam voluntariam.

3 Melioramenta non debent ad heredem pertinere, sed ad proprietarium, stante pacto.

4 Inuestitura tenor in contractu emphyteutico obseruari debet.

5 Camera sunt membra eiusdem domus, per cuius scalas habent accessum.

6 Bona censentur emphyteutica si in loco emphyteutis ab emphyteuta possideantur.

7 Dominij, & proprietatis probatio ex quibus resultet.

8 Lapides cum inscriptione proprietatis non solent, nec debent apponi, nisi in re sua, & ad se spectante.

Et hoc fit ad cognoscendam aliquam rem, tamquam suam, num. 8.

9 Dominium, & proprietatem bene probatur ex confessione partis aduersæ.

10 Probatio melior afferri non potest, quam propria confessio.

11 Testis unicus, nullum gradum probationis facit.

12 Fabricari non potest in via publica sine licentia Magistratus.

13 Sententia habens relationem ad monitorium, in quo fit mentio de possessorio & sententia concernat petitorium, an sit nulla.

14 Possessorium, & petitorium, quando dicatur deductum in iudicio.

15 Sententia, licet debeat esse conformis libello, sufficit tamen quod iustificetur ex deductis, & probatis in prosecutione iudicij post libellum.

DECISIO LXIX.

**D**omina Clarix Ricciola prætendebat quasdam Cameras, per Raphaelem Ricciolum restauratas, & quasdam apothecas per eundem factas sub porticu domus, de qua agitur ad se liberè, & pleno iure spectare; tamquam heredem d. Raphaelis, & quod non essent aliquo modo comprehensæ sub instrumento concessionis d. domus factæ, per DD. de Casalibus d. Raphaeli pro annuo Canone scutorum 24. auri, cum pacto meliorandi in scutis 300. & quod melioramenta in quacumque summa, finita locatione absque refectione reuerterentur ad proprietarios; Vnde moto super hoc iudicio coram A. C. R. P. D. Ricciolus modernus proprietarius, siue DD. de Crescentiis illius necessarij defensores, tanquam habentes causam à dd. de Casalibus obtinuerunt manutentionem, & postea etiam sententiam absolutoriam, quæ fecit transirum in iudicatum, & commissa causa restitutionis in integrum in Rota, hodie disputato dubio super hoc Domini utraque parte informante dixerunt non constare de causis restitutionis in integrum, quia & non docetur, nec de iniustitia sententiæ, nec de bono iure.



Claricis, prout necessario requiritur ad hoc, ut detur, restitutio, *l. nam postea, S. f. minor, ubi Doct. ff. de iureiur. l. verum, S. sciendum, ubi Bart. ff. de minor. cum alijs per Surd. conf. 95. num. 2. Rota decis. 1. de restit. in integr. in nou. Verall. decis. 94. par. 3. Seraph. decis. 1238. num. 1. & dixit Rota in Florentina Pecuniaria 21. Iunij curam bon. mem. D. meo Vbaldo.*

Et quidem tantum abest, quod Clarix doceat de suo bono iure, ut potius concludenter appareat de bono iure D. Riccioli; Primo quia cum, ut dixi, d. Raphael in instrumento concessionis obligatus esset meliorare domum in scutis 300. auri, quatenus verum esset, quod ipse cameras, & apothecas construxerit, censetur illas & edificasse, & construxisse ad satisfaciendum propriae obligationi, *Aym. consilio 219. num. 8. vers. & ultra eum, & conf. 106. num. 8. & conf. 131. num. 16. Surd. conf. 19. num. 27. & seqq. & stante pacto supradictae reuersionis melioramentorum in instrumento concessionis, mortuo Raphaele melioramenta & non debent ad haereditatem pertinere, sed ad proprietarium, Seraph. decis. 1496. tenor enim inuestiturae attendi, & obseruari debet, & ab eo pendet tota substantia istius contractus emphyteutici, ut est text. in cap. 1. ibi. Propter tenorem*

4 & inuestiturae quem ad hoc esse egregium, dicit ibi Bald. num. 3. de duobus fratrib. a capitan. inuest. cum alijs Menoch. de praesumpt. lib. 3. praesumpt. 92. num. 1. Honded. consilio 70. num. 11. lib. 2. Surd. conf. 127. num. 36. lib. 1. & conf. 153. num. 11. lib. 2. & conf. 384. num. 1. lib. 3. Et praedicta eo facilius procedere videntur, cum fuerint dd. camerae, & apothecae adiunctae domui emphyteuticae, per cuius scalas habent accessum, & signum evidens, quod fuerint effectae uti membra eiusdem domus, *las. in l. beneficium nu. 14. ff. de const. princip. Mant. de coniectur. ult. volut. lib. 9. tit. 2. num. 26. Surd. conf. 207. num. 4. Milanen. decis. 15. incipit. Allegabatur ex parte istius aetris num. 46. & seqq. libro 1.*

Et haec comprobantur ex Instrumento primae venditionis factae a Casalibus D. Virgilio Crescentio, in quo specificantur confinia, nempe a duabus partibus via publica, intra quae confinia includuntur corpora, de quibus agitur, & propterea censendum est, & esse emphyteutica, cum in loco emphyteusis per emphyteutam possideantur, *Ruin. conf. 50. num. 13. & 14. lib. 1. Nat. conf. 506. num. 31. Rot. decis. 508. n. 1. in p. 1. recent.*

Idque suadetur etiam eo, quod supradicta concessio fuit per patrem Claricis approbata, dum recognouit DD. Crescentios in proprietarios, dando illis etiam facultatem apponendi lapides cum inscriptione proprietatis in quacunque parte domus, qui lapides cum fuerint apposti in tota domo, & signanter in corporibus controuersis, oritur ex hoc probatio & dominij, & proprietatis ex ipsamet confessione, & acquiescentia patris d. Claricis quam eidem Clarici praedictat ad *decis. Rot. 290. n. 2. par. 1. in recent. & 193. num. 1. vers. maxime, & num. 2. par. 2. in eisdem, cum huiusmodi & signa non soleant nec debeant apponi nisi in re propria, & ad se spectante, idque ad effectum recognoscendi rem tamquam suam; Bart. in l. stigmata, C. de fabricens. lib. 11. & ibi Andr. & Cuiac. idem Bart. in tract. de insign. & arm. sub num. 4. Viu. com. opin. 540. num. 14. ubi de communi, & dixit Rota in Romana emphyteusis 30. Maij 1616. coram bo. me Vbaldo.*

Deinde cessare videtur omnis difficultas ex instrumento venditionis postea factae per DD. Crescentios D. Ricciolo de anno 1614. quod datur in sumuario num. 5. in quo sit specifica mentio de apothecis, & D. Ricciolus post dictam venditionem fuit per Claricem recognitus in Dominum, mediante solutione canonis per multos annos, & insuper cum d. Clarix vellet supradicta melioramenta, & apothecas vendere praui confessione, & declaratione, quod domus cum pertinentiis, de quibus agitur, fuerat sub proprietate dd. de Casalibus, & deinde Virgilij Crescentij & successiue D. Riccioli eidem iudicialiter intimauit, an vellet uti proprietarius praeferrri in venditione, ut in sumuario num. 3. Vnde ex ipsamet confessione & eiusdem Clericis, constat de proprietate, & dominio Domini Riccioli, *Rot. decis. 193. num. 2. & decis. 597. num. 2. vers. tum maxime par. 2. in recent. Gabr. de confess. conclus. 1. in fin. & ista confessio ne non potest afferri & melior probatio, l. cum precum, C. de liber. caus. Gabr. de confess. conclus. 4. num. 1. & seq. fel. rec. Greg. XV. decis. 200. num. 2. et decis. 458. n. 3.*

Non obstant testes, qui dantur in sumuario D. Claricis num. 4. qui videntur deponere, quod locus in quo Camerae, & apothecae sunt fabricatae, erat publicus, & quia de hoc solum deponit vnicus & testis, qui nullum facit probationis gradum, *l. ubi numerus, ff. de testam. Surd. conf. 73. num. 27. Alij, enim duo testes deponunt de simplici au-*



auditu, nec dicunt à quo audiuerint, & illorum auditus potuit habere originē post litem motam, & periti non concludunt  
 12 quod fuerit fabricatum in † via publica, quod neque fieri poterat sine licentia magistratus, l. 1. & 2. & tot. tit. ff. ne quid in loco public. nec aliquid facit licētia anni 1592. quia non est licentia fabricandi, sed claudendi porticum iam fabricatum, & quia non percutit tempus fabricæ iam factæ per Raphaelē vsque de anno 1555. deinde huiusmodi probationes adductæ pro Clarice habent in contrarium testes ab eadem examinatos, qui dantur in summario D. Riccioli n. 2. dum deponunt, quod in loco ubi sunt fabricæ apothecæ aderat porticus, per quem ingrediebatur in domum, de qua agitur, & hoc etiam comprobatur ex fide periti, quæ datur in eodem summario nu. 2. nec non etiam ex capitulis factis inter Raphaelē, & muratores, ut in summario Claricis numero secundo, in quibus asseritur fuisse factas duas apothecas, & melioramenta in proprio situ, non autem in via publica unde istis probationibus ad omne peius ad inuicem conquassatis adhuc remanent superius dicta pro D. Ricciolo, quod ista melioramenta sunt contigua, & incorporata domui emphyteuticæ ideoque effecta illius membra, & præsumuntur facta ad satisfaciend. propriæ obligationi faciendi melioramenta iuxta formā instrumenti concessionis.  
 13 Non obstat quod sententia, † de qua agitur habeat relationem ad monitorium, in quo fit mentio de possessorio, & ideo fit nulla dum concernit petitorium, & absoluit D. Ricciolum à petitis. Quia placuit responsio, quod monitorium, non solum continet possessorium, sed etiam petitorium cum in eo fuerit deductum, quod apothecæ, & stantiæ sunt fabricatæ in solo publico, & quod super illis, illarumquæ iure, & possessione molestabatur, & quod deducit  
 14 totam actionem non solum in possessorio, sed omni modo meliori, Rot. decis. 254. n. 2. p. 1. diuers. Idque præsertim cum petitorium fuerit postea latius etiam deductum in articulis, & prosecutione causæ, nam  
 15 licet sententia debeat esse conformis † petitioni, & libello, sufficit tamen quod iustificetur ex deductis, & probatis in prosecutione iudicij post libellum Imol. in c. ex tenore in fine de rescript. Fel. in c. licet n. 28. de Sim. Afflict. decis. 95. n. 8. Bero. conf. 43. num. 8. lib. 3. Paris. conf. 113. nu. 3. & 4. lib. 1. Vbi hanc esse firmissimam conclusio-

nem Osasch. decis. Pedemon. 1. nu. 24.

Et ita decissum, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.

D. CARDINALI VBALDO

Bononien. Exemptionis.

Die Veneris 21. Maij 1627:

ARGUMENTVM.

Vnio nonnullorum Castrorum facta Ciuitati Bononiæ per Bonifacium IX. an postea Legatus de Latere potuerit dicta Castra dismembrare ex causa remunerationis, propter ampla subsidia Sedi Apostolicæ ab illis præstita.

SUMMARIVM.

- 1 Legatus de Latere, an possit derogare unioni factæ per Pontificem.
- 2 Subditi tenentur seruire Domino, & ideo non necessaria recognitio.  
Subditi, quando præstant aliqua seruitia, ampla tunc si eis fiat aliqua remuneratio, non est inconueniens. num. 2.
- 3 Concessio, per quam fit redditus ad ius primatum, est fauorabilis.
- 4 Ciuitas per rebellionem amittit omnia priuilegia & iura quæstia.
- 5 Assertioni Legati statuitur, quando non agitur de reuocando contractu, sed de reuocanda unione gratiosa.
- 6 Mandatum in antiquis præsumitur adfuisse, amplia, nu. 7.
- 8 Concessionem, quas aliquis confirmat, & de una tantum appareat, illa dicitur confirmata tantum.
- 9 Concilium Cōstantiense de dismembrationibus quando habeat locum.

DECISIO LXX.

**F**uit in hac causa resolutum die 29. Novembris 1624. coram bon. me. Buratto, \* constare de dismembratione Cardinalis Cosciæ, eamque suffragari Communitatibus Medicinæ, Ganzanighæ, & villæ Fontanæ, & hanc Decisionem hodie utraque parte informante coram me, Domini dixerunt esse confirmandam. Et moti sunt, quia licet supradicta Castra fuissent iam vnita Ciuitati Bononiæ per Bonifacium IX. de anno 1393. attamen bene potuit



potuit d. Cardinalis tunc temporis Legatus † de Latere derogare vnioni Pontificis, & facere supradictam dismembrationem, propter ampla subsidia Sedi Apostolicae per dictas Communitates praestita in recuperatione Ciuitatis Bononiae, quae ab eadē Sede defecerat, *Gambar. de off. & auctor. Legat. de lat. lib. 2. tit. de varijs ordin. num. 154. in fin. & lib. 5. de potest. legat. in vnien. nu. 153. & seqq. Mandos. super reg. 19. q. 19. n. 16. Roman. consil. 428. in fin.*

2 Non obstat, quod subditi † teneantur seruire Domino, & ideo non esset necessaria praedicta remuneratio; quia cum seruitia non fuerint ordinaria, sed ampla, vt habetur in d. dismembratione, quae datur in Summario Communitatum numero 2. non fuit inconueniens dicta remuneratio, iuxta late tradita in his terminis per *Menoch. consil. 1003. num. 71. versiculo Respondetur, & sequentibus lib. 1. idque praesertim, cum per hanc dismembrationem non fuerit aliquod praerudicium allatum Sedi Apostolicae, cui Communitates immediatē remanserunt subiectae, & solum redierunt ad ius primaeum, prout erant ante d. Bonifacii vnionem, † quod est fauorabile, & facile iste redditus fieri solet, *glos. in capit. Statutum de prebend. in sexto, in verb. Numerandum circa med. Mandos. super d. reg. 19. q. 19. n. 12.* Idque maximē procedit, cum Ciuitas Bononiae per praecedentem rebellionem, iam amisisset omnia priuilegia, & iura sibi quaesita, *l. Quisquis, ubi omnes, C. ad leg. Iul. maiest. & l. final. ff. C. afflict. in titulo, Quae sunt regal. in verb. & bona committentium. num. 14. Gig. de crimine les. maiest. quest. 24. n. 1. & seq. & quest. 25. n. 2. & seq. lib. 2. Decian. tract. crimin. lib. 7. cap. 40. nu. 16. & seqq. Peregrin. de iur. fisc. lib. 3. tit. 8. num. 6.**

Non obstat, quod circa causam d. dismembrationis non sit standum assertioni Legati super huiusmodi seruitijs, & rebellionibus, quia de hac rebellionē extat etiam *decis. Crescent. 7. de probat.* Tum quia cum non † agatur de reuocando contractu, sed de reuocanda vnione gratiosa, statuitur huiusmodi assertioni, maximē concurrentibus administris, *Crescent. d. decis. 7. in princ.* In casu autem nostro pro corroboratione supradictae assertionis, & supradictae dismembrationis concurrunt explicita Ciuitatis Bononiae confessio, & approbatio, mediante decreto facto per DD. Antianos, & Vexilliferum, repraesentantes populum Bononiae, qui visis capitulis cum decreto authentico Com-

munitatibus concessio per Cardinales, ex auctoritate sibi tributa in generali Concilio sexcentorum populi gratias, exemptiones, confirmationes, priuilegia, ac immunitates vnanimiter concesserunt, ac promiserunt.

Non obstat, quod Antiani non possent populo Bononiae praerudicare sine speciali mandato, quia cum ibidem enuncietur facultas, & simus in antiquis † mandatum praesumitur adfuisse, *Purpur. in auth. si quis, in aliquo, in fin. C. de eden. Cagnol. in l. uelle, nu. 19. ff. de regulis iuris Bald. consil. 337. columna penult. volum. 1. Dec. consil. 36. num. 7. Cassad. dec. 3. de procurat. & in pūcto extat d. decis. Crescent. 7. nu. 4. idque praesertim † cū fuerint postea capitula in Archiuio publico Ciuitatis reperta, ad notat. in authent. Ad haec, C. de fide instrumen. & bene considerat d. decis. Cresc. 7. nu. 5.*

Non obstat, quod capitula necessariō nō concludāt approbationem istius dismembrationis cū possint ad alia referri, quia cū non appareat, aliam concessionem fecisse Cardinalem Goseiam, praeter d. dismembrationem, confirmatio, & † approbatio est ad illam referenda, vt tradit *Bart. cons. 196. num. 5. lib. 1. Menoch. cons. 106. nu. 166. lib. 2.*

Non obstat, quod in Concilio Constantensi fuerint annullatae omnes dismembrationes, quia placuit responsio quod ista dismembratio non fuit facta à Cardinali Coscia vti Pontifice, quē propterea non videtur comprehensa in d. reuocatione, quae † loquitur de concessionibus factis ab ijs qui se gererent pro Pontificibus, vel essent verē Pontifices, vt habetur in *decis. 355. n. 3. par. 2. in recent.* Et quod ista non fuerit reuocata, suadet ex obseruantia subsequuta, & ex eo, quod per talem reuocationem inferetur praerudicium Ecclesiae Romanae, cui Communitates per d. dismembrationem remanent immediatē subiectae, quale praerudicium non est credendum, aliquo modo voluisse Patres Concilij, omni iure Lib. 1. Et ita decisum.

Est decisio 838. inter eius impress. Et infra in eadem causa adest alia decisio sub die 15. Maij 1628. coram eodem Eminentiss. D. Card. Valdo. Est decis. 171.



REVERENDISS. P. D. COCCINO.

DECISIO. LXXI.

Cracouiens-Iuris Legendi.

Die Veneris 21. Maij 1627.

## A R G V M E N T V M.

Patres Societatis IESV, cum habeant priuilegium felic. rec. Pij V. vt possint legere etiam in locis vbi vniuersitates extiterint, an tale priuilegium subsistat, si aliqua Ciuitas se opponat, prætendens ab immemorabili tempore habere ius prohibendi.

## S V M M A R I V M.

- 1 Consuetudo immemorabilis eget speciali derogatione.
- 2 Papa derogans quibusvis consuetudinibus, censetur etiã derogare immemorabilibus.
- 3 Consuetudini immemorabili nõ censetur derogatum ex dictionibus vniuersalibus adiunctis verbo consuetudini.
- 4 Text. in c. quanto de Magistr. intellectus, & numer. 5.
- 6 Excommunicationis poena, & spoliatio omnium officiorum, & dignitatum, a Canonibus non imponitur nisi propter crimina.
- 7 Consuetudini immemorabili censetur derogatum ex dictionibus vniuersalibus, si sit damnata, & reprobata.
- 8 Prescriptionis titulus erit semper iniustus, si lex prohibeat prescriptionem.
- 9 Consuetudo est nulla, si lex ei resistat, & iniqua in initij memoria non extet.
- 10 Consuetudo contra Ius semel reprobata, per legem amplius non potest induci. nu. 14.
- 11 Consuetudo immemorabilis semel reprobata tanquã improba, non potest denuo induci.
- 12 Consuetudo immemorabilis, si ex se non sit mala, suffragatur aduersus iuris dispositionem prohibitiuam, si concurrat fama priuilegij.
- 13 Priuilegium non censetur sublatum, si consuetudo immemorabilis tollitur ex ea proueniens.
- 15 In possidente quotiescũque adest incapacitas, immemorabilis non habet vim priuilegij.
- 16 Lex imponenda est rebus, & non verbis.
- 17 Papa non praesumitur tantum concessisse, quin maiorem auctoritatem sibi, & successoribus non seruauerit.
- 18 Papa aliquid concedens, non possit sibi legare manus, vt non valeat contraria dispositio, absque speciali derogatione.

**P**atres Societatis IESV habent clarum Priuilegium san. mem. Pij V. vt possint legere etiam in locis vbi Vniuersitates extiterint. Quod quidem Priuilegium est conforme dispositioni iuris communis, de quo in c. 1. & 2. cum seqq. de Magistris. Et in eo solo augeat dictam dispositionem, vt non sit necessaria approbatio Superioris, quæ de iure communi requiritur, vt in dictis iuribus. Cumque praedicti Patres vti coepissent hoc Priuilegio in suo Collegio Cracouiensi, Vniuersitas illius Ciuitatis se opposuit, prætendens ab immemorabili tempore habere ius prohibendi, quod cum articulauerit, secunda vice fuit actum de releuantia, huius articuli, & bis Domini censuerunt nõ constare de releuantia. Quia & si immemorabilis & consuetudo egeat speciali derogatione, nihilominus in Breui Pii V. fuit in hoc casu sufficienter derogatum praedictæ consuetudini immemorabili, ibi: Non obstantibus praemissis, &c. & alijs Apostolicis Constitutionibus, & ordinationibus, ac quibusvis etiam iuramento, Confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis & consuetudinibus priuilegijs, indultis & literis Apostolicis tam praedictis quàm quibusvis alijs Vniuersitatibus &c. in genere vel in specie ac sub quibusvis etiam derogatorijs derogatorijs, alijsque efficacioribus & insolitis clausulis, irritantibusque & alijs decretis in genere vel in specie quomodolibet concessis, confirmatis, approbatis, & incuatis. Quibus omnibus, etiam si de illis eorumque tenoribus specialis, specifica, & expresse mentio habenda foret, tenores huiusmodi praesentibus pro expressis habentes, illis alijs in suo robore permansuris, ac vice dumtaxat specialiter & expresse derogamus, contrarijs quibuscunque, &c.

Ex quibus, cum dictio, quibusvis, primo loco posita, referatur nedum ad statuta & priuilegia, sed etiam ad consuetudines, ideoque Papa & derogauerit quibusvis consuetudinibus, censetur derogare etiam in casu isto, vt dictum est, consuetudini immemorabili, glos. fin. in fin. in clem. ultima. de reb. Eccl. non alienan. Et in clem. 1. in ver. quantuncunque de foro compet. & in c. 2. in ver. quantuncunque de consuet. in 6. Abb. in d. clem. fin. in fin. versio constitutio damnatis, vbi dicit idẽ esse si ad sint verba similia. Card. ibidem nu. 6. vers. Octauo quaro. post Paulin. de Eleazaris, & Zenzelinum, quos allegat Felin. in



*in cap. dilecti. num. 4. de Maior. & obed. Gregor. Lopez post Iasonem par. 3. tit. 29. lib. 6. glos. 4. post med. cum alijs per Couar. Variar. lib. 3. cap. 13. nu. 5.*

Quod autem in casu isto Papa per dicta verba voluerit derogare, videtur satis clarum: quia licet aliqui Doctores teneant textum dictionibus vniuersalibus adiunctis verba *Constitutioni*, non censi derogatum consuetudini immemorabili, quos adducit. *Couar. loco alleg.* tamen quando consuetudo est iniqua, & irrationabilis, censetur damnata & reprobata, ut idem firmat ibidem.

In proposito autem text. *in cap. quanto* 3. *de Magistr.* damnat hanc consuetudinem tanquam improbam & irrationabilem. Consuetudo enim erat in Ecclesia Gallicana, quod Magistri scholarum sine certo pretio alicui licentiam docendi non concedebant: & Alexander III. Summus Pontifex volens illam prauam consuetudinem extirpare, quae de radice cupiditatis procedit, prohibet sub anathematis interminatione, ut quicumque idonei fuerint, regere scholas, sine molestia & exactione aliqua permittantur. Et si qui huiusmodi prohibitionis transgressores fuerint, officijs & dignitatibus spoliarentur. Vnde duo facit textus. Primo damnat consuetudinem antiquam, & in posterum vult, quod sub poena excommunicationis idonei sine molestia & exactione admittantur, & quod transgressores officijs & dignitatibus spoliarentur. Quare negari non potest, quin ista consuetudo sit irrationabilis & iniqua, cum huiusmodi poenae non imponantur à Canonibus nisi propter crimina. *Syluester in verb. excommunicatio il primo nu. 7.* Vnde fit quod Pius V. censeatur sine difficultate sustulisse per dictiones praedictas vniuersales, consuetudinem etiam immemorabilem, cum sit iniqua & irrationabilis. Et sic in hoc casu praeualere opinionem illorum, qui tenent, quod per tales dictiones censeantur derogatum etiam immemorabili, iuxta dictionem *Couar. loco mox allegando*, ubi dicit sufficere etiam quod quando consuetudo est iniqua & irrationabilis, derogetur simpliciter consuetudini.

Et praedicta eo magis placuerunt Dominis, quia cum text. *in d. cap. quanto* mādēt, quod idonei magistri admittantur ad legendum sub poena excommunicationis & alijs poenis, utique contraria consuetudo, ut dictum est, tantum iniqua, & irrationabilis damnatur. Vnde non potuit introduci aliqua consuetudo. Quia titulus praescriptionis non erit

semper iniustus: & cum Canon prohibeat praescriptionem, bona fides nihil prodest. *Abb. in c. cū ex officij n. 4. de praescri. Paris. conf. 114. n. & 27. lib. 1. Couar. in c. 9. possessor. p. 2. S. 8. nu. 4. in fin. & nu. 5. de reg. iur. in 6. Plot. in l. si quando. nu. 820. C. unde vi Menoch. praesumpt. 131. num. 4. lib. 3.* Et quod sufficiat legem resistere consuetudini ut nulla valeat, etiam quod initij memoria non extet, *Felyn. in c. accedentes nu. 6. vers. fallit tertio de praescript.* Et quod consuetudo contra ius semel reprobata per legem non possit amplius induci. *Ias. in l. de quibus nu. 8. ff. de legib.* Et quod sublata immemorabili tantum improba, non possit denuo introduci, quia sublata censetur etiam futura, est textus *in c. 1. de Cleric. non resid. in 6. Bald. in auth. omnes peregrini nu. 4. C. com. de success. Didacus Sagalum. in c. fin. nu. 35. & seq. de consuet. qui loquitur in terminis, prout etiam loquitur *Put. in decis. 457. num. 2. lib. 2. in correctis.**

Non obstat quod consuetudo immemorabilis, cum non sit in hoc casu ex se mala, suffragetur etiam aduersus iuris communis dispositionem prohibitivam, si concurrat fama privilegij. *Felyn. in d. c. accedentes, num. 6. de praescript.* & in omnem euentum sublata etiam immemorabili non censeatur sublatum privilegium ex ea proueniens. *Felyn. d. nu. 6. vers. Fallit tertio, & vers. Restringerem.* Quia fuit responsum quod primum forsan posset habere locum, si immemorabilis non esset sublata ex privilegio Pij V. iuncta in hoc casu dispositione d. c. *quanto de Magistr.* in quo ista consuetudo tanquam iniqua & irrationabilis damnatur; ideoque immemorabilis non potest induci, ut dictum est, & inducta non suffragatur. *glos. in c. nobis in vers. iurisdictione. de iure pat. in Abb. in c. fin. nu. 22. de consuet. late Couar. var. lib. 1. cap. 17. nu. 16. Peregr. de iure fisci lib. 5. tit. 8. nu. 18. cū seq.* Quotiescunque enim adeest incapacitas in possidente immemorabilis non habet vim privilegij. *Prob. ad Monach. in c. 2. n. 6. & 7. de praebend. in 6. Abb. in c. causam. quae. nu. 3. Felyn. nu. 6. vers. Fallit tertio de praescrip. & late Couar. Variar. lib. 1. cap. 10. n. 5. Peregr. ubi sup. nu. 18. & seq.* Ultra quod in ista consuetudo non sit ex se mala, cum sit contra charitatem.

Et quod famam privilegij, ultra quod haec non fuit articulata, tamen etiam articulata non causaret releuantiam articuli, cum non sit verum, quod sublata immemorabili remanet privilegium, quia si hoc admitteretur, esset imponere legem verbis, &



non rebus. *Put. in punct. in d. decis. 457. nu. 7. lib. 2.* Et in omnem euentum sufficit, quod Pius V. derogauerit quibusvis priuilegijs, ita vt propter dictionem generalem cēseatur derogasse etiam huic priuilegio prouenienti ex immemorabili, cum ipsa immemorabilis non posset suffragari, ex supra deductis. Quæ quidem derogatio priuilegij eo magis suffragatur; quia aut allegatur fama priuilegij inferioris, & non suffragatur, aut Summi Pontificis, & nec etiam re-  
 17 leuat, quia Papa † non censetur tantum concessisse, quin maiorem auctoritatem sibi & successoribus referuarit. c. dudum & c. quamuis il. 2. de prebend. in 6. Alphonsus Soto super reg. 24. nu. 3. Aymo. cons. 126. nu. 4. vers. itaq. si Papa Cephal. cons. 135. num. 4. & cons. 168. num. 28. Et quidquid dicendum sit in Papa concedente, an possit sibi ligare ma-  
 18 nus, vt non valeat dispositio † contraria, absque speciali derogatione, secus est in successores, qui absque derogatione non habet manus ligatas, *Prob. ad Monach. in c. 1. num. 11. de Constit. Alphonsus Soto super reg. 40. num. 5. & reg. 24. num. 4. & fuit dictum in Comaclen. seu Ferrarien. Præposituræ, & beneficij 15. Decemb. 1624. coram bo. me. Remboldo.*

Et ita cōclusum, vtraque parte informāte, causa bis proposita & maturè discussa.

¶ *Infra in eadem causa adsunt alie decisiones sub diebus 30. Martij 1629. corā Card. Vbaldo, 3. Decembris eiusdem coram R. P. D. Ghisler sunt decisiones 265. & 225.*

REVERENDISS. P. D. MERLINO.

Romana Vineæ.

Die Veneris 17. Maij 1627.

DECISIO LXXII.

*Est impressa coram Merlino tom primo Decis. 283. Decis. 72.*

REV. MO. P. D. DV RANO.  
EPISC. VRGELLEN.

Bononien. Retractus.

Die Veneris 21. Maij 1627.

# ARGVMENTVM.

Statutum requirens aliquas solemnitates in alienatione rerum minoris, cum illas requirat pro forma, debent in ipso actu, vel incontinenti interuenire, aliàs si ex interuallo interponantur, alienatio redditur nulla. Et incontinenti, quando dicatur aliquid fieri.

## SVMMARIVM.

- 1 Retractus quando fit locus.
- 2 Venditio si fit nulla, tunc ex illa non competit ius retrahendi.
- 3 In venditione rerum minoris requiritur decretum Iudicis ad hoc, vt non fit nulla.
- 4 Statutum requirens aliquid pro forma, illud debet interponi in ipso actu, non autem ex interuallo, & ad alia diuertendo, nu. 5. & ratio nu. 6. & 7.
- 8 Licentia in alienatione rerum minoris interponi debet per viam decreti.
- 9 Decretum Iudicis in alienatione rerum minoris præcedere, vel in ipso actu interuenire debet, & postea nihil operatur num. 13. & 15.
- 10 Consensus patris, qui requiritur, vt filius adeat hereditatem, vel possit stare in iudicio, debet præcedere.
- 11 Auctoritas Tutoris, vel Curatoris debet præcedere aetui gestum à pupillo, vel adulto, aut in ipsomet actu interponi.
- 12 Text. in l. si quis mihi bona S. iustum ff. de acquir. hered. intellectus.
- 14 Licentia, decretum, aut consensus alicuius, quando dicantur à statuto desiderari pro forma.
- 16 Actus, quando conualescat, per licentiam, aut consensum subsequutum.
- 17 Licentia Superioris, an possit supplere licentiam Inferioris.
- 18 Vicelegatus habet illam auctoritatē, quam habet Legatus.
- 19 Licentia non operatur circa non expressa, vel non considerata.
- 20 Clausula super quibus omnibus, & singulis, effectus.
- 21 Dispositio text. in l. Modestini ff. de solut. quando intret.
- 22 Paria sunt aliquid ab initio fieri, vel ex post facto, si ab initio fuit conuentum, quod illud debeat, vel possit fieri.
- 23 Incontinenti aliquid dicitur fieri, si ab initio ita fuit conuentum, licet ex interuallo fiat. numero 24.



- 25 Venientes ex fideicommisso, licet nec nati, nec concepti sint tempore testamenti, dicuntur habere bona à fidei committente, etiam si mille anni transierint.
- 26 Pactum appositum in contractu, per quod aliquid referuatur, informatur ab ipso contractu.
- 27 Venditio sub conditione, ea non purificata, non dicitur perfecta; sed remanet in suspensio.
- 28 Clausula, quatenus opus sit, quid importet.
- 29 Incontinenti dicitur aliquid fieri, & in ipso actu, si sit anteaquam partes habeant contractum pro perfecto, & donec contractus ambulat n. 30.
- 31 Confessio alicuius quando non praedudicet habentibus iam ius quaesitum.

## DECISIO LXXIII.

**D** Omina Elisabeth de Mercadinis 6. Maij 1623. & ætatis suæ annorum 13. vendidit Vincentio Bauosio medietatem cuiusdam prædij, sed quia erat pro quodā perpetuo cæsus pupillis de Grimaldis obligatum, ipsi propterea vigore constitutionis Pij V. volentes illud retrahere obtulerunt adimplere omnia in venditionis instrumēto contenta, & cum effectu pecunias iuxta d. Constitutionem deposuerunt unde videbatur ꝑ retractui locum esse. Cinc. de censib. par. 2. q. 1. ar. 3. n. 1. & seq. Rota decis. 620 par. 2. recent. & coram Greg. XV. decis. 193. & pro retractu in primā instantia ad fauorem dd. pupillorum pronunciauit Auditor generalis Bononien.

Verum Bauosius, qui ex alio iure prædium ad se spectare & retractum excludere prætendebat, causam in gradu appellationis introduxit in Rota Bononien. a qua sententiam fauorabilem primæ reuocatoriæ reportauit, cuius fundamentum fuit, quod prima ꝑ venditio, ex qua Grimaldi retrahere volunt, fuit nulla, & sic ex illa eis non competere ius retrahendi Bald. in l. 2. n. 3. prope fin. vers. quia verbum venditionis, C. de Episcop. audien. & in tract. de iur. probomis num. 7. Castr. consil. 24. nu. 1. in fin. vers. & idem dicendum est lib. 2. Tirag. de retract. lignag. S. 1. glos. 2. sub num. 5. vers. cum appellatione vel ditionis. & nu. 6. post princ. vers. quia verbum venden. Cassad. in rubr. de retract. rubr. 10. S. 1. glos. 2. num. 5. Carpan. ad statut. Mediolan. cap. 417. num. 135. tom. 1. Modern. Roman. discept. forens. cap. 526. n. 15.

lib. 3. Franch. decis. 242. nu. 1. & seqq. Seraph. decis. 834. nu. 9.

Nullitas venditionis prætendebatur, ex quo per statutum Bononiæ sub rubr. de contractibus in S. adijcentes, in alienatione rerum minorum requiritur inter alias solemnitates licentia, & decretum DD. de Collegijs siue Tribunalium plebis, ut exponit Monter. glos. ibi in verb. & Dominorum hoc etiam in dicto Statuto expresso in vers. et si, quod alienationes aliter factæ & sic sine prædicta licentia, seu decreto Tribunalium sint ipso iure nullæ, nulliusque valoris, & momenti. unde cum hæc decreti ꝑ solemnitas non interuenerit, venditio fuit nulla, cap. cum dilecta ante fin. & ibi Felin. nu. 6. vers. gesta contra formam de rescript. Surd. decis. 144. nu. 16. Pic. ad. stat. urbis glos. 11. num. 4. & Rota apud Seraph. decis. 1187. in fin. & fuit sæpius decisum.

Nec releuare videbatur, quod postea die 7. Septembris eiusdem anni, & sic post menses quatuor à die dictæ venditionis, quæ ut dictum est, fuit die 6. Maij sequuta fuerit Tribunalium licentia, seu decretum, quia cum illud à Statuto ꝑ requiratur pro forma debuit in ipso actu, aut post incontinenti, non tamen ex interuallo interponi iuxta doct. Bart. in l. uniuersa, C. de precib. Imp. offeren. Bald. in rubr. num. 5. C. de rescind. vend. Alex. Ias. & communiter Doct. in l. si quis mihi bona, S. iussu, ff. de acq. hered. Dec. in l. debitori n. 16. C. de pact. Cels. V go cõf. 34. n. 2. Ioan. Lup. in rubr. de donat. int. vir. S. 65. nu. 26. August. Bero cons. 77. circa princip. n. 4. vol. 1. Gab. cons. 2. per tot. Bertazol. de contract. claus. 10. nu. 12. vers. & quod verum est Lamberteng. de contract. glos. 7. num. 26. vbi quod interponi debet ꝑ antequam quis ad alia negotia diuertat. Simoncell. de decret. in præfat. nu. 39. vers. huic tamen conclusi. ni. & ratio est, quia actus non potuit fieri sine tali forma, & ideo ꝑ potentia debet præcedere, aut simul concurrere cum actu iuxta ordinem naturæ, ut dixit Bald. in l. 1. n. 11. C. qui admittit.

Quæ ratio procedit, ꝑ & concludit etiā quod verbum, licentia in dicto statuto, ut voluit Monter. ibidem, interpretetur, idest, decretum, quia licentia ꝑ interponi debet per viam decreti, & antequam interponatur, non adest potentia, & etiam est conformis iuri communi, quo attento decretum ꝑ iudicis in alienatione rerum minoris præcedere, aut in alienationis actu interponi, & non subsequi eius perfectionem



nem l. 1. & l. magis puto in princ. ff. de reb. eorum l. 1. & per tot. C. de præd. min. sicut in  
 10 simili consensus patris, & qui requiritur, ut filius adeat hæreditatem, vel possit stare in iudicio, debet præcedere d. S. iussum & ibi glos. ordinaria et in l. fin. S. necessitate, C. de bon. quæ liber. ubi Bart. Bald. & communi-  
 11 ter Doct. prout etiam auctoritas & Tutoris, & Curatoris debet præcedere actum, gestum a pupillo, vel adulto, aut in ipso met actu interponi, non verò ex post facto l. obliga-  
 12 ri. S. Tutor. ff. de auctor. Tutor & S. Tutor instit. eod. tit. nec contrarium probat. text. & in dicto S. iussum ibi, quæ interponitur per-  
 fecto negotio, quia hæc verba intelligenda sunt, idest digesto, & per Tutorem, seu Curatorem benè, & perfecte negotio viso, audito, & intellecto iuxta doctrinam Bart.  
 13 in l. sed si hac S. Prætor. ait ff. de ius vo- can. Consensus tamen aliter præstitus nihil operatur, Paulus de Castr. conf. 433. num. 1. vol. 1.

Quod autem in casu nostro licentia, seu decretum Tribunalium desideretur pro forma, videtur clarum, tum quia hoc in Statuto expressè cauetur ibi, servata forma huius statuti, & rursus ibi, contra præfatam formam & in puncto huius statuti, Malus-  
 14 conf. 86. nu. 7. & seq. Tum etiam quia trita, & solida est in hac materia regula, quod  
 15 licentia & decretum, aut consensus alicuius tunc dicuntur per statutum desiderari pro forma in aliquo actu, quando aut eius non interest actum fieri, aut desiderantur ad integrandam personam, & statutum disponit aliter non posse fieri, & factum nullum esse cum clausula, non aliter, nec alio modo, ut in casu nostro, Bald. in l. cum ipse, C. de contr. empt. Paul. de Castr. in l. si cum dotem, S. eod. autem tempore ff. sol. matr. Alex. Arctin. & alij in dicto S. iussum Roman. conf. 54. per tot. las. in l. 2. S. voluntatem nu. 5. ff. solut. ma-  
 16 tr. & plenius Soc. conf. 23. nu. 2. l. 4. adeo ut tunc nullo modo per interpositionem decreti & ex intervallo actus conualescat, ut dicunt, præcitati Doct. benè autem convalidatur, quando consensus, seu licentia, non desiderantur ad integrandam perso-  
 17 nam, sed ad præiudicium & consentientis, l. fin. ff. ad Macedon. & l. honores in fin. ff. de decur. Bart. in dicto S. iussum, n. 5. vers. quandoque, & in d. S. necessitatem in fin. Cassan. in Consuetud. Burg. rubr. 4. S. 7. nu. 4. Roder. Suarez. in l. 13. num. 32. tit. de las deudas.

Nec etiam releuare dicebatur, quod in actu venditionis interuenit licentia, seu  
 17 decretum V. legati Bononien. ita ut per il-

lam uti licentia & Superioris, suppleatur licentia tribunalium, qui sunt inferiores, ut fuit de mente Bald. in d. l. cum ipse n. 11. & in puncto Franc. deo. 242. nu. 6. in fin. & Rota apud Mantia. dec. 344. n. 6. quia benè respon-  
 18 debatur, quod licet & V. legatus habeat illam auctoritatem, quam habet Legatus Modern. Rom. discip. forens. cap. 166. n. 1. & seqq. & Rota apud Verall. dec. 341. n. 4. & 5. par. 3. tamen licentia V. legati fuit restricta ad vitium litigiosi, & sic solum operatur, ut vitium hoc non impediatur venditionem, non autem ut per eam suppleantur sole-  
 19 mnitates statuti, cum enim hoc non fuerit petitum, nec aliter V. legato expositum, & non fuit eius intentio supplere dictas solē-  
 nitates, cap. inter in fin. de fid. instr. l. si defen- sor, S. 1. ff. de interrogat. act. Paris. conf. 3. n. 56. lib. 4. Bellam. deo. 333. Rot. dec. 114. n. 4. dec. 555. n. 2. & dec. 687. n. 6. vers. concessio enim par. 2. rec. & quamuis minor ætas fuerit nar-  
 20 rata, quia tamen in licentia non adest & clausula, super quibus omnibus, & singulis, illa non trahitur ad enunciata, Ruin. consil. 137. num. 6. lib. 1. Pic. ad Statut. Urbis glos. 21. nu. 20. & Rota diuers. decis. 316. n. 7. par. 2.

Cæterum (etiam omnibus supra ex aduerso dictis veris existentibus,) vnanimi Dominorum voto fuit conclusum, venditionem fuisse validam, & ideò ex ea Dominis de Grimaldis competere ius redimendi, & consequenter sententiam Rotæ Bononien. esse infirmandam. Fuit enim venditio facta cum omnibus statutis solemnitatibus, & licentia seu decretum Tribunalium, etiam quod post quatuor menses à die stipulati instrumenti in actu ipso interpositum, ex quo illud fuit expressè tunc in instrumento reseruatam, ibi, saluo tamen quatenus opus sit iure petendi & obtinendi decretum à Tribunalis Plebis, &c.  
 21 unde intrat dispositio, & text. in l. modestinus 76. ff. de solut. ubi si vnus fideiussorum soluit pro alijs Confideiussoribus, non potest petere, ut creditor sibi contra eos cedat actiones, quæ per solutionem simpliciter factam fuerunt iam extinctæ, bene tamen sibi cedendæ sunt, si in actu solutionis expressè fuit reseruatam, ut sibi actiones cedantur, quasi cessio, quæ postea fit, ceseatur vigore reservationis facta in actu solutionis, ex quo text. Bart. ibi num. 2. de-  
 22 ducit regulam, quod paria sunt & aliquid ab initio fieri, vel ex post facto, si ab initio conuenit, quod illud debeat, vel possit fieri, & ex eod. text. resoluit Anchar. conf. 7.



n.2. in fin. quod si instrumento reseruant si-  
bi contrahentes, vt liceat eis opponere  
conditiones postea declarandas, quod etiā si  
23 declaratio + ex interuallo fiat, haberi de-  
bet pro facta tempore confecti instrumēti,  
& perinde ac si conditiones postea decla-  
ratae in eo essēt specificatae, & Crauet. conf.  
156. n. 19. quod si ab initio contractus con-  
uentum est, quod fiat pactum de retrouen-  
24 dendo, dicitur + incontinenti, & in ipso  
actu fieri, etiam si postea ex interuallo fiat,  
& facit text. optimus in l. si ita scripsero 38. ff.  
de condit. & demonstr. vbi si in testamento  
dictum fuerit, quantum Codicillis Titio  
legauero, &c. licet Codicillis legatum ex-  
plicetur, tamen ex testamento valet. hinc  
25 etiam videmus, quod venientes ex fidei-  
commisso, quamuis nec nati, nec concepti  
tempore testamenti dicuntur habere à fi-  
deicommittente etiam si mille anni transie-  
rint, l. vnum ex familia in princ. ff. de leg. 2.  
& demum conducunt, quae in similibus ter-  
minis tradunt, Socin. conf. 60. nu. 6. vers. quia  
res sic assignata vol. 1. Mandel. conf. 408. nu.  
7. & conf. 599. num. 6.  
Præterea pactum illud, quo fuit reserua-  
tum decretū Tribunalium appositū iuxta  
36 mento + informatur ab ipso cōtractu, aut  
vt alij dicunt, informat ipsum contractum  
principalem, l. iuris gentium, S. quinimo, &  
ibi Bart. Paul. Ias. & communiter Doctor. ff. de  
27 pact. Itaut venditio + censeatur celebrata  
sub conditione, si decretum Tribunalium  
interponatur, & non aliter, vnde interim  
venditio fuit imperfecta, & suspensa sub  
dicta conditione, Osase. decis. 164. nu. 7. &  
dominium non fuit translatum Put. decis.  
28 2. de transact. & illa clausula, + quatenus  
opus sit, importat, vt decretum Tribuno-  
rum omnino interponatur, ex quo opus  
erat interponi pro actus validitate, Bald.  
in l. edita. n. 98. C. de eden. Seraph. dec. 687. n.  
2. & sine dubio fuit contrahentium mens,  
vt interim venditio non esset perfecta,  
prout etiam ex decreti petitione postea fa-  
cta, & illius interpositione subsequuta sa-  
tis declaratur hanc ab initio fuisse eorum  
intentionem, ad l. sed Iulianus, S. proinde ff.  
ad Macedon. vnde succedit doct. Bart. com-  
muniter approbata, in d. l. lecta, nu. 18. vbi,  
29 quod sōmne illud dicitur fieri incontinē-  
ti, & in actu ipso, quod sit, antequam par-  
tes habeant contractum pro perfecto, &  
absoluto, idem Bart. in d. S. quinimo nu. 21.  
aut, vt exponit Ias. ibidem, nu. 21. donec  
30 contractus, + ambulat, & est in fieri, & ita

in similibus terminis resoluit, Paris. conf. 31.  
nu. 17. lib. 4. Corn. conf. 147. n. 2. circa fin. vers.  
Præterea ex quo decretum, & in puncto Si-  
mon. de decret. in prefat. nu. 37. vers. non ob-  
stat ratio. Menoch. conf. 767. per tot. Put. d. dec.  
2. de transact. Rota apud Seraph. decis. 805.  
num. 8.

Neque obstat quod D'Elisabeth post de-  
cretum Tribunalium, & ideo post perfe-  
ctam, & absolutam venditionem, ac post  
declarationem Grimaldorum, quod vale-  
bant vti retractu, declarauerit se nulliter  
vendidisse, & nolle venditioni stare, quia  
31 hæc declaratio non + potuit præiudicare  
DD. de Grimaldis, quibus fuerat ius qua-  
situm. Alber. de statut. par. 1. quest. 87. vers.  
si autem agnati. Dec. consil. 160. num. 6. vers.  
4. & ult. & in puncto Mandel. conf. 107. num.  
8. & Tiraq. de retract. conuenit. S. i. glos. 7. nu.  
18. Et ita, &c. Vtraque, &c.

EM. MO, ET REV. MO D. CARD. VIRILI.

Romana Hæreditatis de Matthæis.

Die Veneris 21. Maij, 1627.

### ARGVMENTVM.

Testamentum licet non sit absolutum, nec  
cancellatum, tamen si super eo appareat,  
quod sit facta aliqua transactio, remanet  
extinctum, & ex eo agi non potest. Et tran-  
sactio, quando substatueatur.

- 1 Transactio impedit litis ingressum.
- 2 Transactio super testamento, de quo habe-  
tur notitia, substatueatur.
- 3 Pro decreto Iudicis præsumitur.
- 4 Concordia, vt substatueatur, sufficit timor  
litis, & recessus ab ea.
- 5 Concordia substatueatur, si adsit aliquis timor  
litis probabilis dubitationis ex futura ne-  
gotiatione, & num. 12.
- 6 Concordia substatueatur, etiam si timor litis  
sit extraiudicialis.
- 7 Afferens se esse talem, tenetur probare.
- 8 Cause expressæ in decreto Iudicis præsumū-  
tur veræ, donec erroneæ conuincantur.
- 9 Dictionis (vt supra) natura.
- 10 Testamentum est nullum ex defectu præte-  
ritionis filiorum.
- 11 Clausula codicillaris non operatur, vbi filius  
iam natus, ignoranter fuit præteritus.
- 13 Concordia inter fratres ob mutuā dilectionē  
fraternam conseruanda est. & num. 23.
- 14 Cautio de insinuanda donatione, intelligi  
debet



debet, quatenus opus sit.

15 Reseruatō beneplaciti Apostolici, vel consensus Domini directi, intelligitur, quatenus opus sit.

16 Transactio de iure nō eget insinuatione, quia non est simplex donatio ex mera liberalitate. n. 17.

18 Insinuatio non requiritur in casu primogeniturae ad fauorem transgentium, & successorum.

19 Decis. Put. 224. lib. i. declaratur.

20 Insinuatio non requiritur in transacione, etiam si una pars plus remittat alteri.

21 Decis. in vna Romana pecuniaria coram Buratt. intellectus.

22 Læso enormissima tollitur in transacione, ex multis difficultatibus, & ex euentu litis incerto.

## D E C I S I O . LXXIV.

**P**roposito dubio, an testamentum bonæ mem. Marij sit, non obstante transacione, exequendum, Domini negative responderunt; Nam licet testamentum Marij nō sit abolitum, nec cancellatum, illud remanet extinctum per transacionem, & quæ etiam impedit litis ingressum, cap. i. de transact. l. fratris ubi las. n. 2. C. de transact. Gabr. concl. i. n. 61. de nouat. Mohed. decis. 3. de transact. Rota in rec. dec. 414. n. 1. par. 2. & transactio super & testamento, de quo habetur notitia sustinetur, l. de his, ff. de transact. l. de fideicommissio C. eod. Natt. conf. 465. n. 1. & seqq. Peregr. de fideic. art. 52. n. 75. & seqq. concurrente decreto Iudicis cum interuentu Tutricis, & Curatricis, ac Curatoris, & consensu consanguineorum, pro quo & decreto præsumitur l. ab ea parte. ff. de probat. Imob. conf. 98. n. 9. & 10. Surd. dec. 106. n. 9. Seraph. decis. 737. nu. 6. Rota decis. 647. n. 1. in fin. par. 2. recent.

Non obstat defectus causæ, nā pro substitutione concordia sufficit timor futuræ litis, & recessus ab ea Mohed. dec. i. de transact. Seraph. d. dec. 737. n. 3. Greg. dec. 149. n. 2. Natt. conf. 465. nu. 2. Bec. conf. 109. num. 6. & 7. & suffragatur suspicio litis, Seraph. dec. 638. n. 7. & periculum litis, quamuis non de præsententi Rota in recet. dec. 447. n. 2. par. 2. & sufficit & aliquis timor probabilis dubitationis ex futura negatione, quæ non esset calumniosa Seraph. d. dec. 737. n. 5. Rota diuer. dec. 235. nu. 2. par. 2. Mantie. de contract. lib. 26. tit. i. n. 16. & seqq. Natt. conf. 548. nu. 13. lib. 3. & attenditur etiam & controuersia extraiudicialis, l. i. C. de transact. & ibi gloss.

Ruin. consil. 226. num. 16. lib. 3. Aym. consil. 707. nu. 24. in fin. lib. 4. Mantie. dicto lib. 26. num. 16.

Hic super interpretatione, & exequutione testamenti Marij aderant difficultates expressæ in ipsa concordia nempe circa liquidationem portionis bonorum, de quibus Marius disponere poterat circa separationem ab antiquis fideicommissis, & à dote vxoris, & an per diuisionem bonorum secutam inter Fabium, & Mutium, & filios Ludouici fideicommittentis fuisset renunciatum legitimæ, an fuerit consumpta, vel præscripta, quæ causæ & licet aliunde sint probandæ, nec stetur assertioni contrahentium, Surd. dec. 104. nu. 2. & 3. & 155. nu. 11. Dec. conf. 351. n. 3. tamen ex ipsa narratiua videntur satis probabiles, cum adsint testamenta antiqua, & diuisio, & præsentio dotis, & legitimæ, & liquidationis, & ob decretum Iudicis cum consanguineis præsumitur causæ cognitio, & extraiudicialis informatio, ita ut causæ & expressæ præsumantur veræ, donec erroneæ conuincantur, Achill. dec. 3. de præsumpt. Put. dec. 354. lib. 1. in correct. Rota diu. dec. 193. n. 2. & dec. 316. n. 20. par. 2. & fuit dictum in Romana de Grandis 16. Februarij 1601. coram bon. me. Penia.

Præsertim cum in ipsa concordia dicatur, quod superuenire poterant in dies grauiore difficultates, unde potuisset dubitari de validitate testamenti Marij ex defectu præteritionis Caroli, cum Marius Fabio, & Carolo non reliquerit nisi partem eis tangentem ex fideicommissio maiorum, Iosepho verò reliquerit omnia eius bona iure primogenituræ, & sequens institutio omnium quatuor filiorum fuerit restricta per illa verba, ogn'on di loro per la rata parte, come ho detto di sopra, nam dictio & (ut supra) repetit, & restringit quoad Carolum in bonis fideicommissi, Bart. in extrauag. ad reprimen. in verb. prout nu. 2. Dec. conf. 63. n. 6. Rota par. 4. diu. dec. 491. nu. 3. Cū ergo ex substantia paterna Carolus nihil consequeretur, perinde est, ac si non fuisset institutus, & intrat & nullitas testamenti ex defectu præteritionis, gloss. in l. 3. S. sed utrum in verb. patrimonium in fin. ff. de min. Bald. in l. suis quoq. n. 4. ff. de hered. instit. Cast. conf. 86. n. 1. lib. 1. Aym. conf. 142. nu. 10. Rot. par. 1. rec. dec. 526. nu. 4.

11 Nec clausula codicillaris operatur & ubi filius iam natus ignoranter fuit præteritus Bart. in l. 1. n. 10. ff. de iur. codicill. & fuit dictum in Romana de Marefcottis 22. Ianuarij, &



21. *Majj. 1618. coram bona memoria Cardinali Sacrae, & par. 1. recent. decis. 526. n. 4.*

Et quamvis ad evitandam Caroli præteritionem dentur responsiones coloratae, sat est dubius litis euentus, & quod casus præteritionis habeat difficultatem, & clausula codicillaris in controuersiam deduci possit, vt concordia sustineatur, *Mobed. dec. 1. & 3. de transact. Seraph. d. dec. 737. n. 5. Bec. d. conf. 109. nu. 9. & 10. Rota dec. 235. par. 2. diuers. Natt. consil. 548. nu. 13. lib. 3. præcipue cum concordia sit inter fratres ob mutuam dilectionem fraternam conseruandam, Rimin. lun. conf. 291. & fuit dictum in Meluitana hereditatis 5. Martij 1625. coram R. P. D. Merlino.*

Nec obstat quod in concordia consenserint contrahentes insinuationi, & constituerint procuratores ad insinuandum, quia cum non adsit clausula, non alias, aliter, nec alio modo, huiusmodi pactum intelligitur quatenus insinuatio esset de iure necessaria, *Seraph. decis. 751. n. 4. sicuti reservatio beneplaciti Apostolici vel consensus Domini directi intelligitur quatenus opus sit, Rota par. 1. recent. decis. 438. n. 4. & par. 2. decis. 404. nu. 6. Gabr. conf. 92. nu. 27. lib. 1. & conf. 82. nu. 19. lib. 2. Put. decis. 44. in fin. lib. 2. in correct. Seraph. decis. 1027. nu. 7.*

Transactio autem de iure non indiget insinuatione, l. siue apud acta, C. de transact. *Bald. conf. 261. num. 4. lib. 1. & cum fuerit mutua, & reciproca conuentio, siue remissio, ex quo Iosephus cessit prælegato, R. P. D. Gaspar cessit legato de scutis bis mille, Carolus & Fabius & alij fratres supposuerunt fideicommissio maiorum omnia eorum bona, & consenserunt primogenituræ super iurisdictione Castrorum non versamur in simplici donatione ex mera liberalitate, sed in transactione ex causa vt esset litium finis, quo casu non requiritur insinuatio glos. in l. Attilius in verb. non meram ubi Bart. nu. 3. de don. *Oldrad. conf. 139. nu. 14. Molin. de Hispan. primog. lib. 2. cap. 8. nu. 16. Tirag. in l. si umquam. in verb. donatione largitus, num. 127. Clar. in S. donatione, q. 16. vers. sed num. quid Seraphin. decis. 534. num. 1. Rota par. 2. recent. decis. 458. num. 5. & in casu primogenituræ ad fauorem transigentium, & successorum quod non requiratur insinuatio, Port. Imol. consil. 81. nu. 28. Molin. de Primog. Hisp. lib. 2. cap. 8. num. 18. Peregr. de fideic. art. 51. num. 64. & fuit dictum in Camerinen. Bonorum de Osetonibus 17. Februarij 1623. coram bo. me. Remboldo.**

19 Nec obstat decis. Put. 224. lib. 1. in correct.

nam illa distinguit quod in donatione ex mera liberalitate, ex quo contrahentes intendunt simpliciter donare, requiritur insinuatio, secus si sit mutua, & reciproca remissio ex causa concordiae ad tollendas lites, tunc enim etiam si vna pars plus remittat alteri non est necessaria insinuatio vt distinguit, *Calcan. conf. 25. col. 5. vers. idē. videndum est Ias. consil. 149. nu. 9. col. 2. vers. nec obstat. lib. 4.*

21 Pariter non obstat decisio in Romana pecuniaria 21. Iunij 1622. coram bon. me. Buratto, quia loquitur in mera remissione non in reciproca.

Ex supradictis etiam tollitur enormissima læsio, nam cum requireretur liquidatio portionis Marij separatio à fideicommissis, disputatio super legitima, ac super præteritione Caroli ex tot difficultatibus, & ex euentu litis incerto excludebatur læsio, *Seraph. decis. 638. num. 9. Rota in recent. decis. 715. nu. 2. & 3. par. 2. maximè inter fratres, Dec. conf. 39. nu. 99. lib. 2. Menoch. conf. 401. n. 184. lib. 5. Et quia concordia fuit quoque facta pro manutenenda mutua fraterna dilectione, & conseruandis bonis in familia Greg. decis. 286. num. 11. Rota in recent. decis. 715. nu. 6. par. 2. Honded. conf. 49. nu. 18. & seq. lib. 1. & conf. 34. num. 46. lib. 2.*

Et ita vtraque parte informante fuit resolutum, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.

D. CARDINALI VIRILI

Romana Pecuniaria

Die Mercurij 26. Majj 1627.

ARGVMENTVM.

Agitur de dispensatione super retentione Pensionum, non obstante matrimonio cum quacunque muliere contracto.

SVMMARIVM.

- 1 Relatio facienda est singula singulis referendo distributiue, & nu. 13.
- 2 Papa non dispensat super matrimonio nullo, ad effectum retinendi pensiones.
- 3 Verba apposta causa demonstrationis, non restringunt.
- 4 Papa, quando dicatur velle indistinctè dispensare, ad hoc, vt quis possit contrahere matrimonium cum quacunque muliere, dum.



- dummodo non sit ei consanguinea.*
- 5 *Dictio etiam implicat casum non dictum, & maiorem distinctum ab expressis.*
- 6 *Copula, & comprehendit qualitates distinctas, & separatas, quarum una non insit alteri.*
- 7 *Copula, ac, apposta inter duas orationes perfectas non repetit in sequenti qualitate expressam in precedenti.*
- 8 *Obseruantia interpretatiua declarat precedentia.*
- 9 *Papae voluntas declaratur ex derogatione, etiam in executiuis.*
- 10 *Derogatio quid operetur.*
- 11 *Superfluitas verborum est euitanda, sicuti etiam contradictio num. 12.*
- 15 *Decis. Seraph. 121. declaratur.*
- 16 *Decis. in causa Palentina Pensionis coram Blanchetto declaratur, & nu. 17.*

## DECISIO LXXV.

**A** Bbas Aymus sub pretextu, quod ob contractum per Tarquinium Sanctacrucium de anno 1605. secundum matrimonium cum Vidua, & ob incursum bigamiam, & ob tertium matrimonium de anno 1616. pensio esset extincta, petijt dubiū, An esset locus repetitioni scutor. 515. vel solutioni scutor. 404. Quo disputato, Domini non esse locum repetitioni, sed solutioni responderunt, licet enim Tarquinius suscepit habitum militiae Sanctorum Mauritiij & Lazari, & virtute stabilimentorum dictae Militiae non potuisset suscipere nisi unicam, & virginem uxorem, tamen Gregorius XIII. dispensauit, vt liceret Tarquinio retinere pensionem post susceptionem habitus, ac post matrimonium iuxta Statuta Militiae, aut priuilegia Apostolica d. Militiae concessa etiam cum Vidua, & pluries nupta, vel corrupta, ac etiam si ad secundam, & plura alia matrimonia transire contigerit, vnde etiam si Tarquinius contraxerit secundum matrimonium cum Vidua, & postea contraxerit tertium matrimonium potuit retinere pensionem virtute dispensationis Gregorianae.

Non obstat verba dispensationis, ac matrimonium iuxta statuta, seu stabilimenta Militiae, vnde inferunt informantes pro Abbate, quod cum facultas suscipiendi habitum esset generalis in religione sibi beneuolentia, & inter Ordines Militares adsint aliqui prohibentes matrimonium, prout Hierosolymitanus, aliqui permittentes cum vnica, & virgine, prout est Militia Sancto-

rum Mauritiij, & Lazari, aliqui permittentes reiteratas nuptias etiam cum Viduis, prout sunt Militiae Sancti Stephani, & Hispanorum, sit facienda & relatio singula singulis referendo. l. si negotium C. de negot. gest. Rota decis. 756. nu. 1. p. 1. diuers. vt si Tarquinius suscepisset, prout suscepit Ordinem Sanctorum Mauritiij, & Lazari cum vnica, & Virgine contrahere posset, & retinere pensionem, si suscepisset Ordinem Sancti Stephani, vel Hispanorum potuisset contrahere matrimonium cum Vidua, & reiterare nuptias, & retinere pensionem, nam tunc seruasset formam stabilimentorum, & matrimonium esset iuxta statuta; Ideo cum Tarquinius contraxerit contra stabilimenta Religionis Sanctorum Mauritiij, & Lazari, non potest retinere pensionem, cum Papa & non dispense super matrimonio nullo ad effectum retinendi pensiones. Seraph. decis. 121. repetita diuers. 591. par. 1. Paris. de resignat. lib. 6. quest. 2. nu. 116.

Quia fuit responsum, sensum verborum dispensationis non esse, vt fieret restrictio ad numerum, & qualitatem mulierum, vel ipsa stabilimenta, sed esse quod si Tarquinius ingressus fuerit Militiam, cuius statuta admittunt matrimonium, posset illud contrahere cum quauis muliere nullo iure sibi prohibita etiam Vidua, & pluries nupta, vel corrupta, & posset etiam reiterata matrimonia contrahere.

3 Primo, quia illa verba, & iuxta statuta seu stabilimenta Militiae, non stant restrictiue, & distributiue, sed causatiue, & demonstratiue, l. fin. S. Titia, ff. de liber, leg. Bart. in l. Centurio, ff. de vulg. Aym. cons. 301. nu. 5. Gregor. 516. num. 7. & 8. Mantica. decis. 59. num. 10.

4 Secundo quia dum Papa considerauit quamcunque mulierem etiam viduam nullo iure Tarquinio prohibitam, vtique voluit & indistincte dispensare, dummodo mulier non esset consanguinea, vt sensit Rota apud Gregor. d. decis. 516. nu. 6. & 7.

5 Tercio quia dum subiungit, etiam cum Vidua, & implicat casum iam non dictum, Dec. consil. 542. num. 7. Mantica. decis. 392. nu. 2. & implicat casum maiorem distinctum ab expressis ultra tenorem stabilimentorum. l. etiam ff. solut. matrim. l. etiam inuitis C. de acqu. per. domin. l. 2. de testib. Surd. decis. 8. n. 12. Rota decis. 721. n. 7. par. 2. recent.

Quarto quia dum addit, ac te ad secundam, & plura vota, &c. vtique ob dictionem, ac, Papa ampliat ad plura matrimonia distincta, & separata ultra formam stabilimentorum



6 cum cū copula † ( & ) comprehendat qualitates distinctas, & separatas, quarum vna non inest alteri, nec ab illa dependeat. *l. ea tamen adiectio ff. de leg. 3. l. scire debemus. ubi Bart. ff. de verbor. oblig. Rolan. conf. 79. num. 22. lib. 3.*

Vnde licet tota periodus regatur à verbo, *dispensamus*, tamen orationes sunt ita perfectae, ut intret dispensatio etiam si transitus sit ad secunda, & plura matrimonia præter, vel contra formam stabilimentorum. *l. falsa. fin. ff. de codit. & demonstr. Ruin. d. conf. 41. num. 8. & seq. lib. 2. Cephal. conf. 87. num. 5.*

7 copula enim † ( ac ) apposita inter duas orationes perfectas non repetit in sequenti qualitatē expressam in præcedenti. *Bar. in l. Seia. §. Caio, nu. 3. ff. de fund. instr. Paris. conf. 38. num. 25. & seq. lib. 2. & ideo propter dictiones ampliatiuas, & copulatiuas cessat restrictio ad stabilimenta, & statuta Religionis.*

Quintò quia concurrit obseruatia interpretatiua, nam Tarquinius contraxit plura matrimonia etiam cum Vidua, & retinuit pensionem, quæ obseruantia † interpretatiua declarat verba dispensationis. *l. si de interpretatione, ff. de legib. cap. cū dilectus. de consuet. Aym. conf. 101. nu. 3. Seraphin. decis. 600. n. 3. Rot. diuers. decis. 574. n. 3. par. 1.*

9 Sextò quia in dispensatione Gregorij XIII. derogatur Constitutioni Pij Quinti 73. quæ tollit facultates retinendi pensiones ultra primum matrimonium, ex qua derogatione Constitutionis Pij Quinti etiam in executiuis declaratur voluntas Papæ. *Bald. in l. eam quam, num. 36. C. de fideicom. Cagnol. in l. 1. nu. 32. de reg. iur. Seraph. decis. 716. nu. 3. & 1321. nu. 5. Goz. conf. 38. nu. 14. Bart. conf. 56. num. 49. Rot. diuers. decis. 532. num. 7. par. 1.*

10 Septimò quia derogatur stabilimentis Militiarum etiam iuratis, & confirmatis à Sede Apostolica, & sic tantum abest, quod dispensatio se restringat ad stabilimenta, † quod imò illis deroget quatenus obstarent. *Rot. decis. 1. nu. 2. de praben. in nou. & dec. 192. nu. 6. par. 1. recent.*

11 Octauò sufficiebat dicere, iuxta statuta, & stabilimenta Religionis, & sic tot verba etiā cum Vidua pluries nupta, vel corrupta, ad secunda, & plura alia vota, aut secundas, & pluries nuptias matrimonio, vel successiue matrimonijs constantibus, & essent superflua, quod dici † non debet etiam in dispensationibus. *l. si quando ff. de leg. 1. Gregor. d. decis. 516. nu. 3. Calder. conf. 6. qui fil. sint legit. Surd. conf. 127. nu. 9. ad fin. & sequeretur*

12 contradictio, quod seruarentur stabilimenta, & illis derogaretur, quod fieri non debet. *cap. cum expediat, de elect. in 6. leg. 1. C. de inoffic. dot. Alexand. conf. 21. n. 7. lib. 7. & conf. 141. n. 5. lib. 2. derogatio enim stabilimentorum declarat dispensationem loqui contra formam, & tenorem illorum. l. derogatur. ff. de verb. signif. Bar. in l. ult. C. si contra ius, vel utilit. public.*

13 Ex quibus cessat, quòd relatio † sit faciēda distributiue singula singulis, ut supra dictum fuit, quia singula singulis distributiue tunc sit relatio, quando dispositio aliter non potest saluari secundum reſtitutionem sermonis, vel priuilegia concessa esset incompatibilia, aliās non subsistente euidenti necessitate non fit ista relatio † singula singulis, sed inhærendum est proprietati, & generalitati verborum coniunctim, & vniuersaliter intelligendo. *Corn. conf. 268. nu. 22. & seq. l. b. 4. Angel. in l. fin. nu. 4. C. de fideicom. Dec. conf. 186. col. 2. in fin. & conf. 381. num. 6. vers. non obstant allegata Rot. diuers. decis. 54. n. 18. & 25. & seq. par. 2.*

15 Nec applicatur decis. Seraph. 121. repetita *par. diuers. 591.* † nam illa loquitur in prætensione extinctionis pensionis ex eo, quod non fuerit seruata forma Concil. Trid. de regul. sess. 25. c. 15. in facienda professione post annum, & quia virtute statuti Militiæ Sancti Stephani eodem tempore datur habitus, & emittitur professio, & ex alijs deductis in decisione ibi firmatur, quòd Miles Sancti Stephani quoad annuam probationem sub Concilij Decreto non comprehenditur, at in casu nostro non contingit disputare de validitate professionis, nec etiam de validitate matrimoniorum dubitari potest, cum adsit expressa dispensatio ex supra ductis.

Non obstat Decisio in Palentina pensionis 21. Nouembris 1586. coram bon. me. Cardinali Blanchetto, nam illa retorquetur, nam sicuti ibi dictio ( iuxta ) non stat comprehēsiue ad omnia matrimonia permessa iuxta stabilimenta Religionis, ita non debet stare restrictiue cōtra amplitudinem verborum, & vis in dicta decisione Palentina non stat in dictione ( iuxta ) sed in constitutione Pij Quinti, cui & etiam statutis Religionis hic non solum fuit sufficienter derogatum, sed etiam dispensatio est cōcepta per verba, ac etiam cum Vidua, ac etiam te ad secundas, & plura vota, &c. Vnde dispensatio suffragatur pro secundis, & tertijs matrimonijs etiam cum Vidua, ut supra deductum est, & ideo decisio in Palentina non applicatur, † quia in illo casu non aderāt supra-



supradicta verba pragnantia, & geminata cum supradictis derogationibus, &c.

Et ita utraque parte informante fuit resolutum, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.  
D. CARDINALI VBALDO.

Montis Falisci Pensionum.

Die Veneris 27. Maij, 1627.

ARGUMENTVM.

Manutentio in quo statu dari soleat. Solutiones factae pro residuo ad quid suffragentur, & quid praesupponant.

SVMMARIVM.

1. Manutentio dari solet in eo statu, in quo quis reperitur tempore motae litis.
2. Pensionis exigendi quasi possessio ex quo probetur.
3. Solutiones factae pro residuo bene suffragantur ad acquirendum integram quasi possessionem exigendi.
4. Solutiones pro residuo praesupponunt alias solutiones praecessisse.

DECISIO. LXXVI.

**F** Verunt ab A. C. relaxata duo mandata de manutenendo ad fauorem D. Equitis Lanfreducci pro duabus pensionibus ad sui fauorem reservatis super Commenda Montis Falisci Ordinis Sancti Ioannis Hierosolymitani, vna scilicet scutorum 110. auri in auro, altera vero scutorum 230. similium. Vnde cum hodie in gradu appellationis in Rota fuerit dubitatum, an dicta mandata A. C. sint reuocanda, DD. non esse reuocanda resolverunt. Quia validitas non fuit controuersa, & iustitia apparebat ex literis Apostolicis reservationis pensionum, quae fuerunt datae in *Summ. nu. 1. & 2. iuncta* quasi possessione exigendi dictas pensiones quolibet anno in scutis 340. monetæ, in qua possessione exigendi hanc summam in moneta manutentio bene fuit concessa ab A. C. cum ea dari soleat in eo statu, in quo quis reperitur tempore motae litis *9. retinenda inst. de interd. fel. recor. Greg. XV. dec. 275. n. 14. Rot. din. dec. 512. nu. 1. p. 1. in recent.*

2. Quod vero D. Eques sit in possessione et exigendi dicta scuta 340. monetæ signanter

patet ex ordine Antonij Bossij procuratoris D. Prioris Gattinaræ dato in dicto *Summario n. 10.* in quo ordine habetur, quod soluebantur dicto Equiti scuta 63. & ba. 50. monetæ pro residuo annatæ scutorum 340. pensionis maturatæ in festiuitate Sancti Ioannis 1624. & hoc idem colligitur ex partita Bartholomæi Ascornei, vbi pariter apparet, quod fuerunt soluta scuta 300. pro residuo scutorum 340. monetæ pro annua pensione debita Lanfreduccio à D. Gattinara, ita vt clarè constet, Lanfreduccium esse in hac quasi possessione exigendi quolibet anno scuta 340. monetæ, cum et solutiones factæ pro residuo bene suffragentur ad acquirendum integram quasi possessionem, vt in his terminis fuit dictum in *Regien. Pensionis 26. Iunij 1598. coram Orano, & in Spolotana Pensionis 21. Iunij 1619. coram bome. Vbaldo*, cum praesupponant et alias solutiones praecessisse *gloss. in l. si ex pluribus, ff. de acceptil. l. as. in l. si quidem nu. 4. vers. limita C. de transact. Bero. consil. 192. n. 2. lib. 1. & firmatur in d. Regien. & Spoletana Pension.*

Non obstant ea, quæ dicuntur de detractione onerum communis ærarij. Quia non sunt præsentis inspectionis, in qua solum agitur de manutentione in ea summa, quæ constat fuisse solutam, vnde non est indagandum quid in dicta solutione comprehendatur, & an aliquid fuerit deductum, & posset oppositio procedere, si ex solutionibus factis præterderetur manutentio quoad integram pensionem reservatam in literis Apostolicis, nempe in scutis auri in auro, sed solum prætenditur manutentio in scutis monetæ, pro quibus tantum fuerunt relaxata mandata iuxta solutiones factas.

Et ita decisum &c.

¶ *Infra in eadē causa habetur alia decisio sub die 10. Iunij 1630. coram Reuerendiss. Pironiano Decano, est decisio 386.*

ILLVSTRISS. P. D. MANZANEDO

PATRIARCHA HIEROSOL.

Ferrariensis. Dotis.

Die Mercurij 2. Iunij 1627.

ARGUMENTVM.

Vxor, quando præferatur creditoribus mariti pro sua dote consequenda, stante confessione mariti de recepto, constante matrimonio.



monio, quæ non probat veram dotis numerationem.

## S V M M A R I V M.

- 1 Dotis confessio de recepto facta à marito constante matrimonio, non probat veram dotis numerationem in præiudicium creditorum.
- 2 Dotis numeratio, est necessaria, ad hoc ut mulier præferatur pro sua dote, mariti creditoribus.
- 3 Dos verisimile est, quod sit constituta secundum conditionem, & qualitatem personæ.
- 4 Præsumptio, quod dos, sit constituta iuxta qualitatem personæ est urgentissima.
- 5 Pater verisimile non est, quod constituat dotem minorem uni filia, quam aliæ.

## D E C I S I O LXXVIII

**P** Ratendentibus DD. de Riccijs, & Panizatis habentibus pro se tres sententias conformes constare de re iudicata exequen. proposui dubium in Rota sub die 14. Maij præteriti, an constaret de tali re iudicata, sed DD. ordinarunt, quod videretur, an constaret de credito dotali Cecilie matris Caterinae, super quo causa hodie reposita, fuit per DD. resolutum constare de credito dotis ducatorum 2000. dictæ Cecilie, & in hoc recedendum esse à decis. 4. Maij 1615. coram bo. me. Buratto. quæ decisio est inter *recen. 683. par. 2.* Et quæ fundatur in eo, quod non præcesserit aliqua dotis promissio, & quod confessio ꝑ dotis de recepto facta à marito constante matrimonio non probat veram dotis numerationem in præiudicium creditorum, ut latè per *Covar. lib. 1. var. c. 7. per totum, & Menoch. de præsum. 13. lib. 3.* Cæterum pro fundamento resolutionis suprascriptæ considerabant DD. ex nouiter deductis constare sufficienter de dicto credito dotali ex testibus vigore remissoriae per bo. me. Rēboldo relaxatæ examinatis in partibus, de quibus in sum. Caterinae num. 4. & 5. plenissimè deponētibus

2 veram dotis ꝑ numerationem, quæ est necessaria ad hoc, ut mulier præferatur pro sua dote mariti creditoribus iuxta gl. communiter receptam. in *l. assiduis verb. date. C. qui potiores, quam dicit singularem Cal in c. contingit nu. 7. de dolo, & contum. Alex. in l. 1. num. 75. ff. sol. matr. Dec. consil. 96. in fin. & Crau. cons. 40. qui testes etsi deponant confessioni instrumenti confessionis dotis interfuisse, & ex hoc possit inferri, quod, sicut*

instrumentum non probat, ut dicitur in decisione bo. me. Buratti in proprio, nec etiam testes circa illud deponentes, attamē cessat omne dubium cum in substantia sint concordēs, nempe quod per Iulium patrē dictæ Cecilie fuerunt soluti Ioanni Mariae illius virō ducati 500. occasione venditionis domus factæ Confraternitati S. Rocchi & de quibus erat actum in apoca matrimoniali: Item Ducati 500. estratti dal vizzo di perle, ut dicitur, venditus pro dicta summa, ut benè deponunt dicti testes. quō verò ad aliam similem partitam ducatorū 500. solutorum dicto Ioanni Mariae in apparatu, & adornamentis, alijsq; bonis mobilibus eam satis probant testes, qui licet non deponant de illorum valore, tamen quia illa specificant, & verisimile est, quod ascendant ad prædictam summam, propterea DD. illam ascendere arbitrati sunt, ut asseritur in quietantia dotis solutæ factæ per d. Ioannem Mariam, quæ datur dicto Summario num. 2. Difficultas autem reducitur ad vltimam partitam pro alijs ducatis 500. & consistit in eo, an confessio dotis pro dicta summa sit attendenda, & DD. non obstan. quod fuerit facta constante matrimonio, admittendam fore censuerunt moti ex eo præcipuè, quod Ioannes Maria maritus attenta illius conditione, & qualitate personæ erat dignus tali dote, ut deponunt testes dicto sumario numero quinto, ita ut verisimile sit ꝑ dotem fuisse constitutam in prædicta summa adnotata per *Bald. in l. nulla, nu. 6. vers. si autem de dote, C. de iure dotium, & per Surd. cons. 94 num. 29. lib. 1. vbi quod est verisimile, quod dos promissa fuerit competens, & congrua secundum personarum conditionem, & qualitatem, quam præsumptionem ꝑ dicit urgentissimam, & urgentem coniecturam, Menoch. præsumpt. 6. num. 81. lib. 3.* Secunda coniectura desumitur ex testibus deponentibus dicto summario num. 6. dictam dotem patrem assignare potuisse. Tertia verò quia Iulius pater collocauit alias quatuor filias condecenter, ut dicunt testes prædicti, unde verisimile ꝑ non est, quod Cecilia habuerit minorem dotem, quam aliæ.

Ex quibus visum fuit DD. cessare coniecturas ponderatas in decisione bo. me. Buratti, & præualere supra consideratas, & exinde constare de dicto credito dotali Cecilie ducatorum duorum millium.

Et ita conclusum, &c.



EMINENTISS. ET REVERENDISS.

*Est immediate Sedi Apostolica .*  
 20 *Aegidiana , ad hoc ut intret, tenor tantum*  
*sententia attenditur .*

D. CARDINALI VIRILI.

Assisien. Bonorum .

Die Mercurij 2. Iunij 1627.

## A R G V M E N T V M .

Iudex ritè, & rectè procedendo, dando alicui manutentionem, priuat aduersarium sua possessione, si quam habet. Dominium ad effectum deuolutionis qualiter, & quibus adminiculis probetur.

## S V M M A R I V M .

- 1 *Possessio data à Iudice ritè, & rectè procedente, est manutenibilis.*
- 2 *Immissio in possessionem, nisi probetur, quod sit nulla, & iniusta, est manutenenda.*
- 3 *Detentor, dum non vult restituere, turbat in ciuili possessione, & ut à turbatione desistat, datur manutentio Domino directo, ratione ciuilis possessionis.*
- 4 *Canonis solutio per plures annos deseruit pro adminiculo ad effectum dominij, prout & enunciatiue canonum nu. 6.*
- 5 *Testes de fama in antiquis probant.*
- 7 *Dominium, & possessio ad effectum deuolutionis probatur ex inuestitura iunctis alijs adminiculis.*
- 7 *Locatio, si probetur quod finita est, tunc nõ requiritur alia probatio dominij.*
- 9 *Nomen alicuius rei ex cursu centum annorum, mutari potuit.*
- 10 *Identitas probatur ex duabus demonstrationibus.*
- 11 *Emphyteuta, nisi doceat, de nouo titulo acquisitionis, omnia bona inter limites existètia presumuntur emphyteotica.*
- 12 *Deficientia linea in inuestitura praesumitur, quando nemo comparet, qui pretendat esse de comprehensis & alia nu. 13.*
- 14 *Decis. in causa Romana de Nocchiellis coram bo. me. V bald. quando cesset.*
- 15 *Procuratoris praesentia, quando suppleat defectum citationis ad videndum iurare testes.*
- 16 *Notario deponenti de sua deputatione creditur.*
- 18 *Aegidiana ad effectum suspensuum, etiam si sententia sit lata per cedula, si sit in possessione, habet locum.*
- 19 *Aegidiana intrat, si utraque pars sit subie-*

## D E C I S I O LXXVIII.

**C**oram bonae memoriae Remboldo sub die 26. Iunij 1626. fuit dictum dandū esse mandatum de manutenendo Communinati Assisij ex rationibus in dicta decisione deductis: sed disputato dubio coram me, an esset recedendum à decisio, Domini à dicta decisione recesserunt, & dixerūt Communitati Bictonij dandum esse mandatum de manutenendo, quia fundamenta supradictae decisionis visa fuerunt non subsistere, & etiā ex nouiter deductis euacuari.

Primum enim fundamentum, quod Communitas Assisij doceat de instrumento emptionis, & possessione, tollitur duplici ratione, prima est quod cum R. P. D. Verospius ritè, & rectè processerit, utique Communitas Bictonij immissa auctoritate & Iudicis acquisiuit possessionem manutenibilem, & Communitas Assisij remansit priuata possessione anteriori, si quam habebat Ang. in l. Clam. possidere, §. qui ad nundinas n. 2. ubi Alexander nu. 2. Ias. num. 20 ff. de acq. posses. l. qui vniuersas, S. idem cum Praetor, ff. eod. Seraph. decis. 1325. n. 1. Gregor. decis. 582. n. 2. & in recent. decis. 173. nu. 1. par. 1. & 557. nu. 2. par. 2. & si non probetur immissionem

2 *& fuisse nulliter, & iniuste datam, Communitas Bictonij immissa est manutenenda, Rota decisio 802. num. 7. par. 1. diuers. & fuit dictum in Romana Melioramentorum 9. Decembrie 1616. coram bo. me. V baldo, & in Romana de Bombellis 21. Maij 1613. coram bo. me. Card. Sacrato.*

Secundò, quia cum Communitas Bictonij domina directa concesserit ad tertiam generationem cum clausula constituti q. Brachio de Balleanibus, utique finita generatione, ut infra dicitur, Communitati Bictonij Dominae directae datur manutentio ratione ciuilis possessionis pro recuperatione naturalis, nam dum detentor non vult restituere turbat in ciuili possessione, & ut à turbatione & desistat datur manutentio domino directo ratione ciuilis, Bartol. in l. 1. §. fin. n. 17. & ibi glos. in verbo possidet, ff. uti possid. Bero. cons. 102. n. 43. lib. 1. & cons. 45. n. 23. & seq. lib. 3. Menoch. de retrin. remed. 3. nu. 22. & fuit dictum in Ciuitatis Castelli bonorum 8. Nouembris 1589. coram bo. me. Card. Pamphilio.

Secundum fundamentū decisionis, quod



sententia R.P.D. Veraspij non iustificetur ex actis, ex quo inuestitura de anno 1524 non probat dominium, nec possessionem, esset verum, si non concurrerent adminicula, quae sufficientia hic concurrunt: primo solutio vnus Archibusi pro canone iuxta conuentionem supradictae inuestiturae tam per ipsos inuestitos, quam per

4 Communitatem Assisij facta, quae canonis solutio per plures annos deseruit pro adminiculo ad effectum domini, *Specul. tit. de emphyt. S. nunc aliqua vers. 53. Roman. conf. 127. nu. 1. Abb. consil. 74. in princ. lib. 1. Rot. in recent. decis. 290. n. 4. par. 1.* Secundo testes de fama, qui in antiquis probant, *Ias. in l. admonendi in 2. lectur. n. 143. ff. de iure iuran. Seraph. dec. 1461. n. 2.* Tercio titulus emptio- nis factae per Communitatem Assisij a Dominis de Balleonibus, ubi enunciatum canon

6 et dicti Archibusi, quod de seruit pro adminiculo, ut fuit dictum in *Süblacen. Bonor. 21 Maij 1604. coram bo. me. Litta*, ex inuestitura autem cum tot adminiculis probatur dominium, & possessio ad effectum deuolutionis tam inter locatorem, et conductorem, quam contra Communitatem Assisij habentem causam a Dominis de Balleonibus conductoribus, quam etiam contra tertium, *Rip. in l. si rem aliquam, nu. 39. ff. de acq. poss. Socc. sen. conf. 187. nu. 2. & seq. lib. 2. Dec. conf. 146. num. 14. Rot. diuers. decis. 91. & 591. par. 4. & in recent. decis. 290. n. 1. & decis. 400. n. 91. & 6. par. 1. Cas. de Grass. decis. 10. n. 7. de caus. possess. & propriet. Seraph. decis. 896. num. 2.* praesertim cum Communitas Assisij habeat causam a Dominis de Balleonibus inuestitis, unde probato locationem esse finitam non requiritur alia probatio domini, stante praesertim clausula constituti, sed agitur ex *l. si quis conductionis, C. loc. Bald. conf. 177. n. 4. lib. 3. Dec. conf. 28. n. 3. Rot. decis. 290. n. 9. & 10. par. 1. recent.*

Tertium fundamentum, quod inuestitura contineat tantum praedium delle Fosse, non autem praedium delle Vacchette, videtur sublatum ex eo, quod cum inuestitura loquatur de duabus tenutis, nempe delle

9 Fosse, e dell' Ose, utique ex cursu centum et annorum nomen mutari potuit, *Decian. consil. 19. nu. 14. & seq. lib. 3. & fuit dictum in Romana Deuolutionis 28. Maij 1625. coram R.P.D. Pirouano*, & propterea fat est, quod respectu praedii delle Vacchette verificentur tres demonstrationes inuestiturae, & respectu praedii delle fosse concurrant quatuor demonstrationes, cum sufficerent

10 duae et demonstrationes, quamuis aliqua

deficeret, *Bart. in l. demonstratio falsa, nu. 14. & seq. de condit. & demonstr. Decian. consil. 17. nu. 8. 9. & 21. lib. 3. Surd. conf. 44. nu. 15. & seq. lib. 1. Rot. in recent. dec. 459. nu. 1. in fine par. 1. Greg. decis. 575. nu. 4. immo donec Communitas Assisij, quae habet causam a Balleonibus inuestitis doceat de nouo titulo acquisitionis omnia bona intra confines contenta, & existentia in eodem loco praesumuntur eadem, de quibus loquitur inuestitura antiqua, *Bald. conf. 265. nu. 2. lib. 2. Ruin. consil. 50. n. 14. lib. 1. Peregr. de fideicom. art. 44. nu. 23. Rot. in recent. decis. 308. numer. 1. par. 1.**

Quartum fundamentum, quod tertia generatio non fuerit finita, non subsistit, quia ultra quod cum nemo compareat et qui praetendat esse de comprehensis, praesumitur deficientia, *Bart. in l. & si certus, S. fronijs nu. 1. ff. ad Sylleia. Dec. conf. 652. num. 3. Surd. conf. 530. nu. 37. lib. 4. & fuit dictum in Romana Domorum 12. Iunij 1589. coram bo. me. Comitulo*, ad probandam deficientiam lineae et concurrunt testes de fama, fides libri Mortuorum, confessio, & allegatio feminas esse auctrices, quibus omnibus simul iunctis deficientia generationis remanet probata, *Bald. conf. 398. nu. 1. lib. 2. Alex. conf. 27. nu. 4. in fin. lib. 7. & conf. 172. nu. 8. lib. 6. Corn. conf. 204. nu. 6. lib. 3. Rot. in recent. decis. 496. nu. 2. par. 2.*

Quod autem feminae in inuestitura non comprehendantur, patet dum inuestitura subdit, *& si nullus ex filiis masculis extiterit*, unde requiritur & quod sit masculus, & quod descendat ex masculo, & ideo feminae sunt exclusae, & cessat decisio in *Romana de Nocchiellis 27. Iunij 1622. coram bon. mem. Vbaldo*.

Quintum fundamentum nullitatis examinis tollitur, quia praesentia procuratoris in monitione Iudicis ad videndum iurare testes, & in commissione et examinis obmandatum de recipiendo iuramenta supplet defectum citationis, *Seraph. decis. 388. n. 4. Greg. decis. 576. n. 1. & seq. & facultas examinantis probatur, cum sit Notarius ordinarius examinatus deputatus in Ciuitate & Notario et actuarius circa hoc creditur Verall. decis. 245. par. 2. Rot. in recent. decis. 699. numer. 3. par. 1. & decis. 301. numero 2. par. 2.*

Sextum fundamentum, quod sententia habet in ventre conditionem data cautione pro melioramentis, non nocet, quia datur instrumentum cautionis, & cum praefixus fuerit terminus ad liquidanda melioramen-



ramenta in specie, illis non liquidatis in  
17 quantitate, & valore, † locus erat cautioni,  
& immiſſioni, *Put. decis. 461. lib. 2. in correct.*  
*Rot. decis. 127. num. 3. par. 2. in recent. & di-*  
*uers. 112. in fin. par. 2.*

Septimum, quod sententia sit per cedu-  
lam non obstat, quia quicquid sit vel de iu-  
re Canonico, vel in secunda sententia re-  
uocatoria primæ sententiæ pro manuten-  
tione, utique in prima sententia super pos-  
18 sessorio † etiam per cedula inerat Aegi-  
diana, quæ excludit appellationem ad effe-  
ctum suspensuum etiam si sententia sit per  
cedulam, si sit in possessorio, *Parif. conf. 108.*  
*num. 23. lib. 1. Lancell. de attent. par. 2. cap.*  
*12. limit. 25. num. 1. Rot. decis. 173. num. 3.*  
*par. 1. recent. & fuit dictum in Neapolitana*  
*Grani, & Hordei 18. Martij 1519. coram*  
*bon. mem. V baldō.*

19 Aegidiana autem † hic intrat, cum vtra-  
que Communitas sit subiecta immediatè  
Sedi Apostolicæ, & lis fuerit in Ciuitate Pe-  
rusinæ, & nunc in Rota, *Contard. ad l. unicā,*  
*C. si de moment. possess. quæst. 6. num. 2. & 7.*  
*& limit. 4. ratione canonis reintegrandæ*  
*num. 11. & 12.*

Octauo non obstat, quod simus in pos-  
sessorio mixto procedente à contractu in-  
uestituræ, quia cum inuestitura fuerit dedu-  
cta ad effectum possessorij, & ad illud colo-  
randum, sat est ut sit locus Aegidianæ,  
quod tenor sententiæ non contineat mix-  
turam, nec canonizet inuestituram, sed sit  
in mero possessorio, & ad istum effectum  
20 † tenor tantum sententiæ attenditur iuxta  
*consil. Corn. 10. num. 3. lib. 4. & Dec. 28. nu. 2.*  
*sæpius à Rota approbata decis. 263. par. 1.*  
*diuers. Seraphin. decis. 452. nu. 1. & 603. n. 1.*  
*& fuit dictum in Recanaten. Bonorum 26.*  
*Iunij 1587. coram bonæ memor. Pamphilio, &*  
*in Fauentina Bonorum 15. Aprilis 1580. co-*  
*ram. Seraphin. quæ est inter eius impress. 652.*

Ex quibus vtraque parte informante  
sæpius causa proposita, fuit ita resolutum,  
& recessum à decibz coram bon. mem. Rem-  
boldo.

¶ Vide infra hanc decisionem in Additione pro  
ut in eius Indice in fine posito. Adest infra  
alia decisio in eadem causa sub die 3. Decem-  
bris 1627. coram eodem bon. mem. Card. Ki-  
rili, est decisio 117.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Romana Pecuniaria.

Die Lunæ 7. Iunij 1627.

# ARGUMENTVM.

Creditum qualiter probetur. Procurator, si  
ex pecunia propria Domini emat illius no-  
mine loca Montium, &c. si postea absque  
mandato eiusdem Domini, illa alienat, te-  
neretur ad interesse fructuum, qui habiti fue-  
rint, si non essent alienata.

## SVMMARIVM.

1. Alienans rem aliquam sine mandato Domini  
tenetur ad interesse ei, ad rationem fru-  
ctuum, qui percepti fuissent, si non esset  
alienata, & num. 3.
2. Domini acquisitio fieri potest, etiam si ali-  
quid sit emptum pecunia aliena.
4. Mandatum, ex quibus certum est, quod re-  
sultet.
5. Ratihabitio mandato equiparatur.
7. Causa in aliqua re, quæ vera, & realis est,  
& quæ perpetuam semper habuit, & habet  
durationem, tunc vanum est alterius com-  
mentitiæ defectum allegare.
8. Ratihabitio gestorum ex quibus resultet.
9. Procurator meus seniori dans pecuniam  
meam, tenetur mihi dare illud emolumen-  
tum, quod consequutus est ex illa, siue ei  
mandauit, siue non.
10. Lucrum quis non debet sentire ex alieno,  
cum hoc bonæ fidei non congruat.

## DECISIO LXXIX.

FRANCISCUS Zeccadorus vti procurator  
DD. de Montautis, & Taurinis ven-  
didit de anno 1603. Castrum Turris An-  
dræ, ex cuius pretio exegit eodem nomi-  
ne summam scut. 10096. quam declarauit  
se exigere in scut. 6000. pro Mōtautis, & in  
residuo scut. 4096. pro Taurinis, & pro ijs-  
dem summis obligauit se ad restitutionem.  
Postmodum verò de mense Iunij eiusdem  
anni 1603. nomine, & ad vtilitatem DD. de  
Montautis emit loca 27. Montis Fidei pro  
scut. 3240. sibi tamen reseruata omnimoda  
dispositione tam sortis, quam fructuum,  
quàm emptionem Montauti non modò  
comprobarunt, verum etiam eorundem  
locorum montium fructus exegerunt per  
plu-



plures menses : sed quia de anno sequenti nempe 1604. de Mense Aprilis idem Zeccadorus absque licentia, & mandato Montautorum, quorum nomine fecerat emptionem, praedicta loca montium vendidit, de anno 1620. causa introducta super restitutione dictorum locorum montium, seu illorum fortis principalis, nechon fructuum, disputato dubio sub die 20. Martij 1620. coram bon. mem. Remboldo fuit resolutum Zeccadorum teneri ad restitutionem fortis, & fructuum, à qua resolutione licet Domini causa bis proposita, & resoluta recessissent sub die 8. Aprilis 1622. Tamen postea sub die 26. Iunij 1624. & 21. Februarij 1625. firmarunt Zeccadorum non potuisse pro summa, in qua non erant satisfacti Montauti, alienare dicta loca montium, ac ideo teneri ad interesse ad rationem fructuum dictorum locorum montium, quae sine mandato, & causa alienauerat in prauidicium Montautorum. Verum, quia agentes pro Zeccadoro, seu illius haeredibus insteterunt super iisdem audiri, obtentam etiam facultate impugnandi praesuppositum aliàs in hac causa factum sub die 27. Martij 1624. quod videlicet non constaret de satisfactione Montautorum, quoniã illorum creditum ascendebat ad summam d. scut. 6000. pro quibus non receperant, nisi scut. 3200. sub quo praesupposito assererant captas fuisse praecedentes resolutiones: Ideo causa super iisdem coram me proposita, dubitavi quibus decisionibus sit standum. Quare de duobus principaliter est videndum. Primò de veritate huius praesuppositi. Secundò, an sit locus restitutioni dictorum fructuum. Sors enim principalis non controuertitur.

Et quoad primum, pro faciliiori intelligentia supponendum est, quod hodie contra Zeccadorum veniunt simul vniti Montauti, & Taurini, ita vt quidquid iuris competit Montautis, id totum comperat Taurinis, cum quibus in hoc concordant Montauti, & sic hodie sufficit, quod Zeccadorus teneatur huiusmodi fructus restituere vel Montautis, vel Taurinis: vnde hoc praesupposito.

Plura deducuntur ad probandum, quod suppositum factum in d. decisione sub die 24. Martij, sit falsum. Et primò deducuntur quaedam conuentiones inter D. Andouinum de Taurinis, & DD. de Montautis illius nepotes initae vsq; de anno 1601. in quibus conueniunt, quod de omnibus emolumentis, & alijs, quae percipientur ex lite

cum DD. de Balleonibus duae tertiae partes spectent ad D. Andouinum, tertia verò pars pertineat ad DD. Montautos, vt in *Summario Zeccadori*, num. 3.

Secundò, pro harum conuentionum maiori corroboratione affertur instrumentum diuisionis factum inter Montautos, & Taurinos de anno 1611. in quo fit calculus pretij Castri venditi per Zeccadorum hoc modo: *Detratti li scudi 391. dalli 10096. baiocchi 29. restano à partirsi scudi 9075. e baiocchi 29. quali secondo la conuentione fatta tra detti Taurini, & Montauti, si partono in questo modo: cioè un terzo à Montauti, e doi terzi à Taurini, sicche à detti Montauti ne toccano 3235. e baiocchi 6. & à Taurini 6470. baiocchi 15. vt in eodem Summario Zeccadori num. 12.*

Quae omnia videntur etiam confirmari ex pluribus confessionibus Montautorum, qui post receptam summam scut. 3200. circiter, saepius per litteras declararunt, se esse de propria portione satisfactos, vt in eodem *Summario* num. 6. vbi Iulius Montautus dicit, scribens Zeccadoro: *V. S. li potrà lasciar leuare, atteso, che noi habbiamo hauuta la nostra parte, e tutto il resto, è poco meno, e degli heredi del Sig. Andouino.* Et in hoc habentur aliae huiusmodi declarationes, & mandata de soluendo Taurinis tanquam veris creditoribus, in eodem *Summario* num. 7. 8. & 9.

Ex quibus videtur constare, quod cum solummodo tertia pars pretij Castri Turris Andreae, tanquam emolumenti proficiscentis ex lite cum Balleonibus, pertineret ad Montautos, manifestè corruiat suppositum, quod Montauti essent creditores in scut. 6000. cum contrarium constet, ex quo tam virtute dictarum conuentionum anni 1601. quàm ex calculo diuisionis anni 1611. & ex proprijs eorundem Montautorum litteris, elicitur haec veritas, quod solummodo tertia pars totius summae scut. 10096. detractis expensis, ad ipsos pertinebat, & sic solummodo scut. 3235. baioc. 6. non autem scut. 6000. Pro quibus scut. 5235. cum fuerint satisfacti vsque de anno 1604. nihil hodie possunt praetendere.

Verumtamen in contrarium fuit responsum, quod Montauti habent pro se claram obligationem Zeccadori, & instrumentum venditionis Castri, ex quibus constat Zeccadorum agnouisse in veros, & legitimos creditores sui ipsius Montautos, & se ipsos obligasse in dicta summa scut. 6000.

Vnde quidquid sit quoad veritatē quantit-



titatis crediti inter Montautos, & Taurinos, qui inter se sunt concordēs, certum est, quod Zeccadorus est verus debitor Montautorum in d. summa, nec ex eo potest prætendere se non esse debitorem Montautorum, ex quo ipsi postea debeant solvere Taurinis illā summam, quæ respectu Taurinorum excedit veram quantitatem portionis ipsorum de Montautis.

Et in omni casu, quidquid sit de legalitate dictarum conventionum anni 1601. & litterarum Montautorum, contra quas multa deducunt informantes, omnia, quæ ex aduerso afferuntur, benè faciunt ad probandum, quod Montauti debent soluere ratam, quæ excedit tertiam partem sibi debitam ex tota summa scutor. 10096. prout idem etiam Zeccadorus fatetur in litteris, quæ dantur in *Summario Montautorū nu. 9.* ubi explicitè asserit, quod Montauti debent Taurinis pecunias, quas ipse (nempe Zeccadorus) penes se habet, sed nunquam poterunt operari, vt Zeccadorus non debeat dici debitor Montautorum in dicta summa scut. 6000. vt benè etiam aduertit Rota in vltima decisione in hac causa facta.

Sic igitur firmum remanet suppositum, quod verè Montauti erant creditores Zeccadori pro d. summa scut. 6000.

Quantum attinet ad secundam inspectionem ex prædictis sequitur, quod si Zeccadorus nomine Montautorum, & eorundem pecunijs, emit loca 27. Montis Fidei, non potuit illa postmodum sine causa, & mandato in ipsorum præiudicium alienare pro rata, in qua non erant satisfacti, iuxta calculum decisionis sub die 27. Martij 1624. Et si illa alienauit, & saltem teneatur ipsis ad interesse ad rationem dictorum fructuum, qui percepti fuissent ad *text. in l. si mandauero, §. sed Iulianus in fine, ff. mand. & in l. si sine, §. Modestinus, ff. de admin. tut. l. qui alienam, & ibi gloss. ff. de neg. gest. & fuit latè deductum in hac causa 26. Iuhij 1624. coram bon. mem. Remboldo.*

Et quamuis pecuniæ in dictis locis Montium erogatae essent in rei veritate Taurinorum, quibus erant postmodum solvendæ, non ideo tamen negari potest, quin potuerint inuestiri nomine Montautorum, cū acquisitione & dominij, etiam si pecunia esset aliena, ad *text. in l. 2. ubi Bald. C. si quis à non domin. ubi gloss. Surd. decis. 15. num. 9.* Et si replicetur, quod bonæ fidei non congruit ex aliena pecunia lucrū facere, ideoque Montautos non posse huiusmodi fructus, tanquam indebitos prætendere; Re-

spondetur, quod Montauti sunt concordēs cum Taurinis, huiusmodi fructus ipsis Taurinis soluantur, prout æquum est, sed hoc nullatenus post suffragari Zeccadoro, ad effectum, vt ipse non debeat soluere & interesse, ad quod de iure tenetur, maximè ad fauorem Taurinorum, ad quorum vtilitatem declarauerat in suis litteris velle pecunias inuestire, tanquam ad ipsos Taurinos pro maiori parte spectantes, vt in *Summar. Montauti num. 1. ibi, accioche il denaro non sij in pericolo, ma renda qualche frutto à sostentatione della causa di Rota, come anche per vtilità di questi Signori suoi Eugini (nempe Taurinorum) à quali spetta la maggior parte.*

Nec dicatur, quod Zeccadorus spontè emit dicta loca Montium, non autem de mandato Montautorum, vnde non habent locum in casu nostro iura ex aduerso deducta, quæ præsupponunt mandatum. Quia respondetur, in casu nostro constare etiam de mandato. Nam Zeccadorus scripserat Montautis de inuestimento pecuniarum, quod facere cogitabat, & ipsi in responsione ratificantes illius voluntatem, mandarunt, vt inuestiret minorem, quam posset summam, & in casu inuestimenti emeret potius loca Montium, quam census, vt in litteris Iulij Montauti, quæ habentur in *Summario Zeccadori nu. 1. Ex quibus certū est, resultare & mandatum ad text. in l. 1. ff. mand. Præterquam quod ratificatio resultans ab exactionibus fructuum dictorum locorum Montium factis per Montautos videtur inducere mandatum vsque ab initio, ratihabitio & enim mandato equiparatur, l. communis, §. procurator, ff. de acq. poss. l. si quis offerenti, l. vero procuratori, §. fin. ff. solut. cap. ratihibitionem, & ibi latè Dyn. & add. ad Dyn. in littera A. de reg. iur. in 6.*

Minus dicatur, quod Zeccadorus in emptione istorum locorum montium reseruauerat sibi omnimodam dispositionem illorum, & fructuum eorundem perceptionem, vnde potuit illa ad libitum vendere, vt videtur sensisse Rota in hac causa sub die 8. Aprilis 1622. Quia respondetur non negari, quod de facto Zeccadorus non potuerit vendere ad effectum, vt alienatio per ipsum facta sustineatur, sed dicitur, quod Zeccadorus alienando sine mandato, & causa in præiudicium Montautorum, quorum nomine, & ad quorum vtilitatem emerat, tenetur restituere quanti ipsis interest & dicta loca montium non fuisse alienata ad *text. in l. procuratorem, §. mandati, ff. mand. cum alijs superius allegati.*

Nec



Nec causæ, quæ allegantur, tales visæ sunt, quæ debuerint, vel potuerint inducere Zeccadorum ad faciendam huiusmodi alienationem: Prima siquidem quæ fundatur in eo, quod de tempore factæ huiusmodi alienationis, iam cessasset causa, propter quam fuerat facta emptio, nempe magna, & periculosa pecuniarum summa, non videtur esse attendenda: quia causa, quæ induxit Zeccadorum ad emptionem, fuit, ut patet ex dictis litteris ipsius Zeccadori, quæ dantur in *Summario Montautorum*, n. 1. *accioche il denaro non stij in pericolo, ma rendendo qualche frutto per sustentatione della causa di Rota. com'anche per utilità di questi Signori suoi Cugini, a' quali spetta la maggior* 7 *parte.* quæ causa vera, & realis † perpetuâ semper habuit, & habet durationem, ergo vanum est alterius commentitiæ defectum allegare.

Secunda pariter nullius visa est esse momenti, quia Zeccadorus nullam habebat necessitatem parandi pecuniam, ut cum illa satisfaceret ordinibus Montautorum, qui sæpius mandauerant, ut solueret Taurinis, quos asserebant quamprimum transmissuros necessaria pro huiusmodi pecuniarum exactione. Quia ultra quod Zeccadorus semper recusavit facere huiusmodi solutiones, in omni casu potuisset Taurinis consignare eadem loca montium, quod fuisset sufficiens pro implemento sue obligationis.

Tertia, quæ fundatur in suspitione, aut metu deteriorationis valoris locorum montium minus visa fuit sufficiens, & in omni casu debebat easdem pecunias exponere ad lucrum, ne starent otiosæ, & sine fructu.

Minus obstat, quod in præfato instrumento diuisionis de anno 1611. inter Montautos, & Taurinos fuit solum habita ratio pretij Castri, nempe scut, 10096. non autem fructuum, qui hodie prætenduntur. 8 Ideoque videatur quodammodo resultare † ratificatio gestorum per Zeccadorum, & sic alienationis etiam dd. locorum montium, ut per *Dec. consil. 262. & Castri. consil. 1.* qui ab informantibus pro Zeccadoro allegantur. Quia respondetur, quod in illo instrumento non fuit habita mentio huiusmodi fructuum, quia solummodo fuit diuisum pretium Castri venditi, & cum de illo tempore certum esset inter Montautos, & Taurinos, quod pecuniæ, quæ erant penes Zeccadorum, quâuis essent sub credito Montautorum, erant tamen soluen-

dæ Taurinis, ad quos iuxta tenorem diuisionis pertinebant, opus non erat de fructibus facere mentionem, quos in consequentiam dubitari non poterat, quin pertineret ad Taurinos; maximè cum Zeccadorus usque de anno 1609. declarauisset, quod pecuniæ Taurinorum adhuc penes se ipsum remanebant inuestitæ, vnde propterea non erat opus in hoc aliqua declaratione, seu diuisione.

Et hæc tanto magis procederent, si probaretur, quod Zeccadorus pecunias sibi obuentas ex venditione dictorum locorum montium erogasset in Societatibus officiorum, alijsque huiusmodi rebus fructiferis per *text. in l. idemq; §. si procurator, ff. mand.* vbi quod si procurator meus † pecuniam meam foenori dedit, & usuras consequutus est, consequenter dicemus debere eum præstare quantumcumque emolumentum sensit, siuè ei mandauit, siuè non, quia bonæ fidei hoc congruit, ne de alieno † lucrum sentiat.

Et quamuis scribentes pro Montautis, & Taurinis maximum in hoc faciant fundamentum Domini tamen nihil firmarunt: quia partitæ Societatum, Censuum, ac vinearum, quæ per extensum dantur in *Summario Montaut. à n. 2. usque ad n. 7. inclusiue*, clare videntur demonstrare huiusmodi contractus fuisse ferè omnes, excepta emptione domus facta de anno 1604. die 24. Iunii; initos per annum 1603. inclusiue, & sic antequam fieret per Zeccadorum alienatio locorum montium, quæ supponitur facta de anno 1604. per mensem Aprilis. Vnde in facto non videtur verificari huiusmodi pecunias extractas ex venditione dd. locorum montium esse erogatas in dictis Societatibus, ac Censibus, si antè alienationem erant iam empti.

Ex quibus visum fuit DD. non esse recedendum à decisio ad fauorem Montautorum, ac Taurinorum. Et ita conclusum, vtraque parte informante.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Ferrariens, seu Comaclesi Bonorū de Nasellis

Die Lune 7. Iunij 1627.

ARGUMENTVM.

Dominium ad effectum rei vindicationis qualiter probetur. Papæ potestas, quanta sit super bonis Ecclesiasticis. Demonstratiue duæ an sufficiant, ad probandam bonorum identitatem.



## S V M M A R I V M.

- 1 Dominium, ad effectum rei vendicationis, non concludenter probatur solis inuestituris, sed secus, si concurrant adminicula.
- 2 Locatio sola licet non probet dominium, tamen aliud est, cum alijs locationibus iuncta.
- 3 Dismembratio praesupponit dominium, & possessionem ex antecedenti.
- 4 Instrumentum, licet plene non probet dominium, secus si contineat donationem Principis, ex certa scientia factam.
- 5 Princeps habet potentiam transferendi dominium, ad libitum voluntatis.
- 6 Principis concessio transfert dominium absque traditione.
- 7 Ecclesia gaudet privilegio, ut ei acquiratur dominium absque traditione.
- 8 Ecclesia, si fiat donatio per Imperatorem de Castris, vel Terris, venit etiam merum Imperium, quamvis secus esset, si facta esset priuato.
- 9 Papa potest tollere bona uni Ecclesiae, & alteri assignare.
- 10 Dominium bonorum Ecclesiasticorum, est penes Papam, qui ideo eorum Dominus dicitur.
- 11 Papa in bonis Ecclesiasticis habet plenissimam potestatem, & dispositionem.
- 12 Enunciatiue antiquissima, plene probant dominium ad quoscunque effectus.
- 13 Dominium in antiquis probatur per iudicia, & coniecturas.
- 14 Testes in antiquis ad probationem dominij, non parum conferunt.
- 15 Inuestiturarum pluralitas probat dominium ad effectum rei vindicationis.
- 16 Duae demonstrationes sufficiunt ad probandam bonorum identitatem, licet adsint aliae, quae non conueniant nu. 17.
- 18 Identitas bonorum probatur ex conformi denominatione, si alia eiusdem nominis in eadem regione non probentur extare, & num. 19.
- 20 Identitas in antiquis probatur per argumenta, praesumptiones, & coniecturas.
- 21 Dictio, iuxta, designat tantummodo vicinitatem.
- 22 Dictio, infra, utrumque extremum complectitur.
- 23 Flumina, in dies euenit, quod mutant cursum suum.
- 24 Concessionis validitas ad fauorem Ecclesiae controuerti non potest.
- 25 Lex semper loquitur.
- 26 Et hoc procedit etiam in privilegijs concessis

## Ecclesiae.

- 27 Privilegia concessa Monasterijs haecenus edificatis, extenduntur & ad edificanda.
- 28 Dictio, haecenus, intelligenda est semper, quando casus euenerit, ita ut non excludas illum casum.
- 29 Bona Romanae Ecclesiae non praescribuntur nisi spatio 100. annorum.
- 30 Sententia propter lapsum fatalem transfit in rem iudicatam.

## DECISIO. LXXXI.

**C**Laræ memoriae Alexander Cardinalis<sup>s</sup> Eftenfis Praepositus Ecclesiae S. Mariae de Pomposia de Anno 1602. intentauit Ferrariæ iudicium rei vendicationis pro recuperatione quorundam bonorum: & in specie cuiusdam praedij, siue possessionis vulgò nuncupatae, la possessione del Tempesta, tanquam pleno iure pertinentis ad dictam Praeposituram, aduersus DD. de Nasellis, & D. Marcum Follegatum, qui respectiue dictum praedium, siue possessionem occupabant. Vnde cum ad fauorem Abbatiae duas sententias conformes obtinuisset, quae vigore dispositionis statuti Ferrarien non admittentis a duabus conformibus appellationem, erant exequendae, fuit pro parte dictorum de Nasellis, & Follegati habitus recursus ad Signaturam, quae mihi causam commisit, cum clausula, *constito de duabus conformibus, seu quod alias, &c. exequatur, &c.* Ideoque cum pro parte Eminentissimi, & Reuerendissimi D. mei Cardinalis Barberini moderni Praepositi instaretur pro executione dictarum sententiarum: quia Rota nunquam exequitur sententias aliorum Tribunalium, nisi degustata prius iustitia, hodie dubitavi. An dictae sententiae sint iustae, & exequendae in casu, &c. & Domini negotio mature discusso responderunt, constare de illarum iustitia ad effectum executionis.

Tota enim difficultas ad tres inspectiones reducitur: Prima est, ut videatur, An constet de dominio Praepositurae in istis bonis, & specialiter in dicta possessione del Tempesta. Secunda, An constet de eorumdem bonorum identitate. Tertia, An obstat praescriptio.

Quoad primam inspectionem, visum fuit DD. non posse controuerti dominium Abbatiae, & in consequentiam Praepositurae, quae huiusmodi bona habuit ab Abbatia, ut inferius dicetur. Quia constat, Primo, quod de anno 1462. die 11. Iunij Raynaldus



dus Maria Estensis Commendatarius Abbatia Pomposianæ de dicta possessione siue prædio reinuestiuit ad alios 29. annos Nicolaum Tempestam, qui de illis fuerat inuestitus 29. annis antè, nempe de anno 1433. prout enunciat in instrumento renouationis dictæ inuestituræ. Secundo quod de anno 1490. die 6. Augusti Ioannes Lucas de Pontremolo procurator Hipolyti Estensis tunc Commendatarij dictæ Abbatie, de eodem prædio, seu possessione inuestiuit Raynaldum Estensem ad 29. annos similiter, vt latius in eadem inuestitura, in qua non modo enunciat præcedens inuestitura facta Nicolao Tempestæ, verum etiam eadem confinia iisdem formalibus verbis exprimuntur quibus fuerant designata in dicta præcedenti. Ex quibus solis inuestituris licet non resultet concludens probatio † dominij ad effectum rei vendicationis ad *text. in c. inter dilectos prope finem, in vers. Per instrumenta verò. vbi DD. & glos. in verb. locatio. de fid. instr. & in l. solemnibus C. de rei vendic. Bald. in l. fin. ff. de adim. legat. & Alex. conf. 10. nu. 3. vol. 4. Afflict. decis. 14. num. 8. Rot. in antiq. decis. 87. quam refert Gabr. tit. de locat. cõcl. 4. in princ.* Tamen secus est, quando concurrunt adminicula per *doctrin. Bart. in l. ad probationem 23. C. locat. vbi quod quamuis locatio † non probet dominium sola, secus tamen est cum aliis, & dicit, id esse perpetuò mēti tenendum, Bald. in l. cum aliquis nu. 4. C. de iur. delib. Angel. in l. officium nu. 2. vers. sed benè ff. de rei vendic. Ias. in l. quoties nu. 5. in fin. C. eod. tit. Rip. in l. si rem aliquam nu. 39. ff. de acquir. poss. Dec. consil. 146. num. 14. vers. & licite per instrumenta. Socin. sen. conf. 89. num. 11. vers. tamen quando vol. 1. & conf. 187. nu. 2. vol. 2. Paris. conf. 104. num. 82. & seqq. vol. 1. Gabriel. tit. de locat. dicta concl. 4. num. 16. latè Menoch. conf. 409. nu. 11. vol. 5. & in terminis huius præposituræ Marcambun. cõf. 52. num. 10. Et hanc opinionem passim sequuta est Rota in Ciuitatis Castellii bonorum 8. Nouemb. 1589. & 12. Februar. 1590. coram bo. me. Card. Pamphilo, in Papien. bonorum 28. Aprilis 1595. coram Illustriss. Card. Millino in Placentina deuolutionis terrarum 21. Aprilis 1600. coram Corduba, in Sublacen. bonorum 21. Maij 1604. coram Lieta, in Ferrarien. Prædij 3. Decembris 1610. coram me, in Leodien. Dominij de Hollonia 5. Maij. 1625. coram R. P. D. meo Merlino, & in Romana deuolutionis 28. Maij. eiusdem anni 1625. coram R. P. D. meo Pirouano, & decis. 290. nu. 1. par. 1. & decis. 193. nu. 1. par. 2. recent. & apud Se-*

raph. decis. 1453. nu. 3.

Hic autem concurrunt plura adminicula, & quidem vrgentia; Primo enim concurrit dismembratio bonorum, de quibus agitur, motu proprio facta per Innocentium VIII. à mensa Conuentuali Monasterij Congregationis S. Iustinae, & eorundem applicatio pro dote huius Præposituræ, ex qua dismembratione, atque applicatione confirmata etiam per Alexandrum VI. in eiusdem Præposituræ erectione, resultat euident probatio dominij, nō solum mensæ Abbatialis, siue Conuentualis, à qua dicta bona fuerunt dismembrata, quia † dismembratio præsupponit, dominium, & possessionem ex antecedenti extitisse penes Abbatiam, vt in puncto Caputæque dec. 344. nu. 3. par. 3. & dicit Rota in Bononien. dismembrationis 5. Iunij 1606. coram Reuerendiss. D. meo Patriarcha Antiocheno, quæ est dec. 119. nu. 4. par. 1. in recent. Sed etiam dominij Præposituræ, cui dicta bona fuerunt in dotem assignata, quia ex illa supremi Principis concessione dominium fuit sibi plenè acquisitum. Angel. in d. l. officium nu. 3. ff. de rei vendicat. vbi quod licet instrumentum † non plenè probeat dominium, secus tamen est, si sit instrumentum continens donationem Principis, ex certa scientia factam; quia habet potentiam trāsferendi dominium, ad libitum † voluntatis, prout etiam dixit Bald. in Prælud. feud. nu. 29. benè Alex. in l. 3. n. 17. ff. de acquir. poss. & in conf. 3. nu. 6. & seqq. volum. 5. Dec. conf. 186. nu. 4. vers. Et ista opinio. Ruin. conf. 32. nu. 4. lib. 1. Couar. lib. 2. variar. cap. 19. nu. 3. Soc. in iun. conf. 65. n. 6. vol. 1. vbi quod concessio Principis † transfert dominium, etiam sine traditione, quicquid sit in contractibus, de quo disputant DD. in l. traditionibus C. de pactis, Paris. conf. 11. nu. 58. lib. 1. Gabr. tit. de empt. & vend. concl. 2. n. 39. quos sequitur, & refert Rot. dec. 664. n. 18. p. 2. recent. Et multò magis ad fauorem Ecclesiæ, cui competit hoc priuilegium, vt sine traditione † dominium acquirat, vt per *text. in l. fin. C. de sacros. Eccles. & Bald. conf. 337. n. 5. lib. 1. & alios tenuit Rot. dec. 673. par. 2. in recent.* prout in alijs etiam huiusmodi Ecclesia reperitur priuilegiata, vt benè per Io. Andr. in addit. ad Specul. incip. vidistis duas opiniones de iurisd. omn. Iudic. vbi quod si donatio fiat † Ecclesiæ per Imperatorem de terris, vel Castris, venit etiam merum Imperium, licet secus sit in donatione facta priuato. Quæ omnia tantò magis habent locum in casu nostro; quia Papa potest tollere bona †



Vni Ecclesiae, & illa assignare alteri arg. *clem. si una de Reb. Eccles. non alien. & c. consultationibus, & c. pastoralis de donat.* Dominium enim bonorum Ecclesiasticorum est  
 10 est ꝑ penes ipsum Papam, ideò eorum Dominus dicitur. *Abb. in c. constitutus n. 15. de relig. domib. Aeneas de Falconib. de reservat. praelud. 2. n. 2. Paris. de resignatione lib. 2. q. 4. n. 34.* Habetque in illis ꝑ plenissimam potestatem, & dispensationem *cap. 2. in princ. de prae. in 6. cap. proposuit eod. tit. Clem. 1. in fin. ut lit. pend.*

Secundò concurrunt tractatus, & capitulationes factae de anno 1491. inter Agentes Hippolyti Estensis Commendatarij, & Procuratores Praesidentis Cögregationis S. Iustinae, super erectione dictae Praepositurae, in quibus inter cötera conuentum fuit, vt dicta possessio olim tenta per Tempesta, & tunc possessa per Raynaldum Estensem applicaretur, & assignaretur Praepositurae, prout in eiusdem erectionem fuit postmodum assignata, vt patet ex litteris Alexandri VI. in quibus specificè assignantur indotem Praepositurae, Praedia, siue possessio per Nicolaum Tempesta, alias Testam, tunc verò per Raynaldum Estensem possessa, &c. quae enunciatiuae cum sint ꝑ antiquissimae, & vltra 100. annos plenè probat dominium ad quemcumque effectum, *Fe. lyn. in c. cum causam 13. nu. 4. vers. tamen instrum. de prob. & ante illum Bald. in l. cum aliquis n. 4. & ibi Ias. pariter n. 4. C. de iur. delib. Aretin. conf. 164. nu. 3. vers. si tamen isti nobiles. Alex. conf. 75. n. 3. lib. 4. Dec. conf. 146. n. 14. Soccin. d. conf. 187. nu. 5. & conf. 65. n. 7. lib. 1. benè Menoch. d. conf. 409. n. 9. & seqq. vol. 5. Cassad. dec. 3. n. 3. de Procur. Put. dec. 269. lib. 2. Rot. in recent. dec. 91. n. 2. par. 1. & decis. 223. n. 4. par. 2. diu. & in dicta Papiens. bonorum 28. Aprilis 1595. coram Illustrissimo Cardinale Millino.* In antiquis  
 13 enim, ꝑ in quibus procul dubio nos sumus, dominium per indicia, & coniecturas probatur, vt per Bald. in l. indicia n. 50. C. de rei vendic. conf. 205. n. 3. lib. 2. Dec. d. conf. 146. n. 12. Paris. d. conf. 104. n. 102. lib. 1. Rimirald. iun. consil. 23. n. 279. lib. 1. Cassad. dec. 2. n. 2. & 3. de prob. Verall. dec. 238. & 275. lib. 2. in manuscript. & Rot. dec. 12. n. 2. & dec. 193. n. 2. par. 2. recent.

Tertiò concurrat instrumentum concordiae initae de anno 1550. inter Cardinalem Ferrarien. Praepositum, & Monasterium Pomposianum, occasione diuersarum differentiarum tunc inter eos vertentium, in quo inter cötera conuentum fuit, vt pos-

sessio, quae sita est in Vaccolini territorio, infra Padum currentem, & quae vulgò appellatur, la possessione del Tempesta, tunc possessa ab illis de Nasellis, remaneret Praepositurae.

Quartò concurrunt depositiones quinque testium examinatorum pro parte Praepositi, qui dicunt, se audiuisse à maioribus, quòd possessio, quam nunc detinent Naselli, & Follegatus, erat de iuribus Abbatiae, siue Praepositurae, & quòd semper fuit appellata la possessione del Tèpesta. Vndè nò pa-  
 14 15 cöferunt ꝑ ad probationem dominij, maxime in antiquis, vt in nostris terminis cöfiderat *Bursat. conf. 22. num. 7. vers. 3. testis, & ponderauit Rota in dicta Sublacen. bonorum 21. Maij 1604. coram Litta.*

Quintò, & vltimò concurrat pluralitas ꝑ inuettiturarum, quam in puncto de hac Praepositura aduertit *Marcabrun. d. conf. 52. num. 10. & ex Soccin. in d. conf. 187. num. 16. lib. 2. considerauit Rota in dicta Papien. bonorum coram Illustrissimo Millino, & in dec. 193. num. 2. par. 2. rec.*

Quo verò ad secundam inspectionem visum fuit DD. identitatem bonorum de quibus agitur, videlicet possessionis del Tèpesta, satis esse iustificatam, & sufficienter constare, quòd dictum praedium, seu possessio, quae per ministros Abbatiae Pomposae fuit concessa in emphyteosim ad 29. annos, primò de anno 1433. & secundò de anno 1462. Nicolao Tempesta, & postmodum de anno 1490. Raynaldo Estensi, & quae, prauius tractu, sine capitulationibus factis inter agentes Hippolyti Estensis Commendatarij, & Procuratores Praesidentis Cögregationis S. Iustinae, fuit prius per Innocentium VIII. & postea per Alexandrum VI. pro dote Praepositurae in ipsius erectione applicata, & denique eidem Praepositurae, vigore concordiae anni 1550. initae inter Cardinalem Ferrarien. Praepositum, & Monasterium Pomposianum assignata, esse illam eandem, quae nunc detinetur à Nasellis, & Follegato respectiue.

Vulgatissima enim est regula, quòd ad  
 16 probandum identitatem bonorum ꝑ duae demonstrationes sufficiunt, secundum doctrinam Bart. in l. demonstratio falsa 17. nu. 14. ff. de cond. & demonstr. & in l. 1. in fin. ff. de dot. praereg. per illum textum, & per hac consultissima, cum ibi not. C. qui test. fac. poss. not. Alex. post Angel. & Castren. quos refert. in conf. 133. n. 5. lib. 5. Socin. sen. conf. 89. nu. 2. vol. 1. Roland. conf. 67. nu. 4. vol. 2.



*Aym. conf. 198. n. 1. & 2. Decian. conf. 17. nu. 80. & seq. vol. 3. Rum. conf. 115. nu. 10. lib. 5. Menoch. dicto conf. 409. n. 84. vol. 5. Rot. dec. 277. num. 4. & decis. 313. num. 2. & decis. 457. nu. 1. par. 1. & dec. 119. nu. 2. & decis. 180. num. 2. & decis. 106. nu. 4. par. 2. rec. & apud S. M. Gregorium 172. nu. 2. & 575. nu. 4. & 5. & in dicta Romana deuolutionis 28. Maij, & 14. Nouembris 1625. coram R. P. D. meo Pirouano, vbi Rota fuit contenta vnica generali, & altera particulari demonstratione. Et hac regula procedit, etiam si adsint aliae, quae non conueniant, vt bene *Ruin. conf. 50. num. 17. Alb. conf. 10. n. 5. Rol. d. conf. 67. nu. 17. lib. 2. Peregr. de fideicom. art. 44. nu. 50. vers. amplia denique. Decian. dicto conf. 17. nu. 20. & late Modern. discept. forens. cap. 833. n. 10. & Rota in dicta Romana deuolutionis.**

Hic autem non solum duae, sed plures concurrunt demonstrationes, nam in inuestituris Nicolai Tempestae, & Raynaldi Estensis habetur, quod ista possessio erat posita in Insula Pomposiana, in Villa Vaccolini, & Dioecesi Comacina iuxta Padum currentem, & tam in dictis capitulationibus, quam litteris erectionis, & concordiae, semper appellatur la possessione del Tempesta, quae omnia bene verificantur in bonis de quibus agitur; quia sunt posita in eadem villa, & insula, & pro confinibus habent ab vno latere Padum veterem, & ab alio aggerem Padi veteris, & sub eadem Dioecesi continentur.

Et praesertim ponderarunt Domini notabilem illam denominationem del Tempesta, quae in hanc vsque idem viget, ex qua potissimum identitas deduci solet, vt ex Aretino, tradit *Peregrin. de fideic. d. art. 44. num. 48.* ex conformi enim denominatione identitas probatur, si alia eiusdem nominis bona in eadem regione non probentur extare, vt firmiter *Doct. in l. si quis in fundi vocabulo ff. de leg. 1. & in l. si in nomine C. de testam. bene Paris. conf. 58. num. 1. & seqq. vol. 3. Crauet. conf. 400. n. 33. lib. 3. Corn. conf. 146. num. 4. lib. 2. & in simili de nuncupatione S. Proculi fuit dictum in Romana de Victorij 9. Decembris 1626. coram R. P. D. Merlino.*

Accedit insuper instrumentum praefatae concordiae anni 1550. in quo Praepositurae assignatur possessio sita in Vaccolini Territorio, infra Padum currentem, & locum, vbi antiquitus esse solebat alueus Padi, appellata la possessione del Tempesta, quae specificè enunciatur possessa à Nasellis, vn-

19 de + tanto minus videtur esse dubitandum, quod non sit illa eadem, quae nunc etiam possidetur à Nasellis, vt in simili ponderat *Menoch. dicto conf. 409. num. 85. & seqq. vol. 5.*

Concurrunt denique supradicti testes, qui explicitè deponunt, quod dicta possessio, quae nunc detinetur à Nasellis, & Follegato respectiue, retinet etiam veterem denominationem, & quod à maioribus audierunt, sic illam nuncupari, & quod est eadem, quae quondam fuit possessa per dictum Tempestam, vt bene 3. & 4. testes. Quae omnia tanto magis visa sunt vigere, cum, vt pluries ponderatum fuit, versetur in antiquis, in quibus, + ad probandam identitatem sufficiunt argumenta praesumptiones, & coniecturae d. o. cum causam in fin. vbi *Bald. in princ. Felin. n. 1. & alij de prob. Dec. conf. 146. n. 14. Riminald. conf. 254. n. 12. Rot. apud S. M. Gregor. d. decis. 172. nu. 5. & ibi late addentes.*

Nec obstat, quod bona, de quibus fuit inuestitus Tempesta, & successiue Raynaldus Estensis, dicantur fuisse posita ad manum dexteram Padi, illa vero, quae nunc per Nasellos, & Follegatum detinentur, sint sita ad sinistram, ideoque identitas omnino excludatur. Quia fuit responsum. Primo, quod in inuestitura tam Tempestae, quam Raynaldi assignatur pro confine Padus, per verba, iuxta Padum, nec dicitur citra, vel ultra, sed iuxta, + quae dictio designat tantummodo vicinitatem *Bero. conf. 144. num. 16. vol. 3. Surd. conf. 429. n. 77. vol. 4. cum alijs per Vulpell. in d. dictione.* Et in concordia anni 1550. dicta possessio ponitur infra Padum currentem, quae + dictio, infra, vtrumque extremum complectitur l. 1. S. 1. vbi *Bart. & alij ff. de offic. Praefect. verb.* Immo in inuestitura Raynaldi dicitur, inter currentem Padum, quod demonstrat, Padum tenuisse cursum suum inter dicta bona, non autem ad dexteram, vt asseritur.

Secundò fuit consideratum, quod potest esse, quod de tempore primae, & secundae inuestiturae Tempestae, dicta possessio esset ad dexteram Padi, qui postea mutauerit + cursum, interfecando dicta bona, vt in dies euenit ad text. in l. adeo S. quod si vno ff. de acqu. rer. domin. Quod multum verisimile redditur, ex verbis tam inuestiturae Raynaldi, ibi, inter aquam mortuam Padi olim currentis, & ipsum Padum munitum, quam concordiae anni 1550. ibi, infra Padum currentem, & locum, vbi antiquitus es-



se solebat alueus Padi, quæ omnia clarè nobis demonstrant. Padum mutauisse cursum, & alueum, & sic non esse alienum à veritate, quòd dicta possessio, quæ olim erat ad dexteram Padi, ex mutatione ipsius aluei remaneret ad sinistram, quam veritatem agnoscunt etiam testes examinati pro Nasellis, qui non sunt ausi, negare quin dicta possessio, quamuis posita ad manum sinistram, non possit esse eadem, quæ fuit olim possessa per Tempestatum. Ultra quàm quòd si non datur aliqua specificatio situationis habito respectu, ad Orientem, vel Occidentem, siue ad alia, obiectum non officit, quia eadem res, quæ, habito respectu ad Orientem, sita est ad dexteram, habito respectu ad Occidentem, erit ad sinistram.

Quo verò ad tertiam, & vltimam inspectionem, visum fuit Dominis non constare de aliqua præscriptione, quæ obstet; quia Præposituræ, de qua agitur, competit priuilegium centenariæ ad effectum præscriptionis primò ex concessione Henrici VI. Imperatoris, cuius concessionis & validitas ad fauorem Ecclesiæ controuerti non potest, ex traditis per *Felin. in c. ad audientiam, num. 28. vers. demum. de præscript.* Et quamuis huiusmodi priuilegium fuerit concessum Monasterio Pomposiano, ante erectionem huius præposituræ, nihilominus suffragatur etiam eidem Præposituræ, tamquam membro eiusdem Monasterij; cū lex  
24 & semper loquatur. *l. Arriani c. de heretic. Castr. conf. 235. sub num. 1. post med. vers. restat respondere lib. 1. vbi quòd lex Florentiæ mandans, quod omnes Ciuitates subiectæ soluant certum quid, habet etiam locū ciuitate Pisarum, effecta subdita post legē, quia lex semper loquitur, & fuit resolutū in causa Comen. Capella 7. Februarij 1620. coram bo. me. Romboldo; Et hæc conclusio  
26 procedit & etiam in priuilegijs concessis fauore Ecclesiæ, vt per *Alex. conf. 178. n. 13. lib. 2. Nat. conf. 160. n. 25. & Modernum de extensione legum, tit. de extensione priuilegiorum nu. 123. fol. mihi 148. resoluit Rota in causa Cracouien. iuris legendi 19. Iunij, & 18. Decembris 1626. coram me. Immo quod in fortioribus terminis text. in cap. vnic. de excess. prælat. in 6. qui loquitur de priuilegijs concessis & Monasterijs hætenus ædificatis, sit intelligendus etiam de Monasterijs ædificandis, quia, cum lex semper loquatur, dictio hætenus est & intelligenda  
28 semper quando casus euenerit, ita vt non excludat illum casum, contra *Lap. dicunt Gem. in dict. c. vnic. n. 8. & Franc. n. 1. quod***

etiam considerauit Rota coram me in dicta Cracouien 19. Iunij 1626.

Secundò idem priuilegium dictæ Præposituræ competit: quia ipsa est de proprio patrimonio Romanæ Ecclesiæ, & de horto eiusdem, prout sunt omnes Ecclesiæ Marchiæ, & Ferrariæ, vt probatur in *Auth. vt Ecclesia Rom. post princ. per glos. notab. ibi in verbo Petri.* Ideoque cum sit quoad  
29 hoc & priuilegiata, requirebatur tēpus centum annorum, vt late *Felin. in d. c. ad audientiam num. 22. vers. amplia quarto de præscript.* Quod tempus 100. ann. non effluxit, siue attendamus initium occupationis factæ à Nasellis, iuxta titulum ipsdē iudicialiter allegatum hoc est, acquisitionem à Ducibus Ferrariæ de anno 1539. à quò tempore vsque ad motam litem de anno 1602. non intercessit nisi tempus 63. annorum, siue attendamus vltimam inuestituram Raynaldi Estensis factam de anno 1490. & cum illa esset ad 29. annos sequentes, non potuit currere aliqua præscriptio nisi post dictos 29. annos, & sic nisi post annum 1519. ad *text. in l. 1. c. de annal. præscript.* à quò tempore vsque ad annum 1602. minus effluxit dictum spatium 100. annorum, prout requirebatur.

Et ex his Domini resolverunt, sententias esse iustas, & exequendas nedum ex eo, quòd dispositio statuti, & sententiarum, conformitas est parens, sed etiam quia vltima, quæ fuit lata de anno 1621. propter  
30 & lapsum fatalium, transiuit in iudicatum, ad *text. in cap. cum sit Romana de appellat. cum vulgar.* Et ita, &c.

REV. MO, P.D. PIROVANO DECANO.

Firmana Prædij.

Die Lunæ 7. Iunij 1627.

### ARGUMENTVM.

Instrumentum, an sit necessarium ad substantiam eorum, quæ partes voluerunt. Testis quando præsumatur formiter iurasse, & an deponens metu excommunicationis credatur. Primo dicto testium semper est standum.

### SVMMARIVM.

- 1 Donationis substantia non consistit in instrumento.
- 2 Probatio per testes continens substantiam.



- eorum, quæ partes voluerunt, non prohibetur.
- 3 Donatio probari potest per duos testes.
  - 4 Testis, quando non presumatur formiter iurasse tactis scripturis.
  - 5 Testis, quando verisimiliter presumitur iurasse.
  - 6 Notario creditur enuncianti, quod testis fuerit citatus, monitus, & iuratus.
  - 7 Fides testium affinium redditur suspecta, & non integra.
  - 8 Pater sponsi non contrahit affinitatem cum tota familia sponsæ.
  - 9 Affinitas, non tollit totam fidem testibus.
  - 10 Testis deponens metu excommunicationis an probet.
  - 11 Instrumenta, & rogatus, si sunt in possessione aduersarii non carent suspitione.
  - 12 Testes, quando primo iudicialiter deposuerunt cum iuramento, si postea ab eorum dicto recedant metu excommunicationis, nihilominus semper statur primo dicto.

## DECISIO LXXXII

**D**ictum fuit recedendum esse à decisio-  
in hac causa 5. Martij 1621. coram  
bon. me. Remboldo, quia tam ex tunc de-  
ductis pro D. Vincentio, quam ex nouiter  
probatas donatio facta Clericæ per Lau-  
rum, & Flaminium respectiue patrem,  
& fratrem ipsius valida est.

Nam etsi de + instrumento donationis  
non doceatur, attamen quia in instrumen-  
to non consistit substantia donationis *l. si  
quis argentum S. fin. autem amplioris C. de  
donat. l. in extraneos, & l. in donationibus C.  
eod. tit. Natt. conf. 109. n. 22. Mant. de con-  
tr. lib. 13. tit. 4. n. 13.* non prohibetur alia  
probatio + per testes continens substantiã  
eorum, quæ partes voluerunt *Aff. dec. 274.  
n. 5. idem Natt. d. conf. 609. n. 24. Surd. conf.  
144. n. 16. & dec. 284. n. 16. Castr. conf. 61.  
n. 1. & 75. n. 3. lib. 2.* quæ per Vincentium  
affertur, & quidem concludens.

Nam dantur tres testes, qui huic dona-  
tioni, & instrumento confecto rogati in-  
terfuerunt, & alter, qui non est instrumen-  
tarius, & fuit post decissionem, quæ reuide-  
tur effaminatus, asserens se donationi præ-  
sentem fuisse, vidisse, & legisse instrumen-  
tum prædictum, coeteri verò de veritate  
contractus donationis deponunt, quibus  
accedunt alij quinque testes de veritate  
donationis deponentes, de auditu ab instru-  
mentarijs, & de publica voce, & fama, qui  
sufficiunt, & superabundant ad sustinendã  
veritatem donationis, quæ + duobus etiam

tantum testibus roborata nihilominus su-  
stineretur, cum non agatur de probando  
tenore instrumenti *Bart. in l. admonendi n.  
48. ff. de iur. iur. Alex. conf. 93. n. 9. & 237.  
nu. 1. lib. 6. Roland. conf. 40. n. 8. lib. 1. Rot.  
dec. 539. nu. 1. p. 2. recent.*

Non obstant exceptionis, quæ dantur  
contra prædictos testes pro tollenda illo-  
rum fide, nam quod Bernardinus testis  
instrumentarius formiter non iurauerit ta-  
ctis scripturis, vt patet ex enunciatiua  
Notarij dicentis citatus, monitus, ac per  
me Notarium cum assistentia interpretis  
examinatus, quæ verba + non satisfaciunt  
formalitati iuramenti secundum *Ces. de  
Grass. dec. 13. n. 6. de testib. Caputaq. dec. 285.  
n. 4. par. 3.* sufficienter euitatur obiectum  
ex eo, quod eadem die 24. examinatus fuit,  
& cum interrogatorijs partis, quæ verifi-  
militer passa + non fuisset ad vltiora  
progredi absque delatione iuramenti, quæ  
rationes ad sustinendam validitatem exa-  
minis ponderantur per *Seraph. dec. 857.  
n. 25. & 1288. ac per Rotam dec. 704. n. 3. &  
4. p. 1. recent. vltius n. 5. & 6.* pondera-  
tur stylus credendi Notario, ita enuncian-  
ti, quod testis fuerit + citatus, monitus, &  
iuratus, de quo hic apparet ex attestat io-  
ne Notariorum data, in qua licet non di-  
catur, quod fuerit in alijs casibus oppositũ,  
& obtentum, prout Rota desiderauit in  
hac probatione styli coram Cotta *dec. 398.*  
quæ data fuit, attamen multum coadiuuat  
alias præsumptiones supra relatas ad susti-  
nendam veritatem iuramenti.

Quo verò ad alios duos testes instrumen-  
tarios, qui sunt Ambrosius, Dionysius, &  
Iulius Mochus pater Bernardini, mariti  
Narcisæ, sororis Clericæ, vt tanquam affi-  
nes + Clericæ eorum dictum suspectum, &  
non integrum remaneat ex allegatis per  
*Gabr. de testib. concl. 13. n. 1. & per Farinac.  
eod. tit. q. 54. n. 1. & 80.*

Certum est, quod Iulius non est affinis,  
quia pater + Sponsi non contrahit affinita-  
tem cum tota familia Sponsæ, sed cum ea  
tantummodo. *cap. super his de affin. & con-  
sang.* Ambrosius verò dato, quod + proba-  
retur affinis, non in totum de illius fide de-  
minuitur, sed remanet testis, & potest coa-  
diuuari ex primo, & secundo teste instru-  
mentario, & ex quarto post decissionem  
examinato, & ex alijs de voce, & fama qua-  
tenus opus esset, quod non creditur, quia  
duo remanent, cum quibus donatio potest  
probari, vt supra dictum fuit.

Non obstat, quod Ambrosius Diony-  
sius,



10 sius, & Iulius Mochus metu † excommunicationis se didixerint, qui propterea non sunt attendendi ad effectum huius probationis *Rolan. conf. 40. nu. 12. Alex. conf. 124. n. 6. lib. 6.*

Quia Ambrosius à suo dicto recessit, sed Iulius non recessit, sed se remittit ad scripturam, quare supersunt primus, & quartus ultimo loco examinatus, cum quibus concurrunt alij quinque testes de voce, & fama, urgentq; aliae praesumptiones paternitatis, & fraternitatis, & quod praedium, de quo agitur, esset matris Cleriae, & quasi eidem pro parte debitum, ac demum, quia iidem testes deponunt instrumentum donationis fuisse rogatum per Bonifatium.

11 Bossum, cuius instrumenta, † & rogatus, cum in posse aduersarii fuerint, non carēt suspicionem, quod instrumentum donationis leuauerit, propter interesse quod habet *Bart. in l. finali §. qui sine nu. 5. ff. de quest. Rota dec. 418. n. 5. par. 2. recent. & nihilominus*

12 quando testes primò † iudicialiter deposuerunt cum iuramento, ac postmodum recesserunt ab eorum dicto metu excommunicationis, semper statur primae eorum depositioni *Couar. var. resolut. lib. 2. cap. 13. nu. 7. Farinac. de testib. quest. 66. n. 200. Rot. dec. 346. n. 2. par. 2. dinerf. & ex praedictis saltem simul iunctis visum fuit donationem sustineri.*

Et ita, &c.

¶ Videatur infra hac decisio in additione, prout in Indice in eius fine posito.

ILLVSTRISS. P. D. MANZANEDO

PATRIARCHA HIEROSOL.

Cracouien Parochialis de Coniusza.

Die Mercurij 9. Iunij 1627.

ARGVMENTVM.

Præsentandi quasi possessio, licet acquiratur ex vnica præsentatione effectuatâ, tamen aliud obseruatur, si aliquis de proprietate iurispatronatus doceat.

SVMMARIVM:

1 Sententia apparenter dicitur nulla, si non constat de iurisdictione Iudicis.

2 Sententia confirmans sententiam nullam dicitur nulla.

3 Præsentandi quasi possessio acquiratur ex vnica præsentatione effectuatâ.

4 Et ista quasi possessio attenditur ad effectum, ut præsentatus veniat instituendus.

5 Præsentandi, quasi possessio ex vnica præsentatione non attenditur, si constet de proprietate iurispatronatus.

6 Dec. 67. par. 2. dinerf. quando procedat.

7 Patronis præiudicari non potest in præsentatione nisi constito de eorum scientia, & patientia.

8 Concil. Trid. sess. 25. cap. 9. intrat etiam in vniuersitatibus probare volentibus ad se spectare aliquod iurispatronatus, & quid in materia annullet Concil. num. 9.

### DECISIO LXXXIII.

VAcante Parochiali, de qua agitur, fuerunt ad illam à diuersis patronis præsentati Iacobus, & Martinus, ille à Collegio Iurisperitorū Academiae Cracouien. prætendente existere in quasi possessione præsentandi, iste verò à Dominis octo Villarum pariter prætendentibus ad ipsos pertinere præsentationem ad dictam Parochialem. Vndè inter dictos Iacobum, & Martinum præsentatos orta lite super institutione, quia quilibet eorum suam præsentationem esse admittendam contendebat, & introducta coram Ordinario Cracouien. emanauit sententia, in qua fuit pronunciatum d. Collegium existere in possessione, vel quasi præsentandi, ac proinde Iacobum ab eo præsentatum instituendum fore; à qua cum fuisset ad Nuntium appellatum, ipse dictam sententiam Ordinarij confirmauit, Ideo causa ad Rotam deuoluta, & mihi commissa dubium in Rota proposui. An dicta sententia Nuntij ultimo loco lata esset confirmanda, vel infirmanda, & Domini infirmandam esse dixerunt.

Fundamentum resolutionis fuit nullitas, & iniustitia dictæ sententiæ. De nullitate constat apparenter, cum illa sit confirmatoria alterius Ordinarij Cracouien. non obstat quod fuerat oppositum de illius nullitate ex defectu † iurisdictionis Auditoris Ordinarij, de cuius delegatione non constabat iuxta *Verall. dec. 376. p. 2. & Seraphin. dec. 597. num. 4.* Propterea † Nuntius dictam sententiam absque vitio nullitatis confirmare non potuit *Rota dec. 346. n. 4. & dec. 572. p. 2. recent.*

De iniustitia verò Domini non dubitarunt, ex quo sententia se fundat in quasi pos-



possessione præsentandi dicto Collegio acquisita per præsentationem factam, quando ista Ecclesia vacauit per priuationem Benedicti Bandonij de ann. 1597. Et quæuis regulariter † quasi possessio præsentandi acquiratur ex vnica præsentatione effectuatâ *Rip. in c. cum Ecclesia Sutrina n. 91. de caus. poss. & propr. & hæc quasi*  
 4 possessio † attendi soleat ad effectum, vt præsentatus veniat instituendus *c. consultationibus de Iurep. Rota dec. 14. cod. tit. in Put. dec. 189. lib. 1.* Nihilominus visum fuit Dominis huiusmodi quasi possessionem nõ esse attendendam, &

5 Primò quia dicta † quasi possessio non attenditur, quando constat de proprietate iurispatronatus, quasi tunc proprietate iurispatronatus, quasi tunc proprietate absorbeat causam possessionis, vt tenent communiter *Doct. in d. cap. consultationib. & ibi Abb. n. 9. de Iurepatr. Dec. conf. 127. n. 1. Rota dec. 167. n. 10. & dec. 269. nu. 4 & 5. p. 2. diuer. & late fuit deductum in Meluitana Iurispatronatus 18. Aprilis 1608. coram bo. me. Card. Marquemontio, & coram bo. me. Vbaldo in Barchinonen. Capp. 2. Iunij 1614.*

Et licet hoc procedere teneant Doctores prædicti præsertim *Rot. † d. dec. 167. n. 9.* quando ante institutionem constat de proprietate patronatus, aliàs secus, quia tunc præfertur institutus ab existente in quasi possessione præsentandi, quibus accedunt *Calderin. conf. 23. de præben. & Rot. dec. 7. de Iurepatr. in nou. & dec. 49. de rescript. in antiq.*

Attamen in nostro casu obiectum cessat, quia constat de tali iurepatronatus, & quidem ante institutionem Iacobi aduersarij ex duabus sententijs, quæ dantur in *Summ. Martini n. 1. & 2. Altera de ann. 1523. altera verò de ann. 1536. in quibus pronunciat iurispatronatus Parochialis, de qua agitur, & illius ius præsentandi spectare, & pertinere ratione foundationis, & dotationis ad Dominos octo villarum, qui præsentarunt Martinum, cum quibus etiam concurrunt præsentationes continuatæ effectum sortitæ factæ à dictis patronis vsq; ad ann. 1597. & quæ dantur *d. Summ. nu. 3.* quibus non potuit præiudicare præsentatio facta à Collegio ob priuationem Bandonij de ann. 1597. præsertim † non confito de scientia, & patientia patronorum, *Ferret. conf. 132. n. 3. lib. 1. Rot. dec. 184. n. 1. p. 1. diuers. & apud Seraph. dec. 337. n. 2. in fin.**

Secundò quia versamur in vniuersitate, in qua intrat dispositio † *Conc. Trid. sess. 25.*

6. 9. propterea ab illa præsentatus non debet institui donec doceat de legitimo titulo ex fundatione, & dotatione iunctis præsentationibus saltem spatio 50. ann. continuatis, & effectuatâ, vt requirit Conciliū. Vnde cum Iacob. ab Vniuersitate Iuristarū præsentatus fundet se tantum in ultimo statu, & in quasi possessione eidem vniuersitati acquisita vigore præsentationis de ann. 1597. & Concilium deroget non solum titulo, † sed, & quasi possessioni cuiuscunq; iurispatronatus aliter quàm modo supradicto acquisiti *Gonzal. super reg. 8. gl. 18. n. 23.* dicendum est, dictam quasi possessionem Collegio non suffragari, & consequenter, nec præsentationem de Iacobo factam sustineri, sed sententiam mandans illum institui fore reuoc.

Et ita vtraq; parte informante fuit decisum.

¶ In eadem causa adest infra alia decisio sub die 22. Maij 1622. coram R. P. D. Merlino est decis. 174.

R. P. D. DVNOZET.

Florentina Fideicommissi de Cambijs.

Die Mercurij 9. Iunij 1627.

ARGUMENTVM.

Fideicommissarius, vt ei detur immissio in bonis fideicommittentis debet probare descendentiam, & qualiter ad hunc effectum ista descendentia bene probetur, item etiam tenetur probare obitum ante eum, vocatorum, & alia de quibus in summarijs.

SVMMARIVM.

- 1 Fideicommissarius, vt ei concedatur immissio, quæ probare teneatur.
- 2 Descendentia qualiter bene probetur.
- 3 Descendentia probatur etiam ex libris publicis iunctis adminiculis.
- 4 Confessio facta in commissione plenè probat contra confitentem.
- 5 Obitus alicuius probatur ex libro Ecclesie, in quo obitus describi solent.
- 6 Testes deponentes de fama, probant obitum.
- 7 Sine filijs de iure, quis præsumitur obire.
- 8 Descendentia probatur per duas enunciatiuas, accedentibus instrumentis, in quibus fiat eadem enunciatio.
- 9 Diuisio optimè probat contra diuidentes.



- eorum successores tam vniuersales, quàm particu-  
lares.
- 10 Identitas probatur, si nomina singularia bonorum  
conueniant bonis controuersis.
  - 11 Identitas facilius remanet probata ex qualitate  
personæ possidentis.
  - 12 Possessio probatur per litis sustentationem.
  - 13 Hereditas in capita, & non in stirpes defertur, quā-  
do versatur in fideicommissio transuersali vltimo-  
ris gradus, non autem ascendentium.
  - 14 Cognationis vinculum, vt aliud excludat, quæ re-  
quiratur.
  - 15 Filij non possunt succedere ex persona patris, si ipse  
nec succedere possit.
  - 16 Aym. in consil. 831. n. 3. & 6. & Fusar. de substit.  
quest. 357. declarantur.
  - 17 Cognationis vinculum iam exclusum, tamquam  
irreleuans attendi non debet.
  - 18 In Fendo exclusio faminarum consanguinei non  
excluduntur ab vtriusque coniunctis, sicuti in Em-  
phyteusi. nu. 19. & in statuto. num. 20.
  - 21 Agnatio, ubi non est contemplata, appellatione  
masculorum, veniunt masculi ex feminis.
  - 22 Testatoris voluntatis distinctio est attendenda.

DECISIO LXXXIII.

**P**ostquam sub die 26. Februarij proxi-  
mè præteriti fuit in hac causa reso-  
lutum contra Hospitale, & Ecclesiam S. Io-  
annis Baptistæ nationis Florentinæ de Vr-  
be, Antonium, & Petrum Ioannem fratres  
de Cambijs esse vocatos ad portionem Pe-  
tri Galliani ex testamento Prioris de Cam-  
biji. Hodie instan. pro immissione dd. An-  
tonio, & P. Ioanne fratribus ex vna, & Ber-  
nardo de Cambijs, ex altera, qui præten-  
dit ex duplici vinculo excludere dictos fratres,  
nempe ex quo non solum descendit à Lau-  
rentio, & est in pari, & coæquali gradu cū  
supradictis, sed etiam, ex quo est filius Cas-  
sandræ, quæ fuit filia Siluestri Fratris  
Prioris Testatoris. Proposui dubium, an,  
& cui danda esset immissio, quo proposito  
Domini resolverunt dādam esse immissio-  
nem dictis Antonio, & P. Ioanni fratri-  
bus, ac dicto Bernardo in capita, & non  
in stirpes.

Moti sunt ea ratione DD. quia dd. de  
Cambijs bene probant omnia & requisita,  
ad obtinendam d. immissionem nempe eo-  
rum descendentiā à Laurentio, identita-  
tem bonorum, & obitum vltimi grauati, &  
eius filiorum, ob quorum deficientiam ve-  
niunt ad fideicommissum.

Primò quoad descendentiā Antonij, &  
Petri Ioannis, ea bene & probatur non solū  
per testes gradatim deponentes, Antonium

fuisse filium Laurentij; Thomam filium  
Antonij, & ipsos fratres esse filios Thomæ,  
omnesque fuisse ab eorum parentibus, atq;  
ab alijs pro filijs legitimis, & naturalibus,  
publicè, & notoriè tractatos, & nominatos.  
Bart. in l. filium. ff. de his, qui sunt sui, vel  
alieni iur. Alex. cons. 51. num. 2. lib. 1. Rot.  
in recent. decis. 472. num. 3. par. 1. &  
decis. 174. num. 2. in fin. par. 1. sed etiam  
ex libris publici Catastri Ciuitatis Floren-  
tiæ quos ad proban. descendentiā con-  
curren. alijs adminiculis admisit Rota in  
Florentina habitus. 19. Nouembris 1618.  
coram Buratto, & in Florentina Capel-  
la 26. Aprilis 1619. coram Reuer. P.D. meo  
Pirouano.

Obitus verò Petri vltimi grauati bene  
probatur ex & confessione hospitalis in  
eius commissione, quæ contra illud ple-  
nè probat. l. precum C. de lib. caus. Put.  
decis. 316. lib. 2. in correct. Verall. decis.  
190. num. 3. par. 1. Rota in rec. decis. 346.  
nu. 2. p. 1.

Obitus etiam Nicolai P. Francisci, &  
Ioan. eius filiorum masculorum remanet  
probatus ex fidibus & extractis ex libro Ec-  
clesiæ SS. Trinitatis Florentiæ, in quo  
obitus describi solent, qui multum ad id  
probandum attendi solent, vt tenuit Rota  
in recent. dec. 562. num. 1. ad fin. par. 2. &  
dec. 605. num. 4. par. 2. maximè cum con-  
current descriptiones dd. bonorum fauore  
filiarum in defectum masculorum in libris  
publicis d. Catastri, & testes deponentes  
de fama, & quod sufficit ad proban. dictum  
obitum, vt fuit dictum in Casaraugustana  
Portionis, impressa per Marches. p. 1. fol. 340.  
num. 3.

Quod autem isti filij Nicolai, Petrus,  
Franciscus, & Ioannes obierint & sine filijs  
de iure præsumitur, Alex. cons. 20. nu. 12.  
lib. 1. Capic. decis. 159. num. 11. & 12. Mant.  
dec. 32. n. 1.

Descendentia pariter Bernardi ex D.  
Laurentio probatur per gradus distinctos  
ex libris decimarum Ciuitatis Florentiæ,  
qui libri adminiculantur ex alijs partitis  
formiter extractis ex alijs libris nuncupa-  
tis (delle Tratte) Ciuitatis Florentiæ, quæ  
duæ enunciatiuæ & sufficiunt ad proban.  
descen. d. Bernardi, accedentibus pluri-  
bus instrumentis, in quibus eadem pariter  
fit enunciatio. Mascard. de prob. conclus.  
511. num. 4. cum alijs ibi relatis, & tenuit  
Rota d. Florentina habitus 19. Nouembris  
1618. coram bon. mem. Buratto, & in d. Flo-  
rentina Capella 26. Aprilis 1619. coram



R.P.D. meo Pirouano.

Identitas verò bonorum probatur ex instrumento diuisionis inter Syluestrum & Petrum de Gallianis fact. in qua expresse facti fuerunt medietatem Casalís Zambriæ, Pozzaie, & Centocorui pro summa scutorum 22500. auri subiectam esse fideicommissio Prioris de Cambijs, quæ ÷ diuisio optimè probat contra diuidentes, & eorum successores, siue vniuersales, siue particulares, *Ruin. conf. 128. lib. 2. Rot. decis. 693. nu. 1. & 3. par. 1. diuers.* & fuit dictum coram Reuerendiss. D. meo Decano dec. 120. n. 1. cum alijs congestis in Bonon. fideicommissi de Desiderijs 3. Martij præteriti coram R.P.D. meo Merlino, & in alia Romana fideicommissi de Victorijs 9. Decembris 1626. coram eodem R.P.D. meo Merlino, maximè cum prædicta nomina singularia locorum ÷ conueniant bonis controuersis, ex quibus identitatem probari dixerunt, *Franc. Aret. conf. 103. sub n. 3. post med. vers. & hoc tenuit Dec. conf. 13. n. 9. vers. secus in nominibus, Fel. in cap. auditis n. 27. circa med. vers. limita ex dicto Bald. de præscript. Rot. in rec. dec. 131. nu. 6. par. 1. & fuit dictum in d. Romana de Victorijs 9. Decembris 1626. coram R.P.D. meo Merlino.*

Possessio etiam Petri de Cambijs vltimi grauati vsque ad eius obitum in eisdem bonis probatur ex depositionibus testium, qui reddunt rationem eorum scientiæ, quia illa locauit, & fructus percepit functo etiam, quod optimè deponunt de specificatione confinium, & de donationibus locorum, & ita cum dictus Petrus esset d. Petro de Gallianis sine filiis masculis defuncto substitutus ex qualitate personæ ÷ possidentis facilius comprobata remanet probatio identitatis, *Natt. conf. 235. num. 17. Peregr. de fideicom. art. 44. num. 22. Rot. dec. 131. n. 5. p. 1. recent.*

De possessione etiam Hospitalis, & Ecclesiæ S. Ioannis constat pariter ex confessione ipsius in commissione ab eo obtenta cum eisdem denominationibus dd. Casalium Zambriæ, Pozzaie, & Centocorui, & ex expressione tituli hæreditarij à d. Petro Cambio, necnon ex litis ÷ sustentatione, quæ sola sufficere solet, *Verall. decis. 369. num. 1. par. 2. Rot. int. impress. per Pacific. de Saluian. decis. 20. num. 16. præsertim verò concurrentibus alijs adminiculis Rota coram san. mem. Greg. XV. decis. 15. num. 1. & decis. 105. num. 3. & alijs sapissimè.*

Quibus ita firmatis DD. censuerunt dd. Fratribus, & Bernardo de Cambijs dandam esse immiſsionem in capita, & non in stirpes, cum verlemur in fideicommissio transuersali vltioris gradus, non autem ascendentis, quo casu Rota seruat, quod deferatur ÷ hæreditas in capita, & non in stirpes, *Gabr. conf. 135. lib. 1. num. 3. Tbes. decis. 162. num. 7. in fin. Rot. decis. 27. per tot. par. 1. recent. & fuit dictum in Collen. Hæreditatis 7. Nouembris 1618. coram bon. mem. Buratto, & fuit etiam dictum in Casenaten. Hæreditatis 6. Nouembris 1619. coram R.P.D. meo Pirouano.*

Non obstat quod Bernardus ex duplici vinculo (vt dictum est) prætendat excludere dictos fratres, nam quicquid sit de pluralitate vinculorum concurrentium in eadem persona prout est de fratribus veterinis, vel vtrinque coniunctis in quo casu respondit *Bald. conf. 188. lib. 1. per tot. vt ratione illius pluralitatis frater fratri sit præferen. cum quo conueniunt Bero. conf. 96. num. 14. & ibi alleg. lib. 2. Nihilominus* 14 vinculum ÷ superabundans in persona debet esse pertinens, & exclusiuum alterius cohæredis siue illud deducatur ex testamento siue ab intestato, vt declarat idem *Bald. conf. 188. Crass. de success. S. successio ab intest. quest. 31. num. 2. Surd. decis. 239. num. 7. & seq.* Sed in præsentī casu Cassandra quamuis sit descendens à d. Siluestro, illa non reperitur vocata, cum non habeat qualitatem masculinitatis, sub qua vocati fuerunt filij Siluestri. Vnde cum ipsa non possit succedere, ÷ nec etiam filij eius ex persona ipsius possunt deducere ius succedendi, *Surd. conf. 85. num. 10. vers. sic. attamen prædictis non obstan. lib. 1. Ruin. conf. 18. num. 5. lib. 3. Tiraq. & infiniti alij per eum citati in tract. de primog. quest. 12. num. 16. Curt. iun. conf. 117. col. pen. vers. causa secunda, Surd. decis. conf. 239. num. 8. Rot. decis. 663. num. 22. par. 1. recent.*

Nec releuat, quod Bernardus proueniat ex eadem Cassandra matre coniuncta primo fideicommittenti vti eius nepte, & ideo sit præferendus alijs in æquali gradu existentibus cum habeat duplex vinculum, prout in puncto dicitur de matre, quæ est de familia, & nupta fuit in eadem familia, *Aym. conf. 831. n. 3. & 6 Fus. de substit. q. 357. 16n. 8. & q. 404. n. 20. nam respondetur ÷ quod supradicti DD. procedunt, & loquuntur quando sunt vocati proximiores de familia,*

vel



EM. MO. ET REV. MO D. CARD. VBALDO.

Colonienſ. Præcedentiæ.

Die 9. Iunij 1627.

## A R G V M E N T V M .

In præcedentijs manutentio danda ei, qui probat consuetudinem, etiam si iuri repugnet cum ius in præcedentiarum materia deferat consuetudini, maxime quando est alicuius temporis considerabilis.

## S V M M A R I V M .

- 1 Possessio attenditur in iudicio manutentionis.
- 2 Probatio melior afferri non potest, quam confessio.
- 3 Manutentio denegari non potest stantibus plenissimis probationibus, eum sufficient, & leniores.
- 4 Dignitatum possessio non suffragatur contra iuris assensum.
- 5 In præcedentiarum materia ius defert consuetudini.
- 6 Et hoc procedit, etiam si consuetudo iuri repugnet.
- 7 Possessio etiam si sit contra ius, est manutenibilis, quando est alicuius temporis considerabilis.
- 8 Presumptio faciendi aliquid iure familiaritatis excluditur ex multiplicitate actuum per multum tempus.
- 9 Ordinarii possunt præcidere controuersias subortas in processibus.
- 10 Concil. Trid. sess. 25. cap. 13. de regulis declarantur.
- 11 Decis. 332. & 491. par. 1. in rec. declarantur.
- 12 Pro Actorum integra transportatione stat presumptio.
- 13 Acta non sunt transportanda, si non sint de causa.
- 14 Actorum superflua transportatio obflare non debet, si non sit facta.

## D E C I S I O LXXX V.

**F**Vit hodie resolutum, manutentionem esse concedendam Prælatiſ, & dignitatibus Collegiarum in quasi possessione præcedendi Canonicos Metropolitanæ Colonienſ. in processibus, alijsque actibus, tam publicis, quam priuatis.

- Quia quasi possessio dictarum dignitatum, quæ sola attenditur in hoc iudicio manutentionis, & retinenda iustit. de interd. Rot. dec. 641. n. 8. par. 1. diuers. remanet sufficienter probata ex confessione eorundem mei Canonorum, emanat in Breui Innocentij Octauj, ubi asserunt dignitates digniorem locum occupasse, & de præſenti occupare, tam in actibus publicis, quam priuatis, ut patet ex lectura Breuis, quod datur in Summ. num. 1. & ista confessio ne non potest afferri melior probatio, l. c.

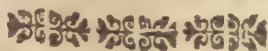
vel quando vocatur familia, secus quando testator gradatim substituit vnâ lineam alteri, & earum descendentes masculos exclusis foeminis, nam cum masculus natus ex foemina etiam nupta in familia non dicatur masculus ex masculo in eo non verificatur ista qualitas, & per consequens vinculum Bernardi ex parte Cassandræ matris exclusæ tanquam irreleuans non debet attendi *Bellon. iun. qui ita distinguit, & respondit conf. 2. n. 72. vsq; ad fin. Alex. Rauden. conf. 3. n. 25. & 26. lib. 1. vbi conciliat opiniones Soccin. iun. conf. 15. per tot. lib. 4. Curt. iun. conf. 117. col. penult. Beron. conf. 96. n. 12. & 13. lib. 2. sicuti in feudo & exclusio foeminarum consanguinei non excluduntur ab vtrunque coniunctis, nam vinculum cognationis non attenditur idem Bellon. d. conf. 2. n. 75. Tiraq. de retract. lign. S. 14. glos. 2. n. 10. Crass. conf. 31. n. 3. Prout & in emphyteusi Alb. conf. 81. n. 28. Man. sic. de tacit. lib. 22. tit. 18. n. 48. idem est in*

statuto & exclusio foeminarum, nam vinculum maternum exclusum, & impertinens non attenditur, Alb. d. conf. 81. & fuit dictum in Romana de Lante 24. Ianuarij 1582. coram san. mem. Clem. VIII.

Non obstat, quod etiam si sint filij masculi vocati, attamen ubi agnatio non est contemplata, appellatione & masculorum veniunt masculi ex foeminis, *Surd. post alios conf. 308. nu. 14. dicens eo casu magis fuisse habitum respectum ad qualitatem sexus, à quo non descendunt filij masculi foeminarum, ut tenuit Rot. dec. 150. n. 2. p. 2. diu. quia responsio patet ex eodem testamento fideicommittentis, ex quo apparet, quod testator vocauit filios masculos, & filios filiorum masculorum; ita ut non versemur in differenti vocatione, quæ possit se habere ad masculos vtriusque sexus, cum qua distinctione & voluntatis testatoris responderetur ad omnes auctoritates in contrarium adductas, & idem *Surd. hanc distinctionem amplectitur d. conf. 308. nu. 14. & idem sequuntur alij ab eo allegati, nec ab hac distinctione dissentit. Alb. d. conf. 85. n. 4.**

Et ita conclusum, &c.

*Est decisio 40. supra in hac parte, & infra adest alia decisio sub die 28. Martij 1628. coram eodem R. P. D. Dunogetto. Est decisio 158.*





*precum, C. de liberal. caus. Gabr. de confess. concl. 4. n. 1. & seq. fel. rec. Greg. XV. dec. 200. n. 2. & dec. 458. n. 3.*

Deinde dicta quasi possessio probatur ex testibus, quorum vnus fuit examinatus ad perpetuam rei memoriam, & alij duo fuerunt examinati formiter hic in Curia, & omnes optimè deponunt de hac quasi possessione præcedendi, de visu, & de cerra scientia, absque aliqua contradictione, & deponunt de toto tempore sui recordatus, & vltra de auditu à maioribus, vt patet ex lectura depositionum, quæ dantur in Sum. num. 5. & 6. Vnde manutentio denegari † non potest, stantibus supradictis plenissimis probationibus, cum sufficiant etiam leuiore, *Menoch. de retinen. remed. ult. n. 34. Rot. dec. 196. n. 6. p. 1. dec. 375. n. 2. lib. 3. p. 3. diuers. Seraph. dec. 1113 n. 1. fel. rec. Greg. XV. dec. 258. n. 3.*

4 Non obstat, quod ista possessio † Dignitatum non suffragetur contra iuris assistentiam, quam habent Canonici Metropolitanani, quia quicquid sit de hac iuris assistentia, quæ videtur valde controuersa à Doct. vt patet ex latè traditis per *Cassan. in cathalog. glor. mund. consider. 32. per tot. Dominis placuit responsio, quod in omnem casum* 5 in hac † materia præcedentiarum ius defert consuetudini, *Bald. in c. cum olim nu. 1. & seq. de consuetud. Felin. in c. statuimus in princ. de maiorit. & obed. Card. consil. 62. n. 1. Dec. in l. cum quia n. 39. & ibi Cagnol. nu. 42. ff. si cert. pet. Riminald. iun. conf. 95. nu. 22. lib. 1. & dixit Rota in Seguntina præstentia 22. Iunij 1609. coram Reuerendiss. D. meo Patriarcha Antiocheno, & in ead. 8. Martij 1615. coram bon. mem. D. meo Vbaldo, quod procedit † etiam si consuetudo iuri repugnet, Menoch. conf. 51. n. 51. Seraph. dec. 964. n. 1. fel. record. Greg. XV. dec. 124. n. 2. & 4, & ideo etiam si possessio sit*

 7 contra † ius, est manutenibilis, quando est alicuius temporis considerabilis, vt in casu nostro, *Franc. in cap. ad decimas nu. 8. in 4. limit. de restit. spoliat. in 6. Couar. pract. quest. c. 17. sub n. 6. versic. 4. Rot. dec. 534. n. 7. & dec. 595. n. 4. p. 1. diuer. & in recent. dec. 685. n. 4. p. 1. fel. rec. Greg. XV. dec. 370. vbi Adden. sub nu. 10. & dixit Rota in Calciaten. Decimarum 10. Iunij 1611. coram Reuerendiss. D. meo Patriarcha Antiocheno, & in Oueten. iurisdictionis 22. Martij præteriti coram me.*

8 Non obstat, quod actus præcedendi potuerint esse facultatiui, & iure familiaritatis, quia ista præsumptio † excluditur ex

multiplicitate actuum, & ex continuata possessione per longum tempus, de qua deponunt supradicti testes, *Cas. de Grass. dec. 1. nu. 3. de caus. poss. & propr. fel. rec. Greg. XV. dec. 572. vbi Adden. n. 8.*

Non obstat, quod in *Conc. Trid. sess. 25. cap. 13. de regular.* disponatur, quod Ordinarij † possint præcidere controuersias subortas in processionibus, & ideo cum Ordinarius in casu nostro decretauerit per modum prouisionis ordinem seruandum in istis præcedentijs, non possit ordo alterari, & dari manutentio Dignitatibus, donec per rem iudicatam sit negotium terminatum, *iux. dec. Rot. in recent. 332. n. 4. & 491. n. 11. p. 1. Placuit enim Dominis responsio,* 10 quod † Concilium solummodo disponit, vt Episcopus possit prouidere, & ordinare quod sibi vibebitur ad euitanda scandala, & ordinatum ab eo debet quidem executioni demandari, sed non tollit appellationē deuolutiuam in cuius gradu benè datur manutentio possessori, vt alias censuit *Rota in Hispalen. & Caurien. permutationis 11. Martij 1596. coram Gypso, & in Virduenen. Vicarie 1. Iunij 1616. coram bo. me. Buratto,* 11 Nec supradictæ decisiones † in recent. applicantur casui nostro, cum loquatur in diuersis terminis de manutentione debita Episcopo in cognitione causarum criminalium, & matrimonialium ex forma Concilij Tridentini, nisi adsit in contrariū immemorabilis canonizata per tres conformes, vt patet ex lectura dd. decisionum.

Non obstat defectus non integræ transportationis actorū, tum quia præsumptio 12 stat † pro integra transportatione, *Rota dec. 64. n. 4. p. 1. diuersor. Aym. de antiq. tempor. p. 2. n. 55. & fuit dictum in Regien. Deuolutionis Terrarum nu. 3 Iulij 1617. coram bo. mem. D. meo Vbaldo.* Tum quia prætenditur non fuisse transportatum decretum enunciatum in decreto, à quo fuit appellatum, vnde vel illud primum decretum, quatenus extet, non videtur transportandum, cum ab eo non fuerit appellatum, & 13 non sit de ista causa, ex quo non sunt † transportanda, nisi quæ sunt de actis causæ, de qua agitur, *Rot. diuersor. dec. 884. nu. 1. p. 4. & in recent. dec. 561. n. 12. p. 1. fel. record. Greg. XV. dec. 55. & dec. 300. nu. 1.* Tum denique quia pro parte Dignitatum dictū decretum enunciatum non controuertitur. 14 & ideo esset superflua † transportatio, quæ propterea ob stare non debet, *Rota dec. 664. nu. 3. p. 2. recent.*

Et ita, decisum vtraq. parte informante.



REV. MO P. D. COCCINO.

Farfens. prætensi Saluiani.

Die Luna 14. Iunij 1627.

ARGVMENTVM.

Emphyteota, si imponat aliquam seruitutem, vel onus in bonis emphyteuticis, intelligitur imposuisse durante tantum locatione, cum ea finita bona reuertantur ad Dominum directum libera, & sine aliquo onere, prout erant antea, quando fuerunt concessa in emphyteusim, cum aliàs sequeretur absurdum.

SVMMARIVM.

- 1 Emphyteutica bona in casu deuolutionis, redeunt ad Dominum directum libera, & sine onere.
- 2 Iure datoris resoluta, resoluitur etiam ius acceptoris, & num. 33.
- 3 Emphyteutica bona, reuertuntur ad Dominum, prout erant ante.
- 4 Debitoris obligati ius, si resoluatur ex causa antecedenti necessaria, pignus resoluitur.
- 5 Pactum de retrouendendo, quando apponitur in venditione, si interim res pignoratur, & postea emptor cogatur retrouendere, pignus resoluitur.
- 6 Obligatio Vassalli intelligitur respectu utilis domini, non autem directi.
- 7 Obligatio directi domini in bonis emphyteuticis Ecclesiæ facta ab emphyteuta, nullum præiudicium offert, & limita num. 9. & 10.
- 8 Iure obligantis resoluta, resoluitur etiam hypotheca.
- 11 Decisio Farfens. bonorum coram Pegn. declaratur & num. 24.
- 12 Decis. 642. part. 1. in rec. coram Buratto declaratur & num. 26. & 27.
- 13 Clausula, Ad habendum, posita in inuestitura emphyteusis, an operetur amplissimam facultatem alienandi. & nu. 17.
- 14 Clausula, durante locatione, apposita in concessione emphyteusis, quid operetur. & numero 16. & 21.
- 15 Emphyteota certum est, quod non potest alienare bona, quæ post finitam locationem iam sunt deuoluta ad Dominum.
- 18 Clausula, & quibus dederit, aequipollet clausula, ad habendum, & eius natura.
- 19 Consuetudo apponendi onus perpetuo duraturum in bonis emphyteuticis Ecclesiæ ab emphyteota, est sacrilegio proxima.
- 20 Consuetudo in emphyteusi recipit interpretationem ab inuestitura, & à statutis loci.
- 22 Facultas deponendi liberè de bonis emphyteuticis, intelligitur durante locatione.
- 23 Emphyteutica res potest oppignorari durante solum

- emphyteusi.
- 26 Allodialitatis qualitas in emphyteusi afficit tantum, durante locatione.
- 28 Emphyteutica bona validè possint oppignorari.
- 29 Censum imponi posse in perpetuum duraturum in bonis emphyteuticis, est opinio quorundam Doctorum, quæ sustineri non potest.
- 30 In emphyteusi, si expressè sit prohibita alienatio, tunc nullo modo potest imponi census, secus si è contra. num. 31.
- 32 Emphyteota non potest inducere hypothecam super emphyteusi, nisi quo ad ius sibi competens, & num. 34.
- 35 Dominus directus non tenetur locationi factæ à Vassallo stare.
- 36 Census super re emphyteutica imponi potest, & sine consensu Domini, dummodo ei non præiudicetur.
- 37 Felician. de Cens. lib. 2. c. 24. declaratur.
- 38 Decis. coram Iusto declaratur.
- 39 Dominus directus, si consentiet impositioni oneris in bonis emphyteuticis, tunc bona non reuertuntur libera, & quando talis consensus non videatur præstitus. nu. 40.

DECISIO LXXXVI

**B**altassar Mutius Dominus utilis cuiusdam possessionis, siue prædij siti in Territorio Farfensi in loco nuncupato, Venera, quod in emphyteusim habebat ab Ecclesia Farfens. de anno 1557. imposuit annum, & perpetuum Censum scut. 10. super dicto prædio emphyteutico, illumque vendidit Torquato Clarello, & cum postmodum huiusmodi prædium per eiusdem Baltassaris obitu fuisset deuolutum ad Abbatiam, quæ de illo Plinium de Bonioannis inuestiuit: Hodie Andreas de Carolis tanquam successor præfati Clarelli creditoris Census agit Saluiano ad dictum prædium pro satisfactione fructuum dicti Census; Vnde quæritur, An bona Abbatiae Farfens. redeant ad Ecclesiam libera, vel cum onere suo, in casu, & ad effectum de quo agitur. Effectus autem dubij est, quia si dicta bona reuertuntur libera ad Abbatiam, & sine onere, utique in casu deuolutionis expirauit hypotheca, quæ fuerat ab eodem Baltassare constituta super dicta possessione, siue prædio ad fauorem præfati Clarelli, & sic super eadem possessione, aut prædio non posset competere Saluianum, quod sine hypotheca nequit subsistere: In hoc articulo visa per omnes Doctores, ac maturè discussa causa, nemine discrepante fuit resolutum affirmatiuam opinionem omnino esse tenendam, videlicet, bona Abbatiae redire ad Ecclesiam libera, & sine aliquo onere ea ratione, quia supposito directo dominio Ab-



Abbatiae in istis bonis, quae illius sunt emphyteutica, ut alias firmavit Rota in *Farsen. bonorum* 17. Aprilis 1606. coram bo.me. Penia, quod non controuertitur, verissima est conclusio, et quod bona emphyteutica in casu deuolutionis, redeunt ad Dominum directum libera, & sine aliquo onere, cum resolutio iure datoris, et resoluitur etiam ius acceptoris, ut vulgatus est *Text. in l. lex vetigali*, ibi: *respondi (se ut proponeretur) vetigali non soluto iure suo Dominus usus esset, etiam pignoris ius euanuisse, ff. de pignoribus. Bald. ibidem n.1. & 2. & ibidem Addent.* vbi loquuntur de emphyteosi Ecclesiastica. *Angel. ibidem n.1. & in fin.* vbi quod emphyteota donec durat emphyteosis, si facit aliquod pactum cum Vassallis rusticis non praedudicat vero Domino, emphyteosi ad illum redeunte, imo quod reuertitur et res ad Dominum prout erat ante l.3. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solu. Bart. in l. si res in princ. ff. eod. tit. Vbi quod si ius debitoris obligati resoluitur ex causa antecedenti necessaria, et resoluitur pignus, & id exemplificat, quando res venditur, & apponitur pactum de reuendendo, quia si interim pignoretur, & exemptor cogatur reuendere, pignus et resoluitur, ut in d.l. si res facit tex. in c.1. Si rursus de controu. inuest. Tirag. late plures cumulans de retract. conuent. S.3. gloss. 1. nu.13. & Corbul. de caus. priuat. ob non solut. Can. ampl.34. Ofasch. dec. Pedem. 156. n.9. cum seqq. Seraph. dec.798. n.2.3. & 4. & 1290. n.13. Et fuit dictum coram me in causa Romana Saluiani 8. Febr. 1602. Et idem de feudo notatur in cap. Imperialem; S. praeterea & S. calidis in ver. libere reuertatur, vbi DD. de prohib. feud. alien. per Federic. & latissime idem Tiraguell. & Ofasch. locis superius citatis. Obligatio et enim Vassalli intelligitur respectu utilis domini, quod habet, non autem directi, quod remanet penes Dominum, Bald. consil.9. n.6. lib.1. Ruin. consil.4. n.6. lib.1. Soccin. consil.99. n.1. versic. sed fortius lib.1. Clar. in S. emphyteusis quest. 21. per tot. & in S. feudum quest.37. Corbul. de caus. priu. ob alien. limit.33. nu.4. & seqq. Per istam enim et obligationem non fit aliquod praedudicium Ecclesiae, Ias in l. fin. n.107. & ibidem Salycet nu.7. C. de iur. emphyt. Et ideo ad hoc ne aliquod praedudicium Ecclesiae inferatur, necesse est dicere, quod illa obligatio, seu vinculum tamdiu duret: quando durat ius emphyteotae, adeo ut finita locatione, & sic resolutio iure et obligantis, resoluitur etiam hypotheca, ut tradit Corbul. vbi supra nu.3. Afflic. decis.380. n.2. & ibi

Addent. Clar. in S. emphyteosis d. quest.21. & tenuit Rota in causa Papie. bonor. 17. Iunij 1602. coram bo.me. Penia.

Et quamuis in contrarium dicatur, quod in casu nostro recedendum est ab hac regula: Primo, quia et in inuestituris conceditur emphyteotae libera facultas alienandi cum clausula, ad habendum &c. Secundo, quia videtur constare de consuetudine, quod huiusmodi bona possint liberè alienari per emphyteotas, ex quibus inferitur et quod ideo sit in potestate emphyteoteae quaecumque seruitutem, & onus etiam in perpetuum duraturum super dictis bonis imponere, ut videtur sensisse Rota in dicta causa Farsen. bonorum 19. Decembris 1614. coram bo.me. Buratto, quae est decis.642. n.8. par.1. in recent. & apud Statil. de Saluian. decis.172.

Tamen fuit responsum dictas decisiones malè interpretari, cum illarum casus non applicentur, nam decisio bo.me. et Penia loquitur durante linea, & in praedudicium aliorum vocatorum, non autem Ecclesiae, ibi enim ultimus de sua linea aliis existentibus de aliis lineis comprehensis in inuestitura alienauerat bona, & dubitabatur, An illa alienatio sustineretur, & Rota resoluit prp validitate alienationis. Alia verò decisio bo.me. et Buratti loquitur in casu, quo ultimus de linea haeredem instituerat, & dubitabatur, An ille, vel consanguineus esset praetendus in noua inuestitura facienda, & propterea quidquid sit de iure in casu dd. decisionum, illae non firmant, quod bona debeant redire ad Ecclesiam cum onere, Nec minus rationes dd. decisionum officiant in casu nostro, quia licet per illam clausulam, ad et habendum, &c. videatur concessa amplissima facultas alienandi emphyteotae, ita ut huiusmodi bona videantur in hoc redacta ad instar allodialium, ut late considerauit Rota in dicta Farsen. 19. Decembris 1614. coram bo.me. Buratto. Tamen clarum est dictam facultatem esse restrictam, & limitatam ad tempus durantis locationis, cum in praedictis inuestituris semper apponatur et clausula, durante locatione; nec est admittenda illa interpretatio, quod dicta verba, durante locatione, operentur, ut huiusmodi facultas intelligatur actiue, ut scilicet, valeat dispositio, vel alienatio quatenus fiat durante locatione, non autem passiuè, ita ut illius effectus terminetur cum fine locationis, & sic non sint appositae ad inducendam aliquam restrictionem, siue limitationem; quia huiusmodi intellectus ad.



admitteret casum indubitabilem; cui vanū  
 esset, & frustratorium concedentes voluisse  
 providere; quis enim potest dubitare quod  
 15 emphyteota † velit alienare bona, quæ  
 post finitam locationem iam sunt deuoluta  
 ad Dominum directum, & in quibus non  
 potest amplius ius aliquod præ tendere?  
 16 Vnde dicendum est dicta verba, † duran-  
 te locatione, restringere, & limitare facul-  
 tatem concessam alienandi ad tempus du-  
 rantis locationis secundum sensum Rotæ in  
 decis. 11. n. 1. vers. in 2. par. vsque ad finem par.  
 1. diuersitate Osasch. decis. 164. n. 5. Vbi quan-  
 17 do clausula, † ad habendum, &c. intelliga-  
 tur restricta ad terminos præcedentis dis-  
 positionis, vel stipulationis Dec. cons. 170.  
 alias 171. n. 3. vers. 4. & ult. aduertendum est,  
 18 vbi firmat, quod † clausula & quibus de-  
 derit, quæ æquipollet clausulæ, ad habenden-  
 dum, &c. nullo modo alterat emphyteosim,  
 quando limitatur, & restringitur per alias  
 clausulas. Et hanc opinionem passim se-  
 quitur Rota in Imolen. bonorū 8. Martij 1596.  
 coram Cardinale Pamphilio, & 6. Nouembris  
 1617. coram Cardinale Sacrato, in Romana  
 domus 9. Martij. 1609. coram Reuerendissimo  
 Patriarcha Hierosolymitano, in Bononien.  
 Prædij 10. Martij 1614. coram Illustiss. Cardi-  
 nale Caualerio, in Romana Vineæ 21. Iunij  
 1598. coram Cardinale Seraphino in impress.  
 decis. 1290. & latè in Romana casalis Marci-  
 liani 19. Iunij 1587. coram eodem Seraphino in  
 impress. decis. 794. num. 7. cum seqq. & decis.  
 642. nu. 5. par. 1. & decis. 294. n. 8. in fin. par. 2.  
 recent.

Minus obstat allegata cōsuetudo, quam  
 canonizauit Rota in d. Farfen. bonorum 17.  
 Aprilis 1606. coram bo. me. Penia, quia quid-  
 19 quid sit de hac consuetudine, † & an sit  
 attendenda, de quo valde dubitauit Bald.  
 d. cons. 9. n. 6. vbi illam sacrilegio proximam  
 appellat tanquam præiudicantem iuri Ec-  
 20 clesiæ, in casu nostro aduertendum est illā  
 recipere interpretationem tamen ex teno-  
 re consueto inuestiturarum, quā ex dispo-  
 sitione statutorum Abbatie Farfen. ad Tex.  
 in l. 1. S. lex falcidia, ff. ad leg. falcid. vbi Bar.  
 & DD. Oldrad. cons. 224. incip. Iste sunt alle-  
 gationes col. 7. in fin. Dec. cons. 35. n. 7. quos re-  
 fert & sequitur Crauet. de antiq. temp. par. 4.  
 sect. videamus n. 49. Quare cum tam in inue-  
 stituris, quā statutis Abbatie cap. 84. &  
 86. dum habet relationem ad cap. 84. semper  
 huiusmodi facultates alienandi habeantur  
 21 restrictæ per dictam clausulam, † locatione  
 durante, vtique dicendum est etiam huius-  
 modi consuetudinem se illis conformare,

& non posse induci huiusmodi facultatem  
 alienandi; nisi restrictam ad terminos du-  
 rantis locationis, & quatenus etiam defice-  
 ret dispositio statutorum, & tenor consue-  
 tus inuestiturarum cum huiusmodi consue-  
 tudo recipiat interpretationem à iure, vt  
 ex deductis concludit Crauet. loco citato,  
 vtique essemus etiam in claris, quod huius-  
 22 modi facultas disponendi liberè de bonis  
 emphyteoticis est intelligenda durante lo-  
 catione, vt per tex. in d. l. lex veltigali, &  
 ibidem Ang. nu. 1. vers. 3. nota ff. de pignor. vbi  
 23 quod res emphyteutica potest † pignori  
 durante solum emphyteusi, cum illa reso-  
 luta, resoluitur quoque ius pignoris Bar.  
 in d. l. indebiti S. primo in fin. ff. de cond. indeb.  
 24 Et quamuis in dicta decisione Farfen. † co-  
 ram Penia dicatur. quod huiusmodi bona  
 censenda sunt allodialia, quod pariter fuit  
 etiam dictum in alia Farfen. coram bo. me.  
 25 Buratto † considerata tamen est textura  
 verborum dictæ decisionis coram Penia,  
 quæ absolute non dicit, quod bona huius-  
 modi censenda sint allodialia; sed dicit,  
 quoad hoc, nempe quoad facultatem con-  
 cessam emphyteutæ disponendi de illis bo-  
 nis etiam in præiudicium comprehensorū,  
 quam facultatem cum fuerit ostensum, non  
 extendi ultra terminos locationis, in con-  
 sequentiam dicendum est, dictam qualita-  
 26 tem † allodialitatis dicta bona solummodo  
 afficere durate locatione, & iste intellectus  
 27 optimè etiam congruit † decisione Farfen.  
 coram Buratto.

Non obstat pariter, quod valida sit im-  
 positio census super re emphyteutica, vt  
 firmatur in causa Romana census 17. Martij  
 28 1600. coram Iusto, sicuti † etiam bona em-  
 phyteutica valide possunt hypothecari Se-  
 raph. decis. 794. n. 9. & 819. n. 5. cum alijs in  
 contrarium deductis, quia quidquid dicat  
 29 DD. qui volunt posse imponi censum † in-  
 perpetuum duraturum super huiusmodi  
 bonis, quos refert Genc. de cōsib. par. 1. quæst.  
 2. art. 2. in princ. quorum opinio non vide-  
 tur vllatenus posse sustineri, Vera est distin-  
 ctio, quod aut in inuestitura fuit expressè  
 30 † prohibita alienatio, & tunc nullatenus  
 super re emphyteutica potest census impo-  
 ni. aut verò non fuit prohibita alienatio,  
 & tunc census, quidem valide potest ab ini-  
 31 tio † imponi, sed resoluta, aut deuoluta  
 emphyteosi, resoluitur census, & res emphy-  
 teutica reuertitur libera ad Dominum, vt  
 in casu nostro, in quo non negatur ab ini-  
 tio non potuisse censum imponi, in quo pro  
 affirmatiua habemus claram dispositionem  
 tex. in



*tex. in d.l. lex vectigalis*, sed dicitur vñ cum locatione expirasse quoque, & fuisse resolutum cenium, & sic Baltassarem non potuisse inducere ꝥ hypotnecani super dictis bonis, nisi proportionabiliter ad ius sibi comperens in bonis emphyteuticis, quod ius cum esset restrictum ad tempus quod durabat emphyteosis, illa finita, ac resoluta iure Baltassaris, resoluta est quoque hypotheca ab eodem Baltassare constituta, quia illa habebat dependentiam à iure Baltassaris, *ut bene Ang. in d.l. lex vectigalis in princ.*

33 Vbi, quod perempto iure ꝥ datoris, perimitur ius acceptoris, quod à iure datoris habebat dependentiam, & sic potuisse hypothecare in præiudicium sui ipsius tantum, non aurem Domini, *DD. in l. in principali C. de seruit. & aqu. & in cap. 1. §. rursus de controu. inuest.* Vbi quod hypotheca imposita emphyteusi tenebit, donec emphyteusis

34 apud ꝥ emphyteotam manserit, ea autem ad Ecclesiam reuerfa, omnis seruitus, & hypotheca resoluitur bene *Ofasch. d. decis. 156. nu. 15.* vbi dicit ita in simili Senatim censuisse, Dominum directum non fuisse

35 obligatum stare ꝥ locationi à vassallo, seu emphyteota factæ, quia resoluta fuerat omnis hypotheca. *Corbul. de priuil. ob non solut. Can. d. ampl. 34. num. 2. bene in terminis Redoan. de reb. Eccles. non alien. tit. de constitutione annui census super rebus Ecclesie nu. 25.* vbi quod quamuis licita sit impositio

36 annui census super ꝥ re emphyteutica etiã sine consensu Domini, id tamen est intelligendum sine præiudicio iurium directi Domini, & durante tempore emphyteosis, & secundum prædictos terminos loquitur etiã inferius *n. 36.* & in his pariter terminis intel-

37 ligendus ꝥ est *Felician. Solis de Censib. lib. 2. c. 24. n. 15. per tot. & in fine*, vbi cõcludit posse emphyteutam imponere censum super rebus emphyteuticis, & pro hac citat *Redoan. loco præcitato*, ideoque secundum mentem Redoani venit intelligendus; Et quod in

38 his terminis intelligenda sit dicta ꝥ *deciso coram Iusto*, firmat *Cenc. de Censib. d. p. 1. q. 2. art. 2. n. 8.* vbi conciliando opiniones, dictã distinctionem adducit ex mente Rotæ, nec vlla ex decisionibus, quæ ex aduerso deducuntur firmat, validam esse impositionem census in perpetuum duraturi, etiam post resolutum ius emphyteutæ super bonis emphyteuticis, vñ debent interpretari iuxta terminos dictæ *decisionis coram Iusto*, quam aliæ decisiones solent in hac materia passim allegare.

Nec dicatur, quod nos non sumus in

casu, in quo non adsit prohibitio alienandi, sed in casu, in quo est expressè concessa facultas alienandi, & sic intrer regula, quod quando Dominus ꝥ directus consentit impositioni oneris, vel seruitutis, tunc res emphyteutica non reuertitur libera, sed cum onere suo ad *tex. in l. in diem ff. de aqu. plu. arcen. Corbul. de priu. ob non solut. cau. dicta ampl. 34. nu. 3. Guidop. dec. 575. vers. nisi Dominus consenserit. Boer. dec. 181. n. 4. vers. pone Vassallus.* Quia respondetur, quod in casu nostro non constat de huiusmodi consensu, siue attendamus consuetum tenorem inuestiturarum, siue consuetudinem allegatam; Nam quamuis constet de facultate alienandi concessa emphyteutæ, dicta tamen facultas, ut sapius ponderatum fuit, restringitur ad tempus durantis locationis

40 vñdè dici ꝥ non potest, quod operetur talem consensum, itaut possint imponi hypotheca, aut quelibet alia seruitus ad perpetuum duratura super illis ad libitum emphyteutæ, alias enim si concederetur huiusmodi censum, ac onerum impositiones sustineri, non solum durante locatione & iure emphyteutæ, verum etiam finita locatione, & resoluta iure emphyteutæ in perpetuum, sequeretur maximum, & irreparabile damnum Ecclesie, quia primum huiusmodi locationes, quæ secundum formam inuestituram sunt limitatæ ad tertiam generationem fierent quodammodo perpetue tanquam obligatæ illis, ad quorum fauorẽ huiusmodi census, ac onera imponeretur. Secundo in casu deuolutionis huiusmodi bona tot, tantisque oneribus grauata reuerterentur ad Ecclesiam, ut magis ipsi conduceret illa potius habere pro derelictis, quam propria agnoscere. Vñdè ut Ecclesiarum indemnitati occurratur constanter omnes Domini, negotio cum maxima maturitate discusso, adhæserunt regulæ superius firmatæ, & concluderunt, quod in casu, & ad effectum, de quo agitur, &c. bona Abbatie Farsen. redeunt ad Ecclesiam libera, & sine aliquo onere, &c.

REVERENDISS. P.D. MERLINO.

Bononiens fideicommissi de Desiderijs.

Die Lune 14. Iunij 1627.

DECISIO LXXXVII.

Est impressa coram Merlino rom. primo  
Decis. 294.

RE-



REVERENDISS. P.D. MERLINO.

Bononien. Legati de Marefcottis.

Die Luna 14. Iunij 1627.

DECISIO LXXXVII.

Est impressa coram Merlino tom. primo  
Decis. 293.

REVERENDISS. P.D. VRGELLEN.

Romana Fideicommissi.

Die Veneris 18. Iunij 1627.

ARGVMENTVM.

Testator potest disponere de bonis subiectis fideicommissio, etiam si sint subiecta ad fauorem hæredis, vel de alienis, sicuti potest disponere de rebus proprijs suis, & ad hoc coniecturæ debent esse efficaces, & concludentes.

SVMMARIVM.

- 1 Testator potest de re fideicommissio supposita disponere, sicuti de quavis alia re aliena, & n. 9.
- 2 Testator de rebus hæredis potest ita disponere, sicuti de proprijs, & n. 7.
- 3 Bona antiqua fideicommissi dubia non comprehenduntur sub dispositione testatoris.
- 4 Testari de rebus alienis nemo presumitur.
- 5 Bona fideicommissio subiecta per testatorem possessa, non dicuntur esse de eius bonis.
- 6 Bona fideicommissaria, licet sint testatoris tempore facti testamenti, tamen illud ius morte extinguatur, cum testamentum post mortem dirigatur.
- 8 Testator potest disponere de rebus subiectis fideicommissio, etiam si sint ad fauorem hæredis subiecta.
- 10 Testator in dubio presumitur minus voluisse gravare hæredem, quam fieri potest.
- 11 Testator utens dictionibus vniuersalibus, & generatis, est intelligendus quo ad bona sua, non autem hæredis.
- 12 Natura dictionis, gl' altri, est repetitiua similium. & num. 13.
- 14 Legatum rei hæredis, aut communis cum hærede, an valeat, siue testator sciat, siue ignoret, esse hæredis.
- 15 Mandell. in conf. 73. n. 6. declaratur.
- 16 Testator, si eius uxorem prohibeat ab hærede molestari etiam ex titulo iustissimo, qualiter intelligi debeat.
- 17 Dispositio ridicula, & valde difficilis, tamquam impossibilis reiici debet, ac si scripta non esset.

DECISIO. LXXXVIII

**D** Omini non dubitarunt quin bona Io. Angeli Cuccini de quibus nunc agitur, sint iuxta seriem suæ ultimæ voluntatis supposita fideicommissio in casu sequuto, nempe deficientiæ suorum filiorum masculorum, & eorum descendendum ad fauorem Francisci Capocij eiusdem testatoris ex filia Pantasilea nepotis, sed quia Alexander vnus ex prædictis filijs masculis Liciniam eius uxorem, quam in suo testamento instituit hæredem vniuersalem grauauit post eius mortem, vt hæreditatem restitueret prædicto Francisco Capocio, dubitauit, An bona Ioannis Angeli (præsupposito dicto fideicommissio) sint comprehensa in dispositione Alexandri: si enim sunt comprehensa Licinia durante vita sua, & agnito per Franciscum fideicommissio fruetur dictis bonis; sin autem, non erit statim restitutioni locus. Et quidem non dubitabatur de potestate testatoris, quia clarum est, quod testator potest de re fideicommissio supposita disponere, sicut de quavis alia re aliena, l. vnus ex familia S. sed et si fundum, & l. Imperator 72. S. si centum l. cum pater, S. cum pater ff. de leg. 2. gl. in d. S. sed et si fundum vers. tantundem, vbi etiam Bart. Paul. & Cuman. & communiter Doct. in l. vltima S. sin autem sub conditione C. commun. de legat. & plures referens Pereir. de nominat. emphyt. 3. par. q. 17. num. 9. & eo magis quando, vt hic, res subiecta fideicommissio debuit hæredi restitui, quia testator de rebus hæredis potest disponere sicut de proprijs d. l. vnus ex familia S. si rem tuam ff. de leg. 2. & Rota in Romana restitutionis hæreditatis de Naris 17. Nouemb. 1625. coram me.

Verfatur itaque difficultas circa voluntatem, & regula est in dubio bona præ antiqua fideicommissi non comprehendendi sub dispositione testatoris l. sequens q. 68. ff. de leg. 2. & ibi communiter Doct. Nat. conf. 292. Cephal. conf. 516. lib. 4. Mant. de coniect. vlt. vol. lib. 9. tit. 6. n. 8. in fin. Surd. dec. 93. n. 17. & n. 19. cum seqq. Peregr. de fideicommiss. art. 6. n. 8. Fusar. de subst. q. 648. n. 1. & 2. Rot. dec. 94. num. 5. in fin. p. 2. recent. & in Ferrarien. de Tassonibus 17. Februar. 1617. coram Illustriss. Patriarcha. Pamphilio, & ratio est, quia nemo potest presumitur testari de alienis bonis gl' in l. conficiuntur S. si post factum in verb. testatur in fin. ff. de iur. Codicill. & in l. i. C. qui testam. fac. poss. bona autem fideicommissio



5 subiecta per testatorem ꝛ possessa nō dicuntur esse de eius bonis *d.l. vnum ex familia §. si de falcidia*. Ibi, quid enim est quod de suo videtur reliquisse, quid quod reliquit omnino reddere debuit? & *l. fin. §. sed quia C. comm. de legat.* Ibi, sed sciat hoc, quod alienum est, non ei licere, ut potest sui patrimonij existens alieno iuri applicare: Et quamuis  
6 res subiecta ꝛ fideicommissio sit testatoris tempore facti testamenti, tamen cum testamentum post mortem dirigatur, ius testatoris in d. bonis morte extinguitur ex iuribus supradictis.

Non obstat quod dicta bona sint subiecta fideicommissio ad fauorem hæredis, de  
7 cuius bonis vti de ꝛ proprijs testator potest disponere, quia etiam bona fideicommissio supposita ad fauorem hæredis dicuntur aliena, & possunt ab eo vti æs alienum deduci, & separari *l. irritum 8. C. ad l. falc. & multo magis in casu nostro, in quo testator expressè Liciniam hæredem instituit in suis bonis, qui propterea visus fuit ita ad bona propria se restringere, ut excludere voluerit, quæ non dicuntur esse propria,*  
8 *sed aliena, & consequenter hæc bona ꝛ fideicommissio supposita etiam ad fauorem hæredis* *Surd. d. dec. 93. nu. 20. Rota apud Seraph. dec. 963. n. 6. & dec. 969. nu. 8. & apud Greg. XV. dec. 102. num. 10. & in puncto Peregr. vbi sup. n. 9. & Peguer. dec. 125.*

Non obstat, quod à supradicta sententia receditur vbi per coniecturas constat de  
9 contraria ꝛ voluntate testatoris volentis disponere etiam de rebus alienis, aut fideicommissio suppositis *l. serui electio §. 1. & §. fin. ff. de leg. 1. Bart. in l. Iulianus ff. de leg. 3. Alciat. respons. 135. in princ. lib. 9. Marzar. in epit. fideicom. 2. par. q. 4. per tot. Cauale. in tract. de usufr. mulier. reliet. sub n. 107. Petr. de fideicom. q. 8. n. 278. Menoch. presump. 197. n. 16. & seqq. lib. 4. & admittit Rot. in Bononien. usufructus 2. Decembr. 1589. coram Card. Pamphilio, quia coniecturæ debent esse efficaces, & concludentes stante iuris præsumptione in contrarium, &  
10 quod in dubio ꝛ testator videtur minus voluisse grauare hæredem, quàm fieri posset *l. si seruus qui Margaritam ff. de leg. 1. & d. §. si rem, etiam in fauorem vxoris, cui testator, ut hic alia bona reliquit* *Dec. conf. 92. num. 3. Crauet. conf. 25. nu. 24. & Surd. conf. 112. n. 15.* coniecturæ autem quæ ex aduerso ponderantur, facillimè euaduntur, ut per eas singulas discurrendo patebit.*

Non obstat prima coniectura, quæ deducitur, ex quo Alexander vsus fuit dictio-

nibus vniuersalibus, & geminatis, ibi, *in tutti gli altri, & singuli miei beni esistenti in qualsiuoglia luogo, &c.* quam ad hoc ponderat. *Decian. resp. 57. n. 12.* quia dicta  
11 verba extendi non debent ꝛ ad bona hæredis, dum intelligi possunt iuxta subiectam materiam de bonis proprijs, in quibus bene verificantur *Petr. de fideicom. q. 8. num. 276. Ceph. conf. 116. l. 4. Nat. conf. 292. Crau. conf. 144. & alij plures, quos refert, & sequitur Peregr. vbi supra num. 8. & 14. Mant. de coniect. ult. volunt. lib. 9. tit. 6. n. 8. in fin. Rota in recent. dec. 375. n. 8. p. 1. & nullius Vineæ 11. Maij 1620. coram R. P. D. mro Pirouano, Addit. ad Greg. XV. dec. 102. num. 10.*

Non obstat secunda coniectura, nempe quod testator de bonis fideicommissio subiectis fecit plura legata, concedendo diuersis personis habitationem in paterna domo, quæ indubitanter erat fideicommissio subiecta, & deinde processit ad institutionem vxoris his verbis, *In tutti gl' altri & singoli miei beni, salui li legati come di sopra*, quæ institutio videtur propterea intelligenda de bonis fideicommissio suppositis, tum ex natura ꝛ dictionis, *gl' altri*, quæ  
12 est repetitiua similium *l. 4. vbi gl' & Doct. C. de seru. fug. quod ad hoc ponderant* *Surd. conf. 357. n. 20. & Menoch. d. presump. 197. num. 21.* Tum etiam propter exceptionem ibi, *salui li legati*, quæ cum sit de regula videtur importare, ut institutio intelligi debeat de bonis fideicommissio subiectis *Nat. conf. 159. nu. 30. in fin.* quia hæc coniectura procederet, & quidem esset efficacissima, si testator in bonis fideicommissio suppositis nullum ius haberet, de quo valeret disponere, sed quia in dictis bonis habebat legitimam ex propria persona, & Clementis sui fratris, & iura dotis maternæ, legata debent intelligi facta in dictis bonis ex suis proprijs iuribus *d.l. vnum ex familia §. si rem*, & sic dictio, ꝛ *gl' altri*, quæ  
13 est repetitiua similium stat in suo proprio significato. Itaut sicut legata habitationum censentur facta de iuribus proprijs, ita etiam institutio, & sic exceptio ibi, *salui li legati* est etiam de regula, licet sit verum, quod si legata prædicta habitationum excederent iura testatoris, teneretur Licinia vti hæres usufructuaria, & Franciscus vti proprietarius respectiue ratione usufructus, & proprietatis supplere de proprio vsque ad integrum legatum, quia legatum  
14 ꝛ rei hæredis, aut communis cum hærede valeret in totum, siue testator sciat, siue  
igno-



ignoret hæredis esse, d. S. si rem ubi Bar. & idem Bart. in l. cum filius 78. S. dominus ff. de leg. 2. Corn. conf. 95. col. 1. Ias. in l. si seruus 73. ff. de leg. 1.

Non obstat tertia coniectura, quæ desumitur ex eo, quod iura, & bona libera Alexandri erant pro magna parte indiuisa, seu confusa cum bonis fideicommissi ratione legitimæ, & dotis, de quibus supra ex Mandell. conf. 73. num. 6. Menoch. conf. 688. num. 13. vers. tertia est coniectura, quia ultra quod hæc coniectura esset vnica, ex quo, vt dictum est, aliæ non procedunt, quæ propterea etiam iuxta præcitatos Doctores non sufficeret, Dominis fuit visa modici momenti, ac iure parum fundata, quia ratio, & Mandelli, quod dum testator loquitur de omnibus bonis suis, credendum est sensisse de omnibus bonis, quæ tunc possidebat, & quorum tunc cum loquebatur, erat dominus, cum etiam si vellet nescisset distinguere partes, retorquetur ex quo testamentum confertur post mortem, & sic in tempus, quo definit esse Dominus bonorum fideicommissi, & licet dum condebat testamentum nesciret etiam si vellet distinguere partes pro diuiso, tamen partes pro indiuiso certæ, & determinatæ erant, nempe dotes tantæ quantitatis, & quarta bonorum pro legitima iuxta numerum liberorum. Vnde credendum est, quod de his portionibus, & non de alijs disponere voluit.

Minus obstant aliæ coniecturæ, quæ adducebantur, quia quarta de prohibitione iuncta & Francisco de non molestando uxorem, etiam ex titulo iustissimo intelligi debet quoad bona comprehensa in institutione, & sic quoad bona libera, super quibus posset aliòquin prætere sibi esse cauendum, & notant Doct. post glos. & Bart. in l. nemo potest ff. de leg. 1. & in rubr. ff. & C. vt legat. & fideicom. nomin. caueatur. Quinta verò quod fuerit instituta vxor, & sic persona dilectissima, est minoris considerationis, maximè quia Franciscus vti nepos, & hæres proprietarius non fuit minus dilectus. Sexta, & vltima quæ deducitur, ex quo testator voluit fieri multiplicum ex fructibus vsque ad 33. milliona annua, etiã data prætenfa comprehensione, est & ridicula, & adeò difficilis, vt debeat tanquam impossibilis reiici, ac si non esset scripta ex reg. rex. in l. obtinuit, ff. de condit. & demõstr.

Demum dabatur de nullitate testamenti Ioannis Angeli, & sic de non existentia, & inualiditate fideicommissi, sed quia hoc

dubium fuit disputatum cum illius præsupposito, ideò Domini dubium super existentia, seu validitate dicti fideicommissi reiecerunt ad aliam disputationem.

Et ita, &c. Vtraq; &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Florent. fideicommissi de Guidacis.

Die Lunæ 21. Iunij 1627.

### ARGVMENTVM.

Plura de probatione filiationis, & præsertim qualiter ex enunciatiuis, ad effectum succedendi in fideicommissio, probetur.

### SVMMARIVM.

1. Testamentum plene probat contra inducentem.
2. Descendentia, qualiter probetur.
3. Filiatio non probatur ex libris, si sint ad alium finem confecti.
4. Probatio si statum concernat, probat in omni iudicio, & inter alias personas.
5. Filiatio, licet non probetur, quando quis filius enunciat propter aliud, tamen secus est, quando enunciatiua sit ipso presente.
6. Enunciatiua verba, quando propter aliud, & quando principaliter emissa dicantur.
7. Patrem alium, quam suum, verum, & legitimum in publicis libris adscribere, est valde graue, & contumeliosum.
8. Enunciatiue inuicem adminiculantur ad effectum probandi descendentiam.
9. Iura extracta lite pendente, sunt in forma probanti quando fuerunt extracta, prout iacent à Notario publico successore in officio.
10. Notario attestanti de sui ipsius deputatione creditur.

### DECISIO LXXXIX.

Prætendente D. Equite Ioanne Guidaccio à D. Camilla filiaq; Caroli de Guidaccis restitutionem duorum fideicommissorum qq. Thomæ, & Francisci testatorum de Guidaccis, vti comprehenso in substitutione proximiorum familiæ de Guidaccis in vtroque testamento facta, illaque duo fideicommissa per obitum q. Caroli Patris dictæ Camillæ sine filijs masculis ad sui fauorem purificata fuisse, Proposui dubium, An d. Eques Ioannes esset immittendus in possessione bonorum dictis fideicommissis subiectorum, & Domini diuidendo dubium, & reseruando articulum immissionis ad aliud tempus, se restrinxerunt pro nunc ad



descendentia dicti Equitis, quam sufficienter esse probatam responderunt.

Nam ex arbore per d. Equitem exhibitam, quae bene concordat cum libris reformationum, decimarum, tractarum, mortuorum, & Baptismi, quorum partitae formiter extractae dantur in Summario dicti Equitis, apparet, quod Thomas senior quatuor filios habuit Zenobium, Bernardinum, Paulum, & Verium. Ex Zenobio natum fuisse Ioannem, ex Ioanne Antonium, ex Antonio alium Ioannem, ex Ioanne Antonium iuniorem Equitem, & ex eo denique Equitem Ioannem Actorem. Ex Verio pariter filio d. Thomae senioris natum fuisse Franciscum seniore, ex Francisco Carolum seniore, Carolo Thomam, & Franciscum testatores fideicommittentes, & ex Thoma Carolum iuniorem patrem d. Camillae ree conuentae.

Quod autem Eques Ioannes modernus sit filius Equitis Antonij probatur ex testamento, seu codicillo Caroli per d. Camillam producto, in quo dictus Carolus legat eidem Equiti Ioanni scut. 2000. enunciando illum filium dicti Antonij, quod & testamentum plenè probat contra Camillam producentem. *l. cum precum C. de libe. caus. Ver. Str. in praxi cap. 1. n. 4. lib. 6. Rota dec. 108. num. 3. par. 1. recent. & coram Greg. XV. dec. 238. n. 5. & ibi Addent. n. 15.*

Ascendentia verò à dicto Antonio usque ad Zenobium, ac descendentia ex Verio altero filio Thomae senioris usque ad Thomam, & Franciscum testatores fideicommittentes, & ad Carolum iuniorem patrem Camillae optimè probantur ex dictis libris mortuorum, seu Grasciae, & decimarum, iunctis alijs libris Baptismi, tractarum, & reformationum dictae Ciuitatis Florentiae, in quibus omnibus singuli gradus, & personae reperiuntur descriptae, & sic ad inuicem adminiculantur ad faciendam plenam probationem ad hunc effectum, & tenuit Rota in Florentina habitus 19. Nouembris 1618. coram hon. mem. Buratto, & in Florentina Capella 26. Aprilis 1619. coram R. P. D. meo Pirouano, & in alia Florentina fideicommissi de cambijs 9. Iunij praeteriti coram me.

Neque obstat, quod ab informantibus pro dicta Camilla dicebatur ex dictis libris non posse & probari filiationem, cum sint ad alium finem confecti ad tradita per Soc. sen. conf. 208. num. 3. lib. 1. cum alijs adductis.

Quia primò fuit responsum (quicquid

sit de libris decimarum) libros tractarum fuisse contextos ad hoc, ut sciatuius cuius nomen vnusquisque ex descriptis sit iunior, & propterea ante descriptionem in eo testes formiter examinantur ad probandam talem filiationem, & legitimitatem, quae probata postea describuntur. Vnde sequitur, quod cum ista probatio & statum concernat, probat etiam in omni iudicio, & inter alias personas ad *tex. in linguenum ff. de Stat. hom. Greg. XV. dec. 535. n. 3.*

Secundò quia licet quando quis enunciatur filius & propter aliud non probetur filiatio, tamen secus procedit, quando enunciatiua emittitur ipso praesente, ut tenuit Rota dec. 176. nu. 4. par. 1. recent. Quae limitatio multò magis applicatur, quia in dictis libris describuntur partitae non ex voluntate Officialis, sed ex nota formata, & tradita ab vnoquoque ex descriptis in eis, ut constat, adeò, ut singulae partitae non possunt considerari ut simplices enunciatiuae emissae & propter aliud, sed uti assertiones, & confessiones vniuscuiusque pro substantia actus, scilicet ad certificandam, & specificandam personam praesentis d. dec. 176. num. 4. in fin. & quidem non est verisimile, quod quis eas sic formasset, nisi ita veritas se haberet, cum nimis sit graue, & contumeliosum, quem sibi in publicis libris alium patrem describere, quam verum, & legitimum, ut dixi Rota decis. 176. num. 3.

Tertiò denique fuit responsum, quod quicquid sit de sola enunciatiua, cessat in hoc casu omnis scrupulus ex alijs enunciatiuis & quae ad inuicem adminiculantur ad istum effectum accedente dicto testamento, seu codicillo Caroli per dictam Camillam exhibitò, in quo habetur ibi, (*hauendo portato sempre particolare affetto alla famiglia, e prosapia sua de Guidacci, & in particolare alla persona del Sig. Caualliere Giovanni, del Sig. Caualliere Antonio Guidacci, &c.*) & uti tali reliqui praedictum legatum, quibus existens Rota in decisionibus adductis benè probari descendentiam firmavit.

Quae autem dicebantur de fide scripturarum, ex quo fuerunt extractae lite pendente absque compulsoria, cessant, quia ex Summario dicti Equitis constat & partitas fuisse formiter extractas, prout iacent per Notarium publicum successorem in officio Rota decis. 217. nu. 1. par. 1. & decis. 106. n. 6. par. n. recent. & coram Gregor. XV. decis. 59. n. 4. & fuit dictum in Romana, seu Neapolitana trans-



*translationis pensionis Ven. 10. Martij coram Illustriss. D. Caualerio, & fuisse sic extractas 10 per talem Notar. successorem statuta assertioni ipsius Notarij successoris in Officio Rosa corā Verallo decis. 245. num. 1. par. 2. & decis. 217. nu. 1. in fin. par. 1. & decis. 649. num. 7. 2 par. 2. rec.*

Et ita vtraque, &c.

¶ *Infra in eadem causa habentur due alie decisiones sub diebus 21. Februarij 1628. & 21. Iunij eiusdem anni coram eodem R. P. D. Du-nozetto, sunt decisiones 151. & 195.*

EM. MO. ET REV. MO D. CARD. VBALDO.

Coloniens. Monasterij:

Die Lune 21. Iunij 1627.

### ARGUMENTVM.

Manuteneri, quis potest vigore ciuilis possessionis. Executor, quando priuet aliquem sua possessione, & quando secus.

### SVMMARIVM.

- 1 *Manutenendus quis est propter ciuilem possessionem, que animo solo retinetur.*
- 2 *Locationes concurrentibus adminiculis plenè probat possessionem.*
- 3 *Executor ritè, & rectè procedens priuat quem sua possessione.*
- 4 *Executor minus ritè, & rectè procedens, tot priuatus processisse videtur.*
- 5 *Possessores, quando sunt expellendi, debent citari.*
- 6 *Ex executione equiuoca, & excessiua satis apparet non fuisse bene processum.*

### DECISIO XCI.

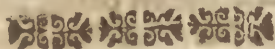
**D**omini dixerunt manutentionem esse dandam Canonicis, qui licet fuerint priuati Monasterio, de quo agitur, illorumque bona fuerint per partem aduersam in vim Breuis Apostolici occupata, cum tamen se non habuerint pro spoliatis, vt patet ex recusationibus, & actibus factis in contrarium, qui dantur in Summ. nu. 2. & 5. ratione t ciuilis possessionis, quæ solo animo retinetur, manuteneri debent Ioan. Fabr. S. retinenda nu. 21. instir. de interd. Rot. decis. 99. nu. 1. par. 1. & decis. 19. n. 12. par. 2. diuers. Menoch. de retin. remed. 3. nu. 2. 2. & fuit dictum in Meliten. beneficij 4. Iulij 1614. coram bon. mem. Domino meo Vbaldo, & sepe in alijs.

Et quidem de dicta possessione Canoniorum non solum constat ex supradicta expulsiōe, sed etiam ex pluribus locationibus bonorum Monasterij capitulariter factis ante datam Breuis, de quibus in Summ. nu. 10. & quæ t concurrentibus adminiculis plenè probant possessionem, & adminicula vltra supradictam expulsiōem sunt relatio Nuntij Apostolici, & attestatio Magistratus Nouesiens. de quibus in Summ. nu. 11. & 12. Gabr. de locat. concl. 4. nu. 6. Cas. de Grass. decis. 10. in fin. de cau. poss. & propr. Seraph. decis. 896. num. 2. & in recent. decis. 687. num. 4. par. 1.

Non obstat, quod Canonicis ab Executoribus Apostolicis fuerint priuati omni possessione tam naturali, quam ciuili *Mo-hed. decis. 4. de rest. spol. quia hoc procedit* 3 *t quando fuit ritè, & rectè processum l. Iuste possidet vbi Bart. ff. de acq. poss. Angel. in l. clam possidere S. qui ad nundinas nu. 2. in fin. & ibi Ias. n. 20. Claud. de Scissel. & alij ff. eod. tit. Rot. decis. 802. n. 7. par. 1. diuer. secus verò* 4 *est quando minus ritè, & rectè t processum fuit, nam tunc executor vti priuatus processisse censetur Ang. Imol. & alij in d. S. qui ad nundinas, & dixit Rota in Hispanen. beneficiorum 11. Martij 1596. coram Gipsio. Quòd verò in casu nostro, neque ritè, neque rectè fuerit processum patet, tum quia Canonici possessores t non fuerunt citati 6. licet* 5 *Episcopus de preben. in 6. Felin. in cap. fin. n. 24. de presumpt. Greg. XV. decis. 69. n. 5. tunc quia litteræ Apostolicæ loquuntur de Monasterio Sancti Nicolai planè diruto propè Oppidum Nouesij, & tum fuit facta executio super Monasterio diuerso Beatæ Mariæ Virginis sito in Oppido Nouesij magnificè ex-* 6 *tructo, & ornato, adeò vt t ex ista equiuoca, & excessiua exequutione satis appareat non fuisse benè processum Gabr. conf. 31. nu. 7. lib. 2. Hond. conf. 20. n. 25. lib. 1. fel. rec. Greg. XV. decis. 555. nu. 4.*

Et ita decisum, &c.

*Infra in eadem causa adsunt alie decisiones: id est sub diebus 3. Decembris 1627. & 21. Iunij 1628. & 12. Februarij 1629. & 7. Maij eiusdem anni coram eodem Eminentissim. D. Card. Vbaldo, sunt decisiones 115. 193. 250. & 276.*





REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Romana Alimentorum.

Die Luna 21. Iunij 1627.

## A R G V M E N T V M.

Frater diues tenetur alimenta praestare fratri pauperi, etiam si sit naturalis, vel etiam spurius, & qualiter praestari debent, & ubi

## S V M M A R I V M.

- 1 Frater pauper debet ali a fratre diuite, amplia n. 2.
- 3 Filij nati ex militibus S. Iacobi de Spatha an sint spurij num. 6.
- 4 Milites S. Iacobi de Spatha sunt verè Religiosi.
- 5 Milites S. Iacobi de Spatha non sunt verè Religiosi, quam opinionem sapius Rota sequuta est.
- 7 Frater spurius etiam alendus est a fratre diuite.
- 8 Filij spurij de benignitate Canonica sunt alendi a parentibus.
- 9 Parentibus non extantibus, onus alendi filios spectat ad fratres diuites.
- 10 Text. in S. si quis igitur auth. quib. mod. nat. effie. sui extenditur.
- 11 Frater diues tenetur alere fratrem pauperem, etiam si bona non prouenerint a communi patre.
- 12 Filius spurius, si legitimatur, cessat in eo omnis macula.
- 13 Alimenta, quando sunt praestanda, attenditur solum, an ille, cui debentur, tot habeat redditus, ex quibus vivere possit.
- 14 Alimenta, si alicui debeantur iure sanguinis, ei non praedictat, si super illis sit facta transactio inter alios.
- 15 Alimenta sunt praestanda etiam filijs spurij secundum qualitatem, & dignitatem personarum, & patrimonij.
- 16 Alimenta, ubi sint praestanda, residet in arbitrio Iudicis.
- 17 Alimenta sunt praestanda in Vrbe, in qua quis natus est, & degit, si ratio ita postulet.

## D E C I S I O X C I I

**F**uit in hac causa de tribus dubitatum. Primo, An D. Marco Bonello debeantur alimenta ab Excellentissimo D. Antonio Pio Bonello moderno Marchione Cassani. Secundò quatenus sic, Ad quam summam sint taxanda, & Tertiò, ubi sint praestanda.

Ad primum, absque difficultate Domini dixerunt alimenta deberi, quia constat ex testibus datis, & est publicum, & notorium, dictum Marcum Bonellum esse filium q. Hieronymi Marchionis Cassani senioris, & sic fratrem ex eodem patre praedicti D.

Antonij moderni Marchionis, nec notum etiam si illum esse pauperem; qui propterea a dicto D. Antonio fratre diuite ali debet l. matus 73. ff. de Iur. dot. l. qui filius ff. ubi pupil. educ. deb. gl. in l. 1. §. sed nonnullos vers. praestuerit, ff. de tutel. & ration., distrah. etià quod Marcus si sit filius naturalis, Bart. in l. si quis a liberis S. utrum, num. 5. ff. de liber. agnosc. Rip. in l. 1. n. 83. ff. solut. matr. Molin. de Hispan. primog. lib. 2. cap. 15. n. 64. Surd. de aliment. tit. 1. q. 25. n. 28. cum seqq. & Rota decis. 538. n. 1. par. 1. recent.

Non obstat si dicatur, dictum D. Marcum esse filium spurium, ex quo eius pater ferat miles Religionis S. Iacobi de Spatha, quia quamuis Nau. Couar. Bellug. Motta, & alij, quos citat Garz. de benef. par. 1. cap. 4. num. 25. affirmant milites S. Iacobi esse verè Religiosos, tamen Sot. Mol. Theolog. Sarmient. Ioan. Gutier. & alij multi adducti per eundem Garz. ubi super. nu. 6. tenent, non esse verè Religiosos; & hanc secundam sententiam Rota fuit sapius sequuta, ut ibidem refert idem Garz. Seraph. decis. 587 quo fit, ut secundum Rotae opinionem eorum filij nati ex soluta, cum qua de licentia Magni Magistri poterant contrahere matrimonium, prout ex tali natus fuit D. Marcus, ut bene concludunt testes, non sint spurij dicendi, sed filij naturales.

Sed quidquid sit de praedictis, etiam frater si spurius est a fratres alendus Corbul. in repet. l. si quis a liberis, §. idem scripsit, nu. 89. vers. hac sententia, ff. de liber. agnosc. Surd. d. quest. 25. nu. 33. & ratio est si quia filij spurij de benignitate Canonica debent etiam a parentibus ali cap. cum haberet de eo, qui duxit in matrim. & c. Paris cons. 14. n. 27. lib. 2. Couar. de matrim. par. 2. cap. 8. §. 6. nu. 8. Surd. de aliment. tit. 4. nu. 51. Vnde parentibus si non extantibus onus alendi transit ad fratres diuites, si quis igitur habens in auth. quib. mod. nat. effie. sui circa fin. qui text. si licet loquatur in filio naturali, eius tamen ratio cum sit vna, & eadem, etiam in filio spurio pro cedit, Surd. d. q. 25. tit. 1. n. 28. & etiam si quod bona non prouenerint a communi patre Rota d. decis. 538. nu. 4. par. 1. recent. Si verò ab eo prouenerunt, clarum est, quod onus alendi annexum dictis bonis transit cum illis, & cessat difficultas, ex quo D. Marcus fuit legitimatus de consensu, voluntate dicti D. Marchionis Antonij, vnde cessat etià in eo omnis macula Alciat. cons. 14. nu. 6. lib. 9. iux. nouiss. impress.

Non obstat etiam, quod D. Marcus possit militare, aut alio modo victum sibi parare:



rare; quia hæc potentia non excusat à debito alimentorum proueniente à iure naturali propter fragilitatem humanæ potentiae, quæ variatur ex tempore, sed solum  
 13 † attenditur, an ille cui debentur alimenta, tot habeat redditus, ex quibus viuere possit, vt ex Bald. & Salicet. dixit Aldobrand. conf. 28. n. 26. Crauet. conf. 199. n. 1. vers. tamen diligentius, & Rota in Bonon. alimentorum 24. Nouembris 1604. coram bo. me. Iusto, quæ allegat, & sequitur Rota dec. 224. nu. 5. p. 2. recent.

Minus releuat transactio inter D. Marchionem, & Abbatem Ludouicum eius fratrem, in qua dictus Abbas suscepit in se onus alendi D. Marcum, quia fuit res inter  
 14 alios † acta; & ex ea nullum præiudicium D. Marco inferri potuit, cui dicta alimenta à D. Marchione debentur iure sanguinis, Mol. de Hispan. primog. lib. 2. cap. 15. n. 59. & Rota d. dec. 538. quibus propterea nec potuisset renunciare, Specul. in tit. qui fili. sint legit. §. 1. n. 12. Bart. in l. si quis à liberis, & paren. nu. 2. ff. de liber. agnosc. etiam medio iuramento Rota dec. 31. n. 2. p. 1. recent.

Ad secundum, Ad quam summam alimenta sint præstanda communis, & recepta opinio est, filios etiam † spurios secundum qualitatem ac dignitatē personarū, & patrimonij alendos esse, sicuti naturales, d. c. cum haberet in fin. Paris. & Couar. vbi supra Molin. de Hispan. primog. d. cap. 15. n. 55. lib. 2. Surd. de aliment. tit. 4. q. 18. nu. 51. vers. sed etiam spurij. Vnde siue D. Marcus sit filius naturalis, prout talis esse videtur, siue spurius, Domini attenda qualitate patris, & fratris, quod D. Marcus fuit à natiuitate vsque huc nobiliter educatus tam à patre suo in infantia, quàm postea apud clar. mem. Cardinalem Alexandrinum eius patrui, taxarunt ei pro nunc alimenta ad rationem scutorum 20. monetæ pro quolibet mense.

Quoad tertium, & vltimum, vbi dicta  
 16 alimenta † sint præstanda, cum etiam hoc resideat in Iudicis arbitrio, l. 1. §. & solet, ff. vbi pupil. educ. vel morar. Dominis, stantibus lite, & alijs prudenter consideratis visum fuit esse soluenda † hic in Vrbe, vbi  
 17 Marcus natus fuit, & nunc degit iuxta cons. Corn. 281. n. 4. lib. 3. Molin. vbi supra n. 74. Surd. d. tit. 4. q. 14. nu. 27. & q. 15. n. 4. Menoch. præsumpt. 177. n. 54. lib. 4. & de arbitr. cas. 170. n. 15. & seqq. lib. 2.

Et ita, &c. vtraque, &c.

REVMO P. D. COCCINO.

Sabineñ Montis Rotundi.

Die Veneris 25. Iunij 1627.

ARGVMENTVM.

Ex bonis subiectis fideicommissis, quando restituantur, quid sit detrahendum. Ex bonis feudalibus, an legitima filiorum possit detrahi. Feudum esse antiquum in aliqua familia qualiter probetur, & an per enunciatiuas antiquas. Et latè an præsumatur liberum in dubio, & quando dicatur ex pacto, & prouidentia, & quando sit hæreditarium mixtum, vel hæreditarium simpliciter.

SVMMARIVM.

- 1 Castrum concessum ex facto, & prouidentia debetur filio, tamquam proueniens à concedente, non autem à patre.
- 2 Scriptura ex Archiuio deprompta, non recipit robur ab illo inter non subditos.
- 3 Archiuium, vt faciat fidem de scripturis in eo reperiis, requiritur subscriptio Notarij.
- 4 Dos materna est detrahenda de fideicommissis patris, item legitima filiorum, & es alienum n. 5. & funeris impensa. num. 6.
- 7 Legitima filiorum detrahatur ex bonis feudalibus hæreditarijs, & hoc procedit etiam in alia simplici imputatione. n. 8.
- 9 Castrum simpliciter hæreditarium, alienari potest.
- 10 Dominus consentiens vasallo feudum alienanti, nihil censetur dare de suo, cum astringatur eo modo præstare consensum, & iisdem pactis, quibus à possessore detinetur.
- 11 Feudum hæreditarium, siue sit antiquum, siue novum filio imputatur in legitimam.
- 12 Legitimæ ius non perditur, ob non confectionem inventarij.
- 13 Feudum, quod sit antiquum in aliqua familia qualiter probetur.
- 14 Authoribus historicis, quando sunt approbati, est credendum. & num. 15.
- 16 In antiquis historicis cum fama probant.
- 17 Fama probatur ex pluribus enunciatiuis antiquissimis.
- 18 Dominus alicuius loci, si quis appelletur, an ex hoc denotetur illius dominium.
- 19 Media talia præsumuntur, qualia sunt extrema.
- 20 Enunciatiue, quando sunt antiquæ probant famam, & consequenter etiam dominium.
- 21 Enunciatiue, quæ continent assertiones Summorum Pontific. qui iurisdictionem dare possunt, optime probant dominium, & possessionem iurisdictionis.
- 22 Dominium, & possessio an probetur ex assertione ali-



- alicuius facta de ordine Pape.
- 23 *Dictio, semper, omne tempus includit, & importat perpetuitatem, & temporis continuationem* num. 24.
- 25 *Redintegratio ad possessionem habet vim sententiae, quae si executae sit, titulum producit aptum ad acquisitionem dominij, & ad praescribendum.* amplia nu. 26. & 27.
- 28 *Gesta, pro una parte feudi, optime suffragantur pro alia parte.*
- 29 *Allodialia in dubio praesumendum est, quod sit aliquod Castrum, & non feudale, late nu. 31.*
- 30 *Omnia praesumuntur allodialia, nisi probentur feudalia.*
- 32 *Castra existentia in statu Ecclesiae etiam praesumuntur allodialia.*
- 33 *Castra existentia in Sabinis, quoque praesumuntur libera.*
- 34 *Possessor Castrorum potest allegare allodialitatem, & ea uti, & iuvare.*
- 35 *Allodialitas multo magis praesumitur, quando pro ea concurrunt coniectura, & praesumptiones, & numero 46.*
- 36 *Inuestitura est necessaria in feudi concessione.* & numero 45.
- 37 *Inuestitura est optimum signum ad cognoscendum, an aliqua res sit libera, vel feudalis.*
- 38 *Inuestitura est necessarium signum feudi, immod etiam sufficit, quod longissimo tempore inuestitura suscepta non fuerint.*
- 39 *Allodialitas praesumitur in feudo, quando nullum unquam fuit praestitum iuramentum fidelitatis.* amplia num. 40.
- 41 *Heres in feudo tenetur renouare iuramentum fidelitatis.*
- 42 *Feudalis recognitio arguit feudum.*
- 43 *Castrum non est feudale, si non reperitur annotatum in libris Camerae, tamquam tale.* & numero 44.
- 47 *Iuramentum fidelitatis in feudo, sufficit, quod semel sit praestitum stante tali consuetudine.*
- 48 *Inuestitura renouatio potest consuetudine tolli.*
- 49 *Aktor debet plene, & concludenter probare intentionem suam, & iuvare non potest praesumptionibus.*
- 50 *Castra, licet praesumantur allodialia, non tamen iurisdictio talis praesumi debet.*
- 51 *Castra ex consuetudine hodie habent iurisditionem.*
- 52 *Castro concesso, censetur etiam concessa iurisdictio, quae illi adheret.*
- 53 *Castrum sicuti praesumitur allodiale, ita quoque eius iurisdictio.*
- 54 *Feudale, quando praesumatur castrum, maxime si sit in statu Ecclesiae.*
- 55 *Aktor sola praesumptiva probatione ad obtinendum iuvare non potest, quando in eodem subiecto potest dari actus contrarius, & haec regula generalis est.* enim 56. limita num. 57.
- 58 *In Castro, quando dubitatur, qualis fuerit concessio, & cuius naturae, tunc recurritur ad observationem subsequenter.*
- 59 *Usus, & patientia qualis est, talis praesumitur praecessisse Castrum, & iurisditionis concessio.*
- 60 *Feudorum conditio ab ipso usu qualificatur.*
- 61 *Feudi natura ex observantia, & consuetudine alteratur, & fit alienabile, & reducitur ad usum patrimonialium.*
- 62 *Castrum esse hereditarium simpliciter probatur ex prohibitione alienationis.*
- 63 *Feudum ex pacto, & providentia, vel mixtum non potest alienari in extraneos.*
- 64 *Fideicommissum subijci non potest castrum, & pacto, & providentia.*
- 65 *Alienatio in praedictum agnatorum ad successionem vocatorum, in feudis est prohibita.* & num. 73. & 85.
- 66 *Castrum, quando excluditur, quod sit ex pacto, & providentia, & num. 70. & quando quod sit mixtum hereditarium.* num. 95.
- 67 *Ex heredum mentione colligitur signum evidens, quod aliquod castrum sit hereditarium.*
- 68 *Verba, pleno iure, idem important, quod liberè, & totaliter.*
- 69 *Concessio facta a Domino cum verbis, pleno iure, & similibus importat liberam concessionem.*
- 71 *Castrum hereditarium venit in generali dispositione.* & num. 77.
- 72 *Castrum hereditarium vendi potest, secus si sit ex pacto, & providentia.*
- 74 *Suum iactare nemo praesumitur.*
- 75 *Feudum, quod sit masculinum, ex quibus deprehendatur.*
- 76 *In feudo ex pacto, & providentia onus non potest imponi a testatore.*
- 77 *Heredes extranei comprehenduntur, stante dictione, quicumque.*
- 78 *Dictio, in perpetuum, operatur, ut concessio transeat etiam ad heredes extraneos.*
- 79 *Conditiones quicumque, & in perpetuum, qualiter procedant in contractu, & qualiter in dispositione legis.*
- 80 *Intellectus in materia venditionis, qui repugnat verisimilitudini, & quantitati pretij, non est recipiendus.*
- 81 *Argumentum valet a solitis.*
- 82 *Interpretatio verborum, & actuum dubiorum secundum solita fieri debet, etiam ex unico actu.*
- 83 *Membra non debent separari, nec discrepare a suo capite.*
- 84 *Vna, & eadem res diverso iure censi non debet.* & num. 86.
- 87 *Status ultimus hereditarius attenditur, an aliquid solitum sit fieri, nisi de contrario statu constet.*
- 88 *Ex statu ultimo, & presenti praesumi potest etiam eundem statum fuisse in praeteritum.*
- 89 *Castrum hereditarium mixtum, non potest alienari, nisi inter illos de familia, & non in extraneos.*
- 90 *Pactum in divisione castri, quod non possit alienari, extra familiam, facit apparere, & quod illud antea erat simpliciter hereditarium.*
- 91 *Aequivoca, quando in consequentiam rei certa adijciuntur, secundum illam debent interpretari.*
- 92 *Stipulatio sequens, quando est incerta, intelligitur, & declaratur ex obligatione praecedenti.*
- 93 *Et Index in hoc semper debet advertere, quid ratio materiae subiectae suadeat.*
- 94 *Coniectura, quae sint clare ad excludendum quod castrum non sit ex pacto, & providentia.*
- 95 *Agna-*



- 95 *Agnatus, quando succedat in feudo hereditario, si non sit heres defuncti.*  
 97 *Feudum in dubio, presumendum est, quod sit ex pacto, & providentia.*  
 98 *Feudi natura si sit mutanda, quando scientia Principis necessaria sit.*  
 99 *Scientia Principis non est necessaria, quando agitur de demonstrando, qualis titulus feudi ab initio fuerit, si non constet.*  
 100 *Scientia presumitur ex qualitate personarum, & gestorum ex vicinitate, diuturnitate temporis. & actuum frequentia.*

## DECISIO XCIII

**P**aulus Aemilius senior, Fulvius, & Fratres de Vrsinis, ac Io. Baptista, & Iulius ex Mario, & Valerio fratribus prædefunctis respectu nepotes, de anno 1552, deueniunt ad diuisionem, in qua medietas Castri Montis Rotundi peruenit ad Iulium cum onere Fideicommissi in dicta diuisione iniuncto, quam postmodum permittit cum dicto Paulo Aemilio, recepto Castro Corefij, qui quidem Paulus Aemilius prædictus, in suo testamento instituit Troylo, & Mario filiis, disposuit quod casu, quo aliquis ipsorum decederet sine filiis legitimis, & naturalibus, succederet superstes, sique uterque præmoreretur, instituit proximiorum de cippo domus. Postea verò prædicti Troylus, & Marius vendiderunt illam medietatem Castri bon. mem. Valerio, qui instituit D. Paulum Aemilium iuniorem filium dicti Marii; cumq; fuerit resolutum die 29. Maii 1623. coram me, Fideicommissum initum in dicto contractu de anno 1552. cessasse per alienationem factam in Valerium. Hodie dubitavi, an constaret de aliquo alio fideicommissio, aut vocatione ad fauorem D. Pauli Aemilij iunioris, quod, vel quæ releuent. Et circa duo vertitur difficultas. Primò circa fideicommissum quod prædicitur resultare ex dicto testamento Pauli Aemilij senioris, in quo Paulus Aemilius iunior filius Marii reperitur positus in conditione, & sic ex dispositione statuti Urbis vocatus, prout in statuto veteri, cap. 25. lib. 5. & in nouo, cap. 142. lib. 1. Secundò circa feudalitatem istius Castri, & quidem ex pacto, & providentia, quam D. Paulus Aemilius prædixit, itaut ipse in hac Castri medietate vocatus dicatur ex pacto, & providentia primi acquirentis, & illi sit debita & tanquam proueniens à concedente, non autem à patre, vt per Bart. in l. 1. §. nec Castrense, nu. 6. vers. sed si quis fuisset, ff. de collat. bonor. Ifern. in cap. 1. §. præterea ducatus n. 58. in fine de probib. feud. alienat.

per Federic. & ibidem melius Bald. n. 3.

Quantum attinet ad primam difficultatem, fuit consideratum primò, scripturam testamenti carere nomine, & subscriptione Notarij, & non esse recognitam. Ideoque quamuis extracta fuerit ex Archiuio Colliis Veteris non probare, quando etiam Archiuum haberet omnia requisita de iure. Tum quia scriptura ex Archiuio deprompta non recipit robur ab illo inter non subditos Card. conf. 72. n. 8. Verall. dec. 42. lib. 1. & fuit dictum in causa Montis Regalis iurisdictionis 9. Decembris coram me; Tum etiam quia non apparet de rogatu Notarij, prout requiritur DD. in l. scripturas. C. qui pot. in pign. hab. Quamobrem & etiam inter subditos Archiuo ageretur, scriptura non probaret, Verall. dec. 41. par. 1. Secundò principaliter fuit ponderatum, quod cum Troylus, & Marius hoc castrum alienauerint, & eis esset debita legitima in bonis patris, dos matris uxoris fideicommittentis, & impensa funeris, & de his satisfactos fuisse non costet, utique medietas castri alienata loco dictarum detractionum debetur, itaut eorum respectu castrum non comprehendatur sub fideicommissio, & vt de dote probat text. in l. hab. omnibus, §. fin. ff. de leg. 1. Socin. iun. cōf. 170. n. 5. lib. 2. Gabriell. cōf. 95. n. 3. lib. 2. Nat. cōf. 255. n. 7. Peregr. de fideic. art. 35. n. 1. in fin. Menoch. cōf. 183. n. 33. Surd. dec. 233. n. 15. Et de & legitima, quod sit detrahenda post dotem, & æs alienum text. in l. quoniam in prioribus. C. de inoff. testam. Dec. cōf. 81. in princ. Gabr. de legit. concl. 4. n. 8. Jan. mem. Greg. dec. 266. n. 3. & de & funeris impensa est pariter text. in l. Papinianus, §. quarta, ff. de inoff. testam. & in l. cum restituenda, C. de petit. hered. l. fin. Sin computatione, & ibi gloss. in verb. funus, C. de iur. deliber. Jan. mem. Greg. dec. 421. nu. 5. Et huiusmodi imputatio debet fieri, quia etiam si castrum istud non esset allodiale, vt prætenditur, saltem & est hereditarium simpliciter, & transitorium ad hæredes quoscunque vt infra videbitur. Rub. cōf. 34. n. 8. & 9. Surd. cōf. 425. nu. 18. Bursat. cōf. 132. n. 11. & 12. cum seqq. qui licet loquantur ad effectum, vt de castro sit habenda ratio in ponenda ratione legitimæ, idem tamen & est in simplici imputatione. Peregr. de fideicom. art. 36. nu. 108. vers. si autem, Mangil. de imput. q. 37. n. 4. ea ratione, quia castrum simpliciter hereditarium & potest alienari. Bursat. cōf. 56. & 126. lib. 2. Surd. cōf. 382. n. 74. & cōf. 427. n. 14. & 15. ubi dicit, Dominum directum nihil censeretur da.



re de suo cum astringatur eo modo praesta-  
 10 re consensum † & iisdem conditionibus,  
 quibus a possessore detinebatur. *Gabr. cons.*  
 92. n. 10. lib. 1. *Schrad. de feud. par. 7. cap. 2.*  
 n. 48. & p. 8. c. 6. nu. 17. Immo etiam dicta  
 imputatio fit, siue castrum sit feudale ha-  
 11 reditarium † antiquum, siue nouum, quic-  
 quid dicat *Peregr. art. 36. n. 108.* ut est com-  
 munitis opinio DD. de qua late *Surd. d. cons.*  
 427. n. 19. & seq. *Clar. in § feudum q. 46. n.*  
 2. *Craff. in § legitima; q. 21. n. 3.* Neque po-  
 test obijci, quod non constet dictos Troy-  
 lum, & Marium confecisse inuentarium,  
 12 quia non ideo † perdidit ius legitimae,  
 cum non agatur ad excludendos credito-  
 res, ut est communis opinio, de qua *Cou in*  
*c. si heredes n. 15. de testam. Bologn. in addit.*  
*ad cons. 10. de Anan. 61. nu. 6. Castr. cons. 188.*  
*col. 2. vers. interdum querimus, & cons. 186.*  
*vers. sed aduertendum subtiliter lib. 2. Corn.*  
*cons. 168. n. 3. & seqq. lib. 3.*  
 Quantum attinet ad secundam difficul-  
 tatem, an istud castrum sit feudale, & qui-  
 dem ex pacto, & providentia. An vero  
 merè, & simpliciter haereditarium. Pro fa-  
 cilliori resolutione huius difficultatis pre-  
 mittendum est, quod istud castrum est an-  
 tiquius, & principalius inter alia castra,  
 quae fuerunt in hac domo Vrsina, ut narra-  
 13 tur † in dicta diuisione facta de anno 1552.  
 prout est notorium, quod ab immemora-  
 bili tempore citra semper fuit possessum,  
 istud castrum a LD. de Vrsinis, ut ad pro-  
 bandam similem immemorabilem posses-  
 sionem in domo Vrsina notorium adducit  
 etiam *Dec. in cons. 85. n. 2. vers. ad cuius rei*  
*evidentiam,* & talis possessio immemorabi-  
 lis videtur etiam probata per testes in cau-  
 sa verrente in Camera super alia medietate  
 examinatos: & valde comprobatur ex  
 pluribus *Historijs Blondi* in sua Italia illu-  
 strata, dum agit de prouincia Vmbriae;  
*Raphaelis Volaterrani lib. 10. Geographia, Pij*  
*II. in commentarijs lib. 10. Leandri Alberti*  
*in sua Italia, Sansouini,* & aliorum plurium  
 14 antiquorum & modernorum, quibus † est  
 credendum, cum sint Authores, approbati  
 gloss. in cap. *Venerabilem* in verbo *transfudit*,  
 de *elect.* quam communiter esse approbatam  
 dicit *Prappositus in proemio decreti in princ.*  
 late *Roland. cons. 2. num. 60. lib. 1. & Decian.*  
*respons. 21. n. 29. lib. 1. & in quando Autho.*  
 15 res sunt † approbati, quod illis credatur  
 in specie *Abb. in cap. cum causam nu. 1. vers.*  
*quandoque de prob. & antiquis,* quod *Histo.*  
 16 ria cum fama † probent *Bellam. dec. 70. per*  
*tot.* & fuit dictum in causa *Comen. habitus*

9. *Iunij 1610. coram R. P. D. meo Pirouano:*  
 Quae fama in casu isto, non solum probat-  
 17 tur ex dictis testibus, sed etiam ex quam-  
 plurimis enunciatiuis † antiquissimis ema-  
 natis a diuersis Summis Pontificibus, inter  
 quas extat vna Clementis VI. de anno  
 1352. In qua commendatur Iordanus Vr-  
 sinus de gestis ab ipso pro Sede Apostoli-  
 ca, & appellatur Dominus Montis Rotun-  
 di, quod nomen non est simpliciter hono-  
 18 ris, sed conditionis, † itaut denotet domi-  
 nium castri, *l. si finita, s. Iulianus, ff. de*  
*damn. infect.* Et altera Nicolai V. de anno  
 1448. qui dum concederet castrum Cici-  
 gnani Iacobo, & Laurentio de Vrsinis illos  
 nuncupat de Monte Rotundo; haec enim  
 nuncupatio in ista, & alijs familijs solet fie-  
 ri ad ostendendum ditiones, & dominia  
 ipsorum, ut de Brachiano, de Pitigliano,  
 de Castro Nomentino, de Castro Searpae, &  
 similibus notissimum est in Vrbe, & alibi:  
 Et haec quidem enunciatiua de anno 1448.  
 denotat aliam enunciatiuam postea ema-  
 natam in literis Sigismundi Imperatoris  
 datis ad Eugenium IV. in Castro Corellij,  
 Imperij sui anno primo, dum post corona-  
 tionem discesserat ab Vrbe, in qua nomi-  
 nat Dominam Castri Montis Rotundi uti-  
 que esse intelligendam de Domina ex fami-  
 lia Vrsina, cum ante, & post, ut etiam sta-  
 tim probabitur, dominium huius Castri  
 esset penes Dominos, de Vrsinis, & talia  
 19 † media praesumantur qualia sunt extre-  
 ma iuxta nota in *l. si cur, non videtur, ff. qui-*  
*bis mod. pign. vel hypoth. solu.*  
 Accedit praedictis monitorium Iulij II.  
 contra Iulium Vrsinum ut restituat certa  
 bona alijs ablata sub poena confiscationis  
 partis suae Montis Rotundi & aliud Cardi-  
 nalis Camerarij de anno 1522. contra Mas-  
 farios Montis Rotundi iurisdictionis Do-  
 minorum de Vrsinis: Et alia duo Cle-  
 mentis VII. de anno 1526. contra Mariu,  
 & fratres de Vrsinis ad compromittendum  
 super diuisione facienda Castri Montis  
 Rotundi inter ipsos, & Franciottum Car-  
 dinalem alterum fratrem, cum lis super  
 dominio, & iurisdictione inter dictos fra-  
 tres penderet, quae scriptura probant do-  
 minium, & possessionem istius Castri, etiam si  
 20 continerent solummodo enunciatiuas,  
 quia cum sint † antiquae probant famam,  
 & consequenter etiam dominium, *Aretin.*  
*in cap. cum causam. n. 21. de prob. Bald. in*  
*l. cum aliquis vers. item quod dicit, & ibi*  
*Salicet. num. 3. vers. si tamen plura, Castren.*  
*num. 6. Ias. num. 4. C. de iur. delib. Rot. dec. 31.*  
 de prob.



21 de prob. in antiq. sed multò magis ꝑ illæ, quæ continent assertiones summorum Põtificum, quæ iurisdictionem dare poterant. quæ propterea optime probant etiam dominium, & possessionem iurisdictionis, Brun. conf. 34. n. 2. Socin. conf. 86. n. 1. lib. 1. & conf. 187. n. 2. vers. ex quibus infero. lib. 2. Hieron. de Monte de finibus, c. 52. n. 10. Menoch. conf. 147. n. 11. 19. 20. 22. & 24. Mandell. conf. 64. n. 5. & melius n. 37. & seqq.

Et summo opere probationem dominij istius Castri pro DD. de Vrsinis canonizatæ redintegratio Leonis Vrsini fratris Henrici, & Episcopi Foroliuini ad possessionem medietatis huius Castri factam per Commissarium Apostolicum de anno 1561. vigore litterarum S. Caroli nepotis Pij Quarti, in quibus leguntur hæc verba. *Perche costa à nostro Signore, che il Castello di Monte Rotondo, & Montelione spettano, & sono di Monsignor Leone Orsino Vescouo di Forli, &c. vuole sua Beatitudine, che'l Vescouo sodetto sia redintegrato di Monte Rotondo, & Monte Leone: volendo noi mandar ad effetto questa buona mente di sua Santità, vi ordiniamo, che alla riceuuta di questa vogliate senza eccectione alcuna metter in possesso di Monte Rotondo il sudetto Monsignore, ordinando alli Massali officiali di detti luoghi obediscano, & riconoscano per Padrone, se come è stato sempre, & prima che fosse preso il possesso per la Reuerenda Camera Apostolica; Per tanto non mancarete d'esseguire quanto vi si scriue, per esser questa la mente di Nostro Signore.* Hæc enim redintegratio causa cognita etiam in petitorio de ordine Papæ facta cum explicita assertione, quod constabat suæ Sanctitati Castrum Montis Rotundi spectare ad dictum Leonem. Et quod idèò recognoscere deberet in Dominum, sicut fuit semper, & prins quàm Camera possessionem occuparet, multa operatur, & Primò ꝑ probat dominium, & possessionem, cum de ordine Papæ istud afferatur: *cap. si Papa, de priuileg. in sexto, ubi Doct. Mandell. d. conf. 64. num. 37. & seqq.* qui optimè loquitur cum alijs supra alleg. Et probat etiam dominium antiquissimum propter illud verbum, ꝑ seper, quod omne tempus includit l. 1. ubi Doct. ff. solut. matr. Mant. dec. 39. num. 7. & importat perpetuitatem, Rot. dec. 128. 24 num. 5. p. 2. & ꝑ temporis continuationem, vt per Socin. conf. 54. nu. 10. lib. 4. Rota post 2. vol. conf. Farinac. dec. 369. n. 3. benè Rebuff. in l. namque 149. col. 4. in fine. vers. & sic dictio, semper, & vers. sequenti, ff. de verb. signif. Secundò hæc redintegratio

25 habet, ꝑ vim sententiæ, quæ cum fuerit executioni demandata, titulum producit aptum ad acquisitionem dominij, & ad præscribendum Alex. conf. 70. n. 7. in fine, & seqq. lib. 2. & conf. 1. n. 4. lib. 5. Natt. conf. 456. n. 12. Aym. conf. 10. n. 10. Menoch. conf. 26 1098. n. 19. Maximè ꝑ verò iunctis alijs scripturis, de quibus supra, ex illis enim omnibus colligitur titulus sufficiens ad præscribendum Mandell. d. conf. 64. n. 59. & seqq. quæ sequitur Berrett. conf. 89. nu. 40. 27 etiã ꝑ continerent solū enūciatiuas, Aym. de antiq. tempor. p. 1. §. ampliatur, n. 21. Quamuis enim hodie non agatur de ista medietate Castri, sed de alia, nihilominus 28 gesta cum Leone circa vnam ꝑ partem Castri optimè suffragantur etiam pro alia parte, vt per Surd. in conf. 3 11. n. 12. & infra dicitur.

His positis deueniēdo ad secundam difficultatem, An istud Castrum sit feudale, & quidem ex pacto, & prouidentia, An verò merè, & simpliciter hæreditarium. Cum non appareat aliqua inuestitura de hoc Castro, & illius iurisdictione, & quomodo, & quo titulo in Dominos de Vrsinis deuenierit, duo pro parte DD. Henrici, & Francisci de Vrsinis deducebantur; primò 29 quod Castrum præsumitur allodiale, & nō feudale; secundò, quod quatenus censendum esset feudale, illud dicendum esset nō ex pacto, & prouidentia, neque mixtum, sed merè, & simpliciter hæreditarium; Et quoad primum prætendebant esse regulam certissimam, & conclusionem verissimam, 30 quod omnia ꝑ præsumantur allodialia, nisi feudalia probentur, c. 1. §. 1. vers. defuncto, si de feudo fuerint controu. inter Dom. & agnat. cap. 1. iuncta glos. 1. de contronerf. inter masculum, & femin. cum alijs per Paris. conf. 20. in princip. lib. 1. quia feudum est seruitus, quæ non præsumitur, & hæc conclusio dicebatur procedere etiã in Castro, 31 ꝑ quod scilicet præsumatur liberum, non autem feudale, Io. Andrea, & alij in cap. fin. vers. respondere, de iudic. & in c. nimis de iur. iur. circa finem. Hostien. ibidem col. 2. vers. secus apud possidentem. Anchar. n. 4. Card. & Abb. n. 1. vers. ex quibus collige, & hæc sententia est communis, vt dicunt Aym. in conf. 662. num. 11. lib. 4. & Iacobin. de inuestit. feud. in verb. Castris circa finem, vers. & benè verum, & Curt. iun. conf. 168. nu. 15. cum alijs cumnlatis per Card. Mant. de taxit. & ambig. lib. 23. tit. 4. nu. 1. & seqq. & latè etiam Ronsontall. de feud. c. 12. concl. 14. n. 11. & seqq. & fuisse dictum per



Rot. in una Romana census 13. Iunij 1586. coram Orano, & in Bononiens. de Zambecarijs 23. Iunij 1589. coram Comitulo, refert Cardin. Tusc. in concl. 174. in verb. feudum nu. 13. Et dixit etiam in causa Vrbeuetana fideicommissi 7. Februarij 1620. coram me. & iubiun-

32 gebatur hanc opinionem procedere & etiā quod versetur in Statu Ecclesiae, Dec. consi 32. nu. 1. iuncto nu. 3. in fine, Paris. cons. 16. n. 18. & seqq. lib. 1. Castren. cons. 179. n. 1. lib. 1, prout etiam decisiones predictae loquuntur de Castris existentibus in Statu Ecclesiae, & habere locum, etiam si agatur de Castro

33 existente & in Sabinis, cum ibi quoque essent Castra libera, teste Bart. in cons. 72. in princ. & nu. 2. lib. 1. & addebatur etiam notum esse in Latio existare Castra libera, si quidem Abbatia Cryptae Ferratae possidebat. Castrum Aricciae, & alia, quae tempore Iulij II. fuerunt alienata, & Abbatia Farfen. quoque possidet Castra libera, prout etiam Abbatia ad tres Fontes Sancti Pauli possidebat, & adhuc possidet similia Castra & alia plura exempla possent recenseri, ut etiam in Sabinis probari videtur in Extravag. unica Ioan. 22. & ibi glos. in verb. patrimonium de maior. & obed. Unde tanto facilius istud etiam Castrum dici posse allodiale praetendebatur, ut in simili, quia in Austria sunt Castra allodialia, & feudalia;

34 quod & possessor possit allegare allodialitatem, & ea uti, & iuari tradit Bald. cons. 351 incipien. in bonis feudalibus in fine vol. 1. & bene etiam ad propositum Rossental. de feud. c. 12. concl. 14. n. 12. & quidam Ultramonianus in cons. 4. num. 9. lib. 1. ut etiam in fine dicitur.

Et hoc de plano procedere dicebatur

35 isto casu, in quo videntur & etiam concurrere coniecturae, & praesumptiones pro allodialitate, ut in puncto dicunt Alex. cons. 129. col. 1. lib. 1. Menoch. cons. 409. nu. 65. lib. 5. & praesumpt. 91. n. 34. cum seqq. & bene dictus Ultramonianus d. cons. 4. n. 29.

Primo enim ponderatur, quod nulla apparet inuestitura huius Castri, licet pro illa reperienda fuerint factae plures diligentiae per diuersos Pontifices, & maxime per Sanctiss. D. N. & propterea cum inuestitura

36 & necessaria sit in concessione feudi cap. 1. quibus mod. feud. const. poss. & nulla inuestitura appareat, Castrum censetur allodiale, & non feudale Grat. cons. 9. n. 113. lib. 1. Gozzad. cons. 8. nu. 21. vers. 5. ex alio, ubi quod

37 & inuestitura est optimum signum ad cognoscendum, an sit feudum optime Paris. cons. 16. nu. 13. vers. verum, vol. 4. Surd. cons.

311. nu. 10. lib. 3. Menoch. praesumpt. 91. nu. 37. lib. 3. & cons. 1. nu. 23. & cons. 191. nu. 16. Roland. cons. 50. nu. 51. vers. 6. considerandum est, lib. 3. quod habetur duplicatum cons. 1. nu. 58. vol. 4. ubi nu. 9. dicit, quod sine inuestitura, vel sine eo, quod habetur pro inuestitura non est feudum, & quod inuestitura dicitur signum & necessariū feudi quod repetit in cons. 90. nu. 24. & seqq. Imò sufficeret, quod longissimo tempore inuestiturae susceptae non fuerint, Menoch. d. cons. 191. num. 19. & cons. 409. num. 75. Surd. d. cons. 311. num. 10.

39 Secundo, quod nullum unquam fuit & praestitum iuramentum fidelitatis, ad quod vassallus obligatur, cap. 1. de noua forma fidelitatis, Alex. cons. 30. col. pen. vers. ad octauum, lib. 1. Ioann. de Anan. cons. 7. n. 9. & seqq.

40 Etiam quod feudum sit francum, Oldrad. cons. 234. n. 2. Calder. cons. 7. de feud. Bolognin. in addit. ad cons. 7. Ioan. de Anan. nu. 16. Castren. cons. 312. lib. 1. ubi loquitur etiam quando remissum sit homagium, quia adhuc tenetur ad ea, quae sunt in forma fidelitatis. Et

41 in specie quod etiam haeres & teneatur renouare iuramentum fidelitatis, probat Clar. loco supra allegato, Bald. cons. 346. Imperator concessit, in princ. lib. 1. quo argumento utitur Alciat. cons. 4. nu. 35. lib. 4. Bald. cons. 345. num. 4. ad euentiam, lib. 1. Grat. d. cons. 9. n. 125. vers. 65. lib. 1. Gozzad. d. cons. 8. n. 22.

Tertio, quia nulla reperitur unquam

42 facta recognitio & feudalis, quae arguit feudum, Oldrad. cons. 159. num. 1. Aym. cons. 615. num. 6. lib. 4.

Quarto, quia hoc Castrum non reperitur & an notatum in libris Camerae tanquam feudale, & propterea sicut illa, quae reperiuntur scripta in libris Camerae reputantur feudalia, Infern. in c. 1. num. 15. ex quibus causis feud. amitt. in fine additionis, ubi Afflict. num. 295. Ita è contrario, si Castrum

44 in his libris non reperiatur ascriptum non praesumitur esse feudale. l. Titia rextores, ff. de legat. primo. Ioan. Andr. Georg. in puncto allegato nu. 8. & 9. & bene Gozzad. in d. cons. 8. nu. 21. Paris. cons. 23. nu. 5. lib. 1. Grat. dicto cons. 9. nu. 113. lib. 1. Menoch. cons. 9. nu. 25. & cons. 191. nu. 16. & praesumpt. 91. nu. 37. lib. 3. ubi quod Castrum non praesumitur feudale, quando nulla inuestitura solennis fuit concessa: Maxime verò cum in dictis libris diligenter feuda sint descripta, & temporibus sanct. me. Gregorij XIII. plures fuerint acceptatae deuolutiones ob lineam finitam, & ob non solutionem recognitionum feudalium, & quotidie hoc practicatur, ut in simi-



simili ponderat Ioan. Andr. Georg. ubi supra num. 9.

Ex quibus signis cum distinguatur feudum ab allodio, ut patet ex praedictis, & bene Oldrad. conf. 159. num. 1. eo magis dicebatur intrare praesumptionem pro allodialitate, cum cessent signa praedicta, ex quibus probatur feudum, ut pulchre per Aym. in conf. 615. nu. 6. lib. 4. Nam etsi non semper iuramentum fidelitatis requiratur in feudo: quia aliquando datur et consuetudo, quod sufficiat semel fuisse praestitum, Bald. conf. 301. nu. 8. in fin. lib. 1. Abb. conf. 82. nu. 7. lib. 1. & renouatio et etiam inuestitura potest consuetudine tolli, ut per Clar. loco supra citato. Tamen haec possent considerari, si onus probandi incumberet DD. de Vrsinis, sed cum ipsi sint rei, & possessores, altera pars debet plenè, & concludenter probare intentionem suam, ita ut ad effectum obtinendi non possit praesumptionibus iuvari, ut supra tactum fuit, & latius infra dicetur.

Neque ob stare dicebant, quod licet Castrum et praesumeretur allodiale, non tamen iurisdictio talis praesumi debeat, ut per Castrens. in conf. 179. nu. 5. post medium, vers. secunda ratio, lib. 1. Iacobin. de S. Georgio de Feud. in verb. de Castro tali Montis nu. 16. Castsan. in consuetud. Burgundiae in verb. des fiedz. rubr. 3. §. 4. in verb. pro tertia nu. 18. pag. 433. Capic. in inuestitura feudal. in verb. feudalia, colum. penult. in princ. vers. excepto si quis teneat, pag. 143. Mantica. de tacit. & ambig. lib. 23. tit. 5. nu. 23. & tit. 6. nu. 50. Cumia de feud. in pralud. nu. 210. Quia respondetur, quod cum Castra et hodie ex consuetudine habeant iurisditionem Innoc. in cap. cum ad sedem nu. 2. in fine, de restit. spol. Paris. conf. 16. nu. 23. lib. 4. Ioan. Franc. à Pont. decis. 2. nu. 13. & haec iurisdictio in dubio censeatur adherere Castro, Bart. in linter eos, nu. 1. ff. de acquir. rer. domin. latè Mantica. de tacit. lib. 4. tit. 14. nu. 11. vers. & haec quidem sententia. Ideo concessio et Castro, censetur quoque concessa iurisdictio, quae illi adheret, Bald. in cap. 1. nu. 7. de allodij, & in cap. 1. nu. 16. de Capit. qui cur. vend. Hincque sicuti Castrum praesumitur allodiale, et ita quoque illius iurisdictio, ut contra Castrens. in dicto conf. 179. nu. 5. lib. 1. & sequaces defendit Io. Franc. à Ponte dicta. decis. 2. n. 5. & seqq. allegando Hostiens. Innoc. Io. Andr. & alios, & tradunt etiam post alios Io. Andr. Georg. alleg. 10. nu. 6. Marcus Antonius Lanuen. practicabilium Eccle-

siasticorum cap. 1. num. 2.

Sed omissis etiam istis, & aliis pluribus, quae dici possent visum fuit, opus non esse, istam primam difficultatem decidere, quia quatenus etiam (sine veri praedicio) hoc et Castrum censeretur deberet feudale maxime in Statu Ecclesiae, iuxta conf. Abb. 82. lib. 1. cuius sententiam sequuti sunt varij Doct. Nihilominus Domini, ingrediendo secundam difficultatem unanimiter primo tenuerunt, ex hoc non sequi, quod sit feudale ex pacto, & providentia, in quo stat totus cardo huius disputationis: quia dato etiam quod tale praesumeretur: nihilominus haec praesumptio non sufficeret in casu isto: in quo Vrsini sunt rei, & possessores, & ideo D. Paulo Aemilio auctori incumbit onus probandi plenè, & concludenter qualitatem istius feudi, non autem praesumptiva tantum, cum actor sola et praesumptiva probatione ad obtinendam non possit iuvari, quando in eodem subiecto potest dari actus contrarius, ut in puncto pulchre Bald. in conf. 151. n. 2. & in fine lib. 1. Mant. tacit. & ambig. lib. 23. tit. 5. n. 21. & tit. 28. n. 1. & seqq. & fuit resolutum in causa Tiburtina S. Angeli de anno 1551. quae habetur in manuscriptis diuersorum, cuius meminit Contard. de moment. possess. q. 21. praesertim n. 2. vers. his tamen non obstantibus, & n. 3. & seqq. & tenuit etiam Camera Apostolica in causa Balneoregien. Castrorum. 14. Februarij 1607. coram Reuerendiss. D. Stella nunc Archiepiscopo Cretense, quae est in nostris et rec. p. 1. dec. 127. n. 6. & 7. & ista & regula generalis, ut per Achil. dec. 1. de probat. Caf. de Grass. dec. 1. n. 17. qui fil. sint legit. Seraph. dec. 1422. num. 10. licet secus esset, si D. Paulus Aemilius possideret, nisi possessio esset vitiosa iuxta d. conf. Bald. 151. in fin. Bellon. conf. 10. n. 13. vers. 4. non obstat. Mant. d. tit. 5. n. 18. & 19.

Praeterea secundò quando etiam onus probandi incumberet Dominis de Vrsinis, cum omnes admittant sufficere in hoc conflictu opinionum coniecturas, & obseruantiam, vel consuetudinem, Albert. Brun. conf. 127. col. 7. vers. quod si quartam assuamus, vol. 2. ubi si dubitatur et qualis fuerit concessio, & cuius naturae, recurrendum est ad obseruantiam subsequendam, ex qua praesumitur quid prius fuerit actum, cum posterior qualitas possessionis declararet quid à principio fuerit dubiae intentionis, vel quid fuerit concessum, cum non constet de origine: qualis enim fuit et

visus,



vſus, & patientia, talis praſumitur praecediſſe Caſtri, & iurisdictionis conſeſſio, *Iſern. in 6. 1. ſub n. 3. verſ. ſemper inſpicitur de cōtroverſia inter maſc. & fēmin. Bald. in c. 1. S. praeterea, verſ. item nota. tit. quid ſit inueſtitura*, vbi quod dubium qualitatis feodorum relinquitur interpretationi conſuetudinis, & obſervantiae *Port. Imol. conſ. 145. n. 19.* vbi quod  
 60 conditio ꝑ feodorum ab ipſo vſu qualiſicatur. *Surd. conſ. 105. n. 14. & 15. lib. 1.* vbi quod ex obſervantia, & conſuetudine al-  
 61 teratur natura feudi, ꝑ & ſit alienabile, & reducitur ad inſtar patrimonialium, *Roffenſal. de feud. c. 2. concl. 63. n. 2. Alciat. conſ. 4. n. 45. lib. 4. Menoch. conſ. 2. n. 264. & conſ. 32. n. 45. & 64. conſ. 104. n. 22. & conſ. 191. num. 19. & 79. & conſ. 454. nu. 26. & praſumpt. 91. n. 38.* & fuit dictum in cauſa Romana legitima 22. Iunij 1615. coram R. P. D. meo Verospio, & coram me in d. cauſa Vrbeuetana fideicommiſſi 7. Februarij 1620. & dixit etiam Camera Apoſtolica in cauſa Spoletana Caſtri Polini, de anno 1625. coram Illuſtriſſ. D. Naro Auditore Camera, tunc eiusdem Camera Clerico.

Viſum fuit DD. pro Vrſinis vrgentiſſimas extare coniecturas, & clariffimè probari obſervantiam, & conſuetudinem, quod Caſtrum iſtud ſit merè, & ſimpliciter hæreditarium, non autem ex pacto & prouidentia, vel mixtum.

Primò enim cum in diuiſione de dicto anno 1552. prohibeant diuidentes alienationem huius Caſtri extra familiam, moti propter illius antiquitatem in familia Vrſina, & eiſdem principalitatem, addendo, quod eſſet inconueniens, ſi extra illam alienaretur, hinc colligitur ſignum euidentiſſimum, quod potuiſſet alienari, ſi non feciſſent huiusmodi prohibitionem, vt bene ad propoſitum *Menoch. conſ. 812. n. 15.*  
 62 Prohibitio ꝑ enim arguit, Caſtrum eſſe hæreditarium ſimpliciter, ex quo vti tale erat alienabile extra familiam, *cap. 1. de feud. non habent. prop. nat. feud. latè Clar. in S. feudum quaſt. 31. verſ. ulterius*, & poterat alienari inter viuos, & vltima voluntate, *Roland. à Valle conſ. 79. nu. 20. & ſeqq. lib. 3.* vbi de communi, & ſi non fuiſſet tale, ſed ex pacto, & prouidentia, frustratoria fuiſſet d. prohibitio, cum feudum ꝑ  
 63 ex pacto, & prouidentia, vel mixtum non poſſit alienari in extraneos, *Parif. conſ. 106. n. 43. verſ. nec obſtat illud lib. 1. Nat. conſ. 301. n. 23. verſ. nam ad textum, Siluan. conſ. 15. n. 5. in fine. Menoch. d. conſ. 812. num. 5.*

*Clar. in S. feudum quaſt. 41. num. 3.*

Et iſtud comprobatur, quia in eadem diuiſione fuit factum fideicommiſſum, nò ſolum in caſu alienationis extra familiam, ſed etiam in caſu mortis, vt fuit reſolutum coram me 2. Martij 1622. & non fuit controuerſum in alia deciſione 29. Maij eiſdem anni. Ex hoc enim fideicommiſſo excluditur, quod Caſtrum ſit ex pacto, & prouidentia; quia ſi tale fuiſſet, fideicommiſſo ꝑ ſubijci minimè potuiſſet ex allegat. per Card. Mantica. de coniect. lib. 7. tit. 10. n. 1. & ſeqq. *Fuſar. de ſubſtitut. q. 631. per tot. Peregr. de fideicom. art. 6. n. 18. Menoch. conſ. 454. n. 17.* & idem etiam ſuadetur, quia fuit in dicta diuiſione permiſſa permutatio Caſtri inter ipſos vocatos, prout in effectu illa fuit ſequuta cum Caſtro Coreſij inter Iulium, cui in diuiſione peruenerat medietas d. Caſtri, & Paulum Aemilium, ſeniores, ſi enim Caſtrum, & illius iurisdictionis fuiſſent ex pacto, & prouidentia, nò potuiſſent permutari, quia iſta eſt alienatio, quæ in præiudicium ꝑ agnatorum ad ſecceſſionem vocatorum in huiusmodi  
 65 feudis eſt prohibita, c. Titius ſi de feud. fuit controuerſ. inter Dom. & agnat. cap. 1. de alien. feud. pater. *Iacob. de Beluſſo. Martin. Laud. Aluarot. Propoſitus, & alij in c. 1. S. hoc quoque*, & præſertim *Bald. n. 16. & ſuccesſ. feud.* Maximè quia fuit etiam in dicta diuiſione actum, quod illud, quod recipere-  
 66 tur ex permutatione, remaneret liberum, prout obſervantia docuit; Nam permutatione facta cum Caſtro Coreſij illud liberum remanſit, & fuit alienatum. Vnde excluditur, quod d. Caſtrum ꝑ Montis Rotundi ſit ex pacto, & prouidentia; quia ad minus res permutata, & ſic Caſtrum Coreſij debuiffet loco illius ad ſanorem priorum poſſeſſorum ſupponi ex adductis per *Peregr. de fideicom. art. 40. n. 32.* Vnde non reſiſtit, quod etiam fuerit actum, quod idem Caſtrum Montis Rotundi remaneret eiſdem oneribus adſtrictum; quia ſequuta permutatione, certum eſt, quod fiebat præiudicium ſucceſſoribus Fuluii in portionem, cuius obuenerat, nec vigore dictæ diuiſionis, facta permutatione cum Paulo Aemilio, dabatur amplius reſreſſus ad Caſtram filijs Iulij permutantis.  
 Et iſta coadiuuantur etiam ex quo in ipſa permutatione fuit prohibita alienatio Paulo Aemilio ſeniori, & illius hæredi-  
 67 bus, ex hac enim mentione ꝑ hæredum colligitur ſignum euidens, quod Caſtrum ſit



fit hæreditarium, non autem ex pacto, & prouidentia, ex adductis per *Clar. in §. feudum q. 9. n. 2. & seq.* & multò magis, quia fuit etiam in ipsa dictum, quòd Castrum pleno iure, spectabat ad Fuluium, quæ verba, & pleno iure, idem important, quod liberè & totaliter Anchar. *conf. 408. n. 4. Aym. conf. 122. n. 5. Ruin. conf. 100. n. 4. lib. 1. Nat. conf. 501. n. 52. lib. 3.* Et de concessione facta à Domino & cum his verbis, vel similibus, quod importet liberam concessionem, *Dec. conf. 468. n. 12. Grat. conf. 98. n. 68. lib. 1. vbi in puncto de verbis, pleno iure. Menoch. conf. 1. n. 12. & 13. Roland. conf. 2. nu. 4. & 5. lib. 1.*

Secundò principaliter, quatenus, testamentum Pauli Aemilij senioris per eum conditum de anno 1554. esset in forma probanti, vt per eundem D. Paulum Aemilium iuniorem prætenditur, qui illud produxit, ex illo etiam probaretur, quòd huiusmodi Castrum sit hæreditarium, quia cum hæredes instituerit Troylum, & Marium eius filios, cum substitutione super-  
70 uiuentis, & cippi domus satis constat & ex hac dispositione, non fuisse Castrum feudale, ex pacto, & prouidentia, sed hæreditarium, vt in puncto *Menoch. d. conf. 454. nu. 17.* Quamuis enim de hoc Castro non fuerit facta mentio specialis, tamen cum illud haberetur pro hæreditario, ita ut de  
71 eo possit disponi, & veniebat in generali dispositione ex cumulat, per *Surd. conf. 357. n. 22. & conf. 430. n. 2. lib. 3.* Et ipse D. Paulus Aemilius iunior benè agnouit hanc veritatem, cum postquam vidit se esse exclusum ex fideicommissio, quod prætendebatur ex dicta diuisione, produxerit hoc testamentum ad ostendendum, quòd Castrum esset subiectum fideicommissio in eius fauorem.

Tertiò, quia cum præfati Troylus, & Marius de anno 1566. vendiderint medietatem dicti Castri Valerio Vrsino, istud nõ  
72 potuissent facere, si Castrum & non fuisset hæreditarium, sed ex pacto, & prouidentia ex supra deductis, & latè *Menoch. conf. 812. n. 5.* Et quamuis posset dici, alienationem fuisse factam in Valerium comprehensum  
73 in dicto pacto, Nihilominus dicta & alienatio non potuisset fieri in præiudicium filiorum, & descendetium dd. Troyli, & Marij, & sic D. Pauli Aemilii filii d. Marii, alterando formam succedendi, alienando in remotiores agnatos, vt benè per *Surd. in d. conf. 105. n. 5. vers. secundo videtur. ibi, Saltem quoad hoc, &c.* & ipse Paulus Aemi-

lius huic alienationi non acquieuit, prout fecit, nunquam enim curauit recuperare medietatem d. Castri, quod vtique fecisset, si fuisset ex pacto, & prouidentia, cum nemo & præsumatur iactare suum, certum est enim, quòd mortuo patre, si Castrum fuisset feudale, ex pacto, & prouidentia, potuisset illud recuperare, *cap. 15. quoque de success. feud. Roman. conf. 22. in fin. Dec. conf. 208. in fin. Curt. sen. in conf. 50. num. 21. plenè Surd. qui alios congerit præcitato conf. 105. n. 5.*

Quartò, quia Valerium, ad quem medietas Castri ex dicta alienatione peruenit, de anno 1594. condidit testamentum, in quo instituit præfatum D. Paulum Aemilium iuniorem, & D. Iordanum Cesium, filios D. Pulcheriæ illius sororis, cum onere soluendi scuta 16. millia. Pro quo pretio emerat Castrum à prædictis Troylo, & Mario patre D. Pauli Aemilii iunioris, ad effectum extinguendi eius debita, & voluit, quòd si Paulus Aemilius renueret, censeretur priuatus, & solus Iordanus institutus, ex hoc enim duo oriuntur, primò, quòd  
75 feudum & non sit masculinum: quia aliàs Iordanus descendens ex foemina non potuisset institui, *cap. 1. §. hoc autem notandum est, qui feud dare poss. Clar. in §. feud. q. 73. in princ.* Secundò, quòd non sit & ex pacto, & prouidentia: quia si fuisset tale, prædictum onus non potuisset imponi. *Menoch. d. conf. 812. nu. 6. iunctis DD. quos allegat num. 5.* Eoque magis cum renuente Paulo Aemilio soluere, instituerit solum Iordanum. Nec obijci potest, quòd in institutione nulla fiat mentio de hoc Casiro, nec quòd pro illo dicta summa scut. 16. millia deberet solui, & quòd dictum testamentum non habuit effectum: quia circa primum, ultra responsiones superius datas, quòd  
77 videlicet comprehendebatur & in generali institutione, cum haberetur pro hæreditario, fuit in specie responsum, quòd ex onere iniuncto, soluendi dicta scuta 16. millia satis constat, Valerium voluisse de illo disponere, vt censuit *Rota in hac causa coram me 29. Maij 1623.* Et quòd testamentum non habuit effectum, non afficit, quia hoc non prouenit, ex quo D. Paulus Aemilius prætenderet hoc Castrum sibi deberi, ex pacto, & prouidentia, sed quia prætendebat, illud ad se spectare, vigore fideicommissi conuentionalis facti in dicta diuisione, & vigore alterius fideicommissi, vt supra deductum fuit.

Quintò, quòd hoc Castrum esset hæreditaria-



ditarium clarè conuincitur ex venditione facta per Congregationem Baronum pro soluendis debitis Valerii prædicti Franciotto pro se, hæredibus, & successoribus quibuscunque, in perpetuum, sub quibus  
78 verbis comprehenduntur hæredes & extranei, tam stante dictione *quibuscunque*, ex latè cumulat per *Add. ad Roman. in cõs. 31. in verb. quacunque vers. nono pro prædictis*. Vbi infinitos allegant, & testantur de communi, prout etiam de communi, & magis communi, ac magis vera *Curt. iun. cõs. 183. n. 5. & 6. Aym. cõs. 414. in princ. vbi innumeros citat. Clar. in feudum q. 9. vers. hoc præmissis*, vbi pariter multos allegat, & dicit communem, quam stante di-  
79 ctione, & in perpetuum, quæ operatur, vt concessio transeat etiam ad hæredes extraneos. *Curt. iun. cõs. 4. in princ. qui dicit hanc conclusionem veram. Roland cõs. 96. n. 47. & 48. vol. 1. Cou. var. lib. 2. c. 17. n. 5. vers. quarta conclusio*, & fuit resolutum in causa Romana domus 1. Decembris 1600. coram Illustriss. Millino, & in causa Mediolanensis bonorum de Buffalaria, 10. Iunij 1583. coram Bubalo. Vnde inficiari minimè potest, quin hoc Castrum fuerit habitum pro hæreditario simpliciter: Dicere enim, quòd venditio fuerit facta durante linea vocatorum tantum, & in istis terminis intelligendam esse dictionem, *quibuscunque*, & in perpetuum, non est verum in contractibus, quidquid dicendum esset in dispositione legis, vt per *Rolan. post alios d. cõs. 97. num. 48. lib. 1. vbi de communi testatur maxime in casu isto*, in quo huiusmodi intel-  
80 lectus & repugnat nedum verisimilitudini, & quantitati pretij scut. 27. mill. quod est verum pretium medietatis Castri, & idèd iste intellectus non est recipiendus. *Rimin. iun. cõs. 362. nu. 15. & 16. Alex. cõs. 167. n. 3. vers. nec obstat, lib. 7. qui loquitur in contractibus. Bald. in cõs. 410. circa med. vers. reuertor igitur lib. 1. vbi ad effectum cognoscendi, quantum fuerit venditum, debet considerari inuerisimilitudo, & quantitas pretii, sed etiam prædictus intellectus repugnat solito Congregationis, quæ quando alienat Castra ex pacto, & prouidentia, pro debitis Baronum, expressè prouidet indemnitati Cameræ Apostolicæ, prout dicitur fuisse obseruatum in venditione Castri Silici, facta pro debitis Fabii, & Virginii de Vrsinis Marchionis Riani, & in aliis pluribus: A solitis  
81 enim valet & argumentum. *Decian. Resp. 66. n. 18. lib. 3. vbi quòd solita fieri habent**

semper præsumptionem pro se, & plenius *cõs. 124. n. 7. & seqq. eod. lib. vbi quòd expressio, & interpretatio & verborum, & actuum dubiorum, secundum solita fieri debent etiam ex vnico actu*.

Sextò, eadem qualitas hæreditaria simpliciter probatur, quia tenuta Turris Maddonnæ, & Vallis Ornanzæ, & rata Casalís Massæ, quæ sunt portiones huius Castri, fuerunt venditæ Excellentiss. D. Principi Burghesio, simul cum rata iurisdictionis, ac meri imperii, præuia licentiâ obtenta à fel. recor. Paulo V. de anno 1620. Vnde sicut ex hoc apparet, quòd huiusmodi membra non sunt feudalia ex pacto, & prouidentia, ita nec Castrum cuius sunt mem-  
83 bra, quia & membra non debent separari, nec discrepare à capite suo, *cap. 1. 12. dist. & ad propositum fuit ponderatum in causa Casaraugustana Synodi 13. Februarij, & 22. Iunij superioris anni coram me, & vna, & eadem res diuerso iure censi non debet, licet qui ades ff. de vsucap. & in puncto *Surd. cõs. 311. num. 12. & seqq. Nat. cõs. 446. num. 9. Et prædicta confirmantur ex impositione census scutorum 3240. super medietate Castri de qua agitur, & venditi Cardinali Sfortiæ, pretio scutor. 54. mill. cum pacto expresso; quòd in venditione huius medietatis, eiusque iurisdictionis ipse præferretur omnibus emergentibus. Quæ omnia san. me. Gregor. XV. motu proprio, & ex certa scientia confirmauit, & approbavit, quod non fe-  
85 cisset, si Castrum fuisset & ex pacto, & prouidentia, vel hæreditarium mixtum propter præiudicium illorum, ad quos successio de iure spectabat, non facta saltem mentione de dicto præiudicio, vt benè ad propositum *Seraphin. dec. 894. in fine*.**

Septimò non est omittendum, quod cū alia medietas Castri fuerit restituta tempore Pii IV. Leoni Vrsino per verba denotantia dominium, & importantia causæ cognitionem, vt supra ostensum fuit, & sic per Papam expressè fuerit cognitum super qualitate hæreditaria, quia cum Octanius Vrsinus disposuisset de alia medietate Castri illam prælegando Leoni filio, quòd aliàs facere non potuisset, si Castrum fuisset feudale ex pacto, & prouidentia ex supra deductis, & Henricus frater Leonis commisisset homicidium, & Cameræ præ- tendens esse locum confiscationi possessionem huius Castri cepisset, habitoque recursu ad Papam, & ostenso, quòd medietas huius Castri non spectabat ad Henricum, sed



sed ad Leonē eius fratrem vigore testamē-  
ti Octauij communis patris, mandauerit  
Papa prædictum Leonem reintegrari, vt  
in literis S. Caroli supra ponderatis de-  
notantibus causæ cognitionem circa ius  
ipsius Leonis: ex hac serie facti satis col-  
ligitur executio testamenti, & canoniza-  
tio qualitatis hæreditariæ: quæ licet con-  
cernant aliam medietatem Castri, attamen  
optimè operantur etiam circa medietate-  
tem de qua nunc agitur, ne vt dictum est,  
86 † vna, & eadem res diuerso iure censeatur.  
*Surd. in terminis alleg. conf. 311. num. 12. & seqq. Natt. conf. 446. n. 9.*

Octauo, hoc etiam probant testes exa-  
minati in causa decisa per Cameram per  
tres sententias conformes super alia me-  
diete istius Castri, qui benè de illa de-  
ponunt, vt in Summ. n. 10.

Denique tenebant etiam Domini, quod  
87 sufficeret vltimus † status hæreditarius,  
qui indubitanter colligitur ex prædictis, il-  
le enim est attendendus, vbi de contrario  
statu non constat. *Ferret. conf. 87. num. 3. lib. 1. Decian. resp. 73. nu. 48. lib. 2. Ludou. Morot. conf. 30. n. 8. & seqq. benè Bald. conf. 151. num. 2. lib. 1. & fuit dictum in causa Romana legitima 22. Iunij 1615. coram R. P. D. meo Verospio, & in causa Vrbeueta- na fideicommissi 7. Februarij 1620. coram me.*  
88 Ex quo vltimo, † & præsentī statu præ-  
sumi potest etiam eundem statum fuisse in  
præteritum. *Ruin. conf. 143. nu. 20. in fine, & n. 21. lib. 5. Bertrand. conf. 7. nu. 8. lib. 2. p. 2. Simon de Præt. conf. 20. nu. 4. & fuit dictum in Salamantina portionis 23. Aprilis 1586. coram Robust.*

Neque prædictis obstat, quod cum præ-  
dictæ alienationes, & gesta fuerint inter  
illos de familia, excludant quidem Castrū  
esse feudale, ex pacto, & prouidentia, sed  
non excludant, quod sit hæreditarium.

89 † mixtum, de quo non possit disponi, nisi  
inter illos de familia, non autem in extra-  
neos ex cumulatis per *Surd. in d. conf. 105. num. 23.* Nam fuit responsum, quod si assu-  
mamus illud initium certum dispositionis,

quod habetur, hoc est prædictæ diuisionis,  
90 in qua statuitur † quod Castrum non pos-  
sit alienari extra familiam, ex hoc satis  
comprehenditur, quod Castrum erat sim-  
pliciter hæreditarium, vt supra probatum  
est, & propterea licet dispositiones sequen-  
tes videantur æquiuocæ, & possent ada-  
ptari ad feudum simpliciter, & ad feudum  
mixtum; Attamē istud æquiuocum tollitur  
ex dicto principio diuisionis, in qua prohi-

betur alienatio extra familiā, & sic præsup-  
ponitur feudum simpliciter hæreditarium;  
91 æquiuocatenim, quando in consequentiam  
rei certæ adijciuntur, secundum illā debent  
interpretari, *l. triticum, cum ibi not. per glos. & DD. ff. de verb. oblig.* vbi stipulatio se-  
quens, quando habet aliquam incertitudi-  
nem, intelligitur † & declaratur ex obli-  
gatione præcedente, *Alex. conf. 200. num. 10. vers. probatur lib. 6. Roman. conf. 121. cir- ca primum in fine.* Et in hoc Iudex semper  
92 † debet animaduertere, quid ratio mate-  
riæ subiectæ suadet. *glos. ordin. in l. eas causas. ff. de condit. & demonstr. idem Rom. conf. 376. num. 6. & 7. vbi apostilla in verb. ordinaria.* Et cessat difficultas, quia, non  
omnia subsequuta post diuisionē sunt æqui-  
uoca; assertiones, enim quod Castrum, *ple- no iure*, spectaret ad Vrsinos, de quibus  
supra dictum fuit, dispositio Valerij ad  
fauorem Iordani Cæsij, venditio facta  
per Congregationem Baronum Franciot-  
to, pro se, hæredibus, & successoribus  
quibuscunque in perpetuum, & protesta-  
tiones factæ per D. Paulum Aemilium, quod  
volebat succedere vigore fideicommissorū  
94 antiquorum, ac alia nonnulla, de † qui-  
bus supra, non sunt coniecturæ æquiuocæ,  
sed claræ, excludentes mixturam huius  
feudi, & quod sit ex pacto, & prouiden-  
tia.

Et prædicta comprobantur, ex quo di-  
ctus Paulus Aemilius iunior repudiavit  
hæreditatem Valerij, & petijt Castrum  
ex alijs fideicommissis, vt dictum est. Vn-  
95 de repugnat quod feudum † sit mixtum,  
quia si tale fuisset, tenebatur illud petere,  
tquam hæres Valerij, nec post repudia-  
tionem hæreditatis d. Valerii potuisset di-  
ctum feudum petere, sed tunc demum,  
si ipse non fuisset institutus, sed alius,  
96 quia licet quando non † est delata hæ-  
reditas sufficiat, quod potentia quis sit  
hæres primi inuestiti, secus tamen est  
quando hæreditas est delata, & repudia-  
tur. *Roland. conf. 53. num. 15. lib. 3. & latissimè Surd. conf. 5. num. 10. lib. 1. Mantie. de tacit. lib. 23. tit. 30. num. 28. & seqq.* qui alios congerunt, & de com-  
muni testantur, & fuit dictum in Pa-  
duana feudi 19. Nouembris 1610. coram  
bon. mem. Cardinal. Lancellotto, & in  
causa Taruina feudi 9. præsentis mensis  
coram me.

97 Nec etiam obstat, quod cum feudum †  
sit in dubio præsumendum ex pacto &  
prouidentia, non potuerit mutari natura



illius, sine scientia Papae quia hoc posset considerari, si constaret de inuestitura, aut alio titulo claro, sed cum non constet de  
 98 titulo explicito, aut inuestitura clara, † & agatur de illo cognoscendo ex obseruantia, & actibus subsequendis, non videtur in his terminis necessaria scientia Principis, vt dixit Rota in d. causa Romana legitima coram R. P. D. meo Verospio, sicut quando non agitur de praescribendo contra titulum, sed de demonstrando qualis titulus ab initio  
 99 fuerit, † de quo per inuestituram expressè non constat, non requiritur scientia Principis. Oldrad. conf. 172. nu. 4. vers. ad tertium, in princ. Prout nec requiritur ad hunc effectum lapsus longi temporis. Schrader. conf. 1. n. 228. vers. & in hac obseruantia lib.

100 1. Et in omnem euentum praesumitur † scientia in casu isto ex qualitate personarum, & gestorum, vicinitate huius Castri diuturnitate temporis, & actuum frequentia, iuxta notat. per Aym. in conf. 168. n. 5. & alios. Immo etiam de scientia clare probatur ex dicta restitutione alterius medietatis Castri, facta, praevia causae cognitione, Episcopo Leoni Vrsino, tempore Pii IV. ex licentia vendendi hanc medietatem Castri, pro debitis Valerij concessa per fel. rec. Clem. VIII. & confirmatione facta per S. mem. Paulum V. sententia lata per Congregationem ad hoc deputatam, necnon eiusdem Pontificis confirmatione venditionis factae Excellētiss. D. Principi Burghesio, & ex altera confirmatione facta per S. M. Gregor. XV. de quibus supra dictum fuit.

Et ita conclusum negotio mature discussio &c.

¶ Supra in eadem causa adest alia decisio sub die 8. Ianuarij 1627. coram eodem bon. mem. Reuerendiss. Coccino est decis. 36. & infra habentur duae aliae sub die 25. Iulij 1627. & 3. Augusti 1627. coram eodem, sunt decisiones 100. & 316.

EM. MO. ET REV. MO. D. CARD. VIRILI.  
 Romanae Domorum.

Die Veneris 25. Iunij 1627.

### ARGUMENTVM.

Fideicommissarius, ad hoc vt impediatur immissioem haeredi descripto, requiritur, quod vitiose non possideat, quod nihil sit detrahendum, & in continenti doceat de fideicommissio.

### SVMMARIVM.

- 1 Manutentio datur ei, de cuius possessione constat.
- 2 Posseio praesumitur continuata usque ad obitum, etiam ad effectum immissionis. amplia nu. 4.

4 Haeredi scripto in testamento immissio datur bonorum defuncti.

5 Fideicommissarius, vt sit legitimus contradictor haeredi scripto, quae sint necessaria, & num. 10. & 11.

6 Bona fideicommissaria possunt vendi pro debitis fideicommittentis.

7 Bona fideicommissaria, quando amplius non subiaceant fideicommissio, nec veniant in fideicommissi restitutione.

8 Causa possessionis absque declaratione immutatur ex nouo titulo.

9 Ex bonis fideicommissarijs, quando veniunt restituenda, quae sint detrahenda.

12 Immissio ad fauorem haeredi scripti non potest impediri per ea, quae requirunt altiore indaginem.

13 Fideicommissarij possessio dicitur vitiosa, si non sit capta de manu haeredis, sed auctoritate propria.

### DECISIO XCIII

**H**enricus Brunus vniuersalem haerodem instituit Archiconfraternitatem Stigmatum S. Francisci. Verum quia Angelus Brunus sub praetextu fideicommissi Virgilij Bruni, eius patris, & patris Henrici praetendebat vti fideicommissarium possessorem esse legitimum contradictorem ad impediendum Immissionem ad fauorem Confraternitatis. Ideo dedi dubium, an Confraternitati sit concedendum mandatum de immittendo, & DD. affirmatiue responderunt.

Nam cum constet de possessione † Henrici ex instrumento captae possessionis de anno 1615. l. praedia, vbi Bart. ff. de acq. poss. Put. decis. 366. num. 8. lib. 1. illa praesumitur † continuata usque ad obitum, etiam ad effectum immissionis Greg. decis. 394. num. 4. Peregr. de fideicom. art. 44. num. 16. Rota decis. 691. num. 2. par. 2. recent. maxime cum idem Angelus aduersarius † acceperit possessionem bonorum per obitum Henrici. Greg. dec. 365. num. 1.

4 Et consequenter Confraternitati † haeredi scriptae in testamento danda est immissio. l. fin. C. de edict. diu. Adr. tollen. vbi Bart. n. 20. Greg. dec. 206. n. 1. Rota dec. 35. num. 20. & seq. p. 1. & dec. 670. in princ. p. 2. recent. Menoch. de adipisc. remed. 4. n. 368.

Non obstat, quod Angelus Brunus vti fideicommissarius sit legitimus contradictor, quia tria † requiruntur, quod non vitiose possideat, quod nihil sit detrahendum, & in continenti doceat de fideicommissio. Bart. in d. l. fin. n. 27. Menoch. de adipisc. d. remed. 4. n. 634. & 638. Rota diuers. dec. 103. num. 1. p. 1.



*Rota dec. 115. n. 10. & seq. p. 1. recent. Gabr. conf. 45. n. 24. lib. 1.*

Quoad domunculas, illæ fuerunt per  
6 hastam deliberatę Ruberto primo pro t̄ de-  
bitis Virgilij fideicommittentis, quod fieri  
potuit l. peto §. prædium ff. de leg. 2. *Parif. conf. 62. n. 69. lib. 3. Surd. dec. 62. nu. 21. Pe-  
regr. de fideicom. art. 4. n. 18. & 22.*

Nec facit, quod istæ domunculæ postea  
peruenerint ad manus Henrici, quia id  
fuit ex causa permutationis, nam Rober-  
tus Primus permutauit Domunculas cum  
alijs bonis proprijs Henrici, & sic Henri-  
cus iure proprio vti Dominus ex alio titu-  
7 lo acquisiuit domunculas, quæ sub t̄ fidei-  
commisso amplius non subiacent, nec ve-  
niunt in fideicommissi restitutione. l. qui  
solidum §. si creditor de leg. 2. l. quo hæredi  
§. cum hæredes ff. de cond. & demonstr. l. de-  
bitum ff. ad Treb. *Seraph. dec. 1344. nu. 3. &  
4. Mant. de coniect. lib. 7. tit. 8. n. 18. & 19.  
Corn. conf. 196. n. 15. lib. 2. ex nouo enim*  
8 titulo t̄ permutationis Henricus dicitur  
iure proprio inmutasse causam possessio-  
nis etiam absque declaratione. *Dec. conf.  
302. n. 22. Rot. recent. dec. 623. n. 5. p. 1. &  
dec. 741. n. 8. p. 2.*

Præsertim, quia Henricus metu manda-  
ti tres ex supradictis domunculis iure pro-  
prio ex causa permutationis acquisitis de-  
dit creditoribus Virgilij fideicommitten-  
tis, vnam videlicet Deodatæ Brunæ filiæ  
naturali Virgilij creditrici in scut. 100. &  
alias duas Francisco Bruno filio naturali  
Virgilij pro alimentis per Iudicem taxatis  
ad scut. 4. quolibet mense, & sic pro istis, &  
9 alijs debitis solutis, ac etiam pro dote,  
t̄ materia restituta, ac pro impensis funerū  
competit Confraternitati detractio, *Greg.  
dec. 421. n. 1. & seq. Rota d. dec. 115. n. 2. p. 2.  
recent. & fat est, quod ex supradictis ius fi-  
deicommissarii super istis domunculis sit*  
10 turbidum, & detractio sit colorata, ne t̄  
impediatur immissio Confraternitati hæ-  
redi scriptæ *Ros. d. dec. 115. n. 10. & p. 2. n. 11.  
& dec. 36. n. 1. p. 1. rec. Greg. dec. 206. n. 12.  
& ibi Add.*

Colorata quoque est prætensio deductio-  
11 nis t̄ legitimæ; nam licet testator prohibue-  
rit deductionem legitimæ cum dictione,  
ideo, &c. fat est quod non sit adiecta con-  
ditio, quod si filius nolit hæreditatem cum  
prohibitione legitimæ, habeat legitimam  
tantum, prout requiritur *Peregr. de fidei-  
com. art. 36. nu. 26. Mant. de coniect. lib. 7.  
tit. 8. n. 11. Rot. dec. 653. num. 13. & dec. 206.  
num. 4. & dec. 479. nu. 8. par. 1. recent. Greg.*

*dec. 489. ubi add. fuit dictum in Romana  
legitimæ 11. Nouembris 1609. coram Reue-  
rendiss. Manzanedo.*

Nec obstat, quod Henricus consumpse-  
rit legitimam cum alienationibus bono-  
rum, & fuerit reintegratus pro debitis so-  
12 lutis, quia de istis non constat, t̄ & requi-  
runt altiore indaginem, quo casu immis-  
sio ad fauorem Confraternitatis retardari  
non potest. *Rot. recent. d. dec. 36. n. 1. par. 1.  
Seraph. dec. 271. num. 5. præcipue cum pos-  
sessio fideicommissarii sit vitiosa vti capta  
non de manu hæredis, sed auctoritate pro-  
pria l. 1. ubi Bart. ff. quorum legat. Rot. conf.  
78. nu. 14. lib. 3. Seraph. d. dec. 271. n. 3. Rota  
d. dec. 115. nu. 3. p. 1. recent. Gregor. d. decif.  
206. n. 7.*

Et ita vtraque parte, &c.

ILLVSTRISS. P. D. MANZANEDO  
Patriarcha Hierosolymitano

Cæsaten. Pecuniaria:

Die Lunæ 28. Iunij 1627.

## ARGVMENTVM.

Amissum occasione ludi alearum quis non  
tenetur soluere, etiam si adsint contractus,  
promissiones, vel quoque instrumenta, &  
si sit solutum, repeti potest intra 40. annos.

## SVMMARIVM.

- 1 Ludus alearum, & laicis, & clericis prohibitum est.
- 2 Ex Ludo alearum nulla oritur actio.
- 3 Ludi occasione, si sint celebrata contractus, promis-  
siones, & instrumenta, omnia sunt irrita, &  
inania.
- 4 Pecunie occasione ludi alearum solute, possunt re-  
peti.
- 5 Et huic repetitioni locus est de iure communi intra  
40. annos.
- 6 Victus in alearum ludo, si potest repetere pecuniam  
amissam, multo melius poterit iuste illam reti-  
nere.
- 7 Frustra petitur, quod statim, quis restitutus est.

## DECISIO XCV.

**R**euereud. P. D. Bassadius tanquam  
creditor pretextu causæ mutui scu-  
torum auri 2600. quondam Comitis Lau-  
rentii Rouerelli obtinuit contra illius bo-  
na hæreditaria ab A. C. relaxari mandatum  
executiuum pro dicta summa, à quo decre-  
to fuit per illius filios, & hæredes appella-  
tū, & causa mihi commissa cum clausula, &  
quid



quid exequendum, ad instantiam d. Bassadii quibium hodie in Rota proposui: An praedictum decretum A. C. exequendum esset? & fuit per Dominos contra ipsum capta resolutio, nempe dictum decretum non esse exequendum; nam etsi mutuum videatur per apocam à d. Com. Laurentio subscriptam, & obligatione Camerali munita iustificari; nihilominus DD. inclinarunt in supradictam sententiam, moti ex eo, quod constat ex quodam summario testiū, quod absque aliqua alia scriptura datum fuit nomine filiorum Com. Laurentii mutuum praedictum non fuisse reale, quin paliatum; quia primus testis super 25. & 36. dicit, Dominum Bassadium eidem testi dixisse iussisse Romae cū praefato Com. Laurentio alearum ludo, ipsiq; vicisse scut. 2600. auri Iuliorum duodecim pro scuto, cum quo concordat quintus testis super 21. & super 35. unde apparet quod causa vera, ex qua trahit originem apoca, & consequenter obligatio Com. Laurentii procedit ex ludo alearum, ut expressè dicit etiam primus testis super 35. & quintus super 51. Nec dissentiant testes dati pro D. Bassadio,

- 1 Summ. illius n.8. Quem ludum, & † laicis, & clericis prohibitum probat tex. in l. fin. C. de relig. & sumpt. funer. cap. clericus il 2. de vit. & honest. cler. docet Nauar. in manu. 2. p. cap. 20. nu. 6. & quamplures cumulat Farin. in prax. crim. tom. 1. q. 109. nu. 7. & hinc est † quod ex eo nulla oritur actio ex d. l. fin. C. de relig. & sumpt. funer. & quod contractus, promissiones, & instrumenta eius occasione celebrata † irrita sunt, & inania, glos. in d. l. fin. verb. instrumenta l. in quibus in fin. ff. de aleat. latè Farinac. ubi supra num. 203. & seqq. & est decis. S. me. Gregor. XV. 47. num. 2. & 3. Quod est adeo verum, ut si pecuniae, & scuta praedicta soluta essent D. Bassadio, adhuc daretur filiis d. Comitis victi contra † illum repetitio amissae pecuniae ad text. in d. l. fin. S. commodis igitur, ibi, sed solum reddatur, & actionibus competentibus repetatur glos. in d. cap. clericus, verb. ad aleas, versic. sed num. quid de vit. & honest. clericor. Farinac. ubi supra num. 175. qui pro hac sententia adducit concordantes; optime Gutier. de iuram. confirm. par. 1. cap. 53. nu. 1. ubi quod
- 5 praedictae repetitioni † est locus de iure communi intra quinquaginta annos, & allegat tex. in auth. alearum usus, C. de relig. & sumpt. funer. quod etiam dicitur in d. l. fin. eod. tit. Quare inferebant Domini, &
- 6 benè, quod si victus in alearum ludo †

amissam pecuniam repetere ut potest ut supra ostensum fuit, multo melius poterit illam iuste retinere: quia frustra quis petit, quod statim restitutus est, l. qui sic soluit. ff. de solut. l. solo, ff. de dol. except. notat Couar. in reg. peccatum 2. p. S. 4. n. 8. & Gutier. ubi sup. sub d. nu. 1.

Uterius considerabant Domini mutuū praefatum ex testium supradictorum de positione non apparere verisimile: cum dicant inter DD. Laurentium, & Bassadium amicitiam talem non adfuisse, ut praesumi possit illi gratis tantam summam voluisse mutuare, & quod Com. Laurentius erat persona commoda, & diues, qui non indigebat pecuniis praedicti D. Bassadii, nec cuiusvis alterius: nec non dicant etiam D. Bassadium tempore mutui non ita diuitiis abundare, nec facultates eidem suppeteret, ut posset mutuo dare quantitatem ita considerabilem.

Et ita conclusum, &c.

EM. MO. ET REV. MO D. CARD. VIRILI.

Romana Haereditatis de Arigoniis.

Die Luna 28. Iunij 1627.

### ARGUMENTVM.

Agitur, in quibus casibus, & qualiter sit facienda recognitio manus testatoris, in testamento ab ipso scripto, vel subscripto.

### SUMMARYVM.

- 1 Testator, si coram Notario, & testibus dicat, se testari, prout continetur in schedula scripta, vel subscripta ipsius manu, quam dimisit penes tertium, tunc qualiter sit facienda recognitio manus. num. 2.
- 3 Testator, si dicat, se testari iuxta schedulam dimissam penes tertium, & nihil addat, de ipsius seripione, vel subscriptione, tunc quo ad veritatem statuit iuramento tertij.
- 4 Et an hoc casu debeant concurrere etiam coniecturae.
- 5 Testator, si tradat schedulam Notario coram testibus, dicendo esse sua manu subscriptam, tunc non est opus alia recognitione. nu. 6. & n. 9. & cum sufficiat rogatus Notarii. nu. 7.
- 9 Identitas, & manus testatoris, qualiter probetur quando testator testam. tradidit Notario coram testibus, asserendo esse subscriptum manu sua.
- 10 Presumptio suppositionis in testamentis nuncupatiuis, quando cesset.
- 11 Dicitio dicit, est repetitiua supra expressorum.
- 12 Dicitio, dicit, verificari non potest, in non supra expressis.
- 13 Comparatio literarum est fallax, & periculosa.



14 *Parif. in consil. 19. n. 3. lib. 3. declaratur.*

15 *Rubr. Alexan. consil. 14. declaratur.*

## DECISIO XCVI

**D**isputato dubio, An sit deueniendum ad comparisonem manus bon. me. Cardinalis Arigonii, Domini negatiuè responderunt distinguendo tres casus.

1 Primus est, quando Testator corā Notario, & septem testibus dixit se facere testamentum, prout continetur in schedula confecta, vel subscripta manu ipsius testatoris, quam dimisit penes Guardianum Fratrum Minorum, vel alium tertium, & in hoc casu, quia schedula est incerta, & absens ab oculis Notarii, & testium, & Testator asseruit, quod erat scripta, vel subscripta sua manu, tunc vt illa schedula absens reddatur certa, & Guardian. aliam nō supponat, † vel sit recognitio per comparisonem, vel iudex recurrit ad coniecturas etiam absque comparisonem, cum Doct. alternatiuè loquantur, quia schedula est incerta, & absens ab oculis Notarii, & testium, & testator asseruit, quod erat scripta, vel subscripta sua manu, tunc vt illa schedula absens reddatur certa, & Guardianus aliam non supponat, vel sit recognitio per comparisonem, vel iudex recurrit ad coniecturas etiam absque comparisonem, cum Doct. alternatiuè loquantur. *Bart. in l. si ita scripsero, num. 1. vers. ego dico, ff. de condit. & demonstr. Paul. de Castr. in l. heredes palam num. 2. vers. sed Bart. ff. de testam. Soccin. Sen. consil. 142. num. 6. & 7. lib. 1. Lana consil. 1. post tract. de form. testam. nuncup. num. 62. & 66. Rubr. Alex. consil. 14. num. 7. & 9. Vsq. de success. creat. lib. 2. §. 17. num. 53. & precipuè vers. hinc infero. Sed iste non est casus noster.*

2 Secundus casus est, quando Testator refert se ad schedulam dimissam penes Guardianum, vel tertium, sed non dicit esse scriptam, vel subscriptam manu ipsius Testatoris, & tunc quia non agitur de manu Testatoris, statur iuramento Guardiani, vel tertii, de quo Testator confidit. *Paul. de Castr. in d. l. heredes palam num. 3. Soc. sen. d. consil. 142. num. 7. lib. 1. Vsq. de success. creat. d. §. 17. num. 53. circa med. qui*

3 vltra iuramentum † vult, quod concurrant etiam coniecturæ, sed iste quoque non est casus, de quo agitur, cum sit in schedula incerta, & absente ab oculis Notarii, & testium.

Textius casus est, qui est casus noster;

4 quando ipsemet † Testator schedulam, vel plura folia insimul confuta, & sigillata tradidit Notario coram testibus, dicendo esse manu sua subscripta, & illud esse suum testamentum nuncupatiuum, hoc enim incalu, cum ipsa schedula, vel folia sint præsentia, & subiiciantur oculis Notarij, & testium, & Testator dicit, quod adest subscriptio propria manu, illudque esse suum testamentum nuncupatiuum, non requiritur aliqua † recognitio, nec comparatio literarum, quia tunc folia sunt certa, tam ex præsentia, & visione illorum per Notarium, & testes, quàm ex assertione ipsius Testatoris dicentis, propria manu subscripsisse, & propterea sufficit rogatus † Notarij, quia schedula, & folia sunt præsentia, & Testator asseruit de subscriptione, ita. *Lana d. consil. 1. post tract. de form. test. nuncup. num. 39. versic. verum his non obstantibus, & num. 41. versic. sic probatur, & num. 66. versic. & hæc doctrina, & num. 67. vbi ponderat differentiam, quando schedula erat absens apud Guardianum, vel quando fuit præsentata cum rogatu Notarij, & nu. 70. idem Lana d. tract. de form. test. nu. 26. versic. ideo dixi, num. 28. & 29. vbi dicit etiam, quod stante præsentatione schedulæ facta Notario cum rogatu efficitur Notarius illius Dominus, & quod sufficiat † assertio Testatoris coram testibus, quod schedula, vel folia sunt subscripta manu ipsius tradit Alex. consil. 176. num. 6. versic. quia responderi potest, lib. 5. Lana d. consil. 1. num. 41. Angel. in l. c. comparationes, num. 10. versic. & hoc est verum, C. de fid. instr. Castr. in auth. at si cō. tractus, num. 2. C. eodem Bart. in l. exercedis nu. 1. eod. tit. præsertim, quia Notarius adimpleuit cautelam cum in dorso foliorum scripserit rogatum cum subscriptione testium, & ipsiusmet Cardinalis, ideo probatur † identitas, & non requiritur recognitio. *Clar. in §. testament. quest. 4. versic. sed pone, Mantie. de coniect. lib. 1. tit. 7. num. 7. circa med.**

Ratio autem differentie duorum primorum casuum cum isto tertio, illa est, quia in illis duobus primis, nec Notarius, nec testes viderunt schedulam absentem, vel folia, nec folia fuerunt confuta, & sigillata, nec consignata, & præsentata Notario, in tertio verò casu testes viderunt folia confuta, & sigillata, & Notarius fuit rogatus de præsentatione illorum, vnde † cessat omnis suspicio suppositionis, vt considerat Lana in locis sup. cit. & Paris. consil. 19. num. 26. & 29. lib. 3.



Uterius cum vt supra firmaui etiam in primo casu, vel comparatio, vel coniectura sufficiant; tres hic potissime videntur coniecturae urgentissimae. Prima est, quia informantes pro Macchiauella, & confortibus, admittunt veritatem primi folii, & subscriptionem Cardinalis in dorso primi folii esse manu Cardinalis, cum qua voluit facere comparationem alterius subscriptionis in secundo folio, vnde omisso quod oritur eadem coniectura veritatis in secundo folio, cum in vltima linea primi folii, à tergo dicatur, *Instituo, & nomino heredes dictos Ciriacum*, & in initio primae lineae secundi folii dicatur, *Rocci*, quod est cognomen Ciriaci, & subsequatur, *Antonium Rocci fratrem, & Diomedem, ac Ioannem Petrum Varesium*, utique ob illam dictionem, *dictos*, appositam in vltima linea primi folii excluditur omnis suspicio suppositionis in secundo folio, cum sit † repetitiua personarum supranominatarum. *l. qui liberis, S. haec verba, ff. de vulg. l. fin. C. instit. & substit. Ruin. conf. 148. nu. 5. lib. 5. Rota diuers. dec. 42. n. 3. p. 1. Gregor. dec. 495. nu. 7.* vnde expressio in secundo folio cognominis Ciriaci, & Diomedis supra in primo folio nominati bene correspondet dictioni, *dictos*, nec possunt Macchiauella, & confortes praetendere institutionem ad eorum fauorem, cum nunquam supra fuerint nominati, & sic dictio, *dictos*, † in illis verificari nullo modo possit. *Aym. conf. 98. n. 8. Corn. conf. 146. n. 5. lib. 2.*

Secunda coniectura est, quia frater Paulus Sulmona, qui fuit praesens, quando Cardinalis Arigonus consignauit folia Notario, dicit Cardinalem dixisse ob incommoditatem, quia iacebat in lecto, non ita bene scripsisse, sed sufficere quod poterat legi, vnde † comparationi literarum remedio non solum subsidiario, sed fallaci, ac periculoso testamentum ita certum non erat committendum. *l. comparatione, ubi Cin. nu. 13. Odofr. n. 10. C. de fid. instr. Menoch. de arbitr. casu 114. n. 14. Soc. sen. conf. 142. n. 7. lib. 1. Afflict. dec. 181. n. 5.*

Tertia coniectura est, quia folia fuerunt consuta, & sigillata cum rogitu à tergo, & postea aperta post obitum Cardinalis coram testibus, vnde excluditur suspicio suppositionis aliorum foliorum.

14 Non obstat *Parisi. † conf. 19 nu. 23. & seq. lib. 3.* nam loquitur quando schedula non fuit ostensa testibus, vt *nu. 26. vers. nec fuerit ipse ostensa*, & loquitur etiam quando do folium non fuit clausum & ligatum, vt

*d. num. 26. vers. nec etiam apparet*, & etiam loquitur quando folium fuit relictum in domo, in qua interestati potuerunt supponere aliam schedulam, vt *nu. 29.* vnde facit pro non comparatione, cum folia fuerint ostensa testibus consuta, & sigillata, & remanserit sub custodia Notarii rogati, non in domo Testatoris.

Nec obstat *Rub. Alex. conf. 14.* quia non loquitur quando folia fuerunt consuta, & sigillata, & consignata Notario coram testibus per testatorem asserentem fuisse subscripta sua manu, nec etiam loquitur quando Notarius adhibuit cautelam apponendo rogitum in dorso cum subscriptione Testatoris, & testium, nec quando concurrunt tot coniecturae supradictae. Ex quibus vtraque parte informante, &c. ita fuit resolutum.

REVERENDISS. P. D. MERLINO.

Alexandrina Archipresbyteratus.

Die Lune 28. Iunij 1627.

Est impressa coram Merlino tom. primo  
Decis. 299.

## DECISIO XCVII

EM. MO. ET REV. MO. D. CARD. VBALDO

Romana, seu Comen. Societatis.

Die Lune 5. Iunij 1627.

## ARGUMENTVM.

Debitor, qui promisit creditori aliquid soluere in pecunia, an possit ei bona insolutum dare, & quando creditor teneatur illa accipere.

## SVMMARIVM.

- 1 Iuramentum est probatio probata, & veritas apparet.
- 2 Pacta inter contrahentes sunt seruanda.
- 3 Creditore inuito, aliud pro alio solui non potest.
- 4 Constitutio alicuius loci emanata, postquam lis est introducta in Curia, non attenditur.
- 5 Constitutio loquens in simplici contractu, non habet locum in contractu iurato.
- 6 Promissio hominis facit cessare prouisionem legis.



- 7 Constitutiones debent recipere interpretationem à iure communi.
- 8 Creditor tenetur bona debitoris recipere in solutum, quando debitor soluere non potest debitum.
- 9 Et hoc pariter procedit in subsidium, & ad effectum effugiendi carcerationem.
- 10 Constitutio alicuius loci non comprehendit bona existentia in statu alterius loci.
- 11 Solutio in illa Ciuitate est faciendâ, ubi contractus habuit suum implementum, & perfectionem, & num 12.

DECISIO XCVIII

**D**ominus Philippus Peregrinus super officio scriptoriæ min. gratiæ, quod habet hic Romæ in Cancellaria Apostolica accepit ad societatem officij à D. Gabriele de Curte scut. 700. in vna, & ducationes 1500. Mediolani in alia manu pacto adiecto, quod post sexennium Peregrinus posset cogi ad restitutionem capitalis, vel partis non restitutæ, & in casu renitentiae posset cogi ad resignandum, vel vendendū officium, vt in instrumento, quod datur in summario num. 1. Sexennio elapso, & recusante Peregrino facere supradictam restitutionem introducta causa in Rota, fuit hodie dubitatum, An possit cogi ad resignandum officium, & Domini affirmatiue resolverunt. Quia constat de supradicta conuentione inter partes inita ex publico instrumento, † quod est probatio probata, & veritas apparens *Bald. in l. quoties in fine, C. de Iudic. Rota in dec. 180. nu. 1. apud fel. rec. Greg. XV. dec. 195. n. 1. apud eundem, & in recent. dec. 194. sub n. 1. par. 1.* Et pacta sunt † inter contrahentes obseruanda *l. Iuris gentium Sprator ait, ff. de pact. Surd. dec. 182. n. 2. & dec. 248. n. 1. & dec. 260. nu. 812.*

Non obstat, quod dictus Peregrinus debeat excusari, cum obtulerit se paratum soluere in bonis: quia cum obligatio præcisè loquatur de pecunia, tenetur in pecunia soluere cū aliud † pro alio inuito creditore solui non possit *l. 2. §. mutui datio, ff. si cert. pet. fel. recor. Greg. XV. dec. 352. Reuerendiss. D. meus Decanus decis. 22. nu. 1.*

Non obstant nouæ Constitutiones Mediolani, quod debitor etiam obligatus ad pecuniam possit soluere in bonis, & Senatus Mediolanensis declarauerit in casu, de quo agitur, esse seruandas dictas Constitutiones. Quia quoad declarationem fuit responsum, illam † non esse attendendam, tanquam emanatam post litem introductā in Curia *cap. 1. ubi omnes notant, ut in lite pendente in sexto: & ad constitutiones*

fuit in primis responsum, quod loquuntur in simplici debitore, & propterea † non habent locum in contractu iurato, vt est contractus, de quo agitur *Seraphin. de priuil. Iuram. priuil. 22. nu. 53.* Secundò quod stante supradicto pacto de vendendo, & resignando officio in casu non solutionis, prouisio hominis † facit cessare prouisionē legis, *l. fin. C. de pact. conuent. Cephal. conf. 156. n. 45. Surd. conf. 476. n. 6. Modern. Rom. discept. Foren. 376. n. 1.*

Deindè fuit per Dominos consideratum, constitutiones emanasse ad effectum ne debitor, qui in pecunia non esset soluendo, carceraretur, nam ad effectum euitandi carcerationem, Constitutiones volunt, vt possit debitor soluere in bonis, vt patet ex verbis Constitutionum, quæ dantur in summario num. 2. Vndè iste non est casus noster, quia D. Gabriel non agit, vt Peregrinus carceretur, sed solum vt resignet, & vēdat officium iuxta conuentionem initam inter ipsos.

Et quidem supradicta interpretatio non solum ex verbis clavis constitutionum ducitur, sed etiam quando esset deueniendum ad interpretationem, ita deberent intelligi, quia Constitutiones † debent recipere interpretationem à dispositione Iuris communis *l. vt gradatim §. & si lege ff. de muner. & honor. l. 2. ff. de noxal. Paris. conf. 84. num. 11. vol. 2. Surd. conf. 4. n. 49.* De iure autem communi licet † creditor teneatur bona debitoris recipere insolutum, quando debitor debitum soluere non potest. *Bald. in l. 3. sub n. 9. vers. quid si creditor C. de exeq. re iudic.* hoc tamen † pariter procedit in subsidium, & ad effectum effugiendi carcerationem *Dec. in l. 2. §. mutui datio 3. lect. num. 24. ff. si cert. petat. & dixit Rot. in Mediolanen. Pensionis 7. Nouembris 1612. coram bon. mem. Vbaldo.* Vndè benè procedunt supradicta, quod Constitutiones non faciunt ad casum nostrum, cum non tractetur de effugienda carceratione, vt dixi.

Præterea fuit etiam consideratum, quod † supradictæ Constitutiones in † omnem casum non videntur posse comprehendere bona existentia in statu alterius Principis, vt est officium de quo agitur, existens hic in Vrbe *l. cum vnus §. his qui ubi Bart. & alij ff. de bon. author. Ind. possid. Surd. dec. 160. n. 7.*

Nec obstat videtur, quod solutio sit destinata Comi, ubi fuit initus contractus; Quia hoc haberet locum in casu, quo Peregrinus voluisset soluere in pecunia, sed cū pluries



pluries interpellatus solutionem recuset, & super hoc sustineat litem, & ideo sit factus locus pacto de illum cogendo ad venditionem, & resignationem officij existentis in Curia, sequitur, ut in isto casu debeat solutio considerari, uti fuisset expresse destinata hic in Vrbe, ubi contractus debet suum implementum, & perfectionem habere mediante supradicta venditione, seu officij resignatione, gloss. in l. contraxisse, ff. de action. & oblig. Rot. Ianuen. decis. 161. nu. 5. seqq. Pro qua bene fuit actum hic in Curia, ubi utraque pars reperitur, & Peregrinus est officialis, Rot. decis. 19. nu. 3. de appell. in antiquior.  
Et ita decisum &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO.

Messanen. Iurisdictionis.

Die Lunæ 5. Iulij 1627.

Est impressa coram Merlino Decis. 304.  
Decis. 99.

## DECISIO XCVIII

REVMO P. D. COCCINO.

Sabinen. Montis Rotundi.

Die Lunæ 25. Iulij 1627.

## ARGUMENTVM.

Illegitimus an sit capax feudi, vel Emphyteusis Ecclesiae: filius naturalis stante amplissima legitimatione non differt à legitimo. Gratia, quando petitur, quid sit narrandum, & praesertim, quando filij naturales legitimantur.

## SVMMARIVM.

- 1 Illegitimi sunt incapaces successionis feudi, vel emphyteusis Ecclesiasticae, etiam si sint legitimi.
- 2 Illegitimus, volente Ecclesia, potest acquirere feudum, vel emphyteusim Ecclesiasticam.
- 3 Ecclesia contrahens cum illegitimo, censetur habere notitiam suarum qualitarum.
- 4 Bulla Pij V. contra illegitimos declaratur.
- 5 Legitimus nihil differt à legitimis, & an excludat substitutos vocatos, si grauatus decesserit sine

- filij legitimis, & naturalibus. nu. 6. & 25.
- 7 Legitimus, quando succedat in feudis.
- 8 Filius naturalis natus ex uxorato dicitur spurius.
- 9 Filij naturales, quando legitimantur, est narranda ignobilitas matris, item etiam de eius filijs fieri debet mentio. num. 10. & 25.
- 11 Retrotractio in legitimatione non habet locum, quando extrema non sunt habilia. & n. 39.
- 13 Dispositio, siue, quamvis sit disunctiva verborum, sensu tamen coniungit.
- 14 Dispositio, etiam, exprimit casum magis dubitabilem, & implicat minus dubitabilem.
- 15 Oldrad. cons. 16. num. 14. in quibus terminis non procedat.
- 16 In gratia, motu proprio, sufficit derogatio generalis.
- 17 Homicidium mariti alicuius commissum ex alia causa, quam matrimonij contrahendi, non dirimit matrimonium contractum. n. 18. & 19.
- 20 In gratia sunt narranda illa, quae possunt mouere Principem ad illam concedendum, vel denegandum, & in hoc attenditur stylus. n. 22. & quid si non probetur. n. 23.
- 21 Decis. 61. de praeben. antiq. intellectus.
- 24 Gratia non dicitur fuisse subreptitia, in casu quod non fuit narratum, impetrantem fuisse filium non heretici, sed de heresi accusati.
- 25 In legitimatione, an mortua matre debeat fieri mentio filiorum.
- 27 Transuersalium mentio in legitimatione non est necesse, ut fiat.
- 28 Legitimatio, illis, de quibus mentio facienda est, an noteat.
- 29 Mulier cogitari potest habere filios ex eo, quod est nupta.
- 30 Subreptio, ut euitetur, sufficit cogitatio generica in Principe. amplia nu. 31. & 32.
- 33 Proximioribus, qui praedecedere voluit, multo magis praesumitur voluisse praedecedere remotioribus.
- 34 In gratia secunda, si fuerit insertus totus tenor primarum litterarum, quid operetur.
- 35 Registrationis actus in qua legitimatione requiratur. Bulla Pij IV. de registratione loquitur tantum de gratis praedecedentibus Camera. nu. 35.
- 36 In gratia, si deficient aliqua, quae de necessitate non respiciunt principium, eis sublati, conuallidatur per viam remotionis obstaculi.
- 37 De actu inchoato perficiendo, quando agitur, ipsi proprio attribuitur id, quod agitur circa perfectionem actus.
- 39 Et hoc casu non requiritur habitas extremorum.
- 40 Legitimationis retrotractio ad hoc ut intret, opus est, quod prima legitimatio ex se, à sui natura fuisset nulla.
- 41 Legitimatio est consideranda, secundum tempus illius concessionis, à qua sublimius ius recepit. & n. 42. & 46.
- 43 Legitimatio facta absente filio, licet sit nulla, nihilominus filius postea eam ratificare potest.
- 44 Gratia ante registrationem non est annullata, sed habet implicitum statum validitatis.
- 45 Legitimatio, quando non dicatur conuallidata per viam retractionis.
- 46 Remotio obstaculi importat facultatem utendi legitima-



- 48 *Rescriptum dans facultatem exercendi actum, directi habenti potestatem, dicitur potius exercitium potestatis.*
- 49 *Text. in cap. cum aliquibus de rescript. in sexto exponitur.*
- 50 *Legitimationis actus, si non fuit registratus, si postea registratur, an ab ea capiat ius sublimius legitimatio. & nu. 54.*
- 51 *Ad legitimacionis effectum attenditur tempus conceptionis.*
- 52 *Legitimatio ad hoc ut substineatur, sufficit bona fides ab initio matrimonij.*
- 53 *Filij nati ex serua ante motam litem: ex sententia lata super seruitute non infertur praedictum proli.*
- 55 *Bulla Pij IV. contra illegitimos, intellectus.*
- 56 *Old. conf. 16. num. 14. & Honded. conf. 64. num. 34. reselluntur.*
- 57 *Derogationis materia in omni casu pendet à voluntate, & potestate derogantis.*

DECISIO C

**P**ost resolutiones, quod fideicommissum initum in diuisione facta de anno 1552. inter fratres, & nepotes de Vrsinis expiraverit, & quod casus D. Pauli Emilij comprehendatur in Bulla Baronum, quodque non constet de alio fideicommissio, vel vocatione, quae eidem Paulo Aemilio suffragetur. Dubitavi, An venditio medietatis Montis Rotundi facta per Congregationem Baronum Franciotto Vrsino teneat, cumque fuerint sublatae omnes difficultates in decisione facta 8. Februarij huius anni, in qua fuit resolutum, casum D. Pauli Aemilij comprehendi in Bulla Baronum, sola difficultas remanet. An obstat, Franciotto fuisse illegitimè natum, quod dubium pendet ex duabus inspectionibus, prima est, ut videatur, an illegitimus sit capax acquisitionis, secunda ut videatur, in omnemuentum, an legitimatio obtenta à fel. rec. Greg. XIII. suffragetur: Et quantum attinet ad primum censuerunt DD. non obstat defectum illegitimitatis; nam praesupposito, etiam sine veri praedictio, quod hic agatur de bonis feudalibus, licet illegitimi & sint incapaces successionis feudi, vel emphyteusis Ecclesiae, etiam quod sint legitimi, ex adductis in Ariminens. bonorum 14. Aprilis 1574. coram Robusterio, quae est dec. 474 par. i. Secus tamen est in acquisitione; quia volente Ecclesia, illegitimus potest acquirere feudum, & emphyteusum Ecclesiasticam; cum totum hoc pendeat à voluntate Praelati concedentis, quae colligitur ex verisimili illius mente, & sufficit ad

3 hunc effectum, Ecclesiam & contraxisse cum illegitimo, tunc enim censetur habere notitiam suarum qualitatuum. l. qui cum alio ff. de reg. iur. Ita respondet Dec. in c. in praesentia nu. 47. de prob. Bald. in l. eam quam nu. 36. C. de fideic. & cap. quae in Ecclesiarum nu. 44. abbas 89. de const. ibi, possunt tamen de gratia inuestiri, & de nouo concedi, sed istud non esset virtute concessionis, sed ex nouo contractu Paleott. de Notb. & spur. cap. 31. Mant. de tacit. l. 2. tit. 10. n. 10. Hond. conf. 59. n. 5. lib. 2. & tenuit Rota in dicta Ariminens. bonorum nu. 3. & 4. quam sequuta est in Romana domus 4. Nouembris 1580. coram bo. me. Cardinali Seraphino 478. quae est dec. in eius libris, & in eadem 27. Nouembris 1587. coram Card. Blanchetto, & meo etiam tempore fuit maturè discussum in causa Interamnen. legitimacionis 15. Maij 1600. coram eodem Seraphino, quae est decis. 1358. n. 2. in fine. Neque in hoc puncto est agendum de Bulla sanct. me. Pij V. contra illegitimos, quae est 117. in nou Bullar. quia dicta & constitutio non tollit dispositionem iuris communis, sed tantum habilitationes, ex iure speciali prouenientes, ut si legitimaciones facerent capaces eos, qui non sunt, ut quater, proposita causa, fuit resolutum Iulij 1579. coram D. de Rubeis, ut in dec. 487. par. 1. per Rot. approbata in dicta Romana domus n. 4. coram Seraphino, ultra quod, huic Bullae fuit derogatum, ut statim dicetur.

Circa secundam inspectionem, stante amplissima legitimacione Franciotti concessa per Greg. XIII. etià quoad feuda Ecclesiastica, cessat omnis difficultas; quia ille & propterea non differt à legitimis. S. reliquum & si quis ergo auth. quib. mod. natur. eff. sui Alex. conf. 187. n. 8. lib. 5. Ias. conf. 202. n. 13. lib. 2. late Tiraquell. in l. si unquam vers. suscepit liberos n. 77. & seqq. C. de reuoc. donat. Itant exceptis filiis Henrici, & Francisci eius fratris, quatenus essent nati ex legitimo matrimonio, propter praeseruatias, de quibus statim dicetur, potuerit 6 excludere & substitutos vocatos sub conditione, si grauatus decesserit sine filiis legitimis, & naturalibus. Gozzad. conf. 29. n. 19. Crot. conf. 144. n. 35. lib. 1. Nat. conf. 368. col. 1. lib. 2. Couar. var. lib. 3. cap. 6. nu. 7. vers. eadē quidem Molin. de primog. Hispan. nu. 2. lib. 3. Mant. de coniect. lib. 11. tit. 11. & fuit resolutum in Camerinen. Bonorum coram bo. me. Card. Seraph. ut in decis. 880. n. 5. & in eadem causa coram bo. me. Penia, & cum fuerit sufficienter derogatum Bullae Pij Quinti, erat effectus & capax, etiam quoad successionem 7



feudorum . glos. in c. 1. §. naturales. ff. de feud. fuer. controuer. inter dom. & agnat. Boer. dec. 123. n. 6. & seq. Clar. in §. feudum. q. 82. in princ. Seraph. dec. 325. n. 4. & 340. in princ. Surd. conf. 453. n. 43. Lup. de illegit. comen. 3. §. 2. nu. 48.

Sola igitur difficultas remanet circa ea , quæ opponi possent contra istam secundam inspectionem, quæ reducuntur ad tria, primum est, quod Franciottus dupliciter erat spurius; quia nedom + erat natus ex vxorato; sed cum Henricus pater occidi fecisset Angelum maritum Faustinae matris Franciotti, & ideo ex isto secundo impedimento non potuerit esse matrimonium inter Henricum, & Faustina[m] c. super hoc de eo qui dux. in matr. Franciottus, ex isto secundo capite erat etiam spurius. Ant. de Rosel. de legit. lib. 2. tit. de cau. matr. nu. 11. Rom. consil. 194. num. 6. & seqq. quod debuit narrari; alias legitimatio non sustinetur Oldrad. conf. 247. n. 2. P. rout etiam debuit + narrari ignobilitas matris. Decian. respons. 38. nu. 36. lib. 3. Surd. conf. 526. Lup. de illegit. comment. 3. §. 4. n. 38.

Secundum quod non fuit facta mentio filiorum Virginiae filiae Henrici, de quibus saltem in secunda gratia reuocatoria primæ, quæ fuerat obtenta ad sanandum defectum registrationis in libris Camerae intra tres menses iuxta Constitutionem 98. Pij Quarti in §. 2. debuisset fieri mentio; cum Virginia eius mater medio tempore obiisset; non existente enim matre in legitimatione, + de eius filiis mentio fieri debet. Anch. conf. 241. n. 4. & §. Paris. conf. 3. n. 15. & seqq. lib. 2. Gabr. conf. 23. n. 12. lib. 2. Paseth. conf. 165. n. 1. Peregr. de fideicom. art. 23. nu. 58. Lup. de illegit. comen. 9. §. 4. nu. 16. nec agendum est de retrotractione, + quia de tempore secundæ gratiæ, propter obitum Virginiae, extrema non erant habilia; & quia tunc eius filiis fuerat ius quæsitum, ut in terminis legitimationis, considerat Crot. conf. 77. n. 8. & 9. lib. 1.

Tertium quod huic legitimationi + obstat Bulla 45. Pij IV. contra illegitimos; etiam quod legitimatio non esset contra voluntatem Testatoris, ex adductis per Odd. conf. 14. n. 14. Hond. conf. 64. n. 34. & 39. lib. 5.

Quæ tamen omnia facillime sublata fuere; prædictæ enim obiectioni dupliciter fuit responsum, & primo dato etiam sine veri præiudicio, quod homicidium, & mandatum ad occidendum fuerint probata; Nihilominus sufficienter fuit dispensatum cum Franciotto; ex quo postquam in nar-

atiua legitimationis fuit dictum, Franciottum fuisse susceptum ab Henrico vxorato, & muliere soluta, siue Vidua, & ita fuit narratum esse spurium, tanquam ex patre vxorato susceptum; subiungitur clausula amplissima in hæc præcisa verba videlicet, siue, ut premittitur, siue alias quouis etiam, supradicto forsan grauiori, & magis prohibito modo, etiam speciem narrati concubitus immutante, illegitime genitus, vel natus existas, autoritate Apostolica, &c. legitimamus, &c. ideoque legitimatio sustinetur, quamuis dici posset, non fuisse factam expressam duplicis spurietatis mentionem cum ex prædicta clausula constet, Papam voluisse omnes defectus remouere, nec voluisse legitimacionem restringere ad expressam, sed etiam ad tacita quoque extendi; nã dictio, + siue, quamuis sit disiuctiua verborum, sensum tamen coniungit, & in effectu habet vim copulæ. l. 1. §. sublata, ff. ad Trebell. l. generali, C. de sacros. Eccles. Maximè cum ei adiiciatur dictio, + etiam, ibi; etiam speciem narrati concubitus immutante, quæ exprimit casum magis dubitabilem, & implicat minus dubitabilem. l. etiam, ff. solut. matrim. & cum hæc clausula, modo prædicto, fuerit expressa, non potest dici expressio in nube, sed ostendit enixam voluntatem Papæ legitimandi in omni defectu Alex. conf. 195. n. 8. lib. 2. & in istis terminis non procedere prædictum + Consilium Oldradi, qui vult de duplici spurietate esse faciendam mentionem, dicit Alex. loco citato, & ante eum Bald. in l. eam quam n. 36. in fine. C. de fideicom.

Et hoc fuit originale dictum Castr. in conf. 30. n. 5. lib. 1. quem sequitur Nicol. de Vbald. de success. ab intest. p. 1. n. 111. vers. Paulus de Castro, & Felin. in c. postulasti. n. 2. vers. declara prædicta de rescript. Ruin. conf. 73. num. 12. vers. tertius est ergo. lib. 3. Berol. conf. 168. n. 3. & seqq. lib. 2. Rolan. consil. 12. num. 45. lib. 4. Paseth. conf. 72. nu. 26. in fine. plenè Surd. conf. 303. n. 14. & seqq. vers. tertio colligitur lib. 3. & conf. 530. n. 22. lib. 4. Menoch. conf. 19. nu. 24. lib. 1. Lup. de illegit. comment. 3. §. 4. nu. 40. cui sententiæ ad stipulatur Rota in causa Interamnensis. de Paradisis 21. Nouembris 1596. coram Orano, quæ est dec. 861. n. 2. & 3. p. 4. Et eo magis procedit, cum agatur de legitimatione facta motu proprio, ut bene per Bald. conf. 18. n. 5. in fin. vers. per hoc facit lib. 4. vbi quod + in gratia motu proprio sufficit derogatio generalis, & fortius quoniam in legitimatione fuit in specie derogatum omnibus,



bus, & singulis legibus; sub rubrica, & au-  
th. quib. mod. natur. efficiantur legit. & C.  
de natur. lib. & auth. & C. de incest. nupt. &  
vit. si de feudo fuerit controuer. inter dom. &  
agnat. ex qua responsione satis etiam tol-  
litur aliud obiectum, quod non sit facta  
mentio ignobilitatis matris Franciotti.

Secundò fuit responsum, quod homici-  
dium † commissum ex alia causa, quàm  
matrimonij contrahendi; non dirimit ma-  
trimonium contractum Emanuel. Sà in  
summa in verb. matrimonium num. 7. Rodri-  
quez in sum. tom. 1. c. 226. n. 5. Vega in sum.  
to. 2. c. 34. cas. 120. Sanchez de matrim. lib. 7.  
disp. 78. n. 16. Quare, cum de tempore ho-  
mucidij Henricus haberet vxorem, constat,  
homicidium non fuisse commissum ex  
causa ducendi Faustinae, sed potius vt li-  
berior esset aditus ad libidinem, vt clarè  
deponunt testes, & idèd non dirimit † ma-  
trimonium. vt per Doct. prædictos, qui  
quamuis dicant, quod impedit contrahen-  
dum, non indè sequitur, tale præstare im-  
pedimentum, vt propterea Franciottus  
posset dici spurius; quia vt aduertit San-  
chez, d. lib. 7. disp. 17. nu. 9. huiusmodi im-  
pedimenta † præter votum, & sponsalia  
vsu sunt abolita, & propterea lib. 8. disp. 24.  
n. 22. subdit, quod si quis vxorem interfici-  
at, alia causa, quàm contractus alterius  
matrimonij, narrato in dispensatione, se  
non interfecisse, si coram Ordinario id iu-  
rauerit, non erit periurius; quia narratiua  
& dispensatio ipsa intelligitur de homici-  
dio, quod causet impedimentum ad con-  
trahendum.

Nec dicatur, quod cum in gratia † sint  
narranda illa, quæ potuissent mouere Prin-  
cipem ad illam concedendum, vel dene-  
gandum Rot. dec. 61. de concess. præb. in an-  
tiq. incip. Dominus Papa Gregorius, idèd ne  
legitimitas ista ex defectu intentionis cor-  
ruerit, homicidium Pontifici debuisset  
exprimi; Nam fuit responsum, istud esse  
intelligendum quod ea, quæ secundum cō-  
munem usum, & stylum Cancellariæ ex-  
primenda sunt; aliàs enim nunquam pos-  
set sciri, an Princeps gratiam fecisset, si  
fuisse expressum, vel non, vt in puncto †  
d. decisionem declarat Felin. in casu nostro  
n. 19. de rescript. asserens propterea, ad pro-  
babilem coniecturam recurrendum esse,  
vel ad communem usum literarum per  
Principem concessarum, † vel solitarum  
concedi, firmitque generalem regulam  
circa prædicta in c. super literis nu. 8. vers.

prima regula eod. tit. Lap. alleg. 89. nu. 6. vbi  
adden. in littera R. Cassad. dec. 12. num. 14.  
de prob. Vndè cum hic stylus, & literarum

23 consuetudo non † probetur, satis esse de-  
bet, quod exprimantur ea, quæ de iure ve-  
niunt exprimenda, nec curandum, an si Pa-  
pa sciuisset difficiliorem se reddidisset ad  
concedendum. Rot. dec. 32. n. 5. de rescript.  
in nou. publicata apud Aegid. dec. 697. nu. 4.  
post med. vers. 3. principaliter. Cald. cons. 6.  
ante fin. vers. per prædicta, de præben. Felin.  
in c. postulasti n. 1. col. 4. in fine, vers. declara-  
etiam notabiliter de rescript. & benè ad pun-  
ctum Mobed. dec. 7. eod. tit. vbi ex eisdem  
24 rationibus Rota dixit gratiam, † non fuis-  
se de iure subreptitiam, etiam quod non  
fuerit narratum, impetrantem fuisse filiū  
non hæretici, sed de hæresi accusati.

Secundæ verò obiectioni, quod non  
fuerit facta mentio filiorum Virginiae; fuit  
responsum, quod, aut obiectum conside-  
ratur respectu primæ gratiæ, aut secundæ,  
si respectu primæ, cessat omnis difficultas,  
quoniam cum tunc viueret Virginia, de  
25 iure illius † solummodo erat faciendæ  
mentio, Alex. cons. 60. nu. 22. vers. 3. ratio  
lib. 2. cum alijs per Marefcott. var. lib. 1. c. 35.  
n. 5. non autem de filijs Gabr. cons. 23. n. 16.  
lib. 2. Aut verò obiectum consideratur re-  
spectu secundæ gratiæ, & omisso, quod du-  
26 bia est conclusio, an mortua matre † in  
legitimatione debeat fieri mētio filiorum,  
cum iura hoc non dicant, & loquantur tã-  
tùm de matre, & sic de filia, non autem de  
illius filijs, idest de nepotibus, vt fuit ori-  
ginale dictum Feder. de Sen. cons. 57. in  
princ. quem sequitur Bald. cons. 56. per tot.  
præsertim in fin. lib. 2. Ias. cons. 68. n. 10. vol.  
2. & cons. 110. n. 8. vol. 4. & in l. Gallus §. &  
quid si tantum n. 104. vers. sed aduerte; ff. de  
liber. & posthum. Fuit huic obiecto tripli-  
ter responsum.

Primò quod vbi etiam illud intraret, nō  
tamen potest opponi per D. Paulum Ae-  
27 milium † transuersalem, quia, cum de eo  
non debuerit fieri mentio in legitimatione.  
Alciat. resp. 8. n. 11. vers. & respectu Agna-  
torum vol. 4. Dec. cons. 367. n. 5. de commu-  
ni Decian. resp. 9. n. 77. lib. 4. Eugen. cons. 52.  
n. 60. licet legitimitas alijs de quibus men-  
28 tio † faciendæ fuisset, non noceret, quoad  
ipsum tamen D. Paulum Aemilium sustine-  
tur, Ruin. cons. 81. nu. 8. & seqq. & cons. 93.  
n. 7. & seqq. lib. 3. Ceph. cons. 285. n. 52. Be-  
ro. cons. 177. n. 81. ad med. lib. 2. Gabr. de  
legit. concl. 7. n. 28. limit. 5. Honded. cons. 89.



n. 22. lib. 1. *Gratian. discept.* 49. n. 71. *sanct. mem. Greg. XV. dec.* 82. nu. 10. ubi alij cumulantur.

Secundò fuit responsum, Papam nec de Virginia, nec de eius filijs curasse; quia cum in prima gratia fuerit narratum, Virginia<sup>29</sup> † esse nuptam, ex hoc Papa potuit cogitare, ipsam habere filios, *Rot. apud Seraph. dec.* 131. n. 3. & 4. quæ cogitatio colligitur, etiam ex clausula, *sine præiudicio, &c.* de qua statim dicitur *Gabr. d. conf.* 23. n. 18. lib. 2. & ideo, ad euitandum † subreptionem, sufficit huiusmodi cogitatio generica, *Ruin. conf.* 68. n. 4. *conf.* 75. n. 16. lib. 3. *Menoch. conf.* 20. nu. 49. & 50. *Gabr. conf.* 23. n. 18. & *seqq. Honded. conf.* 89. nu. 27. lib. 31. 1. Maximè † quia cum Papa præseruauerit solum Iura Francisci fratris Henrici, & vtriusque filiorum naseiturorum legitimorum, & naturalium ibi, *absque tamen dilecti filij nobilis viri Francisci Vrsini prædicti, Henrici germani fratris, ac illius, & eiusdem Henrici filiorum masculorum, ex legitimo matrimonio procreandorum præiudicio, &c.* 32 euidenter † constat, Papam nedum voluisse præiudicare Virginiae, sed etiam eius filijs iux. *regul. l. cum Prætor. ff. de Iudic. Socin. conf.* 63. n. 9. *vers. non omitto lib. 3. Dec. conf.* 574. num. 7. *Molin. de primog. Hispan. lib. 3. c. 5. n. 45. Decian. respon.* 127. n. 17. & *seqq. lib. 1. Rim. iun. conf.* 46. n. 10.

Ex quibus sequitur, quod cum Papa in prima gratia non curasset de Virginia, nec de filijs, & illis voluerit præiudicare, nec etiam in secunda censeatur curasse de solis filiis Virginiae, sed illis voluisse præiudicare, cum enim Virginia esset proximior, si illi præiudicare † voluit, multò magis dicendum est, voluisse præiudicare ipsius filijs remotioribus. *Gabr. de Stat. concl.* 7. nu. 43. *cum seqq. Seraph. dec.* 496. nu. 2. etiam quod essent masculi, cum descendant à foemina, iuxta tradita per *Surd. conf.* 316. nu. 6. quæ omnia in prima gratia considerata, & 34 expressa etiā considerata, & expressa in secunda, cū † in ea fuerit insertus totus tenor primarum litterarū, qui operatur, vt omnes expressiones factæ in prima gratia censeantur factæ in secunda. *Mohed. dec.* 5. de *rescrip. Staphil. de litter. iust. S. alterius* n. 1. fol. mihi 472. secundum parvam impressionem. *Gonz. super reg.* 8. *glos.* 32. nu. 42.

Tertiò per aliquos ex Dominis fuit etiā responsum ex abundantia, quod in omnem euentum in secunda gratia non erat faciēda mentio filiorum Virginiae, quia prima

gratia non conualidatur per viam retrotractionis, sed fuit perfecta per actum registrationis, qui deficiebat. Ad hoc probandum duo sunt præmittenda, alterum, quod admissio, sine veri præiudicio, quod actus, 35 † registrationis requireretur in ista legitimatione, cum Bulla Pii IV. loquatur solū de gratiis præiudicialibus Camerae, legitimatio fuisset nulla, ex dicta non registratione, non autem quod, de sui natura esset talis, vt quia deficeret aliquid, quod à principio interuenire deberet, vel à principio subesset impedimentum perpetuum, & isto casu gratia prima non posset conualidari nisi per retrotractionem, secus autem si deficiant illa, quæ de necessitate non respiciunt initium, nec subest à principio perpetuum impedimentum, quo sublato, 36 † conualidatur per viam remotionis obstaculi *glos. in c. non firmatur* 18. *in fin. de reg. iur. in 6. Nauar. conf.* 12. *per tot. ubi declarat* nu. 4. *de sponsal. secundum primam impressionem.* Secundum, quod debet præmitti est, quod quando agitur de actu † inchoato perficiendo, id quod agitur circa perfectionem attribuitur ipsi principio, & illud solum consideratur, *Dec. in cap. licet causam* n. 238. *vers. nec obstat de probat. las. in l. si quis in fundi vocabulo* n. 5. & *seqq. ff. de legat. 1.* Et hoc casu, † non requiriturabilitas extremorum *Ceph. conf.* 618. n. 24. lib. 5. *Adrian. Negusan. conf.* 387. nu. 34. & 35 quia non agitur de retrotractione ad primam gratiam, quæ retrotractio 39 † requirit extrema habilia, iuxta theoricam *Bart. in l. si quis pro emptore* n. 12. & *seqq. ff. de usucap.* cum registratio non respiciat initium legitimationis, ad effectum 40 enim, vt intraret † retrotractio, opus esset, quod prima gratia, ex se, à sui initio fuisset nulla *Adrian. Negusan. loco cit.* n. 36.

Ex quibus duobus prænotatis sequitur, quod in secunda gratia non erat faciēda mentio filiorum Virginiae, quia legitima- 41 tio † est consideranda secundum tempus illius concessionis, à qua sublimius recipit suum esse, non autem secundum tempus secundæ gratiæ *l. legato seruo §. si unus ff. de legat. 3. l. repetundarum, ff. de test. l. queritur, ff. de stat. homin. bene Calderin. conf.* 1. *in princ. de Test. Roman. conf.* 443. nu. 9.

42 Qui dicunt, quod in actu, † qui ex pluribus actibus consistit, & diuerso tempore perficitur, est iudicandum secundum illam partem, à qua secundum formam sublimiorem recipit suum esse, & sic cum legitima- tio



43 tio sublimiorem formam recipit à prima gratia Papæ, secundum illud tempus est consideranda, nō autem secundum tempus perfectionis, hoc est, supplementi registrationis, vt per similes rationes de legitimatione † facta absente filio, & post obitum patris, cum non fuerit ab initio nulla, quod possit ratificari, sunt *dec. sanct. me. Greg. 11. n. 5. & 82. num. 8.* Vnde si est inspiciendum prædictum tempus legitimationis, non erat opus facere mentionem de filiis Virginie, sed sufficit, illam de ipsa Virginia fuisse factam.

Nec dicatur, quod prædicta procederēt, si durante tempore ad registrandum Virginia obiisset, quo casu esset attendendum tempus legitimationis, cum ante registrationem † gratia non esset annullata; sed haberet implicitum statum validitatis, vt in simili *Anchar. consil. 123. incip. vno ex Procuratoribus, nu. 5. in fin. vers. breuissimè.* prout etiam loquuntur decisiones *S. mem. Gregor.* scilicet quando legitimatio habet implicitum statum validitatis, quod non fuit in casu, isto, cum ob non registrationē intra tres menses per Constitutionem Pii Quarti fuerit annullata; Quia hoc posset considerari, si ageretur de retrotractione, sed cum de ea non agatur, eadem est ratio in his terminis in vtroque casu, cum Papa in secunda gratia non conualidet simpliciter primam, sed auferendo defectum registrationis conualidat in consequentiā legitimationem, quæ per se non fuit nulla, sed ex defectu registrationis. Quare cum Papa non fingat super ista legitimatione, illam simpliciter conualidando, sed solum tollat obstaculum registrationis, le. 45 gitimatio † non dicitur conualidata per viam retrotractionis; sed dicitur perfecta per actum registrationis deficientē, remouendo dictum obstaculum; Et ideo, vt 46 dictum est, actus, † idest legitimatio debet iudicari secundum tempus primæ gratiæ, à qua suam formam sublimiorem recipit, cum remotio obstaculi importet facultatem vtendi † legitimatione, non autē 47 noua concessione, vt generaliter de remotione obstaculi dicit *Gemin. in c. cum aliquibus num. 3. de rescript. num. 6.* vbi quod rescriptum dans facultatem exercendi actū 48 directē † habenti potestatem, dicitur potius exercitium potestatis, & prima gratia non dicitur per viam retrotractionis, sed rediisse ad naturam suam, per viam motionis obstaculi, vt in simili *Bald. in c. cum accessissent n. 43. de const.*

Et prædicta optimè comprobantur ex *textu in d. cap. cum aliquib. de rescript. in 6.* 49 vbi, † si Papa mandat, aliquem recipi in Canonicum, non obstantibus consuetudinibus, & statutis Ecclesiæ, quæ tollunt, & annullant potētiam Capituli conferendi, vltra certum aliquem numerum, si prouisio Canonicatum spectat ad Capitulum, nouus Canonicus extra numerum censetur receptus auctoritate ipsius Capituli, non autem Sedis Apostolicæ, cum Papa remoueatur tantum obstaculum Statutorum, & consuetudinem, per quam remotionem censetur annullata auctoritas extra numerum conferendi. Sicq; in proposito, cum Franciotus haberet legitimationem, & illa non 50 posset iuuari, † cum non fuisset registrata, non recipit legitimationem à remotione obstaculi registrationis, sed ab ipsa legitimatione licet ministerio remotionis obstaculi registrationis, vt de ligato manibus, & pedibus, qui non recipit potestatem ambulandi à soluente, sed illius ministerio à natura. *Monach. in d. c. cum aliquibus num. 3.*

Nec prædictis obijciatur, quod semper erit verum dicere, quod de tempore secundæ gratiæ erat acquisitum ius filiis Virginie, cum obtinuerint primum locum; quia hoc non refert, cum non agatur de retrotractione, vt supra probatum est, sed solū, quod tempus sit inspiciendum, & cum sit inspiciendum tempus primæ gratiæ, parū refert quod medio tempore Virginia obierit, & eius filij primum locum acquisierint, vt clarè probatur *ex cap. 2. qui filij sint* 51 *legitimi*, vbi ad effectum legitimationis † attenditur tempus conceptionis; itaut si interim diuortium fiat, etiam per sententiam, quia, scilicet iudiciter, non potuisse matrimonium contrahi, cum ad effectum 52 legitimationis sufficiat † bona fides ab initio, etiam quod per sententiam, ius tertio quærat, nihilominus illud initium est attendendum; ad idem est *text. in l. fin. C. de liber. caus. vbi filij nati ex serua ante litem motam*, ex sententia lata super seruitute † non infertur præiudicium proli; cū 53 sit considerandum initium. *Calder. cons. 1. ante fin.* Quare cum legitimatio suam formam sublimiorem recipiat à prima gratia, 54 non autem à † registratione, tempus primæ, non secundæ gratiæ non est attendendum; Et sic parū refert, quod de tempore secundæ gratiæ filij Virginie obtinerent primum locum, per suprascripta, vt bene ad propositum *Crot. d. consil. 77. n. 23. & 24. vers.*



*vers. sic etiam respondetur lib. 1.*

Quantum attinet ad tertium, & ultimum caput, quod posset opponi contra legitimationem, videlicet de Bulla Pij Quarti contra illegitimos 48. in nouo Bullario, fuit dictum, & quod illa Constitutio, si agatur de sola acquisitione feudi, non facit ad casum nostrum, in quo legitimatus, sine dubio, est capax acquisitionis feudi, & in omni casu illa non refragatur; tollit etiam legitimationes, quae fiunt contra voluntatem testatoris, non autem eas, quae fiunt ad illius voluntatem, quidquid & dixerit Odd. d. conf. 16. n. 14. & Honded. conf. 64. n. 34. & 39. cum seqq. lib. 5. ita respondent Eugen. conf. 52. n. 65. lib. 1. Laderch. conf. 29. n. 23. Mantie. de coniect. lib. 11. tit. 10. n. 96. vers. extat etiam consimilis. Menoch. conf. 461. nu. 9. & 30. Lup. de illegit. comment. 3. §. 1. nu. 5. & in terminis constit. Veneta valde similes Decian. conf. 42. n. 38. lib. 1. Menoch. conf. 459. nu. 34. & 37. & conf. 461. num. 9. Mantie. de coniect. loco citato. Quam sententiam sequitur Rot. in causa Bonon. de Maluetijs 24. Februarij 1610. coram bo. me. Card. Sacrato, quae est decis. 488. par. 1. in recent. Hic autem licet ageretur ad effectum successionis, non tamen constat legitimationem fuisse factam aduersus voluntatem testatoris.

Et remouetur omnis dubietas; quia Gregorius in praedicta reuocatoria derogat Constit. Pij Quarti & alijs Constitutionibus de registrandis; subdens postea non obstantibus praemissis, & quibuscumq; Constitutionibus &c. ac literis Apostolicis, contra illegitimos per d. Pium, ac etiam per pia mem. Pium Quintum, & alios Romanos Pontifices praedecessores nostros &c. Quamobrem cum derogat Constitutioni Pij Quarti contra illegitimos, & in hoc genere non reperitur alia eiusdem Pontificis constitutio, nisi ista legitimationum moderatoria; satis videtur sublata per legitimationem Greg. 57 quod satis est, cum in omni & casu materia derogationis pendeat a voluntate, & potestate derogantis, ex adduct. per Alex. conf. 111. n. 13. in fin. cum seqq. lib. 6. de qua hic non est ambigendum.

Et ita conclusum negotio plene discussio. ¶ Supra in eadem causa habetur aliae decisiones sub diebus 8. Ianuarij 1627. & 25. Iunij eiusdem anni coram eodem bo. me. Reuerendiss. Cocino, sunt decisiones 36. & 93. & infra adest alia sub die 3. Augusti 1629. coram eodem, est decisio 316.

EM. MO. ET REV. MO D. CARD. VIRILI.

Romana Emolumentorum, siue dismembrationis officii.

Die Luna 5. Iulij 1627.

## ARGVMENTVM.

Emolumentum concessum alicui, qui exercet aliquod officium, quando, & ex quibus colligatur, quod sit concessum intuitu personae, vel officij.

## SVMMARIVM.

- 1 Gratia praesumitur personalis, & non realis.
- 2 Gratia intelligitur facta intuitu personae, & non officij, si solum nomen, & cognomen exprimitur.
- 3 Verbum tu, denotat personalitatem & nu. 8.
- 4 Gratia dicitur personalis, si sit facta, durante vita tantum & nu. 5.
- 6 Gratia concessa motu proprio, & de plenitudine potestatis ex mera liberalitate Principis sine dubio suffragatur.
- 7 Dicitio, ad instar denotat similitudinem.
- 9 Conseruatorum Urbis attestationi admodum deferendum videtur.
- 10 Verba, quando stent demonstratiue, ita ut non excludant personalitatem.
- 11 Obseruantia facit licitum, quod aliis esset illicitum.
- 12 Gratia in effectu dicitur Papalis, si sit facta ex certa scientia contra quam de aliquo defectu opponi non potest & nu. 13.
- 14 Confirmatio facta ex certa scientia, importat nouam concessionem, & gratiam Principis.
- 15 Diuersitas personarum arguit diuersitatem, & distinctionem officiorum.
- 16 Tertius, quando non possit dare de nullitate.
- 17 Concessio ex certa scientia operatur, ut non sit necessaria verificatio gratiarum.
- 18 Papa, quando dicatur noluisse ligare manus successorum.
- 19 Obseruantia interpretatiua, ex quibus oriatur.
- 20 In negocijs alienis quis sine deputatione non se regulariter intromittit.
- 21 Subreptio, & voluntatis defectus, ut euitentur, sufficit scientia virtualis, & expressio per equipotentiam.
- 22 Pape voluntas arguitur ex derogatione, & sufficit derogatio generalis.
- 23 Defensio non priuatiue, sed cumlatiue, an dicatur concessa.
- 24 Gratia aliqua, quae non est annexa officio, sublato officio remanet gratia durante persona.
- 25 Expressio nominis proprii, cum cognomine, arguit in Principe notitiam personae.
- 26 In Principe praesumitur causa concessionis, etiamsi non exprimitur.
- 27 Concessio in dubio censetur ex causa meritorum facta.



## DECISIO CI

**P**roposito extra Rotam dubio, An gratiae de quibus agitur suffragentur DD. de Nerutius, Domini affirmatiue responderunt, & distinguendo gratias dixerunt, illam Clem. VIII. de anno 1593. concessam Dominico Nerutio super prouisione annua scut. 120. auri in auro non fuisse realem, idest factam intuitu officij Fiscalatus, sed personalem intuitu personae ipsius Dominici, ita vt etiam si cessasset officium, nihilominus Dominicus frueretur gratia, & moti fuerunt.

**1** Primò, quia gratia † praesumitur personalis non realis, c. possessiones, & ibi gloss. magna. 16. quest. 1. gloss. in c. cum venissent de instit. De. in l. in omnibus causis nu. 3. vers. & in dubio. ff. de reg. iur. Cephal. conf. 615. num. 21. lib. 5.

**2** Secundò, quia in ista gratia nulla expressa mentio fit de officio Fiscalatus, sed exprimitur † nomen proprium Dominici cum eius cognomine, & propter merita ob laudabiles labores per 30. annos, & ob aetatem prouectam conceditur gratia, vt commodius se sustentare valeat cum verbis geminatis personalibus, nempe † te, tuorum meritorum &c. ex quibus arguitur gratiam esse personalem, c. quoniam Abbas de offic. deleg. Ias. in l. more nu. 65. ff. de iurisd. omn. iudic. Alex. conf. 86. n. 1. lib. 1. Natt. conf. 163. n. 7. & 9. & 164. n. 20. & 21. lib. 1. Aym. conf. 209. n. 6. & 9. lib. 5. Menoch. lib. 3. praesumpt. 103. n. 9. & 12. Rot. in recent. decis. 733 num. 7. & in fin. par. 2.

**4** Tertiò, quia Clemens constituit & largitur Dominico vita † durante supradictam prouisionem, & consequenter fauor est personalis c. mandata de praesumpt. vbi Abb. n. 1. versic. sed ex verbis Felin. n. 2. versic. & idem Mantica. de tacit. lib. 1. tit. 7. nu. 5. vbi enim  
**5** ius † extinguitur morte, elargitio est personalis Bero conf. 173. num. 68. lib. 1. Alciat. conf. 7. num. 15. lib. 4. Menoch. d. praesumpt. 103. num. 53.

**6** Vnde cum ista gratia Clem. VIII. fuerit motu † proprio, & de plenitudine potestatis ex mera liberalitate Pontificis, utiq. sine dubio suffragatur;

Dixerunt quoque gratiam confirmatoriam Gregorij XV. de anno 1621. ad fauorem Polidori Nerutij nepotis d. Dominici Nerutii super constituta prouisione annua scut. 150. monet esse pariter personalem, & suffragari, tum quia tam in secreto, quam in publico consilio fuit constituta supradi-

cta prouisio supradicto Polidoro eius vita durante, & quod post eius obitum ad populum reuerteretur, & consequenter gratia est personalis ex supra deductis, tum etiam quia cum addatur prout, & quemadmodum habebat Dominicus Nerutius patruus, sequitur, quod cum gratia patris esset personalis, ita & ista nepotis ad † instar illius, l. pater familias ff. de verb. signific. l. quē admodum ff. de acq. possess. Angel. conf. 111. n. 4. Menoch. conf. 1. nu. 20. Tum quia cum fuerit processum per viam nouae Constitutionis, non per viam augmenti, cum expressione nominis proprii, & cognominis, & cum verbis personalibus tu, † & te utique ex ipsis personalitas considerata ostenditur, Natt. d. conf. 164. n. 21. lib. 1. Rot. d. decis. 733. n. 7. par. 2. Menoch. d. praesumpt. 103. nu. 9. & 12. tum & ultimo, quia Conseruatores illius temporis attestantur concessionem nouae prouisionis non fuisse factam intuitu officij Fiscalatus, sed intuitu personae Polidori ob merita patris, & propria, † cui attestatio- ni admodum deferendum videtur, Rot. in recent. decis. 525. n. 1. par. 2. & in puncto attestationis Conseruatorum fuit dictum in Romana officij 9. Maij 1625. coram R. P. D. Cocchino Decano.

Nec obstare visa fuerunt verba Polidoro Fisci, & Romani Populi Procuratori, apposita in consilio secreto & publico, & verba apposita in confirmatione Gregorij XV. tu qui vt asseris Curiae Capitolij & Fisci Procurator existis, quia cum ex tot supradictis pateat euidenter gratiam esse personalem, **10** ista verba † stant demonstratiue, & non excludunt personalitatem, Canon. in ca. quoniam Abbas de offic. deleg. vbi Abb. nu. 8. post med. Dec. n. 49. versic. secundo limitatur. Bero. n. 93. in princ. Abb. conf. 93. num. 1. in fin. lib. 1. Rot. in recent. d. decis. 733. num. 7. vers. vnde licet par. 2.

Conseruatores verò in consuetudinis istis prouisionibus annalibus praecipue, tempora- liter ad vitam vnus personae praeuiis consi- **11** liis secreto, & publico habent pro sestanti- quissimam possessionem, quae eis suffragatur l. si pignora. §. fin. ff. de pignor. Aym. conf. 6. nu. 103. Surd. conf. 354. n. 5. lib. 3. & cum apposue- rint clausulam, seruato beneplacito Apostolico, & inserto tenore, tam secreti, quam publici consilij Gregorius XV. supplendo omnes, & singulos, tam iuris, quam facti defectus cum decreto irritanti confirmaue- rit, & robur apposuerit, itaque non sumus in confirmatione in forma communi, sed ex certa scientia, itaut in effectu dicatur gratia



12 gratia ꝑ Papalis, contra quam de aliquo defectu opponi non possit, c. *pastoralis*. & præterea in verb. *certa scientia de offic. deleg. c. si Apostolica de præben. in 6. Dec. in cap. 1. n. 46. & 47. de confirmat. util. vel inutil. Berret. conf. 38. nu. 6. & 7. Alex. conf. 30. nu. 8. lib. 5. Paris conf. 3. n. 39. & 40. lib. 4. Rota in recent. dec. 192. num. 2. & 3. par. 1. & dec. 461. n. 13. p. 1. & fuit dictum in Romana Dohaneriatu pecudum 5. Iulij 1574. coram bon. mem. Robustorio, & in Gerunden. Canonatus 11. Februarij 1598. coram bon. mem. Orano, & in Abulen. iurisdictionis 22. Ianuarij 1588. coram eod.*

Censuerunt quoque Domini suffragari & esse personalem gratiam Conseruatorum de anno 1605. & confirmationem Pauli V. cum noua concessione ad fauorem eiusdem Dominici Nerutij super constitutione & deputatione Procuratoris, & defensoris Gabellarum, cum salario, regaliis, & alijs emolumentis; cum Conseruatores intuitu meritorum Dominici constituerint illum Procuratorem, & defensorem, ex quo per 30. annos, & ultra negocia Populi Romani fideliter procurauerit, & signanter in tuenda, & defendenda Gabella carnis operam suam laudabiliter præstiterit cum derogatione Statutorum, ac vita durante; unde ista gratia quoque Conseruatorum non fuit intuitu officij Fiscalatus sed intuitu personæ ob merita & labores, & ad vitam, & sic personalis ex supra deductis.

Confirmatio quoque Pauli Quinti iuuat, & est personalis, quia est insertus totus tenor concessionis factæ per Conseruatores ob merita, & ad vitam, cum clausula, supplendo tam iuris, quam facti defectus, & 13 propterea confirmatio non ꝑ est in forma communi, sed ex certa scientia, & de aliquo defectu impugnari non potest ex supra allegatis.

Tanto magis, quia idem Paulus Quintus pro maiori cautela eundem Dominicum Procuratorem, & defensorem Gabellæ, cum salario, & tegalijs de nouo ad vitam constituit, & deputat cum derogatione statutorum, & cum simus ꝑ in confirmatione ex certa scientia ista verba important nouam concessionem, & gratiam ipsiusmet Pontificis, *Cassad. dec. 1. n. 3. de confirmat. util. vel inutil. Rota in recent. dec. 84. n. 10. & 192. num. 2. & dec. 210. num. 6. p. 1. & dec. 513. num. 6. p. 2. recent. & fuit dictum in supra dicta Romana Dohaneriatu pecudum 5. Iulij 1574. coram bon. mem. Robustorio.* Coadiutoriam quoque in d. officio Pro-

curatoris & defensoris Gabellæ ad fauorem Polidori, & Lelij de Nerutijs datam per Conseruatores, pronunciarunt DD. suffragari & esse personalem, cum fuerit concessa ob ætatem 77. annorum Dominici, & ob labores per 30. annos cum futura successione vita durante Polidori, & Lelij, & sic personalis non intuitu officij Fiscalatus, cum in officio Fiscalatus non fuerit data coadiutoria, & tunc Polidorus non esset Fiscalis, nec Lelius vnquam Fiscalatus officium obtinuerit, ex qua ꝑ diuersitate personarum, quæ non erant Fiscales arguitur distinctio & diuersitas officiorum, *Rot. Ianuen. dec. 179. nu. 6. Seraph. dec. 164. nu. 2. Lancellot. de attent. p. 2. c. 12. limit. 2. n. 10.*

Confirmatio quoque coadiutoriæ per Paulum Quintum fuit non in forma communi, sed ex certa scientia inserto toto tenore coadiutoriæ, cum clausula suppletes omnes tam iuris, quam facti defectus, & pro maiori cautela ipsemet Paulus Quintus in coadiutores cum futura successione vita eorum durante constituit, & deputat, & propterea tam in vim confirmationis, quam in vim nouæ concessionis ob certam scientiam coadiutoria est personalis, & suffragatur per præallegata.

Non obstat defectus potestatis Conseruatorum obreptionis, & intentionis Pontificis, quia omisso quod si ista intrarent, redditus redirent ad Senatum Romanum, cum gratiæ non sint intuitu Fiscalatus, sed personales, & ideo Procurator, Fiscalis, 16 ꝑ cum sua non intersit, de nullitate, & obreptione dare non possit. *Seraph. dec. 278. n. 1. Rot. diuers. dec. 133. nu. 12. p. 2. facultas Conseruatorum apparet ex ipsamet erectione Gabellæ Carnis, in qua Pius Quintus dat facultatem Conseruatoribus deputandi officiales quos, & quot, & ad quod tempus voluerint, vt in puncto Mandos. in reg. 16. q. 20. n. 3. Cassad. dec. 14. nu. 2. de præben. unde multo magis potuerunt deputare temporaliter, ad vitam certarum personarum erga Populum Romanum benemerentium, concurrente confirmatione, & noua concessione Sedis Apostolicæ ex certa scientia tollendo omnes defectus, quæ noua concessio ꝑ ex certa scientia operatur, vt non sit necessaria verificatio gratiarum, cum si non valeant in vim confirmationum, substinentur vigore nouarum concessionum, Butr. in c. inter dilectos n. 13. versic. sed si ex primo de fide. instrum. Ruin. conf. 31. n. 6. & conf. 231. nu. 5. lib. 1. Rot. dec. 36. n. 7. p. 2. diuers.*

Non



Non obstat quod Clemens VIII. prohibuit erectiones nouorum officiorum contra formam statutorum, quia Clemens loquitur si erectio fieret absque confirmatione Apostolica, noluit enim Clemens ligare manus Pontificum, nec loquitur quando in ipsa erectione Gabellae est data facultas prout hic à Pio V. deputandi officiales quos & quot voluerint, & prohibitio Clementis procederet si priuatiuè crearetur nouus defensor cum prauidicio tertij, cui emolumenta propria tollerentur, secus prout hic cumulatiuè cū assignatione nouorum emolumentorum, quia tunc non intrat prohibitio Clementis, ad notat. per *Dec. conf. 3. num. 3. Rolan. conf. 8. num. 7. lib. 2. Surd. conf. 56. num. 19. & seq.* & cum tam Clemens VIII. quàm alij Pontifices successores confirmauerint erectiones aliorum ac diuersorum officiorum, satis oritur & obseruantia interpretatiua, quod Clemens VIII. non intellexit, si erectio facta à Conseruatoribus à Sede Apostolica confirmaretur, & multo magis si de nouo ex certa scientia concederetur, *l. si de interpretatione ff. de leg. Bero. conf. 181. num. 5. lib. 3. Bursatt. conf. 321. num. 26. & seq. lib. 3.* & in puncto fuit dictum in *Conchen. beneficij de valde iudios 13. Iunij 1612. & in Romana artis sutoria 20. Martij 1620. coram bon. mem. Card. Sacrato*, & ex derogatione facta per Pontifices colligitur clara eorum voluntas, *Bald. in l. eam quam. num. 36. C. de fideicom.*

Defectus verò subreptionis, & intencionis Papae non subsistit ex eo, quod Papa ignorauerat Procuratorem Fiscalem eo ipso quod esset Fiscalis esse Procuratorem, & defensorem Gabellae carnis ex dispositione statuti, quia cum in confirmatione, & concessione Apostolica Pauli V. fuerit narratum Dominicum per 30. annos, & ultra, negotia Populi Romani rectè, & fideliter procurasse, & signanter in tuenda, ac defendenda Gabella Carnis laudabiliter operam praestitisse, quod non ex sua liberalitate, sed ratione officij fecisse Papa intellexit, cum quis regulariter & in negotijs alienis sine deputatione non se immittat, consequenter ex istis verbis expressis circa laudabilem defensionem Gabellae Carnis Pontifex potuit in genere cogitare, quod sufficit ad euitandam subreptionem, & defectum intencionis, *l. qui iure militari ff. de testam. milit. Felin. in c. nonnulli n. 18. post med. de rescript. Verall. dec. 49. n. 5. p. 1. Rot. in recent. dec. 38. n. 3. & dec. 210. num.*

21 5. par. 1. & sufficit scientia & virtualis, & expressio per equipollens ad euitandam subreptionem, & defectum intencionis, *Cassad. dec. 12. num. 3. Verall. dec. 217. num. 1. & dec. 222. num. 1. p. 3.* & ex derogatione 22 statutorum arguitur & voluntas Papae, & derogatio generalis statutorum sufficit *Bart. in extrau. ad reprimen. in verb. non obstant. nu. 2. Ias. conf. 110. col. 4. ad fin. vers. 11. moueor lib. 4. Bart. conf. 147. nu. 2. lib. 3. Rot. in dec. 506. nu. 5. p. 1.*

Nec de aliquo prauidicio Procuratoris Fiscalis Populi Romani agitur, quia emolumenta propria Fiscalatus non fuerunt in aliquo diminuta, sed potius labor, cum 23 defensio & non priuatiuè, sed cumulatiuè dicatur concessa, *Rot. in recent. dec. 533. n. 2. par. 2. Dec. conf. 3. num. 3. Rolan. conf. 8. num. 7. lib. 2. Surd. conf. 56. num. 19.* & oritur utilitas Populi Romani cum admodum expediat habere plures defensores, & officiales, *Bald. in l. unica §. ubi autem nu. 6. in fin. C. de caduc. tollen. Afflict. dec. 41. nu. 2. Boer. dec. 347. nu. 5. prope fin.*

Non obstat quod officium quoque Fiscalatus fuerit concessum ad vitam, & illud fuerit alteri concessum, quia cum gratiae supradictae non sint annexae officio Fiscalatus, sed sint & personales ex supra iam deductis, sublato Fiscalatu remanent gratiae durante persona, *Rot. in recent. d. dec. 733. n. 5. & seq. par. 2.*

Non obstat, quod Papa non habuerit notitiam personae Polidori, & ista concessio fuerit sine causa, quia ratione officij Polidorus erat notus Papae, & expressio 25 & nominis proprii cum cognomine arguit in Papa notitiam personae, *Rot. in recent. d. dec. 733. num. 7. post med. p. 2. & in Principe causa & concessionis praesumitur*, quauis non exprimatur *Socc. iun. in l. Gal. lus §. & quid si tantum, num. 110. ff. de lib. & posthu. Odd. de restit. in integr. par. 2. q. 99. art. 9. num. 68. & seq.* & causa meritorum fuit ex persona patrum, & etiam ipsiusmet 27 Polidori, & in dubio concessio & praesumitur ex causa meritorum, *Tiraq. in l. si. unquam in verb. donatione largitus n. 71. & 74. in fin. C. de reuocan. donat. & de donatione facta à Principe fuit dictum in Raennaten. bonorum 8. Iunij 1588. coram bon. mem. Bubalo.*

Et ita vtraque parte informante fuit resolutum, &c.



REVERENDISS. P.D. VRGELLEN.

Terulen praetensae erectionis beneficij.

Die Lune 5. Iulij 1627.

## A R G V M E N T V M.

Gesta omnia post inhibitionem Rotalem sunt attentata, & ista inhibito, siue iusta, siue iniusta est timenda. Sententiae executio non est retardanda, quando sumus in tertia instantia, sed stante inhibitione Rotali est attentata.

## S V M M A R I V M.

- 1 Gesta post inhibitionem Rotalem omnia sunt attentata, & ideo veniunt reuocanda.
- 2 Inhibitio Rotalis siue sit iusta, siue iniusta est timenda.
- 3 Si enim sumus in Curia facile est adire signaturam pro remedio.
- 4 Si vero in partibus, non est aperienda via inferioribus cognoscendi de viribus inhibitionis.
- 5 Gesta omnia post interpositam appellationem sunt attentata.
- 6 Sententiae executio non est retardanda, quando est lata in tertia instantia.
- 7 Sententia lata in iudicio summarissimo non facit numerum.
- 8 Executio trium conformium post inhibitionem Rotalem est attentata.

## D E C I S I O C I I.

**F**Vit resolutum ad fauorem Beneficiorum; sententiam Nuntij Hispania. rum, & alia omnia inde sequuta post inhibitionem Rotalem esse attentata, & ideo reuocanda ad l. primam §. 1. ff. de non. oper. nunc. cap. significantibus extra de appell. Lancell. de attent. post inhibit. ampliat. 6. n. 2. Caputaq. dec. 93. p. 3.

Neque obstat, quod per dictos Beneficiatos esset introducta causa appellationis coram Nuncio, antequam per eosdem committeretur in Rota; & concederetur inhibito, nulla etiam facta mentione litis, nec prauiua auocatione; quia post inhibito Rotalis siue iusta, siue iniusta est timenda. Si enim post sumus in Curia, facile est adire signaturam pro remedio, si vero in partibus, vt hic, non est aperienda via inferioribus cognoscendi de viribus inhi-

bitiois, Achil. dec. 29. de appell. Greg. XV. dec. 435. & ibi Add. nu. 4. Rot. dec. 519. nu. 10. p. 1. recent.

- Et in omnem casum ex quo a dicta sententia Nuntij fuit legitime appellatum, relaxatio executorialium, executio eandem declaratoria, interdictum inuocatio brachij saecularis, praecipuum cessationis a Diuinis, & alia post omnia in executionem dictae sententiae sequuta fuerunt attentata, cap. non solum de appellat. in 6. Lancellor. de attent. p. 2. c. 12. in praefat. in fin. Rot. dec. 598. n. 1. p. 1. recent.
- Non obstat si dicatur, quod executio non erat retardanda, ex quo Nuntij sententia fuit lata in tertia instantia, quia ultra quod non est verum, quia immo fuit lata in secunda, cum post prima ordinarij Terulen fuerit dumtaxat, super summarissimo possessorio retinendae, etiam executio trium conformium post inhibitionem Rotalem est attentata. Lancell. de attent. post inhibit. ampl. 6. num. 3. Rot. apud Greg. XV. d. dec. 435. num. 3. & alibi saepius.

Et ita &amp;c. vtraque &amp;c.

REVMO P.D. COCCINO.

Romana Pecuniaria.

Die Lune 8. Nouembris 1627.

## A R G V M E N T V M.

Procurator laedens suum principalem, quando teneatur ad interesse, & alia de quibus in summario.

## S V M M A R I V M.

- 1 Instrumentum facit probationem probatam, & rem certam.
- 2 Confessio propria est maior omni probatione, etiam instrumentali.
- 3 Conuentiones posteriores derogant prioribus.
- 4 Pacta ultima prioribus contraria eis derogant.
- 5 Singula, quae non prosunt, iuncta iuuant.
- 6 Singula iuncta tunc prosunt, quando sunt in sua specie perfecta.
- 7 Singula, quae non prosunt, nec multiplicata iuuant.
- 8 Singula, quae sunt imperfecta in sua specie,



- tie, nulla ratione possunt coniungi ad faciendā aliquam probationem.*
- 9 Scriptura, quae non est legitimè recognita, nullam probationem facit.
  - 10 Procurator non potest aliquid alienare sine mandato Domini.
  - 11 Procurator ledens suum Dominum, tenetur ad interesse, si sit soluendo.
  - 12 Ratificatio subsequuta tollit omnem difficultatem mandati.
  - 13 Quod procedit etiam respectu eorum, quae exigunt speciale mandatum.
  - 14 Ex procuratoris fallo, si Dominus damnum sentiat, debet prius agere contra procuratorem, si sit soluendo, sin minus potest petere restitutionem in integrum. n. 14. & 15.
  - 16 Prohibito uno, censetur prohibita omnia, per quae peruenitur ad illud.
  - 17 Dominium alicuius rei apud duas personas insolidum esse non potest.
  - 18 Reservatio facultatis liberè disponendi, etiam cum quibuscumque clausulis amplissimis concepta, est intelligenda de facultate administrandi, & exigendi.
  - 19 Procurator quantumvis generalis, & cum libera, non potest facere actum ad sui commodum in prauidicium Domini.
  - 20 Culpa non obligat cessante fraude.
  - 21 Dolo id presumitur quis facere, quando fecit illud, quod non debuit.
  - 22 Approbatio inducitur per taciturnitatem.
  - 23 Scientia ad hoc ut prauidicet, debet plenè, & concludenter probari.
  - 24 Facta non presumuntur.
  - 25 Re duobus vendita ille praefertur, cui primum res fuit tradita.
  - 27 Ad non factum quotiescumque quis obligatur, si contraveniant, succedit obligatio ad interesse erga partem lesam, etiam si factum subsistat.
  - 28 Debitum proprium, ut quis soluat, non debet vendere bona aliena.
  - 29 Ad interesse non debet quis condemnari, si fecerit aliquid sine dolo.

## DECISIO CIII.

**I**N vltima decisione in hac causa facta sub die 7. Iunii praeteriti corā me \* duo fuerunt firmata. Primo, quod creditum Dominorum de Montautis cum Zeccadoro erat scut. 6000. Secundo, quod Zeccadorus tenebatur ad interesse ad rationem fructuum, qui percepti fuissent ex locis Montium, quos vendidit. Et causa super iisdem proposita, Domini perstiterunt irresolutis.

Primum enim visum fuit nullatenus posse controuerti, cum Montauti habeant intentionem fundatam in instrumento venditionis Castri, quod facit probationem probatam, & rem certam, *l. as. in l. i. n. 10. ff. de nou. oper. nunc. Crauet. conf. 382. nu. 8.*

*Soccin. conf. 87. n. 23. ad fin. vers. primo quia lib. 3. Natt. conf. 145. n. 1. & 177. pariter nu. 1. vol. 1. late Tiraq. de retract. lignag. S. 2. glos. 1. n. 20. & seqq. Gonzal. ad reg. 8. gloss. 64. nu. 5. quā in eiusdem Zeccadori obligatione, ac confessione, † quae maior est quacumque probatione etiam instrumentali, sed & si possessori S. penult. ff. de iureiur. Bald. conf. 192. num. 8. vers. verumtamen, ut dixi lib. 2. Crauet. conf. 61. n. 3.*

Nec obstant allegatae conventiones anni 1601. quia praeterquam quod non satis iustificatur per scripturam, quae datur in summ. num. 5. quae non est in actis, nec in forma probanti, leguntur factae inter Montautos, & D. Andouinum patrem DD. de Taurinis, qui hodie sunt in causa, & sic inter personas diuersas duos annos ante instrumentum venditionis, quod cum per tanti temporis spatium, † vel derogat praefatis conventionibus, *l. sed & posteriores ff. de legib. Abb. conf. 94. n. 3. in fin. lib. 2. Alex. conf. 122. in princ. lib. 4. qui dicit hoc etiam procedere in contractibus per textum in l. cum plures. S. horrei. ff. locat. vel saltem inducit † certam probationem, quod à dictis conventionibus fuerit recessum ad tex. in l. pacta nouissima C. de pact. & not. in l. fin. C. de nouat. Anchar. conf. 188. n. 8. Alex. d. conf. 122. n. 1. lib. 4. sanct. mem. Gregor. dec. 76. nu. 1. Vnde tanto minus de veritate contentorum in dicto instrumento venditionis dubitari potest, cum ultra obligationem, & confessionem claram Zeccadori emanatam in vim dicti instrumenti, tam Dominici de Montautis, quā Domini de Taurinis dictum instrumentum, ac in eo contenta expresse ratificauerint.*

Nec dicatur, quod si dictae conventiones per se non sufficiunt, saltem iunctae instrumento diuisionis pretii dicti Castri subsequatae inter Montautos, & Taurinos de anno 1611. ac confessionibus emanatis in pluribus literis Montautorum faciant concludentem probationem, quod per huiusmodi instrumentum venditionis non fuerit recessum à dictis conventionibus saltem in rei veritate, quidquid sit per apparentiam ad regulam, quae non † profunt singula iuncta iuuant *c. cum causam de prob. l. 2. S. etas, & ibi gloss. ff. de excus. tut. quia aduertendum est, quod dicta regula non procedit, quando † illa singula in sua specie sunt imperfecta, ut per Bald. in l. si quis ex argentarijs S. 1. num. 2. in 4. not. ff. de edend. tenuit Alex. conf. 11. n. 3. & seqq. lib. 4. & conf. 13. n. 19. lib. 1. l. as.*



latè in l. admonendi num. 257. ff. de iureiur. Graueti. conf. 216. nu. 12. tunc enim intrat  
 7 regula contraria, quæ non ꝑ profunt singula, nec multiplicata iuuant l. spadonem S. iura ff. de excus. tut. vnde in casu isto cum euidenter constet, nullum fieri posse fundamentum in prædictis conventionibus, quia scilicet nullatenus iustificatur, & quatenus iustificarentur, non essent attendendæ ex supra deductis, illæ non solum dici non possunt perfectæ in sua specie, sed immo sunt, ꝑ ac si non essent, ideoque nulla  
 8 ratione possunt coniungi ad inducendam aliquam probationem, benè Grauet. in puncto d. conf. 216. loco cit.

Quæ tanto magis procedunt, cum minus obftet instrumentum allegatæ diuisionis pretij d. Castri, quia præterquam quod est initum septem annos post venditionem locorum montium factam à Zeccadoro, cui idcirco nullatenus potest suffragari; quia ut iam fuit resolutum sub die 26. Iunii 1624. & 31. Februarij 1625. Zeccadorus tenetur Montautis ad solutionem interesse pro rata, in qua de tempore venditionis locorum montium fuerunt satisfacti. In omni casu posset quidem operari, ut dicatur recessum ab instrum. venditionis Castri, & eiusdem instrumenti ratificatione ex supra deductis, sed nunquam destruet præfatum instrumentum, itaut de tempore venditionis locorum montium possit dici, quod Montauti tunc essent satisfacti, & quod Zeccadorus non esset verè illorum debitor in dicta summa scut. 6000.

Nec tandem officiunt prætensæ literæ Iulij Montauti scriptæ 23. Augusti 1603. in quibus dicitur contineri, quod Iulius ad petitionem Zeccadori trans mittebat copiam dd. conventionum, signum euident, quod Montauti non erant verè creditores scut. 6000. sed solummodo tertiæ partis totius pretij Castri venditi iuxta formam dd. conventionum. Quia fuit responsum  
 9 primò quod cum d. ꝑ literæ non sint legitime recognitæ, nullam faciunt probationem DD. in l. admonendi, ubi Ias. nu. 83. & in repet. n. 139 ff. de iureiur. & in l. comparationes. C. de fide. Instrum. Bart. in l. nuda ratio. num. 10. ff. de donat. Felyn. in c. 2. num. 17. de fide. instrum. Secundò fuit responsum quod quatenus legitime constaret de prædictis conventionibus omnia, quæ ex illis deducuntur, possent quidem conferre ad probandam minorem quantitatem crediti Montautorum habito respectu ad Taurinos, cum quibus nihil hodie

super hoc controuertitur, sed nunquam poterunt operari, ut Zeccadorus non debeat dici verus, & legitimus debitor Montautorum in d. summa scut. 6000. cuius rei est euident argumentum, quod si Zeccadorus præfata summam Montautis solnisset, utique bene soluisset, immò quod illam non poterat soluere Taurinis, nisi de ordine Montautorum, quibus actio directa contra Zeccadorum competeat.

Quo verò ad secundum, si Zeccadorus ex pecuniis, & nomine Montautorum emit loca montium, utique vel illa non poterat sine mandato, ꝑ & causa alienare, vel si illa alienauit, tenetur ad interesse, ut in alleg. si mandauero S. Iulianus in fin. ff. mand. l. si fuit. S. modestinus ff. de admin. tut. l. qui aliena. ff. de neg. gest. quia ꝑ procurator lædens tenetur ad interesse, si sit soluendo l. & eleganter S. si dolo ubi Bart. de dol. bene Abb. in c. cum venissent nu. 17. de rest. in integr.

Nec dicatur ista non habere locum in casu nostro. Primò, ex quo non constat Zeccadorum habuisse aliquod mandatum à Montautis ad emendum d. loca montium, ideoque non posse teneri ad aliquod interesse. Secundò, quia Zeccadorus vigore omnimodæ dispositionis, quam sibi seruauerat in emptione dictorum locorum montium potuit illa ad libitum alienare, itaut non ideo teneatur ad dicta interesse. Tertiò, quia in omni casu illa ex legitima causa alienauit.

Nam circa primum, supposito etiam citra veri præiudicium, quod iura allegata supponant mandatum, vel aliquam obligationem, illud in hoc casu visum fuit non posse controuerti tam ex literis Iulij, Montauti scriptis de mense Aprilis anni 1613. quam ex ratificatione subsequuta vigore exactionis fructuum dictorum locorum montium factæ per Montautos, ut fuit ponderatum in præcedenti decisione. Nec subsistit, quod immò dictæ literæ excludant potius mandatum, cum videantur continere prohibitionem inuestiendi pecunias: quia aduertendum est, quod huiusmodi literæ quamuis contineant, quod fiat inuestimentum ad minorem summam, qua fieri possit, non tamen absolutè prohibent inuestimentum, vnde cum habeant implicitam concessionem ad aliquam summam arbitrio Zeccadori, dubitari non potest, quin respectu illius resultet sufficiens mandatum, maximè cum ꝑ ratificatio subsequuta omnem tollat difficultatem



tem ad *tex.* in *l. Paulus ff. rem rat. haber.*  
 13 etiam respectu  $\dagger$  eorum, quæ exegissent  
 speciale mandatum, *Rot. dec. 525. nu. 5. &*  
*addn. ad dec. 295. n. 6. sanct. mem. Gregor.*

Circa verò secundum hodie non con-  
 trouertitur, An Zeccadorus vigore dispo-  
 sitionis, quam sibi in dictorum locorum  
 emptione reseruauerat potuerit alienare  
 ad effectum, vt huiusmodi alienatio susti-  
 neatur, & Montauti non possint habere  
 regressum ad dicta loca montium, sed di-  
 citur, quod cum ex dicta alienatione Mon-  
 14 tautis damnum resultauerit vtique  $\dagger$  te-  
 netur ipsis præstare quanti eorum interest  
 dicta loca non fuisse alienata ex *d. l. & ele-*  
*ganter S. si dolo, vbi Bart. ff. de dolo, & ex*  
*Abb. in d. c. cum venissent nu. 17. de restit. in*  
*integr. vbi habetur quod si Dominus ex fa-*

15 cto  $\dagger$  procuratoris sentit damnum, debet  
 primò agere contra procuratorem, ex  
 cuius facto damnum sensit, si sit soluendo,  
 si verò non sit soluendo potest in sub-  
 sidium petere restitutionem in integrum.  
 In proposito autem cum ex facto Zecca-  
 dori alienantis Montauti damnum senserint,  
 & Zeccadorus sit soluendo, debent  
 primò contra ipsum agere. Nec potest  
 fieri vis in dicta reservatione liberè dispo-  
 nendi. Primò, quia sicuti Zeccadorus non  
 potuisset alienare dicta loca montium, si  
 illa sine dicta reservatione, sed simplici-  
 ter nomine, & sub dispositione Montau-  
 torum emisset, ita nec potuit dictam di-  
 spositionem sibi reseruare ex vulgata re-

16 gula, quod  $\dagger$  prohibito vno censentur  
 tur prohibita omnia, per quæ peruenitur  
 ad illud *l. oratio, ff. de sponsalib. l. pupillus ff.*  
*sed si per interpositam, ff. de auct. tut. c. præ-*  
*terea de offic. deleg. Secundò, quia cum re-*  
 pugnaret, quod Zeccadorus emisset nomi-  
 ne, & ex pecuniis Montautorum, & tamen  
 posset ad sui libitum in eorundem præiudicium  
 vigore dictæ reservationis alienare,  
 quod si diceretur, ex consequenti admit-

17 tendum esset dominium  $\dagger$  dictorum loco-  
 rum montium æquè fuisse apud Zeccado-  
 rum, & Montautos contra *text. in l. si vt*  
*certo S. si duobus vehiculum ff. commod. Ad*  
 tollendam huiusmodi repugnantiam dicta  
 reservatio facultatis liberè disponendi, etiā  
 quibuscumque amplissimis clausulis con-

18 cepta, erat intelligenda  $\dagger$  de facultate ad-  
 ministrandi, & exigendi, vt in simili vo-  
 luerunt *Addent. ad Bald. in l. creditor, S. lu-*  
*cius in fin. addit. ff. mand. & in puncto Ro-*  
 ta resoluit in *causa Romana Officij 30. Ia-*  
*nuarij 1609, coram bon. me. Cardinal. Lan-*

*cellotto, & in causa Romana census 22. Ia-*  
*nij 1609. coram me, & 18. Martij 1611. co-*  
*ram Illustriss. Causal. & in recent. dec. 425.*  
*num. 7. par. 1. Ideoque dicta facultas liberè*  
 administrandi, & exigendi nullatenus po-  
 terat extendi ad alienationem præiudicā-  
 tem Montautis, quia procurator quantum-  
 19 cumque  $\dagger$  generalis, & cum libera non po-  
 test facere actum ad sui commodum, &  
 præiudicium Domini *l. contra iuris, S. si fi-*  
*lius, ff. de pact. Bald. in d. l. creditor S. lucius.*  
*ff. mand. Dec. cons. 402. n. 9. & sanct. mem.*  
*Gregor. dec. 311. num. 4.*

Nec di catur sufficere, quod absit dolus,  
 qui solus in huiusmodi libera administra-  
 20 tione intelligitur exceptus, ita vt culpa nō  
 obliget cessante fraude, *lin venditione S. de*  
*tempore ff. de ben. auct. Ind. possid. & ibi Bar. in*  
*S. si quis fructus propè finem, quod etiam vi-*  
*detur expressum in d. l. creditor S. lucius ff.*  
*mand. & in d. l. & eleganter, S. si dolo ff. de dolo*  
*Abb. in d. c. cum venissent n. 17. vna cum alijs*  
 in contrarium deductis. Quia cum, vt su-  
 perius dictum fuit Zeccadorus, vel nō pos-  
 set huiusmodi facultatem sibi reseruare, vel  
 si poterat illa non extenderetur ad faculta-  
 tem alienandi, vtique alienatio subsequuta  
 21 non potuit esse sine dolo quia  $\dagger$  præsumi-  
 tur dolo facere, qui fecit, quod non de-  
 buit *l. tutor. qui repertorium, ff. de admini-*  
*str. tut. l. dolo ff. ad l. falcid. l. si procuratorem, S.*  
*dolo. ff. mand.*

Et hinc non officit, quod exactio fructu-  
 um facta per Montautos haberet annexam  
 scientiam huiusmodi facultatis, quam sibi  
 Zeccadorus reseruauerat, quam ideò Mon-  
 22 tauti per taciturnitatem  $\dagger$  censentur appro-  
 basse ad *glos. notabilem in c. cum olim in verb.*  
*Protinus, de offic. deleg. Quia vltra quod cū*  
 intentio Zeccadori consistat in hac scien-  
 23 tia, debet plenè,  $\dagger$  & concludenter proba-  
 ri *Bar. in l. omnes in princ. C. de Agricol. & cē-*  
*sit. lib. 11. Angel. in auth. de eccles. tit. S. pen. in*  
*fin. & in l. 1. C. de Nili aggerib. quos refert, &*  
 sequitur in puncto *Dec. in cons. 437. n. 3. Non*  
 autem præsumptiuè, quia in hoc casu talis  
 scientia tanquam equipollens mandato est  
 quid facti. *l. cons. in fin. ff. de curat. furios. &*

24 ideò  $\dagger$  non præsumitur *c. cum in iure de of-*  
*fic. deleg. l. in bello, S. capta, ff. de cal. l. 1. C. de*  
*prob. Abb. cons. 36. n. 1. vers. 2. casu lib. 2. & in*  
 terminis *Dec. d. cons. 437. nu. 2. Cessat omnis*  
 difficultas, quia cum, vt dictum est, dicta  
 reservatio liberè desponendi sit intelligen-  
 da de facultate administrandi, & exigendi,  
 non autem alienandi, supposito etiam ci-  
 tra veri præiudicium, quod Montauti de-



illa scientiam habuerint, id utique non potest suffragari Zeccadoro ad effectum alienationis.

Nec est verum implicare contradictionem, quod alienatio facta per Zeccadorum sustineatur, & tamen Zeccadorus teneatur ad interesse, quia in hoc habemus claram dispositionem *text. in d.l. & eleganter, §. si dolo ff. de dol. vbi valet factum procuratoris*, & tamen procurator tenetur ad interesse, quamuis si procurator non sit solvendo competat domino via restitutionis in integrum, ut etiam per *Abb. in d. Cum venissent n. 17. de rest. in integr. facit etiam text. in l. diligenter in vers. item si mandauero, ff. mand. Vbi si mandauero tibi, ut fundum meum centum venderes, tunc eum nonaginta vendideris, si fundum petam, obstabit mihi exceptio mandati, si reliquum quod deest mandato meo praestes, & sic non implicat contradictionem, quod sustineatur venditio, & procurator soluat interesse, ut etiam dicitur de eo, qui rem vni vendidit, & tradidit, quam prius alteri vendiderat in *l. quoties, vbi gloss. & DD. ff. de rei vendic. Gabr. qui alios refert concl. 2. n. 6. de empt. & vendit. & generalis est regula,**

quod quotiescunque aliquis obligatur ad non factum, si contraveniat, succedit obligatio ad interesse erga partem laesam, etiam si factum subsistat, ut per *DD. in l. 4. §. Cato, & in l. stipulationes non diuiduntur, ff. de verb. obligat.*

Circa verò tertium. Visum fuit non constare de causis legitimis, quae potuerint, aut debuerint mouere Zeccadorum ad faciendam huiusmodi alienationem. Nam quod Zeccadorus alienauerit in executionem mandati habiti à Montautis de soluendo Mottae procuratori Taurinorum non bene iustificatur, cum tale mandatum acceptare expresse recusauerit, ut in eius litteris scriptis de Mense Ianuarij anni 1605. vbi, *replio à V. S. la cagione per la quale non hò voluto pagare il restante de denari.* Vnde frustra praetenditur posse deduci acceptatio, siue effectuatio dicti mandati ex solutione pecuniarum facta per Zeccadorum praefato Mottae ad summam scut. 4000. quia illa fuit facta pro summa debita Taurinis iuxta ratam pretij Castri venditi, quae ad ipsos spectabat, & pro qua Zeccadorus se illis obligauerat, non autem in vim mandati Montautis, ut aperte colligitur ex tenore dictarum litterarum. Ideoque quamuis etiam verum esset, quod Zeccadorus alienasset dicta loca montium, ut solueret Taurinis d.

summam scut. 4000. hoc nihilominus sibi non posset suffragari, quia ut solueret debitum proprium, non debebat vendere huiusmodi loca montium tam ex pecunijs, quam nomine Montautorum empta.

Minus dicatur, quod saltem d. mandatum suffragetur Zeccadoro ad effectum, ut non possit dici dolo fecisse dictam alienationem, sic in consequentiam non teneatur ad aliud quod interest, ad quod sine dolo non videtur posse condemnari, ut in *d.l. & eleganter, §. si dolo, ff. de dolo, l. creditor, §. Lucius, ff. mand. Bart. in l. procurator §. 8. num. 4. vers. quero quod importet, ff. de Procur. Abb. in d. cum venissent, nu. 17. de rest. in integr. Alex. cons. 47. n. 8. lib. 1.* Quia quidquid sit de hoc, certum est, quod dictum mandatum sibi nullatenus potest in hoc suffragari, cum illud expresse recusauerit acceptare.

Nec valet replicatio, quod Zeccadorus habuit iustam causam recusandi, ex quo Motta procurator Taurinorum, qui venerat à Gallijs, non attulerat scripturas necessarias pro illius securitate. Ideoque alienatio quae paulò praecesserat aduentum praefati Mottae, dicenda sit facta bona fide, & sub iusta spe, quod Motta fuisset allaturus necessaria, nec tantum itineris frustra suscepturus fuisset, ex quibus euidenter omnis dolus excluditur. Quia aduertendum est. Primo, quod recusatio Zeccadori est clara, causa verò legitimae recusationis pender ab incertis coniecturis ita ut de illa dici non possit sufficienter, ac legitime constare. Secundo quod licet ex post facto forsitan superuenerint necessaria pro securitate Zeccadori, adhuc tamen semper Zeccadorus recusauit soluere Taurinis. Vnde tantò minus arguenda est bona fides etiam ab initio mandati. Tertiò, quod in omnem casum Zeccadorus excusari non potest, si easdem pecunias non subsequuta in executionem dicti mandati solutione non reuertiuit ad commodum, & utilitatem eorundem DD. de Montautis, sed illas penes se otiosas tam diu retinuerit in damnum Montautorum. Quarto, quod ipsemet Zeccadorus saepius confessus est, dictas pecunias ex pretio dd. locorum montium redactas, penes se inuestitas restituisse. Quintò denique, & vltimò, quod non videtur alienum à veritate, dictas pecunias nomine proprio, & ad propriam utilitatem Zeccadorum inuestiuisse, in domo, & alijs, quae latius fuerunt ponderata per informantes, accedente praesertim super hoc eiusdem Zeccadori confessione, de qua supra.



Ex quibus omnibus visum fuit non posse Zeccadorum, aut illius successores excusari à solutione d. interesse.

Et quatenus etiam pecuniæ, ex quibus Zeccadorus emit dicta loca montium, fuissent verè DD. de Taurinis, adhuc tamen inclinabant Domini Zeccadorum pariter teneri ad interesse ex deductis in decisione præcedenti, quæ omnem tollunt difficultatem.

Et ita conclusum vtraque parte informante.

*Est decisio 80. supra in hac parte.*

REVERENDISS. P. D. MERLINO.

Romana restitutionis Dotis:

Die Veneris 11. Nouembris 1627.

DECISIO CIV.

*Est impressa coram Merlino Decis. 308.*

EM. MO. ET REV. MO. D. CARD. VIRILI.

Aprutina, seu nullius Iurisdictionis.

Die Lunæ 15. Nouembris 1627.

ARGVMENTVM.

Agitur de materia iurisdictionis spiritualis nempè qualiter probetur castra, vel aliquid aliud sit in vna Diocesi.

SVMMARIVM.

- 1 Limitum natura quæ sit.
- 2 Testibus magis specificè deponentibus, magis est standum, quàm in genere deponentibus.
- 3 Adminicula desumpta à testibus, qui non probant, euanescent.
- 4 Exemplum exempli non probat.
- 5 Exceptio contra testem, qui fuit excommunicatus, non releuat, si fuerit quoque absolutus.
- 6 Vassalli pro domino possunt esse testes, si non agitur de eorum interesse.

O Ccasionè cōtrouersia super iurisdictione spirituali Castrorum, seu locorum Murri, Musciani, & Notaresci inter Episcopum Aprutinum, & Abbatem B. Mariæ di Propezzano, & S. Angeli de Musciano duæ fuerunt factæ decisiones cōtrariæ, vna coram bo. me. Seleucien. sub die 10. Martij 1624. in qua fuit dictum Castra, seu loca supradicta non probari esse sita intra fines Diocesis Aprutina ex rationibus in ea deductis, altera coram bo. me. Remboldo sub die 15. Iunij 1626. in qua circumscripto effectu dubij fuit resolutum, strictè quoad situationem dd. Castra, siuè loca esse sita intra fines Diocesis Aprutina, quia dicta Diocesis Aprutina se extendit à meridiè, à Ciuitate Terami vsque ad flumen Vomani, vnde cum dd. Castra, seu loca sint sita inter Ciuitatem Terami, & flumen Vomani, sequitur quod sint sita in Diocesi Aprutina, vt deponunt quatuor testes Episcopi, quorum dicta coadiuuantur ex Mappa impressa ante motam litem, & ex Bulla Anastasiana, quæ licet non sit in forma probati, præbet adminiculum, vt latius dicitur in dicta decisione.

Sed pro parte Abbatis examinatis quatuor testibus disputaui dubium, An sit recedendum ab vltimo loco decisus sub d. die 15. Iunij 1626. coram bo. me. Remboldo, & Domini recesserunt, & firmarunt, circumscripto effectu, ista tria Castra, seu loca non esse sita intra fines Diocesis Aprutina. Morti fuerunt, quia quatuor testes pro parte Abbatis post decisiones supradictas examinati, clarè, & specificè dicunt, quod ista tria Castra, siue loca non stant versus meridiem inter Ciuitatem Terami, & flumen Vomani, vt æquiocè supponitur in decisione bo. me. Reboldi, sed sunt versus Orientem inter Ciuitatem Terami, & mare, & distant à Ciuitate Terami spatio duodecim milliarius, & à mare distant spatio quatuor milliarius, addunt quoque testes, quod inter Ciuitatem Terami, & hæc tria Castra, siuè loca controuersa extant Castellasso, e Guardia Vomanà, iuxta quæ adest Terra Montis Pagani, & quod Diocesis Terami ab Oriente versus mare se extendit solum per decem milliaria, vsque ad dd. loca Castellasso, e Guardia Vomanà exclusiue, nec includit tria Castra, seu loca controuersa, ex quibus sequitur quod Castra, siuè loca controuersa remotiora, & quæ habent



habent intermedia Castel basso, e Guardia Vomana & sic, vti post Castel basso, e Guardia Vomana situata sint extra Dioecesim Aprutina, cum natura limitum sit, vt debeant esse ita coniuncti, vt ab omnibus lateribus capiant, & quodammodo includant omnia loca confinata, l. patronus, S. Sempronius, ff. de leg. 3. l. inter eos, ff. de acquir. rer. domin. Hieron. à Monte de finib. cap. 15. n. 8. Mantica. decis. 169. n. 4.

Non obstat quod flumen Vomani à meridie fluat vsque ad mare, & sit vnum ex confinibus Dioecesis Aprutinae, quia licet flumē Vomani versus meridiem fluat vsque ad mare: tamen vt dicunt testes Abbatis ab Oriente, vbi adsunt loca controuersa Dioecesis Aprutina non excedit loca di Castel basso, e Guardia Vomana, vnde loca controuersa sita post Castel basso, e Guardia Vomana remanent extra fines Aprutinos, vt supra deductum est.

- 2 Quibus supradictis testibus Abbatis, vt magis specificè deponentibus, ac distinguētib, magis videtur standum: quam alijs examinatis pro Episcopo, qui in genere deponunt Alex. conf. 150. n. 17 lib. 5. Soccin. sen. conf. 54. n. 14 lib. 4. Aym. conf. 94. n. 3. Gabr. de test. concl. 4. num. 73. Greg. decis. 449. nu. 8. Rota decis. 223. num. 10. & decis. 272. num. 3. par. 2. recent.

- 3 Adminicula desumpta ex Mappa, & ex Bulla Anastasiana euanescent, & quia si testes Episcopi destruuntur à Testibus Abbatis, qui sunt preferendi ex supradictis, cessat fundamentum, super quo adminicula ful.iri deberent, & ideò non attendenda, & Mappa vti non facta seruat. s. seruandis, & Bulla Anastasiana vti exemplum & exempli nihil probant Rota decis. 5, 8. num. 3. & decis. 768. n. 5. par. 2. recent.

- 4 Exceptiones contra testes non releuant, nam si vnus & fuit excommunicatus, fuit quoque absolutus, si sunt vassalli Ducis Adriæ, non sunt vassalli Abbatis, & vassalli & possunt esse testes pro Domino, si non agitur de eorum interesse, Afflict. decis. 304. n. 14. Felin. in cap. in literis n. 3. de test. Gabr. eodem tit. concl. 10. nu. 21. Alex. conf. 88. num. 16. lib. 5.

Non obstat quod testes nesciant quid sit esse nullius Dioecesis, & quæ sit iurisdictio Episcopalis, quia hodie agitur tantum de situatione, de qua fat est, quod specificè, & concludenter deponant.

Et ita vtraque parte informante fuit decisum, &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO.

Romana Censur.

Die Lune 15. Nouembris 1627.

Est impressa coram Merlino tom. 1. Decis. 309.

## DECISIO CVI.

REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Bononiens Successionis.

Die Veneris 19. Nouembris 1627.

## ARGUMENTVM.

Sorores vtrunque coniunctæ an excludantur à fratre ex altero latere coniuncto in successione fratris ab intestato defuncti, stante statuto Bononien. de succession. ab intestat. lib. 4. Et qualiter dictum statutum procedat.

## SVMMARIVM.

- 1 Sorores vtrunque coniunctæ preferuntur in successione fratris ab intestato, fratri coniuncto tantum ex altero latere.
- 2 Exclusio successionis, quando est perpetua, quid operetur.
- 3 Statutum excludens feminas propter masculos in linea ascendenti, an excludat sorores à successione fratris.
- 4 Statut. Bononien. de success. ab intest. intellectus & n. 5. & nu. 12.
- 5 Distio, ex, denotat causam proximam, & immediatam.
- 6 In successione causa proxima, & immediata attendenda est.
- 7 Sorores vterinae preferuntur fratri consanguineo, in successione fratris intestati defuncti, & in quibus bonis, & an etiam eorum filij nu. 9. Matehilan. opinio consutatur. n. 9.
- 8 Sorores vtrunque coniunctæ, quando succedunt fratri intestato defuncto, habetur solum respectus ad lineam, vnde bona ad eam peruenerunt, & nu. 14.
- 9 Statuti vna pars ab alia declaratur, potius quam à iure communi.
- 10 Mulieres à communiter accidentibus non solent habere aliud patrimonium, ultra dotem.
- 11 Dos materna, quando dicatur peruenerisse filio titulo lucratio.



- 16 *Persona appellatione veniunt tam masculi, quam feminae.*  
 17 *Dos tantum conuenit feminis, non autem masculis.*  
 18 *Matres raro contingit, ut dotent filias.*  
 19 *Dotare filias spectat ad patrem.*  
 20 *Statutum, quando est valde dubium, tunc recurrendum est ad ius commune.*  
 21 *Alex. in cons. 144. lib. 6. communiter damnatur. Distio, ex, quandoque secundum subiectam materiam etiam denotat causam remotam, num. 21. & praesertim, quando proxima causa habet connexitatem cum remota. num. 22.*  
 23 *Immediatum est, quidquid continuatiue ab altero procedit.*  
 24 *Origo, & radix cuiuscumque rei magis attendi debent.*

## DECISIO CVII.

**F**RANCISCUS de Leonibus in vim cuiusdam statuti Bononiensis tit. de success. liber. lib. 4. & alterius statuti tit. de dotibus restit. eiusdem lib. successit Laurae matrisue etiam in dote materna, exclusis Catharina, & Lucretia sororibus suis vtrique coniunctis, & de hoc nulla erat dubitatio: Mortuo autem dicto Francisco ab intestato superstitibus praedictis sororibus, necnon Alphonso fratre suo consanguineo, idest ex parte patris tantum, praetendebant dictae sorores ad ipsas vti vtrique coniunctas, excluso dicto Alphonso, spectare bona, quae ad dictum Franciscum peruenerunt ex dicta dote materna, & hoc vigore alterius statuti de success. ab intest. eod. lib. 4. quo sic disponitur.

Statuimus, quod si quis intestatus, vel intestata decesserit, quod in succedendo seruentur sibi iura communia, saluis infra scriptis, ascendentes masculi, & per masculum etiam praferantur sororibus defunctae personae exceptis bonis, quae ad defunctam personam peruenerunt ex dote, vel titulo lucratiuo à matre, vel coniuncta per matrem defunctae personae, In quibus inter eos ius commune seruetur: dicti vero fratres matres ex utroque parente, vel ex patre tantum coniuncti, praferantur sororibus defunctae personae etiam vtrinq; coniunctis exceptis bonis, quae ad defunctam personam peruenerint ex dote, vel titulo lucratiuo, ut supra à matre, vel coniuncta persona per matrem dictarum sororum, in quibus talibus ius commune seruetur, agnati namq; masculi transversales usque ad quartum gradum praferantur omnibus feminis transversalibus agnatis, praeterquam sororibus personae defunctae vtrunque coniunctis, vel ex patre tantum saluis di-

spostis in hoc statuto, & saluo si ipse, vel aliqua earum concurrerent cum patruo, quo casu cum eo pariter admittantur, nisi in bonis peruentis, ut supra ad defunctam personam à matre, vel à coniuncta persona per matrem dictarum sororum etiam filiarum in quibus ius commune seruetur.

Vnde cum iuxta ordinem successionis ab intestato de iure communi Catharina, & Lucretia, vti & sorores vtrique coniunctae in successione Francisci intestato defuncti praferantur Alphonso coniuncto tantum ex altero latere auth. defuncto C. ad Tertull. §. si igitur defunctus in auth. de haered. ab intest. venient. consequenter verba statuti videntur clara ad fauorem praedictarum sororum quoad d. dotem maternam, in qua disponit statutum, seruandum esse ius commune.

Exaduerso Alphonsus praetendebat ipsum tam in dote, quam in alijs esse praetendum, eo praecipue quia sorores praedictae fuerunt iam, quoad dotem maternam semel exclusae per Franciscum tam ex dicto statuto de successione liberorum, ibi, in bonis paternis, & maternis amplius non petant, nec petere possint, quam ex alio statuto supradicto de dotibus restituendis, ibi, omnino à dote praedicta, & eius augmento, & legitima sibi debita à iure naturali excludimus. Vnde cum exclusio & fuerit perpetua, nullo tempore, vel casu possunt Sorores in dicta dote succedere stantibus masculis, iuxta Doctr. Bart. in l. fin. ff. ad Tertull. l. as. in l. 1. §. veteres nu. 14. ff. de acquir. poss. Capell. T holos. dec. 459. & praesertim quia cum illae exclusae fuerint tempore quo fuit delata successio matris, quae eis erat magis debita, ut in dicto statuto de dotibus restituendis, multo magis ab eisdem bonis & excludi debent, quando illa deferuntur, vti iam de patrimonio, & haereditate fratris Rot. apud Put. dec. 127. lib. 3. desierunt enim dicta bona esse dotalia, & de haereditate matris, & fuerunt effecta de patrimonio, & de haereditate Francisci, sed si plures §. filio impuberi ff. de vulg. & pupill. §. 1. instit. de haered. qualis. & diff. Afflict. dec. 178. n. 4.

Nec ob stare dictum statutum de success. ab intest. & quod in bonis, quae ad defunctam personam peruenerunt ex dote, vel titulo lucratiuo à matre, vel coniuncta persona per matrem vult ius commune attendi, quia ut dicebatur, non versamur in terminis dicti statuti, quod dum loquitur de bonis, quae à matre peruenerunt ex dote,



dote, debet intelligi de his bonis, quae ad defunctam personam perueniunt ex dote ei à matre data, & sic de successione mulieris, cui tradita sit dos à matre, vel à persona matri coniuncta, & ideo non comprehendere casum nostrum, † in quo agitur de succedendo fratri in bonis, quae habuit à matre iure hæreditario, & non de dote sorori à matre data, vt in puncto sic dictum statutum intellexit, *Alex. conf. 144. ex n. 11. vers. 3. principaliter vsq; ad fin. & conf. 198. n. 11. lib. 6.* vbi eo etiam mouetur, quod statutum vult, vt bona perueniant ex dote, dictio autem † *ex*, denotat causam proximam, & immediatam *Leo tempore in fin. ff. de pecul. & latè comprobat Surd. conf. 573. n. 31. & Rota dec. 507. n. 10. p. 2. recent.* Vnde quamuis quoad matrem dicta bona proueniebant immediate ex dote sibi data, quia tamen ad Franciscum perueniunt immediate à matre iure hæreditario, & nō ex dote, propterea casus iste non videtur in dicto statuto comprehensus.

Pro qua Alexandri interpretatione bene etiam conducere videtur, quod statutum vocans ad successionem proximiores, ex illa parte, vnde bona descendunt, censetur vocare proximiores ex illa parte vnde bona immediate descendunt, cum † in successione causa immediata, & proxima sit attendenda. *Paul. de Cast. in l. quod scitis ad fin. C. de bon. qua liber. & conf. 29. n. 5. lib. 2. Salic. in auth. in testamento C. de secund. nupt. per text. in l. si auia C. de donat. Barbosa. in l. post mortem n. 75. ff. solut. matr. Anchar. conf. 50. n. 2. Corn. conf. 305. n. 4. vol. 2. Afflict. dec. 127. Boer. dec. 192. & Ioseph. Sesse dec. 52. par. 1.* ex quibus Alphonsus in prima instantia coram V. Legato Bononiensi sententiam fauorabilem contra dictas sorores reportauit.

Sed causa per appellationem deuoluta ad Rotam fuit hodie resolutum dictam sententiam V. Legati esse iniustam, & sic reuocandam, & ratio resolutionis fuit, quia de iure communi, quod dictum statutum mandat seruari, dictae sorores etiam quod non essent vtrunque coniunctae, sed vterinae † tantum praeferrentur Alphonso fratri consanguineo in successione Francisci fratris intestato defuncti, tam in bonis, quae ad eum perueniunt immediate à comuni matre, quam vndecumque ex linea materna, iuxta *glos. communiter approbatā in auth. post fratres verb. filij C. de legitim. hered. Bart. in d. l. quod scitis S. 1. C. de bon. qua liber. & in tract. de success. ab intest.*

*n. 18. ad fin. Rom. conf. 4. nu. 6. Couar. in epitom. success. ab intest. num. 8. ad fin. Boer. dec. 185. n. 3. & est de mente dicti statuti in d. l. dicti verò fratres, ibi, praeferantur sororibus defunctae personae, etiam vtrunque coniunctis, exceptis bonis, &c. quod propterea in dicta exceptione non solum sorores vtrunque coniunctas, sed etiam vterinas tantum praeferendas esse voluit, prout etiā dicto iure communi attento iuxta magis communem Doctorum opinionem non solum dictae sorores essent in dictis bonis praeferendae, sed etiam earum filij, † licet non alij vterioris gradus, non vt reprobata opinione Mathesilani, & aliorum quos refert Tirag. de retract. lignag. S. 14. glos. 2. n. 7. resoluit Couar. vbi supra. vers. tertio est aduertendum. Bertrand. conf. 84. vol. 3. Gabr. de success. ab intest. concl. 3. n. 4. & fuit dictum in Vrbeuetana hereditatis 25. Maij 1626. coram me: Propterea de iure communi, & sic ex mente dicti statuti ad exclusionem Alphonsi in casu nostro non procedit distinctio causae dotalis mentionatae, sed solum † habetur respectus ad lineam, vnde bona ad defunctam personam perueniunt, vt fuit etiam de mente Bart. in d. l. quod scitis S. 1. in princ. vt bene declarat Gamma dec. Lust. 9. per tot.*

Quae ratio inde magis, quod idem statutum de quo nunc agitur, infra in S. agnati, id quod superius excipit, ibi, exceptis bonis, quae ad defunctam personam perueniunt ex dote, vel titulo lucrativo à matre, vel coniuncta persona per matrem, simpliciter excipit bona à matre prouenta, vel à coniuncta persona per matrem, ibi, nisi in bonis peruentis, vt supra ad defunctam personam à matre, vel à coniuncta persona per matrem. Vnde cum in d. S. agnati, statuentes se referant ad supradicta in eodem statuto, ibi, vt supra, & vna † pars statuti per aliam declaratur potius, quam à iure communi *Dec. conf. 65. n. 4. Honded. conf. 1. nu. 63. & 64. lib. 1. Rota Bononiensis. dec. 150. nu. 101.* dicen. est verba dicti statuti in S. dicti verò fratres, ibi, ex dote à matre, non esse † restringenda ad dotem à matre datam defunctae personae, sed generaliter intelligi debere de bonis ad defunctam personam vndecumque à matre prouentis, vel à coniuncta persona per matrem, mentio autem dotis ideo facta fuit, quia mulieres † à communiter accidentibus non solent habere aliud patrimonium ultra dotem *Ang. conf. 81. n. 2. post med. Greg. XV. dec. 398. n. 5.* quod apertius statuantes sentire visi sunt



sunt in verbis immediatè sequentibus, ibi  
*vel titulo lucratiuo*, itaut non solum atten-  
 14 di debeat, quod bona ad personam de-  
 functam, de cuius successione agitur, per-  
 uenerint à matre, vel à coniuncta persona  
 per matrem ex titulo lucratiuo, & sic siue  
 ex dote, siue ex qualibet alia causa, dos  
 15 enim materna, et in qua filius successit iu-  
 re hæreditario ad eum etiam peruenisse di-  
 citur titulo lucratiuo, *Alex. in l. inter stipu-*  
*lantem* 83. §. si rem n. 2. ff. de verb. oblig. &  
*conf.* 249. n. 4. lib. 6. *Crauet.* *conf.* 225. n. 11.  
*vers.* quod autem, & in puncto *Rota Bonon.*  
*super statutis Bononiæ decif.* 84. post alios  
 num. 6.

Præterea dictum statutum, tam in prin-  
 cipio, quam in dicto §. dicti vero fratres  
 loquitur de defuncta persona, & sic de ma-  
 16 sculo, & foemina; cum personæ et appella-  
 tione, tam masculi, quam foeminae veniant  
*Rota dec.* 125. n. 36. & 37. p. 2. *diuers.* quo  
 fit, ut exceptio, de qua in eodem §. ibi, ex-  
 ceptis bonis, non possit restringi ad dotem  
 17 dumtaxat quæ tantum conuenit et foemi-  
 nis; non autem masculis, sed potius est di-  
 cta exceptio simpliciter, & generaliter in-  
 telligenda de bonis peruentis ad defunctam  
 personam titulo lucratiuo, ex linea mater-  
 na, seruata iuris communis dispositione,  
 alioquin ut bene aduertit vnus ex Domi-  
 nis dispositio dicti statuti, in verbo, ex-  
 ceptis, esset penès superflua, quia quod ma-  
 18 tres et dotent filias raro contigit: tum  
 quia, ut plurimum, non habent nisi pro-  
 prias dotes, ut supra dictum est: quas si  
 darent filiabus, indotatae remanerent: tum  
 19 etiam quia ipsæ et non tenentur dotare  
 re filias, sed pater *l. fin. C. de dot. promif.*

Tandem & in omnem casum negari non  
 potest, quin verba dicti statuti, quoad di-  
 ctam exceptionem, ibi, *exceptis bonis*, sint  
 multum dubia, ideo dum tractatur de in-  
 20 tellectu huius exceptionis, in dubio et re-  
 curren. est ad ius commune, & præsertim,  
 cum id disponat dictum statutum, & in pū-  
 cto per prædicta pro dictis sororibus tenet  
 Monterent. super dicto statuto in dicto §.  
*dicti vero fratres sub litera H. & in verb. &*  
*de dote*, *Add. ad d. conf. Alex.* 144. in verb.  
*exceptis lib. 6. Maluas. conf.* 51. n. 3. *vers.* sed  
 etiam *Bolognin. conf.* 69. n. 18. & *Rota Bono-*  
*nien. super statutis Bononiæ dec.* 84. nu. 3. cum  
 pluribus sequen. *Laderch. conf.* 54. nu. 7. *vers.*  
*quartus est casus.*

Neque obstant supra pro Alphonso ad-  
 ducta, & ponderata, quia *conf. Alexandri*  
 21 communiter et reprobatur ex Doctoribus

supracitatis, dictio vero, *ex*, quandoque  
 iuxta subiectam materiam etiam denotat  
 causam remotam, *Bart. in l. 1. §. ex incendio*  
*n. 1. ff. de incend. ruin. & naufr. Ruin. conf.*  
*109. n. 8. lib. 1. & Rota Bononien.* ubi supra  
 22 nu. 5. & præsertim quando causa et proxi-  
 ma, ut hic, habet connexitatem cum re-  
 mota, ex quo causa successionis in Fran-  
 cisco, & causa dotis in eius matre, imme-  
 diatè vna post aliam concessionem conti-  
 nuatur, tunc enim in vtraque verificatur  
 23 dictio, ex, cum immediatum et sit, quid-  
 quid continuatiuè ab altero procedit *De-*  
*cian. conf.* 9. nu. 8. & 10. lib. 2. *Castrens. conf.*  
*164. n. 4. lib. 2. Capra conf.* 22. n. 21. *Phanuc.*  
*de lucr. dot. glos.* 5. nu. 31. *Purpur. conf.* 402.  
 n. 93. & multò magis quando causa remota  
 24 est causa originalis, quia origo, et radix  
 vniuscuiusque rei sunt, quæ magis attendi  
 debent *l. qui id quod 34. in princ. ff. de don.*  
*c. 1. Scadem de leg. Corradi. Dec. conf.* 185.  
 n. 5. *Bald. in c. quæ in Ecclesiarum n. 43. de*  
*constit.* Nec facit quod foeminae fuerint  
 exclusæ per Franciscum à dote, & succes-  
 sione matris, dum per aliud statutum ad  
 illam admittuntur post mortem Francisci,  
 ex quo etiam tollitur, quod statutum vo-  
 cans ad successionem proximiores ex illa  
 parte vnde bona descendunt, intelligatur  
 de proximioribus vnde bona immediatè  
 descendunt, quia hoc ad nostrum casum,  
 ex mente statuti, de quo agitur iuxta su-  
 perius dicta, non applicatur, &c.

Et ita vtraque, &c.

REVERENDISS. P.D. MERLINO.

Alexandrina Archipresbyteratus.

Die Mercurij 24. Nouembris 1627.

Est impressa coram Merlino tom. 1. decif. 313.

DECISIO CVIII.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.  
 D. CARDINALI VIRILI.

Romana fideicommissi de Coronis.

Die Veneris 26. Nouembris 1627.

ARGUMENTVM.

Monasterium ingrediens, quando amplissi-  
 mam



mam renunciationem bonorum fecit, si postea etat illorum immissionem, non est audiendus, quod procedit etiam si ille postea, tamquam incorrigibilis reijciatur à Monasterio. Proximitas grauati, vel grauantis, quæ sit attendenda.

## S V M M A R I V M.

- 1 Religionem ingrediens, si amplissimam renunciationem fecerit bonorum ad fauorem patris, non potest petere illorum immissionem.
- 2 Religionem ingrediens, si renunciet bonis, causa finalis renunciationis est ingressus Religionis, & paupertas.
- 3 Renunciatio, quando est realis, quid importet.
- 4 Utilitatem, quis consequi non potest ex suo delicto.
- 5 Religionem ingressus, non potest venire contra renunciationem bonorum, si eiectus fuerit à Religione tanquam incorrigibilis.
- 6 Commodum, quis non potest reportare ob delictum commissum.
- 7 Decis. in causa Romana domus coram Lancell. declaratur.
- 8 Monachus eiectus à Religione propter incorrigibilitatem, ex hoc non debet sentire commodum, & esse melioris conditionis.
- 9 Proximitas grauati, & non testatoris grauantis attendenda est, & num. 11. ubi, quod sit est de iure.
- 10 Proximitas grauati, ubi concurrit verisimilis mēs testatoris etiam ex coniecturis attenditur.
- 12 Testamenti una pars aliam supplet, & declarat.
- 13 Testator non presumitur velle plus concedere grauatis alienantibus, & eius voluntati contrauentibus, quam grauatis, qui eius voluntatem in non alienando reseruauerint.
- 14 Successio, ubi deuenit ad unam lineam, non fit transitus ad aliam, donec superest aliquis de illa linea, etiam si sit femina.
- 15 Femina semel exclusa à masculino, semper remanet exclusa.
- 16 Proximitas grauati attenditur, quando concurrit prohibitio alienandi.

## DECISIO CIX.

**C**ontra Sulpitiam filiam Martini grauati possidentem bona fideicommissi Simonis Corone testatoris, Franciscus uti vocatus ante filias foeminas magis proximiores, & Laura filia Anastasij fratris testatoris uti testatori neptis, & proximior petierunt immissionem, & propterea dedit dubium: An & cui esset danda immissio, & Domini nec Francisco, nec Lauræ dadā esse censuerunt.

Non Francisco professo in Religione Siluestrinorum, nam cum ille & occasione ingressus Religionis ante professionem fe-

cerit amplissimam renunciationem, non potest petere immissionem, licet enim renunciatio fuerit facta ad fauorem patris, ista est causa impulsiva, sed & causa finalis est ingressus Religionis, & paupertas, unde renunciatio est realis, & remanet etiam post obitum patris, ideo Franciscus professus agere non potest. *Franc. dec. 375. n. 4. Mastrill. dec. 65. nu. 4. 12. & seq. Negus. iun. q. 5. 18. per tot. Molin. de primog. Hispan. lib. 2. c. 3. nu. 27. & 35. Menoch. praesumpt. 83. n. 18. lib. 4. Odd. conf. ult. nu. 32. & 33. Ruit. conf. 42. n. 11. Rota dec. 587. num. 4. & seq. & num. 10. par. 1. dec. 714. par. 2. recent.*

Maximè cum renunciatio sit facta pregnantibus verbis, videlicet quo ad bona, quæ quomodolibet in futurum spectare, & pertinere possent vigore cuiusvis fideicommissi per Simonem facti, purificati, vel purificandi: unde est facta quoque renunciatio & fideicommissio purificando, & postea purificato in vim substitutionis per obitum Martini. *Negus. iun. d. q. 5. 18. Rota d. dec. 714. p. 2. recent. Menoch. conf. 335. nu. 29. & seq. lib. 4. Odd. de prohibit. alienat. q. 2. n. 13. & q. 8. n. 21. Ruit. d. conf. 42. num. 9. & 12.*

Nec obstat quod d. Franciscus fuerit eiectus à Religione, quia fuit eiectus tanquam incorrigibilis, & sic ex suo delicto & non potest consequi utilitatē, ut possit venire contra renunciationem factam fideicommissis purificatis, & purificandis, imò & remanet votum paupertatis. *Sanct. super decal. tom. 2. lib. 6. c. 9. n. 34 & 45. Nau. to. 2. de regu. n. 35. Azor. instit. moral. lib. 12. c. 16. q. 4.*

Declaratio Concilij non applicatur, quia loquitur quando quis ex dispensatione de incapaci Religione transit ad capacem, quia tunc recuperat ius succedendi. Hic est eiectus ob delictum, & à quo non potest reportare primum, nec recuperare bona renunciata, & alteri acquisita.

Decisio in Romana domus, & seu spolij 16. Decembris 1605. coram bon. mem. Card. Lancellotto, loquitur in donatione facta sub conditione quatenus profiteatur in Religione, consequenter illa non secuta, donatio non intrat; hic sumus in renunciatione simplici, & in professione effectuatā, & in eiecto & ob delictum, à quo nec debet consequi commodum, nec propter illud fieri melioris conditionis.

Nec Lauræ danda erat immissio etiam si ipsa esset neptis, & proximior testatori, ex quo extat Sulpitia, quæ possidet, & est filia,



9 lia, & proximior Martini grauati, † quæ proximitas grauati non testatoris grauatis attenditur. *Rot. dec. 72. par. 1. diuers. & dec. 116. n. 8. par. 1. recent. & decif. 681. par. 2. rec. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 34. nu. 33. vbi congerit Doct. Italos, Gallos, & Hispanos.*

10 Præsertim, quia vbi concurret verissimilis † mens testatoris etiam ex coniecturis attenditur proximitas grauati, quamuis fiat transitus de masculis ad foeminas, *Rota d. decif. 72. n. 4. pas. 1. diuers. & dec. 681. nu. 4. par. 2. recent.*

Prima coniectura est, quod testator in casu alienationis voluit bona deuenire ad proximiorum eius, qui alienauit, vnde si in isto casu alienationis, in quo per grauatum fit contrauentio voluntati testatoris, & ideo de iure † attendi deberet proximitas testatoris, & non grauati. *Rot. d. dec. 72. n. 2. voluit testator, quod attenderetur proximitas grauati, multo magis in casu mortis, in quo nulla adest contrauentio, cum † vna pars testamenti aliam suppleat, & declaret. l. si seruus pluriū, § fin. & l. qui filiabus. ff. de leg. 1. Ruin. conf. 149. n. 9. lib. 2. Aym. conf. 297. n. 5. aliàs sequeretur absurdum quod testator plus † concessisset grauatis alienantibus, & contrauenientibus, quam grauatis, qui eius voluntatem in non alienando seruauerint. Gabr. conf. 96. n. 15. lib. 1.*

Secunda est, quia testator deficiente linea masculina vocauit foeminas magis proximiores, sed cum illa qualitate filias, & sic cū Laura sit neptis testatoris ex Anastasio fratre, & Sulpitia sit filia Martini grauati intrat verisimilis mens testatoris, qui dum vocauit filias foeminas voluerit quod in casu, quo fieret transitus de masculis ad filias foeminas filia vltimi grauati præferenda sit alijs foeminis transuersalibus, etiam proximioribus testatoris, nam voluisse videtur auferre successionem à filia grauati, cum hoc esset turbare iuris, & naturæ ordinem. Sed ea ratione, quia prætulit patrē,

14 eadem prætulit filiam, & quia vbi † successio deuenit ad vnam lineam, non sit transitus ad aliam, donec superest aliquis de illa linea, etiam si sit foemina, & quia foemina † semel exclusa à masculino semper remanet exclusa, vt in punct. *Peregr. conf. 50. n. 15. & seq. lib. 1. & cōf. 42. in fin. lib. 5. Gozad. conf. 4. Menoch. conf. 823. Mant. de tacit. tit. 12. n. 30. in fin. lib. 8. Ruin. conf. 159. n. 6. & 7. & conf. 191. n. 7. lib. 2. Soc. iun. conf. 126. n. 12. & seq. lib. 1. Ceph. conf. 457. n. 5.*

16 Tertia coniectura est, quia vbi cōcurre

prohibitio alienandi, attenditur proximitas grauati. *Socin. sen. conf. 249. n. 21. & cōf. 86. nu. 11. in fin. lib. 3. Rota in nouissimis dec. 72. nu. 5. par. 1.*

Et ita, &c.

REVERENDISS. P.D. VRGELLEN.

Barchinonē Beneficij.

Die Veneris 26. Nouembris 1627.

ARGUMENTVM.

Possessio, qualis sit manutenenda. Clausula, dummodo non sit alteri ius quæsitum, an subintelligatur in omnibus gratijs Apostolicis, & de eius effectu.

SUMMARY.

- 1 *Possessio instrumentalis alio non existente in possessione est manutenibilis.*
- 2 *Possessio anterior est manutenenda, non autem recentior, cum præsumatur iniusta.*
- 3 *Iudex iniuste procedens non priuat partem suam possessione.*
- 4 *Manutentionem aduersus factum iudicis nulliter, & iniuste procedentis, Rota passim dat.*
- 5 *Clausula dummodo, non sit alteri ius quæsitum, etiam non expressa semper subintelligitur in gratia Apostol.*
- 6 *Et ista clausula reddit gratiam conditionalem.*
- 7 *Ius quæsitum ex anteriori possessione suffragatur.*
- 8 *Vacatio beneficij in mense reseruato, qualiter iustificetur.*
- 9 *Possessionem beneficij, quando quis non amittat, si præstiterit patientiam, vt illam tertius acciperet.*
- 10 *Possessio civilis est sufficiens pro manutentione.*

DECISIO CX.

**F**uit resolutum Petro informanti dandum esse mandatum de manutenendo, quia constat de eius possessione † instrumentali, quæ alio non possidente est manutenibilis l. prædia, vbi Bart. ff. de acquir. poss. l. non idcirco, vbi Bald. C. de fid. instr. Rota decif. 202. n. 3. par. 1. diuers. & dec. 92. n. 1. par. 1. recent. & in Lunen. Sarzanen. beneficij 13. Iunij 1625. coram me.

Non obstat prætenſa possessio Francisci, quia



quia fuit posterior, cum Petrus adeptus fuerit possessionem die 30. Iunii 1622. Franciscus autem die 24. Maij 1624. Unde possessio Petri, ut antiquior est manutenenda, non autem possessio Francisci recentior, quae ideo praesumitur iniusta, c. licet causam, ubi Bart. de probat. Bart. in l. si duo sub nu. 4. ff. uti possid. & Rot. in d. Lunen. Sarzanen. coram me.

Non obstat quod possessio Francisci videtur iusta, ex quo fuit capta in vim mandati de immittendo A. C. quia cum A. C. iniuste processerit, non priuavit Petrum sua possessione, Bart. in l. 1. §. huiusmodi, n. 1. ff. uti possid. Ang. in l. clam possidere. S. qui ad nundinas nu. 2. ff. de acquir. poss. Abb. in c. cum causa in 4. notab. de offic. deleg. Caputaq. decis. 186. par. 8. Rot. decis. 802. nu. 7. par. 1. diuers. Greg. XV. decis. 69 nu. 3. & in Romana domus de Blanchis 10. Maij 1619. coram bo. me. Buratto, ubi quod passim Rota aduersus huiusmodi factum iudicis nulliter, & iniuste procedentis dat manutentionem, & fuit dictum in Maioricens. beneficij 24. Nouembris 1610. coram bon. memor. Patriarcha. Manzanedo.

Quod autem A. C. non rite processerit, videtur clarum, quia gratia Apostolica Francisci, fuit cum clausula, dummodo non sit alteri ius quaesitum, quae etiam non expressa semper subintelligitur, cap. cum M. Ferariensis, verbo, mandamus, & ibi Abb. nu. 5. & Felin. nu. 6. de constit. & reddit gratiam conditionalem, Sarnens. in reg. de iur. quaest. q. 1. n. 41. Rebuff. in form. nou. promiss. verbo, dummodo nu. 5. Mandos. in reg. de iur. quaest. quaest. 2. num. 8. Petro autem erat ius quaesitum ex anteriori possessione Nuncij Hispaniarum cum possessione inde sequuta quae ei suffragatur, cum ex confessione Francisci, & ex testium depositionibus, desuper examinatum bene fuerit iustificata & vacatio in mense reservato, & quod beneficium hoc, prout fuit narratum, non excedit valorem 24. ducator. iuxta notorias Nuncij facultates Garz. de benef. par. 5. cap. 2. nu. 82. Gonz. ad reg. 8. §. 2. probem. n. 56.

Non obstat, quod Petrus amiserit possessionem, dum praestitit patientiam, quod illam acciperet Franciscus, quia cum illud fecerit ob reuerentiam literarum Apostolicarum, & metu censurarum, pro ut ipse expressè declarauit, & fuit protestatus, non amisit civilem possessionem, sed eam animo retinuit, quae sufficit ad effectum manutentionis, Io. Fab. in S. relinenda. n. 21. instit. de interd. Menoch. de retin. rem. 3. num. 22.

Rot. decis. 19. num. 12. par. 2. diuers. & in puncto decis. 319. num. 1. in fin. par. 2. recent. Et ita &c.

R E V. M O P. D. C O C C I N O.

Caesaraugustana Praeeminentiarum.

Die lune 29. Nouembris 1627.

A R G V M E N T V M.

Capitulum Ecclesiae maioris, si adeat, vel inuitetur ab aliqua Ecclesia inferiori ad functionem aliquam, praecedere debet Canonicos, & Praelatos inferiores etiam in proprijs Ecclesijs, quoniam illud Capitulum representat Episcopum, vel est eius pars corporis, & alia &c.

S V M M A R I V M.

- 1 Singula singulis congrue referenda sunt.
- 2 Receptio honorifica importat concessionem manus dexterae, & loci nobilioris, & n. 3.
- 4 Res eadem, diuersimodum iure censi non debet.
- 5 Membrorum confusionem, ac separationem iura valde abhorrent.
- 6 Prior in propria Ecclesia dicitur pro se habere iuris assistentiam in praecedendo ceteris omnibus. contrarium nu. 7.
- 8 Capitulum Ecclesiae maioris, si inuitatur ad aliquas functiones, praecedere debet Canonicos, & Praelatos inferiores, etiam in proprijs Ecclesijs.
- 9 Fel. in c. cum non liceat num. 2. de praescript. declaratur.
- 10 Capitulum Cathedrale dicitur pars corporis Episcopi, & sic illud debet praecedere, sicuti Episcopus.
- 11 Capitulum, quando est exemptum per Papam a iurisdictione Episcopi, non tenetur ei ad ius reuerentiale, & num. 16.
- 12 Ecclesia olim Cathedralis, an retineat iura Cathedralis.
- 13 Concilium Constantiense reuocauit omnes exemptiones concessas per Rom. Pontif.
- 14 Exemptus a iurisdictione Episcopi, licet non teneatur ei ad honorificentiam, tenetur tamen ad reuerentiam nu. 15.
- 17 Ius reuerentiale, quod dabetur ratione dignitatis, non tollitur per quamcumque exemptionem.
- 18 Et ideo si allegetur aliqua exemptio ad hunc effectum, non est habenda in consideratione, & num. 19.
- 20 Membra a suo capite non sunt separanda.
- 21 Ecclesia Cathedralis an aliqua sit, inspicitur tempus praesens.
- 22 Cathedralitas necessario supponit, non solum subiectionem, sed etiam incorporationem cum Episcopo.



24. *Laudum, quando est emanatum ad solam confirmationem sententiae, quid operetur, & numero 24.*  
 25. *Laudum latum etiam intra, vel extra compromissa, & sit emologatum à partibus, debet seruari in vim pacti.*  
 26. *Capitulum Metropolitanum representat personam Episcopi, & nu. 29.*  
 27. *Inferior in propria Ecclesia ratione officij, quo fungitur, debet habere precedentiam.*  
 28. *Prior Capituli in materia sibi praediciali, & odio-sa non venit appellatione Capituli, & n. 32.*  
 29. *Capituli Metropolitanani caput non est Decanus, sed Archiepiscopus.*  
 33. *Dimissio integra alicuius loci, quando non dicatur verificata.*  
 34. *Verba, prout solebant, quid importent.*  
 35. *Probatio euidens boni iuris resultat ex sententijs.*  
 36. *Observantia praesumptio ex quibus inducatur.*  
 37. *Observantia plurimum suffragatur ad interpretationem mandatorum antiquorum.*  
 38. *Interpretatio alicuius mandati quando est faciēda, quae observantia attendi debet.*  
 39. *Interpretatio, quando est faciēda de contentis in testamento, attenditur tempus testamenti.*  
 40. *Actus nouissimi turbatiui, & qui dederunt causam liti, non sunt habendi in consideratione.*  
 41. *Media talia praesumuntur, qualia sunt extrema.*  
 42. *Media referuntur ad extrema.*  
*Extrema magis, quam media sunt attendendo. num. 42.*  
 43. *Media ab extremis declarantur.*  
 44. *Casus, qui sequitur ex eo, quod est expressum, dicitur expressus, & non omissus.*

## DECISIO CXI.

**C**um sub die 26. Aprilis praeteriti \* fuissent propositae quinque quaesitae circa executionem mandati Rotalis, alias de anno 1557. per bon. mem. Dominum de Rubeis relaxati, & per Illustriss. D. meum Cardinalem Milinum exequi mandati, Domini responderunt. Quoad primum Decano, Dignitatibus, & Canonicis Metropolitanæ dandam esse manum dexteram in Ecclesia Regulari Collegiata S. Mariae de Pilar, cum ad illam certis diebus accedunt, quoad secundum Priori, & Canonicis de Pilar dandam esse manum dexteram, dum sedent in Ecclesijs, seu Monasterijs, ad quæ processionaliter itur pro Missa cantanda, aut concione habenda. Quoad tertium non licere Ecclesiae de Pilar deferre in Processionibus generalibus, & cum ad Metropolitanam accedit Crucem, Hastam, Perticam & Mazzam deauratas, quoad quartum, Portionarios nouiter institutos, & ad nutum amouibiles non esse praefereandos, Portionarijs titularibus Metropolitanæ: Quo vero ad quintum & vl-

timum, Priorem de Pilar in absentia Decani Metropolitanæ debere incedere solū in nobiliori loco, exclusis alijs primioribus pignitibus, & Canonicis Metropolitanæ. Vnde repositis hodie iisdem, quibus hinc inde partes non acquiescebant, reseruato vt de 3. & 5. particulariter videatur, & circumscriptis super quarto firmatis, quæ non habebant difficultatem, quoad alia nempe quoad primum, & secundum Domini perstiterunt in resolutis, quorum vtrumque pendet ab interpretatione verborum dicti mandati.

Quo igitur ad primum verba mandati sunt hæc Prior Canonici, & Capitulum Ecclesiae S. Saluatoris Metropolitanæ teneantur cum effectu &c. accedere ad Ecclesiam B. Mariae Maioris de Pilar recepturi honorifice per praedictos, &c. Priorem, Canonicos, & Capitulum eiusdem Ecclesiae, videlicet de Pilar. Et quia non controuertitur, quin vigore dicti mandati, manus dextera debeatur Canonicis Metropolitanæ, sola difficultas restringitur ad personam Prioris de Pilar, an ei scilicet eadem manus debeatur quoad Decanum, seu Priorem Metropolitanæ, itaut in propria Ecclesia debeat omnibus praecedere, & Dominis visum fuit, stantibus verbis dicti mandati, non esse recedendum à negatiua firmata in decisione praecedenti, quia si Prior, Canonici, & Capitulum Metropolitanæ debent honorifice recipi per Priorem, Canonicos, & Capitulum de Pilar, prout expresse continetur in mandato, & deponunt quatuor testes examinati vsque de anno 1537. in sumuario veteri Metropolitanæ num. 4. Vtique & singula singulis congruè referendo ad *tex. in l. si negotium. C. de negot. gest. & trad. per Castr. conf. 18. n. 3. in fin. lib. 2.* Prior de Pilar honorifice debet recipere Priorem hodie Decanum Metropolitanæ.

Vnde cum hæc receptio & honorifica importet concessionem manus dexterae, & loci nobilioris per *glos. in c. quam periculosum in vers. Primatus 7. q. 1. & in l. decernimus in princ. & in ver. residend. C. de sacros. Eccles. ubi Bald. n. 2. vers. 2. nota Abb. in c. nobis n. 5. de iurepat. Felyn. in rubr. n. 8. de maior. & obed. Rocch. de iurepat. in vers. honorificum n. 4. Boer. in tract. de auct. mag. conf. n. 79. vers. quia qui sedet. Cassan. in cathal. glor. mund. p. 1. confid. 10. ad fin. & confid. 11. ante med. vers. 2. dicitur latè Tirraquel. de iure primog. in praef. num. 13. & seqq. & benè declarant Capellanus Regius ipsius Eccl. de Pilar, & Ludouicus de Aynon*



Aynon examinati de ann. 1537. in summ. veteri eiusdem Metropolitanæ num. 4. in fin. & num. 5. negari non potest ꝑ manus dextera Priori, siue Decano Metropolitanæ per Priorem de Pilar, itaut totus, & integer Chorus dexteri lateris Capitulo Metropolitanæ remaneat.

Uterius etiam ponderarunt Domini, quod cum manus dextera, & Chorus non denegetur Canonici, & Capitulo Metropolitanæ non solum ratione connexitatis eadem præcedentia competit Decano, quæ competit Capitulo, cuius ipse est membrum principale, ne eadem ꝑ res diuerso iure censeatur contra reg. text. in c. cognouimus 12. q. 2. & in l. eum qui ades ff. de usus. Sed etiam esset inconueniens, quod Prior de Pilar, qui est caput sui Capituli separaretur à suis, & infereretur membris alterius, ac diuersi corporis, nempe Capituli Metropolitanæ: quàm membrorum ꝑ confusionem ac separationem iura adeo abhorrent, cap. 1. 12. distinct. capit. nouit. de his quæ sunt à Præl. Rip. in puncto resp. 5. nu. 4. de const.

Fuit denique consideratum, quod assistentia iuris communis latè ponderata in decisionibus in hac causa factis 13. Febr. & 22. Iulij anni præteriti, quam habet pro se Capitulum Eccles. Metropolitanæ tanquam parentis cæterarum Ecclesiarum, videbatur sibi posse etiam in hoc casu suffragari, quia licet Prior ꝑ de Pilar tanquam in propria Ecclesia dicatur habere pro se iuris assistentiam in præcedendo, cæteris omnibus ad text. in l. nihil. vbi Lut. de Penia, & Io. de Platea. C. de palat. sacr. largit. lib. 11. & ibi etiam glos. in fin. Dec. cons. 69. n. 12. & seq. vol. 2. & fuit dictum in causa Calaguritana præminentiarum de Victoria 16. Nouemb. 1591. coram bo. me. Penia, tamen ꝑ contrarium tenuerunt ex Panorm. Fel. in c. cum non liceat. nu. 2. de prescript. vbi firmat, quod dum Capitulum ꝑ Eccles. maioris inuitatur ad aliquas functiones, præcedere debeat alios Canonicos & Prælatos inferiores etiam in proprijs Ecclesijs, & hanc eandem opinionem defendunt Henric. Ra. in tract. de synod. p. 3. n. 27. Boer. in tract. mag. cons. n. 79. Gonz. Mendoz de Vasconello diu. iur. arg. lib. 1. c. 1. n. 3. vers. quibus consequens, vbi dicit rectè sensisse Felin. modern. discept. forens. c. 111. n. 11. lib. 1. vbi affectas huius opinionis adducit.

Nec dicatur, quod ꝑ Felin. mouetur ex duplici ratione, quarum prima est, quia Clerici inferiores debent reuerentiam Ca-

pitulo, sicut Episcopo, ideoque inferat, quod sicut præcedit Episcopus, ita & Capitulum ꝑ debet præcedere, cum dicatur esse pars corporis Episcopi, l. 1. C. de petit. bon. sub. lib. 10. vbi Bald. quem refert Rip. in d. resp. 5. n. 4. de const. Secunda quia cum Capitulum representet personam Episcopi, sicuti præcederet Episcopus, ita & debet præcedere Capitulum, quæ rationes non videntur applicari ad casum nostrum. Non prima, quia Ecclesia de Pilar, illiusque Prior ꝑ Capitulum, & Canonici sunt per Papam plenè & totaliter exempti à iurisdictione Episcopi, quo casu non tenentur Episcopo ad ius reuerentiale, Non secunda quia Capitulum Metropolitanæ interueniendo in Ecclesia de Pilar sine Episcopo, non dicitur interuenire in diuersa Ecclesia, sed in eadem Ecclesia Cathedrali, ex quo Ecclesia ꝑ de Pilar olim fuit Cathedralis, & videtur in hoc retinuisse iura Cathedralitatis, itaut cesset representatio ponderata per Felin. & in consequentiam ratio eiusdem Felin. Nam quoad primum responsum fuit. Primò non constare de huiusmodi exemptione. Secundò, quod quatenus de illa constaret, si reperiatur concessa ante Concil. ꝑ Constantiense, in quo Martinus V. sacro approbante Concil. reuocauit omnes exemptiones concessas, tam per Gregor. XI. quàm alios etiam Romanos Pontifices, & promissit, seu declarauit non concessurum de cætero nisi causa cognita, & vocatis quorum interest, vt per Gemin. in cons. 35. vbi ponit in verba Concilij, illa tanquam reuocata per dictum Concil. non suffragaretur, Tertiò quod in omnem casum exemptus à iurisdictione ꝑ Episcopi, licet non teneatur Episcopo ad honorificentiam, teneatur tamen ad reuerentiam, vt tenuit Bald. in l. fin. nu. 3. C. de bon. libert. Roman. sing. 480. Henric. Bott. de Synodo d. p. 3. n. 53. & in specie quod teneatur ad ius ꝑ reuerentiale ultra prædictos tenuit Castren. in l. sed si hac lege §. patronum n. 4. & ibi Adden. ff. de in ius voc. Oldrad. cons. 224. Balb. tract. de prescript. p. 1. 5. partis q. 12. n. 6. Felin. in c. cum inter n. 3. & 4. de sent. & re iud. & in d. c. cum non liceat eod. n. 2. de prescript. & in c. conquerente in princ. vbi alios allegat de offic. ordin. Belin. c. de charit. sub. q. 28.

Et si dicatur, quod hic agitur de omni moda ꝑ exemptione per Papam concessa, quo casu ius reuerentiale Episcopo non debetur, vt conciliando contrarias opiniones sensit Rot. apud Put. dec. 114. tit. 3. in correc. ultra responsiones superius allatas



tas aduertendum est, quod quidquid sit de iure reuerentiali, quod debetur ratione iurisdictionis in quibus terminis potest intelligi distinctio Rotae, certum est, quod  
 17 ius reuerentiale, quod debetur ratione dignitatis non tollitur per quamcumque exemptionem. Vnde cum nos versemur in praecedentia, seu iure reuerentiali, quod  
 18 debetur ratione dignitatis allegata & exceptio ad hunc effectum non est habenda in consideratione.

Deniq; fuit consideratum, quod euidenter simul repugnat, quod Ecclesia de Pilar praetendat se esse exemptam, & tamen si  
 19 mul etiam praetendat constituere & vnum & idem corpus cum Ecclesia Metropolitana, & Cathedrali, adhucq; retinere iura Cathedralitatis, cum vnum tendat ad statum vnionis, alterum vero ad statum omnimoda separationis & a capite, nempe  
 20 Episcopo, vt bene ad propositum considerat Bellamer. conf. 20. num. 6. & seq. vers. 2. videre occurrit, & sic firmum remanet primam rationem Felin. optimè applicari.

Quo vero ad secundam rationem, quidquid sit de praetensa Cathedralitate Ecclesiae de Pilar, super qua coram me lis penderet, quatenus etiam constaret de illa, non tamen inde sequeretur, quod de praesenti posset concurrere cum Ecclesia Metropolitana, quae hodie non contronertitur esse sola in statu Cathedralitico, cum ad effectum vt dignoscatur, quo sit Ecclesia Cathedralis & inspiciatur tempus praesens vt est  
 21 rex. expressus in c. cum inferior. vbi Hostiens. n. 13. de maior. & obed. Rot. Apud Seraph. dec. 1445. in fin. & fuit dictum in Lauret an iurisdictionis 20. Iunij 1616. coram bo. mem. Card. Sacrat.

Vltra quod si, vt supra dictum fuit, Ecclesia de Pilar praetendit se exemptam, utique a se ipsa excludit hoc fundamentum  
 22 Cathedralitatis, & quod necessario supponit non solum subiectionem, quinimò incorporationem cum Episcopo, a quo tamen asserit se omnimodo esse separatam.

Sed omnem tollit ambiguitatem sententia, seu laudum Alphonsi de anno 1513. quod expresse declarat Ecclesiam de Pilar teneri, & obligatam fore ad recognoscendum, habendum, & tenendum Ecclesiam Cathedralitalem Sancti Saluatoris in matrem, Superiorem, & Magistram, honorem & reuerentiam eidem, prout de iure tenetur, & obligatur, praestandum.

23 Nec dicatur, quod hoc laudum & emanauit ad solam confirmationem contentorum in sententia Sanctij, ad quam habet relationem, ideoque cum praedicta non reperiuntur in sententia Sanctij, non sint consideranda, quia aduertendum est, quod cum sententia, seu laudum Alphonsi fuerit ab vtraque Ecclesia, tam de Pilar, quam

24 de Metropolitana emologatum, & approbatum, & acceptatum, vt in summario veteri Metropolitanae num. 7. Supposito etiam, quod emanasset ad solam confirmationem sententiae Sanctij, de quo tamen nullibi constat, nihilominus etiam quoad non contenta in priori, & vltius expressa tanquam ab vtraque parte approbata, & acceptata, esset attendenda, Card. conf. 74. col. fin. vers. item hac approbatio latissime Felin. in c. significasti de for. compet. n. 7. Abb. conf. 92. n. 1. & 2. lib. 1.

25 Et in specie, quod laudum & latum etiam vltra, vel extra compromissa, si sit emologatum a partibus, debet seruari in vim pacti, Glos. & Doct. in l. 2. C. comm. vtriusque iud. Surd. conf. 136. n. 54. & seq. Roman. conf. 173. in fin. & plenius in conf. 175. n. 4. & ibi Apostil. in ver. pacto dat. concord Corn. conf. 125. per tot. lib. 2. Gozad. conf. 98. n. 19. & 20. idem Dec. in c. prudentiam. n. 20. de offic. deleg. aut in vim transactionis Soccin. conf. 85. nu. 2. lib. 1. Nat. conf. 95. in princ. Corn. conf. 63. lib. 4. & conf. 125. lib. 2. Afflict. dec. 270. u. 7. Vnde firmum etiam remanet secundam rationem Felin. optimè applicari ad casum nostrum, ex quo Capitulum Metropolitanae repraesentat personam Episcopi, & cui omnino debetur praecedentia ista in Ecclesia inferioris.

Sed quidquid sit de praedictis, visum fuit cessare in casu isto omnem difficultatem, quia fundamentum illorum, qui tenent inferiorem in propria Ecclesia habere assistentiam iuris, in hoc videtur consistere, quia inferior in propria & Ecclesia ratione officij, quo fungitur, debet habere praecedentiam Abb. in c. postulasti nu. 8. de concess. preb. Gemin. in cap. a collatione n. 7. de appel. Put. dec. 104. nu. 4. 5. & 6. lib. 3. in correct. Quod fundamentum cessat in casu isto, quia quando Capitulum Metropolitanae accedit ad Ecclesiam de Pilar, Missa, & reliquae functiones non celebrantur per Capitulum eiusdem Ecclesiae de Pilar, sed per Capitulum Metropolitanae, vt deponunt testes dati in summario veteri num. 4. Et sic dici non potest quod Capitulum, & illius Prior tanquam in propria Ecclesia fungens officio suo debeat praecedere.



28 Nec officit, quod Prior † de Pilar, qui est caput propriae Ecclesiae, in hac materia sibi praedictiali, & odiosa non venit appellatione Capituli. Ideoque quamvis ex supra deductis Capitulo Metropolitanae manus dextera, & locus dignior debeat, id quidem procedit respectu Capituli de Pilar, sed non Prioris, qui cum sit caput propriae Ecclesiae, neminemque agnoscat parem in Capitulo Metropolitanae, cuius  
29 † caput non est Decanus, sed Archiepiscopus, qui non interuenit, cum nemine debet concurrere, sed solus in loco praeminentiori sedere debet, quia aduertendum est, Primo quod si Capitulo Metropolitanae datur  
30 ista praecedentia ex eo, quod † representat personam Episcopi, utique eadem ratio suadet, ut eadem praecedentia competat etiam respectu Prioris de Pilar, cui profecto Episcopus praecedit, alias si Prior de Pilar, in propria Ecclesia haberet huiusmodi praeminentiam respectu Capituli Metropolitanae, utique dici non posset, quod Archiepiscopus iure representationis praecederet Priorem de Pilar.

Secundo aduertendum est, quod cessat omnis difficultas, quia non est verum, quod ratione imparitatis non possit, aut debeat, esse concursus inter Priorem de Pilar, & Decanum Metropolitanae, cum euidenter contrarium appareat, Primo ex tenore mandati de anno 1584. in summario veteri Ecclesiae de Pilar num. 16. dum declarat, quod in casu absentiae alterius Prioris, vel Metropolitanae, vel de Pilar, non liceat dignitatibus ascendere ad locum absentis, signum euident, quod Decanus, seu Prior Metropolitanae consideratur tanquam aequale caput in concursu cum Priore de Pilar: Quod etiam clarius colligitur ex sententia, seu laudo ab utraque Ecclesia acceptato, & approbato Alphonsi de anno 1513. quod datur in summario veteri sub positione 26. Aprilis praeteriti pro Ecclesia de Pilar num. 3. in fine, ubi dicitur, quod in alijs Congregationibus, & actibus, & c. tam Ecclesiasticis, quam saecularibus, in quibus Priores suarum nomine dignitatum interuenerint, seu vocati fuerint, Prior Sedis Metropolitanae tanquam maior, & prima dignitas post Pontificalem, praecedat Priorem Ecclesiae S. Mariae, & honorabiliorem locum teneat: ex quibus resultat euident probatio, quod Decanus, seu Prior Metropolitanae nedum est aequalis Priori de Pilar, sed immo superior.

Ex quibus Domini firmanunt honorifica

receptionem, de qua in dicto mandato bonae me. de Rubeis importare, ut videtur † Capitulo Metropolitanae Chorus, latus, seu manus dextera, non solum quoad Capitulum, sed etiam quoad Priorem Ecclesiae de Pilar, & in hanc interpretationem tanto facilius, inclinarunt, quia ultra praedicta visa sunt alia, & quidem vrgentia adminicula concurrere.

Primo enim concurrit antiquissima sententia Sanctij de anno 1221 in qua expressè legitur, quod Canonici S. Mariae dimittant Canonicis S. Saluatoris dexterum Chorum totum, unde non obstat, quod dicta sententia loquatur tantum de Canonici, non autem de Priore, qui in odiosis † non venit appellatione Canonorum, quia cum Canonicis Metropolitanae debeatur totus dexter Chorus, quem ipsis tenentur dimittere illi de Pilar, ista dimissio integra  
32 non potuisset † verificari, si Prior de Pilar in loco praeminentiori dexteri Chori remansisset, & partem illius nobiliorem occupasset, ad regulam *text. in cap. solita de maior. & obed. & in l. Iulianus. in princ. ff. de leg. 3* benè ad propositum *Anchar. cons. 248. n. 11. & 12. Menoch. cons. 202. n. 23. & cons. 628 nu. 11. & 12.*

Secundo concurrit praedicta sententia, seu laudum Alphonsi de anno 1513. in qua clarius dicitur Chorum dexterum Priori, & Canonicis S. Saluatoris, cum ad Ecclesiam B. Mariae certis diebus accesserint, in totum esse dimittendum.

Tertio concurrit instrumentum concordiae Ferdinadi Archiepiscopi de anno 1539. in quo mandatur, quod Prior, Canonici, & Capitulum de Pilar dimittant Chorum dexterum Metropolitanae, prout solebant,  
34 quae verba † ( prout solebant ) aperte docent, tunc ita fuisse in usu, & obseruantia, cum stent causatiue, ut in puncto est *text. notab. in cap. Abbate vers. si vero verbum determinet. de verb. signif.*

Ex quibus sententijs tanto magis resultat  
35 euident probatio boni iuris Ecclesiae Cathedralis *Grat. cons. 34. n. 5. in princ. & fuit dictum in Casaraugustana Synodi 13. Februarij anni praeteriti coram me.* Quamvis enim videantur potius respicere petitorium, cum  
36 tamen inducant praesumptionem † obseruantiae, quae nihilominus sufficienter colligitur, tam ex sententia Sanctij, ibi *more solito.* quam ex praedicta concordia Ferdinandi Archiepiscopi, ut dictum est, † maxime conferunt ad coadiuuandam mandati antiqui interpretationem, cui plurimum dicta



dicta observantia suffragatur.

Potissimum verò considerarunt Domini, huiusmodi observantiam satis deduci ex depositionibus trium testium examinatorum de anno præterito in summario eiusdem Metropolitanæ num. 6. quorum duo sunt ætatis annorum 66. & à propria recordatione deponunt se scire, & vidisse, quòd invim sententiæ arbitralis, Capitulum Sedis semper, & diebus quibus solebant accedere ad Ecclesiam de Pilari, solitum fuisse sedere in Choro dextero dictæ Ecclesiæ de Pilari, prioremque, & Capitulum illius solitos fuisse præbere, & quòd præbebant ipsis dictam manum dexteram in dicto Choro expeditam, & non occupatam à nemine sedente, vel sedem habente ad prædictam manum dexteram diebus prædictis, nisi dumtaxat illi, qui erant de dicta Cathedrali, & viderunt, quòd in tali usu, iure, & possessione extiterunt, & existunt illi de dicta Ecclesia Cathedrali, sedendi in dicto Choro dextero de Pilar, illum integraliter occupando, quousque lapsis annis 21. paulò minus, vel plus, lis & causa mota fuit, & deponunt de publica voce, & fama.

Quibus accedunt alij quatuor testes pro Ecclesia de Pilari examinati de anno 1601. 1606. & 1626. qui pariter deponunt, quòd Capitulum Ecclesiæ Metropolitanæ occupat totum Chorum dexterum, quem illi de Pilari relinquunt vacuum, & expeditum in propria Ecclesia, ut in nouo summario Metropolitanæ nu. 2. & 3. Non obstat igitur testes in contrarium dati summario nu. 6. Quia ultra exceptiones, quæ contra illorum personas, & dicta fuerunt latius ponderatæ per informantes, cum agatur de interpretatione dicti mandati, attendi debet observantia de tempore illius Mant. decis. 66. per tot. & max. nu. 4. Rot. decis. 100. n. 27. par. 1. diuers. & in simili, quòd quando agitur de interpretatione contentorum in testamento attendatur tempus testamenti latè Simon. de Pret. de interpr. ult. volum. lib. 4. dub. 9. n. 36. & seqq. Non autem actus nouissimi, de quibus isti testes deponunt, qui tanto minus habendi sunt in consideratione, cum fuerint turbatiui, & dederint causam liti, ut latè apud S. me. Greg. dec. 4. n. 2. & ibi Adden. & in materia dedicationis fuit dictum inter has Ecclesias coram eodem in decis. 569. n. 3. Nec patientia Capituli Metropolitanæ lite pendente ad effectum purgandi vitium litis, probetur. Quo verò ad secundum quæsitum, quòd

est ultimum caput præsentis inspectionis, verba mandati sunt hæc, Prior, Canonici, & Capitulum, &c. deinceps teneantur illos (videlicet de Pilari) tam in prædictis processionibus, quàm alijs quibuscunque actibus, in quibus insimul conuenire, aut interesse contigerit, ad dexteram partem seu manum, tam in Choro, quàm extra etiam in processionibus prædictis collocare. Ex quibus nulla est difficultas quin stantibus verbis illis quàm alijs quibuscunque actibus in quibus insimul conuenire, aut interesse contigerit, deberetur manus dextera Capitulo de Pilari etià in sessionibus, quæ habentur in Ecclesijs, ad quas fiunt processiones pro Missa, aut concione habenda, cum contingat illos de Pilari, & Metropolitana simul conuenire, & interesse secundum casum expressum in dicto mandato. Sed quia dictum mandatū prætenditur postmodum correctum, & limitatum iuxta probationes, & dicta testium, quæ ad certos actus restringebantur. Ideò circumscriptis dictis verbis tota difficultas ad illud reducit, An mandatum quòd expressè loquitur de processionibus comprehendat huiusmodi sessiones tanquam partem processionum, quæ ad huiusmodi Ecclesias fiunt pro concione, aut Missa habenda, ut dictum est: Et Domini perstiterunt in affirmatiua, quia cum processio fiat ad Ecclesiam, & ab eadem Ecclesia reuertatur, actus possessionis intermedius censetur esse vnus, & idem cum processione, cum talia & media præsumantur, qualia sunt extrema, arg. text. in l. scilicet S. non videtur ff. quib. mod. pign. vel hypoth. soluit sub conditione ff. de hered. instit. l. existimo, ff. de verb. oblig. Vnde dicitur, quòd media & referuntur ad extrema arg. l. talis scriptura in fin. ff. de legat. 1. & facit text. in cap. secundo requiris in princ. de appell. ubi quòd illa, quæ sunt in medio sapè ad principium, & finem referuntur. Imò quòd extrema potius, quam media sint attendenda, firmat Afflict. in decis. 195. n. 5. & quòd media & ab extremis declarantur text. est l. qui filiabus, & l. si seruus plurium, § fin. ff. de legat. 1. & in l. 1. C. de lib. præter.

Vnde non obstat, quòd resistentia iuris impediat fieri exceptionem de casu ad casum, quia cum, ut dictum est, sessiones istæ sint vnus, & idem actus cum processionibus expressis in mandato, illæ dicuntur in eodè mandato contineri, non per viam extensionis, sed per viam expressæ comprehensionis, quia casus, & qui sequitur ex eo, quòd est expressum, non dicitur omissus, sed



expressus *l. iam hoc iure ff. de vulg. Dec. conf. 15. in fin. Aym. conf. 62. n. 14. conf. 161. n. 10. & conf. 257. num. 6. Curt. iun. conf. 121. num. 11. vers. postea concordando*, ubi dicit communem. Ideoque in contrarium late deducta non officiunt, quae supponunt sessiones esse actus omnino diuersos a processibus.

Et ita conclusum utraque parte informante.

*Est decisio 57. supra in hac parte: Vbi adnotant alias decisiones in hac causa.*

EM. MO. ET REV. MO D. CARD. VBALDO.

Auenionem Fideicommissi.

Die lune 29. Nouembris 1627.

#### ARGUMENTVM.

Substitutio exemplaris quando est facta filio mente capto, tunc eius substitutus an succedat in bonis filij, vel in bonis patris.

#### SVMMA RIVM:

- 1 Substitutio exemplaris, quando reddatur nulla.
- 2 Substitutio exemplaris fit ad instar pupillaris.
- 3 Substitutionis exemplaris vigore succeditur tantum in bonis mentecapiti, non autem testantis. & nu. 4.
- 5 Substitutio fideicommissaria facta filio mente capto, dicitur testamentum patris, & non filij, & ideo non consideratur, tamquam unicum testamentum, sed tamquam duo. num. 6.
- 7 Et ideo si corruat testamentum filij, subsistit testamentum patris, & intrat fideicommissaria substitutio & n. 9.
- 8 Alex. in *l. ex facto* nu. 45. ff. de vulg. declaratur.
- 10 Clausula codicillaris an faciat valere substitutionem in vim fideicommissi.
- 11 Decedere absurdum est, quis pro parte testatus, & pro parte intestatus.
- 12 Filius postquam adiuit hereditatem patris, efficitur unicum patrimonium, cum eius bonis.
- 13 Patrimoniorum diuisio quando fiat.

#### DECISIO CXII.

**F**uit in hac causa resolutum coram bo. me. Buratto, \* substitutionem exemplarem, factam per Nicolaum testatorem

Bartholomæo, & Antonio eius filijs masculis mentecapitis, hæredibus institutis, ad fauorem Francisci, & Hectoris, eiusdem Nicolai ex filiabus nepotum, esse nullam, ob præteritionem earundem filiarum, contra formam *l. humanitatis, C. de impub. & alijs subst.* sed cum fuerit postea causa, super eisdem pluries proposita, & non resoluta, tandem hodie re maturè discussa. Domini dixerunt, substitutionem exemplarem fuisse quidem nullam rationibus adductis in decisione, de qua agitur, sed tamen intrare substitutionem fideicommissariam ad fauorem eorundem nepotum, exemplariter substitutorum, quo ad bona scilicet Nicolai testatoris; & fundamentum resolutionis fuit, quia, cum & exemplaris substitutio sit ad instar pupillaris, *S. qua ratione institut. de pup. subst. & ibi glos. Salyc. in l. humanitatis, C. de impub. & alijs subst. nu. 15. Rip. in l. ex facto, ff. de vulg. n. 55. & seqq. vigore istius substitutionis & succeditur solum in hereditate, & bonis mentecapiti, non autem in hereditate ipsius testatoris, instit. in princ. de pup. subst. Guliel. de Bened. in c. Raynutius in vers. si absque liberis, n. 100. de testam. intrig. de subst. cent. 1. q. 9. num. 22. & propterea existente nulla supradicta exemplari substitutione, venientes ab intestato succedunt & solum in hereditate, & bonis dictorum mentecaptorum, non autem in hereditate, & bonis ipsius testatoris, quæ considerantur tanquam bona diuersa, & separata ab hereditate mente captorum, & dum in illis substituti veniunt ex fideicommissaria substitutione, quæ in testamento pariter continetur, stante clausula, Vulgariter, Pupillariter, & per fideicommissum, dicuntur succedere vigore testamenti paterni, ex quo ista fideicommissaria & substitutio dicitur testamentum patris, & non filij, *l. cokeredi, S. cum filia, ff. de vulg. & pup. & in puncto tradit Castrens. in conf. 222 sub nu. 2. col. 2. vers. ex quibus sequitur Thesaur. iun. q. 61. sub n. 10. lib. 2. Ang. Aret. inter conf. ult. volunt. conf. 134. n. 15. lib. 1. & ideo cum ista considerentur, & tamquam duo testamenta, & duo patrimonia separata inter se, Ripa in *d. l. ex facto* nu. 5. si corruit testamentum & filij, subsistit testamentum patris, & intrat fideicommissaria, ut passim in substitutione pupillari, cui hæc assimilatur, ut dixi, & trad. Doct. in *l. ex facto* in princ. ff. ad trebel. & gl. fin. *l. verbis civilibus, ff. de vulg. ubi Bart. n. 6. Ias. de comm. n. 19. & seq. bene Dec. in l. in testamento, n. 6. vers. sed responderi, C. de testam. milit. Magon. dec. Floren.***



*Floren. 184. n. 19. Fusar. de subst. q. 8. n. 3. & nu. 8. vers. aut substitutio est informis. Ceph. conf. 672. n. 26. lib. 5.*

8 Non obstat. *† Alex. in l. ex facto, nu. 45. ff. de vulg. cum alijs ex aduerso allegatis, dum dicunt; quod, data nullitate exemplaris substitutionis, totum corruat testamentum; quia ex supradictis patet responsio, quod, si sunt duo testamenta, inter se separata, corrumpit quidem testamentum mentecapri in totum, sed subsistit testamentum patris, cuius vigore possunt substituti ex *†* fideicommissio consequi illius hæreditatem, reiecta illa pupilli ex superius allegatis, & trad. Peregr. conf. 46. in fin. lib. 1. Fusar. de subst. q. 151. vers. declaratur id non procedere; Idque præsertim, stante etiam clausula contradi-  
10 dicillari, quæ pariter facit *†* valere substitutionem in vim fideicommissi; vt in his terminis trad. Bott. in conf. 27. n. 50. Fusar. q. 194. n. 6. & ex hoc cessat etiam absurdum ex aduerso consideratum; quod testator  
11 *†* decederet pro parte testatus, & pro parte intestatus; quia data separatione bonorum, & testamentorum, sequitur, quod pater totus decessit testatus, & illius furiosus totus intestatus.*

Non obstat, quod post aditam hæreditatem per filium, non possit amplius fieri, nec considerari supradicta diuisio bonorum, cum  
12 per aditionem sit *†* effectum vnicum patrimonium filij, iuxta *tex. in l. sed & si plures, §. filio, ff. de vulg. & pup.* Placuit enim Dominis responsio, quod id procedit, quando substitutus est capax vtriusque hæreditatis; tunc enim non potest separare hæreditates; vt illam filij habeat; patris verò non habeat; secus verò, quando datur incapacitas ex dispositione legis succedendi in bonis alterius, prout est in casu nostro; in quo substitutus est incapax successionis mentecapri, & capax paternæ; tunc enim fit supradicta diuisio *†* patrimoniorum, & substitutus succedit in bonis personæ illius, quorum est capax, quamuis repellatur à successionem bonorum alterius personæ, quorum non est capax, vt b. n. declarat Bald. in l. si is, qui 6. n. 1. vel sic, & ibidem Ang. n. 1. Castren. n. 2. vers. Et sic est casus hic, Alex. nu. 3. ff. de vulg. & pup. Intrigl. de subst. conf. 1. q. 98. n. 7. & seq. Fusar. q. 146. vers. limitatur si sit pro parte capax.

Et ita decisum vtraque parte informante, &c.

*†* Id est sub die 10. Iunij 1624. est decisio 802. inter eius impress.

Et infra in eadem causa in p. 3. adsunt alie decisiones id est sub diebus 18. Nouemb. 1635. & 3. Martij 1636. coram bon. mem. Buccabella, & 4. Februarij 1637. coram R. P. D. Dunozetto, & 1. Iulij 1637. coram R. P. D. Panzirolo, & 9. Decembris eiusdem anni coram R. P. D. Ghislerio sunt in ordine decisiones 74. 105. 195. 238. & 257. & in 4. par. aderit alia decisio sub die 18. Martij 1639. coram eodem R. P. D. Ghislerio.

EMMO. ET REV. MO D. CARD. VBALDO.

Romana Affectus Casalis.

Die Lune 29. Nouembris 1627.

ARGUMENTVM.

Pro transactione semper est capienda præsumptio. Et si quis in ea se fundet, dicitur habere intentionem fundatam. In contractibus, qui consensu contrahuntur, quando necessaria sit scriptura, & quare in istis contractibus fiat scriptura.

SVMMARIVM.

- 1 Sententia est valida, si sit lata seruatis seruandis.
- 2 Transactione, si quis nitatur, dicitur habere intentionem fundatam.
- 3 Transactiones, & sententie semper firmæ manere debent.
- 4 Transactio, vt valeat, & subsineatur in dubio præsumptio capi debet.
- 5 Transactionis fauore magis est sumenda præsumptio, quam cuiusvis contractus.
- 6 Transactio, vt subsineatur sufficit solus litis timor, & suspicio.
- 7 Transactio est contractus, qui solo consensu perficitur.
- 8 Scriptura, quando requiratur in contractibus, qui solo consensu perficiuntur.
- 9 Confessio extraiudicialis probata per testes contestes de equitate Canonica probat. amplia n. 10.
- 11 Testis deponens de facto proprio, & de certa scientia plusquam semiplone probat.
- 12 Concordia qualiter concludenter probetur.
- 13 Scriptura in contractibus, qui solo consensu perficiuntur, deseruit solum ad faciendam probationem.
- 14 Contractus quilibet, & pactum quodlibet, quod consensu contrahitur, ita probari potest per testes, sicuti per instrumenta.

DECISIO CXIII.

Dominus Angelus Carcarasius die 5. Aug. 1626. emit à Celerario Monasterij S. Pauli herbas hyemales Casalis nun-



nuncupati Grotte deci Græci, ò Casale ab-  
brugiato. Sed cum postea die 22. eisdem  
mensis, & anni idem Celerarius dictum  
Casale ad septennium locasset Iosepho Ni-  
colino, D. Carcarasius coepit prætendere  
hanc locationem non potuisse fieri in sui  
præiudicium, in eaque ipsum fuisse præ-  
ferendum, & super hac prælatione intro-  
ducta lite, & controuersia coram Audito-  
re Camerae, ea pendente fuit inter partes  
deuentum ad concordiam, & transactionem.  
in qua conuentum fuit, quod Nicolinus  
renunciaret affectui, & Carcarasius viceuerſa  
eidem Nicolino solueret scuta 350. & pro-  
curaret liberationem obligationis Nico-  
lini à Patre Celerario vigore dicti affectus  
contractus; sed cum non obſtante concor-  
dia Nicolinus recuſaret facere dictam re-  
nunciationem, Carcarasius ab A.C. obti-  
nuit ſententiam fauorabilem, iuxta formam  
ſupradictæ transactionis. Et hanc ſenten-  
tiam hodie DD. dixerunt eſſe confirmandam  
tanquam validam & iuſtam.

1 Fuit enim ꝑ lata ſer. ſer. iuxta dec. Ver-  
rall. 260. p.2. Rota coram ſel. rec. Gregor.  
XV. dec. 218. n.2. Et iuſtitia eſt patens;  
quia dum Carcarasius nititur transactione,  
2 dicitur habere ꝑ intentionem fundatam  
l. ſiquis maior, C. de transact. Dec. conf. 215.  
incipit viſa transactione, ſub nu. 3. Purpur.  
conf. 323. n.2. cum ea, quæ ſunt transacta,  
3 ꝑ vel iudicata, ſemper firma manere de-  
beant, vt inquit, Iuriſconſul. in l. 1. in fin.  
ff. ad Tertull. Et in cubio capi debet præ-  
4 ſumptio, quod ꝑ transactio valeat, & ſuſti-  
neatur, Bero. conf. 176. n.15. vol. 1. vbi dicit  
hanc præſumptionem ſumendam magis eſſe  
5 ſe fauore ꝑ transactionis, quam cuiusuis  
contractus, Roland. conf. 28. n.10. vol. 4. Ce-  
phal. conf. 24. in fin. Et pro illius validitate  
6 non requiritur lis ꝑ formalis, ſed ſufficit  
ſolus litis timor & ſuſpicio, l.2. & ibi gloſſ.  
C. de transact. Paris. conf. 32. nu. 18. lib. 1.  
Moberd. dec. 1. de transact. Seraph. dec. 638.  
n.7. ſel. rec. Gregor. XV. dec. 149. nu.2

Non obſtat, quod dicta concordia, ſeu  
transactio non fuerit redacta in ſcriptis, &  
ante ſtipulatum deſuper inſtrumentum Ni-  
colinus potuerit panitere. Quia placuit  
7 reſponſio, quod cum ꝑ transactio ſit con-  
tractus, qui ſolo conſenſu perficitur, ſcri-  
pturam non requirit, vt habetur in l. con-  
ſenſu. ff. de action. Et obligat. & probat. text.  
in l. pactum quod bona fide, C. de pact. l. cum  
eæ tranſegiffe, vbi Iaſ. nu. 3. de transact. &  
notant omnes in l. transactionis, Placitus  
cod. tit. Decian. reſponſ. 64. num. 2. lib. 3.

Gratian. reſponſ. 107. num. 6. lib. 1. Et ſi  
aliquando ꝑ ſcriptura requiritur, id pro-  
cedit, quando fuit conuentum, vt aliter  
contractus non valeret, Put. dec. 43. lib. 3.  
At in caſu noſtro contrarium potius con-  
tingere videtur, quia Nicolinus expreſſis  
verbis excluſit ſcripturam, dum interroga-  
tus, An ſuper hoc confeciſſet inſtrumen-  
tum, reſpondit eo opus non eſſe, PERCHE  
LA SVA PAROLA BASTAVA PER  
CENTO INSTRUMENTI. Et iidem  
teſtes probant confeſſionem dicti Nicolini,  
quod ipſe ceſſerat locationi mediante  
promiſſione ſolutionis ſcut. 350. & cum  
hoc etiam, quod liberaretur ab obligatio-  
ne, quam contraxerat cum Monachis. Vnde  
9 licet iſta confeſſio ꝑ ſit extraiudicialis;  
attamen cum ſit probata per teſtes conte-  
ſtes, de æquitate Canonica ſuſtinetur, &  
probatur Gabr. de confeſſ. concl. 1. n. 46. in  
4. limit. Soc. ſun. conf. 32. n. 18. lib. 2. Et hoc  
10 maxime procedit, concurrentibus ꝑ etiam  
depoſitionibus aliorum teſtium, qui dantur  
in Summ. n. 19. & ſeqq. quorum vnus fuit  
mediator, & deponit citra concluſionem  
11 concordie de facto ꝑ proprio, & de certa  
ſcientia, qui propterea facit pluſquam  
ſemiplenam probationem, Achill. dec. 3. de  
teſtib. Caſ. de Graſſi. dec. 2. n. 11. de empt. &  
vendit. Seraph. dec. 889. n. 3. Verall. dec. 271.  
p. 3. Rota dec. 252. n. 2. p. 2. rec. cum alijs per  
Farinac. de teſtib. q. 63. n. 124. Et ideo con-  
currentibus adminiculis, quæ ex alijs teſti-  
12 bus deſumi poſſunt concordia ꝑ in omnem  
caſum ſemper remanet plenè, & conclu-  
denter probata, Seraph. dec. 1163. n. 6. Farinac.  
dicta q. 63. n. 221. & ſeq. & fuit dictum in  
Cuſentina Penſionis 12. Februarij 1618. coram  
bon. mem. Vbaldo.

Vnde, vt dicebam, non eſt opus aliqua  
13 ſcriptura. Quia illa ſolum interuiſſet ꝑ ad  
faciendam probationem, vt declarat gloſſ.  
in §. 1. per illum text. in verb. ſcriptura, inſtit.  
de empt. & vend. Decian. d. reſp. 64. n. 4. & ſeqq.  
Quæ probatio ſufficienter dicitur facta per  
14 dictos teſtes, cum quilibet ꝑ contractus,  
& quodlibet pactum, quod conſenſu con-  
trahitur, vt eſt transactio, ita poſſit pro-  
bari per teſtes, ſicuti per inſtrumenta; l. in  
exercendis, C. de ſid. inſtrum. cap. cum Ioannes  
extra eodem tit. Afflict. dec. 398. nu. 2. & late  
tradit Decian. d. reſponſ. 64. nu. 6. 7. & 8. Et  
ideo iure merito fuit reſponſum pro confir-  
matione ſententie A.C. præſertim cum Car-  
carasius adimpleuerit pro parte ſua, obti-  
nendo liberationem Nicolini à Monachis,  
vt in Summ. n. 16.



Et ita decifum vna tantum parte infor-  
mante, &c.

## DECISIO CXIV.

¶ *Infra in eadem causa habetur alia decifio  
sub die 28. Ianuarij 1628. coram eodem Emi-  
nentiff. & Reuerendiff. D. Card. Valdo, est  
decifio 136.*

EMINENTISS. ET REVERENDISS.  
D. CARDINALI VIRILI.

Romana Pecuniaria.

Die Lune 29. Nouembris 1627.

## A R G V M E N T V M.

In census impositione, quando plures sunt in  
solidū obligati, & manualiter ad se trahunt  
pecunias, tunc omnes habentur tamquam  
plurales. Sed si tamen constat ad vnum tā-  
tum earum commodum peruenisse, tunc il-  
le dicitur pluralis, alij verò habentur pro  
fideiussoribus.

## S V M M A R I V M.

- 1 Principalis dicitur ex pluribus reis debendi,  
ad quem pecuniam, vel ipse commodum  
peruenit, alij verò dicuntur fideiussores,  
& nu. 2. & 3.
- 4 Coniectura licet de per se considerata non  
probeat, tamen si simul iuncta fuerint suf-  
fragantur.
- 5 Pecunias ad aliquem peruenisse, quando præ-  
sumatur.
- 6 Pecunias accipiens ad censum, si quoque  
sit facta solutio, præsumitur facta ex eis-  
dem pecunijs receptis ad censum. & n. 7.
- 8 Pecunias ad censum accipiens, si eodem tem-  
pore emit aliquod officium, præsumitur solu-  
tum ex illis pecunijs.
- 9 Minor non præsumitur habere magnā pecu-  
niarum summam.
- 10 Tractatus arguit animum contrahentium.
- 11 Suum iactare, non præsumitur quis voluisse.
- 12 Fructus census, qui soluens nomine alieno,  
non præsumitur ipse fecisse censum. &  
num. 13.
- 14 Confessio emanata ad fauorem vnius perso-  
næ, quo ad alias non probat, nec attendi  
debet.
- 15 Confessio, & declaratio emanata ad vnum  
finem, non probat ad alium.
- 16 In contractibus inspiciendum est, quid verè  
fuit factum, & sequutum.

Cum die prima Octobris 1612. Ioan-  
nes, Valerius, & Carolus fratres de  
Ferrinis cum fideiussione Petri Pauli Testæ  
imposuissent censum scutorum trium mil-  
lium ad fauorem Hieronymi Scanardi,  
quorum fructus solus Ioannes spatio duo-  
decim annorum soluerit, hæredes d. Hie-  
ronymi Scanardi creditores d. Ioannis ex  
alia causa etiam in vim cessionis d. Ioannis  
prætendebant, quòd Carolus, & Valerius  
vti debitores Ioannis tenerentur restituere  
fructus pro duabus tertijs partibus, ex quo  
solus Ioannes soluerit fructus, & tamen  
census fuerit impositus intuitu, & seruitio  
communi, & manualiter, & in contanti  
habuissent pecunias, & ideò dato dubio,  
An fratres de Ferrinis teneantur ad restitu-  
tionem pecuniarum, negatiuè fuit resolu-  
tum. Moti fuerunt Domini, quia licet in  
impositione census tres fratres sint in solidū  
obligati, & dixerint pecunias ad se traxisse,  
& manualiter habuisse, & propterea  
omnes habeantur tamquam principales, si  
tamen aliundè constet, quòd ad ¶ vnum  
tantum negotium, & commodum spectet,  
ille censetur principalis debitor, alij verò  
fratres fideiussores. *sed Iulianus S. item ait  
si duos, ff. ad Maced. Bart. in l. reos in princ. ff.  
de duob. re. Aym. conf. 77. n. 3. in fin. & conf. 91.  
n. 2. Gabr. conf. 63. n. 5. & 10. lib. 2. & de fide-  
iuss. cõcl. 2. n. 1. Vincent. de Franch. dec. 55. n. 8.  
Menoch. conf. 560. n. 8. lib. 6. Boer. q. 314. nu. 5.  
Surd. conf. 150. nu. 57. & dec. 308. nu. 5. Rot. di-  
uers. par. 2. decif. 153. nu. 6. Vnde cum nego-  
cium, & commodum esset solius Ioannis,  
ipse testis principalis debitor, & si soluit per  
spatium duodecim annorum fructus, soluit  
debitum proprium, cui alij fratres fructus  
restituere non tenentur, etiam si in imposi-  
tione census tres fratres in solidū vti prin-  
cipales interuenerint, & dixerint, recepisse  
pecunias; nam stant simul, quòd ita dixe-  
rint respectu creditoris, & tamen inter se  
egerint, vt Ioannes haberet ¶ commodum,  
& ad ipsum tantum negotium spectaret,  
Bart. in l. 3. S. vbi duo nu. 15. ff. de duob. re. vbi  
Roncheg. al. nu. 59. & 60. Alex. ibi in addit. ad  
Bart. l. mol. in l. si cum dotem, S. transgrediamur,  
n. 83. ff. sol. matrim.*

Quòd autem negotium, & commodum  
esset solius Ioannis probatur ex pluribus  
coniecturis, quæ omnibus simul iunctis suf-  
fragantur Bart. in auth. hoc ius porrectum, n.  
17. C. de Sacrosan. Eccles. Menoch. de arbit. cas.



432.nu.33. & *presumpt.* 55.n.4.lib.3. & *conf.* 375.nu.12.

Prima est, quod eadem die, qua fuit impositus census, fuit facta emptio officij Notariatus Camerae in personam solius Ioannis, ideo Ioanni verisimiliter imminabat necessitas pecuniarum, vt succurrere posset emptioni eadem die factae, & versa vice Carolus, & Valerius vti Drogherij non indigebant pecunijs, & consequenter vrget praesumptio, & quod pecuniae peruenerint ad manus Ioannis, vt supradictae imminenti necessitati consuleret *glos. in d. auth. h. c. ius porrectum in verbo, probat. Bald. nu. 8. C. de Sacros. Eccles. Rip. in l. si ventri §. fin. n. 11. & seq. ff. de priuil. credit. Greg. decis. 31. n. 2. Surd. decis. 55. n. 6. & seq. Menoch. d. praes. 55. n. 5. lib. 3. Feder. de Sen. conf. 119. n. 4.*

Secunda est, quia eadem die, qua fuit accepta pecunia ad censum, fuit facta quodque solutio pretij officij, & sic praesumitur & solutio facta ex iisdem pecunijs receptis ad censum *Rip. in d. l. si ventri §. fin. n. 10. ff. de priuil. credit. Surd. d. dec. 55. nu. 9. Menoch. d. cas. 432. n. 38. & d. praesumpt. 55. nu. 8. Gregor. d. decis. 31. n. 3. vicinitas enim & actuum ad modum in ista materia sequitur Aym. conf. 298. n. 13. Menoch. d. praesumpt. 55. nu. 8. Surd. decis. 55. n. 9.*

Tertia oritur, quia concurrat identitas summae: eadem enim die scuta tria millia fuerunt recepta ad censum, & scuta tria millia fuerunt soluta, vt patet ex quietantia Scanardi creditoris pretij officij, & sic oritur praesumptio, & quod eadem summa pecuniarum recepta ad censum, eadem fuerit soluta pro pretio officij *Castrin. l. fin. §. in computatione n. 4. C. de iur. deliber. Surd. d. dec. 55. nu. 9.*

Quarta est, quia cum Ioannes esset adolescens non & praesumitur aliunde habuisse tam maximam pecuniarum summam *Rip. in d. l. si ventri n. 11. ff. de priuil. credit. Menoch. conf. 375. n. 12.*

Quinto ex tractatu probato ex testibus, & ex depositione eiusdem Petri Pauli Testae fideiussoris, quod census & fuit creatus intuitu Ioannis, declaratur actus subsequens *l. si seruus plurim. §. fin. ff. de leg. 1. Mandel. conf. 426. nu. 12. Menoch. de arbitr. cas. 470. nu. 8. & seqq.*

Sexto, quia concurrat obseruantia, cum solus Ioannes spatio duodecim annorum soluerit fructus census absque cessione contra fratres: nam non est verisimile, & quod voluisset iactare suum, soluendo integros fructus tam longo tempore, nisi pecuniae

fuisent acceptae ad censum pro illa necessitate pretij officij, cuius fructus cum ipse reciperet, soluebat quoque fructus census *Afflict. decis. 13. nu. 1. Simon. de Pret. conf. 681. num. 1. lib. 1. Cephal. conf. 240. num. 9. Rot. decis. 135. nu. 1. inter impressas apud Modern. de censib.*

Septimo, quia quando Carolus soluit & fructus census, id fecit de ordine Ioannis, in quo dixit *che li menaria boni alli conti*, ergo Ioannes erat solus debitor.

Octauo quia in quietantijs fructuum & census factis Ioanni dicitur *per il censo, che ho con lui*, & sic solus Ioannes recognoscitur debitor.

Non obstat confessio, & declaratio Valerij, & Caroli facta in releuatione Petri Pauli Testae fideiussoris, dum dixerunt censum pro ipsis inferuuisse, & quia illa fuit ad effectum recognoscendi bonam fidem inter ipsos fratres, & fideiussorem, respicit fauorem ipsius fideiussoris, & sic non probat, nec attendi debet inter ipsos fratres *Rota d. decis. 130. n. 4. inter impress. apud Modern. de censib.*

confessio & declaratio emanata ad vni finem non probat ad alium, *Salycet. in l. prima, n. 37. C. de confess. Marfil. in rub. C. de probat. n. 7. Surd. decis. 250. n. 5. & cum ex tot. supradictis coniecturis constet, quod solus Ioannes habebat commodum, patet quod illa declaratio fuit respectu fideiussoris, non Ioannis: nam quod verè fuit factum, & sequutum inspicere debet, l. prima, C. plus valet, quod ag. Saccin. sen. conf. 160. nu. 5. lib. 2. Rota. d. decis. 134. apud Modern. de censibus.* Et ita vtraque parte, &c,

EM. MO. ET REV. MO. D. CARD. VBALDO.

Colonien Monasterij.

Die Veneris 3. Nouembris 1627.

A R G V M E N T V M.

Executor non benè procedens, quando non priuet possessorem sua possessione, & quando dicatur, quod malè processit.

S V M M A R I V M.

- 1 Executor non benè procedens non priuat possessorem suam possessione, nisi quatenus se pro spoliato habeat.
- 2 Possessio ciuilibis animo retenta sufficit pro maintenance.



- 3 Executor, quando dicatur notoriè male processisse.
- 4 Executio facta super re diuersa ab expressa remanet nulla, excessiua, & inualida.
- 5 In iudicio manutentionis sufficiunt leuiore probationes.
- 6 Diuersitas penitus vitiat executionem factam.
- 7 Monasterij translatio de vno loco ad aliū, non potest fieri sine licentia Papæ.
- 8 Text. in cap. vnic. de excess. prælat. in 6. loquitur de Religiosis mendicantibus.
- 9 Ordinarij post Concil. Tridentin. possunt facere translationes, & nouas erectiones Monasteriorum.
- 10 In iudicio summarissimo exceptiones, quæ requirunt altiore indagine reijciuntur ad petitorium.

DECISIO CXV.

**P**lacuit Dominis decisio in hac causa facta die 21. Iunij præteriti, \* in qua fuit resolutum, dandam esse manutentionē Canonicis in possessione Monasterij Beatæ Mariæ Virginis, siti in Oppido Nouesij, & eius bonorum, quia licet fuerint Canonici in vim Breuis Apostolici ab executore eiecti à possessione Monasterij, & bonorum, attamen cum executor non benè processisset, non priuauit Canonicos & eorum possessione, nisi quatenus se pro spoliatis habuissent, *Put. dec. 419. lib. 2. & passim tenet Rota vt in dec. fel. record. Gregor. XV. 307. n. 6. & 458. n. 9. in recent. dec. 674. n. 1. p. 1. & sæpè in alijs, quod non solum non præsumitur iuxta dec. Greg. XV. 307. n. 10. & 11. sed etiam ex recusatationibus, & actibus factis in contrarium pro Canonicis, satis euidenter apparet, quod se non habuerunt pro spoliatis, & quod animo saltem & ciuilem possessionem retinuerunt, quæ sola sufficit pro manutentione Greg. XV. dec. 9. n. 6. & in d. dec. 307. n. 6. 7. & 12. dec. 57. in fin. p. 2. in recent. cum alijs in decisione, de qua agitur in allegatis.*

3 Quod autem executor & malè processerit, euidenter patet ex eo, quod vigore litterarum Apostolicarum erat facienda executio in Monasterium S. Nicolai planè dirutum propè Oppidum Nouesij, de quo Monasterio literæ loquuntur, non autem erat facienda executio, prout facta fuit super Monasterio diuerso B. Mariæ Virginis, sito in Oppido Nouesij, magnificè extructo, & ornato, de quo literæ Apostolicæ non loquuntur, & propterea executio &

tanquam facta super re diuersa ab ea, quæ est comprehensa in gratia remanet nulla, excessiua, & inualida, *Gabr. conf. 31. nu. 7. lib. 2. Hond. conf. 20. num. 25. lib. 1. fel. rec. Greg. XV. dec. 555. n. 4.*

Non obstat, quod dictum Monasterium B. Mariæ, à quo fuerunt expulsi Canonici, non esset Monasterium, sed esset Hospitium illius Monasterii diruti extra Oppidum, quia ista difficultas penitus cessat ex quo apparet, quod post dictam destructionem Canonici venerunt ad habitandum in Oppido Nouesij, ibiq; nouum Monasterium, & Ecclesiam ædificauerunt, & quando Canonici fuerunt requisiti, vt vellent parere Breui, fuerunt requisiti, vt exirent de Monasterio, & semper ab executoribus iste locus appellatur Monasterium, & non Hospitium, vt patet ex requisitionibus alijs datis in summario præterita, positionis nu. 2. 4. & seq. Et quod sit Monasterium, comprobatur ex attestationibus Senatus Nouesien & Nuncij Apostolici pariter datis in præterita positione, quæ omnia videntur plusquam sufficere in hoc iudicio manutentionis, & in quo etiam leuiore probationes admittuntur, *Rot. diuers. dec. 196. nu. 6. p. 1. Seraph. dec. 644. n. 5.*

Et prædicta eo magis procedere videntur, cum etiam ex serie istius facti appareat, quod Monasterium dirutum extra muros, in quo antea dd. Canonici habitabant, nequærat sub Inuocatione S. Nicolai, de quo cantant literæ, sed sub Inuocatione B. Mariæ Virginis, & sic diuersitas istorum Monasteriorum est clara, præsertim cum asseratur, Monasterium S. Nicolai extra dictū Oppidum neque fuisse dirutum, sed adhuc extare, & quidem benè ædificatum, & in eo degere fratres Tertiæ Regulæ S. Francisci, ex quo; vt dixi, tanto magis apparet supradicta diuersitas, & quæ penitus vitiat executionem factam ex supra allegatis.

Non obstat, quod dd. Canonici non potuerint facere supradictam translationem & Monasterii de vno loco ad aliū sine licentia Papæ, vt in c. vnic. de excess. prælat. in 6. quæ licentia hic non adest, quia quidquid & de hoc dicendum sit cum text. in d. c. unico loquatur de Religionibus Mendicantibus, & post Concilium Tridentinū possint etiam Ordinarii & facere translationes, & nouas erectiones Monasteriorum, *Rota dec. 745. n. 1. p. 2. in rec. cessat difficultas in casu nostro, quia ista exceptio respicit petitorium, & validitatem translationis, & de qua propterea non est discuti-*



tiendum in hoc iudicio summariissimo  
manutentionis, Rot. dec. 585. p. 1. & 287. in  
fin. p. 2. in rec.

Et ita decifum vtraque parte informan-  
te, &c.

*Est supra decifio 91. & infra adfunt aliae  
decifiones in eadem causa, idest sub diebus  
21. Iunij 1628. & 12. Februarij 1629. & 7.  
Maij eiusdem coram eodem Eminentiff. &  
Reuerendiff. D. Card. Vbaldo, sunt decifiones  
193. & 250.*

REV. MO P.D. PIROVANO DECANO.

Novarienf Legitimae.

Die Veneris 3. Decembris 1627.

### ARGUMENTVM.

Legitima matri quando debeatur, si filius in  
aliqua Religione professiohem emiserit,  
vtrum à die emissae professionis, vel sit ex-  
pectanda eius mors naturalis.

### SUMMARYM.

- 1 Legitima sicuti à parentibus filiis debetur, ita à  
filiis parentibus à lege defertur etiam n. 3.
- 2 Sorores si non succedant fratri, non faciunt partem  
ad diminuendam quotam legitimae matris.
- 4 Legitima non debetur in bonis eorum à quibus  
successio ab intestato remota est.
- 5 Statutum excludens foeminas propter masculos, si  
concurrat alia persona excludens masculos, tunc  
locus est dispositioni iuris communis, & non sta-  
tuti.
- 6 Statuto inherens, eius qualitates probare tenetur.
- 7 Legitima detrahi non potest ex bonis fideicommis-  
so subiectis. nu. 8.
- 9 Mater ad secunda vota transiens amittit proprie-  
tatem legitimae.
- 10 Mater tunc priuatur successione filiorum quoad  
proprietatem per transitum ad secunda vota,  
quando extant liberi, secus si è contra. num. 11.  
limita num. 12.
- 13 Legitima matri debetur de tempore mortis natura-  
lis filij professi, & sic tenent omnes Legista. nu.  
14. & multi ex Canonistis. num. 15.
- 16 Legitima debetur matri à die emissae professionis fi-  
lij, non expectata morte naturali.  
*Quae opinio vti verior, & equior à Rota firmata  
fuit. num. 18. Vide distinctionem nu. 19. & 20.*
- 17 Filius patre iam professo admittitur ad postulan-  
da bona, quae sibi ex successione paterna proue-  
niunt.

### DECISIO CXVI.

**C**ensuerunt Domini sententiam Ordi-  
narii Mediolanenſe esse iustam, in qua  
pronunciatum fuit tertiam partem omniū  
bonorum Hieronymi, & Ioannis Baptistae  
professorum in Religione S. Pauli spectare  
ad D. Paulam eorum matrem pro legitima  
à die eorum professionis, & sic morte na-  
turali professorum non expectata.

Non enim controuertebatur pertinen-  
tia legitimae, nec poterat controuerti:  
quia sicuti à parentibus filiis debetur, ita  
à filiis parentibus à lege defertur, l. nam,  
et si parentibus ff. de inoff. test. l. scripta ff.  
und lib. l. omnino, C. de inoff. testam. Sera-  
ph. dec. 1365. num. 1. nec minus quin ef-  
fectuens, non autem portio eius, quam  
habitura fuisset ab intestato in concursu  
sororum eorundem Hieronymi, & Ioannis  
Baptistae, dum illae Monasterio persona-  
honesti instituto succedere non possunt,  
& remota successione à sorores non faciunt  
partem ad diminuendam quotam legiti-  
mae, l. fratres C. de inoff. testam. Bald. in  
Auth. nouissima num. 10. eod. tit. cum aliis  
allegatis per Gabr. conf. 94. num. 19. lib. 1.  
sed difficultas versabatur, an deberetur in  
casu, de quo agitur, & à quo tempore, vel  
statim emissae professionis filiorum, vel  
morte naturali professorum sequuta.

Quod deberetur in casu, de quo agitur,  
suadebatur ex eadem iuris dispositione,  
quod legitima à sicuti filiis, ita & paren-  
tibus debeatur per supradicta.

Non obstat statutum Nouariae excludens  
foeminas propter agnatos ab intestato usque  
ad quartum gradum, ut propterea legiti-  
ma à non debeatur in bonis eorum, à qui-  
bus successio ab intestato remota est, Rot.  
dec. 415. 424. 449. p. 4. diuersorum.

Quia remoto concursu agnatorum in  
successione dictorum filiorum propter in-  
gressum Religionis, & testamentum pro-  
fessorum, à quo excluduntur cessat statuti,  
& similium statutorum dispositio Bart. in  
l. 1. S. qui habebat nu. 3. ff. de bon. poss. con-  
tra tab. dicens in terminis statuti excluden-  
tis à foeminas propter fratres masculos, si  
concurrat alia persona excludens mascu-  
los, tunc locum esse dispositioni iuris com-  
munis, non autem statuti, Bart. sequenti  
sunt Corn. conf. 134. n. 5. lib. 2. & conf. 61. n. 3.  
lib. 4. Petr. Ant. Anguisciol. conf. 11. lib. 6.  
Dec. conf. 296. n. 2. & 378. nu. 2. Soccin. sen-  
conf. 35. n. 18. lib. 4. Surd. dec. 131. nu. 5. Rot.  
dec.



dec. 295. n. 14. p. 1. diuers. & eo magis prædicto statuto locus esse non potest, quia de qualitate agnationis intra quartum gradum, prout requiritur contextus adhuc non fuit probatum, & prout necessarium est ei, qui  
 6 inhæret statuto † probare qualitates illius l. 1. S. quod ait prætor, ubi Bart. ff. ne quid in sum. pub. Surd. conf. 279. n. 4. & dec. 276. num. 2.

Non obstat, quod omnia bona istorum filiorum sint subiecta fideicommissio, nedum & quæ perueniunt à patruo, sed & à patre, ubi filij prædicti decessissent sine filiis, de quibus dicebatur certum esse matri  
 7 † non deberi legitimam ex persona filiorum, Cuccus de legitima, S. nec usufructu defraudari, fol. 340. n. 26. Seraph. dec. 963. n. 2. & seq. & 969. nu. 8.

8 Quia de bonis vinculatis D. Paula non † præten- dit legitimam, sed de peruentis ad Religionem nomine, & ex persona professorum, pro quibus fideicommissa non possunt obstat, Rot. dec. 641. n. 18. p. 1. & dec. 210. p. 2. diuers. Seraph. dec. 609. n. 5. Peregr. de fideicommiss. art. 39. n. 13.

9 Nec etiam releuat eiusdem matris † transitus ad secunda vota, per quem dicebatur proprietatem legitimæ fuisse amissam, dum ab intestato succedit filiis in usufructu tantum, Auth. ex testamento, C. de secund. nupt. Bald. ibidem n. 1. Menoch. conf. 237. nu. 12. referens verba præcisa Bald. in d. Auth. ex testam. Gratian. discept. 448. n. 3.

Quia ex distinctione eiusdem Baldi, & Menochij tollitur obiectum, nam tunc  
 10 mater † priuatur successione filiorum, quoad proprietatem per transitum ad secunda vota, quando extant liberi, secus autem  
 11 quando non † extant, ut in præsentibus successibiles, quia tunc legitima debetur, & in omnem casum quando filij, ut hic sciuerunt transitum matris ad secunda vota, & tacuerunt, nec reclamarunt, immo matri  
 12 legando approbauerunt, successio † etiam quoad proprietatem ab intestato non prohibetur, Bald. in d. Auth. ex testamento n. 8. G. de secund. nupt. Gabr. conol. 3. n. 20. eod. tit. Surd. dec. 99. n. 12.

Maior difficultas versatur in secunda inspectione, à quo tempore legitima deberetur, in qua non desunt infiniti propè subtinentes utramque respectiue opinionem.

13 Nam quod legitima debeatur † matri de tempore mortis naturalis professi, expressè tenuerunt Accur. in Auth. si qua mulier. C. de sacros. Eccles. & cum eo omnes Legistæ † in eadem Authentica Pinell. in l. 1.

n. 50. C. de bon. matern. p. 1. Becc. conf. 34. n. 18. Surd. conf. 238. n. 10. & de alimen. tit. 1. q. 29. n. 7. Turret. conf. 89. lib. 2. Melchior. Phebus dec. Lusitan. 13. nu. 16. Grat. discept. 102. n. 2. & 3. apud quos infiniti eiusdem opinionis referuntur, & eandem opinionem  
 15 multi ex † Canonistis sequuti sunt, nempe Butr. in c. in præsentia n. 29. Dec. n. 67. de probat. Cald. in c. si pater in fine de test. Io. de Anan. in cap. 2. n. 16. de delict. pueror. Guilielm. de Bened. in cap. Raynutus in verbo mortuo itaq; testatore, il primo nu. 299. Gutierrez lib. 2. q. canonic. c. 1. n. 75. à quibus pariter alij referuntur sequentes eandem opinionem.

16 Cœterum quod legitima † debeatur matri à die emissæ professionis morte professi non expectata, expressè videtur determinatum in c. cum simus regular. dum  
 17 filius † patre iam professio admittitur ad postulan. bona, quæ sibi ex successione paterna proueniunt, & per illum textum hæc opinionem pro matre firmarunt glos. in verbo paterna, & Anchar. n. 4. vers. si autem impubes. Butr. n. 5. glos. in c. transmissæ verbo nota, qui filij sint legitimi Abb. in c. in præsentia n. 59. de probat. Couarru. c. 2. n. 7. de testam. Fachiu. controu. iur. lib. 6. cap. 13. Honded. conf. 60. n. 19. & seq. lib. 2. & alij allegati in Tridentina legitima coram ba. me. Ortemberbo 3. Ianuar. 1607. & huic posteriori  
 18 opinioni uti veriori, & æquiori † etiam per Rotam firmatæ placuit Dominis adherere.

Non obstant fundata prioris opinionis, & responsiones datæ fundamentis huius secundæ.

Quia prædictis omnibus fuit satisfactum in decisione supradicta Tridentina legitima, cum quibus Domini transferunt, & signanter placuit responsio data per Honded. d. conf. 60. n. 24. lib. 2. quam re assumpsit à Gozzad. conf. 41. n. 17. ut scilicet fundamenta prioris opinionis locum habere  
 19 possint, quando † mors ciuilis non habet eundem effectum, prout habet mors naturalis, quia bona non acquiruntur hæredi, donec viuit Monachus, sed Monasterium illa possidet, & per consequens etiam Monachus possidet in communi, sed quando bona fuerunt acquisita hæredi, qui illa possidet, ac si testator mortuus esset, quo  
 20 casu mors † ciuilis habet eundem effectum, quem habet naturalis, & tunc omnes effectus naturalis consequuntur, prout sunt solutiones legatorum, detractiones legitimæ, & trebellianicæ, æris alieni & similia, quæ



quæ contingunt, quando bona transeunt  
ad heredem per effectum mortis naturalis.  
Et ita, &c.

¶ In eadem causa habentur infra alias decisiones  
nempe sub diebus 15. Decemb. 1628. & 4.  
April. 1629. & 18. Iunij eiusdem anni coram  
R.P.D. Ghisler. sunt decisiones 223. 267. &  
306.

EMMO. ET REV. MO D. CARD. VIRILI.

Afflicti Bonorum.

Die Veneris 3. Decembris 1627.

ARGUMENTVM.

Possessio civilis, ut amittatur, quæ sint neces-  
saria, & quando dicatur reservata. Cano-  
nis reservatio, & receptio quid operetur.  
Et identitas qualiter probetur, maximè si  
simus in antiquis.

SUMMARIVM.

1. Possessio civilis, ut amittatur, requiritur scientia.  
& patientia.
2. Assertio inter alios acta, an noceat inter diuersos.  
Canonis solutio reservata, operatur ut Dominus  
directus non amittat civilem possessionem n. 2.
3. Relatio facienda est singula singulis.
4. Canonis reservatio infert ad dominium.
5. Canonis receptio, operatur, ut quis teneatur re-  
tinuisse civilem possessionem, & n. 6.
7. Canonis non solutio per aliquod tempus, non ope-  
ratur, ut quis videatur amisisse civilem posses-  
sionem.
8. Canon & census dicuntur synonyma, & multoties  
unus pro alio accipitur.
9. Canonis solutio ex quibus satis iustificetur.
10. Dominij probatio ex quibus clara remaneat.
11. Emphyteusis natura est, ut possessio civilis rema-  
neat penes directum Dominum, & possessio na-  
turalis penes emphyteutam.
12. Conductorum linea deficiente in emphyteusi datur  
manutentio pro civili possessione Domino dire-  
cto ad recuperandam naturalem.
13. Demonstrationes due sufficiunt ad probandam  
identitatem.  
Immo sufficit identitas loci, cum uno confine.  
num. 14.
15. Confinia duo in antiquis probant identitatem, nec  
attenditur mutatio nominis, vel altera altera-  
tio. num. 16.
17. Appellatio datur à mandato de manutenendo dato  
per cedulam.
18. Ius fori, in quo litigatur, servari debet.
19. Aegidiana intrat inter personas Sedi Apostolice im-  
mediatè subiectas, si litigatur in Rota.

## DECISIO CXVII.

¶ Utarunt Domini non esse recedendū  
à decisio coram me sub die 2. Iunij  
1627. \*

Nec obstat interversio possessionis ciui-  
lis ex eo, quod bona fuerint vendita vti li-  
bera pleno iure utilis, & directi dominij.  
Primò, quia non constat de scientia, &  
patientia Communitatis Bictonii, itaut  
1. possessio civilis non fuerit amissa Innoc.  
in c. bone, il secundo n. 1. vers. item de illis, &  
ibi Abb. n. 20. de postulat. pralat. Bald. in  
l. 2. nu. 12. ff. de seruit. & aqu. Seraph. dec.  
2. 337. num. 8. Et huiusmodi assertio non vti res  
inter alios acta non nocet.

Secundò, quia non fuit reservata solutio ca-  
nonis, Rota dec. 282. n. 1. p. 1. diuers. & cum  
insimul alia bona fuerint vendita, singula  
3. non singulis facienda est relatio, nempe quod  
alia venderentur libera, & pleno iure, &  
& ista de quibus agitur essent de dominio  
Communitatis Bictonij, pro quibus canon  
solueretur Aym. conf. 98. nu. 11. Greg. dec.  
4. 297. n. 9. ex reservatione non enim canonis  
infertur ad dominium Communitatis Bi-  
ctonij Clem. 1. & ibi Vitalin. n. 8. vers. ubi  
verum totum est de iarepatr. Rot. in recent.  
decis. 102. num. 4. ad fin. & decis. 258. nu. 2.  
par. 1.

Ter tiò, quia fuit subsequuta solutio ca-  
nonis reservati, unde censetur non præserua-  
ta possessio civilis, & animo retenta l. 3. S. in  
amittenda ff. de acq. possess. Greg. dec. 307.  
n. 9. & sat est, quod Communitas Bictonii  
non habuerit se pro spoliata, immò per re-  
ceptionem canonum non possessionem civilem  
6. retinuisse censetur, Aym. conf. 106. num. 9.  
Greg. d. dec. 307. n. 9. 11. & 13.

Non obstat, quod quolibet biennio esset  
facienda præstatio Archibusi, & tamen  
singulis annis facta fuerit, quia ubi magis  
solutiones fuerunt continuatæ, & gemina-  
tæ eo magis fauent Communitati Domine  
directæ.

Nec obstat, quod solutiones canonum  
de aliquo tempore fuerint prætermittæ,  
quia forsan id fuit, quia aliis temporibus  
quolibet anno fuerunt solutæ, & ex præter-  
missione non alicuius temporis non amittitur  
7. possessio civilis, maximè cum subsequan-  
tur postea aliæ solutiones dicti Archibusi,  
ex quibus arguitur animus non amittendi  
d. l. 3. S. in amittenda ff. de acq. possess.

Nec noceret, si aliquæ solutiones dice-  
rent pro censu, quia aliæ plures solutiones  
dicunt



8 dicunt pro canone, & census, † & canon-  
dicuntur synonyma, & vnus multoties ac-  
cipitur pro alio *Seraph. dec. 1235. n. 1.* & ex  
inuestitura, & aliis enunciatiuis, & testi-  
9 bus † satis declaratur, quod solutio fuit  
pro canone, *Rot. diuers. dec. 141. n. 3. & 7.*  
*p. 2. & dec. 289. n. 4. p. 1. recent.*

De dominio autem Communitatis Bi-  
ctonii censuerunt Domini constare ex in-  
strumento inuestituræ iunctis adminiculis  
ex testibus de fama, ex enunciatiuis & ex  
10 solutionibus canonum, ex quibus † proba-  
tio domini remanet clara *Soc. Sen. conf.*  
*187. n. 2. & seq. & n. 17. lib. 2. Rot. in rec.*  
*dec. 661. n. 2. p. 1. & dec. 573. n. 3. & seq. p. 2.*  
*& fuit dictum in Ferrarien. seu Comaclen. de*  
*Nafellis 7. Iunij 1627. coram R.P.D. Coccino*  
*Decano.*

Non obstat etiam, quod non adsit clau-  
11 sula constituti, quia ex natura emphyteu-  
sis possessio ciuili remanet penes Dominū  
directum, & possessio naturalis penes em-  
12 phyteutam, itaut deficiente linea † con-  
ductorum detur manutentio pro ciuili pro  
recuperatione naturalis, accumulando eā  
antiquæ possessioni ciuili, *Bart. in l. 1. §. fin.*  
*n. 17. ff. uti possid. Corb. de iur. emphyt. de*  
*caus. priuat. ob lin. finit. n. 1. & fuit dictum*  
*in Bononien. deuolutionis 7. Nouemb. 1595.*  
*coram bo. me. Penia, & in Romana deuolu-*  
*tionis 28. Maij 1625. coram R.P.D. meo Pi-*  
*rouano.*

Identitas fundi delle Vacchette rema-  
net probata, nam licet hoc nomen non  
conueniat cum illo prædio dell'Ose, tamē  
concurrunt tres demonstrationes, & tamē  
13 duæ † demonstrationes sufficiunt *Bart. in*  
*l. demonstratio falsa n. 14. ff. de condit. & de-*  
*monstr. Soc. sen. conf. 89. n. 2. lib. 1. Rolan.*  
*conf. 67. n. 4. lib. 2. Ruin. conf. 115. n. 10. lib. 5.*  
14 Immo sufficit † sola identitas loci cum vno  
confine, *Rot. dec. 710. n. 3. p. 1. diuers. & in*  
*antiquis nec mutatio nominis, nec alia-*  
15 *alteratio attendi debet, dummodo † re-*  
*maneant duo confinia, vel demonstratio-*  
*nes, Ruin. conf. 50. n. 17. lib. 1. Dec. conf. 17.*  
*n. 8. 9. & 14. lib. 3. & fuit dictum in supra-*  
*dicta Romana deuolutionis 28. Maij 1625.*  
*coram R.P.D. Pirouano, & in Ferrarien. seu*  
*Comaclen. bonorum de Nafellis 7. Iunij 1627.*  
*coram R.P.D. Coccino Decano, & in Bononien.*  
*fideicommissi de Desiderijs 14. Iunij 1627. co-*  
*ram R.P.D. Merlino. Quamuis enim Riui-*  
*lus Tringuigliani decurrat inter hæc præ-*  
*dia, quædam connexitas non tollitur, cū*  
*prædium aliquod non sit intermedium, &*  
*videtur verisimile, quod nomen dell'Ose*

fuerit assumptum propter decursum flu-  
minis eiusdem nominis Ose à pede, & ta-  
men vocetur etiam prædium delle Vac-  
chette, cum tres demonstrationes concu-  
16 rant, quæ † sufficiunt ad probandam iden-  
tatem fundi delle Vacchette ex supra de-  
ductis.

Tandem non placuit Dominis, quod à  
17 mandato de manutenendo dato † per ce-  
dulam detur appellatio, nam cum iudiciū  
fuerit actum Perusiæ, & nunc in Rota, &  
Aegidiana respiciat ordinatoria iudicii,  
18 vtique illa intrat, cum debeat seruari ius †  
fori, in quo litigatur, siue Communitas sit  
immediatè, siue mediatè subiecta Sedi A-  
postolicæ, *Contard. de Aegid. limit. 4. ra-*  
*tion. canon. reintegr. n. 11. & 12. & in ver-*  
*bo Aegidiana q. 6. n. 2. & 7. fol. 642. & per*  
*istam rationem noluit Rota in Reatina.*  
*confinium 9. Iunij 1606. coram bo. me. Card.*  
*Lancellotto amplecti motiū, quod Com-*  
*munitates, quæ litigabant non essent im-*  
19 *mediatè subiectæ, quia vt intraret † Aegi-*  
*diana sat erat, quod litigaretur in Rota.*

Et ita vtraq; parte informante fuit de-  
cisum.

\* Est decisio 79. supra in hac parte.

REVERENDISS. P. D. MERLINO.

Bononiens Fideicommissi de Desiderijs.

Die Veneris 3. Decembris 1627.

Est impressa coram Merlino tom. 1.  
decis. 316.

DECISIO CXVIII.

REVERENDISS. P.D. MERLINO.

Casalen Beneficiorum.

Die Veneris 10. Decembris 1627.

Est impressa coram Merlino tom. 1.  
Decis. 318.

DECISIO CXIX.



R. P. D. DVNOZETTO.

Romana, seu Neapolitana pecuniaria.

Die Mercurij 15. Decembris 1627.

## A R G V M E N T V M.

Auditor Camerae, qualiter procedere potest vigore suarum facultatum inter Mercatores, & alia de quibus in summario.

## S V M M A R I V M:

- 1 Auditor Camerae inter Mercatores vigore suarum facultatum, potest procedere summarie, ac sola facti veritate inspecta.
- 2 Obligatio per dictionem, quando efficitur conditionalis.
- 3 Obligatio non sortitur suum effectum, quando est conditionalis, nisi eueniat casus conditionis.
- 4 Scriptura probat contra scribentem.
- 5 Præsentia sola non est sufficiens ad aliquem obligandum.

## D E C I S I O C X X.

**P**rætendebat D. Iulius Pocobellus, à D. Hieronymo Rosolino, hæredeq; Thobie Rosolini duas pecuniarum partitas, vnam scilicet ducat. 3023. eidem Pocobello solutorum à prædicto Thobia in tot creditis Bancorum in Ciuitate Neapoli, sub prætextu, quòd dd. credita essent inexigibilia. Alteram verò scut. 749. monetæ sub altero prætextu, quòd idem Thobias ei esset obligatus, vt vulgò dicitur (*dello star del credere*) pro literis cambij eiusdem quantitatis, quas ipse Pocobellus receperat à Luisio Signorino, postea decocto directas Siluestro Portio in Vrbe Mercatori (qui eas soluere recusauit) pro pretio cuiusdam tractæ vini eidem Signorino venditæ per antedictum Thobiam de ordine Pocobelli. Vnde introducto iudicio pro recuperatione dictarum partitarum coram A. C. emanauit sententia pro ambabus partitis absolutoria ad fauorem Rosolini, à qua sententia cum pro parte Pocobelli fuerit appellatum, causa deinde mihi in Rota commissa dubitauit, An dicta sententia esset confirmanda, vel infirmanda, & DD. attenta eius validitate, & iustitia, confirmandam esse responderunt.

Nam quoad validitatem hoc vnum tan-

tum obijciebatur scilicet quòd non fuerint seruati termini substantiales, prout seruari debebant, ex quo agebatur de summa excedente scut. 200. sed placuit responsio, quòd imò dicta seruatio terminorum non erat necessaria, quia agebatur inter Mercatores, inter quos & A. C. vigore suarum facultatum poterat procedere summarie, & sola facti veritate inspecta ad trad. per *Salust. Tiber. in sua prax. lib. 2. c. 21. n. 3. vers. licet cum seq. Rot. decis. 446. n. 1. vers. nam inter p. 2. recent.* Ultra quod pro parte Rosolini fuit data fides Notarij seruationis dictorum terminorum substantialium.

Quo verò ad iustitiam, ea visa fuit patēs. Nam circumscripta prima partita ducator. 3023. super qua informantes pro Pocobello non insistebant, sed dabant manus: difficultas solum restricta erat ad alteram partitam scutor. 749 pro qua Pocobellus prætendebat, Thobiam ei obligatum esse, vt dicitur (*dello star del credere*) & ad hanc obligationem probandam deducebat quatuor epistolas, quæ vocantur (*d'auiso*) ei scriptas à prædicto Thobia, Primam scilicet sub die 3. Martij 1623. infrascripti tenoris (*circa alla tratta del vino stabilito il prezzo con Aluise Signorino*) Secunda verò sub die 5. Ianuarij 1624. (*Il Signorini si ritroua fuori di Napoli à Ischia, però non hò riscosso altro, come torna, douerà pagar, quando ve voltarò l'auanzo ve starò del credere, come è di giusto, mètre ve lo promessi*) Tertia sub die 26. Ianuarij eiusdem anni (*auerite Signor Giulio, che per le rimesse, che ve farò di quà per vostro conto, ve starò del credere, come anco hò fatto quando hò fidato il vostro danaro per queste fiere di Regno come ordinaste*) Vltimam verò sub die 2. Februarij eiusdem anni 1624. (*del particolare dello star del credere ve lo manterrò sempre, essendo così mia natura di far con tutti, & così vole il termine Mercantile.*)

Quæ quidem epistolæ ad effectum, de quo agitur, DD. non visæ fuerunt posse suffragari.

Nam quamuis Rosolinus mediantibus verbis prædictæ secundæ epistolæ, ibi, (*quando ve voltarò l'auanzo ve starò del credere*) quæ secundum vsum loquendi Mercatorum idem important, quam transmittere pecunias de vno ad alium locum, potuerit se valide obligare (*dello star del credere*) in casu veræ transmissionis pecuniarum: tamē cum ea obligatio per illam dictionem (*quando*) fit effecta conditionalis, l. quod Pupilla, ff. quando dies legat. sed. Ruin. cons. 68. num. 7. lib. 4.



lib. 4. Rot. coram Greg. XV. decis. 428. num. 2.

- 3 Non potuit nec potest suum sortiri + effectum, nisi eueniente casu transmissionis pecuniarum, l. cedere diem, ff. de verbor. signif. Rot. coram Greg. XV. d. decis. 428. num. 3. & alias saepissimè. Vndè cum non constet partitam scutor. 749. de qua agitur, fuisse eidem Pocobello per supradictū Rosolinū trāsmittam nullo modo potest dici obligatus (dello star del credere)

Quod autē Rosolinus se obligauerit (dello star del credere) solummodo in casu trāsmisionis, comprobatur ex altera tertia epistola, ibi, (auertite Sig. Giulio, che per le rimesse, che ve farò de qua per vostro conto ve starò del credere) quæ quidem + epistola cum à dicto Pocobello fuerit producta, contra eum plenè probat Rota coram Greg. XV. decis. 238. num. 4. & ibi latissimè Adden. num. 15.

Non obstat, quod prædictæ literæ Cābij eidem Pocobello consignatæ fuerint à Luisio Signorino præsentē dicto Rosolino; Quia ad excludendam dictam obligationē sufficit dicere, quod Rosolinus non transmisit dictas pecunias, prout necesse erat ad hoc, vt ex prædictis epistolis censerī potuerit obligatus, nec eius + sola præsentia erat sufficiens ad eum obligandum, l. filius familias, S. inuitus, & ibi glos. in verb. non probatur, ff. de procurat. Alexand. cons. 180. n. 4. lib. 7. Surd. dec. 302. n. 3.

Neque obstat, quod Rosolinus pro partita scutor. 749. de qua agitur, perceperit duplicatam prouisionem, + vnā scilicet ducatorum 85. alteram verò ducatorum 34. & sic se obligauerit (dello star del credere) iux opp. Bonin. in tract. de cambio, cap. 7. vers. della prouisione, scacc. de Comerc. & Camb. S. 3. glos. 3. nu. 1. quia obiectum tollitur ex facto: siquidem prima partita ducator. 85. nō loquitur de prouisione, sed tantum (per saldo delle tratte.) Secunda verò ducator. 34. quamuis cantet de prouisione: tamen loquitur pro cambio non autem (per lo star del credere) quæ inter se valdè differunt. Insuper nec possunt censerī perceptæ pro dicta prouisione (dello star del credere) quia nec vti singulæ, nec simul iunctæ sunt adæquatæ pro dicta prouisione, cum pro dicta partita scut. 749. de qua agitur ad rationē vnius tertij pro quolibet centenario solummodo deberentur scut. duo cū dimidio circiter pro dicta prouisione.

Et itā conclusum vtraque, &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO.

Romana Affectus.

Die Mercurij 15. Decembris 1627.

Est impressa coram Merlino tom. 1.

Decis. 319.

## DECISIO CXI.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO  
DECANO.

Nouariē Decimarum.

Die Veneris 17. Decembris 1627.

## ARGUMENTVM.

Episcopus non habet actionem contra laicos pro consequenda suam quartam decimarū, sed benè contra Rectores, & quare.

## SVM MARIVM.

- 1 Episcopus de iure communi non habet intētio. fundatam in quarta decimarum cōtra laicos, & nu. 7.
- 2 Episcopus habet intentionem fundatam in quarta decimarum, & est ei debita de iure, & hac est communis opinio. n. 3.
- 4 Episcopo debetur decimarum quarta iure proprietatis.
- 5 Verbum, habeas, denotat proprietatem.
- 6 Episcopo debetur quarta propter coniunctionem, & vniuersalem curam in Ecclesiis subiectis.
- 8 Episcopus habet actiones cōtra Rectores percipientes decimas, & non contra laicos. & num. 15.
- 9 Rector præscribere potest quartam decimationum.
- 10 Prescriptio sine possessione non procedit.
- 11 Text. in c. conquerente de off. ordin. declaratur.
- 12 Rot. & Castren. consequentia, quod Episcopus possit exigere à laicis quartam decimalem, non est tuta.
- 13 Per solutionem integram quis consequitur liberationem.
- 14 Text. in c. quoniam, & in c. dudum de decim. quan-



quando habeant locum.

- 16 Ab opinionibus Doctorum; qui non habent contradicentem, ab eis tanquam à casu legis non est recedendum.

## DECISIO CXXII.

Cum in hac causa dubitaretur de relevantia praescriptionis oppositae per incolas Villae Camerae D. Episcopo agenti ad suam quartam, & 14. mensis Decembris 1626. mandatum fuerit, ut strictè informaretur, An Episcopus haberet fundatam intentionem contra Parochianos in casu, de quo agitur: die autem 7. Maii praeteriti firmando conclusionem, Episcopum habere fundatam intentionem pro sua quarta contra Parochianos, dictum fuerit non obstare praescriptionem.

- 1 Hodie causa repropofita Domini dixerunt Episcopum & de iure communi non habere fundatam intentionem in quarta decimarum contra laicos, & in hoc esse recedendum à decisis; An autem ex aliis sit standum in decisis, reseruarunt videre in separata disputatione.

- 2 Nam, & si vera sit conclusio in decisione firmata, quod Episcopus & fundat intentionem suam in quarta decimarum, & de iure debita, c. quoniam ibi sua parte retenta, c. dudum, ibi intentione tua de iure communi fundata, de decim. c. conquerente, ibi habeas quartam decimationum. c. fin. de success. ab intest. c. unico 10. q. 3. quibus iuribus adductis, & auctoritate omnium Canonistarum, Rot. dec. 31. n. 5. p. 2. divers. dixerit & communem opinionem, & eandem sequatur Rebuff. de decim. q. 7. n. 11. Rot. dec. 402. n. 1. p. 2. rec. & Gonzal. ad reg. 8. glos. 6. nu. 87. & 88. difficultas tamen in eo non cadebat, an deberetur Episcopo quarta contra Rectores de iure, vel de consuetudine,

- 3 prout de intentione Rotae fuit hoc determinare in d. dec. 31. n. 5. neque in eo, an de universa decimatione quarta Episcopo deberetur, dum adeo dirigitur contra Rectores: quia indubitatum & est quartam deberi, & quidem iure proprietatis per illud verbum habeas quartam decimationum, de quo in c. conquerente de offic. ordin. cuius

- 4 natura est dominium & importare l. habere duobus modis accipitur l. id apud se quis habere cum glos. de ff. verb. signif. l. stipulatio ista

- 5 S. habere ff. de verb. oblig. & non sine & ratione propter coniunctionem, & universalem curam, quam habet Episcopus in Ecclesiis subiectis, Butr. post Host. & alios in

c. cum contingat n. 9. vers. item quia de decim. Innoc. in c. requisisti n. 3. de test. Tyn. dar. in tract. de decim. n. 2. Monet. eod. tract. c. 7. concl. 6. n. 14. sed dubium erat, à quo hac quarta sic de iure Episcopo debita possit ab Episcopo exigi, vel à laicis Parochianis immediate vel à Rectoribus illam percipientibus, & in hac parte.

- Placuit Dominis firmare aliam conclusionem Episcopum de iure communi non habere & fundatam intentionem in quarta decimarum contra laicos ex verbis, c. conquerente. de offic. ord. ibi tu autem his iuribus in praefatis Ecclesiis contentus existes, non amplius ab eis exigas, ex quibus dicebatur actionem & fuisse reservatam Ordinariis contra Rectores, non autem contra laicos, contra quos in textu aliqua actio non dirigitur, quam ponderationem prius Rota fecit in dec. 519. n. 2. coram Greg. XV. & tenuit coram Seraph. dec. 1449. nu. 5. & fundatur in auctoritate Abbatis antiqui in d. c. conquerente n. 5. Panorm. ante num. 3. Card. n. 4. Bellam. n. 12. gloss. ad marginem d. c. conquerente Castr. cons. 38. per tot. p. 2. quae opinio videbatur Dominis posse comprobari ex c. de quarta de praescript. in qua

- 9 admittitur & Rectorem praescribere posse quartam hanc decimationum, quae si à laicis esset exigenda non daretur praescriptio 10 Rectori defectu possessionis, sine & quae praescriptio non procedit gloss. in l. male agitur, & ibi Bald. n. 6. C. de praescript. Spec. in tit. de locato. S. nunc aliqua vers. 24. Bart. in l. 3. S. ex contrario n. 4. ff. de acquir. possess. Castr. in l. i. n. 12. C. de servis fugitiuis.
- Non obst. quod cum hac quarta decimarum debeatur in proprietate Episcopo, & ratione coniunctionis, & universalis curae, quam habet in Ecclesiis subiectis ex 11 supra allegatis, verba Decretalis & conquerente inferant quidem actionem competere Episcopo contra Rectores, sed quod eadem denegetur Episcopo contra laicos ad tollendam actionem realem, quae datur pro decimis praeteritis consequendis contra eosdem laicos, ex Abb. in c. cum ab homine n. 6. eod. tit. de decim. Rebuff. eod. tit. q. 9. nu. 9. hoc non firmitur in contextu, neque perneceffe inferatur, unde dicebatur adhuc vigere responsionem datam in 12 decisione, quod & consequentia non sit tuta, quam faciunt Castr. & Rota sup. alleg. scilicet non amplius ab eis exigas, ergo à laicis non exigas, quia simul esse potest, quod Rectores decimam integram percipiant, & eo casu Episcopus non possit percipere



ARGUMENTVM.

Decimæ: vt alicui Ecclesiæ debeantur, quid sit necessarium. Et quando decimæ debeantur propter administrationem Sacramentorum, & in materia decimarum an possit induci aliqua consuetudo, & qualiter ista probetur.

SUMMARIUM.

- 1 Decimæ debentur Ecclesiis intra quorum limites prædia existunt, & n. 3.
- 2 Ecclesia pretendens ad se spectare decimas alicuius prædij, debet plene probare illius existentiam intra suos fines.
- 4 Decimas Sacramentales Ecclesia non potest percipere, si Sacramenta non administret, & n. 5.
- 6 Decimæ Sacramentales amplius non debentur, si administratio Sacramentorum cum personarum interitu fuerit extincta, & n. 10.
- 7 Decimæ non debentur priori Curato, si quis mutauerit domicilium, sed secundo.
- 8 Capitulum an habeat intentionem fundatam super omnibus decimis Diœcesis.
- 9 Bona transeunt ad Ecclesiam cum suo onere.
- 11 Decimarum exactio stante consuetudine potest cõpetere Ecclesiæ prædiali, & Sacramentali.
- 12 Consuetudinis plena probatio ex quibus non resultet.
- 13 Consuetudo, vt probetur, debent testes præcisè depone-  
re de decennio, & n. 14.
- 15 Text. in cap. ad Apostolicæ: de decim. & decis. Rot. in quibus terminis loquantur.
- 16 Actus controuersus ad effectum probandi consuetudinem, non habetur in consideratione.
- 17 Testes non probant consuetudinem si deponant extra causam.
- 18 Consuetudo, quod simul Ecclesiæ prædiali, & Sacramentali debeantur decimæ, non extenditur de casu, ad casum, nec de persona ad personam.
- 19 Consuetudo, quando dici non potest superflua, & n. 20.
- 21 Testes dubij ab alijs declarantur.
- 23 Testibus est adhibenda fides in concursu illis, qui sunt numero plures, item illis, qui sunt conformes, num. 24.
- 25 Verba, si in aliqua confirmatione stent causatiue, bene probant obseruantiam.
- 26 Constitutiones contra ius an substineantur.
- 27 Constitutio determinans modum, & rationem decimandi non potest dici contra ius.
- 28 Pro actus validitate omnia presumuntur interuenisse, stante cursu longissimi temporis, & obseruantia diuturna.
- 29 Obseruantia qualis suffragaret à totali exemptione, & remissione decimarum.
- 30 Gratia alicui facta, non debet ei retorqueri in odium.
- 31 Actore non probante reus absoluitur.

13 tere suam quotam à laicis, qui per t̄ integram solutionem cõsequuti sunt liberationem, & prout ad hunc casum se restringūt *Abb. Antiq. & Abb. Panorm.* à quibus alij Canonistæ rationes supliciter realsumpserunt, & tamen in alijs casibus, quando sunt decimæ inexactæ, aut quando negligendo Parochus non est in causa, aut dum ad illum decimæ non pertinent, qui est casus, de quo agitur, ad quem disputatio est restricta, remaneat integra actio Episcopo agendi pro sua quota contra quemcumque debitorem actione reali sibi de iure competenti, & 14 intrent t̄ depositiones c. quoniam, & c. dudum. de decim. cum alijs allegatis in decisione, quæ reuidetur.

Quoniam fuit resp. sufficere pro fundamento conclusionis firmatæ ex dispositione 15 ne c. conquerente actionem t̄ pro quarta decimationum esse directam cõtra Rectores, non autem contra laicos, & quod opinio *Abb.* & aliorum sup. relatorum in hac parte non habeat contradicentem, itaut ab eis 16 tanquam à t̄ casu legis non sit recedendū, *Ias. in l. penult. n. 21. C. de pact. Becc. conf. 23. n. 6. Surd. decis. 229 n. 36.* Cæterum quod ex alijs eadem opinio sit limitanda, & declaranda, pertinet ad partem reseruatam, scilicet an ex alijs sit standum in decis. de quibus tunc erit agendum, quando in ea parte suspicietur disputatio.

Et ita, &c.

¶ Plures decisiones in hac causa adnotauimus supra ad decisionem 64.

REVERENDISS. P. D. MERLINO.

Piscien Capellæ.

Die Veneris 17. Decembris 1627.

Est impressa coram Merlino tom. I.  
Decis. 123.

DECISIO CXXIII.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Abulen Decimarum.

Die Veneris 19. Decembris. 1627.



## DECISIO CXXIV.

**D**idacus de Villalba, & Anna dell'Anguila coniuges Incolae Ciuitatis Abuleñ assignarunt pro dote Capellae maioris Monasterij S. Mariae de Monte Carmelo eiusdem Ciuitatis Abuleñ quaedam praedia sita in locis de Villa maior, & Parral Castelblanco Sigheres, & Herites vna cum Molendino existenti in loco nuncupato la Ribera de Adaxa; Capitulum vero Abuleñ, & Parochi Ecclesiae S. Thomae eiusdem Ciuitatis introduxerunt iudicium aduersus Conuentum, & Fratres eiusdem Monasterij super solutione decimarum, quas praetendebant ex redditibus dictorum praediorum tanquam decimatorijs eiusdem Ecclesiae Parochialis S. Thomae sibi deberi, vnde cum ad fauorem vtriusque partis plures sententiae in partibus emanassent tandem causa ad Rotam deuoluta bon. mem. Reuerendiss. D. Patriarcha Hierosolymitanus praenisa decisione vnica tantum parte informante facta sub die 16. Martij anni praeteriti sententias de partibus ad fauorem Capituli, & Ecclesiae S. Thomae latas confirmavit, & cum postea coram me, res iudicata, & illius executio iuxta formam rescripti Signaturae hinc inde praetenderetur, dubitavi, an constaret de re iudicata hinc inde, quae esset exequenda, & Domini mandarunt, vt strictè videretur, an esset recedendum à dicta decisione facta coram bon. mem. Reuerendiss. D. Hierosolymitano, super quo dubio pluries proposito, & non resoluta, tandem hodie Domini censuerunt recedendum esse resolutis.

Considerabant enim, quod aut Ecclesia S. Thomae praetendit huiusmodi decimas tanquam praediales, hoc est ratione situationis dictorum praediorum intra limites propriae Parochiae, aut tanquam Sacramentales, hoc est ratione administrationis Sacramentorum, & ex vtroque capite nullum ius habet.

**1** Nam quoad primum cum huiusmodi decimae debeantur Ecclesiis intra quarum limites praedia existunt *c. cum sint homines c. cum in tua c. cum contingat*, ubi glos. in verbo *de iure com. c. commissum c. quoniam* glos. in *c. ad Apostolicam* in verbo *consuetudo in fine de decimis c. ult.* & ibi glos. in verbo *praediorum de Parochis*, vna cum concordantibus late deductis per Rotam dec. 321. n. 4. p. 1. recent. Rebuff. q. 6. de decimis Henric. Boich. in *c. peruenit nu. 2. cod. tit.* & fuit de-

*cisum in causa Bracaren. decimarum 20. May 1591. & 3. Iunij 1594. coram bo. me. Card. Pamphilio, & coram me in causa Sabineñ decimarum 16. Martij 1609. Ecclesia S. Thomae debet in hoc plenè intentionem suam fundare probando quod dicta praedia* **2** *† de quorum redditibus decimas praetendit, sita sint intra fines suae Parochiae, vt est text. ad litteram in c. ad decimas de restitut. spol. in 6. Archid. in c. quod Priori 13. q. 1. Hostien. in summa tit. de Paroch. n. 1. Rom. conf. 356. n. 1. & 2. Rebuff. super concord. tit. de collat. §. Statuimus lib. 2. in versic. Parochialis. Hored. de incompatibil. benefic. p. 1. c. 13. n. 2. & fuit dictum in causa Pacen. decimarum dell' Hebreras Luna 29. Ianuarii 1601. coram me, vbi aliae allegantur. Quod non solum non probat, ideoque intentionem suam legitimè nun fundat immò ex geminatis confessionibus iudicialiter emanatis pro parte dictae Ecclesiae contrarium constat, quod scilicet dicta* **3** *† praedia sunt intra limites alienae Parochiae, vnde non solum non habet pro se iuris assistentiam sed immò resistentiam in exactione huiusmodi decimarum, tanquam extra proprios, & intra alienos limites Parochiae.*

Quo verò ad secundum, minus potest huiusmodi decimas tanquam Sacramentales praetendere cum Patribus Carmelitis possessoribus huiusmodi praediorum non **4** *administret Sacramenta, † quae tamen administratio necessario requiritur, vt quoad illas dicatur habere intentionem fundatam ad tex. in c. final. de Parochis, ibi nec ab eis temporalia exigant quibus Sacramenta nō administrant Abbas in c. ad Apostolicam nu. 3. de decim. vbi quod Praelatus † seu Rector Sacramenta non administrans non potest decimas exigere, Host. in summa tit. de Paroch. n. 1. Roman. conf. 356. nu. 1. Hored. de incompatib. benefic. p. 1. c. 13. n. 2. Rota dec. 672. n. 1. p. 1. in recent.*

Non illas potest praetendere ex eo, quod Didacus, & Anna illas sibi soluerent ratione Sacramentorum, quae ipsis viuentibus **5** *administrauit, quia cum per eorum mortem huiusmodi Sacramentorum administratio, cessauerit utique, & decimarum † solutio, quae illorum ratione debebatur, vnà cum personarum interitu omninò fuit extincta, c. cum in cunctis 16. q. 1. c. fin. de Paroch. vbi Abbas n. 2. & 3. in d. c. ad Apostolicam nu. 3. & de decim. Innoc. in c. omnis n. 6. de poenit. Rebuff. de decim. q. 6. n. 24. vbi si quis mutauerit domicilium † decimae non debentur priori Curato, sed secundo Azor. in sit. moral.*



*ral. lib. 1. cap. 35. quest. 14. Monet, de decim. quest. 2. cap. 7. n. 24.*

8 Nec dicatur quod Capitulum habeat intentionem fundatam super omnibus + decimis Dioecesis Abuleñ, in quibus præten- dit participationem, & sic non releuare, quod huiusmodi decimæ non debeantur Ecclesiæ S. Thomæ, cum sufficiat quod debeantur generaliter alicui Ecclesiæ; quia quidquid sit de hoc, ex quo Capitulum de iure non fundat intentionem suam super decimis, vt fuit dictum in causa Pacen. de- cimarum 21. Iunij 1604. coram me, & 12. De- cembri 1608. coram bo. me. Card. Sacratio ius Capituli hodie deducitur, prout semper deductum fuit, restrictum ad ius Ecclesiæ S. Thomæ ratione præstimonij, quod habet in ea.

9 Non obstat igitur quod huiusmodi præ- dia in dotem Capllæ per prædictos coniu- ges assignata transuerint cum onere suo in Monasterium, & Fratres Carmelitas, vt dicitur in dicta decisione coram bo. me. Re- uerendiss. D. Hierosolymitano, quia præ- dicta procederent, si per præfatos coniu- ges decimæ fuissent solutæ ratione situatio- nis prædiorum intra limites Parochiæ S. Thomæ, & sic tanquam prædiales, sed cum 10 soluerentur ratione, + Sacramentorum, quæ dictis coniugibus ministrabantur, & hæc administratio hodie cessauit, vtrique nullum potest considerari onus, quod tran- siuerit vnâ cum dictis prædijs.

Nec visum fuit constare de tali consue- tudine, quæ suffragetur eidem Ecclesiæ ad effectum, vt huiusmodi decimas possit exigere.

11 Nam quoad prætenfam consuetudinem + Ciuitatis Abuleñ super exactione decimarum in concursu inter Ecclesiam prædialem, & Ecclesiam Sacramentalem iux. *tex. in d. c. ad Apostolica de decim.* illa non est sufficienter probata; Primò, quia testes deponunt so- lum de Ecclesia S. Thomæ non autem ge- neraliter de omnibus Ecclesijs, & sic non 12 + resultat concludens probatio consuetu- dinis ad notata in *c. fin. ubi Abb. n. 20. Card. n. 16. Butr. n. 39. de consuetudin.*

Secundò, quia non deponunt de decen- 13 nio + præcisè prout ad probandum consue- tudinem requiritur secundum *Abb. in cap. cum sint homines. n. 6. de decimis, quem refert Achilles dec. 3. nu. 5. eod. tit. Put. dec. 154. alias 155. n. 7. lib. 1. & dec. 163. par. 2. diuers.* sed so- lummodo de solutione facta tempore vitæ defuncti, quæ potest verificari etiam in mi- 14 nori spatio decem annorum, + & ideo non

releuat *Bart. in l. non solum. S. sed nec probari. ff. de nou. oper. nunciat. Dec. in cap. in presentia nu. 52. de prob. Aym. conf. 54. nu. 11. plenè Surd. dec. 75. n. 10.*

Tertiò tollitur omnis difficultas, quia obiectum forsan posset procedere si hodiè ageretur inter Ecclesiam prædialem, & Sa- cramentalem quia tunc, vt videretur, cui decimæ deberentur staretur consuetudini, & in his terminis loquuntur Iura in contra- 15 rium deducta + nempe *tex. in d. cap. ad Apo- stolica de decimis. Achil. d. dec. 3. n. 7. & 8. de decimis, & Rot. dec. 279. nn. 1. & 289. nu. 1. in rec.* sed vt supra probatum fuit Ecclesia S. Thomæ non est prædialis, nec minus Sacra- mentalis, nec agitur inter ipsas Ecclesias, sed contra possessores prædiorum.

Minus igitur visa est posse allegari altera prætenfa consuetudo, quod scilicet facta translatione bonorum in aliquod Monaste- rium pro dote Capellaniarum, nihilomi- nus sit soluenda decima Ecclesiæ Sacramen- tali, quæ illi soluebatur ab eo, qui bona- trahtulit licet obierit, & sic cessauerit ra- tio administrationis Sacramentorum, quia vltra exceptiones, quæ contra personas, & dicta testium fuerunt latius ponderatæ per informantes, aduertendum est primò quod licet dicti testes deponant in genere etiam de Monasterijs, non tamen deponunt in specie, quod aliqua Monasteria, ad quæ huiusmodi prædia transuerint, soluant dic- tas decimas, & quamuis aliqui ex ipsis de- ponant, quod Moniales Carmelitane di- scalceatæ soluerunt decimas prædiorum, per Franciscum de Salzedo assignatorum in dotem Capellanæ, quam in earum Ec- clesia fundauit, nihilominus cum super dic- ta solutione fuerit lis introducta: tamquã 16 + actus controuersus non potest haberi in consideratione ad effectum probandæ con- suetudinis, *Rota apud sancta me. Greg. XV. dec. 4. n. 2. & ibi Addentes.* Secundò non de- ponunt in specie quod decimæ, quas ratio- ne administrationis Sacramentorum solue- bant Domini ex prædijs sitis in aliena Pa- rochia soluantur etiam ab Ecclesijs, & Mo- nasterijs ad quas dicta prædia transeunt, sed se restringunt, vel ad decimas, quæ fue- runt solutæ à Dominis, quamdiu vixerunt, vel ad decimas debitas, tamquam prædia- les de quibus hic non agitur, & ideo nihil 17 releuant, cum deponant + extra casum præ- tensæ consuetudinis *Bart. in l. 1. S. si quis hoc interdico n. 1. ff. de itin. act. que priu. Aym. conf. 30. n. 5. & conf. 96. n. 4. Curt. iun. conf. 26. nu. 10. Oldrad. conf. 237. Nat. conf. 575. nu. 15.*



*Cesar de Grass. dec. 6. n. 4. & 5. de probat. Rot. 18 dec. 422. n. 13. pa. 1. in rec. quæ cōsuetudo de iure non extenditur de casu ad casum, nec de persona ad personam, vt in terminis fuit resolutum coram me in dicta Pacen. decimarum dell' Hebrero 21. Iunij 1604.*

Nec dicatur quod huiusmodi testes satis specificant virtualiter casum, in quo prædia sunt extrâ Parochiam sita, & decimæ tamquam Sacramentales soluuntur dum dicunt, quod decimæ de bonis, quæ transferuntur in Monasterium soluuntur vigore consuetudinis illi Ecclesiæ, vbi antea Dominus prædiorum erat Parochianus, quod necessariò supponit prædia esse in aliena Parochia, ex quo si illa fuissent intra Parochiam non exigenter ratione parochialitatis, seu administrationis Sacramentorum, sed ratione situationis dictorum prædiorum, & sic non ex consuetudine, sed de iure. Quia aduertendum est non esse verum quod ex dictis testimonium sequatur necessariò huiusmodi suppositum nempe prædia esse in aliena Parochia; cum etiam eadem verba benè adaptentur ad casum, in quo prædia sita sunt intra limites Parochiæ, quod patet primò, quia licet testes deponant quod decimæ soluuntur Ecclesiæ vbi prius Domini prædiorum erant Parochiani, id tamen non excludit quin etiam idem Dominus potuerit habere prædia intra limites eiusdem Ecclesiæ, cuius erat Parochianus, & sic quod decimæ deberentur etiam ratione parochialitatis, hoc est ratione administrationis Sacramentorum, & ratione situationis prædiorum. Secundò quamuis testes dicant, quod decimæ soluuntur de consuetudine; non sunt tamen adeò strictè intelligendi, vt voluerint inferre quod decimæ soluerentur solum de consuetudine, non autem de iure, sed potius credendum est ita eos dixisse, vt indicarent, ita de facto obseruari, & esse in usu, qui usus, & obseruantia benè concurrunt cū iure; imò consuetudo ipsa quandoque venit coadiuuanda iuris dispositione, quo casu dici non potest si superflua ad notata in c. 1. vbi gl. 10. Andr. Gemin. & alij de const. in 6. Alex. conf. 33. nu. 4. & 5. lib. 1. Nat. conf. 189. n. 8. latè Surd. conf. 231. n. 4. lib. 3. Ultra quod dicta consuetudo licet concurreret in hoc casu cum dispositione iuris communis, non ideo tamen est superflua cum operetur respectu exemptionis, quam possent huiusmodi Monasteria pretendere à dispositione iuris communis, vt fuit dictū in *Castaginen. decimarum* 10. Decembr. 1600.

*coram bo. me. Penia.*

Et quod dicta horum testimonium sint intelligenda de decimis prædialibus, satis videtur posse colligi ex dispositione quarti testis ibi, & quod istalia bona erant solita soluere decimas, quæ verba denotant onus soluendi decimas fuisse reale, & annexum ipsis prædijs, vt patet, Et sic ab hoc teste, alij testes dubij satis declarantur *Fulgos. conf. 161. n. 3. vers. ultra ergo plenam.*

Sed cessat omnis difficultas cum quadraginta, & amplius testes examinati pro Cōuentu satis probent contrariam consuetudinem, dum super quarto deponunt, quod Monasteria Fratrum, & Monialium sunt à quadraginta, & amplius annis in quietâ, & pacifica possessione, usu, & consuetudine recipiendi, & recuperandi pro se omnes redditus suorum prædiorum, & terrenorum absque aliqua solutione decimarum alicui Ecclesiæ, tam ex hæreditatibus, seu prædijs, quæ d. Conuentus habent in hæreditatē, vt capellanijs antiquis, & modernis, quàm alio quocumque modo, nec vnquam soluerunt decimam aliquam, quia decimam, quæ soluitur ex talibus prædijs, seu terrenis, solunt personæ, quæ illa habent in affectu ex fructibus ipsis remanentibus detracto redditu, quem soluunt dictis Monasterijs, & hanc Ecclesijs soluunt, in quarum territorio sunt dicta prædia, seu terrena vbi colligunt, qui testes non solum deponunt de spatio 30. & 48. annorum; sed insuper dicunt à senioribus iam defunctis audiuisse ita etiam fuisse in usu antiquioribus temporibus, & deponunt de publica voce, & fama, & coarctant negatiuam.

Quibus testibus visum fuit Dominis fidē esse adhibendam in concursu non solum quia sunt numero plures, & quoad Ecclesiam S. Thomæ habent pro se assistentiam iuris; sed etiam quia sunt conformes dispositioni Constitutionum Synodaliū anni 1557. in cap. 1. & 2. in quibus disponitur, quod omnes Clerici soluant decimas saluo ex prædijs, & possessionibus, quæ colent, aut mandabunt coli suorum beneficiorum, & capellaniarum, nec ex redditibus, quos ex illis receperint, seu exigent, si aliis affictabunt, actamen dictas decimas affictuarij colentes dicta prædia, seu terrena soluant, &c. & Domini prius detrahant redditus ad ipsos spectantes, & illis detractis soluat decima de reliquis fructibus remanentibus. Vnde tantò magis videntur suffragari huiusmodi Constitutiones cum illarum obseruantia controuerti non possit tã



ex illarum confirmacione subsecuta de anno 1617. in qua dicitur, *Volumus illas obseruari, sicut usque ad huc obseruata sunt, & po-*  
*sita in usu*, quæ verba stant ꝛ causatiuè, & ideo benè probant obseruantiam, vt est  
*text. notab. in cap. Abbate vers. si verò verbum*  
*determinet de verb. signif. & tuit dictum co-*  
*ram me in Casaraugustana præminen-*  
*tiarum 29. Nouembris præteriti. Quam-*  
*etiam ex conformi despositione dictorum*  
*testium.*

26 Nec officit quod dictæ ꝛ constitutiones  
 tamquam contra ius non substinentur, quia  
 quidquid si concederent totalem decima-  
 rum remissionem, siuè exemptionem, vt  
 fuit dictum *coram me in Mediolanensis deci-*  
*marum 10. Aprilis 1606. certum est quod*  
 cum solum determinent modum, & ratio-  
 nem decimandi ꝛ non possunt dici contra  
 27 ius, quod non improbat huiusmodi com-  
 positiones super decimis *cap. nuper. cap. ex*  
*multiplici de decimis c. 2. vbi Innoc. de tran-*  
*sact. Rebuff. de decimis, quæst. 13. n. 20. & seq.*  
*Monett. eodem tit. cap. 5 nu. 119. & seqq. Rota*  
*dec. 585. num. 3. par. 1. & decis. 279. ad fin. par.*  
*2. recent.*

Præterquam quod ex cursu tanti tempo-  
 28 ris, ꝛ diuturna obseruantia omnia pro  
 validitate præsumuntur interuenisse *Rota*  
*dec. 694. n. 5 par. 1. & 506. nu. 2. & 4 par. 1. re-*  
 29 *cent. quæ obseruantia ad hunc ꝛ effectum*  
 suffragaretur, etiam si essemus in totali re-  
 missione, seu exemptione, vt in dicta *Me-*  
*diolanen. decimarum coram me.*

Sicuti nec obstat, quod in primo capite  
 Constitutionis Synodalis fuerit præseruata  
 contraria consuetudo, quia vltra quam  
 quod de dicta consuetudine non constat,  
 aduertendum est quod antè dictam Con-  
 stitutionem ( vt in ea dicitur ) monasteria  
 non solum liberè exigebant redditus sibi  
 debitos ex suis prædijs, sed etiam exigebāt  
 decimas soluendas ex fructibus, qui arren-  
 datarijs remanebant. Vnde constitutio mād-  
 dat, vt dictæ decimæ, detracto prius red-  
 ditu debito Monasterijs, soluantur per ar-  
 rendatarios, salua tamen contraria consue-  
 tudine, quæ cum vt patet esset ad fauorem  
 30 Monasteriorū, illius præseruatiua non ꝛ de-  
 bet retorqueri in odium c. quod ex gratia, de  
*reg. iur. in 6. l. quod fauore C. de legib.*

Vndè ex his Domini censuerunt Eccle-  
 siæ S. Thomæ, vel nullum ius competere,  
 vel saltem illius probationes adeò red-  
 31 turbidas, vt sufficienter non concludant ꝛ  
 quod Patribus Carmelitis sufficit pro victo-  
 ria *cap. in præsentia de probat. cap. illud, vbi*

*Abb. n. 3. de præsumpt. Rota decis. 294. p. 2. diu-*  
*& fuit in his terminis dictum coram me-*  
*in dicta Pacen. decimarum del' Hebreo 9. Iu-*  
*nij 1603.*

Et ità conclusum vtraque, &c.

REVERENDISS. P. D. VRGELLEN

Parmen Transactionis.

Die lune 20. Decembris 1627.

ARGUMENTVM.

In donatione, licet non possit considerari læ-  
 sio quamuis enormissima, cum aliàs nulla  
 donatio subsisteret, tamen secus est, quan-  
 do causa finalis donandi non procedit ex  
 mera liberalitate, sed donatio fit respectu  
 alicuius dati per illum, cui donatur.

SVMMARIVM.

- 1 Remissoria denegatur, quando probatio non  
prodesset.
- 2 Renunciatio donationem importat.  
In donatione non attenditur læsio n. 2. & 24.
- 3 Donatio omnis reuocari posset, si in ea admit-  
teretur læsio.
- 4 Iura sua renunciantibus non datur re-  
gressus.
- 5 Donare, & iuri suo renunciare cuique est  
concessum. amplia n. 6.
- 7 In donante sciente valorem rei donata ces-  
sat omnis læsio.
- 8 Sententia, & transactio, quæ transitum  
fecerunt in rem iudicatam, equiparantur.
- 9 Transactio est inuenta ad finiendas lites, si-  
cut res iudicata.  
Transactio, & res iudicata vtraque impe-  
diunt litis ingressum n. 9.
- 10 Remissoria non datur contra habentem rem  
iudicatam.
- 11 Transactionem, qui fecit, amplius admitti  
non debet ad probandum, siue per instru-  
menta, siue per alia probet.
- 12 Instrumenta, & aliæ probationes annullan-  
tur per transactionem, etiam si inter par-  
tes non sit conuentum.
- 13 Transactio tendit ad liberandum.  
Tex. in l. 2 C. de rescind. vñd. non habet locū  
in actu liberatorio n. 13.
- 14 Iuramentum excludit omnem læsionem.  
Dummodo seruari possit sine peccato. n. 15.
- 16 Renunciatio facta à filio de bonis paternis  
cogitante de ingressu religionis retractari  
non potest sub pretextu cuiusvis læsionis  
enorm.



- enormissima n. 17. & 42.
- 18 Remissoria in prophanis stante relevantia articulo-  
rum denegari non potest.
- 19 Læso in transactione considerari potest, cuius  
inspecto futuro litis euentu.
- 20 Læso enormissima considerari potest in libe-  
ratione à redditione rationum.
- 21 Transactio probata læsione rescindenda est,  
& hoc procedit etiam in laudo. n. 22.
- 22 Laudum habet vim transactionis.
- 23 Transactio inita inter fratres super heredi-  
tate paterna, & fraterna rescinditur ex  
enormissima læsione.
- 25 Donare, aut remittere animum donandi  
vult.
- 26 Donare, & liberalitatem ad libitum exe-  
cere, non omnibus permixtum est.
- 27 Text. in l. 2. C. de rescind. vend. quando  
intret.
- 28 Liberalitas mera, si non sit causa finalis do-  
nandi, sed alia causa, tunc bene potest con-  
siderari læso. & n. 29. & 30.
- 31 In donatione simplici attenditur læso, quan-  
do res donata sunt magni valoris, & do-  
nans iusto errore ductus credebatur esse mo-  
dici valoris.
- 32 Liberalitas in contractibus respectu non  
presumitur.
- 33 Læsione enormissima stante etiam in maiore,  
potius ignorantia valoris rerum, quam  
scientia presumitur.
- 34 Transactio ut rei iudicata equiparetur quæ  
sint necessaria.
- 35 Læsione enormissima stante, saltem re ipsa de-  
ficit bona fides.
- 36 Remissoria datur aduersus rem iudicatam,  
quando est commissa causa restitutionis in  
integrum aduersus eam, & datur magnus  
fumus de relevantia.
- 37 Iuramentum non excludit læsionem enormis-  
simam obtenta absolutione.
- 38 Ex læsione enormissima excluditur consen-  
sus, & nascitur dolus re ipsa, qui quoad  
rescissionem equiparatur dolo ex proposito.
- 39 Text. in auth. sacramenta puberum, C. si  
aduers. vendit. 5. & in c. quamvis pactum  
de pact. in 6. non intrat ubi interuenit  
dolus.
- 40 Iustitia semper comitatur iuramentum.  
& num. 41.
- 43 Donatio facta non seruatis solemnitatibus  
statuti loci, est nulla.
- 44 Solemnitas à statuto interuenta ad euitan-  
das fraudes, dicuntur adhiberi ob publicā  
utilitatem.
- 45 Supplicationis forma attendenda est, &  
num. 47.

- 48 Nouitius secundum magis communem, &  
approbatam opinionem reputatur persona  
Ecclesiastica.
- 49 Persona status de tempore contractus atten-  
ditur, & non futurus.
- 50 Solemnitates Iuris Canonici sunt adhibenda  
in contractibus faciendis à personis Eccle-  
siasticis.
- 51 In donationibus factis ab illis, qui adhuc nō  
sunt ingressi religionem, sed cogitant de  
ingressu, est seruanda solemnitas legis se-  
cularis.
- 52 Contractus ab initio nullus tractu temporis  
non conualescit.
- 53 Filius qui renunciauit bonis paternis præse-  
ntibus, & futuris, nihilominus succedit fra-  
tri ab intestato defuncto etiam in bonis  
paternis.

## DECISIO CXXV.

**E**ques Martius Tagliaferrus obtenta  
iam absolutione iuramenti petijt re-  
missoriam ad effectum probandi, quod in  
transactione inita inter ipsum, & Paulum  
Camillum Tagliaferrum eius fratrem fuit  
enormissimè læsus, dum pro libris 1800.  
annuis vita sua durante dumtaxat remisit,  
( vt pretendit ) libras 7045. annuas, & per-  
petuas, & fructus plurium annorum per d.  
Camillum perceptos ex portione ad ipsum  
spectante in hæreditatibus Alexandri eorū  
patris, & Io. Baptiste communis fratris,  
necnon alia bona fideicommisso supposita  
ad eius fauorem; Remissoriam autem non  
esse dandam contendebatur pro parte Ca-  
milli ex irreuelantia articulo-  
rum, quia etiam si illi probentur parum, aut nihil ( vt  
dicebatur ) Martio probatio prodesse po-  
test, quo casu non datur remissoria *Cassad.*  
*decis. 2. de dilat. Caput. q. decis. 32. par. 2. Rot.*  
*decis. 126. num. 2. & decis. 503. num. 2. par. 2.*  
*rec. Irrelevantia verò ex sequentibus dedu-*  
*cebatur.*

Primò, quia in d. transactione Eques  
Martius donauit, & remisit Camillo om-  
nia alia iura sua exceptis ibi expressis; at-  
tamen † in donatione, seu renunciatio-  
ne, quæ donationem importat, non atten-  
ditur læsio l. maioribus C. com. utriusque Iud.  
alioquin omnis donatio † reuocari posset,  
quia semper læsio prætenderetur, vt notat  
communiter *Doct. in l. 2. C. de rescind. vendit.*  
*Alex. conf. 53. n. 21. vol. 3. Anchar. conf. 433. n. 4.*  
*Crauet. conf. 160. nu. 1. Dec. conf. 181. nu. 4. Ber-*  
*trand. conf. 22. n. 6. vol. 2. Soccin. iun. conf. 67. n.*  
*23. vol. 3. Thesaur. dec. 66. per tot. Vnde renū-*



4 ciantibus iura + sua non datur regressus l. *queritur S. si venditor ff. de edil. edict. l. si maritus S. si negauerint ff. ad l. lul. de adul. & l. postquam liti. C. de pact.* Cuique autem concessum + est donare, iurique suo renunciare *cap. periculosum 7. quæst. 1. & vulg. text. in l. in re mandata C. mandat.* & tanto magis, quia tempore transactionis Eques Martius erat maior, + qui ideo presumitur bene informatus valoris rerum, quibus renunciavit, & consequenter quod voluit liberalitatem exercere *Anchar. d. cõs. 433. n. 4.* In donante + autem sciente valorem rei donatæ, cessat omnis læsio l. cum donationis C. de tran. fact. l. si in l. si quis cum aliter nu. 17. vers. prima conclusio ff. de verb. oblig.

8 Secundò, quia transactio, + & sententia, quæ transitum fecit in rem iudicatam equiparantur l. non minorem C. de transact. & l. 2. ff. de iur. iur. *Surd. conf. 418. num. 12.* Transactio + enim inuenta est ad finiendas lites *fi. cut, & res iudicata l. fratris C. de transact.* & vtraque etiam impedit litis ingressum *c. 1. de litis contest. in 6. l. causas C. de transact.* *Surd. conf. 451. n. 16.* Vnde sicut habenti + cõtra se rem iudicatam non datur remissoria *Caputaq. dec. 51. p. 3. Rot. dec. 406. n. 2. in fine p. 2. rec.* Ita nec qui transigit admitti + debet ad probandum siue per instrumenta de nouo reperta l. sub pretextu instrumenti C. de transact. siue per alias probationes, + quæ amplius non subsistunt, sed ipso iure irrita, & caduca fiunt etiam si hoc inter contrahentes actum non sit, vt probat *text. notabilis in cap. 1. ext. de transf. Bald. super rubr. extra eod. tit. & l. si in d. l. fratris.* & accedit quod *13 transactio tendit + ad liberandum, in actu autem liberatorio remedium l. 2. C. de rescind. vend. locum non habet l. sub pretextu specierum C. de transact.* vbi hoc notant Doct.

Tertiò, transactio de qua agitur, fuit iuramento roborata, iuramentum + autem excludit omnem læsionem *Auth. sacramenta puerum C. si aduers. vendit. dummodo + vt hic seruari possit sine peccato cap. quamuis pactum de pact. in 6. Aret. in l. qui superstitis ff. de acquir. hered. l. si in d. auth. sacramenta puerum n. 43. cum seqq. Alex. conf. 42. l. 1. Socc. iun. conf. 67. num. 22. lib. 2. Paris conf. 95. num. 66. lib. 1. Cur. sen. conf. 43. Anton. Rub. conf. 12. num. 16. Crauet. conf. 114. & Decius conf. 181. num. 3.*

Quartò, & vltimo opponebatur, quodd circumscripta d. transactione obstat Equiti Martio renunciatio, quam ipse fecit Alexandro patri suo (cui successit Camillus)

de legitima, & omni iure ad ipsum tunc spectante, & quod ei in futurum spectare posset in bonis paternis, & maternis, & causa cuiusvis fideicommissi purificati, & purificandi, seu quomodolibet ad ipsum spectantibus, seu quæ spectare possent, quæ + renunciatio cum ab eo facta fuerit, cogitante de ingressu Religionis pretextu cuiusvis enormissimæ læsionis non potest retractari *Crauet. conf. 160. n. 1. Ceval. pract. q. cõ. q. 115. n. 6. Guttier. in repet. c. quamuis pactum verb. dum nuptui n. 3. de pact. in 6. Couar. in repet. eiusd. c. 3. p. select. S. 2. n. 5. vbi rationem assignat, & Thesaur. decis. 66. n. 2. in fin. Rot. dec. 587. n. 10. p. 1. & 714. n. 9. p. 2. recent.* Vnde cum Alexander præuia mentione dictæ renunciationis testatus fuerit de eius bonis ad fauorem predictorum Camilli, & Io. Baptistæ cum reciproca inter eos fideicommissaria substitutione, vt prætenditur, consequenter Martius + non potest dare de læsione, & sic cessat remissoria, quæ ad dictum effectum petitur.

Cæterum his non obstantibus ter causa proposita, fuit hodie resolutum, remissoriam esse dandam, & ratio resolutionis fuit, quia cum + versemur in prophanis, & articulorum materia sit releuans, illa non potest denegari *Caputaq. decis. 58. par. 3. Rot. dec. 102. n. 1. p. 1. diuers. & dec. 695. n. 2. p. 2. rec. Greg. XV. dec. 415. n. 1.*

Relevantia autem dum non obstant cõtraria obiecta, est clara ex lectura articulorum, quia Eques Martius in dictis articulis probare intendit valorem bonorum, quibus renunciavit in illorum redditu excedere non solum dimidiam scutor. 260. annuorum vita sua durante tantum sibi assignatorum in transactione, sed etiam vltra duas tertias, cum dicta scuta 260. importet solum libras 1800. prætendat autem, quod portio, quæ circumscripta transactione ad ipsum spectabat tam ex hæreditate paterna, quam ex hæreditate Ioan. Baptistæ fratris prædefuncti reddat singulis annis lib. 7045. *19 etiam + inspecto futuro litis euentu, quæ læsio eo magis augetur, quia in dictis articulis ponitur, quod ante transactionem Eques Martius possidebat bona prædicta in communi cum Camillo, & prætendit, quod Camillus per 10. annos illa solus administravit in absentia Equitis Martij, & 20 tamen in + d. transactione fuit etiam remissa Camillo redditio rationis, & per consequens fuerunt ei remissi fructus per dictum tempus percepti glos. in l. Aurelio, S. Caius, in verb. eos, & ibi Bart. num. 1. ff. de liber. leg. Ruin.*



- Ruin. conf. 54. num. 13. lib. 1. qui fructus, vt  
asseritur ascendunt ad libras 70. mil.
- 21 Prædicta autem læsione ꝑ probata tran-  
factio esset rescindenda Bart. Ang. & Imol.  
in l. si quis cum aliter, ff. de verb. oblig. Abb.  
in c. cum causa de emp. & vend. & in l. cum  
te num. 1. C. de transact. Cagn. in l. 2. C. de re-  
scind. vend. num. 80. & in l. si quis maior n. 37.  
C. de transact. Roder. Suarez alleg. 22. in fin.  
Molin. de Hispan. primogen. lib. 4. cap. 9. num.  
34. & 35. Pinell. in l. 2. num. 25. C. de rescind.  
vendit. Mant. de tac. & ambig. lib. 29. tit. 9.  
nu. 23. Modern. Rom. discept. forens. cap. 788.  
num. 1. Alex. conf. 42. num. 11. lib. 1. Dec. con-  
sil. 60. num. 4. Crauet. conf. 51. num. 26. Cephal.  
conf. 137. nom. 57. Surd. conf. 48. nu. 13. & 14.  
Rota dec. 625. nu. 7. par. 1. recent. & dec. 268.  
num. 6. in impress. apud Reuerendiss. D. meum
- 22 Decanum. Et idem dicendum est ꝑ de lau-  
do, quod habet vim transactionis Socc. sen.  
conf. 105. in fin. lib. 4. Decian. conf. 65. num. 43.  
lib. 5. Paris. conf. 24. num. 159 lib. 2. Rota dec.  
588. num. 1. & 3. par. 2. recent. Et in puncto
- 23 quod transactio inter ꝑ duos fratres super  
hæreditate paterna, & fraterna rescindatur  
ex enormissima læsione Ludou. Peguer. decis.  
139. per tot.
- Neque obstant contraria obiecta, nam  
ad primum, quod læsio non attenditur in
- 24 donatione, respondetur illud procedere  
in donatione, seu renunciatione ex mera li-  
beralitate, simpliciter absolute ad fauorem  
alicuius facta, quando, scilicet quis ideo  
solum, & principaliter donat, aut remittit,
- 25 quia donare, ꝑ aut remittere animum do-  
nandi vult, & ratio est, quia ita donans  
semper diceret se lesum, & sic nulla donatio
- 26 subsisteret, nec cuique permissum ꝑ esset do-  
nare, & liberalitatem ad libitum exercere,  
vt bene Anchar. conf. 534. & in terminis lo-  
quuntur DD. in obiecto citati, secus autem  
est, quando hoc non principaliter agitur,  
vt sit mera liberalitas, sed donatio, seu re-  
nunciatio sit respectu alicuius dati, seu re-  
missi per illum cui renunciatur, & donatur,  
tunc enim attenditur læsio itaut intret di-
- 27 spositio. ꝑ Text. in l. 2. C. de rescind. vendit.  
vt in puncto sic distinguit Bart. conf. 90. n. 2.  
lib. 1. Paul. de Cast. consil. 181. lib. 1. Curt iun.  
conf. 141. col. 3. Crau. conf. 192. num. 1. & Dec.  
conf. 180. & 181. Et ratio est, quia causa
- 28 finalis ꝑ donandi non fuit mera liberalitas,  
sed illud datum, aut receptum quod renun-  
cianti datur in recompensationem, itaut  
præsumendum sit, quod donans, seu re-  
nūcians existimabat illud, quod recepit esse  
æquiualens rei per eum donatæ, seu renun-
- ciatæ, & quod si sic non esset, non renun-  
ciaret, aut donaret Soccin. consil. 183. lib. 2.  
Betrand. conf. 46. nu. 6. vol. 2. quæ ratio adeo  
viget, vt militer etiam si in donatione cor-
- 29 respectiua dictum sit, quod plus est, ꝑ dono,  
quia intelligitur de modico excessu, non  
autem de eo, quod est vltra dimidiam, nisi  
etiam expresse dictum sit, quod datur illud
- 30 plus ꝑ siue in modica, aut magna quanti-  
tate, & quantumcumque sit Alex. conf. 105.  
nu. 3. lib. 6. Soccin. conf. 48. col. 2. post med. lib. 4.  
Ias in d. l. si quis cum aliter n. 17. & Peguer.  
ubi sup. Et quod fortius est, locum etiam
- 31 habet ꝑ in simplici donatione, quando do-  
natæ sunt res magni valoris, & donans iusto  
errore ductus credebatur eas esse modici va-  
loris Aret. in l. qui superstitis, ff. de acquiren-  
hered. Alex. d. conf. 53. num. 21. lib. 3. Vnde  
cum Eques Martius non simpliciter, sed  
respectiue donauerit, cessat obiectum.
- Neque obstat, quod Eques Martius vti  
maior tempore transactionis erat sciens  
valoris rerum donatarum, & ideo quod
- 32 voluit liberalitatem exercere, quia ꝑ non  
præsumitur liberalitas in contractibus re-  
spectiuis, in quibus stante enormissima læ-
- 33 sione etiam ꝑ in maiore potius ignorantia  
valoris rerum, quam scientia præsumitur  
Glos. & Bart. in l. quisquis per illum text. C.  
de rescind. vend. Ant. de Butr. conf. 52. & Co-  
uar. lib. 2. var. resol. cap. 4. num. 1.
- Minus obstat secundum obiectum, quod
- 34 transactio, ꝑ & res iudicata æquiparentur,  
quia æquiparatio procedit in transactione  
suis partibus absoluta, nempe quando in ea  
concurrunt hæc tria iura quæ sita, quod fue-  
rit super re dubia, l. i. ff. de transact. Item  
aliquo dato, vel retento l. transact. C. eod.  
& demum quod in ea bona fides interue-  
nerit l. i. §. fin. ff. ad trebell. & l. sub præte-  
xtu instrumenti, C. de transact. In transactio-  
ne autem, de qua agitur, quidquid sit de  
duobus primis requisitis, si materia articu-  
lorum est vera, & circumscripta transactio-  
ne Eques Martius ius bonum fouet, deficit
- 35 bona ꝑ fides saltim re ipsa stante enormis-  
sima læsione Glos. in dicta l. sub prætextu in  
princ. & in l. tres fratres, in verb. poss. ff. de  
pact. & communiter DD. post Bart. in d. l. si  
quis cum aliter, & Dec. conf. 180. num. 7. &  
cessat difficultas, quia fuit in specie com-  
missa causa rescissionis d. transactionis, vn-
- 36 de danda est remissoria, sicut & illa ꝑ da-  
tur contra rem iudicatam, quando est cõ-  
missa causa restitutionis in integrum ad-  
uersus eam, si detur magnus sumus de rele-  
uantia, & vt hic, in partibus causa non fuit  
diu



diu agitata *Add. ad Greg. XV. dec. 184. nu. 7.*

*& dec. 286. num. 7.*

Non obstat tertium, quod stante iuramento excluditur omnis læsio, quia verius, & iuxta magis communem sententiam, quam Rota sequitur, iuramentum non excludere enormissimam læsionem obtenta absolutione *Cassad. decis. unica num. 2. de empt & vendit. Osasch. dec. 41. Menoch. conf. 44. nu. 24 lib. 1. & de arbitr. quest. 70. nu. 17. Rebuff. in tract. de resciss. contract. art. unico glos. 15. num. 42. Couarr. lib. 2. var. cap. 4. nu. 5. in fin. & in cap. quamvis pactum 3. par. §. 4.*

Et ratio est, quia ex enormissima læsione excluditur consensus, & nascitur dolus re ipsa, qui quoad rescissionem æquiparatur dolo ex proposito *l. si superstiti, C. de dol. l. omnes, S. Lucius, ff. quæ in fraud. cred. & non communiter DD. in d. l. si quis cum aliter, ubi autem interuenit dolus, iuxta omnium*

sententiam non intrat dispositio *text. in d. auth. sacramenta puberum, & d. c. quamvis pactum.* Deficit enim iustitia, quæ semper

iuramentum comitatur *Butr. in c. cum contingat num. 3. de iur. iur. Felin. in c. in presentia nu. 8. de probat. Gabr. lib. 3. commun. opin. tit. de iur. dot. concl. 1. num. 8. Thesaur. decis. 165. num. 6.* Et tanto magis quando læsio,

ut hic iuxta materiam articulorum est ultra dimidiam in magno excessu *Abb. in d. cap. cum contingat n. 23. & Couar. in d. cap. 4. n. 5. Cagnol. in l. 2. nu. 98. C. de rescind. vend. & ibidem Anton. de Padill. n. 43. & Rota apud Cassad. ubi supra.*

Tandem non obstat quartum obiectum, scilicet renunciatio, quam Eques Martius fecit Alexandro patri suo cogitans de ingressu Religionis, quia licet verum sit, quod dicta renunciatio non est comprehensa sub decreto Concilii *Trid. sess. 25. cap. 26.* Ita ut etiam sine Concilii solemnitatibus sit valida *Menoch. in addit. ad lib. 2. de arbitr. cas. 436. & declarauit Sac. Concil. Congre-*

gatio tamen ex alio capite datur de eius nullitate, nempe quia in ea non fuit seruata solemnitas statuti Parmensis requirentis in omni donatione, seu renunciatione cum decreto irritanti, ut contrahentes expressè iureiurando protestentur, & assument donationes non esse fictas, aut simulatas, seu dolosas, sed esse veras; & fieri bona fide, qua solemnitas in d. renunciatione non legitur, & propterea eius defectus eam vitiatur, & præsertim, quia ex quo est adinuenta

ad euitandas fraudes dicitur adhiberi ob publicam utilitatem *Bald. in c. i. §. si quis per triginta nu. 9. si d. feud. fuer. controu. int. Dom.*

*& Ang. vassal. Corn. cõf. 135. n. 24. Vnde et eius ommissio multò magis vitiatur contractum Bar. in l. si quis pro eo, n. 8. ff. de fideiuss. Bal. conf. 250. n. 24. & Rota in Romana nullitatis obligationis 16. Ianuarij 1626. coram me.* Nec etiam dicta solemnitas ex licentia renuncianti obtenta à serenissimo Duce Parmensi remissa censetur, quia cum hoc non fuerit

petitum, nec D. Duci expositum non fuit eius intentio supplere prædicti iuramenti defectum *c. inter in fin. de fid. instr. l. si defensor §. 1. ff. de interrog. act. Paris. conf. 3. n. 56. lib. 4. Rota dec. 114. n. 4. p. 2. rec.* sed solum eius intentio fuit reintegrare personam d. Equitis, qui tunc erat minor, ut cantat d. licentia, & in puncto *Rota in Bononien. retractus 21. Maij 1627. coram me.*

Neque obstat fidicatur, quod d. solemnitas non requiritur in donatione facta ex causa ingressus Religionis, quia hoc est verum in ea donatione, quæ fit iuxta terminos Concilii nempe à Nouitio ante emissam professionem, in qua sunt adhibende solemnitates Concilii, non autem solemnitates

statuti sæcularis, & ratio est, quia Nouitius iuxta magis communem, & approbatam sententiam reputatur persona Ecclesiastica *c. Religioso §. 1. de sentent. excomm. lib. 6. Anchar. conf. 69. Nauar. cõf. 5. lib. 2. tit. de for. cõp. vol. 1. Roder. Suar. alleg. 20. n. 29. Dec. conf. 31. n. 3. circa med.* quamvis enim à Monasterio exire possit, tamen id non debet in consi-

deratione haberi, sed tantum attendi debet status, in quo reperitur Nouitius tempore contractus iuxta doctrinam *Bar. in l. Iulianus verum debitorem in fin. ff. de condit. indeb. Paul. de Castr. conf. 433. n. 3. vol. 1. & facit textus optimus, & ibi glos. in l. 2. ff. de in diē*

addicti Vnde uti persona Ecclesiastica interim in eius contractu non est adhibenda solemnitas statuti sæcularis, cui non subiicitur, sed solemnitas Iuris Canonici iuxta doctrinam *Abb. & Io. Andr. in c. Ecclesia S. Mariæ de cõstit. & in puncto Anchar. in d. conf. 65. n. 6.*

Viceversa autem in donatione facta ab eo, qui adhuc non est ingressus Religionem, sed cogitat de ingressu est adhibenda solemnitas legis; seu statuti sæcularis, maxime quando ut hic donatio etiam facta fuit ad fauorem personæ sæcularis, quia ille dum non ingreditur est sæcularis, & ideo subiicitur legibus sæcularibus; unde quamvis renunciatio d. Equitis facta ante ingressum Religionis sequuto postea ingressu cum effectu, fortè non posset rescindi ex enormissima læsione, si fuisset valida iuxta superius dicta, tamen quia fuit nulla ex de-



fectu dictae solemnitatis, adeo ut nunquam fuerit in implicito statu validitatis, dubio procul dari potest de eius nullitate, quae a principio adfuit, quae ideò tractu temporis non conualefcit alioquin enim facta mentione ingressus Religionis passim fieret fraus statuto, quod ad euitandas fraudes emanauit, quod etiam videtur fuisse de mente Sacrae Congregationis dum declarauit praedictam renunciationem non comprehendere sub decreto Sacri Concilij.

Et in omnem casum data etiam validitate dictae renunciationis datur magnus fumus de enormissima laesione, quia in renunciatione fuit reseruatus Equiti Martio redditus scut. 200. in vita patris, & post eius mortem vsusfructus, qui ulterius in eius testamento ultra praedicta ei legauit alimentum, & insuper Eques Martius praetendit, non obstante dicta renunciatione, ad ipsum spectare alia bona, & signanter dimidiam partem hereditatis Io. Baptistae communis fratris ab intestato defuncti, & quidem iure optimo, si non adest in testamento dicti Alexandri reciproca substitutio praetensa per d. Camillum, quia filius, & qui renunciavit bonis paternis praesentibus, & futuris, nihilominus succedit fratri ab intestato defuncto etiam in bonis paternis hereditatis *Dec. in l. hereditas n. 8. & ibi Cagnol. n. 4. ff. de reg. iur. Rol. conf. 95. n. 44. lib. 1. & tamen praedictus Eques in d. transactione renunciavit haec omnia pro scutis 260. annuis vita sua durante tantum ei soluendis, unde cum articuli tendant ad probandum bona renunciata in transactione excedere non solum ultra dimidiam, sed etiam ultra duas tertias dicta scuta 260. annua, dubio procul materia articulorum est releuans, & consequenter remissoria, non potest denegari.*

Et ita utraque, &c.

EMINENTISS ET REVERENDISS.  
D. CARDINALI VIRILI.

Cusentina Abbatiae.

Die lune 20. Decembris 1627.

### ARGUMENTVM.

Gratia subrogationis gratiosae dicitur probata, docto de Clericatu, de possessione, & reservatione, & qualiter ista probentur.

### S V M M A R I V M.

- 1 Gratia subrogationis gratiosa qualiter iustificetur.
- 2 Clericatus probatur ex testibus deponentibus de communi reputatione Presbyteratus.
- 3 Subdiaconatus probatur ex literis patentibus Ordinarij.  
Clericatus remanet iustificatus, probatis ordinibus maioribus. n. 3.
- 4 Clericatus datus a non suo Episcopo, quando substatueatur.
- 5 Possessio resignantis beneficii probatur ex testibus, & sufficit semiplena probatio.  
Et semel probata praesumitur continuata usque ad diem resignationis n. 6.
- 7 Subrogatus in beneficium, uti successor potest allegare praesumptionem continuationis possessionis.
- 8 Reservatio clara dicitur esse ex resignatione facta in manibus Pape, quae inducit vocationem, & reservationem.  
Et hoc habet etiam locum, si renuntiatio fiat in Curia per procuratorem constitutum n. 9.
- 10 Reservatio beneficij ex quibus reddatur turbida.
- 11 Clausula, Arbitrio Rotae, facit, ut relaxetur rigor iuris.
- 12 Sententijs, & enunciativis Episcoporum multum deferri solet.
- 13 Iuspatronatus familiae potentis, qualiter probari debet. n. 14.
- 15 Probatio probationem non excludit.
- 16 Beneficia omnia praesumuntur libera.
- 17 Iuspatronatus reservatio quando intret.
- 18 Possessio quantumcumque longana non suffragatur aduersus prouisum Apostolicum in vim gratiosae subrogationis.
- 19 Usurpationis praesumptio intrat in iuspatronatus familiae potentis.
- 20 Immemorabilis requiritur pro forma in probatione iuspatronatus familiae potentis.
- 21 Immemorabilis probari debet per testes, & non per scripturas.
- 22 Immemorabilis vis, & efficacia in quo consistat.

### DECISIO CXXVI.

**D**ixerunt Domini gratiam subrogationis gratiosae Matthaei Rocchi esse iustificatam, & ei dandam esse immiſſionem; Nam pro huiusmodi iustificatione tria tantum requiruntur, videlicet docere de Clericatu, de possessione, & de reservatione, *Put. dec. 214. lib. 1. & dec. 495. n. 2. lib. 2. Seraph. dec. 1426. n. 1. Rota dec. 154. p. 1. & 197. p. 2. rec.* Et fuit dictum coram me in Argentina Praepositura 1. Iulij 1626.

2 Clericatus enim Matthaei & probatur ex testibus deponentibus de communi reputatione Presbyteratus *Rot. dec. 14. de probat. in antiq. & decis. 8. de caus. poss. & propr. Put. decis.*



- decis. 26. lib. 1. in nou. Verall. decis. 207. par. 1.*
- 3 Et ꝑ ex literis, patentibus Ordinarij probatur Subdiaconatus. *Rota dec. 16. de probat. in antiq.* Et probatis Ordinibus maioribus, remanet probatus Clericatus. *Put. dec. 140. n. 5. lib. 2. in nou. Bald. in l. de solemnibus num. 4. C. de fid. instr. & fuit dictum in supradicta Argentina Præpositura coram me.* Et sat est
- 4 ꝑ quod in literis patētibus alieni Episcopi dicatur de licentia sui Episcopi. *Gabriel. cons. 181. nu. 17. lib. 2. Cas. de Grass. decis. 1. de præsumpt.*
- 5 possessio Io. Baptistæ ꝑ resignantis probatur ex testibus, & sufficit semiplena. *Rota dec. 509. n. 4. p. 2. recen.* Et semel probata
- 6 præsumitur continuata vsque ad ꝑ diem resignationis *l. sue possidetis C. de probat. Rota dec. 4. n. 12. & 14. & dec. 80. nu. 1. & 2. p. 2. diuers.* Et subrogatus vti successor potest
- 7 allegare ꝑ præsumptionem continuationis. *Greg. dec. 307.*

Reservatio est clara ex resignatione facta in manibus Papæ, quæ inducit vacationem, ꝑ & reservationem *c. 2. de præbend. in 6. Rota decis. 1. n. 5. de rer. permut. in nou. Simonett. de reservat. quest. 28.* Etiam si renunciatio fiat in Curia per Procuratorem constitutum *Ioan. Andr. in dicto cap. 2. num. 2. de præbend. in 6. Simonett. dicta quest. 28.* & fuit dictum coram me in supradicta Argentina.

Non obstat, quod Mutius vigore præsentationis, & institutionis possideat, nec agat ad canonizandum iuspatronatus Ducis Montisalti in præiudicium Ecclesiæ, idè sufficiat dare fumum iurispatronatus ex confessione Matthæi adminiculata ex sententia Ordinarij, & ex præsentationibus spatio 94. annorum. Nam ex istis redditur

10 turbida ꝑ reservatio; Et idè non detur immissio subrogato.

Quia fuit distinctum, quod si versemur in rescripto cum clausula, *Arbitrio Rotæ* & tunc sufficit fumus, præsertim. magnus, quia ꝑ relaxatur rigor Iuris, & ita loquitur *decis. Gregor. 58 & Astoricens. Prioratus 9. Decembris coram bo. me. Litta & Aurien. Parochialis 27. Aprilis 1598. coram bo. me. Card. Lancellotto.*

Si verò versemur in causa commissa simpliciter, & in iure patronatus familiæ potentis, prout hic, & tunc etiam dentur sententiæ, vel enunciatiuæ Episcoporum, quibus multum deferri soleat, tamen cum requiratur præscripta forma probationis C6-  
13 cilij, nempe ꝑ immemorabilis, cum præsentationibus continuatis per 50. annos ef-

fectum fortitis per authenticas scripturas, sequitur quod cum Enunciatiuæ, ꝑ & sententiæ; & alię probationes non suffragentur, reservatio sit clara, & replicatio iuspatronatus remaneat turbida, & non probata; Et propterea non retardatur executio subrogationis, & literarum Apostolicarum. Et in isto casu fumus non attenditur vt fuit ita distinctum in *Iacen. Parochialis 27. Iunij 1603. coram bo. me. Card. Pamphilio, Dec. in l. fin. num. 19. C. de edict. Diu. Adr. tollen. Mohed. decis. 9. in fin. de caus. poss. & propr. Put. decis. 7. cod. tit. Abb. in c. constitutis il secundo sub num. 14. in fin. de appellat. Verall. decis. 342. num. 8. p. 2. & fuit quoque dictum in Mutinen. Plebis, seu Iurispatronatus 20. Februarij 1625. coram R. P. D. meo Decano.*

Accedit, quod cum agatur in iudicio Executiuo, nec probetur instrumentum foundationis, & dotationis, licet deducantur alię probationes, & cum ꝑ probatio probationem non excludat, iuspatronatus non dicitur iustificatum, donec contrariū probari potest. *Agid. decis. 103.* & propterea nō redditur turbida reservatio, sed remanet clara, & offuscatio prouenit ex replicatione, itaut exceptio iurispatronatus remaneat turbida, & stat firma præsumptio, quod

16 ꝑ omnia beneficia præsumantur libera. *Verall. dec. 130. n. 2. p. 2. Mantica dec. 358. n. 3. & latè deducitur in supradicta Mutinen. Plebis coram R. P. D. meo Decano:*

Nec obstat, quod confessio Matthæi vti de iurepatronatus coram Papa ei præiudicet, quia omisso, quod non dixit esse de iurepatronatus ex dotatione, & fundatio-

17 ne, & ꝑ possit intelligi ex priuilegio, itaut intret reservatio *Rota dec. 519. n. 1. & 2. lib. 3. p. 3.* Nec possessio quantumcumque loge-

18 ua suffragetur aduersus prouisum ꝑ Apostolicum in vim gratiosæ subrogationis. *Rota dec. 58. n. 1. p. 1. rec.* cum idem Matthæus postea impetrauit Abbatiam tanquam liberā censetur confessionem iurispatronatus reuocasse; Quod potuit facere etiam non docto de errore siue sit confessio propria siue procuratoris secundum stylum Palatii, præ-

19 cipuè ꝑ in iurepatronatus familiæ potentis, in quo intrat præsumptio vsurpationis. *Bel. lam dec. 692. in fine incipien. erronea confessio Papazzo. in addit. ad dec. 16. in fine de rescript. in nou. & fuit dictum in supradicta Mutinen. Plebis.*

Non obstat centenaria, quia quatenus adesset, illa non suffragatur, cum pro forma requiratur immemorabilis ꝑ ultra præ-



sentationes continuatas spatio 50. annorum effectum sortitas per authenticas scripturas, quae immemorabilis probari debet per testes, † & non per scripturas per quas non potest probari quod nihil unquam fuerit visum vel auditum in contrarium in quo potissimum consistit vis, † & efficacia immemorabilis, ut fuit dictum in *Bononien. beneficij* 27. Iunij 1625. coram bon. mem. Remboldo.

Et ita utraque parte informante fuit decisum, &c.

REVERENDISS. P.D. PIROVANO  
DECANO.

Auximana, seu Anconitana Florum:

Die Innæ 10. Ianuarij 1628.

### ARGUMENTVM.

Obligatio ad aliquam annuam præstationem, si non probetur expressa obligatio, velius quæsitum cogendi ad illam præstandam præscriptione, vel alio titulo habili ad illam acquirendam, sine causa non sustinetur ex solo temporis cursu.

### SVMMARIVM.

- 1 In petitorio semper dicitur actum, & conclusum, quando quis declaratur obligatus ad aliquid dandum, vel faciendum.
- 2 Sententia, quæ non iustificatur ex actis, semper remanet iniusta.
- 3 Testes, quando concludant in possessorio.
- 4 Possessorium retinenda supponit merum factum.
- 5 Petitorium supponit iustitiam facti, quæ regulariter non venit examinanda in possessorio.
- 6 Obligatio annuæ præstationis sine causa non sustinetur ex solo temporis cursu.
- 7 Et Rotæ in hoc non admittit cursum decennij, vel ulterioris temporis, sed necessariam dicit esse quadragenariam aut immemorabilem. nu. 8.
- 8 Sententia lata in petitorio, quando sustineri non possit.
- 9 Onera imponendi facultas non bene probatur ex iurisdictione, & superioritate concessa super aliquo loco.

### DECISIO CXXVII.

Consuerunt Domini, sententiam Rotalem esse iniustam, quia verba illius concludunt in petitorio nempe Communitatem Offanæ, & illius homines teneri, & obligatos esse ad deferendum, seu deferri faciendum singulo anno in vigilia festivitatis, & solemnitatis Sanctissimi Corporis Christi pro honore solitæ processiois salmas tres florum iuxta præcepta dictæ Communitati fieri solita, & dictos flores consignandos, ac consignari faciendos Capitaneis, seu solitis Officialibus dictæ processiois, prout sic dictam Communitatem, & homines condemnamus, & condemnatos oportunis remedijs compelli mandamus, ex eo enim quod quis declaratur obligatus ad aliquid dandum, aut faciendum, semper † in petitorio dicitur actum conclusum, *Menoch. in pralud. recup. n. 14. Côtard. in verb. petitorium q. 13. nu. 95. Dec. conf. 62. nu. 1. vers. 2. similiter Alex. conf. 96. n. 1. & seq. lib. 5.* unde cum prædicta obligatio deferendi flores per Communitatem, & illius homines non iustificetur ex actis, † sententia semper remanet iniusta *Ces. de Grass. dec. 2. n. 6. de solut. Felin. in cap. inter ceteros. n. 10. de re iud. Ros. dec. 277. num. 1. 595. num. 4. & 659. num. 16. p. 2. recent.*

Quod si Ciuitas Anconæ fundat probationem suam in testibus datis eius summi, num. 2. illi omnes concludunt † in possessorio, quod Communitas, & homines deferrebant flores, non autem quod tenerentur, & obligati essent deferre, & prout in iudicio possessorio concludit prima sententia de partibus, & postmodum illius reuocatoria in Rota, & mandatum de manutenendo Ciuitati concessio recedendo à sententia Rotali, quæ omnia nihil habent commune cum petitorio, quia possessorium retinenda supponit merum factum, petitorium verò iustitiam facti, quæ regulariter non venit examinanda † in iudicio possessorio, *Innoc. in c. bone, il 2. n. 4. de postul. pral. Bald. in l. Ordinarij iuris n. 7. C. de rei vend. Couar. pract. quæst. c. 17. n. 3. & seqq. Laderch. conf. 95. n. 4. & propterea Ciuitas Anconæ pro fundamento suæ intentionis tenetur probare, vel expressam obligationem Communitatis Offanæ, vel ius quæsitum cogendi ad deferendum flores præscriptione, vel alio titulo habili ad acquirendum, quia sine causa † non sustinetur obligatio annuæ præstationis ex solo temporis decursu, cum nō sit suf.*



fit sufficiens ad inducendam obligationem, *Bart. in l. cum de in rem verso. n. 2. ff. de usur. Menoch præsumpt. 131. n. 54. lib. 3. Roderic. de annuis redd. lib. 1. quest. 15. n. 2. & ideo Rota*  
 7 in huiusmodi præstationibus non t̄ admisit decursum decennij, aut vltioris temporis, sed dixit necessariam esse quadragenariam, vt in *Salernitana contributionum 1. Martij 1613. coram bo. me. Vbaldo*, aut̄ immemorabilem, vt in *Neapolitana grani, & hordei 16. Decemb. 1622. coram eodem Vbaldo* vnde cum in prædictis deficiat Ciuitas Anconæ, meritò sententia in petitorio t̄ sustineri non potest, & tanto minus, quia ante sententiam super prædictis non etiam fuit disputatum, cum tamen teneretur eadem Ciuitas ex forma Constitutionis Pij IV. & reformat. Pauli Quinti tit. de Auditoribus S. auditor.

Non obstat iurisdicctio, & superioritas eiusdem Ciuitatis vigore Bullæ Pauli III. respectu huius loci Offanæ, & statuti antiqui Anconæ probantis subiectionem eiusdem.

Quianon propterea infertur, probatam  
 10 t̄ esse facultatem imponendi onera absque licentia Papæ vltra tenorem concessionis, *l. 1. C. de super indict. lib. 10. Honded. conf. 86. num. 7. lib. 1. & eundem sensum habuit Rota in hac causa 22. Iunij 1616. coram Card. Sacrato.*

Et ita, &c.

¶ In eadem causa habetur infra alia decisio sub die 14. Iunij 1630. coram eod. Reuerendiss. Decano, est decisio 389.

EMMO. ET REV. MO D. CARD. VIRILI.

Die Veneris 14. Ianuarij 1628.

A R G V M E N T V M.

Descendens dotari debet de bonis ascendentis etiam si sint fideicommissaria, & licet dos detrahi non possit ex fideicommissio conuentionali, tamen secus est, quando sumus in ascendentibus.

S V M M A R I V M.

- 1 Descendens dotari debet de bonis fideicommissi ascendentis.
- 2 Dos non potest detrahi ex fideicommissio conuentionali limita n. 3.
- 4 Dos, & legitima equiparantur.
- 5 Dos vt debeatur in fideicommissio ascendentis.

tium, fauore publicæ utilitatis introdu-  
 ctum est.

- 6 Testator non potest facere in suo testamento, vt fœmina descendens non dotetur.
- 7 Ius publicum tolli non potest priuatorum pacto.
- 8 Fœmina licet excludatur à successione ascendentium, non tamen excluditur à dote.
- 9 Dos ex dispositione statuti Urb. succedit loco legitima.
- 10 Auth. res. quæ C. commun. de legat. equaliter solet procedere in legitima in dote, & in alimentis.
- 11 Duo, quando equiparantur, tunc si aliquid dispositum sit in vno, censetur etiam ex rationis identitate dispositum in alio.
- 12 Dos detrahenda est ex bonis ascendentium, sicut es alienum.

## DECISIO CXXVIII.

**P**Roposui dubium vtraque parte informante, &c. An D. Hieronyma sit dotanda ex bonis fideicommissio subiectis, & Domini resolverunt, dotem posse detrahi ex fideicommissio Angeli senioris, etiam conuentionali, An autem Hieronyma haberet aliunde, vnde posset dotari quod ostet in casu, de quo agitur, particulariter videre voluerunt, moti fuerunt quia Hieronyma habet regulam pro se, quod vt t̄ descendens in bonis fideicommissi Angeli senioris ascendētis dotari debet *Auth. res quæ C. commun. delegat. vbi Curt. iun. nu. 13. Paul. de Castr. in l. mulier. S. cum proponeretur ff. ad Trebell. Ruin. conf. 89. n. 41. lib. 2. Rota decis. 37. n. 2. p. 1. diuers. Thesaur. dec. 192. n. 11. Menoch. præsumpt. 189. n. 18. & conf. 88. n. 51. & fuit dictum in Romana dotis 30. Martij 1618. coram D. Card. Verospio.*

Non obstat fideicommissum conuentionale inter Angelum, & Io. Baptistam fratrem, quia licet non desint Doctores, qui vellent  
 2 ex t̄ fideicommissio conuentionali non posse detrahi dotem, nec intrare *auth. res quæ*, vt patet ex relatis per *Petram de fideicommissis. 8. n. 440. Peregr. art. 42. n. 58. Menoch. d. præsumpt. 189. n. 185. Seraph. dec. 374. n. 3.* tamen istorum opinio non est amplectenda.  
 3 In bonis t̄ ascendentium, & sic in medietate Angeli ascendentis, vt in casu fideicommissi conuentionalis tenuit Rota apud *Seraph. dec. 416. repetita p. 1. diuers. dec. 488. Decian. conf. 1. n. 38. lib. 4. Menoch. conf. 691. Honded. conf. 42. n. 24. & seq. lib. 2. Modern. Forolin. de legit. lib. 2. tit. 1. quest. 19. n. 13. vbi de magis communi Fontanell. de pact. nuptial. claus.*



*claus. 5. p. 2. tom. 2. glos. 1. n. 93.*

- Et licet Doctores supradicti videantur loqui in legitima; idem est in dote, cum dispositio *auth. res quae*, dotem, & legitimam ¶ parificet, & ideo in dote loquuntur
- 4 *Odd. de fideicom. quest. 38. n. 59. & seq. Molin. de primog. Hispan. lib. 4. cap. 6. n. 17. Peregr. de fideicom. art. 42. nu. 58. & conf. 23. nu. 21. lib. 3.*
- 5 *Fontanell. ubi supra*, & ratio est, quia ¶ favore publicae utilitatis introductum est, ut debeat dos in fideicommissio ascendenti, unde si testator non potest facere in suo testamento, quod ¶ foemina descendens non dotetur *Iason. d. auth. res quae n. 33. in 13. limitat. Paul. de Cast. conf. 80. lib. 1. Surd. dec. 62. n. 11. Guid. Pap. dec. 96. n. 1. Bellon. conf. 83. n. 6.* & fuit dictum in supradicta Rom. dotis coram D. Card. Verospio. Eadem ratione non videtur ob stare fideicommissum conuentionale
- 7 ascendentis, cum priuatorum pacto ¶ ius publicum tolli non possit, *lius publicum ff. de pact. cap. si diligenti de for. compet. Iason. in d. auth. res quae n. 33. in 13. limit. in fin.*

- Multo magis quia in fideicommissio conuentionali non adest expressa, & specialis prohibitio, quod non detrahatur dos, unde
- 8 licet ¶ foemina excludatur a successione ascendentis, non excluditur a dote, *Odd. de fideic. quest. 45. n. 91. Molpher. ad consuetud. Neapol. par. 3. quest. 25. nu. 6. Petr. de fideicom. prohibet. quest. 1. n. 81. Seraph. decis. 374. nu. 3.* & 4. immo in fideicommissio conuentionali datur facultas detrahendi legitimam ex
- 9 domibus, & sic idem videtur in dote, ¶ quae ex statuto Urbis succedit loco legitimae, *Greg. decis. 565. nu. 5. & ibi addit. Rota decis. 266. n. 3. & decis. 540. par. 2. diuers. dispositio*
- 10 enim *auth. res quae* ¶ aequaliter procedere solet in legitima, in dote, & alimentis, *Bar. in d. auth. res quae nu. 9. Iason. num. 31. & 32. Roman. conf. 267. per tot Modern. Forolui. de legit. lib. 3. tit. 1. quest. 9. nu. 46. vers. quia haec*
- 11 portio, & ideo ex dispositione ¶ in vno casu ex supradictis, ex identitate rationis arguitur voluntas in alijs *Menoch. conf. 852. num. 5.*

- Ultra quod cum in fideicommissio conuentionali sit attributa facultas alienandi de consensu vtriusque, videlicet Angeli, & Ioannis Baptistae, & per obitum Io. Baptistae praedefuncti successerit Angelus frater, & Angelus disposuerit, quod foemine iuxta earum conditionem dotibus sint contentae,
- 12 utique ¶ dos detrahenda est ex medietate Angeli ascendentis, tanquam as alienum ex dispositione ipsius Angeli l. a filia ff. Trebell. Bart. in l. questum S. n. 1. ff. de priuil.

*creditor. Menoch. conf. 183. n. 16. & 20. & conf. 247. n. 24. & 1037. n. 17. Turret. conf. 6. n. 36. & seq. lib. 2.*

Idque etiam videtur sensisse bo. me. Cardinalis Lancellottus, qui dum Martiae ex isto fideicommissio dotem constituit, dixit cogitasse adesse filiam Angeli iunioris, sic Hieronimam, quae tempore nubilis aetatis erat quoque dotanda.

Et ita decum, &c.

¶ In eadem causa habetur infra alia decisio sub die 24. Ianuarij 1629. coram eodem bo. me. Card. Virili; est dec. 239.

REVERENDISS. P.D. MERLINO.

Romana Fideicommissi de Victoriis.

Die Veneris 14. Ianuarij 1628.

Est impressa coram Merlino tom. 1. Decis. 327.

DECISIO CXXIX.

REV. MO P.D. PIROVANO DECANO.

Romana Pecuniaria.

Die Veneris 14. Ianuarij 1628.

ARGUMENTVM.

Fructus, quando percipi possint absque aliqua usurarum suspitione. Dominium, & possessio vt transferri non possit propter incertitudinem, requiritur, vt incertitudo verferetur circa quotam, & locum.

SVMMARIVM.

- 1 Ex pecunia nihil percipi potest absque labe usurarum.
- 2 Fructus rei fructifera percipi potest, donec realiter res tradatur, & n. 14.
- 3 Incertitudo loci, & quota impedit, quod dominium transferatur.
- 4 Fructus non debentur cessante dominio, & possessione.
- 5 Verba, assignarunt, dederunt, & tradiderunt



- derunt, important dominij translationem.
- 6 Assignare idem est, quàm tradere.
  - 7 Dominium fideicommissi reciproci potest transferri, non obstante pacto conventionali.
  - 8 Locus dicitur certus, quando certis finibus est terminatus.
  - 9 Incertitudo ònis non impedit dominij, & possessionis translationem.
  - 10 Surd. in cons. 168. nu. 48. lib. 2. intellectus.
  - 11 Nec Dominium, nec possessio transfertur, quando res non subiaceret periculo emptoris.
  - 12 Incertitudo, quando considerari non possit.
  - 13 Dominium, & possessio nunquam transferri potuit de eo, quod nunquam fuit assignatum, aut redemptum.
  - 15 Vidua si sit tutrix, & curatrix filiorum suorum, præsumitur sibi satisfacisse de sua dote.
  - 16 Vsuræ cessant, quando intrat satisfactio.
  - 17 Indebitum plene, & concludenter est probandum.
  - 18 Hæres non potest venire contra factum testatoris.
  - 19 Filia, si sint relicta hæredes à patre, ad eas aqualiter spectat lucrum quarti dotalis.

DECISIO CXXX.

**I** Am fuerat relaxatum mandatum coram bo. me Remboldo Iudice deputato cum facultatibus A. C. ad instantiam Excellentissimæ Principissæ Flaminie, & pro summa scut. 9281. exequendum super bonis Galliani, & Passarani possessis per Excellentissimum Ducem Petrum Franciscum Columnam, pro cuius ulteriori executione, cum actum fuisset coram Congregatione Baronum, & eadem exceptiones, quæ in disputationibus Rotalibus opponebantur, iterum opponerentur, & aliæ etiam de nouo excitarentur. Placuit eidem Cōgregationi dare dubium, An aliquid releuans per Excellentissimum Ducem deducatur, & illud in hoc sacro Tribunali examinandum remittere, quo hodie maturè discusso, censuerunt Domini nihil releuans fuisse deductum.

Visum enim fuit huiusmodi irrelevantiâ sufficienter probari ex decisionibus Rotalibus in causa factis, in quibus apparet satisfactum omnibus obiectis pro parte Ducis excratis, itaut mandata Rotalia pro summa in eis contenta remaneant iustificata.

Neque obstat, quod dos Claricis constitueret in pecunia nempe scut. 14. mill. pro dote, & scut. 3500. pro lucro, & seu quarto dotali eidem debito propter viri sui præde-

centiam, & ea mortua nulli fructus quamuis conuenti debeantur, cum nihil percipi possit ex pecunia absque labe vurarum, c. salubriter de usur. Couarru. lib. 3. var. resol. cap. 1. num. 3. vers. sexto hinc etiam Afflict. decis. 284. num. 1. Honded. cons. 36. num. 3. & 32. lib. 2.

Quia huiusmodi obiectum fuit excitatum in decisionibus bo. me Remboldi 23. Ianuarij, & 9. Maij 1616. & sublatum ex eo, quod scuta 720. promissa per filias Clarici earum matri, non vti fructus dotales, aut in locum alimentorum fuerint promissi, sed tanquam fructus terrarum eidem Clarici in satisfactionem sui crediti assignatarum, qui propterea semper, vt vsquequoque terræ promissæ realiter tradantur solui debent ex æquitate l. curabit. C. de action. empt.

Et prædicta responsio cessare non videtur ex replicatione data, quod scilicet per assignationem factam de tenuta Passarani, & rubra 100. terræ eidem Clarici per filias suas in concordia anni 1582. non fuerit traslatum aliquod dominium propter incertitudinem loci, & quotæ bonorum assignatorum Gabr. cons. 64. nu. 3. & 4. lib. 1. Menoch. cons. 222. n. 50. & 51. & cessante dominio, & possessione fructus compensatiuos non deberi, dum subtrahitur periculum omissionis eorumdem fructuum propter dominij incertitudinem Cuman. cons. 184. in princ. Alex. cons. 121. num. 2. lib. 4. Surd. cons. 168. num. 48. lib. 2. Rot. decis. 58. num. 5. par. 2. diuers.

Quia certum est, quod filie in concordia anni 1582. transfulerunt dominium tenutæ Passarani, & rubrorum 100. terræ in Claricem matrem per verba importantia dominij translationem, ibi, assignarunt, dederunt, & tradiderunt, ex nunc, dum, & quando ipsæ legitima assignata fuisset, iuxta decisiones Rotaes, & alias omni meliori modo, prout de verbo dederunt est text. in S. sit itaque inst. de act. Capic. dec. 180. n. 11. Rimin. iun. cons. 274. n. 62. lib. 3. Surd. dec. 166. n. 16. & de verbo assignare Bart. in l. si constante n. 93. ff. solut. matrim. Menoch. cons. 201. n. 6. Soc. sen. cons. 9. n. 30. lib. 1. & idem dixit Rota in Bononien. de Lambertinis 8. Nouemb. præteriti coram me, & idem sit assignare, & quod tradere est textus in clem. final. §. penult. de vita, & honest. Cleric. & vtrumque significare dominij translationem, expressè firmatur vbi subiecta materia repugnat in l. cum pater §. pater pluribus ff. de legat. 2. & potuerunt dominium transferre, ex quo non obstante pacto



- 7 conuentionali super † reciproco fideicom-  
misso inter Alexandrum Sciarræ patrem, &  
Stephanum de Columna fuerat decifum.  
16. Octobris 1579. coram Card. Seraphino.  
Legitimam eisdem fororibus deberi in bo-  
nis patris, quæ erant Castrum Gallicani, &  
tenutæ Passarani, & domus in Vrbe: vnde  
sicuti de dominio filiarum, & quota in bo-  
nis patris ratione legitimæ dubitari non  
poterat, ita nec etiam de valida transla-  
tione ratione loci, & quotæ ab eisdem fa-  
cta, quia respectu loci tenuta Passarani, &  
8 rubra 100. terræ † erant certa, ex quo cer-  
tis finibus terminantur, ratione verò quotæ  
idem est dicendum, quia tenuta Passarani,  
& rubra 100. terræ fuerunt æstimata in eo-  
dem instrumento concordæ in summa  
scut. 30. mill. & pro concurrenti quantita-  
te data insolutum, quæ concurrens quan-  
titas, & sic rata portio succedit loco quo-  
tæ, cum possit in partes diuidi respectiue  
ad pretium tenutæ iam firmatum, & ita  
pro indiuiso acquiri, & possideri, *l. locus ff. de acquir. possess. l. quæ de tota S. incertæ ff. de rei vendit. Berou. conf. 159. nu. 1. vol. 1.*  
9 dicens, non omnem † incertitudinem im-  
pedire acquisitionem domini, & possessio-  
nis, sed dumtaxat, quæ est incerta ratione  
loci, & quotæ per *l. tertiam S. incertam ff. de acquir. possess.* propterea non obstant Do-  
ctores supra allegati, & signanter *Surd.*  
10 † *conf. 168. n. 48. lib. 2.* quia ponunt casum,  
quando vendita sunt triginta iugera vnus  
prædii maioris quantitatis: nam quia lo-  
cus, ubi iugera determinari, & capi debe-  
ant in prædio vendito est incertus ratione  
loci, & quotæ non expressæ, nec per con-  
sequens potest subiicere periculo empto-  
11 ris, tunc dominium † non acquiritur, nec  
possessio transfertur, *Tiraq. de constit. pos-  
sess. p. 3. limit. 19. Osasch. dec. 34. nu. 23. Be-  
rou. conf. 166. n. 14. lib. 1.* secus autem, vt in  
præsenti, in quo Clarix pro indiuiso effe-  
cta fuit Domina tenutæ, & rubrorum 100.  
pro rata portione, quæ diuidi poterat iux-  
ta quotam concurrentis quantitatis scuto-  
rum 17500. debitorum pro dote, & quarto  
12 dotali, & vltius hæc incertitudo † nun-  
quam considerari potest respectu rubrorum  
100. terræ, quæ de per se stare possunt, &  
certa sunt tanquam in redemptione facta  
per Sciarram nunciata. Neque dicatur,  
quòd dominium ad hunc effectum dici nõ  
possit translatum in Claricem, postquam  
filia tradiderunt, assignarunt, & dederunt  
ex tunc dum & quando ipsis fuisset assigna-  
ta legitima in tenuta Passarani, & in rubris  
100. terræ, quæ assignatio cum non fuerit  
tanquam effectuatæ, quinimò in transactio-  
ne cum Duce Prænestino, & Iulia data fue-  
rit eidem Duci, nunquam potuit dici assi-  
gnata pro legitima, neq; tunc, nec ex post,  
quando fuit redempta per Martium Colu-  
nam, postquam sibi acquisiuit iuxta resolu-  
tionem coram bon. mem. Vbaldo factam 26.  
13 Iunij 1623. vt propterea de eo, † quod nõ-  
quam fuit assignatum, aut redemptum do-  
minium, aut possessio transferri potuerit,  
*Tiraq. de constit. possess. p. 3. ampl. 31. & lim. 19. nu. 4.*  
Quia ex eadem concordia inter filias, &  
Claricem videtur tolli obiectum, ex quo  
legitur conuentum, quòd in transactionem  
dotis, & donationis propter nuptias assi-  
gnabant Clarici tenutam Passarani, & ru-  
bra 100. terræ nedum tunc, & prout quan-  
do fuisset illis assignata pro eorum legiti-  
ma, sed etiam in euentum, in quem tenuta,  
& rubra 100. illis remaneant, quod postea  
contigit ex quo Iulia semper possedit te-  
nutam Passarani, & rubra 100. redempta,  
& quamuis hæsitari possit ex *dec. supradicta*  
*coram bo. me. Vbaldo*, quòd tenuta Passara-  
ni non remanserit ipsis filiabus, attamen de  
rubris 100. terræ per Sciarram redemptis  
14 dubitari non potest, quorum fructus † suf-  
ficiunt pro quantitate interim promissa in  
recompensationem fructuum rei propriæ  
Claricis per Iuliam perceptorum iuxta  
terminos *l. curabit C. de act. empt.* non autē  
ratione conuentionis super debito pecu-  
niario, quod per assignationem bonorum  
remanerat extinctum.  
Secundò principaliter opponebatur, cre-  
ditum dotale Claricis, & lucrum pariter  
fuisse indebitum super quo assignatio, &  
dominii translatio bonorum fundari non  
15 poterat, dicebatur enim Claricem † vt  
tutricem, & curatricem filiarum suarum  
ex amplo patrimonio administrato præsu-  
mi de sua dote satisfactam per *l. quoties S. si-  
cut autem ff. de administr. tut. Afflict. dec. 13. n. 16. Surd. cõf. 290. n. 33. & de alim. tit. 3. quæst. 7. num. 22.* & ubi intrat † satisfactio cessant  
usura *Soccin. sen. conf. 126 n. 5. vol. 1. Surd. de alim. d. tit. 3. q. 7. n. 16 & conf. 365. n. 2.* respectu  
verò lucri dotalis statim mortua Clarice  
fuisse extinctam ex conuentione in eadem  
concordia anni 1582. & in eadem specie  
bonorum, vt libera post mortem Claricis  
ad filias rediret.  
Cæterum quoad creditū dotale ex præ-  
sumptione satisfactionis deductum visum  
fuit cessare obiectum, quia Clarix non egit,  
nec



nec hodie illius hæredes agunt contra filias patris hæredes pro recuperatione dotis itaut illis sufficiat pro fundamento intentionis excipere de satisfatione ex præsumptione inuentarij, quod solet probare contra tutorem, sed hæredes Iulix contendunt dorem iam restitutam, & indebitè sulutam, & esse probatam præsumptione supradicta, 17 quæ non sufficit, sed & indebitum plenè, & concludenter probandum est l. cum de indebito ff. de probat. Castr. conf. 123. nu. 1. p. 2. Rota Ianuen. dec. 3. n. 2. & 5. n. 4. & idem. sensit Rota in Romana repetitionis indebiti 4. Martij 1616. coram Patriarcha Pamphilio, & probatum adhuc non releuaret, quia Clarix in suo testamento declarauit se creditricem, scut. 720. annuorum, cuius cum tam Iulia, quàm Excellentissima Domina Flaminia, 18 extiterint & hæredes, contrarium probare non possunt l. cum à matre C. de rei vendic. Soccin. Sen. conf. 249 nu. 29. lib. 2. Dec. conf. 184. nu. 11. & per eandem rationem tollitur aliud obiectum de lucro dotali cessante mortua Clarice; quia cum tam Iulia, quàm Excellentissima Domina Flaminia fuerint hæredes Sciarræ eorum patris, & ad quem lucrum dotale reuolabat, æqualiter in bonis patris remanserunt dominæ illius quarti dotalis, quod etiam fuit ponderatum in decis. 9. Maij 1616. coram bo. me. Remboldo, & 19 in decis. 19. Iunij 1617. coram Archiepiscopo Seleucien.

Et ita, &c.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO  
DECANO.

Romana nominationis Puellarum.

Die Veneris 19. Ianuarij 1628.

ARGUMENTVM.

Executores testamentarij, si plures fuerint relictæ, tunc si nonnulli ex istis sint negligentes ad exequendam voluntatem testatoris, tunc deuolutio non fit ad superiorem, sed ad consortes, quibus ius aliorum accrescit.

S V M M A R I V M.

1 Testamento semper inhærendum est quantum fieri potest.

2 Executore valente exequi, si non impleat munus suum, perdit facultatem sibi à testatore concessam.

3 Executoris testamentarij officio cessante, Iudex causa, ad quem legis auctoritate deuoluitur hoc officium, ipse potest alios in hoc subdelegare.

4 Et tunc ista deuolutio non fit, quando testator fecit plures executores, & nonnullis intimatione iudicialis facta non fuit, ad exequendum suum officium.

Nam tunc illis ius aliorum propter negligentiam amissum, accrescit. num. 4.

5 Executorum testamentariorum negligentia stante, tunc deuolutio fit ad superiorem.

6 Adimpleuisse non dicitur, qui in tempore non adimpleuit. vide n. 8.

7 Mora facti incerti purgari non potest pendente controuersia.

## DECISIO CXXXI.

**I**N concursu nominationum puellarum ab heredibus Alexandri Parabiacchi, & Confraternitatis S. Rocchi respectiue factarum, dubitatum fuit, Quæ nominatio suffragetur, & factam ab hæredibus suffragari, non autem à Custodibus, fuit resolutum.

Quia hæredes fundant eorum intentionem in testamento eiusdem Alexandri, in quo cautum est, quod nominatio puellarum, & approbatio fieri debeat per hæredes descriptos, & cui semper inhærendum est quantum fieri potest, cap. porro de priuil. ita stipulatus, S. Chrysogonus, l. si quis stipulatus sit stichum, ff. de verb. oblig. l. fideiussores magistratum, S. pro Aurelio, ff. de fideiussor. Castr. conf. 164. nu. 2. p. 2. & ex alijs fuit comprobatum in decisione huius causæ 27. Nouembris 1624.

Neque obstat, quod Custodes non prætendant directè nominationem puellarum ad eos spectare: dum in testamento clara legitur concessio facta hæredibus easdem nominandi, & iam fuerit resolutum testamentum in eum sensum esse intelligendum; sed ob contumaciam hæredum, qui interpellati fuerunt die 3. Iulij, & 14. Augusti 1625. ad nominan. puellas pro maritaggijs annorum 1623. 1624. & 1626. nec curarunt inter termino nominare; inde succedit regula.

2 & executore valente exequi, si non implet munus suum, perdit facultatem sibi à testatore concessam, Bart. in l. 1. n. 7. & in l. cum quidam, n. 7. ff. de leg. 2. Mohed. dec. 18. de re. nun. cum alijs allegatis per Gratian. discept. 239. n. 10. & eo casu potuisse iudicem causæ, ad quem legis auctoritate deuoluitur facultas nominandi, cessante & officio executoris subdelegare Custodes pro eadem nominatione.

M m

natio-



natione facienda, *Alex. in l. 1. n. 5. & 6. ff. de leg. 2. Bald. in l. nulli, n. 8. C. de Episc. & Cler. & prout factum fuit, n. vim decreti iudicialis, per quod translata fuit facultas nominandi in Custodes.*

Quia fuit responsum, quod cum ius nominandi fuerit per testatorem concessum, nedum hæredibus nominatis; sed etiam filiis Ioannis Baptistæ hæredis tam masculis, quàm foeminis, & intimatio iudicialis non legatur facta dictis filiis, deuolutio fieri nõ debet ad Iudicem, vel Episcopum; sed † ad  
4 consortes, qui per negligentiam illorum, iure nominandi priuati non sunt, & quibus ius aliorum accrescit, *c. religiosus, §. sanè de testam. in 6. vbi Ioannes Andr. Franc. Gemin. Bald. in dicta l. nulli, n. 15. C. de Episc. & Cler. Aret. conf. 92. n. 3. Gratia discept. 522. nu. 2. & 812. n. 1. & seq. Tiraq. de retract. lignag. §. 24. gl. unica, n. 10.*

Secundò fuit etiam dictum, si daretur casus negligentiae in omnibus vocatis ad nominationem; non tamen deuolutio nominandi fieret ad Custodes; sed ad Superiorem, † nempè Illustrissimum Protectorem, quatenus esset loco Ordinarij; vel ad  
5 Illustrissimum Vicarium Vrbs, *cap. quam, & c. si compromissarius, de elect. in 6. cap. cum singula in fin. de præben. cod. lib. 6. Lap. alleg. 66. n. 6. Garz. de benef. p. 10. cap. 3. nu. 1.* atque ita corrueute nominatione custodum defectu potestatis nominandi, remanet firma nominatio facta per hæredes sub die 20. Septembris 1625. quæ puellis nominatis suffragari debet.

Neque dicatur, quòd illa facta fuerit in vltimis diebus, ex quo maritaggiū erat faciendum in die 25. Septembris; nec tam breui tempore puellæ poterant visitari, &  
6 approbari, itaut † nec adimpleuisse dicatur qui in tempore non adimpleuerit, *Surd. conf. 3. num. 12. Mars. sing. 431. cum aliis allegatis.*

Quia si de nominatione facienda pro annis 1623. & 1624. agatur, iam patet fuisse controuersum modum faciendi depositum;  
7 vt ex decisione causæ videri potest, quæ controuerfia pēdente non poterat purgari mora facti incerti, *Anchar. conf. 235. n. 2.* si verò de vltimo anno 1625. contendatur; non probant Custodes, quòd hæredes se adeò arctauerint, & astringerint in tempore, quo visitatio, & approbatio fieri debebant; ita  
8 vt propter † impedimenta prædicta adimpleuisse dici non possint. *Dec. in cap. ex ratione, n. 16. de appellat. Aegid. dec. 85. vers. circa primum.*

Et ita vtraque, &c.

¶ *Infra in eadem causa adest alia decisio sub die 24. Nouembris 1628. coram eodem Reuerendiss. Pirouano Decano, est decis. 213.*

REVEREND. P. D. MERLINO.

Burgi S. Sepulchri Beneficij S. Io. Baptistæ.

Die Luna 24. Ianuarij 1628.

Est impressa coram Merlino tom. 1.  
Decis. 132.

DECISIO CCCXXXII.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana, seu Cartagineñ Pensionis.

Die Luna 24. Ianuarij 1628.

ARGVMENTVM.

Obligans se ad aliquid faciendum, aliàs quod vult teneri ad omnia damna, si non adimpleat, ad quid teneatur. Capitulariter quando aliquid faciendum erat, vt rectè dicatur factum, quid requiratur. Natura obligationis Cameralis est vt omnia etiam incidenter narrata comprehendat.

SVMMARIVM.

- 1 Obligans quis se ad aliquid faciendum, aliàs teneri volens ad omnia damna, &c. Si illud non adimpleat, loco damnorum teneatur ad solutionem principalis solutionis.
- 2 Confessio nocet consentienti.
- 3 In possessione exigēdi pensionem, quando quis est, non est necessaria exhibitio beneplaciti, & literarum.
- 4 Debitor suscipiens terminum, videtur debitum agnouisse.
- 5 Ad factum præcisè quis tenetur propter iuramentum, & n. 6.
- 7 Capitulum, quando aliquid debet facere, vt illud sit validum, omnes de capitulo debent vocari, & debent interuenire duæ partes ex tribus.



- 8 Soluere, quis presumitur in vim proprie obligationis.  
 9 Narratiua est pars gratiæ.  
 10 Obligationis Cameralis natura est, ut trahatur ad omnia etiam incidenter deducta, & enunciata.

DECISIO CXXXIII.

**D**E anno 1615. fuit inita concordia inter administratores Seminarij Musiæ Carthaginen. Dioc. Ioannem Lopez, & D. Tiberium de Caualerijs, in qua fuit conuentum, ut Præpositus, & administratores dicti Seminarij consentirent reſeruatiõni penſionis ſcut. 60. auri in auro ſoluen- dæ d. Tiberio ſuper fructibus Beneficij, ſuper quibus iam fuerit ipſi reſeruata altera penſio ſcut. 140. auri in auro, prout effectualiter mediante D. Petro Marzal eorum Procuratore conſenſerunt, & pro maiori dicti D. Tiberij aſſecuratione dictus Petrus Marzal non uti Procurator, ſed nomine proprio promiſit exhibere mandatum dd. Præpoſiti, & adminiſtratorum magis ſufficiens ad conſentiendum d. penſioni, aliàs teneri voluit ad omnia damna, &c. fuit poſtea huiusmodi penſio ſcut. 60. vnà cum altera penſione dictorum ſcut. 140. per plures annos ſoluta abſque vlla contradic- tiõne à præſato Marzal, qui poſtmodum, & iudicialiter poſt ſuſceptionem termini, plures illius terminos ſoluit, ſed cum duos vltimò perſoluere recuſaret, pro ijs ab A. C. fuit relaxatum mandatum, à quo fuit appellatum, & cauſa per ſignaturam mihi commiſſa, dubitauim. An d. mandatum eſſet reuocandum, & DD. negatiuè reſponderunt, quia de illius validitate, & iuſtitia viſum fuit conſtare.

De validitate enim conſtat ex reuoluntione proceſſus, in quo reperiuntur ſeruata omnia ſubſtantialia ad validitatem.

Non obſtat, quod non fuerit extenſa obligatio Cameralis ſecundùm ſtylum, quia contrarium detegitur ex facto, dum d. Petrus fuit citatus ad dicendum contra iura, in qua citatione adest etiam, necnon videndum per Dominum mandari extendi formam Camere in iuribus productis appoſita iuxta ſtylum Curie, & deinde facta comparitione per procuratorem fuit obtentum admittere iura ſi, & in quantum, reſtitui, & extendi, vt ſupra, vt apparet ex proceſſu tranſport. fol. 35.

De iuſtitia etiam viſum fuit conſtare, quia cum Petrus non exhibuerit magis ſuf-

ficiens mandatum, conſenſum, & ratificationem iuxta formam ſuæ obligationis, clarum eſt intrare ipſius obligationem, & ſic loco damnorum, ad quæ ſe obligauit, teneri ad ſolutionem penſionis annuæ ſcut. 200. auri Ruin. cõf. 141. n. 9. prope fin. lib. 1. Riminal. ſen. conſ. 297. nu. 10. 11. & 12. lib. 2. Rota dec. 741. n. 1. p. 1. diuerſ. & fuit dictum in Peruiſina dotis 5. Decembris. 1607. coram Ottembergo apud Marchefan. de Commiſſ. lib. 1. fol. 588.

Non obſtat, quod non fuerit obtentum beneplacitum Apoſtolicum, nec fuerint expeditæ literæ, tum quia contrarium colligitur ex Cedula Bancaria facta per d. Petrum, ibi, COME PER LA GRATIA, E BOLLE SOPRA DICIO SPEDITE. quæ propria & confeſſio ei nocet, l. 1. C. de Confeſſ. Rot. coram ſan. me. Greg. XV. dec. 105. nu. 24. & alias ſæpiſſimè; Tum quia cum D. Tiberius ſit in poſſeſſione exigendi penſionem ab ipſo Petro, & non erat neceſſaria exhibitio beneplaciti, & literarum, Garz. de benef. p. 1. c. 5. n. 446. & fuit dictum in Anconitana Penſionis 15. Iunij 1585. coram ho. me. Card. Platto; Tum etiam quia adest & ſuſceptio termini cum ſolutione ad text. in l. ad ſolutionem, & ibi gloſſ. C. de re iudic. Rota dec. 773. nu. 5. p. 2. recent. & in omnem caſum d. Petrus non poſſet opponere de non adimplemento quoad hoc, quia, cum non obtinuerit dictam ratificationem, ipſe fuit in cauſa, cur non potuerit obtineri beneplacitum Apoſtolicum, quod non poterat concedi, quin prius conſtaret de voluntate Seminarij, & ſic antequam obtineretur ratificatio, & ideo & præciſè tenetur pro dicta ratificatione ſaltem propter iuramentum, gloſ. in l. ſi pecuniam, in verb. neceſſe habeas, ff. de cond. cauſ. dat. Mant. de tacit. lib. 14. tit. 32. num. 4. Gabr. conſul. 8. num. 1. & 2. de iure iurando.

Non obſtat, quæ deducuntur ad demonſtrandam ſufficientiam primi mandati per d. Petrum exhibiti, quia d. mandatum fuit inſertum in inſtrumento concordie, & nihilominus pro maiori cautione D. Tiberij conuentum fuerit de ratificatione obtinenda per Petrum Marzal mandatum illud primum qualecunque & fuerit, non ſuffragatur, nec releuat d. Petrum à dicta ratificatione obtinenda, vt fuit dictum in Bon. Bonor. de Sauonantijs Veneris 15. Decemb. 1600. coram Illuſtriſſ. Card. Millino, & vltèrius validitas d. mandati erat admodum dubia, quia fuerat factum tantum à Præpoſito, & aliquibus Adminiſtratoribus, cum promiſ-

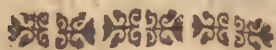


7 fione de rato, & datione votorum pro absentibus, quod fieri non poterat ex quosomnes de Capitulo debebant vocari, & debebant interuenire duae partes ex tribus, *l. nominationum, C. de Decur. l. 10. Alex. conf. 195. n. 4. lib. 7. Gratian. dist. 933. n. 2.* & ita plurimum intererat D. Tiberii, ut d. ratificatio interueniret, sine qua non poterat agere contra Seminarium ad solutionem d. pensionis.

Nec releuat, quod ex subsequentibus solutionibus d. pensionis tacite resultauerit promissa ratificatio Praepositi, & Administratores, quia ultra quam quod Petrus semper soluit, & praesumitur soluisse † potius in vim propriae obligationis, quod controverti non potest, saltem quod ad terminos iudicialiter solutos, cessare visa fuit omnis difficultas, quia cedula fuit per Petrum consignata in actu stipulationis, & sic de tempore, quo Praepositus, & Administratores non poterant diuinare ratificationem a se ipsis faciendam in partibus.

Non obstat denique praetensa excessiuitas mandati, ex quo concordia videatur comprehendere solum pensionem scutor. 60. & tamen mandatum comprehendit etiam summam alterius pensionis scutor. 140. quia DD. considerarunt, quod licet in concordia non reperiatur expresse promissa solutio scut. 140. illa tamen fuit narrata in d. concordia tanquam reseruata D. Tiberio, cui cum non fuerit controuersa, signum est euidentius, quod contrahentes tacite etiam voluerunt illam comprehendere tanquam debitam, & sic cum obligatio Petri respiciat † narrata, & contenta in d. concordia, utique respicit etiam huiusmodi pensionem Gonzal super reg. 8. §. 4. praem. n. 79. & glos. 32. n. 57. & seq. & de natura obligationis † Cameralis est, ut trahatur ad omnia etiam incidenter deducta, & nunciata, Rota dec. 5. n. 10. & dec. 69. sub n. 3. in impress. apud Galles. & cessat omnis difficultas, ex quo Petrus illam per plures annos soluit absque vlla contradictione, ac etiam iudicialiter, ut dixi supra; unde tanto magis deprehenditur qualis ipsius fuerit intentio etiam ab initio obligationis.

Et ita conclusum vtraque, &c.



REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Romana Spolij de Crucarijs.

Die Veneris 24. Ianuarij 1628.

ARGUMENTVM.

Fideicommissum perpetuum, quando dicatur inductum. Proximior agnatus, quando quis dicatur. Bona fideicommissaria, quando possint alienari.

SVMMARIVM:

- 1 Fideicommissum perpetuum ad fauorem proximiorum de familia in infinitum quando dicatur factum.
- 2 Proximior agnatus de familia quis praesumitur, ex quo nemo alius concurrit, nec probatur adesse alios proximiores.
- 3 Bona fideicommissaria pro debitis testatoris possunt alienari.
- 4 Bona fideicommissaria ex facto defuncti recte alienantur.
- 5 Bona fideicommissaria ex causa restitutionis dotis bene alienantur.

DECISIO CXXXIV.

**F**uit hodie resolutum, constare de fideicommissio q. Bartholomaei de Crucarijs purificato ad fauorem Angeli, illud tamen non intrare super domo, & censu adiudicatis q. Faustinae uxori d. fideicommittentis pro sua dote, & quarto dotali; nam quoad primum, scilicet, quod constet de fideicommissio, verba testamenti videntur clara, dum cantant, quod testator instituit haeredes filios suos masculos nascituros pro medietate, & pro alia medietate Leonardum Bonum eius ex fratre pronepotem, quos etiam ad inuicem substituit vulgariter, pupillariter, & per fideicom. & in euentum non existentiae filiorum masculorum Testatoris, d. Leonardum haeredem vniuersalem instituit, & voluit, quod omni casu bona semper subiecta essent fideicommissio vsque in infinitum, & d. Leonardo quodocumque sine filijs decedenti substituit proximiores masculos de Crucarijs, qui succedere deberent in dd. bonis vsque in infinitum cum prohibitione alienationis, & cuiusvis detractionis, ut bona fideicommissi semper integra, & illasa remanerent in domo, & familia de Crucarijs in infinitum; ex qui-



Cesenaten. Fideicommissi.

Die Veneris 24. Ianuarij, 1628.

ARGUMENTVM.

Filiæ fœminæ an faciant deficere conditionē, si sine filijs, an familiæ, vel domus appellatione veniant fœminæ. Testator quando, & ex quibus coniecturis appareat, velle conseruare bona in agnatione.

SVMMARIVM.

- 1 Filiarum fœminarum existentia facit deficere conditionem si quis decesserit sine filijs legitimis, & naturalibus.
- 2 Tamen hoc intellige, quando constat ex claris verbis testatoris, vel ex urgentibus coniecturis.
- 3 Verba testamenti quando sunt clara, & coniecturae sunt valde urgentes, tunc non est hesitandum de mente testatoris.
- 4 Familiæ masculinæ appellatione dum extant masculi, an intrent fœminæ.
- 5 Testator quando clare, appareat, quod sub masculis de familia nolisset comprehendere fœminas.
- 6 Condicio, si sine filijs, intelligi debet de masculis tantum.
- 7 Masculorum vocatione geminata, & fœminarum exclusione, elicitur enixa mens conseruandi agnationem.
- 8 Testator si fecerit plures gradus substitutionum, & semper vocauit masculos, censetur velle conseruare agnationem.
- 9 Fœmina excluditur ex verbo domus.
- 10 Agnationis conseruandi ratio ex quibus elicitur.
- 11 Testator censetur velle bona conseruare in agnatione, si fœminis exclusis dotem relinquit.
- 12 Coniecturae, quæ de per se non iuuant si simul iungantur, & coadiuuantur tunc suffragantur.
- 13 Fœminæ si sint vocatae post masculos, eorum vocatio non excludit, quin dum extant masculi, sit agnatio contemplata.
- 14 Masculi dum extant, fœminæ non faciunt deficere conditionem, si sine filijs.

DECISIO CXXXV.

Alexander Martinellus dotatis filiabus (verba sunt testamenti) instituit sibi

ex quibus resultat perpetuum fideicommissum ad fauorē dd. proximiorum de familia de Crucarijs in infinitum, quia sine eo intentio Testatoris nullo modo posset effectuari, Soccin. in l. qui Romæ, S. coheredes n. 18. ff. de verb. oblig. Gozzad. conf. 102. num. 7. Crot. conf. 48. n. 26. lib. 1. Paris. conf. 75. n. 9. lib. 2. Marza. in epit. fideicom. p. 2. quæst. 28. Menoch. præsumpt. 68. num. 1. lib. 4. Surd. conf. 96. num. 14. Peregr. de fideicom. art. 5. num. 12. & fuit dictum in Romana fideicommissi de Delphinis 1. Decembr. 1632. coram bon. mem. Remboldo.

Quoad secundum, quod d. fideicommissum sit purificatum ad fauorem Angeli, visum fuit Dominis benè ex facto probari: ex quo d. Leonardus scriptus fuit hæres, cui successit tãquam proximior Leonardus illius ex fratre nepos, ob cuius obitum sine filijs factus fuit locus vocationi d. Angeli proximioris de familia † Testatoris, qui præsumitur proximior agnatus, ex quo nemo alius concurrat, nec pro parte Confraternitatis, & litis consortiū probatur adesse alios proximiores, Peregr. de fideicom. art. 43. num. 60. Ruin. conf. 67. num. 14. lib. 5. vers. Et dicit, Surd. conf. 241. num. 26. Seraph. decis. 1219. num. 1. & Rota decis. 693. num. 2. par. 2. recent.

Quoad tertium, quod fideicommissum non intret in domo, & censu supradictis, inde patet, quia illa fuerunt ad iudicata pro dote dictæ q. Faustinae vxoris Testatoris, quæ adiudicatio fuit (sententia mediante, quæ transiitum fecit in rem iudicatā) declarata valida, & nō excessiua; bona autem fideicommissi pro debitis Testatoris, & sic † ex facto defuncti rectè alienantur, l. filius fam. S. diui il. 2. ff. de leg. 1. l. cum fidei hæred. de fideic. liber. l. peto S. prædium, ff. de leg. 2. & l. alienationes, ff. fam. ercisc. glos. Bart. Bal. & communiter Scribentes in l. 2. C. ad Trebell. Molin. de Hispan. primog. lib. 1. cap. 10. n. 1. & præsertim ex causa restitutionis dotis Soccin. conf. 16. n. 12. lib. 3. Idem Molin. ubi sup. lib. 4. cap. 6. n. 2. Rot. apud Greg. XV. dec. 266. n. 2. & ibi addent.

Et ita, &c.

¶ Infra in eadem causa adsunt duæ aliæ decis. sub diebus 19. Februarij 1629. & 23. Ianuarij 1630. coram eodem Reuerendiss. Vrgellen. sunt decis. 254. & 338.





fibi hæredes æquis portionibus Iosephum, Bonificiū, & Martinellum filios suos legitimos, & naturales; & aliquo ex prædictis quodocunque decedente sine filiis legitimis, & naturalibus, ei, siue eis sic decedentibus, vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum substituit superuiuentem, seu superuiuentes, siue eius, aut illorum filios masculos legitimos, & naturales, in stirpes, & non in capita, & omnibus supradictis suis hæredibus masculis decedentibus, sine filiis legitimis & naturalibus, tunc & eo casu supradictas suas filias legitimas, & naturales, seu illarum filios legitimos, & naturales in stirpes, & non in capita substituit, & casu quo aliquis ex prænominatis suis filiis, & hæredibus committeret aliquod delictum, propter quod fieret locus confiscationi, tunc priuauit eum omnibus bonis relinquendo illis tantummodo lib. 25. Bononienses, & bona quæ deberent confiscari reliquit in iure institutionis filiis masculis sui hæredis delictum committentis, seu eorum filiis; quibus non extantibus, eodem modo quo supra, ipsa bona legauit alijs eiusdem testatoris filiis, & nepotibus, ut supra; declarans ut idem seruetur si filii, aut nepotes dictorum eius filiorum, & hæredum delictum committerent, & filias delictum committentium dotari mandauit; & in fine in separata clausula declarauit, quod hoc ideo fecit, & disposuit, quia eius voluntas erat, ne aliqua sua hereditatis bona exirent de domo Martinellorum, sed ut ea omnia conseruentur in domo, & familia sua masculina, & in defectu familiae masculinae in foeminis, ut supra.

Extiterunt testatori hæredes prædicti tres filii hæredes instituti, ex quibus nouissimè obiit Martinellus sine masculis relictis duabus filiabus, videlicet Ludouica, & Lucilla: ex Bonifacio autem altero testatoris filio, remansit Alexander, qui ex quo Martinellus obiit sine filiis masculis prætendit ipse esse vocatum ad partem hereditatis, quæ Martinello obuenit; Ludouica verò, & Lucilla Martinelli filia prætendunt excludere Alexandrum substitutum. quia cum ille simpliciter fuerit vocatus sub conditione, si Martinellus decederet sine liberis legitimis, & naturalibus, videtur quod existentia prædictarum filiarum facit deficere conditionem, l. si quis ita, ff. de testam. tutel. l. si ita scriptum, ff. de leg. 2. Mantica de coniect. ult. volunt. lib. 11. tit. 14. num. 1. & plures alii relati per Peregr. de fideicommiss. art. 25. n. 1. & per tot. Rot. dec. 316. par. 1. recent.

Vnde dubitauit an ad sit fideicommissum, & illi sit factus locus ad fauorem Alexandri, & tuit affirmatiuè resolutum: De existentia enim fideicommissi nulla erat inter partes dubitatio, quia clarè de eo constat ex lectura testamenti, quod verò adhuc illud daret, & in casu sequuto sit illi factus locus ad fauorem Alexandri, DD. ex serie, & qualitate dispositionis deduxerunt, licet enim de exclusionem foeminarum, quæ habent pro se regulam supradictam constare debeat, aut verbis claris, aut per vrgentes coniecturas, l. 1. C. de condit. insert. Paris. cons. 37. lib. 3. Rustic. ad l. cum Aulus lib. 3. cap. 11. n. 114. ff. de condit. & demonstrat. Mantica de coniect. ult. volunt. lib. 11. tit. 6. n. 1. in fin. & Peregr. de fideicommiss. art. 25. n. 14. in fin. hic autem verba testamenti videntur adeò clara, & coniectura etià circumscriptis verbis adeò efficaces, ut prorsus visum fuerit DD. hæsitandum non esse de voluntate testatoris, quod dicta conditio si sine filiis, debeat intelligi de filiis masculis tantum.

In primis ex verbis testamenti, videtur hoc de necessitate inferri, in prædicta clausula finali, ibi, & hoc ideo fecit testator, quia illius mens, & voluntas fuit, ne bona exeant de domo Martinellorum, sed debeant conseruari in domo, & familia sua masculina, & in defectu familiae masculinae in foeminas, ut supra. Vnde quidquid sit an aliàs appellatione familiae masculinae, dum extant masculi veniant foeminae, de quo latè Peregr. de fideicommiss. ar. 26. n. 23. & Seraph. dec. 1438. nu. 2. & Rot. dec. 282. n. 2. p. 2. rec. tamen ex quo testator in casu nostro expressis verbis distinxit masculos à foeminis, declarans velle, illas tantum admitti post masculos de familia, clarum est quod sub masculis de familia, noluit comprehendere foeminas, & discretiue de eis mentionem fecit, quo casu masculus substitutus sub conditione si sine liberis, maximè concurrentibus aliis similibus coniecturis non excluditur per foeminas. Bald. in l. multis, ff. de stat. homin. l. si in l. si quis id quod in prin. nu. 13. ff. de iuris. omni. iud. Purpur. cons. 402. n. 9. Menoch. cons. 110. n. 24. & plenius cons. 204. nu. 45. Modena Brixien. ubi sup. uum. 115.

Quinta, & vltima coniectura, & aliis fortior est, quia testator respexit ad conseruationem agnationis quo casu maximè concurrentibus aliis coniecturis supradictis nulli dubium, quin conditio, si sine filiis intelligi debeat de masculis tantum, Seraph. in d. dec. 1216. num. 6. etiam ex aduerso allegata, Menoch. d. cons. 95. n. 76. & cons. 150. n. 35. & latè



& late *Modern. Brixien. d. q. 402. num. 26.* ubi sic conciliat plures Rotae decisiones.

- Quod autem testator voluerit conseruare agnationem patet. Primò, quia instituit filios masculos, & eis substituit eorum filios, & nepotes masculos exclusis filiabus
- 7 proximioribus; ex t qua masculorum vocatione praesertim geminata, & foeminarum exclusione elicitur enixa mens conseruandi agnationem, praesertim stante d. statuto, quod etiam fuit ad hoc factum. *Matthesil. sing. 130. Tiraq. de Primog. q. 13. n. 6. Ruin. conf. 150. n. 12. lib. 2. Menoch. praesumpt. 91. nu. lib. 4. Menoch. conf. 150. n. 32. vers. secundo, & n. 39. & in d. conf. 95. n. 60. & 61. post plures alios, ubi per eum relatos, Molin. de Hispan. primog. lib. 3. c. 5. nu. 25. conclus. 6. Peregr. de fideicom. art. 25. n. 25. & 26. Secundo ex eo, quo testator fecit plures gradus substitutionum, & semper vocauit masculos, ex quo progressu ad plures gradus substitutionum censetur etiam conseruata agnatio, *Dec. conf. 15. n. 2. vers. secundo principaliter moueor, Gabr. conf. 116. n. 14. lib. 2. Honded. conf. 56. n. 18. lib. 2. Mantio. de coniect. ult. vol. lib. 6. tit. 15. n. 7. & Moder. Brixien. q. 499. n. 6. Tertiò ex quo testator in d. clausula, & hoc idè, &c. vocauit masculos per nomina collectiua de familia masculina, de domo, &c. Nam quidquid**
- 9 sit, An ex t verbo *domus* excludatur foemina, de quo *Mantic. de coniect. ult. vol. lib. 8. tit. 12. n. 24. & seqq. Rot. dec. 282. n. 2.*
- 10 *p. 2. rec.* tamen t omnes conueniunt, quòd ex his verbis elicitur considerabilis coniectura conseruandi agnationem, vt post plures, *Menoch. conf. 205. num. 13. cum seqq. Modern. Brix. ubi supr. n. 7. Quarta, & vltima*
- 11 coniectura est, quia testator t foeminis exclusis dotem relinquit, *Moder. Brix. ibid. n. 21. & quatenus quaelibet istarum coniecturarum de per se non sufficeret pro elicienda voluntate testatoris conseruandi*
- 12 agnationem, illae tamen, simul iunctae t & coadiuuatae videntur sufficientes ad text. in l si stipulatus in princ. ff. de usur. *Alex. conf. 115. n. 8. lib. 4. & Rot. dec. 453. n. 7. p. 1. recent.*

Neque obstat, quod non censeatur habita ratio conseruandi agnationem, quando in aliqua parte testamenti, vt hic foeminae sunt vocatae iuxta tex in l pronuntiatio, s. foemina, ff. de verb. signif. *Molin. de Hispan. primog. lib. 3. d. c. 5. nu. 50.* quia cum foeminae

13 t sint vocatae post omnes masculos eorum vocatio non excludit, quin dum extant mascululi sit agnatio contemplata, *Bald. conf. 40.*

*Quidam magnus nobilis lib. 3. & idem Bald. inter conf. Angel. conf. 68. & ipse Ang. conf. 69. Soccin. lun. conf. 23. n. 37. lib. 1. & conf. 69. n. 2. lib. 3. Gozzadin. conf. 95. num. 7. & seqq. vers. non obstat, Ant. rubr. conf. 47. Grat. conf. 5. n. 86. & 111. n. 16. vers. secundo praesuppono, & conf. 120. lib. 2. Gabr. tit. de statut. concl. 7. n. 2. Greg. Lopez in l 3. n. 11. p. 6. glos. mag. q. 21. vers. si verò conditor,*

14 *Menoch. d. praesumpt. 85. n. 2. ubi quod t propterea dum extant mascululi, foeminae non faciunt deficere conditionem, si sine filiis, Cauale. dec. 18. n. 88. ad fin. p. 3. The-saur. dec. 188. n. 16. Surd. dec. 66. n. 21. & dec. 239. n. 11.*

Et ita vtraque parte informante resolutione, &c.

EM. MO. ET REV. MO D. CARD. VBALDO.

Romana aedictus Casalis.

Die Veneris 28. Ianuarij 1628.

### ARGVMENTVM.

Transactio inita inter partes est seruanda, nec est licita poenitentia, cum fuerit inuenta ad dirimendas lites. Confessio extraiudicialis licet de Iure Ciuili non probet, secus tamen est de aequitate Canonica. Testium fides suppletur ex numero. Implementi exceptio quid impediatur.

### SVMMARIVM.

- 1 Transactio, quando fuit probatum, quod fuit inita inter partes, adimpleri debet, nec licitum est alteri parti poenitere, & nu. 2.
- 3 Confessio extraiudicialis de Iure ciuili non probat.
- 4 Confessio extraiudicialis de Iure Canonico probat.
- 5 Et istam opinionem semper secuta est Rota.
- 6 Confessio extraiudicialis quibus concurrentibus dicatur plenè probata.
- 7 Testium fides ex numero suppleri solet. Et ista est regula generalis, & trita.
- 8 Testium fides suppletur ex numero, quod procedit etià si omnes patiantur aliquas exceptiones, si testes sint ultra numerum trium.
- 9 Promissiones factae in aliquo contractu si non fuerint adimpletae, est licitus recessus à contractu.
- 10 Implementum, si pars fieri prohibuerit, illud debet haberi pro facto, & impleto, & n. 11.
- 12 Implementi exceptio non impedit ortum actio-



actionis, & obligationis, sed tantum illius exercitium, & exequutionem.

- 13 Solutio, si fuerit promissa intuitu alicuius rei, debet seruari ordo, ut res prius tradatur, & postea solutio fiat.
- 14 Pacta sufficiunt, ut adimpleantur iuxta formam conuentam.
- 15 Patientia habetur pro implemento.

### DECISIO CXXXVI.

**V**traque parte informante fuit hodie confirmata decisio in hac causa facta sub die 29. Nouemb. praeteriti. \* Quia cum per plures testes sit probata transactio inter Carcarasios, & Nicolinum inita ad dirimendam litem ortam super praelatione

1 Casalis, de quo agitur, et ea adimpleri debet, nec licitum est alteri parti poenitere, l. quamuis, C. de transact. vbi Curt. sen. n. 2.

2 dicit hoc esse et speciale in transactione, quae fuit inuenta ad dirimendas lites, Manticae de tacit. & ambig. conuent. lib. 1. tit. 8. num. 38.

Non obstat, quod confessio facta per Nicolinum, in platea Iesus vti extraiudicialis et non probet de Iure Ciuili hanc concordiam, quia quidquid de hoc dicendum sit, cum altera pars fuerit praesens, & acceptauerit, & super hoc adsint testes contestes ad late tradita per Mascard. de probat. conclus. 346. n. 1. & seqq. lib. 1. Satis est,

4 quod secundum magis et communem opinionem talis confessio probet de aequitate Canonica, Gabr. de confess. concl. 1. num. 46. Rota diuers. decis. 158. sub num. 11. par. 1. in recent. & decis. 404. num. 2. par. 2. in iisdem Seraph. dec. 1488. num. 3. Reuerendiss. D. meus Decanus dec. 170. nu. 10.

5 vbi habetur hanc et sententiam semper fuisse solitam seruare Rotam, & fuit firmatum in decisione, de qua agitur. Et hoc nullam habet difficultatem, quia dicta confessio est admodum adminiculata ex alijs testibus, ex tota serie facti, & multis praesumptionibus, et coniecturis, hic per informantes adductis, quibus omnibus simul iunctis, negari non potest, quin huiusmodi confessio sit plene, & concludenter probata, ut in simili casu fuit consideratum coram Reuerendiss. D. meo Decano dec. 297. n. 1. & 2. & in d. dec. 158. n. 12. p. 1. in recent. Et praedicta satis essent ad tollendas etiam exceptiones contra personas testium, si quae adessent, cum et testium fides ex numero suppleri soleat, Soccin. cons. 194. col. 3. in fin. vers. 2. propter numerum, lib. 2. Rol. cons. 72. n. 5. circa finem lib. 2. fel. rec. Greg. XV. dec. 240.

nu. 6. & 7. & dec. 351. n. 5. vbi quod ista et est regula generalis, & trita glossae in l. 3. in vers. numerus, ff. de testib. & quod procedit etiam vbi omnes patiuntur aliquas exceptiones, si testes sunt ultra numerum trium, unde multo magis id dicendum est, quando testes sunt longe plures, & concurrunt adminicula, & coniecturae, ut in isto casu.

Non obstat, quod Nicolinus renunciauerit intuitu promissionum, quae sibi factae fuerunt a Carcarasio, quae et promissiones, cum non fuerint impletae, sit licitus recessus a contractu, l. cum te fundum, vbi gloss. in verb. conueniant, C. de pact. inter empt. & vend. Surd. cons. 563. n. 4. vers. & in praedictis locis, Rota dec. 676. nu. 6. p. 2. in recent. Quia prima promissio de soluendo scut. 350. visa est DD. sufficienter adimpleta, cum Carcarasij adhibuerint omnem diligentiam, ut illam adimplerent; Deposuerunt enim pecunias penes Celerarium, deinde illas pluries asportarunt ad domum Nicolini, & actualiter obtulerunt, & eundem postea iudicialiter citarunt ad recipiendum, & obtinuerunt decretum de deponendo, a quo Nicolinus petijt, & obtinuit reponi:

10 Et ideo cum ipse et implementum fieri prohibuerit, illud debet haberi pro facto, & impleto, Barbosa. in l. si mora n. 67. & infra, ff. solut. matr. Modern. Roman. discept. forens. c. 789. n. 6. & 851. n. 2. Rota diuers. dec. 493. n. 3. in fin. p. 1. in recent.

Et cessat omnis difficultas, quia cum Nicolinus usque ad presentem diem neget concordiam, & defendat se non teneri facere retrocessionem, et non potest aliquid imputari Carcarasio, si non soluit ad Trad. per Tiraquell. de retract. lignag. S. 1. gloss. 10. n. 36. Adden. ad dec. Greg. 451. nu. 9. & 10. Et satis esse videtur, quod Carcarasius offerat se paratum adimplere, cum exceptio et implementi non impediatur ortum actionis, & obligationis, sed tantum illius exercitium, & exequutionem, ut trad. Crauet. in cons. 151. n. 10. circa medium, & dixit Rota in Romana pretij fundaci prima Junij 1607. coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo, quae est dec. 145. nu. 7. 8. & 9. post tract. de oblig. Cameral. Ultra quod cum solutio fuisset et promissa intuitu renunciationis affectus Casalis, debuisset seruari ordo, ut prius res traderetur, & postea fieret solutio, Bald. in l. 1. n. 22. vers. cum enim primum debeat tradi C. de usur. & fruct. leg. Soccin. cons. 128. quod est vltimum n. 3. vers. non obstat, lib. 3.



Quoad aliam promissionem de obtinenda liberatione Nicolini, illa fuit pariter impleta, mediante liberatione facta à Celerario, quæ videtur sufficiens, tum propter amplissimam facultatem, quam ipse habet locandi, inquilinos expellendi, & alia etiã faciendi, vt in Instrumento publico, quod fuit Rotæ ostensum, tum quia testes circa hoc factum deponentes dicunt, & concludunt fuisse inter partes conuentum, quod Celerarius cassaret instrumentum. Vnde  
 14 sufficit, † quod iuxta formam conuentam fuerit facta cassatio.

Quoad aliam promissionem locationis horti, nulla oritur dubietas. Quia Carcarasii offerunt se paratos præstare patientiã, quod Nicolinus hortum retineat, illoque  
 15 liberè vtatur, & fruatur, † quod sufficere videtur, cum Nicolinus iam sit in possessione istius horti ad trad. per Moder. discept. forens. c. 939. n. 5. & seqq. Et ita decisum, &c.

\* Est dec. 121. supr. in hac parte, & adest altera sub die 29. Nouem. 1629. coram eodem Eminentiss. & Reuerendiss. Vbaldo; est dec. 113.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.

D. CARDINALI VIRILI.

Romana scut. centum millium.

Die Veneris 24. Ianuarij 1628.

ARGUMENTVM.

Plura in hac decisione adducuntur, per quæ probatur, quando quis sit Ciuis, vel incola alicuius loci.

SUMMARIVM.

- 1 Sententia, quæ concordant cum effectu, & qualitate dicuntur conformes.
- 2 Statut. Urb. de duabus conform. lib. 1. cap. 178. ad hoc vt intret, sufficit, quod colligentes sint Ciues, vel incola.
- 3 Liber Baptismatis fidem facit ad probandum aliquem esse Ciuem, & incolam.
- 4 Ciuis alicuius Ciuitatis probatur esse, si constet, in eam natum esse.
- 5 Incolatus acquiritur ex continua habita-

tione in aliqua Ciuitate per decennium amplia n. 6.

- 6 Incolatus probatur ex eo, quod quis in aliquo loco habet maiorem partem suorum bonorum item etiam si in eo duxit uxorem nu. 7.
- 8 Statuti dispositio, si respiciat personas collitigantium, quid operetur.
- 9 Incolatus ex quibus probetur.
- 10 Mercator acquirit incolatum in aliquo loco, si ibi ultra decennium habitat, ducit uxorem, & emit bona.
- 11 Curialis, Scholaris, Præfectus Arcis dicuntur incolæ ex habitatione decennali, exemptione bonorum, & ex contractu matrimonij.
- 12 Incolatus non contrahitur, etiam si quis per mille annos habitauerit in aliquo loco, si protestatus sit se esse alterius loci, & velle mori talem.
- 13 Domicilium, quis potest sortiri in pluribus locis, & in vno loco retinere originem, & in alio acquirere incolatum.
- 14 Incolatus, vt non contrahatur ex protestatione, debet clarè fieri.
- 15 Crediti, & debiti contrapositio, & compensatio, quando admittatur.
- 16 Solutionis quietantiam, quando presumatur, quis non habuisse.

DECISIO CXXXVII.

Constare dixerunt Domini de duabus conformibus, & esse locum dispositioni statuti c. 178. lib. 1. nam prima sententia Auditoris Camerae absoluit Marchionem Ruspolum à petitione scutorum centum millium, & secunda  
 1 sententia R. P. D. mei Merlini eam confirmat, & dicit benè fuisse iudicatum, & ideo cum in effectu, † qualitate, & substantia concordent, dicuntur conformes, Glos. in clem. 1. in Verb. alicui de sent. & re iudic. Ruin. cons. 114. nu. 10. & 13. lib. 5. Thesaur. decis. 228. num. 1. Rot. in recent. dec. 98. p. 1. & fuit dictum coram me in Romana de Arigo-



nij 23. Ianuarij 1627.

Ad effectum autem, ut intret statutum, fat est, vel quod colligantes  
2 sint ciues, † vel incolæ, ut legitur in ipso statuto, *Rota diuers. decis. 452. n. 1.* & in recent. dec. 647. nu. 1. p. 1. & fuit dictum in *Romana tuele 11. Ianuar. 1602.* & in *Ciuitatis Castellii supple. menti legitima 14. Nouemb. 1603. coram bon. mem. Card. Lancellotto.*

Quod Marchio Ruspulus sit ciuis,  
3 & incola probatur, quia ex libro † Baptismatis, qui ad istum effectum facit fidem *Sebast. Sapp. in l. de etate n. 23. ff. de minor. Rebuff. tract. de regeft. baptism. num. 15. Mandos. ad regul. 18. q. 10. nu.*  
4 4. constat, † quod natus est in Vrbe, l. *Ciuis, C. incol. lib. 10. l. assumptio, ff. ad municip. Rot. d. dec. 647. nu. 1. circa fin. p. 1. recent.* & ex testibus constat de habitatione continua in Vrbe longè ultra decennium, † ex qua acquiritur incolatus absque aliqua declaratione, l. 2. *C. de incol. lib. 10. glos. in l. heres absens, §. proinde ff. de iudic. Ruin. conf. 61. n. 21. lib. 5. Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 86. num. 15. Gregor. dec. 279. n. 26. in fin. & ibi additio.*

6 Maximè cum non solum in † Vrbe habeat maiorem partem bonorum l. 2. *C. ubi senat. d. l. Ciuis, C. de incol. lib. 10. d. l. heres absens, §. proinde ubi glos. in verbo debet, ff. de iudic. Paris. conf. 12. nu. 20. & seq. lib. 3. Menoch. dict. casu 86. num. 26. & seq. sed etiam † in ea duxerit quoque uxorem, Alciat. conf. 719. n. 5. Menoch. d. casu 86. num. 28.*

Nec obstat, quod q. Alexander Ruspulus patruus, cum quo fuit factum instrumentum, esset Florentinus, quia  
8 dispositio † statuti respicit personas colligantium, & ideò sufficit, quod nepos, & hæres sit ciuis, vel incola, ut comprehendatur sub statuto.

9 Quod autem Rotulus esset incola, probatur etiam † ex assidua habitatione cum eius familia, ultra decennium ex matrimonio contracto cum nobili Ro-

mana, & ex exemptione bonorum, ex quibus probatur incolatus per præallegata.

Nec facit, quod esset Mercator, 10 † quia etiam Mercator ubi ultra decennium habitat, ducit uxorem, & emit bona, acquirit incolatum, qui se cum mercatura compatitur, *Paris. conf. 12. num. 16. & 20. lib. 3. Roland. conf. 79. num. 51. & seq. lib. 3. Bero conf. 60. nu. 23 lib. 2.* Et propterea curialis, † scholaris, Præfectus arcis dicuntur incolæ ex habitatione decenniali, ex exemptione bonorum, & ex contractu matrimonij, ut de scholari, *Rimin. Iun. conf. 436. n. 46. Bero. dict. conf. 60. n. 23 lib. 2. Menoch. dict. casu 86. nu. 22. de Profecto Arcis idem Menoch. d. casu 86. n. 28. & seq. & de scholari, curiali, & Præfecto arcis dixit Rota coram bo. me. Card. Platto, & in Romana hereditatis, seu census, 8. Iunij 1588.*

Nec etiam nocet, quod Rotulus  
12 † pluries protestatus fuerit, se esse Bergomensem, & velle mori Bergomensem, unde etiam si per mille annos habitauerit, non dicitur contraxisse incolatum, *Roland. d. conf. 79. n. 51. lib. 3. & fuit dictum in Toletan. matrimonij, 10. Decembris 1625. coram R. P. D. meo Merlino,* quia stant simul ut quis velit esse Bergomensis, & retinere originem patriæ, & nihilominus voluerit  
13 contrahere incolatum, † cum quis possit pluribus in locis sortiri domicilium, & in vno loco retinere originem, & in alio acquirere incolatum, l. *assumptio, §. iuris, ff. ad municip. & benè deducitur in Romana Societatis Aromataria coram bon. mem. Comitulo, relata per addent. ad dec. Greg. 279. n. 26. in fin. protestatio enim debebat esse clara, quod*  
14 non intendebat † contrahere domicilium, aliàs ex omnibus supradictis incolatus contrahitur, *Surd. consil. 371. num. 47. Greg. dict. dec. 279. & ibi additio num. 26.*

Iustitia sententiarum ex dec. per R.  
R. D. meum



D. P. meum Merlinum, tam eruditè facta adeo apparet, vt illa de per se sufficiat; nam Ruspolus cessit Rotulo generaliter omnes debitores, & creditores Rationis Bancariæ absq; expressione certarum summarum, cum pacto, quòd fierent bilancia, in quibus Sauonantius apponitur creditor in scut. 100. mil. & vltra, & hoc iustificatur ex libro mastro; & alijs libris, & versa vice apponitur debitor in scut. 100. mil. & vltra, & hoc iustificatur ex quinterno capsæ, stracciafolio, & libris, vnde ex natura ipsius rei, & negotii sequitur, quòd quando Ruspolus assignauit Rotulo debitum, & creditum Sauonantij Casperij assignauit  
 15 correspectiuè inter se, & itaut contrapositio, & compensatio debiti, & crediti admitteretur. *Soccin. Sen. conf. 65. num. 5. lib. 4. Vers. nam ex tali descriptione, Menoch. conf. 121. num. 43. Soccin. lun. conf. 74. num. 1. lib. 3. Greg. dec. 366. num. 3.*

Nec obstat, quòd Ruspolus promiserit manutenere veros debitores descriptos in bilancio; quia Sauonantius verè, & realiter erat debitor in d. summa apposita in bilancio, ex quo partitæ erant veræ, & reales, vt constat ex bilancio, & libris, sed versa vice erat creditor, vt supra deductum est; vnde promissio manutentionis non fuit facta ita, vt dempto credito adhuc Sauonantius remaneret debitor integræ summæ, sed quòd dempto, & compensato credito, si remaneret debitor cuius summæ, intraret promissio, aliàs sequeretur absurdum, quòd d. Ruspolus non cessisset, & transulisset vniuersam rationem bancariam, & debita, & credita, sed solum vtilia, & credita, & sibi debita rationis bancariæ reseruasset.

Non obstat, quod Ruspolus obligauerit Rotolum ad soluendum creditoribus, quia intelligitur de illis, qui remanerent creditores facta compen-

satione debiti, & crediti cum expressè fiat relatio ad bilancium, in quo Sauonantius, & creditor, & debitor apponitur.

Nec subsistit, quòd Sauonantius impugnauerit debitum, nam solum negauit monitorium, & dixit generalia contra, quòd se compatitur cum obligatione, veritate debiti enunciati in bilancio; sed cum in eodem bilancio creditum quoq; eiusdem Sauonantij contineretur, per dictam compensationem creditum cum debito tolleratur.

Ad quietantiam solutionis factæ per Rotulum Sauonantio fuit responsum, quòd si Rotulus soluit, sibi imputet, non enim cogeatur soluere, cū ex supradictis pateat, fuisse locum compensationi inter debitum, & creditum Sauonantij, imò si soluit, tanto magis Sauonantius remanet debitor, & verificatur promissio Ruspoli, dum promittit, debitores esse veros, sed nec bonos, nec exigibiles.

16 Vltra quòd si Rotulus & habuisset istam quietantiam solutionis, illam produxisset ante sententiam Auditoris Cameræ latam super compensatione, & non acquievisset sententiæ quæ compensationem inducebat, non appellando, *l. ad solutionem. C. de re iudic.*

Non obstat, quòd Periti dixerint, Sauonantium remanere debitorem in scut. 1272. quia hoc fuit, ex quo computarunt debita, & credita hinc inde, quibus omnibus creditis, & debitis hinc inde computatis retulerunt Periti Sauonantium debitorem in dd. scut. 1272.

Et ita conclusum vtraq; &c.

\* Decisio in hac causa coram R. P. D. Merlino est sub die 27. Ianuarij 1627. & est supra decif. 33.



REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Bononiens Tertiar.

Die Lunæ 31. Ianuarij 1628.

## A R G V M E N T V M.

Sponsalitia donatio, si sit facta pura, & irreuocabilis ex quacumque causa ante contractum matrimonium est valida, & à iure approbata, & statim bona acquiruntur ipsonæ, & nunquam reuertuntur ad donantem, quod secus esset, si esset donatio propter nuptias.

## S U M M A R I V M.

- 1 Fratri germano tenetur soror, iuxta dispositionem statuti Bononiens si decesserit sine filiis relinquere tertiam partem dotis, & eius augmenti, & aliorum suorum bonorum.
- 2 Statuti verba, quando sunt clara, illud seruari debet.
- 3 Sponsalitia donatio, si sit facta simpliciter ante matrimonium, est valida, & à iure approbata.
- 4 Etiam si facta sit eadem die nuptiarum.
- 5 Sponsalitia donatio facta ante matrimonium, post mortem uxoris non reuertitur ad maritum, prout donatio propter nuptias.
- 6 Donatio facta ob turpem causam nempe explende libidinis, est illicita, & à iure improbata.
- 7 Text. in l. si ita stipulatus. §. fin ff. de verb. oblig. intellectus, & n. 8. 10. & 15.
- 8 Donatio constante matrimonio inter coniuges non tenet.
- 9 Promissio non tenet, ubi ob turpem causam facta est in fin.
- 10 Matrimonij finis non debet esse lucrum, sed ipsummet matrimonium.
- 11 Text. in l. 1. C. de donat. ante nupt.

qualiter Doctor. communiter intelligant.

- 13 Dos, licet non sit expresse dictum, tacite tamen ex dispositione legis facta censetur propter spem futuri matrimonij, & num. 15.
- 14 Conditio tacita à lege subintellecta non facit actum considerabilem.
- 17 Sponsalitia donatio, si fiat pura, & irreuocabilis statim bona donata acquiruntur spensæ, & nunquam reuertuntur ad donantem.
- 18 Text. in l. si filia, & l. si tibi C. de donat. ante nupt. remanent in ceteris.
- 19 Donatio liberè facta alicui mulieri ante matrimonium, an dicatur corresponsiua libidinis seu matrimonij.
- 20 Verbum, relinquere. quid importet.
- 21 Ias. in l. si ita quis. §. ea lege. num. 38. ff. de verb. oblig. damnatur.
- 22 Statut. Bononiens. sub rub. de restitut. dot. lib. 4. quando procedat.
- 23 Statutum, si deferat marito tertiam partem bonorum uxoris, non potest uxor in vita ei in d. parte præiudicare.
- 24 Statutum generaliter loquens de bonis, de omnibus est intelligendum.
- 25 Ius quæsitum non potest tolli ex causa voluntaria.
- 26 Ex beneficio recepto, quis non obligatur ex necessitate, sed tantum ad antidota.

## DECISIO CXXXVIII.

**G**Aspar Crescentius die 24. Febr. 1592. donauit purè, & irreuocabiliter Lauræ de Vizzanis scuta bis mille auri, cum qua postea eadem die per verba de presenti matrimonium contraxit, quæ scuta bis millæ dicta Laura cum aliis scutis mille similibus ei debitis ab hæredibus primi eius viri, & sic in totum scuta tria mille eidem Gaspari secundo viro in dotem dedit, sed cum non solum prædicta scuta bis mille auri cōstante matrimonio d. Gaspari eius viro retrodonauerit, sed etiā



1 sine filiis postea decedens eundem hæ-  
redem vniuersalem instituerit, propte-  
rea Iosephus, & Ludouicus eius & fra-  
tres germani, quibus illa sic sine libe-  
ris defuncta, ex dispositione statuti Bo-  
nonien. sub rubr. de dot. rest. lib. 4. §. &  
si decesserit, tenebatur relinquere tertiam  
partem dotis, & eius augmenti, & alio-  
rum suorum bonorum (quam tertiam  
partem, vbi cantat d. statutum, fratres  
in dicto casu petere possunt etiam,  
quod illis in testamento, non relinqua-  
tur) conuenerunt d. Gasparem pro cō-  
secutione d. tertiæ partis, coram Audi-  
tore generali Bononiens. qui eum con-  
demnauit ad soluendum illis scuta mil-  
le auri in auro pro dicta tertia parte,  
sed quia à dicta sententia fuit appella-  
rum, causa appellationis mihi commis-  
sa & hodie proposita, Domini resolu-  
runt, d. sententiam esse confirmandam,  
2 quia & cum verba dicti statuti sint cla-  
ra, illud seruari debet, vt latè Bart. in  
l. omnes populi. ff. de iust. & iur. Bald. in  
l. Gallus. §. si eius in secundo notab. ff. de  
libe. & posthum. Dec. conf. 563. num. 7.  
Ceph. conf. 138. n. 20. & Surd. conf. 58.  
n. 3. lib. 1.

Quod autem dicta scuta tria mille  
auri fuerint effecta de dote, & propria  
dictæ Lauræ, vt requirit statutum, be-  
nè probatur, quia quoad scuta mille, &  
tempore nuptiarum debita ab hæredi-  
bus primi viri, nulla esse poterat dubi-  
tatio, quo verò ad alia scuta bis mille  
auri ei data à d. Gaspare secundo viro  
ante matrimonium contractum idem  
dicendum est, quia dicta donatio fuit  
3 sponfalitia & largitas, eo ipso quod an-  
te matrimonium simpliciter facta fuit,  
& sic valida, & à iure approbata, gl. in  
§. est, & aliud, instit. de donat. etiam  
4 quod facta fuerit eadem & die nuptia-  
rum, l. inter eos, & l. penult. §. vrgenti, ff.  
de donat. inter vir. & vxor. Gabr. conf.  
82. num. 8. lib. 1. Ant. Gom. ad l. si Tau-  
ri, num. 5. vnde fuerunt dicta scuta bis  
mille pleno iure acquisita dictæ Lauræ

adeo, vt per eius mortem & non reuer-  
tantur ad maritum, prout reuertitur  
donatio propter nuptias, quæ in hoc  
differt à sponfalitia largitate, l. si ma-  
ter, & l. ult. C. de donat. ante nupt. San-  
ch. de matrim. lib. 6. disput. 18. n. 1. Mo-  
lin. de contract. disp. 290. nu. 1. Gomez  
vbi sup. nu. 10. Mantica de acit. & am-  
big. lib. 20. tit. 1. nu. 2. & seqq. Gratian.  
discept. forens. c. 498. n. 37. & 40. Rota  
coram Greg. XV. dec. 564. quæ fuit postea  
confirmata coram Reuerendiss. D. meo Pa-  
triarcha Antiocheno 16. Martij 1618.  
Vnde patet, quod in prædictis scutis  
tribus millæ vti dotalibus, aut aliàs  
proprijs d. Lauræ intrat d. statutum ad  
favorem prædictorum fratrum.

Neque obstat, quod Gaspar in exor-  
dio d. donationis dixerit (prout sunt ibi  
expressè verba) se fuisse firmi proposi-  
ti, & intentionis velle in sponsam, &  
vxorem hæredem d. Lauræ, & prohibe-  
de, quod d. & donatio vti facta ob-  
turpem causam nempè explendæ libi-  
dinis sit illicita, & à iure improbata, l. si  
ita stipulatus fuero 97. §. fin. ff. de verb.  
oblig. quia dispositio & d. legis procedit,  
quando aliquis ob merum locrum in  
conditione positum, vult inducere  
alium ad sibi nubendum, itaut causa  
finalis contrahendi in vno sit ipsum  
lucrum, in alio verò libido, vt decla-  
rant Couar. ad 4. decretal. 2. par. c. 3. §.  
3. num. 1. Sanch. de matrim. lib. 1. disp.  
33. nu. 3. versic. sit prima conclus. Greg.  
XV. in d. decis. 564. num. 1. in his ter-  
minis loquitur & tex. in §. fin. vbi di-  
ctum fuit, si tibi nupsero decem dare  
spondes, & sic fuit promissio lucri  
sub conditione nuptiarum, & conse-  
quenter nulla; tum quia collata in tē-  
pus matrimonij; quæ ideo non valet  
prout etiam nec illa, quæ fit & constan-  
te matrimonio, l. 1. C. de donat. ante  
nupt. tum etiam quia non fuit condi-  
tio necessaria ad actum, nec ad effectū  
actus, quæ propterea importat causam  
finalem, Bart. in l. demonstratio falsa. §.  
quod



quod autem. ff. de condit. & demonstr. Ti-  
 raq. tract. cess. caus. limit. 1. n. 60. Surd.  
 dec. 6. n. 10. Sarmient. li. 2. select. cap. 1.  
 10 num. 12. proinde sicut † in d. text. causa  
 finalis promissionis lucri in viro, fuit  
 conditio, nuptiarum; itaut & vice-  
 versa in muliere causa finalis nuptiarum  
 fuit promissio lucri: Vnde merito di-  
 citur in d. text. quod promissio non te-  
 net uti ob turpem causam facta, quia  
 11 finis matrimonij † non debet esse lu-  
 crum, sed ipsummet matrimonium  
 propter eius tria bona, prolem scilicet,  
 fidem, & Sacramentum, iux. tex. in  
 cap. omne itaque 27. q. 2. & Panorm. in  
 e. cum bonum de sponsal.

Hic autem non versamur in termi-  
 nis illius text. quia in casu nostro fi-  
 nis contrahendi matrimonium in  
 utroque coniuge fuit ipsum matri-  
 monium, & donatio non sub condi-  
 tione, sed simpliciter emanauit ex  
 sponsalitia largitate, itaut donatum  
 censeatur in causam dotis, & pro sup-  
 portandis oneribus matrimonij, & sic  
 12 ex causa iux. † tex. in d. l. 1. C. de donat.  
 ante nupt. & tex. quem sic Doctor. co-  
 muniter intelligunt in cap. de illis de  
 condit. apposit. & bene exitus compro-  
 bavit, ex quo illico, & eadem die Lau-  
 ra dicta scuta bis mille sibi donatori in  
 dotem dedit. Vnde nihil refert, quod  
 in exordio d. donationis fuerit facta,  
 expressa nuptiarum mentio, quia alio-  
 quin nulla sponsalitia largitas sustine-  
 13 retur cum illa, prout etiam † dos, li-  
 cet non sit expressè dictum, tacitè ex  
 legis dispositione facta censeatur pro-  
 pter spem futuri matrimonij, l. cum  
 veterum C. de donat. ante nupt. & ibi no-  
 tant glos. ordinaria Bart. Bald. Angel.  
 Salic. & communiter DD. Anton. Go-  
 mez. Sanch. & Couar. vbi supra. Con-  
 14 ditio † autem tacita à lege subintelle-  
 cta non facit actum conditionalem. l. 3.  
 ff. de leg. 1. cum similibus, quæ distin-  
 ctio, & interpretatio benè conuenit, &  
 15 adaptatur verbis text. in d. S. fin. † dum

ibi non simpliciter lucri promissio re-  
 probatur, sed addit ibi Iurisconsultus,  
 causa cognita denegandam actionem,  
 puto, quasi ex mente Iurisconsulti sint  
 dandi casus, quorum vnus est iste, de  
 quo agitur, in quibus tenet inter spon-  
 sos lucri promissio, prout ibi Bart.  
 Paul. Ias. Alciat. & alij.

Sed vltius in casu nostro cessat  
 penitus omnis difficultas, quia qua-  
 16 muis sponsalitia largitas, † prout etiam  
 dos, tam ex iuris dispositione, quam  
 ex præsumpta voluntate partium, ha-  
 beat in se tacitam conditionem si ma-  
 trimonium sequatur, itaut matrimo-  
 nio non sequuto habeatur pro non  
 facto, ut in d. l. veterum. Tamen quan-  
 do ut hic expressè dicitur, quod dona-  
 17 tio sit pura, † & irreuocabilis ex qua-  
 cumque causa, & facta pro se, & suis  
 hæredibus, tunc bona donata statim, &  
 indistinctè acquiruntur sponsæ, &  
 nunquam reuertuntur ad donantem  
 etiam matrimonio non sequuto, sed  
 in hoc casu intra vetera, quæ hoc  
 absolutè disponebant in omni spon-  
 salitia largitate, l. 2. l. si filiae, & l. si  
 18 tibi. C. de donat. ante nupt. remanent † in-  
 correctæ, ut expressè cauetur in d. l.  
 cum veterum, & ibi DD. Ant. Gom.  
 vbi sup. d. num. 2. quo fit, ut dicta do-  
 natio scut. 2000. non potuerit dici  
 19 † correspectiua libidinis, seu matri-  
 monij, cum etiam sine matrimonio,  
 & libidine non expleta in omnem ca-  
 sum iam à principio de tempore factæ  
 donationis illa erat perfecta, absoluta,  
 pura, & irreuocabilis.

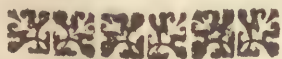
Non etiam obstat si dicatur, quod  
 dictum statutum dum vitur verbo  
 20 † relinquere prohibeat tantum dispo-  
 sitionem per vltimam voluntatem,  
 non autem retrodationem, & sic di-  
 spositionem inter viuos, quam fecit  
 Laura ad fauorem Gasparis sui viri,  
 21 quia reprobata sententia, † Iasonis,  
 qui nulla facta differentia inter cau-  
 sam lucratiuam, & onerosam, sic di-



stinguit in l. si ita quis §. ea lege num.  
38. ff. de verb. obligat. Veritas est,  
22 quod dictum statutum ꝛ factum ad  
consulendum fragilitati mulieris, ne  
scilicet à marito impediatur fratribus  
relinquere, vel fauore agnationis ha-  
bet locum semper, & quando mulier  
ex causa tamen lucratiua disponit de  
bonis suis, tam inter viuos, quam in  
ultima voluntate iux. tex. optimum  
in l. fin. ff. si quid in fraud. patr. aliàs  
enim dispositio statuti, Alex. conf. 55. lib.  
1. & plures allegans Barz. decis. Bononien.  
83. num. 2. usque ad fin. vbi quod Ias.  
vbi supra malè reprehendit Alex. qui  
in d. conf. loquitur in titulo lucrati-  
uo, qui est casus noster, prout etiam-  
23 si ꝛ statutum deferret marito tertiam  
partem bonorum vxoris, non potest  
vxor in vita ei in dicta tertia parte  
præiudicare, Castrens. conf. 82. num. 2.  
lib. 1. & Barz. vbi sup. nu. 27.

Demum non releuat prætensio,  
quod statutum non comprehendat  
nisi bona prouenientia à patre, aut  
aliundè, quam à marito, quia sta-  
24 tutum ꝛ loquitur generaliter de bo-  
nis vxoris, & ideo comprehendit d.  
scuta bis mille, quæ absolutè fue-  
runt ei acquisita, ob quam etiam ra-  
tionem minus releuat, quod d. retro.  
donatio fuerit remuneratoria, vide-  
licet in recompensationem donationis,  
quàm Gaspar priùs Lauræ fecerat,  
quia cum medio tempore vigore sta-  
25 tuti fuerit fratribus ius ꝛ quæsitum,  
non potuit eis auferri ex causa vo-  
luntaria, qualis erat illa, quæ oritur  
ex beneficio recepto, quæ non obli-  
26 gat ex necessitate, ꝛ sed tantum ad  
antidota, l. sed, & si lege §. consuluit  
ff. de petit. hered. & in puncto Alex. d.  
conf. 55. num. 3. Vers. nec obstat.

Et ita vtraque, &c.



REVER. MO P. D. COCCINO.

Metem Juris corrigendi.

Die Lune 31. Ianuarij 1628.

### ARGUMENTVM.

Monitio trina, & vnica non sufficit ad  
hoc, vt clericus suspectus de mala  
familiaritate mulierum, & de incon-  
tinentia beneficijs priuari possit.

### S V M M A R I V M.

- 1 Clericus, vt priuetur beneficijs ex eo,  
quod est suspectus de mala familiari-  
tate mulierum, & de incontinentia,  
non sufficit vnica monitio, sed trina  
requiritur.
- 2 Qua præmissa, si non corrigatur, tunc  
demum potest procedi ad priuatio-  
nem.
- 3 Text. in cap. si autem de cohabit.  
cleric. & alij declarantur.
- 4 Monitio, quæ fit clerico suspecto de in-  
continentia in synodo habet vim trine  
monitionis.
- 5 Concil. Trid. sess. 25. cap. 14. de  
reform. loquitur, quando agitur de  
subtrahenda parte fructuum, non  
autem, quando agitur de priuatione  
bonorum.
- 6 Clerico suspecto de incontinentia si fiat  
monitorium sub pœna priuationis ali-  
cuius beneficij, illius vigore non potest  
omnibus priuari.
- 7 Citatio partis requiritur ante executio-  
nem.

### DECISIO CXXXIX.

Capitulum monuit Ioannem Ca-  
nonicum vt assertam Elisabethâ  
male



malae famae mulierem in trescensu de Semelcour, nec in eius domo Canonicali degere, & frequentare permitteret, sub poena priuationis trescensus, &c. Quare Capitulum praetendens, Ioannem contrahenisse, per suam sententiam illum non solum dicto trescensu sed etiam aliis priuauit, quam sententiam cum Auditor Camerae reuocauerit, dubitauit 19, Aprilis superioris anni, \* An sententia Auditoris Camerae esset confirmanda, & Domini affirmatiue resolverunt, sed cum postmodum iura fuerint producta, ex quibus praetendebatur cessare factum dictae decisionis, iterum proposui causam, & Domini adhuc ex sequentibus tamen fundamentis omissis illis, quae ex facto tolluntur steterunt in resolutis pro confirmatione scilicet sententiae Auditoris Camerae.

Ratio autem resolutionis fuit, quia cum ageretur de priuatione trescensuum, ex quo Ioannes erat suspectus de mala familiaritate mulierum, & de incontinentia, ut ex suspitione, scandalum generaretur in populo, licet non fuerit contra ipsum accusator, & non fuit sufficiens vnica monitio, sed trina requirebatur, quae praemissa, si postea fuisset inuentus cum illis conuersari, aut illas in domo retinere, tunc & demum potuisset procedi ad priuationem cap. si autem 6. de cohabit. cleric. & mul. facit tex. in cap. 2. & in cap. sicut 4. & in cap. tua nos 8. eod. tit. Petrus de Bello aconom. canonic. class. 1. §. 5. col. 3. Versic. transgressores bene Imol. in cap. si autem num. 1. in 1. notab. de cohabit. cleric. & mul. Diaz. in prax. cap. 79. num. 3. Versic. inde tamen, & ibi Salcedo in litera F. in Versic. **E** monent omnes qui licet & loquantur de monitione simpliciter, tamen sunt intelligendi de trina, ut per text. in cap. si autem dicit Praeposit. in cap. nul-

lus num. 3. Versic. & ista monitio 32. dist. & quod requiratur trina monitio implicite, dicit Salcedo loco allegato dum firmat, quod & monitio, quae fit in Synodo habet vim trine monitionis per glos. in cap. si Episcopus Versic. praeposition. 18. distinct. Non obstat, quod & Concil. Trident. sess. 25. cap. 14. de reformat. dum loquitur simpliciter de monitione videtur requirere vnicam monitionem, ut per Zerolam in prax. Epist. par. 1. in Verb. cubinari in fin. Versic. ad quartum, quia quidquid sit de dicto Zerolae, si consideremus dictum Praepositi, non versamur in terminis Concilij, quia loquitur quando agitur de subtrahenda parte fructuum, non autem quando agitur de priuatione bonorum, prout in casu isto.

Accedit praedictis, quod monitio fuit facta sub poena priuationis trescensus enumerati in monitorio, & ideo non potuit & vigore illius monitorij deueniri ad priuationem aliorum trescensuum, de quibus non fuit habita mentio in monitorio prout fuit factum, quia verba monitorij sub poena continent comminationem, & ideo ante executionem requiritur & citatio partis, & declaratoria, incursus poenae, Cast. conf. 99. num. 1. lib. 1. quare cum alij trescensus non contineantur in monitorio, quoad illos non potuit ad aliquam declaratoriam deueniri, cum respectu illorum poena non fuerit comminata, ut per Castrens. loco citato.

Et ita conclusum vtraque parte informante, &c.

**E**\* Est decisio 55. supra in hac parte.



REV. MO P. D. PIROVANO DECANO,

Romana Officij.

Die Luna 31. Ianuarij 1628.

ARGUMENTVM.

Vendēs rem sub falsa assertionē, si veritas detegatur, statim contractus ipso iure resoluitur, & est locus restitutioni pretij. Verba importantia dominium an verificari possint in dominio hypothecæ, vendens rem alienam præsentē illius domino, si non contradicit, an dicatur consentire.

SVMMARIVM.

- 1 Vendens rem prius alteri venditam, tenetur ad pretij restitutionem.
- 2 Assertio falsa, si dedit causam contractui, detecta veritate, contractus ipso iure resoluitur.
- 3 Venditio dicitur valida, si sit facta bona fide, & res sit tradita, & interuenit solutio pretij, & possessio subsequuta spatio 10. annorum.
- 4 Vendens rem sub falsa assertionē, tunc locus est restitutioni pretij.
- 5 Emens rem, quam sciebat esse alienam, non potest agere de euictione, aut ad pretij restitutionem.
- 6 Procuratorio nomine videtur quis id egisse, dum in illo talem se enunciabat.
- 7 Verba importantia dominium possunt verificari in dominio hypothecæ.
- 8 Dominium hypothecæ, & dominium vsusfructus ponuntur inter species dominij.
- 9 Dolus, vt excludatur, solet capi omnis possibilis interpretatio, & etiam vt euitetur contrarietas.
- 10 Vendens rem alienam præsentē Domino, verisimiliter contraxisset, si venditioni non consensisset.
- 11 Reseruatō non conuenit rebus proprijs.
- 12 Alienationi rei suæ facta ab alio, quando quis dicatur consensisse.
- 13 Mandatum coniecturis, & presumptionibus potest probari, quando de scriptura doceri non potest.
- 14 Mandatum an probetur ex assertionē Notarij dicentis, rogatum esse mandatum per acta sui.
- 15 Principalis præsentia, & consensus si dedit causam contractui, sufficit pro verificatione mandati enunciati.

Decis. Rot. Rom. Par. I. Pauli Rubi.

- 16 Dominus per procuratorem potest se obligare de euictione.
- 17 Euictionis promissio venit ex natura venditionis.
- 18 Confessio in criminali iudicio probat inter easdem personas etiam in civili.
- 19 Dominium procuratoris irrevocabilis, quid operetur.
- 20 Emptores officiorum Curie Capitoline, semper illorum sunt Domini, & ad instar bonorum allodialium transmittunt ad heredes dictorum officiorum proprietatem.

DECISIO CXL.

**D**omini recesserunt à decisione in hac causa facta 5. Martij præteriti \* Nam & si verum sit, quod officium de quo agitur, prius venditum fuerit per Antonium Moschenium, & Fidum Saluum Catuccio pretio scutorum 6000. in cuius pretij solutionem, cum D. Laurentius Butius scuta 3000. de proprijs exbursauerit, eidem fuerunt cessa pro dicta rata omnia iura, & omnes actiones super dicto officio, quæ erant penes Moschenium, & Fidum, & exinde, cum Catuccius venderet idem officium Eraſto Spanocchio, Butius consenserit conditione expressa, vt eidem pro dicta rata reseruaretur decretum, & omnimoda dispositio, prout factum fuit, & postmodum resignauerit eandem partem eidem Eraſto cum decreto, quod Eraſtus officium præfatum vendere, resignare, alienare, & de eo disponere posset ipso Butio non consentiente, & in hoc statu officio existente, nihilominus Butius deueniret ad venditionem tertiæ partis dictæ medietatis officij in Adamum Cliscum Polonum cum narratiua, quod officium pro illa parte ad ipsum spectabat, & pertinebat, vt emptum à Catuccio, qui illud emerat à Moschenio, ita ut clarè appareret Butium vendidisse & rem prius alteri venditam, & ob id teneri ad pretij restitutionem, si rem quam ff. de euict. cū alijs allegatis per Surd. conf. 36. num. 12. & decis. 253. num. 10. postquam assertio non verà dedit causam contractui, & detecta autē veritate contractus ipso iure resoluitur, Surd. conf. 13. num. 28. lib. 1. & ead. decis. 253. num. 13. cum alijs in prima decisione allegatis.

Attamen visum fuit Dominis venditionem fuisse validam, & bona fide factam, & per consequens locum non esse restitutioni pretij, fuit perfecta per traditionem rei, & solutionem pretij, & possessionem.

Pp

subse-



subsequentam spatio decem annorum, l. si quis rem alienam, ff. de act. empt. S. i. instit. de empt. & vend. Rot. decis. 725. num. 1. par. 2. recet. unde ab ea non licet amplius recedere, l. i. C. quando liceat ab empt. disced. Affl. decis. 280. nu. 4. & 6. Menoch. conf. 888. nu. 1. Castr. in l. seruus quem, S. si sciens num. 1. ff. de act. empt. Neuiz. conf. 37. n. 18. affirmantes eo difficilius reuocandam possessionem subsequentam.

Neque obstat principale fundamentum decisionis, quod Butius asseruerit medietatem officij ad eum spectare, & pertinere, cum verè illius partis non esset Dominus, ex quo antea illam vendiderat Erasto cum plena facultate vendendi, resignandi, & alienandi, & tunc ob non veram assertionem esse locum restitutioni pretij, *Surd. decis. 253. num. 12. & 13. Rot. decis. 318. n. 2. par. 1. recent. cum alijs allegatis.*

Quia fuit responsum quatenus esset inhærendum assertioni Butij: nihilominus cum Adamus sciuerit Erastum non Butiū esse Dominum ex testib. formiter, & de nouo examinatis deponentibus minutam, huius venditionis fuisse factam per Erastū, & manu propria illius conscriptā, & quod in minuta præsente Adamo posuit, quod decretum erat reservatum ad fauorem Butij, & quod Butius contradixit, & fecit hoc delere, & loco decreti fuit appositum, quod vendebat vti procurator irreuocabilis Erasti, ex hac & inquam scientia rei alienæ non intrat euictio, aut aliqua pretij restitutio, l. si fundum sciens, C. de euict. *Surd. decis. 243. num. 1. & seq.* sed præterea fuit ponderatū, quod in eodem instrumento postquam Butius asseruit officium pro medietate spectare, & pertinere ad ipsū, subiunxit pro quarata idem Laurētius Butius asserit esse procuratorem irreuocabilem ad resignandum dictum officium, & exinde cum præsentia, consensu, & interuentu Erasti, & Ricci in dicto officio sociorum præsentium, & consentientium, dictam tertiam partem cessit, & transfuit, atque ita tanquam procurator, id totum egisse videtur, dum se talem enunciauit, gloss. in l. quacumque ff. de procurat. *Gabr. conf. 71. num. 2. lib. 1. Surd. consil. 19. num. 8. Menoch. præsumpt. 49. nu. 17. lib. 3.* & bene se compatiuntur præcedentia verba assertiua eiusdem Butij, quod medietas officij ad ipsum spectaret, & pertineret, cum possint referri ad vinculum hypothecæ, quod erat subiecta vsque à prima translatione de Moschenio in Catuccium, postquam eadē verba sunt apta verificari & in Domino hy-

pothecæ, l. verbum illud pertinere, ff. de verb. signif. l. rem in bonis. ff. de acquir. rerum domin. & Bald. in l. proprietatis in princip. C. de probat. inter species dominij ponit & dominium hypothecæ, & dominium vsusfructus, aduertendo propterea in l. qui vsusfructum num. 1. ff. si vsusfruct. petatur, differre si quis dicat rem ad se spectare, & pertinere, vel addat iure dominij, quia tunc tenetur probare dominium rei, nō autem vsusfructus, vel alterius subalterni dominij, quod deseruit pro responsione ad relationem, quam habuit Butius ad instrumentum venditionis Moschenii, ex quo habebat titulum, & proprietatē vigore decreti reservati, & etiā erant cessæ omnes actiones; nam dato quod titulus proprietatis prius fuerit per Butiū translatus in Erastum. rectè tamen potuit dicere medietatem ad se spectare, & pertinere, cui interpretationi eo facilius videbatur inhærendum, postquam agitur de excludendo dolo, ad quem effectum solet capi & omnis possibilis interpretatio, & etiā vt euitetur contrarietas, quod Butius vendiderit, tanquam Dominus, & tanquam procurator alterius Domini, nemē Erasti, l. ubi repugnantia. ff. de regul. iur. *Surd. consil. 231. num. 56. Mant. decis. 359. num. 6.* quibus omnibus adduntur coniecturæ actum ipsū distinguentes, cessio namque, & translatio medietatis officij facta fuit cum præsentia, consensu, & interuentu Erasti verisimiliter conquerentis, & si alienationi rei propriæ non consensisset propter præiudicium in recuperando pretio à vendente rem alienam, *Bart. in l. quæ dotis num. 21. ff. solut. matrim. Roland. consil. 100. num. 44. lib. 4.* & in eodem pariter instrumento idem Butius asseruit se creditorem scutorum 2000. super dicta medietate officij reservando sibi anterioritatem ratione dictæ summæ, quæ reservatio & non conuenit rei propriæ, l. cum res C. de contrah. empt. l. sue rei. ff. eod. tit. nec minus conduxisset illam sextam partem. prout fecit, & per multos annos mercedem conuētā soluit, nisi alienationi consensisset, & soluendo ratificasset, *Surd. consil. 60. nu. 11. Gratian. discept. 706. nn. 9. & 944. num. 57.* ac demum eidem Erasto fuit reservatū pactum redimendi eandem sextam partem, quod conuenit vero Domino rei, non autē subalterni Domino ratione hypothecæ.

Non obstat, quod hæc omnia fortè possent sustineri, si constaret de mandato, & æquē Adamo esset succursum, quod neutrum verificari fuit dictum in decisione, quæ reuידetur.



13 Quia quoad veritatem mandati † ultra, quod coniecturis, & præsumptionibus potest probari, quatenus de scriptura doceri non possit, *Dec. consil. 36. num. 9. Cassad. decis. 3. nu. 4. de procur. Rot. decis. 34. num. 1. & 111. nu. 1. & seq. & coram Card. Seraph. decis. 1326. nu. 2.* & coniecturæ non desint ex as-

14 sertione Notarii dicentis † rogatum esse mandatum per acta sui, cui & si plenè non credatur, vt dicit *Innoc. in cap. quoniam contra falsam de probat.* loquens de Notario dicente, vt constet in quodam instrumento procurationis facto per manus mei, *Becc. conf. 5. nu. 5. lib. 1. Afflict. decis. 48. num. 2.* at tamè iunctis aliis coadiuuat probationem, vt dicit idè *Afflict. nu. 3. & 4.* & pro aliis deseruiunt supradicta nempè præsentia, & cōsensus Eraſti constituentis, referuatio crediti scutorum 2000. pactum de retrouendendo eidem Eraſto referuatum, & nihilo-

15 minus sola præsentia. & consensus † Eraſti dans causam contractui sufficit pro verificatione mandati enunciati, l. ne satisfactio. ff. rem ratam hab. *Rom. consil. 63. n. 1. Purpur. consil. 51. num. 5. Felin. in cap. cum in iure peritus num. 14. ff. de offic. Iud. deleg.*

Et retento quòd mandatum probetur, cessat secundū obiectum, quòd æquè Adamo non sit succursum, quia Dominus † per procuratorem potuit obligari de euictione, l. procurator, qui pro euictione. ff. de procur. *Corn. cōs. 223. n. 6. lib. 3. Mant. de coniect. lib. 3. tit. 3. num. 3.* nec hæſitari potest super qualitate mandati, quia indiuiduum non. 17 requiritur, cum promissio † euictionis veniat ex natura contractus venditionis, l. non dubitatur, ubi *Bald. in princ. C. de euict. l. pacta conuenta. ff. de contrah. empt. Rot. decis. 90. num. 10. coram Papa Grog. XV. & idem fuit dictum in Terracinen. molendini 28. Ianuarij mensis præſentis coram me.*

Non obſtat, quòd hæc interpretatio de dominio vigore hypothecæ nullo modo ſuſtineri poſſit, poſtquam idem Butius in cōſtituto criminali, quod datum fuit num. 2. faſſus fuerit vendidiſſe officii medietatem, 18 quia erat Dominus, quæ coſeſſio † inter eaſdem partes probat etiam in ciuili, *Cæſ. de Graſſ. decis. 1. num. 17. de except. Caputaq. decis. 19. num. 1. part. 1. cum alijs allegatis.*

Quia coſeſſio ſemper poteſt verificari, de dominio habili ad actum venditionis, 19 prout eſt dominiū hypothecæ, & dominiū † Procuratoris irreuocabilis, qui etiā poteſt dici Dominus ſecundū *Bald. in l. 1. nu. 14. C. de act. empt. Gratian. diſcept. 873. num. 25.* Super eſt ſecundum fundamentum *decis. Rot. Rom. Part. I. Pauli Rubei.*

ſionis poſitum in falſo ſuppoſito, quod officium, de quo agitur non eſſet vacabile, cum tamen contineret decretum, quod vacaret, & vacare cenſeatur per obitum Eraſti, vnde dicebatur Butium teneri actione exempto ad reſtitutionem pretii ex allegatis in eadem deciſione.

Verum viſum fuit Dominis ex facto ceſſare obiectum, quia ſtylus & obſeruantia declarat hæc Curia Capitol. officia vacare reſpectu perſonæ exercentis, vt eo mortuo renouandæ ſint patentes propter emolumēta Dataria, & ſolutionis regalium, non 20 autem reſpectu † emptoris, qui ſemper eſt Dominus, & ad inſtar bonorum allodialiū transmittit proprietatem illorum ad hæredes vigore indultorum Sixti, & Pauli. *Gratian. diſcept. 730. nu. 56.* & idem fuit firmatum in *Rom. offic. 1. Iunij 1620. corā bo. mem. Remboldo,* & prout contigit in Emptore aliarum duarum partium dictæ medietatis, qui Dominus remanſit non obſtante morte Eraſti. Et ita &c.

\* Vide hanc deciſionem infra in Additione prout in Indice in eius fine poſito.

Et infra in eadem cauſa adſunt alia deciſiones ſub diebus 29. Ianuarij 1629. & 22. Iunij eiufdem anni, & 29. Nouemb. eiufdem. & 1. Febr. 1630. ſunt deciſiones 243. 307. 322. & 343.

EMIN. MO. ET REV. MO D. CARD. VIRILI.

Peruſina Dotis.

Die Luna 7. Februarij 1628.

ARGVMENTVM.

Renunciationes Puellarum ingredientium Monasterium ad effectum profeſſionis, quæ ſiunt ſucceſſioni Parentum ab inteſtato recepta dote congruenti pro Monasterio, ſi factæ ſint generaliffimis verbis, ex hoc cōprehenditur eorum voluntas renunciandi, & ex cauſa de futuro.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1 Puella ingredientes Monasterium ad effectum profeſſionis, ſolent renunciare ſucceſſioni Parentum ab inteſtato, recepta congrua dote.

2 Et ſimiles renunciationes ſunt de conſuetudine.

3 Verba, quomodocumque, qualitercūque,



- & quaecumque causa sunt adeo prae-  
gnantia, quod comprehendunt futura etiam  
ex causa de futuro.*
- 4 Verba, ex quaecumque causa non verifica-  
rentur, si fieret aliqua restrictio.
  - 5 Legitima in vita Parentum filijs non compe-  
tit.
  - 6 Verba, quomodocumque, qualitercumque,  
&c. ex sui natura ampliant dispositionem  
in rebus maioribus, & diuersis etiam ex  
causa de futuro.
  - 7 Legitime augmentatiue, quando dicatur  
fuisse renunciatum.
  - 8 Filiae renunciantes distinguuntur ab here-  
dibus Patris, si ipsi heredes dare debent  
annuas praestationes dd. filiabus.
  - 9 Renunciationes, quae habent tractum succe-  
ssuum, comprehendunt iura etiam ex causa  
de futuro.
  - 10 Renunciatio ad fauorem heredum in omni-  
bus bonis ex quo confirmetur.
  - 11 Renunciandi voluntas iuri futuro ex causa  
de futuro, ex quibus bene arguatur.
  - 12 Renunciationes successioni Parentum ab in-  
testato, si sint probatae ex publicis instru-  
mentis, consistentes in articulo iuris, an  
dicantur requirere altiore indaginem.

## DECISIO CXLI.

**R** Ecefferunt Domini à decisis sub die  
7. Iunii 1627. \* nam renunciatio-  
nes Catherinae, & Margaritae non sunt re-  
strictae ad legitimam, & eius supplementum,  
nec ex causa de praeterito, vel praesenti, vt  
supponitur in decisione per me facta, sed  
sunt generalissimae de quibuscumque bonis  
Parentum, & ex causa successionis ab inte-  
stato de futuro, verba enim renunciationum  
sunt ista, renunciavit Patri omnia iura, &  
actiones competentia, & competitura, tam  
super quibuscumque bonis iuribus, & actio-  
nibus Patris, & Matris ratione legitimae  
vel illius supplementi, seu alias quomodo-  
cumque, qualitercumque, & quaecumque  
de causa, Ex quibus verbis clarè colligitur  
voluntas renunciandi etiam successioni ab  
intestato ex causa de futuro.

Primò, quia sumus in renunciatione  
Puellarum Monasterium ingredientium  
ad effectum possessionis, & quae solent suc-  
cessioni parentum ab intestato recepta do-  
te congruenti pro Monasterio renunciare,  
& propterea oritur praesumptio voluntatis  
earum renunciandi huiusmodi successioni  
ex causa de futuro, Bellon. sen. conf. 15. num.  
8. & 9. Paris. consil. 26. num. 46. & consil. 69.

num. 70. lib. 3. Franc. decis. 375. Vsq. de suc-  
cess. creat. lib. 2. §. 18. num. 100. & seq. Rota  
decis. 714. num. 2. & 9. par. 2. Panfrol. consil.  
62. num. 14. similes enim & renunciationes  
Puellarum Monasteria ingredientium sunt de  
consuetudine, Aym. consil. 160. n. 1. Dec. conf.  
3. col. fin. Couar. in cap. quamuis p. 3. §. 2. n. 5.  
Secundò intellectus ex causa vel de prae-  
terito, vel de praesenti repugnat verbis  
renunciationum competitura & quomodo-  
cumque, qualitercumque, & quaecumque de  
causa, quae verba adeo praeagnantia com-  
prehendunt iura futura, etiam ex causa de fu-  
turo, Bart. in l. si de certa. l. as. n. 6. C. de tran-  
sact. Dec. in l. 1. num. 32. C. de pact. Rip. in l. qui  
Roma. §. duo fratres nu. 11. & 77. ubi Bart.  
nu. 19. ff. de verb. oblig. Curt. iun. consil. 101.  
num. 1. 8. & seq. Panfrol. consil. 62. num. 8.  
Port. Imol. consil. 242. num. 45. & 46. Menoch.  
consil. 401. num. 119. Mandel. consil. 11. nu. 17.  
& fuit dictum in Recanaten. Successionis 19.  
Febr. 1618. coram bo. me. Buratto, non enim  
verificarentur verba & ex quaecumque cau-  
sa, si fieret restrictio ex causa de praesenti,  
vel de praeterito, & ideo vt operentur eius  
effectum, important etiam ex causa de fu-  
turo post obitum Parentum, l. si stipulatus.  
ff. de usur. Bald. in rubr. C. de contrah. empt.  
num. 9. Rot. decis. 714. num. 6. recent. Paris.  
consil. 26. num. 46. lib. 3. Honded. consil. 49. nu.  
14. & 15. lib. 1.

Tertiò, quia renunciatur legitimae, de  
qua magis dubitari poterat, cum illa de iure  
naturae debeat, & propterea augmentati-  
ue pro casu magis dubitabili fuit expressa  
renunciatio legitimae, & consequenter multò  
magis fuit renunciatum ceteris bonis paren-  
tum, ex renunciatione enim legitimae ar-  
guitur mens renunciandi ex causa de futu-  
ro cum legitima & non in vita Parentum ex  
quo nullum ius viuente Patre de praesenti  
competat, sed post obitum debeat, l. 1. §.  
si impuberi. ff. de collat. bono. Bartol. in l. post  
emancipationem. §. 1. num. 1. ff. de liberat. leg.  
Bec. consil. 34. nu. 17. Paul. de Monte Pic. conf.  
98. in fin. Surd. de aliment. tit. 1. quaest. 35.  
num. 14.

Maximè cum post renunciationem legi-  
timae addantur verba amplissima, & prae-  
gnantia, seu alias quomodocumque, quali-  
tercumque, & quaecumque de causa, quae ex  
sui natura & ampliant dispositionem in iu-  
ribus maioribus, & diuersis à legitima etiā  
ex causa de futuro, Aym. conf. 294. num. 1. &  
seq. Roland. consil. 27. num. 15. 18. & seq. lib. 4.  
Honded. consil. 49. num. 14. lib. 1. Menoch.  
conf. 335. n. 22. Soc. sen. conf. 300. n. 2. lib. 2. Rot.  
decis.



Bracharen. Archidiaconatus.

Die Luna 7. Februarij 1628.

## A R G V M E N T V M.

Iustificare quilibet tenetur concludēter provisionem Apostolicam ad sui favorem emanatam, ad hoc, ut de eorum bono iure doceatur.

## S V M M A R I V M.

- 1 Prouisio Apostolica ad alicuius favorem emanata, quis tenetur plenē iustificare.
- 2 Fundamentum intentionis est concludenter probandum.
- 3 Actor, si plenē iustificauit gratiam suā provisionis, Reus, & Possessor tenetur quoque suam gratiam iustificare, aliās non constat de bono ipsius iure.
- 4 possessio vitiosa non suffragatur.
- 5 Clausula, dummodo hæc dispositio pertineat, reddit gratiam conditionalem.
- 6 Et ante omnia est verificanda.
- 7 Clausula dummodo tempore datæ præsentium, & amotis illicitis &c. faciunt executorem mixtum.
- 8 Subrogatio gratiosa an sufficienter purget vitiosam possessionem.
- 9 Subrogatio gratiosa, si resoluitur in simplicem collationem, tunc in totum est iustificanda.
- 10 Possessio vitiosa non suffragatur ad effectum triennalis.
- 11 Possessor beneficij sufficit, ut legitime sit citatus, ad effectum, quod interrumpatur possessio triennalis, licet non fuerit reproducta citatio.

## D E C I S I O C X L I I.

**F**uit resolutum constare de bono iure Ludouici, non autem Hectoris. Bonum ius Ludouici satis deducebatur ex eo, quod & provisionem Apostolicā ad sui favorem emanatam plenē iustificauit Rotæ decis. 613. in princ. par. 1. rec. de qua iustificatione sufficiēter constat ex decisionibus in hac causa factis corā me sub die 13. Febr. & 14. Martij 1623. De bono iure autem Hectoris visum fuit non constare, quia cum in sua gratia narrauerit, quod prouisio Ludouici erat nulla, & inualida, ex quo idem Ludouicus originem ab Hebræis intra septimum

decis. 149. n. 3. p. 1. &amp; d. dec. 714. n. 5. p. 2. rec.

Quartò, quia cum in bonis Patrum uiuentium nullum ius competat filiabus, nisi ex causa de futuro, ne renunciationes tam amplissimæ euanescent, in successione Parentum ab intestato & ex causa de futuro verificari debent, præcipuē cum legitimæ augmentatiuē fuerit renunciatum, *Inf. in l. 1. num. 17. in fin. Dec. num. 32. Cagnol. num. 80. & 84. C. de pact. Soc. sen. 34. num. 5. lib. 4. Paris. consil. 26. num. 44. & seq. & cons. 69. num. 65. lib. 3. Curt. iun. cons. 49. num. 14. Dec. consil. 288. num. 16. versic. 3. quod iura. Honded. consil. 63. num. 88. lib. 1. Menoch. consil. 6. num. 15. & cons. 335. num. 16. & 17. & cons. 749. num. 13. & 15. Surd. cons. 267. num. 31. & 32. & cons. 562. num. 6. Rot. d. decis. 714. num. 6. in fin.*

Quintò, quia tam Catherina, quàm Margarita post obitum Patris reseruauit quasdam præstationes faciendas ab hæredibus Patris, ex qua reservatione tria sequuntur. Primum, quod filiae renunciantes se distinxerunt ab hæredibus Patris, cum & hæredes ipsis filiabus præstationes annuas dare debeant, *Menoch. cons. 215. num. 69. & seq.* Secundum, quod adest tractus successiuus ad futurum tempus, quo casu & renunciationes comprehendunt iura etiam ex causa de futuro, *Rot. d. decis. 714. num. 1. in fin. par. 2. rec.* Tertium, quod ista reservatio facta in casu mortis Patris confirmat & renunciationem ad favorem hæredum in omnibus bonis, *l. in his. ff. de legib. l. nam quod liquide. S. fin. ff. de pen. legat. Paris. d. cons. 69. num. 58. & 67. lib. 3.*

Ultra quod respectu bonorum maternorum cessat omnis difficultas cum tempore renunciationis mater esset mortua, ita ut versemur in iure de præsentia iam acquisito, cui si voluerunt renunciare, multo magis arguitur & voluntas renunciandi iuri futuro ex causa de futuro in bonis Patris propter dotem causa ingressus Religionis, ut supra deductum est.

Renunciationes ergo supradictæ & probatæ ex publicis instrumentis consistentes in articulo iuris non dicuntur requirere altiore indaginē, sed impediunt immisionem, *Rot. decis. 557. num. 9. & seq. par. 1. rec. Menoch. de recuper. remed. 1. num. 223. & seq. Put. decis. 233. lib. 3. Bald. in l. Ancilla. num. 2. C. de furt. Nat. cons. 502. num. 3.*

Et ita vna parte tantum informante fuit decisum.

\* Vide hanc decisionem infra in Additione prout in Indice in eius fine posito.



primum gradum trahebat, ac proinde ad obtinendum d. Archidiaconatum iuxta Constitutionem Clementis VIII. inhabilis erat, & propterea d. Archidiaconatus adhuc per obitum Matthiae, & incapacitatem Ludouici vacabat, tenebatur huiusmodi  
 2 narratiua, & tamquam fundamentum suae intentionis, & gratiae, seu modum vacandi expressum, concludenter probare Ioan. Andr. & alij in cap. 1. de lit. contest. in 6. Rot. decis. 20. de praeb. in nou. & dec. 210. num. 2. vbi late Adden. apud san. mem. Gregor. & in puncto ita saepius fuisse resolutum dicitur in decis. 379. num. 2. vbi plures aliae allegantur par. 1. rec. Quae non modo non iustificauit, sed imò ex decisione in hac causa facta sub 21. Maij eiusdem anni 1623. de contrario constat, nempè de puritate sanguinis, ex qua Ludouici incapacitas, & consequenter vacatio de tempore gratiae Hectoris narrata omnino excluditur.

Nec possessio ipsum eximit à non iustificatione suae gratiae, quia cum Ludouicus  
 3 actor & plenè iustificauerit gratiam suam prouisionis, Hector licet reus, & possessor tenebatur quoque suam gratiam iustificare, alias dici non potest constare de bono iure ipsius. Rota decis. 379. num. 4. par. 1. in rec. Circa quod bonum ius praesens inspectio versatur. Ex abundanti tamen DD. ponderarunt, quod huiusmodi possessio nullatenus potest Hectori suffragari, & cum esset  
 4 vitiosa, tum quia lite pendente post inhibitionem Rotalem fuit intrusus à Capitulo. Put. dec. 62. lib. 3. Lancell. de attent. post inhib. par. 2. ampliat. 20. quod non potest controuerti, cum illi tradiderit possessionem ante iustificationem literarum, quae necessariò erant prius iustificandae, non solum quia gratia ipsius erat conditionalis  
 5 stante & clausula, Dummodo dispositio hac vice ad nos pertineat &c. quae restringit gratiam ad reservationem, & vacationem narratam. Simonet. de reservat. quest. 61. Cassad. decis. 5. num. 3. de praeb. & in puncto S. M. Greg. decis. 314. num. 3. ac ideo ante  
 6 omnia & verificanda, Ioan. Andr. & alij in d. cap. 1. de lit. contest. in 6. Rota decis. 20. de praeb. in nou. & S. M. Gregor. d. decis. 314. num. 3. sed etiam quia clausulae, dummodo tempore datae praesentium &c. & amotis illicitis  
 7 &c. Faciebant & mixtum exequutorem Rota decis. 91. num. 2. S. M. Gregor. & fuit dictum coram me in causa Toletana Capellaniae 26. Maij 1603. itaut non esset danda immissio, nisi citato Ludouico, qui ex ipsius Hectoris confessione in supplicatione ema-

nata erat certus contradictor, & habens clarum interesse.

8 Nec dicatur quod & vitium dictae possessionis fuit sufficienter purgatum per subrogationem gratiosam, quia aduertendum est, quod cum d. subrogatio non detur sine lite, vel reservatione, & de lite non posset constare, prout nec minus de reservatione, cum per prouisionem Ludouici esset iam consumpta vacatio, d. subrogatio & fuit resoluta in simplicem collationem, quae in totum erat iustificanda. Vital. in Clem. 1. n. 141. & seqq. ut lit. pend. Sarnan. in Proem. Reg. de subrog. in fin. Mohed. decis. 3. ut lit. pend. Rota decis. 187. n. 4 p. 2. rec. vna cum late adductis per Garz. de benef. p. 6. c. 4. n. 11. & seqq.

10 Vnde dicta possessio & minus ipsi Hectori suffragari potest ad effectum triennalis, cum esset vitiosa, & talis fuerit in ipsum translata. Put. dec. 62. lib. 3. Lancell. de attent. post inhib. d. p. 3. ampl. 20. Maximè cum Hector post illius assequutionem fuerit legitimè & citatus, quae citatio, quamuis non reproducta in omnem casum sufficit ad interrumpendam d. triennalem possessionem, & fuit resolutum in causa Nouariensis Beneficij 7. Maij 1604. coram me &c.

Et ita conclusum &c.

REV. MO P. D. PIROVANO DECANO.

Romana Censur.

Die Lunae 7. Februarij 1628.

A R G V M E N T V M.

Testator, quando donat fundum alicui, in quo est impositus census: an ad eius haereditatem, vel ad Donatarium spectet onus census.

S V M M A R I V M.

- 1 Per census impositionem super fundo proprio, & illius venditionem, cum obligatione, & hypotheca pro ipso annuo censu, fundus remanet affectus tali onere.
- 2 Et inde cum tali onere transit ad quemcumque successorem singularem.
- 3 Emptor census semper potest conuenire possessorem fundi, etiam quod per mille manus transeat, pro solutione census.
- 4 Haeres an teneatur luere censum, & liberare fundum donatum, & num. 9.
- 5 Text. in l. in re obligata, ff. de legat. primo, declaratur.



- 6 *Argumentum de contractu ad ultimas voluntates valet.*
- 7 *Legatum in effectu nihil aliud est, quam Donatio.*
- 8 *Pro donatione non competit euictio, quia censetur donata res, prout erat apud donantem, & num. 16.*
- 10 *Iura tam actiua, quam passiva transeunt in heredem.*
- 11 *Menoch. Gratian. & Ceuall. declarantur.*
- 12 *Census est ius distinctum ab ipsa re, super qua imponitur.*
- 13 *Census est onus separabile ab ipsa re:*
- 14 *Census est separabilis ab ipsa re, dum potest redimi, neo inheret rei inseparabiliter, prout est seruitus, & liuellus perpetuus.*
- 15 *Regula illa, quod bona transeunt cum suo onere, super quo est fundata.*
- 17 *Testator, quando presumatur velle onerare heredem ad luitiorem rei donatæ.*

DECISIO CXLIII.

**G**eorgius Iustinianus vsque de anno 1614. irrevocabiler, & inter viros donavit Congregationi Sanctissimi Rosarij de Vrbe, & Collegio S. Thomæ de Aquino septem eius domos reservato sibi usufructu per sex annos, & cum ante tempus reservatus decessisset, & domus prædictæ reperirentur gravatæ annuo censu, finito tempore usufructus reservati, orta fuit cōtroversia inter donatarios, & hæredes Georgij super onere census, ad quem spectaret; & dum emanasset sententia ab A. C. ad favorem donatariorum, & per appellationē causa in Rota fuisset introducta, quæsitum fuit, an eadem esset confirmanda, & esse infirmendam Domini censuerunt.

- 1 *Quia negari non potest, quin per + impositionem census super fundo proprio, & illius venditionem, cum obligatione, & hypotheca pro ipso annuo censu, affectus re, maneat idem fundus onere reali, prout remanet ex quacumque impositione servitutis, canonis, aut liuelli, Crau. cons. 217. nu. 4. Velasc. de iur. emphyt. quæst. 32. num. 13. Cas. san. super consuet. Burgun. rubr. 11. descenses, S. 2. nu. 29. vers. & aduerte. Couar. var. resol. cap. 7. nu. 6. lib. 3. Surd. consil. 162. n. 9. Felio. de Solis de censib. tom. 1. lib. 1. cap. 4. num. 13.*
- 2 *& inde cum + tali onere fundus ille transeat ad quemcumque singularem successorē Clem. 1. de censib. l. rescripto S. sciendum, ff. de muner. & Honor. Crauett. latissime comprobans à cons. 217. num. 5. idem Velasc. d. quæst. 32. num. 14. Pedroc. consil. 2. nu. 76. Gut-*

*tier. præst. quæst. lib. 2. cap. 167. num. 4. Fab. cons. 141. num. 2. lib. 2. & idem sentit Rota. in Toletana Annatæ de Pastrana 22. Ianuar. rij 1589. coram Orano, quæ data fuit.*

- Neque obstat, quod ius non consistat super onere reali, aut transitu cum sua causa, cum hæc determinent quæstionem inter possessorem fundi censuati, & emptorem
- 3 *census, + qui potest semper convenire possorem fundi etiam quod per mille manus transeat pro solutione census, Roman. consil. 417. num. 8. Afflic. dec. 95. num. 2. Crau. eodem consil. 217. num. 5. Cenc. de censib. par. 2. quæst. 3. ar. 7. num. 8. & 9. sed an hæres, + teneatur luere censum, & liberare fundum, est alia quæstio, & dicebatur determinata pro donatarijs in l. si res obligata, ff. de legat. primo l. licet, ff. de dot. præleg. l. prædia, C. de fideic. Grass. in S. legatum q. 15. Gomes. de legat. cap. 12. num. 39. Barbos. in rubr. solut. Matrim. num. 42. Menoch. cons. 997. in 2. quæst. Cenc. de censibus par. 2. cap. 2. q. 3. ar. 7. Gratian. discept. 955. n. 23. & seqq.*

Quia prædicti omnes dempto Gratiano loquuntur secundum terminos, l. si res obligata, ff. de legat. primo + quæ determinat casum rei legatæ, non autem donatæ in quo nos versamur, & quamvis valeat argumentum + de contractu ad ultimas voluntates per l. pactum 47. vbi Bart. nu. 1. ff. de pact. Bald. in l. unica num. 1. C. de lege fusia, Can. tollen. & latissime comprobatur Euerard. in loco de cōtr. ad ultim. vol. & legatum in + effectu nihil aliud sit quam donatio, l. legatū, ff. de leg. secun. attamen quando ratione distinguuntur, non licet arguere de vno ad aliud, & prout in præsentī concurrat manifesta ratio diuersitatis: quia pro legato competit euictio, l. si domus S. de euictione, ff. de legat. primo, in donatione + autem non datur. quia censetur donata res, prout erat apud donantem, l. Aristot. S. fin. ff. de donat. l. vxor patruī, C. de legat. Rot. dec. 621. nu. 1. par. 1. diuers. vbi nisi concurrant coniecturæ voluntatis contrariæ statui semper regulæ, præterea opinio eorum, qui sustinent heredem teneri luere rem legatam habet multos contradictores, & non + ita simpliciter recipitur: sed tunc demum, quando onus absorberet maiorem partem fructuū, non autem quando ageretur de modica sūma respectiue ad septem domos, vt hic, & declarat Ias. in d. l. si res obligata, num. 5. & Pedroc. allegat. consil. 2. num. 160. & vltius quando simpliciter res legatur, eadem cōclusio posset procedere, sed quando relinquitur cum omnibus iuribus, & pertinen-



10 tijs, prout factum fuit de domibus praedi-  
ctis, tunc quia transerunt iura tam acti-  
ua, quam passiva, onus luendi non spe-  
ctat ad haereditem, *Bursat. conf. 5. num. 6. lib. 1. Pedrot. conf. 2. num. 42. & 159. & cum*  
hac distinctione transit idem *Modern. Pe-  
rus. de censib. d. ar. 7. in fine*; nec contradi-  
11 cunt + *Menoch. d. conf. 997. in 2. quest.* quia  
loquitur de re legata, & obligata pro tan-  
to, quanto valebat, & *Grat. discept. 955. n. 27.* arguit tantummodo a legato ad dona-  
tionem, & *Ceuall. pract. quest. 747. num. 5.*  
ponit casum in re legata pro quanto vale-  
bat pignorat, & hypothecata, ita ut non  
esset spes luitationis, quo casu deficit volun-  
tas legantis, ne legatum remaneat inutile.

Non etiam obstat, quod census sit ius  
12 distinctum ab ipsa re, super qua impo-  
nitur, ut propterea Constitutio Pii V. no-  
luerit venditorem census, prohiberi posse  
alienare rem censui suppositam, & tanquam  
13 onus + separabile non transire cum ipsa re,  
sed ad haereditem spectare luitationem illius,  
*Castr. in d. l. si res obligata, num. 8. vers. sed*  
*nunc opppono, Gratian. d. discept. 955. num. 27. Ceuall. ead. quest. 747. num. 23.* qui  
considerat censum, prout est separabilis +  
14 ab ipsa re, dum potest redimi, nec inhæ-  
ret rei inseparabiliter, prout est seruitus,  
& liuellus perpetuus.

15 Quia regula quod bona transeant cum +  
suo onere non fundatur super omnimoda  
perpetuitate oneris, prout in exemplis de  
seruitute, liuello, vel emphyteusi, sed in  
iure rei coherenti, prout est constitutio  
census dans ius percipiendi partem fructuum  
ex fundo censito, ut supradictum fuit, ut  
16 propterea donans eo modo, quo posside-  
bat + rem suam praesumatur illam donare,  
& sic magis quaestio est voluntatis, quam  
perpetuitatis inseparabilis, ex qua oritur  
impotentia separandi onus ab ipsa re ex  
parte haeredis.

Demum non obstant coniecturae volun-  
17 tatis donatoris, + ut domus praedictae re-  
maneant liberae absque onere donatariis,  
& quae sufficerent pro onerando haerede ad  
luitationem, vel ad fructuum census restitu-  
tionem, ut Rota in discussione eiusdem  
quaestionis admisit in *Romana ususfruct. 22.*  
*Aprilis 1624. coram bo. mem. Archiepiscopo*  
*Seleucien.*

Quia cum illae non concludant onus cen-  
sus absorbere maiorem partem fructuum,  
seu pensionum domorum, neque certam  
donatoris voluntatem quoad personas in  
collegio alendas, vel puellas maritandas,

ex quibus posset colligi necessitas oneris do-  
nationi annexi, sed tantummodo manda-  
uerit ex medietate pensionum manuteneri  
tot fratres ex provinciis dissolutis, & ex  
alia medietate maritari tot puellas, quot  
poterunt ex dictis redditibus; inde semper  
erit satisfactum voluntati donatoris, si om-  
nes quod supererunt pensiones erogentur  
in manutentione fratrum, & dotatione  
puellarum, absque eo quod recedatur a  
regula supradicta postquam ultra possibili-  
tatem, & quantitatem pensionum non por-  
rigitur donatoris voluntas, Et ita, &c.

REV. MO P. D. V R G E L L E N.

Romana Beneficiatus S. Laurentii in Da-  
maso.

Die Luna 7 Februarij 1628.

#### A R G V M E N T V M.

Agitur in hac decisione de materia, quando  
aliquod iuspatronatus sit laicale, vel Ec-  
clesiasticum.

#### S V M M A R I V M.

- 1 Iuspatronatus, quod fuit relictum Confraternitati Laicorum, cuius Confratres non induuntur, aut distinguuntur aliquo signo Religionis, & fuit fundatum a Laico, ac de bonis prophanis, dicitur laicale.
- 2 Contrarium quod sit de rigore iuris tenent Lambert. Paul. Hieron. & alij.
- 3 Sed prima opinio, non solum est communior, sed etiam verior, & etiam Ecclesia magis favorabilis.
- 4 Et hanc opinionem in his terminis secuta est Rota semper.
- 5 Ac cum opinione Rota adest etiam observantia Cancellariae Apostolicae.
- 6 Et praedicta opinio multo magis procedit quando tale iuspatr. fuit relictum Custodibus Confraternitatis, & num. 7. Cum tunc videatur pluraliter considerata solum eorum legalitas num. 8.
- 7 Relictum ministris alicuius loci piji. ipse loco videtur esse relictum.
- 10 Beneficium fundatum intuitu Ecclesiae, dicitur Ecclesiasticum.
- 11 Beneficium ad discernendum an sit laicale, vel ecclesiasticum, quid sit potius attendendum.
- 12 Intellectus l. annua, S. Titia. ff. de ann. legat.
- 13 Relictum illis, qui totum templum repraesentant.



- tant, tunc videtur ipse templo relictum.*
- 14 Legatum factum Episcopo, censetur factum Ecclesiæ.
- 15 Legatum relictum illis Ecclesiæ non representantibus, prout sunt Custodes Confraternitatum laicorum, non dicitur Ecclesiæ relictum.
- 16 Legatum factum Ciuibus, censetur factum Ciuitati cum in Ciuibus tota Ciuitas representetur.
- 17 Confraternitates Laicorum sunt de foro Ecclesiastico, & eorum Custodes debent in eo conueniri.
- 18 Patronus laicus solum coram Iudice Ecclesiastico conueniri potest pro patronatu laicali.
- 19 Iuspatronatus postquam legitime fuit acquisitum personis secularibus, & existunt in quasi possessione presentandi, dicitur laicale.
- 20 Iuspatronatus existens penes Laicum, cum primum transit ad Ecclesiæ, dicitur Ecclesiasticum.
- 21 Iuspatronatus, quod competit personis secularibus, quæ religiose viuunt, & habitu religioso incedunt, dicitur Ecclesiasticum.

DECISIO CXLIV.

**F**VIT pronunciatum per duas sententias rotales, Franciscum presentatum à Custodibus Confraternitatis Sanctissimi Saluatoris ad Sancta Sanctorum, esse instituendum ad Beneficium, de quo agitur, sed quia præcipua difficultas, quæ in illis duabus instantiis exaduerso fiebat per Petrum Gentilem prouisum Apostolicum, & Nicolaum Antonium, à dicto Gentili causam habentem stat in eo, An iuspatronatus dd. Custodum sit Ecclesiasticum, vel laicale, & super hoc acriter contenderetur, fuit propterea ordinatum, ut omnes DD. viderent; Vnde proposui hodie causam, & fuit resolutum dictum iuspatronatus esse laicale. Ratio resolutionis fuit, quia dicta Confraternitas est Confraternitas laicorum, & Confratres non induuntur, aut distinguuntur, aliquo signo religionis, & Beneficium fuit à laico fundatum, ac de bonis prophanis, cuius propterea iuspatronatus iuxta magis communem, & receptam opinionem est laicale, *Fel. in tract. quand. liter. Apostol. præiud. patron. col. 7. circa med. limit. 4. vers. induxit etiam dictam decisionem. Rot. de iure patr. verb. Ius, n. 18. quest. 3. Couar. pract. cap. 36. num. 8. Gamb. de potest. legat. in confer. num. 414. Fusch. de visitat. lib. 2. cap. 14. num. 12. ad fin. Zerol. in prax. Episc. par. 1. §. Iuspatronatus, vers. 33. Azeued. lib. 1. tit. 4. num. 6. Garz. de Benef. par. 5. cap. 1. n. 604. circa fin. Ricc. in prax. for. Eccl. par. 1. cap. 152. num. 3. Azor. instit. moral. par. 2. lib. 5. cap. 28. col. 2. vers. item; iuspatronatus est prophanus, Cened. lib. 1. quest. can. quest. 22. n. 11. circa fin. vers. eam tamen elegantissime probat. Masubr. in tract. de concurs. & elect. dignit. requis. 8. lib. 5.*

12. ad fin. Zerol. in prax. Episc. par. 1. §. Iuspatronatus, vers. 33. Azeued. lib. 1. tit. 4. num. 6. Garz. de Benef. par. 5. cap. 1. n. 604. circa fin. Ricc. in prax. for. Eccl. par. 1. cap. 152. num. 3. Azor. instit. moral. par. 2. lib. 5. cap. 28. col. 2. vers. item; iuspatronatus est prophanus, Cened. lib. 1. quest. can. quest. 22. n. 11. circa fin. vers. eam tamen elegantissime probat. Masubr. in tract. de concurs. & elect. dignit. requis. 8. lib. 5.

Et quidquid in contrarium sit de rigore iuris prout tenent Lambert. Paul. Hieronym. & alij plures rationibus non contemnendis, & egregie examinavit Reuerendissimus Dominus meus Decanus in decisione in prima instantia in hac causa facta. 22. Maii 1623. tamen Domini, ultra quod etiam hæc opinio in iure fundatur optimis rationibus, ex tribus aliis dicebant, non esse ab ea recedendum. Primo, quia non solum est communior, sed etiam æquior, ut aduertit Garz. ubi sup. n. 8. & 9. & est etiam Ecclesiæ magis fauorabilis, ut in puncto, fuit optima ratione consideratum in Volaterrana Capellania 7. Maii 1607. coram bono mem. Cardin. Lancellotto. Secundo, quia semper Rota in his terminis illam sequuta fuit, ut in decis. 574. par. 1. diuers. ubi quod fuit bis decisum in vna Pistorien. coram bono meo Sarmiento, idem fortioribus terminis resoluit in dicta Volaterrana. & tandem in Neostren. Capellania coram eod. Reuerendiss. Domino meo Decano, quæ est decis. 680. n. 2. par. 2. recent. Tertiò tandem, quia cum opinione Rotæ concurrat etiam obseruantia Cancellariæ Apostolicæ, ut constitit Dominis ex notabilibus Cancellariæ datis.

Præterea fuit animaduersum, multò minus in casu nostro recedendum esse ab opinione Rotæ, ex quo iuspatronatus non fuit relictum Confraternitati, in quibus terminis regulariter loquuntur ferè omnes vtriusque sequaces, sed est relictum Custodibus Confraternitatis, ita quod ipsi soli Custodes, sine Confraternitate presentant, in quibus etiam terminis loquuntur prædictæ decisiones 574. par. 1. diuers. & d. decis. in Volaterrana Capellania. Vnde solum est habenda ratio, est Custodum, qui sunt laici, non autem Confraternitatis, ut bene aduertit Rota in eadem decis. 574. n. 8. prout nec est habenda ratio loci, quia non locus, sed est Custodes principaliter seorsim fuerunt, considerati, eorumque legalitas contemplata, ut bene Bald. in l. si quis 36. S. in omnibus, n. 19. C. de episc. audi.

Ex quibus facili negotio tolluntur rationes



- contrariæ opinionis; nam ad illam præcipuam, quod hæc Confraternitas est addita loco pio, † & quod ille locus fuit contemplatus, illiusque intuitu iuspatronatus Custodibus relictum, *l. annua, S. titia ff. de ann. leg. l. 2. ff. de reb. dub. & Menoch. lib. 4. præsumpt. 502. num. 21. respondet Rotæ in d. dec. 574. dicto num. 8. & plenius in dicta Volaterrana Capellania; quod imò in hoc, & similibus casibus iuspatronatus relinquatur Prioribus, aut Custodibus Confraternitatum intuitu officij, aut dignitatis, prout illa laicis conueniunt, & dari solent, & sic*
- 10 non intuitu Ecclesiæ; licet sit † bene verum, quod beneficium fundatum intuitu Ecclesiæ, quæ sunt diuersa; & præterea responderetur, quod quidquid sit de prædictis, non tollitur, quin testator esset laicus, & iuspatronatus fundatum de bonis secularibus, & relictum Custodibus, qui sunt laici, prout etiam Confraternitas est laicorum, & quod testator principaliter ad hæc respectum habuerit, quamuis etiam concurrat aliqualis respectus ad Ecclesiam, quæ ideo ad
- 11 discernendum, † An iuspatronatus sit laicale, vel Ecclesiasticum, sunt potius attendenda, *Felin. ubi supra, Mohed. decis. 9. de iurepatr. & Crescent. decis. 9. eod. tit.*
- 12 Neque obstat, † *text. in d. l. annua S. titia*, quia ibi ex mente testatoris legatum factum, ministris templi fuit simul relictum etiam templo inseparabiliter, prout colligitur ex verbis *tex. in quibus legitur*, quod legatum fuit factum copulatiue Sacerdoti, & Hierophylaco, qui Præpositus erat rebus sacris, quasi Princeps sacrorum, *Alex. ab Alex. lib. 5. dier. genial. cap. 17. & ibi Alciat.* Vnde, quia illi totum templum † representabant, propterea legatum ei factum, templo factum censetur, prout etiam legatum factum Episcopo † censetur Ecclesiæ factum, *cap. requisisti, de testam. & ibi Abb. & Couar. in casu autem nostro Custodes, ut ad sensum patet, non representant locum, quinimò nec totam Confraternitatem, &*
- 15 propterea legatum † eis relictum non censetur Ecclesiæ factum, ut in simili *Couar. de legato Canonici facti loco supracitato n. 10.* Vnde non intrat etiam dispositio *text. in d. l. 2. ff. de reb. dub.* quia ut bene *Couar.* ibi
- 16 dem idcirco legatum ibi factum † Ciuibus censetur factum Ciuitati, quia in Ciuibus tota Ciuitas representatur.
- 17 Minus facit, quod Confraternitas sit † de foro Ecclesiastico, & quod Custodes debeant in eo conueniri, quia hoc non facit, quod iuspatronatus Custodibus competens

sit Ecclesiasticum, alioquin non esset dare in Beneficijs Ecclesiasticis aliquod iuspatronatus laicale, quia etiam quilibet patronus laicus solum, ut notum est coram † Iudice Ecclesiastico potest conueniri pro patronatu laicali. Vnde non obstat etiam, quod hoc iuspatronatus spectaret antea ad Capitulum S. Laurentij, quia eo ipso, quod per concordiam fuit † legitime acquisitum Custodibus secularibus, qui etiam existunt in quasi possessione præsentandi, fuit effectum laicale *ex Mohed. & Cresc. ubi supra*, prout etiam vice versa si iuspatronatus est penes laicum cum primum transit ad Ecclesiam efficitur Ecclesiasticum.

Non etiam reuelat *decis. 8. de iurepatr. in antiq.* ubi quod iuspatronatus beguinarum est Ecclesiasticum, quia † ex quo beguinæ illæ, licet seculares religiosè viuebant, ac habitu religioso amictæ incedebant, potius decisio illa retorquetur, *Felin. in d. tract. quand. liber. Apost. ubi supra.* Alia verò difficultas excitata super prætenso incapacitate Francisci reiecta fuit ad aliam disputationem.

Et ita decisum vtraque, &c.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Gerunden Jurisdictionis.

Die Veneris 11. Februarij 1628.

ARGUMENTVM.

Ius statuendi, & disponendi respectu celebrationis Missarum, & aliorum piorum suffragiorum Ecclesiæ relictorum spectat ad Abbatem, & Capitulum priuatiue quoad Beneficiatos.

S V M M A R I V M.

- 1 Missarum celebratio, & alia pia suffragia relictæ Ecclesiæ, ius circa ea statuendi, ad quem spectet, & num. 3.
- 2 Abbas una cum capitulo representant Ecclesiam. num. 1.
- 3 Beneficiati solum Ecclesiæ inseruiunt.
- 4 Administratio circa celebrationem missarum, & aliorum piorum suffragiorum relictorum Ecclesiæ priuatiue spectat ad Abbatem, & Capitulum.
- 5 Administratio, & iurisdictio sunt diuersa.
- 6 Laudum est stricti iuris, & ideo non debet extendi de casu ad casum.
- 7 Ius statuendi si spectet ad iurisditionem nihil



*nihil commune habet cū administratione.  
7. Præscriptio quando excludatur.*

REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

## DECISIO CXLV.

Cordubens dimidiæ Portionis.

Die Veneris 11. Februarij 1628.

## ARGUMENTVM.

In hac decisione habes plures casus, in quibus Rota solet denegare remissoriam. Item, etiam qualiter probetur sanguinis puritas, vel impuritas.

## SUMMARIVM.

**D**Vbitavi, An ius statuendi, & disponendi, tam respectu celebrationis Missarum, quàm aliorum piorum suffragiorum Ecclesiæ relictorum ad ipsum Abbatem, & Capitulum, spectet priuatiuè, quoad Beneficiatos, seu Protectores anniuersariorum communium, & DD. affirmatiuè responderunt, quia † cum dicta celebratio Missarum, & alia pia suffragia, relicta sint Ecclesiæ, quam Abbas vnà cum Capitulo representant, non autem ipsis Beneficiatis, † qui solum inseruiunt Ecclesiæ, vt in puncto de Ecclesia Gerunden. dicit *Cas. de Grass. decis. 4. de his qua sunt à Prælat. Caputaq. decis. 84. part. 1. Rot. in recent. par. 1. decis. 83. num. 7.* Propterea sequitur, quod sola administratio spectet † ad Abbatem, & Capitulum, priuatiuè ad ipsos Beneficiatos vt in decisionibus modo allegatis, & fuit dictum in hac causa 12. Decemb. 1622. coram me.

Nec refert, quod ex laudo sit communicata administratio anniuersariorum Beneficiatis, quia hæc administratio, † & iurisdictio sunt diuersa, & cum laudum † sit stricti iuris, non debet extendi de casu ad casum, quare cum ius statuendi spectet ad iurisdictionem, † nihil commune habet cum administratione, vt fuit ponderatum coram me in dicta *decis. in hac causa 12. Decem. 1622. quam Rota secuta fuit 4. Decemb. 1624. in causa Vicer. legatorum coram R. P. D. meo Merlino; & cum verba laudi sint clara parum referunt præsentis ordinationes factæ à Protectoribus, cum non doceant de præscriptione, Mantico. decis. 56. num. 9. de qua nec potest doceri, cum semper excludatur per dispositiones, † & statuta facta à Capitulo, iura inferiora habente, Castren. cons. 179. n. 4. col. 3. in fin. & col. 4. lib. 1. Aym. cons. 27. nu. 2. & fuit latè deductum in causa Burgo S. Sepulchri iurisdictionis 3. Martij 1626. coram bo. me. Buratto.*

Et ita conclusum in nimiam contumaciam Beneficiatorum, & Protectorum &c.

† Quàmplures decisiones in hac causa adnotauimus infra ad decisionem 279. part. 2.

- 1 Purus, quilibet præsumitur donec contrarium non probetur.
- 2 Remissoria non conceditur in materia obiectiua sine fumo.
- 3 Remissoria calumniosè petitur, quando in partibus fuerunt examinati quamplures testes, cum præsumatur facta ea probatio, quæ melius fieri poterat.
- 4 Remissoria denegatur, quando numerus testium fuit effrenatus.  
Examen testium de Iure non admittitur supra 40. testes. num. 4.
- 5 Remissoria non datur propter timorem potentie.
- 6 Remissoria necessariò tendere debet ad detegendum falsitatem, & periurium testiū.
- 8 Remissoria denegatur, quando articuli sunt irrelevantes, aut improbables, aut calumniosi.
- 9 Remissoria non conceditur quando articuli dati, iam fuerunt in partibus dati, & testes super illis fuerunt examinati.
- 10 Remissoria non datur, quando insurgit præsumptio, quod articuli sint potius imaginati, quàm veri.
- 11 Et hoc maxime procedit post testium publicationem, & didicita testimonia.
- 12 Mulier quinquagenaria si gignat pro re mirabili, & de raro contingentibus habetur.
- 13 Remissoria non conceditur ad probandam rem inuersionem, & quasi impossibilem.
- 14 Probationibus per scripturas magis standū est, quàm per testes.
- 15 Puritatis, vel impuritatis, nec minima probatio desumi potest ex habitatione in uno loco, vel alio Ciuitatis.
- 16 Impuritatis fama probatur ex sola fama, & existimatione.
- 17 Et dicta probatio redditur irrelevans, si probetur.



betur fama in contrarium.

18 Fama redditur suspecta, si originem habuit à causis non probabilibus.

### DECISIO CXLVI.

**C**VM contra D. Ioannem Rubium de Herrera prouisum Apostolicum de dimidia portione in Ecclesia Corduben. fuisset in partibus declaratum, ei ob stare statutum dictae Ecclesiae super puritate sanguinis; Rota in gradu appellationis, reuocando sententiam de partibus, pronunciauit, dictum statutum ei non ob stare; non solum quia habet pro se regulam. Quod  
1 + quisque purus praesumatur, dum non probatur contrarium ad l. ab ea parte ff. de probat. & in his terminis *Mantic. decis. 274. num. 1. & Rot. decis. 182. num. 4. par. 1. rec.* sed etiam quia ex probationibus per Iudices deputatos à Capitulo Corduben. in prima instantia, & aliis deinde in gradu appellationis in Curia factis, bene prout de iure requiritur, constitit eum esse sanguine purum, nullaque labe Iudaeorum, aut Maurorum infectum, ut fuit latè firmatum in decisionibus 27. Iunij, & 15. Decembris 1625. coram bo. me. Patriarcha Hierosolymitano. Sed cum hodie commissa mihi appellationis causa à dicta sententia Rotali Capitulum Corduben. instaret pro remissoria ad faciendas desuper nouas probationes, dubitavi, An illi sit concedenda; & fuit negatiue resolutum.

Et moti fuerunt Domini ex pluribus, quae Rota passim ad denegandam remissoriam attendere consuevit: Et I. quia materia + est obiectiua, in qua sine fumo remissoria concedi non solet. *Verall. dec. 60. 62. & 63. par. 3. Put. decis. 18. de dilat. Rot. decis. 212. num. 5. & 6. par. 1. recent.* quae loquitur in his terminis. II. quia in partibus per Iudices fuerunt examinati nonaginta testes, & ultra, vnde praesumitur facta ea probatio, + quae melius fieri poterat; & consequenter haec noua facultas probandi praesumitur calumniosè peti *Crau. conf. 134. num. 3. Aegid. decis. 38. post princ. Verall. decis. 63. par. 3. Greg. XV. decis. 414. num. 1.* II. quia numerus + testium examinatorum, fuit effrenatus, cum de iure non admittatur examen testium supra 40. *cap. cum causam, & ibi Gloss. verb. effrenatam de testibus, & cap. latores de Cleric. excom. ministr.* IV. quia datur fumus + quod in alijs examinibus in Ciuitate Corduben. fuit incussus metus nonnullis testibus, qui pro

puritate deponerent, & quod scripturae originales non apud Notarium, sed penes Capitulum custodiebantur; vnde detegitur potentia Capituli in futurum *Caputque decis. 56. num. 6. par. 3. V. & vltimò, quia*  
6 cum remissoria necessario + tendat ad detegendam falsitatem, & periurium testium, qui super puritate deposuerunt, etiam ex hoc capite meritò remissoria denegatur; tum quia non datur fumus falsitatis; tum  
7 etiam quia stat praesumptio + pro puritate, de qua testes deponunt; prout in simili fuit resolutum in *Ianuen. pecunaria 5. Iulij 1613. coram bo. me. Vbaldo.*

Sed illud magis ad denegandam remissoriam apud Dominos vrgebat, quod articuli in actis dati, + super quibus remissoria petitur, aut sunt irreuelantes, aut improbables, aut demum euidenter calumniosi, ut ex eorum singulari discussione apparet.

In primo enim articulo ponitur, Ioannem esse filium Sebastiani, & Beatricis; in secundo quod d. Sebastianus fuit filius Didaci, & Theresiae, & in tertio quod d. Beatrix fuit filia Alphonsi, & Isabellae. Qui articuli in hoc non negantur; & fuerunt iam in partibus dati, & super illis examinati per praedictos Iudices Capituli testes circiter 80. & consequenter frustra + super eisdem petitur nouum examen *Caputque decis. 66. par. 3.* In eo verò quod d. Articuli vltius continent, videlicet d. Theresiam Auiam Ioannis paternam fuisse, cognominatam, de Palma, & Isabellam auiam eiusdem maternam fuisse cognominatam de Cordoua, non carent suspicionem calumniae; cum enim in articulis de partibus fuerit positum, & probatum Theresiam fuisse cognominatam de Soria, & Nauarrette, Isabellam verò de Morales, & sic aliter circa idem, quam in nouis articulis; inde  
10 insurgit praesumptio articulos novos esse potius imaginatos, quam veros: itaut propterea remissoria non sit danda, prout in simili *Greg. XV. dec. 211. num. 4. & 5. ubi addit.* Et tantò magis + post testium publicationem, & didicta testificata *cap. fraternitatis, & c. intimauit de testib. Auth. At qui semel C. de probat. Farinac. de testibus quest. 73. num. 68. Greg. XV. decis. 497. & 583. num. 1.*

Quartus articulus, qui continet d. Isabellam fuisse filiam Ioannis Gonzalez ultra quod detegitur suspectus ex depositione testium examinatorum de anno 1604. qui deponunt eam fuisse filiam Michaelis de



de Morales, quibus testibus quamuis examinatis ad perpetuam rei memoriam, & parte non citata multum detulit, Rota in decisionibus bo. me. Patriarchæ, ex quo fuerunt recepti in tempore non suspecto: adhuc dictis testibus circumscriptis, hic articulus non solum inuerisimilis est, sed etiam improbabilis videtur: quandoquidem prædictus Ioannes Gonzalez erat iam defunctus quando de anno 1486. fuit de hæresi condemnatus, vt legitur in inscriptione habitelli à Capitulo compulsati. Vnde si dicta Isabella fuisset eius filia, haberet hodie si viueret circiter 150. annos, & Beatrix filia Isabellæ, & mater Ioannis, ( quæ adhuc viuet, & non excedit annos octoginta, vt dicunt testes, qui illam in infantili ætate cognouerunt ) haberet ad minus centum annos, & esset genita in quinquagesimo anno ætatis prædictæ Isabellæ eius matris; & tamen † mulierem quinquagenariam gignere pro re mirabili, & de raro contingentibus tradit *text. in l. si maior C. de legitim. hered. Tiraq. de legib. Connub. lib. 6. num. 22.* ad probandum autem rem inuerisimilem, & quasi impossibilem † remissoria non datur *Imol. in cap. quia verisimile sub num. 1. versic. quandoque est tanta, &c. vbi etiam Abb. num. 2. vers. quandoque verisimilitudo est maxima, &c. de præsumpt. Greg. XV. decis. 4. num. 3. cum seqq.*

Quintus articulus, in quo habetur, quod Didacus Fernandez Auus Ioannis paternus fuit filius Gundisalui de Rubio similiter visus fuit Dominis suspectus, & inuerisimilis; quia ex testibus, & fide S. R. Inquisitio Corduben. necnon ex quodam instrumento publico antiquo, de quibus in Sum. Ioannis num. 10. clarè apparet d. Didacum fuisse filium Marthæi Rubio; prout etiam fuit firmatum in vtraque *dec. bo. me. Manzanedo*, Quibus † probationibus vti per scripturas sine dubio magis standum est, quàm futuris testium Capituli depositionibus, *Glos. in cap. 1. verb. inscriptis de censib. in 6. Rota dec. 582. num. 6. par. 1. recent.* fuit milliès decusum.

Et hinc etiam emanat irreuelantia sexti articuli continentis, quod prædictus Gundisalvus erat Iudæus, quia esto quod fuerit talis, non releuaret, cum Ioannes ab eo non descendat. prout etiam ex eadem ratione est irreleuans septimus articulus, in quo ponitur, quod Ioannes Gonzalez fuit hæreticus; quia ( vt supra dictum est ) Isabella Auia Ioannis materna, non fuit eius

filia, sed Michaelis.

Octauus articulus, qui continet hæreses Alphonsi de Herrera, Ferdinandi Lopez, Theresiæ Diaz, & Catharinæ Sanchez, & quod eorum habitelli, vulgò Benedictini pro rostris habentur in claustris Ecclesiæ Corduben. similiter non releuat, quia dato, quod prædicti fuerint tales, & vt prætenditur ideo condemnati; dum non ponitur, ex quo capite, & in quo gradu Ioannē attingunt, eum non afficiunt.

Neque obstat prætensio, quod dictus Alphonsus fuerit Auus maternus Ioannis: quia quamuis eius Auus maternus nuncuparetur etiam Alphonsus de Herrera, tamen constat quod non est idem, sed alius ab eo, de quo cantat articulus: ille enim fuit condemnatus, & combustus de anno 1648. & sic ab annis 142. & præterea erat penitus oculis orbatus, vt legitur in inscriptione habitelli à Capitulo compulsati: Alphonsus verò Auus maternus, Ioannis viuebat 40. abhinc annis, quem cognouerunt testes, qui vltius deponunt eum fuisse sani visus.

Nonus articulus cantat habitationem familiæ Ioannis in via Aurificum Ciuitatis Corduben. qui ideo detegitur suspectus, ex quo testes Capituli deponunt, parentes Ioannis habitasse in via del Batanero: & in omnem casum non reuelat, quia † ex habitatione in vno, vel in alio loco eiusdem Ciuitatis, desumi non potest, nec minima probatio puritatis, vel impuritatis, vt fuit sæpius resolutum *Mantic. decis. 274. num. 9.*

Decimus, & vltimus articulus, qui tendit ad probandam famam impuritatis, quæ, vt contenditur, probatur † ex sola fama, & estimatione, *iuxt. glos. in l. 1. ff. de probat. Marfil. in l. de minore S. plurimum num. 88. ff. de quest. Auendan. in suo Dictionario verb. Iudæos, & Ioann. Gutier. præst. quest. ciuil. lib. 3. quest. 14. num. 17.* red-  
ditur † irreuelans ex quo fuit probata fama in contrarium, vt in his terminis dixit *Rota decis. 494. num. 12. & seqq. par. 1. rec.* & alibi sæpius. Et tantò magis, quia fama, de qua in dicto articulo, quando probaretur, præsumeretur orta ex materia prædictorum articulorum: quæ ideo esset † etiam suspecta vti originata ex causis non probabilibus *Bald. in l. diffamari num. 2. & 3. C. de ingen. & manumiss. Alex. cons. 72. num. 13. in fin. lib. 1. & in puncto famæ super impuritate Mantic. dict. decis. 274. num. 9.*



Neque obstat, quod dicebatur testes de partibus non fuisse examinatos ad instantiam Capituli, sed Ioannis, quia imò fuerunt examinati ex officio à Iudicibus deputatis à Capitulo, qui ut videre est in depositionibus fuerunt diligentissimi Inquirentes: ex quibus Domini unanimi consensu denegarunt remissionem.

Et ita utraque parte informante, &c.

¶ *Infra in eadem causa adsunt aliae decisiones sub diebus 28. Iunij 1628. & 1. Iulij 1630. coram R. P. D. Merlino sunt decis. 202. & 404.*

REV. MO P. D. COCCINO DECANO,

Toletana Iurispatronatus.

Die Veneris 7. Februarij 1628.

### ARGUMENTVM.

Transactio super bonis ad Maioratum spectantibus facta in praedictum vocatorum non sustinetur, & hoc maxime quando testator prohibuit expresse quamcumque alienationem illorum, & licet transactio liget haeredes transigentis, non tamen praedictat vocatis.

### SVM MARIVM.

- 1 Transactio, est inualida, quae fit in praedictum vocatorum.
- 2 Et cum sit inualida potest impugnari.
- 3 Alienationis nomine venit etiam transactio.
- 4 Alienatio, quando est prohibita, tunc quis multo magis potest venire contra transactionem.
- 5 Probare concludenter quis tenetur fundamentum suae intentionis.
- 6 Res iudicata, quando adest, non dicitur res controuersa.
- 7 Sententia praesumitur iusta, & recta.
- 8 Fundator potest sibi, & successoribus reservare iurispatronatus, & conditiones apponere.
- 9 Reservatio beneplaciti Apostolici intelligenda est, quatenus sit necessaria.
- 10 Beneplacitum Apostolicum spatio 30. annorum praesumitur intervenisse, & num. 18.
- 11 Dos ab initio fundationis iurispatronatus assignata, praesumitur sufficiens.
- 12 Haeredes non possunt venire contra factum testatoris.
- 13 Filij habent beneficium abstinendi ab hereditate paterna.
- 14 Fundamentum intentionis est probandum.
- 15 Actus equivoci necessario non inferunt aditionem hereditatis, sed debent esse certi.
- 16 Ratificatio ut operetur, requiritur, quod ratificans sciat tenorem, & circumstantias facti, & n. 17.

19 Beneplaciti Apostolici praesumptio, quod intervenit, quid operetur.

20 Transactio non potest impugnari, nisi prius restituta, ex transactione receptis.

21 Text. in l. si diuersa C. de transactione, quando procedat.

22 Ex transactione recepta possunt retineri ex alia causa.

### SVM MARIVM.

DOMINI recedentes in hac parte à resolutis coram me die 26. Februarij superioris anni, censuerunt, transactionem non ob stare; quia cum sit facta super bonis ad maioratum spectantibus in praedictum vocatorum non sustinetur ad text. in cap. 1. S. Vassallus il 3. de feud. fuer. contr. int. dom. & agnat. ubi Ifern. & Afflict. nu. 47. Pinell. in l. 1. num. 46. vers. igitur, & num. 50. vers. 8. limitatio C. de bon. matern. in 3. par. Bero conf. 68. num. 61. lib. 2. Molin. de primog. Hispan. lib. 4. cap. 9. num. 7. & seq. Peregr. de fideicom. art. 40. nu. 123. & seq. Fusar. de substit. quest. 562. num. 1. & 14. Gregor. Lopez in l. 10. tit. 26. par. 4. in glos. in verb. vendiendo col. 2. vers. sed an possit quest. 45. Ant. Gomez in l. 40. Tauri, num. 86. Melch. Palaez. de maior. par. 4. q. 22. num. 1. & per tot. Gam. decis. Lusit. 84. num. 1. decis. 418. nu. 11. & ibi adden. nu. 6. apud san. mem. Greg. Et ideo Anna tanquam vocata iure proprio, & ex persona, ac iudicio Roderici fundatoris dictam transactionem potest impugnare Tob. Non. conf. 5. num. 11. & conf. 39. num. 7. Paris. conf. 23. num. 203. lib. 1. Gramat. dec. 93. num. 12. & 13. Viu. decis. 56. num. 2. lib. 1. Accedente praesertim voluntate, & mandato eiusdem Roderici, qui expresse prohibuit non solum quamcumque bonorum dicti maioratus alienationem, cuius appellatione negari non potest, quin et veniat transactio, de qua agitur l. non solum C. de praedictis min. Peregr. d. art. 40. num. 123. cum remittat bona ad maioratum deuoluta propter non adimpletas à Monialibus conditiones appositae in donatione, sed etiam voluit aduersus praefatas conditiones nullam competere dispensationem; ac propterea tanto magis potest Anna venire contra factum defuncti, qui per viam transactionis rem expresse alienari prohibitam alienavit. Peregr. ubi supra art. 22. num. 75. & dictas conditiones contra voluntatem, & mandatum fundatoris remisit.

Non obstant igitur, quae pro validitate dictae transactionis fuerunt deducta. Et primo



mo, quod dicta transactio tanquam utilis, & sic facta ex iusta causa, & bona fide sustinetur etiam super bonis maioratus, fidei-commisso, aut cuicumque prohibitioni de non alienando suppositis, quæ utilitas, & consequenter bona fides, & iusta causa, ex eo apparent; primò, quia in dicta transactio-ne fuit firmatus patronatus etiam ad fauorem successorum Roderici, qui videbatur posse controuerti stante prima donatione, in qua illum ad sui vitam tantum reserua-uerat; Secundò, quia Matthæus transigens recepit pro se, & successoribus in patronatu medietatem cuiusdam Molendini. Ter-tiò, quia Moniales se obligarunt ad recep-tionem vnius Puellæ sine dote de familia ipsorum transigentium, & in patronatu successorum perpetuis futuris temporibus. Quartò, & denique, quia exemit se, & successores ab onere supplendi redditus  
5 pro sufficientibus alimentis 20. Monialium fundent suam intentionem in hac præ-tensa utilitate debent illam concludenter probare, *l. qui accusare, C. de eden. cum vul-gar.* quæ concludens probatio ex prædictis non resultat, immò euidenter constat de-lusione, quia quod primum dici non po-  
6 test, quod patronatus esset controuersus, & cum pro illo adesset res iudicata faciens rem claram, manifestam, & indubitabile, *c. vestra, & c. fin. de cohab. cleric. Bar. in l. i. in princ. quest. i. ff. de nou. oper. nun.* quæ præ-sumitur, & recta *Alex. conf. 123. n. 4. & conf. 136. n. 24. lib. 2.*

Nec poterat controuerti ex eo, quod in  
8 prima donatione fundator & illum sibi re-seruauerit ad sui vitam, quia illum postea reseruauit etiam successoribus in conditio-nibus appositis in secunda donatione, quas conditiones potuit illi apponeret. *verum,* & ibi *Canon. de condit. apposit. c. dilecti. vbi Abb. in 3. notab. de donat. Felin. in c. cum ve-nerabilis num. 39. vers. nota 3. de except. Lambert. de iurepat. par. i. lib. i. quest. 9. art. 4. n. 3. vers. 3. vero casu.*

Nec obstat, quod non constet de bene-placito Apostolico, sub quo fundator sibi reseruauerat facultatem apponendi dictas  
9 conditiones, & quia vel non requirebatur, nisi quatenus de iure erat necessarium. *Put. decis. 44. lib. 2. in correct. Gabr. conf. 92. num. 5. lib. 2. Rot. decis. 404. n. 6. par. 2. recent. Seraph. decis. 1017. n. 7. & 1319. n. 2.* Et ex deductis constat, quod non erat necessarium, vel  
10 quatenus fuisset necessarium ex cursu tan-ti temporis ultra 30. annos interuenisse præsumitur, *glos. in c. peruenit, & ibi Imol.*

*num. 10. & 12. de empt. & vendit. Seraph. de-cis. 1228. num. 1. & apud san. mem. Greg. de-cis. 52. num. 2.*

Quoad secundum circa receptionem me-dietatis Molendini, cuius quinta pars so-lummodo antea debebatur patronis, aduer-tendum est, quod Matthæus ultra remissio-nem, quæ prætenditur ab ipso facta Monia-libus de omnibus decimis bonorum, accol-lauit in se onus celebrationis duarum Mis-sarum qualibet hebdomada, & in omnem casum dicta medietas non est correspecti-ua ad ius, quod aliunde etiam fuit remissum in dicta transactione.

Quo verò ad receptionem vnius Puellæ de familia sine dote, euidenter patet, quod illa non erat correspectiua ad prælationem, quæ competebat xx. Puellis de eadem fami-lia quatenus habiles adfuissent pro ingressu Monasterij.

Et tandem liberatio patronorum ab onere supplendi redditus pro alimentis Monialium non est habenda in considera-tione, quia quidquid sit an patroni tene-rentur ad dictum supplementum, certum est, quod si concludenter non probetur ta-lis sufficientia reddituum dotis, & illa ab ini-tio foundationis sufficiens præsumitur. *cap. nemo 109. de consec. dist. 1. Calderin. conf. 10. post med. conf. pro parte contraria de prob. san. mem. Greg. decis. 483. num. 6. Verall. decis. 62. par. 1. de qua probatione visum fuit Dominis, sufficienter non constare. Et in omnem euentum, quamuis fundator vo-luerit, quod numerus Monialium non ex-cederet xx. non ideò tamen sequitur, quod voluerit præcisè cogere Moniales ad dictum numerum adimplendum, itaut pro-pterea possit considerari talis insufficientia reddituum:*

Non obstat secundò, quod Anna sit fi-lia, & hæres Ioannis filij Matthæi Aui res-pectiue transigentium, & ideo non possit dictam transactionem tanquam illorum fa-  
12 ctum & impugnare, *l. cum à matre C. de rei vendit. & in punct. Rot. apud san. mem. Greg. d. decis. 418. num. 5. quod procedit etiam in hærede hæredis. Rot. d. decis. 185. num. 3. par. 1. recent.* Quia quoad personam Mat-thæi transigentis cessat omnis difficultas, cū ex instrumento publico constet, Ioannem filium dicti Matthæi, & Annæ patrem il-lius hæreditatem repudiasse; quo verò ad personam Ioannis patris, qui dictam tran-sactionem ratificauit, cum Anna neget, se illius hæredem, talis non præsumitur, nisi quoad ea, in quibus est fauor ipsius, quod sit



fit hæres, non in alijs, nisi constet, quod  
 13 expresse se immiscuerit, propter beneficii  
 abstinenti, quod filijs competit *l. si filius,*  
*qui patri, ff. de vulg. & pupill. l. nam nec*  
*emancipatus, ff. de legat. 1. Alexan. conf. 34.*  
*num. 5. lib. 1.* Ideoque Monialibus in-  
 14 cumbit onus probandi, illam esse talem,  
 cum fit fundamentum suae intentionis  
*Innoc. in cap. super his, num. 10. vers. sed arg.*  
*conf. de accus. Bart. in l. illa num. 5. ff. de verb.*  
*oblig. cum alijs per Natt. conf. 199. num. 9.*  
*volum. 1.*

Nec officiunt prætensi actus hæreditarij,  
 de quibus testes videntur deponere, quia  
 cum sint circa bona, in quibus Anna succe-  
 dit iure maioratus, vt deponunt alij testes  
 in Summario num. x. & sic ex iudicio, &  
 vocatione Roderici fundatoris, non autem  
 ex persona Patris, & transigentium, & tan-  
 quam illorum hæredes sunt æquiuoci, nec  
 15 inferunt necessariò aditionem fit paternæ  
 hæreditatis, quæ tamen per actus certos  
 debet probari, *l. gerit, & l. pro hærede, & ibi-*  
*dem DD. ff. de acquir. hæred.*

Non obstat tertio, quod Anna possiden-  
 do medietatem molendini, de qua dictum  
 est, tacite approbauerit transactionem,  
 quia cum pars fructuum eiusdem molendi-  
 ni pertineret ad patronos, & successores in  
 maioratu, habuit iustam causam credendi  
 perceptionem fructuum dictæ medietatis  
 ad se pertinere iure maioratus, non autem  
 16 transactionis, & ideo non fit potest ex hoc  
 inferri ad transactionis ratificationem, quæ  
 in hoc casu non potuisset induci, nisi Anna  
 sciisset tenorem, & circumstantias transa-  
 ctionis *Aym. conf. 197. num. 14. Surd. conf. 49.*  
*num. 33. Rot. decis. 66. num. 3. par. 2. recent.*  
 Quæ tamen scientia non probatur, sed his  
 17 accedit, quod Anna intra legitimum tem-  
 pus restitutionis de anno 1625. renuncia-  
 uit expresse omnibus, quæ sibi vigore dictæ  
 transactionis obuenerant ad text. in *l. 1. & 2.*  
*C. si maior. fact.*

Non obstat quarto prætensa observatio  
 18 30. annorum, ex qua secundum fit stylum  
 Rotæ resultat præsumptio confirmationis  
 Apostolicæ, quia primò de illa non con-  
 stat, nec testes, qui dantur percutiunt tem-  
 pus post, sed ante transactionem.

Et in omnem euentum dicta præsum-  
 ptio suffragaretur, si nullitas transactionis  
 deduceretur ex defectu dictæ confirmatio-  
 19 nis, sed cum fit aliunde deducatur, vt patet,  
 non tollit defectus, & nullitates aliunde  
 prouenientes.

Non obstat denique, quod non possit

20 impugnari transactio fit nisi prius restitutis  
 ex transactione receptis, *l. si diuersas, C.*  
*de transact. Rot. in punct. apud san. me. Greg.*  
*d. decis. 418. num. 9.* Quia secundum opinio-  
 nem, quam passim sequitur Rota vt videre  
 est apud eundem san. me. Greg. decis. 271. n. 16.  
 & ibi late adden. num. 28. quibus potest ad-  
 di decis. 111. num. 3. par. 1. diuers. dispositio  
 21 dicti textus non habet locum quotiescun-  
 que agitur ad nullitatem transactionis,  
 vt in hoc casu, quia tunc potest agi ad nul-  
 litatem transactionis priusquam fiat resti-  
 tutio accepti, quamuis postquam detecta  
 est nullitas, non potest agi ad exequutio-  
 nem, nisi prius facta restitutione, vt bene  
 declarauit Rota Mediolen. legati 15. De-  
 cemb. 1593. coram Gyptio, quam restitu-  
 tionem Anna est parata facere quotiescun-  
 que constiterit ex alio iure sibi non compe-  
 22 tere retentionem eorum, quæ apud ipsam  
 esse prætendunt fit iure transactionis, quæ  
 retentio competit, quoties constat recepta  
 ex transactione, deberi ex alia causa, vt in  
 dicta decis. 111. num. 4. par. 1. diuers.

Et ita conclusum vtrique parte infor-  
 mante.

¶ Infra in eadem causa adest alia decisio 17.  
 Febr. 1628. coram eodem Coccino, est decisio  
 210. & in sequenti parte adest alia sub die  
 15. Febr. 1631. coram eodem dec. 1.

REV. MO P. D. MERLINO.

Piscen. Capellæ.

Die Luna 14. Februarij 1628.

DECISIO CXLVIII.

Est impressa cor: Merlin. tom. primo  
 decis. 435.

EMIN. MO ET REV. MO D. CARD. VIRILI.

Meleuitana Prioratus Nauarra.

Die Veneris 18. Februarij 1628.

ARGVMENTVM.

Eques Hierosolymitanus, qui est debitor cõ-  
 munis Aerarij, tempore Smutionis non  
 potest consequi Dignitates, Commendas, &  
 officia, & qualiter probetur, quod sit debi-  
 tor.



S V M M A R I V M .

- 1 Debitor Civitatis non potest creari officialis .
- 2 Dies interpellat pro homine, & n. 15.
- 3 Libris Officialium creditur in illis rebus, quæ spectant ad eorum officium.
- 4 Negativa quod quis non sit debitor, non probatur ex uno libro tantum.
- 5 Cum ista negativa non probetur, nisi fiat requisitio in omnibus libris.
- 6 Fides equivoca non probat.
- 7 Debitum an probetur ex sequestro.
- 8 Obligatur solvere non satisfacit deponendo.
- 9 Pecunie in contantibus requiruntur, non suffragatur apochæ fideiussoria depositum.
- 10 Procurator ad exigendum non tenetur de non exactis, nisi sit in culpa in non exigendo.
- 11 Exactoris diligentia in dubio presumitur.
- 12 Exactor, si adveniente die solutionis non adhibet diligentias, dicitur negligens.
- 13 Casus presumptus, quando comprehendatur in statuto.
- 14 Hierosolymitana Religionis stylus est procedere sine figura iudicii, & sine scriptis, & in voce; num. 16.

DECISIO CXLIX.

**P**etenti D. Equiti Carolo de Monreal adiudicationem Prioratus Nauarræ, vacantis per obitum Prioris Ximenez, contra D. Equitem Martinum de Redin possessorem, denegarunt Domini adiudicationem ob eius incapacitatem ratione debiti tempore Smutationis cum Aerario Hierosolymitano, Statuta enim Religionis 24. & 26. de communi Aerario disponunt, quod Eques debitor communis Aerarii tempore Smutationis, non possit consequi Dignitates, commendas, & Officia ea ratione, ut Equites debitores quanto citius ob exclusionis timorem à Commendis, & Dignitatibus solvant Aerario, ut possit magnitudinem, & onera huius nobilissimæ Religionis sustinere; qua etiam ratione debitor Civitatis non potest creari Officialis, l. 1. C. de debit. Civit. lib. 11. Mastr. de Magistr. lib. 2. cap. 12. num. 49. Capiblan. in tract. de Baron. secundum novam impressionem pragmat. 10. n. 114. in fin.

Quod Eques Carolus tempore smutationis sub die 27. Octobris 1625. esset, & nunc etiam sit debitor librarum 324. 16. & rubrorum 800. frumenti, probatur, quia cum in solidatione computorum sub die 12. Septembris 1624. dicatur. Si faccia buona la partita di libre 324. 16. proceduta dal prezzo di rubbia 406. di formento, poiche non li ricuperò, si come deve farlo constare al Ricevitore di Nauarra in termine di dieci mesi, che non lo facendo se li doueranno caricare. E per le rubbia 800. di formento, che si douevano recuperare dalli lauoratori, si dà il detto termine di dieci mesi al detto Monreal d'hauer fatto constare al Ricevitore di Nauarra, come non fu pagato da alcuno: altrimenti passato detto termine, & non hauendo complito, ne sarà caricato; consequenter cum dictus Eques Monreal intra decem menses non fecerit constare coram Receptore de non exactione, utique decem mensibus elapsis, qui expirabant 13. Iulij 1625. remansit debitor Religionis, cum dies interpellat pro homine l. magnam. C. de contrah. stipulat. l. 2. C. de iure emphyt. cap. potuit de locat. Ias. in l. sex legati causa n. 14. ff. de verb. oblig. Roland. conf. 98. n. 9. lib. 2. Decian. conf. 84. n. 4. & 5. lib. 2.

Ultrà quod iam sub dicta die 12. Septembris Eques Monreal apparet debitor in solidatione computorum, in quibus licet fiat bonæ duæ partitæ libr. 324. 16. & rubr. 800. frumenti, tamen hoc fit, ut infra decem menses debeat constare de non exactione, & sic elapso termino sine iustificatione non exactonis, dictæ duæ partitæ debitæ remanserunt accensæ, & nihilominus reperitur facta descriptio in libris, ut in Summ. num. 14. qui probant debitem ad fauorē Religionis, Seraph. decis. 1390. in princ. & num. 2. & fuit dictum in Campanien. Prioratus 18. Maij 1618. coram bon. mem. Archiepiscopo Dunoxet, & in Aquitan. Prioratus 19. April. 1624. coram R. P. D. meo Pirouano.

Non obstat fides Secretarij dicentis, sub diebus smutationis, & electionis Equitem Carolum de Monreal non apparere debitorem, quia non inde coarctatur negativa, quod non sit debitor alijs libris, seu alibi, ut fuit dictum in supradicta Aquitanien. Prioratus 24. April. 1624. coram R. P. D. meo Pirouano talis enim negativa tunc remanet probata, quando fit perquisitio in omnibus libris, Ruin. conf. 35. nu. 19. lib. 1. Aym. conf. 112. num. 7. Seraph. decis. 1307. num. 3. quare cum ipsemet Secretarius det aliam fidem de debito, fides anterior uti æquivoca non prodest, cap. in presentia de probat. l. non hoc. C. unde legis. l. neque natales C. de prob.

Coadiuvatur probatio debiti ex sequestro de mense Augusti 1626. adhuc durante super fructibus Commendæ Equitis Caroli, qui reuocationem procurasset, si non remansisset debitor.



Non obstat depositum, quia illud fuit in quodam Tarqueo aureo, & in quadam apocha fideiussoria, ac fuit restitutum, & cum statuta 24. & 26. de communi Aerario requirant solutionem, & statutum 2. velit pecunias incontanti, illis non fuit satisfactum, obligatus tamen solvere non satisfaciat deponendo, *Bart. in l. item liberatur §. primo ff. quib. mod. pign. vel hypot. solu. Rot. decis. 623. num. 2. par. 1. diu. & dec. 102. n. 1. par. 2. recent.* & ubi requiruntur tamen pecuniae incontanti, non suffragatur depositum apochae fideiussoriae, & Torquei aurei, l. 2. §. mutui. ff. si cert. pet. l. item illa. §. fin. ff. de constit. pecun. l. Stichum. §. fin. ff. de solut. Gab. conf. 155. num. 29. & 38. lib. 1. Ruin. conf. 65. num. 10. lib. 2. Surd. decis. 30. num. 9. Greg. dec. 347. num. 19. & ideo restitutio depositi fuit facta.

Non obstat, quod hoc non sit debitum proprium Caroli, nec sit contractum cum communi Aerario, sed proueniat ex administratione Prioratus facta viuentis Priore Ezpelletæ; tum quia post obitum Ezpelletæ Carolus remansit debitor Aerarii ratione spoliij Ezpelletæ, ad Aerarium spectantis, ut in *Statuto 20. de verb. signif.* tum quia Eques Carolus fuit receptor Religionis in eodem Prioratu, ut constat ex fide Secretarij Aerarii à mense Maij 1613. vsq; ad mensem Maij 1619. & propterea adueniente obitu Ezpelletæ de anno 1617. cessauit administratio, & procura nomine Ezpelletæ, & successit administratio nomine Receptoris, & communis Aerarii, & uti Receptor tenebatur exigere pecunias, & frumentum ex spolio Ezpelletæ, & tanquam iura Aerarii, ut in *Statut. 39. de commun. Aerar.*

Nec facit, quod huiusmodi debitum sit contractum ex quo Carolus tanquam Receptor non exegerit credita Ezpelletæ, & propterea non sit verum debitum ipsius, cum Procurator tamen ad exigendum non teneatur de non exactis, nec illa veniant in restitutione reliquatus, nisi adsit culpa in non exigendo, *Socc. sen. conf. 149. nu. 1. lib. 1. Rota Ianuen. decis. 76. num. 8. Caputaq. decis. 266. par. 1. & diligentia tamen Exactoris in dubio praesumatur, Rota Ianuen. d. decis. 76. num. 9. quia fuit responsum, quod statutum 50. de communi Aerario mandat, quod si Receptores erunt negligentes in exigendo, teneantur de proprio nisi faciant debitas diligentias, de quibus faciant legitime apparere, ubi enim Receptor adueniente die solutionis non adhibet diligentias, tamen est*

negligens, & periculum ad ipsum pertinet, *Rota decis. 253. num. 3. par. 1. rec. Becc. conf. 105. nu. 25. Eugen. conf. 73. num. 22.* Vnde hoc statutum facit debitum proprium, & in hoc casu, quo est factum debitum proprium, requirit quod doceatur legitime de debitis diligentibus, & sic cum constat de voluntate statuentium, iste casus comprehenditur, *Fulgos. conf. 179. versic. circa primum*, iuncta praesertim declaratione ordinationis 77. de communi Aerario, quod omnia, & singula statuta aduersus debitores communis Aerarii sancita rigorosius, & seuerius comprehendant Receptores in proprio munere negligentes.

Nec placuit Dominis, quod cum in solidatione computorum dicatur, *che non lo facendo se li doueranno caricare, e passato detto termine, non hauendo complito, ne sarà caricato*, ideo requireretur citatio, & declaratoria, & descriptio in libris. Primò, quia aut Eques Carolus exegit, & est verè debitor, & intrant statuta de debitore incapaci, quae non requirunt nec citationem, nec monitionem, nec declaratoriam, nec descriptionem in libris, sed sat est, quod Eques sit debitor, & de stylo tamen Religionis Hierosolymitanæ proceditur sine figura iudicij, sine scriptis, & in voce, ut in *Statut. 1. de consil.* Secundò, quia tempore solidationis Carolus erat constitutus debitor, sed ut mitius ageretur cum eo, fuit praefixus terminus decem mensium ad probandum pecunias, & frumentum non exegisse, quo tempore elapso debitum remansit accensum, & dies tamen interpellabat. Tertiò, quia adest descriptio in libris.

Aut non exegit, & intrat aliud statutum, & ordinatio Religionis supradicta, quod receptor negligens faciat debitum proprium, & comprehendatur sub omnibus statutis editis contra debitores Aerarii, nisi fecerit diligentias debitas, & de illis legitime docuerit, & huiusmodi statutum, tamen & ordinatio non requirit citationem, vel monitionem, vel descriptionem in libris, ut in *Statut. 21. de verb. signif. & in Statut. 50. comm. Aerar.*

Nec ex eo, quod distinctè, & diuise fuerint solidata computa receptoris à computis administrationis Prioratus, sequitur, quod non possit agi pro isto debito tanquam pro debito receptoris, nam non censetur sublatum statutum de receptoribus, cum ista distinctio fuerit facta pro faciliiori intelligi-



teſſigentia , & non vt tollerentur diſpoſitiones ſtatutariae cum praedicio Religio- nis , immo Camera computorum noluit ſibi praedicare , dum iniunxit onus Equiti Carolo probandi coram Receptore Nauar- rae ad eius manus non perueniſſe pecunias , & frumentum , quod in ſubſtantia eſt con- forme ſtatuto de Receptoribus , qui debent adhibere diligentias debitas in exactione , & de illis legitime docere in eorum com- putis , vt in ſupradicto ſtatut. 50.

Non obſtat ſolutio ſcutorum quinque , quia illa fuit pro ſoldea , & pro adaequatio- ne alterius computi .

Et ita fuit vtraque parte informante re- ſolutum , &c.

¶ *Supra in eadem cauſa adeſt alia decifio ſub die 8. Martij 1627. coram eodem bo. me. Card. Virili , eſt decifio 43. & infra adeſt alia ſub die 14. Iunij 1628. coram eodem , eſt decifio 186. in Ad. habetur altera ſub die 11. Ianua- rij 1627.*

REVERENDISS. P. D. COCCINO .

Caſarauguſtana Lectoriae .

Die Lune 21. Februarij 1628.

ARGUMENTVM.

Eccleſia Regularis , ſi ſecularizetur , & Offi- cium Lectoriae ſacrae Scripturae ſit erectum in Canonicatum cum assignatione praebenda Canonialis , an ſi Episcopus Lectori assignauerit ab immemorabili tempore ſa- larium , poſtea etiam teneatur ad illud praestandum ,

SVMMARIVM.

- 1 Lectoratus Eccleſiae Regularis , ſi ſit erectus in Ca- nonicatum , cum assignatione praebenda Canonica- lis , an ſufficienter videatur prouiſum Lectori pro illius mercede num. 2.
- 2 Atque ratione ſalarij , nihil aliud poſſit pretendere , cum in erectione Canonicatus ſit ei impositum onus legendi .
- 3 Immemorabilem , qui pro ſe habet , poſſe allegare meliorem titulum de mundo .
- 4 Fundationis titulus eſt aliorum magis proficiuus , & utilis .
- 5 Immemorabilis virtus quae ſit .
- 6 Ceſſante cauſa , ceſſat effectus :
- 7 Canonici alicuius Eccleſiae , ſi aliquid assignant de eorum praebendis Lectori , per prouiſionem ſibi ſa- ctam de beneficio , ſtatim reſoluitur huiusmodi as- signatio .

Decif. Rot. Rom. Par. I. Pauli Rubei .

- 9 Episcopus tenetur ordinato ſine titulo praestare ſub- ſtentationem , quouſque illum de beneficio proui- derit .
- 10 Pater dotando filiam facit ceſſare legatum , pro dote , ex quo ceſſat cauſa legati .
- 11 Praeſeruatione operatur , vt omnia iura primaria inte- gra remaneant .
- 12 Etiam ſi ſtatutum antiquum expreſſe non ſit reſerua- tum .
- 13 Inſtitutio Canonicatus Lectoralis cum assignatione praebenda , & onere legendi an faciat ceſſare ſalarium illi officio antea debitum .
- 14 Text. in c. quia nonnulli , de magiſtr. & ibi Doct. intellectus .
- 15 Assignatio , vel debitum , quando eſt neceſſarium , ſe ceſſet ratio assignationis , vel debiti ceſſat etiam ip- ſa assignatio , vel debitum .
- 16 Text. in c. Episcopus de praeben. declaratur .
- 17 Episcopus tenetur ſubſtentare promotum ſine ti- tulo , ne cogatur in dedecus Ordinum mendicare .
- 18 Text. in l. filiae legatorum C. de legat. intelle- ctus .
- 19 Nouatio tunc dicitur inducta , quando praesistens prima obligatio transfunditur in ſecundam , & num. 21.
- 21 Alias , ſi prima non perimatur , ſecunda dicitur ve- nire cumlatiue , quae primam non tollit .
- 22 Nouatio ſit etiam ſi contractus ſe compatiuntur , & num. 27.
- 23 Nouatio dicitur inducta per ſuperuenientiam nouae cauſae relatiue ad primam quando illa illatio ſit circa idem , & num. 24.
- 25 Canonicus , & Lector ſi quis exiſtat , cum duplici fungatur officio , duplicatum debet recipere emo- lumentum .
- 26 Priuilegium prelacionis ſuae vocis in paritate , & collationis , ſunt alicuius conſiderationis .
- 27 Obſeruantiae interpretatiuae proxima plurimum eſt deferendum .

DECISIO CL.

**I**N Eccleſia Metropolitana tunc regu- lari Ciuitatis Caſarauguſtanae Officium Lectoris ſacrae Scripturae fuit ab immemo- rabili tempore demandatum vni ex Cano- nicis regularibus dictae Eccleſiae , ſi in ea ſufficiens aderat , cuius electio pertinebat ad ſolum Archiepiſcopum , qui decem ca- fitia tritici , & decem metretas vini vna cum ſcutis duodecim dicto Lectori pro ſalario assignabat . Cum autem de anno 1605. eadem Eccleſia per ſanct. mem. Cle- mentem Octauum ſecularizata , erectus fuerit vnus Canonicatus Lectoralis cum assignatione praebenda , dubitauit An hodie Archiepiſcopus poſt dictam ſecularizatio- nem teneatur ad ſolutionem eiſdem ſala- rij , quod ante illam ſoluebat .

Pro negatiua videbatur facere , quod cu in ſecularizatione dictae Eccleſiae Lectora- tus fuerit erectus in Canonicatum , vna

Rr 2

cam



cū assignatione præbendæ Canonialis secundum mentem *Sacro sancti Conc. Trid. c. 14 sess. 5. de reform.* Videtur sufficienter Lectori prouisum de prouentibus dictæ præbendæ, qui soli debent deseruire pro illius mercede, seu salario, c. *quia nonnullis S. sanè de Magistr. & ibi Doct. Abb. num. 3. versic. secundo casu. in princ. Anan. num. 4. versic. secundo casu. Host. num. 10. Io. Andr. num. 11. Butr. num. 5. Henric. Boich. n. 1. & 4.* itaut ratione salarij Lector nihil aliud possit prætere, cum in erectione dicti Canoniciatus onus legendi sit ei impositum, quod fieri potuit, *glo. in d. cap. quia nonnullis. in verb. præbendæ. ad fin. Boich. ibid. num. 15.*

Nec obstat, quod ante secularizationem dictum salarium ab immemorabili tempore solueretur ab Archiepiscopo, itaut possit allegari, contracta huiusmodi obligatio ex meliori titulo de mundo, immò possit dici huiusmodi onus fuisse impositum etiam in foundationem Archiepiscopatus, tanquam titulum magis proficuum, & utilem, *ad c. super quibusdam S. prætere, ubi glos. in verbo non extat. de verb. signif. Dec. conf. 586. num. 2.* cum ista sit virtus immemorabilis, latè *Felin. in cap. causam. num. 2. & seqq. de præscript. Gabr. de præscrip. concl. 1. num. 1. Rot. decis. 254. in fin. par. 3. & decis. 642. num. 4. par. 4. diuers.* Quæ immemorabilis in hoc casu supponitur in facto concordato.

Quia respondetur, quod cum hodie præbenda Canonialis fuerit subrogata in locum dicti salarij, & ex ea sufficienter sit prouisum Lectori cessat ratio debiti quoad dictum salarium, c. *cum cessante de appell. & in istis terminis Ionn. And. in d. cap. quia nonnullis. num. 11. Hostien. num. 10.* Vbi quod si Canonici Ecclesiæ aliquid de eorum præbendis assignarunt Lectori, per prouisionem sibi factam de beneficio, statim resoluitur huiusmodi assignatio, *Butr. num. 6. in fin. ver. nam, & sectio præbendæ. Anan. num. 4. versic. in glos. fin. & in simili,* quod Ordinato sine titulo teneatur Episcopus præstare sustentationem quousque illum de beneficio prouiderit, & non ulterius, cum cesset ratio dictæ sustentationis, *text. est in c. Episcopus. de præb. Et quod patet dotando filiam faciat cessare legatum pro dote, ex quo cessat causa legati, est pariter text. in l. filia legatorum C. de legatis.*

Quæ tanto magis videbantur admittenda, cum possit considerari, quod Archie-

piscopus ratione absolutæ nominationis, quam ante secularizationem habebat, videbatur quodammodo obligatus ad prouidendum dicto Lectori tanquam ministro proprio, quæ tamen ratio hodie cessat cum Lectoris nominatio, siue electio fuerit translata ad Archiepiscopum, & Capitulum simultaneè, præuio examine in concursu, seu oppositione.

His tamen non obstantibus in contrariam partem Domini inclinarunt. Considerabatur enim, quod Bulla secularizationis, ultra quam quod præseruat omnia iura, priuilegia, &c. ante secularizationem competentia, &c. expressè vult, quod omnia, & singula, quæ in dicta Ecclesia pro Canonicis, & personis regularibus erant, de cætero pro Canonicis, & personis secularibus etiam post secularizationem esse censeantur.

Vnde cum supposita obligatione Archiepiscopi, quæ resultat ex dicta immemorabili, ut dictum est hoc salarium esset emolumentum assignatum pro Lectore, & tanquam tale relatum inter onera Mitræ Archiepiscopalis, sequitur, quod secundum verba expressa secularizationis censeatur etiam esse pro Canonico seculari Lectore, cum in hoc Papa voluerit præseruare statum antiquum, ex qua præseruatiua remanet integra iura primæua, & sic anterior obligatio soluendi istud stipendium, *Bald. in l. penultima. C. deposit. Oldrad. conf. 237. in fin. Becc. qui alios cumulat conf. 74. nu. 34. Surd. dec. 163. num. 17.*

Et quamuis Papa statum antiquum expressè non præseruasset, illius tamen mutatio non perimeret ius Lectoris questum in anteriori statu regularitatis, cum id in secularizatione dictum non fuerit *Innoc. in c. dilectus. num. 4. versic. Monialium, & ibi Abb. num. 9. de Capel. monach. Prob. ad Monach. in c. cum de beneficio num. 52. & seq. & de præben. 6. Anchar. conf. 404. num. 9. versic. primo quia mutatio. Bellon. conf. 8. num. 4. & fuit aliàs resolutum in Aquitan. iurisdictionis 30. Martij 1601. coram Reuerendiss. D. meo Patriarcha Antiocheno, & in Tarracon. Sacristia 19. Martij 1601. coram ben. mem. Iusto, & in Theat. iurisdictionis 23. Iunij 1624. cor. me.*

Nec institutio Canonici Lectoralis cum assignatione præbendæ, & onere legendi facit cessare huiusmodi salarium ex adduct, per *text. & DD. in d. c. quia nonnulli. de magistr.* Quia aduertendum est, quod predicta non applicantur. Primò, quia



24 *text.* † & *Doct.* allegati loquuntur in magistro, cui de recenti per modum prouisionis fuit constitutum salarium. Secundo loquuntur ad effectum, quod nihil possit exigere à scholaribus. Tertiò loquuntur, quando assignatio erat voluntaria, in hoc autem casu non agitur de salario nouiter assignato per modum prouisionis, sed de salario ab immemorabili constituto, & soluendo personæ certæ, vel certo generi. Secundo non agitur ad effectum exigendi à scholaribus, & ab eo, qui ex meliori titulo de mundo uirtute immemorabilis soluere tenetur. Tertiò, non agitur de assignatione voluntaria, sed necessaria, ut dictum est.

15 Nec replicetur, quod etiam quando † assignatio, vel debitum est necessarium, si tamen cesset ratio assignationis, vel debiti, cessat etiam ipsa assignatio, vel debitum, ut in *d. c. Episcopus de præben.* & in *l. filia legatorum C. de legat.*

16 Quia ad *text.* † in *d. c. Episcopus.* respondetur, quod sustentatio, quam Ordinatus sine titulo debet habere ab Episcopo, donec prouideatur de beneficio, & non ulterius, ideo per prouisionem cessat, quia obligatio Episcopi promouentis non erat perpetua, sed temporalis, quamdiu promotus caret congrua sustentatione, ad quam sustentationem ideo obligatur † Episcopus ne ro motus cogatur in dedecus Ordinum mendicare, ideo mirum non est, si statim ac deficit periculum dictæ mendicitatis per prouisionem beneficii resoluatur quoque temporanea Episcopi obligatio.

18 Ad *text.* uerò † in *d. l. filia legatorum*, in quo dicitur, quod filia non habet actionem ad legata sibi facta à patre in testamento pro dote, si ea sibi in dotem fuerunt postea per patrem data; Respondetur, quod legatum dotis non erat necessarium quoad solutionem, cum posset quandocumque reuocari, sed supposito etiam quod esset debitum necessarium, hoc procedit in eo casu, primò quia eadem persona, quæ tenebatur, facit cessare anteriorem obligationem, quod non est in casu isto, nam Archiepiscopus, qui ante sæcularizationem tenebatur ad salarium, non assignauit præbendam pro Canonico Lectorali.

Secundo, id in eo casu procedit, quia idem, quod prius debebat solui fuit transfusum in secundam obligationem, nempe eadem legata, quæ prius vigore testamenti debebantur, fuerunt data in dotem, quod non est in casu isto, quia primum salarium

non fuit transfusum in præbendam assignatam dicto Canonicali Lectorali. & sic ex his patet in hoc casu ex superuenientia nouæ causæ non tolli anteriorem causam salarii, quia hoc haberet locum, si vel primum salarium fuisset transfusum in præbendam nouiter assignatam, quia tunc benè diceretur subrogata in locum salarii, vel si eadem persona, nempe Archiepiscopus, qui tenebatur prius ad salarium, assignasset de suo proprio istam præbendam, quorum neutrum cum sit in casu isto, dicendum non est, quod causa diuersa, ratione obligationis personarum, & rei faciat cessare prædicta.

19 Ut simili, quod tunc dicatur inducta † nouatio, quando præexistens prima obligatio transfunditur in secundam, est *text. in l. 1. ff. de nou. Oldr. conf. 309. num. 2. vers. & si dicatur in fine*, id est cū ex præcedenti causa, † ita noua constituitur, ut prior perimatur, *Curt. iun. conf. 306. num. 22.* alias, si prima non perimatur, secunda dicitur venire cumulatiue, quæ † primam non tollit, *Rom. conf. 441. n. 8. & ex text. in S. prætere a inst. quib. mod. tollit. oblig. & in l. nouatione. C. de nouat.*

Quæ optimè applicantur ad casum nostrum, quia secunda causa salarii, tanquam è diuerso iure proueniens, dicitur venire cumulatiue ad primam, non autem extinctiue, & ad hoc ut diceretur venire extinctiue ad primam, opus non esset, † quod inuicem se non compaterentur, tanquam contrariæ, & in *l. fin. C. de nou. Dec. con. 564. num. 14. & 15. & Apostill. ad sing. Matthesil. 178. in fin. Caph. conf. 454. n. 18. & seq. plenè Menoch. de recup. remed. 9. n. 391.* quæ incompatibilitas hic nullatenus potest considerari.

23 Et quod tunc dicitur † inducta nouatio per superuenientiam nouæ causæ relatiuæ ad primam, quando illa relatio fit circa idem, aliàs secus per *text. in l. qui bis. ff. de verb. oblig. firmat Put. decis. 290. nu. 3. lib. 2.* Quod optimè etiam applicatur ad casum nostrum, quia ut dictum est, noua causa salarii non operatur, ut primum salarium dicatur transfusum in præbendam nouiter assignatam, & sic non est circa idem.

Sed tollitur omnis difficultas, quia non 24 est verum, quod † noua causa superuenit, quod patet, quia assignatio præbendæ Canonicali pro Lectore non fuit assignata simpliciter pro Lectore, sed pro Lectore, tanquam Canonico unde cum Lector tanquam Canonicus in statu regularitatis haberet eandem præbendam, si non ita for-



formaliter assignatam, saltem æquipollen-  
tem per alimenta, quæ recipiebat à mensa  
regulari, in hoc ista assignatio formalis  
præbendæ Canonialis in statu sæcularita-  
tis tanquam subrogata in locum anterioris  
æquipollentis in regularitate non potest  
considerari tanquam noua causa ratione  
salarij, quod pro Lectorē debebatur.

25 Vnde cum tanquam Canonicus, & Le-  
ctor duplici fungatur officio, non est incō-  
ueniens, quod recipiat duplicatum emolu-  
mentum, S. illud. ubi gloss. in ver. periculū  
auth. vt ind. fin. quoq. suffrag. fiant. Rom.  
conf. 25. & ibi add. Surd dec. 66. num. 1. lib. 1.  
Pinell. in l. 1. par. 3. num. 78. C. de bon. mat.  
Rot. dec. 354. par. 1. rec. Menoch. conf. 228. n.  
29. & de arbit. casu 223. n. 7. & fuit dictum  
in causa Romana mercedis 5. Mart. 1625.  
coram R. P. D. meo Merlino.

Nec ex eo, quod dicto Canonicatui fue-  
rit iniunctum onus legendi, benè inferitur,  
quod ideo non debeatur anterius salarium,  
quia stant simul quod Lector teneatur præ-  
cisè ad legendum, & tamen illi debeatur  
salarium, vnde ista iniunctio oneris in hoc  
quidem immutauit statū regularitatis, quia  
in statu regularitatis Lectoratus deman-  
dabatur vni ex Canonicis, quatenus suffi-  
ciens aderat, & sic obligario legendi non  
erat necessaria ex parte Canonici, qui po-  
terat recusare tale onus, quamuis obligatio  
assignandi salariū esset necessaria ex parte  
Archiepiscopi, vt dictum est. Hodie verò  
post sæcularizationem onus legendi fuit  
satis factum necessarium ex parte obtinētis  
Canonicatum Lectoralem, sed non ideo  
obligatio salarij ex parte Archiepiscopi ex-  
pirauit, aut facta est voluntaria.

Non obstat denique, quod ius confe-  
rendi Archiepiscopi post sæcularizationē  
fuerit diminutum quoad dictum Lectora-  
tum, quia vltra quod adhuc retinet priui-  
26 legium & prælationis suæ vocis in parita-  
te, & collatione, quæ sunt alicuius consi-  
derationis, vt dixit Rota in Osen. indulti  
10. Decembris 1599. & 5. Decembris 1601.  
coram Illustriss. Card. Millino, quam re-  
fert Garz. de benef. par. 5. cap. 4. num. 163.  
In omnem casum prædicta procederent si  
assignatio salarij fuisset correspectiua ad  
dictum ius conferendi, quod esset, nullatenus  
patet.

Vnde cum nihil commune habeat onus  
soluendi stipendium lectori cum eius no-  
27 minatione; imò in hoc & casu benè se cō-  
patiantur ex mutatione status accidentalis  
quoad collationem non fuit sublata obli-

gatio soluendi dictum salarium, Rot. decis.  
unica, num. 3. circa fin. vers. in contrarium  
facit, & n. 4. de sepult. in antiq. Rebuff. super  
reg. de vniōe, gloss. 11. n. 13.

Quæ tanto magis visa sunt admittenda  
cum Archiepiscopus etiam post sæculari-  
zationem per spatium 17. annorum conti-  
nuauerit in solutione eiusdem salarij, quod  
optimè deseruit pro obseruantia interpre-  
28 tatiua, quæ tanquam proxima plurimum  
est attendenda ad text. in l. si de interpret. de  
legib. Crauet. conf. 101. n. 3. Aldobrand. conf.  
66. n. 8. Menoch. conf. 276. n. 19. Riminal. conf.  
366. n. 17. Addent. ad dec. 525. n. 1. san. me.  
Greg.

Et ita conclusū negotio maturè discuf-  
so, & vtraque parte informante.

¶ Infra in eadem causa adest alia decisio sub  
die 9. Febr. 1629. coram eodem bo. me. Coc-  
cino, est dec. 249.

REVERENDISS. P. D. DVNOZETTO.

Florentina Fideicommissi de Guidacijs.

Die Lune 21. Februarij 1628.

### ARGVMENTVM.

Fœmina quando non censeatur à testatore ex-  
clusa à vocatione proximiorum de familia,  
ita vt faciat deficere conditionem, si sine  
filijs.

### SVMMARIVM.

- 1 Vocatus, quando euenit casus suæ vocatio-  
nis potest agere ad immissionem remedio l.  
fin. C. de adict. D. Adr. toll.
- 2 Fœmina comprehenditur sub vocatione pro-  
ximiorum de familia.
- 3 Quod procedit etiam quando fœmina est nu-  
pta extra familiam.
- 4 Fœmina, tunc multò magis non videtur à  
vocatione proximiorum de familia exclusa,  
quando testator non respexit ad conserua-  
tionem agnationis.
- 5 Et vt hoc habeat locum, sufficit quod testa-  
tor agnationem non expresse.
- 6 Coniectura pro exclusione fœminarum à pro-  
ximis de familia debent clarè concludere  
mentem testatoris, & n. 31.
- 7 A verbis testamenti discedere propter sub-  
tiles interpretationes valde periculosum  
est.
- 8 Neptijs non censetur exclusa ex sola conie-  
ctura



- Elura deducta ex exclusione filiarum.*
- 9 Testator non praesumitur voluisse excludere feminas proximiores propter agnatos remotiores.
  - 10 Conseruationi agnationis, quando testator videatur prospexisse.
  - 11 Decis. 203. & 217. in recent. par. 2. declaratur, & num. 15.
  - 12 Voluntas determinata testatoris in conseruandis bonis in agnatione, quando considerari non possit.
  - 13 In testamento quando non legitur expressa ratio conseruandi bona in agnatione, non praesumitur testatorem voluisse excludere feminas.
  - 14 Et ad hoc non sufficit, quod tacite colligatur.
  - 16 Masculinitatis qualitas, si ad sit in precedentibus substitutionibus, quando debet censi repetita insequentibus.
  - 18 Falar quaest. 311. n. 2. de fideicom. & alii declarantur.
  - 19 Rota non admittit illam coniecturam de repetita qualitate masculinitatis ad excludendas feminas, sed illam retorquet.
  - 20 Testator non praesumitur voluisse excludere feminas, si usus sit verbis aptis comprehendere masculos, & feminas.
  - 21 Remotissimus non debet esse melioris conditionis proximior.
  - 22 Decis. in Romana fideicommissi cor. Buratto quando procedat.
  - 23 Testator, si semel expresserit masculos, si sequens sermo regatur ab eodem verbo, praesumitur repetisse d. qualitatem masculinitatis.
  - 24 Personae, & gradus ubi mutantur, non inducitur repetitio qualitatis masculinitatis.
  - 25 Dictio, *fin* autem, est aduersatiua.
  - 26 Bald. dictum in l. omnes populi de iust. & iur. limitatur.
  - 27 Faemina licet assumant nomen familiae mariti non tamen desinunt esse de familia proprii patris.
  - 28 Testamentum quando factum est lingua vernacula, tunc attenditur communis usus loquendi, secus si latina, limita. num. 29.
  - 30 Faemina secundum communem usum loquendi sunt de agnatione mariti.

## DECISIO CLI.

**T**homas Guidaccius in suo, sub quo decessit testamento, instituit haeredes Carolum, & Iulium eius filios, & illis decedentibus sine filijs masculis, substituit Franciscum ipsius testatoris fratrem, seu filios masculos d. Francisci, si extiterint;

fin autem proximiores, & propinquiore familiae de Guidaccijs: Qui filij Thomae testatoris omnes decesserunt, superstiti solū Carolo, qui demum etiam decessit, relicta Domina Camilla filia, quam haeredem instituit. Verum Dominus Eques Ioannes Guidaccius, putans euenisse & casum sue vocationis tanquam proximior familiae de Guidaccijs agebat ad immiſsionem remedio *l. fin. C. de adict. D. Andr. toll.* super quo à me hodie dubium propositum fuit, & Domini negatiuè responderunt, scilicet Equitem Guidaccium non esse immittendum.

Moti fuerunt Domini, quia licet Carolus decesserit sine filijs masculis, attamen, cum reliquerit Camillam, & ipsa Camilla tam respectu Caroli grauati, quam Thomae grauantis sit proximior ipso Equite, certi iuris est, ipsam praefendam esse, cum nec vocatio proximiorum excludat foeminam, quia, & foemina & comprehenditur sub vocatione proximorum familiae. *l. voluntas Patris, C. de fideicom. l. pronuntiatio 195. in fin. ff. de verb. signif. Aym. conf. 656. num. 7. lib. 4. Decia. con. 7. num. 11. lib. 5. Curt. iun. conf. 49. num. 7. vers. accedit, lib. 1. Tiraq. de retr. lignag. S. 1. glos. 9. num. 203. Peregr. de fideicom. artic. 22. num. 46. & seqq. Rot. coram san. mem. Greg. XV. decis. 293. & 464. nu. 12. quod procedit & etiam, quando foemina est nupta extra familiam, Odd. conf. 46. num. 39. & seqq. Surd. conf. 140. num. 67. lib. 1. Gabr. conf. 190. num. 3. lib. 1. Add. ad decis. Greg. XV. d. dec. 293. num. 23. Seraph. decis. 1436. num. 2. Rot. decis. 587. num. 8. par. 1. & decis. 281. par. 2. recent. & coram Gregor. XV. d. decis. 464. num. 12.*

Quae ed certiora sunt in casu nostro, quia non apparet, testatorem respexisse ad conseruationem agnationis, quo casu foemina tanto minus excluditur & à vocatione proximiorum de familia, sed facilius comprehenditur; licet enim vocauerit proximiores, & propinquiore de familia, nihilominus non processit vterius, vt bona conseruentur in dicta familia, & propterea satis est, quod sub nomine proximiorum, & propinquiorum veniant etiam foeminae, cum si illae admittantur, verificetur dispositio testatoris, & sufficit, quod vterius non respexerit ad agnationem, ad hoc vt dicta & Camilla non dicatur exclusa, & quod hoc non expresserit; *Dec. conf. 51. num. 6. ante med. lib. 2. Gabr. conf. 97. num. 18. lib. 1. Alex. conf. 97. num. 12. vers. Nec obstat, lib. 2. Rot. coram Greg. XV. d. decis. 464. num. 12. & fuit dictum*



dictum in *Montis Falisci fideicom.* Luna Junij 1617. coram Reuerendiss. D. meo Decano.

Non obstant coniecturae ab informantibus pro Equite pro exclusione dictae Camillae pōderate, quae ad hoc ut dicta Camilla dicatur nō comprehensa in dispositione testatoris, debent t̄ clarē concludere ipsius testatoris mentem, *Alciat. in l. Gallus §. quidam rectē, num. 5. ff. de liber. & posthum. Manic. de coniect. lib. 3. tit. 4. num. 6.* quia ut inquit *Bald.* quem sequitur *Dec. conf. 89. n. 1. in fin.* valdē periculosum est à verbis testamenti t̄ propter subtiles interpretationes coniecturales discedere, cum nullum sit maius signum voluntatis, quam illud, quod verba denotant.

Et primò non obstat coniectura desumpta ex eo, quod Thomas testator in primo gradu instituit hāredes eius filios masculos, & exclusit proprias eius filias foeminas, ex quo pariter videtur voluisse excludere neptes remotiores, & minus dilectas ex latē deductis per informātes pro Equite, t̄ quia ista coniectura per plurimos Doctores relicitur, & signantē per *Mant. de coniect. lib. 11. tit. 24. num. 14. vers. sed tamen,* & Rota eam non amplectitur, *Seraph. dec. 880. num. 2. & 3.* vbi refert idem decisum in *Bononiens. de Sancto Petro de anno 1585. & decis. 1216. num. 1. 6 Greg. XV. decis. 514. num. 13. Rot. par. 4. diuers. decis. 485.* Ratio si quidem est satis vrgens, Nam testator proprias exclusit foeminas propter dotem datam, & fauore filiorum masculorum, quos prādiligebat, quae ratio cessat in nepte ex filio, quam testator non dotauit, nec prāsumitur voluisse t̄ propter remotiores agnatos excludere, ut benē explicat, *Cephal. conf. 134. n. 41. & seq. Honded. conf. 57. lib. 1. n. 63. & seq.*

Non obstat secunda coniectura, quod testator prospexisset conseruationi agnationis, t̄ dum in praecedentibus substitutionibus exclusit foeminas, & vocauit masculos, & in ista substituit proximiores de familia, & sic agnatos iuxta *dec. Carpentoracten. fideicom. impress. inter recent. par. 2. dec. 203. & 217.* Nam respondetur conclusionem istam esse quidem verissimam, sed non applicari casui nostro; Nam supradictae t̄ decisiones loquuntur, vel quando testator expressē voluerat bona conseruari in agnatione, vel aderat digressus ad plures substitutionum gradus, sed in hoc testamento nulla fuit expressa mentio conseruandae agnationis, seu facta aliqua prohibitio alienandi, quia velit testator bona permanere in agnatione,

& familia; nec adsunt aliqua verba denotantia perpetuitatem, seu tractum successuum in futurum, cum tota series substitutionum testatoris resolueretur, si vel Carolus, & Iulius filij testatoris, & sic quilibet eorum filios masculos habuisset, quia nec reuixissent substitutiones iuxta *conf. Oltrad. 21.* & per vulgarem erant tantum cō-

12 ceptae vocationes; Vnde t̄ non potest considerari determinata voluntas testatoris conseruandi bona in agnatione. Nam licet adsit pluralitas personarū, tamen est coarctata ad vnicum tantum gradum, & sic benē applicantur deducta per *Mant. de coniect. ult. vol. lib. 6. tit. 15. num. 6. & seqq.* Et propterea cum non legatur expressa in testamento 13 ratio conseruandi in agnatione, & familia, non t̄ est prāsumendum, testatorem illam voluisse ex iuribus supra allegatis; Nam esset multiplicare prāsumptiones, quod scilicet testator voluisset conseruare bona in familia licet hoc non dixerit, & voluisset recedere à conclusione iuris, quae est, ut dixi supra, quod foemina venit sub vocatione propinquorum, & proximiorum, 14 & propterea t̄ pro foeminarum exclusione oportet, quod sit expressa ratio perpetuae conseruationis familiae, non autem quod illa tacitē colligatur, *Cephal. conf. 401. num. 39. lib. 3. Manic. loco supra citato tit. 15. num. 5. in fin.* & in his terminis loquuntur dictae t̄ *dec. Carpentoracten. fideicom. impress. inter recent. par. 3. dec. 203. 201. & 432.* & iura relata per informantes pro Equite pro contraria opinione, loquuntur quando adsunt coniecturae multum vrgentes, quae hic non concurrunt.

16 Non obstat tertia coniectura deducta t̄ ex repetita qualitate masculinitatis in praecedentibus substitutionibus, quae debet cēferi repetita, dum testator immediatē eodem orationis contextu substituit proximiorē de familia iuxta tradita per *Fusar. q. 311. nu. 22.* quia contrariam opinionem amplectuntur t̄ multi relati ab eodem 17 *Fusar. q. 366. num. 7. & 8.* & latius *q. 403. num. 6. vers. secunda est opinio,* maximē cum dicta Camilla descendat à Carolo vltimo grauato, *Menoch. conf. 833.* à qua sententia licet dissentiat, *Fusar. d. q. 211. num. 12. & seq.* quando sepius fuit repetita qualitas masculinitatis, tamen non loquitur quando substitutio est facta in vnico gradu, sed quando est processum ad successiuam; & gradualem vocationem, & quando testator expressit voluntatem suam, quod bona 18 conseruentur in familia, in quibus t̄ terminis



minis loquuntur Doctores supra relati , & propterea contra repetitionem firmat *Cephal. conf. 134. num. 41. & seq. Surd. conf. 448. num. 22. & seq. Molin. de primog. lib. 3. cap. 5. num. 25. in 2. concl. Mantio. de coniect. ult. volunt. lib. 11. tit. 14. nu. 10. & 14.* quin etiam cessante dicta expressa voluntate cōseruandæ agnationis, Rota† nedum admit-  
 19 tit istam coniecturam de repetita qualitate masculinitatis, sed illam retorquet, & iure merito . Nam sicuti testator in præcedentibus substitutionibus illam tot, & tam enixè expressit , si illam in postrema substitutione proximiorum de familia voluisset, vtique illam expressisset nec contentus  
 20 fuisset , vt illis verbis † generalibus aptis comprehendere tam masculos, quàm foeminas, *Curt. iun. d. conf. 49. num. 7. vers. ex præmissis lib. 1. Dec. conf. 15. num. 1. vers. Nec obstare videtur, lib. 1. Rot. coram Greg. XV. decis. 514. num. 6. vers. Non obstat, quod in substitutione, & post conf. Farin. decis. 350. num. 5. & fuit etiam dictum in Romana de Delphinis, vers. nec propterea, die 1. Decembris 1623. coram bon. me. Remboldo, vbi quod ista opinio indubitanter procedit, quando potest assignari aliqua ratio probabilis differentia, quæ hic adest, nè scilicet, dictus Eques remotissimus sit † melioris  
 21 conditionis Camilla proximior, & nepte testatoris grauantis, & filia Caroli grauati, & benè conferunt tradita in Bononien. de Maluetijs 23. Martij 1609. coram bon. me. Card. Sacrato, & in Bononien. fideicom. de Cattaneis 14. Aprilis 1625. coram R. P. D. meo Pirouano.*

Non obstat, quòd Rota aliàs admiserit hanc coniecturam repetitionis masculinitatis, vt in Romana fideicom. de Joardis 13. Nouembris 1617. coram bon. mem. Buratto reassumpta per Adden. ad Greg. XV. dicta. decis. 514. num. 17. decis. 293. num. 25. quia  
 22 † in his casibus testator expressè mentionē fecerat perpetuæ conseruationis bonorum in familia, & prohibuerat alienationem bonorum cum ratione expressa, vt perpetuò bona remanerent in domo, agnatione, & familia, & in his terminis loquuntur ferè omnia iura pro hac opinione ab informantibus pro Equite allegata.

Non obstat, quòd sub eadem oratione adsit vocatio masculorum in præcedentibus gradibus, & propinquiorum familiae  
 23 de Guidaccijs, quæ regitur † ab eodem verbo, substituit, quo casu repetitionem masculinitatis considerat, *Surd. post allegat. ab ipso conf. 564. num. 7. quia alijs non con-*  
*Decis. Rot. Rom. Par. I. Pauli Rubei.*

currentibus Rota non tenuit istam opinionem in *Parinen. Iurispatronatus coram Reuerendiss. Patriarcha Domino meo Pamphilio die 26. Aprilis 1613.* Vbi vocabatur antiquior de domo fundatoris, & concurrebat eadem contextura orationis, & tamen tenet, quòd vbi mutantur † personæ, & gradus, non inducitur repetitio qualitatis masculinitatis assignans rationem, quòd cum istæ substitutiones non possint simul, & eodem tempore concurrere, iudicantur diuersæ dispositiones; Ita vt qualitas adiecta in præcedenti, non censeatur repetita in sequenti.

Nec releuat argumentum desumptum à  
 25 dictione, *sin autem*, † quæ est aduersatiua, & repetit præcedentes qualitates *Rot. decis. 501. num. 2. par. 4. diuers.* quia non procedit, quando vtrique ratio est perfecta, sicuti vocatio filiorum masculorum Francisci, & vocatio proximiorum da familia, sunt duæ vocationes perfectæ, quamuis regantur ab eodem verbo, *substituit, Ruin. conf. 176. num. 8. lib. 2.* sic limitatur † dictum *Bald. in l. omnes populi*, quòd allegat supradicta decisio, nec repugnat intellectus; quòd vocet testator filios masculos Francisci, si extent, *sin autem*, foeminas proximiores de sua familia.

Non obstat, quòd Camilla nupserit extra familiam de Guidaccijs, & quòd à communi vsu loquendi Florentiæ ea vocari debeat de familia mariti, & ita attento communi vsu loquendi, non debet intelligi, quòd testator senserit de filiabus in alia familia nuptis. Quia respondetur primò, quòd neque Florentiæ, neque Romæ, vbi factum fuit testamentum, licet mulieres  
 26 † assumant nomen familiae mariti, propterea desinunt esse de agnatione proprii patris, *Odd. dicto conf. 46. num. 39. Adden. ad Greg. d. decis. 293. nu. 23.* vbi cumulat plures decisiones. Secundò respondetur, quòd communis vsus loquendi deberet attendi, quando testamentum fuisset lingua vernacula factum, sed cum fuerit lingua † latina conscriptum, verba non recipiunt interpretationem à communi vsu loquendi, *Mantic. qui alios cumulat de coniect. ult. volunt. lib. 3. tit. 8. num. 9.* & quamuis hoc non videatur procedere, quando idem sensus † resultat in vtrique lingua, vt declarat idem *Mantic.* vbi supra, attamen in hoc casu non probatur, quòd quamuis latinè vocantur proximiores, & propinquiores non intelligatur de foeminis agnatis, etiam quòd, secundum † vsus loquendi foemine censeatur  
 30



tur de agnatione mariti, vt supra dictum est, & Rota in tot decisionibus supra ponderatis, & aliis per informantes adductis non habuit in Italia rationem huius allegati communis vsus loquendi. Tertiò denique respondetur in hoc casu cum † non  
 31 † adfint vrgentes coniecturae concludentes testatorem voluisse conseruare bona in agnatione, vt supra dictum est, & ex hoc etiam elidi coniecturam, quòd ex communi vsu loquendi testator voluerit excludere foeminas.

Et ita, &c. vtraque, &c.

Supra in eadē causa adest atia decisio sub die 21. Iunij 1627. coram eodem R. P. D. Dunozerro, est decisio 90. & infra habetur altera sub die 21. Iunij 1628. coram eodem; est decisio 195.

REV. MO P. D. PIROVANO DECANO.

Gerunden Beneficii.

Die Lune 21. Februarij 1628.

### ARGVMENTVM.

Possidens beneficiū de Iurepatronatus laicorum, si illud permūtet contradicente, & inuito patrono cum alio beneficio, si patronus modo ad iuspatronatus praesentet alium, an valeat, & substineatur talis praesentatio.

### SVM MARIVM.

- 1 Beneficii adiudicatio, & institutio quando denegari non possit.
- 2 Iuspatronatus probatur per instrumentum foundationis, qui modus probandi superat omnes alios.
- 3 Iuspatronatus effectuatō qualiter probetur.
- 4 Iuspatronatus pertinentia bene probatur, probata descendenti a fundatore, cū titulo hereditario.
- 5 Iuspatronatus vacatio succedit propter resignationem factam inuito patrono, & propter defectum potestatis in Ordinario, si confert talia beneficia.
- 6 Et tunc remanet apertus locus patrono ad praesentandum.
- 7 Iuspatronatus collatio, si fiat ab Ordinario occasione permutationis ignorante, spreto, vel contradicente patrono non est nulla, sed annullanda, & num. 8. & 9.
- 10 Ordinarius non potest praedjudicare in iurepatronatus patronis absque vitio nullitatis.
- 11 Decis. 5. de rer. permut. in nou. sensus.
- 12 Resignatio beneficii admissa per Ordinarium, praesumitur ex causa iusta, & rationabili admissa, & num. 13.

- 14 Ordinarius ex facultate ipsi à iure tributa, neque ex necessitate, & utilitate Ecclesiae potest admittere permutationes beneficiorum inuitis patronis, & num. 18.
- 15 Et quando excludantur omnes causae ab Ordinario allegandae.
- 16 C. decernimus 16. q. 7. in quib. terminis loquatur.
- 17 Patroni, quando non possint praesentare personam ipsi beneuolam.
- 19 Consuetudo non plene probatur ex instrumentis, quae non coarctant negatiuam actus contrarij.
- 20 Permutationes beneficiorum, quando sunt nulle, qualiter succurratur, & quid si sint factae inuitis patronis num. 21.
- 22 Praesentationis validitas ad iuspatronatus qualiter probetur.
- 23 Persona nominata in instrumento secundum hodiernam praxim, non est necessarium, vt praesentetur.
- 24 Praesentati habilitas ad iuspatronatus iustificatur probato Clericatu ex literis patentibus.

### DECISIO CLII.

**I**oannes possidens Beneficium simplex, & de iurepatronatus illorum de Angulianis in Ecclesia S. Felicis Gerunden. volens permutare illud cum alio Beneficio, petiit assensum D. Eleonorae patronae: ea verò recusante obtinuit à Vica rio Gerunden. non obstante dissensu admitti dictam permutationem, cuius vigore praetendens D. Eleonora Beneficium vacasse, praesentauit Ignatium Cudinam exinde tam nomine D. Eleonorae, quam Ignatii causa per appellationem ad Rotam delata quaesitum fuit, An idem Ignatio sit adiudicandum huiusmodi beneficium, quod affirmatiue per Dominos fuit resolutum.

Quia D. Eleonora probat patronatum, & pertinentiam, & vacationem; Ignatius verò validam praesentationem, & habilitatem quibus concurrentibus Beneficii adiudicatio, & institutio eidem Ignatio denegari non potest, cap. Monasterium 16. q. 7. cap. cum Bertoldus, ubi Abb. num. 12. de re iud. Rot. decis 337. num. 1. par. 2. recent. & idem fuit dictum in Burgi S. Sepulchri Beneficii 4. Iulij 1625. coram R. P. D. meo Merlino, & in Barchinon. Beneficii 4. praesentis mensis coram me.

De patronatu sufficienter visum fuit constare ex instrumento fundatoris, quòd datur in quo Ioannes de Angullana de anno 1570. Fundauit Beneficium, de quo agitur, cum sua dote, & consensu Ordinarii reseruato sibi, & haeredibus suis patronatu, qui modus † probandi superat alios tanquam dire-



- directe, & in sua substantia fundatus *Lambert. de iurepatr. lib. 1. par. 1. q. 2. artic. 1. & seq. & usque in fin. glos. in cap. pia mentis 16. q. 7. Crau. conf. 68. in princ. Rot. dec. 615. num. 2. par. 1. recent. & latissimè comprobat Gonzal. in reg. 8. glos. 18. num. 3. 2. de cuius effectuazione non etiam dubitatur, quia dantur praesentationes subsequuntur, & effectuatae de anno 1572. & 1597. & cum enū-*
- 3 ciatiuis t huius patronatus, & praesentatione pro obitu antea praesentati, quae sufficiunt ad probandam effectuazione*m iuxta conf. Oldr. 229. sepè per Rotam receptum, & idem fuit firmatum in dec. 224 n. 7. & 8. p. 1. rec. & decis. 452. n. 1. corā PP. Greg. XV.*
- 4 Similiter, & pertinentia t bene probatur, probata descendencia à Ioanne fundatore cum titulo haereditario, quae sufficit, ut dictum fuit in *Regien. Prioratus, & Firmiana iurispatronatus*, quae referuntur in *dec. 146. num. 2. par. 2. recent.* quam D. Eleonora probat ex testamento eiusdem Ioannis fundatoris, in quo substituta legitur *Raphaeli, & Michaeli sine prole quandoque decedentibus*, qui casus respectu tam *Raphaelis*, quam *Michaelis* probatur euenisse ex sententia adiudicationis bonorum dicti Ioannis, ac immisionis eorumdem ad fauorem D. Eleonorae, quae data fuit.
- Vacatio verò probatur, quia certum est Ioannem ante permutationem sciuisse beneficium ab eo permutandum esse de iurepatronatus D. Eleonorae, dum prius illā requisivit semel, & iterum pro consensu permutationi praestando, unde cum illa recusante, & in actis contradicente nihilominus Beneficium ad effectum permutationis resignauerit in manibus Ordinarii, & ab eo fuerit admissa permutatio, inde per resignationem successit vacatio, & propter defectum potestatis in Ordinario con-
- 5 ferendi t Beneficia de iurepatronatus laicorum, *cap. decernimus 16. q. 7. Calder. conf. 2. in fin. de rer. permut. apertus remansit*
- 6 locus patrono t ad praesentandum *Lap. in cap. unico de rer. permut. num. 7. & in c. nemo, num. 1. Butr. num. 10. Anchar. ad finem c. Gemin. num. 11. de elect. in 6. Gigas de pens. q. 23. num. 5. Cittad. de iurepatronatus par. 6. artic. 3. num. 102. Lambert. cod. tract. p. 1. lib. 2. q. 6. ar. 6. nu. 40. & seq. Garzias de Benef. p. 11. c. 3. n. 23. & 24. Gratian. discip. 835. n. 2. lib. 5.*
- 7 Non obstat, quòd collatio t Ordinarij de Beneficio patronali occasione permutationis ignorante, aut spretò, aut contradicente patrono non sit nulla ipso iure, sed
- Decis. Rot. Rom. Par. I. Pauli Rubri.*

veniat annullanda, si patronus ex causa contradicat, *Aegid. decis. 87. & 163. Mohed. decis. 8. per tot. de iurepatronatus, Thanis decis. 80. Rot. decis. 5. in fin. de rer. permut. in nou. & in Gerunden. permut. 5. Iulij 1593. coram bon. mem. Litta; Garzias latissime hanc conclusionem probans, & ponens eandem Litta decis. in tract. de Benef. par. 11. cap. 3. num. 19. & eo casu t Beneficium non vacare propter implicitum statum validitatis, & euentualis rescissionis ex causis verificandis, Felin. in cap. cum Bertoldus n. 8. & 12. de sent. & re iud. & in tract. quando litera Apost. ampl. 9. Rocchus de iurepatronatus, in verbo honorificum, q. 3. nu. 8. Couar. pract. q. cap. 36. n. 9. nec per consequens vacatione non praecedente posse Ignatio Beneficium adiudicari.*

Quia fuit responsum, si collatio fiat ab Ordinario spretò, aut ignorante patrono, tunc non esse nullam ipso iure, sed annullandam patrono contradicente intra tempus datum ad praesentandum, & procedere supra allegata ea ratione, t cum possit patronus non contradicere, & acquiescere collationi, vel propter iustas causas succumbere in iudicio rescissionis, itaut collatio firma remaneat; interim autem propter euentualē vacationem non est admittenda praesentatio; sed post rem iudicatam *Feder. de permut. Benef. num. 52. & 53. Coras. de Benef. cap. 6. par. 2. num. 3. Felin. in tract. quando litera Apost. ampl. 9. Couar. pract. q. d. c. 36. num. 9. sed quando patronus requisitus ad consentiendum nedū dissensit, sed praueeniendo, ut hic in iudicio contradixit, atque ita nedum interuenit spretus simplex, aut ignorantia patroni habentis implicitum dubium euentum voluntatis eiusdem: sed manifesta voluntas per contradictionem deducta in actis ante col-*

10 lationem, cui non potest t Ordinarius praediacare absque vitio nullitatis actus per *c. decernimus 16. q. 7. tunc procedunt dicta in prima conclusione ex Lapo, Gemin. Butrio, Lambert. & aliis allegatis, & hanc distinctionem in specie faciunt Lambert. p. 1. lib. 2. q. 6. ar. 6. n. 40. per allegat. cap. decernimus, & c. cum Bertoldus de re iud. & Garz. de Benef. d. p. 1. cap. 3. num. 23. qui in hunc sensum intelligit t decis. 5. de rer. permut. in nouis, quae tangit hanc distinctionem sequendo Lap. in cap. nemo de elect. lib. 6. & quamuis subiungat eadem decis. 5. dicens quòd dictum intelligo si ex aliqua causa rationabili contradicunt, & infra tempus à iure statutū, attamen cum non distingua-*

tur



tur de contradictione post factam collationem, vel ante collationem est intelligenda secundum terminos disputationis susceptae in illo articulo nempe de permutatione facta per Ordinarium de Beneficio spectante ad praesentationem laici ipso contempto, & non vocato, ut indicat principium illius decisionis, & eo casu bene potest dubitari, quod non sufficeret sola contradictio sine expressione causae rationalis, ex quo tendit contra reum, † & possessorem, cui sufficit docere de collatione habente praesumptionem pro se, quod sit facta per Ordinarium ex iusta, & rationabili causa *Seraph. decis. 1320. num. 3.* & potest vincere per non ius actoris, *Felin. in cap. olim, num. 9. de rescript.* sed quando concurrat contradictio, dissensus in actis deductus, ut hic ante collationem patronus † fundat intentionem in proprio iure, scilicet in dispositione cap: *decernimus 16. q. 7.* irritante collationes factas per Ordinarios de Beneficio spectante ad praesentationem Laici, quod si Ordinarii ita praeventi per contradictionem † patronorum contendat admittere permutationes ex facultate ipsis à iure tributa, nempe ex necessitate, aut utilitate Ecclesiae *Vital. in clem. unica, num. 51. de rer. perm. Garzias de Benef. d. p. 1. cap. 3. num. 23.* debent permittentes docere se esse in casu limitationis, ut declarant idem *Couar. pract. q. d. c. 36. n. 9. Garzias d. c. 3. nu. 21.* quae causae necessitatis, & utilitatis Ecclesiae si à permutantibus sunt probandae tantum abest, ut illae probentur, ut imò contrarium aperte detegatur, cum agatur de Beneficio patronali relinquendo à Sacerdote, sene, Theologo concionatore, & resignando inveni simplici Clerico, † & in disciplina Ecclesiastica inesperto, quae excludunt quamcumque causam ab Ordinario allegandam.

Neque vim facit, quod praedicta de dissensu patroni, & eius contradictione procedant in collatione voluntaria, in quibus terminis videtur loqui † c. *decernimus*, secus autem in collatione necessaria proveniens ex causa permutationis, in qua patroni † non possunt praesentare personam ipsis benevisam, sed permutantibus tantum collatio fit debita, *Vital. in clem. unica, num. 6. Card. n. 14. de rer. perm. cum aliis allegatis.*

Quia, & eadem necessitas † conferendi non est arbitraria Ordinariis, sed concurrente iusta causa, quae est necessitas, aut utilitas Ecclesiae, ut iam dictum fuit, quae

si deficiant cessat etiam facultas Ordinariis à iure concessa conferendi ex causa permutationis.

Et consuetudo, quae allegatur in Ecclesia Gerunden. admittendi permutationes sine consensu patronorum, & dicitur probata ex instrumentis in actis productis, ultra quod non est absolutum, quod plenè, † & concludenter possit probari consuetudo per instrumenta, quae non coarctant negativam actus contrarii, *Seraph. dec. 113. num. 3.* non etiam actus, qui enunciantur in dictis instrumentis probant observantiam, de qua agitur, quia praesupponunt, quod fiant permutationes patronis vocatis non contradicentibus, vel etiam consentire recusantibus, qui casus non conveniunt cum eo, de quo agitur.

Et stantibus praedictis non est ingredienda alia disputatio, An saltem † permittentes † sint excusandi, & quomodo redire debeant ad proprium Beneficium, An iure proprio, vel per novam collationem, etiam patrono contradicente, qui si fuerint in culpa, ex quo ante permutationem sciuerunt beneficium esse de iure patronatus, & recusante, & contradicente patrono † processerunt ad permutationem, cessat omnis excusatio *Feder. de perm. Benef. quest. 6. & 7. n. 12. & 13. Gig. de pens. q. 23. num. 5.* cum aliis allegatis per *Garz. d. c. 3. num. 30.*

Supereff nunc probatio † validitatis praesentationis, quam Ignatius tenetur iustificare, & cum illam deducat ex Instrumento 13. Augusti 1625. quo D. Eleonora praesentavit, & nominavit ipsum Ignatium sub rogatu Notarii, & praesentia testium pro supplicanda gratia collationis à S. D. N. quae expedita fuit 27. Octobris 1625. & in actis producta intra tempus quadrimestris visum fuit hoc sufficere, *Rot. dec. 3. de iurepatr. in novis. Lap. alleg. 7. num. 7. Rocch. de iurepatr. in verb. honorificum q. 7. n. 27. Lambert. lib. 2. par. 1. q. 4. ar. 16. n. 2. & par. 2. q. 4. art. 1. num. 2.* neque secundum praxim hodiernam necessarium est, quod actualiter † praesentetur persona nominata in Instrumento, *Garz. de benef. par. 4. cap. 1. n. 19. & 25.* id affirmans etiam, quod ex qualitate beneficii requireretur examinatio, cum illa possit expediri ante institutionem, & idem fuit dictum in d. *decis. 3. & in Lucana plebis 7. & 14. Maj 1590. coram bon. me. Gypcio.*

Demum habilitas † eiusdem Ignatii probatur probato Clericatu ex literis patentibus



tibus eiusdem, qui est verus modus concludendi hanc probationem, Gram. dec. 81. num. 1. Rot. decis. 16. de probat. in antiq. Felin. in c. post cessionem. num. 3. & 15. de probat.

Et ita &c.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Recanaten. Pensionis.

Die Luna 28. Februarij 1628.

### ARGUMENTVM.

Conclauistae vigore facultatum fel. rec. Pauli V. circa cassationes, & reservationes pensionum qua forma debent illas cassare, aut reseruare.

### SVMMARIVM.

1. Consensus non extenditur ultra personas nominatas; imò omnes alias excludit.
2. Priuilegia non censentur tollere conuentiones partium.
3. Literae originales facultatis transferendi pensiones debent exhiberi coram exequutore, ad hoc ut sit certus de sua iurisdictione.
4. Facultas transferendi pensiones debent saltem constare ex transumpto appposito in processu fulminato.
5. Conclauistae, quam facultatem habeant circa cassationes pensionum.
6. Conclauistae debent ad vnguem in reservatione, & cassatione pensionum seruare formam ei datam in facultatibus.
7. Itaut, nec per equipollens possit adimpleri; vide num. 11.
8. Iudex, quando procedit in materia pensionum per viam cassationis antiquae, & creationis nouae similis, debent coram eo exhiberi litterae reservationis pensionis.
9. Patris iussus de adeunda hereditate per filium debet esse specialis.
10. Mandatum speciale, ubi exigitur debet exprimi in qua causa, nec sufficit generalitas.
12. Statutum disponens, quod ad hoc, ut quis possit banniri, quod ipse, vel alius compareat, si iudex simpliciter citabit bannendum, nihil valebit bannum.
13. Pensionis cassatio est actus, qui originatur in consensu transferentis, & perficitur in auctoritate executoris.
14. Actus pendens à facto utriusque partis, ut

perficiatur, quid requiratur.

15. Papa certum est, quod potest concedere facultatem transferendi pensiones.
16. Expressum est maioris auctoritatis, quam sit tacitum.
17. Presentatio rescripti potest probari per testes.
18. Priuilegia, quando non dant certam formam verborum, sufficit, quod virtualiter fuerit forma data in literis.

### DECISIO CLIII.

**B**ernardinus resignauit ad fauorē Laurentii Capellaniae cum reservatione pensionis scur. 80. cui reservationi consensit dictus Laurentius durante vita Bernardini tantum, postmodum idem Laurentius resignauit dictas Capellaniae ad fauorem Hieronymi, ac tandem praefatus Bernardinus tanquam Conclauista vigore facultatum S. M. Pauli V. transtulit eandem pensionem in D. Comitem. Vnde dubitauit an praedictus Hieronymus teneretur soluere dictam pensionem praefato D. Comiti, Et pro negatiua primò deducebatur, quod Laurentius consensit reservationi pensionis durante vita Bernardini tantum, & ideo praedictus consensus non extendebatur ad alias personas, imò omnes alias excludebat, Bart. in l. 1. num. 1. ff. si quis ius dic. non obtemp. Paris. cons. 85. num. 45. lib. 2. Rip. in l. fin. num. 136. C. de reu. donat. Et ideo priuilegia transferendi non videntur comprehendere hunc casum, cum non censeantur tollere conuentiones partium. c. ex multiplici. de decim. Felin. in cap. 1. nu. 3. vers. limita 6. & ibi Dec. num. 57. in 4. Fallen. de rescript. Menoch. cons. 36. num. 57. Crescent. decis. 2. de priuileg. Achill. decis. 2. de pactis.

Secundò dicebatur, quod originales facultates transferendi non fuerunt exhibite coram praefato exequutore, ideoque cum non fuerit certus de sua iurisdictione translatio non tenet, Ferrett. cons. 85. n. 1. lib. 1. Crescent. dec. 13. de concess. praeben. Achill. dec. 7. de pensionibus. Et fuit latè deductum in causa Carthaginen translationis pensionis 19. Iunij 1606. coram bo. mem. Pat. Manzanedo, quae est dec. 143. p. 2. in recent. & fuit dictum in causa Bononien translationis pensionis 1. Maij 1618. coram Reuerendiss. D. M. Pat. Antiocheno, Put. dec. 245. lib. 3. in correct. Achill. dec. 2. de off. deleg. ubi quod saltem de facultate transferendi constare debet ex transumpto appposito in processu fulminato, & in hoc



hoc casu non est standum assertioni Notarij Ferret. d. conf. 85. nu. 1. lib. 1. & fuit dictum in dictis Carthagenen. & Bononien.

Tertiò dicebatur, quod in facultatibus Conclauistarū non datur facultas transferendi coram Notario, & testibus, sed datur † facultas Conclauistis cassandi pensiones, & Ordinarijs, alijsque Ecclesiasticis ad id electis referuandi ad fauorē translationum, qua quidem forma neque respectu cassationis, neque respectu referuationis fuit seruata, & tamen, cum † indubitatum sit hæc de forma requiri. Ferret. conf. 13. num. 10. Porpurat. conf. 596. num. 6. lib. 2. Mandos. de signat. grat. in verb. translat. n. 1. Paris. de resign. lib. 6. cap. 4. num. 7. Vestr. in prax. lib. 3. cap. ult. nu. 1. S. M. Greg. decis. 17. num. 3. & ibi addent. Rot. decis. 327. num. 4. & 5. par. 1. in recent. propterea dicta forma ad vnguem erat seruanda. Galuan. in istis terminis conf. 27. num. 13. & fuit pluriès resolutum ita † vt esset adimplenda in forma specifica non autem per æquipollens; glos. in c. 1. de Baptis. l. qui Roma S. Flavius Hermes ff. de verb. oblig. glos. in clem. 1. in verb. tertia de vit. & honest. cler. cum alijs pluribus adductis per Brun. de forma. tit. 13. de implem. & obseru. formæ, col. 10. vers. ceterum, forma fol. 83. col. 4. folij.

8 Quartò dicebatur, quod non fuerunt† exhibita literæ referuationis pensionis, quæ debuerunt exhiberi, cum iudex procedat per viam cassationis antiquæ, & creationis nouæ similis. Gig. de pens. quæst. 74. num. 1. & quæst. 88. num. 8. Mohedan. decis. 2. de locat. & conduct.

& propterea nisi ostendatur antiqua, Iudex non potest dici certus de qualitatibus illius ita vt videre possit an noua, quæ creatur, sit similis.

Cæterum prædictis non obstantibus contrarium fuit resolutum; quia validitas priuilegiorum non potest controuerti, nec quod trasferens fuerit Conclauista, nec quod exequutor esset idoneus, nec minus habilitatis D. Comitum, cum hæc omnia satis benè probentur. Et forma priuilegiorum fuit in translatione seruata. In priuilegijs enim Conclauistarum in constitut. 3. S. 9. S. M. Pauli in substantia, & facta constructione sic habetur Conclauistis, & eorum singulis concedimus, & indulgemus, vt quicunque loci Ordinarij, vel Canonici, &c. quascunque pensiones annuas eis, & eorum singulis, &c. usque ad summam 100. ducatorum in toto, vel in parte cassare, & extinguere valeant, & postquam cassata fuerint,

&c. alias similes pensiones annuas, &c. vni, vel pluribus personis Ecclesiasticis per eosdem Conclauistas, &c. nominandis, &c. referuare, constituere, concedere, & assignare valeant, &c.

Ex ista formula priuilegiorum non constat, quod Papa voluerit exprimi verba formalia, quia tunc certum esset, quod non sufficeret expressio generalis, vt in l. si quis mihi bona, S. iussum, ff. de acquir. her. vbi iussus† patris in adeunda hæreditate per filium debet esse specialis, & propterea 10 Alex. ibid. in 1. notab. infert ad exigentiam † speciale mandatum quod debeat exprimi in qua causa, nec sufficiat generalitas, idē Alex. in l. 1. circa finem, ff. de liber. & posth. Socc. sen. conf. 45. col. 3. in fine, & exornat Brun. de form. art. 8. de implem. ac obseruantia formæ col. 18. vers. est tamen fol. 85. col. 11 4. folij. Et idē cum dicta priuilegia† non dent certā formam verborum sufficit, quod virtualiter fuerit seruata forma data in priuilegio transferendi, prout fuit factum in casu isto, licet superficialiter videatur alius modus ab eo, qui datur dicta facultate transferendi, ita Bald. post Iacob. Butrigarium in l. fin. num. 2. & 3. vbi etiam Alex. nu. 3. & 4. C. de Procur. Anchar. in repet. c. Canonum statuta. num. 335. vers. sed pone dici statutum de constit. inferentes ad statutum di- 12 sponens, quod † ad hoc vt quis possit banniri, debeat citari, quod ipse vel alius pro eo compareat, si iudex simpliciter citauit banniendum, nihil valebit bannum, quia tacitè inest quod compareat per se, vel per alium, & Felin. in cap. cum venerabilis. num. 43. vers. & si diceret, de except.

Quod autem forma data à priuilegio transferendi circa cassationem tacitè inest, satis patet, quia cum cassatio † sit actus, 13 qui originatur in consensu, & mera voluntate transferentis, & perficitur in auctoritate executoris, hæc forma satis adimpletur, si ipse transferens declaret se velle transferre iuxta facultates consentiens referuationi faciendæ per exequutorem, & si exequutor dictum consensum recipit, & admittit, prout fuit factum in casu isto, cum 14 enim sit actus † pendens à facto vtriusque optimè perficitur in facto vtriusque relative ad facultates, l. certum, ff. si certum petat. l. asse toto ff. de hered. inst. & Felin. vbi supra vers. respondet Aret. Quod autem in hoc casu dicta cassatio resultet quoad personam, & consensum transferentis, patet ex verbis illis translationis, seq. ipsum de pensionibus spoliavit. Et quamuis sup. dixisset, trans-  
lit,



lit, & transfert pensiones in D. Comitem, & postea subiungatur seq. pensionibus spoliavit. sensus istorum verborum est, quod cassabat pensiones ad effectum, quod transferrentur per Iudicem electum in D. Comitem, vt probat sequentia verba ibi. *Et eundem D. Prothonotarium sic electum requisivit, quatenus pensiones praedictas, vt supra praedicto D. Comiti reservare, constituere, & assignare, seu translationem vt supra per ipsum factam, consensumque, vt supra praestitum recipere, & admittere vellet, & deberet, &c.* Et propterea si voluit praefatum electum posse reservare, constituere, & assignare, vtique transferens habuit intentionem, quod cassaretur, & quatenus etiam habuisset intentionem cassandi, & transferendi hoc non habuit simpliciter, vt patet ex verbis illis, seu translationem per ipsum factam, consensum, vt supra praestitum recipere ex quibus dum vult, quod exequutor possit consensum recipere, in necessariam consequentiam dat illi facultatem cassandi, & reservandi.

Quo vero ad formam datam Iudici circa facultatem cassandi, & reservandi, quod virtualiter fuerit servata satis patet ex requisitione, de qua modo dictum est. Et dum subiungitur *dictus Prothonotarius electus est, &c. dictam pensionem, translationem, reservationem, & consensum, vt supra auctoritate sibi concessa, &c. recepit, & admisit dictasque pensiones per eos, per quos decet suis locis, temporibus, & terminis sub censuris, &c. & Comiti in posterum sicut hactenus dicto D. Bernardino persolvendum decrevit, prout solui mandat, & decernit, &c.* cum ex praedictis Iudex admiserit translationem reservationem, & consensum, ac postea voluerit solui D. Comiti, per necesse, & virtualiter illam cassavit, & de novo reservavit in personam praedicti D. Comitis, quod sufficit per supradicta.

Non obstant in contrarium adducta: Non primum de consensu praestito reservationi pensionis durante vita Bernardini tantum: quia cum semper quando quis consentit, consentiat durante vita pensionarij tantum, & nihilominus indubitatum sit, quod & Papa potest concedere facultatem transferendi, expressio illius, quod tacite inerat, nihil operatur ad effectum inualiditatis translationis, & non alterat naturam reservationis pensionis per ea, quae notat *Anchar. in conf. 147. num. 4.* nec efficit, quod expressum 16 & sit maioris efficaciae, quam si esset tacitum. *Bald. in l. ex verbis, nu. 1. C. de donat. inter vir. & uxor.*

Non obstat secundum de non exhibitione privilegiorum, quia de dicta exhibitione satis constat ex testibus, qui deponunt de exhibitione literarum coram exequutore. Praesentatio enim rescripti potest probari ex testibus DD. in cap. quoniam contra ubi Felin. num. 56. & Dec. num. 234. & seqq. de prob. & in puncto fuit resolutum in d. causa Bonon. translationis pensionis 1. Iunij 1618. coram Reuer. D. Patriarcha Antioch.

Non obstat tertium, quod forma data in privilegijs circa cassationem, & reservationem non fuit servata in forma specifica, quia vt supra dictum est cum non esset 18 necessaria certa forma verborum, sufficit quod virtualiter fuerit servata forma data in dd. literis.

Non obstat quartum de non exhibitione literarum reservationis, quia cum Iudex non recipiat iurisdictionem ex reservatione pensionis, sed tantum ex facultate transferendi sufficit, quod illa tantum producat, super qua illius iurisdictionis fundatur prout loquuntur decisiones in secundo obiecto allegatae, & propterea satis est, quod in creatione novae pensionis reservetur pensio similis antiquae absque eo quod aliter exprimantur qualitates illius, quas sufficit exprimere per relationem ad antiquam absque eo, quod Iudex, qui est merus exequutor aliter discutiat, qualis sit pensio antiqua, vt in puncto fuit resolutum in causa. *Segobien. translationis pensionis 11. Decemb. 1587. coram bo. me. Card. Pamph.*

Et ita conclusum vtraque parte informante.

REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Nicien Parochialis.

Die Lune 13. Martij 1628.

ARGUMENTVM.

Narrativa non facti concursus pro collatione Ecclesiae Parochialis, prout requirunt Sacr. Concil. Trident. & Constit. Pii V. per quem sit probanda, & quando in hac materia concedatur restitutio in integrum.

SUMMARY.

- 1 Restitutionis in integrum fundamentum est lesio.
- 2 Negativa, ubi consistit fundamentum intentionis, est per allegantem probanda.

Respon-



- 3 Responsis Sacrae Congregationis Concilij, [quae concursus ad Parochiale beneficium annullant Rota semper multum desert.
- 4 Vltimis declarationibus est standum, & non primis.
- 5 Declarationes Sacr. Congregat. Concil. semper intelliguntur emanare iuxta ea, quae in facto proponuntur.
- 6 Læsis est attendenda de tempore sententiarum ad effectum restitutionis in integrum.
- 7 Restitutio in integrum datur etiam ex actis nouiter deductis.
- 8 Concursum qualiter fiat secundum Concil. Trident. & Const. Pij V. circa beneficia Parochialia.
- 9 Restitutio in integrum, ut concedatur, debet quis docere de iure suo saltim summarie.
- 10 Per tituli exhibitionem, quis sufficienter docet de iure suo, ad effectum restitutionis in integrum.
- 11 Vicario in spectantibus ad eius officium credi debet.
- 12 Fides regulariter maxime ex intervallo, & sine iuramento, & partis citatione non facit fidem.
- 13 Comparatiuum supponit existentiam positui.
- 14 Electio de idoneo in beneficio Parochiali relicto magis idoneo, an ipso iure annulletur per Conc. Trid. & Const. Pij V.
- 15 De iure alicuius dicitur constare, quousque de eo doceri potest.
- 16 Electio de illo ad beneficium Parochiale, qui ante concursum se intruserat in illius possessionem non valet.
- 17 Text. in cap. auaritiæ de elect. in 6. non procedit quando quis nullos fructus percepit.

## DECISIO CLIV.

**V**icarius Nicien sede vacante in dicto concursu ad Parochialem Ecclesiam loci de Roccabigliera, de voto trium ex quatuor examinadoribus Synodalibus aliis prætulit Horatium de Laurentiis, qui habita deinde collatione a V. Legato Auenionensi fuit etiam possessionem adeptus. Verum quia Io. Andreas Martinus eandem Parochialem à Sede Apostolica impetrauit sub narratiua, quod in prædicto concursu non fuit seruata forma Constitutionis Pii V. & Sacr. Conc. Trid. mota desuper lite contra Horatium possessorem obtinuit ab A. C. mandatum de immittendo, cuius vigore cum possessionem esset ingressus, postea in gradu appellationis in Rota coram bon. mem. Vbaldo, reportauit sententiam confirmatoriam d. mandati, quæ ob non prosecutam legitime appellationem, transitum fecit in iudicatum. Vnde commissi mihi causa restitutionis in integrum, dubitavi hodie, An constet de causis restitutionis, & Domini affirmatiue resolverunt, ex quo constat de iniustitia d. mandati, & sententiæ, & sic de læsione, quæ est funda-

mentum restitutionis in integrum, c. 1. ubi Abb. de rest. in integ. Rota decis. 1. de rest. in integ. in nou. Seraph. dec. 245. n. 2. & Rota decis. 532. n. 2. p. 1. & dec. 672. n. 1. & 731. n. 1. p. 2. recent.

Iniustitia visa fuit clara, quia non erat expellendus Horatius possessor, & danda Io. Andreæ immissio, nisi prius iustificata  
2 † per Io. Andreæ d. narratiua, quod concursus inductus, & celebratus fuit non seruata forma Sac. Conc. & Constit. Pii V. quæ fuit causa principalis, & præcipua d. gratiæ Put. dec. 265. lib. 3. in nou. impress. Rota dec. 482. in fin. p. 2. recent. & in puncto d. narratiuæ fuit resolutum in Salamantina Parochialis 21. Iunij 1583. & in Casaraugustana Parochialis 8. Nouemb. 1599. coram Card. Pamph. & in Vicen. Parochialis 14. Ianuar. 1611. coram bon. me. Patriarcha Menzanedo, quæ est dec. 323. p. 2. rec.

Non releuat si dicatur, quod dicta narratiua fuit iustificata ex responso Sacrae Congregationis Concilii, quæ concursum prædictum fuisse nullum declarauit, cui Rota semper † solet deferre, ut firmatur in  
3 decis. in hac causa facta 20. Maij 1624. coram bo. me. Vbaldo, quia cum postea eadem Sac. Congregatio partibus pluries auditis, & facto plenius iustificato, recedendo ab anteriori declaratione contrarium declarauit, nempe concursum huiusmodi fuisse validum consequenter dicta narratiua non iustificatur, sed standum  
4 † est vltimæ Sacrae Congregationis declarationi, & non primæ ad l. non est nouum cum duabus seqq. ff. de leg. c. ceterum extr. de rescript. Declarationes enim Sac. Congregationis semper † intelliguntur emanare iuxta ea, quæ in facto proponuntur, l. 1. C. de diuers. rescript. & ibi Padill. n. 14. & iuxta latè tradita per Rub. conf. 12. n. 2. Paris. conf. 9. num. 42. lib. 2. Alex. conf. 84. in fin. lib. 2. & Rot. apud Cassad. decis. 6. de rescript.

6 Minus obstat, quod læsis † debet attendi de tempore sententiarum ad text. in l. si uoluntate C. de rescind. vend. Odd. de restit. in integ. p. 2. ar. 3. & tamen tunc læsis non aderat eo ipso, quod emanauerat dicta vltima declaratio Sac. Congregationis, sed erat standum primæ, ut firmatur in d. decis. bon. mem. Vbaldi, qua declaratione attentatum, & sententia huiusmodi fuerunt iusta, quia d. primæ declarationi tunc standum erat, non quia declaratio ista faciat ius, sed quia ius, quod est, declarat. Vnde quia melius examinata, & intellecta facti serie



serie eadem Sacr. Congregatio concursum fuisse validum censuit, non tribuit post d. mandatum, & sententiam ius de nouo, sed quod erat tempore, quo emanarunt declarauit. Prout etiam datur restitutio ex actis

7 † nouiter deductis, per quæ probatur, quod in rei veritate tempore sententiarum, ius aliter se habebat, illud autem non erat Iudici notum, aut allegatum, c. vlt. vbi glo. in verb. nouit de restit. in integ. glo. in l. fin. C. si sepe restit. postul. fuer. Odd. vbi sup. p. 1. qu. 16. ar. 6. & fuit dictum in Fauentina computorum 24. Maij 1620. coram ho: me. Patriarcha Menzanedo.

Non obstat etiam alia gratia Io. Andreæ obtenta Kal. Maii 1621. cum narratiua, quod transacto tempore in ædictis per Vicarium constituto, cōcursus factus nō fuit, quia hæc narratiua non solum à Io. Andrea non iustificatur, sed imò apparet in actis de contrario, ex quo ædictum pro concursu habendo emanauit die 6. Aprilis, & cōpetitores, quorum vnus fuit Horatius fuerunt descripti intra 20. dies computan. à d. die 6. Aprilis, & secuta deinde notificatione pro certa die ad subeundum examen, fuit habitus concursus in die præfinita, † & facta electio, & approbatio magis idonei intra sex menses à die vacationis, prout disponunt Sacr. Concil. & prædicta Constit. Pii V. & dixit Rot. decis. 702. apud Seraph.

9 Non obstat, similiter quod Horatius † non docet de iure suo, de quo saltem summarie debet doceri pro habenda restitutione, cap. auditis de restit. in integ. Gemin. conf. 144. num. 1. quia immò de iure suo sufficienter docuit per exhibitionem. Tituli, 10 † nec non approbationis de se factæ in concursu, de qua attestatur Vicarius Capitularis vbi habetur, quod Vicarius adherendo votis trium ex quatuor examinatribus tunc præsentibus, declarauit Horatium idoneum, & omnibus aliis esse præferendum. Cui credendum est, ex quo computare, & publica vota examinerum in eorum præsentia, illaque Notario renun-

11 ciare ad eius officium spectat, Vicario fauitem in spectantibus ad eius officium credi debet, cap. ex frequentibus extr. de inst. & ibi glo. in cap. fin. de offic. Vicarij in 6. Rocc. de iure patron. verb. competens quest. 31. Co:uar. lib. 3. variar. cap. 20. num. 7. Rota dec. 313. p. 1. recent. cum alijs cumulatis in la:nuen. Parochialis 19. Aprilis 1627. coram me, & præsertim cum non appareat de aliqua examinerum contradictione de eo Decis. Rot. Rom. Par. I. Pauli Rubei.

tempore, qui verisimiliter si ita non esset, contradixissent, & coram eodem Notario fuissent protestati.

Vnde nihil releuat fides examinerum, qua attestantur quemdam Maxiliam fuisse repertum magis idoneum, ætate, doctrina, & sufficientia, quia vltra quod fides † regulariter, maximè ex interuallo, & sine iuramento, & citatione, vt hic non facit fidem, l. post legatum. S. his verbis, vbi Bart. ff. de ijs quibus, vt indign. Decian. conf. 51. num. 7. vol. 2. Rot. dec. 318. num. 4. p. 2. recent. ex ea non excluditur sufficientia, & idoneitas Horatii, quia † comparatiuum, quod Maxilia fuit repertus magis idoneus supponit existentiam positui, & sic alterius, seu aliorum, qui erant idonei l. vbi autem. S. 1. ff. de verb. oblig. Surd. dec. 65. num. 6.

Propterea Horatio vti idoneus potuit à 14 Vicario approbari, † quia Sac. Concil. & Constitutio Pii V. non annullant electionem idonei ipso iure, sed appellationis remedio magis idoneo succurrit, & sic constat de 15 iure † Horatii interim, & quousque Maxilia non obtinet declarari contrarium, Aegid. decis. 103. Seraph. decis. 73. n. 1. Rot. decis. 520. num. 4. par. 1. diuers. & in puncto Gonzal. ad reg. 8. gl. 4. n. 139. & seqq. sæpius Sac. Conc. Congregatio declarauit, Maxilia autem nedum obtinuit contrarium declarari, sed nec constat, quod appellauerit.

Tandem non obstat, quod Horatius ante 16 te concursum † se intruserit in possessionem Parochialis contra dispositionem tex. in c. auaritia de elect. in 6. quia vltra quod Horatius excusatur, quia præcessit titulus coloratus V. Legati Auenonien, Rota decis. 17 741. num. 8. p. 2. recent. dispositio † d. Decretalis non intrat in casu nostro, quia Horatius nullos fructus percepit, & tamen illa requirit fructuum perceptionem, Put. decis. 45. lib. 3. Mantio. decis. 761. num. 10. & concludunt quæ tradit Rot. decis. 531. nu. 2. in fin. par. 2. recent.

Et ita vtraque &c.

¶ Infra in eadem causa adsunt due alie decisiones sub diebus 23. Martij 1629. coram R. P. D. Duno:zetto, & 1. Februarij 1630. coram R. P. D. Verospio: sunt decisiones 260. & 344.





REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Perusina Laudi -

Die Lunae 13. Martij 1628.

## A R G V M E N T V M.

De Laudi tacita emologatione, quando dicatur constare, & quando de expressa. Subscribens se alicui scripturae censetur approbare omnia contenta in ea, nisi ipse aliud doceat.

## S V M M A R I V M.

- 1 De Laudi tacita emologatione dicitur constare; si a tempore scientiae laudi; pars non appellavit intra terminum iuris.
- 2 Laudum censetur quis tacite emologare, si faciat id, quod in eo disponitur.
- 3 Laudum dicitur expresse emologatum, quando a partibus fuit subscriptum, & approbatum cum promissione observandi omnia.
- 4 Subscribens se alicui scripturae, censetur approbare omnia in ea contenta, dummodo non probet se deceptum, vel dolo inductum ad ita subscribendum.
- 5 Laudum, quando est emologatum, est exequendum.
- 6 Subscribens se alicui scripturae censetur habere notitiam omnium contentorum in ea.
- 7 Laudum, quando est nullum, si sit emologatum valet in vim pacti.

## D E C I S I O C L V.

**D**ie 11. Ianuarii 1627. fuit resolutum relaxandum esse mandatum contra Io. Antonium ad favorem Iosephi, prout in decisione desuper extensa, quia fuit praetensum super praedictis extare laudum a Iosepho emologatum, dubitavi hodie, an constet de emologatione, & fuit resolutum de ea constare tam tacite, quam expresse.

- 1 De tacita emologatione constat quia Ioseph a tempore scientiae laudi non appellavit intra terminum iuris, ut post alios Io. Bapt. de S. Blas. in tract. de arbitr. q. 71. num. 44. par. 1. Lancelot. de attent. appell. pend. par. 2. cap. 12. limit. 50. num. 110. Modern. de appellat. quest. 12. nu. 114. & multo magis, quia Ioseph sponte dimisit Io. Anton. quaedam bona stabilia in exequutionem laudi, & imò, & claves cum effectu tradidit, ut bene testes concludunt, unde resultat tacita emologatio Iosephi facto ip-

so, ad text. in l. si pars S. illud. ff. de inoffic. testam. & in p. 10 Paul. de Castr. conf. 116. n. 3. ad fin. lib. 1. Crauet. conf. 237. n. 2.

- 3 De expressa autem emologatione constat ex quo laudum fuit a partibus subscriptum, & approbatum cum promissione observandi omnia in eo contenta etiam medio iuramento, l. ne in arbitris S. fin. autem, ubi Bald. num. 12. versic. ulterius, & Arretin. in princ. C. de arbit. prout generaliter se subscribens & alicui scripturae, censetur approbare omnia contenta in ea, dum non docet se deceptum, aut dolo inductum ad ita subscribendum, Burt. in l. 2. § si quis neget. num. 11. ff. quemadmod. test. aper. & in l. emptor. S. Lucius per illum text. ubi etiam Doctores ff. de pactis. Paul. de Castr. conf. 216. num. 3. lib. 1. Crauet. conf. 73. num. 40. Modern. de probat. conclus. 1342. num. 12. Unde stante dicta emologatione standum est laudo, & illud exequendum, d. l. ne in arbitris, & l. cum antea. C. de arbit. Dec. conf. 60. num. 3. Paris. conf. 89. num. 9. lib. 1. Sard. conf. 447. n. 8. Honded. conf. 61. num. 12. lib. 1. & Modern. Roman. discept. forens. cap. 755. nu. 34. & seq.

- Neque obstat, quod laudum (ut praetendit Ioseph) fuerit subscriptum eo non viso, nec lecto, quia ultra quod ex traditione possessionis, omissione appellationis post habitam scientiam contentorum in eo, ut supra dictum est, inducta fuit sufficiens emologatio cum praesumptio sit contra Iosephum ex quo subscribens & alicui scripturae censetur habere notitiam omnium contentorum in ea, Bart. in l. sicut. S. non videtur in 1. not. ff. quib. mod. pign. vel hypot. solu. Ias. in l. si non ita stipulatus. S. Chrysogonus num. 14. vers. advertit contrarium ff. de verbor. oblig. Gabr. tit. de praesumpt. concl. 33. num. 29. & 30. & Rota apud Greg. XV. decis. 328. num. 1. esset per Iosephum concludenter, probandum contrarium, quod tamen non probat. Unde non obstant nullitates praetensae contra laudum, quia in omnem casum & laudum emologatum valet in vim pacti, Gloss. in l. 2. & ibi DD. C. com. utr. Iud. Soccin. conf. 85. in princ. lib. 1. Paris. conf. 46. n. 16. lib. 1. Modern. Roman. discept. forens. ubi supra num. 35. & Rot. decis. 588. num. 1. p. 2. rec.

Et ita utraque &amp;c.

¶ Plures decisiones in hac causa adnotavi infra in dec. 301. par. 2.



REV. MO P. D. MERLINO.

Romana Pecuniaria.

Die Lunæ 13. Martij 1628.

DECISIO CLVI.

Est impressa coram Merlino tom. I.  
decif. 338-

- non stetit, sicuti nec iuramentum.
- 15 Testator, si iubeat, quod aliquis filius non educetur penes patrem, non tenet tale præceptum in præiudicium patris.
  - 16 Index à dispositione testatoris recedere potest, & aliter providere circa educationem puerorum.
  - 17 Abesse non dicitur, qui causa studiorum alibi commoratur.
  - 18 Alimenta domi relicta, index potest cogi ad ea præstanda etiam extra domum.
  - 19 Declaratoria rectè dicitur promulgata ob non paritionem, prius servatis quatuor terminis substantiabilibus.

EM. MO. ET REV. MO D. CARD. VBALDO.

Vrbeuetana Educationis.

Die Lunæ 20. Martij 1628.

ARGUMENTVM.

Testator si hæredem instituat aliquem impuberem, & iubeat, quod non apud patrem, sed apud aliam personam educetur, si postea existente controuersia super educatione impuberis, Iudex iubeat illum deponi apud tertiam personam, an valeat tale decretum, & etiam vtrum valeat tale præceptum Testatoris in præiudicium patris.

SVMMARIVM.

- 1 Ad declaratoriam quando deueniatur.
- 2 Aetas puerilis debet literis, & bonis moribus imbui.
- 3 Mora litis, quando adest timor, ne aliquod damnum sit illatura, tunc passim arbitrio iudicis interponi solent decreta prouisionalia.
- 4 Super educatione impuberis existente controuersia, iudex potest interloqui, ut deponatur penes tertiam personam, & num. 6.
- 5 In iure nescitur text. secundum Bart. & Angel. disponens, quod homo liber deponatur, nisi in l. 3. §. hoc autem ff. de liber. exhib.
- 7 In Seminario Romano ingenui, & probi iuuenes omnibus literis, & bonis moribus imbui solent.
- 8 Interdictum de liberis exhibendis, quando cessat.
- 9 Impuberi non est habenda ratio eius voluntatis, cum non sit in ea ætate, ut deliberare possit de statu suo.
- 10 Opus censetur factum ab eo, qui ex opere commodum reportat.
- 11 Et hoc amplius etiam in materia penali, & in specie in excommunicatione.
- 12 Interdictum de liberis exhibendis datur tam contra detinentes filios, quam contra dolo desinentes habere.
- 13 Ex officio ad aliquid quis tenens, non potest se defendere allegando propriam culpam.
- 14 Et hoc casu non sufficit protestatio, quod per ipsum Decif. Rot. Rom. Par. I. Pauli Rubei.

DECISIO CLVII.

**E**ques Iannottus Simoncellus, testamento hæredem scripsit D. Tiberium Baschium eius ex Andreana filia nepotem; sed quia D. Hortensia Montacuta vxor testatoris, cui fuit cõmissa administratio hæreditatis; & credita cura educationis Tiberij, introduxit causam in Rota contra D. Comitem Franc. eiusdem Tiberii patrem, qui non obstante dispositione testamentaria, petebat proprii filij exhibitionem, quæ nolebat apud D. Hortensiam educari; fuit per Rot. ordinatum. vt disputaretur dubiũ, vbi, apud quem, & cuius expensis Tiberius in minori ætate constitutus educari deberet, quo dubio sub die 28. Iunii anni præteriti per me proposito, DD. visum fuit per modum prouisionis mandare, Tiberiũ educari in Seminario Romano, expensis hæreditatis sibi relicte per d. Iannottum Simoncellum, & in exequutionem dictæ resolutionis fuit die 7. Iulij sequentis decretum mandatum, & D. Hortensia intimatum, quæ venit ad Urbem vnà cum Tiberio, non tamen animo parendi, sed animo contradicendi, prout fecit acerrimè, adeo vt DD. † coacti fuerint deuenire contra illam ad declaratoriam, nisi infra octo, seruatis prius quatuor terminis consuetis, vt in Sum. D. Com. Francisci num. 5. Sed cum à dicta declaratoria fuerit postea ex benignitate, absoluta cum reincidentia, fuit interim hodiè disputatum dubium, An supradictum decretum factum à Rota per modum prouisionis sit iustum, adeo vt sit confirmanda declaratoria? & fuit affirmatiuè resolutum; nam iustitia decreti prouisionalis est patens, squia dum pater repetebat filium existentem penes auiam maternam eo inuito, & D. Hortensia auia, vice versa excipiebat personam patris esse suspectam, non poterat iudex statim cognoscere, An esset filius patri restituendus,



vel educandus apud Hortensiam, idè iuste fuit ordinatum, ut aliquo decreto interrim prouideretur; nè donec huiusmodi lis  
 2 ad finem perduceretur ætas et puerilis, quæ debet literis, & bonis moribus imbui, interim pertransiret, *l. in ambiguis, S. quoties, ff. de reg. iur.* Huiusmodi enim decreta prouisionalia passim arbitrio iudicis interponi  
 3 solent, quando adest et timor, ne mora litis aliquod sit damnum allatura, *Rebuff. in Const. Gall. tom. 1. tit. de sent. prouis. in pref. num. 19. & 22.* & in terminis, quod existente  
 4 telcontrouersia super educatione et impuberis, possit Iudex interloqui, ut per modum prouisionis penes tertiam personam educetur, donec iustitia rei certius discutiatur; est *text. in l. 3. S. hoc autem interdictum, vers. Iulianus, usque in fin. ff. de liber. exhib.* & præsertim ibi, si verò utraque persona suspecta est non alienum erit (inquit textus) disponi, apud  
 5 quem puer interim educetur, Et ad hoc signatè notat hunc et textum *Bart. & etiam Angel.* ibi, qui insuper dicit nescire, textum alibi dicentem, hominem liberum deponendum, nisi hic, sequitur, & comprobatur *Alex. in cons. 161. num. 10. vers. hoc etiam probabiliter, lib. 5.* ubi subiungit, quod hoc totum residet et in arbitrio Iudicis. Vnde istis  
 6 sic stantibus non potuit esse nec magis iusta, nec magis æqua prouisio Rotæ, quod puer deponeretur in Seminario Romano, ubi ingenui, & et probi iuuenes omnibus literis, & bonis moribus imbui solent, ut est notissimum.

Non obstat, quod D. Tiberius non detineatur à D. Hortensia, sed sua spontè apud ipsam permaneat, & idè dum non vult ingredi Seminarium, & fugam arripuit, et non  
 8 habet locum interdictum de liberis exhibendis contra dictam Hortensiam, iuxta *text. in l. fin. ff. hoc eod. tit.* quia placuit DD. responsio, quod id procedit, quando filius est in pubertate secus verò, quando est  
 9 impubes; tunc enim non est habenda et ratio eius voluntatis cum non sit in ea ætate, ut possit liberare de statu suo, debet morari, ubi per maiores iudicetur, *Grammat. decis. 55. num. 2. Surd. de alim. tit. 4. q. 13. num. 6.* & idè debet educari in Seminario iuxta voluntatem Rotæ; nec per supradicta excusatur D. Hortensia, quia stante dicta puerili ætate Tiberii, dum ipse fugam arripuerit, verisimiliter præsumitur illam arripuisse ope, & consilio dictæ D. Hortensia, et  
 10 quæ in hac causa, et se aduersariam constituit, & dixit in commissione, se habere eiusdem Tiberij tutelam, & curam, & a-

cerrimè semper se opposuit contra partem, iuxta trad. per *Alber. in l. 2. S. si quis ita, in suo num. 1. & seq. ff. ne quid in loco publ.* quod  
 11 procedit etiam in materia pœnali, et & in specie quando agitur de excommunicatione, *Rot. decis. 259. nu. 4. par. 1. in recent. Addent. ad decis. fel. recor. Greg. XV. 278. nu. 13.* Vnde non est dubium contra Hortensiam habere locum istud interdictum, quod adhiberi solet tam contra illum, qui filium, et  
 12 penes se habet, quàm contra illum, qui dolo desijt habere, ut est *tex. in l. 1. in princ. ff. de lib. exhib.* Idque præsertim, cum (ut supra dixi) haberet eiusdem Tiberij tutelam, &  
 13 curam ad cuius custodiam propterea, cum teneretur et ex officio, non potest se defendere, allegando fugam, quia id est allegare propriam culpam, *cap. pen. ubi glos. extr. de reg. iur.* Nec ad hunc effectum excusationis  
 14 sufficit et protestatio, quod per eam non steterit, cum neque sufficeret iuramentum; *Socin. cons. 190. n. 5 lib. 2. Bero cons. 191. n. 2. lib. 1. Seraph. dec. 124 n. 2.*

Non obstat, quod dictum decretum possit argui de iniustitia propter testamentum Aui, qui iussit Tiberium educari penes D. Hortensiam usque ad ætatem 20. annorum; et  
 15 quia huiusmodi et præceptum non valet in præiudicium patris, in cuius potestate filius existit, ut est *text. in fortioribus terminis, in S. permissum, instit. de tut. l. 1. S. fin. ff. de testam. tutel. l. quo tutela, S. nemo potest, ff. de reg. iur.*

Deinde cessat difficultas, quia non est  
 16 dubium, quod ex causa potest Iudex et à dispositione testatoris recedere, et aliter prouidere circa educationem pueri, *l. 1. ff. ubi pupill. educ. deb. l. 2. Mutius, S. fin. de ann. l. Gram. d. decis. 55. n. 1. Surd. de alim. d. tit. 4. q. 13. n. 4. & 8.*

Non obstat pariter, quod decretum sit iniustum, dum mandat educari expensis hæreditatis, cuius expensis testator videtur voluisse educari, dum permanebat apud Hortensiam, quia dum Rota ordinauit per modum prouisionis, ut educari debeat in Seminario, illiusque intentio fuerit prouidere indemnitati minoris, & illi præbere occasionem, ut posset operam dare studiis, & artibus liberalibus, non potest dici, quod extrà domum D. Hortensia educetur, cum  
 17 non et dicatur abesse, qui studiorum causa alibi commoratur, *l. questum, in princ. ff. de legat. 3. Rebuff. in l. is, qui natus circa princ. ff. de verb. signif. Eugen. cons. 53. n. 16. lib. 2.* Et in omnem casum concurrente supradicta iusta causa faciendi hanc prouisionem, ex dispo-



dispositione text. in d. l. 3. §. hoc autem interdictum de lib. exhib. intrat regula vulgata, quod alimenta domi et relicta Iudex potest cogere ad ea praestanda etiam extra domum, Bart. in l. Caio, §. Imperator, ff. de alim. et cib. leg. Alex. conf. 100 n. 3. lib. 1. Roland. conf. 22. n. 17. lib. 1. Menoch. de arbitr. cas. 170. num. 12. et seqq. et dixit Rota in Romana Legati 7. Aprilis 1617. coram bo. mem. Domino meo Vbaldo.

Cum igitur ex omnibus supradictis, satis euidenter appareat de iustitia decreti de collocando Tiberium in Seminario expensis hereditatis, sequitur, ut seruatis quatuor terminis substantialibus ob non paritionem, iuste et fuerit promulgata declaratoria contra D. Hortensiam, Felin. in cap. ad proban. num. 6. de re iud. Cassad. decis. 6. num. 10. de caus. poss. et propr. Mohed. decis. 1. de sent. excom. contra quam Domini dixerunt esse etiam dandam reintrusionem, nisi infra mensem docuerit de diligentibus per ipsam factis ad hoc, ut puer ad Seminarium omnino deducatur.

Et ita decisum, utraque parte informante.

¶ Infra in eadem causa adest alia decisio sub die 5. Iunii 1628. coram eodem Eminentiss. D. Card. est decisio 183.

R. P. D. DVNOZET.

Florentina Fideicommissi de Cambijs.

Die Lune 20. Martij 1628.

### ARGVMENTVM.

Substitutio facta sub conditione, si quis sine filiis legitimis, et naturalibus decesserit, an expiret, si haeres decesserit cum filiis legitimis, et naturalibus, licet isti filii postea mortui fuerint non relictis liberis.

### SVMMARIVM.

- 1 Fideicommissum relictum sub conditione, si sine liberis decesserit, expirat decedente haerede cum liberis.
- 2 Coniectura, ad hoc ut recedatur a cons. Oldrad. 21. in transversalibus debent esse magis urgentes, quam in descendantibus.
- 3 Filij in conditione positi, quando censeantur vocati.
- 4 In substitutionibus ex vocatione actiua, non infertur ad passiuam.
- 5 Fideicommissum ut inducatur, cum sit onus, non omnes coniecturae sufficiunt.

Sed illo, quod ex verbis testatoris prolatis, colliguntur num. 5.

- 6 Testator, quando progreditur ad plures gradus substitutionum, tunc cessat dispositio d. cons. 21. Oldrad.
- 7 Sed hoc intellige, quando digressus est factus tantummodo actiue, ex parte substitutorum.
- 8 Quia tunc talis digressus non operatur, ut recedatur a regula d. consil. 21.
- 9 Quod tamen secus est, quando digressus factus fuit actiue, et passiuue.
- 10 Clausula, ut supra est relatiua ad precedentia cum omnibus qualitatibus suis.
- 11 Clausula, ut supra referri non solet ad substantiam, sed ad qualitatem.
- 12 Clausula, ut supra, quando ad personas referri debet et n. 13.
- 14 Substitutio reciproca non censetur inducta inter positos in conditione.
- 15 Testator ex quibus praesumatur aliquem magis dilexisse.
- 16 Praesumptio maioris affectionis quid operetur.
- 17 Affectio tanta non potest considerari in bonis patrimonialibus, quam in alijs.

### DECISIO CLVIII.

PRIOR de Cambijs, ut dicebam, dum sub die 26. Februarii 1627. \* ageretur de portione Petri Galliani condito bipartito testamento decessit, in cuius testamenti prima parte, testator in bonis immobilibus, quae habebat Florentiae, scripsit Haeridem suum Siluestrum de Cambijs eius fratrem Germanum, cui substituit filios, et filiorum filios masculos in infinitum, et ultimo morienti sine filiis masculis substituit filios legitimos, et naturales Nicolai Cambii, quibus substituit filios masculos Laurentii Cambii, quibus deficientibus sine liberis substituit filios Iacobi, quibus similiter deficientibus, ut supra substituit Hospitale Innocentium Ciuitatis Florentiae: In secunda vero testamenti parte deuenit ad aliam institutionem circa bona mobilia, quae mandauit inuestiri, in quibus pro medietate instituit eundem Siluestrum fratrem, et pro alia medietate Petrum Galliani, et casu quo Siluester decederet sine liberis masculis legitimis, et naturalibus substituit Petrum, si superuixerit, et post eius mortem (vbi fuit testator his verbis) perueniant ad filios Nicolai, et alios prout supra dispositum fuit, euenit casus, quod Siluester obiit relicto Petro filio, qui etiam Petrus obiit sine filiis, institutis haeredibus Ecclesiae, et Hospitale S. Ioannis Baptistae Nationis Florentinae de Vrbe, contra quam insurrexerunt DD. Petrus Ioannes, et Antonius



nus fratres de Cambiis prætendentes se vigore dictarum substitutionum esse vocatos ad portionem dicti Siluestri, itaque proposito à me dubio, An. dd. Antonius, & Petrus Ioannes essent vocati ad d. portionem Siluestri DD. negativè responderunt.

Et ratio fuit DD. quia cum substitutio facta à testatore in portione Siluestri ad favorem Nicolai, & aliorum sit sub hac conditione, nempe, casu quo ipse Silvester decederet sine filiis masculis legitimis, & naturalibus, & decesserit cum Petro unico filio masculo legitimo, & naturali, substitutiones ex defectu dictae conditionis expirarunt iuxta *conf. Oldrad. 21. de quo latè Fusar. de substit. q. 480. n. 1. & seq.*

Non obstant coniecturae per informantes pro dictis fratribus deductae ad hoc, ut recedatur à dicta regula *consilij Oldrad.* quae coniecturae cum simus in transversalibus, debent esse magis urgentes, quam in descendentes, in quibus leniores sufficiunt, *Cephal. conf. 447. num. 14. & conf. 482. num. 16. Cras. de success. S. fideic. q. 14. num. 7. Adden. ad Greg. XV. decis. 315. sub num. 16. vers. extra vero descendentes, Rot. decis. 538. num. 6. par. 2. recent. & fuit dictum in Bononien. fideicom. 11. Nouemb. 1623. coram R. P. D. meo Merlino.*

Et primò non obstat, quod in casu, de quo agitur, sit recedendum à d. *conf. Oldrad.* ex quo filii in conditione positi censeantur in hoc casu vocati quia in alia parte testamenti sunt expressè vocati, & sunt positi in conditione sub nomine collectivo, & cum qualitate masculinitatis, & legitimitatis, iuxta trad. per DD. quos cumulat, & sequitur *Crauet. conf. 584. nu. 6. lib. 4. & ideò cum testator substituit, ut supra resultat coniectura, quod voluit substituere eodè modo quo supra. Respondetur enim, quod substitutio est facta Silvestro, si sine filiis decederet, vnde dato, quod ex praedictis filiis eius censeantur vocati, non ideò sequitur, quod censeantur grauati, quia non bene inferitur de vocatione actiua ad passiuam, *Paris. conf. 31. num. 28. lib. 2. Dec. qui alios cumulat resp. 26. num. 45. lib. 2. Cephal. conf. 514. num. 23. Odd. conf. 66. num. 97. & 106. Rot. decis. 486. nu. 22. par. 1. rec. & fuit dictum in Romana hereditatis de Fossanis 13. Febr. 1588. coram bo. me. Gippo. Et merito quidem, quia nec ex quo substituit, ut supra, dicendum, est voluisse grauare filios Siluestri, cum satis sit, quod voluerit grauare Silvestrum in euentum, quod sine filiis decederet, & in hoc casu bene potest**

verificari substitutio, & ideò non debet extendi ad alium casum, cum ad inducendum fideicommissum quod est onus, non omnes coniecturae sufficiant, sed illae, quae ex verbis à testatore prolatis colligantur, *Paris. conf. 14. num. 12. lib. 3. cum aliis supra relatis, quae coniecturae, & verba hic non concurrunt.*

Non obstat, quod testator fuerit progressus ad plures gradus substitutionum, & ideò videatur cessare d. dispositio *Oldrad. ut per Menoch. conf. 348. num. 13. vol. 4. quia ut ipsemet declarat num. 19. & seq. Si iste digressus est factus tantummodo actiue hoc est ex parte substitutorum, prout in casu isto, quia in euentum, in quem esset factus locus substitutioni Petri, si Silvester obiisset sine filiis, illi substituit, ut supra filios Nicolai, iste digressus non operatur, quod recedatur à praefato *conf. Oldrad.* nam intelligitur factus in casu praemisso, scilicet quatenus Silvester obiisset sine filiis, ut censuit etiam *Alex. conf. 139. nu. 3. & 4. lib. 6. & dixit Rota in causa Tudertina fideicom. 13. Aprilis 1587. coram Gippo, & in Bononien. fideicom. de Gratiolis 31. Maij 1606. coram Reuerendiss. D. meo Decano, licet secus, si esset si digressus fuisset factus actiue, & passiue, Menoch. bene declarat.**

Non obstat, quod testator tam in bonis Florentiae, quam in portione Petri Galliani expressè vocauerit filios nedum dicti Siluestri, sed etiam iis deficientibus filios Nicolai, & illis deficientibus filios Laurentii, & aliorum &c. Quae substitutiones debent censi repetitae in secunda substitutione facta Silvestro de aliis bonis vigore clausulae, ut supra, quae est relatiua ad praecedentia cum omnibus qualitatibus suis, *Bart. in l. 1. S. hoc ad dicto in fine de postulat. Ruin. conf. 18. num. 12. vol. 2. Aym. conf. 88. num. 3. Quia obseruarunt DD. dictam relationem non fuisse simpliciter, & absolute factam, sed subordinando illos, qui deberent actiue succedere Silvestro, & capere bona, casu, quo Silvester decederet sine liberis, non autem determinando personas, quibus esset succedendum, & ideò relatio intelligi debet, ut succedant filii Nicolai, & alii, prout supra, videlicet ordine, quo supra sunt actiue vocati cum dicta relatio non sit facta ad conditiones, quae sunt de substantia substitutionum, ut per *Mandel. Alb. conf. 171. num. 5. sed ad qualitatem, cum testator vsus sit dictione, prout, quae referri non solet ad substantiam, sed ad qualitatem, Surd. conf. 335. num. 3.**



EM.<sup>MO</sup> ET REV.<sup>MO</sup> D. CARD. VBALDO

Romana nullitatis permutationis.

Die Veneris 24. Martij 1628.

## A R G V M E N T V M.

Beneficii permutatio, vt tanquam nulla, & inualida rescindatur, quid requiratur. Falsitas valoris expressi, vt probetur, licet requiratur decennium, hoc tamen non procedit, si agatur de probandis fructibus, ad effectum videndi, an ex illis possit Rector sustentari, & alia, de quibus in summario.

## S V M M A R I V M.

- 1 Beneficiorum permutatio, quando sit nulla.
- 2 Valor fructuum beneficij, quando testes concludenter probent. & n. 3. & 4.
- 3 Materia probationis valoris, & fructuum, est difficilis probationis.
- 4 Beneficij permutatio est nulla, & inualida, stante falsitate, & errore super valore expresso.
- 5 Falsitas valoris expressi, vt probetur, requiritur decennium.
- 6 Falsitas valoris expressi, vt probetur, non requiritur decennium, quando agitur de probandis fructibus, & redditibus ad effectum videndi an possit ex illis Rector sustentari.
- 7 Probatio valoris expressi aliquorum annorum ante, & post, quando sufficiat.
- 8 Dec. in causa Tiburtina Castri Arfularij coram Penia, quo casu loquatur n. 2.
- 9 Permutatio regulatur secundum naturam emptionis, & venditionis.
- 10 Permutatio est species alienationis. num. 10.
- 11 Valor bonorum in materia obiectiua per decem annos ante probari debet.
- 12 Agens de damno vitando, non est probationibus onerandus in causa fauorabili, & in materia difficilis probationis.
- 13 Beneficij valor de quo tempore probari debeat.
- 14 Papa in reservatione pensionis, si sciisset valorem expressum non esse verum, eam non reseruasset.
- 15 Beneficij valor ad effectum reservationis pensionis, attenditur de tempore date. n. 16.
- 16 Contra confessionem propriam quis venire non debet.
- 17 Informatus quisque praesumitur respectu propriae Ecclesiae.
- 18 Confessio propria, quando ex probationibus postea factis, detegatur erronea, non praediuicat.
- 19 Testis interressatus nihil probat.
- 20 Testes conuincuntur ab alijs testibus habentibus plura adminicula.
- 21 Testibus habentibus plura adminicula magis standum est.

DE-

Quod etiam confirmatur, quia testator relationem fecit immediate post verba (personas respicientia) *ibi* (filios Nicolai, & alios prout supra) vnde referri debet ad personam, non autem ad modum succedendi, tanquam si enumerasset post filios Nicolai filios Laurentii, filios Iacobi, & Hospitales Innocentium, cum sint illi alii supra in parte actiua nominati, & ideo dicta clausula, *ut supra*, ad personas referri debet, non autem ad modum succedendi datum, tam in bonis Florentiae, quam in portione Petri Galliani, cui substitutus erat Siluester, quia cessat relatio & ex contraria testatoris voluntate, *Crauet. conf. 70. nu. 9. Rim. tun. conf. 606. num. 24. Menoch. conf. 115. nu. 14. Rot. in recent. decis. 530. sub num. 10. par. 1.* Maxime cum adsit ratio diuersa inter istos casus tam ex verbis testamenti, quam ex verisimili mente testatoris in verbis, quia in bonis Florentiae filii Siluestri non fuerunt positi in conditione, sed expresse vocati, & ultimo deficienti sine liberis fuerunt substituti filii Nicolai, iisque deficientibus filii Laurentii, in aliis vero bonis, scilicet in istis, de quibus agitur, filii Siluestri non fuerunt expresse vocati, sed solum positi in conditione, vnde inter ipsos & non potest censi inducta reciproca substitutio, *Ceph. d. conf. 514. num. 23.* cum aliis supra allegatis. Ex verisimili mente vero testatoris, quia testator praesumitur magis dilexisse filios fratris carnalis, quos etiam substituerat in bonis Florentiae, quam filios Galliani eius ex sorore nepotes ex & quae etiam praesumptione maioris affectionis, dicta clausula in fine posita non refertur ad omnia, *Bart. conf. 54. sub num. 4. vers. & eos, quos magis dilexit.* Quibus addi potest, quod prima institutio, & substitutio continet bona immobilia, existentia in districtu Florentino, & sic in patria testatoris. Secunda vero institutio continet pecunias, quas voluit inuestiri in statu Ecclesiastico, vel in dominio Venetiarum, & in Comitatu Venusino, & sic in istis bonis & non potest considerari tanta affectio, quanta in bonis patrimonialibus.

Et ita vtraque &amp;c.

\* Est decisio 40. supra in hac parte, & pariter supra in eadem causa adest alia decisio sub die 9. Iunij 1627. coram eodem R. P. D. *Dunozetto.* est decisio 84.



## DECISIO CLIX.

**D**OMINVS Valerianus Marcettus de anno 1626 permutauit Ecclesiam S. Simeonis de Vrbe cum Ecclesia S. Petri Abbatia nuncupata Theatinae Dioecesis, quā obtinebat D Iulius Caesar Braccinus, qui narrauit dictā Abbatiae fructus ascendere ad ducat. auri de Camera 250. & super illis obtinuit sibi reservari annuam pensionē ducat. 75. ultra aliam antiquam ducat. 45. sed cum D Valerianus assecuta possessione dictae Abbatiae reperiisset illius fructus non excedere annuū valorem ducat. 200. illarū partium, ex quibus solutis dictis duabus pensionibus nihil ei remanebat introduxit causam super nullitate permutationis in Rota, in qua proposito dubio, An permutatio esset nulla, fuit sub die 28. Maii praeteriti negativē resolutum, quia D. Valerianus non benē probauerat FALSAM expressionem valoris, sed cum postea quatuor testes hic in Curia examinaverit hodie DD. recesserunt à decisis, & firmarunt, permutationem fuisse nullam, quia supradicti testes deponunt, fructus dictae Abbatiae certos cum incertis computatos ab anno 1624. 25. 26. & 27. non excessisse, neque excedere ducat. annuos 200. monetā illarum partium, & concludenter f probant, tum quia deponunt de anno sterili cum fertili computato, iuxta trad. per Sarnen. in reg. de valor q. ult. Rot. diuers. decis. 648. num. 4 par. 1. in recent. Put. decis. 9. lib. 1. tum quia reddunt f optimas causas scientiae, quia sunt de eodem loco, & sunt plenē informati de omnibus, & singulis fructibus d. Abbatiae, quos ipsi per plures annos exegerunt, & insuper coarctāt negativam, quod aliter esse non possit, quin ipsi sciarent: unde ex his depositionibus f plenē, & concludenter remanet probatum, quod fructus non excedunt supradictam quantitatem annuorum ducat. 200. monetā illarum partium, Alex. in l. pretia rerum nu. 9. vers. potest etiam ff. ad leg. Falcid. Rot. diuers. decis. 20. num. 1. par. 2. in recent. Cas. de Grass. decis. 3. num. 11. de reb. Eccles. non alien.

Et licet hęc probatio sufficeret, attamen comprobatur ex locationibus bonorum, & fructuum d. Abbatiae pro ducat. 240. ante demolitionem moledini, necnon ex nota introitus, & exitus Abbatiae manu dicti Braccini conscripta, qui etiam in alia sua praecedenti gratia expressit, fructus non ex-

cedere ducat 150. ut in summiurium num. 3. quibus omnibus simul iunctis dubium non est, quin probatio sit plena, & concludens praesertim f cum materia probationis valoris, & fructuum sit difficilis Greg. XV. decis. 245. num. 4. & 5. unde patet dictorum fructuum expressionem factam per Br accinum per ascensum ad ducatos auri de Camera 250, esse FALSAM, & erroneam, & consequenter f permutationem esse nullam, & inuvalidam ad trad. per Surd. in cons. 150. nu. 49. & seqq. in his terminis Prob. ad Monach. cap. 2. sub num. 26. vers. & hanc teneas de renunciat. Paris. de resignat. lib. 13. quaest. 4. per tot.

Non obstat, quod ad probandum f falsitatem valoris expressi requiratur decennium, quia hoc procedit solum ad effectum regulae de valore, non autem quando prout in casu nostro agitur f de fructibus, & redditibus ad effectum videndi, an possit ex illis Rector sustentari, Cas. de Grass. decis. 7. n. 13. de praben. Rot. dec. 550. num. 1. par. 1. in recent. & fuit tentum in Aquen. pensionis 19. Nouembris 1608. coram bo. me. Card. Lancel. cuius copia data fuit, tunc enim sufficit probatio valoris f aliquorum annorum ante, & post arbitrio iudicantis, Greg. Lopez tit. 5. leg. 56. glos. 5. & 6. & fuit dictum in Tiburtina Castri Arsularum 26. Iunii 1598. coram bo. me. Penia, quae loquitur in venditione, & Rota dicit sufficere probationem per aliquot annos ante, & post, etiam si non sit quinquennium cum materia sit arbitraria, & nos versamur f in permutatione, quae regulatur sicut emptio, & venditio, & est species alienationis, S. alienantes, Authen. de non alienan. vel permut. reb. Eccles. cap. nulli de reb. Eccles. non alienan. M. antic. de tacit. lib. 25. tit. 6. num. 22. & seqq. & dixit Rota in Lueana terrarum 16. Nouemb. 5613. coram bo. me. D. meo Vbaldo.

Nec impugnatio supradictae permutationis videtur continere f materiam obiectiuam cum Valerianus non agat, ut Braccinus priuetur sua Abbatia, quo casu requireretur probatio decennialis, Seraph. dec. 485. num. 1. Rot. diuers. decis. 189. num. 1. par. 1. Sed agit ad rescissionem contractus permutationis ad effectum ne cogatur soluere de suo onera d. Abbatiae, & sic cum tractet de damno f vitando, non est probationibus onerandus in causa fauorabili, & in materia difficilis probationis, Rot. coram san. me. Greg. XV. decis. 245. num. 5. & 11. sed sufficere f debet supradicta probatio de tempore datae gratiae, & per duos annos ante, & per an-



# Sacræ Rotæ Romanæ. Decisio CLX. 337

annum post Oldrad. conf. 58. san. mem. Greg. XV. decis. 13. num. 1. & decis. 419. numer. 1. præsertim cum onus consistat in reservatio-  
14 ne pensionis, quam Papa ꝑ non reservasset, si sciisset, valorem non esse verum, & ad  
15 effectum conservationis ꝑ pensionis attenditur valor de tempore datæ, Rot. in recent. decis. 444. num. 1. & seqq. par. 2. & in Monopolitana pensionis 17. Maij 1596. coram Orano,

Et pro comprobatione prædictorum fuit etiam consideratum, quod superflua fuisset probatio decennalis, quia valor Abbatiæ diminutus fuit propter destructionem molendini, & deficientiam colonorum, quæ supervenerunt longè post decennium,  
16 ꝑ quod propterea probari non debet, iux. decis. Guido par. 25. post. med. in manuscriptis.

Non obstat, quod valor d. Abbatiæ fuerit expressus in supplicatione, in qua vterque ex Permutantibus pro oratore nominatur, & sic Valerianus ꝑ veniat contra propriam confessionem, quia confessio huiusmodi intelligitur distributivè facta adeo, ut unusquisque ex permutantibus censetur fateri de valore propriæ Ecclesiæ, & ideo confessio non præiudicat supplicanti, nisi  
18 respectu ꝑ propriæ Ecclesiæ, de qua quisque præsumitur informatus, Mohed. decis. 16. de renunc. Mare Scott. var. resolut. lib. 2. cap. 1. num. 171. sed cessat difficultas, quia in om-  
19 nem casum cum talis confessio ex probationibus postea factis detegatur erronea, non præiudicavit, l. cum falsa C. de iur. & fact. ignorant. l. non fatetur. ff. de confess. Anchar. conf. 291. num. 3. Mant. 291. num. 3. Gregor. decis. 125. num. 10. & 522. nu. 14. & seq.

Non obstant testes de nouo inducti pro Braccino, quia non percutiunt tempus permutationis, ꝑ quod tempus attendi debet, ut in alleg. Monopolitana pensionis coram Orano, & quod habent plures exceptiones late in facto ponderatas, & præsertim secundus testis tanquam ꝑ interessatus cum habeat pensionem super hac Abbatiæ, nihil probat, l. omnibus cum similibus C. de test. Roland. à Vall. conf. 72. num. 15. lib. 2. Ioseph. Ludou. decis. Lucen. 14. num. 12. Rot. dec. 700. num. 32. & dec. 235. num. 3. par. 2. in recent. & omnes conuincuntur ex aliis testibus ꝑ D. Valeriani, quibus tanquam habentibus adminicula locationum fidei Vniuersitatis, & confessionis ipsiusmet Braccini ꝑ in sua gratia magis standum est, glos. in cap. si testis 4. quest. 3. & in cap. in

nostro ex. de testibus, Viuian. dec. 377. nu. 9. lib. 2.

Et ita decisum vtraque parte informante, &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO.

Bononiens. Fideicom. de Desideriis.

Die Veneris 24. Martij 1628.

ARGUMENTVM.

Identitas bonorum, qualiter probetur, & maxime si simus in antiquis.

SVMMARIVM.

- 1 Identitas, ex quibus benè deprehendatur.
- 2 Fratres, quando post modicum tempus mortis patris bona diuidunt, illa præsumuntur paterna non data aliqua acquisitione.
- 3 Identitas concludentius probari non potest, quam per partis confessionem ampliam. 4.
- 5 Identitas probatur coniecturis, & præsumptionibus.
- 6 Probationes in antiquis non ita rigide exigendæ sunt, sed leuiiores admitti debent.
- 7 Identitas ut probetur sufficit verificari, duas demonstrationes, licet in alijs sit discrepantia.
- 8 Identitas præsumitur, quando confines sunt verificati, licet in prædio aliquid de nouo reperiatur, cum postea fieri potuisset.

DECISIO CLX.

Propositum fuit hodie dubium super identitate alterius fundi, seu possessionis positæ in communi Bagnarolæ tornaturarum 175. & resolutum, constare de illius identitate, quod scilicet fuerit in bonis Hieronymi fideicommittentis; de functo enim dicto Hieronymo filii ipsius diuiserunt bona paterna, & hæc possessio Bagnarolæ cum expressione confinium, & numeri 175. tornaturarum assignata fuit Alexandro vni ex filiis, & hæredibus eiusdem Hieronymi, & successivè transiit in alios posteros, ꝑ ex quibus benè deprehenditur identitas, Paris. conf. 26. num. 54 lib. 2. Peregr. de fideic. art. 44 num. 5. Rotæ apud Card. Seraph. decis. 553. num. 1. & 3. ad med.

Vu & in



Et in recent. decis. 706. num. 1. par. 2. praesertim quia modicum tempus intercessit inter mortem Hieronymi, & dictam diuisionem factam ab illius filijs, & sic congrua est praesumptio, quod bona diuisa fuerint paterna, non data alia acquisitione ad not. per Modern. Bonon. var. resol. lib. 1. cap. 12. num. 14. & in dicta diuisione fuit expressè praeservatum fideicommissum Hieronymi: signum satis vrgens, quod bona illa erant eidem fideicommissio subiecta, & sic in bonis Hieronymi, alioquin ineptè fuisset huiusmodi fideicommissi conseruationi consultum in dicta diuisione.

Et quod difficultatem tollere visum est, dantur confessiones Marci Antonii ad positiones in actis exhibitas, quod hoc praedium tanquam fideicommissio Hieronymi subiectum transierit ad Alexandrū, & alios eius successores, qua partis confessione conclusentiū identitas probari non potest, Socc. sen. conf. 89. num. 1. vers. confirmatur, lib. 1. Afflict. decis. 23. num. 5. Rota coram Illustriss. D. meo Decano decis. 120. num. 2. & fuit in hac causa resolutum coram me, sub die 3. Decembris praeteriti & maxime cum hac confessio sit munita dictis diuisionibus prius sequutis inter filios Hieronymi, & aliis coniecturis, & praesumptionibus, quae in materia & probandi identitatem sufficiunt. cap. cum causam in fin. ubi Bald. in princ. Fel. num. 12. de probat. Dec. conf. 146. num. 14. vers. in his enim Rota coram sanct. mem. Greg. XV. decis. 172. nu. 5. & coram Reuerendiss. D. meo Decano in Vrbeuetana fideicommissi 27. Nouemb. 1620. & versetur in antiquis, quo casu & probationes non ita rigide exquirendae sunt, sed leuiores admitti debent, Socc. sen. conf. 86. num. 2. lib. 1. Card. Seraph. decis. 462. num. 9. & fuit dictum in Bononien. fideicommissi de Rubois 12. Febr. 1618. coram bo. me. D. Vbaldo, & in hac causa sub die 4. Martij, & 14. Iunij 1627. coram me.

Non obstat, quod in inuentario describatur hoc praedium, cum nonnullis qualitatibus, quae non respondent praedictis diuisionibus, quoniam sat est, & quod verificentur saltem duae demonstrationes, licet in aliis sit discrepantia, Rim. sen. conf. 429. num. 5. & seqq. lib. 3. Ceph. conf. 98. num. 21. lib. 1. & in dictis decisionibus in hac causa emanatis fuit etiam firmatum, & aedificia, quae praesupponuntur modo extare non excludunt & identitatem, cum de nouo poruerint fieri, vt per Cephal. ibidem num. 22. & seqq. Surd. conf. 168. n. 45. & Rota coram

Reuerendiss. D. meo Decano dec. 120. nu. 5. vers. non obstat.

Et ita pro iustificatione identitatis resolutum fuit.

¶ Plures decisiones in hac causa adnotavi supra ad decis. 6. quae est in eadem causam.

EMINENTISS. ET REV. CARD. VIRILI

Ciuitatis Castelli Beneficii.

Die Veneris 24. Martij 1628.

ARGVMENTVM.

Agitur de iustificatione gratiae, scilicet an aliqua Ecclesia sit tota de iure patronatus alicuius, & plura de quibus in Summario.

SVMMARIVM,

- 1 Consuetudo vti fidelis rerum interpret est attendenda.
- 2 Relatum. & non referens attendi debet.
- 3 Valor fructuum beneficij per non excessum qualiter probetur.
- 4 Beneficium resignans, ex quo probetur, quod habeat unde aliunde comedere viuere valeat.
- 5 Possessio probatur ex publico instrumento captae possessionis.
- 6 Clericatus probatur ex literis patentibus Ordinarij.
- 7 Clericatus probatur ex testibus.
- 8 Ecclesia, quod sit beneficium simplex, & collatum de iure patronatus acquisitum ex donatione, & constructione, & quod in ea adsit aliqua Confraternitas, hoc simul stare potest.
- 9 Oblationes, quae fiunt in aliqua Ecclesia, spectant ad Rectorem.
- 10 Attestationes simplices nihil probant.

DECISIO CLXI.

Fuit resolutum, Gratiam Galeotti esse iustificatam, nam quod ius patronatus sit concessum ab Episcopo super tota Ecclesia, non autem super Capella in Ecclesia patet ex ipso instrumento dotationis, & reseruacionis iurispatronatus, in quo narratur, quod Marchio eius expensis fundare coepit quandam paruum Capellam, seu Oratorium ad honorem Sanctiss. Virginis, quae elemosinis tam Marchionis, quam piorum ad finem perducta fuit, & quod deinde Marchio coepit edificium Ecclesiae, & tam primam fundationem Capellae, quam expensas in constructione eiusdem Ecclesiae, & Capellae fecit animo, vt eadem



eadem Ecclesia in simplex beneficium erigeretur, & ab eo dotaretur ad effectum acquirendi ius patronatus, pro cuius executione Marchio pro dote Ecclesiæ, & beneficii Sanctæ Mariæ erigendi, & ad effectum acquirendi ius præsentandi Rectorē ad dictam Ecclesiam assignat multa bona, & instat per Episcopum, Capellam, seu Oratorium, ac Ecclesiam erigi in beneficium, & Episcopus Capellam, seu Oratorium, & Ecclesiam in simplex beneficium erigit, & Marchio ad effectum acquirendi ius præsentandi ad dictam Ecclesiam in simplex beneficium erectam pro dote, & dotis nomine dictæ Ecclesiæ Sanctæ Mariæ erectæ donauit bona cum potestate disponendi ad dictæ Ecclesiæ libitum, & constituit se nomine dictæ Ecclesiæ possidere, & Episcopus donationem nomine Ecclesiæ, ac beneficii Sanctæ Mariæ acceptauit, & ius præsentandi Rectorem ad dictam Ecclesiam concessit; ex qua serie supra narrata satis apparet tam dotationem, quam reservationem iuris patronatus fuisse super tota Ecclesia.

Idque docuit obseruantia, nam statim Marchio uti patronus dictæ Ecclesiæ præsentauit Honorium eius filium, & Episcopus instituit de Ecclesia, ac possessionem Ecclesiæ dari ordinauit, deinde supradictus Honorius in manibus Clem. VIII. resignauit Ecclesiam cum narratiua iuris patronatus, & Papa eandem Ecclesiam contulit Christofoforo Stephani Tamburrini, qui possessionem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ accepit, & deinde Episcopi dederunt institutionem ad dictam Ecclesiam de iure patronatus, & instituti possessionem Ecclesiæ cœperunt, & sic obseruantia declarauit, donationem, & reservationem fuisse totius Ecclesiæ, & quæ uti fidelis interpret est attendenda, *l. si de interpret. ff. de legib.*

Nec facit, quod Petrus resignans fuerit præsentatus ad Capellam, quia est cum clausula relatiua ad instrumentum reservationis iuris patronatus, & ideo reservatio prædicta iuris patronatus, ad quam fit relatio, attendi solum debet, *Rota diuers. dec. 27. n. 3. & dec. 40. n. 7. p. 2.*

Valor fructuum per non excessum præducatur. 24. & cum oblationibus ducat. auri 150. de Camera probatur ex testibus de fama, qui sufficiunt, *Scrapp. decis. 962. n. 2. Mantio. decis. 132. num. 4. Rota in recent. decis. 298. num. 5. par. 2. Gregor. decis. 35. num. 2.*

Quod Petrus resignans præ habeat unde

aliunde commodè viuere valeat, probatur ex quo possidet Parochialem valoris 80. ducat. & ex testibus, *Aegid. dec. 116. in fin. Cas. de Grass. dec. 3. num. 7. de probat. Verall. dec. 277. par. 1.*

5 Possessio Petri resignantis probatur præ ex publico instrumento capte possessionis, *l. prædia, ubi Bart. ff. de acquir. possess.*

6 Clericatus Galeotti, & quod præ sit oriundus ex Ciuitate Cortonen. probatur ex literis testimonialibus Episcopi Cortonen. cap. 1. de Cleric. Peregr. & ex præ testibus *Rota dec. 16. de probat. in antiq.*

Nun obstat erectio Confraternitatis in dicta Ecclesia, quia stant simul, quod ad sit Confraternitas, & Ecclesia præ sit beneficium simplex, & collatum de iure patronatus acquisitum ex dotatione, & constitutione.

Nec obstat, quod oblationes spectent ad Confraternitatem, quia præ de iure spectant ad Rectorem, cap. Pastoralis de his, quæ fiunt à Præl. in cons. cap. & fuit dictum in Lunen. Sarzanen. oblationum 8: Februar. 1627. coram R. P. D. meo Merlino, & sim-  
10 plices præ attestaciones contrariæ nihil probant.

Et ita vtraque parte &c.

R. P. D. COCCINO:

Parmen Status.

Die Veneris 24. Martij 1628.

ARGVMENTVM.

Depositioni vnus testis, quibus concurrentibus, credatur. Testes deponentes de bona fide præferuntur aliis contrarium deponentibus, licet isti sint plures.

S V M M A R I V M.

- 1 In ore duorum, vel trium stat omne verbum.
- 2 Testi vnico statur, quando cum eo concurrat fama.
- 3 Testi vnico creditur, quando cum eius dicto concurrunt coniecturæ.
- 4 Testi vnico ereditur, quando cum dicto ipsius concurrunt coniecturæ, & præsumptiones ex circumstantijs facti.
- 5 Testes deponentes de bona fama magis attenduntur, quam deponentes de mala fama.
- 6 Amplia hoc etiam si deponentes de bona fama sint numero pauciores, & maxime si agatur de quasi possessione legitimitatis num. 7.



## DECISIO CLXII.

**D**omini steterunt in decisio, \* videlicet, DD. Alexandrum, & Cyrum ex persona Pallauicini aui, & Sigismundi patrui Magni esse in sufficienti quasi possessione legitimatatis requisitae à Io. Francisco Marchione Pallauicino fideicommittente, hoc est tanquam procreatorum, & natorum de legitimo matrimonio verè, & non fictè. Hoc enim satis probatur ex dicto Presbyteri Baptiste testis Rangonorum, qui fuit praesens matrimonio, & deponit quod post dictum matrimonium inter alios nati sunt Pallauicinus, & Sigismundus, qui testis licet vnicus probat, quamuis enim regula

1 sit, quod † in ore duorum, vel trium stat omne verbum, cap. licet vniuersis 23. & c. in omni negotio 4. de testibus. Hæc tamen re-

2 † gula fallit, quando cum dicto vnus testis concurrat fama, prout vltra allegatos in alia decisione firmant Aret. conf. 13. n. 9. Caputq. decis. 288. par. 3. Hic autem concurrat fama benè probata ex duobus testibus, vt fuit consideratum in alia decisione:

3 Secundò prædicta regula non procedit quando vnà cum dicto testis concurrunt coniecturæ Bart. per illum textum in l. 1. §. idem Cornelio num. 3. ff. de quest. Glof. in c. fin. in verbo vnus testis de succes. ab intest. & in c. cum causam in verbo testis de probat. Caputq. decis. 271. par. 3. Hic autem concurrunt plures coniecturæ, nempe fama prædicta communis reputatio, mandatum de dispensando successio dd. Fratrum, Relatio Cardinalis Simonetæ, & alia ponderata in prædicta decisione.

Tertiò prædicta regula, quod non credatur vnico testi, non procedit, quando 4 cum dicto ipsius † concurrunt coniecturæ, & præsumptiones ex circumstantiis facti, & hæc conclusio procedit in quacumque materia, Io. And. in cap. fin. num. 4. de succes. ab intest. Cas. de Grass. decis. 3. nu. 6. de prob. Mant. decis. 325. num. 5. san. mem. Greg. decis. 247. num. 6. & fuit dictum coram me in causa Interamen. pecuniaria 12. Iunij 1606. Hic autem concurrunt dictæ præsumptiones, & circumstantiæ facti. Primò ex mandato de dispensando. Secundò ex communi reputatione. Tertiò ex diuisione filiorum facta per Bernardinum, in qua diuisit filios natos ante, & post matrimonium, & concurrunt plura alia ponderata in prima decisione, quæ satis reddunt rem claram.

Non obstat fama, quæ posset afferri in contrarium, quia magis attenduntur testes deponentes de bona, quàm de mala fama, Anchar. conf. 253. num. 3. vers. in ista varietate. Put. decis. 2. lib. 3. quod procederet etiam, † quod deponentes de bona essent pauciores sæpius firmavit Rota san. mem. Greg. XV. decis. 455. num. 3. & 4. vbi num. 16. in additione alia citantur concordantes. Quod maximè procedit † cum agatur de quasi possessione legitimatatis, & concurrant alia plenè considerata in prima decisione.

Et ita resolutum vna tantum parte informante, cum datis pluribus dilationibus altera pars non curauerit informare &c.

\* Scilicet sub die 8. Iunij 1626. est decisio 16. supra in hac parte, vbi alias decisiones in hac causa adnotauimus.

EM. MO. ET REV. MO D. CARD. VBALDO

Maceratens Legitimæ.

Die Lunæ 27. Martij 1628.

## ARGUMENTVM.

Vsurpationis bonorum præsumptio intrat ob non confessionem inuentarij.

## SUMMARIVM.

- 1 Heres præsumitur usurpasse bona testatoris ob solam non confessionem inuentarij.
- 2 Et ista præsumptio multo magis augetur stante expressa ordinatione testatoris, de illo conficiendo, & num. 3.
- 4 Testatoris assertio nocet heredibus.
- 5 Peregr. de fideicom. art. 35. num. 24. & alij declarantur.
- 6 Fideicommissario incumbit onus probandi, quæ, & quanta fuerint bona relicta, & peruentâ ad manus heredis.
- Et hoc procedit siue heres confecerit inuentarium, siue non.
- 7 Heres sine inuentario petens legitimam, vt non repellatur, quid probare debeat.
- 8 Curator, & non minor tenetur conficere inuentarium de bonis testatoris.
- 9 Testes deponentes super negativa non probant, nisi eam coarctent.

## DECISIO CLXIII.

**H**odie Domini confirmarunt duas decisiones \* in hac causa factas, in quibus fuit resolutum omissionem confessionis



nis inuentarii obflare Pellicanis quo minus possint pretendere legitimam, ex persona Philippi filii Matthæi testatoris, quia cum Philippus non confecerit inuentarium iuxta dispositionem testatoris, qui in suo testamento expresse mandauit hæredibus, quod illud conficerent ad effectum, vt ex illo apparere posset, adesse multa bona libera pro legitima filiorum, faciendo mentionem de mobilibus, pecuniis mercibus notabilis valoris, & de Bibliotheca, sequitur, vt præsumptio vsurpationis, quæ ob solam non confectiõnem inuentarii obflare solet, iuxta decis. Seraph. 321. num. 18. & 609. num. 7. fel. record. Greg. XV. decis. 266. num. 16. multo magis augeatur ex supradicta ordinatione testatoris, quod inuentarium conficeretur asserendo, quod aderant bona libera pro legitima, & quod ad hunc effectum mandabat, inuentarium confici, & vt ex eo posset apparere rem ita se habere, vt latè fuit deductum in vtraque decis. ex consil. Bald. 89. num. 3 lib. 1. Moder. Rom. discept. forens. cap. 570. nu. 22. & 23. cum aliis ibi allegatis.

Non obstat, quod fideicommissarius debeat probare fuisse à testatore relicta mobilia; tum quia sufficit testatoris assertio, quæ nocet hæredibus Mascard. de probat. concl. 778. num. 18. & 19. Simon. de Pret. de interp. ult. volunt. fol. 555. num. 359. Fusar. de substit. quest. 618. num. 30. tum quia Peregr. de fideicom. art. 35. num. 24. Moder. Rom. discept. cap. 215. num. 9. & num. 23. cum aliis ex aduerso allegatis loquuntur, quando fideicommissarius vniuersalis agit contra hæredem pro recuperatione bonorum, quæ prætendit adfuisse in hæreditate, & peruenisse ad manus hæredis, tunc enim verum est, quod siue hæres confecerit, vel non confecerit inuentarium, fideicommissario incumbit onus probandi, quæ & quanta fuerint bona relicta, & peruenta ad manus hæredis, sed iste non est casus noster, in quo non fideicommissarius, sed hæres sine inuentario agit pro legitima quo casu non est dubium intrare præsumptionem occultationis, subtractionis, & distractionis bonorum, & hinc est, quod repelli debet, nisi probet, alia bona non extitisse ex quibus de ea sibi satisfacere potuerit, & in his terminis loquuntur iura allegata in vtraque decisione, & per Addent. ad decis. Greg. 266. num. 16. & pluries firmavit Rotæ, & præsertim in Romana de Victorijs 10. Martij 1627. coram R. P. D. meo Merlino.

Non obstat, quod filii Matthæi, & Franciscus nepos possederint bona in comuni, & sic cesset præsumptio vsurpationis ex parte filiorum. Quia vt fuit firmatum in decisionibus, Franciscus erat minor, & existerat sub cura patruorum, qui omnia administrabant, & ideo benè remanet fundata contra illos prædicta præsumptio vsurpationis. cum ipsi tenerentur conficere inuentarium, & non Franciscus minor, iux. tex. in S. pupillis auth. de hered. & Falcid. & latè deducitur in 1. decis.

Non obstat, quod post mortem filiorum tota hæreditas, & omnia Matthæi bona ad Franciscum superstitem peruenerit, quia hoc nullibi probatur, & testes, qui dantur ex aduerso ad probandum, quod Matthæus non reliquit alia bona stabilia, quàm illa, quæ deuenerunt in Franciscum, non deponunt de mobilibus, pecuniis, mercantia, & libraria, de quibus testator fecit mentionem in testamento, vt supra, & in quibus potuerunt hæredes satisteri de sua legitima, vt dixi, & cessat difficultas, quia testes dum super hoc deponunt non benè probant, cum non coarctent negatiuam, Alex. cons. 65. num. 3 in fin. vers. & illi lib. 1. fel. rec. Greg. XV. dec. 41. n. 5. & dec. 510 num. 1.

Alia leuiora quamuis longa serie deducta per D. Pellicanum non visa sunt digna responsione, præsertim cum, vt benè aduertit vnus ex Dominis, potius confirmet, & coadiuuent fundamenta decisionum, quam illa in aliquo tollant.

Et ita decifum &c.

\* Prima est sub die 14. Maij 1627. coram eodem Eminentiss. D. Vbaldo, est supra deciso 67. alteram vide infra in Additione prout in Indice in eius sine pesto, & pariter infra in in eadem causa. habes alias decisiones sub die 22. Iunij. 1629. & 18. Febr. 1630. coram Reuerendiss. Vrgellen.

EM. MO, ET REV. MO D. CARD. VIRILI.

Bononiens Fideicommissi de Maluetijs.

Die Venenis 31. Martij 1628.

ARGUMENTVM.

Dos, quando non sit detrahenda de bonis ascendentium fideicommissis subiectis, & an mulier propter crimen adulterii amittat dotem, & vtrum super crimine licita sit transactio.

SYM-



## S V M M A R I V M ;

- 1 Dos detrahatur ex bonis fideicommisso subiectis ascendentium.
- 2 Quod intellige, quando filia non potest dotari, vel ex bonis liberis paternis, siue maternis, siue proprijs ipsius filiae, & num. 3.
- 4 Mulier propter adulterium amittit dotem.
- 5 Mulier, quando per adulterium amittit dotem, si extant filij, pater tenetur conseruare huiusmodi lucrum dotis in fauorem filiorum adulterae.
- 6 Transigere super crimine adulterij non licet, nec aliquid in pactum deducere.
- 7 In adulterij crimine, quae modificata remissio à viro de iure sit licita.
- 8 Transactio super crimine adulterij, quando substat.
- Requistra omnia praesumuntur ex praesentia, & auctoritate Iudicis, n. 8.
- 9 Renunciatio litis facta à fideicommissario non nocet venienti ex propria persona ad bona fideicommisso subiecta.
- 10 Praedia existimantur ad rationem quinque pro centenario.
- 11 Dos dicitur congrua, ex quo in familia talis constitui, consuetum est.
- 12 Probatio in specie magis est attendenda, & praefenda, quam probatio in genere.
- 13 Fideicommissarijs non potest praerudicari, quando dos est sufficiens, & filia habet aliunde congruam dotem.

## DECISIO CLXIV.

- C**ONCLVSE RVNT Domini dotem Eleonorae non deberi ex bonis fideicommissi, licet enim regula sit, quod ex bonis fideicommisso subiectis ascendentium detrahatur dos iuxta *Auth. res quae, C. comm. de legat.* tamen intelligitur in subsidium,
- 2 quando filia non potest dotari, vel ex bonis liberis paternis, siue maternis, siue proprijs ipsiusmet filiae, *Ias. in d. Auth. res quae, num. 3. in fin. & cons. 231. nu. 12, lib. 2. Boer. dec. 130. num. 13. Roland. cons. 85. n. 9. & seq. lib. 1. Thesaur. decis. 192. num. 12. in fin. Rota. decis. 66. num. 6. par. 1. recent. Peregr. de fideicom. art. 42. num. 66. Petr. de fideicom. quest. 8. num. 459.* Vnde cum Eleonora habuerit pro dote praedium Castenassij, quod erat proprium ipsius Eleonorae, sibi et quoque relictum à Patre in testamento, non est dos deducenda ex bonis fideicommissi per praerogata.
  - 3 Quod autem praedium Castenassij esset proprium Eleonorae patet, nam cum Gentilis mater Eleonorae, & vxor Alexandri fuisset querelata de adulterio, de quo

plures testes deponerant, fuit per concordiam determinatum, quod proprietas praedii Castenassij esset Eleonorae filiae, vsusfructus Alexandri patris, mulier enim propter adulterium amittit dotem, *l. consensus, S. prim. C. de repud. l. unica, S. taceat, C. de rei vxor. act. cap. plerumque de donat. inter vir. & vxor. cap. porro de diuort. Sanchez de matrim. lib. 10. disp. 8. num. 2. & existentibus filijs pater tenetur conseruare huiusmodi lucrum dotis in fauorem filiorum adulterae, S. quia verò plurimis authen. ut liceat matr. & auia. Barb. in l. 2. in princ. par. 1. n. 62. ff. solut. matrim. Bald. in l. hac ad Edictali, num. 5. C. de secund. nupt. Sanch. d. lib. 10. disp. 8. numer. 12.*

6 Nec obstat, quod super crimine et adulterij non liceat transigere, nec aliquid in pactum deducere, *l. transigere, C. de transact.* quia cum adessent depositiones testium super adulterio, potuit fieri ista concordia. & maritus remittere iniuriam, & poenam separationis thori, ac vxorem ad societatem coniugalem reuocare, non autem remittere poenam amissionis dotis; & hoc non est pactum, nec conuentio in pretium veniae, & reconciliationis, sed modificata et remissio de iure licita, *Sanchez de Matrim. d. lib. 10. disput. 8. nu. 22. Surd. de alim. tit. 7. quest. 16. n. 83. vers. hoc casu.*

Non obstat, quod mortuo Alexandro patre Eleonorae, & marito Gentilis adulterae hoc Praedium eidem Gentili fuerit restitutum vigore decreti V. Legati Bononien. vnde uti Praedium auocatum, & restitutum non sit considerabile ad effectum Eleonorae quia deinde de anno 1573. Rotae Auditor Bononien. mandauit deponi fructus penes Matthaeum Beroum, post quod depositum, nihil aliud fuit actum in causa, ut constat ex illis verbis, & haec sunt vltima acta in hac causa facta, ut in *Sum. num. 1.* dato in responsionibus D. Gregorii, & consequenter patet, quod decretum de restituendo Gentili; non habuit effectum quod euidentius apparet; nam Eleonora vendidit dictum Praedium Castenassij, ut ex confessione filij Eleonorae in *Summ. num. 19.* & ex concordia inter Bassanum, & Eleonoram constat, quod transactio inter Alexandrum, & Gentilem ratione adulterij habuit effectum, & nunquam fuit reuocata, sed Gentilis adultera remansit sine dote, quae transactio ratione et adulterij, cum fuerit cum praesentia, & auctoritate Auditoris Turroni Iudicis causae criminis adulterij, & cum consensu, & auctoritate patris, substat absque aliis solemnibus.



lemnitatibus, *Alex. conf. 125. num. 5. lib. 1. & conf. 80. num. 5. lib. 5. Menoch. de presumpt. lib. 2. presumpt. 75. n. 5.*

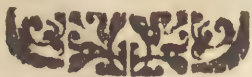
Nec nocet renunciatio litis facta à patre D. Gregorii in eius testamento, quia illa non præiudicat D. Gregorio venienti ex propria persona ad bona fideicommissio subiecta, *Ruin. conf. 138. num. 10. lib. 2. Alba. conf. 74. n. 1. Menoch. de presumpt. lib. 3. presumpt. 115. num. 59. Peregr. de fideic. art. 52. num. 81.*

Quod autem prædium Castenasij sit sufficiens pro congrua dote Eleonoræ probatur, quia est tornaturarum 50. & eius valor lib. 18. mil. quæ conficiunt scut. 4500. & constat quoque de eius locatione pro lib. 650. & prædia Æstimantur ad rationem quinque pro centenarioglos. in *Auth. perpetua, C. de sacros. Eccles. Ias. in l. fundum, num. 5. vers. item adde, ff. de leg. 1. Greg. decis. 553. num. 8. Tiraq. de retract. lign. S. 1. glos. 6. nu. 19.* & consequenter ista summa visa fuit Dominis in is sufficiens pro dote congrua Eleonoræ, ex quo ÷ in familia de Dulphis consueta dos solet esse in lib. 5000. aut 6000. & ad summum 8000. ut ex pluribus instrumentis datis, & de anno 1577. & sic per annum ante matrimonium Eleonoræ Hercules frater Pompei de Dulphis habuit in dotem lib. 5000. quæ probatio ex instrumentis cum sit specialis de solito in eadem familia de Dulphis, & illa dos Herculis percutiat tempus matrimonii Eleonoræ, magis est ÷ attendenda, & præferenda de positionibus testium, qui generaliter deponunt *Alex. conf. 148. num. 3. & 5. lib. 2. & conf. 150. num. 17. lib. 5. Paris. conf. 188. num. 31. lib. 3. Socc. sen. conf. 54. numer. 14. Aym. conf. 94. num. 3.*

Præcipuè cum ultra prædium fuerint quoque data alia iura, quæ sunt æstimabilia, & cum effectu deinde bona habuit, & agitur de minuendis bonis fideicommissi.

Nec facit, quod Alexander pater ultra prædium reliquerit etiam scut. 300. auri in auro, quia non potuit præiudicare ÷ fideicommissariis in casu, quo dos aliàs est sufficiens, & filia habet aliunde congruam dotem, *Mantic. decis. 319. n. 3. Roland. conf. 85. n. 9. & 10. lib. 3.*

Et ita vtraque parte, &c.



REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Ianuen Parochialis -

Die Luna 3. Aprilis 1628.

ARGUMENTVM.

Ecclesia, quando dicatur regularis, & an ab Ecclesia regulari possit exerceri cura animarum.

SVMMARIVM.

- 1 Monasteria non dantur sine Ecclesiis.
- 2 Monasterium si sit regulare, Ecclesia etiam est regularis.
- 3 Monasterium quale est, talis etiam est Ecclesia.
- 4 Ecclesia regularis an possit exercere curam animarum, & n. 5.
- 6 Loci sanctitas ordinatur ad sanctitatem hominis, qui in loco sacro cultum Deo exhibet.
- 7 Deus, non propter locum gentem, sed propter gentem locum eligit.
- 8 Visitatori Apostolico multum est tribuendum circa qualitatem, & statum Ecclesiarum.
- 9 Possessio quadragenaria, quid operetur.


DECISIO CLXV.

ORTA lite inter Illustrissimū Archiepiscopum Ianuen. & Moniales Sancti Andreæ de Porta nuncupatas eiusdem Ciuitatis super iure nominan. Vicarium pro exercenda cura animarum in dicta Parochiali Ecclesia S. Andreæ; absoluto iam possessorio manutentionis, & super eo emanatis tribus decisionibus conformibus ad fauorem Monialium; quia nihilominus pro earum parte prosequitur petitorium, & tota difficultas stat in eo, An dicta Ecclesia sit regularis, vel secularis: propterea de hoc hodie dubitavi, & fuit resolutum, dictam Ecclesiam esse regularem, quia cum ÷ Monasteria non dentur sine Ecclesiis, *Rot. decis. 204. num. 4. par. 2. recent. vbi ab existentia Abbatis, & Monasterii arguitur, & infertur ad existentiam Ecclesiæ, & dictum Monasterium non habeat aliam Ecclesiam,* quàm istam, cum ÷ Monasterium sit regulare, Ecclesia etiam est regularis, *cap. 1. de cap. Monach. & ibi glos. in verb. Monast. in fin. Barbat. in cap. cum dilectus, num. 3. de consuet. & præsertim, quia cum sit dicto Monasterio incorporata, censetur eiusdem pars integralis, vnde quale est ÷ Monasterium,* talis



talis est etiam Ecclesia, *glos. in cap. 1. in verb. exempt. de Priuileg. in 6. Rota coram Greg. XV. decis. 370. nn. 2. & 3.* ex quibus propterea dubitari non potest, quin Moniales habeant de iure intentionem fundatam, etiam

- 4 quod in d. Ecclesia  $\dagger$  exerceatur cura animarum, prout deprehenditur ex *Sac. Conc. Trid. sess. 25. cap. 11. de Regular.* dum ibi fit mentio de cura animarum in Monasteriis, seu domibus mulierum, cum tamen cura in
- 5 Ecclesia  $\dagger$  exerceatur, quae ideo ex mente S. Concilii venit appellatione Monasterii, seu domus mulierum, & fuit dictum in decisione in hac causa facta 19. Aprilis 1627. coram me.

-  Deinde cum iuris assistentia concurrat obseruantia regularitatis, quia cum hoc Monasterium antiquitus esset Ordinis S. Benedicti, & esset fere destitutum, ruerunt in illud auctoritate Papae de anno 1509. translatae Priorissa, & Moniales Sanctae Margaritae Ordinis S. Augustini, quibus in specie fuit tradita possessio tam Conuentus, quam Ecclesiae, & cum inuentario consignatae suppellectiles sacrae ad usum, & curam, Sacramentorum pertinentes: Vnde cum ex dicta consignatione bene arguatur, & inferatur, curam animarum dictae Ecclesiae ad Moniales spectare, prout spectat, ut fuit dictum in d. decisione in hac causa facta coram me in principio; multo magis inferitur ad eas etiam Ecclesiam pertinere; sanctitas  $\dagger$  enim loci ordinatur ad sanctitatem hominis, qui in loco sacro cultum Deo exhibet. 4. *dist. per tot. & ut dicit sacra scriptura* (Non propter
- 7  $\dagger$  locum gentem, sed propter gentem Dominus locum elegit) *D. Thom. 2. 2. quest. 99. art. 1.*

- Præterea pro Ecclesia Regulari, & dependenti à dicto Monasterio fuit habita per Visitatorem Apostolicum de anno 1582. & talis nominatur, & reputatur in pluribus
- 8 visitationibus Ordinariorum, quibus  $\dagger$  multum esttribuendum circa qualitatem, & statum Ecclesiarum, *Verall. decis. 158. par. 2. Seraph. decis. 780. nu. 1. & 2. & decis. 1272. nu. 3. & in recent. dec. 371. nu. 2. par. 1. & decis. 573. par. 2.* & fuit late dictum in prædictis decisionibus in hac causa factis.

Tandem accedit quasi possessio Monialium deputandi Vicarios pro exercitio curae ad nutum per ultra 40. annos, ex qua  $\dagger$  quadragenaria possessione bene etiam inferitur ad regularitatem, & in puncto, *Seraph. decis. 1304. num. 1. vers. 3.* comprobatur.

Et ita Monialibus tantum informantibus, &c.

*\* Est decisio 53. supra in hac parte, & pariter supra adest alia in eadem causa 13. Martij 1626. est decisio 5.*

R E V. MO P. D. COCCINO.

Leodiens Collectarum.

Die Veneris 7. Aprilis 1628.

### ARGVMENTVM.

Confirmatio, quando dicitur facta ex certa scientia, & quando in forma cōmuni Clausula, ex certa scientia circa, quod operetur.

### S V M M A R I V M.

- 1 Confirmatio facta ex certa scientia, non autem in forma communi habet vim nouae concessionis, & ampliationis.
- 2 Confirmatio, quando dicatur facta ex certa scientia.
- 3 Confirmatio, ad hoc ut dicatur facta ex certa scientia ad hunc effectum debet narrari totum factum, vel inseri eius tenor.
- 4 Confirmatio, tunc dicitur facta ex certa scientia, quando est facta cum causae cognitione.
- 5 Confirmatio, tunc dicitur facta in forma communi, quando non adest causa cognitio.
- 6 Confirmatio dicitur facta ex certa scientia, si constet Papam ex precedentibus, & subsequentibus fuisse informatum.
- 7 Confirmatio dicitur facta ex certa scientia, si in confirmatione adsit tenor rei confirmatae.
- 8 Papa, si in confirmatione dicat ex certa scientia, nihilominus confirmatio non censetur facta causa cognita.
- 9 Clausula, ex certa scientia operatur circa ea, quae sunt iuris non autem facti.
- 10 Clausula, ex certa scientia, tunc non operatur, circa ea, quae sunt facti, quando Papa ignorauit praedictum tertij.
- 11 Clausula, ex certa scientia, tunc etiam operatur, circa ea, quae sunt facti, si scierit praedictum tertij.
- 12 Confirmatio unionis, si peratur, quae non est sortita effectum, & quae fuit reuocata per regulas nouas Papae, signatura confirmationis huiusmodi nihil releuat.
- 13 Clausula derogatorie, quae sint fortiores.
- 14 Confirmatio, ut dicatur facta in forma specifica, requiritur citatio partis.
- 15 Confirmatio, si fiat parte citata, dicitur facta cum causae cognitione.
- 16 Papa, si procedat per viam gratiae, & non per viam iustitiae non requiritur partis citatio.
- 17 Citatio partis non requiritur in gratia facta ex certa scientia.
- 18 Clausula generales non alterant dispositionem.



## DECISIO CLXVI.

**C**lemens VII. per suum priuilegium, quod refert Decianus in *conf. 51. num. 18. 19. & 27.* exemit milites Hiernsolymitanos ab omni iurisdictione, correctione, visitatione, &c. quoruncunque Patriarcharum, &c. & exemit eos ab omni solutione, & exactione passagii, pedaggi, gabellae, datii, tractae, collectae procurationis iocundi aduentus &c. & voluit, quod tali exemptioni, & immunitati, & singulis in ea contentis non possit per quascunque clausulas generales, vel speciales etiam derogatorias derogatarum efficaciores, & insolitas, ac etiam irritabilia decreta sub quauis espressionem verborum nullatenus derogari, nec derogatum censi, nisi tenor dictae exemptionis de verbo ad verbum nihil omisso insertus foret, & magistro, & conuentui d. ordinis legitime fuerit intimatus, vel eorum assensus habitus, & quod aliter factae derogationes, nemini suffragari valeant neque ad earum obseruantiam milites teneri posse, neque resistentes; & inobedientes puniri, & sic in praemissis, &c. iudicari debere, ac irritum, & inane, &c. per quod priuilegium, & illius confirmationes Rota resoluit in hac causa 19. Martij 1604. coram bo. me. Attrebaten. & 19. Aprilis 1619. & 24. Aprilis 1623. coram bo. me. Buratto, non potuisse per Clerum onerari Commendatarium S. Io. Hierosolymitani, quod dictum secuta fuit Rota in alia causa Meliten. Collectarum 7. Maij 1627. coram R. P. D. meo Vbaldo, & cum supra ista exemptione fuisset lata sententia Rotalis dubitauimus, an esset confirmanda, vel infirmanda.

Et cum Clerus praecipuum faceret fundamentum super Breue Pii IV. sub dat. 3. Iulij anno 1. in quo disponitur, quod quidquid per Clerum ratione communis subsidij ad vtilitatem Prouinciae, aut subuentum Imperii publico consensu hactenus factum est ac posthac, ac quodocunque, & quotiescunque fieri contingeret ab omnibus, & singulis Capitulis Ecclesijs, Abbatibus, Prioribus monasterijs, & conuentibus, & eorum singularibus personis caeterisque de Clero existentibus quacunque dignitate, & exemptione fulciantur, tam coniunctim, quam diuissim exigi debere, illosque efficaciter obligatos fore, nec eos vel eorum quempiam vllius exemptionis, vel alterius cuiuscunque priuilegij, velamento contra ea se tueri neque illa eis adhuc in aliquo

prodesse posse, &c. non obstantibus praemissis, ac Lateranen. & generalium Conciliorum, aliisque Apostolicis, ac in Prouincialibus, & Sinodalibus Concilijs editis generalibus, vel specialibus constitutionibus, & ordinationibus, necnon Ecclesiarum, monasteriorum, &c. statutis, &c. exemptionibus, & literis Apostolicis specialibus, & generalibus illis eorum Praelatis, &c. sub quibuscunque tenoribus formis, ac cum quibusuis etiam praeseruatiuis, restrictiuis, & innouatis clausulis irritantibus, & alijs decretis quomodolibet concessis confirmatis, & innouatis contrariis quibuscunque per quas clausulas derogatorias pretendebatur sufficienter fuisse derogatum clausulis indulti Clement. VII.

Caeterum hoc non obstante fuit dictum sententiam Rotalem esse confirmandam, quia admissio sine veri praedictio, quae collectae legitime fuerint impositae, & quod dictae clausulae derogent clausulis indulti Clem. VII. & quod confirmatio priuilegiorum facta per Pium IV. tanquam anterior non tollat hoc Breue, & quod istud Breue etiam sit in forma probanti, quod tamen est inconfesso non esse: nihil non reuelat stantibus confirmationibus priuilegiorum post dictum Breue emanatis, praesertim Sixti V. Greg. XIII. S. M. Clement. VIII. & Pauli V. quae confirmationes cum fuerint factae ex certa scientia non autem in forma communi habent vim nouae concessionis, & ampliationis c. si Apost. & ibi glos. in verbo confirmamus de praeb. in 6. cap. quia diuersitate in 2. p. de concess. praeb. c. 1. ubi Abb. & alij, & praesertim Dec. num. 46. & seqq. de confirm. vtil. vel inutil. Ruin. conf. 31. num. 5. lib. 1. Gozzad. conf. 62. n. 15. Hostien. in cap. 1. n. 7. de transact. & fuit dictum in causa Tolitana admissiois 17. Iunij 1609. coram Reuerendiss. D. meo Patriarcha Antiocheno.

Quod autem confirmatio fuerit ex certa scientia satis deprehenditur ex verbis ipsarum constitutionum in eis enim narratur singulariter priuilegia concessa Religionibus videlicet Leonis X. Clem. VII. Pauli III. Pij IV. Pij V. & narrantur exemptiones in eis contentae. scilicet a solutione, & exactione decimarum censuum iurium, & sinodali, & Canoniarum portionum, seu charitatiui subsidij, ac iocundi aduentus, seu quartae, aut alias quomodolibet, aut aliorum quoruncunque onerum, sub certis modo, & forma exemerint, & liberauerint. scilicet Pontifices praenominati, prout in diuersis Praedecessorum desuper confectis literis plenius continetur, &c. & tandem subditur motu



2 proprio Non ad Magistri, &c. † sed ex certa scientia, & de mera nostra liberalitate, ac Apostolicæ potestatis plenitudine omnia, & singula priuilegia, Indulta, facultates, exemptiones, immunitates, libertates, & alias gratias eidem magistro, & conuentui quomodolibet concessa Apostolica auctoritate tenore præsentium confirmamus, & approbamus, illisq. perpetuæ, & inuiolabilis firmitatis robur adiicimus, ac omnes, & singulos tam iuris, quam facti defectus si qui forsan interuenerint supplemus, &c. unde attento tenore non potest ambigi, quod confirmatio priuilegiorum fuerit facta ex certa scientia, nam licet aliqui velint, quod † ad hunc effectum debeat narrari totum factum, vel inseri totus tenor priuilegii *Abb. in c. quia diuersitatem n. 9. in fin. de concess. præb. Card. conf. 44. n. 6. Attamen tutior est opinio glos. in c. 1. in vers. de quest. de confirmat. utili, vel inutili*, quod confirmatio † ex certa scientia tunc dicitur, quando est facta cum causæ cognitione, in forma verò communi dicitur facta † quando non adest causæ cognitio, & idem dicit *Aff. in tit. de Iure sue curiæ obseru. num. 5. R. 4. lib. 3. Barbat. inter conf. Alex. conf. 123. n. 18. vol. 4. & idem Alex. conf. 15. n. 2. in fin. & n. 3. lib. 5.* vbi quod quando ex præcedentibus, & sequentibus constat Papam fuisse † informatum, si dicatur postmodum ex certa scientia, prout in casu nostro confirmatio præsumitur ex certa scientia, in prædictis † autem confirmationibus fuit inserta substantia priuilegiorum confirmatorum, quæ ostendit causæ cognitionem *glos. in c. pastorales §. præterea in vers. ex certa scientia de offic. deleg. Felin. in c. cum inter col. 1. & 2. except. Dec. in c. porrecta n. 15. de confir. utili, vel inut. Rom. conf. 327. n. 7. Gabr. conf. 183. n. 14. lib. 2.* & fuit dictum in causa *Abulen. Iurisdictionis 25. Ianuarij 1588. coram Orano*, & in similibus terminis fuit resolutum in causa *Toletana admissinis 17. Iunij 1609. coram Reuerendiss. D. meo Patriarcha Antiocheno.*

8 Neque obstat, quod licet Papa † dixerit ex certa scientia nihilominus confirmatio non censetur facta causa cognita, & sic ex certa scientia cū hæc clausula operetur circa † ea, quæ sunt iuris, non autem circa ea, quæ sunt facti, vn in puncto dicit *Aff. in tit. de Iuri sue curiæ obseruando loc. cit. n. 6. & de Constitutione reuocata Castr. conf. 84. n. 4. & 5. lib. 2. & conf. 230. n. 3. eod. lib. 2. Sebast. Sapp. in addit. Abb. in c. inter dilectos sub n. 8. in lit. A. in verbo priuilegiū de fid. in str. Cresc. dec. 8. de priuileg. Put. dec. 26. de præb. AA. in epis. de subrept. & obrept. n. 6.* Quia hoc dictum est

verum, quando Papa ignorauit præiudiciū tertii, tunc enim clausula ex certa scientia operatur quoad ius, non quoad factū, & ita declarat *Aff. loc. cit. Castr. d. cōf. 84. n. 4. & 5. l. 2.* in casu autem nostro Papa sciuit præiudiciū tertii, ex quo fuit inserta substantia priuilegiorum, & quid continerent, unde clausula ex certa scientia operatur *glos. in c. Statut. in verbo liter. de reser. in 6. Abb. in c. cum inter n. 8. Felin. n. 1. Dec. n. 15. de excep. Alex. conf. 122. n. 23. lib. 4. Gemin. in c. 1. n. 25. de constit. in 6. Paris. conf. 3. n. 55. & 57. vol. 4.*

Non obstat etiā quod constitutio Cl. VII. & confirmatio Pii IV. videantur reuocatae per prædictum Breue Pii IV. posterius, quare sequentes confirmationes non possunt suffragari, vt est notabile Cancellariæ his

12 verbis conceptū, vbi petitur † confirmatio vnionis, quæ non est sortita effectū, & quæ fuit reuocata per regulas nouas Papæ signatura confirmationes huiusmodi nihil releuant, cum si Papa sciuisset illas reuocatas nō concessisset, quia fuit responsum quod in terminis dicti notabilis Papa non nō ignorabat factum scilicet, quod vnio non fuerat sortita effectum, qui non sunt termini nostri, nam in casu isto Papa voluit confirmare priuilegia nō obstantibus quibuscūq. in contrariū facientibus, & sic voluit tollere de medio Breue Pii IV. vt patet in dd. cōfirmationibus ibi non obstantibus piæ me. Bonif. VIII. ac aliis quibuscūq. Apost. necnō in Prouincialibus, & Sinodalibus Conc. ædiris specialiibus, vel generalibus constitutionibus, & ordinationibus, necnō iuramento confirmatione Apost. vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoque indultis, & lit. Apost. quibuscūq. personis etiam locorū Ordinariis sub quibuscūq. tenoribus, & formis, ac cū quibuscūq. letiam derogatorijs derogatorijs, alijsq. efficacioribus, & insolitis clausulis irritantibus, & alijs decretis etiam motu, & scientia similibus etiam concistorialibus, & de fratrum nostrorum consilio in contrarium quomodolibet concessis, cōfirmatis, approbatis, & innouatis, quibus omnibus etiam si de illis, eorumq. totis tenoribus specialis specifica, & indiuidua mentio, seu quæuis alia expressio habenda, aut aliqua alia forma ad hoc seruanda foret præsentibus pro sufficienter expressis, & insertis habentes, &c. derogamus, & præseruantur solum certæ literæ Pii V. & Greg. XIII. Ecclesiæ, & personæ in his, quæ ad curam animarum pertinent, in quibus volunt, quod decreta sac. san. Concil. Trid. seruentur, quare manifestissimè apparet



REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Romana Dotis, siue Saluiani.

Die Veneris 7. Aprilis 1628.

ARGVMENTVM.

Agitur latè de materia donationis bonorum primogenituræ, obtenta super hoc amplissima licentia à Principe de illis donandis, cui quis voluerit.

SVMMARIVM.

- 1 Hypotecandi facultas non venit sub licentia donandi etiam si vigeat maior ratio in uno, quam in alio.
- 2 Licentia Principis non extenditur de persona in personam, sed requiritur nouus consensus, & n. 3.
- 4 Licentia contra ius commune obtenta est strictè intelligenda.
- 5 Castrum Grassignani est feudum dignitatis, scilicet comitatus erecti ab Eugenio IV.
- 6 Priuilegium non suffragatur circa non expressa.
- 7 Facultas data alicui de alienandis bonis primogenitura, intelligitur non existentibus bonis liberis.
- 8 Verba intelligi debent secundum subiectam materiam.
- 9 Consensus limitatus non porrigitur ultra.
- 10 Restrictio facta de mente concedentis est attendenda.
- 11 Dictio, &, est copulatiua, & coniunctionem vnius cum altero operatur.
- 12 Verba, per chi più gli parerà, quid importent. n. 14. & 21.
- 13 Priuilegium concessum alicui, de nominando certam personam ad aliquid, non potest illam omittere aliamque nominare.
- 15 Verba non debent esse superflua, nec illis incontinenti est danda correctio.
- 16 Principes de facili ex iustissima causa solent concedere facultatem obligandi ex causa dotis, bona primogenitura, & alia prohibita alienari, & obligari.
- 17 Ad primogenituræ, & primogenitorum augmentum, & honorem, quæ respiciant, & n. 18.
- 19 Matrimonio, quando lex consentit, censetur etiam consentire doti.
- 20 Causa impulsiva facilitandi matrimonium ex quibus colligatur.
- 22 Gratia concessa alicui à Principe, an sit regulanda à declarationibus, & à precibus Principis porre-ctis.
- 23 Gratia Principis amplissima, quæ non emanauit per verbum, fiat, est attendenda, & non supplicatio.
- 24 Relatiuum quid operetur, & maxime quando relatio est simplex, & absoluta, num. 25.
- 26 Clausula quorum tenores, quid operetur.
- 27 Verbum, liberè, importat liberum, & absolutum arbitrium disponendi, & num. 49.
- 28 Geminatio verborum multum operatur, ad ostendendam magis entiam alicuius voluntatem.

ret, quod per istas confirmationes fuit derogatum clausulis appositis in Breue Pii IV. cum istæ sint fortiores, & habeant derogatorias derogatarum, quæ tollunt dictum Breue Pii IV. ex allegatis per Gonzalez. ad reg. 8. glos. 36. num. 9: & seqq. eoque magis dictæ clausulæ operantur, quia etiā quod de dicto Breue Pii IV. debuisset fieri mentio, nihilominus hoc etiam censetur sublatum ex dd. constitutionibus, quod sufficit per derogationem ex allegatis per Gonzalez loco citato num. 22. cum pluribus seqq.

14 Non obstat, quod ad effectum quod confirmatio dicatur facta in forma specifica requiritur citatio partis Mand. in reg. 22 q. 10. num. 11. qui plures alios allegat. Quia est verum, quod quando confirmatio fit parte citata, dicitur facta ex certa scientia

15 cum tunc dicatur facta cum causæ cognitione, idem tamen est si aliter appareat de certa scientia Principis, prout apparet ex predictis Aff. locosuperius allegato; neque

16 in hoc casu de iure fuit necessaria aliqua citatio, cum summi Pontifices processerint per viam gratiæ, & non per viam iustitiæ, eleganter declarat Rom. in cons. 369. num. 29. Emanuel à Corta in l. Gallus §. & quid si tantum num. 158. ff. de lib. & posth. Bell. in c. inter quatuor num. 3. de Maior. & obed. Dec. cons. 498. num. 31. & seqq. & simpliciter, quod non requiratur citatio partis in gratia facta ex certa scientia, Felin. in cap. ex parte num. 42. de rescript.

Denique non obstat, quod dictæ confirmationes nunquam habuerint effectum, quia quidquid sit de hoc, cum non probetur, & cum in confirmationibus sit derogatum consuetudinibus contrariis, hoc sufficit, & licet ista derogatio sit in clausulis generalibus quæ non alterant dispositionem, attamen satis est, quod declaret in quibus terminis illa procedat Bald. in l. eam quam num. 37. C. de fideicom. Dec. cons. 423. in fine, latè Surd. 308. num. 40. & fuit sæpissime in Rota resolutum.

Et ita conclusum pro confirmatione sententiæ Rotalis vtraque parte informante, cum alia sint benè sublata ex decisionibus Bo. mem. Atrebaten. & Buratt. & c.





- 29 *Reservatio specialis non alienandi in uno casu, importat in alijs omnibus casibus concessa facultas alienandi, & num. 42. & 43.*
- 30 *Feudum potest reputari, & donari proximo successori.*
- 31 *Et an possit uni ex filijs dari in praedictio aliorum.*
- 32 *Pactum in investitura feudi, quod non alienetur, intelligitur de non alienando in extraneum.*
- 33 *Feudum hereditarium, aut faminum potest alienari in quoscunque extraneos.*
- 34 *Arbitrium, quando datur ei, qui illud habet tale arbitrium, ne sit superfluum, operatur liberam, & absolutam voluntatem, & num. 49.*
- 35 *Heredi gravato, si detur facultas alienandi pro suis necessitatibus, & suo arbitrio.*
- 36 *Tunc illa verba, & suo arbitrio, operantur: ut etiam non constitutus in necessitatibus possit alienare.*
- 37 *Gravatus tenetur restituere, quidquid tempore mortis superest, reservato quadrante pro fideicommissio.*
- 38 *Gravatus restituere, si ei sit data licentia alienandi, potest omnia alienare, & num. 39.*
- 40 *Donandi facultas comprehendit hypothecam secundum veriore opinionem.*
- 41 *Feudum potest hypothecari ex causa dotis.*
- 42 *Ius Principis si sit reservatum, nihil refert si sub generali licentia alienandi, & donandi veniat hypotheca.*
- 43 *Alienationi feudi per quemcumque vassallum in feudum successorem, quando Princeps videatur consensum praestitisse.*
- 44 *Probatio, qua non sufficiat ad effectum subreptionis.*
- 45 *Nomen quando exprimitur, opus non est alia demonstrationi.*
- 46 *In feudis simplex consensus Principis alienandi, quid operetur.*
- 47 *Molin. Seraph. & alij declarantur.*
- 48 *Mulier pro satisfactione suae dotis, super quibus bonis possit facere executionem.*
- 49 *Bona intricata, & debiti gravata, non dicuntur libera, ad hoc ut mulier dicatur satisfacta de sua dote.*

## DECISIO CLXVII.

**F**uit resolutum die 10. Junii 1626. \*  
 D. Domitillam de Cæsiis uxorem q.  
 Adriani Balleoni pro dote scutorum 24.  
 mill. & alijs iuribus dotalibus esse immit-  
 tendam vigore vtilis Saluiani in possessio-  
 nem Castri Graffignani, & aliorum stabi-  
 lium, quæ D. Iulia de Balleonibus prius  
 dederat dicto Adriano eius filio, cum con-  
 stitutione primogeniturae, & prohibitione  
 alienationis, pro asssecuratione, & restitu-  
 tione dotis prima vice recipiendæ, ut ple-  
 nus in decisione dicta die in hac causa fa-  
 cta coram me: quia fuit confirmata die 2.  
 Decembris eiusdem anni. Sed quia in di-  
 cta secunda decisione fuit reservatum, ut  
 videretur, an prætenfa hypothecæ ratione  
 dictæ dotis super dicto Castro, quæ est fū-

damentum Saluiani, obstant Constit. Sixti  
 V. Clement. VIII. & Pauli V. prohibentes a-  
 lienationes, & obligationes rerum feuda-  
 lium, & iurisdictionalium fuit propterea  
 sæpius disputatum super dicta reservatio-  
 ne, & Constitutiones non obstande præten-  
 debatur ex duplici capite, nempe ex quo in  
 illis videtur excepta causa dotis, & quia  
 D. Iulia quando dedit Adriano hypothe-  
 candi licentiam pro prima dote, habebat,  
 & ipsa eandem facultatem sibi à Paulo V.  
 concessam cum derogatione dictarum Co-  
 stitutionum in scriptura, eius manu signa-  
 ta, vulgò Chirographum nuncupata. Ve-  
 rum DD. die 19. Ianuarii præteriti, circū-  
 scripto primo capite ordinarunt, ut stri-  
 ctè informaretur super viribus dicti Chiro-  
 graphi, quia quatenus Chirographum suf-  
 frageretur d. Domitillæ (quicquid sit in sim-  
 plicibus terminis) consequenter ei in hoc  
 casu non obstant dd. Constitutiones, quibus  
 fuit in eodem Chirographo plenissimè de-  
 rogatum.

Vndè strictè ad Chirographum eius for-  
 malia verba, ex quorum intelligentia, &  
 interpretatione tota difficultas pendet, sic  
 se habent. *Havendo risoluto Giulia Baglio-  
 ni, si come ti ha fatto esporre di far donazione  
 à favor d'Adriano figliuolo, con una primoge-  
 nitura di tutti li suoi beni, trà quali v'è il Ca-  
 stello di Graffignano, che ha annessa giurisdit-  
 tione, & non potendo farla senza nostra li-  
 cenza, o standogli le Constitutioni di Sisto V.  
 e Clemente VIII. nostri Predecessori di fel.  
 mem. & anco la nostra ultimamente promul-  
 gata di non alienar beni giurisdictionali senza  
 licenza della Sede Apostolica, ci ha però con  
 molt'istanza fatto supplicare di volergli con-  
 cedere la sopradetta licenza. Noi volendo far-  
 gli favore, e gratia particolare ci contentiam-  
 mo gratificarla in questa sua dimanda. Onde  
 di certa scienza, e pienezza della nostra pote-  
 stà, senza però pregiudicio alcuno delle ra-  
 gioni, ch'in qualsivoglia modo, o per qualsivog-  
 lia capo, & pretesto, competino, o possino, o  
 potranno competere nel detto Castello, & al-  
 tri beni sodesti alla Camera nostra, alla qua-  
 le non intendiamo in modo alcuno di pregiu-  
 dicare, ma preferuagli tutte, e singoli sue ra-  
 gioni con la presente concediamo alla detta  
 Giulia licenza, & facoltà di poter donare al  
 detto Adriano, e suoi heredi, & successori, e  
 per chi più li parerà, e piacerà, e di fare detta  
 primogenitura delli detti suoi beni, e Castello  
 di Graffignano con sua giurisdictione, nel mo-  
 do, e forma, che similmente più le parerà, e  
 piacerà da specificarsi nell'istrumento, che si  
 stipu-*



stipulera sopra di ciò liberamente, e senza incorso di pena alcuna, non ostante le Constitutioni sudette di Sisto V. e Clemente VIII. nostri Predecessori, & anco la nostra di non alienare bene giurisdictionali, caso che ostino, & altre Constitutioni, & ordinationi Apostoliche, & altre cose, che facessero in contrario per la causa predetta alle quali tutte hauendo li loro tenori per espressi, e registrati di parola in parola per la validità della presente espressamente deroghiamo. Dat. nel nostro Palazzo di Monte Cavallo il dì 17. Aprile 1618. C. Paulus Papa V.

Et Chirographum non suffragari D. Domitillæ contendebant informantes exaduerso his potissimum rationibus. Primò, quia per illud solum videtur D. Iuliæ data licentia donandi Adriano eius filio, eiusque hæredibus, & successoribus, nec non erigendi primogenituram ad eorum fauorem; in materia autem feudali, & similibus, cum sint stricti iuris, sub dicta licentia donandi non venit facultas hypothecandi, etiam quod vigeat maior ratio in vno casu, quam in alio. *Ifern. in c. Imperialem nu. 5. & seqq. de prohib. feud. alien. per Feder. Frecc. de sub feud. lib. 2. q. 9. Intrigliol. de feud. centur. 2. ar. 6. n. 25. Rosental. de feud. c. 9. concl. 44. nu. 1. & seqq. Cald. de emphyt. lib. 4. cap. 5. nu. 12. & seqq. Franc. à Ponte de potest. Proreg. tit. 9. de refut. feud. S. 6. num. 4. & 5. Vincent. de Franch. dec. 51. num. 16. Surd. decis. 254. n. 5. & 26. in fin. & alij plures allegati per Pacif. Salu. inspect. 3. c. 2. n. 56.*

Secundò, quia dicta hypotheca non fuit constituta per D. Iuliam, cui fuit à Papa data & licentia, vnde non potuit ipsa dictam licentiam extendere ad Adrianum eius filium, qui dictam hypothecam imposuit, sed opus erat quoad eum nouo Principis consensu. *Aluorot. in d. c. Imperialem in princ. vers. quero cum glos. nu. 8. de prohib. feud. alien. per Feder. Corbul. de emphyt. de caus. priuat. ob alien. ampl. 8. & maximè in specie Calcan. qui citat Speculat. conf. 50. incipit non est dubitandum.* Cum enim ut dictum est dicta & licentia sit strictè intelligenda, ex quò feuda de iure communi etià ex causa dotis, seu alterius necessitatis non possunt alienari, S. necessitate, & S. donare. *qualit. ol. feud. alien. poter. S. 1. de prohib. feud. alienat. per Lotter. Felin. in cap. quæ in Ecclesiarum n. 84. de Confit. Ias. in auth. res que n. 26. C. com. de legat. Ofasc. dec. 165. nu. 3. non extenditur & de persona ad personam Dec. conf. 395. n. 2. Corbul. ubi sup. ampliat. 4. n. 5. Paleaz. Merez de Maior. par. 4. limit. 1. n. 131.*

Tertiò, & vltimò addebant quod cum d. Castrū Graffignani sit feudum dignitatis scilicet Comitatus erecti ab Eugenio IV. ut testatur *Gabr. conf. 79. lib. 2. & hæc qualitas non fuerit & Papæ narrata, & in d. Chirographo expressa, propterea quoad illud non videtur dicta licentia suffragari. Freccia de subfeud. lib. 3. de differ. feudor. diff. 1. num. 6. Et in omnem casum & bona libera Adriani esse prius excutienda Camerar. in d. cap. Imperialem lit. M. vers. limitatur. Minand. dec. 13. & Franc. de Ponte ubi sup. tit. 6. n. 38. Molin. de Hispan. primog. lib. 4. cap. 7. n. 1. & seqq. Peregr. de fideic. ar. 42. n. 76. Seraph. dec. 440. num. 4.*

Nec ob stare verba illa licentiæ, ibi, e per chi più gli parerà, e piacerà, & alia similia verba eiusdem, quia videbatur illa sunt restringenda ad solam erectionem primogenituræ, & ad facultatem donandi Adriano, & eius descendantibus, de quibus principaliter agebatur sub quibus iuxta prædicta non venit facultas hypothecandi, sunt enim dicta verba & de iure intelligenda iuxta subiectā materiam retento eodē principali themate; itaut vigore dictæ licentiæ possit constitui primogenitura, & fieri donatio ad fauorem cuiuslibet ex descendantibus cui magis D. Iuliæ placuerit, & cum modis, & formis sibi benè & visis conformibus tamen donationi, & primogenituræ ad fauorem prædictorum *Natt. conf. 582. nu. 1. & seqq. Dec. conf. 379. num. 6. Mantica de tacit. lib. 3. tit. 2. num. 37. & 42. Mar. claus. 38. n. 3. par. 2. & tanto magis, quia dicta restrictio videtur & de mente Papæ in dicto Chirographo ibi, per la causa predetta, quæ causa non videtur fuisse alia, quàm dicta donatio, & primogenitura, iuxta text. in l. qui liberis S. hæc verba ff. de vulgar. & pupill.*

Sed his non obstantibus maior pars DD. resoluit Chirographum suffragari D. Domitillæ, quia eius lectura, & serie clarè conspicitur fuisse D. Iuliæ concessam facultatem donandi, seu adiciendi grauamina, & conditiones non solum ad fauorem Adriani, & illius descendantium, & successorum, sed etiam alterius cuiuslibet ex verbis Chirographi, ibi, Concediamo alla detta Giulia licenza, & facoltà di poter donare al detto Adriano, e successori, e per chi più le parerà, & c. ponderando illa verba, e per chi più le parerà & c. quæ dubio procul in hoc casu sunt ampliatiua personarū, ex quo in verbis immediatè antecedētibus de personis mētio facta fuit, nēpè Adriani, & eius successorū.



Vnde intelligi debent de aliis personis distinctis, & diuersis ab antea mentionatis, & sic diuersis ab Adriano, & eius descendentes ampliatuè tamen & copulatiuè simul cum Adriano, itaut primogenitura seu donatio, cantare principaliter debeat, & sit facienda ad fauorem Adriani, & illius descendentes, simul tamen cum eis possent etiam adiici pacta, conditiones, & grauamina ad fauorem, & cum participatione aliorum, hoc enim important dicta verba, *e chi più &c.* hoc est vltra predictos, pro  
 11 aliis etiam cum illis quia dictio, & est copulatiua, & coniunctionem vnus cum altero operatur. *Socc. sen. conf. 40. nu. 28. lib. 4. Nat. conf. 573. num. 14.* & auget dispensationem, *l. si adijciatur. ff. pro Soc. l. ea tamen adiectio. ff. de legat. 3. Alex. conf. 120. nu. 1. lib. 1.* praesertim in casu nostro, cum sequantur  
 12 illa verba, *per chi più*, quæ vt patet ad sensum personarum augmentum inducitur, re-tenta primogenitura, & donatione ad fauorem Adriani, & descendentes. Vt potuit D. Iulia simul cum primogenitura, vigore dictæ licentiæ dare facultatem Adriano hypothecandi primogenituram pro restitutione dotis, prout etiam & ipsa poterat, vt inferius latius comprobabitur.

Et quod iste sit verus sensus predictorum verborum, inde clarius colligitur: nam ex quo Adrianus, fuit in specie nominatus in Chirographo, seu licentia Papæ, non potuit D. Iulia vtendo dicta licentia, quoad  
 13 primogenituram ab eo recedere, & illumque omittere, & alium nominare. *Molin. de Hispan. primog. lib. 2. cap. 11. nu. 42. Merez. de Maiorat. par. 4. quest. prima limit. prima nu. 136. & Surd. decis. 325. num. 9.* Vnde dicta verba, *e per chi più*, non possunt intelligi de Adriano, & eius successoribus, itaut per ea fuerit solum data facultas eligendi inter eos, quod si ab Adriano non fuit licitum recedere, idem necessario dicendum est, quoad eius descendentes, respectu quorum nulla aderat electio, quia esset contra naturam primogenituræ, quandoquidem eam iam fundata in Adriano facultas erigendi illam, fuit consumpta, & illius descendentes, & successores maiores natu, erant ad eam necessario vocati, & successuri, igitur  
 14 & predicta verba, *e per chi più*, sunt ad alios referenda, non quoad essentiam primogenituræ, quia illa sine dubio solum fieri poterat ad fauorem Adriani, & descendentes, sed quoad facultatem donandi, & grauamina, & conditiones adiiciendi in primogenitura ad fauorem aliarum personarum re-

tenta primogenitura, alioquin aut dicta verba essent superflua, aut daretur correctio  
 15 incontinenti contra regulam *text. in l. nã ad ea. ff. de condit. & demonstr.* & simili ponderat *Surd. conf. 10. num. 6.*

Quæ facultas vigore dd. verborum ideo magis debet suffragari D. Domitillæ, ex quo  
 16 quasi quid ordinarium solent de facili Principes, veluti ex iustissima causa moti, concedere facultatem obligandi ex causa dotis bona primogenituræ, aut alias prohibita etiam ob eam causam alienari, obligari, *Greg. Lopez in l. 10. tit. 26. par. 4. Couar. lib. 3. variar. cap. 6. num. 10. Merez. de maior. par. 4. quest. 1. limit. 1. num. 7.* vnde ex supradictis verbis, & sequentibus, ibi, *nel modo, & forma, che più le parerà*, censeretur simul cum primogenitura data D. Iuliæ absoluta potestas adiiciendi onera & grauamina iusta, & praesertim quæ tendunt ad continuandam, & perpetuandam primogenituram, prout quod eius bona, alias prohibita alienari sint pro restitutione dotis obligata  
 17 quod dubio procul potius & respicit ad augmentum, & honorem primogenituræ, & primogenitorum, quam ad damnum, & detrimentum eorum, iuxta ea, quæ latè tradit *Molin. de Hispan. primog. lib. 2. cap. 12. &*  
 18 maximè, & cum tale onus, & grauamen sit aliàs iuri communi conforme, *Auth. res quæ cum ibi notat. C. comm. de legat. Camer. in cap. Imperiale fol. 52. sub litera L. in fin. vers. sed quia pro matrimonio, & litera seq. de prohib. feud. alien. per Feder. vbi quod quando*  
 19 lex & matrimonio consentit, censetur etiam consentire doti, *Molin. de Hispan. primog. lib. 3. cap. 1. num. 21.*

Et quod Papa in predictis verbis voluerit huiusmodi facultatem D. Iuliæ tribuere, & remouere impedimentum, quatenus adesset, videtur nedum verisimile, sed prorsus indubitatum, quia clarum est, & colligitur ex tenore primogenituræ, quæ in vim dictæ facultatis fuit statim erecta, quod ipsa supplicauit Papæ, & obtinuit dictam licentiam ea mente, & intentione, vt Adrianus eius filius facilius, & decentius matrimonium contraheret, vnde cum iam tunc (vt est notorium) tractaretur matrimonium Adriani cum Domitilla, consequenter intentio Iuliæ, dum Impetrauit dictam licentiam, dirigebatur ad facilitandum & dictum  
 20 matrimonium, quod propterea fuit causa impulsiva, extrahit. per *Modern. de pact. nupt. claus. 4. gloss. 9. num. 5. par. 1. vbi num. 12. cum seq.* quod in donatione parentum facta filiis dicitur contemplatum certum matri-



monium, quando iam tunc de illo agebatur, & benè elicitur ex verbis dictæ licentiæ, ibi, *ci hà però con molti istanza fatto supplicare*, & tanto magis ex quo eius intentioni, quam ut dictum est, expressit in erectione primogenituræ, nempe ut Adrianus quamprimum, ut decentius matrimonio collocaretur fuit plenissimè consultum per illud, quod iam eo tempore cum Domitilla tractabatur, ut fuit ponderatū in dicta prima decisione in hac causa facta vers. non minus. Quapropter, aut prædicta verba, & per chi più, sunt intelligenda iuxta intentionem, & mentem D. Iuliæ de illo tempore, & de ea videtur hæsitari non posse, quin fuerit qualis dictum est, aut secundum mentem Papæ, quæ dubio procul dum ille solum reservauit iura Camerae, & voluit D. Iuliæ singulariter gratificare ex illis verbis, ibi, *Noi volendo fargli fauore, e gratia particolare ci contentiamo gratificarla in questa sua domanda*, non fuit alia, quàm ipsamet intentio, & mens Iuliæ. Et in omnem casum, quidquid sit de voluntate, & intentione D. Iuliæ, obligatio de qua agitur, dū

22 prouenit ex ꝑ licentia à Principe sibi data, non est regulanda ab eius declaratione, nec à precibus Principi ab ea porrectis, quæ tamen non constat an fuerint limitata, sed à dicta amplissima Principis licentia, ex

23 quo illa non emanauit ꝑ per verbum fiat, sed fuit in dispositiuis extensa, & terminata, quæ propterea est attendenda, non autem supplicatio, & multò minus D. Iuliæ declaratio Dominici in c. ex parte, de elect. in sexto. Imol. in cap. 1. de pact. Abb. in cap. 2. de treg. & pac. Paris. conf. 94. lib. 4. Menoch. conf. 18. num. 11. Cassad. decis. 6. de rescript. & in terminis dictæ licentiæ Paleaz. Mer. de maior. 1. p. q. 60. n. 37.

Tandem videtur penitus cessare omnis difficultas ex verbis dictæ licentiæ, ibi, *nel modo, e forma, & similmente più le parerà, e piacerà da specificarsi nell'istrumento, che si stipularà sopra di ciò liberamente*, quæ operantur, ut quidquid continetur in instrumēto primogenituræ postea confectio dicatur

24 etiam in licentia contineri, uti ad ꝑ illud relatiua: ita ut potius valeat, & teneat ex licentia, quàm ex instrumēto, l. si ita scripsero 38. ff. de condit. & demonstr. l. assēto. & l. institutio talis, ff. de hered. instit. glos. in l. petens, C. de pact. Ancar. conf. 7. n. 2. in fin. & in puncto 10. Franc. à Ponte. conf. 2. n. 25. vers. ex verbis igitur præfat. consensus, & num. 26. & 27. Quod confirmat auctoritate. Ifern. Camer. & aliorum, & idem à

Ponte in tract. de potest. Proreg. sub tit. 6. de assens. Reg. num. 20. propè fin. vers. & insuper si assensus cum seqq. ubi num. 34. quod est commune, & indubitatum, & multò magis in casu nostro, ex quo relatio ꝑ Papæ ad instrumenta conficienda est simplex, & absoluta, videlicet sine clausula quorum tenores, quia sic est certa indubitata, & indiuidua, cum dicta verò clausula (quidquid aliud sit quando apponitur in instrumēto iam facto) posset dici, & iudicari ꝑ ficta, ut etiam in proprijs nostris terminis, aduertit, & ponderat Frecc. de subfeud. lib. 2. q. 12. n. 16. & seqq.

Sed quod magis est, omnes Domini tenentes pro D. Domitilla, qui, ut dictum est, faciebant maiorem partem fuerunt in eo voto, ut etiam nulla facta primogenitura, aut donatione ad fauorem Adriani, & eius descenditium, sed his penitus circūscriptis, potuit D. Iulia vigore prædictorū verborum dictæ licentiæ dare Adriano, simpliciter, & independenter à dicta primogenitura facultatem obligandi d. Castrum pro restitutione huius, seu alterius dotis ponderando dicta verba, & per chi più

27 li parerà, & illud ibi, ꝑ liberamente, quæ important liberum, & absolutum arbitriū disponendi, Bald. in l. 1. num. 37. vers. & not. ff. de rer. diuis. Ruin. conf. 18. num. 9. lib. 1. Menoch. conf. 216. num. 26. & de arbitr. q. 7. n. 12. & in similibus nostris terminis Surd. c. 10. per tot. Mant. de tacit. & amb. lib. 23. tit. 24. num. 1. & Gram. dec. 103. nu. 130. cum seqq. & maximè, quia in d. licentia sæpius inculcatur, quòd D. Iulia possit disponere, & donare, prout sibi videbitur, & pro li

28 bito, quæ ꝑ geminatio demonstrat enixam concedentis voluntatem ad l. Balista ff. ad Trebell. Natt. conf. 160. num. 31. Menoch. conf. 63. num. 13. lib. 1. & in his terminis Surd. d. conf. 10. num. 33. Quæ enixa Papæ voluntas vehementius detegitur, ex quo post tot geminata, & prægnantia verba denotantia liberam, & absolutam alienandi facultatē, Papa in specie reservauit iura Camerae, quæ

29 indiuidua, & ꝑ specialis reservatio importat in alijs omnibus fuisse indistinctè datā alienandi licentiam, l. cum Prator, ff. de Iudic. l. nam quod liquide, S. si cui ff. de pen. legat. & in simili Rot. decis. 294. n. 6. par. 2. recent. & in Sabinen. Castri Montis Rotundi 5. Iunij 1627. coram Reuerendiss. D. meo Decano.

Præterea nisi data fuisset absoluta licetia, sed illa esset restricta ad primogenituram, prædicta verba viderentur superflua, & nihil



hil operarentur, ex quo etiam sine licentia Principis poterat D. Iulia dictum feudum † relutare, & donare Adriano proximè successuro iuxta *text. in §. si libellum de alien. feud. patern. cap. 1. §. et si Clientulus de feud. Alienat. Afflict. in c. 1. §. donare nu. 2. qualiter olim feud. pot. alien. & idem lib. 3. constit. rub. 5. num. 17. Vincent. de Franc. dec. 71. num. 17.* prout etiam vni ex alijs filiis  
 31 cui voluerit in præiudicium aliorum *Menoch. conf. 401. num. 45. vers. non obstat nunc. Corbulin tit. de caus. priuat. ob alien. in 6. limit. n. 4.* optimè ex multis latè comprobatur. *Surd. conf. 305. numer. 32. vers. & quamvis multi ubi num. 33.* Id etiam extendit procedere, quando in inuestitura † adest pactum non alienandi, quia intelligitur de non alienando in extraneum. Quæ fortius procedunt, si verū est, prout supponitur, quod dictum Castrum Graffignani est feudū hereditariū † aut socmineum, quod propterea de iure circumscriptis dictis Constitutionibus, poterat liberè alienari in quosunque extraneos *Alex. conf. 28. col. 2. vers. & potuit vol. 5. Afflict. in cap. 1. col. 4. vers. modo quero tit. de alien. feud. patern. Menoch ubi supra, & latius Surd. conf. 105. numer. 8.* Igitur facultas liberè donandi de qua in dicta licentiā, vt aliquid operetur, necessariò intelligi debet simpliciter, & absolute etiam quoad alios, & non restricta ad primogenituram, seu donationem ad fauorem filiorum, quia quando datur arbitrium  
 44 ei † qui illud iam habet, tale arbitrium ne sit superfluum importat liberam, & absolutam voluntatem *Glos. in l. si quando in princ. ff. de inoff. test. Alex. in l. si sic nu. 10. ff. de leg. 1. & conf. 214 num. 3. lib. 6. Alciat. in cap. perniciosam in 3. notab. extr. de offic. ordin. Imol. in l. filiusfamilias ff. de donat. & in simili optime Surd. in d. conf. 10. numer. 33.*

Tandem vt congruis exemplis res illustretur, multum confert, quod resoluit *Peregr. de fideicom. ar. 40. in prima difficultate num. 46.* Vbi quod facultas data hæredi grauato, quod possit alienare pro suis necessitatibus, & suo arbitrio extenditur per dicta verba, & suo arbitrio, vt hæres  
 35 possit † liberè alienare etia non constitutus in necessitate, & in fine, quod ita fuit iudicatum, vnde pariter in casu nostro potuit D. Iulia vigore dictæ licentiæ circumscripta etiam primogenitura, & donatione ad fauorem Adriani, & successorum liberè donare etiam alijs; Et non minus condu-  
 37 cit, quod licet † grauatus restituere quid-

quid superest tempore eius mortis teneatur referuare quadrantem pro fideicommissio iuxta dispositionem *tex. in Auth. contra rogatos C. ad Trebell.* si tamen † vltèrius data est ei etiam facultas alienandi, illa non restringitur ad orantem, sed iuxta magis oratorem, & veram opinionem potest totum alienare, *Ias. conf. 232. num. 4. cum seqq. lib. 2. Alciat. conf. 102. lib. 9. & Decian. conf. 27. vol. 3.* & ratio est iuxta præcitatos Doctores, quam approbat *Peregr. d. ar. 40. nu. 26. vers. contra verò,* quia imputandum est  
 39 † testatori, cum nimis effuso sermone loquutus sit *ad l. fin. C. de dot. promiss.* nè alioquin rei emptor ex testatoris verbis aptis id comprehendere elusus remaneat. In casu autem nostro qui Papæ, qui sibi iura Camerae referuauit, nihil imputandum est, sed imputet sibi D. Iulia, quæ ita amplissimis, & prægnantibus verbis licentiam impetrauit, ne D. Domitilla, eiusque parentes, & consanguinei decepti, & fraudati remaneant, quia absque dubio d. matrimonio non consensissent, nisi certo certius intellexissent ex supra ponderatis verbis licentiæ de se amplissimis, datam fuisse D. Iuliæ facultatem assicurandi dotem super bonis primogenituræ, quorum credulitas, dum iura Camerae sunt referuata, & solum agitur de interesse D. Iuliæ eo magis attendenda est, ex quo eadem D. Iulia in instrumento primogenituræ, quam postea occasione huius matrimonii erexit, inferere fecit tenorem dictæ licentiæ, ac eius vigore dedit Adriano dictam obligandi facultatem.

Ex quibus non obstant in contrarium adducta. Nam ad primum, quod facultas  
 40 donandi † non comprehendit hypothecā, præterquam quod non contrariam opinionem sequuntur plures, & veriore dicit *Molin. d. Hispan. primog. lib. 4. c. 5. nu. 15. cum seqq. & Cald. de empyt. lib. 4. cap. 15. num. 17.* in omnem casum iuxta omnes vtriusque opinionis seguaces illa non procedit in  
 41 † hypotheca ex causa dotis *Pacif. de Salu. inspect. 3. c. 2. nu. 66.* nec generaliter quando vt hic data est libera, & absoluta potestas alienandi posita in voluntate Vassalli etiam quoad modum, & personas, *Rosental. de feud. c. 9. concl. 33. num. 4. à Pont. d. conf. 2. num. 243.* & cessat penitus difficultas, quia vt dictum est, constat in casu nostro de Principis voluntate, dum referuauit iura Camerae, & postea subdit verbum liberè, &c.  
 42 quæ † referuatio operatur, vt in alijs censetur data libera disponendi facultas, vt per Rot. in decisionibus supra citatis, & ratio est



43 est clara, quia stante dicta † reservatione quodcumque postea, aperto feudo omnis hypotheca soluitur *Camer. in c. si aliquem in verb. antiquis num. 246. & seqq. de success. feud. Præposit. in c. 1. §. quid ergo n. 2. de inuest. de re alien. fact. ubi etiam Afflict. num. 3. Ofsch. decis. 164. num. 7. & seqq. & alij plures, quos citat, & sequitur Rosental. de feud. cap. 9. concl. 18. num. 4. Vnde*

44 de cum ius † Principis sit reservatum nihil est cur sub generali alienandi, & donandi licentia non veniat hypotheca.

Ad secundum de noua licentia in Adriano requisita. Resp. adducta in argumento ad hoc probandum non procedere in casu nostro stantibus dictis verbis apposis in licentia di poter donare à detto Adriano, & suoi successori, e per chi più li parerà, e piacereà, ex quibus videtur Papa vsque ab initio 45 prestitisse † consensum cuique alienationi per quemcumque vassallum in feudum successorem faciendæ, ut est text. ad literas in c. 1. de feud. non habent. propr. natur. feud. & in c. 1. prop. fin. vers. feud. ea lege datur. tit. si feud. defunct. conten. sit inter Dom. Agn. & est communiter receptum *Iser. in d. c. 1. & ibi etiam Afflict. de feud. non hab. propr. nat. Camerar. in d. c. Imperialem fol. 29. col. 1. ad med. vers. Alterum verò caput. Intrigliol. de feud. cent. 2. ar. 6. num. 23. Clar. in §. feudum q. 31. & in §. emphyteusis q. 13. num. 9. & reprobato Calcan. Rosent. d. cap. 9. conclus. 40. num. 3. & ibi Adden. lit. B. & seqq. Gratian. discept. forens. cap. 730. num. 53.*

Non obstat tertium, quod hoc feudum sit dignitatis, & quod hæc qualitas non fuerit Papæ expressa, quia ultra quod non probatur esse tale nisi per d. cons. Gab. quæ 46 probatio † non sufficit ad effectum subreptionis, eo ipso tollitur omnis subreptio, quod Papa nominatim concessit licentiam 47 alienandi d. Castrum, quo casu † non est opus ulteriori demonstratione l. 2. ff. de liber. & posthum. & in puncto Intrigliol. de feud. centur. 2. cap. 1. num. 263. & præsertim stantibus tot gemitatis, & prægnantibus verbis, & reservatione iurium Cameræ.

Demum non obstat, quod sit prius faciendæ excussio de bonis liberis Adriani. 48 quia ultra † quod etiam in simplici consensu Principis contraria opinio est in feudis verior, & reprobato *Camerario ubi supra. Afflict. in Const. Regni, quæ incipit. Si Dominus Vassallum num. 6. & Francisci à Pont. de potest. proreg. tit. 6. numer. 27. & ita fuisse iudicatum refert Vincen. de Anan.*

*alleg. 115. in fine, etiam retenta opinione Camerarij, illa non procedit in casu nostro, stante quod facultas alienandi data D. Iulianæ non fuit simplex, sed cum clausulis † arbitria, & libere, ut proprijs nostris terminis Francisc. à Pont. d. tit. 6. num. 13. cum seqq. & ratio est clara, quia stantibus prædictis clausulis, & insuper speciali reservatione iurium camerae Princeps, cui nihil interest, quod fiat excussio, aut non censetur dedisse amplam, & absolutam potestatem alienandi, quoad modum, & personas, ex supradictis, quo vero ad D. Iuliam cum non agatur de hypotheca constituta super primogenitura prius erecta, & sic de præiudicio tertij, prout nec de præiudicio Principis, ut dictum est, sed de hypotheca per relationem vnus ad aliud constituta in eodemmet actu erectionis primogenituræ a b ipsamet Iulia constituyente, & ad hoc liberam potestatem habente, consequenter non intrant exad-*

50 uerso allegata, quia *Molin. Seraph. † & alij in argumento citati loquuntur de hypotheca, & facultate alienandi ex simplici licentia Principis, & in fideicommisso, & primogenitura iam constitutis, aut in feudis ex pacto, & prouidentia, & sic quando versatur tertij præiudicium.*

Et cessat omnis difficultas, quia etiam in simplicibus terminis, & retenta opinione *Camerarij*, ex quo notoriū est, & ex actis constat bona Adriani, quæ prætenduntur libera 51 fuisse intricata, & debitis grauata, ita ut certò certius sit, quod D. Domitilla non posset ex eis citò, & absq. longa mora, & non leui impensa satisfieri de sua dote, illa non dicuntur libera ad effectum de quo agitur, & propterea non est faciendæ excussio eorū, 52 sed † potest prius fieri executio arbitrio D. Domitillæ super dicto Castrò, & alijs bonis primogenituræ expeditis, *Ros. Ianuen. decis. 156. num. 7. & seqq. & in puncto Ros. decis. 472. p. 1. diuer. & tandem placuit etiam Dominis illa alia responsio data in dicta prima decisione in hac causa facta vers. 6. obijciatur, quæ ut dictum est fuit postea confirmata.*

Alia verò, quæ in contrarium fuerunt excitata, & ponderata, aut penitus non obstant, aut visa fuerunt Dominis adeo parui momenti, ut non sint particulari discussione digna.

Et ita vtraque &c.



\* Est decisio 17. supra in hac parte, & infra in eadem causa habentur aliae decisiones sub diebus 13. Iunii, & 20. Decembris 1630. coram R. P. D. Queipo, sunt decisiones 383. & 416. & in sequenti parte habentur duae aliae sub diebus 24. Ianuarii 1631. coram eodem Queipo, & 10. Decemb. 1632. coram Reuerendiss. P. D. Pirouano Decano sunt decisiones 8. & 161. & infra in par. 5. habetur alia decisio, & quidem magistralis sub die 1. Iulii 1635. coram eodem Reuerendissimo Decano.

EMINENTISS. ET R. D. CARD. VIRILI.

Romana fideicommissi de Sabellis.

Die Luna 10. Aprilis 1628.

ARGUMENTVM.

Hæres grauatus tenetur, & compelli potest, præstare cautionem ad fauorem substitutorum, & petentibus nullo iure denegari potest, etiam si hæres grauatus sit diues, & idoneus, & siue dissipet, siue non, & alia de quibus in Summ.

SVMMARIVM.

- 1 Hæres grauatus tenetur, & cogi potest cauere ad fauorem substitutorum, & numer. 6.
- 2 Quod procedit, etiam si hæres grauatus sit diues, & idoneus, & nulla suspicio de eo haberi possit.
- 3 Et siue hæres grauatus dissipet, siue non.
- 4 Cautionis præstatio, quod hæres grauatus teneatur cauere, recessit ab aula, si non adsit timor dilapidationis, sed hoc intellige, quoad stabilia. num. 5.
- 7 Filii primi gradus, si sint grauati ad hereditatem restituendam, non tenentur cauere, si testator id non dixerit.
- 8 Text. in l. iubemus S. in supradictis C. ad Trebellian. in quibus terminis loquatur, & num. 12.
- 9 Liberi primi gradus, si sint grauati, tunc non tenentur cauere, quando sunt substituti fratres, vel proprii filii, cum lex ob illorum amorem de eis confidat.
- 10 Extensio in materia cautionis non debet fieri de persona in personam.
- 11 Filius tenetur cauere ad fauorem patrum.
- 13 Inter cautionem, & imputationem fructuum in Trebellianicam est diuersa ratio.
- 14 Pater, si sit rogatus restituere hereditatem

filio, vel frater fratri, cauere coguntur, si bona dilapidant.

- 15 Fideicommissarij incertitudo, an sit causa, quod hæres grauatus cautionem non præstet.
- 16 Incertitudo ex certis non nocet, quin hæres grauatus non teneatur cautionem præstare.
- 17 Dos non est minuenda, nec hypothecanda in casu consumptionis bonorum fideicommissi subiectorum.
- 18 Exceptio non adimplementi fideicommissariorum, quando non attendatur, si ab herede grauato petatur cautio ad eius fauorem.

DECISIO CLXIX.

**V**oluerunt Domini dandam, esse cautionem quoad mobilia, & se mouentia, & loca Montium. Quia Ducissa Camilla grauata vigore fideicommissi paterni tenetur, & cogi potest cauere in fauorem substitutorum, & inter omnes, ff. qui satisf. cogant. l. cum Arthemidoram, C. ut in possess. legat. l. hac stipulati, ff. ut leg. seu fideicom. nom. caueat. Bart. in l. cum tale, S. Titius, num. 3. ff. de condit. & demonstr. Alciat. conf. 30 num. 3 lib. 9. Cephal. conf. 381 n. 29. & 30. Peregr. de fideicom. ar. 40. num. 10. Molin. de primog. Hispan. lib. 1. cap. 15. n. 1. & 4.

- 2 Quod procedit etiam si hæres grauatus sit diues, & idoneus, nullaque suspicio de de eo haberi possit, l. i. S. semper, ff. ut leg. nom. caueat. Peregr. d. artic. 40. numer. 10. vers. & cautio hæc, Intrigl. de subst. centur. 3. quæst. 73. num. 107. Ludou. dec. Perus. 63. num. 20.

- 3 Et siue hæres & grauatus dissipet, siue non d. inter omnes, ubi DD. ff. qui satisf. cog. Molin. d. cap. 15. num. 16. vers. in 3. casu, & num. 18. & 24. Peregr. d. ar. 40. n. 10. & 14.

- 4 Nō obstat, quod hæc præstatio cautionis recessit ab aula, si non adsit timor dilapidationis, quia Peregr. d. art. 40. numer. 14.

- 5 loquitur quod & stabilia, Molin. d. o. 5. n. 35. fatetur huiusmodi recessum incepisse per errorem, & ignorantiam, & petentibus nullo iure posse & denegari, Modern. vero alleg. discept. forens. cap. 822. num. 2. & 3. loquitur ex mente Peregr. & Molin. & ideo ab illis recipit interpretationem.

- 7 Nec facit, quod filii primi gradus, prout est Ducissa Camilla non teneantur & cauere, cum testator id non iusserit, l. iubemus S. in supradictis, C. ad Trebell. quia dispositio



8 fitio dicti text. procedit solummodo ꝑ in liberis primi gradus rogatis restituere fratribus, vel filiis propriis, nec extenditur ad alias personas ob diuersitatem rationis, fauore enim fratrum, vel filiorum.  
9 lex ꝑ ob amorem confidit de grauato, ne sit dilapidaturus, quæ ratio cessat in aliis remotioribus, vel extraneis, & ideo non.  
10 fit extensio de persona ad personam, d. l. Iubemus, §. illud, glos. in l. 1. in verb. semper in fin. & in l. filio, verbo cautioni, ff. ut leg. nom. caueat. & in auth. contra rogatus, in verb. exponit, C. de Trebell. Castr. in d. l. Iubemus, §. in supradictis, num. 2. vers. contrarium dic. Bart. in l. cum tale, §. Titius, num. 3. in fin. ff. de condit. & demonstrat. Peregr. d. ar. 40. num. 10. in fin. Molin. de primogenit. Hispan. lib. 1. dicto cap. 15. numer. 31.

11 Et quod filius teneatur ꝑ cauere ad fauorem patris. Alex. ad Bart. in d. l. Iubemus in litera A in vers. adde dum hic dicitur Abb. conf. 79. num. 1. & 3. vers. quid plura, lib. 1. Alex. in l. quod de bonis, §. cum auus, num. 2. circa fin. ff. ad l. Falcid. Morot. resp. 31. numer. 18. Ludouic. decis. Perus. 63. numer. 3.

Nec obstant DD. in contrarium allegati, quia loquuntur ad effectum, ut filii primi gradus possint detrahere quartam, etiã quando extraneus est substitutus, & quod fructus non imputentur in Trebellianicam, & sic extra terminos cautionis, & dicti  
12 ꝑ §. in supradictis, qui limitat dispositione cautionis in restitutione facienda fratribus, vel filiis propriis, nec fit extensio de persona ad personam propter diuersitatem rationis per præallegata.

13 Et quod adsit diuersa ratio ꝑ inter cautionem, & imputationem fructuum in Trebellianicam considerat Thesaur. q. 50. nu. 3. in fin. lib. 1.

Vltra quod ex venditione mobilium, & animalium, & ex mutatione nominis in patentibus locorum montium, oritur sufficiens causa, quod etiam pater ꝑ filio, fraterque fratri cauere cogatur l. Imperator, ff. ad Trebell. Pinell. in l. 1. par. 2. n. 33. & 34. C. de bon. matern. Peregr. de fideicom. d. ar. 40. num. 14. & 15. & seq. Surd. de alim. tit. 8. priuil. 26. num. 5. & 8. priuil. 88. nu. 2. & conf. 403. num. 82. Simon. de Prat. de interp. ult. vol. lib. 5. dubit. 1. numer. 66. Bero. conf. 92. num. 1. & 2. lib. 2. Boer. decis. 61.

15 Nec etiam officit ꝑ incertitudo fideicommissarii, quia si Ducissa Camilla dece-

deret ab intestato, Dominus Cardinalis, & Princeps, illiusque descendentes sunt substituti, & sic in isto casu ab intestato, qui potest euenire, substituti sunt certi, si verò Ducissa faceret testamentum, habet facultatem eligendi vnum ex vocatis. unde  
16 incertitudo ex ꝑ certis non nocet, & inter omnes vocati habent ius, l. vnum ex familia, ff. de leg. 2. Aym. conf. 363. in fin. Menoch. conf. 408 n. 25. Peregr. de fideicom. art. 33. num. 57.

Nec obstat, quod substituti retineant in manibus dotem scut. 40. mil. quia ista  
17 dos non ꝑ est minuenda, nec hypothecanda in casu consumptionis bonorum fideicommissi subiectorum, l. 1. ff. solut. matrim.

18 Tandem exceptio non ꝑ adimplementi fideicommissariorum tollitur, quia Domini de Sabellis se obligarunt iuxta formam testamenti, quam offerunt se paratos in omnibus ad vnguem adimplere.

Et ita vtraque parte informante fuit resolutum, &c.

R E V. MO P. D. COCCINO.

Placentina Decimarum.

Die Mercurij 10. Aprilis 1628.

A R G V M E N T V M.

Decimarum solutio, cui sit facienda ex locis nouiter ruptis, an scilicet Parocho dictorum locorum tamquã administranti Sacramenta cultoribus, vel an Parocho in cuius parochia sita sunt bona.

S V M M A R I V M.

- 1 Decimæ spectant ad Ecclesiam intra cuius limites sita sunt prædia.
- 2 In decimarum materia propter difficultatem, & concurrentiam opinionum debet maximè attendi consuetudo.
- 3 Maximè, quando in hac materia non reperitur aliquis casus decisis in iure.
- 4 Decimarum prædialium solutio ab ea, qui in una parochia degit, & in alia prædia colit fieri debet, ubi sita sunt prædia.
- 5 Consuetudo particularis, ut probetur, quid requiratur, & maximè si sit conformis dispositioni iuris. n. 6. 7. & 14.
- 6 Consuetudo particularis seruari debet.
- 7 Consuetudo particularis in concursu præualet generali.
- 8 Consuetudo generalis Diocesis, & particularis Parochia



rochia si concurrat in materia decimarum, tunc est servanda particularis Parochia.

- 11 Decima ex novallibus, cui debeantur.
- 12 Decima, quae solvuntur de grege ratione pascuorum dicuntur praediales.
- Decima, quae solvuntur de foetibus, lana, lacte, & caseo, dicuntur mixtae. num. 12.
- 13 Decimatorium, quando efficitur praedium, decima debentur Ecclesiae Sacramentali.
- 15 Praescriptio formalis requiritur, quando agitur de acquirendo iure alicui, uti privato.
- 16 Speciem novam decimae subrogate in loco alterius, ut quis percipere possit, quid probare tenetur, & num. 17. & 18.

## DECISIO CLXIX.

**M**onasterium B. Mariae de Guadalupe de anno 1613, concessit naturalibus locorum del Escorial, & Burdalo ad rumpendum quasdam terras, vulgo nuncupatas las Deefas de Valverde, & del Palatio sitas intra limites territorii de los Aguixones inter duo flumina de Guadiana, & Rucas. Vnde orta controuersia, cui deberentur decimae ex dictis locis nouiter rumpitis, an scilicet Parocho dictorum locorum del Escorial, & Burdalo tanquam administranti Sacramenta praefatis cultoribus, an vero Parocho de Meaxadas, in cuius parochia sita sunt dicta praedia de Valverde, & del Palatio, ad fauorem Parochi de Meaxadas, cuius loco est D. Episcopus, & Capitulum Placentinum uti participans emanauit sententia in partibus; cui Parochus de Burdalo acquieuit, quare cum Fratres dictis Monasteriis de Guadalupe praerendentes participare de decimis horrei del Escorial, & Burdalo pro suo iure, & interesse admissi fuerint ad causam, quae postmodum fuit in Rota introducta; Dubitauimus, an constet de bono iure partium, & Domini censuerunt constare de bono iure Episcopi, non autem Monasterii.

Et pro resolutione huius dubij. Primo firmarunt praedia ista, seu Deefas de Valverde, & Palatio sitas esse intra limites territorii de los Aguixones, ut satis constat ex depositionibus plurimorum testium, qui dantur in Summario Episcopi, quibus non obstat, quod praedia ista habeant proprias denominationes de Valverde, & Palatio; quia nuncupatio de los Aguixones est generica continens sub se plura alia huiusmodi praedia, quae licet tanquam species habeant proprias denominationes, non ideo tamen sequitur, quod non veniant sub generali appellatione de los Aguixones,

& sic intra limites ipsius territorij non comprehenduntur, prout satis clare iisdem testes deponunt.

**I** Cum igitur praedia ista sint intra limites Ecclesiae de Meaxadas, decimae illorum pertinent ad ipsam Ecclesiam, cap. cum sint homines, c. cum in tua cum contingat, de decim. Boich. in c. peruenit n. 2. de decim. cum alijs per Rebuff. de decim. q. 6. & fuit resolutum in causa Barchinonen. decimarum 20. Maij 1591. & 3. Iunij 1594. coram bo. me. Card. Pamphilio.

Et quamuis ista conclusio satis videatur controuersa apud Doctores, quando prout in casu nostro, agitur de solutione decimarum praedialium facienda ab eo, qui in vna parochia degit ibi recipiens Sacramenta, & in alia praedia colit, itaut in hoc casu recurrendum sit ad consuetudinem, quae propter difficultatem, & concurrentiam opinionum debet maxime attendi, ut in dicto cap. cum sint homines de decim. Achil. decis. 3. num. 1. Put. dec. 150. num. 4. vers. tamen istis non obstantibus lib. 1. in correct. Abb. cons. 58. num. 2. vers. his argumentis, Rot. dec. 274. num. 1. & dec. 289. par. 2. in recent. Guttier. Canonico. quest. lib. 2. cap. 21. num. 58. Rota dec. 163. num. 3. par. 2. diuer. & fuit dictum in causa Tuden. decimarum 13. Nouembr. 1591. coram bon. mem. Card. Pamphilio, ex quo casus iste non reperitur in iure decisus, ut apud eundem Achil. decis. 6. num. 2. de decim. & Put. decis. 176. num. 4. lib. 3. attamen ultra, quod videtur esse communior opinio decimarum praedialium solutionem ab eo, qui in vna parochia degit, & in alia praedia colit, fieri debere in loco, in quo sita sunt praedia iuxta terminos, cap. quoniam, cap. cum contingat, c. Apostolica de decim. & cap. ad decimas de restitut. spoliat. in 6. ut notant Doct. in d. cap. cum sint homines de decim. & restatur Achil. decis. 3. num. 1. eodem tit. quae est eadem apud Put. decis. 176. num. 3. lib. 3.

Considerarunt Domini cessare omnem difficultatem, quia constat, quod in dicto territorio de los Aguixones adest particularis consuetudo, ut decimae praediorum, quae coluntur, & de nouo rumpuntur in praedicto territorio deferantur in horreum loci de Meaxadas nulla habita distinctione, quod Agriculae, & cultores dictorum praediorum sint incolae huius, vel alterius parochiae, ut vniiformiter concludunt vigintiquinque testes in Summario Episcopi, quorum aliqui deponunt non solum de



de publica voce, & fama, & de auditu à maioribus, sed etiam de visu supra 40. annos, quamvis sufficeret, quod deponerent de decennio, cum satis sit, quod consuetudo † particularis per decennium probetur, *Abb. in d. cap. cum sint homines nam 6. vers. ideo consuetudo de decim. Achil. d. decis. 3. num. 5. eodem tit. Put. d. decis. 150. n. 5. lib. 1. in correct. Rota dicta decis. 163 p. 2. diuers. & fuit resolutum in causa Calaritana Decimarum 19. Martij, & 27. Iunij 1610. coram Illustriss. Caualerio, & alijs sæpissimè. Quod maxime procedit, cum dicta consuetudo non solum non sit contra, nec præter ius, sed conformis † dispositioni iuris, secundum quam decimæ ex prædijs nouiter ruptis pertinent ad Ecclesiam prædialem, vt est *tex. expressus in d. cap. cum contingat de decim. Imò iuris conseruatiua, & † aduersus contrariam consuetudinem præseruatiua, Suarez de legib. lib. 7. cap. 4. num. 16.**

8 Stante igitur hac † particulari consuetudine, quæ seruari debet, *glos. in cap. super eo in verb. vicinis in fin. de censib. l. quibus, ff. de legib. l. venditor §. si constat, ff. commun. prædior. l. 1. C. quæ sit long. consuetud. etiam in decim. soluen. Paris. cons. 25. num. 41. lib. 4. Aym. cons. 206. numer. 14. vers. idem, & magis, & fuit dictum in dicta causa Calaritana decimarum 10. Martij 1610. coram Illustriss. Caualerio.*

Non obstat, quod Monasterium probet ex consuetudine vniuersali Diocesis Placentinæ huiusmodi decimas solui Parocho, qui coltoribus prædiorum Sacramenta administrat, non autem illi, in cuius parochia sita sunt prædia; quia † in concursu consuetudo particularis præualet generali, *Bart. in l. 2. n. 41. C. quæ sit long. consuetud. Paris. d. cons. 25. n. 42. vbi alios refert vol. 4. Put. d. decis. 176. num. 6. & 7. lib. 3. & in puncto, quod vbi agitur inter Ecclesiæ sacramentalem, & prædialē si concurrat generalis † consuetudo Diocesis, & particularis parochiæ circa solutionem decimarum attendenda sit particularis, fuit resolutum in causa Oxomen. decimarum 18. Maij 1592. coram Platto, & in d. causa Tuden. decimarum 13. Nouembris 1591. coram bon. mem. Card. Pamphilio, in Ciuitaten. decimarum 18. Martij, & 28. Iunij 1596. coram bon. mem. Penia, & in dicta causa Calaritana decimarum 19. Martij, & 7. Iunij 1610. coram Illustriss. Caualerio, quæ sunt in recent. decis. 279. & 289. par. 2.*

Non obstat consuetudo, quod Parochus

de Burdalo perciperet ex his prædijs, antequam redigerentur ad culturam decimam agnorum, Casei, & lanæ, ideoque decima noui fructus eidem Parocho debeatur, cum ex eisdem terris percipiatur, *cap. cum in tua de decim. Paris. cons. 73. n. 17. volum. 4. Co. uar. var. lib. 1. cap. 17. num. 43. Monet. de decim. cap. 4. quæst. 3. n. 88. Rota dec. 223. nu. 3. par. 1. recent. quæ decima, † quæ soluitur de grege ratione pascuorum dicitur prædialis, & quæ soluitur de foetibus, lana lacte, caseo, & similibus dicitur decima mixta, vt coram me in causa Cordubæ. redecimarum 20. Iunij 1625. & ideo cum prædium † sit effectum decimatorium Ecclesiæ Sacramentali, ne idem prædium diuerso iure censeatur, si redigatur ad culturam, decimæ adhuc debentur Ecclesiæ sacramentali, *d. c. cum in tua, vbi Butr. & Abb. in cap. commissa de decim. & ita tenent in puncto allegando dicta iura, Addent. ad Monet. de decim. d. capit. 4. quæst. 1. numer. 15.**

Quia huic motiui fuit responsum. Primò huiusmodi perceptionem non probari ex depositionibus testium, nisi per spatium nouem annorum, & tamen quatenus effectus in casu, quo † simplex consuetudo sufficeret, saltem decennium requireretur ex iuribus supra deductis.

Secundò fuit responsum, quod cum Parochus prædialis de Meaxadas, probauerit particularem consuetudinem ad sui fauorē, non sufficeret consuetudo decennalis contraria, sed requireretur formalis præscriptio cum agatur de † acquirendo iure alicui vti priuato iuxta doctr. *Abb. in cap. fin. num. 20. de consuetud. & in cap. cum Ecclesia Sutrina num. 45. vbi Rip. nu. 124. de caus. poss. & propr. Ruin. cons. 41. nu. 46. lib. 1. Bald. de præscript. par. 4. quæst. 10. num. 3. glos. in pragmat. sanct. tit. de causis, §. statuit il primo verb. præscripta vers. si tamen consuetudo esset, & fuit resolutum in causa Toletana. redecimarum 20. Maij, & 27. Iunij 1586. coram bo. mem. Card. Pamphilio, & alijs sæpius.*

Tertiò fuit consideratum, quod licet probetur Parochum de Burdalo percepisse decimas agnorum, lanæ, & casei, tamen ad effectum, quod solus posset exigere † nouam speciem decimæ tanquam subrogatæ deberet constare, vel quod ipse solus percepisset omnes decimas ex prædijs ad culturam nouiter redactis, *Paris. d. cons. 73. num. 19. lib. 4. vel quod prædia ista essent noualia, † hoc est, quod antea nullum fructum*



# 358 Sacrae Rotae Romanae. Decisio CLXXI.

Etum, ex pascuis, foeno, herbis, caneto, aut similibus reddidissent, ad text. in cap. quid per nouale, ubi communiter scribentes de verbor. signif. Ruin. conf. 263. num. 16. lib. 5. Ferret. conf. 195. num. 2. lib. 1. & dixit Rota in Oriolen. decimarum 19. Ianuarij 1592 coram Gypcio. Vnde cum neutrum probetur, & Ecclesia praedialis praesumatur percipisse decimas omnium fructuum exceptis illis, quae probantur alteri solutae, sequitur, quod licet praedia fuerint redacta ad noua culturam, quamuis Parochus de Burdalo propter mutatam speciem fructuum, & personarum amiserit ius speciale suae decimae; attamen ius vniuersale praedialis decimae, quae praesumitur soluta Parocho praediali de Meaxadas, remanet integrum ipsi Parocho vt in puncto videtur sensisse. Rota in causa Conchen. decimarum de Villanueva 28. Aprilis 1589. coram Orano.

Et ita conclusum vtraque parte informante &c.

¶ Infra in eadem causa adsunt aliae decis. sub diebus 28. Maij 1629. & 18. Febr. 1630. coram Reuerendiss. Vrgellen. & 11. Ianuarij 1630. coram R. P. D. Merlino, sunt decisiones 295. 350. & 333.

REVERENDISS. P. D. MERLINO.

Piscien. Capellania.

Die Mercurij 10. Maij 1628.

DECISIO CLXX.

Est impressa coram Merlino  
tom. 1. decis. 350.

EM. MO. ET REV. MO D. CARD. VBALDO.

Bononiensem Exemptionis.

Die Lune 15. Maij 1628.

ARGUMENTVM.

Legatus de latere, quam potestatem habeat. Vassallus, licet teneatur seruire Domino in bello, tamen si ei praestet ampla seruitia, dignus est remuneratione. Rebellio qualiter probetur.

S V M M A R I V M.

- 1 Legatus de latere, potest dissoluere vniones Pontificias, & dismembrare, subsistente iusta causa.
- 2 Legatus de latere etiam contra ius commune statuere potest.
- 3 Priuilegio abutens, illo debet priuari.
- 4 Ciuitas per rebellionem amittit omnia iura, & priuilegia per prius quaesita.
- 5 Vassallus, licet teneatur seruire Domino in bello, tamen si subsidia ampla, & non ordinaria praestat, dignus est remuneratione.
- 6 Assertioni Cardinalis, iunctis adminiculis, sufficienter creditur.
- 7 Rebellio, qualiter probetur. num. 8.
- 9 Narrata ex cursu longi temporis praesumuntur vera, & iustificata.

DECISIO CLXXI.

**D** Omini confirmarunt hodie decisiones in hac causa factas coram bon. mem. Buratto, & coram me, \* in quibus fuit resolutum constare de dismembratione Cardinalis Cosciae, eamque suffragari Communitatibus Medecinae, Ganzanighi, & Villae Fontanae; quia vera est conclusio in dd. decisionibus firmata, quod Legatus de latere prout erat & d. Cardinalis, potest dissoluere vniones Pontificias, & dismembrare subsistente iusta causa, cum tunc possit & etiam statuere aduersus ius commune. c. fin. de transact. Abb. conf. 77. num. 4. vers. Aut subest legitima causa, lib. 2. Rom. conf. 428. incipit in terminis propositae consultationis, num. 13. Gambar. de offic. & auth. Legat. de later. lib. 2. tit. de var. ordin. num. 154. in fin. & lib. 5. in tit. de potest. legat. in vnien. n. 153. & seq. Mandos. super reg. 19. q. 19. num. 16.

- In casu autem nostro fuit habita pro iusta, & sufficienti causa dismembrationis, rebellio Ciuitatis Bononiae, & subsidia Sedi Apostolicae praestita per Communitates pro illius recuperatione, nam sicuti rebellio praebat causam auferendi priuilegium vnionis Ciuitati concessum, quia abutens priuilegio & illo debet priuari. c. ult. de Imman. Eccles. & c. Romana de sent. excom. in sexto. Et per rebellionem & amittuntur omnia iura, & priuilegia per prius quaesita, l. quisquis ubi omnes, C. ad Iuliam Maies. Peregr. de iure fss. lib. 3. tit. 8. lib. 6. & firmatur in decisione in hac causa facta coram me, ita subsidia pro illius recuperatione praestita per dd. Communitates, cum non & fuerint ordinaria, sed ampla,



plā, praeberunt legitimam causam dd. Communitates remunerandi mediante d. dismembratione, quamvis aliās essent subditae Sedis Apostolicae, vt in puncto voluit *Menoch. in conf. 1003. nu. 71. vers. Respon. detur, & seqq. lib. 11. & firmatur in d. decisione.*

Supradicta verò rebellio, & seruitia, quae fuerunt causa dismembrationis sufficienter remanent † probata, non solum ex assertione eiusdem Cardinalis Legati, iunctis adminiculis latè deductis in supradicta decisione, sed etiam ex historiis, nam Platina in vita Bonifacii Noni attestatur, quod Dux Mediolani recuperavit Bononiā absque difficultate, & defensione Ciuitatis, signum euidentis rebellionis, & quod Cardinalis Coscia postea d. Ciuitatem obsedit, illamque redegit in potestatem Ecclesiae existente militum Duce Brachio Fortebrachio Perusino, & quidem cum vnio fuerit facta à Bonifatio Nono, non est verisimile, quod eo viuente fuerit facta dismembratio à D. Cardinali Coscia creatura eiusdem Bonifacii, nisi eo sciente, & consentiente, & nisi adfuisset supradicta causa rebellionis, & seruitia respectiue ex parte Communitatum, nam aliās facilis fuisset recursus ad eundem Papam, qui vnionem concesserat. Concurrunt praeterea, † vt dixi, adminicula in decisione considerata, & desumpta ex attestazione, *Cresc. decis. 7. de probat. nec non ex capitulis anni 1411. in quibus eadem rebellio continetur, & ex antiquitate, & cursu longi temporis † praesumitur vera, & iustificata. Seraph. dec. 1432. nu. 4. Caetera fuerunt subblata in supradictis decisionibus de quibus agitur.*

Et ita vtraque parte informante, &c.

\* Idest sub die 21. Maij 1627. est supra dec. 70.

R. P. D. VEROSPPIO.

Romana Syluae.

Die Lune 15. Maij 1628.

ARGVMENTVM.

Spolium, vt dicatur purgatum, quid sit necessarium.

### S V M M A R I V M.

- 1 Spolium an censeatur purgatum ex venditione facta rei capta aduersario, aut ex possessione vigore d. venditionis subsecuta, num. 2.
- 3 Consensus requiritur ad hoc, vt remittatur spolium.
- 4 Ratificationis actus non inducitur sine scientia expressa facti, & iuris.
- 5 Sententia non executi, non habetur in consideratione.
- 6 Purgatio spoli, vt sit valida est necessaria possessionis translatio in spoliatum, quae cum effectu remaneat.
- 7 Spolium debet etiam purgari, quoad restitutionem fructuum.
- 8 Mulier possidens fundum ex Saluiano, & quousque sibi de sua dotis fructibus sit satisfacta, cui possideat.
- 9 Possessionis actus facti iure familiaritatis non suffragantur.
- 10 Statutum Urb. lib. 1. cap. 189. prohibens post annum dici de nullitate, non habet locum in nullitate executionis.

### D E C I S I O CLXXII.

**D** Omini Franciscus, & fratres de Fabiis introducto iudicio spoli super Sylua, de qua agitur contra D. Antoniam Velliam coram R. P. D. Vbaldo bon. mem. eoque vita functo per binas decisiones sub diebus 3. Iunii 1626. & 16. Februarii 1627. \* coram R. P. D. meo Decano subrogato, firmata nullitate, & iniustitia adiudicationis factae Angelo Cluario per A. C. de anno 1599. reportarunt sententiam reintegrationis fauorabilem in spolio, à qua per appellationem causa mihi commissa proposui dubium, An sententia Rotalis esset confirmanda, quod DD. affirmatiue resolverunt.

Probarunt enim Fabii suam possessionem anteriorem non solum per testes, qui deponunt de actibus possessoriiis, sed etiam ex adiudicatione, & exequutione contra eos facta per Angelum, quod est primum extremum, & requisitum in spolio. Probarunt possessionem iuniorem Antoninae, & Angeli ex eisdem testibus, & litis substantiatione, quae sufficit cum adminiculis. Probarunt Iudicem nulliter, & iniuste processisse, & spoliasse, imò etiam, circumscriptis nullitatibus iudicialibus, Angelum aggressum fuisse huius possessionem Syluae auctoritate propria, cum non doceat de effectuatione adiudicationis, & mandatum de adiudicando non aequipolleat ipsi adi-



iudicationi. Quae omnia late, & doctè deducta sunt in decisionibus R. P. D. Durani, quae DD. placuerunt.

- 1 Neque spoliū purgatum ꝑ censuerunt ex venditione, seu retrouenditione eiusdē syluae facta per D. Angelum Clauarium Innocētiū, & Honutrio praesentibus pro seip[s]is, ac pro Hortensio, Francisco, & Mario absentibus, pro quibus de rato promiserunt, aut ex possessione ꝑ vigore dictae venditionis subsequuta de anno 1601. ad annū 1604. iuxta text. in l. si aliquam rem, ff. de acquir. posses. l. sua rei, l. in emptione. S. rei suae, ff. de contrahen. empt. l.

- 2 Placuerunt namque responsiones datae in dictis decisionibus, quod, s. nesciuerunt Fabii emptores nullitatem adiudicationis, ita ut licet praesentes, consensus ꝑ tamen eorum deficeret remittendi spoliū, cui error est de directo contrarius vulgata l. nihil consensus, de reg. iur. Nec rectè argui posse à scientia adiudicationis, & actorū, de quibus est facta mentio in instrumento praedicto venditionis ad scientiam nullitatis, quae est iuris. Cum ad hunc effectum, ut inducta dici possit ratificatio adiudicationis etiam nullae, & purgatio spoliū, scientia praesumpta ꝑ non sufficiat, sed requiratur scientia specifica facti, & iuris, Surd. cons. 49. num. 29. Gabr. cons. 69. num. 26. lib. 2. Rot. decis. 51. num. 5. decis. 93. num. 4. decis. 280. num. 10. par. 1. & decis. 262. par. 2. rec. & in Vrbevetana bonorum 14. Martij 1594. coram Card. Blanchetto, & late Moderni Romani discept. Forens. 426. num. 22. 29. & seq.

- 3 Minus spoliū purgatum dici potest ex praetensa reintegratione, ut dicitur, data Fabiis ad possessionem syluae de anno 1605 aut actio spoliū inde consumpta, illa enim Fabiorum reintegratio, non probatur effectuatā, iūm quia ab ea fuit appellatum, & R. P. D. Iustus iudex appellationis inhibuit, tum quia ab eo tempore citra semper Angelus continuauit suam possessionem, ipse enim conuentus fuit in Saluiano per Antoniam, & succubuit, idem uti Dominus, & possessor, syluam vendidit Antoninae reseruato sibi dominio pro rata precii non soluti, & iure exigendi fructus compensatiuos, quos idem Angelus semper perexegit vsque ad annum 1626. & hodie instat coram R. P. D. Vitellio pro decursis, & non solutis, ut proinde dubitari non possit, quin Angelus, & non Fabii possideret, & quod asserta reintegratio effectū sortita non fuerit, ideoque ꝑ super ea fun-

- 6 damentum fieri aliquod non possit, l. sciendum, S. qui sufficit, ff. qui satisd. cogant. l. non est nouum in fin. ff. de pignorat. act. Crau. cons. 10. num. 5. Ceph. cons. 96. num. 18. Cum tamen ꝑ ad purgationem spoliū sit necessaria possessionis translatio in spoliatum, quae cum effectu permaneat, ad notata in d. conquirente de rest. spoliat. c. quanto, & c. quando 3. q. 2. Rip. in l. naturaliter, S. nihil commune, ff. de acq. posses. Roland. cons. 6. in fin. vol. 2. Et debet etiam ꝑ spoliū purgari quoad fructuum restitutionem, d. c. conquirente, & ibi Bald. num. 1. Rot. dec. 16. cod. tit. de rest. spol. in nouis, Put. dec. 298. l. 2. Rot. in Romana spoliū 10. Iunij 1611. coram Ludouiso, & in Romana vinea 28. Iunij 1606. coram Reuerend. diff. D. meo Decano.

- 8 Quae dicuntur de possessione Fabiorum vna cum matre deducta ex fidis animalium in dicta sylua, arrendamentis, & similibus non fuerunt in consideratione, quia cum ꝑ Antonina esset in possessione ex Saluiano, & quousque sibi de suae dotis fructibus satisfaceret, non sibi possidebat, sed Angelo, quem reiecerat Saluiano, Alex. in l. 1. S. per seruum corporaliter, num. 5. & 6. ff. de acq. posses. & notant omnes in l. cum notissimi in princip. C. de praescript. 30. annum.

- 9 Multo minus possidere dici possunt Fabii filii, qui praesumuntur actus omnes huiusmodi fecisse iure familiaritatis ad l. qui iure, ff. de acquir. poss. cum similibus.

- 10 Denum non obstat Statutum Vrbe cap. 189. lib. 1. quo prohibetur post annum dictio de nullitate. Quia hoc ꝑ statutum limitatur in specie in nullitate executionis, & nullitate admixta cum spolio, Cas. de Gras. dec. 1. num. 5. de constit. Rot. diuers. decis. 215. num. 4. & 5. par. 1. & in Romana societatis, seu spoliū 25. Iunij 1610. coram Ortemberg. & in Elboren. spoliū 8. Februar. eodem anno 1610. coram Penia.

Et ita conclusum vtraque parte informante.

\* Est decisio 39. supra in hac parte.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Tusculana Bonorum.

Die Mercurij 17. Maij 1628.

ARGUMENTVM.

Sententiae validitas, & iustitia ex quibus deduca-



ducatur. Dicta testium, quæ conquassantur ab aliis testibus melius informatis non habentur in consideratione.

S V M M A R I V M .

- 1 Appellatio interposita post decem dies non suffragatur.
- 2 Sententię validitas colligitur ex resolutione actorum.
- 3 Actor, quando non probat intentionem, suam reus absolvitur ab impetitis.
- 4 Interdictum, quorum bonorum intentans, ut obtineat, quid debeat probare.
- 5 Dicta testium non attenduntur, si conquassantur ab aliis testibus magis informatis, & nu. 9.
- 6 Testis deponens de iudicio suo, non probat.
- 7 Possessor semel, semper presumitur possessor.
- 8 Probatio exactior, ubi requiratur.

D E C I S I O CLXXIII.

**F**uit resolutum constare de re iudicata, quæ sit exequenda, res iudicata enim satis deducitur, ex quo sententia fuit lata die 8. Octob. 1625. appellatio verò die 17. Nouembris sequentis, & sic post 10. dies, quæ propterea non suffragatur. *Auth. hodie, C. de appell. c. quoad consultationem de re iudic. c. Romana, §. 2. de appell. in 6.* Quod etiam dicta res iudicata debeat exequi satis deducitur, cum ex resolutione 1 actorum appareat valida, & iusta. Validitas probatur, cum interuenerint omnia necessaria pro validitate iudicii, iustitia probatur, quia cum Catherina, & Iulia sint reæ, & posseditrices, Lutus actor 3 non probauit intentionem suam, & ideo benè dictæ mulieres fuerunt absolutæ ab impetitis, *l. qui accusare C. de edendo.* Quod autem Lutus nihil releuans deduxerit, ex eo apparet, quia cum intenterit interdictum, quorum bonorum tanquam 4 hæres patris, non probauit, quod Ioannes pater de tempore obitus possideret, quod est necessarium in hoc interdicto *Bart. in l. 1. ff. quorum bonorum Menoch. de adipiscen. rem. 1. num. 78. Rot. dec. 105. nu. 1. in rec.* Hanc autem possessionem non probat, quia cum Catherina soror prædicti Ioannis fuerit nupta Nicolao de anno 1575. ut patet ex fide matrimonii, depositiones testium, quibus dictus Lutus nititur non suffragantur, quia primus iuxta duodecimum deponit, quod postquam Catherina fuit nupta Nicolao, ille Nicolaus vineam possedit cultiuando, locando, dislocando, ac fructus percipiendo. Secundus testis de

Nicolao nihil dicit, & tertius testis iuxta tertium dicit se nescire, an Nicolao hæc vinea in dotem fuerit data: & quantumuis dictus secundus, & tertius testes super se primo deponant Ioannem possedisse vsque ad mortem, attamen eorum 1 dicta conquassantur ex dicto primi testis benè informati, & quia idem tertius testis deponit, quod iudicio 2 suo mater erat omnium bonorum domina, & vterque testis super interrogatoriis de possessione Ioannis continuata vsque ad mortem nihil deponit; 3 & quamuis semel 4 possessor semper præsumatur possessor, & isti testes sed clarauerint super articulis, nihilominus stante dicto primi testis optimè informati, & 5 aliis supra ponderatis 6 exactior requiritur probatio, & prædictis addebatur etiam, quod acta iudicii, in quo fuerunt examinati isti testes, non fuerunt integrè transportata, ut videri possit validitas examinationis, *Marescott. var. res. cap. 43. n. 1. & seqq. lib. 2.*

Quantum attinet ad domum, conquassantur etiam probationes, cum tertius testis iuxta quartum deponat, quod Ioannes matri prædecessit, & quod ipsa mater dum vixit domum possedit, in qua etiam obiit, & iuxta sextum, quod de iudicio suo erat omnium Domina; Vnde licet alii testes videantur deponere de possessione Ioannis una cum aliis fratribus, tamen depositiones 7 conquassantur ex supradictis, & omnia ista eo magis placuerunt Dominis, quia Ioannes pater Lutii mortuus est 40. ab hinc annis, ut deponit tertius testis iuxta secundum. Vnde licet non possit allegari præscriptio, cum sit demendum tempus minoris ætatis Lutii, tamen negari non potest, quin istud tempus multum coadiuuat prædicta ad conquassandas probationes, quod Ioannes vsque ad obitum non possederit; cum non sit verisimile, quod Lutus factus maior per tantum tempus tacuerit, & prius illius tutores, aut agentes, &c. Et ita conclusum, &c.

(R. P. D. MERLINO.

Cracouiens Parochialis de Coniuf.

Die Luna 22. Maij 1628.

D E C I S I O CLXXIV.

Est impressa cora Merlino tom. 1.

decif. 354.

Z z

R E.



REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Florentina Subdecanatus.

Die Lunæ 22. Martij 1628.

## A R G V M E N T V M.

Iurispatronatus acquiritur ex assignatione dotis, etiam quod non legatur aliqua particularis reservatio, & ista tacita acquisitio non solum censetur facta pro se, sed & pro eius hæredibus quibuscunque.

## S V M M A R I V M.

- 1 Iurispatronatus acquiritur ex dotatione, etiamsi non reperiatur facta reservatio.
- 2 Iurispatronatus acquisitio resultans ex dotatione, censetur facta non solum pro acquirente, sed etiam pro suis hæredibus.
- 3 Iurispatronatus est de sui natura hereditarius, & transitorium ad hæredes, etiam extraneos, atque ita servat totus mundus. nu. 4.
- 5 Clausula executivæ declarat concessionem.
- 6 Gratia corrumpit, si narrata non verificentur.
- 7 Confirmatio non mutat statum precedentem.
- 8 Confirmationis natura non est alterare statum rei confirmata, sed ei robur addere, remanentibus omnibus in eisdem statu, & terminis.
- 9 Confirmatio iurispatronatus ex cursu longissimi temporis presumitur intervenisse.
- 10 Titulus insufficientis productus, quando non excludat presumptionem melioris tituli.
- 11 Observantia subsequens in aliquo actu, potius presumi debet in pign. tituli habilis, quam inhabilis.
- 12 Consensus eorum qui interesse habent, requiritur in immutatione prioris status rei, quæ fit mediante gratia.

## D E C I S I O C L X X V.

**S**ubdecanatus Ecclesiæ Florentinæ fuit erectus à Sixto IV. dotandus ex quibusdam piis elemosynis à Christi fidelibus elargiendis, & ius præsentandi, ut dicitur, fuit reservatum Consulibus artis lanæ d. Ciuitatis, sed quia dotatio ex elemosynis non fuit certis de causis fortita effectum, postea de anno 1510. Antonius de Puccis prouisus Apostolicus de d. Subdecanatu convenit cum Capitulo Florentino tam nomine proprio, quam Alexandri eius patris, & Laurentii patru, necnon Francisci, & Raphaelis fratrum, ut assignatis quibusdam prædiis ( prout cum effectu tradidit, & assignauit ) ipse, & alii futuri Subdecani participarent de distributione

bus quotidianis ex mensa capitulari prout aliæ dignitates eiusdem Ecclesiæ, & tandem intra tres menses, ( & non post tres annos prout fuerat ex errore informan. dictum in decisione in hac causa facta die 10. Ianuarij præteriti ) idem Antonius nominibus etiam quibus supra cum narratiua prædictorum obtinuit d. conventionem confirmari à Iulio II. cū reservatione iurispatronatus dicti Subdecanatus ad fauorem supra dictorum Laurentii, & fratrum de Puccis, eorūq. descendendum in infinitum. Orta autem lite super pertinentia iurispatronatus inter D. Octauiam uxorem, & hæredem Roberti de Puccis ex vna, & alios descendentes ex dd. fratribus ex alia cum punctus difficultatis consisteret, an hoc iurispatronatus sit gentilitium, vel hereditarium, Rota voluit videre de anteriori statu ante Bullam Iulij II. & in d. decisione fuit firmatum statum ante d. Bullam, quatenus aliquis sit ( siue attendatur ius præsentandi, competens Consulib. ex dicta concessione Sixti IV. siue ius acquisitum illis de Puccis ex præfensa dotatione virtute d. conventionis cum Capit. Florentino factæ ) semper fuisse liberum, & sic transitorium ad quoscunque hæredes, sed repropoſita causa super eisdem, Domini die 17. Martij ordinarunt, ut præsupposita decisione videretur, an sit attendenda d. Bulla, & fuit hodie resolutum, illam non obſtare quominus hoc iurispatronatus sit hereditarium, & moti fuerunt Domini, quia ex quo Subdecanatus erat sine dote, ex d. assignatione prædictorum facta in conventionem cum Capit. dd. de Puccis ibi nominatis fuit acquisitum iurispatronatus, etiam quod non legatur facta aliqua particularis reservatio, Abbas conf. 59. col. 2. Io. Andr. Card. But. & alii relati per Fel. in c. significauit, nu. 2. de test. Paris. conf. 35. num. 16. lib. 4. & est vera, & recepta opinio teste Rotch. de Cur. de iurepat. utr. & dotauit numer. 4. & Rot. dec. 5. de iurep. in antiq. & decis. 167. num. 4. par. 2. diuers. quam etiam sæpiſſimè ſequit̃ est, & ſignanter decis. 517. num. 2. par. 1. recent. & decis. 674. num. 1. par. 2. & alibi pluries.

Quod intantum est verum, & huiusmodi tacita & acquisitio iurispatronatus resultans ex d. sola dotatione censetur facta non solum pro Antonio, & aliis de Puccis nominatis in conventionem, sed etiam eorum hæredibus quibuscunque, quia iurispatronatus de sui natura est hereditarius, & transitorium ad hæredes etiam extraneos.



10. *Andr. in c. cum seculum. & Beran cap. 1. num. 6. de iurep. Cur. iun. conf. 257. num. 9. Lambert. de iurep. lib. 1. par. 2. quest. 2. ar. 1. num. 15. & seqq. ubi num. 26. quod ꝑ totus mūdus ita seruat, Gabr. conf. 196. n. 1. lib. 2. et Seraph. dec. 364. n. 3. dec. 378. n. 1. & Rot. dec. 675. nu. 1. p. 1. rec. quod tanto magis in casu nostro dicendum est, dū vltra iuris præsumptionem, quæ stat pro hæredibus quibuscunque fit in dicta conuentione mentio de hæredibus dd. de Puccis quamuis in executiuis, quia etiam ꝑ clausulæ executiuæ declarant concessionem, Bald. in l. eam quam n. 36. C. de fideic. Cur. iun. con. 3. n. 3. & Osasc. dec. 61. num. 3.*

Neq. obstat Bulla Iulii II. tum quia cum in ea narratum fuerit iuspatronatus fuisse reseruatum pro DD. de Puccis, & eorum descendentes, & in dicta conuentione nullum fiat verbum de descendentes, nec alibi de hoc constet. Imò de contrario ex supradictis, illa fuit subreptitia, cum enim emanauerit ad supplicationem, censetur Papa se fundasse super narratis, vnde si narrata ꝑ non verificantur, gratia, seu confirmatio corrumpitur. *Felin. in cap. constitutus in princip. de rescript. ubi Dec. in 4. not. Caputaq. dec. 271. num. 2. & 3. par. 1. & dec. 240. in princip. per tot. par. 2. & in terminis confirmationis, Rot. dec. 569. num. 2. & 3. & dec. 676. num. 4. par. 2. recent. Tum etiam quia stante præcedenti statu iuspatronatus hæreditarii, & quod Bulla confirmatoria emanauit cum narratiua instrumenti dictæ dotationis confirmatio ꝑ Papæ non mutat statum præcedentem, nam licet adfit potestas non tamen concurrat voluntas, *Calder. conf. 15. de iurepatr. Dec. conf. 126. num. 4. Lambert. de iurepatr. ar. 6. quest. 7. lib. 3. Achill. dec. 13. de iurepatr. Caputaq. decif. 189. par. 3. Seraph. decif. 799. num. 3. & dec. 1273. num. 2. Rot. dec. 360. in fin. par. 2. rec.**

8 Natura enim ꝑ confirmationis non est alterare statum rei confirmatæ, sed illum conualidare, aut ei robur addere remanentibus tamen omnibus in eisdem statu, & terminis, l. Aurelius, S. Testamento ff. de liber. leg. cap. 1. & 1. de confirm. Ruin. conf. 12. numer. 16. lib. 3. Surd. conf. 361. num. 37. Gregor. XV. decif. 267. num. 1. & 511. numer. 1.

Non etiam reuelat si dicatur, quod si Bulla non est attendenda iuspatronatus remanet sine confirmatione, quia ex effectuatione dictæ conuentionis cum obseruantia longissimi temporis subsequuta, quoad existentiam iuspatronatus, quæ non con-

9 trouertitur, ꝑ præsumitur adesse valida confirmatio conuentioni conformis, *Rot. dec. 407. n. 4 par. 1. diuers. Seraph. dec. 1272. n. 4. vers. difficultas, quæ excitatur, & Rot. dec. 381. n. 2. vers. tamen quia par. 1. rec. & dec. 106. n. 11. apud Reuerendiss. D. meum Decanum.*

Tandem non obstat si dicatur, quod dū constat de expressa confirmatione ex dicta Bulla, & intra tres menses à dicta conuentione excluditur inde præsumptio alterius confirmationis, quia cum Bulla non fuerit producta per D. Octauiam, illa non excludit ꝑ præsumptionem melioris confirmationis ad fauorem eiusdem, *Sarmen. in reg. de trien. q. 10. in fin. Put. dec. 346. lib. 1. in correctis, Seraph. dec. 484. num. 4. Rot. apud Greg. XV. dec. 353. num. 13. ubi etiam Adden. num. 19. & in firmana pensionis 3. Aprilis præter. coram me. & cum dicta Bulla ꝑ fuerit subreptitia; obseruantia subsequuta potius præsumi debet in vim tituli validi, & sic confirmationis præsumptæ, quàm tituli inualidi qualis est Bulla, l. si miles ff. de test. milit. Crau. conf. 322. num. 5. vers. rursus non obstat, & dixit Rota in Maioricens. Sacristia 5. Nouemb. 1603. coram bon. me. Card. Pamphilio, qualis autem fuerit obseruantia nempe an de hæreditario, an verò de gentilitio reiecerunt Domini ad aliam disputationem.*

Quibus omnibus vnum vrgentissimum accedit ex quo videtur cessare omnis difficultas, quod solus Antonius in dicta Bulla supplicans legitur, & orator, cum tamen iuxta anteriorem statum siue ex prætensione Vniuersitatis, artis lanæ, siue ex præcedenti dotatione non solum Antonio, sed aliis etiam de Puccis fuit iuspatronatus acquisitum, vnde cū illud vti hæreditarium sit quo ad patronos plenius, & vberius, quàm gentilitium, de quo in Bulla, ex quo de patronatu hæreditario facilius patroni disponere valent sit inde, quod solus Antonius non potuit aliis compatronis, de quorum mandato non apparet, præiudicare per impetrationem dictæ Bullæ l. in concedendo, ibi nec immerito, cum 12 tenim minuitur ius eorum consequens fuit exquiri an consentiant, ff. de aq. plu. ar. Anch. in c. suggestum n. 2. de iurep. Seraph. dec. 351. num. 27.

Et ita vtraque parte, &c.

¶ Infra in eadem causa habentur duæ aliæ decisiones, sub diebus 20. Decemb. 1628. & 30. Aprilis 1629. coram eodem sunt decif. 228.



271. & infra par. 2. adest alia decisio sub die 28. Aprilis 1636. coram Illustriss. Patriarcha Constantinopolitano, est dec. 125.

REVMO P. D. COCCINO.

Rauennaten. Emphyteusis.

Die Luna 22. Maij 1628.

ARGUMENTVM.

Sententia, quando transitum fecit in rem iudicatam, nihil remanet, nisi quod exequatur. Emphyteusis concessio facta pro se, filiis, & nepotibus, an in ea comprehendantur foeminae. In emphyteusis concessione, quando intret ius accrescendi, feudo, seu emphyteusi non censetur renunciatum per diuisionem, & quando secus. Emphyteusis Ecclesiastica, quando est finita, si Ecclesia pro se retinere nolit, tenetur proximiores defuncti inuestire.

SUMMARIVM.

- 1 Sententia ex resolutione actorum apparet an sit iusta.
- 2 Sententia transit in rem iudicatam, si in tempore non fuerit appellatum.
- 3 Sententia, quando transiit in rem iudicatam, nihil remanet, nisi quod exequatur.
- 4 Emphyteusis, quando est concessa pro filiis, & nepotibus, hoc casu non comprehenduntur foeminae.
- 5 Emphyteusis concessa duobus, intelligitur pro virili concessa. limita num. 6.
- 7 Diuisio, quaelibet, tribuit unicuique actum in solidum.
- 8 Concessio emphyteusis facta duobus in solidum, tunc ex hac concessione resultat, ut sit locus iuri accrescendi.
- 9 Emphyteusis concessio, quando est facta uni soli, intrat ius accrescendi inter vocatos.
- 10 Prohibitio alienationis emphyteusis quando fuit appositae in prima inuestitura, censetur etiam repetita in renouatione.
- 11 Foeminae unius lineae excludunt masculos alterius lineae.
- 12 Per diuisionem bonorum non censetur renunciatum feudo, aut emphyteusi.
- 13 Angel. in cons. 321. num. 4. declaratur.
- 14 Feudum si fuerit consolidatum in personam unius per diuisionem, aut alio modo, non est locus successioni masculorum alterius lineae. Donec ex linea illius, in quo feudum est consolidatum, extat foemina, quae sit capax feudi. num. 14.
- 15 Text. in cap. 1. de nat. success. feudi declaratur.
- 16 Per diuisionem simplicem non censetur renunciatum emphyteusi, etiam si unus dicat, quod remittit alteri iura, quae habet, & vide num. 17.
- 18 Emphyteusi in diuisione, tunc censetur renunciatum, si sit data licentia alienandi, & in ea diuisione sint ap-

- posita verba ampla, & lata. & 19.
- 20 Acquirens ex titulo oneroso potest prauiudicare vocatis.
- 21 Successio emphyteusis spectat ad eum, qui de ea fuit inuestitus.
- 23 Descendentium appellatione veniunt etiam foeminae.
- 24 Emphyteusis concessio facta pro se, suis filiis masculis legitimis, & naturalibus, ac descendibus suis, transit ad solos masculos.
- 25 Emphyteusim primo acquirens, an dicatur comprehensus in prima inuestitura.
- 26 Emphyteusim renouatio nihil mutat, & non dicitur noua inuestitura, sed renouatio.
- 27 Voluntarie dicitur aliquid factum, quod quis facere non tenebatur.
- 28 Emphyteusis Ecclesiastica, quando est finita, si Ecclesia eam pro se retinere nolit, tenetur reinuestire proximiores.
- 29 Alias enim Ecclesia iniuriam faceret eis, quod cedit pariter in foeminis, etiam si sint comprehensa in inuestitura prima. num. 30.
- 31 Emphyteusis Ecclesiastica, quando est finita, si Ecclesia extraneum inuestiat, excluso proximio, iste potest appellare, & petere, ut extraneus inuestitus remoueatur.
- 32 Ecclesia in renouatione emphyteusis potest censum augere.
- 33 Emphyteusis, vel locatio illa non solum dicitur renouata, quae semper est una.
- 34 Sed etiam illa, quae iam finita est, & extincta, iterumque eidem, aut consorti, seu filiis conceditur.
- 35 Emphyteusis renouatio dicitur, & non noua concessio, quae fit filiis post lineam finitam.
- Emphyteusis antiqua dicitur, quando filij renouantur ad lineam finitam, secus si ob delictum. numer. 35.
- 36 Emphyteusis renouatio, quando fit filiis, non dicitur noua concessio, etiam si in renouatione adsint verba, de nouo concedimus.
- 37 Emphyteusis renouatio non est titulus nouus, sed prioris tituli concessi renouatio.
- 38 Emphyteusae dominus directus non potest prauiudicare. vide num. 39.
- 40 In emphyteusis concessione, quando clausula, ad habendum, est posita in clausulis executiuis non ampliat dispositionem.
- 41 Dispositio principalis, quando non tenet, nec etiam substinentur clausulae in ea posita.
- 42 Locari, quando res dicatur solita.
- 43 Locari res solita non potest iterum locari alterato solito. & num. 49.
- 44 Vtile per inutile viriatur.
- 45 Beneplacitum Apostolicum, quando spacio 30. annorum non praesumatur interuenisse ubi requiritur.
- 46 Possessio equiuoca non concludit aliquam obseruationem.
- 47 Haeres non potest venire contra factum defuncti.
- 48 Haeres potest venire contra factum defuncti, quando factum est inualidum.
- 50 Obligatio defuncti non transit in heredem.



## DECISIO CLXXVI.

**N**obilis vir Andreas Maurocenus de anno 1541. obtinuit inuestituram de bonis, de quibus agitur pro se, filiis, & nepotibus masculis legitimè descendentibus. Cumque de anno 1550. Petrus ipsius filius obierit, Maurocena, & Angela sorores superstites eiusdem Andreae filiae de anno 1551. obtinuerunt nouam inuestituram pro se, & qualibet ipsarum, earumque respectiue filijs, & nepotibus masculis legitimis, & naturalibus, quæ quidem sorores de anno 1575. deuenerunt ad diuisionem horum bonorum, & Maurocenæ obuenerunt tornaturæ 157. Angelæ verò tornaturæ 110. & successiue de eodem anno singula earum obtinuit in instrumentis separatis inuestire pro se, ipsiusque filijs, & nepotibus masculis legitimis, & naturalibus cum clausula, *Ad habendum*, & quidquid ipsis Maurocenæ, & Angelæ, & comprehensis in inuestitura deinceps placuerit faciendum. Ac tandem prædicta Maurocena carens prole masculina, de anno 1596 obtinuit inuestiri Lauram, & Mariam filias cum clausula, *Ad habendum*, &c. Ex prædicta Maurocena vxore Sereniss. Principis Marini Grimani Ducis Venetiarum remansit prædicta Illustris. D. Laura vxor Illustris. D. Nicolai Cornelij, ex prædicta verò Angela vxore Illustris. & Excellentis. D. Hermolai Grimani Procuratoris Sancti Marci, remansit Illustris. D. Petrus; Vnde quæsitum fuit coram R. P. D. meo Pirouano, ad quem spectaret huiusmodi emphyteusis, An ad Illustris. D. Lauram, vel ad Illustris. D. Petrum: & Rota censuit ad Illustrissimum D. Petrum, prout pronunciatum fuit per sententiam, quam hodie DD. resolverunt esse exequendam.

1 cum & ex reuolutione actorum appareat valida, *Veral. decis. 260. par. 2.* & ex mox dicendis iusta; transitum enim fecit in iudicatum, ex quo non fuit & appellatum in tempore, *auth. hodie, C. de appell. c. quoad consultationem, de re iud. Rot. decis. 30. de appell. in nou.* & ideo nihil remanet, & nisi quod exequatur, *l. 1. col. fin. C. de execut. rei iudic. l. si cum nulla, ff. de re iud.* Iustitia verò rei iudicatæ ex eo deducitur, quia de anno 1551. emphyteusis fuit renouata pro se, scilicet Maurocena, & Angela, & qualibet ipsarum, earumque respectiue filijs, & nepotibus masculis legitimis, & naturalibus, quare duo resultant. Primò quòd in

hac emphyteusi post dd. foeminas sint vocati tantum masculi, & expressis verbis legitur, quod etiam procederet si inuestitura fuisset facta pro filijs, & nepotibus: quo casu non comprehenderentur & foeminae, ut est magis communis sententia Doctorum, ex quo versamur in contractibus, ut patet ex *cumulatis in voto bon. mem. Cantucci, quod habetur sub num. 125. par. 2. diuers.* & hanc sententiam tenet Rota, ut fuit resolutum in causa Ceruien. bonorum 7. Febr. 1583. coram bon. mem. Card. Seraphino, & alias sepius.

Secundò, quòd intrat ius accrescendi, quia licet regulariter loquendo emphyteusis concessa duobus intelligitur concessa pro virili, ita ut non sit locus iuri accrescendi *c. 1. de duobus fratribus, Bart. in l. si mihi, & Titio, & ibi Imol. num. 3. Alex. nu. 11. ff. de verb. oblig.* tamen secus est in casu isto, ex quo & emphyteusis fuit concessa duobus insolidum, quod colligitur ex verbis illis *Pro se, & qualibet ipsarum, earumque respectiue filijs, &c.* cum dictio & qualibet tribuat unicuique actum insolidum, *l. hoc articulo, ff. de hered. instit. l. si pluribus, & ibi gloss. sed ad omnes, ff. de leg. 2. & in puncto Soc. sen. conf. 50. num. 1. & seqq. lib. 1. Alciat. in d. l. si mihi, & Titio, nu. 27. ff. de verb. oblig. & fuit resolutum in causa Foroliuian. Bonorum 4. Decemb. 1618. coram bon. mem. Remboldo, & in eadem 13. Martij 1620. coram R. P. D. meo Pirouano, & in hac causa coram eodem 15. Iunij 1626. 15. Martij, & 14. Iunij 1627.*

8 Vnde ex hac concessione & facta duobus insolidum resultat, quod est locus iuri accrescendi, *Baldi in cap. 1. S. filia in fine de success. feud. & in l. unica, num. 36. C. quand. non petentium partes, Alex. in d. l. si mihi, & Titio, num. 18. vers. quid enim si dicatur, ff. de verb. oblig. & in conf. 30. n. 8. vers. pondera verbum cuiuslibet, & nu. seqq. lib. 1. Dec. conf. 326. Soc. conf. 50. lib. 1. Menoch. conf. 464 num. 2. vers. urgere videtur, & fuit dictum in prædictis decisionibus.* Et hæc vocatio masculorum cum iure accrescendi est conformis primæ inuestituræ factæ Andreae. Cum enim fuerit facta & vni soli intrabat ius accrescendi inter vocatos, *Clar. qui de comm. in S. emphyteusis, quest. 39. n. 2. vers. sed quando vni concessa est, Bero q. 40. num. 2. ubi pariter de comm. vel saltem competit istud ius succedendi ex inuestitura, Clar. ubi supra in princ. ubi pariter de com. Alex. conf. 29 num. 3. & conf. 44. nu. 3. lib. 1. & fuit dictum Bart. in d. l. si mihi, & Titio, num. 4. ff. de verb. oblig.* Et ex hoc etiam



10 resultat, quod si non fuisset in† renouatione expressum ius alienandi, nihilominus cum adesset in prima inuestitura, censetur repetitum in renouatione, etiā quod duobus fuerit facta, vt voluit *Anchar. in conf. 30. num. 12. vers. super 3. dub.*

Neque praedictis resistunt diuisio bonorum facta de anno 1575. inter Maurocenā,  
11 & Angelam ita vt ex ea sit † dicendum, foeminas vnus lineae excludere masculos alterius lineae, vt voluit *Ang. conf. 321. n. 4. Surd. conf. 577. num. 18.* Et inuestitura inde singulariter obtenta pro se, ipsiusque filiis, & nepotibus masculis legitimis, & naturalibus cum clausula, *Ad habent. &c.* Et quidquid deinde placuerit faciendum. Non quidem diuisio, quia per diuisionem † bonorum non censetur renunciarum feudo, & emphyteusi, *glos. in c. si quis miles in tit. Constitutiones feudales D. Lotharij Imperatoris, & pro hac opinione sunt 20. Doctores, quos refert Menoch. in conf. 974. num. 6. & fuit resolutum in hac causa in decisionibus supra allegatis, & in d. causa Forolouien. & in causa Paduana feudi 16. Decembris 1622. coram Illustriss. D. Card. S. Eusebij, & in ead. 20. Decembr. superioris anni coram R. P. D. meo Merlino.* Nec resistunt † Angel. &  
12 Doctores supra allegati, quia mouentur ex *rex. in cap. 1. de natur. success. feud. in quo disponitur, quod si feudum fuit consolidatum in personam † vnus per diuisionem, aut alio modo non est locus successioni masculorum alterius lineae, donec ex linea illius, in quo feudum est consolidatum,*  
13 *extat foemina, quae sit capax feudi † qui rex. non facit cum praesupponat casum, quando feudum consolidatur per diuisionem. In hoc autem casu per simplicem diuisionem non fuit emphyteusis consolidata, vt supra probatum fuit ex sententia*  
14 *† tot Doctorum, etiam quod fuisset dictum, quod vnus remittit alteri iura, quae habet, Bart. in l. qui Romae. S. duo fratres, quest. 6. num. 10. & ibi ceteri DD. ff. de verb. oblig. Curt. iun. conf. 23. num. 1. & conf. 52. nu. 13. Aret. conf. 23. num. 1. & conf. 52. num. 13. Aret. conf. 44. num. 7. Morquecus de diuis. bon. lib. 4. cap. 9. num. 3. & etiam si dictum*  
15 *sit, quod vnus alteri remittit † sibi ex testamento relicta, & partes liberè assignatae fuerint, Bart. quest. 5. num. 18. Ruin. conf. 59. num. 10. & seqq. vol. 4. Boer. decis. 147. num. 4. Morquecus loco allegato numer. 6. & tunc potuisset dici conualidata emphy-*  
16 *teusis, si data potentia alienandi † in diuisione fuissent apposita verba lata, veluti*

si fuisset dictum, vt de rebus diuisis alter ab altero in perpetuum aliqua ratione, iure, vel causa, quae de iure, vel de facto dici, vel cogitari possit aliquid petere, vel exigere non valeat, istis non enim casibus data potentia alienandi, & scientia feudi, vel emphyteusis † censentur partes voluisse renunciare emphyteusi, ita vt in alia linea consolidaretur, quae verba non adsunt in hoc casu, *Io. Andr. in add. ad Specul. in rit. de testam. num. 27. vers. sed quid si fideicommissarius lit. F. Curt. iun. conf. 94. num. 4. lib. 5. Aym. conf. 24. num. 12. vers. amplius. Marzar de fideicom. par. 3. quest. 59. ubi dicit in Rota ita fuisse iudicatum Morquecus ubi supra num. 7.*

Nec etiam obstat praedicta inuestitura de anno 1575. quia licet inuestitura facta Andreae de anno 1541. expirauerit per obitum Petri eius filij, & de anno 1551. mediante solutione scut. 600. auri praedictae Maurocena, & Angela acquisiuerint d. inuestituram, ideo dicatur deberi censi primas acquirentes, & propterea cum post diuisionem quaelibet de per se obtinuerit d. nouam inuestituram, illa est attendenda, cum primus aquirens ex titulo oneroso † possit praedudicare vocatis, *Surd. post alios conf. 305. Rot. in recent. decis. 435. numer. 13. & decis. 438. num. 1. & ideo successio spectat ad Illustriss. D. Lauram, † quae adhuc viuente matre vnā cum sorore Maria fuit inuestita, attamen fuit responsum, quod si attendamus lecturam inuestiturae antiquae datae † pro parte d. Illustrissimae D. Laurae non esse indubitatum, quod per obitum Petri filij Andreae emphyteusis esset finita, cum fuerit concessa pro se, filiis, & nepotibus, & legitimè descendantibus, ap-*  
17 *pellatione † enim descendantium veniunt etiam foeminae, Ruin. conf. 24. num. 9. lib. 1. Curt. sen. conf. 64. num. 12. & quamuis Caph. in conf. 11. num. 22. teneat, quod emphyteusis concessa † pro se, suis filiis masculis, legitimis, & naturalibus, ac de legitimo matrimonio natis, ac descendantibus suis transeat ad solos masculos, tamen negari non potest, quin sit aliqua dubietas, an verba sint intelligenda de descendantibus masculis tantum, an verò etiam de foeminis, sed quidquid sit de hoc, quia in originali non adest copula, & posita ante verba legitimè descendantibus, nec in hac lectura fiebat vis pro parte Illustrissimi D. Petri, veritas videtur esse, quod dd. Maurocena, & Angela non fuerunt primae ac-*  
18 *quirentes, quia etsi † primus aquirens dica-*



dicatur, qui non est comprehensus in prima inuestitura, *Salic. in l. fin. num. 15. & ibi Ias. num. 41. de iur. emph. Surd. conf. 538. num. 1. Molin. de contract. disput. 472: nu. 1. vers. obserua tamen Afflict. decis. 12 num. 5. & decis. 248. num. 8. Rosental. de feud. c. 2. conclus. 25. Caldas de renou. emphit. quest. 1. num. 5; Attamen hæc conclusio non applicatur in casu isto quia quando Ecclesia tenetur renouare, certum est, quod renouatio nihil mutat, & non dicitur noua inuestitura, sed renouatio, l. si fideiussor. S. 1. ff. qui satisfac. cog. secus autem si voluntariè sit facta renouatio, quia tunc videtur beneficium nouum, & dicitur voluntariè facta, quando aliàs Ecclesia non tenebatur ad renouandum ita eleganter, *Alciat. in l. si mihi, & Titio, num. 27. vers. idque simpliciter his verbis; ff. de verb. oblig. in proposito autem, dato quod emphyteusis esset finita per obitum Petri cum Ecclesia non nolleret pro se retinere tenebatur inuestire proximiores Bart. in l. 1. §. permittitur. num. 1. ff. de aq. quotid. & est. Roman. conf. 22. num. 5. Alex. conf. 80. num. 17. & 20. lib. 1. Dec. conf. 13. Paris. conf. 26 n. 1. lib. 1. Verall. decis. 304. par. 1. & quamuis hæc opinio procedat ex æquitate. attamen si Ecclesia non vult retinere pro se, iniuriam facit proximioribus, *Rom. conf. 22. n. 5. Alex. conf. 80. numer. 10. & 20. lib. 1. Dec. 131. Paris. conf. 29. num. 1. lib. 1. etiam foeminis, etiam quod non sint comprehensæ in prima inuestitura, modo pacta primæ inuestituræ non alterentur, Bero. conf. 98. & 99. lib. 1. & fuit dictum in causa Ciuitatis Castellæ emphyteusis 23. Iunij 1586 coram Card. Platto Marefcott. var. lib. 1. cap. 3. nu. 5. cum alijs pluribus Doctoribus, & decisionibus congestis coram me in causa Inglen bonorum 18. Iun. 1618. & datur appellatio, & proximior potest petere, vt extraneus inuestitus remoueatur, *Rip. in l. 1. num. 10. ff. de priuileg. credit. Alciat. in d. l. si mihi, & Titio. n. 31. ff. de verb. oblig. Gozad. con. 39. n. 21. Card. Mantio. decis. 110. num. 9. nec ex eo potest dici noua inuestitura, ex quo fuerint soluta scilicet 600. quia in renouatione sicut potest Ecclesia censum augere, *Verall. d. dec. 304. ita potuit dd. pecunias in recompensam augmenti census recipere, l. si cum, §. qui iniuriarum, ff. si quis caut. & quamuis istam renouationem, Ang. Aret. in conf. 41. num. 13. vers. his non obstantibus vocet nouam inuestituram, tamen in puncto, quod non solum renouata dicatur illa concessio, vel locatio, quæ semper vna est, vt per*****

*Butr. & alios in cap. 1. de precar. sed etiam illa, quæ iam finita est, & extincta, iterumque eidem, aut consorti, seu filiis conceditur, vt est tex. & ibi glos. in cap. 2. de feud. & Imol. & alij per glos. in cap. non satis 34. quest. 2. & in cap. 1. per text. ibi de donat. & in cap. cum venerabilis de censibus, Bero. conf. 116. num. 21. vol. 1. Caldas de renouat. emphit. quest. 2. num. 16. & in nostris terminis de inuestitura concessa filiis post lineam finitam, quod censeatur renouatio, non autem noua concessio, Bart. in l. si mihi, & Titio in princ. num. 7. & ibi etiam Alex. ff. de verb. oblig. & quod dicatur antiqua emphyteusis, quando filii renouantur ad lineam finitam, secus ob delictum, *Cald. de renou. emph. cap. 4. num. 18. & seqq. ubi in puncto, & ita concludit num. 21. & in puncto etiam Bero. conf. 122. num. 23. vol. 3. & hæc procedunt etiam quod in renouatione sit dictum, prout in casu isto. Et de nouo concedimus, quia nihilominus non immutatur natura concessionis antiquæ, itaut semper ista censeatur renouatio, non autem noua concessio, *Cassad. decis. 1. de confr. util. vel inutil. & fuit dictum in causa Mediolanen. decursus aquarum 28. April. 1581. coram Janct. mem. Clemente VIII. & in causa Tuden iurisdictionis de Tudela 1. April. 1587. coram bon. mem. Card. Blanchetto, & in istis proprijs terminis post Bart. & Ifern. in cap. 1. de vassallo decrepit. atat. Alciat. in d. l. si mihi, & Titio n. 27. vers. quod Bart. ff. de verb. oblig.***

Hinc sequitur, quod cum ista fuerit renouatio emphyteusis non est titulus nouus, sed prioris tituli concessi Andreæ renouatio, *Eurt. sen. conf. 48. num. 46. Felin. in c. de causis n. 1. de offic. deleg. Valasco. de iur. emph. q. 11. nu. 15. ad finem Gamma decis. 222. nn. 7. Caldas. de renou. emph. quest. 3. num. 1 ubi n. 2 post infinitos, quos allegat, dicit quod renouatio emph. regulanda est iuxta terminos inuestituræ antiquæ, quia non noua, sed antiqua emphyteusis dicitur, Bart. in d. l. si mihi, & Titio, & ibi Alex. ff. de verb. oblig. Crot. conf. 18. num. 1. & idem Caldas. numeris seqq. satis exornat hanc materiam, & propterea Maurocena, & Angela obtinendo nouas inuestituras non potuerunt præiudicare Illust. D. Petro, prout nec potuit præiudicare Dominus directus, vt infinitos Doctores huius sententiæ cumulat. *Caldas. d. qu. 3. num. 7. & in puncto, quod licet post diuisionem quilibet diuidentium obtineat nouas inuestituras, non propterea censeatur præiudicare iuri accrescendi comprehenso in prima inuestitura dicit Bald. in conf. 431. lib. 2.**



## 368 Sacrae Rotae Romanae. Decisio CLXXVI.

lib. 2. per tot. quod duplicatur conf. 280. nu. 3. nec potuit fieri fundamentum quoad istud in clausula ad habendum, et quidquid placuerit faciendum, posita in d. inuestitura anni 1551. quia quatenus fuisset apposita in dispositiua, nihil operaretur, cum alteraret primam inuestituram concessam Petro, ut patet ex supradictis, & sic non obstat, sed  
40 veritas est, quod † est posita in clausulis executiuis, & ideo non ampliat principalem dispositionem, Dec. conf. 495. nu. 18. et conf. 500. nu. 8. vers. et ideo Honded. conf. 33. num. 10. Ofasc. decis. 164. num. 2. Vinc. de Franch. dec. 6. num. 7. Corbul. de emphyt. tit. de causa priu. ob alienat. lim. 3. num. 8. &  
41 ideo si principalis † dispositio non officit, ut patet ex praedictis, nec clausula ad habendum.

Secundo principaliter fuit responsum, quod cum agatur de emphyteusi Ecclesiastica, non potuit concedi facultas Maurocenae, & Angelae, & comprehensis in inuestitura, deinceps quidquid placuerit faciendi, quia cum ista facultas non esset concessa in prima inuestitura circa hoc alteraretur solitum, quod non potest alterari, & hinc,  
42 quod res † solita locari, quod est quando vnica locatio procedit, vel duae effectum sortitae spatio 40. annorum, Prapof. in c. 1. num. 23. et seq. qui feud. dari poss. non poss.  
43 sit alterato † solito iterum locari, Curt. iun. de feud. par. 2. quest. 6. Dec. in auth. qui rem num. 22. et ibi Cagnol. num. 58. C. de sacros. Eccles. Alex. conf. 9. num. 2. lib. 3. ita ut utile  
44 per † inutile vitietur. Couar. var. lib. 2. c. 16. num. 5. vers. eadem, et infra vers. ad praemissa Baldi sententia Rot. decis. 709. numer. 2. usque finem par. 1. ubi alios refert, et fuit dictum in causa Romana domus 9. Decembris 1620. coram me, & sic quatenus solitum fuisset alteratum, alteratio nihil operaretur, & contractus non sustineretur, sed attendenda esset inuestitura anni 1551. Nec in hoc casu potest deduci beneplacitum Apo.  
45 licum † ex cursu 30. annorum cum non adsit aliqua obseruantia super isto pacto, Anchar. conf. 136. Alex. in l. qui aliena num. 11. ff. de acq. hered. Put. dec. 355. num. 7. in addit. Marginal. lib. 2. in correctis Mohed. decis. 2. de trans. & quamuis Maurocena, & Angela possederint, tamen cum essent in possessione vigore inuestiturae anni 1551.  
46 ista possessio † est æquiuoca, & ideo non concludit ad obseruantiam secundae inuestiturae, Abb. in t. 2. in fin. de censibus Felin. in cap. cum Bertoldus num. 26. de re iud. & ad effectum, quod possessio probaretur cir-

ca iura secundi contractus deberet probari effectuatio pacti praedicti, quod repugnat primae inuestiturae, ut fuit resolutum in causa Senen. tenuta pontis Arrighi 10. Martij 1578. coram sanct. me. Clem. 8.

Non obstat, quod Illustriss. D. Petrus sit filius, & haeres Angelae, qui propterea  
47 non potest venire † contra inuestituram obtentam à matre, l. cum à matre C. de rei vend. Quia regula illius legis non habet locum  
48 cum in facto inualido † defuncti prout est istud ex supradictis, Socc. sen. conf. 79. nu. 47. lib. 4. Grat. conf. 91. numer. 24. in fin. et num. 25. et 26. lib. 1. cum alijs per Rot. dec. 110. num. 1. par. 2. diuers. Pinel. in l. 1. par. 3. num. 83. limit. 10. C. de bon. matern. quod  
49 procedit † de plano, & in casu isto, quia cum dicta inuestitura non potuerit alterari, ut dictum est, obligatio † defuncti non transit in haeredem, Bald. in d. l. cum à matre nu. 4. in fin.

Et ita conclusum vtraque parte informante.

---

REVERENDISS. P. D. MERLINO.

Narnien Successionis.

Die Lune 22. Maij 1628.

DECISIO CLXXVII.

Est impressa coram Merlino tom. 1. decis. 353.

---

REVERENDISS. P. D. VEROSPPIO.

Bononien, Successionis.

Die Veneris 24. Maij 1628.

ARGUMENTVM.

Statuta omnia recipiunt interpretationem à iure communi. Statutum mandans seruari ius commune, de quo iure sit intelligendum.

SUMMARIVM.

1 Statutum etiam iuris communis correctorium recipit ab illo interpretationem.

2 Li.



- 2 Limitatio iuris communis correctorij debet late interpretari.
- 3 Dictio, ex, quid operetur.
- 4 Statutum mandans in aliquo casu seruari ius commune, est intelligendum de iure municipali, quod in ea Prouincia, vel districtu est.
- 5 Exceptio non debet idem continere, quam regula.
- 6 Statuta prouinciæ, quando ius commune appellantur.
- 7 Ius commune non est strictè interpretandum.
- 8 Verba posita ad unum effectum, non debent contrarium operari.
- 9 Statutum adhaerens iuri communi, dicitur fauorabile.

DECISIO CLXXVIII.

**D** Omini perstiterunt in decisio die 19. Nouembris 1627. \* Nunc enim deducta, aut in decisione desuper facta fuerunt sublata, aut penitus non releuant: Nam quod statutum, de quo agitur, sit iuris communis correctorium, nihil ad rem facit, † quia nihilominus recipit declarationem à iure communi Roland. conf. 80. n. 27. lib. 4. Hond. conf. 1. n. 33. lib. 1. & Magon. dec. lucen. 22. & in omnem casum limitatio

1 † statuti iuris communis correctorii, in qua versamur debet late interpretari, cum illa restringens dispositionem statuti, sit iuri communi conformis, Cuman. conf. 30. numer. 4. ante med. vers. tamen in except. Laderch. conf. 66. nu. 4. Curt. iun. conf. 7. num. 10. Vnde dum statutum in genere corrigit ius commune in successione fratrum, in bonis autem prouentis à matre, vel à coniuncta persona per matrem vult ius commune seruari: propterea exceptio ista debet late interpretari, & præsertim, quia lata interpretatio verbis non repugnat, cum dictio, † ex, per quam prætenditur restrictio, quandoque etiam ex proprietate sermonis causam immediatam denotet, vt in dicta decisione dictum fuit.

Neque obstat, si dicatur, quod dum dictum statutum in prædicta limitatione, ibi, exceptis bonis, quæ ad defunctam personam peruenerint ex dote, vel titulo lucratiuo, vt supra à matre, vel coniuncta persona per matrem dictarum sororum, in quibus talibus ius commune seruatur debet intelligi

4 ius commune seruatur, idest, † ius municipale, quod in ea Prouincia, seu districtu est, ibi, ius commune, Nat. conf. 541. nu. 16. Gamb. decis. 3. num. 6. & Roder. Suar. in l. quoniam in prioribus declar. leg. Regn. in

princ. C. de inoff. testam. & Lup. de donat. int. vir. & uxor. in princ. num. 3. & 4. Quia imò ius commune dicit in dicto statuto prout contraponitur iuri municipali, quod propriè loquendo in ea Prouincia non ius commune, sed ius generale illius Prouinciæ nuncupetur, aliàs † exceptio idem contineret, quod regula. & in vanum Doctores dum statuta exponunt, & interpretantur, passim illa restringerent, aut ampliarent iuxta iuris communis dispositionem: quinimò præcitati Doctores, qui statuta

6 † Prouinciæ ius commune appellant, quando de eis loquuntur nullo modo illa extendenda esse volunt, sed solum intelligenda esse dicunt in casibus, in quibus loquuntur, vt idem Suar. ibidem q. 9. num. 16. & Gamb. decis. 283. num. 4. & tamen ius commune

7 † non est strictè interpretandum argumento leg. non est nouum cum duobus seqq. ff. de leg. Zabari. in Clem. procuratorem, nu. 12. de procurat. & idem Gamb. decis. 314. numer. 6.

Minus obstat, quod in statuto antiquo excipiantur tantum bona, quæ ad defunctum peruenerunt à matre, & in nouo statuto addatur, ex dote, vel titulo lucratiuo, &c. quia cum dicta † verba sint adiecta ad ampliandum, aut potius causa maioris declarationis non debent contrarium operari ad leg. legata inutiliter. ff. de legat. 1. & l. quæ dubitationes, in princ. ff. de reg. iur. Maximè cum † dicta limitatio tam in antiquo, quam in nouo statuto reducat successionem in illo casu ad ius commune, Honded. conf. 5. num. 60. lib. 1. cum aliis supra allegatis.

Et ita vtraque, &c.  
\* Est decisio 107. supra in hac parte.

R. P. D. V E R O S P I O.

Reatina Iuris redimendi.

Die Veneris 27. Maij 1628.

ARGVMENTVM.

Cessione probata, transeunt omnia iura, nec non effectus rei cessæ in cessionarium, & sicuti cedens poterat agere, ita & cessionarius. Nullitatis actus in aliquo contractu à quo allegari possit.

S V M M A R I V M.

- 1 Ius quando est transmissibile ad heredes, est etiam cessibile.
- 2 In cessionarium transeunt omnia iura, & effectus, quæ competeant cedenti.



- 3 *Actio principali cessa, censetur etiam cessum ius executiuum.*
- 4 *In alienatione rerum Ecclesiasticarum requiritur solemnitas, & causa.*
- 5 *Nullitas ab illo solum potest allegari, cuius fauore actus est nullus.*
- 6 *Contractus cum Ecclesia non potest declarari nullus in ipsius Ecclesiæ præiudiciu, si illum ratum voluerit habere.*
- 8 *Hypotheca competit pro legato, & n. 10.*
- 9 *Sub hypotheca, quæ competit pro legato, venit ius redimendi, quod, & vendi potest, & ad hæredes transmitti.*
- 11 *Cedens sicut poterat agere, ita & cessionarius in quem fuit translatum ius cum sua causa, & qualitate.*
- 12 *Actio utilis personalis, quæ competeat cedenti, competit etiam cessionario.*
- 13 *Actio utilis transit etiam sine cessione, si non sit, qui illam cedat, vel ubi is, qui eam cedere debet mortuus est.*
- 14 *Creditorum hereditarij in subsidium contra quos agere possunt.*
- 15 *Emptor rei, cuius pretium fuit solutum creditoribus, cum obligatione de restituendo prioribus, potest cogere posteriores, ut prioribus creditoribus soluant.*

## DECISIO CLXXIX.

- D** Omini causa sæpius proposita persistentes in decisio coram bon. mem. Buratto sub die 22. Iunii 1626. Dixerunt DD. Mansueto, & Fausto de Capellettis competere ius redimendi tam ex credito iure legati sibi ab Aegidio Dilecto relictæ, quam etiam ratione cessionis impetratæ ab Euphemia sorore, & hærede Claudii Dilecti cui hoc ius ex obligatione D. Hippolyti Vincentini competeat. Cum enim Claudius venditioni prædij controuersi factæ ab Aegidio patre, & Paulo patruo non aliter consenserit, quam sub promissione de eo sibi intra quadriennium retrouendendo, eidemque Claudio ab intestato successerint, & Aegidius pater, & Euphemia illius soror, ut firmatur in decisione Buratti, sub generali cessione omnium iurium Euphemie competentium (istius etiam iuris cessione, quod in hæreditate Claudius reliquerat) impetrata per Capellettos ab ipsa Euphemia, non videtur dubitandum, quin ea uti potuerint aduersus Vincentinum; Cum sicut istud est & transmissibile ad hæredes, ita etiam sit cessibile, l. ex pluribus, ff. de administ. tut. Bar. in l. si minoris, num. 5. ff. eod. tit. Cast. conf. 1. nu. 2. & conf. 249. num. item 2. vol. 2. glos. in l. 2. in verb. siue hæredes; C. de pact. inter empt. & vend.
- 2 *Ut etiam agere potuerunt & executiuè vir-*

tute obligationis cameralis ex instrum. to ad fauorem Claudii cum omnes illius effectus ad cessionarium transeunt probata cessione, l. 1. C. de contra. iudic. tut. l. in iudicio, ff. fam. ercis. Bald. in l. ex legato in fine, C. de legat. Florianus in d. l. in iudicio, ff. fam. ercis. Miles in repert. vers. cedi potest actio iudicati, Gales. ad formul. Camer. oblig. quest. 2. numer. 2. Boer. dec. 10. Rota in Bonouien. pensionis 17. Maij 1593. coram Card. Millino. Cum cessa & actione principali, censetur etiam cessum ius executiuum, Franc. Aret. in l. 1. col. pen. ff. si cert. pet. Calc. conf. 18. nam. 22. Guid. de Suzar. de instr. quarent. num. 37. Bened. de Barzis de quarentig. quest. 9. in fin. vers. item quod agentis nomine alieno, Birous conf. 187. n. 27. vol. 3. Tiraque de retract. legal. S. 26. glos. 3. n. 21. & 23.

De cessionis autem validitate videbatur dubitari non posse cum in ea interuenerit consensus Abbatis, & defensorum monasterii, in quo erat Euphemia monialis, eademque fuerit postea ab omnibus monialibus capitulariter comprobata. Ut etiam causa illam faciendi, & admittendi visa fuit iustissima ex legato scutorum mille, quod propter inopiam, in qua decessit Aegidius, super hoc solum prædio concessi qui poterant Capelletti, usus fructus ipsi Euphemie deberetur, atque & ita interuenerint solemnitas, & causa, cap. 1. de reb. Eccles. non alien. Clem. 1. eodem tit. Rot. in nouis. diuer. dec. 160. & 178. par. 2. Ultra quod de solemnitatis defectu non potest Vincentinus opponere, cum ab eo solum nullitas allegari valeat, cuius fauore actus nullus est, glos. & DD. in l. 2. C. de iur. emph. Menoch. conf. 89. nu. 84. Surd. conf. 284. nu. 7. Tiraq. in l. si umquam in verb. reuertatur n. 393. C. de reu. donat. Rot. dec. 133. num. 12. par. 2.

6 Et contractus cum Ecclesia non potest declarari nullus in ipsius Ecclesiæ præiudiciu, si illum ratum velit habere, c. si qua de rebus 12. q. 2. glos. in cap. 1. de his, quæ fiunt à Pralat. sine conf. cap. Butr. in cap. si quis Presbyterum, n. 9. Imola n. 21. de reb. Eccles. non alien. Crescent. dec. 122. alias 1. de locat. Put. dec. 310. lib. 1.

7 Et licet ex hac sola cessione ab vno ex hæredibus impetrata possent Capelletti oblato integro pretio prædium redimere, Tiraq. de retract. legal. S. 1. glos. 6. nu. 37. Mantica de tacit. & ambig. conuent. lib. 4. tit. 31. num. 27. & firmatum fuit in decis. Buratti, cum præsertim Paulus, qui Aegidius



8 dio cohæredi cum Euphemia successit, de-  
cesserit nullis relictis hæredibus: atque ita  
ius illud redimendi videri possit consoli-  
datum in Euphemia. Sunt etiam credito-  
res ex causa legati scutorum mille sibi ab  
9 Aegidio relictis; unde et sicuti pro eo ha-  
bent hypothecam, l. 1. ubi Ias. n. 4. C. com.  
de leg. DD. communiter in l. 1. ff. de legat. 1.  
ita cum sub ea hypotheca, et quæ competit  
pro legato venerit hoc ius redimendi, quod  
& vendi potest, & ad hæredes transmitti,  
ad l. fin. C. de reb. Eccl. non alien. Ruin. conf.  
123. numer. 20. lib. 2. Vti creditores be-  
nè potuerunt Capelletti agere ad redem-  
ptionem prædii contra debitorem debito-  
ris.

10 Vel directè per transfusionem exercitii  
directam factam per et hypothecam, ex  
causa dicti legati provenientem, l. nomen  
debitoris, C. quæ res pignori obli. poss. ubi  
gloss. in verb. utilibus, Bart. num. 4. Bal. n. 1.  
Salic. num. 3. & seq. & ante omnes Cynus  
num. 2. Imol. in l. à Diuo Pio, S. sic quoque, n.  
30. Ang. num. 2. in fine de re iudic. Bart. in  
l. grege, S. cum pignori ff. de pign. Cast. in l.  
si conuenerit 2. in ordine num. 2. ff. de pig. act.  
Ias. in l. 1. S. usufructuarius num. 6. ff. de  
nou. oper. nunciat. Franc. Aret. conf. 124. Alex.  
conf. 17. num. 3. & seq. lib. 1. Castr. conf. 198.  
lib. 1. Negus. de pign. 3. memb. 2. p. princ.  
num. 24. & 25. Vincent. de Franc. dec. 273.  
num. 4. & seq. adeo ut sicut Claudius po-  
terat agere ad redemptionem prædii ita  
etiam Cappelletti, in quos id iuris  
11 et transiuit ex hypotheca cum sua cau-  
sa, & qualitate ad l. licet cum ibi notat. C.  
qui potior. in pigno. hab. Castr. in l. si cui C. de  
non num. pecun. Negus. de pignori 2. memb. 5.  
p. princ. in l. fallent. n. 15. Mandel. conf. 447.  
num. 32.

12 Vel saltem utili actione personali, et quæ  
apud ipsum Claudium directæ dicebatur,  
d. l. nomen debitoris, ubi etiam gl. in eodem  
verb. utilibus secundum priorem lectionem  
cum alijs supra relat. C. quæ res pign. ob poss.  
gl. in l. 2. in verb. conuerti C. quando fisc. vel  
priuat. Bal. in l. 1. num. 26. C. de act. & obl.  
Cast. in l. postquam C. de hered. vel act. vend.  
13 Quam et actionem cum etiam sine cessione  
transire, si non sit qui illam cedat, vel ubi  
is, qui eam cedere debet sit mortuus notent  
gl. & DD. in l. 1. C. de act. & obl. Bald. conf.  
238. lib. 5. Fulgos. conf. 184. in fin. Cast. conf.  
445. num. 4. lib. 2. & fuit firmatum in eadem  
dec. coram Buratto. Cappelletti rectè etiam  
potuerunt agere contra Vincentinum li-  
cèt fortè esset id ius personale, & soli Clau-

dio, & illius hæreditati debitum, siue uti  
14 creditores et hæreditarii in subsidium pro-  
pter inopiā ipsorum Aegidii, & Pauli iuxta  
notata, & tradit in l. pro hærede. S. si quis ta-  
men. ff. de acq. hered. Cast. in l. filius famil.  
S. diui: num. 4. ff. de leg. 1. & in conf. 1. num. 3.  
vol. 2, Ang. Aret. conf. 28. num. 23. Tiraque  
de retrast. legal. S. 26. gloss. 1. nu. 12. & 13.  
siue ut ex sua obligatione de retrouenden-  
do prædium restitueret hæreditati ipsius  
Aegidii, ut deinde ex eodem prædio sibi  
de suo legato satisfaceret, ut in simili et de  
emptore rei vnus pretium fuerat solutum  
creditoribus cum obligatione de restituendo  
prioribus, quod possit cogere postero-  
res, ut prioribus creditoribus soluant ad  
hoc, ut ipse liberationem à molestiis sibi  
à prioribus illatis super re emptæ conse-  
quatur est decis. Seraph. 1233. numer. 2. &  
seq.

Quæ DD. firmarunt ad comprobendam  
iustitiam decreti Auditoris Cam. circa im-  
missionem omiſſa validate, & inualidate  
associationis, cuius merita remiserunt ad  
iudicium spolii.

Et ita vtraque parte informante resolu-  
tum, &c.

\* Est decis. 937. inter eius impressas.  
Infra etiam habetur alia decisio sub die 28.  
Nouemb. 1628. coram eod. R. P. D. Verospio est  
decis. 129.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana Fideicommissi de Guidis.

Die Lunæ 29. Maij 1628.

ARGUMENTVM.

Fideicommissarius, quæ remedia habeat con-  
tra hæredem grauatum, ad hoc ut ei hæ-  
reditatem restituat. Fideicommissum ab-  
solutum, & perpetuum, ex quibus verbis,  
& coniecturis videatur, & appareat à testa-  
tore esse inductum.

SVMMARIVM.

- 1 Remedium l. fin. C. de edict. Diu. Andr. toll. com-  
petit etiam fideicommissario contra hæredem gra-  
uatum.
- 2 Actiones utiles sine cessione transeunt in fideicommis-  
sarium num. 1.
- 3 Restitutio legalis idem operatur, quod verbalis.
- 3 Fideicommissario competit utile saluianum, & hy-  
pote-



- potecaria contra heredem grauatum, vt restituat hereditatem.
- 4 Fideicommissum dicitur clare inductum, quando testator voluit, quod bona sua perpetuo ad conseruationem domus subiaceant.
  - 5 A conf. Oldrad. 21. passim ex coniecturis reteri solet.
  - 6 Fideicommissum perpetuum censetur inductum, quando testator digreditur ad plures gradus substitutionum.
  - 7 Verba habentia tractum successuum in fideicommissum perpetuitatem designant.
  - 8 Fideicommissum perpetuum dicitur inductum, quando testator habuit rationem conseruande agnationis, & cippi, & qualiter hoc procedat.
  - 9 Fideicommissum absolutum, & perpetuum inducitur, si testator post omnes substitutiones prohibuerit alienationem.
  - 10 Fideicommissum perpetuum inducitur per dictiones illas (mai, & per alium tempo.)
  - 11 Substitutio, vt bona remaneant in agnatione pro conseruatione familiae, dicitur esse separata, & stare de per se.
  - 12 Verba in diuersa oratione posita diuersam dispositionem inducunt.
  - 13 Alienationis prohibitio facta post omnes substitutiones, non autem post primam, censetur prohibitio principalis, & non accessoria.
  - 14 Alienationis prohibitio facta post omnes substitutiones, non autem post primam, censetur prohibitio principalis, & non accessoria.
  - 14 Alienationis prohibitio, si sit latior ipsa vocatione, & facta post omnes substitutiones, non, potest ullo modo referri tantum ad primam dispositionem.
  - 15 Tertij ius, quando quis dare possit, & n. 22.
  - 16 Tertij ius, non videtur, quis opponere, quando ipso iure excludit agentis intentionem.
  - 17 Fideicommissio, quis potest renunciare.
  - 18 Iuri suo, cui libet licet renunciare.
  - 19 Substitutio caducata per renunciationem vocatorum tunc factus est locus substitutioni sequenti.
  - 20 Caducitas fideicommissi non solum, non impedit quominus fideicommissum debeatur sequenti, sed ei aperit viam.
  - 21 Substitutio prima caducata per renunciationem statim secundus substitutus admittitur.

## DECISIO CLXXX.

**E**X testamento Antonii Guidi Senioris institutis primò Io. Baptista, & Benedicto filiis eorumque alteri sine filiis decedenti altero substituto, cum deinde ipsis hæredibus sine filiis masculis decedentibus post vocationem filiarum foeminarum tam ipsius testatoris, quam hæredum essent vocati proximiores de Cippo, & Casata ipsius testatoris ex linea masculina, eisque deficientibus, siue non existentibus proximiores, & descendentes ex linea foeminina, Io. Lucas de Fabiis, M. Antonius Panica- tus, Io. Matthaus Bussius tanquam ex tri-

bus ipsius testatoris filiabus descendentes inmissionem petierunt aduersus Franciscum de Alexandris, qui ex testamento Antonii iunioris nepotis Antonii fideicommittentis ex Io. Baptista filio possidebat: vnde firmata prius eorum descendencia coram bon. mem. Buratto sub die 15. Ianuarii 1627. obtinuerunt hodie coram me dubitari. An ipsis esset inmissio concedenda, & DD. affirmatiue responderunt, cum firmato fideicommissio, de quo videbatur dubitari non posse illa denegari, nec etiam posset siue ex remedio l. fin. C. de edict. diu. Adr. toll. quod  
1 competit fideicommissario etiam non restituta verbo hereditate contra fideicommissarium grauatum restituere, cum actiones vtilis siue cessione dicantur in fideicommissarium transire, & idem competitur re-  
2stitutio legalis, quod verbalis glos. in l. sancimus S. cum autem in verb. ipso iure, & ibi etiam Bart. num. 3. C. ad Trebell. idem Bart. in l. fin. S. fin autem num. 9. C. de edict. diu. Adr. toll. Honded. conf. 26 num. 8. & 21. lib. 2. Peregr. de fideicom. art. 48. num. 14. 18. & seq.  
3 siue etiam ex vtili saluiano, & hypotecaria contra heredem, vt sibi hereditatem per fideicommissum relictam restituat Gabr. conf. 44. num. 2. lib. 2. Couar. in cap. Raynutius § 10. n. 4. de testam. Card. Seraph. dec. 828. n. 1. Rota in Roma. heredit. de Comitibus 30. Iunij 1581. coram Aldobr. & in Fauentina legati 24. Nouembr. 1598. coram Pamphilio.

Fideicommissum autem clarum videbatur tam ex verbis ipsius testatoris expressis, in quibus professus est, & se velle declarauit, vt bona & sua perpetuo, & ad conseruationem domus, & Cippi fideicommissio subiacerent, Dec. conf. 86. num. 1. Mantie. de coniect. lib. 7. tit. 4. num. 7. quam ex pluribus etiam coniecturis, ex quibus non intrare conf. Oldrad. 21. suadebatur, vt licet Io. Baptista vnus ex filiis testatoris decesserit relicto Antonio filio, non inde tamen deficeret conditio perpetui fideicommissi, cum  
5 passim ex coniecturis à dicto Oldrad. conf. recedi solet Gabr. de fideicom. concl. 7. nu. 4. Grass. in S. fideicom. quest. 33. num. 6. Peregr. art. 29. num. 30. Card. Seraph. decis. 1373. n. 1. Rota dec. 181. n. 4. & dec. 193. num. 14. par. 1. in rec. & in Viterbien. fideic. 10. Maij 1613. coram bon. mem. Manzanedo, & in Bononien. fideicom. 11. Decemb. 1623. coram D. meo Merlino.

Et quæ in hac materia considerari solent coniecturae videbantur omnes concurrere; constabat enim fuisse testatorem nedum digres-



6 digressum † ad plures substitutionum gradus, quam coniecturam vnâ cum aliis plurimū operari dixit Ripa in l. Centurio n. 165. de vulg. Soccin. iun. conf. 119. num. 28. lib. 1. Grat. conf. 89. n. 9. l. 2. Cephal. conf. 114. n. 26. & 476. in fin. Mant. de coniect. ult. vol. lib. 11. tit. 3. num. 13. Verum etiam vsum verbis  
7 † habentibus tactum successuum, & quæ perpetuitatem denotant Crass. in d. fideicom. quæst. 4. num. 16. Simon. de Pret. de interpr. ult. vol. lib. 3. interpr. 3. dub. 1. solut. 8. numer. 8. & solut. 12. n. 10. Menoch. conf. 398. num. 95. & 96. Magon. decis. Florent. 37. numer. 28.

8 Vt etiam testatoris voluntatem perpetuum fideicommissum inducendi concludebat ratio agnationis conseruandæ, & Cippi, quam etiam coniecturam indubitatè procedere tradunt DD. † vbi illa non enunciatiue, & per modum illationis, sed per modum, & expressè deducitur Peregr. de fideicom. art. 11. num. 56. Mant. de coniect. ult. vol. lib. 6. tit. 15. num. 6. Menoch. præsumpt. 69. num. 16. lib. 4. & conf. 1088. vbi alios complures congerit num. 8. Fusarius relatis etiam quampluribus de substit. q. 480. num. 20. & 23. & seq. Rota dec. 193. nu. 6. & 300. num. 22. vers. ultra quod par. 1. in recent.

9 Concludit diem alienationis prohibitio facta post omnes substitutiones vt bona pro fideicommissio conseruentur, quia fideicommissum censetur inductum ad fauorem omnium vocatorum, & ea solum  
10 † sufficeret ad constituendum absolutum, & perpetuum fideicommissum, Socc. sen. in l. qui Romæ S. cohæredes num. 17. ff. de verb. oblig. Corn. conf. 22. num. 6. lib. 2. Dec. conf. 23. num. 2. & 4. Aym. conf. 130. num. 10. Gabr. conf. 111. num. 21. conf. 132. num. 67. lib. 1. Rota decis. 10. num. 1. par. 1. in recent. & in Firmana fideicom. de Fulchis 2. Aprilis, & 10. Decemb. 1601. coram Card. Pamph. Stantibus præsertim dictionibus † illis mai, & per alcun tempo, quæ etiam ipsum fideicommissum inducere videbatur Soc. sen. d. l. qui Romæ S. cohæred. num. 18. vers. hanc conclus. ff. de verb. oblig. Curt. in l. filius fam. S. diui. ff. de leg. 1. Paris. conf. 37. n. 24. l. 2. Roland. conf. 23. n. 17. lib. 4. Gabr. de fideicom. concl. 9. n. 12. Mant. de coniect. ult. vol. lib. 6. tit. 15. num. 13. Rota in nou. diuers. dec. 121. n. 4. par. 2. & dec. 35. num. 7. & 8. par. 1. in recent.

Quæ certè sine difficultate procedunt, cum non consequutiue, sed per expressam, & separatam dispositionem fuerint iniun-

11 Ita † ita vt non possint dici pendere à prima dispositione Paris. conf. 90. n. 2. & conf. 92. num. 33. vol. 2. Gabr. conf. 111. nu. 21. & 132. num. item 21. par. 1. Peregr. conf. 57. num. 11. & 12. lib. 5. & dec. 134. num. 11. Rota diuers. dec. 568. num. 3. par. 1. quia ab ea non regulari suadent verba illa testamenti. Dichiarando esso testat. re far questo, perche vuole, che detti beni siano s' ggetti, & sottoposti à fideicommissio per conseruatione del Ceppo, & Casata, quæ etiam in diuersa  
12 † oratione posita diuersam dispositionem inducunt Dec. conf. 38. Peregr. conf. 57. per tot. l. 5. Rota dec. 14. num. 7. par. 1. in recent. & cum prohibitio alienationis sit iniuncta  
13 post omnes dispositiones † non autem post primam substitutionem censetur prohibitio principalis, & non accessoria Gabr. conf. 123. ante num. 1. vers. etenim cum prohibitio lib. 1. Menoch. conf. 348. numer. 43. lib. 4.

Adeo vt cum prohibitio sit latior, & amplior ipsa vocatione ( ex quo est facta omnibus institutorum descendentibus, & postquam omnes dispositiones expressæ fuerūt, non obstantibus dictionibus illis repetitiuis ex causis supradictis, quæ post disposita ad fauorem omnium leguntur ) non † possit villo modo referri ad primam dispositionem, Petrasanta de fideicom. quæst. 6. num. 26. & 27. quæst. 11. num. 559. cum seq. Menoch. d. conf. 348. num. 43. lib. 4. Rota diuers. par. 4. decis. 133. num. 3. & 6. & dec. 193. num. 7. & 8. par. 1. in recent. & in Romana fideicommissi de Albanis 29. Maij 1587. Moder. Rom. discept. forens. lib. 5. c. 828. n. 15. & seq.

Nec saltem ob stare videbatur quominus immissio his descendentibus ex foeminis concederetur, quia in substitutione conditionali non probarunt euentum conditionis, ex quo enim illorum vocationi locus esse non potest, nisi deficiente Cippo, & descendentibus ex masculis de ipsius testatoris familia, & hæc deficientia nedum non probatur, verum etiam constat de existentia eorum de Bernis, qui per sententiam A. C. sunt Canonizati de agnatione testatoris, non potest dici factum fuisse locum vocationi aliorum substitutorum non deficientibus primo vocati, quod quidem licet sit † dare de iure tertii, admittitur tamen, cum sit exclusiuum iure agentis, l. si. C. de rei vendit. Socc. in l. 2. num. 6. ff. de excep. rei iudic. Tiraque in l. si vnumquam in verb. euertatur, num. 356. C. de reuoc. donat. Crau. conf. 191. num. 3. Socc. iun. conf. 101. n. 29. vol. 2.



vol. 2. *Thesaur. dec. 4. num. 1.* immò hæc  
 16 exceptio, † quòd sint alii pares in gradu  
 non tam videtur de iure tertii, quàm ipso  
 iure exclusiua intentionis agentis, *Surd. cōf. 415. num. 17. Cast. conf. 77. numer. 6. in fin. vol. 2.*

Responderunt enim DD. quidquid sit, an  
 illi de Bernis sint de agnatis, & vocati ad  
 hoc fideicommissum, cum sciant causam,  
 quæ agitur, & sint in causa, ac non reclama-  
 ment, immò cum prædictis Fabiis, Panica-  
 to, & Buffio, transegerint, videtur ne dum  
 tacite, sed etiam expresse renunciasse sub-  
 stitutioni ad suorum fauorem ex transactio-  
 17 ne, qua ius ipsorum excluditur in fidei-  
 commissio puro: prout est id de quo agitur  
*l. 1. §. quod ait. ff. quor. legat. Cynus in l. 1. ubi  
 etiam Salyc. Bald. & alij C. de pact. Ruin.  
 conf. 70. numer. 9. lib. 1. Peregr. de fideicom.*  
 18 ar. 52. num. 13. & seq. cum † cuique iuri  
 suo liceat renunciare, *l. si quis in conscriben-  
 do C. de pact. cap. si diligenti de foro compet.  
 Soccin. sen. conf. 230. n. 1. lib. 2. Peregr. conf. 66.  
 num. 4. lib. 4.* Ideoque caducata substitutio-  
 ne facta de Cippo, & descendantibus ex  
 masculis per renunciationem vocatorum,  
 19 factus † est locus substitutioni sequenti ad  
 eorum fauorem uti descendantium ex foe-  
 minis, *l. unica §. pro secundo. & §. si autem  
 aliquid sub conditione C. de caduc. toll. Bart.  
 in l. quamdiu ubi omnes ff. de acq. hered. idē  
 Bart. quem pariter omnes sequuntur in l.  
 quæ habebat, ff. de vulg. & pub. Rota dec. 374.  
 num. 1. par. 1. diuers. & dec. 332. n. 6. & 7. p. 2.  
 recent.*

Idque duplici ratione, & quia fideicom-  
 missum, quod remanet penes hæredem  
 grauatum restituere, si restitui non potest  
 primo substituto, restituitur secundo, &  
 tertio, & vltiori substituto, & caducitas  
 20 † non modo non impedit, quo minus fi-  
 deicommissum debeat sequenti, verum  
 ei viam aperit, & facit, ut debeat *l. unica,  
 §. pro secundo C. de caduc. toll. Zanch. in  
 l. heredes mei §. cum ita. num. 44. ff. ad Tre-  
 bell. Bald. conf. 83. lib. 4. Cast. conf. 422. lib. 2.  
 Menoch. conf. 1088. num. 10. Gabr. conf. 115.  
 num. 8. lib. 1.* & quia in substitutionibus gra-  
 dualibus testator duas videtur fecisse voca-  
 tiones actiuam, qua omnes substituti vo-  
 cantur per vulgarem, & passiuam, qua  
 omnes etiam vocati grauantur sequenti  
 substituto restituere, ut explicat *Menoch.  
 conf. 944. num. 39.* vnde sublata per renun-  
 ciationem substitutione descendantium ex  
 masculis, descendentes ex foeminis dicen-  
 tur succedere in hoc fideicommissio per vul-

garem, ut in his terminis, † quod cadu-  
 cata prima substitutione per renunciatio-  
 nem, statim secundus substitutus admitta-  
 tur, ut dixit *Rot. dec. 458. num. 3. par. 4. in  
 nouis.*

Ex quibus etiam videtur sublatū, quod  
 22 dictum est de iure † tertii, cum ex dictis  
 ius tertii euāuerit adeo, ut nec ab ipso  
 possit allegari, *Tiraquell. in l. si vnquam in  
 verb. reuertatur num. 358. C. de reuoc. donat.  
 Crauett. in responso pro genero nu. 278. Surd.  
 dec. 108. num. 4. & 5.*

Et ita &c.

REV. MO P. D. PIROVANO DECANO.

Nouariens Legitimæ:

• Die Luna 5. Iunij 1628.

ARGVMENTVM.

Legitima matris est triens omnium bonorum  
 filij. Statutum si excludat matrem à suc-  
 cessione filij, propter solam existentiam  
 agnatorum etiam si illi sint exclusi per in-  
 stitutionem personæ extraneæ, an hoc stan-  
 te remoueat etiam à legitima, quæ pari-  
 ter debetur iure successionis. Opinio ne-  
 gatiua est verior, licet iste punctus sit valde  
 arduus.

SVMMARIVM.

- 1 Matris legitima est triens.
- 2 Mater si excludatur à successione filij à sta-  
 tuto per solam existentiam agnatorum etiā  
 quod illi sint exclusi per institutionem ex-  
 traneam, per consequens remoueat à le-  
 gitima, quæ etiam iure successionis ve-  
 nit.
- 3 Bart. in l. 1. §. si pater. nu. 2. ff. de coniug.  
 cum eman. liber. communiter damnatur,  
 & num. 12.
- 4 Statutum non operatur ultra casum expres-  
 sum.
- 5 Statutum ubi non disponit, remanet intacta  
 iuris communis dispositio.
- 6 In Statutis casus omissus habetur pro omis-  
 so, nec impedit effectum iuris commu-  
 nis.
- 7 In legitima casu non valet argumentum à  
 potestate, ex quo à lege defertur.
- 8 Filius non potest adimere legitimam matri.
- 9 Matri, ut possit tolli legitima per statu-  
 tum, passus iste est valde arduus, & peri-  
 culosus.



- 10 Gratian. discept. for. 490. num. 31. declaratur.
- 11 Thesaur. quæst. forens. 97. in quo casu loquatur.
- 12 Monachi retinent iura sanguinis ad effectum succedendi.
- 14 Ex Professi persona acquiritur Religioni uti Religioni, & non è contra.
- 15 Filius quidquid acquirit patri acquirit, ratione patriæ potestatis, & non è contra.
- 16 Legitima non potest detrahi de bonis subiectis fideicommissis.
- 17 Religio in quam bona professi fuerunt translata an aliquo titulo diuerso, possit excludere matrem à legitima.
- 18 Transactio semper præsupponit rem dubiam.
- 19 Mater transiens ad secunda vota, an priuetur omni commodo successionis in bonis filiorum.
- 20 Matri tertius non potest dare de iniuria facta filiis propter transitum ad secunda vota.
- 21 Mater non priuatur commodo legitima propter transitum ad secunda vota, quando filij superstites non succedunt, sed extraneo, cum quibus non concurrunt, & numer. 22.

DECISIO CLXXXI.

**C**onsuerunt Domini standum esse in decisio in hac causa 3: Decemb. præteriti, \* ubi firmatum fuit legitimam debere D. Paulæ, in bonis filiorum professorum, & à die professionis non expectata morte naturali eorumdem:

Quoad pertinentiam legitimæ, & quodam illius, nempe quod ÷ esset triens, dicebatur esse indubitatum, non obstante statuto Nouariæ excludente foeminas propter agnatos vsque ad quartum gradum: Aut quod ageretur de bonis vinctis, ac deum quod D. Paula transferret ad secundas nuptias. Quod verò deberetur, non expectata morte professorum, similiter dicebatur, iam fuisse hanc quæstionem in Rota decisam, & in Tridentina legitimæ, & eam decisionem in præsentem etiam esse sequendam.

Non obstat, quæ hodie replicantur ex eodem statuto Nouariæ, nempe veriorum esse opinionem, quod mater excludatur à successione filii per solam existentiam agnatorum, etiam quod illi sint exclusi per institutionem personæ extraneæ, & per con-

sequens ÷ remoueatur à legitima, quæ pariter iure successionis debetur, sequendo originalem doctrinam Bart. in l. 1. §. si pater. nu. 2. versic. ex hoc concludo aliam quæstionem ff. de coniug. cum eman. liber. quam agnouerunt Corn. conf. 98. num. 3. lib. 2. Brun. de stat. exclu. foemin. art. 12. num. 107. Clar. in §. testamentum quæst. 42. Menoch. conf. 206. num. 1. & seq. Thesaur. quæst. forens. 97. num. 3. lib. 1. Gratian. discept. 490. num. 31. cum aliis ab eisdem allegatis.

3 quia fuit responsum opinionem ÷ Bart. in d. l. 1. §. si pater, esse communiter improbatam, sicuti eam manifestè improbant Ang. Imol. Castren. Alex. Corn. Soccin. Ruin. & alii allegati per Menoch. d. conf. 207. nu. 32. & à Bart. dissentiunt infiniti relati per Surd. conf. 416 num. 13. & seq. & Rota sequuta est contra Bart. coram Card. Seraph. decis. 885. & in Romana de Marefcortis 14. Decem. 1611. inter impressas post tract. Modern. de legitima dec. 46. & in Faentina successione 24. Ianu. 1603 coram Illustriss. Card. Nillis no., quæ est 50: in ordine post eundem tract.

4 Non enim statutum ÷ operatur ultra casum expressum, scilicet quando contingit casus intestatæ successionis, existentibus agnatis intra quartum gradum, & foeminis directè cum agnatis concurrentibus: ex quo versamur in limitata dispositione re-

5 stricta ad casum expressum, ex reliquis ÷ autem remanet intacta iuris communis dispositio, vt est de mente eiusdem Bart. in l. 1. §. qui habebat. num. 3. ff. de bon. posses. contra tab. & in statutis casus omissus habetur

6 ÷ pro omissis, nec impedit effectum iuris communis, cap. in nostra de iniur. c. penul. de iur. iuran. Tirac. de retract. consanguin. §. 20. glos. unica num. 11. Surd. eod. conf. 416. nu. 22. Ant. Gabr. latissime conclus. 4. de success. ab intest. quæ ratio non tollitur ex fundamento Bart. in d. §. si pater, quod scilicet licuit testatori auferre agnato, & dare alteri, & ideo agnatus, ita est impedimento matri, ac si non fuisset exclusus in testamē-

7 to, aut præteritus, quia in ÷ casu legitimæ, non valet argumentum à potestate, ex quo à lege deferatur, per l. cum ratio de bon. damnat. & l. nam, & si parentibus, ff. de inoff. test. atque ita si reducitur hæreditas ad casum testatæ successionis, cessat facultas in-

8 filio, ddimendi ÷ legitimam matri, & nihilominus tenentes cum Bart. nempe Clar. in dict. q. 42. in fin. relinquit cogitandum, di-

9 cens passum ÷ esse arduum, & periculosum Menoch. d. conf. 206. agnoscens difficultatē, transit ad interpretationem statuti Cremonæ,



næ, ut loquatur, in casu etiam quod ma-  
 10 ter, & extraneus instituantur, *Gratia* & di-  
*script. 490. num. 31.* loquitur de filia dotata,  
 quæ excluditur vigore statuti, siue institua-  
 tur filius masculus, siue extraneus *Thesaur.*

11 *quæst. forens. 97.* & loquitur quando agna-  
 ti, & altera soror sunt instituti, non autem  
 quando extraneus: & alii relati loquuntur  
 in certis casibus, in quibus statuta conside-  
 rarunt tantummodo existentiam agnatorum,  
 non autem, ut in præsentī, ibi contempla-  
 ta est successio in casum prouisum, ibi, &  
*ipfi succedant*, unde si non succedunt, & ex-  
 tranei sunt instituti non obstant matri pe-  
 tenti supplementum suæ legitimæ, atque ita  
 parum refert, quod adhuc supersint patrui  
 istorum professorum in quarto gradu agna-  
 ti, postquam illis non est delata successio  
 ex testamento filiorum D. Paulæ, sed Mo-  
 nasterio, seu Religioni extraneis.

12 Non obstat, quod supposita etiam & opi-  
 nione veriori contra *Bart.* saltem respectu  
 hæreditatis Pauli, qui secundo loco profes-  
 sus Religionem, in quam iam reperiatur  
 professus Dominus Gaudentius dici non  
 possit instituisse extraneum, sed eundem  
 fratrem, matrem excludentem, tanquam  
 agnatum intra quartum gradum, & qui  
 13 adhuc retinuit iura sanguinis ad effectum  
 succedendi, *Glos. in l. Deo nobis C. de Episcop-*  
*& Cler. Bald. in l. cunctos populos num. 55. C. de*  
*sum. Trin. & fid. Cath. Crass. §. successio ab inte-*  
*stato, q. 8. in fin. Mant. de coniect. lib. 8. tit.*  
*12. num. 25. Molin. de primog. lib. 1. cap. 13. nu-*  
*mer. 80.*

Quia admissio etiam, quod professi iura  
 sanguinis ad effectum succedendi retineant,  
 non tamen sequitur, quod per institutionem  
 Religionis succedant, ut singuli, & tanquam  
 agnati, quod est principale fundamentum  
 ad excludendam matrem, bene verum est,  
 14 quod ex persona & professi acquiritur Re-  
 ligioni, uti Religioni, sed non est conuerso  
 per Religionem acquiratur professio, uti  
 15 personæ singulari, prout quidquid acqui-  
 rit filius, acquirit patri ratione patriæ po-  
 testatis, sed non est conuerso quidquid ac-  
 quirat Pater acquirit filiis.

Secundo principaliter, non videbatur  
 ob stare, quod ageretur de bonis vincula-  
 tis ex duplici fideicommissio, scilicet Con-  
 stantini patris professorum, & Ioan. Pauli  
 16 patrui eorundem, & de quibus legitima  
 non potest detrahi.

Quia decisio respondet, quod D. Paula  
 non prætendit legitimam de bonis vincu-  
 latis, sed de peruentis ad religionem no-

mine, & ex persona professorum, pro qui-  
 bus fideicommissa non possunt ob stare; Nec  
 visa fuit releuans replicatio, quod Religio  
 utatur iure vocatorum ex transactione ini-  
 ta cum eis, & per consequens ex titulo di-  
 17 uerso, quam & ex persona professorum  
 translato in religionem, cui ad exclusionem  
 matris adherere possunt, *Bald. in l. si inter*  
*uos, C. commun. Vtriusque iud. Tiraque de*  
*retract. lignag. §. 11. glos. 14. n. 12. Seraph. dec.*  
*602. num. 12.* quia fideicommissarii dimise-  
 runt religioni, quod iam penes eam ex per-  
 sonis professorum reperiatur, non autem  
 ab eis bona hæreditaria in religionem fue-  
 runt translata. Quare adhuc incertum, &  
 dubium est, an Religio transigendo alie-  
 nauit de bonis professorum, vel acqui-  
 18 siuit ex iuribus grauatorum, ex quo & tran-  
 factio semper supponit rem dubiam, *l. 1. ff.*  
*de transact. l. 1. C. de eod. tit. Becc. cons. 109. n. 6*  
*Seraph. dec. 138 nu. 3. Rota dec. 104. n. 2. par. 2*  
*recent.*

Demum, nec etiam vim faciebant repli-  
 cata quoad binubatum matris, quasi om-  
 19 ne & commodum successionis amiserit per  
 transitum ad secunda vota; Quia decisio  
 causæ satisfacit distinguendo casum super-  
 existentia filiorum à casu quando successi-  
 20 biles non extant, ut alii & non possint da-  
 re de iniuria filijs facta per transitum ad se-  
 cundas nuptias; quia merè mater respecti-  
 uè ad hæredem extraneum, non priuatur,  
 21 & quoad filios superstitēs, & dum non suc-  
 cedunt, sed extraneus, cum quo non con-  
 currunt, semper cessat illorum interesse,  
*Bal. in auth. ex testamento, num. 2. C. de se-*  
*cund. nup. Modern. de imput. & detract. q. 3.*  
*num. 20.* latè comprobant. Propterea non  
 obstant, quod adhuc extent filiae foeminae  
 eiusdem D. Paulæ, & ipsi professi, quia ces-  
 22 sante concursu successionis, & non habentur  
 in consideratione ad minuendam ma-  
 tri legitimam, ad commodum extranei in-  
 stituti,

Et prædictis stantibus, non est iterum  
 disputandum, quæ sit quota istius legitimæ,  
 23 quæ triens & est omnium bonorum ipsorum  
 professorum, ut in decisione causæ fuit fir-  
 matum, postquam variatio tota pendebat  
 à quantitate bonorum vinculatorum, quo-  
 rum deductio non est in consideratione ad  
 hunc effectum, ut iam fuit ostensum.

E ita &c.

\* Est decisio in 6. supra in hac parte.



M. MO. ET REV. MO D. CARD. VIRILI.

Neapolitana Beneficij .

Die Luna 5. Iunij 1628.

ARGVMENTVM.

Prouiso Apostolico , quando debeatur mandatum de manutenendo in possessione beneficij stantibus deductis hic in decisione.

SVMMARIVM.

- 1 Possessio probatur per publicum instrumentum .
- 2 Possessio , quando ceditur alicui , perinde est , ac si ipse cessionarius ab initio possessionem accepisset , & ei datur manutentio .
- 3 Possessio , quando dicatur cessa alicui .
- 4 Possessio beneficij capta vigore monitorij habentis clausulam , si quis , si non adsit legitimus contradictor , non est attentata .
- 5 Bulla Pij IV. circa adeptionem possessionis beneficij cessat , quando Commissarius Camera accepit possessionem , & illam cedit prouiso Apostolico .
- 6 Beneficij possessio sufficit , quod sit capta in massarijs , quando non habet Capellam , nec Ecclesiam materiale , nec nomen alicuius Sancti .
- 7 Clausula , constituto , debet iustificari etiam si non adsit contradictor .
- 8 Prædicto etiam est manutenendus in sua possessione .
- 9 Instrumenti recognitio , quando sufficiat , quod sit facta .

DECISIO CLXXXII.

**C**oram bon.mem. Remboldo duæ fuerunt factæ decisiones , una sub die 10. Maij 1621. in qua fuit dictum Ioanni Mariæ prouiso Apostolico dandum esse mandatum de manutenendo in possessione beneficij , de quo agitur , altera sub die 21. Iunij 1626. in qua fuit resolutum , nec contra Ioannem Baptistam , nec contra Octavianum dandam esse declaratoriam . Vnde dato dubio , An sit standum , vel recedendum à decisio super manutentione sub dicta die 10. Maij , vel potius danda sit declaratoria : Pluries causa proposita die 17. Decembris 1627. fuit dictum , non liquere ,

& die 13. Martij 1628. fuit restrictum vt informaretur , cui sit dandum mandatum de manutenendo , & tandem die 5. Iunij 1628. fuit responsum : recognitis prius iuribus , dandum esse mandatum de manutenendo Ioanni Mariæ , & sic standum in decisio sub die 10. Maij 1621. coram bo. me. Remboldo , quia de possessione Ioannis Mariæ constat , nam cum Commissarius Camera , siue eius procurator acceperit possessionem , † vt ex publico instrumento , per quod probatur possessio , l. prædia ff. de acquir. possess. illaque cesserit Ioanni Mariæ , vtique in cessionarium fuit translata possessio , perinde ac si ipsemet † cessionarius ab initio possessionem accepisset , & ei datur manutentio , Natt. conf. 398. num. 38. Menoch. de reu. nen. remed. 3. num. 259. Gonzal. super reg. 8. glos. 34. num. 118. & fuit dictum in Romana census 2. Iun. 1610. coram bon. mem. Penia .

Quod Commissarius Camera cesserit possessionem Ioanni Mariæ patet ; nam præmissa narratiua , quod mediante eius procuratore acceperat possessionem realē , & actualem , omnia , & singula iura , super Capella , eiusque bonis quomodolibet competentia , cessit Ioanni Mariæ cum clausula , † ponens , &c. constituens &c. vnde satis apparet , quod fuit cessa ipsamet possessio capta per Commissarium , Felin. in rub. de rescript. num. 6. Rota decis. 5. de rescript. in nou.

Nec obstat , quod possessio Ioannis Mariæ sit attentata , ex quo fuit capta cum monitorio Auditoris Camera executoris breuis , quod facit litem respectu impetrantis , & habet clausulam , Si quis &c. quæ resoluitur in simplicem citationem , quia fuit responsum , quod non erat monitorium , sed mandatum , & quatenus contineat monitorium , cum clausula , si quis &c. ad effectum , vt possessio sit attentata , requiritur , quod Octavianus Carassa esset in possessione , quia tunc esset legitimus contradictor , de † qua cum non doceatur , cessat ratio legitimi contradictoris , & non fit resolutio in simplicem citationem , & possessio non est attentata , vt fuit dictum in Tuden. Parochialis S. Christina 4. Nouembris 1592. coram bon. me. Card. Pamphilio , Rot. coram Reuerendiss. Domino meo Decano decis. 492.

5 Nec facit , quod possessio non sit capta de manu Nuntij iuxta Constitutionem Pij IV. quia illa non habet locum , quando Commissarius Camera accipit possessionē ,



& illam cedit prouiso Apostolico, ex quo cessat suspicio malitiae considerata à Constitutione, *ut fuit dictum in Auerfana fructuum* 18. Iunij 1607. *coram bon. me. Card. Sa- crato.*

Vltra quod Quintius Bonioannis Commissarius in specie deputatus vigore literarum Nuntii relaxauit possessionem procuratori Commissarij Camerae, Apostolicae, retentis prius fructibus solitis pro Camera iuxta ordinem literarum Nuntii, vt in Summario num. 5.

Non obstat, quod non fuerit capta possessio Ecclesiae, sed malsariae, quia beneficium non habet Capellam, nec Ecclesiam materiale, nec nomen alicuius  $\dagger$  Sancti, & narratiua in gratia est de nuda nuncupatione beneficii, unde sat fuit capere possessionem malsariae, *iuxta conf. Surd. 323. in. 46. & 47.*

7 Non obstat, quod clausula, Constito  $\dagger$  &c. non sit plenè iustificata, prout requiritur, etiam quod non adsit Contradictor, *ut fuit dictum in Abulen. beneficij 26. Iunij 1609. coram bon. mem. Penta.* quia de hac iustificatione, quae potest quoque adesse, videndum est in petitorio. cum  $\dagger$  etiam praedo sit manutenendus, *l. cum fundus ff. de vi. & vi arm. cap. in literis de restitut. spoliat. Seraph. dec. 582. num. 5.*

Non obstat, quod instrumentum captae possessionis non sit recognitum, quia omisso, quod adest sigillum Nuntij in Curia, notum, adest recognitio, quae sufficit fieri ante relaxationem mandati. *iuxta dec. Put. 18. de fid. instrum.*

Et ita vtraque &c.

EM. MO. ET REV. MO D. CARD. VBALDO.

Vrbeuetana Educationis.

Die Luna 5. Iunij 1628.

A R G V M E N T V M.

Reintrusione est locus, si non appareat de adimplemento: Diligentiae ad aliquem reperiendum vt valeant, vbi sint faciendae.

S V M M A R I V M.

- 1 Reintrusione, quando fit locus.
- 2 Partitionis negatiua eo ipso probatur, quod terminus praefixus ad parendum est elapsus.

3 Testes ad hoc, vt probent concludere debent.

4 Verba non sufficiunt, vbi factum requiritur.

5 Decreta respiciunt futura, & non praeterita.

6 Decreta obtinent vim legis.

7 Diligentiae ad reperiendum aliquem, debent fieri in loco, vbi est, vel esse potest.

## DECISIO CLXXXIII.

**F**uit factum decretum sub die 14 Aprilis \* super reintrusione D. Hortentiae, nisi infra mensem doceret de diligentibus per ipsam factis ad hoc, vt puer ad Seminarium deduceretur. Vnde cum hodie fuerit disputatum, An esset reintrudenda, Domini affirmatiue respondeunt, cum non appareat  $\dagger$  de adimplemento illius conditionis, quod supradictas diligentias fecerit, *Felin. in cap. ad nostram il primo nu. 2. de iur. iuran. Rot. dec. 2. & ultim. de sent. excommunic. in nou.* Eo enim ipso, quod terminus praefixus ad parendum est elapsus,  $\dagger$  negatiua non partitionis dicitur probata, *Rot. dec. 591 n. 5. par. 2. in rec.*

Non obstant testes hic in Curia examinati super diligentibus,  $\dagger$  Quia non concludunt de diligentibus faciendis infra mensem assignatum in decreto, sed solum de quibusdam diligentibus verbalibus factis ante decretum de tempore, quo puer erat penes D. Hortentiam, quae propterea suffragari non possunt, tum quia verba non sufficiunt,  $\dagger$  vbi facta requiruntur, ex quo D. Hortentia tenebatur procurare omni meliori modo, etiam implorando auxilium Superiorum, vt ad Seminarium puer deduceretur, *Surd. conf. 3. num. 39. Rim. iun. conf. 281. num. 20. vers. Non obstat diligentia, lib. 3. Menoch. conf. 518. num. 4.* Tum quia diligentiae erant faciendae post decretum infra mensem praefixum, de quo tempore puer non erat amplius apud D. Hortentiam, sed fugam arripuerat, unde diligentiae verbales prius factae nihil operabantur, sed erant faciendae nouae diligentiae pro reditu, quod etiam de sui natura arguit  $\dagger$  decretum vt respiciat futura, & non praeterita, *l. leges. C. de legibus, cap. fin. de constit. habent enim*  $\dagger$  decreta vim legis, tot tit. *C. de decret. decur. Bald. in l. Nec quidquam, §. vbi decretum n. 1. & 2 ff. de off. pr. conf. & leg. Menoch. conf. 340. num. 28.*

Non obstant diligentiae factae de reperiendo puerum in Vrbe, & in Ciuitate Vr-  
bis



bis veteris, Quia ex epistola Tiberii responsiva D. Hortentia, sub die 26. Aprilis, quæ habet datam, di Monteaguto, colligitur, quod D. Hortentia habebat scientiam, quod puer non erat in Vrbe, nec in Ciuitate Vrbeuetana, in quibus locis propterea diligentia facta non suffragantur, cum ex fieri debuissent in loco, vbi puer erat, vel esse poterat, *Bart. cons. 102. circa fin. incipit, Carissime Domine, lib. 1.*  
Et ita decisum vtraque, &c.

\* Est decisio 157. supra in hac parte.

EM. MO, ET REV. MO D. CARD. VIRILI;

Perusina Fideicommissi de Cincijs.

Die Veneris 8. Iunii 1628.

# ARGUMENTVM.

Hæredes duo, quando concurrunt ad petendam immissionem, quis eorum præferatur Testator in eius testamento non potest disponere, de bonis subiectis restitutioni. Verba, pleno iure, & sine diminutione, posita in substitutione, quid operentur.

## SVMMARIVM.

- 1 Hæredes duo, quando concurrunt ad petendam immissionem, & nemo possidet, ille præfertur in immissione, qui melius, & clarius ius suum iustificat.
- 2 Fideicommissarius, quando euenit casus fideicommissi, & substitutionis, debetur immissio, vel ex remedio l. fin. C. de ædit. Diu. Adr. toll. vel ex Saluiano.
- 3 Possessio iure familiaritatis non suffragatur.
- 4 Testator in eius testamento, non potest disponere de bonis subiectis fideicommissio.
- 5 Sub institutione vniuersali non includuntur bona restitutioni subiecta.
- 6 Substitutio facta alicui, cum clausula, pleno iure, & sine diminutione, censetur ei data potestas capiendi possessionem directe, & propria auctoritate.
- 7 Testator quando siue expressè siue equipollenter dat facultatem fideicommissario capiendi possessionem propria auctoritate, tunc ille non tenetur capere illam de manu hæredis, sed recta via datur immissio.
- 8 Fideicommissarius de iure Canonico non eget restitutione verbalis, sed recta via agit pro immissione.

- 9 Trebellianica censetur prohibita ex verbis, pleno iure, & sine diminutione.
- 10 Aes alienum testatoris, quando non impedit immissionem fideicommissario.

## DECISIO CLXXXIV.

I Oannes Baptista, & Iulius Cæsar de Columbibus hæredes quondam Olimpiæ vigore illius testamenti prætendebant immissionem: Ludouicus verò Cincius, vti fideicommissarius, & substitutus in testamento quondam Petri Hieronymi pariter eandem immissionem petebat, & propterea dedi dubium, cui danda esset immissio, & Domini, vtraque parte informante, quoad duas domos positas in Ciuitate Perusina, & census acquisitos, & emptos per D. Petrum Hieronymum, Ludouico dandam esse immissionem resolverunt, de reliquis particulariter reseruarunt videndum. Moti fuerunt, nam cum neutra pars possideat, illa præfertur in immissione, quæ melius, & clarius ius suum iustificat *Bart. in l. fin. n. 2 l. C. de ædit. diu. Adr. Tollen.*

In casu proposito Ludouicus melius probat ius suum. Primò quia cum Petrus Hieronymus instituerit hæredes Olimpiam, & Virginiam sorores, ac Isabellam uxorem vita durante, ac vltima earum decedente substituerit Ludouicum, & sorores, & vxor obierint, euenit casus fideicommissi, & substitutionis ad fauorem Ludouici, cui debetur immissio, vel ex remedio l. fin. C. de ædit. diu. Adrian. tollen. vel ex Saluiano *Seraph. dec. 828. num. 1.*

Secundò, Quia Ludouicus probat, quod supradictæ domus, & census fuerunt acquisita, & emptæ à Petro Hieronymo, vt constat ex acquisitionibus factis, & ab eo possessa, vt apparet ex depositionibus testium, & consequenter stante supradicto titulo emptionum duo sequuntur: Alterum, quod possessio Olimpiæ viuente Petro & Hieronymo erat iure familiaritatis *Bart. in l. qui vbi Castren. ff. de acquir. poss. Surd. cons. 221. num. 29. & cons. 260 num. 16. & seq. Rota dec. 761. num. 4. per 2. recent. Menoch. lib. 6. præsumpt. 67. num. 12.* Alterum quod Olympia in eius & testamento non potuit disponere de bonis suppositis fideicommissio Petri Hieronymi, cum ius Olimpiæ morte extingueretur, nec voluit, quia sub vniuersali & institutione non includuntur bona restitutioni subiecta *Rota dec. 94. nu. 5. in fin. par. 2. recent.*

Tertiò, quia cum Petrus Hieronymus



- 6 substituerit Ludouicum pleno iure, † & sine aliqua diminutione, censetur ei data facultas capiendi possessionem directè, & propria auctoritate *Peregr. de fideic. art. 3. num. 96. in fin. Honded. conf. 66. num. 8. & seq. lib. 2. Aym. conf. 174. num. 1. Greg. decis. 421. num. 13.* at quando testator siue expressè,
- 7 siue æquipollenter dat facultatem † fideicommissario capiendi possessionem propria auctoritate, tunc fideicommissarius non tenetur capere illam de manu heredis, sed recta via datur immissio *Menoch. de adipis. remed. 4. num. 633. post med. Cuman. conf. 62. ante fin. Rot. dec. 615. num. 2. & 11. par. 1. & decis. 182. num. 2. par. 2, recent. & de*

- 8 æquitate Canonica, † vt euitentur inanes circuitus, fideicommissarius non eget restitutione verbali, sed recta via agit pro immiſsione *Bald. in cap. in praesentia num. 3. ubi Dec. in 2. not. de probat. Paris. conf. 12. numer. 115. lib. 2. & conf. 53. num. 115. lib. 3.*
- Nec in bonis d. Petri Hieronymi aliquid est detrahendum; non legitima, quia agitur de fideicommissio transuersali, non Trebellianica, † quia censetur prohibita ex verbis pleno iure, & sine aliqua diminutione *Rota decis. 259. numer. 5. par. 2. recent. Gregor. d. decis. 421. num. 13. Peregr. de fideicom. art. 3. n. 89. & 96. Eugen. conf. 56. num. 58. lib. 1.*

De ære alieno Petri Hieronymi non conſtat, de quo, † illiusque solutione docendum esset ad impendiendam immiſsionem fideicommissario *Natt. conf. 569. nu. 1. Menoch. praesumpt. 135. lib. 3. Rot. dec. 416. num. 2. par. 2. recent.*

De testamento vero q. Francisci patris Petri Hieronymi nunc non videtur agendum, cum resolutio sit restricta super bonis emptis, ac acquisitis à Petro Hieronymo, in quibus clarè Ludouico immiſsio debetur ex supradictis, particulariter enim disputabitur super dicto testamento Francisci, & illius bonis iuxta ordinem Dominorum.

Et ita, &c.

¶ *Infra in par. 3. habentur aliae decisiones in hac causa sub diebus 9. Iunij 1629. & 19. April. 1630. sunt decisiones 274. & 277. ubi aliae.*

EM. MO, ET REV. D. CARD. VBALDO.

Soanen. Hæreditatis.

Die Mercurij 14. Iunij 1628.

## ARGUMENTVM.

Plura adducuntur in materia primogeniturae. Et per quas exceptiones non impediatur immiſsio primogenito in dd. bonis.

## SVMMARIVM.

- 1 *Hæreditarium non dicitur Castrum, quando per mortem possidentis expirat omne ius.*
- 2 *In primogenitura censentur primogeniti gradatim, et successiue semper vocati, vnus post alium.*
- 3 *Primogenitura censetur deuoluta ad primogenitum, & non ad secundum genitum.*
- 4 *Observantia in materia primogenitura plurimum attendi solet.*
- 5 *Immiſsio quando non denegetur propter exceptiones requirentes altiore indagem.*
- 6 *Primogenitura ex quibus reddatur clara.*
- 7 *Fideicommissi exceptio, quando non sit apta impedire immiſsionem.*
- 8 *Ad immiſsionem impediendam, non est legitimus contradictor, qui non possidet.*
- 9 *Contradictor legitimus ad impediendam immiſsionem est, qui ex testamento, habet facultatem capiendi possessionem propria auctoritate.*
- 10 *Contradictor legitimus habetur ille, qui ex aduerso citatur, & admittitur pro tali.*
- 11 *Dominij exceptio clara, est apta impedire immiſsionem super bonis, super quibus quis ius non habet.*
- 12 *Pretium succedit, & subrogatur loco rei.*
- 13 *Trebellianica potest prohiberi etiam filijs primi gradus.*
- 14 *Legitima prohiberi non potest.*  
*Legitima detrahi non debet ex bonis subiectis primogenitura, existentibus alijs bonis hæreditarijs. numer. 14.*
- 15 *Filius, quando non confecit inuentarium, tunc praesumuntur adfuisse tot bona, vt ei sufficerent pro legitima.*
- 16 *Immiſsio, vt impediatur propter detractionem melioramentorum funeris impense, & æris alieni, requiritur, vt de illis constet.*
- 17 *Primogenitura non potest constitui super Castris feudilibus ex pacto, & prouidentia in prauiudicium vocatorum.*
- 18 *Primogenitura certum est, quod potest constitui super bonis, quae reperiuntur in statu hæreditario.*

## DECISIO CLXXXV.

**D**omini Bartholomæus, & Petrus de Ortheriis fratres germani contendunt inter se successionem Castrorum Ortherii, & S. Ioannis, D. Petrus illa præ-tendit





tendit saltem pro medietate in concursu cum fratre uti hæreditaria Sinulphi iunioris, cuius ipsi tanquam proximiores sunt hæredes ab intestato. Dominus verò Bartholomæus prætendit ad se solum spectare, tanquam primogenitum vigore fideicommissi Sinulphi senioris, unde in hac controversia commissa causa in Rota, fuit hodie disputatum dubium. An D. Petro sit danda immissio, & fuit negatiue resolutum. Quia hæc Castra non sunt, neque dici possunt hæreditaria Sinulphi iunioris cum per  
1 † eius obitum expirauerit omne ius, quod ipse habebat super illis, *Ceph. conf. 158. nu. 4. lib. 2. Soccin. lun. conf. 72. num. 19. vol. 1. Peregr. de fideicom. art. 6. per tot. & num. 12. Mant. de coniect. lib. 9. tit. 2. sub num. 29. vers. Id quod, & dixit Rota in Romana Dotis 23. Maij 1614. coram bon. mem. D. meo Vbaldo.*

Extat enim supradicta primogenitura erecta, & constituta à Sinulpho seniore in suo testamento verbis clavis, & apertis dum substituit vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum primogenitum, qui perpetuis temporibus succedere debeat in dd. Castris, adeò ut deuenire debeat in perpetuum de primogenito, in primogenitum,  
2 qui propterea censentur gradatim, † & successiue semper vocati vnus post alium, *Decian. conf. 23. nu. 10. & seqq. lib. 4. Menoch. conf. 120. nu. 34. Fusar. de subst. q. 390. nu. 3. & 4. unde cū per mortem Sinulphi iunioris sit finita d. primogenitura in eius persona, & alii primogeniti, ex supradicto testamento sint vocati, sequitur quod cum hodie existat D. Bartholomæus filius primogenitus Attilij filij Sinulphi senioris, hæc primogenitura ad ipsum deuoluta censeatur, tanquam primogenitum, & natu maiorem, non autem ad Petrum eius fratrem. Secundogenitum, *Decian. conf. 16. num. 21. ad fin. & seq. vol. 4. Menoch. conf. 401. num. 20. in fin. & conf. 1005. num. 22. Molin. de Primog. Hispan. lib. 1. cap. 11. num. 9. & lib. 3. cap. 1. numer. 1. & seqq. & cap. 9. numer. 29.**

Et hoc maximè procedit cum post mortem Sinulphi per multos annos fuerit primogenitura per D. Petrum obseruata, qui contentus fuit de alimentis sibi præstitis à fratre primogenito iuxta formam testamenti Sinulphi; hæc enim † obseruantia in his terminis plurimum attendi solet, *Menoch. conf. 349. num. 15. Molin. de Primog. lib. 2. cap. 6. num. 57. Honded. conf. 92. num. 27. & seqq. lib. 1. bene Surd. in conf. 362. numer. 10.*

Non obstat, quod exceptio primogenituræ, seu fideicommissi, tanquam requirens  
5 altiore indagine non possit † impedire immissionem D. Petro in bonis per Sinulphum iuniorem possessis de tempore obitus, quia cum primogenitura sit clara,  
6 † ut supra dixi, & fuerit etiam approbata per filios testatoris, & per eundem Petrum mediante etiam transactione, non potest dici, ut requirat altiore indagine, & sic est apta impedire immissionem, *Rot. decis. 157. num. 7. & 9. apud tract. de Saluian. Et de exceptione † fideicommissi incontinenti probata, decis. 83. num. 11. apud eundem tract. Card. Seraph. decis. 757. num. 1. & 2. & dixit Rota in Bononien. Legati de Marefcotis 24. April. 1626. coram R. P. D. meo Merlino.*

Non obstat, quod D. Bartholomæus non  
8 sit legitimus † contradictor ad immissionem impediendam cum non possideat. Quia sufficit, quod in testamento sit data facultas  
9 capiendi † possessionem propria autoritate, *Menoch. de adip. rem. 4. num. 633. in fin. Eugen. conf. 55. num. 12. lib. 1. cum alijs per Moder. Bonon. de legit. contrad. quest. 2. num. 170. & 175. cum seq. & quest. 10. numer. 47. Fusar. de subst. q. 613. num. 5. & 13. Quod maximè procedit, cum D. Bartholomæus  
10 † fuerit exaduerso simpliciter citatus, & admissus pro legitimo contradictore, *Menoch. conf. 722. num. 7. vers. Quarto suffragatur, & num. 12. & de adipisc. d. rem. 4. num. 611. & seq. Fusar. d. quest. 613. num. 8. Rota in Bonon. fideicom. de Vellis 9. Martij 1609. coram bon. mem. Card. Sacrato. Unde semper verum erit, quod ista exceptio domini prouenientis ex vocatione clara primogeniti est apta impedire immissionem D. Petro in dd. Castris super quibus ius aliquod non habet, *Bart. in l. 1. num. 3. ff. quor. legat. Menoch. de adipisc. rem. 1. num. 104. vers. Secundus est casus. & d. rem. 4. num. 746. prout neque illud habere potest super pretio ex  
12 dd. Castris redacto, cum † pretium succedat, & subrogetur loco rei, *Menoch. conf. 202. num. 110. Surd. conf. 330. num. 9. & decis. 15. num. 19. Verall. decis. 28. nu. 2. par. 2. Rot. Ianuen. dec. 127. num. 10. & decis. 171. num. 2.****

Non obstant detractioes, quia † Trebellianica est prohibita, & potest prohiberi, etiam filiis primi gradus *Rot. decis. 67. nu. 2. & decis. 318. num. 3. par. 1. in recent. Legitima verò licet prohiberi † non possit tamen detrahi non debet ex istis Castris. Primogenituræ suppositis, existentibus alijs*  
bo-



bonis hæreditariis, Bald. in Rubr. de rer. diui. col. 1. vers. Sed pone Gabr. de leg. concl. 6. num. 2. Surd. decis. 316. num. 10. Menoch. conf. 401. num. 138. & quidem cum non fuerit confectum & inuentarium, præsumuntur adfuisse tot bona libera sufficientia pro legitima Natt. conf. 169. num. 8. & seqq. Giovan. conf. 20. num. 22. & 27. lib. 2. & tenuit Rotæ in Macerat legitime 14. Maij 1627. & 28. Februarij, & 27. Mart. pateriti coram me.

Non obstat detractio melioramentorū funeris impensæ, & æris alieni; quia hæc nec in genere, nec in specie fuerunt probata, vt requiritur, Rot. decis. 161. nu. 1. par. 2. recent.

Non obstat, quod dd. Castra sint feudalia ex pacto, & prouidentia, & ideo in illis non potuerit constitui & primogenitura in præiudicium D. Petri; Quia iam fuit in hac causa resolutum, inuestituram Otthonis Primi Imperatoris, in qua se fundabat D. Petrus, nihil probare, cum sit simplex copia, vnde cum ista Castra reperiantur in statu hæreditario & non est dubium, quod potuit super illis constitui supradicta primogenitura, Clar. in S. feudu, quest. 40. num. 2. Soccin. iun. conf. 72. num. 22. lib. 1. Roland. conf. 84. num. 19. lib. 3. Alb. conf. 382. n. 64. Intrig. de subst. cent. 3. q. 74. nu. 118. Fusar. de subst. q. 63. num. 1.

Et ita decisum vtrique parte informante, &c.

EM. MO. ET REV. MO D. CARD. VIRILI,

Melenitana Prioratus Nauarræ.

Die Mercurij 14. Iunij 1628.

ARGUMENTVM.

Subscribens censetur approbare contenta in scriptura. Negligens in exigendo. quis dicatur. Intimatio, & monitio, vt aliquis aliquid faciat, quando non requirantur.

SVM. MARIVM.

1. Subscribens se alicui scriptura, eam approbare dicitur. & num. 2.

3. Negligens in exigendo quis dicitur, si non doceat de diligentijs. amplia num. 4.

5. Liberatus sub conditione, ea non existente non dicitur liberatus.

6. Intimatio, & monitio non requiritur, quan-

do quis est obligatus aliquid intra certum tempus facere.

7. Certus, quando quis est aliquid faciendi, non est amplius certificandus.

8. Voluntas à potestate declaratur.

DECISIO CLXXXVI.

**S** Teterunt Domini in decisio, \* non obstantibus scripturis nouiter productis per Equitem Carolum; nam partita debiti lib. 324. 16. de qua in decisione, remanet etiam iustificata ex solidatione computorum facta de anno 1619. ab Equite Michaeli Zappata Commissario Aerarij nuper producta, in qua Eques Carolus se constituit debitorem in lib. 966. 13, inter quas connumeratur partita lib. 324. 16. cui solidationi, cum & Carolus se subscripserit cum eius sigillo, oritur probatio debiti etiā de anno 1619. Paris. conf. 47. n. 6. lib. 1. Aym. conf. 73. n. 40. & fuit dictū in Romana canonis 1. Iunij, & 11. Decembris 1609. coram D. Cardinali Caualerio.

Quamuis enim supradicta solidatio de anno 1619. fuerit facta de effectibus Prioratus Nauarræ, de tempore quo Expelletta erat Prior, tamen debitum lib. 324. 16. non fuit Equiti Carolo imputatum tanquā administratori Expellettæ, qui cum decessisset de anno 1617. administratio iam de anno 1619. cessauerat, sed tanquam Receptor, quod patet clarè, nam vti Receptor tenebatur facere diligentias, atque de illis in computis docere, aliās ipsi alienum debitum imputandum erat, vt in Statuto 50. de commun. Aer. & propterea in solidatione fuit factus Eques Carolus vti Receptor, debitor, quamuis non exegisset, vt patet ex supradicta solidatione, in qua de istis diligentijs faciendis à Carolo vti Receptore cauetur non solum in dicta partita lib. 324. 16. quæ est decima nona, ibi, Fù consegnato al detto Commendatore Monreale come à Ricevitore, acciò faccia le diligence con esso del suo riscuotimento, sed etiam in decimaottaua partita, ibi, Acciò faccia le diligence per riscuotimento di questa partita: nec non in vigesima, ibi, che fù consegnato à detto Commendatore Monreale come à Ricevitore, acciò faccia le diligence per il loro riscuotimento; ex quibus tribus partitis in solidatione supradicta appositis colligitur fuisse actum cum Equite Carolo, vt tanquā Receptor exigeret, vel saltē facere diligentias, de quibus donec doceret, vti Receptor constitueretur debitor seruando for-



formam statuti supradicti 50.

Idque corroboratur ex partita crediti num. 21. quæ licet fuisset inexacta, non fuit admessa, cum non ostenderentur diligentia ibi, *per fare le sue diligenze, per il riscuotimento hà pigliato la lista, & si faccino le diligenze necessarie per il riscuotimento, & caso, che non si potessero recuperare mostrando le diligenze, hauerà ricorso, ancorche adesso Don Michele Zappata non gli la fa bona per non mostrare le diligenze.* Vndè clarè patet, quod Eques Carolus vti Receptor constituitur debitor de effectibus Prioratus tempore Expellettæ, quia non constabat de diligentis, & cum ipse implet in fine se subscripserit cum sigillo, dicitur omnia subscripta approbasse l. *si ego §. dotis ff. de iur. dot. l. 1. §. 1. ff. de constit. pecun. Gabr. concl. 3. num. 1. de prob.*

Partita quoque debiti rubrorum 800. probatur ex scriptura nouiter producta, & probatio desumitur ex spropriatione Expellettæ, & ex eo quod dicta rubra 800. fuerunt in lista à Secretario Aerarii subscripta connumerata inter spectantia ad commune Aerarium ratione spoliū Expellettæ, vt ex rubrica, ibi, *le quali come suo spoglio si deuono recuperare, & appartengono al comun. Tesoro*; cumque non doceatur de aliqua diligentia in exigendo premanet Carolus debitor iure proprio vigore supradicti statuti.

Non obstat, quod negatiua non exactionis à se ipsa remaneat probata, & non doceatur de negligentia quia Eques Carolus vti Receptor vigore supradicti statuti 50. declaratur negligens, & tenetur de proprio si eueniente die non procuret exactionem, & faciat debitas diligentias, de quibus doceat, quare eo ipso quod non doceat de diligentis, est negligens, & debitor ex dispositione statutaria, *Eugen. conf. 73. numer. 22. Rota in recent. decis. 253. numer. 2. par. 1.*

Nec obstat, quod in solidatione de anno 1624. Eques Carolus fuerit liberatus, & quamuis liberatio fuerit cum conditione, quod intra decem menses deberet docere de non exactione, aliàs ne sarà caricato, requiretur monitio, & noua descriptio debiti, quia fuit responsum, quod ex vrbaniitate fuit data dicta dilatio decem mensium, ad docendum de non exactione, & diligentis iuxta formam statuti, quibus elapsis maior reputatur negligentia, si non doceat de diligentis, & non exactione *Ruin. conf. 12. num. 8. lib. 5. & Eques Carolus*

habetur, ac si nunquam fuisset liberatus, nec requiritur monitio, nec noua creatio debiti, sed elapso termino perinde est, ac si à principio fuisset purè declaratus debitor, cum paria sint aliquid fieri, purè, vel sub conditione, quæ non purificetur, & liberatus sub conditione ea non existente non censetur liberatus, *leg. si pupillus ff. de condit. instit. l. sed & si de sua in fine, ff. de acqu. hered. Roland. conf. 58. num. 16. 17. & 25. lib. 3. Cephal. conf. 56. nu. 11. & conf. 445. num. 17. & 18. Surdus conf. 179. num. 10. & seq. lib. 2. & conf. 101. num. 27. lib. 1. Mantica. decis. 343. num. 3. & decis. 354. num. 1. Paris. conf. 11. num. 64. lib. 1. Nec requirebatur intimatio, & monitio, nam cum Eques Carolus esset obligatus intra certum tempus reperiebatur certus de eo quod facere tenebatur, & ideo non erat amplius certificandus, *cap. cum qui de regulis iur. lib. 6. Surdus conf. 272. num. 2. lib. 2. & decis. 288. num. 4.**

Quare expirato tempore decem mensium, & non adimpleta conditione, docendo de diligentis, & non exactione, expirauit liberatio conditionaliter facta, & remansit debitum accensum in vim solidationis de anno 1619, & dispositionis statuti, imputantis debita Receptoribus non ostendentibus diligentias.

Ex quibus tollitur pretenfa noua descriptio in libris, quia incapacitas non fundatur in descriptione in libris, sed ex sola existentia debiti in non docendo de diligentis, & sat est, quod de anno 1619. per subscriptionem cum Sigillo Eques Carolus se constituerit debitorem, vltra quod adest etiam descriptio, quæ facit debitorem Equitem Carolum à die 13. Iulij, & sic ante Smutationem, & Electionem.

Non obstat, quod frumentum non esset in manibus laboratorum, sed procuratoris, quia sunt ostendenda diligentia facta, vel contra laboratores, vel contra eum, qui habuit frumentum.

Non obstat diuisio computorum Receptoris, & administrationis, quia fuit facta pro faciliiori intelligentia, & eodem tempore fuit facta solidatio Receptoris & administrationis inhærendo solidationi facta de anno 1619. in qua Eques Carolus fuit constitutus debitor vti Receptor, & de anno 1624. ex benignitate, & vrbaniitate fuit data dilatio decem mensium Equiti Carolio vti Receptor, & de eo tempore debitori, quia non docebat de diligentis, quibus elapsis remansit quoque debitor vigore statu.



statuti, cui, cum non potuisset fieri praeiudicium per Praesidentes Camerae computorum, cum non habeant potestatem remittendi debita ex Statuto 69. de Com. Aerar. ita nec dicendum est eos voluisse facere, 8. voluntas enim à potestate declaratur, l. cum te C. de donation propter nupt. cap. cum super de offic. deleg. Roland. conf. 35. n. 20. vers. 2. non obstat lib. 2.

Ad alia, quae dicuntur, patet responsio ex alia decisione.

Et ita vtraque, &c.

\* Idest sub diebus 8. Martij 1627. & 18. Februarij 1628. sunt supra decisiones 43. & 149. Et infra in Additione habes aliam decisionem sub 11. Ianuarij 1627. coram eodem bo. me. Card. Virili.

EM. ET REV. D. CARD. VBALDO.

Soanen. Castrorum.

Die Mercurij 14. Maij 1628.

### ARGUMENTVM.

Exemplum simplex fidem non facit, maxime si exemplum exempli sit, etiam quod solemmniter, & legitime exemplatum fuerit, & quando hoc cesset. Antiquitas in scripturis, quid operetur.

### SVMMARIVM.

- 1 Copia simplex non exhibito originali nihil probat. & num. 2. & 3.
- 4 Exemplo exempli, non est ei aliquo modo fides, adhibenda.
- 5 Exemplum ex alio exemplo extractum, est simile testimonio de auditu auditus, quod non facit fidem.
- 6 Exemplum exempli non facit fidem, etiam si solemmniter, & legitime exemplatum fuerit.
- 7 Exemplum, si in aliqua parte reperiatur erroneum, idem potest dici, & praesumi de alijs partibus.
- 8 Exemplo adhibetur fides concurrentibus adminiculis.
- 9 Exemplo, ut adhibeatur fides, quodlibet adminiculum debet esse in sua specie perfectum, & plene probatum.
- 10 Antiquitas non probatur per datam.
- 11 Antiquitas ex facie scripturae debet per necesse probari.
- 12 Antiquitas non potest tollere, quin scriptura, quae ex sui natura apparet copia copia, non sit talis.
- 13 Antiquitas non supplet vitia visibilia, nec defendit scripturam à defectibus substantia libris.
- 14 Testes de auditu non probant.
- 15 Testes ut probent confessionem extraiudicialem, de-

bent esse testes de loco, & tempore.

- 16 Testes non concludentes non probant.
- 17 Fundamentum suae intentionis debet quis probare per veras, & concludentes rationes.
- 18 Singula, quae non prosunt, unita iuvant, haec regula non procedit, quando singula sunt imperfecta in sua specie.

### DECISIO CLXXXVII.

Cum D. Petrus Ottherius prætenderet immisionem in Castris, de quibus agitur, tanquam ad illa vocatus, vigore inuestiturae ex pacto, & providentia Otthonis Primi Imperatoris: & solum in actis exhiberetur copia assertae inuestiturae, de qua in Summar. num. 1. fuit hodie disputatum, An huic copiae sit adhiben. fides, & negatiue resolutum. Quia cum sit simplex & copia, non exhibito originali nihil probat, cap. 1. & ibi gloss. in fin. per tot. de fid. instrument. Couarr. pract. quæst. cap. 21. num. 1. in fin. & per tot. cum alijs per Modern. de probat. conclus. 711. numer. 1. & seq. Rota coram Reuerendiss. D. meo Decano, decis. 85. numer. 6. Et in terminis & de exemplo alterius inuestiturae Otthonis Primi tradit Menoch. in conf. 906. num. 2. vers. Præterea non constat, cum seq. vol. 10. Et de exemplis & aliarum inuestiturarum, & priuilegiorum. Imperialium tradit Mandell. in conf. 111. n. 16. in fin. vers. Et per responsonem, & conf. 112. vers. Non obstant deducta, Decian. conf. 24. num. 22. in fin. vers. 1. quoniam, cum seq. vol. 1.

Et hoc maxime procedit, cum neque exemplum sit Originalis, sed & exemplum exempli, unde non est illi aliquo modo fides adhiben. Auth. si quis in aliquo, ubi gl. 1. post med. C. de eden. ubi Dec. num. 3. & 9. Rota coram sanct. mem. Gregor. XV. decis. 432. num. 1. & ibi Addent. n. 8. & decis. 469. num. 1. & decis. 556. num. 1. Et ratio est, quia exemplum & ab alio exemplo extractum, ut dicit Bald. in l. 2. num. 2. in fin. C. de diuers. reser. est simile testimonio de auditu auditus, quod non facit fidem, idq. procedit etiam si fuisset solemmniter, & legitime & exemplatum, quod neque constat fuisse factum in casu nostro, Put. dec. 155. num. 2. vers. & procedit, & dec. 469. num. 3.

Considerabant etiam Domini, quod in dicta copia continetur Castrum Proconi, quod nunquam fuit in familia DD. de Ottherijs, & ideo sicuti in hac parte hæc copia detegitur & erronea, idem potest etiam dici, & praesumi de alijs in ea contentis iuxta tradit per Decian. conf. 46. nu. 30. lib. 2.

Non



Non obstat, quod concurrentibus ad-  
 8 miniculis soleat fides † adhiberi, etiam  
 copiar, iuxta textum in *l. instrumenta, C. de*  
*probat. Verall. decis. 234. par. 1.* Quia hoc  
 9 procedit, † quando quodlibet adminicu-  
 lum est in sua specie perfectum, & plenè  
 probatum *Alex. conf. 13. num. 19. lib. 1. Ceph.*  
*conf. 206. num. 20. lib. 2.* In casu autem no-  
 stro omnia videntur imperfecta, nam illud  
 deductum ex antiquitate propter datam  
 10 nihil facit, quia data † non probat anti-  
 quitatem, *Put. decis. 186. nu. 2. lib. 3. in antiq.*  
*sanct. mem. Gregor. XV. decis. 393. nu. 2. &*  
*16. Addent. num. 5.* prout neque talis anti-  
 11 quitas † ex facie scripturæ per necesse di-  
 citur probata, vt aduertit *Farinac. de fal-*  
*sis, & simul q. 153. num. 173. ex mente Bal-*  
*di in cap. inter dilectos, num. 15. in fin. & nu.*  
 12 *18. de fid. instrum.* Vltra quod † antiquitas  
 non potest tollere, quin ista scriptura, quæ  
 ex sui lectura apparet esse copia, copiar, non  
 13 sit talis: nam antiquitas non supplet † vi-  
 tia visibilia, nec defendit scripturam à de-  
 fectibus substantialibus, *sanct. me. Greg. XV.*  
*decis. 393. num. 2. & 3.*

Non obstat primus, & quartus testis in  
 Summ. D. Petri num. 5. Quia solum dicunt  
 14 † audiuisse à D. Bartholomæo, quod ipse  
 habebat patentem Imperialem Otthonis,  
 quod nihil probat, tum quia testes, non  
 15 sunt contestes de † loco, & tempore, prout  
 requiritur ad probandam confessionem  
 extraiudicialem, *Cas. de Grass. decis. 4. de*  
*sentent. & re iudic. Seraph. decis. 1172. n. 5.*  
*Rot. diu. decis. 700. num. 33. ad fin. par. 2. rec.*  
 16 Tum quia † nihil concludunt quoad te-  
 norem, quod concordet cum copia, de qua  
 agitur.

Alter testis in dicto Summario num. 7.  
 nihil pariter concludit circa tenorem  
 inuestituræ, & solum deponit per possibi-  
 le, quod DD. de Ottherijs possunt habere  
 infeudationem ab Otthone Imperatore, ex  
 quo iste Imperator fecit alias inuestituras:  
 Eadem responsio adaptatur testibus datis  
 in d. Summ. num. 8. Quia primus deponit  
 de simplici auditu de possessione Castro-  
 rum, vti feudaliū, quod non concludit  
 de tenore, prout neque illum concludunt  
 alij testes, cum infeudatio, de qua viden-  
 tur deponere ex publica voce, & fama pos-  
 sit esse diuersa à tenore copiar, vt dixi. Vn-  
 17 de cum † hodie agatur ad probandam  
 naturam feudi ex pacto, & prouidentia, ad  
 effectum excludendi fideicommissa facta  
 per possessores Castrorum, D. Petrus debet  
 hoc plenè, & concludenter probare, tan-

quam fundamentum suæ intentionis, *l. in*  
*illa, la 1. ubi Bart. num. 5. ff. de verb. oblig.*  
*Gabr. de probat. concl. 6. num. 1.* Quæ proba-  
 tio certè hic non adest, cum omnia per eū  
 18 deducta sint † in sua specie imperfecta,  
 vt dixi, quo casu non intrat regula, quæ  
 singula non profunt, vnita inueniunt, *Alex. d.*  
*conf. 13. num. 19. & 20. lib. 1. Ias. in l. admo-*  
*nendi sub n. 99. ff. de iur. iur. Soccin. iun. conf.*  
*86. num. 29. lib. 3.* Cætera fuerunt sublata per  
 informantes.

Et ita &c. vtraque &c.

¶ *Infra in par. 3. in eadem causa habentur due*  
*alia decisiones sub diebus 14. Martij 1634.*  
*& 27. pariter Martij 1637. coram bon. mem.*  
*Motmanno; sunt decisiones 287. & 207.*

R. P. D. MERLINO.

Romana Vineæ.

Die Mercurij 14. Iunij 1628.

DECISIO CLXXXVIII.

Est impressa cora Merlino tom. primo  
 decis. 363.

EM. MO. ET REV. MO D. CARD. VIRILI,

Ciuitatis Castelli Beneficij

Die Veneris 16. Iunij 1628.

ARGVMENTVM.

Ecclesia aliud est, & aliud beneficium in Ec-  
 clesia. Status vltimus in beneficalibus at-  
 tenditur. Ecclesia potest venire appellatio-  
 ne Capellæ maioris dictæ Ecclesiæ.

S V M M A R I V M.

- 1 Ecclesiam habere aliud est, & aliud habere  
 beneficium in Ecclesia.
- 2 Status vltimus in beneficalibus est atten-  
 dendus, vide num. 8.
- 3 Resignatarij ius est merendum à iure Resi-  
 gnantis.
- 4 Iurispatronatus reseruatio, quando dicatur  
 habuisse effectum.
- 5 Confraternitas potest esse in aliqua Ecclesia,  
 & quod tamen illa Ecclesia sit collatiua



- de iurispatronatus ex dotatione, & constructione.
- 6 Appellatione Capellae maioris alicuius Ecclesiae, venire potest ipsa Ecclesia, cum sit caput principale illius.
- 7 Relatum potius, quam referens debet attendi.
- 9 Fides non facit fidem.
- 10 Fides equiuoca non sunt attendenda.

## DECISIO CLXXXIX.

**P**ersistenter Domini in decisis \* ex rationibus in decisione deductis.

- Nec visa fuerunt ob stare tria, quae ex aduerso deducuntur. Primum, quod cum
- 1 aliud sit habere ipsam Ecclesiam, & aliud beneficium in Ecclesia, c. *fin. de praeb. Abb. in c. fin. num. 4. de concess. praeb.* ideo gratia Galeotti non capiat ipsam Ecclesiam, quae est sub administratione Confratrum, qui expendunt elemosynas in fabrica; Secundum, quod cum duae prouisiones Lancellotti, & Petri loquantur de Capella, constituant & ultimum statum attendendum ad effectum iustificationis, Rot. par. 2. recent. decis. 737. & par. 1. de cis. 578. Tertium, quod cum Galeottus veniat ex resignatione Petri prouisi de Capella, ius resignatarii attendendum sit à iure resignantis, iuncta confessione eiusdem Petri resignantis, & Christophori, quod non habuerunt possessionem nisi Capellae.

- Quia pro responsione fuit firmatum, quod erectio beneficii, & reservatio iurispatronatus est super tota Ecclesia, nam Episcopus Capellam, seu Oratorium, & Ecclesiam in simplex beneficium erigit, & ius praesentandi ad Ecclesiam concedit, ut expressè legitur in instrumento erectionis, & reservationis, cuius effectuatio probatur quoque ex tribus prouisionibus immediate subsequenter, quae loquuntur de ipsa Ecclesia, & habuerunt effectum non solum ex adeptione possessionis Ecclesiae,
- 4 & sed etiam ex prouisione subsecuta per mortem, aut resignationem illorum iuxta *cons. Oldr. 229.* Vnde non obstat, primum, quia erectio, & reservatio iurispatronatus est de ipsa Ecclesia, non de Capella, & existentia Confraternitatis in Ecclesia non
- 5 repugnat cum possit & adesse Confraternitas, & tamen Ecclesia sit collatiua de iurispatronatus ex dotatione & constructione, nec probatur quod Confraternitas administraret bona, & redditus Ecclesiae.

Non obstat, secundum nam licet duae

prouisiones Lancellotti, & Petri loquantur de Capella, tamen praesentationes patronorum sunt de Ecclesia, & licet institutiones videantur loqui de Capella, hoc euenit, quia ipsamet erectio loquitur de Capella, seu Oratorio, & Ecclesia, unde mentio

6 & Capellae Sanctissimae Virginis videtur facta tanquam de capite principali, ex quo Capella est in Altari maiori, prout in simili fuit consideratum de facello in Ecclesia Lauretana, ut in *Lauretana iurisdictionis 23 Ianuarij, & 21. Aprilis 1617. coram bon. mem. Card. Sacrato*, idque indicant illa verba subsecuta post mentionem Capellae, nempe cum omnibus iuribus, & pertinentiis vniuersis, & iuramento praestito de seruanda lege in dotatione apposita, cum expressa relatione ad instrumentum erectionis, & dotationis, & cum & potius relatum, quam referens attendi debeat, *l. si ita scripsero ff. de condit. & demonstr. Surd. cons. 313. num. 50. Greg. decis. 439. num. 1.* cum ipsa erectio, & reservatio loquantur de Capella, & Ecclesia, & quod prius fuit coepta parua Capella, seu Oratorium, deinde aucta, & in formam Ecclesiae redacta, sequitur quod prouisiones Lancellotti, & Petri virtualiter loquantur de ipsa Ecclesia, & propterea non constituent ultimum statum diuersum ab erectione, & reservatione, & prouisionibus anterioribus, vel saltem debeant cedere veritati, & declarari ex lectura, & inspectione erectionis, & reservationis, & aliarum prouisionum antecedentium, c. *cum de beneficio de praeben. in 6. Dec. cons. 126. num. 3. in fin. Rot. in rec. decis. 515. n. 2. p. 2. Greg. decis. 77. n. 12.* & ibi additio *vers. praedictis*.

Non obstat tertium, quia ex supradictis patet, quod ius Petri resignantis erat super ipsa Ecclesia, non super Capella tantum.

- Vnde non obstat fides Christophori, &
- 9 Petri, tum quia fides & non facit fidem, tum quia dum dicunt se fuisse Rectores Capellae fundatae in Altari maiori, satis videntur innuere fuisse Rectores Ecclesiae, cum Christophorus possessionem Ecclesiae acceperit, & Petrus se referat ad instrumentum erectionis, & dotationis quod loquitur de ipsa Ecclesia, & ideo & tanquam fides equiuoca non sunt attendenda.

Et ita vtraque parte informante &c.

\* Id est sub die 24. Mart. 1628. est sup. decisio 161.



REV. MO. P. D. PIROVANO.

Gerunden Beneficij .

Die Veneris 16. Iunij 1628.

## A R G V M E N T V M .

Beneficium iurispatronatus ex permutatione,  
an, & quando vacet .

## S V M M A R I V M .

- 1 Ordinarius non habet potestatem conferendi beneficia de iurepatronatus laicorum, & num. 12.
- 2 Ius à resignante beneficium de iurepatronatus non abdicatur, si invito patrono sit facta.
- 3 Beneficia vacant per renunciationem ex causa permutationis.
- 4 Resignationes beneficiorum conditionales ad fauorem certæ personæ coram Ordinario non admittuntur.
- 5 Resignatio beneficij, etiam in casibus in quibus ius non abdicatur à resignatione, nihilominus producit vacationem.
- 6 Decis. Achill. Put. & Mohed. declaratur.
- 7 Permutatio beneficij iurispatronatus potest fieri etiam contradicente patrono, absque iusta causa.
- 8 In permutatione beneficij iurispatronatus non requiritur consensus patroni, sed sufficit, si requiratur, & num. 9.
- 10 Ignorantia iuris excusare non solet.
- 11 Decis. 5, de rer. permut. in nou. & Rebuff. declarantur.
- 13 Narrata omnia, sunt in primis iustificanda.
- 14 Presentatus habens instrumentum suæ præsentationis, & illud producens intra tempus iuris coram habente facultatem illud instituendi, sufficit ad obtinendam adiudicationem.

## D E C I S I O C X C .

**R**esolutum fuit, standum esse in decis. \* quia vacatio, ad quam præcipua difficultas istius causæ reducitur, verè contigit ex permutatione, quæ cum, nisi præuia in manibus Ordinarii ad inuicem beneficiorum resignatione, sequi, aut admitteri possit; inde ꝑ propter defectum potestatis eiusdem Ordinarii conferendi be-

neficia de iurepatronatus laicorum per ei decernimus, 16 q 7 Cald. conf. 2. in fin. de rer. permut. post resignationem remanet aper- tus locus patrono ad præsentandum intra tempus à iure determinatum; & per conse- quens Ignatio debetur beneficium, qui à patronis se præsentatum in hac noua voca- tione iustificat.

- Neque obstat, quòd non agatur de resi- gnatione simplici, sed ex causa permutatio- nis, & ad fauorem, vt ideò, si permutatio sit inualida propter contradictionem pa- troni, non fuerit ꝑ abdicatum ius à resi- gnante, nec per consequens vacatio con- tigerit, Mohed. decis. 2. de renunc. & dec. 8. de iurepatron. Put. decis. 412. lib. 1. Achil. decis. 10. n. 1. & seq. de rest. spol. Garz. de benef. par. 11. cap. 3. nu. 16. & 17.

- Quia cum sciuerint permurantes, benefi- cium iam permutandum esse de iurepatro- natus laicorum, & quidem absque hæsit- atione, dum Ioannes requisit D. Eleonorā semel, & pluries pro consensu permutatio- ni præstando, quæ nedum consensit, sed expresse ante permutationem iudicialiter se opposuit contradixit, & nihilominus fuit processum ad permutationem; inde intrat vacatio, nedum quia ꝑ beneficia vacant per renunciationem ex causa permutatio- nis, c. 1. de rer. permut. in 6. Clem. 1. eod. tit. Garz. post alios ead. par. 11. cap. 4. num. 2. Sed etiam, quia coram Ordinario non ꝑ admit- tuntur resignationes conditionales ad fa- uorem certæ personæ tanquam per Cano- nes improbatæ Rebuff. de resig. pur. & tit. de resig. cond. Sarnen. de triennali. q. 16. Mandos. reg. 19. de infirmis, q. 16. n. 11. cum aliis cu- mulatis per eūdem Garz. ead. p. 11. c. 3. n. 152. Ac demum, quia concurrat culpa permu- tantium propter indubitata scientiam iurispatronatus, quæ in casibus etiam, ꝑ in quibus ius non abdicatur à resignante, nihil- lominus producit vacationem. Paris. de resig. lib. 1. quæst. 3. num. 71. & num. 118. Re- buff. conf. 192. num. 5. dicens clausulam (non aliàs, nec alio modo) non operari, quan- do adest culpa resignantis, & in his termi- nis decisiones, Mohed. Put. & Achil. sunt ꝑ declarandæ, prout etiam sensit idem Garz. d. cap. 3. nu. 53. & prius idem firmavit Vital. in clem. unica num. 92. & 97. de rer. permut. Rot. decis. 214. num. 5. par. 1. diuers. & in Salamantina personis 13. Iunij 1586. co- ram Babalo.

Non obstat, quòd indubitata scientia iurispatronatus non constituat permutan- tes in culpa, sed permutatio inualida facta



- scienter, quæ scientia inualiditatis permutationis dicebatur non posse probari, dum quamplurimi Doctores teneant posse fieri
- 7 † permutationem contradicente patrono absque iusta causa, *Rot. decis. 5. circa fin. de rer. permut. Rebuff. in prax. 3. p. signature in verbo, nec iurispatronatus num. 40. & tit. de permut. num. 22. par. 11. cap. 3. num. 27. in qua ponitur in permutatione beneficii iurispatronatus, non requiri consentum patroni, † sed sufficere si requiratur, & ulterius in Diœcesi Gerunden vigeat consuetudo, quod admittantur permutationes absque consensu patronorum, quæ omnia deferui re possunt pro iusta causa, ad euitandam culpam, vt quilibet possit redire ad suum beneficium.*
- 9 Quia culpa principalis † pendet à scientia iurispatronatus ante permutationem, vt Rota firmavit in *Gerunden permutationis 5. Iulij 1593. relata per Garziam eadem par. 11. cap. 3. num. 19. qui num. 29. plenius cõprobat, cæterum quod ea supposita possit Ordinarius, spreto vel recusante patrono, admittere permutationem, aut patronus contradicendo illam impedire, vel iam sequuta rescindere, pendet à iuris determinatione, in qua ignorantia excusare non so-*
- 10 † let, nisi sit probabilis *Bellam. dec. ult. n. 2. de rer. permut. idem Garz. d. cap. 3. num. 32. & 36. Cochier de permut. benef. par. 1. cap. 19. n. 13. probabilitas autē istius qualitatis ignoratæ ex allegatis pro contraria opinione non probatur, neque ex consuetudine deducta, quia quidquid sit in casu spreti patroni, aut recusantis consentire, aut contradicentis post iam sequutam permutationē,*
- 11 in quibus † terminis loquuntur allegatæ auctoritates, & consuetudo deducta, & declaratio Concilii est intelligenda concurrente scilicet magna utilitate Ecclesiæ, vt illam intelligit idem *Garz. d. cap. 3. num. 28. Verum in casu, quo patronus ante permutationem comparuit, & contradicendo iudicialiter se opposuit, ne Ordinarius procederet ad permutationem concedendam, ex allegatis nullus firmat hanc partem, vt latè fuit ostensum in prima decisione, vnde cum, difficultas non cadat super casu controuerso, non etiam potest considerari probabilis ignorantia, præferens bonam fidē ad effectum excusationis, sed potius dete-*
- 12 gitur mala fides † propter Canonem, *cap. decernimus 16. quest. 7. actui resistentem Bart. in l. sed & si lege S. scire ff. de pet. hared. Osaseb. dec. 160. n. 11 Becr. conf. 95. n. 18. & 24. Surd. conf. 115. num. 21. vol. 1.*

Demum non obstat, quod adhuc beneficium, non possit adiudicari Ignatio, qui non expediuit literas super sua supplicatione, vel saltem eas non produxit, obstante regula de non iudicando, iuxta formam supplicationis, ac etiam quia omnia narrata, sunt ante omnia iustificanda.

Quia cum Ignatius habeat instrumentū suæ præsentationis, sub die 13. Augusti 1625 & illud produxit in Rota intra tempus quadrimestris, coram habente facultatem illum instituendi vigore *Clem. auditor de rescript. sufficit † ad effectum obtinendæ adiudicationis, Rota in nouis, decis. 3. num. 1. de iurepatr.*

Et ita &c.

\* Idest sub die 21. Februar. 1628. est supra decis. 152.

R. P. D. DVNOZETTO.

Lucana Iurispatronatus.

Die Veneris 16. Iunij 1628.

### ARGVMENTVM.

Instituendus est ille, qui est præsentatus ab existenti in quasi possessione præsentandi, & ad hoc vt non instituatur, iurispatronatus proprietas qualiter sit probanda à vero patrono. Ordinarij consensus in donatione iurispatronatus, quando non requiratur.

### SVMMARIVM.

- 1 Præsentatus ab eo, qui est in quasi possessione præsentandi est instituendus.
- 2 Nisi plenè, & concludenter doceatur de proprietate alterius veri patroni.  
Vel per rem iudicatam, num. 2.  
Vel confessionem partis, num. 2.  
Vel per instrumentum foundationis clarum, & indubitatum, cui nihil opponi possit, n. 2.
- 3 Ex consensu præstito in permutatione iurispatronatus in manibus Ordinarij, queritur quasi possessio præsentandi, etiam in casu vacationis per obitum.
- 4 Et si iste, qui consentit, sit pupillus, benè talis consensus potest præstari per tutorem.
- 5 Iurispatronatus donatio facta compatrono non eget consensu Ordinarij, & n. 11.
- 6 Ordinarij consensus in donatione iurispatronatus



natus dicitur constare, ex illius subsecuta tolerantia plurium annorum, necnon ex admissiōibus præsentionum .

- 7 Ordinarij consensus in donatione iurispatronatus, potest quodocunque interuenire, etiam post donationem .
- 8 Beneplacitum Apostolicum in alienatione patronatus ecclesiastici requiritur .
- 9 Beneplacitum Apostolicum in alienationibus rerum Ecclesiae ex lapsu 30. annorum, iuncta obseruantia subsecuta, praesumitur interuenisse .
- 10 Ordinarij consensus de iure communi requiritur in translatione iurispatronatus siue ecclesiastici, siue laicalis .
- 12 Productio vnius tituli ad vnum finem, & effectum, non tollit praesumptionem alterius tituli melioris, ad alium finem, & effectum diuersum .
- 13 Praescriptio quadragenaria sufficit ad praescribendum iurispatronatus .

## DECISIO CXCI.

- 1 **D** Omini dixerunt Dominicum esse instituentum tanquam praesentatum & à Martino existente in quasi possessione praesentandi, cap. consultationibus. ubi Butr. num. 9. de iurepatronatus, Ripa in c. cum Ecclesia Sutrina. num. 130. de caus. poss. & propriet. Rota decis. 167. nu. 7. & 8. par. 2. diuers. haec enim sola attenditur ad hunc effectum,
- 2 nisi & plenè, & concludenter doceatur de proprietate alterius veri patroni per rem iudicatam, confessionem partis, aut instrumentum foundationis clarum, & indubitatum, cui nihil opponi possit, Butr. in cap. ex literis num. 8. de iurepatronatus, Lambert. de iurepatronatur lib. 2. quest. 3. artic. 6. num. 4. par. 1. Rota in Lucana iurispatronatus coram bon. mem. Penia inter recent. decis. 374. num. 4.

- 3 Quasi possessio verò Martini satis est iustificata & ex consensu praestito de an. 1622. permutationi facta de hoc beneficio in manibus Ordinarii, cuius vigore fuit quaesita, quasi possessio, etiam in casu vacationis per obitum, Abb. conf. 54. in fin. par. 1. Crescen. decis. 2. de iurepatronatus, Put. decis. 301. lib. 2. in recent. Rota coram sanct. mem. Greg. XV. decis. 349. ubi Adden. num. 7. & hic consensus
- 4 & bene potuit praestari per tutorem pro Martino tunc pupillo, Federic. sen. conf. 102. in 1. dub. Lambert. de iurepatronatus, lib. 2. par. 1. quest. 2. art. 10.

Non obstat instrumentum foundationis de anno 1613. in quo medietas huius patronatus legitur reseruata Vniuersitati Capellanorum; omne enim qualecumque ius fuit de anno 1554. translatum in Martinum seniore[m] vigore donationis, de cuius viribus Domini non dubitabant, & tum quia vti facta compatrono, qualis de illo tempore erat Martinus senior non indigebat consensu Ordinarij, Achill. decis. 10. de iurepatronatus, Caputaquen decis. 284. p. 1. & 131. par. 2. Reuerendiss. D. meus Decanus dec. 464. num. 8.

- 6 Tum etiam quia, quatenus praefatus consensus fuisset necessarius, satis de eo constare videbatur ex & subsequuta Ordinarij tolerantia, plurium annorum, necnon ex admissiōibus praesentionum factarum per Martinum donatarium, eiusque successores, quae non potuerunt fieri citra approbationem donationis, Lambert. d. tract. lib. 1. part. 2. quest. 1. art. 7. in fine, Rota in Bononien. iurispatronatus de Viola 27. Nouemb. 1597. coram bon. mem. Gipsi, & haec approbatio & potuit quodocunque superuenire etiam post donationem, cap. cura, & cap. suggestum de iurepatronatus. Rota decis. ult. eod. tit. in antiquis.

- 8 Non obstat allegatus defectus beneplaciti Apostolici, quod videbatur necessarium & in alienatione patronatus Ecclesiastici, ex Constitutione Paulina de reb. Eccl. non alienan. illud enim ex lapsu 30. annorum,
- 9 & iuncta obseruantia subsequuta, praesumitur interuenisse, Anchar. conf. 136 Seraph. decis. 671. nu. 1. Rota decis. 506. nu. 2. & 4. par. 2. recent.

- 10 Neque haec praesumptio eliditur ex productione alterius tituli insufficientis, nimirum consensus Vicarii. Quia hic non fuit exhibitus ad effectum offendendi esse satisfactum Extraurganti Pauli Secundi de reb. Ecclesiae non alien. sed fuit productus ex abundanti pro maiori cautela, & ad magis remouendum
- 11 scrupulum iuris communis, & quò attento in translatione patronatus, siue Ecclesiastici, siue laicalis, (nisi actum esset de donatione & facta compatrono) videbatur adhibendus consensus Ordinarij, cap. nobis,
- 12 ubi DD. de iurepatronatus, productio & autem vnius tituli ad vnum finem, & effectum, non tollit praesumptionem alterius tituli melioris allegatam ad alium finem, & effectum diuersum, Rota decis. 285. num. 4. p. 2. recent.

Præterea cum ab anno 1551. quo Martinus



nus senior praesentauit Pardum emanauerint per eius haereditates plures praesentationes effectuatæ, & sit lapsum spatium 40. annorum, videbatur etiam Martinus iunior, qui  
 13 praesentauit Dominicum † aduersus praesentationes Capellanorum tutus praescriptione quadragenaria, cap. de quarta. de praescript. Couarru. in regul. possessor. par. 2. §. 18. Purgat. conf. 560. num. 10. Rota decis. 407. nu. 1. par. 1. diuers.

Et ita vtrique &c.

Habentur infra duæ aliae decisiones in eadem causa sub diebus 20. Decemb. 1628. & 7. Maij 1629. coram eodem R. P. D. Dunogetto; sunt decisiones 255. & 277.

REV. MO P. D. PIROVANO DECANO.

Romana Societatis officii.

Die Lunæ 19. Iunij 1628.

### ARGVMENTVM.

Acta, quæ sint transportanda: Sententia an ferri possit pendente termino ad probandum. In contractu Societatis officii, si aliquid sit promissum facere in termino praefixo, an transacto d. tempore, si id non fuerit adimpletum, quis ex eo amittat lucrum d. Societatis.

### SVMMARIVM.

- 1 Sententia an sit valida, probatur ex reuolutione actorum.
- 2 Concil. Trident. sess. 24. cap. 20. non intrat ad causandum nullitatem, propter iurisdictionem impeditam, donec sequatur transportatio.
- 3 Sententia lata absque visione actorum potest esse nulla.
- 4 Acta non sunt transportanda, si non releuant ad inferendum, quod Iudex iniustitiam fecerit.
- 5 Sententia an ferri possit, stante pendente termino ad probandum.
- 6 In seruatione terminorum ad sententiam de stylo reuocantur omnes dilationes.
- 7 Societatis officij lucrum an impediatur, si quis promiserit aliquid facere in termino praefixo, & eo transacto nihil adimpleuit, & num. 16.
- 8 Clausula, alias, &c. quid importet.
- 9 Per electionem vnius actionis, vel remedij, censetur alteri renunciatum.

- 10 Termini beneficio censetur, quis renunciaffe, si petat aliquid post terminum conuentum.
- 11 Fructus percipi debent de societate subsistente, & non de dissoluta propter vitium vsura.
- 12 Agens, vel excipiens ex instrumento, in quo promissa non adimpleuit, commodum aliquod ex eodem instrumento consequi non potest.
- 13 In contractu quocumque si promissa non seruentur siue defectus sit in substantialibus, siue in accidentalibus, aut naturalibus, & siue in paruo, vel magno, tunc agens caret omni actione, & exercitio agendi, siue excipiendi, & num. 15.
- 14 Penitentia non est locus in contractibus nominatis.
- 17 Dies, qui solet interpellare pro homine, si in contractu, deficiat, tunc necessaria est interpellatio, ut quis possit dici ad aliquid faciendum in mora constitutus declarari nu. 18.
- 19 Implementi exceptio opponi non potest per eum, qui contractui acquieuit.
- 20 Exceptio non implementi non competit, quando nullum resultat interesse ex non implemento.
- 21 Voluntas, quando non censetur mutata.
- 22 Testes, ut probent confessionem extraiudicialem, debent esse concordantes, de loco.
- 23 Probatio imperfecta potest ex adminiculis impleri.

### DECISIO CXCI.

**C**ensuerunt Domini, sententias Rotales esse confirmandas, quia validæ ex † reuolutione processuum probantur, & iustæ ex decisionibus in causa factis apparent.

Nec validitati earum obstare potest defectus integræ transportationis actorum, & quod pendente termino ad probandum lata fuerit secunda sententia.

Quia in profanis, prout est praesens causa, † Concilium Trid. sess. 24. cap. 20. non intrat ad causandum nullitatem propter iurisdictionem impeditam, donec sequatur transportatio, Rot. decis. 508. num. 10. coram Papa Greg. XV. & decis. 501. num. 12. 1. par. recent. cum alijs per Add. relatis in d. decis. 508. & quamuis sententia † pro ut de iure, possit esse etiam nulla ob eundem defectum, ob non visionem actorum. Cagnol. in l. 2. num. 68. C. de eden. Gabr. de sent. conclus. 9. num. 7. attramen, quando acta, quæ deficiunt, non releuant ad inferendum, quod iudex † iniustitiam fecerit, prout verè instrumentum deficiens non releuabat, aut quando acta postmodum fuerunt transportata, prout fuerunt per correctionem extracti processus, tunc semper



per sustinetur sententia, *Accbill. decis. 7. de sent. & re iud. Rot. in Leodien. fideicom. de Steuordia 3. Julij 1623. coram D. Decano, & in Romana usufructus 17. Martij 1628.*  
 5 coram me: Nec ꝑ aduersatur pendentia dilationis ad probandum per l. siue pars, C. de dilat. cum alijs allegatis per Gabr. conclus. 1. num. 4. eodem tit. quia in seruatione terminorum ꝑ ad sententiam de stylo reuocantur omnes dilationes. *Rota decis. 327. num. 11. coram Papa Greg. vbi stylus Rotæ refertur.*

Similiter, quæ iustitiæ opponebantur de defectu non seruata formæ nouarum constitutionum sanct. mem. Pauli V. & de duplici defectu implementi: visæ fuerunt non ob stare.

Nam quantum ad formam non seruata sufficiens fuit responsum, in tribus decisionibus præsentis causæ emanatis in prima, & secunda instantia quibus cum nihil releuans fuerit replicatum, non egent alia comprobatione.

Quo verò ad alterū ex præmissis per Pirrum implementis, nempe, quod Robertus ratificasset societatem termino dierum viginti, & in eodem termino instrumentum ratificationis in actis eiusdem Notarii consignasset, quod verè per Pirrum præstitum  
 7 non fuit in tempore ꝑ conuento, & dicebatur propterea impedire acquisitionem lucri societatis, *Boccac. de societ. offic. num. 143. cum alijs allegatis.* Fuit responsum, quod cum D. Fuluius, ex tenore instrumenti haberet duplicem formam agendi contra Pirrum; vel recedendo à contractu in casum non impletæ ratificationis in tempore propter clausulam, ꝑ aliàs, &c. quæ in sui extensione per Collegium Notariorum facta, & aliàs per Rotam approbata in 484. coram Papa Gregor. XV. importat facultatem recedendi à contractu, vel petendo, & compellendo per iuris remedia Pirrum ad reportandam, & consignandam ratificationem, prout petit, & producta fuit; tunc per electionem vnus actionis, ꝑ aut remedii censetur alteri renunciatum, maximè quando sunt contraria, prout essent petere ratificationem contractus, & illum dicere esse nullum, aut resolutum, *lege quod in heredem, S. eligere, ff. de Tribut. actione latissimè Gabr. de actione conclus. 1. num. 1. & 18. & conclus. 2. in princ. & in proximis*  
 10 terminis, petens ꝑ aliquid post terminum conuentum, quod censetur renun-

ciasse beneficio termini responderunt, *Angel. consil. 373. columna penultima versiculo tertio, quia solutio, Crauet. consil. 106. numer. 3. Cornel. conf. 299. columna 2. numer. 5. vol. 1. Surdus qui prædictos allegat. decisione 317. num. 3.* Quibus accedit alter actus præiudicialis, nempe receptio fructuum secundi semestris, de qua apparet ex quietantia eiusdem D. Fuluii in Summario Roberti numer. 1. asserentis se die 4. Martij 1623. recepisse scuta quinquaginta, & baioc. quinquaginta monetæ pro vno semestri inchoato de mense Nouembris die 3. 1622. & finito die 3. Maii 1623. qui fructus cum percipi non potuissent, nisi de ꝑ societate subsistente, non autem de dissoluta propter vitium vsuræ, inde infertur ad approbationem contractus, etiā quod non fuerit in tempore adimpletum, vt plenissimè comprobatur *Gratian. discept. 301. & 302. in quibus ex professo de hac re agit.*

Maiores difficultates versabatur, quoad defectum secundi implementi promissi de renouando fideiussores in casum mortis, absentia, vel deteriorationis alterius eorum. Obiit enim Pirrus Nutus die 25. Iunii 1622. in societate pro fideiussore datus, & de illius obitu Robertus ignorantiam prætereundum non poterat, quia conuincitur ex productione duorum instrumentorum, nempe ratificationis factæ per Robertum post mortem Pirri, & dationis in solutum factæ ab hæredibus Pirri dicto Roberto, & ex depositione duorum testium formiter examinatorum, qui dictam scientiam ex pluribus in Roberto  
 12 concludunt. Vera est ꝑ etiam conclusio, quod agens, vel excipiens ex instrumento, in quo promissa non adimpleuit commodum, aut lucrum aliquod ex eodem instrumento consequi non potest, *vulgata lege Iulianus, S. offerri, ff. de act. empt. Roland. consil. 69. num. 8. vol. 4. Becc. consil. 45. num. 6. Surdus consil. 52. num. 32. & 34. & consil. 563. num. 4.* Latissimè comprobantes hanc conclusionem ꝑ in quocunque contractu, & siue defectus sit in substantialibus, siue in accidentalibus, aut naturalibus, & siue in minimo, siue in magno, vt interim agens careat omni actione, & exercitio agendi, aut excipiendi, *Seraph. decisione 225. num. 2. latissimè Ioseph. Ludou. conclus. 14. vers. infertur nonagesimo quarto: Quod etiam fuit firmatum in Romana pensonis domus*



16. *Nouemb. 1611. coram me*; quem defectum, non etiam sanari, ex eo quod in  
 14 contractibus  $\dagger$  nominatis ( prout iste societatis ) non sit locus poenitentiae: sed agendum sit ad obseruantiam, vel ad damna secundum verio- rem, quam firmavit, *Rota in Senogalien. praedij 5. Iunij 1617. coram bon. mem. Andrea*; postquam conclusio illa  $\dagger$  venit intelligenda agendo, vt  
 15 quis non possit recedere à contractu nominato, excipiendo tamen contractus nominati rescindantur ope exceptionis, quando non est sequutum implementum *Roland. d. consil. 69. num. 34. Becc. consil. 45. num. 38. Surdus consil. 52. num. 38. & 563. num. 4.* & idem fuit firmatum in eadem causa *Sonogalien. praedij 10. Iunij 1619. coram me*; Denique est etiam certum, quod mors Principis Urbini contigit iam cœpto tertio semestri, nempe in die 2. Iulij 1623. Ex quibus duo inferebantur, Robertum non posse iuari pacto lucrandi societatem ex praedicto instrumento, postquam non adimpleuit renouationem  $\dagger$  fideiussoris Pirri Nuti iam mortui;  
 16 & idem D. Fulvio non ob stare receptione fructuum, dum illos non recepit in tempore tertii semestris, sed secundi, & expresse pro secundo semestri, pro quo tantummodò praesumitur renunciassse per supradictam rationem, *Boccac. de societ. offic. num. 245. Gratian. discept. 302. nu. 12. & 13.* & Rota de secundo semestri non recepto, cum tamen primum esset exactum, idem sensit in alia *Romana societatis officij scutorum mille coram D. Decano 24. Maij 1624.* & postmodum coram D. Durano 10. *Nouemb. 1625.*

Sed praedictis non obstantibus, visum fuit, cessare difficultatem huius secundi non implementi, quia obligatio Roberti de renouando fideiussores non legitur cum praefixione alicuius temporis, vel ad statim altero ex fideiussoribus mortuis, sed est simplex de renouando; Vnde quia dies,  
 17  $\dagger$  qui solet pro homine interpellare, deficiebat, necessaria erat interpellatio, vt Robertus posset dici in mora constitutus ad renouandum fideiussorem, lege magnam, C. de contrahen. & committ. stipul. Bald. in l. uniuersa, C. de prac. Imper. Bero. consil. 139. num. 39. vol. 3. Rota decisio-  
 113. num. 6. par. 1. diuers. & prout facta fuerat interpellatio in casu supradictarum decisionum coram DD. meis Decano, &

*Durano*, etiam quamuis praedicta conclusio soleat declarari, vt locum non habeat in eo, qui  $\dagger$  contendit lucrum consequi ex contractu, in quo non adimpleuit, sed tantummodò, quando agitur de illo excusando à poena incurrenda, vt expresse dictum fuit coram *Seraph. decis. 225. num. 4.* & allegatae decisiones *Romana societatis officij scutorum mille*, hoc ipsum admittunt, & comprobant; atamen, quia concurrat receptio fructuum pro secundo semestri, & depositio duorum testium, quorum vnus deponit de auditu ab ipso Maphæo, alter verò de voce, & fama, asserentium Maphæum post mortem Pirri sciuisse, Robertum esse ditissimum, & asseruisse, quod propterea non curabat alium fideiussorem in locum Pirri demortui: per huiusmodi acquiescentiam contractui, absque renouatione fideiussoris, non potest amplius dare, vel excipere de non implemento, *Rota decis. 75. num. 2. coram Papa Greg. XV. & decisione 577. num. 10. p. 1. recent.* & per exuberantes facultates ipsius Roberti, quarum notitia superuenit ipsi Maphæo per depositionem eorundem testium, quam fortè non habuit ab initio, dum plures fideiussores adhibuit,  $\dagger$  cessat interesse renouationis fideiussionis, quo circumscripto non tenetur implere promissor illius, *Crauet. consil. 59. num. 2. Surd. consil. 101. nu. 24. Rota decis. 347. num. 11. coram Papa Greg. XV. Seraph. decis. 265. num. 39.* Propterea Maphæus de contraria voluntate docere non potuit, nisi per interpellationem ad renouandum fideiussorem, de qua cum  
 20 non constet, & interim illa  $\dagger$  voluntaria acquiescentia non praesumitur mutata, *Gab. consil. 97. num. 29. lib. 1. Alciat. reg. 2. praesumptione 16. numer. 1.* sequitur defectum implementi praedicti non ob stare agenti ad lucrum consequendum.

Neque obstat, quod vnus testis de auditu ab ipso principali, alter de voce, & fama, praesertim in diuerso loco, scilicet Cantiani non probant confessionem extraiudicialem, *Put. decis. 466. n. 2. Gab. de probat. conclus. 1. num. 7. Rota decis. 700. nu. 34. p. 2. recent.*  
 23 Quia etiam imperfecta  $\dagger$  probatio potest ex adminiculis impleri, lege instrumenta C. de probation. Guid. Pap. quaestione 441. Achill. decisione prima de confessione.



confess. Rota decis. 375. nu. 8. par. 1. divers. Quae in praesenti videbantur concurrere, ex receptione fructuum secundi semestris iam mortuo Pirro, habitaque noticia de morte illius, & ex amplissimo patrimonio Roberti, de quo concludenter deponunt praedicti duo testes, & primus testis Maphaei iuxta sextum interrogatorium, ex quibus potest coadiuvari veritas confessionis acquiescentiae, concurrente verisimili cessatione interesse, propter sufficientes facultates Roberti, & praesumpta remissione implementi per actum contrarium sequutum ex receptione fructuum.

Et ita, &c.

EM. MO, ET REV. MO D. CARD.  
VBALDO.

Colonien. Monasterij.

Die Mercurij 21. Iunij 1628.

### ARGUMENTVM.

Bona Ecclesiastica sub poena excommunicationis, non possunt ultra triennium locari. Gratia semper vitiatur ex defectu intentionis in Principe.

### SVMMA RIVM.

- 1 Excommunicati sunt, qui locant bona ecclesiastica, ultra triennium.
- 2 Excommunicatus non debet manuteneri in possessione exigendi pensiones.
- 3 Particulares personae non possunt praediacare congregationibus.
- 4 Executor, quando non bene procedit, & pars non habet se pro spoliata, tunc ei competit manutentio.
- 5 Nullitatis contractus questio non discutitur in iudicio summarissimo manutentionis, sed ad petitorium rejicitur.
- 6 Veritas, quando elucescit per plures probationes, non est curandum de aliqua attestatione in contrarium data.
- 7 Monasterij antiqui translatio, quando fit in novum Monasterium, intelligitur facta cum omnibus bonis.
- 8 Defectus intentionis Principis semper vitiatur gratiam.

### DECISIO CXCHII.

**P**LACVERVNT Dominis duae decisiones\* in hac causa factae, in quibus abunde fuit firmatum dandam esse manutentionem Canonicis in possessione Monasterij Beatae Mariae Virginis siti in Oppido Nouesij, & eius bonorum. Nec ob stare dixerunt, quod de nouo hodie deducitur, non posse concedi manutentionem Canonicis, cum sint excommunicati & propter locationes ultra triennium factas bonorum Ecclesiae vigore *extranag. Ambitiosa de reb. Eccles.* non alien. & de & excommunicato est in puncto decis. 275. num. 3. post cons. Farin. sanct. mem. Gregor. XV. decis. 64. ubi Ad-den. num. 13. Quia in omnem casum requirunt altiore indaginem, & hodie non agitur nomine particularium, qui locationes fecerunt, sed nomine Congregationis pro interesse Ecclesiae, & cui particulares praediacare non potuerunt c. 1. & per tot. de his quae sunt a maior. par cap. Cassad. decis. 8. de caus. possess. & propriet. Alex. cons. 81. num. 7. lib. 4. Et fuit dictum in Theanen. beneficij 11. Ianuarij 1621. coram bo. mem. Domino meo Vbaldo.

- Mon obstat repetitum motuum nullitatis translationis ob defectum licentiae Papae, quia placuerunt responsiones datae in vltima decisione in fine, & in omnem casum nullitas translationis non impedit, quin saltem de facto isti Regulares, vel pro eis Religio possideret, cuius possessionis vigore cum & se non habuerint pro spoliatis ab exequutore, qui non bene processit, debent interim manuteneri sanct. mem. Gregor. XV. decis. 9. num. 6. & decis. 307. num. 6. & 7. Et firmatur in decisionibus de quibus agitur, vbi etiam quod ista exceptio nullitatis non & est discutienda in iudicio manutentionis summarissimo, sed ad petitorium rejicienda Gabr. cons. 51. num. 13. vol. 1. Put. decis. 108. lib. 3. Aohil. decis. 15. de restitut. spol. & dixit Rota in Spoletana pensionis 21. Maij 1619. coram bo. mem. Domino meo Vbaldo.

Non obstat pariter, quod hoc, de quo agitur, non sit Monasterium, sed Hospitium in Oppido Nouesij, quia istud etiam obiectum fuit sublatum in vltima decisione in qua ex multis probationibus adductis pro parte Canonico-rum sufficienter probatum fuit constare.

D d d

de



de contrario, & hodiè augetur ista probatio ex nouo instrumento status istius loci ex quo optimè comprobatur, quod est Monasterium, non domus, vel hospitium, & quod habet Ecclesiam formatam. Vnde in concursu tot probationum, † ex quibus veritas elucescit, Domini non curarunt attestationem, quamdam exaduerso datam in contrarium.

Non obstat, quod bona essent vacantia, ex quo Monasterium antiquum erat dirutum, & super istis bonis habeat saltem ius Archiconfraternitas, quia cum fuerit facta translatio antiqui Monasterij in Monasterium † nouum, translatio intelligitur facta cum omnibus bonis antiqui Monasterij cap. 2. de relig. dom. Zeroll. in prax. Episcop. par. 1. in verb. Moniales vers. ad decimum septimum in fin. Et ita censuit Sac. Congregat. Concil. vt in declaratione, quæ est impressa post Concil. cap. 5. sess. 25. de Regul. num. 12.

Non obstat quod Canonici fuerint expulsi auctoritate Papæ, qui absque dubio potuit illos expellere, quia non reuocatur in dubium potestas Papæ, sed voluntas, cum non fuerit ei narratum, quod aderat Monasterium cum Ecclesia subrogatum in locum antiqui, sed fuit præsuppositum, quod bona essent vacantia, quod non erat, vt supra, & sic intrat defectus † intentionis Papæ, qui semper vitiat gratiam Paris. consil. 4. numer. 27. lib. 2. Gabr. de claus. conclus. 2. numer. 20. Rot. decis. 451. num. 1. par. 1. diuers. Seraph. decis. 981. in princ. & decis. 998. numer. 12.

Et ita decisum vtraque parte acerrimè informante, &c.

Id est sub diebus 21. Iunij 1627. & 3. Decembris eiusdem anni coram eodem Eminentiss. D. Card. Vbaldo sunt supra decisiones 91. & 115. & infra in hac parte habentur duæ alia scilicet sub diebus 12. Februarij 1629. & 7. Maij eiusdem anni coram eodem, sunt decisiones 250. & 276.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Viterbien. Castorum.

Die Mercurij 21. Iunij 1628.

ARGUMENTVM.

Donatio facta alicui pro se, ac pro eius li-

beris, & descendantibus in infinitum, cum conditione, quod si omnes moriantur, tunc, & eo casu bona donata ad ipsum donatorem reuertantur, & si ipse non adsit, deuoluantur ad eius filios, nepotes, &c. an hoc casu, si donatarius decedat, relictis liberis, dicta conditio cesset. Et pariter vtrum hoc casu conditiones appositæ primo donatario censeantur repetitæ in eius liberis, ac descendantibus in infinitum.

S V M M A R I V M.

- 1 Fideicommissum factum sub conditione, quod si aliquis heredum sine filijs, vel nepotibus, aut descendantibus masculis decesserit, eius portio deuoluatur ad coheredes, expirat, si primus heres moriatur cum filijs, vel nepotibus.
- 2 Et ista opinio etiam procedit licet postea filij, vel nepotes omnes decesserint.
- 3 Consil. Oldrad. 21. procedit tam in vltimis voluntatibus, quàm in contractibus.
- 4 Donatio Castri si fiat à Rege alicui per hæc verba, ita quod habeas ipsum tu, & tui heredes, & reliqua vide hic, huiusmodi pactum non censetur repetitum in personas descendantium, vide numer. 81. 82. & 83.
- 5 Verbum, dictus, est personalissimum.
- 6 Verba, quando sunt personalissima, non debent extendi.
- 7 Interpretatio stricta est facienda in contractibus. In contractibus, quidquid scriptum non legitur, pro omisso habetur, numer. 7.
- 8 Donans, si in donatione aliquid voluisset id expressisset, & numer. 14.
- 9 Donatario sufficit dicere, quod aliquid non legitur in donatione.
- 10 Donatio, si sit stipulata pro se, filijs, & descendantibus in infinitum, si donator dederit particularem formam successionis filiorum, presumitur voluisse bona transire in eos ad veram proprietatem.
- 11 Clausula, pleno iure, &c. in donatione appositæ faciunt eam transitoriam ad heredes extraneos, numer. 88.
- 12 Descendens vltimus habet liberam facultatem alienandi bona in quoscunque.
- 13 Donatio facta pleno iure possessionis, & proprietatis, nullum grauenam restitutionis continet, sed liberam facultatem in quoscunque alienandi.



- 14 Ex actu incontinenti gesto elicitur voluntas contrahentis.
- 16 Disponentis voluntas ex quo deprehendatur, num. 15.
- 17 In dispositione precedenti si sint expressae plures conditiones, & in sequenti una tantum exprimat, censentur aliae omisae, nec repetita.
- 18 Donatio solet esse perpetua, ita ut bona donata numquam reuertantur ad donantem, & num. 102.
- 19 Donata ad quoscunque etiam singulares successores transeunt.
- 20 In donatione semper in dubio sumenda est interpretatio pro donatario contra donantem.
- 21 Donatarius sibi imputet, si legem clarius sibi non dixerit.
- 22 Dictio, pariformiter, repetitionem importat.
- 23 Dictio, pariformiter, denotat omnimodam communicationem supradictorum.
- 24 Dictiones pariter, & similes, solum operantur, quo ad substantiam contractus.
- 25 Verba in contractibus superflua, & otiosa censi non debent, & num. 33.
- 26 In contractibus, nec syllaba quidem remanere sine operatione, & misterio debet.
- 27 Decis. in causa Romana de Patricijs coram Reuerendiss. P.D. Coccino Decano declaratur.
- 28 Dictio, pariformiter, sonat paritatem formae, & num. 31.
- 29 In donatione, quae sit pars formalis.
- 30 Conditio, si in donatione sit incontinenti reseruata, & correspondenti appposita, dicitur ipsi donationi appposita.  
Donantis voluntate enixa stante, non aliter donandi quam cum quibusdam conditionibus dictae conditiones sunt omnino inseparabiles, num. 30.
- 33 In donationibus inspicere debet forma originalis, atque essentialis.
- 34 Dictio, huiusmodi, est repetitiva praecedentium.
- 35 Dictio, huiusmodi, sequentem dispositionem restringit ad praecedentem.
- 36 Dictionum relativarum natura, quae sit, & num. 37.
- 38 Verbum, transferri, quid operetur.
- 39 Adequatio unius rei si fiat, tunc ad alteram censentur omnia rei adequate communicata, amplius num. 40.
- 41 Donationis translatio, quando est facta post tempus, transit sine oneribus, & conditionibus primo donatario.
- 42 Heres secundus, vel substitutus non tenetur ad legata relicta ab instituto.
- 43 Peregr. de fideicom. artic. 16. num. 98. declaratur.
- 44 Loquendi modus in una parte deseruit pro interpretatione alterius partis.
- 45 Verba intelligi debent secundum subiectam materiam etiam improprie.
- 46 Verbum idem diuersis respectibus diuersimodè intelligitur.
- 47 Verba geminata, & repetita magis enixam voluntatem alicuius ostendunt, & numer. 48.
- 49 Relatum dicitur esse in referente verè, & proprie.
- 50 Clausula, aequaliter, quid importet.
- 51 Donatio, quando est facta pluribus successivè, & postea fuit appposita clausula conditionum, &c. refert ad omnes aequaliter.
- 52 Singula singulis referenda sunt.
- 53 Generi quidquid adscribitur, etiam singulis speciebus sub eo contentis adscribitur.  
Pluralis numerus saltem in duobus debet verificari.
- 54 Dispositio simplex non potest vocari conditio.
- 55 Verba, quando stant declaratiue ad praecedentem conditionem, nouam conditionem non inducunt, sed prima cohaerent.
- 56 Donatio, quando est facta pluribus personis successivè, tunc primo gradu excluso venit sequens iure suo, & non iure transmissio.
- 57 Et eadem donatio in sequenti gradu iam consumpta, in sequenti tamquam noua incipit, & instauratur, & stat principaliter de per se, vide num. 58.
- 59 Forma originalis concessionis inspicere debet.
- 60 Concessio si facta uni, postea deveniat ad alios, censetur etiam, quo ad eos repetitum ius accrescendi, si sic à principio concessum sit.
- 61 In emphyteusis paterna renouatione facta duobus fratribus, censetur repetitum idem ius accrescendi, secundum naturam primae concessionis.
- 62 Donationes, ubi tot censentur, quot sunt gradus, non praesumitur facta concessio posterioribus, nisi secundum verba, quae probantur expressa in prima donatione.
- 63 Nepotum appellatione veniunt etiam pronepotes.



- 64 Stylus, ac solitus modus loquendi inseruit pro interpretatione dispositionum.
- 65 Loquentis opinio magis attenditur, quam ipsa veritas.
- 66 Hæredum, & successorum appellatione veniunt omnes tam hæredes, quam successores in infinitum limitata num. 67.
- 68 Ratio generalior dicto, illud extendit.
- 69 Affectio nulla verisimilis considerari potest magis in primis hæredibus, quam in secundis, & ulterioribus, & numero 70.
- 71 Vocatio unius supponit in necessarium antecedens gravamen alterius.
- 72 Ex vocatione ætina non inferitur ad passivam.
- 73 Ex vocatione ætina inferitur ad passivam sic suadentibus coniecturis.
- 74 Decis. in causa Bononien. Fideicommissi coram R. P. D. Merlino declaratur.
- 75 Descendentes omnino extranei, ac incogniti, & sic minus dilecti censentur multo magis gravati, quam cogniti, dilecti, & benemeriti, & num. 100.
- 76 Qualitas uni ex connexis adiecta, censetur etiam in altero repetita.
- 77 Feudi natura est, ut deficiente vocatorum linea, bona non transeant ad extraneos, sed reuertantur ad concedentem.
- 79 Oldrad. in cons. 21. & Theor. Cyn. declaratur, & num. 80.
- 84 Dictiones relativa operantur, ut conditio uni adiecta, censeatur alteri repetita.
- 85 Expressum habet maiorem vim, quam tacitum.
- 86 Donatio facta alicui, & eius filijs, &c. in casu deficientia linea, ut bona reuertantur ad donantem, ad hoc sufficit eius verisimilis mens, vide num. 87. & 104.
- 89 Verba in perpetuum debent intelligi secundum naturam precedentium.
- 90 Perpetua ea dicuntur, quorum status, & mutatio pendet à futuro eventu, donec casus veniat.
- 91 Gravatus pendente conditione est verè dominus, ac dicitur habere plenè dominium.
- Emptor dicitur habere in re empti plenum dominium, licet dicta res possit ab eo auocari, num. 91.
- 92 Clausula, pleno iure, restringitur secundum subiectam materiam.
- 93 Clausula ultra earum terminos aliquid non possunt operari.
- 94 Verba quantumvis ampla, & generalia, limitantur, & restringuntur à

- verbis, quæ adijciuntur.
- 95 Verba precedentia non possunt considerari, nisi cum limitatione, quæ totam orationem qualificat.
- 96 Tacitis, & expressi eadem est virtus, & iudicium.
- 97 Disponentis opinio magis attenditur, quam veritas.
- 98 Verba secundum subiectam materiam diversimodè interpretantur.
- 99 Argumentum Brocardicum potest retorqueri à solito.
- 101 Argumentum à discretivo modo loquendi, non procedit in diversis scripturis.
- Argumentum à discretivo modo loquendi non habet locum in diversa parte dispositionis, num. 101.
- 103 Donatio restricta usque ad certum tempus, eo eueniente reuertitur ad donantem.
- 104 Et hoc casu sufficit, quod appareat ex verbis de reuersione cogitatum.
- 105 Coniectura simul iniuncta debent ponderari, cum inuicem corroborentur.
- 105 Castrum ad hoc, ut cognoscatur an sit feudale, vel allodiale, coniungi debent coniectura.
- Coniectura dubia declarantur, & visificantur à certis, num. 106.

## DECISIO CXCV.

**B**ONAE mem. Gentilis Virginius Ursinus de anno 1493. per hæc verba: Donauit strenuo armorum Ductori Georgio de Sanctacruce recipienti, & acceptanti pro se, ac liberis masculis, ac per virilem sexum descendantibus in infinitum, quibus quidem liberis, & nepotibus masculis de gradu in gradum descendantibus pariformiter donationem huiusmodi transferri voluit ad veram proprietatem, perpetuamque hereditatem, ac pleno iure, Castrum Viani, ac tenimenta Rotæ, & Ischia cum infra scriptis conditionibus, ac modis, & reservationibus. Inter quas conditiones, modos, ac reservationes eam præcipuè adscripsit, quod si dictus Georgius sine legitimis, & naturalibus filiis ex suo corpore procreandis, vel non extantibus nepotibus masculis ex eis legitimè descendantibus moriatur, tunc, & eo casu, & casibus dicta donatio reuertatur ad ipsum donatorem, si tunc superuixerit, aliàs si ipse donator tunc non superfit, ad legitimos, ac naturales filios,



lios, & nepotes, siue ad Hæredes, & successores eiusdem ipso iure, & ipso facto transferatur, & translata esse intelligatur pleno iure possessionis, & proprietatis. Volens idem donator, quod tot censeantur donationes, quot sunt personæ, & gradus ad quas, seu quos transferuntur, & quod tunc directè ad dictos substitutos ordine prædicto perueniant, & acquirantur.

Vndè Georgio cum liberis prædefuncto, ac per obitum Honuphrij iunioris, descendencia eiusdem Georgij extincta. Dubitauimus, An Domino Valerio Sanctacrucio immissionem petenti in Castrum, & tenimenta in dicta donatione comprehensa, & nunc vigore cessionis à Reuerenda Camera Apostolica obtentæ possessa ab Excellentissimo Domino Duce Brachiani obstarer dicta conditio, seu pactum reuersiuum, & pro Domino Valerio dicebatur negativè resoluendum, quia dato etiam, siue veri præiudicio, quod in dicto pacto reuersiuo, sub nomine nepotum venirent alij descendentes in infinitum; Nihilominus, cum Georgius obierit relictis filiis, dictum pactum cessauit iuxta celebre consilium Olarad. 21. vbi fideicommissum factum sub hac conditione, si aliquis hæredum sine filiis, aut nepotibus, aut deinceps descendentes, & masculis decesserit eius portio deuoluatur ad cohæredes, expirat si primus hæres moriatur cum filiis, vel nepotibus masculis, licet postea filij, vel nepotes omnes decesserint, quia onus intelligitur iniunctum primis hæredibus, non autem alijs, quod consilium sæpius fuit à Rota canonizatum, tam in vltimis voluntatibus, quam etiam in contractibus, vt in causa Auenionen. status 6. Iunij 1575. coram Bubalo, & in Romana fideicommissi de Columna 31. Martij 1623. coram bon. mem. Vbaldo, & in terminis est Theorica Cyni in Auth. Sed, & si quis, num. 6. vers. ultimo colligitur, C. de secund. nupt. vbi in puncto tenuit, quod si Rex donauit Castrum militi per verba: ita quod habeas ipsum tu, & tui hæredes de corpore tuo descendentes, & si decedas sine hæredibus de corpore tuo descendentes, Castrum ad me reuertatur. Pactum huiusmodi reuersiuum non censetur repetitum in personas descendentes tanquam conceptum in casu obitus personæ primi donatarij, Bald. ibid. num. 8. vers. unde deciditur talis

questio. Alberic. num. 3. idem Bald. in l. final. in 25. quest. num. 63. C. de hæredit. instit. Alexand. conf. 43. lib. 3. alias conf. 53. num. 11. lib. 6. Soccin. iun. conf. 53. in princ. lib. 2. & conf. 142. numer. 19. & seqq. lib. 3. Achill. decis. vnic. de probat. Put. decis. 273. lib. 3. in correct. Palacius Ruius in rubr. C. de donat. inter vir. & uxor. §. 69. num. 23. Molin. de primog. Hisp. lib. 1. cap. 6. num. 16. vers. his etiam accedit Roder. Suar. conf. 10. num. 41. & 42. Peregr. de fideicom. artic. 29. num. 12.

Quod facilius procedit in hoc casu, quia pactum reuersionis habetur solummodo expressum quoad personam Georgij per verba factus Georgius, quæ sunt personalissima, vt de similibus pronominibus, Cagnol. in l. 2. numer. 46. vers. secundo principaliter, ff. de pact. inter empt. & vendit. Menoch. conf. 115. nu. 50. Quod ideo non debet extendi ad filios, nepotes, & eiusdem Georgij descendentes, quibus appositum non reperitur, cum simus in contractu in quo facienda est stricta interpretatio, itaut quidquid scriptum non legitur, pro omisso habeatur, l. quidquid adstringenda, ff. de verb. obligat. Bald. in cap. venerabilem, numer. 21. de elect. Soccin. iun. conf. 142. numer. 14. & seq. vbi in puncto, quod si donans voluisset illud pactum in secundis donatarijs, illud expressisset, prout expressit in primo, quem ibidem sequitur Gerard. Mazzol. in suo decisuo consil. 144. num. 26. itaut sufficit D. Valerio dicere, quod talis repetitio non legitur Ias. conf. 220. num. 19. & seq. Afflict. decis. 403. num. 5.

Et prædicta corroborantur, quia post donationem factam Georgio stipulanti pro se, filiis, & descendentes in infinitum, statim donator, dando particularem formam successioni filiorum, voluit in illos bona transire ad veram proprietatem perpetuamque hæreditatem, ac pleno iure, quæ verba repugnant, quod vltimus lineæ decedens vigore repetitionis dicti pacti sit grauatus, restituere bona donanti, cum huiusmodi modi clausulæ faciant concessionem transitoriam ad hæredes extraneos, Bald. in l. femina, §. illud, C. de secund. nupt. & conf. 310. numer. 3. in fine, lib. 3. Soccin. Sen. conf. 43. num. 10. lib. 4. Soccin. iun. conf. 102. num. 31. & seq. lib. 2. Grar. conf. 7. num. 12. & 18. lib. 2. Paris. conf. 33. numer. 18. lib. 3. quos sequitur Menoch. præsumpt. 30. numer.



mer. 42. 44. & 49. lib. 3. & conf. 1. num. 12. Gabr. de fideicom. col. 1. num. 37. Marcabr. consil. 121. num. 17. & discretivè (vt prætendebatur) apposita descendantibus non autem Georgio, tantò magis indicant mentem donatoris non fuisse repeten. in descendentes, gravamen reversionis appositum Georgio, sed voluisse, quod ipsi descendentes haberent bona donata ad veram proprietatem, perpetuamque hæreditatem, itaut licèt durante linea effectiva, quilibet gravatus  
 12. teneretur restituere sequenti, & ultimus tamen ex ipsis descendantibus haberet liberam facultatem alienandi in quoscumque iuxta text. in l. cum pater, §. liberis, & l. qui solum, §. penult. ubi glos. Bar. & Doct. ff. de legat. 2. Rolan. conf. 25. num. 19. lib. 1. Peregr. de fideicom. artic. 14. nu. 50. Rot. decis. 203. num. 1. par. 2. recent. & ista verba, ita intelligenda satis etiam ex eo colligitur, dum iisdem ferè utitur in casu, quo deficiente Georgio sine liberis  
 13. legitimis, & naturales filios, & nepotes siue ad hæredes, & successores pleno iure possessionis, & proprietatis, quo casu, certum est nullum importare gravamen restitutionis, sed liberam facultatem in quoscumque alienandi continere.

Quæ tantò magis confirmantur, quia si mens donantis fuisset repetere huiusmodi pactum, & etiam in descendantibus Georgij id expressè fecisset, prout fecit eadem die coram eodem Notario, & testibus in donatione eodem tempore facta Carolo filio legitimo, in qua eandem conditionem Carolo donatario appositam expressè in ipsiusmet Caroli filijs, & descendantibus reperiri argumen. l. 1. §. si autem ad deficientis, C. de caduc. tollen. & cap. ad audientiam de decim. Anan. consil. 8. num. 5. vers. sed in casu  
 15. nostra, ex quo actu tunc in & continenti gesto elicitur contraria voluntas donatoris, quæ ex ordine, quem servavit disponens in altera scriptura sufficienter  
 16.prehenditur, & vt in puncto de duobus testamentis arguunt, Alex. consil. 12. num. 6. circa fin. & conf. 70. num. 12. lib. 2. Decian. conf. 515. numer. 6. latè Curt. iun. conf. 163. num. 14. & seqq. Ruin. conf. 144. num. 17. vers. quinimo, & conf. 93. num. 13 & 14. lib. 2. Surd. conf. 466. numer. 7. vers. si ego, & numer. 8. Menoch. conf. 85. num. 110. & seqq. & in puncto si in præcedenti di-

17. spositione sunt & expressæ plures conditiones, in sequenti verò una tantum exprimitur, aliæ consentur omittæ, nec repetitæ, Anan. conf. 8. num. 5. & conf. 22. numer. 3. Dec. conf. 190. num. 3. Surd. conf. 200 num. 23.

Et prædicta eò magis debent procedere, quia secundum regulas iuris D.  
 18. Valerius & videtur super exclusione repetitionis dicti pacti habere intentionem fundatam, cum donatio soleat esse perpetua, itaut bona donata nunquam reuertantur ad donantem, l. 1. ff. de donat. l. Senat. ff. de donat. caus. mort. & in puncto Put. dicta decis. 273. num. 4. lib. 3. in correct. Achill. dicta decis. unic. num. 2. de donat. Ti. raq. in l. si unquam, in verb. libertis, num. 19. C. de renocat. donat. Cardin. Mantica de ta-  
 19. cit. lib. 13. titul. 21. numer. 20. & sed ad quoscumque etiam singulares successores transeant, vt in terminis dicit Siluan dicto conf. 98. num. 7. maximè quia sem-  
 20. per in dubio sumenda est & interpretatio pro donatario contra donantem,  
 21. cui imputandum, si clariùs & sibi legem non dixerit, l. veteribus, ff. de pact. Surd. consil. 143. num. 36. decis. 225. numer. 2. par. 1. diuers. Cardin. Mantica. decis. 29. numer. 2.

His tamen non obstantibus affirmativè fuit resolutum, quia huiusmodi pactum reuersivum non fuit appositum Georgio dumtaxat, sed ex voluntate, ac mente donantis fuit repetitum, in descendantibus eiusdem Georgij, itaut cum Honuphrius iunior sine liberis decesserit ad favorem descendantium Gentilis Virginij donantis sit factus locus dicto pacto reuersivo, quod propterea visum fuit Dominis obstare D. Valerio ad effectum immissionis, de qua agitur.

Mentem verò, ac voluntatem donantis Domini eliciebant ex pluribus.

Et primò dum idem donans vix conceptam in persona Georgij donationem voluit pariformiter in descendentes transferri, cum modis, conditionibus, ac reservationibus infra scriptis, inter quas cum præcipua sit conditio dicti pacti reuersivi, negari non potest, quin donans illud propterea voluerit repetere in iisdem descendantibus, cum in translatione donationis induxerit repetitionem non solum eiusdem substantiæ, verum etiam eiusdem formæ specificatæ, & qualitatium in donatione Georgij expressa-



22. pressarum; primò † in dictione illa *pariformiter*, quæ talem repetitionem importat, *Alciat. conf. 131. num. 6. & sequen. lib. 9.* & similiter dictum fuit in causa *Pistorien. Prioria 9. Decembris 1615. coram Illustrissimo Verospio*, vbi quod dictio
23. ista *pariformiter* † denotat omnimodam communicationem iurium, itaut quemadmodum donationi factæ Georgio inerat pactum reuersuum, ita etiam insit eidem donationi *pariformiter* ad eiusdem Georgij descendentes postea translata.
24. Nec obstat, quod dictio ista † prout etiam aliæ similes, solum operentur quoad substantiam donationis, *Gabr. dicto conf. 6. numer. 4. & seqq.* & in terminis dictionis *pariter* fuit resolutum coram me in causa *Romana de Patricijs 21. Iunij 1624.* idest ad effectum, vt eadem *Castro*, & bona donata censeantur, non autem cum iisdem conditionibus, quia
25. quatenus † id solum importaret, esset omninò superflua, & otiosa, qualis censi non debet, maximè in contractu,
26. in † quo ne syllaba quidem remanere debet sine operatione, atque mysterio, *l. hanc legem, ff. de contrahen. empt. Bald. in rubr. C. eodem tit. numer. 16. Surd. decis. 272 numer. 36.* cum ad hunc effectum satis fuisset, quod donatio esset facta Georgio recipienti pro se, liberis, & descendentes.
- Et cessat omnis difficultas, quia quidquid sit de alijs dictionibus similibus prout de dictione *pariter*, de qua in dicta
27. Romana de Patricijs, quæ non † applicatur ad casum nostrum, ex quo ibi agebatur de pluribus diuersis legatis, non autem de vniformi, eademque do-
28. natione dictio ista † *pariformiter*, quæ sonat paritatem formæ, vt per *Alciat. dicto conf. 131. num. 6.* dum repetit æqualem formam de necessitate repetit etiam conditionem, quæ † est pars formalis ipsius donationis. immò contractum donationis informat, *l. si conuenit. 6. ff. de rescind. vendit. Ias. in l. petens. num. 13. & sequen. C. de pact. & cum sit incontinenti reseruata,*
29. & † correspèctiuè apposita, dicitur ipsi donationi inesse tanquam pars intrinseca, & formalis, *l. lecta*, & ibi *Bart. numer. 30. Bald. num. 2. Castrensis. num. 15. Ang. numer. 4. Purpur. num. 42. Fulgos. numer. 7.*
30. *vers. ubique autem, ff. si cert. pet. l. iuris gentium. S. quinimo, & ibi etiam Bald. num. 2. in fin. vers. quinto noto, Fulgos. num. 4. Ias.*

*numer. 5. vers. sed in textu nostro, ff. de pact. idem Bald. in l. bona fidei, numer. 1. & 2. & ibid. etiam Arct. numer. 2. C. eodem tit. Gabr. de presumpt. conclus. 13. num. 1.* itaut stante enixa mente donantis non aliter donandi, quàm cum prædictis conditionibus dictæ conditiones sint omninò inseparabiles, & factæ vna substantia cum ipsa donatione, *Petr. Gregor. de feud. par. 3. quest. 1. num. 7.* cum igitur forma donationis non consistat in eo, quod bona sint donata, sed quod sint taliter, & sub prædictis conditionibus donata, si debent *pariformiter* transferri à primo donatario in sequentes, vtique transferri debent cum conditionibus appositis, à quibus † donatio recipit formam

31. essentialem, atque originalem, quæ inspicere debet, *Petr. Gregor. loco cit. quest. 10. num. 1.*

Nec minus dicatur dictionem istam,

32. *pariformiter* † importare æqualitatem formæ succedendi inter ipsos liberos, nepotes, ac descendentes Georgij non autem connectere Georgium cum suis descendentes, quoad formam donationis, quia, vt pariter superius ponderatum fuit, si admitteretur iste intellectus, dictio † ista esset omninò otiosa, & superflua, cum ad istum effectum abundè sufficeret, quod donatio facta esset Georgio acceptanti pro se, & suis liberis masculis, ac per virilem sexum descendentes, &c. maximè cum donator certam succedendi formam descendentes præscripsisset, dum voluit tot censi donationes, quot essent personæ, & gradus ad quas, seu quos transferentur.

34. Secundò, in dictione illa † *huiusmodi*, quæ pariter est repetitiua cum suis qualitatibus, & eisdem conditionibus, *gloss. in cap. Abbate, in verb. huiusmodi de electione in 6. Rebuff. à leg. 1. verb. huiusmodi stipulatione, ff. de verb. significat. Corn. conf. 235. numer. 5. lib. 2. Paris. conf. 52. numer. 32. lib. 3. Gabr. conf. 107. numer. 7. & seq. lib. 2.* & sequentem dispositionem

35. restringit † ad præcedentem, *Felin. in cap. Apostolica, num. 3. in fin. vers. quia decisio de except. itaut quamuis donans in*

36. *donatione facta descendentes vsus fuisset vnica dictione † relatiua, perinde sit, ac si omnia contenta in termino ad quem fuit facta relatio, essent expressa in donatione facta descendentes, Bart. in l. 1. S. ult. caus. fin. ff. fam. erisc. Decian.*



37 *Decian. conf. 47. num. 1. & conf. 434. numer. 5. Paris. conf. 25. num. 51. lib. 1. Ruin. conf. 127. num. 4. in fin. volum. 2. Bero. conf. 140. numer. 36. lib. 2. Crauet. consil. 45. num. 4. ergo id multò facilius debet procedere in casu isto, in quo donator non fuit contentus apponere vnicam, sed quidem plures, & efficaces, Gabr. d. conf. 107. numer. 10. vt ponderatum est, & mox etiam dicitur.*  
 38 Tertiò, in verbo illo *transferrì*, quod operatur translationem cum eisdem oneribus, conditionibus, & qualitatibus, *l. Caio, Seio, & ibi glos. in verb. transferebatur, ff. de alimen. & cib. leg. vbi agitur de translatione de persona ad personam, & in puncto de translatione primæ donationis in secundam, exemplo translationis legati firmant Decian. conf. 190. num. 3. vers. quinto comprobatur cum seqq. & conf. 156. numer. 3. Rimin. iun. conf. 112. num. 88. Natt. conf. 476. num. 13. vers. aut loquitur de alia dimidia, Pedroc. conf. 17. numer. 88. Menoch conf. 334. numer. 14. Bellon. iun. conf. 15. num. 21. Peregr. de fidecomm. artic. 16. numer. 49. & melius num. 95. Mantio. de coniectur. lib. 10. tit. 6.*  
 39 *num. 19. vnde si quando fit adæquatio vnius rei ad alteram, censentur omnia rei adæquata communicata, Bart. in l. 1. & ibid. Soccin. num. 4. & ceteri, ff. de leg. 1. multò magis hoc est dicendum in donatione facta vni, & ad alium translata pariformiter, & cum alijs dictionibus repetitiuis, & quæ ad effectum repetitionis, de qua agitur, sunt maximè efficaces, vt in puncto Peregr. dicto artic. 16. num. 16. & artic. 29. num. 41.*

Nec obstat, quod translatio donationis non fuerit facta purè, & simpliciter, sed penès Georgium primum donatariū pro tempore resederit, quo casu translatio tanquam facta *post tempus transiit sine oneribus, & conditionibus iunctis ipsi Georgio, vt per tex. in l. quærebatur, §. final. ff. de testam. milit. las. & Socc. concludit Peregr. d. art. 16. num. 98. quia iura, & DD. à Peregr. alleg. & secundum quos venit intelligendus, solū dicunt secundum hæredem, & vel substitutum non teneri ad legata relicta ab instituto, quod non facit ad casum nostrū, & cessat omnis difficultas, quia vt patet  
 43 Peregr. *loquitur in translatione simpliciter facta, non autem cum dictionibus repetitiuis, & importantibus earumdem conditionum translationem, vt in**

*casu isto per verba pariformiter, & cum conditionibus infrascriptis.*

Nec minus ex eo, quod donans vsus fuerit hoc eodem verbo *transferrì in casu reuersionis bonorum donatorum ad se, filios, & descendentes.* Inferri potest, quod sicuti in illo casu non potest importare repetitionem huiusmodi conditionis. Ita  
 44 nec minus in isto, cum modus *loquendi in vna parte inseruiat pro interpretatione alterius, l. uniuersorum, & ibi gloss. ff. de pign. act. quia cum verba intelligi debeant secundum subiectam materiam etiam improprie, l. 1. vbi gloss. & Doct. ff. pro Soc. Surd. conf. 554. num. 38. vers. respondeo secundo lib. 4. non est mirum, si in casu, de quo agitur de repetitione patris reuersiui propter subiectam materiam, & verisimilem mentem donantis, hoc verbum dissimilem recipiat interpretationem cum similis sit incongrua. Idem  
 46 enim *verbum diuersis respectibus diuersimodè intelligitur, Bellam. conf. 39. num. 9. & ad propositum considerauit Rota in Taruisin. feudi 16. Decemb. 1622. coram R. P. D. meo Pirouano.**

Quartò, in clausula cum infrascriptis conditionibus, ac modis, & reseruatiōibus in serie donationis sæpius à donante repetita, vt ostenderet magis eni-  
 47 xam *voluntatem, & indubitatam intentionem non aliter donandi, quam cum dd. conditionibus tanquam restringentibus, & modificantibus præcedentem donationem, l. balista, ff. ad Trebell. Decian. conf. 1. num. 201. & 204. lib. 1. Crauet. conf. 205. num. 42. in fine, & benè ad propositum, Surd. conf. 572. num. 19. vers. non obstat lib. 4. & quæ propterea conditiones, inferius expressæ referendæ sunt, atque inferendæ, cap. in quo fuerunt reseruata, ac si ibi clarè fuissent expressæ cum in prædictis clausulis reseruatorijs admixtæ continerentur per relationem ad textum expressum in l. si testamentum 8. in princ. & in verb. sin autem conditiones, C. de instit. & substit. Ruin. conf. 101. num. 19. vers. quia ergo lib. 2. relatum.*  
 49 enim *& dicitur esse in referente verè, & proprie, l. asse toto, vbi Bart. ff. de hered. instit. Decian. conf. 19. num. 3. Paris. conf. 9. conf. 17. lib. 3. Gozzad. conf. 57. num. 16. quos in puncto refert Rota decis. 35. n. 6. in fine par. 1. recent. Vnde cum dubitari non possit, quin prædicta clausula æqualiter referatur tam ad Georgium, quam  
 50 ipsius descendentes, vel quia *transferrì* donans vnica*



vnica æqualis naturæ determinatione, tam donationem factam Georgio, quam descendantibus qualificauit; *l. iam hoc iure, ff. de vulgar. & pupillar. & l. quamuis, C. de impub. & al. substit. vel quia post om-*  
 51 nes donationes apposuit clausulam conditionum, quæ ideo ad omnes æqualiter refertur, *l. talis scriptura, ff. de leg. 1. & cap. 2. requiris, & cap. inquisitioni de appell. Corn. cons. 43. nu. 5. vol. 3. Eugen. cons. 89. num. 52. & ad propositum Menoch. d. cons. 334. n. 8.* sequitur, quod omnes particulariter afficiat, itaut quilibet ex descendantibus Georgij donatarij easdem subeat conditiones, pacta, & reservationes, quas subiit Georgius primus donatarius cum quoad substantiam, formam, ac qualitates donationis inuicem parificentur, ex quibus patet dictam clausulam ad Georgium dumtaxat nullatenus  
 52 posse inferri, & prout singula singulis iungendo referri posse in contrarium dicebatur; vltius tamen fuit ponderatum, quod quatenus etiam ad Georgiū dumtaxat esset referenda dicta relatio esset intelligenda facta ad personam illius demonstratiuè tanquam ad eum, in quo forma donationis ad alios æqualiter transferendæ suam habet originem, itaut donans considerando in donatione facta Georgio tanquam in genere singulares donationes factas cuilibet ex descendantibus, voluerit easdem conditiones omnibus adijcere, & quidquid enim adscribitur generi; adscribitur etiā singulis speciebus sub eo contentis, *l. si chorus in princip. ff. de legat. 3. & l. grege, ff. de legat. 2.* quod ex eo etiam comprobatur, dum primo appositurus conditiones, & secundo obseruantiam contentorum in donatione promittens ad significandam maiorem vniformitatem, vtitur voce singulari, quam quidem donationem, vt indicaret quoad conditiones, & robur donationis, omnes donationes pro vnica habuisse.

Nec dicatur, quod prædicta clausula, cum conditionibus &c. possit referri ad conditionem superioritatis, quam sibi, suisque descendantibus donans reseruauerat, quia relatio facta in numero plurali, debet saltem verificari in duabus, *l. inter illam, §. ita. ff. de verbor. signific. l. libertos, §. post annos, ff. de manum. testam. cap. ubi numerus de testib. cap. hoc quoque, in verb. si duobus, de consecrat.* ideoque referri debet necessariò ad alteram con-

ditionem pacti reuerſui, cum aliæ non reperiantur, in quibus dicta verba in plurali possint verificari, facultas enim concessa Georgio disponendi de parte bonorum donatorum in bastardos, non potest dici conditio, cum sit simplex  
 54 dispositio & respiciens solum fauorem Georgij, quæ ad ipsius descendentes nullatenus potest referri, prout nec minus contenta in ver. incipient; ita tamen,  
 55 cum stent limitatiuè, & sic declaratiuè ad præcedentem conditionem, idque nouam conditionem non inducant, sed primæ cohæreant, *Rot. decis. 709. num. 8. par. 1. recent.*

Secundò, eadem donantis voluntatem ac mentem DD. eliciebant ex eo, quod idem donans voluit tot censeret donationes, quot essent personæ, & gradus, ad quos, seu quæ præfatæ donationes transferrentur, & quod directè ad dictos substitutos perueniant; in hoc enim casu, cum quilibet ex vocatis veniat iure directo in vnoquoque gradu vocatorum, censetur vna esse receptio, atque vocatio, itaut primo & gradu excluso veniat  
 56 sequens iure suo, non iure transmissio, *Andr. de Iser. in cap. Imperialem, §. præterea ducatus num. 38. col. fin. vers. censetur plures donationes, de prohib. feud. alienat. per Feder. Castrens. in l. fin. in princip. C. de legat. & cons. 164. num. 5. vers. applicando igitur ad casum nostrum, l. 2. Marin. Frecc. de subfeud. lib. 3. in princip. quest. 1. num. 2. Molin. de primogen. Hispan. lib. 1. cap. 1. num. 17. post med. & in simili, Calcan. cons. 78. nu. 14. & 17. Seraph. dec. 416. num. 18. Modern. discept. forens. 751. n. 23 & discept. 247. num. 10.* eademque donatio in præcedenti & gradu iam consumpta in sequenti tanquam noua incipiat, & instauretur, ac stet principaliter de per se, *Castren. in l. si pecunia, in principio, ff. de cond. ob caus. Decian. cons. 468. num. 28. & cons. 498. num. 19. Menoch. consil. 1153. num. 1. cum seqq. & num. 75. Paris. cons. 65. num. 17. lib. 3. Siluan. cons. 15. num. 9. Roder. Suar. in repet. l. quoniam in prioribus in declaratione legis fori quest. 8. num. 6. vers. præterea;* vnde inferebant DD. quod sicuti quilibet ex vocatis agnoscit substantiam, formam, & qualitates donationis directè ab ipso donante  
 58 te tanquam in se ipso & renouatas, ita easdem etiam conditiones, quæ dederunt formam, ipsi donationi in Georgio originatæ tenetur admittere, vt ex Bald.



in *conf. 448. lib. 4. num. 3.* deducitur in decisione Illustrissimorum Cardinalium in hac causa emanata: Originalis enim forma concessionis et inspicere debet, quae in eo esse conseruatur, in quo formam, & originem assumpsit, idem Bald. in l. 1. num. 40. *vers. item super eo, C. quand. non pet. part. vbi ad propositum firmat, quod* 60 si concessio et facta vni postea deuenit ad alios, censetur etiam quoad eos repetitum ius accrescendi, quia sic a principio concessum est, & superius num. 39. 61 pariter firmat in renouatione et emphyteusis paternae facta duobus fratribus censi repetitum idem ius accrescendi secundum naturam primae concessionis, Petr. Gregor. de feud. par. 3. *quest. 10. numer. 1. & seqq. Menoch. conf. 191. num. 94. Caphal. conf. 27. numer. 1. & 3. Rimin. iun. conf. 780. numer. 7. & 521. numer. 31. & in puncto, quod vbi tot censentur dona-* 62 *tiones et quot gradus non praesumatur facta concessio posterioribus, nisi secundum verba, quae probantur expressa in prima donatione, Andr. de Ifern. in dict. cap. Imperialem, num. 38. in fin. de prohib. feud. alien. per Feder.*

Tertio considerabant Domini, quod in casu reuersionis, dum cauetur, quod donatio reuertatur ad ipsum donatorem, si tunc superuixerit, alias si ipse donator tunc non supersit ad legitimos, & naturales filios, & nepotes siue ad haeredes, & successores eiusdem, donans 63 primo vocauit nepotes, et quorum appellatione non solum regulariter veniunt pronepotes, ut de magis communi testatur, Modern. Brixien. *quest. 323. per tot. sed in hoc casu secundum stylum atque intellectum donantis, veniunt etiam omnes descendentes in infinitum; apparet enim ex serie ipsius donationis, quod donans habuit pro sinonimis nepotes, ac descendentes, primo dum liberos masculos per virilem sexum descendentes in infinitum superius vocatos, statim inferius nepotes appellat, ut numero quarto ibidem. Quibus quidem liberis, ac nepotibus, &c. Secundo dum volens dare Georgio, & ipsius descendentes in infinitum donatariis vniuniformem facultatem capiendi propria auctoritate possessionem Castorum, &c. utitur verbis, quod tam ipse, quam eius filij, & nepotes masculi propria auctoritate, &c. Stylus* 64 *enim, et ac solitus modus loquendi inseruit pro interpretatione alterius partis*

dispositionis, d. l. *universorum; & ibi gloss. ff. de pignor. act. Soccin. iun. conf. 51. num. 9. lib. 4. & in puncto conf. 53. num. 16. & 17. lib. 2. Craueti. conf. 15. num. 3. Mantie. decis. 94. num. 4. Seraph. decis. 1384. nu-* 65 *mer. 11. & opinio et loquentis magis attenditur, quam ipsa veritas, Mantie. de coniect. lib. 3. tit. 10. num. 1. & seqq. Seraph. decis. 534. num. 4. & 739. num. 9. Rota decis. 453. num. 9. par. 1. recent. Secundario* 66 *autem vocauit haeredes, et successores, quorum appellatione veniunt omnes, tam haeredes, quam successores in infinitum, l. sciendum, & l. heredis appellatione, ff. de verb. significat. Soccin. iun. conf. 108. numer. 26. lib. 2. Rot. decis. 538. numer. 9. par. 2. recent. ut late idem Modern. Brixien. de substitut. quest. 343. num. 1. & 2 praesertim vero in contractibus, Peregr. de fideicom. artic. 32. num. 72. & quamuis* 67 *dicta verba haeredes, et successores videantur restricta per relatiuum eiusdem ad primos haeredes, ac successores immediatos, ut post Oldrad. Decian. & alios scribit Simon. de Prat. de interpret. ult. volunt. fol. 198. num. 27. Attamen cum eadem sit ratio in primis, quam in secundis haeredibus dicta dictio relatiua non obstat, quominus veniant omnes, ut in puncto Ias. in l. filius fam. S. diu in secunda lectura num. 108. ff. de leg. 1. Dec. in reg. qui per successionem, numer. 4. ff. de reg. iur. & ibid. Cagnol. num. 6. & 9. Alciat. in l. heredis appellatio, ff. de verb. significat. Corn. conf. 69 lib. 4. Caphal. conf. 158. num. 44. lib. 2. & Peregr. de fideicom. artic. 32. num. 70. Ratio* 68 *enim et generalior dicto, illud extendit Bart. in l. pater filium, S. qui fundum, ff. de legat. 3. & per praedictos firmat idem Modern. allegat. quest. 343. num. 15. & 17. in fin. Quod autem hic eadem ratio concurrat tam in primis, quam in secundis, ac vltioribus in infinitum haeredibus,* 69 *& successoribus, patet cum nulla et verisimilis affectio considerari possit magis in haeredibus primis, quam in secundis, & vltioribus, ut post Dec. & Cagnol. Corn. & Alciat. allegatos, firmat Caphal. dicto conf. 158. num. 44. lib. 2. Itaut eadem* 70 *dictio et relatiua stet demonstratiue, non autem taxatiue ad filios primi gradus, ut in puncto fuit resolutum in causa Bononien. fideicommissi de Desiderijs 20. Maij 1626. coram R. P. D. meo Merlino, quae tanto magis in casu isto procedunt, quia in eadem donatione sub num. 10. dum idem donans voluit in perpetuum remanere* *sup-*



superioritatem in Domo Vrsina, utitur simili dictione relativi, suos successores, quæ verba non tam primos, quam vltiores in infinitum successores comprehendunt, vnde his stantibus inferebant Domini, quod cum effectus pacti reuersiui sit collatus in remotissimum tempus, de quo tempore erat impossibile, quod Georgius primus donatarius superuivret sicuti donans in casu reuersionis vocauit proprios descendentes in infinitum, ita perneceffe dicendum sit grauasse in infinitum descendentes Georgij successiue repetito restitutionis onere vltra ca-  
 71 sum obitus eiusdem Georgij, cum ꝑ vocatio vnius supponat in necessarium antecedens grauamen alterius, alioquin, esset frustratoria vocatio secundum doctrinam Imola in l. Gallus, §. instituens numer. 48. & ibidem Alex. numer. 7. ff. de liber. & posthum. quampluries sequuta est Rota, & nuper in dicta causa Bononien. fideicommissi de Desiderijs 20. Maij, & 26. Ianuarij 1626. coram R.P.D. meo Merlino.

Nec dicatur, quod Rota non seruat  
 72 opinionem, quod ex ꝑ vocatione actiua, non inferatur ad passiuam, quia secus est, quando dicta vocatio corroboratur  
 73 ex ꝑ coniecturis, quæ contrarium suadeant, vt fuit resolutum coram me, in causa Vrbenetana fideicommissi 3. Aprilis 1609. & in decis. 181. numer. 5. ad fin. par. 1. in recent. & benè deducitur in dicta decis. Bononien. 26. Iunij coram R.P.D. meo Merlino. Quæ quidem coniecturæ, tam ex deductis, quam mox deducendis hic abundè resultant, vnde prætendi non  
 74 potest, quod dictæ decisiones ꝑ Domini mei Merlini non applicentur ex quo ibi deducebantur aliæ coniecturæ, cum hic non inæquales, & forsan vrgentiores concurrant.

Quartò, ponderabant vltèrius pro repetitione non solum concurrere identitatem, sed immò maioritatem rationis,  
 75 cum descendentes omninò ꝑ extranei ac incogniti, & in consequentiam minùs dilecti censendi sint multò magis grauati huiusmodi onere pacti reuersiui, quam Georgius, cognitus dilectus, & benemeritus, iuxta terminos, l. Publius, §. vlt. ff. de condit. & demonstrat. vt in simili arguunt Aym. conf. 147. numer. 2. & conf. 130. numer. 6. Decian. conf. 28. numer. 21. lib. 2. Menoch. conf. 85. numer. 24. & 25. & conf. 105. numer. 33. & seqq. & in puncto in conf. 334.

numer. 12. & seq. Rota decis. 361. numer. 12. versic. Et illa, par. 1. recent. Quæ identitas, immò in casu nostro, maioritas rationis operatur non solum, vt faciliùs fiat relatio cum omnibus qualitatibus; & modis, sed vt conditio, & qualitas  
 76 vni ꝑ adiecta, censeatur in altero repetita ad text. in l. nihil, ff. de coniug. cum emancip. liber Bart. in l. Sete, §. Caio numer. 1. ff. de fund. instruc. Bald. in l. Titius in fin. C. oper. libert. & in conf. 153. ant. numer. 3. vol. 5. Soccin. lun. conf. 71. numer. 7. vol. 3. Aret. conf. 1. numer. 14. Decian. d. conf. 190. numer. 3. versic. 7. Aym. conf. 719. nu. 3. lib. 4. Menoch. conf. 334. numer. 9. & 17. Peregr. d. artic. 16. numer. 26.

Quintò, & vltimò visum fuit etiam, plurimum suffragari qualitatem bonorum donatorum, quæ cum negari non possit, quin sint Illustria, & insignia in hac Familia Vrsinorum tantò faciliùs censendum est inductam fuisse etiam in descendentes Georgij repetitionem, oneris pacti reuersiui, vt in puncto de repetitione fideicommissi plurimos congerit, Modern. Brixien. de substitut. quest. 480. numer. 76. Quod eò magis videtur, admittendum in casu isto stante superioritate, & confederatione, quam sibi, suisque descendentes in infinitum donans expresse reseruauit. Itaut ex hoc satis colligatur mentem donantis fuisse facere concessionem, tanquam feudalem, de  
 77 cuius natura ꝑ est, vt deficiente vocatorum linea bona non transeant ad extraneos, sed reuertantur ad concedentem toto titulo de successionem feud. & de natura success. feud. Et in puncto considerantur Cyn. in dicta Auth. sed & si quis in fine, versic. & aduersatis, C. de secund. nupt. & Bald. ibid. numer. 9. Alber. in fin. vt in casu deficientiæ lineæ Donatarij Castra, & bona donata reuenterentur potius ad propriam Familiam Vrsinam, quam ad  
 78 extraneos peruenirent, quod ꝑ menti donantis magis etiam congruum videtur, vt in simili arguunt Bart. conf. 118. numer. 3. lib. 1. Alex. conf. 93. numer. 5. & seqq. volum. 3.

His igitur firmatis cessant in contrarium deducta, & primò non ꝑ obstat  
 79 consil. Oldrad. 21. & Theor. Cyn. quia ab vtriusque opinione receditur primò concurrentibus coniecturis, vt de consil. Oldrad. passim firmavit Rota & de Theor. Cyni fatentur, Soccin. lun. in allegat. conf. 53. numer. 20, & Alex. pariter allegat. consil. 53. numer. 15.



80 *num. 15.* dicens doctrinam Cyni + non procedere ubi in alia parte donationis adest dictio *perpetuo*, *Accil. dicta decis. unic. numer. 5.* ubi clarè dicit sufficere ex aliquibus verbis apparere rem donatam debuisse reuerti ad donantem, quod etiam innuit, *Put. allegat. decis. 273. numer. 5. in fine*, & tacite admittit *Surd. in dicto conf. 16. num. 48. vers. tertia*, & *ultima solutio*, qui immò facit pro hac parte, dum *num. 79.* fundat se in superexistentia fratrum, & aliorum descendendum à primo donatario, & ibidem in fine fate-

81 tur, quod si omnes descendentes + primi donatarii decessissent bona donata ad Regem donantem reuerti deberent, quibus addi possunt, *Alciat. consil. 3. numer. 27. vers. Et licet aliquibus lib. 8. Grat. consil. 5. numer. 58. & seqq. & numer. 85. volum. 2. Bursatt. conf. 31. numer. 7. vers. Non enim*, *Peregr. dicto artic. 51. num. 21. vers. quarto quia*, *Thesaur. dicta decis. 270. num. 29. vers. Verum ab istis generalibus*, & *num. 30.* ubi in fortioribus terminis dicit *Alex. dicto conf. 53. volum. 2. & Casan. conf. 62. num. 12.* hanc opinionem tenuisse contra Cynum in casu, quo præter nomen hæredum, & descendendum

82 alias coniecturas non habebant + ex quibus contraria voluntas disponentis colligeretur subdens in casu nostro omnem dubitandi rationem conuincere, *Marcobr. conf. 10. num. 34. & 38.* ubi dicit

83 hanc opinionem + æquè procedere in ultimis voluntatibus quàm etiam in contractibus, & *num. 64. Leon. conf. 11. numer. 30. Decian. conf. 31. numer. 72. vers. 4. lib. 1. Honded. conf. 29. num. 86. & seq. lib. 1. latè Neuiz. conf. 62. per tot.* Secundò concurrentibus dictionibus relatiuis, quæ

84 operantur, ut conditio vni + adiecta comprehendat alios substitutos, *Rota decis. 35. num. 6. par. 1. & decis. 453. num. 8. par. 2. recent. Peregr. de fideicom. artic. 16. num. 15. 16. & 47.* ubi firmat faciendam

85 esse + maiorem vim in expressa relatione, quàm in tacita repetitione, Tertio concurrentibus verbis repetitiuis, *Peregr. ubi supra artic. 29. numer. 41. & artic. 51. num. 22. vers. 4. circa med. Thesaur. dicta decis. 270. num. 29. & 30. in princ. & vers. Neque obstat*, *Soc. Iun. dicto consil. 53. num. 15. lib. 2.* quæ quidem coniecturæ, ac dictiones, tam relatiuæ, quàm repetitiuæ hic ex superius deductis abundè concurrunt.

Secundò, non obstat, quòd conditio

pacti reuersiui habeatur solummodò expressa quoad personam Georgij, ideòque non sit extendenda quoad personas descendendum; + quia sufficit, quod ex verisimili mente donantis subintelligatur etiam repetita in descendentibus ad effectum, ut dicatur in casu expresso contineri non per extensionem, sed per

87 intentionem, nequè + per ampliacionem; sed per declarationem, ac intellectiuam interpretationem, quæ eandem prorsus habet rationem secundum *glos. in l. Quamuis, in verb. curauit, vers. & ex hoc tacite*, ubi *Bald. in princ. Ias. num. 7. C. de fideicom. idem Bald. in l. illud, num. 6. C. de sacros. Eccles. Alex. conf. 34. num. 8. & conf. 75. num. 3. lib. 5. & conf. 51. num. 4. ad fin. lib. 6.* & in puncto ita respondet *Thesaur. decis. Pedemont. 270. num. 31.* ac proinde licet expressè, & nominatim ipsis descendentibus non fuerit adiecta, tamen cum verisimili mente donantis fuerit subintellecta, ac repetita, ut probatum est, satis quoad personas descendendum censetur etiam expressa.

Tertio, non obstat, quòd donatio facta descendentibus fuerit discretiue in ipsos descendentes concepta ad veram proprietatem, perpetuamque hereditatem ac pleno iure, quod aperte reputat pacto reuersionis. + Quia primò fuit responsum non esse verum, quod dicta verba ad veram proprietatem, &c. fuerint discretiue apposita descendentibus cum æqualiter ad Georgium etiam referatur quod patet combinando lectionem donationis, secundum magis congruum intellectum, ut scilicet verba illa, *Quibus quidem liberis*, vsque ibi, *vel intererit in futurum*, tamquam parentesi claudantur, quæ circumscripta resultat lectura satis consentanea, quod scilicet *Virginus* donauit *Georgio* recipienti pro se, & liberis in infinitum, &c. ad veram proprietatem perpetuamque hereditatem, ac pleno iure *Castrum*, &c. Secundò fuit responsum, quod in omnem casum dicta verba tanquam restricta ad personas descendendum sunt intelligenda secundum naturam, & formam ipsius donationis hoc est ad effectum, ut vnusquisque ex descendentibus *Georgij*, quamdiu extabunt habeant donationem vti nouam personalem, ac proprio iure, & ex persona propria eum eisdem pactis, honoribus, & oneribus, quibus primus illam obtinuit, ut in simili,



89 mili, quod verba  $\dagger$  in perpetuum debeant intelligi secundum substitutiones praecedentes, *Surd. dicto conf. 554. numer. 38. lib. 4. Menoch. conf. 253. numer. 16. Peregrin. de fideicom. artic. 29. numer. 27. & 35. Rot. decis. 490. num. 10. & decis. 491. par. 4. diuers. Seraphin. decis. 874. numer. 5.*

90 Ideoque secundum  $\dagger$  regulas iuris ea dicuntur perpetua, quorum status, & mutatio pender à futuro euentu, donec casus eueniat, *l. 1. ubi gloss. & Doct. ff. pro socio, Surd. conf. 521. num. 11. & conf. 123. num. 15. & dicto conf. 554. num. 38. & gra-*

91 uatus pendente  $\dagger$  conditione est verè dominus, ac dicitur habere plenè dominium, idem *Surd. conf. 73 num. 78.* prout etiam emptor licet res emptā ab eo possit auocari, *Tiraquell. de retract. conuent. §. 2. gloss. 1. num. 40. Pero. conf. 102. num. 22 & 23. lib. 1. & conf. 27. num. 8. lib. 3. Molin. de primog. Hispan. lib. 1. cap. 19. numer. 4. Guttier. pract. lib. 2. quest. 2. num. 20.* Et de clausula pleno iure, quod restringatur

92 secundum  $\dagger$  subiectam materiam post *Alex. Gozzad. & Ruin. dicit Menoch. consil. 21. num. 26. lib. 1. & conf. 327. num. 17. ac praesumpt. 115. num. 72. lib. 3.* Ex quibus clarè resultat non repugnare, quod bona essent penès Georgium, & ipsius descendentes ad perpetuam hereditatem, & tamen essent subiecta reuersioni in casu deficientiae vocatorum; Maxime cum essent immediatè limitata, & restricta à reservatione conditionum sequentium, ideoque  $\dagger$  non ultra illarum terminos possent operari tanquam intelligenda saluis pactis, & conditionibus appositis, *Surd. dicto conf. 554. numer. 38. Bertazz. claus. 42. gloss. 5. numer. 1.* Verba

94 enim quantumuis  $\dagger$  ampla, & generalia limitantur, & restringuntur à verbis, quae adiunguntur, *Bart. in l. generali, §. uxori, ff. de usufruct. legat. Ruin. conf. 74. num. 4. versic. Præterea, vol. 1.* Itaut praecedentia

95 verba non  $\dagger$  possint considerari nisi cum limitatione, quae totam orationem qualificat, *Neut. conf. 72. num. 23. & sic substantiam donationis informat ad text. in l. cum dotem, C. de iur. dot. maxime per viam conditionis, Dec. conf. 111. numer. 9.* Tertiò, & denique cessat omnis difficultas cum eadem clausula fuerit adiecta in instrumento donationis Caroli, in quo pactum reuersuum legitur expressum, tam in primo Donatario, quam in alijs ipsius Donatarij descendentes, vnde sicuti dicta verba ibi non possunt impor-

tare, quod bona donata remaneant libera ab onere reuersionis penès vltimum decedentem sine liberis, tanquam ad veram proprietatem, perpetuamque hereditatem, ac pleno iure concessa, cum obftet pactum reuersuum expressè appositum, ita nec minus in casu isto, in quo si non exaratis verbis, saltem ex verisimili mente donantis expressum censetur ex deductis cum taciti,  $\dagger$  & expressi eadem sit virtus, & iudicium, *l. cum quid, ff. si cert. pet. cum vulgar.* Quod quidem tacitum in casu isto æquipollet

97 expresso cum  $\dagger$  magis attendatur opinio disponentis, quam veritas, *l. quo loco, §. si iam mortuo, ubi Castren. & Imolen. num. 2. ff. de heredit. institut. gloss. in l. seruo, in verb. test. ff. de condit. indeb. Mantica. de coniect. lib. 3. tit. 10. num. 1. & seqq.* Nec potest fieri vis in eo quod Donans similibus verbis vtitur in casu reuersionis ad se, filios, & descendentes, quia verba

98 secundum  $\dagger$  subiectam materiam diuersimodè interpretantur, vt supra probatum est.

Quartò, non obstat donatio facta Carolo legitimato. Primò quia Argumentum  $\dagger$  ab illa desumptum tanquam Brocardicum potest retorqueri à solito, *Socc. lun. conf. 103. num. 55.* per doctrinam *Abbatis in consil. 36. num. 1. lib. 1.* maxime in casu isto ooncurrente maiortate rationis, quod si pactum reuersionis fuit à donante appositum descendentes filij dilectissimi, qualem ipsum in donationis instrumento nuncupat, multò magis censendum sit appositum descendentes

100 bus extranei,  $\dagger$  ad quod disponentes solent esse proniores, *Surd. conf. 464. numer. 3. Marcab. conf. 10. num. 41. in fin. cum seqq. Thesaur. dicta decis. 270. numer. 29. versic. si Donator.* Secundò quia idem

101 argumentum à  $\dagger$  discretiuo modo loquendi non procedit in diuersis scripturis, immò nec in diuersa parte dispositionis, vt fuit resolutum in causa Romana fideicommissi de Palluzzellis 4. Maj 1625. coram bo: mem. Patriarcha Manzanedo. Tertiò, quia in omnem euentum sufficit, quod aliundè ex corpore dictae donationis factae Georgio comprehendatur intentionem donationis fuisse æqualiter, tam in Georgio, quam in descendentes repetere pactum reuersuum ad effectum, vt in hac donatione expressum pariter censeatur ex supra deductis.



102 Non obstat denique, quod † donatio de sui natura sit perpetua, itaut bona donata nunquam reuertantur ad Donantem, quia hic non versamur in donatione perpetua, sed conditionali restricta ad certum tempus, nempe durante linea, quo casu resoluta per defectum  
103 lineae † conditione, donatio tanquam facta ad tempus reuertitur ad Donantem, d.l. 1. *versic. dat. aliquis, ff. de donat. l. si rerum, & l. quoties, C. de donat. quae sub mod. l. fin. ubi gloss. & DD. C. de legat. Peregr. de fideicomm. artic. 5. num. 2. 1. Itaut sufficiat  
104 ex verbis † apparere de reuersione cogitatum, Accbil. allegat. decis. 1. de donat. Peregr. loco citato *versic. Verum penitus considerando*, prout expressè cogitatum fuisse in casu nostro liquet ex supra deductis, quae non separatim, sed simul coniuncta † debent ponderari, cum inuicem corroborentur, ut fuit benè consideratum in dicta Bononien. fideicommissi de Desiderijs 26. Iunij 1626. coram eodem R.P.D. meo Merlino, ut etiam in simili ad effectum cognoscendi; An Castrum  
106 sit † feudale, vel allodiale, quod coniecturae debeant simul coniungi, quia, dubiae declarantur, & viuificantur ex certis Text. in l. quod non militabat, S. Lucio, ff. de heredit. institut. l. utrum, ff. de petit. heredit. l. quemadmodum, ff. ad l. Aquil. & Rom. consil. 121. in fin. fuit dictum in causa Sabinen. Montis Rotundi 25. Iunij 1627. coram me.  
Et ita conclusum utraque parte informante.*

Plures decisiones notari supra in hac causa ad decisionem 4.

R. P. D. DVNOZET.

Florentina Fideicommissi de Guidaccis.

Die Mercurij 21. Iunij 1628.

ARGUMENTVM.

Filiorum appellatione regulariter veniunt etiam filiae, & faciunt expirare conditionem, si sine filiis. Testator ex quibus coniecturis appareat voluisse conseruare bona pro sua agnatione, & ex quibus non.

S V M M A R I V M.

- 1 Filia regulariter loquendo, venit appellatione filiorum.
- 2 Filia facit deficere conditionem substitutionis, si sine filiis.
- 3 Substitutio facta alicui, si sine filiis decesserit, expirat deficiente conditione, & quando hoc cesset, num. 4.
- 5 Filios masculos, quando appareat testatorem voluisse ponere sub conditione. Testator quando expressit suam voluntatem absolutam conseruandi bona in agnatione, tunc conditio, sine filiis, intelligitur de masculis, num. 5.
- 6 Substitutio non debet egredi gradus à testatore praescriptos, & limitatos.
- 7 Voluntas, & ratio conseruandi bona in agnatione recipit conditionem primae substitutionis.
- 8 Substitutio, si fuerit facta per nomen collectiuum, tunc censetur testatorem habuisse animum conseruandi agnationem.
- 9 Verba habentia tractum successuum in perpetuum, ostendunt animum conseruandae agnationis.
- 10 Testator quando substituit maiorem natu, ex hoc colligitur eius animus conseruandae agnationis.
- 11 Arguere non licet à ratione conseruandae familiae restricta in uno casu, ad alterum, in quo non fuit considerata.
- 12 Agnationis conseruanda ratio considerata in descendencia heredis, non trahitur ad descendenciam substituti.
- 13 Agnationis conseruanda ratio considerata in descendencia substituti, non trahitur ad descendenciam heredis.
- 14 Substitutio vulgaris, quando dicatur restricta.
- 15 Neptes, si quis excluserit, quanto magis censetur velle excludere proneptes minus dilectas, sed Rota non admittit hanc coniecturam, num. 16.
- 17 Testator qui dotauit neptes, & eas exclusit ab hereditate, ista ratio exclusionis non potest considerari in proneptibus non dotatis ab eo.
- 18 Decis. in causa Cesenaten. fideicommissi 24. Ianuarij 1628. declaratur.
- 19 Decis. 843. par. 4. diuers. & decis. 503. eadem par. declarantur, num. 20.
- 21 Decis. in causa Fulginaten. fideicommissi coram Cardin. Lancell. declaratur.



22 Statutum Urbis excludens feminas propter masculos, procedit ab intestato, non autem ex testamento.

Femina de iure communi non excluduntur propter masculos, num. 23.

23 Testator praesumitur respectu suae substitutionis voluisse admitti eos, qui ab intestato ex dispositione statuti vocantur.

### DECISIO CXCV.

**F**RANCISCUS Guidaccius de anno 1574. suum ultimum condidit testamentum, in quo heredem suum vniuersalem instituit Carolum Guidaccium, ex Thoma germano fratre nepotem, cui quo ad partem ipsum Franciscum testatorem tangen. tenuræ Decimo nuncupat. & aliarum tenutarum alias per Thomam Guidaccium, & ipsum Franciscum empt. à Venerabili Hospitali S. Spiritus in Saxia de Vrbe, praedicto Carolo heredi suo sic, vt praemittitur instituto, quodcumque decedenti absque filiis legitimis, & naturalibus substituit, & substitutum esse voluit vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum proximiorum tunc existentem legitimum, & naturalem familiae Guidacciorum ipsius testatoris de linea masculina, ita quod si essent plures in eodem gradu proximiores sit, & intelligatur substitutus maior natu eorum, quam substitutionem in dictum euentum, quod dictus Carolus decederet absque filiis legitimis, & naturalibus voluit esse, & seruari debere in perpetuum in sua familia masculina Guidacciorum, & in proximiorum maiore natu legitimo, & naturali. Unde cum decesserit Carolus relicta D. Camilla vnica filia, & herede. Dubitavi, an esset factus locus substitutioni ad fauorem D. Equitis Ioan. Guidaccij, vti masculi proximioris d. familiae, ita ut esset ei danda immissio in possessionem bonorum supradicti testatoris, quo dubio à me proposito DD. negatiuè responderunt.

Fuit enim principaliter consideratum, substitutionem fuisse factam à testatore de proximiorum familiae de Guidaccijs sub conditione bis repetita, si Carolus decederet sine filiis legitimis, & naturalibus, quæ conditio cum non fuerit purificata sed Carolus decesserit relicta dicta Camilla filia, quæ regulariter lo-

quando venit appellatione filiorum, ad text. in l. filia appellatione, ff. de verb. significat. l. qui duos, ff. de leg. 3. Mantio. de coniect. ult. volunt. lib. 11. tit. 14. num. 2. Seraph. decis. 880. Rota coram san. mem. Greg. XV. decis. 514. numer. 1. & in recept. decis. 316. num. 2. par. 1. & fuit dictum in Roman. fideicommiss. de Marmittis 9. Decembris 1613 coram bo. mem. Vbaldo. Quæ conclusio procedit & etiam ad effectum, vt deficiat conditio substitutionis si sine filiis, Hended. consil. 57. numer. 25. lib. 1. Mantio. de coniect. ult. volunt. d. lib. 11. tit. 14. numer. 10. Rota decis. 485. numer. 1. par. 4. diuers. & decis. 316. numer. 2. & 3. par. 1. recent. Seraph. dicta decis. 880. & decis. 1216. numer. 5. Merito expirauit & fideicommissum, & perpetua vocatio familiae, quæ tanquam consecutiva pendet ab illa conditione, si decesserit sine filiis, iuxta vulg. cons. 21. Oldrad. Alex. cons. 139. numer. 3. lib. 6. Surd. cons. 348. numer. 10. Rot. decis. 490. numer. 2. & 3. par. 4. diuers. & decis. 14. numer. 7. decis. 19. numer. 2. & 4. & decis. 486. numer. 6. par. 1. recent. & nuper in Romana de Maximis 18. Febr. praeteriti coram Reuerendiss. D. meo Decano.

4 Non obstat, quod à praefata & opinione recedatur ex coniecturis, Mantio. loco citato numer. 5. & fuit dictum in dicta Camerinen. bonorum, quæ est decis. Seraph. 880. Quia hic non visæ fuerunt adesse coniecturae diuersæ, & efficaces, prout requiruntur ad hoc, vt ex ijs clarè appareat, testatorem & voluisse solum ponere in conditione filios masculos, Gabr. cons. 97. numer. 12. lib. 1. Mantio. loc. cit. d. tit. 14. numer. 5. Rot. d. decis. Camerinen. fideicommiss. numer. 3. & in d. fideicommiss. de Marmittis coram bo. mem. Vbaldo.

Mindis obstat, quod vbi testator expressit suam voluntatem absolutam conseruandi bona in agnatione, tunc conditio, si sine filiis intelligatur de masculis, quia id non procedit, vbi ex verbis testamenti apparet, testatorem voluntatem suam limitasse, seu restrinxisse ad aliquem casum, vel gradum, prout in casu nostro testatorem fecisse colligitur, dum dixit (cui decedenti sine filiis) & paulo inferius (quam substitutionem in dictum euentum, quod dictus Carolus decederet sine filiis, voluit seruari debere in sua familia) hoc enim & casu substitutio non debet egredi casum, seu gradum à testatore praescriptos, & limitatos, Hended. cons. 78. numer. 35. & seq.



lib. 1. Rec. conf. 626. num. 12. vers. nec supra dictis, & num. 13. & 24. Peregr. de fideicom. artic. 14. numer. 47. vers. quamobrem, Rota decis. 568. num. 7. & 8. par. 1. & decis. 121. num. 2. par. 2. diuers. Seraph. decis. 883. numer. 3. & in specie, quod voluntas, & ratio conseruandi bona in agnatione, vel familia recipiat conditionem primæ substitutionis, nempe si hæres decesserit sine liberis, adeout non procedat in liberis in conditione positis, immò in illis deficiat, & solum procedat in substitutis quatenus filij illi non extiterint, tradit Alex. dicta conf. 139. num. 3. vers. & substitutio lib. 6. Ceph. conf. 17. num. 24. lib. 1. Menoch. conf. 85. num. 46. 47. lib. 1. Surd. conf. 448. per tot. lib. 3. Peregr. de fideicom. artic. 29. num. 27. Rot. decis. 230. per tot. par. 2. diuers. d. decis. 486. numer. 6. par. 1. recent. & latius in Romana fideicom. de Gallis 16. Nouemb. 1597. coram Pamphilio, & in Romana domus, & viridarij 27. Ianuarij 1597. & 15. Nouembris 1599. coram Corduba.

Et ex hac vnica responsione tolluntur etiam omnes. aliæ coniecturæ ab informantibus deductæ, tum ex illis verbis testamenti, ibi (substituit proximiorum legitimum, & naturalem Guidacciorum ipsius testatoris de linea masculina) ex quo colligi prætenditur, cum substitutio fuerit & facta per nomen collectiuum testatorem habuisse animum conseruandi agnationem, Ceph. conf. 137. numer. 12. lib. 1. Mantica. decis. 305. num. 2. & decis. 351. num. 3. tum ex illis (quam substitutionem voluit seruari in perpetuum) quæ verba vti & habentia tractum successuum in perpetuum ostendunt animum conseruandæ agnationis, Paris. conf. 63. numer. 10. lib. 2. Seraph. decis. 864. num. 3. Rota decis. 48. nu. 5. par. 1. recent. Tum etiam quia testator substituit & maiorem natu, ex quo pariter colligitur eius animus conseruandi agnationem, ad tradita per Decian. conf. 31. num. 90. vers. 2. ad probandum lib. 1. Mantica. dicto tract. lib. 6. tit. 15. num. 15. vers. item si testator, quia sufficit dicere, quod testator non habuit rationem conseruandæ agnationis in descendencia Caroli patris Camillæ, sed solum in euentum, quo Carolus decederet sine filijs, ideo & non licet arguere à ratione conseruationis familiæ restricta in vno casu ad alterum, in quo non fuit considerata, Riminald. iun. conf. 117. numer. 71. Peregr. conf. 23. num. 27. lib. 4. Mo-

lin. de primog. lib. 1. cap. 5. num. 37. & lib. 3. cap. 5. numer. 17. & seq. Surd. conf. 448. numer. 23. Rot. decis. 491. num. 6. vers. quia exclusio par. 4. diuers. & decis. 267. numer. 6. vers. & quando fuisset par. 2. recent. & sicuti quando ratio conseruandæ & agnationis fuit considerata in descendencia hæredis non trahitur ad descendenciam substituti, ut fuit dictum in Parmen. inrispatr. 26. Aprilis 1613. coram Reuerendissimo D. meo Patriarcha Antiocheno, etiamsi ambo sint de agnatione, Gregor. XV. decis. 464. numer. 14. ita & nec è conuerso quando fuit considerata in descendencia substituti non trahitur ad descendenciam hæredis, Facchin. consil. 35. num. 5. lib. 1. Dec. conf. 596. num. 2. vers. non obstat lib. 2. & fuit dictum in Romana fideicom. de Comitibus 5. Iunij 1591. coram Gyptio, maxime ponderando illa supra dicta verba bis repetita (in euentum, quod dictus Carolus decederet sine filiis) quæ restringunt dispositionem, & voluntatem adiectam seruandi fideicommissum in familia ad dictum tempus, & casum expressum, quod Carolus decederet sine filiis, & sic extra descendenciam Caroli, in substitutione, ff. de vulg. & pupill. substitut. l. penult. de testam. tut. Anchar. consil. 356. numer. 3. vers. tertio hoc probat. Dec. consil. 63. numer. 2. Mantica. dicto tract. lib. 3. tit. 14. numer. 10. Surd. decis. 207. numer. 17. & fuit dictum in Raennaten. fideicom. 27. Maij 1596. coram Reuerendissimo D. meo Patriarcha Antiocheno.

Non obstat, quod testator instituerit Carolum, masculum, & non vocauerit fœminas sorores dicti Caroli, quarum dotes auxerat tantum, ex quo elicitur coniectura, quod cum & neptes excluderet tanto magis excludere voluerit proneptes vti minus dilectas, ne illæ essent melioris conditionis, quam essent neptes proximiores, l. si quia mater. C. de bon. mater. Curt. iun. consil. 11. numer. 4. lib. 1. quia ex hoc non potest elici aliqua euident coniectura. Tum quia Rota & passim illam non admittit, Seraph. decis. 880. & decis. 1216. Rota decis. 790. numer. 2. par. 1. diuers. Gregor. XV. decis. 514. num. 13. Tum etiam quia maxima adest diuersitatis ratio inter fœminas sorores ipsius Caroli, & filias illius. Quia & sororibus Caroli testator auxerat dotes, quæ ratio exclusionis non potest considerari in filiabus Caroli, quæ



- qua non fuerant dotata, *Cur. iun. dicto conf. 11. numer. 4. vers. nec obstat lib. 1. Rota decis. 485. numer. 5. vers. aderat prout erat par. 4. diuers.*
- 18 Neque obstant † decisiones ab informantibus ex aduerso deductæ, & primò non obstat decisio in causa *Ca-senaten. fideicomm. 24. Ianuarij 1628. coram R. P. D. meo Durano*, quia ibi extabat simplex & absolutum fideicommissum ad fauorem familiæ, & insuper concurrebant plures aliæ coniecturæ, videlicet qualitas masculinitatis sæpius repetita, & conseruatio bonorum in familia.
- 19 Prout etiam non obstat † *decis. 483. par. 4. diuers.* quia ibi etiam concurrebant plures coniecturæ, & propterea in sequent. *decis. 484. qua est Seraph. 480.* plenè firmatur, quod debent concurrere plures aliæ coniecturæ cum ista, quam decisionē confirmauit, *Rota in eadem causa coram Penia decis. 485. eadem par. 4. diuers.*
- 20 Nec facit † *decis. Nucerna fideicomm. coram Mantic. decis. 503. par. 4. diuers.* Quia in illo casu vltra exclusionem foeminarum erat substitutus vnus ex descendentes testatoris, hic sumus in transuersalibus, deindè simpliciter, & absolutè habita fuerat ratio conseruationis agnationis familiæ, quæ hic fuit restricta extra descendentes Caroli, & eadem responsio aptatur † *decisioni Fulginate. fideicomm. coram bo. mem. Cardin. Lancellotto eadem par. 4. diuers. decis. 507.* vbi id super allegatur *decis. 80. par. 3. diuers.* Quia vltra plures alias coniecturas, quæ ibi concurrebant, illa fundatur, quando cum exclusionem propriarum filiarum ab vniuersali successione concurrebant aliæ duæ coniecturæ, vna ex statuto excludente in proprio casu, altera ex conseruatione familiæ prospecta simpliciter, & absolutè, & ideo decisiones non sunt contrariæ.
- 22 Denique non obstat † statutum. Vrbis excludens foeminas. Tum quia procedit in successione ab intestato, non autem ex testamento, tum etiam quia potius retorquetur, ex quo non excludit foeminas propter agnatos remotissimos, qualis est D. Eques immò sicuti filia de iure communi non excluduntur propter masculos adeò remotos, ita etiam præsumendum † est, testatorem respectu suæ successionis voluisse admitti
- 23

illos, qui ab intestato ex dispositione statuti vocantur, *Honded. conf. 57. numer. 20. lib. 1. Gabr. conf. 88. numer. 4. lib. 2. Cephal. conf. 46. numer. 19. vers. non obstat, Soccin. seu. conf. 6. numer. 21. lib. 3. & conf. 33. numer. 3. & 4. lib. 4. Mantic. de coniect. ult. volunt. d. h. i. tit. 14. numer. 16. vers. 2. etiam respondetur.*

Et ita vtraque, &c.

Supra in eadem causa habetur alia decisio sub die 21. Februarij 1628. coram eodem R. P. D. Dunogetto; est decisio 151.

REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Giennen. Beneficij de Anduxar.

Die Mercurij 21. Iunij 1628.

ARGUMENTVM.

Veri familiares Papæ, qui sint, & an eorum beneficia sint reseruata. Indultum concessum à Papa de conferendis beneficijs reseruatis ratione familiaritatis, an expiret, necnon extinguatur per mortem ipsius Pontificis.

SVMMARIVM.

1. Cubicularij sunt veri familiares Papæ.
2. Beneficia familiarium Papæ sunt reseruata per regulam quartam, & septimam Cancellaria.
3. Gratia, si sit concessa, motu proprio, non indiget aliqua insinuatione.
4. Quod procedit etiam si in gratia motu proprio, sit clausula, vt accepimus, & ita seruat Rota, numer. 5.
6. Indultum concessum à Papa, an expiret, & extinguatur ipsius morte.
7. Qualitas innuncta verbo, debet intelligi secundum tempus verbi.
8. Familiaritas Papæ, quæ nihil aliud est, quàm quadam quasi societas, morte ipsius Papæ extincta remanet.
9. Dictio, quamdiu, cuius sit natura, & numer. 25.
10. Cessante causa cessat effectus.
11. Papa, si alicui concesserit indultum conferendi beneficia reseruata ratione familiaritatis suorum predecessorum, multò magis censetur velle concedere eadem be-



- beneficia vacantia post eius mortem, & num. 26.
- 12 Beneficia semel reservata semper durant affecta.
- 13 In beneficijs affectio, non est nova reservatio.
- 14 in Beneficijs, quando Papa semel manus apposuit per reservationem, non potest inferior collator de illis disponere.
- 15 Exceptio est de regula, & recipit easdem qualitates, quas habet regula.
- 16 Geminian. in consil. 95. communiter refutatur, & dicitur consil. est valde periculosum, atque Rota contrarium servat.
- 17 Felin. in c. in nostra num. 20. de rescript declaratur.
- 18 Gambar. decis. 24. alias 25. non est decisio, sed discursus, & num. 19.
- 20 Mohed. decis. 23. numer. 2. de praebend. Rota illam non sequitur.
- 21 Familiaritas Papae defuncti consideratur ex effectu, ex ea resultante, quae durat etiam eo defuncto.
- 22 Beneficij reservatio, & affectio semel producta, semper durat, etiam mortuo Papa.
- 23 Effectus iam perfectus, & consumatur durat, etiam si cessaverit causa.
- 24 Dispositio l. in delictis, §. si extraneus, ff. de noxal. quando intret.
- 27 Papa praesumitur se velle inri conformare, & num. 28.
- 29 in Beneficijs familiarium Papae, qui indultum concessit, potest aliquis ex eodem indulto per eius mortem aliquid sperare.
- 30 Quaratio cessat in beneficijs familiarium Pontificum praedecessorum.

## DECISIO CXCVI.

**C**VM beneficium simplex situm in Ecclesia Sancti Michaelis de Anduxar, Giennesi (de quo agitur) vacaverit per obitum Ioannis da Zuniga, & de eo, vti reservato, ratione familiaritatis, dicti Ioannis, fuerit motu proprio prouisus à S. D. N. Dominus Beltrandus Velez de Guevara, ab Illustrissimo autem Cardinali Episcopo Giennesi vigore Indulti de prouidendo omnia beneficia Sedi Apostolicae reservata de eodem beneficio prouisus fuerit D. Lu-

pus Pimentel, & Moscoso, & inter prouisos praelibatos lis desuper orta esset: Dubitavi hodiè in Rota An gratia D. Beltrandi sit iustificata, ita ut illi non obstat indultum D. Cardinalis. Et Domini quoad primam dubij partem affirmatiue, quo ad secundam verò negatiue resoluerunt.

Quantum enim attinet ad primam dubij partem, videlicet circa iustificationem gratiae, solum fuit ex aduerso facta aliqualis difficultas super reservatione. Et visum fuit reservationem esse claram. Quia ex testibus Domini Beltrandi bene probatur Ioannem, de tempore quo obtinebat hoc beneficium, fuisse cubicularium honoris Pauli Quinti, & Gregorij XV. & idem constat ex fide Computistae Palatii Apostolici, ubi quod in Rolis praedictorum Pontificum Ioannes legitur descriptus inter Cubicularios honoris. Huiusmodi autem Cubicularij sunt veri familiares Papae ex Bulla declaratoria Pauli Tertij in Bullario nouo tom. 1. bull. 3. & 4. fol. 615. & ex Constitutione Pauli Quinti edita 10. Februarij 1618. Vnde eorum beneficia sunt reservata per regulam quartam, & septimam Cancellariae, & in puncto decidit Rota in Placentina, seu Corduben. beneficiorum 10. Decembris 1617. coram Reuerendissimo Domino meo Decano. Et super hac decisione emanauit postea dicta Constitutio Pauli V. quae idem etiam disponit.

Et praeterea videtur penitus omnis difficultas cessare, non solum quoad iustificationem reservationis, sed etiam aliorum narratorum. Quia ex quo gratia fuit concessa motu proprio, non indiget alia iustificatione, sed releuat ab onere probandi etiam narratiuas facti alieni, cap. si motu proprio, de praebend. in 6. Seraph. decis. 1484. num. 10. & 1498. numer. 1. & Rota decis. 656. numer. 1. & 2. par. 2. recent. & procedit, & quamuis (vt in nostro casu) gratia motu proprio sit cum clausula, vt accepimus, Mart. de clausulis, par. 1. claus. 138. Cassad. decis. 4. numer. 9. de probat. Achill. decis. 10. numer. 1. de probat. Put. decis. 100. lib. 3. in nou. Seraphin. decis. 388. numer. 2. & Rota in d. decis. 656. num. 3. ubi quod eadem & Rota ita obseruat, & in Meten. Monasterij 11. Februarij 1600. coram Litta, & in Abulen. pensionis 11. Maij 1607. coram bo. mem. Sa- crato.

Quoad



Quoad secundam partem dubij, (nempe circa obstaculum indulti, ) fuit maior difficultas. Quae in eo posita erat quod illud dat D. Cardinali facultatē conferendi omnia beneficia Sedi Apostolicæ specialiter, vel aliàs generaliter reseruatæ seu quæ ex generali reservatione affecta existunt, etiam ratione familiaritatis prædecessorum, & futurorum Pontificum. Vnde quamvis in eodem indulto dicta facultas restringatur, ut non comprehendat familiares, & continuos commensales eiusdē Pauli V. in illis verbis, ibi: *præterquam ratione familiaritatis continue commensalitatæ familiarium nostrorum continuorum commensalium, qui nunc sunt seu aliàs, etiam dum Cardinalatus honore, fungebamur, fuerunt, aut quandiu militantis Ecclesiæ regimini præfuerimus, erunt-*

6 Et. Tamen cum hoc beneficium vacauerit post mortem Pauli V. dicebatur, quod exceptio (de qua indulto) expirauit, & extincta fuit eiusdem Pauli V. morte. *Gemin. conf. 93. num. 25. & in puncto fuit etiam data quædam asserta decis. Gambar. 24. aliàs 25. qui idem repetit in tract. de offic. legat. lib. 3. num. 167. cum seqq. & in simili fuit allegata decis. Mohed. 23. nu. 1. de præb.*

Rationes autem, quibus informantes pro D. Lupo nitebantur, habentur in præcitis Doctoribus, & decisionibus. Quarum tres præcipuè recensentur. Prima, quod prælibata exceptio (videlicet ratione familiaritatis Papæ) est intelligenda de familiaritate existente de tempore, quo beneficia vacare contigerit, quia nisi vacent conferri non possunt. Vnde huiusmodi qualitas, nempe familiaritas, debet adesse tempore vacationis. Cum enim tunc temporis tantum intret

7 facultas indulti eo etiam tempore debet intrare exceptio, & non antea, vel post, ad l. in delictis, §. si extraneus, ff. de noxal. & facit textus optimus in l. 2. ff. de aur. & argent. legat. sed sic est quod Ioannes, tempore quo obiit, non erat familiaris Papæ,

8 quandoquidem per mortem Papæ familiaritas (quæ nihil aliud est, quàm quædam quasi societas) extincta remansit, ut ex multis concludit *Gambar. in præcit. loc.* ergo videtur in præsentī casu non intrare dictam exceptionem, sed intrare indultum. Et accedunt verba indulti, ibi, *quandiu militantis Ecclesiæ regimini præfuerimus erunt.* Ponderando dictionem, *quandiu*, quæ est limitatiua temporis *Anchar.*

*conf. 220. n. 2. Handed. conf. 6. num. 3. lib. 1. & Surd. conf. 476. nu. 2. circa med.* Secunda ratio est. Quod nō sit verisimile, quod Papa voluerit priuare Cardinalem facultate conferendi hoc beneficium eo casu (nempe tempore vacationis) quo ipse Papa, qui tunc mortuus erat, non poterat gratificari familiaribus suis, *ex regula cessante causa, & aduertit Gambar. in d. tract. num. 173.* Tertia, & vltima ratio adducitur. Quia si Papa cōcessit Cardinali indultum conferendi beneficia reseruata ratione familiaritatis Pontificum prædecessorum (quæ ipse poterat providere, si vacarent in eius vita) sic & multo magis beneficia reseruata ratione suæ familiaritatis vacantia post eius mortem, quæ ipse tunc non poterat providere, ad illud. ff. ad l. aquil.

Cæterum, his non obstantibus, fuit ad fauorem D. Beltrandi resolutum, indultum non obstare. Et ratio resolutionis fuit, quia cum hæsitari non possit (ut supra dictum est) quin hoc beneficium per familiaritatem Ioannis fuerit reseruatum consequenter, quamvis familiaritas per mortem Papæ fuisset extincta, nihilominus semper etiam post mortem eiusdem, durauit affectio ex trita regula, quod beneficia semel reseruata semper durant affecta: ut expressè disponit *Extrauagans Pauli II. incipien. Ad Romanos, de præbend. inter communes, Gambar. in d. tract. num. 132. & 180. ubi num. 167.* quod sic sæpè resoluit Rota, & idem *Gambar. decis. 67. Felin. in c. in nostra nu. 20. vers. postea mutati. de rescript. Anchar. conf. 138. propè fin. Menoch. de arbitr. Iudic. cas. 201. num. 113. Gomez. in regula de impetr. per obit. qu. 18. vers. & licet. Simonet. de reseruat. qu. 57. & 58. Silva de benefic. par. 3. quæst. 11. Aen. de Falcon. de reseruat. qu. 5. princ. in 2. q. nu. 6. Granuz. in addit. ad Simonet. q. 35. Gonzal. super reg. 8. §. 5. proæm. num. 79. & Rota decis. 13. 15. & 31. nu. 1. de præb. in antiq. &*

13 decis. 10. & 12. eod. tit. in nou. prout voluit *Gambar. ubi supra* (sed est tacita quædam reseruatō inducta (vt effectus ex sua causa) ex expressa reservatione Papæ ratione suæ familiaritatis. Ob eam nimirum,

14 causam: quod ex quo semel Papa manus apposuit per reservationem, non potest inferior collator de huiusmodi beneficijs disponere, donec Papa semel disposuerit, c. ut nostrum. de appellat. cap. 1. & 2. de confirmat. usil. ex quibus iuribus in specie postea emanauit dicta Constitutio, seu



*Extrauagans Pauli II. ut bene Simon. q. 64. nu. 1. cum seqq. Garz. de benefc. par. 5. cap. 1. nu. 140. & Rota in dicta decis. 31. num. 2. vers. in oppositum. de praben. in antiq. Biffignet. decis. 20. de concess. praben. & disponit expresse regula 1. Cancellariae:*

Sed ulterius in casu nostro multum urget. Quia sicut ex tenore indulti apparet, quod Papa in generali facultate Cardinali data, voluit comprehendere beneficia reservata, & affecta, & ideo non solum vacantia in eius vita, sed etiam post eius mortem pariter cum exceptio sit de regula, & recipiat qualitates, quas habet regula, ad l. nam quod liquidè in fin. de pen. leg. Castr. conf. 79. num. 3. lib. 1. dum Papa excipit à dicta generali facultate beneficia suorum familiarium, voluit etiam in exceptione comprehendere dicta beneficia suorum familiarium, nedum ex capite reservationis expressae, nempe familiaritatis, & sic vacantia in eius vita, sed etiam ex capite reservationis tacitae, nempe affectionis resultantis ex praecedenti reservatione expressa, & per consequens etiam beneficia suorum familiarium vacantia post eius mortem, quo solum tempore in hoc casu potest considerari affectio. Qui sensus (vt dicebant Domini) tanto magis recipi debet, ex quo exceptio reducit rem ad ius primarium ante indultum, & quia est etiam literalis, quandoquidem incipit clausula dispositiva, indulti, & ante orationem perfectam intermittitur exceptio, ibi: *praterquam ratione familiaritatis &c.* & postea prosequitur, & finitur eadem clausula, ibi: *generaliter reservata, seu ex generali reservatione Apostolica affecta existunt, vel fuerint.* Vnde luce clarius patet, quod verba illa *reservata, & affecta*, referuntur etiam ad exceptionem, itaut exceptio comprehendat beneficia familiarium Papae, vacantia, tam Papa viuente, quam eo mortuo.

16 Ex quibus non obstat *conf. Gemin.* quia communiter reprobat, vt aduertit *Simonet. qu. 58. num. 14. & idem Gemin. in eod. conf.* seu verius additio in eo introclusa, *num. 15. vers. sed demus*, fatetur, quod dictum consilium est multum periculosum, ex quo Rota passim obseruat  
17 contrarium. Et *Felin. in c. in nostra, n. 20. vers. & caue, de rescript.* dicit, quod prius consuluit iuxta *conf. Gemin.* sed quod postea mutauit sententiam per dictam *Extrauagantem Pauli II.* Minus obstat asser-  
18 ta decisio *Gambar.* quia non est decisio,

sed discursus. Ex quo in eo non deciditur causa, nec quidquam firmatur, sed solum *Gambar.* vti integer, & fidelis retractor recenset vtriusque opinionis argumenta. Et quae adducit pro hac sententia (cum praecipue fundentur in dicta *Extrauaganti*) magis incalescunt, & praeponderant, vt affirmat *Mandos. in reglu. 3. nu. 15.* Prout etiam idem *Gambar.* sentire  
19 visus fuit in dicto tract. loco supra citato dum attestatur, sic Rotam obseruare. Demum non obstat decisio *Mohed.* quia veritas est quod Rota illam non sequitur  
20 sed contrarium iuxta antiquas Rotae decisiones, & *Extrauagantem praedictam*, prout aduertit *Granut. in addit. ad Simonet. q. 35. num. 40.*

Non obstat etiam prima ratio in contrarium adducta: nempe quod sit attendendum tempus, vacationis quia immò ex supradictis debet attendi tempus reservationis, vt etiam resoluit *Cassad. decis. 23. n. 4. de praben.* vbi quod nihil refert, duret, vel non duret, familiaritas, ex quo semel produxit reservationem, & affectionem,  
22 quae ideo semper durat, etiam mortuo Papa, itaut non sit attendenda praecisa familiaritas, vti familiaritas, sed vinculum, & effectus ex ea resultans, *Felin. in d. cap. in nostra, num. 20. vers. mouetur. Sarnen. in d. reg. de impetr. benefc. vae. per obit. quast. 18. vers. & licet. Biffignet. d. decis. 20. de concess. prab. Seraph. decis. 1251. nu. 20. in fin.* Et propterea nihil ad rem, quod cau-  
23 sa cessauerit, quia durat nihilominus effectus iam perfectus, & consumatus, *leg. ter stipulantem, S. sacram de verb. obligat. Tirag. in tract. cessante causa limit. 12. n. 1.* Prout etiam Papa in dicta exceptione insinuauit, dum non excipit beneficia vacantia per obituum suorum familiarium. Quo casu fortè procederet obiectum, &  
24 merito dubitari posset, an iotret dispositio *text. in d. S. in extraneis*, sed dixit, quod excipiebat beneficia reservata ratione familiaritatis suorum familiarium. Quae verba bene perpenſa dubio procul exceptionem realem, & perpetuam efficiunt. Ex quo etiam reservatio ex capite familiaritatis iuxta dictam *Extrauagantem*, & regulas *Cancellariae* realis est, & perpetua: quamuis familiaritas non sit perpetua, sed morte Papae extincta fuerit. Vnde non obstant etiam verba  
25 restrictiua dictae exceptionis, ibi: *quantum &c.* quia (vt patet ex lectura) non limitant reservationem ad vitam Pontificis



ficis, sed solum qualificant personas familiarium suorum, siue dum Papa Cardinalatus fungebatur honore, siue dum vniuersali Ecclesiae praefuit.

Tandem non obstant secunda, & tertia ratio. Nam illa: quod non sit verisimile, quod Papa post eius mortem (quo tempore non potest conferre) voluerit priuare Cardinalem facultate conferendi, penitus cessat. Quia si admitteretur, *Extravagans Pauli II. & d. reg. 11. Cancellariae*, quae reseruant successoribus beneficia reseruata per Pontifices praedecessores essent inanes, & superfluae: nam semper opponi posset de huiusmodi verisimilimente reseruantis. Et praeterea dicta ratio retorquetur. Quia, verisimilius est, quod Papa voluit se iuri conformare. Alia autem ratio, quod Papa non excepit beneficia praedecessorum, quae ipse poterat providere, & idcirco quod multo minus excepit beneficia suorum familiarium vacantia post mortem suam, quae non potest providere, est nullius considerationis, quia eo ipso quod illa non excepit etiam retorquetur. Et in beneficialibus non admititur hoc argumentum *c. si cui de praeber. in 6.* sed imò (ut dictum est) quod voluit Papa se conformare cum dicta Extravaganti, & regulis Cancellariae. Et insuper inter vnum, & alium casum, (praeter maiorem animi affectum, quem habet Papa ad Beneficia suorum familiarium) adest etiam alia optima disparitatis ratio: quia quoad Beneficia familiarium Papae, qui Indultum concessit, posset ex eodem Indulto per eius mortem aliquid sperari. Quod Papa penitus noluit. Quae ratio cessat in Beneficijs familiarium Pontificum praedecessorum iuxta tradita per Doctores in l. illa institutiones cum l. praecedenti per illa iura; ff. de hered. instit. Et quae ego dixi in tractatu de condit. & mod. impossib. 3. par. c. 5. num. 20. & per tot. Et in omnem casum cessant omnia cum ex verbis dictae exceptionis appareat de clara mente Pontificis.

Et ita decisa vtraque, &c.

Infra in eadem causa adest alia decisio sub die Lunae 20. Nouembris 1628, coram eodem R. P. D. Vrgellen. est decisio 212.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Ferrarien. Archipresbyteratus.

Die Veneris 26. Iunij 1628.

ARGUMENTVM.

Institutio in Iurepatronatus facta, quando, & ex quibus causis dicatur attentata. Iudex aliundè quàm ex actis moueri non potest. Iurispatronatus quando versatur in persona potenti, qualiter probetur tam secundum ius commune, quàm secundum dispositionem Concilii Trident. latè, & abundè iste articulus discutitur. Enunciatiuis Papae quando stetur, & quando è contra.

SVMMA RIVM.

- 1 Institutio in Iurepatronatus est attentata, quando facta fuit in contradictorio iudicio.
- 2 Institutio si fuerit concessa, pendente termino ad appellandum, dicitur attentata.
- 3 Institutio, licet non habeat vim diffinitiuam, nihilominus ab ea datur appellatio.
- 4 Lex, si diceret, quod à sententia interlocutoria, quae trahit secum executionem, ut ne detur appellatio, esset iniqua, & quando à dicta sententia appellatur, causat attentata, num. 5.
- 6 Presentatus ab existente in quasi possessione praesentandi, etiam quod nullum detegatur ius possessionis, non debet amoveri.
- 7 Episcopus non potest instituere, quando ante praesentationem, fuit mota lis existenti in quasi possessione praesentandi.
- 8 Patronus non potest praesentare, quando lis fuit mota possessori ante vacationem.
- 9 Appellatio ad effectum suspensiuum, quando agitur de institutione in Ecclesia Parochiali, non datur, sed ad effectum deuolutiuum tantum, & numer. 12.
- 10 Concil. Trid. sess. 24. cap. 18. de reform. in quo casu loquatur, declaratur, & n. 27. & 49.
- 11 Attentata in institutione iurispatronatus, quando evitari non possunt.



- 13 In Actis ea, quae non sunt, nulla de illis est habenda consideratio.
- 14 Iudex aliunde, quam ex actis sumere non potest informationem.
- 15 De actis ea, quae non sunt, dicuntur non esse de hoc mundo.
- 16 In Actis non sufficit iura esse, nisi etiam fuerint producta, parte citata ad dicen. con.
- 17 Instrumentum rogatum in officio Notarii causa, non dicitur de actis, nisi fuerit repetitum, cum partis citatione.
- 18 Productio facta in uno iudicio, non nocet in alio.
- 19 Iurispatronatus usurpatio, praesumitur quando sumus in magno Principe.
- 20 Iurispatronatus probatio, quando spectat ad personam Magnatis, requiritur immemorabilis, cum praesentationibus effectum sortitis per 50. annos, secundum Concil. Trid.
- 21 Probatio immemorabilis iurispatronatus requiritur in Magnate, de iure communi.
- 22 Iurispatronatus usurpatio praesumitur in eo, qui habet iurisdictionem in loco beneficii.
- 23 A Tituli primordio, euentus posterior formatur.
- 24 Principium attenditur in actu nulliter concepto.
- 25 Principium debet attendi, ubicunque aliquid fit in executionem precedentis actus.
- 26 Usurpatio iurispatronatus, ut praesumatur in Magnate, sufficit, quod sit, vel fuerit Dominus temporalis loci, ubi existit beneficium.
- 28 Decis. in causa Toletana iuris decimandi 3. Maij 1582. reprobat a Rot.
- 29 In iurepatronatus dato concursu parisi, vel maioris potentiae Episcopi, an cesset praesumptio usurpationis.
- 30 Iurispatronatus si praetendat familia potens, & magna, eisdem modis debet illud probare, quam dominus Castri.
- 31 Iurispatronatus praesumitur ex usurpatione, nedum in dominis, sed etiam in familia potenti, & Vniuersitate, & numer. 32.
- 33 Potentia probatur ex diuitijs, amicis, numerositate personarum, & familiarum, ac populari existimatione.
- 34 In potentia iudicanda hoc est relinquen-
- dum arbitrio, & religioni iudicantis, & num. 35.
- 36 Iurispatronatus praesumitur ex usurpatione, in Vniuersitate etiam parua, & sine iurisdictione.
- 37 Iurispatronatus, ut praesumatur ex usurpatione in persona potenti, requiritur potentia in loco beneficii.
- 38 Iurisdictione extra locum beneficii non sufficit ad praesumendum iurispatronatus ex usurpatione in persona potenti.
- 39 Consequentia illa, habet iurisdictionem in loco beneficii, ergo intrat praesumptio usurpationis iurispatronatus, valet.
- Sed illa alia, non habet iurisdictionem in loco, ergo non intrat praesumptio usurpationis regulariter non valet, numer. 39.
- 40 Iurispatronatus quasi possessio, ut acquiratur plura requiruntur.
- 41 Iurispatronatus probatio in persona potenti iuxta formam Concil. Tridenl. requiritur, tam in petitorio, quam in possessorio. Vide rationem, numer. 44. 48.
- 42 Praesentandi quasi possessio non sufficit docere, ad effectum manutentionis iurispatronatus, quando sumus in persona potenti.
- 43 Patronus potens, qui semel docuit de iurepatronatus iuxta formam Concil. Trid. non est repellendus a quasi possessione praesentandi.
- 45 Ex praesentatione facta sine titulo, Patronus censetur in mala fide vera, & propterea non acquirere aliquod ius in possessione.
- 46 Praesentandi quasi possessio, an attendatur, si sit facta sine titulo, quando adest bona fides.
- 47 Bona fides in quasi possessione praesentandi praesumitur adesse spatio 20. annorum.
- 50 Iurispatronatus quasi possessio non probatur ex assertionem Episcopi, sed ex actis probari debet, sicuti etiam probari debet iurispatronatus, num. 51. & 61.
- 52 Iudicis assertionibus non creditur, nisi factae sint praeviae causae cognitione, & de illis appareat in processu.
- 53 Episcopi confessio, quod beneficium sit de iurepatronatus non praedicit Ecclesiae.
- 54 Iurispatronatus quando iustificatur, debent citari illi, de cuius interesse agitur.
- 55 Causae cognitio, quod non fuerit adhibita, appa-



- apparet ex breuitate temporis.
- 56 Acta omnia indigent tempore, ut aliquid maturius agatur.
- 57 Index, quando potuit instrui breuitate temporis, tunc breuitas non vitiat.
- 58 Sententia antiqua potest exequi sine actis.
- 59 Sententia, ut dicatur antiqua, debet esse lata ante 30. annos.
- 60 Probationes antiquas, qui vult impugnare, tenetur exhibere acta.
- 62 Forma data à Conc. Trid. sess. 24. cap. 18 de reformat. super probatione iurispatronatus potentium, non potest adimpleri per equipollens.
- 63 Neque hoc casu sufficit probatio praesumpta resultans ex enunciatiuis, & institutionibus Episcoporum.
- 64 Assertioni Episcopi de praesentatione coram se factis creditur; sed secus est, attenta dispositione Concil. Trident. numer. 65.
- 66 Assertioni Episcopi standum est in his, quae concernunt suum officium.
- 67 Iurispatronatus secundum dispositionem Concil. Trident. debet probari ex actis.
- 68 Ecclesia regulariter praesumitur libera, nec suffragatur institutio in iurepatronatus sine cause cognitione, numer. 69.
- 70 Enunciatiua Papae non inuat, quae non fuit facta motu proprio, nec continet factum proprium ipsius Papae.
- 71 Quod procedit etiam si super ea fundetur intentio Papae.
- 72 Enunciatiuis Papae non statur, quando concernunt interesse partis.
- 73 Decis. in causa Portuen. Beneficij declaratur, & numer. 75.
- 74 Assertioni Papae, quando stetur.
- 76 Ordinariae probationes, quando sufficiant in iurepatronatus.
- 77 Probationes leniores sufficiunt ad probandum iurispatronatus quando de eo pluraliter non agitur.
- 78 Probationes exactae requiruntur ad probandum iurispatronatus quando agitur ad effectum institutionis in praedictum libertatis beneficij.
- 79 Verbum, remaneat, cuius sit natura.
- 80 Concessionem alicuius Castri, si Imperator faciat, cum suis pertinentijs, quid veniat.
- 81 Concedere id, quis videtur, quod suum erat.
- 82 Priuatio praesupponit habitum.
- 83 Iurispatronatus existentia, quando est

fundamentum agentis, qualiter probari debet.

- 84 Dispositio Papae ex certa scientia facta praedictat libertati Ecclesiae.
- 85 Concil. Trident. sess. 25. cap. 9. de reformat. declaratur, numer. 86.
- 87 Iurispatronatus an praescribi possit.
- 88 Patronus potens, si velit inuari praescriptione ad probandum iurispatronatus de iure communi debet docere de immemorabili.
- 89 Patronus potens, si pretendat iurispatronatus ex privilegio, vel confirmatione Apostolica, debet de eis docere.
- 90 Privilegium inuolidum non inuat patronum, licet sit in quasi possessione praesentandi per quodlibet longissimum tempus.

## D E C I S I O CXCVII.

**V**ACANTE Archipresbyteratu Bondeni, Serenissimus D. Dux Mutinae pretendens, illum esse de iurepatronatus praesentauit coram Suffraganeo Ferrariensi Iulium Veneticum, cui praesentationi se opposuit Promotor Fiscalis Episcopatus, & hinc inde pluribus actibus, tandem idem Coadiutor die 31. Iunii superioris anni per haec formalia verba praesentato Institutionem concessit: Mandans Serenissimum D. Ducem manuteneri in possessione, seu quasi iuris praesentandi, & nominandi, & ad hunc effectum mandauit, praesentatum institui, prout ipse die 3. Augusti sequentis instituit, & die 23. eiusdem mensis Promotor Fiscalis à die habitae notitiae interposuit appellationem cum protestatione, quod nihil fieret appellatione pendente. Unde introducta causa in Rota, dubitauit, An dicta Institutio suffragaretur, & negotio maturè discussio, negatiuè fuit resolutum ex duplici capite.

Primo, quia huiusmodi Institutio fuit attentata ex quo cum fuerit facta in contradictorio Iudicio, habet vim diffinitiuam, & causat attentata glos. in cap. fin. in verb. Inanes de elect. in 6. Ioan. Andr. in cap. Auaritia, ante numer. 4. vers. item facta ordinato Iudicio, Gemin. ante numer. 8. vers. tertius quando fit ordinato iudicio cum contradictore, Franc. numer. 5. de elect. in 6. Innoc. in c. constitutus 46. in fin. vers. secus autem, Offien. numer. 11. in fin. vers. si autem procederetur, Abb. numer. 14. de appellat. Lancellotti. de attent. 2. par. cap. 2. limit. 49. per tot.



rot. ubi num. 2. dicit, quod et si Lambertini de iurepatr. lib. 2. par. 2. artic. 5. quest. 11. numer. 2. teneat contrarium, Nihilominus cum fuerit allegatus in causa Neapolitana de Squillagys coram Oradino de mense Decembris 1562. Rota non admisit hoc dictum, & dixit quod lectura erat corrupta, & subdit, quod plerique ex Dominis idem sentiebant, dum proponebatur causa Bituntina Beneficiorum 16. Iunij 1561. coram Rubeis, & tandem concludit, quod dictum Lambertini potest saluari, quando extra iudicialiter proceditur, tunc enim ab Institutione non datur appellatio, ut dicunt etiam omnes DD. supra allegati, & num. 4. in fine dicit, quod Abb. in c. constitutis, loquitur quando Ordinarius summarie & extra iudicialiter procedit ad Institutionem, ut dixit Rota in causa Compstellana coram Chiffanen. 16. Ianuarij 1554. & verè ita loquitur Abb. & distinguit, quando extra iudicialiter proceditur, ut videre est num. 5. & quando iudicialiter allegato num. 14. Rota decis. 6. num. 2. par. 2. ubi aliae decisiones allegantur, & latè Garz. de Benefic. par. 9. cap. 4. num. 16. cum pluribus seqq. & ista procedunt, siue appellatio antecesserit, siue subsequuta fuerit actuale institutionem, quia sufficit ad effectum & attentatorum, quod institutio fuerit concessa pendente tempore ad appellandum cum actualiter fuerit appellatum in tempore, Cassad. decis. 3. de restitut. spol. Cas. de Grass. decis. 2. de app. Put. decis. 414. num. 2. lib. 3. in correct.

Et praedicta eò magis placuerunt Dominis, quia dato etiam sine veri praui-  
 3 dicio, quod & institutio non haberet vim diffinitivam, nihilominus ab ea dabatur appellatio, cum traheret secum executionem, & non posset reparari per diffinitivam, Federic. de Senis conf. 66. in princ. ubi quod si à tali interlocutoria,  
 4 non posset appellari, lex & per hoc dicendum esset iniqua, quia praestaret occasionem Iudicibus perperam interlocuendi, Anchar. conf. 372. num. 5. versic. circa verò secundum. Rot. decis. 181. in fin. lib. 3. par. 3. Nat. consil. 172. num. 2. & seqq. lib. 1. & idè gesta appellatione pendente etiam ex illo capite essent attentata,  
 5 quia & appellatio etiam ab interlocutoria, quando est admittenda, causat attentata, Roman. consil. 501. numer. 2. ubi Apostill. dat. concord. Quod autem ab ista interlocutoria daretur appellatio, non potest ambigi, ex eo quod Suffraganeus

Ferrariensis instituit, ex quo Serenissimus D. Dux erat in possessione, ergo interlocutoria trahebat secum executionem, itaut non posset per diffinitivam reparari, quia tunc videtur posse reparari, quando possessor si succumbat, tenetur restituere omnes fructus, quos percipit post litem contestatam: sed si instituere-  
 6 tur praesentatus appellatione pendente ab Institutione iudicialiter concessa, & succumberet, Ordinarius, qui praetendit libertatem, non posset recuperare fructus, hoc est, prouisionem illius beneficij, quia praesentatus & ab existente in possessione praesentandi, etiam quod nullum detegatur ius possessoris, non debet amoueri, cap. consultationibus, de iurepatr. cap. querelam, de elect. & utrobique DD. Calderin. consil. 23. in princ. versic. illud tamen, de preben. Oldrad. consil. 312. num. 2. Abb. consil. 54. numer. 2. par. 1. Rota decis. 374. num. 3. par. 1. in recent. & ita in puncto licet ad aliud propositum dicit glos. in cap. ex literis, in verb. vel antequam, & ibi Abb. numer. 9. versic. ratio est ista, de iurispatr. Alex. consil. 75. numer. 46. lib. 4. Rocch. de iurepatr. in verb. competens quest. 23. in 2. & 3. opin. qui Doctores licet loquantur, quando ante praesentationem fuit mota lis existenti in quasi possessione praesentandi, benè tamen applicantur interminis ad casum nostrum, quia ratio huius opinionis respicit casum,  
 7 quare & Episcopus instituere non possit, ut considerat Lancellotti. de attent. lit. pend. par. 2. cap. 4. in praefat. num. 649. licet in casu, quod lis moueatur possessori ante & vacationem, verior opinio sit, quod  
 8 nec Patronus possit praesentare, ut per Lancellotti. de attent. ubi supra dicto num. 649. & seqq.

Non obstat, quod hic agitur de Patronicali, & idè & non erat admittenda appellatio ad effectum suspensivum, sed deuolutivum tantum, ut disponit Concil. Trid. sess. 24. cap. 18. de reformat. & est constitut. sanct. mem. Pij V. 33. in nouis. in §. 5. Incipiente Decernentes. Quia fuit responsum, quod Concilium loquitur  
 10 in & relatione facienda ab examinato-ribus, quae non potest suspendi per appellationem, quominus fiat institutio, secus in casu isto, in quo agitur de iurepatronatus & Serenissimus D. Dux praetendit esse in quasi possessione praesentandi, ac iudicialiter fuit processum ad institutionem, non ex relatione Exami-  
 nato-



natorum, sed ex praetensa quasi possessione; unde ex praedictis evitari non possunt attentata, ut fuit resolutum in causa *Lucan. Plebis, seu Parochialis* 8. Junij 1571. coram bon. mem. Card. Lancellotto seniore, siue Binarino, quam refert Garz. de Benefic. par. 9. cap. 4. num. 18. & in istis terminis loquitur etiam Constitutio praefata sanct. mem. Pij V. & in puncto, quod institutio Parochialis judicialiter facta pendente appellatione sit attentata, fuit resolutum in causa *Aurien. Parochialis* 1. Julij 1596. coram recol. mem. Francisco Penia, & in alia *Aurien. Parochialis* 4. Decembris 1596. coram bon. mem. Card. Lancellotto iuniore, ac in causa *Compostellana Parochialis de Bayona* 9. Decembris 1598. coram eodem bon. mem. Penia, quas decisiones refert Garz. ubi supra numer. 22. cum seqq. & passim meo tempore hoc fuit dictum, & sine controuersia admissum.

Secundò principaliter dictum fuit, institutionem non suffragari, quia aut praetenditur, quod illa possit sustineri ex quo constat de Iure patronatus Serenissimi Ducis; aut ex quo est in quasi possessione praesentandi, ad quam se restrinxit Suffraganeus Ferrariensis. Et ex probatione Iurispatronatus dicta institutio defendi non potest, quia aut illud praetenditur probari, ex dotatione, & fundatione iuxta formam praescriptam à Concilio, vel ex Privilegio, si ex dotatione & fundatione, de illa non constat: si ex privilegio nec minus; Non potest enim fieri vis in privilegijs ponderatis in causa *Comaclen. & Ferrarien. Praepositurae, & Beneficij* 15. Decembris 1625. coram bon. mem. Remboldo, quia copiae illorum fuerunt ponderatae per Datariam impugnando dicta praetensa privilegia, qualia illa essent, nec fuerunt producta in actis, unde in illis non potest fieri aliquod fundamentum, nisi per Serenissimum Ducem producantur in actis huius causae, ut per Rotam cognosci possit, quantum releuent, & ideo, cum non sint in actis, nulla est illis habenda consideratio, cum Rota non admittat, quod possit Iudex aliundè, quam ex actis sumere informationes, ut fuit resolutum in causa *Perusina separationis Thori* 28. Junij 1589. coram bon. mem. Gypso, sanct. mem. Gregor. decis. 224. in fin. Rot. decis. 445. num. 8. par. 1. diuer. & decis. 278. numer. 2. par. 4. & passim hoc tenet Rota; quod

etiam fuit optima ratione ponderatum, in causa *Romana hereditatis* 17. Junij 1611. coram bon. mem. Card. Sacrato, ubi quod si Iudex extra acta moueri posset, non posset pars facere suas diligentias, & ita tollerentur defensiones, unde ea, quae non sunt de actis, dicuntur non esse de hoc mundo Rot. decis. 404. sub num. 1. par. 1. recent. quae adeò vera sunt, ut non sufficiat, & iura esse in actis, nisi etiam fuerint producta parte citata ad dicendum contra; Cassador. decis. 7. in fin. de appellat. Cas. de Grass. decis. 3. num. 7. de restitut. spol. etiam quod instrumenta sint rogata in actis eiusdem Notarij causae, nisi saltem repetantur cum partis citatione, ut fuit dictum in causa *Romana Saluiani* 25. Maji 1616. coram Illustrissimo D. Card. S. Eusebij, & coram sanct. mem. Gregor. in decis. 508. num. 6. immò si dicta privilegia fuissent producta in illo iudicio (quod tamen non est verum) non nocerent in isto, Caph. conf. 377. num. 86. Riminali. iun. conf. 213. num. 20. Achil. decis. 2. de confess. sanct. mem. Gregor. decis. 432. numer. 5.

Aut verò praetenditur probari Ius patronatus iuxta formam Concilij, & cum agatur de magno Principe, certum est, quod tam de iure communi praesumitur ex & usurpatione Pnt. decis. 55. & 56. lib. 1. & decis. 356. par. 2. in correct. Mohed. decis. 10. de Iure patron. quàm ex dispositione Concilij Rota coram sanct. mem. Clem. VIII. decis. 199. par. 2. diuers. & decis. 331. eadem par. 2. & ideo aut Serenissimus D. Dux praetendit hoc Ius patronatus ex persona clar. mem. Ducis Alphonsi ultimi Ducis Ferrariæ, aut ex persona propria: Si ex persona Ducis Alphonsi, prout videtur praetendere, ut patet ex literis obtentis à sanct. mem. Paulo V. ibi, *quae de Iure patronatus Laicorum Nobilium virorum dilecti filij Caesaris de Este Mutinae, & Regij Ducis ex fundatione, vel dotatione iuxta Capitulationem Fauentinam existit*: Si enim praetendit hoc Ius patronatus ex Capitulatione Fauentina, in necessariam consequentiam illud praetendit ex successione Ducis Alphonsi, & isto casu, dum illud praetendit ex iure Ducis Alphonsi, sequitur, quod istud Ius patronatus habeat praesumptionem iuris contra se, ita ut, cum agatur de Iure patronatus spectante ad personam Magnatis, & requiratur probatio immemorabilis cum praesentationibus



- nibus effectum sortitis spatio 50. annorum iuxta dispositionem Sac. Concilij Trident. sess. 25. cap. 9. de reformat. in eo enim solo Concilium alterauit dispositionem iuris communis, vt debeat doceri de dictis praesentationibus effectum sortitis spatio 50. annorum; quia etiam de iure  
 21 communi & in istis Magnatibus requiritur probatio immemorabilis, vt infra dicetur. Et quod Dux Alphonsus comprehenderetur sub ista dispositione  
 22 Concilij, est extra & omnem difficultatem, cum haberet Iurisdictionem in loco, Put. dicta decis. 55. & 56. & utrobique additio lib. 1. in correctis, & decis. 3. & 8. de iure patron. Chiffanen. decis. 67. Caputaq. decis. 128. par. 2. Mohed. decis. 10. numer. 2. de iure patron. Cotta decis. 356. Rot. decis. 52. numer. 2. 6. & 7. & decis. 219. num. 1. vers. Ratio, par. 1. in recent. sanct. mem. Gregor. decis. 222. num. 1. & ibi late Adden. & fuit resolutum in causa Lucana Iurispatr. de Podijs 5. Martij 1621. coram me, & hac quidem probatione uti debet Serenissimus D. Dux Mutinae, cum sit successor  
 23 Ducis Alphonsi: à primordio & enim tituli posterior formatur euentus, l. 1. §. nulla, & ibi glos. in vers. Primordium tituli C. de impon. lucr. descript. lib. 10. Oldrad. cons. 94. in princ. vers. Et quantum ad primum, vbi quod principium attenditur in  
 24 actu nulliter & concepto, quia si à principio fuit actus nullus in sua conceptione respectu vitij personarum, etiam quod actus sit sub conditione non conuvalidatur, licet tempore purificatae conditionis cesserit vitium, & generaliter ubicunque aliquid sit in executionem praecedentis actus, attenditur actus  
 25 praecedens, & sic principium, Anchar. cons. 28. num. 3. & in terminis iurispatronatus Rota dicta decis. 219. numer. 1. vers. ratio fuit, par. 1. recent. vbi equiparat, illos, & qui sunt, vel aliquando fuerunt Domini temporales loci, vbi existit beneficium.

Si verò Serenissimus D. Dux praetendit hoc iurispatronatus ex persona propria, eget eadem probatione, quia de  
 27 cretum praedictum & Concilij sess. 25. c. 9. de reformat. propter dictionem plerumque qua utitur, habet locum etiam quando cessat praesumptio usurpationis, si iurispatronatus praetendatur à persona Potenti, vel Magnate, siue Vniuersitate, vt censuit Congregatio Illustrissimorum Inter  
 28 pretum, & dixit Rota in causa & Sorana

- iurispatronatus 28. Aprilis 1603. coram bo. mem. Cardin. Pamphilio, vbi fuit reprobata decisio in causa Toletana iurispatronandi 3. Maji 1582. in qua dicebatur, quod dato & concursu paris, vel maioris potentiae Episcopi, cessat praesumptio usurpationis, & idem fuit dictum coram eodem in lacen. Parochialis 27. Iunij 1603. & admissa in dicta causa Lucana iurispatronatus de Podijs 14. Iunij 1621. coram me, & quod requiratur  
 30 eadem probatio, & quando ad iurispatronatus agit familia potens, & magnas, prout requiritur, quando agit Dominus Castri, saepissimè fuit resolutum AA. decis. 104. lib. 2. alias 1273. lib. 3. par. 3. diuers. vbi simpliciter loquitur in iure patronatus Magnatum, Achil. decis. 4. num. 10. de iure patron. Cresten. decis. 1. eodem tit. Chiffanen. dicta decis. 67. Ioan. Paul. decis. 8. alias 842. lib. 3. par. 3. diuers. vbi quod iurispatronatus praesumitur & ex usurpatione, nedum in Dominis, sed etiam in familia potenti, & vniuersitate, & quod D. Simon, dum erat Auditor annoraturat, quod de familia & potenti hoc pluries fuerat resolutum, Cotta decis. 356. Peregr. decis. 5. lib. 2. & fuit resolutum in causa Neapolitana Capellania 29. Ianuarij 1579. coram bo. mem. Cardin. Lancellotti. seniore, vbi de familia Caracciola, Seraph. decis. 952. num. 6. vbi de Nobilibus Venetis in Statu Venetorum, quae conclusio fuit habita pro indubitata in dicta causa Lucana Iurispatr. de Podijs 5. Martij 1621. coram me.

- In proposito autem, siue dicamus  
 33 potentiam & probari ex diuitijs, amicis, numerositate personatum, & familiarum, ac populari existimatione, prout volunt DD. in l. 1. ne liceat, in potenti. & in cap. fin. vbi Card. numer. 3. & 5. de alien. iud. mut. causa fact. & negari non potest, quod Serenissimus D. Dux censeretur debet persona potens respectu Nobilitatis, & magnae potentiae, ac magnarum diuitiarum, etiam in statu Ferrariae, totiusque populi existimationis, cum illa Ciuitas fuerit sub dominio istius familiae, & in illa Ciuitate adsint quamplures familiae à  
 34 principibus Atestinis beneficiatae: & siue dicamus in iudicanda potentia hoc esse relinquendum arbitrio, & religioni iudicantis, prout voluit Bald. cons. 151. sub numer. 1. vers. nam illa lex lib. 1. cuius dictum sequuta fuit Rota in dicta causa Lucana iurispatronatus de Podijs 14. Iunij



ny 1621. coram me, & nemo sanæ mentis inficiari poterit, quin intret arbitrium & Iudicis in casu, de quo agitur pro iudicanda persona Serenissimi Ducis potenti in Ciuitate Ferrariæ, tam propter magnitudinem personæ, & diuitiarum, præsertim in ditione Ferrarien, quàm propter alias adhærentias, vt supra dictum est.

Et prædicta esse vera, quòd scilicet sufficiat potentia in loco, quamuis non sit coniuncta cum iurisdictione, satisprehenditur ex eo, quia Sacra Congregatio, prout etiam Rota, sæpè censuerunt, iuspatronatus vniuersitatis & etiam paruæ, & sine iurisdictione in loco, ac etiam Parochianorum præsumi ex usurpatione, *Put. dicta decis. 55. & 199. lib. 1. in correct. Mohed. dicta decis. 2. in fin. de iurepatr. Crescen. decis. 1. numer. 2. eodem tit. Ioan. Paul. dicta decis. 842. num. 1. vers. secus tamen, Chiffanen. dicta decis. 67. in princ Mantio. decis. 234. & 235. num. 1. Rota dicta decis. 199. par. 2. etiam quod qualitas sit parua, vt fuit resolutum in causa Nulius Archiepiscopus Fossæ Secche 2. Maij & 1. Iulij 1588. coram bo: mem. Card. Pamphilio, ac etiam quod iuspatronatus prætendatur à paucis Parochianis, siue vicinis, fuit resolutum coram me in causa Cremonen. Capellania 11. Aprilis 1601. & in causa Bononien. de Varignana 20. Martij 1589. coram Gypcio, & in causa Illerden. beneficij 11. Martij 1596. coram Penia, Mantio. dicta decis. 234. num. 1. vers. quod locum, & dicta decis. 253. num. 3. Rota decis. 431. num. 1. par. 1. recent. & optimè facit doctrina Specul. in tit. de iurepatr. num. 11. Gonzal. super regul. 8. glos. 18. numer. 68. vers. quod etiam Garz. de benef. par. 5. cap. 9. numer. 102.*

Non obstat, quod & ad effectum, vt præsumatur iuspatronatus ex usurpatione in persona potenti requiratur potentia in loco, vt in decisionibus supra allegatis, ita ut iurisdictione extra locum beneficij non sufficiat ad præsumendum iuspatronatus & esse ex usurpatione; vt fuit resolutum in causa Meliten. iurispatron. 10. Martij 1608. coram Illustrissimo Cardin. S. Eusebij. Quia fuit responsum, prædicta rectè intellecta non obstat: nam vera est consequentia: habet iurisdictionem in loco, ergo intrat præsumptio usurpationis, sed regulariter: & non est vera consequentia: non habet iurisdictionem in loco: ergo non intrat præ-

sumptio usurpationis, nisi quando cessante iurisdictione ex alijs, cessat quoque potentia, prout in dicta causa Meliten. in qua cum prætendens iuspatronatus non præsumebatur ex usurpatione, quia ex alijs cessabat potentia in loco, quæ quidem potentia in statu Ferrariæ non cessat in Serenissimo D. Duce, licet cesset iurisdictione stante magnitudine illius personæ, ac diuitiarum, alijsque supra ponderatis.

Aut verò prætenditur, institutionem posse sustineri, ex quo Serenissimus D. Dux est in quasi possessione præsentandi, & illa non suffragatur. Et pro huius articuli resolutione tria sunt præmittenda. Primum, & quòd ad acquirendum possessionem iuspatronatus plura requiruntur; & primò quòd ille, qui vult præsentare, præsentauerit bona fide. Secundò, quòd præsentatio fuerit admissa. Tertiò, quòd institutus fuerit habitus tanquam Rector in possessione Rectoriæ. Quartò, quòd præsentans credat vt iure suo. Quintò, quòd ille, in cuius præiudicium possessio quæritur, hoc sciat, & patietur, *Calder. conf. 12. de iurepatr. Dec. conf. 129. num. 3. Gig. conf. 48. num. 42. & conf. 49. num. 79. & 80. Roch. in verb. competens, quest. 14. numer. 35. cum pluribus seqq. Lambert. de iurepatr. lib. 2. par. 1. quest. 3. artic. 10. Paleott. decis. 680. lib. 3. par. 3. & decis. 687. num. 1. par. 1. diuers. & fuit dictum in causa Firmana iurispatr. 17. Iunij 1588. coram bo: mem. Cardin. Pamphilio, & alias sæpissimè.*

Secundum est præmittendum, quòd probatio iuspatronatus ex quo versatur in persona potenti iuxta & tenorem Concilij, requiritur tam in petitorio, quàm in possessorio secundum declarationem Sacrae Congregationis Illustrissimorum Interpretum, quam refert Gonzal. ad reg. 8. gloss. 18. numer. 23. & reuerenter passim Rota sequitur, vt in Reatin. iurispatr. 28. Octobris 1587. coram Robusterio, in causa Valentin. Capellania 28. Aprilis 1595. coram bo: mem. Cardin. Blanchetto, in causa Auximana iurispatron. 28. Maij 1595. coram Illustrissimo Mellino, in Calaguritana iurispatron. de Viana 15. Martij 1599. coram bo: mem. Penia, in causa Romana Parochialis de Publicolis 31. Ianuarij 1600. coram Episcopo Paten. in causa Bononien. Parochialis de Gadeo 17. Iunij 1615. coram Andrea, sanct.



*mem. Gregor. dicta decis. 222. num. 2. vers. quæ probatio, Rot. decis. 756. numer. 31. vers. unde sequitur par. 2. recent. & fuit dictum coram me in Pampilonen. de Ians. 1. Iulij 1605. & in Barchinonen. Prioratus 11. 42 May 1609. itaut non + sufficiat docere de quasi possessione præsentandi, ad effectum manutentionis, Gonz. d. gloss. 18. numer. 23. vers. ubi etiam, quia Concilium sustulit omnem possessionem, Seraph. decis. 1395. num. 4. vers. neque obstat, & nu. 5. vers. & ex eo.*

Tertium est præmittendum, quod  
43 præsentus, + patronus, qui semel docuerit de iure patronatus non est repellendus à quasi possessione præsentandi, si tamen dum docuerit de iure patronatus seruauerit formam Concilij Tridentini, prout declarauit Sacra Congregatio, & refert Gonzal. ubi supra numer. 26. & 27. Seraph. dicta decis. 1395. numer. 7. & fuit dictum in causa Volaterrana Capellania 28. Aprilis 1595. coram bo: mem. Blanchetto, & in dicta Romana Parochialis 31. Ianuarij 1600. coram Episcopo Pacen. ac etiam in dicta Comaclen. & Ferraricn. coram bo: mem. Remboldo. Ratio autem, cur requirantur probationes etiam in  
44 possessorio iuxta formam Concilij + est clarissima, quia cum Concilium præscribat certam formam probandi iuspatronatus, si eo modo non probetur, abrogat, & irritat iuspatronatus cum quasi possessione subsecuta; ergo ne iuspatronatus cadat sub hoc decreto, probatio illius debet fieri nedum in iudicio petitorio, sed etiam possessorio, seruata forma Concilij, & in hac parte Concilium adhæret illi opinioni, quod ex  
45 præsentatione + facta sine titulo patronus censeatur in mala fide vera, & propterea non acquirere aliquod ius in possessione, Alex. conf. 75. numer. 47. & seqq.  
46 volum. 4. non autem illi + opinioni, quod quasi possessio attendatur, si erat bona fide facta, Put. dicta decis. 56. in addit. lib. 1. in correct. Crescen. decis. 2. de iurepatron. idem Put. decis. 27. eodem tit. Dec. conf. 117. num. 2. vers. unde ex ista, quæ  
47 quidem + bona fides præsumebatur, si præsentatus spatio 20. annorum possederat, Put. dicta decis. 55. in addit. lib. 3. & decis. 237. lib. 2. in correct. & decis. 24. de iurepatron. quibus in locis loquitur in terminis præsentari, qui possederat spatio 25. annorum. Vnde Concilium tollit istam præsumptionem bonæ fidei ex

possessione longi temporis, & vult, quod iuspatronatus probetur, aliàs illud irritat cum quasi possessione præsentandi. Hinc meritò Sacra Congregatio resoluit, tam in petitorio, quam in possessorio requiri + probationes Concilij. Nec dicatur, quod Concilium irritat possessionem, quando iuspatronatus prætenditur ex priuilegio, & idè deberet doceri, quod iuspatronatus prætendatur ex priuilegio, quia + Concilium loquitur generaliter per verba reliqui patr. omnes, & verum est quod comprehendit iuspatronatus ex priuilegio ex adductis per Garz. de benef. par. 5. cap. 9. num. 116. Sed non idè dicendum est, quod non comprehendat omnes, quocumque titulo prætendantur, præterquam ex dotatione & fundatione per dicta verba generalia, vt in specie probat Gonzal. reg. 8. gloss. 18. num. 23.

His positis, quasi possessio præsentandi non suffragatur, vt dictum est: & cum Serenissimus D. Dux possit allegare duas præsentationes, de illis singillatim agetur. Quantum enim attinet ad primam de anno 1599. licet Ordinarius in institutione dixerit: *cognito tamen prius de bono iurepatronatus præd. & quod in terminis adiecti nostri per nos hac de causa specialiter propositi, &c.* attamen ista assertio Episcopi non suffragatur, sed ex actis probari debet, fuisse cognitum super iurepatronatus iuxta terminos  
50 Concilij, quia + non statuitur assertioni factæ per Ordinarium, vt in nostris terminis Rota decis. 421. numer. 3. vers. minus ob stare par. 2. in recent. & in causa Mediolanen. iurispatronatus 21. Aprilis 1589. coram bon. mem. Perusino, & in causa Albanen. iurispatronatus 22. Iulij 1592. in fin. coram bo: mem. Gypcio, & in dicta causa Romana de Publicolis 31. Ianuarij 1600. in versic. nec obstat coram bo: mem. Pacen. &  
51 idem est + in probatione iurispatronatus, quæ debet fieri de iure communi, nisi iustificetur ex actis Rota dicta decis. 199. numer. 5. versic. ex his, par. 2. diuers. & decis. 235. numer. 4. par. 2. recent. ubi dicitur, non credi etiam assertionibus Iudicis, nisi + factæ sint præuia causæ cognitione, & de illis appareat in processu iuxta conf. Soccin. 47. numer. 15. volum. 4.  
52 nec confessio + Episcopi, quod beneficium sit de iurepatronatus præiudicat Ecclesiæ, Caputaquen. decis. 128. numer. 4. par. 2. Rota dicta decis. 421. numer. 3. in fin. versic.



*versic. tamen etiam, par. 2. recent. & debe-*  
 54 *ret etiam constare; fuisse, & citatum.*  
*Procuratorem Fiscalem, de cuius inte-*  
*resse agebatur Seraph. dicta decis. 1395.*  
*num. 7. versic. nec fuit citatus, & prædicta*  
*eo magis procedunt in casu isto, cum*  
*dicta fuerint facta die 19. Octobris 1599*  
*& eadem die fuerit facta præsentatio,*  
 55 *& institutio; Vnde ex ista & breuitate*  
*temporis satis liquet, quod non fuit ad-*  
*hibita causæ cognitio ad text. in c. iym ex*  
*literis vers. perspeximus quoque de in integ.*  
*restitui. glos. in c. iurgantium, in verb. celeri*  
*in fine, de re iudic. & ibidem Butr. numer. 3*  
*Bart. in l. prolatam, in fin. & ibi latè Adden*  
*in litera L. & M. C. de sent. & ratio est,*  
 56 *quia & in omnibus actibus tempore in-*  
*digemus, vt aliquid maturius agamus.*  
*Anchar. conf. 36. incip. visa quadam petiti-*  
*one, num. 2. & 3. per text. in l. cum hi. S. si præ-*  
*tor, ff. de transact. & quamuis ista non*  
*procedant, quando temporis breuitate*  
 57 *Iudex & potuit instrui, quia tunc bre-*  
*uitas temporis non vitiat dicto cap. iurgan-*  
*tium, ibi, celeri sententia, & ibidem, Imol.*  
*in princ. de re iudic. Alex. conf. 213. num. 3.*  
*volum. 7. Bald. conf. 204. num. 4. versic. &*  
*licet fuerit factum lib. 3. attamen hic non,*  
*ostenditur, quod breuitas temporis suf-*  
*ficeret, immò cum non doceatur de ti-*  
*tulo foundationis, & dotationis, aut pri-*  
*uilegio: præsumptio stat in contrarium,*  
*quod requiretur congruum tempus*  
*ad probandam immemorabilem cum*  
*præsentationibus effectum sortitis spatio*  
*50. annorum, quæ probatio est necessa-*  
*ria cessantibus prædictis, vt supra pro-*  
*batum fuit. Nec Serenissimus D. Dux*  
*potest iuuari in hoc concordia Fauenti-*  
*na, vt statim dicetur. Nec etiam appli-*  
 58 *catur conclusio, quod & sententia anti-*  
*qua potest exequi sine actis: Primò,*  
*quia quatenus ageretur de sententia, ad*  
 59 *hunc effectum requiritur, quod & sit la-*  
*ta ante 30. annos, Put. decis. 328. lib. 2. in*  
*correct. Rip. resp. 1. numer. 9. de iurepatron.*  
*lib. 1. Mantica. decis. 296. num. 7. In hoc au-*  
*tem casu prima institutio non fuit facta,*  
*ante 30. annos. Secundò cum constaret*  
*de tempore secundæ præsentationis de*  
*anno 1618. quod prima institutio fuit*  
*facta sine causæ cognitione, vt patet ex*  
*prædictis, requirebatur in secunda in-*  
*stitutione ad acquirendam quasi posses-*  
*sionem causæ cognitio, vt statim proba-*  
*bitur. Tertiò veritas est, quod hic non*  
*sumus in sententia, & quamuis idem,*

dicatur de probationibus, quod de sen-  
 tentia, quod si sunt antiquæ, probant  
 60 sine actis, itaut qui vult & impugnare  
 probationes antiquas, teneatur exhibe-  
 re acta, sanct. mem. Gregor. dicta decis. 535  
 num. 9. & 10. tamen hic nullæ afferun-  
 tur probationes, sed sola assertio Epi-  
 61 scopi, & cui non statur in istis terminis,  
 vt supra dictum est, & modo etiam di-  
 cetur, & tandem cessat omnis difficultas,  
 quia vt iam ostensum fuit, liquido appa-  
 ret, nullam causæ cognitionem adhibi-  
 tam fuisse.

Neque in hac facti specie discutien-  
 dum est, quid posset operari assertio Epi-  
 scopi, si ageretur de probando iurepa-  
 tronatus in familia non potenti, quia  
 cum agatur de familia potenti, requiri-  
 tur immemorabilis cum præsentationi-  
 bus effectum sortitis spatio 50. annorum,  
 quæ debent probari per scripturas au-  
 thenticas, quæ probatio requiritur à  
 Concilio pro forma, ita quod aliter fa-  
 62 cta, vt per & testes, vel aliud æquipol-  
 lens non suffragetur, vt pluries fuit re-  
 solutum per Sacram Congregationem  
 Concilij, & per Rotam in causa Sabi-  
 nensi beneficiorum 15. Octobris 1581. co-  
 ram Robusterio, Rota decis. 199. numer. 4.  
 par. 2. coram sanct. mem. Clemente VIII.  
 & in causa nullius Archiepiscopatus 2.  
 Maij, & 1. Iulij 1588. coram bo. mem. Car-  
 din. Pamphilio, & in Albanen. Prioratus  
 26. Nouembris 1588. coram Orano, & in  
 Aquinaten. iurispatronatus 19. Ianuarij  
 1590. coram bo. mem. Cardin. Mantica, &  
 aliàs sepius, & nouiter Gonzal. ad re-  
 gul. 8. gloss. 18. numer. 79. Gratian. discept.  
 168. num. 21. vsque ad finem, quæ adeò ve-  
 ra sunt, vt nec sufficiat probatio præsum-  
 63 pta, & quæ resultat ex enunciatiuis, &  
 institutionibus Episcoporum de præse-  
 nationibus coram ipsis factis, vt fuit re-  
 solutum in causa Aquinaten. iurispatro-  
 natus 9. Iunij 1600. coram Cardin. Seraphi-  
 no, & in Sorana iurispatronatus 28. Apri-  
 lis 1603. coram Cardin. Pamphilio, & in  
 Iacen. Parochialis 27. Iunij 1603. coram  
 eodem, & nouissimè articulo maturè di-  
 scusso in causa Terracinen. Canonatus  
 10. Aprilis præteriti coram R. P. D. meo  
 Merlino, licet de iure circumscripta di-  
 64 spositione Concilij, assertioni & Episco-  
 pi de præsentatione coram se facta, cre-  
 datur Rota decis. 11. de iurepatronatus in  
 nou. & ideò cum præsentationes debeant  
 probari per authentica documenta, &



Concilium hoc disponat de forma, vt  
 65 supradictum est non sufficiunt ꝛ assertio-  
 nes Episcopi, vt in prædictis decisioni-  
 bus, & præsertim in *decisione Domini mei*  
*Merlini*, in qua cum pars, quæ informa-  
 bat, contrarium prætenderet, contra  
 ipsam solam informantem Rota respon-  
 dit. Neque dicatur, quod hodiè non  
 agitur de ista probatione, sed an fue-  
 rit facta, quod præsumitur ex dicta.  
 66 assertione Episcopi, cui ꝛ standum  
 est in his, quæ concernunt officium  
 suum, *Rota decis. 698. numer. 4. par. 1. di-*  
*uers.* quia, vt modo dictum est, in hoc ca-  
 su non statuitur assertioni Episcopi, sed de-  
 67 bet ꝛ ex actis constare, iuspatronatus  
 fuisse probatum iuxta dispositionem Con-  
 cilij, & sic iuxta prædicta modo ponde-  
 rata.

Quantum artinet ad secundam præ-  
 sentationem de anno 1618. vnà cum  
 enunciatiua in literis sanct. mem. Pau-  
 li V. sic concepta: *Quæ de iurepatrona-*  
*tus Laicorum Nobilium Virorum dilecti*  
*filij Caesaris de Este Mutina, & Regij Du-*  
*cis ex fundatione, vel dotatione iuxta Ca-*  
*pitulationem Faentinam existit, &c.* nec  
 ista præsentatio, & indè secuta assertio  
 Papæ, ac institutio Ordinarij suffragan-  
 tur, non quidem præsentatio, & insti-  
 tutio, quia licet Serenissimus D. Dux  
 de facto esset in quasi possessione præ-  
 sentandi ex præsentatione effectum sor-  
 titi anni 1598. nihilominus ostendere  
 tenebatur, illam primam institutionem  
 fuisse factam cum causæ cognitione, vt  
 ex illa bona fides resultaret, & indè sub-  
 sequi posset secunda institutio, cum il-  
 li resisteret Sacrosanctum Concilium,  
 68 & ius commune, Ecclesiæque ꝛ regula-  
 riter libera præsumatur, & præsentatio  
 ex gratia competat, *cap. quoniam de iure-*  
*patronatus cap. omnes Basilica 16. quest. 7*  
 ita in puncto dicit *Didacus Spino de te-*  
*stam. gloss. 4. in fine*, & benè ad propo-  
 situm *Valasch. consultat. 163. numer. 9. cum*  
*seqq. Gonzal. dicta gloss. 18. num. 48.* & pro-  
 69 preterea ꝛ cum ista institutio fuerit facta  
 sine causæ cognitione, non suffragatur,  
 vt in dictis Sacrae Congregationis Con-  
 cilij, & Rotæ decisionibus, nec potest  
 70 iuari ex ꝛ enunciatiua Papæ, quia  
 cum non fuerit facta motu proprio, nec  
 contineat factum proprium ipsius sanct.  
 mem. Pauli Quinti, sed sit ad supplica-  
 tionem partis, non tribuit aliquod ius,  
 nec probat iuspatronatus, de quo prin-

cipaliter dubitatur, *Clem. fin. in fin. de*  
*sentent. excommunic. Paris. consil. 128.*  
*num. 22. vers. in super lib. 4. Aret. consil. 23.*  
 71 *num. 8. & seqq. vbi dicit, hoc ꝛ procede-*  
*re, etiam si super ea fundetur intentio*  
*Papæ, Dec. cons. 602. num. 15. latè Aymo. de*  
*antiq. temp. par. 1. §. 1. numer. 9.* præsertim  
 72 quia ꝛ concernit interesse partis Capu-  
*taq. decis. 337. num. 5. par. 3. & fuit in pun-*  
*cto dictum in causa Sorana iurispatr. 28.*  
*Aprilis 1603. coram bo: mem. Card. Pam-*  
*philio.*

Et ad propositum non applicantur  
 73 decisiones ꝛ in causa *Portuen. beneficij*  
*9. Maij 1594. coram bo: mem. Pacen. & co-*  
*ram Illustrissimo Millino 22. Martij 1596.*  
*quæ sunt decisiones 523. & 524. par. 4. di-*  
*uers.* quia ibi agebatur de assertione Pa-  
 pæ facta Motu proprio, & super fa-  
 cto, quod sibi causâ cognita innotue-  
 rat, & super ea fundabatur intentio Pa-  
 74 pæ, & ideo ꝛ eius assertioni standum  
 erat *Clemen. 1. de probat. & ibi DD. gloss.*  
*in dicta Clemen. fin. in verbo. non intelli-*  
*gitur de sentent. excommunic. cum allega-*  
*tis in prædictis decis. & fuit consideratum*  
 in prædicta causa Sorana, in qua ponde-  
 ratum etiam fuit, quod in casu dicta-  
 75 rum decisionum ꝛ Portuen non contro-  
 uertebatur existentia iuspatronatus,  
 sed solum pertinentia inter emptorem  
 Castri, qui prætendebat iuspatronatus  
 competere Castro, & venditorem, qui  
 dicebat illud esse gentilitium, & ideo  
 76 sufficiebant ordinariæ ꝛ probationes,  
 vt fuit dictum in causa *Firmana iurispa-*  
*tronatus 21. Iunij 1593. coram bo: mem.*  
*Cardin. Blanchetto.* Immo etiam leuio-  
 77 res, ꝛ cum non ageretur principaliter  
 de iurepatronatus, neque Ordinarius,  
 aut aliquis ab eo prouisus esset in causâ,  
 sed incidenter, & ad alium finem, vt vide-  
 retur, an esset emptoris, vel venditoris  
 Castri, vt considerauit *bo: mem. Pacen. in*  
*sua decis. in hoc autem casu dubitari*  
 non potest, quin ageretur de ipso iure-  
 patronatus, licet alius non esset in causâ,  
 cum ageretur ad effectum institutionis  
 in præiudicium libertatis beneficij, ma-  
 ximè cum Fiscalis esset in causâ, ideoque  
 78 certum sit requiri ꝛ exactas probatio-  
 nes, vt fuit resolutum in causa *Pampilo-*  
*nen. Parochialis de Iansì 10. Aprilis & 20.*  
*Novembris 1595. coram bo: mem. Card. Man-*  
*tica.*

Nec vt dictum est, Serenissimū D. Du-  
 cē potest iuari assertio Papæ circa con-



cordiam Fauentinam, quia si concordia Fauentina non suffragatur, nec ipsa assertio potest suffragari, quod autem dicta concordia Fauentina non suffragetur, satis patet, cum in ea dicatur, *rimanghi à lui*, scilicet Serenissimo Duci, & à suoi heredi, & successori, così uniuersali, come singolari solamente il iuspatronato della Prepositura di Pomposa, & quello della Pieve di Bondeno, con tutte le  
 79 loro pertinenze, cuius & verbi (remaneat) natura est in hoc casu, vt importet continuationem, & perseuerantiam iuris, & dispositionis precedentis, l. si manente ff. de precar. & fuit consideratum, in dicta causa Comaclen. & Ferrarien. coram bon. mem. Remboldo. Ideoque nisi doceatur, quod hoc iuspatronatus spectaret ad Ducem Alphonsum, dispositio horum Capitulorum non potest suffragari Serenissimo D. Duci cap. 1. & ibi Bald. num. 2. & seqq. de capit. qui cur. vendidit  
 80 vbi dixit, quod si Imperator fecit & concessionem alicuius Castri cum pertinentijs in huiusmodi concessione non veniunt defensæ, vel molendina, quæ erant propria Communitatis, neque veniunt res singulares vicinorum, quia  
 81 tantum videtur & Rex concedere, quod erat proprium arg. l. si domus, S. si ff. de leg. 1. & l. vxor patris C. de leg. & l. qui Tabernas ff. de contrah. empt. Franc. Aret. in cons. 15. num. 2. sic in proposito cum, in Capitulis dicatur, quod beneficia remaneant de iure patronatus ideo Papa,  
 82 præsupponit, quod talia sint, & quod talia debeant remanere penes Serenissimum D. Ducem, qualia fuerant penes Ducem Alphonsum, & propterea nisi doceatur, quod de tempore Capitulorum beneficia essent de iure patronatus Ducis Alphonsi, Capitula non suffragantur Serenissimo D. Duci, cum existantia & iurispatronatus Ducis Alphonsi sit fundamentum intentionis Serenissimi D. Ducis, & dispositionis Capitulorum, Bart. in l. 1. S. 1. ff. ne quid in flum. public. Tirag. de utroque tract. S. 8. glos. 7. Papa enim vt supra relatum est in Capitulis dixit; *rimanghi anco à lui il iuspatronato*, non autem voluit simpliciter concedere iuspatronatus, prout si dixisset, beneficia sint de iure patronatus,  
 84 quo casu & dispositio ex certa scientia facta præiudicaret libertati Ecclesiæ, vt in simili considerat Franc. Aret. d. cons. 15 num. 9. vers. his non obstantib.

85 Non obstat, quod & Conc. Trid. d. sess. 25. cap. 9. de reform. excipiat patronatus competens sublimibus, ac supremis Principibus iura Imperij in Dominijs suis habent. quia hodie de hoc non est disputandum, cum Concilium præseruet tantum consuetudines, seu præscriptiones, & facultates, ac priuilegia, dictorum Principum, & ideo frustra disputatur, an sit locus huic exceptioni, cum de prædictis non constet: Et quod hoc sit verum, satis patet, quia Sacrosanctum Concilium  
 86 decernit, & vt iuspatronatus sit ex fundatione, & dotatione, & vult illud probari per authenticum documentum, vel alias iuxta modum ibi præscriptum, post quem modum ibi præscriptum subdit: Reliqui patronatu, &c. seu facultates, & priuilegia concessa, &c. cum vacant, scilicet beneficia (exceptis patronatibus super Cathedralibus, &c. & exceptis alijs, quæ ad Imperatorem, & Reges, seu Regna possidentes, aliosque sublimes, ac supremos Principes, iura Imperij in dominijs suis habentes pertinent) in totum prorsus abrogamus; Vnde cum præseruet iuspatronatus dictorum Principum, etiam quod non sit ex dotatione, & fundatione, præsumit Concilium, quod de iure patronatus debeat constare secundum dispositionem iuris communis, quod non corrigitur, quoad dictos Principes, & propterea si Serenissimus D. Dux prætenderet hoc iuspatronatus esse præseruatum per Concilium, etiam quod non esset ex dotatione, & fundatione, deberet & probare aliquem titulum de iure sufficientem ad inducendum iuspatronatus. Et si niteretur sola præscriptione, prout iuspatronatus posse præscribi tenet Federic. de Senis cons. 234. quem refert, & exornat Paul. de Ciudadinis de iure patr. par. 3. caus. 5. num. 5. cum pluribus seqq. fol. mihi 58. vt isto capite posset iuari, deberet  
 88 docere de immemorabili, & quæ requiritur in persona potenti etiam de iure communi ad hunc effectum, Burr. in cap. dilectus sub num. 12. vers. solue, dic contrarium, vbi etiam Card. sub num. 2. q. 4. præcipue, ibi, Populus autem de offic. leg. Mohed. decis. 10. num. 1. & 2. & de iure patron. Achill. decis. 4. num. 4. eod. tit. Put. d. de cis. 55. 56. & 199. in princ. lib. 1. in correct. Caputaq. decis. 128. num. 1. & 4. in fin. & num. 5. par. 2. Guidob. decis. 114. incip. Thomas Pontificus in fin. vers. secus si de illo Chiffanen. d. decis. 67. incip. iuspatronatus



tu s in magnis Card. Mantie. decis. 89. nu. 3. vers. sed neque, & decis. 234. num. 1. fuit late deductum in d. Comacien. & Ferrarien, Praepositura coram Remboldo; si 89 verò tueretur se concessisse, ex privilegio, deberet ostendere privilegium, aut concessionem Apostolicam cum, privilegium aut concessio Ordinarij non sufficiant, cap. 2. de reb. Eccl. non alien. in 6. Rebuff. in prax. in 3. par. Signatura vers. necnon in patronat. Staphil. de literis gratia de modo & for. impetr. §. 1. de iurispatr. prerogativa nu. 3. & 4. etiam 90 si patronus esset in possessione per centum, & quadraginta annos, vel alio longissimo tempore, cum constaret de privilegio inualido, Gonz. ad reg. 8. glos. 18 num. 48. Paris. de considerat. quest. 28. numer. 280. & hanc opinionem sequitur Rota, ut in decisionibus relatis per Garz de benef. par. 5. cap. 9. num. 128. & 129.

Et ita conclusum negotio maturè discusso, licet vna tantum parte informante.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.  
D. CARD. VIRILI.

Meleuitana Indultorum.

Die Luna 26. Iunij 1628.

### ARGUMENTVM.

De potestate Papae circa Commendas Religionis Hierosolymitanae non est dubitandum. Dementia alicuius ex quo probetur. Papae voluntas derogandi contrarijs, ex quo desumatur.

### S V M M A R I V M.

- 1 De Papae potestate circa Commendas, & Prioratus, ac dignitates Magnae Crucis Religionis Hierosolymitanae non est dubitandum.
- 2 Voluntas Principis aliquid concedentis apparet, si omnia narrata, quae eum mouerunt ad concedendum, sint iustificata.
- 3 Licentia, quando conceditur in forma communi, quid sufficit, ut specificetur.
- 4 In alternatiuis sufficit vnam partem esse veram.
- 5 Dementia alicuius probatur ex datione curatoris.

- 6 Officium cognitionis causarum est voluntarium, & lucrosum.
- Papae voluntas, quod voluerit contrarijs derogare, apparet ex clausula, quorum tenores.
- 8 Gratia facta alicui, quae plurimum qualificata est, non potest transire in exemplum.

### DECISIO CXCVIII.

**A** SANCTISSIMO D. N. Urbano VIII. Eques Bernardus Pereira die 24. Augusti 1624. duo obtinuit Indulta gratiosa, vnum, ut possit consequi quascunque Commendas Hospitalis Hierosolymitani de melioramento, vel alias quomodolibet nuncupatas, alterum, ut consequi valeat Prioratus, Baiulatus, & quascunque alias dignitates Magnae Crucis in Turno suae Antianitatis obuinentes, non obstante, quod ei deficeret vna Carauana, debitamque residentiam in Conuentu non perfecisset; contra quae indulta, cum insurgerent Equites Barnardus, & Blasius Brandam, necnon alij Equites Prioratus Portugalliae, ac etiam Linguae Castellae, Sanctissimus praevia oris aperitione commisit causam in Rota super nullitate, & subreptione dd. Indultorum, cum clausula non retardata eorundem executione; & propterea proposito dubio, An supradicta Indulta suffragentur Equiti Bernardo, Domini affirmatiue responderunt.

- 1 De potestate enim Sedis Apostolicae circa Commendas, & Prioratus, ac dignitates Magnae Crucis Religionis Hierosolymitanae non est dubitandum, cap. licet de preben. in 6. Clem. 1. in fin. ut lit. pend. Rot. decis. 778. num. 1. par. 1. recent.
  - 2 De voluntate Pontificis apparet, & cum omnia narrata, quae mouerunt supremum Principem ad concedendum sint iustificata, cap. 1. de lit. contest. in 6. Rot. dec. 613 in princ. par. 1. rece. & fuit dictum in Bracharen. Archidiaconatus 7. Februarij 1628 coram Reuerendiss. D. meo Coccino Decano.
- Fuit enim narrata dementia Equitis Ioannis fratris germani Bernardi cum necessitate eundi ad patriam.

Secundò fuit narrata residentia Bernardi de illo tempore.

Tertiò quod à residentia recessit, ut curam fratris haberet.

Quartò quod discessit, & ad Portugalliam accessit de ordine Magni Magistri



stri de Vignacurt, & ista quatuor probantur, tum ex fide fratris Aloysij de Britto Baiulini de Acre, tum ex fide Secretarii communis ararii, tum ex Indulto facultatiuo Pauli V. fel. record. directo eidem Magno Magistro de Vignacurt, qui vigore indulti sub eadem narratiua discessus propter dementia Equitis Ioannis, dispensauit Equitem Bernardum ad consequendas Commendas de Cabimento, quod non fecisset, si narratiua indulti non fuisset vera, & iustificata, ex quibus simul iunctis hæc satis remanent iustificata.

3 Nec facit, quod in licentia discedendi à Conuentu, & residentia non fuerint supradicta narrata, quia omisso quod implicite, & tacite possent dici supradicta narrata in illis verbis, pro nonnullis suis negocijs peragendis, quæ commode per alios exequi non possent nisi personaliter, cum dementia fratris publicare non cogeretur, versamur in licentia expedita in forma ordinaria, secundum quam causæ non specificantur, & propterea sufficit, quod narrata aliunde probentur ex supra deductis.

Nec placuit Dominis ponderatio ex aduerso facta, quod deputatio curatoris Equitis Bernardi quoad personam, & bona Equitis Ioannis fratris fuerit facta à Magno Magistro, & consilio, multo post recessum supradictorum Bernardi, & Ioannis à Conuentu; nam distinxerunt, quod narratiua indultorum intelligitur de cura, siue gubernio domestico circa personam, & bona Equitis Ioannis dementis, quam nemo melius, quam frater germanus in persona magnæ qualitatis facere poterat, committendo famulis, seruilem, & inferiorem curam; deputatio verò longè postea facta ex aduerso considerata est de cura iudiciali, & legali; cum enim Eques Ioannes dementis consequutus fuisset Commendam S. MARIE, requirebatur noua deputatio curæ, ut Bernardus frater bona Commendæ administrare valeret, cum Religionis stabilimenta id prohiberent.

Quod Eques Bernardus fecerit tres Carauanas, & sic vna tantum deficeret, constat ex fide extracta ex libris Linguae Castellæ nuncupatis delle Carauane.

Prout, quod Eques Bernardus resideret in Conuentu per annos quatuor, menses sex, & dies 21, & sic pro integro quinquennio deficerent tantum mē-

ses sex, & dies nouem, probatur ex fide extracta ex libris nuncupatis de Residentia.

4 Quinta narratiua, quod infirmitas, & causa manendi extra Conuentum durauerit vsque ad diem obtentorum indultorum, seu saltem quod ea cessante fuerit deputatus à Capitulo Prouinciali ad cognoscendas causas, etiam verificatur quoad vtrumque licet vnum ex supradictis sufficeret, cum in alternatiuis satis sit vnā partem esse veram, cap. in alternatiuis, de regul. iur. in 6. Rot. decis. 619 num. 2. par. 2. recent.

5 Quod enim infirmitas dementiae duraret, probatur; nam indulta fuerunt concessa die 24. Augusti 1624. & tamen dementia durabat quoque die 14. Iunii 1625. & sic post decem menses, ut ex fide Ludouici de Britto, iuncto Indulto Sanctissimi sub die 14. Decembris 1624. & sic post quatuor menses post concessionem Indultorum, in quo ob dementia confirmatur cura data à Magno Magistro, super qua etiam dementia permanente datur fides Curialium.

Quod Eques Bernardus à Capitulo Prouinciali fuerit deputatus ad cognoscendas causas Religionis ac officium, de tempore datæ Indultorum exerceret, probatur ex fide Ludouici de Britto, & ex fide Notarij Apostolici, & scribæ causarum, ex quibus apparet de deputatione, & essercitio cum accurata defensione priuilegiorum Religionis.

Sexta narratiua, quod Eques Bernardus non possit ad Conuentum redire nisi cum maximo incommodo rerum suarum domesticarum, iustificatur ex natura rei, cum cura personæ Equitis Ioannis dementis, & bonorum priorum, & Commendæ sentiret incommodum, & damnum, & ex munere causarum Religionis.

6 Nec obstat, quod officium cognitionis causarum sit voluntarium, & lucrosum, & ab Equitibus postulatum, & desideratum, quia Eques Bernardus non narravit officium esse dispendiosum, & necessarium, sed qualitatem officij expressit, ob quam dixit morari in Portugallia, vnde sufficit quod in hoc gratia remaneat iustificata; ultra quod non apparet, quod officium habeat salutarium immò Eques Bernardus suis expensis illud exercuisse asserit.

Tandem non obstat prætenfa subreptio,



tio, & defectus intentionis Sanctissimi ob praedictum fraudulorum, idest concurrentium, & Religionis, vigore statuti quinti de elect. in quo disponitur attendendam esse potius Benemerentiam quam Antianitatem; nam cum ¶ Sanctissimus in specie huic statuto quinto derogauerit cum clausula, quorum tenores, satis constat de mente Papae, & quod huic statuto voluerit derogare iuxta vulgatum *cons. Butr. 2. Rot. decis. 1. num. 2. d. praban. in nou. & decis. 192. num. 6. par. 1. recent. & fuit dictum coram me in Romana pecuniaria 26. Maij 1627.*

Præcipue cum de Benemerentia Equitis Bernardi satis apparenter constet ex intercessione Catholicae Maiestatis, quæ secum fert præsumptionem meritorum, & ex exercitio officij cognitionis causarum in Regno Portugalliae pro defensione priuilegiarum Religionis spatio 14. annorum, itaut gratia ¶ supradictorum Indultorum, tam qualificata non possit transire in exemplum.

Et ita vtraque parte informante, &c. fuit resolutum.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Nouariens Bonorum.

Die Lune 26. Iunij 1628.

### ARGUMENTVM.

Processus comparationis scripturarum, quando dicatur validè factus. Item late declaratur, quæ necessaria sint, ad hoc vt d. comparatio scripturarum dicatur legitimè facta per peritos.

### SVMMA RIVM.

- 1 Index delegatus habet eandem auctoritatem, quam delegans.
- 2 ex Commissionis distributione facta Auditori, ipse recipit super omnibus, quæ ad causam pertinent, plenariam potestatem.
- 3 Iurisdictione concessa, censetur etiam concessa sine quibus iurisdictionis explicari non potest.
- 4 Principali commissio, censetur quoque commissum accessorium.
- 5 Rota facit vnum Tribunal, & vna est omnium iurisdictionis, itaut vnus loco alterius subrogatus dicatur, & num. 7.

- 6 Acta facta coram vno Auditore in causa alteri commissa substinentur, & valida reputantur.
- 8 Pars si fuerit citata pro certa hora, ad interessendum in aliquo actu, si id fiat non expectata d. hora, actus erit nullus, & num. 13.
- 9 Pars, si fuerit citata pro certa hora, non requiritur, quod expectetur totus lapsus horæ, sed sufficit, quod incipiat.
- 10 Citatio, si fuerit facta ad aliquem actum non momentaneum, in quo plura requiruntur, itaut si pars esset expectanda vsque ad vltimum momentum diei, nihil posset probari, tunc citans, quandounque intra terminum præscriptum potest curare, vt actus expediat.
- 11 Citatio ad hodie per totam, non arguit sententiam ferri non posse, nisi in extrema hora diei, sed intelligitur pro hora audientiae.
- 12 Castr. in l. more Romano num. 5. ff. de fer. declaratur.
- 14 Citationis verba, quem intellectum possint recipere.
- 15 Ordo litterarum non est attendendus, si ex contextu verborum aliud appareat.
- 16 in Citationem vnica possunt plures actus expediti.
- 17 in Iudicio comparationis scripturarum, quid debeat internuenire.
- 18 Index in comparatione scripturarum, adhibitis peritis, ipsisque iuramento delato, corpora litterarum respicere debet.
- 19 Petens recognitionem scripturarum, iurare debet de calumnia.
- 20 Recognitionem scripturarum petens per comparationem iurare debet, se non habere alium modum recognoscendi ad scripturas.
- 21 Probatio subsidiaria non admittitur, donec adsint alie probationes.
- 22 Index si scripturarum comparationem, recognoscere velit, potest hoc facere, sed tutus est, vt adhibeat duos peritos.
- 23 In scripturarum comparatione debent esse plures periti, & non sufficit vnus.
- 24 In scripturarum comparatione periti non debent esse suspecti partibus.
- 25 Pars, si fuerit citata ad eligendum peritum, si hoc neglexerit, index potest illum eligere.
- 26 Periti electi propter scripturarum comparationem de iure necessarium est, & de forma, vt iurent.
- 27 Periti electi ad comparationem scripturarum, debent interrogari, an id, quod dicunt,



- dicum, causa odij, vel inimicitia, aut gratia testi dicant.
- 28 Periti electi ad comparationem scripturarum iurare debent iuxta formam l. comparationes §. omnes autem C. de fid. instrum.
- 29 Responsio relativa ad interrogationem habet implicitum tenorem interrogationis, à qua recipit declarationem.
- 30 De scripturae certitudine, quando non possit dubitari, casu, quo fit comparatio.
- 31 Scripturae duae requiruntur, quando est facienda comparatio, una, quae debet recognosci, & altera, ad quam debet fieri comparatio.
- 32 Periti in comparatione scripturarum inspicere debent singulas literas, seu elementa, dictiones, & elementorum, verborumque tractus, signa, & similia.
- 33 Periti electi ad comparationem scripturarum, relationem suam debent facere in scriptis, vel in actis scribere facere.

## D E C I S I O CXCIX.

**A**GITVR de recognitione Instrumenti Inuestiturae factae per viam transactionis de anno 1502, per Cardinalem de Sancto Seuerino Ioanni Iacobo Triultio, de qua quidem Inuestitura adsunt duo Instrumenta; Alterum leuatum à Francisco de Badagio, qui de eo fuit rogatus; Alterum verò exemplatum per Petrum Cellam. Vnde difficultas hodiè fuit restricta ad Instrumentum leuatum per Notarium rogatum, ut videatur, an fuerit ultimo loco legitime recognitum per comparationem, reseruato, ut quid inde resultet, videatur, cuius difficultatis resolutio circa duo versatur. Primò circa validitatem processus comparationis. Secundò circa id, an comparatio fuerit legitime facta.

Et quantum attinet ad primum, non potest dubitari de validitate processus comparationis, cum ille fuerit factus à Iudice per Rotam subdelegato, qui ideò quoad hunc actum eandem auctoritatem habet, quam Rota c. ult. §. delegatur, & ibi notat Franc. numer. 2. de iudic. lib. 6. Nec minus ambigi potest de facultate Rotae in facienda huiusmodi recognitione per comparationem, cum ex distributione Commissionis factae Auditori, ipse reciperet super omnibus, quae ad causam pertinent plena-

riam potestatem iuxta in cap. praeterea de offic. delegat. & concessa iurisdictione, 34 ea quoque concessa & videantur, sine quibus iurisdicatio explicari non potest, c. suspiciens, de offic. delegat. l. 2. ff. de iurisdic. omni. iud. prout & commissio principali, censetur quoque & commissum accessorium, c. prudentiam, §. sexta in fin. de offic. deleg.

Non obstant tres nullitates oppositae contra dictum processum factum super hac comparatione. Non prima defectus mandati clar. mem. Odoardi Cardinalis Farnesij tunc Commendatarij, quod videtur restrictum ad videndum, exequi literas compulsoriales relaxatas per nunc Illustrissimum Cardinalem Verospium, tunc Rotae Auditorem, & ideò Procurator non poterat petere executionem literarum compulsorialium postea relaxatarum per bon. mem. Cardinalem Sacratum, vnde processus remanet nullus, ut in decisione vltima Sanctae mem. Gregorij, quia fuit responsum, quòd bon. mem. Cardinalis Sacratus non relaxauit nouas literas compulsoriales, sed tantum deputauit nouos Iudices in Curia concordatos pro executione literarum compulsorialium per prius relaxatarum, quarum vigore fuit facta recognitio per comparationem, & sic non potest dubitari de viribus mandati, quatenus etiam ita rigorosè esset interpretandum. Secundò fuit responsum, quòd in Rota materia ista non est adeò strictè interpretanda, cum Rota & faciat vnum Tribunal, & vna sit omnium Iurisdicatio, ita ut vnus loco alterius subrogatus dicatur, & acta facta coram & vno in causa alteri commissi sustineantur, & valida reputentur Put. decis. 339. lib. 3. in correctis, maximè parte non opponente, idem Put. decis. 460. lib. 2. pariter in correctis. Quare, etsi prius Illustrissimus Verospius relaxasset compulsoriales; Attamen bon. mem. Cardinalis Sacratus, denuò easdem potuit relaxare, quo casu mandatum Procuratoris videbatur sufficere ex ratione praedicta; quia scilicet, non censebatur mutata persona Iudicis, cum, ut dictum est, Rota & faciat vnum Tribunal. Tertiò fuit responsum, quòd mandatum habet duas partes, prima est ad exequendum literas compulsoriales relaxatas per Illustrissimum Cardinalem Verospium; Secunda continet haec verba: Item petendum, & obtinendum recognosci



gnosci per comparationem Instrumentum transactionis Inuestitura, & aliorum celebratorum inter tunc Commendatarium, & Abbatem S. Bartholomei, & Ioannem Iacobum Triuultium, rogatum per quondam Franciscum de Badagio, &c. quae secunda pars ad effectum, de quo agitur, abunde sufficit. Neque potest huic motui obijci, quod facultas recognoscendi per comparationem est registrata in literis compulsorialibus; quia cum non possit dubitari de validitate comparationis, esto quod mandatum Procuratoris de partibus non esset sufficiens pro scripturis compulsandis, non potest tamen inficiari, quin esset sufficiens pro recognitione scripturarum per comparationem; quia in hoc casu non erat necessaria compulsatio, & postea recognitio per comparationem, cum iam dictum instrumentum fuisset productum in Rota, & exhibitum sub oculis Dominorum, ut illius facies posset considerari, & certum est, quoad recognitionem per comparationem, quod mandatum non erat restrictum.

- Non obstat secunda nullitas, quod
- 8 scilicet pars fuerit & citata pro certa hora ad recognoscendum, & non fuerit expectata; Quia primo fuit responsum, quod pars fuit ultimo loco citata 16. Martij pro die 18. in vespere ad videndum praesentari tres libros matriculae per publicos Officiales, per quos erat facienda comparatio Instrumenti, & Protocolli antea iam producti, &c. & eadem die 18. in vespere fuit reproducta intimatio, ut in processu compulsoriali fol. 47. ubi legitur, tam executio citationis die 17. quam illius reproductio facta die 18. in audientia, hora vespertina, & accusata contumacia pro parte Cardinalis Farnesij, Officiales praesentarunt libros, & fuit facta recognitio per Peritos, quae quidem recognitio valida fuit, etiam
  - 9 quod & non fuerit expectatus totus lapsus horae vigesima quartae, quia sufficit, quod fuerit facta statim, ac incepit hora vespertina, Bart. in l. qui ante Calendas 13. sub num. 5. vers. quandoque datur terminus. ff. de verb. obligat. ubi quod si citatio fuit ad aliquem actum non momentaneum, in quo plura requirantur,
  - 10 ita ut & si pars esset expectanda usque ad ultimum momentum diei nihil posset probari, tunc citans, quandocunque intra terminum praescriptum potest cu-

- rare, ut actus expediat, Franc. in c. compareat num. 24. & 25. de appellat. Abb. in c. consuluit num. 5. & 10. de offic. delegat.
- 11 ubi dicit, quod si citetur & ad hodie per totam, non arguit sententiam ferri non posse in extrema hora diei, sed intelligitur pro hora audientiae. Et ita seruatur in Curia, Seraphin. decis. 1115. num. 2. & 3. Nec contrarium dicit Cast.
  - 12 in l. more & Romano num. 5. ff. de feriis quia loquitur quando agitur contra aliquem contumacem lapso termino, ita ut post lapsum termini debeat contumax iudicari, qui non est casus noster. Secundum principaliter fuit responsum, quod verba citationis sunt ista: Citetur Dominus Marchio, & Marcus Antonius eius Procurator comparituri die 18. Martij in vespere, &c. Unde licet comparitio debuerit & fieri in vespere, alias fuisset nulla, ut in puncto Bart. in l. fin. §. si is qui, ff. quod vi, aut clam. Nihilominus cum verba illa, in vespere, sint generalia, & possint comprehendere ultimam horam, & omnes horas vespertinae, ut in simili notat in puncto idem Bart. in consil. 175. col. 1. vers. praeterea ad hoc viget ratio, lib. 1. ad saluandam comparationem, si constaret non fuisse factam in ultima hora, citatio deberet interpretari, ut sonet in omnibus horis vespertinae, cum
  - 14 verba & citationis possint recipere huiusmodi intellectum, Bart. in dicto consil. 175. in fin. vers. item possunt intelligi lib. 1. Tercio fuit responsum, cessare omnem difficultatem; quia Procurator Marchionis 18 Martij in vespere comparuit, & protestatus fuit, non debere fieri recognitionem, per comparationem, sed consulendum esse Rotam, & instante Procuratore Cardinalis Commendatarij procedi ad vltiora, replicauit Iudicem debere abstinere a comparatione. Unde, ex tenore illius facti satis apparet, quod comparatio fuit facta in hora, in qua cadebat citatio, cum Procurator Marchionis comparuerit in vespere, & se opposuerit recognitioni faciendae, & Procurator Commendatarij insteterit procedi ad vltiora. Nec huic tertio responsioni obstat, quod protestatio videatur facta post comparationem, cum ex ordine literae de hoc appareat, quia
  - 15 ordo & literae non est attendendus, cum ex contextu verborum de contrario expresse appareat, quod scilicet protestatio fuit facta ante comparationem



ex quo continet non deueniri ad comparationem, & sic ad actum de futuro, & non de præterito, l. si ita quis substitutus. ubi Bald. ff. de hered. instit. DD. in l. ambiguitates. C. de test. Surd. conf. 523. num. 7. vol. 4. & bene Menoch. in conf. 400. nu. 11. vol. 4.

Non obstat etiam tertia nullitas, quod scilicet vnica citatione, & audientia fuerint cumulari plures termini, videlicet exhibitionis, & admissionis trium librorum matriculæ, vocationis Peritorum, delationis, ac receptionis iuramentorum, inspectionis vtriusque scripturæ tam comparatæ, quam comparandæ, & relationis super earum comparatione; nam huic motiui fuit responsum non esse nouum in iure, quod sub vnica citatione possint plures actus cumulari, glos. in c. 2. in ver. & si veneritis, de test. cogen. Soccin. citat. art. 28. num. 1. Carpan. ad statut. Mediolan. par. 1. cap. 1. num. 113. quod procedit de plano in casu isto, in quo omnia prædicta vno, eodemque tempore erant explicanda; exhibitio enim librorum debuit sic fieri, cum stante statuti Mediolani cap. 354. non possent extra custodiam Officialium deputatorum dimitti, delatio autem iuramentorum facta peritis, inspectio iurium inuicem comparatarum, & relatio ab eisdem facta; præsentibus Iudicibus, non inducunt inculcationem terminorum, cum hæc omnia in iudicio comparationis debeant successiue fieri. Cyn. post glos. in l. comparationes, num. 10. in fin. C. de fid. instrum. & ibi etiam Odofred. nu. 4. vers. etiam ipse Iudex, Bald. nu. 30. vers. sed certe tutus est, cum seqq. qui in specie dicit, quod omnia prædicta interuenire debent, cum Iudex adhibitis alijs peritis, ipsique iuramento delato corpora literarum respicere debeat. Angel. ibidem num. 4. vers. secundo quod Iudex. Cast. n. 20. vers. sed dicit. Angel. Salicet. nu. 8. vers. nisi ea saluando. Sicard. num. 4. Menoch. latè de arbitr. casu 114. num. 26.

Quantum attinet ad secundam inspectionem. An comparatio fuerit legitime facta pendet ex tribus. Primò, ut videatur, an esset locus recognitioni per comparationem, Secundò quatenus sic, an fuerint adhibitæ solemnitates requisitæ, Tertiò quatenus etiam sic, an periti rectè retulerint. Et quantum attinet ad primum. An scilicet esset locus recognitioni per comparationem, nulla adest difficultas; agitur enim de Instrumento confecto de anno 1502. & Procurator Commendatarij habens sufficiens mandatum, ac petens recognitionem, iurauit de calumnia, quod est speciale in hoc

casu, in quo non solum in causa principali iuratur de calumnia, sed etiam quando agitur in specie de recognitione per comparationem, & iurauit se non habere alium modum recognoscendi dictum Instrumentum, quæ duo iuramenta ex parte petentis comparationem tamquam de necessitate, & forma requiruntur, vt in Auth. de instr. cautel. & fid. S. si verò moriantur, glos. in l. comparationes, in verb. ab his, vers. iurauit autem, & ibi Angel. num. 11. Cast. num. 12. vers. addo. Salyc. num. 7. Bald. num. 7. vers. tertio oppono. Sicardus num. 5. vers. sunt autem. Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 114. num. 34. & ratio est, quia ista est subsidiaria probatio, donec enim sunt aliæ probationes non recurritur ad comparationem. Bald. in d. l. comparationes num. 10. Cyn. num. 6.

Circa secundum, An scilicet fuerint adhibitæ solemnitates requisitæ, certum est, quod si Iudex vult ipse recognoscere potest hoc facere; sed tutius est, vt adhibeat duos peritos, prout fuit factum in casu isto, vt notat Cyn. in d. l. comparationes nu. 10. Bald. quest. 6. num. 30. & latè Menoch. de arbitr. cas. 114. num. 26. & quod debeant esse plures Periti, nec sufficiat vnus, dicit Cyn. in d. l. comparationes d. num. 10. Bart. in lectura antiq. num. 3. Bald. num. 30. qui quidem periti, vt dicit Salyc. in eadem l. comparationes, qu. 6. num. 18. in fin. debent esse non suspecti partibus, & idem etiam dicit Bald. ibidem num. 32. & propterea cum pars Marchionis noluerit nominare suum confidentem, sufficit, quod Iudex nominando ex officio, non nominauerit aliquem suspectum, quam quidem nominationem Iudex potuit facere cum pars Marchionis fuit specialiter citata ad eligendum suum peritum, & hoc facere neglexerit, l. fin. vers. electione videlicet, & ibi glos. in verb. dirimenda, C. de Iudic. Cagn. in l. 2. num. 259. vers. partibus vero, C. de rescind. vendit.

Et in hac recognitione interuenerunt tria requisita, nempe iuramentum peritorum, scriptura certa ad quam debuit fieri comparatio, & diligens examinatio peritorum. Primum enim requisitum, hoc est iuramentum peritorum, quod est de iure necessarium, & de forma, vt dicunt DD. mox allegandi, & ad literam dicit text. in d. l. comparationes, S. omnes autem, C. de fid. instrum. qui text. dicit per formalia verba omnes autem comparationes, non aliter fieri concedimus, nisi iuramentum antea prestitum ab his qui comparationem faciunt fuerit affirmatum, quod neque lucri causa, neque inimi-



- citjs, neque gratia tenti, huiusmodi faciunt comparationem, quod iuramentum ita debere concipi videtur de forma, ut sensit Salyc. in d. l. comparationes, num. 3. vers. item nota formam iuramenti. Sicard. num. 4. Bald. x. 4.
- 27 vbi quod periti debent interrogari, an id quod dicunt causa odij, vel inimicitia, aut gratia tenti dicant, Bart. ibidem in lectura antiq. in fin. vbi quod periti debent iurare.
- 28 secundum formam in d. l. traditam, quod ad vnguem fuit seruatum, ut in processu Compulsoriali fol. 50. p. pag. vbi apparet, Peritos fuisse interrogatos, An prece, precio, odio, vel amore, seu aliqua spe lucri, & interesse ducti accesserint ad iudicium, perhibendum, qui responderunt medio iuramento, seipsos pro veritate tantum dicenda de eo, quod sciuerint, & requisiti fuerint accessisse, quod sufficit, licet non repeterint se accessisse non prece, precio, odio, amore, vel spe lucri, & cum responsio relatiua ad interrogationem habeat implicitum tenorem interrogationis, a qua recipit, declarationem, l. si defensor. S. qui interrogatus, ff. de interrog. act. S. praeterea in Instit. de inutil. stipul. Bald. conf. 54. num. 2. vers. ex hoc sequitur lib. 1. Alex. plenè consil. 75. num. 12. vers. cum responsio, lib. 5. Surd. conf. 414. numer. 72.

Secundum etiam requisitum interuenit, nempe scriptura certa ad quam comparationem praedictam fecerunt, ut disponitur in d. l. comparationes, certitudo autem scripturarum ex eo deducitur, quia fuerunt exhibiti per Officiales tres libri matriculae Notariorum Mediolani, qui conficiuntur iuxta formam statuti illius Ciuitatis, de quo Carpan. cap. 353. lib. 1. in quibus libris matriculae inter alia continentur signum, & subscriptio manu propria Francisci de Badagio, & quibus libris ex eodem statuto cap. 374. apud eundem Carpanum ead. lib. 1. certa, & indubitata fides adhibetur, quare non potest dubitari de certitudine scripturae, & ad quam debuit fieri comparatio, ut bene ad propositum Bald. in d. l. comparationes, num. 6. in fin. vers. ergo addo septimam scripturam cum seqq. & optime comprobat text. in Auth. ad hac, S. item, & carta, C. de fid. instr. & in S. illud etiam, auth. de his qui ingred. ad appell. vnde sumitur, quibus in locis dicitur sufficere cartam esse prolatam ex Archiuio publico, quod ex eisdem iuribus repetit Salycet. in d. l. comparationes, num. 13. vers. quanta scriptura. Sicard. num. 8. & propterea sequitur comparationem ex hoc capite su-

31 stineri, cum in ista materia duae & scriptu-

rae requirantur, vna quae debet recognosci, altera ad quam debet fieri comparatio, quae debet esse certa, quare vtrique interuenit, & secunda est certa. Cyn. in d. l. comparationes num. 4. vers. differentia. Bart. nu. 1. Bald. num. 10. Fulgos. num. 5.

Tertium quoque requisitum interuenit, 32 quod scilicet Periti inspiciant singulas literas, seu elementa, dictiones, & elementorum, verborumque tractus, signa, & his similia, ut notat Bald. in d. l. comparationes, num. 30. & 31. Salycet. num. 19. quae omnia praestiterunt secundum tradita per dictos DD. quae ad praxim nouissime reduxit, Eques Iulius Caesar Buttifangus Vrbeuetanus in suo eleganti tractatu de recognitione literarum per comparationem nondum impresso, qui extat apud me manuscriptus, & quamuis praedicti DD. dicant, quod Periti debent advertere etiam ad stylum Notarii, & admodum dictaminis, attamen cum dictis libris Matriculae adhibeatur plena fides, in quibus continetur signum tantum, & subscriptio manu propria Notariorum, & in specie Francisci de Badagio, ad quam fuit comparatum signum, & subscriptio posita in calce Instrumenti, de quo agitur, & ad decem & septem lineas scriptas manu propria eiusdem Francisci, cum tota reliqua pars Instrumenti sit scripta aliena manu, & in hac parte Periti optime retulerunt comparando omnes quatuor manus, & signum, tres videlicet positas in dictis tribus libris, & quartam positam in Instrumento, de quo agitur.

Circa tertium, & vltimum, An scilicet Periti recte retulerint. Salycet. in d. l. comparationes, num. 19. in fine, & Curt. sen. in l. admonendi, num. 114. vers. vltimo requiritur.

33 ff. de iur. iur. dicunt, quod & Periti relationem suam debent facere in scriptis, vel in actis facere scribi, quia est species probationis, quod ad vnguem fuit seruatum, repetendo etiam in relatione recognitionem signi, & aliarum qualitarum, de quibus supra dictum fuit. Vnde negari non potest, quin etiam constet de valida relatione facta per Peritos.

Et ita hodie fuit conclusum visis etiam scripturis, quas in positione huius causae Dominus Marchio alias dederat, licet hodie, nec in voce, nec in scriptis informare voluerit.

¶ Infra in eadem causa in par. 2. habentur duae decisiones sub die 30. Aprilis 1632. & 15. Decembris eiusdem anni coram eodem bon. mem. Coccino



Coccino, sunt decisiones 120. & 164. & infra part. 5. habetur altera decisio sub die 17. Decembris 1641. coram eodem Reuerendissimo Coccino.

EVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Romana Donationis de Capranica.

Die Luna 26. Iunij 1628.

ARGUMENTVM.

Dominium, necnon possessio filiorum in bonis paternis ex quibus probetur. Donatio quando est facta absque solemnitatibus à statuto requisitis est nulla, & an insinuationi possit renunciari per iuramentum, & quando in donatione requiratur talis insinuatio.

SVMMARIVM.

1. Ex Inventario bonorum paternorum communiter, & simul cum fratre confecto, probatur dominium, & possessio patris.
2. Inventarium plene probat contra conficientem.
3. Dominium, & possessio filiorum in bonis paternis, probatur ex immixtione, & aditione hereditatis, & num. 4.
5. Ex statuto Urbis possessio patris continuatur in filium, qui propterea in d. possessione continuata manutenendus est.
6. Donatio facta sine solemnitatibus requisitis à statuto, quod habet clausulam irritantem, est nulla, ac si non fuisset facta.
7. In Donatione facta persona coniuncta multo magis, quam in alijs, praesumitur fraus.
8. Donatio si fuerit iurata, stante statuto quod hoc casu iuramentum annullat, nihil operatur.
9. Insinuationi per iuramentum non potest renunciari, stante statuto Urbis de quo hic.
10. Donatio, si fuerit corresponsiva, & ob causam hoc casu, non requiritur insinuatio.
11. Donatio censetur pura, & simplex, si non subsit necessitas, propter quam quis donare teneatur, & hoc praesertim ad effectum insinuationis.
12. Insinuatio requiritur in excessu donationis remuneratorie, cum pro illa parte habeatur pro vera, & simplici donatione.
13. Heres fideicommissio grauatus interim est verus dominus, necnon verus possessor.
14. L. hereditatum, ff. ad l. falcid. computatio qualiter fiat.

Decis. Rot. Rom. Par. I. Pauli Rubei.

15. Donator quando vult reuocare donationem, an prius debeat restituere quod accepit ex causa donationis.
16. L. si diuersa, C. de transactio. quando procedat.
17. Transactio, quando est nulla tunc agi potest etiam non premissa restitutione.
18. Possessio etiam ex contractu inutili transfertur, declara num. 191.
20. Possessio etiam per actum realis traditionis non amittitur, neque transfertur sine animo.
21. Donatio, quando est imperfecta ratione insinuationis, & nulla ex defectu consensus, non subsistitur, tam ratione domini, quam possessionis.

DECISIO CC.

**D**OMINVS Asdrubal Capranica de anno 1615. donauit D. Camillo Iseus fratri bona quaedam descripta etiam in Inventario hereditatis paternae, quae ad eum uti filium, & heredem pro medietate spectabant, necnon medietatem integre dotis maternae, & quaedam alia iura prout in dicta donatione, & vice versa Camillus in eodem donationis instrumento promisit soluere quaedam debita Asdrubalis scut. 2500. sed quia d. donatio nunquam fuit insinuata, nec testibus subscripta, & sic fuit celebrata sine solemnitatibus per Statuta Urbis 149. & 150. pro forma requisitis, propterea Asdrubal praevia declaratione, quod nolebat dictae donationi stare, petijt manuteneri in dictis bonis sic donatis perinde, ac si donatio nunquam fuisset facta, & proposita causa die 13. Maij 1622. Domini voluerunt gustare de bono iure, & hodie resolverunt de eo constare ad effectum mutationis ad fauorem Asdrubalis, quia in primis ex inventario bonorum paternorum communiter, & simul per utrumque fratrem confecto probatur dominium, & possessio patris, Paris. conf. 45. num. 20. lib. 2. Mantikul. de Invent. quest. 232. num. 462. in tract. de invent. diuers. Rota decis. 387. num. 2. & 559. nu. 4. par. 1. recent. & praesertim contra Camillum conficientem. Plot. de in lit. iuran. §. 5. n. 28. Rot. decis. 1. in fin. de donat. inter vir. & uxor. in an iunior.

De dominio autem, & possessione Asdrubalis constat ex immixtione, & seu aditione hereditatis, l. hereditas, ff. de regul. iur. §. pro herede, Instit. de hered. qual. & differ. Necnon ex dicto donationis instrumento, & quod plene probatur, bona fuisse communia etiam quoad



quoad possessionem, l. 2. & ibi Bart. C. commun. diuid. idem Bart. in l. cum falsa, num. 6. C. de iur. & fact. ignor. Socc. sen. consil. 46. in princip. lib. 3. Ruin. cons. 128. nu. 5. & 18. lib. 2. Paris. cons. 26. num. 54. lib. 2. Aldobr. cons. 51. num. 6. Seraph. decis. 53. in princ. Et demum

5 rari & cum ex statuto Urbis patris possessio in filios continetur, qui propterea est in dicta possessione per statutum continuata, manutenendus, Gabr. de acqu. possess. concl. 7. num. 3. & 6. Honded. cons. 18. num. 15. & seqq. lib. 2. Menoch. de retin. remed. 3. num. 39. & fuit dictum in Romana Domus de Notchiellis 27. Iunij 1622. & in terminis statuti Urbis in Romana Hereditatis 31. Maij 1613. coram bo. me. Vbaldo.

6 Neque obstat dicta donatio, quia uti facta sine praedictis solemnitatibus statuti, quod continet clausulam irritantem actum aliter factum, fuit nulla, & ac si nunquam fuisset facta, gloss. communiter approbata, in Clem. 1. in verb. inhihentes, de inuepatr. Rebuff. de insinuan. donat. art. 1. gloss. 6. & 7. Bursar. cons. 396. num. 19. & multo magis ex quo statutum fundatur in causa publicae utilitatis, nempe ad euitandas fraudes, quae for-

7 tius procedit in casu nostro & in quo donatio facta fuit coniunctae personae, ut in puncto Bald. in l. data iam pridem, num. 3. & 4. C. de donat. Barbat. cons. 23. nu. 12. in fin. lib. 2. Marefc. var. res. lib. 2. cap. 29. nu. 7. & Modern. Rom. discept. forens. cap. 887. num. 17. cum seqq.

8 Non obstat, quod donatio fuerit iurata, quia, ut disponit dictum statutum, iuramentum praesumitur etiam fraudolenter interpositum, adeo ut non possit contrarium probari, quod propterea uti annullatum ob publicam utilitatem nihil operatur, Bart. in l. si quis pro ea, nu. 8. ff. de fideiuss. Bald. cons. 250. lib. 5. & fuit late dictum in Romana nullitatis obligationis 16. Iannarij 1626. coram me, cui propterea merito potuit Asdrubal contrahere, ut in terminis Imol. in l. Aquilius, ff. de donat. Surd. cons. 361. num. 10. & quod

9 solemnitati & insinuationis non possit renunciari, etiam cum iuramento stante dicto statuto, Cas. de Grass. decis. 150. alias secunda de donat. num. 14.

10 Non etiam obstat, quod praedicta donatio fuerit correspectiua, & ob causam, quo casu non requiritur insinuatio, Tiraq. in l. si unquam, Verb. donatione largitus, num. 139. C. de renoc. donat. Molin. de Hispan. primogen. lib. 2. cap. 8. num. 15. Quia aut causa donationis deducitur ex quo illa praetenditur facta contemplatione matrimonij, & ultra quod

11 talis causa non subsistit in facto, quia Camillus tempore donationis erat iam matrimonio coniunctus, & ex eo habebat filios, cum dicta causa quoad Asdrubalem non fuerit necessaria, nec respiciat eius commo-

12 dum, nec etiam sit dos, nec donatio propter nuptias correspectiua ad dotem, erat nihilominus donatio insinuanda, Becc. cons. 52. num. 22. Surd. dec. 361. nu. 24. & Rota apud Pic. ad Statut. Urb. decis. 22. num. 7. & decis. 49. num. 10. Aut vero causa deducitur ex quo Camillus donatariua se obligauit soluere debita Asdrubalis scut. 2500. & huiusmodi causa solum operatur, ut usque ad aequivalentem dictorum debitorum quantitatem, dicta donatio non esset insinuanda, non autem si quod donatur, ut hic longè excedit,

13 quia in excessu habetur pro mera, & simplici donatione, iuxta text. in cap. relatum ibi iuxta scruij meritum, & c. de testam. Bald. in l. illud, C. de sacros. Eccles. 10. Garz. in tract. de donat. remuner. num. 51. Gabr. cons. 77. n. 20. & plenius Rota apud Seraph. dec. 416. num. 20. & 28. Et in puncto quod in excessu requiratur insinuatio, Angel. Imol. & Rom. in d. l. Aquilius, ff. de donat. Tiraq. in d. l. si unquam, Verb. donat. largit. num. 80. Mantica de tacit. & ambig. lib. 13. tit. 15. & 31. excessus autem est patens cum res donata, ut cernere licet ad oculum ex enumeratione specierum donatarum, necnon medietas dotis maternae etiam donatae, nedum decies, sed bis decies, & multo pluri excedat dictam summam scutorum 2500. quam vice versa D. Camillus soluere promisit.

Nec relenat, quod bona donata essent fideicommisso grauata ad fauorem Camilli, & propterea quod Asdrubal non dedit, nisi vsumfructum durante vita sua, quia praeterquam quod sola medietas dotis maternae donata, quae erat libera, & liquida ex confessione Camilli in scutis 4750. excedit fere duplum praedictam summam debitorum, cum tempore donationis Asdrubal esset aetatis 33. annorum, clare liquet quod facta computatione, iuxta text. in l. hereditatum, ff. ad l. falcidiam, fructus rerum donatarum longè excedunt dicta debita accollata.

14 Cum & enim haeres fideicommisso grauatus interim sit verus Dominus, verusque possessor, l. si y, & l. filius haeres, ff. de usu, & usufruct. Socc. sen. cons. 10. num. 11. Peregr. de fideicom. art. 4. num. 6. Molin. de Hispan. primog. lib. 1. cap. 19. num. 4. cum seqq. & Rota in Reatina fideicommissi 17. Maij, & in Arimin. legitima 5. Maij 1627. coram me, non est dubium, quin excessus veniat etiam aestimandus



duo ex eo, quod haeres grauatus percipere potest, ut Dominus iuxta computationem d. legis Crauet. conf. 105. num. 10. & Rota in Bonon. de Monterent. 17. Aprilis 1617. coram bo. me. Seleucien.

- 15 Minus releuat, quod Asdrubal non possit agere, nisi prius restitutus per eum acceptis, vel solutis per Camillum ex causa huius donationis, iuxta reg. text. in l. si diuersas, C. de transact. Tum quia non constat, quod fuerit quidquam acceptum, vel solutum. Tum, 19 etiam, quia quando dispositio d. legis (que loquitur in transactione, in qua non versamur, cum nulla esset lis, nec esse poterat, quia ex confessione Camilli bona donata, erant Asdrubalis ab eoque possidebantur) habeat etiam locum in donatione correspondens non intrat in casu nostro, ex quo non agitur ad rescissionem, nec ad executionem rescissionis, sed ad manutationem ex eo, quod donatio fuit nulla, & sic possessio nunquam amissa ab Asdrubale, nec Camillo acquisita. Quo casu etiam nulla praemissa restitutione agi potest, Rot. conf. 7. num. 3. lib. 3. Rota apud Greg. XV. decis. 271. n. 16. & bene ibi Add. num. 28. & in omnem casum Camillus peteret, quod intus habet, quia iuxta computata fructus ab eo percepti ex rebus donatis longe excedunt dicta debita. 18 Demum non obstat, quod ex contractu inutili transferatur possessio, l. 1. §. si vir. uxori, ubi communiter DD. de acquir. possess. & sic quod fuit translata in Camillum, etiam quod dicta donatio fuerit nulla, quia dicta 19 regula non procedit in casu nostro. Tum quia non fuit deuentum ad actum actualis traditionis, ut post Bald. Tiraq. & alios, Honded. conf. 23. num. 25. cum seqq. lib. 1. Quinimodo, nec fuit apposita clausula, Constituti, quae etiam nihil operaretur, ut ibidem Honded. num. 26. Tum etiam, quia possessio etiam per actum realis traditionis non amittitur, nec transfertur sine animo, l. 3. §. in amittenda, & l. quemadmodum, ff. de acquir. possess. Bald. in l. non dubium, num. 18. in decima oppositione, C. de leg. & in puncto Honded. ubi sup. num. 27. Put. decis. 276. lib. 3. in nou. impress. Rota decis. 93. num. 2. par. 2. diuers. Stante autem 21 tem defectu insinuationis donatio fuit imperfecta, & nulla ex defectu consensus, tam quoad translationem dominij, quam possessionis, Rebuff. de insinuan. donat. glos. 6. & 7. art. 1. Honded. Put. & Rot. ubi sup.

Et ita utraque &c.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Parmen. Status.

Die Luna 26. Iunij 1628.

### ARGUMENTVM.

Fusè tractatur materia, an, & quando, & ex quibus coniecturis filiatio legitima praesumatur, & praesertim quando non principaliter, sed incidenter discutitur matrimonium, ad effectum, ut filij succedant, & alia de quibus in Summario.

### SVMMARIVM.

- 1 Filiatio legitima praesumitur ex matrimonio precedenti.
- 2 Legitimus, ut quis dicatur, satis est, esse natum in consistentia matrimonij.
- 3 Matrimonium ubi est, ibi filij legitimi nascuntur.
- 4 Filij, qui post concubina nuptias sunt procreati, iusti filij appellantur. num. 3.
- 4 Matrimonium sufficit, quod sit praesumptum, ad hoc ut non obstant verba fideicommissi de legitimo matrimonio verè, & non fictè.
- 5 Legitimus ad hoc, ut dicatur filius, sufficit esse natus ex ea, qua credebatur uxor.
- 6 Legitimus dicitur filius, qui natus est ex ea, cum qua dicebatur legitimum matrimonium in domo, vicinis scientibus.
- 7 Legitimus est filius, qui susceptus est in tempore, quo communiter reputaretur matrimonium. Verum, licet verum esse non posset.
- 8 Testis unicus in probanda legitimitate filiorum probat, maxime quando concurrunt alij testes de publica voce & fama.
- 9 Testis unicus, concurrentibus alijs praesumptionibus plenè probat.
- 10 Testis dicitur omni exceptione maior respectu inducentis, cum censeatur approbata persona, ita ut amplius non possit reprobari.
- 11 Imperfecta probatio potest ex adminiculis suppleri.
- 12 Testis examinatus in causa, licet contra aliam personam negari non potest, quin possit deservire pro adminiculo.
- 13 Filiorum legitimorum distinctio à filiis illegitimis, an probeat legitimitatem.
- 14 Filij dicuntur legitimi, si post eorum procreationem perseveranter duravit vox, nomen, & reputatio matrimonij.
- 15 Matrimonium, quando principaliter non discutitur, sed incidenter ad effectum legitime successionis, per leniores probationes probatur



- 16 Filij, qui sunt in quasi possessione legitimatatis, eis prodest, & suffragatur ad effectum successionis.
- 17 Testis, si deponat, quod fuit praesens alicui actui, sed non recordatur de tempore preciso, ex hac responsione excluditur solum probatio circa tempus praesens.
- 18 Actui potest esse, quod quis fuerit praesens, & quod tamen non recordetur de tempore.
- 19 Clausula non se astringens, posita in articulis, quid operetur.
- 20 Confessio facta in articulis, quando possit revocari, etiam non docto de errore.
- 21 Articulus non fatetur.
- 22 Dicitio, in circa, quid operetur.
- 23 Adulterium solum, non causat impedimentum matrimonij, nisi adsit fides data, vel machinatio.
- 24 Adulterij mentio, in contrahendo matrimonio, ante Concil. Trident. non erat facienda.
- 25 Concil. Trid. sess. 24. cap. 5. de refor. matr. in quibus casibus procedat.
- 26 Raptus ante Concilium non dirimebat matrimonium.
- 27 Beneficia vacant per contractum matrimonij.
- 28 Pluralitas in actibus hominum non praesumitur nisi probetur.
- 29 Tempus in contractu, quando est de substantia, debet precise probari.
- 30 Verba equipollentia sufficiunt, ubi ex ipsis sequitur illud, quod exprimi debuit.
- 31 Effectum dummodo habeamus, non curamus de modo.
- 32 Temporis dubium ubi est, praesumitur in benigniorem partem.
- 33 Actus ex praesumptione iuris praesumitur in tempore legitimo factus.
- 34 Contra testes, licet debentur exceptiones, ex hoc non sequitur, quin iudex non possit informare animum suum ex dictis depositionibus.
- 35 Iudicis est, undeque veritatem indagare.
- 36 Pars, durante oppositione partis adversae contra testes, potest vti depositionibus dictorum testium. & num. 37.
- 38 Pars, tunc non potest vti depositionibus testium, si pars adversa in impugnatione contra eos obtinuit.
- 39 In legitimitate probanda, in concursu praenallet probatio pro legitimatione.
- 40 Testibus deponentibus de bona fama, magis creditur, quam deponentibus de mala, etiam si numero dd. testes aliquantulum excederent.
- 41 Filijs quantum potest lex fauet, ad hoc ut in dubio sint legitimi.
- 42 Ex cohabitatione masculi, & feminae non praesumitur matrimonium, sed fornicatio.

Sed hoc non procedit respectu filiorum, nam ut ipsi dicantur legitimi, tunc praesumitur matrimonium. num. 42.

- 43 Legitimus, potius quam illegitimus quisquis in dubio praesumitur.
- 44 Praesumptiones fortiores cedunt debilibus. Praesumptiones cedunt probationibus. num. 43.
- 45 Fama si habeat ortum a non probabilibus causis attenditur.
- 46 Fama si sit vana vox populi, nihil probat.
- 47 Præthonoratus honoris, an vacet per contractum matrimonium.
- 48 Abbreniatores de Parco maiori, qui sunt Prælati, & sedent in Capella, olim habebant uxores.
- 49 Testis deponens de simplici auditu, nihil probat.
- 50 Testes non concludentes in dicto non attenduntur.

## DECISIO CCI.

**B**IS fuit resolutum DD. Alexandrum, & Cyrum ex persona Pallauicini aui, & Sigismundi patris magni esse in quasi possessione legitimatatis requisitæ a March. Io. Francisco fideicommittente, hoc est tanquam procreatorum, & natorum de legitimo matrimonio verè, & non fictè; Et nunc tertio eadem sententia placuit DD. Ratio decisionis fuit, quia cum iam Rota pluries resolverit constare de matrimonio sine coarctatione temporis, ex procreatione, & natiuitate filiorum post matrimonium, in antecedens necessarium, etiam quod de certa præcisa die contractus non constaret, satis virtualiter, & implicite resultat coarctatum tempus præexistentis matrimonij sufficiens, & habile concludendum illorum legitimationem; cum filiatio legitima probetur ex causis, & primò signanter à matrimonio præcedenti. Bald. in l. filium cum definimus, sub nu. 9. de his qui sunt sui vel ali. iur. quem in proposito sequuta est Rota in illa Mediolanen. illegitimitatis 5. Iunij 1599. coram bon. mem. R. P. D. Rubeo; satisque sit quem esse natum in consentia matrimonij, latè Paris. cons. 10. num. 1. & seq. lib. 2. Evidenti concurrente ratione, quod ubi est matrimonium, ibi filij legitimi nascuntur, & qui post concubinæ nuptias sunt procreati iusti filij appellentur ex adductis in dec. die 8. Iunij 1626.

3 Et accedente, quod, non obstantibus verbis fideicommissi, de legitimo matrimonio verè, & non fictè, in huiusmodi causa firmatum fuit sufficere matrimonium præsumptum Card. Seraph. dec. 978. claraque sint iura quod



5 quòd ad concludendum legitimationem, sufficiat, vel probare, quòd quis natus sit ex ea quæ credebatur vxor, *glos. in cap. lator, in verb. probari qui fil. sin. legit.* vel quod natus sit ex ea, cum qua dicebatur legitimum matrimonium, & in domo, vicinis scientibus, *l. si vicinis, & ibi sumat Salyc. C. de nupt.* Immo & fortius sufficiat probare prolem susceptam in tempore, quo communiter putaretur matrimonium verum licet verum, esse non posset, *Lapus allegat. 89. num. 9. ubi bene additio.*

Idèd matura præhabita discussione in pluribus positionibus, An probetur dictos Pallauicinum, & Sigismundum fuisse procreatos, & natos post matrimonium contractum inter Bernardinum, & Catherinam, DD. iterum, & tertio affirmatiuam sunt amplexi ex deductis in duabus decisionibus super hoc emanatis, quæ placuerunt, & signanter ex depositione Presbyteri Baptiste testis Rangonorum, qui fuit præsens matrimonio; vt enim sæpè dictum fuit, super 17. interrogatorio deponit, quòd Bernardinus, & Catherina per plures annos steterunt simul reputantes se pro legitimis coniugibus & procrearunt articulos filios, videlicet inter alios præfatos Pallauicinum, & Sigismundum, & sic de vera scientia deponit Pallauicinum, & Sigismundum, natos, & procreatos fuisse post matrimonium, qui testis, licet sit vnicus, tamen in hac facti specie plenè probat, ex quo cum dicto ipsius concurrunt & alij testes deponentes de publica voce & fama. *Specul. in titul. de test. in cap. de num. test. num. 11. in 25. casu.* Eoque magis quia concurrunt etiam, præsumptio multiplex, cum tamen vnica, vehemens sufficeret. *Aym. conf. 400. num. 36. lib. 3. conf. 9. 1. num. 24. Decian. resp. 17. n. 12. lib. 3. & conf. 93. num. 8. lib. 2. ubi infinit. alleg. & licet num. 34. declarat id procedere, quando vnicus testis est omni exceptione maior; tamen quidquid sit de hac conclusione dubitari non potest, quin respectu DD. de Rangonibus iste testis non sit omni exceptione maior cum & ab illis fuerit inductus; ex introductione enim testis, illius persona censetur approbata, itaut amplius nõ possit reprobari, *glos. in §. & licet in vers. Supplicijs, anthen. de testib. Gassan. conf. 54. num. 36. Hond. conf. 84. num. 49. volum. 2. & dixit Rota in hac causa. 11. Ianuarij 1616. coram bo. mem. Card. Sacrato.* Et eo amplius dictus Presbyter Baptista probat, quia multæ præsumptiones, & coniecturæ procedunt ex circumstantijs facti ex allegatis in alis decisionibus, & plenè*

*Farinac. de testib. quaest. 63. num. 3. Mantio. decis. 325. num. 4.* Et quod & imperfecta probatio possit ex adminiculis suppleri, allegando text. in *l. Instrumenta. C. de prob. Guidopap. decis. 441. Achill. decis. 1. de confess. & Rot. decis. 385. num. 8. par. 1. diuers. fuit dictum in causa Romana Societatis officij 19. presentis mensis coram R. P. D. meo Pironano.*

Fama enim, vt sæpè dictum fuit, satis probatur ex depositionibus Bernardini de Franzosij, & Ioannem de Magistris testium DD. de Rangonibus, quorum dicta coadiuuantur ex depositione Baroccij de Burgo pariter testis DD. de Rangonibus, qui deponit de auditu, & ex Damiano Cornazzano teste Pallauicinorum, qui optime deponit de matrimonio, & procreatione, ac natiuitate filiorum constante matrimonio, & licet iste non sit examinatus in hac causa, sed contra fiscum, negari tamen non potest, quin possit inferuire pro adminiculo; & hæc latè fuerunt ponderata in *decis. facta 8. Iunij 1626. & repetita in decis. facta 24. Martij 1628.*

Coniecturæ autem, & quidem vrgentiissimæ non deficiunt, videlicet fama prædictæ communis reputatio, mandatum de dispensando, relatio Cardinalis Simonettæ, & alia, & quidem ex circumstantijs facti, si ponderetur dictum mandatum de dispensando, communis reputatio, distinctio filiorum facta per Bernardinum in suo testamento, qui filios natos post matrimonium à natis ante matrimonium distinxit. Quæ distinctio & legitimorum ab illegitimis facta in testamento, apud *Ces. de Grass. decis. 18. num. 5. de probat. admissa legitur.* Et quod plus est in casu isto vera comprobatur nõ solum ex depositione testium DD. Rangonorum similiter distinguentium natos ante matrimonium à natis ex post, nominantium inter natos ex post Pallauicinum, & Sigismundum, vt sunt Raymundus del Pizzo, Bernardinus de Franzosij, super interrogatorio si sciunt, & Ioan. de Magistris ad 13. interrogatorium, qui licet loquantur de auditu, comprobant tamen eorum dictum de visu vniuersalis reputationis, deponentes, quòd illos totales viderunt ab hominibus loci teneri, & reputari, vt est Raymundus del Pizzo, & Ioanes de Magistris, quòd vidit haberi. & reputari publicè, & palàm, & Bernardinus de Franzosij, quod publicè dicebatur in loco Zibelli, & sic de publica fama; Sed etiam coadiuuatur, & corroboratur ex scripturis, & publicis instrumentis, in quibus (probata natiuitate Pallauicini, & Sigismundi de anno 1511. & 1512. respecti-



speciue, prout ex instrumentis 1526. & 1530. iuncta depositione Raphaelis de Ferrarijs testis Rangonorum) elicitur ulterius antetalem natiuitatem, & procreationem matrimonium contractum, prout ex mandato de dispensando de anno 1508. obtento, quod DD. Rangoni prætendunt executum de mense Ianuarij 1510. necnon ex instrumento quietantiae anni 1510. in quo Catherina contrahendo, & stipulando nominata legitur tunc vxor Illustrissimi Domini Bernardini March. Pallauicini in secundo matrimonio, in terra Varani, cuius erat Dominus ipsemet Marchio Bernardinus; taleque instrumentum rogatur à Notario Vassallo coram tribus testibus vassallis, inter quos supradictus Presbyter Baptista Parochus; & post procreationem dictorum filiorum eiusdem matrimonij per seueranter continuata vox, nomen, & reputatio ex instrumentis anni 1511. 1512. 1513. & 1519. cum alijs deductis in *decisione* 8. Iunij 1626. cum quibus accedit tractatus parentum; & alia quamplura ponderata in *decisione* facta 27. Aprilis 1622. De qua *decisione* licet hodiè non agatur, nec sit praesupponenda in disputatione huius dubij, quoad personam Vberti; tamen factum ibi ponderatum quoad Pallauicinum, & Sigismundum optime facit, ne iterum hic eadem transcribantur, & sufficit, vt respondeatur obiectis, quae hodiè denuò repetuntur, vt statim fiet.

Et praedicta licet videantur probare procreationem, & natiuitatem filiorum ad quemcunque effectum, attamen eò magis probant in casu de quo agitur, cum 15 matrimonium non principaliter discutatur, sed incidenter ad effectum legitimae successionis; vnde leuiiores probationes sufficiunt, *Gemin. conf. 27. numer. 8. & seqq. & consil. 16. num. 5. & 6. Roland. conf. 93. numer. 21. lib. 3. Decian. in regula, Nuptias numer. 4. ff. de reg. iur. & in cap. Ecclesia S. Mariae num. 39. de constitut. & in consil. 153. numer. 3. Curt. iun. conf. 52. num. 3. Paris. consil. 13. numer. 22. lib. 2. & consil. 57. num. 41. & seqq. vbi numer. 46. dicit communem lib. 4. Paleot. de noth. & spur. cap. 19. num. 10. vbi pariter de communi Ferret. conf. 353. num. 4. & per tot. & consil. 364. num. 9. Apostil. ad Alexand. consil. 364. num. 9. lib. 5. versic. aliud Cott. decis. 22. Caesar. de Grass. decis. 6. num. 1. qui fil. sint legit. & fuit dictum in hac causa 20. Martij 1556. coram praclar. mem. Ant. Augustino. Eoque amplius ista procedunt, quia enim ex praedictis constet DD. Pallauicinum, &*

Sigismundum esse in quasi possessione legitimitatis verè, & non fictè, ista quasi possessio eis, & habentibus ab eisdem causa suffragatur ad effectum successionis. *Cyn. in l. non nudis in 3. questione versiculo pone pater meus, C. de probat. Cas. de Grass. dicta decis. 6. numer. 2. qui fil. sint legit. Put. decis. 169. & 506. lib. 2. in correct. & alios congerit Eup. de illegit. com. 2. de illegit. §. 3. numer. 44. cum DD. de Rangonibus non probent contrarium, prout tenentur probare, vt in cap. lator vbi glos. in verb. probare, & Praepos. num. 8. qui fil. sint legit. Caesar. de Grass. dicta decis. 6. num. 3. eodem tit. cum alijs, qui possent allegari, & pluries censuit Rota.*

Non obstat, quod depositio Presbyteri Baptistae, vel est falsa, cum percutiat annum 1502. & sic ante obtentum mandatum de dispensando, ac illius executionem, & antequam Bernardinus resignaret Praeposituram de anno 1508. vel deponit de matrimonio nullo facto ante dictum mandatum de dispensando, eo quod etiam cum dicta depositione concordent articuli dati per DD. Pallauicinos, quia huic motiui fuit satisfactum per tres *decisiones* coram sanct. mem. Gregor. XV. videlicet 290. & 344. & 390. & per quartam coram bon. memor. Cardinali Sacro 11. Iannarij 1616. quae iuxta stylum Rotae non debent in hac disputatione in dubium reuocari, praesertim cum in individuo respondeant fundamentis hodiè excitatis; firma enim est depositio Presbyteri Baptistae, quod ipse fuit praesens matrimonio, & quamuis interrogatus de tempore, respondeat, quod de eo praecise non recordatur, sed quod iudicio suo sunt triginta anni, vel circa parum plus, vel minus; attamen ex hac responsione solum 17 excluditur probatio circa tempus praecisum matrimonij, ex quo circa tempus indicat, Bart. in l. quid tamen, §. si arbiter numero tertio, ff. de recept. arbitr. sed non propterea eliditur depositio, quod fuerit praesens matrimonio, quia ex quo non recordatur de anno matrimonij, non ideò sequitur quod non fuerit praesens dicto matrimonio, cum 18 stent simul quod fuerit praesens, & quod tamen non recorderetur de anno, & propterea probet matrimonium, & natiuitatem, ac procreationem filiorum post dictum matrimonium, licet non probet tempus, Bart. in l. de aetate numer. 7. versiculo interrogate de anno, ff. de min. & latissime fuit deductum in praecitata *decisione* bon. mem. Cardin. Sacrae, in qua etiam ad articulos, de quibus



quibus in obiecto, fuerunt datae plures re-  
sponsiones, & praesertim quod articuli fue-  
runt dati a procuratoribus dum DD. Palla-  
19 vicini erant minores, cum clausula, *† Non*  
*se restringens*, vnde nihil certi continent,  
*Ioan. de Imob. consil. 102. num. 2. Gram. consi-*  
*lio crimin. 19. num. 1. & cessat omnis difficul-*  
20 *tas*, quia confessio facta *† in dictis articu-*  
*lis ex rationibus praedictis potuit reuoca-*  
*ri*, etiam non docto de errore. *Rota deci-*  
*sione 19. de procurat. in nou. prout in effe-*  
*ctu dicta confessio fuit reuocata. Ultra-*  
21 *quod* *† articulans non fateretur*, vt in  
*decisione sanct. memor. Gregor. XV. 247. nu-*  
*mer. 15.*

Secundo fuit ex abundanti responsum,  
quod omisso, quod, vt fuit consideratum  
in dictis *decis. sanct. mem. Gregorij, & ho-*  
22 *mem. Card. Sacrat. dictio* *† (in circa)* non  
operatur quod iste testis deponat praecise  
de anno 1502. quatenus Presbyter Bapti-  
sta deponeret de matrimonio ante annum  
1508. adhuc illius depositio subsisteret,  
nec elideretur ex dicto mandato de dispen-  
sando quia quidquid sit circa tempus exe-  
cutionis dicti mandati, cum in eo narre-  
23 tur solum *† adulterium*, certum est, quod  
illud non causat impedimentum, nisi ad sit  
cum fide data, vel machinatione, *cap. si-*  
*gnificasti 6. de eo qui dux. in matrimonio*. Et  
licet dictum mandatum loquatur, de ma-  
trimonio contrahendo, potest intelligi vi-  
gore illius mandati, nec iste intellectus  
redditur inuersionis, ex quo in eodem  
mandato nulla fuit facta mentio de matri-  
24 monio contracto quia ante *† Concilium*,  
non erat facienda talis mentio, cuius men-  
tionis necessitas prouenit, ex dispositione  
*Sacros. Concil. Trid. sess. 14. cap. 5. de reformat.*  
*matrim. Nauar. in manual. cap. 22. numer. 66.*  
*vers. quarto dicendum est, Sanchez. de matrim.*  
*lib. 8. disput. 25. num. 23. cum alijs, qui pos-*  
*sunt allegari. Et quidem dispositio Con-*  
25 *cilij* *† habet locum* nedum inter contra-  
hentes in gradu prohibito, seu etiam in-  
ter contrahentes cum impedimento diri-  
mente, *Petrus de Ledesma de matrim. quest.*  
*56. artic. fin. dub. 2. difficult. 1. conclus. 1. fol. mi-*  
*hi 497. Sanchez de matrim. lib. 3. disput. 42.*  
*num. 7. & lib. 8. disput. 25. numer. 24. Super-*  
*fluum est etiam allegare raptum, quia,*  
26 *quidquid* *† de eo sit*, ante dictum Con-  
cilium non dirimebat matrimonium, *cap. fin.*  
*de rapt. ubi omnes DD. Sanchez de matrim.*  
*lib. 7. disput. 12. num. 41. in fin. Resignatio au-*  
*tem Praepositurae postea facta nihil obsta-*  
*ret in hoc casu, quia si ante resignationem*

probaretur matrimonium, certum est, quod  
retentio fuisset de facto, non de iure, cum  
27 per *† contractum matrimonij beneficia va-*  
*cent*, vt notum est. Verum de hac resigna-  
tione etiam inferius.

Sed veritas depositionis Presbyteri Ba-  
ptistae ad probandum vnicum matrimo-  
nium, satis ex eo deprehenditur, cum  
28 pluralitas *† in actibus hominum non pre-*  
*sumatur*, nisi probeatur, vt fuit super hoc  
decisum in hac causa *coram sanct. mem. Gre-*  
*gor. XV. decis. 390. Et cessat omnis difficul-*  
*tas*, quia Bernardinus exiit in clericatu  
vsque ad annum 1508. & cum beneficijs,  
& appellatur Reuerendissimus Prothono-  
tarius in instrumentis eodem anno 1508.  
16. Aprilis, & 3. Maii resignauit beneficia,  
vt infra dicitur, & ex tunc in posterum  
fuit appellatus Illustrissimus Marchio, vt pa-  
tet ex 14. instrumentis datis per DD. de  
Pallauicinis. Vnde ridiculum est dicere,  
quod de anno 1502. existens in habitu cle-  
ricali, & cum beneficijs matrimonium con-  
traxerit.

Nec praedictae responsiones eliduntur ex  
29 adductis, quod *† tempus matrimonij sit*  
de substantia in hoc casu, & ideo debeat  
praecise probari, *Bald. cons. 106. numer. 1.*  
*vers. primum est, lib. 1. Castrens. cons. 456. cir-*  
*ca princ. vers. nam verba sequentia, lib. 1. quia*  
fuit responsum in hoc obiecto attenta se-  
rie depositionis Presbyteri Baptistae consi-  
stere magnum aequiuocum. Nam Testis  
non simpliciter deponit, quod fuit praesens  
matrimonio, & quod non recordatur de  
tempore, sed tempus habile ad legitimita-  
tem includendo, non memor de praeciso  
anno subdit, quod post dictum matri-  
monium procreati, & nati fuerunt dicti  
Pallauicinus, & Sigismundus; & sic ista  
depositio aequipollet, ac si Testis deposuif-  
set de tempore praeciso matrimonij per su-  
perius dicta, cum habeamus effectum ple-  
num quod Pallauicinus, & Sigismundus  
30 nati sunt post matrimonium, *† aequipo-*  
*lencia enim verba sufficiunt*, vbi ex ipsis  
sequatur illud, quod exprimi debuit, praes-  
ertim de iure canonico, & in foro Ecele-  
siastico. *Feder. de Sen. cons. 158. in prin. Alex.*  
*cons. 2 in princ. lib. 2. & intrat vulgaris con-*  
31 *clusio*, quod non curamus *† de modo*,  
dummodo habeamus effectum, *l. 3. ubi Bald.*  
*C. de institut. & substitut. & stant simul, quod*  
Testis non recorderetur de praeciso tempore  
matrimonij, & tamen recorderetur filios  
procreatos esse post matrimonium. Acce-  
32 dente, quod vbi est *† dubium temporis*,  
pra-



praesumitur in benigniorem partem, *Ias. consil. 46. numer. 28. lib. 3.* & semper favore partus filiorum, *Guilelm. de Benedict. in cap. Raynatus 3 par. sect. qua filium, numer. 51. de testam. & ex praesumptione & iuris actus in tempore legitimo praesumi, Cassan. in consuet. Burgund. rubr. 13. des forrestos pasturages, S. 4. numer. 7. fol. mihi 372.*

Non obstat, quod DD. Pallauicini de-  
34 derunt generales, & & particulares exceptiones contra Testes examinatos per DD. de Rangonibus, quia ex hoc non sequitur, quod Iudex non possit informare animum suum ex dictis depositionibus: officium enim Iudicis est vndeque veritatem indagare, *Put. decis. 214. numer. 2. lib. 2. in correct.* & pluries dixit Rota in hac causa, & signanter in decis. boimem. Robustej, 2. Decembris 1573. in fasciculo decisionum impressarum num. 5. & boimem. Card. Seraph. 1000. num. 17. Imò, & quod plus est durante impugnatione DD. Pallauicini potuissent uti dictis Testium, *Felin. in cap. capitulum numer. 9. de rescript. Franc. Marc. decis. 44. par. 1. Rimin. iun. cons. 48. numer. 46. Gabr. de reg. iur. conclus. 1. num. 4. & cons. 40. num. 26. volum. 1. Vinian. decis. 379. numer. 6.*  
37 & tunc & demum non potuissent uti, si obtinuissent in impugnatione, *Bero. consil. 119. num. 1. volum. 3. Lancellett. de attem. par. 2. cap. 17. num. 150. & cap. 18. num. 131. Guttier. de contract. iur. par. 2. cap. 2. num. 13. Honded. cons. 17. num. 45. volum. 2.* Sed cum cessauerit impugnatione, & in ea non obtinuerint DD. Pallauicini, benè & possunt uti dictis praedictorum Testium, quos aliàs impugnauerant, ut admittunt omnes praedicti Doctores.

Non obstat fama deducta in contrarium, quia, ut saepe responsum fuit, cum agatur  
39 de & probanda legitimitate in genere, in concursu praevalet probatio pro legitimitate, *Chiffanen. decis. 60. Put. decis. 2. lib. 3.* prout similiter magis creditur Testibus  
40 deponentibus & de bona, quàm de mala fama, etiam quod Testes deponentes de mala aliquantulum numero excederent, *Corn. cons. 176. numer. 10. volum. 4. Hoied. de incompatibilit. benefice par. 1. cap. 23. num. 43. & coram sanct. mem. Gregor. XV. decis. 455. num. 4.* Quod ipsum ratione fundatur, quia  
41 lex & quantum potest fauet filijs, ut in dubio sint legitimi, *Dec. consil. 152. sub numer. 1. vers. & quia lex, Paris. consil. 57. numer. 43. lib. 4.* Et idèd, licèt de iure canonico, ex cohabitatione masculi, & foeminae

42 non praesumatur & matrimonium, sed fornicatio; tamen respectu filiorum, ut ipsi dicantur legitimi, praesumitur matrimonium, ut post *Abb. in cap. lator. numer. 6. qui fil. sint legit. firmat Dec. dicto consil. 152. numer. 2. ubi additio sub litera B. citat concord. Cephal. cons. 435. numer. 64. plures cumulans num. 81. autoritatibus ulterius firmans, in*  
43 dubio vnumquemque & magis esse legitimum, quàm illegitimum iudicare debemus. Et praedictum tertij ad hoc non attendatur, cum id operetur lex, non homo, ut respondit Rota in dicta *Mediolanen. illegitimitatis* in finalibus verbis, quae eò magis procedere videntur in proposito casu, tam ex eo, quia coniecturae pro legitimitate & pluribus & efficacioribus rationibus, & adminiculis fulciantur, itaut in contrarium allegatae cedant illis, & multò magis probationi, ut in *decis. sanct. mem. Gregor. XV. 247. numer. 3. & 20.* Quam etiam quia exaduerso deducta mala fama  
45 non & habet ortum à probabilibus causis, & cum ex praedictis probetur matrimonium fama mala satis extincta dicitur; unde  
46 de fama huiusmodi, tanquam vana & vox populi, nihil probat, *Bar. in l. de minore, §. plurimum numer. 18. ff. de quaest. Bald. consil. 295. numer. 2. vers. & hac fama, lib. 1. Corn. consil. 130. num. 6. in princ. lib. 4. Alex. consil. 173. numer. 11. vers. item non sufficit, lib. 6.*

Non obstat, quod de anno 1508. 9. Novembris, & de anno 1510. 21. Ianuarij induobus instrumentis Bernardinus appellatur Prothonotarius; fuit enim responsum, quod istae erant duae enunciatiuae incidenter emissae propter aliud; & absente Bernardino, & ostensum fuit, quoad Praeposituram, Bernardinum habuisse illam in commendam, nec esse attendendam resignationem de illa factam per Bernardinum die 16. Aprilis 1508. cuidam Ariano, cum reservatione medietatis fructuum, de qua non ostendunt literae expeditae, quia non habuit effectum, sed resignationem ab eodem liberè factam ad favorem Iustiniani Pallauicini, absque vlla reservatione, prout in literis Apostolicis subsequenter expeditis sub die 13. Maii eiusdem anni; & quod post mensem Iunii 1508. idem Bernardinus ubi fuit praesens, nunquam nominatus legitur Prothonotarius, nec Praepositus, prout ex dictis 14. instrumentis publicis; unde parum curandum est de dictis duobus instrumentis, in quibus fuit appellatus Prothonotarius cum fuerint



rint confecta ipso absente; ultra quod  
47 est et opinio aliquorum, quod Prothono-  
rarius honoris non vacet per contractum  
matrimonij, cum aliis etiam aliqui Ab-  
48 breuiatores et de Parco maiori, qui sunt  
Prælati, & sedent in Capella, haberent  
uxores, ut de Honuphrio Camaiano ha-  
beretur memoria in ipsius Epitaphio in  
Templo Sanctæ Mariæ super Mineruam,  
& præterea hæc omnia longè antecesserunt  
natiuitatem Pallauicini, & Sigismundi.

Non obstant Testes, qui deponunt de  
affinitate Bernardini cum Catherina, ex  
copula illicita cum Martha illius sorore,  
& de machinatione in necem primi viri  
eiusdem Catherinæ, quia in primis Ray-  
mundus del Pizzo, & Magdalena de Vr-  
sis, necnon Hieronymus de Ronco depo-  
49 nunt; et de simplici auditu, ultra quod  
primus dicit de auditu à Rolando quando  
erat iratus, & ibi solum explicat impedi-  
mentum raptus, quod non erat tale ante  
Concilium, ut supra dictum est. Hiero-  
nymus de Ronco conuincitur mendax dum  
deponit de auditu à Bernardino, cuius in-  
strumenta publica cum iuramento expres-  
sè contrarium probant, Sex alijs videli-  
cet Franciscus Parasaccus, Bernardinus  
de Pitij, Iacobus de Vrsis, Bernardinus  
Zuccaninus, Ioan. Petrus Dordonus ex-  
ponunt de auditu sine tempore, quod ex-  
cludat tempus litis, & Stephanus de Ca-  
uallis de auditu à Cæsare della Vela reie-  
cto, ut statim dicitur. Gotifredus verò  
reperitur mendax, cum deponat Vbertum  
litigasse super Castro cum Rolando, & de-  
ponit de tempore, quo vivebat Bernardi-  
nus, qui Castrum possidebat; Alij autem  
Testes fuerunt per Rotam reiecti, Ange-  
lus per Put. decis. 380. lib. 3. Carlinus, & Ioan-  
na in decis. Seraph. 1069. & 1076. & idem  
Carlinus coram Illustrissimo Millino 4. Iu-  
nij 1604. in fasciculo decisionum decis. 10.  
Cæsar della Vela, Galeatius de Nardo, &  
Peregrinus de Ferrarijs coram eodem Se-  
raph. in decis. 1330. & rursus idem Cæsar  
5. Decembris 1603. coram Illustrissimo Mil-  
lino in fasciculo decisionum sub num. 12. &  
Bernardinus Montaninus, Ioannes de V-  
bertis, & Togninus Fasanus coram Illu-  
strissimo Millino 4. Iunij 1601. ut in eodem  
fasciculo num. 14. Gabr. de Aers. coram eodem  
Illustrissimo Millino 11. Ianuarij 1602. &  
rursus 18. Martij 1603. ut in eodem fascicu-  
lo num. 15. & 16. & tandem Iacobus Maro-  
tius coram eodem Illustrissimo Millino 24.  
Martij 1602. & 28. Aprilis 1603. ut in eo-

dem fasciculo num. 17. & 18. & singuli Te-  
50 stes et istinon concludunt in dicto, cum  
non deponant requisita ad inducendam  
probationem de iure concludentem, ut la-  
tius prædictis Testibus singillatim respon-  
dendo plura per informantes pro Pallau-  
icinis ad hoc fuerunt deducta, quæ DD. pla-  
cuerunt.

Et ita conclusum utraque parte infor-  
mante.

Plures decisiones in hac causa annotavi su-  
pra ad decis. 16. quæ est in eadem causa.

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Corduben Dimidia Portionis.

Die Mercurij 28. Iunij 1628.

DECISIO CCII.

Est impressa coram Merlino tomo primo deci-  
sione 368.

EMIN. ET REV. D. CARD. VBALDO.

Corduben Redecimarum.

Die Mercurij 28. Iunij 1628.

ARGUMENTVM.

Agitur de materia præscriptionis Redeci-  
marum, qualiter scilicet, quando est con-  
tra ius præscribatur, & ut iudicatur, quid  
sit necessarium.

SVMMARIVM.

- 1 Ad Decimarum præscriptionem. requiritur  
præscriptio immemorabilis, vel quadrage-  
naria cum titulo.
- 2 Consuetudo introducta ex solutione sponte,  
& ex mera liberalitate facta per aliquem,  
est seruanda, etiam si solummodo spatio 10.  
annorum probaretur, & num. 3.
- 4 Voluntas spontanea requiritur in iudicanda  
consuetudine.
- 5 Actus, quando probatur, quod est coactus,  
talis etiam præsumitur fuisse in præteri-  
tum.
- 6 Status præsens, quando non habet contra se  
temporis præsentis veritatem, tunc de præ-  
senti præsumitur in futurum.
- 7 Afferenti aliquid incumbit onus probandi con-  
cludenter.



- 8 *Liberalitas mera facilius praesumitur in solutione modica rei, quam magna considerationis.*
- 9 *Solutio, quando est magni momenti non est verisimile, quod fuerit facta sponte, & ex mera liberalitate.*
- 10 *Praesumptio praesumptionem tollit.*
- 11 *Coniectura deducta à verisimili est potentior alijs.*
- 12 *Praesumptionibus, & coniecturis non est recurrendum, dum habemus veritatem.*
- 13 *Opinio debet cedere veritati.*
- 14 *Colonus non solum tenetur soluere decimam de parte fructuum, quae sibi remanet ratione cultura, sed etiam reddecimam, quae debetur à Domino de sua portione.*

## D E C I S I O CCIII.

**F**VIT resolutum, sententiam Reuerendissimi Domini mei Decani esse confirmandam, quia de validitate non dubitatur, & iustitia apparet clara ex pluribus decisionibus in causa factis, in quibus fuit firmatum, reddecimam, de qua agitur, esse contra ius, & quod propterea

- 1 *Episcopus, & Capitulum illam ꝑ praetendere non possunt, nisi probent praescriptionem, vel immemorabilem, vel quadragenariam cum titulo, cap. 1. de praescri. in 6. Covar. in reg. possessor. par. 2. §. 8. numer. 4. Seraph. decis. 802. num. 1. & decis. 1404. num. 3. Quam non probari fuit postea late firmatum in decis. facta die 18. Maij 1618. & 20. Iunij 1626.*

- 2 *Sed quia pro parte Episcopi, & Capituli replicabatur, nos non versari in praesumptione, sed in consuetudine ꝑ introducta ex solutione sponte, & ex mera liberalitate facta per Civitatem, & Populum, quae propterea sit servanda, etiam si solummodo ꝑ spatio 10. annorum probaretur iuxta not. in c. ad Apostolicam, de Simon. Cassad. decis. unica, de consuetud. per tot. & num. 5 fuit super hoc particulariter disputatum, An versemur in praescriptione, vel in consuetudine? & Rota censuit, in casu, de quo agitur, nos versari in praescriptione, non in consuetudine, vt in decis. 14. Martij 1608. in qua cum fuerit etiam dictum, quod praetensio Episcopi, & Capituli tunc posset procedere, quando solutio reddecimae ab initio fuisset voluntaria, sed quod in casu nostro non erat talis, nec poterat talis praesumi, cum ex sententia Regis Ioannis constaret de contrario: hinc sum-*

pta occasione fuit particulariter disputatum, an initium huius reddecimae fuerit voluntarium, vel coactum? Et fuit, causa mature discussa, resolutum, initium fuisse coactum, sub die 10. Maij 1613. Quae decisio fuit postea confirmata 4. Iulij 1618. Et cum hodie coram me pro parte eiusdem Episcopi, & Capituli idem fundamentum reassumatur, quod initium reddecimae fuit voluntarium, & non coactum; Domini pro coactione in supradictis decisionibus sufficienter firmata responderunt; Ex supradicta enim sententia Regis Ioannis apparet, quod ei fuit narratum, quod Civitas, & populus recusabant soluere decimam, & reddecimam, & quod non timebant excommunicationes, quod aperte arguit contradictionem, & repugnantiam, non ꝑ autem voluntatem spontaneam, quae requiritur ad inducendam hanc consuetudinem, c. Tua de Simon, Ofsch. decis. 99. numer. 5. Paul. de Castr. cons. 363. incipit, Circa primum quaesitum, & c. num. 2. vers. 1. namque requiritur, & c. lib. 1. & bene fuit deductum in dictis decisionibus.

- 4 *Non obstat, quod sententia non percutiat initium solutionis reddecimae, cum in illa renunciatur consuetudo reddecimandi à 50. annis, & citra. Quia ille status non fuit pacificus, cum medio tempore fuerint late plures sententiae, vt dicitur in eadem sententia Regis Ioannis, de quo tempore cum dubitari non possit solutionem fuisse coactam, ꝑ praesumendum est, quod fuerit talis etiam in praeteritum, Corn. consil. 296. numer. 5. in fin. vers. Praeterea, & c. lib. 4. Ruin. consil. 143. num. 20. vers. in casu autem nostro, & c. lib. 5. & firmatur in decisione dicta die 10. Maij 1613. vbi redditur ratio, quod quando praesens status non habet contra se necessariam ꝑ temporis praesentis veritatem, in praesenti praesumitur in praeteritum, ex mente Ruin. vbi supra dicto num. 20. & hoc maxime procedit in casu nostro, in quo agitur de inducenda solutione ex mera liberalitate, & deuotione fidelium, quae deuotio ꝑ deberet ab allegante concludenter probari, Paul. de Castr. cons. 401. sub numer. 5. vers. Ergo non sufficit, & c. lib. 1. & quidem non agitur de solutione modica rei, quo casu praesumptio merè ꝑ liberalitatis facilius induci posset iuxta terminos, dd. c. Ad Apostolicam de Simon, & decis. Cassad. unica de consuetud. sed sumus in solitudine reddecimae, quae est magni momenti, cum dicatur ascendere ad ingentem quantitatem ducatorum annuorum: quam propterea*



9 rea & solutionem non est verisimile, quod fuerit facta sponte, & ex mera liberalitate, ut consideravit Rota in Toletana rededimarum, 21. Maj 1586. coram bo: mem. Card. Pamphilio.

Non obstant igitur coniecturae ex aduerso adductae ad praesumendum, quod initium fuerit voluntarium, quia & praesumptio praesumptionem tollit, iuxta not. in l. Dinus, ubi glos. in verbo Existimare, ff. de restitut. in integr. Seraph. decis. 619. num. 3. & supradicta coniectura & deducta a verisimili est potentior alijs, glos. in l. in obscuris, & in l. semper in stipulat. ff. de reg. iur. Mantio. de tacit. & ambig. lib. 3. tit. 1. num. 12. & latissime Tiraq. in l. si unquam, in praefat. numer. 37. & seqq. C. de reuocan. donat.

Sed cessat omnis difficultas, quia non est recurrendum praesumptionibus, & coniecturis, & dum habemus veritatem, quod initium fuit coactum ex supradictis, l. in rebus, C. de iure dot. l. penultima, S. mulier, ff. de probat. Menoch. de praesumpt. lib. 1. praesumpt. 31. num. 4. Rot. diuers. decis. 64. num. 3. par. 1. & fuit consideratum in dicta decis. facta, 20. Iunij 1615. ubi etiam optime respondetur, quod est diuinare, hanc rededimam fuisse solutam ob gratitudinem, cum Ciuitas Corduben. fuisset liberata a seruitute Maurorum, & quod hoc forsan posset allegari, nisi clare constaret de initio coacto, ex quo & opinio debet cedere veritati, ut supra.

Non obstant allegata instrumenta locationum diuersorum praediorum pro annua pensione libera a decima, & rededima, quia non concludunt solutionem non fuisse coactam, cum ea de causa possent fieri illa instrumenta locationum modo supradicto, quia Domini erant coacti illam soluere, & totum illud onus rejiciebant in Colonos, & sic ista rededima debet intelligi de licita, videlicet, ut & colonus non solum solueret decimam de parte fructuum, quae sibi remanet ratione culturae, sed etiam rededimam, quae debetur a Domino de sua portione, iuxta cap. a nobis, &c. Tua nobis de decim. & hoc modo esse intelligendam sententiam Cardin. SS. Cosmi, & Damiani confirmatam per fel. recor. Innocentium IV. tenuit Rota in pluribus decisionibus in hac causa factis, in quibus cum sint omnia alia Episcopi, & Capituli sublati fundamenta, merito Domini dixerunt, sententiam Rotalem esse confirmandam.

Et ita decisum vtraque parte informante, &c.

EMIN. ET REVEREN. D. CARD. VIRILI.

Nucerina Paganorum nullitatis confirmationis.

Die Mercurij 28. Iunij 1628.

### ARGUMENTVM.

Agitur in hac decisione, an quando aliquid faciendum est per plures personas, si fiat per vniam tantum, sustineatur.

### SVMMARIVM.

- 1 Ex clausulis geminatis colligitur mens Principis concedentis aliquid.
- 2 Verba pluralis numeri in vno verificari non solent.
- 3 Dictio, coniunctim, importat connexitatem, & concursum duorum, & omnem singularitatem excludit.
- 4 Decimarum materia est maximi momenti, & num. 9.
- 5 Veritas magis perfecta inspicitur, per plures oculos.  
A pluribus, quod videtur, prudentius deciditur, num. 5.
- 6 Ecclesia interest habere plures Consultores, & plurimum virorum iudicio adhibere.
- 7 Duobus coniunctim, quando est commissa aliqua causa, tunc sententia vnius est nulla.
- 8 Rescripti forma est, seruanda, alias actus redditur nullus.
- 9 Principis confirmatio corrumpit ex defectu intentionis, cessante praesupposito.

### DECISIO CCIV.

**F**IRMATA Concordia inter Episcopum Nucerinum Paganorum, & Rectorem, atque Capellanos Parochiae Sanctae Felicis ex vna, & Vniuersitatem, & homines loci Paganorum ex altera, quod loco decimarum praedialium, & personalium soluerentur quolibet anno ducati 700 illius monetae, reseruato beneplacito Sedis Apostolicae, Paulus V. fel. recor. concessit Breue si transactio ad euidentem Ecclesiarum vtilitatem cesserit directum Archidiacono Ecclesiae Cauen. ac Vicario Generali Episcopi Cauen. cum clausulis, discretioni vestrae mandamus, &c. Decimis prius coram vobis specificatis, &c. ac vobis coniunctis



Elis procedentibus constiterit, &c. vt in Sum-  
 mario num. 3. Cuius Breuis vigore Iulius  
 Zizza, qui tunc erat, & Archidiaconus, &  
 Vicarius transactionem praedictam veni-  
 dentem in utilitatem Ecclesiae confirmavit.  
 Unde commissi mihi causa super nullitate  
 approbationis factae per dictum Iulium  
 Zizzam, dedi dubium: An constet de nul-  
 litate confirmationis in casu, & ad effectum  
 de quo agitur, & informantibus tantum  
 moderno Episcopo, ac Rectore, & Capel-  
 lanis responderunt Domini constare de  
 nullitate.

- Moti fuerunt, quia de intentione Papae  
 satis apparet, quod non fuit confusus de  
 vna persona tantum, sed de duabus, vt  
 patet ex verbis, *Dilectis filiis Archidiacono  
 Ecclesiae Canen. & Vicario Generali Epi-  
 scopi, &c. Discretioni vestrae, &c. Specifi-  
 catis coram vobis Decimis, &c. vobis coniun-*  
 1 *ctim procedentibus constiterit, &c.* ex qui-  
 bus & clausulis geminatis colligitur Sum-  
 mum Pontificem, vt melius consuleret uti-  
 litati Ecclesiarum contemplasse duas per-  
 sonas, & plurium personarum industriam,  
 & integritatem in duabus dignitatibus se-  
 paratis constitutas, & quidem egregias,  
 nempe Archidiaconum, & Vicarium non  
 2 solum ex verbis & pluralis numeri, quae in  
 vno verificari non solent, Bald. consil. 123.  
 num. 3. lib. 5. Rota decis. 632. numer. 4. & de-  
 cis. 709. num. 6. par. 2. recent. sed etiam ex ver-  
 bis discretioni vestrae vobis coniunctim  
 3 procedentibus, dictio, & enim coniunctim  
 importat connexitatem, & concursum duo-  
 rum, & omnem singularitatem excludit,  
*l. quod saepe, ff. de contrah. empt. l. coniunctim,*  
*ff. de leg. 3. l. qua de tota. ff. de rei vendic. l. si ha-*  
*redi, ff. de condit. institut. Rebuff. in l. restituere,*  
*ff. de verb. signific. verb. simul, Lap. alle-*  
*gat. 50. num. 1. & 2. Bald. consil. 123. numer. 2.*  
*lib. 5.*

- Idque etiam postulabat subiecta mate-  
 4 ria & decimarum, quae est maximi mo-  
 menti, unde merito concordia super mu-  
 tatione fructuum decimarum perpetuarum  
 in pecunijs annuis, non iudicio vnus tan-  
 tum committenda videbatur, sed saltem  
 duobus, nam per plures oculos perfecta  
 5 veritas & magis perspicitur, & quod a plu-  
 ribus videtur prudentius deceditur, ac in-  
 terest Ecclesiae plures habere Consultores,  
 6 & & plurium virosum iudicio adhiberi,  
*cap. de quibus, 20. distinct. c. prudentiam, de of-*  
*fic. delegat. cap. extra conscientiam 64. distinct.*  
*l. ult. C. de fideicom. & propterea sequitur,*  
 7 quod dum causa, & fuit commissi duobus

coniunctim, sententia vnus est nulla, *cap.*  
*uno delegatorum, de offic. delegat. cap. cum ab*  
*uno de re iudic. in 6. l. pedius, S. in seruum. l.*  
*item si vnus, S. item si plures. ff. de arbit. l. duo*  
*ex tribus. ff. de re iudic. Abb. in cap. causam ma-*  
*trimony, num. 3. vbi Bald. nom. 1. Dec. num. 3.*  
*de offic. delegat. Vant. de nullit. defect. iurisdic.*  
*numer. 182. & sequen. forma enim rescripti*  
 8 *non seruata confirmatio & redditur nulla,*  
*cap. cum dilecta, de rescript. c. prudentiam,*  
*de offic. deleg. vbi Dec. in 4. not. Gregor. decis. 1.*  
*num. 1. Seraph. decis. 1195. num. 2. Rota in re-*  
*centior. decis. 624. num. 1. par. 1. & decis. 631.*  
*par. 2.*

Ex quibus tollitur, quod cum Iulius  
 Zizza esset Archidiaconus, & Vicarius,  
 ac ambas dignitates haberet, duasque per-  
 sonas repraesentaret, duorumque vice fun-  
 geretur ipse solus potuerit ferre senten-  
 tiam, quia ex supradictis patet de contraria  
 intentione Pontificis, qui praesupponebat,  
 & intellexit quod duae dignitates separatim  
 possiderentur, ac administrarentur, & duo-  
 rum iudicium, & integritas interueniret  
 9 in materia decimarum & tam graui, cui  
 Pontifici si fuisset narratum, & sciisset quod  
 Archidiaconatus, & Vicariatus residebat  
 penes vnā, eandemque personam, duas  
 dignitates separatas dedisset, & alium sub-  
 10 rogasset: quare & cessante praesupposito ex  
 defectu intentionis Papae corruit confirma-  
 tio, *l. mancipio, vbi glos. in verbo auocandum,*  
*C. de seru. fugit. Clem. fin. de sent. excommun.*  
*Decian. consil. 19. num. 8. lib. 2. Dec. consil. 90.*  
*num. 1. in fin. & 2.*  
 Et ita conclusum, &c.

REVERENDISSIMO P. D. VRGELLEN.

Romana, seu Carthaginen. Pensionis.

Die Mercurij 28. Iunij 1628.

ARGVMENTVM.

Declaratur materia, quod Pensionarius pro  
 rata pensionis tenetur contribuere, quam-  
 quam pensio sit exempta.

SVMMARIVM.

- 1 Pensionarius pro rata pensionis quantumvis  
 exempta contribuere tenetur.
- 2 Titularis vigore pacti, tenetur releuare in-  
 demnem pensionarium ab omni contributio-  
 ne, & num. 5.
- 3 Concordia inita fuit inter Regem, & Cle-  
 rum



rum Hispaniarum, qua cauetur, ut non obstante quacumque exemptione ab omni decima, seu subsidio pensionarij teneantur pro rata contribuere.

- 4 Et quos afficiat ista concordia.
- 6 Decis. in causa Valentina subsidij, & in causa Bergomen. pensionis declarantur.
- 7 Obligatus solvere cum alijs, siue in parte, siue in solidum soluat, solidum repetit à correo, & num. 8.
- 9 Pacta posteriora derogant prioribus.
- 10 Pensiones pensionarij Hispani sunt, reseruata post concordiam factam inter Regem, & Clerum Hispaniarum, de quo supra num. 3.
- 11 Compensationis exceptio non potest opponi, quando solutio non bene probatur.
- 12 Compensatio regulariter non admittitur in obligatione Camerali, quando creditum fuit contractum ante dictam obligationem.
- 13 Tertius, si sit obligatus in forma Camerae non gaudet beneficio compensationis.

## D E C I S I O CCV.

**P**RÆSUPPOSITO facto pro ut in decisione 24. Februarij presentis anni coram R.P.D. meo Duno Zetto, \* fuit hodie coram me dubitatum, An, & quando sit defalcandum subsidium, & excusatum ex pensione, de qua in dicta decisione; Et non esse defalcandum prætendebat D. Tiberius de Caualerijs pensionarius, ex quo dicta pensio fuit ei reseruata libera, & immunis ab omni impositione, & onere etiam subsidij charitatiui imposito, seu pro tempore imponendo, etiam quod in impositionibus huiusmodi expressè caueatur, quod pensionarius ꝑ pro rata pensionis quantumuis exemptæ, contribuere teneatur, & fuisse ita sæpissimè resolutum, & præsertim apud Seraph. decis. 2348. num. 2. & in Valentina subsidij 4. Maij, & 26. Nouembris 1611. coram bo: mem. Penia, & in Perusina pensionis 13. Ianuarij 1614. coram bo: mem. Cardin. Sacrato, in alia Valentina subsidij 22. Maij 1615. coram Domino meo Pamphilio, quæ est decis. 702. par. 2. recentior. in Ceneten. pensionis 7. Iunij 1621. coram bon. mem. Remboldo, & in alijs adductis per Moder. Roman. disceptat. forens. cap. 548. numer. 26. cum seqq. & tandem in Bergomen. pensionis 13. Nouembris 1626. & 16. Aprilis 1627. coram me, & in Parmen. pensionis 5. Iu-

lij 1627. coram bo: mem. Patriarcha Manzaredo.

Neque obstare, quod subsidium, & excusatum fuerint propagata, seu de nouo concessa post reseruationem dictæ pensionis, cum expressa clausula, quod etiam pensionarij ad illa teneantur, & quod in specie in eo derogetur pactis, & conventionibus initis inter pensionarium, & Titularem, & cum alijs amplissimis clausulis derogatorijs exemptionis, de qua in literis reseruationis; quia (vt dicebatur) grauiamen huiusmodi pensionarijs iniunctum, & derogationes præfatæ intelliguntur, quoad Regem, ita vt exemptione non obstante possit Rex subsidium, & excusatum à pensionarijs pro rata pensionum exigere, non autem afficiunt pensionarium quoad Titularem adeò quod pensionarius nihilominus poterit integram pensionem exigere à Titulare, qui vigore pacti, de quo in dictis literis tenetur ꝑ pensionarium indemnem ab omni contributione releuare, prout plenius, & clarius in dicta Bergomen. pensionis 13. Nouembris 1626. coram me. Vnde cum in præsentl non contendatur cum Rege, consequenter intrare videtur dicta decisio.

Ex aduerso autem pro Seminario Carthaginen. Titulari dicebatur, stantibus etiam supradictis decisionibus, necnon conclusionem firmata in Bergomen. Pensionis, de qua supra, esse nihilominus ex alio capite subsidium, & excusatum defalcandum, nempè vigore concordie initæ inter ꝑ Regem, & Clerum Hispaniarum à Papa confirmatæ post dictam reseruationem, quæ cautum fuit, vt non obstante quacumque exemptione ab omni decima, seu subsidio pensionarij teneantur pro rata contribuere, quæ concordia non solum ꝑ afficit pensionarios quoad Regem, sed etiam totum Clerum inter se, quia totus Clerus in ea interuenit, & sic afficit etiam pensionarios Hispanos quoad Titulares, & Titulares quoad dictos Pensionarios, ita vt sicut extra terminos dictæ concordie pensionarius opponere potest contra Titularem de pacto inter ipsos inito in actu præstiti consensus nempè, quod ipse non teneatur ad aliquod onus impositum, seu imponendum, pariter etiam in terminis concordie, de qua agitur, ex quo illa fuit facta, & confirmata post reseruationem pensionis cum amplissima derogatione cuiuscumque exemptionis, Titularis rectè opponere potest ꝑ contra pensionarium de pacto inter



6 eer ipsos conuento in dicta concordia ad  
 esse etum defalchi, seu repetitionis, ut in  
 puncto decidit Rota in decis. 161. par. 2. di-  
 uers. & admittunt dicta decisio in causa Va-  
 lentina subsidij 4. May 1611. coram Penia,  
 & dicta decisio in causa Bergomen. pensionis,  
 vers. non obstat quarto, coram me, quae  
 7 decisiones. & licet nihil allegent, videntur  
 etiam quoad hoc in iure verissimae per tex.  
 in l. si in rem 12. C. si cert. pet. vbi quod obli-  
 gatus & soluere cum alio, siue pro parte, si-  
 ue infolidum soluendo solidum repetit à  
 correo, & ibidem etiam glos. & Bald. & per  
 text. in l. 2. C. de duob. re. Bart. in l. si reos, col. 2.  
 vers. si ergo queritur, ff. eod. tit. & Nat. consil.  
 658. num. 4.

8 Sed nihilominus in casu, de quo agitur,  
 fuit iure optimo resolutum, subsidium, &  
 excusatum non esse defalcanda: quia quid-  
 quid esset dicendum stante dicta concordia  
 post reservationem pensionis, si Semina-  
 rium Carthaginen. & Titulare, seu alius  
 Titularis ageret contra pensionarium Hi-  
 spanum, iuxta text. in dicta l. si in rem, C. si  
 cert. petat. cum alijs supra allegatis, tamen,  
 in praesenti casu visum fuit Dominis non  
 intrare dictam concordiam, & sic non esse  
 locum praetenso defalco, tum quia hodiè  
 non agit Seminarium Titulare contra pen-  
 sionarium, sed pensionarius contra ter-  
 tium nempe Petrum Marzal, qui nihil Re-  
 gi soluit, nec soluere tenetur, tum etiam,  
 & in omnem casum, quia agitur contra  
 dictum Petrum vigore propria obligatio-  
 nis, videlicet ex cedula bancaria per eum  
 data post dictam concordiam, per quam  
 se obligauit etiam in forma Camerae ad in-  
 tegram pensionem; Vnde sicut Titularis  
 circumscripta propria obligatione contra-  
 cta post dictam concordiam posset fortè  
 iuxta praedicta aduersus pensionarium op-  
 ponere de concordia cum amplissima de-  
 rogatione praedictae exemptionis facta post  
 reservationem pensionis, ita in praesenti  
 9 obstat & Petro exceptio nouissimi pacti ex  
 dicta cedula bancaria, l. si vnus, §. pactus  
 nò peteret, ff. de pact. & l. pacta nouissima,  
 C. de pact. prout etiam pensionarij Hispa-  
 10 ni, & quorum pensiones sunt reseruatae  
 post dictam concordiam cum supradicta  
 exemptione, licet quoad Regem nihilo-  
 minus tenerentur, possent integram pen-  
 sionem à Titulari exigere, ut in dicta deci-  
 sione Bergomen. coram me, & in alijs supra al-  
 legatis.

11 Neque obstat exceptio compensationis,  
 quam & Petrus praetendit esse faciendam,

cum praetenso credito Seminarij, ex quo  
 ut praetendit, Seminarium soluit Regi ra-  
 tam tangentem Tiberium, uti pensiona-  
 rium virtute praedictae concordiae, quia  
 ultra quod solutio non benè probatur, &  
 praetensum creditum Seminarij fuit con-  
 tractum ante obligationem Cameralem.  
 12 quocasu regulariter non admittitur com-  
 pensatio, Zach. de obligat. Cameral. quest. 18.  
 num. 18. & Modern. Rom. discept. forens. cap.  
 129. numer. 19. cum seqq. in praesenti cessat  
 penitus difficultas, ex quo Petrus Mar-  
 zal stante propria obligatione etiam in  
 forma Camerae quoad dictum praetensum  
 13 creditum Seminarij est & tertius, & sic  
 non gaudet beneficio compensationis, ut  
 idem Zach. dicta quest. 18. numer. 9. vbi  
 quod ita fuit decidum per Rotam in vna  
 Pistorien. depositi 10. Octobris 1561. coram  
 Rubeo.

Et ita decidum vtraque, &c.

\* Est decisio 133. supra in hac parte.

EMINENTISS. ET REV. D. CARD. VIRILI

Pisana distributionum.

Die Luna 5. Iunij 1628.

ARGVMENTVM.

De potestate Papae in beneficialibus non est  
 dubitandum, quando clarè constat de eius  
 mente. Vnionis natura quae sit.

SVMMARIVM.

- 1 De voluntate clara Papae, quando constat, de  
 illius potestate in beneficialibus non est du-  
 bitandum.
- 2 Vnionis natura est, ut omnia bona Benefi-  
 cij vniti, transeant ad beneficium, cui fit  
 vnio.
- 3 Sententiae non sunt attendendae, quae non con-  
 stant in actis.
- 4 Confessio emanata à procuratore non nocet  
 principali.  
 Et potest etiam non docto de errore renouari,  
 num. 4.
- 5 Actorum transportatio non requiritur, quan-  
 do de eis non constat.

DECISIO CCVI.

GREGORIUS XIII. fel. recordat. Ca-  
 nonicatum, & Praebendam Archi-  
 pre-



presbyteratui Cathedralis Pisanae uniuert, & uoluit quod obtinens Archipresbyteratum, & Canonicatum, distributiones tam Archipresbyteratus, quam Canonicatus lucraretur. Cumque de Archipresbyteratu cum Canonicatu illi unito fuerit à Sede Apostolica prouisus Anibal Agliata, ac possessionem acceperit, & Capitulum illi duplicatas distributiones soluere recusaret. Proposui dubium, An duplices distributiones debeantur, & affirmatiuè fuit responsum.

Primò, quia cum Gregorius XIII. in supradicta unione dixerit quod obtinens Archipresbyteratum, & Canonicatum consequeretur distributiones Archipresbyteratus, & Canonicatus, consequenter duplicatae distributiones Archipresbytero debentur, cum de uoluntate clara Papae constet de illius potestate in beneficiis non sit dubitandum, cap. licet de preben. in 6. Clem. 1. in fin. ut lit. pend. Rot. decis. 778. num. 1. par. 1. recent. Paris. consil. 82. num. 22. lib. 4.

Secundò, quia ex natura unionis omnia emolumenta Beneficij uniti transeunt ad beneficium cui fit unio, Garz. de benef. par. 12. cap. 2. numer. 34. Rota diuers. decis. 758. & 799. par. 1. Gregor. decis. 112. numer. 4.

Tertiò, quia dicta unio etiam in uita Iosephi Bucchae antecessoris habuit effectum.

Nec obstat, quod supradicta unio Gregorij XIII. fuerit declarata subreptitia, ex sententia Ordinarij Pisani, quia de huiusmodi sententia non constat in actis, & confessio in commissione de sententia diffinitiva Vicarij Pisani super subreptione literarum fuit facta à non procuratore Anibalis Agliatae, & propterea ei non praedicit, Gregor. decis. 455. numer. 11. & potest etiam non docto de errore reuocari, Verall. decis. 198. par. 1. Gregor. decis. 270. num. 9. Rota diuers. decis. 613. num. 9. par. 1.

Quare cessat etiam defectus transportationis actorum, quia nec de huiusmodi sententia, nec de actis constat, & nihilominus super integra transportatione actorum poterit particulariter uideri.

Et ita utraque parte informante, &c.

REVERENDISSIMO P. D. VEROSPPIO.

Romana assignationis Domus.

Die Luna 6. Nouembris 1628.

ARGUMENTVM.

Debitor obligatus tradere bona, uel pecunias, ex traditione alterius liberatur, & alia de quibus in Summario.

SVMMA RIVM.

- 1 Sententia, quando apparet ualida, & iusta, est confirmanda.
- 2 Rei exceptio habetur loco libelli.
- 3 Termini substantiales male seruati, in reiteratione in citatione ad sententiam sanantur.
- 4 Debitor habens potestatem tradendi bona, uel pecuniam, ex traditione alterius, extincta remanet omnis eius obligatio.
- 5 In alternatiuis electio est debitoris, amplia num. 6.
- 7 Hypotheca non cadit super pecunia.
- 9 Exceptio non adimplementi in uno casu non impedit alium, & diuersum casum ab alio.
- 10 Creditori anteriori per pactum in sua hypotheca praedictari non potest.
- 11 Qualitas apposta in uno capitulo, non debet trahi ad aliud separatim.
- 12 Debita, si in inuentario, quod confecit, quis descripserit non potest illorum ignorantiam allegare.
- 13 Rem alienam scienter emens, sibi imputet.
- 14 Et de euictione non potest agere, nisi adsit pactum.
- 15 Coheredes pro debitis hereditarijs tenentur pro rata, & portione sua.
- 16 De euictione agi non potest, antequam res euincatur.
- 17 Ex iudicio diuisionis an agi possit de euictione.
- 18 Iudicis arbitrio lex multum defert in materia diuisionum.

DECISIO CCVII.

CVM ex forma conuentionis initae in instrumento diuisionis teneretur Ioannes Barlius prestare Sebastiano fratris filio pro portione, quae ei obtigit, aut seu-





ta 1300. siue in bonis, siue in pecunia, aut annua scuta 65. pro alimentis, domumque illi assignasset valoris scutorum 2000. eam Sebastianus recipere recusauit, & coram A.C. Ioannem conuenit, vt vel sibi dicta scuta 1300. in pecunia, vel annua alimenta ad rationem scutorum 65. persolueret: 7 Cumque R. P. D. Passioneus ab eodem A.C. deputatus sententiam ad fauorem Ioannis tulisset, qua dictam assignationem ritè, ac rectè factam pronunciauit, interposita ab ea per Sebastianum appellacione, causaque mihi commissa. Dubitavi hodiè de confirmatione dictae sententiae; Et confirmandam esse dixerunt Domini stante illius validitate, & iustitia. Cumque contra validitatem nihil præterea opponeretur, quam nullitas ex defectu monitorij, cum de iurisdictione, citatione, alijsque requisitis appareret ex actorum reuolutione, iuxta *decis. Verall. 260. par. 2. Rota decis. 589. num. 1. par. 1. in recent.* Nec illa visa fuit obstare; vel ex quo fuit lata sententia ad fauorem rei, quo casu & illius exceptio habetur loco libelli, l. 1. ff. de except. l. 1. in l. sicut, §. quod autem numer. 12. ff. de re iudicat. vel quia hic defectus, si quis fuit, per obseruationem & terminorum substantia- 3 lium in citatione ad sententiam fuit sublatus iure, *decis. 8. Cassador. de rescript. Verall. decis. 149. par. 3. Rota decis. 64. num. 9. par. 2. recent.*

Iustitiam eiusdem sententiae declarabat, & concludebat diuisionis instrumentum, ex quo cum electio in Ioannis arbitrium fuerit translata, vt posset bona, vel pecuniam tradere, ex praestatione alterius, ad quod teneri voluit, & omnis ipsius obligatio fuit extincta, l. postulatus 105. & ibi Bart. ff. de verb. obligat. l. solutionem, ff. de solution. l. tale pactum, §. post diuisionem in fin. ubi 4 *Castr. numer. 3. ff. de pact. Surd. consil. 243. numer. 2.* cum in alternatiuis & electio sit debitoris, l. plerumque, §. fin. ubi gloss. in verb. electio, ff. de iur. dot. cap. in alternatiuis de reg. iur. lib. 6. Ber. conf. 121. numer. 5. lib. 1. Afflict. 5 *decis. 397. num. 4. Surd. decis. 318. num. 3.* Et hic id expressè & illi fuerit permissum, gloss. in l. Lucio, ff. de legat. 2. Felin. in cap. inter ceteras num. 4. in prima fallent. Ripa num. 71. de rescript. Aym. conf. 699. num. 7. Magon. decis. Lucens. 16. num. 4.

Quibus haud visum fuit obstare, quod primo ex eodem diuisionis instrumento excipiebatur, in eo scilicet conuenisse, vt onus omne communia debita extinguendi, quæ vsque ad summam scutorum 7000. in

quodam inuentario descripserunt, ad ipsum Ioannem pertineret, dictamque summam scutorum 1300. Sebastianus haberet liberam, & immunem ab omni ære alieno, siue alio quocumque onere, quæ verba, quia de pecunia intelligi non poterant, de quo super ea & non cadit hypotheca, vt per Afflict. *decis. 190. Rota decis. 68. numer. 1. par. 1. in recent.* necessariò ad bona referenda erant, vt propterea cogi Sebastianus non posset, vt domum ære alieno grauata, & pluribus hypothecis obnoxiam reciperet, cum ideò ius, quod sibi in tota hereditate competebat videretur dimisisse, vt liber, & vacuus viueret ab omni cura, & molestijs.

Responderunt enim ex quo Ioannes debitorum onus iure se suscepit, non tamen fuit certa dies praescripta eorumdem extinctioni, non id sequi, vt propriae obligationi non satisfecerit bona assignando iuxta facultatem, sibi in instrumento concessam, licet ad illorum extinctionem teneretur, & compelli posset, cum & ex promissione liberationis à molestijs actio Sebastiani super sit quo casu sibi à creditoribus inferantur, Bart. in l. quibus diebus, §. Thermilius num. 5. ff. de condit. & demonstrat. Rota apud Cardin. Seraph. 1336. num. 1. Et ex quo fuit stipulatio diuersis capitulis commissa & exceptio non implementi in vno capite nequeat impedire visum dictae facultatis, quæ in alio, & diuerso legitur, ex tradita per DD. in l. Iulianus, §. offerri, ff. de verbor. obligat. Bart. in l. 2. numer. 7. C. de conditione ob caus. & in l. in ciuile, C. de rei vendic. Soccin. sen. in l. qui Roma, §. seia num. 6. ff. de verb. obligat. Dec. in l. cum proponas numer. 6. C. de pact. Gabriel conf. 49. lib. 2. num. 1. Surd. conf. 107. num. 15. Afflict. *decis. 280. Put. decis. 214. numer. 2. & 3. lib. 3.* Mantica *decis. 238. num. 2.* Idem quoque est respectu bonorum, quæ dum dixerunt, vt libera essent, & immunia omni onere, & ære alieno non id voluerunt contrahentes, vt bonis, quæ cedere debebant in partem Sebastiani, auferrentur prius hypotheca, cum nec potuissent ex quo per & pactum creditori anteriori in sua hypotheca prauidicari non potest, l. si quis putans, §. si fundus, ff. comm. diuid. l. is qui fundum, ff. de usu, & usufruct. leg. sed bene, vt eadem debita alioquin communia soluere de proprio Ioannes teneretur, aut eorum bonorum ratione ex quacumque obligatione, & hypotheca Sebastianus personaliter conueniri non posset, & semper haberet releuato- rem



rem Ioannem, ut ex verbis ipsis instrumenti colligere etiam licet, cum qualitas illa non fuerit adiecta bonis, sed valori portionis Sebastiani, quam tanti, scutis scilicet 1300. æstimarunt ea conditione expressa, ut illius ratione, nec damnum aliquod sentire deberet, nec quidquam ex eadem portione in communia debita conferre teneretur. Ex quibus et bene verba illa *liberi, et franchi*, declarantur, ut trahi ad bona non possint, quorum electio in quarto, & diuerso capitulo postea Ioanni concessa fuit, l. *fideicommissa*, §. *hæc verba*, ff. de leg. 3. Soccin. senior. consil. 49. numer. 2. lib. 1. Rolan. consil. 38. num. 58 lib. 4. Paris. consil. 39. num. 2. lib. 2. Surd. consil. 160. num. 34.

Nec dici etiam debet, ut ius aliquod pinguius Sebastianus cesserit, qui eius, quod ex paterna hæreditate deducto ære alieno supererat, dimidium habuit, eiusdem æris alieni cura, & creditorum satisfactione Ioanni demandata, cum præsertim eadem debita et in inuentario, quod communiter confecerunt, descripta dici non posset, quod Sebastianus ignoraret, Surd. consil. 414. numer. 76. & seq. & decis. 265. num. 44. & 46. Indeque et cum iuvari non valeret exceptione rei liberæ non traditæ, l. *si surdum sciens*, C. de euiction. l. *si à matre*, C. de iure dotium, Aym. consil. 77. num. 18. Roman. consil. 396. num. 3. vers. *quæro quo ad secundum*, Surd. decis. 265. num. 28. Tiraq. de retr. legal. §. 12. glos. 1. num. 7. & seq. haberet in domo sibi assignata ex pacto releuatore, contra quem et sine pacto de euictione non ageret, l. *si fratres*, & ibi DD. C. com. *utriusque* Indic.

Nec mouit Dominos quod Sebastianus conquereretur de exequutionibus factis super domo, cum non appareret, imò docuerit Ioannes occasione aliorum debitorum, quæ non fuerant in inuentario descripta sequutas fuisse, imò cum expressè inter se partes conuenerint, ut si quæ credita, aut debita præter descripta in inuentario emergerent æqualiter utriusque commodo, & incommodo cederent, et siue societatis essent dummodo in instrumento diuisionis non excepta ad ea tenebatur Sebastianus pro portione, & rata sua, l. 1. & 2. C. *si unus ex plur. hæredit.* Corn. in l. 1. numer. 10. C. com. de legat. Rota in Viterbien. Casorum 10. Maij 1624. num. 56. coram Reuerendissimo Domino meo Decano, & ideò satis est, si ex promissione, et obligatione Ioannis Sebastianus pro debitis descriptis

sit securus, l. 3. C. de euiction. Bald. in l. ex his precijs num. 4. C. de euict. Alexand. in l. cum proponas 2. num. 4. C. de pact. & consil. 65. lib. 5. C. de sch. decis. pedem. 24. num. 4. Cardin. Seraphin. decis. 1275. num. 1. Rota in Romana census de Caualer. 26. Iunij 1594. coram Penia, & in Tridentina tenuta Montis Nigri 20. Februarij 1619. coram Reuerendissimo Domino meo Decano. Cum utriusque de et credito, si quod emerisset ex conuentione particeps deberet fieri, ut proinde haud minus dici debeat, quod fuerit de tempore diuisionis consequutus, l. *si fratres*, §. com. *utriusque* iudic. l. *si familia*, & ibi glos. & DD. C. fam. erisc. Bart. in l. qui Roma, §. *duo fratres* numer. 26. Ripa nam. 98. & 99. ff. de verbor. obligat. Soccin. iun. consil. 120. num. 28. lib. 3. Beccius consil. 28. nu. 37. Menoch. de presumpt. 118. numer. 2. lib. 3. Peregr. de fideicom. artic. 53. num. 57.

Ex alio etiam capite impugnabatur iustitia sententiæ A. C. quod domum scilicet valoris scutorum duorum millium, & ultra, & quæ commodè diuidi non poterat assignasset pro credito Sebastiani valoris scutorum 1300. ut ideò potius quam per partes facienda esset diuisio per partium. Verum cum fides periti, quæ ad hoc dabatur non esset ab eo medio iuramento recognita, & merè extrajudicialis, et imò contrarium fuerit Iudex arbitratus, cui multum lex in hoc deservit, ex traditis per Menoch. de arbitr. cent. 2. cas. 123. 125. & 128. lib. 2. Tiraquell. de iur. primogenit. quest. 66. num. 10. haud magni fecerunt Domini hanc objectionem, & sententiam in omnibus confirmandam dixerunt, prout fuit utraque parte informante resolutum, &c.

REVERENDISSIMO P. D. COCCINO.

Cæsaraugustana Præminentiarum.

Die Lune 6. Nouembris 1628.

ARGUMENTVM.

Mandatum de manutenendo concessum alicui, quod in aliqua Ecclesia debeat habere manum dexteram, intelligitur concessa in qualibet parte dictæ Ecclesiæ. Contrauentio, quando non sit punibilis. Ad declaratoriam, quando deueniatur, & quando non.



mer.2.par.4. diuersi. & apud Zach. decis. 139.  
num.4. & 5.

Quo denique ad tertiam, & vltimam  
15 inspectionem quamuis executoriales & fue-  
rint intimatae, prout requiritur, Innoc. in  
cap. fin. numer. 5. vers. alias autem de eo, qui  
mittit, in possess. Roman. consil. 482. numer. 5.  
Rot. decis. 15. de sent. excommunic. in antiquis.  
Felin. in cap. cum sit, num. 14. de appellat. Et  
16 post & intimationem fuerint reproductae,  
& postmodum seruati quatuor termini de  
stylo seruari soliti, Felin. in cap. Rodolphus  
num. 41. de rescript. Vestr. in prax. cap. vlt. lib. 8  
num. 19. Peregr. decis. 15. num. 3. lib. 1. Et con-  
stet de voluntaria inobedientia, & con-  
trauentione, vt supra probatum est, qui-  
17 bus & stantibus danda esset declaratoria,  
cap. absit 10. quest. 3. Abb. in cap. 1. numer. 10.  
de re indic. in cap. Reprehensibilis numer. 2. de  
appellat. & in cap. sane quia num. 5. de offic. de-  
leg. Soccin in cap. nulli num. 5. & 3. de sentent.  
excommunic. Oldrad. consil. 277. num. 1. Cassa-  
dor. decis. 5. num. 7. de constitut. & decis. 5. nu-  
mer. 16. de caus. possess. & propriet. Rota decis.  
478. par. 2. recent. Et fuit sapissimè resolu-  
tum.

18 Domini tamen solita & benignitate, mi-  
tius agentes, licet agnoscerent praetensionem  
illorum de Pilari ex superius deductis  
nullatenus posse sustineri. Quia tamen vi-  
debatur eisdem non defuisse aliquam cau-  
sam saltem coloratam deducendi, atque  
confouendi hanc licet minus legitimam  
praetensionem, censuerunt, eorum con-  
trauentionem pro nunc posse excusari. Et  
ideò non esse dandam contra ipsos decla-  
ratoriam. In quam sententiam eo liben-  
tius inclinarunt, quia cum Prior de Pilari  
obtulerit se paratum obedire quibuscun-  
que declarationibus super hoc per Sanctis-  
simum faciendis, aliqua ex parte videba-  
tur exclusisse à se, & Capitulo suspitio-  
19 nem contumaciae, & quae solet esse funda-  
mentum censurarum, Cassador. dicta de-  
cis. 5. num. 7. de constitut. & decis. 6. num. 10.  
de caus. possess. & propriet. Rot. dicta decis. 478.  
par. 2. rec.

Ideò mandarunt, vt partes hinc inde pa-  
reant mandato de manutenendo, & ita con-  
clusum ytraque parte informante, &c.

\* Sunt decisiones 57. & 111. supra in hac  
parte, & infra adsunt duae aliae decisiones  
sub diebus 19. Ianuarij 1629. & 17. Fe-  
bruarij 1631. coram eodem Coccino, prima est  
in hac par. 235. secunda vero est in par. 2. de-  
cis. 15.

REVERENDISSIMO P. D. PIROVANO.

Mcliteñ Praeeminentiarum.

Luna 13. Nouembris 1628.

### ARGUMENTVM.

Magnus Magister Ordinis Hierosolymitani  
an possit sine Conuentu auocare causas à  
Maresciallo praeventas.

### SVMMARIVM.

- 1 Auocare causas est de pertinentibus ad abso-  
lutam potestatem.
- 2 Magnus Magister Ordinis Hierosolymitani,  
an habeat absolutam potestatem.
- 3 Iurisdictio Magni Magistri Ordinis Hiero-  
solymitani, etiam vbi non esset independens,  
& absoluta, sed unita cum Conuentu, attamen  
exercitium dicitur esse penes ipsum  
solum.
- 4 Magnus Magister Ordinis Hierosolymitani  
auocando causas à Maresciallo praeventas  
suo, & nomine Conuentus dicitur actum fa-  
cere.
- 5 De pertinentibus ad supremam potestatem,  
quando agitur, prout est de auocatione cau-  
sarum, non est arguendum à possibili tran-  
situ iurisdictionis, respectu exercitij separati  
ab habitu, & remanente penes alium, & nu-  
mer. 6.
- 7 Probatio debet concludere per necesse.
- 8 Prelatus, quando agit suo, & nomine Conuen-  
tus, praesumitur agere cum consensu Conuen-  
tus.
- 9 Praesumptio de praesumptione non est deducen-  
da.
- 10 Specialia duo circa idem non dantur.
- 11 Impossibilitatis exceptio ex quo tolli-  
tur.
- 12 Superior potest auocare causas pendentes co-  
ram suo inferiori.
- 13 Gail. Obseruat. 41. lib. 1. & alij decla-  
rantur.

### DECISIO CCIX.

VISVM fuit standum esse in decis.  
die 28. Ianuarij praeteriti ex eisdem  
rationibus, & fundamentis, nempè Ma-  
gnum Magistrum solum non posse auoca-  
re causas à Maresciallo iam praeventas, cum  
hoc sit de & pertinentibus ad absolutam  
potestatem, Afflict. decis. 361. numer. 18.  
Franc.



Franc. à Ponte de potestat. proreg. tit. 2. §. 1. num. 24. quæ talis non est in Magistro, sed vnita probatur cum Conuentu ex stabilitementis eiusdem Religionis, vt propterea quæ conueniunt habitu & exercitio iurisdictionis dici non possint, independenter esse in Magistro, aut ab eo solo exercenda sunt, sed simultaneè per Conuentum & Magistrum promouenda ex Oldrad. conf. 128 per tot. Rot. decis. 101. num. 1. par. 3. diuers. Caput. decis. 219. par. 1. & stabilitementis à Sede Apostolica confirmatis, quæ in decis. causæ allegata fuere.

3 Non obstat, quod vbi etiam iurisdictionis non esset independens & absoluta, sed vnita cum Conuentu, adhuc tamen exercitium dicitur penes Magnum Magistrum solum, quod dicebatur, non repugnare simultaneè ex eodem Oldrad. in dicto consil. 128. num. 5. per cap. inter cetera de offic. ordinari. & decisione causæ id ipsum velle videatur, dum in ea dicitur transire iurisdictionem, in Magnum Magistrum per viam nudi ministerij, & simplicis communionis, cum quo exercitio præsupponitur, Magnum Magistrum causas posse auocare, & auocando eas suo, & nomine Conuentus actum facere, Felin. in cap. edoceri, num. 2. de rescript. Rot. decis. 108. num. 5. par. 2. diuersor.

Quia fundamentum obiecti non probatur, quod in vniuerso exercitium iurisdictionis sit in Magno Magistro solo, sed potius totum contrarium ex stabilitementis Religionis colligitur, quia aliæ sunt iurisdictiones distributæ Magistro, aliæ sunt dignitati Maresciallis, & alijs dignitatibus per linguas concessæ, vt declarat vltima decisio causæ in versic. similiter, non releuat vt propterea quando agitur de pertinentibus ad supremam potestatem, prout est de auocatione causarum, cap. vt nostrum de appellat. l. iudicium soluitur, ff. de iudic. Rebuff. de euoc. quæst. 2. Conar. pract. quæst. cap. 9. num. 1. Gail. obseruat. lib. 1. obseruat. 41. num. 1 non est arguendum à possibili transitu iurisdictionis respectu exercitij separati ab habitu, & remanente penes alium, quia hoc non impugnatur. Sed probatio debet concludere per necesse quod verè transferit, cap. in præsentia de probat. l. non hoc C. unde legitimi, Surd. cons. 151. num. 48. & decis. 260. num. 9. & 10. vt ex inde firmato transitu exercitij possint inferri, quod verè pro exercitio suæ iurisdictionis, possit causas auocare non autem, quod dicit Felin. in cap. edoceri, numer. 2. de rescript. quod

8 vbi Prælatus agit suo & nomine Conuentus præsumatur agere cum consensu Conuentus, quia hoc non prætendit Magnus Magister, sed suo proprio nomine causas auocare, aliàs esset præsumptionem de præsumptione deducere, nempe dum agit suo nomine etiam Conuentus agere præsumatur, & secundo quod præsumatur agere cum consensu Conuentus contra reg. l. prima de dotis promiss. Ruin. cons. 145. num. 17. vol. 5. Rot. in recent. decis. 475. numer. 10. par. 1.

Neque ad firmandam illationem deferuire potest impossibilitas exercendi iurisdictionem ex parte Conuentus, quia dantur infiniti actus per Magistrum, & Conuentum expediti, ex quibus tollitur exceptio impossibilitatis, & probatur iurisdictionis actu, & habitu esse penes Conuentum.

Demum non obstat, quod ex sola superioritate possit Magnus Magister causas auocare ab inferiore magistratu, l. fin. C. de iurisdic. omn. Iudic. Gail. dicta obseruat. 41. in princ. & dicitur firmatum tam in decis. bo: mem. V baldi vers. non obstat, quod Magnus Magister, quam in decisione bo: mem. Patriarchæ Manzanedi versic. quibus omnibus.

13 Quia Gail. & Couarr. Rebuff. & alij supra allegat. loquuntur non de quocunque Superiore, sed de eo qui iubet iudicare, id est iurisdictionem mandare potest, nam & ille poterit auocare, sed Magnus Magister liberè hoc facere non potest, sed insimul cum Conuentu, ergo ad vtrumque simultaneè pertinebit auocatio, nec decisiones supra allegatæ contradicunt, quia illa bo: mem. Patriarchæ refert se ad decisionem bo: mem. V baldi, & illa dicit, quod Conuentus non repugnat exercitio iurisdictionis Magni Magistri, nec delegationibus ab eo factis, aut faciendis, & sic supponitur concursus ipsius Conuentus, de quo nunc dubitatur, an velint concurrere in auocatione causarum, & probandus est illius consensus, quod si probetur, Maresciallus acquiescere tenetur, prout firmatum fuit in vltima decisione causæ, quia suprema auctoritas tunc plena erit ex vtroque consensu, & sicuti potest iubere iudicare ita, & poterit causas iam delegatas auocare.

Et ita, &c.

Infra in eadem causa adest alia decisio sub die 3. Decemb. 1629. Est decis. 324.

REVE-



REVERENDISSIMO P. D. COCCINO.

Toletana Iurispatronatus.

Die Veneris 17. Nouembris 1628.

## A R G V M E N T V M.

Donatio facta Monasterio iam fundato, & dotato, an possit fieri cum pacto resolutionis. Pacta, & conditiones, quando amplius in donationibus apponi non possunt. Iurispatronatus reservatio, ut possit fieri in Ecclesia regulari, quid requiratur.

## S V M M A R I V M.

- 1 Res iudicata facit rem claram, manifestam, & indubitabilem.
- 2 Causa, quando dicatur deserta.
- 3 Donationem bonorum Monasterio iam fundato, & dotato quis facere potest sub conditione resolutionis, quod observentur conditiones, vel res donatae restituantur, & numer. 4. & 6.
- 5 Iurispatronatus non acquiritur ex augmento dotis.
- 7 Donatio, quando est perfecta, tunc in ea non possunt apponi pacta, & conditiones.
- 8 Dispositio generalis restringitur per specialem subsequentem, amplius num. 9.
- 10 Iurispatronatus reservatio in Ecclesia regulari, vel conventuali ad favorem Laici, non potest competere, nisi ex privilegio.
- 11 Iurispatronatus, quando possit competere in Ecclesia regulari, absque privilegio Sedis Apostolicae.
- 12 Observantia per triginta annos in aliquo actu, facit praesumi, in eo intervenisse omnes solemnitates requisitas.
- 13 Factum proprium quis non potest impugnare.
- 14 Testis singularis non probat.
- 15 Hereditatis aditio non probatur per actus equiuocos.
- 16 Minor maior factus potest renunciare omnibus, quae vigore alicuius transactionis ei obvenierunt.
- 17 Scientia, ad hoc, ut per eam dicatur aliquid ratificatum, requiritur, quod sit certa, & non possibilis.

## D E C I S I O CCX.

**D**OMINI praestiterunt in resolutis coram me sub die 11. Februarii praet-

riti, \* utilitas enim, in vim cuius praetenditur transactionem tanquam bona fide factam super bonis ad maius spectantibus sustineri, etiam in praedictum Annæ, visa fuit omnino cessare ex deductis in praedicta decisione.

Nam quoad primum caput; ex quo illa potissimum deducebatur nempe, quod in transactione fuerat etiam ad favorem successorum Roderici firmatus patronatus, qui stante prima donatione, in qua illum ad suam vitam tantum reservaverat, videbatur posse controuerti, adhuc placuerunt Dominis responsiones datae quod Patronatus non poterat dici controuersus. Primò, quia habebat pro se rem iudicatam, una cum exequutorialibus relaxatis, quae quidem res iudicata & facit rem claram, manifestam atque indubitabilem, ita ut propterea constare de bono iure maius pro observantia conditionum in posteriori donatione appositarum, Seraph. decis. 876. num. 3. nec obstat appellatio, de qua deponunt testes in summario Monialium num. 8 quia praedicti testes deponunt de auditu, ac de propria credulitate. Et in omnem eventum, cum à die sententiae, quae fuit lata de anno 1577. usque ad diem transactionis initae de anno 1590. effluerint tresdecim & anni, per lapsum tanti temporis esset deserta auth. qui semel, C. quomodo & quando.

Secundò, quia licet in prima donatione anni 1525. Rodericus fundator sibi ad vitam tantum reservasset patronatum, attamen illum postea per conditiones in secunda donatione anni 1540. appositas potuit etiam successoribus reservare, cum inspecta dispositione iuris potuerit facere donationem bonorum Monasterio iam dotato, & atque fundato sub conditione resolutionis, quod observarentur conditiones, vel res donatae restituerentur, ut est text. in cap. verum, & ibi glos. in verb. conditiones, & verb. debeat de condit. apposit. secundum veriore, & magis receptum intellectum, Card. & Abb. quem ibi latè prosequitur Praepositus, numer. 6. col. 4. circa medium, vers. 5. est intellectus, idem Abb. in cap. cum dilecti per illum text. num. 3. vers. nota 3. & ibidem Immol. num. 4. vers. item potest notare de donat. qui textus loquitur & in puncto de conditionibus apposis in secunda donatione facta Ecclesiae, quas supponit sustineri tanquam posteriori donatione insertas, Fel. in c. cum venerabilis num. 39. vers. nota 3. de except. Lambert. de iure par. par. 1. lib. 1.



lib. 1. quaest. 9. artic. 4. num. 3. vers. 3. vero casu, Rip. in l. fin. quaest. 38. num. 132. C. de reu. donat. & dixit Rota in Lucana bonorum 5. Decembris 1603. coram bo. mem. Card. Pamphilio. Et ideo non obstat, quod ex augmento dotis non acquiratur ius patronatus glos. in cap. pia mentis 15. quaest. 7. ubi Archid. num. 3. Turrecrem. numer. 6. Innoc. in rubr. de iurepatr. numer. ubi Card. quaest. 6. & DD. in cap. eod. tit. quia hic absolute non pretenditur ius patronatus, sed in vim secundae donationis conditionalis agitur, vel ad obseruantiam conditionum, vel ad restitutionem rerum donatarum iuxta determinationem text. in d. cap. verum, ibi, nisi talis sit conditione collatum, quod ea cessante debeant reuocari.

Nec dicatur quod in prima donatione fuerunt comprehensa omnia bona Roderici fundatoris, qui ideo non potuit postea per nouam eorundem bonorum donationem ex interuallo apponere pacta, & conditiones alternatiue conceptas sub illorum restitutione per text. in l. perfecta, C. de donat. Quia non est verum quod in prima donatione fuerint comprehensa omnia bona, cum immo eadem prima donatio legatur expresse restricta ad certa bona per fundatorem particulariter designata, ibi, accipiat bona, &c. scilicet hereditamenti, quod ego habeo in terminis Oppidorum de Serranillos, &c. exceptis domibus, quas emi à Leonora de Contreras, &c. quorum vobis facio donationem, &c. Ita ut quatenus etiam fundator praemississet aliqua verba generalia apta comprehendere ipsius voluntatem donandi omnia bona in genere, attamen cum postea per viam specificationis, ac declarationis eiusdem donationis se restrinxerit ad certa bona, donatio ultra illorum terminos non extenditur, quia generalis dispositio restringitur per specialem subsequentem, c. generi de reg. iur. in 6. l. legata suppellectili, ff. de supel. legat. Bald. conf. 165. num. 4. vers. extra praedicta l. 4. quae tanto magis procedunt in casu isto, in quo bona in individuo fuerunt enumerata, ac designata, Bar. in l. verba in 2. appositione, ff. de alim. & cib. legat. non ex abundanti, & causa dubitationis tollenda, sed causa limitationis atque determinationis. glos. in l. quaesitum, S. si quis fundum, & ibid. late Bart. num. 1. ff. de fund. instructo.

Nec etiam patronatus dici potest controuersus ex eo, quod non constat de privilegio, ac beneplacito Apostolico, quorum vtrumque videbatur necessarium.

10 Primum quidem quia agebatur de reservatione patronatus ad fauorem laici in Ecclesia regulari seu conuentuali, Mohed. decis. 10. num. 5. de iurepatr. Put. decis. 366. numer. 6. lib. 2. Rot. decis. 421. num. 1. part. 2. recent. Secundum vero quia fundator sub eo reseruauerat sibi approbationem ordinationum, ac constitutionum Monasterij. Nam respondetur, quod vel neutrum requirebatur. Non primum, quia ubi in monasterio regulari non praetenditur ius eligendi, prout in isto casu non praetenditur, privilegium Sedis Apostolicae non est in limine necessarium Doctores, in c. nobis, & ibi Abb. num. 9. de iurepatr. Non vero secundum, quia cum intelligatur reseruatum quatenus requireretur, Put. decis. 44. lib. 2. in correct. constat quod non erat necessarium, ut fuit dictum in praecedenti decisione, vel quatenus etiam vtrumque requireretur, ex lapsu tanti temporis vna cum obseruantia ultra 30. annos praesumeretur interuenisse, ut ultra allegatos in eadem decisione dicunt Abb. in c. Albericus, num. 6. & adden. ibidem ad Felin. numer. 5. de testib. Alex. consil. 12. num. 7. & consil. 17. num. 9. lib. 4. & consil. 218. num. 10. lib. 6. Soccin. consil. 29. num. 20. lib. 1. & consil. 266. numer. 34. lib. 2. Aym. de antiq. temp. par. 3. lib. 4. & fuit sapientissime resolutum.

Quo vero ad alia capita, ex quibus praetensa utilitas deducebatur, visum fuit Dominis omnia, quae per informantes in contrarium deducuntur, vel non releuare, vel satis fuisse sublata in praecedenti decisione, quibus solummodo addebatur, non posse allegari insufficienciam reddituum Totis pro xx. monialibus ad effectum, ut patroni tenerentur ad supplementum, à quo afferuntur liberati. Quia sufficientia dotis pro iisdem xx. monialibus non videtur vllatenus posse controuerti, dum Rodericus postquam in prima donatione determinauit numerum monialium, subdit: Igitur est dos sufficiens, ut ego vobiscum sum alloquutus. Vnde si bona assignata in prima donatione sufficebant pro dote, multo magis sufficere debebant de tempore transactionis, de quo superuenerant alia bona considerabilis valoris designata in secunda donatione.

Non obstant testes deponentes Annam fuisse heredem Ioannis Patris, qui transactionem ratificauit, ideoque ipsius factum non possit impugnari, l. cum à matre, C. de rei vendit. l. ex qua persona, ff. de reg. iur. Quia solus tertius testis deponit de bonis à patre



patre acquisitis, quæ tamen non specificat,  
 14 & sic est singularis, cuius fides plurimum  
 etiam diminuitur ex testibus Annæ, qui de-  
 ponunt Ioannem sine bonis decessisse. Re-  
 liqui verò testes deponunt in genere An-  
 nam fuisse hæredem patris, quod potest in-  
 telligi respectu bonorum maioratus. Vnde  
 15 probatio ista tamquam æquiuoca non suf-  
 fragatur in probanda aditione hæreditatis,  
 quæ per actus certos, non autem dubios, &  
 æquiuocos probari debet ex iuribus vulga-  
 ribus.

Et in omnem euentum cessat difficultas,  
 ex quo Anna intra legitimum tempus resti-  
 16 tutionis de anno 1623. renunciauit expres-  
 se omnibus, quæ vigore dictæ transactionis  
 sibi obuenerant ad text. in l. 1. & 2. C. si ma-  
 ior. fact. ex quibus cessat etiam præten-  
 sio ratificatio, quæ deducebatur ex perceptio-  
 ne partis fructuum molendini, & ex alijs  
 huiusmodi, quia ad eam probandam non  
 sufficiunt allegatæ præsumptiones cum cer-  
 ta, non autem possibilis scientia ad istum  
 17 effectum probari debeat. *glos. in cap. con-  
 certationi, de appellat. Surd. conf. 150. in fin.  
 Rota decis. 66. num. 3. part. 2. recent. cum alijs  
 alleg. in prædicta decis.*

Et ita conclusum vtraque parte infor-  
 mante &c.

\* Est decisio 147. supra in hac parte, & in  
 par. 2. infra habetur alia decisio sub die 15. Ia-  
 nuarij 1631. coram eodem Coccino, est decis. 1.  
 & in part. 4. aderit alia sub die 18. Martij  
 1639. coram Reuerendissimo, P. D. Merlino  
 Decano.

EM. MO ET REV. MO D. CARD. VIRILI.

Romana, seu Sabinen. Censur.

Die Veneris 17. Nouembris 1628.

ARGUMENTVM.

Constitutionum natura, quæ sit. Super bonis,  
 ubi ponitur census, quid acquiratur, & alia.

SVMMARIVM.

- 1 Constitutio non renouat actus iam perfectos  
 etiam si eius natura sit respicere futura, &  
 non præterita.
- 2 Exceptio restringit regulam, & non compre-  
 hendit casum exceptum.
- 3 Assertio ciuitatis, & incolatus inter contra-  
 hentes probat ciuitatem, & incolatum.
- 4 Subditus dicitur quis ratione domicilij.

- 5 In bonis in quibus consistunt census, non acqui-  
 ritur ullum ius, nec quo ad possessionem, nec  
 quoad proprietatem, sed tantum hypotheca.
- 6 Hypotheca non comprehenditur sub prohibitio-  
 ne venditionis, permutationis, & donationis.
- 7 Bona feudalicia de iure communi non possunt  
 hypothecari.
- 8 Bona in dubio præsumuntur allodialia, &  
 num. 9.
- 10 Castrum dicitur hereditarium, quando fuit  
 emptum pro heredibus, & successoribus.
- 11 Censur potest constitui super Castro heredita-  
 rio, etiam sine consensu Domini directi.

## DECISIO CCXI.

**D**VM Archiconfraternitas Sanctissimi  
 Sacramenti Basilicæ S. Petri instaret  
 coram me pro executione iuxta tenorẽ rescri-  
 pti Sanctiss. Marchio Asdrubal Mattheus  
 opposuit de Constitutionibus Apostolicis;  
 ideò dedi dubium, an huiusmodi Constitu-  
 tiones obstarent, & Domini negatiuè respõ-  
 derunt, nam quoad Constitutiones fel. rec.  
 Clementis Octauj, & Pauli Quinti, ac San-  
 ctissimi D. N. cum illæ sint posteriores im-  
 positioni census, impositionem iam perfe-  
 ctam non tangunt, sed respiciunt futura,  
 cap. fin. ubi Felin. num. 1. de constitut. Gemin.  
 in cap. deliberatione, S. volentes num. 2. de off.  
 deleg. Rota diuers. dec. 319. num. 3. par. 1.

Imò Constitutio Sanctissimi per viam ex-  
 tensionis, & ampliacionis loquitur de im-  
 positionibus censuum, vnde sequitur quod  
 disputatio restringitur ad solam cõstitutio-  
 nem Sixti V. quam Domini non ob stare vo-  
 luerunt, nam aut Marchio nititur prima par-  
 te Bullæ, in qua disponitur, quod bona sta-  
 bilia existentia in Statu Ecclesiastico, neque  
 etiam per pignus, seu precarium transeat in  
 personas extraneas, seu forenses, & duæ fue-  
 runt datæ responsiones.

Prima est, quod ipsamet Bulla excipit  
 census, ibi: bonorum autem præfatorum appel-  
 latione, nec census &c. volumus comprehen-  
 2 di, exceptio autem restringit regulam, &  
 non comprehendit casum impositionis cen-  
 sus, l. nam quod liquide, S. fin. de pen. legat.

Altera est quod Cabrera emptor, licet  
 origine esset Hispanus contraxerat domici-  
 lium in Vrbe, in qua obiit, & in impositione  
 3 census asseritur Cuius Romanus, quæ asser-  
 tio inter contrahentes probat ciuitatem, &  
 incolatum, l. optimam, C. de contrah. stipulat.  
 l. quidam, ff. de probat. Alex. conf. 250. num. 1.  
 & 2 lib. 2. Rota coram Reuerendiss. D. meo Coc-  
 cino Decano dec. 427. n. 4. & consequenter  
 probat



probat subiectionem Sedi Apostolicae cum  
 4 quis ratione domicilij dicatur subditus, *l. domicilium. ff. ad municipal. l. si in patria, C. de incol. lib. 10. Dec. cons. 661. nu. 6.* & ipsa constitutio cōtentatur de domicilio, in illis verbis, ibi: *vel quae domicilium legitime non contraxerit in nostro Statu.*

Aur utitur secunda parte Bullae, dum prohibet venditionem permutationem, vel donationem sine licentia Summi Pontificis, & cum nō loquatur de alienatione in genere, sed se restringat ad tres species, nempe venditionis, permutationis, & donationis non censetur prohibita impositio census, per  
 5 quam super Castro censuato nullum ius, nec quoad possessionem, nec quoad proprietatem acquiritur, sed tantum hypotheca. Rota post Modern. de censib. decis. 1. num. 2. Seraph. decis. 794. nu. 6. Cenc. de cens. par. 1. cap. 1. quest. 1. art. 1. num. 23. & cap. 2. quest. 1. art. 7. num. 13. cap. 2. quest. 3. art. 1. num. 4. & 5.

6 Et quod sub prohibitione venditionis, permutationis, & donationis non comprehendatur hypotheca. Cin in l. fin. in 3. opposit. num. 2. in fin. vers. sed contra, C. de reb. Eccles. non alien. Odd. de fideicom. quod appell. prohib. inducen. quest. 24. art. 3. num. 84. Fusar. de substitut. quest. 695. num. 18. Felician. de cens. tom. 1. lib. 2. cap. 4. num. 5. & tom. 2. lib. 2. cap. 4. num. 3.

Consideranda quoque venit intentio Sixti Quinti, quae fuit, ne in dominio Castrorum fieret mutatio personarum sine licentia Principis, quae mutatio cessat in impositione census, & licet stante hypotheca possit perueniri ad venditionem Castri censuati, tunc quando fieret venditio, vel subhastatio, necessaria erit licentia Summi Pontificis; & sat est, quod illo tempore interueniat, & etiam hoc exprimitur in declaratoria Pauli Quinti.

7 Non obstat, quod de iure communi bona feudalia non possint hypothecari, quia, omisso quod hoc est extra dubiū, fuit responsum, Castrum praesumi allodiale, ut fuit firmatum in Sabinen. Montis Rotundi 25. Iunij 1627. coram Reuerendiss. D. meo Coccino Decano.

8 Ultra quod cum Castrum S. Petri fuerit venditum Dominis de Mattheis uti liberum & francum, praeterquam à solutione decem carolenorum quolibet anno Abbatiae Farsen. eo magis dicitur allodiale. Roman. cons. 70. num. 1. in fin. ubi Add. litera B. & apparet quod est haereditarium cum sit emptū pro haereditibus, & successoribus. Roman. cons. 31. & ibi addit Curt. iun. cons. 183. nu. 8.

& fuit dictum in supradicta Sabinen. Montis Rotundi, quare potuit super illo imponi census etiam sine consensu Domini directi. Intrigl. super Bull. de censib. quest. 26. num. 12. & seq. Cenc. de cens. par. 1. cap. 2. quest. 3. art. 1. num. 27.

Et ita utraque &c.

REVERENDISS. P. D. VRGELLFN.

Giennen. Beneficij de Anduxar.

Die Lune 20. Nouembris 1628.

ARGUMENTVM.

Beneficij valor expressus, an sit iustificandus, quando sumus in gratia, motu proprio, emanata.

SVMMA RIVM.

- 1 Beneficij valoris expressio, quando est facta motu proprio non eget iustificatione.
- 2 Regul. Cancell. de exprimendo valore, requirit, quod etiam in gratijs motu proprio emanatis, valor sit exprimendus.
- 3 Garz. de benef. par. 1. cap. 5. num. 508. declaratur.
- 4 Valor beneficij secundum regulas antiquas Cancellariae, non erat exprimendus in gratijs motu proprio.
- 5 Regul. Cancell. de exprimendo valore circa expressionem valoris in gratijs motu proprio, cum sit contra ius commune, & contra regulas anteriorum Pontificum debet uti odiosa restringi.
- 6 Decis. in causa Oxomen. Thesaurariae 12. Iunij 1559. coram Cotta, declaratur à Garz. Sed Rota illam non sequitur, n. 7.
- 8 Beneficiorum affectio, seu reservatio durat etiam post mortem Papae, dum nihil in contrarium in Indulto disponitur.

DECISIO CCXII.

PLACVIT Dominis decisio in hac causa facta 21. Iunij praeteriti, \* in qua fuit firmatum, gratiam D. Baltrandi motu proprio emanatam, esse iustificatam, & non ob stare Indultum D. Cardinalis Giennen. ex rationibus in dicta decisione latè deductis. Neque hodie ob stare visum fuit, quod D. Beltrandus valorem expressum in literis non iustificauit; Quia cum † valoris expressio facta fuerit motu proprio, non indiget iustificatione, cap. si motu proprio, de preben.



in 6. Rota decis. 656. num. 1. & 2. par. 2. recent.  
& laius in dicta decis. vers. & præterea vi-  
desur.

- Non etiam obstat regula Cancellariæ,  
De exprimendo valore, iuxta quam etiam  
2 in gratijs motu proprio emanatis, valor est  
exprimendus, quasi in consequentiam sit  
etiam iustificandus, vt voluit Garz. de benef.  
par. 1. cap. 5. num. 508. quia vltra quod Garz.  
hoc non resoluit, sed loquitur dubitatiuè,  
Rota decidit contrariū in Casalen. Beneficio-  
rum 10. Decembris præteriti coram D. meo  
4 Merlino, & merito, nam ex quo per regulas  
antiquas valor erat exprimendus in gratijs  
motu proprio, vt ex multis comprobat Ga-  
br. de clausul. concl. 2. num. 81. dum postea in  
dicta regula de valore nouiter additum fuit  
vt ille etiam in huiusmodi gratijs exprima-  
tur, non debet fieri extensio ad iustificatio-  
nem, ex his, quæ in fortioribus terminis  
circa dictā regulam aduertit Seraph. dec. 911.  
5 vbi quod cum dicta regula, quoad valoris  
expressionem in gratijs motu proprio, sit  
contra ius commune, & contra formam re-  
gularum anteriorum Pontificum, debet vt  
odiosa restringi, vnde in casu nostro non  
debet ad iustificationem extendi; imò cum  
fuerit casus omissus, dicendum est, quod  
motus proprius operatur quoad illam, iuxta  
regulas antiquas, & quod Papa per suos  
Officiales habuit notitiam veri valoris. Se-  
raph. ibid. num. 5.  
6 Minus obstat decisio in Oxomen. Thesau-  
raria 12. Iulij 1559. coram Cotta, vbi quod  
etiam valor expressus in gratia motu pro-  
prio, est iustificandus. Quia vltra quod di-  
ctam decisionem conciliat Garz. vbi supra,  
7 & Rota illam non sequitur, sed contrarium,  
vt in d. decis. Casalen. In omnem casum, vt  
Domini dicebant, illa non applicatur casui  
nostro, nam cum D. Beltrando, vti filio O-  
ratoris Catholici Hispaniarum Regis, Papa  
condonet, seu gratiose remittat annatam,  
cessat præcipua ratio regulæ de valore, itaut  
non videatur posse dari de defectu inten-  
tionis Papæ ob non expressionem veri va-  
loris.

Demum non obstat Indultum in illis ver-  
bis, ibi: *Ant quamdiu militantis Ecclesie &c.*  
Ex quibus prætenditur, post mortem Papæ  
cessare exceptionem Indulti, & illud intra-  
re ad fauorem D. Lupi. Quia, vt dictum  
fuit in dicta decisione, illa verba non limi-  
tant reservationem ad vitam Pontificis, sed  
solum qualificant, & declarant personas fa-  
miliarium suorum, siue dum ille Cardinala-  
tus fungebatur honore, siue dum vniuersali

Ecclesiæ præfuit, itaut solum Beneficia præ-  
dictorum familiarium, qui fuerunt dum Pa-  
pa erat Cardinalis, & Ecclesiæ præfuit, sint  
ab Indulto excepta, quæ exceptio, & sic re-  
seruatio, seu affectio durat etiam post mor-  
tem Papæ, dum nihil in contrarium in In-  
dulto disponitur, iuxta Extrauagantem, Ad  
Roman. de præben. inter comm. & regulam 11.  
Cancellariæ, prout fuit plenius dictum in  
dicta decisione vers. *ceterum his.*

Et ita vtraq. parte Informante decisū &c.  
Est decisio 196. supra in hac parte.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Romana Nominationis Puellarum.

Die Veneris 24. Nouembris 1628.

ARGVMENTVM.

Testator deputans personas aliquas ad aliquid  
exequendum, eis negligentibus, vel impe-  
ditis, vel nolentibus illius voluntatem ad-  
implere, quibus illud ius deuoluatur.

S V M M A R I V M.

- 1 Testatoris dispositio est seruanda.
- 2 Heres propter contumaciam amittit benefi-  
cium electionis de aliqua re sibi à Testatore  
relictā.
- 3 Executores ultima voluntatis, quando sunt  
dati, tunc istis cessantibus adimplere, vel im-  
peditis, vel nolentibus, deuolutio fit ad con-  
sortes, in quibus illud ius, illis deficientibus  
residebat.
- 4 Ius nominandi remanet in personis non negli-  
gentibus, aut non contumacibus, quando con-  
sortes negligunt id facere, aut sunt contu-  
maces, & qualiter hoc intelligatur.
- 5 Vocatus post mortem alicuius non admittitur  
eo viuente. vide num. 6.
- 7 Testator, quando vocauit aliquos ordine suc-  
cessiuo, tunc in eis cessat concursus, aut con-  
sortium.
- 8 Testatoris voluntas per concursum plurium  
executorum facilius ad executionem perdu-  
citur.
- 9 Testator, quando executoribus suæ ultima vo-  
luntatis substituit alios executores, censetur  
hoc fecisse, ne morientibus primis executori-  
bus vices suas delegent, & alios nominent.
- 10 Episcopus in locum demortuorum executorum  
testamentorum an alios possit subrogare.
- 11 Deuolutionis actus, vt sequatur etiam in præ-  
iudicium consortum, quibus aliquod ius ac-  
cresce-



- 11 *erescibat, tunc pariter ipsi citandi sunt.*  
 12 *Tempus illud semper censetur congruum, intra quod actus potest expediri, nisi de contrario doceatur.*  
 13 *Mora efficitur impurgabilis per lapsum termini a Iudice prefixi, & a parte acceptati.*  
 14 *Negligentia purgabilis est, quando res est integra.*

DECISIO CCXIII.

**V**ISUM fuit standum esse in decisis in hac causa 19. Ianuarij præteriti. \*

Quia ius nominandi in testamento Alexandri legitur concessum hæredibus, & alijs ab eo nominatis, non autem Confratribus  
 1 *S. Rocchi; ut propterea & tanquam de casu ex lege Testatoris terminato. Auth. de nupijs, S. disponat de eo disputandum non sit, leg. ancilla, C. de furiis, Osaich. decis. 28. num. 13. Surd. decis. 195. num. 2. & consil. 333. num. 12. Crau. consil. 317. num. 1. Lancell. Gall. consil. 123. num. 6. Becc. consil. 1. num. 3. lib. 1.*

Necque obstat, quod Confrateruitas hanc nominationem directè non prætendat, sed iussu, & mandato Iudicis ob contumaciam  
 2 hæredum, & quod dicebatur licuisse eisdem Confratribus, *Bart. in l. 1. num. 7. & in l. cum quidam num. 7. ubi etiam Alex. in verbo ultra annum, ff. de legat. 2. Paris. consil. 19. num. 208. lib. 2. Mohed. dec. 18. in fin. de renunc. Rota decis. 316. nu. 1. coram bo. me. Gregor. XV. Grat. discept. 239. num. 19.*

Quia decisio causæ respondet, quod cum ius nominandi fuerit concessum ne dum hæredibus nominatis, sed etiam filijs Ioannis Baptistæ, tam masculis, quam foeminis, & intimatio non legatur facta dd. filijs, devolutio fieri non debuit ad Iudicem, aut ad  
 3 Confratres subdelegatos, & sed ad consortes non contumaces, in quibus ius nominandi alijs cessantibus, aut impeditis, aut nolentibus, aut prohibitis residebat. *cap. Religiosus, S. sanè, de testam. in 6. Bald. in l. nulli, num. 15. C. de Episc. & Cleric. cum alijs allegatis per Gratian. discept. 522. num. 2. & 812. num. 1.*

Non obstat replicatio data, quod tale ius nominandi residet quidem in personis non negligentibus, aut non contumacibus, quando fuerunt simpliciter, & simultaneè à  
 4 Testatore deputati, aut nominati ad executionem eiusdem Testatoris voluntatem, ut præcisè disponitur in d. cap. Religiosus, S. sanè, & determinant Io. Andr. Gemin. & alij allegati per Grat. in discept. supra alleg. secus tamen est dicendum, quando non sunt con-

iuncti, neque consortes, nec faciunt sibi partes per concursum, ut in præsentì, ubi filij Ioannis Baptistæ sunt vocati ad nominationem Puellarum post obitum Ioannis Baptistæ eorum patris, & Claricis eorum matris, & Catherinæ auia, quo casu dicebatur cessare consortium, & simultatem, nec dari concursum, aut ius aliquod accrescendi. *Pereg. de fideicomm. artic. 18. num. 1. Honded. consil. 55. num. 27. lib. 2. Surd. consil. 90. numer. 32. & seq.*

Quia ex facto videbatur cessare obiectum; nam verba testamenti sunt formalia, quæ quidem Puellæ debeant nominari, & approbari per infra scriptos eius hæredes, ac filios tam masculos, quam foeminas infra scripti D. Ioannis Baptistæ, ac etiam per D. Claricem Luparellam uxorem dicti Io. Baptistæ, & post ipsorum DD. Io. Baptistæ, Catherinæ, & Claricis obitum mandavit nominari & approbari per filios tam masculos, quam foeminas ipsius D. Io. Baptistæ; ex quibus verbis patet, quod filij Ioan. Baptistæ positi fuerunt in consortio eorum, qui nominare debebant, & alijs impeditis, aut prohibitis facultas nominandi illis accrescebat, per  
 6 *cap. Religiosus, de testam. in 6. & ex veriori comprobant Io. Andr. Gemin. Franc. Bald. Calderin. & alij allegati per Grat. discept. 522. num. 2. nec concursus, aut simultanea in iure nominandi videbatur sublata filijs Io. Baptistæ ex eo, quia Testator mandauerit post obitum Io. Baptistæ, Claricis, & Catherinæ nominationem fieri per filios tam masculos, quam foeminas Io. Baptistæ, quasi  
 7 ordine successiuo fuerint vocati, cum quibus non datur concursus, aut consortium, vel stent declaratiuè ad præcedentia; ut non nisi post obitum parentum indulta fuerit eis nominatio: quia dispositio Testatoris habet in utroque casu rationem; nam in primo, sicut ultra hæredes suos posuit in simultanea Claricem matrem filiarum, eodem modo, & filios illius ponere voluit, ut eius voluntas per concursum plurium executorum  
 8 facilius ad executionem perduceretur. *cap. nos quidem, cap. si hæredes, de test. Franc. in d. cap. Religiosus, S. sanè num. 5. Anchor. num. 8. Gemin. num. 19. eod. tit. de testam. Grat. dicta discept. 812. num. 21. in secundo casu per vocationem filiorum Io. Baptistæ tam masculorum, quam foeminarum tantum, voluit dirimere duas quæstiones; primam ne hæredes, nempe Io. Baptista, & Catherina, ac  
 9 Clatix nominati possent ipsis morientibus vices suas delegare, & alios nominare, qui insimul cum filijs Io. Baptistæ nominarent;**



Bald. in eadem l. nulli num. 15. vers. tamen si testator, C. de Episc. & Cler. Felin. in cap. quoniam il 2. S. si autem num. 5. de offic. delegat. Anchar. in cap. ult. S. sanè nu. 8. de testam. in 6. Grat. ead. discept. 812. num. 12. alteram ne  
 10 Episcopus subrogaret alios loco demortuorum hæredum, quod apud multos dubitabile visum fuit, Grass. in S. executores ult. volunt. ques. 4. num. 5. Abb. conf. 65. nu. 3. par. 2. idem Grat. discept. 522. num. 6. 7. quare cum simultanea dispositio sit clara, & substitutio non careat ratione, semper erant citan-  
 11 di filij Io. Baptistæ; ut actus deuolutionis sequi posset in præiudicium consortum, quibus accrescebat ius nominandi alijs nolentibus, vel impeditis, aut prohibitis nominare per c. Religiosus, S. sanè de testam. in 6. cum alijs supra allegatis.

Sed præterea visum etiam fuit nominationem per hæredes factam die 20. Septem. anni 1625, per dies quinque ante diem maritagij destinatam posse tanquam re integra sustineri, ex quo tempus semper illud censetur congruum, intra quod actus potest expediri, nisi de contrario doceatur. Dec. in cap. ex ratione num. 16. de appell. Aegid. decis. 83. vers. circa primum.

13 Neque releuat responsio data, quod post lapsum termini à Iudice præfixi, & à parte acceptati per illius assumptionem coram Iudice factam, qui finem recipiebat ante prædictam diem 20. Septembris 1625. mora effecta fuerit impurgabilis, Bart. in l. 1. num. 10. & in l. cum quidam num. 7. ff. deleg. 2. Paris. conf. 19. num. 129. & seq. lib. 2. cum alijs allegatis.

Quia res integra ad sustinendam nominationem non deducitur respectu termini iudicialis, sed respectu deuolutionis, quæ neque Custodibus, neque Iudici, neque Ordinario erat acquisita non citatis filijs Io. Baptistæ, ut propterea ante iuris nominandi translationem, & diem maritagij faciendi  
 14 lapsum, res possit dici integra, & negligentia purgabilis, & ita fuit resolutum &c.

\* Est decisio 196. supra in hac parte.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Romana Statutorum.

Die Veneris 24. Novembris 1628.

ARGUMENTVM.

Inhibitio Rotalis siue iusta, siue iniusta sem-

per est timenda, & semper causat attentata manutentio non potest denegari possidenti.

S V M M A R I V M.

- 1 Attentata sunt omnia gesta lite pendente.
- 2 Inhibitio Rotalis siue iusta, siue iniusta, semper est timenda.
- 3 Inhibitio Rotalis siue iusta, siue iniusta causat attentata.
- 4 Manutentio non potest denegari ei, qui constare fecit de eius possessione.

DECISIO CCXIV.

**H**AEC causa agitur inter Dominos Curiales Maioricenses, & Sardos ex vna, & Curiales Aragonenses, Catalanos, & Valentinos ex alia super iure statuendi; cum enim fuerint facta certa statuta, quibus nouiter cauebatur, quod de cetero Officialium Ecclesiæ Beatæ Mariæ Montisferrati de Vrbe electio, nullatenus fieret in Congregatione particulari, in qua æquali numero Maioricenses, & Sardi cum alijs Nationalibus concurrunt; sed potius in Congregatione generali, in qua numero longè superantur dictique Sardi, & Maioricenses prætenderent hæc ipsis valde præiudicialia existere, cum iura in electionibus sibi ab antiquo competentia restringerent; Ideò Sardi & Maioricenses prædicti reclamare ceperunt, causaque iactationis, iactationum coram me, præuia commissione ad instantiam D. Antiochi Estupa Sardi, & aliorum introducta, fuerunt ob huiusmodi contradictionem de facto priuati, vel eiecti à dicta Congregatione. Vnde dubitatum fuit, An constaret de attentatis, & an ipsis esset dandum mandatum de manutenendo, & eisdem solum informantibus, affirmatiue fuit resolutum, quia cum intentauerint in Rota remedium l. diffamari, C. de incendi. & manu miss. Rotaque inhibuerit, & hac inhibitione non obstante deuentum fuerit ad confectionem nouorum Statutorum, & ad priuationem  
 1 huiusmodi negari non potest, quin hæc omnia sint attentata, toto tit. ut lit. pend. Clemen. 2. eod. tit. Rota decis. 3. pariter eod. tit. in nouis,  
 2 maximè quia inhibitio Rotalis siue iusta, siue iniusta semper est timenda, & causat attentata, Pnt. dec. 385. lib. 2. in correct. Verall decis. 93. par. 2. Cas. de Grass. decis. 6. de caus. poss. & propr.

Quo verò ad mandatum de manutenendo satis constat de possessione Curialium, Maioricensium, & Sardorum interueniendi in



in Congregationibus particularibus, & generalibus, unde eis non potest denegari manutentio, *S. hodie instit. de interdict.* donec negotium cognoscatur in petitorio.  
Et ita conclusum &c.

R. P. D. DVNOZETTO,

Fanen. Bonorum,

Die Veneris 24. Nouembris 1628.

ARGUMENTVM.

Agens, qui promissit aliquid adimplere, ad hoc vt non repellatur, debet docere, quod ipse omnia adimpleuit. Inter fratres communio praesumitur esse, & quando hoc excludatur.

SUMMARYM.

1. Contrahens promittens aliquid adimplere non potest ex dicto contractu agere, nisi doceat omnia pro parte sua adimpleuisse.
2. Communio praesumitur adesse inter fratres.
3. Communio inter fratres non praesumitur, quando separatim habitant.
4. Exceptio non adimplementi, etiam in minimo verificatur.
5. Deposito vnius testis non releuat.
6. Communio praesumpta inter fratres ex quo elidatur.

DECISIO CCXV.

**T**HAEVS Boldrinus cessit litem, omniaque iura, & actiones sibi competentes super hereditate q. Michaelis Angeli Boldrini ad fauorem Iulij Boldrini, qui versa vice tam suo, quam Ludouici, & Iosephi fratrum nomine in se litem suscepit, illamque omnibus suis, & dictorum fratrum sumptibus, & expensis prosequi, mediare, ac finire promissit pacto tamen expresso, adiecto, *Che finita, che sarà totalmente la lite, tutto quello, che si acquistarà in nome di detto Thadeo, si habbia da diuidere tra di loro egualmente;* prout ex instrumento, quo datur in Summario haeredum Thadei num. 1.

Deficiente postea Iulio in prosecutione dictae litis Thadeus met eam prosecutus fuit, prauiusque mandato de immittendo in possessione bonorum d. q. Michaelis Angeli per ipsum obtento illam totaliter absoluit. Quapropter cum Iulius praetenderet fa-

ctum esse locum supradicto pacto egit nomine proprio pro consequutione medietatis dictorum bonorum coram A. C. Meltio, coram quo succubuit, & Thadeus sententiam absolutoriam reportauit.

Cumque Iulius non amplius suo, sed fratrum nomine iterum ageret coram Iudice, ab A. C. deputato obtinuit ab eo decretum subdelegationis Iudicis in partibus ad effectum praedicta bona diuidendi, a quo decreto cum pro parte haeredum Thadei fuerit appellatum, causaque deinde mihi commissa cum clausula, *si quid exequendum*. Proposui dubium, An decretum praedictum esset exequendum, & Domini negatiue responderunt.

Nam cum Iulius in instrumento promiserit nomine proprio, & fratrum litem in se suscipere, illamque prosequi, mediare, & finire, omnibus suis, & dictorum fratrum sumptibus, & expensis, nec ipse, nec fratres ex dicto contractu poterant agere, nisi docerent omnia pro eorum parte promissa adimpleuisse. *vulg. l. Iulianus, S. offerri, ff. de act. empt. Crau. conf. 151. num. 10. Decian. conf. 45. num. 6. Rota in Romana Vineae 28. Iunij 1623. coram R. P. D. Pirouano.*

Tantum vero abest, quod doceatur Iulium, & fratres adimpleuisse in subministratione omnium expensarum, quinimò constat expensas pro registro, pro notula sententiae, pro propina, & pro mandato de immittendo fuisse factas ab ipso Thadeo mediante eius procuratore, vt ex fide Notarii causae, quae datur in Summario haeredum num. 4.

Non obstat, quod Iulius fecerit aliquas expensas, quia pro responsione sufficit, quod contra ipsum fuerit lata sententia, & quod illi acquieuerit.

Nec releuat, quod dictae expensae factae a Iulio suffragentur alijs fratribus ratione praesumptae communionis inter ipsos. Quia ultra quod praesumpta communio eliditur ex testibus deponentibus, ipsos separatim a Iulio habitasse, vt in d. Summ. num. 6. cessare videbatur omnis difficultas, ex quo nec per Iulium, nec per fratres fuit adimpletum in subministratione omnium expensarum, & sic eis obstat exceptio non adimplementi, quae etiam in minimis verificatur *Rolan. conf. 53. num. 22. 23. & seqq. lib. 1. Surd. conf. 101. num. 1. Rota coram Gregor. XV. dec. 261. nu. 3. & ibi Adden. num. 6. & in una Romana preij fundaci coram bo. me. Patriarcha Manzoni impress. apud Moder. de obligat. Cam. dec. 145. num. 2.*



Denique non obstat, quod aliae expensae factae per procuratorem Thadei fuerint subministratae de ordine, & mandato Iulii, quia responderetur hoc non probari, nisi per unicum testem, pro parte eiusdem Iulij examinatum, cuius quidem sola depositio non releuat ex vulg. iuribus. Et quatenus etiam probaretur nec Iulio, nec fratribus ratione communionis cum eo suffragaretur. Non Iulio, quia ipse acquieuit sententiae contra eum latae. Minus fratribus quia praesumpta communio cum Iulio eliditur ex testibus pro parte haereditum Thadei examinatis, ut dictum est supra.

Et ita utraque &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.  
D. CARD. VBALDO.

Spoletana Fideicommissi.

Die Luna 27. Nouembris 1628.

### ARGUMENTVM.

Fideicommissum perpetuum, quando dicatur inductum. Conditio si sine filiis decesserit, quando debeat verificari in omnibus vocatis, fideicommissum reale; quando dicatur inductum, & quid operetur.

### SVMMA RIVM.

- [1] Appellatione haereditum post mentionem factam filiorum veniunt nepotes, & descendentes sanguinis. amplia num. 2. & 3.
- [4] Ex vocatione facta in stirpem praesupponitur, quod possunt adesse unus filius, & plures nepotes ex alio filio.
- [3] Testator, quando aliquid clare exprimit, cessat prorsus omnis difficultas.
- [6] Conditio illa, si sine filiis, quando referatur non solum ad filios, sed etiam ad nepotes.
- [7] Ex vocatione nepotum non infertur ad eorum gravamen.
- [8] Oldrad. conf. 21. quando cesset.
- [9] Conditio illa, si sine filiis, quando extendatur ad omnes vocatos in perpetuum.
- [10] Conditio, si sine filiis, debet verificari in omnibus vocatis, stante reciproca substitutione in infinitum.
- [11] Testator, quando progreditur ad plures gradus substitutionum ad favorem etiam extraneorum post mortem filiorum, & nepotum necessario denotatur, quod fideicommissum, debet precedere ad favorem nepotum.
- [12] Fideicommissum reciprocum censetur indu-

- ctum, quando pluribus factis substitutionibus ultimo loco fuit vocatus locus pius.
- [13] Fideicommissum perpetuum censetur inductum ex verbis tractum temporis in futurum denotantibus.
  - [14] Ex prohibitione cuiusvis diminutionis bonorum censetur testator voluisse facere perpetuum fideicommissum inter vocatos, repetendo illud onus in omnibus vocatis.
  - [15] Fideicommissum reale, quando constituatur.
  - [16] Fideicommissum reale operatur gravamen reale, & afficit omnes personas vocatas, & quoscunque possessores, donec haereditas perveniat ad ultimum gravatum.

### DECISIO CCXVI.

**I**VLIVS Caesar Rosatus postquam in suo testamento cum quo decessit, haereditas instituit filios masculos natos, & nascituros & alios, qui nasceretur, mandavit, quod si quis dictorum eius filiorum moreretur, quandocumque in pupillari aetate, vel postea quandocumque sine filiis legitimis, & naturalibus succedat unus alteri, & alter alteri, & eorum haereditas, & successores in stirpem &c. Deinde subiunxit, quo si dicti eius filij, & haereditas decederent, ut supra, eis sic decedentibus succedant in medietate suae haereditatis filiae feminae, ac earum haereditas, & successores, & in medietate residui, & sic in quarta totius haereditatis filij, & haereditas q. Terentij eius fratris, & eorum haereditas, & successores, & in reliqua parte Societas Corporis Christi.

Euenit casus, quod omnes filij masculi dicti Testatoris decesserunt sine filiis praeter unum Herculem, qui decessit relicto Iulio Caesare, qui etiam nouissime mortuus est sine filiis disponendo de multis bonis relictis per dictum Testatorem ad favorem Demetrii, & Octavij de Patianis, contra quos insurrexerunt supradicti tres haereditas ultimo loco vocati praetendentes per mortem dicti Iulij Caesaris sine filiis factum fuisse locum fideicommissi ad illorum favorem, sed cum altera pars praetenderet, nullum adesse in dicto testamento fideicommissum, dedi super hoc particulare dubium, quod hodie fuit pro fideicommissi resolutum, non obstante, quod Hercules, ut supra dixi, decesserit cum filio.

- [1] Quia non solum Testator instituit filios sed etiam eorum haereditas, quorum nomine post mentionem factam filiorum veniunt nepotes, & descendentes sanguinis. Paul. de Castr. conf. 114. num. 4. lib. 1. vers. nam respondetur. Odd. conf. 46. na. 14. Menoch. conf. 958. nu. 3. & seqq. Gabr. de communi concl. 2. n. 19. de



de verb. signif. Guidopap. quest. 591. & quest. 457. Moder. Brixien. de fideicom. subst. q. 339. num. 6. quod maximè procedit & attenda-  
 2 expressione qualitatis masculinitatis, postquam statim fuit facta mentio hæredum. Gabr. d. concl. 2. n. 21. & concl. 3. n. 1. Modern. d. qu. 339. num. 56.

Et quidem quod sint vocati, & instituti filij, & nepotes, non solum suadet ex supradictis, sed etiam ex eo, quod Testator dū in suo testamento dixit: Etsi filius, seu filij masculi sibi supernascerentur, seu nascerentur alij, ista verba, seu nascerentur alij post factā mentionē filiorū non possunt verificari, nisi in nepotibus nascituris ex filiis, unde cū istos etiam instituerit hæredes in subsequētibz verbis, illum, seu illos, & quemlibet eorum sibi hæredem, seu hæredes esse voluit æqualiter cum Ioanne, & Hercule filiis, & eorum hæredes, & successores in stirpem  
 3 æqualiter, clarè apparet, quod sint vocati nepotes, vt supra dixi, tam in illis verbis, seu nascerentur alij, quàm ex alijs subsequentibus eorum hæredes, & successores, quæ debent intelligi de successoribus sanguinis ex supra allegatis, quàm etiam ex vocatione facta & in stirpem, quæ præsupponit  
 4 quod possent adesse vnus filius, & plures nepotes ex alio filio, qui succedere deberent in stirpem.

Deinde non solum in testamento fuit pluries facta mentio hæredum, & successorum post mentionem factam filiorum, vt supra, sed etiam id fuit longè clarius expressum, & declaratum in codicillis, in quibus non solum vocauit filios masculos natos, & nascituros, sed etiam filios masculos ex eis nascituros, ex qua declaratione cessare videtur omnis prorsus difficultas ex traditis per d. Moder. in d. qu. 339. num. 21.

Dum igitur Testator in euentum mortis filiorum, & nepotum fecit substitutionem, de qua agitur in fauorem Confraternitatis Sanctissimi Corporis Christi, & aliorum per illa verba, & si omnes dicti eius filij, & hæredes decederent, vt supra, dicendum est conditionem illam si sine filiis, referri non solum ad filios, sed etiam ad nepotes, Ceph. conf. 426. num. 32. vers. non obstant opposita, bene Paris. conf. 7. num. 28. & seq. lib. 3. predicti Modern. de subst. q. 480. n. 68. Grat. discept. forens. cap. 662. num. 1.

Non obstat igitur, quod ex vocatione  
 7 nepotum non inferatur ad illorum grauamen. Quia ex supradictis apparet, quod testator grauauit tam filios, quàm nepotes ea su quo decederent sine filiis, & ad hoc vt sit

factus locus substitutioni, sufficit quod conditio verificetur in nepote, qui decessit sine filiis, vt probat Zanch. in l. hæredes mei, S. cum ita, par. 8. nu. 289. & seq. ff. ad Trebell. Menoch. præsumpt. 186. num. 42. lib. 4. d. Modern. de subst. q. 480. num. 68.

Sed cessare videtur difficultas, quia ex lecturā tam testamenti, quàm codicillorum, satis, superque apparet voluntas Testatoris  
 8 faciendi fideicommissum & perpetuum, & absolutum inter omnes vocatos, quo casu recedendo à vulgato cons. Oldrad. 2. 1. conditio illa sine filiis extenditur ad omnes vocatos in perpetuum, & adeo vnus alteri restituere tentatur, donec hæreditas ad vltimum vocatum perueniat. Ant. Gabr. in tit. de fideicom. concl. 7. num. 4. lib. 4. Menoch. præsumpt. 69. num. 8. & seq. lib. 4. Moder. de subst. d. q. 480. num. 2. & admittit Rota diuers. decis. 486. num. 2. part. 1. recent.

Id enim colligitur non solum ex reciproca substitutione facta inter filios substituendo vnus alteri, & alterum alteri, & eorum hæredes, & successores. Aym. cons. 130. n. 6. Dec. cons. 28. nu. 21. lib. 2. Surd. cons. 344. nu. 2. Honded. cons. 54. num. 42. lib. 2. Menoch. præf. 16. nu. 52. lib. 4. d. Intrigl. de subst. cent. 3. q. 26. num. 112. & dixit Rota in Imolen. fideicom. 2. Martij 1622. coram bo. me. Vbaldo.

Sed etiam ex eo, quia Testator progressus fuit ad plures gradus substitutionum ad fauorem etiam extraneorum post mortem filiorum, & nepotum, quæ necessariò denotant fideicommissum præcedere ad fauorem nepotum. Menoch. cons. 117. num. 9. lib. 2. Anchar. cons. 74. quem sequitur Honded. cons. 54. num. 33. & seqq. vbi de magis recepta opinione testatur lib. 2. Grass. in S. fideicommissum quest. 14. nam. 13. Surd. cons. 67. num. 34. Gabr. de fideicom. concl. 4. num. 13. & 14. Seraph. dec. 1329. num. 10. Rota dec. 146. num. 8. par. 1. in recent. & in Bononiens. de Turri 14. Majj 1621. coram Illustriss. Card. Verospio, &  
 12 in specie quod censeatur inductum fideicommissum quando pluribus factis substitutionibus vltimo loco fuit vocatus locus Piur post Peregr. de fideicom. art. 13. nu. 14. & Surd. cons. 344. num. 17. lib. 3. dixit Rota in Romana fideicom. de Surdis 11. Majj 1618. coram bo. me. Vbaldo.

Deinde comprobantur supradicta tam ex verbis tractum temporis in futurum denotantibus, ibi: *quandocumque moreremur. illis deficientibus &c.* Bart. in l. Centurio n. 28. ff. de vulg. Peregr. de fideicom. art. 18. nu. 14. Sim. de Prat. lib. 3. interpr. 2. dub. 1. fol. 5. sub num. 46. vers. adest tractus, fol. 239. à tergo, Ruin,



*Ruin. conf. 164. num. 9. lib. 3.* quàm ex prohibitione geminata detractiois legitimæ, falcidiæ, seu trebellianicæ, & alterius cuiusvis diminutionis, quæ prohibitio inferre videtur, Testatorem facere voluisse perpetuū fideicommissum inter vocatos repetendo istud onus à primo in secundum, & sic deinceps *Ceph. conf. 419. n. 18. Peregr. de fideicom. art. 3. num. 4. & art. 5. num. 12.*

Idque præsertim cum postea deposuerit ad fauorem dictæ Confraternitatis, & aliorum per verba respicientia eius hæreditatem, quæ constituunt fideicommissum reale. *Bart. in l. peto, §. frater num. 2. versic. dic ergo, & ibi Cuman. num. 5. ff. de leg. 2. Castren. in l. voluntas in fin. C. de fideicom. quod propterea afficit omnes personas vocatas, & quoscumque possessores, qui tenentur per fideicommissum alteri restituere, donec hæreditas perueniat ad vltimum substitutum. Bald. in l. precibus num. 65. vers. tu dic, & ibi Salyc. nu. 36. C. de impub. Paris. conf. 18. n. 60. & conf. 90. num. 43. lib. 2. Mant. de coniect. lib. 8. tit. 2. num. 6. Rota diuers. dec. 231. nu. 1. par. 2. recent. cum alijs latissimè cumulatis in Bononien. de Poetis 17. Iunij 1611. in dicta Romana Fideicommiss. de Surdis, & in Reatina Fideicommissi 14. Martij 1622. coram bo. me. Vbaldo.*

Et ita decissum vtraque &c.

¶ *Infra in eadem causa adsunt alia decissiones sub diebus 30. Aprilis 1629. coram eodem Cardin. Vbaldo, & 7. Nouembris eiusdem anni coram R. P. D. Ghislerio, sunt decissiones 269. & 317. Et infra 2. parte habentur alia decissiones sub diebus 19. Decembris 1631. & 14. Ianuarij 1633. coram eodem Card. Vbaldo, & 14. Februarij, & 30. Maij 1633. coram eodem R. P. D. Ghislerio, & 24. Decembris 1634. coram Reuerendiss. P. D. Merlino Decano, sunt decissiones 348. 168. 179. 210. & 312. & in par. 3. habetur alia sub 28. Ianuarij 1636. coram Illustriss. Ferrarien. est decissio 92.*

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Narnien. Bonorum.

Die Veneris 1. Decembris 1628.

ARGUMENTVM.

Successionis prima causa est filiorum, quibus deficientibus primum locum occupat pater. Infans an transmittat hæreditatē ascen-

dentium sibi delatam. Remedium; Quorum bonorum quibus detur, & quæ requirantur, vt concedatur. Donatio facta absenti, quando, & ex quibus causis debeat ratificari.

S V M M A R I V M.

- 1 Succedendi prima causa est patris, ubi filius sine descendantibus moritur.
- 2 Succedendi prima causa est filiorum, ubi quis eos relinquit.
- 3 Actus solet indicari differens ad inducendam pro filia hæreditatis aditionem.
- 4 Infans hæreditatem ascendentium sibi delatam transmittit ad patrem.
- 5 Constitutum facit quem verum possessorem ad quemcumque effectum.
- 6 Remedium quorum bonorum, datur venientibus ab intestato pro vniuersali bonorum possessione adipiscenda.
- 7 Immissio concedi non potest ex interdicto, quorum bonorum, nisi specificè probata qualitate & quantitate bonorum.
- 8 Possessio semel probata, præsumitur continuata nisi contrarium doceatur.
- 9 Donatio facta absenti, debet ratificari ad effectum transmissionis, etiam si pro ipsa Notarius fuerit stipulatus.  
Donationis ratificatio non potest fieri post mortem donatarij, per heredem. num. 9.
- 10 Donationis expressa ratificatio ex dispositione bonorum donatorum probatur.
- 11 Actio in donatione, vt acquiratur, non requiritur ratificatio donatarij.
- 12 Dominium, & possessio in donationibus, semper, & acquiri, & transmitti, & cedi possunt ad beneficium donatarij, & heredum.
- 13 Conditione deficiente, tunc non est locus sequenti substitutione. & num. 19.
- 14 Filij in conditione positi, censentur vocati ad eam tantum portionem, in qua sunt positi in conditione.
- 15 Filij in conditione positi, censentur vocati secundum dispositionem Statut. Urb.
- 16 Donatio stipulata pro hæredibus, & successoribus quibuscumque, comprehendit extraneos quoscumque.
- 17 Consuetudo Narnien. de qua hic qualiter procedat, & num. 18.
- 20 Donatio, quando dicatur pura, & simplex, & non ob causam.
- 21 Superuenientia filij post obitum matris etiam per momentum, impedit euentum conditionis si sine liberis decesserit.
- 22 Immissio an possit impedire, vsque quam lis fuerit terminata.



- 23 *Exceptio nullitatis absque probatione non solet impedire effectum immissionis.*  
 24 *Consanguineorum praesentiam, si quis alleget adfuisse in loco contractus minoris tenetur probare.*  
 25 *Attestationes non solent facere fidem.*  
 26 *Statuta Urbis non sunt seruanda in locis districtus, quando adfunt particularia statuta in casu controuerso.*

## DECISIO CCXVII.

**D**IONYSIUS Castellus contraxit matrimonium cum Posthumia Cardula, cui paulo ante, & Victoria eius sorori, Talphina mater, & Sulpitia matertera donationem omnium bonorum suorum praesentium & futurorum, iurium, & actionum fecerunt praesente ipsa Victoria, absente tamen Posthumia; recipiente pro se ipsa, & dicta eius sorore, ac earum, & cuiusque ipsarum haeredibus; & successoribus quibuscumque Notario pro Posthumia stipulante, conditione adiecta, quod moriente aliqua ex dictis Victoria, & Posthumia donatariis sine filiis, vel filiabus legitimis, & naturalibus vna alteri, & altera alteri, vel illarum filij, seu filiae in earum locum succedant, pro quibus omnibus, & singulis obseruandis tam dicta Talphina, quam Sulpitia se ipsas, earumque haeredes, & bona omnia obligauerunt in ampliori forma Camerae. Contingit mors Victoriae 5. Augusti 1624. relictis Agnete, & alijs filiabus foeminis; Posthumia vero decessit 4. Octobris sequentibus relicta Catherina alia ex Dionysio viro, quae biennium superuixit; postremo vero diem suum clausurunt Talphina, & Sulpitia condito per eam testamento, in quo reuocata priori donatione haeredes fecit Agnetem, & alios Victoriae filios. Agente postmodum Dionysio uti herede Posthumiae eius vxoris mediante persona Catherinae filiae, in summarissimo retinendae propter clausulas, Constituti, & alias in donatione contentas, visum fuit in resolutione 14. Ianuarij preteriti, Agnetem, & sorores uti haeredes matertera esse manutenendas; hodie vero suscepta disputatione super possessorio adipiscendo, censuerunt Domini, Dionysio dandam esse immissionem in bonis, de quibus agitur.

Quia probat se haeredem ab intestato Catherinae eius filiae, cum prima causa succedendi sit ipsius patris, ubi filius sine descendentibus moritur. *Auth. defuncto, C. ad Tertull.*

*S. si igitur defunctus. Auth. de hered. ab intest. venien.* & similiter probat, Catherina quamuis infantem fuisse haeredem Posthumiae eius matris, in quam bona donata peruenerunt; cum prima causa succedendi parentibus sit pariter ipsorum filiorum. *d. authen. defuncto & §. 1. vers. sic tamen eod. tit. in auth. de hered. ab intest. venien.* & per Dionysium eius patrem haereditatem matris adiuisse eo ipso, quod retinuit penes se dotem maternam ad filiam spectantem; cum iste actus soleat iudicari differens ad inducendam pro filia haereditatis aditionem, *Bart. in l. gerit. n. 28. ff. de acquir. hered. Card. Mant. de coniect. ult. vol. lib. 12. tit. 13. num. 13. Alex. cons. 20. nu. 1. lib. 7. Nat. cons. 74. num. 10. Rota decis. 421. num. 7. coram Papa Gregor. XV. & nihilominus uti adeundam infans etiam haereditatem ascendentium sibi delatam transmittit ad patrem. l. si infanti. C. de iur. delib. & latissime comprobant Grass. in §. transmissio qu. 26. num. 2. & Thesaur. decis. 88. num. 2. & 3. demum probat bona donata possessa fuisse per Posthumiam, ex quo donatrices donatione pura, & irrenocabili dominium transtulerunt in donatarias, & insimul possessionem ex clausulis amplissimis constituti constituentes se tenere, & possidere omnia bona donata nomine Victoriae, & Posthumiae, quae constitutio fecit illas veras posseditrices bonorum ad quemcumque effectum. *l. quod meo. ff. de acquir. possess. l. certe. §. 1. ff. precar. Tirac. de iur. const. par. 1. num. 1. Honned. cons. 42. num. 37. lib. 1. loquens de constituto donationis, & cons. 18. num. 61. lib. 2. Osasc. decis. 36. num. 2. & 133. numer. 6. Surd. cons. 171. num. 18. concludens per constitutum civilem, & naturalem transferri, neque dubitandum, quod morte donatarij extinguatur constitutum; quia quando apponitur contractui puro (ut hic) sortitur effectum tempore quo quis constituit se possidere.**

Quibus concurrentibus visum fuit non posse denegari immissioem Dionysio ex remedio quorum bonorum, quod solet venientibus ab intestato pro vniuersali bonorum possessione adipiscenda, *l. 1. ff. & C. quorum bonorum. Menoch. de adipisc. remed. 1. nu. 2. Peregr. de fideic. art. 46. n. 2. & 48. n. 30.*

Nec vim facit, quod immissio concedi non possit ex remedio praedicto, nisi specificè probata qualitate, & quantitate bonorum, quae possidebantur per Sulpitiam, & pro quibus hodie pretenditur immissio, quae non probari dicebatur ex solo constituto, quando



quando ut hic in instrumēto donationis bona non leguntur specificata, sed designanda & certificanda per procuratorem ad id specialiter in donatione constitutum.

Quia fuit responsum sufficienter cōstare de specifica qualitate bonorum possessorum per Sulpitiam de tempore donationis, ex instrumēto dotis eiusdem constitutæ per fratres illius, in quo hæc bona continentur, & in quorum possessione usque ad diem donationis continuata præsumitur, nisi de intermedia possessione alteri quæsita doceatur. *l. sine possideis, ubi Bart. & Bald. C. de prob. Menoch. præf. 64. nu. 1. lib. 6. Rota dec. 4. num. 12. par. 2. diuers.* & ulterius conuincitur hæc specifica bonorum probatio ex instrumēto apprehensionis, quam fecerunt sorores filia Victorie die 20. Ianuarij 1627. mortua iam Sulpitia in quo hæc ipsa describuntur tanquam reperta in hæreditate illius.

Minus releuat, quod donatio fata sit per Talphinam, & Sulpitiam Posthumie filia, & nepoti respectiue absentis, quæ nunquam ab ea probatur ratificata, prout necessarium videbatur ad effectum transmissionis etiam si pro ipsa Notarius fuerit stipulatus, ita quod ab hærede illius non possint postea ratificari. *Cast. conf. 195. num. 2. & seq. par. 2. Surd. conf. 60. nu. 17. volum. 1. cum alys allegatis.*

Quia ex facto tollitur obiectum, & de iure cōtrariam opinionem Rota sequitur nā Posthumia vna cum ma e, & Fabio Archapro suo iure & interesse in instrumēto dotis promiserunt trader e, da & cōsignare eidē Dionysio titulo dotis edietatem bonorum Talphinæ matris, & Sulpitiæ amitæ aliàs donatorum Victorie, & Posthumie sororibus germanis, ex qua bonorum disposicione consequitur expressa donationis ratificatio. *Caputaq. decif. 26. num. 4. par. 2. Cast. originaliter declarans in l. si auia, C. de iur. delib. Franc. decif. 14. num. 41. Surd. consil. 501. num. 12. & idem fuit firmatum in Meleleuitana bonorum 3. Aprilis præteriti coram D. meo Merlino,* sunt enim secundum Castren. duo actus distincti, vnus acquisitionis, qui præcedere debet, & alter cessionis qui subordinatè stat ad præcedentem, & vnus sine altero perfici non potest, de iure autem ad effectum acquisitionis actionis, qui est casus, de quo agitur, verior est opinio, quod non requiratur ratificatio donatarij. *Thef. decif. 70. num. 5. Card. Mant. de coniect. lib. 13. tit. 7. num. 25. Card. Seraph. dec. 1184. num. 13. Rota decif. 683. num. 4. part. 1. diuers. & ple-*

nus in Romana donationis 21. Aprilis 1614. coram bon. mem. Vbaldo, quidquid autem sit ad effectum acquisitionis dominij, & possessionis, quæ semper & acquiri, & transmitti, & cedi possunt ad beneficium donatarij, & hæredum, ut in eadem decisione Romana donationis latissimè firmatur.

Nec pariter aduersatur conditio appositæ in donatione, quod moriente aliqua ex dictis Victoria, & Posthumia donatarijs sine filijs, vel filiabus legitimis, & naturalibus vna alteri, & altera alteri, vel illarum filij, seu filia in eorum locum succedant in eisdem bonis donatis, quæ conditio dicebatur adimplera, ex quo Posthumia, & Catherina decesserunt superstitibus filiabus feminis Victorie alterius sororis, quæ vocatæ prætenduntur in casum præcedentiæ illarum tam ex verbis donationis, quam ex coniecturata mente donatricis.

Quia ex verbis contrariū est verius, quod non sint vocatæ per reciprocam; nam mortua Posthumia cum Catherina filia statim expirauit fideicommissum, *Oldrad. conf. 21. Rota dec. 118. par. 1. & decif. 230. par. 2. diuers. latissimè Odd. conf. 67. per tot. & in proprijs terminis Cyn. & Bald. in auth. sed si quis. C. de secund. nupt. Achill. decif. unica de donat. & Suar. conf. 10. num. 42. & 43. Sunt quidem filij, & filia positi in conditione si donataria decesserint sine filijs, & vocatis, ut in locum earum succedant; sed respectiue quoad portionem matris non materteræ: quia in verbis deficit reciproca vocatio. *Gabr. conf. 115 num. 9. lib. 1. Menoch. præsumpt. 76. n. 86. lib. 4. Seraph. dec. 1479. num. 1. & sæpè hæc distinctio voluntatis Testatoris fuit firmata in hoc Tribunali, ut in Senogallien. Fideicommissi 24. Octobris 1605. coram bo. me. Penia, & in Prænestina bonorum 16. Ianuarij 1613. coram bon. mem. Card. Sacrato, & in recent. decif. 100. n. 3. par. 1. & 667. n. 8. par. 2.**

Coniecturæ autem vndecim, quæ pro reciproca deducuntur non etiam in illâ cōcludunt: quia nec de per se, nec simul iunctæ inferūt. Sulpitiam sensisse, ut reciprocè filij feminarum tenerentur, eueniente casu mortis, alter alteri restituere; nam prima, secunda, & tertia, respiciunt statutum, & consuetudinem Narnien. circa reversionem bonorum donatorum. de quibus infra dicetur quarta, & quinta declarant *conf. 21. Oldrad. ex quo versamur in contractibus, & in Statuto Urbis, quod propterea filij in conditione positi censeantur vocati, quod non controuertitur, quāuis Statuto Urbis adhuc non*



non est probatum, quod Narnienses subia-  
ceant; sed alia est quaestio, an reciproce  
sint vocati, prout in praesenti necesse est  
probare, quod non determinant verba do-  
nationis, nec statutum; sexta coniectura,  
quae deducitur ex prohibitione disponendi  
ultra certam quantitatem, tenet suos au-  
ctores, & fauet descendantibus respectiue  
donatariorum; si prima deducta ex argumen-  
to maioris dilectionis filiorum Victoriae, &  
Posthumiae ad exclusionem extranei, non  
maeretur allegari; quia donatio legitur sti-  
pulata pro earum haeredibus, & successoribus  
quibuscumque, & sic pro quibuscum-  
16 que extraneis, etiam si ageretur de mate-  
ria prohibitiua, prout est emphyteusis Ec-  
clesiastica. *Clar. in S. emphyteusis qu. 6. vers.  
sed nunquid, & quest. 28. vers. 2. est casus. Co-  
nuar. var. resol. lib. 2. cap. 17. n. 5. Gabr. conf. 76.  
n. 13. lib. 2. Mant. de contr. lib. 22. tit. 19. n. 22.  
Valasc. de iur. emphyt. quest. 44. nu. 9.* Octaua  
& nona posita in praeepto diuidendi bona  
inter donatarias statim sequuto obitu Sul-  
pitiae, & quod eadem esset mulier simplex,  
& idiota nihil inferunt; nam esto, quod  
per diuisionem praesupponatur superexi-  
stentia donatariarum: non propterea vo-  
cantur superstites, & dato quod sit simplex  
& idiota, cuius mens potius, quam verba,  
sint attendenda, si non constat de hac men-  
te, certe ad hanc reciprocam inferri non  
potest. Decima coniectura deducitur ex  
declaratione nullitatis donationis, de qua  
infra dicitur. Vndecima & vltima est praesup-  
positiua reuersionis ad donatricem, ex  
quo Posthumiae, & Catherinae eadem Sul-  
pitia superuixit, quod si de iure verum es-  
set, non forent necessariae coniecturae, ut pa-  
raretur mox dicitur.

17 Non obstat igitur statutum, aut consue-  
tudo Narnien. de qua testatur *Corn. conf. 66  
vol. 4.* quae etiam fuit firmata in Narnien.  
*Dotis 13. Martij 1591. coram bo. mem. Penia,*  
quod scilicet vxore praemoriente cum filiis  
qui successiue absque prole decedant ante  
annos 25. maritus nullo retento lucro dotis,  
dotem integre restituere teneatur; ut pro-  
pterea eodem modo debeat interpretari  
18 pactum donationis propter conformitatem  
voluntatis contrahentium cum ipsa con-  
suetudine. *Bart. in l. de quibus num. 17. ff. de  
legib. cum allegatis.*

Quia praesupposita etiam consuetudine  
citra veri prauiudicium, prout allegatur, &  
firmatur in decisione supradicta, reuersio  
fieri non potest ad donatricem superstitem  
quia pactum donationis resistit reuersioni: du

stipulata fuit pro ipsis sororibus, & earum,  
& cuiusque ipsarum haeredibus, & successo-  
ribus quibuscumque, vnde si non acquiri-  
tur Dionysio vti marito superstiti, acquiri  
debet vti haeredi Catherinae haeredis Post-  
humiae eius matris iuxta formam pacti do-  
nationis, cum quo Sulpitia voluit bona  
transire ad donatarias.

Prout nec obstat, si dicatur, quod si ser-  
uandum sit ius commune, adhuc illi locus  
sit ex eo, quod donatio facta fuerit in lini-  
ne matrimonij, & contemplata proles ex  
dicto matrimonio exitura; vnde si donata-  
19 ria decessit cum Catherina infante, quae  
non multo post superuixerit, perinde sit, ac  
si sine liberis decessisset, & conditio puri-  
ficata remaneat. *Ant. sed etsi quis, C. de sec.  
nupt. Faber. in suo C. l. 8. tit. 37. de donat. in  
princ. quem sequitur Fontanell. de pact. nupt.  
claus. 4. glos. 24. num. 22.*

Quia ex pluribus euitatur obiectum, non  
enim versamur in donatione sequuta con-  
templatione matrimonij, & prolis ex eo  
suscipiendae, quae si extinguatur vno dona-  
tore, inde bona reuertantur ad donantem,  
sed sumus in donatione pura, & absoluta,  
facta Posthumiae, & ab ea sic acquisita, post-  
modum data in dorem Dionysio eius viro  
scilicet quadrimestre post; ut legitur in instru-  
mento dotali 17. Maij 1624. & cum clau-  
la, & titulo purae, merae, & irreuocabilis do-  
nationis, quae fit, & fieri dicitur inter viuos,  
20 & pro haeredibus, & successoribus quibus-  
cumque per quae verba donatio dicitur  
simplex, & non ob causam; quamuis in ea  
sit facta mentio matrimonij, tanquam de  
causa impulsua, & non finali. *Oldrad. conf. 5.  
Titius Guidop. qu. 145. Dec. conf. 239. num. 2.  
Natt. conf. 609. in 1. dubio num. 3. Franc.  
March. dec. 326. num. 2. & 3. Soccin. sen. conf.  
53. num. 1. lib. 1. & 295. num. 9. lib. 2.* dicens  
Oldradum non habere contradicentem,  
quando causa est impulsua, praeterea mor-  
tua Catherina, reuersio si esset faciendae,  
ad proprios haeredes deuolui deberet ex  
forma pacti donationis, qui nihilominus  
est ipse Dionysius, ut initio est probatum;  
& demum, quia semota consuetudine, aut  
statuto Narniae, in donatione non legitur  
aliquod pactum reuersiuum, a quo possit  
inferri, donatricem sensisse de reuersione  
ad ipsam in casum deficientis prolis, sed  
solum fuit prouisum per substitutionem ad  
fauorem filiae, & neptis respectiue, quam-  
per natiuitatem Catherinae, & illius super-  
uiuentiam, diximus cessasse; vnde quae di-  
cuntur per Fabrum, & Fontanell. facile ex



21 facto evitantur, & prout † de iure superviuentia filij post obitum matris etiam per momentum impedit euentum conditionis, quod Posthumia sine liberis decesserit *Neniz. conf. 45. num. 9. Bertran. conf. 309. num. 4. par. 2. volum. 3. Surd. conf. 206. numer. 29. volum. 2.* & quamvis dissentiant de tempore; quia *Neniz.* dixerit de modico tempore, & *Bertran.* de hora temporis: cum tamen Catherina supervixerit per plures menses, non erit insistendum super hac differentia.

Demum non obstat nullitas donationis ob non servatas solemnitates, tam statuti Narnien. circa interuentum proximioris consanguinei, quam Statuti Urbis 149. lib. 1. in cuius districtu prærenditur Civitas Narnien. ob non adhibitas subscriptiones partium, & testium, super quibus nullitatibus lite pendente per monitorium 1. Martij 1627. dicebatur de immissione non esse agendum, nisi † lite pendente terminata *Rot. decis. 864. num. 5. par. 4. divers. & in Bonon. pecun. 23. Ianuar. 1617. coram bo. mem. Buratto.*

Quia illa exceptio nullitatis absque probatione non solet impedire effectum immissionis, † probanda autem non releuat, & ad petitorium solet remitti tanquam requirens altiore indagine, iudicium, ac discussionem *Osasc. decis. 26. per totam & latissime fuit firmatum in Bonon. de Maluetys 11. Decembris 1624. coram me; in præsentem autem, quod Sulpitia haberet consanguineos proximiores ijs, qui in instrumento interuenerunt, non probatur, & qui allegant illorum † præsentiam in loco contractus tenentur probare, & etiam quod commodè potuerint interuenire. Rota in Rom. 18. mill. 11. Martij 1613. coram Domino meo Decano, & in alijs per Addem. ad decis. 459. num. 10. coram Papa Gregor. XV. defectus autem nullitatis ex Statuto Urbis non est attendendus, nisi probata subiectione Civitatis Narniæ, de qua non constat, nisi per attestaciones, quæ non solent † fidem facere; & nihilominus districtuales Civitates ubi habent particularia statuta, & prout in ipsa donatione dicitur fuisse processum iuxta formam Statutorum Narniæ, 26. tunc statuta loci districtus, non † autem Urbis sunt seruanda, ita disponente altero Statuto Urbis 42. lib. 1. & de iure idem etiam determinant *Bald. in l. de quibus in 2. & 3. respons. ff. de legib. Saccin. Sen. conf. 7. numer. 7. vol. 1. Rot. in Balneoreg. bonorum apud Marches. par. 2. fol. 152. & ad litem moram**

super nullitate vigore monitorij 1. Martij 1627. sufficit respondere, de ea in actis non constare.

Et ita, &c.

REVERENDISSIMO P.D. COCCINO

Romana præstationis Cedula.

Die Veneris 1. Decembris 1628.

ARGUMENTVM.

Protestatio, quando sit contraria facto, & quando non ad effectum, vt suffragetur Mora quando dicatur incurta per debitorem, & an computetur mensis acceptationis termini. Pactum quando non dicatur poenale.

S V M M A R I V M.

- 1 Protestatio tollit mentem à facto, & per illam præservatur ius parti.
- 2 Protestatio contraria facto non suffragatur.
- 3 Proprietarius, si recipiat canonem ab emphyteuta cum protestatione, quod non censetur remissa caducitas, nihilominus censetur remissa, & num. 5.
- 4 Protestatio non contraria facto, sed tollens mentem à facto, ac declarans animum recipientis, suffragatur.
- 5 Contraria simul minimè stare possunt.
- 6 Caducitas si per voluntatem Domini cessaverit, tunc si protestatur in contrarium, talis protestatio non subsistitur.
- 7 Facta magis, quam verba sunt attendenda.  
Mora non dicitur incurta, cum per debitorem non fletur, quominus solueretur, numer. 5.
- 8 Mensis acceptationis termini non est computandus ad effectum mora.
- 9 Mensis acceptationis termini debet imputari ad considerandam moram, quando in tempore suspecti termini non fuit facta solutio.
- 10 Depositio, quando parum releuet ad effectum excusandi à cursu mora.
- 11 Promissio facta alicui, censetur pro prima vice.
- 12 Promissio, si referatur ad actum, qui plures ab eadem persona potest reiterari, tunc non intrat l. boues, §. hoc sermone, ff. de verb. signific.
- 13 Mora de iure Canonico potest purgari quan-



- quando ius partis non fuit factum deterius.
- 14 Mora quando conuenientum est, quod non possit purgari, tunc cessat dispositio Iuris Canonici.
- 15 Pœna, in casu moræ appositæ, non debetur nisi quatenus inter sit.
- 16 Pactum, quod non continet amissionem rei, vel pretij, vel solutionem ultra debitum, sed solum maiorem cautelam, non dicitur pœnale.
- 17 Bona certa si obligantur cum facultate illa distribuendi in euentum moræ in solutione, tunc tale pactum non dicitur pœnale.
- 18 Debitore extante moroso, quod liceat creditori capere fructus propria auctoritate, tale pactum non dicitur pœnale, cum tendat ad faciliorem exactionem.

## DECISIO CCXVIII.

CATHERINÆ legatarie bo: mem. Ginebriz Saluiatæ fuerant pro dicto legato cessa scuta mille ex censu maioris summæ, quem Tholomeus Guarinus eidem Ginebriz vendiderat cum expressa obligatione, quod si dictus Tholomeus, & illius hæredes in soluendis dictis annuis censibus essent morosi per duos menses post finem semestris tenerentur, &c. Itaut mora quantumuis etiam minima purgari minimè possit, &c. dare, & præstare vnā cautionem bancariam in Vrbe fide, & facultatibus idoneam ad contentamentum dictæ D. Ginebriz, & suorum, &c. pro solutione dicti annui census pro triennio tunc proximo. Vnde cum Cecilia tanquam cessionaria Catherinæ coram A.C. ad dictam cautionem contra Capitaneum Curtium Setaccium vti fideiussorem principaliter, & insolidum in præfato censu obligatum, ac successiuè contra illius hæredes egerit, atque obtinuerit, causa mihi commissæ cum clausula, *si quid exequen.* Dubitauit an mandatum A.C. esset exequendum, cuius dubij resolutio pendet ex duobus. Primò, an constet de mora. Secundò, quatenus sic, an possit purgari.

Et quantum attinet ad primum, cum semestre esset maturatum die 2. Augusti 1624. & solutio non fuerit facta nisi die 18. Octobris eiusdem anni, vtique cum lapsus esset, ne dum semestre, sed etiam bimestre, negari non potest, quin mora fuerit incurta; Quamuis enim pecuniæ fuerint po-

stea solutæ; Attamen non fuerunt receptæ simpliciter, sed cum protestatione, ac sine præiudicio cedulæ bancariæ, iuxta decretum R.P.D. Bichij tunc A.C. Locumtenentis, & quæ protestatio tollit mentem à facto, itaut per illam fuerit præseruatum ius parti, *l. non solum, §. morte ubi DD. ff. de non. oper. nunc.*

- 2 Neque obstat, quod ista & protestatio tanquam contraria facto non suffragetur, *l. si extraneus in princ. ff. de acquir. hered. si cuti si Dominus recipiat canonem ab emphyteuta & cum protestatione*, quod non censeatur remissa caducitas, nihilominus censeatur remissa; *Mantic. decis. 200. per tot.* Quia responsum fuit terminos esse diuersos, in casu enim nostro protestatio tollit mentem à facto, non autem est facto contraria, quia se compatiuntur adiungere, quod fructus decursi debeantur, & quod pro fructibus decurrendis fideiussor propter moram teneatur præstare cedulam bancariam; vnde & protestatio non tanquam contraria facto, sed tollens mentem à facto, ac declarans animum recipientis fructus suffragatur, *Rubeus in repet. dicta l. non solum, §. morte numer. 349. ff. de non. oper. nunc. Rip. in cap. cum M. Ferrarien. numer. 78. & 83. de constitut. Bursat. cons. 214. numer. 16. lib. 2.* In casu verò emphyteusis protestatio est & facto contraria, quia non reperitur aliquid, quod possit præseruari, ex quo exactio pensionis, & caducitas sunt contraria, itaut simul stare minimè possint;
- 6 Vnde cum caducitas per & voluntatem Domini cessauerit, nullum ius isti protestanti potest reseruari, *vt bene per Guidonemp. decis. 171. & decis. 172. & ibi Adden.* Est enim inconueniens, quod quis eodemmet tempore habeatur pro emphyteuta, & pro non emphyteuta, ac ideo
- 7 quidquid protestatio dicat & factum præualet verbo, vt dicit *Bald. consil. 8. num. 2. lib. 1.*

Non obstat, quod cum semestre fuerit maturatum die 2. Augusti, & fuerit actum ad fructus die 7. Septembris sequentis, procurator cum speciale mandato Curtij die 9. eiusdem mensis Septembris, & sic ante lapsum duorum mensium suscepit terminum, & die 6. Octobris pariter sequentis accessit ad domum Ceciliz pro soluendis fructibus semestris. Vnde nulla fuit incurta mora, cum per ipsum debitorem non steterit, quo minus solueretur, ex quo oblatio satis erat facta in tempore, cum

8 mensis & acceptationis termini non esset



computandus ad effectum moræ, ad l. fidei-  
commissi, ff. de usur. & fuit dictum coram me  
in causa Romana fideiussionis 3. Iulij 1617.  
& 26. Martij 1618. quia fuit responsum sus-  
ceptionem termini nullatenus suffragari,  
ex quo in tempore suscepti termini non  
9 fuit facta solutio; Vnde mensis & ille debet  
imputari ad considerandam moram; Nec  
potest suffragari asserta oblatio facta Ce-  
ciliæ, quia de ea deponit vnicus tantum,  
testis, cuius etiam depositio parum rele-  
10 uat ad & effectum excusandi ab incursum  
moræ, dum dicit Ceciliam respondisse,  
quod pecuniæ darentur famulo in præsen-  
tia testium, & quod eius Vir erat absens  
à Curia, quodque erat reuersurus intra  
octo dies. Vnde supposito etiam citra  
veri præiudicium, quod ista essent vera,  
non est locus excusationi. Cur enim non  
fuerunt tunc solutæ pecuniæ, reportata  
quietantia saltem manu aliena, si mulier  
scribere nesciebat, vel si vir erat reuer-  
surus intra octo dies, quare pecuniæ sta-  
tim post reditum Viri non fuerunt solutæ,  
aut saltem factum legitimum depositum in  
actis.

Nec etiam obstat, quod Cecilæ fuerit  
sub die 3. Iulij 1619. facta prima cessio pro  
scutis 500. secunda verò sub die 23. Nouem-  
bris 1621. pro alijs scutis 500. Ac ideò licet  
sub die 21. Octobris 1620. post incursum  
moram pro primis scutis 500. ad dictam  
cautionem egerit fuerunt nihilominus post  
modum factæ; & receptæ solutiones absque  
aliqua protestatione; vnde censetur reces-  
11 sum à dicto pacto, & sic & cessat promissio  
in futurum, cum intelligatur de prima vi-  
ce, ad l. boues, §. hoc sermone, ff. de verb. signific.  
& latè Tirag. in princ. illius legis; quia respon-  
12 sum fuit, quod & cum promissio referatur ad  
actum, qui pluries ab eadem persona potest  
reiterari, non intrat dispositio prædicti, §.  
hoc sermone, ut per Tirag. ibidem limit. 13. 20.  
& 22.

Quantum attinet ad secundum, an mo-  
ra potuerit purgari, visum fuit Dominis in  
casu de quo agitur negativè responden-  
13 dum, quia licet de æquitate & canonica  
possit mora purgari, quando ius partis non  
est effectum deterius, c. potuit de locato, c. in  
tua de pænis, & latè fuit deductum coram me  
in dicta causa Romana fideiussionis 3. Iulij  
1617. & 16. Martij 1618. Attamen secus est  
in casu isto, cum fuerit expressè, & specia-  
24 liter & conuentum, quod mora quantum-  
uis minima purgari non possit, Bald. in l.  
sanctimus 26. num. 4. per illum text. C. de fide-

iussoribus Alex. in l. in Insulam num. 23. Rip.  
num. 117. Crot. num. 82. vers. quinto difficul-  
tas est, Iacobus Nig. num. 278. ff. de verbor. obli-  
gat. Mainier. in l. nulla intelligitur mora nu-  
mer. 47. ff. de regul. iur. Crau. super ritu 173.  
num. 4. Afflict. decis. 174. numer. 4. Corbul. de  
caus. priuat. ob non solut. canonem limit. 41. nu-  
mer. 12. Caputaq. decis. 247. num. 2. par. 1. Put.  
decis. 456. numer. 4. lib. 2. in correct. vbi quod  
nemo dubitat de hac conclusione, & ex  
Modernior. istam sententiam tenent, & alios  
referunt Mancin. de iuramento par. 4. effect. 13  
num. 35. Adden. ad Seraph. de priuil. iurament.  
priuil. 88. numer. 23. lib. 3. & fuit resolutum in  
causa Romana pecuniaria 8. Martij 1624. co-  
ram bo: mem. Vbaldo seniore.

Neque est verum, quod istud pactum  
præstationis cedulæ bancariæ in causa mo-  
ræ contineat & pœnam, quæ non debeat,  
15 nisi quatenus interfit, Seraphin. decis. 809.  
num. 4. & fuit dictum in causa Romana ligno-  
rum 4. Iunij 1603. coram bo: mem. Card. Lan-  
cellotto iuniore, quia fuit responsum, pa-  
ctum istud non continere amissionem rei,  
vel pretij, vel solutionem ultra debitum,  
sed concernere solum maiorem cautelam.  
16 Vnde & non est pœnale, ut in puncto reso-  
lutum fuit in dicta causa Romana pecuniaria  
coram bo: mem. Vbaldo; Et sicut census ab  
initio potuisset imponi, cum dicta cautio-  
ne cedulæ, ita potuit apponi pactum, quod  
cedula daretur in casu moræ, ut in simili  
17 quando obligantur certa bona & cum fa-  
cultate illa distribuendi in euentum moræ  
in solutione fructuum census, quod pactum  
non sit pœnale, Martin. de iure censu cap. 6.  
num. 269. & seqq. Cencius de censib. par. 1.  
18 cap. 1. quæst. 3. num. 37. & debitore & extan-  
te moroso, quod liceat censuario cape-  
re propria auctoritate fructus fundi, &  
tamen hoc non sit pœna, cum tendat ad  
faciliorem exactionem census, Boccac. de  
censib. par. 2. numer. 72. Mart. dicto cap. 6.  
num. 357. Cenc. post alios vbi supra numer. 35  
vers. 4.

Ex quibus conclusum decretum R. P. D.  
Bichij esse exequendum, cum dicta cau-  
tio bancaria præstari debeat ex prædi-  
ctis, &c.





REVERENDISSIMO P.D. COCCINO.

Romana pretij Grani.

Die Lunæ 11. Decembris 1628.

ARGUMENTVM.

Debitor, quando non dicatur constitutus in mora aliquid consignandi, vel soluendi in loco destinato.

SVMMA RIVM.

- 1 Ex pretij qualitate dignoscitur qualitas rei vendite.
- 2 Comparativum supponit positivum.
- 3 Expressum, licet non sit aliquid, tamen si proveniat ex natura rei, habetur pro expresso.
- 4 Expressum aliquid dicitur, quod necessario consequitur ex expresso.
- 5 Ex presenti bene arguitur in præteritum.
- 6 Debitor, quando non dicatur in mora.
- 7 Debitor non constituitur in mora consignandi, vel soluendi rem promissam in certo loco, nisi creditor probetur paratus recipere in eodem loco, num. 17.
- 8 Bart. doct. in litem illa numer. 23. ff. de constit. pecun. non habet locum in actore, sed in reo, & num. 11.
- 9 Debitor non constituitur in mora in loco solutioni destinato, non soluendo propter absentiam creditoris, sed non tamen liberatur à debito.
- 10 Osaschi. decis. 4. numer. 26. & seq. declaratur.
- 12 Fundans se in aliqua qualitate extrinseca, quæ naturaliter se habet ad esse, & non esse, siue sit actor siue sit reus in negotio principali, cum in hac qualitate sit actor debet illam concludenter probare.
- 13 Creditor non potest allegare in tempore ei non fuisse assignatam rem debitam, stante propria mora.  
Creditoris mora stante perinde est, ac si ab initio res debita ei consignata fuisset à debitoribus, num. 13.
- 14 Oblatio etiam sola verbalis operatur ipso iure liberationem.  
Ita ut periculum rei oblata transferatur in eum, cui sit oblatio, num. 14.
- 15 Oblatio habet vim consignationis.
- 16 Testis unicus non probat.
- 18 Creditor, qui est in mora in non recipiendo

triticum intra tempus conuentum, debitor potest etiam absque decreto Iudicis illud vendere.

- 19 Text. in l. 1. §. licet autem, ff. de pericul. & comm. rei vendit. extenditur etiam ad frumentum.

DECISIO CCXIX.

**D**IE 15. Septembris 1623. D. Horatius Falconerius vendidit Communitati Parmen. modios 500. tritici superiori anno 1622. in Prouincia Marchiæ relectos ad rationem scutorum 26. cum dimidio pro modio, quos in horreis Ariani conseruabat, promisitque illos consignare in loco Gori non multum distante à dicto loco Ariani, & ut dictum fuit Spediti alla vela à tutte sue spese liberi da ogni tratta, & Dogana, Duobus etiam alijs adiectis conditionibus, videlicet, che li grani debbano esser buoni, recipienti, mercantili, non feridi, non punti, e ben conditionati. Secunda; che il venditore sia obligato consegnare detto frumento per tutto il mese di Ottobre prossimo, hoc est eiusdem anni 1623. à chi sarà deputato dalla detta Communità, e non consegnandolo possa la detta Communità prouedersene da altri ad ogni danno, & interesse del venditore. Et additum fuit: Che detta Communità sia obligata pigliar la consegna per tutto il mese di Ottobre, & non la pigliando passato detto tempo restino à rischio di detta Communità, e sia obligata nondimeno pagare il detto prezzo, &c.

Vndè cum elapso tempore consignationis Dominus Falconerius ex Iudicis decreto alijs vendiderit granum minori pretio, quam scutorum 26. cum dimidio prætendebat Communitatem teneri supplere pretium, quod cum negaret Communitas, consulta Rota super hoc articulo censuit communitatem ad dictum supplementum teneri.

Et cum iste articulus tres habeat inspectiones, quarum prima est, ut videatur, An granum esset qualitatis promissæ. Secunda quatenus sic, quis defecerit. Tertia quatenus Communitas defecerit, Ad damnum D. Falconerij sit adeò liquidatum, ut Communitas ad illud teneatur. Quantum attinet ad primam inspectionem septem testes, qui dantur in summario D. Falconerij numero secundo concordant: Che li grani del mese di Settembre, e per tutto il mese di Ottobre, e doppo anco, & sino alla vendita di essi, fatta alli Fornari, erano bu-



ni, recipienti, mercantili non fetidi ne punti, ma ben conditionati, e per tali comunemente da quelli, che l'hanno veduti, & maneggiati sono stati tenuti, & reputati, & quartus, & quintus testes super quarto ulterius subdunt, perche è da credere, che se fossero stati diuersi, non hauerebbero hauuto spedito esito, come hanno hauuto massime à Fornari, hauendoli comprati li Fornari di Ferrara, e Cento, quæ ponderatio optimè facit, vt in simili considerat Gionagn. conf. 43. num. 33. versic. ad hoc facit. insuper deponunt, quod frumentum fuit venditum eodem pretio, quo aliud frumentum benè conditionatum communiter vendebatur ex + qualitate, 1. enim pretij dignoscitur qualitas rei venditæ, gloss. in l. 1. §. qui superficiem in verb. agendo, & ibi Bart. num. 3. ff. de superficibus, idem Bart. in l. patronis, §. 1. num. 1. vers. fallit si ex coniecturis, ff. de legat. 3. Bald. in l. 1. num. 5. C. qui testam. facere possunt, & consilio 245. num. 1. in fin. lib. 3. Surd. consil. 13. num. 37. quos omnes in proprijs terminis deducit idem, Gionagn. in consil. 44. numer. 23. eodem lib. 1. vnde cum isti testes concludunt frumentum habuisse qualitates requisitas in apocha non solum de tempore consignationis faciendæ nempè per totum mensem Octobris, sed etiam post, non videtur posse negari quin granum esset qualitatis promissæ, &c.

Neque obstant verba primi testis, quæ ponderantur in contrarium, dum dicit, Vero è, che in questo vi sono qualche Grani punti d'auantaggio di quello, che erano, quando mi furono mostrate dette mostre, quasi denotet, quod de tempore anteriori adfuerint grana puncta, + cum comparatuum, 2. supponat positium, Bald. in l. 2. num. 3. C. de probat. Surd. decis. 65. num. 12. Quia iste testis declarat, quod dicta alteratio euenerat ex eo, quod Granum fuerat à mense Octobris vsque tunc clausum in horreo, ibi: E questo è seguito per essere stato in granaro dal mese di Ottobre fino adesso. Nec dicatur quod quamuis ista ratio concludat quoad alterationem, non tamen excludat, quod de mense Octobris non esset punctatum, quia cum nedum iste testis, sed alij deposuerint, quod de mense Octobris li grani sono stati buoni, recipienti, mercantili, non fetidi, nè punti, sequitur, quod punctatio de qua videtur inferre iste testis non fuerit talis, vt granum non esset recipiens, prout fuerat promissum, nam etsi fuerit etiam promissum non esse punctatum, tamen promissio debet intelligi, itaut non esset

bonum, mercantile, &c. quia cum in apocha fuerit expressè dictum, quod granum erat recollectum de anno antecedenti 1621. clarum erat quod non poterat esse sine aliquali punctatione, vt patet ex fide nobilium mercatorum Urbis, de qua punctatione non intellexerunt partes, sed de illa, quæ præter naturam rei operaretur, vt granum non esset bonum, & mercantile, & feridum, licet + enim hoc non fuerit expressum tamen cum proueniat ex natura rei, habetur pro expresso Ias. in l. cum quid 3. sub num. 17. ff. si cert. pet. & sufficit ad effectum, quod dicatur expressum, quod + necessariò consequatur ex expresso scilicet ab expressione, quod triticum erat superioris anni 1622. Bald. in l. fin. in 10. oppositione num. 23. C. de hered. instit. Decian. conf. 10. sub num. 15. vol. 5. Paris. conf. 8. num. 17. vol. 1.

Et hac responsione tolluntur etiam ea, quæ ponderantur contra secundum, tertium, & quartum testes, nam ultra quod dictus secundus deponit de possibilitate, ibi: Può essere, che in essi vi fosse qualche grano punto, come sogliono essere in quasi tutti li grani vecchi; non concludit de tali punctatione, itaut granum non esset mercantile, &c. prout tale fuisse supra deposuerat, vt dictum est: tertius verò testis dum dicit: Conuiene necessariamente esser deteriorato qualche poco si per essere stato chiuso, ne detti granari, come anco per hauer sentito il caldo prossimo passato di quest'anno, utique intelligit de solita deterioratione, quam habet granum verus, cum statim subdat dal principio però di Settembre sino per tutto Ottobre, & doppo è stato sempre di buona conditione, & idem repetit super quarto, & recipit etiam declarationem à quarto teste in verbis illis, era di buona conditione, mercantile, e recipiente anco adesso ultimamente, non dico già dell'istessa, che era del mese di Settembre, & Ottobre, &c. Ex quibus verbis negari non potest quin eliciatur probatio optimæ qualitatis, & nulla tenus deterioratæ in mense Octobris, si post deteriorationem frumentum erat adhuc ultimamente di buona conditione mercantile, e 5. recipiente, & sic multò + magis in præteritum, nempè de mense Octobris, Alciat. reg. 2. præsumpt. 26. Rota decis. 37. & decis. 281. num. 2. par. 2. diuers. & tandem ita respondetur obiectis contra septimum testem, ibi: Salua però detta poca deterioratione, quæ idè debet intelligi de subsequuta post mensem Octobris.



Quantum attinet ad secundam inspectionem, quis defecerit licet Falconerius teneatur deferre triticum ad locum Gori; tamen ad id non erat obligatus, nisi prius fuisset ei denunciatum Communitatem deputasse aliquos, qui granum reciperent, nè Falconerius conducere granum in incertum ignorans cui granum esset consignandum. Imò & paratas esse naues, super quibus potuisset onerari; debebat enim consignari in loco Gori *spedito alla vela*, idest in naui, quæ illud vehere debuisset, & propterea cum Falconerio non fuerit denunciatum, quis esset recepturus granum, & super quibus nauibus deberet onerari, utique & ipse non fuit in mora *Bart. in litem illa col. fin. numer. 23. ff. de constitut. pecun.* vbi firmat debitorem non constitui in mora consignandi, vel soluendi rem promissam & in certo loco, nisi creditor probetur paratus recipere in eodem loco, & benè comprobat hanc doctrinam *Odd. conf. 50. num. 10. & seqq. Alb. consil. 182. num. 23.*

8 Non obstat, quòd doctrina & *Bart. in litem illa* non habeat locum in actore, sed in reo, & ideò non faueat D. Falconerio, qui est actor, Communitas verò rea *Osaschi. conf. 4. à num. 26. vsque ad 30.* vbi limitat doctrinam *Bart.* in casu isto, & in alio quocumque contractu, vltro citroque obligatorio, quando debitor ageret, firmans, quod licet in terminis doctrinam *Bart.* debitor non constituatur in mora non soluendi in loco solutioni destinato propter absentiam debitoris, non tamen est liberatus à debito, ideoque quod agendo ad obseruantiam contractus debet ipse prius adimplere; quòd si non fecit actio ei non competit per reg. *tex. in l. Iulianus, § offerri, si de act empt.* & hoc dictum *Osaschi* laudat, & extollit *Cancer. var. resolut. lib. 2. cap. 6. num. 144. in fin.*

Nam huic motiui fuit responsum, Primo dictum *Osaschi* & non applicari, quia Falconerius vendidit granum, quod habebat Ariani, & ex prædictis patet circa qualitatem grani, quod adimpleuit ex parte sua, ac propterea cum deberet consignari granum in loco Gori *spedito alla vela*, utique in hac parte Falconerius erat debitor, & sic reus, Communitas verò actrix, & ideò onus probandi quod adesset, qui reciperet in loco Gori, & quod naues essent paratæ, incumbit Communitati iuxta doctrinam & *Bart.* allegatam, quæ benè procedit in casu isto, quia cum Communitas

sit actrix in hoc, quod teneatur probare præsentiam in loco Gori, debet probare istam qualitatem, qui enim se fundat in aliqua qualitate extrinseca, quæ naturaliter se habet ad esse, & non esse, siue sit actor, siue sit reus in negotio principali, cum in hac qualitate sit actor, debet illam qualitatem & tanquam fundamentum intentionis suæ probare, *Cyn. in l. Actor. 23. col. 2. num. 2. vers. si autem est negatiua qualitatis extrinseca, & Alber. col. fin. num. 6. vers. si autem est qualitas extrinseca, C. de probat. Bald. in l. si verò S. S. qui pro rei in fin. ff. qui satisf. cog. Herculan. de probanda negatiua nu. 296.* Et propterea Communitas teneatur probare, quod in loco Gori adesset qui reciperet granum, & quod naues essent paratæ ad onerandum.

Secundò fuit responsum, quòd ex testibus, qui dantur, constat Verugulam Agentem Communitatis sæpius extraiudicialiter fuisse interpellatum nomine Falconerij ad recipiendam consignationem de mense Octobris, cum protestatione, quod nulla mora Falconerio venditori imputaretur, vnde cum nihilominus non fuerit deputata persona, cui fieret consignatio, Communitas non potest allegare in tempore consignationem factam non fuisse, & stante propria mora, quæ operatur, ac si ab initio granum fuerit consignatum, *l. Fabio scribit § ff. de contrahen. empt. Mantica de tacit. lib. 4. tit. 26. num. 25. Odd. dicto consil. 50. num. 7. & 8. Senator Franciscus Niger Ciriacus controuer. 227. num. 19. & 23.* vbi in puncto quod oblatio etiam sola verbalis operatur ipso iure liberationem, itaut periculum frumenti oblari transferatur in eum, cui fit oblatio, & latius *num. 35.* vbi quod huiusmodi & oblatio habet vim consignationis.

Neque obstat huic secundæ responsioni, quòd oblatio facta per Falconerium fuit facta in loco Ariani, non autem in loco Gori, vt deponunt testes in summario Communitatis *num. 3.* quia quoad primum, & secundum licet deponant de oblatione facta per Falconerium in loco Ariani, non ideò non potest inferri, quod Agens Communitatis interpellauerit Falconerium ad faciendam consignationem in loco Gori, & quod nihilominus post dictam interpellationem fuerit denegata consignatio in prædicto loco Gori, de quo dicti testes nihil dicunt. Quintus verò potius facit in contrarium, dum dicit: *Io gli feci l'infra scritta oblatione, cioè, Signor Gio. Batti-*



Battista pigliate pure li grani del Signor Falconerio, che se toccarà a lui di pagare il datio di Ferrara, lo pagará, e se toccarà alla vostra Communita bisognerà, che anch'ella sacci il medesimo, ex his enim verbis patet, quòd nulla erat controuersia circa consignationem in loco Ariani, vel Gori, sed quòd solum tractabatur de solutione datij Ferrariæ, quæ referuabatur cui de iure, non autem negabatur consignatio in loco Gori, & hoc respiciebat interpretationem pactorum, an in eis comprehenderetur respectu Falconerij etiam datium Ferrariæ, nec ex secundo teste examinato pro Communitate potest inferri, quod adesset qui reciperet granum, & quod super hoc fuit facta interpellatio, quia quidquid sit circa exceptiones dicti testis, cum sit Parmen.  
 16 & vnicus, quamuis dicat Il Perinati, scilicet Agens Falconerij disse al Verugola, qui agebat pro Communitate, che non poteva consegnare il grano spedito alla vela, e con spesa, se prima non ne dava parte, e gli ne fosse dato ordine. Attamen tam ipse, quam alij supradicti testes id non probant de tempore, quo erat facienda consignatio, & cum consignatio debuisset fieri per totum mensem Octobris, deberent probare dictam responsionem fuisse factam de tempore quo non superesset tempus ad faciendam integram consignationem, ita ut agens Falconerij esset in mora consignandi, quæ  
 17 quidem & mora nullatenus probatur, cum nec probetur præsentia alicuius, qui loco Gori reciperet, nec quod naues paratæ essent ad vehendum triticum, vt dictum fuit.

Circa tertiam, & ultimam inspectionem fuit dictum damnum D. Falconerij esse sufficienter liquidatum, cum frumentum fuerit venditum partim ad rationem scut. 20. & partim ad rationem scut. 21. pro modio. Ideoque cum venditio fuerit facta Communitati ad rationem scut. 26. cum dimidio, Communitas tenetur ad interesse quanti minoris dictum frumentum fuit venditum secundum pacta. Frumentum enim fuit venditum ex decreto Iudicis, & licet Communitas non fuerit intimata, tamen sufficit, quòd venditio fuerit facta bona fide, nempe pro eodem pretio, quo tunc frumentum bonæ conditionis, & qualitatis communiter vendebatur, prout ita venditum fuisse deponunt testes in Summ. num. 4. stante enim mora Communitatis in non recipiendo per totum mensem Octo-  
 18 bris potuit Falconerius etiam & absque

decreto Iudicis triticum vendere, vt est text. qui loquitur de vino in l. 1. S. licet autem, vers. Commodius est ibi, aut vendere vinum bona fide, idest quantum sine ipsius incommodo fieri potest operam dare, vt quam minimè detrimento sit ea res emptori, ff. de per. ric. & commodit. rei vendit. quem text. & ad frumentum extendit idem Senator Franciscus Cyriacus Niger dicta controuer. 226. numer. 62.

Et ita fuit conclusum Communitatem teneri supplere vsque ad preteritum conuentum vtraque parte informante.

REVERENDISSIMO P. D. VEROSPPIO.

Romana Domus, & Saluiani.

Die Luna 11. Decembris 1628.

ARGUMENTVM.

Possessio ad effectum Saluiani interdicti qualiter probetur. Censum imponens super domo, in qua quis habet partem, licet tota in instrumento esset designata, nihilominus censetur impositus super dicta parte.

SVMMA RIVM.

- 1 Instrumentum publicum facit probationem probatam.
- 2 Testes, vt probent possessionem sufficit, quod de ea simpliciter deponant.
- 3 Possessio probatur per solam litis substantiationem cum adminiculis.
- 4 Immissio denegari non potest creditori ex causa census, cum ei competat Saluanum.
- 5 In possessorio non admittitur exceptio de iure dominij, nisi fuerit incontinenti probata.
- 6 Saluanum nititur sola possessione, quam habet, qui pignus, vel hypothecam constituit.
- 7 Dominium debitoris in actione hypothecaria debet probari.
- 8 Obligasse, quis censetur rem propriam.
- 9 Censum imponens super re, in qua habet partem, censetur imposuisse super dicta parte, etiam quod tota res in instrumento esset designata.
- 10 Causa qualibet, solet excusare a desertione causæ.



## D E C I S I O CCXX.

**S**ENTENTIAM in Saluiano ad fauorem D. Felicis de S. Petro latam per Locumtenentem Illustrissimi icarij, dixerunt hodie Domini esse confirmandam cuius iustitia, cum validitate non dubitaretur, videbatur controuerti non posse; De credito enim cum hypotheca apparebat et ex publico instrumento, quod facit probationem probaram, *Bart. in l. interest, num. 2. C. de solut. Dec. conf. 36. numer. 2. Ruin. conf. 128. numer. 1. lib. 4. Sord. decis. 177. num. 4.* ut etiam ad effectum Saluiani dixit pluries Rota, ut in Romana Saluiani 22. May 1599. coram Penia, & 19. Nouembris eodem anno 1599. coram Cardin. Lancelotto, & Interamnen. Saluiani 14. Decembris 1611. coram be. mem. Patriarcha Manzando: domum verò fuisse possessam à Francisco Pergolella tempore impositionis census probant duo testes, qui ne dum concludunt, eum dicto tempore possedisse verum & antea, & postea vsque ad obitum in ea possessione continuasse, & fructum ex eadem domo percepisse, ut ideò dubitandum non esset, quin plenissimè possessionem anteriorem Francisci probarent, cum satis esset, quod et de eiusdem possessione simpliciter deponerent, *l. stipulatio ista 38. S. hac quoque, & ibi glos. in verb. stipuletur, ff. de verb. obligat. Alciat. ibid. num. 9. & 10. Bart. in l. 2. num. 2. C. de acquir. possess. & in tract. de testib. vers. testis dixit aliquem possedisse numer. 9. & 10. Bald. in l. data opera num. 34. vers. item nota C. de his, qui accus. non poss. & in auih. & qui iurat num. 4. C. de bon. author. iudic. possid. Dec. conf. 400. num. 3. Cas. de Grass. decis. 14. num. 2. & 3. de testibus, Rota decis. 307. num. 6. par. 1. in recent. & nouissimè in Nicien. decimarum 27. Nouembris 1626 coram R. P. D. meo Merlino, & in Romana dotis, seu Saluiani 10. Iunij 1626. coram R. P. D. meo Durano; Et ex iisdem etiam testibus probabatur possessio Augustini Mancini rei conuenti, cum tamen et sola litis substantiatio cum adminiculis sufficeret, Caput. decis. 372. numer. 1. par. 2. Cas. de Grass. decis. 4. de restitut. spol. Rot. decis. 83. num. 2. decis. 119. num. 5. & decis. 360. num. 2. par. 1. in recent. Card. Seraph. decis. 1415. & in Firmiana Saluiani 10. Nouembris 1621. coram Reuerendissimo Domino meo Decano, ut ideò probatis requisitis in iudicio hoc Saluiani necessarijs, *l. 1. & ibi gloss. C. de precar. & Salu. interd. Bart. in l. 1. num. 3. ff. eod. tit. Aret.**

in S. item Seruiana institut. de action. Immissio et D. Felici negari non potuerit, cui uti creditori ex causa census Saluianum competebat, *Gabr. conf. 47. numer. 6. & seq. lib. 1. Menoch. adipisc. possess. remed. 3. num. 18. Afflict. decis. 383. num. 3. & seq. Rota in Romana Saluiani 31. May 1602. coram Iusto, & in Romana rescissionis instrumenti 27. Iunij 1613. coram Vbaldo, & in recent. decis. 294. num. 2. & seq. par. 1.*

Quod verò ex parte Augustini explicabatur hanc domum cessisse in portionem Sigismundae matris, quam Vincentius pater in suo testamento ex tertia parte sub conditione si nuberet, heredem instituebat, indeque non potuisset à Francisco patre suo sine eiusdem Sigismundae consensu obligari, dixerunt Domini esse exceptionem de iure dominij, quae in hoc et iudicio non admittitur, nisi fuerit incontinenti probata, ut saepius decisum fuit, est decis. 307. num. 14. decis. 369. num. 4. par. 1. decis. 619. num. 4. par. 2. in recent. & in Romana legatorum de Columna 27. Iunij 1614. coram Cardin. Sacrato, & contrarium, possessionem scilicet Francisci de tempore impositionis census, probatum fuisse, prout sufficit, cum Saluianum finitatur sola possessione, quam habebat qui pignus, vel hypothecam constituit, quinimò pignus non deducatur principaliter, sed incidenter, & ad effectum iustificandi possessionem, contra quam fiat et in hypothecaria, in qua necesse est probare dominium debitoris, *Contard. ad l. unicam, C. si de moment. possess. limit. 14. num. 14. Ripa in rubr. ff. de pignor. num. 19. vers. secundo casu, Negus. de pignor. & hypoth. 1. membr. 8. par. princip. num. 6. Corn. conf. 190. num. 1. vers. retento autem lib. 1. Rot. diuer. par. 2. decis. 34. num. 16.*

Et cum Franciscus esset, & ipse haeres Vincentij patris pro tertia parte, vel ex quo dictam domum obligauit et censetur illam in portionem suam agnouisse, indeque rem propriam obligasse, *Alex. consil. 3. numer. 5. lib. 3. Rolan. conf. 78. num. 19. lib. 1. Peregr. de fideicom. artic. 39. numer. 2. in fin. Rot. decis. 456. numer. 5. par. 2. in recent. & in Romana domus 12. May 1617. coram be. mem. Andreai, vel illam uti communem possidendo portionem suam in domo valoris scut. 2000. ut concedebant etiam informantes pro Augustino, bene potuit obligare censu scutor. 24. & 2000. sortis, cum tertia pars scutor. 665. & ultra bene eius summa esset capax, eamque solum tertiam partem censetur obligasse etiam quod tota domus esset*



in instrumento census designata, *Alex. cons. fil. 54. num. 2. lib. 3. Hond. cons. 38. num. 99. lib. 1. Rub. Alexand. cons. 99. sub num. 2. Rota decis. 249. par. 1. in recent. & coram Gregor. XV. decis. 225. num. 1. & 16.*

Ex quibus pro confirmatione sententiæ responderunt, cuius tamen exequutioni ex capite rei iudicatæ dixerunt locum non esse, cum post interpositam appellationem à die habitæ notitiæ, & præsentatam commissionem bo. mem. Buratto obtinuerit Mancinus fatalia appellationis pluries coram R. P. D. meo Durano prorogari, coram quo, & si Iudex non esset diligentia, quam Mancinus adhibuit, ne causa defereretur impedire potuit sententiæ transitum in rem iudicatam, cum præsertim subrogationis, & commissionis antea præsentatæ R. P. D. Dunozzetto neget se notitiam habuisse, ex quo non fuit citatus ad dicendum  
 10 contra commissionem, ut ideò hæc etiam causa, prout omnis, & quæcumque solet, illum à desertione valeat excusare, *Put. decis. 228. lib. 1. decis. 130. lib. 2. Crescent. decis. 1 & 8. de appellat.*  
 Et ita, &c.

EMINENTISS. ET REV. D. CARD. VIRILI

Ferrariensis Fideicommissi.

Die Veneris 15. Decembris 1628.

ARGUMENTVM.

Filij in conditione positi non censentur vocati, hoc tamen fallit, quando adsunt coniecturæ, quæ suadeant, quod testator illos voluit vocare, & quæ coniecturæ ad hoc non sufficiant.

S V M M A R I V M.

- 1 *Conditio, si sine filijs decesserit, expirat, quando heres habuit filios.*
- 2 *Filij in conditione positi non censentur vocati.*  
*Quod procedit etiam in filijs testatoris, numer. 2.*
- 3 *Conf. Oldrad. 21. cessat ex coniecturis contrarijs.*  
*Ab opinione glos. in l. Lucius la 2. ff. de hæredit. institut. receditur ex coniecturis, numer. 3.*
- 4 *Text. in l. Lucius la 2. ff. de hæredit. institut. declaratur.*
- 5 *Filiorum, & descendantium positorum in*

- conditione existensia excludit substitutum*
- 6 *In vocatione, quando adest, verbum, descendentes, & non adsunt verba denotantia tractum successuum, tunc vocatio est per vulgarem, & non per fideicommissariam, & nec per reciprocam, numer. 7.*
- 8 *Substitutio vulgaris solum honorat, fideicommissaria verò quoque grauatur.*  
*De vulgari substitutione ad fideicommissariam ex diuersitate rationis non arguitur, numer. 8.*
- 9 *Filij in conditione positi censentur vocati ex digressu testatoris ad plures gradus substitutionum, vide numer. 11.*
- 10 *Digressus ad plures gradus substitutionum, quando non sit considerabilis, ad hoc ut filij in conditione positi non censeantur vocati.*
- 12 *Filij, & descendentes positi in conditione non censentur ex eo, quod sint positi in conditione cum qualitate, quod sint legitimi, & ex legitimo matrimonio nati.*
- 13 *Feminae descendentes, quando sunt posite in conditione, tunc excluditur ratio conferuanda agnationis.*
- 14 *Vocatio in stirpes, & non in capita non infert, quod positi in conditione censentur vocati, si non sit apposta respectu vocatorum in conditione positorum.*
- 15 *Positi in conditione an censentur vocati propter substitutionem compendiosam.*
- 16 *Positi in conditione non censentur vocati, ex clausula omni meliori modo, vel clausula codicillari.*
- 17 *Positi in conditione, quando sunt ex descendantibus testatoris, ut censeantur vocati, admittuntur leniores coniecturæ.*

DECISIO CCXXI.

ALBERTVS Bendedus filius Dianæ filiæ Petri Guareschi prætendebat ad sui fauorem factum esse locum fideicommissi Francisci Guareschi patris Petri, & ideò dato dubio, an constaret de fideicommissi, Domini, quoad portionem Margaritæ, & Hieronymæ particulariter voluerunt videre, quò verò ad portionem Petri de fideicommissi non constare dixerunt, nam Albertus habet duas regulas contra se, Vnam quod dum testator in codicillis dixit, quod si dictus Petrus eius filius in pupillari ætate, vel quodcumque decesserit sine filijs, & descendantibus masculis, & foeminis tunc, & his casibus, & utroque eorum instituit, & substituit hæredes, &c. consequenter cum Petrus habuerit



buerit filios intrat vulgatum, *consil. Ol-  
drad. 21.* sufficere de tempore mortis Petri  
extitisse filios licet postea decesserint, *Se-  
raph. decis. 1373. num. 1. & decis. 491. num. 1.  
par. 4. diuers. & in recent. decis. 486. numer. 1.*  
2 *par. 1.* Alterum quod si filij positi in condi-  
tione, non censentur vocati, *glos. in l. Lu-  
cius la secunda. ff. de hered. institut. quæ pro-  
cedit etiam in descendantibus testatoris,  
Caphal. cons. 517. num. 16. & 17. Rustic. de fil.  
in condit. posit. lib. 1. cap. 3. num. 4. ante fin. Se-  
raph. decis. 1486. num. 13. Gregor. decis. 329.  
num. 3.*  
3 Et licet si à *consil. Oltrad. & à Regula glos.*  
recedatur ex coniecturis; Tamen in hoc  
casu non videntur adesse tales, quæ suffra-  
gentur.  
Prima enim, quod cum testator dixe-  
rit si Petrus decesserit sine filiis, & descen-  
dentibus posuerit in conditione non solum  
filios, sed etiam descendentes, inter quos  
videatur inductum reciprocum fideicom-  
missum, nihil facit, nam in casu, d. si leg.  
Lucius nedum filij, sed etiam liberi erant  
positi in conditione, & appellatione libe-  
rorum veniunt descendentes, & tamen ibi  
non censentur vocati, quia semper mili-  
tat eadem ratio, si quod existentia filio-  
rum, & descendantium positorum in con-  
ditione excludat substitutum; sed non in-  
de sequitur, quod positi in conditione  
etiam per verba liberorum, & descenden-  
tium sint vocati, & ideo hanc coniecturam  
reprobat, *Caphal. cons. 419. num. 30. 31. & 74  
vers. ad quintum Menoch. lib. 4. presumpt. 76.  
num. 76. Rota Bonon. relata per Giouagn. cons.  
82. num. 165. lib. 1. Fusar. de substit. quest. 437  
num. 205.*  
6 Præsertim quia, etiamsi adsit si verbum  
descendentes cum non adsint verba deno-  
tans tractum successuum, & perpetuum,  
ac futuri temporis vocatio esset per vulga-  
rem, non per fideicommissariam, nec per  
reciprocam, *Cuman. in l. cum ita, Si in fidei-  
commissis, num. 4. ff. de legat. 2. Bart. in l. Gal-  
lus, l. quidam rectè, num. 2. & ibi las. num.  
10. & 45. in fin. ff. de liber. & posthum. Surd.  
decis. 346. num. 18. & cons. 554. num. 20. vers.  
nec dicatur Menoch. consil. 327. numer. 34. Mo-  
lin. de primogenit. lib. 1. cap. 5. numer. 17. Ro-  
ta diuers. decis. 491. numer. 4. par. 4. & in re-  
centior. decis. 347. numer. 2. & 11. par. 1.  
Bellon. iun. consil. 26. numer. 19. & numer. 39.  
& propterea vulgaris per aditionem expi-  
rauit, l. post aditam, C. de impub. & alijs sub-  
stitut.*

eius descendentes sint vocati in portione  
Margaritæ, & Hieronymæ sororum, non  
vrget, quia videndum est, an testator in-  
tellexerit de descendantibus Petri, vel Mar-  
garitæ, & Hieronymæ; Nam Domini de  
portionibus Margaritæ, & Hieronymæ  
particulariter videri referuarunt, sed qua-  
tenus essent vocati, ex quo non adsunt ver-  
ba significantia perpetuitatem, & si tra-  
ctum futuri temporis descendentes non  
possunt prætere tendere nisi vocationem per  
vulgarem, ut supra deductum est, & sic hæc  
coniectura vocationis in portione sororum  
non vrget, quia si vulgaris solum honoratus  
fideicommissaria verò quoque grauat, ideo  
ex diuersitate rationis non arguitur de vul-  
gari ad fideicommissariam, ut ita ad istam  
coniecturam responderet, *Decian. consil. 26.  
numer. 44. lib. 2. Bellon. iun. cons. 26. numer. 62  
Alex. cons. 24. num. 5. vers. modo redeundo, lib.  
3. Ruin. cons. 104. num. 12. vers. sed his non ob-  
stan. lib. 2. Rustic. de fil. in condit. posit. lib. 4. cap.  
4. num. 5. Giouagn. cons. 82. num. 177. lib. 1. Me-  
noch. cons. 640. num. 3. & 4. Fusar. d. quest. 437  
num. 192.*

Tertia coniectura desumpta ex digres-  
su si ad plures gradus substitutionum non  
applicatur, quia ultra primam substitutio-  
nem, alia substitutio de descendantibus  
est per vulgarem quo casu digressus ad plu-  
res gradus si substitutionum non est con-  
siderabilis, *Bellon. iun. cons. 26. num. 62. An-  
char. cons. 74. num. 2. vers. vel saluando illam  
gloss. & fuit dictum in Romana fideicommissi  
21. Aprilis 1603. coram D. Card. Millino im-  
press. per Giouagn. post cons. 24. num. 57. lib. 2.  
idem Giouagn. cons. 82. num. 10. vers. 6. Paris.  
lib. 1. Ultra quod digressus ad plures gra-  
dus substitutionum intelligitur si Petrus  
decesserit sine filiis, & descendantibus, ma-  
ximè propter verba restrictiua, tunc, & his  
casibus, & utroque eorum, *Rot. diuers. decis.  
118. num. 1. par. 1. & decis. 230. num. 2. par. 2.  
& in recent. decis. 486. numer. 18. par. 1. & de-  
cis. 538. num. 5. par. 2.**

Quarta coniectura, quod filij, & descen-  
dentes sint positi in si conditione cum qua-  
litate, ut sint legitimi, & ex legitimo ma-  
trimonio nati reprobat magis communi-  
ter, *Petr. de fideicommissis. quest. 9. numer. 176. &  
num. 201. vers. verum tamen Rota in recentior  
dicta decis. 538. num. 7. par. 2. & in Comen. fi-  
deicommissi 11. Martij 1619. coram bo. mem.  
Buratto. Fusar. de substitut. dicta quest. 437.  
num. 66. eo magis quia ponuntur quoque  
in si conditione descendentes femina, ita-  
ut excludatur ratio conseruandæ agnatio-  
nis,*

Secunda coniectura, quod Petrus, &



nis, Alex. conf. 115. nu. 10. lib. 2. Aym. conf. 180 num. 1. & conf. 306. num. 5. Rot. in recent. d. decis. 486. num. 4.

Quinta coniectura de vocatione in stirpes, & non in capita facillimè tollitur, quia illa est appositae respectu substitutorum non filiorum, & descendendum posito in conditione ita Menoch. lib. 4. praesumpt. 76. num. 74. Cephal. conf. 419. num. 74. Fusar. d. quest. 437. nu. 208.

Sexta desumpta & ex compendiosa rei iei tur à Fusar. d. quest. 437. num. 221. Rot. Bononien. relat. per Giouagn. d. conf. 82. num. 172. & seq. lib. 1.

Clausula omni meliori modo, & vel codicillaris nihil operatur, Rot. decis. 486. num. 26. & seq. par. 1. recent. Fusar. dicta quest. 437. num. 227. Bellon. iun. dicto consil. 26. numer. 39.

Non obstat quod & in descendentes sufficiant leuiore coniecturae, quia plures ex supradictis non applicantur, aliae non sunt tales, quae suffragentur ex supradictis.

Et ita vtraque parte informante fuit resolutum.

REVERENDISSIMO P. D. PIROVANO.

Perusina fideicommissi de Baptistis.

Die Veneris 15. Decembris 1628.

ARGUMENTVM.

Plura notanda circa materiam substitutionum, de quibus in summario.

SUMMARIVM.

- 1 Qualitates non arguunt vocationem, sed inhaerent illi, quando de ea constat.
- 2 Qualitas heredis vniuersalis, non conuenit ei, qui est particularis legatarius.
- 3 De voluntate expressa morientium, quando agitur, non est locus prouisioni legum. Quae subintrant tantummodò in casibus non prouisis, non autem ut prouisos subuertant, num. 3.
- 4 Substitutio pupillaris, quando habeat locum, & num. 6.
- 5 Bald. in consil. 17. volum. 2. & alij declarantur.
- 7 Substitutio pupillaris tacita facilius substatinetur propter compendiosam.
- 8 Substitutio compendiosa comprehendit sub se, & vulgarem, & pupillarem.

9 Substitutio facta sub conditione, si omnes deficerent, & decederent, habet locum tam ex capite deficientia, quam non natiuitatis.

10 Paris. in consil. 74. num. 12. lib. 3. & alij declarantur.

11 Oldrad. in consil. 177. communiter reprobat, & eius sequaces, num. 14.

12 Natiuitatis non casus, semper est de casibus impotentiae contenta in vulgari substitutione.

13 Vulgaris substitutio semper habet locum, quocunque casu prior vocatus rem habere non possit.

15 Oldrad. consil. 177. quando sit inherendum.

16 In tacita vulgari etiam supposita comprehensione casus non natiuitatis ex compendiosa, non tamen intrat pupillaris per casum non natiuitatis, sed tacita vulgaris.

17 Substitutioni vulgari, quando non sit locus.

18 Corn. in consil. 276. num. 12. volum. 3. declaratur.

Substitutio facta posthumo, si nascetur, militat etiam eo non nato, num. 18.

19 Successio non datur ex persona, quae non fuit, & num. 20.

21 Substitutio compendiosa continet plures substitutiones, & plures casus.

22 Successor non capit, quod auctor non habuit.

23 Pater pro filiis impuberibus testari potest.

24 Hereditates infantium solent adiri per eorum tutores, aut patres per actus tacitos, & leuiore.

25 Soccin. in consil. 52. numer. 14. volum. 1. declaratur.

DECISIO CCXXII.

VISVM fuit standum esse in decis. 28. Maij 1627. \* ex eisdem rationibus & fundamentis: quia D. Antinorus neque ex testamento Petri Iacobi neque ex persona Hieronymi eius filij ultimo decedentis probat sibi ius succedendi apertum esse.

Quoad paternam dispositionem verè D. Antinoro dici potest, substitutio de te non loquitur, nam testator prouiso sibi de heredibus vniuersalibus, nempe Ioanne Baptista, & Hieronymo, & de quocunque alio filio masculo sibi nascituro ex se & legitima sua Coniuge, altero ex dictis filiis heredibus vniuersalibus moriente in pupillari aetate, vel aliàs quocunque sine filiis.



filij, & descendantibus masculis, & legitimis, & de legitimo matrimonio natis, substituit alios filios masculos supradictos superuenientes, & filios, ac descendentes masculos legitimos, & naturales de legitimo matrimonio natos ab illo, aut illis, qui iam fuissent pramortui in stirpes, & non in capita, deficientibus autem omnibus descendantibus masculis legitimis, & de legitimo matrimonio per rectam lineam masculinam ex masculis natis, & ita extincta & defecta linea masculina masculorum supradictorum ipsius Testatoris, ultimo masculo deficienti in omnibus bonis, & hereditate sua substituit proprias filias feminas legitimas, & de legitimo matrimonio ex ipso Testatore natas, & filias foeminas filiorum suorum inter quos a prima vocatione usque ad ultimam non legitur comprehensa persona D. Antinori cui de legato scutorum quatuor millium fuerat prouisum in separata parte, & dispositione.

Vnde non est constituendum aliquod fundamentum, quod cum Testator honorifice tractauerit D. Antinorum honorando illum titulo legati satis ampli uti filium quamuis naturalem, propterea prole masculina legitima deficiente in substitutione videatur comprehensus concurrentibus qualitatibus quia filius masculus, & superstes. *Menoch. praesumpt. 60. num. 19. lib. 4. Modern. Brixien. de substit. quaest. 281. num. 10. cum alijs alleg.*

1 quia qualitates non arguunt vocationem, sed inhaerent illi, quando de ea constat, in praesenti autem de illa constare non potest; quia Testator vocauit filios ex se, & coniuge sua, qualis non est D. Antinorus naturalis, qui ex soluta natus reperitur, sequentes vero substitutiones ponuntur cum relatione ad dictos filios, ibi, & si aliquis de dictis suis filijs, & haeredibus vniuersalibus moreretur, substituit alios filios masculos supradictos, & paulo infra ibi, & casu quo decederent omnes descendentes masculi, & omnino extincta remaneret linea masculina masculorum supradictorum ipsius Testatoris substituit feminas filias, & de legitimo matrimonio natas ex ipso Testatore, quarum superest nunc est D. Beatrix, itaut ex serie substitutionum non videatur relictus locus dubitandi de alijs personis, quam de proprijs filijs ex se, & coniuge sua natis, & de descendantibus ex legitimo matrimonio inter quos non est connumerandus D. Antinorus. Nec euitari potest sensus illius dispositionis relatiuæ supradictos, & supradictorum, quasi apta sit comprehendere omnes

1 masculos indistincte Testatoris filios superstites, & sic etiam naturales nominatos in testamento, quia litera bene se explicat per differentiam essentialem, quæ ad sensum patet, ibi: *se alcuno de detti suoi figliuoli, & heredi vniuersali morissero*, quæ qualitas heredis vniuersalis, cum non cõueniat D. Antinoro, qui est particularis legatarius, in relatione tanquam persona diuersæ qualitatis comprehendi non potest, & nihilominus mirabiliter differentiam hanc tangit, *Bart. in l. finali num. 2. ff. ad Trebell.* quam sequuntur *Ruin. conf. 154. num. 9. lib. 2. Honded. conf. 63. num. 15. lib. 2. Menoch. conf. 525. num. 1. & seq.*

3 Quo vero ad legalem dispositionem ex ea pariter iuari non potest D. Antinorus, quia dum agitur de expressa morientium voluntate, locus non est prouisioni legum, quæ subintrant tantummodo in casibus non prouisis, non autem ut prouisos subuertant. *Bart. in l. quicumque. num. 13. C. de seru. fugit. Soccin. sen. conf. 30. num. 32. lib. 1. Put. dec. 193. num. 2. lib. 2.* & in praesenti ex testamento eiusdem Petri Iacobi firmatum fuit in decisione causæ prouisum fuisse successioni filiorum eiusdem in pupillari ætate decedentium per substitutionem foeminarum filiarum Testatoris superexistentium.

Non obstat, quod si hæc prouisio referatur ad expressam substitutionem pupillarem quod illa sit restricta inter Io. Baptistam, & Hieronymum altero scilicet moriente succedat superstes, non autem D. Beatrix, si verò tacitam pupillarem ex compendiosa desumptam inferat in casu quo deficerent omnes descendentes masculi legitimi, & naturales de legitimo matrimonio nati tunc cesset, quia substitutio foeminarum non legitur facta Hieronymo, aut Ioanni Baptistæ; sed ultimo masculo deficienti ex descendantibus ipsorum filiorum.

4 Quia in primo casu sustinetur & expressa pupillaris non obstante, quod videatur appositæ filij primi gradus, quia per coniunctionem casus non existentia illorum videtur continuatus sermo prouisionis in casu pupillaris, ut in prima decisione fuit firmatum, ex *Bald. conf. 17. vol. 2. Crauet. conf. 208. num. 6. Thesaur. decis. 200. num. 10. Menoch. consil. 106. numer. 370. & conf. 140. num. 18. Peregr. conf. 32. num. 24. lib. 2.* quibus accedunt idem *Menoch. praesumpt. 178. num. 30. lib. 4. Oddo conf. 95. num. 82. & sequen.* Nec euitatur rationes, & auctoritates supradictæ ex eo, quod Bald. & alij loquantur ad effectum inducendi repetitionem pupillaris



in sequenti casu à Testatore prouiso, non autem variandi casus, in quibus fit substitutio, vt scilicet foeminae succedant filiis primi gradus per pupillarem, quibus non sunt substituta, sed eo in casu alij filij masculi descendentes: quia differentia fortè euitaret rationem coniunctionis casuum, & continuationis sermonis, nisi concurrant ad inuicem casus deficientiae, & non natiuitatis, prout concurrere in decisione causae fuit firmatum ex *Menoch. Surd. Laderch.* & alijs in ea adductis; nam tunc sublato de medio gradu filiorum non existentium; postquam de tempore obitus Hieronymi in aetate pupillari Io. Baptista non extabat, & alij nati non erant, benè conueniat subintratio vltimi gradus foeminas comprehendentis, vt latissimè aduertit, & comprobat *Laderch. dicta conf. 72. num. 4.*

- 7 In secundo etiam casu facilius sustinetur tacita pupillaris ex compendiosa deducta: quia sicuti ex formulis substitutionum, de quibus agitur, non dubitatur de existentia compendiosae: dum leguntur conceptae sub conditione necessaria, si alter eorum decederet in pupillari aetate, vel alias quando cumque, & in vltima substitutione dicatur casu, quo deficerent omnes descendentes masculi. *Surd. decis. 37. num. 1. Laderch. consil. 72. num. 4. Bellon. iun. conf. 19. numer. 9. Modern. Brixien. de substit. quest. 23. num. 34. Rota dec. 519. num. 4. par. 1. & decis. 332. nu. 9. par. 2. recent.* ita nec in dubium reuocari debet, quin sub ea comprehendatur, & vulgaris, & pupillaris per quas respectiue vocati directe succedunt pupillo, & intrant locum deficientium in gradu praecedenti. *Bar. in l. quamdiu 68. num. 10. ff. de acquir. heredit. communiter receptus. Laderch. conf. 72. n. 4. Peregr. de fideicomm. art. 15. num. 14. & consil. 32. num. 23. lib. 2. Rota decis. 332. num. 6. & 7. & decis. 403. n. 10. par. 2. recent.* atque ita cū
- 9 D. Beatrix tanquam vocata & per vulgarem intret in locum anteriorum in gradu tam ex capite deficientiae, quam non natiuitatis, vt iam fuit firmatum in decisione causae ex *Menoch. presump. 65. nu. 2. lib. 4. & conf. 1063. num. 1. & 10. Mant. de coniectur. lib. 11. tit. 6. num. 1. Surd. decis. 37. num. 26. Laderch. conf. 72. num. 2. & 4. Rota decis. 453. num. 6. par. 2. recent. & in Bononien. bonorum de Grifonibus 18. February 1619. coram bon. mem. Buratto, decedente Hieronymo in aetate pupillari à directa successione illius excludi non potest.*
- 30 Et quamuis *Parisi. conf. 74. & num. 12. lib. 3. Eugen. conf. 99. num. 21. Peregr. de fideicomm. art. 21. num. 24.* & alij adducti pro hac opi-

- nione per eundem *Peregr. art. 15. num. 16. & conf. 55. num. 7. & 22. lib. 2.* omnes moti ex rationibus *Oldrad. conf. 177.* videantur firmare casum non intrare, quando Testator expressè prouidit in casum mortis, & prout dicebatur factum in casu proposito ibi, & casu, quo decederent omnes descendentes masculi per rectam lineam masculinam nati, ex quibus verbis inferebatur voluntas restricta ad casus expressos, non autem ad possibiles: dum considerauit Testator initium, medium, & finem suae lineae; attamen & *Oldradus* cōmuniter reprobatur, & illi qui eundem sequuti sunt: quia casus non natiuitatis semper est de casibus & impotentiae contentae in vulgari secundum *gloss. & text. in l. penult. ff. de ventr. inspic. Bart. in l. 1. num. 33. ff. de vulg. & pupill. & vulgaris semper locum habet quocumque casu prior*
- 13 *vocatus & rem habere non possit. l. cum proponas. C. de hered. instit. Bart. in l. 2. §. finali ff. de liber. & posthum. quinimo Dec. conf. 227. num. 3.* substituit per verbum *mancaffero* expressam fuisse casum non natiuitatis, sed vt dicebatur in specie reprobant *Oldrad. & seguaces, infiniti qui referuntur per Peregr. d. art. 15. & sequen. & conf. 40. num. 2. vol. 1. & 55. num. 18. vol. 2. Decian. conf. 1. volum. 1. Surd. conf. 236. nu. 36. Laderch. conf. 31. & 72.*
- 15 nec opinioni *Oldradi* & inhærendum est, nisi eo casu, quo Testator declarasset voluntatem suam per verba taxatiua, aut ex coniecturis benè concludentibus illa desumi posset *Marzar. consil. 1. num. 1. & sequen. & Rota cum hac declaratione transiit in Bononien. de Grifonibus supra allegata, & Peregr. cod. art. 15. num. 16.* idem sequitur: vt propterea decisio, quae reuidetur sentiens obiectum respondet non constare de coniecturis, ex quibus à communi regula & opinione sit recedendum.
- 16 Non obstat, quod adhuc supposita & comprehensione casus non natiuitatis in tacita vulgari ex compendiosa non tamen intrat pupillaris per casum non natiuitatis, sed tacita vulgaris *Corn. conf. 276. num. 12. vol. 3.*
- 17 & vulgari & locus non sit sequuta aditione per pupillum *l. post aditam, cum gloss. C. de impub. Peregr. de fideicommiss. art. 15. num. 3. soccin. sen. conf. 52. num. 14. vers. 3.* est casus vol. 1. de qua aditione dicebatur in praesenti constare.

Quia fundamentum obiecti non probatur ex rationibus *Cornei:* & dicit quidem quod substitutio facta posthumo, si nascitur, militat etiam eo non nato: quia sub pupillari illa de posthumo continetur tacita vulga-



vulgaris, si non nascatur per *l. qui ventri*, cum gloss. ff. de ventr. inspic. & est verum, quia  
 19 non datur successio ex persona, quae non fuit; sed per aliam substitutionem, nempe vulgarem capit vocatos, dum intrant locum eius, qui sperabatur nasci, nec natus fuit: sed in casu D. Beatrix non agit de intrando locum Hieronymi non nati, sed in locum eorum, qui vocati fuerunt ad eius successionem ante ipsam, nec nati fuerunt, propterea per vulgarem in locum eorum subintrat sublatis eis de medio, vel per non aditionem, vel per impotentiam naturalem, vel eventualem non succedendi, & subingressa tunc succedit Hieronymo in pupillari aetate decedenti, ita Bar. mirabiliter distinguit in d. *l. quamdiu* 68. num. 10. ff. de acquir. hered. & illum sic intelligunt Peregr. d. art. 15. num. 14. cum alijs ab eo allegatis, & Paris. conf. 73. num. 28. lib. 3. Surd. conf. 347. num. 16. lib. 3. Iaderch. conf. 3. n. 10. & 72. num. 4. & est etiam verum, quod adita hereditate per pupillum non est locus vulgari, ut per eam pupillo succedatur, sed est etiam erroneum, quod cessante vulgari non detur intra tempora pubertatis successio ex pupillari, quia compendiosa  
 21 tanquam continens plures substitutiones & plures casus per existentiam vnius non tollitur alter, nam continet vulgarem, si gravatus decesserit ante aditam, & si decesserit post aditam in pupillari aetate resultat pupillaris, & si defecerit post aditam in adulta aetate intrat fideicommissaria, Peregr. latissime explicans de fideicommiss. art. 34. num. 12. & conf. 32. numer. 26. vol. 2. & tradunt omnes in *l. Centurio de vulgar.* & in *l. precibus, C. de impuber.* quinimo nisi pupillus adiret hereditatem paternam pupillariter substitutus succedere non posset: quia impossibile esse hereditatem illam  
 22 acquiri substitutis, nisi prius illa fuerit quaesita pupillo per regulam, quod si successor non capit, quod auctor non habuit *l. traditio, ff. de acquir. rerum domin.* Peregr. conf. 46. num. 12. lib. 1. & si daretur quod adita hereditate per pupillum expiraret pupillaris infimul facile extingueretur patris privilegium a lege datum, ut pro filijs impuberibus testari possit, de quo in  
 23 *l. 2. ff. de vulgari*, & in *S. igitur inst. de pupil.* subst. ex quo hereditates etiam infantium soleant adiri per eorum tutores, aut patres per auctus tacitos & leuiore, *l. si infanti, C. de iur. delib. Bart. in l. gerit. nu. 30. ff. de acq. hered. Crass. in S. transmissio quest. 26. num. 2. Thesaur. dec. 88. num. 2. & 3. & propterea*

Soccin. iun. in allegato conf. 52. num. 14. vol. 1. 25 vers. 3. est casus, bene euitatur, quia si loquitur de aditione facta per substitutum primo loco vocatum non autem de aditione pupilli, & similiter in eisdem terminis loquitur Decian. supra allegatus in consil. 81. num. 14. vol. 2. per quam bene tollitur pupillaris per effectuationem successionis substituti in priori loco existenti, quod idem non est si ille vel defecerit, vel non fuerit natus, & posterior subintrat locum illius: quia eueniente casu pupillaris potest, sicuti poterant alij defecti succedere.

Ex quibus cum clarissime constet de non iure D. Antinori petentis immisionem, visum fuit, & a decisis non recedere; & quaestionem de releuantia legitimatum tam in vita Petri Iacobi patris D. Antinori, quam post obtentorum non intrare: quia etiam illis suppositis praevalet causa testati ad favorem D. Beatricis, & nihilominus in prima, iura venientium ab intestato fuerunt praeservata, & secunda non potuit tollere ius iam quaesitum ipsis ab intestato venientibus post obitum Petri Iacobi Testatoris, ut in prima decisione fuit firmatum, & ita fuit conclusum &c.

\* Habetur hac decisio infra in Aditione, prout in Indice in eius fine posita.

R. P. D. GHISILERO.

Narnien. Legitimae.

Die Veneris 15. Decembris 1628.

ARGUMENTVM.

Legitima matri de iure debetur in bonis filij, & quid si transitum fecerit ad secunda vota, & quando ista iniuria censeatur remissa a filiis.

SUMMARIVM.

- 1 Processus ut dicatur validus, quae requirantur.
- 2 Decisiones Rotae ostendunt bonum ius.
- 3 Legitima matri negari non potest. n. 2.
- 4 Verba debent intelligi secundum dispositionem iuris.
- 5 Legitima debetur de bonis, quae non sunt subiecta fideicommissio.
- 6 Mater non debetur legitima in bonis liberis, & paternis ad hereditatem filiorum pertinenti.



- mentibus nisi quoad vsumfructum, si transierit ad secunda vota.
- 6 Filij per emissionem professionis habentur pro mortuis, maxime quoad ius iniuriarum, & vindictae, quando mater transitum fecit ad secunda vota.
- 8 Poena secundo nubentium favore filiorum est inducta, ideo cessat, si filij praecedant, cum d. iniuria morte extinguatur, num. 7.
- 9 Heredes filiorum non habent ius dandi de iniuria facta filiis, à matre per transitum ad secunda vota.
- 10 Matri, quando debeatur legitima à filiis, non obstante transitu ad secunda vota.
- 11 Professio si fuerit facta in Religione capace honorum, an tunc professus habeatur totaliter pro mortuo.
- 12 Professus in Religione, & capaci honorum, non potest prosequi iniuriam ei factam à matre per transitum ad secunda vota.
- Religio non dat de iniuria Monachi. nu. 12.
- 13 Religio retinet iura agnationis quoad successionem ex persona Monachi.
- 14 Statutum excludens feminas propter agnatos cessat, quando agnati non succedunt.
- 15 Statutum excludens feminas propter agnatos procedit respectu agnatorum, non autem aliorum extraneorum.
- 16 Personis nominatis, vel contemplatis à Statuto circa successionem non existentibus, vel non succedentibus, tunc cessat dispositio dicti Statuti, & intrat ius commune.

## D E C I S I O CCXXIII.

**D**IXERVNT Domini validam, & iustam sententiam R. P. D. mei Pirouani confirmatoriam alterius Ordinarii Mediolanensis, qua fuit resolutum tertiam partem omnium, & quorumcumque bonorum relictorum per Hieronymum nunc Don Gaudentium, & Ioannem Baptistam nunc Don Paulum fratres de Calcaterris professos, in Ven Religione Congregationis Clericorum Regularium S. Pauli pertinuisse, & spectare D. Paulae eorum matri iure legitimae in bonis dd. filiorum debitae una cum fructibus à die motae litis.

- 1 Ex processu resultat validitas, quia interuenerunt omnia requisita, de quibus per Caputag. decis. 260. par. 2. saepe per Rotam canonizata, & quae alias opponebantur, fuerunt sublata 3. Iulij praeteriti coram R. P. D. meo Pirouano, & ex decisionibus 3. Decembris 1627. & 5. Iunii praeteriti coram eodem, & iustitia probatur, sancti. memor. Gregor. XV. decis. 524. num. 4.

Nam legitimam matri esse debitam negari non potest, l. nam, & si parentibus, ff. de inoff. testam. Seraph. dec. 1365. num. 1. Modern. de legitim. lib. 2. quest. 2. num. 2. & seqq. & est tertia totius hereditatis in qua ipsa, ab intestato succederet, gloss. in auth. nonissima, C. de inoff. testam. & in auth. de trien. & semiss. d. Moder. ubi supra num. 7. Surd. conf. 404. num. 9. Thesaur. dec. 172. num. 6. Rota dec. 421. par. 4. diuer. Vnde cum nihil in sententia fuerit praeterea firmatum, nisi quod detur immissio matri in tertia totius hereditatis possessorum oppositio, & quarela Congregationis apparet irrelevans.

- Neque obstat, quod in sententia dicatur tertiam partem omnium, & quorumcumque bonorum per filios tempore emissionis possessionis relictorum deberi matri iure legitimae, Quia ista verba intelligi debent iuxta iuris dispositionem de illis bonis, quae verè fuerant per dd. filios relictæ, Bart. in l. si fundus, §. in venditione, num. 4. ff. de pignori. Crauer. conf. 74. num. 9. sancti. mem. Gregor. dec. 176. num. 3. & sic de tertia parte bonorum, quae erant propria, non quae sunt de fideicommissio, Alex. conf. 46. nu. 3. lib. 5. Rota dec. 137. num. 2. par. 2. recent. & in executione, & liquidatione poterit videri de fideicommissio, & de transactione, & cessione, contra quam multa deducuntur per informantes.

- 5 Non obstat, quod in bonis liberis, & paternis ad hereditatem filiorum pertinentibus non debeatur matri legitima nisi quoad vsumfructum, quando transiit ad secundas nuptias, quia cum filij per emissionem professionis habeantur pro mortuis, maxime quoad ius iniuriarum, & vindictae, Federic. de Sen. conf. 35. num. 3. vers. ad iura, Dec. in cap. in praesentia, num. 224. de probat. & morte extinguatur haec iniuria ad latè deducta per Sanch. de matrim. disput. 89. num. 20. ex eorum persona non potest opponi de transitu ad secundas nuptias, vnde cum poena secundo nubentium favore filiorum inducta cesset filiis praecedentibus, Anan. conf. 101. in fin. Dec. in rubr. C. de secund. nupt. & ius dandi de huiusmodi iniuria non transit ad heredes, l. si cum S. fin. ff. si quis eant. & l. 1. S. hered. ff. de priuat. deb. & propterea merito matri debetur legitima, non obstante transitu ad secunda vota vt reprobata, Gloss. in auth. ex testamento, C. de secund. nupt. voluit Bart. ibi num. 1. idem Bart. in auth. de non eligendo secundo nuben. S. hoc autem numer. 1. Ruin. consil. 8. numer. 18. & consil. 21. numer. 2. lib. 3.



- lib. 3. Rota decis. 629. num. 1. par. 1. recent.*  
**11** Nec suffragatur, quod possessio ꝛ fuerit in Religione capaci, & consequenter filij non habeantur totaliter pro mortuis, quia quidquid sit quo ad retentionem iurium sanguinis, & successionis per *glos. & Doct. in l. Deo nobis C. de Episc. & Cler. secus est*  
**12** quoad prosequendum iniuriã huiusmodi, & Religio non dat de iniuria Monachi, sed solum illius consanguinei, *Boer. decis. 121. num. 9. Feder. de Sen. cons. 174. licet retineat*  
**13** iura ꝛ agnationis ex persona Monachi, quoad successionem, *Farin. quest. crim. 13. num. 25.*

Statutum Nouariæ excludens fœminas propter agnatos non obstat quin mater sit **14** admittenda, quia cessat dispositio statuti ex quo agnati non succedunt, sed excluduntur à Monasterio, *ut not. Bald. in l. 1. num. 27. C. de secund. nupt. & statutum pro*  
**15** cedit respectu agnatorum non autem aliorum extraneorum, *Maresc. var. resol. lib. 1. cap. 10. num. 13. in 4. casu, Modern. de legis. lib. 3. tit. 1. quest. 23. num. 9. ubi quod non existentibus, seu non succedentibus per-*  
**16** sonis nominatis, ꝛ & contemplatis à statuto dispositio statuti cessat, & locum habet ius commune, *Socin. in l. Gallus. S. & quid sit tantum, num. 9. ff. de liber. & posth. & cons. 150. num. 26. & 27. lib. 1. Mangil. de impus. & detract. quest. 7. num. 50.*

Vtraque &c.

**T** Supra in hac causa habetur una decisio coram R. P. D. Pirouano sub die 3. Decembris 1627. est decisio 116. & infra habentur aliæ sub diebus 4. Aprilis 1629. & 18. Iunii eiusdem anni coram eodem R. P. D. Ghislerio sunt decisiones 267. & 306.

REVERENDISS. P. D. VRGELLFN.

Romana, seu Carthagenen. Pensionis.

Die Mercurij 20. Decembris 1628.

ARGUMENTVM.

Obligatus soluere cum alio, siue pro parte, siue insolidum soluendo solidum repetit à correo. Solutio facta per principalem, liberat fideiussorem. Fideiussori competunt omnes exceptiones, quæ competunt principali.

S V M M A R I V M.

**1** Obligatus soluere cum alio, siue pro parte,

siue insolidum soluendo, solidum repetit à correo.

- 2** Pacta ultima derogant prioribus.  
**3** Compensationis exceptio non admittitur, quando debitum non fuit probatum.  
**4** Obligatus in forma Camera, uti tertius non gaudet beneficio compensationis.  
**5** Solutio facta per principalem, liberat fideiussorem.  
**6** Fideiussori competunt exceptiones, quæ competunt principali.  
**7** Fideiussor non potest se obligare in plus, quàm debitor principalis.  
**8** Debitor ille non dicitur, qui se obligauit pro principali.  
**9** Fideiussoris obligatio est nulla, si etiam principalis obligatio corrumpatur.  
**10** Depositio regulatur à causa finali.  
**11** Verba sunt restringenda ad causam, super qua exprimuntur.  
**12** Causa certa, quando exprimitur, verba ultra dictam causam nihil operantur, sed debent ad eam restringi.  
*Verba ad causam expressam in contractu restringi debent, quando salua ratione recti sermonis fieri potest, num. 12.*  
**13** Petens id, quod iam solutum est, doli exceptione repellendus est.  
**14** Obligatio ex mente contrahentium, debet declarari, & regulari secundum subiectam materiam.

## DECISIO CCXXIV.

**I**N Decisione in hac causa facta die 18. Iunii præteriti \* duo fuerunt firmata. Primum, quod concordia inita inter Regem Catholicum, & Clerum Hispaniarum post reservationem pensionis, de qua agitur, qua cautum fuit, ut non obstante quacumque exemptione ab omni decima, seu subsidio pensionarij teneantur pro rata contribuere, non solum afficit pensionarios quoad Regem, sed etiam totum Clerum inter se, & sic quod afficit etiam pensionarios Hispanos, quoad Titulares, & consequenter D. Tyberium de Caualerijs pensionarium Hispanum quoad Seminarium Carthagenense Titulare, ex quo eius pensio fuit ante dictam concordiam reservata, ex regula, quod ꝛ obligatus soluere cum alio siue pro parte, siue insolidum soluendo solidum repetit à correo. *l. si in rem 12. C. si cert. petat. & ibi glos. & Bald. l. 2. C. de duobus re. Bart. in l. si reos, col. 2. vers. si ergo queritur, ff. eod. tit. & in puncto decidit Rota decis. 161. par. 2. diuers. & alibi sapius.*



Secundo in eadem decisione firmatum fuit, quod licet, ut supra dictum, est Seminarium iuxta dictam concordiam posset à pensione defalcare ratam subsidij, & excusari tangentem Tyberium pensionarium, & illam iam Regi solutam repetere, aut cum futuris terminis pensionis compensare, non tamen hoc potest Petrus Marzal, qui post dictam concordiam se obligavit per cedulam bancariam, & in forma Camerae ad integram pensionem; tum quia obligatio Petri fuit post dictam concordiam, quae propterea & illi non potest suffragari obstante exceptione nouissimi pacti ex regula. *text. in l. si unus. S. pactus ne peteret. ff. de pact. & l. pacta nouissima. C. de pact.* tum etiam quia exceptio compensationis quam Petrus pretendit esse faciendam cum credito Seminarii, non videtur intrare, quia & creditum Seminarii non probatur, & in omnem casum, quia Petrus stante propria obligatione in forma Camerae uti tertius non gaudet beneficio compensationis. *Zacch. de obligat. Camer. quest. 18. num. 9.*

Sed cum hodie instante Petro causa fuerit repropoſita super eisdem; Domini quo ad primum steterunt indecis, quoad secundum verò à decis recesserunt, & firmarunt dictam concordiam afficere Tyberium pensionarium quoad dictum Petrum Marzal, prout etiam illum afficit quoad dictum Seminarium Titulare, itaut possit etiam Petrus opponere de credito Seminarii, de quo credito visum fuit constare, ex quo in actis bene probatur Seminarium soluisse integrum subsidium, & excusatum, & sic etiam ratam, quam Tyberius uti pensionarius Hispanus vigore dictae concordiae soluere tenebatur, solutio & enim facta per principalem, liberat etiam fideiussorem. *l. Vranio. ff. de fideiuss. & reg. est. quod fideiussori cōpetūt exceptiones, quae cōpetūt principali l. minor. ff. de proc. & l. 2. ff. quae res pign. Bald. in l. 2. n. 3. C. de fideiuss. min. Marfil. in rubr. de fideiuss. n. 269. Surd. conf. 327. num. 36. & conf. 359. num. 26. Modern. Roman. disceptat. 310. num. 34. & ferè in his terminis Rot. decis. 392. num. 4. par. 2. recent. & clarum est, quod fideiussor, qualis est Petrus Marzal, non potuit se obligare in plus, quàm Seminarium debitor principalis, *l. grace. S. illud & l. qui. ff. de fideiuss.**

Neque obstat, quod Petrus se obligauerit in forma Camerae, & sic quod habeatur uti tertius, quia nihilominus est fideiussor, ex quo, ut cantat cedula, se obligauit contemplatione Seminarii, & ad soluendum,

pensionem, cuius ipse non erat debitor, sed Seminarium, ex regula *tex. in l. sed Iulianus, in princ. & S. item si duas cum glos. ff. ad Maced. Paul. de Castr. conf. 331. num. 1. lib. 1. Grauet. conf. 91. num. 2. Tiraquel. de retract. S. 10. glos. 1. num. 5. & in puncto, quod obligatus in forma Camerae, prout Petrus soluere pensionem pro Titulari, sit nihilominus fideiussor, itaut eius obligatio sit nulla, si etiā principalis obligatio corruat, decidit Rot. in causa Legionen. Pensionis 5. Iunij 1609. coram bo. me. Card. Marquemontio.*


Et in omnem casum quando Petrus vigore obligationis Cameralis haberetur uti tertius, aut aliàs uti principalis, quod tamen in facto non subsistit, nihilominus ex clara mente contrahentium tam ex verbis cedulae, quàm ex subiecta materia noluit se obligare, nec re vera fuit obligatus in plus, quàm Seminarium Titulare, quandoquidē in cedula dixit, quod se obligabat pro Seminario, & eius contemplatione animo ab eo se releuandi, unde cum in eo, in quo Seminarium Tyberio non tenebatur, & sic in dicta rata, non posset Petrus à Seminario se releuare, consequenter etiam nec voluit in illo se obligare, cum enim pensio quae erat causa finalis, cur Petrus se obligauit cum relatione ad literas reservationis esset per dictam concordiam obnoxia oneri soluendi pro rata subsidium, & excusatum, propterea in casu sequuto, quo Seminarium soluit dictam ratam in Petro deficiebat causa obligandi se ad eam soluendam, quia in praedicto casu Tyberio non debebatur, quinimò ipse illā debebat Hispania rum Regi, & à causa autem finali regularitur dispositio, *l. cum pater. S. dulcissimis. ff. de legat. 2. l. si de certa, ubi Bart. C. de transact. Crauet. conf. 16. num. 5. ubi quod verba sunt restringenda ad causam super qua exprimuntur, Surd. decis. 217. num. 6. ubi quod quando exprimitur certa causa verba ultra dictam causam nihil operantur, sed debent ad eam restringi, quando saluatione recti sermonis restrictio fieri potest, & Mohed. decis. 13. de prabend. & in simili dixit Rota in causa Bergomen. Pensionis 13. Nouemb. 1626. coram me.*

Nec similiter credendum est, quod Tyberius de tempore obligationis voluerit sibi obligare Petrum ad dictam ratam in casu sequuto, in quo Seminarium illam Regi pro dicto Tyberio soluit, quia similiter in Tyberio deficiebat causa ita credendi, & quando, hoc credidisset inique profectò, & iniuste, & nunc agens supposita solu-



13 solutione dictae ratæ per Seminarium Regi facta merito doli exceptione est repellendus ex vulgari textu, qui bene hunc casum decedit in l. 2. S. circa, vers. si quis sine causa, ff. de dol. except. & ibi Bari. & text. in c. p. si cautio, & ibi gloss. in verb. indebitè extr. de fid. instrum. Unde non releuat, quod Petrus se obligauerit ad integram pensionem, quia eius obligatio ex mente contrahentium debet declarari, & regulari ex dicta causa, & intelligi iuxta subiectam materiam nempe casu, quo Tyberius soluit Regi dictam ratam, quia sicut tunc posset à Seminario Titulari integram pensionem exigere, ita & à Petro, non autem, ut dictum est, in casu nostro, in quo non Tyberius, sed Seminarium, pro eo illam Regi soluit ex dictis iuribus, ex quibus cessant omnia pro Tyberio adducta. Itaut non sit ulteriori discussione &c.

Et ita decisum utraque &c.

 Est decisio 205. supra in hac parte.

R. P. D. DVNOZET.

Lucana Iurispatronatus.

Die Mercurij 20. Decembris 1628.

ARGUMENTVM.

Instituendus est ille, qui est præsentatus ab eo, qui est in quasi possessione præsentandi, & quando etiam præferatur præsentato à vero patrono comparente ante institutionem.

SVMMARIVM.

- 1 Præsentatus ab existenti in quasi possessione præsentandi est instituendus.
- 2 Vicario attestanti super pertinentibus ad eius officium, & de facto proprio, qualis est præsentatio coram se facta, est plenè credendum.
- 3 Scientia, & patientia alterius non requiritur in acquirenda possessione, stante titulo illius, qui gerit actus possessorios.
- 4 Scientia præsumitur ex actuum multiplicitate, & diuturnitate temporis.
- 5 Præsentatus à vero patrono comparente ante institutionem, est præferendus præsentato ab existenti in quasi possessione præsentandi, declara ut num. 6.
- 7 Donans abdicat à se omne ius rei donata, & illud transfert in donatarium.

- 8 Beneplacitum Apostolicum in alienationibus rerum Ecclesia spatium 30. annorum præsumitur intervenisse.
- 9 Ordinarij consensus in donatione iurispatronatus non requiritur, quando sit compatro.
- 10 Productio tituli insufficientis facta ad alium finem, & effectum non impedit quominus allegari valeat præsumptio melioris tituli.
- 11 Donatarius potest allegare, & vi iure donantis eo modo, quo cessionarius iure cedentis.
- 12 Actus præsumitur factus in vim tituli præcedentis.

## DECISIO CCXXV.

**F**VERAT coram me resolutum 18. Iunii præteriti \* Dominicum esse instituendum tanquam præsentatum a Martino existente in quasi possessione præsentandi, iuxta regul. text. in cap. consultationib. de iurepatr. cum alijs alleg.

Verum non acquiescente Francisco præsentato à Capellanis, iterum dubio proposito super iisdem, Dominis placuerunt fundamenta decisionis.

Non enim obstat, primò, quod exaduerso fuit deductum dictam quasi possessionem non aliunde probari, quàm ex attestatione Vicarij, cuius fidem in hoc prætendebant vacillare informantes pro Francisco, fuit enim responsum Vicario attestanti super pertinentibus ad eius officium & de facto proprio, qualis est præsentatio coram se facta esse plenè credendum, Rot. decis. 11. de iurepatr. in non. Caputaq. dec. 87. par. 3. prout in his terminis de attestatione Vicarij, censuit Rota in Papien. Archipresbyteratus 19. Ianuarij 1601. coram bon. mem. Card. Pamphilio.

Minus dictæ causæ possessioni officit, quod nõ probetur scientia, & patientia Capellanorū, cum enim Martinus habeat de iure fundatam intentionem super instrumento donationis Capellanorum, non est opus docere de alia scientia, & patientia ad acquirendam quasi possessionem in eorum præiudicium, Castr. in l. seruitutes prædiorum, num. 9. vers. quarto queritur de seruit. Seraph. dec. 1213. num. 6. Greg. dec. 283. num. 2. ubi Adden. num. 7. & ulterius hæc scientia præsumitur & etiam ex actuum multiplicitate, & diuturnitate temporis, Seraph. dec. 306. num. 5. & 7. Rot. decis. 686. num. 4. par. 2. recent.

Non obstat secundò, quod præsentatus à vero



5 à vero patrono comparente ante institutionem sit & praefendus praesentato ab existente in quasi possessione, quia Dominis placuit responsio decisionis, quod hoc tunc demum procedat, si de vero titulo  
6 concludenter doceatur ex confessione partis re iudicata, vel instrumēto foundationis adeo claro, & indubitate, incontinenti appareat de non iure existentis in quasi possessione, ut praeter allegata fuit *decis. in Leonien. Canonicius* 13. *Novembris huius anni coram Reuerendiss. D. meo Decano.*

In casu autem nostro fundamentū, quod fiebat ex parte Capellanorum super exhibito instrumento foundationis, fuit sublatum ex subsequuta donatione eorundem  
7 Capellanorum ad fauorem Martini, cuius vigore omne ius fuit abdicatum à Capellanis, & translatum in Martinum donatarium, ut in dicta decisione.

Neque haec donatio eo minus valida, cēferi debet, quia non constat de beneplacito Apostolico, aut consensu Episcopi,  
8 nam illud ex cursu 30. annorum cum obseruantia praesumitur interuenisse, *Seraph. dec. 677. num. 1.* consensus autem Ordinarij in donatione facta compatrono non est  
9 necessarius, iuxta allegat. *decis. Achill. 10. de iurepatr. Reuerendiss. D. meus Decanus decis. 464. num. 8.*

Nec praesumptio dicti Beneplaciti Apostolici eliditur ex productione cuiusdam consensus Vicarij, & sic ex exhibitione tituli insufficientis. Quia etiam huic obiecto, Domini dixerunt fuisse satisfactum, ex responsione decisionis. Etenim consensus Vicarij non fuit deductus ad supplendum defectum beneplaciti Apostolici requisiti in alienationibus rerum Ecclesiasticarum ex Constitutione Pauli Secundi, sed pro maiori cautela ad supplendum consensum Ordinarij, qui existimabatur necessarius etiam in puris terminis iuris communis pro donatione iurispatronatus.  
10 Vnde huiusmodi productio tituli insufficientis facta ad alium finem, & effectum non impedit, quominus allegari valeat praesumptio melioris tituli, ut distinguit *Rota in allegata decisione 285. num. 4. par. 2. recentior.*

Non obstat tertio, quod praesentationes factae post donationem emanauerint in vim tituli foundationis, & non in vim donationis. Cum enim ius Capellanorum proueniat ex foundatione, hic idem titulus per Capellanos fuit translatus in Martinum donatarium, qui potuit propterea tanquam suc-

11 cessor Capellanorum allegare eundem titulum donationis enim utique iure donantis eo modo, quo cessionarius iure cedentis ad l. si à creditore, C. de act. & oblig. *Rota decis. 304. num. 7. par. 1. recent.* Ultra, quod praesumitur Martinum praesentasse, etiam uti donatarium, & sic in vim tituli praecedentis, l. fin. C. de acq. poss.

Non obstat demum, quod dicebatur Ordinarium esse in causa, quia licet informationes datae pro Francisco inscriberentur etiam pro Episcopo, tamen ex actis non constat Episcopum fuisse vnquam ad causam admissum, aut patronatui contradixisse, in omnem euentum obiectum visum fuit cessare, quia nunc non agitur, aut dubitatur de existentia iurispatronatus, quo casu Episcopus pro suo interesse potest esse in causa, sed tantum agitur de pertinentia inter patronos, quae nihil habet commune cum Episcopo.

Et ita vtrique &c.

\* Est decisio 191. supra in hac parte. Et infra adest alia decisio in eadem causa sub die 7. Maij 1629. coram eodem R. P. D. Dunozeo est decis. 277.

REVERENDISS. P. D. MERLINO  
DECANO.

Bononien. Fideicommissi de Desiderijs.

Die Mercurij 20. Decembris 1628.

Est impressa coram Merlino tom. 1. dec. 383.

DECISIO CCXXVI.

R. P. D. GHISILERO.

Meleuitana Expensarum.

Die Mercurij 20. Decembris 1628.

ARGUMENTVM

Mandatum, scientia, approbatio, & ratificatio probari potest ex literis. Literae non solum probant contra scribentem, sed etiam obligant eum ad implendum contenta in eis.

SVMMARIVM.

1 Approbatio, & scientia alicuius rei probari potest ex literis.

2 Man-



- 2 Mandatum, & ratificatio bene probatur ex literis.
- 3 Literae contra scribentem nedum probant, sed etiam illum obligant ad implendum ea, quae in ipsis continentur.
- 4 Literae pro scribente non probant.

## DECISIO CCXXVII.

**C**OMMEND. Taurellus cleus Administrator Baiuliuatus S. Stephani à Priore Mazzingo occasione iurisdictionis, plures impensas fecit, quam cum Prior recusaret soluere, DD. cum censuerunt teneri, reseruat tamen, ut de quantitate videatur. Cum ex traditis in Summario appareat de generali mandato ex publico instrumento, quod datur num. 1. & ex pluribus Epistolis num. 4. colligitur scientia, mandatum, approbatio, & ratificatio, & propterea Prior tenetur ad expensas, ad text. cap. cum pro causa, de procurat. l. etiam C. mandati, Specul. tit. de procur. vers. ille autem, qui fuit procurator. Surd. de alim. tit. 1. quest. 61. num. 4. mandatum, & ratificatio bene probatur ex literis, Caputaq. dec. 185. 187. & 188. par. 2. Nam in una dicit: Hò inteso per la sua come il Commissario era in termine di spedizione per ritornare à Roma, hauendo compilato li processi, e l'andata di V. S. à Roma quanto prima, giudico à proposito, e se l'hauesse fatto in compagnia del Commissario, mi sarebbe più piaciuto. In altera verò non solum agnouit istas expensas ad ipsum spectare, ut in eodem Summ. num. 4. ibi: V. Sig. presuppone, che la spesa grande fatta per questa causa, la debba pagar il Tesoro, s'inganna, perche anderà tutta sopra di me, godendo la giurisdizione, e se il negotio hauerà quell'esito, che V. S. presuppone, non mi parerà grave qualsiuoglia spesa &c. sed etiam in alijs literis expresse se obligauit ad satisfactionem omnium expensarum, prout in eodem Summario num. 4. ibi: Io sodisfarò tutta la spesa occorrente, premendomi di far risorgere quelle ragioni, che ci sono state conculcate. Ex quibus constat de expressa ratificatione tam approbationis Commissarij, necnon accessus, Taurellj ad Urbem, quam expensarum factarum causa contra Gregorium, & obligatione de illas soluendo, quae literae contra scribentem, nedum probant, sed etiam illum obligant ad implendum ea, quae in ipsis continentur, facit text. in l. publica in fin. ff. de deposit. l. creditor, S. Titius, ff. mandat. Boer. decis. 282. num. 6. & 333. num. 9.

Non obstat epistola Prioris Mazzinghi in qua dicitur expensas capturae Gregorij debbino andare à conto suo, che mi duole in estremo veder ridotto V. S. à questo termine, e l'andar contra de' Preti non può esser giudicato ragioneuole &c. Quia non constat, quod ista epistola fuerit transmissa Taurello, & de quo tempore sit scripta, & non probat pro scribente, sed aliae scriptae de negotio Gregorij, probant contra scribentem, cum sint transmissae, & productae à Taurello, ut in Summ. num. 4.

Quae dicuntur contra Taurellum, ut impenderit pecunias contra stabilimenta Religionis, & quia ad haec non potuerit extendi mandatum Prioris, non sunt praesentis inspectionis, sed extra dubium, licet etiam Taurellus Thesauro restituere teneatur, quae exegit Prior, tamen expensas factas in defensione suae iurisdictionis Taurello soluere tenetur, qui, & potest condemnari à Religione pro exactis, & obtinere contra Priorem pro expensis necessarijs.

Et ita conclusum vtraque &c.

REVERENDISS. P. D. VIGELLEN.

Florentina Subdecanatus.

Die Mercurij 20. Decembris 1628.

## ARGUMENTVM.

In Iurepatronatus, qualis praesumatur esse obseruantia. Enunciatiua, quod Iuspatronatus spectet alicui, & eius filijs, qualiter sit intelligenda.

## SUMMARIVM.

- 1 In Iurepatronatus praesumitur, quod talis fuerit obseruantia, quale ab initio fuit iuspatronatus, amplia num. 2.
- 3 Enunciatiua, quod Iuspatronatus spectet alicui, & eius filijs, cum non sit facta taxatiue, est intelligenda de filijs vni hereditibus.
- 4 Enunciatiua unica non probat.
- 5 Iuspatronatus de sui natura est transitorium ad heredes.
- 6 Obseruantia non probatur ex actu equiuoco.
- 7 Decis. in causa Florentina Canonicatus coram Buratt. declaratur.



## DECISIO CCXXVIII.

**I**N secunda decisione in hac causa facta die 22. Maij præteriti\* fuit resolutum, Bullam Iulij Secundi non obstare, quominus Iuspatronatus, de quo agitur sit hæreditariū, sed quia in eadem decisione fuit reservatum, ut videretur qualis fuerit observantia post dictam Bullam nempe, an de hæreditario, an verò de gentilitio, proposita hodie causa super reservatis, Domini dixerunt observantiam esse de iurepatronatu hæreditario, & ratio resolutionis fuit, quia cum firmatum fuerit in prima decisione in eadem causa die 10. Ianuarij præteriti status Iuspatronatus ante dictam Bullam fuisse liberum, & ad hæredes transitorium, & in dicta secunda decisione non obstare dictam Bullam, quominus illud sit hæreditarium, consequenter cum existentia Iuspatronatus non dubitetur præsumptio iuris est, quod talis fuerit semper observantia, quale ab initio fuit Iuspatronatus, *ex reg. l. 1. C. de impon. lucr. descript. lib. 10. & l. 2. C. de acquir. poss. Cravet. conf. 284. num. 6. Anchar. consil. 7. num. 6.* & in puncto fuit dictum in Pistorien. Parachialis 9. Februarij 1624. in fin. coram R. P. D. meo Merlino, & accedit, quia cum dicta præsumptione concurrat etiam quod de anno 1523. & sic post dictam Bullam Alexander de Puccis uti patronus, tam nomine proprio, quam suorum hæredum constituit Antonium eius filium procuratorem ad consentiendum provisioni Apostolicæ ad favorem Leonardi de Guasconibus, quod verisimiliter non fecisset, nisi patroni etiam post d. Bullam hoc Iuspatronatus reputassent hæreditarium.

Neque obstat visitatio Ordinarij de anno 1514. dum in ea enunciatum istud Iuspatronatus esse Antonij Pucci, & suorum filiorum, ex quibus verbis prætenditur ex adverso probari observantiam esse de iurepatronatu familiari, seu gentilitio, quia cum dicta enunciatiua non sit facta taxatiue, intelligenda de filiis utriusque hæredibus iuxta naturam dicti Iuspatronatus ex his, quæ tradit Saccin. iun. conf. 144. nu. 77. lib. 3. & in specie Seraphin. dec. 364. num. 3. & 4. prout etiam non obstat, quod Ordinarius in institutione per eum facta de anno 1577. enunciet hoc iuspatronatus esse descendendum Antonij Pucci, quia ultra quod dicta enunciatiua tanquam unica non probat, *l. non epistolis, C. de probat. Soccin. conf. 266. num. 12. lib. 2. & Rota decif. 260. nu. 6.*

*par. 1. recent.* fuit responsum, quod cum illud verbum *descendentium*, fuerit appositum in dispositione rei de sui natura transitoria ad hæredes, prout est Iuspatronatus, censetur appositum demonstratiue, non autem taxatiue ad exclusionem hæredum, *ex tradit. per Anchar. conf. 81. sub n. 3. vers. licet ergo, Seraph. d. decif. 364. num. 8. & 9. & Rota dec. 385. num. 4. par. 1. diversor.* & in omnem casum negari non potest, quin dicta enunciatiua ex prædictis reddatur æquiuoca. Ex actu autem æquiuoco non probatur observantia, *Aret. conf. 115. nu. 3. Rota dec. 240. num. 2. & dec. 294. nu. 6. par. 2. diversor. & dec. 120. num. 2. par. 2. recent.*

Demum non obstat, quod Domini de Puccis semper præstauerint, quia potius retorquetur, nam cum dicti de Puccis semper fuerint hæredes, præsumptio est, quod præstauerint etiam uti tales ex supradictis, prout nihil facit decisio in causa Florentina Canonicatus 25. Maij 1616. coram ho. me. Buratto, quia loquitur de alio iurepatronatu competenti Dominis de Puccis ex alia acquisitione, & in ea allegata non militat in hoc iurepatronatu.

Et ita decisum vna tantum parte &c.

\* Est decisio 175. supra in hac parte, & infra ad est alia sub die 30. Aprilis 1630. coram eodem Reuerendiss. Vrgellen. est decisio 271. & in par. 3. habetur alia sub die 28. Aprilis 1636. coram Illustrissimo Ferrarien. est decisio 125.

R. P. D. V E R O S P I O

Reatina Iuris redimendi.

Die Mercurij 28. Decembris 1628.

A R G V M E N T V M :

De spolio quando non dicatur constare, & nullitates, quæ illud inducunt, qualiter probandæ sint. Executiua via, quando quis agere possit.

S V M M A R I V M.

1. Manutentio competit illi, qui Iudicis auctoritate possidet, in se procedentis ad immisionem.
2. Iustitia alicuius præsumitur ex pluribus decisionibus emanatis ad eius favorem.
3. Possessio non dicitur spoliatiua, si Iudicis mandato capta fuit.



- 4 Nullitates ad effectum spoliij debent esse concludentes, & meridiana luce clariores.
- 5 Spolium, ut excludatur, debet capi omnis interpretatione.
- 6 Mandatum de associando, quando per Iudicem concedi non potest, & num. 7.
- 8 Alternativa sufficit, ut verificetur in altera parte.
- 9 Clausula, omni meliori modo, in alio actu posita, operatur, ut sustineatur modo validiori quo sustineri potest, & num. 10.
- 11 Obligatus in forma Camere retrouendere praedium, in executionem retrouenditionis agenti competit immissio.
- 13 Via executiva competit privilegium pro omnibus, quae proueniunt, vel ex natura contractus, vel in ipsius obligationis Cameralis executionem.
- 14 Termini substantiales cum sint communes sufficit, quod ab altera parte sint seruati, & dicti termini, si agatur vigore obligationis Cameralis, non seruantur. num. 12.
- 15 Debitoris inopia stante, creditores possunt agere contra debitores debitoris executione.
- 16 Legatum an habeat paratam executionem. Res indicata habet paratam executionem, num. 16.
- 17 Vsfusfructus venditus, ex natura sui, si reuertitur ad proprietarium, ipse venditor de euictione non tenetur.
- 18 Venditor non censetur obligatus de euictione ex casu, qui non erat de tempore venditionis.
- 19 Creditum non dicitur amissum, licet quis sibi praeiudicauit in hypotheca.
- 20 Legatum certa quantitatis factum occasione dotis, sustinetur, etiam quod verè non debeatur, amplius num. 21.
- 22 Obligatio Cameralis non est extendenda, si fuerit consensus in mandatum, unica citatione precedente.
- 23 Manutentio nunquam denegari potest, cum soleat quodcumque concedi, etiam post sententiam, & rem indicatam in gradu restitutionis in integrum.
- 24 Notarius in Instrumento tenetur apponere clausulas consuetas, & solitas.
- 25 Possessio in executionem instrumenti bene capi potest, si ante relaxationem mandati fuerit extensum.
- 26 Actus subordinati, unus ab altero dependere debent.

## DECISIO CCXXIX.

**P**ROPOSVI dubium in alia decisione coram me reservatum sub die 26.

Maïj proximè præteriti \* An constaret de aliquo spolio, quod Capelletti purgare teneretur, cum per duas decisiones, & coram bon. mem. Buratto 22. Iunij 1626. & eam, quam dixi sub die 26. Maïj præteriti coram me firmatum fuerit, eisdemque cō. petere ius redimendi praedium, cuius possessione dicebat se Vincentius spoliatum; & in hoc etiam articulo pro Capellettis DD. responderunt, nec aliquod spolium, dixerunt existere, ut imò mandatum de manutenendo illis competeret qui Iudicis auctoritate, & ꝑ quidem iussu procedentis in predij controuersi possessionem immissi, in ea erant manutenendi, l. 1. ff. ne vis fiat ei, §. retinenda instit. de interd. et.

Cum enim ipsius ꝑ mandati iustitia probata videretur ex decisionibus, prout ex ipsis argui dixit sæpius Rota ut decis. 350. num. 1. par. 1. decis. 668. num. 1. par. 2. recent. possessio Capelletti ex Iudicis mandato acceperunt, spoliatiua dici ꝑ non poterat, glos. in cap. presentium, verb. in aliam, in fin. 7. quest. 1. cap. intra quatuor de maiorit. & obed. Gemin. cons. 112. Aym. cons. 5. num. 8. cum alijs, quos congerunt Gabr. concl. 1. num. 123. de rest. spoliat. Menach. de recuper. poss. remed. 8. num. 3. tam quod nullitates ad effectum ꝑ spoliij debent esse concludentes, & meridiana luce clariores, ut sæpè etiam voluit Rota in Romana de Bombellis 13. Februarij 1615. coram Card. Sacrato, & in decis. 646. num. 1. & seq. par. 2. recent. Quam ꝑ quod ꝑ omnis capi debet interpretatio ad excluden. spolium, l. merito, ff. pro socio, Rot. dec. 450. num. 1. par. 1. diuers.

Et quia spolium Vincentius deducebat ex eo, quod cum in instrumento, in quo se idem praedium Claudio retrouendere obligauit, talis facultas capiendi possessionem propria auctoritate non legeretur concessa per clausulam constitui precarij, aut simile mendatum ꝑ de associan, per Iudicem non concedi potuerit, ad l. creditores, ubi Bart. num. 25. & alijs, C. de pignor. Negus de pignor. lib. 4. num. 20. conclus. 8. cum alijs in decis. in hac causa 27. Martij 1624. coram R. P. D. meo Merlino. DD. omisso mandato de associando, quod tamen dixerunt etiam posse defendi. Responderunt amplecti motiū in facto ex quo omnia sublata videbantur, quod possessionem Capelletti non magis dici possent cepisse vigore mandati de associan. quam mandati de immittendo, ut ideo ꝑ actum illum possessionis ( quatenus in vim mandati de associando non sustineretur ) vigore tamen mandati



mandati de immittendo impugnare non-  
 liceret, vt voluit Rota in Romana de Noc-  
 chiellis 26. Iunij 1624. coram bon. me. Vbaldo,  
 cum enim, & pars in citatione, vtrumque  
 alternatiuè petierit, & Index in decreto,  
 & mandato idem alternatiuè concesserit,  
 ipsique etiam executores alternatiuè Ca-  
 pelletros ad possessionem prædij associa-  
 uerint, vel immiserint: ratione huius al-  
 ternatiuæ substinerentur in altera sui par-  
 te prout in alternatiuis satis est, l. si heredi  
 plures cum similibus, ff. de condit. instit. tam-  
 pretio quæ fieri sic potuit Aretin l. natura-  
 liter, §. nihil commune num. 22. ff. de acquir.  
 poss. Rota dec. 257. nu. 2. par. 1. diuers. Quam  
 decretum, & mandatum quod etiam ita  
 concedi, & interponi potuit, l. si pupillorū,  
 §. si Prator, vbi Bald. num. 3. expresse id not.  
 ff. de rebus eorum.

9 Stante maximè clausula & omni meliori  
 modo, in mandato, & in ipsa executione,  
 quæ operatur, vt actus valeat quomodo  
 validius sustinetur, Felin. in cap. cum super,  
 num. 11. de offic. delegat. Dec. cons. 11. nu. 20.  
 cons. 14. num. 3. & cons. 77. n. 4. Socc. cons. 66.  
 num. 4. lib. 3. Vt de possessione quod capta  
 præsumatur eo titulo, quo melius poterat  
 Aym. cons. 322. num. 3. & 4. Signorol. cons. 57  
 num. 10. Cas. de Grass. dec. 19. num. 5. de prob.  
 & de decreto Iudicis cum dicta clausula,  
 Pat. dec. 230. lib. 2.

Et iustitia huius mandati de immitten-  
 do sicut, & validitas etiam ex decisionibus  
 indubitata reddebatur; si enim, vt in illis  
 firmatur, potuerunt Capelletti agere ob-  
 ligationis Cameralis ad retrouenditionem  
 11 prædij, vtique in eiusdem retrouenditio-  
 nis executionem illis competeat immisso  
 vt in Romana Domus 24. May 1602. coram  
 Litta, & omissis terminis substantialibus,  
 quod validitati opponebatur, adhuc man-  
 12 datum consistebat, cum non actum fuerit  
 principaliter ad immisionem, sed in exe-  
 cutionem obligationis Cameralis Bart. in  
 extrauag. ad reprimen. col. 2. vers. summarie  
 Ias. in l. 2. num. 7. C. de edict. Diu. ADR. toll. &  
 in rubr. C. qui admitti num. 3. Moderni Cor-  
 netani in pract. cap. 43. num. 17. lib. 1. & cap.  
 10. num. 23. vers. tamen ex communiori lib. 2.  
 & privilegium viæ executiuæ comperat  
 13 pro omnibus, quæ proueniunt, vel ex natu-  
 ra contractus, vel in ipsius obligationis  
 Cameralis executionem, Papien. in forma  
 libelli super rest. in integr. glos. super verb. im-  
 mitti, & relaxari num. 1. Guidop. decis. 143.  
 Rota Ianuen. dec. 21. num. 15. Card. Seraph.  
 dec. 321. num. 10. Rota in Romana de Coscia

ris 13. Ianuarij 1599. coram Orano, & in  
 dicta Romana Domus coram Litta. Cum  
 etiam quo casu requirerentur, cum sint  
 14 communes, satis esset, & vt illos seruau-  
 rit Vincentius Specul. in tit. de testib. §. qua-  
 liter autem num. 22. Scacc. de iudicijs cap. 3.  
 num. 213. Verall. dec. 149. nu. 3. par. 3.

Eademque responsione tollitur, quod  
 pro legato via executiua non competeret,  
 cum Euphemia Claudij fratris hæres ex  
 sua cessione idem ius transtulerit in Capel-  
 lettos, quod ipsi Claudio competeat; &  
 15 vti creditores ex causa dicti legati stante  
 debitoris inopia agere etiam potuerint  
 contra Vincentinum debitorem debitoris  
 executiuè, vt in decij. coram bon. mem. Bu-  
 ratto 22. Iunij 1626. & coram me 26. Mar-  
 tij præteriti firmatū fuit; & demum viæ exe-  
 cutiuæ ex capite rei iudicatæ locus esset,  
 cū postquam actum fuit ex causa legati in  
 partibus, & obtentum mandatum contra  
 heredem, illud transuerit in iudicatum,  
 16 ideoque etiam quod & legatum paratam  
 executionem non haberet, haberet tamen  
 res iudicata, l. 1. & l. fin. vbi omnes, C. de  
 executione rei iudic. l. si cum nullo, ff. eodem;  
 Rota dec. 119. n. 10. par. 2. diuers. & in Reca-  
 naten. separationis thori 31. Ianuarij 1614.  
 coram R. P. D. meo Pirouano.

Nec ex quo fuit promissa euictio huius-  
 met prædij Vincentino ab Ægidio, & Pau-  
 lo, eidemque venditioni, & pacto consen-  
 serit Claudius, idè legatum sibi ab Ægi-  
 dio factum, super hoc prædio consequi  
 non possunt, aut debent Capelletti, quia  
 cum post vèditionem ad hoc vt illi Clau-  
 dius consentiret se hoc pacto retrouenditio-  
 nis Vincentinus obligauerit, pendeat e-  
 uictio à contractu venditionis, qui ex Vin-  
 centini promissione expirauit; indeque &  
 17 nihil habet commune cum hoc iure, quod  
 venit ex obligatione, & facto emptoris,  
 l. qui insulam, §. fin. & ibi Bart. ff. locat. Alex.  
 cons. 114. num. 3. & per tot. lib. 3. Rom. consil.  
 503. num. 13. & legatum sibi factum super  
 hoc prædio consequi nō prohibentur Ca-  
 pelletti, etiam quod euictio fuerit per hæ-  
 res promissa. Cum ex eadem promif-  
 sione, quæ post venditionem, & pactum  
 euictionis sequuta fuit posset agere, & ip-  
 18 se venditor non censetur obligatus ex ca-  
 su qui non erat de tempore venditionis,  
 l. Lucius, ff. de euict. Ripa in l. qui Roma, §.  
 duo fratres, nu. 77. ff. de verb. oblig. & in l. 1.  
 nu. 24. de pact. Rom. d. cons. 503. nu. 13. Surd.  
 cons. 70. in fin. n. 18.

Idemque legatum debetur etiam quod  
 factum



factum esset occasione dotis quae dicebatur consumpta cum filij consenserint pluribus patris alienationibus etiam pro iure dotis, maternae, quia non inde amiserunt creditum dotis licet ex d. consensu et sibi in hypotheca super bonis alienatis praedicauerint, l. iubemus, & ibi Doct. C. ad Velleian. Barbof. in l. 1. par. 5. num. 69. ff. solut. matrim. Dec. cons. 379. num. 6. Rota in Romana donat. de Carcauris 3. Aprilis 1620. coram Card. Sacrato, & legatum et certae quantitatatis factum occasione dotis sustinetur etiam quod dos verè non deberetur, vt est tex. in S. sed si uxori instit. de legatis, l. cum filius. S. haeres meus. ff. de leg. 2. l. si non designata, & l. refert, & ibi Bald. & alij. C. de falsa causa legato adiecta Bart. in l. 3. num. 2. ff. de dote, prelegata. Surd. dec. 161. num. 27. & seq. idque et eo magis propter scientiam testatoris de consumptione facta ad sui commodum, l. cum alienam, & ibi DD. C. de leg. Menoch. cons. 299. num. 13. & seq.

Et demum non obstat quod non praecesserit extensio obligationis Cameralis in instrumento non rogato in curia, ex quo etiam validitatem huius mandati de immittendo impugnabant, quia per consensum in mandatum vnica citatione praecedente dixerunt DD. illam et non fuisse necessariam cum id habeat in suis facultatibus A. C. vt similia instrumenta exequi possit etiam quod debitores in forma Camerae obligati non sint Rota in Veneta donationis 9. Decemb. 1605. coram Penia in Romana pecuniaria 26. Ianuarij 1609. coram Card. Canalerio, & in hac eadem causa praevideatur d. decis. 22. Iunij 1626. coram bo. me. Buratto.

Atque ita cum benè hoc mandato de immittendo possessionem suam Capelletti tuerentur, & spoliū ex dictis omninò excluderetur, manutentio illis denegari et non poterat, quae solet quodcumque concedi etiam post sententiam, & rem iudicatam, & in gradu restitutionis in integrum, Ges. de Grass. dec. 4. in fin. de caus. poss. & propriet. Rota dec. 38. par. 1. diuers. & coram Ludouif. dec. 458. num. 8.

Cum praeterea vt dixi mandatum de associando etiam competeret, & ex instrumento quod Iudex mandauit confici ex officio talis facultas, concederetur propter clausulas constituti, & licentiam datam quae & in illo legebatur, et tamquam consueta, & solita tenebatur Notarius in eodem apponere Gabr. de consuet. conc. 3. n. 12. Boer. dec. 77. num. 3. Bertaz. de claus. clausula

16. in glos. 3. num. 2. vt ideo cum per diem, ante relaxationem mandati fuerit extensum instrumentum et possessio in illius executionem benè capi potuerit Afflict. dec. 326. Magon. dec. Florent. 120. num. 11. Camill. Bozell. in summ. dec. tit. 44. de citat. num. 455. Rota in Rom. domus 24. Maj 1602. coram Litta. Cum etiam antequam conficeretur instrumentum, praecesserit depositum pretij pro ipsius Praedij retrouenditione. Quae omnia iudex vno eodemque decreto mandauerat tanquam ea, quorum alterum vendebat in alterius consequentiam, & vt et actus subordinati vnus ab alio dependebat. Grat. cons. 77. num. 18. & cons. seq. num. 4. lib. 2. Rot. dec. 450. num. 5. & seq. par. 2. diuers.

Et ita vtraque parte informante, & causa pluries proposita ad fauorem DD. Mansueti, & Fausti de Capellettis. resolutum.

\* Est decisio 179. supra in hac parte.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Nouariens. Decimarum.

Die Veneris 12. Ianuarij 1629.

ARGVMENTVM.

Instrumentum, quando dicatur habere faciem publici instrumenti. In extractione instrumentorum, quando non requiratur citatio partis, & compulsio iudicis. Instrumenta antiqua non egent formali recognitione.

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopus an de iure communi habeat intentionem fundatam in quarta decimarum contra Laicos.
- 2 Instrumentum dicitur habere faciem publici instrumenti, si contineat diem, mensem, annum, testes, clausulam, actum, & Notarij rogati subscriptionem.
- 3 Instrumento exemplato, parte non citata, an adhibeatur fides.
- 4 Instrumenta, quando eduntur ab eodem Notario rogato, non est necessaria partis citatio, nec compulsio alterius iudicis pro illis extrahendis.
- 5 Quod procedit in Notario pariter in officio successore extrahente instrumenta Notarij demortui.



- 6 *Instrumentum requiritur, ut sit recognitum, ut in publica manu subscriptum, ad probandam identitatem scripturae.*  
 7 *Instrumentorum data ubi excedit tempus centum annorum propter impossibilitatem illud recognoscendi per testes, non eget illa formali recognitione, & num. 8.*  
 9 *Scriptura minus solemnes pro solemnibus recipiuntur, stante observantia.*

## D E C I S I O CCXXX.

**I**N praeposita positione, quae contigit 17. Decembris 1627. \* censuerunt Domini Episcopum de iure communi non habere fundatam intentionem in quarta decimarum contra laicos, & in hoc esse recedendum a resolutis 7. Maij 1627. \* an autem ex alijs esset standum in eadem resolutione reseruarunt particulariter videre, & cum hodie † ex parte Episcopi multa alia deducerentur pro fundamento suae intentionis in quarta parte decimarum, contra laicos, & quidem ex documentis publicis, placuit Dominis prius de eorum forma probanti quæreretur, ne contingat in singulis disputationibus exceptiones, quae hodie dantur contra praedicta circa formam probantem examinare.

Visum igitur fuit in forma probanti instrumentum anni 1478. in quo enunciatur divisio decimarum loci, & territorij Cameri, nempe duas partes ex tribus totius decimae loci, & territorij Cameri spectare ad Canonicos Ecclesiae maioris Nouariensis duas partes ex duodecim spectare mensae Episcopali Nouariae, unam partem ex duodecim spectare inuestito tamquam de feudo, & aliam duodecimam spectare Clerico Cameri, habet enim † faciem publici instrumenti, dum continet diem, mensem, annum, testes, clausulam, actum, & notarij rogati subscriptionem glos. in l. generaliter, C. de Tabell. lib. 10. specul. de Instrum. edit. in princ. Abb. Imol. Felin. in cap. 1. de fide Instrum. Bart. in l. si quis ex argentijs, S. si initium, num. 6. ff. de eden. Covarr. pract. qu. cap. 20. num. 1. Seraph. decis. 1236. n. 1. Rot. in Mediolanen. decimarum S. Donati 23. Ianuarij 1612. in Mediolanen. Iurispatronatus 23. Februarij 1615. coram me, & in alia Mediolanen. decimarum 4. Iulij 1614. coram bo. me. Andrea.

3 Nō obstat quod fuerit exemplatum absque executorialibus Rotae, & parte non citata, † ut propterea etiam cum requisitis publico instrumento convenientibus fidem facere non possit, cap. fin. de fide In-

strum. Put. dec. 423. prope lib. 3. in nou. Caputaq. dec. 234. num. 2. par. 3.

4 Quia quando instrumenta eduntur † ab eodem Notario rogato, ut in praesenti, non est necessaria partis citatio, neque compulsio alterius Iudicis pro illis extrahendis, Bald. in l. fin. ad finem, C. de eden. Card. conf. 74. in fine, Felin. in cap. cum P. Tabellio, num. 3. de fide instrum. quod etiam fuit firmatum in fortioribus † terminis in Notario successore in officio extrahente instrumenta Notarij demortui in supra allegata dec. Mediolanen. decimarum S. Donati 23. Ianuarij 1612. coram me.

6 Non obstat, quod praedictum instrumentum non fuerit † recognitum uti in publica manu subscriptum, prout necessarium est ad firmandam identitatem scripturae productae, Oldrad. conf. 227. num. 6. Paris. conf. 115. n. 4. lib. 4. Caputaq. decis. 117. par. 3.

7 Quia ubi data instrumentorum, excedit tempus centum † annorum, & prout excedit haec de anno 1478. propter impossibilitatem recognoscendi per testes, qui eius aetatis non reperiuntur, solet remitti haec formalis recognitio concurrente adminiculo antiquitatis scripturae Dominis oculariter ostensa. Put. dec. 9. de fide instrum. Afflict. dec. 245. num. 3. Seraph. dec. 1077. & idem cum simili † instrumentorum antiquorum supra centum annos exhibitione, ante oculos Dominorum fuit firmata in Mediolanen. decimarum de Verisio 27. Ianuarij 1617. coram me.

8 Similiter visa fuerunt in forma probanti Bullae Pauli Secundi expeditae sub formationi congruit per Sixtum Quartum successorem, & Iulij Secundi tanquam approbatae per Rot. in decisionibus 98. & 104. par. 1. diuers. & executioni demandatae respectu deputationis aestimatorum fructuum colligendorum ex praedijs Cameri decimandis pro ratis Canonicorum, cum qua observantia scripturae † etiam minus solemnes pro solemnibus recipiuntur, Crau. conf. 138. num. 1. & 274. nu. 7. Ioseph Ludou. sua concl. 38. vers. inferitur quinto. Bald. conf. 400. nu. 5. lib. 4. & idem fuit dictum in Mediolanen. Iurispatronatus 29. Aprilis 1613. coram me.

Quod autem ad alia instrumenta, & scripturas productas si opus erit, poterit particulariter videri, an habeant eandem formam probantem.

Et ita, &c.

\* Est decisio 122. supra in hac parte.

\* Est decisio 64. pariter supra.



Et infra in eadem causa adsunt aliae decisiones, idest sub diebus 19. Februarij 1629. & 14. Martij 1630. coram eodem bo. me. Renorendis. Pirouano, sunt decisiones 327. & 357. & 13 in par. 2. adsunt aliae sub die 10. Iunij 1630. & 26. Februar. 1631. coram eodem Pirouano, & 29. Aprilis 1633. & 1. Decembris 1634. coram R.P.D. Verospio, sunt decisiones 334. 31. 357. & 311.

antequam oppositum fuerit de non usu, aliquid in contrarium factum fuerit, actus non tenet.

- 13 Actus praesumitur factus ab eo, cuius facultas per decretum irritans fuit interdicta.  
14 Decretum irritans an distincte operetur, siue agatur de aliqua re certa, vel incerta.  
15 Certum dicitur aliquid per relationem ad re certam.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

DECISIO CCXXXI.

Meliteñ. Admiratus.

Die Lune 15. Iannarij 1629.

ARGUMENTVM.

Agitur in hac decisione de concessione Papae facta alicui personae de beneficio primo loco vacaturo, cum decreto irritanti. Et nonnulla circa vim, & efficaciam dicti decreti irritantis.

SVMMARIVM.

- 1 Papa, si concedat alicui beneficium primo loco vacaturum alicuius loci, tunc eueniente casu, ille omnibus debet praeferrri in illius affecutionem.
- 2 Et si in concessione adsit decretum irritans, huiusmodi beneficium est adeo affectum per sona illius, ut collatio de illo ad fauorem alterius facta, est irrita, & nulla.
- 3 Decretum irritans habet tacitam inhibitionem.
- 4 Decretum irritans continet vim priuatimam & auocatinam potestatis alias competentis.
- 5 Decretum irritans, quando adest, tunc quicquid contra illius tenorem gestum est, attentatum, ac nullum ipso iure dicitur, etiam parte non opponente.
- 6 Decretum irritans ligat indistincte ignorantes.
- 7 Quod intellige, quoad penam nullitatis, quicquid sit quoad alias penas.
- 8 Decretum irritans, nihil operatur, nisi is, pro quo fuit appositum, uti velit. declaratum. 9.
- 10 Text. in c. 1. a. subiunctum de concess. praeb. in 6. & Gabr. & Gonz. declarantur.
- 11 Privilegiu secuta acceptatione, illud retrahitur ad diem concessionis, & ab illo incipit habere effectum etiam in prauidsciam iuris alteri medio tempore quesiti.
- 12 Decreto irritanti, ad fauorem alicuius emanato, licet ille usus non fuerit, tamen si

SANCTISSIMVS D.N. sub die 17. Octobris 1626. motu proprio concessit Fr. Octauiano Bottigellae militi Hierosolymitano, ut occurrente de caetero alicuius dignitatis magnae Crucis vacatione nullus ex filiis Arnaldis etiam statuti quinti de electione vel benemerentiae, seu alio quouis quaesito colore idem Fr. Octauiano praeferrri posset, sed ipse illos omnes in affecutione dignitatis huiusmodi anteire, illisq. praeferrri debere, decernens quamcumque electionem, seu promotionem, aut collationem vel aliam quamvis dispositionem, si quam de dignitate magnae Crucis in lingua Italiae primò vacatura ad alterius, quàm ipsius fratris Octauiani fauorem fieri contingeret nullam, irritam, & inanem, ac nullius roboris, vel momenti, neque per eam cuiquam alteri ad dignitatem huiusmodi ius, vel coloratum titulum possidendi tribui posse, vnde cum post mensem à die datae praedictarum literarum dignitas Admiratus linguae Italiae per renunciationem à Fr. Catelano Casato factam vacauerit, & in illius smutatione fuerit electus Fr. Petrus Vintimilia, qui se vnà cum eodem Fr. Octauiano opposuerat. Dubitavi an praefatum Breue eidem Fr. Octauiano, quoad dictum Admiratum, & quoad Prioratum, seu Baiuliatum primò vacaturum suffragaretur, & Domini affirmatiue resolverunt.

De potestate enim Sanctissimi D.N. non est ambigendum, & voluntas satis deprehenditur, non solum quia dum apertissime disposuit, quod occurrente de caetero huiusmodi dignitatum vacatione nullus ex filiis Arnaldis, qualis erat Fr. Vintimilia, sub quouis praetextu, aut quaesito colore, Fr. Octauiano praeferratur, sed ipse omnibus praeferratur, utique voluit etiam eundem Fr. Octavianum praeferrri in affecutione dignitatis Admiratus huiusmodi, in quo tanquam in primo vacaturo gratia verificatur secundum terminos, c. literis 39. de rescript. c. dilectus il 2. de praeben. text. & glos.



in c. mandato de preben. in 6. Put. dec. 254. num. 1. lib. 1. in correct. Sed quia dum adiecit clausulam decreti irritantis voluit  
 2 huiusmodi dignitatem, ita esse affectam ad fauorem ipsius fratris Octauiani, ut collatio, siue electio ad alterius fauorem facta irrita, ac nulla esset, prout fuit c. tibi qui  
 12. de rescript. in 6. cap. si eo tempore 45. de elect. in 6. c. quodam 40. de preben. eod. lib. c. 1. de concess. preben. Cassad. dec. 1. sub nu. 7. de res. spol. Gabr. de claus. lib. 6. concl. 3. n. 36. & seqq. Gonzal. ad reg. 8. glos. 67. nu. 12. & seqq. huiusmodi enim decretum habet  
 3 et implicitam inhibitionem Cassad. decis. 2. num. 6. de res. spol. Gabr. loc. cit. num. 73. Gonzal. ubi supra num. 16. Imò continet  
 4 vim priuatiuam, et auocatiuam potestatis alias competentis c. dudum 14. vers. & idcirco de preben. in 6. Ferret. conf. 314. num. 10. lib. 2. Gonz. loc. cit. Ita ut quod  
 5 contra illius tenorem gestum est attentatum dicatur, ac nullum ipso iure, hoc est etiam parte non opponente, c. Statutum S. fin. de rescript. in 6. c. vlt. de offic. deleg. eodem lib. 6. Gabr. d. conclus. 3. nu. 57. Etiam ante ipsius decreti publicationem Gabr. loc. cit. num. 45. & de legib. concl. 4. num. 9. &  
 6 ratio est, quia huiusmodi et decretum ligat indistinctè ignorantes d. c. si eo tempore 45. de elect. in 6. c. si postquam c. dudum c. beneficia, & c. quodam de preben. pariter in 6. & c. 1. vers. adieciatur de concess. preben. Gabr. concl. 3. num. 2. Gonzal. d. glos. 67. num. 18. Couar. pract. c. 9. num. 7. Saltem quoad poe-  
 7 nam et nullitatis, quicquid sit, quo ad alias poenas Gabr. ubi supra num. 8. Gonz. loc. cit. num. 19. Monet. de commut. vlt. vol. qui prædictos cum alijs latè prosequitur c. 7. num. 234. ac etiam ante eiusdem decreti præsentationem d. c. tibi qui S. quinimo, & ibi Gemin. & Franc. de rescript. in 6. glos. in c. si soli v. contra ipsam de concess. preben. eodem lib. 6. Gabr. d. conclus. 3. num. 52. Gonz. d. glos. 67. num. 50. Ex quibus euidenter constat Fr. Octauiano, ita Breue suffragari, ut electio Fr. Ventimiliæ, quamuis per ignorantem facta nulla, ac irrita fuerit, licet de tempore smutationis Breue non esset præsentatum aut de eo non esset oppositum.

Nec dicatur, quod cum in prædicto Breui subintelligeretur et conditio si pars velit, c. 1. S. subiunctum de concess. preben. in 6. Gabr. de caus. d. conclus. 3. num. 26. Gonz. d. glos. 67. num. 52. de tempore smutationis non constabat de acceptatione. Ideoque electio Ventimiliæ tanquam pendente conditione facta sustineatur ad text. in c.

si pro te 13. de rescript. in 6. Quia prædicta  
 9 omnia procedunt ad effectum, et ut pars huiusmodi priuilegio tanquam priuato possit renunciare, & in his terminis gratia dicitur conditionalis, quæ quoad alios effectus est pura, cum tacitè subintelligatur Bal. in d. l. Gallus S. quidam recte num. 7. ff. de lib. & posthum. Sord. conf. 110. num. 6. &  
 10 ita loquuntur iura, et Doctores supra citati, secuta enim acceptatione priuilegium retrahitur ad diem concessionis,  
 11 & ab illo et incipit habere effectum etiam in præiudicium iuris alteri medio tempore quæsitum arg. tex. in l. potior 11. ff. qui potiores in pignore habeantur, ita ut licet, quis decreto huiusmodi ad sui fauorem emanato  
 12 usus non fuerit, et tamen si antequam, opponeret de non usu aliquid in contrarium factum fuerit, actus non teneat Felin. conf. 1. num. 7. ubi de collatione beneficii, quem in his terminis refert, & sequitur Gabr. loc. cit. num. 38. Menoch. conf. 348. num. 48. Monet. de commut. vlt. vol. d. lib. 7. num. 241 vers. actus enim nullus glos. in d. cap. sit pro te in vers. faciendam de rescript. in 6. & in puncto firman iura superius deducta, & ratio est, quia et actus dicitur factus ab eo, cuius facultas per dictum decretum erat interdicta, ut ex text. expressus in d. c. dudum 14. de preben. in 6. ibi, & idcirco per illud etiam expressisse videtur, ne alius posset conferre, & potestatem prædictam, quantum ad præsentem speciem reuocasse Ferret. d. conf. 314. num. 10. lib. 2.

Neque potest opponi de incerto corpore beneficii, quia quicquid sit, an huiusmodi et decretum irritans indistinctè possit operari, siue agatur de certo, siue in certo corpore beneficii ex deductis per Monet. loc. cit. num. 239. in casu nostro cessat omnis difficultas, cum Breue loquatur de dignitate primò vacatura, quæ satis et dicitur certa per relationem ad primam vacationem, ut est optimus text. in c. 1. S. ex parte vero de concess. preben. in 6. ubi glos. in ver. certam, quem textum in his terminis expendit Menoch. loc. cit. num. 239. vers. & pro ista ampliatione Put. dec. 254. per tot. in correct. lib. 1. Mohed. dec. 12. de concess. preb. ubi in fortioribus loquitur de gratia ad tot beneficia quæ ascendant ad mille.

Cum ergo Fratri Octauiano Breue suffragetur quo ad Admiratum, visum fuit pariter suffragari quo ad Prioratum, seu Baiuliatum primò vacaturum, cum id veniat consecutiue.

Quia tamen dicebatur Fratrem Ventimiliam



liam in administratione Admiratus huiusmodi plures impensas bona fide fecisse occasione Albergi Domini censuerunt Fr. Octavianum ad illarum refectionem tene-ri, facta prius ab eodem Fratre Vintimilia liquidatione.

Et ita conclusum utraq; parte infor-mante, &c.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Pistorien. Archidiaconatus :

Die Lunæ 15. Ianuarij 1629.

ARGUMENTVM.

Presentato ad iuripatronatus quibus concu-  
rentibus non possit denegari institutio. Iu-  
rispatronatus existentia, & affectuatio qua-  
liter probetur. Scriptura, aut tenor regi-  
stratus in literis Papæ an probet factum  
enunciatum.

SVMMARIVM.

- 1 Presentatio, quibus concurrentibus, non pos-  
sit denegari adiudicatio, & institutio.
- 2 Beneficij vacatio indubitata est, quando sci-  
licet quis venit ex eadem vacatione.
- 3 Iurispatronatus existentia probatur ex in-  
strumento foundationis, & dotationis.
- 4 Qui modus illud probandi superat omnes  
alios modos, tamquam directè, & in sua  
substantia fundatus.
- 5 De Iurispatronatus effectuazione, quando  
dubitari non possit.
- 6 Iurispatronatus effectuatio probatur ex enū-  
ciatiuis antiquis.
- 7 Iurispatronatus acquiritur per assignationem  
bonorum, & iurium pro dote alicuius di-  
gnitatis.
- 8 Donationis titulus est habilis ad transferen-  
dum dominium.
- 9 Patronis laicis intra quadrimestre presenta-  
re indultum est.
- 10 Instrumento, quod non est in forma proban-  
ti, non adhibetur fides, & num. 11.
- 12 Scriptura, aut tenor registratus in literis Pa-  
pæ probat factum enunciatum, quando su-  
mus in antiquissimis.
- 13 Quod procedit etiam in recentibus, quando  
Papa motu proprio aliquid asseritur.
- 14 Sumptum informè concurrentibus adminicu-  
lis, & observantia plenè probat.
- 15 Presentationis vim habet consensus præsti-  
tus, etiam ad constituendos patronos in 7  
quasi possessione presentandi.
- 16 Libro publico extractionis officialium, ad ef-

fectum probandi descendentiā, fides ad-  
hibetur.

17 Simonia impedit translationem iurispatrona-  
tus.

18 Causa finalis arguitur ex proemio.

19 Papæ auctoritas purgat omne vitium.

20 Donatio in recompensam ob servitia recepta  
non est simonia, & num. 21.

DECI S I O CCXXXII.

DICTVM fuit Archidiaconatum, de  
quo agitur, esse adiudicandum D.  
Ioanni Baptistæ Mancino.

Probat enim vacationem, patronatum,  
pertinentiam, & se à vero patrono præsen-  
tatum, quibus concurrentibus beneficij †  
adiudicatio, & institutio eidem denegari  
non potest, cap. Monasterium 16. quest. 7.  
c. cum Bertoldus ubi Abb. num. 12. de re iud.  
Rot. dec. 337. num. 1. par. 2. rec. & in Lucana  
Iurispatronatus 21. Aprilis 1921. coram D.  
meo Decano, in Burgen. S. Sepulchri Beneficij  
4. Iulij 1625. corā D. meo Merlino & in Bar-  
chinonen. beneficij 4. Februarij, & Gerunden.  
beneficij 21. Februarij 1628. coram me.

2 Vacatio beneficij est † indubitata apud  
partes: quia utraque venit ex eadem va-  
catione, nempe per obitum Honufrij Cla-  
rentij mense Octob. 1626.

3 Patronatus autem † existentia similiter  
iustificatur ex instrumento foundationis, &  
dotationis huius dignitatis Archidiacona-  
tus per Ludouicum Pauli de Compagnis  
factæ vsque ad anno 1465. quod datur, qui  
modus probandi † superat alios tanquam  
directè, & in sua substantia fundatus, cap.  
nobis c. pia mentis 16. q. 7. ubi gl. de iure pa-  
tronatus. Lambert. cod. tit. lib. 1. par. 1. art. 2. q.  
2. vsque ad finem, Cran. conf. 68. num. 1. Rot.  
dec. 615. num. 2. par. 1. recen. & fuit compro-  
bata in Gerunden. beneficij coram me 21. Fe-  
bruarij 1628. nec de † effectuazione potest  
dubitari: quia concurrat diuturna, & suc-  
cessiua possessio presentandi ultra 40. an-  
nos ab anno scilicet 1528. vsque ad præ-  
sentem vacationem, & cum † enunciatiuis  
antiquis huius patronatus, quæ sufficit iux-  
ta conf. Oldradi 229. sæpissime receptum per  
Rotam, vt in decis. 541. num. 2. par. 2. rec. Se-  
raph. decis. 1141. num. 1. & coram PP. Grego-  
rio 349. num. 3.

Pertinentia eiusdem patronatus est etiā  
patens; nam quamuis Ludouicus per assi-  
gnationem bonorum. † & iurium pro do-  
te huins dignitatis acquisierit iurispatrona-  
tus, vt iam firmatum fuit in alia Pistorien.  
Ar-



*Archidiaconatus* 17. *Iunij* 1615. *coram* Patriarcha Pamph. & per consequens tamquam hereditarium ad suos transire debuisset; attamen de anno 1476. illud donauit Petro Philippo Iannotij de Pandulphinis pro se, & antiquiori de familia descendendum ex dicto Iannotij; unde tanquam de iure abdicato ex tit. † donationis habili ad transferendum dominium concurrentibus confirmationibus Apostolicis Sixti IV. de anno 1479. & 1481. *Speculator. de locato, §. nunc aliqua num. 73. Paul. Cittad. de iur. patron. in verbo transferatur, par. 9. num. 10.* non ad haeredes Ludouici fundatoris; sed ad donatarios habentes qualitatem antiquioris de familia Pandulphina pertinere debet.

Præsentatio à vero patrono, & intra tempus debitum concludenter etiam probatur; quia Io. Baptista docet de sua præsentatione facta per Franciscum de Pandulphinis vtri maiorem natu dictæ familiæ, & tanquam vnicum patronum Archidiaconatus, & præbendæ ex instrumento, quod datur sub die 6. Nouembris 1626. ex cuius data similiter conuincitur intra quadrimestre laicis † patronis de iure indultum ad præsentandum, (*cap. quoniam cap. cum propter de iure patronatus glos. in cap. cum vos de offic. ordin. cap. unico, §. verum de iure patronatus in 6. Rot. in antiq. dec. 10. & in nou. dec. 6. eod. tit. Lap. alleg. 75. num. 3.*) fuisse præsentatum ex quo Clarentius vltimus Archidiaconus obiit de mense Octob. anni 1626.

Non obstat quod instrumentum donationis, à quo pendet substantia probationis Ioannis Baptistæ non sit † in forma probanti, postquam neque authenticum ab eodem Notario rogatum; neque à suo originali parte citata compulsatum productum fuit; sed ab alio processu leuatum, † cui fides adhibenda non est non obstante Constitutione Innocentij; dum in illo processu non apparet productum authenticum, & recognitum, *Caputag. dec. 351. num. 5. p. 2. Rota dec. 550. num. 4. coram PP. Gregorio XV. & in lauen. portionis 12. Ianuarij 1604 coram Illustriss. Cardin. Millino.*

Quia etsi hodie probari non possint requisita Innocentiana, quando scriptura extracta de alio processu producitur, non tamen deficit forma probans istius instrumenti, quia cum substantia tenoris illius fuerit registrata in litteris Sixti IV. confirmantis hanc donationem sub data Kalen. Februarij anni 1476. ab Incarnatione, & iterum enuntiata in litteris motu proprio eiusdem Põtificis de anno 1481. & sic ver-

12 semur in † antiquissimis supra centum annos, scriptura aut tenor registratus in litteris Papæ probat factum enuntiatum, *Alex. conf. 6. in fine lib. 6. Crau. de antiq. temp. in princ. nu. 8. & 10.* dicens si Papa vt hic Motu proprio concedit, etiam in recentibus talem assertionem probare, & in sectione, *vers. octaua datum limitatio in fine*, & in alia sectione, *vers. vidimus in genere*, num. 13. idem confirmat *Modern. de prob. concl. 918. num. 3.* & nihilominus si ageretur 14 de sumpto informi, concurrētibus adhuc † adminiculis, & obseruantia plenè probat *Bald. conf. 400. num. 5. lib. 4. Crau. conf. 158. post princ. & 274. num. 7. Ioseph. Ludou. concl. 38. vers. insertur quinto, Seraph. dec. 1334. n. 5. Rot. dec. 18. num. 1. par. 2. recen.* quæ adminicula superabundant: quia ex litteris prædictis Sixti IV. tam de anno 1476. quam 1481. apertè constat de veritate factæ donationis, & idem legitur registratum in libro Capituli Cathedralis Pistorien. de anno 1479. quod ideo familia de Pandulfinis tenebatur ad anniuersarium vigore prædictæ donationis rogatæ per Nerium de Prato Cam. Apostol. Notarium, qui est idem descriptus in calce scripturæ donationis pro Notario rogato, quibus accedunt enuntiatiuæ emanatæ in diuersis processibus; nam de anno 1601. Ferrantes de Tuccis pro iustificanda narratiua litterarum Coadiutoria huius dignitatis produxit diuersa iura, inter quæ legitur item instrumentum publicum donationis iurispatronatus Archidiaconatus prædicti factæ per Ludouicum, Pauli, Petro, Philippo, Iannotij de Pandulfinis, & natu maiori pro tempore existenti ex linea, & descendencia dicti Iannotij die 17. Decemb. 1476. rogato à Nerio Honufrij Notario publico Camerae Apostol. similiter & in sententia, anni 1611. lata ad fauorem Honufrij per Vicarium Pistorien. legitur viso instrumento foundationis, & donationis factæ per Ludouicum fundatorem, Petro Philippo Iannotij Pandulfini, & maiori natu. Cæterum quod instrumentum prædictum fuerit semper pro authentico obseruatum, patet quia ab anno 1528. vsque ad vltimam vacationem Pandulfini, natu maiores præsentarunt; & seu loco præsentationis consensum præstiterunt resignationibus per tempora factis per Archidiaconos possessores, & in prouisionibus Apostolicis subsequutis, nempe de anno 1528. in prouisione Francisci per resignationem Vincentij, & de anno 1565. in prouisione Baldaflaris per



per resignationem supradictam Francisci, & de anno 1601. in coadiutoria expedita ad fauorem Ferrantis Tuccij, & in alia coadiutoria expedita ad fauorem Honufrij Clarentij de anno 1611. per cuius obitum contigit præfens vacatio, & quamuis consensus non fuerint præstiti in vacatione per obitum; sed in coadiutorijs, & resignationibus, idem tamen sequuntur effectus:

quia præstiti habent vim præsentationis etiam ad constituendos patronos in quasi possessione præsentandi Abb. conf. 54. num. 1. lib. 1. Rot. dec. 154. num. 4. par. 2. recent. & 349. num. 2. coram PP. Gregorio XV.

Neque etiam dubitari potest, quin Franciscus, qui præsentauit Ioannem Baptistam, sit descendens à Iannotio Pandulfino, & maior natu, & sic habeat qualitates requisitas in donatione; quia testes dari utrumque requisitum bene iustificat, sed magis qualitatem maioratus Francisci, & descendencia à Iannotio Pandulfino plenius probatur ex attestacione Officialium Ciuitatis Florentiæ desumpta ex libro publico extractionis Officialium, ubi omnes qui nascuntur propter distributionem officiorum diligenter annotantur, cui libro in his terminis probandæ descendentiæ Rotæ fidem adhibuit in Florent. fideicom. de Gridaccijs 21. Junij 1627. coram D. meo Dunozeo, & prius in alia Florent. Cappella 26. Aprilis 1619. coram me.

Demum non obstat, quod scriptura donationis contineat labem simoniæ, quæ impedit translationem iuris patronatus, cap. præterea il. 2. de iure patronatus. Rot. dec. 302. num. 4. par. 1. recent. & ex eo simoniam dicebatur probari: quia in contextu præmittuntur beneficia recepta à Pandulfinis, & spes recipiendi maiora, quæ cum contineant causam finalem tanquam in proemio posita, l. 1. ubi Bar. in princip. ff. ad Macedon. Becc. conf. 20. num. 11. à vitio simoniæ non videntur posse separari, Couar. variar. lib. 1. cap. 20. num. 4. Rot. d. dec. 302. num. 4. par. 1. recent.

Quia ultra quod ex temporis decursu, nempe 150. annorum, & post confirmationem Apostolicam, exceptio de per se remanet ineleuans propter auctoritatem Patris, quæ purgat omne vitium, gloj. in c. cum pridem in verbo illicita de pactis, Paris. de resign. lib. 6. quæst. 2. num. 68. donare in recompensam ob seruitia recepta non est simonia, postquam carent conuentione, & pacto ad extinguendam obligationem, &

inferunt tantummodo moralem obligationem ad honestate, & gratitudine remuneratoria præcedentem, declarat Couar. d. cap. 20. num. 4. vers. si verò Collator beneficijs, & idem firmant Comes. de Trienn. quæst. 12. vers. & quid dicendum, Paris. de confiden. quæst. 49. nu. 5. Rota in Calaguritana Confid. 14 Decembris 1529. coram bo. me. Penia. Et ita.

REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Romana successionis.

Die Veneris 19. Ianuarij 1629.

ARGUMENTVM.

Testamentum primum, quando per secundum tollatur, & quando non, & quæ requirantur, Testatoris dementia, & ad hoc ut eius testamentum sit nullum, ex quibus probeatur, & ex quibus hoc cesset.

SVMMA RIVM:

- 1 Termini substantiales, ut benè seruentur, quæ requirantur.
- 2 Recusatio indicis debet fieri per procuratorem ad hoc habentem speciale mandatum.
- 3 Recusatio indicis debet fieri ante motam litteram, nisi noua causa recusationis superueniat.
- 4 Testamentum primum ipso iure per secundum tollitur.
- 5 Testamentum, quando producit in forma probanti non vitium, &c. scilicet tunc heredibus in eis institutis datur immissio.
- 6 Testamentum originale, an debeat in actis produci, ad hoc ut detur immissio, & an sufficiat exemplum in publica forma. nu. 7.
- 8 Testatoris subscriptio non est necesse recognosci, quando sumus in testamento nuncupatio.
- 9 Testamentum primum, quando non censetur per secundum reuocatum.
- 10 Testator, si in secundo testamento, dicat, quod illud valere debeat, non obstante quouis alio testamento habente clausulam derogatoriam, censetur primum reuocasse.
- 11 Testator præsumitur à prima voluntate discessisse per verba derogatoria, clausulis derogatorijs positis in prima voluntate.
- 12 Sane mentis esse, naturale est, furiosum verò, & insanum, accidentale.
- 13 Dementia in dubio non præsumitur.
- 14 Testatoris furor tempore conditi testamenti



- non probatur ex eo, quando docetur aliqua die furiosum fuisse.
- 15 Et hoc maxime, quando in testamento reperiuntur omnia rite, & recte disposita. & num. 24.
- 16 Compositio mentis ex quibus arguatur, Inordinatio arguit defectum. num. 16.
- 17 Testatur praesumitur sana mentis, si instituat haeredes personas sibi sanguine proximiores.
- Testator non praesumitur demens, si legata pia faciat, qualia ipsius qualitati, & cuilibet viro, prudenti conveniebant. num. 17.
- 18 Sacramentum confessionis, & sacra Eucharistia, non nisi hominibus sana mentis permittitur, & convenit.
- 19 Testes interessati non probant.
- 20 Testes, ad hoc ut probent testatoris dementia, illam determinate concludere debent de tempore conditi testamenti.
- 21 Testes non reddentes convenientem rationem sui dicti, non probant.
- 22 Testes, ut dementia testatoris probent, quid requiratur.
- 23 Memoria imbecillitas non bene infert ad defectum intellectus.
- 25 Viri sani intellectus, quandoque aliqua ex accidenti faciunt a sana mente aliena, etiam tempore conditi testamenti.
- 26 Pater, qui sine causa filios suos exheredat, rem quasi furiosi dicitur facere.
- 27 Testamentum patris, qui sine causa filios exheredat, merito iure tenet, cum opus sit illud rescindi per quarelam in officiosi testamenti.
- 28 Testamentum furiosi ipso iure est nullum.
- 29 Testamentum illius, qui iussit ossa sua projici in Tyberim, licet rem furiosi iusserit, tamen eius testamentum tenuit.
- Testamentum illius mulieris, quae iussit se sepelliri cum quibusdam ornamentis ex smaragdis, & margaritis confectis valuit num. 29.
- 30 Testamentum illius, qui peccata sua non confitebatur, an valeat.
- Testamentum illius, qui Missam non audiebat, & cum esset dives, non reliquit legata pia pro anima sua, an sustineatur. n. 30.
- 31 Ex testamento bene ordinato, habens dilucida internalla, praesumitur in sanitatis intervallo fuisse de tempore conditi testamenti.
- 32 Furiosus, qui prorsus est, licet de facto testetur, quamvis ordinate, tamen eius testamentum nullum est.
- 33 Furiosus, quis esse non desinit, quamvis faciat aliquos actus sapientis.
- 34 Infirmus quamquam faciat actus aliquos, qui sanitatem arguunt, tamen non est sanus.
- 35 Curatori datio arguit dementia, fallit quando fuit procurata. num. 36.
- 37 Ordinarie, & non executivè proceditur, quando tituli sunt ambo pares. num. 38.

## DECISIO CCXXXIII.

IOANNES Maria Vertema duo condidit testamenta, in primo Ven. Archiconfraternitatem Sanctiss. Crucifixi de Vrbe; in secundo Franciscum, Catherinam, & Cæciliam de Vertemis haeredes instituit, cum autem Archiconfraternitas mortuo testatore vigore primi testamenti bonorum hereditariorum possessionem, occupasset orta lite inter eam, & dictas foeminas (Franciscus enim nunquam fuit in causa) Iudex causarum dictae Archiconfraternitatis pronunciauit praedictas Catherinam, & Cæciliam esse immittendas pro duabus ex tribus partibus ex secundo testamento; sed cum habitus fuerit recursus ad Illustriss. Cardinalem Protectorem, qui me in Iudicem deputavit, dubitavi hodie in Rota de viribus dictae sententiae, & Domini esse confirmandam resolverunt, quia de validitate non est dubitandum.

Nam ultra quod Illustriss. Cardinalis in suis facultatibus potest procedere nullis etiam servatis terminis substantialibus, fuerunt nihilominus servata omnia & requisita de quibus per Caput. dec. 260. par. 2. & recusatio iudicis fuit facta per procuratorem non habentem ad id speciale mandatum, ad & recusandum de iure requisitum ad l. non solum §. fin. ff. de proc. Rebuff. de recusat. a. 1. gl. 1. num. 2. Paris. cons. 31. num. 102. lib. 1. Caput. dec. 168. par. 1. Rot. apud Greg. XV. dec. 368. num. 1. & non iuit proposita in tempore, sed post litem contestatam, quae propterea non afficit, & cum non probetur novam causam superuenisse l. apertiissimi in princ. C. de Iudic. cap. inter monasterium de sent. & re iudic. Conar. pract. quest. c. 26. nu. 1. in fin. & Rota decis. 2. num. 2. par. 2. divers.

De iustitia verò similiter visum fuit constare, quia cum per d. secundum & testamentum primum ipso iure sublatum fuerit §. posteriore instit. quib. mod. testam. infirm. cum vulgatis, & illud fuerit productum in forma probanti & non vitiatum, & c. haeredibus in eo institutis debetur immissio ex l. fi. C. de Ed. D. Adr. toll. Menoc. de adip. rem. 4. n. 368. latè Pereg. de fideic. a. 48. per tot. & Rot. apud Greg. XV. dec. 206. n. 1. & alibi saepius.



6 Nec releuat, quod in actis non fuerit † productum originale, seu matrix d. secundi testamenti iuxta requisita d. l. fin. quia sufficit, quod productum fuerit exemplum  
 7 in publica † forma traditum à Notario rogato *las. in d. l. fin. sub num. 4. ubi Zuccard. num. 92. vers. sed nihilominus, Menoch. d. remed. 4. num. 354. & ita obseruat Rota vt testatur Verall. dec. 351. num. 1. par. 2. & in Perusina hereditatis 28. Nouembris 1616. coram bo. me. Buratto, & nouissime in Romana hereditatis de Arigonis 23. Ianuarij 1627. coram D. meo Virili.*

8 Minus reuelat quod non fuerit † recognita subscriptio testatoris, quia versamur in testamento nuncupatiuo, quod redditur certum eo ipso, quod fuit per testatorem consignatum Notario clausum, & Notario à tergo illius rogatum consignationis coram septem testibus adnotauit, & ibidem testator, ac testes praedicti etiam se subscripserunt, vnde opus non est illa recognitione *Bart. in l. 2. num. 5. vers. tunc si Tabellio ff. quem ad. testam. aper. Paul. de Castr. conf. 93. num. 3. lib. 1. Rot. decis. 752. num. 6. & 7. par. 1. diuers. & in d. Romana hereditatis coram Domino meo Virili, & in ead. 28. Iunij 1627. coram eodem.*

Non obstat etiam, quod in primo testamento, in quo Archiconfraternitas fuit haeres instituta, adsit clausula derogatoria posterioris voluntatis, nisi in ea describantur haec formalia verba, Ave Maria Gratia plena, quae in d. 2. testamento non inueniuntur descripta, quo casu † primum non censetur per posterius reuocatum ad l. si quis in princ. testamenti, & ibi communiter DD. ff. de leg. 3. *las. in l. si mihi, & tibi §. in legatis num. 11. ff. de leg. 1. Corn. 86. nu. 7. vol. 3. Alex. conf. 134. num. 1. lib. 1. Cas. de Grass. dec. 1. num. 1. & 2. de testam. quia fuit bene responsum, quod in d. testamento adest sufficiens † derogatio, ex quo testator in eo dixit, quod valere debeat non obstante quouis alio testamento habente clausulam derogatoriam subdens. Sotto qualsuoglia parole derogatorie, delle quali non mi ricordo, ma se mi recordassi adesso de verbo ad verbum le direi, Bart. in d. l. si quis in principio testamenti num. 8. Clar. in §. testamentum q. 99. vers. sed quero Nau. conf. 638. num. 9. lib. 3. Moder. Rom. discept. 48. num. 22. & seqq. Hier. Laur. dec. Auen. 81. num. 3. & in puncto, quod per verba illa sotto qualsuoglia parole derogatorie, sit sufficienter † derogatum cuicumque clausu-*

la derogatoria, etiam continenti dicta verba, Ave Maria dixit, *Rota decis. 721. num. 3. par. 2. recen. & in Romana legati 9. Iunij 1578. coram Bubalo.*

Non etiam obstat visum fuit praetensa testatoris dementia de tempore secundi testamenti, in qua fiebat principale fundamentum pro parte Archiconfraternitatis, quia cum naturale † sit, quem esse mentis compotem, furiosum verò, & insanum accidentale, vt dixit *Bal. in l. nec Condicillos C. de codicill. ubi etiam gl. Bar. & alij praesumptio stat contra dementia c. fin. de success. ab intest.* propterea ad probandam dementia praesertim in Io: Maria testatore; qui non solum pro † se habet sanæ mentis praesumptionem, sed in praecedenti tempore vitae suæ talis probatur efficacioribus, & urgentioribus probationibus de tempore conditi testamenti opus est, itaut non sufficiat, † quod aliqua alia die probetur furiosus, vt late *Bar. in l. 2. num. 3. vers. sed quid ff. de bon. poss. fur. Alex. conf. 85. num. 7. ver. & illud recte lib. 2. Roder. Suar. alleg. 1. per. 101. Mago. dec. Flo. 97. num. 13. & tantò magis, quia cum hic concurrat, quod † omnia in d. secundo testamento descripta ritè, & ordinatè composita reperiuntur, debiti autem ordinis obseruantia, & scripturae compositio mentis integritatem adnotant, sicut inordinatio † defectum c. 1. §. si verò de cler. egrot. in 6. c. filij de heret. eod. lib. c. legitimus 93. dist. 10. Andr. in c. cum dilectus de success. ab intest. Alex. in d. l. Furiosum C. qui testam. fac. poss. Honded. conf. 78. num. 60. lib. 2. Tiraq. de leg. connub. glos. 1. p. 11. num. 7. Mant. de coniect. ult. lib. 2. tit. 5. num. 13. & Anton. Gamm. dec. 162. num. 2. Et praeterea nulla maior sanæ mentis coniectura, quàm illa, quæ desumitur ex qualitate testamentariae dispositionis Ioannis Mariae, quia instituit † haeres dictas foeminas sibi sanguine proximiores, & quibus circumscripto testamento à lege deferebatur eius hereditas, & legata pia fecit, qualia ipsius testatoris qualitati, & cuilibet prudenti viro conueniebant *Suar. d. alleg. 1. num. 2. & 10. Honded. d. conf. 78. num. 61. lib. 2. Mant. ubi supra num. 7. Afflict. dec. 143. num. 5. Ioseph. Lud. dec. Perus. 1. num. 9. Gram. dec. 73. circa fin. & Rota dec. 129. num. 15. p. 2. diu. His accedunt fides Parochorum, quibus in hoc multum deferri debet attestantium quod Io: Maria in vltima infirmitate, in qua fecit testa-**



mentum, & ex qua dementiam ortam fuisse prætenditur, his peccata sua cum sana memoria, sensu perfecto, & animi dolore confessus fuit, & sacram Eucharistiam suscepit, horum enim Sacramentorum susceptio, non nisi hominibus sanæ mentis conuenit, & permittitur, ut latè *Surd. conf. 89. per tot.* quæ ideo plurimum confert ad mentis integritatem præsumendum, *Menoch. præsump. 45. num. 21. lib. 6. Rot. decis. 384. num. 4. p. 1. recent. & in Romana hereditatis de Gracchis 5. Decembris 1618. coram bo. me. Remboldo.* Adminiculantur etiam attestaciones Reuerendis. Episcopi Vicegerentis Illustris. Cardinalis Vicarij, & aliorum quatuor Sacerdotum, qui circa tempus conditi secundi testamenti Ioannem Mariam personaliter visitarunt, & eum sani iudicij, ut dicunt, reperiunt, & tandem subscriptiones ipsiusmet testatoris, & septem testium non parum faciunt, quia testator mentis expertus non facile subscripsisset, & testes subscribere recusassent.

Vnde non obstant testes de dementia deponentes, quia vltra quòd quidam sunt aliquantulò interessarij, qui aut sunt legatarij ex primo testamento, aut aliàs eorum interest, ut illud sustineatur, quorum fides propterea saltem diminuitur ad omnibus *G. de test. in primis non concludunt de dementia de tempore conditi secundi testamenti, de quo tempore prædictis attentis illam determinatè concludere debent iuxta *tex. in l. 2. & l. qui testamento S. quacumque vers. nec furiosus ff. de testam. & tradunt DD. in d. l. furiosum Cor. conf. 261. num. 22. lib. 4. Ant. Gam. d. dec. 262. num. 2. & Rota d. dec. 384. num. 10. par. 1. recent.* Prætereà non reddunt conuenientem rationem sui dicti, quam tamen in hoc casu, etiam non interrogati exprimere debent, cum enim dementia cognoscatur per inquisitionem quandam, quæ se animo non offert, nisi per multa, & diuersa media, circa quæ testes de facili possunt errare, ideo eis non creditur, nisi causam sui dicti etiam non interrogati faciant manifestam *Bal. in l. solam C. de test. Innoc. in cap. cum causam de test. Fulgos. & Castr. in d. l. furiosum, ubi las. num. 6. Sot. conf. 42. num. 4. lib. 1. Surd. d. conf. 89. num. 4. Boer. dec. 23. num. 41. Mago. d. dec. 97. num. 5. & Rota in dec. 384. num. 7.**

Non ostat, quod aliqui testes reddant rationem dementiae, quia viderunt Ioan-

nem Mariam memoria destitutum, & facientem strepita, & alia more dementium, quia memoriae imbecillitas non infert ad intellectus defectum *Menoch. d. præsump. 45. num. 31. & Rot. d. decis. 384. num. 5. præsertim in Ioanne Maria, corporis infirmitate oppresso iuxta *tex. optim. in l. hac consultiissima S. at cum humana fragilitas C. qui testam. fac. poss.* quòd verò fecerit strepita, & alia huiusmodi, similiter non concludit dementiam continuatam, & confirmatam, & sic cum non fuisse in potestate mentis de tempore conditi testamenti, stante, ut dictum est, quod antea communi existimatione sani consilij reputabatur, & testamentum condidit rectè, & ordinatè compositum, & eius dispositionis qualitas conuenit homini perfectæ mentis, & quod post prædicta strepita, & testium dispositiones sanus mente repertus fuit à Parochijs, quibus fuit peccata confessus, necnon à Reuerendis. Vicegerente, & alijs Sacerdotibus supradictis, quandoque enim sani intellectus viri aliqua ex accideri faciunt à sana mente aliena etiam tempore conditi testamenti, & sic in fortioribus terminis; & tamen non ideo semper de iure furorem superuenisse præsumitur, nec insani reputantur, quoad testamenti actiuam factionem, modo ex alijs suspicio furoris inde causata amouetur prout pater, qui filios suos sine causa exheredat, meritò rem quasi furiosi facere dicitur *l. 1. & 2. ff. de inoff. testam. & tamen eius testamentum mero iure tenet cum opus sit illud rescindi per quædam inofficiosi l. si non morsis S. si quis, & tot. ff. de test. & d. l. furiosum C. qui test. fac. poss.* Ille etiam testator, qui apud Iuriconsultum in l. quidam in suo ff. de cond. inst. iussit ossa sua proijci in Tyberim rem furiosi iussit, ut ibi *tex.* dicit, & tamen eius testamentum valuit, sicut valuit testamentum illius mulieris, quæ in l. fin. S. fin. ff. de anr. & arg. leg. iussit se sepelli cum quibusdam ornamentis, quæ ipsa ad se sepelliendum fecerunt ex smaragdis, & margaritis; & facit bonum *tex. in l. seruo alieno, S. fin. ff. de leg. 1. & quod refert Paris. conf. 88. num. 65. vol. 3. de testamento illius, qui peccata sua non confitebatur, & Corn. conf. 219. in fi. vol. 1. de testamento alterius, qui Missam non audiebat, & cum diues esset legata pia pro anima sua non reliquit, & sic in.**



intelligit Roder. Suar. vbi supra, quod refert Valerius Max. de testamento dementis benè ordinato, quod Senatus Romanus validum declaravit, quod scilicet furiosus ille non erat in continuo, & confirmato furore, sed habens dilucida interval-  
 31 la, itaut ex benè ordinata & dispositione iudicatus fuerit insanitatis intervallo esse de tempore facti testamenti, prout etiam sic intelligenda est dec. in d. Rom. hereditatis de Gracchis. ver. tum etiam, quando quidem, qui prorsus demens est, & in furore  
 32 confirmatus, si de facto testetur & quamvis ordinatè, semper eius testamentum nullum est Roder. Suar. & Mant. vbi sup. Menoc. d. presumpt. 45. num. 68. siquidem tunc opti-  
 33 ma compositio non à persona, & sed casu magis facta creditur arg. optim. tex. in l. fin. ff. de administr. tut. non enim propterea definit esse furiosus quamvis faciat aliquos actus sapientis, vt dicit Rom. post gloss. in l. filium emancipatum num. 3. ff. de acquir. hered. Zabarell. conf. 57. vol. 2. Corn. conf. 69. vol. 1. & Menoch. conf. 82. num. 234. vt in simili infirmus, qui etsi actus aliquos faciat,  
 34 qui sanitatem & arguunt, tamen non est sanus Præposit. in c. dilectos extr. de spons. Corset. singul. 368. verbo testamentum, vbi minit illius egregiæ sententiæ, quam dixisse quendam fatuum Parisiensem, multi alij etiam referunt.  
 Non etiam obstare dixerunt DD. quod Io. Mariæ vti infano fuerit datus Curator ante conditum testamentum, de quo agitur, quæ Curatoris & datio dementiam arguit Alex. d. conf. 85. num. 9. lib. 2. Bertran. conf. 48. num. 22. vol. 1. par. 2. Surd. d. conf. 89. num. 19. & Mant. vbi sup. nu. 15. quia quicquid sit, an d. Curatoris datio fuerit causa cognita, & an fuerit ad hoc procurata, vt  
 35 videtur & ab habentibus pinguis interesse ex primo testamento, illa similiter non concludit dementiam ad effectum, de quo agitur, vt in puncto Io. Fab. in §. præterea, & ibi etiam Aret. instit. quib. non est perm. fac. testam. las. in d. l. furiosum sub num. 2. vers. singulariter limita Boer. d. dec. 23. num. 79. & Rot. in d. Romana hereditatis de Gracchis. Et in omnem casum in conflictu probationum, Dominis ex supradictis visum fuit probationem sanæ mentis de tempore conditi  
 36 secundi testamenti præponderare.  
 Tandem non obstat, quod Archiconfraternitas quæ venit & ex alio testamento;  
 37 & sic ex pari titulo, & possidet, sit legitima contradictrix, ad impedi eam immissio-

nem ex d. l. fin. Bart. ibi sub num. 21. vers. aut compereat, & Zuccard. num. 374. Menoch. de adipisc. d. remed. 4. num. 565. Peregr. de fideic. art. 48. num. 40. Mohed. dec. 13. vt lit. pend. & Caput. dec. 329. par. 1. & Rota in Reatina hereditatis 4. Iunij 1599. coram Iusto, quia est  
 38 verum ad effectum, vt non & sit procedendum ex d. remedio executivè, & summarie, vt loquitur DD. & decisiones supra allegatæ, Domini autem quamvis dixerint sententiam esse confirmandam, dixerunt tamen procedendum esse via ordinaria.

Et ita decisum vtraque &c.

R. P. D. MOTMANNO.

Mediolanensium Pecuniaria.

Die Veneris 19. Ianuarij 1629.

ARGUMENTVM.

- Creditor, si indulgear debitori, vt ad beneplacitum, & commodum suum soluat, ita quoddam beneplacitum, & commodum non excedat metam certi determinati temporis, an eo termino elapso, censeatur inducta debiti præscriptio, & obligationis extinctio.
- S. V. M. M. A. R. I. V. M.
1. Solutioni, si sit adiectus terminus, an post illius lapsum inducta dicatur debiti præscriptio, & obligationis extinctio.
  2. Instrumentum publicum facit probationem probatam.
  3. Obligatio semel extincta amplius non renouiscit.
  4. Terminus, quando est præscriptus non obligationi, sed solutioni, tunc post lapsum termini non potest dici extincta obligatio. & num. 9.
  5. Solutioni, quando est adiectus terminus, præsumitur contrahentes voluisse, quod ante aduentum termini debitum exigere non possit.
  6. Solutioni, quando adijcitur terminus, eo adueniente, non solum liberatur debitor, sed constituitur in magis obligatione efficaci.
  7. In obligatione simplici, quæ non habet causam successiuam, sed momentaneam, si adijciatur dies, censeatur appositus non causa limitanda obligationis, sed differenda solutionis.
  8. Damna, & interesse, solita sunt deberi ratione mora.



- 10 In prescriptione terminus currit de momento in momentum.
- 11 Instrumenta non habent executionem paratam.
- 12 Iudicium non debet incipere ab executione.
- 13 Sententia condemnatoria, antecedere debet executionem.
- 14 Instrumentum potest fieri, quod habeat executionem paratam, tam ex statuto, quam ex conventionione partium.
- 15 Ut scilicet contra debitorem tamquam confessum executivè procedi possit.
- 16 Pacta executiva in instrumentis apposita ex dispositione statuti. Mediolanen. quid operentur.
- 17 Decis. in causa Ferrariam. Affictus coram Decan. Pegn. declaratur.
- 18 Legitimitas personarum in omnibus iudicijs, etiam executivis requiritur.

## D E C I S I O CCXXXIV.

**I**LLVSTRISSIMVS D. Cardinalis Borromeus per instrumentum publicum rogatum Mediolani 14. Decembris anni 1592. solvere promisit quondam D. Comiti Ioanni Baptistae eiusque hæredibus, & successoribus, summam librarum imperialis 15796. cum infrascriptis conditionibus, videlicet. Et hoc ad commodum, & beneplacitum prædicti Illustrissimi D. Cardinalis, quod tamen commodum, & beneplacitum, non excedat metam annorum duodecim, sed hinc ad dictos annos duodecim intelligatur, & sit præscriptus terminus solutionis præsentis obligationis, cum ea tamen expressa lege, ac conditione, quod interea dictus Illustrissimus D. Cardinalis, non teneatur, nec cogi possit ad aliqua damna, seu interesse, & postea omnia sua bona obligavit, etiam cum patris executivis, cum iuramento, & clausula constituti, quodque ubique locorum ipse conveniri possit.

Defuncto autem dicto Comite Ioanne Baptista DD. Comitissæ Paula, & Barbara de Belgioiosis tanquam eius ab intestato hæredes, ab Auditore Camera obtinuerunt vigore suprascripti instrumenti contra D. Cardinalem relaxari mandatum executivum, à quò interposita pro parte eiusdè D. Cardinalis appellatione, causa mihi fuit commissæ eunt clausula, si quid exequendum.

Et proposito dubio, An mandatum Auditoris Camera esset exequendum, Domi-

ni duo firmarunt. Primum scilicet constare de credito, alterum verò pro illius crediti consecutione dictum mandatum non esse exequendum.

**I** Quod enim attinet ad primum, licet ex verbis adiectis termino solutionis ad annos duodecim prætenderetur post huiusmodi tēporis lapsum à die initæ stipulationis inductam fuisse debiti præscriptionem, & obligationis extinctionem, iuxta l. cum qui, §. qui ita stipulatur, ff. de verb. oblig. visum est nihilominus liquidò constare de credito hæredum quondam Ioannis Baptistæ ex instrumento ꝑ publico, quod facit probationem probatam, l. census ff. de probat. l. in donationibus C. de donat. cap. scripta de fid. inst. & ibi Innoc. n. 3. Abb. in c. sollicite de rest. spoliat. n. 7. in fin. Bart. in l. intere n. 2. C. de solut. Bald. in l. si qua C. de Ep. & Cler. Alex. conf. 135. n. 5. lib. 6. Dec. conf. 433. cū seqq. Soc. iun. conf. 127. n. 7. lib. 3. Et Rota dixit in Romana Pecuniaria 5. Novembris 1627. coram Reuerendis. D. meo Decano.

Neque obstat, quod dicebatur obligationem sublatam esse penitus post duodecim annorum lapsum, eamque semel ꝑ extinctam, non amplius reuiuiscere l. cum ex causa C. de remiss. pign. Quia non fuit præscriptus terminus obligationi, sed ꝑ soluti tantum, ut apparet ex verbis instrumenti, ibi, sit præscriptus terminus solutionis præsentis obligationis, itaut dicendum sit obligationem de qua agitur incepisse ex die ad tex. in l. obligationum §. 1. ff. de oblig. & act. Et contrahentes voluisse ꝑ quod ante aduentum termini duodecim annorum debitum exigi non posset, ut aperte dicitur in l. qui hac anno 42. ff. de verb. oblig. Ibi qui hoc anno, aut hoc mense stipulatus sit, nisi omnibus partibus anni vel mensis præteritis, non rectè patet, tunc enim aduentus diei, non solum debitorem non liberat, sed magis constituit obligationem efficacem, l. si mandato Titij, §. Paulus respondi 2. ff. mandati l. magnam legun. C. de contrahen. & com. stipul. Præsertim cum simus in simplici obligatione, quæ non habet ꝑ causam successivam, sed momentaneam, cum statim ad libitum adimpleri possit, quo casu semper dies videtur apposita, non causa limitandæ obligationis, sed causa differendæ solutionis, uti plenè declarat Bart. in d. l. cum qui §. qui ita stipulatur ff. de verb. oblig. n. 2. Vbi distinguendo sic respondet contrarijs, quâ distinctionem amplectitur Paul. de Cast. ibi. dem n. 3. & signanter las. n. 9. & Ang. in prin. Et



Et hanc interpretationem confirmant verba ipsius instrumenti, ibi ea tamen expressa lege ac conditione, quod intera D. Cardinalis non teaneatur, nec cogi possit ad aliqua damna, seu interesse, ex quibus manifestè colligitur terminum fuisse à contrahentibus præscriptum solutioni, ad effectum evitandi damna, & interesse, solita deberi ratione moræ l. mora §. in bona fidei ff. de usur. l. scimus, l. lecta ff. si certi. per. Non verò ad effectum perimendi obligationem, nam aliàs dicendum esset, nullam ab initio adfuisse obligationem, quæ necessario adstringere Illustrissimum D. Cardinalem, si in ipsius arbitrium fuisset collatus effectus obligationis, itaut ante terminum, non congeretur ad solutionem, & elapso termino, omninò censeretur liberatus à debito contra tex. in l. in vendentis C. de contrahempt. & in l. sed ex hac ff. de act. notat. Bart. in l. centesimis §. fin. ff. de verb. obligat. & ibidem Paul. de Cast. in princ.

Minus obstat allegata præscriptio ex statuto Urbis ob lapsum sexdecim annorum, & ultra, quia à die solutionis, qui ex pacto in instrumento appposito cessit 14. Decembris anni 1604. usque ad diem 16. Iulij 1620. quo die fuit cœpta lis, constat non effluxisse integrum spatium sexdecim annorum à statuto requisitum, ut præscriptio dicatur completa, in qua & tempus computatur de momento, in momentum ad text. in l. cum notissimi §. illud autem C. de præscript. 30. vel 40. ann. l. unic. §. cum autem, & ibi Bart. 6. de usucap. transform. tradit Bald. in l. qua etate num. 2. ff. de testam.

Quantum verò ad secundum caput disputationis Domini censuerunt mandatum Auditoris Cameræ, non esse exequendum, apertissimi enim iuris est instrumenta & non habere paratam executionem l. minor annis 25. cui fideicommissum ff. de minor. & ibi Bart. l. pacto C. de pactis Ang. & Alex. in l. si post dotem §. si ex eo, num. 6. ff. solut. matr. Thesau. decis. 26. in princ. Idque optima ratione constitutum videretur, ne aliàs ab executione & iudicium incipiat contra text. in l. 1. & 2. C. de execut. rei iud. ubi DD. Et ita legitimus iuris ordo inuertatur, qui exigit, ut sententia & condemnatoria executionis præceptum antecedit Thesau. d. decis. 26. post princ.

Et licet fieri possit quòd instrumentum & habeat executionem paratam, tam ex sta-

tuto, quàm ex conventionione partium prout videmus in obligatione Camerali, vel instrumento guarentigato, ut scilicet contra debitorem & tanquàm confessum executinè procedi possit per tex. in l. adstinendum, & ibi glos. in verb. privati C. quor. appell. non recipi, & in l. Creditores C. de pig. Bart. in l. 1. num. 8. ff. de eden. 10. Andr. ad specul. in tit. de appell. §. in quibus nu. 4. in verb. confessus. Petr. Nunn. de Auuendano ad l. 4. & 5. tit. de las Exceptiones lib. 3. ordinat. regal. Moder. ad tract. de oblig. Camer. quest. 2. num. 16. Et ita instrumentum de quo agitur, videtur continere similem conventionem propter promissionem D. Cardinalis cum pactis executiuis, in quæ ipsum consensisse patet.

Attamen his non obstantibus responsum fuit, huiusmodi clausulam, ex dispositione statuti Mediolanensis duntaxat operari, quòd creditori detur immissio, vel associatio ad bona debitoris, per quam constitutur & tantum iudiciale pignus, seu hypotheca ad fauorem ingredientis possessione, ut declarat Cattel. Cott. in memoria in verb. pacta executiua, & in verb. hypotheca, & notat Carpan. ad statut. Mediolan. cap. 155. n. 6. & seqq. & cap. 156. num. 1. & 2. cum seqq.

Atque ita non applicantur tradita per Moder. de appell. quest. 17. lim. 9. num. 10. Neque decisio & Ferrarien. affictus 28. Ianuarij 1611. coram bo. me. Penia. Quoniam procedunt in instrumentis in quibus adest clausula cum rigore moræ obligationis Cameralis, & cum quibusvis remedijs executiuis etiam in ampliori forma Cameræ Ducalis.

Præterea visum fuit tanto minus competere viam executiuam, ex eo, quod non constaret de legitimatione personarum DD. Paulæ, & Barbaræ, quæ & in omnibus iudicijs, etiam executiuis, requiritur Bart. in l. 2. num. 3. C. de edict. Diu. Adr. tollen. Ias. in l. fin. num. 47. eod. tit. Bal. in l. 3. §. ibidem ff. ad exhib. Alex. conf. 59. num. 1. lib. 2. Pet. Gerard. sing. 23. Et fuit dictum in Romana census 5. Iunij 1600. coram Litta.

Et ita fuit decisum vtraque parte informante, &c.

Ad sunt infra in hac parte due alie decisiones in eadem causa sub diebus 10. Iunij 1629. & 19. eiusdem mensis, & anni, coram eodem R. P. D. Mormano, sunt decisiones 298. & 305.



REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Cæsaraugustana Præminentiarum.

Die Ven. 19. Ianuarij 1629.

## A R G V M E N T V M.

Remissoria, ad hoc, ut non denegetur, quid sit necessarium, & quando eius petitio non careat vehementi suspitione.

## S V M M A R I V M.

- 1 Remissoria secunda non conceditur.
- 2 Remissoria secunda non datur, quia presumitur calumniosa.
- 3 Calumnie suspicio, ubi intrat, regulariter non solet concedi remissoria.
- 4 Remissoria conceditur, stante aliqua iusta causa.
- 5 Articuli, quando sunt releuantes, tunc ob presumptam calumniam non denegatur remissoria.
- 6 Remissoria denegatur, quando calumnia est vehemens, licet articuli sint releuantes.
- 7 Remissoria est vehementer calumniosa, quando articulatur id, quod fuit prius articulum, & non probatum, & num. 15. & 16.
- 8 Remissoria multo fortius denegatur, quando calumnia est vehemens, & nec aliqua iusta causa concurrat.
- 9 Remissoria petitio non caret vehementi suspitione, quando post longum tempus fuit petita.
- 10 Remissoria non conceditur nec in prima instantia, etiam quod alia non sint concessa, quando causa durat per longum tempus.
- 11 Remissoria petitio dicitur satis calumniosa, quando articuli continent contrarium eius, quod probatur per scripturam.
- 12 Probatum quod fuit per scripturas, non debet admitti ad probandum contrarium per testes.
- 13 Remissoria presumitur calumniosa, quando articulatur res impossibilis.
- 14 In probanda immemorabili, debet demi tempus litis.

## D E C I S I O CCXXXV.

**F**VIT resolutum non esse dandam remissoriam, quia si concederetur, esset quarta, & tamen nec prima secunda datur. Senecolus de remissoria, c. 6. n. 2. Boccac. in

cod. tract. cap. 3. num. 27. Rot. des. 406. num. 2. par. 2. in rec. Ideoque multo minus tertia conceditur. Io. Monachus in cap. cupientes, num. 58. de elect. in 6. Oldrad. conf. 311. in princ. & in fine. Cardinalis in Clem. sapè vers. & quia notabili 13. de verb. signif. Rot. decis. 16. de testib. in nou. Caput. decis. 162. par. 1. & dec. 50. par. 3. & fuit dictum in causa Ragusina matrimonij 10. Martij 1578. coram. Bubalo, & ratio est, quia praesumitur calumnia. Vestr. in prax. lib. 6. cap. ultimo. num. 4. Senecolus de remissor. cap. 6. circa medium utrf. ceterum, Farin. de testib. quest. 77. num. 35. & quando intrat praesumptio calumniae, regulariter remissoria non solet concedi. Cassad. decis. 3. num. 1. de dilat. & fuit dictum in dicta causa Ragusina matrimonij 10. Martij 1578. coram. Bubalo.

Et quamuis praedicta non procedant, quando concurrat aliqua iusta causa Saranen. dec. 83. lib. 1. Put. decis. 4. de dilat. Farin. d. num. 35. in fine. Rot. decis. 348. in fine recent. par. 1. & fuit saepissime resolutum: quod praecipue procedit quando articuli sunt releuantes, & quo casu ob praesumptam calumniam non denegatur remissoria Regid. decis. 624. & fuit dictum in causa Terdonen. Praepositura 1. Decembris 1600. coram. me. attamen fuit responsum, quod, quando calumnia est vehemens, denegatur remissoria, etiam quod articuli sint releuantes Seraph. decis. 1460. nu. 1. & fuit resolutum in causa Caurien. iurisdictionis 26. Februarij 1587. coram. Robustorio, prout etiam quando articulatur idem, quod fuit prius articulum, & non probatum, non sufficit quod articuli sint releuantes ex supra deductis. In hoc autem casu non solum calumnia est vehemens, quod sufficeret ad denegandam remissoriam, sed quod plus est, neque aliqua iusta causa concurrat, ex qua noua remissoria, debeat concedi.

Quod autem calumnia sit vehemens satis deprehenditur ex eo, quod causa pendet ab anno 1536. & fuerunt iam concessae tres remissoriae, & sic cum causa durauerit per longum tempus, non caret vehementi suspitione calumniae, quod post dictum tempus petatur remissoria, ut fuit dictum in dicta causa Ragusina matrimonij, & in causa Florentina matrimonij 6. Martij 1570. coram. Oradino, & in fortioribus, quod nec in prima instantia etiam quod aliae remissoriae non fuerint concessae, quan-



quando causa duravit per longum tempus quod remissoria non debeat concedi *Put. dec. 195. lib. 1. in correct.*

11 Secundò calumnia vehemens ꝛ probatur, quia articuli continent contrarium eius, quod probatur per scripturas, dum enim articulatur Priorem del Pilari in propria Ecclesia præcedere Decano Metropolitano in loco eminenti, de contrario constat ex sententijs, & scripturis per quas disponitur ipsum Priorem, & eius Capitulum teneri recipere Priorem hodie Decanum honorificè in manum dexteram, & locum nobiliorem, vt fuit firmatum coram me in hac causa 29. Nouembris 1627. Et ideo cum hoc sit probatum per scripturas, non debent ad ꝛ probandum contrarium admitti testes, cum intret præsumptio vehementis calumniæ *Aegid. decis. 9. Seraph. dicta decis. 1460. num. 3. & fuit resolutum in causa Fanen. parochialis 22. Iunij 1616. coram Illustriss. Card. S. Eusebii, & in causa Mediolanen. pensionis 13. Iunij eiusdem anni coram R. P. D. m. Pirouano.*

13 Tertiò calumnia est vehemens, quia articulatur ꝛ immemorabilis, quæ est improbabilis, nam cum lis fuerit mota de anno 1536. impossibile est inuenire testes, qui deponant de usu per 40. annos ante mortem ꝛ litem, cuius lis tempus est demendum, *cap. licet de testib. & in his terminis dicit Seraph. alleg. decis. 1460. num. 2.*

15 Quod autem etiam nulla iusta causa concurrat, ex qua noua remissoria sit concedenda, pater quia articuli ꝛ continent idẽ, quod aliàs fuit articulatum, & licet articuli fuerint magis specificati, tamen vt hoc suffragaretur, opus esset quod articuli antiqui tacite idem comprehenderent quo ad necessitatem facti, & probationis, sed solum quoad necessitatem facti, non autem probationis, vt putà si primò articulaui mutuum, & non tempus, vt distinguendo dicit *Abb. in cap. fraternitatis, num. 8. per tot. de testibus.* In hoc autem casu articuli veteres continent virtualiter idem quo ad necessitatem facti, & probationis, prout articuli noui quod satis patet. Primò enim articulatur solemnis ingressus Capituli del Pilar in Ecclesiam Metropolitanam cum cantu dum diuina celebrantur. Et tamen de anno 1538. super hoc fuerunt factæ probationes, vt in copia testium quæ data fuit, immò cum illi de Pilari ingressi fuerint Ecclesiam Metropolitanam cantando dum diuina celebrabantur ex commissione S.

Congregationis Rituum, fuit illis per Reuerendissimum Archiepiscopum iniunctum, nè tali tempore canendo ingrederetur. Vnde articulus ꝛ iste nedum reijcitur ex quo aliàs super hoc fuit examinatum, sed etiam ex calumnia vehementi.

Secundo articulatur honorificentia, quæ iisdem de Pilari tam in ingressu, quàm in sessione in choro Metropolitanæ recipiuntur, 3. 4. 5. & 6. articulatur præeminentia, eorundem de Pilari in concursu cum Metropolitanis 7. & 8. Articulatur modus, & ordo circa functiones. Nono denique articulatur modus simul incedendi quoad Portionarios. Vnde satis patet quod omnes isti articuli fuerunt comprehensi sub antiquis, quia ab anno 1536. vsque adhuc fuit semper litigatum vniuersaliter super præeinentijs, & semper super hoc fuerunt factæ probationes circa modum, ordinem, & formam inter has Ecclesias seruandum in incedendo in processionibus, in recipiendo se ad inuicem in proprijs Ecclesijs, in sedendo in choro ipsarum, ac in eundo, & redeundo respectiue, quod specificè probatur, tam ex ietura mandati Rotalis de manutenendo, & eius declaratione, quàm ex testibus examinatis, & ex decisionibus pro tempore in causa factis.

Et ita conclusum vtraq; parte informante, &c.

¶ *Supra in hac causa adsunt duæ decisiones sub diebus 26. Aprilis 1627. & 29. Nouembris eiusdem anni coram eodem h. me. Coccino, sunt decisiones 57. & 111. & infra p. 2. adest alia sub die 14. Februarij 1631. coram eodem eisd. decisio 15.*

REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Narnien. Hæreditatis.

Die Mercurij 24. Ianuarij 1629.

ARGUMENTVM.

Hæredi, vt competat remedium l. final. C. de edict. Diu. Adr. toll. quid probare teneatur, Identitas, & certitudo foliorum testamenti, quæ à testatore Notario tradita fuerunt, qualiter probetur.

SVMMARIVM:

1 Hæres, vt immittatur in possessionem bonorum testatoris ex remedio l. si. C. de edict. Diu. Adr. toll. quid requiratur. & num. 2.



- 3 Testamentum originale debet produci ad hoc ut iudici constet per ocularem inspectionem an illud sit abolitum, vel cancellatum, vel in aliqua parte vitiatum.
- 4 Testamenti exemplum in forma publica sufficit, quod in actis producat.
- 5 Testamenti foliorum identitas probanda est, quando sumus in testamento, quod à testatore fuit consignatum Notario clausum.
- 6 Notarij fidei statur circa identitatem foliorum testamenti ei à testatore traditorum. & num. 9.
- 7 Testamenti foliorum identitas ex quibus concludenter probetur. & num. 8.
- 10 Fideicommissario non impeditur immissio pro indiviso, vigore detraktionum.
- 11 Fideicommissarius non dicitur legitimus contradictor ad impediendam immisionem heredi, quando sunt faciendae detraktionen.

## DECISIO CCXXXVI.

- F**VIT resolutum, Capitulum, & Canonicos S. Nicolai Colliscipionis heredes scriptos q. Rosae Florae esse & immitterendos ex remedio l. fi. C. edict. Diu. ADR. toll. in possessionem bonorum per testatricem, de tempore eius mortis possessorum, quia exhibuerunt instrumentum publicum testamenti, & ex dispositionibus quatuor
- 2 testium probatur possessio testatricis, ac & bonorum identitas, quo fit ut eis debeatur immissio ex d. l. fin. ubi glos. & Bart. num. 3. & communiter notant Doct. Menoc. de adip. remed. 4. num. 56. & seq. latè Peregr. de fideic. art. 48. per tot. & Rota apud Greg. XV. decis. 194. num. 1. & alibi saepius.

- Neque obstat, quod non sit productum originale, siue matrix testamenti, ut iudici constare possit & per ocularem inspectionem, an illud sit abolitum, vel cancellatum, aut in aliqua sui parte vitiatum iuxta requisita ad l. fin. quia ultra quod originale fuit ostensum in Rota, quod Dominis visum fuit nulum continere in se defectum apparentem,
- 4 sufficit quod in actis & producat exemplum in publica forma, prout in praesenti productum fuit, traditum à Notario rogato l. as. in d. l. fin. sub num. 4. Zeucard. num. 92. Menoc. d. remed. 4. num. 654. prout etiam, observat Rota, ut attestatur Veral. decis. 351. num. 1. par. 2. & fuit saepius sequuta, praesertim in Perusina Hereditatis 28. Novembris 1616. coram bo. me. Buratto, & plenius in Romana Hereditatis de Arigonis 23. Ianuarij 1627. coram D. meo Virili, & novissime in Romana

successionis 19. currentis mensis coram me.

- Non obstat etiam quod cum versemur in testamento, quod à testatrice fuit consignatum Notario & clausum, debet probari identitas foliorum, in quibus fuerunt descripta nomina heredum: quia cum dictum testamentum constans duobus folijs fuerit à testatrice consignatum Notario sigillatū, & in actu consignationis interuenerint septem testes, ac adhibita fuerint caeterae solemnitates necessariae, circa & identitatem foliorum statur fidei Notarij, Lan. in tract. de form. testament. nuncupat. num. 14. 32. & seq. & conf. 1. num. 48. & 86. post d. tract. & Rota in d. Romana Hereditatis. Et ulterius identitas primi folij visa fuit DD. clara, ex quo à tergo eiusdem folij Notarius adnotavit rogatum consignationis in praesentia septem testium, qui etiam se subscripserunt ex quibus certitudo, seu & identitatis concludenter probatur Clar. in S. testam. q. 4. n. 3. vers. sed pone, Mant. de coniect. lib. 1. tit. 7. n. 7. vers. unde etiam. Rota in Rom. testam. 9. Decembris 1624. coram bo. me. Vbaldo, & in d. Rom. hereditatis, & tandem in d. Romana successionis coram me. & videbatur omnis difficultas cessare, quia dictum folium fuit etiam obsignatum anulo quodam ipsius testatricis, & istud signum fuit in actu aperitionis per duos ex praedictis testibus recognitum, quo fit ut tanto minus de certitudine dicti folij dubitari possit, cum illa satis & probetur ex supradictis etiam sine alia recognitione Lan. d. conf. 1. n. 39. vers. verum his non obstantibus. & num. 4. Alex. conf. 176. num. 4. vers. quia responderi potest lib. 5. Clar. & Mant. ubi supra, & firmavit Rot. in dicta Romana hereditatis.

Identitas verò secundi folij intermediij, in quo fuerunt descripta nomina heredum & finitum testamentum ultra quod & quoad eam statur pariter fidei Notarij sine aliqua recognitione Fulgos. conf. 56. nu. 2. cum alijs cumulatis per Rotam in d. Romana hereditatis de Arigonis, redditur etiam indubitata, ex quo in calce eiusdem folij testatrix manu propria fecit signum crucis, & apposuit signum praedicti anuli, & se subscripserunt tres testes, quorum duo in actu dictae aperitionis recognouerunt proprias, & alterius testis subscriptiones, necnon etiam praedicta signa testatricis, ex quibus dictum secundum folium redditur certissimum ex supra allegatis.

Non obstat demum quod testes deponent bona, de quibus, agitur fuisse posses-



sa pro indiuiso à testatrice, & Francisca eius sorore vti bona hæreditaria Antonij communis patris, & quod per mortem testatricis sine filiis fuit purificatum fideicommissum omnium bonorum, vel saltem pro duobus ex tribus partibus ad fauorem d. Francisca, quia quoad primum hoc vnum certum est, quod possessio Francisca non impedit Capitulo, & Canonicis immisionem in possessionem omnium bonorum, pro indiuiso, prout testatrix possidebat, Menoch. vbi supra num. 365. & seq. Rota in Tusculana fideicommissi 4. Iulij 1618. coram Reuerendis. D. meo Decano. Ad. ad Greg. decis. 185. num. 4. vbi plures Rotæ decisiones in similibus terminis cumulantur.

Quo verò ad secundum de prætenso fideicommissio, quicquid de eo sit, in omnem casum, ex quo competere Capitulo, & Canonicis ex persona dictæ testatricis detractiones pro legitima, & Trebellianica, necnon scutis 1275. pro dotis supplemento ei à Patre relictis, etiam quod Francisca esset fideicommissaria, & possideret, non esset legitima contraditrix ad impediendum Capitulo hæredi immisionem, Zuccard. in d. l. fin. num. 426. cum seq. Ruin. cons. 140. num. 6. lib. 5. Boer. decis. 156. num. 2. & Rot. decis. 115. num. 11. par. 1. recent.

Et ita decisum vna tantum parte informante, &c.

EMINENTISS. ET REV. D. CARD. VIRILI

Romana fideicommissi de Vipera.

Die Mercurij 24. Ianuarij. 1629.

ARGUMENTVM.

Conditio, si sine filiis decesserit, licet regulariter verificetur tam in masculis, quam in foeminis, tamen hoc fallit, quando ex coniecturis apparet, quod testator tantum intellexit de masculis, & quæ sint istæ coniecturæ.

SVMMARIVM.

- 1 Conditio, si sine filiis decesserit, verificatur tam in masculis, quam in foeminis.
- 2 Conditio, si sine filiis, &c. non verificatur in foeminis, quando ex coniecturis apparet testatorem intellexisse de masculis. & n. 7.
- 3 Coniectura, quæ de per se non sufficiunt, coniunguntur, & insimul suffragantur.
- 4 Testator non loquens per viam simplicis ra-

tionis, sed principalis dispositionis inducit absolutum fideicommissum ad fauorem filiorum, & descendantium masculorum.

- 5 Filij, quando semel fuerunt vocati cum qualitate masculina, semper cum ea intelliguntur, si sint ex eadem persona.
- 6 Testatoris diuersa affectio concurrere potest in diuersis personis.
- 8 Conditio, si sine filiis &c. non solum intelligitur de masculis, quando est considerata agnatio: sed etiam quando est habita ratio masculinitatis. amplia num. 9.
- 10 Agnationis cõseruatio censetur habita ex geminata expressione masculinitatis.
- 11 Testator presumitur se voluisse conformare cum statuto.
- 12 Testator, vbi loquendo simpliciter de filiis intellexit de masculis, ita, & in alia parte de masculis voluisse censetur.
- 13 Oratio censetur unica, quando testator continuato sermone, plures fecit substitutiones. Ex vocatione actiua non licet inferre ad conditionem negatiuam. num. 13. & num. 15.
- 14 Filij in cõditione positi secundum statut. Urb. censentur vocati.

DECISIO CCXXXVII.

TARQUINIUS de Vipera instituit hæredem Liuiam sororem, & voluit, & mandauit Liuiæ, & eius filiis, ne domum ipsius testatoris venderent siue alienarent, imò expressè eis prohibuit quod eam non alienent, nec alienare possint ex quacunque causa, etiam dotis, sed vult d. domum perpetuò remanere eius filiis, & descendantibus masculis, & si ipsa vel eius filij decesserint sine filiis substituit in d. domo supradictos Nepotes suos ex alijs sororibus sub eadem conditione, & prohibitione alienandi. Defuncta Liuia sine masculis superstilibus eius filiabus fuit pluries disputatum dubium, An Eques Horatius de Valentibus nepos Tarquij testatoris, & filius Lucretiæ sororis, esset vocatus ad domum de qua agitur, & tandem affirmatiuè fuit resolutum, licet enim regula sit, quod conditio si sine filiis decesserit, verificetur tam in masculis, quam in foeminis, tamen ab ista regula receditur ex verisimili voluntate testatoris elicitæ ex coniecturis, quod ipse intellexerit tantum de masculis, l. Lucius S. quæstum ff. de leg. 3. Soccin. iun. cons. 65. num. 16. l. 4. Dec. cons. 15. num. 3. & cons. 270. nu. 5. & 6. Mantio. de coniect. l. 11. tit. 14. num. 13. Peregr. de fideicom. art. 25. num. 10. & 12. & plu-



3 res coniecturæ, quæ † de per se non suffici-  
cerent, iunguntur, & simul suffragantur 1.  
si *Servus S. fin. ff. de leg. 1. Beron. conf. 104.*  
*num. 13. lib. 1. Mant. dec. 319. num. 12.*  
*Rot. in recent. dec. 432. num. 4. p. 2.*

Prima coniectura est, dum testator post  
prohibitionem alienandi etiã ex causa dotis  
dixit, sed vult domum perpetuò remane-  
re Liuiæ filijs, & descendantibus masculis, 8  
nam cum non fuerit loquutus † per viam  
simplicis rationis, sed principalis disposi-  
tionis inductum est absolutum fideicom-  
missum, ad fauorem filiorum, & descen-  
dentium masculorum non solum in casu  
alienationis, sed etiam in casu mortis,  
*Rota dec. 121. num. 2. par. 2. diuers. & in*  
*recent. dec. 10. & 11. & 143. num. 1. & dec.*  
*193. num. 6. & 7. par. 1. & fuit dictum in*  
*Boron. fideicommissi de Desiderijs 26. Iunij*  
*1626. coram R. P. D. meo Merlino, iuncta* 6  
*ditione perpetuo, Rota d. dec. 121. num.*  
*4. par. 2. diu. & in recent. d. dec. 193. num.*  
*7. in fin.*

Vnde, cum hic filij, & descendentes ma-  
sculi à Liuiâ dispositiue vocentur, sequitur,  
quod cum statim subdat testator, & si ipsa  
Liuiâ, vel eius filij decesserint sine filijs  
substituit in domo nepotes quod posuerit 10  
in conditione eisdem filios quos prius cum  
† qualitate masculinitatis vocauit, & pro-  
pterea in eisdem personis, quicquid sit in  
diuersis, eadem qualitas masculinitatis cen-  
setur repetita vt distinguit *Ruin. conf. 134.*  
*num. 19. & conf. 140. num. 6. lib. 2. & conf.*  
*168. num. 13. lib. 3. Bald. conf. 186. num. 2.*  
*in fin. lib. 1. Soccin. iun. conf. 90. num. 16. lib.*  
*1. Curt. iun. conf. 112. num. 4. & conf. 114.*  
*num. 20. lib. 1. Surd. conf. 21. num. 9. in fin.*  
*& 10. lib. 1. & conf. 564. num. 1. vers. & ubi*  
*hac sententia lib. 4. Menoch. conf. 95. num.*  
*83. Mant. de coniect. lib. 6. tit. 13. num. 9.*  
*Peregr. de fideicom. art. 25. num. 30. vers. at-*  
*tamen magis, nam in diuersis personis po-*  
6 test concurrere † diuersa testatoris affectio,  
sed circa easdem personas facilius sumitur  
interpretatio à dispositione anteriori vt pō-  
derat *Surd. ubi sup.*

Secunda coniectura oritur ex verbis,  
substituit nepotes sub eadem conditione,  
& prohibitione, sicuti enim per conditio-  
nem, & prohibitionem alienandi, & dis-  
positiua, quod volebat perpetuo domum  
remanere filijs, & descendantibus mascu-  
lis à Liuiâ, fuit inductum expressum, &  
absolutum fideicommissum exclusiuum fœ-  
minarum etiam in casu mortis, vt supra de-  
ductum est, ita, & ad fauorem nepotum so-

rorum est inductum idem fideicommissum  
exclusiuum fœminarum, † & conditio, si  
sine filijs, intelligitur de masculis, vt adfit  
eadem conditio, & prohibitio, *Rota dec. 35.*  
*num. 6. par. 1. recent.*

Tertia coniectura oritur ex quo testator  
in ista domo voluit, & considerauit mascu-  
linitatem. Nam non solum quando est  
considerata agnatio, † conditio, si sine fi-  
lijs, intelligitur de masculis, sed etiam quā-  
do est habita ratio masculinitatis, *Rot. dec.*  
*374. in fin. par. 1. diuers. Mant. de coniect.*  
*lib. 2. tit. 14. num. 24. paulo ante fin. iuxta*  
*Modern. impressionem Paris. conf. 8. num. 9.*  
*lib. 3. Rot. recent. dec. 143. num. 6. & 193.*  
*num. 4. par. 1. Greg. dec. 464. num. 15. &*  
*16. et fuit dictum in Romana fideicommissi de*  
*Ioardis 14. Febr. 1620. coram bo. me. Bu-*  
*ratto, quamuis enim non fuerit conside-*  
*tata agnatio testatoris, fuit † considerata,*  
*agnatio substitutorum, vel saltem mascu-*  
*linitatis, quod sufficit Corn. in l. 1. num. 21.*  
*G. de condit. intest. Gabr. conf. 116. num. 6.*  
*lib. 2. Greg. dec. 514. num. 9. et 10.*

Quarta coniectura desumitur, ex quo  
pluries testatorum vocauit masculos, &  
conditio, si siue filijs, est posita in medio,  
vnde † ex antecedenti, & subsequenti vo-  
catione masculorum colligitur voluntas  
testatoris, quod qualitas masculinitatis  
censeatur repetita *Soccin. iun. d. conf. 90. nu.*  
*16. & 17. lib. 1. Curt. iun. conf. 21. nu. 8. Surd.*  
*d. conf. 164. num. 6. Rot. d. dec. 374. num. 3. par.*  
*1. diuers. Greg. d. dec. 514. num. 9.*

Quinta coniectura colligitur ex Statu-  
to Urbis exclusiuo fœminarum, cum quo  
testator † præsumitur voluisse se confor-  
mare, & sensisse de masculis tantum, quā-  
do dixit, si decessisset sine filijs, *Theaur.*  
*dec. 188. num. 14. Rot. diuers. d. 726. num. 1. in*  
*fin. par. 1. & dec. 507. n. 5. par. 4. & in recen.*  
*dec. 255. num. 3. par. 1. Menoch. conf. 95. n. 91.*

Sexta oritur, quod Rosata, & sorores  
filix Liuiæ de tempore testamenti erant  
natæ, & cognitæ testatori, & tamen de il-  
lis nullam fecit mentionem.

Non obstat, quod testator discretiue lo-  
quutus fuerit, & quando voluit appella-  
tionem filiorum intelligere de masculis,  
sciuit exprimere, & sic cum non expresse-  
rit videtur noluisse, quia consideratio re-  
torquetur; nam in alia parte testamenti  
quando loquutus fuit simpliciter de filijs  
intellexit de masculis. Dixit enim quod  
Liuiâ, & eius filij domum non vendant,  
hic enim intellexit de masculis, cum substitui-  
gat, sed vult remanere perpetuo filijs, &  
desce-



descendentibus masculis à Liuiâ, & ideo  
12 vbi testator ꝑ loquendo in vna parte simp-  
pliciter de filiis intellexit de masculis, ita  
& in alia parte de masculis voluisse cen-  
setur Socin. iun. d. conf. 90. num. 17. lib. 1. quod  
procedit tam in eadem oratione, quàm in  
diuersa, vbi agitur de repetenda qualita-  
te masculinitatis in eisdem personis Carr.  
iun. conf. 11. num. 8. Peregr. de fid. art. 25. nu.  
13 30. & quodammodo hic dicitur ꝑ vnica  
oratio, cum continuato sermone testator  
plures fecerit substitutiones, Surd. d. conf.  
564. num. 7. Decian. conf. 7. num. 87. lib. 5. Rot.  
in recent. dec. 453. num. 8 part. 2.

Non obstat quod ex vocatione actiua,  
non licet inferre ad conditionem negati-  
uam, si sine filiis, tum quia, cum hic vir-  
tute Statuti filii ꝑ positi in conditione cen-  
seantur vocati, vtique tota dispositio con-  
tinet affirmatiuam vocationem, & non sit  
differentia inter dispositiuè vocatos, & in  
conditione positos, Surd. decis. 66. num. 13.  
veri non est constituenda differentia, Pe-  
regr. de fid. art. 28. n. 3. & in puncto Statut.  
Vrbis Gabr. conf. 115. in prin. & num. 12. lib.  
16 1. Greg. dec. 337. num. 4. tum ꝑ quia obie-  
ctum procederet in diuersis personis, & di-  
uersis orationibus, secus in continuato ser-  
mone, & in eisdem personis prout hic Surd.  
d. conf. 564. num. 7. lib. 4.

Et ita vtraque parte informante &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Melfiteñ. Legati pij.

Die Mercurij 24. Ianuarij 1629.

ARGVMENTVM.

Legatum relictū cum onere celebrandi Mis-  
sas, cum non sit beneficium Ecclesiasticum  
sed quid laicale, non subiacet collationi,  
seu prouisioni Apostolicæ, sed dispositio-  
ni testatoris.

SVMMARIVM.

- 1 Legatum factum cum onere celebrandi Mis-  
sas, non potest dici beneficium Ecclesiasti-  
cum, sed est quid laicale, & seculare.
- 2 Legatum relictum cum onere celebrandi Mis-  
sas, caret erectione, & institutione Ordina-  
rij.
- 3 Erectio, seu fundatio tantum attenditur in  
iudicanda qualitate beneficij.
- 4 Beneficij vltimus status attenditur, quod in-

tellige in re dubia.

- 5 Status vltimus in beneficio non attenditur,  
quando clarè constat de anteriori.
- 6 Collatio in suum necessarium antecedens re-  
quirit existentiam beneficij.
- 7 Sacerdotium probatur ex litteris Ordinarij.
- 8 Presentatio probatur ex publico instrumento.
- 9 Instrumentum publicum facit probationem  
probatam.
- 10 Legataria pro consecratione legati competi-  
t hypothecaria.

DE C I S I O CCXXXVIII.

DE ANNO 1507. quon. Angelus de  
Musso in suo, sub quo decessit testa-  
mento, legauit Sergio, & Antonello Presby-  
teris suis pronepotibus quoddam prædiū  
situm in territorio Melfiteñ nuncupatum  
(la Chiusarella) inter ipsos æquis portio-  
nibus diuidendum, cum onere tamen vtri-  
que in iuncto celebrandi singulis Hebdo-  
madis trēs Missas pro anima ipsius testato-  
ris, ac cum facultate eligendi, & presen-  
di in portione ad quemlibet ipsorum spe-  
ctant alium Sacerdotem cum eodem onere  
Missarum, & sic continuare de Sacerdote  
in Sacerdotem in perpetuum.

Mortuo testatore d. prædiū, vt supra,  
legatum deuenit ad præfatos pronepotes  
legatarios, successiuis verò temporibus  
deuenit ad plures alios Presbyteros iuxta  
dispositionem testatoris electos, & præsen-  
tatos.

Postremò deuenit ad Hectorem de Fi-  
liolis vltimum possessorem: qui de anno  
1627. præuia electione, & presentatione  
ab eo facta ad fauorem Maiorani eius ne-  
potis decessit.

Verum, quia dum pro parte dicti Maio-  
rani instaretur pro institutione coram Or-  
dinario Melfiteñ insurrexerat D. Angelus  
Perronius, qui de dicto legato vti de sim-  
plici beneficio vacante in mense reservato  
per obitum d. Hectors obtinuerat sibi a  
Sede Apostolica prouideri. Propterea or-  
ta inter eos lite, ac introducta causa in  
Rota, mihiq; commissâ, proposui dū-  
bium, cui esset adiudicandum legatum  
pium prædictum, & Domini ad fauorem  
Maiorani responderunt.

Moti fuerunt Domini, quia licet lega-  
tum, de quo agitur, fuerit factum ꝑ cum  
onere celebrandi Missas, tamen non po-  
test dici beneficium Ecclesiasticum, sed est  
quid laicale, & temporale, Felin. in cap. ex  
parte il secondo nu. 2. de rescript. Nauar. conf.



5. num. 1. & conf. 7. num. 1. de prebend. Gonzal. super reg. 8. glos. 5. nu. 20. Sarnen. in reg. de annal. quaest. 2. Guidopap. decis. 187 num. 1. & seq. Rota in Monopolitana Hebdomada Ven. 14. Decemb. 1612. coram bo. me. Patriarcha Manzanedo.

- 2 Et ea ratione, quia praefatum legatum caret erectione seu institutione Ordinarij, sine qua beneficium Ecclesiasticum suum esse non habet, Gloss. in clem. 2. in verb. si beneficiorum in fin. vers. tu dic. de decim. Nauar. d. conf. 5. & 7. de prebend. Dec. conf. 209. num. 4. Gonzal. d. glos. 5. num. 6. 7. Guidop. d. dec. 187. num. 1. Rota decis. 509. num. 1. par. 1. diuers. & in d. Monopolitana hebdomada. Luna 1. Iulij 1613. coram eodem Patriarcha Manzanedo.

Non obstat, quod in prouisione facta ad fauorem Hectoris vltimi possessoris ad sit institutio Ordinarij, quia placuit responsio, quod scilicet in iudicanda & qualitate beneficij erectio seu fundatio tantum debeatur attendi, & porro de priuileg. Rota in Ripana Oratorij 10. Maij 1591. coram Gissio.

- 3 Minus obstat, quod sit attendendus vltimus & status iuxta cap. cum de beneficio. de preb. in 6. quia fuit responsum hoc procedere in re dubia, secus vero, quando clarescat, (prout hic) de & anteriori statu, scilicet laicalitatis, & temporalitatis, Decian. conf. 126. num. 3. in fin. Rota decis. 2. de preb. in nou. & decis. 188. num. 1. circa med. vers. quia licet par. 1. recent.

Firmata igitur temporalitate, & laicalitate supradicti legati, sequitur quod sit locus dispositioni testatoris, non autem collationi, & prouisioni Apostolicae, cum collatio & in suum necessarium antecedens requiratur existentiam beneficij, quae hic non adest ex supradictis, Curt. iun. conf. 20. num. 1. par. 1. Gonzal. super reg. 8. glos. 5. num. 22.

Quod vero in Maiorano concurrant omnia à d. testatore requisita, nempe Sacerdotium, & praesentatio de eo facta visum fuit probari.

- 7 Nam quoad Sacerdotium & probatur ex litteris Ordinarij in summ. Maiorani num. 11. quae optime probant cap. 2. & ibi Abb. in 1. notab. de cleric. Pregr. Rota decis. 455. num. 7. par. 2. recent.

8 Praesentatio & vero facta ad fauorem Maiorani ab vltimo possessore pariter probatur ex publico instrumento in eodem summ. num. 2. quod facit & probationem probatam, Tiraquel. de retract. lignan. §. 2. gl. 1. num. 20. & seq. Rota coram Greg. XV.

decis. 180. num. 1. & decis. 195. eod. num. 1.

Facultas denique vltimi possessoris in praesentando, & sibi eligendo successorem legitur in eodem testamento Angeli de Musso fundatoris, vt in eodem summ. num. 1.

- Vnde cum Maiorano pro consecutione d. legati competat actio hypothecaria & ei consequenter legatum praedictum venit adiudicandum, l. 1. C. com. de leg. Gabr. conf. 46. num. 28. lib. 1. & conf. 44. num. 4. lib. 2. Scraph. decis. 1394. num. 3.

Et ita ytraque parte &c.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISS.  
D. CARD. VIRILI.

Romana Dotis.

Die Mercurij 24. Ianuarij 1629.

### ARGVMENTVM.

Mater an, & quando, & quibus casibus possit haeredes instituere filios sub conditione etiam quoad legitimam, iuxta dispositionem l. filijs matrem C. de inoff. test.

### S V M M A R I V M.

- 1 Authores quae C. com. de leg. quando habeat locum.
- 2 Mater, si dubitet, quod pater dissipet, potest instituere filium sub conditione, si à patre fuerit emancipatus.
- 3 L. filius matrem. C. de inoff. test. non est intelligenda generaliter.
- 4 Mater, in quibus casibus possit sub conditione instituere heredem filium, & etiam, quoad legitimam.
- 5 Auth. quae res. C. com. de leg. cum sit subsidia, non est efficienda primaria, & n. 14.
- 6 Mater tenetur relinquere legitimam filio, & reliquis bonis apponere eam conditionem, quam vult.
- 7 In legitima non potest apponi onus, etiam si respiciat commodum filij.
- 8 Mater non potest facere in suo testamento, vt leges, & auth. res quae non habeant locum.
- 9 Filia, quamuis possit in prauidicium creditorum legitimam repudiare, non tamen potest renunciare legitima, vt datur de bonis fideicommissi.
- 10 Vxor, quae miserationis causa non exigit dotem à viro vergente ad inopiam, non potest excutere bona fideicommissario pro dote habenda.



- 11 *Vxor, quae neglexerit habere quartam in bonis primi viri, non potest illam petere in bonis secundi viri.*  
 12 *Mulier, si habeat legatum dotis, non potest illi renunciare, ad effectum utendi remedio subsidario.*  
 13 *Filius potest spernere conditionem sibi impositam in legitimam.*  
 15 *Dispositioni testatoris quis potest contravenire, quando in prohibitione non adest substitutus in casu contraventionis.*

## D E C I S I O CCXXXIX.

**O**CCASIONE testamenti Siluię instituentis Hieronymam filiam heredem cum prohibitione, ne possit aliquid prætendere, nisi postquam fuerit dotata, à patruis vel ab illis, à quibus de iure est dotanda, & interim fiat multiplicum, ut tempore nuptiarum meliorem conditione inueniat, orta fuit difficultas de validitate istius prohibitionis respectu legitimæ debitæ filię in bonis matris, An scilicet esset de illa habenda ratio in constituenda dote Hieronymæ antequam prætendi possit dos ex fideicommissio ascendente iuxta dispositionem & *auth. res quæ subsidaria*, & Domini affirmatiuè responderunt habendam esse rationem legitimæ, & de alijs esse videndum, licet enim ubi prohibitio materna respicit fauorem filiorum, substitueatur etiam respectu legitimæ, & ideo si & mater dubitet, quod pater dissipet, possit instituere filium sub conditione, si à patre fuerit emancipatus, & istud consiliū matris fauorabile filio approbetur etiā respectu legitimæ filiorum quibus propterea denegatur quærela inofficiosi, *l. filijs matrem*, ubi *Salyc. num. 5. C. de inoff. testam. gl. in auth. ut liceat matr. & anie in princip. in verbo participium*, ubi *Angel. n. 2. Vasq. de success. creat. lib. 1. §. 10. num. 234. Crass. in §. legitima quest. 38. num. 18. vers. inferitur quarto*.

Tamen huiusmodi conclusio, & dispositio & *l. filij matrem* non est intelligenda generaliter, sed quando mater prohibet, ut consultat, & prospiciat suis filijs indigentibus, vel temporaliter propter minorem ætatem, vel propter dementiam, & imbecillitatem, vel prodigalitatem, vel ob timorem dissipationis paternæ, vel aliter ob aliquem filiorum defectum; in istis enim casibus ob indigentiam filiorum pro conseruatione bonorum sustinetur prohibitio utilis materna, etiam in legitima, ut latè

declarat *Sim. de Prat. de interpr. ultim. volunt. lib. 3. dubit. 6. solut. 2. n. 9. vers. verumtamen in hac specie*, & *propr. fin. eiusd. num. 9. vers. ratione minoris ætatis*, vel alterius defectus, & *vers. quia dubitatur de vita, & moribus*, *Alex. in l. cum ex filio. num. 6. cir. a fi. vers. esset tamen videndum. ff. de vulg. & pupill. Snar. in l. quoniam in prioribus limit. 1. n. 12. vers. unum tamen crederem C. de inoff. testam. Boer. decis. 87. num. 4. Mandell. conf. 57. num. 10. Bero. conf. 146. num. 10. Nat. conf. 582. num. 1. & 2. Cucc. de legit. tit. legitima nullum grauen admittit. num. 23.*

Vnde cum Hieronyma filia nulla indigeret prouisione, videtur mater potius voluisse, quod dispositio *auth. res quæ* & quæ est subsidaria, efficeretur primaria, & propterea nō intrat dispositio *d. l. filijs matrem*, sed potius, *auth. ut liceat matr. & anie* non considerata à DD. contrarium tenentibus, ubi expresse cauetur, quod mater & tenetur debitam legitimam relinquere filio, & alijs bonis potest apponere prohibitionem vsusfructus patri, vel aliud onus ad fauorem filij, & sic exceptis supradictis casibus ob indigentiam filiorum, verior, & communior est opinio, quod in legitima non potest apponi onus, etiam quod respiciat commodum filij, *Bart. in aut. excipitur. nu. 1. C. de bon. quæ lib. & in tract. de duab. frat. 7. q. 9. col. 4. Bald. in l. si pater. num. 3. in fin. C. de instit. & substit. in d. l. filijs matr. n. 2. Cast. in d. auth. excipitur. nu. 2. & ibi Fulgos. Alex. in l. cum ex filio in fin. ff. de vulg. & pupill. & in l. mulier. num. 3. in fin. vers. sed si teneremus. ff. ad trebell. ubi testatur de communi, Gomez. in l. Tanri 48. nu. 11. vers. his non obstantibus, & var. resolut. tom. 1. c. 11. nu. 27. Snar. d. l. quoniam in prioribus in repetit. C. de inoff. test. limit. 1. num. 11. vers. sed reperio. Riminal. iun. instit. tit. per quas person. nob. acquir. num. 102. Costa in l. Gallus. §. & quid sit tantum in 5. par. nu. 90. ff. de lib. & posthum. Cald. in l. si curatorem. C. de restit. in integr. in verb. lesis. num. 145. vers. contrariam tamen sententiā fol. 327. Facch. contr. iur. lib. 5. c. 21. fol. 579. & seq. Præsertim quia & nec mater in eius testamento potest facere, quod leges, & dispositio *auth. res quæ* non habeat locum, nec apponere dilationem in præiudicium fideicommissariorum, & in delusionem d. *auth. res quæ Vrsill. ad Afflict. decis. 393. num. 5.* & Hieronyma filia non potest acquiescere, & renunciare legitimæ, ut doretur ex fideicommissio ascendente, nam quamuis filia possit in præiudicium & creditorum legitimam repudiare, tamen non*



non potest renunciare legitimæ, ut dotetur de bonis fideicommissi *ex auth. res quæcum* enim hoc remedium sit subsidarium renuntiatio, & acquiescentia voluntaria non prodest ad effectum acquirendi ex fideicommissio cum præiudicio, & damno fideicommissariorum, ut in simili de muliere, quæ miserationis gratia non exigit dotem a viro vergente ad inopiam, quod non possit excutere bona fideicommissaria pro dote habenda, *Ias. in d. auth. res quæ num. 33. limit. 14. vers. quod intelligere sane, & ibid. Padill. num. 121. vers. quod tamen intellige, Paris. conf. 63. nu. 45. lib. 2. Cephal. conf. 344. nu. 35. Peregr. de fideicom. art. 42. nu. 16. & in terminis auth. præterea C. vnd. vir. & uxor. subsidiaria, quod si* mulier neglexerit habere quartam in bonis primi viri, quod non possit illam petere in bonis secundi viri, cum debeatur in subsidium, *Socin. sen. conf. 121. num. 31. & seq. lib. 4. Fabian. de Rep. in repet. d. auth. præterea num. 104. cum plurib. seq. Nat. conf. 648. num. 13. & 15. Honded. conf. 79. num. 22. & seq. lib. 2. Barz. decis. 130. nu. 47. Surd. de alimen. tit. 9. q. 24. num. 33. Carpan. ad Statut. Mediol. tom. 1. c. 296. num. 5. & 7. Fontanell. de pact. nupr. claus. 5. glos. 8. par. 10. num. 2. & 3. fol. 240.* *tom. 2. sicuti si mulier habet legatum dotis non potest illi renunciare ad effectum utendi remedio subsidario, Nat. d. conf. 648. num. 13. & 15.*

Et magis quia ista prohibitio materna non tendit tantum ad evitandum damnum filiarum circa conservationem bonorum, & legitimæ, sed ad augendas, & ampliandas facultates Hieronymæ filiarum, ut habeat utrumque nempe, & bona fideicommissi, & deinde bona materna, & ideo in præiudicium fideicommissariorum æquitas non suadet, ut talis provisio sustineatur.

Immo quod filiarum possit spernere huiusmodi provisionem maternam, illique renunciare respectu legitimæ tradit *Bald. in auth. ex causa num. 23. C. de lib. prat. & in l. si pater in 3. opposit. C. de instit. & substit. Ias. in d. l. filijs matrem nu. 2. in fin. Aretin. conf. 19. num. 7. Menoch. conf. 57. num. 13. & 15. Becc. conf. 100. num. 3. Surd. conf. 77. nu. 3. Surd. conf. 77. nu. 39. Merlin. de legit. lib. 3. tit. 2. quasit. 11. in fin. Vasq. de succes. creat. d. S. 10. num. 236. & seq. & propterea* si potest filia illi renunciare, non potest petere bona fideicommissi ascendentes ex dispositione *auth. res quæ subsidiaria, Odd. de fideicom. qu. 37. num. 50. & q. 46. nu. 48*

& dispositioni maternæ potest quoque renunciare, quia in prohibitione non adest substitutus in casu contraventionis, *Rolan. conf. 23. nu. 10. lib. 2. Odd. de fideicom. q. 34 nu. 66. cum pluribus seqq. Aretin. conf. 19. num. 5. & 10. Et ita utraque, &c.*

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Cordubens. Decimarum.

Die Mercurij 24. Ianuar. 1629.

## ARGUMENTVM.

Plura tractantur de defectu citationis ad sententiam, & de nullitate sententiæ latæ sine citatione.

## SVMMARIVM.

- 1 Citationis defectus ad sententiam ex quibus appareat.
- 2 Citationis defectus, ut sententia sit nulla, & inualida operatur.
- 3 Iudicis partes sunt in reuocando nullitates.
- 4 Nullitates ubi sunt indubitata, & desumpta ab euidencia facti, tunc per presumptiones contrarias non est recedendum.
- 5 Scriptura, quando inter se contradicunt, tunc recurritur ad originalem scripturam.
- 6 Citatio ad sententiam debet esse præcisa.
- 7 Citatio ad sententiam si non sit præcisa, Rota nullam de ea habet rationem.
- 8 Citatio inutilis, & circumscripta nullius est roboris.
- 9 Citatio personalis si sit facta in iudicio contradictarum, tunc alia possunt omitti, licet secus sit de urbanitate, & honestate.
- 10 Sententia non sustinetur eo modo, quo potest, si valet ut agitur.
- 11 Sententia non sustinetur, quando pars non fuit personaliter citata.
- 12 Ad sententiâ citari omnes debet, de quorum interesse agitur, aliâ sententiâ redditur inualida.
- 13 Nullitates, quando dicantur sublata per rem indicatam.
- 14 Nullitates super quibus iam est cognitum, de eis amplius non potest opponi.
- 15 Bari. in l. expressum n. 3. ff. de appell. intellect.
- 16 Index admissis nullitatibus, non potest sententiâ nullâ confirmare, fingendo esse validam.
- 17 Nullitatis exceptio non potest opponi ultra 30 annos.
- 18 Actio omnis spatio 30. annorum præscribitur, n. 17.
- 19 Nullitatis exceptio semper dari potest contra sententiam, donec pro illius executione instari potest.



- 19 *Sententia ipso iure, & apparente ex actis nulla, nomen sententiae non meretur, & executioni mittenda non est, parte opponente.*  
 20 *Temporalia ad agendum, sunt perpetua ad excipiendum.*

## D E C I S I O CCXL.

**C**VM in hac causa quæretur de validitate, & iustitia sententiae bo. me. Rubei, qui usque de anno 1563. illam promulgauerat visum fuit 12. Ianuarij 1626. esse validam, non obstantibus oppositis nullitatibus citationis, mandati, & iurisdictionis, reseruando discussionem super iustitia ad aliam diem, causa postmodum super eisdem repropoſita sub die 9. Decembris sequentis quoad iurisdictionem Domini steterunt in decisioſ reseruando videre de defectu citationis, & mandati in separata positione, quibus hodie accuratè examinatis dictum fuit sententiam prædictam esse inuálidam, recedendo in hac parte à primo loco decisioſ.

Patens enim est defectus citationis ad sententiam audiendam, nam verè decreta fuit die 9. Iulij 1563. quatenus citandi prima die iuridica comparere deberent, & tamen ꝑ eadem die lata fuit sententia, vnde consequitur, sententiam carere citatione, ad videndum pronunciari, ex quo eadem die ferri non poterat; quia ad primam diem, quæ erat prima iuridica post calen. Octobris sequentis terminus cadebat, & post illam diem non datur aliqua sententia, ad quam se referri possit dies prima iuridica, factum concludentissime probatur ex copia integra citationis in iudicio contradicatarum decreta cũ data die 9. Iulij 1563. & cum termino quatenus ad primam diem, similiter datur sententia lata per bo. mem. Rubeum, & publicata sub eadem die 9. Iulij 1563. & de prædictis Rota coram bo. me. Card. Blanchetto, ad quem causa in gradu appellationis deuenerat agnouit veritatem; dum sub die 27. Inunij anni 1576. respondit inhibitionem non esse moderandam, quia sententia prædicta laborabat duplici defectu, nempe citationis legitimorum procuratorum, de quorum mandato in actis constabat, & citationis ad sententiam, ex quo fuit lata die, qua lecta fuerat citatio sub termino ad primam, & subditur in eadem decisioſ, nec in hoc discordant cedulæ originales à manuali, & registro: nam cedula continet mandatum de citando, & à tergo ipsius, & in manua-

li legitur citatio, & executio ipsius facta sub die 9. Iulij 1563. qua fuit facta pro prima die, qua tamen lata fuit sententia, hucusq; sunt verba dicisionis, quibus additur, quod eadem citatio desumpta fuit ex registro, & registrum verificatur ex manuali nouiter reperto, itaut factum concludentius probari non possit quoad carentiam citationis ad sententiam, & defectu huiusmodi supposito omnes ꝑ consentiunt sententiam fuisse, & esse inuálidam, c. cum olim. de testib. clem. pastoralis de re iud. glos. in clem. sapè in verbo ad id. de verbor. signif. Innoc. in cap. consuluit circa finem, & Felin. num. 3. de offic. deleg. Gabr. latissime comprobans de citat. conclus. 1. ampl. 23. Vant. de nullit. ex defectu citat. num. 10. Rot. decis. 252. num. 1. & 340. num. 1. par. 1. recent. & coram Pap. Greg. XV. decis. 546. num. 6. & iudicis ꝑ partes esse in reuocando nullitates, Bart. in l. cum querebatur num. 4. ff. de re iudic. Rot. dec. 2. de litis contest. in antiquit. & dec. 8. de restit. spol. in nou. Cas. de Grass. dec. 9. in fin. de caus. possess. & propriet. Put. d. 72. lib. 3. in nouiss.

Non obstat, quod hæc nullitas ex defectu citationis in iudicio contradicatarum probetur sublata ex altera decisioſe boni me. Card. Blanchetti, Veneris 10. Iunij 1580. in qua formalia verba habentur. Dixerunt Domini quod videretur de iustitia sententiae in hac causa lata, nullitates enim oppositæ non obstant, cum defectus citationis fuerit iam sublatus de anno 1575. & cum prædicta decisioſe dicebatur concurrere annotationem super dorso positionis Card. Seraph. eadem die Veneris 10. Iunij 1580. nempe restringatur ad iustitiam reiectis nullitatibus, ac demum, quod partes visæ tam capituli, quàm mensæ habuerint nullitates pro reiectis, ex quibus circumstantijs inferebatur ad probationem erroris anterioris decisioſis.

Quia responsum fuit circumstantias facti operari quidem, si contingat nullitates esse implicitas, & dubias, sed vbi ꝑ sunt indubitatae, & claræ, vt in præſenti ex actis, registro, & manuali desumptæ ab euidentia facti per præſumptiones contrarias non est recedendum, Castr. conf. 81. num. 3. vers. & si dicatur lib. 2. Honded. conf. 80. num. 25. lib. 2. Surd. conf. 28. num. 98. Maxime quia præſumptio decisioſis anni 1580. non est roborata ratione, nec legitur simplex; sed cum relatione ad annum 1575. De quo tempore talis iustificatio non reperitur; vnde si etiam ageretur de errore præſu-



praesumendo in altera ex decisionibus relatis, magis de errore assertorum in decisione 1580. erit credendum, quam de allegatis in decisione 1576. quorum substantia fundatur in actis causae indubitatis, ad quae tanquam ad matricem, & primam scripturam, quando scripturae inter se contradicunt semper recurritur pro habenda veritate glos. in auth. de tabell. vers. protocollum, quam meliorem in iure tenent Angel. & Imol. in l. si duobus in fine ff. quemadmodum testament. apert. Bertr. cons. 261. num. 1. vol. 3. Paris. cons. 28. nu. 26. part. 2. cum alijs relatis per Surd. cons. 141. nu. 8. & seqq. & 432. num. 5.

Nec defectus iste saluari potest ex eo, quod eadem citatio lecta fuerit die 8. Iulij 1563. de qua in registro fol. 404. ut ex actu reproductionis asseritur constare, & qui datur summ. cap. num. 5. itaut vel tanquam actus inter se pugnantes neutri sit standum, & tunc defectus non probetur, vel quod mensa teneatur docere de contradicta originali pro fundamento nullitatis oppositae.

Quia talis citatio in registro causae fol. 404. non legitur, & quatenus etiam reperiretur eo modo, quo datur in summ. 5. non revelaret: quia in tenore illius non legitur, quod sit citatio ad sententiam, prout necessarium est gl. in clem. saepe in verbo ad id de verb. signif. & dum non est praecisa ad sententiam, Rota nullam de ea non habet rationem, ut in Casenaten. bonorum 4. Martij 1602. coram bon. me. Iust. & in alijs quae referuntur in Gerunden. praeminentiarum 27. Iuanuar. 1626. coram Card. Caualer. nunc intr eius impress. 376. num. 3. & ulterius superueniente sub die 9. Iulij 1563. quae datur cum causa expressa, ad videndum pronunciari, & de qua originaliter constat ex manuali nouiter reperto & prior sub die anteriori nempe 8. inutilis & circumscripta remansit. l. & post edictum ff. de iud. gl. in c. consuluit de offic. deleg. Castr. cons. 254. num. 3. par. 2. Rot. de dol. & contum. decis. 9. & 14. in nauis.

Et eo minus sententia potest sustineri, quasi potuerit talis citatio omitti in iudicio & contradictarum, in quo non sunt necessariae nouae citationes. sed de urbanitate potius, & honestate fieri soleant, c. statimimus §. sed si pars alia non venerit de elect. in 6. Rot. decis. 8. in fine de testib. & decis. 10. de re iudic. in non. Put. in correct. decis. 371. in fine lib. 2. & coram Papa Greg. XV.

decis. 430. cum ibi adden. nu. 6. & in Abulen. & Carthaginen. beneficiorum 4. Iunij 1607. coram bon. me. Card. Sacratio, Vant. de nullit. ex defectu citationis. num. 110.

Quia quidquid sit de ea opinione, quando citatio fuit omissa, & apparet, quod Iudex voluit absque ea pronunciare, ut non sit par ratio, quando, ut hic manifestum est Iudicem voluisse sequi honestum & laudabilem stilum Curiae, ut pars etiam absens absens ad omnes actus citetur, de quo testantur Put. & Rota supra allegati, & tunc non sustineatur eo modo quo potest si non valet, ut agitur Abb. in c. cum super in fine de offic. deleg. Cresc. dec. 10. num. 6. de dol. & contum. Tirag. de retract. lignag. §. 36. gloss. 2. num. 49. & seqq.

Attamen verum est etiam, quod sententia non sustinetur, quando pars non fuit personaliter citata in partibus, ut admittunt praedictae decisiones, vel habeat procuratorem in actis constitutum, Rot. decis. 179. num. 1. par. 1. & decis. 486. nu. 2. par. 2. recent. & in Zamoren. pecun. 4. Decemb. 1608. coram Card. Caualer. inter nunc impressas decis. 35. nu. 3. prout Thesaurarij mensae verè habuerunt procuratores in actis Alphonsum Rodericum, qui pro legitimo procuratore semper fuerat agnitus, & citatus ad dicendum contra commissionem, ad videndum prorogari fatalia, & ad alia quae dantur in sumuario mensae nu. 5. & 6. qui cum non fuerit citatus, inde urbanitas non excusat, & altera & insanabilis nullitas insurgit defectu citationis eorum, de quorum interesse agebatur, quae semper sententiam inuvalidam reddit, cum concernat naturalem defensionem, Clem. pastoralis de re iud. Cas. de Grass. decis. 11. eod. tit. Gabr. de citat. concl. 1. in princ. Vant. tit. de nullit. defectu citationis num. 10.

Similiter neque obstat, quod praedictae nullitates fuerint sublatae per rem iudicatam subsequentem: dum nullitates coram bon. me. Card. Blanchetto fuerunt oppositae, & ipse nihilominus moderatus est inhibitionem, quae loco sententiae diffinitivae haberi solet, Rot. decis. 13. nu. 1. par. 2. recent. itaut nullitates & super quibus fuerat cognitum de eis amplius non possit opponi Bart. in l. si expressim. num. 3. ff. de appell. Rot. decis. 512. num. 1. par. 2. recent. quod etiam fuit dictum in decis. 12. Ianuar. 1626. huius causae.

Quia Bart. & in l. expressim, & alij allegati in decis. 512. par. 2. recent. loquitur, quando sententia confirmans transitum fecit in



est in iudicatum, nec oppositæ fuerunt nullitates, sed in præsentī fuerunt oppositæ, & cognitæ, & admissæ, ut in decis. anni 1576. unde sicuti ꝑ Iudex illis admissis non poterat sententiam nullam confirmare fingendo esse validam, Bald. in l. 1. nu. 20. C. si à non comp. iud. Festol. cons. 4. dub. 14. Con- tard. de Moment. posses. limit. 7. nu. 14. ita nec confirmata potest nocere Thesaurarijs, aut mensæ Innoc. in cap. 1. num. 2. de con- firm. utili vel inutili, Acchil. decis. 4. de sen- tent. & re iud. & latissimè fuit firmatum, in decis. 572. num. 2. par. 2. recent.

17 Demum non obstat quod ꝑ exceptio nullitatis opponi non possit ultra 30. annos cum tanto tempore omnis actio præscriba- tur, & de lapsu tanti temporis dubitari non possit ab anno 1563. citra.

18 Quia de nullitate ꝑ excipiendo sem- per potest dari contra sententiam, donec pro illius executionem instari potest, post- quam sententia ipso iure, & apparenter ex actis nulla, nomen sententiæ non mere- tur, & executioni ꝑ mittenda non est par- te opponente, ita distinguendo latissimè probat Vant. de nullit. tit. quoties, & infra quod tempus, num. 8. per regulam tem- poralia ad agendum, perpetua sunt ꝑ ad excipendum, dum non est in facultate rei excipere, donec ab actore conueniatur, Decian. cons. 13. num. 48. lib. 2. Surd. dec. 277. num. 17. Et ita &c.

¶ Infra in eadem causa adest alia decisio sub die 4. Aprilis 1629. coram eod. bo. me. Reue- rendiss. Pironano est decisio 268.

REV.<sup>MO</sup> P. D. COCCINO.

Spoletana Bonorum.

Die Veneris 26. Ianuarij 1629.

## A R G V M E N T V M.

Vxor, si instituat hares à marito vnà cum filijs, an talis institutio possit resolui in ali- menta tantum secundum consuetudinem Bulgari, & an si instituat hares cum con- ditione, dummodo vitam vidualem serua- uerit in domo testatoris, & vnà cum filijs si vixerit, ista conditio, quid importet, & qualem cautionem præstare debeat adhuc ut hæreditatem assequatur.

## S V M M A R I V M.

1 Testatoris dispositio ad unguem pro lege ob- seruanda est.

- 2 Hæredes coniunctim instituti re, & verbis, dicuntur pro rata equaliter instituti.
- 3 Vxor instituta hares vnà cum filijs, quando non possit resolui in alimenta secundum consuetudinem Bulgari, & num. 4.
- 5 Vxori, & filijs si simul, & coniunctim usus- fructus relinquatur, tunc vxor erit vera usufructuaria.
- 6 Consuetudo Bulgari tanquam dispositioni iu- ris contraria, & mulieribus præiudicialis non debet extendi extra suum casum.
- 7 Mantic. de coniect. ultim. volunt. lib. 9. tit. 7. nu. 8. declaratur, & num. 9.
- 9 Vxoris institutio, si sit incompatibilis cum separata institutione filiorum in alimenta potest resolui.
- 10 Mantic. in loco supra citat. reprehenditur à Surd.
- 11 Vxor, si hares instituat cum honore habi- tandi, & viuendi cum filijs, ex hoc non potest inferri, quod ei solum alimenta sint relicta.
- 12 Institutio cum alimentis nihil commune ha- bet.
- 13 Consuetudo Bulgari cessat, ubi constat de contraria mente testatoris, etiam tacita.
- 14 Substitutio, quando sit referenda ad pro- prietatem, & non ad alimenta.
- 15 Trebellianicæ, & Falcidie prohibitio nulla- tenus canuenire potest alimentis.
- 16 Cohæredi absque aliqua confusione fieri pos- sunt prelegata.
- 17 Cohæres præsumitur sibi satisfecisse, si ha- buit administrationem bonorum heredita- riorum, quando rationem administrati- onis non reddidit.
- 18 Et ista præsumptio multò magis intrat, quan- do quis est hares, & creditor.
- 19 Administrationem, qualem quis habere de- bet ad hoc, ut teneatur reddere rationem administrationis.
- 20 Vxor, quando est instituta hares à marito donec vitam vidualem seruauerit in eius domo, vnà cum filijs, et sua familia, ista con- ditio est seruanda, cum d. verba importent præceptum.
- 21 Et hoc non debet simpliciter resultare ex co- habitatione in eadem domo, aut ex commu- nione mansionum, sed ex confusione expen- sarum victus.
- 22 Testatoris præceptum, quod vxor debeat viuere cum filijs valet, & substat.
- 23 Mater, si recusat viuere cum filijs, prout disposuit testator, ex disposuit testator, ex dispositione iuris hæreditate priuatur.
- 24 Cohæredibus de iure permittitur deuenire ad diuisionem hæreditatis, quando volunt.



- 25 Testator, si iubeat uxori, quod in eius testatoris domo, una cum filiis vivat, hoc intelligitur, ut habeat curam filiorum.
- 26 Illatio ex uno, ad aliud non fit.
- 27 Societas bonorum, non dicitur ex societate vite.
- 28 Alienatio, licet prohibeatur, non tamen censetur prohibita divisio.
- 29 Divisio semper praesumitur permessa, vel ratione uberius cultura, vel commodi, vel ratione inaequalitatis expensarum.
- 30 Casus omissus remanet in dispositione iuris communis.
- 31 Testator in dubio praesumitur se conformasse, cum dispositione iuris.
- 32 Onus, & gravamen permanendi in perpetuum in communione, improbatum videtur.
- 33 In communione nemo inuitus cogitur stare.
- 34 Heredum quilibet, simul stare potest, ut propriam portionem agnoscat, & tamen unus exactor communi nomine totius hereditatis administrationem retineat.
- 35 Heres institutus sub conditione negativa, qua adimpleri non potest nisi in morte, ut hereditatem consequatur, quid facere debeat, & num. 36.
- 37 Cautio Mutiana fuit inuenta loco adimplementi.
- 38 Cautio Mutiana non solum habet locum, in conditione negativa, sed etiam in affirmativa, quae resolvitur in negativam.
- 39 Uxor instituta heres, dum vitam vidualem servauerit in domo testatoris una cum filiis, tenetur in utroque casu prestare cautionem.
- 40 Heres, qui non adimplevit conditionem sub qua erat institutus, tenetur ad restitutionem hereditatis, una cum fructibus perceptis.
- 41 Cautio Mutiana datur solum in dispositionibus factis sub conditione, non autem factis sub modo.
- 42 Dictio, dum, adiecta perfecta dispositioni facit ipsam modalem.
- 43 Cautio Mutiana etiam in dispositione modalis est praestanda.
- 44 Heres inobediens praecepto testatoris, privatur omni emolumento, & quicquid percepit, cum fructibus restituere tenetur.
- 45 Cautio Mutiana operatur, ut conditio negativa habeatur pro completa.
- 46 Hereditas, quando est sub modo relicta, ut heres illam consequatur, quomodo canere debeat.
- 47 Cautio Mutiana extenditur etiam, quoad restitutionem fructuum.
- 48 Heres institutus sub dispositione modalis de-

bet realiter prestare cautionem de modo adimplendi, alias exceptione doli repellitur.

## DECISIO CCXLI.

**E**QVES Pompeus Senzafonus in suo testamento iure praelegati reliquit Aureliae uxori scuta 200. in omnibus vero alijs suis bonis eandem Aureliam, ac Iacinthum, & Ludouicum filios haeredes vniuersales instituit his verbis adiectis, videlicet D. Aureliam uxorem dum casta, & honeste vixerit, & vitam vidualem seruauerit in domo ipsius testatoris una cum dictis suis filijs, & sua familia, cui quidem Aureliae quandocumque decedenti, & morienti, seu si ad domum paternam redierit, siue ad secundas nuptias conuolauerit absque aliqua detractione, &c. substituit dictos Iacinthum, & Ludouicum.

His stantibus, causa post duas sententias extra Rotam latas, mihi commissa dubitavi in quibus, & quomodo exequendum esset dictum testamentum.

Et quantum attinet ad primam partem dubij, illius resolutio reducitur primo ad institutionem, in portione hereditatis; Secundo ad praelegatum scut. 200. Et quoad institutionem non dubitarunt DD. quin iuxta dispositionem testatoris ad vnguem pro lege obseruandam, l. 1. C. de sacros. Eccles. §. disponat. auth. de nupt. sit exequendum primo in tertia parte hereditatis, quae deberetur Aureliae tanquam haeredi cum Iacintho, & Ludouico filiis re, & verbis coniunctim, & sic per aequaliter pro tertia parte institutae ad tex. in l. coniunctim, & l. re coniuncti. ff. de leg. 3. l. cum in testamento. §. hac verba, & l. quoties §. haeredes & ibi gloss. in verbo aequaliter. ff. de hered. instit. §. si plures instit. eod. tit. Gozadin. conf. 80. in princ. & num. 3. in fine.

Nec huiusmodi institutio ex praesumpta mente, seu voluntate testatoris, visa est posse resolui in alimenta per secundum consuetudinem Bulgari de qua gloss. & Bart. in l. Titia cum testamento §. Titia cum nuberet. ff. de legat. 2. gloss. & DD. in l. 1. C. de secund. nupt. & in auth. hoc loco ver. derogari C. eod. tit. ubi Bart. nu. 8. in princ. qui dicit ita communiter seruari, & late declarat. Cepoll. de seruit. Urb. praed. cap. 4. num. 6. Ias. in l. cum hi §. si in singulos num. 4. ff. de transact. Dec. conf. 418. num. 1. cum alijs per Guttier. in l. nemo potest num. 357. ff. de legat. 1. Mant. de coniect. ult. vol. lib. 9. tit. 7. Surd. de alim. tit. 2. qu. 15. num. 1. & seqq.



& seqq. Gozad. de conf. 80. num. 2. qui alios  
 refert Menoch. prafum. 139. num. 4. lib. 4.  
 Castill. de ufuf. cap. 45. num. 6. Quia dicta  
 4 confuetudo solum ꝑ procedit vbi vxor fuit  
 instituta in vfufructu, non autem quando,  
 vt in casu isto, fuit vnà, ac coniunctim cum  
 filiis instituta in certa portione hæreditatis,  
 vt declarant DD. in l. Titia §. Titia ff. de  
 legat. 2. Gozad. d. conf. 80. num. 3. Surd.  
 d. q. 15. nu. 83. vbi ita declarat Rot. decis.  
 183. part. 4. diuers. Menoch. d. prafumpt.  
 139. num. 3. ibi, qui si voluisset eam co-  
 hæredem esse in hæredis institutione, cum  
 filiis coniunxisset lib. 4. qui nu. 21. in for-  
 5 tioribus subdit, quod ꝑ si vxori, & filiis  
 simul, & coniunctim vfufructus relinqua-  
 tur, vxor est verè vfufructuaria, prout etiam  
 sentit Gozad. loco cit. nu. 3. in fin. & Surd.  
 vbi sup. nu. 216. Modern. Forolinien. con-  
 tron. iur lib. 3. c. 23. nu. 9. vnde dicta con-  
 6 fuetudo tanquam dispositioni iuris contra-  
 ria, ꝑ & mulieribus præiudicialis, Alex.  
 conf. 57. num. 2. vers. cum sit lib. 3. & conf.  
 214. nu. 13. lib. 6. Fachin. lib. 5. contrau.  
 c. 47. non debet extra casum suum extendi  
 Surd. decis. 36. num. 20. idem Moder. Foro-  
 linien. loco citato c. 22. num. 12. & 13.  
 7 Nec obstat, quod ꝑ Mant. loc. alleg. n. 8.  
 extendat d. consuetudinem, vt procedat,  
 quamuis vxor fuerit vnà cum filiis hæres  
 instituta, quia, vt benè respondet Surd.  
 loc. cit. n. 81. DD. quibus hic Mant. in-  
 nititur, id nō dicunt Dec. enim in conf. 278.  
 num. 4. vers. vnde quod DD. loquitur in  
 casu, quo in principio testamenti mater  
 fuerat vita durante hæres instituta omniū  
 bonorum. In fine verò testator fecerat  
 aliam pleniorē institutionem de nepoti-  
 bus, vnde mirum non est, ꝑ si institutio  
 tamquam incompatibilis cum separata in-  
 stitutione nepotum in alimenta possit re-  
 solui ex verisimili mente testatoris, pro qua  
 Dec. ibid. pluries coniecturas deducat, vt  
 in puncto respondet Rot. in d. decis. 138.  
 n. 6. par. 4. diu. Gonzal. verò d. conf. 80.  
 cui soli innititur etiam Gabr. de vfufr. con-  
 9 clus. 2. n. 10. quem pariter refert Mant. ꝑ  
 loquitur quando mater, vita tantum du-  
 rante, instituta fuit Domina, & vfufru-  
 ctuaria: imò vt supra ponderatum fuit n. 3  
 expresse declarat, quod non intraret Bul-  
 gari consuetudo, quando mater esset ve-  
 rē cum filiis in proprietate instituta, & pro-  
 10 ꝑ pterea Surd. ibid. reprehendit Mant.  
 cam, qui fugienti oculo dicit vidisse Goz-  
 zadinum.

Nec minus ex eo, quod Aurelia fuerit

instituta cum onere habitandi, & viuendi  
 cum filiis potest inferri, quod censeantur  
 11 relicta solummodo alimenta, ꝑ quia hoc  
 onus qualificat quidem institutionem ad  
 effectum, vt quotiescumque Aurelia præ-  
 cepto testatoris contrauerit, resoluatur,  
 ac si ab initio numquam hæres fuisset auth.  
 cui relictum, & l. fin. C. de indict. viduit. toll.  
 12 sed non restringit ꝑ d. institutionem ad  
 alimenta cum quibus nihil habet commu-  
 ne ad l. Papinianus exuli. ff. de minoribus  
 cum vulgar.

Et prædicta tanto magis procedunt,  
 quia vbi constat de contraria quamuis  
 13 etiam tacita ꝑ voluntate, cessat Bulgari  
 consuetudo, Dec. d. conf. 418. nu. 1. post  
 alios Crauet. conf. 32. num. 2. Mant. de con-  
 iect. d. lib. 9. tit. 7. num. 20. Surd. de alim.  
 q. 15. num. 225. & seqq. & conf. 218. nu. 6  
 & 7. Castill. de vfufr. d. cap. 45. num. 10.  
 Hic verò clarè constat mentem, ac volun-  
 tatem testatoris fuisse institutionem Aure-  
 liæ ad proprietatem extendere, non autem  
 restringere ad alimenta. Primò dum post  
 obitum Aureliæ filios, & filijs non existen-  
 14 tibus alios substituit, ꝑ quæ substitutio re-  
 ferenda est ad proprietatem, non autem  
 ad alimenta, in quibus tanquam cum mor-  
 te expirantibus, l. Dominus in fin. de vfufr.  
 Surd. de alim. tit. 2. d. q. 15. nu. 201. non  
 potest verificari substitutio, quæ in simili  
 etiam operatur, vt relictus vfufructus tran-  
 seat in proprietatem, l. fin. ff. de vfufr.  
 earum rerum, quæ vfu consum. Laderch. ple-  
 nē post alios conf. 80. num. 5. & 8. Castill.  
 de vfufr. cap. 30. num. 20. & seqq. vbi de  
 communi Peregr. conf. 62. num. 19. vers. 2.  
 lib. 2. cum alijs cumulatis per Gionagn. resp.  
 63. nu. 6. lib. 1. Secundò dum quacumque  
 Falcidiæ, ac Trebillianicæ deductionem  
 eueniente casu substitutionis in portione  
 15 eiusdem Aureliæ prohibuit ꝑ quæ prohibi-  
 tio nullatenus conuenire potest alimentis:  
 sed clarè ostendit relictam propieta-  
 tem, idem Laderch. d. conf. 80. num. 6. Rot.  
 dec. 138. & dec. 460. par. 4. diu. Gabr. conf.  
 168. num. 32. lib. 2. Gionagn. alleg. resp. 63  
 num. 11. & seq.

Quo verò ad prælegatum, nec etiam  
 Domini dubitarunt, quin testamentum  
 quoad illud pariter sit exequendum. Co-  
 16 hæredi ꝑ enim absque aliqua confusione  
 fieri possunt prælegata, vt est text. expres-  
 sus in l. Titia. 35. §. 1. ff. de legat. 2. & facit  
 l. ceteri in princip. l. Pomponius parit. in princ.  
 ff. famil. ercis. Mant. de coniect. lib. 7. cap. 7  
 num. 11. cum alijs latè deductis in causa Vi-



terbien. Castrorum. Decembris 1626. coram bon. mem. Card. Sacrato, & 11. Martij 1626 coram me.

- 17 Nec obstat, quod Aurelia ꝛ præsumat de illo satisfacta, ex quo non reddidit rationem administrationis, quam dicitur habuisse bonorum hæreditariorum ad ad text. in l. sed si damnum §. peculium, ubi Angel. num. 1. & 3. ff. de pecul. Afflict. decis. 12. num. 16. Aym. conf. 192. num. 5. Surd. conf. 290. num. 33. lib. 1. Neuiz. conf. 57. nu. 11. Menoch. præsumpt. 125. num. 12. lib. 3. Borghin. Carcale de int. & curat. num. 181. maxime cum ipsa sit hæres, & ꝛ creditrix ratione eiusdem legati, cuius satisfactionis præsumptio tanto facilius l. si ei cui vendid. 41. §. si is qui fundum. ff. de enict. Bart. in d. l. sed si damnum. §. peculium ff. de pecul. Soc. iun. conf. 170. nu. 7. lib. 2. Menoch. qui alios congerit conf. 183. nu. 35.

Quia visum fuit huiusmodi administrationem non sufficienter probari: quamvis enim in negotijs domesticis Aurelia præstiterit aliquam assistentiam, seu curam, qualem decet matrem familias, hoc est tutorum, atq; exactoris administrationi subordinatam, ad quam reducuntur ponderata ex testibus, quæ ideo facile possunt evitari. Non tamen inferri potest quod ipsa

- 19 habuerit ꝛ talem administrationem bonorum hæreditariorum, quæ ipsam obliget ad aliquam redditionem rationis, vt in simili consideravit Rot. decis. 52. nu. 4. par. 1 recent. quæ administratio, cum de iure esset apud tutores, & exactores testamentarios, qui tutelam susceperant, & inventarium confecerant, apud eosdem fuisse præsumitur. Responsio autem Aureliæ ad positiones circa communem vitam cum alijs heredibus mediante annua assignatione pro victu, & vestitu facta per tutores, siue exequutores testamentarios, potius excludit probationem assertæ administrationis, quæ nec minus ex mobilium consignatione facta Aureliæ potest deduci, vt patet.

- Quantum verò attinet ad secundam partem dubij. Ista pariter ad duas inspectiones reducitur. Prima est circa vim, atque adimplementum modi, seu præcepti, sub quo Aurelia fuit instituta, an scilicet ex eo censeatur prohibita ipsi Aureliæ diuisio hæreditatis. Secunda versatur circa præstationem cautionis. Et quoad primam licet verba illa: Dum vitam vidualem seruauerit in domo ꝛ testatoris vnâ cum dictis suis filijs, & sua familia importent præceptum, & onus habitandi, ac viuendi cum dictis

filijs, & familia in domo testatoris secundum terminos, l. 1. C. de legat. l. menia 13. §. si ff. de annu. legat. d. l. Titia 35. §. si ea ff. per leg. 2. l. si ex conditione C. de cond. insert. las. in l. siue apud quem num. 20. in ff. C. de transact. etiam quoad communionem, videtur, vt ex Rimin. sen. & alijs concludit Simon de Pretis de interpret. vlt. vol. fol. 432. num. 109. cum communio vitæ, de qua loquitur testator ibi, dum vixerit vnâ cum fi-

- 21 lijs &c. non ꝛ resultet simpliciter, ex cohabitatione in eadem domo, aut ex communionem cubiculorum, & mansionum, sed ex confusione expensarum victus, Bart. in l. quintus, 7. post med. vers. quandoque ista ff. de ann. legat. & ex capit. in singulis vers. & qui conuenerint de stat. monach. Bald. in cap. 1. §. duo fratres de duobus fratribus de nou. feud. inuestit. Soc. sen. conf. 72. num. 14. lib. 3. Anchar. conf. 302. num. 9. Corn. conf. 301. num. 21. lib. 1. Paris. conf. 85. nu. 60. lib. 1. fuit dictum in causa Pampilonen. beneficiorum 30. Ianuar. 1615. & 16. Nouembr. 1617. coram bo. me. Card. Sacrato. Quod 22 quidem præceptum ꝛ tanquam adiectum fauore filiorum, Ruin. conf. 42. n. 22. vol. 2. cum alijs per Surd. conf. 218. num. 4. valet, & sustinetur, licet forsan secus esset, quando non adijceretur fauore certæ personæ, vt probat text. in l. Titio centum il. 2. & ibi Bart. ac ceteri communiter. ff. de condit. & demonstr. Gomez. variar. resolut. tom. 2. c. 10. num. 23. vers. item etiam ex predictis. Itaut Aurelia casu quo in testatoris domo vnâ 23 cum filijs viuere ꝛ recusaret, quamvis testator id non expressisset, prout expressit, nihilominus ex dispositione iuris hæreditate priuanda esset, ad text. in d. l. menia 13. §. uxore. ff. de annu. legat. & fideio. l. Caio. §. Imperator, ubi Bart. nu. 1. ff. de alim. & cib. legat. d. ant. cui relictum, & l. fin. & vtroque scribentes C. de indict. viduit. toll. l. Mutiana, & ibid. DD. ff. de condit. & demonstr.

- Domini tamen censuerint prædicta verba non continere aliquod præceptum communionis bonorum, itaut Aureliæ censeatur prohibitum deuenire ad hæreditatis 24 diuisionem, ꝛ quæ sibi de iure permittitur tot tit. ff. familia hercisc. Iubetur enim dumtaxat viuere in domo testatoris vnâ cum filijs, prout de presenti ꝛ viuuit, quod solum venit intelligendum, vt habeat curam filiorum Ruin. d. conf. 42. nu. 21. & 22. vol. 2. & ita loquuntur Simon. de Prat. loc. cit. fol. 432. num. 111. Surd. d. conf. 218. n. 4. vol. 2. Quod quidem præceptum maxime distat ab eo



ab eo, ut habeat bona in communione cum  
 26 filijs, ideoque ex + vno ad aliud non inter-  
 tur vulg. l. Papinianus. ff. de minorib. & in  
 simili, quod inita societate vitae, non dica-  
 27 tur + contracta societas bonorum Petr. de  
 Vbald. de duob. fratrib. par. 6. num. 24. vers.  
 contrariam. Menoch. de arbitr. cas. 127. n. 7.  
 Hector. Felic. de societ. c. 27. num. 60. &  
 seq. & fuit dictum in Romana executionis  
 4. May 1616. coram bo. me. Buratto, sicuti  
 28 etiam licet + alienatio prohibeatur, non  
 tamen censetur prohibita diuisio ex conge-  
 stis latè per Moder. Brixien. de substit. q. 707  
 nu. 2. quæ in omnem euentum censetur sem-  
 29 per permessa, + vel ratione vberioris cul-  
 turæ, & commodi Bald. in l. iubemus la 2.  
 C. de sacras. Eccl. Imol. in c. nulli. num. 15.  
 de reb. Eccl. non alien. Fabian. de Monte de  
 empt. q. 4. art. 27. num. 161. cum alijs per  
 Reodoan. de reb. Eccl. non alien. par. 2. cap.  
 35. num. 3. vers. & dicit Imol. & num. 4.  
 versic. quod si Prelatus. Vel ratione inæ-  
 qualitatis expensarum, ne vnus ex cohære-  
 dibus profusè iactando præiudicet in por-  
 tione alterius, qui parcius, & moderatè  
 viuit, Menoch. de arbitr. cas. 127. num. 27.  
 Eugen. cons. 64. num. 10. ubi de communi  
 lib. 1.

Quibus accedit vniformitas coniectu-  
 ratæ mentis, ac intentionis testatoris, quæ  
 satis ex eoprehenditur, dum Aureliæ  
 substituit solum in casu quo ad domum pa-  
 ternam rediret, non autem quo è commu-  
 nione bonorum discederet, signum eui-  
 dens quo in hac parte restrinxit ad imple-  
 mentum suæ voluntatis ad solam commu-  
 nionem habitationis, & victus cum filijs  
 non considerando casum separationis à  
 30 communione bonorum qui + ideo tan-  
 quam omissus remanet in dispositione iuris  
 communis, l. commodissime ff. de lib. & posth.  
 cum vulgar.

Et DD. tanto facilius in hanc senten-  
 tiam venerunt, quia ex dispositione iuris,  
 cui + præsumitur in dubio se testatorem  
 conformasse, Bart. in l. heredes mei, S. cum  
 ita ff. ad Trebellian. Alex. cons. 4. num. 12.  
 & cons. 55. ubi addent. num. 2. lib. 4. onus,  
 32 + & grauamen permanendi in perpetuum  
 in communione, improbatum videtur, ut  
 est textus expressus in l. in hoc iudicium. S.  
 si conueniat, ubi Bart. & ceteri. ff. comm.  
 diuid. Cast. & las. in l. si non sortem. S.  
 sciendum nu. 4. ff. de condit. indeb. vnà cum  
 alijs pluribus relatis per Vasq. de success.  
 creat. & progress. lib. 1. §. 6. nu. 1. Lup. in  
 rubr. de donat. inter virum, & vxor. S. 54.

num. 4. Guiter. de iuram. confirm. par. 1.  
 cap. 58. num. 2. Huiusmodi enim præce-  
 ptum propter discordias ex communione  
 bonorum proficiscens odiosum, ac nocuum  
 33 censetur, ac ideo + nemo inuitus in com-  
 munione stare cogitur, ut in l. final. C. com-  
 mun. diuid. d. l. si non sorte S. si centum ff. de  
 condit. in diebus l. in re com muni. ff. de ser-  
 uit. Urb. præd. l. cum pater 77. S. dulcissimis,  
 ff. de legat. 2. l. 2. C. quando, & quibus 4.  
 pars debeatur, l. sancimus S. si ante n, C. de  
 donat. & cap. ex tenore de donat. cum alijs  
 per Lup. loc. cit. vers. ratio patronum.

Non obstat, quod testator deputauerit  
 Antonium, qui omnia credita, ac fructus  
 cuiuscumque generis exigeret, & debita  
 hereditaria persolueret quasi ex hoc videat-  
 ur voluisse hereditatem suam permanere  
 indiuisam. Quia non ideo censetur prohi-  
 bita diuisio inter heredes. Stant enim si-  
 34 mul quod + quilibet heredum propriam  
 portionem sibi familiæ eriscundè iudicio  
 obuentam agnoscat, & quod nihilominus  
 exactor communi nomine totius heredita-  
 ris administrationem retineat, quousque  
 subministrationis interim cuilibet heredum  
 ad alimenta necessarijs, adimpleatur volun-  
 tas testatoris circa eris alieni solutionem, &  
 creditorum exactionem, ex quibus ad fir-  
 mandum hereditatis statum, verisimile est  
 testatorem favore heredum principaliter  
 motum fuisse ad deputandum huiusmodi  
 exactorem, tanquam ad negorium satis im-  
 plicitum, atque difficile, non autem, ut  
 inter heredes induceret bonorum commu-  
 nionem.

Quo denique ad cautionem visum fuit  
 Dominis Aureliam ad illius præstationem  
 teneri, quia ad hoc, ut heres, vel legata-  
 rius institutus sub conditione negatiua,  
 35 + quæ adimpleri non potest nisi in ultimo  
 vitæ spiritu, & sic perseverantiam exigit,  
 usque ad mortem consequatur viuens hæ-  
 reditatem quam alias consequi non posset,  
 veluti nondum purificata conditione, cui  
 tanquam potestatiue ad vltimum, usque  
 vitæ spiritum potest cōtrauenire, requiritur  
 quod ante omnia præter cautionē Mutia-  
 35 nā + de restituendo: quod sibi relictum est  
 vnà cum omnibus fructibus retrò perce-  
 ptis, si contrafecerit iuxta formam d. anth.  
 cui relictum, & in corpore, vnde sumitur,  
 & l. si ubi DD. C. de indict. viduit. toll. l. mu-  
 niane, & ibi Bart. num. 10. & Socc. n. 2. ff.  
 de cond. & demonstr. las. in l. reddi. num. 15  
 ff. de condit. caus. dat. Paris. cons. 95. nu. 26  
 & 52. lib. 3. Borgnin. in tract. de usufruct.



sub nu. 117. Nat. conf. 297. in fin. & conf. 459. nu. 15. cum seq. lib. 2. Grat. respons. 102. num. 11. cum seq. & num. 45. lib. 2. quæ  
 37 cautio fuit & inuenta loco implementi d. l. mutiana ubi Bart. nu. 2. l. is cui, l. cum sub hac, l. Titio fundus. ff. de condit. & demonstr. idem Bart. conf. 156. Titius nu. 3. vers. simile, & conf. 177. num. 4. lib. 1. Ruin. in celebri suo conf. 170. nu. 2. lib. 3. non solum in conditione concepta verbis negatiuis, vt in d. Auth. cui relictum, & in d. l. mutiana,  
 38 sed etiam & affirmatiuis, quæ resoluitur in negatiuam, qualis est ista, dum vitam vidualem seruauerit in domo testatoris vnâ cum filiis, quia resoluitur in negatiuam si non nupserit, & non recesserit à domo testatoris, vt in puncto declarat Bart. in d. l. mutiana sub num. 35. quem sequitur Grat. d. conf. 102. num. 13. post Imol. & Fulgos. ibi per eum allegatos, & Ias. in d. l. siue apud quem num. 20. in fin. C. de transact. Ruin. in puncto conf. 34. num. 4. lib. 2. & d. conf. 170. num. 7. lib. 3. ideoque cum Aurelia fuerit instituta dum vitam vidualem seruauerit in domo testatoris, vnâ cum filiis, ad effectum  
 39 vt tanquam adimpleta voluntate & testatoris consequatur hereditatem, tenetur præstare huiusmodi cautionem non solum de vita viduali seruanda, sed de cohabitando in domo testatoris vnâ cum filiis, quorum vtrumque debet adimplere, l. si heredi plures ff. de condit. & demonstr. Benedict. Capra in conf. 72. num. 12. Dec. conf. 620. num. 3. itaut in casu contrauentionis teneatur ad restitutionem & hereditatis, vnâ  
 40 cum fructibus perceptis, quia ex non implemento voluntatis testatoris censeretur retro heredem non fuisse d. Auth. cui relictum, & ibi Doct. communiter. C. de indict. vid. toll. l. fin. ubi Bal. num. 3. Salic. col. 2. vers. quaro an prædicta, C. eod. tit. Ruin. d. conf. 170. num. 7. vol. 3. & hanc sententiam passim sequitur Rota, vt apud san. me. Greg. decis. 187. nu. 3. & decis. 697. num. 1. par. 1. recent. & in alijs cumulatis coram me in causa Imolen. bonorum 31. Maj 1613.

Non obstat, quod huiusmodi cautio de  
 41 tur solummodo & in dispositionibus factis sub conditione, non autem factis sub modo DD. in d. l. Mutiana ff. de cond. & demonstr. & in d. Auth. cui relictum, C. de indict. vid. toll. in quibus nos versamur cum præceptum, seu onus fuerit adiectum per  
 42 dictionem, & quæ adiecta perfectæ dispositioni, facit ipsam modalem gl. in pramat. sanct. tit. de caus. S. noluerunt in verb. dum sol. mihi 109. Cened. sing. 47. num. 5. Ruin.

conf. 137. num. 8. lib. 1. qualis etiam in dubio præsumitur ex allegat. per Molin. de primog. Hisp. lib. 2. c. 12. num. 9. Peregr. de fideic. art. 11. num. 114. Quia nihilominus communis resolutio est in contrarium, quod  
 43 etiam in dispositione modali sit cauendum de modo adimplendo, sicut in conditionali de conditione adimplenda, itaut in vtroque casu modo, vel conditione non impletis, res sit cum fructibus restituenda, vt per tex. in l. liberto. S. Lucius ff. de annu. legat. & in l. si heres ff. de cond. ob caus. firmat. Bart. in l. quibus diebus, S. Termilius col. vlt. ff. de cond. & demonstr. Paris. conf. 15. col. vlt. & conf. 19. num. 52. & 55. vol. 2.  
 44 vbi latissimè probat, quod & inobediens præcepto, & voluntati testatoris, non parens conditionibus, & modis scriptis priuatur omni emolumento, & quicquid percepit cum fructibus restituere tenetur, quem cum alijs refert Peregr. d. art. 11. nu. 121. & 122. & eleganter Molin. de primog. loc. cit. nu. 23. & 24. vbi testatur de communi subdens differentiam inter istas duas cautiones, nempe mutianam, quæ præstatur in dispositione conditionali, & simplicem cautionem, quæ præstatur in dispositione modali de modo adimplendo eam esse quod in dispositione conditionali ex cautione datur agere volenti actio, quæ ex rigore iuris suspensa erat, vsque in euentum conditionis quæ mediante & cautione mutiana  
 45 habetur pro impleta; vt dictum est: in dispositione verò modali non datur actio ex cautione, imò absque ea agi potest cum modus non suspendat perfectionem dispositionis, nec actionem, sed ex prædicta cautione detur agenti replicatio, si excipiat ei ob stare, quod res sub modo sibi relicta est, & quod debet ante omnia modum  
 46 & adimplere vt ipse possit dicere, quod debet rem obtinere, præstita cautione de modo implendo, quæ diuersa est à cautione mutiana, prout optimè declarant Bart. in d. l. quibus diebus S. Termilius ff. de cond. & demonstr. & ibid. Cast. num. 5. Soc. col. 4. ver. circa tertiam q. Ias. in l. 1. nu. 3. C. de pact. & notant passim DD. in d. l. mutiana. ff. de condit. & demonstr.

Et quod in huiusmodi cautione veniat non solum restitutio hereditatis, sed etiam fructuum à die præstationis, nullam habet difficultatem in casu isto, quia quicquid sit in legatis in quibus fit annua distributio certè vbi agitur de hæredis institutione, in  
 47 qua nos versamur, cautio & extenditur etiam ad restitutionem fructuum, ex quo natu-



natura institutionis hæreditariæ repugnat  
disiunctim fieri per annos, cum sit vnica,  
& perpetua, prout hanc differentiam opti-  
mè tradunt Bald. in d. l. fin. num. 3. Salyc.  
nu. 4. Cyn. Ang. Castr. & alij. C. de indist.  
vid. toll. Nat. conf. 459. num. 17. Peregr.  
d. art. 11. num. 123. quam ex prædictis se-  
quitur Rota in causa Asculana bonorum 28.  
Aprilis 1600. coram bo. me. Card. Seraph. &  
in præcitata Imolen. bonorum 31. Maij 1613.  
coram me.

Vnde licet ex huiusmodi dispositione  
modali tanquam pura statim cõpetat actio  
48 Aureliæ, ipsa tamen tenetur & realiter of-  
ferre cautionem de modo adimplendo, aliàs  
exceptione doli repelletur, l. si is cui, l.  
cum in testam. ff. de fideic. libert. Bart. in d.  
l. quib. dieb. S. Termitius nu. 16. in fi. ff. de  
cond. & demonstr. cum alijs per Peregr. loc.  
cit. num. 115.

Ex quibus vtraque parte informante  
conclusum fuit secundum prædicta testa-  
mentum esse exequendum, &c.

R. P. D. Q V E I P O.

Romana administrationis Hæreditatis.

Die Luna 29. Ianuarij 1629.

A R G V M E N T V M.

In hac decisione agitur de materia manuten-  
tionis in quasi possessione iuris admini-  
strandi relictæ priuatiuè alicui per testato-  
rem.

S V M M A R I V M.

- 1 Possidenti danda est manutentio.
- 2 In quasi possessione administrandi, debet il-  
le manuteneri, qui tempore motæ litis ad-  
ministrat.
- 3 Testator, quando dicatur commississe alicui  
aliquod opus priuatiuè.
- 4 Administrandi facultas concessa alicui, ho-  
norifica reputatur.
- Remotio ab administratione dedecus reputa-  
tur num. 4.
- 5 Administrator loco Domini habetur.
- 6 Dispositio principalis, quando est ad hono-  
rem, & utilitatem alicuius, eodem iure  
censeri debet in accessorijs.
- 7 Iniuria nasci non debet ex honorifico prin-  
cipio.
- 8 Verbum, aliud, simile est repetituum.
- 9 Verba sine effectum manere non debent.

- 10 Verba testatoris enixa, & geminata potissi-  
mum sine effectum manere non debent.
- 11 Actus gesti per administratorem, cuius no-  
mine videntur facti.
- 12 Possessio, vt acquiratur per personam de-  
putatam, quid requiratur.
- 13 Text. in l. qui aliena, S. 15. qui putabat,  
ff. de acquir. hered. declaratur.

D E C I S I O C C X L I I.

C VM ex substitutione à Laurentio Gip-  
ponario facta, Cappella S. Antonij in  
Ecclesia S. Hominis boni, in omnibus eius  
bonis successisset, & à Gipponarijs prædi-  
cta successione admissa, & bonis venditis  
ad effectum, vt in loca montium redige-  
rentur, & ex eius redditibus dotes per sin-  
gulos annos filiabus dumtaxat Gippona-  
riorum, & Pillamantelliorum distribue-  
rentur, secundum testatoris voluntatem  
expressam, & redditibus prædictorum  
bonorum exactis, & præceptis, & gene-  
raliter administratione facta per dictos  
Gipponarios, vt ex eorum summario con-  
stat, Congregatio Sartorum cor. Reuer.  
Vicegerente comparuit petens manuten-  
tionem cumulatiuè cum Gipponarijs, in  
administratione bonorum, & maritaggio-  
rum, qui Sartoribus in administratione  
petitam manutentionem concessit, in ma-  
ritaggio verò denegauit, & Gipponarijs  
priuatiuè tribuit, quod decretum in hac  
parte confirmauit Signatura, & quo ad  
primam fuit rescriptum cum facultate ma-  
nutenendi quos de iure, vnde causa mihi  
commissa, subrogato in locum bon. mem.  
Patriarchæ Manzanedo dubium hodie pro  
manutentione in administratione prædi-  
ctorum bonorum in Rota proposui, & Do-  
mini ad fauorem Gipponariorum resolu-  
runt, & propter regulam text. in l. vnica  
C. vti possidetis l. 1. S. hoc interdictum ff. de  
eod. tit. S. retinenda instit. de interd. l. liberis  
S. vlt. ff. de liber. caus. Ioan. Faber. in d. S.  
retinenda in proprio. Conar. præf. cap. 17.  
num. 5. Menoch. de retinend. rem. ultim.  
nu. 16. Cum in statu, & quasi possessione  
administrandi tempore motæ litis Gippo-  
narijs & existerent, & pro se voluntatem  
testatoris expressam haberent, tum quia  
eis priuatiuè dotium distributionem con-  
cessit, & eorum filias legitimas, & natura-  
les, ad prædictas dotes dumtaxat voluit  
admitti, ideoque & Gipponariorum priua-  
tiuè hoc opus pium esse videtur, iuxta re-  
gulam text. in l. 2. S. in propria ibi tam esse  
propriam



propriam causam cuius emolumentum, vel damnum ad aliquem suo nomine pertinet, ff. quando appell. sit, & habet locum regula tex. in l. in re mandati, & cum facultas ꝑ administrandi honorifica reputetur, eius autem remotio dedecus censeatur secundum glos. fin. in l. testamento, si ff. de manum. testam. & administrator ꝑ Domini loco habeatur, secundum tex. in l. quo fundum S. si tutor, & ibi glos. verb. expoliat. ff. pro emptore. verisimile est Gipponarios ad quorum honorem, & utilitatem ꝑ principalis dispositio scripta fuit, in accessorijs à testatore eodem iure censendos, ne aliàs ex honorifico ꝑ principio iniuria nasceretur argumento tex. in l. meminere C. unde vi l. quod favore C. de legib. tum quia Sartores à maritaggio, & ab omni alio ratione praedictorum bonorum, sub quouis colore, & prae-textu testator exclusit, & cum verbum alius, ꝑ similitum sit repetitium, l. si fugitivi, ubi glos. ult. C. de serv. fugit. l. plures 19. C. de fid. instr. cap. sedes 15. de re script. ubi notant Abb. & D. Gomezus in regula de Trienali, q. 2. Conar. pract. cap. 25. nu. 3. Ant. Gomez. in l. 29. Tauri num. 26. Gratian. discept. forens. c. 168. num. 34. & precesserit dotium, & earum distributiones, & administrationis expressa exclusio in bonorum administratione, idem testator disponere videtur, nam alias praedicta verba ꝑ sine effectu remanerent contra regulam tex. in l. 1. S. haec verba ff. quod quisque iur. & ibi Bart. & las. l. pen. S. penult. ff. ne quis. Eum qui in ius vocatus est vi eximat. cap. si ciuitas de sent. excom. lib. 6. las. in l. si is qui pro tempore num. 383. ff. de usucapion. Gutier. allegat. 5. num. 19. & in l. nemo potest num. 8. & fuit dictum coram D. m. Decano decis. 70. num. 6. praecipue cum in ea prohibitionem testator ꝑ enixis, & geminatis verbis usus fuerit secundum regulam tex. in l. cum pater 77. S. filius matrem ff. de leg. 2.

Non obstat in Congregatione generali Sartorum, & Gipponariorum ad praedictam administrationem vtriusque artis perfonas fuisse designatas, ideoque ꝑ omnes administrationis actus, Congregationis nomine factos videri, secundum regulam tex. in l. qui aliena 6. S. si is qui putabat ff. de acq. hered. ubi Bart. dicit diligenter notandum esse l. post dotem ubi notat. glos. verb. filia ff. sol. matr. l. servus communis ff. de stipul. serv. l. ult. C. per quas personas res nobis acq. Nam responderetur quod specialiter Gipponarij in sua adunantia per-

fonas suae artis dumtaxat destinarunt ad praedictam administrationem, à quibus solis omnia administrata referuntur, ideoque adunantia Congregationis generalis non fuit effectum sortita, & cum nomine ꝑ illius neque ab ea, neque ab alia adunantia deputati aliquem actum gesserint, non potuit quærere possessionem secundum textum in l. per servum 37. S. ult. l. res ex mandato 59. ff. de acq. rerum domin. l. 2. C. de his qui à, non dominis manumissi sunt l. 1. S. haec quae de servis ff. de acq. poss. Doctrina autem supra relata procedit ꝑ quando habens mandatum simpliciter actum gessit, non verò quando nomine suo, vel alterius ut docet las. in l. 1. S. nuntiatio num. 3. ff. de non. oper. nuntiat.

Et ita vna tantum parte informante, &c.

¶ Infra in eadem causa adest alia decisio sub die 4. Maij 1629. coram eodem R. P. D. Quelpo, est decisio 273.

REV. MO P. D. MERLINO DECANO.

Romana Retractus.

Die Luna 29. Ianuarij 1629.

DECISIO CCXLIII.

Est impressa Coram Merlino Tom. 1. Decis. 386.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Romana Officij.

Die Luna 29. Ianuarij 1629.

ARGUMENTVM.

Procurator vendens rem Domini, cum eius mandato, & eo praesente, & consentiente, certè tunc venditio tenet, & non est licitum ab eo recedere.

SVMMARIVM.

- 1 Vendens rem ex vera causa, & non sub falsa assertionem, nec à contractu recedere, neque pretium restituere tenetur.
- 2 Vendens rem alienam sub narratina, quod sit propria, tunc emptor potest à contractu recedere, & venditor tenetur ad pretij restitutionem.
- 3 Et ista est opinio communiter recepta, sed & clara num. 4.

Pro-



5 Procurator vendens rem Domini sub nomine procuratoris irrenocabilis, tunc Dominus contrahere non potest rationem. vide num. 6.

7 Procurator sui ipsius irrenocabilis, quis esse potest.

8 Domini praesentia in aliquo contractu an sufficiat pro verificatione mandati enunciat, licet non sit in actis.

9 Procurator vendens rem Domini nomine proprio, dicitur in dolo.

10 Emptor antequam soluat pretium, non efficitur Dominus rei emptae.

11 Promissiones intelligenda sunt iuxta naturam actus, & subiectam materiam.

12 Ab emptione licitum est discedere, & pretium recuperare ob dolum venditoris.

13 Officia Capitolina redacta sunt ad instar bonorum allodialium.

14 Stylus probatur etiam per fides extrajudiciales.

## DECISIO CCXLIV.

**C**ENSERVNT Domini standum esse in ultimo loco decis. 3<sup>ta</sup> Ianuarij 1628. \* quia D. Laurentius Butius in instrumento venditionis sextae partis officij, de quo agitur, vera, & compatiblea narravit; nempe quod officium ad se spectabat, & tamquam procurator Eraſti Spanochiae vendebat, cumulando species domini tam hypothecae, quam ipse habebat super mediate illius, quam pleni Domini, quod habebat Eraſtus, pro quo extitit procurator; unde cum proprium ius, & rem de mandato Domini, praesentis, & consentientis vendiderit ex vera causa, non autem assertionem falsa valide contraxit, ut propterea neque a contractu recedere, neque pretium restituere teneatur leg. 1. C. quando liceat ab empt. disced. Aff. dec. 280. num. 4. Menoch. conf. 888. num. 1. Neniz. conf. 37. num. 18. cum alijs allegatis in ultima decisione.

Non obstat principale obiectum istius causae positum pro fundamento in decisione 5. Martij 1627. \* quod Butius in principio instrumenti, venditionis huius sextae partis officij dixerit, ad quem spectat ut asseruit, & pertinet medietas officij notariatus Curiae Capitolij de praesenti cantantis in personam Eraſti Spanochiae, & nihilominus convincatur ex decreto apposito ad favorem Eraſti, quod illam medietatem prius libere resignauerat Eraſto; ut propterea & vendens rem alienam sub narrativa, quod sit propria, emptor possit a

contractu recedere, & venditor teneatur ad pretij restitutionem per tex. in l. si rem quam ff. de evict. cum glos. in verbo agentem, quam communiter & esse receptam affirmant. Surd. conf. 36. num. 12. & decis. 253. nu. 10. & alij allegati in eadem decis. 5. Martij 1627.

Quia ultra responsiones datas in decis. 3<sup>ta</sup> Ianuarij 1628. dixerunt Domini conclusionem praedictam esse recipiendam, quando contractus & ex iure tantummodo vendentis esset sustinendus, neque esset sequuta traditio rei, nec possessio continuata absque molestijs, locus autem ubi contractus venditionis, ut in praesenti sustineri potest ex iure ipsius domini rei; dum fuit praesens Eraſtus, & consentiens, & Butius sub nomine & procuratoris irrenocabilis Eraſti, & non suo vendidit, tunc enim valet venditio, & Dominus contrahere non potest Imol. l. quae dotis sub num. 4. vers. item adde ff. soluto Matrimonio Roland. conf. 100. num. 44. vol. 4. Surd. dec. 253. num. 4. & fin. Ruin. conf. 141. nu. 5. vol. 1. Neniz. conf. 37. num. 17. & seqq. & ratio est manifesta: quia & cessat dolus, & praesudicium; dum ex persona domini contraxit, & Adamo licuit, & licet rem habere, & habuit, & possedit absque molestijs fere per decennium.

Neque dicatur, quod illa verba instrumenti pro qua rata dictus Dominus Laurentius asserit se esse procuratorem irrenocabilem ad resignandum dictum officium, prout per acta mei &c. non sint referenda ad Eraſtum, sed ad Catuccium, a quo Butius prius emerat dictam medietatem officij ex eo, quia leguntur apposita immediate post narrativam venditionis Butio factae per Catuccium, & etiam quia mandatum Eraſti non reperitur in actis Notarij, rogati: sed quidem mandatum Catuccij.

Quia testes dati iustificat hanc partem, quod scilicet Butius vendiderit tanquam procurator Eraſti, & quod Adamus omnia sciuit, & intellexit, nihilominus relatio ad Catuccium repugnat qualitati rei; nam si Catuccius vendidit Butio, quomodo potuit Butius iam effectus & dominus esse sui ipsius procurator irrenocabilis contra rationem textus l. cum res C. de contrah. empt. & l. sua rei ff. eod. titulo, nec probatio mandati deficit ex eo, quod non reperitur in actis Notarij rogati: quia & sufficit pro verificatione mandati enuntiati praesentia domini, & consensus, a quo contractus causam recepit l. ne satisfactio ff. rem rat. hab.



Roman. conf. 63. nu. 1. Purp. conf. 51. nu. 5. Felin. in cap. cum in iure peritus num. 14. ff. de Iud. deleg. quibus accedunt coniectura ponderata in vltima decisione confirmantes mandatum ex sola praesentia; dum Erastus post venditionem conduxit dictam tertiam partem, & pactum redimendi illam sibi reservauit, vt in conductione continuauit per decennium, quae omnia citra veritatem gestorum per Butium ex mandato suscepto contingere non poterant; propterea bene se compati potest narratiua quod officium ad se spectabat; dum tamen non vendiderit nomine suo prout fecit, ex quo vendidit nomine, & tanquam procurator Erasti veri domini, non autem suo nomine, in quo si ita vendidisset & consisteret dolus, nec excusari posset ex dominio hypothecae iuxta distinctionem Baldi in l. proprietatis in principio. C. de probat. Verum quia solū narrauit, sed non vendidit, bene potuit Butius cedere, quod officium ob integrum pretium per Erastum non solutum ad se spectaret, ex quo emptor antequam pretium soluat & non efficitur dominus rei emptae l. quod vendidi ff. de contrah. empt. §. vendita instit. de rerum diuis. Surd. 101. num. 12. lib. 1.

Non obstat quod ex toto contextu instrumenti appareat Butium voluisse vendere partem illam officij, & Adamum vice versa voluisse ab eo emere ponderando, quod Butius promisit tertiam partem medietatis officij, & iura cessa nulli alteri cessisse, nec fecisse contractum, aut distractum in praedictum contentorum in instrumento celebrando; & vltius promisit consentire facere omnem personam interesse habentem, quae promissiones conuenire videntur Butio vti venditori non autem vti procuratori.

Quia verba instrumenti de constitutione procuratoris ad resignandum sunt clara, & de cessione pariter immediate subsequuta; vnde promissiones, quae postea accesserunt absque commemoratione procuratoris non sunt referendae ad personam Butij vti propriam; sed vti procuratricem iuxta & naturam actus, & subiectam materiam emptionis, A venditionis, Ruin. Conf. 109. num. 4. lib. 1. Seraph. decis. 541. num. 6. cum alijs allegatis per Grat. discip. 838. num. 13.

Demum non releuat, quod assertio Butij, sit certa; tertiam scilicet partem medietatis ad se spectare, & etiam narratiua, quod resignabat tanquam procurator; vnde saltem tenebatur declarare vtrum no-

mine proprio, vel alieno venderet, vt in de sciet emptor quomodo fidem posset se- qui, alias teneatur de dolo, pro & quo licet ab emptione discedere, & pretium recuperare, Bart. in l. quaro ff. de act. empt. Bald. in l. 2. C. de pericul. & commod. rei vendite Affl. dec. 399. m. 9. Surd. conf. 150. num. 127. & seqq. vol. 1.

Quia vilum fuit Butium sufficienter se declarasse; dum dixit se procuratorem Erasti ad resignandum, & cessisse ad habendum & tenendum, sed vltius testes dati deponunt de certa scientia Adam emptoris illum fuisse procuratorem Erasti, dum praesens fuit, quando minuta instrumenti fuit correctae, vt staret tanquam procurator, non autem tanquam consentiens resignationi decreti.

Et quae replicantur ad sustinendum falsum suppositum narratum, quod officium non esset vacabile, cum tamen decretum admissionis contineret, quod vacaret, & vacare censeatur per obitum, vel priuationem Erasti, non sustinentur: quia cum officia & praedicta redacta sint ad instar alodialium, & transmittantur ad haeredes vigore indultorum Sixti, & Pauli Gratian. discip. 730. num. 56. Rota in Romana officij 1. Iunij 1620. coram bon. mem. Remboldo, decreta vacationis per mortem naturalem, vel civilem apponuntur propter emolumenta Datariae, & solutionis regalium, non autem respectu emptoris, qui tempus est dominus, & quamuis negetur haec probatio obseruantiae, pro ea tamen datae fuerunt ad testationes, quae visa fuerunt sufficientes & cum versetur circa stylum pro bandum, pro quo admittuntur fides extraiudiciales, Rota decis. 484. num. 6. coram Pap. Greg. XV. & 644. num. 4. par. 1. & 725. num. 5. par. 2. recent.

Et ita &c.

\* Est decisio 140. supra in hac parte.

\* Decisionem hanc habes infra in additione, pro vt in Indice in ciues sine posito.

Infra pariter in hac parte habentur aliae decisiones sub diebus 22. Iunij 1629. & 29. Nouemb. eiusd. anni coram eodem Reuerendiss. Pirouano & 1. Februarij 1630. coram bon. Motmanno, sunt decis. 307. 322. & 343.

R. P. D. V E R O S P I O.

Romana Societatis Officij.

Die Mercurij 31. Ianuarij 1629.

ARGV-



## A R G U M E N T V M.

Declaratur, qualiter probetur identitas personae, sub cuius periculo vitae fuit contracta societas Officii, si adsit alius eiusdem nominis, & cognominis.

## S V M M A R I V M.

- 1 Incertitudo facit corrumpere actum.
- 2 In contractu societatis officij, non facta nominatione personae, sub cuius periculo vitae societas officij manere debet, tunc ratio vitae habeatur.
- 3 Legatum aliquod, si sit factum Titio, tunc si alius asserat, quod adest alius eiusdem nominis, hoc non sufficit nisi in illo probauerit omnes qualitates, concurrere in nominatione descriptas.
- 4 Personarum pluralitas non praesumitur.
- 5 De identitate personae non licet amplius dubitare, quando adsunt plures demonstrationes. & num. 22.
- 6 Pronepos ex consobрино, non potest dici nepos propter duplicem notam improprietatis.
- 7 Persona, quando non possit dici incerta.
- 8 De persona, quando dubitari contingit, interpretatio est ex coniecturis sumenda.
- 9 Incertitudo non vitiat dispositionem, si possit declarari ex aliqua verisimilitudine.
- 10 Actus non dicitur factus ex causa voluntaria, si sit factus ex aliquo imminente periculo. & num. 11. & 12.
- 11 Nepotum nomine in transversalibus ex communi usu loquendi veniunt pronepotes.
- 12 Sed hic communis usus est probandus, & licet hoc procedere posset in vulgato, & materno sermone, non autem quando verbum latine prolatum est. & nu. 15. Et hoc amplius quando sumus in contractibus n. 16. Et ubi adest verus nepos num. 17.
- 13 Certus quis potest esse alicui per literas, licet eum de facie non noscat.
- 14 Decis. in causa Romana societatis officij coram Card. Sacrato declaratur.
- 15 Legem, si quis clarius non dixerit, sibi imputet.

## D E C I S I O CCXLV.

**C**VM ex morte Iosephi Bonanni Io. Baptista Valtrottus diceret esse locum lucro pecuniarum societatis a se contractae cum Thoma Bonanno difficultatem faciebat, quod cum super vita Iosephi Bonanni periculum societatis currere Thomas voluerit, & duo huius nominis, & cognomen existerent; Negaret idem Tho-

mas pecuniarum Dominus, se eius, qui obiit in nominatione rationem habuisse, sed alterius, qui adhuc viuit, & mercaturam in Vrbe exercet. Idque tam quod in eo eadem, & omnes qualitates concurrent, in nominatione descriptae quam etiam, quod alterius de tempore contractae societatis ab Vrbe absentis probaret se notitiam non habuisse, eius autem, qui viuit, praeter mutuae benevolentiae, & amoris testimonia adduceret, & praesentia in Vrbe, & firmas corporis vires, & valetudinem; Vt ideo vel ex his omnibus consisteret nominatio super persona Iosephi mercatoris, vel si propter incertitudinem corrueret, vt ex l. duo sunt Titij ff. de testam. tutel. l. si ita ff. de reb. dub. l. cum ex pluribus ff. de manumiss. testam. Notant Bart. in d. l. si ita, & l. quadam ff. eod. tit. gloss. in cap. quoniam Abbas, de officio deleg. Felin. in cap. imputari col. 1. de fide instrum. Cuius lib. 6. quest. Pauli in explicat. eiusd. l. duo sunt Titij ff. de testam. tutel. Habenda est ratio sui ipsius vitae, vt non facta nominatione & conuentum, fuit in instrumento, & est de natura huius contractus, quod etiam in simili causa firmavit Rota in Romana societatis officij 18. Decembris 1617. coram Card. Sacrato. Sed de partium consensu proposito dubio Domini pro lucro responderunt. Dixerunt enim adeo intentionem suam fundare Valtrottum, probata morte Iosephi Bonanni, super cuius vita societas residebat, vt Thomae contrarium dicenti non satis sit docere alium accessse, qui eodem nomine vocetur, nisi etiam in illo probauerit omnes qualitates concurrere in nominatione descriptas & vt in simili si ad legatum factum Titio duo eiusdem nominis concurrant, post Bart. docuit Castren. in l. si quis seruum, §. si inter duos, num. 2. & 3. ff. de leg. 2. Aym. cons. 267. num. 2. & cons. 269. num. 3. Ias. cons. 71. num. 1. & cons. 114. num. 6. lib. 1. Soccin. sen. cons. 3. num. 6. in fin. lib. 3. Si enim vera ea sunt ex sola iuris praesumptione, qua & personarum pluralitas excluditur, non possunt non obtinere, vbi praeter nominis, & familiae appellationem concurrat etiam alia qualitas in nominatione expressa, vt nominari sit nepos. Et quia ex tot & demonstrationibus, de personae identitate dubitare amplius non licet Bald. in l. hac consultiissima, C. qui testam. fac. possint num. 5. post. Bart. et alios in l. c. emendatio, ff. de condit. et demonstr. Et quia eadem nepotis qualitas satis eum, qui adhuc viuit, potest excludere, cum licet eodem



nomine Ioseph vocetur, & sit ex eadem familia, & cognatione de Bonannis, ipsi tamen Thomae ex consobрино pronepos, 6 ⁊ nepos verò dici non possit propter duplicem notam improprietatis, vt benè probat *Corneus conf. 143. num. 4. et 5. l. 3. con. 47. num. 7. lib. 5. Decius in l. 2. num. 12. C. de successorio edicto, Rustic. in l. cum auus, l. 6. cap. 5. num. 7. ff. de condit. et demonst. stras.*

Quae amplexi sunt etiam Domini ex pluribus coniecturis, ex quibus cum satis putarent apparere de hoc etiam sensisse, qui mortuus fuit, ipsum Thomam pecuniarum 7 Dominum, ⁊ persona incerta dici non poterat *Soccin. in l. quem heredi, num. 2. ff. de reb. dub. Aym. conf. 162. num. 6. in fine, Surd. conf. 378. num. 16. Capr. reg. 113. num. 11. Cum* 8 vbi de persona ⁊ dubitari contingat interpretationem esse ex coniecturis de sumendam, constet ex text. in d. l. duo sunt Titij ff. de test. tut. glos. in l. 3. S. si quis duo ob ff. de adim. egat. & in l. si ita fuerit in verbo adp. pionem, ff. de reb. dub. Sicut plures huic etiā casui applicabiles ad explicationem eiusdē legis, duo sunt Titij, prater ibi scribent. considerant *Roman. in l. heredes palam nu. 5. ff. de testam. Felin. in cap. imputari, in princ. de fid. instrum. Mars. in rubr. C. de probat. n. 354. Bald. conf. 156. num. 9. lib. 1. Mant. de coniect. ult. volunt. lib. 4. tit. 6. Afflict. de iure probom. in rubr. rum. 20.*

Illa autem prae ceteris omnibus visa fuit potissima, quam ex mutatione periculi facta à Thoma aegrotante Iosepho ex ea infirmitate, ex qua deinde obiit, putarunt posse desumi, vt certissimum etiam ex ea proveniret argumentum ad explicationem eius personae, cuius vitae periculum timebatur; cum enim plures alio aegrotante, qui superstes est, & praesertim anno 1624. cum vitae etiam discrimine, nunquam tamen societatem, aut disdixerit Thomas, aut periculum immutauerit, satis, superq; 9 declaravit, se ex alterius infirmitate, ⁊ translato periculo super eius vita, consistere societatem credidisse, Et hanc verisimilitudinem in proposito plurimum operari aduert. *Crauet. conf. 162. num. 3. Rimin. seu consil. 256. nu. 34. & admisit Rota in recent. dec. 277. num. 5. par. 2. & in Romana societatis 16. Nouembris 1612. coram Card. Cauerio; Cum ea periculi translatio praesumatur potius facta ⁊ ex causa imminentis va-* 10 *letudinis, quam ex causa voluntaria, imò nulla praecedente causa, Bald. consil. 35. lib. 2. Aym. conf. 49. num. 12. Surd. conf. 19. n. 77.*

& *conf. 279. num. 23. Praesertim quia aegrotante D. Flavia Caesia, super cuius item, vita pro rata haec eadem societas consistebat, & ex similibus causis probetur, Thomam pluries mutato periculo sibi ab eorum infirmitate cauisse, ex quorum obitu suarum pecuniarum iacturam verebatur; Vt ducto inde argumento ab vsu patrisfamil. hoc idem liceat conijcere, vt scilicet ⁊* 11 *amplius currere societatem noluerit super eius Iosephi vita, ex cuius infirmitatis causa periculum transferebat, quo argumento visa fuit Rot. in alia Rom. societatis officijs 30. Octobris 1598. coram Orano.*

Et licet, cū alijs hic idem Ioseph aegrotauerit, se periculum non mutasse Thomas responderet; haud tamen id visum fuit Domini considerabile; cum vt deducebatur ⁊ ex parte Valtrorti, translatio 12 ijs casibus vel fieri non potuerit, vel certe solutis fructibus, nihil profutura esset *Rot. in Romana societ. officij 9. Martij 1598. coram Peregrino, & 26. Octobris 1616. coram Cbrd. Sacratio.*

Et his non obstare dixerunt Domini; quòd Ioseph, quia adhuc viuit, licet pronepos, reputaretur tamen communiter nepos, & tamquam talis appellaretur; ac tractaretur ab eodem Thoma: Quo casu 13 ex communi vsu loquendi ⁊ etiam in transfusalibus nepotum nomine venire pronepotes, tradunt ultra superius relatos, *Simon. de Praes. de interpret. ult. volunt. lib. 1. interpr. 1. dubit. 1. solut. 5. num. 49. & seq. Peregrin. de fideicom. art. 11. num. 7. Mant. de coniect. ult. volunt. lib. 3. tit. 9. Quia, & com-* 14 *munis hic ⁊ vsus non fuit probatus, Alex. conf. 37. num. 8. vol. 6. Roland. conf. 83. nu. 20. lib. 3. Gabr. conclus. 1. de verb. signific. nu. 91. Rustic. in d. l. cum auus lib. 6. cap. 14. num. 47. & seq. ff. de condit. & demonstr. & procedere posset in vulgato, & materno sermone, ⁊ non autem vbi, vt hic, verbum* 15 *latine prolutum non idem reddit, quod vulgò, & communiter vsurpamus, Bald. in l. lege 12. tabul. num. 3. C. de legit. hered. Alex. conf. 9. num. 8. lib. 1. Roland. d. conf. 83. num. 21. & seq. lib. 3. Soccin. sen. conf. 152. nu. 8. lib. 1. & maxime ⁊ in contractibus Gabr. de verb. signif. d. concl. 1. nu. 64. Ripa in l. ex facto, S. si quis rogatus num. 60. ff. ad trebell. Rustic. d. l. cum auus, lib. 6. cap. 14. num. 41. Et* 17 *vbi ⁊ adest verus nepos Port. Imolen. conf. 15. Surd. conf. 378. num. 17.*

Non etiam obstare dixerunt, quòd Ioseph Thomae ex fratre nepos contractae societatis tempore ab Vrbe abesset: tunc pri-



## S V M M A R I V M.

primum, cum Romam accessit, ipsi Thomæ cognitus fuerit, ut deponebant testes; Quia quicquid sit de restium fide, contra quos multa opponebantur, visum fuit etiā Dominis ex eorum dicto non concludi, nisi de cognitione ex adpectu, & forma, ita ut non excluderetur notitia, quam habere poterat, imò, habebat Thomas, ut sibi ex Bartholomeo fratre esset nepos Ioseph nomine, licet eundem de facie non nosset, cum de illo potuerit esse certus & per literas ab ipsomet fratre, qui ante contractam societatem, domi apud eum diuerterat, & certus redditus præsumitur ad l. Octavi ff. unde cognati, Menoch. præsumpt. 24. num. 11. & seq. lib. 6. Rot. dec. 711. num. 4. par. 2. recent.

Atque ex his omnibus adeò visa fuit Dominis certa persona Iosephi, super cuius vita residere dicebat Valtrottus hanc societatem, ut non putarent applicari posse decisionem in Rom. societatis coram Card. Sacratio, in qua propter incertitudinem personæ nominæ, voluit Rota, ut eo casu haberetur ratio vitæ ipsius, qui nominauerat, sicut non sequuta nominatione seruatur in hoc contractu; Quia interpretatio etiam ibi capta fuit in præiudicium nominantis, cui imputandum erat si legem clariùs non dixerat ad l. veteribus, ff. de pactis. Secus quam hic contingat, cum beneficio ipsius Thomæ cederet, si vel cõfisteret societas in persona alterius, qui adhuc viuit, vel propter incertitudinem super vita ipsius Thomæ periculum resideret. Achill. decis. 1. de fid. instrum. Rota in Romana societ. offic. 30. Octobris 1598. coram Orano. Et ubi de persona ex tot demonstrationibus & nominis, familiæ, & gradus cognationis vix dubitari potest concurrentibus etiam coniecturis, quæ dicuntur liquidissimæ probationes, & hanc incertitudinem bene possunt declarare, ut per Paris. latissimè conf. 3. num. 13. & seqq. lib. 3.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. MOTMANN.

Ferrariens Pecuniaria;

Die 21. Ianuarij 1629.

## A R G V M E N T V M.

Casus fortuitos an quis præstare teneatur ex eo, quòd fines mandati transiit. Liber mercatorum, licet regulariter non probet, tamen quando hoc non procedat.

- 1 Incendij casus, inter casus fortuitos recensetur.
- 2 Causæ fortuitæ, cum nec humano ingenio diminari, neque impediri queant, à nomine præstari debent, & quis omni excusatione dignus censetur.
- 3 Quod procedit, quando nulla culpa præcessit casum.
- 4 Culpa est, non facere illud, ad quod quis est obligatus.
- 5 Contrahens aliquid faciens contra legem contractus, vel Domino inuito indistinctè tenetur ad quemcunque casum.
- 6 Mandati fines sunt diligenter seruandi, nec in modico etiam sunt excedendi, nam aliàs quis tenetur num. 10.
- 7 Et hoc procedit siue versetur in contractu locationis, & conductionis, seu in contractu innominato; & num. 8.
- 9 In contractibus bonæ fidei, qui gratia vtriusque celebrantur, ob contranotionem præstatatur culpa.
- 10 Culpa quando præcessit, præsumitur, quod cessante culpa non perisset.
- 12 Liber mercatoris regulariter pro scribente non probat.
- 13 Liber mercatoris concurrentibus adminiculis, quæ omnem falsitatis occasionem tollunt, plenè, & concludenter probat.
- 14 Mercatoris bona fama, qui veritatem scribere consuevit, deserui pro adminiculo, ut eius libro credatur.
- 15 Quæ fama multò magis facit adminiculum, quādo ipsemet mercator manu propria paritas descripsit, & debiti causam subinnotuit, & librum mercantilitè tenuit.
- 16 Mercium verus valor, qualiter bene probetur.
- 17 Debiti substantia, si sit probata in aliquo libro, eidem etiam statuit respectu quantitatis, & pretij.
- 18 Lucrum cessans, ut habeat. Rota seruat doctrinam Paul. de Casir. in l. 3. §. fin. ff. de eo quod certo loc. pet.

## D E C I S I O CCXLVI.

**R**ASINI mercium in Ciuitate Ferrariens. Expeditores, à Francisco Bergomeni mercatores merces receperunt cum mandato, ut eadem hæredibus DD. de Tassonis in Lugi Oppido commorantibus transmitti curarent. Verùm mandatarij dictas merces non hæredibus de Tassonis



- sonis, sed cuidam Dauidi Hebraeo, accepti mandati finibus non seruatis, direxerunt; quae cum ad nundinas dicti Oppidi importatae essent, exorto ibidem incendio perierunt. Hinc introducta coram Locumtenente Ciuitatis Ferrarien. lite super pretio mercium, necnon damnis, & interesse, idem Locumtenens dictos Expeditores ad soluen. scuta 1050. condemnauit. Causa verò appellationis mihi commissa, & proposito dubio. An sententia dicti Locumtenentis esset confirmanda, vel infirmanda, placuit Dominis firmare sortem deberi in summa scutorum 516. reiecto ad aliam disputationem articulo damnorum, & interesse.
- 1 Nam licet casus & incendij inter fortuitos recensatur *l. contractus in fin. ff. de reg. iur. l. qui insulam S. fin. ff. locat. l. cum duobus S. damna ff. pro soc. cum alijs allegatis per Bald. conf. 136. nu. 2. Greg. XV. san. me. dec. 528. num. 1. & indubitata iuris*
  - 2 sit regula, casus & fortuitos, cum nec humano ingenio diuinari, neque impediri queant, à nemine praestari debere *l. qui fortuitis C. de pignor. act. l. 1. S. his quoque ff. de act. & oblig. l. fluminum S. seruius ff. de damn. infec. c. 2. de deposit. cum alijs iuribus vulg. apud Bal. conf. 145. num. 1. lib. 3. & conf. 53. num. 1. lib. 4. Imò omni excusatione digna censeri *l. si fortuito ff. de incend. ruin. & naufr. Attamen illa procedit quando nulla culpa & praecessit casum, alias secus* *S. si cui instit. quib. mod. re contrah. oblig. l. in in rebus cum cumulatis ibi per gloss. in verbo praestare, l. si ut certo S. sed interdum ff. de locat. d. c. 2. de deposit. Dec. ad d. l. contractus num. 47. ff. de reg. iur. Rom. conf. 9. in princ. vers. in contrarium, & conf. 395. num. 1. & seqq. Bald. d. conf. 136. num. 1. lib. 4. Aym. conf. 64. nu. 5. & conf. 247. n. 1.* Dum autem Expeditores merces de quibus agitur, non transmiserunt iuxta mandatum haeredibus DD. de Tassonis; negari minimè potest quin fuerint in culpa,*
  - 4 quoniam & culpa est non facere illud, ad quod quis est obligatus *l. qui non facit ff. de reg. iur. facit tex. in l. 1. S. pen. ff. quorum leg. & quando contrahens aliquid facit contra legem contractus, vel Domino inuito & tunc indistrictè videtur obligatus; siue culpa sit ordinata ad casum, siue non, ut voluit Surd. conf. 12. num. 68. per tex. in l. item quaritur S. 1. ff. locat. quamobrem per harum mercium transmissionem alteri factam contra legem mandati, certum est ipsos teneri ad praestationem pretij siue ver-*
  - 6 semur in contractu mandati, quo, & casu transgrediendo etiam in modico tenentur *l. diligenter ff. mandat. c. cum dilecta de re-script. bo. me. Card. Caualerius dec. 612. nu.*
  - 7 19. siue versetur in contractu & locationis & conductionis, quatenus dici posset, quod Expeditores locauerint operas suas, & adhuc eodem modo tenentur *l. naturalis S. at cum ff. de praescript. Verb. l. cum in plures S. seruum meum ff. locat. siue in contractu in-nominato simili contractui locationis, &*
  - 8 conductionis, qui per & consequens naturam contractus locationis, & conductionis assumit *d. l. naturalis S. fin. Aret. ad tit. Inst. de locat. & conduct. in princ. Corn. conf. 318. lib. 4. decis. Ian. 31. num. 3. In quibus tan-*
  - 9 quam bonae fidei contractibus, & & vtri-usque contrahentis gratia celebratis ob contrauentionem praestatur culpa *S. & qui pro usu, & ibi gloss. Inst. de locat. & conduct. d. l. si ut certo S. nunc videndum vers. sed ubi ff. commodat. l. in indicio ubi gloss. C. locat. Dec. ad d. l. contractus num. 33.* Quae culpa hic eò magis confirmatur, quia si Expeditores ex praescripto Francisci mandantis transmississent & merces dictis haeredibus, illae potuissent non perire, ut beuè aduertit gloss. in d. c. 2. & ibi Innoc. de deposit. l. cum res *S. fin. de legat. 1.*
  - 10 Et quando etiam dubium esset an cessante huiusmodi culpa, merces eodem modo apud haeredes de Tassonis periturae fuissent & attamen contra culposum praesumeretur quod non fuissent periturae, ut ex doct. Castren. in l. quod te num. 10. ff. si cert. per. tradit Surd. d. conf. 22. nu. 65.
  - 11 Iustitia autem supradicti pretij in summa scutorum 516. liquidati probatur ex partitis in libro Francisci mercatoris annotatis, qui licet regulariter & pro scribente non probet, *l. rationes C. de probat. l. fin. C. de conuenien. fisco. deb. lib. 10. Bar. in l. quedam S. nummularios num. 2. & ibi gloss. & Doct. ff. de eden. las. in l. admonendi nu. 131. ff. de iure iur. Tirag. de pen. temp. vel remitt. conf. 51. nu. 138. Modern. de script. priuat. lib. 4. tit. de lib. mercatorum 4. & seq. Burs. conf. 224. nu. 1. Rota coram Card. Caualer. decis. 484. num. 4. & decis. 650. num. 9. Nichilominus concurrentibus ad-*
  - 13 miniculis, & quae omnem falsitatis occasionem tollunt *l. instrumenta C. de probat. Rot. decis. 813. num. 6. pars. 1. diuers. Plenè, & concludenter probat Abb. Felin. & alij Canonistae in cap. 2. de fid. instr. Bart. in d. l. admonendi n. 27. ff. de iur. iur. Cast. in d. l. rationes C. de fid. instr. Spental. in tit. de instr.*



de instr. edit. sub rubr. quot. sunt species instrumentorum num. 5. & ibi lo. Andr. Soc. cin. conf. 161. n. 3. vol. 2. Rol. conf. 92. n. 6. lib. 3. Mascard. concl. 974. n. 4. Surd. dec. 199. n. 11. Guidop. dec. 441. Boer. d. 105. n. 4. & seqq. & fuit dictum in Romana Pecuniaria coram bo. me. Card. Sacrato 10. Ianuarij 1611. & in Romana extinctionis census, qua est 813. par. 1. divers. & dec. 650. part. 1. recent.

14 Et pro adminiculis hic & concurrentibus adest bona fama mercatoris scribentis, qui veritatem scribere consuevit, ut deponunt testes Bart. in l. nuda ratio num. 8. ff. de donat. Tiraq. de pæn. di. caus. 51. num. 105. & 138. qui alios cumulat Surd. d. decif. 199. num. 11. & 15. Guidop. d. decif. 441. nu. 3.

15 Quæ bona fama & eo magis præstat adminiculum, quia ipsemet mercator manu propria partitas descripsit, debitorum causam subiunxit ad not. per Guidop. d. dec. in fin. nec non librum mercantiliter tenuit Seraph. dec. 1222. num. 4. Ac denique creauit partitas de rebus spectantibus ad suæ artis exercitium arg. l. & ita S. eodem modo ff. Nant. Caupon. stabul. lo. Andr. ad specul. in tit. de instr. edit. S. nunc dicendum Rom. conf. 205. nu. 3. Rol. d. conf. 92.

Pretium verò, ut supra liquidatum probatur ex testibus deponentibus de communi valore mercium, dum affirmant quod de eo tempore tanti vendebantur, & emebantur, quanti fuerunt in dicto libro, & partitis aestimatae, quodque pro eodem pretio similes merces tunc temporis fuerint venditæ, ac & non modo per ipsosmet testes, verum etiam per alios emptæ, qui est verus modus probandi valorem l. pretia rerum ff. ad l. falcid. Guidop. d. dec. 441. nu. 6. & Rol. d. conf. 92. nu. 6. Rol. in Rom. calcis 12. Ianuar. 1596. coram Litta. Et præterea adest lib. scribentis, ubi dictum pretium reperitur annotatum qui liber

17 quotiescunque de præcedenti & meritiū traditione constat, respectu quantitatis, & pretij plenè probat Aym. in tract. de antiq. temp. n. 9. & conf. 118. num. 4. Corn. conf. 318. in fin. lib. 4. Surd. decif. 199. nu. 5.

Quod verò attinet ad alteram partem dictæ sententiæ Locumtenentis Ferrariæ, quæ concernit damna, & interesse ratione

18 lucri cessantis, quia non satis & constabat an adessent omnia requisita iuxta doctrinam Pauli Castrem in l. 3. S. fin. ff. de eo quod certo loco, quam Rota uti equam, & rationabilem constanter sequitur Pue. dec. 237. num. 1. lib. 1. Mohed. dec. 2. de usuris, Mani. dec. 283. num. 6. & Reuerendiss. D.

meus Decanus decif. 6. ac etiam quia pro parte Expeditorum non fuerunt datæ informationes, Dominis placuit, ut de hoc articulo particulariter videretur, &c.

REV.<sup>MO</sup> P. D. MERLINO DECANO.

Narnien. Successionis.

Die Mercurij 7. Februar. 1629.

Est impressa coram Merlino Tom. prim. decif. 390.

DECIS. CCXLVII.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Cæsauragustana Lectoriæ.

Die Veneris 9. Februarij 1629.

ARGUMENTUM.

Præscriptionem immemorabilem, qui pro se habet, potest allegare titulum foundationis, & omnem alium meliorem de mundo. Et præscriptio in Capellanij manualibus, quando cadat.

S V M M A R I V M.

- 1 Salary solutio ab immemorabili tempore facta inducit titulum, & obligationem.
  - 2 Præscriptio immemorabilis operatur, ut omnia ad solemnitatem, & substantiam rei præscripta intenuerint.
  - 3 Et hoc habet locum etiam in casibus, in quibus ius commune resistit.
  - 4 Præscriptionem immemorabilem pro se habens, potest allegare meliorem titulum de mundo.
  - 5 Status antiquus ubi præservatur, intelligitur velle remanere integra iura primæva.
  - 6 Præscriptio aliqua an possit considerari in personis ad nutum manualibus, & amonibilibus.
  - 7 Decif. in causa Salamatina stipendiorum coram Cardin. Lancell. declaratur, num. 11.
  - 8 Præscriptio etiam immemorabilis non cadit in facultatiis.
  - 9 Capellanie manuales carent titulo.
  - 10 Manualis, seu amonibilis persona non potest dici quando eligi debet de certo genere personarum.
- Communitas possidere potest. num. 10.



- 12 Factum à singulis de uniuersitate dicitur factum ab uniuersitate, ad effectum acquirendi praescriptionem.
- 13 Dignitas, & officium equiparantur.
- 14 Prælatus licet decedat, tamen possessio est apud Ecclesiam.
- 15 Et ideo possessio continuatur in successorem absque apprehensione.
- 16 Observantia subsequuta deseruit pro intellectu, & declaratione.

## D E C I S I O CCXLIX.

**I**TERVM\* dubitauimus, an Archiepiscopus post secularizationem Ecclesiae CesarAugustanae teneatur Lectori Sacrae Scripturae ad solutionem eiusdem salarii, quod ab immemorabili tempore in statu regularitatis soluebat, & Domini praestiterunt in resolutis sub die 21. Februarii praeteriti.

- 1 Solutio enim istius salarii ab immemorabili tempore facta ab Archiepiscopo induxit ad fauorem officij, vel personae sustinentis officium Lectoris, titulum, & obligationem l. hoc iure S. ductus aqua, ff. de aq. quotid. & astut. c. 1. de praeser. in 6. Bald. in l. cum de in rem verso. num. 2. vers. ueniamus ad secundum, ff. de usur. & quidem iure praescriptionis immemorabilis, quae opponitur ut omnia ad substantiam soliditatemque obligationis, & tituli praesumantur internenisse, Bald. Ang. & alij in l. qui aliena, S. 1. ff. de acquir. hered. Io. Andr. Butr. & ceteri in c. peruenit. de censib. & in Albericus de testib. & not. Imol. & alij in cap. ea nescitur de ijs, quae fiunt à Prælati sin. con. Cap. Curt. lun. conf. 20. num. 6. vol. 1. Vbi dicit id sibi vendicare locum praeterea etiam in casibus, in quibus ius commune resistit late Paris. conf. 111. num. 50. vol. 1. Itaque possit allegari contracta huiusmodi obligatio praeterea ex meliori titulo de mundo, ac dici, onus istud in fundatione Archiepiscopatus fuisse impositum, ut ex text. in cap. super quibusdam S. praeterea ubi glos. in ver. non extat. de verb. signif. & Dec. in conf. 586. num. 2. Fuit dictum in praeterita decisione

Nec obstat mutatio Status Ecclesiae, quia cum literae secularizationis praeseruent omnia iura in statu regularitatis competentia, & expraese disponant, quod omnia, & singula, quae in Ecclesia pro Canonicis, & personis regularibus erant, sint de cetero, pro Canonicis, & personis secularibus, utique sequitur, quod huiusmodi salarium tanquam emolumentum officio, ac personae Lectoris destinatum, & ius vni ex Canonicis, cer-

to velut generi personatum competentis, & uti tale relatum inter onera mitrae Archiepiscopalis pro Canonico hodie seculari Lectore, eidemque tanquam representanti personam, & sustinenti officium Lectoris in anteriori statu regularitatis, praeseruatum censi debet, cum Papa in hoc praeseruando statutum antiquum, voluerit integra remanere iura primaria, & sic non tollere anteriorem obligationem Archiepiscopi circa solutionem istius salarii, ex Baldo Oldrado, & alijs in praeterita decisione allegatis.

Nec institutio Canonici Lectoralis cum assignatione praebendae sustulit eandem obligationem, quia sicuti per institutionem dicti Canonici uti factam ad mentem Concilij, officium Lectoris consideratum tanquam proueniens ex anteriori statu regularitatis, non fuit extinctum, sed potius per viam translationis consolidatum cum dicto Canonatu Lectorali, ita per assignationem praebendae, non potest dici sublata fuisse obligationem Archiepiscopi, cum ad ipsam cumulatim veniret dicta assignatio, ut latius fuit comprobatum in eadem decisione.

- 2 Neque etiam obstat, quod in statu regularitatis Lectores essent ad nutum, & nominationem Archiepiscopi manuales, atque amouibiles, & ideo respectu ipsorum nulla possit considerari possessio ad effectum praescriptionis, ut fuit resolutum in causa Salamantina Ripeudiorum 6. Iunij 1603. coram bon. mem. Card. Lancellotto iunior, quia fuit responsum dictam praeterea decisionem non applicari, cum loquatur de Capellanis manualibus, & ad nutum amouibilibus, quo casu deficit subiectum capax possessionis ad effectum praescribendi, tum ratione personarum, tum ratione rei. Ratione quidem personarum quia cum possint ad nutum amoueri, non acquirunt ius aliquod petendi salarium, nisi pro tempore quo inseruiunt de voluntate deputantis ad regulam in facultatiuis non cadit praescriptio licet immemorabilis, l. cum notisemi, C. de praescript. 30. annorum Anchar. conf. 339. num. 8. vers. & sic est quadam facultas. Ratione vero rei, quia huiusmodi Capellaniae praeterea manuales carent titulo, praeterea nes quem possit esse possessio, ut ex Calder. conf. 26. de praeb. firmatur in ead. decis. Salamantina. In hoc autem casu quoad personas videbatur non deficere subiectum capax possessionis, quia ultra quod non iustificatur in facto, quod Archiepiscopus pos-



posset quodcumque amouere Lectorem à se prius nominatum, tamen in omnem. eueutum Archiepiscopus non habebat ius nominationis facultatiuum absolutè, sed restrictum ac limitatum ad certum genus personarum nempè ad vnum ex Canonicis Capituli, quatenus habilis reperiatur, quod & certum genus personarum siue Capitulum non potest dici persona manualis, aut amouibilis ad nutum, quia semper est idem *gl. fin. in cap. alienationes 17. qu. 2. Feder. de Senis conf. 295. in fin. Gemin. conf. 65. num. 10. vers. non obstat.* Et sic dubitari non potest, quin esset capax possessionis, *l. S. fin. cum l. seq. ff. de acquir. poss. & not. in l. tigni S. item municeps ff. ad exhibendum. Alex. conf. 99. num. 12. lib. 5.* præscriptio enim non prætenditur simpliciter acquisita ex possessione cuiuslibet Lectoris tanquam personæ, particularis, quia modo vnus modo alter ad nutum Archiepiscopi deputabatur in quibus terminis procedit dicta decisio & *Salmantina*, sed tanquam vnus de certo illo genere personarum, ad quas ius nominationis Archiepiscopi restringebatur ad tradita latè per *Parisi. conf. 111. nu. 64. & seqq. & præsertim num. 68. & 71. lib. 1.* Vbi quod factum & à singulis de vniuersitate, dicitur factum ab Vniuersitate ad effectum acquirendi præscriptionem, quando illud tale sit pro executione iuris quæsi per singulos tanquam de Vniuersitate. Quo verò ad officium Lectoris illud non erat manuale, neque ad nutum amouibile, sed perpetuum ac fundatum in statutis, & ordinationibus Capitularibus, vnde penes ipsum poterat esse possessio ad effectum præscribendi, & quamuis persona amoueretur, ius tamen apud ipsum officium existens, non resoluebatur, *Bald. conf. 121. num. 6. vers. quedam verò lib. 3. qui quamuis loquatur de dignitate, attamen potest etiam intelligi de officio, cum & dignitas & officium æquiparentur, cap. 1. & ibid. Archid. in glos. magna in fin. de consuet. in 6. Maxime si officium sit perpetuum, & agatur de acquirendo ipsi officio Federic. de Senis conf. 20. num. 4. vers. & quod officium, & num. 8. vers. non obstat iura quæ iununt, in simili quod licet & decedat Prælati, possessio tamen sit apud Ecclesiam. Innoc. in cap. cum in officij de testam. & in cap. cum super de caus. possess. & propr. Alex. in l. cum heredes. S. item quero ff. de acquir. possess. & quod & ideo possessio continetur in successorem sine noua apprehensione, *Guidopap. decis. 355.**

Secundò principaliter Domini considerabant cessare omnem difficultatem in casu isto, cum Archiepiscopus etiam post secularizationem per spatium 17. annorum continuauerit in solutione eiusdem salarii, quæ satis deseruiunt. & pro obseruantia, cuius intellectum atque interpretationem sequi debemus, *Honded. conf. 92. n. 30. lib. 1. Rota decis. 608. num. 6. part. 2. in recent. Ad dent. ad decis. 184. num. 8. san. mem. Greg. cum alijs allegatis in præterita decisione.*

Cætera pux hodie repetuntur per informantes, vel non indigent responsione, vel abundè fuerunt sublata in eadem decisione, cum qua Domini transierunt.

Et ita conclusum vtraque parte informante, &c.

*Iam enim fuit dubitatum sub die 21. Februarij 1628. est supra decisio 150.*

R. P. D. V B A L D O.

Colonieñ. Monasterij.

Die Lune 12. Februarij 1629.

### A R G V M E N T V M.

Remissiora denegatur, quando articuli sunt irrelevantes, sicuti etiam, quando sumus in iudicio summarissimo, & propter suspicionem calumniæ, Executio, quando indicatur excessiua.

### S V M M A R I V M.

- 1 Remissoria passim denegatur, quando materia articulata est irrelevans.
- 2 Exequutio dicitur excessiua, nulla, & inualida, quæ est facta super re diuersa, & non expressa.
- 3 Remissoria propter suspicionem calumniæ denegatur.
- 4 Remissoria non conceditur, quando sumus in possessorio summarissimo.
- 5 Pars, quando est effecta plusquam contumax in parendo, non est amplius audienda.
- 6 Declaratoria est locus propter non partitionem, seruatis terminis, seruari solitis.

### D E C I S I O C C L.

**D**OMINI dixerunt denegandum esse remissoriam, quia articuli loquuntur de Monasterio B. MARIAE in Oppido Nouesij, de quo cum non loquatur Breue ue Archiconfraternitati concessum, restri-



etum solum ad Monasterium S. Nicolai extra d. Oppidum, sequitur, vt materia articulata sit prorsus irrelevans, propter quam  
 1 irrelevationem + passim denegari solet remissoria, l. ad probationem. C. de probat. Verrall. decis. 68. num. 2. par. 3. Cas. de Grass. decis. 1. num. 5. & dec. 2. de dilat. Mohed. decis. 5. nu. 6. de probat. Seraph. decis. 1364. num. 2.

Semper enim remanet firmum fundamentum decisionum, quae emanarunt in hac causa \* quod executio facta super d. Monasterio B. MARIAE Virginis, tanquam facta super re diuersa ab ea, quae est + comprehensa, & expressa in d. Breui remanet nulla excessiua, & inualida, Gabr. conf. 31. num. 7. lib. 2. Honded. conf. 20. nu. 25. lib. 1. san. mem. Greg. XV. decis. 555. n. 4.

Deinde tanto magis hanc remissoriam, denegandam esse dixerunt, quia cum Confraternitas distulerit illam petere quousque causa fuit decisa per plures decisiones, intrat praesumptio calumniae quod illa peteretur ad effugienda decisionum fundamenta, & interim possit impedire executionem mandati Rotalis, quo casu pariter remissoria denegatur, Bald. in l. non ignorat. vers. si differt. petere in 1. notab. C. de fruct. & lit. expens. & fuit dictum in Vlixibonen. iuris conferendi 7. Februarij 1607. coram bo. Card. Lancelotto,

4 Idque praesertim cum simus + in summarissimo possessorio Rot. diuers. decis. 641. num. 8. par. 1. Seraph. decis. 494. ex iamlate deductis in facto, & summario Canonorum euidenter constat de intentione Confraternitatis, quod nihil aliud cogitat quam se confouere in spolio commisso detrahendo omnibus vijs parere d. mandato Rotali, non obstantibus pluribus intimationibus factis cum fuerit + Confraternitas plusquam effecta contumax in parendo non est amplius audienda, l. sed & si Praetorem S. sed si cum decreto ff. ex quibus caus. maior. Ias. in l. sancimus num. 2. C. de iudic. & cum tuerint ultra supradictas intimationes seruati termini seruati + soliti in hoc casu potius videtur esse locus declaratoriae quam remissoriae, Cassad. decis. 6. num. 2. de caus. poss. & prop. Mohedan. decis. 1. de sent. excom. Rot. decis. 445. num. 4. par. 2. in recent. & in terminis mandati de manuendo fuit dictum in Mantuana bonorum 1. Decemb. 1615. & in Mediolanen. pecuniaria 4. Decemb. 1615. coram bo. me. D. meo Vbaldo.

Et ita fuit resolutum vtraque parte informante.

\* Idem sub diebus 21. Iunij 1627. & 3. Nonembr. eiusdem anni, & 21. Iunij 1628 sunt supra decisiones 91. 115. & 193. Et infra adeest alia sub die 7. Maij 1629. est decis. 276.

REV. MO P. D. MERLINO DECANO

Romana Donationis de Incasatis.

Die Lune 12. Februarij 1629.

Est impressa coram Merlino Tom. prim. decis. 392.

## DECIS. CCLI.

R. P. D. VEROSPPIO.

Gerunden. Administrationis.

Die Veneris 16. Februarij 1629.

## ARGVMENTVM.

Administratio bonorum Ecclesiae Regularis ad quem spectet, & quid si d. Ecclesia secularizetur.

## SVMARIVM.

- 1 Administratio bonorum Ecclesiae Regularis spectat ad Abbatem, & Canonicos.
- 2 Ecclesia Regularis, quando solum est secularizata, praeter illam qualitatem Regularitatis, nihil aliud censetur immutatum.
- 3 Administratio bonorum Ecclesiae secularis pertinet ad Archipresbyterum, & Capitulum.
- 4 Subrogati fruuntur omnibus iuribus, quae spectabant ad eum, in cuius locum sunt subrogati.
- 5 Capitulum in Collegio seculari de iure communi habet intentionem fundatam in administratione bonorum, & reddituum Ecclesiae.
- 7 Archipresbyter contrahendo nomine dignitatis, tanquam caput Capituli, & nomine Ecclesiae censetur contrahere, & n. 8.
- 9 Actus gesti per Archipresbyterum tollere non possunt ius Capituli tanquam facti à capite, per quod aliorum, & totius Capituli iura conseruantur, amplia n. 10.
- 11 Praescriptio currere non potest sine scientia, & patientia eius, contra quem praescribitur.



- 12 *Prescriptio, quando impediatur.*  
 13 *Prescriptio, ut dicatur habuisse locum debet doceri de legitimo cursu temporis.*

## DECIS. CCLII.

**P**ostquam dignitates Ecclesiae Cathedralis Celsi cesserunt Archipresbytero Ecclesiae Collegiatæ Villæ Bertrandi possessionem nonnullorum bonorum, quorum fructus ex redditibus eiusdem Ecclesiae, suppressa in ea Abbatia regulari, fuerant sibi pro dote per fel. rec. Clem. VIII. assignati. Cum eiusdem Summi Pontificis litteris declaratum fuerit per eam dotis constitutionem pro dignitatibus Cathedralis praeiudicium, quoad iurisdictionis exercitium, Archipresbyteri iuribus non fuisse illatum, idem Archipresbyter, qui pro se, & successoribus stipulatus, eorum bonorum possessionem proprio nomine adeptus fuit, ad se etiam, & sine Capitulo eorundem bonorum administrationem putabat pertinere.

Vnde causa mihi in Rota ex parte Capituli commissa, & proposito super hoc dubio, Domini etiam ad Capitulum cum Archipresbytero dixerunt spectare, & iurisdictionis exercitium, & eorundem bonorum curam. Cum enim eadem Eccl. S. Mariae Villæ Bertrandi primum Regularis fuerit: deinde auctoritate Apostolica erecta in Collegiatam, constitutis in ea loco Abbatis, & Canonicorum Regularium Archipresbytero, & totidem Canonicis secularibus; sicuti dum erat in statu regularitatis, regebatur, & administrabatur per Abbatem, & Canonicos, tam de facto ex forma erectionis (ut videre est in illius instrumento, & in pluribus donationibus factis Abbati, & Canonicis) quam etiam de iure, ex quo apud omnes simul debet esse administratio, c. nouit. c. quanto. c. ea noscitur, ubi Abb. nu. 4. de his, quae sunt à Pralat. sin. conf. cap. Lapis alleg. 31. Ioan. Selua de benef. par. 2. q. 22. num. 45. Roder. q. reg. tom. 2. q. 62. art. 7. & 8. & q. 78. art. 12. & 13. Ita etiam post secularizationem, quod præter illam qualitatem Regularitatis nihil aliud immutauit, Abb. inc. 2. n. 9. Innoc. num. 4. in verb. Monialium de cappel. Monac. Ripa Respons. 31. alias 3. de elect. Rota decis. 174. num. 7. par. 1. recent. & decis. 452. num. 4. coram Reuerendiss. D. meo Decano, debuit esse administratio penes Archipresbyterum, & Capitulum, & Romana S. debet de appell. lib. 6. Rot. decis.

323. num. 7. par. 2. recent. in Vicen. Camerariae 19. Ianuar. 1622. coram bo. me. Buratto, & in alia Vincen. Prioratus 2. Maij 1622. coram bo. me. Manzanedo. Cum omnia iura, quæ ante secularizationem spectabant ad Abbatem, & Canonicos censeantur translata ad Archipresbyterum, & Capitulum, postquam eorum loco fuerunt subrogati, c. Ecclesia 3. ut lit. pend. Rip. d. resp. 3. de elect. num. 22. Berrou. conf. 43. nu. 49. lib. 2. Tiraq. in tract. mort. inuest. vinum. par. 2. declarat. 9. num. 18.

Imò etiam in terminis Collegij secularis Capitulum fundatam de iure haberet intentionem in administratione bonorum, & reddituum Ecclesiae, gl. in cap. pen. in verb. assisios de cleric. non residen. c. relatum 12. & ibi Abb. num. 5. de test. Felin. in cap. edoceri num. 3. & 9. de rescrip. Cas. de Grass. dec. 4. de his, quae sunt de Pralat. sine consil. cap. Rota decis. 16. & dec. 183. n. 1. par. 1. recent.

Nec visu fuit obstare, quòd & in declaratione Clementis VIII. dictum fuerit, iurisdictionem bonorum per assignationem fructuum factam dignitatibus, non fuisse ab Archipresbytero abdicatam, & in concordia inter Archipresbyterum, & dignitates nulla etiam facta fuerit mentio Capituli: quin & darentur complures actus facti solum ab Archipresbytero sine Capitulo.

Quia licet in suis litteris Clemens declarauerit iurisdictionem cum fructibus non transiisse ad dignitates, & resedisse semper penes Archipresbyterum, non ideo tamen ex hoc videtur exclusum Capitulum in eo iure, quod habebat, cum Archipresbytero commune, c. 1. in fin. ubi glos. in canon. Episcopus sine consilio in verb. Clericorum 24. distinct. Rota in Cremonen. Canonicor. 26. Aprilis 1624. coram Reuerendiss. Decano, & in Ferrarien. Cononicatus 26. Aprilis eiusdem an. 1624. coram Pironano. Sicut etiam concordia facta cum dignitatibus Ecclesiae Celsionen. per Archipresbyterum, neque iuribus Capituli praeiudicauit, cum Archipresbyter contrahendo sub nomine dignitatis tanquam caput Capituli, & nomine Ecclesiae censeatur transgisse glos. in d. c. 1. de heret. lib. 1. Bart. in l. si pupili S. item si procuratori. nu. 4. in fin. de negot. gest. & in l. post mortem, S. tutor nu. 2. & 3. ff. quando ex fact. tutor. vel curat. Tiraq. de retract. lignag. S. 10. glos. unica nu. 5. Rot. decis. 700. num. 8. & 11. par. 2. recent. & stante declaratione



8 clarificatione, ut iurisdicatio ꝛ nunquam transierit ad dignitates ex eadem concordia dici non potest, ut quicquam de nouo quaesierit, sed ut eandem iurisdictionem, quae semper fuit penes Capitulum, & Ecclesiam retinuerit, *gl. in l. cum hi. S. si uni in verb. transact. arbitrari Bart. in l. nulli ff. de transact. Ruin. conf. 129. num. 4. lib. 5. Rebuff. de reb. ecclesi. non alien. num. 2. Rota in Bononien. transact. 14. Iunij 1628. coram R. P. D. meo Ghislerio.*

Actus autem, qui per Archipresbyterum facti dicebantur, praeterquam quod, & ipsius Capituli tollere non potuerunt  
9 tanquam facti ꝛ à capite, per quod aliorum & totius Capituli iura conseruatur *Federic. de Sen. conf. 102. nu. 2. & 3. Abb. conf. 54. nu. 3. lib. 1. Put. decis. ult. de iur. patr. Rota decis. 640. num. 4. part. 2. recent. Ma-*  
10 ximè ubi non apparet ꝛ de animo Archipresbyteri contrario, & Canonicorum iuribus derogandi, *Calder. conf. 26. in fin. de preben. Rota decis. 739. n. 8. par. 1. diuers. & in Cusentina beneficij 22. Iun. 1620. coram bo. me. Buratto.* Neque etiam potuerunt aliquam Archipresbytero praescriptionem acquirere: & quia non docetur  
11 de scientia, ꝛ & patientia Capituli, sine qua praescriptio currere non potuit, *l. 2. C. de seruit. & aqu. c. 1. & ibi DD. de caus. possess. & propriet. Rot. decis. 184. num. 1. part. 1. diuers. & decis. 717. num. 3. par. 2. recent. & quia ex actibus contrarijs, ꝛ &*  
12 reclamationibus Capituli, qui debantur, apparebat illam fuisse impeditam, *cap. illud de praescript. c. si de beneficio, de prebend. lib. 6. Lap. allegat. 44. Calder. conf. 3. in fin. de consuetud. Rota in Burgi S. Sepulchri iurisdictionis 3. Mart. 1626. coram bo. me. Buratto,* & demum quia non docetur de le-  
13 gitimo ꝛ cursu temporis ad inducendam praescriptionem *iuxt. c. 3. de consuet. lib. 6.*  
Et ita decisum Capitulo informate, &c.  
¶ *Infra in eadem causa habetur alia decisio sub die 3. Maij 1630. coram eod. R. P. D. Verosp. est decis. 373.*

REVERENDISS. P. D. PIROVANO,

Nouarien. Decimar.

Die Lune 19. Februarij 1629.

ARGUMENTVM.

Instrumenti data transiens tempus centum, annorum, non eget recognitione, & quid

sufficiat. Instrumenta extracta à proprijs Notarijs, valent absque alia solemnitate.

S V M M A R I V M.

- 1 Requisite publici instrumenti, quae sint, remissive.
- 2 In instrumento habens datam ultra centum annos, non est necessaria alia recognitio, sed sufficit ocularis inspectio ad ostendendam antiquitatem.
- 3 Instrumenta extracta à proprijs notarijs, à quibus absque alia solemnitate, tam ante, quam post litem contestatam possunt leuari.
- 4 Notarius successor in officio idem potest, ac si ipse esset Notarius rogatus in instrumentis.
- 5 Notario asserenti se esse successorem in officio, creditur amplius num. 6.

DECISIO CCLIII.

**V**ISO de forma probanti Instrumento anni 1478. de Pauli II. & Iulij II. successuè de alijs Instrumentis productis dubitavi, & quoad tria instrumenta, Domini responderunt habere eandem formam probantem.

Nam instrumenta de anno 1475. & 1515 habent omnia ꝛ requisita publici Instrumenti, de quibus per *gl. in l. generaliter, C. de tabell. lib. 11.* habent datam supra centum annos, ꝛ pro qua non est necessaria alia recognitio, sed sufficit ocularis inspectio ad excludendam contrariam antiquitatis suspicionem. *Put. decis. 146. in correct. lib. 1. & dec. 12. de fid. instr. Afflict. dec. 245. num. 3. Rot. decis. 3. nam. 2. coram Pap. Greg. XV. & in Ferrar. bonorum 3. Iulij 1602. coram Illustr. D. Card. Millino, & in Farfen. territorij 20. Martij 1607 coram bo. me. Penia.* sunt etiam extracta ꝛ à proprijs notarijs, à quibus absque alia solemnitate tam ante, quam post litem contestatam potuerunt leuari, *Couar. pract. q. c. 19. n. 3. Rot. dec. 145. & 679. par. 2. rec. & fuit firmatum in antecedenti decisione huius causae ex Flin. in c. cum P. Tabellio n. 3. de fid. instrum. & alijs in eadem allegatis, & quae opponebantur carere signo, & subscriptione notarij ex oculari inspectione obiectum fuit sublatum.*

Instrumentum verò anni 1532. similiter visum fuit esse in forma probanti quia leuatum est à Notario Horatio Pelliciaro ad imbreuiaturas Notarij rogati edendas



- 4 das & deputato, qui tanquam successor idem potest ac si esset Notarius rogatus, l. quaedam S. nihil interest. ff. de eden. Seraph. dec. 1481. & 1493. nec refert: quod de facultatibus edendi Instrumenta enunciatis in subscriptione non doceatur, quia de stilo huius Tribunalis & creditur Notario asserenti se successorem esse, Verall. dec. 245. & 266. par. 2. Rot. dec. 581. n. 3. & 649. num. 3. par. 2. recent. maxime
- 6 quia & concurrunt litterae legalitatis, & attestatio non emanasset, nisi scripturae potuissent edi; & leuari, ut dictum fuit in Mediolanen. decimarum S. Donati 23. Ianuar. 1612. coram me.

Et ita fuit resolutum.

- \* Idem sub diebus 17. Decemb. 1627. & 19 Ianuar. 1629. coram eodem bo. me. Pirouano, sunt supra decisi. 122. & 230. & infra adsunt aliae idem sub diebus 5. Decemb. 1629 & 11. Martij 1630. coram eodem, sunt decisiones 327. & 357. & in seq. habentur aliae, videlicet sub diebus 10. Iun. 1630. & 26. Februar. 1631. coram eodem, & 29. Aprilis 1633. & 1. Decemb. 1634. coram R. P. D. Verospio, & sunt decisiones 334. 31. 357. & 311.

REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Romana Spolij de Crucarijs.

Die Luna 19. Februarij 1629.

ARGVMENTVM.

Adiudicatio, quando non dicatur excessiua. Compensatio ad hoc, ut operetur, quid sit necessarium.

SVMMARIVM.

- 1 Bona mobilia, & modici valoris presumuntur usu consumpta.
- 2 Creditum, quando est certum, & clarum, non debet retardari per alium incertum, & turbidum, & num. 10.
- 3 Mulier, quando repetit dotem ab heredibus viri, non potest ei obijci creditum incertum, & turbidum.
- 4 Compensatio non operatur, nisi fuerit opposita, & num. 5.
- 6 Canonis simplex solutio non concludit per necessesse fructuum perceptionem.
- 7 Liber priuatus non probat contra tertium.
- 8 Actus praesumitur deriuare à causa iusta, &

licita, & non è contra.

- 9 Compensatio praesumitur, quod fuisset opposita ad euandam solutionem, si debitor ex alio capite fuisset creditor.

## DECISIO CCLIV.

IN decisione in hac causa, facta 24. Ianuarij anni praeteriti coram me \* tria fuerunt resoluta: primum, constare de fideicommissio q. Bartholomaei de Crucarij: secundum, fuisse purificatum ad fauorem Angeli: & tertium, illud non intrare super domo, & censu adiudicatis q. Faustinae uxori Bartholomaei fideicommittentis pro sua dote, & quarto dotali, prout iam antea dicta adiudicatio fuerat declarata, valida per Rotam in decisione desuper facta die 12. Iunij 1617. coram bo. me. Patriarcha Manzanedo, & in sententia Rotali inde secuta; sed Angelo non acquiescente resolutioni quoad dictum tertium caput, super eo saepius fuit in Rota discipratum, & tandem hodie Domini perstiterunt in decisis, & dixerunt, adiudicationem obstare immissioni quo ad domum, & census praedictos ex fundamentis praedictarum decisionum;

Nec obstant duo nouiter deducta contra d. adiudicationem, videlicet. primum, quod Faustinae uti usufructuariae, dum vitam vidualem seruaret, fuerunt consignata bona mobilia, de quibus in inuentario: qui usufructus cessauit per transitum eiusdem Faustinae ad secundas nuptias de an. 1571. & tamen dicta mobilia numquam restituit. Alterum, quia illa percepit fructus Casalishæreditarij siti in territorio Tiburtino per duos annos post transitum ad secundas nuptias, scilicet à d. anno 1571. vsque ad annum 1573. ex quibus Angelus praetendit, Faustinae de tempore adiudicationis fuisse totaliter, seu saltem in parte de suo credito satis factam, & per consequens adiudicationem postea secutam fuisse notoriè excessiuam,

Nam quoad primum de mobilibus, ultra quod illa de & tempore consignationis erant modici valoris, & spatio vndecim annorum, quo durauit usufructus, praesumuntur usu consumpta, Peregr. post alios de fideicom. art. 10. num. 40. & Rota apud Greg. XV. decis. 185. num. 3. fuit benè responsum, quod cum valor dd. mobilium de tempore adiudicationis non esset certus, & liquidus non poterat dictam adiudicationem impedire, & quæ fuit facta pro credito Faustinae certo,



certo, & liquido, ex regula l. fin. ubi DD. de compens. Rot. decis. 551. num. 5. apud. Greg. XV. & dec. 679. num. 5. par. 1. recen. & in ter-

- 3 minis, quando mulier & dotem repetit ab hæredibus viri, Seraph. decis. 1455. num. 4. Imò quatenus etiam dictus valor fuisset liquidus, adhuc adiudicatio non posset dici excessiua, ex quo pro parte hæredum non
- 4 fuit & oppositum de compensatione, quæ propterea facta non fuit, dum non agebatur de impediend. cursum vsurarum, l. 2. ff. de compensat. S. in bona fide, ubi glos. & DD. in sit. de act. Bart. in l. verum. ff. de compensat. Tirac. in l. si unquam, verbo reuertatur. num. 15. C. de reuoc. don. Surd. conf. 246. n. 27. & Rota in Romana de Iustinis 4. Nouem. 1573. coram Robusterio: quo fit, vt Faustina & nihilominus potuerit pro toto credito adiudicationem petere Surd. decis. 117. n. 5. & Rota in d. Romana de Iustinis.

Quo ad secundum de fructibus Casalibus, responsum fuit, non probari, Faustina illos percepisse post secundum matrimonium, nec quicquam releuat liber priuatus Monachorum S. Antonij, in quo legitur, quòd Faustina de anno 1571. & 1572. soluit illis certam pecuniarum summam pro canone, seu responsione dicti Casalibus: tum quia simplex & solutio canonis non concludit per-

6 necesse fructuum perceptionem, tum etiam quia dictus liber contra tertium, & sic Faustina, aut & Archiconfraternitatem Sanctiss. Trinitatis non probat, Felin. in cap. ad audientiam, num. 16. in 10. concl. de prescrip. Alex. conf. 187. num. 2. lib. 7. Cephal. conf. 200. num. 10. lib. 2. Seraph. decis. 889. num. 2. & decis. 1073. num. 2. & in omnem casum, quatenus aliqua fructuum perceptio probaretur, aduertendum est in facto, quòd Faustina, dum fuit vidua, vt i vsufructuarie omnium bonorum competeat etiam vsufructus d. Casalibus, vt fuit resolutum coram Seraph. decis. 222. & 240. quia tamen per hæredes Bartholomei fuit impedita frui per tres annos, Rota concessit ei mandatum, pro consecutione vsufructus trium annorum iam præteritorum: vnde si aliquid percepit post transitum ad secundas nuptias, dicendum probabiliter est, percepisse in satisfactionem sui crediti in dicto mandato

8 contenti, & ex causa vsufructus antea decursi, pro quo erat legitima creditrix, non autem in causam vsufructus decursi postquam secundò nupsit, quem prætere nullo modo poterat ad l. quoties la secunda, ff. de reb. dub. Corn. conf. 257. num. 14. lib. 1. & Rot. apud Greg. XV. decis. 476. n. 6. in quam

sententiam Domini eo facilius inclinabant, quia verisimile visum fuit, quòd si hæredes proprietarij intellexissent & esse creditores ex causa dictorum fructuum, de eorum credito opposuissent ad impediend. adiudicationem, ad l. cum de indebito. ff. de probat. & in simili considerauit Rota apud Greg. XV. decis. 439. num. 8. & cessat penitus difficultas, quia (vt supra dictum est de mobilibus) non constat, dictos fructus de tempore & adiudicationis fuisse liquidos, nec quòd de compensatione fuerit oppositum, vnde creditum dotale Faustinae semper remansit integrum ex Surd. d. decis. 117. & Rota in d. Romana de Iustinis, & per consequens &c.

\* Est decisio 134. supra in hac parte: Et infra adeest alia sub die 23. Ianuarij 1630. coram eodem, est decisio 338.

R. P. D. DVNOZET.

Licien Canonicatus.

Die Veneris 19. Februarij 1629.

ARGUMENTVM.

Beneficia Collectorum Decimarum, vt cadant sub regul. 4. Cancell. quid sufficiat. Et dicta regul. 4. declaratur.

S V M M A R I V M.

- 1 Confessio facta in precibus plenè probat.
- 2 Beneficia Collectorum Decimarum cadunt sub regul. 4. Cancell.
- 3 Regul. 4. Cancell. declaratur, & nu. 6. & 9.
- 4 Dictio, seu, alternat, & diuersificat secundum casum à primo.
- 5 Eminentissimus D. Card. Camerarius habet facultatem à Papa deputandi Collectores, & subcollectores decimarum.
- 6 Regul. 4. Cancell. vt habeat locum sufficit, quod aliqua temporis parte: quis fuerit vnicus etiam subcollector decimarum.
- 7 Collector decimarum licet exigat decimas alicuius Capituli, non dicitur illius Collector, sed Camera, si sit deputatus ab Eminentiss. Camerario, & exactionem nomine Camera faciat.
- 8 Decima imposita à Papa pro subuentione Imperatoris, non dicuntur Papales in effectu declara num. 10.
- 9 Regul. 4. Cancell. habet locum etiam in Collectorib. Decimarum, quæ imponuntur pro



*pro subsidio aduersus Infideles, vel ob publicam causam.*

- 11 *Iuramentum solitum praestari per Collectores respicit exercitium officij tantum, non autem reservationem.*

### DECISIO CCLV.

**B**REVE de capienda possessione nomine Camerae visum fuit DD. iustificatum, & consequenter esse exequendum, de obitu, enim q. Hieronymi Valentis in possessione Canonicatus, & Praebendae, de quibus agitur, constat, ex datis in summ. Bernardini prouisi Apostolici num. 6. in quo legitur, quod die 11. Maij 1620. Hieronymus vti Canonicus Ecclesiae Liciensis interuenit in Capitulo pro electione Collectoris Decimarum Papalium, & melius probatur ex litteris prouisionis factae per Ordinarium ad fauorem Theophili, cui collatus fuit iste Canonicatus vti tunc vacans per obitum dicti Hieronymi vltimi illius possessoris in d. summ. Bernardi num. 4. Quae & confessio facta in praecibus contra Theophilum plenè probat l. cum praecum, C. de lib. caus. cum vulg.

Altera conditio apposita in eodem Breui nempè constituto, quod Hieronymus fuerit Collector, seu vnicus Subcollector fructuum, & prouentuum Camerae Apostolicae debitorum in Ciuitate; & Dioecesi Liciensi iustificatur ex litteris patentibus D. Cardinalis Camerarij, qui Hieronymum deputauit Collectorem generalem decimarum Papalium ab eo exigendarum in praedicta Ciuitate, & Dioecesi Liciensi, & propterea huiusmodi Canonicatus cadebat & sub regula 4. reseruante omnia beneficia Collectorum Decimarum.

Non obstat, quod ad inducendam reservationem necessaria sit vnicitas Collectoris; quia & regula requirit vnicum Subcollectorem; non autem vnicum Collectorem, Bellincin. de caritat. subsid. qu. 118. Simonet. de reseruat. qu. 33. num. 1. Glosat. antiq. super d. reg. 4. in fin. quae interpretatio elicitur etiam ex d. Breui, ibi (Collector, seu vnicus Subcollector) illa enim dictio seu & alternat, & diuersificat secundum casum à primo. Hieronymus autem fuit deputatus Collector, non autem Subcollector ab Illustr. D. Card. Camerario, qui à Papa & facultatem habebat deputandi Collectores, & Subcollectores, vt in Bulla in S. praeterea & ideo non est necessaria aliqua probatio vnicitatis in hoc casu.

Nec facit, quod Nuncius Neapolitanus deputauerit Subcollectorem in eadem Dioecesi Liciensi. & sic probetur plures fuisse Subcollectores; nam vltra quod, vt dictum fuit, Hieronymus fuit deputatus Collector, non autem Subcollector, & propterea ipsi non obstaret pluralitas; responderetur etiam quod deputatio Subcollectoris facta per Nuncium secuta fuit post octo menses à die deputationis factae per Illustr. D. Card. Camerarium de persona Hieronymi, qui propterea fuit vnicus per illo medio tempore, sufficit enim in hac materia & quod aliqua temporis parte quis fuerit vnicus etiam Subcollector, Rot. dec. 11. de praebend. in antiq. Simonet. d. quast. 33. num. 17. Mandos. super d. reg. quast. 9. num. 4. Bellincin. quast. 124. Garz. de benef. par. 5. §. 6. num. 363.

Considerabat etiam vnus ex Dominis, qui cum Nuncius deputeret Subcollectores in Regno Neapolitano pro spolijs Clericorum, Camerarius verò deputeret Collectores in vniuersa Italia pro decimis exigendis, quilibet Subcollector vnicus in suo officio est censendus, cum nemo in alterius officio se ingerere possit.

Non obstat quod Hieronymus deputatus fuit Collector periculo Capituli, & sic potius videatur exactor Capituli, quam Collector & Camerae; quia deputatio expressè facta fuit à Camerario, & exactio fit nomine Camerae, itaut in substantia Hieronymus fuerit Collector Camerae, cui pecuniae erant postea soluendae Rota decis. 715. num. 7. par. 1. recent.

Non obstat, quod istae Decimae & sint impositae pro subuentione Imperatoris, & ideo non dicantur Papales in effectu: quia vltra quod reg. 4. habet locum etiam in Collectoribus Decimarum, quae imponuntur pro subsidio aduersus infideles, vel ob aliam causam publicam Simonet. d. qu. 33. num. 3. Mandos. d. reg. 4. quast. 6. responderetur, quod istae Decimae solvuntur Papae, & Camerarius illas nomine Camerae & exigit, & ei applicantur, & in eius dominiū pecuniae transeunt ad finem auxilij Imperatoris, cui non valens nec Papa cum redditibus Camerae diminutis subuenire, pro illis impinguendis dictas Decimas exigi mandat, vt ipse Papa Imperatorem in necessitatibus bellorum contra infideles possit subleuare.

Non obstat praetensus defectus iuramenti Hieronymi Collectoris de infideliter administrando: quia omni casu respicit exer-



exercitium, non autem impedit reseruationem † postquam fuit deputatus, & officium suae Collectoriae acceptavit, *Verbal. decis. 141. num. 5. par. 1.*

Et ita utraque &c.

¶ *Infra habetur alia decisio in eadem causa sub die 26. Martij 1629. coram eodem R. P. D. Dunozeito, est decisio 261.*

REVERENDISS. P. D. VRCÉLLEN.

Romana Mutui.

Die Luna 5. Martij 1629.

### ARGUMENTVM.

Confessio extrajudicialis de æquitate Canonica plenè probat. Testes in dubio præsumuntur testes. Testes singulares, quando probent. Testium repetitio, quando præsumatur calumniosa.

### SVMMARIVM.

- 1 Sententiae validitas, quando sit indubitata.
- 2 Confessio extrajudicialis de equitate Canonica plenè probat contra confitentem, & eius heredes.
- 3 Testes in dubio præsumuntur testes, nisi probentur singulares.
- 4 Testes singulares iunctis adminiculis probant.
- 5 Index potest plenam fidem adhibere testibus singularibus concurrentibus adminiculis.
- 6 Testes examinati sine interrogatorijs partis probant, quando pars fuit negligens in eis dandis.
- 7 Testium repetitio dicitur calumniosè petita, si post longam contumaciam, & testium publicationem, & in termino citationis ad sententiam fuit petita.

### DECISIO CCLVI.

**F**VIT resolutum Michaeli tantum informante, sententiam D. Vicarij, in qua condemnatur Georgius, & Ursula heredes q. Christofori Piscatorij ad restituendum dicto Michaeli heredi q. Bartholi Anselmi scuta 383. esse confirmandam, quia de illius validitate † dubitari non potest, cum concurrant omnia requisita per Caputq; *decis. 260. par. 2.* sæpius à Rota canonizata: Iustitia verò deducitur ex testibus in causa examinatis, qui benè probant debitum Christofori, ex quo duo,

nempè primus super septimo articulo, & octavus super nono deponunt, quod Christophorus confessus fuit, se esse debitorem prædicti Bartholi in dicta summa scutorum 383. ex causa mutui, de quo inter eos fuit confessæ quædam apoca priuata, quæ confessio licet extrajudicialis † de æquitate canonica plenè probat contra dict. Christophorum confitentem, & eius heredes, *Felin. in cap. si cautio na. 27. de fid. instrument. Gabr. de confess. concl. 1. n. 46. Dec. conf. 163. num. 2. Put. decis. 53. num. 1. lib. 2. Rot. decis. 4. num. 1. part. 2. diuers. decis. 158. nu. 11. par. 1. recent. & apud Gregor. XV. decis. 408. nu. 2. vbi addit nu. 5. præsertim cum fuerit facta Bartholo presente, & acceptante, latè Gabr. ubi supra concl. 2. per tot.*

Neque obstat, quod dicti duo testes non sint testes de tempore, quia cum sint testes de loco, e quo ambo deponunt, de confessione facta in domo ipsius Christophori, vbi Bartholus ægrotabat, identitas temporis videbatur Dominis posse deduci ex iuris præsumptione, iuxta quam † testes præsumuntur testes, nisi probentur singulares. *Bald. in l. de quibus, nu. 142. ff. de leg. Alex. in l. 2. num. 10. C. de bono. possess. secund. tabul. Modern. Roman. de testib. quest. 64. num. 317. & Rota decis. 191. num. 4. par. 1. diuers. & in omnem casum cessat difficultas ex tot adminiculis ultra testes concurrentibus, quæ non leuia visa fuerunt, quorum primum est confessio dicti Bartholi in mortis articulo geminata, quod ipse erat creditor Christophori in d. summa ex causa mutui, prout in prædicta apoca, de qua confessione deponit secundus testis super 6. sextus super 7. & nonus super 9. quam apocam conseruabat in quidam eius capsula existente in domo Christophori, vt deponit primus super 6. Alterum est quod Christophorus etiam coram alijs personis diuersis temporibus hoc debitum confessus fuit, vt dicit sextus super sexto, & septimus super 6. Tertium adminiculum est aperitio d. capsæ facta de nocte per Christophorum post mortem Bartholi, ex qua surripuit, & lacerauit quandam scripturam, vt dicit secundus testis de visu super 12. ac demum alia confessio debiti in genere eiusdem Christophori facta post Bartholi mortem, vt deponunt tertius super 12. & sextus super 16. cum quibus, & similibus adminiculis † etiam testes singulares probant, *Alexand. in l. sape, nu. 70. ad fin. ff. de re iudic.**



iudic. Castr. conf. 250. viso puncto suprascri-  
pto, num. 3. lib. 2. Aym. conf. 73. num. 36.  
& Rot. decis. 191. num. 4. Eisque iudex po-  
test plenam fidem adhibere cum negari  
5 nō possit & quin ex praedictis omnibus eius  
animus inducatur ad plenē credendum.  
Paul. de Castr. in l. Lucius, num. 4. ff. de ijs  
qui not. infam. Curt. iun. conf. 106. num. 4.  
Aym. d. conf. 73. num. 35. & conf. 78. nu. 7.  
& Seraph. decis. 676. n. 2.

Non etiam obstat quod testes fuerint  
examinati sine partis aduersae interroga-  
torijs, quia cum fuisset per quatuor vices  
interpellata ad interrogatoria dandum, &  
conducendum interpreterem, & nihilomi-  
6 nus fuerit & negligens, testes potuerunt  
sine interrogatorijs validē examinari. Alex.  
conf. 172. num. 6. lib. 2. & Rota apud Gre-  
gor. XV. decis. 351. num. 46. & addit. ad  
eiusdem decis. 331. num. 23. Repetitio ve-  
rò dictorum testium visa fuit Dominis ca-  
7 lumnirose petita post longam & contuma-  
ciam, & testium publicationem, & in ter-  
mino citationis ad ad sententiam.

Et ita decifum, &c.

REVERENDISS. P. D. DVZONETTO.

Firmana Fideicommissi de Carradoris.

Die Lune 5. Martij. 1629.

### ARGUMENTVM.

Agitur de materia substitutionum, quando  
foeminae sunt vocatae post masculos, quo  
casu succedant.

### SVMMARIVM.

- 1 Substitutio facta de filijs, intelligitur de ma-  
sculis, & foeminis.
- 2 Clausula, quando stat de per se, & est appo-  
sita ad aliquid qualificandum, tunc illud  
tantum qualificat.
- 3 Et hoc multo magis procedit in adiectione cō-  
ditionis factae per modum continuationis,  
seu coniunctivae.
- 4 Dictio, ac, cuius sit natura.
- 5 Dictio, ac, est continuativa, & repetit ter-  
minos precedentes.
- 6 Verba, ac etiam, de sui natura sunt am-  
pliatiue, propter dictionem, etiam. & n. 7.
- 8 Clausula, & omni meliori, &c. posita in sub-  
stitutione quid operetur.
- 9 Ex testamento renocato non potest declarari  
illud renocans.

- 10 Substitutio fideicommissaria, quando resol-  
uatur in singularitatem, & vide num. 11.  
& 12.
- 13 Cessio, & renunciatio personalis non egre-  
ditur personam.
- 14 Renunciatio facta ad favorem unius, non  
prodest, nec suffragatur alteri.
- 15 Et hoc maximē quando non militat eadem  
ratio.
- 16 Proprietati, quando non censeatur renun-  
ciatum.
- 17 Proprietas in suspenso manere non debet.

### DECISIO CCLVII.

**M**ARIA Bonacursia condidit testa-  
mentum, in quo Lelium, Philip-  
pum, Accursium, ac Iosephum eius ex Ba-  
ptista fratres nepotes haeredes instituit;  
Quibus deficientibus sine filijs legitimis,  
& naturalibus vulgariter, pupillariter, &  
per fideicommissum substituit filios Accur-  
sij, & filios Ludouici alterius nepotis prae-  
termissi, ita quod proueniente casu mortis  
praedictorum de bonis sic morientis medie-  
tas vna recadat filijs Accursij, & altera fi-  
lijs Ludouici succedendo in stirpes, & non  
in capita, ac etiam adiecta conditione quod  
deficientibus masculis foeminae, succedant  
non solum modo praedicto, se omni alio  
meliori. Primo loco decefferunt Lelius,  
& Philippus sine filijs, deinde Accursius  
relictis Baptista, & Ludouica, tandem vi-  
ta functo Baptista, orta que lite inter Lu-  
douicam eius sororem, Iosephum, & filios  
Ludouici coram bo. me. Buratto 10. Mar-  
tij 1623. fuit dubitatum an constaret de fi-  
deicommissio, eiusque purificatione ad fa-  
uorem Ludouicae, & affirmatiue resolutum  
cum reseruatiua nisi obstaret superexisten-  
tia Iosephi de qua particulariter videri mā-  
darunt. Hodie Ludouica prosequente cau-  
sam, & filijs Ludouici d. resolutioni non  
acquiescentibus, dubitavi an esset standum  
in decis. & an obstaret superexistencia  
Iosephi, & DD. distincte procedendo cen-  
suerunt Ludouicam hodie non posse agere  
ad portionem Iosephi, nec ad portionem  
Lelij, & Philippi, quae peruenit ad filios  
Ludouici, sed posse agere ad portionem  
eorundem Lelij, & Philippi, quae perue-  
nit ad Baptistam, de portione verò Accur-  
sij mandarunt particulariter videri.

Pro necessario autem huius distinctio-  
nis, & vocationis praedictae fundamento  
firmarunt. Primò dicta verba (ac etiam  
conditione adiecta quod deficientibus ma-



sculis foeminae non succedant) non referri ad haeredes institutos, sed ad filios Accursij, & Ludouici substitutos discretiue, cum nulla sit inter ipsos filios, facta reciproca, ut etiam suppunitur in dicta decisione coram bo. me. Buratto, & clare patet, quia substitutio filiorum dupliciter declarata legitur sub clausula, ita quod nempè primò quod proueniente causa mortis haeredum de bonis sic morientis medietas recaderet filiis Accursij, medietas filijs Ludouici succedendo in stirpes. Secundò, quod deficientibus masculis foeminae succedant, & sic verba praedicta ad declarandam substitutionem filiorum adiecta apparent. Tum  
 1. quia cum testatrix bis substituisset filios, & substitutio intelligeretur de masculis, & foeminis. *Rota coram Gregor. XV. decis. 514. num. 1. & seq. ad tollen. concursum foeminarum cum fratribus masculis, ac inducendam earum successiuam post illos vocationem, opus erat adijcere dicta verba.*  
 2. Tum quia clausula praedicta non stat de per se, at sub clausula ita quod ac immediatè cohaeret substitutioni filiorum, & proinde illam tantum qualificat, *Alex. conf. 48. num. 8. lib. 1. Socc. iun. conf. 128. num. 100. & 101. lib. 1. Gabr. de claus. conclus. 9. num. 11. & in claus. par. 4. claus. 27. praesertim quia cum versemur in adiectione conditionis Socc. & Gabr. ubi supra, & facta per modum continuationis, seu coniunctiue Ruin. conf. 114. num. 15. lib. 3. Gabr. d. concl. 9. num. 26. & d. claus. 27. num. 7. & subesset dicta ratio ita declarandi substitutionem. Tum demum, quia Lelio, Philippo, Accursio, & Iosepho nominatim institutis iam facta fuerat substitutio de dictis filiis, & declarata ut intraret in bonis morientis in stirpes. Vnde propterea, & quia circa dictos institutos inapplicabilis est distinctio de masculis, & foeminis clausula non potest ad eos referri, sed ad filios restringitur.*

Secundò firmarunt per dicta verba Ludouicam fuisse vocatam ad portionem, ad quam fuerunt vocati filij Accursij post Baptistam eius fratrem ne dum per vulgarem, sed etiam per fideicommissariam ex rationibus in dicta decisione coram bo. me. Buratto, quae DD. placuerunt.

Nec esse faciendam distinctionem an lectura sit per pronomen hac, vel per dictionem, ac, quia etiam per dictionem, ac, verbum quod deficientibus importat nedum non extantiam, sed & multò magis, & ex propria significatione deficientiam post mortem, *Bero conf. 66. nu. 16. lib. 2. Paris. conf.*

*8. nu. 12. & 13. lib. 2. Card. conf. 49. sub. nu. 1. Sim. de Pret. de interpret. vlt. vol. fol. 268. nu. 6. & fuit dictum in Reatina fideicommissi 14. Martij 1622. coram bo. me. Vbaldo.*

Nec obstat quod dictio quod ac sit continuatiua, & repetat terminos praecedentis substitutionis *Peregr. de fideicom. art. 15. num. 31. in fin.* Quia hoc posset considerari, quando praecedens substitutio defecisset, sed in casu nostro substitutio filiorum Accursij purificata fuit in Baptista ob cuius deinde mortem, & deficientiam intrat sequens vocatio foeminarum, & sic Ludouica facta per verba, ac quod etiam quae stant de sui natura ampliatiue ob dictionem etiam, *Seraph. decis. 562. nu. 1. Rebuff. Aret. Menoch. & Bero. in alia decisione citati, & in Bononien. de Maluetijs 14. Iunij coram R. P. D. meo Pironano.* & multò magis stante dicta pariter ampliatiua adiecta, ut in eandem decisione consideratur, praeterquam quod (ut in ea subiicitur) sufficeret etiam verba esse dubia ad hoc, ut quod verbum deficientibus dicatur indeterminatum, & non restrictum *ex allegatis in ea, & in Ferrarien. fideic. de Rasurijs 25. Februarij 1622. coram R. P. D. Merlino.* Et demum res visa est clarior dum substitutio filiorum praecedens cantat vulgariter pupillariter, & per fideicommissum, & subiicitur ista ampliatiua declaratio, & vocatio foeminarum deficientibus masculis cum clausula non solum modo praedicta, sed omni alio meliori, per quod quam dicitur repetita fideicommissaria, & vertitur etiam vulgaris in fideicommissariam, ut in dicta decisione coram bo. me. Buratto, & praeter in ea relatos, quod habet vim clausulae vulgariter, & per fideicommissum, *Sim. de Pret. de interpret. lib. 2. fol. 128. nu. 20. Fusar. de substit. q. 245. nu. 67. & 68.*

Non obstat, quod in primo testamento Mariae substitutio foeminarum restricta sit ad tempus obitus institutorum, ut deducunt informantes pro filiis Ludouici ponderando verba, *non essendoci figli maschi.* Quia (quicquid sit) semper intrat responsio d. decisionis ex quod testamento reuocato non posse declarari illud reuocans *Bart. in l. Statius florentinus nu. 2. ff. de iure Fisci, & ultra in relatos. Dec. in cap. 1. in prima lectura, num. 58. vers. sed adde, & in secunda nu. 14. de constit. Sim. de Pret. de interpret. lib. 1. fol. 20. nu. 54. post medium, idque magis in casu isto quo in primo testamento legitur institutus Ludouicus, qui non fuit institutus in secundo, & sic apparet in substantialibus fuisse mutatam voluntatem testatricis.*



Tertiò firmarunt, dicta verba quibus decedentibus, per quæ concepta legitur substitutio, cum instituti adiuverint hæreditatem, & sic versemur in fideicommissaria & resolu-  
 10 ui in singularitatem, itant in portione cuiuslibet hæredis decedentis intrat substitutio  
*l. Lutus 78. §. Caio, ubi Cast. nu. 2. ff. ad Trebell. Bar. in l. heredes mei §. cum ita sub nu. 4. ubi alij eod. tit. Peregrin. de fideicom. art. 13. nu. 33. Fusar. de substit. quest. 473. nu. 22. & 23. Rota coram Seraph. decis. 1190 nu. 4. & coram Greg. XV. dec. 296. num. 4. & 5.*

Sicut autem nulla facta fuit reciproca substitutio inter hæredes, ita non potest ap-  
 11 plicari limitatio, & quando superest persona ex verisimili mente testatoris excludens substitutum, cum talis non sit Ioseph qui non est de descendantibus testatricis, ut ex  
*commun. firman. Soccin. in d. §. cum ita num. 26. post med. vers. contrarium Rip. nu. 132. Zanch. nu. 1072 ibid. Paris. conf. 42. num. 28. lib. 2. Mant. de coniect. lib. 11. tit. 5. nu. 19. vers. addo Menoch. prof. 186. nu. 19. & 20. lib. 4. Peregr. d. art. 13. nu. 36. Fusar. quest. 472. n. 10. 12. & 16. & quest. 473. num. 33. Seraph. ubi supra vers. neque frater.*

Idque clarius comprobatur per declara-  
 12 tionem subiectam, ita quod proueniente & casu mortis prædictorum de bonis sic morientis, &c. ostendentem in cuiuslibet decedentis persona intrare substitutionem  
*Cast. d. §. cum ita nu. 4. ubi Ripa nu. 83. & 86. Mant. d. tit. 5. in princ. & nu. 1. in fine, Menoch. dicta pref. 186. nu. 6. 7. Peregr. d. art. 13. num. 29. & 30. Fusar. dista quest. 473. num. 11. & seq.*

Ex quibus sequebatur distinctio portio-  
 num, ut supra facta, & resolutio Ludouicam posse hodie agere ad portionem Lelij, & Philippi, quæ peruenit ad Baptistam.

Quòd autem hodie non possit agere ad  
 portionem Iosephi patet, quia ipse est in-  
 stitutus in testamento Mariæ, & adhuc  
 viuit.

Nec obstat quòd idem postea diuiden-  
 do bona inter nepotes, consignauerit bona  
 Mariæ Baptistæ, cedendo eidem vsumfru-  
 ctum. Quia consignatio facta fuit respectu  
 bonorum emptorum, & cessio vsumfructus  
 fuit personalis ad fauorem nepotum pro  
 pace, & quiete ipsorum quæ ratio non mi-  
 13 litat respectu Ludouicæ, ideo uti cessio, &  
 & renunciatio personalis non egreditur  
 personas nepotum, *Paris. conf. 12. nu. 90. lib. 1. & conf. 11. nu. 95. lib. 2. Becc. conf.*

*74. nu. 25. Surd. dec. 163. nu. 10. vers. & non extenditur, & ita respectu istius portio-  
 14 tionis Iosephi non potest & extendi ad Lu-  
 douicam, nec ei potest suffragari. l. lube-  
 mus C. ad Velleian. Surd. dec. 163. nu. 10. & fuit dictum in Paduana feudi 4. Februarij  
 1600. coram Lancelotto, maximè cum in il-  
 15 la non militet ratio quietis, & pacis confi-  
 derata in nepotibus, Par. d. conf. 12. nu. 91  
 lib. 1. Ruin. conf. 240. num. 3. lib. 1.*

Nec obstat quòd Ioseph, & alij fratres  
 fecerint vnionem omnium bonorum pater-  
 norum emptorum, & relictorum à Maria, &  
 voluerint quòd omnes fratres, & vnusquis-  
 que ipsorum sint domini fructuum bono-  
 rum, & quòd vltimus superstes sit dominus  
 vsumfructuarius, vnde Ludouica infert quæ  
 fuerit renunciatum proprietati. Quia DD.  
 16 placuit responsio, quòd hic & proprietas  
 fuit posita in communione, & quòd de ea  
 non possit disponi, & quòd vltimus super-  
 stes frater succedat, & demum ista vnio fuit  
 restricta ad fauorem ipsorum fratrum, & fi-  
 liorum masculorum Ludouici, & Accursij.  
 Vnde Ludouica non nominata, non potest  
 se fundare in ista vnione, maximè cum in  
*cap. 18. in sum. num. 7. iidem fratres dicant,  
 che non potendo stare insieme possino repiglia-  
 re ciascheduno il suo, & viuere da se, vnde ap-  
 17 paret non fuisse renunciatum proprietati, &  
 quæ non debet stare in suspensio.*

Quòd demum non possit agere ad por-  
 tionem Lelij, & Philippi peruentam ad fi-  
 lios Ludouici visum fuit ex eo, quod cum  
 in testamento Mariæ tam filij Ludouici,  
 quàm filij Accursij fuerint substituti dictis  
 Lelio, & Philippo, pro æqualibus portio-  
 nibus, medietas successionis vigore dictæ  
 substitutionis spectat ad filios Ludouici, &  
 consequenter Ludouica filia Accursij nihil  
 in ea potest prætere.

Non obstat, fundamentum informan-  
 tium pro Ludouica quòd licet etiam filij  
 Ludouici legantur substituti tamen id fue-  
 rit suasionibus Philippi contra voluntatem  
 testatricis, qui proinde Philippus in instru-  
 mento vnionis declarauit, quòd filij Lu-  
 douici nihil ex Mariæ testamento præten-  
 dere possent, sed omnia bona spectare de-  
 berent ad filios Accursij, quibus aliàs om-  
 nia bona sua relinquebat, quodque ista de-  
 claratione dum fuerit ab omnibus fratri-  
 bus tunc acceptata, sed postea etiam spe-  
 cialiter à filiis Ludouici cum renunciatio-  
 ne iurium eisdem ex dicto testamento com-  
 petentium.

Fuit enim responsum dictam declaratio-



nem Philippi non esse attenden. quia est contraria verbis testamenti Mariae, quae voluit, quod filij Ludouici succederent pro medietate vna cum filiis Accursij, vt dictum est supra.

Nec releuat quod dicta declaratio Philippi fuerit acceptata à filiis Ludouici. Quia cum dicta declaratio fuerit facta in instrumento vnionis bonorum, & sit correspondens ad fideicommissum conuentionale factum inter praedictos fratres, & nepotes in eodem instrumento vnionis bonorum ad fauorem masculorum domus de Carradoris, acceptatio praedicta debet intelligi cum dicta qualitate fideicommissi conuentionalis ad fauorem masculorum, à quo Ludouica vti foemina remanet exclusa.

Et ita vtraque parte informante, &c.

REV. MO P. D. MERLINO DECANO.

Bononiensium Fideicommissi de Desiderijs.

Die Mercurij 14. Martij 1629.

DECISIO CCLVIII.

Est impressa coram Merlino rom. primo Decis. 396.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Firmana, seu Macerateni Dotis.

Die Mercurij 14. Martij 1629.

ARGVMENTVM.

Heres, qui adiuit hereditatem cum beneficio legis, & inuentarij, an si percipiat fructus ex hereditate, faciat illos suos. Fructus an augeant hereditatem, & sint de eius substantia.

S V M M A R I V M.

- 1 Iudex exequens tenetur vendere rem praesenti pecunia, & in causam indicari conuertere.
- 2 Assertenti aliquid superesse, tenentur probare postquam fundamentum est in assertiva.
- 3 Probatio sufficiens est in praedijs fructiferis, si testes deponant à solito ex fructibus vicinorum praediorum.
- 4 Testes in liquidando quando sunt diuersi,

tunc in ea parte, in qua omnes conveniunt, statur.

- 5 Testi magis est credendum, quando à parte fuit inductum.
- 6 Expensae, & onera realia, vt admittantur in liquidatione, quid requiratur.
- 7 Debitores onerum contra exactores se tueri non possunt, nisi per exhibitiones quietantiarum.
- 8 Heres cum beneficio legis, & inuentarij fructus facit suos, dum illos percipit.
- 9 Hereditas postquam est adita, non dicitur amplius hereditas, sed proprium heredis patrimonium.
- 10 Heredes cum beneficio legis, & inuentarij, in tantum haec creditoribus satisfaciunt, in quantum res substantia ad eos deuoluitur, & n. 31.
- 11 Fructus non de substantia rei, sed ex ipsa re prouenire dicuntur, & vide num. 12. & 13.
- 14 Heres non potest quicquam lucrari ex hereditate, quousque satisfactum non fuerit creditoribus.
- 15 Hereditas an augeatur ex fructibus.
- 16 Res, quae post aditam hereditatem perierunt, an spectent ad periculum heredis, vel legatariorum.
- 17 Heres cum beneficio legis nullum potest percipere commodum ex hereditate, & interim non videtur esse heres.
- 18 Filius de feudo hereditario an teneatur facto inuentario erga creditores pro commoditate, quam percepit ex feudo, cum alienari non possit.
- 19 Hereditas non censetur adita per heredem cum beneficio legis, & inuentarij. Tutor tenetur conficere librum rationis de fructibus. num. 19.
- 20 Fructus augent hereditatem. n. 22. Fructus sunt de substantia hereditatis n. 20.
- 23 Fructus augent actionem petitionis hereditatis, non autem augent hereditatem in praedium veri heredis.
- 24 Fructus sunt de substantia testatoris deuoluta ad heredem.
- 25 Substantia appellatione non veniunt fructus.
- 26 Bald. & Ias. declarantur.
- 28 Hereditas, licet non dicatur post aditam hereditatem, tamen beneficium inuentarij facit eam censeri hereditatem.
- 29 L. in ratione ff. ad l. falcid. respectu lucri non est correctae.
- 30 Creditorum, Legatariorum, & Fideicommissariorum par est causa.
- 32 Ex possessione rei fructifera intrat praesumptio perceptionis.



- 33 *Vnus testis de propria scientia facit semiplenum probationem.*  
 34 *Heres cum beneficio legis, & inventarij tenetur conficere librum rationum.*  
 35 *Diligentia est superflua, quae est inutilis. Probationes, quae sunt imperfectae nunquam coniunguntur ad implendam probationem num. 35.*  
 36 *In mobilibus attendita tenuitate, & cursu longissimi temporis intrat praesumptio consumptionis.*

## DECISIO CCLIX.

**D**ICTVM fuit standum esse in decisif. 27. Martij 1620. & Iulium Caesarem non teneri reddere rationem de mobilibus

Nam in ea decisione plura fuerunt firmata, nempe bona stabilia haereditaria. Ciccotti fuisse iam consumpta per solutionem factam creditoribus, quantitatemque fructuum perceptorum per Catherinam ex medietate fundi vigore Saluiani per eam possessi esse taxandam ad rationem sex rubrorum frumenti pro quolibet rubro seminis, & sic de sexaginta quolibet anno, dum in eo fundo seminarentur viginti rubra in totum, ex quibus decem pertinebant ad Iulium Caesarem; Et quod ad computum Catherinae non essent ponendae solutiones onerum realium, nisi pro quantitate pro qua quietantiae exhibentur, ac demum quod Iulius Caesar, & nunc eius haeredes non teneantur reddere rationem de fructibus ex stabilibus perceptis a die aditae hereditatis usque ad diem consumptionis eorundem per solutionem creditoribus factam, & haec omnia ex eisdem rationibus, & fundamentis hodie fuerunt comprobata.

Quibus non obstant replicata contra primum de consumptione stabilium Ciccotti, quod scilicet domus magna fuerit subhastata, & deliberata pro scutis quinque millibus ad instantiam dominorum de Altoitis, qui non probantur creditores in tanta summa, sed in scutis quatuor millibus.

Quia quod domus verè fuerit subhastata, & deliberata Io. Francisco Pelicano patet ex instrumento sententiae late die 1. Martij 1600. quod datur, sed quod Altoiti non essent creditores in tanta summa pro Sinibaldo non iustificatur ex unico teste dato in eius summario num. 1. neque est de intentione Iulij Caesaris affirmatiuam totius summae scut. quinque millium probare, vt in prima decisione fuit

probatum, ea ratione, quia & cum Iudex exequens teneatur vendere rem praesenti pecunia, & in causam iudicati convertere *Bart. in l. a. Din. Pio §. sed si emptor in princ. ff. de re iud. asserenti aliquid & superesse tenetur probare*, postquam fundamentum ponitur in assertiva *Bald. in l. in contractibus §. illo C. de non num. pecun. Gabriel de probationibus concl. 6. num. 14.*

Similiter non releuant replicata contra secundum de taxa sex rubrorum pro quolibet rubro seminis, quia decisio in hac causa 24. Ianuarij 1618. benè probat hanc quantitatem ex testibus datis per rationes concludentes id affirmantibus a solito ex fructu vicinorum praediorum nempe 5. & 7. iuxta 37. & 6. super 17. quorum depositiones releuant vbi versamur in fructiferis praedijs *Achill. dec. 22. de restit. spoliat. cum alijs in eadem decisione allegatis*, & non extrema, & sed media quantitas, in qua omnes conueniunt fuit firmata *Caputaque dec. 299. par. 3. Cas. de Grass. decis. 10. n. 7 de test.*

Neque dicatur, quod cum testis colonus de facto proprio deponat de summa ad rationem quinque cum dimidio & cui magis credendum dicebatur, postquam a parte fuit inductus cum alijs ad probandam hanc quantitatem, & alij testes non repugnant, tanquam deponentes a verisimili ex fundis vicinis, quae veritati, & speciali probationi credere debet *Alex. cons. 88. num. 8. lib. 5.* Quia colonus ille non deponit de toto tempore, sed de certis annis, vt propterea illius dictum non excludat quin in alijs annis maiorem fructum terrae illae rediderint.

Et eò minus releuant replicata tertio loco contra expensas, & onera realia admittenda, nisi & in quantum quietantiae deducantur in in actis per *l. Imperatores ff. de publ. & vectigal. cum alijs allegatis in decis. in hac eadem causa 20. Aprilis 1619.* quod ideo sint admittenda etiam quod per testes probentur solutiones, dum non agitur de publicis contributionibus; quia negari non potest quin huiusmodi onera sint realia, & publica, quae pro aestimatione praediorum imponuntur pro refectione pontium, & apertionis viarum: vnde semper militat eadem ratio, quod debitores onerum & contra exactores se tueri non possint, nisi per exhibitiones quietantiarum.

Demum non obstat conclusionem firmatam in decis. 27. Martij 1620. non esse veram, quod scilicet haeres cum beneficio legis.



gis, & inuentarij adita hæreditate non teneatur de illis satisfacere creditoribus adducendo plures Doctores affirmatiuam probantes.

- Quia visum fuit opinionem pro hærede in decisione firmatam esse veriore, quia hæres cum beneficio ꝑ legis, & inuentarij fructus facit suos dum illos percipit, *glos. in l. mulier S. cum proponeretur in verbo quantitatis*, vbi etiam *Bart. nu. 4. ff. ad trebell.* & hanc patrem sequuntur *Accurs. Iacob. de Aren. Alberic. Alexand. Salicet. Angel. Comens. Castren. Ruin. Rimin. sen. Alciat. Marzarius, Gabriel.* quos refert, & sequitur *Mennoch. conf. 183. nu. 50. & conf. 292. num. 21. Surd. dec. 92. nu. 6. & conf. 291. n. 11. Mant. de coniect. lib. 7. tit. 10. nu. 7. Gratian. discept. 540. num. 6. Rot. dec. 680. num. 2. par. 1. diuers. & rationes quibus mouentur, sunt indubitata, quia hæreditas postquam*
- 9 fuit adita ꝑ non dicitur hæreditas, sed proprium hæredis patrimonium, *l. 1. S. veteris ff. de acq. possess. Card. Mant. de contr. lib. 12. tit. 1. nu. 14. Surd. dec. 310. num. 11. & decis. 144. num. 14.* Vnde benè consequitur, quicquid percipit, ex re sua percipit propter dominium, & possessionem quam habet, & modo malitiosè non percipiat, non teneatur debita hæreditaria soluere de suo: quia in hac parte à damno præseruatur hæres per *l. ultimam S. si prefatam C. de iure*
- 10 *deliberand.* vbi expressè ꝑ cauetur, quod in tantum creditoribus hæreditarijs satisfacciant hæredes, in quantum res substantiæ ad eos deuolutæ valeant, sub quibus verbis fructus excluduntur, qui non de substantia
- 11 rei, ꝑ sed, ex ipsa re prouenire dicuntur, *l. scimus, S. repletionem, C. de in offic. testam.* & latissimè fuit comprobatum in *dec. Arimin. legitime de Scarponibus 5. Maji 1627. coram Domino meo Durano*, nec per eandem
- 12 legem ꝑ finalem hæres priuatus est à lucro proueniente ex aditione hæreditatis, & delato iure *ff. l. in ratione la 2. ff. ad l. falcid.* quia *Bart. in d. l. in ratione, S. diligenter existimat*, quod damnum contingens hæredi
- 13 post aditam hæreditatem ꝑ legem illam esse correctam per *d. l. finalem*, sed de lucro idem non dicit.

Et quamuis non desint authores, qui contrariam opinionem tenuerint, si tamen bene attendantur illorum rationes, & fundamenta, quibus mouentur ad sustinendum quod de fructibus perceptis post aditam hæreditatem creditores sint satisfaciendi, apparebit aut non reuelare, aut de facili euelli posse.

- Nam *Guidop. de inuent. 2.8. p. 2. n. 17. mouetur per litem veniunt S. item non solum ff. de petit. hæredi Phanut. eod. tom. & tract. n. 36.*
- 14 & 37. mouetur ex eo, quod hæres ꝑ non potest quicquam lucrari ex hæreditate quousque satisfactum non fuerit creditoribus, allegando *l. fin. S. si prefatam, & S. licentia C. de iure deliberan. Montic. eod. tom. &*
- 15 *tract. cap. 6. num. 10. credidi ꝑ hæreditatem augeri ex fructibus, & quod semper sit eadem hæreditas, & eadem persona per l. item veniunt, S. item non solum, & S. fructus de petit. hæred. Roland. eod. tom. & tract. vers. sexta utilitas*, nihil dicit de hac quæstione, sed de alia an scilicet res, quæ post ꝑ aditam hæreditatem perierunt, spectent ad periculum hæredis, vel legatorum, *Peregr. de fideicom. art. 49. num. 77. & conf. 42. num. 27. lib. 1. distinguit inter fidei commissarium, & creditorem, & credit causam creditorum esse iustiore remittendo se ad Rimin. iun. con. 596. & Angel. in l. 1. S. hac stipulatio ff. si cui plus quam per l. falcid. & Rimin. d. conf. 596. simpliciter tenet opinionem pro creditoribus sequendo Corn. post Angel. in fin. l. num. 20. C. de iure deliberandi. Surd. dec. 92. num. 5. mouetur rati-*
- 17 *one quia ꝑ hæres cum beneficio legis nullum potest percipere commodum ex hæreditate & interim non videatur esse hæres per l. fin. S. & si prefatam, & S. licentia C. de iure delib. Ruin. conf. 176. num. 17. lib. 1. quærit de quæstione diuersa, an filius de-*
- 18 *feudo hæreditario ꝑ & facto inuentario teneatur erga creditores pro commoditate, quam percipit ex feudo, post quam feudum non potest alienari Crass. de inuent. qu. 11. num. 3. refert tantummodo opinionem aliorum, Caball. conf. 144. lib. 2. mouetur ex eo, quod hæreditas non censeatur adi-*
- 19 *ta per hæredem cum ꝑ beneficio legis, & argumentatur à tutore ad hæredem in eo, quod teneatur conficere librum rationum de fructibus, & demum auctoritate Monticuli, & aliorum, Laderch. conf. 8. mouetur primò ex l. item veniunt S. item non solum de petit. hæredit. quod ꝑ fructus augeant hæreditatem, secundò ex S. & si prefatam sustinendo quod fructus sint substantia hæreditatis, tertio ex auctorita supradictorum Doctorum, Cyriacus de Nigris contro-*
- 20 *uer. 294. num. 17. refert. scribentes pro hac opinione, deinde subiungit ꝑ ad rem, de qua scribit, si verum est quod dicunt, & Rotæ dec. 279. 280. impressæ post tractatum de censib. nihil firman, ut videre est in 1. num. 9. & in 2. num. 3. et altera de Bombellis*



bellis 24. Nouemb. 1625. coram D. meo Decano, refert tantummodo aliquos ex supradictis & transit ad limitationem, atque ita ex dictis praedictorum omnium tria tantummodo fundamenta elici possunt, nempe quod fructus & augeant hereditatem; quod sint de substantia hereditatis; ac demum quod haeres, donec creditores non sint satisfacti, non videatur haeres, nec posset quicquam lucrari.

Non obstat igitur primum fundamentum ex quo moti sunt Guidopap. Montic. Pharus. Laderch. & Caball. quod fructus augeant hereditatem, etiam post hereditatem contingens per *litem veniunt* S. item non solum vers. fructus autem, ff. de petit. 23 heredit. quia fructus & augent quidem actionem petitionis hereditatis, ut intelligantur petiti contra possessorem rei hereditariae non autem augeat hereditatem in praedicium veri haeredis, quin adita hereditate fecerit suos, ita glos. textum explicat. in verbo omnes vers. utique, quod ergo hic dicitur, & intelligunt, Angel. & Cast. nu. 2. in d. S. non solum, Bart. in l. fideicommissariam, nu. 7. ff. ad trebell. Abb. conf. 79. nu. 18. lib. 1. dicens proprie loquendo, fructus non augent hereditatem, sed actionem petitionis hereditatis.

24 Non obstat secundum, & quod fructus sint de substantia testatoris deuoluta ad heredem per *l. ultim.* S. & si praefatam C. de iure deliberan. ibi quatenus res substantiae ad eos deuolutae valeant, in qua se fundant Peregr. Rimin. inn. Caball. & Laderch. quia clare patet fructus non esse de substantia rerum ad heredem deuolutarum; quia & appellatione substantiae non veniunt fructus, *l. scimus*, S. repletionem, C. de inoff. test. Bart. in l. Papinianus S. unde si quis ff. eod. tit. & in d. *l. scimus* num. 2. Rot. in Ciuitatis Castellii supplementi legitima 11. Maij 1626. coram bo. me. Patriarcha Manzano.

Non obstat vltimum fundamentum, quod haeres donec creditores non fuerint satisfacti, dici non possit haeres, & nec possit consequi lucrum ex hereditate, & teneantur reddere bonam rationem creditoribus de omni, & toto quod ad ipsum pervenit de hereditate, cui adhaeserunt. Pharus. Surd. & Caball. moti ex Bal. in l. debitori n. 2. C. de pactis, & in l. fin. S. in computatione nu. 3. vers. venio ad oppositiones, 27 ubi etiam Ias. n. 4. C. de iur. deliber. quia Bald. in utroque loco allegatus, & Iason mouent quaestionem de impossibili exercitio actio-

nis, postquam haeres adiuit hereditatem, & confusio actionum sequitur, arguendo ab impossibili naturaliter, quod per legem fieri non potest possibile, quod quis sit sibi ipsi obligatus per confectioem inuentarij; sed dubium soluendo dicit heredem non esse sibi ipsi obligatum, sed hereditatem 28 esse obligatam heredi; nam & licet hereditas non dicatur post aditam hereditatem; tamen beneficium inuentarij facit eam censerī hereditatem, & perinde est, ac si hereditas esset iacens: sed praedicta, quae dicta sunt ad soluendam impossibilitatem actionis, non tamen accommodari possunt ad impediendos effectus aditionis respectu acquisitionis fructuum, quia & *l. in ratione* ff. ad l. falsid. respectu lucri non est correctā per *l. f. C. de iur. deliberandi*, ut supra fuit dictum.

Et cessante releuantia fundamentorum huius affirmatiue opinionis diuersitas casuum inter fideicommissarios, & creditores quae allegatur, & recepta dicitur per Peregr. d. art. 49. num. 77. & conf. 42. num. 27. lib. 1. solo nomine, non autem ratione comprobatur, & est contra textum *l. finalis in S. licentia*, C. de iure deliberandi, ubi par est 30 causa creditorum & legatariorum, & fideicommissariorum, & eam improbat Rimin. iun. d. conf. 596. n. 18. & seq.

Nec aduersatur, quod Iulius Caesar tempore confecti inuentarij descripserit Catherinam inter creditores, quasi ex hac scientia inducta fuerit mala fides, cum qua fructus non acquiruntur, quia sciuit etiam se non teneri creditoribus vrgentibus ex intervallo de re sua, & sic de fructibus satisfacere, sed de corporibus hereditarijs d. S. & si praefatam, *l. final.* C. de iure delib. 31 ibi & in tantum hereditarijs creditoribus teneantur, in quantum res substantiae ad eos deuolutae valeant.

Secundo principaliter dicebatur, Iulium Caesarem, & nunc eius haeres non teneri pro rata fructuum, qui pretenduntur percepti post aditam hereditatem, quia cum agatur de pensionibus domorum, & aliorum bonorum, quae de sui natura non sunt fructifera, ita ut intret & praesumptio perceptionis ex possessione sublequuta per *l. Iulianus*, S. ex vendito. ff. de actio empt. Nat. conf. 384. nu. 2. cum alijs in decisione huius cause 24. Ian. 1618. legatis, non tenentur ad aliquam quantitatē, nisi de ea doceatur.

Non obstat quod respectu domus magne 33 adsit vnus & testis de certa scientia faciens semiplenam probationem, qui dicitur adimiculatus ex attestacionibus particularium,



34 rium, & ciuitatis, & omissione confectio-  
nis libri rationum, quem † tenetur conficere hæres cum beneficio legis, & inuentari, *Angel. in l. fin. S. fin. autem dubius num. 2. ubi Alex. Iaf. Corn. C. de iure deliberand. & Caball. d. conf. 144. nu. 3. lib. 2. cum quibus adminiculis potest impleri probatio Mandell. conf. 7. n. 16. vol. 1. cum allegatis.*

Quia neque attestaciones faciunt fidem, neque hæres tenetur conficere librum de re sua, & Doctores allegati loquuntur secundum opinionem minus veram, quando scilicet hæres tenetur ad fructus perceptos post aditam hæreditatem, sed quando non tenetur, superflua est diligentia, quæ credituribus † inutilis est, & probationes, quæ in sua specie sunt imperfectæ, nunquam coniunguntur ad implendam probationem *Dec. in c. cum causam nu. 10. de prob. Bald. in l. spadonem, S. si ciuitatis nu. 1. ff. de excusat. tutor. & latissimè comprobat Gabr. concl. 1. nu. 31. de probat.*

36 Superest exceptio computationis mobilium, sed Domini responderunt non esse habendam rationem, quia attentata tenuitate, & decursu temporis per 30. & ultra annos intrat præsumptio consumptionis *Afflict. decis. 13. num. 27. Rota decis. 285. nu. 3. coram Papa Gregor. XV. Peregr. de fideicom. art. 10. num. 40.*

Nec obstat, quod hæres tenebatur de illis Catherinam satisfacere de tempore, quo institit pro dote sua recuperanda, de quo non poterat intrare præsumptio consumptionis.

Quia neque petijt, neque voluit tunc satisfieri in dictis mobilibus, unde cum hæres continuauerit possidere dicta bona, nec ad aliud teneatur, quam exhibere inuentariata, benè potest hodie excipere de consumptione spatio triginna annorum.

Et ita fuit resolutum, &c.

\* Vide hanc decisionem infra in Additione, prout in Indice in eius fine posito, habes etiam pariter infra aliam decisionem in hac causa 18 Iunij 1629. coram eodem bo. mem. Reuerendiss. Pironano, est decisio 305.

R. P. D. DVNOZETTO.

Nicien Parochialis.

Die Veneris 23. Martij 1629.

ARGVMENTVM.

Agitur de materia concursus ad Ecclesiam Parochialem, qualiter scilicet probeatur,

quod omnia requisita in eo fuerint obseruata.

### S V M M A R I V M.

- 1 Factum, quando aliquid, est censetur in eo præcessisse omnia, quæ de iure præcedere debebant.
- 2 Pater comparere potest pro filio.
- 3 In concursu ad Parochialem, ut quis admitatur, quilibet pro alio potest comparere.
- 4 Fides, quando est adminiculata probat.
- 5 Protestatio contraria facto, est inutilis.
- 6 Narratiua non facti concursus ad Parochialem est plenè, & concludenter iustificanda.
- 7 In beneficalibus datur multiplicatio titulorum.

### DECISIO CCLX.

DOMINI dixerunt, Horatium comparuisse in tempore, & gratiam Apostolicam, non intrare.

Comparitio enim in tempore necessaria ex *Sac. Conc. Trid. sess. 24. cap. 18.* præsumitur in primis, ex quo Horatius, præuio examine, coram Iudicibus Synodalibus fuit approbatus, & electus, uti magis idoneus, & successiue per Vicarium, in vim prouisionis V. Legati Auenionem immisus, unde præsupponi debet ad electionem, & immisionem prædictam fuisse deuentum, † præmissis omnibus, quæ de iure præcedere debebant. *Cass. decis. 21. num. 1. de præben. Menoch. lib. 6. præsumpt. 7. nu. 12. & seq. Rot. decis. 434. num. 5. part. 1. recent.*

Secundò iustificatur comparitio intra debitum tempus, quia terminus ad comparandum, expirabat die 17. Aprilis 1621. qui fuit prorogatus vsque ad diem 21. eiusdem mensis Aprilis, die autem 10. dicti mensis, & sic durante termino, Bartholomeus Laurentius institit Horatium eius filium admitti ad concursum huius Parochialis, quam instantiam, non est dubium, potuisse Horatio suffragari tam de iure, quia † pater potest comparere pro filio *l. ult. C. de Imp. & al. substit. Put. decis. 23. lib. 2. Seraph. dec. 1193. nu. 4.* quam etiam ex dispositione *Sac. Conc. permitten. † quemlibet pro alio ad hunc effectum posse comparare, d. sess. 24. cap. 18. vers. liberum sit tamen etiam alijs.*

Preterea ex dispositis in *sumar. Horat. n. 9.* constat eundem die 17. Aprilis personaliter comparuisse coram Vicario Generali Nicien. & exhibuisse Bullas Vicelegati Aue-



Auenionen. in quibus praeferuabatur forma concursus necessaria ex decreto Sac. Conc. & protestatum fuisse se paratum, implere omnia sibi incumbentia, vt ex attestatione Vicarij, cui plurimum est deferendum, & cum sit adminiculata, ex attestatione vnius Examinatoris Synodalis Rot. decis. 122. nu. 7 par. 1. recent. Gregor XV. dec. 214. num. 3.

Non obstat, protestatio eiusdem Horatij, quod desisteretur a Concursu, haec enim eliditur ex eiusdem Horatij comparitione, cum actu positio examinis, quod ipse subiuit. Ex praedictis enim remanet 5 protestatio inutilis & tamquam contraria facta c. sollicitudinē de appel. & in c. cum M. Fer. rariē. de cons. Rota decis. 539. n. 6. p. 2. rec.

Et ex his resultat resolutio secundae partis dubij gratiam videlicet Io. Andreae impetrantis, non intrare, quia non modo non iustificat, sed nec etiam, iustificare potest 6 narratiuam & non facti concursus, quam tamen plenē, & concludenter, iustificare tenetur tamquam fundamentum suae impetrationis Marefcot. var. lib. 2. c. 1. nu. 21. & seq. Paris. de resign. lib. 10. q. 3. n. 5. Rot. dec. 635. n. 6. p. 1. rec. Seraph. decis. 1064.

Non obstat, quod Horatius adeptus fuerit possessionem vigore prouisionis Vicelegati, ante concursum, quia supposito concursum, & examen praecessisse, utique cessat fundamentum impetrantis, quod est negatiua facti concursus, & potest esse, quod Horatius obtinuerit aliam prouisionem, quae possibilitas reo, & possessori 7 sufficit, cum in beneficalibus, & detur multiplicatio titularū c. post elect. de concess. praeben. Felin. in cap. in nostra nu. 2. de rescript. Rota decis. 117. nu. 2. & dec. 333. nu. 6. q. 1. & dec. 142. nu. 2. par. 2. recent.

Et ita vtraque, &c.

Habetur supra in hac causa alia decisio sub die 13. Martij 1629. coram Reuerendiss. Vrgellen. est decisio 154. & infra habetur alia sub die 1. Februarij 1630. coram R. P. D. Duno-zetto, est decisio 344.

R. P. D. DVNOZETTO.

Licien. Canonicatus.

Die Luna 26. Martij 1629.

ARGUMENTVM.

Beneficij possessio, quādo semel est apprehensa, tunc non potest iterum apprehendi, &

quando hoc cesset, & aliqua circa regul. 4. Cancell.

S V M M A R I V M.

- 1 Regula quarta Cancellaria praeferuat Papae omnia beneficia Ecclesiastica quorumcumque Collectorum fructuum, & prouentuum Camerae Apost. debitorum.
- 2 Beneficij possessionem, quando quis semel apprehendit non est amplius immittendus.
- 3 Breuis virius de capienda possessione Beneficij, expirat per primum actum adeptionis possessionis.
- 4 Ex possessione illius, qui obtinuit beneficium, ad possessionem Camerae non bene inferitur.
- 5 Cardinalis Camerarius habet facultatem deputandi Collectores, & Subcollectores in omnibus Ciuitatibus, Terris, & Prouincijs quotquot voluerit.
- 6 Constitutionum verba, quando sunt clara, non admittunt extrinsecam interpretationem violentam textum.
- 7 Singula singulis particulariter non referuntur, nisi quando verba non possunt saluari secundum rectitudinem sermonis. Vel quando sequeretur correctio, vel repugnantia. num. 7.
- 8 Excessus non praesumitur.
- 9 Papa confert beneficia collectorum.
- 10 Regul. 4. Cancell. requirit vnitatem subcollectorum, & d. regul. non habet locum in exactore Capituli. num. 12.
- 11 Rota decis. 715. par. 1. in rec. declaratur.
- 12 Subcollectorem, quem facit iurisdictio, non autem latitudo ipsius iurisdictionis.

DECISIO CCLXI.

**C** Vm sub die 19. Ianuarij praeteriti fuisset responsum pro executione Breuis de capienda possessione nomine Camerae ad fauorem D. Bernardini Maggij Prouisi Apostolici; hodie ad instantiam Theosili Prouisi ab Ordinario non acquiescentis dictae resolutioni iterum proposui dubium super eisdem, & Domini noluerunt recedere à tunc decisio; Quia d. Breue ipsis visum fuit ex omni parte iustificatum, nempe probatus obitus Hieronymi Vallentis Collectoris in possessione Canonicatus, de quo agitur, & quod idem Hieronymus fuerit Collector in Ciuitate, & Diocesi Licinien vt firmatur in decisione, quo casu intrat & regula quarta Cancellaria, quae refertur generaliter Papae omnia, & singula beneficia Ecclesiastica quorumcumque Collectorum fructuum, & prouentuum Camerae Apostolicae debitorum.

T t t

Non



Non obstat, quod Maggius semel apprehenderit possessionem † huius Canoniciatus, & ideo nō sit amplius immittendus, & consequenter Breue non exequendum, † ex quo per primum actum adeptionis possessionis virtus Breuis consumpta videatur *in x. l. Boues §. hoc sermone ff. de verb. signif.* quia d. possessio non fuit capta à Maggio in vim alicuius mandati Commissarij Camerae, nec nomine Camerae, sed simpliciter, & ideo non impedit, quin hodie Commissarius possit iuxta Breue petere immisionem cum ex † possessione Maggij ad possessionem Camerae non benè inferatur *arg. tex. in l. Papinianus exuli ff. de minor.*

Non obstat, quod facultas D. Cardinalis Camerarij sit intelligenda, vt possit deputare Collectores in Prouincijs, & Subcollectores in Ciuitatibus, & ita deputatio Collectoris facta in persona Hieronymi in Ciuitate Licien. laboret defectu iurisdictionis, & ideo Ordinario non praeiudicauerit; quia iste intellectus repugnat clavis verbis dd. facultatum, in quibus in §. praeterea † dicitur, vt Collectores, & Subcollectores in omnibus Ciuitatibus, Terris, & Prouincijs, quotquot voluerit deputare possit, quae verba, cum sint † clara, non admittunt extrinsecam interpretationem violentam textum, *Grau. conf. 4. num. 21.* Nec singula singulis particulariter referuntur nisi † quando verba non possunt saluari secundum rectitudinem sermonis, vel sequeretur correctio, aut repugnantia. *Rota decis. 54. num. 25. par. 2. diuers.*

Nec facit, allegatum absurdum, quod si in vna Ciuitate possent deputari tot Collectores, omnia beneficia reseruata fierent in prauiudicium Ordinarij, etenim hic excessus † non est praesumendus, praesertim cum non inde melior fiat conditio Cardinalis Camerarij, si beneficia plura fiant reseruata, ex quo semper illorum † collatio spectat ad Papam, & omni casu, si talis excessus contingeret vt in fraudem Ordinarij, moderaretur sicuti in simili de facultate vniendi, quae non intelligitur de facultate excessiua, & immoderata.

Non obstat quod in Ciuitate Licien. eodem tempore fuerit alter Subcollector deputatus à Nuncio Neapolitano super spolijs Clericorum, & ideo locus sit limitationi d. reg. 4. † requirentis vnicitatem subcollectorum. Nam placuit Dominis responsio data in decisione, quae reuideretur, nempe, quod versamur in Collectore, non autem in Subcollectore, & sic sumus in ca-

su regula, non autem in casu limitationis dictae regulae, ac etiam quod omni casu sunt duo Officia distincta, & circa diuersa, nempe Collectoris deputati à Card. Camerario pro decimis exigendis & subcollectoris Nuncij, pro spolijs Clericorum, ob quorum negotiorum diuersitatem quilibet vnicus est in officio suo, vt in simili de † diuersis procuratoribus deputatis ad diuersa negocia ab eadem persona *Rot. dec. 18. & 22. & ibi Adden. de procurat. in nouis.* Quod simile multo magis applicatur in hoc casu, cum deputatio collectorum facta fuerit à diuersis, & circa diuersa:

Non obstat, quod stante compositione Capituli cum Camera, Hieronymus fuerit potius † exactor Capituli, quam Collector Camerae, & ideo non comprehendatur sub dicta reg. 4. *vt ibi trad. Mandos. qu. 3. & ante eum glossat antiquus;* Quia deputatio facta à Camera in persona Hieronymi expræse cantat de Collectore, & ei vti tali iurisdictioni, & facultates conuenientes Collectori datae fuerunt, nempe compellendi etiam per censuras Ecclesiasticas illos, qui recusassent soluere Capitulo, & licet propter compositionem exactio sit vnica à Capitulo solvente pro toto Clero, tamen cum Capitulum pro se reuolendo debeat exigere à Clericis nomine Camerae intrat subrogatio in locum Camerae, & intrat potestas, & exercitium vniuersalis exactiois nomine Camerae, & propterea benè applicatur † *dec. 715. num. 7. par. 1. recent. à qua licet fuerit recessum coram bon. me. Remboldo sub die 30. Iunij 1617. & die 2. Iunij 1621. hoc processit ex solo capite defectus vnicitatis subcollectoris quia scilicet postea fuit probatum adfuisse alium Subcollectorem eodem tempore, non autem fuit reuocata conclusio in d. dec. 715. firmata scilicet, quod cum Balagnus exigeret nomine Cleri, non propterea designabat esse Subcollector, cum Clerus esset subrogatus † in locum Camerae, & quod iurisdictioni non autem latitudo ipsius iurisdictionis, facit quem Subcollectorem *in x. conf. lap. fin. inter conf. Oldr. num. 2. in fin.**

Et ex his, & aliis in dicta decisione ponderatis fuit dictum standum esse in decisiois vtraque &c.

✱ *Est decisio 255. supra in hac parte.*



EM.<sup>MO</sup>, ET REV.<sup>MO</sup> D. CARD. VBALDO.

Romana Laudemij.

Die Veneris 30. Martij. 1629.

## A R G V M E N T V M.

Emphyteusis quando, & ex quibus probetur,  
& hoc maximè, si solum agatur ad effe-  
ctum solutionis Laudemij.

## S V M M A R I V M.

- 1 Confessio dantis, & recipientis benè probat dominium, & proprietatem.
- 2 Et hoc maximè, quando confessio non fuit facta simpliciter.
- 3 Canonis solutio fit proprietario, & eius consensus requiritur in alienatione.
- 4 Canones recipiens sub qualitate qui impositi erant sub re emphyteutica, non potest amplius hanc qualitatem controuertere.
- 5 Sub emphyteuticatione oritur sufficiens probatio emphyteusis.
- 6 Emphyteusis probatur ex pacto, quod in euentu non solutionis canonis bona deuoluantur ad proprietarium.
- 7 Insignium alicuius oppositio, solet apponi in signum proprietatis, & dominij, & ad effectum cognoscendi rem tamquam suam.
- 8 Emphyteutica bona presumuntur omnia esse, quae sunt posita inter fines, situs, & terra super quibus sunt impositi canones.
- 9 In emphyteusi scriptura inuestiturae presumitur interuenisse, quando constat per scripturas de recognitionibus concernentibus dominium, & proprietatem.
- 10 Emphyteusis probationibus leuioribus probatur, quando non agitur ad effectum deuolutionis, sed ad effectum laudemij.

## DECISIO CCLXII.

**O**RTA controuersia inter Capitulum Basilicae S. Petri, & Puellas dispersas, An situs, & domus, de quibus agitur, sint sub proprietate, & dominio eiusdem Capituli ad effectum videndi. An illi sit necesse soluendum laudemium in alienationibus, & subemphyteuticationibus factis, & faciendis causa commissa in Rota, & dato dubio. An constaret de emphyteusi, illud hodie fuit affirmatiuè resolutum ad fauorem Capituli. Et moti sunt praecipuè Domini ex instrumento anni 1622. in quo Vir-

ginia de Cosciaris tanquam soror, & haeres Marci Antonij de Maximis pro debitis dicti Marci Antonij dedit in solum Puellis dispersis quosdam canones per eundem Marcum Antonium acquisitis in diuersis subemphyteuticationibus per ipsum factis de dictis sitibus, & asseruit quod isti canones sunt fundati super vinea, & quantitate terreni sub emphyteusi Capellae Iuliae, seu Canoniorum Basilicae S. Petri, vnde cum Puellae sub hac assertione istos canones in solum receperint, videntur, & ipse eiusdem Capituli proprietatem fateri, & sic ista & dantis, & recipientis confessio benè probat dominium, & proprietatem Capituli, Paul. de Cast. in l. cum falsa n. 4. C. de iur. & fact. ignor. Ruin. conf. 50. n. 13. lib. 1. Rolan. conf. 2. num. 109. & 113. lib. 1. Rota decif. 141. num. 7. par. 2. diuers. & recent. decif. 249. num. 2. & seqq. & decif. 290. n. 2. par. 1.

Et praecipuè, quia in supradicto instrumento non solum fuit simpliciter facta dicta confessio, sed & etiam fuit reseruatus consensus, & beneplacitum Capituli, & Virginia assumpsit in se onus soluendi canonem scutorum 35. & omne illud, quod debebatur supradictae Capellae, signum cuius dicens, quod proprietatis, & directum dominium erat poenes dictum Capitulum, & quod Virginia erat solum emphyteuta, & utilis Domina; nam alias nec Capitulum erat facienda solutio canonis, nec illius consensus requirebatur, Mam. de tacit. lib. 22. tit. 3. num. 16. Rota decif. 400. n. 8. par. 1. in recent. Et dum Puellae cum hac qualitate canones acquisierunt, qui erant impositi super re emphyteutica Capituli, & non possunt amplius hanc qualitatem controuertere negando emphyteusim praesertim contra Ecclesiam, Bald. in l. censuallis dante num. praed. vers. Ibi Domino C. de donat. idem Bald. in l. 1. num. 12. C. quando liceat ab empt. disced. Felin. in cap. Cum Bertoldus sub nu. 28. circa fin. vers. Dixit etiam Bald. de sent. & re iudic. Dyn. conf. 15. n. 4. Cephal. conf. 9. num. 20. lib. 1. Scradet. de feud. par. 5. cap. 6. num. 12. Modern. Roman. discept. forens. cap. 912. n. 10.

Deinde ultra praedictum instrumentum donationis in solum concurrunt plura alia instrumenta concessionum factarum per dictum Marcum Antonium, qui sub emphyteuticando situs, & terras ab fabricandum, illas subemphyteuticauit cum eadem assertione quod erant sub proprietate, & dominio Capellae Iuliae, & Basilicae San-



5 ex Sancti Petri, ex qua ꝛ subemphyteuticatione oritur sufficiens probatio istius emphyteusis non solum contra dictum Marcum Antonium, qui Capitulum in dominum recognouit, sed etiam contra illius successores, tam vniuersales, quam singulares. *Menoch. conf. 226. num. 186. in fin. & num. 187. lib. 3. Ruin. dicto conf. 50. num. 13 lib. 1. & conf. 128. nu. 16. lib. 2. Aym. conf. 20. num. 11. Valasch. quest. 13. num. 11. Guidopap. decis. 272. sub num. 2. vers. Sed in premissis non obstantibus, Seraph. decis. 1424 num. 3. Rota decis. 776. nu. 1. par. 1. diuers. & dec. 193. num. 2. par. 2. in recent. & in Romana Canonum 23. May. 1624. coram bo. mem. D. meo Vbaldo.*

Et hoc tanto magis procedit stante alio instrumento celebrato de anno 1615. de quo in summario num. 5. cum Monialibus domus Poenitentiae de sitibus intra eosdem

6 confines, in quo fuit expressè ꝛ conuentum, quod in euentum non solutionis canonum bona deuoluantur ad Ecclesiam, ex quo pacto probatur emphyteusis l. fin. C. de iur. emph. & dixit Rota in Roman. domus 30. Aprilis 1621. coram Illustr. ss. Cardinali Verospio, prout etiam suadetur bona esse emphyteutica ex alio pacto ꝛ appositionis insignum sancti Petri, quae solent apponi insignum proprietatis, & dominij, & ad effectum recognoscendi rem tamquam suam, *Bart. in l. stigmata, C. de fabric. lib. 11. idem Bart. in tract. de insig. & arm. sub nu. 4. Vin. com. opin. 540. num. 14. & dixit Rot. in Romana Emphyteusis 20. May 1616. coram bo. me. D. meo Vbaldo & in Romana restitutionis in integrum 27. May 1627. coram me.*

Non obstat quod probetur bona, quae continentur in datione in solutum esse eadem, quae continentur in bonis emphyteuticis, de quibus cantant supradicta instrumenta subemphyteuticationum, nec non instrumentum concordiae de anno 1564. in quibus exprimuntur pro confinibus bona DD. de Lantes, DD. de Riarijs, & via publica, seu Lungaria. Quia cum intra istos fines sint positi situs, & terrae super quibus sunt impositi canones, qui fuerunt dati in solutum,

8 vt supra censendum est ꝛ illas esse emphyteuticas, & eiusdem qualitatis, cuius sunt aliae terrae subemphyteuticatae existentes intra eosdem fines, *Ruin. d. conf. 50. nu. 13. & 14. lib. 1. Nat. conf. 506. nu. 31. Rot. dec. 508. nu. 1. par. 1. recent. & dixit Rota in d. Romano restitutionis in integrum coram me.*

Non obstat quod non probentur inuestiturae per instrumenta, quia satis esse vide-

tur constare per scripturas de recognitionibus, & assertionibus praedictis concernentibus dominium, & proprietatem Capituli, ꝛ cum ex illis praesumatur interuenisse scripturam inuestiturarum tanquam necessarium antecedens *Valasch. de iure emph. q. 7. nu. 27. Rota dec. 400. nu. 10. par. 1. in recent.*

Ex quibus omnibus praesertim, simul iunctis fuit firmatum constare de emphyteusi, & quidem eo ꝛ facilius, cum non agatur ad effectum deuolutionis, sed secundum ad effectum praedictum solutionis, laudemij, quo casu leuior probatio sufficere solet, & admittuntur, etiam praesumptiones, & coniecturae, *Rot. dec. 249. nu. 2. decis. 400. nu. 6. & 7. par. 1. in recent. & decis. 12. num. 2. & dec. 331. nu. 2. par. 2. in ysdem.*

Et ita decisum vtraque parte informante, &c.

¶ *Infra in eadem causa par. 2. adsunt duae aliae decisiones sub diebus 10. Martij 1631. & 10. May 1632. coram R. P. D. Ghislerio, sunt decisiones 14. & 128.*

*Et in par. 3. habetur alia sub die 4. May 1635. coram eodem, est decisio 40.*

MO. ET REV. MO. D. CARD. VBALDO.

Romana domus.

Die Veneris 30. Martij 1629.

## ARGUMENTVM.

Iudex non ritè, & iustè procedendo, non priuat quem sua possessione, si se non habeat pro spoliato. Executiue non potest procedi contra tertios possessores, &c.

## SVMMARIVM.

1. *Manutentio datur ei, de cuius possessione constat.*
2. *Possessori datur manutentio.*
3. *Iudex non ritè, & rectè procedens in auferendo alicui possessionem, si ille non habeat se pro spoliato, competis manutentio.*
4. *Executiva via non potest procedi contra tertios possessores.*
5. *Pro debito facto super re, qua postea fuit data in dotem viro à muliere, an super ea possit fieri executio.*



6 Decis. Card. Seraph. 891. declaratur. & num. 8.

7 Liti, si aliquis se opponat, potest contra eum fieri exequutio.

8 Text. in l. fin. se obtulit ff. de re iud.

### DECISIO CCLXIII.

**D**OMINI dixerunt Martio informanti esse daudum mandatum de manu tenendo in possessione domus, de qua agitur. Quia de illius possessione & constat ex subhastatione, & deliberatione contra ipsum facta, Aym. conf. 16. num. 5. vers. undecimo, Rota decis. 456. num. 4. part. 2. in recent. & fuit dictum in Perusina societatis 31. Iulij 1624. coram bo. me. D. meo Vbaldo, & in Romana census decimar. 21. Majj 1627 coram me. Possessori & autem datur manu- tentio, vul. S. retinenda instit. de interd.

Non obstat quod stante subhastatione, & deliberatione facta ad favorem D. de Alste, videatur Martius sua possessione priuatus. Quia cum iudex non rite, & recte processerit, & dictus Martius non habuerit se pro spoliato debet manuteneri, Abb. in cap. conquerente sub num. 8. de restit. spolat. Put. decis. 409. in fine lib. 2. in nou. Rota decis. 802. num. 7. vers. quia pro res- ponsione par. 1. & decis. 179. num. 5. par. 4. diuers. & decis. 111. par. 1. in recent.

Quod aurem non rite processerit patet ex eo, quia cum Martius esset tertius pos- sessor, & non poterat contra eum exequu- tiue agi, prout factum fuit, sed erat agen- dum remedijs competentibus, contra ter- tios possessores Alex. in l. à Dino Pio, S. si super rebus, nu. 28. vers. & pro hoc bene fa- cit, ff. de re iud. Franc. Aret. conf. 86. in fin. sanct. mem. Greg. XV. decis. 22. n. 1.

Non obstat quod debitum cuius vigore fuit relaxatum mandatum, & facta exe- quutio esset factum per patrem vxoris Mar- tij ante contractum matrimonium, & sic potuerit super dicta domo quamuis in do- tem data fieri exequutio, cum antea fuisset patris debitoris, iuxta dec. Seraph. 891. n. 1. & seqq. Quia cum Domina Eugenia vxor Martii non fuerit hæres vniuersalis sui pa- tris; sed modo fuerit constituta, in dicta domo pro sua legitima, & dote, & sic in re certa & d. decis. Seraph. non intrat cum loquatur in terminis, quando mulier hæ- res vniuersalis patris omnia eius bona in- dotem dedit, nam tunc bona illa censentur data deducto ære alieno, & potest exe- quitiue agi. iuxta termin. l. mulier bona 73

ff. de iure dos. & loquitur etiam Guidopap. dec. 447. num. 2. Cap. decis. 128. num. 4. & 3. in quibus se fundat. decis. Seraph.

7 Non obstat quod cum Martius se & liti opposuerit, potuerit contra eum fieri exe- quutio, iuxta dispositionem tex. in l. fin. se ob- tulit ff. de re iud. Seraph. d. decis. 891. num. 10. Quia maritus solum comparuit pro suo interesse dando de nullitate subhastationis factæ in re propria; non autem se opposuit, nec se obtulit pro sustentanda lite mulie- ris, in quibus terminis loquuntur & tex. & decis. Seraphin.

Et ita vna tantum parte informante fuit conclusum.

REV. MO. P. D. COCCINO.

Parmen Status.

Die Veneris 30. Martij 1629.

### ARGUMENTVM.

Matrimonium qualiter probetur, ad hoc vt filij dicantur legitimi, & quæ præsumptio- nes hoc casu admittantur, cum lex mul- tum faueat filiis, ad effectum, vt sint legi- timi. Et nonnulla tractantur, quando te- stes probent, & quando non.

### SVMMARIVM.

- 1 Legimitas vt probetur, satis est, vt quis sit natus ex ea, quæ vxor credebatur.
- 2 Præsumptio, vel adminiculum aliquod an desumatur ex scriptura, quando aliqua magna præsumptio falsitatis adest.
- 3 Responsio ab interrogatorio recipit interpre- tionem, & declarationem.
- 4 Parochus etiam de iure antiquo debebat in- tervenire in celebratione matrimonij.
- 5 Testis, si deponat de visu concludenter, & adsunt alia adminicula, satis probat.
- 6 Testis, quando deponit de credulitate nihil probat.
- 7 Et hoc maxime, quando ratio credulitatis non subleuit.
- 8 Parochus in propria Parochia censetur habe- re plenam informationem.
- 9 Filij nati ex illis, qui pro legitimis coniugi- bus se reputabant, legitimi dicuntur.
- 10 Matrimonium præcedens plenè probatur ex coniugum reputatione, quod se pro legitimis habeantur, si non agatur de præiudicio al- terius matrimonij.
- 11 Matrimonij præsumptio iuris, & de iure iu- dicatur



- dicatur ex tractatu, & ex copula inde subsequuta.
- 12 Matrimonij tractatus de contrahendo, sufficit deinde consensus cum aliquo signo, vel nutu, ad hoc, ut presumatur matrimonium fuisse contractum.
- 13 Legitimi, ut sint filij, lex quantum potest facere.
- Filij presumuntur nati post matrimonium, & non antea num. 13.
- 14 Testis, simul stare potest, quod fuerit praesens alicui actui, licet non recordetur de tempore.
- 15 Testis, quando dicatur de tempore iudicare.
- 16 Testis deponens per verbum, iudicio meo aut per aequipollentia verba, non vitiat eius depositionem, si ex certa scientia ex proprio sensu corporis deponat.
- 17 Testis fides magis augetur, si de tempore dubitativè deponat.
- 18 Testis, si circa tempus deponat dubitativè per verba, in circa, & parum plus, vel minus non dicitur discordare, sed concordare cum alijs probationibus certum tempus continetibus.
- 19 In ore duorum, vel trium fiat omne verbum.
- 20 Testis unicus probat, quando cum eius dicto concurrat fama, vel coniectura.
- Et hoc maxime, si dicta coniectura ex circumstantijs facti desumuntur, num. 20.
- 21 Examini nullitas ex eo, quod fuit factum in termino reprobatorio, potest deferuire pro adminiculo.
- 22 Legitimitas probatur per communem reputationem qualificatam cum fama, & coniecturis.
- 23 Raptus ante Conc. Trid. non solum impedit bas matrimonium contrahendum, sed etiam dirimebat contractum. & num. 30.
- 24 Matrimonium iam contractum per quae impedimenta dirimitur.
- 25 Filij, ut sint legitimi, quae solemnitates de iure requirantur.
- 26 Tempus antiquum in teste est 60. annorum secundum observantiam Rotae.
- 27 Testes de visu an debeant esse omni exceptione maiores.
- 28 Testis subditus, ac rusticus non habetur pro integro, & candido teste.
- 29 Testes, quando deponunt de fama, & aditu, quo casu non probent, & num. 48.
- 31 Raptus impedit quidem matrimonium contrahendum, sed non dirimit contractum.
- 32 C. fin. de clandest. despons. intellectus.
- 33 C. statutum 27. quass. 2. declaratur, & num. 34. & num. 26.
- 35 Raptus ignorantia inuincibilis inter coniuges excusat à peccato.
- 37 Matrimonij dispensatio, ubi requiritur, si tamen non petatur, & matrimonium contrahatur, tunc non est opus alia dispensatione, & non obstante tali impedimento sublinetur, & num. 38.
- 39 Matrimonium inter raptorem, & uxorem alterius raptam, quando subsistere non potest.
- 40 Impedimentum Canonicum, debet habere decretum irritans, nec sufficit simplex prohibitio sine irritatione.
- 41 Sacerdotem, qui occidit, nunquam omnibus diebus vitae suae matrimonium contrahere potest.
- 42 Testes non idonei non probant.
- 43 Confessio extrajudicialis, nec de aequitate Canonica probatur per unicum testem, & num. 46.
- 44 Confessio coniugum etiam viriusque in praedictum matrimonij ad effectum illud irritandi, non probat.
- 46 Testis fides, quando debilitatur, an possit coniungi cum alijs testibus habilibus.
- 47 Testes deponentes de auditu non probant.
- 49 Testis patiens plures defectus, nihil probat.
- 50 Vita probanda est ab eo, qui fundat se in ea.
- 51 Filij ut nascantur legitimi, quae solemnitates requiruntur in matrimonio.
- 52 Matrimonium presumitur contractum, secundum leges, & prout legitimum.
- 53 Matrimonium quando principaliter non discutitur sed incidenter ad effectum legitimæ successionis, tunc probatur lenioribus probationibus.

## DECISIO CCLXIV.

**D**VBIVM originale ter \* affirmative resolutum est, an constet DD. Alexandrum, & Cyrum ex persona Pallauicini Aui, & Sigismundi Patruis magni esse in quasi possessione legitimitatis requisitæ à Marchione Io: Francisco fideicommittente, hoc est tanquam procreatorum, & natorum de legitimo matrimonio verè, & nō fictè, quod dubium tres habet inspectiones principales, super quibus vertitur cardo difficultatis. Prima est, an probetur matrimonium. Secunda, quatenus sic, an illud probetur ante conceptionem dd. Pallauicini, & Sigismundi. Tertia, quatenus etiam sic, an constet de talibus impedimentis, quæ matrimonium etiam contractum dirimerent.

Et quantum attinet ad primam inspectionem, sub die 2. Decemb. 1573. coram bo. me. Rabusterio, & postmodum sub die 23. Octob.



*Octob. 1592. coram bo. me. Card. Seraph. ut in decis. 1000. in princ.* fuit resolutum constare de matrimonio inter Bernardinum, & Catherinam, absque coarctationis temporis, quæ decisio fuit confirmata 10. Apr. 1606. coram san. me. Greg. XV. in quibus decisionibus, licet dicatur constare de matrimonio sine coarctatione temporis, & saltem de facto, attamen quoad primum, non inde resultat, quod sit probanda certa, & determinata dies, sed sufficit, quod probetur ante conceptionem dictorum Pallauicini, & Sigismundi, de quo in secunda inspectione agetur, quo verò ad secundum sufficit ad effectum, de quo agitur, ut matrimonium etiam saltem de facto sit probatum, cum + de iure satis sit ad concludendum legitimationem, quod quis sit natus ex ea, quæ vxor credebatur, *glos. in cap. lator in verb. probari, qui fil. sint legit. l. si vicinis, ubi Salyc. & ceteri C. de nupt. Lap. alleg. 89. num. 9. ubi Addent. & fuit ponderatum in Decisionibus quæ reuidentur: ita ut sublata deinde post d. decisionem Card. Seraph. exceptione impedimenti assertæ vitæ primi mariti Catherinæ, per DD. Rangonos allegata, ut in d. decis. san. me. Greg. in qua prædicta etiam decisio bon. mem. Card. Seraph. confirmatur, & reiectis eorumdem testibus deponētibus de alijs prætenſis impedimentis ex decisionibus pro DD. Pallauicinis postea secutis, ut infra dicetur, illorum legitimitas aduersus præmissa remanserit purgata, & eorumdem intentio quasi possessionis legitimitatis huiusmodi eo clarius de iure fundetur. Et quamuis hodie diceretur non esse habendam rationem decis. Robusterij cum fūdetur in scriptura matrimonij anni 1508. quā deinde coram bo. me. Card. Seraph. decis. 949. conclusum fuit circumscribendam, esse, ex quo Domini non erant concordēs in eo, an ex ista scriptura posset + desumi aliqua præsumptio, vel adminiculum propter magnam suspensionem falsitatis, quæ ex quadam additione manus arguebatur; fuit tamen responsum quod cum dicta scriptura fuerit producta per DD. de Ragonibus, satis apparet ipsos non negasse matrimonium à principio, ut sæpius fuit alias dictum in præfata decis. Robusterij 2. Dec. 1573. vers. septimo considerant, Card. Seraph. dec. 1000 sub nu. 16. vers. septimo huic probationi, ac san. me. Greg. XV. dec. 247. sub nu. 18. vers. argumentum etiam, & in omnem euentum decis. illa nititur alijs fundamentis, ex quibus potest sustineri, prout etiam alix duæ*

decisiones in alijs fundamentis se tinentur; maximè cum probationes factæ per DD. de Ragonibus non fuerint principaliter super negatiua matrimonij, sed super impedimenti, signum euidens, quod dum materia erat recens, non dubitabatur de existentia matrimonij per præmissa.

Quantum attinet ad secundam inspectionem, an scilicet probeatur matrimonium ante conceptionem dictorum Pallauicini, & Sigismundi, tria continet dubia. Primum est an probeatur Presbyterum Baptistam testem Rangonorum fuisse præsentem matrimonio. Secundum quatenus sic, an illius depositio concludat de matrimonio contracto ante conceptionem dictorum Pallauicini, & Sigismundi. Tertium quatenus etiam sic, an ex dicto Presbyteri Baptista, iunctis alijs, plenè probeatur matrimonium ante præfatam conceptionem fuisse contractum. Circa primum dubium, cum idem Presbyter Baptista super 17. interrogatorio in quo continetur an interfuerit, quando Catherina fuit desponsata cum D. Bernardino, & dicat in quo loco eam desponsauit; Respondendo deponat se fuisse præsentem in Castro Varani, ubi Bernardinus desponsauit Catherinam, illius dictum venit intelligendum, quod interfuerit, & præsens fuerit matrimonio in Castro Varani, ut congruat illius responsio tenori interrogatorii continentis duas partes videlicet interessentiam, & locum + à quo quidem interrogatorio recipit interpretationem, atque declarationem, Alber. in l. Præsens. n. 4. ff. de pen. Seyfel. in l. Cælius nu. 58. ff. de usucap. & in l. scire debemus. nu. 9. ff. de verb. oblig. Bald. conf. 54. nu. 6. l. 1. & conf. 10. num. 3. l. 5. Alex. conf. 88. num. 26. l. 5. Gramat. conf. civil. 58. num. 1. & 20. Dec. conf. 272. n. 7. & conf. 445. num. 5. Cephal. conf. 77. nu. 33 Bald. de præscript. par. 4. nu. 18. Monticell. in reperi. Rubr. testium dicta qualiter interpretentur col. 2. & hæc eo magis procedunt cum debuisset interesse tanquam Parochus + matrimonio etiam de iure antiquo; ad euitan. clandestinitatem c. 1. 30. q. 5. c. fin. de clandestin. desponsat. & circa interpretationem dicti istius testis intellectus iste non est nouus, cum Rota sæpè sæpius dixerit hunc testem fuisse præsentem matrimonio videlicet coram Ant. Augustino de anno 1556. coram Robusterio in superius allegata decisione in qua refertur etiā d. decis. Ant. Augustini in præfata decis. Seraph. 1000. in allegat. decis. 247. coram san.



san. mem. Greg. coram bon. mem. Card. Sa-  
cralis 11. Ianuarij 1616. & in tribus decis.  
ultimo loco factis quae hodie revidentur.

Non obstant annotationes, quae fuerunt  
datae pro parte DD. de Rangonibus, &  
praesertim Antonij Augustini, quae sic se  
habet. Si non agitur de probatione plena ma-  
trimonii, tenuerunt testes recte deponere,  
& magis videri interfuisse actui praesertim  
si comprobetur testibus etiam nulliter exa-  
minatis, aut scripturis quibuscumque. Quia  
contrarium non dicit, non praetenditur  
enim quod solus Presbyter Baptista pro-  
bet matrimonium, sed quod fuerit praesens  
matrimonio, & ideo quod faciat gradum  
probationis, itaut alijs concurrentibus ple-  
ne probet, ut in responsione secundi dubij  
diceretur, quod in substantia est idem quod  
dicit Ant. Augustinus, ut clare patet, ex  
alia annotatione Oradipin, quae sic se habet,  
Dominus inclinavit in prima parte, quod testis  
probet, si iungitur adminiculis, quae videantur,  
& ex alia annotatione Veralli, ibi, fuit ten-  
tum, me solo excepto, quod dictum D. Bap-  
tista intelligatur de praesentia in actu, quia dicta  
testium sunt coadiuvanda, non canillanda, &  
maxime, quia dictum testis refertur ad inter-  
rogatorium, & secundum illud declaratur,  
alias dicta dictio, ( praesens ) nihil deferret.  
Et licet subdat, tamen aliqui ex Dominis  
vellemus adminiculare dictam, & declarare se-  
cundum interrogatorium si aliunde de aliquo,  
& etiam non relevanti declarari possit, de quo  
etiam vident. attamen hoc est intelligendum  
iuxta d. annotationem A. A. cui abunde  
satisfit, ut statim diceretur, & iste non est  
nexus intellectus harum annotationum,  
sed ita intellexit hanc resolutionem Rotae  
factam 6. Martij 1556. Rota antiqua coram  
Robusterio 2. Decemb. 1573. dum dixit, &  
sic iste testis ( scilicet Presbyter Baptista )  
deponit de visu, & satis concludenter, ut  
alias fuit resolutum, & si adjuvatus alijs ad-  
miniculis satis probat, ut dicitur in resolu-  
tionibus del 1556. coram R. P. D. A. A. &  
Rota semper sequuta fuit hoc dictum, ut  
in decisionibus alleg. & huic decisioni A.  
A. abunde fuit satisfactum, ut ex infra di-  
cendis suo loco apparebit etiam per depo-  
sitionem testis nulliter examinati, cum ha-  
beatur depositio Io. Petri Betuschi exami-  
nati per DD. Pallavicinos de anno 1532.  
in termino reprobatorio, & sic nulliter,  
qui optime deponit super tertio Capitulo  
cum per formalia verba dixit se scire quod  
super matrimonio contracto inter D. Bernar-  
dinum, & D. Catherinam, modo sunt 23.

anni, factum fuit instrumentum dotale per  
publicum Notarium, qui vocabatur Io. Tho-  
mas de Gazys, & credere ipsius testis fuit die  
prima anni, praesentibus ipso teste, & D. Ber-  
nardino de Luca tunc Vic. Episc. Parmen. qui  
tenuit manum Catherina, quando desponsata  
fuit Bernardino, ac D. Baptista de Ferraris  
de loco Zibelli, qui dixit verba contractus ma-  
trimonii denotantia de praesenti inter dictum  
D. Bernardinum, & D. Catherinam, ac D.  
Bartholomeo de Prato Cive ac Doctore Parmen.  
ac multis alijs ultra mulieres 50. & haec  
acta fuerunt in loco Varani, in Arce in sala  
magna, & haec dixit scire, quia erat famulus,  
& vidit, & audiit.

Neque obstat, quod d. Presbyter Ba-  
ptista fuit per 16. interrogatorio dicat, quo  
Bernardinus, & Catherina per plures annos  
steterunt simul reputantes se pro legitimis con-  
iugibus, & procrearunt articulos filios, &  
plures reputabant eos pro veris, & legitimis  
coniugibus, & etiam aliqui dicebant quod inter  
eos non potuit esse verum matrimonium. Quia  
hoc non repugnat quo minus D. Baptista  
fuerit praesens matrimonio, nec inde in-  
ferri potest, quod non faciat sufficientem  
gradum probationis. Et ista existimatio  
non tollit aliam probationem, quae longe  
praevallet, ut fuit ponderatum in alijs de-  
cisionibus, & diceretur in tertio dubio. Et  
quamvis iste testis super 9. art. dicat se cre-  
dere quod filij D. Bernardini non sunt legiti-  
mi, neque successibiles ad paternam heredi-  
tatem propter impedimenta in alijs articulis  
expressa, attamen circa hoc nihil pro-  
bat, neque in hoc dici potest testis glos. in  
l. 2. penult. in verbo audierint. ff. de acq.  
plu. arcen. & in l. testium in verbo presso. C.  
de testib. & maxime cum ratio credulitatis  
fundetur in impedimentis, quae si non  
subsistunt, ut diceretur in tertia inspectione  
vtique nulla est habenda ratio huius dicti  
Arct. in c. quoties num. 10. & seqq. iuncto  
num. 17. & seqq. & ibi etiam Abb. num. 6.  
versic. oportet. ergo quod illa credulitas. Fe-  
lyn. num. 10. ante finem vers. & merito de  
testibus.

Circa secundum dubium huius secun-  
dae inspectionis principalis, an scilicet di-  
ctum Presbyteri Baptista concludat ma-  
trimonium fuisse contractum ante concep-  
tionem dictorum Pallavicini, & Sigismun-  
di, visum fuit absque difficultate affirma-  
tively respondendi. deponit enim, quod Ber-  
nardinus, & Catherina per plures annos ste-  
terunt simul reputantes se pro legitimis coniu-  
gibus, & procrearunt inter alios Pallavici-  
num:



num, & Sigismundum. Vnde cum fuerit præfens matrimonio, & deponat de procreatione, inter alios dictorum Pallauicini, & Sigismundi in tempore, quo steterunt simul reputantes se pro legitimis coniugibus utique deponere dicitur de procreatione post matrimonium, cui fuerat præfens, & quo mediante intrat legitimi coniugii reputatio, de qua ipse deponit, & de qua uti Parochus in propria Parochia plenam informationem habuisse censetur & cum quo concordant alij testes DD. de Rangonibus mox citandi. Et ex eo quod procreati deponantur in tempore, quo Bernardinus, & Catharina se pro legitimis coniugibus reputabant, legitimi dicuntur *Dec. conf. 180. num. 3.* cum talis coniugum professio, dum non agitur de alterius matrimonij præiudicio plenè probet & inter eos matrimonium præcedens *Mandel. conf. 180. num. 1. & 2.* & ex cohabitatione plurium annorum, ut supra per eum testificata, favore legitimitatis, matrimonium præcedens præsumatur. *Abb. in c. lator. num. 6. qui fil. sint legit. Ceph. conf. 435. num. 64.* & præsertim in proposito casu, in quo isti procreati probantur longè post mandatum de dispensan. anni 1508. & sic post tractatum matrimonij inter Bernardinum, & Catharinam, quo fit, ut per tractatum huiusmodi, & copulam & inde subsequutam matrimonium inducatur præsumptum iuris, & de iure *Boer. conf. 40. num. 106* Quinimò ubi præcessit tractatus de contrahen. sufficit deinde consensus cum aliquo signo, vel nutu, sine aliqua expressione verborum, *Calder. conf. 5. in fin. de sponsal. ita explicans glos. in cap. si inter de sponsal.* Accedit quod cum lex in quantum potest, faueat filiis, ut & sine legitimi, *Decian. d. conf. 152. sub. num. 1. versic. & quia lex.* In dubio præsumendum est filium natum post matrimonium, & non ante, *Ruin. conf. 51. sub. n. 20. vers. præterea ex quo matrimonio fuit contractum lib. 5.*

Neque obstat, quod d. Presbyter Baptista examinatus 12. Nouembris 1533. & interrogatus de tempore matrimonij respondeat, quod de eo non recordatur, sed quod iudicio suo sunt 30. anni, vel circa parum plus, vel minus, vnde videtur concludere matrimonium fuisse contractum ante obtentam dispensationem die 29. Maij 1508. & ante diem 3. Ianuarij 1510. in quo DD. Rangoni prætendunt illam fuisse executam. Quia huic motiuo abundè fuit responsum

in alijs decisionibus, & nunc fuit replicatum, satis constare ex prædictis quod dictus Presbyter Baptista fuerit præfens matrimonio, nec huiusmodi depositio ex hoc eliditur, cum ut aliàs dictum fuit, stent & simul quod fuerit præfens matrimonio, licet non probet tempus iuxta sæpè allegatam doctrinam *Bart. in l. de etate. num. 7. vers. interrogata de anno ff. de minor.* nec potest fieri vis illis verbis, quod iudicio suo sunt 30. anni parum plus, vel minus, &c. cum circa hoc tempus & iudicet, dum prius respondit de illo non recordari, *Bart. in l. quid tamen. §. si arbitret. nu. 3. ff. de recept. arbitr.* Vnde et si explicitè non probet tempus matrimonij, sufficit quod probet procreationem post dictum matrimonium, ut patet ex prædictis, & abundè fuit satisfactum in alijs decisionibus, & in puncto, *Alex. in conf. 149. nu. 1. in fin. & nu. 2. lib. 5.* ubi quod si Testes fuerunt præsentibus primo matrimonio, licet circa tempus & deponant per verbum iudicio suo, aut per æquipollentia verba, hoc non vitiat probationem testis deponentis de tempore, per verba prædicta, si circa negotium principale deponit de scientia ex proprio sensu corporis, ut est casus noster, quia Presbyter Baptista fuit præfens matrimonio, & allegat *tex. in d. l. quid tamen §. arbitret, cum ibi notatis per Bart. de arbitr. & allegat. etiam Io. Andr. ad speculatorum in tit. de test. §. nunc tractandum in additione incipiente hoc ergo intendit: ubi quod hoc casu distinguitur iudicium à testimonio.* Imò, quod plus est, augetur magis & fides huius testis deponentis dubitatiuè de tempore, *Angel. in conf. 25. pro decisione questionum num. 4. quem sequitur idem Alex. conf. 66. num. 4. lib. 2.* Et dum de tempore deponit non bene memor, dubitatiuè, & cum dictionibus & in circa, & parum plus, vel minus, non dicitur discordare, sed potius concordare cum alijs probationibus certum tempus continentibus, prout firmatum fuit coram *san. me. Greg. XV. decis. 390. num. 8.* Vnde cessat quod iste testis videatur concludere tempus matrimonij ante dispensationem anni 1508. super quo etiam emanauit peculiaris *decis. coram bo. me. Cardin. Sacro 11. Ian. 1616. & quoad scripturam 3. Ianuarij 1510. præsentis executionis ultra præmissa, intrant aliàs ponderata per Rotam contra fidem dictæ scripturæ post decis. 949. bo. me. Card. Seraph. quæ à DD. de Rangonibus allegabatur, ultra quod firmatum fuit dictos Pallauicinum, & Si-*



agitur natos fuisse de anno 1511. & respectu 1512. & sic longè post dictam pretenfam executionem.

Circa tertium dubium, an ex dicto præfati Presbyteri Baptistæ vnà cum alijs habeatur plena probatio, quod matrimonium fuerit contractum ante procreationem dd. Sigismundi, & Pallauicini: Vt dictum fuit  
 19 in alijs decisionibus, licet † in ore duorum vel trium stet omne verbum, nihilominus & vnicus testis probat, quando cum dicto ipsius concurrat fama, vel coniecturæ, maximè quando coniecturæ, † & præsumptiones ducuntur ex circumstantijs facti, hic autem, vt fuit etiam ponderatum in alijs decisionibus, Bernardinus de Franzosij, & Ioannes de Magistris testes DD. de Rangonibus deponunt de auditu publico, & sic de publica voce, & fama Bernardinum desponsasse Catharinam, & eam in uxorem accepisse, & abinde citra inter alios filios suscepisse Pallauicinum, & Sigismundum; & idem deponunt de auditu Barocius de Burgo pariter testis DD. de Rangonibus, & Raymundus del Pizzo, qui etiam distinguit filios natos ante, & post matrimonium, & expressè in dicto optimè concludit Damianus Cornazzanus, qui licet sit examinatus pro DD. Pallauicinis contra Fiscum, & sic cum parte diuersa, negari tamen non potest, quin faciat aliquod adminiculum, maximè cum in dicto plenè concludat.

Et non solum, vt dictum est, adest depositio Presbyteri Baptistæ, qui fuit præsens matrimonio, & publica vox, & facta adminiculata ex dicta depositione Cornazzani, & Ioannis Petri de Betuschis, qui licet fuerit nulliter examinatus, tamen fuit examinatus cum interrogatorijs partis, & vt supra relatum fuit optimè in dicto concludit,  
 21 † & nullitas examinis cum sit ex eo solum, quod fuit examinatus in termino reprobatorio, non est talis considerationis, vt non possit inferuire pro adminiculo: sed adest etiam communis reputatio, vt supra ponderatum est, † qualificata, quæ vnà cum fama, & adminiculis probat legitimationem, vt per DD. allegatos in alijs decisionibus, & dixit *Rota in causa Casarung. Status de Morata 7. Iunij 1585. coram Buhala*. Quod autem Pallauicinus, & Sigismundus essent nati post matrimonium probant dictus Ioannes de Magistris, & Presbyter Baptista, & ista communis reputatio coadiuuatur ex depositione Stephani de Caballis, & ex testibus examinatis per D. Bu-

gismundum, de quibus in præsentis dubio frofinam contra DD. de Rangonibus, vt fuit ponderatum in alijs decisionibus, vbi responsum fuit obiectis in contrarium factis, in quibus etiam decisionibus fuerunt ponderata adminicula, nempe mandatum de dispensand. Confessio Bernardini, qui distinxit in suo testamento filios natos ante & post matrimonium, & alia, vt latè in dictis decisionibus, in quibus abundè etiam fuit responsum ad famam, quæ prætenditur in contrarium, & alia obiecta, quæ hodiè repetuntur, responsiones enim in illis decisionibus datæ placuerunt Dominis, ita vt superfluum sit idem in hac decisione repetere.

Quantum attinet ad tertiam inspectionem circa impedimenta matrimonij, super quibus duo Procuratores, & duo ex tribus Aduocatis ex professo scribebant illa reducuntur ad sex capita. Primò ad raptum qui cum esset raptus sponsæ, prætendebatur, quod etiam ante Concilium Tridentinum nedum † impediret matrimonium contrahendum, sed etiam dirimer contractum ex *c. Statutum 27. q. 2*. Secundò ad adulterium cum fide data. Tertiò ad machinationem in necem primi viri. Quartò ad copulam habitam cum Martha sorore Catharinæ, & Margarita nepte ipsiusmet Catharinæ, & cum Comina eiusdem Catharinæ filia, quæ tria postrema † impedimenta dirimunt matrimonium contractum ex allegatis per *Sanchez de Matrini. lib. 7. disp. 6. per totam*. Quintò, quia non constabat de morte primi viri Catharinæ. Sextò, quia non constat fuisse seruatas † solemnitates de iure requisitas, vt inde filij nascerentur legitimi, de quibus in *cap. 1. §. 30. quest. 5. & in cap. fin. de clandest. despons.*

Et quoad primum caput circa raptum, duæ afferuntur probationes, videlicet testes de fama, & auditu. Secundo testes de visu. Quantum attinet ad testes de fama, & auditu, cum de tempore examinis non essent lapsi 60. anni à die præfati raptus, prædicti testes non probant, cum fama non  
 26 probet, nisi in antiquis, quod tempus † antiquum in teste est sexaginta annorum secundum obseruantiam Rotæ, vt in *decis. 5. num. 3. par. 3. diuers.* Quantum vero attinet ad testes de visu, testes, qui de hoc deponunt, sunt à Rota reiecti, & ideo nihil probant, cum in hac materia  
 27 quæstio sit, an testes debeant esse † omni exceptione maiores, vel sufficiant habiles ex de-



ex deductis per *Farinat de testib. quest. 162 limit. 6. per tot.* quales non sunt isti. Nam Casari della Vela, & Galeatio de Nardo non esse fidem adhiben. resolutum fuit 24. *Novembris 1599. coram bo. mem. Card. Seraph. ut in decis. 1330. & rursus idem Casar fuit reprobatus 5. Septemb. 1603. coram Illustr. Milino.* Carlinus autem de Artusis, quod fides non esset adhibenda, bis fuit resolutum *coram bo. mem. Card. Seraph. 14. Martij; & 16. Maji 1594. ut in decis. 1069 & 1076.* Et licet sub die 26. *Octobris 1594. fuerit postea dictum, quod Domini praefatum Carlinum non reiciebant, sed reservabant illum arbitrio videndum cum alijs testibus, at tamen 4. Iunii. 1604. coram Illustris. Milino resolutum fuit dictum Carlinum non esse testem idoneum.* Bernardinum autem de Brunerij propter varietates, & quia erat subditus, & ac rusticus, Domini 16. Martij 1551. non habuerunt pro integro, & candido teste, ut per *Put. decis. 375. lib. 3. & tandem Iacobo Marotio postremo testi non esse fidem adhibend. resolutum fuit 24. Maji 1602. & 28. Aprilis 1603. coram Illustris. Millino.* Nec huiusmodi raptus comprobatur, ex eo quod Ioan. Antonius pater mariti Catharinae fuit interfectus, quia non constat e Bernardino fuisse interfectum, cum testes & deponant de fama, & auditu, qui propterea in hoc casu non probant, ut dictum est; nec quoad hoc habenda est ratio Casaris della Vela, & Angeli Dominici ut supra reiectorum, ex supradictis, & inferius dicendis.

Et circa hoc caput cessat omnis difficultas, & quia ut in alijs decisionibus fuit dictum, licet de iure antiquo, *ut in c. de puel- lis, in c. si autem, & in c. placuit 36. q. 2.* 30 & raptus nedum impediret matrimonium contrahendum, sed etiam dirimeret contractum, quod & hodie statutum fuit per *Sac. Conc. Trident. sess. 24. c. 6. de reform. matrim.* Attamen matrimonium, de quo agitur, fuit contractum ante Conc. Trid. & post dictos canones antiquatos per *c. fin. de raptor.* Ex cuius dispositione & raptus impedit quidem matrimonium contrahen. sed non dirimit contractum, & ideo quicquid de ipso rapto dicendum esset, de illo non est agendum. Ad illud verò quod hodie replicabatur circa interpretationem, 32 text. in dicto *c. fin.* & quod scilicet loquatur, quando rapitur puella: sed quando rapitur sponsa alicuius, iste raptus impedit nedum matrimonium contrahendum, sed etiam dirimit contractum, ut in *d. c. statu-*

*tum 27. q. 2.* fuit responsum per Dominos hanc affectionem nullibi probari, cum text. 33 & ille solum impediatur matrimonium contrahendum cum rapta sponsa alterius, vel vxore defuncto viro, non autem dirimat contractum cum eadem sponsa, vel alterius vxore defuncto tamen viro: ille enim text. 34 & vult solummodo, quod post contractum matrimonium vir anathematizetur vsque ad satisfactionem, hoc est, donec poenitentiam agat de rapina, ut ibidem explicat *glos. & Turrecren. in fin.* & propterea merito ibi *glos. 1.* expresse notat; quod si praedicti contrahant, matrimonium tenet argum. text. in cap. *accendens. de rapt. qui est tex. in cap. fin.* in alijs decisionibus allegatus, & idem dicit *Veracruz in Specul. coniug. par. 1. art. 25. in princ. in 1. conclusione* dicens, quod non possent contrahere sine peccato, 35 & & quod si ignorarent inuincibiliter tale impedimentum, excusarentur a peccato, *Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 12. num. 43.* & hanc esse communem sententiam, dicit *Gutier. de matrim. c. 86. num. 5.* Sotus super 4. q. *unica dist. 37. vers. de raptore aliena sponsa, & inferius vers. circa hos omnes casus, & vers. tandem ad pacandas conscientias,* ubi dicit, Episcopum posse super hoc impedimento dispensare, & si consuetum est non petere dispensationem, evitari peccatum mortale, & ubi non est hominum memoria, ut Episcopus dispenset videri tacite consentire, & aduertit quod & dictum *c. statutum* est Concilij Prouincialis ac tandem subdit ad pacandas conscientias notandum esse, quod etiam ubi adesset consuetudo petendi dispensationem, quaquam esset peccatum mortale absque illa contrahere, postquam tamen contractum fuerit matrimonium, nulla opus est dispensatione, quia & matrimonium solidum est, impedimentum, aut solutionem & matrimo- 37 nij inducit, aut exactionem debiti coniugalis impedit, & idem dicit in substantia, *Paludan super 4. distin. 34. q. 1. art. 1. conclus. 1. & seqq. Marienz. lib. 5. recompil. glos. 1. rubr. nu. 142.* ubi expresse quod illud est impedimentum impediens absque 38 dispensatione, non autem dirimens & matrimonium, licet aliud sit hodie post Concil. Trident. *Caietan. ad S. Tho. 2. 2. q. 134 art. 7. in fin.* ubi clarissimis verbis hoc dicit. *Guliel. Estius in 4. sentent. dist. 34. col. 2. vers. sunt quidem, & alia impedimenta non dirimentia, Michael de Palatio super eod. 4. dist. 34. col. 12. in princ. ver. est aliud quoque impedimentum, sed non dirimit fol. mibi*



39 779. qui licet dicat inter & raptorem, & uxorem alterius raptum non posse consisterre matrimonium utique loquitur vivente primo viro, non autem eo defuncto, quia text. in dicto cap. *Statutum* procedit praesertim in sponsa de praesenti, & dicit *glos. ibidem in vers. rapuerit. Hugo. Archidiacon. Bellamer. & Turrecrem.* quos allegat *Sanch. ubi sup. num. 45.* Vnde cum text. ipse, & omnes Doctores supracitati dicant, quod impedimentum raptus alterius sponsae non dirimit contractum, utique si text. loquitur etiam de sponsa per verba de praesenti, de uxore etiam est intelligendus quod non dirimat contractum, primo viro defuncto, & 40 regula est generalis, & quod impedimentum Canonicum debet habere decretum, irritans, nec sufficit simplex prohibitio sine irritatione eius, quod fit in contrarium, sicut in *c. 2. de penitent. & remiss.* prohibetur ille, qui Sacerdotem occidit, ne unquam 41 & contrahat matrimonium omnibus diebus vitae suae, quia si ille talis contrahat, licet mortaliter peccet tamquam transgressor Apostolici praeccepti, tamen matrimonium censetur Canonicum, & non dirimitur in futurum, ut notat post alios *Thom. de Argentina super 4. sent. l. 4. dist. 34. a. 1. post princ.*

Quo vero ad secundum caput de adulterio cum fide data, quicquid deponat Caesar della Vela, & Bernardinus de Brunerijs aliàs Pazzainus, nihil probant, cum non 42 sint & idonei testes, & ut dictum est à Rota fuerint reiecti. Barotius autem de Burgo, Ioannes de Magistris, Hieronymus de Ronco, & Bernardinus Zacchaninus deponunt de simplici auditu, & ideo non probant, Presbyter Baptista deponit de confessione extraiudiciali Bernardini, quae 43 etiam de iure Canonico non probatur per unicum testem, sed ad minus duo requiruntur, itaut non valeat consequentia, duo plene probant confessionem extraiudicalem, ergo unus semiplenè *Put. decis. 466. l. 2. in correct.* & nihilominus confessio co-

44 niugum etiam utriusque & in praerudicium matrimonij ad effectum irritandi non probat, *c. super eo, qui cogn. consangu. & in puncto fidei datae Io. And. in c. finali. de cognat. leg. n. 7.* Angelus Dominici deponit de confessione Catharinae facta praesente Bernardino, sed ex supradictis nihil probat, & coram *Put. 13. April. 1551.* Rota dixit quod eius fides erat debilitata, ideoq; videndi essent alij testes, ex quibus praetendebatur datio fidei, & videretur an iste testis, una cum alijs praefatam fidei dationem

probaret. Quare cum ex praefatis pateat nullam resultare probationem, merito dictum fuit in alia decisione, quod iste testis censebatur à Rota reiectus, quia ut videre est apud *Verall. decis. 276. in fin. lib. 3.* sententia Rotae fuit quod eius fides & debilitetur, sed quod posset coniungi cum alijs testibus habilibus, quales saltem respectu dicti non sunt in casu isto.

Quo vero ad tertium caput de machinatione necem primi vir ex supra deductis non est habenda ratio testium deponentium de auditu, & fama, quia non versamur in tempore antiquo, & quamvis de auditu à Bernardino deponat Galeatius 46 de Nardo, ut tamen dictum est & testis iste tanquam unicus non probat confessionem extraiudicalem, & cessat omnis difficultas, cum 24. *Novemb. 1599. coram bonem. Card. Seraph.* fuerit à Rota reprobatus, ut dictum est, prout etiam reprobatifuerunt aliqui ex testibus, qui deponunt de auditu, & fama, nempe Caesar della Vela, Angelus Dominici, Carlinus de Artusis, Iacobus de Gazijs, ut in decisionibus relatis. Et tanto magis cessat difficultas ex depositione duorum testium eorundem DD. Rangonorum, videlicet Ioannis de Magistris, & Antonij del Doffo super 14. interrogatorio, ex quorum dictis colligitur ipsum Io. Petrum naturali morte obiisse in propria in domo.

Quantum attinet ad quartum caput de copula habita cum Martha sorore Catharinae, & Margharita nepte, ac Comina filia, circa Martham plerique ex testibus à Rota sunt reprobatif, videlicet Caesar della Vela, Angelus Dominici, Carlinus de Artusis, Galeatius de Nardo, ut in allegatis decisionibus, & Gabriel de Merlis, sub die 11. Ianuarij, & 18. Martij 1602. 47 coram *Illustr. Millino*: Caeteri deponunt & de auditu, & ideo non probant, ut dictum est, & praeterea non concludunt in dicto, quia non deponunt de tempore ante matrimonium, quod per subsequentem copulam cum affine dirimi non potuisset, vel non deponunt de scientia Catharinae, prout fuisset necesse ad tollendum eius bonam fidem, vel non deponunt quod ista audierint ante litem motam respectivè. Et circa copulam Margharitae neptis Catharinae non est habenda ratio depositionis Caesaris della Vela, & Angeli Dominici, cum ut saepe dictum fuit, reiecti fuerint: de alijs vero testibus minus habenda est ratio, cum deponant & de auditu, & fama, quae



quæ in hoc casu, vt dictum est non probat, vt patiuntur supradictos defectus in dicto. Tandem circa Cominam dantur quinque testes, quorum quatuor, nempe Angelus, Cæsar, Bernardinus, & Iacobus fuerunt à Rota reprobat; quintus verò nempe Io. Antonius de Montculmo non probat, tum quia est de auditu, & tum quia est vnicus, tum quia non concludit in dicto, vt supra de alijs consideratum est.

Quantum attinet ad quintum caput, circa obitum primi viri Catharinæ de tempore secundi matrimonij, onus probandi non incumbit DD. Pallauicinis, sed Do-  
mini de Ragonibus tenentur probare vi-  
ram, vt abundè fuit firmatum 2. Decemb. 1605. coram san. me. Greg. vt in decis. 228. & prius coram Robusterio 2. Decemb. 1573. vers. non obstat quod Catharina. In qua decisione ponderatur etiam ex eisdem testibus Ragonorum constare de morte Ioannes Petri ante matrimonium Bernardini cum Catharina.

Quo verò ad sextum, & vltimum caput impedimentorum, scilicet, non constare  
fuisse & seruatas solemnitates, vt inde filij nascerentur legitimi, de quibus in c. 1. 30. qu. 5. & in cap. fin. de clandest. de sponsat. fuit responsum, quod cum ex prædictis constet matrimonium fuisse contra-  
ctum, præsumitur & contractum secundum  
leges, & prout licitum est, vt in c. ad au-  
dientiam de præscript. Alciat. reg. 2. præsumpt. 1. nu. 2. & 3. & latè fuit deductum in de-  
cisione facta 8. Iunij 1626.

Et prædicta omnia eo magis placuerunt Dominis, cum versemus in iudicio posses-  
sorio & matrimonium & principaliter non  
discutatur, sed incidenter ad effectum legi-  
timæ successionis. Vnde leuiore proba-  
tiones sufficiunt iux. cons. Gemin. 27. nu. 8. & seqq. quod alij plures sequuntur cum-  
mulati in decisione facta prædicta die 8. Iunij, & Rota ipsa sequuta fuit prius in  
hac causa 20. Martij 1556. coram Antonio Augustino: Et ideo sufficit quod Pallauicinus, & Sigismundus fuerint in quasi pos-  
sessione legitimitatis verè non fidè ad ef-  
fectum, vt ista quasi possessio nedum ipsis, sed etiam habentibus causam ab illis suf-  
frageretur, vt fuit ponderatum in alia deci-  
sione, in qua prout in alijs, responderetur cæteris obiectis, quæ hodie ab informan-  
tibus repetuntur.

Et ita conclusum, vtraque parte infor-  
mante.

\* Idest sub diebus 8. Iunij 1626. & 24. Martij 1628. & 26. Iunij eiusdem anni co-  
ram bo. me. Coccino sunt decisiones 16. 162. & 201. & infra adest alia sub. 14. Decemb. 1629. coram eodem est decisio 330.

EM, MO ET REV. O. D. CARD. VBALDO.

Craconiensi Iuris legendi.

Die Veneris 30. Martij 1629.

## ARGUMENTVM.

Docendi facultas idoneis non est deneganda & aliqua de Magistris, & scientia adducuntur. Item quando consuetudo in aliquo casu substineri non possit, & nonnulla de præscriptione.

## SVMMARIVM.

- 1 Legendi facultas, etiam in Vniuersitatis concurrentia, de iure communi, an sit permissa idoneis.
- 2 Legendi facultas non est deneganda ei, qui idoneus est.  
Quia per consequens denegaretur doctrina ignorantibus, quam dispensare alijs tenetur, num. 2.
- 3 Doctrina pro cibo accipitur.
- 4 Professores scientiarum plures esse debent, vt sit locus disputationi, qua scientia, & doctrina veritas magis elucescat.
- 5 Iudicium integrum est, quod plurimorum sententia confirmatur.
- 6 Veritas perfectissima reuelatur per ampliores homines.
- 7 A Sapientibus pluribus, quod queritur, facilius inuenitur.
- 8 Magistri amor multum valet ad discendum, & acceptus modus legendi.
- 9 Ciuitas indiget pluribus.
- 10 Plures requiruntur in omni genere negotiationis artificij & artis, ne ad aliquos priuatimè reducuntur.
- 11 Docendi facultas idoneo, petita licentia, non est interdicenda.
- 12 Viri idonei, & litterati, si voluerint regere studia litterarum, sine molestia hoc est eis permittendum.
- 13 Magistri primum moribus, demum facundia excellere debent.
- 14 Consuetudo contra utilitatem Ecclesie valere non debet.
- 15 Consuetudo sacris Canonibus inimica dicitur corruptela.



- 22 Consuetudo rationabilis illa appellatur, quam iura non improbant.
- 23 Consuetudo irrationabilis dicitur illa, quae à iure improbat, & est contra neruum Ecclesiasticae disciplinae, & libertatem.
- 24 Consuetudo non nocet alicui in particulari, sed ius in communi, quoad omnes constituit.
- 25 Praescriptio respicit priuatam utilitatem.
- 26 Praescriptio sine possessione non procedit.
- 27 Tantum praescriptum, quantum possessum.
- 28 Possessionem acquirens ex voluntate Domini per apprehensionem partis acquirit possessionem totius.
- 29 Possessionem acquirens contra voluntatem Domini per possessionem partis, non acquirit totum.
- 30 Iurisdictio ex voluntate Domini acquisita, per unum iurisdictionis actum, acquiritur possessio totius.
- 31 Iurisdictionis praescripta contra voluntatem Domini, non intelligitur praescripta potestas coercendi.
- 32 Iurisdictio sine coactione inutilis est.
- 33 Praescriptiones restringuntur ad actus, per quos exercentur, & proprios facti terminos non excedunt.
- 34 In iuribus distinctis, & separatis, per possessionem vnius, non acquiritur possessio totius.
- 35 Praescriptio, & consuetudo omnis contra ius commune non extenditur extra rem, aut personam, qua versata fuit.
- 36 Praescriptio in seruitutibus nec iuribus negatiuis, non incipit, nisi à die prohibitionis, & acquiescentiae.
- 37 Interdictum, ut possidetis, non decernitur sine possessione.
- 38 Mantentio, ubi adest iuri, communis resistentia, non datur.
- 39 Ius commune publica utilitati patrocinetur.
- 40 Privilegium absque limitatione, sine dubio respicit etiam futura.
- 41 Seruitutes imponi, & acquiri possunt etiam futuris aedificijs, quae nondum sunt.
- 42 Privilegium trahitur ad res futuras.
- 43 Privilegio concesso alicui propter publicam utilitatem non potest ei renunciare.

## DECISIO CCLXV.

**F**VIT per Dominos conclusum, sententiam Rotalem pro Collegio Societatis IESV contra Vniuersitatem Graconien. latam 1627.7. Iulij confirmandam esse, quia habilitas, & Magistrorum approbatio ex Societate IESV, liquet ex privilegio sanem. Pij V. ut benè dictum fuit in deci-

tionibus in hac causa factis, coram Reuerendiss. D. meo Decano \* Et facultas legendi & etiam in vniuersitatis concurrentia, iure communi in c. 1. & cap. quanto de Magistris, & in dicto privilegio Pij V. eis permessa est, & auctoritas impediendi, expressè interdicta fauore publico Ecclesiae existit. Quia ut docet glossa in d. cap. 1. verb. qui sit idoneus, ei qui idoneus & est non est deneganda licentia docendi. Quia per consequens denegaret doctrinam ignorantibus, quam dispensare alijs tenetur, secundum text. in cap. reuertimini 65. ibi, & in horreum Dei intulerint cibos, hoc est scripturae sanctae alimenta, in Ecclesia populis ministrauerit 16. quest. 1. & ut traditur in d. cap. 1. in fine. Ecclesiasticum profectum nititur impedire: Imò dicam, Ministris Ecclesiae alimenta interdiceret, & cum doctrina pro cibo sumatur in d. c. reuertimini. Vnde habet locum regula text. in leg. necare videtur 4. ff. de liber. agnoscen. Et quamuis vniuersitatis professores idonei sint, expedit tamen, ut Collegas habeant, ut tradit Io. Andr. in cap. quanto pu. 3. de Magistris, ut sit locus disputationi, & qua scientiae, & doctrinae veritas, magis elucescit, l. vlt. S. mixta, ibi, ut Henricus Modestinus, & notando, & disputando, benè, & optima ratione decreuit. ff. de mun. & honor. Et ut sacri Canones attestantur, & integrum est iudicium, quod plurimorum sententijs confirmatur cap. prudentiam 21. in princ. de offic. & potest. iud. deleg. & per ampliores homines perfectissima veritas reuelatur, l. si. C. fideio. cap. extra conscientiam 64. dist. & quod à pluribus & sapientibus quaeritur, facilius inuenitur, c. de quibus 20. dist. & ad discendum, multum valet amor Magistri, & acceptus modus legendi, & quia aliquis cum vno proficeret, qui cum altero non proficeret, ut post Ostien. tradit Ioan. Andr. in d. cap. quanto in fine de Magistr. Sicut etiam in ceterarum rerum commercio Reip. inter est plures esse per quos expediatur, ut ex Platone refert I. C. Calistratus in l. 2. ibi indiget enim & Ciuitas pluribus, utique rusticis, & alijs conductoribus, & alijs ministrantibus, inuehentibus, & euentibus singula. ff. de nundinis.

Et generaliter in omni genere negotiationis & artificij, & artis, ne ad aliquos priuatiuè reducantur, admonet Principes, Greg. Lopez in l. 2. tit. 7. par. 5. gloss. 2. in fine, ibi, aduertant tamen Principes concedentes ista privilegia, ne concedant contra publi-



- blicam utilitatem, neue ob ditandum unum, alios destruant, neque dona ingenij, & natura, quae Deus dat hominibus, Principes prohibeant, iubendo, quod unus solus exerceat ralem artem, vel tale officium; sed praeculis habeant Deum, & publicam utilitatem. Ad idque respexisse videtur decretum Concilij Lateranensis relatum in cap. 1. de
- 11 *Magistris*, ibi, Neque & docere quengquam qui sit idoneus, petita licentia interdicat. & Alex. III. in cap. quanto, eod. tit. ibi, distincte praecipientes, ut quicumque viri
- 12 idonei, & litterati voluerint regere studia litterarum, sine molestia, & exceptione, quaslibet scholas, regere permittantur. Et nemo est, qui nesciat Patres Societatis IESV idoneos esse Magistros, & tales, ut expostulat gloss. in d. cap. quanto, verb. idonei, ibi, huiusmodi autem & Magistri, primum moribus, demum facundia excellere debent, l. Magistros C. de profess. & medic. testemque doctrinae conuersationem bonam habere c. Valentinianus 63. distin. Eaque ratione motus Alexander Quartus contra vniuersitatem Parisiensem, quae Patres Ordinis Praedicatorum ab vniuersitate eiecerat, & in suo Monasterio Scholasticos audire lectiones prohibuerat, rescripsit ad eorum restitutionem, sua excommunicationis poena, factum Vniuersitatis in Contumeliam Creatoris, & animarum iacturam, & publicae utilitati contrarium asserens, & affirmans, ut refert doctissimus, R. P. F. Lucas Vvadingus tom. 2. Annal. Minor. pag. 129. & seqq.
- 14 Et cum consuetudo his & contraria versetur contra utilitatem Ecclesiae, valere non debet, ex tex. in c. 1. de consuetud. & ibi gloss. & Abb. nec potest iuramento confirmari cap. 1. de his quae fiunt a maiori parte Capituli. Nam consuetudo & sacris Canonibus inimica, dicitur potius corruptela, c. cum venerabilis 7. de consuet. Nec valet
- 16 consuetudo & veritati & statutis Canonicis contraria, c. cum causa de sentent. & re iudic. cap. clerici de iudicijs & in praescriptione immemorabili, & bona fides etiam desideratur, ut Dominus meus Decanus recte notauit in suis decisionibus, & probat textus sic communiter ab omnibus receptus in cap. fin. de praescript. gloss. verb. nisi in c. 1. eod. tit. lib. 6. & ibi lo. Andr. & ceteri DD. & cum pluribus relatis Couar. in reg. possessor. 2. par. §. 8. num. 4. Molin. de primog. lib. 2. c. 6. num. 67. Azeved. in lib. 1. ex num. 26. tit. 15. lib. 4. recop. Gratian. discept. forens. cap. 52. ex num. 28. &
- 18 cap. 78. num. 74. nec plus auctoritatis & potest consuetudo habere quam lex. l. de quibus ff. de legib. l. 2. ubi, non usque adeo, sua valitura momenta, ut a rationem vincat, aut legem. Quae sit longa consuetudo
- 19 Lex autem & debet esse iusta cap. erit autem lex 4. distin. & ideo consuetudo, quae
- 20 non est rationalis, & ex transcurso temporis non firmatur, immo potius damnatur: cum tanto sint grauiora peccata, quanto diutius infelicem animam detinent & alligata, ut traditur in c. ult. de consuetud. ubi gloss. verb. rationalis, appellat consuetudinem rationabilem, quam ipse &
- 22 non improbant per tex. in cap. cum Ecclesia Sutrina de caus. pass. & propr. c. Abbate de verb. signif. c. cum dilectus. eod. tit. de consuet. Irrationabilem vero, quae improbat a iure, & generaliter per quam aliquid
- 23 sit contra neruum & Ecclesiasticae disciplinae, siue libertatem, quem ibi sequuntur Abb. & ceteri DD.
- Præcipue, quod non versatur in terminis consuetudinis, sed in praescriptione, dumtaxat, inter quas haec versatur differentia, quod consuetudo, & nec prodest, nec nocet alicui in particulari, sed ius in communi quoad omnes constituit, & acquirit omnibus eius regionis, aut populi ciuibus, neque certus est aliquis, qui praescribat, neque contra quem praescribatur.
- 25 Praescriptio & vero ei utilitatem, & ius priuatum acquirit, qui praescribit, & contra quendam priuatum instituitur, & eius priuatum incommodum ut tradunt Abb. in c. ubi num. 20. de consuetud. Couar. in reg. poss. 2. par. §. 3. num. 2. & lib. 1. Var. cap. 7. num. 8. vers. 10. & late Matienz. in l. 1. tit. 7. lib. 5. recop. gloss. 6. Molin. lib. de primogen. cap. 6. ex num. 9. Ioan. Garz. de expens. cap. 9. num. 47. Guttier. canonic. qu. lib. 2. quest. 21. num. 68. & 69. Gratian. discept. for. c. 561. ex num. 24. & sine possessione & praescriptio non procedit. sine possessione 25. ff. de usufructu. Neque ultra praescriptio extenditur quam possessio: cum certissima sit in iure regula, quae docet, tantum & praescriptum quantum possessum
- 27 l. 1. §. Iulianus erit, ibi, quoadusque ingressus est, eo usque ei interdictum competere. ff. de itinere actusque priu. ubi Barr. in §. si quis hoc interdicto, admonet doctrinam illam semper esse notandam, cap. auditis cum olim, ubi notat Abb. de praescript. cap. quoad translationem de off. deleg. & optime docet Ias. in l. 3. §. 1. ex num. 35. ff. de acquir. possess. quamuis acquirens possessio-



28 nem ex + voluntate Domini per apprehensionem partis acquirat possessionem, totius l. 3. S. & adipiscimur. ff. de acquir. poss. acquirens tamen possessionem contra voluntatem + Domini per apprehensionem partis, solum possessionem illius dumtaxat acquirit, non verò cæterarum partium, leg. quod meo 18. S. ult. ibi, Si cum magna vi ingressus est exercitus, eam tantummodo partem, quam intraverit obtinet. ff. de acquir. poss. c. cum in tua, de decimis, & ibi Abb. in 2. & 3. notab. ut in iurisdictione ex voluntate Domini acquisita per + vnum iurisdictionis actum, eius voluntate factum, acquiri possessionem totius, sed contra voluntatem Domini solum acquiri speciem iurisdictionis, circa quam actus versantur, docet Bart. in d. l. 1. S. si quis hoc interdict. & post Alex. & alios sequitur Ias. ubi supra, inferens num. 38. quod præscripta iurisdictione contra + voluntatem Domini, non intelligitur præscripta potestas coercendi, secundum tex. notabilem in cap. cum contingat de form. compet. ut notarunt Abb. + Card. quamvis alias iurisdictione + sine aliqua coercionem sit inutilis, l. ult. ibi, quia iurisdictione sine modica coercionem nulla est ff. de offic. eius cui mandata est iurisdictione, cap. pastoralis, ibi, eo quod iurisdictione illa nullius videtur esse momenti, si coercionem aliquam non haberet de off. delegat. Nam præscriptiones + restringuntur ad actus quos exercentur, & proprios facti terminos non excedunt, secundum Bald. in l. fin. n. 8. vers. vnum aliud. C. comm. vtriusque iudicii iudicii Ias. ubi sup. nu. 37. per tex. in d. l. 1. S. Iulianus ait ff. de itinere, actuque prin. & in rebus, & iuribus distinctis, & separatis, quamvis existant sub aliquo iure vniuersali veluti hæreditate, & apprehensione vnius, cæterarum nullo + modo possessio acquiritur, ut post gloss. verb. quod autem in fin. in l. 3. S. 1. ff. de acquir. poss. docent Bar. ibi num. 4. Ias. num. 30. per illum text. l. 1. S. veteres l. prædia ff. de acquir. poss. & generaliter omnis + præscriptio, & consuetudo contra ius commune non extenditur extra rem, aut personam, qua versata fuit, quia ius commune per extensionem præscriptionis, aut consuetudinis non corrigitur, ut latè tradunt post Innoc. Bart. & alios Ias. in l. de quibus, ex nu. 14. ff. de legib. Molin. lib. 2. de primog. cap. 6. num. 21. Gutier. præct. lib. 3. cap. 77. & cons. 1. nu. 36. Baldes in addit ad Suarez. 36 in proem. legum for. nu. 20. & quia + præscriptio in seruitutibus & iuribus, negatiuis

non incipit nisi à tempore prohibitionis dum quis conatur aliquid facere, & alius veruit, & prohibitus destitit, & acquieuit secund. gl. celebrem in l. qui luminibus ff. de seruit. urban. præd. l. sequitur. S. si viam ff. de usucap. docent Suar. à leg. 16. num. 3. Couar. lib. 1. var. cap. 9. num. 2. & in reg. possess. 2. par. S. 4. num. 6. Gutier. præct. lib. 4. quæst. 34. Zeuall. quæst. 3. num. 2. Io. Garz. de nobil. gl. 35. nu. 64. Gonz. super reg. 8. gloss. 5. S. 6. num. 37. Gratian. discept. foren. cap. 89. num. 13. Rota decis. 536. & decis. 365. par. 2. recent. Consequens est contra Patres Societatis IESV Vniuersitatem Cracouiensem nullam habere præscriptionem neque immemorabilem, neque ordinariam, neque interdictio possessorio retinendæ uti posse, cum prædicti Patres eius prohibitioni non acquieuerint, & sine + possessione interdictum uti possidentis non decernatur, l. 1. cum suis. SS. ff. uti possidentis, gl. & Bart. ibi & in l. naturaliter. S. nihil commune. num. 21. & 26. & Berengarius ibi præfat. 4. num. 8. ff. de antiq. possess. Anton. Gomez. in l. 45. Taur. num. 170. Menoch. de retinen. rem. 3. quæst. 73. num. 588. Nec remedio mutationis + propter iuris communis resistantiam, secundum text. in cap. sunt persona S. penult. & fin. de priuil. in 6. cap. 1. de præscript. eod. lib. præcipue cum apud Vniuersitatem titulus non adsit, & ius commune + publicæ utilitati patrocinetur, ut optimè considerat Couarr. per text. & in d. S. penult. & fin. præct. cap. 17. num. 6. vers. 4. Menoch. de relin. rem. ult. num. 24. Et cum priuilegium san. mem. Pij V. fuerit absque limitatione concessum, non + est dubium etiam futura Collegia Societatis IESV comprehendere, secundum text. in l. si seruitus 23. ff. de seruit. urban. præd. cuius hæc sunt verba: Si seruitus imposita fuerit, lumina quæ nunc sunt, ut iua sint. de futuris luminibus nihil faueri videtur, quod si ita tantum sit, ne luminibus officiat ambigua est scriptura, utrum ne his luminibus officiat, quæ nunc sunt an etiam his, quæ postea quoque fuerint, et humanissime verbo generali, omne lumen, significari siue quod in presenti, siue quod post tempus conventionis contigerit. Nam futuris + ædificijs, quæ nondum sunt, seruitutes acquiri, & imponi posse docet idem text. in S. ult. ibi futuro quoque ædificio, quod nondum est, vel imponi vel acquiri seruitus potest, l. fin. S. si seruitus vendicetur l. labeo 10. ff. de seru. rust. præd. l. ex iis 98. ff. de verb. oblig. c. ex p. 27. de de-



de decimis ubi gloss. notat privilegium  
42. trahi ad res futuras, & latè prosequi-  
tur Gonz. sup. reg. 8. gloss. 9. num. 9. §. 4.  
ex num. 44.

Neque obstat renunciatio, quæ alle-  
gatur facta per Patres Societatis IESV.

43 Nam cum dispositio *† text. in c. 1. & cap. quanto de Magistris*, publicam utilitatem principaliter respiciat, & privilegium Pij V. in fauorem Societatis IESV fuerit principaliter concessum, non potuerunt Patres ei renunciare, ex reg. *tex. in c. si diligenti de foro competen. l. ius publicum. ff. de pact. l. inter debitorem. ff. de arbitr. l. neque pignus §. priuatorum, ff. de reg. iur.*, ut notabiliter tradit gl. in dict. cap. si diligenti. verb. pacto priuatorum. Barbosa in l. alia §. eleganter ex num. 21. ff. sol. matr. & fuit resolutum coram bon. mem. Buratto in Casenaten. indul-  
torum 4. Decembr. 1624.

Et ita conclusum fuit, vtrique parte in-  
formante.

*Et presertim sub die 21. Maij 1627. est supra decisio 71. & infra habes aliam sub die 3. Decemb. 1629. coram R. P. D. Ghislerio est decis. 325.*

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Romana Pecuniaria.

Die Mercurij 4. Aprilis 1629.

ARGUMENTVM.

Testis vnicus, quando probet. Furtum de  
sui natura est difficilis probationis, & qui-  
bus concurrentibus probetur.

S V M M A R I V M.

- 1 Sententia validitas colligitur ex reuolutione actorum.
- 2 Testis vnicus, distinctè facti circumstantias recensens, & nullum habens interesse, ac optimam sui dicti rationem reddens, concurrentibus adminiculis plenè probat.
- 3 Quod procedit in quacumque materia civili.
- 4 Furtum de sui natura, & à communiter accidentibus est difficilis probationis.
- 5 Confessio extraiudicialis an probet.
- 6 Malus, qui fuit semel, adhuc presumitur malus in eodem genere mali.
- 7 Pecunias quis subripuisse, ex quibus adminiculis animus inducitur ad perfectè cre-

8 Testes de auditu à parte de tempore non sus-  
pecto, an aliquid probent.

DECISIO CCLXVI.

DOMINI resolverunt esse confir-  
mandam sententiam sententiam D.  
Locumtenentis Illustris. Vicarij, qua  
Georgius, & alij hæredes q. Christophari  
Piscatorij condemnantur ad restituendum  
Michaeli vti fratri, & hæredi q. Bartholi  
Anselmi scuta 1440. monetæ, quæ præ-  
dictus Christopharus furto subtraxit post  
mortem dicti Bartholi ex duabus eius cap-  
sis, in quibus tempore sui obitus aderant  
scuta plus duorum mille: Nam de senten-  
tiæ *†* validitate constat ex actorum reuolu-  
tione, de iusticia verò ex testibus, & alijs  
datis pro parte Michaelis, & præsertim  
ex dicto secundi testis super duodecimo,  
decimotertio, & decimoquarto articulis  
deponentis de visu, quod Christopharus  
prima nocte post obitum Bartholi alteram  
ex dictis capsis in domo, & camera ipsius  
met Christophari existentibus, vbi etiam  
Bartholus obiit, instrumento quodam fer-  
reo aperuit, & inde sacculum altitudinis  
vnius palmi, & circumferentiæ plusquam  
duorum pecunijs plenum subripuit, & quod  
secunda nocte aliam capsam eodem instru-  
mento reservauit & ab ea amouit, & secum  
asportauit alium sacculum pecunijs etiam  
plenum, & illam clausit, & priorem capsam  
iterum aperuit, ex qua quædam argentea  
extraxit, & similiter asportauit, quam po-  
stea etiam clausit eodem instrumento, &  
subdit, quod ex dictis pecunijs statim soluit  
quibusdamsuis creditoribus, qui testis,  
cum versemur in ciuilibus distinctè facti  
circumstantias recenseat, & nullum habeat  
interesse, optimamque sui dicti rationem  
reddat, nempe *†* quia presens fuit, & omnia  
vidit, cum convenientibus adminiculis ple-  
nè probat Bart. in l. 1. §. idem Cornelio nu. 3.  
ff. de quaest. Bart. conf. 136. sub num. 5. vers.  
persuadentes igitur lib. 2. Crauet. conf. 6.  
num. 66. vers. facit Cas. de Grass. decis. 3.  
numer. 6. de probat. vbi post. Io. Andr. in  
cap. fin. col. 1. ad fin. de success. ab intest.  
3 quod procedit in *†* quacumque materia  
civili, & Rota apud Greg. XV. decis. 247.  
num. 6.

Et in casu nostro hoc procedit sine diffi-  
cultate cum agatur de proban. furto com-  
missio in propria domo, & Camera Chri-  
stophari, & ideo versemur in casu, qui *†* de  
sui natura, & à communiter accidentibus  
Xxx est dif-



est difficilis probationis, Bar. in l. si quis 7  
ex argentijs §. an verò heredi num. 3. ff. de  
eden. Cast. & Salyc. in l. si credit C. de pi-  
gnor. act. Alex. conf. 24. num. 5. cum seqq.  
lib. 1. Crau. conf. 178. nu. 2. Alc. conf. 153.  
nu. 4. & 5. lib. 5. Menoch. præsumpt. 61. nu.  
20. & 21. lib. 6. & de arbit. cas. 116. num.  
14. Farinac. de furt. quæst. 176. part. 1. in  
princ. & Rosa decis. 762. num. 3. vers. quia  
quoad furtum par. 2. recens.

Adminicula verò in præsentia plura, &  
quidem vrgentissima concurrunt, & in-  
5 primis multum vrget & confessio extrajudi-  
cialis ipsius Christophari probata per ter-  
tium testem, cui Domini quia erat socer  
Christophari, multum deferebant, qui su-  
per duodecimo deponit, quòd post mor-  
tem Bartholi Christopharus eius gener cu-  
piens suam conscientiam exonerare, eum  
anxius adiuit, eique confidenter uti patri 8  
aperuit, qualiter ipse penes se retinebat,  
scuta mille, & maiorem summa heredita-  
tis dicti Bartholi ultra nonnulla argentea,  
& quod uti pater vellet ei consulere, quid  
eum facere oporteret, cui testis consuluit,  
ut ad heredis fauorem imponeret censum  
quantitatis apud se retentæ, quæ Christo-  
pharus imponere resoluit, & minutam for-  
mare fecit, sed morte præuentus illum  
imponere non potuit.

Secundum adminiculum, est quod in  
altera ex eisdem capsis Bartholus conser-  
nabat quandam apocham scutorum 383.  
quæ Christopharus mutuo acceperat à dicto  
Bartholo, quam apocham idem Christo-  
pharus etiam dicta prima nocte subripuit  
& laceravit, & in alia sententia eiusd. D.  
Accusantis prædicti eius heredes fuerunt  
condemnati ad dicti mutui restitutionem pro-  
ut in d. apocha contineri probatum fuit, quam  
sententiam Domini confirmandam esse dixe-  
runt die 5. Marij præteriti coram me, ut in  
decisione desuper facta, quod adminiculum  
in eodem genere mali, & inter easdem  
6 personas, & & cum eisdem facti circum-  
stantijs valde etiam vrget contra Christo-  
pharum in calu nostro ad l. de minore S.  
pen. ff. de qu. & c. semel. malus de reg. iur.  
in 6. cum alijs congestis per Menoch. præ-  
sumpt. 1. num. 32. lib. 5.

Tertium, & vltimum adminiculum ori-  
tur ex rumore, qui post Christophari mor-  
tem statim inualuit, videlicet, quod ipse  
ex pecunijs Bartholi diues repente euale-  
rat, & quod inde postea moriens opulen-  
tiam hereditatem reliquit, ut deponunt  
tertius testis super 10. & sextus super 6.

ex quibus omnibus simul & iunctis videtur  
negari non posse, quin animus inducatur  
ad perfectè credendum, Christopharum  
pecunias ut supra subripuisse iuxta ea, quæ  
tradunt Paul. de Cast. in l. Lucias num. 4.  
ff. de ijs qui not. infam. Crau. conf. 78. nu. 3.  
cum alijs in d. Romana mutui inter easdem  
partes coram me latius deductis.

Quod autem in dictis causis de tempore  
mortis Bartholi adesset summa scutorum  
duorum mille satis DD. visum fuit proba-  
ri ex sequentibus simul iunctis, & in pri-  
mis ex assertione Bartholi, dum in infirmi-  
tate, qua decessit, præsentem Christopharo  
declarauit, se habere ibi scuta duo mille,  
ut de auditu à d. Bartholo in præsentia  
Christophari deponunt primus testis super  
sexto, octauus, & nonus super nono, cu-  
ius assertio, maximè quia fuit de tempore  
& non suspecto dubio procul adminicu-  
latur, ut communiter notant DD. in l. 3.  
§. si quis moriens. ff. ad Sillan. Iul. Clar. in  
præcl. crimin. §. fin. si quæst. 21. num. 16.  
Deinde ex assertione, seu confessione eius-  
dem Christophari, dum alias dixerat, che  
Bartola haueua più di due mila scudi, che lui  
li sapena, ut deponit sextus testis super sex-  
to, e che detto Bartolo haueua delli anelli  
d'oro, argento tazze d'argento, e denari, ut  
deponit septimus testis super nono: præ-  
terea ex fama inter amicos Bartholi quod  
ipse reliquerat scuta duo mille, & ultra in  
in sua hereditate vltius benè hoc ipsum  
adiuant depositiones dicti secundi testis  
de visu, necnon prædicti soceri de auditu  
ab eodem Christopharo, ut supra: & tan-  
dem ex tribus notulis descriptis in inuen-  
tario, quæ fuerunt repertæ intus capsas  
manu Bartholi conscriptæ, in quibus ad-  
notatæ leguntur variæ pecuniarum sum-  
mæ, & præsertim ex vltima, in qua le-  
guntur descriptæ pecuniæ, & alia huius-  
modi ex quibus benè ad d. quantitatem  
scutorum duorum mille inferitur: Vnde  
stantibus supradictis cum in dictis capsis  
ex dictis scutis duobus mille defecerint  
scuta 1440. & subtractio contra Christo-  
pharum bene probetur, meritò Domini  
dixerunt, sententiam prædictam esse con-  
mandam.

Et ita decisum Michaeli tantum infor-  
mante, &c.



R. P. D. GHISLERIO.

Nouariens Legitimæ.

Die Mercurij 4. Aprilis 1629.

A R G V M E N T V M.

Filio debetur legitima in bonis parentis professi à die emissæ professionis non expectata illius morte naturali, & ista opinio est æquior, & magis recepta.

S V M M A R I V M.

- 1 Monachi legitima an debeatur à tempore professionis, vel mors naturalis sit expectanda.
- 2 Opinio affirmatiua nempe quod debeatur à tempore professionis est æquior, & æquitati Canonica magis conuenit num. 4. & hac est sententia crebrius recepta. num. 5.
- 3 Filius non potest priuari legitima patris professi, cum in ipso ingressu competat.
- 6 Resolutio, quando est fulcita multis Doct. auctoritatibus, & rationibus, ab ea non est recedendum.
- 7 Accurs. Pinell. Surd. & alij declarantur.
- 8 Text. in Auth. si qua mulier C. de sacrosan. Eccles. est correctus per c. cum simus de regul.
- 9 Tex. in cap. cum simus de regul. declaratur.
- 10 Mors non presumitur.
- 11 Viuentis successio non datur.
- 12 Mors civilis per ingressum Religionis æquiparatur naturali.
- 13 Monachus post professionem desinit esse Dominus, & dominium eius bonorum transit in Monasterium.
- 14 Mors civilis quando operatur eosdem effectus quam naturalis, in ea militare debet eadem ratio.
- 15 Mors civilis, quando habet eundem effectum, quam naturalis, debetur legitima filio, etiam quando uiuit Pater.
- 16 Filius per mortem naturalem patris statim petere potest legitimam.
- 17 Professi pro mortuis reputantur.
- 18 Gloss. in auth. ex testamento. C. de secund. nupt. refutatur.
- 19 Mater transiens ad secunda vota eatenus priuatur proprietate, quatenus per huiusmodi transitum filios iniuria afficit.
- 20 Iniuria, quando cessat, cessare etiam debet pena Religiosi retinent iura sanguinis, & agnationis, num. 20.

21 Religiosi, licet retineant iura sanguinis, & agnationis, non tamen retinent iura prosequendarum iniuriarum.

D E C I S I O C C L X V I I.

**P**ATRES Congregationis Clericorum Regularium S. Pauli voluerunt audiri, an esset receden. à decis. coram me sub die 15. Decemb. 1628. \* qua fuit resolutum, sententias inter eos, & D. Paulam Brippiam latas esse confirmandas sed DD. vtraque parte audita, negatiuè responderunt ex rationibus deductis in decisionibus in hac causa factis, tam coram R. P. D. meo Pirouano, \* quam in supradicta coram, me quæ reuideretur.

Nam licet sit maximè controuersum inter legum, & Canonum professores, an Monachi & legitima debeatur à tempore professionis, vel mors naturalis sit expectanda, quando Monasterium in communi est capax bonorum, attamen DD. tenuerunt & affirmatiuam, quod statim emissâ professione debeatur legitima, non expectata morte naturali per tex. in c. cum simus de Regular. & ibi gloss. in verbo bona paterna, quæ dicit & filium non posse priuari legitima, quæ in ipso ingressu competit, quem textum ad hoc singularem esse notat ibi, Abb. & Bal. in auth. si qua mulier, num. 38. C. d. sacrosan. Eccles. idem in c. in presentia num. 58. & 59. de probat. & hanc sententiam æquiozem esse, & æquitati Canonica conuenire, not. Bald. ubi supra, & tanquam æquiozem utroque foro seruari oportere dicit Couar. in c. 2. de test. nu. 7. propter maximam æquitatem, cui innititur isthæc opin. Fachineus lib. 6. controuers. cap. 13. Carpan. ad Statut Mediol. cap. 485. num. 85. & 506. Merlin. de legitim. lib. 5. tit. 3. quest. 3. num. 8. & num. 11. & 12. Argel. de acquir. possess. quest. 8. art. 25. num. 660. & hanc & sententiam crebrius receptam, benè colligitur ex Doct. conge-  
stis ab Honded. conf. 60. & 61. vol. 2. & tenet Rot. in Trident. legitima 31. Ianuarij 1607. coram. bo. me. Ossemergo, quæ cum sit resolutio fulcita & multis Doct. auctoritatibus, & rationibus, propterea ab ea non esse receden. putarunt Domini.

Non obstat quicquid in contrarium dicant & Accurs. Pinell. Surd. & alij alleg. dum se fundant in dispositione iuris antiqui in Auth. si qua mulier. C. de sacrosan. Eccles. quia per dispositionem & dicti cap. cum simus de Regular. ius antiquum remansit cor-



rectum, imò gloss. in eadem Auth. in verb. moriatur, & in illud in verbo detur in Auth. de Monach. & in Auth. nunc autem in verbo detrahatur C. de Episc. & Cleric. & in leg. Deo nobis in verbo legitima C. eodem, potius sentit contrarium. Nec releuat, quod *tex. in c. cum finis*, & expressè non disponat, quod tunc temporis pater esset viuus, & posset intelligi quod esset mortuus, & propterea deberetur legitima, quia cum mors non praesumatur, eo ipso quod de ea non fuit facta mentio, praesumitur quod adhuc viveret, & quamuis videatur intelligendum de tempore mortis naturalis propter illa verba in fine posita (quae ex successione proueniunt) & & viuentis non detur successio l. hereditas, l. qui superstitis ff. de acquir. hered. leg. 1. ff. de Hared. vel adion. venditione. Attamen id procedit ratione successionis prouenientis ex morte civili propter emissam professionem in Monasterio, & eum ex communi Doct. sentent. *tex. in capit. cum finis* recipiat interpretationem, ut mors civilis & per ingressum Monasterij æquiparetur naturali, & ideò statim sit debita legitima, cessat ex eo difficultas.

Neque videtur facere quod mors civilis non peretur eisdem effectus, quos naturalis, nam cum Monachus & post professionem desinat esse Dominus, & dominium transeat in monasterium, Auth. ingressi ubi DD. C. de sacros. Eccl. clarè patet mortem civilem ad effectum, de quo agitur, operari eisdem effectus, & quos naturalis, in eaque militare eandem rationem, ita ut illa mors civilis habetur pro naturali ad effectum ut filius etiam donec vixit pater professus consequatur legitimam, ut in specie, quando mors civilis habet eundem effectum, & quem habet naturalis, debeat legitima filio, etiam donec viuit pater script. Corset. in singulari 162. num. 4. vers. non obstat. & Rol. à Valle conf. 97. num. 39. lib. 2. & propterea sicut per mortem naturalem statim & consequetur legitimam, ita & per hanc civilem. Non facit quod supradicta possint procedere, quando quis fuit ingressus Religionem incapacem, secus verò quando Religio sit capax successionis, ut communiter distinguunt Doct. quia quidquid procedat in Religione capaci bonorum tradunt Adden. ad Dec. in c. in presentia de probat. ubi de veriori, & æquiori opinione, idem dicit Couar. ubi supra, & hanc esse communiter receptam restantur alleg. per Hon. ded.

dict. conf. 60. nu. 23. per tot. & vers. quam sententia lib. 2.

Nec DD. vila fuerunt releuare, quae dicuntur de transitu matris ad secunda vota, quia emissà à filijs professione, ex qua mortui reputantur, & cum non supersit filius, qui conqueri possit, mater acquirit legitimam in totum, ut reprobata & gloss. in auth. ex testamento C. de secund. nupt. tradit. Bar. ibi num. 1. & in auth. de non elig. secundo nuben. S. hac autem num. 1. Rot. decis. 619. num. 1. par. 1. rec. Ideoque cum mater transiens ad secundas nuptias, eatenus priuetur proprietate & quatenus per huiusmodi transitum filios iniuria afficit S. prospeximus in auth. de non elig. 2. nuben. & S. nec illud in auth. de nupt. cum alijs per Sanchez de Matr. discept. 89. nu. 2. prope med. vers. prior ob iniuriam lib. 7. Consequens est, ut cessante iniuria & cesset etiam poena, & licet retineant iura sanguinis, & agnationis, tamen cum ex deductis in decisione quae reuidetur ex Boer. & Feder. de Senis non retineant & iura iniuriae prosequenda, cessant poenae secundo nubentium fauore filiorum inductae Bald. in auth. ex testamento num. 8. C. de secund. nupt. Dec. in Rub. num. 8. & hoc quando eodem iur. Rolan. conf. 95. num. 23. Ex quibus & alijs deductis in decisionibus, fuit resolutum ut supra, &c.

\* Est decisio 223. supra in hac parte.

\* Idem sub die 3. Decembris 1627. est decis. 116. pariter supra.

¶ Et infra adest alia sub pie 18. Iunij. 1629. coram eodem R. P. D. Ghislerio, est decisio 306.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Cordubensium Decimarum.

Die Mercurij 4. Aprilis 1629.

ARGUMENTVM.

Scripturae originales, quando sunt deperditae, tunc statim registro. Et quando registrum est mendosum, ad quid recurratur.

S V M M A R I V M.

1 Sententia lata absque citatione est nulla, & inualida.



- 2 In contradietorum iudicio pro termino citationis male seruato, sententia redditur nulla.
- 3 Notariorum stylo inhaerendum est pro intelligentia, an certa die aliquid sit gestum.
- 4 Scriptura originalis, quando fuit deperdita, tunc registrum semper probat veritatem scripturae productae.
- 5 Extensio de casu, ad casum non admittitur.
- 6 Registrum, quando est mendosum continens plures errores notabiles, illi non est fides adhibenda, sed potius manuali.
- 7 Registrum, quando est mendosum, tunc ad manuale recurritur, tamquam ad scripturam magis originalem.
- 8 Registorum errores solent mandari corrigi per collationem ad acta originalia absque eo, quod registris in ceteris fides adimatur.
- 9 Originalia, quando sunt deperdita, statur registro.
- 10 Praesumptiones equivocae, & possibiles non tollunt factum clarum.

## DECISIO CCLXVIII.

**D**OMINI steterunt in decis. 24. Ianuarij, praeteriti \* quia defectus citationis ad sententiam est patens ex copia integra eiusdem in iudicio contradietorum decreta cum data die 9. Julij 1563. & in registro per extensum posita, quam non discordare a manuali, & suo originali Rota firmavit in hac causa 27. Iunij 1576. coram bon. mem. Card. Blanchetto, unde cum terminus comparandi positus fuerit in ea ad primam diem iuridicam, & lata fuerit sententia eadem die 9. qua decreta fuerat citatio, inde conuincitur fuisse latam absque citatione, & consequenter nullam, & inuolidam remanere c. cum olim de testibus clem. pastoralis de re iud. clem. sepe cum glos. in verbo ad id de verb. signif. cum alijs allegatis in prima decisione, & in simili causa in iudicio & contradietorum pro termino citationis male seruato Rota nullam declarauit sententiam in Romana censu 10. m. 21. Maj 1627. coram D. meo Vbaldo.

Non obstat quod tenor citationis decretae, & in registro per registratorem posita contineat errorem, dum dicit ad primam diem & tamen dicere debeat ad hodie per totam iuxta stylum Notariorum tam de tempore ante latam sententiam, quam post, de quo dantur attestations Notariorum, & illi & inhaerendum dicebatur pro intelligentia, an certa die aliquid sit ge-

stum Alex. in add. ad Bart. in l. si librarius post medium ff. de regul. iur. Menoch. de arbit. casu 199. num. 15. Rota decis. 393. nu. 4. par. 1. recens. quo supposito inferebatur ad validitatem sententiae tanquam latae sub die 9. sub qua citatio fuerat decreta, ad illam diem per totam.

Quia huiusmodi veritas post haberi, vel ex originali, vel ex manuali, aut denique ex registro originalis cedula hodie in actis non reperitur, & manuale nihil aliud continet, quam formalia verba lecta die nona, &c. registrum vero continet tenorem citationis per extensum habentis terminum ad primam diem iuridicam, unde cum & originali deperdito registrum semper probet veritatem scripturae productae Bald. in l. fin. num. 4. C. de fid. instrumen. Alex. in auth. si quis in aliquo num. 9. C. de eadem Boer. decis. 281. num. 10. Rota in Urbeneriana fides com. 1. Maj 1603. coram bon. mem. Card. Pamph. & 27. Maj & 13. Nouembris 1619. coram Domino meo Decano, in eo mensa Magistralis fundat intentionem suam ad probandam nullitatem praedictam.

Non obstat igitur errorem probari ex manuali continente illa verba lecta die nona, quae de stylo exponuntur ad hodie per totam quia stylus esset probandus in casu quo de tenore contra apparet in registro ut nihilominus ad hodie per totam esset registrandus terminus citationis ad aliam diem seruatus, alijs de casu ad casum nunquam & admittitur extensio. Crau. conf. 96. num. 4. Riminal. conf. 199. num. 187. lib. 2. Honded. conf. 55. num. 36. vol. 1. & conf. 75. num. 22. lib. 2.

Neque etiam releuat registrum esse mendosum continens plures errores notabiles & qui in folio separato dati fuerunt, ut ideo illi fides non sit adhibenda, sed magis manuali, ad quod recurritur tanquam & ad scripturam magis originalem Bald. in l. Imperator num. 27. vers. sed quid si unum instrumentum ff. de stat. homin. cum alijs per Surd. conf. 141. num. 8. lib. 1.

Quia errores registorum & solent mandari corrigi per collationem ad acta originalia absque eo quod registris in ceteris fides adimatur, & quando originalia & non reperiuntur statur registro, ut supradictum fuit, & in hac parte quoad tenorem citationis registrata cessare debet haesitatio: quia decisio huius causae 27. Iunij 1576. coram bon. mem. Cardin. Blanchetto expressè firmat, quod cedulae originales non



discordant à manuali, & registro, quod esse non potuit, nisi viso tenore citationis, quæ si hodie de perdita est temporum, iniuria, perire non debet legalitas registri.

Demum non obstant circumstantiæ facti alias deductæ, & in præsentī repetitæ nempe confessio partis, adnotatio super dorso positionum Dominorum decis. causæ bon. mem. Blanchetti de anno 1580. cursus annorum 60. inuerisimilitudo facti ac demum consuetudo, quod in ultimis audientijs seruentur termini eadem die, qua emanarunt citationes ad audiendam sententiam per totam illam diem.

Quia prædictis circumstantiis fuit responsum ni prima decisione quod factum clarum, & indubitatum non tollitur per præsumptiones æquivocas, & possibiles, prout sunt iam deductæ ex Castrensæ, Surdo, Hondedeo in ea allegatis, cum quibus Domini etiam in hac replicatione transierunt.

Et ita &c.

\* Et decisio 240. supra in hac parte.

EM. MO, ET REV. MO D. CARD. VBALDO.

Spoletana Fideicommissi.

Die Lune 30. Aprilis. 1629.

### ARGUMENTVM.

Conditio, si sine filiis &c. licet expiret, decedente hærede liberis relictis, tamen quando hæc conditio debeat in omnibus hæredibus vocatis verificari, declaratur.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

- 1 Fidei commissum purificatur, eueniente casu vocationis. bon. mem.
- 2 Conditio, si sine filiis, expirat, decedente hærede cum liberis. & num. 5.
- 3 Conditio si sine filiis non expirat, decedente hærede cum filiis, si dicta conditio fuerit appposita omnibus vocatis. & num. 6.
- 4 Appellatione hæredum, & successorum in stirpem post factam mentionem filiorum veniunt descendentes, & successores sanguinis.
- 7 Confil. Oldrad. 21. quando sit locus.
- 8 Dictio, ut supra, quid operetur.
- 9 Dictio, omnis, est vniuersalis.
- 11 Dictio, is, est personalissima.
- 12 Testator loquens in plurali numero, quan-

do hæredes grauat, tunc non solum primus hæres censetur grauatus, sed etiam alij subsequentes.

- 13 Grauaamen iniunctum filiis, quando censetur etiam iniunctum nepotibus vocatis.
- 14 Hæredes hæredum dicuntur ipsius testatoris hæredes.
- 15 Ex vocatione actiua non inferitur ad passiuam.

### DECISIO CCLXIX.

**D**VBITAVI hodie, An esset confirmanda decisio facta sub die 27. Nouembris præteriti, \* in qua fuit resolutum, constare de fideicommissio Iulij Cæsaris Rosati, ad fauorem Confraternitatis, & litis Consortum, & Domini affirmatiue responderunt. Quia cum Confraternitas, & litis Consortes fuerint substituti in casu, quod, omnes antea instituti, & substituti decederent sine filiis, & iste casus eueniret per mortem Iulij Cæsaris, qui ultimo loco obiit nullis relictis filiis: merito & dicitur fideicommissum purificatum ad fauorem prædictorum, in tali casu vocatorum, iuxta conf. Nicolai Bellon. 19. num. 3. et tenuit Rot. in Siracusana fideicom. 16. Nouembris 1612. coram bo. me. D. meo Vbaldo.

Nec ob stare dixerunt, quod conditio illa si sine filiis & expirauerit per mortem Herculis, qui decessit relicto d. Iulio Cæsare filio. Quia cum fuerit appositæ non solum filiis, & sed etiam nepotibus, sufficit quod nepotes decesserint sine filiis, & in ipsis verificetur conditio. Menoc. præf. 186. num. 42. lib. 4. Modern. de substit. qu. 480. num. 68.

Quod vero dicta conditio sit appositæ filiis, & nepotibus clarè ostenditur in decisione, de qua agitur, & suadetur ex eo quod cum testator priori loco vocauerit non solum filios, sed etiam eorum hæredes & successores in stirpem, quorum appellatione, post factam mentionem filiorum, indubitanter veniunt descendentes, & successores sanguinis. Gabr. de communi concl. 2. num. 19. de verb. signif. Odd. conf. 46. num. 14. cum alijs adductis per dd. Modern. de substit. quæst. 339. num. 6. et in decis. in vers. quia non solum, si conditio prædicta si sine filiis esset restringenda solum ad filios, adeo ut vocati non essent admittendi, nisi in casu, quod filij decederent & sine filiis, frustratoria fuisset supradicta vocatio descendentium, & successorum facta post vocationem filiorum. Quia deceden-



dentibus filijs sine filijs, non poterant adesse aliqui, nec descendentes, nec successores sanguinis. Dicendum est igitur supradictam conditionem fuisse et appositam, omnibus vocatis, tam filijs, quam nepotibus qui quodcumque decederent sine filijs, Confraternitas, & alij substituti admittantur, stante illarum substitutione facta per verba vniuersalia. Et si omnes dicti eius filij, & haeredes decederent, ut supra, quae verba ostendunt noluisse testatorem se restringere ad solos filios, adeo et ut sit locus *conf. Oldr. 21. sed voluisse omnes descendentes fideicommissio grauare* donec veniret casus restitutionis ad fauorem Confraternitatis, & aliorum per mortem vltimi grauati sine filijs. *Dec. conf. 84. num. 13. & 14. lib. 3. & sequitur Peregr. de fideic. art. 29. num. 41.* Et hoc clarius suadetur, ponderando dictionem illam et ut supra, quae non potest interpretari, nisi, ut relatio sit intelligenda de filijs, & eorum haeredibus, & successoribus de quibus omnibus testator superius locutus fuerat. *l. si pluribus haeredibus 44. ff. de leg. 2. l. si plures gradus, ff. de leg. 3. Surd. conf. 362. num. 9. Rota dec. 461. num. 9. par. 2. in recent.* Idque tanto magis, cum sit iuncta supradictae dictioni vniuersali et omnes, per quam alias Rota in una Romana fideicommissi de Surdis 27. Februarij 1614. coram bon. mem. Vbaldo, considerauit fuisse fideicommissio grauatos omnes superius nominatos.

Et quidem si huiusmodi verba: & si omnes eius filij, & haeredes decesserint, ut supra, non ita deberent intelligi, essent superflua, quia testator superius specialiter prouiderat in casu, quod aliqui filij decederent superstitibus alijs filijs, vel nepotibus, ut vnus succederet alteri, & alter alteri, & eorum haeredes, & successores. Vnde dum postea subdit supradicta verba; etsi omnes &c. ea debent intelligi de vltiori casu non et expresse, & sic de nepotibus, & descendantibus sine filijs morientibus. Ut in his terminis considerat *Parisi in consil. 7. num. 28. & seqq. lib. 3.*

Non obstat, quod testator locutus sit cum dictione eius ibi. Et si omnes dicti eius filij, & haeredes, quae dictio et sit personalissima, & sic non comprehendat haeredes filiorum. Qui imò pluries est locutus in plurali cum dictione eorum haeredum, per quam censentur grauati non solum primus heres, sed etiam alij subsequentes. *Modern. dd. q. 344. n. 1. & in fin. & quando filij sunt*

honorati, & grauati uti supra, & nepotes comprehenduntur in vocatione: prout comprehenduntur in casu nostro, sub et verbis haeredibus, & successoribus, ex supra allegatis, tunc grauamen illis etiam censetur iniunctum. *Peregr. de fideicomm. art. 1. num. 28. in fin. Modern. ut supra quaest. 679. num. 11.*

Deinde licet praedicta verba in singulari numero prolata: Eius filij, & haeredes, &c. videantur respicere filios, & haeredes testatoris, non tamen excludunt filios, & successores ipsorummet filiorum: cum et haeredes haeredum dicantur ipsius testatoris haeredes *iux. regul. l. fin. C. de haered. instit.*

Quibus sic stantibus non obstat principale fundamentum alterius partis, quod et ex vocatione actiua non inferatur ad passiuam. Quia ex supradictis apparet, quod testator voluit omnes vocatos grauare, stantibus praesertim pluribus coniecturis in decisione ponderatis: ex prohibitione distractionis Falcidia, & Trebellianica: ex verbis importantibus, tractum temporis in futurum; ex disgressionem ad plures gradus substitutionum, cum quibus praesertim simul iunctis DD. transierunt.

Et ita vtraque, &c.

\* Est decis. 216. supra in hac parte, ubi plures decisiones in hac causa cumulauit.

REV.<sup>MO</sup> P. D. MERLINO DECANO.

Romana Pecuniaria.

Die Luna 30. Aprilis. 1629.

DECISIO CCLXX.

Est impressa coram Merlino Tom. 1. decis. 404.

REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Florentina Subdecanatus.

Die Luna 30 Aprilis 1629.

ARGUMENTVM.

Referuntur nonnulli casus, in quibus remissoria solet denegari. Actus aliquis, quando per testes sit improbabilis.



## S V M M A R I V M.

- 1 Remissoria non conceditur, quando articuli sunt irrelevantes.
- 2 Remissoria non conceditur, quando materia articulorum potest probari per scripturas.
- 3 Remissoria denegatur, quando petitur probari id, cuius contrarium per scripturas constat, & num. 8.
- 4 Actus gestus ultra centum annos est impro-  
babilis per testes. & num. 6.
- 5 Statutum probari potest per scripturas, quae confici solent de statutis.
- 7 Remissoria denegatur, si petatur probari per testes id, quod factum est supra centum annos.
- 9 Obligationes fideiussoriae, ut quotidie experimur, rediguntur in scriptis.
- 10 Instrumenta publica solent confici de dotibus, quae assignantur pro acquirendo ius patronatus.
- 11 Florentia, notorium est, extare publicum Archinium ubi Notariorum omnium protocollo reconduntur, & reservantur.
- 12 Officiali publico credendum est inspectantibus ad eius officium.
- 13 Remissoria petitio, quando videatur calumniosa.

## DECISIO CCLXXI.

**I**N decisione in hac causa facta die 10. Ianuarij 1628. fuit resolutum ad favorem D. Octaviae Capponiae, iuspatronatus, de quo agitur, ante Bullam Iulij Secundi fuisse transitorium ad quoscunque haeredes, & die 22. Maij eiusdem anni, dictam Bullam non obstare quominus hoc iuspatronatus sit haereditarium, & sic illud per eam non fuisse immutatum, & tandem die 10. Decembris praeteriti, etiam observantiam esse de patronatu haereditario, sed cum Domini de Venturijs, quibus concessa fuit nova audientia super resolutis d. die 22. Maij prospicerent praecipuum eorum fundamentum stare in effectuactione dictae Bullae, quae clarè cantat de Gentilitio, petierunt propterea remissoriam, ad probandum Antonium Puuium, qui Bullam impetrauit, in executionem illius dedisse mensae Capitulari Florentinae scuta mille, ut ipse, & Subdecani pro tempore participare possent de distributionibus quotidianis, & insuper scuta 24. annua pro dote dicti Subdecatus, & narratur in Bulla, ipsum iam ad hoc se obligasse,

enim remissoriae contradicente d. D. Octavia dubitavi hodie an illa sit concedenda, & fuit negativè resolutum, & quia remissoria non conceditur si articuli sunt irrelevantes Bald. in cap. cum contingat ante nu. 1. vers. quod non debet de off. deleg. Cassad. decis. 2. de dilat. & Caputaq. dicis. 66. & 68. par. 13. aut & materia articulorum potest probari per scripturas Felin. in cap. 1. num. 4. de appell. Bellan. decis. 9. & Rota decis. 10. n. 6. de off. deleg. in nou. aut demum quando & petitur ad probandum illud, cuius contrarium per scripturas constat Seraph. dec. 1460. num. 3. & Rot. dec. 589. num. 1. in fin. vers. & eo minus part. 2. recen. & in Catanien. Iurisdictionis 14. Maij 1604. coram Illustriss. Card. Millino, quae in praesenti concurrere ex speciali articulorum, dinumeratione clarè patet:

Quandoquidem primus articulus continens, quae in Ecclesia Florentina extat statutum, ut non admittantur ad participationem distributionum nisi contribuentes pro constanda, aut augenda massa earum, est penitus irreuelans cum non inde sequatur, ut ad sensum patet, iuspatronatus, de quo hodie agitur, esse gentilitium, & sic non excludatur qualitas haereditaria iuxta statum ante d. Bullam Iulij Secundi, & observantiam postea subsequutam, adeo ut nec dici possit, quod saltem releuat ad effectum probandi, quod scuta mille, de quibus in tertio articulo, ut praetenditur per Antonium assignata cesserunt in causam dictarum distributionum, de quibus Subdecanus iuxta dictum praetensum statutum aliter participare non poterat, non autem in causam dotis, quia etiam cum dicta assignatio praetendatur facta ab hinc centum & viginti annis retrò est improbabilis per testes, & praeterea adest in contrarium publicum instrumentum, ut infra dicetur, & in omnem casum & statutum praedictum probari potest per scripturas, quae confici solent de statutis Rota decis. 314. num. 1. par. 1. recen. & in Gerunden. Statuti 9. Marij 1592. coram Illustriss. Card. Millino.

Secundus articulus, in quo habetur, quod Capitulum Florentinum recusavit recipere Antonium alias ante dictam Bullam prouisum de dicto Subdecatu, & quia in dicta Missa distributionum nihil contribuerat, est irreuelans, & impertinens, quia dicta praetensa recusatio Capituli nihil commune habet cum iure patronatus, nec cum validitate prouisionis Antonij,



tonij, quæ stare poterant sine participatio-  
ne distributionum, & est etiam improba-  
6 bilis cum † post lapsum annorum centum  
viginti circiter impossibile sit inuenire te-  
stes, qui de dicto facto possint legitimè de-  
7 ponere, quo † casu etiam remissoria de-  
negatur *Seraph. d. decis. 1460. nu. 2. & di-  
xit Rota in Burgen. Iurisdiction. 3. Iulij 1595  
coram Litta, & alibi sæpius.*

Tertius articulus ad probandum tracta-  
tum, & conclusionem inter Capitulum,  
& Antonium circa assignationem dd. scu-  
torum mille non pro dote, sed pro dictis  
distributionibus nec non realem solutio-  
nem illorum, est etiam improbabilis per  
8 testes, † & contra publicum instrumentum  
concordiæ inter dictum Capitulum, & An-  
tonium per tres menses ante d. Bullam  
confectum, in quo non scuta mille, sed cum  
effectu tunc fuerunt assignata tot bona sta-  
bilia per Antonium, & alios de Pavis  
etiam pro participatione dictarum distribu-  
tionum, unde ad probandum dictum arti-  
culum non est concedenda remissoria ex  
*Seraph. & alijs Rote decisionibus supra alle-  
gatis.*

Quartus articulus, quod Capitulum  
narravit Papæ Subdecanatum esse sine do-  
te, & Antonium obtulisse assignare pro  
dote bona stabilia annui valoris 24. duc-  
torum dummodo illi, & fratribus, eorum-  
que descendentibus iuspatronatus refer-  
uaretur, eundemque Antonium, vt faci-  
lius gratiam obtineret, dedisse cautionem  
Florentiæ de dicta dote danda, est simili-  
ter improbabilis per testes ex supradictis,  
& contrarium probatur per d. Bullam, in  
qua legitur hoc narrasse Antonium, & de  
Capitulo nullum verbum, quod verò cum  
effectu ante Bullam cautionem dederit, si-  
militer est per testes improbabile, & vlti-  
9 rius potest probari per scripturas, cum à  
communiter accidentibus, vt quotidie †  
experimur, obligatio fideiussoria maximè  
ad fauorem Ecclesiæ in scripturam redi-  
gatur.

Quintus articulus, in quo ponitur, quod  
Antonius post dictam Bullam pro illius  
executione assignauit pro dote dicti Sub-  
decanatus bona annui redditus 24. duc-  
torum in vna domo sita in dicta Ciuitate,  
quæ fuit semper possessa, & locata à Sub-  
decano pro tempore quoad prætersam as-  
signationem pariter est improbabilis per  
testes iuxta supradicta, & potest probari  
per scripturas cum etiam à communiter  
10 accidentibus de dotibus, † quæ assignan-

tur pro acquirendo iuspatronatus soleant  
confici publica instrumenta, præsertim,  
quando beneficia in Cathedralibus insigni-  
bus fundantur, quorum capitula cautius  
agunt, quæ instrumenta facile reperiri pos-  
11 sunt, cum sit notorium, † Florentiæ ex-  
tare publicum archiuum, vbi Notariorum  
omnium prothocolia reconduntur, & con-  
seruantur, & cessat difficultas ex fide Can-  
cellarij fabricæ dictæ Ecclesiæ attestantis,  
domum in qua inhabitat Subdecanus pro  
tempore esse ipsius Ecclesiæ, quæ vacante  
Subdecanatu de ea vti propria ad sui libi-  
tum disponit illam locando, pensiones exi-  
gendo aut in alios vsus destinando, prout  
in præsentī destinauit pro habitatione con-  
cionatoris, cui † Cancellario tanquam of-  
ficiali publico credendum est in spectanti-  
bus ad eius officium *Bar. in l. 2. num. 1.  
C. de pond. l. 10. Ruin. conf. 56. nu. 5. l. 1.  
Gabr. de test. concl. 1. nu. 19. & Rot. decis.  
525. nu. 5. part. 2. recent.*

Sextus, & vltimus articulus, quod ius-  
patronatus fuit semper reputatum gentili-  
tium, illudque competere illis de sangui-  
ne, & familia, non autem hæredibus bo-  
norum stantibus supradictis non releuat,  
quia nihilominus ex firmatis in dictis deci-  
sionibus esset hæreditarium; tandem di-  
cebant Domini post plures decisiones de-  
super factas fuisse iam bis ordinatum, vt  
causa expediretur, & nihilominus ex be-  
nignitate fuisse solum concessam nouam  
audientiam super resolutis d. die 22. Maij,  
13 & sic † petitionem remissoriæ videri ca-  
lumniosam, *Seraph. d. dec. 1460. num. 1.  
Greg. XV. dec. 356. nu. 5. & Rot. dec. 322.  
par. 3. diuers. & in Meliten. Habitus 15. Ia-  
nuarij 1610. coram bon. mem. Card. Caua-  
lerio. Et ita, &c. vtraque, &c.*

R. P. D. DVNOZETTO.

Bononien. Legati de Marefcottis.

Die Luna 30. Aprilis 1629.

ARGVMENTVM.

Dotes, qualiter sint constituendæ, & alia, de  
quibus in summario. Item an heres teneat-  
tur tradere rem legatam, si in ea habeat  
affectionem, & interesse.

SVMMARIVM.

1 Dotes, quando constituuntur, quid sit inspi-  
ciendum.

Yyy

2 Dotes



- 2 Dotes, quoad quantitatem secundum consuetudinem, dicuntur arbitrariae.
- 3 Dispositio corrumpitur, quando non iustificatur suppositum.
- 4 Redditi hereditatis ex quibus probetur.
- 5 Dotes filiarum an sint detrahendae ante legitimam filiorum.
- 6 Legitima debetur filiis statim absque dilatione.
- 7 Trebellianica in legato puro an detrahi possit.
- 8 Trebellianicam heres non percepit, si eam in fructibus fuerit consecutus.
- 9 Falcidia non detrahitur ex bonis prohibitis alienari.
- 10 Femina exclusa à statuto propter existentiam masculorum dicitur etiam exclusa à legitima.
- 11 Quod procedit etiam si defunctus decesserit cum testamento.
- 12 Auferri ab aliquo illud non potest, quod non habet.
- 13 Legitima nulla debetur de iure communia matris in bonis nepotis.  
Legitima nunquam debetur ab intestato. num. 13.
- 14 Hereditatis titulus est individuus, sicuti est persona defuncti representatiuus.
- 15 Hereditas non potest pro parte acceptari, & pro parte repudiari & num. 16.
- 17 Testes plures, si sint omnes singulares, & de auditu ab eadem persona, tunc omnes reputantur pro uno.
- 18 Valor fructuum praeiorum probatur ex denunciationibus Massariorum.
- 19 Probatio per scripturas praeualet.
- 20 Valor rei non probatur per testes deponentes de iudicio, peritia sua.
- 21 Testes non informati de praedijs, & ignorantes eorum qualitates, & quantitates non probant eorum valorem.
- 22 Ex probatione valoris unius temporis praesertim suspecti, non inferitur ad aliud.
- 23 Valor rei probatur per quinque annos ante, & quinque post.
- 24 Peritorum relationibus potius est standum circa valorem praeiorum, quam testium depositionibus.
- 25 Heres cum beneficio legis, & inventarij si vires hereditatis suppetant, tenetur praecise servare factum defuncti, & tradere in specie rem legatam.
- 26 Heredi quando magis intersit rem legatam habere, quam aliam, tunc sufficit dare aestimationem legatario.
- 27 Affectio cadit in re ex congruitate bonorum, & ex possessione antecessorum.

- 28 Item etiam ex aeris salubritate, & opportunitate.
- 29 Heres propter affectionem rei legatae, potest soluere aestimationem.

## DECISIO CCLXXII.

**S**VB die 21. Februarij 1628. \* firmatum fuit in hac causa Vincentium teneri ad praestationem praediorum legatorum, cui resolutioni non acquiescente dicto Vincentio, iterum proposui causam, super iisdem, & Domini unanimiter steterunt in decisio, cum hoc tamen quod liceret dicto Vincentio praestare aestimationem praediorum legatorum.

Quod Vincentius teneatur ad praestationem legatorum, ex eo deducitur, ex quo hereditas Nicolai testatoris ex calculo per Vincentium coram R. P. D. meo Merlino iudicialiter exhibito, & iterum coram me de ordine Rotae per peritum extraiudicialiter electum firmato, visa fuit opulenta, & sufficiens ad huiusmodi legata persolvenda cum deducto omni aere alieno hereditas remaneat creditrix in libr. 28602. 12.9.

Quibus non obstant quae alias ad diminuendam hereditatem Nicolai fuerunt deducta, & hodie denuò repetuntur.

Et primò non obstat, quod Nicolaus dotauerit sorores, & excessus dictarum dotium, qui praetendebatur in libris 36000. debeat poni ad debitum Nicolai, & sic hereditas diminuatur; quia tam coram Domino meo Merlino, quam coram me fuit dictum, integras dotes referendas esse ad statum hereditatis Agesilai, non ad statum hereditatis Nicolai. Quia ipse Agesilaus in suo testamento mandavit filias congruè dotari iuxta rerum qualitatem, & temporum vicissitudinem, & Nicolaus dicitur declarasse quantitatem dotium, neque constat de excessu declarationis. Sed potius de competentia, & congruitate inspectis dignitate natalium, facultatibus patris, solito aliarum mulierum in hac familia nuptarum, & Civitatis, & habitatione, quod omnes fratres legitimi decesserant, & aliae sorores erant effectae Moniales, ut fuit consideratum in dictis decisionibus, & sic respectu dictae partitae hereditas Nicolai non potest pati aliquam diminutionem.

Nec relevant testes induci ad probandam consuetudinem dari minores dotes, & excessivitatem istarum nam quoad consuetudinem dicunt dotes esse arbitraras.



rias. Et quoad excessum deponunt habito respectu ad redditus Agefilai non excedentes, libras 5000. prout ipsi fuerat suppositum. Vnde cum † suppositum non iustificetur corrumpit depositio Rot. coram Greg. XV. dec. 510. num. 5. idque magis cum suppositum appareat erroneum ex libris tutelaribus introitus, qui detractis omnibus oneribus, expensis, & alimentis ad talem summam primis annis ascendit, ut hæreditas superlucrata fuerit ultra libras 3000. ex † quibus probatur redditus Bart. l. 1. §. de off. nu. 1. ff. de tut. & rat. distr. Aym. de antiq. temp. §. limitatur 4. nu. 24. Rota in Romana tutela 27. Iunij 1612. coram Reuerendiss. Patriarcha Antiocheno.

5 Non obstat prætensio, quod dotes † filiarum sint detrahendæ antè legitimam Nicolai, quia imò legitima filij detrahitur ante dotes à patre legatæ filiabus à statuto exclusis, ut firmanr Card. Coll. Patavin. Brun. & Imol. quos sequuta est Rota in Firmana legitima post Modern. deleg. dec. 4. nu. 3. & seq. approbata in dicta decisione coram me, idque magis cum filia non essent nubiles, & dotes legatæ sub conditione, & legitima † deberetur Nicolao statim absque dilatione l. quoniam in Prioribus C. de in off. testam. Rota coram bo. me. Gard. Canalerio dec. 341. nu. 1. & seq.

Non obstat, quod iuxta calculum per Vincentium exhibitum veniat detrahenda alia partita librarum 20672. per ipsum, prætensæ ratione falcidix, tum quia ut fuit dictum in dictis decisionibus R. P. D. mei 7 Merlini & coram me: † cum legatum sit purum, & fideicommissum conditionale, nullam de illo Vincentius potest detrahere falcidiam, sed benè de reliquis bonis restitutioni subiectis (si quæ adsunt) potest 8 trebellianicam detrahere, dummodò † tamen illam in fructibus non fuerit consequutus Bart. in l. Marcellus, §. item Pomponius nu. 2. ff. ad trebell. Crauer. conf. 16. nu. 1. vers. sed dubitatio maior Crass. §. Trebellianica quæst. ult. Gratian. decis. March. 162. nu. 8. tum etiam quia legata non excedunt dodrantem, & quoniam prædia, 9 de quibus † agitur, sunt prohibita alienari, ac propterea ex illis non detrahitur falcidia.

Nec obstat quod legitima Isabellæ auia maternæ Nicolai sit detrahenda, quia cum auia materna existente hærede Vincentio fratre Nicolai defuncti sit à statuto exclusæ, ut in Stat. de succ. ab intest. ascen. & coll. 10 §. ipsi quidem fratres dicitur etiam † ex-

clusa à legitima Modern. de legit. lib. 3. tit. 1. quæst. 2. num. 35. cum seq. vers. contraria Cas. de Grass. decis. 4. num. 12. qui filij sint legitimi, Seraph. dec. 963. nu. 9. Ludouif. dec. 136. nu. 6. Ambros. de comm. attest. 11 Stanf. dec. 3. nu. 31. quod procedit † etiam si defunctus decesserit cum testamento, ut in hoc casu Cas. de Grass. dicta dec. 4. num. 14. latè Rota Bononien. decis. 11. super statutu. & ibi Adden. & confirmatur ex statuto de success. liber. ascen. desc. condit. testam. §. dicimus, &c. quoad hoc considerat Rota Bononien. dicta decis. 11. num. 9.

Nec illam detrahere potest Vincentius, ex eo quia portio exclusi ei applicari debeat, cuius gratia excluditur à statuto. Brun. de Statut. Stat. Masc. ar. 23. nu. 46. quia id tantum procedit quoad portionem, à qua vocatus excludit, secus quando persona exclusæ ius non habet, † quia quod non habet, ab eo auferri non potest. Rota quæ declarat hanc regulam decis. 68. nu. 6. 7. penes Modern. post tract. de legit. Sed vl-

13 terius auia maternæ in bonis † nepotis de iure communi nulla debetur legitima, seu portio hæreditatis Auth. defuncto C. ad Tertull. Aret. conf. 159. nu. 22. vers. quinimò etiam quia legitima nunquam debetur ab intestato Peregr. de fideicom. ar. 36. num. 5.

Vnde cum Vincentius hæres vniuersalis habeat totam hæreditatem Nicolai, & titulus † hæreditatis sit indiuiduus sicut est personæ defuncti repræsentatiuus l. hæres, & hæreditas de usucup. l. mortuo, ff. de fideiuss. §. 1. auth. de iur. iur. à mori. præst.

15 nec possit † hæreditas pro parte acceptari, & pro parte repudiari. Peregr. de fideicom. art. 34. nu. 49. vers. ratio est Gram. conf. ciu. 145. nu. 4. non potest aliquam detrahere legitimam, quia cum sit vnita cum 16 † reliquo patrimonio, non consideratur per se, neque diuisim, & separatim à reliquo patrimonio, sed tanquam pars ipsius Ruin. conf. 51. nu. 13. vers. potest etiam lib. 3. Aret. conf. 159. q. 11. Gram. d. conf. ciu. 145. nu. 4.

Minus obstat depositio testium inductorum ad minuendum statum prædictum.

17 Primò quia † sunt omnes singulares, & de auditu, seu relatione habita post litem, & sententiam à singulo colono regitore, cuiuslibet prædij, itaut omnes reputentur pro vno de auditu, ut post gloss. & Doct. relat. comprobatur Surd. decis. 12. nu. 11. in fin. & 12. relatio prædicta circa quantita- 18 tem frumenti coniungitur, nè dum ex † massariorum denunciationibus de maiori



- quantitatem frumenti conuincitur, nè dū  
 18 ex + massariorum denunciationibus de  
 maiori quantitate, quæ probant quanti-  
 tatem propalatam fuisse recollectam, vt te-  
 nuit *Rota coram bo. me. Card. Caualeria decif.*  
*361. num. 1. & in Cremonen. Pensionis super*  
*uatore 23. Iunij 1623. coram bo. me. Vbaldo,*  
 sed etiam ex confessione partis resultante  
 ex productione folij quantitate frumenti  
 recollecti excedentis in duplo quantitatē  
 19 à regitoribus relatam, cum probatio + per  
 scripturas præualeat *Rota dec. 582. num. 6.*  
*par. 1. & dec. 589. num. 2. par. 2. recent.*  
 20 Secundò, quia quatenus addant + om-  
 nes de communi iudicio, & peritia, nihil  
 probant, tum quia non probatur valor per  
 huiusmodi testes *Rot. decif. 742. n. 4. in fin.*  
*par. 2. rec. & dec. 357. num. 4. post. 2. vol. conf.*  
*Farinac. etiam si essent periti, vt firmavit*  
*Rota in Esina damnorum, & interesse 3. De-*  
*cembris 1601. coram bo. me. Card. Lancellotto,*  
*& in Romana rescissionis contractus 30. No-*  
*vembris 1602. coram bo. me. Card. Pamphilio.*  
 21 Tum quia non sunt informati + de his  
 prædijs, & ignorant qualitatem, & quan-  
 titatem tornaturarum, & confinia *Rota de-*  
*cif. 20. num. 3. par. 2. rec. & dec. 100. num. 5.*  
*post. 2. vol. conf. Farinac. & coram Greg. XV.*  
*dec. 570. & ibi Adden. num. 10. & in Velite-*  
*rana honorum 4. Iunij 1621. coram bo. mem.*  
*Buratto, & propterea dicunt figurasse par-*  
*tem terrarum bonam, partem mediocrem*  
*& partem malam, & sic id, de quo opus*  
*erat habere certam scientiam.*  
 Tum quia deponunt de annis 1625.  
 1626. 1627. cum tamen valor de tempo-  
 re mortis Agésilai anno 1618. probandus  
 esset, cum ageretur de firmanda legitima  
 debita Nicolao in eius bonis, nec ex pro-  
 22 batione valoris de + vno tempore, præ-  
 sertim suspecto inferitur ad aliud *Seraph.*  
*decif. 1037. nu. 9. Gregor. XV. d. dec. 570.*  
*num. 6. eoque minus cum probandus sit*  
 23 per + quinque annos. ante, & quinque  
 post *Seraph. decif. 1340. num. 1. Rota post*  
*2. vol. conf. Farinac. decif. 256. nu. 6. & in*  
*Cremonen. Prioratus 28. Iunij 1617. coram*  
*Reuerendiss. D. meo Decano.*  
 Demum cum bona dictæ hæreditatis  
 fuerint per peritum à Vincentio iudiciali-  
 24 ter electum æstimata, standum est + potius  
 relationi dicti periti circa valorem dicto-  
 rum bonorum, quàm depositionibus te-  
 stium *Honded. conf. 31. nu. 46. lib. 1. Gra-*  
*tian. discept. 600. num. 22. & 26. & discept.*  
*926. num. 16. & 961. num. 11. Seraphin.*  
*dec. 665. nu. 7. Rota dec. 623. num. 7. par.*

1. par. 1. recent. dum præsertim fuit primò  
 à dicto Vincentio acceptata per productio-  
 nem, & cum ea pariter conuenit status ab  
 ipso deductus, & per decisiones approba-  
 tus.

Postremò cū Nicolaus sit creditor fidei-  
 commissi Agésilai patris in libris 37812.  
 occasione solutionis debitorum eiusdem,  
 fideicommissi, & sit creditor dotis mater-  
 næ in libris 16452. quæ constituunt sum-  
 mam librarum 54264. & istud creditum  
 Nicolai quod nunquam accipit diminutio-  
 nem, excedat valorem prædiorum legato-  
 rum taxatum respectu prædij *della Maref-*  
*cotta*, in libris 27276. & alterius *del Bosca*,  
 in libris 19000. constituen. valorem libra-  
 rum 46276. vt in dictis calculis à Vincen-  
 tio exhibitis, & à Rota comprobatis fru-  
 stra disputatur super statu firmato à testi-  
 bus, quia semper istud creditum excedit  
 valorem prædiorum legatorum, etiam non  
 comprehensa legitima librarum 56627. vt  
 in eisdem calculis, quæ sine dubio Nico-  
 lao debetur.

Quod dicebatur de detractionibus fa-  
 ciendis, scilicet de rebus mobilibus con-  
 sumptis à Nicolao post mortem patris, de  
 pretio bibliothecæ de bonis emphiteoticis  
 deuolutis, de ære alieno, delegatis pijs,  
 & similibus nullius momenti visum fuit,  
 cum singulæ sint deductæ, & positæ in de-  
 bitum Nicolai in omnibus statibus, & cal-  
 culis à Vincentio exhibitis, & signanter in  
 firmato à Rota.

- Quo verò ad aliam partem dubij, nem-  
 pe quod Vincentio liceat soluere æstima-  
 tionem dictorum prædiorum legatorum,  
 25 licet in allodialibus regula sit, quod + hæ-  
 res cum beneficio legis, & inventarij si vi-  
 res hæreditatis suppetant, teneatur præci-  
 sè seruare factum defuncti, & tradere in-  
 speciem legatam, maximè quando prout  
 hic fuit adita hæreditas *Gabr. conf. 11. nu.*  
*20. de reg. iur. Menoch. conf. 89. n. 49. & seq.* li-  
 mitatur tamen ista regula, si hæredi ma-  
 gis intersit rem legatam habere, quàm  
 26 aliam, puta + si haberet affectionem ad il-  
 lam, sufficit enim isto casu dare æstimatio-  
 nem *Gabr. dicto conf. 125. num. 12. versic.*  
*cum limitatione tamen, & vers. nisi probet*  
*sua interesse. Peregr. dicto art. 33. num. 13.*  
*vers. in quibus non cadit affectio, & dixit Ro-*  
*ta Romana de Theodolis 10. Decembris 1593*  
*coram Blanchetto, vbi in allodialibus confi-*  
*derat alternatiuè damnum, vel affectio-*  
*nem, & in Bononien. honorum 4. Iunij 1595*  
*coram bo. mem. Cardinali Pamphilio, vbi*  
 confi.



27 consideratur affectio ꝛ ex congruitate bonorum, & ex possessione antecessorum Zan. in l. heredes mei S. cum ita par. 4. num. 430 ad fin. vers. etiam si hereditas testatoris, & num. 43. in fin. ff. ad Trebell. Phannuc. de inuent. par. 2. nu. 90. & seq. ubi consideratur ꝛ aeris salubritas, & opportunitas. Vnde cum in hoc casu vnum praedium sit in medio aliorum bonorum heredis, vel saltem contiguum, & aliud habeat nomen familiae della Marescotta, in illis visa fuit cadere verisimilis affectio, & licet simus in allodialibus, tamen Domini inclinarent, quod liceret Vincentio soluere dictam aestimationem praediorum librarum 46276. propter ꝛ dictam affectionem, & interesse ipsius Alberici. in l. fin. S. in computatione num. 2. C. de iur. delib. cum alijs supra allegatis, maximè attento, quod pars ipsa super hoc non instabat principaliter.

Et ita vtraque: &c.

\* Videatur hac decisio infra in additione, pro ut in Indice in eius sine posito.

\* Decisiones in hac causa coram Reuerendissimo P. D. Merlino Decano, sunt diebus 15. Ianuarij 1627. & 26. Aprilis. eiusdem anni, & 14. Iunij pariter eiusdem anni, sunt supra decisiones 26. 58. & 88.

R. P. D. Q V E I P O.

Romanae administrationis Haereditatis.

Die Lune 4. Maij 1629.

## ARGUMENTVM.

Testis vnicus sufficit in manutentionis iudicio. Quasi possessio in incorporalibus, vt acquiratur, quid sit necessarium.

## S V M M A R I V M.

1 In iudicio manutentionis sufficit vnicus testis.

2 Quasi possessio in iuribus incorporalibus acquiritur per usum, & scientiam, & patientiam eius, cui usus ille praediuicat.

3 Actus ille possessionis immediatus est litis contestatione, qui in manutentione praefertur.

4 Actus possessionis priuatiue facti non prosunt ad manutentionem.

5 Bart. opinio in l. S. hoc interdicto num. 10.

ff. de iun. act. q. priu. reijcitur.

6 Scientia, & patientia aduersarij requiritur, vt acquiratur possessio in iuribus incorporalibus.

## DECISIO CCLXXIII.

**C**V M informante Vniuersitate Sartorum, causa ista iterum ꝛ proponeretur, Dominis placuit cumulatim Vniuersitati Sartorum, & Gipponariorum administrationem deferre, & in hac parte a decisis recedendum, Nam ex Summario Sartorum num. 5. & 6. apparet, quod mortua Felice vxore Laurentij testatoris, & bonorum illius usufructuaria, Congregatio secreta, a Sartoribus & Gipponarijs, die prima Augusti 1625. facta fuit, quo die cum in particulari concursu officialium vtriusque artis, duo ex Gipponarijs, & duo ex Sartoribus deputarentur, eodem die in generali Congregatione eorundem praedicta deputatio, & erectio fuit confirmata, ad effectum vt possessionem bonorum Laurentij possent capere nomine Capellae sancti Antonij, & ea administrare, vt latius in actis continetur, & a praedictis quatuor nominatis, die 22. Augusti eiusdem anni nomine praedictae Cappellae, & Congregationis generalis, transactio, & concordia cum heredibus Felicis vxoris testatoris super diuisione, & possessione bonorum, quae in hereditate Laurentij remanserant, facta & inita fuit, & iste actus possessionis manifestus, sine controuersia apparere videtur, & ad manutentionem ꝛ vnicus sufficit, secundum textum, & gloss. ibi in cap. consultationibus de iure patronatus, gloss. verb. breuitatem in cap. cum Ecclesia Saurina, ubi Abb. num. 22. de caus. pos. & prop. lib. 1. S. quasitum ff. de acq. quot. & est in cap. cum de beneficio de praeben. in 6. docet Bart. in l. 1. S. hoc interdicto ff. de iunere act. quam priu. & cum pluribus relatis Conar. pract. cap. 14. num. 2. vers. 3. Gutier. conf. 3. num. 1. Ludouif. decisione 313. num. 1. in iuribus ꝛ enim, incorporalibus quasi possessio acquiritur per usum & scientiam, & patientiam eius, cui usus ille praediuicat secundum textum in l. quoties, la prima S. ult. l. quoties la secunda, ff. de seruit. l. si a te emero, ff. si seruitus vindicetur, l. si ego S. 1. ff. de publiciana l. 1. ff. de seruit. rust. pred. docent Bart. Cast. & alij DD. in d. l. quoties la secunda, & in d. l. 2. & ibi Padilla, Abb. in cap. in praesentia, nu. 25. de probat. Conar. in reg. possessor. 2. par.



2. par. in princ. nu. 8. in prin. Gonz. super reg. 8. glos. 45. §. 2. n. 32. Et actus ille possessionis immediator + est litis contestatione, quem in manutentione praefendum esse docet Couar. pract. cap. 17. nu. 3. Menoch. de retinen. rem. ult. nu. 29. Grat. discrept. forens. cap. 314. ex nu. 14.
- 4 Neque actus + possessionis à Gipponarijs priuatiuè facti per eos allegati vrgent, quia vel sunt anteriores, & ad manutentionem non profunt ex dictis, vel ignorantibus Sartoribus sunt gesti, & quamuis +
- 5 Bart. in dicta l. 1. §. hoc interdicto num. 10. ff. de iuner. actu quam prin. scientiam aduersarij non desiderari existimet ad vsum illius interdicti. Contrarium videtur esse verius, & secundum iuris rationem, vt
- 6 contra Longobal. asserentem ad quasi + possessionem iuris incorporalis acquirendam scientia, & patientia aduersarij opus non esse, docuerunt Coras. in l. quoties la secunda nu. 1. ff. de seruut. Couar. in d. reg. possessor. 2. par. in princ. nu. 8.
- Et ita &c. vtraque &c.

\* Hec causa fuit iam proposita sub die 29. Ianuar. 1629. est supra decisio 242.

R. P. D. M O T M A N N O.

Romana Cambiorum.

Die Luna 4. Maii 1629.

A R G V M E N T V M.

Cambia, quando debeantur, & de eius fructibus post factam interpellationem.

S V M M A R I V M.

- 1 Cambia debentur, quando ad eorum iustificationem interueniunt omnia iuris requisita.
- 2 Intimatio validè remitti potest ex consensu partis.
- 3 Debitor non potest allegare ignorantiam ad moram excludendam, si liberauerit creditorem ab obligatione intimationis. amplia num. 4. in materia cambij.
- 5 Litterarum cambij iustitia ex quibus satis iustificetur.
- 6 Litterae redditus, nihil aliud sunt, quam litterae responsivae mercatoris cambij litteras acceptantis.
- 7 Litterae cambij debent emanare in causam debitoris ad earum iustificationem.

- 8 Sententia tot esse dicuntur, quot sunt capitula, in una, eademque sententia cedula comprehensa.
- 9 Censuræ disdicta, post quam est secuta, illius fructus non currunt.
- 10 Notarij solent in calce citationum apponere nomen principalis, vel pro eo comparentis.
- 11 Facta non praesumuntur, nisi probentur.
- 12 Debitori census, quando etiam post factam interpellationem fructus currunt, & quousque.
- 13 Cambij currunt, quamdiu per debitorem morosum stat, quo minus eius effectualis restitutio sequatur, si adsit tale pactum.
- 14 Dictio, usque, in contractu apposta stat conclusiue.
- 15 Dictio, ita vt, quando non solum fiet declaratiue, sed etiam ampliatiue.
- 16 Scriptura, ut fidem mereantur, necessaria est recognitio.

## DECISIO CCLXXIV.

**N**VMERAVIT Oliganus scuta auri mille Antonio, qui in instrumento desuper celebrato eidem Oligano dedit & concessit liberam facultatem sumendi ad cambium, & recambium scuta mille similia, absque aliqua intimatione, à quibusvis personis etiam à semetipso, usque ad omnimodam tam sortis, quam fructuum satisfactionem, cum reservatione iuris agendi ad solutionem summæ pro tempore debita; necnon cum facultate variandi, itaut vna via electa, non censeatur alteri praedictatum, aut cambiorum continuationem esse impeditam. Orta deinde super debito cambiorum controuersia, fuit mihi in gradu appellationis commissa causa, dubioque proposito, an deberentur cambia, DD. affirmatiuam + sententiam sunt amplexi; quia ad eorum iustificationem concurrunt omnia iuris requisita, nempe conuentio, quod creditor possit sumere pecunias sub cambijs, donec sit ei satisfactum, quæ valet de tam iure communi, Innoc. in c. 1. de usur. Rol. conf. 35. num. 1. Ruin. conf. 104. num. 1. lib. 1. Mohed. dec. 1. num. 7. de usur. Rot. post vol. conf. Farinat. dec. 211. num. 5. quam ex Constitutione Pij V. Azor. instit. moral. par. 3. cap. 8.

2 Neque deficit intimationis requisitum + cum debitor voluerit illam pro sibi facta haberi; quod validè fieri potuit, Rot. dec. 379. par. 2. in recent. talis enim conuentio liberat creditorem ab obligatione intimationis faciendæ, & operatur + vt debitor ignoran.



- ignorantiam ad moram excludendam præ-  
tendere non possit, vt latè notat *las. in l. si*  
*ex legati causa num. 12. ff. de verb. oblig. Mo-*  
*hed. d. decis. 1. in fin. de usur. præferrim,*  
3 quando creditor † processit vigore mandati  
sibi ad cambiandum etiam à semetipso con-  
cessi, *Rota Ianuen. dec. 125. num. 2. cum seq. 9*  
*& in Bonon. quaderne 22. Aprilis 1611. co-*  
*ram bo. me. Card. Lancellotto, cum alijs alle-*  
*gatis in Rom. Pecuniaria 12. Iunij 1619. coram*  
*Reuerendiss. D. Patriarcha Antiocheno, & in*  
*Rom. pecuniaria, seu cambiorum 12. Iunij*  
*1615. coram bo. me. Card. Sacrato.*  
4 Præterea constat de requisitis ad realita-  
tem cambiorum ex literis, quæ vocantur ex-  
peditionis, siue de Pandata ad nundinas  
5 transmissis, prout etiam ex alijs litteris  
quæ nuncupantur reditus de nundinis, vn-  
de illorum iustitia sufficienter probatur, vt  
per *Nauiar. in suo manual. tit. de 7. præcepto*  
*non furtum facies num. 289. Laurent. de Ru-*  
*dolph. de usur. par. 3. q. 1. num. 1. Rot. Ianuen.*  
*dec. 37. num. 11. Setaph. dec. 946. num. 1. &*  
nihilominus sufficerent solæ literæ reditus,  
eo quod literæ transmissæ remanere soleant  
6 penes mercatorem cui fuerunt directæ, †  
& de transmissione satis videtur constare  
per literas reditus, quæ nihil aliud sunt  
quàm literæ responsivæ mercatoris cambij  
litteras acceptantis ad trad. per *Molin. de*  
*iust. & iur. disput. 409. num. 5. Rot. in dicta*  
*Romana Pecuniaria, seu cambiorum 10. Iunij*  
*1616. coram bo. me. Cardin. Sacrato.* Non  
7 obstat † quod dicitur prædictas literas non  
emanasse in causâ Antonij debitoris prout  
ad cambij iustificationem requiritur iuxta  
*dec. Rota 52. num. 3. & 4. par. 1. in recen. &*  
*decis. 946. num. 4. coram Seraphino, ac in*  
*Romana cambiorum de Grandis impressa apud*  
*Marches. tom. 1. fol. 875. quia obiectum ex*  
facto tollitur, dum in literis responsivis fit  
mentio cambij ipsius Antonij, & licet di-  
ctum cambium reperiatur scriptum in vna  
eademque Epistola, in qua adscripta sunt  
multa alia cambia ad diuersas personas spe-  
ctantia, nihilominus cum substantia in spe-  
cificatione consistat, hoc æque suffragatur,  
ac si in Epistola separata facta fuisset cum,  
rectè tot censeantur literæ in singulorum  
causas scriptæ, quot cambia in ijs specifica-  
ta reperiuntur, quemadmodum dicitur tot  
8 esse † sententias quot sunt capituli in vna,  
eademque sententiæ cedula comprehensa  
ad *text. in l. scire debemus, ff. de verb. oblig.*  
*& ibi Roman. num. 5. las. num. 2. Aret. &*  
*Alciat. pariter num. 2. & dictum fuit in Bo-*  
*nonien. de Manzolis 19. Februarij proximè*  
*præteriti, coram Reuerendissimo Domino meo*  
*Coccino Decano.*  
Neque obstat quod Antonius debitor  
fuerit ad instantiam creditoris citatus pro  
restitutione sortis cum cambijs, vnde cur-  
sus eorundem cambiorum deindè fuerit  
impeditus, veluti postquam secnta † est  
disdicta census, illius fructus non currere  
dixit *Rota dec. 248. num. 1. & 3. apud Mo-*  
*dern. Perus. de cens. quia de veritate prædi-*  
*ctæ instantiæ creditoris non constat, cum*  
neque probetur citationem fuisse factam,  
vel productam per ipsum creditorem, quo  
10 † casu Notarius, qui illius, vel alterius  
pro eo comparentis, seu producentis, no-  
men in calce citationis non annotauit, non  
præsumitur de tali actu rogatus, cum sit  
11 facti † qui propterea probandus est, vt  
vt per *Mascard. de probat. concl. 1097. nu.*  
*20. vers. cum itaque.* Ea verò quæ dicun-  
tur de fructibus census, argumento ducto  
à simili, potius retorquentur quandoqui-  
dem debitori census etiam post factam in-  
12 terpellationem fructus concurrant † quo-  
usque ipse realiter restituerit fortem, aut  
legitimè docuerit per ipsum non stare quo  
minus sequatur restitutio per ea, quæ *Mo-*  
*dern. Perus. cumulat. in suo tractatu de cens.*  
*par. 3. q. 3. ar. 9. num. 3. & seqq.*  
In præsentem autem contractum tantum  
abest, quod cambia potuerint cessare etiâ si  
probaretur actus citationis, vt potius hu-  
iusmodi casus fuerit à contrahentibus ex-  
clusus per pactum expressum, quod cam-  
bia currant vsque ad integram tam fortis,  
quam eorundem cambiorum satisfactio-  
nem, de cuius pacti † natura est quod cam-  
13 bia currant, quamdiu per debitorem,  
morosum stat quo minus eius effectualis  
restitutio sequatur, iuxta *doctr. Bald. in l.*  
*inuitus, in fin. C. de procur. Cagnol. in l. 1.*  
*num. 45. C. de sent. que pro eo, Tiraq. in l.*  
*bones, §. hoc sermone, limit. 6. num. 8. ff. de*  
*verb. signif. Dec. conf. 562. num. 1. Stracc.*  
*de marcat. tit. mandati, num. 20. Rot. decis.*  
*559. nu. 1. par. 2. in recent. attentata præ-*  
14 fertim vi dictionis, † vsque in eodem pa-  
cto appositæ, quæ stat inclusivè ad *text. in*  
*l. patronus, §. 1. & ibi Bart. cum alijs cumu-*  
*latis per addent. ibid. ff. de legat. 3. Bald. in*  
*auth. hoc amplius, num. 24. vers. mota, C.*  
*de fideicom. Egid. in cap. requisit de ordi-*  
*nat. ab Episc. facien. fuitque dictum in Bur-*  
*gen. situs Capellæ 10. Decembris 1584. coram*  
*Gipsio.* Et præmissa confirmantur ex alijs  
verbis in eodem instrumento post huius-  
modi pactum appositis, quibus datur cre-  
ditori



15 ditori facultas variandi, & itaut vna via electa non censeatur alteri praedictatum, nec continuationem cambiorum esse impeditam, quae clausula cum dictione illa, & itaut stat non modo declaratiue, sed etiam ampliatiue, vt de dictione, ita quod *trad. Cur. sen. conf. 49. num. 40. latè Socin. sen. conf. 49. num. 2. & 5. lib. 1. Paris. conf. 9. n. 26. lib. 2. & dixit Rota coram Reuerendiss. D. meo Coccino Decano. decis. 267. num. 7.*

16 Caterum cum pro parte praedicti debitoris & opponeretur de recognitione literarum, quae ad hoc vt fidem mereantur, est necessaria. *Innoc. in cap. 2. nu. 1. de fid. inst. DD. ad l. fin. C. eod. Bart. in l. scripturas n. 1. C. qui potior in pig. hab. & in S. si quis igitur auth. de inst. caut. & fid.*

Ideo fuit conclusum deberi cambialia praeuia tamen recognitione literarum. Et ita vtraque, &c.

REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Romana de Marescotti:

Die Lune 7. Maij 1629.

### ARGUMENTVM.

Fideicommissario non impeditur immissio propter credita illiquida, & requirementia altiore indagine. Dominium societatum officiorum praesumitur esse, cuius nomine cantat societas. Praesumptio l. Quintus, ff. de donat. inter vir. & vx. non admittitur in possessorio.

### SVMMARIVM.

- 1 Fideicommissario danda est immissio in omnibus bonis fideicommisso subiectis.
- 2 Creditum, vt dicatur liquidum, debet esse adeo clarum, & certum, vt controuerti nullo modo possit.
- 3 Credita turbida non impediunt immissionem fideicommissario. & num. 11. & 14.
- 4 Partita banchorum adminiculata ex verisimilitudine, & testibus plenè probant.
- 5 Dotis solutio spectat ad patrem.
- 6 Societates officij, quae cantant in personam alicuius, illarum dominium erit illius, cuius nomine cantant.
- 8 Reservatio dispositionis super societatibus officij denotat dominium adesse penes ipsum reservantem. & num. 6.
- 9 Decis. in causa Romana de Marescotti 14. Decembris 1615. declaratur.

10 Societates officij contractae per uxorem praesumuntur factae ex pecunijs mariti.

11 Praesumptio l. Quintus, ff. de donat. inter vir. & vx. non admittitur in iudicio possessorio.

13 Creditum remanet penitus illiquidum, donec factis calculis computa hinc inde solidentur.

### DECISIO CCLXXV.

**Q**VAMVIS testamentum q. Comitum Alphonsi Marescotti, in quo D. Iuliam eius uxorem haeredem instituit, & testamentum D. Iuliae, in quo instituit D. Pirum eius fratrem fuerint per Rotam nulla declarata ex causa praeteritionis filiorum, & inde DD. de Comitibus Sfortiae, & Galeatio de Marescotti nepotibus praedictorum coniugum ex Marco Antonio communi filio, vt haeredibus ab intestato fuerit data immissio in possessionem bonorum haereditariorum, nihilominus Rota postea resoluit, Iuliae testamentum ad fauorem Piri haereditis instituti sustineri in vim fideicommissi vigore clausulae codicillaris, eademque vt fideicommissario & dan. esse immissionem in omnibus bonis cantantibus sub nomine Iuliae praeterquam in comprehensis in quadam declaratione per ipsam facta data tamen dictis DD. Marescotti retentione pro creditis liquidis, & legitima ipsius debita in haereditate Iuliae eorum auiæ, vt in decisione 14. Iunij 1619. coram bo. me. Remboldo, in qua trebellianicam non deberi optimis fundamentis firmatum fuit, itaut de ea amplius non fuerit haesitatum; suscepta autem disputatione, An & quae credita essent liquida pro quibus posset DD. de Marescotti retentio competere, emanauit decisio 24. Maij 1624. coram eodem, in qua fuit resolutum de creditis liquidis non constare praeter vltimum creditum de quo Domini mandarunt quatenus opus sit particulariter videri: Sed concessa Marescotti noua audientia super eisdem, & causa saepius proposita, hodie Domini vnanimiter dixerunt non constare de aliquo credito liquido quod possit impedire immissionem: & ratio resolutionis fuit, quia ad hoc vt creditum dici & possit liquidum debet esse adeo clarum, & certum, vt controuerti nullo modo possit l. 1. C. si secund. nupt. muli. Bald. in litem quia num. 3. in 2. lectur. ff. de pact. Menoch. conf. 858. num. 8. Marescotti. var. lib. 2. cap. 131. num. 88. & Rota post Zacch. de obligat. Camer.



*Camer. decis. 146. num. 10.* Credita autem prætenſa per Mareſcottos non ſunt huiusmodi, quia autem ſunt turbida, aut non ſubſiſtunt, vt ex particulari eorum examine infra patebit, † quæ ideo tamquam altioris indaginis immiſſionem non impediunt, vt tradunt omnes *DD. in l. 4. S. condemnatum, ff. de re iud. & l. fin. C. de edict. Diu. Adr. toll. Roſa apud Gregor. XV. decis. 194. num. 22.* & latius in dicta vltima deciſione, in hac cauſa facta.

Primum creditum ſcutorum ſeptem mille quingentorum prætenſitur ex cauſa quarundam ſocietatum officiorum, quæ fuerunt contractæ ſub nomine Iuliæ cum *DD. Mario Sanctacrucio, Gregorio Gregna, Antimo Vriſino, Octauio Capranica, Marchione à Cornea, & Cæſare Marſciano*, quas d. D. Iulia declarauit ſpectare ad D. Alphonſum eius virum, & eam in illis ſolum habuiſſe nudum nomen, & tamen ex publicis instrumentis conſtat quod eadem D. Iulia pecunias dd. ſocietatum conſeſſa fuit recepiffe de ordine prædictorum debitorum directo Sacro Monti Pietatis, & Roberti Primo mercatori, & ideo Mareſcotti hinc fundare intendunt hoc creditum eſſe liquidum contra Pirrum vt Iuliæ hæredem.

Sed hoc creditum non ſubſiſtit, quia quoad ſocietates contractas cum prædictis Mario, Gregorio, Antimo, & Octauio bene probatur, pecunias illarum fuiſſe de ordine Iuliæ realiter, & cum effectu ſolutas Marco Antonio eius filio, vt conſtat ex partitis dicti Montis, & Banchi Roberti Primi formiter extractis, quæ partitæ adminiculatæ ex verifimilitudine, & ex teſtibus deponentibus quod D. Iulia paſſim faciebat quietantias, & Marcus Antonius recipiebat pecunias, videbantur Dominis ſufficienter probare iuxta *not. per Bald. in l. 1. n. 11. C. de edict. Iaſ. in l. admonendi num. 434. in fin. de iur. iur. Magon. decis. Florent. 95. n. 5. Seraphin. decis. 436. num. 2. & Roſa apud Gregor. XV. decis. 302. num. 2. & decis. 650. num. 4. par. 1. rec.* quæ autem contra prædictos teſtes opponebantur, viſa fuerunt penitus non releuare. Quo verò ad pecunias ſocietatis ſcutorum 120. contractæ cū d. Marchione licet illæ appareant exactæ per Iuliam, & ad eius creditum poſitæ ad bancum Roberti Primi, & alterius ſocietatis ſcutor. 300. cum dicto Cæſare per eam receptorum in pecunia numerata, quia tamen eadem Iulia mediante eodem banco multò maiorem ſummam nempe ſcuta ter

mille ſoluit pro dote D. Hortentiæ d. Marci Antonij filiæ, quod Mareſcotti non negant, clarè conſpicitur, quod Iulia, quæ ſolum nudum nomen habebat exegit pro Marco Antonio, & pro eo ſoluit dotem, cuius ſolutio † ad ipſum vt patrem, & non ad Iuliam ſpectabat ad *l. fin. C. de dot. promiſſ.*

Pro alijs autem ſocietatibus, necnon cenſibus, in quibus etiam D. Iulia declarauit habere nudum nomen, quæ etiam ſunt deſcripta in mandato de imittendo, quod dictum eſt, fuit Mareſcotti conſeſſum vt ſucceſſoribus ab inteſtato prædicti Alphonſi eorum aui, ijdem Mareſcotti palam conſententur, nullam eis competere retentionem, & meritò, quia aut clarè probantur perueniſſe ad dictum Alphonſum, aut hodiè per ipſos poſſideri.

Alterum, & ſecundum creditum ſcutor. 6000. circiter prætenſitur reſultare ex quibusdam, alijs ſocietatibus officiorum, quæ licet cantent in perſonam D. Iuliæ, fuit † tamen reſeruata eorum diſpoſitio prædictis *DD. Alphonſo, vel Marco Antonio*, quas (vt dicebatur) *Roſa 14. Decembris 1615. coram bo. mem. Cardinali Sacrato, qua eſt dec. 711. par. 2. recent.* reſoluit ſpectare ad Mareſcottos, eiſque in illis conſeſſit immiſſionem.

Sed placuit Dominis reſponſio data in dicta deciſione 24. Maij 1644. nempe hoc creditum non probari ex reſeruatione diſpoſitionis ad fauorem Alphonſi, ſeu Marci Antonij; quia † cum ſocietates cantarent in perſonam Iuliæ, dominium erat ipſius Iuliæ, ita vt dicta diſpoſitionis reſeruatio importet ſolum liberam adminiſtrationem, & ex ea † potiùs probetur dominium Iuliæ reſeruantis *Roſa dec. 262. par. 1. diuerſ. & decis. 425. par. 1. & decis. 305. par. 2. recent. decis. 147. coram bo. me. Card. Canale-rio, & decis. 481. num. 3. coram Reuocendiſſ. D. meo Decano.*

Neque obſtat d. deciſio † in hac cauſa, facta 14. Decembris 1615. dum in ea inter eaſdem partes firmatur, per prædictam reſeruationem dici non poſſe dictas ſocietates fuiſſe in bonis Iuliæ, ſed eſſe dicendum fuiſſe in bonis dd. Alphonſi, & Marci Antonij reſeruatariorum, quia vt Domini bene animaduertent, tunc aliud longè diuerſum diſputabatur, videlicet, An Mareſcotti vt hæredibus Alphonſi, & Marci Antonij eſſet danda immiſſio in dictis ſocietatibus, & quia credebatur illas adhuc extare, & non fuiſſe exactas, meritò



fuit refolutum immissionem effe dandam ex quo cum dicto praesupposito erant in Alphonfi, & Marci Antonij bonis de tempore eorum mortis in vim praedictae reservationis disponendi, vt in dicta decisione; Sed cum hodie clarè detectum fuerit, dd. societates ante immissionem Marefcottis datam fuisse per Iuliam exactas, & quia sic fuerunt exactae, Marefcotti nunc pretendunt effe creditores D. Iuliae, & sibi retentionem competere, clarum est, eos in hoc penitus iure destitutos effe, si quidem si Iulia exegit, vti Domina exegit, quia Domina erat, vt ex decisionibus supra allegatis, & firmatur etiam in dicta decisione 14. Decembris 1615. quae propterea decisio, vt ad oculum patet, contra Marefcottos retorquetur, dicta enim reservatio disponendi non obstabat quominus Iulia vti Domina exigere posset, prout nec libera facultas procuratori data obstat Domino constituenti.

- 10 Neque obstat quod & societates praesumantur per D. Iuliam contractae ex pecunijs mariti l. Quintus Mutius ff. de donat. int. vir. & uxor. Decian. conf. 237. colum. penult. versio. circa secundum, & Menoch. praesumpt. 51. lib. 3. num. 1. & seq. quia vt benè responsum fuit in dicta decis. 14. Iunij 1619. coram bo. me. Remboldo, ista exceptio iuxta magis communem & sententiam in hoc iudicio non admittitur l. fin. C. quor. bon. & ibi Bald. & Salic. Bald. in l. si uxorem num. 8. C. de cond. incer. Alexand. in l. qui iure num. 5. ff. de acquiren. poss. Soccin. sen. conf. 131. num. 6. Alciat. praesumpt. 26. num. 2. reg. 3. Gabriel titul. de praesumpt. conclus. 15. num. 18. Menoch. d. praesumpt. 51. num. 44. Osasc. dicta pedem. 140. num. 9. & Rot. dec. 219. num. 7. par. 2. diuers. & in d. decisione in hac causa facta 14. Iunij 1619.

Tertium creditum scutorum 6000. quae praetenduntur fuisse exacta per Iuliam, & quartum scutorum 9000. quae praetenditur fuisse per Marcum Antonium ad Iuliae fauorem inuestita, nec non quintum scutorum tresdecemmillium, quae etiam Marefcotti praetendunt fuisse per Iuliam exacta, & ad haereditatem Alphonfi spectare, vltra quod informantes pro Marefcottis parum in illis insistebant, sed solum vim faciebant in duobus prioribus creditis, visa fuerunt Dominis nullatenus releuare, tum quia non benè iustificantur, tum etiam quia cum Iulia esset Marci Antonij procuratrix, & 12 exigeret vt talis, sunt omnino & turbida,

cum dependeant à redditione rationum, & reuisione computorum inter partes facientorum maximè cum pro patre Pirri non, obscurè etiam doceatur, quod Marcus Antonius, Iuliae pecunias exigebat, & illae deponebantur etiam ad creditum Marci Antonij, & eius vxoris, & quod Iulia pecunias erogabat ad vtilitatem Marci Antonij, & alia huiusmodi ex quibus praetensiones 13 de Marefcottis remanent & penitus illiquidæ donec factis calculis computa hinc inde solidentur Crauet. conf. 275. num. 13. vers. 3. personaliter Paris. conf. 90. num. 43. lib. 1. Anchar. conf. 235. num. 1. Gabr. conf. 62. num. 2. lib. 2. & Rota post Pacif. de Saluian. decis. 203. num. 4. & 5. quo fit vt 14 Pirro & non possit interim impediri immissio.

Tandem quoad vltimum creditum scutorum 1200. per Marefcottos Dominis Falconerijs solutum pro extinctione debiti D. Iuliae, de quo Rota d. die 24. Maii 1624. ordinauit, vt quatenus opus esset particulariter videretur, dixerunt Domini non esse opus alia particulari discussione, cum ex hodie datis pro parte Pirri clarè constet, quod Iulia illud contraxit cum Falconerijs ad commodum haereditatis Alphonfi, seu Marci Antonij, quandoquidem illa de anno 1606. obtinuit mandatum contra R. P. D. Roggierum debitorem haereditatis Alphonfi vna cum sequestro contra Horatium de Bubalo Rogerij debitorem, qui Horatius deposuit in Sacro Monte Pietatis scuta 1400. quae postea Marcus Antonius exegit cum cautione praestita per D. Iuliam de restituendo prioribus, & potioribus Rogerij creditoribus, Vnde cum de anno 1607. Iulia conuenta à creditoribus anterioribus suscepit dicta scuta 1200. de quibus agitur ad societatem officij à Falconerijs cum declaratione, quod dictam societatem contrahebat pro restituendo dictis Creditoribus, vt in effectu restituit Summar. Pirri num. 11. & 12. consequenter à primo ad vltimum liquet, quod societas praedicta in qua consistit dictum vltimum creditum, fuit inita, vel ad commodum haereditatis Alphonfi, vel Marci Antonij, qui pecunias per Horatium depositatas receperat, & quod Marefcotti vt 15 Alphonfi, & Marci Antonij haeredes & soluerunt Falconerijs debitum proprium, quibus propterea nulla competit retentio bonorum Iuliae ad tex. in l. Senatus, S. fin. ff. de leg. 1. Salicet. in l. 1. num. 27. C. de action. & obligat. Ruin. conf. 88. num. 6. lib. 5. & Ro-



*Rota decis. 426. num. 4. par. 2. recent.*

Et ita decifum vtraque parte fæpius informante, &c.

EM<sup>MO</sup>, ET REV.<sup>MO</sup> D. CARD. VBALDO. 3

Coloniën Monasterij.

Die Luna 7. Maij 1629.

# ARGUMENTVM.

Sine contumacia non datur declaratoria. Partitione non data cessare non potest contumacia. Ad factum si quis teneatur, non sufficit id adimplere verbis tantum.

## SVMMA RIVM.

- 1 Declaratoria non datur sine contumacia.
- 2 Possessio probatur ex sustentatione litis.
- 3 Contumacia non cessat, data non partitione.
- 4 Declaratoria, quando omnino est danda.
- 6 Verba non sufficiunt, ubi opus est facto.
- 6 Obligatus aliquid facere, & adimplere, non sufficit sola oblatio verbalis.

## DECISIO CCLXVI.

**S**Vb die 4. Aprilis præteriti\* fuit in hac causa resolutum vna tantum parte informante esse dandam declaratoriam contra Confratres S. Crucis Ciuitatis Coloniën ob non partitionem mandati Rotalis, cui resolutioni cum non acquiesceret Confraternitas, iterum hodie proposui dubium super iisdem, & Domini vtraque parte informante steterunt in decifis ex rationibus in d. decifione adductis, quibus dixerunt non obfatare, quod Archiconfraternitas aliquid non possideat, ex quo tam Monasterium, quam eius bona, & fructus sint sub sequestro penes deputatum à Serenissimo Electore Exequutore Breuis, de quo agitur, & ideò cum ipsa nihil habeat, in quo pareat mandato de manutenendo, cesset & contumacia sine qua declaratoria non datur, Rot. dec. 7. in fin. de sent. excommunic. in nou. Bisignet. decif. 2. num. 3. & 4. de lit. contest.

Quia fuit responsum, vel quod ipsa, Archiconfraternitas ex sustentatione & litis probatur possidere, Verall. dec. 369. par. 2. san. mem. Greg. XV. dec. 362. num. 3. Vel si possidet sequestratarius, cum ipse possideat ad commodum Archiconfraternitatis, ad cuius fauorem emanauit supradictum.

Breue Greg. debebat curare omni meliori modo, vt sequestratarius dimitteret possessionem, seu detentionem, & debebat præstare patientiam sufficientem pro partitione, sine & qua non cessat contumacia, Cauall. dec. 332. num. 4. Quinimò non paritio, & contumacia ipsiusmet sequestratarij in dimittenda possessione, & omnia alia impedimenta præstita Canonicis præsumuntur præstita ad instantiam ipsiusmet Archiconfraternitatis, de cuius interesse agitur, vt in simili passim Rota interpretatur recursus ad Iudices laicos habitos esse ad instantiam eius, cuius principaliter interest, Seraph. dec. 1094. num. 1. Et hoc tanto magis est dicendum in casu nostro, tum quia in mandato Rotali expressè prohibetur quælibet perturbatio, & quodlibet impedimentum, quouis quæsito colore præstitum, tum quia ex circumstantijs reuera constat de contumacia in parendo facto, & verbis declarata, dum Archiconfraternitas congregata, clausit portas Notario, qui accedebat pro facienda intimatione, illumque reiecit, vt in decifione, de qua agitur. Et dum postea ad effugiendam partitionem fuit nomine Archiconfraternitatis responsum, quod possessio erat repetenda à Serenissimo Coloniën qui sequestrauit bona, & quod pro partitione requirebatur licentia dicti Serenissimi, vel Præfecti Archiconfraternitatis absque eo quod fuerit factum aliquod signum partitionis pro parte eiusdem Archiconfraternitatis declarando, quod nolebat vti Breui, vel quid simile colligitur euidens collusio, & detrectatio parendi istis artibus, & responfionibus, & propterea & omnino declaratoriam DD. dandam esse, dixerunt, vt in dec. 487. num. 8. par. 3. lib. 3. diuers. Et licet ab aliquibus fuerit verbaliter oblata paritio, attamen re vera in aliquo non paruerunt, & vt dicitur in decifione, de qua agitur, oblatio & verbalis non sufficiebat, cum mandatum contineret factum præcillum restituendi Canonicos ad naturalem possessionem, pro qua restitutione debebant Confratres adhibere omnem conatum, & facere declarationem, vt supra ne aliàs istis & solis verbis remaneant Canonici defraudati prout remanent vsque ad præsentem diem ad tradit. per Bari. in l. Prætor ait §. si quis paratus, ff. de nou. oper. nunciat. Gabr. de solut. conclus. 8. num. 2. Gratian. discept. forens. cap. 639. num. 18. & seq.

Contra sequestratarium, & Fratres Minores S. Francisci de Obseruantia occupa-



tores Monasterij de quo agitur, contra quos pariter fuerunt seruati termini seruari soliti, est etiam concedenda declaratoria stante illorum notoria contumacia, quae nec etiam ex parte Archiconfraternitatis negatur.

Et ita vtraque parte informante fuit resolutum &c.

*\*Habet hanc decisionem infra in Additione, & supra adsunt plures decisiones in hac causa, idest sub diebus 27. Ianuarij 14. Maij 21. Iunij, & 3. Decemb. 1627. & 21. Iunij 1628. & 12. Februarij 1629. coram eodem Eminen-  
tiss. & Reuerendiss. D. Card. Vbaldo sunt de-  
cisiones 34. 66. 91. 115. 193. & 150.*

R. P. D. DVNOZETTO.

Lucana Iurispatronatus.

Die Luna 7. Maij 1629.

### ARGVMENTVM.

Præsentatus à patrono existenti in quasi possessione præsentandi, præfertur præsentato à vero patrono, nisi iste patronus verus probet eius proprietatem, vel per confessionem partis, vel per rem iudicatam, vel per instrumentum clarum, & certum. Præsumptionum multiplicatio, quando datur.

### SVMMARIVM.

- 1 Cum præsentato à patrono putativo quando concurrat alius præsentatus à vero patrono, quis eorum præfertur.
- 2 Præsentatus ab existenti in quasi possessione præsentandi, præfertur præsentato à vero patrono, si illius proprietatem clarè, & liquido non probet.
- 3 Donans abdicat à se omne ius rei donate, & transfert illud in donatarium.
- 4 Patronus Ecclesiasticus non potest donare iuspatronatus.
- 5 Beneplacitum Apostolicum in alienationibus rerum Ecclesiasticarum præsumitur interuenisse spatio 30. annorum.  
Quæ præsumptio influit non solum in ipsum beneplacitum, sed etiam in utilitatem Ecclesiæ. num. 5.
- 6 Alienatio rerum Ecclesiæ eo ipso, quod præsumitur solemniter, præsumitur etiam utilis.
- 7 Præsumptionum multiplicatio non datur.
- 8 Præsumptionum multiplicatio datur, quando una venit in consequentiam alterius.

10 Ecclesiæ oritur præiudicium ex multiplicitate patronorum.

### DECISIO CCLXXVII.

**I**AM per duas decisiones \* in hac causa factas fuit resolutum, Dominicum esse instituendum tanquam præsentatum à Martino existente in quasi possessione præsentandi, iux. tex. in cap. consultationibus de iurepatr. hodie cum causa pro tertia vice fuisset reposita super iisdem, Dominis placuerunt fundamenta decisionum.

Non obstat, quod quando cum præsentato à patrono putativo, videlicet existente in possessione præsentandi, concurrat alius præsentatus à vero patrono, de cuius iurepatronatus legitimè constat vel per confessionem, vel per rem iudicatam, vel per publicum instrumentum, tunc in concursu præferendus est præsentatus à vero patrono Parnomit. in d. c. consultationibus n. 9. Dec. conf. 127. num. 1. Butr. Ripa, & alij quos sequitur Rota dec. 374. n. 4. par. 1. recent. quæ limitatio videtur benè applicari huic casui, ex quo ex instrumento publico apparet vnam ex duabus vocibus huius iurispatronatus fuisse reseruatam Vniuersitati Cappellanorum, quæ præsentauit Franciscum, qui propterea venit præferendus & Dominico præsentato a patrono existente in quasi possessione, ex iuribus supracitatis. Quia ex dicto instrumento non visa fuit resultare talis probatio ad hoc, ut possit intrare dicta limitatio, ex quo illud non solum redditur turbidum, sed omninò tollitur ex donatione postea facta à dictis Cappellanis Martino seniori, cuius & donationis vigore omne ius à Cappellanis fuit abdicatum, & in Martinum donatarium translatum, ut fuit firmatum in duabus decisionibus, quæ reuidentur.

Non obstat quod patronus Ecclesiasticus & non possit donare iuspatronatus. Quoniam eo ipso, quod adest cursus, & obseruantia 30. annorum intrat præsumptio tituli validi, præsumiturque & Beneplacitum Apostolicum, quæ quidem præsumptio influit nedum in ipsum beneplacitum, sed etiam in utilitatem Ecclesiæ, Alex. conf. 79. col. 4. num. 6. in fin. vers. fortificatur lib. 1. Crauet. de antiq. temp. par. 3. c. 2. vidimus in genere num. 26. & in his terminis tenuit Rota in Mediolanen. rescissionis permutationis coram Card. Pamp. apud Marches. par. 1. fol. 113. num. 6. nam eo ipso, quod præsumitur



Die Luna 7. Mayj 1629.

ARGUMENTVM.

Census, vt dicatur extinctus, quid necessario requiratur. Et an postquam fuit relaxatum mandatum dicatur, verè extinctus.

SVMMARIVM.

6 mitur ꝛ donatio solemnis, præsumitur etiã utilis Ecclesiæ, *Mantic. decis. 101. Greg. XV. decis. 343. ubi Add. num. 4. & in d. Mediolanen. rescissionis permutationis coram bo. me. Card. Pamph.* Qui quidem cursus 30. annorum benè probatur ex pluribus præsentationibus effectuatibus factis ab hæredibus Martini senioris ab anno 1551 de quo ipse Martinus præsentauit Pardum, vt firmatur in prima decisione in hac causa facta.

7 Nec obstat, quod hoc casu daretur ꝛ multiplicatio præsumptionum, nempe præsumptio beneplaciti, & præsumptio utilitatis con. tex. in l. i. C. dot. promiss. quia vna præsumptio venit in consequentiam alterius, *Mantic. d. decis. 101. nu. 3. Add. Greg. XV. decis. 343. num. 5.* nec est verisimile, quod dicta donatio tamdiu fuisset obseruata sine confirmatione legitime sequuta.

Denique non obstat, quod Episcopus Lucanus sit in causa, quia cum hoc iurispatronatus probetur non solum permultas præsentationes continuatas, per publicum instrumentum foundationis & dotationis, sed etiam per illiusmet Ordinarij comprobationem, dum ipse dedit institutionem Francisco alteri præsentato, itaut de illius existentia dubitari non possit, sat est, quod non sit in causa pro libertate beneficij ad effectum, vt ꝛ præsentatus ab existente in quasi possessione præsentandi veniat instituendus, vt fuit dictum in *Pampilonen. iurispatronatus 19. Martij 1602. coram Reuerendiss. D. meo Decano. & in Lucana Cappellania 20. Mayj 1594. coram Blanchetto, & in Auersana beneficij seu iurispatronatus 23. Iunij 1603. coram Litta.* Vnde sua non interest, quod potius vnus quàm alter sit patronus, cum ob multiplicatam ꝛ patronorum non oriatur præiudicium Ecclesiæ, *Rota decis. 174. nu. 4. par. 2. recent. & fuit dictum in prædictis Auersana coram Litta, & in Pampilonen. iurispatronatus coram Reuerendiss. D. meo Decano.* Reliquis vero objectionibus fuit satisfactum per responsiones datas in decisionibus, cum quibus Domini transferunt.

Et ita vtraque &c.

\* Idest sub diebus 19. Iun. 1628. & 20. Decembr. eiusdem anni sunt decisiones 191. & 225.

R. P. D. GHISILERO.

Romana Censuum.

- 1 Census extinguuntur per restitutionem sortis, & actum retrospectum.
- 2 In censuum constitutione sicuti adest pecuniarum solutio, ita, & in eorum extinctione debet interuenire restitutio.
- 3 Census vt dicatur extinctus requiritur naturalis restitutio.
- 4 Census non extinguuntur indicio discussionis, & sententia graduatoria, nisi sequatur restitutio sortis.
- 5 Census potest dici extinctus post relaxatum mandatum, itaut non possint peti aliqui fructus citra vitium usurae, & nu. 9. & 12.
- 6 Census, quod duret, & sit in arbitrio emptoris repetere sortem, quando velit, hoc non se compatitur.
- 7 Venditori licita est census redemptio ad suum libitum.
- 8 Emptori est omninò prohibita redemptio census cum alias esset certus de lucro.
- 10 Decis. in causa Romana census coram Card. Pamphil. sen. declaratur.
- 12 Census, vt extinguatur non sufficit partium voluntas, sed requiritur actus retrospectus.
- 13 Census, sicuti constituitur consensu, & pecuniarum solutione, ita consensu, & pecuniarum retrospectu solutione extinguuntur.
- 14 Census non extinguuntur per simplicem assignationem, nisi habeat effectum, & vim actualis solutionis.
- 15 Census non est extinctus per relaxationem mandati.
- 16 In censu mandati relaxatio nihil aliud operatur, quàm voluntatem, & potestatem repetendi sortem ex parte emptoris, quæ non est vera, & realis restitutio sortis.
- 17 Census, quod post relaxatum mandatum sit extinctus propter facultatem repetendi pecunias multas patitur difficultates.
- 18 Census extinctio ex acquisitione fundi censuati non resultat, nisi quatenus dominium verè, & realiter, irrenocabiliterque fuerit acquisitum.
- 19 Secus tamen, est si renocabiliter.
- 20 Census redit ad priora iura, & Dominus census debet consequi fructus sui census, quando titulus fuit reductus ad non titulum.



21 *Per dationem insolutum omnis actio prima-  
na, & hypoteca extinguitur.*

*Creditor, cui est euicta res data insolutum,  
non potest redire ad priorem actionem.*  
num. 21.

*Census impositus antea, super re data inso-  
lutum si euincatur, non reuiviscit.* num. 21.

22 *Datio insolutum, quando nulliter fuit fa-  
cta, perinde est, ac si non esset facta.*

23 *Spolium intrat, quando index nulliter pro-  
cedit.*

*Index nulliter procedendo, dicitur tanquam  
privatus, & non habens potestatem proce-  
dendi.*

### DECISIO CCLXXVIII.

**L**UDOVICA Bernardona hæres Io. Baptistæ Paloni introduxit iudicium discussionis contra creditores in Curia Capitolina coram secundo Collaterali, qui in sententia graduatoria quintum locum assignavit Francisco Raynaldo cessionario P. Antonij Birelli, ad cuius fauorem per supradictum Palonum fuerat impositus census super quadam eius domo in scutis 225. & pro dicta summa, & omnibus cen- sibus decursis, & non solutis, & decur- rendis cæteris alijs creditoribus præferen- dum esse declaravit, sextum verò assigna- vit Maximiliano testato pro altero censu super dicta domo per eundem Palonum imposito in scutis 200. cuius occasione, & pro sorte, & pro fructibus decursis, & decur- rendis, ipsum cæteris creditoribus præferri mandavit decernendo, & rela- xando pro omnibus, & singulis summis antedictis mandatum executivum. Ab hac sententia interposita appellatione Lu- douica obtinuit à fel. rec. Sixto V. com- mitti Capitaneo appellationum præuia æstimatione dari insolutum creditoribus pro concurrenti quantitate domum præfa- tam. Deinde ad instantiam creditorum ad parcendam expensis, ea consensit deli- berationi, & adiudicationi domus, & vi- gore consensus Fratres S. Chrysogoni cre- ditores obtinuerunt à Capitaneo decre- tum de deliberando. Sed Modesta Ber- nardona hæres Ludouicæ prætendendo à Maximiliano eius auctricem fuisse domo spoliata, introduxit iudicium super re- integration ad illius possessionem contra Magdalenam Testatam hæredem dicti Ma- ximiliani coram primo Collaterali, qui de voto Aſſettamenti ad fauorem Franciscæ Zoliæ hæredis Modestæ sententiam pro-

nunciauit, declarando domum ad eam spectare vnâ cum pensionibus, & in vim dictæ sententiæ rehabuit domum, vnde Magdalena Testata egit pro fructibus tam census scutorum 200. impositi ad fauorem Maximiliani, quàm alterius scut. 225. Francisci Raynaldi, cum in vim cessionis peruenerit ad eundem Maximilianum. Modo cum dubitaretur, An census sint ex- tincti, & resoluti, itaut cessauerit cursus fru- ctuum, DD. dixerunt census non esse ex- tinctos, & resolutos, itaut fructus amplius non currant, cum non probetur extinctio.

1 Quia aut prætenditur ꝑ per restitutionem sortis, & actum retrospectum Constitutio- ni, l. i. in fin. C. quando liceat ab empt. disced. S. hoc amplius inst. quib. mod. toll. obl. Rot. co- ram bo. me. Card. Canal. dec. 71. num. 3. co- ram Seraph. 890. num. 1. & decis. 587. par. 1. diuers. & in Romana fructuum census 28. Ianuarij 1628. coram Reuerendiss. D. meo

2 Decano: Sed cum in constitutione ꝑ cen- suum adfuerit pecuniarum solutio, ita & in eorū dissolutione debebat concurrere pecuniarū restitutio, in quibus consistit actus retrospectus, & de hoc in hoc casu non do- cetur, aut prætenditur ex sententia gra- duatoria cum relaxatione mandati pro re- stitutione sortis; nec ex hoc resultat ex- tinctio census, ꝑ quia ad hunc effectum re- quiritur naturalis restitutio, Caputq. decis.

3 103. par. 1. nec iudicio discussionis, ꝑ & sententia graduatoria extinguitur, nisi se- quatur realis restitutio sortis, Rota dec. 60. num. 2. & 3. par. 1. & 642. par. 2. recent.

4 bo. mem. Card. Canal. decis. 527. num. 1. in terminis sententia graduatoria. Et licet post relaxatum ꝑ mandatum possit dici, census esse extinctos; itaut non potuerint peti aliqui fructus citra vitium vsuræ, cap- plerique cum seqq. 11. quæst. 3. Laurent. de Rodolpho in tract. de usur. quæst. 1. num. 1. Conar. var. resol. lib. 3. capit. 1. num. 4.

5 Cum sit in potestate, & arbitrio emptoris statim repetendi sortem, quod est diuer- sum à natura census, ꝑ cum non se compa- tiatur, quod census duret, & sit in arbi- trario emptoris repetere sortem, quando ve- lit, quia licet venditori ꝑ licita sit illius redemptio ad suum libitum iuxta Consti- tutiones Martini V. & Calixti III. & Pij

8 V. emptori tamen ꝑ est omninò prohibita cum aliàs esset certus de lucro, Sor. de iust. & iur. lib. 6. quæst. 5. art. 3. in 1. conclus. Corrad. de contract. quæst. 84. concl. 5. Co- nar. ubi sup. cap. 9. num. 4. Ideò cum post relaxatum mandatum fuerit in facultate

Magda-



Magdalene repetere pecunias; quando  
 9 vellet, statim fuit census et resolutus, etiam  
 quod non concurrat actus retrovenditionis,  
 cum res deuenit ad casum, à quo incipere non poterat, ut tenuit Rota in Romana census coram bo. me. Card. Pamphil.  
 29. Nouemb. 1593. & in alia Romana census 6. Februar. 1615. coram bo. me. Patriarcha Manzanedo. Attamen has decisiones non  
 obstat fuit resolutum, quia in dicta Romana et Census coram Pamphilio non tantum fuerat relaxatum mandatum pro fructibus, & restitutione sortis principalis, sed ulterius fuerat processum ad actualem restitutionem ipsius sortis, unde in eo casu pro restitutione fuit pronunciatum, & ita declarauit Rota coram Litta dec. 272. à num. 1. usque ad 6. apud Cenc. de Censib. & fundamento supradictae decisionis bon. mem. Patriarcha Manzanedi, fundato in arbitrio emptoris repetendi sortem ad sui libitum post mandatum relaxatum, alias respondit Rota in Romana census 31. Ianuarij 1624. coram bo. me. Remboldo, videlicet non esse absolute verum, ut sit in potestate emptoris repetere sortem, cum et multa possint contingere post relaxatum mandatum, ex quibus retardetur eiusdem mandati executio, & sortis repetitio, quam esse necessariam non dubitatur, cum pro extinctione census neque  
 12 sufficiat partium voluntas, et sed requiratur actus retrosimilis Rota decis. 587. par. 1. diuers. & in Romana census 27. Ianuarij 1603. coram Card. Sacrato, quia sicuti census constituitur consensu, & pecuniarum  
 13 solutione, ita consensu, & pecuniarum et retrosolutione extingui debet, ut in allegata dec. Seraph. 890. in princ. quod adeo verum esse ut neque sufficiat simplex assignamentum, et nisi illud habeat effectum, & habeat vim actualis solutionis pluries tenuit Rota, ut in Rom. census 24. Apr. 1604. coram Illustr. Card. Millino, & in Rom. census 22. Iunij 1609. coram bo. me. Card. Causal. & quod non et sit extinctus per relaxationem mandati in allegata Romana fructuum census 28. Ianuarij 1628. coram Reuerendiss. D. meo Decano; nihil enim aliud operatur mandati relaxatio, quam voluntatem, et et potestatem repetendi sortem, ex parte emptoris, quae non est repetitio cum effectum, hoc est vera, & realis restitutio sortis, aliud requisitum in extinctione census, & propterea illa ratio, quod post  
 17 relaxatum mandatum, statim et census sit resolutus propter facultatem repetendi pecunias, multas patitur difficultates.

Non obstat, quod in hoc casu fuerit repetita fors mediante datione insolutum domus censuatae, quia cum postea d. domus in iudicio spoliij fuerit per sententiam restituta, sicut domus redditum fecit ad debitorem census, ita census reuiuiseit, cum  
 18 ex acquisitione et fundi censuati non resultet extinctio censuum; nisi quatenus dominium verè, & realiter & irreuocabiliter  
 19 fuerit acquisitum, secus et in reuocabili, prout hic, l. ex sextante S. Latinus Largius, ubi Bar. ff. de excep. Tiraq. lib. 1. retract. S. 1. glos. 7. nu. 69. Seraph. dec. 872. nu. 3. Rota apud Cinc. dec. 300. in fi. & 308. nu. 7. & in recent. par. 1. dec. 634. num. 9. Vnde cum titulus fuerit reductus ad non titulum  
 20 census et redijt ad primæuam iura, & Dominus census debet consequi fructus sui census, Rota in Romana census 24. Nouemb. prateriti coram me. Et quamuis per dationem insolutum omnis et hypotheca, & primæua actio extinguatur, itaut re euicta quis non possit amplius iurari primæua actione, Surd. decis. 113. num. 3. & 266. nu. 6. & cons. 145. num. 13. & sic census antea impositus super re data insolutum non reuiuiscat. Attamen cum et datio insolutum fuerit nulliter facta, perinde est ac si facta non fuisset, nec per eam fuit aliquod ius, vel dominium quæsitum Domino census, secus autem in casu in quem res in solum data fuisset euicta à creditore anteriori, cum tunc non dubitaretur de validitate dationis insolutum, & quin per eam fuerit dominium perpetuo acquisitum.

Deinde dixerunt Domini pro hac parte concurrere magnam æquitatem, nam si intrat spoliū, restituenda est domus una cum fructibus, itaut Dominus census remanet in domo, & fructibus, & remaneret sine censu. Vnde æquitas suadet, quod sicut spoliatus à Domino census possessore domus, recuperat domum, & fructus, ita Dominus census recuperet censum, & fructus, & sua primæua iura remaneant, & ita neutri sit iniuria, & damnum quia si intrat et spoliū, Iudex processit tanquam priuatus, itaut datio insolutum per Iudicem, dicatur facta à priuato, & à non habente potestatem, & sic perinde est, ac si non fuisset facta, iuxta vulgata, & unusquisque remanet in suo iure. Ex quibus vtraque parte informante fuit resolutum ut supra &c.



REV.<sup>MO</sup> P. D. MERLINO DECANO.

Bononien. Fideicommissi de D. Siderijs.

Die Luna 7. Maij 1629.

## DECISIO CCLXXIX.

Est impressa Coram Merlino tom. 1. Decis. 405.

R. P. D. VEROSPPIO.

Gerunden Exemptionis.

Die Veneris 11. Maij 1629.

## ARGUMENTVM.

Exemptio ab obedientia Episcopi datur subdito, quando inter eum, & Episcopum durat aliqua lis, & quare.

## SUMMARIVM.

- 1 Exemptio, ut alicui concedatur, hoc est positum in arbitrio iudicis, & nu. 10.
- 2 Lite pendente inter subditum, & Episcopum, negotium deuoluitur ad Iudicem suspensa Episcopi iurisdictione super eadem causa, de qua dubitatur.
- 3 Exemptionem durante lite inter subditum, & Episcopum, tam signatura, quam Sacra Congregat. super Episcopis, & Regularibus solet concedere.
- 4 Subditus litigans cum superiore probabiliter potest timere illum sibi fore infestum.
- 5 Subditi subducuntur ab iurisdictione Principis, siue cuiusque Superioris ex eorum moribus asperioribus, siue prauo iurisdictionis usu.
- 6 Exemptio datur propter litem.
- 7 Litem motam a suo antecessore, si quis prosequatur non videtur temere illam instituerre, vel per calumniam prosequi.
- 8 Exemptio propter litem ab iurisdictione superioris non datur, quando d. lis est affectata, aut ex ingenio conficta.
- 9 Exemptio propter litem ab obedientia superioris, solet in aliquod tempus restringi.

## DECISIO CCLXXX.

**P**LACVIT Sacrae Congregationi super Episcopis & Regularibus de exemptione personali, durante lite concedenda, Francisco Auinio Priori Bisulduni Rotam consulere, cum causa super eiusdem Prio-

ratus exemptione à iurisdictione Ordinarij Gerunden. coram me penderet. Et cum super hoc Domini arbitrium ꝛ ipsius concedentis maximum esse cognouerint ex Abb. in cap. litteras nu. 7. de restitut. spoliat. Roman. consi 37. Paris. cons. 54. num. 36. vol. 4. Responderunt posse, si videbitur, per Sacram Congregationem concedi Francisco exemptionem, quam petit, & propter litem, quæ grauis apparet, & calumniosa visa non fuit personæ eius in tēpus à iurisdictione Ordinarij eximi; Cum enim id sit de iure, ꝛ vt pendente lite negotium deuoluatur ad Iudicem, suspensa superioris iurisdictione super eadē causa, de qua dubitatur, cap. cum dilectus, cap. olim, ubi glos. in verb. post incept. negot. de accusat. Ripa in cap. cum M. Ferrariens. num. 196. & 199. de constit. Cassad. decis. 6. de priuileg. in princ. solet tam signatura, quam hæc Sacra Congregatio, ꝛ vbi ipsam litem grauem, nec temere susceptam cognouerit, hanc exemptionem ea durante concedere, vt post Cassad. d. decis. 6. de priuileg. testantur Lancellot. de attentat. lit. pend. par. 2. cap. 4. declarat. 4. num. 41. Gomez. ad regul. 8. Cancell. gl. 46. num. 18. Marchesan. de commiss. auocationis causarum par. 2. §. 1. num. 76. Paris. de resignat. lib. 3. quest. 11. num. 7. Ex cuius quidem litis causa, quæ, vt dixi, leuis non sit, cum possit probabiliter ꝛ subditus superiorem suum sibi infestum timere, non etiam dixerunt Domini propter litem requiri aliquam probationem malæ tractationis, aut vehementis suspicionis futuræ sæuitiæ: sed satis esse, vt de ea ex præsumptionibus dubitari possit, Speculat. de denunciat. §. quis denunciare possit num. 13. Mandos. de inhibition. q. 104. nu. 5. Aegid. decis. 45. Rota decis. 3. de rescript. in nouis. Et sicuti ex moribus Principis, siue cuiusque superioris asperioribus, ꝛ aut prauo iurisdictionis usu, subducuntur subditi ab eius iurisdictione, cap. olim, & cap. ex parte de accusat. Ioannes Faber in §. fin. instit. de his, qui sunt sui, vel alien. iur. Bursatt. cons. 170. num. 27. Guidopap. q. 62. nu. 1. Achil. decis. 362. Ita & sola lis visa fuit sufficere, dum ꝛ super re graui iustum timorem, vt dictum est, inferre potest Staph. de litteris inst. tit. de rescript. in forma Breuis §. indultum nu. 10. Paris. ubi supra de resignatione lib. 7. q. 11. nu. 7. q. 11. nu. 7. Gabr. de iudic. concl. 4. num. 31. Verall. decis. 62. nu. 4. par. 2.

Maximè autem mouit Dominos, vt exemptio huiusmodi videretur posse concedi, quod



- 7 quod cum litem iamdiu ab ꝑ antecessore motam non argui posset nouus Prior vt vel temerè instituerit, vel per calumniam prosequeretur, l. *quedam ff. de reb. dub. l. aut facta. S. exitus. ff. de pænis, Aym. conf. 335. num. 3. Crescent. decis. 19. de probat. cessabat ea suspicio, quam in proposito DD. considerant, ne quis sub prætextu litis affectatæ, aut ex ingenio ꝑ cõfectæ à Superioris sui obedientia subducatur: sicut ne causam Prior diutius protraheret, eandem exemptionem, quæ solet alioqui simpliciter concedi, in tempus ꝑ restrinxerunt, sequuti stylum, quem contradicente Ordinario prout hic etiam se opposuit, seruare signaturam testatur Lancellos d. par. 2. de attent. cap. 4. declarat. 4. num. 41. & notauit ex Cassador. eadem decis. 6. de priuileg. in fin. Quod tempus, & propter loci distantiam, & ferias, quæ instabant, atque etiam quia dabat Prior fumum aliquem boni iuris ex arbitrio, quod super hoc dixi maximum ꝑ Iudicis esse, visum fuit Dominis ad annum extendi posse: Ita tamen, vt & Sacra Congregatio, vel propter diligentias quas in expedien. causa Priorem adhibuisse constabit, vel si quæ ab Episcopo impedimenta inferentur, possit eidem vltcrius vel ne, prorogare.*

Et ita vtraque &c.

EMIN. MO ET REV. MO D. CAR. VIRILI:

Messanè Archipresbyteratus.

Die Veneris 11. Maii 1629.

### ARGVMENTVM.

Manutentio cui concedatur. Possessio manutentibilis, quando probetur per instrumentum captæ possessionis. Tituli validitas, & iustificatio non requiritur in iudicio summariissimo. Possessorium non admittit ea, quæ respiciunt petitorium.

### SVMMARIVM.

- 1 Manutentio datur ei, quid docet de eius possessione tempore motæ litis.
- 2 Possessio ad effectum manutentionis probatur ex instrumento captæ possessionis, alio non existente in possessione.
- 3 Tituli validitas, aut iustificatio non requiritur in summarissimo possessorio manutentionis.

- 4 Petitorium, ea, quæ respiciunt, non discutiuntur in summarissimo Possessorio.

### DECISIO CCLXXXI.

**D**OMINO Bartolo de Flore tantum informantē dederunt Domini mandatum de manutenendo, cum doceat de eius ꝑ possessione tempore motæ litis, S. *retinen. instit. de interd.*

De possessione constat, quia Bartolus constituit procuratorem Saluum Amalphum ad capiendam possessionem istius Archipresbyteratus, vt in summario num. 1. & ex instrumento captæ possessionis per supradictum procuratorem nomine Bartoli alio non ꝑ existente in possessione probatur possessio ad effectum manutentionis, l. *prædia, vbi Bart. ff. de acquir. possess. Put. decis. 350. num. 4. lib. 1. in nou. Greg. decis. 138. num. 2. & decis. 268. num. 10. & in summarissimo possessorio manutentionis ꝑ non requiritur validitas, aut iustificatio tituli, Greg. decis. 323. num. 2. & decis. 649. num. 11. par. 2. recent. & decis. 595. num. 8. par. 1. diuers.*

Et propterea ea quæ pro parte Marcelli Impalomeni possent allegari ob illius impetrationem contra validitatem tituli Bartoli vti respicientia petitorium, & requiritia ꝑ iustificationem gratiæ d. Marcelli non possunt impedire supradictam manutentionem ad fauorem Bartoli.

Et ita fuit conclusum &c.

REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Perusina Laudi.

Die Veneris 11. Maij 1629.

### ARGVMENTVM.

Laudi emologato ex quibus actibus resultet, & quando non valeat, nec sustineatur, & quare. Item an laudum emologari, & approbari possit anteaquam feratur, & quam conditionem tacitam habeat ista emologatio, siue approbatio, Laudum quando sit nullum, & an fieri possit, vt sustineatur in vim pacti.

### SVMMARIVM.

- 1 Laudi tacita emologatio ex quibus resultet.
- 2 Laudi subscriptio, cum promissione iurata obseruandi omnia in eo contenta, importat



- rat expressam laudi emologationem.
- 3 Laudum subscriptum, & approbatum valet in vim pacti.
  - 4 Laudi emologatio non subsistit in erroribus circa factum per arbitros commissis.
  - 5 Veluti si in laudo quaedam computata fuerint, quae non erant computanda.
  - 6 Arbitri sine partium consensu de iure non possunt facere sibi reservationes, sed tenentur omnia unico laudo expedire.
  - 7 Arbitri, quando excedunt, ut extendunt compromissi formam, laudum est nullum.
  - 9 Arbitri non possunt aliud facere, quam quod est expressum, alias laudum erit nullum, n. 8. & 10.
  - 11 Verba generalia, amplia, & geminata non admittunt distinctionem.
  - 12 Verba, undecumque, & qualitercumque, comprehendunt omnem, & quamcumque causam.
  - 13 Laudum, quando est nullum, tunc non est opus appellatione.
  - 14 Laudum nullum, etiam à partibus emologatum nunquam valet in vim pacti, nec rei indicata auctoritatem habere potest.
  - 15 Quod procedit etiam si adsit compromissum.
  - 16 Ad Laudi emologationem non potest inferri ex actibus equiuocis.
  - 17 Laudum nullum, nec expressè emologari potest ut valeat in vim pacti.
  - 18 Laudum antequam feratur, emologari non potest.
  - 19 Laudi emologatio iurata, habet in se tacitam conditionem, si equum, & iustum fuerit arbitratum.
  - 20 Læsio enormis in laudo, sufficit in sexta parte rei controuersa, & n. 21.
  - 22 Per Arbitros fuisse commissos errores, probatur ex eo, quod constat rem aliter se habere, quam illi laudarunt.
  - 23 Laudum expressè emologatum praesertim cum iuramento amplius corrigi non potest.
  - 24 Nec rescindi potest, nisi probata enormissima læsione.
  - 25 Laudi approbatio ante publicationem, habet illam tacitam conditionem, si laudum fuerit equum, & iustum.
  - 26 Subscribens alicui scripturae, censetur habere notitiam omnium contentorum.
  - 27 Laudum ratificans antequam feratur, tenetur omninò stare, si tempore ratificationis habuerit notitiam de contentis in eo, secus verò è contra. num. 28.
  - 29 Laudum, si quis legisset, verisimiliter non approbasset, si tantibus pluribus erroribus in eius prauidicium.
  - 30 Laudi subscriptio, operatur ut dictum lau-

dum, quamuis nullum, valeat in vim pacti.

- 31 Laudi consensus antequam feratur, non est purus, sed conditionalis, scilicet si fuerit equum, & iustum.
- 32 Laudum, ut valeat in vim pacti, requiritur consensus simultaneus.
- 33 Contra Laudum quod ex partium emologatione solum valet in vim pacti, competunt omnes exceptiones, quae aduersus pacta, & transactiones competunt.

## DECISIO CCLXXXII.

**A**RBITRI electi pro terminandis differentijs inter Io. Antonium, & Iosephum de Cantuccijs super hereditatibus Iosephi senioris, & Marcelli etiam de Cantuccijs in laudo desuper lato, elegerunt vigore facultatis compromissi Peritos, seu aestimatores ad effectum diuidendi, & aestimandi bona hereditaria, prout in effectu aestimatores sic electi diuiserunt, & aestimarunt, ut in quodam eorum praetenso laudo, de cuius executione agitur, quod cum Io. Antonius praetenderet fuisse à Iosepho emologatum, & staret in hoc difficultas, dubitauit die 15. Martij, anni praeteriti, an constaret de emologatione, fuit affirmatiuè resolutum ex eo, quod Ioseph à tempore scientiae laudi, nedum non appellauit intra terminum iuris, & spontè dimisit Io. Antonio quaedam bona stabilia, & clauas tradidit; vnde resultat & tacita emologatio ad l. Paul. respondit. ff. rem. rat. hab. Lancell. de attent. appell. pend. par. 2. l. 12. lim. 50. nu. 110. Paul. de Castr. conf. 116. num. 3. ad fin. lib. 1. Sed etiam laudo se subscripsit cum promissione iurata obseruandi omnia in eo contenta, & quae subscriptio importat expressam emologationem, l. ne in arbitris. S. fin. autem. ubi Bald. num. 12. vers. alterius, & Aret. in princ. C. de arbit. & tandem dicebatur & omnem casum laudum ut supra subscriptum, & approbatum valere in vim pacti, Glos. in l. 2. & ibi DD. C. comm. vtri. iud. Socc. conf. 85. in princ. lib. 1. & Rot. decis. 588. num. 1. par. 2. recent. cum alijs in d. decis. coram me latius deductis.

Sed reposita hodie causa super eisdem Domini praesertim ex nouiter datis recesserunt à decis. & firmarunt non constare de valida emologatione; praecipua resolutionis ratio fundata fuit in nullitatibus laudi, quae non consistunt, (ut praetendebatur) in quibusdam erroribus circa & factum per arbitros commissis, qui potius pertinent ad



ad iniustitiam, & læsionem ad l. cum prola-  
tis cum ibi not. ff. de re iud. Bart. in l. 1. de er-  
ror. calcul. cum enim non fuerit erratum in  
5 calculo, sed solum in eo ꝛ quod computata  
fuerunt quædam non computanda, intrat  
distinctio text. in l. 1. S. item si calculi. ff. qua  
sent. sin. appell. sed stant in eo, quod æsti-  
matores in dicto laudo reseruarunt sibi fa-  
cultatem diuidendi, & æstimandi bona, &  
credita quædam, ac Io. Antonio præfixe-  
runt terminum duorum annorum ad pro-  
bandum in hæreditatibus Iosephi senioris  
alia bona remansisse, quas reseruaciones  
cum arbitratorum vicem obtinerent, Alex.  
conf. 54. num. 3. lib. 2. Conar. variar. res.  
6 cap. 13. num. 3. vers. tertia conclus. de ꝛ iu-  
re sine partium consensu facere non potue-  
runt, sed tenebantur omnia simul, vnicoq.  
laudo diuidere, & æstimare, l. dicere 23.  
& l. non distinguemus, S. quasitum de recept.  
arbitr. addit. ad glos. in l. quid tamen. vers.  
separatim, ubi Bart. num. 3. ff. eod. Mantic.  
decis. 299. & Rota decis. 515. num. 17. vers.  
quod est etiam par. 1. recent.

Præterea, & multo magis in eo alio  
quod æstimatores transgressi fuerunt pote-  
statem eis datam per arbitros, qui virtute  
compromissi eos elegerunt pro executione,  
& obseruantia laudi prius per eos promul-  
gati, non autem vt illud subuerterent, &  
immutarent, eique derogarent, & clarum  
7 est, quod si ꝛ arbitri excedant, aut exten-  
dant compromissi formam, seu potestatem  
eis attributam, laudum est nullum, d. l. non  
distinguemus, S. de officio, & d. l. quid ta-  
men. S. fin. l. si cum dies. S. si intra, & l. quia  
arbitr. & ibi glos. ff. de arbitr. c. cum dile-  
ctus extra eod. tit. las. in l. si super possessione.  
num. 3. C. de transact. Bald. conf. 309. num. 3.  
lib. 1. Cels. Vg. consil. 51. num. 30. Menoch.  
consil. 381. num. 11. lib. 4. Viu. decis. 473. nu.  
7. & seqq. par. 3. Vinc. de Franc. decis. 354.  
num. 4. & Rota decis. 540. num. 6. par. 1. re-  
cent.

Quod autem æstimatores exceßerint, ex  
facto clarè patet in primis, dum deroga-  
runt capitibus primi laudi suo laudo con-  
trarijs, ibi, *approuiamo la transazione, &  
concordia* (idest d. primum laudum, quod  
appellant concordiam) *nelle parti però non  
contrarie, & repugnanti al presente nostro la-  
do, nelle quali dichiariamo, & vogliamo, che  
il presente è quella prenagli in ogni modo mi-  
gliore, &c.* cui concordia, seu laudo dero-  
garunt, dum laudarunt testamentum Mar-  
celli quoad bona cuiusdam primogenituræ  
in eo crectæ, cum tamen in d. primo laudo,

seu concordia fuisset expressè cautum bona  
sita in locis Miraldolis, & Monteroni non  
comprehendi in primogenitura in præiudi-  
cium Iosephi, ex ꝛ qua derogatione resul-  
tat manifesta nullitas ex defectu potestatis  
d. l. dicere. S. unde viden. erit cum alijs supra  
allegat.

Rursus exceßerunt imponentes partibus  
silentium super ijs, quæ sibi non reserua-  
runt volentes laudum vim habere genera-  
lis quietationis quoad non reseruata, & in  
9 laudo ꝛ expressa, quod arbitri facere non  
possunt, aliàs laudum est nullum per text.  
in l. 3. S. contrarium. ff. de contr. act. tut. quem  
ad hoc in puncto allegant Roman. conf. 155.  
num. 5. Corn. conf. 140. num. 2. lib. 4. Soccin.  
conf. 133. num. 5. lib. 2. Cels. Vg. ubi sup. nu.  
3. Lanfranc. de Orian. in tract. de arbitr. g. 9.  
n. 17. par. 5.

Tandem fuit in eo patenter excessum,  
quia cum Ioan. Antonius per dictum pri-  
mum laudum iam habuisset domum iuxta  
Portam Sancti Angeli, & situm cuiusdam  
apothecæ pro omni eo, quod prætere-  
derat super quodam serici negotio Iose-  
phi senioris, nihilominus æstimatores in  
calculo eiusdem hæreditatis, quem in suo  
laudo fecerunt, computarunt etiam dictum  
negocium pro augenda legitima eidem Io.  
Antonio debita ex persona Vincentiæ eius-  
dem Iosephi filia; Vnde pariter contraue-  
nerunt prædicto laudo arbitratorum, iuxta  
quod prædictum negocium non poterat le-  
10 gitimam augere, quia ꝛ quoad illam non  
erat amplius in consideratione habendum,  
ex quo erat iam penes ipsum Io. Antonium,  
mediante æquiualentia bonorum assignatio-  
ne in dicto primo laudo, vt supra facta,  
vnde fuit etiam ex hoc capite laudum nul-  
lum ex dicto S. unde viden. & alijs, de qui-  
bus supra, adeo vt nihil releuet, si dicatur  
domum, & situm apothecæ prædictæ fuis-  
se in dicto primo laudo Ioanni Antonio as-  
signata pro portione lucri, quod ex dicto  
negocio serici prouenerat post mortem Io-  
sephi tantum: æstimatores aut in calculo po-  
fuisse solum capitale, & lucrum, quæ erant in  
hæreditate tēpore mortis dicti Iosephi, & sic  
quid diuersum ab eo, pro quo Io. Antonio  
fuerat facta dicta assignatio: Quandoqui-  
dem hæc distinctio est contra verba clara  
primi laudi, seu concordia, ibi, *Gio. Anto-  
nio debba far quietantia generalissima, specia-  
le, specialissima di tutto quello potesse preten-  
dere nella bottega della seta, &c.* quæ verba  
11 ꝛ tam generalia, ampla, & geminata non  
admittunt distinctionem ad l. regula. S. fin. ff.



*ff. de iur. & fact. ignor. Surd. decis. 217. num. 9.* Sed comprehendunt omnem, & quamcumque causam, ex qua Ioan. Antonius undecim, qualitercumque posset in dicto  
 12 + negotio quicquam prætendere ad *tex. in l. Iulianus in princip. ff. de legat. 3. Oldrad. conf. 322. num. 6. latè Crauet. conf. 294. per tot. & Rot. decis. 76. num. 3. par. 2. recent. & apud Reuerendiss. D. meum Decanum dec. 94. num. 3.*

Ex quibus non obstat tacita emologatio prætensa ex ommissione appellationis, quia  
 13 vltra quod stante + laudi nullitate, vt supra non fuit appellatione opus, *l. si constat. ff. de appellat. l. prima S. si quis. ff. quand. appell. sit, & l. prima, ff. qua sent. appell. rescind. Felin. in cap. super litteris. num. 15. de*  
 14 *rescr. laudum sic + nullum vtcumque à partibus emologatum nunquam valet in vim laudi, nec rei iudicatæ auctoritatem habere potest, vt probat text. optim. in cap. examinata de confirm. vtil. quem ad hoc alleg. Bald. in tit. de pact. const. in glos. in vers. sententia quoque collat. 10. vbi rationem assignat in v. sib. feud. Rom. d. conf. 155. Ang. conf. 199. Dec. conf. 475. num. 31. & seqq. Codex fabr. lib. 2. tit. 38. de arbit. diffin. prima, quod*  
 15 *procedit etiam si + adsit compromissum, laudatur tamen aliquid extra compromissum (vt in casu nostro) quod postea à partibus emologatur, Corsett. singul. 19. verbo arbit. Rom. conf. 175. Paris. conf. 89. num. 54. & 55. lib. 1. Berrett. consil. 46. num. 8. & Barz. decis. Bonon. 112. num. 1. cum seqq.*

Minus obstat alia tacita emologatio deducta ex dimissione stabilium, & traditione clauium, tum quia procedit eadem responsio, ex rationis identitate, tum etiam quia huiusmodi actus non fuerunt præcisè facti in executionem laudi estimatorum, quia hodie docetur fuisse indifferenter factos, & potuisse fieri etiam ex alia causa, videlicet in executionem testamenti Marcelli, vel primi laudi, seu concordiae, in qua fuit expressè dictum, vt Ioseph iunior teneretur consignare Io. Antonio medietatem bonorum, quæ q. Ludouicus habuit,  
 16 ex dicto testamento, ex actibus + autem æquiuocis non est inferen. ad laudi emologationem in præiudicium Iosephi, qui eos fecit ad *l. non hoc. C. vnd. Cogn. Rom. conf. 343. num. 9. Aym. conf. 116. num. 9. & Rot. decis. 329. num. 2. par. 1. diu. & in terminis ratificationis idem Aym. conf. 197. num. 12. Gabr. conf. 36. num. 57. lib. 1. & consil. 180. num. 17. lib. 2. Surd. conf. 328. num. 24. lib.*

*3. decis. 221. num. 3. & Rota decis. 504. m. 10. par. 1. diuers.*

Non obstat etiam expressa illa emologatio deducta ex subscriptione, quia fuit responsum primò, idem quod supra, quod  
 17 laudum + nullum nec expressè emologari potest, vt valeat in vim laudi ex *Bald. Angel. Rom. & alijs supra cit. secundo laudum fuisse subscriptum ante publicationem, &*  
 18 *planum + esse, laudum, antequam feratur, emologari non posse, quin nihilominus læsio possit prætendi ad impediendam laudi executionem, Bart. in l. si societatem, S. arbitratorum num. 30. ff. pro soc. & in his terminis Bald. post Dih. in l. fin. q. 12. C. de contrah. empt. Cels. Vg. d. conf. 51. num. 6. Bursatt. conf. 432. num. 28. & est communiter receptum, etiam quod emologatio,*  
 19 *vt hic fuerit iurata, + quia iuramentum, sicut, & simplex promissio de stando laudo habet in se tacitam conditionem, si æquum & iustum fuerit arbitratum, argumento text. in l. si libertus ita, ff. de oper. libert. & l. fin. C. de non num. pec. c. quinta Vallis, vbi communiter Doct. de iur. Bart. in d. S. arbitratorum num. 30. & 31. Alex. conf. 131. col. 5. lib. 2. Thob. Non. conf. 68. num. 15. Guidop. q. 519. Boer. dec. 284. num. 18. & latè*  
 20 *Ioseph. Ludon. decis. Lucen. 27. enormis + autem læsio in præsentii iuxta communem ferè omnium resolutionum sufficit in sexta parte quantitatis controuersæ, Bart. in d. S. arbitratorum, Fulgos. conf. 50. Dec. consil. 39. num. 7. Soc. iun. conf. 16. num. 12. iib.*  
 21 *1. & quandoque + in minori, vel maiori arbitrio Iudicis Menoch. de arbit. cas. 73. & Ioseph. Ludou. vbi sup. nu. 33.*

Quod autem hic sit læsio in sexta parte, aut aliàs arbitrio Iudicis sufficiens ad effectum, de quo agitur, visum fuit Dominis probari ex facti circumstantijs supradictis, & ex erroribus per arbitros commissis in  
 12 *euidens Iosephi præiudicium, + qui probantur eo ipso, quod constat rem aliter se habere, quàm illi laudarunt ad l. de arate. S. vlt. ff. de interrog. act. & l. si post diuisionem C. de iur. & fact. ignor. & ibi Ias. Crauet. conf. 157. num. 8. Cephal. conf. 526. num. 2. vol. 4. & certè res aliter se habet in multis, primo quoad negotium serici, quod vt dictum est nullatenus computari debuit, secundò in computando fructus dictæ legitimæ non solum habita ratione bonorum stabilium, quæ sui natura sunt fructifera, verùm etiam mobilium, quæ fructus non reddunt, tertio, quia computarunt ratam bonorum stabilium debitam Io. Antonio*  
 in



in hereditate Marcelli per obitū dicti Ludouici sine filiis in scutis 3520. quæ tamen vt benè per Iosephum ostensum fuit, solum debuit computari in scutis 2500. quartò dum fuit computata rata bonorum mobilium, & quorundam iocalium debita eidē Io. Antonio ex causa eidem hereditatis Marcelli in scutis 350. quæ tamen non debuit computari nisi in scutis 247. & vltimò, quia computarunt in portione Iosephi integrum valorem domus iuxta Portam S. Susannæ, & tamen sola illius medietas erat computata cum alia medietas longè antea fuisset euicta per Camillam Lancelottam, vt ex sententia, & possessione inde sequuta.

23 Vnde non obstat, quod † laudum expressè emologatum præsertim cum iuramento amplius corrigi non possit, ex regula, quod semel *de reg. iur. in 6. & in puncto Bald. conf. 126. num. 2. lib. 4. Magon. decis.*

24 *Lucen. 59. num. 19. nec rescindi † nisi probata enormissima læsione, & sic vltra dimidiam Dec. conf. 60. quem refert, & sequitur Marant. de ordin. iud. 4. par. distinct. 14. num. 8. & Bomb. conf. 3. num. 8. Oldrad. conf. 165. Calder. conf. 2. nu. 3. tit. de arbitr. Corn. conf. 140. num. 5. Rota decis. 588. par. 2. recent.* quia hoc est verum, quando laudum emologatur, postquam est iam latum, & publicatum, & sic postquam partes habent scientiam de contentis in eo, in quo casu loquuntur dicti DD. Nos autem versamur in longè diuersis terminis, nempe in approbatione ante publicationem, & sic non habita scientia contentorum in laudo, quæ propterea vti facta sub confidentia discretionis arbitrorum, aut ad captandum eorū beneuolentiam habet † illam tacitam conditionem, si laudum fuerit æquum, & iustum, ex *Dec. d. conf. 60. & 475. & Ioseph. Ludou. ubi sup.*

Neque obstat si dicatur nos versari in approbatione scripturæ laudi iam concepti, & formati, & cui nihil post subscriptionem, 26 potuit addi, aut detrahi † subscribens autem alicui scripturæ censetur habere notitiam omnium contentorum in ea, *Bart. in l. scut. §. non videtur in primo not. ff. quibus mod. pign. vel hypoth. sol. Castr. conf. 216. n. 2. lib. 1. Gabr. tit. de præsumpt. conclus. 3. nu. 29. & Rota apud Greg. XV. decis. 328. num. 1. cum alijs in d. decis. in hac causa coram me facta adductis, & quod ratificans laudum † antequam feratur, teneatur omnino illi stare, si approbationis tempore habeat notitiam de contentis in eo, dixit*

*Bald. in d. fin. num. 43. & hoc credo verum C. de contrahen. empt. nam vltra quod prædicta non procedunt, quando subscribitur laudum nullum ad effectum, vt valeat in vim laudi per supradicta, vltimò respon-* 28 *detur procedere in dubio, non autem † quando (vt in casu nostro) subscriptio probatur facta, non lecta scriptura laudi, & non habita notitia de contentis in ea, l. fin. C. plus val. quod agit, & l. 2. C. de reg. al. non alien. Innoc. in cap. 2. de fid. instrum. Felin. in cap. quoniam contra num. 48. lib. 5. de prob. Castr. in l. si ita stipulatus. S. Chrysogonus, ubi Ias. num. 12. vers. secundo limita, & ibi communiter DD. ff. de verb. oblig. idem Ias. in l. emptor. S. Lucius. num. 4. ff. de pact. & in puncto Barz. in d. decis. Bononiens. 112. num. 11.*

Quod autē se Ioseph subscripserit non lecta scriptura laudi, & contentorum in ea, habita scientia, & sic sub confidentia, & conditione prædictis, immò, & deceptus, credens firmare laudum validum, visum, fuit sufficienter probari ex testibus desuper examinatis, quibus Domini eo magis fidē adhibuerunt stantibus tot erroribus in præiudicium Iosephi, necnon excessibus arbitrorum contra facultatem eis datam, quos 29 si legisset † verisimiliter non approbasset, vnde intrare videtur *doctr. Bart. in l. prima. S. si quis neget. num. 11. vers. quero, quid si instrumentum. ff. quemadmodum testam. aper. & Castr. in d. conf. 216. num. 3. vers. ex quibus patet, lib. 1. & tandem in dubio ita præsumendum est, ex quo subscriptio præcessit publicationem Barz. ubi sup. 12. vers. at casu isto.*

Non etiam releuat si dicatur, quod saltem subscriptio operetur, vt dictum laudum † quamuis nullum valeat in vim pacti 30 *alleg. in d. decis. coram me in fin. quia procederet, si fuisset subscriptum laudum iam latum, non autem antequam feratur, quia tunc non adest consensus purus † sed conditionalis, quatenus laudum sit iustum, & æquum, vt supra in specie Dec. in d. conf. 475. num. 28. & cessat penitus difficultas, quia hic probatur subscriptiones fuisse a partibus factas separatim, & in diuersis locis, & sic consensum non fuisse simultaneū,* 32 *& tamen consensus debet esse † simultaneus, vt laudum valeat in vim pacti, Narr. conf. 95. num. 3. Gabr. d. conf. 36. num. 57. lib. 1. Surd. conf. 136. num. 56. & decis. 53. nu. 21. & fuit firmitum in decis. in hac causa facta super remissoria 11. Martij 1622. coram bo. me. Vbaldo. Tandem etiam quod laudum*



dum valeret in vim pacti, non haberet paratam executionem, de qua principaliter 33 quaeritur, quia ꝑ contra laudum quod ex partium emologatione solum valet in vim pacti, competunt omnes exceptiones, & remedia, quae aduersus pacta, & transactiones, itaut si procedendum via ordinaria; Ang. conf. 198. Dec. d. confil. 475. num. 36. Paris. Berett. & Barz. ubi sup. Caccialup. in tract. de transact. in 3. quaest. in fin. Surd. decis. 130. num. 15.

Et ita decisum utraque parte informante.

*\*Est decisio 155. supra in hac parte.*

Et infra adest alia decisio in eadem causa sub die 22. Aprilis 1630. coram bo. me. Reuerendiss. Coccino. Est decisio 369. Et in 2. parte habetur altera sub die 3. Nouemb. 1632. coram eodem Coccino; est decisio 159. Et in 3. parte adsunt alia; ut annotari ad decisionem 301. qua est in eadem causa.

R. P. D. V E R O S P I O.

Romana nullitatis obligationis.

Die Veneris 11. Maij 1629.

A R G V M E N T V M.

Contractus celebratus cum filiofam. qui publicè pro tali reputabatur, & vnà cum patre habitabat, nullius est roboris. Item etiam ex quibus coniecturis contractus praesumatur simulatus.

S V M M A R I V M.

- 1 Statutum Urb. lib. 1. cap. 152. damnat contractus filiorum famil. non obstante quouis iuramento, & obligatione.
- 2 Statut. Urb. cum sint confirmata à Papa possunt annullare iuramenta.
- 3 Actione nulla quis conueniri potest pro pecunijs, quarum in ludis de iure vetitis iacturam fecerat.
- 4 Actio non solum denegatur ex contractu facto in ludo illicito, sed & amissa pecunia repeti potest.
- 5 Pecunia numeratio probatur per solam confessionem de recepto.
- 6 Filius, inuerisimile est, quod indiguerit, vel breui tempore consumpserit magnam, & notabilem summam pecuniarum, dum eidem domi à patre omnia necessaria supeditabantur.

- 7 Testes reddentes plenissimam causam sui dicti, certum est, quod probant.
- 8 Contractus fuisse simulatus arguitur ex patetis insolitis, & non consueto more agendi.
- 9 Societas officij propter pecuniarum discrimen, quod ex mutuo periculo hinc inde incurritur, nonnisi ad sex menses contrahuntur.
- 10 Simulatio etiam arguitur, quando partes plus a quo sollicitae fuerunt sibi prospicere.
- 11 Simulatio praesumitur, quando quis nimis remittit, & segnius rem agit, quam decet.
- 12 Simulatio bene arguitur ex nimia facilitate tam concedendi, quam credendi personis, in quibus, & mores, & regionis instituta, satis contrarium suadere poterant.
- 13 Probationis difficultas ubi adest, tunc etiam leuiore coniecturae sufficiunt.

DECISIO CCLXXXIII.

**N** Vllitas obligationis D. Tiberij Nari, cuius causa fuerat à D. Ioan. Antonio eius patre in Rota commissa, satis visa fuit Dominis hodie concludi, cum ex testibus examinatis idem D. Ioan. Antonius docuerit Tiberium filium, & pro filiofam. publicè habitum, & secum vnà habitare.

- 1 Intrabat ꝑ enim dispositio statuti Urbis 152. damnantis eorundem filiorum contractus, non obstante quouis iuramento & obligatione, & eiusdem statuti validitas propter confirmationem Apostolicam controuerti ꝑ non poterat, vt saepius fuit decisum par. 1. diuers. decis. 452. num. 1. decis. 527. num. 1. par. 2. recent. apud Ludouic. decis. 182. & inter impressas post tract. de saluiano decis. 250. num. 9.

De contractuum praeterea qualitate etià Domini dubitarunt, cum obligationes omnes D. Tiberij visae fuerint habere causam à ludo alearum, & taxillorum, in quibus dum victus à socijs, ne perderet, vt saepe fit, quotidie perdere non cessabat, eo magis intrabat nullitas obligationis, quod nedum probaretur, pecunias, pro quibus se obligauerat, ipsum non percepisse, (sic considerat statutum, licet adhuc satis non putet ad obligationis validitatem) sed pro pecunijs, ꝑ quarum in ludis de iure vetitis iacturam fecerat, nulla actione conueniri posset, l. fin. C. de relig. & sumpt. funer. l. solent. l. quibus. ff. de alea. lusu, & aleat. Gl. in c. clerici, ubi etiam Abb. num. 12. & 16. de vit. & honest. cleric. Paris. de Put. in tract. de lud. num. 15. & 21. Caccialup. eod. tract. num. 33. & seq. Praesertim cum & idem tan-



tanquam filius fam. liberam pecuniæ administrationem non haberet, & pecunia, quam amiserat, dici non posset ratione summæ contemnenda, quibus casibus in-  
 4 distinctè admittitur Doctores denegari & non solum actionem ex contractu facto in ludo, verum, & pecuniam amissam, repeti posse, vt præter relatos voluerunt, *Florian. in l. final. S. si seruus num. 9. de alea luf. & aleat. Viuius com. opin. quest. 468. num. 19. Capra reg. 86. nu. 59. Farinac. de var. & diuers. crim. q. 109. num. 217. Rot. in Rom. pecuniaria 15. Martij 1602. coram Card. Ludou. dec. 47. & in Casenaten. pecuniaria 28. Iunij 1627. coram bo. me. Patriarcha Manzanedo.*  
 Hanc autem fuisse causam obligationis non solum visum fuit Dominis probari ex testibus, qui deponebant Tiberium ludorum huiusmodi studio perditum præsentem pecunia, quam in ludo non exponebat socijs satisfacere non potuisset, sed ex pluribus etiam coniecturis apertissimè concludi, cum fuerint initæ plures officiorum societates cum iisdem personis, à quibus ipse  
 5 Tiberius in ludo vincebatur, & non nisi per solam confessionem de recepto probaretur realis numeratio pecuniæ, & cum effectu, *Roland. conf. 47. n. 30. vol. 3. Mastard. de probat. concl. 815. num. 11. & 20. Farinac. de falsit. & simulat. quest. 162. num. 187. & 189.*  
 Et ad hoc considerantur Domini ingentem æris alieni quantitatem scutorum octomillium, & vltra, quam solius anni spatio Tiberius contraxit, satis enim visum fuit inuerisimile, vt hac summa vel indiguerit, vel tam breui tempore consumpserit, dum  
 6 eidem domi à patre omnia & quæ vsui esse poterant, suppeditabantur, vt arguunt in proposito, *Crauet. conf. 156. num. 9. Decian. conf. 62. num. 72. & 79. vol. 3. Magon. decis. Lucen. 25. num. 7. Dec. conf. 94. num. 2. Rota in Romana pecuniaria 5. May 1627. coram R. P. D. meo Dunozeito.* Et omnis necessitatis, aut indigentia causa, imò quælibet fordis suspicio, quæ patris seni, & parco fortè obijci posset, excluderetur, dum æquè, ac fratrem, quem natu maiorem, etiam domi habebat, & cuius huiusmodi rerum egestas nulla proponebatur à parentibus tractatu Tiberium iisdem testes depon-  
 7 nebant. Non enim & reuocari poterat in dubium probatio, quæ ex eorum attestatione sequebatur, postquam & domi eidem D. Io. Antonio inferuerant, & plenissimam reddebant sui dicti causam, l. solum. C. de testibus. S. licet, & ibi glos. in verb. solam

*auth. de testibus. l. cum his S. vult igitur. ff. de transact. speculat. de testibus, S. 1. num. 60. & seq.*  
 8 Ex pactis etiam insolitis, & non consueto more agendi, licebat & hanc simulationem deprehendere, cum nullis datis fideiussoribus ingentem pecuniam Tiberius in societatem officiorum acceperit, imò fuerit idem ab aliquibus peculiari, ac diuersa apoca promissum, fore, vt non nisi post patris mortem, vel fors ab eo repeteretur, vel etiam fructus exigerentur. Hinc enim apparebat, quàm tuerint contrahentes de hac Tiberij obligatione solliciti, imò quanti hoc suum creditum fecerint contra quàm huiusmodi officiorum societatibus fieri contingant, quæ propter pecuniarum & discrimen, quod ex mutuo periculo hinc inde incurritur, non nisi ad sex menses contrahi vt plurimum solent, & in quibus fructus anticipate soluuntur, & plurimum fideiussorum cautionem, imò & pignoris sat notum est, & quandoque re-  
 9 quiri, & hanc & coniecturam, quæ ex pactis insolitis simulationem arguit, considerant Doctores tam si partes plus æquo sollicitas cautiùs sibi voluisse prospicere appareat, l. si quis sub condit. ff. de condit. inst. l. as. in l. testamentum. num. 3. & 4. C. de testam. & conf. 170. num. 1. lib. 2. Barbat. conf. 1. num. 34. vol. 1. Sured. conf. 327. num. 4. Menoch. de presumpt. presumpt. 122. n. 67. Farinac. de falsit. & simulat. quest. 162. par.  
 10 4. num. 155. & 163. Quàm & etiam si nimis remisisse, & segius rem agentes offenderint, haud magni à se eam obligationem fieri, quàm aut titulum causæ prætendebant, aut quod ex ea minus iuste sibi deberetur, iure negligebant, *Parif. conf. 54. num. 70. & seqq. vol. 1. Tiraq. de retract. conuent. in prefat. num. 32. Afflict. decis. 40. in fin. Rot. diuers. decis. 116. num. 5. par. 2. & in Imolen. pecuniaria 3. Iunij 1628. coram R. P. D. meo Viriliset in Romana pecuniaria 5. May 1627. coram D. meo Dunozeito.*  
 Et demum nimiam facilitatem tam concedendi, quàm credendi filio familiæ hanc pecuniæ summam Domini maxime suspectam habuerunt, & in ijs præsertim personis, in quibus, & mores, & regionis instituta satis contrarium suadere poterant, *Alciat. in l. si maior. C. de transact. Bald. conf. 311. vol. 5. Cuman. conf. 145. num. 4. Card. conf. 71. num. 12. Cassan. ad consuetud. Burgund. rubr. 10. de retract. S. 12. in text. bi. si fraud est inuenta vers. decimus.* Et cum ex his omnibus probaretur causa simulandi  
 12 tam



- tam respectu Tiberij, qui se obligauerat, quam eorum, qui pecuniam dederant, de contractus, & obligationis nullitate dubitari non poterat; cum propter probatōnis difficultatem, & duæ etiam læuiores coniecturæ satis esse putentur, & maximum sit super hoc ipsius iudicis arbitrium, Aym. conf. 156. num. 7. Honded. conf. 33. num. 53: lib. 2. Becc. conf. 52. num. 41. & seq. Menoch. de arbitr. cas. 247. & de presump. lib. 3. presump. 122. num. 7. Farinac. de falsi. & simul. q. 162. num. 105. & 143. Et ita fuit informantibus Dominis de Naris coram me resolutum, &c.
- 16 Possessor iniustus, & illicitus est citandus.  
17 Sententia ex defectu citationis non sustinetur, nec nocet non citato.  
18 Sententia lata in contumaciam contra uxorem non nocet viro scienti litem.

## DECISIO CCLXXXIV.

**V**IRTUTE cōmissionis habentis clausulam cum facultate manutenendi, quem de iure disputato dubio, cui esset dandum mandatum de manutenendo &c. Renato Marerio dandum esse Domini resolverunt, nam de ijs possessione tempore motæ litis constat: Primò ex eo, quod Martia vxor ei ista septuaginta sex loca montiū dedit in dotem cum æstimatione scut. 109. pro quolibet loco, cum clausula constituti per + quam in Renatū maritum fuit translata possessio, quam Martia vxor habebat, l. quod meo, l. interdum. ff. de acquiren. possess. Tiraqu. de iure constit. par. 1. num. 2. & 4. Rota decis. 551. num. 4. par. 2. recen. Greg. XV. decis. 437. n. 1. & seq. & in puncto in incorporalibus, + & locis montium, quod clausula constituti transferat eandem possessionem, Rota decis. 764. nu. 2. recent. Bart. in d. l. quod meo num. 6. & 7. ubi Alex. num. 2. Corn. num. 8. in fin. constitutario + autem dari mantentionem, tradit Faber. in S. retinenda. nu. 7. in sit. de interdict. Rot. decis. 299. num. 1. post Pacific. de salu. & apud Pic. decis. 153. num. 4. apud Addent. ad Greg. d. dec. 457. n. 6.

Secundò, quia Renatus post cessionem locorum montium in dotem mediantibus + pluribus ordinibus exegit, per quam exactionem acquisiuit possessionem, Bart. in l. penult. ff. de condit. in sit. Soccin. sen. conf. 31. n. 2. lib. 1. Dec. conf. 400. num. 3. Rota decis. 691. num. 2. par. 2. recent. & consequenter ei danda est mantentio, S. retinen. in sit. de interdict.

Non obstat, quod ordines dicant: *L'ughi cantanti sotto nome della Signora Martia*, & quietantiæ dicant: *per la Signora Martia*, quia duo ordines subdunt: + *à me spettanti*, quæ verba important dominium, & possessionem, Rebuff. in l. verbum illud pertinere. vers. ita sicut, & vers. & sic verba spectare. ff. de verb. signific. Felin. in rubric. de rescript. n. 7. vers. hoc autem limitatur, & consequenter Renatus ob supradicta verba: *à me spettanti*, faciebat ordines, & exigebat illis median. vti Dominus, & possessor, & in quietantijs dicitur: *con ordine del Signor Renato*: & ideo in executionem ordinum habentium supradicta verba *à me spettanti*, qua-

EM<sup>MO</sup>, ET REV.<sup>MO</sup> D. CARD. VIRILI.

Romana locorum montium.

Die Lune 14. Maj 1629.

## ARGUMENTVM.

Manutentio cui concedatur, & ex quibus actibus, & causis. Et de effectu clausulæ constituti.

## SUMMARIVM.

- 1 Clausula Constituti operatur, ut possessio censeatur translata in constitutarium.
- 2 Clausula Constituti transfert etiam possessionem in incorporalibus.
- 3 Constitutario datur mantentio.
- 4 Possessio acquiritur per exactionem.
- 5 Verba, à me spettanti, important dominium, & possessionem.
- 6 Demonstratiue, & non limitatiue verba in dubio interpretari debent.
- 7 Exactio tribuitur titulo precedenti.
- 8 Actus presumitur potius factus nomine proprio, quam alieno.
- 9 Exactio unica sufficit ad effectum mantentionis.
- 10 Prado, & spoliator est manutenendus in sua possessione.
- 11 Possessio de facto sufficit ad effectum mantentionis.
- 12 Clausula Constituti effectus, & possessionis subsequente per exactionem remanet illasus sub dispositione iuris.
- 13 Decisio in causa Romana de Cincijs intellectus.
- 14 Mantentio datur possessori, qui non habuisse pro spoliato ex sententia iniusta iudicis.
- 15 Possessor est citandus in sententia reintegratoria.



quare supradicta verba tam quietantiæ, quam ordinum fuerunt apposita demonstratiuè ad hoc, vt cum adhuc litteræ patentes remanerent sub nomine Martiæ; sciretur, quod erant illamet loca Montium & sibi data † in dotem ab vxore, & ad ipsam Renatum pertinentia, *Aymon. conf. 301. num. 5. Nat. conf. 34. num. 5. & 6. Greg. decis. 516. num. 8.* cum enim præcesserit titulus dotis, exactio † attribuitur titulo præcedenti, *l. quadam mulier, ff. de rei vendicat. l. 2. C. de acquirend. possess. l. marito, ff. pro socio, Dec. conf. 618. num. 2. Gregor. decis. 307. num. 11.*

7 & dicitur † facta nomine proprio, non vxoris, *l. Titium, l. magis, ff. de solut. Rot. dec. 364. nu. 6. par. 1. in recent. Afflict. decis. 360. num. 7. Gregor. decis. 472. num. 4.* & sat est exactiones cessisse ad vtilitatem ipsius Renati, qui fructus locorum Montium vti ad ipsum spectantium exigere mandauit, *Rota d. decis. 754. num. 3. vers. non obstat etiam par. 2. in recent. atque etiam expressit. Li farò boni alli nostri conti.*

9 Ad effectum † autem manutentionis sufficit etiam vnica exactio, *Rip. in cap. cum Ecclesia Sutrina num. 52. & 53. de caus. possess. & propriet. Bald. conf. 251. per tot. lib. 5. Roman. conf. 311. num. 7.* & etiam præ-

10 do, & † spoliator est manutenen. *Menoch. de retin. remed. vlt. num. 18. Rot. dec. 641. num. 8. par. 1. diuers. & decis. 661. num. 2. par. 1. in recent. & sufficit possessio si de facto, cum manutentio detur etiam ad statum, Gregor. decis. 569. num. 3. vbi adden. num. 6. Rot. diuers. decis. 641. num. 8. par. 2. & fuit dictum in Romana officiorum Plumbi 4. Iulij 1601. coram bo. mem. Card. Pamph.*

Nec subsistit, quod possessio non fuerit translata in vim constituti, nec potuerit acquiri sine mutatione nominis in patentibus facienda per Secretarium, quia reformatio Pauli Quinti hoc non disponit, sed præscribit solum formam admittendi huiusmodi resignationes, ideo effectus clau-

12 sulæ Constituti, † & possessionis subsequen-  
tæ per exactionem remanet illæsus sub dispositione iuris, *Rot. d. dec. 764. par. 2. recent.*

Decisiones verò in Romana de Cincijs 15. Decembris 1623. & prima Iulij 1624. coram

13 R. P. D. meo Pirouano non † dicunt, quod effectum acquirendi possessionem necessaria sit renouatio patentium cum mutatione nominis, sed solum firman, quod ex descriptione Secretarij et exactione fructuum probatur possessio, quod est quid diuersum, & quod huiusmodi renouatio ad effectum possessionis, & manutentionis non requi-

ritur, satis probatur ex supra dicta *dec. 704. num. 2. & 3. par. 2. recent.*

Non obstat clausula apposita in patentibus de dando cautionem restituens prioribus, & euictionis ad contentamentum Principis Burghesij, quia sat est istam cautionem dare in actu exequutionis, quando mutantur patentes. Interim per clausulam Constituti, & actus possessorios fuit acquisita possessio manutenibilis per præallegata.

Tandem non obstat, quod in vim sententiæ D. Thesaurarij heredes Roberti Primi fuerint reintegrati, & descripti in litteris patentibus, fructusque exegerint, ideo ipsis auctore prætoris possidentibus dandum fuisset mandatum de manutenendo, quia supradicta conclusio procederet si Thesaurarius iuste, & rectè processisset, sed cum nulliter ex defectu citationis Renati possessoris dederit reintegrationem,

14 sat est, † quod Renatus non habuerit se pro spoliato ad effectum, vt illi sit dandum mandatum de manutenendo, *Rot. dec. 802. num. 7. & 8. p. 1. diuers. Put. dec. 409. in fin. lib. 2. in correct. Seraph. dec. 1041. num. 3. Greg. dec. 458. num. 1. Rot. dec. 664. num. 1. p. 1. & 630. nu. 1. in fin. par. 2. recent. Bald. conf. 135. num. 2. lib. 2.*

15 Quod autem Renatus † possessor esset citandus in sententia reintegratoria, est text. in c. licet Episcopus, vbi glos. in verb. vocato de prebend. in 6. Felin. in cap. dudum nu. 24. de rescript. *Rot. dict. dec. 802. num. 8. par. 1. diuers. Mant. decis. 194. num. 2. & dec. 309.*

16 num. 4. & quod † iniuste, & illicitè possessor sit citandus, *Ruin. conf. 17. num. 3. lib. 5. Gabr. de citat. conclus. 1. num. 69. & ignorantia, quod Renatus esset possessor, & propterea cum non citauerit, non † subsistet sententiam, nec illa præiudicat non citato, Gabr. de citat. d. conclus. 1. num. 70. Ruin. conf. 62. num. 24. lib. 5. Alexand. conf. 5. num. 2. lib. 2. Soccin. Sen. conf. 13. num. 5. lib. 4.*

Non obstat, quod maritus sciret litem fieri cum vxore, quia cum vxor nullam fecerit defensionem sententia † lata in cōtumaciam contra vxorem non nocet viro scienti, licet *Bart. in l. cum fil. famil. num. 4. in fin. ff. de verb. oblig. addit. ad Bart. in l. sape num. 1. conf. 84. num. 4. & 11. lib. 3. Marfil. singul. 4. Boer. decis. 79. num. 4.* præsertim cum maritus fuerit in alijs actibus citatus, ideo credebatur, quod ad sententiam quoque citaretur, & sic deficit eius patientia requisita, vt scientia præiudicet *d. l. sape ff. de re iud. & ibi glos.*

Et ita vtraque, &c.



REVERENDISS. P. D. V R G E L L E N.

Florentina Iurispatron. de Ianfigliazzis.

Die Lunæ 14. Maij 1629.

## A R G V M E N T V M.

Præsentati à diuersis patronis, qui habent partem in iurepatronatus, quis eorum veniat instituendus. Quasi possessio præsentandi qualiter acquiratur. Iurispatronatus natura, quæ sit.

## S V M M A R I V M.

- 1 Præsentatio à maiori parte Patronorum existentium in quasi possessionem præsentandi debetur institutio.
- 2 In quasi possessione præsentandi quis ex unica præsentatione constituitur.
- 3 Ordinarij gratificatio, quando plures sunt præsentati, quo casu cesset, & num. 6.
- 4 Gratiæ Apostolica est subreptitia, stante in ea clausula, dummodo non sit alteri ius, &c. quando fuerit alteri iam ius questum.
- 5 In actis ea, quæ non sunt attendenda non veniunt.
- 7 Patroni, qui in iurepatronatus constituunt minorem partem, pro nihilo reputantur.
- 8 Patroni Laici habent tempus quadrimestre de iure ad præsentandum.
- 9 Iurispatronatus de iure est indiuiduum, & totum est penes singulos, & non attenditur maior numerus in abstracto, sed solum maior numerus eorum, qui realiter præsentant.
- 10 Iurispatronatus, quando est gentilitiam competit in capita.
- 11 Iurispatronatus, quando est turbidum, cuius conditionis sit, tunc attenditur ultimus status.

## D E C I S I O CCLXXXV.

**C**VM ad Parrochiales SS. Mariæ, & Andreæ unitas, quæ de Iurepatronatus laicorum esse dicuntur, Maritus de Doctis, & Stephanus Bonfantes à diuersis Patronis fuerint præsentati, dubitavi hodie in Rota, quis eorum sit instituendus, & fuit ad fauorem Marij resolutum, quia & cum ille fuerit præsentatus à maiori parte Patronorum existentium in quasi possessione præsentandi, ei debetur institutio c. ex frequentibus, & ibi glos. de instit. c. consultationibus de iurepat. glos. in cap. quoniam, vers. qui ma-

ioribus, eod. tit. Ferret. conf. 23. num. 4. lib. 1. Mant. dec. 86. num. 4. & Rota decis. 202. num. 1. part. 2. recent. & in Lunen. Sarzanen. beneficij 31. Maij 1627. coram me.

Quod autem Marius habeat maiorem partem Patronorum existentium in quasi possessione, est clarum, quia fuit præsentatus à Vincentio Ianfigliaccio, qui pro medietate, & à Ludovico, qui pro sua portione, quam asseruit habere in alia medietate, præsentauerant Carolum, pro cuius obitu hoc beneficium vacauit, ex qua præsentatione & constituti fuerunt in quasi possessione præsentandi respectiue modo prædicto iuxta reg. text. in d. cap. consultationibus de iurepatr. Achill. decis. 5. de iurepatr. etiam quod sit vnica præsentatio. Rip. in cap. cum Ecclesia Suirina de caus. poss. & propr. Roman. conf. 311. num. 7. Federic. de sen. conf. 234. Oltrad. conf. 312. col. 2. Dec. conf. 117. n. 2. vers. quod autem quasi possessio, Rot. dec. 49. de res. in antiq. & decis. 17. num. 1. par. 2. diuers. & alibi sepius, Vnde cum Stephanus fuerit præsentatus à solo Horatio, qui vt constat ex dicta vltima præsentatione de Carolo facta, solum est in quasi possessione præsentandi pro sua portione, quam habet in prædicta alia medietate, institutio, vt dictum est, debetur Mario, & propterea gratificatio Stephano & facta ab Ordinario Florentino fuit nulla glos. in cap. si plures, verb. auferri, vers. sed si pones, 16. quæst. 7. Innoc. in c. 1. num. 2. eod. tit. Dec. conf. 129. num. 2. Lamberti. lib. 2. p. 3. q. 5. art. 1. prout etiam gratia Apostolica & eidem, vt prætendebatur facta fuit subreptitia, stante clausula dummodo non sit alteri ius, &c. quod hic fuisse Mario quæsitum est indubitatum ex præsentatione à maiori parte. Card. Seraph. decis. 1238. Rot. decis. 726. num. 3. par. 2. recent. necnon stante narratiua præsentationis à medietate, Rota decis. 568. num. 1. & decis. 625. n. 2. par. 2. recent. quæ clausula, & narratiua verisimiliter adfuit in litteris dictæ gratiæ, & in omnem casum cum litteræ & non sint in actis, non sunt pro nunc attendendæ.

Non obstat, quod Horatius præsentauerit Stephanum etiam vt Procurator alterius Vincentij, necnon Nicolai, Lucæ, Francisci, Petri, Philippi, & Alexandri, qui vna cum eo habent præfatam aliam dimidiam Iurispatronatus, & sunt pariter in quasi possessione ex dicta Caroli præsentatione effectum sortita, & ideo Stephano & potuisse Ordinarium Florentinum gratificari vt præsentato à medietate Patronorum, ex quo



quo Ludouicus, & Ginus eorum Compatri-  
7 troni in eadem dimidia vti constituens &  
minorem partem pro nihilo reputantur,  
*Rocch. de iurepatr. verb. ipse, vel is à quo, nu. 7.*  
*Garz. de benef. par. 5. c. 9. num. 225. Cassad.*  
*decis. 2. de iurepatr. Rot. decis. 443. num. 4. par.*  
*2. recen. & adden. ad Greg. XV. dec. 452. n. 23.*  
quia fuit bene responsum non esse verum,  
quòd Stephanus fuerit præsentatus ab om-  
nibus supradictis Compatronis in dicta  
medietate, sed ab Horatio dumtaxat, cum  
enim non constiterit de mandato, aut de  
ratificatione prædictorum intra quadrime-  
8 stre Patronis & laicis ad præsentandum,  
à iure præfinitum præsentatio per Horatiū  
eorum nomine facta non attenditur *Lap.*  
*alleg. 22. Rocch. ubi sup. verb. honorificum q. 5.*  
*num. 26. Lambertin. de iurepatr. lib. 2. part. 2.*  
*quæst. 1. art. 21. num. 5. Put. decis. 311. num. 2.*  
*lib. 3. in correct. Rot. decis. 443. n. 3. par. 2. rec.*  
*& addent. ad Greg. XV. decis. 177. num. 7.*  
De iure autem cum iuspatronatus sit indi-  
9 uiduum, & totum sit penes singulos, non  
attenditur maior numerus Patronorum in  
abstracto, sed solum maior numerus eo-  
rum, qui realiter præsentant *Ian. Andr. in*  
*cap. 3. verb. plurimorum, & ibi Abb. n. 13. de*  
*iurepatr. Dec. cons. 127. in fin. vers. in ista ma-*  
*teria Lambertin. ubi sup. lib. 1. p. 3. art. 2. q.*  
*4. per tot. Gonz. in reg. 8. glos. 45. nu. 69. Garz.*  
*de benef. part. 5. cap. 5. num. 47. Rot. apud Re-*  
*uerendiss. D. meum Decanum dec. 212. nu. 4.*  
*& in Compostellana Parrochialis 15. Marij*  
*1627 coram bo. me. Patriarcha Manzanedo.*  
Minus obstat, quòd prætendatur hoc  
10 iuspatronatus & esse gentilitium, & sic  
competere in capita, quia ad hoc proban-  
dum solum afferuntur quædam præsentationes,  
quæ prætenduntur retrofactæ in  
capita, quæ tamen hoc non concludunt,  
quinimo in earum vna fit hæredum mentio,  
11 vnde stante hac turbiditate attendi & de-  
bet in præsentati prædictus ultimus status, ex  
*d. cap. consultationibus, & alijs sup. alleg.* Et  
in omnem casum etiam quod esset gentili-  
tium, Marius iuxta supradicta esset præ-  
sentatus à maiori parte Patronorum, Ste-  
phanus autem à minori nempe à solo Ho-  
ratio, &c.

Et ita decisum vtraque, &c.

¶ Adest infra alia decisio in eadem causa sub die  
17. Aprilis 1629. coram eodem; est decisio  
377.

REV.<sup>MO</sup> P. D. MERLINO DECANO.

Bononiens. Fideicommissi de Desiderijs.

Luna 14. Maj 1629.

## DECISIO CCLXXXVI.

Est impressa coram Merlino 10. primo decis. 406.

REV. P. D. QVEIPO.

Troiana Pensionis.

Die Luna 14. Maj 1629.

## ARGUMENTVM.

Pensionarius quando pensione possit priuari.

## SVMMARIVM.

- 1 Pensionario denegari non potest manuten-  
tio, & quo casu procedat.
- 2 Pensionario, ad hoc ut detur manutentio,  
non est necesse, ut ostendat literas expedi-  
tas, sed sufficit constare de reservatione  
pensionis saltem per supplicationem.
- 3 Pensionarius, si in possessione exigendi non  
existat, & pensio sit conditionalis, tunc im-  
plementum conditionis probare debet.
- 4 Dispositio suspenditur per conditionem, ut  
non sortiatur effectum conditione pendente.
- 5 Pensionis litera sunt omnino iustificandæ.
- 6 Verba à parte in gratia impetratione nar-  
rata debent ab ea iustificari.
- 7 Condicio tacita perinde dispositionem condi-  
tionalem reddit, & eius effectum suspen-  
dit, ac si esset tacita.
- 8 Quod procedit etiam in ultimis voluntati-  
bus nisi quoad effectum transmissionis.
- 9 Condicio quando inducitur, & colligitur ex  
verbis dispositiuis, dicitur expressa.
- 10 Probatio plena requiritur pro iustificatione  
gratie, ubi agitur de probando valore af-  
firmatiue per ascensum expresso in gratia  
pensionis.
- 11 Verba, ut asseris, expressam conditionem  
inducunt.
- 12 Beneficia Ecclesiastica sine diminutione de-  
bent conferri.
- 13 Altari, qui seruit, de altari viuere debet.
- 14 Possessio, qua est contra ius, & imponit ser-  
uitutem beneficijs, non releuat ab onere pro-  
bandi.



- 15 *Presumptio iuris transfert onus probandi in aduersarium.*  
 16 *Gratia iustificatio ex tempore non presumitur, nisi spatium 30. annorum.*  
 17 *Resignatario non licet, retento beneficio resignato, super quo pensio fuit reseruata, de nullitate pensionis excipere.*  
 18 *Regressus, vel reintegratio ad beneficium alicui non competit, si numquam ab illo fuit obtentum, vel amissum.*

## DECISIO CCLXXXVII.

**P**ROPOSITA causa in petitorio super pensione centum ducatorum reseruata per fel. rec. Paulum V. ad fauorem D. Matthæi Moranzani super fructibus simplicis beneficii S. Stephani Terræ Foggiae Troianæ Dioc. Dominis visum fuit Pensionem non deberi; Nam licet in possessorio siue contra eum, qui pensioni consenserat, † siue contra successorem non consentientem agatur, constituto de litteris reseruatorijs, & de quasi possessione exigendi pensionem absque discrimine puræ, vel conditionalis reseruationis mandatum de manutenendo soleat, & debeat relaxari, ex traditis à Paris. de resign. benef. lib. 6. quest. 2. num. 65. Gabr. cons. 180. Rot. decis. 310. num. 30. par. 1. diuers. & latè prosequitur Garz. de benef. 1. par. cap. 5. ex num. 442. & non esse † necessarium in prædicto casu ostendere litteras expeditas, sed sufficere constare de reseruatione pensionis saltem per supplicationem docet Garz. ubi supra num. 454. cum seq. hoc modo contrarias sententias ad concordia reducens. Si verò actor in possessione exigendi † non existat, & pensio sit conditionalis, quamuis iudicium sit possessorium, & agatur contra eum, qui reseruationi consenserat, implementum conditioni probare debet, ex Cassad. decis. 10. num. 6. de rescript. Gig. de pens. quest. 85. num. 10. Grat. discept. for. cap. 113. num. 74. Card. Seraph. decis. 1017. Garz. ubi supra num. 464. quia per conditionem † suspenditur dispositio, vt non sortiatur effectum conditione pendente, l. conditionalis 54. ff. de verb. sign. S. ex conditionalis inst. de verb. oblig. l. grege 13. S. si sub conditione, ibi cum nihil interim debeat. ff. de pignor. l. credere diē 213. vers. ubi supra. conditione. ff. de verb. sign. l. sub conditione 16. ff. de cond. indeb. l. si quis rerum 5. S. idem Iulianus in fin. ff. de liber. legat.

5 Sed in petitorio contra eum, † qui pensioni non consensit intentato actorem reseruationem pensionis purè, vel sub con-

ditione concessam iustificare debere, post Cassad. & Ant. August. fuit à Rota resolutum coram fel. rec. Greg. XV. dec. 57. num. 1. & coram Put. decis. 247. lib. 1. quod etiam notarunt Gig. de pens. q. 47. & Garz. ubi supra. ex num. 456. quæ doctrina in reseruatione conditionalis sine controuersia recepta est ex Seraph. d. decis. 1017. & dec. 1122. Rota decis. 547. n. 3. & 4. par. 1. recent. propter rationem supra traditam.

Et quamuis in nostro casu non adsint in reseruatione verba per modum conditionis expressa, induci tamen videtur ex illis: Et ad ducentos similes annuatim, vt etiam asseris ascendentibus, &c. Nam cum sint † verba à parte in gratiæ impetratione narrata, debent ab ea iustificari propter reg. tex. in c. 2. ibi, & huiusmodi litteris intelligenda est hac conditio etiam si non apponatur, si preces veritate nitantur, de rescript. & conditio † tacita perinde dispositionem conditionalē reddit, & eius effectum suspendit, ac expressa l. cum quis 38. in prin. ff. de solut. l. ult. ff. qui satisf. cog. ubi notat glos. verb. non videtur, l. si ex falsis C. de transact. etiam † in vltimis voluntatibus, nisi quoad effectum transmissionis, l. cum illud aut illud 25. S. heres meus in fi. ff. quand. dies l. ced. vt docent Bar. & Castr. in l. conditiones 98. ff. de cond. & demonstr. Cuiac. lib. 18. q. Pap. in d. S. heres meus, quando ex verbis dispositionis † conditio inducitur, & colligitur, dicitur expressa, & transmissionem legatorum impedit, secundum tex. in l. quod pure. ff. quand. dies leg. ced. & colligitur ex tex. in d. l. conditiones ibi, extrinsecus non ex testamento venientes, ibi expresse notarunt Bart. & Castr. l. Galus. S. quidam rectè, ibi qui ex verbis concipi possit. ff. de lib. et posth. ubi notarunt Bar. & reliqui DD. † Ideo quod requiratur plena probatio pro iustificatione gratiæ, ubi agitur de prouando valore affirmatiuè per ascensum expressio in gratia pensionis, tenuit Rot. dec. 444. num. 1. par. 2. rec. et dec. 268. par. 1. diuers. et apud Verall. dec. 330. par. 3. et Mohed. decis. 148. aliàs 3. de testib. et cum alijs Garz. de benef. par. 1. cap. 5. ex num. 476. qui iuxta doctrinam Felin. in c. ad aures n. 10. de rescript. quando assertio valoris beneficii per ascensum, vt in casu nostro, ad secundam personam refertur veluti, vt asseris, conditionem inducit, & ex eius effectu gratia corrumpitur quia illa verba vt asseris, expressam conditionem inducunt, vt tenuit Rot. decis. 6. num. 1. et 2. de prob. in antiq. et post Calder. tenet. Felin. ubi supra. in d. n. 10. in fin.



Maximè cum auctori obstat iuris com-  
 12 munis praesumptio, & tum quia beneficia  
 ecclesiastica sine diminutione debent con-  
 ferri. cap. 1. & tot. tit. ut eccles. benef. sin. dimin.  
 confer. tum quia beneficiato alimenta con-  
 13 gruè debent referuari. Nam qui altari &  
 seruit, de altari viuere debet. ex Dino Pau-  
 lo ad Corinth. cap. 9. & quia quaelibet res li-  
 bera praesumitur, l. sicut. 8. §. Aristot. ff. si ser-  
 uit. vindic. l. fluminum 24. §. vlt. l. Proculus,  
 26. ff. de daminfect. l. 1. §. denique ff. de aq. plu.  
 arc. l. cum eo 9. ff. de seru. urb. praed. l. altius C.  
 de seru. & aq. l. in re mand. 21. C. mand. Ideò  
 14 possessionem, & quæ est contra ius, & im-  
 ponit seruitutem beneficio, ac eius primæ-  
 uo statui repugnat, non releuare ab onere  
 probandi, post Bar. & alios latè tradit Ant.  
 Rub. in l. naturaliter, §. nihil commune ex nu.  
 289. ff. de acquir. poss. & tradit Cas. de grass.  
 15 decis. 8. num. 11. de sent. & re iud. quia & iu-  
 ris praesumptio onus probandi transfert in  
 aduersarium, ut post Bald. & alios tenet Me-  
 noch. lib. 1. de praesumpt. g. 4. ex num. 3. per  
 text. in l. si quis. 6. ff. de indic. & Couar. lib. 2.  
 var. cap. 6. num. 1. per text. in l. licet Impera-  
 tor. ff. de leg. 1. l. ab ea ff. de prob. l. si extraneus  
 ubi Alber. & Fulgos. ff. de condit. caus. dat. cap.  
 quia verisimile, de praesumpt. & latè profe-  
 quitur idem Menoch. d. li. 1. g. 33. Neque ab  
 16 hoc & onere probationis auctorem exone-  
 randum esse, nisi ex transcurso triginta an-  
 norum, docet text. in l. omnes l. sicut C. de  
 prescrip. 30. vel 40. ann. Rota coram Greg.  
 XV. d. decis. 57. num. 5. & fuit resolutum in  
 Burgen. pensionis 16. Decemb. 1596. coram bo.  
 me. Penia, & in decis. 534. p. 1. diuers. & do-  
 cent Alciat. de praesumpt. reg. 2. praesumpt. 23.  
 Paris. cons. 105. n. 13. lib. 4. & cum alijs Garz.  
 ubi supra d. cap. 5. num. 472.  
 17 Non obstat resignatario & non licere  
 retento beneficio resignato, super quo pen-  
 sio fuit referuata de nullitate pensionis ex-  
 cipere. ex Mantio. decis. 183. num. 1. Crescent.  
 decis. 17. de rescript. Rot. decis. 131. par. 1. re-  
 cent. quia non versamur in casu praedictæ  
 doctrinæ, cum beneficium S. Stephani nun-  
 quam fuerit à Matthæo Moranzono posses-  
 sum, neque resignatum: nam ipse præpo-  
 situram dumtaxat Oppidi Canusiæ resigna-  
 uit ad fauorem Foelcis, de cuius consensu  
 octuaginta ducati super dicta præpositura,  
 & centum super fructibus dicti beneficii ab  
 eo obtenti referuari fuerunt, ideò Mat-  
 18 thæo non & potest competere regressus,  
 nec reintegratio ad beneficium nunquam  
 ab eo obtentum, vel ammissum, ex reg. sex.  
 in l. decem. ff. de verb. oblig. & ibi Bart. & DD.  
 Et ita &c. vtrique &c.

R. P. D. V E R O S P I O.

Florentina Canonicatus.

Die Lune 14. Maij 1629.

A R G V M E N T V M.

Iuspatronatus, quando sumus in dubio, an-  
 potius censeatur hæreditarium, quam gen-  
 tititium. In Iure patronatus gentilitio qua-  
 liter succedatur. Iuspatronatus de sui na-  
 tura transit ad quoscumque hæredes.

S V M M A R I V M.

- 1 Iuspatronatus in dubio potius praesumitur hæ-  
 reditarium, quam gentilitium.
- 2 Nisi constaret de probatione in contrarium.
- 3 Factum quodlibet praesumitur ad causam  
 precedentem factum.
- 4 In iurepatronatus gentilitio succeditur in ca-  
 pita, & non licet constituere, seu diuidere  
 portiones, seu ratas.
- 5 Iuspatronatus de sui natura transit ad quos-  
 cumque hæredes, etiam extraneos.
- 6 Passio non potest inuerti sine scientia illius  
 qui est in possessione.
- 7 Enunciatio Papæ non antiqua, nec motu  
 proprio emanata, non præiudicat.
- 8 Verba censetur potius posita ad demonstnan-  
 dum, & declarandum, quam ad taxan-  
 dum.
- 9 Iurispatronatus gentilitij exercitium dumtaxat  
 spectat ad proximorem testatoris.
- 10 In testamento solus ordo dilectionis, chari-  
 tatis, non autem necessitatis considerari  
 potest.
- 11 Iurispatronatus status non potest immutari  
 ex assertionem Vicarij.
- 12 Patronus unicus etiam dicitur, qui habet in  
 presentatione maiorem vocem eorum, qui  
 vocem constituunt.
- 13 Confessio super ijs, quæ iuris sunt, obesse non  
 potest.
- 14 Facta, quando magis attendi debent, quam  
 verba.
- 15 Confessio unius alteri non nocet.

D E C I S I O CCLXXXIX.

I N Disputatione aliàs coram bo. me. Bu-  
 ratto super hoc iurepatronatus inter  
 Præsentatos instituta cum Dominis tunc  
 visum fuerit illud probari siue mixtum, si-  
 ue gentilitium domus, & agnationis de-  
 nem



Puccis, dixerunt nullam esse praesentationem factam à D. Octavia Cappona, quae licet legataria Ruberti de Puccis non tamen habebat aliam qualitatem agnationis, & sanguinis: verum cum idem dubium super qualitate huius patronatus ad instantiam eiusdem D. Octaviae proposuerim, quae se ad causam noua commissione obtinuit admitti: placuit Dominis ex nouis probationibus recedere à decisio, cū & verè illum concluderent haereditarium, & plenissimè satisfacerent obiectionibus, & fundamentis decisionis.

Et quidē cum primus huius patronatus Author probaretur Laurentius Cardinalis de Puccis, & qui in eo successerunt, iidem fuerint, siue ipsius Cardinalis Laurentij, siue heredum haeredes, nedum inde sequebatur probatio, quam pro statu haereditario ex obseruatione deducebant informantes, sed & licebat decisioni respondere, cuius praecipuum fundamentum, imò à quo pendebant omnia, illud erat, quod huius patronatus initium ante Cardinalem Laurentium tribueret Antonio eius patri, quae satis profecto videri poterant & cum eam iuris praesumptionem, quae est pro statu haereditario, *cl. m. plures de iurep. Cald. consil. 4. eod. tit. Conar. var. resol. lib. 2. cap. 18. num. 6. Card. Seraph. decis. 456. num. 1. Rot. in recent. decis. 707. num. 8. par. 1.* Non nisi contrariis & probationibus liceret tollere, quae plenissimè concluderent. *Rot. dec. 481. num. 7. par. 1. recent. & in Pistorien. beneficij 9. Februarij 1624. coram D. meo Merlino.*

Obseruantia non vno tantummodo, aut ratione deducebatur: cum enim Cardinalis Laurentius distributa in tres partes haereditate sibi haeredes ex vna instituerit Antonium, & Raphaellem ex Alexandro fratre nepotes, & Io. Paulum ex Francisco eiusdem Alexandri filio pronepotem, ex altera parte Robertum fratrem, ac Iannotum, & Pandulfum eiusdem Roberti filios, ex tertia Puccium, & Laurentium ex Petro altero fratre nepotes, videre erat non solū eosdem haeredes, siue mediatos, siue immediatos Cardinalis semper praesentasse, sed etiam ex declaratione, quam postea iidem quos nominaui, fecerunt in praesentationibus, id ipsum licebat colligere, cum expressè dum collationibus, & prouisionibus factis de hoc patronatu consenserunt, professi fuerint & se id facere, vel pro suo iure & interesse, vel proportionem, & rata, quae ad quemcumque ipsorum spectaret, atque ita ex titulo praambulo haereditatis *l. 1. ubi*

*scribent. C. de acquiren. possess. Aym. conf. 106. num. 10. Surd. conf. 527. num. 12. Osa. decis. pedem. 58. num. 18. & ex portione, ex qua haeredes erant, l. sic pro rata 27. ff. de relig. & sumpt. fund. l. 4. ff. si pars haered. pet. leg. Plautius 43. ff. de cond. & demon. clem. 1. ubi glos. in verb. haeredes. Card. num. 6. in 6. quaest. de iurepat. Cum in iure patronatus gentilitio, quod in capita & successionem defert, non liceat constituere, siue diuidere portiones, aut ratas. *Rot. decis. 251. num. 5. par. 2. recent. & in d. Pistorien. Parrochialis, 9. Febr. 1624. coram D. meo Merlino.**

Sed neque ab obseruantia diffidebat, quae prima probabatur huius patronatus institutio, cum enim in Bulla Leonis Decimi (ex qua primum apparebat hunc patronatum, fuisse in familia de Puccis) sine reservatione aliqua descendendum, aut familiae legeretur, eundem fuisse Cardinalis Laurentij, & Fratrum, nihil erat, quod illum tanquam omnino liberum prohiberet, quominus & ex propria natura ad quoscumque haeredes etiam extraneos transire posset *cap. 1. de iure patronat. Roland. conf. 47. num. 6. & 35. lib. 1. Conar. variar. resol. lib. 2. cap. 18. num. 6. Cassad. decis. 1. de iurepat. Car. Seraph. decis. 364. num. 3. & decis. 378. num. 1. & fuit decisum in simili causa ad fauorem eiusdem D. Octaviae in Floren. Subdec. 10. Ianuarij, & 22. Maij praeteriti coram Reu. Patre D. meo Durano.*

Et ex his facile licebat omnibus respondere, quae ad probationem qualitatis gentilitiae expendit decisio, neque enim quod hunc patronatum in concessionibus de eo factis anno 1536. & 1537. Summus Pontifex asseruerit esse descendendum Antonij, & familiae de Puccis, vel probaretur, nunquam egressum esse eandem familiam, licebat arguere, & quod extra illa transilire non posset, quia dum qui praesentarunt ex familia de Puccis, iidem semper fuerunt haeredes, esset praeterea probandum adfuisse extraneos vel foeminas, & non fuisse admissas. *Calder. conf. 12. & 15. in fin. de iurepat. Ferret. conf. 132. num. 3. lib. 1. Rot. coram Ludou. 452. num. 12. & in Monopolit. hebdomada 11. Decemb. 1615. coram Illustriss. D. meo Card. Verospio, & enunciatiua & praeterquam praesudicare non possunt, cum non sint antiquae, nec motu proprio emanauerint. *Mohed. decis. 7. in fin. de probat. Rot. decis. 154. num. 5. par. 1. recent.* Non debent etiam intelligi restrictiue, & taxatiue: sed quasi demonstrarent eos, qui ex eadē & familia possidebant, & de descendentibus ipsius An-*



Antonij, vt hæredibus Card. Seraph. decis. 364. num. 3. & 4. Rota decis. 662. num. 3. par. 1. diuers. & dec. 114. num. 5. par. 1. recent. & in Floren. subdiac. 20. Decemb. 1628. coram R. P. D. meo Durano, nisi contrarium quoque probaretur, cum vt dicebam, non sit ante Cardinalem Laurentium dare alium huius patronatus authorem.

Quod verò in hoc patronatu præsentauerint Pater, & Filius, Patruus, & Nepos non inde sequebatur, vt in capite præsentauerint, cum imò in iurepatronatus gentilitio, cuius † exercitium habet dumtaxat proximior testatoris, nullo modo simul in præsentando conuenire potuissent l. cum ita §. in fideiuss. ff. de leg. 2. Bald. conf. 1. num. 8. lib. 3. Calder. conf. 19. de iurepat. Gabr. conf. 196. num. 3. & 4. lib. 2. Couar. pract. q. cap. 38. in fin. Franc. Marc. decis. 1235. nu. 4. par. 1. Rot. in Pientina iurispat. 10. Iun. 1602. coram Litta. Et ideo in collatione facta de anno 1537. cum Ruberto Pandulphus eius filius, & cum Io. Paulo in præsentatione facta de anno 1548. Raphael Patruus concurrerunt quod ex eadem portione, & voce instituti hæredes, simul quoque vocati censerentur in testamento, in † quo solus ordo dilectionis, & charitatis, non autem necessitatis considerari poterat Doct. communiter in l. Gallus §. quidam recte. ff. de liber. & posth. Clar. in §. testam. quest. 80. Card. Mantich. de coniect. ult. vol. lib. 4. tit. 7. Card. Seraph. decis. 934. num. 2.

Neque etiam in capita dici poterat factam fuisse præsentationem de anno 1510. ad fauorem Alexandri de Puccis, quem Vicarius instituit vt præsentatum à Ruberto, & Ascanio fratribus, & filiis Pandulphi tanquam duobus ex patronis. Quia, præterquam ex ea † assertionem Vicarij immutati non potuit status patronatus, quem, & iura præsumebant, præsentationes atque obseruantia probabant hæreditarium. cap. cum de beneficio de preb. in 6. Felin. in c. in nostra num. 41. de rescr. Calder. conf. 12. de iurepat. Rot. decis. 274. num. 8. & decis. 580. num. 7. par. 2. recent. Cum haberet præterea Ascanius integram partem tertiæ vocis, quam sibi Laurentius Puccio fratri superstes ex testamento transmiserat, recta apparet dinumeratio facta à Vicario, cum in Ruberto Ioannis Pauli, quem dixit præsentasse, vt vnum ex patronis, deueniret integra tertia pars vocis, ex qua Io. Paulus Pater, & Antonius, & Raphael patruus magni fuerat instituti, & Rubertus, & Ascanius filij Pandulphi, quos duos ex patronis appella-

uit, reliquas duas voces possiderent. Ascanius vt hæres, vt dixi, Laurentij, Robertus ex persona Pandulphi patris, qui in eadem, & tertia parte Iannocto Fratri, & Roberto patruo successerat.

Quod verò idem Robertus Pandulphifilius in legato facto Octauia se dixerit vnicum patronum. Neque ex hoc eliciebatur confessio Ruberti, quæ tanquam Author ipsi Octauia obesse posset, quasi ideo se dixerit vnicum patronum, quod in iurepatronatus gentilitio Lucretia, & Sybilla hæredes vnius vocis ex persona alterius Ruberti filij Io. Pauli tanquam fœminæ excluderentur. Quia cum præter suam Robertus Author Octauia, & filius Pandulphi etiam alteram vocem numeraret tanquam hæres Ascanij fratris qui vt dictum est, successerat Laurentio, & Puccio integrè in tertia parte vnius vocis, ideo † se vnicum patronum vocare potuit, vel quia in quacumque præsentatione vt possessor duarum vocum excluderet nominatos à Lucretia, & Sybilla. c. 3. & ibi gloss. in verb. qui maioribus de iurepat. Lambert. eod. tract. lib. 2. p. 3. quest. 4. art. 7. Cassad. decis. 2. eod. tit. Rot. dec. 146. num. 4. & decis. 443. num. 5. par. 2. recent. Vel quia easdem & negaret hæredes patris, & crederet huic iuri renunciasset in transactione, quam super eadem hæreditate Roberti Patris fecerant de anno 1601. & tanquam confessio † super ijs quæ iuris sunt verè obesse non potuit. l. ornamentorum. ff. de aur. & arg. leg. Roman. conf. 113. Aym. conf. 29. num. 2. & conf. 157. nu. 6. Surd. conf. 403. num. 77. Seraph. de priuileg. iuram. c. 93. num. 9. Cum præsertim non simul congruerent, vt patronatum Robertus confessus fuerit gentilitium, eundemque legauit Octauia extraneæ, quo casu † magis factum, quam verba attendi debent l. 1. C. plus valere, quod agitur l. Paulus ff. rem. rat. haberi. l. reprehend. C. de instit. & substit. Surd. conf. 371. num. 65.

Minus nocere potest, quod Carduccius à D. Octauia præsentatus hunc patronatum dixerit nonnullorum ex familia de Puccis, licet enim propria confessione sibi præiudicare potuerit, vt voluit decisio, non tamen id obesse † debet, aut Ruberto, qui ipsum Carduccium præsentauit, aut Dominæ Octauia, quæ habet à Ruberto causam, de cuius iure hodie quaeritur l. si vnus. ff. de pact. leg. Seia. ff. ad Velleian. Surd. decis. 218. Rot. dec. 277. num. 7. & decis. 349. num. 6. par. 2. recent. Et possunt huic assertioni etiam conuenire, quæ de enunciationibus Summi



Pontificis dicta sunt ex Florentin. Subdecarnatus, 20. Decemb. 1628. coram Reu. Patre Domino meo Durano; Quæ similem Ordinarij assertionem in alio iurepatronatus eorundem de Puccis negavit in materia sui natura transitoria ad extraneos, intelligi posse taxatiuè ad exclusionem hæredum.

Ex quibus cum probationes decisionis pro qualitate gentilitia visæ fuerint Dominis vel sublatae, vel certæ in dubium reuocari posse, satis eadem habuerunt, vt hoc iuspatronatus dici deberet potius hæreditarium.

Et ita, &c.

¶ In eadem causa adsunt infra duæ alie decisiones sub diebus 16. Iannarij 1630. & 3. Iunij eiusdem anni coram eodem R.P. D. Verospio; sunt decisiones 336. & 384.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. VIRILI.

Romana Damnorum, & interesse.

Die Veneris 18. Maij 1629.

### ARGVMENTVM.

Foueam faciens in via publica, si quis in eam ceciderit, quando teneatur ad damna, & interesse, & quando non.

### SVMMA RIVM.

- 1 Foueam faciens tenetur actione legis Aquilia etiam pro leuissima culpa, ad reficienda damna ei, qui in foueam cecidit.
- 2 Hoc tamen non procedit, quando adhibetur solita diligentia, vel apponendo trabem, vel cooperiendo foueam.
- 3 Diligentia ex quibus probetur.
- 4 Foueam quis præuidere poterat ex terra, matonis, lapidibus, puteolana ibi circumpositis.
- 5 Casus fortuitus culpa alicui, non potest ascribi.
- 6 Testium dicta sunt adiuuanda, & ad concordiam reducenda.
- 7 Testes sufficiunt, quod concordent in substantia ad hoc vt probent.
- 8 Testium defectus de se exonerando suppletur per alios idoneos testes.
- 9 Testes famuli, & domestici admittuntur in materia nocturna.
- 10 Operam dans rei licita cum auctoritate superioris non tenetur ad damnum inde secutum.
- 11 damnum, quis non tenetur, quando præ-

ter intentionem, & voluntatem eius accidit.

- 12 Ex culpa aliena quis non tenetur.
- 13 Ex culpa illius, quem quis preposuit officio, licet teneatur, tamen hoc non procedit in casu, in quo fuit electa persona vnus Magistri, cui à superiore fuit data licentia.
- 14 Negligentia, quando adfuit, quæ casui fortuito ascribi potest, excusat.

### DECISIO CCLXXXIX.

CVM Leo Benpesatus Hebræus causarum Iudæorum sollicitator prima hora noctis domum rediret, cecidit in quamdam foueam factam in via publica ante domum de Ascarellis Hebræis, eique crus fuit fractum, indeque remansit claudus & ideò prætendens, quòd Ascarelli tenerentur ad damna, dedit dubium, an constaret de tali culpa Hebræorum de Ascarellis, vt Leoni deberentur damna, & ad quam summam, & Domini negatiuè responderunt, quamuis enim foueam faciens teneatur actione legis Aquiliae etiam pro leuissima culpa ad reficienda damnet ei, qui in foueam cecidit, vt est præceptum Domini Exod. c. 21. v. 2. ubi glo. de iniur. & damn. dicitur qui foueas ff. ad l. Aquil. Cepoll. de seru. Urban. pradiorum cap. 80. tit. de fouea col. 2. in fin. vers. si quis foueam Molin. Theolog. tit. 2. disp. 697. num. 16. Menoch de arbitr. cas. 122. tamen suprascripta conclusio limitatur, quando adhibetur solita diligentia, vel apponendo trabem siue signum, vel cooperiendo foueam ita, vt transeuntes verisimiliter considerare, ac præuidere possint, quòd adsit fouea, & periculum in ea cadendi, nam si postea damnum eueniat, foueam faciens non tenetur d. l. qui foueas, ubi Bald. ff. ad l. Aquil. d. cap. 2. iniur. & damn. glof. in cap. sicut nobis, de test. in verb. dederunt Bar. tract. de test. num. 124. Florian. à S. Petro in l. qui occidit S. in hac ff. ad leg. Aquil. num. 1. in fin. vers. & hanc doctrinam, Bar. in l. si pignor. S. creditor num. 1. ff. de pign. act. Dec. cons. 273. num. 8. Corn. cons. 108. num. 6. lib. 4. Aym. cons. 297. num. 6. Paris. cons. 156. num. 29. lib. 4.

Diligentia autem in cooperiendo foueam probatur ex testibus. Primus enim dicit, quod de sero versus salutationem Angelicam fouea fuit cooperta cum vna tabula, quæ non cooperiebat totam foueam, secundus dicit, quòd fouea fuit cooperta cum duabus tabulis, & terra, & matonis, itaut nec pes gallinæ ingredi potuisset,



tuisset, tertius dicit quòd Magister Franciscus tulit vnam tabulam, & eius famulus tulit duas, cum quibus, & etiam matonis, ac calce fouea fuit cooperta, super quam ipse testis transiit: datur quoque fides Laurentij Medici Florentini, quòd fouea 3 tabulis erat cooperta: quibus testibus, & fide simul iunctis probatur diligentia, maxime cum aliqui testes deponant de facto proprio. *Achill. decis. 3. de probat. Cesar. de Grass. decis. 2. num. 11. de empt. & vend. Rot. recen. par. 2. dec. 252. num. 2.*

Additio etiam quod testes dicunt, quòd in ipsamet via ante foueam remâserint terra, matoni, lapides, puteolana, tabulæ, & alia necessaria pro fabrica, ex quibus 4 igitur & signis poterat quoque præuideri periculum ad effectum excusandi à solutione damnorum, *l. si putator, ubi glos. & Bald. ff. ad leg. Aquil. dict. leg. qui foueas, ff. ad l. Aquil. dict. l. qui foueas ff. ad l. Aquil. ibi, vel præuidere potuerit.*

Non obstat quòd Leo inuenerit foueam discoopertam, vt deponunt illius testes, quia probata diligentia in cooperiando, præsumitur potius foueam ab alijs forsan casu fortuito fuisse discoopertam, quamobrem 5 tanquam casus fortuitus culpæ Hebræorum de Ascarellis adscribi non potest. *Bald. in l. qua fortuitis C. de pignor. actio.*

Non obstat quòd testes inter se videantur discordes, & contrarij, præcipuè in quantitate tabulatum, quia potuit primus testis apponere vnam tabulam, & secundus testis duas, cum vidisset vnam non sufficere, & dicta & testium sunt adiuvanda, & ad concordiam reducenda, vt probant. *Felin. in cap. cum tu, n. 7. & 8. de testib. Alex. conf. 5. num. 12. lib. 1. Cesar. de Grass. decis. 4. num. 5. de testib. Verall. dec. 270. num. 7. p. 3.* & sufficit quòd testes concordet in substantia quòd & fouea fuerit cooperta, *Greg. decis. 248. num. 13. & decis. 558. num. 8. Rot. par. 1. recen. decis. 147. num. 17.*

Non obstat quòd isti testes tractent de se exonerando, quia ista qualitas non concurrit in famulo, nec in tertio teste, nec 8 in fide Laurentij Medici, & propterea isti alij testes supplerent etiam defectum primi. *Alexand. conf. 47. num. 1. & 2. lib. 2. Verall. decis. 279. num. 11. par. 3. & in hac materia nocturni temporis admittuntur famuli, & domestici.*

Hancque sententiam eo magis Domini amplexi fuerunt, primò quia Magistri viarum dederunt licentiam Magistro Francisco Fontanæ muratori, rumpendi viam

ante domum de Ascarellis, itaut versemur & in opere licito cum auctoritate Superioris non tendente ad damnum alterius. *l. Gracehus, C. ad legem Iul. de Adult.*

11 Secundò quia & damnum euenit præter intentionem, & voluntatem Ascarellorum, *c. fin. de iniur. & damn. dat. Bart. in l. Diuus ff. de scar. in fin. Menoch. presumpt. 3. lib. 5. num. 138.*

Tertiò, quia Ascarelli per se ipsos non effoderunt, vnde non est æquum, quòd absque propria culpa teneantur, sed effoderunt per hominem Magistrum, & approbatum, prout solet fieri in occasione fabricandi, vnde & ex alia culpa istius non tenentur *Hos. lo. Andr. & Butr. in cap. si quis aperuit, num. 1. de iniur. & dam. dat. & licet quis teneatur de culpa illius, quem proposuit officio, hoc non procedit in hoc casu, in quo fuit electa persona vnius Magistri, cui à Superiore fuit data licentia, nam excluditur culpa hebræorum de Ascarellis, qui cum præposuerint in officio fabricæ hominem reputatum expertum, non 14 tenentur de culpa illius, si enim & aliqua negligentia adfuisse, adscriberetur casui fortuito, pro quo Ascarelli non tenentur *glos. in cap. 1. verb. Archidiaconus, de offic. Archid. Bald. conf. 222. lib. 2. Cast. in l. videamus, ff. locat. Munaroz. de Siobar. de ratioc. cap. 19. n. 32. ultra quod nec aliqua culpa, seu negligentia hebræorum, nec Magistri Francisci Fontanæ interuenit, cum fouea fuerit cooperta, & adessent supradicta cementa, ex quibus poterat præuideri periculum.**

Et ita vtraque, &c.

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Bergomen. Cappellanæ:

Die Veneris 18. Maii 1629.

DECISIO CCLXXX.

Est impressa coram Merlino 10. 1. decis. 407.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Melcenitana Præminentiarum.

Die Veneris 18. Maij 1629.

ARGUMENTVM.

Maresciallus Sacræ Religionis S. Ioannis Hierosolymitani, an possit præuentiuè componere



nere paces inter familias Magni Magistri, & coram quo isti familiares debeant conveniri.

## S V M M A R I V M.

- 1 Ad tribuni Militum officium spectat audire Militum quærelas.
- 2 Actum componendi rixas inter Milites est actum iurisdictionis.
- 3 Iuris assistentiam qui habet pro se, dicitur habere intonionem fundatam.
- 4 Familiares Principis non conveniuntur coram Tribuno Militum, sed coram Siniscalco, seu Magistro domus, & num. 6.
- 5 Idem etiam determinatur de deputatis sacro ministerio.
- 7 Familia Prælatorum superiorum conveniuntur coram Ordinario.
- 8 Testes in numero ratione, & deponentes verisimiliora prævalent alijs.
- 9 Exemptionum materia est strictè interpretanda, & ad litteram intelligenda.
- 10 Privilegium familiare, quo in l. Cubicularios C. de præpos. sac. Cub. l. 12. debetur de superiori dominanti.
- 11 Magnus Magister Religionis S. Io. Hierosolymit. dicitur superior, & dux belli.
- 12 Dignitas Ecclesiastica, & secularis per eandem personam potest representari distinctè, & diuissim una ab altera.
- 13 Titulus prænotat excellentiam.
- 14 Familia Magni Magistri S. Io. Hierosolym. quare debeat conveniri coram Ordinario.
- 15 Episcopus, & Vicarius faciunt unum Tribunal, Concistorium, & Auditorium.
- 16 Episcopus, quæ potest in familiares suos, potest etiam Vicarius.
- 17 Exceptio certarum personarum, firmat regulam inclusivam in reliquis, & num. 18.
- 19 Exceptio nihil operatur, circa existentes extra regulam suam.

## DECISIO CCXCI.

**R**ESOLVTO\* Marefciallum habere iurisdictionem præventivam, & Magnum Magistrum non posse auvocare causas à Marefciallo præventas, quæsitum fuit, an eodem modo. Marefciallus possit præventivè componere paces inter familiares Magni Magistri, & Dominis visum fuit non posse.

Nam quamvis officium Marefcialli idem sit, prout Tribuni Militum ex stabilimento 7. de verb. signif. ad cuius Tribuni officium spectat audire Militum quærelas, &

rixas, easque sedare, & componere, l. officium. S. officium tribunorum, ubi glos. in verb. principijs. ff. de re milit. Luc. à Penna in l. Tribuni. num. 2. C. de re milit. lib. 12. Budeus in c. quamvis, eod. tit. Vigerius lib. 2. de offic. Tribun. milit. Idemque videatur firmatum ex stabilimentis Religionis tit. 10. de Bailiis cap. 2. & cap. 7. & tit. 18. cap. 59. & comprobatur testes dati summario Marefcialli nu. 6. & 7. nec dubitari possit quoad actum & componendi rixas inter milites, quin sit de iurisdictione, quia hoc firmat Felin. de treg. & pace in rub. num. 10. & quidem ordinaria, ut iam fuit dictum in decisionibus causæ; ita ut Marefciallus videatur etiam fundare intensionem suam super assistentia iuris ex causa vniuersalis iurisdictionis, Capic. decis. 189. num. 7. Roman. conf. 123. num. 4. Nat. consil. 199. num. 10. Surd. conf. 180. num. 9.

Attamen hæc communis, & approbata conclusio solet declarari, & ut non comprehendat veros familiares Principis dominantis, habentes qualitates familiarium in Palatijs seruentium, Commensalitatibus, scilicet, & seruitijs, per tex. in l. Cubicularios. C. de præpos. saci cubic. lib. 12. cuius Constitutionis verba hæc sunt. Cubicularios tam sacri Cubiculi mei; quam Venerabilis Augustæ, quos utrosque certum est obsequijs occupatos, & Aula penetralibus inherentes, diuersa iudicia obire non posse; ab observatione aliorum Tribunalium liberamus, ut in sublimitatis solummodo tue iudicio propositas aduersus se excipiant actiones, & in illis, ab observatione aliorum Tribunalium, consistit priuatiua iurisdictione quoad alios Iudices inferiores, & tribuitur Siniscalco, seu Magistro domus cui legitur directa Constitutio; idem & determinatur de deputatis sacro ministerio in l. ult. C. de Castren. & Ministerian. eod. lib. & de adhærentibus familiaribus Imperatoribus, ne protrahantur ad alia iudicia, & sed subeant examen tantum Magistri officiorum firmantur in l. 2. C. de Decanis eod. lib. 12. in Prælatis quoque superioribus idem observatur, & ut familiæ illorum ab Ordinario non conveniantur, c. ultimo. de offic. Archid. l. 2. ubi omnes C. de Episc. & Cleric. Capic. decis. 12. num. 1. Clar. in S. fin. q. 35. Menoch. de arbitr. cas. 562. num. 13. Farinac. in praxi quest. 8. num. 46. Crass. de effect. Cleric. effect. 1. num. 128. & demum accedit observantia in hunc modum concludenter probata per testes Magni Magistri in eius summario datos, prævalentes testibus Marefcialli in numero, ratione, & casu verisimiliori, quibus & in concursu semper inhæren-



rendum est, *Rota decis. 239. num. 2. 322. nu. 6. 449. num. 8. coram Papa Gregorio XV.*

Non obstat, quod iura predicta loquantur de familiaribus Imperatoris, vel Augustæ, qui sunt supremi Principes; Magnus verò Magister respectu temporalim sit feudatarius Regni Siciliae; respectu verò Militum reputetur tanquam Abbas Superior Religionis Regularis S. Ioannis per Sedem Apostolicam institutæ, iuxta Constitutionem Pauli V. cui aliqua non debetur de iure præeminentia, nec per consequens in hac exemptionis materia & tanquam strictæ interpretationis, & ad litteram intelligendæ, sit admittenda extensio.

Quia hic non agitur de extensione, sed de comprehensione ex vi identitatis rationis; nam huiusmodi priuilegia & familiari debentur Superiori donanti, qui in eius Palatio dici potest Imperator, sicut & ipse Magnus Magister dicitur Superior & Dux belli, unde qua ratione Tribunus Militum exercitus Imperatoris non haberet iurisdictionem in Palatio inter familiares Imperatoris; quia inferior est subiectus per dictam. l. *Cubicularius*, ita. Maresciallus, qui idem est cum Tribuno, non debet ius dicere in Palatio Magni Magistri, qui est suus Dux & superior, neque dicatur quod iste principatus secularis considerari non possit respectu Militum, sed tantummodo Superioritas Ecclesiastica sit attendenda, cum vtraque & dignitas per eandem personam possit representari distinctè, & diuisim vna ab altera, prout quando Episcopus habet Ciuitatem, vel Castrum sibi subiectum, *cap. finali, ne Cler. vel Monach. in 6. cap. Romana §. debet autem, de appellat. eod. lib. 6.* quia in eo superioritas secularis est magis consideranda respectu ad Tribunum Militum exercitus; quia uti suo Duci exercitus seruit, non autem uti Abbati superiori, ex quo in Milites non vitur iurisdictione Monacali, sed militari, & nihilominus, quia & Magnus appellatur Magister, qui titulus prænotat Excellentiam, *Cassan. in Catal. glor. mundi par. 9. consid. 4.* ratione istius magnæ superioritatis etiam uti Ecclesiastico debetur priuilegium & ut familiæ illius non conueniatur ab Ordinario, *c. ult. cum gloss. de off. Archid. cum alijs supra adductis*, quibus non aduersatur, quod sicuti Vicarius cognoscit de familiaribus. Episcopi, *c. si Episcopus, ubi Archid. & Io. Andr. de off. ordin. in 6. Boer. decis. 9. num. 7. Marc. decis. 281. in fine par. 1.* Idem videatur posse Maresciallus officialis Magni Magistri, quia

idem contingit propter vnitatem & Episcopi & Vicarij, facientes vnū Tribunal, Conciistorium, & auditorium, *c. Romana, ubi omnes de appell. in 6. c. non putamus, cum gloss. de consuetud. in 6. Couarr. pract. quest. cap. 4. n. 4.* ut non mirum si quæ potest Episcopus in familiares suos possit, & Vicarius; sed non ita de inferiori ordinario dici potest per dictum *cap. vltimum de off. Archid.* à quorum iurisdictione semper eximuntur familiares Superioris.

Demum non obstant stabilimenta Religionis *tit. 10. de Bailiis cap. 2. & 7. tit. 18. cap. 59.* per quæ ita Fratres Equites, prout & armorum seruientes supponuntur obedientie Marescialli, exceptis Bailiis Conuentualibus, & socijs Magni Magistri, quorum appellatione non veniunt familiares seruientes, & ideo & per exceptionem certarum personarum in reliquis sit firmanda regula inclusiua, *Couarr. var. resol. lib. 2. cap. 5. num. 4. Rot. decis. 239. num. 2. par. 1. diuers.*

Quia exceptio prædicta est quidem apta includere personas cuiuscumque generis, qui tamen possunt conueniri sub ordinaria iurisdictione Marescialli, & in hac parte regulam confirmat in omnibus non exceptatis. Caterum quod ampliet regulam etiam quoad eos, qui non cadunt sub ordinaria iurisdictione, prout non cadunt familiares Principis per d. l. *Cubicularios*, exceptio in hoc nihil operatur tanquam de existentibus extra regulam suam, l. *generali §. uxori ff. de usufr. leg. Dec. in l. 1. num. 21. ff. de regul. iur. Surd. decis. 124. num. 11. Rot. decis. 158. num. 5. coram Papa Greg. XV. ex hoc enim sequeretur correctio iuris, & tollerentur casus per aliam legem excepti, quod non est admittendum, prout latè concludit, & firmat *Euerard. in loco ab exceptione ad regulam num. 5. & seq.**

Et ita, &c.

\* *Idest sub die 13. Nouemb. 1628. est supra decis. 229.*

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Sabineñ Alluuiionis.

Die Lune 21. Maj 1629.



## A R G V M E N T V M.

Donatio facta alicui per Vniuersitatem, vt valeat, quae solemnitates in eo contractu de iure desiderantur. Et nonnulla circa confirmationem Principis super aliquo contractu.

## S V M M A R I V M.

- 1 Donatio facta per Vniuersitatem vt substatueatur, quae solemnitates requirantur, & num. 2.
- 3 Confirmatio Apostolica supplet omnes solemnitates.
- 4 Contractus ex confirmatione superioris, quando validatur, etiam quod ab initio esset nullus, substatueatur in vim nouae concessionis.
- 5 Papa potest sanare omnes nullitates, non obstantibus quibuscumque constitutionibus in contrarium.
- 6 Confirmatio Papae dicitur ex certa scientia, si in ea inseratur tenor rei confirmatae.
- 7 Defectus Principi aliquid confirmanti censetur narratus, si Princeps in confirmatione illi expresse derogauerit.
- 8 Princeps, quando aliquid confirmat, non solet in eo supplere causam, vide num. 11.
- 9 Donationis titulus inferi praedictum.
- 10 Principis intentio corrumpit, si deficiat causa supposita.
- 19 Donatio vera, & realis non dicitur, si consistat in cessione iuris.
- 13 Donatio vera non dicitur, quae fit in recompensam beneficii accepti.

## D E C I S I O CCXCII.

**C**A V S A super decisione 24. Maii 1624. proposita, dictum fuit ab eadem resolutione esse recedendum.

Quia hodie cessant fundamenta decisionis posita in defectu sufficientis mandati, & carentia decreti Iudicis, sine quibus instrumentum stipulae donationis per procuratores Vniuersitatis Galleſij non poterat sustineri.

Superuenerunt enim ratificationes eiusdem Vniuersitatis cum omnibus solemnitatibus die 17. Aprilis 1625. & 7. Aprilis 1626. quae semel bis, & ter fuerunt Apostolica auctoritate, confirmatae cum insertione tenoris, & derogatione omnium Constitutionum, ex quibus similes donationes possent impediri, & signanter Con-

stitutionis Sixti V. cum mentione litis, decreto irritanti, & clausula sublata: vnde concurrentibus omnibus solemnitatibus, quae desiderantur in l. finali. C. de vend. reb. Ciuil. lib. 11. nempe & legitima hominum Congregatione, praesentia Gubernatoris loci, descriptione omnium nominum facta duobus ex tribus partibus votum ferentibus, iuramenti praestatione super utilitate contractus donationis, ac denique Iudicis decreto quae similiter colliguntur per Menoch. conf. 80. num. 22. & 726. Surd. conf. 28. Card. Mant. de contr. lib. 4. tit. 8. num. 15. cum sequen. Visum fuit vel donationem ex praedictis validam esse, Surd. decis. 69. num. 20. Rolan. conf. 2. num. 37. & conf. 97. num. 14. Rosental. de feud. cap. 9. memb. 1. concl. 28. num. 5. Missing. obseruat. 87. num. 4. cent. 4. Menoch. conf. 1264. num. 15. vel ex Apostolica confirmatione supplente & omnes solemnitates ex certa scientia, & cum insertione tenoris validam fuisse effectam, Abb. consil. 41. num. 3. Rolan. conf. 96. num. 21. lib. 1. Gabr. conf. 82. num. 2. lib. 2. Mant. de contr. lib. 4. tit. 7. num. 47. Seraph. decis. 1080. num. 6. Rot. decis. 65. num. 1. par. 2. diuers. Ruin. conf. 175. num. 19. lib. 1. & quando contractus ex confirmatione superioris & validatur, etiam quod ab initio esset nullus, sustinetur in vim nouae concessionis, Bald. in cap. ex parte. num. 19. de const. Dec. conf. 341. num. 3. & conf. 516. num. 12. Cassad. decis. unica de confirm. util. vel inutil. Rot. dec. 339. num. 3. 513. num. 6. par. 2. recent. & 455. num. 3. par. 1. diuers.

Non obstat, quod prima donatio fuerit nulla ex carentia mandati, & decreti Iudicis; Secunda vero ex eo, quod non interuenerit maior pars eorum, qui in loco, & intra fines bona possident, quodque singillatim non iurauerint se credere, quod talis alienatio esset utilis Communitati, & quod bona posita non fuerint sub hasta, tertia vero maiores contineat nullitates, nempe quia donatio non sit facta in Consilio generali, quodque per concussionem, & timorem Domini Castri fuerit stipulata, ac falsa causa supposita fuerit, nempe utilitas donationis ob benemerita Cardinalis senioris, quae non probantur, & ulterius omissa fuerit forma statuti Galleſij, & quod viginti homines, quamuis minor pars contraxerit maiori in resolutionem de facienda noua donatione, & seu approbatione antiquae.

Quia cum hodie exhibeatur confirmatio Apostolica cum insertione tenoris donationis



nationis, per quem Papa potuit intelligere  
 5 prædictos omnes & defectus volueritque  
 sanare omnes nullitates motu proprio, &  
 ex certa scientia non obstantibus quibus-  
 cumque constitutionibus contrariis, non  
 est insistendum super requisitis, *l. finalis*,  
 6 aut alijs nullitatibus; quia de & Apostoli-  
 cæ potestatis plenitudine respectu ad te-  
 norem fuerunt validata, *glos. in c. venera-*  
*biles, verbo tenor, ubi Abb. num. 2. de con-*  
*firm. util. vel inutil. glos. in cap. pastoralis.*  
*S. præterea verbo ex certa scientia de offic. de*  
*leg. Ruin. cons. 117. num. 5. lib. 4. Gabr. cons.*  
*200. num. 7. vol. 1. Rot. decis. 455. num. 3. par.*  
*1. divers. Seraph. decis. 460. num. 3. & 339. n.*  
*2. par. 2. recent. & nihilominus ex contextu*  
 secundæ, & tertiæ donationis probantur  
 7 omnia requisita *l. finalis*, supra narrata, &  
 interuenisse, nec fuisse omissam litis men-  
 tionem, cui Papa expressè in eadem con-  
 firmatione derogauit.  
 Non obstat quo d. Papæ fuerit supposita  
 utilitas donationis, cum qua emanauit con-  
 firmatio; unde vel non probatur, & deficit  
 8 causa, quam & Papa non solet supplere,  
 vel carentia utilitatis probatur ex solo titu-  
 9 lo donationis inferente perditionem, *Alex.*  
*cons. 125. num. 2. lib. 1. cum alijs allegatis, &*  
 10 semper deficiat supposita causa, & & cor-  
 ruat intentio Principis.

Quia Papa per narrationem contentorū  
 prima donatione, & secunda, & tertia con-  
 firmatione, & tenorum insertionem intelle-  
 xit formam donationis Communitatis Gal-  
 lesij, quod scilicet donabant, & seu cede-  
 bant iura vindicandi terras per Maglianen-  
 ses occupatas pacto adiecto, quod post-  
 quam fuissent per donatarium recuperatæ  
 coli deberent, & laborari per homines de  
 Gallezio, quatenus velint cum responsio-  
 nibus solitis, & quod dicti homines præfe-  
 rantur cæteris omnibus etiam meliorem,  
 11 conditionem offerentibus; confirmando  
 autem tamquam Communitati utilem, iu-  
 stam causam contractui impressit. *Dec. cons.*  
*41. num. 12. Paris. cons. 24. num. 5. lib. 4. las.*  
*cons. 54. num. 19. lib. 1. Rota decis. 625. num. 5.*  
*par. 1. recent. & nihilominus utilitas con-*  
 tractus ex sui forma aperte probatur: quia  
 Communitas expensis Cardinalis donatarij  
 vindicabat substantiam utilitatis terrarum  
 consistentem in colendo, & fructus perci-  
 piendo cum prælatione in concursu foren-  
 sium, quæ quantæ fuerint experientia do-  
 cuit, & facile excedunt iuris illiquidi ces-  
 sionem, aut donationem, quæ nec etiam  
 12 dici potest realis & donatio, dum consistit

in cessione iuris dubij, *Bald. in l. tale pactum.*  
*ff. de pactis, las. in l. prima in fine. ff. de trans.*  
 & quanto minus venit æstimanda, eo ma-  
 13 gis correspondeat meritis Cardinalis do-  
 natarij in quorum & recompentam voluit  
 Communitas hanc donationem facere.  
 Et ita &c.

*\*Vide eam infra in Additione prout in Indice*  
*in eius fine posito.*

EMIN. ET REV. MO D. CAR. VIRILI

Romana Cambiorum.

Die Lune 28. Maij 1629.

ARGUMENTVM.

Solutio simpliciter facta à debitore in quam  
 causam cadere debet, & alia, de quibus  
 in Summario.

SVMMARIVM.

- 1 Solutio facta simpliciter absque protestatione  
 à debitore, censetur facta in executionem  
 ordinis, & causa à creditore ordinata, &  
 expressa, & n. 6.
- 2 Camby currentis causa expressa in ordine  
 censetur repetita in mandato, & solutione.
- 3 Soluens simpliciter vigore ordinis ei directi,  
 licet dicatur accepisse ordinem non tamen  
 censetur consensisse causa expressa in eo.
- 4 Solutio simpliciter facta in dubio cedit in cau-  
 sam duriores.
- 5 Sed secus est, quando adest declaratio.
7. Litteræ camby si acceptentur cum protesta-  
 tione, & deinde simpliciter absque repeti-  
 tione protestationis fiat solutio, censetur fa-  
 cta iuxta causam expressam in litteris, &  
 num. 8.
- 9 Socius, si dicat consocio, ut cum certiore  
 faciat de aliqua sequenda, sufficit, quod  
 ista certioratio sit facta ab alio socio in ne-  
 gocio communi, & num. 16.
- 10 Epistola semper loquitur.
- 11 Inter Mercatores proceditur ex bono &  
 equo.
- 12 Promissio facta per verba futuri temporis  
 resolvitur in tempus præsens, & demon-  
 strat actum perfectum.
- 13 Gerundium qualificatur ex verbo ei adiun-  
 cto.
- 14 Modus dicitur, quando aliquid est adim-  
 plendum postquam res est perfecta.
- 15 Modus defectus non vitiat dispositionem, &  
 contractum.



- 17 *Contrahentium voluntas ex antecedentibus, & subsequentibus declaratur.*  
 18 *Solutio facta à socio de pecunijs socialibus, debet cedere in extinctionem debiti socialis, non autem debiti particularis, & proprii, & num. 20.*  
 19 *Socius, qui duas societates contrahit, duplicem personam representat.*

## DECISIO CCXCIII.

**P**ROPOSITO dubio An scuta 25. mill. per Maurum soluta de mense Nouembris 1626. cedant in causam cambiorum limitatorum scutorum 40. mill. & 20. mill. aut in causam cambij currentis nuncupati, *Con-10 d' Andrea Mauro à parte delle Dogane del Patrimonio sopra Ambrogio Pozzobello.* Domini resolverunt solutionem non fuisse factam in causam cambij limitati, sed in causam dicti cambij currentis: nam Nicolaus Pallauicinus creditor ex utraque ex praefatis causis dedit ordinem Mauro, sub litteris 10. Nouembris 1626. quod ista scuta 25. mill. solueret in causam cambij currentis, ut in Summ. num. 15. & ipsemet Maurus die 27. Nouembris 1626. dixerit mandatum Marcello Sacchetto, ut eandem summam scutorum 25. mill. solueret eisdem personis nominatis in ordine cum clavis verbis, videlicet, *quali faccio pagare per rati trattimi di Massa fiera il Sig. Nicolò Pallauicino q. Stephani, & consequenter solutio facta simpliciter & absque protestatione*  
 1 *à debitore censetur facta in executionem ordinis, & causae à creditore ordinatae, & expressae glos. in l. triticum in verb. cogitavit & ibi Bart. num. 2. ff. de verb. oblig. Alex. in l. qui ad aliena. S. is qui putabat, num. 5. & 6. ff. de acquir. heredit. Rota Ianuen. decis. 91. num. 1. & decis. 6. num. 2. & 20. las. conf. 70. num. 1. lib. 1. Mandell. conf. 2. num. 6.*

Præsertim cum in mandato dato per Maurum Marcello Sacchetto contineatur eadem summa soluenda eisdem personis cum relatione ad ordinem Nicolai, ideoque causa cambij currentis in Ordine Nicolai expressa censetur repetita in mandato, & solutione Mauri, *Rota Ianuen. d. decis. 91. num. 1.*

Non obstat, quod licet Maurus simpliciter soluerit, & ex solutione dicatur accepisse ordinem Nicolai; non tamen consenserit causae expressae & in ordine, imò potius censeatur soluisse in causam cambiorum limitatorum, duriores tam ratione antiquitatis, quam fideiussorum, quam pro-

prij debiti ipsius Mauri; maximè quia in ordine Nicolai dicebatur, & *insender sene per il vostro rimborso con Ambrosio, riferendo à me à suo luogo il seguito, vnde cū nō constet, quod Maurus se reuelauerit, & intellexerit cum Ambrosio, nec admonuerit Nicolaum del seguito, videatur colligi Maurum noluisse soluere in causam ordinis, cum formam illius non adimpleuerit.*

Responderunt enim Domini regulam, quod solutio & cedat in causam duriores, procedere in dubio *l. ceterum & l. qui ex famosa, & l. ex pluribus. ff. de solut. Roman. conf. 94. num. 2. Rota decis. 679. num. 6. in fin. par. 1. diuers. secus ubi & adest declaratio l. si usuris C. de usur. Roman. d. conf. 94. num. 2. vers. 3. & hoc luculenter Cavalier. decis. 165. num. 3. Greg. decis. 366. num. 4. eo enim ipso, quod Maurus in mandato directo Marcello Sacchetto retulit se ad ordinem Nicolai; causa expressa in Ordine Nicolai censetur approbata, *Rota Ianuen. d. dec. 91. num. 1.* imò si & litterae acceptentur cum protestatione, & deinde simpliciter absque repetitione protestationis fiat solutio, illa intelligitur iuxta causam expressam in litteris, *Rota Ianuen. d. decis. 6. num. 2. & 20.**

Accedente praesertim epistola Ambrosij Puteobonelli scripta Nicolao Pallauicino sub die 12. Decembris 1626. summ. num. 27. in qua dicitur: *Io diedi ricapito al contenuto ne spacci del Sig. Vostro di fiera, così fece Andrea Mauro, hauendo pagato compitamente le traite, fatteli, e restando annotate in vostra conformità, &c.* ex verbis enim, in conformità vostra satis clarè Ambrosius certiorauit, quod solutiones & factae erant in causam cambij currentis expressam, in ordine Nicolai, *l. cum te. C. de transact. quare licet Nicolaus & dixerit Mauro, auisando à me il seguito, sufficiens visa fuit certioratio facta ab Ambrosio socio in negotio communi, Alex. in l. serui electione S. labeo. num. 3. ff. de leg. 1. Cephal. conf. 768. num. 23. Ioseph. Ludouic. concl. 53. vers. socij num. 57. Felician. de societ. cap. 14 n. 44.*

Non obstat, quod confessio Ambrosij non praedictet Mauro, cuius exceptionibus potest uti Ambrosius fideiussor, quia eadem confessio nocet Ambrosio venienti etiam ex persona Mauri, cum non possit Ambrosius, nec æquum, & conueniens sit impugnare ex persona Mauri, quod in propria Epistola, & quae semper loquitur, scripsit glos. in cap. si quis iusto. S. porro verb. nihil agat. de elect. in 6. *Rota decis. 78. num. 4. par. 1. recent. Seraph. decis. 1027. num. 5.*

Non



Non obstat, quod verba Epistolæ Ambrosij, *restando notate in vostra conformità*, denotent tempus futurum, quia inter mercatores, in quibus proceditur ꝛ de bono & æquo, sat est, quod etiam de futuro dixisset, cum satis declarata remaneret intentio sequendi causam expressam, præcipue cum de contraria voluntate postea nõ fuerit scriptum, & tanto magis in hoc casu, in quo præcesserat ordo præcisus in causam cambij currentis, & quælibet declaratio, siue de tempore præsentis, siue de futuro sufficit pro declaratione voluntatis, & cum adnotatio facienda esset per debitorem absque alio facto Nicolai, etiam quod per ꝛ verba futuri temporis esset promissa, in tempus præsens resolueretur, & demonstraret actum perfectum, *Cartar. decis. 29. num. 12.* ultra quod illa verba, *havendo pagato compitamente le traite, & restando notate in vostra conformità*, satis denotant perfectionem actus, itaut nulla maior alia declaratio desideranda esset inter mercatores, cum gerundium, *restando*, ꝛ qualificetur ex verbo adiuncto, *notate*, quod sonat in præsens, vel præteritum, *Alber. in diction. in verb. gerundium.*

Non obstant verba ordinis Nicolai, & *intenderuene per il vostro rimborso con Ambrosio, & anuisando à me il seguito*, tum quia hæc fuerunt demandata per ꝛ viam modi post solutionem perfectam, *Bart. in l. quibus diebus, Terminus num. 1. ff. de condit. & demonstr. Surd. decis. 156. num. 6.* cuius modi defectus ꝛ non vitiat dispositionem, & contractum, *l. 2. C. de his que sub modo, Alex. in l. 1. num. 5. C. de instit. & substit. Ceph. conf. 129. num. 104.* tum quia certioratio sufficiens ꝛ fuit facta ab Ambrosio in eius Epistola, vt supra dictum est. Tum quia sat est causam expressam fuisse acceptatam, & quod haberet Maurus ius d' *intenderseno con Ambrosio*, quod satis dicitur executum mediante reductione huius debiti cambij currentis, quod ante hanc solutionem erat maius ad longè minorem quantitatem, vt in summ. num. 13. & 14. Cum enim de mense Octobris 1626. cambium currens immediatè ante hanc solutionem ascenderet ad scuta 38630. in summ. num. 13. & de mense Aprilis 1627. apparet reductum ad scuta 10097. consequenter scut. 25. mil. cef. ferent in hanc causam extinctionis cambij currentis specificatam in ordine Nicolai, cum non appareat de alia solutione eo magis, quia cum Maurus in præcedentibus nundinis Resurrectionis eiusdè anni 1626.

soluerit ad computum huius cambij currentis alia scut. 25. mill. vt ex partitis in summ. num. 21. & ex litteris Mauri summ. num. 25. vtique ita præsumitur extinctio debiti currentis ex istis scutis 25. mill. ex antecedentibus ꝛ enim arguitur voluntas insequentibus, *Rota d. decis. 679. nu. 7. par. 1. diuers.*

Addebant quoque Domini duo, alterum quod hæc solutio fuit facta ex pecunijs socialibus redactis ex effectibus Dohæ Patrimonij, vnde solutio ꝛ debet cedere in extinctionem debiti cambij currentis socialis; non autem debiti cambij limitati particularis, & proprii, *Bald. conf. 115. num. 2. lib. 3. Magon. decis. Lucen. 1. num. 13. Cost. de remed. subsid. remed. 119. num. 12. cum plurib. seqq. Salicet. in l. eius in fin. C. de compens. Fontanell. de pact. nupt. claus. 4. glos. 9. par. 2. num. 53. & seq. & 61.*

Alterum, quod Nicolaus Pallauicinus duplicem personam repræsentabat, vnam Nicolaum de Genua, alteram Nicolaum de Massa di Noui, è Fiera, itaut diuersas haberet stationes, ꝛ in quibus negociabatur, *Rota Ianuen. decis. 75. num. 3. Greg. decis. 366. num. 1. & consequenter cum tracta, seu ordo scut. 25. mill. de quibus agitur, fuerit factus à Nicolao de Massa, solutio cedere debet in causam cambij currentis Nicolai de Massa, non in causam cambij limitati Nicolai de Genua, Gregor. d. decis. 366. nu. 1. ubi Addit. Rota decis. 634. n. 9. in fin. par. 1. in recent. Gabr. conf. 175. num. 28. lib. 2. Surd. conf. 327. num. 39.*

Non obstat, quod Cambium currens non esset debitum Mauri, quia contrarium est verius, vt probatur ex litteris, & confessione Ambrosij, ipsius Mauri, & Alexandri summ. num. 8. 26. & 28. iuncta alia solutione scutorum 25. mill. facta per Maurum ad computum cambij currentis, ex qua probatur debirum Mauri solventis.

Non obstant litteræ Mauri scriptæ Ambrosio, in quibus dicit se velle extinguere cambium limitatum, quia ad sunt quoque aliæ litteræ, in quibus promittit extinguere debitum cambij currentis, vt in summ. nu. 26. prout in præcedentibus nundinis ad computum cambij currentis Maurus soluerat alia scuta 25. mill. vt supra deductum est.

Non obstat Mercatorum opinio, quia datur alia opinio contraria aliorum mercatorum, & cum ex supradiçtis de iure solutio debeat cedere in causam cambij currentis, ita vtraq; parte informante fuit decisum.



R. P. D. Q V E I P O.

Triuentin. Beneficij.

Die Luna 28. Maj 1629.

## A R G V M E N T V M.

Vnio duarum Ecclesiarum quando fieri possit, & quæ solemnitates requirantur. Consensus alicuius, quando interuenire debeat in aliquo casu pro forma, & solemnitate, & quando è contra, & in istis casibus quando interuenire possit antea, vel post.

## S V M M A R I V M.

- 1 Vnio duorum beneficiorum odiosa est, & contra ius commune, cum qualibet Ecclesia debeat habere suum Rectorem.
- 2 Vnio non est in iure permessa, nisi propter euentem necessitatem, & utilitatem.
- 3 Vnio duarum Ecclesiarum tunc est facienda solum, quando duobus ministris, alimenta non præstiterint.
- 4 In beneficijs simplicibus tenuitas fructuum non est considerabilis, propter modicum onus.
- 5 In Vnionibus verus valor est exprimendus secundum communem estimationem, non secundum sterilitatem.
- 5 Vnio facta ab Ordinario sine causa est ipso iure nulla, & num. 7.
- 8 Testes, ut probent valorem beneficij, debent deponere per non excessum, non autem per ascensum.
- 9 Testibus deponentibus de credulitate fides non adhibetur.
- 10 Testibus est credendum, si reddant rationem sui testimonij.
- 11 Testibus duobus affirmantibus magis creditur, quàm mille negantibus.
- 12 Pro decreto Iudicis presumitur.
- 13 Hoc tamen non procedit, ubi contrarium manifestis probationibus ostenditur.
- 14 Sine causa certa, his quæ fieri nequeunt, non creditur gerenti actum, circa interuentum cause.
- 15 Testis idoneus nemo est in causa, ex qua laudem, vel vituperium reportat.
- 16 In Vnionis Instrumento non sufficit enunciari solemnitates requisitas, sed requiritur, ut probentur, & iustificentur.
- 17 Vnio quando fit per Ordinarium, requiritur consensus Capituli.
- 18 Capituli consensus in Vnione, an postea adhiberi possit.

19 Vnio nulla propter defectum consensus Capituli, per eius ratificationem postea factam non conualescit.

20 Consensus ubi pro forma, & solemnitate interuenire debet, in ipso actu interponendus est.

21 Consensus, tunc pro forma, & solemnitate non interuenire dicitur, quando agitur de præiudicio illius, cuius consensus requiritur.

Quo casu antecedere, & subsequi potest consensus nu. 21. & 22.

23 Consensus tunc pro forma, & solemnitate requiritur, quando interponendus est ab eo, de cuius præiudicio non agitur, sed propter actus solemnitatem à iure requiritur.

24 Consensus sub conditione desideratus in aliquo actu, formalitatem, & solemnitatem inducit.

25 Ablatiuus absolutas conditionem imponat.

26 Actus quando curruat ex defectu consensus.

27 Actus, si sit nullus ex defectu consensus, non conualescit, si ex intervallo subsequatur.

28 Individuum est, quicquid ad solemnitatem exigitur.

29 Consensus Capituli in Vnionibus beneficiorum liberorum desideratur pro solemnitate actus.

30 Vnio sine consensu Capituli ita demum est nulla, si hoc dicat Capitulum, & an hoc sit verum. num. 31.

32 Consensus superueniens, postquam de nullitate actus iudicium est capium, nihil operatur.

33 Vnio de beneficio libera collationis cum beneficio iurispatronatus laicorum prohibita est.

## D E C I S I O CCXCIV.

**F**ACTA vnione de anno 1607. per Episcopum Triuentinum de Ecclesia seu Capella Sanctæ Mariæ de Saletto, quæ erat liberæ collationis Ecclesiæ seu Capella S. Mariæ de Laureto Iurispatronatus Laicorum familiæ de Marchefanis, cum de causis vnionis, & de consensu Capituli Triuentini dubitaretur. Domini in hac difficultate censuere neque de causis vnionis, nec de consensu Capituli constare. Nam cum sit explorati iuris, vnionem duorum beneficiorum odiosam esse, & contra ius commune, à quo quamlibet Ecclesiam suam habere Rectorem desiderato sap. cum non ignores de praben. notat Oldrad. conf. 260. num. 1. & 10.



- tenuit Rota decis. 557. num. 3. par. 3. lib. 3.
- 2 diuers. ideo non est † in iure permiffa, nisi propter euidentem necessitatem, vel utilitatem Ecclesiarum secundum text. in cap. exposuisti de praben. Guidop. cons. 134. qu. 1. Rebuff. in prax. tit. de unione num. 38. Cacialup. in tract. de unian. art. 5. caus. 3. Mand. in reg. 22. Cancell. quest. 5. n. 3. ad fin. Hored. de incompatib. benef. 2. par. cap. 3. n. 8. Azor. institut. moral. 2. par. lib. 6. cap. 18. quest. 4. Gonz. sup. reg. 8. glos. 2. num. 20. Garz. de benef. par. 12. cap. 2. num. 108. Card. Cauat. decis. 439. num. 2. & probatur ex text. in cap. unio 10. quest. 3. cap. postquam 16. qu. 1. quibus traditur ad † duarum Ecclesiarum vnionem dumtaxat esse deueniendum, si duobus ministris alimenta non præstiterint & confirmat ex Trid. sess. cap. 5. & sess. 24. cap. 13. de refer. & est notatu dignum, quod decretum relatum in dict. cap. 5. videtur restrictum ad vniones pro Ecclesijs curatis propter eorum paupertatem, vt apparet ex illis verbis curatorum, vel non curatorum,
- 4 cum curatis propter paupertatem. Nam † in beneficijs simplicibus tenuitas fructuum non est considerabilis propter modicum onus, vt notat Lambert. de iure patronat. lib. 1. par. 1. quest. 5. art. 21. nu. 15. & hac ratione verum valorem † in vnionibus exprimendum esse secundum communem æstimationem, & non secundum sterilitatem, vel vbertatem iux. reg. tex. in l. pretia rerum. §. fin. ff. ad leg. Falcid. declarauit reg. 21. Cancellaria de vnionibus vt explicat Rebuff. in eius interpretatione glos. 7.
- 6 Vnde vnio † facta per Ordinarium sine causa est ipso iure nulla secundū text. in d. cap. exposuisti de praben. ubi Abb. & Imol. Oldrad. d. cons. 261. Mandos. in d. reg. 22. quest. 3. num. 6. Bursatt. cons. 185. num. 13. lib. 2. Hored. ubi supra nu. 16. Rota decis. 133. num. 3. par. 2. diuers. à quibus idem traditur,
- 7 † quando vnio proponitur facta ex falsa causa, quamuis in hoc casu annullandam esse tenuerit Rota decis. 1. de excessibus Prælat. in nou. Aegid. decis. 617. in fin. Cassad. decis. 1. de vnion. Boer. decis. 345. n. 1. Azor. in d. cap. 28. qu. 14.

Et in nostro casu vnionem ex falsa causa factam fuisse ex eo liquet, quod de paupertate, vel utilitate Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Laureto nihil proponitur in actis, & de paupertate Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Saletto non constat, nam licet Episcopo Triuentino narratum fuerit valorem trium scutorum non excedere, testes tamen ad huius causæ probationem inducti hoc non

8 probant, † quia deponunt per ascensum, non verò per non excessum, vt oportebat Rota coram fel. record. Greg. XV. decis. 353. num. 4. & decis. 186. ex num. 3. & decis. 429. num. 3. par. 1. & decis. 443. num. 1. par. 2. recen. nec de certa scientia, sed de credulitate testantur, ideo † fidem non merentur ex Bald. in l. fin. in princ. C. de arbitr. tutel. Greg. Lopez. in l. 29. tit. 16. par. 13. glos. 5.

Et ex probatione contraria apparet prædictam Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Saletto iuxta communem æstimationem ad valorem centum ducatorum ascendere in dote, que habere prædia, prata, & molendinum, necnon pascua, & alia petia terrarum, vt in summar. Petri num. 5. quæ bona per singulos annos prædictum valorem conficiunt, quibus testibus plenius debet † fides adhiberi, cum rationem sui testimonij reddant iuxta reg. text. & doct. Bald. ibi in l. sola. C. de testib. & quia sunt vicini, eaque ratione melius informati secundum textum in l. 1. §. 1. ibi aut existimationem circumco-  
 10 lentium, ff. de fluminibus, & notat Bald. in l. 2. num. 12. C. quand. fisco. vel priu. & in materia vnionum Rebuff. ubi sup. glos. 10. maximè cum affirmatiuè deponant, † quia magis duobus testibus affirmatiuè deponentibus, quàm mille negantibus creden. esse Bart. docet in l. illa stipulatione 8. ff. de verb. oblig. & ibi las. ex num. 14. Gutier. alleg. 6. num. 1.

12 Neque obstat pro † decreto Iudicis, in quo enunciantur solemnitates esse præsumen. vt omnia sint solemniter acta secundum text. in l. ab ea parte, §. vlt. ff. de probat. cap. sicut in fin. de sent. & re iud. cum late trad. à Garz. in dict. cap. 2. num. 125. quia

13 † ista doctrina non procedit, vbi contrarium manifestis probationibus ostenditur, vt in prædictis iuribus traditur, & ibi notant Doct. & Garz. ubi sup. & regula generalis

14 est in his, quæ sine † certa causa fieri nequeunt non credi gerenti actum circa interuentum causæ, vt post Bart. in l. si forte ff. de Castrens. pecul. tenuit Rota coram bon. me. Card. Cauat. decis. 439. num. 6. quia ne-

15 mo est idoneus testis † in ea causa, ex qua laudem, vel vituperium consequitur Bart. in l. deferre. num. 2. ff. de iur. fisco. Felin. in cap. cum à nobis, num. 5. de testib. Gutier. cons. 24. num. 12. & ideo † non sufficere solemnitates enunciari in instrumento vnionis, nisi appareant, & probentur docet Rebuff. ubi sup. glos. 9. vers. nec creditur Aegid. decis. 377. & decis. 618. Verall. decis. 350. n. 2. & 3. p. 3. & fuit resolutum in Burgeum suppressio-  
 16 nis 10. Nouemb. 1617. coram Card. Cauat.



- 17 Et in vnionibus per  $\dagger$  Ordinarium factis Capituli consensum desiderari traditur expressè in clem. 2. de reb. Eccles. non alien. ibi suo consentiente Capitulo vniatur, & ibi notat glos. verb. consentiente Abb. in cap. sicut vnire, num. 2. de excessib. Prala. Rebuff. in prax. ad regul. de vnion. glos. 11. num. 2. Rot. decis. 133. num. 2. par. 2. diuers. & cum pluribus relatis Garz. de benef. par. 12. cap. 2. num. 145. & post Concil. Trident. idem obseruari debere colligitur ex cap. 5. ibi iuxta formam iuris sess. 21. de reform. & ita per Sac. Congregat. Concil. declaratum fuisse testantur Vgolin. de offic. Episc. cap. 52. §. 1. n. 1. Garz. ind. c. 2. n. 158. & ita à Rota fuisse *decisum refert num. 160.* & in præsenti vnione Capituli consensum non interuenisse,
- 18 Dominis visum fuit,  $\dagger$  nam licet post vnionem adhiberi posse existimauerint Rebuff. in d. glos. 11. num. 20. Boer. decis. 345. Gabr. cons. 200. lib. 1. Rot. decis. 133. num. 9. in fin. par. 2. diuers. Gratian. discept. forens. cap. 278. num. 23. & plures referens Garz. d. cap. 2. ex num. 147. per text. in cap. cum nos de his, quae fiunt à Pralat. sine consens. Capituli. c. cura. c. suggestum de iurepatr. l. si fundus, §. 1. ff. de pignor. l. aliena 20. ff. de pignor. act. l. filio praterito. ff. de iniusto nepote l. si impubes ff. de carbon. edicto,
- Contrarium tamen nempè in ipso vnionis actu, vel incontinenti prædictum Capituli consensum adesse debere, itaut vnio
- 19 ex defectu prædicti  $\dagger$  consensus ab initio nulla per eius exhibitionem postea factam non conualescat, placuit Bursar. cons. 285. num. 14. lib. 2. cuius sententiam verissimam
- 20 iudico, quia  $\dagger$  consensum pro forma, & solemnitate requisitum in ipso actu interponendum esse receptissimum est, in iure per text. in l. obligari, §. tutor. ff. de auctor. tutor. l. si id quod 7. §. si pupilli, ff. de rescind. vend. l. nunquam 32. ff. de usucap. l. pupillus 11. ff. de acq. rer. domin. text. in §. tutor. institut. de auct. tutor. c. auditis iuncto cap. quia propter de elect. ab Interpretibus sine controuersia, vt apparet ex Innoc. Bald. & alijs communiter in cap. cum consuetudinis de consuet. Bart. num. 3. Cast. num. 4. Ias. num. 44. in l. si quis mihi bona, §. iussum, ff. de acq. hered. & cum pluribus relatis Ant. Gomez. in l. 42. Taur. n. 2. Matienz. in l. 5. tit. 3. lib. 5. recop. gl. 1. n. 3. Tirag. de leg. connub. gl. 6. n. 3.
- Et secundum communem omnium sententiam eo cognoscitur consensum pro forma, & solemnitate non desiderari, quando
- 12 de præiudicio illius  $\dagger$  tractatur, cuius consensus exigitur. Quo casu antecedere, &
- subsequi posse certi iuris est secundum text. in dict. cap. cum nos, & in dict. cap. cura, cum alijs supra relatis, & iuxta istam doctrinam procedunt omnes casus relati à Paris. de resign. benef. lib. 8. qu. 10. per tot. Ant. Gomez. in d. l. 42. Tauri ex nu. 2. quia tunc
- 22 cum  $\dagger$  consensus non requiratur pro forma, & solemnitate, sed propter interesse eius, à quo præstatur, & pro eius damno, & præiudicio visitandum secundum text. in l. vlt. C. ad Macedonian. l. 1. §. prodest. ff. quod legatorum, l. fin. C. de pact. ex post facto interuenire potest. Pro forma autem, & solemnitate desideratur consensus quando  $\dagger$  interponendus est ab eo, de cuius præiudicio non agitur, sed propter actus solemnitatem à iure requiritur, & ita procedit text. in d. l. obligari, §. tutor. cum alijs supra relatis, quam distinctionem tradidit Bart. in l. 1. §. sed si filius num. 2. & 3. ff. de leg. 3. & prosequitur Bald. in l. 1. ex nu. 59. C. qui admitti ad bonorum possess. & optimè Cast. num. 5. Alex. num. 9. & 10. Ias. nu. 44. in l. si quis mihi bona, §. iussum, ff. de acq. hered. Tirag. in d. gl. 6. num. 3. & lib. 5. Ant. Gomez. in l. 55. Taur. num. 6. Matienz. in l. 5. tit. 3. lib. 5. recop. glos. 1. num. 5. & consensum
- 24 sub conditione  $\dagger$  desideratum in aliquo actu, formalitatem, & solemnitatem inducere docet elegans text. in l. Prator. in princ. ff. de collat. bonor. & colligitur ex cap. exhibita de indic. & ex auth. matri, & auia, C. quand. mulier. tut. off. fungi potest. & ibi notauit, Bald. nu. 8. & docet Afflict. decis. 355. num. 5. Rota Ianuen. decis. 192. nu. 3. & hoc modo Capituli consensus postulatur in Cle. 2. de reb. Eccles. non alien. in illis verbis suo consentiente Capitulo vniatur. Nam ab-
- 25 latius  $\dagger$  absolutus conditionem inducit l. à testatore 109. ff. de cond. & demonst. ubi Bart. num. 3. & Castrens. num. 1. notarunt, & habere maiorem vim, quam aliae conditiones docent, Sarmient. lib. 2. select. cap. 1. nn. 16. Gutier. lib. 1. pract. quæst. 63. num. 3. & latè prosequitur Barbos. in rubr. 1. part. ex num. 23. ff. solut. matr. quo casu ex defectu
- 26  $\dagger$  consensus corrumpit actus, l. cum hi 8. §. si Prator. ff. de transact. l. Iulianus, §. 1. ff. ad exhibend. l. fin. ff. de dinor. c. cum dilecta. de rescript. c. venerabili de offic. & potestat. ind.
- 27 de leg. nec conualescit, quamuis  $\dagger$  ex intervallo consensus subsequatur d. l. obligari §. tut. cum alijs supra relatis l. quid ergo in princ. ff. de his qui not. infam. & in alienatione facta per mulierem sine consensu consanguineorum, per statutum desiderato
- 28 tradunt Doct. infra referendi, quia  $\dagger$  indiduum



uiduum est quicquid ad solemnitatem exigitur, l. furiosum in fin. C. qui testam. facer. poss. l. heredes palam. S. ult. ff. de testam. l. cum auctoritas, C. eod. tit. ut docet Bart. & communiter interpretes in d. l. furioso, Bald. in cap. 1. in princ. de alien. feud. & cum pluribus relatis, Tiraq. in d. glos. 6. n. 4. & glos. 4. num. 3. Marien. in d. l. 1. glos. 4. num. 20. Guhier. lib. 3. pract. qu. 15. ex nu. 4. Afflict. 29 decis. 355. ex num. 4. & cum † in vnionibus beneficiorum liberorum de Capituli prauidicio non agatur, consequens est desiderari pro solemnitate actus, seu fauore publico, ut inquit Bart. in d. l. 1. S. sed si filius num. 4. ut aduertit Garz. de benef. par. 12. cap. 2. n. 164. ex eo recte impugnans † sententiam afferentium de hac nullitate, Capitulum duntaxat excipere posse, quam post Oldrad. cons. 162. in fin. admisit Rosa. decis. 133. num. 10. par. 2. diuers. Quia praedicta 31 sententia duntaxat procedit † in nullitate fauore alicuius inducta, ut late tradit Surd. de alim. tit. 8. prinil. 56. ex num. 8. Gratian. discept. forens. cap. 27. ex num. 39. & colligitur ex trad. à Couar. pract. cap. 24. num. 3. circa interpretationem tex. in cap. non solum. S. 1. de appell. lib. 6.

Illud tamen sine controuersia receptum 32 est † quod postquam de nullitate actus iudicium inceptum fuerit, consensus superueniens nihil operatur, l. licet, C. de procur. & ibi Ias. nu. 10. & in l. non eo minus, C. eo. tit. Parlador. lib. 2. rer. quotid. cap. ult. 3. par. S. 2. num. 10. Guhier. lib. 2. pract. qu. 24. Marien. in l. 5. tit. 3. lib. 5. recap. glos. 1. num. 9. lib. 5. Tiraq. de leg. connub. glos. 6. num. 16. & 17. & lis super hac vnione originem trahit ab anno 1622. & de Capituli consensu non, apparet nisi ab anno vigesimo sexto, & qui datur, non est authenticus, & habet contra se praesumptionem text. in l. si quis forte 6. ibi neque enim debebam tam magnam rem tamdiu tacere, ff. de pen.

Denique cum beneficium S. Mariae de 33 Saletto † sit omnino liberae collationis & beneficium S. Mariae de Laureto sit iurispatronatus laicorum, huiusmodi vnio per Concil. Trident. expresse interdicta est in cap. 9. sess. 25. de reform. & notauit Garz. de benef. par. 12. cap. 2. num. 91.

Et ita, &c. vtraque, &c.

¶ Infra in eadem causa adest alia decisio sub die 12. Nouemb. 1629. coram eodem R. P. D. Quaeipso, est decisio 318.

REVERNDISS. P. D. V R G E L L E N.

Placentina Decimarum.

Die Luna 28. May 1629.

A R G V M E N T V M.

Decimarum alienatio facta, non seruata forma rescripti Apostolici, est nulla.

S V M M A R I V M.

- 1 Sententia, in qua concurrunt omnia requisita ad eam necessaria, est confirmanda.
- 2 Monitio Iudicis facta comparentibus in iudicio, quod tali die feret sententiam, habet vim citationis.
- 3 Notario actuario credendum est, si attestetur de actibus iudicialibus.
- 4 Decimarum alienatio ob non seruata formam rescripti Apostolici nulla est.
- 5 Gratia omnis habet in se tacitam conditionem, si preces veritati nitantur.
- 6 Iustificatio narratorum debet precedere gratiae executionem.
- 7 Dictio, postquam, quando inducat conditionem.
- 8 Decimarum alienatio non est facienda, si Ecclesiae conditio deterius fiat.
- 9 Fides dicitur habita de pretio, si sit constitutus annuus redditus.
- 10 Decimarum alienatio, quando in totum corrumpat.
- 11 Laici sunt incapaces decimarum, & in hoc eis ius resistit, num. 13.
- 12 Titulum inualidum produciens, praesumitur non habere meliorem.
- 14 Rector habet intentionem fundatam de iure, super perceptione decimarum.

D E C I S I O C C X C V.

ANTONIUS Archipresbyter Ecclesiae Sancti Germani de Potentino Placentiae Diocesis de anno 1555. impetrauit à Papa licentiam in forma si in euidenter &c. alienandi redditus decimales ducatorum 200. auri de Camera non excedentes directa Vicario, & Archipresbytero Placentino, ut in litteris Apostolicis desuper emanatis, qui executores de anno 1558. de mense Iunij recepta informatione super euidenti &c. in executionem litterarum dictam licentiam Antonio praefato concesserunt, qui postea eodem anno



de mense Nouembris vendidit D. Ferdinando de Anguissolis quartam partem decimarum omnium fructuum Territorij Sufani pretio librarum 700. soluendarum ad nouem annos proximos, & de anno 1562. vendidit Com. Iulio etiam de Anguissolis quartam partem totius decimae Territorij de Althoe libris 1700. intra septennium soluendis: sed insurrexit Ioannes modernus Archipresbyter dictae Ecclesiae S. Germani, & lite per eum mota coram Ordinario Placentino super nullitate huiusmodi venditionum, necnon super dimidia alterius quartae decimae, in qua praetendebat ab Anguissolis molestari, obtinuit contra eos duas sententias respectiue, quibus declaratum fuit venditiones fuisse nullas, ob non seruata formam litterarum Apostolicarum, necnon eundem non esse molestandum in perceptione dictae alterius quartae decimae, cum autem fuerit appellatum, & causa mihi commissa, Domini hodie resolverunt sententias esse confirmandas, quia in primis de earum validitate non potest dubitari, cum habeant omnia requisita, de quibus *Caput. decif. 260. par. 2.* Nullitas enim ex defectu legitimae citationis ad sententiam, de qua opposebatur tollitur ex facto, quia Iudex die 6. Nouembris 1627. monuit partes comparere pro die 2. Decembris, sub qua sententias promulgauit, & monitio autem facta comparentibus in iudicio vim citationis habet *Felin. in cap. 1. num. 18. de iud. & Seraph. decif. 1118. num. 1. & 2.* quod verò dicebatur partes non fuisse in iudicio tempore monitionis, non iustificatur in actis, cum tamen Notario & actuario de comparitione, & alijs actibus iudicialibus attestanti credendum sit, etiam sine testibus *Dec. in cap. quoniam contra num. 32. & 48. de probat. Marant. ordin. iudici 6. par. iii. de act. edit.* per tot prout, nec iustificatur sententias latas fuisse contra pupillos indefensos.

4 Deinde iustitia visa fuit clara, quia & sententiae declarant alienationes decimarum ob non seruata formam rescripti Apostolici fuisse nullas, quod in iure est indubitatum, c. cum dilecta. S. dictum insuper, & ibi *Felin. num. 6. vsque ad num. 14. de rescript. c. venerabilis. S. porro de off. de leg. Abb. in causam num. 10. de re iud. & cons. 41. num. 3. lib. 1. Gozad. cons. 32. num. 2. Seraph. decif. 338. & in puncto, Rota decif. 624. num. 1. par. 1. recent. & alibi saepius.*

Quod autem rescripti forma seruata non

fuerit, constat ex euidencia facti combinando litteras Apostolicas cum sententia Iudicum executorum, & cum venditionibus inde sequutis, nam in primis fuit Papae narratum decimas alienandas non excedere ducatos 200. auri de Camera, & Papa executoribus iniunxit, vt super hoc seruatis seruandis diligenter se informarent, ibi quatenus seruata forma praedictarum litterarum, &c. Vnde, & debuit dicta forma ad vnguem seruari ex d. cap. cum dilecta, & alijs supra allegatis, & narratiua prius iustificari, cum enim omnis gratia habeat in se tacitam conditionem, si preces veritati nitantur l. fin. in princ. C. de diuer. rescript. & cap. 2. ubi Rip. num. 29. extra de rescript. iustificatio narratorum debet & praecedere gratiae executionem. *Rom. cons. 33. num. 2. Gonzal. sup. reg. 8. in adnot. contr. nullit. & attenti. in caus. benef. ante S. 2. glos. 9. num. 230. Caput. decif. 240. par. 2.* prout in simili de habente facultatem conferendi beneficia certi valoris, *Garz. de benef. par. 5. cap. 7. num. 90. & 91. Crescen. dec. 4. de probat. Pui. decif. 138. lib. 2. & Rota in Abulen. praesimoniae 15. Febr. 1610. coram bo. me. Patriarcha Manzanedo.*

Præterea sententia executorum confirmatoria alienationum praecessit alienationes ipsas, vt supra in facto, quandoquidem prima alienatio facta fuit per quinque, & secunda per quatuor annos post dictam sententiam, & tamen in litteris Apostolicis praescribitur, quod alienationes ab executoribus approbentur, & confirmentur postquam factae fuerint, quae dictio, & postquam, in hoc casu inducit conditionem, Rota dec. 46. num. 2. par. 2. recent. & sic formam l. qui heredi. ff. de condit. & demonstr. Bald. in auth. matri. & auia. num. 3. vers. quidam tamen. C. quand. mul. tut. off. Crau. cons. 313. num. 5. Vnde etiam ex hoc capite venditiones decimarum fuerunt nullae, vt in puncto Rot. in Valentina Baronia 18. Aprilis 1603. coram Oriemberg. Tandem quia in litteris fuit expressè cautum, vt pretium deponeretur, & fieret reinuestimentum in bonis stabilibus infra sex menses à die alienationis computandos, & tamen fuit habita fides de pretio cum dilatione ad septem, & nouem annos, vt dictum fuit quod fieri non potuit, tam ex forma rescripti, & dixit Rota in d. Valentina Baronia, quam & etiam quia inde Ecclesiae conditio non utilior, sed deterior fiebat ex doct. Bart. in l. a Diuo Pio, S. sed si emptor. num. 3. ubi etiam Alex. num. 7. & seq. Ias. num. 7. ff. de re iud. & in



& in terminis Greg. XV. decis. 113. num. 6.  
 & 7. & Rot. decis. 430. num. 4. par. 2. recent.

Neque obstat quod fuerit in pactum deductus annus redditus libr. quinque imperialium pro quolibet centenariio soluendus durante dilatione ad soluendum data, quia cum huiusmodi redditus sint fructus recopensatiui iuxta *l. curabit C. de act. empt. exinde non probatur utilitas, nec tollitur, quin contra litterarum tenorem fides de pretio habita fuerit Conar. var. resol. lib. 3. cap. 11. num. 5. & Greg. ubi sup. num. 9. & in omnem casum cum non fuit factum depositum pretij intra tempus praefinitum, & sic reinvestmentum citò fieri non potuerit, negari non potest, quin ex dilata solutione per tot annos reinvestimenta postea facta fuerint cum damno Ecclesiae, ex quo pretia bonorum stabiliū à die venditionū usque ad diem solutionum multo aucta fuerunt, ut in facto probatum fuit, & quamuis videatur ob damnum, quod euenit ex temporis cursu non fuisse contrauentum formae rescritti, tamen clarum est dilationem deductam in pactū fuisse contra expressa rescritti verba, & sic venditiones in totum fuerunt nullae. *l. pacta que contra, & ibi gl. C. de pact.* quando enim lex requirit actum cum aliqua qualitate fieri, nec actus sine qualitate, nec viceversa fieri sufficit *Bart. in l. Fulcinius S. cum hoc. ff. quibus ex caus. in poss.**

Minus releuat allegatio praesumpti beneplaciti Apostolici, tum quia versamur in decimis, & quarum laici sunt incapaces *c. 1. 16. q. 7. easque praescribere non possunt, c. causa que de praescript. & praesertim post Conc. Lateranen. cap. prohibemus. de decim. Rebuff. de decim. q. 13. num. 78. & seq.* Unde cessat praesumptio beneplaciti, alias enim dispositio praedictorum iurium redderetur elusoria, ut patet ad sensum, & in puncto aduertit *Marescot. var. resol. l. c. 13. num. 1. cum seq. & dixit Rota in Placentina decimarum 31. Ianuarij 1586. coram Bubalo,* tum etiam quia ex productione alterius tituli inualidi per Anguissolos facta nempe ex productione venditionum de quibus supra, cessat praesumptio alterius tituli ex quo producens titulum inualidum praesumitur meliorem non habere *Paris. conf. 27. num. 119. lib. 1. cum alijs adduct. per Marescot. d. cap. 13. num. 5. usque ad 9. Serap. dec. 671. num. 8. Rota diuers. decis. 731. num. 19. par. 1. & dec. 208. num. 2. par. 4. & in recent. dec. 285. num. 4. & in princ. par. 2. Greg. dec. 467. num. 7. in princ. quae conclusio in su-*

biecta materia est verissima.

Ex quibus bene etiam in praedictis sententijs Ordinari Placentini fuit firmatum, praecceptum alias factum Anguissolis de non molestando Archipresbyterum in perceptione dictae alterius dimidia quartae decimae, cum enim Anguissoli & sint decimarum incapaces, ipsique ius resistat *d. cap. causam quae, de praescript. & c. dudum extra de decim. & Archipresbyter habeat intentionem fundatam, eique & uti Rectori ius assistat, c. cum contingat, & c. cum in tua eod. tit. Greg. XV. decis. 449. in princ. & alibi Rot. milles decimae percipi debent à Rectore, non autem ab Anguissolis.*

Et ita decissum, &c.

¶ *Infra in eadem causa adsunt duae decisiones hoc est sub die 18. Februar. 1630. & 12. Maij eiusdem anni sunt decisiones 350. & 375.*

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Senogallien Eempyteusis.

Die Mercurij 6. Iunij 1629.

### ARGUMENTVM.

Emphyteusis Ecclesiasticae inuestitura, quando non substatineatur. Sententia, quando probet etiam sine actis. Sententia lata à laico super bonis Ecclesiasticis est nulla.

### SVMMARIVM.

- 1 Inuestitura causa finalis in materia Ecclesiastica, quando est laeua, erronea, & simulata, tunc de inuestitur non suffragatur.
- 2 Sententia executioni demandata pro veritate habetur.
- 3 Rota non attendit sententias aliorum Tribunalium, nisi iustificentur ex actis.
- 4 Sententia, quando non adducitur ad effectum obtinendi illarum executionem, sed ad probandum factum inter partes, etiam sine actis suffragatur.
- 6 Error ubi est, ibi deficit consensus.
- 7 Causa cessante, cessat effectus.
- 8 Emphyteusis noua inuestitura, si non substatineatur, quando absque alia inuestitura primo emphyteuta prima inuestitura reuiuat.
- 9 Emphyteuticam rem vendens de consensu Domini, si postea agat ad rescissionem contractus, an possit fieri noua translatio domini sine nouo consensu.



- 10 *Emphytheusis contractum venditor rescindens ex capite lesionis, non tenetur Domino solvere laudemium.* 4
- 12 *Gratia fundamentum, quando pro parte non subsistitur, gratia respectiue corrumpitur.*
- 13 *Clausula in inuestitura apposta (si se iuste renouari pesseret, &c.) quid importet.*
- 14 *Sententia lata à Iudice laico super bonis Ecclesiasticis est nulla.*
- 15 *Iudices laici possunt cognoscere de furto decimarum, licet quoad decimas, non sint Iudices competentes.*
- 16 *In iudicio attenditur id, quod principaliter resultat, non autem, quod incidenter.* 5
- 17 *Iudex laicus, nec incidenter potest cognoscere de causa merè spirituali.*
- 18 *Legitimitatis questio inter laicos indicatur de foro Ecclesie, quamuis in consequentiam veniat resolutio pertinentia successionis.*

## DECISIO CCXCVI.

**C**VM Ecclesia Senogallien prætendat bona, de quibus agitur, deuoluta per obitum Octauiani vltimi de linea comprehensorum in inuestitura concessa Marco Antonio illius patri, consului Dominos, an Iacobæ suffragaretur inuestitura, quam de dictis bonis tanquam sibi ab eodem Octauiano, & Paulo fratribus pro dotis supplemento, & adæquatione postmodum assignatis obtinuerat vnâ cum confirmatione Apostolica: & demptis octo salmis vti correspectiuis ad creditum præfate dotis, quæ per mensam Episcopalem non controuertebantur, quoad residuum Domini responderunt inuestiturâ non suffragari ea ratione, quia assignatio & ex qua tanquam ex causa finali Episcopus consequutiue motus fuit ad concedendum, & Papa ad confirmandum, *Aym. conf. 135. nu. 11. cum seqq. Honded. conf. 55. nu. 44. lib. 1. vti læsiua, erronea, & simulata fuit ultra quantitatem octo salmarum correspectiuam ad creditum dotis, vt dictum est, annullata per sententias de partibus exequutas, & habentes vim rei iudicatæ, quæ quidem*

2 *res & iudicata executioni demandata pro veritate habetur, l. res iudicata vbi Cagnol. nu. 2. ff. de reg. iur. Rolan. cos. 83. nu. 12. lib. 1.*

3 *Et debet attendi, quia & licet Rota non attendat sententias aliorum Tribunalium, nisi iustificentur ex actis, Cassad. dec. 3. de procur. Mohed. dec. 3. de test. & 11. de re iudic. Chiffanen. decif. 179. Attamen cum in casu isto non deducantur ad effectum ob-*

tinendi illarum exequutionum, sed solummodo ad probandum factum & inter partes per modum exceptionis contra d. assignationem insolutum, etiam sine actis suffragatur, *Put. dec. 198. num. 1. & 2. & dec. 391. num. 1. lib. 1. in correct. Accorambon. dec. 35. Rot. dec. 143. num. 6. & seqq. par. 2. & dec. 593. par. 3. diuer. Mantig. decif. 350. num. 9.*

Vnde sequitur, quod resoluta promari parte ipsa assignatione, nec ipsa inuestitura, & successiue confirmatio Apostolica veluti redactæ ad non causam nullatenus & subsistunt, nisi pro rata subsistentis assignationis ad text. in lib. 1. C. de impon. lucr. de scrip. lib. 10. & c. susceptum de rescript. in 6. Afflict. post Ifern. cap. 1. S. moribus n. 3. & seq. si de feudo fuerit controuersia inter Dominum, & agnatum, vbi ad propositum duas ponderat rationes. Prima est quia, 6 propter errorem & deficit consensus inuestientis ex regula, quod vbi est error, ibi deficit consensus, l. si per errorem, ff. de iurisd. omn. iudic. Secunda, quia regula est, quod & cessante causa cesset effectus, c. cum cessante de appell. Tiraquell. in eodem tract. cessante causa parte 1. num. 52. Aluarot. in d. cap. 1. S. moribus, num. 7. Preposit. nu. 1. vers. querit hic Andreas Balzar. nu. 10. Dec. conf. 144. num. 2. & conf. 408. nu. 1. & seqq. Abb. in c. postulasti, num. 1. vers. ex quo collige de rescript. Roman. in l. usufructu, num. 13. ff. solut. matrim. Butr. conf. 22. visis punctis, num. 4. vers. sed posito. Aym. dict. conf. 135. nu. 13. Honded. conf. 55. nu. 45. lib. 1. Cagnol. in l. fin. num. 72. C. de pact. Frezia de subfeud. lib. 2. quest. 11. num. 6. Mastrill. in 1. addit. ad Petrum Greg. de concessione feudi part. 1. quest. 3. vers. & quid si concessio, l. Franc. à Ponte conf. 3. num. 13. Costa de retroraction. cap. 8. cas. 1. num. 5. itaut per huiusmodi resolutionem dominium residui bonorum emphyteuticorum absque noua inuestitura reuersum fuerit iuris ministerio ad Octavianum primum emphyteutam, ac si quoad illam & portionem, 8 prima ipsius inuestitura reuixerit, argum. text. l. voluntate, in fin. ff. quib. mod. pign. vel hypothec. soluat. & in puncto firmat, Bald. Nouell. in tract. dotis par. 8. prinil. 5. num. 11. præsertim vers. nam pone dicens esse absurdum, quod in vendentem rem emphyteuticam de consensu Domini, si postea agat ad rescissionem contractus & non possit fieri noua retrotranslatio dominij sine nouo Domini consensu, & subdit, l. de l. mol. & Roman idem tenere Corbul. de caus. priuat. ob aliena-



alienationem limit. 21. *Surd. decif. 173. n. 22. & decif. 182. num. 5. decif. 220. num. 24. & latius decif. 344. num. 20. usque ad 25. in addit. post. 4. volum. conf. Pinell. ad l. 2. par. 2. cap. 3. num. 42. C. de rescind. Ferrer. in prima additione ad Guidop. decif. 48. in fin. vbi quod*  
 10 venditor + rescindens ex capite læsionis contractum emphyteusis non tenetur Domino soluere laudemium; *Costa de retrotractionibus dict. cap. 8. cas. 1. num. 18. Maur. Bur. de laudem par. 2. in spect. 23. num. 4. & seqq. præcipue, num. 6. vbi conciliando opiniones distinguit asserens, quod emptor tunc dicitur restituere non ex causa voluntaria, sed necessaria, quando restituit calore rei iudicatæ. Et hinc apertè constat dici non posse, quod versetur in resolutione ex causa voluntaria, non autem necessaria, de qua loquuntur Doctores allegati; quia aut id deducitur ad effectum, vt nouus consensus Ecclesiæ requireretur ad fauorem Octauiani, & stante calore dictæ rei iudicatæ, resolutio dicitur non ex causa voluntaria, sed omninò necessaria, ac coactiua, itaut absque nouo Domini consensu ius, & primæua inuestitura Octauiani reuiuixerit ex allegatis. Aut verò id deducitur ad effectum vt Moyfa possit hodie ex persona Octauiani, cuius est hæres tanquam ex contraria voluntate renunciare, dictis sententijs, & rei iudicatæ, itaut dicta assignatio in totum sustineri possit ad fauorem Iacobæ, si non per viam præcedentis contractus, saltem per viam superuenientis donationis, ex qua consequenter tanquam per modum retrotractionis sustineatur etiam inuestitura. Et hoc dici non potest, quia dicta assignatio pro rata excedente creditum dotis tanquam læsiua, erronea, & simulata, siue fuerit nulla ab initio, siue fuerit valida, sed Octauiano volente iudicialiter annullata: In utroque*

11 casu non potest Moyfa post apertam + Domino emphytheusim præiudicare iuri medio tempore quæsito Ecclesiæ ad text. in c. quamuis de rescript. in 6. Aretin. in l. heres quandoque 54. num. 2. vers. sed ipse respondebat, ff. de acquir. hereditate Zabarell. conf. 105. num. 13. Maximè post rem iudicatam, idem Aretin. loco citato num. 3. vers. sed potest dici.

Nequè etiam dicatur, quod quicquid sit in præiudicium Octauiani dum viueret, illo tamen defuncto respectu Ecclesiæ inuestitura facta Iacobæ sustinetur, tanquam noua inuestitura, quæ post antiquam solummodo operatur ad tradita per Caldas

de de iur. emphyt. par. 2. cap. 3. cum aliunde, quam ex ipsa assignatione insolutum potuerit moueri Ecclesia ad concedendam, & Papa ad confirmandam inuestituram. Quia respondetur fundamentum inuestituræ omninò, ac principaliter consistere in ipsa assignatione sub cuius præsupposito Ecclesia concessit, & Papa confirmauit, vnde

12 + resoluta ac deficiente pro maiori parte ipsa assignatione tanquā fundamento gratiæ, corrumpitur respectiue, & ipsa gratia ex deductis. Quod autem Ecclesia sub isto præsupposito dumtaxat Iacobam inuestiuerit, patet euidenter, dum in inuestitura apposuit clausulam si se iustè renouari peteret, &c. + quæ clausula non potest ad aliud referri, quam ad ipsam totalem assignationem. Tum quia indicat dependentiam ab anteriori titulo in vim, cuius petitur renouatio. Tum quia requirit iustitiam ex parte petentis, quorum vtrumque non conuenit nouæ inuestituræ, quæ fundatur in gratia concedentis: nec supponit anterioritatem tituli, in vim cuius debeat renouatio.

Non obstat defectus iurisdictionis contra dictas sententias oppositus ex eo, quod

14 + fuerint latæ per Iudices laicos super bonis Ecclesiasticis, vt fuit resolutum coram me in Romana domus de Scapuccijs 19. Ianuarij 1611. Quia fuit responsum coram Iudicibus laicis non fuisse actum super valitate inuestituræ, aut super comprehensione in eadem inuestitura, sed super quantitate crediti dotalis insolutum, quæ articulus est ab ipsa inuestitura omninò separatus, vt in simili de furto + decimarum, & alijs huiusmodi, *Federicus de Senis conf. 245. num. 3. vers. si est quæstio, & conf. 96. num. 3. vers. si dicam.* Et quamuis ex resolutione dicti contractus iudicati in foro laicali veniat consequutiue resolutio inuestituræ, attamen + in iudicio attenditur id, quod principaliter, non autem incidenter resultat, ad trad. per *Dec. conf. 28. num. 3. Rot. decif. 263. nu. 1. par. 1. & decif. 34. n. 18. par. 2. diuers.* dummodo non agatur de causa + merè spiritali, de qua nec etiam incidenter potest laicus cognoscere secundum glos. in c. lator. in verbo dimittat, qui fil. sint legit. *Bellamer. conf. 40. num. 18. & 19.* Et hinc in simili videmus, quod quæstio illegitimitatis inter laicos + iudicatur de foro Ecclesiæ, quamuis in consequentiam veniat resolutio pertinentiæ successionis, quæ super bonis laicalibus est de mero foro laicali, capit. tuam de ordin. cognit. *Fede-*



*Federicus de Senis, conf. 275. numero 7.*

Et ita utraque parte informante conclusum fuit inuestituram Iacobae suffragari pro octo salmis dumtaxat. Episcopo tamen non contradicente, sine cuius consensu non videbatur posse deueniri ad diuisionem emphyteusis, &c.

REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Ianuen. Parochialis S. Fidei.

Die Mercurij 6. Iunij 1629.

### ARGVMENTVM.

Narrata in gratia sunt omninò iustificanda, maximè in eis, in quibus consistit principale fundamentum impetrantis gratiae, & etiam quando contra impetrantem adest praesumptio iuris.

### SVMMARIVM.

- 1 Qualitas narrata in gratia est omninò iustificanda.
- 2 Gratia principale fundamentum est omninò iustificandum.
- 3 Vicarij temporales ad nutum de iure deputantur in Ecclesiis Regularium.
- 4 Narrata in gratia, si eis obstat praesumptio iuris, sunt concludenter probanda per impetrantem.
- 5 Status ultimus attendi solet, cum quaritur de beneficij qualitate.
- 6 Auctore non probante reus absolvitur.
- 7 De statu ultimo sufficit docere ad effectum iustificationis gratia.
- 8 Gratia subreptitia est nulla.
- 9 Gratia redditur subreptitia, si non narretur possessio pacifica aliquorum per plures annos vigore concessionis Apostolicae.
- 10 Papa non praesumitur in prauidicium etiam colorate possidentis velle alteri beneficium conferre.
- 11 Fides exemplationis non releuat sine tenore instrumenti.
- 12 Scriptura exemplatio facta per Notarium, de qua ipse fuit rogatus, non probat instrumenta, ex quibus exempla sumpsit, quod sint authentica.
- 13 Beneficiorum gratia, & collationes regulariter non probantur per testes, sed per litteras.

### DECISIO CCXCVII.

**E**CCLESIA Parochialis S. Fidei Ciuitatis Ianuen. quae est membrum praepetoriae S. Ioannis de Burgo Religionis Hierosolymitanæ fuit de anno 1615. à tunc praepetore concessa in perpetuum Congregationi Clericorum Regularium Minorum confirmatione Apostolica, & possessione subsecutis, sed nihilominus Sebastianus Benuenutus de anno 1618. cum narratiua, quod illa aliàs obtenta per Ioannem Mariam Gandum vacabat à quadriennio, & ultra per assensionem alterius incompatibilis, sicque ius conferendi esse ad Papam deuolutum, iuxta Constitutionem Pij V. in nou. Bullar. tom. 2. constit. 33. obtinuit eandem sibi conferri, vt in litteris Apostolicis desuper expeditis, pro quarum executione lata sententia per Ordinarium Sauonen. Executorem; Clerici praefati appellarunt, & commissa mihi causa cum facultate etiam easdem litteras exequendi, dubitavi hodie, an illae exequendae sint, & fuit vnanimitè per Dominos negatiuè resolutum, praeciqua resolutionis ratio fuit, quia quicquid sit de alijs narratis, illud vnum non fuit iustificatum nempe hanc Parochialem solitam esse conferri in titulum, quod tamen debuit per Sebastianum impetrantem omninò iustificari ex reg. lex. in l. 2. ff. de probat. & cap. 2. de rescript. 10. Andr. in cap. 1. num. 2. vers. in beneficalibus de lit. contest. in 6. Abb. in cap. qui circa, n. 3. de consanguin. & affin. Paris. conf. 49. num. 3. lib. 4. Rota decis. 20. de prob. in nou. & in recent. decis. 24. nu. 1. par. 2. & apud Greg. XV. decis. 242. num. 5. & praesertim cum dicta narratiua solitae collationis in titulum sit principale & fundamentum gratiae Sebastiani, Put. decis. 267. lib. 3. in nouiter impress. Rota diuers. decis. 268. num. 1. par. 1. & in recent. decis. 179. num. 3. & 296. num. 1. par. 2. necnon quia habet contra se iuris praesumptionem, ex quo in Ecclesijs Regularium de iure deputantur Vicarij temporales ad nutum cap. 1. de Capell. Monach. & ex constit. Pij V. super Vicarijs edit. Gonzal. super reg. 8. glos. 5. & 5. 6. Bellam. decis. 203. Cassad. decis. 4. num. 3. & decis. 12. n. 9. de prob. & fuit dictum in Ianuen. Parochialis 19. Aprilis 1627. coram me, vnde tanto magis debuit per Sebastianum impetrantem clarè, & concludenter probari. Ioan. Andr. in quæst. super quarta per Rectorem contra



contra Episcopum praescribenda per eum disputata in cap. sine possessione de reg. iur. in 6. Bellam. decis. 674.

Deinde accedit, quod imò ultimus status fuit de manuali, ut probatur ex duabus ultimis prouisionibus, pro parte Clericorum exhibitis, qui ultimus et status attendi solet, cum quaeritur de beneficii qualitate, cap. cum de beneficio de prabend. in 6. Dec. cons. 126. num. 1. Rota decis. 2. de prabend. in nou. et apud Seraph. decis. 1095. num. 3. et 4. Vnde Clerici non solum excludunt Sebastianum ex eo, quod non iustificauit suam gratiam, quod eis satis esset ex regula, 6 et actore non probante, &c. ipsi enim uti rei conuenti, & possidentes non tenentur quidquam iustificare. Abb. in cap. licet Heli in fin. de simon. Innoc. in cap. venien. il secundo, et ibi Felin. qui testatur de commun. nu. 13. de test. Feder. de sens. cons. 103. in prin. et prope fin. Rota decis. 36. sub num. 10. par. 2. diuers. decis. 612. et 728. num. 2. et 739. num. 4. par. 2. recent. sed etiam ex abundanti probant contrarium, & iustificant suam gratiam, quae cantat de manuali, quia ad effectum iustificationis gratiae sufficit docere de ultimo statu, et Abb. in cap. nobis, num. 8. vers. si vero non constat de iure patronat. Innoc. in cap. postulasti num. 1. post med. eod. tit. Rota decis. 737. nu. 5. par. 2. rec. et apud Greg. XV. decis. 482. num. 7. et in Asculana Parochialis 17. Martij 1586. coram Orano.

8 Tandem gratia Sebastiani fuit et subreptitia, & ideo nulla, c. ad aures de rescript. cap. si motu proprio de praben. in 6. Felin. in cap. ad audientiam il secundo, num. 22. de rescript. Cassad. decis. 3. n. 4. de pens. et Greg. XV. decis. 450. num. 5. subreptio autem est clara dum Sebastianus non fecit mentionem, 9 et de pacifica possessione plurium annorum, in qua Clerici existerant vigore supradicta concessionis Apostolicae, c. cum nostris, ubi Abb. num. 1. de concess. prabend. Felin. in cap. in nostra nu. 32. de rescript. Gomes. super reg. de annal. quest. 10. Mandos. super eadem reg. quest. 49. et in fortioribus terminis Rota in Carinolen. Praeceptorie 6. Martij 1617. coram Reuerendiss. Domino meo Decano, et Casalen. Beneficiorum 10. Decembr. 1627. coram Domino meo Merlino, et certum est, quod possessio Clericorum, et maxime tot annorum, ut supra si per Sebastianum fuisset narrata, non solum Papam reddidisset difficiliorem, quinimò verisimiliter retraxisset, cum non praesumatur eum in et praedictum etiam coloratè possidentis velle, alteri beneficium conferre, ut bene praeci-

tati DD. et Ant. de Butth. in dict. cap. cum nostris num. 17. vers. si vero possessio, Bero. in cap. super litteris num. 72. vers. decimosextimo in impetratione de rescript. Ioan. de Silu. in tract. de Benef. par. 3. quest. 11. vers. item si Papa Menoch. de arbitr. cas. 201. num. 139. et Rota in dict. decisionibus.

Vnde non obstant praetensa instrumenta collocationum, quae dicuntur cantare in titulum quia in primis inde non tollitur subreptio gratiae Sebastiani ex causa supradicta, deinde Dominis fuit data solum, 11 et fides cuiusdam exemplationis collocationum, quae praeterquam quod non releuat sine instrumentorum tenore, Auth. si quis in aliquo C. de ed. in omnem casum cum non constet quod illa fuerit facta a Notario de dictis instrumentis rogato, vel ab alia legitima persona, sed solum a quodam asserto Notario attestante per haec verba, haec est exemplatio publicorum documentorum, et scripturaram per dictum Sebastianum productarum in authentica, et probanti forma, et c. solum inde probatur exemplatio, de qua ille Notarius fuit rogatus, non autem 12 instrumenta, et ex quibus exempla sumpsit, et de quibus non fuit rogatus, esse authentica, et in forma probanti, S. nos autem, Auth. de tabell. Barth. in dict. Auth. si quis in aliquo num. 3. Felin. in cap. si cautio num. 69. de fid. instr. et Rota decis. 545. nu. 5. par. 2. recent.

Minus releuant quatuor testes dati ad probandum qualitatem collatiuam huius 13 Parochialis, quia et ultra quod regulariter collationes, et gratiae beneficiorum non probantur per testes, sed per litteras, Paris. de resignat. lib. 8. quest. 2. num. 7. Verall. decis. 51. num. 2. par. 2. et Rota in Tarvisina Canonatus 9. Martij 1607. coram Corduba, primus testis se refert ad quamdam epistolam praepitoris, secundus fatetur se nunquam vidisse litteras collocationum, tertius deponit etiam de manualitate, et ultimus de proprio iudicio, de quibus propterea nullo modo credendum est ex vulgatis iuribus, et patet ad sensum, et c.

Et ita, et c. vtraque, et c.

R. P. D. M O T M A N N O.

Mediolanensi Pecuniaria.

Die Lune 10. Iunij 1629.

A R G V M E N T V M.

Creditum illiquidum non potest retardare. Eccc credi-



creditum liquidum. Fideicommissarius sibi praedudicat, consentiendo donationi rei subiectae fideicommissio.

### S V M M A R I V M.

- 1 Creditum illiquidum non potest opponi ad retardandam solutionem crediti liquidi.
- 2 Satisfactionis praesumptio non facit cessare defectum sapienter reiterata calculationis. Requisite tertium ad effectum probandi satisfactionem quale sit, num. 2. & quando hoc cesset, num. 3. & 4.
- 3 Fideicommissarius consentiens donationi rei fideicommissio, subiecta sibi praedudicat.

### DECISIO CCXCVIII.

**F**VIT 18. Iunii praeteriti \* decisum non esse locum petita compensationi crediti Illustrissimi D. Cardinalis non liquidi cum credito DD. Comitissarum de Belgioiosus, quod est liquidum. Quia tamen Agentes Domini Cardinalis non acquiescebant decisione, ac praeterea allegabant compensationem, ideo super ipsa proposui causam & DD. in indecisum perstituerunt:

Primum enim creditum, de quo in praedicta decisione, cum propter vehementes praesumptiones satisfactionis, tunc ponderatas, reddatur illiquidum, & non potest sub praetextu compensationis opponi ad retardandam crediti liquidi solutionem, S. in bona fidei inst. de actionibus, l. bona fides, ff. deposit. l. fin. C. de compensationibus. Alex. conf. 393. num. 1. lib. 4. Surd. decis. 184. nu. 6. ubi plures conulat. Rota coram sanct. mem. Greg. XV. decis. 552. num. 5.

Neque praesumptam satisfactionem facit cessare & defectus sapienter reiterata calculationis, quam Doctores iuxta terminos, l. Procula, ff. de probationibus, exigunt pro tertio requisito ad effectum probandi satisfactionem. Quia cum Dominis Comitissis non incumbat onus huiusmodi probationis, sed solummodo sufficiat & praesumptio efficax ad transferendum in partem Domini Cardinalis excipientis onus probandi, arg. l. alimenta, C. de negot. gest. Rolan. conf. 19. num. 36. lib. 1. & ibi glos. in verb. ostenderis, Vrsill. ad Afflict. decis. 13. num. 17. non est opus & tertio requisito ad text. in l. si servus communis, & ibi glos. in verb. sciissent, ff. de donationibus int. vir. & uxor. Aym. conf. 159. num. 4. vers. immo inter scientes, Vrsill. ad dictam Afflict. decis. 23. num. 14. cum seqq. &

conferunt tradita per Menoch. de arbitr. indic. cent. 1. num. 17. lib. 2.

Aliud vero creditum deducebatur ex instrumento, in quo Sanctus Carolus, Dominus Cardinalis, & Comes Renatus donarunt quondam Comiti Ioanni Baptistae Auctori Comitissarum usum fructum bonorum subiectorum fideicommissio, unde praetendebatur eundem Donatarium effectum deinde fuisse debitorem ipsius Domini Cardinalis ratione fructuum portionis bonorum, quae post Sancti Caroli obitum superstitibus Donatoribus successivè obvenit. Verum huiusmodi crediti nulla potest haberi ratio ad effectum petita compensationis, cum Domini Cardinalis procuratores deficiant in probando, quod dictus quondam Comes Ioannes Baptistae fructus illius portionis exegerit, unde dicti crediti resultat non modica turbiditas, quae augeat eadem donatio facta & de usufructu, vita ipsorum, & Donatarij durante, cum quilibet ipsorum Donatorum censeatur etiam in praedudicium fideicommissi donationi consensisse, ac suspendisse eventuram conditionis existentiam iuxta Bartol. intellectum in l. si fundum sub num. 1. vers. secundo casu, ff. de legat. primo Doct. communiter in l. Codicillis, S. Insulam, ff. de legat. secundo, Peregr. de fideicommissis, art. 40. nu. 74. & post alios Fusar. de fideicommissis substitut. quest. 560. num. 2. cum seqq.

Et ita utraque parte informante fuit resolutum.

Est decisio 298. supra in hac parte.

R. P. D. V E R O S P I O.

Romana Petrarum.

Die Mercurij 13. Iunij. 1629.

### A R G V M E N T V M.

Fundo vendito, si in eo contineatur lapidicina, quando in eius venditione non veniat.

### S V M M A R I V M.

- 1 Ex Proemio arguitur potissima, & finalis causa contractus.
- 2 Ex praetij quantitate arguitur quid venerit in venditione.
- 3 Lapidicina an censeatur vendita, si vendatur fundus, & num. 5. & 6.



- 4 *Petra vena una, & eadem est, quae in pluribus fundis continuatur.*
- 7 *Lapidicina, quando separatim solita est locari, tunc non videtur vendita cum fundo.*
- 8 *Lapides, si sub se contineat fundus, cuius superficies non leditur ab excavatione, an eo vendito, censeantur etiam venditi lapides.*
- 9 *Fundo vendito an veniant eius accessiones, & additamenta.*
- 10 *Petraria non censetur vendita, si sola fundi superficies fuit aestimata, & ei pretium congruat.*
- 11 *Ius super re nullum competit ei, qui illius dominium nunquam quaesivit.*
- 12 *Reservatio semper intelligitur ad favorem reservantis.*
- 13 *Servitus aliqua non potest dici inducta, dum non adest praedium, cui fundus deserviat.*
- 14 *Dominium, quando potius dicatur constitutum, quam servitus.*
- 15 *Indefinita verba aequipollent uniuersali.*
- 16 *Lapidicina non est in fructu, tanquam ea, quae denuò non nascitur.*
- 18 *Emptori, durante pacto, non licet, aut ligna in sylua incidere, aut animalia quae sunt in Viuario occidere.*
- 19 *Lapidicina data in dotem, ex qua nullus fructus percipitur, non transit in dominium viri.*
- 20 *Ususfructus à proprietate distingui non potest in illis rebus, quae usu consumuntur, & num. 21.*
- 22 *L. fundi, ff. de contrahend. emption. quando habeat locum.*

## DECISIO CCXCIX.

**H**oc pactum excavandi reservatum in venditione vineae, de qua agitur, cum de eo, coram R. P. D. Buratto bo. me. dubitaretur, visum tunc fuit ex eo potissimum excludere emptorem, ita ut eadem facultate uti non posset, quod ex pluribus coniecturis, quae fuerunt expensae diligentissime, mens contrahentium declararetur. Easdem coniecturas Domini, hodie secuti, cum ad instantiam Luciae Stradae hoc idem dubium proposuerim, dixerunt ex instrumento venditionis vineae, vel nunquam lapidicinam transisse in emptorem, vel certe Equitem Theodorum à Porta venditorem ita sibi hoc ius reservasse, ut illud noluerit esse cum emptore commune.

Et quidem ut lapidicinam vineae venditio non continuerit, satis ex eo videbatur probatum, quod praecipuum fuit decisio-

nis fundamentum, cum causa expensarum, & melioramentorum, quae vinea requirebat, & emptor praestare non poterat, ipsi Petrariae non conueniret, dum nulla ad eam opus erat impensa, & eadem & causa ex proemio argueretur potissima, & finalis huius venditionis ad Theodor. Bart. in l. 1. in princ. ff. ad Maced. & in l. fin. num. 3. de hered. instituend. Becc. cons. 20. nu. 11. Mant. de tacit. lib. 3. tit. 12. num. 5. & dec. 59. num. 6. Rot. diuers. par. 1. decis. 458. n. 4. Satis etiam idem comprobare poterat attestatio, quae Peritus Valperga declarauit, aestimatione à se facta ideò vineam solum fuisse comprehensam; quod & ea fuerit partium voluntas, & eam solum sibi aestimandam praescripserint, cuius dicti fidem ideò Rota sequuta fuit, licet alioquin post relationem à se publicatam Peritus haec afferens, tanquam suspectus non videretur admittendus, quod & de facto proprio deponenti adstipularetur quoque alius testis, & plura accederent adminicula. Et demum pretium scutorum ducentorum, quo vinea fuit vendita, hoc idem concludebat, cum enim illud Rota aestimauerit vix aequare valorem ipsius vineae, & benè declarabat, quid in venditione comprehenderetur. Bart. in l. patronus 34. §. Sempronio circa medium, vers. fallit, si ex coniecturis ff. de leg. 3. & in l. semper in stipulat. 35. num. 1. in fin. de reg. iur. Bald. cons. 109. lib. 4. Aym. cons. 310. num. 3. Mant. de tacit. & ambig. l. 4. tit. 9. num. 8. Card. Seraph. decis. 932. num. 3.

Sed cum haec lapidicina dubitari non posset, quin tempore venditionis iam fuerit detecta, ex dispositione legis videbatur hic articulus resolutus, cum, an vendito fundo censi debeat, & venisse quoque lapidicinam, inspiciendum esse caueatur, an illa venditionis tempore certa, & nota partibus esset, l. in lege fundi 77. ff. de contrahend. empt. cum eius, quod ignorabatur à contrahentibus ratio aliqua haberi non potuerit, ut hanc eiusdem legis rationem agnoscunt Alberic. in d. l. in lege fundi num. 1. Bald. num. 2. in lect. antiq. vers. etsi generalis. Salyc. vers. glos. opponit. Connanus lib. 7. comment. iur. cap. 7. in fin. Quod autem venditori haec excavatio innotuerit, praeterquam ex reservatione eius iuris facta in instrumento, negari non poterat, ex eo praeterea probatur, quod anno ante hanc venditionem fuit ab eodem venditore intimatum excisoribus vicinae caueae cuiusdam Antonij Tabacchi, ne excavationem ex eiusdem Antonij fundo coeptam, in pro-



prio fundo, & rupe prosequerentur. Vnam  
4 enim ꝛ eandemque esse Petrae venam, quae  
in pluribus fundis continetur, compro-  
bat multis *Castrenf. conf. 4. vol. 4.*

Alia etiam ratio, quia in eodem textu  
considerant, bene conuenit huic fundo, de  
quo quaeritur, dum cessabat in eo pericu-  
lum, ne defodiendo, & euertendo ipsam  
superficiem venditio redderetur inutilis,  
propter quam negat, & textus videri posse  
quicquam venditori reseruatum, quia praeterquam,  
vt dictum est, eadem vena non  
erat quaerenda, nec plures excisiones fieri  
debebant (ex quo etiam eius legis disposi-  
tionem quidam intelligunt de pluribus la-  
pidicinis, cum tunc totus fundus diceretur  
exceptus, non de vena, quae perennis  
duret, vt ita illam explicat praeter ceteris Cu-  
iacius) nihil praeterea huic fundo timeri po-  
terat, dum non ex superficie lapides cadendi  
erant, sed ex inferiori cauea, de qua ne  
vineae damnum inferretur in instrumento  
conuenerant: cum etiam eiusdem vineae  
ruinae prospiciendo, dum sub ea lapis scin-  
debatur, voluerint, vt emptori cautum  
quoque esset, tam ipsius vineae superficiem  
firmando, ac certa per interualla stabilien-  
do pilis, & parastatis ex eadem petra, quam  
ex promissione refectionis damni, quod ab  
excisione emptori contigisset, quo casu,  
5 cum ꝛ fundus non redderetur inutilis, la-  
pides extrahi posse, nec venire in vendi-  
tione fundi ad *eiusd. leg. limitationem docent*  
*Alberic. num. 2. Isern. super feud. tit. quae sint*  
*regal. cap. 1. num. 90. Cast. in l. si venditor*  
*S. si constat. ff. com. praed. Vt ideo cum ratio,*  
*& dispositio eiusdem text. bene conueniant*  
*cum ea, quae videbatur ex coniecturis pro-*  
*bata, contrahentium voluntate, verius es-*  
*set, vt dominium a se nunquam emptor*  
*abdicaueat, quam vt eod. translato in*  
6 *venditorem, illud ꝛ ex eiusdem facultate,*  
*& permissione habere voluerit, atque ite-*  
*rum acquirere, cesso sibi iure post vendi-*  
*tionem Bald. conf. 100. in fin. & conf. 390. n.*  
*1. vers. in contrarium, l. 4. Alex. conf. 77. in*  
*fin. vers. Quae conclus. habet. l. 2. Dec. conf. 4. n.*  
*1. vers. sed tamen, & num. seq. & in fin. conf.*  
*Rot. diuers. decis. 33. num. 4. par. 1. Accedit*  
*his etiam, quod, cum haec lapidicina se-*  
7 *paratim locari soleret, videri non ꝛ pote-*  
*rat in venditione comprehensa l. praed. 89.*  
*S. Titio. ff. de legat. 3. Bald. in l. terminato. nu.*  
*12. C. de fruct. & lit. expens. Bero. q. famil.*  
*48. sub num. 2. vers. adest alia coniect. Man-*  
*tic. de coniectur. vltima voluntatis. l. 9. tit. 2. n.*  
14. Vt praeterea ex ea diuersa censebatur,

quod licet, vt dictum est, vinea sub se la-  
8 pides ꝛ contineret, non tamen ab excava-  
tione, fundi superficies laedaretur. *l. vir in*  
*fundo, & ibi gloss. ff. de fundo dot. Castrenf.*  
*in d. l. si venditor. S. si constat ff. comm. praed.*  
*& conf. 4. num. 2. vol. 2. Bursatt. conf. 209. n.*  
*10. lib. 1. Vrsill. ad Afflict. dec. 321. Et de-*  
*mum facit, quod dum apparet fuisse partes*  
*de ipsius vineae aestimatione sollicitas, non*  
*videatur verisimile, vt petrariae aestimatio-*  
*nem neglexerint, (cuius tamen pretium*  
*contemnendum non erat,) & voluerint,*  
9 *vt tanquam ꝛ accessio, & additamentum*  
*ipsius vineae venditionem sequeretur, l. re-*  
*statrix. S. plures. ff. si seruit. vindicet. Alex.*  
*conf. 222. num. 4. lib. 6. & conf. 14. num. 5. lib.*  
*7. Aret. conf. 248. num. 1. Aym. conf. 234. nu.*  
*3. Atque ita cum nunquam Petraria*  
10 *fuerit ꝛ vendita, sed sola vineae superficies,*  
*quae sola fuit aestimata, & cui soli conue-*  
*niat pretium in venditione solutum, argu-*  
*mento. l. semper in stipul. 35. ff. de reg. iur. &*  
*ibi gloss. & Bart. nu. 1. Aym. d. conf. 234. nu. 3.*  
*Bero. ead. q. 48. num. 1. & 2. Curt. lun. conf. 80.*  
*num. 2. Nullum ius emptori super ipsa Pe-*  
11 *traria competere, ꝛ cuius dominium nun-*  
*quam quaesierat.*

Sed etiam quod idem ius excavandi ex  
reseruacione venditori competere dicen-  
esset, adhuc tamen eo emptor vti non pos-  
set, cum illud sibi venditor reseruauerit  
priuatiue, & prout sibi ante venditionem  
12 competebat. Tum ꝛ quia semper ita in-  
telligitur reseruatio, & ad fauorem reser-  
uantis, *l. si debitor. S. si in venditione. ff. quib.*  
*mod. pign. vel hypoth. soluat. l. si fundum sub*  
*condicione 83. S. qui fundus. ff. de leg. 1. Bal.*  
*conf. 390. num. 1. l. 4. Dec. conf. 74. num. 37.*  
*Rot. diuers. decis. 33. n. 3. & 4. & dec. 244. &*  
*260. par. 1. & in Romana donationis, 12. Fe-*  
*bruary 1601. coram Litta. Tum quia dici*  
13 *non poterat, inducta aliqua ꝛ seruitus,*  
*dum non aderat praedium, cui fundus ven-*  
*ditus deseruiret. l. si ades, 37. & l. nemo. ff. de*  
*seruit. Urban. praed. S. ideo autem instit. eod.*  
*sit. Imò cum sine aliqua restrict. permissum*  
*fuerit, vt lapides liberè venderentur, satis*  
*id videretur, vt dominium dici deberet po-*  
14 *tius, quam seruitus constituta, ꝛ nisi & id*  
*quoque de iure praesumeretur. l. altius 8. &*  
*l. seq. C. de seruit. gloss. in l. si priusquam 15.*  
*in verb. egisset. ff. de nou. oper. nunc. Dec. conf.*  
*41. Rota in Monasterien. iur. pascen. 5. No-*  
*uemb. 1601. coram Penia.*

Et praeterea ea, quae considerauit decisio  
ex verbis instrumenti, quae hunc vsum  
venditori libere permittebant, atque etiam  
cx



ex verbis illis indefinitis : vt venditor Pe-  
 15 tram posset exeuare, † que cum vniuer-  
 sali æquipollerent, indicabant totam Pe-  
 tram fuisse reſeruata. Confirmatur præ-  
 terea, quia niſi hæc facultas eidem iure  
 Dominij conueniret, durante pacto redi-  
 mendi de quo etiam partes conuenerunt,  
 ea vti non potuiſſet : cum tamen in instru-  
 mento contrarium expreſſum fuerit, dum  
 hic vſus ne dum tempore aliquo reſtri-  
 ctus fuit, ſed imò liberè permiſſus, & arbitrio  
 ipſius venditoris, vt dicebam. Cum enim  
 16 † lapidicina non ſit in fructu, tanquam  
 ea, quæ denuo non nalcitur, l. ſi ex lapi-  
 dicinis 33. ff. de iur. dot. l. diuortio S. ſi vir.  
 & ibi gloſ. in verb. Mariti, vbi etiam omnes  
 notant, ff. ſolut. matrim. Mantio. de tacit  
 conu. l. 12. tit. 30. num. 32. Boer. deciſ. 19.  
 num. 5. Si id iuris eo tempore, quo adhuc  
 non erat dominium irreuocabiliter in em-  
 ptorem translatus venditor exercuiſſet,  
 horum alterum ſequebatur, vt vel emptor  
 vineam eodem modo reſtituere non poſſet,  
 vel confirmata venditione vineam vendi-  
 tor retineret, nec tamen pro lapidibus, qui  
 durante pacto redimenti exciſi fuiſſent, ei  
 aliqua ratione prouiſum eſſet, contra quam  
 17 factum fuiſſet, † ſi aliquo modo Petraria  
 ad emptorem ſpectaſſent. l. cum de indebi to  
 ff. de prob. l. Campanus vbi notat. ff. de oper.  
 liber. Bart. in leg. nuda ratio. num. 2. ff. de  
 donat. Dec. in l. iur. gent. S. ſed cum nulla  
 num. 28. ff. de pactis, & in l. cuius per erro-  
 rem 53. ff. de reg. iur. Menoch. de arbit.  
 indic. l. 2. cent. p. caſu 88. num. 56. Et con-  
 tra quam iure caueatur, ex quo non licet  
 18 † Emptori durante pacto, aut ligna in  
 ſylua incidere, aut animalia, quæ ſunt in  
 viuario, occidere, l. & eleganter S. non ſo-  
 lum ff. de dolo. Cagnol. in l. 2. quaſt. 95. num.  
 255. C. de pact. inter empt. & venditione Ti-  
 raq. de retract. conuent. S. 3. gloſ. unic. nu. 23.  
 Et de lapidicina data in dotem, ex qua  
 19 nullus † præterea fructus percipiatur, vt  
 non tranſeat in dominium viri, tradunt,  
 Imol. in l. ſi fundus 9. ff. ſolut. matr. Cam-  
 peg. de dote par. 2. quaſt. 31. Et generaliter  
 20 cautum eſt, vt in ijs rebus, † in quibus,  
 cum vſu conſumantur, vſufructus à pro-  
 prietate diſtingui non poteſt, ad æſtima-  
 tionem finito vſufructu reſtituendam vſu-  
 fructuarius teneatur l. 1. & l. vini ff. de v-  
 21 ſufruct. earum rerum † quæ vſu conſumun-  
 tur S. conſtituitur, inſtit. de vſufruct. The-  
 ſaur. deciſ. 80. num. 1. Surd. deciſ. 67. num.  
 3. Rot. in Romana fidei commiſſi de Crucia-  
 rijs 17. Martij 1628. coram R. P. D. meo Du-  
 rano.

Sed ex pacto illo, quod in venditione  
 fuit appoſitum, vt venditor damnum, quod  
 ab exciſione contingere poſſet, reſicere te-  
 nerecur, vix licet amplius dubitare, an hu-  
 ius facultatis excipandi vnquam emptor  
 particeps effectus fuerit. Nemo enim di-  
 xerit, vt pro damno, quod vtriuſque culpa  
 ſequi poſſet teneri. Venditor voluerit,  
 dumque indefinitè ſe ad damnum obliga-  
 uit, vt etiam illud in ſe ſuſceperit, quod ab  
 emptore proceſſiſſet.

Atque his etiam bene conuenit diſpo-  
 22 ſitio eiſdem † l. in l. fundi ff. de contra-  
 hen. empt. quæ cum nitatur obſcuritate,  
 pacti, non poteſt habere locum vbi fuit fa-  
 cultas huiusmodi, vt hic expreſſè reſer-  
 uata, vt præciſè eadem lege diſponitur, &  
 notant ibi præ cæteris Cuiac. Alberic. num. 2.  
 verſ. dic quod iſtud. Bald. in lect. antiq. n. 2.  
 Et ita vtraque &c.

REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Romana executionis Laudi.

Die Mercurij 13. Iunij 1629.

ARGVMENTVM.

Agitur de Laudi executione, & an iſta exe-  
 cutio, & præſcribi poſſit. Laudum quando  
 dicatur habere executionem paratam. Et  
 aliqua circa ſtatutum Vrbis lib. 1. c. 158.  
 circa præſcriptionem debiti.

S V M M A R I V M.

- 1 Appellatio de iure civili in iudicio poſſeſſorio  
non ſuſpēdit executionem.
- 2 Aegidiana in terris Eccleſia, remoto iuris  
Canonici obſtaculo, appellationes à poſſeſ-  
ſorijs interpoſitas reducit ad Ius Civile.
- 3 A Lando datur appellatio ſuſpenſiua.
- 4 Laudum quando emanat ex compromiſſo  
cum iuramento, & obligatione Camerali,  
habet executionem paratam.
- 5 Executio vbi eſt parata, ibi multo magis de-  
bet dari immiſſio.
- 6 Immiſſio datur creditori in bonis debitoris  
ex iſtrumento guarentigio.
- 7 Debita vigore Stat. Vrb. lib. 1. cap. 158.  
preſcribuntur ſpatio 16. annorum.
- 8 Executio preſcribitur ſpatio 30. annorum  
ſecundum ius commune.
- 9 Preſcriptio ſtatutaria non procedit in actione  
reali.
- 10 Hereditatis petitiō eſt actio realis.
- 11 Actio primæu non innotatur per laudum.



- 12 Statuti Urb. lib. 1. cap. 158. præscriptio fundatur in presumptione satisfactionis, quod ideo non intrat, ubi constat contrarium.
- 13 Præscriptio nunquam inchoari potest ab eo, qui est in mala fide constitutus.
- 14 Acquisitionem novam non dicitur quis facere quando redemit pignus.
- 15 Statutum præferens consanguineos in emptione rerum patrimonialium habet locum etiam in patrimonialibus venditis, & postea redemptis in vim pacti redimendi.
- 16 Bona recuperata per heredem gravatum in vim pacti de retrouendendo tunc apud heredem, tanquam hereditaria sunt.
- 17 Heres tenetur rem redemptam in pristinam causam servare, alioquin de dolo, & mala fide argui potest.
- 18 Heres in dubio præsumitur soluere debita hereditaria de pecunijs proprijs, & non de hereditarijs.
- 19 Iudex mandans deponi pecuniam ad effectum illam soluendi, cui de iure, tunc cui de iure debet restitui.
- 20 Depositum, quando bene habeat locum, & num. 21.
- 22 Laudi executione suspensa de consensu patrum, quando dicantur reservata omnia iura prima, stante d. suspensione.

## DECISIO CCC.

**A**lexander, & Angelus de Petronijs mutuas prætensiones circa hæreditatem, & bona quondam Tiberij eorum patrum compromiserunt in Bernardinum Bisciam, & Coronatum de Incoronatis, quorum laudo stare promiserunt, sub iuramento, & camerali obligatione, qui arbitri in laudo lato inter alia declararunt, per dictum Augelum intra decem dies à notificatione laudi computandos esse acceptanda, seu dimittenda prædium apud Pontem Retortum, & aliud apud Turrim Vagni pro scutis 35. & prædium in loco vulgo Campo di S. Valentino pro scutis 100. pro quolibet rubro respectu, prædictis autem decem diebus elapsis, & non facta per Augelum acceptatione dicta tria prædia esse debere Alexandri pro iisdem pretijs, effluxit decendium nulla facta per Angelum declaratione, nec dimissione prædiorum ab eo detentorum, unde introducta lite per Alexandrum super laudi executione. R. P. D. Alferius ab A. C. deputatus mandatum de immittendo in possessionem dictorum

prædiorum Paulo, & fratribus de Petronijs Alexandri hæredibus concessit, à quo Lælius Angeli hæres appellavit, & commissam mihi causa dubitavi iuxta formam commissionis. An sit locus Aegidianæ, & fuit affirmatiue resolutum, quia mandatum emanavit in iudicio possessorio, & in quo de iure civili appellatio non suspendit executionem, l. unic. C. si de mom. poss. Socclun conf. 282. num. 15. lib. 2. Paris. conf. 108. num. 13. lib. 1. Vnde cum de mandati validitate non possit dubitari, cum habeat omnia iura requisita, de quibus Caputaq. decif. 260. par. 2. consequenter intrat & Aegidiana, quæ in Terris Ecclesiæ remoto iuris canonici obstaculo appellationes à possessorijs interpositas reducit ad terminos iuris civilis Paris. ubi sup. Benini. dec. 17. in fin. Caputaq. decif. 223. lib. 1. Seraph. decif. 603. in princ. Rota in Romana Saluiani interdicti 26. Nouembr. 1605. coram bo. me. Patriarcha Manzanedo, quæ est decif. 150. num. 3. & 324. num. 1. par. 2. rec.

Neque obstat, quod data fuerit immissio vigore laudi, à quo & datur appellatio suspensiva iuxta Statut. Urban. cap. 178. lib. 1. & ideo non intrare Aegidianam, ut in simili Rot. decif. 248. apud Iacif. d. tract. de Salu. quia cessat in præfenti ex quo laudum emanavit ex compromisso cum iuramento & obligatione camerali, & quod habet executionem paratam Ioan. de Anan. conf. 50. num. 8. Rota post. Zacch. de oblig. cam. decif. 152. num. 2. ubi autem est parata executio, multo magis dari debet & immissio, maxime in præfenti postquam dictus Lælius fuit citatus ad relaxandum prædia in executionem laudi, & eo retinente causa fuit discussa, & tandem Iudex mandavit debitoris & ex instrumento guarentigio. Barth. in l. à Dino Pio, S. si super rebus, nu. 1. ante fin. ff. de re indic.

Non obstat etiam, quod executio laudi fuerit perita post annos 45. ex quo laudum fuit de anno 1582. & immissio petita de anno 1627. & sic intrare tam præscriptionem 16. annorum Status. Urb. cap. 158. lib. 1. quam etiam præscriptionem legalem, & 30. annorum, cuius temporis spatium executioni præscribitur. Abb. in cap. fin. nu. 30. de præscript. Felin. in cap. inter Monasterium, num. 30. de præscript. Felin. in c. inter Monasterium, num. 30. de re iud. Paris. conf. 111. num. 58. lib. 1. Ant. Gom. ad l. Taur. 63. nu. 1. vers. ex quo inferas, & Achill. decif. 51. nu. de præscript.

Quia



9 Quia respondetur, & quod præscriptio statuaría non procedit in actione reali, vt in simili *Roman. conf. 211. num. 2. Felin. in cap. fin. num. 6. in princ. de præscript. Couar. lib. 2. var. cap. 14. num. 1. Marefcot. var. re-olut. cap. 67. num. 27. lib. 2. Seraph. decif. 692. num. 9. & Rota decif. 727. num. 5. par. 1. & decif. 454. num. 2. par. 4. diuers. dicta autem tria prædia, vti spectantia ad hæreditatem Tiberij fuerant prius petita actio-  
 10 ne reali, nempe aut & petitione hæredita-  
 tis, quæ actio realis est, l. sed & si leg. petito, & ibi Bart. ff. de petit. hered. l. 1. & l. fin. au-  
 tem S. sed & is ff. de rei vind. aut actione  
 fam. ercisc. quæ est etiam realis S. quedam  
 instit. de act. & ibi Ias. num. 19. & per  
 11 laudum & non nouatur primæua actio,  
 Bart. in l. 1. num. 7. C. de iud. prout nec per  
 sententiam. Afflict. decif. 93. num. 3. quini-  
 mò quando laudum, vt hic, fertur super  
 reali, ex eo oritur etiam actio realis utilis.  
 Bart. in l. ne in arbitris num. 5. C. de arbitr. &  
 tollitur penitus difficultas, quia præscri-  
 12 ptio statuti & fundatur in præsumptione,  
 satisfactionis, quæ ideò non intrat, vbi  
 constat de contrario, vt verbis expressis,  
 idem statutum dicit. Rot. d. decif. 727. nu. 5.  
 num. 5. par. 1. diuers. & Seraph. decif. 692.  
 num. 4. hic autem versamur in clavis, quod  
 dicta tria prædia vigore laudi in casu secu-  
 to spectantia ad Alexandrum fuerunt per  
 Angelum, & eius hæredes retenta non so-  
 lum ex litis sustentatione, sed etiam expres-  
 sa confessione.*

Minus intrat præscriptio 30. annorum,  
 quia vltra quod de anno 1583. fuit desu-  
 per lis contestata cum Angelo, qui propte-  
 13 rea & vt in mala fide constitutus, nun-  
 quam potuit præscriptionem inchoare, cap.  
 fin. de præscript. cap. mala fides de reg. iur. in  
 6. Anchar. conf. 5. num. 6. illa fuit interrup-  
 ta per formalem interpellationem iudi-  
 cialem factam de anno 1608. l. fin. C. de  
 præscript. 30. vel 40. ann. vbi Bar. & DD.  
 Franc. Marc. quest. 327. par. 2. Andr. Gail.  
 obseru. 74. lib. 1. Seraph. decif. 926. num. 1.  
 & 2.

Non etiam releuat, quod prædia con-  
 trouersa ante laudum desierint esse de hæ-  
 reditate Tiberij, ex quo illa Angelus re-  
 luit in actu deliberationis, quæ instabatur  
 per creditores, qui ideò videtur sibi, non  
 autem hæreditati acquisiuisse: quia cum  
 reluerit, seu redemerit vigore statuti Ciui-  
 14 tatis Castellane non dicitur & noua acqui-  
 sitio, sed semper prædia fuerunt in eadem  
 causa, & qualitate, l. voluntate S. creditor

quique; ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solu-  
 zibi in pristinam causam res redit soluta ven-  
 ditione l. peculium 4. S. si are alieno, & ibi glo. f.  
 verbo manent. ff. de pecul. arg. text. in l. si  
 vnus, S. quod & in specie ff. de pact. & l. filio,  
 quem Pater. ff. de liber. & posth. Bart. in l.  
 in diem num. 2. ff. aqu. plu. arc. Dec. conf.  
 53. & conf. 88. num. 3. vbi quod statutum  
 15 præferens consanguineos & in emptione  
 rerum patrimonialium habet locum in pa-  
 trimonialibus venditis, & postea redem-  
 ptis in vim pacti redimendi appositum in con-  
 tractu venitionis, idem dec. conf. 238. nu.  
 16 5. vbi quod bona recuperata per & here-  
 dem grauatum in vim pacti de retrouen-  
 dendo sunt apud hæredem tanquam hære-  
 ditaria, & ideo veniunt in restitutione,  
 fideicommissi. Tiraq. de retract. S. 19. glof.  
 2. num. 5. & S. 32. glof. 1. num. 29. Vinc. de  
 Franc. decif. 39. num. 1. & decif. 64. num.  
 11. & rationem assignat. Dec. dict. conf. 8.  
 nu. 3. vers. sicut ergo, cui alia accedit, quod  
 alioquin daretur occasio debentibus resti-  
 tuere colludendi cum creditoribus, pa-  
 tiendo viliori pretio rem distrahi, vt po-  
 stea eodem pretio recuperata sibi, & non  
 hæreditati acquireretur, cum tamen hæ-  
 17 redes rem redemptam & in pristinam cau-  
 sam conseruare teneantur, alioquin de  
 dolo, & mala fide argui posset ad l. Paulus  
 60. ff. de fideiuss. & facit tex. opt. in l. 1. C.  
 de dol.

Non obstat præterea si dicatur, decretum  
 fuisse iniustum, dum Iudex iussit deponi  
 scuta 135. per Angelum creditoribus so-  
 luta in actu reuentionis, consignanda postea  
 cui de iure, qui potius mandare debuit  
 18 Angelo solui, seu restitui, tanquam & so-  
 luta creditoribus de proprijs eius pecunijs  
 prout in dubio præsumitur, non autem hæ-  
 reditarijs, l. & magnis ff. de solut. & l. cum  
 pecuniam ff. de neg. gest. & not. Bart. in l. 2.  
 per illum text. C. pro soc. & in l. si Patruus C.  
 com. vir. iudi Bald. in l. penult. C. si quis alt.  
 vel sibi & dec. d. conf. 238. num. 5. Crauet.  
 conf. 129. num. 2. quia dum Iudex mandauit  
 deponi soluenda cui de iure, perinde est ac  
 si iusserit deponi soluenda dicto Ange-  
 19 lo, cui de iure, & vt dictum est de-  
 bent restitui. Paul. de Cast. conf. 11. nu.  
 2. vers. sed dicet aliquis lib. 1. & Rota in Ro-  
 mana restitutionis in integrum, 16. Iunij  
 1628. coram me, quia tamen Angelus, seu  
 eius hæredes contendebant non esse locum  
 restitutioni prædiorum ex causis supradi-  
 ctis, & sic virtualiter certo certius, ac in-  
 consequentiam necessariam recusabant di-  
 cta



20 Et scuta 135. recipere, meritò Iudex ordinavit illa deponi, non autem realiter solui. l. acceptam C. de usur. & l. creditor C. de pignor. Bartol. in l. qui solidum in princ. ff. de leg. 2. Cum Alex. & Cast. in l. qui Roma in princ. ff. de verb. oblig. Dec. in l. quidam existimaverunt, num. 2. ff. si cert. pet. latè Crauet. conf. 1. pro gener. num. 210, & latius num. 256. & Vrsill. ad afflict. decis. 205. num. 8.

Vnde nihil facit, quòd non fuerint soluta, nec deposita pretia terrarum determinata in laudo, quia ultra quòd intrat eodem responsio, nempe, quòd dum Angelus, seu eius hæredes recusant prædia consignare iuxta formam laudi, non debuit præcedere & depositum pro iustitia decreti, in omnem casum sufficit, vt illud fiat ante executionem, vt in puncto distinguit, & resoluit. Cancer. variar. resol. c. 8. num. 27. lib. 3.

Demum non obstat, quòd fuerit suspensa executio laudi de consensu partium quoad dicta tria prædia, quia suspensio fuit facta solum durante partium voluntate, & sine præiudicio, quorumcunque iurium, & non recedendo à dicto laudo, nec à iudicio iam cæpto, vnde & iura primæua sunt referuata perinde, ac si suspensio nunquam facta fuisset. Paris. conf. 5. num. 4. lib. 1. & Put. decis. 34. lib. 2.

Et ita decisum vtraque, &c.

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Romana Vsurarum:

Die Mercurij 13. Iunij 1629.

DECISIO CCCII.

Est impressa coram Merlino 10. 1. decis. 409.

R. P. D. DVNOZETTO.

Tullen. Reformationis.

Die Lune 18. Iunij 1629.

ARGUMENTVM.

Litteræ Apostolicæ, quando dicantur iustificatæ Episcopo attestanti de actu extraiudicali sibi commissio an credatur Remissoria in materia obiectiua, vt concedatur, qualis fumus requiratur.

S V M M A R I V M.

- 1 Approbatio, & reuissio præsupponit substantiam alicuius rei, quæ approbatur, vel reuidentur.
- 2 Scriptura non est in forma probanti: si sit extracta à Notario de illa non rogato.
- 3 Episcopo attestanti de actu extraiudicali sibi commissio creditur.
- 4 Scriptura informis contra illam approbantem probat.
- 5 Processus integritas præsumitur, nisi contrarium probetur.
- 6 Subscribens censetur approbare omnia contenta in scriptura.
- 8 Negatiua est probanda ab eo, qui in ea se fundat.
- 9 Reditus ad ius antiquum facilius fit.
- 10 Disciplina vetus, & regularis, ubi collapsa est, instauranda venit.
- 11 Consensus Monachorum, quando in aliqua re censeatur præstitus non solum ab vti singulis, sed etiam conuentualiter.
- 12 Remissoria denegatur ad probandam obseruantiam contrariam verbis litterarum Apostolicarum, & interpretationi aliàs datæ à Rota.
- 13 Decretum irritans annullat omnem obseruantiam contrariam.
- 14 Remissoria in materia obiectiua non solet dari, nisi adset magnus fumus.
- 15 Remissoria in materia obiectiua, vt concedatur, fumus debet esse talis, vt faciat seimplenam probationem.

DECISIO CCCII.

**L**itteras reformationis fel. rec. Pauli Papæ V. & Gregorij XV. iustificatas esse Domini sub die 30. Martij præteriti, & hodie proposito dubio super eisdem vnanimiter responderunt per rationes ponderatas in præcedenti decisione, non obstant ultimo loco deductis pro parte Abbatis, & Capituli non acquiescentium decisione prædictæ.

Non obstat, quòd narratiua susceptæ reformationis de consensu Abbatis non possit iustificari ex instrumento confecto de anno 1611. in Summario Communitatis in alia positione dato num. 4. cum statuta videantur condita de ann. 1616. quia obiectum cessat ex facto, ex quo re vera statuta emanauerant de anno 1611. quo tempore Abbas reformationi consensit, de anno verò 1616. illa reuissa, & approbata fuit.



fuerunt à Generali, quæ approbatio, & re-  
 1 uisio ꝛ præsupponit eorundem Statutorum  
 præexistentiam, cum aliàs non potuerint  
 approbari nec augeri, *l. nam & s. ff. de iniust.  
 rupt. test. c. ad dissoluendum, ibi not. de spons.  
 in cap. 1. & 2. de confirm. util. vel inutil. &  
 in cap. ex parte de const. Guidop. decis. 629. n.  
 12. vers. quia quod non est.*

Non obstat, quod scriptura, in qua ni-  
 titur decisio, quæ reuidetur pro iustifica-  
 tione primæ narratiuæ, non sit in forma  
 2 probanti tanquam extracta à Notario ꝛ de  
 illa non rogato, quia hodie datur origina-  
 lis informatio Episcopi Viridunen. capta de  
 ordine Congregationis Episcoporum, &  
 Regularium, in qua est inserta de verbo ad  
 verbum dicta scriptura, quæ prætenditur  
 informis, cui originali informationis Epi-  
 scopi fides est adhiben. etiam si testibus ca-  
 3 reret, cum Episcopus attestetur ꝛ de actu  
 extraiudicialiter sibi commissio à Congre-  
 gationi, *Bero. conf. 88. num. 21. lib. 1. Neniz.  
 conf. ult. num. 3. & 10. Menoch. conf. 114. num.  
 10.* Præsertim quia extracta fuit à Notario  
 solito extrahere Instrumenta etiam produ-  
 4 cta pro Abbate, & Capitulo, itaut illiusꝛ  
 legalitas censeatur à partibus approbata.  
*Card. Caualer. decis. 640. num. 10.* Quæ in-  
 formatio Episcopi præsumitur integra, do-  
 5 nec per Abbatem, & Capitulum contra-  
 rium probetur *Rot. decis. 64. num. 1. par. 1. di-  
 uers. Card. Caualer. decis. 335. num. 1. & de-  
 cis. 572. num. 2. Greg. XV. decis. 59. num. 1. &  
 ibi adden.*

Narratiua, quod Abbas, & Conuentus  
 Iustimontis, & Saliuæ vallis susceperint Sta-  
 tuta probatur ex eadem informatione Epi-  
 scopi, item ex mandato procuræ facto Fra-  
 tri Egidio Martino nomine Conuentus Iu-  
 stimontis ad acceptandam huiusmodi refor-  
 mationem, cuius vigore postmodum per  
 modernum Abbatem generalem, prædi-  
 ctus Conuentus fuit adiunctus prædictæ Cō-  
 munitati, & Reformationi cui adiunctioni  
 etiam dictus Abbas Iustimontis consensit;  
 & cum omnibus Religiosis eiusdem Con-  
 uentus se subscripsit, vt ex iuribus in Sum-  
 mario Communitatis in hac positione dato  
 6 num. 4. & 5. per quam ꝛ subscriptionem  
 vtique acceptarunt omnia, & singula con-  
 tenta in mandato, *Gabr. conclus. 3. num. 1.  
 de presumpt. Seraph. dec. 973. num. 1.*

Non obstat, quod quamplura ex his, quæ  
 fuerunt statuta, non sint conformia antiquo  
 rigori, & non fuerint obseruata, quia con-  
 trarium apparet ex dicta relatione Episco-  
 pi Viridunen. cui est deferendum, nisi con-

trarium ꝛ probetur, quamuis consistat in  
 negatiua. *Alex. conf. 37. num. 13. lib. 2.  
 Rot. decis. 362. num. 2. par. 1. in recent. Ca-  
 ualer. decis. 315. num. 5.*

Non obstat, quod si dicti Summi Ponti-  
 fices sciuisent, prout ipsis fuit tacitum, sta-  
 tuta antiqua fuisse modificata per Iulium  
 Secundum, quoad esum carniū, vtique  
 dictam reformationem non confirmassent,  
 quia imò à dicta confirmatione se non re-  
 9 traxissent, cum faciliior sit ꝛ reditus ad ius  
 antiquum, *glos. in cap. Statutum, in verb. nu-  
 merandum de præbend. in 6. Sac. Concil. Tri-  
 dent. sess. 25. cap. primò. de regul. in illis ver-  
 10 bis (ubi collapsa est vetus, ꝛ & regularis  
 disciplina instauretur.)*

Non obstat, quod non doceatur de con-  
 sensibus conuentualiter præstitis à Conuen-  
 tibus Saliuæ vallis, & Iustimontis, quia  
 contrarium apparet ex iuribus datis in Sū-  
 mario Communitatis num. quinto, in quo  
 legitur, quod Abbates, & Conuentus præ-  
 dicti dederunt mandatum procuræ ad ob-  
 tinen. à Sede Apostolica confirmationem  
 dictæ Reformationis, in quo mandato sunt  
 subscripti dicti Abbates, & Priores, & om-  
 nes alij Fratres dictorum Conuentuum.

11 Qui consensus ꝛ propter eā censentur præ-  
 stiti, non solum vti singuli, sed etiam con-  
 uentualiter. *Gabriel. conclusionē prima, nu-  
 mero tertio, & nono, de cuiusque vniuers.  
 nom.* Neque supra, tum quia tendunt ad  
 probandam obseruantiam contrariam ver-  
 12 bis litterarum ꝛ Apostolicarum, & inter-  
 prætationi aliàs datæ à Rota. *Rot. decis. 212.  
 num. 1. par. 1. recent. Greg. XV. decis. 211. n.  
 6.* maximæ cum litteræ sint munitæ decre-  
 13 to ꝛ irritanti, per quod irritatur omnis ob-  
 seruantiā contraria, *c. si eo tempore, de elect.  
 in 6. Cassad. decis. 1. nu. 7. de restit. spol. Gon-  
 zal. glos. 67. num. 11. & seq. Rot. decis. 41. nu.  
 14 9. par. 1. recent.* Tum etiam, quia ꝛ conti-  
 nent materiam obiectiuam, quo casu non  
 solet dari remissoria, nisi adsit magnus fu-  
 mus. *Caputaq. decis. 62. num. 3.* fuit dictum  
 in *Leodiē. Abbatissatus, 1. Iulij 1615. coram  
 15 bo. me Card. Sacrato.* qui fumus debet esse ꝛ  
 talis, vt faciat semiplenam probationem,  
 vt fuit dictum in *Carthagenen. Archidiacon-  
 natus 3. Martij 1592. coram Platto, & in  
 Cochen. Archipresbyteratus, 30. Octobr. 1592.  
 coram Penia, qui hic omninò deficit.*

Et ita vtraque parte, &c.

Est decisio 327. supra in præcedenti parte,  
 ubi etiam adsunt alie decisiones in hac causa,  
 idē sub die 22. Aprilis 1630. & 10. Ianua-



rij 1631. coram eodem R. P. D. Dunozetto, &  
& sub die 6. Februarij 1632. coram bo. me.  
Motmanno sunt decisiones 333.4. & 95.

REV.<sup>MO</sup> P. D. MERLINO DECANO.

Romana Retraçtus.

Die Luna 18. Iunij 1629.

## DECISIO CCCIII.

Est impressa coram Merlino 10. primo decis. 411.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Firmana, seu Maceraten. dotis:

Die Luna 18. Iunij 1629.

## ARGUMENTVM.

Hæres cum beneficio legis, & inuentarij non facit fructus suos, data eius scientia creditorum hæreditariorum, & eorundem litis contestatione, quia tunc tenetur seruare fructus creditoribus, & bonam reddere rationem de omni, & toto, quod ad eum peruenit.

## SVMMA RIVM.

- 1 Hereditas adita desinit esse hereditas, & efficitur proprium patrimonium adeuntis.
- 2 Hæres, quicquid percepit, dummodo non malitiosè, sed bona fide, id totum ratione dominij suum facit.
- 3 Hæres, quando non faciat fructus suos, ita ut illos reddere teneatur creditoribus.
- 4 Fructus tunc augent hereditatem, postquam fuit etiam adita data mala fide hæredis ex scientia creditorum, & litis contestatione.
- 5 Fructus hereditatis possunt dici de substantia testatoris deuoluta ad heredem.
- 6 Hæres tenetur seruare fructus, & bonam rationem reddere de omni, & toto, quod ad eum peruenit.
- 7 Hæres dominium fructuum non acquirit cum mala fide.
- 8 Pecunia à debitore male consumpta præsumitur adhuc extare.
- 9 Fructus augent hereditatem.
- 10 Fructus percipi non possunt bona fide ex aliena substantia.
- 11 Mala fides contrahitur per motionem litis.
- 12 Hæres in tantum tenetur creditoribus hære-

ditarijs, in quantum res substantie ad eum deuoluta sunt.

- 13 Hæredis scientia de creditoribus hæreditarijs paulò post mortem testatoris operatur, ut dominium aliquod in fructibus acquirere non possit.
- 14 Substantia testatoris, detectis creditoribus, & urgentibus, non transit indominum hæredis adeuntis.  
Et ideo quicquid percipit, non potest iure suo percipere, & sic iure dominij fructus suos facere.
- 15 Perceptionis præsumptio ex possessione subsequuta non intrat, quando agitur de pensionibus domorum & aliorum bonorum.
- 16 Confessio propria superat omnes alias probationes.
- 17 Immissio in bonis subiectis fideicommissò quando detur.
- 18 Index procedens sine probationibus dicitur spoliare.
- 19 Probatio per unicum testem unà cum attestationibus extrajudicialibus quam probationem faciat.
- 20 Attestationes extrajudiciales fidem non faciunt.
- 21 Productio facta per compulsum non inducit confessionem in producente præter voluntatem illius.
- 22 Mobilium consumptionis præsumptio intrat spatio 30. annorum.
- 23 Hæres cum beneficio leg. & inuentarij non tantum præseruatur à damno respectu mobilium, si culpa sua non perierint, sed etiam à diminutione stabilium.

## DECISIO CCCIV.

**C**AUSA repropoſita \* dictum fuit hæredem cum beneficio inuentarij non facere fructus suos in præiudicium creditorum, & in hoc esse recedendum à decis. in reliquis verò Domini permanferunt in iam reſolutis.

Nam quamuis in hac quæſtione de hærede beneficiato an fructus suos faciat poſt aditam hæreditatem etiam in præiudicium creditorum in decisione, quæ reuidetur, relatæ fuerint opiniones vtramque reſpectiue partem ſequentes, & tunc viſa fuerit verior opinio eorum, qui tenuerunt affirmatiuam ex indubitata iuris regula, quod adita & hæreditate deſinat eſſe hæreditas; ſed afficiatur proprium adeuntis patrimonium per l. i. S. veteres ff. de acquir. hæred. & quidquid exinde hæres percipit; modo non malitiosè; ſed bona fide & percipiat id to-



id totum ratione dominij suum faciat, in qua opinione fuerunt, *glos. in l. mulier S. cum proponeretur in verb. quantitatis, ubi etiam Bart. num. 4. ff. ad trebell. & cum ea Iacob. de Aren. Alber. Alex. & Salic. Aug. Cast. Comen. Ruin. Rimin. Sen. Alcia. Marzar. Gab. Crau. quos refert, & sequitur Menoch. conf. 183. num. 50. & conf. 292. num. 21. Surd. decis. 92. num. 6. & conf. 291. num. 11. Mant. de coniect. lib. 7. tit. 10. Gratian. discep. 540. num. 6. Rota decis. 680. num. 2. par. 2. diuers.*

Attamen hodie facto melius deducto, ex quo creditores Ciccotti apparent detecti ex eodem inuentario per Iulium Cæsarem producto, & paulò post aditam hæreditatem per eundem Iulium Cæsarem vrgere coeperunt, visum fuit in casu de quo agitur (omisso quid esset dicendum si hæres bona fide fructus percepisset, & consumpisset, aut aliàs non fuisset factus locupletior & creditores diu distulissent instare contra hæredem) inhærendum esse opinioni eorum, & qui negatiuam defendunt, nempe  
 3 *Guidop. de inuent. tom. 8. par. 2. nu. 17. Montic. eod. tom. & tract. cap. 6. num. 10. Rol. eod. tom. & tract. vers. sexta utilitas, Peregr. de fideic. art. 49. num. 77. & conf. 42. num. 27. lib. 1. Rim. sen. conf. 596. Surd. decis. 92. nu. 5. Ruin. conf. 176. num. 17. lib. 1. Grass. de inuent. quest. 11. num. 3. Caball. conf. 144. lib. 2. Ladrech. conf. 8. Ciriac. Niger controu. 294. num. 17. Franc. decis. 613. Manent. decis. 34. nu. 6. Rota decis. 279. & 280. impress. post tract. de censib. quia fundamenta, quibus mouetur data mala fide hæredis ex scientia creditorum, & litis contestatione eorumdem contracta benè subsistunt, nam  
 4 tunc & fructus etiam post aditam hæreditatem contingentes augent hæreditatem per l. item veniunt, S. item non solum, ff. de per. hered. & fructus possunt dici & de substantia testatoris deuoluta ad hæredem, l. vlt. S. & si prefatam, C. de iur. de lib. & hæres tenetur fructus seruare creditoribus, & bona rationem reddere & de omni, & toto, quod ad eum peruenit tanquam illorum, custos, & debentur, ac si hæreditas iaceret, Ias. in l. vlt. S. in computatione, num. 4. C. de iur. delib. ubi etiam Bald. & in l. debitori nu. 2. C. de pact. tunc enim hæres dominium  
 7 fructuum & non acquirit cum mala fide, l. certam, C. de rei vend. l. 1. S. ex die. ff. de vi, & vi arm. Ofas. decis. 160. nu. 2. Surd. conf. 115. num. 14. & 340. num. 11. & 12. & decis. 281. num. 5, & præsumuntur extare fructus, prout de pecunia à debitore malè  
 8 consumpta, & quæ adhuc extare dicitur*

voluerunt, *Natt. conf. 547. num. 34. Afflict. decis. 190. num. 6. Surd. conf. 4. num. 43. vol. 1. qui fructus tanquam non facti de dominio hæredis, remanent in hæreditate, & illam  
 9 augent, ac si iacente hæreditate, & pendente tempore ad deliberandum percepti fuissent, per l. vlt. S. & si prefatam. C. de iur. delib. ubi quod pendente tempore ad deliberandum fructus augent hæreditatem à quo termino ad deliberandum non differt beneficium à lege indultum adeundi hæreditatem cum præseruatione damni hæredis.*

Cæterum quod ex scientia creditorum, per descriptionem factam in inuentario mala fides in Iulio Cæsare fuerit inducta, satis patet ex eo, quia sciuit Iulius Cæsar substantiam testatoris ad eum non posse deuolui, ex qua fructus posset percipere; sed pro satisfactione creditorum esse à lege reseruata, per d. l. vlt. S. & si prefatam.  
 10 C. d. iur. delib. atque ita de aliena & substantia non potuit fructus bona fide percipere, *Bart. in l. Celsus, num. 18. ubi Balb. num. 118. ff. de vsucap. Alex. conf. 187. nu. 8. lib. 2. Felin. in cap. si diligenti num. 5. de præscript. Menoch. de arbitr. cas. 225. num. 8. & similiter & lite mota per creditores, quia per eam contrahitur mala fides, l. nemo, C. de acquir. poss. Surd. decis. 281. num. 3. & impedit acquisitionem dominij, l. sed & si pater. ff. ad Maced. Ias. in l. rogasti S. fin. num. 5. ff. si cert. pet. Bart. in l. si alieni, ff. de solut. Surd. conf. 4. num. 43. vol. 1.*

Neque obstat responsio data in decisione, quæ reuidetur, quod & si Iulius Cæsar  
 12 descripserit creditores in inuentario, & sciebat nihilominus non teneri creditoribus vrgentibus ex interuallo de re sua, & sic de fructibus suis satisfacere, sed de corporibus hæreditarijs per eand. l. fin. S. & si prefatam, C. de iur. delib. ibi in tantum hæreditarijs creditoribus teneatur, in quantum res substantia ad eos deuoluta valeant.

Quia data scientia creditorum, & non ex interuallo, vrgentium, sed paulò post  
 13 mortem Ciccotti dominium & aliquod in fructibus acquirere non potuit, & eo, circumscripto totum ad se deuolutum tanquam de substantia debitoris restituere tenetur per eundem S. & si prefatam dispositionem.

Ex quibus facilè euicatur fundamentum prioris opinionis huic postremæ contrariæ, quia cum substantia debitoris detectis cre-  
 14 ditoribus, & vrgentibus non transierit & in dominium hæredis adeuntis, quidquid



percipit haeres, non potuit iure suo percipere, & sic iure domini fructus suos facere, sed tanquam de extantibus, & ad creditores pertinentibus rationem reddere, tenetur per superdicta.

Secundum verò fundamentum decisionis Domini confirmarunt, nempe Iulium Caesarem, & nunc eius haeredes non teneri pro rara fructuum, qui praetenduntur  
 15 percepti post aditam hereditatem, cum agatur de pensionibus domorum, & aliorum bonorum, quae non sunt de sui natura fructifera, pro quibus non intrat praesumptio perceptionis ex possessione subsequuta, l. Iulianus, §. ex vendito, ff. de act. empt. Nat. conf. 384. num. 2. cum alijs allegatis in decisione causa 24. Ianuar. 1618. & 14. Martij 1629. ut inde teneatur possidens ad aliquam quantitatem, nisi de ea doceatur; quinimò visum fuit aperte, & concludenter probari Iulium Caesarem fructus ex bonis hereditarijs, non non percepisse ex confessione Sinibaldi, & Catherinae, quae dantur summario praeteritae positionis num. 9. & 10. & in praesenti num. 2. summario hereditum, ibi pro Sinibaldo; *Item qualmente altra robba non è restata dopo la morte di Cicotto alli prefati Curtio, e Giulio Cesare, che le sudette due possessioni, delli quali una ne ha havuto, & posseduto Giulio Cesare di salme. L'altra Curtio, quale al presente possiede Sinibaldo suo figlio & in alia pro Catherina, positione ibi; Et qualiter si & quatenus Cicottus de dicto tempore, & postea possederit aliqua bona stabilia intus, & extra Civitatem Macerata, & in eius territorio, & interitorio Recanati, & Urbis alia fuerunt prius dicta bona obligata, & hypotecata creditoribus anterioribus dicti Cicotti, & ab eis tenentur, & possidentur, & exinde testes nempe 7. & 8. super eisdem examinati idem.*  
 16 concludunt; unde siue & probatio desumatur ex positionibus, ex quibus resultat confessio superans alias probationes, l. cum te, C. de prob. Surd. conf. 60. nu. 1. vol. 1. conclusionem latissime comprobans, siue ex dictis testium; semper resultat probatio, quod penes Iulium Caesarem de bonis Cicotti patris nihil remanserit, quod eo magis verisimile videbatur Dominis, cum haec Catherinae probatio esset fundamentum obtinendi in saluiano contra bona fideicommissaria filiorum, prout obtinuit,  
 17 ad quae & nonnisi deficientibus bonis liberis immissio data fuisset ex dispositione, auth. res quae C. comm. deleg. quae bonorum liberorum deficientia etiam comprobatur

ex diuisione summ. num. 1. postea sequuta, inter ipsos Iulium Caesarem, & Curtium, in qua non diuidunt alia bona, quam fideicommissaria, signum evidens quod non aderant alia bona.

Propterea non obstat, quod supradictae non sint positiones, sed articuli, & nihil probent, cum fuerint dati à Procuratore Mandato carente, & ex inuentario apparet de contrario; quia super articulis datis, & testibus examinatis, Catherina obtinuit in iudicio subsidiario contra Iulium Caesarem fideicommissarium, unde vel eundem,  
 18 & fuisse spoliatum à Iudice procedente sine probationibus dicendum est, dum locus non est, auth. res quae C. comm. deleg. ubi extant bona libera, Menoch. conf. 318. num. 37. vol. 4. Peregr. de fideic. art. 42. num. 66. Fusar. de subst. quaest. 532. num. 33. vel de validitate probationum non est dubitandum, neque ex euentario contrarium apparet, quia ex eo quidem probatur, quae bona in eius hereditate relicta fuerint, non autem quod à creditoribus non fuerit occupata.

Non obstat, quod aliqua bona fuerint subhastata de anno 1592. 1594. & 1598. & sic de fructibus istius medij temporis sit habenda ratio, quia duo ad hunc effectum per Sinibaldum essent probanda, nempe quod bona de sui natura essent fructifera, & quod Iulius Caesar non impeditus à creditoribus potuerit percipere, cuius contrarium Catherina in sua positione de anno 1598. praesupponit, nec probat hanc qualitatem fructiferam.

Non obstat, quod multa ex eis sint fructifera de sui natura, & de non fructiferis  
 19 detur probatio per vnum testem, & attestationes extraiudiciales, cum quibus plena, aut saltem sufficiens probatio exhibetur, Alba conf. 7. num. 16. cum allegat.

Quia molendinum, pristinum, hospitium, quae ultra domum magnam, & domunculas designantur non producant fructum de sui natura, sed hominis artificio, & labore egent, attestationes verò nihil  
 20 releuant cum & fidem non faciant, & eo minus tanquam exhibitae post obtentam remissoriam de anno 1619. ad probandum in specie, quod Iulius Caesar fructus perciperit ex corporibus hereditarijs, & tamen ex testibus examinatis in eadem remissoria vnus tantum nempe septimus, qui ultra quod est vnicus non etiam concludit, quod domus magna locaretur, & de quo tempore.

Et eo minus vrgere videtur productio subha-



subhastationum, & sententiarum, ex quibus dicebatur Iulium Cæsarem assumpsisse sibi onus probandi bona descripta in inventario non extare, sed à creditoribus subhastata sublata fuisse, itaut fuerit possessor, & à creditoribus talis nuncupatus, & rationem reddere teneatur.

Quia illæ omnes fuerunt productæ per compulsum in parte, & partibus acceptatæ, quæ non inducunt confessionem in producente præter voluntatem illius, Felin. in cap. cum venerabilis sub num. 23. vers. limita secundo, de except. Rot. decis. 3. de fid. instrum. in nou. & coram Papa Greg. decis. 432. num. 7. & nihilominus magis iustificat confessiones Catherinæ, & Sinibaldi in supra relatis positionibus emanatæ, quod à creditoribus omnia fuerint occupata, & detenta.

Tertium etiam decisionis caput, in quo Domini dixerunt, de mobilibus non esse habendum, & rationem ob præsumptionem consumptionis spatio 30. annorum, per ea quæ tradunt Afflict. dec. 13. num. 27. Rot. dec. 285. num. 3. coram Papa Greg. XV. Peregr. de fideic. art. 10. num. 40. placuit respondere esse confirmandam, quia hæres cum beneficio inventarij non minus debet præservari à damno respectu mobilium, & quando non est in mora vendendi, aut restituendi, ne scilicet damno suo pereant, vel deteriorantur, sicuti à diminutione stabilium à lege præservantur, Bar. in l. in ratione 30. in ff. ad Falc. Montic. de invent. cap. 9. num. 31. propterea cum Catherina neque petierit, neque voluerit in mobilibus satisfieri, quia re vera erant modici valoris, non debet damno Iulij Cæsaris eorum decrementum, aut interitum adscribi. Et ita.

\* Proposita iam fuit sub die 14. Martij 1629. est supra decis. 259. & infra in Additione habetur alia decisio in eadem causa die 27. Martij 1620. coram eodem Pirouano.

R. P. D. M O T M A N N O.

Mediolanens Pecuniaria.

Die Lune 18. Iunij 1629.

A R G V M E N T V M.

Debiti satisfactionis, vel remissionis præsumptio, quando habeat locum, declaratur.

# S U M M A R I V M.

- 1 Præsumptio satisfactionis, vel remissionis debiti, quando intret.
- 2 Confessio tutoris concurrentibus adminiculis contra pupillum probat.
- 3 Debitorem alicuius, quando aliquis se constituit, intra præsumptio, quod is, cui constituitur, debitor non sit constituentis.
- 4 Probatum aliquid dicitur clare, quando nulla exceptione, vel negatione infringi potest.
- 5 Compensatio de uno ad aliud iure fieri non potest.
- 6 Compensationis æquitas, quando intrare penitus non possit.

## D E C I S I O. CCCV.

**I**N hac causa sub die 19. Ianuarij proximè præteriti, \* fuit resolutum constare de credito DD. Comitissarum Paulæ, & Barbaræ de Barbiano de Belgioiosis, ex rationibus tunc deductis.

Verum, cum agentes Illustriss. D. Cardinalis Borromæi non acquiescerent dictæ decisioni, & insuper ad effectum compensationis opponerent de illius credito, ex instrumento donationis celebrato de anno 1582. ideo dubitavi, an hinc inde constaret de credito, & hodie DD. non recedendo à decisio, censuerunt non obstare creditum Domini Cardinalis.

Quamvis enim huiusmodi instrumento donationis dictus D. Cardinalis fuerit constitutus creditor q. Com. Io. Baptistæ Borromæi auctoris Comitissarum, ratione quarundam annuarum præstationum. Attamen cum ipse, tam ante, quam etiam diu post obitum dicti Comitissæ tacuerit, & nihilominus haberet amplissimam facultatem easdem præstationes à quibuscumque bonorum donatorum affectuarijs propria auctoritate exigendi, nec doceatur villo unquam tempore datum fuisse impedimentum earum exactioni, intrat præsumptio, & vel quod fuerit satisfactus, vel quod remiserit debitum, iuncta præsertim sanguinis proximitate, ad l. procula. ff. de probat. facit gloss. in l. libertis. S. 1. & ibi Bart. ff. de alim. & cib. legat. Bald. in l. cum proponas la prima in fin. C. de pact. cui præsumptioni non leue adminiculum præbent verba eiusdem instrumenti, quibus Comitissa mater, & tutrix D. Cardinalis profitemur, se tunc fuisse in quasi possessione exigendi annuas libras 945. seu ius illarum exactionis locandi, & pro



pro reliqua sūma ascendente ad libras 973. solid. 13, den. 4. partem datij Aronae fuisse per eundē Comitem Io. Baptistam ipsi assignatam, quæ ꝑ confessio à matre, & tutrice, concurrentibus alijs adminiculis emanata, attendi debet *Natt. conf. 543. num. 20. cum alijs per eum ibi cumulatīs Rot. in Romana de Consciarijs 13. Ianuar. 1599. coram bo. me. Orano relat. per Addent. ad Galles. de oblig. Camer. dec. 111. num. 9.*

Accedit quòd post elapsū decennium, à die dicti instrumenti donationis, & constitutionis crediti, D. Cardinalis fecit se debitoremque Comitis, nulla opposita cōpensationis exceptione, ꝑ vnde insurgit etiā præsumptio non levis, ipsum tunc creditorem non fuisse, vt tradit *Anch. conf. 434. circa medium vers. huic accedit præsumptio, quem refert & sequitur Aym. conf. 129. num. 9. Aegid. conf. 10. num. 41. & fuit dictum in Romana pecuniaria 3. Maij 1575. coram bo. me. Penia, quæ est decisio 724. par. 4. diuers.*

Cum itaque de credito Domini Cardinalis non adeò clarè constet, vt dici possit æquè liquidum, ac illud, de quo fuit resolutum constare ad fauorem DD. Paulæ, & Barbaræ, quod nulla ꝑ exceptione, vel negatione infringi potest, ad not. per Bal. in l. post rem indicatam num. 7. vers. non quæro. ff. de transact. compensatio de vno ꝑ ad aliud iure fieri non potest, l. fin. C. de compensat. *Afflict. decis. 381. num. 6.* Præsertim, quia constat, creditum quod opponitur, præexistisse ante obligationem Domini Cardinalis, quæ ꝑ circumstantia præmissis iuncta, excludit omnem æquitatem cōpensationis, iuxta distinctionem Bart. in l. amplius non peti. 2. colum. ff. rem. rat. hab. quā comprobatur Soccin. in l. Iulianus. la prima. ff. de cond. & demonstr. *Afflict. d. decis. 381. num. 3. & Capic. decis. 67. num. 4.* cum alijs quos refert Galles. ad for. Camer. oblig. par. 6. q. 2. num. 9. & ibi Addent. num. 18.

Et ita vtrique parte informante fuit decisum.

*\*Est decisio supra 234. & habetur pariter supra in eadem causa alia decisio sub die 10. Iun. 1629. coram eodem Motmanno; est decis. 298.*

R. P. D. GHISILERO.

Nouariens Legitimæ.

Die Lune 28. Iunij 1629.

## ARGUMENTVM.

Legitimæ detractio vigore fideicommissi quādo impediri non possit. Transactio super iuribus fideicommissi quando sit permissa. Monasterium in fideicommissio quando non comprehendatur sub nomine filiorum legitimorum, & naturalium.

## SVMMARIVM.

- 1 Impugnari non potest, quod approbatum est.
- 2 Bona subiecta fideicommissio, si fuerint liberata à tali onere, an super illis peti possit legitima.
- 3 Fideicommissum non potest allegari ab aliquo, qui in eo non fuit vocatus.
- 4 Fideicommissum vniuersale agnaticum non potest regulariter alteri cedi quam vocato.
- 6 Bona per transactionem hereditario nomine initam, semper augent hereditatem.
- 7 Contra confessionem propriam nemo est audiendus.
- 8 Alienare, qui non potest, nec minus potest transigere.
- 9 Transigentes non possunt facere bona libera, si sint fideicommissaria.
- 10 Transactio fieri non potest super iuribus fideicommissi, nisi illa sint obscura, & dubia.
- 11 Monasterium non comprehenditur in fideicommissio, quando fuerunt vocati filij legitimi, & naturales, & de legitimo matrimonio nati, & procreati.
- 12 Et hoc maxime, quando fuit dispositum, vt bona remaneant in suis heredibus, & descendentibus in infinitum.
- 13 Fideicommissum non extenditur vltra personas nominatas.
- 14 Testator in bonis suis potest imponere eam legem, quam vult.
- 15 Bona contra voluntatem testatoris alicui applicari non debent.
- 16 Religionis fauor non potest impedire manifestam testatoris voluntatem, quæ omnibus modis seruari debet.
- 17 Fideicommissi obscuri exceptionem non potest impedire detractio legitimæ.

## DECISIO CCCV I.

**A**d impediendam immissionem in tertiam partem bonorum relictorum per fratres de Calcaterris professos in Congregatione Clericorum Regularium S. Pauli debitam D. Paulæ Brippia eorum matri iure legitimæ, vt fuit pronunciatum per senentiam



etiam R. P. D. mei Pirouani confirmatoriam alterius Vicarij Mediolanen. & coram me in tertia instantia per tres \* decisiones resolutum, opponebatur pro parte dictæ Congregationis D. Paulæ ob stare fideicommissa patruj, & patris dd. professorum; & cum de hoc dubitasset, placuit DD. firmare, non constare de talibus fideicommissis, quæ impediunt deductionem legitimæ per dictam Paulam petitæ, aut dictam immisionem, quia non potest Congregatio iuari fideicommissis patris, & patruj professorum ad minuendam legitimam matris ex quo Congregatio impugnauit eadem fideicommissa, & in impugnatione obtinuit mediante transactione facta inter fideicommissarios, & Congregationem hæreditario nomine ex persona professorum, eodemque hæreditario titulo possidet bona, quæ prætensis fideicommissi subiecta prætenduntur, & ita quod + semel impugnauit, approbare non potest, l. i. C. de furt. l. dispensatorem in fin. ff. de solut. c. ex eo de reg. iur. in 6. Gabr. com. opin. lib. 6. de reg. iur. conclus. 1. in princ. Surd. conf. 136. num. 29. & seqq. & 128. num. 15. Crauet. conf. 61. num. 3. & bona super quibus legitima petitur, non retinet vti fideicommissaria, + sed vti libera cum eadem liberauerit, & non sint amplius subiecta restitutioni, vnde sicuti sunt quæ sita hæreditario nomine professorum, ita ea possidet Congregatio vti hæreditaria eorundem Glos. in l. si hæres. ff. ad Trebell. Peregr. de fideic. art. 6. num. 41. Fusar. de substit. quest. 627. num. 2. Quinimò cum in testamentis nullibi legatur vocata congregatio, ea fideicommissa + non potest allegare, Ioan. Andr. ad Specul. tit. de testam. S. occurrit Dec. conf. 95. & 336. in fin. Soccin. conf. 91. num. 7. lib. 3. Soc. iun. conf. 185. num. 9. lib. 2. Gozad. conf. 21. nu. 8. Peregr. de fideicom. art. 43. num. 9. & 22. Fusar. de substit. q. 614. cum duobus seqq. Seraph. decis. 486. num. 1. Rot. decis. 267. num. 1. par. 2. recens. & cum fideicommissum + vniuersale agnatum non possit regulariter alteri cedi, quâ vocato itaut cessionarius cogere possit hæredem adire, & hæreditatem restituere ad l. mulier S. hæres ex affe ubi Bartol. & alij. ff. de iur. dot. cum adductis per Fusar. in alleg. tract. q. 524. Propterea Congregatio vti cessionaria assertorum fideicommissariorum de fideicommissis excipere non potest.

Neque DD. visum fuit considerabile lucrum resultans ex transactione inita inter Congregationem, & fideicommissarios, itaut tanquam proueniens ex eorum industria non videatur augere hæreditatem ad com-

modum matris. Tum quia quando prout contigit in præsentī, res per + transactionem hæreditario nomine initam acquiritur vel retinetur semper augeat hæreditatem, l. imperator in fin. ubi gloss. verb. non videtur de legat. 2. Gloss. in l. si hæres la. terza in princ. verb. pignora ff. ad Trebell. Cephal. conf. 645. num. 49. & seqq. Menoch. conf. 213. num. 21. & 22. Peregr. de fideic. art. 40. num. 126. & art. 44. num. 28. Fusar. de substit. q. 627. num. 21. & in fin. Tum quia vt fuit dictum supra in transactione semper negauit sibi quidquam à fideicommissarijs remissum esse, & ideo + hodie contra istam suam confessionem non est audienda, l. generaliter. C. de non num. pecun. l. ff. S. fin. autem, C. arbit. tutel. Crauet. conf. 61. num. 3. Deinde fuit consideratum, quod cum ipsa Congregatio esset in possessione omnium bonorum per filios relictorum vti ad eorum hæreditatem + spectantium, & partem illorum dimiserit fideicommissarijs, nihil acquisiuerit mediante transactione, sed potius alienauerit, Bart. in l. nulli. nu. 1. ff. de transact. Abb. in c. contingit vers. vnde in hoc passu extra eodem tit. Bald. conf. 415. lib. 1. Alex. conf. 401. num. 3. lib. 6. Crauet. conf. 197. num. 7. Decia. conf. 37. nu. 44. lib. 1. Odd. de prohibit. alienat. fideic. quest. 19. num. 162. & 166. ubi de comm. nec transigentes + poterant facere bona libera, si erant fideicommissaria, sed benè potuerunt declarare ista bona non esse fideicommissa supposita, vt factum videtur, consentiendo, quod Congregatio ea retineret tanquam libera, & iure hæreditario professorum, & propterea ea nō potest deducere ius agnatorum pro bonis per eam possessi, quia esset dicere bona esse fideicommissaria, & tamen ab ipsa Congregatione possideri tanquam libera, quæ sunt inter se contraria.

Et cum non possit fieri + transactio super iuribus fideicommissi, nisi illa sint obscura, & dubia, Nat. conf. 304. num. 8. Bero. consil. 176. num. 28. lib. 1. Petra de fideicom. q. 8. nu. 71. & 74. Peregr. eodem tract. art. 52. num. 81. & seqq. Odd. de alienat. fideicommissi q. 19. num. 176. & 177. Fusar. de substit. quest. 562. num. 5. & quest. 708. in fin. transactio deducta per Congregationem fauet matri.

Non obstat, quod ex lectura testamentorum patruj, & patris horum professorum appareat, eos bona sua supposuisse fideicommissis, quia in dictis testamentis minime vocata reperitur Congregatio: imò fuit exclusa, nam tam pater, quàm patruus post mortem filiorum, ac nepotum respectiue ab eis institutorum ad suas successiones vocarunt



- 11 earunt solos filios eorū, & masculos legitimos, ac naturales, & de legitimo matrimonio natos, & procreatos in quibus Congregatio non compræhenditur. *Man. de coniect. ult. vol. lib. 11. tit. 7. num. 20. vers. verum ego.* Maximè quando ut hic dispositum,
- 12 fuit & ut bona remaneant in suis hæredibus, & eorum descendentes, & proximioribus agnatis in infinitum. *Dec. conf. 259. nu. 2. quem sequitur Conar. var. resolut. l. 1. cap. 9. num. 11. & tenuit Paris. conf. 22. num. 9. vol. 3. Mant. ubi sup. eodem tit. nu. 21.* Et propterea & cessat transmissio, ne fideicommissum extendatur ultra personas nominatas. *Curt. iun. conf. 69. in fin. Goz. 2ad. conf. 29. num. 15. Cocc. iun. conf. 14. nu. 8. lib. 4. Seraph. decis. 883. num. 2. & seqq. & 1479. num. 9.* Sed patruus ulterius procedendo voluit, ut si illi Religionem ingrederentur, & in ea professionem emitterent omni eius hereditate, & usufructu illius eo ipso priuati existerent, & cum
- 14 & testator possit rebus suis, quam velie legem imponere, l. 1. C. de Sac. Eccles. l. quoties de donat. quæ sub modo S. disponat in auth. de nupt. Auth. excipitur C. de bon. que liber. Id propterea facere voluit, & contra
- 15 testatoris voluntatem & bona Congregationi applicari non debent. *Castren. in auth. nisi rogatum, num. 3. & ibi Bald. num. 9. C. ad Trebell. Dec. in cap. in presentia nu. 229. circa med. Mant. de coniect. ult. vol. lib. 11. tit. 7. num. 18. & 19.* Nec fauor Religionis
- 16 & debet impedire manifestam testatoris voluntatem, quæ omnibus modis debet seruari. *cap. ultima voluntas 13. quest. 2.*
- 17 Quare cum & exceptio fideicommissi obsecuri non valeat impedire detractionem legitimæ, & immissionem pro ea competentem, *Dec. conf. 424. num. 10. & 11. cum seqq. & 467. num. 12. Rota decis. 520. num. 1. & 6. par. 1. diuers. & alibi sapius subsequatur.*

Vtraque parte informante fuit resolutum, ut supra.

\* Videlicet sub diebus 3. Decembris 1627. coram bo. mem. Reuerendiss. Pirouano, & 15. Decembris 1628. & 4. Aprilis 1529. coram eodem R. P. D. Ghislerio, sunt decisiones supra 116. 223. & 267.

R. P. D. M O T M A N N O.

Romana Officij.

Die Veneris 22. Iunij 1629.

## ARGVMENTVM.

De alieno facto quis non tenetur, si tantum, proprium promittat. Veritati per instrumenti verba non præiudicatur.

## S V M M A R I V M.

- 1 Factum proprium promittens, de alieno non tenetur.
- 2 Instrumenti assertio non præiudicat veritati.
- 3 Dolus scienti non inferitur.
- 4 Verbum, pertinet, latè interpretatur.
- 5 Meum aliquid dicitur, quia utilitas mea ibi consistit.
- 6 Res vendita non comprehenditur sub obligatione bonorum ratione pretij non soluti, contrarium num. 7.
- 8 Emens scienter rem alienam non potest agere de euictione.

## DECISIO CCCVII.

**D** Omini censuerunt, sententiam Rotalem Butij absolutoriam esse confirmandam, quia de illius validitate non dubitatur, & iustitia probatur ex duabus decisionibus die 30. Ianuarij 1628. & 29. Ianuarij proxime præteriti coram R. P. D. meo Pirouano emanatis, in quibus resolutum fuit, venditionem tertiæ partis vnius medietatis officij Notariatus Curie Capitoline fuisse bona fide perfectam cum traditione rei, necnon solutione pretij, ac possessione per multos annos continuata.

Cum enim ex instrumento vnditionis, & alijs in dictis decisionibus adductis, & ponderatis constet, Butium in actu dictæ venditionis, se gessisse vti procuratorem irreuocabilem Erasti ad resignandum dictam partem officij, necnon ipsum vendidisse Adamo iura talia, qualia tunc habebat sibi pro residuo sui crediti reseruasse anterioritatem, & potioritatem cum promissione de euictione pro dato, & facto suo tantum, utique ex præmissis dictus emptor sciuit, ac intellexit, Erastum tunc huiusmodi venditioni præsentem, & consentientem, ac successivè conducentem partem officij venditam, esse Dominum, non verò Butium, & qui cum alieno nomine contraxerit, & de facto suo tantum teneri voluerit ad restitutionem pretij in casu de quo agitur, non tenetur ad not. per Iacob. de Arena in l. ei qui seruo, & ibi glos. C. quod cum eo, qui in alien. quem sequitur Barr.



*Bart. in l. procurator qui pro euictione nu. 2. ff. de procurat. & in l. 1. C. creditor. euict. pign. non deb. Iac. de S. Georgio in l. falsus procurator num. 14. C. de furt. Ias. in l. Ciuitas nu. 16. ff. si cert. pet. Paris. cons. 78. num. 4. vol. 1. Surd. cons. 141. num. 20. lib. 1. plenè Boer. decis. 80. per tot.*

Non obstat, quod idem Butius in instrumento dictæ venditionis asseruit, ad se medietatem officij spectare, & pertinere, vnde cum Adamus contrahendo sequutus fuerit illius fidem, inferitur dolum & dedisse causam contractui, quia postquam fuit probatum penes Erastum extitisse dominium, idque ipsum emptorem sciuisse, huic veritati non præiudicat assertio instrumenti, l. quidam, & ibi Bald. & Bartol. ff. de probat. Rota decis. 176. par. 11 recent. neque scienri potuit inferri dolus, vt dicit *Bart. in l. sicut num. 1. C. de procurat. per text. in l. si fundum C. de euict. & in l. cum donationis C. de transact. Ias. in dicta l. Ciuitas num. 16. circa med. ff. si cert. pet. & in omnem casum venditio sustinetur ex vera causa, quæ non solum congruit dominio hypothecæ ex deductis in prioribus decisionibus, sed etiam propter latam significationem illius & verbi pertinet, conuenit cuiusque iuri ex mandato procuræ irrevocabilis resultanti, seu aliàs afferenti aliquam utilitatem, vt inquit. *Bart. in l. si quis ex Argentarijs S. ex hoc edicto ff. de eden. etiam possibilem secundum text. in l. verbum illud 181. in fin. & ibi Alciat. ff. de verb. signif. Brissou. lib. 14. eod. tit. in verb. pertinere circa fin. Bertach. & Alberic. & Spiegel. in dictionarijs in d. verbo pertinere, quam significationem corroborat, text. in l. prator ff. de eden. vbi dicitur aliquid & dici meum, quia utilitas mea ibi consistit.**

Neque potest controuerti cessio iurium, quam Moschenius fecit ad fauorem Butij, à quo medietatem pretij per Catuccium ipsi debitam receperat ex eo, quod res vendita & non comprehendatur, sub obligatione bonorum ratione pretij non soluti. iux. cons. Bero 46. num. 2. lib. 1. quia verius est, quod qualibet conuentio super hypotheca rei venditæ ratione pretij non soluti sufficiat ad hoc, & vt res vendita comprehendatur, sub obligatione bonorum, quam opinionem ex *Vberto de Bolo, & Alberic. in l. licet C. qui pot. in pig. hab. probat Negus. de pignor. 5. par. memb. 2. num. 18. & sequuta fuit Rota in Romana Pecuniaria 4. Maij 1578. coram bo. mem. Orano, quæ est decis. 253. relata per Statil. Pacif. post tra-*

*stat. de Saluian. interdict.*

Demum obstat non videtur obiectum, quod euictio prouenerit ex facto Butij, dum resignando decretum ad fauorem Erasti, dedit ei licentiam alienandi officium, prout postea fuit alienatum, ac venditum Felici Ruspolæ ad effectum satisfaciendi creditoribus, qui in huiusmodi venditionis instrumento nominati fuerunt, & signanter expressa summa scutorum mille Adamo debita. Quia dictus Adamus creditor, non obstante tali venditione, successiue ab Erasto, cui tertiam medietatis officij partem antea elocauerat, fructus locationis pacifice semper exegit, nullumque durante decennio euictionis periculum sensit, quod vbicumque post dicti temporis tractum euenit, cedere debet damno, eiusdem Adami, qui dum in actu emptionis sciuit Erastum fuisse Dominum absolutum officij, scire quoque potuit, eidem Erasto fuisse traditam facultatem illud alienandi, vnde alienatio, & venditio officij prouenit ex natura dominij non autem ex resignatione decreti præcedente contractum ipsius Adami cum Butio Erasti procuratore, quem propterea & neque de euictione, neque ad pretij restitutionem teneri fuit conclusum l. si fratres vestri, C. com. vtriusque iudic. l. si fundum sciens C. de euict. & l. si à matre C. de iur. dos.

Et ita decisum fuit, vtrique parte informante.

\* Sunt supra decisiones 104. & 244.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Romana Casalis Turris Vergatæ.

Die Veneris 22. Iunij 1629.

ARGUMENTVM.

Saluianum interdictum vt habeat locum, quæ requirantur, & contra quem intentari possit, & contra non. Donatione facta duobus diuersis temporibus, quis in ea præferatur. In donatione quando arguatur simulatio, & quando cesset.

S V M M A R I V M.

1 Saluianum interdictum fundatur super credito, & hypotheca.

Saluianum interdictum requirit possessionem debitoris, & possessionem eius, contra quem

G g g g

diri-



- dirigitur interdictum nu. 1.
- 2 Immissio vigore Saluiani quando denegari non possit & num. 3.
  - 4 Saluianum interdictum intentari non potest contra possessores cum titulo.  
Saluianum interdictum non intentatur contra pari titulo possidentes, sed tunc est ordinariè agendum, nu. 4.
  - 5 Testamenta duo quando concurrant, tunc cessat remedium l. fin C. de edict. diu. Andr. toll.
  - 6 Saluianum dirigitur contra quemcumque possessorem possidentem bona debitoris ab ipsomet hypothecata, etiam si sint singulares possessores, & titulo possidentes, & nu. 7.
  - 8 Donatarius possessor, & titulus debet præferri secundo donatario possessione carenti, etiam quod illi de facto tradita reperiatur actualis possessio.
  - 9 Donatio si fuerit facta absenti ex clausula constitui, ante ratificationem, re integra, non transfertur possessio.
  - 10 Donationis ratificatio an requiratur quando precedit stipulatio Notarij pro absente.
  - 11 Persona patris non est distincta à persona filij.
  - 12 Per possessionem per constitutum translata in donarium, an ista translatio operetur, quando sumus in donatione simulata.
  - 13 Donationis simulatio potissimum probatur, quando donator permansit in possessione post donationem.
  - 14 Constitutum, si accedat ad contractum simulatum, assumit eandem qualitatem.
  - 15 Simulationis exceptio non admittitur in iudicio possessorio, sed ad petitorium rejicitur.
  - 16 Simulatio non probatur, si non docetur de causa simulandi.
  - 17 Fraus non arguitur, si non adsint probabiles causa.
  - 18 Simulatio reddit contractum ipso iure nullum.
  - 19 Causa, quando non subsistit, superfluum est, & inane querere de relevancia presumptionum.
  - 20 Donatarius privatur donatione si non adimplet contenta in instrumento donationis.
  - 21 Dictiones, donec, & quousque denotant tempus limitatum.
  - 22 Impeditus aliquid facere, est excusandus.

## DECISIO CCCVIII.

**C**onsueverunt Domini, Dom. Gregorio Naro Camera Apost. Auditori do-

natario dandam esse immissionem; nisi obstet præscriptio, de qua in separata disputatione erit videndum.

Egit namque ex remedio utilis Saluiani vigore instrumenti donationis sibi factæ de anno 1584. per Vincentium Coscerum, cum clausula constituti, & hypotheca, de cuius validitate, & subsistentia cum non possit controuerti, dum continet omnia requisita Statuti Urbis c. 150. l. 1. per actumque publicum fuerit insinuata; inde inferitur probari creditum, & hypothecam, super quibus fundatur huiusmodi interdictum l. 1. C. de præcar. & Saluian. interd. Aretin. S. Seruiana. num. 9. instit. de acti. Gabr. conf. 46. num. 21. lib. 1. Menoch. de adipisc. rem. 3. num. 160. Surd. dec. 140. num. 4. & ex secundo instrumento donationis factæ per eundem Vincentium DD. de Cinquinis iunctis articulis medio iuramento ab eisdem in hac causa datis, iustificari possessionem bonorum, de quibus agitur, fuisse penes Vincentium de tempore donationis, & nunc esse penes eosdem, quæ sunt substantialia, & extrema huius iudicij Rot. dec. 294. num. 3. & 307. num. 4. par. 1. rec. & dec. 491. num. 6. coram Papa Greg. XV. quibus & concurrentibus immissio ex eodem interdicto non solet denegari. l. 1. cum glos. C. de Præcar. & Salu. interd. Negus. de pignor. par. 8. membr. 3. num. 19. Putens dec. 201. num. 2. lib. 1. in nou. & dicta decis. 307. nu. 4. par. 1. recen. etiam quod & agatur de consequenda re propriæ donata ut hic, vel legata ut in Romana de Mazzattosis coram Illustris. Card. Verospio 23. Junij 1617. & in Mediolanen. legati 6. Februarij anni præsentis 1629. coram D. meo Durano.

Neque obstat quod remedium utilis Saluiani intentari non possit contra Cinquinos possessores cum titulo secundæ donationis ab eodem Vincentio habitæ, quasi sint legitimi contradictores, & cum pari titulo; itaut contra eos agendum sit ordinariè super prælatione, & dominio rerum donatarum per l. quoties C. de rei vend. Gabr. de empt. & vend. conclus. 2. & conf. 141. num. 8. lib. 1. & eodem modo, quando & concurrunt duo testamenta, tunc cesset remedium l. finalis, C. de edict. diu. Andr. Peregr. de fideis. art. 48. nu. 23. Seraph. dec. 253.

Quia Saluianum & dirigitur contra quemcumque possidentem bona debitoris ab ipsomet hypothecata, etiam si sint singulares possessores, & titulo possidentes Alex. conf. 185. nu. 4. lib. 6. Gabr. conf. 46. nu. 2. lib. 1. Negus. de Pignor. in 3. memb. 8. par. nu. 19. Se-



19. *Seraph. dec. 935. nu. 3.* & ideo cum Vincentius in prima donatione se obligauerit cum hypotheca omnium bonorum illam perpetuò gratam, & ratam habere, ac non reuocare, & nihilominus deuenit ad secundam donationem cum Cinquinis ratione istius contrauentionis, nata est actio primo donatario contra secundos, & contra omnia bona douatoris, & sic contra Casale, de quo agitur pro consequendo interesse, pro quo exinde intrat remedium possessorium fundatum in hypotheca, & vinculo bonorum secundo loco donatorum *Menoch. conf. 1153. num. 65. Oldrad. conf. 114. num. 4. Gabr. de empt. & vendit. concl. 2. num. 20. Rota in d. Romana de Mazzatostis 23. Iunij 1617. coram Illustrissimo Card. Verospio*; præterea nec etiam terminis *l. quoties* videntur deseruire Cinquinis; quia si donator in prima donatione per clausulam constituti transtulit possessionem in donatarium per *l. quod meo, ff. de acquir. possess.*

8 secundum eisdem terminos ille tanquam possessor, & titulus debet præferri secundo donatario possessione carenti, etiam quod illi de facto tradita reperiatur actualis possessio. *Gabr. post infinitos ab eo relatos d. concl. 2. in secunda limit. num. 18. de empt. & vend. nec de effectu possessionis translata poterit dubitari ex eo, quod ista*

9 prima & donatio facta fuerit absenti, in quem ex clausula constituti ante ratificationem re integra non transfertur possessio. *Alex. in l. quod meo num. 4. ff. de acquir. possess. cum alijs allegatis, quæ tamen integra dici non potest in præfenti facta secunda donatione huiusmodi actum præcedente: quia*

10 quicquid sit, an requiratur & ratificatio, quando præcedit stipulatio Notarij pro absente, in qua opinione Rota semper tenuit negatiuam, vt in *decis. 683. par. 1. diuers. & coram Cardin. Seraph. 801. num. 4. in Romana Donationis 21. Aprilis 1614. coram bo. me. Vbaldo, & nouissimè in Romana donationis de Vallatis 30. Aprilis præteriti coram D. meo Merlino*, nos versamur extra hos terminos, quia sumus in donatione, in qua pro filio infanti quamuis absenti pater præfens stipulatus est, cuius & persona non est diuersa à persona filij, *l. ult. C. de impub. & alijs substit. Tiraq. in l. si unquam in præfat. num. 15. C. de reuoc. donat. vt propterea ex sola patris præfentia, & stipulatione fuerit filio infanti perfectè quæsitæ donatio, similiter neque erit insistendum, quod hæc eadem possessio per constitutum translata emanauit in donatione simulata, in qua hæc*

fiat legis translatio non operatur. *Tiraq. de const. possess. limit. 8. & 9.* quia prius est firmandum constare de ista simulatione, & exinde inferre ad carentiam possessionis.

Non obstat igitur, quod hæc prima donatio fuerit simulata, & probetur principaliter ex eo, quod donator & post donationem permansit in possessione Casalis per 30. annos, quæ per scribentes dicitur potissima, & sufficiens coniectura ad hanc probationem *Menoch. latissimè præsumpt. 124. lib. 3. num. 30. Honded. conf. 46. num. 14. lib. 1. Manic. de contr. lib. 13. tit. 36. num. 1.* etiam concurrente & constituto vt accessorio ad contractum inualidum affumente eandem qualitatem, *Rota decis. 237. num. 9. impressa post secundum vol. conf. Farinac. Honded. conf. 46. num. 3. lib. 1.*

Quia primò respondetur, quod hæc simulationis exceptio non admittitur in iudicio & possessorio, sed ad petitorium est reiicienda. *Parif. conf. 54. num. 18. lib. 1. Rot. decis. 307. num. 14. par. 1. 677. num. 2. par. 2. recent.*

Secundò si adhuc in hoc iudicio esset examinanda, illa non probatur, non probata & causa simulandi, quæ hic deficit, *Bart. conf. 65. num. 4. lib. 1. Menoch. præsumpt. 122. num. 2. lib. 3. Becc. conf. 52. num. 1. Alba conf. 9. nu. 1.* qui latissimè comprobant hanc conclusionem.

Nec pro sufficienti causa potest adduci intentio directa ad fraudandos creditores ipsiusmet Vincentij donatoris: quia anterioribus in tempore non fit fraus, quo verò ad posteriores, incertum erat, cum quibus posset contrahere, vel deberet, ideo non probata necessitate illis satisfaciendi pro debitis nondum contractis, & non datur causa probabilis ad arguendam fraudem, quam probabilitatē in ipsa causa simulandi mponderant *Decian. conf. 37. num. 34. lib. 2. Card. Mant. de contr. lib. 13. tit. 28. & Rot. in Romana donationis 27. Aprilis 1592. coram bo. me. Penia, & in omnem causa fraudandi creditores non pertinet ad simulationem contractus: quia ea non obstante remanet semper idem contractus: quamuis creditoribus non noceat, & possint illum reuocare, simulatio & autem reddit contractum ipso iure nullum: quia semper est de mente contrahentium, vt nihil agatur, ita distinguit *Bart. in l. post contractum num. 4. ff. de donat. Salicet. in l. si donationis C. de contrah. empt. Alber. in l. nuda ff. eo. tit. Honded. conf. 46. num. 10. lib. 1. Card. Mant. de contr. eod. lib. 13. tit. 35. num. 4.* Causa & autem*



non subsistente, superfluum est, & inane, querere de relevantia præsumptionem ad hunc effectum per Cinquinos deductarum.

- Demum non obstat, quod primo donatario nulla competat actio agendi contra, 20 secundos, cum non impleverit † contenta in ipso donationis instrumento nempe in deferendo arma, & nomen de Consceris iniunctum ab ipso donatore, l. Iulianus, S. offerri ff. de act. empt. Becc. conf. 45. num. 6.
- Quia huiusmodi onus deferendi arma, & cognomen non fuit simpliciter ab ipso donatore iniunctum: sed donec, & quousque Casale prædictum liberè possederit, & sic limitatæ ad tempus liberæ possessionis, 21 prout inferunt illæ dictiones † donec, & quousque. *Surd. conf. 186. num. 15. Rot. decis. 162. nu. 3. par. 2. recent.* cum igitur primus donatarius, nedum liberè possideat Casale donatum, sed culpa ipsiusmet Vincentij donatoris, qui illud secundo loco donavit Cinquinis, possidere liberè non possit, exinde obligatio oneris, vel non est nata propter conditionem, vel est ex- 22 cusandus † primus donatarius, si facto donatoris fuit impeditus, *Bald. in l. diffamari num. 5. in fine C. de ingen. manum. Rota decis. 341. num. 2. PP. Greg. XV.*
- Et ita, &c.

REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Macerateñ Legitimæ:

Die Veneris 22. Iunij 1629.

### ARGUMENTVM.

Filius ob non confectionem inuentarij non amittit legitimam, & vide circa hanc materiam nonnullos casus.

### SVMMARIVM.

- 1 Filij legitimam non amittunt ob non ob confectionem inuentarij.
- 2 Filius, si non confecerit inuentarium, & non constat de bonis liberis, tunc si velit detrahere legitimam ex bonis fideicommisso suppositis, præsumitur existentia aliorum bonorum, & quod illa subtraxerit, & vide num. 4. 9. 23. & 24.
- 3 Filius, qui non confecit inuentarium, quando præsumatur sibi satisfecisse de sua legitima.
- 5 Text. in l. fideicommissa S. si quis ff. de leg. 3. declaratur, & num. 7.

- 6 Fideicommissum est, si quis ita scripserit sufficiat tibi vinea, vel fundus, &c.
- 8 Verba prolata ad alium effectum non disponunt.

- 10 Testator non debet decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus.
- 11 Fideicommissum rei certa numquam trahitur ad vniuersum.
- 12 Text. in l. iut nostrum ff. de regul. iur. non procedit, quando hereditas iam est adita.
- 13 Appellatione iurium, mobilium, & actionum non veniunt stabilia, cum constituent tertiam speciem distinctam ab illis.
- 14 Fideicommissum rei certa quando extendatur ad totam hereditatem.
- 15 Heredi, qui non confecit inuentarium, ad quid probandum penitus denegetur audientia.
- 16 Legatum rei fideicommisso subiectæ ad fauorem heredes, quo casu valeat.
- 17 Cum herede, qui non confecit inuentarium, si testator non iusserit illud confici, mitius agitur, quam cum eo, qui illud non confecerit, stante præcepto testatoris.
- 18 Probatio illa non est admittenda, quæ nihil relauat.
- 19 Filio non conficienti inuentarium debetur legitima in corporibus hereditarijs, & potest à legatarijs, seu fideicommissarijs aliqua corpora hereditaria petere pro sua legitima.
- 20 Filius qui non confecit inuentarium, aut ex sua legitima, aut de suo, si legitima non sufficiat, tenetur integra legata, & fideicommissa refundere.
- 21 Filio non conficienti inuentarium non est soluenda legitima à legatarijs, aut fideicommissariis, nisi prius refundat integra legata, & fideicommissa, amplia num. 22.

### DECISIO CCCIX.

POSTQVAM fuit resolutum per plures decisiones Dominis de Pellicanis prætendentibus legitimam ex persona Philippi in bonis Matthei eius patris ob stare ommissionem confectionis inuentarij, & sic hæredes Francisci Vici reos conuentos esse absoluendos, prout in duas sententias Rota conformes fuerunt absoluti, Pellicani præfati, ex quo vnum ex motiuis decisionum fuit, Mattheum omnia sua bona fideicommisso supposuisse, hoc controuertere cæperunt prætendentes non fecisse fideicommissum vniuersale, sed extare bona libera fideicommisso non supposita, illaque omnia aut fuisse per testatorem expresse designa-



designata filijs pro legitima, aut ex eis ante omnia legitimam esse detrahendam, & reliquum solum, quod superest ex dictis bonis fideicommissio non suppositis, legitima detracta, esse inter filios hæredes pro rata diuidendum non obstante ommissione inuentarij & per quam filij legitimam non amittunt, *Iuxta. glos. in auth. de her. & falc. §. si vero non fecerit, Oldr. conf. 242. tota presens num. 9. latè Osasch. decis. 144. & Surd. decis. 316. num. 4.* Cum autem die 30. Martij præteriti fuerit ad dictum effectum dubitatum in Rota, an extent alia bona libera, & negatiuè resolutum, vt in decisione dicta die facta coram me ad hoc probandum fuerint dati articuli, super quibus sæpius habita disputatione, hodie eos non esse ad probandum admittendos, maior pars Dominorum resoluit, & quia ius stat in reuerentia, & informantes se inuoluebant, Domini quatuor casus distinxerunt non enim alij præter eos in subiecta materia considerari possunt, ex quorum dilucidatione dictos articulos esse penitus irrelevantes necessariò concludi videtur, & consequenter in omnem casum DD. de Vicis esse absolueudos, prout in supradictis sententijs Rotalibus.

*Primus casus est* quando versamur in terminis, quod filius & non fecit inuentarium cum tamen non constet de bonis liberis, vult legitimam detrahere ex legatis, seu bonis fideicommissio suppositis, & tunc certa est conclusio, quod ex ommissione inuentarij præsumitur existentia aliorum bonorum, & quod filius ea subtraxit, & sic intrat & præsumptio satisfactionis §. Sancimus in auth. de her. & falc. Nat. conf. 199. nu. 8. Surd. ubi supra, Peregr. Couar. Seraph. & alij congesti in decisionibus in hac causa factis 14. Maij 1627. \* & 28. Februarij 1628: \* coram Domino meo Vbaldo, & in hoc casu clarum est articulos ad probandum extare alia bona, non esse admittendos, quia probatum esset contra petentem, & ad rei fauorem Nat. & alij ibidem, & in hoc nulla est difficultas.

*Secundus casus est* quando filius contendit & (prout hic Pellicani) ultra bona legata, aut fideicommissio siue particulari, siue vniuersali supposita testatorem reliquisset alia bona, quæ pro legitima assignauit siue in specie, idest talia bona suffecit fideicommissum vniuersale, sine in genere, idest alia bona simpliciter, si solum fecit legata, & fideicommissa particularia, & vult probare illa bona pro legitima assignata exta-

re, & constituto de assignatione, probatio esset releuans, vnde in hoc casu reuerentia articulorum pendet ab eo, an ex testamento Matthei probetur dicta assignatio. Verba testamenti, ex quibus comprobari contenditur, hæc sunt, *Cum adhuc vltimè prædicta supersint multa alia bona in hereditate mea, & alia infra ponam sub eiusdem conditionibus, quæ transcendunt legitimam filiorum meorum, & vltimè ibi volo, vt infra annum faciant conficere inuentarium de omnibus bonis meis stabilibus particulariter, & de mobilibus pecunijs, & mercantijs per estimationem, quod inuentarium volo omninò confici ad effectum, vt ex confessione dictorum filiorum, & heredum meorum appareat alia bona sufficere ad legitimam, ex quibus testamenti verbis videtur constare dispositio, text. & in l. fideicommissa §. si quis ita scripserit, ff. de legat. 3. vbi sic Iurisconsultus, si quis ita scripserit, sufficiat tibi vinea, & vel fundus fideicommissum est, quoniam, & illud fideicommissum esse arbitramur, contentus esto illa re.*

Sed profectò prætentam assignationem legitimæ per dicta verba non fuisse factam tam ex facti serie, quàm ratione conuincitur. In primis ex facti serie, quia imò verba testamenti sunt calara, quod Testator noluit pro legitima relinquere ultra debitum de iure iuxta patrimonij vires, non enim dixit, alia bona sufficiunt pro legitima vt in dicto §. sed extare alia bona, quæ transcendunt legitimam, ergo clavis verbis dixit, quod ultra legitimam supercant alia bona, necnon ex quo etiam voluit, vt in inuentario describerentur mobilia, & postea subdit, hoc ideo velle, vt ex confessione filiorum appareat alia bona sufficere pro legitima, vnde cum postea omnia bona mobilia fideicommissio supponat sicut quoad ea non intrat in casu nostro dispositio textus & in dicto §. si quis, vt ad oculum patet, pariter neque quoad alia, quæ describere iussit. Ratione verò, quia in dicto §. si quis verba Testatoris erant dispositiva, & principaliter probata ad fauorem eius, in quem fuerunt directa, videlicet ad finem vt haberet, quod aliàs habiturus non esset, non enim possunt aliud importare, quæ ideo disponunt, vt latè Bart. in l. ex hac scriptura, ff. de donat. & in dicto §. si quis ita, in casu autem nostro dicta testamenti verba fuerunt prolata propter aliud, idest non, vt filij legitimam haberent, quam aliàs in omnem casum habituri erant, sed ad effectum & vt illa non deduceretur ex bonis fidei-



fideicommissio subiectis, & sic non dispo-  
nunt ex reg. text. in l. ex his verbis, & bene  
ibi Bald. C. de testam. mil. Bart. ubi sup. Man-  
tic. de coniect. ult. volunt. lib. 3. tit. 12. num. 2,  
& lib. 8. tit. num. 7. in fin. & Surd. decis. 250.  
num. 8. cum seq.

- 9 Tertius casus est quando filius & non con-  
tendit bona aliqua fideicommissio non sub-  
iecta esse sibi particulariter pro legitima,  
assignata, ut in praecedenti casu, nec legiti-  
mam petit ex legatis, & bonis fideicom-  
missi, ut in primo casu, sed dicit ultra le-  
gata, & bona fideicommissio subiecta adesse  
alia bona, ex quibus legitima deduci de-  
bet, & consequenter supponit testatorem  
non fecisse fideicommissum vniuersale, pro-  
ut in praesenti casu Pellicani praetendunt,  
ex quo testator post duo particularia fidei-  
commissa instituit haeredes filios suos in  
bonis, mobilibus, iuribus, & actionibus,  
& eos ad inuicem substituit nulla facta  
mentionem stabilium, & sic de stabilibus  
contentis in articulis, quae ultra contenta  
in praedictis duobus particularibus fidei-  
commissis praetenduntur extitisse in haere-  
ditate, quo casu licet in institutione haere-  
dis veniant etiam dicta stabilia, & genera-  
liter omnia, & quaecunque bona & ne-  
testator decedat pro parte testatus, & pro  
parte intestatus ad l. ius nostrum, ff. de reg.  
iuris, non tamen illa venire dicebant in  
substitutione fideicommissaria, & regula,  
quod fideicommissum rei certe nunquam  
11 trahitur ad vniuersum & quia dicta ratio,  
12 l. ius nostrum cessat dum & iam haereditas  
fuit addita, l. cogi. §. generaliter, ff. ad tre-  
bel. Bald. conf. 296. num. 1. lib. 4. & Cagnol.  
d. l. ius nostrum, appellatione autem mobi-  
13 lium, & iurium, & actionum non veniunt  
stabilia, quae constituunt tertiam speciem  
distinctam a mobilibus, iuribus, & actio-  
nibus, l. quam Tiberonis, §. ult. ff. de pe-  
cul. late Tiraq. in tract. de utroque retract.  
§. 1. glof. 7. pag. 73. num. 9. Rebuff. in l. meo-  
rum 91. ff. de verb. signif. Pinell. in prim.  
par. rub. C. de bon. mat. n. 24. cum seqq. unde  
ad probandum alia stabilia extitisse viden-  
tur dicti articuli releuantes.

- Sed etiam in hoc casu irrelevantia est  
clara, quia ultra quod in praesenti substitu-  
tio fideicommissaria non fuit facta per ver-  
ba merè obliqua, ut in dicto §. generaliter,  
sed per verbum commune substituo, quo ca-  
14 su videtur fideicommissum & rei certae ex-  
tendi ad vniuersam haereditatem, quae in-  
stitutio obuenit per ius accrescendi, aut  
non decrescendi, ut expresse firmat, Bart.

- in d. l. cogi. §. sed & similes, Peregr. ubi su-  
pra num. 36. quicquid de dicto iuris articu-  
lo hoc vnum certum est, non facto, aut  
non exhibito inuentario esse nihilominus  
15 & Pellicanis penitus audientiam denegan-  
dam, ut in fortioribus terminis resolut, Rot.  
in Rom. restitut. hered. de Naris 17. Nouemb.  
1627. coram me, ubi haeredi, dum exhibuit  
inuentarium fuit denegata audientia super  
petitione praedij, alij per testatorem legati,  
quod ad se haeres ex antiquo fideicommis-  
so spectare dicebat, ea nimirum ratione,  
quia non constito de inuentario praesumi-  
tur in haereditate adesse totidem, & plus  
16 quod valor praedij, quo casu & valet lega-  
tum rei fideicommissio subiectae ad fauo-  
rem haeredis l. vnum ex familia, §. sed si fun-  
dum, ff. de leg. 2. cum autem haeres in casu  
dictae decisionis agnouerit resolutionem  
Rotalem fuisse iuridicam, exhibuit inuen-  
tarium, & pendet nunc disputatio, an illud  
suffragetur, quia excipit legatarius de non  
legitima confessione, ergo multo magis  
in casu nostro audientia denegari debet,  
tum quia nullum penitus inuentarium ex-  
hibetur, tum etiam quia in casu dictae de-  
17 cisionis testator non iussit & inuentarium  
confici, quo casu mitius cum haerede pro-  
ceditur, quam in casu nostro, in quo cum  
testator illud fieri praecise mandauerit, non  
conficiens dicitur contumacia, & dolo, ut  
in puncto, Soccin. conf. 192. num. 5. Rimin.  
conf. 95. num. 46. & bene Molin. de Hispan.  
primog. lib. 1. cap. 28. num. 10. & Georg. Sca-  
bed. decis. 136. n. 3. vol. 1. & tandem cessat  
difficultas, quia fuit iam per plures deci-  
siones, quae amplius non controuertuntur,  
resolutum Pellicanis ob stare exceptionem  
non confessionis inuentarij ad effectum, de  
quo agitur, si ergo exceptio inuentarij ob-  
stat, nihil est cur articuli praedicti sint ad  
18 probandum admittendi, quia & probati  
nihil releuarent, & alia exceptio non con-  
fessionis inuentarij non obstat, & reso-  
lutiones praefatae essent superfluae quinimo  
virtualiter per necessariam consequentiam  
reuocarentur.

- Praeterea quamuis filio non conficiendi  
19 & inuentarium iuxta opinionem supradi-  
ctam debeat legitima in corporibus haereditarijs,  
& possit a legatarijs, seu fidei-  
commissarijs aliqua corpora haereditaria  
petere pro sua legitima, omnes tamen DD.  
conueniunt, ut ex eadem legitima, aut de  
20 suo si legitima & non sufficit tenentur inte-  
gra legata, & fideicommissa refundere,  
Bart. in auth. cum Testator num. 11. vers.  
Quaero



*Quaero utrum, C. ad l. falcid. ubi reprehendit, Iacob. Beluif. contrarium tenentem, Pordic. Suar. in l. quoniam in prioribus in 3. ampliat. in fin. C. de inoff. testam. Phannt. de inuent. par. 7. num. 13. & seq. & plures alij quos cumulat, & sequitur, Surd. d. decis. 316. inum. 16. & sic ad euitandum circui-*  
*21 tam + legitima non est ei soluenda, nisi prius refundat integra legata, & fideicommissa, ut puncto, Surd. ubi prox. num. 13. ergo cum in casu nostro in omnem casum mobilia, iura, & actiones sint fideicommisso supposita ad fauorem Francisci, & ex non confectioe inuentarij iuxta supradictas Rotaes resolutiones in hac causas factas praesumptio sit, quod excedunt legitimam quantacunque illa sit dicti articuli non releuant, quia ex legitima, aut alijs de suo tenerentur Pellicani, mobilia, iura, & actiones refundere, quae ut dictum est iuris praesumptione excedunt legitimam, quae omnia tanto magis videntur admittenda,*  
*22 ex quo + non opponitur de non confectioe inuentarii in vim actionis, sed per modum exceptionis.*

*Quartus, & ultimus casus fuit excitatus per vnum ex Dominis, qui fuerunt pro articulorum admissione, videlicet quod Pel-*  
*23 licani debeant admitti ad probandum extitisse, aut extare alia bona non ad consequendum legitimam, quia ut dicebat, eam iam fuisse confessi fuerunt coram Dominis in Rota, sed ad effectum succedendi in dictis alijs praetensis bonis stabilibus, si quae sunt uti haeredes simul cum haeredibus Francisci, qui fuit cohæres Philippi, sed profecto, ut dicta maior pars DD. dicebat in casu isto multo minus articuli reuelant, quia non solum in eo procedunt omnes rationes, de quibus in praecedenti casu, sed vltius alia particularis ratio, quia in casu praecedent haeredes Francisci opponunt de inuentario, ut fideicommissarij bonorum mobilium, iurium, & actionum, dumtaxat, in praesenti autem possunt, etiam de non confectioe opponere uti cohæres cum enim ipsis ut fuit iam resolutum, non obstat dicta exceptio, sed solum Pellicanis iure optimo dicere possunt hereditatem fuisse opulentissimam, & sic vltra bona, quae praedictos articulos probari possunt alia, & alia multo praeciora extitisse, & sibi pro sua portione hereditaria contingere, nedum bona per testes probanda, sed multo plura, quae semper praesumuntur ex non confectioe inuentarij praesertim ad effectum excipiendi.*

Vnde non obstat, quod Antonia haeres Philippi dederit Francisco omnia bona, quae habuit à Philippo, & quod in hac causa agitur de dictis bonis donatis uti iam effectis de patrimonio Philippi, quia vltaque est inconfesso apud partes, quod in hac causa non agitur nisi de legitima Philippi, aut in dicta donatione non aderat nisi dicta legitima, ut Pellicani dicunt iam habita ex bonis Matthæi, aut praetenditur Philippum aliunde alia bona habuisse; in primo casu procedunt omnia supradicta, secundus autem casus + est impertinens, quia non dantur articuli ad probandum, quod in hereditate Philippi extiterint alia bona, sed solum ea extitisse in hereditate Matthæi. Et ita decisum vtraque, &c.

*Sunt supra decisiones 67. & 163.*

REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Anconitana Censuum.

Die Veneris 22. Iunij 1629.

ARGUMENTVM.

Negatiua, quod aliqua bona non afuerint in hereditate, ex quo probetur. Haeres cum beneficio legis, & inuentarij conseruatur à lege indemnis à quibuscumque vexationibus.

S V M M A R I V M.

- 1 Actio in subsidium, quando detur in hereditate.
- 2 Ex inuentario confecto in forma debita omnium bonorum in hereditate reperorum probatur negatiua, quod non aderant alia bona.
- 3 Itaut asserenti adesse alia bona, incumbat onus probandi.
- 4 Circa inuentarij solemnitates statuitur consuetudini.
- 5 Tutores non tenentur reddere rationem, nisi de eis bonis, quae ad ipsos peruenerunt.
- 6 Haeres pro recuperandis bonis an teneatur ligare, & diligentias adhibere.
- 7 Haeres cum beneficio inuentarij, adeo à lege seruatur indemnis, ut à quibuscumque vexationibus etiam nudi facti liberetur.
- 8 Litibus non vexari, & à proprijs negotijs non distrahi, nostra interest.
- 9 Haeres in inuentario non tenetur exigere debita hereditaria.



- 10 *Heres in inventario non tenetur describere ea bona, de quibus non extant instrumenta in hereditate.*
- 11 *Mobilia spatio longi temporis, praesumuntur consumpta num. 14.*
- 12 *Tutorum culpa imputari non potest, si non recuperaverint bona, quando minores deventerunt maiores.*
- 13 *Testes examinati sine citatione, iuramenta, & partis interrogatorijs, non probant.*
- 15 *Heres non tenetur recuperare ea bona, quae litis expensas in illis liquidandis, vel recuperandis verisimiliter possent importare.*
- 16 *Possessio probatur ex locationibus effectivatis per exactionem pensionum.*
- 17 *Emphyteusis non potest dici hereditaria, si pervenerit ad aliquem, iure proprio, ex pacto, & prouidentia.*
- 18 *Clausula. Ad habendum, in inuestitura apposita, nihil in praedictum vocatorum.*
- 19 *Emphyteusis Ecclesiastica de sui natura non transit ad extraneos.*
- 20 *Emphyteuta pro expensis factis in emphyteuicare, competit retentio.*
- 21 *Confessio facta in commissione, qua quis utitur, praedictat.*
- 22 *Creditor non praesumitur, sibi velle praedictare in suo credito, si posset illud exigere.*
- 23 *Hereditas non praesumitur esse soluendo, si quando viuus erat testator, nec minus erat soluendo.*
- 24 *Test. in l. soluendo. ff. de verb. signif. intellectus.*
- 25 *Fructus censuum sequuntur naturam eorumdem censuum.*
- 26 *Fructus sequuntur Dominum.*
- 27 *In Reali actione res non adiudicatur de nouo, & vti debita, sed declaratur retrospectare, & pertinere.*

## DECISIO CCCX.

**P**OSTQVAM in hac causa per binas decisiones, videlicet 26. Nouembris 1616. & 14. Aprilis 1617. coram bo. me. Card. Sacrato firmatum fuit praedium Lubriani fuisse commune Petro de Leonijs, & Hieronymo Archiepiscopo Theatino eius fratri, & per alias duas decisiones 13. Iunij 1625. coram bo. me. Buratto, & 27. Ianuarij 1627. coram me, census, de quibus agitur quamuis empros a Petro proprio nomine ex medietate precij d. praedij spectan. ad Hieronymum fuisse in subsidium effectos d. Hieronymi & hereditate, ex quo Petrus decessit non soluendo ex l. uxor marito, & ibi glos. in verb. accomodari.

ff. de dona. inter. Castrensis. in l. sed & si lege. S. 1. num. 12. vers. item dico in lectur. Auenionen. ff. de pet. hered. Menoch. conf. 213. nu. 36. Mantio. de tacit. lib. 2. tit. 27. num. 9. & Cost. de port. rat. q. 188. num. 6. & alijs in dictis decisionibus allegatis, successiue Robertus, & Hieronymi haeredes insteterunt causam expediri, Triumphum vero censuum debitores qui vti creditores Petri ex alijs causis praetendunt compensare eorum creditum cum debito censuum ad excluden. subsidiariam voluerunt tertio audiri aduersus resolutiones super comune praedij factas, & die 28. Iunij 1628. repropósito dubio Domini steterunt in decisio tertio vice firmantes praedium fuisse vt supra commune. Cumque nihil ulterius superesse disputandum videretur, fuit de nouo petita causae expeditio, sed Triumphum non obstante quod ab initio litis fuerit semper praesuppositum vt clarum, & indubitatum Petrum decessisse non soluendo, negarunt hoc praesuppositum, praetendentes extare alia bona Petri, quae excludant subsidiariam. Vnde ex solita Dominorum benignitate dedi particulare dubium, An extent alia bona Petri, quae Triumphis suffragentur, quod tandem post plures propositiones, re mature discussa fuit hodie negatiue resolutum.

Ratio resolutionis fuit, quia tutores Roberti, & fratrum tunc infantium confecerunt in forma debita inventaria bonorum repertorum in hereditate Petri ex quibus probatur negatiua, quod non aderant alia bona praeter ibi descripta l. fin. S. licentia danda. C. de iur. deliber. las. in l. si constante. num. 129. ff. solut. matr. Gabr. de prob. conclus. 7. num. 12. Menoch. conf. 354. num. 24. lib. 4. Conar. var. lib. 2. cap. 6. num. 4. Seraph. decis. 504. num. 6. & Rota decis. 607. num. 1. par. 1. recent. adeout alleganti & alia remansisse, incumbat onus probandi, iuxta gloss. ordin. in l. cum de inge. ff. de probaz. Roland. de inuent. par. 4. sect. incip. heres. cum inuent. num. 2. & seq. Alciat. de praesum. reg. 3. praesumpt. 20. Hercul. de negat. num. 95. & 256. Nat. confli. 238. num. 8. Seraph. d. decis. 504. num. 6. coram bo. me. Vbaldo.

Quod autem inventaria fuerint pertutiores in forma debita confecta, non est dubitandum etiam quod creditores non fuerint specialiter citati, quia huiusmodi citatio ex statuto Anconae collat. 2. nu. 23. non requiritur, sed solum creditores citati per proclama prout fuerunt citati, & in sollemnitatibus inventarij statutis, aut con-



consuetudini locorum, *Ias. in d. l. f. in princ. num. 5. Phanuc. de inuent. par. 3. num. 80. Aluar. Valas. decis. 52. num. 22. Gratian. discept. forens. 998. num. 19. Rota Ianueu. decis. 35. num. 1.* Vnde cum omnia bona tam mobilia, quam stabilia in dictis inuentarijs descripta, aut non peruenerint ad manus praedictorum infantium, seu eorum tutorum, vel fuerunt a creditoribus hereditarijs occupata, aut alias legitimè distracta, ut infra consequenter ad effectum, de quo agitur, benè probatur, non extare alia bona Petri, ex quibus Robertus, & eius fratres uti Hieronymi haeredes possint recuperare praedictarum pretij medietatem, qui est effectus dubij, & sic celsus isti empti ex pecunia Hieronymi uti effecti hereditarij in subsidium possunt vendicari ex supradictis, & latius in supradictis decisionibus coram bo. me. Buratto, & me factis.

Bona verò in inuentarijs descripta, aut nunquam fuisse penes dictos fratres, nec tutores, aut fuisse legitimè distracta constat ex sufficienti illorum dinumeratione, nam in primis mobilia, quae ut dicitur in secundo inuentario erant penes Lauiniam uxorem Petri, fuerunt deliberata ad instantiam Iustini creditore, ut ex instrumento dato per Leonios Summario 1. iurium. num. 4. Illa verò mobilia, quae ut habetur etiam in eodem inuentario existebant penes Eleonoram Bernabitam, Io. Baptistam de Leonibus, & Vicarium Episcopi Anconitani, ultra quod videntur fuisse modici valoris, fuerunt per eosdem retenta pro diuersis, ut in tertio Summario iurium. num. 2. & seq. & tandem pelles vulgò coramina ad ornatum trium stantiarum erant pariter penes tertios, ut narratur in inuentarijs, vnde & cum non constet mobilia praedicti vnquam ad Leonios peruenisse, illi cogi non possunt aliam, quam praedictam de eis reddere rationem, *Bart. cons. 239. lib. 1. & Rota decis. 56. num. 8. post Pic. ad stat. Urbis*, nec tenebantur & pro illis recuperandis litigare, aut diligentias adhibere, *Ias. in d. l. fin. S. & si praefatam num. 1. primo vers. & pro hoc potes fortius. Paris. cons. 45. n. 26. lib. 2. Monticul. de inuent. c. 10. num. 30.* & ratio est quia haeres cum beneficio inuentarij adeò a lege seruetur indemnis, ut a quibuscumque & vexationibus etiam nudi facti liberetur, *Bald. & Corn. in d. S. & si praedictam Didac. Spin. de testam. gl. 35. nu. 49. Aluar. Valas. d. decis. 52. num. 39. in fin. par. 1.* qui propterea non tenetur litigare, & cum nostra inrerit litibus & non vexari, &

a proprijs negocijs non distrahi h. minori-  
bus. ff. de minor. d. si quis ex signatoribus. ff. quemaq. testam. aper. & quod haeres cum inuentario & non teneatur exigere debita hereditaria *Ias. in d. S. & si praefatam num. 1. vers. quarta utilitas circa med. Parlador. lib. 2. rer. quotid. c. fin. 4. par. S. 1. num. 10.* qui licet dubitet, tamen nullo modo dubitandum esse dicit *Canc. 3. par. var. tit. 2. nu. 139.* & merito, quia & nec illa in inuentario describere tenetur, nisi de eis in hereditate extant instrumenta, *Phanuc. d. tract. de inuent. par. 3. nu. 33.* & ex multis firmat *Surd. decis. 222. num. 9.* ut videtur sentire, *Rota decis. 72. num. 8. par. 2. diu.*

Et cessat omnis difficultas, quia cum Leonij tempore, quo inuentaria fuerunt confecta, essent infantes, & spatio tanti temporis usque ad perfectam eorum aetatem & dicta mobilia praesumantur consumpta, *Peregr. post alios de fideicom. ar. 10. num. 40. Blot. apud Greg. XV. decis. 285. nu. 13.* culpa vel negligentia & tutorum in non recuperando illis maioribus factis imputari non potest, *l. fin. ff. de admin. tutor. l. 1. & l. etiam. C. si tutor, vel curator. interuen. Paris. d. cons. 45. num. 28.* & in infortioribus terminis, *Cancer. ubi sup. num. 85. & quod panna tex. in d. l. fin. C. de iur. delib. non habet locum contra pupillos, Cancer. ubi sup. num. 88. Surd. d. decis. 222. num. 12.*

Vnde non obstant reuelationes dictae Lauiniae, & Io. Baptistae Caroli tutoris metu excommunicationis virtute monitorij Ecclesiasticis, quod hereditate Petri remanserunt etiam curcus, vestis quaedam muliebris, & quaedam alia mobilia in inuentarijs non descripta, quia ultra quod eadem Lauinia in sua reuelatione subiungit fuisse vendita pro expensis funerum, & litium hereditatis & huiusmodi reuelationes & ex defectu citationis, & legitimi examinis sine iuramento, & interrogatorijs partis non probant ad text. in cap. 2. de test. l. Si quando C. eod. *Bart. in l. ult. ff. de quest. & in specie dicit Rota in Arimin. Castrorum 19. Nouem. 1599. coram Card. Lancell. quae est dec. 138. in impress. post 2. vol. cons. Farin.* intrat etiam eadem responsio nempe quod Leonij non tenentur illa perquirere, aut recuperare, & quod in omnem casum negligentia tutorum eis non debet nocere.

Non obstat etiam si dicatur quod quamuis dicta mobilia non sint apud Leonios, quia tamen sunt apud alios, excludi subsidiariam saltim pro rata parte in concursu creditorum, & pro residuo solum subsidiariam



intrare, quia in primis nullo modo probatur extare bona aliqua penes alios quini-  
 14 mō + præsumuntur consumpta, & quando probaretur penes creditores aliquando extitisse, quia tamen sunt intricata, habentur ad effectum, de quo agitur ac si non essent, itaut Leonij nec illa discutere teneantur, l. vel à debitoribus ff. de relig. & sumpt. funer. & ex doctrin. Bart. Bald. & aliorum in l. facere ff. sol. matr. & magis ad rem nostram ex Castr. in l. inter. eos S. creditorum. ff. de fideiuss. Marfil in rub. de fideiuss. num. 18. & in fortioribus terminis Rota Iannu. decis. 156. num. 7. & in simili Rot. decis. 472. num. 2. par. 1. diu. & in Romana saluiani 7. Aprilis 1628. in fin. coram me. Et accedit quod alioquin nunquam aut raro intraret subsidaria, quia semper creditores opponerent de creditis seu rebus hæreditarijs penes alios. Quæ tanto magis ad fauorem istorum de Leonijs, qui tunc erant infantes procedere debent, & cessat omnis scrupulus, quia extant alij creditores anteriores in scutis ultra 7000. vt in lista data, cum tamen bona mobilia prædicta penes tertios sic intricata, aut præsumantur consumpta, vt dictum est, aut vix litis expensas in illis liquidandis, & recuperandis faciendas verisimiliter  
 15 possent importare, quæ + ideo non debent in consideratione haberi, Boer. decis. 124. num. 16. Menoch. de arbitr. cas. 72. nu. 8. Vrsil. ad Afflict. decis. 260. in fin.

Quoad bona stabilia prædium illud 40. salmarum etiam Lumbriani nuncupatum vsq; de anno 2593. possidetur per Triumphos, inter quos, & Leonios pendent super eos lis in Rota coram D. meo Vbaldo, domus sita in Castro Camburrani cum melioramentis, quæ Petrus in ea fecisse dicitur etiam per Triumphos possidetur, vt deponit, vnus testis, & constat ex lo-  
 16 cationibus effectuatibus per exactionem + pensionum, de quibus in d. 4. Summario iurium num. 1. quæ vtique possessionem probant l. Titia, vbi Bar. & alij ff. de solut. Gabr. tit. de loc. concl. 4. num. 2. & seq. & Rot. dec. 555. num. 1. p. 1. rec.

Prædium S. Apollinaris quod in inuentarijs narratur esse emphyteuticum quoad salmas 24. fuit concessum Petro ad tertiam generationem masculinam, & in eius defectu foeminiam pro se filijs, & nepotibus, nulla facta hæredum mentione. Vnde dici non potest hæreditarium, & ad Leonios vti hæredes peruenisse, sed iure proprio ex pacto, & prouidentia, Bart. in

l. ut iuris iurandi. S. si liberi n. 4. ff. de oper. libert. Ifern. Afflict. & alij in ca. 1. an agnat. vel fil. Bero. conf. 103. num. 4. & 8. lib. 1. Couar. var. lib. 2. cap. 18. num. 20. Valasc. de iur. emph. quest. 44. vers. si vero emphyteusis, & quest. 49. num. 6. vers. accedit Rota apud Reuerendiss. D. meum Decanum dec. 32. num. 91. & in Foresempronien. emphyteusis 5. Maij 1627. coram D. meo Vbaldo.

Neque obstat clausula ad haben. &c. de qua in inuestitura, quia præterquam quod  
 18 nunquam + de iure operatur in præiudicium vocatorum, sed solum concedentis, Rub. conf. 110. num. 10. Menoch. 545. lib. 6. Crau. in resp. pro gener. num. 308. In casu nostro versamur in claris, quia limitatur, & restringitur per illa verba immediatæ sequentia, ibi secundum naturam huiusmodi instrumentorum, & sic secundum naturam emphyteusis Ecclesiasticæ, de qua in inuestitura, Crauent. vbi supra num. 301. & 309. Osasc. dec. 164. num. 5. Seraph. decis. 794. num. 8. emphyteusis + autem Ecclesiastica de sui natura non transit ad extraneos S. emphyteusim in auth. de non alien. DD. in l. etiam ff. solut. matr. & in l. quod dicitur ff. de verb. oblig. latè Rolan. conf. 96. num. 4. lib. 1. Hond. conf. 51. num. 14. lib. 1. Menoch. præsumpt. 48. num. 10. & seq. lib. 3. & Mau. de sac. & ambig. lib. 14. tit. 19. nu. 6.

Relique quatuor salmæ d. prædij S. Apollinaris fuerunt in alio instrumento Petro concessæ pro se, & hæredibus, vnde prætendunt Triumphi illas spectare ad Leonios vti eius hæredes. Leonij esse emphyteusis mixtæ, & sic retenta etiam natura emphyteusis Ecclesiæ, sed quid de hoc sit illarum Triumphis non suffragantur ad effectum euitandi subsidariam, quia ultra quod in se sunt modici valoris, & quoad Leonios multo minoris redditus, quia quarta pars redditum spectabat ad Ecclesiam, aliarum duarum partes solent assignari colonis, & sola quarta pars pertinet ad emphyteutam, quam solam, & paucis annis Leonij peceperunt. Considerabant Domini Leonios post longam, & dispendiosam litem eas recuperasse  
 20 se à Cappella Burchesia, quibus + propterea pro expensis, & sic ex alia causa competit retentio, l. vbi pure S. qui in di. strahendis ff. ad Trebell. & d. l. fin. S. in computatione, & ibi las. num. 3. C. de iur. de lib. Grat. discept. 117. num. 26. & fuit latè dictum in Romana salary 1. Iulij 1569. coram Oradino, & in alia Romana salary 4. Decemb. 1626. coram me, & tandem Leonij ex abundanti ad tollend. omnem difficultatem renun-



renunciarunt in actis cuiuscumque iuri super dictis quatuor salmis sibi quomodolibet competenti.

Tandem quamuis ex supradictis satis in particulari appareat non extare alia bona Petri, quæ Triumphis suffragentur etiam in genere id ipsum ex sequentibus confirmatur. Et primò ex confessione creditorum, de qua in commissione super discussione bonorum hereditatis Petri directa  
21 bo. me. lusto, quæ confessio, quia & Triumphis dicta commissione vti fuerunt, ut in 2. Summario iurium num. 4. illis etiam præiudicare videtur, Soccin. in cap. fin. num. 63. in fin. vers. item quia de libell. oblat. Mascard. de probat. par. 1. conclus. 368. num. 20. & seq. Bellarmin. decis. 595. & in specie Rota in Auellin. vntonis 23. Iunij 1595. coram Gipsio impress. apud Marches. de commiss. par. 1. fol. 145. decundò ex testibus pro Leonijs examinatis, dum generaliter deponunt omnia Petri bona fuisse per creditores occupata, nihilque ex eis ad eius filios peruenisse. Tertio ex alijs testibus examinatis pro Triumphis, qui sunt etiam Petri creditores, & tamen asserunt nullam eis spem  
22 esse consequendi sua credita, & quod utique non dixissent quinimò eorum iura fuissent prosequuti ad l. cum de indebito ff. de probat. Rota decis. 143. num. 9. par. 2. diu. quartò, quia hæc lis fuit diu agitata, & semper cum præsupposito, uti certo quod  
23 hereditas Petri & non erat soluendo, unde talis tempore mortis fuisse præsumitur ex text. in l. sed Iulianus S. proinde vers. ab initio. ff. ad Maced. l. quadam sunt in princ. ff. de reb. dub. & Bald. in l. si certis annis nu. 11. C. de pact. quinto denique ex facti euidencia quia non obstante quod omnia in inuentarijs descripta fuerunt per creditores ut supra vendita aut retenta, supersunt adhuc creditores in prædictis scutis 7000.  
24 & ultra ad l. & soluendo ubi Rebuff. ff. de verb. sign. Bart. in l. tres tutores num. 4. ff. de administr. tut. Quæ omnia dicebant Domini tanto magis ad fauorem DD. de Leonijs esse ad dictum effectum attendenda, quia ipsi (vt dictum est) tempore mortis Petri, eorum patris erant infantes, &c.

Quæ autem dicebantur de fructibus censuum decursis à die mortis Petri, videlicet illos non censi in subsidium prouenisse ex hereditate Hieronymi, sed remansisse semper hereditatis Petri, & sic in eis non intrare subsidiariam, sed esse locum concursui creditorum, visa fuerunt Dominis penitus sine fundamento, quia cum subsi-

diaria fundetur in eo, quod Petrus decessit non soluendo sicut ab eo tempore census fuerunt in subsidium effecti hereditatis Hieronymi, & sic acquisiti Leonijs eius hereditibus, pariter & fructus & censuum, qui sunt eiusdem naturæ, proueniunt ex eodem fonte nempe ex pecunia Hieronymi ad  
25 text. in l. cum qui ff. de usucap. fructus enim sequuntur & Dominum l. ex diuerso S. 1. ff. de rei vend. unde pertinent ad Leonios heredes, Crauet. conf. 295. in 7. dub. num. 4. Peregr. de fideic. art. 49. num. 20. Gratian. discept. 540. num. 8. absurdum siquidem esset, quod census à die mortis Petri eorum essent, & quod censuum fructuos non ad eos, sed ad creditores hereditatis Petri pertinerent. Vnde etiam nihil ad rem, an actio subsidiaria, de qua hic fuerit ab initio intentata, necne, quia ultra quod ab initio intentata, fuit, ut ex lectura commissionis, cum sit realis utilis quocumque tempore fuerit intentata, sequitur idem effectus quoad fructus, qui quoad census, tum quia sunt eiusdem naturæ, uti dictum  
27 est, tum etiam quia & in actione reali res non adiucatur de nouo, & vti debita, sed. declaratur retro spectare, & pertinere, l. Pomponio. S. sed & is. ff. de procur. & d. l. ex diuerso, S. ubi autem. ubi etiam Bart. ff. de rei vend.

Et ita decisum utraq; parte sepius informante &c.

\* Est decisio 344. par. 4. recent.

\* Est decisio 874. inter eius impress.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Bracharen. Thesaurariæ

Die Veneris 22. Iunij 1629.

ARGUMENTVM.

Ingressui, & accessui, quando sit locus ob non solutam pensionem, Rota quando soleat admittere regressum, &c.

S V M M A R I V M.

- 1 Decreto pro executione accessus, & ingressus quando sit locus.
- 2 Rota non solet admittere accessum, & regressum nisi concurrat magna proteruia in denegante solutiones, aut aliter resistente.
- 3 Accessum, & regressum tunc multo magis Rota admittit, quando declaratus censuras susti-



*sustinet, & surda aure permanet per menses, & annos.*

4 *Ad Indices laicos, quis praesumitur recurrisse ad instantiam eius, qui interesse habet.*

5 *Et praedicta praesumptioni est locus, ad effectum tantummodo denegandi audientiam. Et non ad probandam pertinaceam, aut contraventionem num. 6. Vide nu. 7.*

### DECISIO CCCXI.

**R**ESPONDERUNT Domini locum esse ingressui, & accessui ad Thesaurariam Ecclesiae Collegatae S. Mariae de Oliveira ob non solutam pensionem per Balthasarem Diaz da Fonseca D. Augustino Barbosa iuxta tenorem litterarum Apostolicarum desuper expeditarum, & consensum ab eodem Balthasare praestitum.

Cesserat D. Augustinus Barbosa Thesaurariam huiusmodi, de qua à Sede Apostolica promissus fuerat, & antequam possessionem illius apprehenderet, ad fauorem supradicti Balthasar sub reservatione annuae pensionis ducatorum ducentorum auri de Camera, & cum decreto, quod cessante Balthasare, vel deficiente solvere pensionem huiusmodi, aut petente illam annullari, vel ad minorem quantitatem reduci, aut dicente, seu allegante ex quavis causa eam esse nullam, aut male, & nulliter assignatam, liceat ipsi D. Augustino ad Thesaurariam praedictam liberos hebere accessum, & ingressum, illiusque actuale, & corporalem possessionem apprehendere, & cum idem Balthasar cessauerit in solutione pensionis per triennium, & ultra, passusque fuerit censuras, & adhuc illas sustineat, pensionis validitatem impugnauerit, inde & patet conditiones verificari, & decreto pro executione accessus, & ingressus locum fore, *Verall. decis. 247. par. 1. & dec. 313. par. 2. Achill. decis. 1. num. 5. de iureiur. Paris. de resignat. lib. 6. quest. 3. num. 7. Rot. decis. 631. num. 1. par. 1. & decis. 286. num. 2. par. 2. recent. & in Cremonen. pensionis super regressu 23. Iunij 1623. coram bo. me. Vbaldo.*

2 Non obstat, quod Rota non & solet admittere huiusmodi accessum, & ingressum, nisi concurrat nimia proteruita in denegante solutiones, aut aliter resistente. Quia de magna proteruita constat nedum ex eo, quod per triennium, & ultra differt solvere pensionem, sed multò magis, quia declaratus & censuras sustinet, & surda aure

pertransit per menses, & annos quæ sine pertinacia, & proteruita admitti non possunt, vt declarat idem *Paris. eadem quest. 3. num. 14.*

4 Quibus accedunt recursus ad Iudices laicos, qui etsi probentur solummodo facti per Antonium fratrem Balthasar, ratione tamen coniunctionis sanguinis, & vti solitus suscipere mandata fratris, postquam illi vt procurator litteras huius dignitatis expediuit & consensum praestitit, praesumitur recurrisse ad instantiam fratris interesse habentis. *Rota decis. 529. num. 4. par. 1. & decis. 491. num. 6. par. 2. recent. & in Romana legati, seu denegationis audientiae 15. Ianuarij 1620. & in Placentina castaneorum 10. Mart. 1621. coram ho. me. Burat.*

5 Nec vim facit, quod praedicta & praesumptioni locus esse videntur ad effectum tantummodo denegandi audientiam. *Bar. in l. fin. num. 5. ff. de quest. Rot. in Corduben. Archidiaconatus de Castro 27. Octobr. 1606. coram bo. me. Card. Sacrato & in Iannuen. cens. 10. Ianuar. 1614. coram me, non autem ad probandam pertinaciam, aut contraventionem.*

6 Quia vt respondeatur pro accessu, & ingressu multum releuat hæc praesumptio, vt & inde probatum dicatur, & litem excitasse, & damnabiliter contra Canones recurriendo ad Iudices laicos iurisdictione carentes, ex quibus iuxta formam decreti litterarum intrat resolutio tituli eiusdem Balthasar pro cuius descensione non est audiendus, sequendo eandem conclusionem supra firmatam, & ea concessa nihilominus non releuaret, ex quo nullitas deducta in partibus, ob defectum mandati in fratre ad consentiendum pensioni, vana est, & irrelevans redditur; quia decretum prohibet hanc exceptionem, & contra allegantem dat accessum, & ingressum, & extracto tollitur, quia de mandato constat, & Balthasar acceptando prouisionem, & soluendo primos terminos formaliter dicitur omnibus in litteris contentis consensisse. *Put. decis. 259. lib. 2. in correct.*

Et ita fuit resolutum.

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Romana Vineæ:

Die Lunæ 25. Iunij 1629.



## DECISIO CCCXII.

*Est impressa coram Merlino 10. 1. decis. 414.*

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Bononien. Fideicommissi de Desiderijs.

Die Luna 25. Iunij 1629.

## DECISIO CCCXIII.

*Est impressa coram Merlino 10. 1. decis. 415.*

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Assisen. Emphyteusis.

Die Mercurij 27. Iunij 1629.

## DECISIO CCCXIV.

*Est impressa coram Merlino 10. 1. decis. 420.*

R. P. D. MOTMANNO.

Leodien. Castrorum.

Die Mercurij 4. Iulij 1629.

## ARGUMENTVM.

Metus, & vis ex quibus probentur, & quando remissoria concedatur ad effectum praedicta proband. Transactio propter enormem laesionem, & praedudicium rescinditur, & accepta eius intuitu: quando sint restituenda, & quando possint retineri.

## SUMMARIUM.

- 1 Metus, & vis incussio probari potest per iudicia & coniecturas.
- 2 Coniecturae, & praesumptiones per quas probatus metus, plurimum pendent a depositionibus testium, qui sensu corporeo perceperint actus inferentes metum.
- 3 Remissoria in prophanis non denegatur, etiam absque fumo.
- 4 Testes etiam nulliter examinati faciunt non leue probationis adminiculum, ad effectum

concedendi remissoriam.

- 5 Metus praesumptio cadit in eo, si inferatur ab illo, in cuius modo a pueritia, & inde per plures annos fuit educatus.
- 6 Remissoria non degatur, si constet de relevantia articulorum.
- 7 Metum iustum etiam cadentem in constantem virum inducunt seueritas, & mina inspecta minantis qualitate.
- 8 Actus per vim, & metum, factus, ut annulletur, requiritur quod inferens vim, & metum, sit solius exequi minas.
- 9 Metus dicitur perpetuo durare si causa metus duret.
- 10 Transactio rescinditur propter enormem laesionem, & praedudicium alicuius.
- 11 Transactio parit exceptionem litis finita.
- 12 Metus non potest dici esse purgatus, dum durat vita inferentis.
- 13 Testes si in repetitione referunt se ad praecedentem depositionem probant.
- 14 Articuli, qui melius specificant materias, quam primi dati sunt admittendi.
- 15 Transactionem rescindere volens tenetur ad restitutionem eius, quod illius vigore accepit.
- 16 Transactionibus, quando quis rescindit non tenetur restituere accepta, dum pars non opponit.
- 17 Transactionem rescindens non potest retinere accepta ex aliquo titulo.
- 18 Acta praesumuntur integre translata, dum contrarium non probetur.

## DECISIO CCCXV.

**N**OBILIS quondam Maria de Senfeille constante primo matrimonio instituit sibi haeredem vniuersalem Dominium Paulum de Berlo Nobilem Leodiensem suum ex sorore nepotem. Deinde secundo nupta quondam Comiti Ioanni Iacobo de Belgioiosis Regis Catholici armorum Ductori fecit eidem in dictae institutionis praedudicium omnium bonorum, suorum donationem, quam ipse comes post d. Mariae obitum per sententiam iudicialiter latam confirmari obtinuit. Et successiue ad quandam deuenit transactionem, cum Domino Paulo, cui tradidit nonnulla bona ex eadem haereditate prouenientia, ac ab ipso omnium iurium super ea sibi competentium cessionem reportauit.

Demum sequuto obitu Comitis D. Paulus lite contra illius haeredes intentata impugnauit donationem tanquam per vim, & metum a Comite illatos extorta, & cum pro



pro parte dicti D. Pauli prætenderetur id probari posse tam per quandam schedam à Maria proprio sanguine conscriptam, quæ eget recognitione, quam per testes examinandos super articulis concernentibus causas metus non modo Mariæ, sed etiam ipsimet Paulo illati. Ideo dubio proposito an remissoria esset concedenda, Domini affirmatiuè responderunt quia articuli versantur circa indicia, & coniecturas, quibusuis  
 1 & metus incussio † probari potest ad notat. per Doct. in l. metum, C. de ijsque vi met. Dec. in l. in omnibus 39. n. 7. ff. de reg. iur. Anchar. conf. 299. num. 1. Alexand. conf. 98. num. 6. lib. 3. Menoch. de arbitr. cas. 136. num. 1. Seraph. decis. 771. nu. 1. & 2. san. me. Gregor. XV. decis. 26. num. 5. Et huiusmodi coniecturæ, & præsumptiones plurimum †  
 2 pendunt à depositionibus testium, qui sensu corporeo perceperint in actus inferentes Innoc. in cap. super hac de renunciat. Bartol. in l. obitarpem, ff. de condict. ob turp. caus. Paris. conf. 58. nu. 68. vol. 4. Corset. in singular. in verb. Testis decis. conf. 534. in fin. Mascard. de probat. conclus. 1055. Gabr. de testib. conclus. 7. num. 15. Boer. decis. 100. num. 3. & decis. 102. num. 9. par. 1.

3 Et quamuis in prophanis † remissoria non consueuerit denegari etiam absque fumo. Rota decis. 102. num. 1. par. 1. diuers. Attamen adsunt depositiones aliorum testium examinatorum ad perpetuam rei memoriam, quæ de dicti Comitis inhumanitate, & sæuitia non modo fumum, sed etiam non leue probationis adminiculum præbent, etiam si nulliter essent examinati. † Ruin. conf. 46. nu. 10. lib. 4. Cassador. decis. 3. num. 2. de dilat. Caputaq. dec. 208. num. 10. par. 2. Greg. XV. decis. 562. num. 4. & ibi Adden. num. 6. tam attenta qualitate sexus eiusdem Mariæ patientis metum, gloss. in cap. eum locum de sponsal. las. in dict. leg. interpositas n. 4. C. de transact. Dec. in d. l. in omnibus, nu. 3. ff. de reg. iur. Soccin. Sen. conf. 263. num. 5. lib. 2. Rom. in sign. 229. & ibi addit Seraph. dict. dec. 771. num. 4. quàm respectu Pauli eius nepotis, in quem  
 5 vti iuniorem cum in eisdem ædibus Mariæ, & Comitis coniugum à pueritia, † & inde ad plures annos fuerit educatus, cadit etiam præsumptio metus. Tir aq. de leg. connub. gloss. 5. n. 36. Aret. conf. 24. n. 6. Socc. d. conf. 263. n. 3. Menoc. de arbitr. d. cas. 136. n. 6.

6 Visum autem fuit constare de releuantia articulorum, qua posita manifestum est † remissoriam non denegari, l. de die, §. inbetur, ff. qui satisf. cog. Rot. decis. 696. nu.

2. par. 2. in recent. Quia continent dicti Comitis inhumanitatem erga coniugem cui adimebat omnem libertatem imò illam tenebat, sub custodia, neminemque permittebat cum ea colloqui, vel habere commercium, præter vnā famulam gibbosam, quodque non spontè, sed per minas, & metum dicti Comitis donationem ad ipsius fauorem fecerit. Præterea articuli tendunt ad probandum † illius feritatem, ac minas, quæ inspecta minantis qualitate inducunt iustum metum etiam cudentem in constantem virum ad tradit. per Crauet. conf. 49. num. 1. & 3. & 461. nu. 7. & per Bald. conf. 364. num. 5. lib. 3. Rimini. conf. 77. num. 19. & 215. num. 58. Dec. conf. 212. num. 5. Ferret. conf. 311. num. 8. sanctæ memoriæ Gregorij XV. dicta dec. 326. num. 31. & seqq. Quodque ipse erat solitus  
 8 suas minas † exequi amquam vir militaris, & armorum ductor, quam circumstantiam ad annullationem actus facti per vim, & metum requirit. Abb in cap. causam matrimonij, num. quinto, ubi Dec. etiam num. 5. de offic. delegat. Seyssel. in prædicta leg. interpositas num. 19. C. de transact. Boer. decis. 100. num. 11. qui metus potuit verissimiliter durare donec dictus Comes fuit superstes, & consequenter perpetuò † afficere dominum Paulum, ex ijs quæ tradunt. Paris. conf. 139. num. 25. lib. 4. Dec. conf. 219. num. 10. Alex. conf. 1. num. 15. vol. 3.

Vnde resultat quoque releuantia articulorum, qui continent probationem metus excludentis eiusdem D. Pauli consensum præstitum transactioni inter ipsum, & dictum Comitem post Mariæ obitum subsequatæ, cuius vti factæ † in eius enormem læsionem, ac præiudicium peti potest rescissio, Soccin. Iun. conf. 47. num. 34. & seqq. Afflict. decis. 69. num. 4. vers. Vnde Rot. d. decis. 102. num. 2. par. 1. diuers.

Non obstat sententia aliàs ad fauorem Comitis lata, quæ transiit in rem iudicatam, neque pariter prædicta transactio † postea subsequuta, ex quibus oritur exceptio litis finitæ ad text. in cap. 1. de lit. contest. & in l. Fratres C. de transact. quia cum metus ob sæuitiam d. Comitis, incussus durauerit quousque ipse superstes fuit, non modo prædictæ sententiæ, sed etiam transactioni causam dedit, † & durante  
 12 illius vita purgatus esse non censetur, Dec. conf. 119. num. 7. & conf. 468. num. 5. & conf. 690. n. 12. Pedemont. dec. 172. nu. 11. Grat. conf. 38. n. 4. lib. 2. Neniz. conf. 52. nu. 2. Neque etiam obstat, quod articuli contineant



neant in eorum substantia materiam super qua alij testes ad perpetuam rei memoriam ante liris ingressum fuerunt examinati, quia dd. testes examinati fuerunt extrajudicialiter paulo post obitum Comitiss ad præbendum fumum vis & metus, & extra præsentem litem ac proinde non modo testes nouiter repertos, sed etiam  
 13 eosdem iam examinatos & cum relatione ad præcedentem depositionem, denuo examinari posse, & eorum dicta probare, dixit *Rota in Imolen. pecuniaria 3. Julij 1628. coram. R. P. D. meo Virili, ubi allegatur Verall. decis. 287. par. 3. præsertim super articulis melius specificantibus materias,*  
 14 & qui propterea sunt admittendi, c. auditis, ubi Innoc. de præscript. Crauett. conf. 94. num. 3. & fuit dictum in *Vigleuanen. locationis 5. Maji 1597. coram Corduba, & in Ispalen iurisnominandi 28. Nouemb. 1612. coram Reuerendiss. D. Patriarcha Ansiceno.*

Minus obstat, quod D. Paulus agens re-  
 15 scissoria & teneatur ad restitutionem eorum quæ vigore transactionis accepit à Comite per l. si diuersa C. de transact. Greg. XV. sanct. mem. decis. 418. num. 9. Tum  
 16 quia huiusmodi & restitutionem ipse non tenetur offerre, dum pars non opponit, *Rota decis. 810. num. 2. par. 1. diuers. Tum etiam, quia cum bona recepta prouenerint ex hæreditate Mariæ cuius ipse fuit hæres institutus potest titulo institutionis ea retinere, Rot. decis. 102. n. 3. par. 1. diuers. Seraph. dec. 922. nu. 8.*

Denique non obstat, allegatus defectus integre transportationis actorum, quia constat de illorum productione penes notarium causæ facta per procuratorem hæredum dicti Comitiss, & pro integra transportatione præsumitur, dum de contrario non docetur, *Aym. de antiq. temp. par. 2. num. 55. Rota in Calaguritana beneficij de de Oceoa 28. Maji 1603. coram bo. me. Litta Greg. XV. dec. 59. nu. 1. & ibi Addent nu. 5. & dec. 118. num. 3.*

Et ita decisum vtræque parte informante, &c.

\* Vide infra in par. 2. ad decisionem 115. quæ est in eadem causa, ubi habentur aliæ decisiones in hac causa.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Sabinen. Castri Montis Rotundi.

Die Veneris 3. Augusti 1629.

# ARGUMENTVM.

Legitimitas ad hoc, ut non dicatur subreptitia, debent narrari ea, quæ reddiderunt concubitum nefandius. Homicidium uxoris non ad effectum contrahendi matrimonium cum aliqua, sed causa melius cum illa libidini vacandi, licet dirimat matrimonium contrahendum cum illa, tamen an dirimat id contractum. Matrimonium inter rapram & raptorem, quando subsistat.

# SVMMARIVM.

- 1 Homicidium uxores ad effectum contrahendi matrimonium cum aliqua, nedum hoc casu matrimonium contrahendum impedit sed dirimit contractum.
- 2 Legitimitas est subreptitia, si non expriman-  
tur ea, quæ difficiliorem concessionem redderent.
- 3 Filium fuisse spurium, in legitimatione dicitur narratum, si exprimetur, quod ex Patre uxorato, & muliere soluta ortus fuit & num. 5.
- 5 Dictio, siue stare solet ampliatiue.
- 6 Dictio alias, est dictio qualitatis, & exponitur, id est aliter vel alio modo.
- 7 Dictio alias, importat alios casus præter expressos.
- 8 In legitimatione, ex clausula siue ut premit-  
tatur siue alia quouis & censetur Princeps cogitasse de omnibus impedimentis abstantibus, & omnia illa tollere.
- 9 Oldrad. conf. 247. intellectus.
- 10 Legitimitas si obstat ei Concilium generale, eget speciali derogatione, & an sufficiat specialis.
- 11 In Decimarum materia licet sit opus in specie derogare c. nuper. de decimis, quod est Conc. Lateranen. tamen si derogetur alicui Concil. generali, & postea addatur clausula, & in alijs Concilijs, &c. censetur illi derogatum.
- 12 Dictiones siue, & alias, si adiuncta sint dictioni, quouis modo, tunc ista dictio impedit impetrationem restrictionis, & comprehendit maiore expressis.
- 13 Dictio etiam, exprimit casum magis dubitabilem, & implicat minus dubitabilem.
- 14 Dictio etiam, implicat alium casum non expressum, & num. 15.
- 17 Homicidij crimen de coniuge, immediatè impedit matrimonium contrahendum. Sed si agatur ad effectum legitimationis prolis ex rescriptio Principis, tunc crimen immediatè non affert impedimentum, n. 17.



- 18 Illegitimitas, & spurietas, semper immediata  
re proueniunt ex concubitu, licet magis, &  
minus prout informatur ab aliquo crimine.
- 19 Ius naturale non distinguebat à principio le-  
gitimos ab illegitimis, quia omnes nasce-  
bantur liberi, ex indiuidua maris, fæmi-  
ne coniunctione.
- 20 Patria potestatis ius, necnon filiorum libero-  
rum ius, post nuptias innocentis ortum ha-  
buit.
- 21 Spurius dicitur, quasi non purus, sed extra  
naturalem puritatem, ac ex spurcitia, &  
peccato genitum.
- 22 Naturalis dicitur filius qui secundum ius na-  
tura ex indiuidua maris, & fæmina con-  
iunctione natus est.
- 23 Naturales dicuntur filij secundum ius Cano-  
nicum illi, qui sunt nati ex soluto, & soluta.
- 24 Concubitus & natiuitas consideratur in spu-  
ritate, & naturalitate.
- 25 Homicidium, si informet concubitu, & in-  
de proles nata viuetur, tunc sufficit quod  
amplissime fueris dispensatum super con-  
cubitu, licet de homicidio nihil fuerit di-  
ctum.
- 26 Legitimus dicitur restitutus primis natali-  
bus iuxta naturam legitimationis.
- 27 Legitimandi habens potestatem, dicitur ha-  
bere facultatem restituendi primis natali-  
bus, & primæ iuribus legitimorum.
- 28 Matrimonium non dirimitur ex eo impedi-  
mento, quod quis interfecit coniugem, non  
ad effectum contrahendi matrimonium, sed  
causa melius libidini vacandi.
- 29 Homicidium coniugis ad effectum melius va-  
candi libidini impedit matrimonium con-  
trahendum.
- 30 In legitimatione debet exprimi illa qualitas,  
que alterat naturam concubitus, non oportet  
tamen exprimere ea, que aggrauant vi-  
tium parentum, & num. 31. & 47.
- 32 Vxorem, si quis interficiat, alia causa, quam  
contrahendi matrimonium, si narret in di-  
spensatione, se non interfecisse uxorem, si  
coram Ordinario id iurauerit, non efficitur  
periturus.  
Quia narratiua, & dispensatio ipsa intelli-  
guntur de homicidio, quod causet impedi-  
mentum ad contrahendum, num. 32.
- 33 Impedimentum non dirimens matrimonium  
contractum, sed impediens contrahendum, non  
causat spurietatem.
- 34 Regul. Cancell. 94. declaratur, & num. 39.
- 35 Rapta matrimonium contrahere potest cum  
rapto.
- 36 Matrimonium nullum esse potest inter rap-  
tam, & raptoem, donec rapta est in pote-

state raptoris, & num. 38.

- 37 Matrimonium contractum cum rapta valet,  
de iure Canonico, si dissensus transeat in  
consensum.
- 40 Clausula separentur ratione delicti, &c. po-  
sita in dispensatione matrimony inter rap-  
tam, & raptoem, ponitur ad iustificatio-  
nem Ecclesie.
- 41 Dispensatio obtemperata inter raptum, & rap-  
toem facit cessare omnes pœnas legales.
- 42 Sponsam de futuro alicuius, vel uxorem si  
quis rapiat, nec etiam mortuo viro cum ea  
matrimonium contrahere potest, & si con-  
trahatur, est irritum.  
Contrarium, vide num. 43.
- 45 Arguere non licet, de uno casu ad alium.
- 46 Ius speciale, si sit constitutum in aliquo casu,  
sequitur, quod in contrarium est ius com-  
mune extra illum casum.

## DECISIO CCCXVI.

**I**N relationibus causarum, dum agerem  
super expeditione huius causæ plura  
fuerunt opposita contra legitimationem,  
& Franciotti, quæ licet fuerint sublata in  
decisione facta 5. Iulij 1627. \*

Hodie tamen visum fuit Dominis nego-  
cio iterum maturè discussio præfatis omni-  
bus ad plenioris satisfactionem responde-  
re. Dum enim opponetur non sufficere  
narratum fuisse Pontifici legitimanti, quod  
Franciottus natus fuerit ex Henrico vxor-  
ato, & muliere soluta, siue vidua, sed de-  
buisse quoque narrari aliud impedi-  
mentum, videlicet, quod idem Henricus ma-  
chinatus fuerat in necem viri Faustine ma-  
ris Franciotti, vt præsupponitur in facto,  
ea demum ratione, quia cum homicidium  
† istud impediatur nedum matrimonium  
contrahendum, sed dirimat contractum,  
& super hoc c. significasti de eo, qui duxit in  
matrim. cap. 1. de conuers. infidel. Rosell. de  
legitim. c. 1. num. 27. de huiusmodi etiam  
impedimento debuit specifica mentio fieri,  
ex eo, quod in legitimatione debent  
recenseri omnia, quæ possent dirimere ma-  
trimonium, cum intentio legitimatis non  
sit tollere vnum, vel aliud impedimentum,  
sed habilitare personam; Vnde cum de  
† vno tantum impedimento, non autem de  
altero fuerit facta mentio in dicta legitima-  
tione, illa remansit subreptitia. Oldrad. conf.  
247. num. 2. Io. Andr. in addit. ad Speculat.  
in rubrica qui fil. sint legit. vers. quero si na-  
tus ex patre vxorato. Abb. in c. per venerabi-  
lem num. 27. qui fil. sint legit. Alex. conf. 129.  
num.



115. & 6. cum seqq. lib. 6. Fulgos. conf. 23. n. 2. vers. amplius Barbat. in addit. ad Bald. in l. eam quam num. 36. in littera I. C. de fidei-commis. late Lup. de illegis. comment. 3. §. 4. num. 6.

- Huic fundamento fuit in alia decisione responsum, & nunc repetitum quod in narratiua legitimacionis exprimitur Franciotum fuisse susceptum ab Henrico vxorato, & muliere soluta, siue vidua, & sic dubitari non potest, quin narratum fuerit eundem
- 3 Franciotum + natum fuisse spurium tanquam ex parte vxorato, & muliere soluta, siue vidua susceptum, vt aduertit. Dec. in conf. 55. num. 4. vers. & in casu proposito Prosper Passetus conf. 72. n. 30. & 31. Ruin. conf. 124. num. 9. & 10. lib. 4. Ac propterea.
- 4 cum post istam narratiuam + fuerit subiuncta clausula siue vt premittitur siue alias quouis etiam supradicto, etiam grauiori, & magis prohibito modo, etiam speciem narrati concubitus immutante, illegitimè genitus, vel natus existas auctoritate Apostolica & c. legitimamus, apparet quod ex huiusmodi clausula fuerunt considerati omnes modi spurietatis, ponderando dictionem + siue, quæ stat ampliatiue l. si quis ita. ff. de auro, & argento legato. Rebuff. in tract. nomina. quest. 14. num. 44. Cened. singul. 42. num. 3. & 4. & dictionem alias, + quæ est dictio qualitatis, & exponitur idest aliter, vel alio modo, l. denique §. interdum. vers. verum. ff. de pecul. legat. l. 1. §. siue ff. de aq. quotid. & aliu. Bart. in l. 1. num. 12. ff. de condit. & demonstr. Hond. conf. 70. num. 33. vol. 2. Corn. conf. 160. num. 4. vol. 4. Verall. dec. 210. num. 5. par. 1. & importat alios + casus præter expressum l. qui testam. §. mulier testimonium ff. de testam. Put. dec. 170. in fin. lib. 3.

- Et ita in puncto legitimacionis, quod ex
- 8 dicta clausula generali Princeps censeatur cogitasse de omnibus impedimentis, & omnia propterea tollere, dicit Castren. in conf. 30. num. 5. lib. 1. Nicolaus de Vbaldis de success. ab intest. par. 1. num. 111. vers. Paulus de Castro. Felin. in cap. postulasti. num. 2. vers. declara prædicta de rescript. Ruin. conf. 73. n. 12. vers. tertius est ergo lib. 3. Bero. conf. 168. nu. 3. & seqq. lib. 2. Rolan. conf. 12. num. 45. lib. 4. Pafet. d. conf. 72. nu. 27. in fin. Surd. conf. 303. num. 14. & seqq. vers. tertio colligitur lib. 3. & conf. 530. num. 22. lib. 4. Menoch. conf. 19. num. 24 lib. 1. Lup. de illegit. coment. 3. §. 4. nu. 40. & in his terminis non procedere prædictum consilium + Oldrad. 247. vbi vult de duplici spurietate faciendam esse mentionem, dicit Alex. conf. 195. num. 8. lib. 2.

quia ista non est expresso in nube, sed ostendit enixam voluntatem Principis, qui omnes supradicti Doct. fuerunt allegati in d. decisione. facta 5. Iulij 1627. quorum dicta possunt corroborari ex eo, quod, & si concilium generale obstat + legitimacioni indigeat speciali derogatione, Archid. in c. 1. de constit. in 6. super verbo noscatur, tamen in legitimacione sufficit dicere non obstante quacumque lege, etiam in concilio generali statuta Iacobat. de concil. lib. 5. art. 19. num. 14. Conar. in epitom. de sponsal. par. 2. c. 8. §. 9. num. 7. vers. quibus ego addo. Prout in materia decimarum licet sit + opus in specie, quod derogetur, cap. nuper de decimis, quod continet constitutionem Concilij Lateranensis, tamen si derogetur alicui concilio generali, & postea subdatur clausula, & alijs concilijs & c. censetur etiam derogatum dicto Concilio Lateranen Dec. conf. 341. num. 10. in princ. Probus ad Monac. in cap. cum in tua num. 23. vers. & quod necessaria sit. de consuet. in 6. & fuit dictum in causa Gonchen. exemptionis decimarum 17. Mart. 1589. coram Orano, & alijs sapientissime.

- Et prædicta eo facilius procedunt, quia
- 12 dictis dictionibus, + siue, & alias, est adiuncta alia dictio quouis modo, quæ impedit interpretationem restrictiuam, & includit etiam maiora expressis gloss. in clem. ne Romani in vers. quouis modo de elect. & in c. fin. in vers. quouis modo de sent. excomm. in 6. Nat. conf. 435. num. 19. lib. 2. & operatur quod non possit opponi aliqua spurietas etiam maior iuxta notata per Ruin. conf. 98. nu. 11. lib. 2. quod etiam ad tollendas omnes difficultates clavis verbis exprimitur in legitimacione, non enim Pontifex vritur solis verbis siue alias quouis modo sed adiecit verba grauiori, & magis prohibito, quæ dictio + etiam, exprimit casum magis dubitalem, & implicat minus indubitabilem, l. etiam. ff. de verb. signif. l. conuenticula. C. de Epif. & Cleric. l. etiam. C. si tutor, vel curator. Surd. conf. 445. num. 28. & implicat
- 14 alium + casum non expressum idem Surd. conf. 254. num. 7. Cened. singul. 51. num. 2. vbi id admittit in materia stricta, & exorbitanti, & singul. 60. prout etiam Rota in dec. 51. num. 8. par. 1. recen. & cessat omnis difficultas ex sequentibus verbis, ibi, etiam speciem narrati concubitus immutante, ex illis enim constat Papam voluisse tollere qualemcumque spurietatem, etiam quod immutaret speciem narrati concubitus, & sic implicat, + & extendit ad hunc casum etiam quod superius non fuerit expressus,



vt per iura supra allegata & bene ad propositum *Bald. in d. l. eam quam. num. 16. C. de fideic.*

- Non obstat, quod fuerit narratum impedimentum ex concubitu nempè, quod Franciottus erat natus ex Henrico coniugato, & muliere soluta, siue vidua, & sic licet generaliter Papa substulerit impedimentum ex præfato concubitu ibi, *etiam speciem narrati concubitus immutante &c.*
- 16 non tamen sustulit impedimentum & criminis proueniens ex homicidio, quod impedimentum de per se subsistit *Hostien. in summa in prin. tit. de eo, qui duxit in uxorem, quam poll. per adul. Abb. in cap. 1. sub num. 4. de conuers. infidel.* Nam huic fundamento fuit responsum quod obiectum posset considerari, si ageretur de dispensatione ad effectum matrimonij contrahendi, quia crimen homicidij immediatè impediret matrimonium contrahendum, sed & cum agatur ad effectum legitimationis proles ex rescripto Principis, crimen immediatè non
- 18 affert impedimentum, cum spurietas, & illegitimitas, semper immediatè proueniant ex concubitu, licet magis, & minus secundum quod informatur ab aliquo crimine, vt per *Lup. de illegit. comment. 1. in præfat. per tot.* ius enim naturale non & distinguebat à principio legitimos ab illegitimis, quia omnes nascebantur liberi ex indiuidua maris, & foeminae coniunctione, l. 1. §. ius naturale. ff. de iust. & iur. *Castren. conf. 467. num. 2. lib. 2. Iacobus Butrigar. inter conf. Feder. de sen. conf. 276. num. 1. Postea,*
- 20 verò inuentis nuptijs ortum habuit & ius patriæ potestatis, & ius legitimorum filiorum *Butrigar. & Castren. locis citatis,* & ex eo spurij, & naturales inuenti, & inducti sunt, & sic in considerata spurietate, vel alia illegitimitate consideratur concubitus
- 21 & inde natiuitas, hinc & spurius dicitur, quasi non purus, sed extra naturalem puritatem, ac ex spurcizia, & peccato genitus, *Castren. d. conf. 467. num. 2. vers. ex secunda, & num. 4. lib. 2.* & etiam natus ex coitu damnato, & punibili de iure ciuili, *Aym. conf. 166. in princ. naturalis verò dicitur & qui secundum ius naturæ ex indiuidua maris, & foeminae coniunctione nascitur, vt modo dictum est, vel secundum ius canonicum omnes nati ex soluto, & soluta dicuntur naturales, Rimian. conf. 187. num. 83. & seqq. Bero. conf. 165. in princ. lib. 2. Vbi quod secundum ius ciuile solum naturales dicuntur & nati ex concubinato, sed*
- 23 quia concubinatus de iure canonico est su-

blatus subintrat natus ex soluto, & soluto.

- Et propterea cum ex prædictis clarum sit, quod in considerata spurietate, vel
- 24 naturalitate immediatè & consideratur concubitus, & natiuitas, non autem aliud impedimentum, nisi mediatè, scilicet quatenus informat concubitus, propterea in casu nostro homicidium per se solum consideratum nullam causat spurietatem, quia si non adesset concubitus non adesset filiaris, quæ est subiectum, sine quo spurietas minimè potest dari. Vnde & si homicidium informet & concubitus, & inde proles nata vitietur, nihilominus sufficit, quod amplissimè fuerit dispensatum super concubitu, quia censetur dispensatum etiam super isto concubitu informato ex homicidio, licet de homicidio nihil fuerit dictum, ex quo ad legitimandam prolem per rescriptum Principis per se non affert impedimentum, sed solum informat concubitus, vt natus ex illo magis, & minus dicatur spurius, quare cum per legitimationem ex rescripto Principis non agatur de tollendo impedimento criminis ad effectum contractus matrimonij, sed vt quis restituatur primis natalibus, sufficit quod amplissimè natalia
- 26 fuerint considerata, & super & his dispensatum, per hoc enim dicitur restitutus primis natalibus iuxta naturam legitimationis, l. 1. C. de natalibus restituen. auth. quib. mod. natural. efficiant sui. §. illud, & §. bella *Calder. conf. 4. qui fil. sint leg. And. de Perus. conf. 17. num. 1. vbi,* quod legitimatus dicitur restitutus primis natalibus, & habens facultatem legitimandi dicitur habere facultatem restituendi primis & natalibus, & primævis iuribus legitimorum, & *conf. 87. in princ. Fulgos. conf. 16. in princ.*
- Et cessat omnis difficultas, quia cum homicidium non fuerit commissum ad effectum contrahendi matrimonium, sed vt Henricus liberius libidini vacaret, vt claret deponunt testes, quorum dicta coadiuantur, ex quo tunc temporis Henricus
- 28 erat & vxoratus, non causat impedimentum dirimens, vt tenet communis schola Theologorum & Canonistarum, quos recenset *Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 78. num. 13. & in proprio casu tenent Emanuel in summa ver. matrimonium nu. 7. Emanuel Rodriguez in summa tom. 1. cap. 229. num. 5. Vega in summa tom. 2. c. 34. cas. 20. Sanchez ubi sup. lib. 7. disp. 78. num. 16. quibus potest addi Basilius Pontius de Leone, matrim. lib. 7. cap. 45. num. 5. vers. si occidit, & propterea*



29 rea cum istud homicidium non ꝑ dirimeret matrimonium contractum, licet impediret contrahendum, vt dicunt prædicti DD. vtique non causabat nouam spurietatem, de qua debuisset fieri mentio, prout tunc requiri specialem mentionem dicunt DD. supra allegati in obiecto, in legitimatione enim debet exprimi ꝑ illa qualitas, quæ alterat naturam concubitus, vel illegitimitatis, non oportet tamen exprimere illam, quæ aggrauat vitium parentum, & ita se habet stylus Curia: Hostien. in cap. fin. in fine de filiis presbyt. Fel. in d. cap. postulatum. 2. in 3. declarat. de rescript. Rota dec. 2. & 4. vbi pariter de stylo Curia: de fil. presbyt. in antiq. qua duplicatur apud Bisignet. decis. 1. eod. tit. & est notabile Cancellaria: fol. mihi 154. in hæc verba, si patiens defectum ex coniugato nobili Duce Marchione, vel alio Domino temporali soluta impetrat dispensationem narrando se natam ex coniugato, & soluta, & tacendo qualitatem nobilitatis, ꝑ vel similem aggrauantem valet dispensatio, nec est stylus Curia:, quod tales qualitates parentum aggrauantes exprimantur, & ita tenet notabiliter Host. in eap. fin. circa fi. qui fil. sint legit. Bisignet. de fil. presbyt. dec. 1. idem si narrat se natam ex Clerico, vel Presbytero, & soluta non facta mentione, quod soluta erat filia Parachi: na Clerici, vel Presbyteri, & quodammodo spiritualis filia, vnde aggrauatur delictum, & videtur commissus durior incestus, vt patet in dictis decisionibus, quæ nota perpetuò, secus si esset filia spiritualis proprie leuata de sacro fonte, vel soluta, fuisset illustris, nobilis, vel similis vt in dictis auctoritatibus quæ nota, quia facile poterunt in Cancellaria occurrere, & sunt de pane lucrando; vnde benè dicit Sanchez de matr. lib. 8. disp. 24. num. 22. quod si quis ꝑ uxorem interficiat alia causa, quàm contractus alterius matrimonij, & narret in dispensatione se non interfecisse uxorem, si coram Ordinario id iurauerit non erit periurus, quia narratiua, & dispensatio ipsa intelliguntur de homicidio, quod causet impedimentum ad contrahendum, & lib. 7. disp. 17. num. 9. loquendo de impedimentis, quæ non dirimunt contractum, sed impediunt contrahendum dicit, quod præter votum & sponsalia, alia impedimenta obstantia matrimonio contrahendo vsu sunt abolita

33 quod dictum consideratur ex abundanti, ꝑ cum sufficiat, quod impedimentum non, dirimens contractum, sed impediens contrahendum non causet spurietatem, itaut de ea debeat fieri mentio per supradicta.

Neque est verum quod de huiusmodi impedimento etiam quod impediret solimodo contrahendum esset facienda mentio ex regula Cancellaria: 49. ꝑ Quia fuit responsum regulam illam quoad primam sui partem non applicari, in ea enim disponitur quod in litteris dispensationis in aliquo gradu prohibito ponatur clausula si mulier rapta non fuerit, & quamuis in terminis c. fin. de raptoribus disponatur quod rapta potest matrimonium contrahere cum raptore, vbi datur libera facultas in contrahendo, attamen secundum terminos illius text. si mulier sit in potestate viri, & matrimonium contrahatur, tenet, licet impediretur in casu isto contrahendum, & huic malo fuit prouisum per Concilium Trident. sess. 24. cap. 6. de reform. matrim. vbi disponitur quod nullum ꝑ possit esse matrimonium donec rapta sit in potestate raptoris, vt latè post alios considerat Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 12. num. 24. & ista clausula fundatur in d. cap. fin. à contrario sensu in fine de raptoribus, licet enim de iure canonico valeat matrimonium ꝑ contractum cum rapta, dummodo dissensus transeat in consensum, tamen hoc est verum si aliàs sint habiles personæ ad contrahendum, vt in cap. fin. & ita considerat Alphonsus Soto glossator antiquus super ista regula in fine, quod tamen dictum hodie debet regulari secundum terminos Conc. Trid. loco alleg. vt

38 scilicet matrimonium non ꝑ valeat nisi raptus, & rapta separantur, & in loco libero, & tuto constituentur, & rapta tunc raptorem in virum habere consentiat, & sic ista prima pars regulæ nihil facit ad punctum.

Quo verò ad secundam partem regulæ in illa dicitur ꝑ ibi, & si scienter ponetur clausula addita in quaterno; quæ verba Rebuff. in addit. super hæc regula, ita explicat, quod si raptor scienter contraxerit cum rapta, & petatur dispensatio à Papa apponatur clausula in quaterno posita, vt scilicet separentur ratione delicti pro tempore quousque ad arbitrium commissarij congruam egerint poenitentiam, quæ clausula est desumpta ex cap. ex litteris de eo qui cognouit consanguineam uxoris suæ, vt aduertit Alphonsus Soto glossator antiquus super d. regula in fine, vbi etiam paulò ante dicit quod ista clausula ꝑ ponitur ad iustificationem Ecclesiæ. Vnde nec ista secunda pars regulæ facit ad punctum, est enim intelligenda quando aliqui contrahunt in gradu prohibito, & concurrunt insimul rap-



- tus & scienter matrimonium fuit contra-  
ctum Ioannes à Kochier super hac regula in  
fine, ubi post quam arbitrio commissarij e-  
gerint pœnitentiam, dispensatur cum ra-  
41 ptore, & rapta, & facta † dispensatione  
omnes pœnæ legales cessabunt, vt videtur  
innuere *Glos. in c. cum de puellis 36. quæst. 2*  
vel est intelligenda hodie etiam quando  
cessante contractu matrimonij in gradu  
prohibito raptos contraherent matrimo-  
nium non posita rapta in loco tuto contra-  
formam Concilij, quod vt dixi in hoc casu  
annullat matrimonium; vel secundum ali-  
quos, dicta regula posset intelligi, quando  
42 quis rapuit sponsam † de futuro alicuius  
vel uxorem, cum qua aliqui tenent etiam  
defuncto viro non posse matrimonium con-  
trahi, itaut si contrahatur sit irritum per *c.*  
*Statutum 27. quæst. 2.* qui tamen intellectus  
non placuit Dominis, quia secundum com-  
munem sententiam seruata forma *d. c. fin.*  
*de rapt.* & hodie *Conc. Trid. dicta sess. 24. c.*  
43 *6. de ref. matr.* ipsum † matrimonium  
esset validum; vt fuit latè deductum coram  
me in causa *Parmen. Status 30. Marij præ-*  
*teriti.*
- Sed admissio sine veri præiudicio, quod  
regula esset intelligenda de matrimonio  
contrahendo non autem solum de contra-  
44 ctu, nihilominus cum hoc sit speciale † in  
casu raptus, in alijs casibus ius commune  
debet censi in contrarium *Bald. conf. 382.*  
*in quæst. num. 7. vers. cum igitur lib. 5. Corn.*  
*conf. 18. num. 2. lib. 2. Angel. conf. 18. in fin.*  
*Anchar. conf. 203. in fin. Roman. conf. 86.*  
*n. 12. vers. tertia. quia. Abb. conf. 79. in prin. li.*  
*1. quod maximè procedit in casu isto, quia*  
statim post dictam regulam immediatè fuit  
posita alia regula de dispensationibus super  
defectu natalium, in qua nihil dicitur,  
& propterea illud ius speciale in materia  
raptus non debet trahi in consequentiam  
45 ad legitimationem, cum non sit † licitum  
arguere de vno ad aliud *Castren. conf. 97. n.*  
*3. in fin. vers. nec obstat lib. 3. Guidop. dec. 473.*  
ubi quod si est ius speciale in certo casu se-  
quitur quod in contrarium est ius commu-  
46 ne † extra illum casum, & quod ita fuit  
determinatum *Abb. in d. conf. 79. in prin. lib.*  
*1.* Vnde sequitur quod cum nec de iure  
communi, nec de stilo Curie vt patet ex  
modo dictis, esset facienda mentio dictæ  
machinationis, cum non fuerit facta ad ef-  
fectum contrahendi matrimonium, illa ta-  
47 citurnitas † non vitiet, etiam quod clau-  
sulæ legitimationis non essent amplissimæ  
ex allegatis in decisione in hac causa facta

quibus potest addi *Ioann. Salas. de legib. di-*  
*sp. 20. sect. 15. S. quartum dubium, & Basi-*  
*lius Pontius de Leon de matr. lib. 8. cap. 17. S.*  
*4. in fin.*

Et ita per omnes Dominos resolutum,  
negotio maturè discussio, & bene confide-  
ratis obiectionibus, licet de hoc fuerit actum in  
relationibus causarum &c.

\* Est decisio 100, supra in hac parte, ubi etia  
habes duas alias decisiones nempe 8. Ianuarij  
1627. & 25. Iunij eiusdem anni coram eodem  
Reuerendiss. Coccino, sunt decisiones 36. &  
93.

R. P. D. GHISILERO

Spoletana fideicommissi.

Die Mercurij 7. Nouembris 1629.

ARGVMENTVM.

Neptis ex filio facit deficere conditionem, si  
decesserit sine filijs, & hoc maximè habet  
locum, quando sumas in substitutionibus  
temporalibus, & nulla fuit habita ratio  
conseruanda agnationis.

S V M M A R I V M.

- 1 Substitutione facta sub conditione, si institu-  
tus decesserit sine filijs, neptis ex filio facit  
deficere conditionem.
- 2 Neptis ex filio, quo casu sit valdè controuer-  
sum, quod faciat deficere conditionem si sint  
filijs decesserit.
- 3 Fœmina cum transeant in alienam fami-  
liam non possunt conseruare agnationem.
- 4 In substitutionibus temporalibus neptis ex  
filio, facit deficere conditionem, si sine fi-  
lijs, &c.
- 5 Masculinum in ultimis voluntatibus, & fi-  
deicommissi, concipit fœmininum.  
Quod procedit etiam si pia causa sit substituta  
num. 5.
- 6 Agnationis consideratio maioris affectionis  
non militat in descendentes ex diuersa fa-  
milia quàm ex propria.
- 7 Neptis ex filio excludunt substitutum, ces-  
sante causa conseruanda agnationis.
- 8 Regula est standum, donec constet de con-  
trario.
- 9 Neptis non possunt dici, quod sint melioris  
conditionis, quàm filia, si neptis fuerint  
vocata, & filia exclusa, si filia fuerint com-  
petenter dotata, & neptis non n. 10. & 11.  
12 Fi-



- 12 *Filiarum propriarum exclusionis sola coniectura non facit, ut excludantur nepes.*
- 13 *Filia excludere, & nepes vocare multis modis euenire potest, ut hoc testator velit.*
- 14 *Privatio præsupponit habitum.*
- 15 *Substitutio filiorum censetur facta successiuo ordine, ut primo succedant masculi, & postea feminae.*
- 16 *Testator præsumitur se conformasse cum dispositione statuti.*
- 17 *Statuta exclusiua feminarum habent tantum locum ab intestato.*
- 18 *Statutorum verba excludentia feminarum important suspensiuam, exclusionem, & temporalem.*
- 19 *Monasterium propter religiosum, excludit substitutum.*

## DECISIO CCCXVII.

**I**VLIVS Cæsar Rosatus, institutis heredibus in omnibus suis, bonis filijs legitimis, & naturalibus patris seu nascituris, & eorum hæredibus, & successoribus in stirpem, reliquit filiabus foeminis pro dote scuta centum, & vnâ vestem pro qualibet cum prohibitione, quod aliud de bonis ipsius testatoris petere non possint iure successionis, & mandauit, quod si quis dictorum eius filiorum tam natorum, quam posthumorum moreretur quandocumque sine filijs legitimis, & naturalibus ex se natis succedat vnus alteri, & alter alteri, & eorum hæredes, & successores æqualiter in stirpem in omnibus, & per omnia, & si omnes dicti eius filij, & hæredes decederent, ut supra eis sic decedentibus voluit, quod in medietate hereditatis ipsius testatoris succedant supradictæ eius filiæ foeminæ natæ, & posthumæ si forent, & earum hæredes, & successores, & in medietate residui filij, & hæredes masculi q. Terentij eius fratris, & eorum hæredes, & successores, & in reliqua parte, hoc est quarta totius hereditatis Venerabilis Confraternitas Sanctissimi Corporis Christi Terræ Vissi.

Decessit testator, decesserunt etiam filij ipsius sine filijs, excepto Hercule, qui obiit relicto Iulio Cæsare iuniore filio, & Daria, & Flauia monialibus in Monasterio S. Margaritæ de Vrbe. Tandem decessit Iulius Cæsar iunior sine filijs, & propterea constare de fideicommissio Iulij Cæsaris senioris, ad fauorem Confraternitatis, & li-

tis consortium, fuit resolutum coram R. P. D. meo Vbaldo 27. Nouembris 1628. \* & 30. Aprilis 1629. \* non vocatis supradictis Monialibus, quæ tamen in commissione erant compræhensæ, & de quâ in Summario num. 7. prætendentes se fuisse vocatas ad fideicommissum, obtinuerunt ad earum fauorem responderi hac die coram R. P. D. meo Vbaldo Ponente, qui cum non potuerit dictæ resolutionis rationes extendere propter eius discessum ab Vrbe fuit hoc onus mihi in hac causa suffragato impositum.

Moti sunt Domini, quia regula generalis iuris pro dictis foeminis assistit, ut scilicet in substitutione facta sub conditione, si institutus decesserit sine filijs neptis ex filio faciat deficere conditionem ad text. in l. 1. C. de condit. in ser. l. si quis ita scriptum ff. de legat. 2. Fusa. q. 402. num. 1. Cephal. conf. 306. num. 3. & 433. num. 1. Decian. conf. 12. nu. 12. lib. 2. Mantica. de coniect. ult. vol. lib. 11. cap. 14. per tot. Rot. in recent. dec. 316. num. 2. par. 1. secundum Greg. XV. dec. 514. num. 1. Seraph. dec. 880. num. 1. & licet in casu quo pater habens filios, & filias, filios, dumtaxat hæredes instituens, facta substitutione sub conditione, si decesserint sine filijs sit maximè controuersum, an neptis ex filio faciat deficere conditionem. Attamen Domini distinguendo resolverunt, quando testator vocat masculos, ut bona in agnatione conseruentur per foeminam non deficere conditionem, & quæ non potest agnationem conseruare, cum in aliam familiam transeat. Ruin. conf. 149. num. 4. lib. 2. Soccin. iun. conf. 1. num. 44. lib. 1. Paris. conf. 40. num. 43. lib. 2. Crauet. conf. 206. quando verò agitur de substitutionibus temporalibus, in quibus nulla habetur ratio conseruandæ agnationis, sententiam affirmatiuam veriore censuerunt & nempe neptem excludere substitutum, quia habet pro se regulam supra firmatam, hanc sententiam tenent. Molin. de primogenit. lib. 3. capit. 5. numer. 51. Pinell. in l. 3. numer. 24. C. de bon. matern. Couarr. in capit. Rainaldus in princ. num. 2. de testamen. & alij plures relati per Fusar. ubi supra num. 26. qui n. 27. attestatur Doctores tenentes contrarium opinionem loqui quando de conseruanda agnatione tractatur, & ita pluries fuit resolutum in Rota coram Seraph. decis. 880. coram Mantica. 305. & 351. & in recent. 316. par. 1. & latè in Florentina de Guidaccys 21. Febr. & 21. Iunij 1628. coram R. P. D. meo Dunoletto.



Nec potest dubitari quod in fideicommissis, & ultimis voluntatibus masculinum  
 5 † concipiat foeminum, quando ut hic de contraria testatoris mente non apparet, l. Lucius, §. *quesitum*, ibi nisi aliud sensisse testatorem probetur ff. de leg. 3. cum alijs per *Fusar. de substit. q. 311. num. 106. Honded. conf. 57. num. 25. lib. 1. qui in terminis neptis plures cumulat nu. 44. secundum Greg. XV. decis. 514. num. 1. & seqq. ubi Adden. num. 16. Rot. dec. 316. num. 3. par. 1. recent.* Idque procedit etiam si pia causa fuerit substituta ex *Bald. Cast. & Corn. in l. cum acutissimi C. de fideic. Alex. in l. ex facto, si quis rogatus il primo, ff. ad Trebell. Soccin. sen. in l. cum Anus, num. 86. versic. quintus casus, ff. de cond. & demonstr. docet compluribus relat. Pinell. in l. 5. nu. 26. C. de bon. matern. & ita consuetudo tenuit. *Fusar. d. q. 402. nu. 104.**

Supradicta facilius procedunt pro comprehensione foeminarum cum non appareat testatorem prospexisse ad conseruandam agnationem, nullibi enim in testamento legitur voluisse bona conseruari in familia, sed vocauit alios extraneos diuersae familiae.  
 6 & agnationis in † quos non militat consideratio maioris affectionis quam in descendentes ex sua familia, *Alciat. conf. 35. nu. 5. lib. 9. Gabr. conf. 97. num. 6. vol. 1. Cessante*  
 7 igitur ratione conseruandae agnationis, † nulli dubium est quod neptes substitutum excludunt. *Mantic. de coniect. lib. 11. tit. 14. in fin. Grass. in §. fideicommissum, q. 35. nu. 5. ubi plures adducit de magis communi veriori & aequiori, & ubi etiam res dubia videretur pro foeminis, contra substitutum est pronuntiandum late Bursatt. conf. 300. nu. 40. & seqq. Honded. d. conf. 57. in fin. Fusar. d. q. 402. num. 19. ubi quod contra regulam, quae stat pro foemina substitutus grauiatur diuore onere probationis est, enim*  
 8 standum regulae donec constet de contrario. *Bart. in l. 2. ff. si quis in ius vocat non ierit, & ibi las. num. 3. Cenar. lib. 2. par. resolut. cap. 14. num. 4. Cephal. conf. 469. nu. 5. Mascard. de probat. conclus. 1261. num. 2. ad med.*

Non obstat quod in hoc casu neptes essent melioris conditionis quam ipsae filiae testatoris; Quia responderunt filias fuisse  
 9 † dotatas, & hoc pretextu exclusas, quae ratio non militat in neptibus *Honded. dict. conf. 57. num. 62. quia neptes † positae in*  
 10 conditione nihil recipiunt ex testamento aui, sed eis dicitur praeservatum ius succedendi ab intestato, iuxta *glos. communiter*

*approbatam in l. Lucius la seconda, ff. de hered. instit. Corn. qui de communi testatur conf. 124. nu. 12. lib. 2. & communem dicit Alex. conf. 38. num. 10. lib. 6. unde † cum filiae fuerint a testatore competenter dotatae, neptes verò nihil ab eo consecutae fuerint non potest dici, quod neptes fuerint magis dilectae, & melioris conditionis, quam sint filiae, & quamuis ipsas excluderet contemplatione fratrum, non inde sequitur eorum contemplatione voluisse excludere neptes contemplatione aliorum extraneorum diuersae agnationis, & familiae, Seraph. 1216. num. 10. sola enim coniectura † exclusionis proprietarum filiarum non facit ut excludatur neptes, Mantic. de coniect. ult. volunt. lib. 11. cap. 14. Seraph. dec. 880. num. 2. ultra*  
 13 quod multis modis † euenire potest, ut testator velit excludere filias, non verò neptes ex filiis, tradunt *Molin. & Pinell. ubi supra.*

Nec obstat quae dicuntur de exclusionem, quod istae moniales fuerint exclusae à Iulio Caesare iuniore filio Herculis, cum non applicentur, quia extantibus masculis ex verbis testatoris foeminae non admittuntur,  
 14 & propterea non possunt † dici exclusae cum eis nulla vnquam fuerit delata successio, & cum testator primo vocauerit masculos, & in eorum defectum foeminas; Ideo substitutio censetur facta ordine successiuo, ut primo succedant masculi, † deinde foeminae, nam testator non intellexit foeminas simpliciter excludere, sed illis masculos praeferre, *Ruin. conf. 154. num. 3. lib. 2.*

Neque obstat statutum exclusiuum foeminarum, cum quo † censetur testatorem se voluisse conformare, quia statutum procederet, ubi cessaret vocatio testatoris, sed cum istae neptes fuerint aperte inclusae in vocatione ex deductis, exclusio statutaria non suffragatur, cum huiusmodi † statutum locum tantum habeat ab intestato, praesertim quando praeservatur testamentariae dispositiones. *Anchar. conf. 300. & licet statutum non habeat verba suspensiuam, tamen excludit superstitibus masculis, quae*  
 18 verba † important exclusionem suspensiuam, & temporalem ex *Abb. conf. 92. ad fin. lib. 2. Gabr. de statut. concl. 4. num. 41.*

Quod autem Daria, & Flauia sint in substitutione positae constat ex illis verbis relatis in codicillis, ibi, & eorum heredes, & successores filios ex eis descendentes, &c. ex quibus constat reciprocam substitutionem omnes descendentes ex filiis substitutis



19 tis comprehendere, & quod † Monasterium propter religiosum præferatur substitutio est text. expressus in cap. in presentia de probat. ubi notant Doct. omnes.  
Et ita utraque parte, &c.

\* Sunt decisiones 216. & 269. supra in hac parte, & infra par. 2. habentur alia, ut notati ad decisionem 312. coram Reuerendiss. P. D. meo Merlino Decano, quæ est in eadem causa. Et in parte 3. adest alia sub die 28. Ianuarij 1636. coram Illustriss. D. Patriarcha Constantinopolitano, est decisio 92.

R. P. D. Q V E I P O.

Trientina Beneficij.

Die Luna 12. Nouembris, 1629.

# A R G V M E N T V M.

Beneficiorum unio, quando sit permilla, & an assertioni Episcopi stetur circa causam unionis. Capituli consensus in unione, utrum requiratur in ipso contractu, & an sufficiat, quod ex intervallo subsequatur, quæ sententia est valde inter Iuris interpretes conuersa, & est materia brocardica. Vera tamen est, quod sufficit ex pacto facto.

## S V M M A R I V M.

- 1 Beneficiorum suppressio sine causa est à iure interdicta.
- 2 Unio beneficiorum nisi ob evidentem utilitatem, vel necessitatem est permilla.
- 3 Assertioni actum gerentis, circa interuentum causa, in actibus sine ea prohibitis, fidem non adhibetur.
- 4 Episcopus non debet in genere exprimere causam alienationis rerum Ecclesie, sed in specie, alias eius assertioni non statur. num. 13.
- 5 Ius patronatus non acquiritur, etiam si ad sit consensus Ordinarij ex augmento dotis Ecclesie adificata, & consecrata.
- 6 Ius patronatus non acquiritur ex donatione Ecclesie de paupertate.
- 7 Ecclesia libera non potest subijci iurispatron. alicuius, nec etiam per Episcopum.
- 8 In alienatione totati rei Ecclesie de iure communi Pontificia auctoritas desideratur. In Ecclesia submissione, & seruitute ad fauorem laycorum requiritur omnino Papæ auctoritas. num. 8.

- 9 In Ecclesia submissionibus ad fauorem laycorum, est cautius agendum, quàm in alijs alienationibus.
- 10 Dotatium rerum hypoteca est prohibita, etiam consentiente uxore.
- Dotatium rerum alienatio est permilla consentiente uxore. num. 10.
- 11 Ingenuus non possit se subijcere seruilibus operibus.
- 12 Episcopi assertioni circa ea, quæ vidit in visitatione an stetur.
- 14 Episcopi assertioni in visitationibus plenè credendum non est, licet plurimum sit deferendum.
- 15 Capituli consensus in unione est solemnitas propter utilitatem Ecclesie desiderata, ideo non solum Capitulum, sed quilibet alius potest de eius defectu, si non interfuerit opponere.
- 16 Capituli consensus in unionibus non fuit inductus in eius fauorem, sed pro forma, & solemnitate.
- 17 Unio facta absque consensu Capituli est nulla.
- 18 Uniones inter species alienationum perpetuarum enumerantur.
- 19 Alienatio rerum Ecclesie non est interdicta fauore Capituli, vel Clericorum, sed fauore, & intuitu Ecclesie. num. 17.
- 21 Duo, quando equiparantur, tunc eadem ratio in eisdem militat.
- 22 In alienationibus perpetuis rerum Ecclesie consensus Capituli, & auctoritas exigitur.
- 23 Actus, si lege caueatur, quod non possit geri sine consensu talis persona, tunc requiritur per modum solemnitatis talis consensus.
- 24 Capituli rati habitio in alienationibus perpetuis rerum Ecclesie, non habet locum.
- 25 Capituli consensus in alienationibus temporalibus rerum Ecclesie, sufficit vel tacitus vel expressus, & post facto.
- 26 Capituli tractatus in alienationibus rerum Ecclesie est necessarius pro forma, & solemnitate.
- 27 In Alienatione rerum mobilium minorum, si sint dicta res pretiosæ, requiruntur eadem solemnitates, quæ adhibentur in alienatione immobilium. & num. 28.
- 29 Capituli consensus in alienatione rerum Ecclesie non requiritur vii persona interesse habentis, sed solum tamquam solemnitas.
- 30 Episcopi auctoritas in alienationibus rerum Ecclesie in ipso actu interuenire debet, & non sufficit, quod accedat postea.
- 31 Alienatio rerum Ecclesie sine consensu Capituli potest à quolibet cuius interest impugnari.



- 32 Alienatio rerum Ecclesia sine consensu Capituli conualefcit ex consensu postea superuenienti.
- Et d. alienatio valet ex tunc, non verò ex tunc. num. 29.
- 33 Quod procedit in ratificatione cuiuslibet actus ab initio nulliter celebrati, nisi contrarium sit in iure expressum. num. 34.
- 35 In ratificatione omni per quam actus incipit valere ex tunc, requiruntur omnes solemnitates, quae à principio desiderabantur.
- 36 Ratificatio mulieris, & minoris easdem solemnitates exigit, quae sunt necessariae in celebrando contractu de nouo.
- 37 Contractus à pupillo, vel minori sine debita solemnitate celebratus licet sit nullus, claudicat tamen ex parte pupilli, in cuius arbitrio stat recedere, nec ne.
- 38 Tamen alteri parti ab illo contractu inuito pupillo recedere non licet.
- 39 Alienatione rerum Ecclesiae nulla ex defectu solemnitatum, Ecclesia tantum, & non altera pars potest illam impugnare.
- 40 Vnio simpliciter non est nulla defectu consensus Capituli, si Capitulum praedictum defectum non opponat.
- 42 In Vnionibus consensus Capituli potest ex post facto interuenire, licet materia ista sit valde controuersa, & brocardica. num. 41.
- 43 Episcopi auctoritas, & consensus in alienatione iurispatronatus desiderata, potest ex post facto interuenire.
- 44 In decimarum alienatione sufficit consensus Episcopi ex post facto interuenire.
- 45 Actus ab initio nullus conualefcit ex qualitate necessaria postea superueniente.
- 46 Testamentum nullum ob praeteritionem filij, mortuo filio in vita patris, conualefcit de iure praetorio.
- 47 Testamentum patris ut valeat, essentialiter requiritur institutio, vel exheredatio filij existentis in potestate.
- 48 Solemnitatibus in contractibus ad fauorem alicuius introductis ille solus potest opponere de earum defectu.
- 49 Lex quaelibet habet duplicem finem intentionis, scilicet, & executionis.
- 50 Beneficio pro aliquo à lege introducto, potest renunciari, nisi sit prohibitus hoc facere.
- 51 Text. in li. ubemus nulli C. de sacr. sanc. Eccles. intellectus.

DECISIO CCCXVIII.

**C**ausa iterum proposita, cum decisio facta sub die 18. Maij praeteriti \* duas partes contineat, quarum prima cau-

sas vnionis secunda verò consensum capituli respicit, Dominis, quoad primam partem in decisis standum esse placuit, nam cum & beneficiorum suppressio sine causa à iure sit interdicta cap. ex parte de constit. & per vnionem, nisi ob euidentem necessitatem, & vel vtilitatem Eccl. non sit permessa cap. exposuisti de praeben. & ibi DD. cap. pastoralis de donationibus clem. si una de reb. Eccles. & tradunt Oldrad. conf. 261. Rebuff. in tract. de vnion. num. 38. Azor. instit. moral. 2. par. lib. 6. cap. 28. quaest. 4. quorum, vtrumque in vnione, de qua agitur, deficit, nam Ecclesiam S. Mariae de Saletto congruente dote frui extat, probatur in Summario Petri, vt in decisione notatur.

Neque obstat assertio Episcopi in vnione afferentis redditus praed. Ecclesiae defecisse, tum quia absque praed. causa non erat vnio permessa Episcopo, ideò succedit doct. Bari. in l. si forte ff. de Castren. pecul. docentis & assertionem agentis circa interuentum causae nullam fidem facere in actibus absque causa fieri prohibitis, sequitur Rota apud Card. Caualerium decis. 439. num. 6. Tum quia in genere tantum, non & verò in specie Episcopus causarum relationē in vnione fecit, quo casu eius assertioni standum non esse communiter traditur per textum in l. qui Testamentum ff. de probat. l. cum quis S. Titia, ff. de leg. 3. l. fin. ff. de exercit. act. & ibi docet Bald. Castren. & Alexand. in l. si donatione, C. de collat. Tiraq. in l. si nunquam verb. donat. largitus num. 93. Garf. de nobilit. glos. 2. num. 17. & in terminis vnionis docet Oldr. conf. 262. num. 4. Caputaq. dec. 350. num. 30. par. 3. & cum plur. relatis Garf. de benef. par. 12. cap. 2. num. 126.

Precipue quia in beneficijs simplicibus, dos non desideratur, vt in decisione firmatur, & licet admitteretur propter paupertatem illorum vnionem posse fieri, hoc procederet vt beneficia libera remanerent, non verò vt iurispatronatus subijcerentur, quia ex & augmento dotis Ecclesiae edificatae, & consecratae non acquiritur iurispatron. etiam cum consensu ordinarij, glos. in capit. pie mentis 16. q. 7. ubi Archid. num. 3. & 4. Turrecrem. num. 6. Abb. conf. 59. num. 3. & conf. 106. num. 4. lib. 2. Feder. de Sen. consil. 234. ad fin. Rocch. de iurep. verb. & doctabit q. 3. num. 4. & q. 2. Lamberti. eadem tract. lib. 1. par. 1. q. 6. art. 1. num. 1. & 2. & art. 2. num. 11. & fuit resolutum in Lunen. Sarzanen. beneficij 5. Iulij 1599. coram bo. me. Card. Millino; quod procedit etiam quod Ecclesia fuerit & de pauperata, Card. in cap. quoniam q. 1.



- q. 1. de iurep. Rocch. ubi sup. verb. pro eo q. 3. n. 5. Rot. decis. 528. num. 2. & decis. 457. num. 18. par. 1. diuers. & fuit dictum in præallegata Lunen. Sarzanen. beneficij. Et ratio est, quia
- 7 Ecclesia libera non potest subijci & iuripatronatus alicuius, nec etiam per Episc. Abb. d. conf. 106. num. 4. par. 2. Roc. ubi sup. q. 16. n. 34. Staphil. de Liter. Grat. iii. de modo, & form. impetr. s. sequitur videre n. 3. & 4. Bero. conf. 4. num. 33. lib. 1. Rota in Albanen. iurisp. 17. May 1595. coram bo. mem. Penia, & in Nola- na beneficij 19. Ianuarij 1594. coram bo. me. Card. Arigonio per textum optimum in cap. 2. Ibi bona immobilia, seu Iura ipsarum Laycis submittere, subijcere, seu supponere absque Capituli sui consensu, & Apostolica Sedis licen- tia speciali de reb. Eccles. non alienan. lib. 6.
- 8 nam cum in totali alienatione rei Ecclesiæ iure communi Pontificia auctoritas deside- retur in subiectione, & seruitute super ipsis rebus ad laycorum fauorem imponenda, multò magis specialis Pontificia auctoritas exigi debet, vt in d. cap. 2. nouiter fuit con- stitutum, nam vt ibi notat glos. verb. specia- li in talibus & submissionibus maius pericu- lum vertitur, & ideò cautiùs quàm in alijs alienationibus est agendum l. 1. s. sed & si quis, ff. de Carbon. edit. cap. quiescamus 42. d. cap. ubi periculum de elect. eaque ratione
- 9 Iulia & rerum dotalium fuit hypotheca in- terdicta etiam volente vxore quamuis alie- natio vxore consentiente permissa remane- ret, vt traditur in princ. instit. quib. alien. li- cet vel non, & ibi Theophil. rationem reddi- dit, quàm sequitur Barbosa in l. 1. s. par. num. 1. ff. sol. matrim. & in eo, qui cum ingenuus
- 10 remaneret seruilibus & operibus se subie- cit, tradit text. in l. si quis pro eo 56. in princ. ff. de fideiuss. & ibi notarunt Bari. & reliqui Doct. & Covar. in cap. quamuis pactum 1. par. s. 2. num. 3. Sarmien. lib. 1. select. cap. 3. Forca- nulus in Neryomantia Iuris Dial. 53. Conan. lib. 6. comment. cap. 6. num. 12.

- Minus obstat circa causas Episcopi asser- tio in qua prædicta vnio fundatur, cui & esse credendum, vt patefacta in visitatione tenet Rot. apud Cas. de Grass. dec. 1. de reb. Ec- cles. non alien. & coram Caualerio d. decis. 439. num. 8. Seraph. dec. 1272. nu. 3. nam respon- detur dictam assertionem in genere non,
- 13 in specie & emissam fuisse, vt oportebat vt supra dictum est, tum etiam quia dec. Cas. de Grass. procedit in solemnitatibus, non ve- rò in causis vnionis, vt notatur in supradi- cta decisione Caualerij, vel in vnione præ- terita non verò in ipso actu visitationis fa- cta, vt in præallegata decisione 439. maxi-

14 mè quia nullibi traditur assertioni & Epi- scopi in visitationibus plenè credendum, sed dumtaxat plurimum esse deferendum, C. Seraph. dec. 1026. num. 3. Rot. dec. 233. sub. num. 2. par. 2. recent. Ludonif. dec. 482. num. 6. & ex testibus pro parte Petri examinatis de congrua dote Ecclesiæ S. Mariæ de Saletto visum fuit Dominis sufficienter constare.

Circa secundam partem decisionis, quã- uis conclusionem in ea firmatam admittere videatur Rot. apud Illustri. Card. Pamphiliũ decis. 455. num. 5. par. 2. recent. dum docet consensum Capituli esse solemnitatem,

15 propter Ecclesiæ & vtilitatem desidera- tam, & ideò non solum Capitulum, sed quemlibet alium cuius interfuerit posse de eius defectu dare, vt traditur in illis ver- bis, Et cum solemnitas huiusmodi consensus fuerit inducta fauore Ecclesiæ de eius defectu, nedum Capitulum, sed etiam quilibet alius ca- sus interest opponere potest ex adductis in cau- sa Vercellen. vnionis 26. Aprilis 1610. coram Illustri. Card. Lancellotto, & eandem senten- tiam sequutus est Garz. de benef. par. 12. cap. 2. num. 164. in illis verbis, Sed hæc intelli- gentia mihi non probatur, nam consensus Ca- pituli in vnione, non tam fuit introductus in eius fauorem cum de eius præiudicio non aga- tur, quam pro forma, & solemnitate ne pas- sim, & temerè fiat ad trad. per Simoncell. de decretis in præfat. num. 54. & in terminis quod consensus Capit. in vnione requiratur à lege per modum solemnitatis docet Bursat. d. conf. 185. num. 14. lib. 2. hætenus Garz. Et quod

16 consensus Capituli in vnionibus non fue- rit inductus in eius fauorem, sed potius pro forma, & solemnitate tradit cum pluribus relatis Riccius in praxi fori Ecclesiæ. decis. 487. num. 2. in illis verbis. Nam consensus Capituli in vnione non fuit introductus in eius fauorem, cum de eius præiudicio non agatur, sed potius pro forma, & solemnitate ne passim & temerè fiat secundum Simoncell. de decretis in præfat. num. 54. Bursat. conf. 185. n. 14. vol. 2. Rub. conf. 17. num. 4. Bondig. conf. 60. n. 7. Merenda conf. 17. num. 5 & 8. hætenus Ric- cius qui ibidem nu. 1. docet de defectu præ- dicti consensus quilibet cuius interest op- ponere posse in illis verbis, Vnio facta ab-

17 sque & consensu Capituli est nulla, cum & forma non seruetur, Bald. conf. 322. vol. 1. Soc. conf. 15. num. 15. vol. 1. & hæc nullitas poterit opponi à quocumque cuius interest Rot. diuers. dec. 247. num. 5. par. 1. hætenus Riccius.

18 Et cum vniones inter & species alie- nationum perpetuarum enumerentur se- cundum tex. expressum in cap. tua in fine de



- his, quæ sunt à Prælat. sine consensu Capit. & colligitur ex Clem. 2. de reb. Eccles. non alien. videtur, quod alienatio rerum Ecclesiasticarum non sit favore Capituli, aut Clericorum interdicta, † sed favore, & intuitu Ecclesiæ dumtaxat secundum, text. in auct. de non alien. §. non igitur, & in l. iubemus nulli 14. ibi neque si omnes cum religioso Episcopo, & economo Clerici in earum possessionem alienationem consentiant, C. de Sacros. Eccles. ubi glos. verb. consentiant notauit
- 19 non favore Clericorum † sed Ecclesiæ alienationem fuisse prohibitam illis verbis, quia Ecclesia est non eorum fauor, & ibi quædam additio in illis verbis, sed hoc ne res alienentur non est inductum in fauorem eorum, sed in fauorem Ecclesiæ, quæ additio mouetur per eundem text. in vers. ut sicut, in illis Verbis, Ut sicut ipsa religionis, & fidei mater perpetua est, ita eius patrimonium ingier seruetur illesum. Nam æquiparantur illa duo, † quare æqua ratio militare videtur ex traditis à Cassad. decis. 6. num. 8. de Iurep. Anton. Gomez. in l. 24. Taur. num. 1. vers. ex quo notabiliter Solis de censib. lib. 3. cap. 3. nu. 7. ex quibus iuribus desumptus est text. in c. nulli de reb. Eccles. non alienan. ut testatur glos. fin. ibi & Cuiac. in d. nouella de non alienan. Ant. Aug. in scholijs ad primam Collectione decretalium c. 4. tit. de rebus Eccles. non alienan. & notabit Castill. de usufruct. cap. 54. num. 4. & in alienationibus perpetuis rerum † Ecclesiarum consensum Capituli pro forma, & auctoritate exigi, & ex post facto interuenire non posse, tenet Abb. in cap. ea noscitur num. 3. de his qui sunt à Prælat. & sequitur cum alijs relatis Redoan. de reb. Eccles. fol. 182. num. 1. ibi iste consensus Capituli, vel alterius persona debet secundum aliquos in ipso actu præstari, & non ex intervallo per D. Anton. in cap. cum nos de his, quæ sunt à Prælat. Nam † quando lege canetur quod actus non possit geri sine consensu talis personæ vel Capituli, tunc consensus requiritur per modum solemnitatis, & sic pro forma, aliis actus erit nullus nisi in ipso actu interueniat, & nu. 17. ibi & ratio quare in alienatione perpetua non habeat locum † ratihabitio videtur dari per Abbatem in c. cum nos eodem tit. ibi dicunt DD. quod prædicta Intra possunt intelligi in concessione ad tempus facta nam in alienatione perpetua non videtur, quod habeat locum ratihabitio propter necessitatem præcedentis tractus, & hoc fuit ultimum dictum Innoc. & per Abbatem, ibi & num. 24. ibi, Unde per hoc in alienationibus poterit † dici vel tacitus, vel expressus consensus, & post factum haberi poterit, secus in alienationibus perpetuis, ut per Abbatem etiam in cap. ea noscitur de his, quæ sunt à Prælat. Et quod tractus Capituli † sit necessarius pro forma, & auctoritate actus, & ex post facto non possit interuenire tenet glos. in cap. 1. vers. tractatus de rebus Eccles. lib. 6.
- 26 Idque ille text. suadere videtur, nam in alienatione ibi relata interuenerant consensus Capituli, & tamen quia tractatus non præcesserat neque in ipso actu alienationis interuenerat declaratur alienatione irritam fuisse, & suadetur ex text. in cap. tua 8. de his quæ sunt à Prælat. ibi, & cum totius Clerici tractatu atque consensu, & ibi glos. verb. tractatu in alienatione rerum mobilium;
- 27 & etiam quando res † mobiles prætiosæ alienantur exigat eandem solemnitatem, quæ de iure in rerum minorum alienatione desideratur in illis verbis. Et hoc immobilibus, vel mobilibus prætiosis quia si sint prætiosa, necessaria est solemnitas, C. de admitt. tutor. lex quæ & suadetur etiam ex textu in cap. sine exceptione 52. 12. q. 2. in illis verbis, Et cum totius Clerici tractatu atque consensu id eligat, & ibi glos. ver. profuturum vers. hoc suas, ibi quod licet omnes Clerici consentiant, si tamen non observatur forma alienationis, alienatio nulla est & ex text. in c. 2. ibi seu aliis alienando in forma, & casibus à iure permissis de reb. Eccles. non alien. l. 6. ut notauit Covar. lib. 2. var. cap. 17. num. 2. quam sententiam admisit Burr. in cap. cum nos nu. 5. de his, quæ sunt à Prælat. & in ea præcipuè patrocinator suam causam, Soccin. sen. conf. 15. num. 31. vol. 1. Et in alienationibus
- 28 † perpetuis eandem sententiam cum pluribus relatis tenet Rebuff. in compend. alienationum, num. 15. & cum pluribus Bursat. conf. 285. num. 14. lib. 2. & quod in prædictis alienationibus consensus Capituli non requiratur pro eius interesse, sed pro solemnitate firmavit Rota apud Seraph. dec. 338. num. 2. in illis verbis, & quamuis requiratur eo casu consensus Capituli, tamen † non requiritur uti personæ interesse habentis, sed solum tamquam solemnitas, ut colligitur ex traditis per Franc. in cap. 1. num. 16. de rebus Eccles. non alienan. & declarat Rebuff. de reb. Eccl. non alienan. In primo & tertio requisito, & firmavit etiam Rota apud Mantica. dec. 144. num. 5. ibi nec sufficit quod † auctoritas Episcopi postea accesserat, quia debet in ipso actu interuenire non ex intervallo arg. legis obligari, §. Tutor, ff. de auct. tutor. Dec. in d. cap. cum accessissent num. 9. aliis 38. & 40. de con. sit. In eamque sententiam videtur text. in cap. si



cap. si quis presbyterorum 6. S. fin. de reb. Ec-  
 31 cles. docens alienationem sine consensu  
 Capituli factam quemlibet, cuius interest  
 impugnare posse, & ibi notauit glos. verb.  
 personis, Bald. & Cin. in l. iubemus nulli 14.  
 S. sanè num. 5. C. de sacros. Eccles.  
 Et quamuis alienationem sine consensu  
 Capituli factam conualescere ex consensu  
 32 † postea superuenienti à pluribus recep-  
 tum sit, vt infra dicetur, admittunt tamen  
 contractum illum ex nunc, non verò ex  
 tunc valere, vt tenet glos. in cap. 1. verb. tra-  
 ctatus vers. in alienatione de rebus Eccles. lib.  
 6. Soccin. sen. d. conf. 15. num. 39. & in rati-  
 33 ficatione † cuiuslibet actus ab initio nul-  
 liter celebrati tradit pro reg. Butr. in cap. cum  
 nos nu. 5. vers. sed est differentia de his, quæ  
 fiunt à Prælat. Bart. in l. obseruare num. 4. ff.  
 de offic. pro conc. Surd. dec. 69. nu. 15. Honded.  
 conf. 38. num. 19. Redoan. ubi supra num. 24.  
 Rot. dec. 557. num. 3. par. 1. rec. nisi contra-  
 34 rium † sit in iure expressum, vt in cap. cura  
 de Iurep. & in cap. cum nos de his, quæ fiunt  
 à Prælat. cum alijs quæ sic intelliguntur à  
 Rebuff. in tract. alien. rer. Eccl. n. 15. Soccin. sen.  
 in d. conf. 15. n. 44. vers. ad aliam lib. 1. propter  
 rationem traditam à Butr. in d. c. cum nos n. 5.  
 Per hoc tamen sententia supra relata,  
 nullatenus læditur, tum quia in omni ra-  
 35 tificatione per quam † actus incipit valere  
 ex nunc idest à tempore ratificationis, non  
 verò ex tunc, quando actus fuit celebratus,  
 omnes solemnitates, quæ à principio fue-  
 runt desideratæ debent interuenire, vt te-  
 net Rot. apud Ludouif. decis. 395. per tot. ubi  
 num. 12. plures refert auctores, & cum  
 pluribus relatis, Surd. conf. 364. num. 45.  
 Thom. Sanchez de matrim. lib. 2. disput. 37. n.  
 36 11. & ideò † ratificationem mulieris, &  
 minoris easdem solemnitates exigere, quæ  
 sunt necessariae in celebrando contractu de  
 nouo testatur, Rot. coram Ludouif. decis. 473.  
 & coram Séraph. dec. 1242. n. 2. atque ita se-  
 cundum istam sententiam, consensus Capi-  
 tuli adhibitus per modum ratificationis  
 concurret cum cæteris solemnitatibus tem-  
 pore quo contractus incipit habere vires.  
 37 Tum † quia sicut contractus à pupillo,  
 vel adulto sine debita solemnitate celebra-  
 tus licet sit nullus, claudicat tamen ex par-  
 te pupilli in cuius arbitrio est, vel recede-  
 re propter nullitatem, vel persistere si vo-  
 38 luerit, cum tamen alteri parti † ab illo cō-  
 tractu inuito pupillo, vel adulto recedere,  
 non sit permissum l. pupillus S. 1. ff. de auct.  
 tutor. l. Iulianus, S. Si quis à pupillo, ff. de aet.  
 empt. l. 1. ff. de rescin. vend. & in his locis

glos. Bart. & DD. Surd. de alim. tit. 8. priuil.  
 36. num. 80. Ludouif. decis. 467. nu. 5. idem  
 39 obseruatur in alienatione rerum Ecclesia-  
 sticarum absque debita solemnitate cele-  
 brata, vt tenent Cyn. & Salicet. in l. iubemus  
 nulli, S. sanè, num. 2. C. de sacros. Eccles. &  
 cum plur. relatis Pinell. in l. 1. par. 3. num. 33  
 C. de bon. mater. Surd. decis. 69. num. 23. Ludos-  
 uif. ubi supra, & ibi adden. num. 16. & agen-  
 de nullitate huius alienationis, eo quod  
 Capituli consensus tempore contractus nō  
 40 fuerit † adhibitus quod potest Capitulum  
 ratione prædicti priuilegij inuito altero  
 contrahente in alienatione persistere, nota-  
 uit eleganter, Butr. in dicto capit. cum nos  
 in fin. Et in vnionibus, & alienationibus  
 hoc ipsum notare videtur Rota cum pluri-  
 bus ab ea relatis decisione 133. num. 10. cum  
 duobus seqq. par. 2. diuers. ubi ea ratione, &  
 propter dictum priuilegium minoribus, &  
 Ecclesiæ concessum traditur posse Capitu-  
 lum, in vnione, & alienatione absque eius  
 consensu facta permanere,  
 41 Verum his † non obstantibus dubia  
 est hæc sententia, & maximè controuersa,  
 inter iuris interpretes, vt fatetur Soccin. d.  
 conf. 15. n. 39. ibi, sed hic aduertendū est quod  
 iste articulus videtur esse aliquantulum difficilis  
 propter varias maiorum nostrorum opiniones  
 & esse materiam brocardicam fatetur Butr.  
 ubi supra num. 5. ibi, & ingredior mate-  
 riam brocardicam, & Doctores. placuit à  
 decis. in hac parte recedere, & contra-  
 riam sententiam amplecti vt in vnionibus  
 42 consensus Capituli possit ex post facto †  
 interuenire, & eiusdem Capituli fauore  
 prædicto consensum à iure desiderari cum  
 Alexand. conf. 219. num. 16. & 17. lib. 6.  
 Boer. decis. 345. num. 3. & 4. Rebuff. in reg.  
 de vnionibus glos. 11. num. 20. Hoied. de in-  
 compatib. benef. 2. par. cap. 3. num. 9. Azzor.  
 instit. moral. 2. par. lib. 6. cap. 28. q. 12. in  
 fin. & tenet Rosa dec. 133. num. 9. par. 2. di-  
 uers. & decis. 455. num. 5. par. 2. recent.  
 Grat. discept. forens. cap. 578. num. 32. &  
 plures relati à Garz. de benef. par. 12. cap. 2.  
 num. 147. Ricc. decis. 198. num. 16. par. 4.  
 per text. in cap. cura, ibi, nisi auctoritas Diæ-  
 cesani Episcopi, & consensus ad sit, & ibi, aut  
 Diæcesani Episcopi habuerit postea consensum,  
 cap. suggestum 20. ibi, aut eius assensus fue-  
 rit postea subsequutus, de Iure patronatus, in  
 43 quibus † auctoritas, & consensus Episcopi  
 in alienatione Inrispatrouatus desiderata  
 potest ex post facto interuenire, sicut in re-  
 liquis alienationibus rerum Ecclesiastica-  
 rum intuitu Capituli eius consensum desi-  
 derari



derari, & ex post facto posse interuenire DD. censuere per textum expressum in cap. cum nos 3. in illis verbis, certum est de rigore Iuris concessionem illam non tenere, quam reclamante Capitulo per predecessorem suum constat factam fuisse nisi eam ratam postmodum, habuisset de his que sunt à Prælat. & ibi glos. verb. ratam in illis verbis & ita alienatio que de iure non tenet ratihabitione, confirmatur, capitulo ultra 16. quæst.

44 1. ubi in alienatione & decimarum consensum Episcopi sufficit ex post facto interuenire, & ibi glos. verb. consensum notabit his verbis argumentum quod ratihabitione Episcopi retrahitur, & confirmat illud, quod per se inuolidum erat, nam frequens est in iure & actum ab initio nullum conualescere ex consensu, vel alia qualitate necessaria postea superueniente vt in l. licet 56. ff. de iudic. l. licet Cod. de procur. l. 3. S. falsos ff. rem rat. hab. & in testamento nullo pro-

46 pter filij præteritionem, vt mortuo filio & in vita patris conualescat de Iurepretorio docet text. in l. posthumus 12. S. idem & circa ff. de iniusto rupto, & ibi Bart. & Castren. & Duran. cap. 3. vel consentiente filio præterito, vt in l. filio præterito 23. ff. eod. titulo, vt docent Bart. ibi num. 29. Anton. Gomez. 1. tom. var. cap. 11. num. 6. Sarmient. lib. 8. select. in l. cum patrono num. 4. ff. de leg. 2. Gutier. in l. nemo potest num. 139. ff. de legat. primo Spin. in speculo testam. in rubrica par. 13. num. 33. Conam. lib. 10. comment. cap. 4.

47 num. 4. quamuis ad validitatem & testamenti institutio, vel exhereditatio filij existentis in potestate essentialiter desideretur l. inter cetera, ff. de lib. & posthu. text. in princ. inst. de exheredit. liber. nam cum hu-

48 iusmodi solemnitates respiciant & fauorem, & vtilitatem eorum quorum interest, de earum defectu illis dumtaxat opponere permissum est ex traditis per Surd. de alim. tit. 8. priuileg. 56. ex num. 8. Graian. discept. forens. capit. 27. & num. 39. & agens de consensu Capituli in vnionibus beneficiorum, & alienatione rerum Ecclesiasticarum optimè notauit Rota decis. 133. nu. 10. cum

49 duobus seqq. p. 2. diuers. Nam cum lex & quælibet habeat duplicem finem intentionis nempe, & executionis, & respectu primi debeat principaliter vtilitatem publicam, respicere secundum text. sic intelligendum in cap. erit autem lex. 4. distinct. & respectu secundi vtilitati eorum consulat, in quibus exercetur, vt post Nauar. in cap. cum minister 23. quæst. 5. num. 28. docet Couar. in cap. quamuis pactum 2. par. S. I. num. 6. Ma-

zienz. in l. 2. titul. 2. lib. 5. recap. glos. 3. nu. 18. Barbof. in l. prima, num. 65. ff. solut. matrim. eius beneficio & possunt renunciare, ex reg. iex. in l. fin. C. de pact. l. si quis in conscribendo, C. de Episcop. & Cler. l. si Index circumuento, ff. de minoribus, nisi specialiter sint prohibiti, vt in l. Iulia de fund. dotat. notarunt DD. proximè relati, & ita intelligi potest, & tex. in d. l. iubemus nulli, C. de sacros. Eccles. & prædictam Dominorum sententiam duodecim fundamentis acriter, & latè defendit, Soccin. sen. d. conf. 15. & num. 39. & tenet Alexan. d. conf. 219. nu. 16. & 17. lib. 6. Boer. decis. 345. num. 3. & 4. Riccius d. dec. 199. num. 16. par. 4. Grat. discept. forens. d. cap. 578. num. 32. & plur. relati à Garz. de benef. par. 12. cap. 2. num. 147. & post Hostiensem, Gemin. in cap. 1. nu. 12. de rebus Ecclesiasticis lib. 6.

Ex quibus ita fuit vtraque parte informante conclusum, &c.

*\* Et supra in hac parte decis. 294.*

EMIN.<sup>MO</sup> ET REV.<sup>MO</sup> D. CARD. VIRILL.

Ferrarien. Emphyteusis.

Die Veneris 16. Nouembris 1629.

## ARGUMENTVM.

Emphyteutica bona Ecclesiastica vigore Constitutionum Bonifacianæ, & Paulinæ sunt ad instar bonorum allodialium, ita vt emphyteuta possessor possit de illis liberè disponere. Citatio proximiorum in legitimatione filiorum naturalium, quando non sit necessaria.

## SVMMA RIVM.

- 1 Ecclesiastica bona emphyteutica vigore Constitution. Bonifaciana, & Paulina sunt redacta ad instar allodialium.
- 2 Ecclesiasticorum bonorum emphyteuta possit liberè de dictis bonis disponere iam inter vivos, quam in ultima voluntate ad fauorem extraneorum etiam cum exclusione vocatorum, & nu. 3.
- 3 Ecclesiastica bona emphyteutica continentur sub generali institutione, num. 2.
- 4 Filij illegitimi, etiam legitimati, sunt incapaces emphyteusis Ecclesiastica.
- 5 Bonifaciana, circa bona emphyteutica Ecclesie, procedit etiam fauore legitimatorum.



- 6 Clausula vocatis vocandis, intelligitur tantum de illis, qui de iure sunt vocandi, & citandi.
- 7 Legitimation, quando est facta instante illo, qui potest de suis bonis disponere, non est necessaria illorum citatio, ad quos d. bona pervenirent, si non fuisset facta dispositio aliqua.
- 8 In legitimatione facta ad instantiam eius, qui potest de bonis disponere non requiritur citatio venientium ab intestato.
- 9 Testatur sicuti potest ad libitum disponere de suis bonis ad favorem extraneorum absque citatione, ita etiam potest impetrare filij naturalis legitimationem.
- 11 Patri si competat facultas eligendi in bonis fideicommisso subiectis, alias devoluantur ad proximiores, tunc si prius obtinuerit legitimum filium, & illum eligat, non requiritur citatio proximiorum.
- 12 Legitimation subsistit etiam in preiudicium proximiorum, quorum non fuit facta mentio, si pater legitimans possit ad libitum disponere de suis bonis.
- 13 Clausula sine preiudicio venientium ab intestato, posita in legitimatione non operatur quando legitimatus vocatur ab eo qui potest disponere.
- 14 Narrativa facta per verba, ut asseritur, non requirit iustificacionem.
- 15 Filius illegitimus presumitur de iure natus ex soluto, & soluta.
- 16 Bulla Pij V. contra illegitimos intellectus.
- 17 Bulla Pij IV. contra illegitimos, quando habeat locum.
- 18 Odd. conf. 16. num. 14. reprobat.
- 19 Filij legitimati non differunt à legitimis, & naturalibus.

## DECISIO CCCXIX.

**D**ISPVTATO dubio, An constet de tali vocatione Alberti, quæ illi suffragetur non obstante dispositione testamentaria Alphonfi, negativè Domini responderunt; Nam licet Albertus in inuestitura esset vocatus, tamen huiusmodi vocationi ei non suffragatur ꝑ cum bona emphyteotica etiam Ecclesiastica, de quibus agitur, vigore Constitutionum Bonifacianæ, & Paulinæ redacta sint ad instar alodialium, itaut emphyteuta possessor possit liberè disponere inter viuos, & in ultima voluntate ad favorem extraneorum, ꝑ etiam cum exclusione in inuestitura successivè vocatorum, & bona prædicta sub uniuersali institutione continentur, etiam si spe-

cialiter mentio illorum facta non fuerit, ut in puncto Bonifacianæ tradit Alex. conf. 91. num. 13. vers. non obstat, quod vigore Bullæ lib. 1. Ancaran. conf. 303. nu. 7. Rimin. iun. conf. 445. nu. 12. lib. 4. & conf. 558. nu. 19. & seq. lib. 5. Laderch. Imolen. conf. 19. nu. 2. et 10. Marcobrun. conf. 26. num. 221. et 257. et 351. Bertaz. conf. ciu. 79. nu. 6. 8. et 11. Cum ergo Alphonsus emphiteota, & possessor bonorum instituerit heredem uniuersalem Andream nepotem, ex hac testamentaria dispositione uniuersali inducitur exclusio ꝑ Alberti, & non suffragatur vocationi inuestituræ, cum illa non sit absoluta, sed cum qualitate, quatenus emphiteota possessor alium heredem sibi bene visum non instituisset per præallegata.

Non obstat, quod ꝑ Andreas esset naturalis, & illegitimi etiam legitimati sint incapaces emphiteusis Ecclesiasticæ Rot. dec. 474. par. 1. diu. Quia Bonifaciana procedit ꝑ etiam favore legitimatorum, ut in terminis Bonifacianæ tradit Laderch. d. conf. 19. in princ. et per tot. ubi reprobat consil. Ruini, immò Constitutio Paulina expressis verbis comprehendit etiam legitimatos, ut in Sum. num. 4. Vnde cum Andreas habeat indiuiduam legitimationem ad bona emphyteotica etiam Ecclesiastica, cum derogatione Constitutionum Pij IV. & V. sequitur quod Bonifaciana, & Paulina, eum iuant ad exclusionem supradictæ vocationis Alberti, præsertim cum ipsa inuestitura facta sit pro obseruatione Constitutionis Bonifacianæ, ut in principio, ibi, volens obseruare contenta in litteris Apostolicis &c. Bonifacij, ac inferius ibi, & pro illis personis, quæ succedunt, & succedere possunt de iure, & virtute litterarum Apostolicarum, itaut appareat inuestituram fuisse factam iuxta terminos Bonifacianæ, quæ tribuit facultatem disponendi etiam ad favorem legitimatorum cum exclusionem vocatorum inuestitura.

Nec facit, quod in mandato de legitimando ad sit clausula vocatis vocandis, & Albertus non fuerit vocatus; Quia ꝑ hæc clausula intelligitur de illis tantum, qui de iure essent vocandi, & citandi Abb. in cap. exhibita num. 6. de iudic. Verall. decis. 53. lib. 3. in manuscript. Modern. de claus. par. 1. claus. 196. num. 4. Quare cum legitimatio ꝑ fuerit facta instante Alphonso, qui poterat de bonis ab ipso possessis liberè disponere, non erat necessaria Alberti citatio, quamuis huiusmodi bona ad eum transirent, nisi fuisset facta dispositio Soccin. sen. conf. 3. nu.



33. *vers. ad illud autem, lib. 3. Albert. Brun. conf. 2. num. 54. Bursatt. conf. 76. num. 44. Rimin. iun. in addit. ad Rim. sen. conf. 82. litt. F. ad fin. Menoch. conf. 157. num. 31. vers. non obstat octauum, & nu. 12. vers. secundo, suffragatur cū seq. Couar. de sponsal. par. 2. capit. 8. §. 9. num. 7. Hinc in legitimatione facta*  
 8 *† ad instantiam eius, qui disponere potest de bonis, non sunt citandi venientes ab intestato Tiraquel. tract. res inter alios acta limit. 2. vers. hinc fit, Lupus de illegit. comen. 3. §. 5. num. 17. Rolan. conf. 12. num. 53. lib. 4. Franc. Bec. conf. 216. n. 48. et seq. lib. 2.*

Et meritò, quia per huiusmodi legitimationem Alberto non inferebatur praeiudicium considerabile; poterat enim Alphonsus ad Andreæ fauorem non disponere, quamuis esset legitimatus, & sicuti poterat Alphonsus ad libitum disponere ad fauorem extraneorum absque citatione, ita potuit nepotis legitimationem impetrare  
 9 *Prapof. in cap. per tuas §. Cum autem sub. nu. 25. col. 2. vers. & tunc fit ad voluntatem patris qui fil. sint legit. Bart. in l. Gallus §. & quid sit tantum num. 14. vers. responde quando ff. de lib. & posth. Vnde non ipsa † legitimitio praeiudicat Alberto, sed potius ipsa Bonifaciana, & Paulina, & ipsa dispositio testamentaria Alphonsi Ruin. conf. 87. n. 20. vers. de praeiudicio enim lib. 3. Honded. conf. 92. nu. 50. in fine lib. 1. Socc. iun. conf. 93. nu. 66. vers. vel secundo lib. 3.*  
 10

Et propterea si Patri competat facultas eligendi in bonis fideicommissis subiectis, aliàs deuoluantur ad proximiores, si prius pater obtinet legitimare filium, & postea  
 11 *eundem eligat, † non requiritur citatio proximiorum, quia eis non nocet legitimitio, & poterat pater legitimatum praeiudicare, & non eligere, sed tantum nocet electio postea facta Ciriac. controu. 208. nu. 18. usque ad 24.*

Ex supradictis quoque sequitur, quod in legitimatione non erat facienda mentio Alberti: nam cum Alphonsus posset ad libitum disponere legitimitio † non praeiudicabat, idè non requirebatur mentio, ita Honded. conf. 89. num. 42. lib. 2. Menoch. conf. 20. num. 44. & seq.

Non obstat clausula, sine praeiudicio venientium † ab intestato, quia illa non operatur, quando legitimatus vocatur ex testamento ab eo, qui potest disponere, Ruin. conf. 87. num. 5. vers. de praeiudicio enim lib. 3. Paul. de Cast. conf. 102. num. 3. vers. 4. videndum est lib. 2. Alex. conf. 52. post princ. vers. & sic non potest dici lib. 2. & conf. 187.

num. 14. lib. 5. Dec. conf. 610. num. 1. Socc. iun. conf. 93. num. 66. lib. 3.

Pariter non facit, quod non fuerit iustificatum Andream esse filium Francisci, †  
 14 *quia cum narratiua fuerit facta per verba, ut asseritur, non requiritur iustificatio, Rot. dec. 60. num. 2. de rescript. in antiq. & decis. 447. num. 1. par. 1. diuers.*

15 *Prout non facit non fuisse † iustificatum Andream natum esse ex soluto, & soluta, quia sic de iure praesumitur, Rota dec. 802. num. 2. & seq. par. 1. diuers.*

16 *Nec applicatur Bulla Pij V. † contra illegitimos, quia illa non tollit dispositiones iuris communis, sed tantum habilitationes ex iure speciali prouenientes, videlicet, si legitimitio faceret capacem illum, qui non est capax Rota dec. 487. p. 1. diuers. Seraph. dec. 478. In hoc autem themate legitimatus habet habilitationem, ex Constitutionibus Bonifatiana, & Paulina, quae habilitatio aequiparatur habilitationi de iure communi, & sic legitimatus non habet simpliciter ius ex ipsa legitimatione, sed habet ius ex supradictis Constitutionibus Bonifatiana, & Paulina mediante legitimatione, quae per se sola non operatur, & huic Bullae Pij V. fuit derogatum.*  
 17 *Sicuti non applicatur Bulla Pij IV. † contra illegitimos, quia illa tollit legitimationes, quae fiunt contra voluntatem testatoris, non autem eas, quae fiunt ad illius voluntatem, & instantiam, prout est ista legitimitio, de qua agitur, quicquid † dixerit Odd. conf. 16. num. 14. Hond. conf. 64. nu. 38. & seq. l. 2. & ita respondent Eugen. conf. 52. num. 65. lib. 1. Laderch. conf. 29. num. 23. Card. Mantica. de coniect. lib. 11. tit. 10. num. 96. vers. extat etiam consimilis Menoch. conf. 461. num. 9. & 30. Lup. de illegit. comm. 3. §. 1. num. 5. & in casu similis Constitutionis Venetae Decian. conf. 42. num. 38. lib. 1. Menoch. conf. 459. num. 34. & 37. Rota dec. 488. par. 1. recen. & huic quoque Bullae fuit pariter derogatum.*

18 *Nec facit, quod in inuestitura vocentur legitimi, & naturales, quia cum ex Constitutionibus Bonifatiana, & Paulina etiam legitimati sint capaces, utique sub supradictis verbis veniunt † etiam legitimati, qui non differunt à legitimis, & naturalibus, §. reliquum. vers. si quis ergo auth. quib. mod. nat. offic. sui Alex. conf. 187. num. 8. lib. 5. last. conf. 202. num. 13. lib. 2. Tiraq. in l. si unquam in verb. suscepit liberos. num. 77. & seq. C. de reuoc. donat.*

Et ita vtraque &c.



REV. P. D. MERLINO DECANO.

Bononien. fideicommissi de Desiderijs.

Die Luna 19. Nouembris 1629.

DECISIO CCCXX.

Est impressa coram Merlino 10; 1. decis. 428.

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Narnien Successionis.

Die Luna 26. Nouembris 1629.

DECISIO CCCXXI.

Est impressa coram Merlino 10. primo decis. 429.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Romana Officij.

Die Luna 29. Nouembris 1629.

ARGUMENTVM.

Procurator vendens rem Domini, quando dicatur valde contrahere. Procurator vendens rem Domini tanquam propriam dicitur esse in dolo.

SUMMARIVM.

- 1 Procurator vendens rem Domini, de eius mandato ac eo presente, & consentiente, dicitur valide contrahere.
- 2 Vendens rem alienam cum narratiua, quod sit sua, tunc emptor potest recedere à contractu, & venditor tenetur ad pretij restitutionem.
- 3 Procuratore vendente rem Domini, de eius mandato, valet venditio, & Dominus contrahere non potest, & num. 4.
- 5 Mandati loco, est scientia, & consensus Domini.
- 6 Procurator vendens rem Domini, non eius nomine, sed tanquam propria, dicitur in dolo.
- 7 Emptor antequam soluat pretium, non efficitur Dominus, rei emptæ.
- 8 Verba intelligenda sunt iuxta naturam actus & subiectam materiam, super qua interponitur.

9 Ab emptione licet discedere, & pretium recuperare propter dolum.

10 Officia Notariorum Capituli sunt redacta ad instar bonorum allodialium, & transmittuntur ad heredes.

11 Stylus probatur per fides extrajudiciales.

DECISIO CCCXXII.

**C**ENSERVNT Domini standum esse in ultimo loco decis. 31. Ianuarij 1628. \* quia D. Laurentius Butius in instrumento venditionis sextæ partis officij, de quo agitur vera, & compatibilia narravit, nempe quod officium ad se spectabat, & tanquam procurator Erasti Spanochiæ vendebat, cumulo species domini tam hypothecæ, quam ipse habebat super medietate illius, quam pleni domini, quod habebat Erastus, pro quo extitit procurator, unde cum proprium ius, & rem de mandato Domini præsentis, & consentienti vendiderit ex vera causa, non autem assertionem falsa valide contraxit, ut propterea neque à contractu recedere, neque pretium restituere teneatur, l. 1. C. quando liceat ab empt. disced. Afflict. decis. 280. num. 4. Menoch conf. 388. num. 1. Neuiz. conf. 37. n. 18. cum alijs allegatis in ultima decisione.

Non obstat principale obiectum istius causæ positum pro fundamento in decisione 5. Martij 1627. \* quod Butius in principio instrumenti venditionis huius sextæ partis officij dixerit, ad quem spectat ut asseruit, & pertinet medietas officij Notariatus Curia Capitoli de præsentis cantantis in personam Erasti Spanocchiæ, & nihilominus conuincatur ex decreto appposito ad fauorem Erasti, quod illam medietatem prius liberè resignauerat Erasto, ut propterea vendens rem alienam & sub narratiua quod sit propterea emptor possit à contractu recedere, & venditor teneatur ad pretij restitutionem per text. in l. si rem quam ff. de enict. cum glos. in verbo agentem quam communiter esse receptam affirmant, Surd. conf. 36. num. 12. & decis. 253. num. 10. & alijs allegati in eadem decis. 5. Martij 1627.

Quia ultra responsiones datas in decisione 31. Ianuarij 1628. dixerunt Domini conclusionem prædictam esse recipiendam quando contractus ex iure tantummodo vendentis esset sustinendus, neque esset sequuta traditio rei, nec possessio continuata absque molestijs; secus autem ubi contractus venditionis, ut in præsentis sustine-



ri potest ex iure ipsius domini rei; dum  
fuit praesens Erastus, & consentiens, & Bu-  
tius sub nomine procuratoris irrevocabilis  
3 Erasti, & non suo vendidit, tunc enim  
valet venditio, & Dominus contravenire  
non potest, *Imol. in l. qua dotis sub num. 4.*  
*vers. item adde. ff. solut. matrim. Roland. conf.*  
*100. num. 44. vol. 4. Surd. decis. 253. num. 4.* 7  
*& in fin. Ruin. conf. 141. num. 5. vol. 1. Neniz.*  
*conf. 37. nu. 17. & seq. & ratio est manifesta:*  
quia cessat dolus, & praedictum, dum  
ex persona domini contraxit, & Adamo  
licuit, & licet rem habere, & habuit, &  
possedit absque molestijs ferè per decen-  
nium.

Neque dicatur quod illa verba instru-  
menti pro qua rata dictus D. Laurentius  
asserit se esse procuratorem irrevocabilem  
ad resignandum dictum officium, prout per  
acta mei &c. non sint referenda ad Erastum  
sed ad Catuccium, à quo Butius prius eme-  
rat dictam medietatem officij ex eo, quia  
leguntur apposita immediatè post narrati-  
uam venditionis Butio factae per Catuc-  
cium, & etiam quia mandatum Erasti non  
reperitur in actis Notarij rogati, sed qui-  
dem mandatum Catuccij.

Quia testes dati iustificant hanc partem,  
quod scilicet Butius vendiderit tanquam  
procurator Erasti, & quod Adamus omnia  
sciuit, & intellexit, & nihilominus relatio  
ad Catuccium repugnat qualitati rei; nam  
si Catuccius vendidit Butio, quomodo po-  
4 tuit Butius iam effectus dominus esse & sui  
ipsius procurator irrevocabilis contra ra-  
tionem textus *l. cum res C. de contrahen. empt.*  
*& l. sua rei ff. eod. in. nec probatio mandati*  
deficit ex eo, quod non reperiatur in actis  
Notarij rogati: quia sufficit pro verifica-  
tione mandati enunciati praesentia domini,  
5 & consensus, à quo contractus causam  
recepit, *l. ne satisfactio. ff. rem rat. hab. Roman.*  
*conf. 63. num. 1. Purp. conf. 51. num. 5. Felin. in*  
*cap. cum in iure peritus num. 14. ff. de off. iud.*  
*deleg.* quibus accedunt coniecturae ponde-  
ratae in vltima decisione confirmantes man-  
datum ex sola praesentia; dum Erastus post  
venditionem conduxit dictam tertiam par-  
tem, & pactum redimendi illam sibi reser-  
uavit, ut in conductione continuavit per  
decennium, quae omnia citra veritatem  
gestorum per Butium ex mandato suscep-  
to contingere non poterant propterea be-  
ne se compati potest narrativa, quod offi-  
cium ad se spectabat, dum tamen non ven-  
diderit nomine suo prout fecit, ex quo ven-  
didit nomine, & tanquam procurator Era-

sti veri domini, non autem suo nomine,  
6 & in quo si ita vendidisset, consisteret do-  
lus, nec excusari posset ex dominio hypo-  
teca iuxta distinctionem *Bald. in l. proprie-*  
*tatis in principio C. de probat.* Verum quia  
solum narravit, sed non vendidit, bene  
potuit Butius credere, quod officium ob-  
integrum pretium & per Erastum non solu-  
tum ad se spectaret, ex quo emptor ante-  
quam pretium soluat non efficitur domi-  
nus rei emptor, *l. quod vendidit ff. de contrah.*  
*empt. S. vendite instit. de rerum diuis. Sard.*  
*conf. 101. num. 12. lib. 1.*

Non obstat, quod ex toto contextu in-  
strumenti appareat Butium voluisse vende-  
re partem illam officij, & Adamum vice-  
versa voluisse ab eo emere ponderando,  
quod Butius promisit tertiam partem me-  
dietetatis officij, & iura cessà nulli alteri ces-  
sasse, nec fecisse contractum, aut distractum  
in praedictum contentorum in instrumen-  
to celebrando, & vltius promisit consen-  
tire facere omnem personam interesse ha-  
bentem, quae promissiones conuenire vi-  
dentur Butio vti venditori non autem vti  
procuratori.

Quia verba instrumenti de constitutione  
procuratoris ad resignandum sunt clara, &  
de cessione pariter immediatè subsequuta,  
vnde promissiones quae postea accesserunt  
absque commemoratione procuratoris non  
sunt referendae ad personam Butij vti pro-  
8 priam, sed vti procuratricem & iuxta natu-  
ram actus, & subiectam materiam emptio-  
nis, & venditionis, *Ruin. conf. 109. num. 4.*  
*lib. 1. Seraph. decis. 541. num. 6. cum alijs*  
*allegatis per Gratian. discept. 838. num. 13.*

Demum non releuat quod assertio Butij  
sit certa, tertiam scilicet partem medietatis  
ad se spectare, & etiam narrativa, quod  
resignabat tanquam procurator, vnde sal-  
tem tenebatur declarare vtrum nomine  
proprio, vel alieno venderet, ut inde sci-  
ret emptor quorum fidem posset sequi,  
9 aliàs teneatur de dolo, & pro quo licet ab  
emptione discedere, & pretium recupera-  
re *Bart. in l. quero. ff. de act. empt. Bald. in l.*  
*2. C. de pericul. & commod. rei vendite. Af-*  
*flict. decis. 399. num. 9. Surd. conf. 150. n. 127.*  
*& seq. vol. 1.*

Quia visum fuit Butium sufficienter se  
declarasse: dum dixit se procuratorem Era-  
sti ad resignandum, & cessasse ad habenda-  
dum, & tenendum, sed vltius testes da-  
ti deponunt de certa sciencia Adami empto-  
ris illum fuisse procuratorem Erasti, dum  
praesens fuit quando minuta instrumenti  
fuit



fuit correctâ, ut staret tanquam procurator, non autem tanquam consentienti resignationi decreti.

Et quæ replicantur ad sustinendum falsum suppositum narratum, quod officium non esset vacabile, cum tamen decretum admissionis contineret, quod vacaret, & vacare censeatur per obitum, vel priuationem Erasmi, non sustinentur: quia cum officia prædicta redacta sint ad instar alodialium, & transmittantur ad hæredes vigore indultorum Sixti, & Pauli, Gratian. discept. 730. num. 56. Rot. in Romana officij 1. Iunij 1620. coram bo. me. Remboldo, decreta vacationis per mortem naturalem vel civilem apponuntur propter emolumenta Datarie, & solutionis regalium, non autem respectu emptoris, qui semper est dominus, & quamvis negetur hæc probatio obseruantie, pro ea tamen datæ fuerunt attestations, quæ visæ fuerunt sufficientes, cum versetur circa stylum probandum pro quo admittuntur fides extraiudiciales, Rota decis. 484. nu. 6. coram Pap. Greg. XV. & 664. n. 4. par. 1. & 725. n. 5. par. 2. recens.

Et ita &c.

\* Est supra in hac parte decis. 140.

\* Habetur præsens decisio infra in Additione Sprout in eius Indice in fine posito.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Clusina Grani.

Die Luna 3. Decembris 1629.

### ARGUMENTVM.

Agitur materia de illo, qui contrahit nomine officij, quod ipse non obligatur, sed ille, cuius vices gerit.

### SVMMARIVM.

- 1 Sententia iniusta non est exequenda.
- 2 Actio ex obligatione, tanquam ex matre descendit.
- 3 Actio, qui caret, & agitur, Iudicis Officio sine partis petitione à iudicio repelli potest.
- 4 Iudex iuxta petita indicare debet.
- 5 Actor debet, si non expressè saltem tacite exprimere actionem, ut supra ea Iudex cognoscere possit.
- 6 Contrahens sub nomine officij, non ipse obligatur, sed ille, cuius vices gerit.

7 Actus quando geritur nomine officij, tunc valet argumentum de tanquam à tali, id est valet actus tanquam à tali, quia talis etiam erat. num. 7.

Idem potest esse diuersa persona, num. 7.

8 Contrahens, si vices alicuius gerat, presumitur in dubio non nomine suo, sed illius contraxisse, & n. 10. 18. 19. & 20.

9 Maximè hoc procedit, quando contrahens id non egebat ex propria persona, sed bene egebat ille, cuius vices gerebat.

11 Solutio presumitur facta, ab eo, cum quo solo fuit contractum, & se obligavit simpliciter, & principaliter.

12 Solita fieri, habent presumptionem pro se.

13 Rationum redditionis factum, cum sit personale, non egreditur personam, hoc facere obligatam.

14 Obligatio ad interesse non succedit in obligationibus faciendis, nisi post moram.

15 Testatorem fuisse in mora, debet probari, ut ex promissione faciendi eius hæredes teneantur.

16 Promissio soluendi ex pecunia, quæ ad eum peruenit ab aliquo, habet conditionem, videlicet si pecunia peruenit.

17 Actio nulla datur in obligationibus conditionalibus pendente conditione.

### DECISIO CCCXXIII.

**G**loriosæ recordationis Henricus Secundus Galliarum Rex Christianissimus, ut constat ex litteris patentibus datis Petro Strotio 29. Octobris 1553. clar. mem. Hippolytum Estensem Cardinalem Ferrariæ suum consubrinum Senas allegauit cum munere Locūtenentis generalis, ut Senensium curaret Rempubicam, ea quæ restitutæ illis ab ipso libertatis securitatem respicerent, stabiliret, ordinationesque, atque constitutiones iustitiæ administrationem, vel politicum regimen concernentes pro eorundem conseruatione tueretur: verum quia par erat ipsum Cardinalem in parte sollicitudinis subleuare, hinc Regis eiusdem Maiestas, vti animaduertens alijs curis destinatum fuisse Dominum de Thermes, qui vnâ cum præfato Cardin. Locumtenenti Generalis officio, quoad res bellicas, fungi consueuerat, propterea bon. mem. Petrum Strotium Locumtenentem, suum generalem deputauit, qui in Senensium dictione resideret, ut maiorem, quàm posset operam in eodem Cardinale subleuando nauaret, & assumens, amplectensque rei bellicæ pondus, & onus; militarem co-



pias, tam in Senensium Dominio, quam alibi per Italiam ab ipso Rege instructas, atque instruendas regeret, duceretque, & non tam ut eidem Cardinali armis pararet obedientiam in pertinentibus ad præfatam Rempublicam, sed etiam, ut exequationi ea omnia mandaret, quæ ex iure belli, rationeque ad Senensis Reipublicæ protegendam libertatem esse cognosceret; ideo plenam in rebus bellicis imperandi potestatem ipsi concessit, etiam fortalitia diruendi, restaurandi, ac de nouo ædificandi, nec non eadem bombardis atque annona instruendi. Cum ergo exercitus, cuius Regimini Petrus iam præsidebat, tritico egeret, idem Petrus illud petijt à Cardinale, ut firmavit coram Robuſterio 2. Decembris 1579. quem etiam certiore fecit de eiusdem frumenti indigentijs, ut denuo Rota censuit coram eodem 27. Aprilis 1584. Vnde Cardinalis emit ab Ascaneo de Cornea salmas bis mille tritici pretio scutorum 11591. auri quorum ad computum soluit scuta 2000. remanens debitor in scutis 9591. quod quidem triticum consignatum fuisse ministris Petri Strotij Rota firmavit 2. Iunii 1570. coram eodem Robuſterio, qui cum postea pronunciauerit hæredes Petri teneri hæredibus Cardinalis ad præfatam summam, sententia ob non prorogationem fatalium transiit in rem iudicatam, cuius vigore bona memoria Patriarcha Manzanettus relaxauit mandatum, quod cum dubitare an esset exequendum, & dubio sæpius proposito, nempe 24. Aprilis 1626. 3. Decemb. 1627. & 28. Nouembris præteriti, cum Domini non fuissent concordēs, hodie tandem maior pars Dominorum censuit negatiuè respondendum, quia cum constet † de iniustitia, non est locus executioni, l. si se obtulit quarto S. condemnatum, ff. de re iudic. Iniustitia, autem deducitur ex eo, quod non constat de aliqua obligatione Petri, sine qua hæredibus Cardinalis nulla competeat actio, 1. quæ ex † obligatione tanquam ex matre descendit, glossa prima in verbor. superest institut. de actionibus in princ. itaut prædicti hæredes iudicis officio sine partis petitione † iudicio potuissent repelli, glos. communiter recepta in l. ubi pactum 40. in verba 4. vers. tertia. C. de transact. Cum enim † Iudex iuxta petita debeat iudicare, l. ut fundus 18. & ibi glos. quæ concordantes adducit, ff. communi diuidun. glos. in l. vinum 22. in verbor. cum petitum ad finem, ff. si certi petat. ubi Bart. num. 14. Ias. num. 23. Actor 5. debet † si non expresse saltim tacite expri-

mere actionem, quæ sibi competit, ut super ea Iudex possit cognoscere, cap. delecti 6. de iudic. gloss. in verbor. libellum in S. 1. auth. de exhib. reis quam sequitur Bart. in l. 1. num. 18. ff. de eden.

Non obstat, quod Petrus significauit Cardinali indigentiam exercitus, idque importet petitionem, ut fuit resolutum 14. Martij 1586. coram Robuſterio, † quia cum petitionem fecerit, tanquam Locumtenens generalis Exercitus non autem nomine proprio, ipse non remansit obligatus, sed Rex, cuius vices Petrus gerebat Doct. in l. procurat. qui pro euictione, ff. de procur. Bald. in l. si creditor ante fin. vers. sed si est factus C. si tutor, vel curator interuen. Nat. conf. 641. num. 1. & seqq. lib. 3. Siluan. conf. 8. sub num. 3. vers. facit. Bero conf. 199. num. 2. lib. 1. Sard. conf. 19. num. 11. in princ. lib. 1. Rimin. iun. conf. 641. num. 11. lib. 6. Bero. det. 80. num. 4. in princ. vers. quod etiam intelligi debet, Gemin. conf. 150. per tot. Abb. consil. 23. in princip. lib. 1. itaut † in hac materia, cum Petrus subſtineret duplicem personam valeat argumentum de tanquam à tali, hoc est valet actus tanquam à tali, quia talis etiam erat licet idem possit esse diuersa persona, ut benè ad propositum, Signor. conf. 227. num. 3.

Quod autem Petrus fecerit petitionem, uti minister, & sic non contraxerit nomine proprio satis apparet, primò, quia in dubio † præsumitur contraxisse nomine officij, Anch. conf. 22. n. 2. Alciat. reg. 2. presump. 24. eoque magis cum ageretur de grano, quo Petrus non ex propria persona, † sed tanquam Locumtenens generalis indigebat pro exercitu; vnde censetur contraxisse nomine officij, non autem nomine proprio ut bene ad propositum, Bart. in 5. quæst. adu. nantia, nu. 5. vers. 2. sic ubi egregiè declarat istam materiam.

Secundo quia Petrus non egit simpliciter cum tertio, sed cum Cardinale Ferrariæ, quia erat vniuersaliter Locumtenens generalis, cum Petrus esset particulariter Locumtenens generalis circa res bellicas, & fuisset deputatus, ut Cardinalem subleuaret amplectendo ea, quæ ab bellum spectabant, & ut dicitur in dictis litteris patentibus, tanto per far che dire, & intendere il detto Signor Cardinale da tutti quelli che gl' apparerà nelle cose concernenti la protettione della detta Republica, hoc est Senatum, Stato, e libertà de Senesi, & il carico, autorità, e potere, ch'ha da noi in quelle parti detto Signor Cardinale, come per mettere in effecutione



ne tutti gl' atti da guerra ch' il detto Strozzi vedrà, e conoscerà donersi fare per la sopradetta protezione, & propterea cum dictus Petrus egerit cum Cardinale, qui erat superintendens, & recursum habuerit ad eum tanquam ad Dominum, ac Superiorem censeri debet voluisse agere non proprio, sed administratorio nomine ex adductis per Corn. in conf. 27. num. 3. lib. 2.

Tertiò quia cum venditio fuerit facta Cardinali, & ipse se obligauerit Ascanio Corneae nulla facta mentione Petri, nisi quo ad solam consignationem, ibi, *Che il sopradetto Signore, scilicet Ascanio Cornea, deue hauere da noi per la valuta di somme 2000. di grano à noi vendutoci nel Chiuse, e per nostra parola consegnate nel detto Chiuse all' Agente del Signor Pietro Strozzi*, sequitur quod Petrus capiendò granum non censeatur contraxisse nomine proprio, cum non sit verisimile, quod si sic contraxisset, vel non interuenisset in primo contractu, vel non se obligasset erga Cardinalem.

Quartò, quia cum valor grani ascenderet ad scuta 11591. Bonon. decimo in obligatione Cardinalis habetur mentio, quod fuerant soluta scuta 2000. & pro residuo se obligauit Cardinalis quare cum contractus factus cum Cornea loquatur de solo Cardinali, & simpliciter habeatur mentio de solutione scutorum 2000. illa solutio praesumitur facta à Cardinali, cum quo solo fuit contractum ex quo & se obligauit simpliciter & principaliter, non autem fideiussorio nomine, tanquam principalis, ut benè ad propositum, *Aym in conf. 129. nu. 3. vers. in hac difficultate.*

Quintò, quia sicuti quando Petrus habuit intentionem aliquo modo contrahendi, prout in emptione tritici facta à Comite Pitigliani, fecit certam declarationem de qua statim dicitur, ita etiam verisimile est, quod si nolisset aliquo modo contrahere occasione huius tritici habiti ab Ascanio Cornea aliquam & declarationem fecisset, cum esset solitus ita facere, *Decian. conf. 66. nu. 18. lib. 3. vbi quod fieri solita habent praesumptionem pro se, & plenius conf. 124. num. 7.*

Sexto, & ultimo, quia quemadmodum in dicta emptione tritici facta à Comite Pitigliani, Petrus noluit se simpliciter obligare, ut inferius probabitur, ita in casu isto idem multo magis praesumendum est, cum nullam similem declarationem fecerit, ut dictum est; quod autem Petrus in emptione grani facta à Comite Pitigliani se simpli-

citer obligare noluerit, satis apparet; in scriptura enim facta à Petro narratur, quod Cardinalis Estensis se obligauerat Comiti Pitigliani, & subditur. *Et essendo ragionevole, che sia scaricato di detta obligatione, scilicet Cardinalis, perciò promettiamo e ci obblighiamo à detto Monsignor Cardinale, & al detto Signor Conte di Pitigliano di far render conto ouero alli loro Agenti, di tutta la quantità sopradetta di detto fromento, e de denari, che vorranno d'esso.* Ex quibus verbis licet resultet duplex promissio Petri, non est tamen talis, ut ipse teneatur de suo, prima enim respicit factum, nempe redditionem rationum faciendam Cardinali Estensi, & Comiti Pitigliani, vel eorum Agentibus ibi *Di far render conto, ouero alli loro Agenti di di tutta la quantità sopradetta di detto fromento*, secunda continet solutionem quantitatis debitae non purè sed sub conditione, cum promiserit soluere ex pecunia quae venisset ad ipsum, ibi *& de denari, che vorranno d'esso.* Vnde ex neutra promissione oriebatur obligatio contra haeredes Petri, non ex prima, & quia cum respiceret factum redditionis rationum, haeredes non tenebantur, ex quo illa erat personalis, quae tamquam personae cohaerens non potest impleri per haeredem, qui neque ratione non implementi tenetur l. qui Roma 122. S. Augerius, ubi Doctor. ff. de verbor. obligat. l. fin. ff. de condit. institut. l. si in l. si decem cum petiere 48. nu. 12. ff. de verbor. obligat. Couar. pract. c. 39. in fin. vers. 5. Castill. lib. 3. controuers. cap. 14. num. 6. & 7. in obligationibus & enim faciendi non succedit obligatio ad interesse, nisi post moram, l. si quis ab alio decimotertio, S. ultimo ff. de re ind. l. stipulationes non diuiduntur 72. S. Celsus ubi Bart. & Doctor. ff. de verb. obligat. & ideo oportet probare & defunctum fuisse in mora, ut ex promissione faciendi illius haeredes teneantur d. S. Augerius non etiam ex secunda obligatione Petrus simpliciter tenebatur, quia cum promississet & soluere ex pecunia, quae ad eum venisset à Galliarum Rege, illa promissio habet conditionem, videlicet si pecunia venerit, l. inter stipulantem 83. S. sacram. vers. si stipulatus fuero ubi Bart. & Doctor. ff. de verbor. obligat. l. cum certus numerus quinto, ff. de tritic. vin. & oleo legat. l. si debitor 39. S. verisimile ff. de contrahen. empt. Surd. de alim. titul. 4. quest. 26. per tot. & in obligationibus conditionalibus & pendente conditione nullatur actio, dumtaxat spes debitum iri, S. conditionaliter institut. de verbor. obligat. l. cedere



*dere diem 213. ff. de verbor. significat.*

Non obstat, quod providere exercitum de victuarijs spectabat ad Petrum priuatiuè, quod Cardinalem, vt fuit resolutum, 24. Ianuarij & 7. Februarij 1586. coram Robuſterio, & propterea cum, vt dictum est, significatio indigentia grani facta per Petrum Cardinali importet petitionem, vt coram eodem Robuſterio fuit resolutum 14. Martij eiusdem anni 1586. ex istis decisionibus remanent iustificatae alia decisiones factae coram eodemmet Robuſterio 13. Iunij 1576. & 18. Mart. 1577. in quibus fuit firmatum Cardinalem habuisse animum obligandi, nedum Regem, sed etiam Petrum per doct. Bart. in l. Cuius, num. 9. ff. si cert. petat. vbi Aret. num. 2. & per Gabr. conf. 71. num. 4. lib. 19. cum alijs, etiam quod nomen Locumtenentis staret taxatiuè, vt in hoc casu per eandem doct. Bart. resoluit Rota 27. Iunij 1586. coram ipsomet Robuſterio. Nam per Dominos fuit responsum, quod considerata in obiecto procedunt in abstracto, non autem in casu isto, in quo vt supra ponderatum fuit Cardinalis erat Locumtenens supremus, & licet quoad gubernium, & regimen exercitus, Petrus esset quoque supremus negari tamen non potest, quin, esset subordinatus Cardinali saltem ex decentia circa reuerentiam, & respectum, ideoque providere de victuarijs exercitum non spectabat ad Petrum, adeo priuatiuè, vt cumulatiuè non posset spectare etiam ad Cardinalem; vnde hoc considerato, satis est, quod non probetur explicita obligatio Petri, quia licet significatio indigentia in abstracto posset importare petitionem huiusmodi, tamen petitio in hoc casu in quo providere de victuarijs non spectabat priuatiuè ad Petrum respectu Cardinalis, non potest perneceſſe importare obligationem Petri, maximè cum alia adminicula, & coniectura supra ponderata concurrant: Ex quibus dicendum est Petrum non se obligasse nomine proprio in receptione tritici, sed nomine officij, & sic tanquam Procuratorem Regis ex supra deductis.

Ex quibus vtraque parte informante, fuit resolutum non esse locum executioni, &c.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Meliteñ Præminentiarum.

Die Luna 3. Decembris 1629.

## ARGUMENTVM.

Tractatur an Mareſciallus Sac. Religionis Ordin. Hierosolymitani habeat talem iurisdictionem, quæ se extēdat ad familiares Magni Magistri habentes qualitatem familiarum in Palatijs seruientium, commensalitatatis, & seruitij, vt inter illos pacem componere possit.

## SVMMARIVM.

- 1 Iurisdictione Mareſcialli Ord. Hierosolym. non se extendit ad familiares Magni Magistri habentes qualitatem familiarum in Palatio seruientium, vt inter illos pacem possit componere, et num. 20.
- 2 Text. in l. cubicularios C. de prap. sac. cubic. l. fin. C. de Caſtr. et Min. et l. 2. de decan. libr. 12. loquuntur solum in cubicularijs Imperatoris, et Augustæ.
- 3 Familiares Principum inferiorum, non eximuntur à iurisdictione Ordinariorum ratione solius familiaritatis Principis.
- 4 Familiares Principum pro pace componenda possunt conueniri ab Ordinarijs locorum.
- 5 Forum in loco delicti commissi, quis sortitur.
- 6 Exemptio personalis non suffragatur quando committitur delictum sub iurisdictione alterius Principis.
- 7 Exemptio personalis familiarium Principis seruanda est, vbi Princeps residet.
- 8 Index inferior, in loco vbi Princeps dominas habitat, nec habet, nec dicitur habere territorium separatum, et num. 10.  
Nec potest ins dicere in Officiales, vel familiares Principis illo inconsulto, vel non permittente, num. 8.
- 9 Conueniendus est familiaris Principis coram suo iudice, vel coram eo, cui hac facultas, et iurisdictione à Principe fuit concessa.
- 11 Priuilegium concessum per Imperatorem suis familiaribus extendi non debet ad priuilegia aliorum Principum inferiorum.
- 12 Priuilegia sunt stricti iuris, & restringenda ad sensum verborum.
- 13 Superior dominans, in suo Palatio potest dici Imperator.
- 14 Magnus Magister Religionis Hierosolymitanae dicitur superior, & dux belli.
- 15 Melite Principatus intra non sunt absolute, cum respectu domini Magni Magister recognoscat Regem Sicilia.  
Respectu vero superioritatis Ecclesiasticae est tantummodo Abbas superior. num. 15.
- 16 Superior religiosus ratione magna superioritatis



- tatis, uti potest privilegio Ecclesiastico, ut familiares non conveniantur ab Ordinario.
- 17 Princeps superiorem recognoscens respectu subditorum omnia potest, quae possunt alij Principes.
- 18 Familiares Principum, tunc videntur exempti ab iurisdictione Ordinarij, quando deputantur alij Iudices.
- 19 Iudicibus censetur adempta iurisdictione, per deputationem novorum Iudicum.

## DECISIO CCCXXIV.

**D**OMINI perstiterunt in iam resolutis 18. Maij praeteriti: \* quia iurisdictione Marefialli non se extendit ad familiares Magni Magistri habentes qualitatem familiarium in palatijs servientium, commensalitatatis scilicet, & servitij ut inter illos pacem componere possit, t. cubicularios. C. de praepos. sac. cubicul. l. ultima C. de Castr. & ministr. l. 2. C. de Decan. lib. 12.

Non obstat quod iura praedicta loquantur in solis cubicularijs Imperatoris, & Augustae, qui inhaerent penetralibus, & intimis secretis supremi Principis, non autem in familiaribus aliorum Principum inferiorum, qui non eximuntur a iurisdictione Ordinariorum ratione solius familiaritatis Principis, Alvarot. de pace tenen. S. si ministeriales num. 1. Praepos. num. 2. Bald. in S. si quinque solidos eodem tit. Isernia num. 1. Balzeran. num. 1. & seq. convenientes in hac parte, ut servitores & scutiferi, seu familiares Principum pro pace componenda possint conveniri ab Ordinarijs locorum, per rationes eiusdem textus.

Quia & si lex praedicta sit Imperialis nempè Federici, & de inferioribus Principibus & Dominis loquatur, & per consequens de familiaribus illorum, non autem Imperialis dignitatis, & dispositioni iuris conveniat, ut quis sortiatur & forum in loco delicti commissi, l. prima. C. de iurisd. omn. iud. cap. 1. de raptor. Farinac. quest. crimin. 7. num. 1. nec exemptio personalis suffragatur quando & committitur delictum sub iurisdictione alterius Domini, Felin. in c. finali num. 5. vers. item ponderat de foro compet. Rot. decis. 15. nu. 3. par. 1. recent. attamen quando agitur de exercitio iurisdictionis Iudicum, & qui subordinantur ad reparanda, vel punienda delicta in loco, ubi Princeps residet, tunc servanda est personalis exemptio familiarium eiusdem Principis: quia Iudex inferior in loco ubi Princeps dominans habitat, nec ha-

bet, nec dicitur habere territorium diuersum, aut separatum, nec potest ius dicere in officialem, aut familiarem Principis illo inconsulto, aut non permittente, Bart. in l. in officiales. C. de offic. Receptor. provinc. Guidop. decis. 328. num. 1. Boer. decis. 9. num. 6. sed praeterea si familiaris Principis delinqueret in territorio separato ab Insula Melitae, ubi Magnus Magister residentiam tenet eiusdem tamen dominij & Principis nihilominus citatus non teneretur coram illo comparere: sed coram suo Iudice effect. conveniendus nempè Magistro Officiorum, & vel Siniscalco, vel coram eo, cui haec facultas, & iurisdictione a Principe fuerit concessa, Luc. a Penna in l. fin. circa finem C. de Veteran. & ita Belzeran. in dicto S. si ministeriales nu. 6. limitat dispositionem illius textus; propterea cum Marefiallus sit Iudex inferior, nec habeat territorium diuersum, aut separatum, sitque eiusdem dominij ius dicens, & in loco ubi Magnus Magister residet, tenetur servare privilegium exemptionis familiaribus domus eiusdem Principis, nec inter eos ad componendas paces se intromittere potest.

Non obstat si Marefiallus dispositione dicti S. si Ministeriales iuvare non possit; adhuc tamen de tali exemptione non constat, ex quo privilegium & concessum per Imperatorem suis familiaribus ad privilegia aliorum Principum inferiorum extendi non debeat, tamquam stricti & iuris, & restringendum ad sensum verborum Franc. in cap. valentes nu. 2. de prinil. in 6. & in cap. per exemptionem num. 5. eod. tit. Ias. in l. 1. num. 4. ff. de constit. princip.

Quia decisio causae satisfacit huic obiecto: nam quilibet Superior dominans & in eius palatio dici potest Imperator, sicuti, & ipse Magnus & Magister dicitur Superior, & Dux belli: propterea conveniunt eadem privilegia familiaribus eorum, cui conveniunt iura imperandi ratione identitatis rationis, ne distrahantur ab obsequio, & trahantur ad alia iudicia, nec vim facit, quod iura & Principatus Melitae non sint absoluta, cum respectu alti dominij Magnus Magister recognoscat Regem Siciliae, & respectu superioritatis Ecclesiasticae sit tantummodo Abbas Superior: quia & si accipiatur tamquam superior religiosus non est novum, quod ratione istius magne superioritatis etiam uti Ecclesiastico debeatur privilegium, ut familiae non conveniantur ab Ordinario, ut in exemptis de Episcopo, & alijs in eadem decisione causae addu-



adductis; si verò assumatur tanquam Prin-  
 17 ceptis recognoscens & superiorem, sufficit,  
 quod respectu subditorum omnia possit,  
 quæ possunt alij Principes, sicut potest Ma-  
 gnus Magister, prout de Duce Mediolani,  
 Parmæ, Ferrariæ respectuè responderunt  
*Natta conf. 661. num. 18. Rimin. iunior. conf. 5.*  
*n. 95. vol. 1. Alciat. conf. 9. tom. 1. nu. 13. lib. 3.*

Neque dicatur, quod tunc dignoscitur  
 18 concessum priuilegium & ad eximendos  
 familiares à iurisdictione Ordinarij, quan-  
 do deputantur alij Iudices, ex quo tunc  
 19 per deputationem nouorum Iudicum, &  
 censeatur adempta iurisdictione Ordinario-  
 rum *Bart. in l. in sacris nu. 2. C. de proxim sa-*  
*crorum, scrinior. lib. 12. Menoch. præsumpt.*  
*n. 18. lib. 2. vnde cum pro familiaribus Im-*  
*peratoris, Magistro officiorum, & siue Si-*  
*niscalcho sit tributa huiusmodi iurisdictione*  
*pro Magno Magistro autem nullus habeat*  
*hanc iurisdictionem, inde dicebatur non*  
*esse ademptam ab Ordinario facultatem*  
*componendi pacem inter familiares Magni*  
*Magistri.*

Quia Marefciallo agenti pro certa iurif-  
 dictione, vel ad certum genus causarum  
 decidendum, sufficit ob stare illi defectus  
 iurisdictionis ex quo ad eum non pertinet  
 20 de Iudice prouidere: & sed vel iam est pro-  
 uisum per l. cubicularias l. ultimam l. 2. supra  
 allegatas, vel illi penes quos omnimoda  
 iurisdictione residet de Iudice prouidebunt:

Et ita, &c.

✂ \* Est decisio supra in hac parte 291.

R. P. D. GHISLERIO.

Cracouicē Iuris legendi.

Die Lune 13. Decembris 1629.

ARGUMENTVM.

Sententia ex quibus probetur, quod sit vali-  
 da, & iusta. Docendi facultas idoneo non  
 est interdicens, & nonnulla circa hanc  
 materiam adducuntur. Remissoria ad ef-  
 fectum probandi prescriptionem immemo-  
 rabilem, quando denegetur.

SVMMARIVM.

- 1 Per citationem ad dicendum contra commis-  
 sionem firmatur iurisdictione Iudicis.
- 2 Sententia dicitur valida, si fuerit lata ser-  
 uatis terminis substantialibus, & illis rei-  
 teratis.

- 3 Sententia ex resolutione actorum probatur,  
 an sit valida.
- 4 De iustitia sententia non potest dubitari, si  
 ea probetur ex pluribus decisionibus in cau-  
 sa factis.
- 5 Docere quemquam, qui sit idoneus, petita  
 licentia, nemo interdicare debet.
- 6 Concil. Trident. inuitat Principes, ut plura  
 statuant loca, in quibus iuuentus doceri pos-  
 sit.
- 7 Gymnasia septem extiterunt in sola Athenarum  
 Ciuitate.
- 8 Iulianus Imp. Apostata, cum vellet radicitus  
 euellere Religionem Christianam, probi-  
 buit, ne Christiani Grammaticam, nec Re-  
 thoricam docerent, & S. Augustin. hoc re-  
 censet inter alias Ecclesia Dei persecutio-  
 nes, nu. 9.
- 10 Contra quam rem accerrimè contra Iulia-  
 num inuehitur Sancti Gregorij Nazianz.  
 Orat. 1. in Iulian. ubi hoc eius factum ap-  
 pellat scelus, & tyrannidem.
- 11 Iulianus Apostata, licet curauerit, ne Chri-  
 stiani docerent Grammaticam, & Rethori-  
 cam, tamen eisdem non interdixit lectiones  
 Theologicas.
- 12 Priuilegium concessum Collegijs extenditur  
 etiam ad Collegia futura.
- 13 Priuilegia non comprehendunt, post illorum  
 concussionem acquisita.
- 14 Gymnasy publica vniuersitas de iure commu-  
 ni non potest aperiri sine licentia Principis.
- 15 Papa concedendo aliquid contra ius commu-  
 ne, eo ipso censetur tollere omnia impedi-  
 menta.
- 16 Papa habet omnia iura in scrinio pectoris.
- 17 Derogatoria generalis habet vim specialis  
 expressionis, etiam iuris prohibendi.
- 18 Ius prohibendi, ne gymnasium publicum pos-  
 sit aperiri prescriptione immemorabili po-  
 test acquiri.
- 19 Ad discendum multum valet amor Magi-  
 stri, & acceptus modus docendi.
- 20 Text. in cap. 1. & in cap. quanto de magist.  
 quando non procedant.
- 21 Remissoria denegatur, quando materia arti-  
 culata sunt imaginata, ad hoc fiant arti-  
 culi releuantes, quam quod verè res, ita se  
 habeat, & num. 29.
- 22 Remissoria denegatur, quando articuli sunt  
 concepti, ad effectum euitandi decisiones in  
 causa factas.
- 23 Remissoria non conceditur, quando res arti-  
 culata est inuicibilis.
- 24 Scholas regere quicumque idonei possunt, &  
 prohibentes officijs, & dignitatibus spoli-  
 antur, & etiam excommunicantur.



- 25 *Pena priuationis officij, & dignitatum, ac excommunicationis à Canonibus non imponuntur, nisi propter crimina.*
- 26 *Papa non censetur velle concedere priuilegium, quod contineat materiam criminofam, punibilem, improbam, & irrationabilem.*
- 27 *Papa non presumitur velle sibi, & successoribus suis ligare manus contra iuris regulas.*
- 28 *Remissoria non denegatur, quando datur fumus.*
- 30 *Papa concedendo alicui priuilegium aliquod, per hoc non censetur sibi velle ligare manus.*
- 31 *Remissoria dari non potest, flante improbabilitate tituli, & improbitate.*

## DECISIO CCCXXV.

**P**ER binas sententias Rotales fuit pronunciatum, Reſtori Patribus, & Præceptoribus, ſeu Profeſſoribus Societatis Ieſu, licuiſſe, & licere inſeorum Collegio Craconiē. yltra humaniores litteras, publicè, ac liberè legere, etiam liberales artes, Theologiam, & aliàs facultates, quibuſuis ad dictum Collegium accedentibus, iuxta formam Priuilegiorum Apoſtolicorum, eidem Societati conſeſſorum: ac Vniuerſitati ſtudij generalis eiufdem Ciuitatis, nō licuiſſe, neque licere impedire, nec vllatenus moleſtare eoſdem Reſtorem, Patres, & Præceptores in tali facultate liberè, ac publicè legendi. Verum quia Vniuerſitas ad impugnandas ſupradictas ſententias inſtabat pro remiſſoria, dubitauī, An dictæ ſententiæ eſſent confirmandæ, vel inſirmandæ, & Domini cenſuerunt remiſſoriam non eſſe concedendam, ſed Sententias, tanquam validas, & iuſtas eſſe confirmandas.

- 1 De validitate non dubitatur, cum per citationem ad dicen. contra. Commiſſionem fuerit firmata iuriſdictio Iudicis Aegid. deciſ. 38. & Caſſad. deciſ. 7. de appell. Conſtat de mandatis Procuratoris vtriuſque partis: fuerunt ſeruati & termini ſubſtantiales, & reiterati: quibus ſeruatis, ſententia dicitur valida. Caputaq. deciſ. 260. par. 2.
- 2 eaque ex reuolutione actōrum benè probatur, vt fuit dictum in Anconitana ſeparationis thori 9. Ianuarij 1600. coram Card. Lancellotto. Rot. in recent. deciſ. 545. num. 1. par. 1. & 178. num. 1. par. 2.
- 4 Nec de iuſtitia poteſt dubitari, & cum ea probetur ex tot deciſionibus factis in hac cauſa, in quibus reſpondetur ſingulis

obieſtis pro Vniuerſitate Craconiē. deductis. Nam patres Societatis Ieſu fundant ſuam intentionem tam de iure communi, quàm ex Priuilegijs Apoſtolicis. De iure communi per text. in cap. 1. S. pro licentia, de Magiſtr. ibi: Nec ꝑ docere quengquam qui ſit idoneus petita licentia interdicit. Et in cap. quanto eod. tit. ibi: Diſtinctè præcipientes, vt quicumque viri idonei, & literati voluerint legere ſtudia literarum, ſine moleſtia, & exactione qualibet ſcholas regere permittantur. Et ad hoc ipſum videtur expreſſiſſe Sacrum Concil. Trident. ſeſſ. 5. cap. 1. & ſeſſ. 23. cap. 18. de reform. vbi Sacrum ꝑ Concilium inuitat Princeps vt plura ſtatuant loca, in quibus iuuentus doceri poſſit. Et Caſſan. in catalogo glor. mundi 5. par. conſid. 21. refert, quod in ſola ꝑ Athenarum ciuitate ſeptem extiterunt gymnafia. Quinimo Aegid. Roman. lib. 3. par. 2. cap. 8. ſic ſcripſit: Curare Rex debet, vt in regno ſuo vigeant ſtudia literarum, vt ibi ſint multi Sapientes, & induſtrij ex Theologis, Iuriſperitis, Medicis, & alijs doctis viris. Hinc legimus quod cum Iulianus Imperator ꝑ apoſtata vellet radicis Chriſti legem deſtruere, illud primum curauit, ne Chriſtiani Grammaticam, & Rhetoricam docerent, vt inferit, hanc legem Iuliani improbens, etſi Etnicus Ammianus Marcellinus lib. 22. & 25. Hiſtor. idque S. Auguſtinus lib. 18. de Ciuit. Dei cap. 52. ꝑ inter perſecutiones Eccleſiæ Dei recenſet, & ob hanc quoque rem accerrimè in Iulianum inuehitur S. Gregor. Nazianz. or. 1. in Iulian. ꝑ vbi hoc eius factum, appellat ſcelus, & tyrannidem: quamuis ille Theologicas lectiones Chriſtianis Magiſtris ꝑ non interdixerit. Et ex priuilegijs Apoſtolicis Pauli Tertij, Iulij Tertij, Pij Quarti, & aliorum Summorum Pontificum, & in ſpecie ſanctæ mem. Pij Quinti, ſub dat. Romæ 10. Martij 1571. in cuius diſpoſitione habetur. Decernimus, & declaramus quod Præceptores huiusmodi Societatis tam literarum humaniorum, quàm liberalium artium Theologia, vel cuiuſuis earum facultatum in ſuis Collegijs etiam in locis vbi Vniuerſitates extiterint ſuas lectiones etiam publicas, legere liberè, ac lite poſſint, & tale Priuilegium ꝑ tanquam conſeſſum Collegijs, & Societati, extenditur etiam ad Collegia futura, Alexand. conſ. 78. num. 7. & 10. & 13. lib. 2. Nat. conſ. 160. nu. 23. & ſeqq. & propterea non applicatur quod ſit intelligendum de Collegijs tunc ædificatis, ex quo Priuilegia ꝑ non comprehendant bona poſt illorum conſeſſionē acquiſitam. Clem. acqui-



*acquisita de reſcript. ubi Vitalin. num. 13. & ſeqq.*

- Neque facit quod de iure communi ſine licentia Principis non poſſit aperiri publico
- 14 ca. ¶ Vniuerſitas Gymnaſij, cum iſtud ius ſit de reſeruatis Principi. *Vitalin. in clement. 1. nu. 25. de Magiſtr.* quia præter Priuilegia Regum Poloniæ, quæ Patres Societatis Ieſu pro fundatione ſui Collegij adducunt, Indulta quoque plurium Romano- rum Pontificum, & ſpecialim ſan. memor. Pij Quinti tollunt difficultatem, cum in eis concedatur facultas iſta in omni vniuer- ſitate, & eo ipſo quod à ¶ Papa concedi- tur aliquid etiam contra ius commune om- nia impedimenta cenſentur ſublata, cum
- 16 habeat omnia iura in ¶ ſcrinio peſtoris: & cum in ſupradicto Indulto Pij V. adſit ampliſſima derogatio quibuſcunq; Priuilegijs, conſuetudinibus, ſtatutis, indultis, & literis Apoſtolicis quibuſuis Vniuerſitatibus, & Collegijs conceſſis ſub quibuſuis derogatorijs, cum clauſula *quorum tenores &c.* non poteſt vniuerſitas Cracoui- en. allegare aliquod ius ſpeciale, quod
- 17 non fuerit ſublatum, iſta namque ¶ generalis derogatoria, habet vim ſpecialis expreſſionis etiam Iuris prohibendi, *l. ſi duo in fin. ff. de admin. tutor. Gonzal. ſuper reg. 8. gloſ. 9. §. 56. Caputaq. decif. 296. num. 2. par. 2. Rot. decif. 111. & ibi Adden. num. 4. de preben. in non.*
- 18 Nec obſtat quod præſcriptione ¶ immemorabili poſſit acquiri ius prohibendi ne poſſit aperiri publicum Gymnaſium, quia procedit, vt non poſſit fieri ſine licentia Superioris, *vt in cap. 1. & cap. quanto de Magiſtr.* qui textus generaliter diſponunt, & ſunt fundati in eo, quod ad dicendum mul- tum valet ¶ amor magiſtri, & acceptus modus legendi, quia aliquis cum vno proficit, qui cum altero non proficeret, *vt poſt Hoſtien. tradit Ioan. Andr. in d. cap. quanto de Magiſtr. in fin. &* propterea non applica- tur, quod diſpoſitio ¶ ſupradictorum textuum ſit reſtriſta ad caſum quando in illis locis non eſt ſufficienter prouiſum de Magiſtris, ſed vnus tantum Magiſter regit ſcholam.

Sed cardo difficultatis in eo verſatur: An ſit concedenda remiſſoria, qua Vniuerſitas probare prætendit, ſe eſſe in poſſeſſione prohibendi ab immemorabili tempore, ne alij legant. Et Domini inherendo reſolutionibus alijs factis, eam non eſſe dandam reſoluerunt, ea ratione, quia cum Patres Societates Ieſu habeant ſua Priuilegia

clara, vt poſſint vbique legere, non ſunt admittendi articuli ſuper eo, quod Vniuerſitas Cracoui- en. ab immemorabili tempore eſt in poſſeſſione prohibendi, ne alij legant: ¶ quia immemorabilis videtur potius imaginata, vt ſiant articuli releuantes, quam quod verè ita res ſe habeat: & ideo remiſſoria eſt deneganda, *vt fuit reſolutum in cauſa Hiſpalen. de Eceza 16. Nouëbris 1579. coram ſanct. mem. Clement. VIII. ſanct. mem. Gregor. XV. decif. 211. num. 5.* Quod autem immemorabilis fuerit articulata, vt articuli appareant releuantes, ſatis apparet, quia ad nullum alium effectum articulatur dicta immemorabilis, niſi ¶ ad euitandas deciſiones, quæ canonizant prædicta Priuilegia, & propterea dicta immemorabilis, videtur materia imaginata: *dixit Rota in Mediolanen. Bonorum 9. Maij 1597. coram bo. mem. Card. Pamphilio, & in Vlixbonen. iuris conferendi 7. Februarij 1607. coram bo. mem. Card. Lancellotto, Adden. ad dictam decif. 211. ſanct. mem. Greg. XV. in littera C.*

Secundò dicta remiſſoria non videtur concedenda, quia immemorabilis articulata eſt ¶ inuerſimilis, quia inuerſimilitudine ſtante, reiſciuntur articuli, & ea denegatur *cap. quia veriſimile, ubi Imol. n. 1. de præſumpt. Speculat. de probat. §. nunc dicendum num. 1. Tiraquel. in l. ſi vnquam in præſat. num. 38. in fin. C. de reuoc. donat. Rota decif. 23. de teſtin. in antiq. & decif. 99. num. 1. par. 4. diuerſ. ſan. mem. Greg. XV. decif. 414. num. 3. & fuit reſolutum in cauſa Tol- tana penſionis 10. Maij 1595. coram Rente- rendiſſ. Pacen.*

Inuerſimilitudo autem ex eo deducitur, quia quicumque ¶ idonei poſſent regere ſcolas, & tranſgreſſores, officijs, & dignitatibus ſpoliantur, & etiam excommuni- cantur *vt in allegato cap. quanto de Magiſtris.* Et cum huiusmodi poenæ à Canoni- bus non imponantur niſi propter crimina *Silueſtr. in verb. excommunicatio, il primos num. 7.* inuerſimile eſt quod Summus Pon- tifex voluiſſet concedere priuilegium, ¶ quod de ſui natura continet materiam criminofam, punibilem improbam, & irrationabilem, prout dicit *text. in eodem c. quan- to, &* quod in materia tam exorbitanti vo- luiſſet ſibi ¶ & ſucceſſoribus ſuis ligare manus contra omnes regulas, *cap. dum dum & cap. quantum, il ſecundo de preben. in 6. Alphoſus Sotus in reg. 24. nu. 23. Aym. conf. 126. num. 24. verſ. itaque ſi Papa, Cephal. conf. 155. num. 14. & conf. 168. num. 8.*

Non obſtat quod hæc concluſiones limi- tentur



28 tentur, quando datur ꝛ fumus in contrarium, vt de prima dicit *decis. 414. sanct. mem. Greg. XV. num. 4. & de secunda Imol. loc. cit.* quia hic nullus datur fumus. Nam testes in curia examinati, qui deponunt de certa prohibitione, non deponunt de prohibitione facta personis habentibus talia priuilegia Apostolica, qualia habent Patres Societatis Iesu. Vltra quod ista prohibitio est satis moderna, vnde ex illa nullo modo, potest argui ad immemorabilem, ita vt ex illa possit colligi præsumptio, quod materia non sit imaginaria, & 29 quod articuli non contineant ꝛ inuerisimilia.

Neque posset suffragari immemorabilis prætenſa ab vniuersitate, nisi haberet Priuilegium Apostolicum concedens, vt nemo sine licentia Rectoris Vniuersitatis possit legere in illa Vniuersitate, etiamſi haberet licentiam à Papa, quod esset absurdum immo monstruosum, & detraheret auctoritati Apostolicæ. Non enim est credendum, quod Papa ꝛ dederit tale Priuilegium, per quod sibi manus ligauerit, & sua licentia sit manca, & inutilis, & quod plus posset licentia Vniuersitatis quam licentia Papæ. Et propterea stante hac improbabilitate, & improbitate tituli, Remissoria non potest dari pro probanda immemorabili. *Put. decis. 457, lib. 2. per tot.*

Ex quibus cum priuilegia Apostolica sint clara ex decisionibus in hac causa factis, Domini vtraque parte audita, dixerunt, sententias Rotaes confirmandas esse, & remissoriam denegandam.

¶ In hac causa habentur supra due decisiones nempe sub die 21. Maij 1627. coram bo. mem. Reuerendiss. Coccino, & 30. Marrij 1629. coram Eminentiss. D. Card. Vbaldo, sunt in ordine decisiones 71. & 265:

R. P. D. DVNOZETTO.

Florentina de Guidaccijs.

Die Mercurij 5. Decembris 1629.

ARGVMENTVM.

Testator non censetur respexisse ad conseruationem bonorum in agnatione, quando substitutiones simpliciter fecit per vulgarem.

S V M M A R I V M.

- 1 Proximiorum appellatione in successione veniunt etiam femina.
- 2 Quod procedit etiam si femina nupserit extra familiam.
- 3 Testator uncam tantum substitutionem faciendū per vulgarem, non videtur respexisse ad conseruationem agnationis.
- 4 Conditio si sine filijs, euāescit mortuo herede cum filijs.
- 5 Substituti, quando plures sunt per vulgarem tunc vno admissō, cessat penitus sequacium vocatio.
- 6 Vocatis proximioribus de familia simpliciter absque verbis denotant. tractum temporis successuum, vno semel admissō, substitutio penitus euāescit,
- 7 Substitutiones vulgares, quantumuis sint multiplicatae, cum nihil conferant ad conseruandam agnationem, omnes pro vna habentur.

DECISIO CCCXXVI.

CVM D. Eques Ioannes Guidaccius vti proximior familiæ de Guidaccius prætenderet immiſſionem in bonis q. Thomæ Guidaccij ex remod. l. fin. C. de edict. Diu. Andr. tollen. sub die 21. Februarij 1628. \* fuit à me propositum dubium; An præfatus Eques esset immittendus, quod dubium fuit negatiuè resolutum; non acquiescente dicto Equite, iterum instante D. Camilla Guidaccia; ipsoque Equite informare recusante, pluries proposui dubium super eisdem & Domini steterunt in decis.

Nam vt dictum fuit in præterita decisione, quæ reuidetur cum, Carolus filius, & hæres dicti Thomæ Testatoris obierit sine filijs legitimis, & naturalibus masculis, visa fuit intrare substitutio facta proximiorum de familia ad fauorem dictæ Camillæ, quia non extabant Franciscus, nec illius filij primo loco substituti, & ideo debet succedere dicta Camilla Guidaccia vti proximior ipso Equite, cum Appellatione proximiorum in successione veniant etiam fœminæ auth. de hered. ab intestat. S. primo Bald. conf. 334. num. 5. lib. 3. Alex. conf. 65. num. 4. lib. 1. Paris. conf. 51. nu. 12. lib. 2. Rot. dec. 292. num. 1. par. 2. recent.

Et hæc conclusio ꝛ procedit etiam quod fœmina nupserit extra familiam. Paris. loco cit. num. 13. Cæphal. conf. 53. num. 86. lib. 1. Gabr.

M m m m



1. *Gabr. conf. 195. num. 8. lib. 1. Peregr. de fideic. art. 14. nu. 37. Rot. coram sanct. mem. Gregor. XV. decis. 464. nu. 8. & in Montis falsici fideicommissi 5. Iunij 1617. coram D. meo Decano.*

- 3 Et praedicta corroborantur, cum & testator vnicam tantum substitutionem fecerit per vulgarem, dicendum est illum non respexisse ad conseruationem agnationis *Gabr. conf. 97. num. 7. vers. ergo non potest lib. 1. Paris. conf. 86. num. 30. lib. 2. Cephal. conf. 600. num. 37. Mantie. de coniect. lib. 6. tit. 15. num. 5. & in dicta decis. coram sanct. mem. Greg. 464. num. 17. Vnde si Carolus filium masculinum reliquisset, substitutiones omnes tam fratris, quam filiorum fratris, & proximorum & expirabant defectu conditionis, iuxta, *vulg. consil. Oldrad. 21.**
- 4

- Carolo vero decedente absque masculis, ut euenit, vna tantum substitutio potuit effectum sortiri, nempe fratris, aut filiorum ipsius fratris, & ipsis non extantibus, proximorum de familia, Vno autem ex praedictis & substitutis admissio, cessat poenitus sequentium Vacatio, quia vulgariter, seu per modum vulgaris sunt substituti: *Ruin. conf. 128. sub num. 15. ad fin. lib. 3. Surd. conf. 347. n. 16. l. 3. Laderch. conf. 3. sub nu. 10. Rota par. 1. recen. decis. 357. num. 2.*
- 5

- Et ideo vocatis simpliciter proximioribus de familia absque verbis denotan. *tra-*
- 6 Etiam & temporis successuum, perpetuitatem, & continuationem, vno semel admissio, substitutio poenitus euanescebat *Gabr. conf. 106. num. 26. & 29. lib. 2. Decian. conf. 10. num. 13. & seq. lib. 3. & conf. 72. num. 17. lib. 5. Cephal. conf. 447. per tot. lib. 3. Peregr. conf. 30. num. 7. in fin. conf. 52. sub nu. 9. lib. 4. Mantie. de coniect. lib. 8. tit. 12. num. 34. Rot. in recent. par. 1. decis. 486. num. 5.*

- Nec alienius est considerationis, quod testator plures fecerit substitutiones inter
- 7 transuersales; quia cum & sint vulgares, quantumuis multiplicatae, nihil tamen conferunt ad conseruationem bonorum in agnatione, sed pro vna habentur, ex quo vna purificata omnes aliae deficiunt. *Ruin. conf. 102. num. 8. & 11. lib. 2. Paris. conf. 82. num. 11. lib. 2. Menoch. lib. 4. praesumpt. 71. num. 8.*

Non obstant coniecturae allatae, quia illis visum fuit sufficienter esse responsum in decisione, quae reuideretur, cuius responsiones iterum examinatae placuerunt Dominis, & eas hic breuitatis causa non repero.

Et ita conclusum, &c.

\* Est supra in hac parte decis. 151.

\* Idest sub diebus Luna 21. Iunij 1627. & Mercurij 21. Iunij sequentis anni 1628. sunt pariter supra decis. 90. & 195.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Nouarien. Decimarum.

Die Mercurij 5. Decembris 1629.

## ARGUMENTVM.

Episcopo debetur quarta decimarum, & an possit cogere Laicos officio Iudicis ad illam sibi praestandam. Officium Iudicis quando detur.

## SVMMARIVM.

- 1 Episcopus an possit agere contra homines ciuitatis officio Iudicis ad quartam decimarum sibi praestandam, & num. 3.
- 2 Episcopo debetur quarta decimarum.
- 4 Officium iudicis semper datur ex aequitate quando deficit actio ad consequendum id, quod suum est.
- 5 Vel ad compellendum aliquem ad implendum id, quod actione non potest adstringi.
- 6 Officium iudicis solet concedi ad instar actionis.
- 7 Officium iudicis, licet non sit idem, quam actio lato tamen assumpto vocabulo, potest dici idem.
- 8 Laici possunt cogi per Rectores ad praestandum decimarum, & Rectores tenentur de exactis, quartam dare Episcopo.
- 9 Officium iudicis nobile, quando intret.
- 10 Officium iudicis nobile fundatur super aequitate.

## DECISIO CCCXXVII.

POSTQVAM in hac causa 17. Decembris 1627. \* fuit resolutum Episcopum de iure communi pro decimis non habere fundatam intentionem contra Laicos recedendo ab alia decisione 14. Decembris 1626. in eadem disputatione reseruauit videre, an ex alijs in eadem decisione. 14. Decembris esset standum; posita autem hodie parte reseruata.

Censuerunt Domini Episcopum posse agere contra homines Terrae Cameracensis officio



cio iudicis ad quartam decimarum, nisi ob-  
stet præscriptio, de qua particulariter erit  
viden.

Non enim controuertitur, nec verè po-  
test in dubium reuocari, quin quarta deci-  
marum † Episcopo debeatur, quia hoc ex-  
pressè determinant Canones in cap. quo-  
niam, ibi sua parte retenta, cap. dudum de  
decim. cap. unio x. quæst. 3. cap. conquaren-  
te de offic. Ordin. Rot. dec. 31. num. 5. par. 2.  
diuer. & dec. 402. num. 1. par. 2. recent. vt  
firmatur hæc opinio, ex communi Cano-  
nistarum assensu, nempe Abbatis Cardin.  
Burr. Ioan. Andr. Anchar. & Rebuff. & ple-  
ne fuit firmatum tam in decis. 7. Maij 1627.  
vers. quia vera est conclusio, quàm in ala 17.  
Decembris sequentis vers. difficultas tamen in  
eo cadit. Dubium igitur vertebatur super  
eo, an Episcopo competeret † actio agen-  
di directè contra laicos pro sua quarta de-  
cimarum, quam etsi Domini dixerint in  
decis. 17. Decembris non competere, non  
tantum alijs remedijs Episcopum esse de-  
stitutum existimarunt, & ita officio iudi-  
cis † subueniendum esse dixerunt, quod  
semper datur ex æquitate, quando deficit  
actio ad consequendum quod suum est, vel  
ad compellendum aliquem ad † imple-  
dum id, quod actione non potest adstringi,  
cap. 2. de offic. iud. l. quintus ff. de ann. leg. ubi  
Bart. num. 1. Osasch. dec. 40. num. 7. Surd.  
de alimen. tit. 3. quæst. 3. nu. 24. & cons. 528.  
num. 20. Rot. decis. 503. num. 4. coram Papa  
7 Gregor. XV. & solet concedi ad † instar a-  
ctionis, Bart. in l. prima nu. 10. ff. de iurisd.  
omn. iud. quem sequuntur Abbas in dict. cap.  
1. num. 2. & Imol. num. 4. Felin. num. 4. de  
8 offic. iud. dicentes, quod etsi † officium  
iudicis idem non sit quod actio, lato tamen  
sumpto vocabulo potest dici per l. actionis  
verbo in verbo instar. ff. de act. & oblig. leg.  
quod si minor. S. finali ff. de minor. & in c. 1. de  
offic. iud. Negus. de pign. 4. membr. 2. p. n. 51.

Cum igitur incolæ de Camero, nisi præscri-  
ptione tueantur, cogipossint per Rectores ad  
præstationē decimarū, Rectoresq; teneantur  
9 de exactis quartā dare Episcopo, benè intra-  
re † debet iudicis officiū nobile ad compel-  
lendum obligatos ad solutionē decimarum,  
vt Episcopus, quod suum est consequi pos-  
sit Rectore negligente agere vel nolente,  
aut non valente ne per malitiam, aut illo-  
rum negligentiam, aut voluntatem ius  
suum amittat, quod quidem respicit æqui-  
tatem, in † qua fundatur officium iudicis  
nobile, l. si me, & Titium, ff. si certum pe-  
rat. Soccin. iun. cons. 52. num. 3. lib. 2. Nat-

ta cons. 534. num. 6. Rolan. cons. 1. num. 55.  
vol. 1. Surd. de alien. qui alios refert tit. 2.  
quæst. 1. num. 17.

Et ita, &c.

\* Est decisio 122. supra in hac parte. Et plu-  
res alias cumplauit ad decisionem 64. quæ est  
in eadem causam.

R. P. D. Q V E I P O.

Romana Saluiani.

Die Luna 20. Decembris 1629.

A R G V M E N T V M.

Tractatur materia hypothecæ legalis fauore,  
dotis inductæ; de eius excellentia, & qui-  
bus alijs hypothecis præferatur. Ius tertio  
quæsitum per diuersam personam an possit  
amplius auferri per d. personam.

S V M M A R I V M.

- 1 Hypoteca in rebus dotalibus inducitur à  
iure.
- 2 Saluianum interdictum, vt habeat locum  
quid requiratur.
- 3 Saluianum interdictum contra tertios posses-  
sores etiam datur.
- 4 Hypoteca non comprahenditur, sub probi-  
bitione venditionis, permutationis, & do-  
nationis.
- 5 Prohibitio legalis non comprehendit neces-  
sariam alienationem, quæ sit ex dispositione  
iuris.
- 6 Pro dotis restitutione alienatio ex iuris, dis-  
positione necessaria est.
- 7 Ex prohibitione legali non intelligitur pro-  
hibitum id, quod venit in consequentiam  
usus liciti ex dispositione legis.
- 8 Minor absque decreto aliquo ex iuris dispo-  
sitione matrimonium contrahere potest.
- 9 Minor quando contrahit matrimonium fa-  
uore dotis in eius bonis inducitur tacita  
hypoteca.
- 10 Pupillus, vel adultus sine tutoris, vel cura-  
toris autoritate hereditatem acquirere non  
possunt, sed hoc cessat in successionem necessa-  
ria num. 11.
- 12 Consequentia de matrimonio, ad hypothecam  
valet.
- 13 Minori si aliqua res vendatur à persona pri-  
uata, cum pacto ratione pretij hypoteca non  
contrahitur, sed secus si à fisco ei vendita sit  
num. 14.
- 15 Hypoteca tacita legis quando à contrahenti-



- bus exprimitur, dicitur hipoteca legis, & non hominis.
- 16 Ius reale rebus affixum, constituitur transmissibile ad omnes possessores.
  - 17 Cereus extinguitur, quoties is, cui seruitus debetur dominium prædicti seruientis acquirit.
  - 18 Quod procedit, etiam si acquisitio sit renouabilis.
  - 19 Hypoteca legalis fauore dotis inducta omnes alias præcedit.
  - 20 Hypoteca legalis pro dote in omnibus bonis marito post contractum matrimonium quaesitis, præfertur omnibus alijs hypothecis tacitis, & expressis ex dispositione hominum prouenientibus.
  - 21 Legalis dispositio citius, quàm hominis operatur.
  - 22 Hypotheca contracta in casu, quo quis mutuat ad refectionem domus, vel trauis, vel alterius rei hypothecata præfertur omnibus alijs hypothecis etiam anterioribus.
  - 23 Hypotheca pro dote semper potior existit.
  - 24 Hypotheca legalis pro dote præfertur in re empti à marito, ex pecunia ei mutuata, cum expressa pactione pignoris.
  - 25 Hypotheca anterior legalis pro dote præfertur in re empti habita fide de pretio, cum expressa hypotheca.
  - 26 Hypotheca dotalis præfertur omnibus hypothecis posterioribus sine tacitis, sine expressis.
  - 27 Ius annua præstationis ex dominij consolidatione extinguitur.
  - 28 Hypotheca extinguitur resolutio iure dantis.
  - 29 Ius quaesitum tertio à contrahentibus ipsi postea non possunt recedere à tali contractu in præiudicium tertij.
  - 30 Ius quaesitum tertio ex persona, vel pacto alterius, non potest amplius ei auferri ex persona auctorum.
  - 31 Ius quaesitum alicui ratione alicuius legis sublata lege illud non tollitur.
  - 32 Licentia à Principe concessa de consueciendo maioriu perpetuo, ea reuocata, maioratus semel perfectus durat.
  - 33 Pater, si concedat licentiam filio testandi, si testamentum semel factum &c. reuocata licentia per patrem, durat tale testamentum.
  - 34 Ius quasi quatum tertio ex licentia alicuius, remanet semper, etiamsi licentia appareat reuocata.
  - 35 Pignoris venditioni, qui consentit, videtur ius suum remittere, nisi contrarium sit protestatum, & num. 36.

## DECISIO CCCXXVIII.

Cum super resolutione huius causæ inter DD. dubitaretur, tandem hodie proposita resolutio capta fuit, nempe sententiam R. P. D. mei Durani esse confirmandam, \* quia de validitate non dubitatur, & de eius iustitia satis apparet, ex optimè deductis à D. meo Duran. in suis decisionibus in ista causa factis de vera namque solutione, & traditione dotis non controuertitur hypotheca + autem inducitur à iure ex leg. assiduis, C. qui pot. in pign. hab. l. unic. S. & ut plenius, C. de rei vxor. act. & ex conuentione expressa in contractu matrimoniali ex l. si tibi. in S. & pignori. ff. de pact. l. 1. ff. de pignor. act. & cum + sufficiat constare de possessione debitoris tempore contractus ex l. 1. ff. & C. de precar. vel postea quodcumque secundum tex. in l. ult. C. que res pignor. oblig. poss. docet Bart. in l. 1. num. 3. ff. de precar. Castr. in l. rem alienam in fin. ff. de pignor. act. Menoch. de adipisc. remed. 3. num. 161. Rota coram fel. rec. Greg. XV. decis. 491. num. 6. & decis. 387. par. 1. recent. & de possessione D. Iulix appareat ex litis sustentatione, nam Saluiantum interdictionum + contra tertios possessores competere certum est, l. 1. ff. de Salu. inter d. l. 1. & ibi gloss. ult. C. eod. tit. Balduin. in S. interdictum instit. de interd. Negus. de pign. par. 2. membr. 4. num. 132. Sarnen. de reddit. Eccl. par. 3. cap. 2. num. 19. Cuiac. lib. 5. obser. cap. 26. Put. decis. 207. n. 2. lib. 1. Rot. decis. 294. num. 4. par. 1. recent. Menoch. ubi supra nu. 55.

Quam sententiam, ex triplici capite impugnatur D. Iulia Balleona, primo prætextu Constitutionum fel. rec. Sixti Quinti Clementis Octauo, Pauli V. & Sanctiss. D. N. secundo ratione excessus propter reservationem scut. 1300. in donatione facta, tertio propter iniustitiam ex vi pacti reuersui, in quarum difficultatum declaratione, & solutione huius causæ expeditio, & enucleatio vertitur.

Et quantum ad Pontificum Constitutiones non obstare multipliciter constat, tum quia pignoriatio inter externos tantum est interdicta, ut constat ex Bulla Sixti in ordine 3. in nou. Bull. S. 3. Tum, quod inter naturales dumtaxta est prohibitum vendere permutare, & donare, sub + qua prohibitione hypotheca non comprehenditur, ut tradunt Conar. lib. 2. var. cap. 16. num. 7. Solis de cens. lib. 2. tom. 2. cap. 4. num. 3. Fusar.



Fusar. de substit. quest. 693. num. 18. & in terminis dictarum Constitutionum fuit resolutum coram Illustriss. Cardinali Virili in Romana, seu Sabinen. census 17. Nouemb. 1628. præcipuè, quia legalis & prohibitio necessariam, alienationem, quæ fit ex iuris dispositione non comprehendit l. 1. ibi, quia hæc alienatio non est voluntaria, & ibi notat glos. ff. de fund. dotal. l. alienationes. ff. famil. hercisc. l. rogo. §. 1. ff. de fideicom. liberi. & tradit Alciat. in l. 1. in princ. num. 14. ff. de verb. oblig. Crott. in l. filius fam. §. diui num. 45. Rip. num. 25. ff. de leg. 1. Tiraq. de retract. §. 1. glos. 14. num. 11. Peral. in l. unum ex familia §. sed & si fundum. num. 28. ff. de leg. 2. Menoch. qq. Illustr. cap. 32. num. 3. pro dotis & autem restitutione alienatio ex iuris dispositione necessaria est ex text. in auth. res quæ, & ibi glos. de verb. obligatione. Bart. num. 2. Ias. num. 29. Padel. num. 47. C. comm. deleg. Couarr. lib. 3. var. cap. 6. num. 10. & cum pluribus relatis. Molin. de primog. lib. 4. cap. 6. num. 7. Fusar. de substit. quest. 532. Rot. apud Ludon. dec. 266. num. 10. & in hypotheca idem in iure receptum est, nam & ex prohibitione legali non intelligitur prohibitum id quod venit in consequentiam vsus liciti ex dispositione legis, & ideo cum minor & absque aliquo decreto ex iuris permissione matrimonium possit contrahere, ex Trid. c. 1. sess. 24. de reformat. Guttier. lib. 1. canon. qq. cap. 20. nu. 1. & 2. & in tract. de matrim. cap. 79. in princ. & in consequentiam favore dotis tacita hypotheca & inducatur l. 1. §. & ut plenius. C. de rei uxor. act. non intelligitur compræhensa sub dispositione iuris alienatio, vel hypotheca bonorum minoris prohibentis, vt tenent Palaz. Rubios. in repet. c. per vestras, §. 26. num. 2. Negus. de pignor. 4. part. membr. 2. num. 73. Nobil. de dot. 6. part. priuil. 58. num. 2. Simoncell. de decreto lib. 2. tit. 5. inspect. 1. num. 2. Ruin. conf. 91. num. 4. lib. 3. & esse communiter receptum fatetur Monoch. de adipisc. d. remed. 3. num. 69. & latè defendit Barbof. in l. si constante, ex num. 119. ff. solut. matrim. pro qua sententia expenditur text. in l. conditionibus §. ff. de cond. & demonstr. vbi canetur iuris dispositionem disponentem pupillum, & vel adultum, sine Tutoris, aut Curatoris autoritate hæreditatem acquirere non posse, ex §. 1. instit. de auth. tutor. non procedere in successione & necessaria inducta ex iuris dispositione, & probatur ex text. in l. mutus 76. in princ. ff. de iur. dot. vbi probat. I. C. valere consequentiam de

12 de matrimonio & ad hypothecam dotis, vt ex eo quod possit matrimonium contrahere inferatur, ergo obligatur pro dote, & euincitur expresse ex l. 2. ff. de reb. eorum, nam licet re vendita à persona priuata alicui minori, cum pacto & ratione precij hypotheca non contrahatur secundum, text. in l. 1. §. vlt. ff. eod. tit. vt latè notant post antiquiores. Barbof. in l. si constante. num. 123. ff. solut. matrim. Caldas. in l. si curatorem, verb. contractum fecisti nu. 10. Surd. decis. 163. num. 24. Pinell. in l. 1. 3. par. num. 14 52. C. de bon. matern. à Fisco tamen & vendita hypotheca inducitur secundum, text. in d. l. 2. quia ex iuris dispositione inducitur l. 2. C. in quibus causis pign. vel hypoth. vt latè notauit Barbof. vbi supra ex nu. 122. Pinell. vbi sup. num. 51. Valasc. de iur. emphyt. quest. 35. num. 4. Martienz. in l. 2. tit. 3. lib. 5. Recop. gloss. 1. num. 17. & atque ita, quamuis alienatio ex causa donationis facta per Dominam Iuliam autoritate Pontificia indigeret, hypotheca tamen per D. Adrianum eius filium pro dotis restitutione contracta id non postulat, quia cum, per eam exprimatur id quod à iure tacite inest, perinde considerari debet, ac si hypotheca sit legis, & non hominis, arg. l. 3. ff. de leg. 1. & notat Bald. in l. item quia nu. 4. ff. de pact. Barbof. vbi supra nu. 126. & in hypotheca legali Pontificiæ Constitutiones non vigent, vt dictum est.

Excessus autem, aut prætenditur prætextu reservationis scutorum 1300. in ipsi prædijs donatis, ex qua & ius reale prædijs affixum constituitur transmissibile ad omnes possessores ex l. Imperatores ff. de public. & vectigal. & ibi notauit Castr. num. 3. lib. 1. C. si de censu, vel reliq. l. cum possessor. §. vlt. ff. de censib. & notarunt Pinell. in l. 1. 2. par. num. 72. vers. 9. ampliat. C. de bon. mat. Afflict. dec. 95. Rot. decis. 686. num. 5. par. 2. recent.

Sed in causa fundamentum istud non viget cum D. Iulia propter pactum reuersium mortuo Adriano successerit in dominio illorum prædiorum, vt benè in decisione D. mei Durani firmatum est, ac per consequens illud ius annuæ pensionis fuit extinctum, iuxta regulam text. l. vii frui ff. si vsusfructus petatur l. si communem ff. de seru. rustic. prad. nam & quoties is cui seruitus debetur, dominium prædij seruientis acquirit, seruitus extinguatur, quia res propria Domino seruire non potest, vt in prædictis iuribus traditur, l. ut pomum l. in omnibus, ff. de seruit. l. huiusmodi §. cum res ff. de



19 ff. de legat. 1. idque ꝑ procedere quamuis acquisitio sit reuocabilis, vt in hærede respectu rei legatæ tradit *text. in d. l. in omnibus, ubi notant Bart. Castr. Cuiac. Duaren. & Ant. Faber, cum alijs supra relatis.*

Aut prædeditur excessus ratione hypothecæ contractæ pro reservatione dd. scutorum 1300. & similiter non vrget in hoc casu, nam cum tempore factæ donationis, matrimonium inter D. Adrianum & D. Dimitillam fuisset celebratum, vt in decisionibus D. Duran. pro constanti supponitur hypotheca legalis fauore dotis inducta, omnes ꝑ alias præcedit, & præuenit in omnibus bonis quæsitis, & quærendis D. Adriano secundum *tex. expressum in l. si qui mihi* 28. *ibi, præuenit enim causa pignoris. Fiscus ff. de iur. fisc. per quem text. quod*

20 hypotheca ꝑ legalis pro dote in omnibus bonis marito post contractum matrimonium quæsitis præferatur omnibus alijs hypothecis tacitis, & expressis, ex hominum dispositione prouenientibus, quia ꝑ dispositio legalis citius quàm hominis operatur tenent *Salic. in l. assiduis num. 4. C. qui pot. in pign. hab. Faber. in S. fuerat. num. 7. instit. de act. Negus. de pignor. memb. 4. 2. par. num. 100. Gutier. lib. 3. pract. quest. nu. 18. Barbof. in l. 1. 2. par. num. 17. solut. matr. Sales de censib. lib. 3. cap. 5. ex num. 11. Roder. de annuis reddit. lib. 2. quest. 19. num. 7. &*

22 ideo licet hypotheca ꝑ contracta in casu quo quis mutuabit ad refectionem domus, vel trauis, vel alterius rei hypothecatae omnibus alijs hypothecis expressis, & tacitis etiam anterioribus præferatur, secundum *text. in l. interdum cum l. seq. ff. qui pot. & notant DD. infra referendi, hypothe-*

23 ca ꝑ tamen pro dote semper potior existit, vt tradunt cum pluribus relatis. *Couar. lib. 1. var. cap. 7. lib. 3. in fin. Gregor. Lopez in l. 28. tit. 13. par. 5. glos. 1. Barbof. in l. 1. par. 6. ex num. 1. ff. solut. matrim. Castill. lib. 3. controu. cap. 4. ex num. 10. & in re empta,*

24 ex pecunia mutuata ꝑ expressa pactione pignoris, iuxta doctrinam *tex. in l. licet, C. qui pot. in pign. hab. vt hypotheca legalis pro dote, hac in re hoc modo à marito empta præferatur, docet text. in auth. de equal. dot. S. is consequens est, & ibi glos. verb. arg. Bart. Alber. & Fulgos. in l. interdum ff. qui pot. in pign. Couar. ubi supra ex num. 2. Gabr. Vafq. in opusc. tract. de pign. cap. 5. S. 3.*

25 num. 9. & in re vendita ꝑ habita fide de pretio cum expressa hypotheca, quod pro anteriori dote legalis hypotheca præfera-

tur, tradit *Gabr. Vafq. in dict. S. 3. num. 3.* 26 nam conclusio est ab ꝑ omnibus receptissima hypothecam dotalem omnibus posterioribus tacitis, & expressis præferri, ex *reg. tex. in l. assiduis C. qui pot. in l. vnic. S. & vt plenius, C. de rei vxor at. act. S. fuerat instit. de act. cap. ex literis de pign. tradit. Bal. Ang. & Salic. in d. l. assiduis, & communiter DD. Couarr. in d. cap. 7. vers. quarta conclus. Solis de cens. lib. 3. cap. 5. num. 8. Barbof. in l. 1. par. 6. nu. 17. ff. solut. matrim. Roder. de ann. reddit. lib. 2. cap. 19. num. 7.* Ideo cum ius ꝑ reale annuæ præstationis ex dominij consolidatione fuerit extinctum ex supradictis, & ex *S. finitur instit. de vsufr. & ratione hypothecæ D. Dimitilla sit potior non potest in hac parte excessus reperiri.*

Iniustitia autem ratione pacti reuersiui 28 non apparet nam licet resolutio iure ꝑ dantis hypotheca extinguatur, secundum *tex. in l. lex vetigal. ff. de pign. & ibi notant. Bart. Castr. & Salic. l. si res tercia ff. quibus modis pign. vel hipot. solu. l. ubi auth. 4. S. sed, & Marcell. ff. de in diem adit. & ibi plenius Bart. latè Surd. decis. 286. Lodou. dccis. 227. num. 9. & 10.*

Hæc tamen doctrina non procedit in hypotheca cum consensu Domini directi contracta, nam quoties ex contractu, vel pacto contrahentium per dispositionem legalem, quæritur ꝑ ius tertio, non possunt partes recedere à tali pacto, vel contractu in præiudicium tertij, cui semel est ius quæsitum secundum textum expressum in *l. si constante, vers. si except. C. de donat. ante nupt. & ibi notant. Bald. in l. insulam, S. ult. ff. solut. matr. & ibi Castr. & communiter DD. l. cum maritus S. Titius, ff. de pact. dotal. & quando ex pacto ꝑ vel persona alterius ius tertio quæritur, non potest amplius ius ei ex persona authorum auferri, ex *l. fin. ff. de pact. & ibi notant glos. Bart. Alb. Bald. Castr. & ceteri DD. l. si post mortem, S. fin. ff. contra Tabul. l. petenda in fin. C. de temp. in integr. restit. l. ampliarem. C. de appell. & eleganter notauit Ant. Gomez. in l. 22. Taur. num. 24. & in iure ꝑ quæsito ratione cuius legis, quod lege sublata non tollatur, docet *Couar. lib. 3. var. cap. 6. num. 9. &* 32 in licentia a Principe concessa ad faciendum maioratum perpetuum, quod reuocata licentia maioratus semel perfectus duret, tradit *Molin. de primog. lib. 4. cap. 3. num. 12. Pinell. in rubr. C. de rescind. p. par. cap. 2. num. 18. Gutier. lib. 3. pract. quest. 76. num. 3. & 4. & in licentia ad testandum filio***



33 filio à patre concessa, quod testamentum ꝑ  
semel factum, &c. per patrem reuocata.  
licentia perduret, docet Bald. in l. 1. num. 7.  
C. de sacros. Eccles. Guttier. in cap. quamuis  
pactum ex num. 44. & lib. 3. pract. quest. 26.  
Covar. in rubr. de test. 2. par. num. 8. in fin.  
Grat. discept. for. cap. 347. ex num. 44. Rota  
decis. 463. ex num. 1. par. 2. recent. Molin.  
ubi supra nu. 13. à quibus in diuersis quæ-  
34 stionibus traditur ius quasi ꝑ quæsitum,  
tertio ex licentia, & permissione alterius  
manere semper, quamuis licentia, & di-  
spositio generalis appareat reuocata, & in  
nostro casu non solum permanet hypothe-  
ca dotalis propter facultatem D. Iulie con-  
cessam hypothecandi prædia donata pro  
prima dote, verum etiam quodcumque ius  
in ipsis prædijs retineret videretur respectu  
35 talis hypothecæ dotalis remississe, ꝑ cum  
expressè ab ea contrarium non fuerit cau-  
tum secundum text. expressum in l. si debi-  
tor S. si in venditione, ibi, nisi salua causa  
pignoris sui consensit vel venditioni, vel cæ-  
teris, nam solent multi salua causa pignoris  
sui consentire, & ibi notant glos. verb. salua,  
& Bart. & Castr. ibi nisi contrarium fuerit  
protestatus, ff. quibus mod. pign. vel hypot. solu.  
Idem traditur in l. sicut 8. S. sed si permiserit.  
l. Lulius 11. l. Paulus 22. ff. eod. tit. ex quibus  
36 pro regula traditur, quod creditor ꝑ con-  
sentiendo rem sibi hypothecatam, vel in  
qua ius habet reseruatum vendere, vel in  
dotem dare, aut alteri hypothecæ submit-  
tere, ius suum remittere videtur, saltem  
respectu iuris, vel hypothecæ ex eius li-  
centia, vel promissione contractæ, vt no-  
tant glos. Bart. & DD. in d. l. Paulus Negus.  
de pignor. 6. par. memb. 3. ex num. 12. Bal-  
duin. eod. tract. c. 10. circa fin. Vnde cum  
D. Iulia simpliciter absque reservatione,  
vel protestatione expressa sui iuris prædi-  
ctam licentiam, & facultatem concesserit  
in præiudicium dotalis hypothecæ inferior  
remansit, & in virtute huiusmodi licentiæ  
hypotheca salua existit ex supra traditis.  
Ex quibus ita fuit pro confirmatione  
sententiæ Rotalis resolutum.  
Et ita, &c.

\* Decisiones cor. eod. in hac causa sub dieb. 10  
Iun. 1626. 7. Apr. 1628. sunt sup. in ord  
17. & 167.

¶ Infra in ead. causa habentur tres aliæ decis.  
in ead. causa sub. dieb. 3. Iun. 1630. & 1. Iul.  
& 20. Decis. eiusdem anni cor. eod. R. P. D.  
Quæpio, sunt in ordine 383. 403. & 416.

& pariter inf. in par. 2. adest alia sub die 24.  
Iun. 1631. cor. eod. Quæpio, & alia die 4.  
Dec. 1632. cor. ho. mem. Reuerendiss. Proua-  
no sunt, decisiones 8. & 161. adest etiam al-  
tera sub die 5. Iulij 1635. coram eodem Pi-  
rouano, sed nondum in volumen redacta.

REV.<sup>MO</sup> P. D. MERLINO DECANO.

Romana Hereditatis de Riualdis

Die Veneris 14. Decembris 1629.

DECISIO CCCXXIX.

Est impressa coram Merlino to. 1. decis. 433.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Parmen Status.

Die Veneris 14. Decembris. 1629.

ARGUMENTVM.

De fideicommissio, quando dicatur constare,  
& quando fideicommissario non denegetur  
immissio, Gratia motu proprio Principis  
emanata non eget iustificatione, &  
quando dicatur tali modo emanata, &  
& quando ad supplicationem partis, &c.

S V M M A R I V M.

- 1 De fideicommissio non dubitatur, quando de  
eo constat ex testamento non abilitio, neque  
cancellato.
- 2 Immissio fideicommissario quando denegari  
non possit.
- 3 Immissio fideicommissario, vt detur, debet  
constare de identitate bonorum.
- 4 Iudex laicus debet cognoscere de immissione  
bonorum postquam à Iudice Ecclesiastico  
fuit terminatum iudicium legitimatis, &  
num. 27.
- 5 Conditionis natura est, actum suspendere  
quousque eueniat.
- 6 Priuilegium est latè interpretandum in præ-  
iudicium Principis concedentis.  
Sed quando agitur de præiudicio tertij, tunc  
est strictissimè intelligendum num. 6.
- 7 Priuilegium Principis nunquam capit inter-  
pretationem contra tertium nisi expressè di-  
catur.
- 8 Aperitio orit, quid importet.



- 10 Gratia motu proprio, quando est concessa, tunc narrata in ea, non eget iustificazione, etiam quod sint de facto alieno.
- 11 Gratia dicitur concessa motu proprio, quando prodedit ex mera liberalitate Principis.
- 12 Gratia motu proprio emanata, & supplicatio precedens sunt incompatibilia inter se.
- 13 Dec. in C. M. Ferrariensis nu. 127. declaratur, & reprobat n. 14.
- 15 Regentis extensio in rescriptis Signaturæ iustitiæ, attenditur sed secus in Signatura Pape. n. 16.
- 17 Papa in rescriptis merè gratiofis quando procedit ad postulationem partis signat per verba, fiat, ut petitur.
- 18 Quando verò procedit motu proprio, signat per verba, Motu proprio.
- 19 Papa in rescriptis concernentibus iustitiæ, signat per verbum, Placet.
- 20 In gratia defectus intentionis Principis, quando opponi non possit.
- 21 Filius regulariter non imputat fructus hereditatis in legitimam.
- 22 Filius, quando debeat imputare fructus in legitimam.
- 23 Heres, post mortem litem satis dicitur esse in mora.
- 24 Trebellianica etiam filiis primi gradus prohiberi potest.
- 25 Bonorum identitas benè probatur ex assertione testatoris.
- 26 Assertio testatoris circa identitatem bonorum non solum probat contra heredem, sed etiam contrahentes causam ab eo.
- 27 Cap. lator. qui fil. sint legit. & c. tuam de ord. cogn. quando habeant locum.
- 28 Index Ecclesiasticus cognoscens super illegitimitate, an possit incidenter cognoscere super immissione bonorum, & num. 29.
- 30 Index Ecclesiasticus saltem habitu habet iurisdictionem cognoscendi super bonis, quando iudicat super illegitimitate.
- 31 Index Ecclesiasticus cognoscens de illegitimitate, quæ est exceptio peremptoria successionis, non debet pronunciare super articulo legitimatis, sed super negotio principali. & n. 33.
- 32 Accessorium naturam principalis sequitur.

## DECISIO CCCXXX.

**M**ARCHIO Ioannes Franciscus Pallauicinus, condidit de anno 1497. testamentum, in quo Gasparem Bernardinum, Polidorum, Federicum, & Rolandum filios instituit, assignando unicuique certam bonorum portionem, & insuper disposuit hæc verba. *Quod si contingat, ali-*

*quem, seu aliquos dd. suorum filiorum mori sine filiis masculis, legitimis, & naturalibus, & de legitimo matrimonio procreatis, & natis verè, & non fictè, eius, seu eorum, & cuiuslibet eorum bona pervenire debeant in alios fratres prænominatos, ipsis viventibus: & eis mortuis seu aliquo vel aliquibus ex eius, seu eorum loco in eorum, & cuiuslibet eorum descendentes cum qualitatibus supradictis. Mortui sunt deinde prefati testatoris filij, nempe Federicus de anno 1502. Gaspar de anno 1518. Polidorus de anno 1527. Bernardinus de anno 1526. & ultimo loco Rolandus de an. 1529. Et ex illis extant hodie descendentes infrascripti. Nempè ex Bernardino, cuius linea diuiditur in duas lineas, (Vberti scilicet, & Pallauicini), ex Vberto D. Marchio Alexander maior, ex Pallauicino verò DD. Marchiones Alexander minor, & Cyrus. Ex Polydoro descendunt DD. de Casalibus venientes ex Liuvia Polydori filia. Ex Rolando autem veniunt ex Barbara foemina nupta Comiti Ludouico Rangono DD. de Rangonibus, qui in hac causa sunt rei, & possessores, prout hæc omnia tam ex testibus, qui dantur in Summario à num. 2. usque ad quartum, quam ex alijs deductis comprobantur.*

Cū verò præfatus Rolandus ultimo loco (vt dictum est) obiisset, aduersus Barbaram, & Theodoram illius filias, quæ bona præfato fideicommissio subiecta occupauerant, de ann. 1530. filij Bernardini præfati mouerunt iudicium successiuè continuatum contra Dominos de Rangonibus descendentes Barbaræ, in quam vniuersa bona præfata, stante obitu Theodoræ sororis, sine prole deuenerant.

In hoc autem iudicio pluribus decisionibus emanatis coram diuersis Rotæ Auditoribus ad fauorem descendentium Bernardini, tandem de consensu Marchionis Alexandri descendens à Marchione Vberto, fuit visum particulariter de linea Pallauicini. Et cum primò resolutum fuerit supradictos Marchiones Alexandrum minorem & Cyrum descendere à præfato Marchione Pallauicino, vt in decisione facta tertia Martij millesimo sexcentesimo vigesimo quinto fuit postmodum per quatuor decisiones \* firmatum in præfato Marchione Pallauicino, & consequenter ex persona illius in ipsis Dominis Marchionibus Alexandro, & Cyro concurrere qualitates requisitas à Marchione Ioanne Francisco testatore:



Die verò quarta Iulij huius anni, cum dubitarem, an præfatis Marchionibus Alexandro, & Cyro danda esset immissio, & pars DD. de Rangonibus prætenderet, se velle adire Signaturam & allegaret nonnullas exceptiones, de quibus statim dicetur, distuli causam, qua hodie repropo-  
ta, ac maturè discussa, solis iisdem Marchionibus Pallauicinis informantibus, do-  
bium fuit affirmatiuè resolutum.

- 1 Quia cum fideicommissum † non controuertatur, & de eo satis etiam constet ex testamento non abolito, neque cancellato, prout requiritur *Bald. in l. fin. num. 11. C. de edict. D. Adr. toll.* Et nemo eos procedat in gradu, quod satis ex eo probatur, dum ipsi sunt in gradu successibili, & nullus alius compareret ad trad. per *Bart. in l. si certus, §. Si unus num. 1. ff. ad Syllan. Dec. conf. 652. nu. 3. Surd. conf. 530. num. 37. Tiraq. de retract. lignag. §. 11. glos. 1. num. 5. & 8. & fuit dictum in causa Aretina Cappellania 4. Iulij 1603. coram bo. mem. Cardin. Pamphilio seniore, & in causa Assisim. bonorum 4. Iulij 1627. coram Illustriss. Virili, & prius in causa Tiburtina Cappellania 16. Nouembr. 1605. coram me. Vtique † non potest præfatis Marchionibus denegari immissio, vel remed. *l. fin. C. de edict. D. Adr. toll. vel ex remed. util. Sal. interd. Ut. de primo remedio notant in d. l. fin. Bart. num. 9. Dec. num. 25. Et de secundo Gabr. conf. 46. num. 19. & seq. lib. 1. & conf. 44. num. 2. & seq. lib. 2. Peregr. de fideicom. art. 45. nu. 49. Fusar. de substit. quest. 611. n. 2. Surd. dec. 76.**

- Non obstant ea, quæ in relationibus causarum fuerunt alias deducta pro DD. de Rangonibus videlicet, vel fideicommissio fuisse derogatum, vel in omnem euentum Marchiones Pallauicinos debere ante immissionem soluere ducat. 24. millia pro damnis expensis, & interesse per Rolandum passis in recuperatione Castri Zibelli occupati per Ioannem Ludouicum Pallauicinum. Nec non detrahendam esse legitimam, & Trebellianicam debitas Rolando. Insuper constare debere de identitate bonorum, super quibus petitur immissio. Ac vltèrius, terminato iudicio legitimitatis, causam, † quoad iudicium immisionis, remittendam esse ad Iudicem laicum, de partibus, vel tanquam ei reseruatum ex dispositione *tex. in clator, qui fil. sint legit. vel tanquã eidemmet cõmissam* per auocationem ausarum factam per Paulum Tertium.

Nam quantum attinet ad derogationem fideicommissi, & solutionem dictorum du-

catorum 24. millium. Pro responsione, & intelligentia huius obiecti aduertendum est, verum esse, quod Bernardinus, & Rolandus Marchiones Pallauicini tempore Leonis Decimi, hoc est de anno 1517. obtinuerunt rescribi bo. me. Cassadoro Rotæ Auditori, vt procederet ad taxationem expensarum, damnorum, & interesse contra Dominum Ioannem Ludouicum Pallauicinum. Qui Cassadorus, vt asseritur in Breui Clementis Septimi, sub datum Kalend. Nouemb. 1524. ad instantiam solius Marchionis Rolandi retulit dictas expensas, damna, & interesse ascendere ad ducat. 50. millia circiter, quæ Papa in eodem Breui reduxit ad ducat. 24. millia: ac præuia narratiua fideicommissi Marchionis Io. Francisci ad fauorem filiorum masculorum legitimorum verè, & non fictè (ibi) & insuper, &c. subiungit; *decernimus, & declaramus, quod dictus Rolandus, masculis legitimis deficientibus, quasunque filias suas fæminas de legitimo matrimonio procreatas sibi heredes vniuersales, & particulares in dictis, & quibuscumque alijs bonis, Oppidis, Castris, Fortalijs, Villis, &c. ad eum tam ex Vberti (hoc est senioris) & Manfredini, ac Ioannis Francisci Predecessorum, quam aliorum quarumcumque successionem, & alias quomodolibet pertinentibus, ac etiam dicto fideicommissio subiectis in toto, vel in parte substituere, vel illa eisdem filiabus in dotem assignare, ac tradere, aut eis concedere in perpetuum quocumque titulo etiam donationis inter viuos liberè possit.* Hæc tamen concessio limitatur per clausulam immediatè subsequentem, ibi. *Ita tamen quod postmodum masculi ex dictis filiabus, seu earum altera, cui sic concessionem fecerit, nascituri succedant iuxta antiquas inuestiuras, & dicta summa 24. millium ducatorum restitui debeat filiabus, seu heredibus Rolandi huiusmodi antequam à possessione Castrorum, & bonorum omnium amoueri possint per illum, vel illos, qui ratione fideicommissi, vel aliàs ad se spectare, vel has presentes inualidas esse prætenderent. Ita quod quousque restitutio summa huiusmodi eis integrè facta non fuerit, iudicium subire non cogantur.* Et Rolandus, & eius filie, aut eorum aliquis circa præmissa, aut illa quomodolibet concernentia, vel eorum aliquid molestari, impediri, & inquietari nullo modo possint, & sic per quoscunque Iudices. &c.

Vnde apparet, quod cum facultas tributa fuerit (deficientibus masculis legitimis) non solum non fuit fideicommissio derogatū, sed potius illud fuit præseruatum, quia de natu-



ra + conditionis est actum suspendere quousque eueniat *l. cedere diem ff. de verbor. obligat. Honded. conf. 18. num. 38. vol. 2.* Et quando Papa subiungit, quod postmodum masculi ex dictis filiabus, seu earum altera succedant, depræhenditur, Papam nihil aliud facere voluisse, quàm inuestituras ad foeminas extendere, vt per illarum ingressu de nouo fieret locus successioni ad fauorem lineæ masculinæ, non autem vt præiudicaret masculis, quibus legitimè deferetur successio, nisi quoad expressa 24. millia ducat.

6 Quia + priuilegium est latè interpretandum in præiudicium. Principis concedentis, *l. fin. ff. de constit. Alexand. consil. 110. num. 6, vol. 6.* strictissimè verò in præiudicium tertij, taut

7 + nunquam capiatur interpretatio contra tertium, nisi expressè dicatur *Anchar. conf. 161. in princ. Imol. conf. 125. nu. 2. Alex. conf. 215. num. 4. lib. 6. latè Hond. conf. 67. nu. 39. & 40. lib. 1.* Quod confirmatur in nostro casu ex ipsa dispositione præfati Breuis, vbi Papa decernit, quod nec Rolandus nec eius filia subire iudicium cogi possint per dd. vocatos, nisi prius restitutis dd. ducatis 24. mill. ex quibus constat, non fuisse, quoad reliqua sublatum ius vocatorum.

Quo verò ad expensas præfatas ducat. 24. millium pöderabant DD. quod filij Bernardini semper impugnarunt ad huiusmodi expensas se teneri, asserendo eas nunquam factas fuisse à Rolando ex tali causa, & petendo mandari filiabus Rolandi committi, præfigi terminum ad probandum, & ad producendum processus, & acta, iisque exhibitis in causa, & causis, & in singulis articulis, procedi perinde ac si literæ Clementis, prout de iure, & sine præiudicio tertij signatæ fuissent. Et licet Paulus Tertius vigore cõmissionis signatæ de anno 1545. concesserit dumtaxat aperitio nemoris, etiam nõ facto deposito, quæ aperitio + im-

8 portabat tantum, vt Oratores possent gratiam impugnare, probando esse subreptitiam, & gratia interim remanebat in suo robore, vt in pluribus decisionibus relatis per *Marescot. var. resol. lib. 2. cap. 37. nu. 69.*

Tamen cum postea per aliam commissio- nem de anno 1549. idem Paulus Tertius omnes literas præinsertas, ac alias accesso- rias, & dependentes quasunque ad viam iuris reduxerit literæ Clementis Septimi dicuntur sublata, & prætentiones DD. de Rangonibus tam quoad prætensam deroga- tionem fideicommissi, quàm quoad dictā solutionem 24. millium ducatorum, + quæ in eisdem præinsertis continebantur, rema-

nent in dispositione iuris communis, vt fuit resolutū in causa Farfen. seu nullius Mo- nasterij, & Prioratum 26. Aprilis 1624. cor- ram bo. mem. Vbaldo.

Neque obstat quod ad effectum, vt præ- fata literæ Pauli Tertij reductionis ad viā iuris suffragentur, debeant iustificari, vt fuit resoluta in dicta causa Farf. quia cum emanauerint + motu proprio, vt expressè dicitur in dictis literis in principio, medio, & fine ad *tex. in cap. motu proprio de præbend. in 6. narratiua huius gratiæ non eget iusti- ficatione, etiam quod sit de facto alieno, glos. in clem. 1. in vers. fecisse narramus de probat. Seraph. decis. 106. num. 5. & 6. Rot. dec. 344. nu. 1. part. 1. recent.*

Nec ex eo quod in ipsa gratia innuitur pro ea supplicasse Sigismundum nomine proprio, & fratrum, potest inferri gratiam + non esse motu proprio concessam ex eo quod debeat procedere à mera liberalita- te Papæ, vt in dict. cap. motu proprio post princ. (ibi) *Que nostra mera liberalitate pro- cessu Mandos in reg. 16. quest. 6. num. 2. Card.*

12 *conf. 37. num. 23. +* Quia sunt compatibilia inter se supplicatio præcedens, & gratia motu proprio emanata, vt per eundem Mandos. vbi supra quest. 4. num. 5. Bald. in c. nisi specialis. num. 8. in vers. penè in literis de offic. leg. quem sequitur Cassador. dec. 1. num. 4. de reseruat. Dec. in cap. cum M. Ferrariensis n. 116. de constit. & in cap. ex parte num. 28. de rescript. & conf. 51. num. 2. vers. nec obstat An- ton August. de motu proprio num. 1. & ex sè- tentia Rotæ probat Gambar. de offic. leg. lib. 3. num. 61. & seqq. Gabr. de claus. conclus. 2. n. 117. qui infinitos cumulat. Seraph. decis. 356. num. 2. & decis. 365. num. 1. & 2. Rota decis. 656. num. 1. & 2. par. 2. in recent. Sarnens. in reg. de annal. quest. 10. num. 5. vbi quod Ro- reprobat Cardinalem in conf. 142. in fin. te- nentem contrarium, quod & repetit Seraph.

13 *d. decis. 356. num. 6. +* Et quamuis Dec. in d. cap. cum M. Ferrariensis num. 127. & in d. c. ex parte num. 28. putet hoc dictum Baldi intelligendum esse, vt procedat, quādo Pa- pa etiam absque postulatione concessurus fuisset, itaut solum in casu isto gratia cen- seatur facta motu proprio Papæ, attamen

14 hanc opinionem Decij + improbat Sarn. in reg. de annal. d. q. 10. num. 8. Gabr. vbi su- pra. num. 118. vers. contrarium. Rot. apud Se- raph. dict. dec. 356. num. 7. in fin. & num. 8. Et in hoc casu cessat omnis difficultas quia cū in dicto motu proprio Papæ referat relatio- nem Cardinalis Simonettæ super non pro- bata Sigismundi, & fratrum illegitimitate,



ex attestationibus testium per dd. Rolandi filias deductorum, de facili d. reductionem tanquam æquitati contentaneam, etiam non audita alicuius petitione, concessisset.

Neque obstat, quod ante Signaturam, Papæ (ibi) *Placet A.* adsint in dicta reductione verba *De mandato D. N. Papæ, idem Reuerendiss. & Illustriss. D. Cardinalis procedat, ut petitur.* quia pro responsione aduertendum est, quod illa est extensio Regentis, † quæ licet in rescriptis Signaturæ Iustitiæ attendatur iuxta *decis. Crescent. 1. de rescript.* quam ita intelligit Rota apud *Seraph. decis. 122. num. 4.* secus tamen est in rescriptis Signaturæ Gratiæ, in quibus Signatura Papæ semper est præcipuè attendenda. *Seraph. d. dec. 122. loc. alleg.* Ac propterea cū Papa in narratiua ter repetierit verba *Motu proprio.* Immo & *de plenitudine potestatis, & ex certa scientia,* signando postea per verbum *Placet A.* satis ostendit, & declarauit propriam voluntatem. Sicuti neque etiam officit, quod in subscriptione Papa non apposuerit verba *Motu proprio* sed solum dixit *Placet A.* quia distinguendum est, † quod aut agitur de merè gratiosis, & tunc Papa, quando concedit ad postulationem partis, signat per verba, *Fiat, ut petitur;* quādo autem concedit *Motu proprio,* † signat per verba (*Fiat motu proprio*) *Sarnens. in compend. utriusque Signaturæ quest. 16. n. 15. Vestr. in prax. lib. 1. cap. 3. num. 6. Ant. Aug. de motu proprio num. 1.* Aut verò † agitur de concernentibus iustitiam, & signat per verbum (*Placet*) *ut per eundem Vestr. loc. alleg.* Ac propterea in casu isto, cum ageretur de committenda causa præuia reductione Breuis Clementis VII. ad viam iuris, & sic concessio saperet iustitiam, maximè cum (vt dictum est) fieret attentata relatione Cardinalis Simonettæ super non probata Sigismundi, & fratrum illegitimitate, sufficit, quod præuia Motus proprii expressione sæpius etiam repetita, Papa signauerit per verbum (*Placet*) ad effectum, vt ex supradictis causa censeatur *Motu proprio* commissa cum reductione præfata ad viam iuris.

20 Neque contra hanc reductionem † opponi potest de defectu intentionis, cum ultra supradictas clausulas (*Motu proprio, ex certa scientia, & de plenitudine potestatis*) contineat etiam clausulam, *de statu, & meritis causæ huiusmodi plenè informati, &c. sicq; per eum Cardinalem Tranen. & quoscumq; &c. sublata &c. irritum, &c.* Non obstantibus nostris, *de non tollendo iure questio, & alijs constitutionibus, &c. quorum tenores, &c. etiam*

*quod præinserta in toto, vel in parte quomodolibet suum fuissent sortita effectum, & singulorum colligantium nomina, cognomina, titulos, &c. pro expressis habent.* Quæ omnia corroborantur etiam ex obseruantia subsequuta, cum post dictam reductionem Pallauicini liberè processerint per 80. annos in causa, in qua iuxta litteras Clementis procedere non potuissent, nisi solutis prædictis 24. millibus ducatorum.

Nec etiam refragatur, quod litteræ Pauli III. reductionis ad viam iuris contineant clausulam, si & quatenus Sigismundus, & fratres in inuestituris, & in fideicommissis comprehendantur. Quia ex decisionibus hucusque in causa emanatis constat, Pallauicinos ex persona ipsius Sigismundi, & Pallauicini fratris habere qualitates requisitas, vt in inuestituris, & in fideicommissis sint comprehensi.

Quantum verò attinet ad detractiones legitimæ & Trebellianicæ, illæ non obstant in casu isto, quia licet legitima sit debita Marchioni Rolando, nec obstat prohibitio, & fructus † in illam regularitèr non imputentur, *l. scimus. §. repletionem. C. de inoff. testam.* attamen cum à centum annis bona fuerint occupata, nec restitutum fideicommissum, certum est in legitimam imputari fructus tanquam præceptos † post aduentum fideicommissi, & post moram filiarum Marchionis Rolandi, ac subsequentiū hæredum in illo restituendo, *Parif. conf. 1. n. 93. & conf. 41. num. 92. & 93. & 94. lib. 3. Berou. conf. 93. num. 80. lib. 2. Peregr. de fideicom. art. 49. num. 78. & seq. Menoch. conf. 535. ven. Costa de portion. et rata quest. 192. num. 2. &*

23 3. vbi dicit, quod hæres post litem † motā satis esse dicitur in mora, & fuit dictū in *Bononien. bonorum de Muletis 15. Aprilis 1603. coram bo. me. Card. Pamphilio seniore Trebellianica* autem verbis expressis fuit à testatore prohibita, quam † etiam filijs primi gradus prohiberi posse tenet Rota, vt apud *Cassad. dec. 4. de testam. Crescent. decis. 2. eod. tit. Simonett. decis. 88. & apud. nos est vulgatu.*

25 Quo verò ad identitatem † bonorum illa clarissimè probatur ex assertione Marchionis Ioannis Francisci testatoris, *Bald. conf. 89. num. 3. lib. 1. Marzar. de fideicom. q. 53. Cephal. conf. 386. num. 27. & seq. Fusar. de substit. quest. 68. num. 30.* quæ assertio sicuti

26 indubitanter † probaret contra Marchionem Rolandum hæredem, ita probare debet contra DD. de Rangonibus habentes causam ab eo, licet mediatè *Cephal. d. conf. 386. num. 32. & seq. Peregr. de fideicom. art.*



44.num.6. & fuit dictum in causa Romana de Cruciarjjs 17. Martij 1628. coram R. P. D. Durano.

Quantum attinet ad alium oppositionem, quod scilicet cum agatur de immiffione causa fit remittenda ad Iudicem laicum. Aduertendum est, non esse verum, quod ad Rotā spectet sola cognitio quoad  
 27 causam illegitimitatis, & quo verò ad successionem in bonis remittenda sit ad Iudicem laicum de partibus ad tex. in cap. lator, qui fil. sint legit. & in cap. tuam de ord. cognit. Quia iura ista non applicantur, procedunt enim quando causa super successione fuit introducta coram Iudice sæculari, & fuit oppositum de illegitimitate; tunc enim, causa super articulo præfatæ illegitimitatis transmitti debet ad Iudicem Ecclesiasticum, qui post obsoletam legitimitatis cognitionem debet postea causam remittere ad Iudicem laicum, in quibus terminis loquuntur iura prædicta, vt patet ad litteram, & probant infra scripti Doctores, dum volunt  
 28 Iudicem & Ecclesiasticum posse incidenter cognoscere super bonis, quando principaliter, & antequam causa super iisdem bonis introduceretur coram Iudice laico, fuit introducta super legitimitate per text. in c. de prudentia de donat. inter vir. & uxor. è conuerso tamen, Iudicem laicum id facere non posse, quia si coram illo introducatur causa super bonis non potest cognoscere super legitimitate, vt in d. cap. lator, licet enim,  
 29 & incidentia tollat incompetentiam, non tollit tamen incapacitatem, vt in d. cap. tuam de d. cognit. quod secus est in Iudice Ecclesiastico, quia causa incidens bonorum tollit incompetentiam, & eo ipso cessat incapitas, cum saltem & habitu Iudex Ecclesiasticus habeat iurisdictionem cognoscendi super bonis, Abb. in d. cap. lator. num. 7. & ibi Ioan. Andr. post Vinc. & Tancred. num. 11. glos. ibidem in vers. non dimittat. Couar. pract. q. 6. 31. num. 2. Feder. de Sen. cons. 275. num. 7. & bene Barbos. in l. Titia 35. num. 11. vers. ex eo sit prima sententia. ff. solut. matrim. Munnoz. de Escobar de ratiocin. cap. 7. num. 9. Valasc. consulti. 159. num. 2. Fontanell. de pact. nupt. tom. 1. claus. 4. glos. 12. par. 2. num. 121. Vinc. de Franch. decis. 512. in princ. & infinitos in hanc sententiam cumulat, & sequitur Giurb. cons. 80. num. 34.

At in casu isto antequam status Parmæ, & Placentiæ esset infeudatus causa super bonis, & Castris fuit in Rota commissæ Paulo Capizucchio, ac postmodum auocata, & diuersis Cardinalibus commissæ, & tã-

dem fuerunt omnia remissa ad Rotam Ioāni Baptiste Rotæ. Vnde cum ab initio, & successiue causa fuerit commissæ super Castris, & semper per Barbaram, & Theodoram, ac deinceps per DD. de Rangonibus fuerit oppositum de illegitimitate, quæ est exceptio peremptoria successionis, certum est, quod ex præfatæ exceptionis cognitione tanquam ad Rotam pertinente, eadē Rota debet huiusmodi causam, etiam quoad immiffionem cognoscere; itaut non  
 31 & debeat pronunciare super articulo legitimitatis, sed super negotio principali, vt est tex. ad litteram in cap. 1. de ord. cognit. ubi glo. Abb. in princ. & ceteri DD. Quæ adeo sunt vera, vt licet quando quæstio incidens est separatim tractanda à principali non assumat naturam principalis, quinimò habeatur ac si principaliter ageretur, secus tamē est vbi non venit separatim coram alio Iudice agitanda, quia hoc casu non mutat naturam negotij principalis, cum accessorium & naturam principalis sequatur supposita semper tamen Iudicis capacitate, Imol. in clem. dispendiosam num. 15. in fin. & num. 16. in princ. de iudic.

Et hanc pariter responsione tollitur etiam postremum obiectum, quod oretenus deducebatur, videlicet Paulum Tertium idibus Augusti 1546. per suum Motum proprium generaliter ad se auocasse omnes causas tunc in Curia pendentes inter personas, vel super bonis Duci Petro Aloysio subiectis, & illas iudicibus de partibus commississe, excipiendo tantum causas spirituales, & eas, quæ de sui natura, vel ratione personarum litigantium, seu alias essent Ecclesiastici non sæcularis fori, & illas, in quibus in Curia esset diffinitiuē pronunciatum, necnon quæ in Rota super negotio principali positæ, & votatæ forent, & quæ per Cardinales, quibus commissæ fuerant essent resoluta. Quia cum cognitio super exceptione peremptoria, hoc est illegitimate, spectaret (vt dictum est ad Iudicem Ecclesiasticum, quemadmodum causa ista tanquam pertinens ad Ecclesiasticum Iudicem non fuit auocata, ita nec etiam causa super successione auocata fuit,  
 33 sed Rota debet in articulo successionis & procedere, licet causa peremptoria illegitimitatis assumat naturam causæ successionis, vt in d. cap. 1. de ord. cognit. Imol. in d. Clem. dispendiosam loc. cit. & plurimum facit obseruantia subsequuta cum commissiones post dictam auocationem obtentæ super Castris, & successione semper emanauerit.



Et ita conclusum informantibus solum DD. Marchionibus Pallavicinis, & visis tantum memorialibus per DD. de Rangonibus datis super petita dilatione.

\* Id est sub diebus 8. Iunij 1626. & 24. Martij 1628. & 26. Iunij eiusdem anni, & 30. Martij 1629. sunt supra decisiones 16. 162. 201. & 264.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Romana Legati.

Die Luna 17. Decembris. 1629.

ARGUMENTVM.

Heres conficiendo inuentarium præservatur liber ab omnibus oneribus hæreditarijs. Decretum Iudicis in confectioe inuentarij an requiratur, & alia de quibus in summarijs.

SVMMARIVM.

- 1 Heres adens hæreditatem cum beneficio legis & inuentarij præservat bona propria, ne confundantur cum bonis testatoris.
- Heres si adeat hæreditatem cum beneficio legis & inuentarij non tenetur ultra vires hæreditarias nu. 1.
- 2 Inuentarium heredi non suffragatur, si sit invalidum respectu solemnitatum.
- Inuentarium perinde est, ac si non fuisset factum si heres non describat omnia bona testatoris nu. 2.
- 3 Tutori ad hoc, ut ei decernatur administratio requiritur decretum Iudicis.
- 4 Inuentarium conficiendi actus circa bona hæreditaria, non dicitur iudicialis.
- 5 Decretum Iudicis an requiratur in conficiendo inuentario bonorum hæreditariorum.
- 6 Inuentarium bonorum hæreditariorum quando est conficiendum, index adiri debet, ut interloquatur heredem cum beneficio legis esse admittendum, ad adeundam hæreditatem.
- 7 Decretum Iudicis, circa confectioem inuentarij bonorum hæreditariorum, tam in principio, quam post potest interponi.
- 8 Decreti præpositio non vitiat actum inuentarij.
- 9 Decretum Iudicis circa confectioem inuentarij requiritur, ut quis admittatur ab beneficio inuentarij, non autem ut index

super inuentario pronunciet.

- 10 In inuentario conficiendo fraudes, & occultationes sequi possunt, quando index non fuit præsens, vel eo perfectio non interloquitur, & num. 11.
- 12 Iudicis presentia in confectioe inuentarij bonorum hæreditariorum non est necessaria.
- 13 Decis. in causa Romana de Caruastinis, & alia declarantur.
- 14 Inuentarium bonorum hæreditariorum quando conficitur, sunt seruanda consuetudines locorum.
- 15 Heredes subscriptio in inuentario requiritur.
- 16 Heredis subscriptio in inuentario apponitur, ut cognoscatur perfectio, & consummatio actus inuentarij.
- 17 Heredis subscriptio in inuentario non requiritur, quando certificatur eius perfectio.
- 18 Testes tres bonæ conditionis, & famæ debent adhiberi in inuentario, loco creditorum, & legatorum absentium.
- 19 Legatarij, si fuerint citati ad videndum confici inuentarium, si non interuerint, nihilominus inuentarium validum est.
- 20 Heres, si non describat omnia bona in inuentario, illius beneficium amittit.
- 21 Heres tunc non amittit beneficium inuentarij ob non descriptionem omnium bonorum in eo, quando omissiones non sunt dolosæ.
- 22 Heredis fraus in non describendo omnia bona in inuentario, quando dicatur cessare.
- 23 Procuratori non licet in præiudicium Domini sui fraudem committere, nisi de speciali mandato doceatur.
- 24 Heres quando dicatur dolosè omisisse describere omnia bona in inuentario.
- 25 Testi in concernentibus commodum, & exonerationem propriæ culpæ non creditur.
- Procurator, qui mandatum suscepit, tenetur illud rite, & rectè exequi, alias tenetur ad damna, & interesse nu. 25. & 27.
- 26 Filius habitans cum patre censetur habere notitiam omnium bonorum patris.
- 28 Dolus contra scientem, & consentientem non committitur.
- 29 Inuentarium præservat heredem ab oneribus hæreditarijs.

DECISIO CCCXXXI.

**D**VBITATVM fuit in hac causa, an D. Marchio Bertoldus Vrsinus teneatur ad solutionem legati scutorum 400. de bonis hæreditarijs, vel proprijs ad commodum D. Cosmi eius fratris vigore testamenti.



menti bo. me. Alexandri communis patris, & non deberi legatum de bonis proprijs fuit resolutum.

1 Quia patris hæreditatem adiuit ꝛ cum beneficio legis, & inuentarij, quæ solet 5 perseverare bona propria ne confundantur cum bonis testatoris; itaut non teneatur hæres ultra vires hæreditarias, l. ultima. S. & si præfatam. C. de iure de lib. Ruin. conf. 1. nu. 16. & conf. 38. num. 21. lib. 1. Gozad. conf. 94. num. 19. Rubeus conf. 74. n. 7. Surd. conf. 143. nu. 40. Menoch. conf. 203. nu. 27. & 28.

2 Non obstat, quod inuentarium sit ꝛ inualidum defectu solemnitatum, & ulterius ob descriptionem bonorum testatoris 6 omiffam D. Marchioni suffragari non possit, quin teneatur de proprio ac si non fuisset factum, Honded. conf. 53. num. 2. lib. 1. cum alijs allegatis in Romana fructuum dotis 2. April. 1618. coram Archiepiscopo Seleucien.

Quia respectu solemnitatum, & si plures defectus obijciantur perpensis tamen, & benè examinatis, non obstant, & quoad omiffionem sufficit illam non esse dolo-

Nam prima, quæ opponebatur de citationis defectu ex eo, quod Cosmus non fuerit legitimè citatus ad videndum confici inuentarium satis remanet sublata ex duabus decisionibus coram bo. mem. Francisco Vbaldo factis sub die 1. Martij 1621. & 18. Aprilis 1622. in quibus supponitur, & approbatur præsentia D. Cosmi, dum inuentarium conficiebatur.

Secunda verò, quæ de Garentia decreti Iudicis obijcitur habet duas difficultates, primum an decretum sit necessarium, secundum an tempore debito fuerit interpositum.

3 Quoad primam, multi voluerunt non esse necessariam, quia & si in tutore requiratur ꝛ vt inde illi decernatur administratio, secundum veriore de qua per Simoncell. de decret. minor. lib. 2. tit. 6. num. 63. in hærede tamen secus esse potest, qui non eget licentia pro bonis hæreditarijs administrandis, nec ipse ꝛ actus conficiendi inuentarium dicitur iudicialis, & hanc tenuerunt Bald. in l. ultima S. cum igitur num. 13. 9 C. de iur. delib. Phanut. de inuent. par. 5. nu. 7. & 9. Porcell. eod. tract. capit. 2. num. 9. Achill. decis. 3. de testam. Valas. consult. 52. num. 25. Simoncell. de decret. d. lib. 2. tit. 6. num. 61. Grass. de inuent. quest. 6. num. 2. Bald. conf. 383. num. 9. lib. 1. Rolan. conf.

72. num. 36. lib. 2. dicentes per l. finalem. S. cum igitur. C. de iure delib. nec per aub. hæred. & Falcid. S. sancinus (ex quibus desumitur forma conficiendi inuentarium) requiri ꝛ solemnitatem decreti Iudicis, Contrarium verò, quod requiratur sequuti sunt Specul. de instrum. edit. S. finali, Bald. conf. 265. num. 2. lib. 3. Simonc. de decret. lib. 2. tit. 6. num. 62. Grass. de inuent. quest. 6. num. 2. vers. contrariam tenet, Benint. de pauper. q. ultima num. 15. Rota dec. 72. num. 32. par. 2. diuers. & idem admittitur in Romana fructum dotis 2. Aprilis 1618. coram Archiepiscopo Seleucien. & hæc posterior opinio magis placuit Dominis, quia ideo ad eundem est iudex, ꝛ vt interloquatur hæredem cum beneficio legis esse admittendum ad eundam hæreditatem, vt per Iudicis declarationem hæres sit tutus legis beneficio contra excipientes, & recurrentes ad bona propria hæredis, non autem vt inuentarium confirmetur.

Quò verò ad secundam difficultatem, & si non dubitatur in aditione facta per Darium Stancum Procuratorem D. Marchionis, interpositum fuisse decretum, controuertitur tamen an sufficiat esse interpositum inchoato, & non perfecto inuentario, prout in hunc modum fuit interpretatum, vel debuisset à iudice interponi post inchoatum descriptum, confectum, & perfectum.

7 Et tam in principio, ꝛ quam post perfectum posse interponi decretum determinat. Bald. in fortioribus terminis de tutore, qui absque exceptione tenetur inuentarium conficere in l. cui sit adiecta 6. in primo notab. C. de mag. conuen. & sequitur Rolan. de inuent. vers. postquam visum est nu. 1. dicens huiusmodi præposteratorem ꝛ non vitiat actum inuentarij, quamuis melior sit ordo, quod omnibus alijs per actis apponatur idem Bald. conf. 383. in fine lib. 1. considerans decretum non posse semper post perfectum inuentarium superuenire, vt puta, si addantur omiffa, quòd propterea sufficit semel fuisse interpositum, quia statim transit secum beneficium inuentarij, quæ ratio multum conuenit ponderationi Simoncelli, & Benincasij in locis supra allegatis, quòd decretum requiratur, vt quis ꝛ admittatur ad beneficium inuentarij, non autem vt iudex pronunciet super inuentario.

Non obstat, quod decretum etiam secundum opinionem eorum qui tenuerunt esse necessarium, succedat loco præsentie Iudicis.



Iudicis, quæ præsentia non potest supple-  
 ri per decretum de inchoando inventario,  
 & promissione hæredis de legitimè illud  
 10 perficiendo, ex quo fraudes † & occulta-  
 tiones semper sequi possunt, quando iu-  
 dex non fuit præsens, vel perfectio inven-  
 tario non interloquitur, Bald. conf. 265. nu.  
 2. lib. 3. Rolan. conf. 73. num. 36. lib. 2. pro-  
 pterea dicebatur Doctores (qui loquuntur  
 de præsumptione decreti) omnes præsup-  
 11 ponere, † quod supervenerit decretum  
 perfectio, & absoluto iam inventario, vel  
 præsentia Iudicis præcedente, ut in Roma-  
 na domus de Carauaschinis 22. Iunij 1069.  
 coram bo. me. Penia, in Carpentoraten. bono-  
 rum 18. Decemb. 1617. coram Illustr. ss. Card.  
 Pamphilio, in Romana fructuum dotis 2. A-  
 prilis 1618. coram Archiepiscopo Seleucien.  
 & in Romana legatorum 21. Iunij 1619. co-  
 ram bon. me. Card. Cavalier. quæ est 508. in  
 eius impressis.

Quia prædictis fuit responsum iam fuisse  
 12 se firmatum † præsentiam iudicis non es-  
 se necessariam, neque decretum succedere  
 loco præsentia iudicis sed è potius contra:  
 quia calore præsentia illius facilius præsu-  
 muntur aliæ solemnitates interuenisse,  
 13 quod autem † decisio Romana de Ca-  
 rauaschinis sustineat inventarium in præ-  
 sentia Iudicis confectum, & ita illam in-  
 telligat alia decisio Romana fructuum dotis,  
 & aliæ dux Carpentoraten. & Romana lega-  
 torum habeat decretum post confectum in-  
 ventarium non ideo reprobant quin in-  
 choato inventario decretum interponi pos-  
 sit, & in specie admittit d. Romana domus  
 quando scilicet releuantiores solemnita-  
 tes præcesserunt, prout citatio creditorum,  
 & descriptio bonorum, sed meliorem or-  
 dinem sequuntur, & magis tutum, quan-  
 do ex solo decreto agitur de supplendo  
 alios defectus, quod in præsentia non præ-  
 dicitur.

Et ex hac Theorica facile dignosci po-  
 test non esse improbandas Curiarum con-  
 14 suetudines inchoandi, † & non perficien-  
 di, inventaria cum decreto iudicis, vel  
 cum præsentia, aut decreto inventario per-  
 fecto, postquam decretum, & in principio,  
 & in fine potest interponi, itaut optimo iu-  
 re illæ seruandæ sint, & seruentur secun-  
 dum Bald. in l. finali nu. 13. & Ias. num. 5.  
 C. de iure delib. Hond. conf. 53. num. 5. lib. 1.  
 15 Rosa Ianuen. dec. 35. n. 1. Velas. consulti. 52.  
 num. 25. Rota in Civitatis Castellii pecuniaria  
 12. Iunij 1603. coram bo. me. Iusto.

Tertius defectus, qui opponitur est †

omissio subscriptionis inventarij, quæ ab  
 hærede desideratur in finali sterf. fin. autem  
 dubius C. de iure delib. Spec. de instrum. edit.  
 S. dicto de impugnatione testamenti num. 23.  
 Rol. conf. 73. nu. 39. lib. 2. Rota dec. 72. n. 19.  
 par. 2. diuers.

Verum, & iste evitatur, nam & si sub-  
 16 scriptio † sit apponenda ab hærede, ut co-  
 gnoscatur perfectio, & consuminatio actus  
 inventarij, ut dicit Bald. conf. 147. num. 2.  
 vol. 4. ex rogitu tamen Notarij dum apud  
 acta inventarium fuit rogatum, certifica-  
 17 tur perfectio † & sufficit abique manu hæ-  
 redis, vel Procuratoris, Bald. d. conf. 147.  
 num. 2. lib. 4. Rolan. de inuent. par. 5. S. si in-  
 cipit quid autem quando inventarium est fa-  
 ctum apud acta Phanut. eod. tract. par. 3. nu.  
 69. vers. sed prædictam verò subscript. Rot.  
 dec. 195. num. 3. par. 4. diuers. & in supra-  
 dicta Romana domus de Carauaschinis veris.  
 nam ad primum defectum, & in Romana le-  
 gatorum num. 7. q. 508. coram bon. me. Card.  
 Cavalierio.

Quartus detegebatur defectus: quia lo-  
 18 co legatariorum, & † creditorum absen-  
 tium erant adhibendi tres testes bonæ con-  
 ditionis, & famæ qui assisterent confectio-  
 ni inventarij, ut eorum præsentia legata-  
 riorum, & creditorum repletur absentia,  
 qui tamen cum non fuerint adhibiti, in-  
 trare dicebatur nullitatem actus defectu  
 formæ; de qua in auih. de hered. & Falcid.  
 S. hinc vobis vers. si vero absunt. Bald. conf.  
 147. num. 1. vol. 4. Dec. conf. 633. num. 15.  
 Guidopap. decis. 571. num. 9. Rot. decis. 72.  
 num. 6. par. 2. diuers.

Sed iste defectus tollitur quoad D. Cos-  
 mum, cum fuerit citatus ad videndum in-  
 choari, & perfici inventarium, & fuerit  
 præsens confectio, ut in decisionibus su-  
 pra relatis coram bo. me: Vbaldo fuit fir-  
 19 matum, unde † quoad citatos non potest  
 allegari absentia testium, quia quoad eos  
 semper actus sustinetur Ias. in d. l. final. n. 4.  
 C. de iur. delib. Bal. conf. 265. nu. 2. lib. 3.  
 Dec. conf. 251. num. 4. Roland. de inuent. p. 3.  
 S. quid faciendum num. 5. & 6. Rota decis.  
 199. num. 2. impressa per Farinac. post eius  
 conf.

Quinta, demum non obstat exceptio  
 20 omissionis, † descriptionis omnium bono-  
 rum in inventario, per quam, & si multi te-  
 nuerint hæredes beneficium inventarij,  
 amittere nempè Phanut. eod. tract. de inuent.  
 num. 51. Rimin. iun. conf. 417. num. 24. Me-  
 noch. conf. 89. num. 146. Roland. conf. 73. nu.  
 43. lib. 2. Honded. conf. 15. nu. 55. lib. 1. at-  
 tamen



21 tamen quando ꝑ omiffiones non funt do-  
loſæ, beneficium non amittitur, Bald. in d.  
l. finali §. cum igitur num. 8. C. de iur. delib.  
Bellon. conf. 30. num. 6. Menoch. conf. 471.  
num. 1. & ſeq. Honded. conf. 53. num. 15. &  
31. lib. 1. Surd. decif. 222. num. 10. & Rota  
ſemper ſequuta, eſt hanc opinionem circum-  
ſcripto dolo coram ſan. mem. Greg. XV. decif.  
169. num. 3. 747. num. 4. par. 2. recent. Ro-  
mana domus de Caranaſcinis 22. Iunij 1709.  
ſupra allegata 508. numer. 7. coram bon.  
mem. Card. Canalerio Rauennaten. ſalua-  
ni 17. Iunij. 1619. coram bon. mem. Rem-  
boldo.

*boludo.*  
Dolus autem in præsentī circa omīssio-  
nem descriptionis † bonorum non pro-  
batur, quia D. Marchio non descripsit bo-  
na, sed Procuratorem Darium Stancum,  
constituit ad conficiendum inuentarium,  
ex cuius mandato, cum non colligatur nec  
ex verbis, nec ex coniecturis animus D.  
constituendis ad fraudandum D. Cosmum,  
aut alios creditores, se ad inuentarium le-  
gitimè, & sine aliquo dolo conficiendum,  
*L. creditor S. Lucius, ubi Bart. ff. mandat. Pa-  
risi. conf. 96. num. 26. lib. 3. Handed. conf. 91.  
num. 53. lib. 1.* non † etiam debuit Procu-  
ratori licere in prædiciū sui domini do-  
lum committere, nisi de speciali mandato  
doceatur, *Rolan. conf. 71. num. 41. lib. 1.  
Menoch. de arbitr. cas. 316. num. 23. Rimin.  
iun. conf. 345. nu. 8. & seq. lib. 3.*  
Quod dolus probetur ex

Non obstat, quod dolus probetur ex depositione eiusdem Darij Procuratoris afferentis multa bona mobilia non fuisse descripta in inuentarrio de ordine eiusdem hæredis, cuius dispositio datur in Summario Domini Cosmi numer. 5. & alij tres testes, sub dicto numero 5. concludant D. Marchionem habuisse scientiam omnium bonorum quæ consulto ommissa fuere describi in † inuentario, casu videatur resultare probatio dolosa omissionis, *Guidopapa conf. 42. num. 6. Cephal. conf. 314. num. 4. lib. 3. Honded. conf. 35. num. 55. lib. 1. Rota decis. 350. par. 1. recent.*

recens.  
Quia dictum Darij non est releuans, I  
cum ipse tanquam Procurator constitutus  
ad conficiendum inuentarium esset parti-  
25 ceps fraudis, & doli, cui in concernenti-  
bus commodum, & exonerationem pro-  
priae culpæ non creditur, tenebatur enim  
conficere legitimum inuentarium, & in-  
casum omissionis erat obligatus ad damna,  
& interesse propter mandati acceptionem,  
*Idemque S. fin. procurator l. si tibi man-*

daucro. S. sicut. ff. mand. Paris. conf. 123.  
num. 4. lib. 1. Menoch. conf. 1085. num. 9.  
lib. 11. Surd. decif. 304. num. 4. Rota Ianuen.  
decif. 9. num. 5. & 6. Ideo dum ꝑ culpam  
6 in constituentem reijcere conatur, illi non  
præstatur fides, Alex. conf. 154. num. 4. &  
6. lib. 5. Honded. post Speculat. & alios conf.  
19. num. 25. lib. 1. scientia autem D. Mar-  
chionis rerum hæreditariam per testes su-  
pradiçtos probata non etiam concludit  
dolosam omissionem: quia cum de Procu-  
ratore constituto fîsus fuerit, & illius fidem  
sequutus, dolus Procuratoris non debet  
nocere Domino ad faciendum illum inci-  
dere in pœnam priuationis beneficij in-  
27 uentarij, vt supra dictum est, & ꝑ nihilo-  
30 fîsus cum eadem scientiam

uentarij , vt supra dictum est, & ¶  
27 minus D. Cosmus cum eandem scientiam,  
tanquam filius, & habitans cum patre de  
tempore eius obitus habere præsumere-  
tur, *Koland. conf. 19. num. 39. lib. 1. Decian.*  
*conf. 10. num. 85. lib. 1. Honded. conf. 35. nu.*  
*26. & seq. lib. 1.* citatusque fuerit ad viden-  
dum confici inuentarium, & præfens fue-  
rit illius confectiōni, nec de omiſſis ali-  
quid opposuerit, intrat altera consequens  
præſumptio, vel quod alia bona non adeſ-  
ſent, vel ſi aderant, non eſſent talia, quæ  
in inuentario eſſent deſcribenda, ex quo  
28 quo dolus, ¶ contra ſcientem non com-  
mittatur *regula ſcienti de regul. iur. in 6.*  
*Rota deciſ. 183. nu. 1. par. 2. recent.*

Quare cum inventarium sustineatur, me-  
ritò D. Marchio de proprio non tenetur ad  
29 præstationem legati, † cum beneficio le-  
gis præservetur ab oneribus hæreditarijs,  
l. finali S. & si præfatam C. de iure delib. Purif.  
conf. 69. num. 161. lib. 3. & Surd. conf. 143.  
num. 40. lib. 1.

Et ita &c.

¶ *Infra in eadem causa pas. 2. adeſt alia decy-  
die 14. February 1633. coram eodem Renu-  
rendiſſ. Pironano eſt decyſo 181.*

REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

REVERENDISS. P. S. V. N.  
Florentina Iurispatronatus de Ianfigliazzis.

Die Veneris 17. Decembris 1629.

ARGVMENTVM.

ARGUMENTVM  
Patroni Laici quantum tempus habeant ad  
præsentandum. Ordinarius, quando  
ex præsentatis non possit gratificari. In  
iure patronatus numerus patronorum, qua  
liter



liter consideretur. Mandatum, quando est necessarium in aliquo actu, an præsumatur interuenisse.

S V M M A R I V M.

- 1 Patroni Laici habent tempus quadrimestre à iure præfinitum ad præsentandum.
- 2 Minor pars patronorum in præsentatione pro nihilo reputatur.
- 3 Ordinarius non potest præsentatum à minori parte patronorum gratificari.
- 4 Iuspatronatus est indiuiduum, & totum est penes singulos patronos.
- 5 In iurepatronatus maior numerus patronorum in abstracto non attenditur, sed solum maior numerus eorum, qui realiter præsentarunt intra legitimum tempus.
- 6 Patronorum mandata ad præsentandum produci debent intra quadrimestre, declarata, ut hic.
- 7 Ordinarius potest se extraiudicialiter informare ad sustinendum actum præsentationis, & institutionis.
- 8 Mandatum præsumitur exhibitum, quando erat necessarium ad actum, de quo agebatur.
- 9 Mandatum præsumitur adesse, ex eius enunciativa cum expressione Notarij, & diei.
- 10 Mandatum ad adinuandum aliquam probationem potest quodcumque produci etiam post lapsum cuiuscumque termini peremptoriij.

DECISIO CCCXXXII.

**I**N decisione in hac causa facta die 14. Maij præteriti, \* fuit resolutum Marium esse instituendum, quia fuit præsentatus à Vincentio Ianfigliazzo, qui pro medietate Iurispatronatus, & à Ludouico, qui pro sua portione erat in quasi possessione, alterius medietatis: Nec obstare dictum, fuit præsentationem factam de Stephano per Horatium tam nomine proprio, quam procuratorio alterius Vincentij, Nicolai, Lucæ, Francisci, Petri Philippi, & Alexandri, qui vnà cum Horatio sunt in quasi possessione alterius medietatis, & consequenter nec etiam suffragari gratificationem Stephano factam ab Ordinario, ex quo de mandato, aut ratificatione prædictorum, compatronorum non constitit & intra quadrimestre patronis laicis ad præsentandum à iure præfinitum ex Lap. alleg. 22. Rocco Lamberti. & Rota in dicta decisione allegatis, quæ decisio iuxta ea quæ tunc propo-

nebantur, hodie Dominis placuit.

Verum quia nunc fuit doctum de dicto mandato maioris partis compatronorum, alterius medietatis, qui præsentarunt Stephanum, quæ trahit ad se totam dictam medietatem, & ex quo minor pars dictæ medietatis pro nihilo reputatur, Roccus de Cur. de iurepatr. verb. apse vel is à quo nu. 7. Garz. de benef. par. 5. cap. 9. nu. 225. Cassad. Greg. XV. & alij in eadem decisione allegati: Domini ex nouiter deductis recedendo à decisio dixerunt Stephanum esse instituendum, & uti gratificatum per Ordinarium tanquam præsentatum à dimidia parte patronorum, & habentem alias qualitates de iure requisitas: quinimò cum intra tempus edictorum Vincentius, & Ludouicus, & sic patroni habentes aliam dimidiam non comparuerint, perinde Stephanus haberi debet, ac si fuerit præsentatus, ab omnibus patronis, quia cum iuspatron. & sit indiuiduum, & totum sit penes singulos non attenditur (ut dictum fuit in decisione) maior numerus patronorum in abstracto, sed solum & maior numerus eorum, qui realiter præsentarunt intra legitimum tempus, Abb. in c. 3. nu. 13. de iurepat. Dec. conf. 127. in fin. vers. in ista materia. Lamberti. Gonzal. & alij ibid. allegati, & consequenter retorquentur dictæ decisiones motiua contra Marium ad Stephani fauorem.

Neque obstat, quod dicta compatronorum mandata debuerunt produci intra quadrimestre, quia cum deuentum fuerit ad institutionem post terminum edictorum, & institutio fuerit actus extraiudicialis, ex quo ante institutionem nullus oppositor comparuit cap. concertationi, ubi Gemi. nu. 3. Franch. & alij de appel. in 6. Abb. in cap. fin. num. 13. de prescript. Anton. de Butr. in c. cum M. Ferrarien. sub nu. 58. ad med. vers. ideo si quis petit Calderin. conf. 2. de elect. Gonzal. glos. 9. §. 1. in annot. nullit. nu. 42. Seraph. decis. 1320. num. 3. potuit Ordinarius se extraiudicialiter & informare prout præsumitur ad sustinendum actum præsentationi, & institutionis, Gabr. concl. 1. num. 22. de procur. & Marant. in suis disputat. post tract. de ord. iudic. q. 1. num. 9. Et tanto magis, quia in hoc casu fuit facta præsentatio coram Ordinario cum enunciativa mandati, & relatione ad certum Notarium, & certam diem, & Ordinarius in institutione dixit, Visit &c. Vnde oritur vrgens coniectura, quod tunc illud fuerit exhibitum, & aut quod de eo Ordinarius extraiudicialiter fuerit certificatus, ex quo



mandatum erat necessarium ad actum, ut in simili, *Dec. conf. 36. n. 6. versic. 2. respondetur. Cassad. decis. 3. nu. 4. de procurat. Greg. XV. decis. 111. num. 2. & decis. 375. num. 5.*

Sed præterea quando etiam processum, esset iudicialiter, & mandatum verè non fuisset exhibitum, tamen cum ex dicta  
 9 enunciatiua mandati cum † expressione Notarij, & diei, fuerit inducta aliqualis probatio mandati enunciati, ex *Dec. Cassad. & Greg. XV. vbi proximè, potuit postea ad adiuvandum dictam probationem manda-*  
 10 *tum † quodcumque produci etiam post lapsum cuiuscumque termini peremptorij, Bald. in cap. 1. in princ. de fid. instrum. Dec. in auth. si quis in aliquo num. 3. vbi Purpurat. num. 33. C. de edend. Felin. in cap. licet causam sub num. 18. lim. 5. de probat. Surd. decis. 166. nu. 1. in fin. vers. & per illum text. & fuit dictum à Casaraugustana Canonicius 12. Februarij 1620. coram Illustrissimo Card. Pamphilio.*

Et ita vtraque &c.

✠ *Est decisio 285. supra in hac parte:*

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Placentina Decimarum;

Die Veneris 11. Ianuarij 1630.

## DECISIO CCCXXIII.

*Est impressa coram Merlino 10. primo decis. 434.*

R. P. D. M O T M A N N O.

Romana Litterarum Cambij.

Die Veneris 11. Ianuarij 1630.

## ARGVMENTVM.

Litteræ Cambij cuius sint vigoris. Pendente termino remissoriae Iudex ad vltiora procedere non potest, & quando hoc non habeat locum, & vide nonnulla de compensatione,

## S V M M A R I V M.

- 1 Litteræ cambij habent vim publici instrumenti.
- 2 Litteræ cambij obtinent executionem paratam.

- 3 Terminus remissoriae, si pendeat, impedit litis ingressum ad vltiora.
- 4 Quod falli, quando Iudex illam decrevit, sine præiudicio processus executivi.
- 5 Remissoria perinde est, ac si non esset emanata, si sit decreta sine præiudicio processus executivi, nam Iudex in hoc iudicio potest procedere.
- 6 Litteræ cambij, quando non habuerunt effectum, durat prima obligatio.
- 7 Creditores mercatorum fidem sequuntur, ut adueniente tempore solutionis litterarum debitum ipsis solvatur.
- 9 Diversitas summarum inducit diversitatem obligationum, & contractuum.
- 10 Solutio à debitoris voluntate potissimè dependet.
- 11 Confessio facta post decoctionem cum sit simulata, non præiudicat.
- 12 Simulationis presumptio cessat, vbi constat de veritate actus.
- 13 Compensationis beneficio evitantur numerationes, & circuitus.
- 14 Compensatio est actus fictus soluendi, licet solutio sit vera.
- 15 Debitum in dies non compensatur.
- 16 Compensationi, ut sit locus, debent afferri concludentes probationes.
- 17 Compensatio, ut debitum extinguat, requiritur voluntas debitores.

## DECISIO CCCXXIV.

**T**iraboscus, & Carolus numerauerunt scuta 649. Bacello in Vrbe Campiori, qui litteras cambij dedit directas Morono mercatori Neapolitano, cum mandato, ut Aniello ipsius numerantis procuratori huiusmodi summam persolveret. Mercator verò prædictas litteras (ut moris est) acceptavit, sed cum essent conceptæ à Vfo, antequam advenisset dies faciendæ solutionis, effectus est non soluendo. Unde præmissis à procuratore contra ipsum Moronum mercatorem protestationibus, litteræ remissæ fuerunt ad Campiorem, qui illas scripserat, & contra eundem Tiraboscus, & Carolus ab Auditore Cameræ obtinuerunt decerni, & relaxari mandatum executivum pro restitutione pecuniarum. Commissa autem in Rota causa appellatio nis pro parte Campioris ab huiusmodi decreto interpositæ, cum clausula, *si quid exequendum &c.* Dubitavi an mandatum Auditoris Cameræ esset exequendum, & Dorditori Cameræ esset exequendum, qui fuit affirmatiuè responderunt, quia fuit validè relaxatum, servatis nimium de iure servan-



1 seruandis pro credito liquido, & in litteris  
 1 † cambij contento, quæ de consuetudine  
 non modo habent vim publici instrumenti,  
*Bald. in cap. cum dilectus. num. 5. quem ibi se-*  
*quitur Felin. num. 36. de fid. instrum. Card.*  
*Zabar. conf. 153. num. 1. Mandos. conf. 97. nu.*  
 10. *Rota in Romana litterarum cambij 10.*  
*Marij 1595. coram bo. me. Gypcio, impress.*  
 2 *apud Marches. Sed † etiam obtinent execu-*  
 tionem paratam *Bald. 348. nu. 4. lib. 1. Bero.*  
*conf. 33. num. 12. lib. 1. Soccin. conf. 68. col. 3.*  
*circa med. lib. 3. Gratian. discept. forens. cap.*  
 569. *num. 29. Modern. de commerc. & camb. S.*  
 7. *glos. 5. num. 4. Rota coram Seraphin. decis.*  
 562. *n. 3.*

3 Nec validitati mandati obstat, † quod  
 fuerit relaxatum pendente termino remis-  
 soria Campsori concessæ, cuius dilatio im-  
 pendit litis progressum ad vltiora, quia  
 cum Iudex illam decreuerit sine præiudi-  
 cio processus executiui, † validè potuit ip-  
 se procedere in vim facultatis, quam sibi  
 præseruauit, *ad text. in l. idem fiet. ff. de te-*  
 4 *stam. tut. Oldrad. conf. 237. in fin. perinde †*  
 5 *ac si decretum super articulorum admissio-*  
 ne non emanasset prout in terminis. *Remis-*  
*soria est decis. 718. n. 1. lib. 3. par. 3. diuers. &*  
*decis. 582. num. 3. par. 1. diuers. recent.*

Iustitia verò supradicti mādati satis pa-  
 tet, quia eo ipso quod iuxta litteras Cāpio-  
 ris realiter † & cum effectu Aniello procu-  
 ratori non fuit facta solutio, idem Cam-  
 psor remāsit debitor vigore primæuæ obli-  
 gationis, *Bald. in l. si litterarum. num. 1. C. de*  
 6 *solut. & d. conf. 348. num. 3. vers. sed si littera.*  
*lib. 1. Salicet. in l. pro debito. num. 4. circa fin. C.*  
*eod. Modern. de commerc. et camb. S. 2. glos. 5. n.*  
 10. *Rota lanuen. decis. 2. num. 10. et decis. 8. n.*  
 19. *Greg. XV. san. mem. decis. 217. num. 1. et 2.*  
 vbi plenè *Adden. num. 9.*

Quam obligationem minimè innouauit  
 acceptio litterarum facta per Moronum,  
 mercatorem, cum creditor illius fidem sub  
 7 ea conditione sequutus fuerit, † vt adue-  
 niente tempore solutionis litterarum à vso  
 debitum ipsi solueretur, *Salicet. in l. si fi-*  
*lius la seconda num. 2. ff. ad Senatus consult.*  
*Macedon. Paul. de Castr. in l. si debitorem. nu.*  
 3. *ff. de nouat. Gabr. eod. tit. conclus. 1. num. 191.*  
*vers. contrarium. Rota lanuen. decis. 8. nu. 11.*  
 et dixit *Rota in d. Romana litterarum cambij*  
 12. *Mari. 1595. coram Gypcio.*

Neque videbatur obstat quod Aniel-  
 lus procurator supranominatus cambium  
 cum mercatore renouauerit eidem Bacello  
 Campsori directum, vt summam in eo con-  
 tentam Tirabosco, & Carolo solueret,

8 cuius credito † propterea fuerit satisfactū -  
 perinde ac si in numerata pecunia emanaf-  
 set solutio ad tradit. per d. *Modern. de com-*  
*merc. & camb. S. 2. d. glos. 5. num. 409. & dictū*  
*fuit in Bononien cambij 13. February 1623.*  
*coram Reuerendiss. D. meo Decano, quia*  
 dicta conclusio procederet, si appareret  
 breui manu factam fuisse vnam solutionem  
 propter aliam, quod in præsentī casu eue-  
 nisse non probatur, sed potius de contra-  
 rio constat ex summa in secundis litteris  
 expressa, cum non sit eiusdem quantitatis  
 cum illa, quæ in prioribus litteris contine-  
 9 tur, & proinde † contractuum pluralitas, ac

obligationum diuersitas præsumitur, *l.*  
*quingenta ff. de probat. l. planè § sed si non cor-*  
*pus. ff. de legat. primo, Bart. in l. cum centum. ff.*  
*de adim. legat. Angel. in l. si scire debemus. in fin.*  
*ff. de verb. orig. Surd. conf. 80. num. 14. Aym. in*  
*respons. pro genero. num. 177. Card. Zabar.*  
*conf. 51. num. 3. vers. & vltra, Rota coram*  
*Reuerendiss. D. meo Decano decis. 331. n. 2.*  
 Et hanc præsumptionem vrget creditum,  
 longe diuersum, quod Aniellus eodem tē-  
 pore habebat cum Morono, cuius existen-  
 tia probatur tam per plares litteras cambij  
 à mercatoribus Venetis scriptas, quàm per  
 partitas illarum vigore ad fauorem Aniel-  
 li creatas in libris ipsius Moroni, qui, dein-  
 de etiam declarauit, ac confessus est se in  
 huius crediti causam Aniello soluisse, cuius  
 confessionis visum fuit habendam esse ra-  
 10 tionem, cum solutio à debitoris voluntate  
 potissimè dependeat, *l. 1. cum seq. ff. solut. &*  
*l. 1. C. eod.*

Neque obstat, quod huiusmodi confes-  
 sio per dictum Moronum facta post deco-  
 11 ctionem † tanquam simulata non præiudi-  
 cet, *l. omnes. S. Lucius. ff. quæ in fraud. credit.*  
*Bart. in l. post contractum. ff. de donat. Alex.*  
*conf. 83. num. 1. lib. 1. Rota lanuen. decis. 83. n.*  
 11. *Quia nihilominus stante veritate dicti*  
 crediti, illa non leue præstat adminiculum,  
 12 † cum cesset præsumptio simulationis vbi  
 de actus gesti veritate dubitari non potest,  
*Bald. in l. & qui. C. de distract. pign. & conf.*  
 431. *num. 1. lib. 1. Dec. conf. 463. num. 22. &*  
*conf. 491. num. 4. Roland. conf. 6. num. 3. lib. 3.*  
*Rota decis. 460 num. 2. par. 2. in recent.*

Præterea Domini considerabant poste-  
 riores cambij litteras Baccello Campsori  
 directas fuisse pro cambio pecuniæ eidem  
 Morono scribenti in numerato traditæ, qui  
 13 actus non conuenit compensationi, † cuius  
 beneficio euitantur numerationes, & cir-  
 cuitus, ac alia iuxta *glos. communiter recep-*  
*tam in l. si constat. C. de compensat. cum mo-*



14 dus iste soluendi per + compensationem sit fictus, licet solutio sit vera, ut dicit *Surd. decis. 191. in fin.*

His accedebat inuersimilitudo, quod Moronus praetermissa solutione litterarum cambij, quas a mercatoribus Venetis ad uorem Anielli acceperat, & quarum solutionis dies iam aduenerat, uoluisset nulla necessitate cogente litteris Baccelli tunc nondum maturitatis satisfacere cum + tamen debitum in dies non compensetur, l. quod in diem, & l. quod si militi S. 1. ff. de compensat. Nat. cons. 363. num. 9. Menoch. cons. 121. num. 49. lib. 2. *Surd. cons. 69. nu. 17. & decis. 119. num. 9.* propter quam inuersimilitudinem, & alias coniecturas supra deductas Campsor ad effectum, ut sit locus compensationi, tenetur afferre magis concludentes probationes, Abb. in cap. quia verisimile. num. 2. de praesumpt. & dictum fuit in Narnien. terrarum 18. Aprilis 1600. coram bo. me. Litt. Eoq; magis attenta protestatione per Aniellum procuratorem ad Urbem 17 transmissa, + quae compensationi pariter repugnat, cum inde excludatur debitoris voluntas, sine qua compensatio debitum non extinguit d. l. si constat, ubi glos. C. de compensat. Menoch. cons. 460. num. 6. in fin. plene *Surd. d. decis. 191. num. 16. in fin. cum seq. Ro. 1a Ianuen. d. decis. 8. num. 16. cum seqq.*

Et ita utraque parte, &c.

RE V. MO P. D. V R G E L L E N.

Ceremonen. Canonicatus.

Die Luna 14. Ianuarij 1630.

A R G V M E N T V M.

Beneficia Collectorum sunt reservata Sedi Apostolicae propter regul. 4. Cancell. & declaratur, quid sufficiat, ad hoc ut d. regul. habeat locum.

S V M M A R I V M.

- 1 Beneficia Collectorum Decimarum, sunt reservata, & num. 9. & num. 14.
- 2 Episcopus Motu proprio prouidet Ecclesijs, non personis, de quarum qualitate censetur bene informatus, & n. 4.
- 3 Episcopus Cardinalis si prouideat vigore indulti, nihilominus prouidet Motu proprio.
- 5 Ius questum acquiritur alicui in beneficio, ex promissione ei facta vide n. 7.

- 6 Littera Apostolica solum tendunt ad commodum Bursale Dataria.
- 8 Productio ad unum finem facta, non nocet producenti, quo ad alium.
- 10 Concordia cum sint stricti iuris, de causa ad casum extendi non debent.
- 11 Indultum concessum Episcopo prodest etiam Capitulo ratione communionis, seu consortij.
- 12 Cardinales Episcopi collatione beneficiorum habentes soli, & per se ipsos ea conferunt absque Capitulis, aut alijs cum ipsis Cardinalibus collationem habentibus.
- 13 Iure questum, quis non debet privari.
- 15 Regul. 4. Cancell. comprehendit aequè Collectores Ciuitatum, & Diocesum, ac Collectores Provinciarum.
- 16 Verbum, quicumque, ob sui generalitatem omnia comprehendit, si ratio diuersitatis reddi non possit.
- 17 Oratio plura determinans, debet ea aequaliter terminare.
- 18 Collectorum decimarum beneficia, ut dicantur reservata, non requiritur exercitium actuale, sed sufficit potentiam, id est ut occurrente occasione exercendi sit paratus exercere.
- 19 Collectorum nominatio actus iurisdictionis est.
- 20 Voluntas magis facto, quam verbis declaratur.
- 21 Beneficia Collectorum Decimarum, ut sint reservata sufficit sola deputatio, etiam quod Collector suam facultatem, nec videat, nec recipiat.
- 22 Regul. 4. Cancell. comprehendit etiam Collectores deputatos ad exigendum subsidium impositum à Papa pro subuentione Imperatoris contra infideles.
- 23 Appellatione Collectorum prouentuum Camerae Appositi. veniunt etiam hi, qui exigunt subsidium impositum à Papa pro subuentione Imperatoris.
- 24 Subsidium impositum à Papa pro subuentione Imperatoris, exigitur nomine Camerae, & eidem applicatur erogandum postea in subuentione Imperatoris.
- 25 Regul. 4. Cancell. comprehendit Collectores generales, et non particulares.
- 26 Decis. in causa Asten. Canonicatus coram Rembold. declaratur.
- 27 Expressio, si sit facta in aliquo actu sine aliqua taxatua, censetur solum apposta demonstratiue, aut ad declarandam generalitatem, non autem ad illam restringendam.



## DECISIO CCCXXXV.

**V**ACANTE de mense Martij 1629. hoc Canonatu Ecclesiæ Cremonenſis per obitum q. Hieronymi Mannæ dum viueret Collectoris Decimarū Papaliū ab Illuſtriſſ. D. Card. Camer. deputati Illuſtr. D. Card. Episc. Cremonenſis vigore indulti cōferendi beneficia reſeruata, illum vtiq. reſeruātū ratione Collectoriæ prædicti Hieronymi cōtulit Ioan. Petro Figino. Capitulum autē dictæ Ecclesiæ vigore Concordiæ olim inter ſe, & tunc temporis Episcopum Cremonenſem initæ, & auctoritate Apoſtolica confirmatæ prætendens electionem Canonici ad prædictæ Ecclesiæ quomodolibet vacatium ad ſe ſpectare, & confirmationem ad Episcopum, eoq. intra certum tempus nolente, aut negligente confirmare omnimodam diſpoſitionem de dictis Canoniciſus ad ſe deuolui, eundem Canonatum contulit Ioan. Paulo Melio. Vnde orta inter huiusmodi prouiſos controuerſia, cauſaq. in gradu appellationis ad Rotam deuoluta, & mihi commiſſa dubitaui hodie An Canonatus de quo agitur, eſſet adiudicandus prædicto Ioan. Petro Figino, & Domini affirmatiue reſponderunt.

Quia cum de facultate Illuſtriſſ. Domini Cardinalis Episcopi conferendi beneficia reſeruata vigore indulti non dubitetur, & Figinus ad ſuæ prouiſionis iuſtificationem non teneatur, ex quo illam habet ab Episcopo, & qui Motu proprio prouidet Eccleſiis, non perſonis, de quarum etiam qualitate cenſetur bene informatus *Felin. in cap. ad aures. num. 15. de reſcript. Cardin. in clem. 2. num. 15. de offic. ordin. Seraph. deciſ. 1467. num. 1. Rot. deciſ. 190. num. 1. par. 2. recent. cū alijs apud Garz. de benef. par. 6. cap. 2. n. 221.*

3 Quod procedit etiam quod Episcopus & Cardinalis prouideat vigore indulti, cum nihilominus prouideat Motu proprio, & militet eadem ratio, quod prouidet & Eccleſiis, & præſumitur de perſonis informatis, *Put. dec. 397. lib. 3. in nouiter impreſſ. & Rota in Leodien. Canon. S. Dionysij 23. Martij, & 3. Iuly 1623. coram Reuerendiſſ. D. meo Decano, vtiq. Canonatus ei adiudicandus eſt, dum per prouiſionem & huiusmodi fuit ipſi in dicto Canonatu ius queſitum, cap. fin. in fin. de conceſ. præb. in 6. Mil. in reperi. in verb. beneficium acquiruntur num. 20. Couar. var. lib. 3. cap. 16. num. 3. & 5. & Rota deciſ. 498. num. 1. par. 2. recent.*

Neque obſtat, quod in indulto Domini

Cardinalis adſit decretum, quo præcipitur vt prouiſi vigore dicti indulti de beneficijs valorem 24. ducat. auri de Camera excedētibz intra quatuor meſes ſi circa, ſi verò vltra montes fuerint, intra octo meſes à die factarum ſibi collationum computandos, nouam prouiſionem ſuper beneficijs huiusmodi à Sede Apoſtolica impetrare, ac litteras Apoſolicas deſuper in totum expedire, & iura Camere Apoſt. ac alijs propterea debita perſoluere teneantur, atque ideo Figinum, qui litteras Apoſolicas expedijt, & in actis produxit ſtante dicto decreto teneri ad earum iuſtificationem. Quia reſpondetur inde non ſequi, quin Figinus dicatur ab Ordinario prouiſus Motu proprio, nec quod eius gratia alteretur, nec demum quod agatur de canonizandis litteris Apoſolicis, ſed tantum de gratia.

6 Ordinarij, cum litteræ & Apoſolicæ ſolū tendant ad commodum burſale Datarie, *Gabr. conſ. 190. num. 11. lib. 1. & concludunt tradita per Caſſad. deciſ. 35. num. 3. in fin. ſuper regul. de non iudicando q. 14. num. 5. Gig. de penſ. quaſt. 34 num. 13.* quibus ſtantibus Figinus ex mente Papæ, qui non voluit gratiæ Ordinarij præiudicare, nec eam alterare non tenetur ad iuſtificationem dd. litterarum, ſed ſufficit oſtendere ſe de facto paruiffe dicto decreto, & prouiſionem Ordinarij vt narrauit præceſſiſſe iuxta tradita per *Alex. conſ. 3. num. 5. lib. 5. & in puncto poſt Paleott. deciſ. 337. incip. quidam Zacharias in manuſcr. quæ habetur etiam in deciſionibus diuerſ. par. 3. lib. 3. deciſ. 691. ſirmat Mandos. in tract. de ſignat. Grat. tit. de nou. prouiſ. verſ. noua item prouiſio ſufficit, et & accedit, quod cum Figinus non produxerit litteras nouæ prouiſionis, vt gratia Apoſtolica nitatur, ſed ſolum, vt dictum eſt ſupra productio & ad illum effectum non debet eum adſtringere ad iuſtificationem, & ſic ad illum effectum ex adductis per *Grat. conſ. 14. num. 17. lib. 1. Rot. apud Greg. XV. deciſ. 467. num. 8. et in Valentina prætenſa illegitimitatis 16. Mart. 1612. coram Illuſtriſſ. D. Card. Pamphilio.**

Nec obſtat etiam prouiſio Capituli facta in vim prætenſionis, quam habet concurrendi cum Episcopo in collatione Canoniciſus dictæ Ecclesiæ quomodo liber vacatium, quia aut Capitulum prætendit concurrere in collatione Canoniciſus, de quo agitur vigore ſupradictæ concordie in ſe, & in verbis conſideratæ, & cum illa loquatur ſolummodo de Collatione Canoniciſus ſpectan. ad Episcopum ratione vacationis



cationis in mensibus alternatiuæ illi apud suam Ecclesiam residenti concessæ cessat prætenſio Capituli in casu nostro ex quo collatio huius Canonici non spectat ad Illustriss. D. Card. ratione vacationis in mense, sed vigore Indulſi conferendi beneficia Sedi Apostol. & reſeruata prout reſeruatus est Canonicius, de quo agitur, ratione Collectoriæ d. Hieronymi per reg. 4. *Can.* hodie quintam qui casus in prædicta concordia non comprehenditur, immo in illius confirmatione est expresse exceptus per clausulam saluis tamen in omnibus reſeruationibus Apostol. Concordia.

9  
10  
11  
12  
13  
14  
15  
16  
17

autem & cum stricti iuris sit, de casu ac casum extendi non debet, *l. si unus S. ante omnia ff. de pact. glos. in l. sub preloxiu, ubi Bart. nu. 5. C. de transact. Innoc. in c. conquirente ad fin. de offi. ordin. & Surd. dec. 217. num. 12.*

Aut prætenſit concurrere ratione communionis, & consortij, ita ut indultum Illustriss. D. Cardinalis proſit etiam ipsi Capitulo virtute communionis, quam de iure aut ex dicta & concordia cum illo habet in prouisione dd. Canonicius, ad *l. si communem ff. quem adm. seruit. amittitur Put. decis. 88. lib. 3. in nou. impress. &* fuit ad d. Capituli fauorem aliàs decisi in alia Cremonen. Canonicius coram Reuerendiss. D. meo Decano. Et hodie cessat pariter hæc prætenſio ex declaratione S. D. N. quæ habetur impressa apud Modern. *de re benef. lib. 2. q. 21. num. 126.* qua declarauit suæ intentionis, & voluntatis esse quod Cardinales & Episcopi collationem beneficiorum habentes soli, & per se ipsos ea conferant ab absque Capitulis, aut alijs cum ipsis Cardinalibus collationem habentibus, & quod Capitula indulto conferendi beneficia reſeruata Cardinalibus concessio intuitu dumtaxat dignitatis Cardinalitæ, non autem Capitulorum, nullo pacto frui, aut ius aliquod inde prætenſere possint, prout latius in d. declaratione, quæ cum clarè loquatur, ac optima ratione nitatur, non est amplius insistendum.

Ex quibus quoque tollitur penitus, quod dicebatur hanc declarationem non priuare Capitulum iure & concurrendi ei acquisitio ex d. Concordia cum de illa mentionem non faciat ad *rex. in cap. ex multiplici ubi Abb. num. 5. de decim.* Quia quidquid dicendum foret, si Canonicius, de quo agitur, esset reſeruatus ratione vacationis in mense, qui non est casus noster (Et nihilominus Domini etiam in eo casu

in idem quod in casu inclinabant, ex quo verba dictæ declarationis sunt nimis ampla, & generalia, & ratio est eadem, cum exceptio Cardinalium à reſeruatione mensum videatur etiam intuitu eorum dumtaxat emanata, non autem aliorum cum eis collationem habentium) attamen cum sit reſeruatus & ratione Collectoriæ etiam circumscripta d. declaratione, concordia prædicta Capitulo in præſenti casu suffragaretur, cum ad reſeruata aliunde, quam ratione vacationis in mensibus, ut supra dictum est non extendatur; In communionis autem beneficio post dictam declarationem nullum potest fieri fundamentum ex prædictis.

Non obstat demum, quod de prædicta reſeruatione non constet, ex quo Hieronymus in primis non fuit Collector vnius Prouinciæ, sed Ciuitatis & Diocesis Cremonen. tantum. Secundò, quia non docetur quod actualiter officium Collectoris exercuerit, quinimo nec quod acceptauerit. Tertiò, quia fuit Collector decimarum impositarum à Papa pro subuentione Imperatoris, non autem prouentuum Cam. Apostolicæ. Et quartò, quia non fuit Collector generatis, sed particularis ad exigendam certam, & limitatam summam.

Nam ad primum, quod Hieronymus fuit Collector Ciuitatis, & Diocesis Cremonen. tantum respondetur supradictam regulam comprehendere æque & Collectores Ciuitatum, & Diocesium, ac Collectores Prouinciæ, ut notat Simoneth. *de reſeru. q. 33. in princ. &* colligitur ex verbis regulæ, ibi quorumcumque Collectorum, & unicorum in Ciuitate, vel Diocesi Subcollectorum, tum ex vi verbi & quorumcumque, quod ob sui generalitatem, quoscumque Collectores comprehendit cum ratio diuersitatis reddi non possit. *l. si plures gradus, & ibi Bart. ff. de leg. 3. & late Crauet. conf. 94. per tot. quam ex sequentibus verbis, ibi in Ciuitate, vel Diocesi quæ reſeruntur æqualiter ad Collectores, & Subcollectores, ex regula, quod & oratio plura determinans, debet eam æqualiter determinare l. fin. & ibi Bart. C. de sent. & interloc. indic. cum vulgato.*

Ad secundum quod non exercuerit, respondetur in Collectore ad effectum ad quo agitur & non requiri exercitum actuale, sed sufficere potentiam, idest, ut occurrente occasione exercendi sit paratus exercere *argum. text. in l. pater ſenerinam ff. de cond. & demonstr. & in puncto Felin. in cap. nostra*



nostra num. 20. corollario 21. vers. item si  
 acceptauit de rescript. Simonet. d. q. 33. nu. 8.  
 Mandos. ad d. reg. 4. q. 4. Ioan. à Choquier.  
 super cad. reg. num. 19. Paris. de resign. benef.  
 lib. 2. q. 16. num. 26. ubi de communi Zerol.  
 in prax. Episcopali verb. beneficia S. 2. fallent.  
 8. par. 1. & verb. exempti S. 6. par. 2. Gonz.  
 ad reg. 8. glos. 51. num. 71. Rot. decis. 14. de  
 preben. in antiq. Verall. decis. 141. par. 1. &  
 Rota in Vrgellen. Canonic. 7. Maj 1593. co-  
 ram Blanchetto, quæ loquitur in fortiori-  
 bus terminis, nempe in subcollectore de  
 quo magis posset dubitari, & habetur  
 apud Garz. de benef. par. 5. cap. 1. num. 346.  
 Quod verò non acceptauerit, tollitur ex  
 facto: quia nominauit Subcollectorem,  
 19 quæ & nominatio actus iurisdictionis est l.  
 1. in fin. & l. 3. etiam in fin. ff. de iurisd. omni-  
 iud. & non potuit fieri citra nomen Colle-  
 20 ctoris vt patet ad sensum, voluntas & au-  
 tem facto magis, quam verbis declaratur  
 l. Paulus ff. rem rat. hab. cap. dilecti filij il 2.  
 de appell. & ibi Dec. in primo not. Anchar.  
 cons. 302. & Crauett. cons. 91. num. 10. Vl-  
 tra quod licet Rota aliquando dubitaue-  
 rit, an ad dictum effectum sit necessaria ac-  
 ceptatio, receptius est, & Rota magis in-  
 21 clinat, vt sufficiat sola & deputatio, etiam,  
 quod Collector suam facultatem nec vi-  
 deat, nec recipiat. Mandos. d. quest. 4. ubi  
 rationem assignat Simonet. d. quest. 33. nu.  
 8. & seqq. Eneas de Falconib. de reservat.  
 quest. 3. princip. num. 16. Choquier. ubi su-  
 pra num. 20. & Rota decis. 12. de preben. in  
 nou. Verall. d. decis. 141. num. 2. par. 1.

Ad tertium, quod Hieronymus non fuit  
 Collector ad utilitatem Cameræ, sed Im-  
 peratoris, responderetur d. regulam com-  
 22 prehendere & etiam Collectores deputatos  
 ad exigendum subsidium impositum à Pa-  
 pa pro subuentione Imperatoris contra  
 infideles Simonet. d. quest. 33. num. 3. Man-  
 dos. ubi supra q. 6. Bellenzin. de charit. subsid.  
 q. 15. & Choquier. ubi supra num. 17. Et ra-  
 23 tio est quia appellatione & Collectorum  
 prouentuum Cameræ Apostolicæ veniunt  
 etiam prædicti Collectores, ex quo huius-  
 24 modi subsidium & nomine Cameræ exigi-  
 tur, eidemque applicatur erogandum post  
 modum in subuentionem Imperatoris, vt  
 in terminis similis Collectoris fuit resolu-  
 tum in Licien. Canonicatus 19. Februar.  
 1629. coram R. P. D. meo Dunozeito.

Postremo ad quartum, quod non fue-  
 rit Collector generalis, sed particularis, ex  
 25 eo quod decimæ ad quas & exigendas  
 erat deputatus, essent ad certam pecunia-

rum summam taxatæ iuxta compositionem  
 Cleri Cremonen. cum Camera, & ideo  
 non comprehendatur, sub dispositione d.  
 regulæ iuxta decis. Rot. in Asten. Canonica-  
 tus 2. Iunij 1621. coram bo. mem. Remboldo,  
 26 responderetur quod illa & decisio loquitur  
 de Subcollectore non Collectore, & ille  
 non erat vnicus, quia plures fuerunt Sub-  
 collectores in eadem Dioc. ad diuersas  
 pecuniarum summas exigendas deputati,  
 ac ideo Canonicatus, de quo ibi agebatur  
 ex persona illius Subcollectoris non fuit  
 reservatus, quia non fuerat vnicus, prout  
 requirit regula In casu autem nostro Hie-  
 ronymus fuit solus generalis Collector  
 deputatus ad exigendas omnes decimas  
 Ciuitatis, & Diocesis Cremonen. vt sunt  
 verba clara sue deputationis, quarum de-  
 cimarum expressio ad certam pecuniariam  
 summam non efficit, vt ipse ideo non sit  
 dicendus Collector generalis dictæ Ciui-  
 tatis, & Diocesis, ex quo enim dicta ex-  
 27 pressio non fuit necessaria & ad potesta-  
 tem, sed respexit executionem, & est sine  
 aliqua taxatiua, censetur solum appositæ  
 demonstratiuè, aut ad declarandam gene-  
 ralitatem, non autem ad illam restringen-  
 dam l. regula S. & licet ff. de iur. & fact.  
 ignor. l. quesitum S. fin. ubi optima theoricæ.  
 Bart. num. 2. vers. quare dic. ff. de fund. inst.  
 Bald. cons. 305. vers. modo dico lib. 1. Ruin.  
 cons. 22. num. 6. lib. 2. Crauett. cons. 22. nu. 7.  
 vers. 4. licet cum alijs allegat. per Menoch. cons.  
 1157. num. 12. eum seqq.

Et ita vtraque parte informante. &c.

R. P. D. V E R O S P I O.

Florentina Canonicatus.

Die Mercurij 16. Ianuarij 1630.

A R G V M E N T V M.

Iuspatronatus in dubio cuius conditionis esse  
 præsumatur. Iuspatronatus professi an tran-  
 seat in Monasterium. Iuspatronatus vtrum  
 veniat in confiscatione bonorum facta à  
 Iudice laico propter crimen læsæ Maie-  
 statis patroni:

S V M M A R I V M.

- 1 Iuspatronatus in dubio præsumitur heredi-  
 tarium.
- 2 Ius patronatus, quod non sit gentilium, ex  
 quibus colligatur.



- 3 Probatio plena requiritur in eo casu, in quo adest iuris presumptio in contrarium.
- 4 In patronatus non potest esse ex una parte gentilitium, & ex alia hereditarium.
- 5 Probationes, & observantia equiuoca non concludunt.
- 6 Observantia illa praefertur, quae est conformis iuri.
- 7 Consuetudo ex actibus difformibus non inducitur.
- 8 Hierosolymitani milites sunt incapaces iuris hereditarij.
- 9 Monachi per professionem, & ingressum Religionis iura sanguinis non amittunt.
- 10 In Monasterium transeunt omnia iura tam actiua, quam passiva professi.
- 11 Ad Monasterium spectat presentatio iurispatronatus professi.
- 12 Monasterium si non sit capax iurispatronatus professi, tunc transit ad alios successores.
- 13 Hierosolymitanus miles non admittitur ad fideicommissum relictum familiae.
- 14 Presentatio erronea non habetur in consideratione, nec gradum aliquem probationis constituit.
- 15 Reintegratio gratiose facta à Principe restituit quicquid delictum abstulit, & numer. 16.
- 17 In patronatus Ecclesiasticum, tamquam quid spirituale non venit in confiscatione bonorum facta à iudice laico.
- 18 Filij licet ex delicto criminis laesae maiestatis patris non possint in eiusdem bonis succedere, tamen possunt presentare, quando in patronatus est hereditarium.
- 19 In patronatus non comprehenditur in confiscatione facta à iudice laico, & an ex hoc Ecclesia acquirat libertatem.
- 20 Vocari simul censentur illi, in quo nulla potest considerari necessitas instituendi.
- 21 Iurispatronatus qualitas bene declaratur ex ultimo statu, in quo reperitur.
- 22 Confessio auctoris nocet habenti causam ab eo.
- 23 In patronatus in sui substantia est indiuiduum.

## DECISIO CCCXXXVI.

**P**ROPOSITO hodie iterum dubio ad instantiam Dominorum de Venturis super resolutis coram me 14. Maij proxime praeteriti, \* cum hunc Patronatum gentilitium in familia, & agnatione de Puccis informantes pro Dominis de Venturis ex observantia comprobare conarentur: Do-

mini, persistendo in decisis, negarunt ex eisdem probationibus, quae & difformes, & equiuocae apparebant, vel quidquam sequi posse; vel sublatam fuisse contrariam probationem pro statu, & qualitate hereditaria in decisione consideratam, quae (cum huius Patronatus fundatio, & initium non daretur) una cum iuris praesumptione, & quae est pro eadem qualitate hereditaria illum verè talem concludebat, ut latius fuit deductum in d. decisione.

Quibus sanè non oberat, quod fuerit in eadem decisione firmatus huius patronatus author Cardin. Laurentius de Puccis, ex cuius iure hereditario alios, qui praesentarunt, dictum fuit postea praesentasse, iuxta institutionem, & diuisionem factam ab eodem Cardinale in suo testamento, quasi cum huius patronatus author verè non fuerit Cardinalis Laurentius, quem constat euidentem patronatum habuisse communem cum fratribus usque ad anno 1514. Vel idem patronatus dici deberet; vel certè quatenus etiam esset hereditarius, non habuerit Cardinalis in eo, nisi quartam partem; Atque inde hoc fundamento decisionis sublato, corruerint etiam omnia, quae fuerant in decisione considerata tanquam eidem fundamento innixa. Quidquid enim sit, An patronatus fuerit à Cardinale Laurentio primum constitutus (quod certè non dicit decisio, sed solum quod eius fundatio ignoratur, & ante Cardinalem Laurentium non sit dare alium eiusdem patronatus authorem) Non inde sequitur, & aut colligi vnquam poterit probatio pro qualitate gentilitia; cum licet hunc patronatum in resignatione facta anno 1514. dixerit ipsemet Cardinalis ad se, & fratres pertinere, non tamen videre sit factam ibi fuisse mentionem aliquam agnationis, & familiae, & potuerit etiam esse ut eundem patronatum, vel ipsemet Cardinalis antea fundauerit, & erexerit pro se, & fratribus, vel à maioribus uti hereditarium acceperit, atque ita etiam quod Cardinalis Laurentius non fuerit eiusdem patronatus author (quod neque probatur,) non & ideo sequi probationem qualitate gentilitiae, quae propter contrariam iuris praesumptionem plenè esse deducenda. *l. si ne possidetis C. de probat. l. generaliter 24. §. si petitum, ff. de fideicom. libertat. Decius cons. 495. num. 4. Menoch. cons. 311. num. 4. & 5. vol. 4.*

Quod autem idem Cardinalis ex eo haberet solum quartam partem, neque facit ad



ad dubium, quod hodie disputatur, neque quidquam etiam concludit. Nam vel fratres omnes præmortui fuerunt Cardinali, & fuit in eo vti suorum fratrum hærede consolidatum vniuersum iuspatronatus (sicut etiam præsumendum est, cum non reperiuntur alij patroni, qui præsentauerint, nisi qui fuerunt ex eodem Cardinalis testamento hæredes instituti; Vel etiam, quod fratres Card. superstites fuerint, satis est quod iidem, qui præsentarunt, præsentauerint vti hæredes Card. etiam pro rata, quæ ad eundem Card. spectabat, vt inde colligi possit probatio, quæ qualificet hunc patronatum, cum vnus, idemque

4 † patronatus non potuerit esse ex parte gentilitius, ex alia verò parte hæreditarius, & semper cum præsumptione, quæ est pro qualitate hæreditaria, conueniet obseruantia ex præsentatione eorum, qui erant hæredes Cardinalis, vt dicebam: vel

5 vel saltem contraria probatio, & obseruantia tamquã æquiuoca non concludet, *Ares. conf. 115. num. 5. Rot. decis. 249. num. 6. decis. 240. num. 2. par. 2. diu. & dec. 120. nu. 2. par. 2. recent.* Imò potior erit † obseruantia, quæ pro hæreditario deducitur, tum quia iuri conformis, *Abb. in cap. auditis, num. 15. de prescript. Aym. conf. 96. num. 4. Mandel. consil. 253. in fin. Honded. conf. 53. nu. 24. lib. 1. Rota dec. 497. nu. 9. & decis. 512. n. 3. par. 1. recent.*

7 Tum quia tot actib. † in contrarium existentibus, censetur inducta difformitas, & exclusa contraria consuetudo, & obseruantia. *Bart. in l. 2. num. 22. ff. solut. matrimon. Aym. dicto conf. 96. num. 5. Surd. conf. 313. nu. 33. Rota decis. 19. num. 6. decis. 72. num. 28. par. 2. diuers. 112. num. 5. par. 2. recent.*

Non etiam visum fuit Dominis quidquam concludere argumentum ex eo desumptum, quod filij Pandulphi post confiscationem bonorum paternorum ob crimen læsæ maiestatis, indeque hereditate ad Fiscum delata præseruauerint in hoc patroatu; sicut etiam Eques † Aemilius Miles Hierosolymitanus, & ipse incapax iuris hæreditarij. Quia in Equite Hierosolymitano non est maior ratio, cur præsentauerit potius in patronatus hæreditario, quam in gentilitio, licet enim per professionem,

9 † & ingressum religionis iura sanguinis non amiserit, l. ius agnationis, ff. de pactis *Lapus allegat. 101. num. 7. Roman. singul. 37. Rebuff. de nominat. q. 12. num. 45.* Nunquam tamen potuit ex propria persona præsentare; Sed

10 vel ipsius loco Monasterium successit, in † quod omnia iura tanquam actiua, quam,

passiua post professionem transierunt; *Abb. in cap. quia Nos num. 2. de testam. & in cap. veniens num. 6. de conuers. coniugat. Socc. sen. conf. 183. in princ. Lambert. de iurepatronat. lib. 1. par. 2. q. 2. principali art. 25. Rot. in Anconitana Pecuniaria 13. Maij 1613. coram bo. me. Buratto.* Et in specie quod in † iurepatronatus præsentatio spectet ad Monasterium dixit idem *Lambert. par. 1. lib. 2. q. 2. principali art. 11. num. 20. Card. Seraph. decis. 1328. num. 2. & decis. 1361. num. 4.* Vel id iuris † (si Monasterium eius incapax erat) ad alios successores deinde pertinuit, c. scripsit 27. q. 2. & ibi glos. in verb. dignitate, *Bald. in l. Deo Nobis §. hoc etiam num. 4. G. de Episc. & Cler. Felin. in c. inter dilectos, num. 3. de fide instrum. Curt. sen. conf. 40. num. 6. vers. 4. etiam Alciat. conf. 27. num. 6. lib. 1. Ant. Faber. in suo Cod. titulo de fideicom.* qui in specie de Militate † Hierosolymitano, vt non admittatur ad fideicommissum familiæ relictum *decis. 33.* Et propterea eius præsentatio vel tanquam honoria ex conniuentia patronorum,

14 vel tanquam erronea † non debet haberi in consideratione, nec gradum aliquem probationis constituit, *Ruin. conf. 155. num. 10. lib. 4. Cas. de Grass. decis. 2. in fin. de iurepatr.*

Filij verò Pandulphi, aut tanquam vocati ex testamento Cardinalis potuerunt præsentare vti hæredes eiusdem Cardinalis, licet non fuerint hæredes patris, cuius bona propter delictum transierunt in Fiscum aut postquam à Serenissimo Duce Hetruariæ paternæ successioni fuerunt restituti, & in pristinum reintegrati, potuerunt etiam vti patris hæredes ex Principis gratia præsentare, quamuis idem ius præsentandi alijs compatronis medio tempore quæsitum

15 dici posset, cum reintegratio gratiosè † facta à Principe restituat quidquid delictum abstulit. Doctores communiter in l. Gallus §. & quid si tantum, vbi præ cæteris *Alexand. num. 19. Ias. num. 29.* qui in specie de recuperatione iurispatronatus, *Aegid. decis. 744. col. 2. vers. ex ista prima parte. Facchin. controuers. iur. lib. 1. cap. 39. Card. Seraph. decis. 998. Rota in recent. decis. 465. num. 6. par. 2. & in Vrbenetana bonorum de Sauinis 16. Iunij 1614. coram Card. Canalerio inter impress. decis. 313. num. 2. & in Vrbenetana hæreditatis 3. Aprilis 1620. coram bo. me. Manzanedo.* Ex eadem verò reintegratione, † siue iuspatronatus transierit Fiscum, quam opinionem videtur tenuisse, *Abb. in cap. quanto, num. 6. de iudicijs, Ferret. conf. 179. Rocch. de Curie de iurepatr. in verb. ipse,*



vel is à quo, *quest.* 29. qui tamen contrariam opinionem dicit æquiores, *Clar. receptar. sent. lib. 5. S. fin. q. 78. vers. quero modo in fin. Peregr. de iure Fisci lib. 5. tit. 1. num. 72. siue secundum opinionem magis communem,*  
 17 quam tenet Rota, tanquam ꝑ quid spirituale non venerint in confiscatione facta à Iudice laico, *ut in Lucana iurisp. 27. Aprilis 1605. 12. Iunij 1606. & 8. Iunij 1607. coram Reuerendiss. D. meo Decano, inter impress. decis. 232. decis. 298. & decis. 351. Rota in recent. decis. 53. num. 1. par. 1. & in Lucana iurisp. 2. Decemb. 1619. coram Reuerendiss. Seleucien. post gl. in clem. Pastoralis in verb. subiecta de sent. & re iudic. Cardinalis in clem. plures num. 8. in fin. de iure patr. Felin. in cap. quanto num. 3. de iudicijs. Bald. in l. 1. num. 4. Cast. nu. 6. in fin. Cod. de bon. libert. Socc. iun. conf. 51. num. 2. Semper sustinebitur præsentatio filiorum, & hæredum Pandulphi,*  
 18 cum licet ex ꝑ patris delicto succedere nō potuerint in eiusdem bonis, præsentare tamen potuerint, ut hæredes Roberti aui, & Iannotti patris, quibus in eadem voce, & stipite vna cum Pandulpho institutis idē ius patronatus accreuerāt, *Bald. in c. quanto, num. 9. de iudicijs, Alex. in l. si mihi, & titio 119. num. 22. in fin. de verb. obligat. Lambert. de iure patr. lib. 1. p. 2. art. 5. q. 4. Rot. in Parmen. beneficij 19. Ianuarij 1590. coram Penia, & in Lucana iurisp. 5. Decembr. 1618. coram Card. Sacrao. Ita ut cum neque delictum commissum esset contra Ecclesiam, neque filij Pandulphi à Patre solum causam haberent, non etiam potuerit locus esse declarationi, quā post bona à Iudice laico confiscata facere debet Iudex Eccle-*  
 19 siasticus, ut ꝑ Ecclesia censeatur inde acquisiuisse libertatem ex ijs, quæ considerauit Rot. *in d. decis. 237. 298. & 351. coram Reuerendiss. D. meo Decano. Quarum decisionum rationes, licet in illis de iure patronatus gentilitio ageretur, benè huic casui conueniunt, dum filij Pandulphi ijs etiam, ut dicebam, successerunt, quos ex eadem portione sibi Cardinalis fecerat hæredes.*

Demum quod præsentauerint simul pater, & filius, & patruus vnà cum nepote, quod præsentantes dixerint se de familia de Puccis, & deducta circa confessionem Roberti, non solum satis visa fuerunt Dominis sublata in decisione, cum iidem, qui fuerunt simul instituti hæredes, simul quo-

20 que vocati ꝑ censerentur ex dispositione testatoris, in quo nulla considerari poterat necessitas instituendi, ut reiecta contra-

ria, *Bart. opinione de communi DD. sententia testatur, las. in l. Gallus, S. quidam re-ctè, ff. de liber. & posthum. Peregr. de fideicom. art. 17. nu. 20. & seqq. Rot. coram Card. Caualerio, decis. 343. num. 3. & in Auximana fideicom. 10. Nouemb. 1617. coram bo. mem. Manzanedo;* Sed cum in præsentatione anni 1586. quam secuta fuit hæc postrema, & vltima facta à D. Lucretia, & Sybilla de Puccis in personam D. Francisci de Venturis, quæ huic controuersie causam dedit, appareret ad vnguem seruata fuisse diuisionem, & formam præscriptam ex testamento Card. Laurentij, diuisio stipitum, & vtrumque, quæ in eodem præsentatione fuit obseruata, & conuenire poterat soli qualitati hæreditariæ, tamquam posterior, ꝑ & vltimis status benè declarare, potuit qualitatem huius patronatus, *capit. cum Eccles. Sutrina de caus. possess. & propriet. Cas. de Grass. decis. 5. num. 5. eo tit. Aym. consil. 323. num. 5. Rota decis. 396. num. 1. par. 1. & decis. 251. num. 3. par. 2. recent. Imò confessio Roberti filij Io. Pauli, qui dixit se ex tertia parte præsentasse vnà cum Roberto Baiuliuo filio Pandulphi, & Laurentio q. Petri de Puccis, ad quos reliquæ duæ voces ex eodem testamento pertinebant ꝑ tamquam authoris potuit etiam præiudicare Dominæ Lucretiæ, & Sybillæ, à quibus (ut dicebam) habent Domini de Venturis suam præsentationem, l. si superatus, ff. de pignorib. Bald. cons. 364. num. 2. lib. 2. Rota decis. 776. n. 1. par. 1. diuers. & dec. 849. num. 2. par. 2. recent.*

Huic verò præsentationi neque aduersabatur altera, quæ proximè processerat anno 1570. in qua Vicarius ad nominationē Roberti q. Io. Pauli & Roberti & Ascanij filiorum Pandulphi, quos dixit præsentasse uti duos ex patronis, instituit Alexandrum de Puccis. Neque enim etiam quod idem Ascanius, & Robertus essent sub eodem stipite, in quo ex tertia parte hæredes sibi fecerat Card. Laurentius Robertum fratrem, & Iannottum, & Pandulphum eiusdem Roberti filios, sequebatur, ut in capita, & tamquam in iure patronatus gentilitio præsentauerint. Quia ut dictum fuit in decisione, fuit etiam Ascanius hæres Laurentij filij q. Petri de Puccis, idemque Laurentius vnà cum Puccio fratre ex alia tertia parte Cardinali successerat, & quatenus anno 1570. viueret idem Laurentius Petri filius, idemque Ascanius, quamuis ab eo hæres postea institutus, tamen tunc temporis uti eiusdem hæres præsentare non



potuerit, adhuc tamen respectu vocis, & iuris nominandi potuit dici, & considerari uti vnus ex patronis, cum licet iuspatronatus tamquam in sui substantia indiuiduū  
 23 † esset apud omnes insolidum, ius tamen nominationis competeret vnicuique ex sua parte, vt fructus ipsius patronatus, Card. in cap. 1. col. 2. vers. quæro de iurepatr. Bald. in cap. quanto de iudicijs, Lambert. de iurepatr. par. 2. lib. 2. principali art. 8. num. 1. Rocch. in verb. ius, num. 11. Cas. de Grass. dec. 2. nu. 3. eod. tit. Rota coram Reuerendiss. D. meo Decano decis. 112. Cum præterea subsistat alia responsio decisionis: quod illa assertio Vicarij, quæ etiam est vnica, non potuit officere veritati, nec immutare qualitatem huius patronatus, quem & Iuris præsumptio, & obseruantia ex latè deductis in eadem decisione comprobabant hæreditarium.

Et ita vtraque &c.

Est decisio 289. supra in hac parte. Et infra  
 Gadeſt alia sub die 3. Iunij 1630. coram eodem  
 R. P. D. Verospio, est decis. 384.

R. P. D. VEROSPPIO.

Romana scutorum 24. millium.

Die Luna 28. Ianuarij 1630.

ARGUMENTVM.

Emptor an possit præuenire euictionem rei emptæ. De euictione quando emptor contra venditorem agere possit. Notorium ius ex quibus probetur, & alia de quibus in summarijs.

S V M M A R I V M.

- 1 Emptor detecta iniustitia imminens euictionis potest bonam fidem agnoscere, & euictionem ipsam præuenire.
- 2 Quod fieri potest etiam lite non expectata, & nullo iudicio moto.
- Euictio contigisse dicitur statim, quod possessor cognoscit rem à se euinci posse. n. 2.
- 3 Transactio super euictione iure fieri potest, post diuturniorem litem, & solum remansit sententia immissionis, vt euictio sequatur.
- 4 De euictione regulariter agi non potest ante sententiam.
- 5 Emptori permissum est pendente lite super euictione agere contra venditorem, quod aut rem liberam tradat, aut quod ipse in-

demnis releuetur ab expensis, & num. 6.

- 7 Empior pendente iudicio euictionis agere potest contra venditorem, vt obtinere possit regressum pro suo interesse.
- 8 Notorium ius probatur per sententiam, & per confessionem partis.
- 9 Notorium ius bene probatur ex actis causa.
- 10 Decisiones Rota ostendunt bonum ius causarum.
- 11 Per decisiones Rotaales sufficit docere de iure euictionis.
- 12 Transactio super re clara non valet.
- 13 Ex negotio vtiliter gesto, quis potest repetere quicquid in eo impendit.
- 14 Transactio super fideicommissio non nocet vocatis.
- 15 Euictio non debetur, quando euenit ex noua causa superuenienti.
- 16 De euictione non agit is, cuius culpa euictio sequuta est.
- 17 Consilium datum à viro magna auctoritatis, presumitur consilio, & non temere datum.
- 18 Transactio sustinetur stante iuxta causam transactionis, & bona fide.
- 19 Legitima, & Trebellianica detrahi non possunt ex bonis particulari fideicommissio subiectis, nisi prius discussis alijs bonis liberis, vel fideicommissio vniuersali subiectis.
- 20 Legitime, & Trebellianica detractio præscriptione perditur.
- 22 Hæres non potest improbare factum defuncti.
- 23 Hæres propter affectionem excusatur ab obseruatione voluntatis defuncti.
- 24 Emens scienter rem litigiosam, an de euictione agere possit.
- 25 Emens scienter rem alienam potest agere de euictione, si de ea expresse in venditione si bi cauerit. amplia num. 26.
- 27 Pretij restitutio venit, etiam si in venditione non sit promissa euictio.
- 28 Gestor negotiorum non potest repetere quicquid persoluit in aliquo negotio gesto, inuito principali.
- 29 Bartol. in l. soluendo, ff. de negotiat. gestor. intellectus.
- 30 Transactionem dicitur quis habere ratam, si soluat, quod in ea fuit conuentum, & vide num. 31. & 32.

DECISIO CCCXXXVII.

**L**IVIA Bonella hæres q. Iulie Cæsarinae, cum pro soluendis debitis, & legatis eiusdem Iulie vnâ cum Executoribus testamentarijs vendidisset prætio scutorum 57. millium bo. mem. Card. Alexandrino partem tenentæ Salicis, quam Domini de Corbaria ex antiquo maiorum suorum fi-



deicommissio sibi debitam contendebant: Post causam in Rota diutius agitatam, & firmatum pluribus resolutionibus tam fideicommissum, quam bonorum identitatem, sustinente litem Liuia ad euitandam imminentem prædij venditi euictionem concordauit primum D. Marchio Antonius à Cassano Cardin. Alexandrini hæres, solutis scutis 24. millibus cum DD. de Corbaria: & postmodum Liuia, quæ scutis 16. millibus alteram portionem eiusdem tenuit, quæ sibi ex venditione supererat liberauit. Sed cum in transactione Idem D. Marchio expressè protestatus fuerit, se eam summam, quam tunc agnoscendo bonam fidem DD. de Corbaria persoluebat, repetere velle à Liuia venditrice, & bonis hæreditarijs Iuliæ (in quibus eadem Liuia, Card. Alexandrinum emptorem potiorum facere promiserat) instante D. Marchione pro recuperatione eiusdem summæ, Dubitauit, An de tali iure DD. de Corbaria constaret, vt concordia tanquam utilis sustineretur. Quod dubium pluries coram Illustriss. Card. Virili propositum, hodie tandem coram me informantibus D. Marchione, & fideicommissarijs Liuiæ, DD. affirmatiuè resolverunt.

- Cum enim potuerit Card. Alexandrinus emptor, & D. Marchio eiusdē Card. hæres
1. fidei iustitia imminētis euictionis agnoscendo bonā fidem euictionē ipsā præuenire, l. si rē 29. & ibi glos. ff. de euict. Bart. in l. emptorem 12. in princ. ff. de action. empt. Castr. in l. at qui naturā, S. cū me absente n. 4. & 5. ff. de negot. gest. Put. dec. 178. & 179. lib. 3. Etiañ lite non expectata, & nullo modo iudicio, Alex. in l. non solum, S. morte, n. 45. ff. de nou. oper. nūciat. Surd. conf. 36. num. 23. & decis. 22. num. 8. & 10. Cum contigisse dicatur euictio statim atque possessor cognouit rem à se euicti posse, Garz. de expens. & meliorat. cap. 23. num. 17. & 18. Eò magis ꝑ id licuisse visum
  3. fuit, & iure potuisse Marchionem transigere, cum post diuturniorem litem discussis omnibus causæ articulis, nihil ferè reliquum erat, & sola immissionis sententia supererat, vt euictio sequeretur, Ang. Aret. in S. actionum, num. 49. Institut. de action. Imol. in l. ante restitutam, ff. de solution. Paris. conf. 10. num. 22. lib. 1. Mandell. conf. 325. n. 6. Gabr. conf. 129. num. 13. vol. 1. Mantica de tacit. et ambig. Conuent. lib. 26. tit. 4. num. 20. Peregr. de fideicom. art. 52. num. 88. Surd. de alim. tit. 9. quest. 42. num. 30. et 31. Capr. reg. 87. num. 210. Afflict. decis. 49. Capic. dec. 106. num. 4. Rot. decis. 5. de concess. præben. in antiq.

- Achill. decis. 1. eodem tit. et decis. 2. de empt. et vendit. Caf. de Grass. decis. 12. num. 2. de præbend. licet enim ꝑ regulariter agi non possit de euictione ante sententiam, l. 3. C. de euict. l. habere licere, ff. eod. tit. Surd. conf. 36. num. 4. lib. 1. Adhuc tamen pendente lite permissum est emptori, vt agere possit contra venditorem, ꝑ siue vt rem traditam liberet à fideicommissio, quod tunc primum detectum est, l. ex ijs prædij, l. qui rem, et ibi glos. in verb. conuenire, Cod. de euict. Castr. in l. creditor. fundum, S. prædium, ff. de action. empt. Surd. conf. 36. num. 23. Rota diuers. decis. 586. num. 6. par. 1. Card. Seraph. decis. 723. num. 9. et decis. 724. num. 12. Rota coram Ludouif. decis. 88. num. 9. et in Bononien. census 20. Martij 1600. coram Penia, siue vt ꝑ releuetur indemnis ab eo, quod soluit creditori, aut fideicommissario, l. emptorem, S. qui autē, ff. de action. empt. l. cum tibi, et ibi glos. in verb. soluiisti ubi etiam Bald. num. 2. et 3. C. de euict. Imol. in cap. vlt. num. 23. de empt. et vendit. siue demum vt obtinere possit regressum
7. pro suo interesse ꝑ aut quanto minoris emisset rem fideicommissio subiectam, Alex. conf. 63. num. 10. lib. 6. Surd. conf. 36. num. 13. Cephal. conf. 168. num. 22. lib. 2. Ofsch. decis. pedem. 24. num. 2. et 5. Rota decis. 586. num. 5. par. 1. diuers. Card. Seraph. decis. 321. n. 7.

- Et sanè cum de Corbariorum iuribus, quæ Rota sæpius approbauerat, dubitari vix posset, ꝑ non solum non licebat ex eo transactionem improbare, quod ante sententiam, & rem iudicatam, siue partis confessionem, neque de iure omninò claro, & liquido euincentis, neque de non iure venditoris constare videretur, ex notatis in l. emptorem, ff. de action. empt. Card. Seraph. decis. 73. num. 2. et decis. 983. num. 7. vt imò de eodem iure satis ꝑ ex actis causæ appareret,
9. Rip. in l. 4. S. condemnatum, num. 16. ff. de re iudic. Gabr. conf. 129. num. 13. vol. 1. Verall. decis. 188. num. 4. & decis. 325. par. 1. Et ex
  10. tot ꝑ Rotæ decisionibus, ex quibus satis etiam erat declarare iustitiam euictionis, Imol. in cap. olim num. 13. de lit. contestat. Sarnen. in proem. regul. Cancell. quest. 2. num. 10. Rota coram Ludouif. decis. 524. num. 4. Et præcisè in his terminis, quod ex decisionibus ꝑ Rotalibus sufficiat docere de iure euictionis, Rota in Ferrarien. bonorum de Zaccaleis 14. Decembris 1618. coram bo. mem. Vbaldo, & in Ferrarien. decimarum 11. Ianuarij 1624. coram R. P. D. Pirouano. Cum enim semel ac sæpius firmatum fuisset fideicommissum ex testamento Petri senioris ad fauorem descendentiū de Corbaria:



ria: Cum iterum Rota declarasset, eamdem & totam tenutam Salicis fuisse in bonis testatoris. Et demum testamenti fidem iterum ac tertio comprobasset patet hinc non solum iustitia transactionis, cum post  
 12 † sententiam, & rem iudicatam eidem transactioni locus non fuisset, l. i. ff. de transact. l. si causa cognita, C. eod. tit. Rom. conf. 504. num. 7. & conf. 517. num. 18. Aym. conf. 152. num. 10. sed & eiusdem transactionis utilitas recte dignoscitur, quia dum immisionem in vim, l. fin. C. de Edict. D. Adr. toll. ijdem DD. de Corbaria iure petere, & obtinere poterant: redemit Marchio idem praedium solutis solis scutis 24. millibus, tam pro eius praetio, quod ex venditione fuerat scutorum 57. millium, & ex temporis cursu maxime adauctum erat, (vt in his terminis ponderat, *Surd. conf. 451. num. 39.*) quam pro eiusdem praedij fructibus, qui a die motae litis, & ad rationem quinque pro centenariis, etiam praeter modum excreuerant.

Neque fuit haec sola huius transactionis utilitas (quamvis satis videri posset, cum non defuerit ex dictis in Marchione bona fides, & agat solum ad repetitionem eius, quod soluit: ) Sed cum eiusdem praedij possessionem non demiserit, sed penes se retinuerit: ex eo praeterea visum fuit Dominis contractus huiusmodi validitatem insinuari quod etiam quod aliquid euictionis nomine solutum fuerit, id tamen potius vt se a lite, & molestijs liberaret, praestitisse Marchio videatur, quo casu retenta possessione, ei licuit transigere, & tanquam  
 13 † ex negotio utiliter gesto iure repetere potest quidquid in eam causam impendit; sicut in minore, Ecclesia, & possessore bonorum fideicommissio, aut maioratui subiectorum tradunt DD. sequuti, gloss. & Bart. in l. nulli ff. de transact. Abb. in cap. conuincit, extra eod. tit. & conf. 62. num. 2. volum. 1. Paris. conf. 85. num. 15. lib. 3. Decian. conf. 37. num. 44. lib. 1. conf. 28. num. 7. lib. 3. Molin. de primog. lib. 4. cap. 9. num. 22. & 25. Peregr. de fideicom. art. 40. num. 123. & 126. Modern. Rom. discept. forens. cap. 476. num. 4. & 13. & cap. 846. num. 8. Rota coram Reuerendissimo D. meo Decano. decis. 301. & in Chochen. Decimarum de bel Monte 9. May 1616. coram bono mem. Vbaldo. Et quamvis haec eadem transactio dum continet fideicommissariorum praerudicium, minus utilis videri possit etiam transigenti, cum si nunc solum tenet transactio cum res in controuersiam deducta retinetur, neque valide fieri potuerit  
 14 a fideicommissarijs † in praerudicio voca-

torum dimissis bonis fideicommissi, quod perpetuum Rota declarauerat, & aduertit idem *Molin. eod. cap. 9. lib. 4. num. 26.* Rota dec. 418. num. 11. coram Ludouif. & in Bononien. Transactionis 14. Iunij 1628. coram D. meo Ghislerio, indeque, & res liberata non fuerit, & nouae euictionis periculum futurum sit: Haec tamen non tollunt utilitatem, & validitatem contractus superius expositam respectu ipsius Liuiæ, contra quam licet Marchio haberet actionem pro liberatione rei venditæ, non tamen est habiturus  
 15 amplius regressum pro noua euictione, † si quæ contigerit ex eadem causa fideicommissi, cum post transactionem factam cum fideicommissarijs, non eadem futura sit causa euictionis, quæ erat tempore contractus, l. Lucius 11. ff. de euict. Rip. in l. qui Roma, S. duo fratres, num. 77. ff. de verbor. obligat. *Surd. conf. 15. num. 27. & conf. 70. num. 18.* Rota in Reatina Iuris redimen. 28. Decembris 1628. coram me. Et eadem praeterea euictio  
 16 † sit culpa Marchionis sequutura, qui satis sibi ex transactione non cauit, l. hoc iure utimur 27. & ibi gloss. in verb. obiecta, ff. de euiction. Bal. in l. si ideo in lect. antiq. ff. eod. tit. Bar. in l. si superatus, ff. de pignor. Crot. in l. qui Roma S. duo fratres num. 78. ff. de reb. obligat. *Surd. dec. 22. num. 1.*

17 Demum eiusdem transactionis validitatem † declarare poterat duorum Rotæ Auditorum auctoritas, coram quibus res peracta fuit, & quorum prudentia, & consilio fuit etiam res ad exitum perducta, quæ satis arguere possunt consulto, & mediatè, non autem temerè fuisse id consilium a Marchione susceptum, gloss. in l. Titio. fundus ff. de condit. & demonstr. Alex. conf. 75. num. 10. lib. Soccin. Sen. conf. 11. num. 9. lib. 3. Rot. coram Card. Canalerio decis. 10. num. 5. Et instam.

18 transactionis causam ac bonam fidem, † ex qua etiam transactio sustinetur Paris. conf. 16. num. 36. & seqq. lib. 1. Bec. conf. 95. num. 21. Mant. de tacit. lib. 27. tit. 4. num. 17. & 20. Peregr. de fideicom. art. 50. num. 88.

Et hæc in casu, de quo agitur, eo veriora putarunt Domini, quod neque aliqua detractionum exceptione iuuari Liuiæ potuisset: quia praeterquam suam aut Mansiliæ Authricis descendentiæ nunquam probauerat a Petruccio primo grauato, & filio testatoris, ex cuius persona ratione legitimæ & trebellianicæ excluderet DD. de Corbaria, neque in fideicommissio particulari, (vt id erat;) locus esse poterat ijs  
 19 detractionibus † non excussis prius aliis bonis, siue liberis, siue fideicommissio vniuersali



uersali substitutis, *Mangil. de imput. quæst.* 116. num. 20. *Surd. dec.* 316. num. 10. *Pur. dec.* 394. lib. 3. *Rota dec.* 113. n. 4. par. 2. di-  
 20 *uers.* & Eadem præterea † detractiones  
 ipatio tercentum; & amplius annorum,  
 præscriptæ videri poterant, *Alex. conf.* 8.  
 num. 19. l. 3. *Surd. conf.* 148. num. 13. *Hon-*  
*ded. conf.* 83. num. 47. lib. 1. *Craff. in S. le-*  
*gitima. quæst.* 47. num. 1. *Balb. de præscript.*  
 21 *quæst.* 23. par. 4. Quarta partis principalis  
 num. 3. Et consumptæ † ex alijs alienatio-  
 nibus, quæ in hæreditate opulentissima, &  
 cuius ratio ex inuentario non reddebatur,  
 præsumebantur facta à primo grauato.  
*Gabr. conf.* 138. num. 18. lib. 2. *Rot. in Rom.*  
*de Victorijs* 10. Martij 1627. coram R. P. D.  
 meo Merlino, & in *Maceraten. legitima* 14.  
 Martij 1627. coram R. P. D. meo Vbaldo. Et  
 licet ab eadem Manfilia, quæ id Castrum  
 Authoribus Liuiæ donauerat, causam  
 etiam haberent DD. de Corbaria ex per-  
 sona Comitris Dulcij, qui Manfilia succe-  
 ferat, & cuius ipsi postea fuerunt hæredes  
 22 † huic tamen exceptioni, quod factum  
 suæ Authricis improbare non possent iux.  
 l. cum à matre. C. de rei vendic. particulari  
*decis. sub die* 29. Febr. 1612. etiam Rota  
 satisfaceret, cum ipsos DD. de Corbaria  
 inuentarium tueretur, ex quo apparebat  
 alia bona non superesse, de quibus sibi sa-  
 tisfacere potuissent; Præterquam cum in  
 eodem Oppido, siue prædio quod suorum  
 Maiorum fuerat, & habebat iurisdictionem,  
 & dignitatem annexam, & iure con-  
 23 siderari posset ea † affectio, ex qua hære-  
 dem beneficiatum ab obseruatione volun-  
 tatis defuncti DD. exculari putant, illud  
 etiam vindicare poterant licet alia bona ex  
 eadem hæreditate suppetere. l. in emptio-  
 ne 36. & ibi glos. in verb. malorum ff. de mi-  
 nor. l. si cui fundus 56. ubi etiam glos. ff. de  
 leg. 2. Alber. in l. fin. S. in comput. num. 20.  
*vers. si autem emptori.* C. de iur. de lib. Gab.  
*conf.* 225. num. 12. lib. 1. *Rot. in Romana re-*  
*situtionis hæreditatis de Naris* 14. Septemb.  
 1625. coram D. meo Durano, & in Bo-  
 nonien. legatorum de Marescottis 24. Apri-  
 lis 1626. & 14. Iunij 1627. coram D. meo  
 Merlino.

24 Non etiam mouit Dominos, quod †  
 Cardinalis Alexandrinus hanc licem non  
 ignorauerit, vt ideo D. Marchio eiusdem  
 hæres de euietione agere non potuerit, l.  
 si fundum sciens. C. de euiet. l. si à matre C. de  
 iur. dot. l. si fratres C. commun. vtriusque iu-  
 dicij: cum neque ea scientia specifica de-  
 ducta fuerit, & cum suis qualitatibus, vt

opus erat, neque etiam si ostenderetur,  
 quicquam prodesset. Vel enim de hac eui-  
 ctione expressè Cardinalis sibi cavit à Li-  
 uia ex † promissione, quam sibi in vendi-  
 25 tione præstari voluit, vt alijs omnibus in  
 ea venditione potior esse deberet, vt  
 ex eadem l. si fundum sciens, C. de euiet.  
 notant glos. & Doct. communiter, Aymo conf.  
 64. num. 4. *Gomes. de empt. & vendit. lib.* 2.  
 cap. 2. num. 42. maximè propter scientiam,  
 26 † quam eiusdè litis habuit ipsamet Liua.  
 Castr. in l. emptorem S. qui autem num. 2. ff.  
 de act. empt. Rip. in l. 2. S. voluntatem num.  
 22. ff. solut. matrim. *Menoch. conf.* 87. num.  
 96. *Rot. decis.* 586. num. 3. par. 1. diuers.  
 Card. Seraph. *decis.* 321. num. 4. Vel si eui-  
 ctio specialiter promissa non fuit, imo e-  
 tiam quod euietionis nomine quicquam  
 27 non deberetur, petere adhuc † potest re-  
 stitutionem pretij actione ex empto, siue  
 tamquam damna & interesse, siue ex pro-  
 missione ipsius venditoris, l. seruus, quem à  
 me, 31. S. fin. ff. de act. empt. l. fin. S. emptor  
 autem C. commun. de leg. l. si in venditione  
 60. ff. de euietion. Ang. Aret. in S. fin. num.  
 1. institut. de emptio. & vendit. *Surd. conf.*  
 36. num. 22. & *decis.* 208. num. 1. Vinc. de  
 Franc. *decis.* 239. num. 3. *Rot. decis.* 230. &  
*decis.* 525. num. 8. par. 1. recent. Hoc verò  
 pretium, quod solum per Marchionem re-  
 petitur, consequi etiam poterit idem D.  
 Marchio ab ipsa Liuiæ hæreditate, quam-  
 uis suam obligationem in venditione ad  
 factum proprium videatur Liua restrin-  
 xisse, cum bona hæreditaria expressè fue-  
 rint Marchioni obligata, tam à Liua,  
 dum quoad permitterent id iura, & vi-  
 res ipsius hæreditatis, Cardinalem alijs  
 omnibus in bonis venditis potiolem face-  
 re promissit, vt dicebam, quam ab alijs Exe-  
 cutoribus testamentarijs, qui simpliciter  
 eandem hæreditatem obligarunt in extin-  
 ctionem æris alieni ipsius hæreditatis.

Quod vero hanc concordiam Marchio  
 contradicente ipsa Liua peregerit, vt  
 28 ideo † neque vtili negotiorum gestorum  
 actione eidem repetere liceat, si quid inui-  
 ta Liua persoluit, ex traditis per Bart. in  
 l. soluendo ff. de negot. gest. & in l. si Richum  
 S. si ab alio ff. de solution. quem sequuti  
 fuerant *Parif. conf.* 107. numer. 229. vo-  
 lum. 3. *Menoch. conf.* 196. numer. 25. Sa-  
 tis visum fuit Dominis ex ipsius facti,  
 quod propositum fuit serie sublatum, cum  
 nunquam Liua impugnauerit concordiam  
 aut ipsi transactioni resisterit, sed solum  
 sua præsentia, & consensu approbare no-  
 luerit



luerit id, quod in ipsa transactione, ex parte Marchionis asserbatur, quod eam scilicet summam, quam tunc persoluebat, ab ipsa Liuia repetere vellet, vt videre est ex verbis ipsis, & toto contextu transactionis, in qua eam Liuiæ contradictionem apparet, restrictam ad hanc solam Marchionis prætenfionem: vt ideo non applicetur doctrina ꝑ Bartoli, qui id videtur requisisse, vt debitor solutioni, quam tertius facere volebat, expressè contradixerit. Sed quod neque transactionem improbauerit, imo reputauerit æquissimā, re ipsa Liuia comprobauit, cum in eadē lite, & super eadē causa, cum eisdē DD. de Corbaria transigit, & pro liberatione alterius partis eiusdem tenutæ alia scuta 16. millia persoluit: vt propterea cum transactionem ꝑ factam à Marchione, vel eam solutionem ratam habuerit, ex traditis per Bart. in l. quo enim S. rem haberi ff. rem rat. haberi. l. Paulus ff. eod. lit. Arcin. conf. 128. num. 6. Soccin. Sen. conf. 125. num. 1. vol. 1. Put. decis. 368. leg. 2. Rot. decis. 247. num. 18.

31 coram Ludouif. Vel facto declarauerit, ꝑ quod nulla tibi aduersus euictione à Corbarijs intentatam defensio super erat, ad l. cum de in debito, ff. de probat. Dec. conf. 350. Aym. conf. 106. num. 11. & conf. 142. num. 26. non possit hodie eadem Liuia ꝑ ipsius euictionis iustitiam, aut transactionis vtilitatem controuertere Alex. in l. non solum S. morte num. 45. ff. de nou. oper. nunciat. & in l. si domus S. de euictione, num. 8. ff. de leg. 1. Felin. in cap. cum olim nu. 11. col. 7. de sent. & re iud. Alexan. conf. 67. lib. 3. & conf. 63. num. 10. lib. 6. Aym. conf. 63. & conf. 179. num. 6. Mandell. conf. 514. n. 9. Conuar. var. resol. lib. 3. cap. 17. num. 6. Surd. decis. 22. num. 8.

Et ita vtraque &c.

¶ Infra in eadem causa adest alia decisio sub die 14. Iunij 1630. coram eodem R. P. D. Verospio est in ordine 390. Et in tertia par. habentur in eadem causa alie duæ, sub diebus 20. Aprilis 1635. & 16. Iunij 1636. coram Ren. P. D. Panzirolo sunt decis. 300. & 155.

REV. MO P. D. VRGELLEN.

Romana Spolij de Crucarijs.

Die Mercurij 23. Iannarij 1630.

# ARGUMENTVM.

Adiudicatio, quando sit nulla, & non sustineatur, & quando secus, & alia plura, circa hanc materiam adiudicationis.

## SVMMA RIVM.

- 1 Adiudicatio est nulla ex causa excessus crediti, & uu. 9.
- 2 Bona mobilia spatio longi temporis presumuntur consumpta.
- 3 Peregr. Rot. & alij declarantur.
- 4 Vsfusfructus natura est, vt rerum substantia sit salua in pretioso, si simus in mobilibus, & quando hoc habeat locum.
- 5 Et hoc procedit tam in vsufructuario hereditario, quam in alio quouis vsufructuario.
- 6 Compensatio non datur de liquido ad non liquidum.
- 7 Valor bonorum mobilium consumptorum debet probari, & liquidare per heredem proprietarium.
- 8 Compensatio non dicitur facta, si de ea non fuerit oppositum.
- 10 Censui redimibiles an possint tertio pleris, aut minoris vendi, quam ab initio sunt impositi.
- 12 Adiudicatio debet fieri pro credito petito, & ex actis certo, & liquido necnon iudicio notio.
- 13 Pro debito testatoris, deficientibus bonis liberis potest fieri exequutio super bonis fideicommissis subiectis, & hoc maxime procedit in dote num. 14.
- 15 Debitum expensarum litis super fideicommissis est debitum heredis, quando litigatur ad ipsius commodum.
- 16 Et hoc casu bona fideicommissi non possunt irrenocabiliter alienari, sed tantum pro vita heredis grauati.
- 17 Adiudicatio non est nulla ex eo, quod plus valeat res adiudicata, quam creditum, cum illud plus sit restituendum cui debetur, & num. 20.
- 18 Nullitas ex causa excessus intrat solummodo, quando sit executio pro credito petito in maiori quantitate, quam verè illud est.
- 19 Decretum latum ex falsa causa, etiamsi pro parte sit vera ruit in totum.
- 21 Adiudicatio quamuis excessiua tenet, quando cessat ratio falsitatis cause, & restituitur illud plus.
- 22 Adiudicatio est nulla, & rescindenda in toto.



- tum propter lesionem dimidij iusti pretij.*
- 23 Canon, *hac vox est promissua, ita ut accipiatur tam pro canone, aut pro pensione, quam debetur ab emphyteuta, quam pro censu.*
- 24 Census, & non Canon, *sive pensio, in dubio praesumitur, quando minus praedictum imponentis est.*

## DECISIO CCCXXXVIII.

**F**uit iam ter resolutum, primo loco coram bo. mem. Manzanedo sub die 12. Iunii 1617. & \* bis coram me sub diebus 24. Ianuarij 1628. \* & 29. Februarij 1629. \* adiudicationem domus, & censuum, de quibus agitur factam Faustinae fuisse validam, eamque obstare Angelo fideicommissario immissionem petenti, & nihilominus hodie ex Dominorum benignitate fuit Angelo praedicto concessa nova audientia super eisdem, & quod attinet ad adiudicationem domus, Domini sine difficultate in decisis perstiterunt, quia eius adiudicatio praetendebatur in totum nulla ex causa excessus crediti, ex quo (ut dicebatur) creditum Faustinae non erat in tota quantitate petita, sed minus, iuxta doctr. Bart. in leg. si non sortem, §. si centum ff. de condit. indeb. Bursatt. conf. 73. nu. 24. Afflict. decis. 378. num. 1. Rot. Ianuen. dec. 13. num. 55. Surd. dec. 55. num. 3. Rot. dec. 630. num. 2. par. 1. recent. & Greg. XV. decis. 198. & tamen facto computo ad oculus patet, non fuisse excessum in credito, quandoquidem creditum Faustinae petatum de quo in actis executionis, fuit scut. 280. videlicet scut. 85. pro residuo dotis, & scut. 125. pro quarto dotali, & scut. 70. pro tertia parte pluris, iuxta Statutum Urbis capit. 194. lib. 1. Quae summæ simul coadunatae constituunt dictam quantitatem scutorum 280. unde cum domus iuxta aestimationem peritorum computatis scut. 100. cuiusdam census, quo erat grauata; non esset, nisi valoris scut. 307. & adiudicatio deductis dictis scut. 100. census facta fuerit pro scut. 207. tantum abest, quod fuerit excessum in petitione debiti, quin potius deductis ex credito Faustinae scut. 207. pro quibus domus fuit adiudicata, remansit illa adhuc creditrix in scutis 7.

Sed fuit nihilominus facta difficultas in eo, quod Faustinae, dum vitam vidualem seruaret, reliquit Bartholomæus eius vir usufructum bonorum omnium, cui uti usufructuarie fuerint illico consignata per

Christophorum heredem proprietarium, & fideicommissio grauatum, quaedam mobilia valoris (ut pretenditur) scut. 141. iuxta aestimationem Peritorum hodie datam, quibus compensatis cum dicto suo credito scutorum 280. creditum Faustinae de tempore petitionis, & adiudicationis non erat nisi scutorum 139. & per consequens iuxta supradicta exequutio fuit in totum nulla.

Huic difficultati fuit tripliciter responsum in dicta vltima decisione coram me. Primò, quòd dicta mobilia & praesumuntur consumpta spatio plusquam decem annorum, quibus Faustina permansit in viduitate, itaut propterea eorum nulla sit habenda ratio, *Parif. conf. 55 in fin. lib. 2. Peregr. de fideicom. artic. 10. num. 40. & Gregor. XV. decis. 285. num. 3. in fin.* Quae responsio hodie non placuit, & quidem meritò, quia & *Parif. Peregr. Rot.* & alij per eos allegati loquuntur in herede grauato, qui iure dominij utitur rebus mobilibus, quae usu consumuntur, aut diminuuntur: non autem versamur in usufructuario, qui finito usufructu tenetur restituere pretium huiusmodi rerum, iuxta aestimationem de tempore consignationis, itaut rerum & substantia remaneat salua in pretio iuxta naturam usufructus, §. constituitur, *inst. de usufruct. & sic distinguit Peregr. ubi supra nu. 32. & est communis & recepta sententia, quam benè examinant Pinell. in leg. 1. 2. par. nu. 80. usque ad fin. C. de bon. mater. Modern. Hispan. de usufruct. cap. 17. num. 29. Modern. German. ad obser. Gayl. concl. 46. considerat. 1. per tot. lib. 2. Facchin. contr. iur. lib. 8. cap. 41. Thes. dec. 80. per tot. & Surd. dec. 67. etiam per tot. & alij plures, quos ipsi allegant, & procedit etiam in usufructuario titulo hereditario non minus quàm in alio quouis usufructuario ex alio quocunque titulo Bald. conf. 237. incipit Pastucci in suo testamento lib. 5.*

Secundò fuit in dicta decisione responsum, non constare de valore mobilium, & propterea illud vel illiquidum non compensari cum debito dotis liquido, maxime ad effectum annullandi executionem iam factam, ex regula, *text. in l. fin. ubi Doct. C. de compensat.* & ferè in his terminis *Seraph. dec. 1455. num. quarto* cum alijs in dicta decisione allegatis, & haec responsio fuit hodie approbata, quia valor praedictorum mobilium debet probari, & liquidari per Angelum heredem proprietarium, cum sit actor, ut in puncto *Greg. XV. in dict. dec. 285. in fine*, & tamen nulla adest valoris pro-



probatio: quandoquidem æstimatio peritorum, quæ data fuit, non est in forma probanti, nec formaliter facta de mandato iudicis, aut de consensu partium, nec recognita, & demum non est verisimilis, quia bona consignata, de quibus in inuentario dato Summario num. quarto, videntur parui momenti, multoque minoris valoris, iuxta eorum qualitatem, quàm cantat dicta æstimatio, de quibus tamen in alio iudicio poterit haberi ratio.

8 Tertia, & vltima dictæ decisionis responsio fuit (quæ etiam hodie placuit) quod esto probaretur valor mobilium in prædicta quantitate scut. 141. prout in dicta æstimatione non propterea † fuit facta compensatio, dum non fuit de ea oppositum, & non agitur de impediendo cursum vsurarum, nec versamu in limitationibus, de quibus *glos. Bald. Salicet. & alij in l. si constat C. de compensat. Tiraq. in l. si unquam, in verb. reuertatur, num. 15. C. de renoc. donat. Surd. Rot. & alij in d. vlt. decisione allegati, & in his terminis Afflict. & ibi Vrsill. decis. 121.*

9 Quod verò attinet ad adiudicationem, censuum fuit maior difficultas, quia eorum adiudicatio fuit facta post adiudicationem domus per vnum circiter annum pro pretio scutorum 200. & verbis clavis cantat pro credito, & recuperatione dotis, & iurium dotialium, vt in Summario Cruciarij num. vndecimo, & tamen post adiudicationem domus, vt supra factam pro scutis 207. Faustina ex dicta causa (vt dictum est) solum remansit creditrix in scut. 73. ergo exequutio, & adiudicatio dictorum censuum † videtur excessiua, & sic nulla vt facta pro maiori quantitate, quàm esset debita, iuxta supradicta.

Cui difficultati fuit dupliciter responsum in dicta decisione bonæ mem. Manzanedi, nempe primo, quod domus prædicta non solum erat grauata onere census valoris scut. 100. vt dictum est, sed imo dictum censum fuisse valoris scut. 150. quia tanti fuit æstimatus à peritis per iudicem electis, ideoque domum, attenta rei veritate, fuisse Faustinae adiudicatam, aut adiudicari debuisse non pro scut. 207. Sed tantum pro scut 157. & consequenter Faustina post adiudicationem domus remansisse adhuc creditricem in scutis 123. & vltius eandem fuisse creditricem in scut. 141. pro expensis cuiusdam litis agitatæ in Rota coram bonæ memoriæ Cardinali Seraphino inter eam, & Christophorum de Cruciaris

hæredem proprietarium, de quibus in Summario Angeli num. 8.

Sed hæc responsio non fuit visa Dominis tuta, quia præsum augmentum crediti ratione æstimationis valoris census super domo impositi scut. 150. cessat penitus, quia constat, quod ille fuit impositus, & venditus ab initio pro solis scutis 100. in

10 proprietate, vnde quicquid sit, an, & † quomodo census redimibiles possint tertio pluris, aut minoris vendi, quàm ab initio sunt impositi, quæ fusè examinant *Guttier. practic. quæst. civil. quæst. 173. per tot. lib. secundo, & Modern. Perns. de censib. secunda par. cap. secundo, quæst. secunda, artic. sexto, num. 17. cum seqq.* Tamen census, de quo agitur, per Iudicem, aut per peritos in casu nostro non potuit plus æstimari ad fauorem creditoris census, & in præiudicium Cruciarij census debitoris, quam fuit impositus ab initio, ex quo Crucarius poterat, quando sibi placebat, prout hodie Faustina, censum luere; restituendo domino census solum scut. 100. pro quibus dū.

11 itaxat fuit impositus: itaut omnis pactio, † aut æstimatio in contrarium sit nulla ipso iure, nihilque operetur, vt sunt verba Bullæ Pij V. super censibus, in *vers. postremo census in futurum creandos, &c.* Præsum autem creditum Faustinae ratione expensarum non fuit petatum, nec aliter deductum in processu adiudicationis: quinimo de eo tempore non erat adhuc pro eo relaxatum mandatum, cum adiudicatio facta fuerit de mense Maij anni 1577. mandatum autem pro expensis fuit relaxatum de mense Augusti eiusdem anni, & ideo non potest de eo haberi ratio ad excluden. excessum,

12 cum † adiudicatio debeat fieri pro credito petito, & ex actis certo, & liquido, iudicique noto, iuxta trad. per *Bald. in consil. 122. num. 1. lib. 3. Surd. cons. 225. num. 9. in fin. Rot. dec. 725. num. 1. & 2. par. 2. recent. & tollitur prorsus difficultas, quia licet pro debito testatoris deficientibus bonis liberis potuisset † fieri exequutio contra Christo-*

13 *phorum hæredem grauatum in bonis fideicommissi (qualia erant domus, & census) l. Pater filium, in princ. ff. de legat. 3. l. filiusfamilias S. diui el primero ff. de leg. 1. iuncto text. in l. à Diuo Pio S. in venditione, ff. de re iudic. Padill. l. unum ex familia S. si de falcidia*

14 *num. 7. ff. de legat. 2. maximè † ex causa dotis. auth. res qua, cum ibi not. C. comm. de legat. & latè Molin. de hispan. primog. lib. 1. c. 10. num. 4. & 7. per tot. non tamen executio fieri potuit pro dictis expensis ex causa li-*



15 tis cum dicto hærede grauato, quia debi-  
tum expensarum est & debitum hæredis, ex  
quo non litigabatur ad vtilitatem fideicom-  
missi, sed ad priuatum hæredis commodum,  
videlicet, an vtilitas cuiusdam Casalis post  
mortem testatoris pertineret ad Christo-  
phorum hæredem proprietarium, aut ad  
Faustinam hæredem vsufructuariam: hoc  
16 enim casu bona fideicommissi non & pos-  
sunt irreuocabiliter alienari, sed tantum,  
pro vita hæredis grauati, vt latè *Doctores in*  
*dict. S. Diui*, & declarant *Modern. Brix. q.*  
*542. n. 9.*

Secundò fuit in dicta decisione bo. mem  
Manzanedi responsum, quod quamuis cre-  
ditum Faustine pro residuo dotis, & iurium  
dotalium, & tertij pluris de tempore adiu-  
dicationis dictorum censuum non esset ni-  
si in scut. 73. vt fuit sæpius dictum & cen-  
sus fuerint adiudicati pro scut. 200. non,  
17 propterea adiudicatio & fuit excessiua, &  
nulla, imò substatetur: sed solummodo  
Faustina tenebatur illud plus restituere hæ-  
redibus proprietarijs, *leg. fin. vers. fin. au-*  
*tem minus*, & ibi *Bald. num. 4. C. de iur. do-*  
*min. impetran. Ruin. conf. 160. num. 25. lib. 2.*  
*& Afflict. decis. 218. num. 2.* quam responso-  
nem hodie Domini fuerunt amplexi, quia  
18 nullitas ex & causa excessus intrat dumta-  
xat, quando sit executio pro credito petito  
iu maiori quantitate, quam verè illud est,  
aut ex diuersa causa ab ea, ex qua executio  
19 petita fuit, ea scilicet ratione, quia & de-  
cretum latum ex falsa causa, etiam si pro  
parte sit verum, ruit in totum, *l. cum verò*  
*S. subueniunt. ff. de fideicom. lib. 1. S. hac verba.*  
*ff. ne vis fiat ei l. 3. S. puberi ff. de carbon. edict.*  
*Bald. in l. certi S. quoniam num. 8. vers. 2. si*  
*Index ff. si certi pet. Capic. dec. 51. num. 2.* & in  
his terminis loquuntur, & intelligi debent  
iura, Doctores, & decisiones in principio  
allegatæ, qui tamen non est casus noster,  
quia non fuit facta executio pro maiori  
20 credito, quam verè deberetur, & nec fuit  
in maiori quantitate petatum, nec ex alia  
causa, sed pro dicto residuo dotis, iurium  
dotalium, & tertij pluris, quod sufficit ef-  
fet certum ex actis processus executionis  
in dicta quantitate scut. 73. *l. hac sententia.*  
*l. 1. C. de sentent. que sin. cert. quant. Paul. de*  
*Cast. consil. 91. lib. 1. Vant. de nullit. ex defect.*  
*sent. num. 104. vers. premissis tamen. Cornaz.*  
*dec. secunda. num. tertio, & quarto*; quo ca-  
su licet adiudicetur res æstimata in multo  
maiori valore, quam sit creditum qui est  
21 casus noster, adiudicatio & tenet, quia,  
cessat ratio falsitatis causæ, & creditor, cui

sit adiudicatio, tenetur illud plus restituere,  
vt in *dict. leg. fin.* & notant communiter  
Doctores in *l. 1. & 2. C. si in caus. iudic.* & sic  
exponit *Dec. in leg. cum amplius, vers. secus*  
*est, de reg. iur. & clarius Magon. dec. Florent.*  
*109. n. 6. cum seqq.* & alij plures per eum ci-  
tati ibidem.

Neque obstat, si dicatur, quod dicti  
census æstimati in scut. 200. erant canones  
& non census, qui propterea erant valoris  
22 scut. circiter 500. & ideò & fuisse æstima-  
tos, & in solum datum minus dimidia iu-  
sti pretij, quo casu adiudicatio est nulla,  
aut rescindenda in totum. *Cagnol. in leg. se-*  
*cunda, num. 161. C. de rescind. vend. & ibi-*  
*dem Pinell. nu. 25.* Et est communis senten-  
tia, quam Rota sequitur, vt in *decis. 648. n.*  
*54. part. prima recent.* & fuit in his termi-  
nis dictum in causa *Romana Sylua 13. Iunij*  
*1627. coram me*, quia hæc difficultas tolli-  
tur ex facto, cum non probetur fuisse ca-  
nones: quandoquidem licet in testamento  
Faustine canones nuncupantur, vtrà quod  
fuit ibi hoc incidenter dictum, hæc vox,  
23 & canon, est promiscua, itaut accipiatur  
tam pro canone, aut pensione, quæ debe-  
tur ab emphyteuta, quam pro censu, *Roder.*  
*de ann. redd. lib. primo, quest. prima, sub num.*  
*primo, vers. quidam sunt redditus emphyteu-*  
*ticis Clar. in S. emphyteusis quest. prima, ver.*  
*contractus autem. Modern. Perus. de censibus,*  
*part. prima, cap. primo, quest. prima, articu-*  
*lo primo, num. decimo tertio.* Vnde cum esse  
censum in hoc casu sit minus præiudicium  
imponentis, quam si canon, aut pensio  
24 emphyteusis esset, & census præsumitur,  
& non emphyteusis. *Bero. questione decima-*  
*quarta, & Clar. ubi supra vers. sed pone,* &  
demum dum in contrarium nihil: quod re-  
leuet, probatur, perponderat, quod fue-  
rint æstimati, & adiudicati vt census.

Et ita resolutum vtraque parte sæpius  
informante, &c.

\*Prima est decisio 528. parte tertia recent.  
& relique dua sunt supra in hac parte decis.  
134. & 254.

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Romana Retractus.

Die Mercurij 23. Ianuarij 1630.



## DECISIO CCCXXXIX.

*Est impressa coram Merlino 10. primo decis. 437.*

REVERENDISS. P. D. PIROVANO

Ciuitatis Castelli supplementi legitimæ.

Die Mercurij 23. Ianuarij 1630.

## ARGUMENTVM.

Fideicommissario agenti ad immissionem bonorum fideicommisso subiectorum, quid obstat, & quando eidem non possit denegari immisio. Clausula, sine præiudicio vtriusque partis, in decreto apposita, cuius sit conditionis, & virtutis.

## SVMMARIVM.

- 1 Fideicommissario agenti ad immissionem, semper obstat exceptio detractio, quæ prius sunt faciendæ, ne ipse capiat quod à testatore vinculari non potuit et num. 2.
- 3 Fideicommissario non potest denegari immisio ratione detractio, quando non adest legitimus contradictor.
- 4 Filius est legitimus contradictor ad impediendam immissionem fideicommissario, donec sequatur liquidatio legitima.
- 5 In fideicommissarium transeunt omnia iura actiue, et passiue.
- 6 Vsusfructus in causam legitimæ potest reliqui filio.
- 7 Fideicommissario non potest impediri immisio per non entem.
- 8 Sententia probat factum ita se habere, et potest allegari etiam contra tertium.
- 9 Filius ratione suæ legitimæ est legitimus contradictor.
- 10 Vsu fructuario mortuo cessat vsusfructus, et naturalis possessio cum civili remanet consolidata.
- 11 Iustus possidet, qui auctore Præatore possidet.
- 12 Clausula sine præiudicio iurium vtriusque partis est conditionalis, et num. 13.
- 14 Possessio capta cum clausula sine præiudicio iurium, etc. si non appareat alium non habere potiora iura, non est renocanda.
- 15 Possidens, cum clausula sine præiudicio iurium non potest se fundare in ea possessione, quia perinde est, ac non possideret propter iura reseruata.
- 16 Clausula, sine præiudicio, intelligitur de alio præiudicio, quam expresso.

- 17 Verba per modum prouisionis in decreto præmissa non tribuunt ius irrenuocabile.
- 18 Hæredi venienti ex persona propria non nocet illud, quod cum suis antecessoribus factum.
- 16 Substitutus hæres subrogatur in locum hæredis nedum respectu iurium, sed etiam instantiæ.
- 20 Possessio spatio decem annorum solet haberi pro derelicta.

## DECISIO CCCXL.

CENSERVNT Domini Reuerendiss. D. Francisco dandam esse immissionem in possessionem bonorum Angelæ vigore primogenituræ ab ea institutæ, quia probat omnia necessaria ad illius effectum, nempe fideicommissum extare, casum euenisse ad eius fauorem, quia superstes est ex primogenitis vocatis, habilis, & bona petita fuisse in bonis Angelæ fideicommitentis, quibus concurrentibus immissio non est deneganda in iudicio adipiscendæ, prout iam dictum, & comprobatum fuit in dec. 10. Dec. 1625. in hac causa facta.

Non obstat, quod agenti ad immissionem ex fideicommisso super obstat exceptio detractio, quæ prius sunt faciendæ, ne fideicommissarius capiat, quod à testatore vinculari non potuit, & sic incertum, & illiquidum ante detractioes quod de iure exequibile non est Decian. conf. 85. n. 1. lib. 2. Rimin. lun. conf. 91. num. 25. lib. 1. Surd. consil. 423. in fin. lib. 3. Rota in Forolinien. fideicommissi nona Maii 1611. coram Illustr. Card. Pamphilio, vt propterea donec non sit liquidata legitima Iulii senioris non sit agendum de immissione.

Quia cum fideicommissarius hodie agat contra D. Iulium, qui non est hæres Angelæ, nec titulum habeat, nec possideat, merito tamquam non legitimus contradictor non potest impedire immissionem petitam per fideicommissarium etiam quod se opponat pro supplemento legitimæ, vel pro tota consequenda Barr. in l. 2. nu. C. quand. & quib. quart. pars deb. lib. 10. Menoch. de adipise. remed. 4. num. 643. Gabr. de legis. concl. 4. num. 4. Grass. in S. legitima quæst. 16. cum alijs allegatis in prima decisione causæ, quibus accedunt, Ruin. conf. 51. nu. 6. lib. 4. Curt. iun. conf. 21. num. 10. & alij allegati per Modern. de legitimo contr. qu. 13. art. 1. num. 9. & alios de legitima lib. 5. tit. 3. quæst. 11. num. 15. quæ verò allegantur in contrarium benè procedunt,



quando filius est hæres, & possidet, & excipit contra fideicommissarium non autem quando prædictis caret, & agit ad excludendum hæredem fideicommissarium, nec ad euitandum Bart. doctrinam videtur referre, quod primogenitus, & seu fideicommissarius agens pro immissione non sit hæres scriptus, sicuti erat Ioannes, ut propterea reus conuentus habens & causam a filio, cui debetur legitima, semper sit legitimus contradictor ad impediendam immissionem, donec sequatur liquidatio *Rota decis. 266. num. 3. coram Papa Gregor. XV. Decianus conf. 85. num. 2. vol. 2. Surd. conf. 423. num. 43.* Cum alijs allegatis: quia, prædicti hanc distinctionem non faciunt, sed loquuntur in hærede grauato, qui non tenetur nec verbo, nec re facere restitutionem, ante detractiones, & fideicommissarius, cui non est facta restitutio re, vel saltem verbo non possit immissionem, sed Iulius senior non grauatus, cum non fuerit hæres, ut infra subiicietur, sed Ioannes, ideo Reuer. D. Franciscus in quem ratione verbalis restitutionis factæ Ioanni primo fideicommissario, & litis contestatæ & transferunt iura fideicommissaria actiua, & passiua, agit ad immissionem, cum non egeat verbali restitutione D. Iulij in quem iura fideicommissaria non transferunt, *Surd. conf. 92. num. 10. & 359. num. 46. & seqq.*

Tota igitur difficultas restringitur ad qualitates, nempe an Iulius senior fuerit hæres Angelæ matris suæ; secundo an adhuc titulus ex legitima subsistat; tertio & ultimo, an D. Iulius iunior iuste possideat bona, quæ nunc prætenduntur subiacere petitæ immissioni.

Quantum ad primam, clarum est, quod ex filijs Angelæ Ioannes fuit hæres in proprietate, Iulius verò, & Vincentius in usufructu, qui testamentum matris acceptarunt, & possessionem bonorum usufructui suppositorum coeperunt, ut firmatum fuit 15. Maij 1618. coram bo. me. Patriarcha Manzanedo.

Quo verò ad secundam respectu tituli legitimæ hodie penitus cessat, quia per consumptionem illius, ex formali usufructu per Angelam Vincentio, & Iulio relicto, & qui in causam legitimæ potuerit relinquere, iam fuit firmatum coram bo. me. Patriarcha Manzanedo 11. Martij 118. & prius coram Card. Seraphino decis. 1365. num. 7. coram san. mem. Greg. XV. decis. 186. tanquam de non ente D. Iulius ad impediendam immissionem se iuuare non potest

*l. eius, qui in Provincia, ff. si cert. petat. Bal. in l. non omnium num. 1. in fine, C. de testam. cum alijs per Surd. decis. 317. nu. 6.*

Neque dubitari potest de perfecta consumptione, per usufructum sequuta, ex quo Angela decessit de anno 1573. Vincentius verò, & Iulius perceperunt usufructum respectu ex medietate bonorum hereditariorum, & Iulius obiit de anno 1600. & sic per 27. annos possedit: unde iuris præsumptione intrat satisfactio, & consumptio, cum fructus in 20. annis soleat æquare sortem, & sic non tertiam aut mediam habuissent portionem hereditariæ substantiæ, sed integram præterea, quod est magis huiusmodi liquidatio facta reperitur in sententia Patriarchæ Manzanedi, declarando legitimam Iulij ascendere ad sextam partem hereditatis videlicet in pecunia scuta 8161, & stabilia non probantur excedere scuta 3500. & sic scuta 11661. & de usufructu fuisse percepta, scuta 31725. quæ superabundant metam legitimæ.

Et responsio, quæ datur ad euitandam, hanc iudicalem liquidationem non tollit obiectum, nam & si in eadem sententia legatus clausula, ibi & hac omnia sine præiudicio iurium, & prætensionum quas habent contra se vicissim Ioannes, & Iulius, quasi liquidatio non fuerit determinata sed supposita pro terminandis quæstionibus inter Lucium ex vna, & Io. & Iulium ex altera attamen sententia semper probat factum, ita se habere circa sextam, & valorem, & liquidationem perceptorum ex usufructu, & quod cum possit allegari contra tertium, *Couar. pract. q. 6. 20. in fine, Crau. conf. 54. num. 11. Surd. conf. 537. nu. 18. Rot. decis. 302. cum ibi adden. num. 10. coram Papa Greg. XV. multo magis contra in eodem actu liquidationis præsentis opponi, prout fuerunt Iulius & Ioannes.*

Superest vltima difficultas, an D. Iulius siue ex sua, ex siue Clementis patris, aut Iulij senioris persona iuste possideat, ut inde firmari possit nos versari in limitatione doctrinæ Bart. in ead. l. 2. quando, & quibus quarta pars lib. 10. scilicet iuste & possidentem esse legitimum contradictorem Menosch. de adipisc. remed. 4. num. 643. Zuchard. in l. finali num. 430. C. de edict. Din. Adr. coll. Rota in impressis apud Modern. de legitima dec. 6. nu. 4.

De possessione igitur Iulij senioris si D. Iulius iunior in ea se fundat, visum fuit non esse habendam rationem, dum ille



nunquam possedit bona materna, nisi uti  
usufructuarius una cum Vincentio fratre,  
haeredes vero proprietarii instituti fuerunt  
filij respectu primogeniti praedicti Vin-  
centij, unde statim Iulio seniore mortuo  
10 cessauit usufructus, & naturalis posses-  
sio cum ciuile remansit consolidata S. pri-  
mo instit. quibus mod. usufr. fin. Menoch. conf.  
139. nu. 15. Honded. conf. 18. nu. 73. lib. 2.  
Eug. conf. 65. nu. 5.

Rectius ergo potest se fundare in posses-  
sionem Clementis filij Iulij, & Patris ip-  
sius D. Iulij iunioris, quae cum auctore  
praetore per Thesaurarium generalem Ca-  
merae Apostolicae inter partes Iudicem  
data fuerit, iustam & potuit praebere cau-  
sam possidenti, l. iuste possidet. ff. de acquir.  
possess. Mohed. dec. 4. de restit. spol. ceterum  
quia non simpliciter fuit per Thesaura-  
rium concessum mandatum de immittendo  
Clementi in quarta parte bonorum ma-  
ternorum, sed cum clausula praeseruatua  
sine praedictio iurium vtriusque partis,  
tam in petitorio, quam in possessorio, ne-  
que ex ista possessione potest D. Iulius iu-  
uari ad probandum iustum titulum, & co-  
stitueudum, se legitimum contradictorem  
12 & cum illa remaneat conditionalis, & ope-  
retur, ut immixtus non habeatur pro pos-  
sessore ad praedictum haeredis de iure  
suo probantis, Put. dec. 32. lib. 2. Surd. decis.  
333. num. 10. Peregr. de fideicom. art. 47.  
num. 29. & art. 48. num. 36. Rot. decis. 320.  
par. 1. diuers. & in Maceraten. hereditatis  
13. Iunij 1588. coram Card. Pamphilio se-  
niore, & per hanc rationem danti de pra-  
iudicio suo contra taliter immixtum & non  
13 impediri viam executiuam tenuit Rota in  
Tarnisina feudi 21. Aprilis 1627. coram Il-  
lustriss. Card. Virile.

Non obstat, quod reseruatio non sit  
conditionalis, & suspensiva, sed resolu-  
14 tiua, & quae interim dum non probatur  
aliud habere potiora iura non sit reuo-  
canda, Peregr. art. 47. num. 29. Honded.  
conf. 86. num. 44. lib. 2. Seraph. decis. 877.  
num. 2. & dec. 446. num. 3. coram Card. Ca-  
ualerio.

Quia, & si interim non reuocetur, attamen  
15 quia determinate non fuit quaesita  
possessio possidenti cum tali praeseruatione  
per l. qui absent. S. primo ff. de acquir. pos-  
sess. Put. d. decis. 32. non potest possidens  
releuari, & fundare se in possessione, sed  
concedere debet, ac si non esset possidens  
propter iura praeservata tam in possessorio,  
quam in petitorio,

16 Et eo minus releuat & quod clausula  
praeseruet non expressa in mandato quae  
plura poterant considerari, & concurrere,  
non autem iura legitimae expressa, iuxta  
conf. Oldrad. 330. in fine cum alijs per Hon-  
ded. conf. 86. nu. 47. lib. 2.

Quia decisio prima huius causae respon-  
dit, quod clausula non est consecutiva ad  
decretum, sed illud praecedat, ibi, ex tunc  
D. sine praedictio, &c. decreuit ita ut non  
possint separari praedictia assignationis a  
praedictijs liquidationis, maxime, quia  
praemittuntur verba per modum prouisio-  
17 nis, quae non tribuunt ius irrevocabile,  
sed pro tempore, quo non reuocatur de-  
cretum, Rebuff. de sent. prouis. in praefat.  
num. 35.

Nec vim facit, quod clausula apposita  
fuerit fauore Ioannis non autem Reueren-  
18 tiss. Francisci & cui propterea uti ex per-  
sona propria venienti deferuire non de-  
bet Peregr. de fideicom. art. 23. nu. 77. & 78.  
quia haec praeseruatio tanquam facta fa-  
uore haeredis lite pendente, & super iure  
ad alios transitorio respectu grauaminis  
19 semper prodest substitutis & qui subro-  
gantur in locum haeredis, nedum respectu  
inrius sed etiam instantiae, Peregr. art. 20.  
nu. 10. & 53. n. 25.

Demum non obstat, quod D. Iulius  
possideat bona, de quibus agitur, nedum  
ex vi mandati de immittendo Clementi  
eius patri concessio, sed ex consensu postea  
diuisioni praestito, dum per peritos fuerunt  
factae quatuor partes, quarum una fuit  
assignata Clementi pro sua legitima, quo  
casu dicebatur fuisse recessum a praedicta  
reseruatione, maxime spatio 15. annorum  
quo Iulius possidet, cum minori & tempore  
scilicet decem annorum possessio soleat  
haberi pro derelicta Put. decis. 21. & 28.  
ut lit. pend. Menach. post alios praesum. 66.  
num. 4. lib. 6.

Quia quoad lapsum decem annorum,  
semper fuit contradicta haec possessio, &  
quoad recessum a praeseruatione decisio  
prima causae respondet, quod cum diui-  
siones factae fuerint in executionem de-  
creti Thesaurarii non plus praedictij in-  
ferre possunt, quam quod in ipso decreto  
contineatur, ne sequatur actus contrarius  
acceptationis, & renunciationis in eadem  
executione.

Quare cum D. Iulius neque sit haeres,  
neque titulum habeat ex legitima tan-  
quam consumpta nec possideat ex perso-  
na Iulij aui, nec Clementis patris, aut ex  
pro-



propria', meritò dici non potest legitimus contradictor ad impediendam fidei-commissarij immiffionem.

Et ita &c.

¶ *Infra in eadem causa adest alia decisio sub die 17. Maf. 1630. coram eodem, est in ordine 376.*

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Pistorien. Archidiaconatus.

Die Luna 28. Ianuarij 1630.

### ARGUMENTVM.

Instrumentum, quibus concurrentibus dicitur authenticum. Instrumentum antiquum supra centum annos non eget alia recognitione, & qualiter ista antiquitas probetur.

### SVMMARIVM.

- 1 Instrumentum dicitur authenticum, quando continet diem, mensem, annum, testes, clausulam, actum, & alia necessaria.
- 2 Notarius, ex quibus verbis appareat leuasse sumptum à suo generali, iam perfectò, & publicato.
- 3 Instrumentum antiquum supra centum annos non eget alia recognitione.
- 4 Ad scripturæ antiquitatem recognoscendam Rota contentatur oculari inspectione.
- 5 Adminicula sola sufficiunt, ut scripturæ fides sit præstanda ad effectum sufficientis recognitionis.
- 6 Loci originis enunciatiua non tollit quin aliquis potuerit ciuitatem in alia ciuitate contrahere.
- 7 Laicorum statuta non possunt aliquid contra ecclesiasticos ex defectu inuifdictionis.

### DECISIO CCCXLI.

**C**ENSERVNT Domini standum, esse in iam resolutis 15. Ianuarij 1629. \* quia hæsitatio, quæ erat apud aliquos ex Dominis super existentia donationis, ad quam tota causa hodie restringebatur, per productionem instrumenti authentici cessat nam scriptura & huius donationis continet diem, mensem, annum, testes, clausulam, actum, & alia, quæ desiderantur per glos. in l. generali. C. de tabel. l. 10. Spec. de inñt. edit. in princip

*Abb. in cap. 1. n. 3. & ibid. Imol. n. 2. Fel. n. 2. de fid. instr. Bart. in l. si quis ex argentiarijs §. si initum num. 61. ff. de eden. nec dubitari potest de rogitu, seu publicatione inter partes: quia subscriptio eiusdem Notarij dicit Nerus Honuphrij de prato testatur, sic vt præmittitur, & hoc præsens publicum instrumentum manu alterius scriptum confeci, & in hanc publicam formam reduxi, signoque & nomine meis solitis signaui, ex quibus verbis patet leuasse hoc & secundum à sua matrice iam perfectum, & publicatum, & quolibet leuatum dicitur originale, Bart. in auth. si quis in aliquo, num. 3. C. de eden. ubi Dec. nu. 15. Couar. pract. q. e. 19. num. 3. Caputaque dec. 170. par. 1. & 351. par. 2. Rota decif. 1. de fid. instrum. in nou. & in Mediol. decimarum 23. Ianuarij 1612. coram me.*

Non obstat, quod prædictum instrumentum non fuerit recognitum: quia cum habeat datam de anno 1476. & sic versemur in tempore supra & centum annos, non est de iure necessaria alia recognitio, Put. decif. 1. de fid. instr. & 146. lib. 1. in correct. Caputaque decif. 5. par. 3. & decif. 27. num. 2. & 693. num. 7. par. 2. recent. Rota contentatur & oculari inspectione ad agnoscendâ scripturæ antiquitatem, prout in alia Mediol. decimarum 27. Ianuar. 1617. coram me fuit dictum, & hanc pariter oculis Dominorum subieci, dum causa disputabatur, & vltius concurrunt plura & adminicula ponderata in prima decisione, quæ sola sufficerent, vt scripturæ fides esset præstanda ad effectum sufficientis recognitionis.

Non obstat, quod iste Notarius sit de terra, seu oppidio Prati, & sic forensis in Ciuitate Pistorien. qui propterea ex statutis eiusdem Ciuitatis prohibetur rogare donationes, & alia instrumenta sub poena militatis.

Quia enunciatiua loci originis non tollit & quin idem Notarius potuerit ciuitatem in alia Ciuitate contrahere, vt in terminis ciuiliuatis fuit firmatum in Romana centum mill. 28. Ianuarii 1628. coram Illustriss. Card. Virile, vltra quod statutum Ciuitatis Pistorij defectu potestatis cum sit & laicorum, non potest aliquid determinare contra Ecclesiasticos vt plenissime firmat Surd. conf. 1. num. 14. & 34. & conf. 301. num. 12. & seq. Et ita &c.

\* Est supra in hac parte decisio 232.



R. P. D. DVNOZETTO.

Anconitana Legitimæ.

Die Lune 28. Ianuarij 1630.

## A R G V M E N T V M.

Pater, si heredem instituat filium, cum expressione, quod non possit detrahere suam legitimam, modo si filius acceptat testamentum paternum cum omnibus suis qualitatibus, an per hoc videatur renunciassse legitimæ.

## S V M M A R I V M.

- 1 Legitima cum sit debita de iure naturæ, non potest prohiberi.
- 2 Filius in legitima sibi non præiudicat approbando in genere, quid fecit pater.
- 3 Onus impositum super legitima est personale, & sic non egreditur personam.
- 4 Grauamen iniunctum legitimæ rejicitur ab ea, ipso iure ministerio legis.
- 5 Filius nunquam reclamans, nec prohibitioni detractiõis legitima facta per patrem contradicens, an censeatur illi tacite renunciassse.
- 6 Prouisio legis, ubi adest tunc non est necessaria prouisio hominis.
- 7 Testamentum acceptasse cum omnibus suis qualitatibus, quando quis dicatur.
- 8 Renunciatio proprii iuris non præsumitur, nisi de necessitate inferatur.
- 9 Filius, ut sibi præiudicet in legitima, non sufficit acceptatio testamenti paterni prohibentis illius detractiõnem, sed requiritur specifica ipsius legitimæ renunciatio.
- 10 Filius potest grauari in legitima, quando ei, plus legitima fuit relictum.
- 11 Pater, quando possit grauare filium in legitima.
- 12 Pater, si heredem instituat filium prohibendo ei, ne possit detrahere legitimam, & cum præcepto de obseruando inuolabiliter suam voluntatem sub pœna priuationis hereditatis.  
An si filius controueniat, censeatur solum in legitima institutus num. 12.
- 13 Clausula, omni meliori modo, apposta in testamento includit omnem modum, quo actus melius sustineatur.
- 14 Conditio in fraudem legis apposta in totum corrumpit.
- 15 Testatoris præceptum circa priuationem à to-

ta hereditate, non equipollet illi, per quod filius consequitur legitimam.

- 16 Clausula, omni meliori modo, apposta in fine, testamenti, nihil plus operatur, quam sit dispositum.

## DECISIO CCCXLII.

**D**OMINI persistendo in decisis die 15. Ianuarij 1629.\* iterum responderunt, Comiti Alexandro ex persona Vgonis patris deberi legitimam, & fructus illius in bonis Hieronymi aui non obstante, quod illa fuerit per eundem Hieronymum expresse in testamento prohibita, & quod Vgo filius hereditatem illius simpliciter adiuerit, moti eo præcipuo fundamento, quia legitima uti debita & de iure naturæ non potuit per Hieronymum prohiberi, nec aditio hereditatis simpliciter facta ab Vgone impedit, quo minus & ipse potuerit ius illam petendi in Alexandrum heredem transmittere ex doct. Berret. Merlin. & Pereg. in alia decis. citat. & est conclusio passim recepta à Rota, ut apud Greg. XV. decis. 489. num. 21. & inter recent. decis. 200. nu. 4. & 5. decis. 449. num. 3. & 4. decis. 606. num. 4. 5. & 6. decis. 653. num. 9. par. 1. & alia sæpè.

Non obstat, quod licet ius petendi legitimam fuerit transmissum in Alexandrum heredem, non tamen censeatur in eum translatum ius remnuendi onus super dicta legitima impositum, & cum illud sit personale, nec egrediatur persona Vgonis, ex relat. per Surd. conf. 570. num. 4. vol. 4. Socc. sen. conf. 116. num. 19. vers. unde stat. Rolan. conf. 98. n. 29. vers. ulterius lib. 2. Gratian. discept. forens. c. 983. num. 11. & seqq. cum aliis allegatis.

Nam ultra, quod pro contraria opinione scripserunt Suar. in l. quoniam in prioribus ampliat. 10. num. 1. usque ad 9. C. de inoff. test. idem Grat. discept. forens. cap. 594. nu. 11. usque ad 18. Cyriac. de controuers. forens. controuers. 148. num. 27. 28. & 29. Merlin. de legit. lib. 3. tit. 2. quest. 17. num. 8. usque ad 10.

Cessare visa fuit omnis difficultas, quia & cum grauamen iniunctum legitimæ rejiciatur ab ea ipso iure ministerio legis, ut in alia decisione firmatum fuit, utique dicendum est, illam liberè absq; ullo onere fuisse per Vgonem in Alexandrum heredem transmissam, Rolan. conf. 78. num. 5. & 6. lib. 1. Cyriac. de controuers. 148. num. 29. & controuers. 284. num. 71. Mantica. de coniect. ult. volunt. lib. 7. tit. 8. num. 10.

Minus obstat, quod Vgo viuens nunquam



quam reclamaverit, neque prohibitioni detractionis legitimæ factæ per patrem contraxerit, & propterea censeatur illi tacite acquiescisse, ita & taliter, quod nec etiam Alexander eius filius, & hæres nunc possit contradicere, Socc. sen. d. conf. 116. num. 19. vers. unde. Stat. Anch. conf. 440. num. 5. vers. non obstat. Rolan. d. conf. 98. num. 29. vers. ulterius lib. 2. Quia pater responsio ex supradictis, nam cum onus iniunctum legitimæ reiiciatur ab ea ministerio legis, non erat opus, quod Vgo contradixisset, quia lex ipsa per eo prouiderat, Suarez in d. l. quoniam in prioribus ampliat. 10. num. p. 4. & nu. 8. vers. ex predict. C. de inoff. test. Bursatt. conf. 245. num. 19. vers. respondetur lib. 3. Vasq. de success. creat. lib. 1. §. 10. in repet. l. quoniam ampliat. 22. num. 254. Gomes. var. resol. lib. 1. cap. 11. de success. cont. test. num. 25. vers. item etiam extendo.

Neque pariter obstat, quod Vgo ultra additionem hæreditatis Hieronymi eius patris expressè acceptauerit illius testamentum, præcipuè in ea parte, in qua fuit prohibita legitima. Quod informantes pro Comite Ioanne deduci prætendebant ex quodam instrumento dato in eius summ. n. 1. in quo ipse Vgo transigendo cum Cæsare eius fratre acceptauit renunciationem legitimæ ab eo factam ad sui fauorem in executionem paterni testamenti, ac cum explicita relatione ad illud in omnibus, & per omnia, per quam censetur ipsum testamentum expressè approbasse cum omnibus & qualitatibus, & oneribus, & consequenter cum illa prohibitione legitimæ, l. Titia. §. si. ff. de verb. oblig. Peregr. de fideic. art. 36. num. 89. Merlin. de legit. lib. 3. tit. 2. q. 9. num. 38.

Fuit enim responsum, quod licet Vgo acceptauerit dictam renunciationem legitimæ factam ad sui fauorem, non inde sequitur, quod propriæ legitimæ renunciauerit, & cum renunciatio proprii iuris non præsumatur nisi ea de necessitate inferatur, Arch. conf. 106. Aym. conf. 257. num. 4. vers. 8. si dicemus, Decian. conf. 54. num. 74. & 76. lib. 1. Menoch. conf. 319. n. 12.

Maximè, quia ad hoc, ut filius & sibi præiudicet in legitima, non sufficit acceptatio testamenti paterni prohibentis detractionem illius, sed requiritur explicita, & indiuidua ipsius legitimæ renunciatio, l. si quando §. & generaliter ubi las. num. 4. & 5. C. de inoff. test. Anch. conf. 152. num. 8. vers. legitimam vero debitam. Alex. conf. 89. num. 14. vol. 5. Gabr. conf. 237. num. 45. vol. 1. Peregr.

de fideicom. art. 36. num. 87. vers. sed contra. Mant. de coniect. ult. vol. lib. 10. tit. 2. num. 19. Rota d. decis. 206. num. 6. decis. 449. num. 4. vers. maximè. decis. 479. num. 8. circa fin. vers. nec ex agnitione decis. 653. num. 1. par. 1. recent. Greg. XV. d. decis. 489. num. 21. ubi Adde. num. 27. & decis. 539. num. 11. & in Foraliniensis fideicom. 9. May 1612. coram Illustriss. D. Card. Pamphil.

Denique non obstat, quod Vgo cum fuerit institutus in maiori parte, quam importat legitima, scilicet in primogenitura, & in tota hæreditate præsumatur satisfactus de fructibus, & quos ipse ex hæreditate, & primogenitura percepit, & sic Alexander agens ex persona Vgonis teneatur illos restituere, vel in legitimam computare iuxta doctr. Cuman. in l. cohæredi. §. cum filio. ff. de vulg. & pupill. Peregr. conf. 66. num. 3. lib. 4. Sard. decis. 21. num. 20. Bellon. iun. conf. 65. num. 40. & 41. et 50. vers. neque obstat. Quia placuit DD. responsio data in decisione, nimirum prædictam conclusionem procedere, si testator grauando filium in legitima hoc addidisset, & quod ipse recusans grauamen acceptare, censeatur in sola legitima institutus, iuxta cautel. tradit per Socc. iun. cons. 122. num. 8. lib. 1. quem refert & sequitur Peregr. de fideicom. art. 36. num. 62. cum alijs in dec. citat.

Nec reuelat replicatio, quod Hieronymus mandauerit suam voluntatem inuiolabiliter obseruari sub poena priuationis à tota hæreditate, quod quidem præceptum videtur æquipollere prædictæ cautelæ relatae per Socc. & perinde operari, & ac si per eum fuisset dispositum, ut filius in casu contrauentionis censeatur solum in legitima institutus, Bellon. iun. d. conf. 65. num. 46. Mant. de coniect. ult. vol. lib. 7. tit. 8. nu. 5. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 196. num. 20. & seqq. Maximè stante clausula (omni meliori modo) apposita in testamento, quæ includit omnem modum, quo actus melius sustineatur Cuman. consil. 52. num. 3. vers. & hæc omnia, Curt. iun. cons. 120. sub nu. 16. vers. quod maximè Ceph. conf. 153. n. 92.

Nam responderunt DD. prædictas dispositiones ob aliarum diuersitatem non posse vnam alteri æquipollere: Aliud si quidem est, quod filius in casu contradictionis remaneat solum institutus in legitima; Aliud verò, quod remaneat priuatus ab omni commodo hæreditatis, nam primo casu filius, ex quo consequitui legitimam, potest incurrere priuationem reliquatus supra legitimam, potest. In secundo



do verò casu, ex quo filius remanet priuatus legitima præceptum priuationis ꝛ à tota hereditate tanquam factum in fraudem legis in totum corrumpit ad rex. in l. scius ff. ad l. Falcid. & propterea præceptum priuationis à tota hereditate non æquipollet alteri, ꝛ per quod filius consequitur legitimam, prout expressè tenuerunt Ciriaci d. controuers. 148. num. 10. vers. dico aliud esse, cum seq. Cucch. de legis. q. legis. nullum grauamen admittit, num. 29. vers. si vero sit relicta Merlin. de legis. lib. 3. tit. 2. q. 8. num. 9 & seq. Rot. d. decis. 206. num. 4. vers. non tamen auct. & dec. 653. num. 13. par. 1. recent. Adden. ad Greg. XV. d. decis. 489 num. 27. circa fin. vers. non tamen.

Nec ad effectum prædictum quidquam operatur clausula (omni meliori modo) quia non fuit appositae dispositioni prohibitiuæ legitimæ, sed in fine testamenti, ꝛ & sic nihil plus operatur, quam sit dispositum in ipso testamento, Rimin. sen. conf. 438. nu. 23. cum seq. lib. 3. Bero. conf. 118. num. 29. vers. sed in casu nostro lib. 2. Curs. iun. conf. 169. sub num. 7. vers. respondet lib. 1. Rota in Reatina lareddi. 3. Martij 1600. coram Iusto.

Reliqua verò deducta per informantes pro Comite Ioanne circa consumptionem prædictæ legitimæ ob alienationem quorundam censuum hereditariorum dixerunt DD. respicere particulare dubium liquidationis in alia decisione reseruatam.

Et ita vtraque &c.

 \* Habes infra in Additione hanc decisionem.

R. P. D. M O T M A N N O.

Romana Officij.

Die Veneris 1. Februarij 1630.

A R G V M E N T V M.

Creditor, per consensum præstitum venditioni rei sibi hypothecatae, sibi præiudicat, ita vt hypothecam remittere censeatur, & quando hoc non procedat. Contrahens, quando non dicatur deceptus. Creditores anteriores sunt præferendi posterioribus.

S V M M A R I V M.

1 Hypotecam habens super aliqua re, si consentiat illius alienationi, d. hypothecam censeatur remittere.

2 Vendens rem sub falsa assertione, quod sua

est, tenetur ad restitutionem pretij.

3 Creditor consentiens alienationi rei sibi hypothecatae, cum reservatione iurium sibi competentium, ista reservatione nedum excludit remissionem, sed etiam operatur priorum iurium, & obligationum repetitionem.

4 Contrahens non potest dici deceptus, si de tempore contractus non ignorauit statum rei.

5 Promittens defacto, & dato suo tantum factum alterius excludere videtur.


6 Locupletari, quis non debet cum aliena iactura.

7 Iurium aequitas cessare debet, cessante causa.

8 Posterior creditor non præfertur anteriori, ne prior suo credito defraudetur.

9 Creditor posterior non potest auocare pecunias, quas prior creditor de consensu debitoris exegit.

### DECISIO CCCXLIII.

 Lacuit Dominis decisio huius causæ coram me die 22. Iunij præteriti emanata, \* in qua dictum fuit sententiam Rotalem Butij absolutoriam esse confirmandam, quia constabat ipsum vt procuratorem irreuocabilem Erasii bona fide vendidisse Adamo sextam partem officij Notariatus Capitolini, & huiusmodi venditioni non aduersari enunciatuam instrumenti quod medietas dicti officij spectaret ad eundem Butium, cum huiusmodi assertio verificetur non solum ratione dominij hypothecæ super eodem officio sibi expressè reseruatae, sed etiam respectu mandati procuræ irreuocabilis Erasii, qui Butio dedit facultatem disponendi de officio pro rata sui crediti.

Neque visum fuit obstare quod per consensum præstitum ꝛ venditioni dicti officij factæ per Catuccium ad fauorem Erasii, ipse Butius præiudicando sibi in dicta hypotheca, illam censeatur remisisse, l. quidam ex parte. ff. de enict. l. si. vbi Doct. C. de remiss. pig. Rota apud Greg. XV. san. me. dec. 227. n. 15. & dec. 265. num. 1. ac proinde cessante veritate assertionis, quod medietas officij spectaret ad Butium, quæ dedit ꝛ causam contractui videatur Adamo competere actionem aduersus eundem pro repetitione pretij, Surd. dec. 253. num. 10. fuit enim responsum, quod Butius huiusmodi consensum limitatè præstitit cum reservatione iurium ipsi competentium ratione prioritatis, & potioritatis, quæ ꝛ reseruatio non modo excludit remissionem, sed etiam quoad ipsum reseruante



operatur priorum iurium, & obligationum repetitionem, l. 3. & ibi Bart. & l. si prior in princ. ff. qui pot. pign. hab. Rip. in l. privilegia sub num. 46. vers. nisi in obligatione. ff. de priuil. credit. Negusant. de pign. membr. 2. par. 5. num. 13. & membr. 3. par. 6. num. 7. Rota apud Pacific. de salu. interd. dec. 293. num. 7.

Minus obstat quod Butius, qui contrahendo cum dicto Adamo promisit de dato & facto suo teneatur ad pretij restitutionem ex eo quod dum erat Dominus medietatis officij consensit alienationi factae per Caruccium, & deinde ad fauorem Erasti transulit decretum reservationis dominij, cuius decreti vigore idem Erastus demum vendidit integrum officium Ruspola, itaut videatur negari non posse, quin facto Butij contra suam promissionem haec omnia contigerint. Quia effectus huius venditionis provenit ex natura dominij, qui cum Adamus sciret esse penes Erastum, potuit quoque scire eidem Erasto fuisse traditam facultatem alienandi officium, unde cum non possit dici, quod & fuerit deceptus, quia statum, in quo erat officium de tempore huius contractus non ignoravit l. 1. S. fi. l. quaritur. S. 1. ff. de edilit. edict. & fuit dictum in hac causa coram me die 22. Iun. praeteriti nullam potest habere actionem pro restitutione pretij aduersus Butium, qui dum de facto, & dato suo tantum promisit, dictam venditionem tanquam factum alterius a dicta promissione exclusit ad trad. per Nat. conf. 181. num. 7. & seq.

Denique non obstat quod ex venditione facta Ruspola pars officij, de qua agitur, perierit Adamo, cui propterea competit actio ad pretium rei peremptae, quod existit, penes Butium, & ne locupletior fiat cum aliena iactura, l. si cum seruum, ubi glos. in verb. condicere prope ff. & Doct. ff. si certi. per l. iure natura ff. de reg. iur. tum quia haec venditio fuit celebrata sine interuentu dicti Butij, cum etiam quia ex reservatione portionis mille scutorum facta ad fauorem Adami in instrumento Ruspola, quae ideo integri pretij nunquam fecit depositum, iuncta etiam possessione, ac sextae partis fructuum perceptione post huiusmodi venditionem per ipsum continuata, apparet hanc partem officij minimè periisse, quo casu deficiente & peremptione cessare dictorum iurium aequitate dixerunt, Azo. in l. mater num. 2. Cin. num. 6. Bald. num. 12. Cast. num. 3. post med. vers. si autem, & num. 4. Angel. num. 6. vers. si verò C. de rei vendic. & in l. Iulianus vers. primus est, ubi idem Cast. in princ. ff.

eod. tit. Dyn. ad reg. Ratum num. 8. de reg. iur. in 6.

Quo verò ad existentiam pretij penes eundem Butium, dictum fuit ipsi tanquam procuratori in rem suam, ac etiam vti creditori habenti anteriorem hypotecam super eadem re vendita licuisse sibi ipsi satisfacere tam attenta iuris communis dispositione, iuxta quam & posterior non praefertur anteriori, ne prior suo credito defraudetur, quam etiam attenta aequitate, cui repugnat quod per posteriorem creditorem auocentur pecuniae quas & prior creditor de consensu debitoris exegit, Rota in Romana pecuniaria 13. Nouemb. 1573. coram fel. rec. Clemente VIII. & in recent. dec. 458. num. 1. vers. utique par. 1.

Et ita decisa utraque.

\*Est decisio 307. supra in hac parte.

R. P. D. VEROSPPIO:

Nicien Parochialis.

Die Veneris 1. Februarij 1630:

ARGUMENTVM.

Beneficium impetrans sub eadem data obitus illius, qui d. beneficium possidebat, an valeat talis impetratio. Deuolutio beneficij Parochialis, quando fit ad Papam:

SUMMARIVM.

- 1 Sententia Rotales faciunt ius inter partes.
- 2 Regul. Cancell. de 20. non solum annullat provisionem beneficij, sed etiam facit, ut sic impetrans efficiatur inhabilis ad illud beneficium, & pariter ad alia.
- 3 Mors alicuius, qualiter plenissime probetur.
- 4 Mors, & collatio beneficij si eadem die interuenerit, praesumitur quod mors praecesserit collationem.
- 5 Sarn. in regul. de impetr. benef. viuen. q. 7. in fin. declaratur.
- 6 Impetrationes beneficiorum sub eadem data obitus sunt nullae, iuxta constitutionem Bonifacij.
- 7 Impetrationes beneficiorum sub eadem data obitus, non tenent, propter regul. Cancell. inuersionis, notitia.
- 8 Regul. Cancell. de Verisimili an comprehendat Legatos, cum verba d. regul. soli Papae conueniant.
- 9 Beneficium remanet affectum ex appositione ma-



*manus Papæ, & inferior non potest amplius illud conferre.*

- 10 *Beneficij Parochialis deuolutio fit ad Papam, si in eius collatione non fuerit seruatus concursus, & Constitut. Pij. V.*
- 11 *Papæ affectio in beneficijis nunquam inducta censetur ex defectu voluntatis.*
- 12 *Constit. Pij V. circa collationem beneficiorum Parochialium declaratur.*
- 13 *Executor litterarum Apostolicarum non potest finem illarum excedere.*
- 14 *De concursus validitate ad beneficium Parochiale dubitandum non est post factam declarationem validitatis à Sac. Congregat. Concil. Trident.*
- 15 *Possessio, quæ non sufficiat ad effectum inducendi intrusionem.*
- 16 *Intrusionis vitium, ut excludatur, sufficit aliquis titulus, licet sit nullus, & quod nullus fructus ex ea possessione perceperit, num. 17.*

#### DECISIO CCCXLIV.

**G**ratiam, si neutri, ad fauorem Martini dixerunt hodie Domini non esse iustificatam. Omissis enim alijs, tota difficultas restringebatur in iustificando non iure Horatij colligantis, qui declaratus per Concursum habilis ad Parochialem, de qua agitur, ex fide Vicarij Capitularis obtinuerat beneficium à Vicelegato Auenionensi. Atque ita cum de vacatione inter partes non dubitaretur, validitatem concursus approbauerit Sac. Congregatio Concilij, & prouisio Vicelegati, ex pluribus sententijs Rotalibus \* fuerit confirmata: non poterat dici constare de non iure Horatij: quinimò ex resolutionibus, & sententijs Rotalibus, quæ faciunt ius inter partes, de eiusdem iure potius dubitari non poterat.

Nec contrarium videbatur concludi ex impetratione primò facta ab eodem Vicelegato de hoc beneficio sub die 7. Aprilis, qua die circa primum horam noctis dicebatur obiisse Nicolaus, ex cuius obitu beneficium vacabat, quasi sub data eiusdem diei impetrauerit Horatius beneficium viuentis, & iuxta regulam 20. Cancellaria, de non impetran. benef. per obit. viuent. Non solum ꝑ fuerit nulla prouisio, sed impetrans fuerit effectus inhabilis ad hoc, & alia beneficia. Quia assumptum, quod Horatius impetrauerit beneficium adhuc viuentis non visum fuit Dominis probatum ex data eiusdem diei, quo Nicolaus est mortuus,

etiam quod testes, qui ad id fuerunt examinati ad perpetuam rei memoriam, & pro coadiuuanda fide Parochi, quibustamen plura opponebantur, ꝑ plenissimam fidem facerent, cum potius ad validitatem actus, & ad euitandum delictum præsumatur post mortem, ꝑ secutam fuisse collationem, Fel. in c. pastoralis. nus. vers. ad identitatem de rescript. Ias. in l. 4. §. condemnatum. num. 8. ff. de rei indic. Alciat. de præsumpt. reg. 3. præf. 34. Molin. de primog. l. 2. cap. 7. num. 51. Cotta in memor. in verb. actus, & his terminis Paris. de resign. benef. 4. q. 2. num. 36. & seq. Cassad. dec. 21. de præb. Cresc. dec. 13. alias 116. de rescript. Chrissanen. decis. 163. Put. decis. 427. lib. 3. & latè multis comprobatur Mandos. in reg. de verisim. not. obit. q. 6. nu. 8. et 9. ubi casum ad partes disputat. Neque contrarium dicit Sarnen. ꝑ in explicatione eiusdem reg. de impetrantibus benef. viuent. q. 7. in fin. Cum imò hoc idem velit, ut præsumatur obitum præcessisse ad validitatem actus, quod etiam repetit in q. 6. sup. reg. de verisim. ad quam se refert. Et licet in d. q. 7. subiungat, & attestetur se vidisse Constitutionem Bonifacij in quodam libro Bullarum Rotæ, qua ꝑ omnes impetrationes huiusmodi sub eadem data, obitus annullabantur. Non idè aduersatur expositioni, & interpretationi quam dedit regulæ, cum data Constitutione Bonifacij, ut refertur à Sarnen. possit quidem firmari nullitas prouisionis, non autem inhabilitas impetrantis iuxta dispositionem eiusdem regulæ. Eadem verò nullitas siue ex hac Constitutione Bonifacij proueniat, siue ex alia regula inuersionis notitiæ, non potest tollere ius Horatij, qui cum non amplius ex illa prouisione, sed ex noua vigore approbationis in concursu suam gratiam, & ius deducat, non fuit illius redditus incapax, & inhabilis sicut disponitur in reg. 20. de non impetran. benef. per obit. viuent. Præterquam meritò etiam dubitari potest, an reg. de ꝑ verisimili comprehendat Legatos, cum verba regulæ soli Papæ conueniant, quam opinionem secutus fuit Mandos. quæst. 1. quem refert Garz. de benef. par. 5. cap. 1. num. 47. Put. decis. 238. l. 1. & dec. 3. super reg. de verisim. Mohed. de præb. decis. 30. licet contrariū tenuerint Sarnen. super eadem regula q. 1. alijque quos refert Cochier. in explicatione eiusdem reg. nn. 19. Alphons. Soto num. 3.

Non etiam visum fuit obstare quod inter primam gratiam Horatij, & hanc secundam, ex qua agit, impetrauerit Marti-



nus hanc Parochialem à Papa, ob non seruatum concursum, & propter in obseruantiam Constitutionis Pij Quinti. Atque ita  
 9 ex & appositione manus Papae, siue postea gratia euanuerit, siue fuerit effectum sortita, beneficium remanserit affectum, & inferior illud amplius conferre non poterit, vt in *extrauag. ad Romani S. Romani quoque de praeben.* inter communes Card. Seraph. decif. 305. num. 1. Rota in recent. decif. 187. par. 2. Quia cum Papa manus apposuerit, & Parochialem contulerit Marti  
 10 tino, cum eo praesupposito, vt ob & non seruata formam concursus, & Constitutionis collatio deuoluta fuerit; quod in facto nedum fuit comprobatum, vt imò de tempore, quo gratiam Martinus obtinuit, & fuisse iam inductus concursus, concurrentes comparuissent inter, quos fuit Horatius, qui vti magis idoneus ab examinatore postea fuit approbatus; cessante  
 11 causa, ex qua & Papa motus fuit, nunquam inducta fuit affectio ex defectu voluntatis, Prob. ad Monoch. in cap. tibi qui num. 12. de rescript. Rom. cons. 335. nu. 11. Rot. decif. 12. de concess. praeb. in antiq. decif. 14. num. 2. vt lit. penden. in nouis. in recent. decif. 187. num. 5. par. 2. & in Oxonen. Archidiaconatus 19. Decemb. 1614. coram bo. mem. Buratto. Sicut neque deuolutio considerari potest ex eo, quod cum Vicarius Nicien. ex prima Vicelegati prouisione immiserit Horatium in possessionem sine  
 12 Concursu, intraret deuolutio ex eadem Constitutione Pij V. Quia & constitutio tantum deuoluit ad Papam collationem, quo casu ordinarius collator siue Legatus contra illius formam procedat. Vnde cum Vicelegatus in prima prouisione Horatij ordinauerit concursum, idemque Parochialem contulerit sub ea conditione, si ab  
 13 examinatore, & in concursu approbaretur, non potuit Vicarius Nicien. & executor litterarum Vicelegati excedendo fines earundem litterarum, earumque forma non seruata prauiudicare Ordinario collatori, praesertim cum, vt dicebam, esset inductus concursus, plures in termino comparuerint, idemque Horatius postea fuerit ab  
 14 examinatore idoneus renunciatus, & de & eiusdem concursus validitate post declarationem Sacrae Congregat. dubitan. non sit.

Demum haec possessio Horatij, non est  
 15 non est considerabilis & ad effectum inducendi intrusionem, iuxta dispositionem, c. auaritia de elect. lib. 6. sufficit enim ad ex-

cludendum & vitium intrusionis titulus, quem habet ex prouisione Vicelegati, licet nullus Glos. in cap. fin. in verb. inanes de elect. l. 6. Card. Seraph. dec. 1238. num. 10. &  
 17 quod & nullos fructus ex ea possessione perceperit, Pui. dec. 45. lib. 3. & firmatum fuit in hac causa 13. Martij 1628. coram D. meo Durano.

Et ita, &c.

\* Decisiones duae in hac causa prima coram Reuerendiss. Vrgellen. sub die 13. Martij 1628. & altera coram R. P. D. Dunozeo 23. Mart. 1629. sunt supra in ordine decif. 154. & 260.

R. P. D. M O T M A N N O.

Romana Litterarum cambij.

Die Veneris 1. Februarij 1630.

A R G V M E N T V M.

Mercator post acceptionem litterarum cambij est obligatus ei in cuius fauorem litterae sunt scriptae quod ampliatur. Hoc tamen intellige rebus sic in eodem statu manentibus, idest per mortem, aut deteriorationem scribentis non mutatis.

S V M M A R I V M.

- 1 Mercator postquam litteras cambij accepit ei est obligatus, ad cuius fauorem litterae fuerunt scriptae.
- 2 Quod procedit etiam si is qui scripsit litteras postquam littera fuerunt à Campfore acceptata suam conditionem mutauerit ex decoctione, pendente adhuc termino solutionis.
- 3 Et hoc amplia etiam eo casu, quo acceptans sciebat decoctionem, quae medio tempore inter litterarum scriptionem, & earum acceptionem supervenit.
- 4 Obligatio, ut inducatur, requiritur consensus utriusque partis.
- 5 Mandatum, quod in litteris cambij continetur, per quacumque supervenientiam mutationis status reuocatur.
- 6 Quod procedit data mutatione status non solum mandatarij, & sed etiam mandantis.
- 7 Decoctus equiparatur mortuo.
- 8 Litteras acceptans cesset omnia in eis contenta approbare, si non contradicat.
- 9 Quod intellige rebus sic stantibus in eodem statu manentibus, atque ita per mortem aut



- aut conditionis deteriorationem non mutatis.
- 10 Promissio omnis intelligitur rebus stantibus in eodem statu.
  - 11 Mercatorum fraudibus est obuiandum.
  - 12 Gesta ab eo, qui est decoctioni proximus solent esse plena fraudibus; & simulata.
  - 13 Scacc. de commer. & camb. §. 2. glos. 5. & alij declarantur.
  - 14 Scire, et scire debere paria sunt, limita n. 15.
  - 16 Conditionis deterioratio non est presumenda in mercatore idoneo.
  - 17 Opinio in his obligationibus, que dependent ab animo, est potissimum attendenda.
  - 18 Mandatum in litteris cambij contentum, est irrevocabile, tanquam necessarium.
  - 19 Mandatum re integra potest revocari.
  - 20 Litteras acceptas videtur fideiussor scribentis.
  - 20 Obligatio cum fideiussione trahi non potest ad causam, in quam fideiussor non se obligasset.

DECISIO CCCXLV.

**I**OANNES Baptista Moronus Mercator pro scut. 757. sibi ab Aniello numeratis dedit Neapoli 2. Iunii præteriti litteras cambij Baccellis in Vrbe Campsforibus directas, cum mandato de soluendo totidem scuta Carolo, & Tirabosco eiusdem Anielli correspondalibus, qui Campsores ignari decoctionis Moroni septima eiusdem mensis subsequente litteras quidem præfatas die non acceptarunt, sed habita illius decoctionis notitia antequam promissæ solutionis dies aduenisset, huiusmodi litteris licet acceptatis satisfacere recusarunt; ideo præmissis per Carolum, & Tiraboscum protestationibus omnibusq; iuribus dicto Aniello retrocessis Auditor Cameræ ad ipsius cessionarij instantiam contra dd. Campsores mandatum executivum decrevit, & relaxavit, sed causa in gradu appellationis mihi commissâ Domini censuerunt illud non esse exequendum.

Huius autem resolutionis difficultas pendebat ab intellectu conclusionis communiter receptæ, quod ꝑ mercator postquam litteras cambij acceptavit, ei sit obligatus ad cuius favorem litteræ fuerunt scriptæ, l. quo enim S. primo, et ibi glos. et Bart. ff. rem rat. hab. idem Bart. Angel. & Salicet. in l. si filius familias la 2. ff. ad Senat. Consult. Maced. Rip. in l. admonendi num. 138. ubi dicit esse communem, ff. de iur. iur. Bald. conf. 190. in princ. lib. 2. Gozad. cons. 123. num.

6. cum alijs per Paris. cumulatim conf. 47. num. 15. lib. 1. Rota decis. 811. num. 9. 12. 34. & seq. par. 1. divers. ac fuit dictum in Romana litterarum cambij 11. Februarij 1592. coram bo. me. Card. Arigonio, & in alia similiter Romana litterarum cambij 29. Aprilis, & 20. Iunii 1611. coram bo. me. Card. Lancellotto iuniore.

Quam conclusionem Doctores ampliât, vt procedat, ꝑ etiam si is qui scripsit litteras postquam litteræ fuerunt à Campfore acceptatæ suam ex decoctione in deterius mutauerit conditiodem pendente adhuc termino solutionis, qui est casus decisionis, Vincent. de Franc. 303. & decis. Rota in Romana litterarum cambij 11. Februarij 1592. coram bo. me. Card. Arigonio, ac Sard. in conf. 145. lib. 1. idemq; procedere in eo casu, ꝑ quo acceptans sciebat decoctionem, quo medio tempore inter litterarum scriptiorem, & earum acceptationem superuenit notat Gait. in tract. de credit. cap. 2. tit. 7. num. 2401.

Verum, quia in præsentî themate decoctio Moroni scribentis litteras præcessit acceptationem eo tempore factas per Campsores, quo ignorabant, nec verisimiliter decoctionem scire poterant Domini censuerunt dictos Becellos Campsores per huiusmodi acceptationem non esse obligatos idq; propter defectum consensus, ꝑ qui tam ex parte scribentis, quam etiam ex parte acceptantis ad obligationem inter eosdem constituendam est requisitus, Rota Ianuen. decis. 52. num. 2. & in similibus terminis limitando supradictam conclusionem loquuntur Fab. de Anna. conf. 82. à nu. 11. vsque ad 24. Pascal. de parti. potest. par. 1. tit. 8. num. 70. vers. sed hoc intelligo, Gait. de cred. cap. 2. tit. 7. num. 2397. & seq. Castil. de controuer. iur. lib. 4. par. 1. de connect. ult. volum. cap. 59. num. 29. vers. tam hoc ipsum est, & vers. cum ex qua Mastrill. decis. 221. nu. 2. par. 3. Amend. ad dictam decis. Franc. 303. & 498. & 502. num. 3.

Mandatum enim ꝑ quod in litteris cambij continetur iuxta dictam decisionem Rota 811. num. 5. 8. & 18. par. 1. divers. & in d. Romana litterarum cambij 29. Aprilis, & 20. Iunii 1611. coram bo. me. Card. Lancellotto iuniore. Bero. conf. 198. num. 8. & seq. lib. 1. per quamcumque superuenientem status scribentis mutationem reuocantur, l. si quis alicui ff. de acquir. hered. l. cum quis, et l. si cum Cornelius ff. de solut. Bald. in l. mandatum num. 16. C. mandat. Alex. in l. eius qui num. 3. in fine, ff. si cert. pet. las. in l. rogasti. S. si fugitiuus. num. 3. ff. eod. Alciat. de præf. reg. 2. præsump.



16. nu. 3. *Manieb. de tacit. et ambig. lib. 7. tit. 22. num. 46. Bertazol. conf. criminal. 493. nu. 3. lib. 2.*

- 6 Idq. procedit ꝑ data mutatione status non solum mandatarij, sed etiam ipsius mandantis, l. *Mutius. S. final. et l. Titius, ubi glos. ff. de procurat. Dec. in d. l. rogasti S. si fugitiuus num. 5. ff. si cert. pet. Soccin. conf. 112. nu. 12. et 15. lib. 2. Bursat. conf. 412. num. 26. vol. 4. Mozz. de contract. tit. de mandat. sect. ult. n. 8. & signanter ob mutationē status ex causa decoctionis, *Sirac. decoct. par. 3. num. 50. Vant. de nullis. ex defect. mand. num. 175. Paris. conf. 96. num. 24. lib. 2. Alciat. conf. 34. n. 1. et seq. vol. 3. Rota Ianuens. decif. 2. num. 31. Scacc. de commerc. et camb. S. 2. glos. 5. nu. 402. cum seq. Rota in Romana censuum 21. Aprilis 1600. coram Iusto relata per Modern. se cens. decif. 168. num. 8. et seq. sicuti etiam**
- 7 censetur reuocatum in casu mortis ꝑ mandantis cui decoctionem æquiparari dixerunt prædicti Doctores, & censuit Rota coram Seraph. decif. 794. num. 17. et in Romana census, seu hereditatis ult. Ianuarij 1597. coram bo. mem. Litta, et decif. 492. in fin. par. 2. in recentiorib.

- 8 Ex parte verò acceptantis ꝑ defectus consensus, & consequenter exclusio obligationis deducebatur ex eo, quod licet recipiens litteras censeatur omnia in eis contenta approbare si non contradicit l. si filius ff. ad sen. consult. Maced. ubi Bart. in princ. et in l. quo enim. S. 1. ff. rem rat. hab. Gozad. conf. 23. num. 6. Dec. conf. 430. num. 9. in fin. vers. 1. enim recipiendo cum alijs relatis per Gabr. commun. opin. lib. 1. de presumpt. conclus. 2. tamen illud intelligendum esse
- 9 rebus ꝑ in eodem statu permanentibus atque ita per mortem aut conditionis deteriorationem non mutatis tradit Rom. in l. nuda ratio num. 12. ff. de donat. las. in d. l. admonendi num. 142. vers. 2. limita. ff. de iur. iur. Soccin. conf. 167. num. 4. lib. 2. Dec. conf. 313. nu. 3. Bero conf. 198. nu. 8. lib. 1. Decian. conf. 109. num. 77. vol. 2. Menoch. de presumpt. lib. 3. presumpt. 64. num. 17. & in terminis litterarum cambij Nicol. Gen. de rescrip. priuat. l. 3. tit. de litter. camb. num. 78. Gait. de credit. cap. 2. tit. 7. num. 2395. Put. decif. 123. nu. 2. lib. 3. in nouis.

Vnde cum scribens litteras ad Campso-rem qui sibi, non est obligatus eidem solutionem cambij demandet ea subintelle-cta conditione, vt deinde ab ipso scriben- te releuetur indemnis, Campsor verò sub eodemmet pacto tanquam conditione siue qua non alienam in se suscipiat obligatio-

nem, sequitur quod deficiente ex parte scribentis dicta conditione propter deco-ctionem, seu status mutationem resoluatur pariter consensus ex parte ipsius accep-antis, qui considerauit personam scriben- tis de tempore acceptationi esse integram, quo casu i dem acceptans non censetur ap- probasse ꝑ in litteris acceptatis contenta, & consequenter non tenetur satisfacere promissioni, nisi rebus in eodem statu in quo erant de tempore dati mandati perma- nentibus iuxta text. in dicta l. cum quis ibi in eodem statu permaneant, & dicta l. si quis alicui ff. de acquir. hered. Bart. in l. quod ser- uius. ff. de condic. ob caus. Anchar. conf. 84. n. 3. Dec. conf. 335. num. 3. & conf. 475. num. 23. qui plures ibid. comulat Paschal. de patr. pote- stat. par. 1. d. c. 8. num. 7. Gait. de tract. de cre- dit. num. 2397. Ofasc. decif. 91. num. 14. Surd. decif. 177. num. 10. Rot. decif. 664. num. 9. par. 1. in recentior.

- 11 Huic autem doctrinæ suffragatur ratio ꝑ obuiandi fraudibus mercatorum l. lex. in princ. ibi vt fraudi locus non sit G. de admi- nistrat. tut. ne alias Campsores ad quos di- riguntur litteræ, dum in longinquis parti- bus degunt, imminentis decoctionis igna- ri sine consensu obligentur contra iuris dis- positionem de qua in instit. tit. de oblig. ex consens. & in l. consensu. ff. de oblig. & in l. 1. in princ. ff. mandat. quoniam gesta ꝑ ab eo,
- 12 qui est decoctioni proximus solent esse plena fraudibus, & simulata Bart. in l. post contractum sub num. 2. ff. de donat. Bald. conf. 382. num. 18. vol. 2. Rota Ianuens. decif. 17. nu. 14. & decif. 184. num. 10. Rota in Bononien. pe- cuniaria de Vitalibus 5. Decembris 1603. co- ram bo. me. Card. Pamphilio.

- 13 Quibus non obstat ꝑ adducta per Scacc. de commerc. & camb. S. 2. glos. 5. num. 329. & Anton. de Amat. var. resolut. lib. 1. resol. 47. n. 2. vers. & tamen ex regul. text. in l. qui cum alio. ff. de reg. iur. Vnde inferitur, quod si Baccelli Campsores debuerant non esse ignari conditionis Moroni corresponden- tis, reputandi sunt perinde ac si sciuisent
- 14 illius status mutationem, cum paria ꝑ sint scire, vel scire debere, l. quod re. ff. si cert. pet. Crescent. decif. 9. num. 11. de dol. & contum. Caputaq. decif. 107. num. 4. par. 3. fuit enim responsum, quod cum prædicta regula plu- res patiatur fallentias in præsentī etiam casu distantia loci & subita mutatio status Moroni sufficiunt ad excludendam præ- sumptionem scientiæ in Campsoribus in Vrbe commorantibus qui de re ꝑ Neapo-
- 15 li gesta intra biduum verisimiliter certio-  
rari



rari non potuerunt iuxta limitat. Dec. ad d. l. qui cum alio num. 3. vers. & ista reg. procedit. ff. de reg. iur. per text. in l. si quis patrem familias. ff. ad Senat. Consult. Maced. & dixit Rota decis. 281. num. 25. par. 2. diuers.

Et prædicta tanto magis corroborantur ex diuturna notitia, quam Campsores habuerunt de persona Moroni uti mercatoris idonei, & in quo propterea non fuit præsumenda deterioratio conditionis, Menoch. de præsumpt. quaest. 24. lib. 1. num. 13. & præsumpt. 26. lib. 6. num. 3. & sic in puncto respondit Gait. de credit. d. cap. 2. §. 7. nu. 2404.

Ex quibus resultat dictorum Campsorū bona fide acceptantium, opinio quod Moronus, ut antea fecerat, esset ipsis satisfactorius, & opinio enim in his obligationibus, quæ pendent ab animo, ut est acceptatio litterarum, maximè venit attendenda iuxta l. is qui putat ubi las. num. 2. & l. hæres instit. ff. de acquirend. hered. Bart. in l. 2. §. si sub conditione. ff. de emp. & tradit Stracc. d. tract. de decoct. q. par. 3. num. 50. & seqq.

Neque etiam obstat, & quod mandatum in litteris camij contentum tanquam necessarium sit irrevocabile, l. fundi venditor. §. item si amicus. ff. de acquir. poss. cap. si super gratia de offic. deleg. in. 6. d. l. eius qui. §. nam, & ibi glos. ff. si cert. pet. cum alijs copiose cumulatis per Pet. Stellam in repet. l. Papinianus nu. 3. ff. de public. in rem. act. Mantica. de tacit. & ambig. lib. 7. tit. 23. num. 2. & in terminis acceptationis litterarum missuarum, Soccin. conf. 68. in princ. lib. 3. Put. decis. 126. n. 3. lib. 3. in nou. Rota decis. 679. num. 4. par. 1. recent. quia dum Campsores non fecerunt solutionem, neque posuerunt ad eorum rationem summam in litteris descriptam, utique non adimpleverunt fines mandati, & quod re adhuc integra potuit renocari ex ijs quæ latè tradit Soccin. conf. 267. lib. 2. Gratian. discept. forens. cap. 64. num. 6. Rota in Bononien. pecuniaria 13. Ianuarii 1581. coram bo. me. Card. Lancellotto seniore.

Demum non obstat, quod prædicti Campsores, cum non essent debitores Moroni scribentis, per acceptationem & dicantur effecti illius fideiussores iuxta d. decis. Frach. 303. num. 3. auth. presente C. de fideiuss. Salices. in d. l. si filius. la seconda. ff. ad Senat. Consult. Maced. lasen. in l. singularia num. 39. & Soccin. num. 16. ff. si cert. pet. quia acceptatio emanavit cum præsupposito pristinae conditionis Moroni mittentis litteras, & obligatio cum fideiussione trahi non potest ad casum, in quem fideiussor se non obligasset, Alex. conf. 34. sub. num. 18. lib. 2.

Gabr. conf. 173. num. 15. & 17. lib. 2. Mantica. de tacit. lib. 16. tit. 14. num. 30. & seq. Greg. XV. san. mem. decis. 554. n. 7.

Et ita vtraque parte &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Lucana Successionis.

Die Veneris 1. Februarij 1630.

ARGUMENTVM.

Filij nati, & concepti post capitalem patris condemnationem, an faciant deficere conditionem, si sine filiis. Filius conceptus, necnon natus post purificatum fideicommissum, quando admittatur in præiudicium substituti.

SVMMARIVM.

- 1 Filius natus, & conceptus post capitalem patris condemnationem, est incapax eius successionis.
- 2 Filij nati post patris deportationem non faciunt deficere conditionem sine filiis.
- 3 Filius, si non sit in rerum natura tempore purificati fideicommissi, & sui statutus ad sit, an per eius conceptionem, & natiuitatem possit auocari ius questum substituto.
- 4 Text. in l. ex facto §. ex facto. ff. ad Trebell. declaratur. Banniti nostri temporis non equiparantur deportatis. num. 4.
- 5 Natus nemo ingenuè hodie efficitur seruus pæna.
- 6 Filij banniti nostri temporis nati post bannum faciunt deficere conditionem si sine filiis.  
Quod procedit etiam si pater sit declaratus hostis patriæ, & possit impunè offendi. n. 6.
- 7 Bannitorum filij sine dubio sunt capaces fideicommissi, quando sunt vocati dispositiue.
- 8 Filij postea nati an admittantur in præiudicium substituti, cui iam fuit ius acquisitum.
- 9 Filius conceptus, & natus post purificatum fideicommissum, admittitur in præiudicium substituti, sic suadentibus coniecturis.
- 10 In fideicommissis vocatio nasciturorum tanquam indefinita omnia tempora respicit, & num. 11.
- 12 Filiorum vocatio in testamento facta, quando non possit verificari aliter, quam in filiis postea nascituris.



- 13 *Perpetuitas conseruandi bona in familia, & agnatione implicat vocationem filiorum, quandocumque imposterum nasciturorum.*
- 14 *Fideicommissum purificatum per alienationem sequutam ex delicto, an faciat incurrere caducitatem.*
- 15 *Pater non potest priuare commoda successionis filios in fideicommissio vocatos, absque aliqua eorum culpa.*
- 16 *Dictio, semper, est vniuersalis, & includit omne tempus.*
- 17 *Affectio equalis in testatore sufficit ad presumendum, quod etiam postea nascituri admitterentur ad fideicommissum.*
- 18 *Affectio maior presumitur erga illum, qui primo loco vocatus est, quam in eo, qui secundo loco.*
- 19 *Testatoris voluntas est pro lege seruanda, & num. 20.*
- 21 *Testator permittere potest, quod eius bona fideicommissio subiecta per aliquod tempus maneant in suspensio.*
- 22 *Et hoc maxime, quando probabiliter sperari potest, quod suspensio hac sit cessatura per natiuitatem filiorum.*
- 23 *Substitutus dicitur acquirere ius reuocabile in bonis fideicommissio subiectis per conditionem subsequutam purificatam, & num. 24.*
- 25 *Dictio, libere, in fideicommissio apposta, commodè refertur ad facultatem capiendi possessionem bonorum propria auctoritate.*
- 26 *Dictiones, tunc, & eo casu, in fideicommissio apposte, stant inclusiuè ad substitutos, qui tunc temporis extabant.*
- 27 *Dictiones, tunc, & eo casu, aliquando stant taxatiuè, & limitatiuè, aliquando verò declaratiuè.*

## DECISIO CCCXLVI.

**T**homas de Albianis in casu, quo ipse decederet sine filiis legitimis, & naturalibus scripsit haredes vniuersales ordine primogenituræ Nicolaum, Ludouicum, & Petrum fratres de Thomeis de Petra Sancta cum onere assumendi cognomen, & insignia familiæ de Albianis, & arctissima prohibitione cuiuscumque alienationis, siue voluntariæ, siue necessariæ ex contractu, vel delicto, in quo casu, & casibus substituit alium primogenitum non contrafacientem, vt latius in testamento in actis productio.

Quibus semper saluis, & perpetuo atque irreuocabiliter obseruandis omnia, & singula eius bona peruenire voluit iure institutionis ad dictum Nicolaum eius vita na-

turali durante, & post eius mortem ad primogenitum dicti Nicolai, si filios masculos vnum, siue plures legitimos, & naturales habuerit ipse Nicolaus, & eo non exstante tempore mortis dicti Nicolai, vt postea decedente quandocumque voluit esse dicta bona primogeniti dicti Nicolai legitime, & naturaliter nati, & transire de primogenito in primogenitum ex ipso primogenito dicti Nicolai, & postea successiuè in alios proximiores in infinitum quousque de linea, & descendantibus masculis dicti Nicolai erunt, & sic durante linea dicti Nicolai semper sint dicta bona, & esse voluit primogeniti masculi legitimi, & naturalis dicti Nicolai, & postea primogeniti ex præcedenti primogenito, & sic in infinitum ordine successiuo, & postea successiuè aliorum proximiorum.

Subdens idem testator, quod in interpretatione præmissorum omnia intelligantur recto sensu absque alia extranea interpretatione, etsi oriretur aliquod dubium, omnia primò interpretentur in fauorem lineæ dicti Nicolai, deinde dicti Ludouici, & tertio Petri, semperque præferatur primogenitus ex primogenitu ordine successiuo in qualibet istarum linearum vna post aliam.

Hæc primogenitura per mortem testatoris sine filiis ingressa est lineam Nicolai primo loco vocati, quæ adhuc durat defuncto enim Nicolao superstilibus Vincentio, Thoma, & Theramo eius filiis, Vincentius vt primogenitus Nicolai adeptus est liberam possessionem omnium bonorum suppositorum huic fideicommissio; cumque is fuerit capitaliter bannitus adiecta pena publicationis omnium bonorum, & fiscus Florentin. exhibito testamento omnia restituerit Thomæ fratri germani Vincentij.

Intetum durante banno Vincentius prædictus ex eius legitima vxore suscepit filium masculum Ioannem Franciscum, qui cum vt primogenitus ex primogenito Nicolai prætenderet vindicare bona fideicommissaria de manibus Thomæ patris, & respectiuè secundogeniti, fuit coram me dubitatum an fideicommissum fuerit purificatum ad fauorem filij primogeniti nati, & concepti post bannum Vincentij patris, & Domini affirmatiuè resolverunt.

Non enim controuerti poterat filiatio Io. Francisci ex Vincentio primogenito Nicolai, quàm optimè probant testes pro eius parte formiter examinati, neque caducitas incurta per Vincentium ex delicto & ban-



& banno subsecuto cum huius occasione Thomas occupauerit omnia bona huic primogeniturae subiecta minusq; reuocatur in dubium, quin Ioannes Franciscus vti primogenitus ex Vincentio primogenito Nicolai sit aliàs, vt primogenitus primogeniti præferendus, cum hoc expresse in testamento legatur dispositum.

Sed duo tantum dicto Io. Francisco obieiebantur, primo videlicet incapacitas  
1 successione, ex quo natus est, & conceptus post capitalem patris condemnationem, arg. *text. & ibi not. per Scriben. in l. ex facto S. ex facto tit. ad Sen. Conf. Trebell. vbi*  
2 quod filij nati post patris deportationem non faciunt deficere conditionem si sine filiis.

Secundò quod cum Ioannes Franciscus tempore delicti, & sic cedentis fideicommissi nondum esset natus, neque conceptus per subsecutam eius conceptionem, et natiuitatem non potuit auocari ius quæsitum Thomæ patruo, qui erat in rerum natura tempore purificati fideicommissi, & re-  
3 periebatur substitutus Vincentio fratri, quatenus is filios non haberet, quæ fuit originalis opinio, *Lambert. de Rampon. quæ refert, & sequitur Io. Andr. in rubr. de test. addit. 1. vers. item Lambertinus cum alijs relatis per Peregr. de fideic. art. 22. num. 7. quorum* neutrum Domini ob stare dixerunt Ioanni Francisco, quominus fideicommissum in cuius fauorem sit purificatum.

4 Nam ad *text. in allegata l. ex facto S. ex facto ff. ad Sen. Conf. Trebell.* fuit responsum, bannitos nostri temporis non æquiparari deportatis, quia hodie nemo ingenuè & natus efficitur seruus pœnæ, *auth. sed hodie. C. de donat. inter vir. & uxor. Rip. in d. l. ex facto S. ex facto num. 17. Bald. in l. 1. in fin. C. de hered. instit. Nat. conf. 472. num. 19. Peregr. de iur. fisc. lib. 3. tit. 6. num. 47. & ideo filij*  
5 banniti nostri post temporis nati post bannum faciunt deficere conditionem si sine filiis, etiam si parer sit declaratus hostis patriæ, possitq; impunè offendi, *Rip. in d. l. ex facto num. 13. & 17. Soccin. in l. cum auus nu. 107. ff. de condit. & demonstr. Petr. de fideic. q. 3. num. 19. & seq. et q. 11. num. 611. Fusar. qui testatur se pro hac parte consuluisse, quæst. 424. num. 1. de fideicom.*

Fuit etiam secundò responsum dispositionem *text. in l. ex facto* loqui solum in filiis positus in conditione *Peregr. de iur. fisc. lib. 3. tit. 6. num. 7. & 8.* indeq; non applicari casui nostro, vbi primogenitus Vincentii (qualis est Ioannes Franciscus) non fuit

7 simpliciter in conditione positus, sed dispositiue vocatus, quo casu indubitati iuris est esse capacem successionis, siue natus, & conceptus sit ante, siue post patris condemnationem, *Soccin. iun. conf. 174. nu. 19. lib. 4. Gabr. conf. 123. num. 36. lib. 1. Peregr. d. lib. 3. tit. 7. num. 22. & 47. Petr. d. q. 11. n. 612. & seqq. Rimin. iun. conf. 564. num. 56. Fusar. d. quæst. 424. num. 5.*

Quo verò ad secundum licet ardua, & anceps sit quæstio, an filij postea nati admittantur in præiudicium substituti, & cui iam fuit ius acquisitum tanquam prænati tempore purificatæ conditionis, etenim affirmatiuam per *text. et iura concordantia in l. peto. S. fraire ff. de leg. 2. substinent plures relati per Peregr. de fideic. art. 22. num. 73. et 74. et per Fusar. q. 318. num. 12.*

Negatiuam autem post *Lambert. de Rampon. tenet Alba. conf. 106. num. 5. 6. et 7. cum alijs relatis pariter per Peregr. d. art. 22. num. 72. Fusar. alleg. q. 318. nu. 57. et 58.*

Tamen in præsentī casu videtur cessare omnis ambiguitas ex vrgentissimis coniecturis suadentibus prælationem Ioannis Francisci filij primogeniti ex Vincentio, quibus concurrentibus & eundem esse, præferendum, quamuis non extaret in rerum natura tempore purificati fideicommissi, sed postea sit natus, atque conceptus *trad. Socc. sen. conf. 51. num. 41. et seqq. lib. 4. Peregr. de fideic. art. 22. num. 74. in fin. Petr. de fideic. q. 11. nu. 602. Grat. discept. cap. 776. num. 17. et 18. Fusar. q. 318. num. 77. & firmavit Rota in Romana pecuniaria 30. Aprilis 1629. coram R. P. D. meo Merlino.*

Mens autem, & voluntas testatoris in casu nostro desumitur primò, ex quo vocauit primo loco Nicolaum, deinde filios, ex ipso nascituros ordine primogeniturae in infinitum subiecta prohibitione alienationis, vt bona conseruentur in familia, qua stante vocatione nasciturorū non attēditur existentia de tempore purificatæ conditionis sed quandocumq; filius nascatur dummodo sit primogenitus, & proximior admitti debet, *Socc. iun. conf. 172. num. 11. et 12. vol. 2. Ruin. conf. 160. vol. 2. sub. num. 11. et 13. vbi quod & vocatio nasciturum, resoluitur in conditionem si nasceretur, quæ tanquam indeterminata omnia tempora respicit per l. si ita la seconda. ff. de cond. et demonstr. quam esse limitationem indubitatam ad regulam contrariam censuit Tor- niell. in S. quidam rectè num. 28. l. Gallus de lib. et posthum. Gabr. conf. 102. num. 14. et 15. et 16. lib. 2. Peregr. d. c. 22. num. 76. vbi quod*



11 † hæc limitatio est verissima, & menti testatoris multum consona, *Surd. conf. 125. num. 30. et 34.* & sequuta est Rota in allegata Romana pecuniaria coram R. P. D. meo Merlino.

Vocatio autem nasciturorum in testamento Thomæ Albiani est certissima nedum, quia vocauit primo loco Ludouicum, & Petrum, eorumque filios vnum, post alium ordine primogenituræ, quorū nullus tunc temporis filios susceperat; Vnde de nominatio † filiorum, ex illis non potest aliter verificari, quā in filiis postea nascituris. *Soccin. iun. d. conf. 172. num. 28. lib. 2. Peregr. conf. ult. num. 4. vers. quid igitur lib. 5. Fusar. d. q. 318. num. 29.*

Verum etiam quia declarauit se velle constituere perpetuam primogenitura subiecta prohibitione alienationis, vt bona perpetuo, & in infinitum conseruentur in familia, & agnatione, quæ perpetuitas † implicat vocationem filiorum, quandocumque impofterum nasciturorum, *l. cum ita legatur. S. in fideicommissio in fin. ff. de leg. 2. Soccin. sen. in l. si cognatis. num. 30. in fin. ff. de reb. dub. las. in l. quoties la prima. num. 2. vers. 2. limita qui dicit digito ligandum, Surd. conf. 125. num. 20. & seq. & admittit Peregr. d. art. 22. num. 77.* & benè ponderauit R. P. D. meus Merlinus in allegata Romana pecuniaria.

Secunda idem etiam conijcitur ex natura conditionis purificatæ, quia non agitur de si deicommissio purificato per conditionem casualem, & contingentem sine alicuius culpa, sed de fideicom. purificato † per alienationem sequutam ex delicto, & caducitatem subinde incursum cum delatione successionis in alium ordinem primogenituræ successiue vocatum iux. *lex. in l. imp. ff. de fideic. libert. Gabr. de delict. in conclus. 24. num. 3. Clar. q. 78. vers. item quæ nūquid. Farin. q. 25. num. 35.* Vnde ne admittamus quod fuerit in potestate Vincentij delinquentis. priuare commodo huius successionis filios ex ipso nascituros absque aliqua eorum culpa dicendum est eosdem fuisse vocatos quamuis natos post delictum, & commissam caducitatem, *Cast. d. conf. 247. num. 4. lib. 1. Peregr. de fideicom. art. 22. num. 75. Ceph. conf. 318. num. 67. Rota in d. Romana pecuniaria coram R. P. D. meo Merlino.*

Tertio cum Ioannes Franciscus sit primogenitus Vincentij primogeniti Nicolai, & testator expressè disposuerit, quod durante linea primogeniti dicti Nicolai hæc semper sit admittenda exclusa linea secun-

dogeniti, quæ solum succedat deficiente linea primogeniti, vtrique dicendum est quod testator voluerit admitti primogenitum, Vincentij primogeniti Nicolai quamuis natum post purificatum fideicommissum, aliàs non esset verum, quod durante linea primogeniti ex primogenito hæc semper, & quandocumque succedat prout testator expressè voluit ponderando vim † illius dictionis vniuersalis (*semper*) quæ includit omne tempus, *l. i. ff. solut. matrim. l. quia semper ff. de in ius voc.*

Quartò ex prædictis non solum infertur testatorem æqualem habuisse affectionem ad filios etiam postea natos, cum omni tempore eos vocet dummodo in ijs concurrat qualitas descendentiæ, ex primogenito primogeniti dicti Nicolai, quæ sola † æqualis affectio sufficit ad præsumendum quod testator etiam de postea natis senserit, *Natt. conf. 675. nu. 4. & seqq. Surd. d. conf. 125. num. 34.*

Quinimo ex dictis verbis, & durante linea primogeniti ex primogenito Nicolai semper, &c. & postea succedat linea secundogeniti &c. aperte conijcitur magis fuisse dilectam lineam primogeniti quā lineam secundogeniti, maior enim † semper affectio præsumitur erga lineam primo loco vocatam quam erga secundo loco vocatam, *l. pupillus S. lesa. ff. de cond. & dem. Surd. d. conf. 125. num. 27.*

Quinto idem conijcitur ex quo testator quasi prælagus controuersię, quæ oriri poterat super intelligentia suæ dispositionis mandauit verba sui testamenti intelligi † debere recto sensu remotis iuris subtilitatibus facit *Rot. decis. 463. num. 12. par. 1. recent.* & quatenus contingat aliquis casus dubius voluit eam capi interpretationem, quæ est fauorabilis primogenito, & successiue primogenitis ex ipso descendentibus, vnde hodie suborta quæstione inter Io. Franciscum primogenitum ex primogenito Nicolai primo loco vocati, vtrique in dubio pro ipsius admissione est pronuntiandum, iuxta expressam dispositionem Thomæ testatoris, † cuius voluntas pro legge seruari debet *S. disponat auih. de nuptijs.*

Atque ex his visum fuit Dominis non esse inconueniens, quod dominium bonorum subiectorum huic primo genituræ per aliquod temporis spatium steterit in suspensio cum † hoc voluerit testator, qui id permittere poterat ad *l. qui heredibus S. fin. ff. de condit. & demonstr. Peregr. d. art. 22. n. 73. vers.*



*vers. verum Rota coram Ren. D. meo Coccino Decano decis. 166. num. 3. donec praesertim,*  
 22 *probabiliter sperari poterat quod + suspensio hanc esset cessatura per natiuitatem filiorum Vincentij Cast. d. conf. 247. lib. 1. Peregr. d. artic. 22. num. 74. Fusar. quest. 318. num. 66. & 79.*

23 *Et interim Thomas dicebatur + acquisiuisse in his bonis ius aliquod reuocabile per subsequutam natiuitatem Io. Francisci primogeniti, ex primogenito Nicolai, Petr. de fideicom. qu. 11. nu. 586. Peregr. d. art. 22. nu. 74. & 75. Surd. d. conf. 125. nu. 43. 44. & 45. Facchin. contron. iur. cap. 88. vers. nec difficile lib. 4. & fuit dictum in praefata Romana pecuniaria coram Reuer. P. D. meo Merlino.*

24 *Perindeque idem Thomas + restituere debet bona filio primogenito Vincentij postea nato quasi per fideicommissum, Bald. & alij communiter in l. peto S. fratre ff. de l. 2. Surd. consil. 125. nu. 48. & 49. Nat. cons. 675. num. 8.*

*Neque obstat, quod testator in casu alienationis, vel delicti priuauerit alienantem, vel delinquentem mandando bona deferri liberè substitutis ordine primogenituræ, quam dictionem (liberè) scribentes pro Thoma intelligebant irrevocabiliter.*

*Placuit enim responsio data per D. Beriolium scribentem pro Ioanne Francisco; 25 nimirum dictionem (liberè) + posse commodè referri ad facultatem capiendi possessionem bonorum propria auctoritate absque contradictione; iuxta text. in cap. 2. de locat & cap. Statuimus de reg. cap. cum plures, ubi glos. in verbo liberè de offic. deleg. in 6. neque propterea intelligendam esse, ut stet irrevocabiliter, hoc enim esset destruere mentem ipsius testatoris, qui ex praedictis voluit in omnem casum praeferrere primogenitum ex primogenito Nicolai in concursu cum secundogenito, qualis est Thomas.*

*Minus obstat, quod testator in casu contrauentionis substituerit proximiores tunc 26 extantes, licet enim dictiones + (tunc) & eo casu stent inclusiuè ad substitutos, qui tunc temporis extabant, non tamen semper stant exclusiuè ad alios, qui postea super nascentur, Magon. dec. Florent. 38. nu. 39. Nat. d. conf. 675. nu. 12. & 13. prout in his terminis tradit Petr. de fideicom. qu. 11. 27 nu. 590. & non est + nouum dictiones (tunc & eo casu) alioquin taxatiuas, & limitatiuas stare quandoque declaratiue si id suadeat voluntas testatoris, Menoch. consil. 117. numer. 29. Soccin. iun. conf. 145. numer. 29.*

*libr. 3. Surd. consil. 344. numer. 13.*

*Et ita fuit resolutum pro Ioanne Francisco vtraque parte informante -*  
 \* *Infra in eadem causa habetur alia decisio sub die 21. Iunij 1630. coram R. P. D. Ghislerio, est decisio 394.*

R. P. D. Q V E I P O.

Romana Saluiani.

Die Luna 18. Februarij 1630.

## ARGVMENTVM.

Saluianum quando competat. Leges non efficiunt, nec comprehendunt praeterita. Ius reale seruitutis per acquisitionem dominij extinguitur, & alia, &c.

## S V M M A R I V M.

- 1 *Saluianum interdictum competit, stante credito, & hypotheca.*
- 2 *Leges respiciunt futura.*
- 3 *Hypotheca creditori, quando censeatur remissa respectu nouae hypotheca.*
- 4 *Dominium ex pacto reuersiuo an transferatur ipso iure.*
- 5 *Ex possessione rei donata, cum pacto reuersiuo, recepta, dominium sine dubio ad donantem reuertitur.*
- 6 *Hypotheca in re propria non potest consistere, nec subsistere, & num. 7.*
- 8 *Damnum, quod quis sua culpa sensit, sibi imputare debet, & num. 9.*
- 10 *Text. in l. ex sextante S. Latinus ff. de except. declaratur.*
- 11 *Ius reale seruitutis per acquisitionem dominij, etiam reuocabilem extinguitur.*
- 12 *Posseffor tantum bonorum non potest super illis seruitutem imponere.*
- 13 *Seruitutem acquirere, aut imponere nemo potest in rebus alienis.*

## DECISIO CCCXLVII.

**I**Terum hac causa proposita in decisio \* permanere DD. placuit propter creditum, & hypothecam D. Domitillæ, & possessionis concursum in Adriano, & D. Iulia, ex quibus Saluianum interdictum + competere, docet text. in leg. 1. ff. & C. de Salu. interd. glos. Bart. DD. ibi cum alijs in prima decisione adductis.

*Neque obstat Bulla S. D. N. bonorum iurisdictionalium alienationem prohibens,*

Ssss 2 quia



3 quia cum fuerit post contractum † de quo agitur promulgata, & sic prohibitoria, illum non afficit, neque comprehendit, l. leges C. de legib. cap. vlt. de constit. & ibi Abb. num. 9. Ant. cons. 104. Castrens. cons. 89. lib. 2. Paz. ad leges styli in l. 200. n. 1. & 24. Bart. in l. omnes Populi num. 44. ff. de iust. & iur. Gratian. discep. forens. cap. 45. num. 15. & cap. 465. num. 12. Honded. cons. 16. num. 16. & nu. 17. lib. 1. Bulla autem Pontificum Sixti V. & Clem. VIII. ad hypothecam non extenduntur, vt in puncto firmavit Rot. coram Illustriss. Card. Virili in Romana, seu Cabinen. census 17. Nonembris 1628. & fuit etiam firmatum in decisione coram me facta in ista causa, & fel. rec. Paulus V. concessit licentiam, & respectu hypothecæ contentantur de licentia exhibenda in actu subhastationis.

Minus obstat hypotheca D. Iulix propter facultatem ab eodem filio Adriano concessam hypothecandi bona illa pro restitutione primæ dotis absque expressa protestatione, vel reseruatione sui iuris, & hypothecæ † quo casu hypothecam creditori esse remissam respectu nouæ hypothecæ expressè docet text. in l. si debitor 4. S. si in venditione, ff. quibus mod. pignus, & ibi docent Bart. Cast. & Fulgos. & Salyc. num. 2. Alban. & Bart. ibi Roman. cons. 91. num. 7. Tiraquell. de retract. lign. S. 1. glos. 7. num. 72.

Præcipue, quia ex pacto reuersiuo in donatione appposito hypotheca D. Iulix fuit extincta. Nam cum omnia bona, & iura in donatione comprehensa ad prædictam D. Iuliam cum effectu redierint, & eorum possessionem D. Iulia acceperit, non est locus Doctorum controuersix circa effectum † pacti reuersiu, an scilicet ex eo dominiū ipso iure transferatur, vt post antiquior disputant Tiraquel. de retract. conuent. S. 1. glos. 7. Couar. lib. 3. var. cap. 8. ex nu. 2. Fachin. lib. 2. contr. cap. 15. Ant. Gomez. tom. 2. var. cap. 2. ex num. 30. Causal. præct. qu. 299. Rot. dec. 1. par. 2. recent. quia ex † possessione recepta dominium ad donantem esse reuersum sine controuersia receptum est ex Bart. in l. 1. ff. de donat. Cast. in l. 2. C. de pact. inter. empt. & vendit. Tiraq. ubi supra num. 17. Couar. in d. cap. 8. num. 1. vers. secundo secundum text. in l. voluntate S. vlt. ff. quibus mod. pign. & in re propria † non potest hypotheca consistere, nec substineri secundum reg. text. in l. neque pignus 45. ff. de reg. iur. l. si rem ff. de pignor. act. l. qui filios C. que res pign. oblig. poss.

Neque obstat eius acquisitionem videri

reuocabilem propter hypothecam D. Domitillæ, † atque ita hypothecam D. Iulix permanere, secundum text. in l. si ex sextante S. Latinus Largius in fin. ff. de except. rei iud. l. debitor ff. ad Trebell. l. si quis alienam 46. ff. de solut. glos. Bart. Cast. & alij DD. in d. S. Latinus Largius l. 1. & ibi Cyn. Bald. & Io. Faber. C. si antiquior credit l. 1. C. de his qui in priorum creditorum locum succed. Tiraq. ubi supra ex nu. 70. Roderic. de ann. redd. lib. 2. qu. 19. num. 5. Cenc. de cens. p. 3. c. 1. qu. 5. ex nu. 12.

Quia respondetur primò, quod dicta acquisitio facta per D. Iuliam non dicitur reuocabilis propter hypothecam alterius creditoris ab Adriano suscepti, sed ex † culpa ipsius D. Iulix, quæ non luit pignus ex eius licentia ab Adriano contractum, vt tenetur, vt expressis verbis, & in eisdem terminis casus nostri firmavit Alex. in d. l. debitor 59. num. 16. ff. ad Trebell. cuius hæc sunt verba: Non obstat, quod per secundum creditorem possit auocari, quia hoc procedere non potest, nisi ex culpa ipsius haredis, quia non soluit ipse secundo creditori, vt tenetur. Vnde cum facto eius procedat, quod irreuocabiliter res non remanet apud eum, perinde est, ac si irreuocabiliter remaneret, l. iure civili ff. de condit. & demonstr. l. in executione S. fin. ff. de verb. oblig. & † facit reg. damnnum, quod quis sua culpa sensit. ff. de reg. iur. hætenus Alexander ex quâ doctrina prætensio D. Iulix prorsus corruere videtur.

10 Secundò respondetur, quod reg. † text. in d. S. Latinus Largius cum semel procedit quando dominium reuocabiliter acquiritur, vt constat ex iuribus, & DD. supra relatis in nostro autem casu cum in interdicto Saluiano versemur, non agitur de ablatione dominij, sed possessionis dumtaxat ad effectum, vt ex fructibus creditori satisfiat, proprietates autem D. Iulix illæsa remaneat.

Tertiò respondetur, quod cum D. Iulia in rebus donatis, dumtaxat reueruauerit annuam præstationem, atque ita ius quoddam reale seruitutis, vt in prima decisione coram me firmatum fuit, & hoc ius per acquisitionem dominij † etiam reuocabilem extinguatur, & solum supersit remedium restitutionis, vt scilicet restituatur ab eo, in quem dominium transferit secundum iura expressa in l. huiusmodi 84. S. ades l. legatum est 116. S. fin. ff. de leg. 3. l. à liberto ff. de bon. libert. l. in omnibus 18. ff. de seru. l. si ei 9. ff. commun. prad. & ubique glos. & Docti Alexand. cons. 69. in fin. lib. 5: laus Tiraq. de retract.



retract. lignag. d. S. 1. glos. 7. ex num. 69. sed in nostro casu ius illud reale seruitutis, extinctum propter acquisitionem contingentem in persona D. Iulie, non potest restitui, & iterum reponi per D. Domitillam, quia cum non sit Domina illorum bonorum, & sed possessor dumtaxat, non potest in illis rebus seruitutem constituere, quia in rebus alienis seruitutem & acquirere, aut imponere nemo potest secundum iura expressa in l. 2. & ibi glos. Bart. & DD. ff. de seruit. l. per fundum 11. l. unum ex socijs 34. ff. de seruit. rust. prad. l. ult. ff. commun. prad. Et ita utraque &c.

\* Idem sub die 17. Februarij 1629. est decisio 327.

¶ Decisiones due in hac causa coram Reuerendiss. Vrgellen. sub dieb. 10. Iunij 1626. 7. Aprilis 1628. sunt supra dec. 17. & 167. ubi alias decisiones in hac causa cumulant.

R. P. D. M O T M A N N O.

Motulen. Iurispatronatus.

Die Luna 18. Februarij 1630.

A R G V M E N T V M.

Prouisus de beneficio, ad hoc ut ei non possit denegari immissio in possessionem, quæ requirantur. contradictor legitimus ad impediendam dict. immissionem quis non sit.

S V M M A R I V M.

- 1 Littera prouisionis Apostolica, quando sunt in omnibus iustificata, habent executionem paratam.
- 2 Arbitrium regulatur à iure.
- 3 Possessio probatur per duos testes deponentes de perceptione fructuum.
- 4 Clericatus probatur ex literis patentibus Ordinarij.
- 5 In beneficijs valor narratus per non excessum probatur per testes de publica voce, & fama.
- 6 Enunciatiue antiquissima probant iuspatronatus.
- 7 Confessio patris omnem aliam probationem superat.
- 8 Sententia antiqua ultra 40. annos ante motam litem, probat iuspatronatus.
- 9 Sententia lata acquiescente parte executioni demandata, operatur exceptionem rei

indicate, & contra ipsam pars amplius non auditur.

- 10 Sententia lata in causa status probat, quoad omnes.
- 11 Beneficij ultimus status est attendendus.
- 12 Beneficij immissio non potest impediri per eum, qui non est legitimus contradictor.
- 13 Possessio vitiosa non potest suffragari possessori, ad hoc ut dicatur legitimus contradictor.
- 14 Titulus extinctus perinde est, ac si nunquam fuisset.
- 15 Contradictor legitimus, qui non est, non potest effici per solam citationem.
- 16 Executor cessante interesse rectè procedit absque citatione.

D E C I S I O C C C X L V I I I.

V Acante beneficio, de quo agitur, per matrimonium contractum à Ioanne ultimo illius possessore, Donatus ut presentatus à medietate patronorum de eo Apostolica auctoritate sibi prouideri obtinuit cum derogatione alterius medietatis; Cum verò Vicarius Bitetten. executor in literis deputatus pronuntiasset, dictum prouisum instituendum, ac etiam in dicti beneficij possessionem immittendum esse, ex aduerso Capitulum Massafrae prætendens partes legitimi contradictoris sibi competere sub prætextu, quod bona eiusdem beneficij vigore vnionis alias ad sui fauorem auctoritate Ordinaria factæ, & per Sedem Apostolicam confirmatæ possideret à dicti Vicarij sententia, appellationem interposuit. Vnde commissi mihi causa cum clausula parito literis arbitrio Rotæ, dubioque proposito, An intret arbitrium, Domini negatiue responderunt.

1 Cum enim literæ sint in omnibus iustificatæ & de iure merentur executionem paratam iuxta terminos l. fin. C. de edict. Diu. Andr. tollen. quam in hoc casu arbitrium impedire non debet ex quo, ut aliquem effectum operentur & debeat à iure regulari l. fin. S. sed ex fin. C. commun. delegat. Paris. conf. 56. nu. 5. lib. 1. Rota decif. 348. n. 4. par. 1. diu. Seraph. dac. 1017. nu. 1. Iustificatur autem possessio dicti Ioannis ex cuius persona successit præsens vacatio usque ad tempus contracti matrimonij & per testes datos in Summ. numer. 16. deponentes de perceptione fructuum illius beneficij Cranes. conf. 107. nu. 2. vers. secundo quia Gregor. XV. san. mem. dec. 160. num. 2.

Item de Clericatu & constat in literis paten-



patentibus Ordinarij Felin. in cap. post cessionem sub num. 3. vers. in glossa 1. num. 15. d. probat. Put. dec. 140. num. 5. cum seq. lib. 2. in nou. Rota dec. 321. nu. 5. par. 1. in recent.

5 Præterea valor narratus † per non excessum probatur per testes deponentes de publica voce, & fama Rota apud Seraph. dec. 962. num. 2. & decis. 1229. nu. 1. & in recent. dec. 736. num. 2. in fin. par. 2.

Insuper de præsentatione Donati apparet ex fide Vicarii Morulen. data in Summ. num. 17.

Denique Iurispatronatus existentia ante annum 1580. quo tempore Capitulum prætendit vnionem ad sui fauorem emanasse † probatur tam ex duabus enunciatiuis antiquissimis, quarum vna est de anno 1394. altera vero de anno 1560. Ferret. conf. 293. num. 6. lib. 2. Rota decis. 684. num. 1. par. 1. diu. & in rec. dec. 360. num. 3. cum seq. par. 2. & ex longa patronorum possessione, Rota in recent. d. dec. 360. num. 6. par. 2. & coram Reuerendiss. D. meo Decano dec. 74. num. 2. quam etiam quia in ipsomet instrumento vnionis ad preces Capituli emanatae, & pro parte eiusdem Capituli in iudicio producto ex quo propterea resultat partis confessio † quæ omnem aliam probationem superat l. cum s. C. de transactionibus cap. per tuas de Probat. Surd. conf. 143. num. 39. Rota decis. 98. num. 2. par. 2. diu. & in recent. decis. 158. num. 11. par. 1. & decis. 436. numer. 2. vers. immo nulla par. 1.

Post annum verò 1580. probatur non solum d. vnionem habuisse effectum ex continuata possessione d. Ioannis instituti ad præsentationem tunc patronorum familiae de Azaris, sed etiam ex quatuor sententijs ad eorum fauorem contra Capitulum latis per quas canonizata fuit pertinentia iurispatronatus, & vulneratae licet vnionis, quæ sententiæ licet singulae de per se non sufficiant, tamen † prima vti per 40. annos ante motam litem, lata probat Gabr. conf. 198. nu. 3. & 4. lib. 2. & dixit Rot. in Florentina Canonizatus 15. Decembris 1615. coram bo. mem. Buratto, & vltima aliarum præcedentium confirmatoria cum fuerit acquiescente † Capitulo executioni demandata bene operantur exceptionem rei iudicatae contra ipsum, vt vltius audiri non valeat l. cum quaritur cum duobus seqq. ff. de except. rei iudicata Greg. XV. S. M. dec. 492. num. 3. & tanquam † lata in causa status probant quoad omnes Achil. decis. 5. d. sent. & re iudic. & in term. iurispatronatus

dixit Rota in recent. decis. 312. num. 19. par. 1. & in Pistorien. Plebania 12. Iunij 1622. & 24. Marij 1623. coram D. Nauarro.

11 Et prædicta corroborantur ex vltimo † statu collatio, de quo docetur cum Ioannes in vim præsentationis, & institutionis prædictorum post dd. sententias, & rem iudicatam illud per annos circiter triginta vsq; ad matrimonium contractum pacifice possederit Dec. conf. 126. n. 1. Cels. Vgo conf. 91. nu. 7. & in mili Seraph. decis. 1103. n. 5. & dec. 1141. n. 4. & fuit dictum in Lancianen. Archiprasbyteratus 2. Maij 1616. coram bo. me. Buratto.

Ex quibus sequitur quod Capitulo nullo ius neque in re, neque ad rem habenti nullæ etiam † competant partes legitimi contradictoris ad impediendam immisionem Mantica. decis. 350. num. 5.

Neque obstat quod Capitulum in possessione bonorum d. beneficij existeret, quia cum absque titulo illa possideret, vt supradictum est, illa possessio tanquam vitiosa non potuit illi suffragari, vt fieret legitimus contradictor Bart. in l. filiam fratribus num. 1. vers. aut possidet, ff. ad Trebell. Rota coram Reuerendiss. D. meo Decano decis. 475. num. 10. & in Romana locorum montium 26. Iunij 1603. coram bon. mem. Remboldo, quinimo & si ab initio titulus fuisset validus † cum per rem iudicatam esset extinctus, perinde est ac si nunquam ab initio fuisset Comes. super regul. d. trienn. q. 18. nu. 1. prope fin. Card. Mantica. dec. 118. num. 12.

Neque facit quod cum semel fuerit citatus debuerit deinde ad omnes actus, ac etiam ad sententiam citari † quia per solam citationem non efficitur legitimus contradictor, qui aliàs non esset Card. Seraph. decis. 144. num. 5. bone mem. Card. Caualer. decis. 450. num. 5. sed debet constare de illius interesse quo cessante recte † executor procedit absque citatione Crauett. conf. 177. num. 4. vers. 5. respon. deo. Cardin. Caualer. bon. mem. decis. 596. num. 3.

Et ita decisum vtraque parte informante.

REVERENDISS. P. D. V. R. GELLEN.

Maceraten. Legitimæ:

Die Luna 18. Februarij 1630.



## A R G V M E N T V M.

Hæres, qui non confecit inuentarium, licet non priuetur hæreditate, tamen tenetur legatarijs, & creditoribus, ultra vires hæreditarias, & hoc solum procedit propter præsumptionem usurpationis bonorum, & an ista procedant etiam in &c.

## S V M M A R I V M,

- 1 Steph. Grat. discept. 570. in princip. declaratur.
- 2 Hæres ob non confectionem inuentarij non priuatur successione, sed tenetur ultra vires hereditarias.
- 3 Filij ob non confectionem inuentarij non amittunt Trebellianicam.
- 4 Usurpatio iurium, actionum, & mobilium fideicommissi subiectorum presumitur, ex non confectione inuentarij.
- 5 Fideicommissarius, semper potest opponere heredi, qui non confecit inuentarium, quod hereditas erat opulentissima.
- 6 In filio non conficiente inuentarium, non ita intrat præsumptio usurpationis, sicut in extraneo, declara nu. 10.
- 7 Merlin. de legit. lib. 3. tit. 2. quest. 24. nu. 16. reijcitur.
- 8 Filius, qui inuentarium non confecit, tenetur etiam creditoribus, & legatarijs ultra vires hereditarias.
- 9 Hæres, qui inuentarium non confecit, quod tenetur ultra vires hereditarias, hoc aliunde non potest procedere, quam ex præsumptione usurpationis.
- 11 Hæres, qui inuentarium non confecit, stante super hoc speciali præcepto testatoris, tunc indistincte presumitur usurpatio, & dolus.
- 12 Filius non potest detrahere bona fideicommissi subiecta, stantibus bonis liberis, pro sua legitima.
- 13 Bonorum usurpatio resultat ex non confectione inuentarij.
- 14 Hæres, quando non confecit inuentarium, ignoratur valor bonorum. vide n. 15. & 16.

## D E C I S I O CCCXLIX.

**I**N decisione in hac causa facta 21. Iunij 1629. fuit resolutum non esse admit- tendos articulos datos per Pellicanos ad probandum extare alia bona libera stabilia hæreditatis Matthæi, & hodie cum dicta decisio reuideretur, Domini in ea perstiterunt, quoad prætensionem legitimæ, de qua fuit tunc principaliter discussum, ita-

ut Pellicani non sint admittendi ad faciendam dictam probationem, ad effectum detrahendi legitimam ex bonis stabilibus liberis, si quæ extant, quia iam illam habuisse fuit decisum per plures decisiones, quod, & ipsi sæpius confessi sunt prout, nec ad effectum, quod stabilia libera contenta in articulis casu quo extent, fuerint eis designata per testatorem pro legitima, quia hoc non est verum, iuxta latè deducta in dicta decisione in versic. *Secundus casus*, quæ hodie Domini vnanimiter comprobant. Nec contrarium dixit Gratian. discept. 570. in princ. qui vt dicebatur fuit Aduocatus Pellicanorum, sed solum, quod legitima ex voluntate testatoris debuit deduci ex bonis liberis, non autem, quod omnia bona libera fuerint pro legitima assignata, quia immo dicit contrarium.

Tamen dictos articulos esse admittendos ad probandum dixerunt Domini ad effectum, vt Pellicani possint prætendere successionem iure hæreditario in bonis stabilibus, de quibus in articulis, quia quatenus adsint ultra illa, quæ nominatim, fuerunt fideicommissis particularibus supposita, Pellicani in eis debent succedere, vt hæredes ex persona Philippi, & Vici fratrum simul cum hæredibus Francisci etiam, quod dicti auctores Pellicanorum non confecerint inuentarium, quia filij, & prout nec extranei ob non confectionem inuentarij non priuantur successione, sed solum tenentur ultra vires hereditarias, vt per Bart. Couar. Paul. & alios relatos per Spin. de testam. glos. fin. num. 8. quinimo ( quicquid sit in extraneo hærede, de quo latè Cassad. dec. 3. de Testam. ) filij ob non confectionem inuentarij, nec trebellianicam amittunt, Barsat. conf. 44. sub num. 19. vol. 1. Rimin. iun. conf. 187. num. 18. lib. 1. Gabr. conf. 121. vol. 1. & Guidop. decis. 33. per tot. vbi rationem assignat.

Sed pro hæredibus Francisci contra dictam admissionem articulorum quoad successionem iure hæreditario fuit oppositum quod ex non confectione inuentarij præsumitur usurpatio mobilium iurium, & actionum fideicommissi subiectorum; itaut in hoc casu non sit standum assertioni Pellicanorum, quibus obstat exceptio non confectionis, Couar. lib. 2. var. cap. 6. num. 4. post princip. vers. qua ratione aduertendum est, Nat. conf. 199. num. 12. & alij quos refert, & sequitur Gratian. in dicta discept. 570. num. 19. ac propterea semper hæredes Francisci posse opponere hæreditatem



5 Matthæi testatoris ꝛ fuisse opulentissimam, ac mobilia, iura, & actiones vsurpata fideicommissio supposita fuisse multo, ac maioris valoris, quàm bona stabilia contenta in articulis, itaut probatio stabilium semper reddatur inanis, quia in omnem casum dictis hæredibus Francisci competeret reventio, vt sibi satisfacerent de mobilibus, iuribus, & actionibus subtractis, & fideicommissio suppositis.

Nec releuare dicebatur, quod in filio  
6 non conficiente inuentarium, non ꝛ ita vrgeat præsumptio vsurpationis sicut in extraneo, *Mangil. de imputat. & detract. quest. 171. num. 7. Moder. de legitim. lib. 3. tit. 2. quest. 24. num. 16.* Quia vltra quod hæc limitatio videtur perum tuta, cum iuxta magis receptam, & veriore sententiam  
7 (quicquid in contrarium velint ꝛ *Moder. ibidem*) filius, qui inuentarium non fecit tenetur etiam, vt dictum est, creditoribus  
8 & legatarijs vltra vires hæreditarias, vt latius deductum fuit in dicta decisione in hac causa facta versic. *præterea quamuis*, quod  
9 non potest aliunde prouenire nisi ꝛ ex præsumptione vsurpationis *Couarr. in cap. si heredes num. 9. vers. Item illud de testam. in omnem casum dicta limitatio solum proce-*  
10 dere posset ꝛ in simplicibus terminis, non autem in præsentis, ex quo Matthæus testator non confidit de filijs, dum eis expressè iniunxit, & mandauit, vt conficerent inuentarium de bonis mobilibus, stabilibus pecunijs, & mercantijs per æstimationem subdens vltèrius quod illud omninò confici volebat ad effectum, vt ex confessione suorum filiorum, & hæredum constaret alia bona sufficere pro legitima eamq;  
11 transcendere, ꝛ quo casu ex non confessione inuentarij indistinctè præsumitur vsurpatio, & dolus, *Soccin. conf. 192. num. 5. Ruin. conf. 95. num. 46. Molin. de Hispan. primog. lib. 1. cap. 28. num. 10. Georg. Escabedo decis. 176. numer. 3. vol. 1. & in hac eadem causa contra filios firmat. Grat. in d. discept. 170. num. 119. cum pluribus seqq.*

Et minus releuare dicebatur, quod Pellicanis non possit obijci ommissio inuentarij, nisi quatenus prætendant legitimam, quam iam habuisse consentitur cum præceptum paternum de inuentario conficiendo tantummodo in hoc casu impositum fuisse videatur ex ratione in testamento data, idest, vt ex confessione filiorum constaret adesse alia bona vltra contenta in particularibus fideicommissis stabilium, quæ suffi-

ciebant, aut transcendebant legitimam, non autem ad effectum limitandi, aut regulandi successionem filiorum iure hæreditario in alijs bonis stabilibus quandoquidem dum testator expressè ordinauit, vt etiam de mobilibus pecunijs, & mercantijs, quæpostea etiam fideicommissio supposuit, fieret inuentarium per æstimationem, & hoc factum non fuit semper vrget præceptum testatoris, ita vt præsumatur vsurpatio mobilium, pecuniarum, & mercium, iurium, & actionum non solum vsque ad metas legitimæ, sed etiam vltra, cum testator ea vltra legitimam extare asseruerit, & videtur esse euident, si quidem Pellicani non habuerunt legitimam ex bonis stabilibus contentis in articulis & fideicommissio non suppositis, quia vt dictum est, in his Pellicani solum hodie prætendant succedere iure hæreditario satisfacti iam de legitima: deinde nec ex bonis stabilibus fideicommissis particulæribus suppositis ex quibus testator legitimam detraxi prohibuit, nec tandem de alijs stabilibus non contentis in articulis, nec fideicommissio suppositis, quia non probantur, nec prætenduntur alia fuisse in hæreditate, ergo legitimam, & vltra legitimam habuerunt Pellicani de mobilibus, iuribus, & actionibus fideicommissio suppositis, quæ testator etiam vltra legitimam extare asseruit, vt benè *Gratian. ubi supra.* Quibus sic stantibus Pellicanis prætendentibus probare existentiam stabilium contentorum in dictis articulis videtur semper obstate exceptio irreuelantæ, quia hæredes Francisci quando extarent, & ea possiderent possent semper illa retinere pro sibi soluendo, de mobilibus iuribus, & actionibus subiectis fideicommissio, ex quibus Pellicani legitimam detraxerunt, & vltra vsurpassè præsumuntur, ꝛ cum tamen nec ex eis legitima detraxi potuerit, dux extabant, vt prætenditur bona stabilia libera, *fas. in l. Marcellus §. res que num. 18. ff. ad Trebell. Rip. in l. in quartam num. 115. ff. ad l. falcid. Grat. conf. 17. vol. 1. & Gramat. decis. 93.*

Verum, quia forte valor stabilium, quæ per dictos articulos probari prætenduntur erit adeò magnus & ex facti circumstantijs non sit adeò deferendum præsumptioni vsurpationis mobilium iurium, & actionum fideicommissio subiectorum, quæ ꝛ resulat ex non confessione inuentarij, vt nihilominus non possit intrare arbitrium, quod dicta vsurpatio etiam, quod esset vltra metas



tas legitimæ sit minor quàm valor dd. stabilium, propterea Domini arbitrati sunt articulos esse admittendos, & non obstare si dicatur legitimam per Pellicanos habitam ex dictis mobilibus fideicommissio suppositis quamquam hæredes Francisci compensare possunt cum stabilibus liberis esse incertam, necnon usurpationem vtra legitimam incertam etiam esse dum ob non confessionem inuentarij & ignoratur valor dictorum bonorum, mobilium, iurium, & actionum, quia respondetur, quod forte ex facti circumstantijs, vt dictum est con-

15 stito de existentia, & & valore prædictorum stabilium intrare poterit arbitrium, quod bona usurpata, non æquantur dicto valori stabilium, de quibus in articulis, & in consequentiam idem arbitrium intrare poterit, quoad fructus dictorum stabilium ad fauorem Pellicanorum, & interesse bonorum mobilium, iurium, & actionum ad

16 fauorem hæredum Francisci, quæ & consideratio ad effectum de quo agitur, videtur iuri conformis ex his quæ aduertit Conuar. ubi proximè in dicta cap. si hæredes, nu. 9. vers. quamobrem ni fallor.

Nec obstat si pro parte hæredum Francisci replicetur testatorem fecisse fideicommissum vniuersale purificatum ad eorum fauorem, sub quo comprehenduntur præcensa bona stabilia, si extant, & ideo stante fideicommissio vniuersali Pellicanos non posse in dictis stabilibus prætere succensionem iure hæreditario, quia licet possit meritò dubitari, An extet dictum fideicommissum vniuersale, & pro affirmatiua magis inclinauit dicta decisio 21. Iunij 1629. tamen interim, dum de hac non liquet, visum fuit probationem non esse denegandam.

Et ita vtraque &c.

*Est supra decis. 309. ubi annotaui duas alias decisiones.*

REV.<sup>MO</sup> P. D. VRGELLEN.

Placentina Decimarum.

Die Lune 18. Februarj 1630.

ARGVMENTVM

Agitur materia alienationis decimarum, quando sit nulla, ob non seruata formam rescripti Apostolici, si in euidenter.

- 1 Alienatio decimarum est nulla, ob non seruata formam rescripti Apostolici, si in euidenter.
- 2 Et ista forma rescripti nedum per equipollens potest adimpleri.
- 3 Forma data ad aliquid faciendum, si contra eam fiat, aut citra eam idem sunt ad effectum inducendi nullitatem actus.
- 4 Executor presumitur se extraiudicialiter informasse.
- 5 Clausula, seruatis, seruandis, & vocatis vocandis, operantur, vt executores non possint extraiudicialiter procedere.
- 6 Executores postquam ceperunt procedere iudicialiter, non possunt postea causa cognitionem relinquere, & procedere extraiudicialiter.
- 7 Executor, quando iudicialiter procedit maxime in arduis debet ei constare de obseruantia formæ, per acta iudiciaria.
- 8 Inobseruantia eo ipso probatur, quando de obseruantia formæ non constat.
- 9 Clausula, ex nunc, pro vt ex tunc, operatur, vt vnum tempus, alteri, insit. declaratum. 10.
- 11 Verbum, postquam, quando inducat conditionem.
- 12 Executor etiam nulliter exequens, consumit potestatem.
- 13 Perplexitas an vitiet actum.
- 14 Ecclesiastica res, licet non possint vendi habita fide de pretio, ad effectum translationis dominij res vendite, nihilominus contractus est validus in substantia, & ex illo competit actio, & num. 15.
- 16 Conf. Gozad. 73. num. 33. declaratur.
- 17 Pecunia in venditione interuenire debet.
- 18 Venditio rei Ecclesiæ facta sine solemnitatibus requisitis, est nulla ad fauorem Ecclesiæ, ipsa si ratam haberi velit, rescindi non potest. & num. 23.
- 19 In gratia reuocatoria non sanantur nullitates, nisi exprimantur.
- 20 Papa non presumitur velle sanare nullitates, quæ ignorat.
- 21 Contra reuocationem in dubio est iudicandum.
- 22 Per remotionem vnius obstaculi, non remouetur aliud.
- 24 In alienationibus rerum stabilium Ecclesiæ certa forma desideratur, nec non beneplacitum Apostolicum.
- 25 Alienationes rerum Ecclesiæ, facta sine debita forma, interim dum non approbantur, sunt nulla.



26 Alienatio rerum Ecclesiæ nulla, ob non seruata debitam formam, ut per consensum Archipresbyteri reuoluitur, qua requirantur & nu. 27.

28 Decimas in laicos alienari prohibet Concil. Lateranen.

29 Constitutio facta in Concilio generali requirit specialem derogationem.

Constitutioni Conciliari non derogatur per clausulam non obstantibus num. 29.

## DECISIO CCCL.

**I**N decisione in hac causa facta 28. Maij 1629. \* fuit reolutum confirmandas esse sententias de partibus, in quibus declaratur alienationes istarum decimarum fuisse † nullas ob non seruata formam rescripti Apostolici si in euidentem iux reg. text. in cap. cum dilecta S. dictum in super & ibi Doctores de rescripti. Gozzad. conf. 73. num. 2. & Seraph. dec. 1195. num. 2. cum alijs in dicta decisione allegatis. In alia autem decisione etiam coram me in eadem cau-

sa facta 3. Decemb. 1629. \* fuit decisum, formam † rescripti nedum non potuisse per æquipollens adimpleri, sed nec sic adimpletam fuisse.

Quod verò forma rescripti seruata non fuerit videlicet contra aut citra, eam, quæ † idem sunt ad effectum inducendi nullitatem venditionum iuxta doctrinam glos. in si cui verb. præter de elect. in 6. Panorm. in cap. causam quest. num. 7. de re iud. & Dec. in cap. prudentiam in 4. notab. de offic. Iudice delegat. ex tribus præcipue in dicta prima decisione deductum fuit. Primò quia narratum fuit decimas alienandas non excedere ducatos ducentos de Camera, super quo Papa executoribus ordinauit, vt diligenter se informarent, & tamen hæc narratiua non fuit tunc inscripta. Secundo quia iuxta formam rescripti executores debuerant confirmare alienationes, postquam factæ essent, quas non postea, sed ante quam fierent confirmarunt, & tandem quia tam in litteris Apostolicis, quam in sententia executorum fuit præscriptum, vt pretium deponeretur, & fieret reinuestimentum in bonis stabilibus infra sex menses à die alienationis, & neutrum fuit obseruatum, sed fuit habita fides de pretio ad septem annos pro vna venditione, & ad annos nouem pro pretio alterius.

Cum autem hodie Dominis de Anguissolis emptoribps concessa fuerit noua audientia, Domini in decis. persisterunt,

quæ enim deducta fuerunt pro alienationum validitate, & remouendis tribus nullitatibus ex ommissione, seu contrauentione formæ supra deductis visa fuerunt non releuare,

Ad elidendam primam nullitatem, quod non fuerit per executores iustificata narratiua, quod decimæ alienandæ non excedebant scuta ducentum auri de Camera, afferebatur lista decimarum tunc exhibita in informatione per executores recepta in executionem rescripti, nec non testes examinati super Ecclesiæ vtilitate, sed nec in lista, nec in testium depositionibus verbum aliquod de valore decimarum, sed solum ex lista constat, quod decimæ consistebant in quibusdam pecuniæ summis, & pro maiori parte in starijs grani in specie exigendis à diuersis, & in testium depositionibus, quod venditio erat Ecclesiæ vtilis, quibus sic stantibus quamuis in simplicibus terminis rescripti si in euidentem executores fortè potuissent se de eis extraiudicialiter informare, & præsumptio sit, † dum alienandi licentia impartitur, quod de eo extraiudicialiter recepta est informatio, vt in his terminis Abb. conf. 41. lib. 1. & in simili Capic. decis. 16. num. 4. Put. decis. 140. lib. 2. & Roe. dec. 1073. num. 3. apud Seraph. tamen in præsentī iuxta seriem rescripti, de quo agitur hæc præsumptio intrare non potest, cum in illo adsit † clausula ser. seru. quæ prout clausula vocatis vocandis importat, vt executores non potuerit extraiudicialiter procedere. Mart. claus. 169. num. 5. par. 1. & in puncto Rodoan. de reb. eccles. non alienan. in rubr. de causa cognit. in alienat. facien. num. 64. & præsertim quia ceperunt iam procedere iudicialiter, dum citarunt Capitulum Ecclesiæ S. Germani, Potentiani, vt ex citatione data sum. nu. 2. qua stante etiam quod aliàs potuissent extraiudicialiter procedere, quia tamen † elegerunt viam iudiciariam, non potuerunt postea deserere causæ cognitionem, & procedere extraiudicialiter. Feder. de sen. conf. 79. num. 3. vers. quid plus Cardin. conf. 145. in fin. quando autem † iudicialiter procedendum est, maximè in arduis in quibus versamur, constare debet de obseruantia formæ per acta iudiciaria cap. quoniam contra de probat. Egid. decis. 377. & Put. dicta decis. 140. par. 2. in nou. impress.

8 Vnde cum † de obseruantia formæ in actis non appareat, eo ipso probatur in obseruantia ad l. titia testatores, & ibi Bart. nu. 2. ff. de legat. 1. & in puncto latè comprobat



bat *Caualean. dec. 29. alijs 73. de contract.*

Ad effugiendam secundam nullitatem videlicet, quod executores confirmarunt venditiones faciendas contra rescripti formam, iuxta quam confirmatio debebat subsequi, dicebatur pro emptoribus adesse in confirmatione & clausulam ex nunc prout ex tunc, per quam vnum tempus inest alteri, *l. huiusmodi stipulatio la 2. ff. de verb. oblig. ubi Alex. in 2. notab.* Sed pariter cessat penitus, quia illud procedit data habilitate terminorum, & idest tam termini à quo, quam termini ad quem iuxta doctrinam *Bart. in l. si is qui pro emptore in qu. 5. princ. ff. de usucap. & in terminis dictae clausulae Cassador. dec. 3. sub nu. 15. cum seqq. de prebend. Mohed. dec. 21. nu. 3. & 4. eod. tit. & Greg. XV. dec. 428. nu. 4.* hic autem termini habiles non erant ex defectu potestatis executotum, qui clausulam apposuerunt, faciendi actum utroque tempore, quandoquidem iuxta formam in eis praescriptam non poterant venditiones confirmare nisi conditionaliter, idest quatenus prius factae essent, quia verbum, & postquam; in hoc casu inducit conditionem. *Rot. decis. 46. num. 2. par. 2. recent. & fuit dictum in prima decis. in hac causa facta vers. praeterea sententia, & tamen antea confirmarunt, & sic tempore quo non poterant, dum autem sic confirmarunt, non poterant amplius eas postea confirmare,*

12 quia & eorum potestas fuit consumpta per confirmationem praecedentem etiam nulliter factam *l. sicut proponis C. quo modo, & quand. Iudex Caldas. in repetit. l. si curatorem habens in diffinit. restitutionis vers. implo-*

13 facta & perplexitas autem impedit, ut neutrum valeat, quia ad inuicem se impediunt *l. si Titius ubi glos. Bart. & alij ff. de condit. instit. Bald. in l. Arethusa ff. de stat. homin.*

Ad euitandam tertiam nullitatem, nempe quod pretium non fuit depositum iuxta formam litterarum, sed de eo habita fides expendebant informantes illam communem, & receptam conclusionem, quod & si res & Ecclesiae vendi non possint habita fide de pretio ad effectum translationis domini rei venditae, contractus nihilominus est validus in substantia, & ex illo competit efficax actio *Bald. in l. cum vendente n. 3.*

*vers. nota ergo C. ubi caus. Fiscat. Alex. in l. à D. Pio §. sed si emptor num. 8. vers. quod intelligatis & ibi las. num. 6. ff. de re iudic. Peregr. de iur. fisci lib. 6. num. 9. Rota apud Greg. XV. dec. 133. num. 7. & in terminis re-*

15 scripti Apostolici si in euidentem & cum clausula, quad pretium deponatur ad effectum emendi stabilia, ut in casu nostro allegabatur, *Consilium Gozzad. 73. num. 33. vers. tertio probo, & vers. ad quintum.* Sed haec Domini similiter reiecerunt, quia licet dicta conclusio fortè intraret, si in literis Apostolicis esset simpliciter data licentia sine dicta clausula, aut etiam si cum ea, & à principio in actu venditionis fuisset seruata rescripti forma, & perfecta iam venditione haberetur fides de pretio ex interuallo, aut demum intraret ad fauorem Ecclesiae, cui in omnem casum actio competeret ex infra dicendis, non autem intrat ad fauorem emptorum, quando ut hic, in rescripto praescribitur depositum pro forma, & licentia vendendi executorum cantat iuxta formam litterarum, & nihilominus in actu venditionum, & earum instrumentis fuit factum, & narratum totum contrarium, videlicet expressè habita fide de pretijs, illaque in pactum deducta, hoc enim casu, ut latè comprobatur in dicta secunda decisione; nullo modo, nulla-que ratione euadi potest contrauentio formae in literis praescripta, consilium autem & Gozzadini retorquetur, quia ibi rescriptum si in euidentem non fuit restrictum ad vendendum, sed generaliter ad alienandum etiam pecunia numerata, & quod illa deponeretur, sed quia non fuit facta alienatio per viam venditionis, sed permutatio- nis cum alijs stabilibus, quae fuerunt illico tradita, consuluit Gozzadinus, quod illa alienatio sustinetur iuxta formam litterarum, quamuis non fuerit factum depositum pecuniae, ex quo Papa non restrinxit licentiam ad vendendum, sed eam dare visus fuit generaliter ad alienandum, itaut illa verba, etiam pecunia numerata, & quod deponeretur, intelligi debeant casu & quo fieret venditio, in qua interuenire debet pecunia, non autem dum facta fuit permutatio cum alijs stabilibus statim traditis.

Demum pro remouendis omnibus nullitatibus supradictis fuit in actis productum quoddam Breue Sixti V. ad supplicationem tunc Archipresbyteri dictae Ecclesiae emanatum, in quo praemissa supplicatione Archipresbyteri, in qua narrantur venditiones harum decimarum, easque factas



fuisse ad Ecclesiæ utilitatem, & quod emptores sub prætextu, quod forma præscripta in literis si in euidentem non fuit obseruata, recusabant pretium soluere, Papa committit Episcopo Placentino, vt constito sibi summarie, & extraiudicialiter de prædictis, compellat emptores quacumque appellatione remota ad soluendum pretium realiter, & cum effectu, non obstante, quod tenor literarum minimè seruatus fuerit, quod Episcopus exequutus fuit, quia emptores in illius exequutionem soluerunt, & pecuniæ fuerunt reinuestitæ in tot stabilibus per eundem Archipresbyterum supplicantem, ex quibus duo pro emptoribus elici dicebatur: primum dictum Breue continere reualidationem gratiæ secundum continere saltim Archipresbyteri, seu Ecclesiæ approbationem, & dubium  
 18 non esse, quin data utilitate, prout fuit narratum potuerit Ecclesia approbare, quamuis non emptores improbare, vt in simili est *text. optimus in leg. cum hi S. eam transactionem ff. de transact. & in l. 3. ff. de nouat. & in nostris terminis glos. in capit. 1. verb. sede vacante*, quam ibi approbant *Panorm. & Ant. de Butr. extr. ne sed. vacant. Innoc. in cap. 1. & ibi Hostien. & Ioan. Andr. de his, que fiunt à Prælat. fin. conf. cap. Dec. in cap. que in Ecclesiarum nu. 27. in 5. notab. de constit. Ias. in dict. S. eam transactionem nu. 2. & in S. actionum n. 43. instit. de action. Ruin. conf. 35. nu. 31. Croi. conf. 115. num. 7. Speculat. de emphyt. S. nunc aliqua num. 33. Gasp. Thesaur. qu. forens. 57. lib. 3. Guid. Pap. dec. 159. nu. 2. & add. ad dec. 156. eiusdem Vinc. de Franc. dec. 35. num. 3. Put. dec. 302. lib. 1. in nou. impress. Cresc. dec. 1. de locat. & latissimè Manic. dec. 201. nu. 1.*

Sed prædicta facili negotio tolluntur, nam primum de reualidatione prorsus ca-  
 19 ret fundamento † quia Archipresbyter gratiam reualidationis non petijt, nec Papæ fuerunt narratæ nullitates supradictæ, prout de iure requiritur ad reualidationem *cap. quia diuersitatem de concess. præbend. & cap. 2. ne sed. vac. Rebuff. in prax. tit. de rescript. etiam perinde valere num. 37. Rot. dec. 158. nu. 5. par. 1. recent. ubi num. 6. quod*  
 20 † non est credendum Papam sanasse, vel sanare voluisse defectus, quos ignorabat, & *Greg. XV. dec. 260. nu. 16. & in his terminis Canalc. de contract. dec. 45. in addit. vers. 5. non obstat nu. 51. qui etiam in d. dec. 29. num. 16. optima ratione probat, quod*  
 21 in † dubio iudicandum est contra reualidationem.

Vnde non obstat fuisse Papæ narratum pecunias non fuisse depositas, quia in omnem casum reualidatio huius nullitatis non suffragatur, quoad alias duas supradictas, de quibus nulla fuit facta mentio iuxta-  
 22 reg. quod † per remotionem vnius obstaculi non remouetur aliud, de qua in *cap. ex tuarum de auctor. & usu pallij, & in cap. pastoralis de priuileg. & in puncto gratiæ sanatoriæ nullitatum Rot. in d. dec. 158. nu. 6. p. 1. in recent. & apud Canaler. dec. 500. num. 1. & cessat omnis difficultas, quia tantum abest, quod Papa fuerit certior factus de huiusmodi defectibus, quinimo fuit illi falsò expositum gratiam si in euidentem fuisse executam ser. seru. & sic de obseruatione formæ constare per iuridicam informationem iuxta supradicta, & cum hac narratiua Papa concessit Breue, in quo iussit emptores compelli non obstante quod allegarent nullitatem venditionis, non quia vellet eam sanare, sed quia † in omnem casum emptores de ea dare non poterant, sed sola Ecclesia, vt dictum est.*

Alterum autem nempe, quod Ecclesia approbavit venditiones, dum Archipresbyter supplicauit, & eo instante Breue fuit executum, pariter tollitur, quia cum  
 24 † in alienationibus stabilium Ecclesiæ consideraretur certa forma, de qua in *cap. sine exceptione 12. qu. 2. nec non beneplacitum Apostolicum iuxta Constitution. Pauli II. de qua in extrauaganti ambitiose de reb. Eccles. non alienan. Gregor. XV. dec. 52. num. 1. & si † aliter fiunt interim, dum non approbantur, sint ipso iure nullæ. Ant. de Butr. ubi sup. etiam quod sint utiles Ecclesiæ dict. cap. sine exceptione, & cap. tua nuper extra de his que fiunt à Prælat. & leg. fin. ff. de curat. furios. add. ad singul. Matiesil. 155. Tiraq. in tract. post l. connub. glos. 8. q. 8. Afflict. dec. 87. nu. 2. & Vinc. de Franc. d. decis. 35. inde consequenter fit, vt solus consensus Archipresbyteri non potuerit reualidare venditiones ipso iure nullas ob non seruata  
 26 tam formam litterarum, dum † in approbatione non fuerunt adhibite iuris solemnitates, & beneplacitum Apostolicum non interuenit, nec fuit subsecutum, arg. *text. in l. doli vers. idemque ff. de nouat. Bald. conf. 475. nu. 3. vol. 1. Matiesil. d. singul. 155. Corsett. singul. 220. verb. pupillus vers. ex quibus Fulgos. in dict. S. eam transactionem, & ibi Sarmien. de reddit. Eccles. 1. par. cap. 2. & 3. Brun. de forma, & solemn. rubr. de potenti. & effect. ampl. qu. Ias. in d. S. eam transactionem nu. 2. in fin. Tiraq. in d. tract. glos. 6. nu. 10. Can.**



*Cancer. variar. res. cap. 13. nu. 50. & Canal-*  
*can. dec. 17. alias 46. nu. 9. de contract. & in*  
 27 puncto, quod in ratificatione † Rectoris  
 requiratur beneplacitum in *Franc. in dict.*  
*dec. 35. nu. 4. vers. quia.*

Et tandem tolluntur omnia, ex quo ver-  
 samur in alienationibus decimarum, & nec  
 in gratia si in euidentem, nec in Breue Si-  
 xti V. fuit derogatum Concilio Lateranen.  
 28 quod † prohibet decimas in laicos aliena-  
 ri, de quo in *cap. prohibemus extra de decim.*  
 Sed solum in dicta gratia derogatur syno-  
 dis dioecesanis, & prouincialibus, cum  
 tamen constitutio conciliaris, seu facta à  
 26 Papa in Concilio Generali † requirat spe-  
 cialem derogationem, itaut non sufficiat  
 derogatio per clausulam nō obstantibus Ar-  
 chidiaconis. in *cap. 1. col. 1. de constit. nu. 6. Fe-*  
*lin. in cap. nonnullis nu. 2. de rescript. Eugen.*  
*conf. 26. nu. 27. lib. 1. & in puncto Rot. decis.*  
*223. par. 1. diuers. & coram Canal. decis. 229.*  
*nu. 3. & 4. & dec. 101. num. 1. & 2. & 247.*  
*nu. 10. & 11. in Albiganen. decimarum vi-*  
*gesimaquinta Iunij, & 8. Nouembris 1627.*  
*coram Illust. Card. Virile.*

Et ita vtraque &c.

✠ \* Est supra in hac parte dec. 295.

REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Anconitana Censuum.

Die Mercurij 20. Februarij 1630.

ARGUMENTVM.

Negatiua, quod non extant alia bona in hæ-  
 reditate, ex quo probetur. Remedium  
 ordinarium, si quis habeat, an possit vti  
 extraordinario. Actio subsidiaria, quando  
 habeat locum.

S V M M A R I V M.

- 1 Bona alia, quod non adsint in hereditate,  
 negatiua ista bene probatur ex inuentario.
- 2 Minor, qui petit se restitui, quia dicit se  
 læsum ex aditione hereditatis, quid proba-  
 re teneatur.
- 3 Mulieri qui in subsidium vult exigere do-  
 tem ex bonis fideicommissi, incumbit onus  
 probandi bona libera non extare, & nu. 7.
- 4 Mulier si dicat non esse alia bona mariti,  
 præter illa, quæ sunt subiecta fideicommissis,  
 habet intentionem fundatam, ita ut contra-  
 rium asserenti, incumbat onus probandi. 3

5 Statutis consuetudinibus locorum statu in so-  
 lemnitatibus inuentarij.

6 Bona, quando præsumantur consumpta.

9 Remedium ordinarium, quando quis habet,  
 non potest vti extraordinario.

10 Tutores non tenentur, nisi de contentis in  
 inuentario riti, & recte confecto.

11 Papillus, quando est læsus, vel potest agere  
 contra tutorem via ordinaria, vel contra  
 alios via extraordinaria, & restitutionis  
 remedio, & nu. 12.

13 Remedio extraordinario licet cuilibet agere,  
 ubi pinguius per illud prouidetur.

14 Actio subsidiaria quando non habeat locum.

15 Heres si emat aliquid ex pecunia heredita-  
 ria proprio nomine, ad hoc ut fiat hære-  
 ditaria in subsidium probandum est, quod  
 nihil aliud fuerit in bonis defuncti tempore  
 mortis.

16 Castren. in l. sed & si S. I. nu. 1. ff. de petit. hæ-  
 red. declaratur.

17 Vtile per inutile non vitiatur in indiuiduis.

18 Filius pro sua legitima, & mulier pro dote  
 non possunt agere contra bona fideicommissa-  
 ria, nisi in subsidium pro concurrenti  
 quantitate.

19 Propter necessitatem ea, quæ conceduntur,  
 regulantur pro modo necessitatis, & qua-  
 tenus necessitas urget. aut equitas dicat.

20 Actio cui competit, multo magis competit re-  
 tentio.

21 Perseruatio generalis, & ampla comprehen-  
 dit omne ius, quod alicui competit.

DECISIO CCCLI.

✠ DIE 22. Iunij 1629. \* fuit resolutum;  
 non extare alia Bona Petri, quæ  
 Triumphus suffragentur, & hodie cum su-  
 per eisdem causa denuo proponeretur,  
 Domini steterunt in decisio, licet enim vi-  
 deatur Leonij incumbere onus probandi  
 non extare alia bona, dum sunt actores,  
 & intendunt subsidiariam intrare, tamen  
 hæc † negatiua visa fuit sufficienter proba-  
 ta ex inuentarijs tutorum l. fin. S. licentia C.  
 de iur. delib. cum alijs in dicta decisione al-  
 legatis in *vers. ratio resolutionis*, & hoc etiā  
 ad effectum subsidiaria Guid. Papa dec. 140.  
 nu. 5. vbi quod minor, qui petit restitui,  
 † quia dicit se læsum ex aditione heredita-  
 tis, tenetur quidem probare hereditatem  
 non soluendo, sed probat sufficienter, si  
 dicat tantum est in hereditate, & non  
 plus iuxta gloss. in leg. cum de lege *vers. He-*  
*redis probatio*, ff. de probat. prout etiam  
 † mulieri, quæ in subsidium vult exigere  
 dotem



dorem ex bonis fideicommissi incumbit onus probandi bona libera non extare, *Bertrand. conf. 161. nu. 26. lib. 3. Crauet. conf. 67. num. 4. Corn. conf. 3. nu. 3. leg. 3. Sebast. Medic. de acquir. rer. dom. glos. 2. p. 1. nu. 45. & esse veram sententiam attestatur Molin. de primog. hispan. lib. 4. cap. 7. num. 34. tamen verum est quod eo ipso, quod mulier + dicit non esse alia bona mariti, præter illa, quæ sunt subiecta fideicommissio, habet suam intentionem fundatam, & probatam, ita vt dicenti alia bona extare incumbat onus probandi, & dicta bona ostendendi, *Dec. consil. 519. numer. 7. & per tot. Gancer. var. resolut. lib. 1. cap. 9. num. 103. Gratian. discept. 570. num. 19.**

4 Quod autem dicebatur, inuentarium non fuisse ritè, & in forma iuris factum, fuit iam sublatum in eadem decisione *vers. quod autem inuentarium*, prout etiam hodie tollitur cum inuentaria fuerint magis extente data, ex quibus ad oculum patet fuisse confecta seruatis omnibus solemnitatibus requisitis ex statuto Anconæ *collat. 2. num. 23.* In solemnitatibus + autem inuentarij statur statutis, aut consuetudini locorum. *Ias. in d. l. fin. in princ. num. 5. & Valasc. de cif. 52. num. 22. cum alijs in dict. dec. allegatis.*

De bonis autem in inuentario descriptis, tam mobilibus, quàm immobilibus, & præteritis melioramentis Leonij dederunt bonum exitum, in primis enim quod attinet ad mobilia, aut fuerunt distracta per creditores, aut nunquam fuerunt pœnes dictos Leonios, aut eorum tutores, sed apud tertios, quæ propterea ipsi non tenebantur inquirere, nec exigere, nec aliam quam prædictam de eis reddere rationem, ex plene deductis in eadem decisione *vers. Bona verò in inuentario*, quæ hodie Dominis placuerunt, & sic non est cur reperantur prout nec etiam opus est respondere ad illud obiectum, nempe existentiam mobilium apud tertios excludere subsidiariam, saltem pro rata parte in concursu creditorum, quia etiam placuit responsio data in *d. decis. vers. Non obstat* etiam nimirum, 6 quod + illa præsumuntur consumpta, & in omnem casum esse intricata, quæ ideo Leonij discutere non tenentur ad effectum, vt intrare possit subsidiaria, ex *doctr. Castren. in l. inter eos §. creditor, ff. de fideiuss. & in fortioribus terminis Rot. Iann. decis. 156. num. 7.* & in mulier agente subsidiaria contra bona prohibita alienari, + quia non ex- 7 tabant bona libera in hæreditate, ex qui-

bus dos posset restitui, dixit *Rot. decis. 472. num. 2. par. 1. diuers. & in Romana Saluiani 7. Aprilis 1628. in fin. coram me.* Alioquin enim fere nunquam intraret subsidiaria, quia semper creditores opponerent de rebus hæreditarijs penes alios vt fuit etiam ponderatum in *eod. vers. Non obstat etiam.*

Nec dicatur quod in inuentarijs aliqua bona mobilia non sint distinctè, & in individuo descripta videlicet quatuor coramina, quatuor lintea, & sic de singulis, sed in confuso, videlicet vna arca coraminum, duæ capsæ supellectilium, & alia huiusmodi, itaut præcisa quantitas, & valor singulorum mobilium sint incerta, quia non est verum in facto, nisi quoad coramina, quæ etiam fuerunt sic descripta, *corami per doi fornimenti di Camera, vt in 2. sommario iurium dato die 21. Iulij 1628. num. 1. §. 2.* Nec est verum, quod in inuentarijs tam primo quàm secundo, legantur vna arca coraminum, & duæ capsæ supellectilium, & in omnem casum dum ideo inuentaria non possent dici nulliter facta, sed nihilominus valerent, & de prædictis mobilibus, sicut prætenditur descriptis Leonij, qui de tempore confectiois inuentarij erant infantes, taliter, qualiter fieri potuit, bonam redderunt rationem, prout in dicta decisione semper intrat, quod inuentarium valide confectum probat negatiuam, itaut dicenti extrare + alia bona, & rationem non fuisse bene redditam incumbat onus probandi ex supradictis.

Non etiam releuat si dicatur Leonios posse agere contra tutores negligentes in recuperando aut inquirendo mobilia, quæ erant penes tertios aut demum in non describendo ea distinctè in inuentarijs, vt prætenditur, itaut Leonij dum habent remedium ordinarium, videlicet actionem tutelæ contra tutores non possint agere subsidiaria quæ est remedium extraordinarium quia ultra, quod vt dictum est descriptio fuit distinctè facta, & tutores non tenentur nisi de contentis + in inuentario ritè, & rectè facto, in quo non debuerunt describi, qui erant penes tertios, nec illa hodie Leonij tenentur inquirere, præsertim cum sint intricata, in omnem casum certum est, quod tutores excusarentur, dum eis fraus, aut dolus non posset imputari, aut alias non probaretur pupillis, aut hæreditati fuisse causatum damnum, & præterea cessat difficultas, quia est in electione + pupilli agere aduersus tutores via ordinaria, aut contra alios via extraordinaria, & remedio



medio restitutionis l. etiam la prima, ubi  
Bart. & leg. fin. ubi Salicet. C. si tutor, vel cu-  
rator interuenerit, in puncto, quod sit in  
electione minoris agere contra tutores ob  
omissionem, & vel malam confectionem  
inventarij, vel agere contra alios via ex-  
traordinaria Cacer. var. resol. par. 3. cap. 2. nu.  
88. & accedit quod licet agere remedio &  
extraordinario ubi pinguius per illud pro-  
videtur l. qui bona fide S. si quis opus, ubi  
Bart. ff. de damn. infect. Menoch. cōf. 380. n. 32.

Quod verò attinet ad melioramenta il-  
la, quæ prætenduntur fecisse Petrum in  
domo sita in castro Camburani, non sunt  
attendenda, quia dicta domus possidetur  
per Triumphos, vt fuit dictum in ead. decis.  
vers. quoad stabilia, & minus attendi debent  
illa, quæ prætenduntur facta in prædio fan-  
cti Appollinaris, quibus meritò in dicta  
decisione non fuit responsum, quia nec  
hodie probantur ex reuelatione Dionoræ  
scripta manu eiusdem illius factoris, scilicet  
famuli, quæ nullo modo fidem facit ex  
deductis in eod. decis. vers. unde non obstant  
reuelationes.

Tandem quoad bona stabilia solum fuit  
facta difficultas circa quatuor salmas præ-  
dij sancti Appollinaris de quibus in d. dec.  
vers. relique quatuor salma, quorum valor  
est iam liquidatus ex subastatione de his  
facta cum fructibus tunc pendentibus de  
anno 1618. in scutis 352. monetæ, vt Triu-  
phi dicebant, & quæ impedire debeant sub-  
sidiariam in totū ex Castrensi in l. sed, & si lege,  
S. i. n. 5. in lect. Auenionen. ff. de petit. hared. ubi  
quod ad hoc, vt resempta ex pecunia hæredi-  
taria per hæredē proprio nomine fiat hære-  
ditaria in subsidiū probandū est, quod nihil  
aliud fuerit in bonis defuncti tēpore mortis.

Sed fuit responsum 1. quod doctrina  
Castrensis debet moraliter intelligi, & iuxta  
naturalem, & proportionatum sensum.  
Ita ut pro concurrenti quantitate quæ repe-  
ditur in hæreditate non possit intrare sub-  
sidiaria, intrare autem in eo, in quo hæ-  
reditas non est soluendo cum non versemur  
in indiuiduis & utile per inutile & non vi-  
tietur, prout in simili pro concurrenti  
quantitate bonorum liberorum filius pro  
legitima, aut mulier pro dote non possunt  
agere contra bona fideicommissi aut con-  
tra legatarios respectiue & si verò illa non  
sufficiunt rectè pro residuo in subsidium  
agunt Gab. conf. 128. nu. 5. lib. 1. Grat. discept.  
570. num. 10. & ratio est clara quia sub-  
sidiaria datur ex quadam necessitate, sic di-  
stante æquitate non extantibus bonis hæ-

reditarij, aut liberis expeditis, in quibus  
possit fieri exequutio quæ autem propter  
necessitatem conceduntur, regulantur  
pro modo necessitatis, & quatenus neces-  
sitas vrget, aut æquitas dicat, Bart. in l. 1. S.  
ult. n. 1. ff. de ferijs, Dec. in l. si donatione n. 17.  
ante fin. C. de collat. Gabr. & Gratia. ubi supra.

Præterea, & 2. fuit benè responsum,  
quod doctrina Castrensis in præsentī nullo  
modo procedit, sed subsidiaria intrat in  
totum, ex quo Leonij possunt dictas qua-  
tuor salmas retinere pro illis suis creditis  
prioribus, & potioribus in multo maiori  
quantitate, nempe pro expensis, quas fe-  
cerunt pro dictis salmis recuperandis in  
longa, & dispensiosa lite habita cum capel-  
la Burghesia, vt fuit latius deductum in  
d. decis. in eod. vers. Reliquæ, & deinde ita ut  
cesset prorsus omnis difficultas, quia Leo-  
nij erant creditores Petri in scutis 475 1.  
quia tanti sancta domus Lauretana à Petro  
emit medietatem prædij Lumbriani, cum  
tamen census, de quibus agitur, sint so-  
lum valoris scut. 435 1. vnde si contra di-  
ctos census, in defectum aliarum rerum  
hæreditariarum Petri competit Leonij  
subsidiaria pro recuperatione dicti præ-  
tij, ex quo census illi fuerunt ex dicto præ-  
tio empti, multo magis eis competit reten-  
tio dictarum quatuor salmarum pro resi-  
duo eiusdem prætij, idest pro scutis qua-  
tuorcentum pro quibus fuit Lenijs ius re-  
seruatum in sententia bonæ mem. Vbaldis  
contra alia bona hæreditaria Petri iuxta  
iuris regulam, quod cui & competit actio  
multo magis competit retentio de qua  
DD. in l. si non sortem S. si centum. ff. de condi-  
tion. indebite Bald. in l. 2. in 3. notab. C. de fi-  
deiussor. & late Surd. decis. 277. per. tot.

Non obstat, quod contra prædictam re-  
tentionem Triumphi opponunt de renun-  
tiatione facta à Leonibus de istis quatuor  
Salmis, quia illi talem renuntiationem fe-  
cerunt sine præiudicio omnium aliorum  
quorumcunque iurium ipsis Leonibus quo-  
modocumque, & qualitercumque, &  
quauis alia causa competentium, & com-  
petitorum, & non aliàs &c. quæ & præ-  
seruatio adeò generalis, & ampla omne-  
ius, quod Leonibus tunc competebat com-  
præhendit, & sic etiam istud retentionis  
iuxta textum in l. 4. S. si in venditione, ff.  
quib. mod. pign. vel ipot. sol. Mariba de claus.  
p. 1. claus. 158. n. 1. in fin. Gratian. disceptat. fo-  
rensis. cap. 918. num. 29.

Et ita vtraque parte informante, &c.

Est supra in hac parte decis. 310.



REV. P. D. MERLINO DECANO.

Romana Separationis thori,

Die Veneris 1. Martij 1630.

DECISIO CCCLIII.

Et impressa coram Merlino 10: primo decif. 446.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Cæsaraugustana Cathedralitatis.

Die Veneris 1. Martij 1630.

ARGUMENTVM.

In hac decisione latè, & diffusè tractatur, & discutitur illa antiqua controuersia orta inter Ecclesiam S. Mariæ de Pilari Cæsaraugustæ, & Ecclesiam S. Saluatoris eiusdem Ciuitatis, occasione Cathedralitatis.

S V M M A R I V M.

1 Cathedralitico flatu firmato, intrat presumptio primordialis atque originaria Cathedralitatis, donec contrarium non probetur.

2 Quæ presumptio multo magis operatur quando concurrunt plura adminicula.

3 Ecclesia quando nominatur magistra, per hoc non solum denotatur maioratus ratione dignitatis, sed etiam antiquitatis, & num. 4.

5 Ecclesia S. Mariæ de Pilari Cæsaraugustæ fuit donata Ecclesie Sancti Saluatoris eiusdem Urbis.

6 Ecclesia maior regulariter cum Ecclesia minori non unitur, sed bene e contra.

7 Mauri post occupatas Hispanias conueriebant principalis Ecclesias Ciuitatum Christianorum in Mezquitas, & num. 105.

8 Fidei Christiane fundamentum principaliter in maioribus Ecclesijs asseruatur.

9 Gentile in locis, in quibus Crux, Præsepe, & alia salutis nostræ mysteria seruabantur, statuas Iouis, Veneris, &c. collocabant.

10 Ad Fidei Christianæ incrementum diuina voluntate effectum est, ut B. Petrus Apostolus, & Paulus in Vrbe martyrium paterentur.

Roma, ubi caput superstitionis erat, illic caput sanctitatis quiescit num. 10.

Roma, ubi Gentilium Principes habitabant, illic Ecclesiarum Princeps moratur num. 10.

11 Delubra Gentilium Christianæ Religioni

cului, olim per veneranda Gracis illationem mancipabantur.

12 Ecclesia Sancti Saluatoris Cæsaraugustæ, licet sit antiquissimi operis, retinet tamen speciem eminentis, et sumptuosi edificij, et num. 108.

13 Ecclesia Sancti Saluatoris Cæsaraugustæ, quod etiam ante Maurorum occupationem esset Cathedralis, qui hoc asserat, et num. 14. et 15.

16 Episcopi Cæsaraugustani nonnulli sanctitate insignes specialiter præfuerunt in Ecclesia Sancti Saluatoris.

17 Inscriptionibus plurimum defertur, maxime in antiquis.

18 Verbum Metropolis quid designet. Verba, ubi non conueniunt, cessat dictorum verborum qualitas, num. 18.

19 Cathedrales due, tanquam duo capita æque principaliter in eadem ciuitate non dantur.

20 Ecclesia Sancta Marie de Pilari Cæsaraugustæ, qualiter admirabiliter fuerit fundata traditur.

21 Quæ historia stabilita est testimonijs grauisimorum Authorum, et nihil est tota Hispania sacratius, et venerabilius.

22 Et ista traditio est adeo corroborata, ut sit quasi de fide, taliter quod non esset tentus pro Catholico, qui de hoc dubitaret.

23 Scriptoribus, atque Historicis standum est.

24 Ecclesia alicuius erectio benè probatur per Scriptores, et Historicos.

25 Cathedralitatis antiquæ status probatur ex Historicis, et Chronicis.

26 Factum antiquissimum, ac res vetustissima maiorum traditione probatur.

27 Scriptoribus, et Historicis passim fides adhibetur, et num. 80.

28 Testes, qui in antiquioribus, et viuientium memoriam planè excedentibus deponunt de publica fama, voce, et traditionibus antiquis, plenissimè probant.

29 Cathedralitas oritur dato Ecclesia, et Episcopo, ratione coniugij spiritualis, et num. 30.

31 Apostolorum nullus, præter Beatum Petrum, vel eos, quos eius Successores constituerant, Scerdoes, Ecclesias Cathedrales, in Italia, Hispania, Gallia, etc. fundarunt.

32 Cop. si quis nesciat 11. distinct. declaratur.

33 Ecclesias fundare tantum ad Beatum Petrum tanquam caput Ecclesie pertinebat.

34 Apostolus nullus fundauit Ecclesias nisi mandato iussu, permissione, ac auctoritate Petri, et num. 40.

35 Petrus Apostolus Dei monitu, mandatum, permissionem, ac auctoritatem fundandi Eccle-



- Ecclesias cæteris Apostolis dedit.*
- 36 *Iacobus Apostolus supposita Petri auctoritate. Sedem Cathedralem Casaraugustanam in Ecclesia Sancta Maria instituit, & in illius Episcopum destinavit Athanasium.*
- 37 *Ioannes Apostolus ordinavit in Episcopum Smirna Policarpum.*
- 38 *Paulus Apostolus Dionysium in Atheniensem Timotheum verò in Ephesinum Episcopum creavit.*
- 39 *Apostolorum consuetudo erat prescindi Episcopum unicuique Civitati, in quo verbum Dei predicaverunt.*
- 41 *Iacobus Apostolus plures Episcopos, & Ecclesias Cathedrales in Hispania constituit.*
- 42 *Petrus Apostolus primo direxit septem Episcopos in Hispaniam, ex numero discipulorum à Iacobo Apostolo ad fidem conversorum, declara. n. 43. & 44.*
- Proximus ille dicitur, quem nemo antecedit num. 42.*
- 45 *Flavius Lucij Dexterii historia, quod Iacobus Apostolus ordinaverit in Episcopum Casaraugustana Athanasium, an sit vera, & nu. 47. & 48.*
- 49 *Historia scripta post motam litem an sit fides adhibenda & nu. 49.*
- 50 *Casaraugustani Episcopi ab Athanasio usque ad annum 1118. resederunt in Ecclesia de Pilari.*
- 51 *Ex denominatione alicuius loci resultat argumentum personalis residentie.*
- 52 *Episcopi residentia presumitur penes Ecclesiam Cathedralem.*
- 53 *Prelatus domus sue habitationis tenetur habere penes Ecclesiam Cathedralem.*
- 54 *Habitationis presumptio deducitur ex sepulchro.*
- 55 *Matrimonium spirituale contrahitur inter Episcopum, & Ecclesiam.*
- 56 *Coniugij vinculum id exigit, ut coniuges nec post mortem separentur.*
- 57 *Breviariorum magna est auctoritas.*
- 58 *Historia posita in Breviarijs sunt tanquam canonizata per Ecclesiam.*
- 59 *Leges civiles in Canonum sanctionibus relate per Ecclesiam approbari dicuntur.*
- 60 *Episcopi per multum tempus extra suam Cathedralem esse prohibentur.*
- 61 *Gelasius Papa II. plenariam Indulgentiam concessit omnibus Christi fidelibus manus adiutrices porrigentibus reparationi Ecclesie S. Marie de Pilari Casaraugustana.*
- 62 *Verbum Ecclesie, absque ulteriori Expressione, tanquam antonomastice sumpta intelligitur de Ecclesia Cathedrali.*
- 63 *Declarationi eius, qui aliquid dicit, standum est.*
- 64 *Declarationi testis loquentis in genere standum est.*
- 66 *Imagines Agni Paschalis sunt propria signa Cathedralitatis Ecclesie Casaraugustana.*
- 67 *Insignis, & inscriptionibus maxime in antiquis est plurimum deferendum.*
- 68 *Prescriptio intrat stante scientia, & patientia.*
- 69 *Sententia antiquissima plenè probant etiam sine actis.*
- 70 *Et maxime, quando non agitur de eius canonizatione, aut requeutione non agitur, sed tantum adducuntur ad probandum.*
- 71 *Ex sententijs, licet in Curijs secularibus emanatis, Rota solet desumere adminiculum.*
- 72 *Cathedralitatis adminiculum est, quando in Ecclesia adsunt vestigia, & reliquie, quæ præter ius Cathedralitatis ei convenire non possent.*
- 73 *Ecclesia Cathedralis tantum habet prerogativam celebrandi festum dedicationis Ecclesie.*
- 74 *Decimas exigendi facultas in territorio Civitatis soli Cathedrali competit.*
- 75 *Ecclesia Cathedralis solum habet campanam, quæ de interdicto nuncupatur.*
- 76 *Defunctorum corpora ius extrahendi ex alienis parochijs, illaque sepeliendi, Ecclesijs omnibus est prohibitum exceptis Cathedralibus.*
- 77 *Sacramentorum administratio omnibus indistinctè competit Cathedrali.*
- 78 *Adminicula multa simul iunguntur ad probandum.*
- 79 *Cathedralitatis antiqua ius, ut retineatur, & continetur unicus etiam actus sufficit.*
- 81 *Probationes ad invicem sese coadiuvant.*
- 82 *Probationes per indicia, coniecturas, & presumptiones sufficiunt ad probanda facta antiquissima amplia nu. 83.*
- 84 *Presumptio eliditur per contrariam probationem.*
- 85 *Status presens, quando non potest concurrere cum statu antecedenti, tunc de presenti non presumitur in futurum.*
- 86 *De initio, ubi constat, tunc cessat presumptio cuiuscumque alterius anterioris initij.*
- 87 *Cathedra est magna dignitas Magistrorum.*
- 88 *Cathedra propriè accipitur pro sede Doctoris, & Prælati.*
- 89 *Copia copia nullam fidem meretur.*
- 90 *Scriptura ad hoc ut probeat, omnino requiritur recognitio.*
- 91 *Archivium ad hoc, ut dicatur legitimum, quæ requirantur.*
- 92 *Archivium illorum, de quibus interesse agitur, est suspectum.*



- 93 *Testes interressati non probant.*  
 94 *Archiepiscopi auctoritas non dat robur scripturæ informi.*  
 95 *Enunciatiua Principis ad supplicationem partis emanata, & à Principe extraneo; ac de veritate rerum minus instructo non probant.*  
 96 *Cathedra penes quancumque Ecclesiam semper est eadem non dependens à loco.*  
 97 *Subrogatio nihil immutat.*  
 98 *Enunciatiua erronea, & aequivoca nihil, aut parum probant.*  
 99 *Confirmatio non extendit confirmatum.*  
 100 *Referens ubi aliter loquitur, quam relatum, attendendum est relatum.*  
 102 *Ecclesia olim, quando edificabantur caputillarum respiciebat partem Orientalem, & num. 103.*  
 104 *Cemeteria apud Ecclesias, & maxime Cathedralas perpetuò fuerunt.*  
 105 *Argumentum deductum ex eo, quod apud Historicos nulla habetur mentio, est leuissimum, & num. 106. & 107.*  
 108 *Zurit, in indic. rerum de Aragonen. notatur de instantia.*  
 110 *Ecclesia spiritualiter sumpta est fidelium collectio.*  
 111 *Martinez cap. 20. lib. 2. declaratur.*  
 112 *Martinus Carill. de histor. Sancti Valerij declaratur.*  
 113 *Erasmus ab Aynsa lib. 2. cap. 11. declaratur.*  
 114 *Testium dicta, quando fuerunt conquassata à dictis testium contrariorum, nihil relevant.*

## DECISIO CCCLIII.

**D**VBITAVI: An constet Ecclesiam Beatæ MARAE Virginis de Columna, seu (ut vulgo dicitur) de Pilari fuisse antiquitus Cathedralam? Et Domini post susceptam pluries super hoc dubio disputationem, nempe 10. Maij 1627. 20. Aprilis 1629. & 28. Ianuarij præteriti, hodie tandem negotio maturè discussso, affirmatiuè responderunt.

Quamvis enim in contrarium diceretur, quod quemadmodum controverti non potest, quin Metropolitana Ecclesia Sancti Saluatoris fuerit hanc usque in diem in perpetuò statu Cathedralitatis, ab eo tempore, quod gloriose recordationis Rex Aragonum Alphonsus, Hispaniarum cognomento Imperator ex Maurorum tyrannide Cæsaraugustam vindicavit: sic etiam ex hoc ultimo, & longissima quidem quin-

gentorum ac amplius annorum diuturnitate, firmato statu Cathedralitico, intrat præsumptio primordialis, atque originariæ Cathedralitatis, & usque ab initio; donec plenè, ac concludenter probetur contrarium l. ex persona ubi Salicet nu. 2. C. de probat. Alexand. cons. 74. nu. 15. lib. 4. Alciat. de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 26. nu. 1. Everard. in loco à tempore ad tempus vers. 6. istud. argumentum, Menoch. præsumpt. 64. lib. 6. Rot. dec. 233. nu. 1. par. 1. ubi agitur de præsumendo statu Parochialitatis, & decis. 402. num. 5. par. 2. recent. Quæ quidem præsumptio tanto magis operatur in casu isto, cum pluribus adminiculis corroboretur. Rot. d. dec. 233. nu. 2. p. 1. recent.

Primum adminiculum deducitur ex sententia Petri Libranæ, primi huius nominis Episcopi Cæsaraugustani, lata de anno 1128. & sic in facto recenti, decem scilicet annis post Mauros debellatos emanata: prout in alia sententia Alphonsi pariter Archiepiscopi enunciatur, de anno 1513. in qua præcipitur Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, ut in omnibus, & per omnia se conformet cum Ecclesia Sancti Saluatoris, tanquam cum Magistra, ac Superiore sua: quod verbum, & Magistra, usurpatum etiam in aliis posterioribus sententijs, nempe Sancti de anno 1221. Petri Tarraconen. de anno 1241. & Alphonsi prædicti de anno 1513. donat maiorem non solum & dignitatis, sed etiam antiquitatis ad text. in cap. ad audientiam il. 1. de Eccles. edific. Quæ sanè antiquitatis maioretas designat statum Cathedralitatis ab antiquiori tempore, non habito quidem respectu ad solum decennium post recuperatam è Maurorum dominatione Cæsaraugustam, in quo temporis antiquitas non potest verificari: sed ad tempus longè antecedens, nempe tam ante inundationem, quam ipsa Maurorum inundatione.

Secundum neque absimile adminiculum desumitur ex testimonio Alphonsi, seu Aldephonsi Regis Castellæ; præfati Alphonsi Maurorum debellatoris priuigni, ac Hispaniarum Imperatoris pariter nuncupati: qui anno Domini 1134. & sic sexdecim annis post recuperatam è Maurorum manibus Cæsaraugustam, confirmandis eiusdem debellatoris Alphonsi, necnon Ranimiri fratris prædecessorum suorum concessionibus factis Ecclesiæ Sancti Saluatoris, eandem Ecclesiam inter cæteras antiqui nominis famosissimæ excellentiæ, privilegio gloriosissimam non solum appellat, prout etiam



etiam appellatur ab Alexandro III. Pontifice in confirmatione donationis decimarum, necnon à Martino Rege Aragonum in priuilegio, mandante, vt Reges Aragonum in Ecclesia Sancti Saluatoris propter illius antiquitatem coronentur, sed ad subleuandum ipsius paupertatem, inter alias Ecclesias in Episcopatu Cæsaraugustano existentes, donat † specificè Ecclesiam Beatæ Mariæ de Pilari: vt latius in priuilegio. De cuius concessione non videtur ambigendum, cum de illo testentur Hieronymus Zurita lib. 1. *Annal. cap. 54.* Hieronymus Blancas in *commentar. rer. Aragonen. fol. 141.* Abbas Sancti Ioannis de la Penna in *sua historia lib. 2. cap. 20. pag. 357.* Pater Didacus Murillo de *miraculosa fundatione Angelica domus tract. 2. cap. 27. pag. 227.* & super tertio deponat de visu Magister Hieronymus Cassauante, & enuncietur etiam in Bullis Adriani IV. necnon Alexandri III. in quibus prædictæ donationes, expressa etiam Ecclesia Beatæ Mariæ confirmantur. Vnde ex his duo resultant antiquæ Cathedralitatis argumenta ad fauorem Ecclesiæ Sancti Saluatoris. Primum ex eo quod expulsis vix Mauris nuncupatur famosissimæ excellentiæ, & antiqui nominis priuilegio famosissima. Secundum ex eo, quod donatur Ecclesia Beatæ Mariæ: quæ si aliquo tempore fuisset Cathedralis, non fuisset donata etiam per viam vnionis Ecclesiæ inferiori: cum regulariter † Ecclesia † maior inferiori non vnietur, sed è contra, *Oyed de incompatibilit. benef. p. 2. cap. 3. nu. 4. vers. & ita dignum.*

Tertium adminiculum, deriuatur ex notissima Maurorum consuetudine, qua post occupatas Hispania † passim utebantur in conuertendis principalibus Ecclesijs Ciuitatum Christianorum in Mezquitas: vt præter Chronicas generales Hispaniarum id de proprijs Regnis testatur Petrus Aragonum Rex Primus in priuilegio concesso anno Domini 1096. incipien. *Neminem latere, &c.* quod de verbo ad verbum transcripsit *Franciscus de Aynsa rerum memorabilium Osea lib. 4. cap. 5. pag. 525.* & concordat *Martinus Carillo in historia Sancti Valerij fol. 240.* vna cum testibus, qui dantur. Quod eo demum consilio faciebant Mauri, vt ita deletis, abolitisque memorijs, ac Christianæ fidei fundamentis, quæ principaliter in maioribus Ecclesijs asseruantur, fides ipsa aboleretur; ac præsidia subinduceretur Mahometica. Quam porro consuetudinem à Gentilium acceperunt exemplo;

qui ijs in locis, † in quibus Crux, Præsepe, aliaque redemptionis, ac salutis nostræ mysteria seruabantur, Statuas Iouis, Veneris, ac Adonidis collocabant, quo sacrorum eorundem mysteriorum monumenta, ac vestigia obsolescerent, vt elegantissimè de Adriano refert *Paulinus epist. 11.* Hieronymus *epist. 13. Sener. Historiar. lib. 2.* Ambrosius in *Psal. 43.* quorum verba transcribit *Baron ad ann. Christi 139. num. 5. & 6. fol. 93. & 94.* & habetur in lectionibus festi Exaltationis sanctæ Crucis 3. Maij. Sic etiam è conuerso ad Christianæ fidei incrementum diuina † voluntate effectum est, vt Beatissimi Apostoli Petrus, & Paulus in Vrbe Roma martyrum paterentur: vt ubi caput superstitionis erat, illic caput quiesceret sanctitatis: & ubi Gentilium Principes habitabant, illic Ecclesiarum Principes morarentur vt inquit *Ambrosius in cap. Beati 2. qu. 7.* & iisdem ipenè verbis loquitur *S. Maximus Episcopus in sermon. de Apostolis*, quem recenset *Michael de Anninon. de vnitae Oniliis cap. 18. nu. 4. & 5.* & in specie delubra, † Gentilium Christianæ Religionis cultui fuisse olim per venerandæ Crucis illatione mancipata habemus ex præcepto *Theodosij in suo Codice l. vlt. tit. 10. lib. 16.*

Hunc verò vsum post occupatam Cæsaraugustanam seruasse Mauros in Ecclesia Sancti Saluatoris, eandemque tanquam maiorem Ciuitatis illius Ecclesiam conuertisse in Mezquitam maiorem, tantò magis videtur verisimile, † quo Templum istud S. Saluatoris, licet antiquissimi sit operis, retinet tamen speciem eminentis, ac sumptuosi ædificij, ad formam Crucis, latitudinis passuum 90. longitudinis verò 110. totaque illius moles quatuor magnarum columnarum ordinibus sustinetur, vt constat ex descriptione illius, quæ habetur apud eundem *Didacum Murillum de miraculosa fundatione Angelica Capella dict. tract. 2. cap. 27.* Ac propterea plurimum differt à communi structura Mezquitarum, quas Mauri non ædificabant in formam Crucis, nec admodum eminentes, aut eleuatas: sed submissas, atque obscuras, vt patet ex ædificio Corduben. Ecclesiæ, quam pro Mezquita fuisse à Mauris constructam, ac postea à Sedi Cathedrali destinata, referunt Historici, & præcipuè *Mariana de rebus Hispan. lib. 7. cap. 7.* Et prædicta tanto facilius videntur procedere, cum de huiusmodi fabrica adeo insigni, à Mauris constructa, nulla apud authores mentio habeatur; prout extat memoria de præfata Ecclesia



Corduben. apud Marianam, & alios; & similiter de minoribus ædificijs per Reges Mauros Cæsaraugustæ constructis passim, habentur memoriæ apud Hieronymum de

- 13 Et in specie quoddam Ecclesia † S. Saluatoris etiam ante Maurorum occupationem fuerit Sedes Cathedralis, ac à Maurorum impuritibus, quibus prophanata fuerat, expiata, ad primæuum Cathedralitatis statum restituta fuerit, visus est firmasse Zurita in indice rerum Aragonensium lib. 1. pag. 38. ibi Ecclesia Cæsaraugustana, primis propagata Christiana Religionis sæculis sacra, & Sanctorum Valerij, ac Brailij Infulis, ac Vincentij Martyris illustrata doctrinis, sacrorumque Conciliorum sanctionibus, Orbis Christiani celebratione commemorata, à Nepharijs impij cultus vestigijs solemnibus ceremoniarum Religione expiata, & Deo Optimo Maximo seruatori ex voto, quod Imperator pulcherrima, florentissima, potentissimæq. Urbis esset potitus factis, & laudibus instauratur, & consecratur. Et clarius lib. 1. Annal. ibi. Consecrata fuit Mesquita maior, & dedicata Ecclesia nostro Redemptori sub titulo Sancti Saluatoris eodem anno, &c. Itaque in suo proprio loco restaurata Sedes Cathedralis, qua fuit Val-
- 14 de nominata in primitiua Ecclesia. Et † cum Zurita videntur contentire Martinez Abbas Sancti Ioannis de Rupe in Historia foundationis illius Monasterij lib. 2. cap. 20. & lib. 5. cap. 19. in fine Martinus Carilla in Historia Sancti Valerij fol. 140. quos omnes refert. Franciscus de Aynsa in prefato lib. memorabilium Ciuittatis Osce lib. 1. cap. 1. ubi similia in hanc rem adducit exempla Cum
- 15 † quibus conuenit Breuiarium Cæsaraugustanum in sexto translationis Sancti Valerij in prima electione, ibi: Magna per vniuersum Orbem Christianis fuit lætitia, Cum Cæsaraugustana Ecclesia que per quadringentos annos captiuata, spiritibus deserviebat immunis fidei libertatem recepit: & ad Christum reuersa ipsum Deum, & Dominum voce libera ausa est profiteri, & in eius laudibus resonare. Et concordant super tertio quatuor testes, examinati in causa Dedicationis. Quorum primus, qui est Ioannes Briz Martinez, deponit ex sententia Didaci de Espe, viri eruditi, & insignis antiquitatum Aragonensium indagatoris, vt testatur Hieronymus Blancas in prefatione ad comment. Aragonum in Epistola ad Garziam de Loaysa, & Didacus Murillo in dicto tract. 2. cap. 51. pag. 441. & in lib. 1. cap. 19.

Quartum denique ac postremum pri-

mordialis, seu originariæ Cathedralis huiusmodi adminiculum, pro Ecclesia S. Saluatoris ea præbent argumenta, ex quibus deducitur nonnullos ex Episcopis Cæsaraugustanis, sanctitate, insignes, huic specialiter Ecclesiæ S. Saluatoris præfuisse, Sanctos nempe Valerium, ac Vincentium Martyrem, illius Archidiaconum, necnon Braulium.

Quod enim de de anno 306. Sanctus Valerius fuerit Ecclesiæ istius Episcopus, Vincentius verò Archidiaconus quoad Valerium colligi potest primo ex tenore concordie initæ de anno 1121. inter Episcopos Cæsaraugustanum, & Pampilonen. per hac formalia verba Translatio S. Valerij Episcopi de Rota in Cæsaraugustanam propriam Sedem; & sic Ecclesia S. Saluatoris, ad quam facienda erat translatio, appellatur propria sedes S. Valerij. Secundò ex instrumento translationis Capitis eiusdem S. Valerij de anno 1170. Ex cuius serie in toto Episcopatu Cæsaraugustano annuatim, sub die 20. Octobris in sacris Lectionibus recitatur, quò Aldephonsus secundus Rex Aragonum obtinuit caput S. Valerij: vt ad honorem Dei, & Ecclesiæ Cæsaraugustanæ, que Caput totius Regni est, & cui pastoraliter & corporaliter præfuit spiritualiter quoque præesset, &c. Quod ipse Rex proprijs manibus, &c. ad Ecclesiam Cæsaraugustanam per Petrum eiusdem Ciuittatis Episcopum transmisit &c. Ac postquam idem Rex Aldephonsus secundus misit ad dictam Ecclesiam S. Saluatoris Caput S. Valerij, quidam Prior Rotensis misit etiam Brachium S. Valerij, Antistitis eiusdem Ecclesiæ ad quam miserat Rex caput, &c. quo scilicet Reliquia tanti Pastoris, & Prælati, illiusque Sanctissimi Viri venerarentur in eadem Ciuitate, & templo, in quo præfuit tanta sanctitate: vt ad propositum huiusmodi translationis expressè loquitur Zurita Annal. lib. 2. cap. 26. Tertiò non tam respectu S. Valerij illius Archidiaconi id etiam videtur deprehendi ex testimonio Don Lupi Archiepiscopi Cæsaraugustani qui de anno 1361. in priuilegio exemptionis à charitativo subsidio Priori, Canonici, ac Capitulo S. Saluatoris concessio, loquens de eadem Ecclesia, inquit: Prædictam Cæsaraugustanam Ecclesiam, sponsam nostram ille Beatissimus eius Antistes Valerius cum ipsius Ecclesiæ Archidiacono Vincentio Martyre pretioso decorauit, pro Fide decertans Catholica &c. Quartò id suadent inscriptiones appositæ Reliquijs eorundem Sanctorum Valerij, ac Vincentij, quas Petrus



trus de Luna, Benedictus XIII. in Scisma-  
te nuncupatus, misit ad Ecclesiam S. Sal-  
uatoris in hæc verba: *Hoc est caput B. Vale-*  
*rii Confessoris, Episcopi huius Ecclesie Casa-*  
*raugustanae. Et hæc sunt Reliquiæ B. Vincen-*  
*tiij Martyris, Archidiaconi huius Ecclesie*  
*17 Casaraugustanae.* Quibus quidem et inscrip-  
tionibus plurimum defertur, maximè in  
antiquis, ut latè dicetur inferius. Quintò  
id inferunt Constitutiones Synodales sub  
titulo de Reliq. & venerat Sancti. testantes,  
Sanctum Vincentium officio, & ordine  
Diaconali fuisse in Ecclesia S. Saluatoris  
condecoratum; necnon affirmantes, San-  
ctum Valerium in eadem Ecclesia S. Sal-  
uatoris apparuisse cuidam successori suo  
in eadem sede: quæ apparitio, ut tradit  
*Cardin. Baron. in notis ad Martyrolog. sub*  
*die 26. Martij.* fuit de anno 1270.

Quod autem postremò S. Braulius de  
anno 636. & sic multò ante inuasionem  
Maurorum fuerit Episcopus Ecclesie S. Sal-  
uatoris, colligi videtur ex antiqua eiusdem  
Ecclesie Constitutione, sub eodem titulo  
de Reliq. & venerat. Sanctorum: in qua  
formalibus hisce verbis statuitur *ut sub Of-*  
*ficio duplici celebretur festiuitas inuentionis*  
*B. Braulionis, cum fuerit Episcopus ipsius Me-*  
*18 tropolis:* quod sanè postremum verbum et  
*Metropolis,* designat ad oculum Ecclesiam  
S. Saluatoris, & excludit Ecclesiam B. Ma-  
riæ Virginis, cui talis qualitas non conue-  
nit ad *text. in l. 4. S. toties ff. de dam. in-*  
*fect. l. quod constitutum ff. de milit. testamen.*

Vndè ex his omnibus, cum appareat  
Ecclesiam S. Saluatoris non deducere pri-  
ma Cathedralitatis suæ principia, ac fun-  
damenta limitata ab anno Domini 1118.  
quo tempore Alphonsus maiorem Mau-  
rorum Mesquitam diuino cultui dicauit:  
sequitur, quod sublato principio isto limi-  
tato, militet vsque ab initio ad ipsius fa-  
uorem præsumptio originariæ Cathedra-  
litis, & quidem adminiculata: itaut nisi  
Ecclesia B. Mariæ plenè ac concludenter,  
sublatis contrarijs, probe et suam Cathedra-  
litate, et quod eadem Ecclesia B. Mariæ nun-  
quam fuerit Cathedralis: cum duæ Cathedrales  
tanquam duo capita æquè principa-  
lia in eadem Ciuitate non dentur *Hosien.*  
*in cap. cum contingat num. 1. de for. compet.*  
*et in c. quoniam nu. 2. de offic. Ordin. quem*  
*19 sequitur Rot. dec. 324. num. 11. par. 1. in*  
*recent.*

His tamen non obstantibus, visum fuit  
Dominis antiquam huiusmodi Cathedra-

litate concludenter probari ad fauorem  
Ecclesie B. Mariæ Virgibis de Pilari. Pri-  
mò ex Hiltoria admirabilis foundationis,  
seu constructionis huiusce Ecclesie et in  
qua traditur Beatum Iacobum Apostolum  
iussu Deiparæ Virginis, super Columna,  
seu Pilare quodam marmoreo inter Ange-  
lorum cantus visibiliter apparentis, præfa-  
tam Ecclesiam construxisse, atque in eius-  
dem seruitio vnum ex nouem discipulis ab  
ipso conuersis Præsbyterum ordinauissè:  
prout huius Historiæ seriem fusius refert  
antiquissima quædam scriptura, de qua in  
fine vetustissimi Codicis Moraliū S. Gre-  
gorij, qui in eiusdem Ecclesie de Pilari Bi-  
bliotheca, à Taio quondam Episcopo Cæ-  
saraugustano illic, ut creditur, repositus in  
hanc vsque diem asseruatur testibus eo-  
dem *Martino Garzia serm. 91. et Michae-*  
*le Martinez de Villar. in interpretatione*  
*trium Epigrammatum huius Ecclesie pag. 79.*  
prout etiam innuit *Hier. Blancas à Muril-*  
*lo relatus loco citato cap. 1. fol. 2. et latius cap.*  
*3. fol. 16.*

Quam quidem historiam, & antiquissi-  
mam indubitatamque apud Hispanos tra-  
ditionem latè prosequuntur grauissimi  
Scriptores, nempe quoad mirificam Eccle-  
sie constructionem auctor Chronici omni-  
modæ historiæ, quæ à pluribus *Flanio Lu-*  
*cio Dextro* adscribitur anno Dom. 37. & ibid.  
*Franciscus Binar. in commentar. latissime nu.*  
*21 3. dicens: et Nil æquè stabilitum testimo-*  
nium grauissimorum authorum, nihil tota  
Hispania sacratius, ac venerabilius animis  
hominum infedisse: adiicitq, *M. Maximi*  
*Episcopi Casaraugustani Epigramma vers. ve-*  
*rum ne nobilissimum; Martinus Garzia in*  
*serm. 90. 91. et 150. P. Antonius Beuter par.*  
*1. Chronic. Hispan. c. 25. Damian. a Goes in*  
*Genealogia Regum Hispan. tom. 2. Hispania*  
*Illustrata, Vgo Episcopus Portugallen. in Epi-*  
*stola ad Mauritium Episcopum Bracharen.*  
quam refert idem *Binar. in Elogijs Dextri*  
*9. Ioannes Gaspar. Ortigas in 3. par. Patro-*  
*cinij pro Gymnasio Casaraugustano par. 14.*  
*sub num. 100. Petrus Villegas in lib. Flos*  
*Sanctorum in vita Sancti Iacobi Maioris A-*  
*postoli fol. 196. Francisc. à Iesu, et Xodur. in*  
*libro quinque discursuum pag. 18. et seq. af-*  
*firmens neminem hucusque id ausum ne-*  
*22 ditio et ista corroboratur, quasi sit de fide:*  
taliter quod non esset tentus pro Catho-  
lico, qui de hoc dubitaret: prout etiam  
inquiunt. *Martinus del Rio disquisit. Magic.*  
*lib. 2. q. 26. sect. 4. pag. 223. et Isella in libro*  
*Reg.*



Reg. Militia. S. Iacobi cap. 3. Gaubertus Monachus in *chron. Regni Aragonum* in 3. Prolog. Ioannes Vassens in *Histor. Hisp. & Chronicis rerum mirabilium* anno 37. & 44. Gundisalvus de Illescas in *Histor. Pontific. in vita S. Iacobi Apostoli* par. 1. fol. 13. Stephanus de Garibay in *compendio Histor. Hispan.* lib. 7. cap. 3. & 4. Andreas de Betendorpio de *apparitionibus spirituum* cap. 11. thes. 207. Petrus Canisius de *verbo Dei* tom. 2. lib. 5. cap. 21. fol. 557. & cap. 23. fol. 560. Alphonsus de Mendoza in *questionibus quodlibeticis*, q. 5. Suar. de relig. tom. 1. lib. 2. cap. 9. num. 16. Martin. de Viciana in *chronico inclite*, & *coronata Civitatis* fol. 14. Ribadeneyra in *lib. Flos Sanctorum* in *vita S. Iacobi Maioris* p. 1. pag. 69. Anton. de Cianza in *historia inuentionis miraculorum translationis S. Secundi* cap. 3. fol. 24. Ioannes de Pineda in 2. par. *Monarchie Ecclesiastica* cap. 25. S. 4. fol. 52. Ludovic. de Estrada Abbas Hortensis 2. par. *Rosarij* fol. 112. Loaysa in *notis ad decretum Gundemari*, Prades lib. 2. cap. 5. S. 1. Bonifac. in *Historia B. Mariæ* lib. 2. pag. 119. Thom. Bozzius de *signis Eccles.* lib. 9. cap. 6. pag. 686. num. 12. Didacus de Castillo in *lib. defensionis Aduentus*, & *Prædicationis Euangelicæ* S. Iacobi cap. 7. fol. 37. Franciscus de Padilla in *historia Ecclesiæ Hisp. centur.* 1. fol. 18. Franciscus de Pereda in *libro nuncupato Patrona Matriti* lib. 4. cap. 1. fol. 230. & seq. Iacobus Valdes de *dignit. Regum*, & *Regnorum Hispaniæ* c. 6. num. 7. fol. 54. Lucius Marineus Siculus in *historia de rebus Hispaniæ memorab.* lib. 5. cap. de *sacris edibus* pag. 85. Hieronymus Blancas in *commentar. rerum Aragon.* fol. 3. Hieronymus Romanus in *Repubblica Christiana* lib. 5. cap. 4. fol. 86. Ambros. de Morales in *Chronicis generalibus Hispaniæ* lib. 9. cap. 7. fol. 228. Michael Martinez de Villar. in *Interpretatione dictorum Epigrammatum*, in *Epistola dedicatoria*, Maurus Castella in *historia Apostoli S. Iacobi* pag. 76. Anton. Spinell. in *Mariæ Deiparæ Throno* c. 30. pag. 400. Gregor. Lopez Madrea de *excellentijs Hispaniæ* cap. 6. fol. 30. Petrus Cenedus in *collectan. ed Ius Canonicum* col. 43. lib. 1. *decretor.* num. 2. & seq. & num. 8. Martinus Carillo in 3. *aduerentia ad historiæ S. Valerij* fol. 10. Gaspar. Sanctius in 2. *tract. de prædicatione S. Iacobi in Hispaniam*, cap. 8. & *speciales de miraculosa huiusmodi fundatione tractatus ædiderunt Ioannes Michael de Bordalba, Ludouiscus Aux, Petrus Cenedus, Didacus Murillus, & alij prout testatur idem Binarius in commentarij ad Dextrum loco citato. vbi plures ex allegatis Scri-*

ptoribus recenset. Cum quibus concordant diploma Callixti Terrij Pontificis, sub Dat. Romæ 9. Kalendas Octobris anni 1456. priuilegia Ioannis Aragonum Regis Secundi, sub anno Dom. 1459. 26. Octobr. ac Ferdinandi Catholici illius filij anno 1504. 14. Aprilis, eiusdem sedis Metropolitanæ statutum anno 1471 die 9. Maij promulgatum: ac denique motiua sententiæ tam in Vicariatu Archiepiscopatus Cæsaraugustani super absolutione à caritatiuo subsidio, quàm in curia Iustitiæ Aragonum super præcedentijs emanatæ: vt prædicta omnia per extensum referunt idem Binarius loco citato, & Didacus Murillo cap. 3.

Quo verò ad ordinationem vnus ex Discipulis in Presbyterum, sequuntur authores infrascripti. Qui tamen vltterius exprimunt, Beatum Iacobum in præfata Ecclesia S. Mariæ non solum reliquisse Theodorum, quem ordinauit in Presbyterum, sed etiam Athanasium, quem Episcopatu Cæsaraugustano destinauit: ita enim testantur iidem Flauius Lucius Dexter loco citato anno Domini 37. num. 2. fol. 69. & ibidem Binarius fol. 71. referens testimonium M. Maximi, olim Episcopi Cæsaraugustani in hymno S. Athanasij, et in *elogijs* fol. 9. vbi incontestem adducit Vgonem Episcopum Portugallensem in præfata Epistola ad Mauritium Archiepisc. Bracharen. Petrus Antonius Beuter vbi supra c. 22. par. 1. pag. 134. et par. 2. pag. 229. Hieron. Blancas in præfatis *comment. rer. Arag.* pagina 3. Ambros. de Morales in *historia Hispaniæ* capitulo septimo lib. 9. Maurus Castella in *histor. San. Iacobi* pag. 85. Franciscus de Pereda loco allegato lib. 4. cap. 1. fol. 231. Franciscus de Padilla in d. *historia Ecclesiastica Hispaniæ* centur. 1. fol. 18. Ribadeneyra vbi supra p. 1. pag. 69. Anton. de Cianza *historia vite S. Secundi* fol. 2. Iacobus Valdes d. *tract. de dignit. Regum Regnorumque Hispaniæ* c. 6. num. 22. fol. 59. & Comestabilis Castella in primo discursu pro aduentu S. Iacobi fol. 10. Martinus Carillus Canonicus Ecclesiæ S. Saluatoris in *secunda impress. hist. S. Valerij*, emendatus in *tertia aduerentia*, cum alijs deductis per Murillum cap. 17. fol. 142. & Gabrielem Pennotum in sua *tripartita historiali* 2. cap. 30.

23 Quibus quidem & Scriptoribus, atque Historicis standum esse innuit *tex. l. 1. ibi*: à quibusdam Scriptoribus traditum est, ff. de offic. Præf. Prætor. Bar. in l. 1. numer. 22. Alex. numer. 34. Purpur. numer. 152. & 156. qui loquitur in erectione Ecclesiæ, sequitur Ripa num. 73. ff. si ceri. pet. Abb. Felin. Dec.



Dec. & alij in cap. cum causam de probat. Gu-  
tier. pract. lib. 3. cap. 13. num. 13. Roderic.  
24 Suarez allegat. 8. num. 11. Verall. & pariter  
loquitur in erectione Ecclesiae dec. 190.  
par. 2. & in simili dixit Rota in causa Va-  
lentina decimarum 28. Nouembris 1596. co-  
ram bo. mem. Card. Pamphilio, in Vlixbonen.  
Iurisconferendi 7. Febr. 1607. coram bon. me.  
Cardin. Lancelotto, & in dec. 290. numer. 7.  
post 2. vol. conf. Farinac. Et in puncto quod  
25 status antiquae Cathedralitatis probetur  
ex Historijs, ac Chronicis in hoc plenam,  
facientibus probationem. Moder. Roman.  
discept. forens. lib. 5. capit. 893. num. 6. &  
seqq.

Quae conclusio absque vlla difficultate  
in casu isto procedit, non solum quia ver-  
samur in facto antiquissimo, ac in rebus  
26 vetustissima maiorum traditione & commu-  
niter receptis, in quibus fidelissimae anti-  
quitatis mos est retinendus, l. si testamenta,  
C. de testam. l. 1. S. ult. de ventr. inspic. cap.  
cum habeat, de eo qui dux. in matrim. cap. om-  
nes Principes cum ibi not. de maiorit. & obed.  
27 Sed etiam & quia huiusmodi Scriptoribus,  
atque Historicis passim fides adhibetur ad  
trad. per Felin. in c. ex parte, num. 49. vers. &  
dum supra tractatum est de rescript. agitur  
que de Historijs Ecclesiasticis, Rot. dec. 718.  
num. 2. par. 4. diu. in quibus plures Scripto-  
res simul conueniunt. Et bene adminicu-  
28 lantur etiam per testes, qui in huiusmodi  
antiquioribus, viuientiumq; memoriam,  
planè excedentibus, tanquam de publica  
voce, & fama, necnon traditionibus anti-  
quis deponentes, probant plenissimè In-  
noc. in cap. veniens num. 6. vers. & non mereris  
de verb. signif. Abb. in cap. inter dilectos, num.  
6. de fid. instr. latè Fel. in cap. veniens il. 1. nu.  
26. de testib. & in cap. cum causam, num. 9. vers.  
sed dicas de probat. Bellam. decif. 70. Cassad.  
decif. 2. de probat. Caputaq. decif. 344. nu. 3. &  
347. num. 4. par. 3. Put. decif. 74. num. 2. lib. 1.

His ergo firmatis, ex quibus constat B.  
Iacobum primò construxisse in honorem  
Mariæ Virginis Ecclesiam de Pilari; secun-  
dò destinasse Athanasium discipulum suum  
in Episcopum Caesaraugustanum: utique  
sequitur, eandem Ecclesiam de Pilari fuis-  
29 se Cathedralē. Quia, dato Episcopo &  
& Ecclesia, ratione coniugij spiritualis  
oritur Cathedralitas ad text. in cap. inter cor-  
poralia, & ibidem Imol. num. 10. Anan. pariter  
num. 10. de translat. Pralat. Hostien. in summ.  
eodem tit. num. 5. vers. est autem alius, Cassan.  
in cathal. glor. mund. par. 4. consider. 32. vers.  
nono capitulum. Quae sane Cathedralitas po-

test tantum considerari in Ecclesia B. Ma-  
riae. Quia cum sola cum temporis & esset il-  
lic in rerum natura, remanebat vnicum  
subiectum, cui posset adherere Cathedra-  
litas. Cuius praerogatiuam tantò magis,  
inspecta eiusdem Ecclesiae dignitate ac  
privilegijs, verisimile est, fuisse eidemmet  
collatam.

Nec obstat Epistola Innocentij I. ad De-  
centium Episcopum Eugubinum registrata  
in cap. si quis nesciat 11. dist. & innouata per  
Greg. VII. Epistolarum lib. 1. ad sanctium His-  
paniar. Regem. in qua pro certo, constantiq;  
31 firmatur nullum & ex Apostolis præter  
Beatissimum Petrum, vel eos quos eius  
successores constituerunt Sacerdotes, Ca-  
thedrales Ecclesias in Italia, Hispania, Gal-  
lia, Aphrica, Sicilia, adiacentibusq; Pro-  
uincijs fundasse. Quem t. ex. ita in specie  
32 & videtur intelligere nunquam satis lauda-  
tae memoriae Card. Baron. in notis ad Marty-  
rologium Romanum in festo S. Iacobi sub die  
25. Iulij. Vbi postquam firmavit S. Iacobum  
praedicasse in Hispania, subdit, non sic ac-  
cipiendum id esse, vt illic praedicauerit  
gentibus Euangelium, sed Iudæis tantum,  
suis gentilibus Christum annunciauerit:  
nec sic quidem, vt aliquam fundauerit Ec-  
clesiam: vt plenius aduertit Magnus Come-  
stabilis Castella in secundo Discursu contra  
eundem Card. Baronium edito fol. 61. dicens  
aliud esse conuertere infideles, aliud fun-  
dare Ecclesias: cum primum ad Apostolos  
33 & omnes, secundum verò ad B. Petrum,  
tanquam caput Ecclesiae pertineret.

Nam huic obiecto responsum fuit per  
Dominos, conclusionem praedictam, quod  
scilicet nullus ex Apostolis præter B. Petrum  
Ecclesias in praefatis Regionibus fundave-  
rit esse intelligendam, vt nullus sine man-  
dato, & iussu, permissione, ac B. Petri au-  
34 thoritate Ecclesias instituerit iuxta solutio-  
nem glossae in d. cap. si quis nesciat, in verb.  
Apostolos; quam veluti magis receptam,  
atque veriore referunt, & sequuntur  
ibidem Archidiacon. num. 2. Turrecremat. num.  
1. Gemin. num. 7. & plura hoc in argumen-  
tum eleganter congerit Gaspar Sanctius de  
predicatione S. Iacobi in Hispania tract. 3. c. 1.  
per tot. & praesertim num. 3.

35 Ac proinde, quia habetur pro certo &  
B. Petrum Dei monitu mandatum, permis-  
sionem, atque auctoritatem huiusmodi ce-  
teris Apostolis, ad Gentium praedicationem  
euntibus dedisse, vt testatur Io. Antonius  
Delphinus de Ecclesiastica potestate tit. de Car-  
dinalibus concl. 1. vers. 3. fol. mihi 19. & concl.  
9. fol.



9. fol. 81. à tergo: & de Paulo testatur Archidiaconus in d. cap. quis nesciat nu. 2. & 3. 11. dist. & de B. Clemente, qui eandem potestatem concessit Philippo Philoteo, in Hispanias allegato, refert *Methodius Author Græcus*, ac *vetustissimus in vita S. Dionysij*, in hæc verba: Porro S. Clemens sub id tempus Philippum quemdam Hispanis Episcopum præfecerat, eandemq; potestatem, quem ipse diuinus Clemens à Petro accepit, ipsi dederat, dicens: *Profectus in occidentales plagas, Euangelium Regni Celorum predicato: legandi etiã, soluendiq; potestas tibi esto, ut Christi Euangelium pro te quoque longe, lateq; diffundatur, quo à Domino instar fidelis serui audire merearis; Euge serue bone, etc.* quæ verba transcribit *Biarius ad Dexterum anno Domini 91. num. 6. vers. translatis*: vbi Philippi istius memorie testes *Ambrosium de Morales*, ac *Marianam enumerat*. Imò potestas ista, fuit aliquando concessa cum facultate subdelegandi, prout communis est traditio Paulum Apostolum eandem Tito delegasse Epistola prima ad eundem Titum, ibi: *Huius gratia reliqui te Crete, ut ea qua desunt corrigas, et constituas per Ciuitates Presbyteros*.

Hinc propterea manifestè apparet in nihilo dispositioni & *tex. in d. c. si quis nesciat*, aduersari, quondam B. Iacobus, supposita Petri auctoritate atq; mandato, Sedem Cathedralẽ Cæsaraugustanã in Ecclesia B. Mariæ instituerit, & Athanasium in illius Episcopum destinauerit. Quemadmodum etiam Hieronymus de Scriptoribus, testatur B. Ioannem & Apostolum ordinasse in Episcopum Smirnæ Polycarpium, ut ex *Tertull. refert Georg. Ederus in Malleo Hæreticorum lib. 2. cap. 5. concl. 4. vers. hoc enim modo*, & firmat *Martyrolog. Rom. sub die 26. Ianuarij*; sed omnes Asiæ Ecclesias fundasse, ut idem *Martyrol. firmavit sub die 27. Decemb.* (in quo tamen à Hieronymo dissendit *Baron. ann. 97. num. 2. fol. 736.*) & Paulus & Apostolus Dionysium in Atheniensem, Thimotheum verò Ephesinum Episcopum creauit: ut de Dionysio testatur *Heidn. in Arcopa. apud Surium die 9. Nouemb. relatus per Baron. anno 52. num. 12. in fi. fol. 408.* Hincmarus Rhemenfis Episcopus, cuius testimonium transcribit idem *Baronius ad Martyrolog. sub die 9. Octobris, littera B.* Et de Timotheo auctor est *Eusebius lib. 3. Hist. cap. 4. & Ignatius in Epist. ad Ephesios*: quam pariter recēset idem *Baron. anno 19. num. 186. fol. 511. & anno 97. num. 3. fol. 736.* Et habetur non solum in *Martyrol. Romano*

*sub die 24. Ianuarij* sed etiam: in *Breniario Romano in eiusdem Thimothei lectionibus*:  
 39 Hancq; fuisse & Apostolorum consuetudinem præficiendi Episcopum unicuique Ciuitati, in qua Verbum Dei prædicauerunt, tradit *Tertull. de præscript. aduersus Hæreticos cap. 20.* quem transcribit *Georg. Ederus d. lib. 2. cap. 12. concl. 13. fol. mihi 385. & clarius cap. 5. concl. 2. & 4. Irenæus contra Hæreticos Valentia cap. 63.* prout in hanc rem exempla, & alia congerit *Bursat. conf. 126. num. 27.* Cui quidem consuetudini tanto magis verisimile est B. Iacobum adhæsisse, ne in vastis Hispaniarum Regionibus foecundissimæ spem messis abijceret, quam vtique adimpletam foeliciter Deiparæ Virginis promissio sponderat iuxta tenorem præfatæ Historiæ admirabilis constructionis huius Ecclesiæ de Pilari. Ideoq; nè Cardinalis Baronius, & Comestabilis, viri alioquin eruditissimi, ille rerum istarum obliuione, hic verò non credibili ignoratione notentur: dicendum est in hunc sensum accipienda esse illorum verba: quod scilicet nullus ex Apostolis, Petro excepto;  
 40 fundauit Ecclesias absque iussu, & mandato, ac eiusdem D. Petri auctoritate: prout idem Comestabilis post suos discursus, intermedia corrigens, tandem affirmavit, Sanctum Iacobum plures Episcopos, &  
 41 Ecclesias Cathedrales in Hispania constituisse.

Neque etiam obstat Breuiarium sancti mem. Clementis Octauæ, in quo sub festo S. Iacobi recitatur, ex numero Discipulorum eiusdem ad Fidem conuerforum septem postea Episcopos à Beato Petro ordinatos in Hispaniam primò directos esse hincq; necessariò inferatur, nullum ante hos à Petro & ordinatos fuisse in eadem Hispania Episcopum consecratum cum isti primi fuerint ad *tex. in l. proximus. ff. de verb. significat.* & consequenter nec etiam Athanasium à Beato Iacobo.

43 Quia respondetur, & id esse intelligendum de illis Discipulis, quos secum Hierosolymam ex Hispanijs deduxerat Sanctus Iacobus, & qui verè fuerunt primi ex ordinatis à Petro, qui in Hispanias directi fuerunt: non autem de Athanasio, qui vnà cum Theodoro Presbytero fuerat ab eodẽ Iacobo relictus apud Hispanos, ut prædicationi vacaret. Quemadmodum ex auctoritate Leonis Tertij, Calixti Secundi, Innocentij Secundi Pontificum, asserunt *Maurolicus in Martyrologio sub die 13. Maij*, & ibidem *Primus Episcopus Cabillanen.* & *Sophro-*



*Sophronius, & alij*: quibus affuntitur *Vincentius Bellucacen. in specul. Historial. lib. 8. c. 6. Galesin. pariter in Martyrologio sub eadem die, Lucius Dexter anno Domini 50. & ibidē Binaris num. 1.* quibus potest addi *Gaspar Sanctius in 2. tract. pro aduentu Sancti Iacobi in Hispanias cap. 9. num. 7. vbi in specie ponderat rationem, & cur septem Episcopi ab Apostolo Petro transmissi primi dicantur: quod etiam repetit in 3. tract. cap. 2. n. 1. & 2. vers. quomodo verò.*

Non obstat tendem nullum fieri posse fundamentum in Scriptoribus atque Historicis, affirmantibus D. Iacobum instituisse in Episcopum Cæsaraugustanum Athanasium, Theodorum verò in Presbyterum, ijs demum rationibus. Et primò, quia dempta *Flauj Lucij Dexter Historia*,  
 45 quam eumentitiam & esse contendit *Gabriel Pennot. in Histor. generali tripartita Canonorum Regularium lib. 1. cap. 52. & 53.* prout plures alij etiam dubitarunt; sublatoq; *M. Maximi Epigrammate*, quod ex sola *Binarj* relatione deducitur: remanet *Petrus Antonius Beuter* primus & opinionis istius assertor, qui scripsit de anno 1546. & sic decem annis post motam litem: cui adhærēt reliqui Neoterici: qui etiam videntur solum testari de traditione illarum partium. Secundò, quia manifestè aduersatur præcitæ constructionis historię, quæ meminit de vnico Presbytero.

Nam quoad primum *Flauj Lucij Dexter* fidem & acerrimè vendicant, ac Historię veritatem latè defendunt *P. Murillus in præcitato tractatu mirabilis foundationis Angelica Domus de Pilari in Prologo Apologetico pag. 4. Binar. in Apologia S. 7. vbi recenset*  
 48 quamplures non eruditione minus, & quam auctoritate insignes viros, qui *Dextri* fidem agnoscunt, & latè *Melchior Inchofer in Apologetico pro epistola B. Mariæ Virginis ad Messanen. cap. 47. & quatuor seqq.*

Sed quicquid sit de *Dextri* historia, necnon *M. Maximi Epigrammate*, quorum fidem suos apud Auctores citra quodcumq; approbationis, vel reprobationis iudicium Domini reliquerunt: in omnem euentum non deficiunt alij Scriptores. *Petrus enim Antonius Beuter* quamuis scripserit post motam litem super præeminentijs inter  
 49 istas Ecclesias, & non inde tamen potuit opinionis suæ fundamenta deriuare: cum tunc temporis *Athanasij* Episcopatus non deduceretur. Dicere autem id ab ipso voluntarie confictum, aut à cæteris illius Affectis viris grauissimis inconsultò firma-

tum, merè voluntarium ijsdem Domini videbatur.

Quantū verò attinet ad secundum, nulla inter Auctores istos ac historiam fundationis potest considerari contrarietas: quia, historia præfata id expressit in specie, quod ad ipsam Ecclesiam B. Mariæ pertinebat: mentionem solummodo faciens de Presbytero, qui particulari Ecclesiæ seruitio destinabatur. Ideoq; non hinc rectè assequimur exclusisse designationem alterius, scilicet Episcopi, qui ad totam Diocesim, non ad Ecclesiam verò particularem spectabat.

Secundò in hac sententiam Domini tanto libentius inclinarunt: quia veritas præfata historię, necnon traditionem ad concluden. huiusmodi Cathedralitatem pluribus adminiculis, & quidem vrgentioribus corroboratur.

Primo autem adminiculum ea suggerunt argumenta, ex quibus videtur sufficienter colligi, & omnes Episcopos Cæsaraugustanos ab *Athanasio* vsque ad annum 1118. resedisse in Ecclesia de Pilari, vt plene eorumdem Episcoporum seriem reterendo, deuenit idem *Didacus Murillus in præfato tractatu foundationis istius Ecclesiæ c. 21. fol. 77. vsq; ad fol. 253.* Prout in specie quod *Valerius* vnā cum *Vincentio* præfuerit in Ecclesia B. Mariæ, ille tanquam Episcopus, hic vti Archidiaconus, apertè testatur idem *Martinus Garzia in sermone 150. Aymon. lib. 1. cap. 6. de translatione corporis Sancti Vincentij de anno 855. & ex Neotericiis Martinus del Villar. in dicta interpretatione trium Epigrammatum in epistola ad Philippum, Tertium Regem Catholicum, et Murill. loco sæpius citato cap. 31. fol. 262. qui id deducunt ex verbis Prudentij in 4 hymno, ibi,*

DOMVS INFLATA  
 VALERIORVM,

& inferius ibi,

Tristior TEMPLVM rabies IN ISTVD  
 Inutili iras.

Et ex recentioribus per informantes pro Ecclesia Metropolitana deductis *Fræscus Aynsa d. lib. 2. cap. 11. fol. 170.* asserens Ecclesiam B. Mariæ fuisse PALESTRAM *Vincentio*, in qua *Valerij* Episcopi exemplo didicit hostem domare: quod repetit, relatiuè tamen ad supradicta lib. 2. cap. 22. vbi etiam exornat epigrammate *M. Maximi*, ibi,  
*Vincenti egregiā referens ab agonē coronā,*  
*Atque Lentarum dulce Lentia caput,*  
 SACRA DOMVS firmæ nomen adepta  
 COLUMNÆ



Hec tibi victuro pulvis, et umbra fuit.  
Quibus conuenire videtur Prudentius in  
4. hymno ad 18. Martyres, de eodem Sancto  
Vincentio loquens, ibi,

Noſter, et NOSTRA Puer in PA-  
LESTRA

Arte virtutis, fideique oliuo  
Vnctū, horrendum didicit domare  
Viribus hostem.

Nouerat TEMPLO celebre IN ISTO  
Oſtes partas, deciesq; palmas;  
Laures doctus patrijs eadem  
Laude cucurrit.

Et praedicta corroborantur ex eo, quod  
in Ecclesia de Pilari hodie etiam apparent  
antiqua quaedam vestigia memoriae S. Vale-  
rij, & praeter ceteris quaedam Aula versus flu-  
men Iberum, quae ab antiquo Aulae Vale-  
rianæ cognomentum retinet, vt deducit  
idem Murillo cap. 18. fol. 151. & repetit cap.  
26. fol. 222. in fin. & seq. ex huiusmodi enim  
51 de nominatione & resultat argumentum,  
personalis residentiae, vt in simili ponderat  
Ambrosius de Morales in historia Hispania  
52 lib. 7. cap. 6. fol. 274. Quae quidem residentia &  
praesumitur penes Cathedralē secundum  
Innoc. in cap. ex ore, de priuilegiis Archid. & Ioan.  
Andr. in cap. Statutum. S. cum vero, de resc. in  
6. Socin. in cap. licet. num. 22. de for. compet.  
cum Praelatus domus suae habitationis pro-  
53 pe Ecclesiam & Cathedralē habere tenea-  
tur, cap. Episcopus 41. distinct. Oldr. conf. 55.

Et similiter, quod Sanctus Braulius Se-  
dem Episcopalem habuerit in Ecclesia de  
Pilari, comprobatur historia à partibus cō-  
muniter recepta ex Breuiario Sancti Hiero-  
nyimi, quae in illius festiuitate recitatur  
in haec verba; Disputatione autem longa con-  
summata, & Synodo celebrata, unusquisque ad  
propriam Sedem est reuersus. Beatus vero Braulius  
dum in Ciuitate Caesarangustana in Sancta Ma-  
ria Maiori suam Sedem diuinitus situasset, &c.

Nec dicatus, hinc potius contrarium  
deduci, ex eo quod Beatus Braulius dicitur  
Sedem suam diuinitus collocasse in Ec-  
clesia Beatae Mariae, quasi id particulari  
deuotione, seu inspiratione praestiterit,  
signum euident, quod eadem Ecclesia non  
erat consueta sedes Episcoporum. Quia,  
aduertendum est, verbum illud, diuinitus,  
solum respicere miraculosam illius electio-  
nem, de qua testatur Ribadeneyra in 2. par.  
Floris Sanctorum fol. 199. qui factum dilu-  
cidè explicat. Omnemq; tollit difficulta-  
tem, ibi, Sanctus Braulius rediit ad suam  
Ecclesiam Caesarangustanam, & in Ecclesia  
Sanctae Mariae de Pilari occupabat se diu no-

lug. in seruitio Omnipotentis Dei, & ipsius  
Beatae Virginis, in cuius Sanctuario reside-  
bat, & concordant Ioannes de Marieta in  
historia Ecclesiastica lib. 5. cap. 39. fol. 126.  
vbi loquens de Sancto Braulio, inquit, Om-  
nes Episcopi, terminato Concilio, se contule-  
runt ad suas Ecclesias, & Sanctus Braulius  
rediit ad suam Caesarangustanam, & resi-  
dendo in Sancta Maria Maiori, quae modo  
vocatur de Pilari, diu noſq; laborabat in  
seruitio Dei, & Beatae Virginis in alia Eccle-  
sia. Franciscus de Padilla in 2. parte historiae  
Ecclesiasticae, centur. 7. fol. 231. Michael Mar-  
tinus de Villar in interpretatione trium Epi-  
grammatum pag. 79. cum alijs per praefatos  
adden. ad Dextrum in epistola ad Lectorem,  
& post alios Murillus in dicto cap. 23. fol.  
214. Prout firmanunt sententiae de anno  
1502. & 1605. de quibus infra in quarto  
adminiculo. Et conueniunt innumeri te-  
stes de antiquissima fama, ac traditione  
deponentes.

Et plurimum confert eiusdem Sancti  
Braulij sepulchrum, quod ab immemorabi-  
li tempore conditum reperitur in eadem  
Ecclesia de Pilari, vt testatur Breuiarium  
Valentinum anni 1496. in fine lectionum eius-  
54 dem Sancti. Ex sepulcro & enim deducitur  
praesumptio habitationis, cap. 1. & cap. in noua  
de sepult. is qui, eodem in 6. Vbald. de Cano-  
nic. Parrochial. cap. 9. num. 1. Maximè in Epif-  
55 copis, & quia cum inter ipsos atque Eccle-  
sias spirituale matrimonium contrahatur,  
cap. sicut viri, cap. altaris 7. quaest. 1. & ibi  
Turrecrem. cum alijs superius deductis co-  
56 niugij & vinculum id exigit, vt neque  
post mortem separentur, ad trad. per Abb.  
in cap. de uxor. num. 6. & vers. nam propter  
unionem de sepult.

Quibus auctoritatem praestant Ecclesiae,  
quae eandem veritatem agnouerunt in suis  
Breuiarijs, scilicet Ordinis Sancti Hierony-  
mi, vt supra: & Regiae Domus Montis Ara-  
gonum in eadem Sancti Braulij festiuitate  
57 fol. 311. Quorum & Breuiariorum magna  
est auctoritas, cap. licet causa, de probat. cap.  
in nostra de testibus, & ad propositum con-  
siderant Mariana in tract. Aduentus S. Iaco-  
bi in Hispaniam, & Ambrosius de Morales in  
Chronicis praecitatis lib. 9. cap. 14. & lib. 8. fol.  
58 213. Itaut huiusmodi historiae, & atque  
antiquissimae traditiones tanquam canoniz-  
atae per Ecclesiam tanto magis corrobo-  
59 rentur, vt in simili, quod leges & civiles in  
Canonum sanctionibus relatae per Eccle-  
siam approbari dicantur, inquit glos. in cap.  
in primis, in verb. capitali 2. qu. 1. late Ias. m.  
l. 1.



*l. i. nu. 43. C. de summ. Trinit. & Fid. Cathol. Rip. in l. i. nu. 67. ff. si cert. pet. Felin. in cap. Ecclesia S. Mariae nu. 40. vers. & ista limitatio de constit.*

Ex quibus negari non potest, quia relevans Cathedralitatis adminiculum deducatur: cum Episcopi & per multum temporis spacium extra suam Cathedralē esse prohibeantur, ut ex *Mandos. Gonzal. Archid. & alijs* resolutum fuit in causa *Sulmonen. status Cathedralitatis* 18. Maij 1626. coram bon. mem. Patriarcha *Manzanedo*.

Secundum adminiculum desumitur ex Breue Gelasij II. Pontificis; directo Exercitui Fidelium; Cæsaraugustam obsidentium: quod una cum infrascriptis litteris Petri Libranæ Episcopi Cæsaraugustani transcripsit *Baron. Annal. tom. 12. ad annum* 1118. hic enim & Pontifex, ut colligitur ex eisdem litteris Petri Libranæ, plenariam concedendo Indulgentiam omnibus Christianis fidelibus, magnus adiutrices porrigentibus reparationi Ecclesiæ istius de Pilari, quæ post cessatam Maurorum obsidionem, dirutis totaliter ferè parietibus, remanserat ruinosa, appellat eam, Urbis Cæsaraugustan. Ecclesiam. Quæ denominatio inde terminata sub verbo, & Ecclesia, absque ulteriori expressione alicuius Sancti, apud Iuris Interpretes tanquam antonomastice sumpta, intelligitur de Ecclesia Cathedrali iuxta antiquum stylum Curia Romanæ, *Monach. in cap. quamvis nu. 5. post glos. ibid. in verb. non extendit. de præben. in 6. ubi Gemin. S. fin. num. 10. post med. super 5. in fin. glos. Abb. in cap. cum super num. 6. de sepult. Mandos. super reg. 26. qu. 3. num. 5. & 6. in fin. vers. Roma autem Gamb. de off. l. lib. 10. nu. 270. Gratian. discept. forens. cap. 893. n. 32. Rota decis. 233. nu. 4. 13. par. 1. divers.* Hisque expressè conformem fuisse mentem, & intentionem Pontificis, prorsus declaravit idem Petrus Librana, Episcopus Cæsaraugustanus, qui in litteris post expulsos Mauros à se publicatis in executionem prædicti Brevis Apostolici, Ecclesiam Gloriosæ Virginis Mariæ, Beato, & antiquo nomine Sanctitatis ac Dignitatis pollentem, necnon perfidorum Sarracenorum, conditioni diu subiectam, priorisque captivitatis mœrore confectam specificavit. Cui & declarationi standum est *argum. text. in leg. ait prator. S. si Index ff. de re iud. Soccin. sen. conf. 156. nu. 17. lib. 2. Quemadmodum etiam testem loquentem in genere declarat Bald. in leg. testium col. 2. C. de testib. Aret. conf. 36. nu. 4. Marfil. singul. 439. Maximè*

64 cum declaratio & ista emanaverit de recenti, & ab eo qui plenissimam Ecclesiæ suæ notitiam habebat, ad tradita per *Flamin. Paris. de confiden. qu. 28. nu. 10. & Rota in Lucana Cappellania* 15. Maij 1598. coram bo. me. Penia; & in *Barchinonen. beneficij* 23. Februarij 1600. coram bo. me. Card. Pamphilio. Nec appareat tunc temporis aliam in Ciuitate Cæsaraugustana Ecclesiam adfuisse: immò constet hanc solam sub 65 diuturna Maurorum & dominatione, reliquis sacris ædibus penitus excisis atque depopulatis, veluti sacram Aram, perfugij Portum, Antistitumque Sedem fuisse seruata: ut testatur *Zurita in præcitato Indice rerum Aragonen. anno 889. p. 13.*

Tertium adminiculum præstant antiquæ 66 Imagines Agni & Paschalis: quæ cum sint propria insignia Ecclesiæ Cathedralis Cæsaraugustæ, depictæ reperiuntur in partibus Superioribus Capellæ maioris Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, & incisæ in antiquissimo lapide ad ostium Sacristiæ Sanctæ Capellæ de Pilari, cum in hac inscriptione antiqua: *Agnus docet iste hanc sedem fuisse.* Quibus 67 & quidem insignijs, atque inscriptionibus, maximè, ut hic, in antiquissimis plurimum defertur *cap. cum causam, & ibi glos. in verb. libros de probat. cap. audientiam il. 2. de præscript. cap. cum olim de censibus, Aym. de antiqu. temp. par. 1. lim. 8. nu. 14. Bald. conf. 319. & 310. vol. 5. Dec. conf. 135. nu. 1. Guidop. dec. 341. nu. 3. Rot. dec. 482. nu. 4. p. 1. recent.* & in puncto antiquioris Cathedralitatis, *Gratian. discept. forens. d. cap. 893. nu. 31. & cap. 918. num. 8.* Non enim est verisimile, quod dicta inscriptio tandiu per Archiepiscopos, & Ecclesiam hodie colligantem, fuisset tolerata, si contra veritatem, leuioribus innixa probationibus, ac fundamentis, emanasset. Adeo ut ius antiquæ huiusmodi Cathedralitatis ex hoc videri posset præscriptum contra Ecclesiam Sancti Saluatoris, & propter illius scientiam, & patientiam ad *text. in leg. quoties la. 2. ff. de seruit. l. si quis diuturno ff. si seruitus vendicetur.*

Quartum, & quidem vrgens adminiculum præbet sententia de anno 1502. super charitativo subsidio lata per Vicarium Archiepiscopi Cæsaraugustani, necnon ab eodem Archiepiscopo, de cuius interesse, & præiudicio principaliter agebatur, confirmata. In qua dicitur expressè, in Ecclesia de Pilari primariam sedem Cæsaraugustanam per multa annorum curricula collatam fuisse, Beato Braulio, & alijs multis



Episcopis successivè præsentibus; licet postea dicta sedes Cathedralis ab ea translata fuerit. Hæc enim sententia cum tempus lris super Cathedralitate principaliter  
 69 motæ, et per centum, & amplius annos antecedit, plenam inducit probationem, status Ecclesiæ, etiam sine actis, *Cassador. dec. 3. de procur. Put. dec. 338. lib. 2. alias 328. in correct. sanct. mem. Greg. dec. 535. nu. 8. & in simili materia status Patronalis Eerret. conf. 135. nu. 1. Rot. dec. 331. p. 2. divers. dec. 518. par. 1. & dec. 235. nu. 4. par. 2. recent.*  
 70 *Mant. dec. 530.* Maximè cum de canonizatione, aut exequutione illius hodie non agatur, sed tantum adducatur ad probationem, *Accoramban. dec. 35. Rot. decis. 143. nu. 5. & 6. p. 2. & decis. 595. nu. 5. divers. ad cuius sententiæ corroboracionem accedit aliq. sententia, non sine matura causæ cognitione lata de anno 1605. per consilium Regni Aragonum inter eandem Ecclesiam de Pilari ac omnes alias eiusdem, Regni Cathedrales, excepta tamen Metropolitana Sancti Salvatoris, super præcedentia in Comitibus generalibus. In qua fuit pariter declaratum Ecclesiam de Pilari fuisse antiquitus Cathedralē. Ex his enim*  
 71 et sententijs, licet in Curijs secularibus emanatis, Rota solet desumere adminiculum, ut apud *Seraph. dec. 1047. nu. 3. & 4. & in Mediolanen. decimarum de Varisio 30. Martij 1615. coram R. P. D. meo Pirouano.*  
 Quintum subministrant adminiculum, ea vestigia atque reliquiæ, quæ citra ius  
 72 et Cathedralitatis huic Ecclesiæ convenire non possent ad text. in l. pro hærede S. Papinianus, ubi Doct. ff. de acquir. hered. Alex. in simili de Collegiat. conf. 74. & 75. lib. 4. & in puncto sanct. mem. Greg. dec. 492. nu. 3. & coram Illustriss. D. meo Verospio in decis. 616, par. 1. recent. nempe antiquissimus ritus  
 73 celebrandi die 12. Octobris festum et Dedicationis huius Ecclesiæ de Pilari, tanquam primitivæ Cathedralis. Quem sanè ritum Ecclesia tandiu tolerare, & Metropolitana ipsa servare non potuit, nisi admissa Ecclesiæ istius Cathedralitate. Quam propterea non solum coram san. mem. Greg. sed deinde etiam coram Illustriss. Verospio in d. dec. 616, nu. 4. & 5. Rota agnovit, fundans super illa potestatem celebrandi festum huiusmodi dedicationis competentem Ecclesiæ de Pilari ratione antiquæ dignitatis. Facultas et exigendi decimas in territorio Cæsaraugustano, soli Cathedrali competentes iuxta terminos cap. quoniam & cap. cum contingat, ubi glos. & Doct. de

decim. & tradita per Rebuff. trad. eod. qu. 6. nu. 12. & de Ecclesijs Hispaniarum resoluti Rota in Pampilonen. congrua 7. Aprilis 1595. coram bo. me. Card. Millino, quam sequitur etiam in dec. 429. nu. 6. san. mem. Gregorius Dignitas Capellanæ maioris, quæ ex illarum partium consuetudine non nisi in Cathedralibus erigi consuevit. Campanæ nuncupata de interdicto, quam habere non potest nisi Ecclesia Cathedralis. Mutua in sepeliendis utriusque Ecclesiæ Canonici officia. Ius extrahendi defunctorum cadavera ex alienis Parochijs, illaque  
 76 sepeliendi, et quod Ecclesijs omnibus de iure prohibitum, solis Cathedralibus indulgetur cap. ex parte il. 1. cap. cum liberum cap. cum super cap. in nostra, ubi Doct. de sepult. indistincta saltem de consuetudine (quicquid sit quoad moderationem per concordias, & sententias) Sacramentorum et omnium more Cathedralis administratio iuxta terminos c. 3. & c. 6. ubi scribentes de Parochialibus, & cap. Presbyteri de consecr. dist. 4. Quamplures denique prærogativæ tam æqualitatis, quam præeminentiarum, in processionibus, & Choro, necnon alia huiusmodi: de quibus in simili Put. decis. 343. lib. 2. in correct. Vnde ex his omnibus  
 78 maximè simul iunctis, negari non et potest, quin relevans Cathedralitatis argumentum assequamur; cum vestigia, & reliquiæ, quæ remanent, sint primævi status indicia, Dyn. in cap. decet ad med. de regul. iur. in 6. Bald. in cap. sedes nu. 4. de rescript. & latius exemplificat Nat. conf. 160. nu. 5. Tiraquel. in tract. cessan. caus. limit. 15. & 16. Quæ quidem vestigia, & Cathedralitatis antiquæ reliquias Ecclesia ista de Pilari post translata à se Cathedralitatē retinuit, & hanc usque in diem retinet: quemadmodum constat ex sententijs, & concordijs desuper emanatis, ut latè expedit Muril. in tract. sæpius citato cap. 19. fol. 159. & seqq. & concordant testes in summ. nu. 19. Cum  
 79 tamen ad effectum retinendi, et ac continuandi ius antiquæ Cathedralis, vnicus etiam actus censeatur sufficere Adden. ad dec. 557. san. mem. Greg. nu. 10.

Sextum præbent adminiculum testimonia auctorum, qui in specie asserunt, et præfatam Ecclesiam Beatæ Mariæ Virginis de Pilari fuisse antiquitus Cathedralē nempe Aymon. Monachus de rebus gestis Franchorum lib. 5. cap. 20. pag. 386. & tradidit clarius in historia translationis Corporis S. Vincentij lib. 1. cap. 6. qui in Annalib. lib. 5. cap. 20. quamvis protrahatur usque ad annum



num 1165. & sic longè excedat terminos  
vita ipsius Aymonij, qui teste *Baronio vi-*  
*sxit ad annum 873.* non inde tamen fidei  
ipsius integritas imminuitur, saltem circa  
ea, quæ continentur intra annos ac tram-  
ites vitæ eiusdem Aymonij, & consequen-  
ter circa prædictam historiam translationis  
Sancti Vincentij, quæ incipit ab anno 855.  
& octo sequentibus, concluditur *Martin.*  
*Garzia in sermone 150 Zurita in prefato in-*  
*dice rerum Aragonensium anno 889. pag. 13.*  
*Hieronymus Romanus lib. 1. Reipublica Chri-*  
*stiana cap. 4. fol. 86. Maurus Castell. Ferrer.*  
*in historia dñi Iacobi fol. 85. Ioannes Baptista*  
*Valenzuela conf. 43. num. 6. & Franciscus de*  
*Aynsa rerum memorabilium Osca dict. libr. 2.*  
*cap. 11. fol. 170. Michael Martinus de Villar,*  
*in dicta interpretatione ad tria Epigrammata*  
Septimum denique ac postremum Ca-  
thedralitatis istius antiquæ adminiculum,  
pro eadem Ecclesia de Pilari superaddunt  
quamplures testes, hinc inde inter easdem  
partes examinati. Primò in causa præemi-  
nentiarum vsque de anno 1536. & 1537  
deinde in causa dedicationis de anno 1609.  
ac postremo in causa ista Cathedralitatis  
de anno 1627. qui de antiquissima fama,  
ac traditione deponunt, Ecclesiam de Pi-  
lari fuisse antiquitus Cathedralē, quibus  
quidem testibus standum est, vt superius  
latè deduximus.

81 His omnibus ergo fundatis, & quæ insi-  
mul iuncta debent ponderari ad *glos. in l. 2.*  
*in verbo legitimè, ff. de excus. iur. Dec. consil.*  
*146. nu. 14. vers. sexto, & ultimo, Soccin.*  
*conf. 89. nu. 9. vers. quo supposito lib. 1. Paris.*  
*conf. 104. nu. 16. vol. 2. & fuit consideratum*  
*in causa Bonon. fideicommissi de Desiderijs 26.*  
*Iunij 1626. coram Reu. P. D. meo Merlino, &*  
*in causa Viterbien. Castrorum 21. Iunij 1628.*  
*coram me, cum certi iuris sit, probationes*  
*fese ad inuicem coadiuare, vt per Scriben.*  
*in cap. cum causam iuncta glos. in verb. admi-*  
*nicula, de probat. Butr. in c. uniones il. 1. de*  
*testibus, Anchar. conf. 376. nu. 4. Alex. conf.*  
*53. num 4. lib. 1. cum alijs per Rotam decis.*  
*361. nu. 2. post secundum volum. consil. Fa-*  
*rinacc. maximè cum versetur non solum,*

82 in antiquissimis, & in quibus leuiore pro-  
bationes per indicia, coniecturas, ac præ-  
sumptiones sufficiunt, *Bald. in l. indicia n. 5.*  
*C. de rei vendic. & in auth. quas actiones n.*  
*18. vers. item ratione C. de sacrosanct. Eccles.*  
*Soccin. conf. 205. nu. 13. lib. 2. Couar. pract.*  
*cap. 21. n. 7. Cassad. dec. 3. nu. 2. de procurat.*  
*Seraph. dec. 462. num. 9. sed etiam ijs in ro-*  
gionibus, in quibus propter status muta-

tionem, Regnorumque reuolutiones, an-  
tiquitatum vestigia perierunt: prout in  
83 puncto & de Regnis Hispaniarum, acer-  
bam huiusmodi calamitatē deplorat *Suar.*  
*de Relig. tom. 1. lib. 2. d. c. 9. nu. 16. & Eccle-*  
*sasticarum historiarum iacturam sub Gen-*  
*tilium contra Christianos persecutionibus*  
*prosequitur Gaspar. Sanctius in tract. 2. de*  
*predicatione S. Iacobi in Hispania c. 5.*

Non obstant ea quæ pro originali, &  
primordiali Cathedralitate Ecclesiæ S. Sal-  
uatoris in contrarium deducuntur.

Et primo non obstat præsumptio resul-  
tans ex posteriori, atque diuturno statu  
Cathedralitatis. Quia cum ex deductis  
constet de anteriori Cathedralitate Ec-  
84 clesiæ de Pilari & talis præsumptio elisa  
remanet, *l. fin. in princ. ff. quod met. caus.*  
*Aret. conf. 38. col. 2. Nenizan. conf. 81. nu. 24.*  
Quando enim status præsens non potest  
85 concurrere cum statu & antecedenti, de  
præsenti nō præsumitur in præteritum, *Bald.*  
*in l. ex persona C. de probat. Menoch. de præ-*  
*sumpt. lib. 1. præsumpt. 24. nu. 30. Alexand.*  
*conf. 81. n. 3. l. 7. quem Roia sequitur in causa*  
*Spoletana bonorum 20. Decembr. 1591. coram*  
*bo. me. Penio. Quemadmodum etiam & consti-*  
86 to vt hic de initio cessat præsumptio cuius-  
cumque alterius anterioris initij, ac tituli  
*Cresc. dec. 21. nu. 3. de probat. Caputag. dec-*  
*304. nu. 3 14. p. 3. Hounded. conf. 80. num. 77.*  
*lib. 2. Aym. 134. nu. 24. cum alijs per Gonz.*  
*ad reg. 8. glos. 18. nu. 48. & 49.*

Non obstant adminicula, quæ ad dictæ  
præsumptionis corroboracionem deducuntur.

Non primum desumptum ex sententijs  
Petri Libranæ, Sanctij, Petri Tarraconen-  
& Alphonfi Archiepiscopi, in quibus Ec-  
clesia S. Saluatoris appellatur Superior, &  
Magistra. Quia cum de tempore dictarum  
sententiarum Cathedra iam fuisset transla-  
ta ad Ecclesiam S. Saluatoris; vel eidem  
per viam vnionis collata, vt prætenditur,  
ex præfata sententia de anno 1502. lata per  
Vicarium Archiepiscopi Cæsaraugustani:  
idcirco eadem Ecclesia appellatur Super-  
rior, & Magistra: cum penes ipsam esset  
87 Cathedra. In qua & Magistrorum magna  
dignitas designatur, vt ex Heronymo no-  
tat idem *Tostatus super Matt. cap. 1. qu. 70.*  
asserens Cathedram propriè accipi pro Se-  
88 de Doctoris, & ac Prælati: prout etiam in  
Cathedra Petri Ecclesia Romana denota-  
tur, ex traditis per Ioannem Slotanum con-  
tra Hereticos, *interrog. 5. de Primatu Pe-*  
*tri, & Ecclesia Romana fol. mihi 87. vers.*  
*subijciam.*



Non officit secundò, quod deducitur ex priuilegio Regis Alphonfi: qui Ecclesiam S. Saluatoris antiqui nominis: ac famosissimæ excellentiæ priuilegio gloriosissimam non enunciat solum, sed eidem donat Ecclesiam S. Mariæ de Pilari. Primò: quia quicquid sit de exceptionibus, quæ ex ommissa diuini nominis inuocatione, ac concessionis loco deficiente, necnon ex quibusdam inuerisimilitudinibus per informantes ponderatis deducuntur: cum idem priuilegium non fuerit extractum ab originali, de quo nullibi constat, sed ex quadam copia, quæ nec etiam ab originali probatur extracta, † tanquam copia copiarum nullam fidem meretur *Bald. in l. bona fidei nu. 23. vers. dubitatur de exemplo C. de iur. iur. Dec. in Auth. si quis in aliquo nu. 30. C. de eden. Rot. decis. 733. par. 1. nu. 1. diuers.*

maximè cum deficiat † recognitio, quæ omninò requiritur *Oldrad. cons. 1. num. 3. Verat. dec. 274. par. 1. & dec. 99. nu. 2. par. 2. & dec. 113. par. 3.* non enim suffragatur, quod fuerit extractum ex Archiuio Capituli Ecclesiæ S. Saluatoris: cum idem † Archiuium non habeat requisita, de quibus doctè in causa *Sorana beneficij 8. Martij 1627. coram R. P. D. meo Merlino*: sitque priuatum ipsius Capitulum, de cuius † interesse agitur, ac propterea suspectum ad tradita per *Rot. in dec. 183. nu. 8. par. 2. diuers. in Tirafonen. Iurisdictionis 19. Februarij 1593. coram bo. me. Card. Millino*. Nec legalitas huius Archiuij potest deduci ex textibus, qui dantur, cum ipsimet † testes fateantur se in causa interessatos, prorsusque ad Archiuij legalitatem requisita ignorare. Et in omnem eventum auctoritas Archiuij † non dat robur scripturæ informi. præsertim contra non subditos, ut in puncto *Verat. dec. 41. par. 1. Put. dec. 441. num. 2. lib. 2. in correct. Seraph. dec. 320. & 642. nu. 1.* & fuit latè deductum in præfata *Tirafonen. coram bo. me. Card. Millino*. Secundò admissa etiam (citra veri præiudicii) legalitate huius priuilegij, prout eam videntur agnoscere Scriptores, & alij relati in obiecto: nihilominus dictum priuilegium non officit. Nam quantum attinet ad antiquitatis atque excellentiæ istius Ecclesiæ S. Saluatoris enunciatiuam, conformibus etiam Alexandri III. ac Martini Regis Aragonum enunciatiuis corroboratum: præter id † quod emanauit ad supplementationem partis, à Principe prorsus extraneo, ac de veritate rerum noui Principatus minus instructo: vel dicimus prædi-

cta verba, antiqui nominis, ac famosissimæ excellentiæ priuilegio, non referri ad Cathedralitatem: & ex illis nulla potest resultare consequentia ad probandam ab antiquo Cathedralitatem Ecclesiæ Sancti Saluatoris. Vel dicimus continere relationem ad Cathedralitatem prædictam: & ista Cathedralitas videtur potius contemplata in abstracto, ac spiritualiter, non autem in quantum adherebat Ecclesiæ Sancti Saluatoris. Ideoque cum † Cathedrali penes quamlibet Ecclesiam semper sit eadem, non dependens à loco ad textum in *cap. dudum 3. qu. 6. & in cap. Ecclesia de consecr. dist. 1. Turrecrem. in cap. Sanctorum ad med. 10. qu. 1. vers. ad secundum Gregor. de Valentia tom. 3. disp. 1. qu. 4. latè Murillus in 2. tract. cap. 27. & in cap. 18. & 19. sequitur quod considerata fuerit tanquam ab Ecclesia de Pilari translata ad Ecclesiam S. Saluatoris. Cuius subrogato non immutauit † excellentiæ, atque antiquitatis ipsius priuilegia cum sit eadem, quæ antea fuerat ad text. in l. proponebatur ff. de iudic. l. stipulantem S. sacram ff. de verb. oblig. l. qui res S. aream ff. de solut. l. si grege ff. de l. 1. ac proinde enunciatiua huiusmodi, vel tanquam equiuoca parum aut † nihil operatur: maximè in concursu illarum, quæ in præcætitis literis Gelasij II. Pontificis, ac Petri Libranæ Episcopi habentur.*

Quantum verò attinet ad donationem, quicquid sit de viribus illius: aduertendum est, quod Alphonfus non simpliciter donauit Ecclesiæ S. Saluatoris Ecclesiam de Pilari, sed donationem Alphonfi Debellatoris, ac Ranimiri prædecessorum confirmauit: ac propterea licet in confirmatione Ecclesiam de Pilari specificauerit ad illam tamen, velut in donationibus confirmatis nullatenus contentam † priuilegium dictæ confirmationis non extendebatur: ex eo quod in hac parte non inueniebat subiectum confirmabile *Abb. in c. inter dilectos num. 8. de fid. instrum. Dec. cons. 541. nu. 20. Rota dec. 111. numer. 2. & 580. nu. 3. ad fin. p. 2. rec. & cum constet de donationibus in † confirmationem relatis, standum illis est potius, quam confirmationi referenti Rot. dec. 439. nu. 2. apud san. mem. Greg.*

Non obstat tertium adminiculum, quod deriuatur ex ea Maurorum consuetudine, qua † primiores fidelium Ecclesias in prophanos Mesquitarum vsus conuertebant: quam porro consuetudinem in Ecclesia S. Saluatoris fuisse seruata, præter argu-



argumentum, quod desumitur ex ædificij  
structura, & alijs, visus est innuisse Zurita,  
quem sequuntur Martioez, Carillus,  
& Aynsa, & concordant Breuiarium Cæsaraugustanum,  
vna cum testibus in obiecto allegatis.

Nam quicquid sit de ista consuetudine,  
visum fuit Dominis non constare illam fuisse  
seruatam in Ecclesia S. Saluatoris. Verisimilitudo enim  
quæ desumitur ex ædificio illius tanquam à Christianis,  
non autem à Mauris extructo: satis dicitur tolli  
ex forma eiusdem Ecclesiæ S. Saluatoris,  
quæ plurimum differt à communi Ecclesiarum  
structura, itaut ad Mesquitarum, formam  
potius accedat maximè cum illius  
102 † caput Septentrionem respiciat, non verò  
Orientem iuxta consuetudinem cæterarum  
Ecclesiarum tunc temporis. Quam porro  
consuetudinem etiam in Ecclesia, communiter  
seruari, deductis rationibus, notat *Tostatus super Matth. cap. 6. quest. 91.*  
prout etiam innuit *Nazianzen. Epistol. 60. alias 66. ad Filagrium*, & ibidem latius ad-  
103 notat *Scholum*; & ab Apostolorum †  
Constitutionibus traductam esse asserit  
*Franciscus Turrianus pro Epistolis decretalibus Summ. Pont. lib. 2. cap. 19. fol. mihi 183. vers. neque hoc solum*  
Ad cuius rei corroboracionem accedit, quod penes eandem  
Ecclesiam nec minimum apparet vestigium  
104 antiqui cœmeterij: cum † tamen certissimum  
sit, apud Ecclesias, ac præsertim Cathedralas  
perpetuò fuisse cœmeteria, iuxta terminos  
*cap. præcipiendum. 14. q. 2.* prout penes  
Ecclesiam de Pilari antiquissima re-  
105 periuntur. Argumentum autem † deductum  
ex eo: quod apud Historicos nulla habeatur  
mentio de eadem Ecclesia S. Saluatoris  
tanquam † Mesquita à Mauris extructa:  
præterquam quod est leuissimum, præsertim  
cum de iis regionibus agatur, in quibus,  
vt supra attigimus, † propter status  
mutationem, Regnorumque reuolutiones  
antiquitatum vestigia in grauioribus etiam  
perierunt: appositæ retorqueri potest,  
ex eo, quod Templum S. Saluatoris etiam  
ante Maurorum inuasionem, fuisset in  
rerum natura, adeò sumptuosum † ac Sedi  
Cathedrali destinatum, vtique de hoc apud  
authores: atque Historicos aliqua mentio  
inueniretur, prout inuenitur de Ecclesia  
Beatæ Mariæ Virginis de Pilari.

Quantum verò attinet ad authores id in  
specie affirmantes. Zurita qui tanquam  
primus huiusce opinionis assertor allegatur

in *Indicibus rerum Aragonen. pag. 16. sub anno Domini 1118. & in Annibal. lib. 1. c. 44.*  
109 contrarium † expresso, ac constanter  
firmauit prius in iisdem *Indicibus sub anno 889. fol. 13.* ibi Cæsaraugustæ satis constat  
reliquis sacris ædibus, siue tectis Sanctis  
depopulatis, Sanctum, & Religiosissimum  
Templum D. Mariæ Virgini dicatum, quod  
vulgò de Pilari nuncupatur, miseris illis  
temporibus, sanctitatis, religionis, & consilij  
publici tanquam sacram Aram, & perfugij  
portum nostris fuisse. Vnde, & Elecæ,  
& Seniori, ac Superioribus posterioribusque  
Episcopis, & Ecclesiastico cœtui Sacrosancta  
ea Aedes sedem, ac domicilium præbuit,  
& maximos honores eius Fani Antistibus  
semper habitos, & vetustis tabulis, & memoria  
superiorum temporum; pro certo affirmare  
possumus, &c. Hinc enim luculentum æquè ac  
constans Cathedralitatis Ecclesiæ de Pilari  
etiam ante Maurorum inundationem testimoniū  
deprehendimus: dum Zurita ipse asserit  
primò, eandem Ecclesiam Elecæ, & Seniori,  
ac superioribus Episcopis sedem præbuisse.  
Nam cum apud Historicos non controuertatur,  
quin Elecæ, & Senior primi fuerint  
Episcopi sub Maurorum tyrannide: sequitur  
verbum illud, *Superioribus*, esse referendum  
ad Elecæ, ac Senioris antecessores, qui  
sub Gothorum, Gentiliumque Imperio in  
Ecclesia B. Mariæ resederunt. Secundò dum  
Episcopus Cæsaraugustanos eiusdem Fani,  
nempe Ecclesiæ de Pilari Antistites appellat.  
Tertiò dū testatur, id sibi constare ex  
vetustis tabulis ac memoria superiorum  
temporum, vt pro certo affirmare possit.

Vnde vt euitetur contrarietas in Historico,  
& quidem adeo insigni detestabilis, ac  
maximè circa opinionem, in qua eidem  
refragarentur alij Scriptores, auctoritate,  
antiquitate, ac numero superiores, necnon  
cætera, de quibus latè superius in primo  
adminiculo, & inferius in responsione  
ad postremum adminiculum: ex hoc loco,  
in quo principaliter consideratè, ac ex  
professo Zurita loquitur, dicendum est,  
congruam recipere interpretationem, alia  
duo loca, in quibus perfunctoriè, ac  
incidenter loquitur. Vt scilicet ijs in locis  
tradere intendat, Regem Alphonsum  
Debellatorem ex voto expiari, consecrarique  
fecisse Mesquitam Maurorum, & in ea,  
D.O.M. instaurasse Ecclesiam Cæsaraugustanam,  
Sedemque Cathedralem ad primum  
dignitatis locum restituisse. Ac pro-  
pterea



pterea non agere illic de Ecclesia materiali, aut de Cathedrali Sede, in quantum pender ab aliquo loco: sed considerare  
 110 † tantum Ecclesiam spiritualiter sumptam, quatenus scilicet est fidelium collectio ad *text. in d. cap. Ecclesia de consecrat. dist. 1. Greg. de Valentia tom. 3. disput. 1. dict. qu. 4. Tostatus super Matth. par. 1. prolog. qu. 13.* & Sedem Cathedralē in abstracto, ac independentē ab aliquo loco, ut superius ponderatum fuit in responsione ad secundum adminiculum: prout etiam consentit *Carillus in obiecta allegatus in 3. advertentia fol. 12.*

111 Martinez præter quam quod in † dict. cap. 20. lib. 2. erroneè adscribit Alphonso Debellatori testimonium antiquitatis, ac famæ Templi Sancti Saluatoris, quod pertinet ad Alphonsum exterum; hocque erroneo fundamento facilè in contrariam sententiam potuit inclinare: affirmat solum, rem apud authores satis esse controverſam, nec sensum suum explicite declarat: prout euidenter colligitur in dicto cap. 20. lib. 2. ibi: & advertò, quod Bellascutus non designavit inuocationem, & titulum Ecclesiæ Cæsaraugustanæ, si enim designasset, magnam dedisset lucem ad decisionem eius, de quo multi dubitant, super Ecclesia S. Saluatoris; & cap. 19. lib. 5. ibi Rex illicò restituit Cathedralē antiquo Templo S. Saluatoris; ubi hodie eam videmus: vel eam fundavit de nouo in loco Mesquitæ, prout multi prætendunt: quia hæc prætensio contrarijs opinionibus valdè inuenitur agitata.

112 Martinus † Carillus in dicta tertia advertentia ad historiam Sancti Valerij, in qua Superiorum iussu melius veritatem agnovit, fatetur ingenuè, primum Episcopum Cæsaraugustanū fuisse Athanasium. Et ipse quoque nititur falso supposito, adscribēs Alphonso Debellatori enūciatiuā antiquitatis, ac famæ Templi S. Saluatoris, quæ ut dictum est, ab altero Alphonso emanavit.

113 Franciscus ab Aynsa Zurita ac Carillo † opinionem recenset simpliciter, & Cathedralitatem Ecclesiæ de Pilari expressè tradidit lib. 2. cap. 11. fol. 170. constanter affirmans, tempore SS. Valerij, ac Vincentij Cathedralē Episcopalem extitisse in Ecclesia Sanctæ Mariæ in Columna. exempla autem, quæ ipsemet Aynsa subiicit, probant quidem, Reges Catholicos post recuperatas à Maurorum tyrannide Civitates consuevisse Cathedras Episcopales constituere in Mesquitis: sed non è contra

Mauros consuevisse Mesquitas in Cathedralibus constituere. Imò clarissimè tradit Sedes Episcopales nunquam antiquis Ecclesijs fuisse restitutas, sed potius in Mesquitis Maurorum locatas. Quod comprobatur exemplo Corduben. Ecclesiæ: cui tanquam similia exempla subdit factum Ecclesiæ Hispalen. necnon ipsius Cæsaraugustæ.

Quantum attinet ad Breuiarium Cæsaraugustanum, quicquid sit circa illius intellectum, certum est contra illius tenorē pugnare, non solum omnia superius ponderata, sed alia non tam moderna, quam antiqua Breuiaria Diocesi Cæsaraugust. Regiæ Domus Montis Aragonum, & Ord. Sancti Hieronymi, affirmantia, Beatum Braulium Episcopū Cæsaraugustanum Sedē suam habuisse in Ecclesia S. Mariæ Maioris ut supra pōderatum fuit in 1. adminiculo.

Quantum denique attinet ad testes, omiſſis exceptionibus, quæ contra illorum personas dantur nullus, ex ipsis probat publicam famam, nec alio innituntur fundamento, quàm priuilegio Regis Alphonſi: cui etiam innititur Doctor Elpes, vir aliquin commendatæ eruditionis, ut advertit Murillus cap. 18. & 19. Et in omnem euentum conquassantur à contrarijs testimonijs, de quibus supra, numero longè maioribus, ac de publica voce, & fama legitime deponentibus.

Non officit tandem postremum adminiculum, quod deducitur ex ijs probationibus, quibus constare prætenditur Sanctos Valerium, Vincentium, & Braulium reſedisse in Ecclesia S. Saluatoris. Nam quantum attinet ad Sanctos Valerium, atque Vincentium, excepto Zurita in *Annal. d. lib. 2. cap. 26.* cui superius satisfactum fuit, ferè omnia quæ ad rei istius probationem ducuntur, nempe concordia inter Episcopos Cæsaraugustanum, & Pampilonen. inita, tenor instrumenti translationis capituli Sancti Valerij, priuilegium exemptionis Archiepiscopi Don Lupi, inscriptiones reliquiarum, ac nenique Constitutiones Synodales, id solum inserunt SS. Valerium, & Vincentium reſedisse in Ecclesia Cæsaraugustana (quod utique verissimum est) non autem in Ecclesia S. Saluatoris. Quamvis enim huiusmodi enūciatiuæ, vel referantur ad Ecclesiam S. Saluatoris, vel cum ea emanauerint: attamen ita veniunt intelligendæ, ut habeant relationem ad Cathedralē Cæsaraugustanam in abstracto, ac independentē à loco sumptam: quæ



## D E C I S I O CCCLIV.

quæ in quocumque loco materiali reperitur, una, eadem censetur; ut superius fuit pluries consideratum: quemadmodum in specie, quod iidem SS. Valerius, & Vincentius præfuerunt in Ecclesia de Pilari, fuit superius latè firmatum in primo adminiculo.

Quantum denique attinet ad B. Braulium, quæ deducuntur ex Constitutione sub titulo de Reliq. & Venerat. Sanctorum, in qua dicitur eundem Braulium fuisse Episcopum ipsius Metropolis: eandem recipiunt interpretationem, quam admittunt aliæ enunciatiuæ superius ponderatæ prout Beatum Braulium resedisse in Ecclesia de Pilari, latè superius deductum fuit in eodem primo adminiculo, &c.

Et ita conclusum, parte vtraque acerrimè informante, &c.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Prænestina Censuræ.

Die Luna 4. Martii 1630.

## A R G V M E N T V M.

Discutitur Materia an per compensationem census extinguatur.

## S V M M A R I V M.

- 1 Censuræ extinguatur per actum retrosimilem.
- 2 Censuræ extinguatur per compensationem.
- 3 Censuarius cogitur innitus compensare. Compensationem habet vim solutionis nu. 3.
- 4 Compensationem facit actum retrosimilem in materia census, prout facit datio in solutum, assignamenta, &c.
- 5 Compensationem in censu, quando fit de consensu partium, non est opus aliqua disdicta.
- 6 Scriptura approbatio cessat ex subscriptione, & nu. 10.
- 7 Scriptura non est opus, ut recognoscatur, quando non agitur de scriptura testibus subscripta, sed partita librorum, & subscriptione debitoris, quia tunc sufficit, ut recognoscatur per testes habentes notam manum scribentis.
- 8 Scriptura multo magis presumitur illius, qua inter alias eius scripturas reperitur.
- 9 Censuræ consentiente creditore potest extinguere pro quacumque parte, & eo etiam innito parte considerabile.

IOANNES Vbertus super quodam suo Casali imposuit unum annum censum scut. 60. quem vendidit Hieronymo Belo pretio scut. 800. cuius recognovit bonam fidem pro rata scut. 150. Federicus Vbertus, & postmodum ad ratam extinctionis sortis principalis, dictus Ioannes soluit Hieronymo scut. 50. unde cum Ioannes remansisset debitor census scut. 600. dubitavi, an debeatur integri fructus sc. 600. vel tantum pro scut. 250. & Domini censuerunt fructus deberi tantum pro ad. scut. 150. cum pro residuo census legitime fuerit extinguatur per actum retrosimilem. Rot. dec. 56. num. 1. & 2. par. 1. rec. Seraph. decis. 490. num. 1. sancta mem. Greg. dec. 156. num. 3. ubi Addent. allegant concordantes, ita & per compensationem extinguatur prout fuit factum in casu isto Navarr. de usur. num. 124. Molin. de iust. & iur. tract. 2. disput. 394. num. 7. Roderic. de ann. reddit. lib. 2. quest. 18. Cenic. de censib. par. 3. cap. 1. q. 3. arr. 6. num. 4. & 5. & in addit. num. 8. & 9. dicens quod censuarius cogitur innitus compensare, cum compensatio habeat vim solutionis, & Rota habuit hunc sensum in causa Romana census 10. Martij 1614 & 17. Februarj 1617. & rursus 16. Novembris 1618. coram me. compensationem enim negari non potest quin faciat actum retrosimilem, prout facit datio in solutum, assignamenta, & similia, ut de istis dixit Rota in causa Romana anterioritatis 4. Februar. 1608. coram Iusto, apud Cenic. decis. 290. num. 1. viri concurrente, neque in hoc casu fuit necessaria aliqua disdicta, cum compensatio de consensu partium fuerit facta, Boccac. de cens. par. 2. num. 94.

Quod autem in hoc casu fuerit facta compensatio, & illa quidem de consensu partium, satis patet ex partitis librorum Ioannis Vberti iuncta approbatione ipsius Hieronymi Beli, & in dd. enim libris reperitur descripta partita hoc modo, ad debitum d. Hieronymi.

Adi 5. di Marzo 1590. il Signor Girolamo Belo dene dare &c. di conto fatto con lui scudi 345. 37. 3.

Et subsequitur alia partita hoc modo descripta.

A di 9. Marzo 1590. sopradetto s'è saldato il conto con il Signor Girolamo & ci resta debitare di scudi 350. defalcato si intesi li fructi, che lui haveva havere da noi fino al di detto, tanto del censo, come del resto della dote, & altri di-



nari spesi per noi se n'è fatto il di detto, & Instrumento per mano del Ricchetto, & se le sono 8  
anco menate, buone le partite de rincontro.

E regione autem ad creditum d. Hieronymi Beli sub die 5. Martij 1590. reperitur scripta subiequens partita.

29. Ottobre 1589. Deue hauere per un semestre delli denari hauuti a Roma a censo da lui sono stati scudi 600. delli quali ne ha hauuto fino ad hoggi scudi 467. come nelle partite di ricontro si vede di modo che restano in scudi 233. per li quali doue hauere per li frutti del semestre del di sopradetto scudi 8.

Huiusmodi partitas subscripsit Hieronymus Belus praedictus per haec verba Io. Girolamo Bela accetto, & confermo quando di sopra è scritto dall'una banda e l'altra, & affermo non solo questa conto, ma quanti sono in ogni altro libro di Giovan. Vberzo mio ficero.

Ex quibus apparet quod licet Hieronymus praedictus 5. Martij 1590. creetur creditor a die 20. Octobris 1589. vsque ad illam diem 5. Martij in scut. 74. pro fructibus census supponendo quod vsque ad illam diem 5. Martij habuit scut. 367. & sic quod census remaneret tantummodo scut. 233. Attamen apparet quod iterum fuit calculatum, & quod 9. Martij Hieronymus fuit constitutus debitor in scut. 350. ut supra relatum fuit. Vnde Ioannes Vbertur remanebat tantum debitor occasione sortis principalis census scut. 250. & ideo cum vtraque partitam subscripserit, confectur etiam approbasse illam extinctionis census positam ad creditum, dempta tamen summa scut. 17. itaut extinctio remaneret tantum pro scutis 350. quae quidem 6 approbatio resultat ex supra narrata subscriptione l. emptor. S. Lucius ff. de pact. l. sicut S. non videtur quibus modis pign. vel hypot. solu. Decian. conf. 29. num. 30. & seq. lib. 2. Rot. dec. 58. num. 3. par. 2. recent. quae subscriptio de plano operatur, cum partitae expressae approbentur.

Neque obstat, quod isti libri non sunt producti in actis, neque sunt recogniti, quia productio non potest inficiari, cum de ea satis constet, prout nec potest controuerti recognitio, & quia cum non agatur de scriptura testibus munita, sed de partita librorum, & subscriptione debitoris sufficit quod testes recognoscentes habeant notam manum scribentis, Socin sen. in l. si ita scripsero num. 3. ff. de condit. & demonstr. Achill. decis. 2. num. 1. de fid. instrum. Rota decis. 570. par. 1. diuers. Seraphin. decis. 700.

num. 2. in fin. & praedicta eo magis procedunt respectu manus Io. Vberti & cum libri fuerint reperti inter alias eius scripturas. Barbat. conf. 58. num. ult. lib. 4. Vrsil. ad Afflict. decis. 181. num. 2. ibi quod primo videtur limitare, & seqq.

Neque obstat quod census non fuerit extinctus in totum, quia consentiente creditore & potest extingui pro quacunque parte, & eo etiam inuito pro parte considerabili. Sotus de iustit. & iur. lib. 6. art. 3. in fin. versic. quarta conclusio Lopez de contract. lib. 1. cap. 59. versic. igitur. Gutierrez pract. lib. 2. cap. 174. num. 3. Follet. de contractu censuali in 1. vers. in commentario de usur. n. 78. in fi. & n. 95. Io. de Sales in opuscul. de censibus dub. 56. Roderic. de ann. redd. lib. 1. quest. 18. num. 36. & 38. Boccac. de censibus par. 1. numer. 12. & 13. Cenc. de censibus par. 3. cap. 1. quest. 3. ad 8. & 16. late Accend. de censib. cap. 107. num. 8. ubi alios cumulat, & fuit resolutum in causa Romana census 16. Nouemb. 1618. coram me, & in alia Romana census 10. Maij 1621. coram Buratto.

Neque est verum quod Hieronymus noluit compensare, cum sub dicta die 9. Martij 1590. constituerit se debitorem Io. Vberti per acta Ricchetti in scut. 350. quia fuit factum antequam describeretur partita in libro, & per consequens antequam partita subscriberetur a Hieronymo & partita libri non discordat ab instrumento, cum in ea dicatur, ut supra relatum est, quod computa fuerunt solidata, & quod Hieronymus remanebat debitor in scutis 350. & quod de hoc fuerat confectum instrumentum illa eadem die per manus Ricchetti, vnde cum postmodum Hieronymus subscripserit dictas partitas, per d. subscriptionem & duo sequuntur, approbatio extinctionis census de quo erat creditor, & extinctio debiti pro quo se obligauerat eadem die per acta Ricchetti.

Et ita resolutum vtraque parte informante, &c.

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Auximana Fideicommissi.

Die Lune 4. Marj 1630.

Est impressa coram Merlino 10. primo decis. 447.

DECISIO CCCLV.

R. P. D.



R. P. D. DVNOZETTO.

Ariminen. Hæreditatis.

Die Luna 4. Martij 1630.

A R G V M E N T V M.

Immissio vigore directi Saluiani interdicti contra quem competat. Vxoris obitus qualiter probetur. Pater quando non habeat vsumfructum in bonis relictis filijs.

S V M M A R I V M.

- 1 Immissio vigore directi saluiani competit contra cohæredem, & principalem debitorem.
- 2 Instrumentum facit probationem probatam.
- 3 Vxoris obitus eo ipso probatur, si doceatur maritum illius transiisse ad secunda vota.
- 4 Possessio probatur ex sustentatione litis.
- 5 Pater, quando fuit institutus hæres una cum filijs æquis portionibus, tunc in portione filiorum, non habet vsumfructum.
- 6 Vxor quando æquis portionibus instituit hæredes, maritum, & filios, colligitur voluisse, quod maritus solam medietatem consequeretur & nihil posset prætere super alia medietate filiorum.
- 7 Hæredes duo quando fuerunt instituti, tunc eis datur immissio pro medietate.
- 8 Testator instituens tres hæredes, si obitus unius probetur, datur immissio reliquis duobus equaliter, perinde ac si duo hæredes tantum fuissent instituti.

D E C I S I O C C C L V I.

**C**VM D. Diotalleus Lallius, vti hæres scriptus pro medietate in testamento quondam Magdalene eius matris intenteret remedium saluiani contra D. Hieronymum Lallium eius patrem pro altera medietate cohæredem, & bonorum dotalium d. Magdalene occupatorem pro obtinenda immissione in possessionem medietatis illorum. Proposui dubium an eidem Diotalleuo esset concedenda immissio in possessionem medietatis præfatorum bonorum pro indiuiso cum Hieronymo patre, & Domini affirmatiuè responderunt.

Moti enim fuerunt, quia cum prædictus Diotalleus iustificet omnia extrema necessaria nempe possessionem testatricis de tempore consignationis dotis, creditum,

dotale cum hypotheca speciali reseruata ad fauorem eiusdem testatricis, & illius hæredum, testamentum de quo supra in quo prædictus Diotalleus reperitur scriptus hæres pro medietate, mortem Magdalene testatricis, & possessionem Hieronymi rei conuerti, meritò venit ei concedenda immissio vigore directi saluiani, & quod competit contra cohæredem, & principalem debitorem, *Honded. conf. 25. num. 51. vsque ad 55. Rota. decis. 25. nu. 4. & decis. 26. num. 1. & seq. apud Statil. de saluia. secundum nouam impress.*

Possessio enim Magdalene testatricis de tempore consignationis dotis probatur ex Instrum. dotali, quod datum fuit in summ. Diotalleui num. 3. Quod quidem & instrumentum facit probationem probatam vulg. l. cum precibus C. de probat. Tiraq. de retract. lignag. §. 2. gloss. 1. nu. 20. & seq. Rot. decis. 60. nu. 1. par. 1. rec.

Hypotheca specialis reseruata ad fauorem eiusdem testatricis, & suorum hæredum pro restitutione bonorum dotalium, in casu mortis probatur pariter ex eodem Instr.

Institutio hæredis pro medietate facta, ab eadem testatrice ad fauorem Diotalleui patet ex testamento quod datum fuit in eodem summ. nu. 1.

Obitus testatricis iustificatur eo ipso, quod docetur & Hieronymum illius virum transiisse ad 2. vota prout ex fide Parochi in eodem summ. nu. 2. Greg. XV. decis. 344. num. 3. & decis. 390. nu. 7.

Possessio denique dicti Hieronymi patris, & rei conuerti probatur ex sustentatione litis iuncto præfato Instr. consignationis dotis. Rota dec. 18. num. 5. decis. 26. num. 2. apud Statil. de saluia. secundum antiquam impress.

Non obstat quod Hieronymus vti pater Diotalleui prætendat vsumfructum in bonis per eum acquisitis, & propterea non possit ei dari immissio. Quia fuit responsum prædictam conclusionem non & procedere quando pater fuit institutus hæres una cum filio æquis portionibus prout hic. Quia tunc in portione filij non habet vsumfructum, *auth. de hered. ab intest. venient. §. si igitur defunctus vers. si vero auth. item hereditas. C. de bon. qua lib. Bald. conf. 168. num. 4. & conf. 324. per tot. lib. 5. Surd. conf. 116. num. 40. & 41. in fin. Rota dec. 723. num. 14.*

Neque obstat, quod dictus Hieronymus non acceptauerit testam. Magdalena



6 vxoris, quo casu potuisset vti beneficio iuris communis. Quia responderetur quod cum ex dicta institutione facta à testatrice æquis portionibus tacite colligatur voluisse quod Hieronymus solam medietatem consequeretur, non potest propterea quidquam super alia medietate relicta filio præferre iuxta auth. excipitur C. de bon. qualib. Bar. in l. 5. i. ususfructus. S. si ita quis ff. quando dies. leg. eod. Surd. d. conf. 116. num. 23. vers. quia ex quo lib. 1. Molin. de primog. Hispan. lib. 1. cap. 19. num. 30. Boer. decis. 193. nu. 3. vers. & circa primum.

7 Denique non obstat quod in dicto testamento Magdalenæ fuerint instituti tres heredes, & ita Diotalleuo non sit danda immissio pro medietate, quia alter cohæres fuit. In vita tantum institutus ac cum expressa substitutione quod eo moriente præfati Hieronymus, & Diotalleuus æqualiter succederent. Vnde probato obitu dicti & cohæredis per fidem Parochi in eodem summ. num. 2. Hieronymus, & Diotalleuus æqualiter debent succedere perinde ac si ipsi duo tantum fuissent hæredes instituti. Gabr. conclus. 2. nu. 5. de hæred. instit. Cephal. conf. 472. num. 12. & 84. Menoch. conf. 273. n. 24. & 25.

Et ita conclusum Diotalleuo tantum, informante.

¶ Infra in eadem causa adest alia decisio sub die 4. Maij 1630. coram eodem R. P. D. Duna-zeno est decisio 372.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO

Nouarien. Decimarum.

Die Luna 11. Martij 1630.

### ARGUMENTVM.

Episcopus ad hoc vt consequatur quartam decimarum ei debitam, an possit agere contra laicos, officio Iudicis nobili.

### SVMMARIVM.

- 1 Officiū Iudicis nobile loco actionis deseruit.
- 2 Episcopo debetur quarta decimarum solum respectu earum, quæ percipiuntur ab Ecclesia.
- 3 Episcopus non potest dirigere actiones contra Parochianos pro consequenda suam quartam decimarum ante exactionem ab Ecclesia factam.

4 Decimas exigesse Rectorem à Parochialibus, quando probatur, non potest Episcopus ab eis, tanquam quod iam liberationem sunt consequuti, denuo eas exigere.

5 Decime si non solvantur, concurrit periculum animarum.

6 Iudex etiam non requisitus potest ex officio compellere possessores terrarum ad solvendum decimas.

7 Rectoris impotentia, voluntas, negligentia, aut malitia, non sufficit, ad hoc vt competat officium Iudicis nobile Episcopo, pro consequendo suam quartam decimarum.

8 Interesse succedit loco rei debite.

9 Iudicium officium nobile fundatur in equitate.

### DECISIO CCCLVII.

CENSVERVNT Domini standum esse in decisio in hac causa 5. Decembr. 1629. quia etsi veriore opinionem existimauerint Episcopum non posse pro sua quarta canonica directe contra Parochianos agere, sed contra Parochum esse experiendum, non tamen dixerunt alijs remedijs esse destitutum, & contra homines adhuc decimarum debitores posse agere officio Iudicis nobili, quod loco actionis deficientis deseruit Abb. Imol. & Felin. in c. 2. de offic. iud. Bald. in l. cum mulier. num. 32. ff. solut. matrim. Gregor. Tolosan. syntagm. iur. lib. 47. cap. 21. num. 10.

2 Non obstat quod Episcopo & debeat quartam decimarum solum respectu earum, quæ percipiuntur ab Ecclesia, Ioan. Andr. in cap. conquerente. num. 40. de offic. ordin. Rot. decis. 519. coram Papa Greg. XV. vt propterea Episcopus non possit dirigere actiones & contra Parochianos ante exactionem ab Ecclesia factam, sed officium Iudicis nobile plus de facto Ordinarijs tribuere non possit, quam quod habeant de iure, vt ex verbis cap. conquerente, de offic. ordinarij, firmatur in d. decis. 519. coram Papa Gregorio XV. ergo contra eos Iudicis officio nobili experiri non possit.

4 Quia si probatur Rectorem decimas à Parochianis percepisse, non potest Episcopus ab eis tanquam quod iam liberationem sunt consequuti denuo eos exigere. Ceterum, quia Parochiani adhuc debitores sunt, in hac parte intrat officium Iudicis nobile, ne obligati cum iactura Episcopi per retentionem decimarum locupletentur ob carentiam directæ actionis, Imol. in cap. licet



- licet causa. num. 23. de probat. Felin. in cap. ex parte il secundo, num. 18. de offic. deleg. Calcan. conf. 28. num. 24. Neuizan. conf. 5. numer. 24. Barbat. conf. 36. in fine, lib. 1. quod officium Iudicis eo magis in materia decimarum intrare debet, in qua si non solvatur, cōcurrit periculum animarum, cap. prohibemus de decim. propterea Card. in Clem. dispendiosam, num. 28. de iudic. post. Gulielm. & alios dicit, quod Iudex etiam non requisitus potest ex officio & compellere possessores terrarum ad solven. decimas, si ei constet esse intralimites, & terminos Parochiæ.
- 7 Non obstat, quod impotentia, & voluntas, negligentia, aut malicia Rectoris non sufficiat ad hoc, ut competat officium Iudicis nobile contra Parochianos, cum Episcopus possit dirigere actiones suas ad solutionem quartæ, quæ debetur contra Rectorem, nam si exegit dicebatur indubitatum, ex quo Parochiani consequuntur liberationem soluendo Rectori, si verò non exigit agere poterit ad interesse, & quod succedit loco quartæ debitæ, Dec. conf. 2. num. 8. Curt. inn. in l. vinum. in fin. ff. si cert. petat.

Quia in primo casu non versamur, in secundo verò non intrat equitas, in qua fundatur & officium Iudicis, ut Rectores solvant debitum Parochianorum, aut tãquam non valentes soluere, debitores decimarum locupletentur cum damno Episcopi actione carentis. Et ita &c.

\* Est supra in hac parte deciso 327.

R. P. D. Q V E I P O.

Geruden. Canonicatus.

Die Lune II. Martij 1630.

ARGUMENTVM.

Præsentatio, & electio in Ecclesijs Regularibus ad quem spectet. Ecclesia Regularis si ad statum secularitatis reducatur, retinet primæua iura, nisi aliud disponatur.

S V M M A R I V M.

- 1 Præsentatio, & electio in Monasterijs Regularium est simultanea inter Capitulum, & Abbatem.
- 2 Ecclesia Regularis, quando secularizatur, iura, exemptiones, & privilegia Ecclesiæ competentia, illesa remanent,

si non ad sit particularis prouisio.

- 3 Monasterium licet muret statum de Regularibus ad seculares, non per hoc mutat subiectionem.
- 4 Mutatio alicuius rei, quando fit, ius antiquum permanet cuius mutatio non reperitur expressa.
- 5 Quod non mutatur, quare stare prohibetur.
- 6 Verba, prout prius, quid importent.
- 7 Subrogatus assumit naturam eius, in cuius locum subrogatur.
- 8 Verba, pleno iure, tribunt plenum ius faciendi, disponendi &c. prout prius quoad omnes alios.
- 9 Verba pleno iure, & verbum, liberè, &c. interpretantur ex alio verbo eis adiecto.
- 10 Verbum in una clausula appositum declarationem sumit ex alio verbo in eadem clausula, relato.
- 11 Canonicatum, & præbendam electio in Ecclesijs Collegiatis simultanea est inter Canonicos, & Prælatum.

## DECISIO CCCLVIII.

**E**CCLESIA B. MARIAE Villebertrandi, quæ olim regimini Canonicorum Regularium S. Augustini subiacebat per fel. rec. Clem. VIII. in collegiatam Ecclesiã anno 1597. erecta fuit, & in ea idem Pontifex Archipresbyteratum, & tot Canonicatus, & præbendas, quot ante suppressionem erant loca constituit, & circa eorũ electionem extant in Bulla erectionis sequentia verba: Dictaq. erecta Ecclesia, ac dignitates Canonicatus, præbendæ illius, aliq. beneficia Capitulum, & ministri suo Ordinario subiecti sint, ipsorumq. Canonicatum, & præbendarum collatio, prouisio, & quævis alia dispositio ad pro tempore existentem Archipresbyterum d. Ecclesiæ prout prius locorum, & Canonicatum portionum huiusmodi collatio ad Abbatem suppressi Monasterij E. Mariæ huiusmodi in suis mensibus pertinebat, deinceps excepta ac prima vice cessantibus reservationibus, & affectionibus Apostolicis pleno iure spectet, & pertineat.

Cum autem de mense Septemb. 1629. vacaret Canonicatus, de quo controuertitur, Archipresbyter d. Ecclesiæ solus, absque consensu Capituli, vel maioris partis illius, illum Ioanni Gimbernet contulit. Capitulum autem sub prætextu, quod electio omnium Canonicatum, & præbendarum eiusdem Ecclesiæ simultanea esset inter ipsum, & Archipresbyterum, & præd.



præd. electioni per Archipresbyterum factæ contradicere, alium elegit, contendens provisionem ab Archipresbytero factam, esse nullam, & causa mihi commissa super invaliditate d. electionis, dedi dubium an prædictus Ioannes Gimbernet esset instituendus, & Domini responderunt instituendum non esse.

1 Nam cum de iure communi in Monasterijs Regularium præsentatio, & electio simultanea sit inter Capitulum, & Abbatem secundum *text. in cap. ea nescitur ubi Abb. num. 4. de his quæ fiunt à Prelat. Cassad. decis. 22. num. 3. sub tit. de præben. & ita in præd. Ecclesia S. Mariæ Regularitatis tempore observatum fuisse ostendit Capitulum ex lectionibus factis per centum annos, & ultra continuatos ferè ad tempus secularizationis per suppressionem, & secularizationem, status dumtaxat fuit mutatus, iura 2 & verò exemptiones, & privilegia Ecclesiæ competentia illæsa, & immutata remanserunt cum in hac parte specialis provisio non reperiatur secundum doct. *text. in cap. dilectus de Capell. monach. ubi Abb. num. 9. post Innoc. docet quod licet monasterium mutet statum, & de Regularibus ad seculares non per hoc mutat subiectionem, & quod remanet exemptum sicut prius, & ita communiter à Doct. acceptum est testatur, & conducit text. in cap. recolectes de Stat. reg. & firmat Rot. decis. 174. num. 7. par. 1. recent. & coram Reuerendiss. D. meo Decano decis. 452. num. 4. & in alia causa eiusdem Ecclesiæ S. Mariæ Villebeltrandi coram D. meo Verospio sub die 16. Februarij 1629.**

3 Quod suadetur ex reg. *text. in l. precipimus in fin. C. de appellat. qua traditur permanere ius & antiquum cuius mutatio non reperitur expressa in illis verbis, quicquid autem hac lege specialiter non videtur expressum, id veterum legum constitutionumque regulis omnes relictum intelligant, ubi glos. verb. intelligat, notat in hæc verba, & ita quod non mutatur, stat. sic in auth. de administr. offic. S. final. & probatur, ex *text. in l. sancinus, ibi, quod enim & non mutatur, quare stare prohibetur, C. de testam. & ex l. siue possidetis, C. de probat. ubi not. Castr. Sanchez. de matrimon. lib. 3. disput. 1. num. 7.**

4 Et in nostro casu ex ipsa Bulla erectionis suadetur in illis verbis: & prout prius quæ antiquum ius, & pristinam consuetudinem respiciunt, & præservant glos. in cap. quamvis in verb. prout. de offic. ordin. lib. 6. Gemin. conf. 29. col. 2. Menoch. conf. 1. num. 20. Surd. conf. 335. num. 38. cum alijs late

per Barbof. de dict. & claus. dict. 249. per tot.

7 Præcipue quia Ecclesia secularis noviter erecta in locum primæ regularis subrogata fuit, & ideo eius naturam assumit, & iura conservat cum omnibus qualitatibus expressè non alteratis, & mutatis, l. si donata S. 1. ff. de donat. inter vir. & uxor. Suarez alleg. 28. & Baldef. ibi num. 25. l. as. in l. certi conditio 9. in princ. num. 27. ff. de reb. credit. Matienz. in l. 1. tit. 4. lib. 5. recept. gl. 14. num. 16. Ludouif. decis. 115. num. 3.

8 Neque obstat verbum & pleno iure in Bulla erectionis supra relata, quod videtur tribuere in beneficijs ius plenum disponendi privative, quo ad omnes alios iuxta *text. in cap. cum & plantare. S. in Ecclesijs, ubi glos. in verb. pleno iur. de privileg. nam licet ita de iure procedat, in proposito tamen casu verbum illud debet coniungi cum illo verbo supra relato in eadem Bulla prout prius, ut sit sensus, quod electio Canoniatum, & præbendarum in suis mensuris & pleno iure, prout prius pertineat ad Archipresb. ut in simili casu agens de verbo libere notavit Cassad. decis. 3. num. 3. de privileg. Rot. coram Reuerendiss. D. meo Decano in Cremonen. Canonatus 26. Aprilis 1624. quia frequens est in iure verbum in una & clausula appositum declarationem, & interpretationem sumere ex alio verbo in eadem clausula relato, l. heredes palam S. 1. in fine ibi vel ex vicinis scripturis ff. de testam. l. si servus plurium 50. S. fin. ibi item earum quæ præcedunt, vel quæ sequuntur, ff. de leg. 1. & notavit glos. in l. ille à quo 13. S. quid ergo verb. verba fideicommissi ff. ad Trebell. & ibi Bart. & DD. Ludouif. decis. 169. num. 6. Rot. decis. 452. num. 5. par. 1. recent.*

9 Maximè cum huiusmodi intellectus iuri communi sit conformis, quo in Ecclesijs & collegiatis Canoniatum, & præbendarum electio simultanea est inter Canonicos, & prælatum ex Cassad. decis. 22. de præben. num. 3. dicens communem, & à Rota sequitam, Put. decis. 125. lib. 1. & cum pluribus relatis per Garz. de benef. 5. par. cap. 4. num. 64.

Et ita decisum utraque parte informante.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Regien. Bonorum.

Die Veneris 15. Martij 1630.

A R.



## A R G V M E N T V M.

Domino directo datur mandatum de manu-  
tenendo in bonis deuolutis ad eum ob fi-  
nitam emphyteusim. Dominium ad effe-  
ctum deuolutionis qualiter probetur. Il-  
legitimus non comprehenditur in inuesti-  
tura bonorum Ecclesiasticorum. Identi-  
tas bonorum qualiter probetur.

## S V M M A R I V M.

- 1 Possessio civilis ad effectum recuperandi pos-  
sessionem naturalem sufficit pro manuten-  
tione.
- 2 Vusufructu finito competit mandatum de ma-  
nutenendo proprietario.
- 3 Manutentio, finito usufructu non solum  
competit proprietario, sed etiam illius ha-  
redi intra 30. annos, quamuis usufructua-  
rius alienauerit.
- 4 Manutentio datur proprietario, quando de-  
uolutio est clara, secus si de ea dubitatur,  
& num. 5. Quia tunc datur heredi, qui pos-  
sessionem capit, num. 4.
- 6 Ex inuestitura sola non resultat concludens  
probatio domini.
- 7 Inuestitura plenè probat dominium pluribus  
concurrentibus adminiculis.
- 8 Dominium bonè probatur ex confessione par-  
tis, & num. 9.
- 10 Canonum plures solutiones deseruiunt pro  
adminiculo ad effectum probandi domini.
- 11 Dominium etiam contra tertium spatio 30.  
annorum prescribitur.
- 12 Reseruatio consensus Domini in sublocatio-  
ne, cum effectuatione, deseruit pro admi-  
niculo ad effectum probandi dominium.
- 13 Domini confessio ad fauorem alicuius, non  
solum nocet consentienti, sed etiam eius ha-  
redibus.
- 14 Adminicula, quæ de per se non sufficiunt,  
iuncta tamen simul suffragantur.
- 15 Adminicula simul, & non separatim debent  
considerari.
- 16 Existencia comprehensorum in inuestitura  
non presumitur, nisi probetur.
- 17 Emphyteusis recepta pro heredibus, & suc-  
cessoribus in infinitum est transitoria ad  
heredes etiam extraneos.
- 18 Emphyteusis recepta pro heredibus, & suc-  
cessoribus an videatur restricta ad here-  
des sanguinis.
- 19 Emphyteusis, quando non dicatur pro qui-  
buscumque successoribus accepta.
- 20 Illegitimus non solum de iure communi non  
succedit in emphyteusi ecclesiastica, sed etiam

- ab eo constituit. san. mem. Pij V. & num. 21.  
& 23.
- 22 Quod procedit etiam si adesset legitimatio  
Principis secularis, & num. 24.
  - 25 Illegitimus, quod quis sit, probatur ex eo,  
quod pater eum in testamento nominet fi-  
lium naturalem, & vide n. 26.
  - 26 Illegimitas habetur pro vera, & probata,  
quando docetur de legitimatione.
  - 27 Emphyteusis à locatione discernitur ex quan-  
titate pensionis.
  - 29 Illegitimus est incapax etiam successionis in  
locatione bonorum Ecclesiæ.
  - 30 Contractus merus venditionis bonorum Ec-  
clesiæ potest in illegitimum transire.
  - 31 Cephal. cons. 703. num. 15. lib. 5. & alij de-  
clarantur.
  - 32 Permutatio ante effectuationem nullum ope-  
ratur effectum.
  - 33 Permutandi facultas competens alicui vi-  
gore pacti, an transeat in filium illegiti-  
mum.
  - 34 Pactum personalissimum extra personam  
cui inheret, non extenditur.
  - 35 Pactum censetur personale, quando fuit ini-  
tium cum certa persona.
  - 36 Verbum ipse, est personalissimum, & de-  
monstratiuum ad oculum.
  - 37 Concessio presumitur personalis, quando  
nulla mentio heredum fuit facta.
  - 38 Heredes, si sint expressi in uno casu, & in  
alio non, signum est, quod in illo, noluit  
eos comprehendere contrahens.
  - 39 Deficiente principali, deficit accessorium.
  - 40 Confessio emanata in responsione ad positio-  
nes plenè probat contra confitemem.
  - 41 Demonstrationes due sufficiunt ad proban-  
dam identitatem bonorum.
  - 42 Decretum Iudicis, qui pronunciauit articu-  
los haberi pro confessis, operatur, ac si ef-  
set seruata forma cap. 2. de confess. in 6.  
Cap. 2. de confess. in 5. forma est præcisè ser-  
uanda in productione positionum. n. 42.
  - 43 Canonis solutio integra verè similiter per  
emphyteutam non fuisse facta, nisi bona  
in inuestitura expressa integrè possedisset.
  - 44 Confinia ad probandam identitatem bonorum  
plurimum suffragantur.
  - 45 Identitas bonorum probatur per argumenta  
coniecturas, presumptiones.
  - 46 Quod multo magis procedit, quando sumus  
in antiquis, & ampla n. 47. & 48.

## DECISIO CCCLIX.

**D**VBITAVI, an D. Iacobo Rogerio  
moderno Præposito Collegiæ Ec-  
clesiæ



1. *eleſia S. Proſperi Ciuitatis Regien. danda eſſet manutentio in bonis, de quibus agitur, tanquam deuolutis ad Eccleſiam obſolitam emphyteuſim; & Domini affirmatio reſponderunt: quia finita emphyteuſi datur Domino directo vigore poſſeſſionis ciuiliſ & manutentio ad effectum recuperandi naturalem exiſtente apud hæredes ultimo loco inueſtiti, Bart. in l. 1. §. quod ait prator nu. 17. ff. vii poſſidet, Bero conf. 102. nu. 43. & ſeq. lib. 1. Honded. conf. 11. nu. 19. & ſeq. lib. 2. Menoch. de reſined. remed. 3. nu. 22. Joſeph. Ludouic. dec. Peruſ. 17. nu. 9. verſ. huius autem cum num. ſeq. & paſſim, tenet Rota in Ciuitatis Caſtelli bonorum 8. Nouemb. 1589. coram bo. me. Card. Pamphilio in Ariminen. bonorum 16. Februario 1609. coram bo. me. Card. Sacrato in Romana deuolutionis 18. Aprilis 1616. coram bo. me. Andrea in Colimbrien. prædy 16. Maj 1618. coram bo. me. Seleucien. in Romana domus de Nocchiellis 27. Ianuarij 1622. & 7. Ianuarij 1623. coram bo. me. Vbaldo. in Romana ſubſtitutionis 10. Maj 1624. coram bo. me. Buratto, & in Aſſiſien. bonorum 2. Jun. 1627. coram Illuſtriſſ. Virili, quemadmodum etiam finito & vſufructu mandatum de manutenen. cōpetit proprietario, Nat. conf. 19. nu. 3. Menoch. conf. 139. nu. 16. & 21. lib. 2. Caſtill. de vſufructu c. 61. nu. 7. Caſſan. in conſuet. Burgundia p. de ſucceſſione §. 1. nu. 7. verſ. plus dico Tirag. in tract. le mort. ſa ſi le viuf. par. 3. déclarat. 1. nu. 60. vbi quod  
 3. nedum proprietario, & ſed etiam illius hæredi cōpetit manutentio intra 30. annos quamuis vſufructuarius alienauerit.*

Et quāuis Rota alias declarauerit prædicta, tunc demum procedere, quando  
 4. clara eſt deuolutio, ſecus verò vbi dubitari poteſt, an ſit finita emphyteuſis, quo caſu hæredi, qui cœpit poſſeſſionem datur manutentio, vt ex Corn. conf. 193. nu. 3. lib. 1. Gabr. conf. 67. nu. 17. lib. 2. & ex deſiſſione in cauſa Bononien. de Canalibus 11. Ianuarij 1602. fuit reſolutum in d. Ariminen. bonorum 27. Junij 1608. & 16. Februar. 1609. coram Card. Sacrato in d. Romana deuolutionis 18. Aprilis 1616. & in Signina bonorum feudaliū 27. Junij 1615. coram Andrea in d. Colimbrien. prædy 16. Maj. 1618. coram Seleucien. & ex Mantie. de raſti. lib. 22. tit. 22. nu. 14. animaduertunt addentes ad dec. 105. ſan. mem. Gregor. in liern A. Attamen in caſu iſto viſum fuit Dominis omnem ceſſare dubitationem, & cum ſatis clare conſtet de requiſitis ad iſtum effectum, nempe de dominio; de ſine; ſea de quatuor  
 5.

tione emphyteuſis, ac denique de identitate bonorum.

Et quantum attinet ad dominium Eccleſiæ conſtat quod de anno 1547. ſub die 6. Auguſti, Vincentius de Boiardis tunc huius Eccleſiæ Præpoſitus mediante perſona procuratoris locauit, & titulo locationis in emphyteuſim conceſſit Franciſcæ matri ſuæ acceptanti &c. huiusmodi bona, quæ ſucceſſiue in Paulum Emiliū de Boiardis vltimum emphyteutam deueniunt. vnde licet ex hac ſola & inueſtitura non reſulteret concludens probatio, domini ad text. in cap. inter dilectos prope finem in verbo per inſtrumenta verò vbi U.D. & gloſ. in verbo locatio de ſid. inſtrum. Alexand. conf. 10. nu. 3. vol. 4. Afflicti. dec. 14. nu. 8. Attamen ſecus eſt, cum hic plura, & quidem vrgentia concurrant adminicula, & quibus iunctis inueſtitura: dominium plenè probat per doctrinam Bart. communiter receptam in l. ad probationem C. locat. quam paſſim ſequitur Rota, vt in deciſionibus latè cumulat ſis coram me in cauſa Ferrarien. ſeu Comacen. bonorum de Naſellis 7. Junij 1627. concurrunt enim primò antiqua locatio, alias ano 1506. de iſtis bonis facta quibuſdam de Maluetijs, vt narratur in præfata inueſtitura, & ex qua quidem narratione reſultat adminiculum plurium inueſtiturarum in hac materia admodum conſiderabile Marcambr. conf. 52. nu. 10. Soccin. conf. 187. nu. 16. lib. 2. & ponderauit Rota dec. 193. nu. 2. par. 2. recent. in Papien. bonorum 28. Aprilis 1595. coram bo. mem. Card. Millino in dict. Ferrarien. de Naſellis coram me, & alias ſæpiſſimè, prædicta enim cum  
 9. habeant vim & expreſſæ confeſſiones operantur, vt contra Eccleſiam non poſſit operari exceptio domini Dec. in l. patri furioſo in fin. ff. ſi cert. pet. & fuit dictum in Placentina terrarum 21. Aprilis 1600. coram bo. me. Corduba, ſecundo concurrunt plures canonum ſolutiones quæ veluti factæ in  
 10. recognitionem & domini benè deſeruiunt pro adminiculo ad eiſdem domini probationem, Alex. conf. 8. nu. 1. lib. 7. Roman. conf. 127. nu. 1. Abb. conf. 74. in princ. lib. 1. Rota in Neapolitana domus 16. decemb. 1605. coram bo. me. Oriembergo & in d. Aſſiſien. 2. Jun. 1627. coram Illuſtriſſ. Virili, maxime cum per quadraginta, & amplius annos fuerint continuatæ, & ſic ultra ſpatium  
 11. 30. annorum quod ad & præſcribendum dominium etiam contra tertium ſuffragatur, l. ſi emptioſis C. de præſcript. 30. annorum, Alex. d. conf. 8. nu. 2. vol. 2. præſcript. 10119



terea si Ecclesia lib. 7. Aym. conf. 434. num. 5. in fin. vers. si probatur Rot. dec. 290. num. 4. part. 1. recent. tertio concurrat sublocatio vnius domus inter alia corpora in hac emphyteusi comprehensa, facta per præfatam Franciscam primam acquirentem non solum cum enunciatiua inuestituræ sibi ab Ecclesia ista concessæ, sed etiam cum reservationem consensus eiusdem Ecclesiæ quem constat postea interuenisse. Vnde  
 12 negari & non potest, quin ex his resultet adminiculum considerabile ad probationem dominij, vt in his terminis fuit ponderatum in *Sublacen. bonorum* 21. May 1604. coram bo. mem. Litta, & in prædictis *Neapolitana domus coram Ortembergo, & Assisen. bonorum coram Illustriss. Virili*, maximè cum de effectuatiue sublocationis istius dubitari non possit ex solutionibus canonum per annos quamplures factis Ecclesiæ per subemphyteutas ad tradita per *Gabr. de locat. concl. 4. nu. 17.* quæ etiam solutiones in vim dictæ sublocationis factæ conferunt ad dominij probationem, vt dictum est. Quarto concurrat confessio præfati Pauli Emilij vltimi emphyteutæ, qui in suo testamento de bonis istis, tanquæ emphyteoticis, & de Præposituræ istius dominio disposuit, quæ quidē & confessio in præiudicium ipsius Pauli Emilij necnon Cæsaris illius hæredis suffragatur ad probationem dominij *Rip. in l. si aliquam nu. 44. ff. de acquir. possess. Ruin. conf. 128. nu. 16. lib. 2. Roland. conf. 2. nu. 109. lib. 1. Boer dec. 211. nu. 24. & 25. Seraph. dec. 553. num. 2.*  
 14 & hæc adminicula, & quatenus etiam singula de per se non sufficerent, iuncta tamen simul sufficiunt ad *text. l. instrumenta C. de probat. cum vulg. prout non separa-*  
 15 tim: sed simul coniuncta & debent ponderari, vt in similibus terminis fuit dictum coram me in causa *Viterbien. Castrorum* 21. Ionij 1628. præcipuè contra habentem causam à primis inuestitis, quo casu satis est probare locationem esse finitam, vt in puncto fuit consideratum in præfata *Assen. coram Illustriss. Virili*.

Quantum verò attinet ad finem, seu dissolutionem emphyteusis, illa non videtur posse controuerti, cum ex confessione ipsiusmet Cæsaris hæredis constet Paulum Emiliū vltimum emphyteutam decessisse sine filiis legitimis, & sic defecisse omnes in inuestitura comprehensos, & quorum existentia, neque præsumitur, nisi probetur *Seraphin. dec. 1487. num. 1. Mantie. de coniect. libr. 11. tit. 4. num. 2. cum seq. &*

fuit dictum in præfata *Assisen. coram Illustriss. Virili*.

Nec obstat, quod huiusmodi emphyteusis & tamquam recepta pro hæredibus, & successoribus in infinitum est transitoria ad hæredes etiam extraneos, *Soecin. consil. 266. lib. 2. Rota apud bo. me. Card. Causal. dec. 243. nu. 3.* Ideoque Pulus Emilius potuit illam transferre in Cæsarem iure hæreditario. Quia quicquid sit an dicta & receptio dici possit restricta ad hæredes sanguinis ad tradita per *Dec. in conf. 395. num. 6. & seq. Peregr. de fideicom. art. 42. nu. 5. Fusar. de subtit. qu. 339. nu. 79.* maximè cum  
 19 non adsit clausola & cœterata, cuius vigore ad quoscumque fieri possit transmissibilis, *Seraph. dec. 703. nu. 2.* cessat omnis difficultas ex eo, quod cum prædictus Cæsar sit filius illegitimus Pauli Emilij, vt inferius dicitur: & non solum de iure communi excluditur, tamquam non comprehensus in inuestitura in qua Prælati propter  
 21 sui dignitatem non & præsumitur cogitasse de illis personis: que sine peccato generari non possunt, *Bald. in cap. qua in Ecclesiis num. 42. de constit. Ferret. conf. 103. nu. 13. Clar. in §. emphyteusis qu. 30. num. 1. Caleer. de iur. emphyt. lib. 2. qu. 19. nu. 9. 29. & 66. Tiraq. de nobilit. cap. 24. nu. 17. Rot. dec. 474. nu. 1. par. 1. diuers. Seraph. dec. 478. nu. 1. Phab. dec. 30. num. 4. & seq. lib. 1. ubi*  
 22 ampliat etiam & si adesset legitimatio Principis sæcularis, & latius *dec. 161. nu. 4. lib. 2. cum alijs per Mant. de tacit. lib. p. 2. tit. 10. n. 3. Gratian. discept. forens. 218. n. 35.* sed etiam ex Constitutione san. me. Pij V. 117.  
 23 in nouo Bullario omninò exclusus & tamquam incapax emphyteusis Ecclesiasticæ, *Seraph. dec. 478. Rota dec. 417. & 505. p. 1. diuers. & dec. 435. nu. 10. p. 1. recent. & dec. 214. p. 2. diuers. Gratian. discept. 477. nu. 7. & fuit dictum in Bononien. de Maluerijs 11. Decemb. 1624. coram R. P. D. meo Pirouano,*  
 24 quæ procedunt & etiam in spurio postea legitimo, *Rot. dec. 474. nu. 8. par. 1. diuers.*  
 Quod autem Cæsar sit illegitimus, satis constat ex testamento Pauli Emilij Patris, qui illum non modo appellat filium & naturalem, sed attenta ipsius incapacitate, casu quo ex dispensatione Apostolica reddatur capax istorum bonorum: eundem obligat etiam ad solutionem annui legati scutorum 100. ad fauorem Isabellæ vxoris. Vnde ex eodem fonte, ex quo deducit ius suæ successionis: emanat plena probatio incapacitatis ipsius, vt in puncto Igneus in *Auth. ex causa num. 7. C. de liber. p. 1. dicit.*



præterit Gratian. *conf. fin. nu. 30. lib. 1. Paris. conf. 11. n. 10. lib. 2. Menoch. conf. 180. n. 13. vers. & dubium & nu. 34. vers. nostro autem casu, & nu. 34. vers. non obstat Laderch. conf. 122. nu. 1. & 2. & fuit dictum in præfata Bononien. de Malucijis 11. Decemb. 1624 coram R. P. D. meo Pironano: & hæc procedunt quamvis Cæsar in dicto testamento*

26 nuncupetur & legitimatus, quia qualitas huiusmodi rejicitur firma remanente patris assertionem quoad qualitatem illegitimitatis, Grat. *d. conf. fin. num. 31. vers. nec statum cum nu. seq. Menoch. d. conf. 180. n. 24. vers. nec obstat, & n. 34. vers. & primo Laderch. d. conf. 122. nu. 2. vers. quia omnes &*

27 Quæ quidem qualitas illegitimitatis habetur pro vera, & probata quousque doceatur de tali legitimatione, quæ iuffragetur, ut bene in simili Pereira *dec. Portu. gall. 43. nu. 8. vers. sufficit enim.*

Non obstat, quod tam ex tenore investituræ, quam etiam ex quantitate pensionis colligatur bona ista esse concessa in locationem: non autem in emphyteusim. Quia omisso, quod verba investituræ potius sonant in emphyteusim, quam locationem, & quod quantitas pensionis, seu canonis non correspondet, sed longè est inferior fructibus, ut constat ex nonnullis instrumentis posteriorum affictuum cessat omnis difficultas, quia dato etiam citra veri præiudicium: quod versaremur in ter-

29 minis locationis, & adhuc tamen Cæsar tanquam illegitimus esset incapax, ut ex sententia Rot. *firmat Mant. de tacit. d. l. 22. tit. 10. nu. 5.*

Minus obstat: quod in investitura conventum fuerit, ut si Francisca prima acquirens alia bona prædictis emphyteoticis pinguiora, & maioris redditus, Præposito assignaret dicta bona, & terræ locatæ essent & esse deberent perpetuò franchæ, liberæ, & exemptæ ipsius Franciscae hæredumque: ac successorum; ideoque ista concessio non possit considerari tanquam emphyteotica, sed potius tanquam merus

30 contractus & venditionis, qui potest in illegitimum transire, ut de bonis concessis cum pacto affrancandi ad effectum capacitatis illegitimi ex Cephal. *conf. 703. n. 15. cum seq. lib. 5. & alijs ponderat Gratian. d. discept. 477. num. 10. & seqq. cum alijs cumulatis in causa Romana Retroctus 30. Martij 1626. coram R. P. D. meo Merlino. Quia pro responsione ad huiusmodi obiectum aduer-*

31 tendum est prædictos & Doctores posse intelligi, ut loquantur, quando, vel per

effectuationem pacti de affrancando iam resolutus est contractus emphyteusis, vel affrancatio ex conventionem usque ab initio est necessaria; unde non applicantur ad casum nostrum, in quo cum nullibi constet de effectuatâ huiusmodi permutacione non potest considerari aliqua resolutio contractus, qui ante dict. resolutionem semper iudicatur emphyteoticus, ut expressè declarat, Cephal. *d. conf. 703. num. 17. vers. quamvis ex prædictis, & in simili de permutacione beneficiorum, latè Paris. de resignacione lib. 1. qu. 14. nu. 6. & seq. ubi quod*

32 permutatio & ante effectuationem nullum operatur effectum, pactum autem de affrancando est facultativum tanquam collatum in potestatem emphyteutæ, ut in puncto considerat Gratian. *dict. disceptat. 477. num. 16.*

Nec opus est ingredi disputationem, an

33 saltem d. facultas & permutandi competens vigore pacti possit transire in Cæsarem licet illegitimum ad tradita per Alciat. *conf. 7. nu. 9. vers. secundum principale fundamentum lib. 1. Menoch. conf. 1186. n. 5. & 6. Bursat. conf. 255. nu. 7. & seq. Mantu. de tacit. d. lib. 22. tit. 10. nu. 20. Gratian. discept. 477. nu. 16. & discept. 745. nu. 77. & 84. & fuit dictum in causa Romana domorum Martii 1627. coram R. P. D. Pironano. Quia de hoc hodie non agitur, & quatenus etiam ageretur, visum fuit dupliciter posse responderi, & primò pactum & istud esse personalissimum, ideoque extra personam, cui apponitur ad alios non extendi l. idem in duobus §. personale l. iuris gentium §. pastorum ff. de pactis Bart. *conf. 58. in fin. vers. supr. 3. lib. 1. Rimin. lun. conf. 465. n. 9. lib. 4.**

Quod autem pactum huiusmodi sit personale, colligitur primò ex verbis illis quod si ipsa Francisca, & c. alia bona, & c. assignaret, & c. dicta bona & c. scilicet emphyteotica, & terræ sint, & esse debeant perpetuò franchæ & c. ipsius Franciscae, & hæredum, ac successorum suorum & c. cum enim facultas sit concessa soli Franciscae,

35 & sic certæ personæ, pactum censetur personale l. 1. §. fin. ff. de constit. Princip. l. 1. §. personis ff. de iur. immunit. cum alijs per Aym. *conf. 929. nu. 2. Secundo deprehenditur ex pronomine illo, ipsa & quod est personalissimum, & demonstrativum ad oculum, Cagnol. in l. 2. nu. 26. vers. secundo principaliter ff. de pact. in empt. & vendit. Aym. d. conf. 929. nu. 11. Menoch. conf. 115. nu. 50 Tertio denique colligitur etiam ex*

37 eo, & quod in concessione distæ facultatis



tatis nulla facta est mentio haredum: *Cephal. conf. 352. num. 3. & seq. lib. 3. Decian. respons. 1. num. 67. lib. 2.* cum tamen fuerit expresse nominati, in casu quo facta permutatione bona remanebant franca, & libera signum evidens quod sicuti illos expressit in secundo casu in quo voluit illos comprehendere, ita illos in primo expressisset, si eosdem comprehendere voluisset, *Bald. in cap. venerabilem num. 21. de elect. Soc. Iun. conf. 542. num. 14. & seq. Gerard. Mazzol. in suo decisis conf. 144. nn. 26.* Secundo, & fortius videbatur posse responderi, quod huiusmodi pactum tanquam simul positum in eadem concessione est respectuum, & pars dictae concessionis in emphyteusim, ita ut hodie annullato contractu principali ob finitam emphyteusim, dictum etiam pactum annulletur, cum intelligatur, ut possit operari durante emphyteusi, ut in puncto tenuerunt DD. cumulati, per Rotam in decis. 115. num. 4. & seqq. par. 1. diuers. & videtur etiam admittere. *Grat. d. discept. 477. num. 15. & 16.* & lucet praefata decisio loquatur in terminis poenae caducitatis, tamen multo magis procedit in casu isto in quo devolutio non est in poenam, sed provenit ex defectu comprehensorum in inuestitura.

Quantum deniq; attinet ad identitatem bonorum visum fuit Dominis illam sufficienter iustificari; nam quoad quindecim corpora ex illis, quae enumerantur in inuestitura probatur identitas ex confessione ipsiusmet Caesaris emanata in responsione ad positiones, quae contra ipsum plene probat *Abb. in cap. quamvis de re indicat. Aym. conf. 217. num. 9. sanct. mem. Greg. dec. 92. n. 1. & in his terminis fuit sapius dictum in causa Bononien. fideicommissi de Desiderij coram R. P. D. meo Merlino.* In praefatis enim positionibus articulantur eadem ferè demonstratim in inuestitura expressae, quarum duae sufficiunt iuxta doctrinam, *Bart. in l. demonstratio falsa num. 14. ff. de condit. & demonstr. quam passim omnes sequuntur, ut latè fuit ponderatum coram me in dicta Ferrarien. de Nasellis.* Quo verò ad tria reliqua corpore in eadem inuestitura descripta, concurrunt decretum & Iudicis, qui pronunciauit articulos haberi pro confessis, quae pronuntiatio operaretur si concurrerent requisita, de quibus in cap. 2. de confessis in 6. cuius forma praecise est seruanda. *Rota dncis. 3. de confess. in antiq. Seraph. decis. 408.* Sed hoc omisso concurrat ulterius integra solutio canonis facta

per Paulum Emiliū, qui verissimiliter canonem in inuestitura praescriptum integrè non soluisset, nisi bona in eadem inuestitura expressa integrè possedisset ad tradita, per *Gabr. de locat. d. conclus. 4. num. 17.* Ac denique apprehensio bonorum hereditariorum facta per Caesarem, in qua nonnulla enumerantur confinia, quae conveniunt cum expressis in inuestitura, quae ad probandam identitatem plurimum suffragantur, *Bald. conf. 89. num. 4. lib. 1. Nat. conf. 235. num. 17. Rota decis. 131. num. 5. par. 1. recent. sanct. memor. Greg. decis. 575. num. 8. & seqq.* Ex quibus negari non potest, quin sufficienter remaneat probata identitas, cum ad illam probandam argumenta, coniecturae, & praesumptiones admittantur, *Decian. conf. 17. nu. 3. lib. 3. Surd. decis. 55. num. 12.* Quae tanto magis procedunt in casu isto, in quo versamur in antiqua concessione ultra 80. annos, ad ier. in cap. cum causam ubi *Bald. in princ. Felin. num. 1. de probat. Dec. conf. 140. num. decimoquarto, Rota apud sanct. mem. Gregor. decis. 175. nu. 5. & ibi latè addentes, & agitur aduersus personam, in quam bona deuenerunt ex successione comprehensorum in inuestitura* *Peregr. de fideicom. art. 44. num. 22. & seqq. & conf. 48. num. 12. lib. 1. Gratian. discept. 969. num. 16.* quod non constat in locis enunciatis alia bona, quam ista emphyteotica habuisse, *Soccin. Iun. conf. 127. num. 3. lib. 3. Silvan. conf. 57. num. 3. vers. loco, & dixit Rota in praefata Ciuitatis Castell. Bonorum 5. Martij 1597. coram bo. mem. Cardinale Pnphilis, & aliàs saepius.*

Et ita conclusum vtraque parte informante, &c.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Bononien. Fideicommissi de Manzolis.

Die Veneris 15. Martij 1630.

ARGUMENTVM.

Exceptio contra agentes, remedio adipiscendae, quae admittatur. Producens scripturae censetur approbare in eis contenta. Hereditas, quando venit restituenda, quae sint detrahenda.

S V M M A R I V M.

1 Exceptio dominij incontinenti probati admittitur contra agentem interdicto adipiscenda.



- 2 Possessor, si excipiat de antiquo fideicommissso, ista exceptio incontinenti probata, admittitur.
- 3 Producent scripturas, fatetur in eis contenta esse vera.
- 4 Productio facta per compulsum non praeiudicat in iuribus alienis, licet secus in proprijs.
- 5 Confessio resultans ex productione scripturarum non potest renocari, nisi docto de errore.
- 6 Principalis, viendo iuribus productis à suo procuratore, censetur ea approbare.
- 7 Testes etiamsi deponant de auditu, quando versamur in antiquis probant.
- 8 Tempus in antiquum in teste est sexaginta annorum.
- 9 Testes in una iudicia examinati, quando probent etiam in alio.
- 10 Idenditas quando sumus in antiquis, probatur per presumptiones, & coniecturas.
- 11 Contradictor legitimus dicitur is, qui in incontinenti probat ius suum.
- 12 Haredum appellatione non solum veniunt filij, & descendentes, sed quicunque heredes.
- 13 Statutum excludens faeminas, non censetur illas simpliciter excludere, sed favore filiorum masculorum.
- 14 Filijs per adoptionem nullum praeiudicium inferitur ratione suae legitima.
- 15 Filio legitimato debetur legitima.
- 16 Filius si non sit natus ex legitimo matrimonio in dubio praesumitur naturalis, & non spurius.
- 17 Legatum relictum filio à patre ei debet imputari in legitimam, & propterea non excluditur a petitione supelementi legitima etiamsi hac causa factum esset tale legatum.
- 18 Heres potest venire contra factum defuncti, quando est improbum.
- 19 Dos saluta filiae, est ei imputanda in legitimam.
- 20 Dos, quovea non succedat loco legitima.
- 21 Filio adoptato debetur legitima in bonis adoptianis.
- 22 Fructus non sunt imputandi in legitimam, quod procedit etiamsi testatur hoc disponat, & nu. 23. & 24.
- 23 Vsfusfructus ex dispositione testatoris sunt imputandi in legitimam.
- 25 Legitima detractio, in restitutione hereditatis, si sit certa ratione loci, & quota non impedit immissionem pro indiviso, & num. 26.
- 27 Legitima detractio, quando non possit esse certa ratione loci, & quota.
- 28 Dos uxoris, quando hereditas venit restituenda est detrahenda.
- 29 Cessio iurium hereditatis, non potest fieri absque aditione.
- 30 Aditio hereditatis inducitur ex expressione verbali.
- 31 Defuncti factum non tenetur, quis servare si non agat hereditario nomine, sed cessionario.
- 32 Legata soluta sunt detrahenda, quando hereditas restituitur.
- 33 Testator, si aliquid voluisset, id expressisset.
- 34 Melioramenta sunt detrahenda, quando hereditas restituitur, & ad ea liquidanda praefigitur certus terminus.
- 35 Item etiam est detrahenda impensa funeris, quae si sit incerta, ratione quantitatis taxatur arbitrio iudicis.

## DECISIO CCCLX.

**B**ARTHOLOMEVS Manzoius habuit filium Georgium seniore, qui condito testamento de anno 1486. decessit relicto Melchior: quia etiam obiit condito testamento de anno 1525. relicto Co. Georgio iuniore, qui nuptui tradidit Isottam filiam Com. Alexandro Bentiuolo seniori, ac tandem in filium adoptavit Vlixem filium praefati Alexandri Bentiuoli senioris, ex quo nati sunt Marchio Franciscus, necnon Com. Alexander, qui fuit haeres Comitis Vlixis patris; Marchio Franciscus praedictus egit ad quaedam corpora bonorum tamquam subiecta fideicommissso. Com. Georgij iunioris eius Aui, & obtinuit immissionem, quare die 25. Iunij Superioris anni. Dubitavi an esset locus Aegidianae, & DD. omisso praedio della Riccardina, quod praedendebatur emphyteoticum, & ideo non subiectum constitutioni Aegidianae, vide licet quoad praedium del Gatto, possessionem nuncupatam della Mezzolara, & possessionem nuncupatam la Palazzina di San Martino, nec obviare detractiones praetensas, quia illis non erat locus. Hodie vero repropoſita causa DD. recesserunt à decis.

Huiusmodi enim bona non sunt subiecta fideicommissso Co. Georgij iunioris, sed fideicommissso Com. Georgij senioris, & fideicommissso Com. Melchioris, circa quae nihil habet agere Marchio Franciscus, quae quidem exceptio cum incontinenti sit & probata admittitur contra agentem interdicto adipiscendae, Bart. in l. fin. num. 21. Co. de edict. diu. Adrian. tollen. Becc.



*Bucc.conf. 580. num. 18. cum seqq. lib. 1. Put. dec. 222. num. 3. & decis. 398. num. 7. lib. 1. in correct. Seraphin. decis. 83. num. 4. & decis. 757. num. 1. latè Menoch. de adipiscend. remed. 4. num. 381. cum seqq. & num. 751.*  
 2 & in puncto quando possessor excipit ꝑ de antiquo fideicommissio, quod ista exceptio incontinenti probata admittatur *Modern. de legit. contradict. q. 10. num. 278. & fuit resolutum in causa Ferrarien. Bonorum de Tassonis 27. Februarij 1617. coram Illustriss. D. meo Cardinalis Pamphilio iuniore, & nouissime fuit resolutum in causa Bononien. de Desiderijs 2. Iunij 1628. coram R. P. D. meo Merlino.*

Quod autem ista exceptio incontinenti sit probata satis patet. Nam quantum attinet ad fideicommissum C. Georgij senioris, de illo constat ex eius testamēto cōdito de anno 1486. & de obitu dicti Com. Gergij senioris, & Com Melchioris illius filij necnon de descendencia non est controuersia inter partes sola ergo difficultas reducitur ad probandum, quod huiusmodi prædia fuerint in bonis fideicommittentis, & quantum attinet ad prædium del Gatto iustificatur ex articulis datis per Com. Vlixem, in alia causa contra fideicommissarios, in quibus articulis ponitur remansisse in hæreditate Com. Melchioris vnā possessionem positam in Comuni Sancti Martini cultam per Thomam de Gattis cum suis confinibus. Concordant testes examinati de ann. 1562. ad instantiam fratrum de Manzolis, & aliorum fideicommissariorum Com. Melchioris contra Com. Vlixem, Tertiò suffragatur descriptio fructuum huius prædij facta ad instantiam dictorum fideicommissariorum. Quartò concurrat instrumentum diuisionis factæ de anno 1546. de quibus in summ. à numer. 3. vsque ad quintum, quæ omnia bene probant, ut statim dicetur.

Quantum vero attinet ad possessionem nuncupatam la Palazina della Mezzolara, & ad aliam nuncupatam la Palazina di S. Martino, quod fuerint in bonis antecessorum Com. Georgij iunioris probatur ex depositionibus dictorum testium ex dicta descriptione fructuum ad instantiam fideicommissariorum Com. Melchioris, & ex prædictis articulis, & tandem ex acquisitionibus factis per Com. Georgium seniore de annis 1469. 1470. & 1477. de quibus in summ. à num. 7. vsque ad 13.

Ex quibus inficiari non potest quin satis sit probatum, prædicta fuisse in bonis di-

cti Com. Georgij senioris, & Com. Melchioris eius filij Marchio enim Franciscus in actis produxit articulos prædictos, necnon dictas deuisiones, & ideo producendo ꝑ factus fuit contenta in dictis scripturis esse vera. *Verall. decis. 193. num. 3. par. 1. quæ loquitur etiam in productione facta à Procuratore. Rota decisione 624. num. 3. par. 1. sanct. mem. Gregor. decis. 331. num. 12. & decis. 353. & ibi Adden. num. 19. qui alios cumulant, & fuit dictum in Romana de Aronys 20. Iunij 1614. coram bo. mem. Vbaldo, & in causa Iannuen. Abbatis 24. May 1624. coram bo. mem. Buratto.*

4 Neque obstat, quod productio per ꝑ compulsam non præiudicat in iuribus alienis, licet secus sit in proprijs, *Rot. decis. 3. de fid. instrument. in nou. Verall. decis. 195. nu. 1. par. 2. quia cum Marchio vsus fuerit dictis iuribus, & obtinuerit per duas decisiones coram R. P. D. meo Pironano sub diebus 27. Februarij 1622. & 11. May 1626. non potest ꝑ reuocare confessionem, quæ resultat ex productione, nisi doceat de errore, ut fuit dictum in causa Foroliuien. census 13. Iunij 1589. coram Orano, & hoc procedit etiam in productione facta à Procuratore, quia principalis vsus fuit in iudicio, ut fuit resolutum in causa Elnen. minorum 6. Decembris 1588. coram Orano, quia illa vtendo censetur ratificare, *Rota decis. 39. de procur. in nou. Surd. decis. 199. num. 7.**

Et prædicta coadiuuantur ex multis instrumentis acquisitionum factarum ab ipsis fideicommittentibus, *Fusar. de substitut. qu. 618. nu. 4. necnon ex ipsa descriptione fructuum ex testibus examinatis de ann. 1562. inter vocatos ad fideicommissum, & Com. Vlixem legitimum contradictorem, qui testes ꝑ etiam quod deponant de auditu, probant, cum versemur in antiquis, Honded. conf. 17. num. 52. lib. 1. Rot. decis. 694. nu. 2. vers. vtique sufficiunt par. 2. Tempus ꝑ enim antiquum in teste est sexaginta annorum, Seraph. decis. 75. in fin. Rot. decis. 155. n. 13. par. 1. diuers. & 694. num. 2. par. 2. in recent. & cum in ꝑ alio iudicio fuerint examinati cum legitimo contradictore, probant etiam in hoc iudicio, Cephal. conf. 215. nu. 54. in fin. cum seqq. lib. 2. Fusar. de substit. qu. 618. num. 44. in omnem euentum ex omnibus simul iunctis habetur perfecta probatio, cum in antiquis ꝑ ad probandam identitatem sufficiant præsuppositiones, & coniecturæ, Socc. conf. 86. num. 2. lib. 1. Seraph. dec. 462. num. 9. & fuit eleganter deductum in Bononien*



nonien. fideicommissi de Desiderijs 5. Martij, & 14. Iunii 1627. & 24. Martij 1628. coram R.P.D. meo Merling, & in causa Ferrarien. seu Comacinen. bonorum de Naullis 7. Iunii 1627. coram me.

Quod autem Marchio Franciscus nihil habeat agere in dictis fideicommissis antiquis satis patet, cum in illis ipse non sit comprehensus, nec prætendat se esse vocatum, & Co. Alexander solus sit hæres Com. Vlixis, cui vocati cesserunt omnia iura sua, & ideo cum ÷ incontinenti sit probatum fideicommissum, identitas, & possessio sine vitio Co. Alexander est legitimus Contradictor, Bart. & alij supra allegati, Rot. apud Pacif. de Saluian. decis. 63. num. 5.

Secundò principaliter fuit dictum quatenus bona fuissent Com. Giorgij iunioris adhuc obflare detractionem legitimæ prædictæ Isottæ, quæ illam cessit ad favorem Com. Vlixis, & ipsius hæredum, & ista est vera lectura cessionis, quicquid aliàs per informantes fuerit suppositum, quorum hæredum appellatione ÷ non veniunt solum filij, & descendentes, sed quicumque hæredes *lin annalibus C. de legat. Bart. in l. Gallus S. etiam si parente ff. de liber. & posthum. Tiraq. de retract. conuent. S. 1. glos. 6. nu. 26. Gabr. de verbor. signific. conclus. 2. num. 1. Mant. de coniect. lib. 8. tit. 14. nu. 2. Menoch. presump. 130. lib. 4. & proterea cum solis Com. Alexander sit hæres Vlixis patris ad ipsum solum ista legitima spectat.*

Non obstat quod in Ciuitate Bononiæ adsit statutum de successione liberorum, in quo disponitur, quod si faminæ dotatæ fuerint, sint contentæ de ipsa dote, & de bonis paternis nihil amplius habere possint quia huic obiecto fuit responsum, quod cum Com. Giorgius minor reliquerit solam Isottam filiam nullis relictis masculis, cessat statutum, & sic Isotta debet habere suam legitimam statutum ÷ enim non censetur simpliciter excludere, sed favore filiorum masculorum. Vnde illis non extantibus pater nō potest illi præiudicare in legitima, Dec. conf. 236. n. 3. et seq. Castr. conf. 196. num. 3. vers. quidē verò, lib. 1. Peregr. de fideic. ars. 36. nu. 10. fol. mibi 27. Albert. brun. de statuto exclusiuo faminarum art. 10. n. 38. Roman. in leg. in liberis, num. 6. C. de collat. nec est facienda vis, quod Com. Giorgius iunior ultra Isottam filiam habuerit etiam Com. Vlixem filium adoptatum, quia per talem ÷ adoptionem nullum fuit illatum præiudicium legitimæ debitæ Isottæ, Pe-

regr. de iur. fisc. lib. 3. tit. 18. num. 17. vers. ego vero. Merlin. de legit. lib. 1. tit. secundo, qu. 2. n. 10. in fin.

Minus etiam obstat, quod Isotta non fuerit nata ex legitimo matrimonio, quia sufficit, quod ÷ fuerit legitima ad effectum, quod ÷ fuerit legitima Bald. in cap. de causis num. 34. vers. et spurius legitimatus de offic. deleg. Cott. in memor. in verb. spurius legitimatus: Tiraquell. latè in leg. si unquam in verb. susceperit liberos num. 79. C. de reuocand. donat. Rot. decis. 653. num. 3. par. 1. recedent. et fuit dictum in causa Ciuitatis Castellii 23. Ianuarii 1612. coram bona memoria Cardinali Sacrato. Nec est opus probare Isottam fuisse naturalem, non autem spuriam quia in ÷ dubio præsumitur naturalis, non autem spuria, Aym. conf. 166. num. 1. Rimini. conf. 187. num. 107. et seqq. Thesaur. qu. 83. num. secundo lib. secundo Barz. decis. 91. n. primo, vbi de magis communi maximè cū ille, qui hoc allegat sit reus, Gutier. pract. q. lib. 2. q. 114. n. 4. de legitim. tract. 1. tit. 13. n. mer. 286.

Neque releuat, quod pater legauit certa bona Isottæ, quia licet illud legatum debeat imputari, non prote-ea excludit ÷ à petitione supplementi legitime, etiam quod legatum fuisset factum ne posset petere supplementum, Alex. conf. 8. num. 21. lib. 3. Fulgos. conf. 83. num. 2. Berou. conf. 93. num. 9. & seqq. lib. 2. san. mem. Greg. decis. 489. num. 21. & fuit dictum in causa Romana supplementi legitima 13. Martij 1579. coram san. mem. Clem. VIII. vbi quod propterea si- lius non dicitur venire contra factum defuncti etiam quod sit illius hæres, cum factum defuncti, ÷ etiam quod sit illius hæres, sit improbum, Merlin. de legit. lib. 3. tit. 3. q. 3. vbi latè. Prout nec releuat quod eos soluta ÷ Isottæ sit imputanda in dicta legitima, l. quoniam nouella. vers. non secundum dotem. C. de inoff. testam. Bald. in l. in quartam num. 12. vers. ego dixi. ff. ad leg. Falcid. et ibidem Rip. num. 189. Pic. num. 182. quia est aduertent, quod fuerunt data in dotem scuta 10. mill. auri, & tamen 4. mill. tantum fuerunt soluta, & sic illa 4. mill. tantum essent imputanda, supplementum autem peti posset, nec essent imputanda scuta 6. mill. non soluta, cum dos non succedat loco legitimæ, quicquid enim dicat statutum, illi non est locus, vt dictū est, & ideo ex supra deductis non est prohibitum petere augmentum, hoc enim factum satis probatur ex instrumento claro confessionis Com. Giorgij iunioris, et fuit cano-



canonizatum in decisione coram bona mem.  
Remboldo 12. Maii 1623.

- Secundò principaliter fuit consideratū  
detrahendam esse legitimam Com. Vlixii  
filij adoptati per Com. Giorgium iuniorem,  
21 filio ꝑ enim adoptato debetur legitima in  
bonis adoptantis, Dyn. de success. ab intest.  
num. 8. Specul. in tit. qui filij sint legitimi, nu.  
19. Americ. de patr. potest. effect. 16. num. 15.  
Bursatt. conf. 247. num. 14. Peregr. de fideic.  
art. 36. num. 42. Gabr. conf. 113. num. 32. lib.  
1. Lambertin. de iure patr. lib. 3. quest. 3. art. 6.  
Surd. de alimen. tit. 1. qu. 2. num. 6. Crass. de  
success. ab intest. quest. 31. n. 31.
- Neque obstat, quod testator mandaue-  
22 rit fructus ꝑ imputari in legitimam, quia  
ista dispositio non tenet nā et si ususfructus  
ex dispositione testatoris sit computandus  
in legitima, secus autem est, quoad fructus  
23 qui etiam iubente, ꝑ testatore non sunt  
computandi in legitimam, vt distinguendo  
dixit Rota in Ciuitatis Castellii supplementi  
legitima 11. Martii 1616. coram bo. mem. Pa-  
triarcha Manzanedo, quæ est apud Merlinum  
dec. 21. & quod fructus non computentur  
in legitimam est decisio Cassad. 2. de testam.  
& eandem distinctionem fecit Rota in Bo-  
nonien. fideicommissi 18. Maii 1616. coram  
Illustri. D. meo Card. Pamphilio, & in hoc  
24 casu ꝑ prohibitio testatoris nihil operatur,  
l. quoniam in prioribus, et ibi omne Doct. C.  
de inoff. testam. Peregr. de fideicommiss. art. 36. n.  
61. Rota decis. 653. num. 5. par. 1. in recent.  
Nec in hoc casu agendum est de inuentario  
quia non agitur de concursu creditorum,  
& de alienatione bonorum, an alienata suf-  
ficient, & cui incumbat onus probandi, de  
quibus latè Merlin. de legit. lib. 3. tit. 2. quest.  
24. num. 12. cum plur. seqq. Rot. ibidem decis.  
99. num. 20. et decis. 100. num. 8. et seqq.
- 25 Neque obstat, quod ista detractio ꝑ le-  
gitimæ Hottæ, & Vlixis cum sit certa ra-  
tione loci, & quotæ non impedit immissio-  
nem pro indiuiso secundum stylum Rotæ,  
& pluries fuit resolutum, vt in decisio-  
nibus allegatis per Adden. ad decis. 185. nu. 4.  
26 san mem. Greg. quia hæc opinio est ꝑ vera  
quando sola legitima, & Trebellianica  
sunt detrahendæ, secus autem est quando  
& aliæ detractioes sunt faciendæ, quia  
tunc legitima, & Trebellianica non sunt  
certæ, ratione loci, & quartæ, hic autem  
est detrahenda dos Semiramidis, aliæ etiā  
faciendæ sunt detractioes, de quibus sta-  
tim dicitur, ideoq. antequam fiant istæ de-  
27 tractioes dictæ ꝑ legitimæ relictæ, non  
possunt esse certæ ratione loci, & quotæ, 33

Surd. decis. 333. num. 13. cum seqq. Rot. apud  
Merlin. dec. 111. num. 4. & fuit dictum in cau-  
sa Romana de Spinosis 10. Maij. 1623. & in  
causa Perusina de Baptistis 10. Martij 1625.  
coram R. P. D. meo Pirouano, & in causa Fa-  
nen. bonorum 26. Iunij 1623. coram me;

- 28 Est quoque detrahenda dos ꝑ præfatæ  
Semiramidis vxoris Com. Giorgij, quæ  
spectat ad Com. Alexandrum, cum Com.  
Vlixes illius pater habeat cessionem à so-  
roribus d. Semiramidis, quæ cessio valuit,  
tot. tit. de hered. vel act. vend. & sufficit pro-  
bare, quod ipse essent in gradu successibi-  
li cum nullus alius prætendat, Tiraquel.  
de retract. lignag. S. 1. glos. 1. num. 5. & 6. &  
dixit Rot. in causa Aretin. Cappellania 4. Iulij  
1603. coram bo. mem. Hieronymo Card. Pam-  
philio, et in causa Tiburtina Cappellania 16.  
Novembris 1605. coram me, ex illa enim  
cessione satis probatur aditio, cum illa nō  
29 sit repudiatio, sed iurium ꝑ cessio, quæ si-  
ne aditione fieri non potest, Bald. conf. 224.  
lib. 2. vbi quod etiam per actum translatiuū  
inducitur aditio, Signorol. conf. 165. nu. 31.  
et seqq. vbi hoc tenet Socin. sen. conf. 183. n. 1.  
vers. sed tamen. premissis, lib. 2. Aym. consil.  
200. in princ. vers. bene fateor, & prædicta  
eo magis procedunt, quia dictæ sorores  
tanquam hæredes Semiramidis iura cesse-  
30 runt. Vnde etiam ꝑ ex illa expressione  
verbali inducitur aditio Bald. d. conf. 224. &  
quamuis prætenditur, quod huiusmodi  
dos sit restituenda ex fructibus iuxta vo-  
luntatem Com. Giorgij iunioris testatoris,  
attamen testator non potuit præiudicare iu-  
ri Semiramidis, quæ habebat omnia bona  
viri hypotecata, nec Vlixes hæres d. Com.  
Giorgij, nec per consequens Co. Alexan-  
der eius filius tenetur seruare factum de-  
31 functi cum ꝑ non agant hæreditario nomi-  
ne sed cessionario nomine sororū dictæ Se-  
miramidis, Bald. cons. 452. hereditati habenti  
in princ. lib. 5. allegan. text. in leg. an vitrico.  
ff. de diuers. tempor. præscript. et bene ad propo-  
situm, Bari. in l. actus, col. 1. ad med. ff. de pact.  
Corn. conf. 92. in fin. et conf. 220. n. 5. lib. 4.
- 32 Insuper legata soluta, sunt ꝑ detrahen-  
da, l. 2. col. fi. C. ad Trebell. l. iurum. C. ad leg.  
Falcid. Doct. in l. deducta. S. qui post. ff. ad Tre-  
bell. Paris. conf. 38. num. 24. lib. 2. Peregr. de fi-  
deicom. art. 35. num. 9. & quamuis testator  
mandauerit illa solui ex fructibus, tamen  
hoc est verum quoad legata, quæ non  
habent certam diem, non autem, quoad  
ea, quæ habent certam diem, quia quoad  
ista non constat de voluntate testatoris, &  
33 si ita ꝑ voluisset, expressisset, prout fecit  
in



in alijs, l. unica. S. sin autem ad deficientis. C. de caduc. tollen. & in simili dixit Rota in causa Senogallien. prædij 18. Marij 1616. coram bo. mom. Andrea.

34. Sunt quoque detrahenda melioramenta, & quæ debent liquidari, cum de eis cõstet in genere, & ideo iuxta stylum Rotæ est præfigendus terminus ad liquidandum, de quo per Put. decis. 461. lib. 2. in nou. sapius canonizata. Prout est quoque & detrahenda funeris impensa, quæ cum sit certa, licet non constet de quantitate est taxanda, arbitrio Iudicis, iuxta tradita per Corn. in conf. 221. num. 23. post med. vers. quod interesse, lib. 2. Rot. Ianuen. dec. 194. num. 3. col. 2. ad fin. vers. & dixit.

Quantum attinet ad dotes filiarum Vlixis Co. Giorgius iunior mandauit eas condecenter dotari, videndum est igitur an, fuerint dotatae ex bonis subiectis fideicommissis, an de bonis Com. Vlixis patris, de quo hodie non liquet.

Et ita conclusum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. M O T M A N N O.

Romana Dotis.

Die Veneris 15. Marij 1630.

### A R G V M E N T V M.

Subastationis nullitas, quando euitari non possit. Alienatio rerum mulieris facta absque debitis solemnitatibus, quando sustineatur.

### S V M M A R I V M.

- 1 Subastationis nullitas non potest euitari, quæ processit ab excessu, tanquam à radice inficiente mandatum executium ultra summam debitam relaxatum.
- 2 Alienatio facta à muliere absque solemnitatibus requisitis est nulla.
- 3 Alienatio rerum mulieris facta ab eius procuratore absque debitis solemnitatibus tenet. Si quando constitutus fuerit d. procurator fuerunt adhibita solemnitates, cum expressa facultate alienandi n. 3.
- 4 Alienatio rerum mulieris facta sine debitis solemnitatibus tenet, si in eius ratificatione illa solemnitates fuerint adhibita.
- 5 Dotalia iura, quando dicantur extincta.

### DECISIO CCCLXI.

OBTINUIT D. Sulpitia ab A. C. relaxari mandatum executium pro restitutione intergræ suæ dotis, & cum deinde ipsa peteret madatum de deliberando pignora capta in executione Dubitauit an huiusmodi mandatum esset relaxandum, & Domini negatiuè responderunt.

Quamuis enim constet de quantitate dotis scutorum quinque millium promissæ quondam Iacobo eius viro in quadraginta sex locis Montis Baronum; Attamen cum ipsa per procuratorem seruatis solemnitatibus constitutum, & ex integra pretio dictorum locorum montium bona stabilia emerit, vtrique huiusmodi bona in locis prædictis Montis Baronum fuerunt subrogata. Et insuper per eadē Sulpitiā ex dicta dote scutorum 5. millium, sūma scutorum mille Franciscæ eius filia, dum nuptui traderetur, numerata fuit.

Vnde non potest euitari & subastationis nullitas quæ processit ab excessu tanquam à radice inficiente mandatum executium pro integra dotis quantitate, & sic ultra debitum relaxatum Bart. in l. si non sortem §. si centum num. 6. ff. de condict. et indeb. Rot. decis. 630. n. 3. par. 2. in recent. et apud Greg. XV. san. mem. decis. 198. num. 1. et decis. 319. num. 3. ac, in Romana spolii 21. Februarii 1600. coram bo. me. Iussu.

- 2 Non obstat, quod dicta & alienatio facta fuerit absque solemnitatibus in mulierum contractibus requisitis, quia non modo adhibita fuerunt solemnitates in actu constitutionis procuratoris, & cui fuerat expresse concessa alienandi facultas, quod sufficit Gabr. de reg. iur. conclus. 2. num. 35. Lambertieng. de contract. mulier. glos. 20. nu. 2. & 4. fuit dictum in Romana hereditatis 26. Nouembr. 1602. coram bo. mem. Litta, sed etiam in actu receptionis bonorum stabilium insolutum pro residuo dotis, ac impositionis censuum super eisdem bonis subrogatis factæ, & vnde sufficiens dictæ alienationis ratificatio resultat Socin. conf. 62. cum ibi cumulatis num. 11. lib. 3. Greg. XV. san. mem. dec. 395. num. 11. vbi alia dec. alligantur.

Minus obstat pactum appositum in instrumento dationis insolutum, quod inuentum litis, molestia, vel euictionis, liceret Sulpitiæ redire ad primæna iura, vnde infertur ei licuisse agere ad integræ dotis repetitionem ex eo, quod Catherina dicti quondam Iacobi filia actionem instituit pro consecutione dotis sibi in partem testata.



testamento legatæ, nam fuit responsum, quod huiusmodi pactum nihil operatur respectu quantitatis, quam Sulpitia prius à viro suo accepit, & in emptionem stabilium erogavit, cum & iura dotalia remanserint extincta, iuxta *lex. in l. si in venditione, ff. comm. prad. Menoch. conf. 341. num. 18. & seqq. lib. 4. Greg. XV. fel. rec. decis. 85. num. 22. & seq.*

Et ita utraque parte informante fuit resolutum &c.

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Romana Iurispatronatus.

Die Veneris 15. Martij 1630.

DECISIO CCCLXII.

Est impressa coram Merlino 10. primo decis. 450.

R. P. D. QVEIPO.

Florentina Oratorij.

Die Luna 11. Martij 1630.

ARGUMENTVM.

Filius natus ex muliere vxorata ex iuris præsumptione præsumitur filius mariti. Hæres, quando licitè possit impugnare factum defuncti.

SVMMARIVM.

- 1 Vltimus de familia potest bona, & iura fideicommissio perpetuo subiecta extraneo hæredi relinquere.
- 2 Filiationis probatio, quando sit insufficiens.
- 3 Filius natus ex uxore etiam adultera, censetur mariti.
- 4 Et ista est præsumptio iuris tantum.
- 5 Infirmitas, vel senectus, vel absentia, aut alia similis impossibilitas accessus ad uxorem, faciunt cessare præsumptionem, quod filius sit mariti.
- 6 Hæres licet possit impugnare factum defuncti, tamen rectius agnoscitur si illius voluntati obtemperet.
- 7 Causæ plures, quando assignatur, sufficit unam esse veram, ut ex illa dispositio subsineatur.
- 8 Defuncti factum non potest hæres impugnare.

- 9 Hæres hæredis, dicitur etiam hæres primi testatoris.
- 10 Defuncti factum potest impugnari in eo actu, cui ipse dumtaxat consensit, non autem ad eius observationem se obligavit.
- 11 Defuncti factum potest impugnari respectu iuris superuenientis post d. factum.
- 12 Hæres succedens iure proprio, & non hereditario, potest factum defuncti impugnare, & num. 13.

DECISIO CCCLXIII.

ANTONIUS senior de Puccis anno 1464. in Ecclesia Sanctiss. Annuntiata Civitatis Florentiæ ex fundatione, & donatione iuspatronatus sibi, & suis descendibus masculis per lineam masculinam acquisivit in Capella, seu Oratorio S. Sebastiani inibi existenti, ex quo Antonio vltimus descendens, & dicti iuspatronatus possessor extitit Robertus iunior maritus D. Octaviæ Capponiæ, quam etiam in hoc iurepatronatus legatariam reliquit eo quod ex dicto Antonio fundatore nullus masculus per lineam masculinam descendens superesset; Atque ita esset locus regulæ *text. in l. in solidum 88. S. prædium l. cum pater S. libertis ff. de leg. 2. ubi glos. Bart. & Doct.* tradunt vltimum & de familia posse bona, & iura fideicommissio perpetuo subiecta extraneo hæredi relinquere, ut tradit etiam *Molin. de primogen. lib. 1. cap. 4. nu. 23. Peregr. de fideicom. ar. 52. nu. 2. Rot. dec. 203. nu. 1. par. 2. recent. & in terminis iuspatronatus post Anchar. conf. 81. nu. 2. pluries tenuit Rota ut per Cassad. dec. 1. n. 3. de iurepatron. Seraph. dec. 364. nu. 2. in fin. cum seq. & nu. 13. & dec. 378. nu. 1. & seq. Rot. decis. 375. num. 4. & numer. 14. part. 1. divers. & apud Vivian. de iurepatr. decis. 12. sub num. 1. & 13. sub num. 4. & decis. 14. sub num. 18.*

Sed cum Laurentius de Puccis à prædicto Antonio descenderet, nec de hoc sit inter partes controversia, & is reliquerit Horatium, quem uti filium ex muliere coniugata susceptum multis modis agnovit, nempe instituendo eum in summa scutorum 400. annuorum, & legitimando uti filium, & insuper educavit, tractavit, & nominavit uti talem, & dispensationem super Clericatu obtinuit, ac alios actus similes fecit, de quibus in Summario Dominorum de Puccis; & cum dictus Horatius post mortem Roberti iunioris relictis

A a a a

hære-



hæredibus Dominis de Puccis decessisset, qui vti hæredes dicti Horatii iurispatronatus in dicto Oratorio S. Sebastiani ad se pertinere contendere ceperunt, & mota lite, causaque mihi commissa, proposui dubium super pertinentia dicti iurispatronatus, & domini responderunt ad Dominam Octauiam Capponiam pertinere.

Nam difficultas præcipua circa filiationem prædicti Horatii vertebatur, & cum  
 2 in confesso apud partes sit ex muliere & vxorata natum fuisse probatio filiationis ex Laurentio insufficiens apparuit propter iuris præsumptionem deductam ex textu in *l. miles S. defuncto ff. ad l. lul. de adult. ex*  
 3 qua communiter deducitur ex & vxore etiam adultera natum filium mariti censeri, quamuis vterque id negauerit, vt docent, *Bald. & Abb. in cap. per tuas de probat. Boer. dec. 299. Hypolit. in l. 1. S. ad questionem n. 34. ff. de question. Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 37. Castr. conf. 434. num. 1. Conar. de spons. 2. par. cap. 8. S. 3. nu. 8. Mascard. de probat. concl. 788. ex num. 1. lib. 2. Menoch. de arbitr. qu. 89. ex nu. 20. quam-*  
 4 uis & enim prædicta præsumptio iuris tantum sit, vt tenent *Emanuel. Cort. in S. & quid si tantum 4. part. nu. 45. Paris. conf. 10. ex nu. 98. Conar. ubi supra. Menoch. in dict. qu. 89. nu. 104. Achil. dec. 1. nu. 4. sub tit. qui filij sint legitimi, tamen eas dumtaxat probationes in contrarium admitti, ex quibus*  
 5 proberetur ex marito susceptum & non fuisse, vel propter infirmitatem, vel senectutem, vel absentiam, aut aliam similem, impossibilitatem accessus ad vxorem, vt refertur in *l. cum definimus, ff. de his que sunt sui, vel alien. iur. & post DD. supra, relatos firmavit Rota apud Achil. d. decif. 1. num. 3. qui fil. sint legitim. & apud Reuerendiss. D. meum Decanum d. dec. 7. nu. 2. & in Romana de Bonellis 29. Nouembris 1613. & 28. Nouembris 1614. coram bo. me. Vbaldo; Ideo communis reputatio, ac recognitiones Laurentij supradictæ cum ille impossibilitatem mariti, aut accessus ad vxorem non tangerent ad huiusmodi filiationis probationem non sufficere visum fuit DD.*

Et quamuis Laurentius Horatio in singulos annos scuta 400. vti filio naturali legitimated legauerit, & Robertus Laurentij hæres voluntatem eius agnoscens persoluerit non exinde sequitur agnouisse Horatium esse filium Laurentij; tum quia licet potuisset legatum ex defectu filiationis  
 6 impugnare, & rectius fecisse voluntati defuncti obtemperando, dicendum est secun-

dum *tex. in l. mulier 22. in princ. ff. ad Trebell. l. patrem 19. ibi plenam fidem, ac debitam pietatem sequutus ff. que in fraud. credit. l. 1. C. de fideicomm.* tum quia etiam sublatâ causâ filiationis potuit legatum ex alijs sustineri, quæ fuerunt à testatore expressæ, nempe vt libentius posset Horatius diuino obsequio inferuire, & pro anima testatoris preces effundere, & quando & plures causæ assignantur, sufficit vnâ esse veram, vt ex illa dispositio sustineatur iuxta *tex. in S. affinitatis instit. de nupt. l. si non lex Elia sentit ff. de hæredib. instit. las. in auth. non licet num. 11. C. de liber. præter Valasc. consultat. 60. num. 6. Tiraquel. in reg. cessante causa limit. 22. Ludou. Gomez. decif. 91.*

Neque obstat non licere & defuncti factum impugnare ex *l. cum à Matre C. de rei vendic. l. vindicantem, ff. de euct. & quod hæc regula æque militet in hærede hæredis, & cum etiam primi testatoris hæres esse dicatur ex *l. fin. C. de hæred. instit.* Nam respondetur primò prædictam regulam non procedere in eo actu, & cui defunctus dumtaxat consensit, non autem ad eius observationem se obligauit, vt docet *Fulgos. conf. 67. & in l. quoties ab omnibus C. de fideicomm. ubi las. num. 2. notat esse dictum quotidianum, & digito ligandum Tiraq. de retract. consang. S. 1. glos. 9. num. 94. in fin. quos sequitur Sord. conf. 15. num. 30. & hæc doctrina æque verificatur in Laurentio testatore, & Roberto eius hærede.**

Secundò respondetur prædictæ regulæ  
 11 locum non & esse respectu iuris superuenientis post factum defuncti secundum textum in *l. 3. & in l. luti ff. de euct. l. 1. C. de pericul. & commod. rei vend. ubi notant Bar. Bald. Castr. & Salicet. Sord. d. conf. 15. num. 27. Ant. Gomez 2. tom. var. cap. 2. num. 40. in fin. Solis de censib. 2. par. lib. 2. cap. 2. numer. 15. Roderic. de ann. reddit. lib. 2. q. 9. num. 19. Ius autem disponendi de hoc iurepatronatus ad fauorem extraneorum non coepit competere, nisi à tempore mortis Roberti, quia tunc dumtaxat coepit esse certum non superesse masculum descendentem per lineam masculinam ab Antonio de Puccis fundatore, & prædicta causa eo tempore dumtaxat extitit. Quæ propter Dominam Octauiam Capponea eo iure vtens, factum defuncti antecedens impugnare non prohibetur.*

Tertiò respondetur, quod cum Robertus  
 12 & in hoc iurepatronatus iure proprio, & non hæreditario à Laurentio successerit iuxta *reg. tex. in l. vnus ex familia ff. de leg. 2. Mo-*



2. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 8. num. 20. & 21. lib. 2. cap. 4. num. 12. respectu huius  
 13 iurispatronatus factum defuncti + potuit  
 impugnare secundum tex. in l. iulius titius  
 38. ff. sol. matr. & ibi Bart. in fin. num. 7.  
 Barbof. num. 24. Phanucc. de inuent. 7. par ex  
 num. 196. Atciat. in l. filius familias §. diu  
 in fin. de leg. 1. Crot. in l. si is, qui num. 11. ff.  
 de usucap. Natt. conf. 470. num. 13. lib. 2.  
 Tiraq. lib. 1. de reuact. §. 1. glos. 9. num. 53.  
 & concludit tex. pro eorum sententia in l. Seia  
 73. ff. de enict. l. vlt. C. eod. tit. Gramat. dec.  
 913. ex num. 8. cum seqq.

Et ita resolutum vtraque parte infor-  
 mante, &c.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Ferrarien. de Tassonis.

Die Lune 11. Martii 1630.

### ARGUMENTVM.

Agitur de materia, quod statutum circa  
 forenses nihil potest determinare, cum  
 cesset subiectio personarum, & potestas sta-  
 tuentium in non subditos.

### SVMMARIVM.

- 1 Interdictum, quorum bonorum datur contra possidentem pro herede.
- 2 Statutum nihil potest determinare cessante subiectione personarum, & potestate statuendum in non subditos.
- 3 Domicilium per habitationem in aliqua Civitate, quando non contrahatur.
- 4 Causa habitandi est diversa ab animo contrahendi domicilium.
- 5 Signa conservationis domicilij, & non desertionis, quae sint.
- 6 Domicilia plura ad invicem se compatiuntur & ea haberi possunt in pluribus locis.
- 7 Domicilium originis non amittitur etiam si quis abesset per 100. annos.
- 8 Filius sequitur originem patris, quoad civilitatem.
- 9 Subiectio tam personarum, quam rerum quando concurret, tunc non deficit voluntas in statuente conservandi proprias agnationes & num. 10.
- 11 Statuentes extra territorium nihil possunt determinare.
- 12 Bart. distinctio in l. cunctos populos nu. 32. C. de summ. Trinit. & fid. cathol. commu. 2 niter reicitur.

- 13 Dec. in causa Recanatensis successoris coram Burat. declarant, & alia decis. ibi adduci de num. 14.
- 15 Decis. in causa Cesanaten. Prædy coram Ghislerio declarantur.
- 16 Statuentes nihil possunt disponere circa forenses, siue bona sint sita in territorio, siue extra.
- 17 Statutum exclusivum feminarum ut habeat locum, requiritur subiectio ratione personarum, quam bonorum.
- 19 Statut. Ferrarien. rub. 139. lib. 3. declaratur.
- 20 Statuere in non subditos, & iurisdictionem extra territorium exercere non licet.
- 21 Statutorum mutua dispositio in quibus rebus verè adscribatur.
- 22 Immissio non retardatur nisi per exceptionem domini in continenti probatam.

### DECISIO CCCLXIV.

**D**OMINI censuerunt Comite Iulio Caesar dandam esse immissionem in possessionem bonorum, & hereditatis Marchioni Herculis Tassoni Ferrariae existentium.

Quia agnatus est, & intra quantum gradum cum dicto Marchione, quod non controuertitur, cui propterea statutum Ferrarien. de successione ab intestato rubr. 136. lib. 3. defert successionem exclusis feminis filiabus ab intestato decedentis, ibi, si autem is decedat nullis relictis filiis, vel descendantibus, vel ascendentibus masculis ex linea masculina, neque fratre, aut filiis masculis fratris, tunc agnati masculi ex linea masculina proximiores secundum gradus prærogatiuam usque ad quartum gradum inclusiue præferantur filiabus & omnibus alijs foeminis cuiuscumque lineæ, & gradus ex iure autem delato per statutum loci in bonis, & hereditate ab intestato decedentis non denegatur immissio ex interdicto + quorum bonorum, cum illud detur contra possidentem pro herede l. pro herede, ff. de petit. hered. & competit vocatio ex statuto, ut præcisè fuit resolutum in Rauennaten. hereditatis 14. Aprilis 1606. coram illustriss. Card. Pamphilio, & in alia Rauennat. bonorum 22. Aprilis coram ho. me. Vbaldo.

Non obstat, quod DD. forores Claudia, & Beatrix Filiae Marchionis Herculis, de cuius successione agitur, sint forenses contra quas statutum Ferrarien. nihil potest determinare + cessante subiectione personarum, & potestate statuendum in,



non subditos, vt in terminis statuti Ferrar-  
rien. dicebatur respondisse *Calder. conf. 34. de testam.* cui se subscripsit Franciscus de Ramponibus *Barbat. conf. 26. lib. 3. per 101. Anchar. conf. 169. nu. 2. Alex. conf. 42. lib. 5. referens de verbo ad verbum conf. Calder. & Barbat.*

- Quia de hoc præsupposito, quod sine forenses, dubitarunt Domini, nam Marchio Hercules earum pater per habitationem Mutinæ tantam per multos annos vel non contraxit domicilium cum sequeretur curiam sui Principis etiam si per 30. annos habitasset *Paris. conf. 53. nu. 91. lib. 3.* quia causa habitandi diuersa est ab animo domicilium pater contrahendi, vt latè fuit ponderatum in *Romana beneficiatus S. Petri 30. Martij 1626. coram me*, vel eo contrahito nõ propterea domicilium originis Ferrariæ præsumitur mutatum, sed retentum dum Marchio, & domum in Ciuitate Ferrariæ, & bona in ditione Ferrarien. semper pater retinuerit, quæ sunt signa conseruationis domicilij, non autem desertionis *Surd. conf. 343. nu. 32. & 346. nu. 12. Menoch. conf. 329. n. 37. Ceph. conf. 451. n. 129. & 125. lib. 4.* & cum domicilia plura pater ad inuicem compatiuntur, licetque ea habere in pluribus locis l. *assumptio S. viris prudentibus ff. ad municip. cum alijs alleg. per Menoch. conf. 329. num. 36.* in fine sufficit domicilium originis ad excluden. qualitatem forensitatis, pater & includen. & conseruan. subiectionem etiam si per mille annos abfuisset Marchio pater *Bart. in l. quesitum ff. deleg. 3. Rol. de lucr. dot. qu. 22. nu. 6. Surd. conf. 553. nu. 20. in fin.* à quo domicilio, & subiectione non possunt DD. sorores se subtrahere, tanquam natæ Mutinæ, & sic extra ditionem Ferrarien. quia sequuntur pater originem patris quoad ciuitatem, *Bart. in leg. assumptio S. filius in princip. & in leg. fin. S. Item rescripsit num. 4. ff. ad municip. Bald. consil. 334. num. 1. lib. 4. Rota dec. 279. numer. 17. & 18. 455. num. 12. coram Papa Greg. XV.*

- Sed præterea si hæc forensitas esset attenden. attamen ex quo tam bona, quam agnatus excludens fœminas vsq; ad quartum gradum sunt in ditione Ferrarien. & sic vtraque subiectione tam pater personarum, quam bonorum concurrat, tunc quia in statuente non deficit voluntas conseruandi proprias agnationes, neque potestas disponendi, quoad bona sibi subiecta locus erit dispositioni excluden. fœminas, siue subditas, siue forenses *Bart. in l. cunctos po-*

*pulos nu. 32. C. de sum. Trinit. & fid. cathel.* cuius doctrinam in hac parte distincta sequuti sunt *Bald. in d. l. cunctos populos n. 91. Anch. in c. Canonum statuta n. 214. & 215. de const. Felim. in c. postulasti nu. 4. de for. compet. Brun. in tract. de statui. art. 8. nu. 130. Gaspar. Anton. Thes. qu. for. lib. 2. qu. 4. nu. 19. 20. & 21. lib. 1. Beret. conf. 123. nu. 1. Rot. dec. 295. & 304. par. 1. diu. vbi tota hæc materia per distinctionem casuum fuit ordinata, & postmodum Rota semper sequuta est, vt in causa Ciuitatis Castelli bonorum, quæ est 255. coram san. mem. Papa Greg. XV. Collen. hereditatis 10. Iun. 1616. coram bo. mem. Buratto Narnien. successionis 22. Martij 1628. coram D. meo Merlino, quam allegare sufficeret, postquam tota materia hæc diligentissime fuit discussa, & in hoc primo capite distinctio Bart. comprobata referendo Rotæ decisionem, quæ in illam vsque diem in his terminis emanauerint, quæ omnes, cum sint fundatæ in ratione inuitabili respectu bonorum subiectorum statuto: & agnatorum Ciuium Ferrarien. in quibus firmatur, & potestas, & voluntas disponentis satis patet *Calder. & seu Franc. de Ramponibus Anchar. Alex. Barbat.* minus rectè sensisse existimantes statuentes pater extra territorium nihil posse determinare, quando, vt in præsentis statutum respicit personas illas excludendo à successione, sequendo *Bart.* doctrinam in eadem l. *cunctos populos nu. 32.* in distinctione, seu declaratione positam, quia sicuti *Bart.* pater in illa distinctione communiter reicitur *Put. dec. 341. lib. 1. & Rota nunquam illam admisit in decisionibus supradictis 304. 155. Collen. & Narnien.* ita, & sublato principali fundamento contrariam asserentium de illorum auctoritate absque ratione non est curandum, & quamuis pater *decisio Recanaten. successionis 26. Iunij 1617. coram bo. me. Buratto*, videatur admittere, quod statutum Castri Ficardi non excludat sorores Forenses de Ciuitate Recanaten. propter existentiam patrui de Castro Ficardi, attamen id contigit, quia bona, ad quæ petebatur immissio, non probabantur in Territorio Ficardi, & sic deficiebat altera subiectione secundum terminos decisionum Ciuitatis Castelli, & *Collen. hereditatis* in eadem decisione allegatarum, nec erat principale fundamentum resolutionis forensitas, vel ciuitas sororum, sed possessio propter quam petebant manutentionem, & quia vocata erant ex testamento per quod cessabat dispositio statuti prout dicitur*



dentis in casum intestatis. Similiter neque  
 15 contradicunt *† dec. Cefenaten. prædy. 25. Marij. 1629. coram me & 15. January præ-*  
*teriti coram D. meo Ghislerio* in quibus di-  
 citur, quod siue bona sint in territorio, 20  
 siue extra territorium, statuentes nihil pos-  
 sunt determinare contra Forenses, quia,  
 16 semper sunt *† intelligenda*, & declaranda  
 deficiente altera subiectione, nempe per-  
 sonarum excludentium dum allegant *decis-*  
*ionem Ciuitatis Castell. Collen. hereditatis,*  
*& Narnien. successianis,* & in casu illarum,  
 decisionum prædium controuersum erat  
 extra territorium statuentium.

Quod si replicetur nedum DD. sorores  
 esse Forenses, sed etiam Marchionem Her-  
 culem eorum patrem esse Forenses, nem-  
 pe Mutinen. de cuius successione pariter  
 statutum Ferrariæ defectu potestatis, nihil  
 potest disponere etiam hoc supposito quod  
 tamen non probatur ex eisdem rationibus  
 obiectum euitatur, quia statutum Ferrariæ  
 non se extendit ad bona Mutinensia: sed  
 ad ea, quæ sunt sui territorij, & in quibus  
 habet potestatem disponendi pro conser-  
 uatione familiarum suæ ditionis; quare  
 dum agnati excludentes, sunt Ferrarienses  
 & bona sunt in eodem territorio, concur-  
 rit utraque subiectio tam personarum,  
 17 quam bonorum, quæ *† potens est tollere*  
 omne impedimentum voluntati, & poten-  
 tiæ statuentium, *ut in decis. 255. num. 3.*  
*coram Papa Gregor. XV. & hanc partem*  
*sequutam fuisse Senatum Pedem. refert. Gasp.*  
*Ant. Thesaur. ead. quest. 4. num. 21.*

Nec prædicta videntur posse euitari ex  
 mutua statutorum Mutinæ, & Ferrariæ di-  
 spositione, quod idem ius teddatur Foren-  
 sibus in Ciuitate statuentium, quod reddi-  
 tum proprijs Ciuibus in alijs Ciuitatibus  
 inferendo quod sicuti Filix foeminae Fer-  
 rarienses agentes Mutinæ admitterentur  
 ad bona patris, exclusis agnatis, ut habe-  
 tur in statuto Mutinæ 81. lib. 2. ita etiam,  
 18 *† debent filix Mutinenses admitti ad bo-*  
*na paterna Ferrariæ exclusis agnatis La-*  
*derch. de consimili statuto conf. 104. num. 9.*  
*& 10. Rim. inn. conf. 51. num. 27. cum alijs*  
*allegatis.*

19 Quia cum hoc in statuto Ferrarien. *†*  
*rubr. 139. lib. 3. expresse prohibeatur ex-*  
 cludendo foeminas propter agnatos intra  
 quartum gradum, argumentum quidem  
 poterit desumi negatiue, nempe sicuti  
 foeminae Mutinenses non admittuntur ad  
 successionem bonorum paternorum in ter-  
 ritorio Ferrarien. existentium propter a-

gnatos, ita nec foeminae Ferrarien. erunt ad-  
 mitterendæ ad successionem bonorum Mu-  
 tinæ existentium, affirmatiue autem idem  
 argumentum desumi non poterit, quia,  
 hoc esset statuere *† in non subditos*, &  
 iurisdictionem extra territorium exten-  
 dere, quod non licet; ut iam dictum  
 fuit, possunt quidem statuentes Mutinen-  
 ses dare successionem foeminae Forensi in  
 bonis intra illorum territorium existentibus,  
 sed non ex eo inferre, quod statuen-  
 tes Ferrarien. ad idem teneantur, propterea  
 cum statutum Ferrarien. rub. 6. lib. 2. deter-  
 minet casus in quibus Forenses possunt uti  
 statutis Ferrariæ, & de successione ab in-  
 testato non loquatur, sed tantum de præ-  
 paratorijs, ordinatorijs, & decisorijs iudi-  
 21 ciorum, quibus hæc *† statutorum mutua-*  
*dispositio verè adscribitur Cast. in l. 1. in*  
*fin. ff. quod quisque iur. & conf. 156. in finc.*  
*Alex. conf. 111. nu. 1. vol. 2. Soccin. sen. conf.*  
*288. nu. 3. vol. 2. Merito cessante hac mu-*  
*tua particulari dispositione, cessare debet*  
*omnis argumentatio, ex communicatione*  
*desumpta.*

Posita autem foeminarum exclusione,  
 cetera visa fuerunt non obstare petitiæ im-  
 missioni.

Nam & si dubitari possit, An statuta,  
 comprehendant bona feudalia, aut emphy-  
 teotica, qualia prætenduntur ista, quæ con-  
 trouertuntur, *cap. que in Ecclesiarum*, ubi  
 Decius Card. Bero, & alijs de constit. & hoc  
 defectu potestatis eorumdem statuentium.

Attamen quia de inuestituris, aut con-  
 cessionibus adhuc non constat, prout nec  
 etiam constat: quæ sint detrahenda de hæ-  
 reditate dicti Marchionis ad fauorem  
 DD. sororum, non erit impedienda immis-  
 22 sio, *† quæ retardari non potest, nisi per ex-*  
*ceptionem domini incontinenti proban-*  
*dam l. fin. C. quor. bon. ubi Bart. Bald. Sali-*  
*ces. & Osach. latissimè comprobans decis. 26.*  
*num. 1.*

Et ita &c.

¶ *Infra in eadem causa adest alia decisio sub die*  
*17. Iunij 1630. coram eodem bo. mem. Piroua-*  
*no, est decisio 391.*

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Romana Computorum.

Die Mercurij 10. Aprilis 1630.



## DECISIO CCCLXV.

Est impressa coram Merlino 10. primo. decis. 456.

R. P. D. M O T M A N N O.

Gerunden. Beneficij.

Die Luna 15. Aprilis 1630.

## A R G V M E N T V M.

Descendentia ad effectum succedendi in lu.<sup>2</sup>  
repatronatus, qualiter probetur.

## S V M M A R I V M.

- 1 Descendentia in iurepatronatus leuiores  
probationibus docetur, quando controuer-  
sia est inter duos presentatos pretendentes  
se esse de eodem genere fundatoris.
- 2 Descendentia, ut probetur, quid requira-  
tur.
- 3 Probatum non potest dici aliquid per sen-  
tentiam cuius contrarium apparet, per  
aliam sententiam definitum.
- 4 Probatio una, contrariam probationem con-  
quassat.
- 5 Enunciatiua unica, etiamsi sit antiqua non  
probat.
- 6 Presentatio, quae causam dedit liti, non at-  
tenditur.  
Enunciatiua non probant sine adminiculis,  
num. 6.

## DECISIO CCCLXVI.

**F**UIT dictum sub die prima Martij \*  
praeteriti intrare arbitrium ad effe-  
ctum supersedendi in executione litterarum  
subrogationis Stephani Orti donec  
particulariter discuteretur, An Ioannes  
Hostench sit de genere Fundatoris, quo  
dubio hodie per me proposito, Domini  
negatiue responderunt.

Nam licet dictus Ioannes Hostench pro-  
bet se esse natum ex sorore quon. Gulielmi  
Terradæ praedecessoris, quem Ordinarius  
Gerunden. per sententiam diffinitiuam pro-  
nunciauerat uti ortum de genere Funda-  
toris fuisse in Beneficio, de quo agitur, in-  
stituendum, & huiusmodi probatio quam-  
uis & leuior, ubi non est controuerfia inter  
duos pretendentes se esse de eodem gene-  
re fundatoris videatur sufficere iuxta Rotae

decisionem in Valentina Beneficij de Mercato.  
6. Martij 1598. coram bo. mem. Cardinali  
Pamphilio, quam refert Garz. de Benef. par.  
7. cap. 15. num. 30. attamen cum de reuoca-  
tione praedictae sententiae conflet ex eo,  
quod Archiepiscopus Taraconensis in gra-  
du appellationis pronunciauit dictum  
Gulielmum presentatum non probasse eo  
modo, quo debebat, quod ipse esset de  
genere, & parentela fundatoris, inde non  
potest sumi probatio parentelae, nec qui-  
dem generica, quae Ioanni Hostench suffra-  
getur: non enim constat illius matrem  
fuisse dicti Gulielmi ex eodem patrem lo-  
rorem, & prout ad effectum probandi de-  
scendentiam requiri censuit, Rota in Sutri-  
na Beneficii 18. Decembr. 1588. coram bo. me.  
Card. Pamphilio. Neque docetur quod  
huiusmodi sententia Ordinarij Gerunden.  
fuerit per aliam sententiam reuocatoriam  
eius, quam protulit Taraconen. confirma-  
ta. Vnde non potest dici ex & prima sen-  
tentia id probatum esse cuius contrarium  
apparet per aliam sententiam fuisse defini-  
tum, Salicet. in l. eos, num. 4. & seqq. C. de ap-  
pellat. & de communi attestatur Praeposit. in  
robr. num. 83. de appellation. Rot. decis. 174. n.  
5. ante fin. vers. Quia etiam part. 2. in recent.  
Et facit etiam quod dicitur & de vna pro-  
batione, quae contraria probatione con-  
quassatur, ut post Bart. tradit. Surd. consil.  
135. num. 94. lib. 1. quem Rota probauit in  
Burgen. Abbacia de Salas 20. Nouembr. 1615.  
coram bo. mem. Vbaldo.

Non etiam presentatio facta de persona  
dicti Gulielmi, tanquam de genere fun-  
datoris, quia & est vnica enunciatiua in-  
strumenti, quae etiam in antiquis non pro-  
bat descendentiam, Bald. in cap. series num.  
3. de testibus, Rota in dicta Sutrina Beneficii  
18. Decembris 1588. coram bo. mem. Card.  
Pamphilio, & in aliis causis relatis in Re-  
gien. Cappellaniae 17. Nouembris 1623. coram  
bo. mem. Burratio. Ac praeterea cum illa  
presentatio liti & causam dederit, eo ipso  
tollit adminicula, sine quibus enunciatiuae  
non probant, Riminald. lun. consil. 12. num.  
12. Achil. dec. 7. in fin. de iurepatron. Rota de  
130. sub num. 2. parte 2. diuersorum, & de  
cis. 176. num. 5. parte 1. in recent. & coram  
Gregor. Decimoquinto sanct. memor. decis. 172.  
numer. 3. cum seqq. & fuit etiam dictum  
in Florentina Iurispatronatus 3. Decembris  
1617. coram bo. mem. Card. Lancelotto Iunio-  
re, & alibi sapius.

Et ita decilum vtraque parte informatum  
\* Est decisio 358. supra in hac parte. RE-



REVERENDISS. P. D. V R G E L L E N.

Romana Domus,

Die Veneris 19. Aprilis 1630.

## A R G V M E N T V M.

Concessio bonorum Ecclesiasticorum in emphyteusim, ut sustineatur, quæ requirantur, & plura circa beneplacitum Apostolicum, quo ad dictam concessionem.

## S V M M A R I V M.

- 1 Concessio bonorum Ecclesiæ, ut sustineatur requiruntur cupulatiue iusta causa, & solemnitas legitima.
- 2 Conducens bona Ecclesiastica teneatur concludenter probare necessitatem, seu utilitatem Ecclesiæ.
- 3 Pensio locationum, licet regulariter non probet verum valorem, multum tamen urget, & verisimilem rei valoris presumptionem inducit.
- 4 Homines non sunt fatui ad conducendum res multo pluris, quam percipere non possunt.
- 5 Ecclesiæ utilitas in concessione earum rerum debet esse clara, & evidens.
- 6 Capere aliquid non dicitur is, qui illud necessario est restitutus.
- 7 Concessio, ut dicatur utilis Ecclesiæ necesse est, ut eius conditio facta fuerit melior, & ipsa facta locupletior.
- 8 Ecclesiæ ad rescissionem actus inutilis agere non potest, nisi docto de inutilitate, quando exequutor, cui confirmatio d. cessionis commissæ fuit, illam approbavit.
- 9 Quod procedit si exequutor servauerit formam sue commissionis, secus vero è contra.
- 10 Clausula vocatis vocandis, facit, ut sit procedendum iudicialiter.
- 11 Observantia formæ præscripta in concessione, rerum Ecclesiæ constare debet per acta iudicialia, quando exequutor procedit iudicialiter, & num. 12.
- 13 Beneplacitum Papæ in concessione rerum Ecclesiæ, operatur, ut alia solemnitates non requirantur.
- 14 Beneplacitum Apostolicum in forma commissaria, si dicta commissio non servetur, beneplacitum non suffragatur circa alienationem rerum Ecclesiæ.
- 15 Beneplacitum Apostolicum circa alienationem bonorum Ecclesiæ non suffragatur circa defectum causæ, licet suppleant solemnitates requisite.
- 16 Beneplacitum Apostolicum circa concessionem rerum Ecclesiæ, & eius non iustificatio non nocet, quando fuit impetratum ad cautelam.

17 Ecclesiæ domus concessio, solita in emphyteusim dari, valet etiam sine beneplacito Apostolico.

19 Domus, ut dicatur solita dari in emphyteusim, quæ roquantur, num. 19. & nu. 21.

20 Concessio in emphyteusim pro unica reputatur, licet bis fuerit facta eidem persone.

22 Bona Ecclesiæ solita dari in emphyteusim, non possunt concedi sine beneplacito Apostolico quando solitum alteratur, & num. 23.

## D E C I S I O CCCLXVII.

**F**VIT resolutum non sustineri concessionem in emphyteusim domus, de qua agitur factam per Capitulum Ecclesiæ Sanctæ Mariæ ad Rotundam de Vrbe Iulio Pocobello ad ipsius, & personæ luccessive ab ipso nominandæ vitam.

Ratio resolutionis fuit, quia in huiusmodi rerum Ecclesiasticarum concessionibus requiruntur & copulatiue, causa iusta, necessitas scilicet, seu evidens utilitas Ecclesiæ, & solemnitas legitimæ, quibus non concurrentibus eiusmodi concessionem non subsistunt cap. 1. de rebus Ecclesiæ non alien. in 6. clement. 1. eod. tit. Abb. in cap. 2. num. 10. de his quæ vi met. caus. & in cap. 1. num. 17. de restitu. in integ. Rodan. de reb. Ecclesiæ non alien. quest. 51. cap. 7. num. 17. Couar. variar. resolut. lib. 2. cap. 17. nu. 2. Afflict. decis. 107. Vincent. de Franc. decis. 33. Seraphin. decis. 508. num. 1. & Rot. decis. 430. num. 4. par. 2. recentiorum.

In concessione autem de qua agitur, neutrum supradictorum requisitorum concurrat, in primis enim tantum abest, ut probetur adfuisse iustam causam nimirum necessitatem, seu utilitatem Ecclesiæ & quæ à Iulio uti Conductore concludenter probari deberet Alexand. conf. 160. num. 5. & 6. lib. 6. Gratian. discept. forens. cap. 624. nu. 23. Seraph. decis. 413. num. 3. & Rota decis. 463. n. 1. par. 1. divers. quinimo apparet dictam concessionem fuisse Ecclesiæ præiudicialem, & notabiliter damnosam ex quo domus concessa fuit Iulio pro annuo canone scutorum 36. dumtaxat, cum tamen ex locatione eiusdem domus percipiatur annuatim pensio scutorum 150. ut constat ex partitis formiter extractis ex libro ipsius Iulij, & datis in Summ. Capituli num. 4. & ex istrumento locationis in eod. summ. num. 5. quæ & si regulariter & non probent concludenter verum valorem, multum tamen urgent, verisimilemque veri valoris presumptionem, inducunt Adden. ad Gregor. XV. decis. 101.



num. 5. & saltem demonstrent domum tanti  
 4 potuisse locari, quia homines non solent  
 esse fatui ad conducendum res multo  
 pluris, quàm percipere possunt, quod  
 Dominis visum fuit sufficere ad effectum, de  
 quo agitur, cum inde negari non possit,  
 quin Ecclesiæ utilitas, quæ, ut dictum est  
 5 debet esse clara, & evidens, reddatur  
 turbida ex doctr. Abb. in cap. ad aures num.  
 4. de reb. Eccles. non alienand. Cas. de Grass.  
 decis. 4. num. 7. eod. tit. & in punct. Rot. decis.  
 607. sub num. 1. vers. sed ex facto par. 1. &  
 decis. 65. num. 20. vers. item obiectum par. 2.  
 diuers.

Neque dici potest concessio utilis Ec-  
 clesiæ, ex eo quod Iulius promisit impen-  
 dere scuta mille in meliorationem domus,  
 quia cum idem Iulius eadem scuta mille  
 post suum obitum suis heredibus restitui  
 6 fuerit stipulatus, & interim ipse melio-  
 ramentis frui deberet nulla inde, ut ad  
 oculum patet, resultat Ecclesiæ utilitas ad  
 l. qui sic soluit, ff. de solut. l. aliud est capere,  
 75. ff. de verbor. signific. & l. non videtur 52.  
 ff. de regul. iur. cum tamen ad effectum, ut  
 concessio utilis Ecclesiæ dici posset, necesse  
 7 esset & ut eius conditio inde facta fuerit  
 melior, & ipsa facta locupletior ad l. si pu-  
 pilli in prin. ff. de negot. gest. Archidiacon. in cap.  
 sine exceptione prope fin. in glos. sed non ne 12.  
 quest. 2. Feder. de Sen. consil. 249. sub numer. 2.  
 Eub. de Ann. cons. 38. num. 36. vol. 1. Rebuff. in  
 comp. alienat. num. 73. Rot. decis. 65. num. 4. &  
 23. par. 2. diuers.

Non obstat, quod concessio præsumatur  
 utilis Ecclesiæ, ex quo Executor cui dic-  
 tæ concessionis confirmatio commissæ fuit  
 illam approbavit, & confirmavit, ita ut  
 8 & Ecclesia ad illius rescissionem agere non  
 possit, nisi doceat de non utilitate inxi.  
 doct. glos. in l. pradiorum C. de pred. minor.  
 Bald. in cap. 1. num. 7. de his qui feud. dar. poss.  
 Luc. de Penna in l. 3. pref. 178. C. de Apoc. lib.  
 10. Alexan. cons. 79. num. 18. lib. 1. Dec. cons.  
 142. num. 1. cum alijs apud Seraphinum decis.  
 1073. num. 1. & decis. 1125. num. 1. Quia  
 ultra quod ex supra deductis satis videtur  
 conitare cessionem non fuisse utilem Ec-  
 clesiæ, sed damnosam. Respondetur etiam  
 supradictam præsumptionem non intrare,  
 quando ut hic apparet Commissarium pro-  
 9 cessisse non seruata forma suæ & commissio-  
 nis, tunc enim cum agatur de solemnitate  
 extrinseca, qui contrahit cum Ecclesiâ, te-  
 netur probare Ecclesiæ utilitatem glos. in d.  
 l. pradiorum quam ibi sequuntur Bart. Bald. et  
 Salicet. Nat. cons. 631. num. 7. las. in l. nam &

postea S. si minor num. 21. ff. de iureiur. Me-  
 noch. pref. 27. in fin. lib. 6. & alijs allegari, Se-  
 raph. in d. decis. 1073.

Quod autem in casu nostro solemnitas  
 præscripta seruata non fuerit patet, quia  
 Papa voluit Commissarium ad confirma-  
 tionem dictæ concessionis procedere ser-  
 uata forma Constitutionis Pauline requi-  
 rentis receptionem testium, & probationum  
 super veritatem narratorum, & Ecclesiæ  
 10 utilitatem, apposuitq; & clausulam vocatis  
 vocandis vigore cuius procedendum erat  
 iudicialiter Modern. de claus. par. 1. claus.  
 169. num. 5. & in punct. Redoan. de reb. Eccles.  
 non alienan. in rub. de caus. cogn. in alien. fa-  
 cien. num. 64. & sic de obseruantia forme  
 11 præscriptæ & constare debuit per acta iu-  
 diciaria, cap. quoniam contra de probat. Egid.  
 decis. 377. Put. decis. 140. par. 2. in nou. im-  
 press. & in similibus terminis Rot. in Placen-  
 tina decimarum 18. Februar. præteriti coram  
 12 me, cum autem de præfata & obseruantia  
 formæ in actis non appareat eo ipso proba-  
 tur inobseruantia ad l. Titia textores, & ibi  
 Bart. num. 2. ff. de leg. 1. & in puncto, Causid.  
 decis. 29. alijs 73. de contract. & Rot. in d. d.  
 Placentina decimarum coram me, & conie-  
 quenter non intrat d. præsumptio.

Non obstat etiam quod fuerit impetra-  
 13 tum beneplacitum & Papæ, quod optetur  
 tur, ut aliæ solemnitates non requirantur  
 Abb. cons. 41. num. 3. lib. 1. Dec. cons. 341. quia  
 cum beneplacitum esset in forma commis-  
 saria & iuxta supradicta non constet Com-  
 14 missarium processisse seruata & forma co-  
 missionis, beneplacitum ab hunc effectum  
 non suffragatur ex deductis per Ferret. cons.  
 248. num. 12. vol. 2. Menoch. de arbitr. cent. 3.  
 cas. 201. num. 39. à Pont. in tit. qui feud. dar.  
 poss. sub num. 146. & in omem casum cum  
 non solum deficiat causa utilitatis Ecclesiæ  
 sed imo probetur contrarium, ut supra  
 deductum fuit, beneplacitum quod habet  
 clausulam quatenus in euidentem Ecclesiæ  
 utilitatem ad validitatem concessionis non  
 15 sufficit, quia licet illud suppleat solemnita-  
 tates requisitas, non tamen supplet defe-  
 ctum causæ, Gemin. cons. 48. num. 9. Redoan.  
 in d. tract. de reb. Eccles. quest. 22. num. 45. Car-  
 ualer. decis. 288. num. 6. Seraph. decis. 178. par.  
 2. par. 2. diuers.

Non obstat tandem si dicatur quod Iu-  
 lius non teneatur sequi dictum beneplaci-  
 tum, eiusq; non iustificatio ipsi non nocet  
 cum fuit impetratum ad cautelam dumtaxat,  
 16 & quatenus eo opus esset quod ex-  
 tu illud non debet attendi, nisi probetur  
 opus



opus esse, *Corn. conf. 11. num. 10. Rot. in Mō-  
tis Regalis iurisdictionis 16. Decembr. 1615.  
coram Penia apud Marches. de Commiss. part.  
1. fol. 13 13. atque ita cum agatur † de domo  
17 solita concedi in emphyteusim concessio-  
nem illius etiam sine beneplacito Aposto-  
lico sustineri cap. 2. & ibi DD. de feud. Abb. in  
cap. vi supra de reb. Eccles. non alien. Clar. in S.  
emphyteusis q. 6. in prin. Couar. var. lib. 2. cap.  
17. n. 4. Cas. de Grass. decis. 3. num. 14. dec. 14.  
num. 20. de reb. Eccl. non alien. quia non est  
verum quod probetur hanc domum fuisse,  
18 solitam concedi in emphyteusim, † nam  
ad hunc effectum requiritur quod proces-  
serint aut vnica concessio solemnitas, & à  
principio valida ex qua illico dicitur res  
solita locari, ita vt ulterius non requiratur  
cursus temporis *Ruin. conf. 135. numer. 30.  
Clar. in S. feudum q. 13. vers. nunc. pro intelli-  
gentia Seraph. decis. 434. num. 5. & dec. 145 1-  
19 num. 2. aut duæ † concessiones effectum  
fortiæ per spatium quadraginta annorum  
ita vt ex cursu temporis præsumatur solē-  
nitas, *Ruin. et Clar. usu supr. Seraphin. decis.  
1490. num. 4. et Rot. dec. 160. num. 5. par. 2. di-  
uers. in præsentem autem non probatur vnica  
concessio à principio solemnitas, & valida  
ex supradictis. Deinde, neque duæ con-  
cessiones effectuatæ per 40. annos illæ enim  
duæ, quæ allegantur, videlicet de anno  
1530. & 1534. vna est Apothecæ altera do-  
20 mus, & sic vnica tantum adest concessio †  
respectu diuersorum corporum, quæ etiam  
ex eo pro vnica reputantur, quod ambæ  
factæ fuerunt eisdem personis, *Seraphin. d.  
decis. 1490. num. 6. quæ vnica concessio non  
potest dici solemnitas ex obseruantia 30. an-  
21 norum ad effectum, † de quo agitur, dum  
de solemnitatibus posituè non constat ex  
deductis per *Seraph. in d. decis. 434. circa fin.  
et in decis. 145. num. 3. et tandem d. dec. 1490.  
num. 4.*****

Et cessat omnis difficultas, quia supra-  
dicta conclusio, quod solita concedi in  
emphyteusim possit absque beneplacito  
22 Apostolico † iterum concedi, non proce-  
dit quando solitum alteratur, *Curr. lun. de  
feud. par. 2. q. 6. dec. in auth. qui rem num. 22.  
et ibi Cagnol. num. 58. C. de sacros. Eccles. Clar.  
in d. S. emphyteusis q. 6. vers. scias tamen, et in  
S. fundum q. 13. vers. scias tamen, Rip. respons.  
2. num. 17. et 18. sub tit. de iur. emphyt. late  
Vrsill. ad Afflict. dec. 305. numer. 8. in casu  
autem nostrum solitum fuit alteratum, quia  
23 † domus solita concedi ad generationem,  
concessa fuit ad nominationem, *Seraph. d.  
decis. 1490. num. 7.**

Plura alia hinc inde fuerunt deducta;  
quæ visa fuerunt Dominis non egere par-  
ticulari discussione, quia in supradictis so-  
lum stabat difficultas, ad eaque omnia alia  
reducebantur.

Et ita vtraque, &c

R. P. D. DVNOZETTO.

Perusina Fideicommissi de Cincijs.

Die Veneris 17. Nouembris 1630.

### ARGUMENTVM.

Fideicommissarius, quando non oportet, vt  
capiat bona fideicommissaria de manu hæ-  
redis, possessio iure familiaritatis non at-  
tenditur.

### SVMMARIVM.

- 1 Fideicommissario, quando euenit casus sue  
vocationis, conceditur immissio, vel ex re-  
med. l. fin. vel ex remed. Saluiani.
- 2 Fideicommissarius debet capere de manu hæ-  
redis bona fideicommissaria.
- 3 Fideicommissarius habens licentiam à te sta-  
tore capiendi bona propria auctoritate, non  
oportet, vt illa capiat de manu heredis.
- 4 Possessio iure familiaritatis non suffraga-  
tur, nec ledit possessionem iure proprio, &  
num. 5.
- 6 Descendentium appellatione veniunt etiam  
femina.
- 7 Prohibitio alienationis debet intelligi iuxta  
terminos fideicommissi præcedentis, & sic  
illud non ampliat.
- 8 Et hoc multo minus habet locum, quando  
præcedit fideicommissum particulare in ca-  
su mortis.
- 9 Decis. in causa Casenaten. fideicommissi co-  
ram R. P. D. Durano declaratur.
- 10 Legatarius non comprehenditur sub substi-  
tutis.
- 11 Trebellianica censetur prohibita per clausu-  
lam, pleno iure, & sine diminutione.
- 12 Aes alienum, vt impediatur immisionem fi-  
deicommissario, quid sit necessarium.
- 13 Exceptio supplementi legitima non impedit  
fideicommissario immisionem.

### DECISIO CCCLXVIII.

**P**ROPOSITO dubio coram Illustrissi-  
mo D. meo Card. Vitili sub die 8. Iu-  
nij 1628. \* cui esset danda immissio in

B b b b b pos-



possessionem bonorum de quibus agebatur, an scilicet D. Ludouico Cincio eam prætendenti ex fideicommissio Petri Hieronymo ad sui fauorem purificato, an vero Dominis de Columbibus illam pariter prætendentibus uti hæredibus institutis in testamento Olimpiæ, DD. quoad domos, & census acquisitos, & emptos per dictum Petrum Hieronymum, Ludouico dandam esse responderunt, quo vero ad alia bona mandarunt, ut particulariter videretur.

Nunc vero prosequendo disputationem super reseruatæ proposui dubium, cui in reliquis bonis esset danda immissio, & Domini vnanimiter ad fauorem eiusdem Ludouici responderunt, ea ratione moti, quia cum ipse Ludouicus doceat de fideicommissio Petri Hieronymi ad sui fauorem purificato (quod inter partes non controvertitur) de identitate bonorum, & de eiusdem Petri Hieronymi possessione usque ad illius obitum per testes in eius summario nu. 5. merito venit et ei concedenda immissio *ex remed. leg. fin. vel ex remed. l. fin. vel ex remed. saluiani, ut in d. decis. firmatur.*

Non obstat, et quod fideicommissarius debet capere de manu hæredis, quia placuit responsio data in d. decis. quod licentia testatoris tollat hanc et necessitatem, ex qua licentia tollitur etiam id quod opponebatur, Ludouicum non esse legitimum contradictorem ad impediendum, ne daretur immissio Columbibus, *Mench. de adipisc. remed. 4. nu. 633. vers. altera Eufar. de substit. qu. 613. num. 4. & 5. Argel. de legit. contradict. qu. 2. art. 5. nu. 170. & seq.*

Nec etiam obstat, quod ex textibus datis pro parte dictorum de Columbibus constet bona de quibus agitur viuentem Petro Hieronymo, fuisse possessa etiam ab Olimpiæ simul cum eo. Quia cum sit in confesso inter partes, quod hæc eadem bona fuerint possessa, & relicta in eius hæreditate à Francisco patre communi qui instituto hærede Petro Hieronymo, & Carolo, & facto fideicommissio ad eiusdem Petri Hieronymi fauorem Olimpiam ab hæreditate exclusit eum legato florenorum mille, et utique dicendum est ipsum Petrum Hieronymum iure proprio, Olimpiæ vero iure familiaritatis possedisse *l. qui iure ff. de acq. possess. Surd. cons. 221. nu. 29. & cons. 260. nu. 16. & seq. Mantica, dec. 245. num. 6. Rota dec. 761. num. 4. part. 2. recent. possessio et enim iure familiaritatis non suffragatur,*

nec ledit possessionem iure proprio *d. l. qui iure ff. de acq. poss. Gratian. discept. 450. nu. 15. & seq. Rota d. dec. 761. nu. 4. p. 2. recent. & fuit dictum in Spoletanæ bonorum 22. Aprilis 12. Decemb. 1616. coram bo. me. Buratio.*

Neque reuelat quod dicta Olimpiæ uti vocata per obitum Petri Hieronymi ad fideicommissum prædicti Francisci communis patris possederit iure proprio non autem iure familiaritatis. Quia ex serie testamenti dicti Francisci tollitur obiectum. Nam licet Franciscus facto particulari legato florenorum mille ad fauorem Olimpiæ cum prohibitione ne aliquid amplius de sua hæreditate prætereundum posset de reliquis bonis ita disposuerit (hæredes vero vniuersales instituit Petrum Hieronymum, & Carolum eius filios æquis portionibus, & si Carolus quocumque decesserit, tunc substituit d. Petrum Hieronymum si superuixerit, alias eius filios legitimos, & naturales prohibens alienationem suorum bonorum ita, & taliter, quod si aliquis ex dictis institutis, & substitutis, ut supra bona prædicta alienauerit tunc prædicta bona deuoluantur ad alios hæredes institutos, & substitutos, ut supra, qui non vendiderint, vel alienauerint insuper mandauit, ut dicti hæredes, ut supra instituti, & substituti ab omni delicto se abstineant, & casu quo aliquis delictum committere, tunc voluit, ut bona deuoluantur ad dictos cohæredes non delinquentes, si extiterint, si minus ad proximiores agnatos domus de Cincijs, & hoc fecit ad hoc, ut prædicti eius hæredes viuant in gratiam Principis, & ad hoc ut omnia bona sua conseruentur pro suis descendens, & alijs substitutis ut supra) tamen non inde sumi potest talis vocatio quæ suffragetur Olimpiæ.

Quia aut prætenditur Olimpiam fuisse vocatam per substitutionem factam ad fauorem proximiorum de Cincijs, & dicta substitutio non potest ei suffragari, quia illa fuit facta in casu delicti, qui casu non euenit.

Aut verò prætenditur fuisse factum fideicommissum ad fauorem Olimpiæ per illa verba appositæ in fine testamenti ibi (ad hoc ut bona sua conseruentur pro suis descendens) et quorum appellatione veniunt etiam foeminae; & minus iste sensus sumi potest ex illis verbis, quia ratio illa conseruandi bona pro suis descendens non fuit principaliter posita ad inducendum nouum fideicommissum ad fauorem



uorem descendendum, sed fuit posita consecutiue ad substitutionem factam in casu delicti, ne scilicet in tali casu bona peruenirent ad fiscum, sed vt + conseruarentur pro suis descendentibus & sic ratio prædicta non ampliat fideicommissum supra factum, *Dec. conf. 636. nu. 7. & seq. Honded. conf. 78. nu. 34. & seq. lib. 1. Seraph. dec. 482. nu. 3. dec. 883. nu. 4. & 5. dec. 1032. nu. 10. Rot. dec. 707. nu. 7. par. 2. recent. in Romana fideicommissi de Milleffis 15. Nouembr. 1624.*

8 coram R. P. D. meo Pirouano, & multo + minus quia præcedit fideicommissum particulare in casu mortis, *Gabr. conf. 132. n. 69. lib. 1. Honded. conf. 69. num. 21. lib. 2. Fusar. de substit. qu. 688. nu. 15. & 127. Rot. decis. 267. nu. 4. vers. Ultra quod par. 2. recent.*

9 Non obstat, decisio + Cefanaten. fideicommissi 26. Ianuarij 1627. coram R. P. D. meo Durano, quia ibi testator substituit in casu alienationis, & in casu delicti, & postea in clausula separata, & per se stante dixit hoc ideo fecisse, vt eius bona conseruentur in sua domo, hic autem clausula vocationis descendendum stat continuatiue ad casum delicti, & propterea solum ad illum est referenda. Ultra quod cessare visa fuit omnis difficultas ex alijs verbis immediate sequentibus ibi (pro suis descendentibus, & alijs substitutis vt supra) ex quibus clarè colligitur testatore sensisse solum de descendentibus, & substitutis vt supra inter quos non comprehenditur Olimpia,

10 + ex quo non fuit substituta, sed solum honorata legato scutorum mille ad text. in l. coheredi 41. §. qui discretas ff. de vulg. & pupill. Bart. in l. Lucius 45. nu. 18. vers. sed pone. ff. eod. tit.

Nod obstant prætensæ detractiones, quia ratione legitimæ non debetur cum agatur de hæreditate Petri Hieronymi transuer-

11 salis non etiam ratione Trebellianicæ + cum illa sit prohibita per clausulam pleno iure, & sine aliqua diminutione, vt firmavit Rota d. die 8. Iunij 1628. coram Illustrissimo D. Card. Virili, & præter ibi allegat tenet Eugen. conf. 56. num. 38. lib. 1. Rot. dec. 259. nu. 5. in fin. par. 2. recent.

Non æris alieni fideicommittentis, quia quoad dotem Isabellæ illius vxoris eam fuisse restitutam ex pretio rerum hæreditariarum dicti Petri Hieronymi fuit bis resolutum coram Illustrissimo Dom. meo Card. Virili, & tertia vice coram me hac die 19. Aprilis 1630. & de alio ære alieno

12 eiusque solutione + non fuit doctum, prout necessarium fuisse firmavit Rota in d.

dec. facta 8. Iunij 1628. in Romana fideicommissi de Spinis 18. Martij 1602. coram bon. mem. Card. Millino, & in Ariminen. fideicommissi 20. Iunij 1622. coram bon. mem. Burratto.

Non denique tatione supplementi legitimæ debitæ dictæ Olimpiæ in bonis dicti Francisci sui patris, tum quia non constat aliquid esse supplendum tum etiam, quia

13 + huiusmodi exceptio non impedit fideicommissario immissionem, *Argell. de legit. contrad. qu. 13. art. 5. nu. 65. Rota dec. 184. nu. 1. et 2. par. 4. diuers. cum alijs per informantes pro Ludouico allegatis.*

Et ita vtraque &c.

Est decisio 184. supra in hac parte, alias decisiones annotauit ad decis. 274. infra par. 3.

REV. P. D. V R G E L L E N.

Perusina Laudi.

Die Lune 22. Aprilis 1630.

A R G V M E N T V M.

Laudum nullum, vt valeat in vim pacti vigore emologationis, quid sit necessarium.

S V M M A R I V M:

- 1 Laudum nullum à partibus emologatum nunquam in vim laudi valet.
- 2 Laudi subscriptio ante publicationem habet in se tacitam conditionem, si laudum fuerit validum, et iustum.
- 3 Subscribens laudum si ignoret contenta in eo non obligatur.
- 4 Quod procedit etiam si subscriptio fiat cum iuramento.
- 5 In laudo ignorantia contentorum eo ipso præsumitur, quando fuit subscriptum ante publicationem.
- 6 Laudi subscriptio facta non lecta scriptura, præsumitur subscribens ignorare in ea contenta, et nu. 7.
- 8 Laudum emologatum, si sit nullum nunquam valet in vim laudi, licet possit valere in vim pacti.
- 9 Laudi publicatio debet fieri in presentia partium: ad hoc, vt præsumatur scientia ad effectum, vt laudum nullum valeat in vim pacti.
- 10 Laudum si fuisset lectum parti, in quo continentur plures errores, et laciones, verisimiliter illi contradixisset.

Bbbbb 2

Laudi



- 11 *Laudi subscriptis erronea si fuerit facta, alia deinde, quae propter hanc subscriptionem fuerunt acta, praesumuntur facta cum eodem errore.*
- 12 *Error iuris non excusat.*
- 13 *Error iuris intricati, et obscuri excusat, si cui error facti, nu. 14.*
- 15 *Error iuris intricati multa magis excusat, quando agitur de damno vitando.*

## DECISIO CCCLXIX.

**F**uit resolutum standum esse in ultimo loco decisiois coram me die 11. Maij 1629. \* videlicet non constare de expressa, nec tacita emologatione laudi, de quo agitur, illudque nec in vim laudi nec pacti sustineri, in primis quod non possit vim laudi valere parum difficultatis apud Dominos habuit, cum enim de illius nullitate non possit dubitari ex latè deductis in dicta decisione à vers. sed re proposita hodie causa, intrat de plano notissima iuris conclusio, † quod laudum nullum ut cumque à partibus emologatum nunquam in vim laudi valet *cap. examinata de confirm. viil. Bald. in tit. de pac. constat in gloss. in vers. sententia quoque collat. 10. Dec. cons. 475. nu. 31. cum alijs in decis. allegatis in vers. ex quibus.*

- 1 Vnde non obstat subscriptio Iosephi,
- 2 quia ultra quod † subscripsit ante laudi publicationem, quo casu subscriptio continet in se, & virtualiter tacitam conditionem, si laudum fuerit validum, & iustum, *ex Bart. in l. societatem §. arbitrarium nu. 30. et 31. ff. pro socio, cum alijs alleg. in eadem dec. vers. non obstat etiam, & hoc laudum, de quo agitur fuit nullum, ut dictum est nec non etiam iniustum, ut in dicta decisione vers. quod autem hic sit læsio, in omnem casum dicta conclusio non procedit, quando subscribens † ignorat contenta in scriptura subscripta, ut in eadem decisione, vers. unde non obstat, et latè Doctores in l. si ita stipulatus §. Gryfagonus ubi Alex. nu. 2. et las. nu. 12. ff. de verb. obligat. Felin. in c. quoniam contra nu. 48. de probat.*
- 3 etiam quod subscriptio † fiat cum iuramento; ut in his terminis, *Guttier. de iuram. confirmat. par. 1. cap. 71. nu. 1. et fuit dictum in eadem dec. in d. vers. unde non obstat, ex Dec. et Ioseph. Ludovic. in locis ibi citatis.*
- 4 Quod autem in præsentī Iosephus subscripserit cum ignorantia contentorum in

- 5 laudo præsumitur eo † ipso quod subscripsit ante publicationem, ut in puncto Barz.

*dec. Bonon. 112. num. 11. et dixi latius in d. decis. vers. neque obstat, si dicatur, & propterea hoc idem benè probant testes examinati pro parte Iosephi, qui concludunt, quo ille subscripsit † non lecta scriptura laudi iuxta text. in l. fin. C. plus valer. quod agitur Felin. ubi supra, et latè Menoch. præsumpt. 66. n. 21. cum seq. lib. 3. et fuit dictum in eadem dec. in d. vers. neque obstat si dicatur in fin.*

Neque obstant testes ex aduerso examinati ad probandam scientiam de tempore subscriptionis, quia aut sunt de auditu aliorum, aut nihil concludunt, cum tamen testes Iosephi benè probent non fuisse ei lectum tempore subscriptionis, quibus propterea standum est, cum Iosephus agat de damno vitando, & probeatur læsio ex erroribus arbitrarium de quibus in dicta decisione in supradicto vers. quod autem hic sit læsio, & tandem quia, ut dictum est 7 præsumptio † stat pro Iosephi ignorantia, dum subscripsit ante publicationem ex Barz. ubi supra.

Deinde nec etiam laudum valere potest in vim pacti vigore tacitæ emologationis resultantis ex dimissione quorundam stabilium, de quibus in laudo, & traditione clauium post laudi publicationem sequentis, & sic post habitam notitiam contentorum in eo, quæ (ut prætenditur) probatur ex textibus desuper examinatis, quia licet vera sit conclusio, ut laudum nullum † quod ut dictum est nec ex emologatione tacita, aut expressa potest valere in vim laudi, possit valere in vim pacti iuxta gloss. communiter approbatam in l. 2. et ibi Doct. C. com. utriusque indic. Afflict. dec. 117. & fuit latè comprobatum in prima decisione in hac causa etiam coram me facta die 13. Martij anno 1628. & in dicta ultima decisione in principio, tamen in præsentī ex pluribus non procedit, primo quia testes non probant traditionem clauium factam fuisse per Iosephum, sed per quendam eius famulum, de cuius mandato non constat non quidem Ioanni Antonio, sed Francisco filio de cuius pariter mandato non docetur. Secundo quia non est verum quod testes concludant prædicta fuisse facta post habitam notitiam contentorum in laudo. Tertio, quia nullo modo probatur publicatio in præsentia partium, quæ tamen talis desideratur ad hoc, ut præsumatur † scientia ad effectum, ut laudum nullum valeat in vim pacti, *Natt. cons. 95. nu. 3. Vrsill. in addit. ad d. dec. Afflict. 117. nu. 2. & dixit*



dixit Rota in decisione in hac eadem causa facta super remissoria 11. Martij 1622. coram bon. mem. Vbaldo, & in dicta ultima decisione coram me, vers. non etiam releuat, quinimo præsumptio est, quod publicatio fuit facta in Iosephi absentia ex tot erroribus arbitrorum, & læsionibus ponderatis in-

\* Est supra in hac parte dec. 282. Plures decisiones in hac causa annotati infra ad decisionem 301. p. 3.

REV. P. D. COCCINO.

Gerunden. iurisdictionis.

Die Lune 22. Aprilis 1630.

ARGUMENTVM.

Beneficiati an de iure possint se congregare, & sic Collegium conficere. Et vtrum Episcopus possit eis dare huiusmodi licentiam absque Capitulo.

SVMMARIVM.

- 1 Beneficiati, quando in Ecclesia considerantur vti singulis, interdicta est illis facultas se congregandi absque licentia superioris.
- 2 Capitulo valde interest, ne Portionarij, vel Beneficiati acquirant ius se congregandi.
- 3 Episcopus per se solus absque interveniendi Capituli an possit concedere facultatem beneficiatis se congregandi.
- 4 Subreptitia est gratia non facta mentione litis.
- 5 Gratia Principis non censetur velle tollere ius alteri quesitum.
- 6 Confirmatio Apostolica non censetur velle supplere ius potestatis, si hoc non fuerit narratum, nec ex verbis potuerit colligi.
- 7 Gratia, quando est subreptitia, & nulla, si in ea sit appositum decretum irritans, tale est quoque, cum dependeat ab illa.
- 8 Illatio non fit ad diversa.

DECISIO CCCLXX.

**I**NSIGNIS Ecclesia Collegiata S. Felicis Gerund. habet Abbatem, & Canonicos, qui Capitulum constituunt, & quatuor dignitates, quæ non habent vocem in Capitulo, necnon quamplures Beneficiatos, quibus de anno 1578. & de anno 1581. Benedictus tunc Episcopus, & Iacobus immediatè successor concesserunt vt se pro libito voluntatis conuocare possint, Syndicos constituere, Arcam communem tenere, & alia facere, & possidere quæ Collegio competere consueverunt, quas licentias postmodum sanct. memor. Clemens VIII. in forma commissaria mandauit confirmari, cum clausula, *licita ta-*

men

10 dicta ultima decisione & quibus verissimiliter Ioseph si fuisset præsens contradixisset ad l. cum de indebito. ff. de probat. & multo magis ex subscriptione Iosephi ante publicationem facta, qua Notarius visus fuit contentari; si enim ipse coram partibus, laudum in forma publicare destinasset, non esset cur ante publicationem eo non lecto illud subscribi curasset, quia hoc facilius sit incontinenti post publicationem; & videtur cessare omne dubium, dum in publicatione de præsentia partium non attestatur. Quarto, quia vt bene aduertit vnus ex Dominis stante subscriptione nulliter facta ante publicationem, dimissio stabilium, & clauium traditio postea sequutæ censentur consequutiuæ dict. subscriptionis, itaut sicut subscriptio fuit erronea etiam illæ fuerint per Iosephum cum eodem errore factæ, quia Ioseph credidit se teneri ex dicta subscriptione, vt in simili Gutier. vbi supra, & optimè conducit, quod in simili resoluit Cancer. variar. lib. 3. c. 4. nu. 268. cum seq.

Neque obstat, quod dicta credulitas sit 12 error iuris, & quæ ideo videretur non excusare, vt ibidem Gutier, quia ultra quod habet etiam admixtum errorem facti, prout etiam dicta subscriptio, ex qua emanauit stante iuxta supradicta, quod non constet de anteriori publicatione vniuniformiter facta in præsentia partium, ex facti circumstantijs benè conspicitur, quod fuit & error iuris intricati, & obscuri, & patet ex his, quæ hinc inde de subscriptione tradunt Doctores in dicto S. Gryfagonus, & Menoch. in d. præsumpt. 66. lib. 3. quod propterea excusat, prout error facti & iuxta 14 text. in l. si fideiussor S. quadam ff. mandat. cap. cum dilectus, & ibi Abb. & Imol. de consuetud. Menoch. in c. ignorantia de reg. iur. in 6. Felin. in cap. de quarta num. 27. de præscript. Nauar. conf. 4. de usur. lib. 5. tom. 2. num. 7. & præsertim quando, vt hic agitur & de damno vitando Dyn. conf. 5. num. 7. cum seq. Castr. conf. 297. puto dicen. in princ. lib. 1.

Et ita decisum vtrique parte sapius informante, & causa ab omnibus Dominis visa, & discussa.



men, & honesta, ac sacris Canonibus, & Concilio Tridentini, decretis, constitutionibusq. Apostolicis minimè contraria, &c. & cum alia, irritum, &c.

Vnde dubitavi, an prædictæ licentiæ essent confirmandæ, vel infirmandæ, cuius dubij resolutio pender ex tribus. Primò, an isti Beneficiati de iure possint se congregare, & sic Collegium conficere. Secundo, dato quod non, An Episcopus potuerit concedere huiusmodi licentiam. Tertiò, dato etiam quod non, an confirmatio concessa per san. mem. Clemente VIII. suffragetur.

Et quantum attinet ad primum, res visa est nullam habere difficultatem pro opinionione negativa, quia cum † in Ecclesia sint ut singuli interdicta est illis à iure facultas se congregandi sine licentia Superioris, Abb. per illum tex. in cap. dilecta, num. 1. & 2. de excess. Pralat. & notatur in l. 1. ff. quod cuiusq. univers. nom. l. 1. ff. de Colleg. illic. Oldrad. conf. 65. in fin. vers. communiter tenetur. Rot. decis. 455. par. 1. divers. & in causa Valentina iuris se congregandi 23. Ianuarij 1595. & 4. Decemb. 1596. coram bo. mem. Card. Pamphilio, ubi quod valde interest † Capitulo, ne Portionarij, vel Beneficiati acquirant ius se congregandi, & hanc decisionem sequuta fuit Rota in alia Hispalen. contributionis 22. Maij 1615. coram Illustrissimo D. meo Card. Pamphilio iuniore, & de Beneficiatis Ecclesiæ Gerunden. est decisio Cas. de Grass. 4. num. 14. de his que fiunt à Pralat. sine cons. Capituli.

Quantum attinet ad secundum, an Episcopus † per se solus absque interuentu Capituli potuerit huiusmodi licentiam concedere, licet pro negativa videatur tex. in cap. nouit, & cap. quanto, de his que fiunt à Pralat. sine cons. cap. tamen quicquid esset dicendum de hoc articulo in abstracto, quem etiam Rota noluit firmare in dict. dec. 455. In casu de quo agitur Episcopus non potuit concedere huiusmodi licentiam, cum illa vsque de anno 1400. per sententiam arbitralem fuerit adiudicata Abbati, quod satis deprehenditur cū in d. sententia decernatur, quod ob negligentia Abbatis deuoluatur ad Episcopum, & obseruantia subsequuta hoc declarauit ex licentijs datis ab anno 1454. vsque ad annum 1578. & Abbas habet insuper aliud laudum de anno 1318. in quo ei adiudicatur iurisdictio ciuilis,

Quantum attinet ad tertium, an confirmatio Apostolica suffragetur quod etiam,

considerauit præcipuè Rota in dicta decis. 455. negatiuè fuit resolutum. Primò, quia † fuit subreptitia, cum non fuerit facta mentio litis pendentia coram Metropolitano Tarraconen. sanct. mem. Greg. decis. 2. ubi adden. num. 16. Secundo, quia non fuit narratum, ius, † quod competeat Abbati, & ideò gratia non censetur tollere ius tertij, cap. super eod. de potestat. & offic. iudic. delegat. cap. si quando de rescript. l. neque auus C. de emancip. lib. & propterea non censetur confirmatio † Apostolica supplere ius potestatis, cum non fuerit narratum, nec ex verbis potuerit colligi, Rot. decis. 2. de confirm. util. vel inutil. in non. Brun. conf. 87. num. 2. Rot. d. decis. 455. num. 4. & in decis. 215. num. 2. coram hon. mem. Card. S. Eusebij. Nec potest suffragari decretum † irritans appositum in litteris confirmationis; quia cum gratia sit subreptitia, & nulla, tale est quoque decretum cum dependeat ab illa Cassad. dec. 10. s. 4. num. 4. super reg. Mohed. dec. 11. num. 1. de concess. preb.

Neque est verum, quod lis fuit extincta per rem iudicatam mediante sententia lata ab Archiepiscopo Tarraconen. confirmata ab alijs duobus iudicibus, quia quatenus hoc esset verum adhuc remanerent alia motiua, sed res iudicata est super causa executionis cuiusdam piæ voluntatis. & circa distributionem quorundam signorum plumborum, & sic cum † ageretur super re diuersa non potest interri ad casu de quo agitur, l. Papinianus ff. de minor.

Et ita conclusum vtraque parte informante.

† In sequenti parte adest alia decisio sub die 28. Martij 1628. coram eodem bo. mem. Cocc. est decisio 32.

REVERENDISS. P. D. VRGELEN.

Ferratien. Bonorum.

Die Lune 29. Aprilis 1630.

ARGUMENTVM.

Executor constitutus cum clausula, vocatis vocandis, qualiter in executione procedere debet. Bona emphiteotica Ecclesiastica in Ducatu Ferrariæ vigore Constitutionum Bonifacianæ, & Paulinæ sunt redacta ad instar bonorum allodialium. Et nonnulla circa clausulas, ut asseris, ut asseritur, & ut asserunt, in supplicationibus posita.

SV M.



## S V M M A R I V M.

- 1 Clausula, vocatis vocandis, facit executorem mixtum, & non potest procedere nisi iudicialiter, & prævia causæ cognitione.
- 2 Et consequenter in executione debent citari qui de iure sunt citandi.
- 3 Nepotes ex filia veniunt etiam appellatione filiorum, & descendendum.
- 4 Ius considerabile habens in actu ei præiudiciali debet citari.
- 5 Emphyteotica bona Ecclesiastica sunt redacta ad instar bonorum allodialium vigore Bonifacianæ, & Paulinæ, & num. 8.
- 6 Alienare qui potest inuitis aliquibus, multo potest hoc facere eis ignorantibus.
- 7 Pater quando in vita fecit legitimare filium ad effectum, ut ei succedat in bonis, de quibus potest liberè disponere, non est necessaria citatio proximorum.
- 9 Constitutio Paulinæ circa bona emphyteotica Ecclesiastica, non solum vocat filios, & descendentes legitimos, sed etiam legitimatos.
- 10 Clausula, vocatis vocandis an satisfiat per citationem generalem contra omnes sua interesse putantes.
- 11 Legitimitas corrumpit non constituto de substantia, & principali fundamento.
- 12 Clausula, ut asseritur, posita in rescripto Papæ, cum non sit narratiua partis, sed Papæ, non indiget iustificatione, & num. 13. Vbi declaratur Rebuff. Cassad. & alij.
- 14 Narratiua, quando non iustificatur, gratia dicitur subreptitia.  
Clausula ut asseritur, non solet apponi, quando supplicans est unus, & impersonalis, n. 14.
- 15 Narratiua Papæ non eget iustificatione.
- 16 Clausula ut asseritur, vel ut asserunt, in supplicationibus solent apponi, quando sunt duo supplicantes, secus si sit unus.
- 17 Et tunc ista clausula, non releuant ab onere probandi.
- 18 Sed ista distinctio unius, vel plurium supplicantium est nimis subtilis, & nunquam fuit per Rotam canonizata.
- 19 Clausula, ut asseritur frequentius solet apponi, quando plures supplicantes adsunt.
- 20 Duobus magis est credendum, quam uni.
- 21 Papa in gratijs frequentius narrat, quando sunt plures supplicantes, quam ubi unus supplicat.
- 22 Constitutiones Bonifacianæ, & Paulinæ circa bona emphyteotica ecclesiastica habent tantum locum in Ducatu Ferrarie, & num. 24.
- 23 Emphyteotica bona, & feudalia non sunt propria ipsius testatoris.

25 Emphyteotica bona ecclesiastica cum sint redacta ad instar allodialium per Constitut. Bonifacianam, & Paulinam potest testator de eis liberè disponere.

## DECISIO CCCLXXI.

**I**N hac causa duæ emanarunt decisiones coram Illustriss. Cardinali Virili tunc Rotæ Auditore prima 15. Decembris 1628. \* & alia 18. Nouembris 1629. In quibus tria firmanur. Primum non constare de fideicommissio ad fauorem Alberti, illudque Andreæ non obstare, quoad portionem Petri, de qua agitur. Secundum Andreæ fuisse valide legitimatum. Tertium & vltimum d. Andreæ sic legitimatum potuisse succedere Alphonso in bonis emphyteoticis Alberto excluso quamuis vocato, & comprehenso in inuestitura, & iuxta dictas decisiones lata fuit sententiâ Rotalis per R. P. D. meum Merlinum suffectum in locum prædicti Illustriss. D. Cardinalis. Cum autem appellationis causa fuerit mihi commissa, & ordinatum, ut omnes Domini eam viderent, fuit hodie pro confirmatione d. sententiæ responsum.

Primum enim quod fideicommissum, non obstat Andreæ informantes pro Alberto non impugnarunt, nec impugnari posse videtur, quia motiua d. primæ decisionis sunt adeo clara, & benè fundata, ut tollant penitus omnem difficultatem.

Quo verò ad secundum de legitimatione non erat dubitatio, quin Andreas fuerit de facto legitimatus per Vicarium Ferrariensem vigore rescripti Apostolici impetrati per supradictos Alphonsum, & Andreæ, sed solum hæsitatum fuit de legitimationis validitate, & sufficientia. Ratio dubitandi erat quòd in rescripto Apostolico adest ꝑ clausula vocatis vocandis, quæ fecit executorem mixtum, ac ideo Vicarius Ferrariensis non potuit ad sententiam legitimationis deuenire nisi iudicialiter, & prævia causæ cognitione, Abb. in cap. fin. num. 13. & ibi Felin. num. 29. de præsumpt. Dec. cens. 233. num. 1. Caputq. decis. 244. num. 4. par. 2. & Greg. XV. dec. 46. num. 5. & consequenter debuerunt citari, qui de iure erant citandi Abb. in c. exhibita num. 6. de iud. & Moder. de claus. par. 1. clau. 169. num. 4. & tamen Alberrus qui de iure debuit citari, non fuit citatus.

Quod autem Albertus debuisset de iure citari deducebatur, quia Petrus Guare-



3 feus eius auus maternus fuerat inueſtitus de bonis emphyteoticis, de quibus agitur pro ſe ſuiſque filiis, & deſcendentibus legiti-  
 4 3 mis, & naturalibus quorum ꝑ appella-  
 5 tione veniunt etiam nepotes ex filia ad l.  
 6 cognoscere, & ibi gloſ. ff. de verb. ſignif. &  
 7 in terminis emphyteuſis Gozza conf. 20. nu. 8.  
 8 Bero. conf. 95. num. 6. lib. 1. Menoch. conf.  
 9 587. num. 4. lib. 6. & Rot. dec. 32. num. 9. &  
 10 137. num. 19. in impreſſ. apud D. meum De-  
 11 canum vnde cum Albertus haberet ꝑ ius  
 12 conſiderabile, l. cum Artemidoram, C. vt  
 13 in poſſ. legat. debuit de iure citari ad l. de  
 14 vnoquoque ff. de re iud. & in ſpecie text. in  
 15 l. nam ita Dinus 29. ff. de adopt. & ibi gloſ.  
 16 verb. qui lederentur c. 1. in princ. de alien.  
 17 feud. pater in viſib. feud.

Sed fuit bene reſponſum in dicta ſecun-  
 da deciſione in hac cauſa facta verſ. nec  
 facit, nempe quod Alphonſus vigore Con-  
 ſtitutionum Bonifacianæ, & Paulinæ po-  
 tuit de bonis emphyteoticis ab ipſo poſſeſ-  
 ſis libere diſponere ad fauorem quorum-  
 cumque extraneorum, & deſcendentium,  
 pro quibus inueſtitura fuit expreſſe con-  
 cepta, & hoc ex eo, quia per dictas Con-  
 5 ſtitutiones bona emphyteotica ꝑ prædicta  
 fuerunt redacta ad inſtar allodialium, vt  
 ſunt verba clara dictarum Conſtitutio-  
 num, & in puncto Marcobrun. conf. 26. nu.  
 356. Rimin. iun. conf. 447. num. 16. Ber-  
 6 tazz. conf. ciuil. 112. nu. 4. in 1. vol. & Surd.  
 conf. 521. num. 5. vnde cum idem Alphon-  
 ſus impetrauerit reſcriptum de legitiman-  
 do, & ad eius inſtantiam fuerit exequutum  
 per Vicarium Ferrarien. qui etiam Alber-  
 7 to ꝑ inuito poterat de dictis bonis libere  
 diſponere, inde fit quod Albertus non de-  
 buit citari, iuxta reg. in l. qui poteſt inni-  
 tis, ff. de regul. iur. & in ſimili eſt tex.  
 optimus in l. 4. S. illud videndum ff. de  
 fideicom. libert. & debet ſic intelligi tex. ferè  
 in his terminis in l. cum adoptio fit. ff. de adop.  
 per quem dixit. Bart. in l. Gallus S. & quid  
 ſi tantum nu. 14. in fin. verſ. reſpondeo quo-  
 7 que, quod quando pater ꝑ in vita facit fi-  
 lium legitimare ad effectum, vt ei ſuccedat  
 in bonis de quibus poteſt libere diſponere  
 in quocumque, nemo citari debet & eo-  
 dem argumento, ad effectum, vt citatio  
 non ſit neceſſaria in ſimili vtitur idem Bar.  
 in l. 3. S. ſi cauſa num. 7. verſ. ſed hodie ff.  
 de bon. poſſ. & Bart. communiter in his ter-  
 minio ſequuntur Doct. præſertim Soccin. ſen.  
 Alber. Brun. Burſat Rimin. ſen. Menoch. &  
 alij in d. 2. dec. allegati.

Vnde non obſtat, quod Albertus habe-

bat ius conſiderabile, & probabile ex in-  
 ueſtitura, prout nec clauſula vocatis vocan-  
 dis, quia quoad primum non eſt verum,  
 ſtantibus ſupradictis Conſtitutionibus,  
 quod Albertus tale ius haberet, dum per  
 8 eas dictas bona ꝑ emphyteotica fuerunt  
 redacta ad inſtar allodialium, & Alphon-  
 ſus ſine Alberti iniuria poterat quemcum-  
 que quamuis omnino extraneum hære-  
 dem inſtituere, aut aliter bona emphyteo-  
 tica condonare iux. tex. in l. fratres, & l.  
 9 fratres. C. de inoffic. teſtam. Paul. de Caſtr.  
 conf. 461. viſis & diligenter examinatis nu.  
 3. l. 1. Quinimò, vt benè vnus ex Dominis  
 dicebat, cum Conſtitutio Paulina ꝑ non  
 ſolum vocet filios, & deſcendentes legi-  
 timos inueſtiti, ſed etiam legitimatos, &  
 Andreas deſcendat à Petro inueſtito, & ſit  
 etiam legitimatus, verè vocatus eſt in in-  
 ueſtitura vigore dictæ Conſtitutionis, ita  
 vt ſuccedat in d. bonis emphyteoticis non  
 ſolum ex perſona Alphonſi, ſed etiam ex  
 perſona propria, vt in puncto idem Caſtr.  
 in d. conf. 461. num. 4. verſ. quo præmiſſi.  
 10 Clauſulæ verò ꝑ vocatis vocandis (cum il-  
 la non importet, quod aliqui ſint ſpeciali-  
 ter citandi, dum non ſunt certi, vt in præ-  
 ſenti qui habent ius conſiderabile quod  
 Albertus, vt dictum eſt, non habet) ſatis-  
 factum fuit per citationem generalem  
 contra omnes, & ſingulos ſua intereſſe pu-  
 tantes, de qua in actis iuxta doctrinam  
 Bart. in d. l. 3. S. ſi cauſa num. 10. ff. de bon.  
 poſſ. & fuit millies deciſum. Idem reſpon-  
 detur quoad prætenſum intereſſe Eccleſie  
 quæ pariter ſtantibus dictis Conſtitutio-  
 nibus quoad vtile dominium non habebat  
 conſiderabile intereſſe, vt fieret aut non  
 fieret legitimatio.

Deinde contra legitimationem oppo-  
 nebatur, quod illa fuit facta vigore reſcrip-  
 ti Apoſtolici cum narratiua, quod And-  
 reas erat filius Franciſci, & ex muliere  
 etiam ſoluta, quæ propterea debuerunt  
 iuſtificari, & tamen iuſtificata non fuerunt  
 11 vnde vt ꝑ pretendebatur non conſtituo cor-  
 ſubſtantia, & principali fundamento cor-  
 ruit legitimatio Pariſ. conf. 10. num. 21.  
 lib. 2. Rolan. conf. 89. num. 39. lib. 1. Peregr.  
 de fideicom. art. 33. num. 38. Lup. de illegit.  
 comment. 3. S. 5. num. 11.

Sed fuit etiam optimè reſponſum in d.  
 2. deciſione, quod prædicta fuerunt in re-  
 12 ſcripto narrata per verba, ꝑ vt aſſeritur,  
 quæ non indigent iuſtificatione, cum non  
 ſit narratiua partis, ſed Papæ, Rebuff. in con-  
 cord. tit. de form. mand. Apoſtill. verb. nec  
 not.



*non omnia vers. nota tamen Moder. de claus. par. 1. claus. 170. in fin. Cassad. dec. 4. de prob. in princ. Rot. dec. 60. num. 2. de rescrip. in antiq. & dec. 412. num. 2. & 447. num. 1. par. 2. diuers.*

- 13 Nec releuat si dicatur quod † *Rebuff.* Cassad. & Rotæ decisiones loquuntur, & procedunt quando vnus dumtaxat supplicat, quo casu de stylo Cancellariæ apponi solet clausula *ut asseris*, & sic est necessaria iustificatio, quia censetur narratiua partis, quæ si non iustificatur, gratia † est subreptitia, non autem quando apponitur clausula, *ut asseritur*, quæ cum non soleat apponi quando supplicans est vnus, & est 15 impersonalis, intelligitur esse narratiua † Papæ, quæ ideo non est iustificanda, in casu autem nostro fuerunt duo supplicantes videlicet Alphonsus, & Andreas, in 16 quo casu de stylo Cancellariæ dicitur, † *ut asseritur*, vel *ut asserunt Hieron. Paul. in prax. Cancell. in notab. super vacan. non reseru. vers. item nota quod ut asserit, quem sequitur Rebuff. ubi supra & dixit Rota apud Reu. D. meum. Decanum dec. 89. num. 4. &* 17 propterea in præsentī clausulam † *ut asseritur* non releuare ab onere iustificandi, prout releuaret clausula, *ut asserunt.*

- Nam in primis fuit responsum prædictam distinctionem vnus, vel plurium supplicantium esse nimis subtilem, † & nunquam per Rotam canonizatam, quia d. decisio D. mei Decani illam non firmat, sed solum eam refert, & dixit quod in casu illius decisionis non intrabat; deinde fuit visum esse parum in iure fundatam, & inter vnum, & alium casum non posse assignari congruam diuersitatis rationem, & ex ea sequi absurdum quod quando sunt plures supplicantes, ferè nunquam dignosci posset, An sit narratiua partis vel Papæ, quinimò semper, & indistinctè interpretaretur narratiua partium, & sic plures supplicantes essent peioris conditionis quàm vnus. Tandem fuit etiam animaduersum quod *Hieron. Paul. & Rebuff.* non dicunt, quod vbi sunt plures supplicantes, & apponitur clausula, *ut asseritur* narratiua sit iustificanda, prout iustificanda est, quando dicitur *ut asseritur* sed solum quod quando 19 sunt plures supplicantes, solet frequentius apponi clausula, *ut asseritur*, quàm vbi vnus dumtaxat supplicat non, tamen inde sequitur, quod sicut narratiua per clausulam *ut asseritur* est iustificanda, idem procedat quando narratiua sit per clausulam, *ut asseritur*, cum enim à com-

20 munitè accidentibus † duobus magis quàm vni credendum sit atque deferendum, propterea quando duo, vel plures supplicant, crebrius apponitur clausula, *ut asseritur*, quàm in casu quo supplicat vnus tantum ad effectum, vt etiam sæpius quando plures supplicant appareat, & detur intelligi narratiuam esse Papæ qui magis duobus, vt dictum est, quàm vni credere solet inde vis, & differentia inter vnum supplicantem, & plures supplicantes non stat in eo, quod verbum *asseritur* in vno supplicante importet narratiuam, Papæ, secus autem in pluribus supplicantibus, sed in eo alio, quod Papa † frequentius ipse narrat, quando sunt plures supplicantes, quàm vbi vnus supplicat, & sic etiam frequentius Cancellaria quando sunt plures supplicantes vitur verbo *ut asseritur* quam vbi est vnus dumtaxat.

Tandem quoad tertium: An Andreas, vti supra legitimatus potuerit succedere, in prædictis bonis emphyteoticis excluso Alberto in inuestitura nominatò difficultas stabat primo quod ista bona sunt sita in Romandiola videlicet in Dioc. Imolen. & extra territorium seu Ducatum Ferrariæ, & † propterea cessant Bonifaciana, & Paulina, quæ solum loquuntur, & procedunt in bonis sitis in territorio seu Ducatu Ferrariæ, *Ruin cons. 167. num. 18. circa fin. lib. 1. & Peregr. cons. 11. num. 4. & 5. lib. 6.* Deinde quia non sufficit Andream, esse legitimatum, sed etiam necessum est, quod Alphonsus ei d. bona emphyteotica expresse reliquerit, quia non veniunt in generali hæredis institutione sub verbis vniuersalibus *in omnibus autem alijs, &c.* ex 23 quo bona emphyteotica, † & feudalialia, non dicuntur propria testatoris. *Bar. in l. ut insiurandi §. si libertus ff. de op. liberr. Salic. in l. si quando. §. illud adeo. C. inoff. test. Cuiuslib. de Benedict. in cap. Rain. verb. duas habens filias num. 284. extra de testam.*

Sed responsio facilis visa fuit, primum enim tollitur ex euidencia facti, quia licet dicta bona sint in Romandiola, & in Dioc. Imolen. Tamen verum, est quod sunt in territorio Consilicis, & ideo in Ducatu Ferrarien. vt notum est de quo Ducatu † expresse Paulina loquitur. Secundum autem tollitur ex supradictis quia vera est iuris conclusio, quod idem est iudicium de bonis emphyteoticis, ac de alijs bonis hæreditarijs, & veniunt etiam in generali institutione indistinctè prout alia bona, quando, vt in præsentī per dictas Constitutio-



nes sunt † redacta ad instar allodialium, & de eis testator liberè disponere potest, Valasc. *ue iure emphyt. quas.* 48. nu. 4. Gu-  
liel. Bened. *in d. cap. Rain. verb. cetera bona*  
num. 9. *de test. Dec. conf.* 395. num. 5. Burs.  
conf. 3. num. 3. Surd. conf. 63. nu. 2. Menoch.  
*de presumpt. lib. 4. presumpt.* 197. num. 13.  
*latè Peregr. ee fideicom. art. 6. num. 30. cum*  
*seq. Magon. decis. Lucen. 5. num. 38. Rota*  
*decis. 172. nu. 7. & seq. apud Pacif. de salu.*  
*& decis. 375. num. 7. par. 1. recent.*

Alia autem obiecta, aut visa fuerunt  
non indigere responsiones; aut fuerunt  
benè sublata in supradictis duabus deci-  
sionibus in hac causa factis.

Et ita utraq; parte acerrimè informante  
fuit resolutum, &c.

\* Prima est supra in hac parte decisio 221.  
Altera vero erit in 2. parte huius Tomi.

R. P. D. DVNOZETTO.

Ariminen. Hæreditatis.

Die Veneris 10. Maij, 1630.

ARGUMENTVM.

Pater quando non possit prætere vsum-  
fructum in hæreditate filio relicta à matre.

SUMMARYM.

- 1 Vxor habet hypothecam pro restitutione do-  
tis, super eisdem bonis datis in dotem.
- 2 Saluiani interdictum competit mediante hy-  
potheca.
- 3 Creditum cum hypotheca in saluiano, requi-  
ritur pro proximo extremo.
- 4 Pater non potest prætereere vsumfructum  
in portione bonorum relicta filio, si testator  
hoc prohibuerit.
- 5 Dispositio Auth. excipitur, C. de bon. q. lib.  
quando procedat.
- 6 Pater in bonis maternis delatis filio habet  
tantum vsumfructum.
- 7 Verba, aquis portionibus important equali-  
tatem.
- 8 Ioner. in auth. item hereditas C. de bon.  
qua lib. Roland. conf. 95. lib. 1. num. 49.  
declarantur.
- 9 Pater in hereditate, qua de iure erat def-  
renda ipsi filio, si succedat una cum filio in  
ea hereditate, tunc in portione habita à fi-  
lio non consequitur vsumfructum.

## DECISIO CCCLXXII.

**P**roposito dubio die 4. Martij præte-  
riti, \* An Diotalleuio Lallio hæredi  
di in testamento Magdalenæ matris insti-  
tuto vna cum Hieronymo Lallio eius Pa-  
tre æquis portionibus esset danda immis-  
sio in possessionem medietatis bonorum,  
dotalium d. Magdalenæ per eundem Hie-  
ronymum detentorum fuit affirmatiuè re-  
solutum, hodie reproposito eodem dubio  
Domini in decisio persistenterunt.

Nam subsistere visa fuit conclusio in di-  
cta decisione firmata nimirum Diotalleuio  
pro obtinenda immessione competere re-  
medium directi saluiani. Quia cum præ-  
dictus Hieronymus se obligauerit restituere  
dotem D. Magdalenæ vxoris in omnem  
cesum eam restituen. propterea sicut ipsa  
Magdalena pro restitutione suæ dotis ha-  
bet hypothecam super † eisdem bonis in  
dotem datis, nedum ex dicta promissione  
Hieronymi, verum etiam ex dispositione  
legis, iuxta *tex. in l. in rebus. C. de iur. dot.*  
ita pariter Diotalleuus in testamento D.  
Magdalenæ matris pro medietate hæres  
scriptus in sua portione dicitur habere hy-  
pothecam, † qua mediante competit ei re-  
medium saluiani, *Gabr. conf.* 45. nu. 20. lib.  
1. *Rot. dec.* 3. nu. 4. & *dec.* 95. nu. 3. *Pacif. de*  
*saluian. interd.*

Non obstat, quod non probetur primum  
extremum requisitum, scilicet possessio  
prædictæ Magdalenæ de tempore sui obi-  
tus, quia quicquid sit si ageretur de reme-  
dio, *l. fin.* sufficit in præsentī casu quod †  
probetur creditum dotale cum hypotheca  
quod in remedio saluiani requiritur pro  
primo extremo, *Statut. de salu. inspect.* 1.  
*cap. 5. nu. 4. Rota in Romana saluiani inter-*  
*dicti Veneris 31. Maij 1602. coram iustopos.*  
*d. tract. de salu. dec.* 14. nu. 1.

Prout etiam subsistere dixerunt Domini  
responsionem datam obiectioni circa v-  
sumfructum prætensum per Hieronymum  
in portione Diotalleuij filij, quod scilicet  
vbi apparet † de prohibitione dicti vsum-  
fructus facta à testatore tunc pater ex por-  
tione filij illum non consequitur; iuxta *tex.*  
*in auth. excipitur. C. de bon. qua lib. cuius*  
*auth. dispositio procedit siue † dicta pro-*  
*hibitio expresse in testamento legatur, siue*  
*illa ex verbis tacitè inferatur, l. vsumfructus,*  
*S. ita quis vbi glos. in verb. repellendū*  
*ff. quando dies legat. ced. Bart. ibid. num. 1.*  
*Molin. de primog. Hispan. lib. 1. cap. 19. nu.*  
*31. Boer.*



31. Boer. dec. 193: *vers. quoniam secundum,*  
*& num. 3. vers. & circa primam.*

In praesenti autem casu satis visum fuit constare de tacita prohibitione testatricis ex institutione facta Hieronymo, & Diotalleuio æquis portionibus, nam si Hieronymus ultra suam portionem in portione filij vsumfructum haberet, nimis læderetur filius, & locupletaretur pater, qui tres ex quatuor partibus hæreditatis conquireretur, cum tamēa duas posset prætere nedum ex dispositione iuris, l. i. C. de bon. matern. sed ex voluntate etiam testatricis, quam voluisse inducere æqualitatem inter patrem, & filium denotant illa verba æquis portionibus, quæ important æqualitatem, Bald. conf. 168. num. 4. lib. 5. Ruin. conf. 163. num. 7. lib. 2. Vnde ad hoc vt dispositio testatricis adimpleatur necessariò dicendum est dictum vsumfructum fuisse tacite prohibitum, Bald. conf. 324. per tot. & precipue num. 1. *vers. nam dat. intelligere lib. 5. cum alijs in decisione allegat.*

8 Non obstat Ioner. & in auth. item hæreditas. C. de bon. qualib. Rolan. conf. 95. num. 49. & alij pro contraria opinione citati, quia ultra quod loquuntur in successione extranei, vel in successione ab intestato, quo casu longe differunt à praesenti, de quo agitur omnes ferè conueniunt, quod vbi pater in hæreditate, quæ de iure erat deferenda ipsi filio, prout est hæreditas matris succedit vna & cum filio in proprietate, tunc pater tanquam recompensatus ex dicta proprietate in altera filij portione, non consequitur vsumfructum idem Rolan. conf. 95. num. 49. per tot. lib. 1. Soccin. conf. 34. in 3. quest. Aret. conf. 72. in 3. dub. Et ita vtraque &c.

 \* Est supra in hac parte deciso 356.

R. P. D. V E R O S P I O.

Gerunden. Administrationis.

Die Lune 13. Maij 1630.

A R G V M E N T V M.

Administratio bonorum Ecclesiæ regularis spectat ad Abbatem, & ad quem si Ecclesia sit Collegiata, & nonnulla circa hanc materiam.

# S V M M A R I V M.

- 1 Ad Abbatem solum spectat administratio bonorum Conuentus præterquam in arduis.
- 2 Ecclesiæ Collegiata bona debent administrari per Archipresbyterum, simul cum Capitulo.
- 3 Bulla Papa disponens de rebus Ecclesiæ, ex eius potestate in beneficialibus tanquam lex, & forma debet attendi.
- 4 Abbas est legitimus administrator, & caput totius Conuentus.
- 5 Administratio, vel iurisdictio, quando priuatiuè prescripta non presumatur.
- 6 Ius plura respiciens, habens si viatur in aliquibus, conseruat ius sibi in totum ideo, quoad alie per non vsum impeditur consuetudo, & prescriptio.
- 7 Clausula sublata, & decretum irritans, non solum abrogat contrarium consuetudinem, si quæ erat stantibus clausulis, quorum tenores, ex certa scientia, &c.
- 8 Sed etiam illam impedit in futurum.
- 9 Prescriptio stante mala fide non currit.
- 10 Prescriptio quadregenaria requiritur, ad hoc vt inducatur consuetudo contra ius, & Ecclesiam.
- 11 Oblationes fidelium, quæ fiunt in Ecclesijs Monachorum, vniuerso conuentui acquiruntur.
- 12 Ecclesiæ Collegiata, dum non habet nisi vnicam mensam Capitularem, ex ea tam Archipresbyter, quam Canonici aequalem portionem recipere debent pro sua dote.
- 13 Subrogatio operatur in his, quæ simul conueniri possunt, & in omnibus præterquam in expressis.

## D E C I S I O CCCLXXIII.

**P**ROPOSITIO iterum dubio, quod Capitulo tantum informante fuit coram me resolutum 16. Februarij anni proximi præteriti \* super administratione bonorum, & exercitio iurisdictionis Ecclesiæ Villæ Bertrandi, Domini persistendo in decisis responderunt eandem administrationem, & iurisdictionem non ad solum Archipresbyterum priuatiuè, sed ad ipsum simul vnà cum suo Capitulo pertinere.

Quicquid enim esset in statu regularitatis, an scilicet tunc administratio vniuersa esset solius Abbatis siue de iure, ex quo  
 I \* ad eundem Abbatem solum spectat administratio bonorum Conuentus præter-



quam in arduis *cap. nullam* 18. q. 2. *cap. edoceri*, & ibi *Abb. num. 7. de rescript. ide. Abb. cons. 44. num. 2. lib. 2. Feder. de Sen. cons. 123. num. 2. Rot. decis. 554. num. 7. par. 1. diuers.* Siue etiam quia ita de facto obliuaretur, ut ostendere conabantur informantes pro Archipresbytero ex compluribus actibus factis à solo Abbate, certè mutato per Papam statu regulari in statum secularem, & abrogata regularitate, atque eius institutis bona olim Monasterij regularis, quæ post erectionem effecta fuerunt Ecclesiae Collegiatae, & de ÷ iure administrari debuerunt ab Archipresbytero simul cum Capitulo, *cap. nouit, cap. quanto de his quæ sunt à Pralat. sin. cons. cap. Cas. de Grass. dec. 4. eod. tit. Rot. dec. 16. & dec. 193. par. 1. recent. Card. Seraph. dec. 339. num. 1. Mant. dec. 207. nu. 4. Card. Causal. dec. 57. num. 2.* Et hoc idem Papa in Bulla erectionis expressit, concessa iurisdictione eidem Archipresbytero, & Capitulo communi. Quæ Bulla, circumscripto ÷ statu regulari ex potestate Papæ in beneficalibus est attendenda tanquam forma, & lex foundationis, *Butr. cons. 4. nu. 1. Verall. decis. 292. par. 2. Card. Seraph. decisio 1445. num. 6.*

Et ex his cessabant quæ obiecta fuerunt de consuetudine, diuturniori possessione, quæ dicobatur esse in contrarium, ut tam Abbas in statu regularitatis quàm Archipresbyter in statu saeculari soli administrauerint, quia cum bona non essent solius Abbatis, aut præbendæ Abbarialis, ut cõtendebant informantes pro Archipresbytero, sed totius Monasterij, & Ecclesiae, & eorum curam, & administrationem haberit Abbas tanquam legitimus ÷ administrator, & caput totius Conuentus, ut considerant, & concludunt DD. omnes superius adducti, & præter eos *Corn. cons. 19. num. 7. lib. 2. Anfrer. ad Cappellam Tholosan. dec. 79. Nauar. cons. 1. de his quæ fiunt à Pralat. sin. cons. Cap. Rot. dec. 3. num. 4. de cõfess. in nou. & probat etiam limitatio, ut id possit de iure Abbas in his solum, quæ minima reputantur: consuetudo ante secularizationem quicquam tribuere non potuit, conseruatum enim fuit ius Conuentus, & Monasterij, dum eiusdem Monasterij nomine, & tanquam illius administrator ea omnia fecisse censetur. Neque præscripta præsumi poterat ÷ administratio, vel iurisdictione priuatiuè dum cura quam habebat bonorum Monasterij conueniebat cum statu regulari, ut ex *Innoc. distinguit Calderin. cons. 2. de præscrip. Bald. cons. 439. n.**

11. lib. 3. Imo non solum ex tot actibus non ostendebatur aliquis, qui possessionem, contrariam iuri, quod Monasterium habebat super iisdem bonis concluderet, ut darentur etiam aliqui quos idem Conuentus fecerat in statu regularitatis, ÷ & ex quibus retenta ab eodem videri poterat administratio, & impedita contraria consuetudo, & præscriptio, l. ut pomum ff. de seruit. Bart. in l. si unus, ff. de seruit. rustic. prædi. *Aym. cons. 27. num. 2. Surd. cons. 323. num. 47. Rot. in Adrien. iurisd. 27. lun. 1622. & 30. la. 1623. coram D. meo Pirouano.*

Non etiam aliqua potuit induci consuetudo post secularizationem cum ex Bulla erectionis in collegiatam concederetur simultanea administratio Archipresbytero, & Capitulo cum ÷ clausula sublata, & decreto irritanti ex qua non solum abrogata fuit, si quæ erat antiqua consuetudo stantibus clausulis, quorum tenores, ex certa scientia, & similibus, *Anchar. cons. 335. Ruin. consil. 126. num. 29. lib. 5. Becc. cons. 55. num. 20. Afflict. decis. 195. num. 4.* Verum ÷ etiam impedita in futurum, *cap. si eo tempore cum ibi not. de elect. lib. 6. Cassad. decis. 1. num. 2. de rescript. spoliat. Rot. dec. 549. num. 2. & decis. 189. num. 4. par. 2. diuers.* Immo ex titulo erectionis inducitur in Archipresbytero ÷ mala fides, ex qua etiam præscriptio currere non potuit, *cap. ult. de præscript. cap. possess. de reg. iur. lib. 6. Aym. cons. 146. Gabr. de præscript. conclus. 1. num. 57. & de mum deficit ipsa essentia præscriptionis cursus scilicet legitimi temporis ad præscribendum, qui in hac materia ÷ contra ius, & contra Ecclesiam debuit saltem esse quadraginta annorum deducto tempore litis, cap. ad audientiam de præscript. cap. fin. ibi DD. post. glos. in. verb. legitime de consuetud. Rot. decis. 355. num. 2. & decis. 497. num. 4. par. 1. recent.*

Ex dictis sublata videri poterat diuisio fructuum deducta per informantes, quod scilicet alij essent fructus ipsius Capituli, alij fructus Archipresbyteratus, neque enim ea dem diuisio subsistebat tam ante erectionem huius Ecclesiae in Collegiatam, cuius dotatio variæ donationis, & oblationes ex piorum elemosynis (ex quibus acquisitionibus hi fructus comparati sunt) semper ÷ factæ fuerunt Ecclesiae, & Monasterio, & quæ sita vniuerso Conuentui, *cap. 1. & ibi not. Abb. num. 4. de stat. monach. cap. nimis ubi DD. communiter de excess. Prælat. Maluet. de oblat. dub. 4. num. 65. Petr. de Vbald. de canonic. Episcopali cap. 4. quæst. 16. nu.*



num. 6. Ferrer. conf. 143. num. 2. Cardin. Man-  
 ri. decis. 38. num. 4. Marefcot. var. resolut. lib.  
 2. cap. 42. num. 3. quam in statu in quo ho-  
 12 die est Collegiata, dum non habet nisi  
 unicam mensam capitularem, ex qua  
 tam Archipresbyter, quam Canonici  
 æqualem portionem recipere debent pro  
 sua dote, vt præcisè verbis legitur in Bul-  
 la erectionis.

Demum neque contrarium continebant  
 declarationes, quas fecerat Clemens  
 Octauus post applicationem dotis de fru-  
 ctibus huius Abbatiae dignitatibus Cathed-  
 ralis Ecclesiae Celfonen. Quod enim de-  
 clarauerit idem Clemens in suis litteris, vt  
 ex ea dotis applicatione, & assignatione  
 bonorum iuribus Archipresbyteri detra-  
 ctum non fuerit, cuius iurisdictionem sal-  
 uam esse volebat tantum abest, vt Capi-  
 tulo præiudicauerit, vt immo iura eiusdem  
 Capituli præseruasse etiam videatur. Nam  
 præterquam considerauit iurisdictionem  
 Archipresbyteri in bonis donatis respectu  
 dignitatum alterius Ecclesiae, non autem  
 vt distinctam, & in concursu Capituli, id  
 etiam declaratio continebat, vt per eam  
 applicationem dotis nunquam iurdictio  
 super eisdem bonis transierit ad dignita-  
 tes: vel enim eandem iurisdictionem præ-  
 tendit Archipresbyter post erectam Eccle-  
 siam in secularem, & illa tam de iure, quam  
 ex forma erectionis erat communis etiam  
 Capitulo, vel quia per subrogationem  
 successerit in locum Abbatis quasi cum il-  
 le solus administraret, & secularizatio ni-  
 hil præterea substulerit, quam qualitatem  
 regularitatis, ita etiam iurdictio ad se  
 solum pertineret, & cum suppressus fuerit  
 status regularis, & formæ, ac qualitati sta-  
 tus secularis repugnet, vt iurdictio non  
 communicetur etiam Capitulo, non opus  
 est quærere, quam iurisdictionem Abbas  
 antea habuerit, quia subrogatio operatur  
 13 in his & quæ simul conuenire possunt, &  
 in omnibus præterquam in expressis, Re-  
 buff. in prax. tit. de form. erectio. in Collegiat.  
 Oldrad. conf. 330. in fin. Menoch. conf. 88. num.  
 23. Dec. conf. 19. num. 135. lib. 3. Card. Seraph.  
 dec. 1445. n. 4.

Et ita resolutum fuit vtraque, &c.

\* Et supra in hac causa decisio 252. Et plures  
 alias decisiones cumulati infra in 2. parte ad  
 decis. 309. & ad decisione 32. par. 3.

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Romana Censur.

Die Luna 13. Maij 1630.

DECISIO CCCLXXIV.

Est impressa coram Merlino to. primo decis. 456.

REVERENDISS. P. D. VRGELLEN.

Placentina Decimarum,

Die Luna 12. Maii 1630.

ARGUMENTVM.

Bona Ecclesiae nulliter alienata, sunt resti-  
 tuenda ab emptoribus vna cum fructibus  
 à die alienationis, & hoc procedit stante  
 mala fide emptoris, secus vero quando  
 fuit in bona fide. Et etiam quando Eccle-  
 sia teneatur restituere pretij fructus, rerum  
 nulliter alienatarum.

S V M M A R I V M.

- 1 Ecclesiastica bona alienata non seruatis so-  
 lemnitatibus, & sit nulliter, hoc casu bona  
 alienata debent Ecclesiae restitui vna cum  
 fructibus à die alienationis.
- 2 Fructus rerum Ecclesiae alienatarum nulli-  
 ter, stante bona fide emptoris non debentur,  
 nisi à die mota litis.
- 3 Ad fructuum restitutionem de bonis Eccle-  
 siae male alienatis quis non tenetur stante  
 bona fide.
- 4 Scientiam si quis habeat de aliqua re, non  
 potest se à mala fide excusare pretextu er-  
 roris facti, vel iuris ambigui.
- 5 Excusatio, si admineretur stante scientia,  
 panè nunquam daretur casus, in quo fru-  
 ctus ob malam fidem possessoris ab initio  
 deberentur.
- 6 Contractus nullitate data, ob non serua-  
 tam formam in alienatione rerum Eccle-  
 siae, fructus ab Ecclesia non sunt resti-  
 tuendi, nisi emptores probent fuisse con-  
 uersos in utilitatem, & commodum Ec-  
 clesiae.
- 7 Et ista versio sufficit probari per verisimi-  
 lem presumptionem.
- 8 Fructus pretij rerum Ecclesiae nulliter aliena-  
 tarum



- rarum probato, quod fuerunt conuersi in utilitatem Ecclesiæ, tunc sunt restituendi.
- 2 Ecclesiæ, cum sit instituta cultrix non debet se locupletari cum aliena iactura.

## DECISIO CCCLXXV.

**P**OST quam fuit bis decisum,\* confirmandas esse sententias de partibus, quibus declaratum fuit alienationes decimarum, de quibus agitur, fuisse nulliter factas, ob non seruata formam Rescripti, si in euidentem: Dubitavi, An, & à quo tempore debeantur fructus hinc inde, & fuit resolutum, deberi, vsque ab initio, nimirum Ecclesiæ deberi omnes fructus à die alienationis, & è conuerso Anguissolis esse restituendum, seu compensandum, quicquid probauerint soluisse pro fructibus recompensatiuis, necnon omnes fructus per Archipresbyteros perceptos ex bonis eis in solutum datis.

Quod enim ad fructus decimarum, moti fuerunt Domini, quia agitur de restitutione fructuum ex fructibus Ecclesiæ alienatis, non seruatis solemnitatibus, & sic nulliter, vt in prædictis duabus decisionibus in hac causa factis, quo casu recepta est iuris conclusio, vt bona sic alienata debeant Ecclesiæ restitui vna cum fructibus à die alienationis, l. iubemus §. primo C. de sacrosanct. Eccles. Bero in c. si quis Presbyterorum nu. 14. de rebus Eccles. non alien. Felin. in cap. cum causa nu. 27. de re iudic. Curt. sen. conf. 71. col. 7. n. 13. Surd. conf. 115. n. 31. & sequentibus Redoan. de reb. Eccles. non alien. q. 77. cap. 5. num. 2. Menoch. de recuper. remed. 15. nu. 634. Ricc. de 18. per tot. in prax. Archiepisc. tit. de rebus Eccles. non alien. Surd. dec. 45. nu. 10. Rot. dec. 14. par. 1. diuersor. & fuit dictum in Placentin. Bonorum 26. Iunij 1585. coram Card. Blanchetto, & in Vlixibonen. nullitatis locationis, 1. Iulij 1593. coram Card. Pamphilio, & in Neapolitana Spolij 31. Iunij 1607. coram Cardin. Lancelotto.

Neque obstat si dicatur, quod DD. de Anguissolis crediderint venditiones fructuum factas cum debitis solemnitatibus, stante sententia Exequutorum literarum si in euidentem, & ideo non teneri ad fructuum restitutionem nisi à tempore litis motæ, quia tempore anteriori fructus fuerunt in bona fide quæ excusat à fructuum restitutione, vt in terminis firmarunt Felin. in dict. capit. cum causa nu. 27. vers. procederet de re iudic. Bero. d. cap. si quis Presbyterorum n. 45. Curt.

sen. d. conf. 71. nu. 13. & alij quos cumulat Ricc. d. dec. 18. n. 3. Quia responderetur, quod cum in instrumento alienationis fuerit insertus tenor literarum si in euidentem, & Constitutionis Paulinæ, de qua in Extrauag. ambitiosæ de rebus Ecclesiæ non alienandis in quibus præscribitur certa forma in alienationibus rerum Ecclesiæ præcisè obseruanda DD. de Anguissolis, qui non solum; dicta forma ommissa, sed etiam contrafaciendo emerunt, de qua tamen vt dictum est, plenam fructus habeant scientiam, non possunt se à mala fide excusate prætextu erroris facti, vel iuris ambigui leg. quemadmodum C. de Agric. & Censit. lib. 11. cap. qui contra de reg. iur. in 6. Abb. in cap. de quar. ta nu. 12. & ibi Felin. nu. 26. vsque ad n. 35. de prescript. Curt. Iun. conf. 185. nu. 5. lib. 2. Negus. Iun. conf. 394. nu. 6. cum sequentibus, & Surd. dict. conf. 115. num. 32. Si enim in hoc casu excusatio fructus non admitteretur pænè nunquam daretur casus, in quo fructus ob malam fidem ab initio deberentur, vt ad sensum patet.

Fructus vero recompensatiuos quinque pro centenario, de quibus in instrumento venditionis, solutos per Anguissolas, nec non fructus perceptos ex bonis datis in solutum, dixerunt Domini esse restituendos, vel compensandos, quia licet vera sit conclusio, fructus quod data nullitate contractus ob non seruata forma, vt hic, fructus non sunt ab Ecclesia restituendi, nisi emptores probent, eos fuisse conuersos in utilitatem & commodum Ecclesiæ glos. in leg. prædictorum. C. de præbend. quam ibi sequuntur Bart. Bald. & Salicet. las. in l. nam, & per stea §. si minor ff. de iur. iuran. nu. 11. Riminald. Iun. conf. 5. nu. 76. lib. 1. Nat. conf. 631. nu. 7. Menoch. de presumpt. lib. 6. præsumpt. 27. in fin. Quam conuersionem in presenti dicebatur non probari, tamen Dominis visum fuit, verisimiliter præsumi & credendum esse, quod dicti fructus deservierunt pro alendis Archipresbyteris pro tempore, qui alioquin alendi erant ex fructibus dictarum decimarum: hancque verisimilem præsumptionem sufficere pro legitima fructus probatione versionis glos. in aul. hoc ius in fin. C. de sacrosanct. Eccles. Dec. conf. 39. incip. Et pro tenui nu. 8. vers. aduerzen. Pinell. in repetit. leg. 2. par. 2. cap. 4. nu. 66. C. de rescind. vendit. Cancer. variar. resolut. lib. 2. cap. 1. nu. 252. Vnde cum fructus huiusmodi cesserint, vel præsumantur cessasse in Ecclesiæ commodum, fructus sunt restituendi, vel compensandi iuxta doctrinam



## DECISIO CCCLXXVI.

nam Bart. in leg. cum ii §. in transactione, C. de transact. Causalcan. dec. 46. nu. 81. Et ratio est, quia non est ferendum, ut Ecclesia, quæ est iustitiæ cultrix, & tenebatur alere Archypresbyteros, locuplertur cum aliena iactura, iuxta text. in c. suam ubi DD. de pœn.

Et ita &c. decisum Ardhipresbytero tantum informante.

*Idest sub die 28. Maji 1629. & 18. Februarij 1630. sunt supra dec. 295. & 350.*

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Ciuitatis Castellii supplementum legitimæ.

Die Veneris 17. Maji 1630.

S V M M A R I V M.

Vsufuctus formalis relictus filio, ei imputatur in legitimam, & qualiter æstimatio illius fiat, & an vigore dictæ æstimationis, seu liquidationis filius sit legitimus contradicor ad impediendam immissionem fideicommissario:

S V M M A R I V M.

- 1 Fideicommissario non denegatur immissio, cessante legitimo contradicore.
- 2 Filius non est legitimus contradicor ad impediendam immissionem fideicommissario vigore sua legitima, quando illam consumpsit ex formali vsufuctu ei relictio.
- 3 Legitima iutulus potest consumi ex vsufuctu formali, filio relictio.
- 4 Fideicommissarius prius de immissione non potest agere, nisi sequuta liquidatione legitimæ per æstimationem vsufuctus relictio filio.
- 5 Vsufuctus æstimatur iuxta text. in l. hereditarium ff. ad l. falcid. & nu. 11.
- 6 Legitima supplementum semper debetur.
- 7 Valor rei constituitur ex vsufuctu spatio viginti annorum.
- 8 Aestimatio vsufuctus formalis relictio filio loco legitimæ, de quo tempore est faciendæ.
- 9 Veritati rei æstimandæ non autem presumptioni standum est quando illo haberi potuit.
- 10 Decis. 31. coram Manzanedo. penes Merlin. de legit. declaratur.

RESOLVTVM fuit, standum est in decisio 23. Ianuarij præteriti, quia fundamenta illius decisionis bene subsistunt.

Vera est enim conclusio in decisione firmata Reu. D. Franciscum Fideicommissarium non posse repelli à petita immissione, cessante & legitimo contradicore absque titulo, & possessione, sequendo Bart. in l. 2. nu. 3. C. quando, & quibus quar. pars deb. lib. 10. Menoch. de adipiscend. remed. 4. nu. 4. cum alijs in eadem decisione allegatis & prout D. Iulius neque titulum legitimæ iustificabat, cum iam esset consumptus ex formali vsufuctu in vita sui auctoris percepto: & possessio nunquam fuerit ei determinatæ quæsitæ popter iura partium, tam in possessorio, quam in petitorio in decreto immissionis Clementis Patris D. Iulij præseruata; ut propterea deficiente titulo contradicens immissioni petitiæ non possit se fundare in possessione æquiuoca à iuribus partium nempe subsistentia tituli legitimæ pendente, quæ simul cum ipsa tituli consumptione euanesceat.

Non obstat, quod etsi titulus legitimæ & possit consumi ex vsufuctu formali filio relictio, sequendo opinionem iam per Rota firmatam coram Card. Seraphino in causa Bononien. de Scappis, quæ est in eius impressis. 1365. & in hac causa coram Patriarcha Manzanedo 11. Mercurij 1616. & 7. Martij 1617. attamen non prius de immissione & agendum sit, quam sequuta liquidatione per æstimationem vsufuctus relictio iuxta l. hereditatum ff. ad l. falcid. videlicet habito respectu ad ætatem, & & qualitatem filij de tempore obitus matris, non autem ab euentu, quantum perceperit filius, Munnoz. Escobar. de ration. comput. 2. nu. 5. Maresc. variar. resol. lib. 2. cap. 86. nu. 12. Seraph. eadem dec. 1365. nu. 12. & seqq. Menoch. conf. 1079. n. 22. Rota dec. 186. n. 5. coram Papa Gregor. XV. quæ tamen supputatio neque exactis desumi dicebatur, neque ex calculo sententiæ bonæ memoriæ Patriarchæ Manzanedi: postquam ab ea pendet appellatio, itaut supplementum & semper debeatur, ut Rota admisit in decisione causæ, quæ est apud Merlin. de legitima 31. num. 21.

Quia primo fuit responsum, sufficienter constare de consumptione legitimæ Iulij senioris ex perceptione fructuum hæreditatis maternæ spatio 27. annorum, in quo matri superuixerit, nec dubitari potest, quin per



- per id tempus, & etiam minori, nempe,
- 7 20. annorum + fructus percepti sortem, debitam impleant, secundum *glos. communiter receptam in auth. perpetua in verb. iusta ubi Castr. Salicet. & Fulgos. C. de sacrosanct. Eccles.* cum alijs allegatis per *Surd. consil. 451. nu. 39.* & idem affirmavit *Rota in Froliniensis. dotis de Monsignanis 16. Nouembris 1603. coram bo. me. Penia.* vnde cum aestimatio legitimæ debitæ ex usufructu formalis non fuerit petita per Iulium seniore de tempore illius acceptionis, ex additione hæreditatis matris sequutæ: vt firmat decisio causæ apud Merlinum impressæ in ordine 31. sed hodie opponatur de illa detrahenda per illius hæredes, & agatur deponenda ratione illius propterea non quid præsumpserit *leg. hæreditatum* circa vitam hominis, sed quid re vera aestimandum sit
- 8 + ius tale usufructus formalis de tempore rationis legitimæ ponendæ, est attendendum, per *leg. cum titio ff. ad leg. falcid.* ex quo veritati rei aestimandæ, non autem
- 9 præsumptioni + innitendum est, quando (vt in præsentis) illa haberi potest, & hunc sensum *Rota* habuit in *alia Ciuitatis Castellæ, & Perusina de Alphanis 162. & 128. in ordine penes eundem tractatum de legitima,* & idem ex veriori comprobant *Conar. variar. resolut. lib. 3. cap. 9. nu. 8. Surd. de aliment. tit. 9. qu. 41. n. 22. in fin. & consil. 451. n. 38.* nec decisio supra allegata coram Patriarcha Manzanedo 31. + contradicit, responsioni datæ, quia nihil aliud infert quam vt legitima impleatur, quatenus recepta non ascendat ad valorem, quod non controuertitur, sed superabundanter ex fructu 27. annorum fuit sepleta legitima: & cum supradicta distinctione Domini intellexerunt adducta per *Marescot. var. resolut.* & alios pro contraria opinione allegatos.
- Secundo fuit dictum, ex facto cessare obiectum, quia Iulius senior de tempore obitus Angelæ matris, & aditionis eius hæreditatis, quod contigit de anno 1573. non excedebat annum quadragesimum, & visum fuit concludenter probari in instrumento dato deputationis curatorum præsenre Angela matre, & consensum præstante de anno 1554. in quo Iulius enunciatur maior annis vigintiocto, & minor annorum vigintiquinque, vnde si rigorosè ab anno decimoctauo desumatur computum, & numerentur cum alijs 19. quæ defunt ad annum 1573. attingendum, certè illius ætas erit annorum triginta, & septè,
- 11 & non ultra; atque + ita secundum dispo-

sitionem *l. hæreditatum*, præsumptio vitæ illius erit annorum 23. quæ semper æquat sortem legitimæ, vt supra dictum fuit.

Non obstat, quod usufructus liquidari debeat dempto palatio in Ciuitate Castellæ, & fructibus propriæ legitimæ. Quia semper fructus aliarum partium per viginti annos æquant sortem legitimæ, & portio palatij quo ad fructus, aut redditus, quales illi sint, intrat æqualiter in diuisione ad constituendas partes æquales pro indiuiso, tam respectu legitimæ, quam aliarum partium; itaut Dominus Iulius nullum sentiat damnum in supputatione propter æqualem diminutionem vniuscuiusque quotæ partis bonorum hæreditariorum.

Et ita resolutum, &c.

\*Est supra in hac parte dec. 330.

R E V. P. D. P I R O V A N O.

Ianuen. Tiuris Honorifici.

Die Veneris 17. Maij 1630.

A R G V M E N T V M.

Iurispatronatus honorificum an possit competere in Ecclesia regulari, & ex quo tale ius acquiratur. Leuiiores probationes, quando sufficiant ad aliquid probandum.

S V M M A R I V M.

- 1 Iurispatronatus honorificum potest obtineri in Ecclesia regulari.
- 2 Iurispatronatus honorificum acquiritur ex sola constructione.
- 3 Et hoc casu nulla requiritur reservatio, modo expresse non remittat.
- 4 Præeminentie olim in aliquo loco debebantur intuitu munificentie, & intuitu operis conspicui construentibus.
- 5 Enunciatiua unica, quamvis sit antiqua, non probat.
- 6 Probationes leuiiores sufficiunt, quando agitur de materia antiqua, & difficili.

D E C I S I O CCCLXXVII.

QVAEREBATUR de pertinentia iurispatronatus, & seu de præeminentijs illius in Choro, & Capella maiori Ecclesiæ Sanctæ Catherinæ Monachorum Sancti



Sancti Benedicti Ciuitatis Ianuen. sed Dominis placuit prius videre de fundamento eiusdem, & hodie hac parte examinata dictum fuit constare de patronatu honorifico referuando quæstionem de pertinentia ad aliam diem.

- 1 Est enim certum, quod iurispatronatus honorificum potest obtineri in Ecclesia regulari, *cap. nobis de iurepatr. Lambert. eod. tit. lib. 1. p. 1. qu. 11. art. 7. nu. 5. & lib. 3. qu. 1. nu. 3. Rocchus in verb. honorificum nu. 99.* latissimè fuit firmatum in Calaguritana iurispatronatus 16. Febr. 1629. coram Emin.
- 2 Card. Virile, & similiter sola constructio acquiratur d. *cap. nobis de iuripatr. Cassador. eod. tit. dec. 6. nu. 2. Lambert. de iuripatr. lib. 1. par. 1. qu. 11. art. 7. nu. 5. Ioan. de Anan. conf. 24. numer. 4. Franciscus Leo Thesaur. for. Eccles. par. 2. art. 16. num. 72.*
- 3 nec requiritur expressa referuatio modo expressè non remittatur, ex quo à canone conceditur referuatio d. *cap. nobis de iuripatronatus, Rota dec. 5. eodem tit. in antiquis Lambert. lib. 1. par. 1. qu. 2. art. 5. num. 12. & idem fuit firmatum in Iacen. portionis 10. Decembris 1591. coram. bo. me. Card. Pamphilio seniori, & in Florent. Subdecanatus 22. Maij 1628. coram D. meo Durano, & non immerito quia olim huiusmodi præeminentiæ de iure debeantur intuitu munitentiæ, & in præmium operis conspicui costruendi, l. qui liberalitate, ff. de oper. pub. leg. legatum in fin. ff. de administr. rer. ad Ciuit. pertin. Bald. in l. 1. C. ut nemin. liceat sign. impon. In præsentem autem sufficienter visum fuit constare de constructione Chori, & Capellæ maioris, quæ in ipso Choro continetur, quia dantur Codicilli Vincentij Sauli, in quibus legando multa pro ornatu Chori, & Capellæ prædictis quem Chorum, & Capellam ipse codicillans se fabricare fecisse suis proprijs impensis, quæ*
- 5 renunciatuæ, etsi sola non sufficeret quamuis antiqua, nempe &c. anno 1555. Attamen iunctis alijs, scilicet legato pro ornatu Choro, & Capellæ, ac reparatione eorundem, & pro victu Monachorum, constructione Sepulturæ, appositione insignium inter Capellæ, & Chori ambitum, & demum concurrente effectuatione legati, quoad omnia onera in Codicillis contenta probata per successiuas Monachorum exactiones ex locis montium assignatis in Codicillis, inde resultat probatio veritatis
- 6 enunciatuæ prædictæ in materia antiqua & difficilis probationis, quæ contentatur leuioribus probationibus, & demonstra-

tionibus, *Seraph. dec. 1141. & 230. num. 1. impressis coram Domino meo Decano Felin. in cap. sicut nu. 35. de re iudic. Rota dec. 697. nu. 2. par. 1. recent.*

Et ita resolutum, &c.

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Romana Retractus.

Die Veneris 17. Maij 1630.

## DECISIO CCCLXXVIII.

Est impressa coram Merlino 10. primo decis. 465.

EMIN. ET REV. D. CARD. VEROSPPIO.

Gerunden. personatus, & causæ piæ.

Die Veneris 17. Maij 1630.

## ARGUMENTVM.

Beneficium Ecclesiasticum, licet de iure requiritur, quod sit perpetuum, tamen hoc cessat ex iure speciali, & priuilegio, & alio de quibus in summario.

## SUMMARIVM.

- 1 Beneficium ab officio Ecclesiastico, vel alia causa pia per qua distinguatur:
- 2 Ordinarij collocatio facta semel, atque iterum de Capellania, etiam manuali quid operetur.
- Beneficij status, & qualitas non excluditur propter solam temporalitatem nu. 2.
- 3 Perpetuitas de iure est de substantia beneficij.
- 4 Beneficia aliqua ex iure speciali, & priuilegio possunt esse non perpetua.
- 5 Consuetudo immemorabilis habet vim priuilegij.
- 6 Beneficia non debent diuidi.
- 7 Nominandi facultatem habens, si nominatio facta sit, nulla, & inualida perinde ac si facta non fuisset, & vide nu. 8.
- 8 Nominatio quando est indiuidua, non potest ex parte tantum valere.
- 9 Nominationis nullitate data à principio, non potest ab euentu fieri valida, & n. 11.
- 10 Nominandi facultas non consumitur per nominationem nullam.
- 11 Quod possum nolo, & quod volo non possum.



## DECISIO CCCLXXIX.

**E**X pacto, & lege foundationis in hoc personatu, de quo hodie quæritur, poterat beneficiatus vsque ad tertiam nominationem successorem sibi nominare, postquam nominationem succedere debebat causa pia iuxta synodalem constitutionem Prouinciæ Tarraconen: quæ similium beneficiorum erectionem ex consuetudine immemorabili introductam confirmauerat, cum autem idem personatus de persona Iacobi Rossel fundatoris, ex causa permutationis transferit ad Petrum Margarau, qui successorem sibi nominauit Michaellem Clos, & quo casu ille vel acceptare noller, vel esset ad hoc beneficium inhabilis, Monserratum Picò, & Iacobum Darder æquis portionibus: Dubitauimus an esset factus locus successioni causæ piæ vel consisteret nominatio Monserrati, qui recusante Michaelle solus fuerat institutus. Et Domini ad fauorem causæ piæ responderunt, vt illa fundaret intentionem in successione huius personatus,

Neq; enim dubitarunt, quin personatus huiusmodi esset beneficium Ecclesiasticum licet perpetuo durare non deberet, sed ad vitam eorum qui iuxta formam foundationis nominari debebant, cum habeat omnia requisita beneficii Ecclesiastici, dum fuit erectum sub nomine beneficii cum auctoritate, & decreto Ordinarij, sit permutable cum alio beneficio Ecclesiastico, vacet per ingressum Religionis, committatur in eo simonia, & demum obtineri non possit nisi à persona Ecclesiastica, quæ omnia distinguunt ÷ beneficium ab officio Ecclesiastico, vel alia pia dispositione, *Feliv. in c. in nostra nu. 9. de rescript. Selua de benefic. qu. 2. par. 1. nu. 75. Garz. de benefic. p. 1. cap. 2. nu. 61. & eadem latè examinat sublatis contrarijs argumentis. Nauar. conf. 8. de inrepatronatus.*

Comprobat hoc idem collatio, quæ de hoc personatu semel atq; iterum facta fuit per Ordinarium, quæ sola ÷ satis esse potest, vt Capellania etiã manualis, & amouibilis reputari, & iudicari debeat Ecclesiasticum beneficium, vt defendit *Garz. de benefic. v. 1. cap. 1. §. 1. num. 313. & seq. Rebuff. de pacif. possessoribus nu. 349. Guidop. qu. 187. num. 1.* Neque obesse potest sola temporalitas ad excludendum statum, & qualitatem beneficii, quia licet perpetuitas ÷ de iure sit de essentia beneficii, *cap. sanctissimarum 70. distinct. c. penult. de cleric. agrot. Achill. dec.*

1. nu. 4. de officio Vicarij, non tamen repugnat vt speciali iure, & priuilegio ÷ aliqua beneficia possint non esse perpetua, *cap. si gratiose, & ibi glos. de rescript. lib. 6. Lap. allegat. 9. Cassad. dec. 12. nu. 9. de prebend. Garz. de benefic. par. 1. cap. 2. num. 75.* cuius priuilegij vim habet immemorabilis consuetudo, ex qua in Prouincia Tarraconen. hi personatus inducti sunt, vt etiam defendit idem *Nauar. conf. 8. de inrepatron. num. 17.*

His ita constitutis negari non poterat, quin factus esset locus successioni causæ piæ dum illa vocabatur deficientibus nominationibus, quas permiserat fundatio, itaut deberet eo casu extinguì personatus, & dos fauore eiusdem causæ piæ applicari Defectus enim nominationum controuerti non poterat, cum nec valeret nominatio Michaelis tanquam inhabilis, & quæ effectum sortita non fuit ex renunciatione ab eo facta neque sustineretur secunda nominatio in defectum ÷ primæ tanquam facta de duobus diuisio inter eos æqualiter beneficio contra expressam iuris dispositionem, de qua in *cap. maioribus, vbi glos. in verb. diuisionem cap. in fraternitatis, &c. dilecto de prebend. Lambert. de iure patron. lib. 2. par. 3. quest. 5. art. 21.* atque ita cessaret nominatione (cum perinde ÷ haberi debeat nominatio nulla, & inualida, ac si facta non fuisset *cap. quæ contrarius de regul. iur. lib. 6. non dubium. C. de legibus*) deuoluta fuit successio ad piam causam ex pacto expresso foundationis.

Quod verò testator voluerit durare personatum ad quatuor vitas, vel quod hæc sit consuetudo illarum partium, vt non antequam post successionem quatuor personarum terminetur: negarunt Domini obesse: Quia consuetudo induxit quidem erectionem horum personatum ad tres, siue quatuor nominationes, verum indeterminatè, & secundum dispositionem fundatorum quorum voluntati legem non imposuit, fundatoris autem voluntas non fuit in hoc casu præcisè determinata, vt personatus finiri non deberet nisi post quatuor nominationes, sed id voluit esse in facultate eorum, qui succedere debebant quibus non aliter quam sub conditione facultatiua permisit, vt successorem sibi nominare possent:

Non etiam dici poterat, vt posterior nominatio, quam Petrus fecerat de duobus sustineretur saltem ab effectu, & quia dum eorum alter non acceptauit haberi deberet ac



ac si nominatus non fuisset, & sustineretur nominatio de persona alterius, & quia idem Petrus, † qui nominavit mandaue- rat, vt vno deficiente, alteri eius portio accresceret argumento l. vn. §. ubi autem le- gatarij vers. si verò non omnes. C. de cad. tollē. cum enim hæc causa nominationis † tan- quam indiuidua non possit ex parte valere, l. 1. §. item queritur. ff. de aqua quotid. astina l. grege. §. illud, & ibi Bart. num. 3. & 4. ff. de fi- deiuss. Rot. decis. 135. num. 9. decis. 551. nu. 10. par. 1. & decis. 631. nu. 7 par. 2. rec. data nulli- tate nominationis à † principio non po- tuit ab euentu fieri valida, l. 1. ff. de his qua pro non scripto habentur l. vn. §. in 1. ff. de cad. tollen. imò ratione incertitudinis neque † nominatio de duobus æqualiter facta susti- neri posset, ac si insolidum facta fuisset, l. si ita ff. de reb. dub. l. cum ex pluria. ff. de man- miss. testam. gl. in cap. quoniam Abbas in verb. substitutum de off. deleg.

12 Et ita licet per nominationem nullam † non consumetur facultas nominandi, & po- tuisset Petrus etiam tertio nominare eun- dem Monserratum, quia tamen id non fe- cit, & nominationem quam expressit facere

13 non potuit succedit regula textus quod † potui nolui de qua in l. multum interest. C. si quis alteri vel sibi cap. cum super 23. in fin. de offic. deleg. & mortuo Petro ultimo posses- sore fuit extincta hæc facultas nominandi, & successit deuolutio fauore piæ causæ sicut Domini responderunt. Vtraque parte in- formante.

REV. P. D. COCCINO.

Florentina Parochialis.

Die Mercurij 22. Maij 1630.

# ARGUMENTVM.

In hac decisione declaratur, vt Ecclesia di- catur Parochialis, quæ sint necessaria.

## S V M M A R I V M.

- 1 Beneficia in dubio presumuntur simplicia, & non curata.
- 2 Beneficium, quando habet populum, vel Cle- rum, hoc casu Ecclesia presumitur curata.
- 3 Beneficium non dicitur curatum, quando Ec- clesia pro tempore habet Rectores seculares depatatos ad exigendas exactiones publicas.
- 4 Argumentum non bene valet à limitibus in- risdictionalibus Ecclesie ad decimatorios, hoc est spirituales.

- 5 Parochia olim fuerunt diuise per Dionysium Papam.
- 6 Argumentum aliquando valet à limitibus in- risdictionalibus Ecclesie, ad decimatorios, quod tamen procedit in dubio num. 7.
- 8 Parochia vt erigi possit, quot incole sint neces- sarij, & num. 29.
- 9 Testes, quando inter se conquassantur, tunc magis est standum illis, cum quibus con- currit presumptio iuris.
- 10 Probatio dubia non releuat.
- 11 Ecclesia ad hoc, vt dicatur parochialis, quæ sint probanda, & n. 12.
- 13 Parochialis ad hoc vt sit Ecclesia non sufficit docere, quod Rector administret Sacramen- ta, nisi etiam ostendatur, quod de necessi- tate administret, & populus ab eodem de ne- cessitate recipiat.
- 14 Parochialis Ecclesia omnis, licet dicatur ha- bere curam, non tamen è contra omnis Ec- clesia habens curam dicitur Parochialis.
- 15 Testis non concludens, non probat.
- 16 Testis, qui indicat, & deponit de iudicio suo, non attenditur.
- 17 Testis deponens de credulitate non est verus testis.
- 18 Testis dictum non probat, licet concludat, si ratio elidatur.
- 19 Testis, quando deponit super his quæ pendent à iudicio intellectus, etiam non interrogatus, debet afferre rationem.
- 20 Episcopi approbatio in concessione Ecclesie, est de iure necessaria.
- 21 Clericus non admittitur ad beneficium cura- tum, nisi prauio examine.
- 22 Parochus tam frequenter debet celebrare, vt muneri suo satisfaciatur.
- 23 Decime debent solui ex communi acerno Do- mini, & coloni.
- 24 Decime possunt acquiri etiam Ecclesie non Parochiali ex alio titulo, quam de iure Dini- no, puta prescriptione. Parochiali Ecclesie debentur decime de iure Diuino, num. 24.
- 25 Ecclesia, quod sit parochialis non probatur ex enunciativis.
- 26 Enunciativa verba non probant aliquid ita esse, maxime absentibus eis, de quibus inte- resse agitur.
- 27 Parochialis Ecclesia de necessitate debet reti- nere Sanctissimum Sacramentum Eucharis- tie.
- 28 Alia vero Ecclesia illud non retinent nisi ex indulto Apostolico, quod Regulares habent.
- 30 Parochialis, quod sit Ecclesia, non probatur ex eo, quia in ea fuerunt contracta diuersa matrimonia, & num. 32.



- 31 *Ecclesia populum non habentes, de iure communi non habent sepulturam.*
- 33 *Matrimonij denunciations debent fieri in propria Parochia.*
- 34 *Matrimonium de honestate debet in propria Parochia contrahi.*
- 35 *Matrimonia ubicumque possunt contrahi, & 3 sustinentur, dummodo Parochus sit præsens.*
- 36 *Matrimonium, quando non fuit contractum in propria Parochia, sed in alia Ecclesia, presumitur hoc factum ex causa maioris commoditatis.*
- 37 *Sepulturam quilibet potest sibi eligere in loco sacro sibi bene viso.*
- 38 *Parochialis, quod sit Ecclesia propter corpora defunctorum, hoc ut releuet, debet probari, quod non facta aliqua electione per defunctos, & non existentibus sepulturis maiorum in d. Ecclesia, illic sepulta fuerunt.*
- 39 *Abb. in clem. dudum col. 4. de sepull. declaratur:*

## DECISIO CCCLXXX.

**D**VBITAVI, an Ecclesia S. Bartholomæi Oppidi Montis Alti sit Parochialis. Et cum quæstio vertatur inter Reuerendiss. D. Archiepiscopum, & Monachos Oliuetanos, ad quos dicta Ecclesia spectat ex donatione Lamberti Episcopi Florentini facta usque de anno 1026. duæ insurgunt difficultates principales. Prima est, cui incumbat onus probandi Ecclesiam esse, vel non esse Parochialem. Secunda est, quatenus onus probandi esse Parochialem spectet ad Reuer. D. Archiepiscopum, an ipse illam, ptobet esse talem.

- Et quantum attinet ad primam difficultatem, cum Monachi contendunt Ecclesiam huiusmodi non esse Parochialem, habent intentum de iure: cum ꝑ beneficia præsumantur simplicia, & non curata, *Gabr. cõf. 191. num. 1. lib. 1. Staph. in 2. par. de statu. & qual. benef. in princ. num. 2. Aegid. dec. 676. Rot. decis. 108. num. 2. & ibi addent. num. 13. & decis. 175. num. 3. & decis. 387. n. 4.*

- 2 Nec obstat, quod hæc regula non procedat, ꝑ quando beneficium habet populum, vel Clerum, quo casu Ecclesia præsumitur curata, *Staph. loc. cit. num. 1. & 2. Rebuff. in prax. benef. tit. sacul. benef. quotuplex. Aegid. d. decis. 676. Seraph. dec. 1227.* hic autem probatur Ecclesiam S. Bartholomæi habere Rectorem & Populum, & cum testes, qui fuerunt dati in summ. num. 1. de-

ponant, quod Ecclesia S. Bartholomæi habet Rectorem, & Populum certis limitibus restrictum: & idem etiam deponunt testes in summ. num. 2. Nam huic fundamēto fuit responsum, vim fieri non posse in dicto testium, qui mouentur ea ratione, quia Rectores ꝑ seculares in Populo Montis Alti pro tempore fuerunt deputati ad exigendas publicas impositiones, ita deponit 2. testis iuxta 21. 6. iuxta 33. & 8. super 2. 1. super 2. 3. super 4. 4. iuxta 33. 5. super 2. 9. iuxta 33. ut patet in summ. num. 16. & 17. & ideo isti testes non probant, cum non benè inferatur à ꝑ limitibus iurisdictionalibus ad decimatorios, hoc est, spirituales, *Hosien. in cap. super eo. num. 3. & 11. de Paroch. & in cap. querimoniam. num. 2. & ibi etiam Butr. num. 6. & fuit dictum in causa Pacen. decimarum dell'Hebreo 9. Ianuarij. 1601. coram me, & in Sabinen. decimarum 16. Martij 1609. pariter coram me, & ratio est, quia ꝑ Parochiæ olim fuere diuise per Dionysium Papam, ut in cap. 1. 13. quæst. 1. cap. Pastoralis de his, quæ fiunt à Prelatis, Ioan. And. Abb. & alij in rubrica de Parochijs, Bertrand. conf. 350. vol. 2. par. 1. & sic ex eo quod Territorium Montis Alti extendatur usque ad certos fines, non potest inferri, quod Ecclesia S. Bartholomæi ibi sita, sit Parochialis, & extendatur usque ad illos fines. Nec huiusmodi responsio eliditur, ex quo aliquando ꝑ arguitur à limitibus iurisdictionalibus ad decimatorios, *Butr. in cap. 1. num. 15. de religio. domib. Felin. in cap. quia iudicante nu. 6. vers. cum istis concordat. de præscript. Franc. Marcus dec. 352. num. 2. par. 2. quia hoc est ꝑ verum in dubio, ut fuit dictum in causa Sabinen. decimarum coram me.* Et id demum procederet si clarum esset Ecclesiam esse Parochialem, & solum dubitaretur, ad quos usque limites extenderetur iurisdictiono spiritualis: tunc enim licitum esset arguere à limitibus iurisdictionalibus ad decimatorios. Et ista eo magis procedunt, quia in hoc territorio adsunt tres, vel quatuor domus, ꝑ & pauci incolæ, itaque vix sufficiant ad constituendum populum, ut in c. unio 10. q. 5. & latius infra dicetur.*

Et dicta præfatorum testium, qui dantur in eodem summ. Reuerendissimi D. Archiepiscopi num. 1. & 2. conuincuntur ex dictis aliorum testium, qui dantur in summ. eiusdem D. Archiepiscopi num. 3. & in summ. Abbatis pariter num. 3. qui deponunt *Che per il passato, e di presente l'Abbate di Monte Oliueto hà deputato un Sacerdote delle Parrocchie vicine, che che tenga cura della*



della Chiesa di S. Bartolomeo à Montalto, come di presente è raccomandata al Prete di S. Maria d'Acone. Et qualis sit ista cura, quæ committitur dd. Curatis vicinis, declarant testes in d. summ. Abbatis num. 2. & 3. videlicet quòd in die S. Bartholomæi Missa celebratur, & in diebus feriatis semel in hebdomada, & sic cum testes coquassentur,

9 † magis standum est testibus deponentibus, quòd Ecclesia non habeat Rectorem, neq; Populum, cum contrarium deducat Dom. Archiepiscopus ad elidendam probationem iuris, quòd omnia beneficia præsumuntur simplicia, nisi habeant populum, vel Clerum, & ideo cum in hac parte d. D. Archiepiscopus sit actor, sufficit quòd eius probatio reddatur † dubia ad effectum quòd non releuet, *cap. in presantia de probat.*

Quantum attinet ad secundam difficultatem, an Reuerendiss. D. Archiepiscopus probet dictam Ecclesiam esse Parochialem

11 † vt talem probet, debet iustificare quatuor requisita, de quibus per Steph. de lit. grat. tit. de qualis. & stat. benef. S. circa secundam num. 7. & seqq. Sarnen. in regula de idiomate q. 11. Rot. dec. 52. par. 2. diuers. Primum enim requisitum est potestas tori Poenitentialis, hoc est potestas ligandi, atq; soluendi. Secundum est certa Parochia, hoc est locus certis finibus constitutus, in quo populus alicuius Ecclesiæ deputatus degit, Tertium, vt Curatus curam exerceat nomine suo; quòd requisitum cõuenit personæ, non autem Ecclesiæ. Quartum,

12 quòd etiam respicit personam, † & non Ecclesiam, videlicet quòd Sacerdos tanquam Rector suo nomine singulariter, & non cum alijs ad regimen parochialis Ecclesiæ admittatur, vt declarat Rot. d. decif. 52. à num. 1. usq; ad num. 19. par. 2. Et propterea Rota considerans statum Ecclesiæ breuiter dixit, ad ostendendum Ecclesiam

13 esse † parochialem non sufficere, quòd Rector administret Sacramenta, nisi etiam ostendat, quòd de necessitate administret & populus ab eodem de necessitate recipiat; quia & si omnis Ecclesia parochialis

14 dicatur † habere curam, non tamen è conuerso omnis Ecclesia habens curam dicitur parochialis, *Glos. in clem. dudum in verb. impendat de sepult. ubi Imol. num. 32. Abb. in cap. de multa num. 24. vers. adde de praben. Dec. in cap. aures num. 6. vers. ad Curatum de rescriptis, Gonzal. glos. 6. num. 36. & fuit resolutum in causa Sabinen. decimarum 30. Aprilis 1599. coram bona memoria Hieronymo Cardin. Pamphilio, & in eadem coram*

me 16. Martij 1609. Mant. decif. 48. num. 5.

In proposito autem ad effectum probandi quòd ista Ecclesia sit parochialis, non doceatur de ista actione, & passione reciproca ex necessitate, licet enim dentur testes in summ. Reuerendiss. D. Archiepiscopi num. 4. qui videntur probare d. necessariam, & reciprocam administrationem, & receptionem Sacramentorum: attamen quintus testis dum deponit, c'ha tenuto cura di detta Chiesa, e c'ha esercitato officio di

15 Paroco, non † concludit quòd ex necessitate hoc fecerit, & homines ex necessitate receperint Sacramenta. Et dum subdit, Et hà tenuto, e tiene d'essere obligato d'amministrare i Sacramenti à detto popolo, e che li habitatori d'esso sono tenuti, & obligati riconoscerlo come tale, e di riceuere li Sacramenti

16 ti da lui come proprio Paroco, iudicat, † & deponit de suo iudicio, ibi, hà tenuto e tiene, & ideo non probat, *Oldr. conf. 209. num. 8. vers. & si prædicta, Signorol. conf. 241. num. 6. Afflict. dec. 381. num. 7.* cum testis deponens de credulitate † non sit verus testis, *Alex. conf. 91. num. 5. lib. 6.* maximè quia ad ita iudicandum mouetur ex eo, quòd vt ipse testis subiungit, ibi quando l'è occorso, hò fatto tutte quelle cose concernenti la potestà del foro penitentiale; quæ ratio non concludit, quòd ex necessitate hoc fecerit.

18 Et propterea etiam quòd dictum † aliquid concluderet, cum ratio elidatur, corruit dictum sexti testis, qui iudicat, ibi tiene assolutamente &c. & mouetur etiam ratione, ibi, e li detti reputati hauer fatto le cose da Paroco in detta Chiesa, & sic ista ratio non concludit, cum non probet quòd prædicta fuerint facta ex necessitate. Et idem etiam deponit septimus testis, solum enim ponit primò dictam rationem de administratione sacramentorum, & ex ea iudicat, quòd ex necessitate Sacerdotes administrent sacramenta. Octauus verò testis, qui habuit curam dictæ Ecclesiæ, clare de credulitate. Et nonus simpliciter

19 deponit † nulla allata ratione, quam tenebatur afferre etiam non interrogatus, cum hoc pendeat à iudicio intellectus, *Card. conf. 24. Fulgos. conf. 167. nu. 2. vers. nec per testes Rot. decif. 1163. par. 3. Alex. de communi cens. 148. num. 4. lib. 2.* Et tandem etiam decimus testis deponit de iudicio suo, ibi, tiene che detti Sacerdoti, &c.

Et multum mouit Dominos, quòd, vt supradictum est huiusmodi Ecclesia S. Bartholomæi vnà cum Castro Montis Alti usque de anno 1026. fuit donata per Episcopo.



scopum Florentinum Monachis quibusdam, & postmodum deuenit ad Oliuetanos, & tamen non ostenditur aliqua approbatio facta per Episcopos, & successi-  
 20 uè per Archiepiscopos Florentinos quæ tamen de iure est necessaria, vt in *cap. de Capellis monach.* Et inuerisimile est, quòd per tot sæcula fuisset neglecta ista cura per Ordinarios, qui passi sunt curam regi per  
 21 Sacerdotes. non præuio t̄ examine contra dispositionem, *text. in d. cap. 1. de capellis monach.* quæ comprobantur ex his, quæ supra dicta fuere, videlicet quòd in diebus festiuis non celebratur in d. Eccles. nisi in die S. Bartholomæi, & in diebus feriatis semel in hebdomada, & tamen ex dispositione *Concil. Trident. sess. 23. cap. 14.*  
 22 *de reform.* Parochus t̄ tam frequenter tenetur celebrare, vt muneri suo satisfaciatur: quod quidem non adimpleretur, si Ecclesia esset Parochialis, & solum in dd. temporibus celebraretur. Nec est verisimile, quod per tot sæcula Ordinarij hoc tollerassent. Et quod plus est, dicta Missa ferialis solita fuit celebrari per vnum ex Rectoribus vicinarum Ecclesiarum parochialium, ita vt modo ab vno, modo ab alio celebraretur, vt probant testes in summ. Monachorum num. 3. cui etiam pro elemosyna antiquitus Monachi consueuerant dare quinque staria grani, vt patet ex antiquissimis libris Monasterij vsque ad an. 1459. vt in summ. num. 4. Quæ quidem partitæ coadiuuantur ex testibus vtriusque partis, qui deponunt Monachos hodie, soluere staria tria frumenti, vt in summ. Monachorum num. 3. & populum pro elemosyna dare habenti curam dictæ Ecclesiæ staria tritici, vt deponunt dicti testes Monachorum num. 5.

Nec dicatur quòd dicta solutio facta ab hominibus sit pro decima, prout dicitur in secunda visitatione de anno 1591. & 1617. deponit secundus testis in summ. Monachorum num. 5. deponens quòd Sacerdotes prætendunt hanc solutionem nomine decimæ, quia dictus secundus testis deponit solutionem non esse pro decima: nam, si pro decima esset solueretur tantum, vt ipse dixit, *vna mina come hà visto negli altri popoli.* Et primus testis deponit de eadem solutione facta presbytero, qui semel in hebdomada celebrat in die feriato: quæ solutio hoc modo facta repugnat, quod pro decima fuerit facta. Et nonus, & decimus testes deponunt solutionem non fieri pro decima, quia non soluitur ex commu-

ni aceruo Domini, & Coloni, sed quilibet ex rusticis soluit de proprio portionem suam. Quæ ratio est optima; decima t̄ enim debet solui ex communi aceruo Domini, & Coloni, *cap. à nobis, & in cap. tua nobis vers. sicut Colonus de decimis.* Et hoc etiam videtur valdè verisimile, cum tres tantum domus adsint, etiam vsque de anno 1568. vt patet ex visitationibus Archiepiscoporum, vt statim dicetur. Vndè est valdè verisimile, quod illa solutio fiat pro elemosyna, cum forsan nullæ parochiæ reperiuntur quæ habeant solum tres domus. Et cessat omnis difficultas, quia ex sola solutione decimarum, non potest perneceffe concludi ad Parochialitatem, cum decimæ possint etiam t̄ acquiri Ecclesiæ non parochiali ex alio titulo quam de iure diuino ex quo Ecclesiæ parochiali debentur. *Exod. cap. 22. in fine, & habetur in cap. 1. & cap. cum homines ibi nomen partibus, & in cap. Pastoralis de decimis:* possunt enim alijs Ecclesijs acquiri, puta ex præscriptione *cap. 1. de prescript. in 6. cap. cum contingat iuncta glos. & cap. cum in sua de decimis, Rebuff. de decimis, q. 13. num. 6. Couar. lib. 1. cap. 17. num. 7. Abb. conf. 94. num. 2. vol. 1.*

Non obstat visitationes Archiepiscoporum de annis 1568. 1591. & 1617. in quibus prædicta Ecclesia enunciat parochialis: quia dd. enunciatiuis non est statim, cum principaliter queratur, t̄ antea dicta Ecclesia sic per Archiepiscopos enunciat; sit parochialis, *Butr. in cap. illud num. 9. vers. nota 4. de presumpt. Alexand. conf. 126. num. 11. lib. 1. benè Aym. conf. 29. num. 3. vers. respondeo,* maximè cum agatur de præiudicio Monachorum, quibus absentibus d. Ecclesia Parochialis fuit enunciata, *l. non nudis, l. non Epistolis C. de probat. l. ex his verbis, ubi Dec. C. de testam. militari, Aym. de antiquit. tempor. in princ. num. 7. Rot. decis. 31. de probat. in antiqu. & fuit dictum in causa Papien. iurispatronatus 18 Aprilis 1603. coram me.* Et de contrariis expressè apparet ex dictis visitationibus, & ex postea subsecutis, in quibus dicitur  
 27 quod in dicta t̄ Ecclesia non retinetur Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, quod in parochialibus debet de necessitate retineri iuxta notata in *clem. de priuil. itaut* in alijs non t̄ retineatur nisi ex indulto Apostolico, quod habent Regulares *cap. vbi S. tanta de consecr. dict. 2. & ita sibi fuisse responsum à sacra Congregatione Emmentis. Interpretum Concilij de anno 1609.*



1609. refert. *Genuen. in prax. cap. 110.* & refert etiam *Piaserius in praxi Episcopali par. 2. cap. 3. num. 7.* Et in dicta visitatione anni 1568. enunciatur, quod cura illius Ecclesiæ regitur per Rectorem S. Margaritæ de Auernia, & ordinatur, quod officietur per alium Sacerdotem, & tamen usque ad hæc tempora, vt dictum est semper fuit deputatus curatus vicinior, qui Missam qualibet hebdomada in die feriato celebraret, prout etiam dicitur in alijs duabus visitationibus, signum evidens quod enunciata in dictis visitationibus non subsistebant. Non enim est verisimile, quod si subsisterent, Archiepiscopi non curassent adimpleri contenta in dictis visitationibus. Etiam considerabatur ulterius in prima visitatione dici, quod sub dicta Ecclesia continentur tres domus, & animæ aptæ ad Communionem quindecim. In secula verò visitatione domus quinque, & viginti animæ aptæ, ad Communionem. Et ita tertia visitatione continentur quatuor domus, & duodecim animæ aptæ ad communionem, quæ paucitas animarum, & domorum vix sufficit, vt Parochia possit erigi, *c. unio, & ibi glos. Cin. & Doctores 10. q. 3.*

30 Denique non obstat, quod diuersa & matrimonia fuerint contracta in ista Ecclesia S. Bartholomæi de Monte Alto, vt patet ex scripturis datis in Summ. D. Archiepiscopi num. 8. & ibidem etiam corpora quorundam mortuorum fuerint sepulta, quod fieri non potuisset, nisi dicta Ecclesia haberet populum, vt dicit *Abb. in clem. dum col. 4. de sepult. ibi.* Ecclesiæ & populum non habentes non habent de iure communi sepulturam. Quia aduertendum est quoad matrimonia, illa fuisse contracta, vel inter incolas & dicti loci, vel inter masculum forensem, & mulierem dicti loci. Secundò est aduertendum testes in summ. Reuer. D. Archiepiscopi num. 7. deponere, quod denunciations fiebant in Ecclesia illius Plebani, qui curam huius Ecclesiæ S. Bartholomæi gerebat. Vnde ex his duobus potest inferri, quod cum denunciations vigore *Concilij Triden. sess. 24. cap. 1. de reformat. matrim.* debeant fieri & in propria Parochia, Ecclesia S. Bartholomæi non sit parochia. Secundò quod & si matrimonia fuerint contracta in dicta Ecclesia S. Bartholomæi, non inde pernecessè sequi illam Ecclesiam esse parochialem, quia & si matrimonia debeant de honestate contrahi in propria paro-

chia, non tamen opus est, quod contrahantur in propria Ecclesia parochiali, imò vbi cumque contrahantur, modò & parochus sit præsens, sustinentur, & potuerunt contrahi in dicta Ecclesia S. Bartholomæi, quia, vt dictum est, omnes mulieres, quæ contraxerunt, erant ex dicto loco Montis Alti, Et sicut intrat & verisimilitudo, quod matrimonia fuerint illic contracta ex causa maioris commoditatis.

Quò verò ad corpora mortuorum in dicta Ecclesia tumultata non inde resultat aliqua præsumptio parochialitatis, cum qui libet & possit sibi eligere sepulturam in loco sacro sibi beneuiso *cap. cum liberum, & ibi glos. in verb. disposuit de sepulturis cap. 1. de sepult. in 6.* Et ad effectum releuantia deheret doceri, quod non facta aliqua electione sepulturæ per defunctos, & non existentibus sepulturis maiorum, in dicta Ecclesia, corpora fuerint & illic sepulta tanquam in Parochiali, in qua concurrentibus prædictis, defuncti debent sepeliri, *cap. ex parte de sepult.* Et in istis terminis procedit & doctrina Abbatis in dicta *clem. dudum.*

Et ita conclusum vtraque parte informante.

R E V. P. D. COCCINO.

Bononien. Bonorum.

Die Veneris 24. Maij 1630.

### A R G V M E N T V M.

Emphyteotica bona, ad hoc vt dicantur transitoria etiam ad hæredes extraneos, quid requiratur, & præsertim quando agitur de bonis Ecclesiasticis. Vltimus inuestitus quo casu possit bona emphyteotica cedere creditoribus.

### S V M M A R I V M.

- 1 Inuestitura bonorum facta cum eisdem patris, prout alias fuit concessum, ab eis non est recedendum, nisi de expresso consensu partium.
- 2 Emphyteusis Ecclesiastica non est transitoria ad hæredes extraneos.
- 3 Emphyteusis concessio facta hæredibus in perpetuum, est transitoria etiam ad hæredes extraneos, & num. 6. vide num. 4. qui contrarium teneant.



- 4 Clausula, ad habendum, in emphyteusis concessione appositā, operatur, ut emphyteusis transeat etiam ad heredēs extraneos.
- 6 Emphyteusis concessio facta pro heredibus infinitum, si adsit aliqua coniectura etiam levis, est transitoria etiam ad heredēs extraneos, & num. 7.
- 8 Extraneus in materia emphyteusi non dicitur ille, qui non est suus heres, sed qui non sunt ex descendētia primi acquirentis.
- 9 Emphyteusis Ecclesiastica non est transitoria ad heredēs extraneos respectu ipsius principalis concessionis, quam extranei non consequuntur vide nu. 10. & 11.
- 12 Emphyteusis Ecclesiastica semel facta transmissibilis ad heredēs extraneos, semper retinet eandem qualitatem.
- 13 Emphyteusis Ecclesiastica tunc ad heredēs extraneos non transit, quando Ecclesia non vult, ut transeat.
- 14 Pactum in emphyteusi, ut de 29. annis, in 29. annis renouetur, an per hoc dicatur, quod non sit transitoria ad heredēs extraneos.
- 15 Beneplacitum Apostolicum in alienationibus rerum Ecclesiae spatio 30. annorum praesumitur interuenisse.
- 16 Emphyteutica bona an possit ultimus inuestitus assignare creditoribus, vide distinctionem, & nu. 17. & 18.
- 19 Salicet. in Auth. ei, qui nu. 46. C. de bon. auct. iud. poss. declaratur.
- 20 Grat. conf. 133. num. 10. vol. 1. intellectus.

## DECISIO CCCLXXXI.

**D**E anno 1541. Canonicus de Leonoribus directus dominus bonorum, de quibus agitur, praevia narratiua, quod dicta bona erant solita dari in emphyteusim in perpetuum, modis, & forma, prout in instrumento locationis factae Hieronymo de Fortis rogato de anno 1530. sequendo formam aliarum locationum eodem bona locavit Nicolao, & 10. Francisco de Virgilijs pro se, & eorum, & cuiuslibet eorum heredibus, &c. quae imbreuiatura est extendenda in perpetuum, ut correspondeat primae inuestiturae enunciatae, a qua non erat recedendum, nisi de expresso consensu partium ex adductis per Caldas de iure emphyteutico lib. 1. qu. 3. num. 20. quod etiam satis deprehenditur ex sequentibus verbis ad tempus 29. annorum, & illis finitis ad alios 29. annos in perpetuum ad renouandum &c. & comprobant aliae inuestiturae de anno 1578. & ultima facta Virgilio de anno

1587. continentes easdem clausulas, & imbreuiaturas, quae propterea eodem modo sunt intelligendae ex rationibus praedictis.

Stante hac serie facti, cum d. Virgilius consignauerit in bona praefata suis creditoribus ad illorum instantiam; Dubitavi, an illa sint transitoria ad heredēs extraneos, itaut praedictis creditoribus sit danda licentia illa distrahendi, & cum principalis difficultas consistat in eo, an d. bona sint ad praedictos heredēs extraneos transitoria, in quo articulo regula est, quod emphyteusis Ecclesiastica non est transitoria ad heredēs extraneos §. emphyteusim Auth. de non alienand. per quam ita notat gloss. in l. etiam ff. solut. matrim. Alexan. conf. 23. num. 14. lib. 1. Ruin. conf. 23. nu. 74. lib. 3. Gozzad. 75. num. 9. Clar. in §. emphyteusim qu. 28. vers. quae quidem conclusio, & vers. Tertius casus, latē Caldas de iure emphyteutico lib. 2. quae. 23. num. 25. vbi alios refert & fuit resolutum in causa Imolen. bonorum 17. Iunij 1616. coram bon. mem. Card. Sacra. 10. Ideo pro resolutione totius istius materiae quatuor sunt consideranda. Primo an ex quo emphyteusis fuit concessa heredibus in perpetuum; de sui natura sit transitoria ad heredēs extraneos. Secundo quatenus non, an ex d. dictione, in perpetuum iuncta obseruantia emphyteusis possit dici ad eosdem transitoria. Tertiò quatenus sit an illud pactum de renouando de 29. annis in 29. annos alteret illius naturam, itaut dicendum sit non esse transitoriam ad ipsosmet heredēs extraneos. Quartò quatenus non, an Virgilius potuerit consignare d. bona creditoribus.

Quantum attinet ad primum an scilicet ex quo concessio est facta heredibus in perpetuum, sit transitoria ad heredēs extraneos affirmatiuam sententiam tenent Conar. var. resol. lib. 2. cap. 17. num. 5. vers. quarta conclusio. Socc. in conf. 266. num. 37. vers. 2. promitto lib. 2. Curtius iun. conf. 4. in fin. Bald. in auth. si quas ruinas num. 7. vers. contrarium de sacros. Eccles. & hanc esse communem opinionem dicit Franc. de. 235. Coeterum contrariam sententiam tenet Dec. in cap. in praesentia num. 53. vers. sic ergo conclusio de probat. qui dicit hanc opinionem esse communem, & magis communem Roland. conf. 96. num. 6. & 18. & 19. lib. 1. vbi de communi, & magis communi, & pro ista sententia est text. in §. emphyteusim iuncto §. licentiam Auth. de non alien. quod ponderat Cardin. Mantica de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 19. num. 21. vbi alios



alios allegat, & propterea Domini existimarunt in hoc articulo non esse recedendum à communiori opinione, cui non resistunt decisiones Rotales in contrarium allegatæ, aliquæ enim loquuntur, quando adest obseruantia, de quibus statim dicitur, aliquæ verò quando adest clausula *ad habendū, &c.* quæ operatur, vt emphyteusis sit transitoria ad hæredes extraneos *Curt. iun. conf. 40. m. 1. Clar. in S. emphyteusis q. 28. in fi. 8. in istis terminis loquitur decisio Nonantulana bonorū 4. Iunij 1610. coram bo. me. Car. Sacrato, & in causa Imolen. bonorum 8. Martij 1596. coram bo. mem. Hieronymo Card. Pamphilio, & in alia causa Romana domus S. Eustachij 17. Februar. 1581. coram bo. me. Card. Lancelotto. sen. & aliæ quamplures.*

Quantum attinent ad secundum an ex d. & ditione in perpetuum iuncta obseruantia emphyteusis sit transitoria ad hæredes extraneos. In hoc articulo *Cephal. in conf. 9. num. 17.* tenet quod si cum concessione facta pro hæredibus in perpetuum, adsit aliqua coniectura etiam levis emphyteusis est transitoria ad hæredes extraneos, quod dictum sequitur *Card. Mant. de iacit. & ambig. d. lib. 22. tit. 19. alleg. num. 21. vers. sed tamen, & numeris seqq. multa* concederat ad propositum & quando ex coniecturis emphyteusis sit transitoria ad hæredes extraneos. In proposito autem de anno 1530. vt supra dictum est huiusmodi bona fuerunt concessa Hieronymo de Fortis, de anno 1541. Nicolao, & Io. Francisco de Virgilijs, & de anno 1578. Opitio de Virgilijs tamquam hæredi d. Io. Francisci de Virgilijs, & de anno 1587. Virginio Brudiolo de Virgilijs vti hæredi d. Opitij, qui omnes fuerunt hæredes extranei: nam in hac materia hæres extraneus non dicitur ille, & qui non est suus hæres hoc est qui in morientis potestate non est, sed qui non sunt ex descendencia primi acquirentis, (prout sunt omnes prædicti, quorum nullus est ex descendendibus primi acquirentis vt late per *Card. Mant. d. tit. 19. num. 1.* vbi declarat articulum.

Ex prædictis primò constat, quod dicta emphyteusis est transitoria ad hæredes extraneos. Primò ex quo in dictis concessionibus adest dictio in perpetuum cum obseruantia ab anno 1530. vsque ad obitum Virgilij, vltimo loco inuestiti, vt dixit *Rota in causa Mediolanen. donorum de Buffaloria 10. Iunij 1585. coram Bubalo, & meis temporibus in causa Romana 1. Decembris 1600 coram præcl. mem. Io. Garzia Cardinale*

*Millino tunc Rota Auditore.* conclusio enim illa, quod emphyteusis & Ecclesiastica non est transitoria ad hæredes extraneos, intelligenda est respectu ipsius principalis concessionis emphyteoticæ, quam extranei non consequuntur, si autem contingat de consensu Domini eandem & emphyteusim in alijs concedi, ad faciem primæ concessionis, hanc extranei obtinebunt. *Ruin. conf. 168. num. 9. lib. 1.* si modo emphyteuta est quidam priuatus, & hoc dictum refert, & sequitur *Caldas. de iure emphyteotico lib. 2. q. 23. in fin.* Hoc enim casu Ecclesia potest ab hæredibus extraneis auferre, vel apud eos relinquere, qui tamen tanquam defuncti hæreces tenentur Ecclesiam recognoscere *Ruin. conf. 161. num. 32. lib. 1. Grat. conf. 128. num. 9. lib. 2. Mant. de tit. 19. num. 33.* & quando emphyteusis semel transiit ad hæredes extraneos, & semper eandem retinet qualitatem *Ruin. d. conf. 161. num. 33. & 34. lib. 1.* sequuntur *Caldas de iure emphyteotico d. lib. 2. q. 23. in fin. & Cardin. Mant. tit. 19. num. 3.* vbi dicit hoc esse notatu dignum, quia in casibus, in quibus emphyteusis Ecclesiastica ad hæredes extraneos non transit, sanè intelligitur, & nisi Ecclesia voluerit eam transire, & subdit, quod in casu non est necesse probare consuetudinem Ecclesiæ, de tempore celebrati contractus, quod emphyteusis sit transitoria ad hæredes extraneos, sicuti quis tenetur probare, quando consuetudine nititur.

Quantum attinet ad tertium caput, an pactum de renouando de 29. annis, in 29. annos alteret naturam emphyteusis, & ita vt propterea non sit transitoria ad hæredes extraneos, dicendum est, quod non, cum illud pactum operetur quod dominus directus teneatur in perpetuum reuocare, ex quo illi est adiecta dictio in perpetuum, *l. ne cui l. locati, & ibi Bart. & DD. C. locati Dec. conf. 328. col. 2. vers. secundo principaliter, & conf. 329. col. 2. in princ. late Caldas de iure emphyteotico lib. 1. q. 12. num. 14.* qui licet *num. 15.* dicat hoc non procedere in emphyteusi Ecclesiastica, hoc tamen est verum, nisi adsit beneplacitum Apostolicum, quod iuncta obseruantia & spatio 30. annorum præsumitur, (prout ex supradictis in casu isto concurrit) *Abb. in cap. Albericus num. 6. & addentes ad Felin. ibidem num. 3. de testibus Alex. conf. 12. num. 7. eo conf. 17. num. 9. lib. 4. & conf. 215. num. 10. lib. 6.* & fuit sapissime resolutum.

Quantum attinet ad quartum, & vltimum

Eccce

num



16 mum caput, an Virgilius ultimo loco in-  
 restitus potuerit assignare † huiusmodi  
 bona creditoribus in hoc articulo in pun-  
 cto *Alciatus in cons. 91. lib. 5.* sic distinguit,  
 quod aut emphyteusis non est transitoria,  
 ad hæredes extraneos, & creditores non  
 possunt proprietatem bonorum distrahere  
 sed solum commoditatem durante vita in-  
 uestiti. Aut † emphyteusis est transitoria,  
 ad hæredes extraneos, & creditores pos-  
 sunt proprietatem bonorum distrahere, &  
 Ecclesia tenetur illos inuestire iuxta for-  
 mam antiquarum inuestiturarum, qui se-  
 cundus est casus noster cum ex supra dedu-  
 ctis huiusmodi emphyteusis sit transitoria  
 18 ad hæredes extraneos, † & per ultimum  
 inuestitum bona fuerint assignata credito-  
 ribus, & idem dicit *Mandellus in cons. 28. n.*  
*5. & seq. & Caldas de iure emphyteutico lib. 4.*  
*cap. 20. nu. 7.* & ante hos omnes *Salic.* sanè  
 intellectus in *auth. ei qui iurat. nu. 46. vers.*  
*30. videndum est C. de bonis auctoritate indic.*  
*possid. quem,* & si reprehendat *Alex in l. si*  
*finita S. si de vestigalibus nu. 17. vers. item*  
*in quantum Salicet ff. de damn. infect.* quasi  
 hoc sit contra mentem *Bartol. & scriben-*  
*tium in d. S. si de vestigalibus,* tamen dictum  
 19 † *Saliceti* est intelligendum, vel quando  
 emphyteusis fuit concessa cum pacto: quod  
 possit hypothecari, vel quando est transi-  
 toria ad hæredes extraneos, ut dicit *Corbu-*  
*lus de causa priuationis ob lineam finitam li-*  
 10 *mit. 19. nu. 2.* & ita † etiam est intelligen-  
 dus *Grat. in cons. 133. nu. 10. vol. 1.*

Ex quibus utraque parte informante  
 conclusum bona emphyteotica, de quibus  
 agitur fuisse transitoria ad hæredes extra-  
 neos, & propterea creditores Virgilij vl-  
 timo loco inuestiti, posse illorum proprie-  
 tatem distrahere, & Ecclesiam teneri in-  
 uestire possessores iuxta formam antiqua-  
 rum inuestiturarum &c.

REVERENDISS. P. D. V R G E L L E N.

Meliuitana Pecuniaria.

Die Mercurij 29. Maii 1630.

A R G V M E N T V M.

Apoca priuata trino teste subscripta, quam-  
 vim habeat, & in ea, licet quando non ex-  
 primitur causa, non substineatur, tamen  
 ut hoc cesset, quid sufficiat.

- 1 *Lesio est fundamentum restitutionis in inte-*  
*grum.*
- 2 *Apoca priuata trino teste munira etiam in*  
*concurso publici instrumenti probat ante-*  
*rioritatem crediti de tempore eius data.*
- 3 *Potior qui est in sorte, est etiam potior in*  
*fructibus.*
- 4 *Quod præsertim procedit, quando illi sunt*  
*promissi ab eodem sortis debitore.*
- 5 *Apoca priuata non probat, dum in ea causa*  
*non exprimitur.*  
In Apoca priuata verba illa, per ogni resto,  
e saldo de' conti, an habeantur pro causa,  
nu. 5. & nu. 9.
- 6 *In Apoca priuata si non sit impressa causa,*  
*sufficit aliunde probari eam præcessisse*  
*etiam coniecturalem.*
- 7 *Apoca priuata censetur emanata ex causa*  
*qua præcessit.*
- 8 *Text. in l. cum de indebito S. fin. ff. de pro-*  
*bat. quando intret.*
- 10 *Calculo standum est, nisi error probetur.*
- 11 *Alex. in cons. 3. nu. 1. vol. 2. declaratur.*
- 12 *Insinuationis defectus tollitur per iuramen-*  
*tum.*
- 13 *Iuramentum nihil operatur in præiudicium*  
*tertij.*
- 14 *Solutione eius, quod debetur tollitur omnis*  
*obligatio.*
- 15 *Fideiussor sine cessione iurium agere non po-*  
*test contra principalem.*
- 16 *Confessio debitoris non probat anteriori-*  
*tatem in præiudicium anteriorum credito-*  
*rum.*
- 17 *Salarium non conuentum, non debetur,*  
*maximè ei, qui non est solitus locare ope-*  
*ras suas.*

D E C I S I O C C C L X X X I I.

**I**N concursu creditorum spolijs Fratris  
 Antonij Martelli Prioris Messanæ Flo-  
 rentiæ habito, fuit per assembleam Reli-  
 gionis Hierosolymitanæ facta graduatio, &  
 in ea fuit primo loco graduatus Vincentius  
 Martellus pro credito scut: 5000. sortis prin-  
 cipalis, & interesse promissi quinq; pro cete-  
 nario, sed deinde Ioannes præterdicens de  
 dicto Vincentio præferendam esse pro qui-  
 busdam assertis creditis, obtinuit Melitæ  
 duas sententias fauorabiles contra dictum  
 Vincentium, quæ fuerunt reuocatae per In-  
 quisitorem dictæ Insulæ Iudicem delega-  
 tum qui declarauit Vincentium, seu eius  
 hæredes præferendos esse, cuius senten-  
 tia



tia cum transferit in iudicatum ob non interpositam appellationem, Ioannes præfatus obtinuit mihi committi causam restitutionis in integrum, quam hodie proposui, & fuit resolutum non constare de causis restitutionis, ratio resolutionis fuit, quia cum sententia dicti Inquisitoris fuerit iusta cessat læsio, quæ est fundamentum restitutionis, l. nam, & postea S. si minor ff. de iur. iur. Abb. in cap. ex literis nu. 5. de restit. in integr. Rot. dec. 1. eod. tit. in nou. & dec. 731. nu. 1. p. 2. rec. & dec. 194. nu. 2. apud Card. Cavalet.

De iustitia autem dictæ sententiæ constat, dum apparet de bono iure Vincentij, & de malo iure Ioannis. De bono iure Vincentij constat, quia eius creditum dictorum scut. 5000. probatur ex apoca priuata trimo teste munita, facta de anno 1599. quæ etiam in concursu cuiuslibet publici instrumenti probat anterioritatem crediti de tempore eius datæ, l. scripturas C. qui pot. in pignor. Abb. in cap. 2. n. 5. & 7. de fid. instr. Gabr. concl. 10. nu. 1. de probat. Caput. dec. 112. par. 3. etiam quoad interesse, quia qui est potior in sorte, est etiam potior in fructibus leg. lucius ff. de usur latè Alexand. in l. si cum dotem S. fin. autem in sa. uissimo ff. sol. matrimonio, & Ofsch. dec. 129. nu. 11. & per tot. præsertim quando illi sunt & promissi ab eodem sortis debitore Seraph. dec. 481. nu. 5.

Neque obstat quod dicta apoca priuata non probet, dum in ea causa non exprimitur cap. si cautio de fid. instr. nec pro causa haberi illa verba per ogni resto, e saldo de conti &c. Alex. conf. 3. nu. 1. cum seq. lib. 2. quia respondetur. Primo sufficere & aliunde probari aliquam causam præcessisse etiâ coniecturalem, Abb. in d. cap. si cautio col. 3. nu. 2. & ibi Felin. nu. 13. Fanucc. de inuent. par. 5. nu. 113. cum pluribus seq. prout in presenti benè probatur præcessisse, cum inter Vincentium, & Fratrem Antonium fuerint computa, & hinc inde data, & recepta præsertim ex quodam instrumento, in quo apparet, quod Vincentius prius soluerat Comitissæ de Martellis pro Fratre Antonio scut. 3500. itaut ex dicta & causa præcedenti censeatur dicta apoca emanata argumento, text. in l. si quis ex argentario, S. si initium ff. de eden. & in his terminis per d. text. in d. S. si initium, Io. Andr. in addit. addit. ad specul. in tit. de deposit. super rubr. Iacob. de S. Georg. in l. 1. nu. 27. ff. de in integr. restit. accedente maximè quod Ioannes visus fuit hoc creditum confiteri

in libello per eum Melitæ porrecto, itaut ex dicta confessione, iunctis alijs supradictis intrare videatur dispositio, text. in l. cum de indebito S. fin. ff. de probat.

Secundo respondetur di dicta scriptura contineri, & fuisse expressam & sufficientem causâ in illis verbis, ibi, per ogni resto, e saldo de conti fra di loro sino à questo giorno saldo d'accordo, &c. iuxta text. in d. l. si quis ex argentarijs S. rationem ff. de eden. & in puncto Salicet in l. unica nu. 6. vers. sed iuxta prædicta quæros C. de confess. Alex. conf. 83. nu. 5. vers. 2. autem instrumentum lib. 1. & conf. 141. nu. 40. lib. 6. & ratio est, quia calculo standum est, nisi error probetur l. 1. C. de error. calcul. & satis est, quod causa sit actu potens, & conueniens persuasivè tantum, licet non concludat obligationem perneceffe per doctor. Bald. in l. generaliter in 4. qu. n. 22. C. de non num. pecc.

Ex quibus non obstat supradictum & conf. 3. Alex. l. 1. vol. 2. quia loquitur in casu multum diuerso, nempe quando instrumentum debiti se infert ad instrumentum cõputorum, de quo non apparet. & sic in terminis Auth. si quis in aliquo C. de eden. & l. in testam. quidâ ff. de condit. & demonstr. quod propterea non applicatur, prout nec pariter, quod hæredes Martelli habuerint bona patrimonialia Fratris Antonij, & quod ex eis fuerint satisfacti de dicto credito, quia cum illa habuisse constet vigore denominationis præcedentis, cum licentia Magni Magistri, atque ideo in dictis bonis habeant titulum separatum non potest dici, quod inde fuerint satisfacti de credito, de quo agitur Bart. Bald. & Salic. in l. si quidem C. de transact. contra quam denominationem & cum fuerit iuramento roborata, non potest obijci defectus insinuationis, Io. Andr. in addit. ad specul. tit. de instrum. edit. S. porro in addit. incip. de prædijjs vers. sed quid renuntians, Aym. conf. 118. Gabr. de donat. concl. 1. nu. 72. Mancin. de iuram. p. 4. eff. 19. Rota dec. 165. nu. 2. in fin. par. 1. recent. ubi aliæ allegantur, nec etiam quod dictum iuramentum nihil operetur in tertij præiudicium cap. cum contingat in fin. de iur. iur. Bart. in l. Titia S. ilmpertator. ff. de leg. 2. quia tollitur ex eisdem cum credita Ioannis non probentur anteriora dicta donatione.

De malo autem iure Ioannis, apparet ex singulari denominatione partitarum sui crediti, quæ aut apparent solutæ, aut posteriores credito dictorum hæredum, quandoquidem partita scutorum 400. quæ de



anno 1585. fuerunt mutuata Fratri Antonio, à Iacobo Patre Ioannis, apparet soluta ipsi Ioanni ex publico instrumento con-

14 facto de anno 1609. solutione ꝛ autem, sublata fuit omnis obligatio, l. 1 ff. de solut. cum vulg. partita scutorum 1850. debita DD. de Medices vltra quod non apparet in qua quantitate fuerit ab ipso Ioanne dictis de Medices soluta, ꝛ nec quod habeat ab illis cessionem, sine qua agere non potest l. cum alter. ubi glos. Bart. & Bald. C. de fideiuss. Roncheg. in l. reos in princ. nu. 54. & 55. de duobus reis, Magon. decif. Floren. 94. nu. 11. cessat difficultas, quia non apparet, quod creditum dictæ partitæ sit antequam creditum dictorum hæredum, nisi ex enunciativa de qua in instrumento concordie initæ inter dictos de Medices, & Fratrem

16 Antonium de anno 1618. ꝛ quæ non probat anterioritatem in præiudicium aliorum creditorum l. 1. S. si mutuam, vers. planè, ff. si quid in fraud. patr. Castr. in l. Scia municipij, ff. ad Velleian. Nat. conf. 438. num. 9: circa medium Rolan. conf. 185. num. 7. lib. 2. Rota dec. 460. nu. 1. par. 1. recent.

17 Creditum Salarij ratione famulatu, ꝛ vltra quod non fuit conuentum, nec apparet quod Ioannes esset solitus inseruire pro famulo, quod ideo non debetur, Alexand. conf. 109. per tot. lib. 6. Natta conf. 376. n. 3. & 6. Granut. Theorem. 12. nu. 9. Put. dec. 45. lib. 1. in correct. Rota in Toletana Salery 8. Nouemb. 1621. coram bo. me. Vbaldo & in Romana Pecuniaria 14. Decemb. 1628. coram Reuerendiss. D. meo Decano. In omnem casu salarium probatur solutum mediante donatione scut. 3000. effectum sortita facta per Fratrem Antonium de anno 1611. in remunerationem (vt cantat) seruitiorum & laborum, quæ dictus Ioannes ei præstitit, ex qua donatione mercedem satis ampliam consecutus fuit.

Et demum creditum alterius donationis scut. bis mille est de anno 1612. & sic posterius credito dictorum hæredum, quod propterea non obstat.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. Q V E I P O,

Romana Dotis, seu Saluiani.

Die Lune 3. Iunij 1630.

ARGVMENTVM.

Viduae fructus lucris dotalis, & interesse dotalis, à quo tempore debeantur, & an pro eis competat hypotheca, sicuti competit pro dote.

### S V M M A R I V M:

- 1 Fructus lucris dotalis, & interesse dotalis debetur à die interpellationis iudicialis, & qualiter fiat secundum Statutum Vrbis lib. 1. cap. 136.
- 2 Fructus de iure communi veniebant in restitutionem dotis consistentis in rebus immobilibus.
- 3 Et quando consistebat in rebus mobilibus, idem dispositum erat.
- 4 Dotis fructus, & interesse an debeantur, quando dos consistit in pecunia, & mulier non habet alia bona, unde se alat.
- 5 Fructus, & interesse dotis debentur propter damnum emergens, quod ex inopia, & aliorum carentia resultat.
- 6 Dotis fructus, & interesse taxantur per Statutum attentum communi Provincia usque.
- 7 Vidua interesse non soluta dotis, ratione lucris cessantis, vel damni emergentis, debetur amplius nu. 14.
- 8 Lucris dotalis interesse debetur.
- 9 Hypotheca dotalis competit viduæ pro interesse retardata solutionis, & nu. 11.
- 10 Hypotheca pro sorte principali competens, pro usuris eiusdem sortis etiam competit.
- 12 Hypotheca dotalis pro interesse etiam competit, ubi non adest nisi tacita hypotheca legalis.
- 13 Hypotheca competit viduæ etiam pro lucro dotis.
- 15 Fructus dotis quando peti possunt iure actionis, tunc etiam separatim à iudicio principali dotis peti possunt.

### DECISIO CCCLXXXIII.

CVM D. Domitillæ immissio in possessionem ex Saluiano pro restitutione dotis data fuisset, & de fructibus, & interesse dotalis, & lucris dotalis dubitaretur, & an pro illis, eorum denique pignorum daretur retentio super bonis D. Iulii Balleonæ, in vim facultatis ab ipsa Adriano filio concessæ hypothecatis, Dominus placuit respondere lucrum, & interesse deberi à die interpellationis iudicialis, iuxta taxationem Statuti, cap. 137. lib. 1. & pro illis retentionem competere. Nam de iure ꝛ communi dote in rebus immobilibus consistente omnimodè in restitutionem fructus



- fructus veniebant, leg. *in l. unica S. exactio C. de rei uxore actio* & quando consistebant & in rebus mobilibus fructiferis idem dispositum esse per text. in *l. unica S. fructibus. leg. diuortio S. interdum ff. solut. matrimon. & ibi notarunt Bart. & DD. et Barbosa nu. 1. Coras lib. 5. Miscell. cap. 6. & complures relati, Gomez. in l. 50. Tauri. nu. 58.*
- 4 Circa fructus, & interesse & dotis in pecunia consistente controuersum est inter DD. an fructus, & interesse debeantur viduæ, & in casu quod ipsa sit pauper, neque habeat alia bona, unde possit alimenta percipere, vt præsumitur in *l. Quintus Murius ff. de donat. inter vir. et uxore. Palazios Rinos in rep. rubr. S. 60. num. 19. Alciat. de præsumpt. reg. tertia præsumpt. 26. n. 1. Barbosa. in l. c. ius nu. 12. ff. solut. matrimon. sine*
- 5 controuersia receptum est & alimentorum causa fructus, & interesse deberi propter damnum emergens, quod ex inopia, & alimentorum carentia resultat, vt considerat Card. in clem. 1. nu. 8. de usur. Couar. lib. 3. var. cap. 1. nu. 3. vers. 6. Nannar. in cap. si feneraberis 14. qu. 3. nu. 67. Thes. dec. 43. nu. 4. Anton. Gomez. ubi supra in d. nu. 48. Pinell. in l. ult. nu. 6. C. de bon. mater. et complures relati. Matiens. in l. 3. glos. 2. num. 19. Surd. cons. 194. nu. 5. Qua ratione huiusmodi interesse per statutum taxari consuevit, vel
- 6 per lucrum cessans & attento communi Prouinciae vsu, propter facilem, & frequentissimam annuorum reddituum, vel locorum montium emptionem, & quamlibet in harum rationem huiusmodi statuta sustineri docent Cardin. ubi supra Bald. in l. ult. S. præterea C. de iur. dot. Palazios Rinos in c. per vestras octauo nu. 4. Couar. in d. nu. 3. vers. septimo & hac consideratione ratione
- 7 lucri cessantis, vel damni & emergentis, viduæ non solutæ dotis interesse deberi communiter receptum est, ex Couar. vt supra. Velasq. consult. 8. nu. 4. Franch. dec. 217. Molin. de primog. lib. 4. cap. 5. numer. 5. Thesaur. d. dec. 43. nu. 4. Sol. lib. 6. de iust. & iure qu. 1. art. 2. Facchin. contr. 2. in princip. ex nu. 39. ff. solut. matr. Carz. de exped. cap. 8. ex nu. 34. Rot. coram Mani. dec. 171. nu. 3. & cor. Greg. dec. 204. nu. 28.
- 8 Et quod lucri dotalis & interesse debeatur tenet complur. relati Grammat. dec. 103. nu. 98. Thesaur. dec. 45. Corn. cons. 240. lib. 3. Rota dec. 259. nu. octauo par. 4. diuers. & 246. nu. 1. par. 2. recent. & coram Reu. Decano dec. 244. per tot. & in Romana fructuum dotis propter nuptias 31. Ianuarij 1601. coram Iusto, ubi quod ita passim seruatur,
- 9 quod autem pro interesse & retardatæ solutionis dotis viduæ hypotheca dotalis competat, docet text. expressus in *l. Iulius ff. qui pot. in pign. habeant*, ubi traditur hypothecam pro sorte competens pro vxoris
- 10 eiusdem & sortis cum eadem relatione accommodari, & ibi notarunt Bart. Bald. & Alber. & in hypotheca expressa pro dote,
- 11 & interesse sine controuersia & receptum esse docent, Rip. in l. priuilegia num. 15. de priuileg. credit. Franc. Marc. dec. 921. num. 3. idem tamen admittendum esse, ubi non,
- 12 adest nisi tacita hypotheca & legalis, vt etiam pro dotis interesse competat cum eodem iure prælationis, & retentionis, docuit Bart. in l. si cum dote S. si autem num. 6. et 7. ff. solut. matrim. Negus. de pignor. 5. p. qu. 5. nu. 10. cum seq. Burs. cons. 103. ex nu. 11. Surd. dec. 240. num. 15. Rodriq. de ann. reddit. lib. 3. qu. 7. nu. 70. per tot.
- 13 Et quod hypotheca & competat etiam pro lucro dotis, probat text. in auth. de quaesit. dot. S. 1. l. etiam, et ibi not. Bald. et Bart. C. de iur. dot. et late trad. Ias. in rubr. nu. 40. ff. solut. matrimonio Thesaur. dec. 45. nu. 30. Vincent. de Franch. dec. 182. nu. 2. Negus. de pignor. 2. part. membr. nu. 46. Vasq. in opusculo in tract. de pignor. cap. 3. S. 1. n. 6. Rodriq. de ann. red. lib. 3. qu. 7. nu. 54. vers. amplia 2. & complur. relati. Castill. l. 3. contr. c. 4. ex nu. 30. Couar. in c. quamuis pactum 2. par. S. 1. nu. 9. & lib. 1. variar. c. 7. in princ. Anton. Gomez. in leg. 52. Tauri nu. 41. Gregor. Lopez in l. 17. tit. 11. par. 4. glos. 6. Suarez in leg. 1. lib. 3. fori tit. de ... & Vbald. n. 59. Barbosa. in l. 1. par. 6. nu. 16. ff. solut. matrim. etiam si de eo non fuerit expresse facta mentio, vt dixit Rota coram. Reu. Decano dec. 244. per tot.
- 14 Quod procedere dixerunt DD. etiam si in principali iudicio dotis interesse non fuisset petatum, quia licet si deberetur officio Iudicis mercenario haberet locum, reg. text. in l. 4. C. de poss. l. terminato C. de fruct. & lit. expen. quando vero iure actionis peti potest, vt nostro casu cum debeatur per statutum, atque ita conditione,
- 15 fex lege etiam separatim peti potest, vt not. DD. in d. l. Bald. nouell. tract. dot. 2. p. nu. 10. Rom. sen. cons. 184. nu. 56. lib. 1. Rot. d. dec. 259. n. 4. par. 1. diuers.
- Ad quam autem quantitatem, fructus, & lucrum ascendunt, DD. voluerunt particulariter videre.
- Et ita resolutum sola D. Domitilla informante D. Iulia sæpius citata, &c.



¶ Plures decisiones in hac causa annotavi supra ad decis. 17. quæ est in eadem causa.

EMIN. ET REV. D. CARD. VEROSPPIO.

Florentina Canonicatus.

Die Luna 3. Iunij 1630.

### ARGUMENTVM.

Ius patronatus de iure potius præsumitur hereditarium, quam gentilitium, & qualiter probetur, quod sit hereditarium, Actuum pluralitas, quando præsumatur. Hæres grauatus potest alienare bona subiecta restitutioni in extraneos eo viuentē.

### SVMMARIVM.

- 1 Necessitas instituendi cessat in transuersalibus.
- 2 In iure patronatus hereditario viuentē patre, patronus simul filius esse non potest.
- 3 In iure patronatus, qualiter gentilitia qualitas probetur.
- 4 Testator, quando præsumatur, prius fecisse aliud testamentum.
- 5 Actuum pluralitas præsumitur, ubicumque sub diuersa forma apparent celebrati.
- 6 Diuisio bonorum facta in præiudicium vocatorum, an sustineatur.
- 7 Alienatio ex causa diuisionis permissa est inter cohæredes per fideicommissum grauatos.
- 8 Alienatio facta in extraneos ab hæredibus grauatis, sustinetur eis viuētibz, cum in hoc tempore non possit considerari aliquod præiudicium vocatorum. Cum, & præcedere possint, vel quando-cumque consentire, num. 8.
- 9 Propter Apoplexiæ morbum, quis ad sacros Ordines promoueri non potest.
- 10 Beneficiorum resignatio intra tres menses debet publicari.
- 11 Præsentatio an effectus fuerit sortita non est inspiciendum, quando deducitur, ut appareat quid in iure patronatus fuerit per patronos obseruatum, & num. 12.

### DECISIO CCCLXXXIV.

**D**VABVS decisionibus \* firmarunt Domini coram me, qualitatē huius patronatus hereditariam, cum causa inter patronos ageretur, reuocata decisione R. P. D. bo. mem. Buratti, in qua cum su-

per hoc eodem patronatu dubitaretur inter præsentatos, probationes tunc datæ, visæ fuerant concludere potius contrariam qualitatem gentilitiam: fundamentū posteriorum resolutionu illud fuit, quod obseruantia, quæ pro qualitate gentilitia deducebatur, verè concludere non poterat cum præter contrariam iuris præsumptionem, ipsidem, qui tanquam ex familia de Puccijs dicebatur præsentasse, essent etiam hæredes Cardin. Laurentij de Puccis, apud quem primum in eadem familia probatur fuisse hunc patronatum. Imò non nisi tanquam ipsius Cardinalis hæredes præsentassent. Hoc vltimum decisionis fundamentū coeperunt controuertere Domini de venturis, qui contrariam qualitatem gentilitiam defendebant, & cum tertio audiri obtinuissent super qualitate huius patronatus, proposui hodie dubium, an esset recedendum à decisis; quod Domini negatiuè resolverunt.

Nouæ huic disputationi occasionem dedit testamentum, quod nouissima, & post resolutiones facta exhibitum fuit à Venturis, in quo cum Cardinalis vocasset, qui aliàs sibi ab intestato successissent, petebant tolli responsiones datas in vtraque decisione, vt filij, & nepotes licet in gradu posteriores vocati simul censerentur ex testamento Cardinalis, in quo tanquam transuersali non ꝑ cadebat necessitas instituendi, cum secundum formam successionis intestate patruis, & patre superstitebus ius aliquod habere filij, aut nepotes non potuissent, S. 1. auth. de hered. ab intestat. venient. Auth. de success. C. de suis, & legitimis. Atque ita præsentationes, in quibus simul concurrerunt sustineri non possent, nisi tanquam facta in capita, atque vt de patronatu ꝑ gentilitio cum in patronatu hereditario viuentē patre patronus simul filius esse non poterat, Calderin. cons. 9. de iure patronat. Federic. de sen. cons. 111. num. 9. versic. præterea si filius, Verall. decis. 284. num. 2. par. 1. & 131. num. 3. par. 2. sicut hoc argumentum ad probationem ꝑ qualitatis gentilitiæ vsa fuit Rota in Florentina da Riccio 10. Maij 1630 coram Card. Lancellotto, eamque sequuta fuit decis. facta in hac causa coram bone memoria Buratto 25. Maij 1616.

Verum hoc argumentum ex testamento Cardinalis id solum concludebat, vt in successione ex forma eiusdem testamenti ipsius Cardinalis hæreditas proximioribus & anterioribus in gradu deferretur. Eius verò



verò diuisionis, quæ apud eiusdem Cardinalis hæredes semper seruata fuit, non solum mentio aliqua non fiebat in eodem testamento, sed ex forma succedendi in eo data, eadem diuisio subsistere non poterat, cum ex stipite Alexandri cum Antonio Cardinali Pistorien. & Raphaele admitteretur Ioannes Paulus nepos, & vnà cum Roberto patre Innottus, & Pandulphus ex stipite eiusdem Roberti. Vnde horum alterū ex his necessariò, & omnino sequebatur. Vel quod aliud testamentum supponendū esset, & quidem diuersum à primo, dum, præter temporis diuturnitatem, quæ inter hoc testamentum, & mortem Cardinalis intercesserat alio modo, & forma, quam in eodem & testamento disponderetur, probabatur possessam fuisse Cardinalis hæreditatem, *glos. in leg. omnium, C. de testam. Decian. conf. 55. num. 35. Menoch. præsumpt. 15. lib. 6. num. 21. Maschard. de probat. conclus. 1174. num. 38. Rot. in Regien. iurispatronatus 11. Majj 1623. coram Domino meo Pirouano, si cum generatim, & vniuersè hæc actuum,*  
 5 pluralitas præsumitur & vbicunque subdiuersa forma appareant celebrati, *Bald. in c. cum Ioannes Eremita 10. num. 4. Felin. nu. 8. de fid. instrum. Menoch. dist. præsumpt. 15. lib. 6. num. 15. Rota in Nepefina intela. 11. Majj 1619. coram Card. Verospio. Vel cum ijdem, qui fuerunt Cardinalis hæredes eiusdem, Cardinalis exhereditatem inter se partiti fuerint, & secum participes esse voluerint, quos aliàs exclusissent secundum formam successionis intestatæ, neque opus sit eodem testamento ad probationem, an simul cum suis maioribus filij, & nepotes succedere debuissent, si eo non obstante fuerunt ijdem nepotes admissi ad eam hæreditatem ab ijs, qui ex forma eiusdem testamenti erant hæredes Cardinalis, itaut ex utroque capite declararetur præsentatio tanquam de patronatu hæreditario.*

Neque hæc facta ideò dici poterant, vt solum eorundem filiorum, & nepotum consensus adhiberetur in diuisione, quæ facta fuit inter eosdem Cardinalis hæredes, vt cessaret inde dubitatio, an ex & eadem diuisione ipsis præiudicari potuerit, tanquam vocatis ex rationibus, quas ponit *Peregr. de fideicom. art. 52. num. 87. & art. 53. num. 61.* Hæc enim procedere possent, si solum eorum consensum appareret fuisse requisitum, non autem, tanquam in effectum participes, & cohæredes admissi fuissent, præterquam neque verum est, vt non potuerit fieri eadem diuisio & inter ipsos co-

hæredes sine consensu nepotum, aut filiorum, qui succedere siue in patruorum siue in patris sui portione debuissent, *leg. cum pater 79. S. hæreditatem, & ibi Cast. nu. 2. ff. de legat. 2. Peregrin. de fideicom. art. 40. nu. 36. Dec. conf. 511. num. 6.* Cum imò sustineatur alienatio, etiam quæ facta sit in extraneum, adeò & vt videntibus ijs, qui alienarunt considerari non possit præiudicium aliquod vocatorum, cum & præcedere possint, & quancunque consentire, *leg. seruum filij 46. S. si quis rei, leg. seruo legato 72. S. si testator, ff. de leg. 1. Peregr. eod. art. 40. num. 6. & 7. & art. 52. num. 6. Cast. in leg. filius familias, S. 11. num. 7. Rip. num. 47. ff. de leg. 1. Zanch. in lig. hæredes mei, S. cum ita nu. 405. ff. ad Trebell. Gabr. conf. 118. lib. 1. Surd. conf. 73. num. 72. & conf. 238. n. 9.*

Quod verò eadem diuisio, non autem testamentum effectum habuerit, cum probaretur ferè ex omnibus actibus, qui fieri inter eosdem hæredes contigerunt, in quibus vel retenta, & seruata semper fuit eadem forma, atque in laudo apparebat fuisse inter ipsos hæredes diuisam Cardinalis hæreditatem, vel facta fuit mentio eorundem stipitum, & portionum hæreditariarum, vel admissi fuerunt, qui aliàs non successissent secundum formam datam in testamento. Dixerunt tamen Domini, tolli omnes prorsus difficultates ex vltima præsentatione, quæ successit anno 1586. in qua præcisè, & ad vnguem seruata fuit eadem diuisio stipitum, & vocum, sicut in laudo diuisa fuerat Cardinalis hæreditas, cum sicut fuit in alijs omnibus decisionibus consideratum, posset hæc præsentatio inter cæteras ostendere hanc qualitatem, hæreditariam, tam ratione vltimi status, quàm quia ex ea stipite Alexandri interuenierat Robertus Ioannis Pauli, à quo immediate causam habent Lucretia, & Sibilla auctrices Dominorum de Venturis. Neque eadem præsentatio dici poterat successu caruisse, cum Petrus de Nasijs, qui ex ea Canonicatum obtinuerat propter & morbum apoplexiæ, & ex quo ad sacros ordines promoueri non potuit, resignare, coactus fuerit, hunc Canonicatum, & obtinuerit hac etiam de causa absolui à fructibus, quos indebitè perceperat, imò idem canonicatus fuerit alteri collatus, tanquam vacans à principio propter non publicatam resignationem (ex cuius resignationis causa idem Petrus prouisionem suam obtinuerat) intra & tres menses, iuxta Constitutionem Gregorij Decimiterrij, de publi-



publicandis resignationibus. Ea enim noua prouisione, vel sublatum fuit solum impedimentum inhabilitatis ipsius prouisi, & præsentationem patronorum Papa potius confirmauit per prouisionem, quæ nõ erat præsentationi contraria, vel adhuc non opus est videre, an ea præsentatio fuerit effectum sortita, cum illa deducatur ad effectum quasi possessionis, quo casu, ut ius ex ea præsentatione quasitum dici posset, opus esset probare, & eadem præsentatio executionem habuerit, sed tantum.

11 non opus est videre, an ea præsentatio fuerit effectum sortita, cum illa deducatur ad effectum quasi possessionis, quo casu, ut ius ex ea præsentatione quasitum dici posset, opus esset probare, & eadem præsentatio executionem habuerit, sed tantum.

12 ut ex ea appareat, quid in hoc patronatu fuerit per patronos obseruatum, ut benè, & in proposito distinxit Rota in Florentina Iurispatronatus de Ricafolis, 10. Martij 1603. & 11. Februarij 1604. coram Cardin. Lancelotto.

\* Idest sub diebus 14. Maij 1629. & 16. Ianuarij 1630. sunt supra decis. 336. et 384.

REVERENDISS. P. D. VRGELEN.

Cæsaraugustana Canonicatus.

Die Lune 10. Iunij 1630.

## ARGUMENTVM.

Subcollectorum beneficia sunt reseruata, & quid ad hoc requiratur.

## SVMMARIVM.

- 1 Beneficia subcollectorum sunt reseruata.
- 2 Subcollector Apostolicus ex quo probetur, ut quis sit.
- 3 Subcollector Apostolicus, quis constituitur per solam deputationem, etiam quod illam non viderit, nec receperit.
- 4 Iuramentum, quando est extraiudicialiter præstandum, in dubio præsumitur præstitum.
- 5 Subcollector unicus præsumitur, nisi contrarium probetur.
- 6 Subcollector primus per deputationem secundi remanet reuocatus.
- 7 Papa si condonet alicui beneficiorum aliquorum reseruationem, qua prouenit ratione mensis, hos non impedit, quin stante reseruacione ex alio capite collatio spectet ad Papam.
- 8 Papa non præsumitur velle sibi præiudicare in reseruacionibus.
- 9 Exceptio firmat regulam in non exceptuatis.
- 10 Vacatio beneficij per obitum dicitur consummata per prouisionem, cum supplicatione re-

gistrata, etiam non apprehensa possessione.

11 Beneficia eorum, qui decedunt in Curia sunt reseruata.

12 Triennalis possessor pacificus, si quis non sit, iuuari non potest allegat. Lap. 89.

13 Successor tenetur iustificare gratiam antecessoris.

14 Clericatus probatur ex litteris patentibus Ordinarii.

15 Beneficij valor potest probari per testes.

16 Obitus in mense reseruato, qualiter probatur.

## DECISIO CCCLXXXV.

**C**VM Canonicatus, de quo agitur, vacaret de mense Martij per obitum Hieronymi Fernandez de Heredia, in Ciuitate, & Diecesi Cæsaraugustana Subcollectoris Apostolici, de eo uti reseruato fuit à Sede Apostolica prouisus Hieronymus de Exea: à Capitulo verò Cæsaraugustano ad quod vigore Bullæ secularizationis Clementis Octauj spectat collatio Canonicatum vacantium in mensibus Martij, & Septembris, fuit prouisus, & in possessionem inmissus Petrus Hieronymus Martinez. Cum autem præfatus Hieronymus de Exea obierit in Curia, possessione nondum capta fuit ab eadem Sede de dicto Canonicatu prouisus Hieronymus Campanicus cum plena subrogatione in omnia iura dicti Hieronymi de Exea, qui propterea veniens tam ex vacatione per eius obitum quam Hieronymi de Heredia, obtinuit hodie disputari dubium, cui dictus Canonicatus debeat adiudicari, & fuit resolutum adiudicandum esse Hieronymo Campanico formanti: Quandoquidem aut vacatio per obitum Hieronymi de Heredia non fuit consumpta per prouisionem Hieronymi de Exea, & cum ille fuerit unicus Subcollector in Ciuitate, & Diecesi Cæsaraugustana, dictus Canonicatus est reseruatus per regulam quartam, hodie quinquagesimam, glos. 51. num. 67. & sequentibus & pluries decidit Rota, & distanter decis. 715. num. 5. parte prima, & decis. 252. num. primo, & sequentibus parte 2. cent. & in Licien. Canonicatus 26. Maij 1629. coram R. P. D. meo Durezzetto, & nuper in Cremonen. Canonicatus 14. Ianuarij, & 17. Aprilis presentis anni coram me.

Quod verò Hieronymus de Heredia fuerit Subcollector à Apostolico, apparet ex litteris patentibus Illustrissimi Nuncij Hispani-



paniarum, Gonzal. ubi supra, Rota dicta de-  
 cis. 252. num. 3. Et licet non requiratur  
 quod Subcollectoriam acceptauerit aut  
 3 exercuerit, † sed sufficiat sola deputatio,  
 etiam quod illam non viderit nec receperit,  
 iuxta magis veram sententiam, Mandos. su-  
 per regul. ad reg. 4. quæst. 4. ubi rationem assi-  
 gnat Simon. de reservat. q. 33. num. 8. & seqq.  
 Aeneas de Falcon. de reservat. q. 3. princ. num.  
 16. CoKier super d. reg. 4. num. 20. quam Rota  
 tam antiqua, quam moderna sequitur, ut in  
 decif. 12. de præbend. in nou. Verall. decif. 141.  
 num. 2. par. 2. Put. decif. 329. num. 4. part. 2. in  
 correct. cum alijs in dicta Cremonen. Canonica-  
 tus coram me. Nihilominus quatenus ac-  
 ceptatio requireretur, prout requiri quan-  
 doque Rota dubitauit, ut habetur apud  
 Garz. de benef. part. 5. cap. primo, numer. 346.  
 benè probatur, ex quo dictus Hieronymus  
 Heredia vti Subcollector obtinuit exemp-  
 tionem à iurisdictione Illustrissimi Archie-  
 piscopi Cæsaraugustani, & dedit manda-  
 tum procuræ ad præstandum iuramentum  
 de fideliter exercendo, quæ circa nomen  
 Subcollectoris fieri non possunt, ut ad sē-  
 sum pater, & in simili fuit dictum in dicta  
 Cremonen. Canonatus coram me, quod iu-  
 4 ramentum, ultra quod cum soleat † extra-  
 iudicialiter præstari, præsumitur fuisse præ-  
 stitum, Crescent. decif. 2. de iur. iur. ad effe-  
 ctum reservationis non requiritur, sed so-  
 lum ad effectum exercitijs, Put. decif. 329:  
 lib. 2.

Quod pariter dictus Heredia fuerit Sub-  
 5 collector † vnicus, prout regula exposcit,  
 præsumitur, nisi contrarium probetur, ut  
 post Mandos. & alios Garz. de benef. par. 5. c.  
 1. num. 356. Rota decif. 515. num. 5. par. 1. rec.  
 & in dicta Cremonen. cor. me. & cessat diffi-  
 cultas tum quia in litteris deputationis  
 vnicus enūciatur, tum etiam quia quan-  
 do de tempore deputationis adfuisset alius  
 6 † Subcollector ille per deputationem se-  
 cundi censeretur reuocatus, ad leg. si quis,  
 §. Iulianus, ff. de procurat. & in puncto Bellen-  
 tin. in tract. de carit. subsid. qu. 209. in princ.  
 Mandos. ad reg. 4. q. 10. num. 2. Rota decif. 9. de  
 offic. deleg. in nou. & dicta decif. 715. num. 6. et  
 dicta decif. 252. num. 5. par. 2. recent.

Stante autem dicta reservatione ex ca-  
 pite Subcollectorie, quamuis dictus Ca-  
 nonicatus vacauerit in mense Martij, pro-  
 nissio, & collatio illius non spectat ad Capi-  
 tulum, sed ad Papam, nam prædicta Bul-  
 la secularizationis cui innititur Petrus à  
 Capitulo prouisus, indulget quidem Ca-  
 pitulo collationem beneficiorum vacantiū

in mensibus Martij, & Septembris: attamen non simpliciter, & absolutè, sed cum  
 clausula, *Dummodo dispositioni Apostolica*  
*reservata, vel ex generali reservatione affe-*  
 7 *ctu non fuerint*, & sic fuit condonata † Ca-  
 pitulo solum illa reservatio, quæ prouenit  
 ratione mensis, quæ non impedit quin stā-  
 te reservatione, ex alio capite collatio  
 spectet ad Papam, iuxta ea quæ tradit Gon-  
 zal. ad reg. 8. glos. 45. §. 1. num. 67. & dixit  
 Rota in Colimbrien. Canonatus 24. May  
 1599. coram bo. me. Card. Millino.

Neque obstat si dicatur, quod cum d.  
 clausula *Dummodo &c.* in Bulla seculariza-  
 tionis sit apposta immediatè post faculta-  
 tem conferendi concessam Archiepiscopo  
 in mensibus Iunij, & Decembris, ad illam  
 solum sit referenda, non autem ad dictam  
 facultatem datam Capitulo, quæ præces-  
 serat, quia ex serie, & contextura verbo-  
 rum, iuxta eorum naturalem sensum, ut  
 DD. videbatur, ad utramque facultatem re-  
 fertur, maximè cum sit in fine apposta, &  
 nulla disparitatis ratio assignari possit, quare  
 Papa voluerit pinguiorem collationem,  
 Capitulo, quam Archiepiscopo concede-  
 8 re, nec quod † sibi voluerit in reservatio-  
 nibus præiudicare, in vno casu, & non in  
 alio *tel. in cap. nonnulli num. 7. de rescript.*  
*Sarnen. in præm. reg. 9. §. num. 2. Rot. decif.*  
*666. num. 8. par. 1. & dec. 569. num. 6. & 7. p.*  
*2. recent.* Quinimo clarè constare videtur  
 de contraria Papæ voluntate, dum infe-  
 rius in d. Bulla in vers. & nihilominus con-  
 ceditur Aragonum Regibus ius nominan-  
 di ad dignitates, & Canonatus vacantes  
 in quatuor mensibus, de quibus ibi etiam  
 quod alias dispositioni Apostolicæ essent  
 9 reservati, seu affecti, ita ut hæc † exceptio  
 quoad Regem firmet voluntatem Papæ in  
 contrarium quoad Canonicos, & capitu-  
 lum ex iuribus vulgatis.

Aut verò vacatio per obitum Herediæ  
 fuit consumpta der prouisionem cum sup-  
 10 plicatione † registrata Hieronymi de Exea,  
 etiam non apprehensa possessione, prout  
 verè consumpta videtur Rebuff. cons. 48. nu.  
 1. Paris. de resignat. lib. 10. q. 6. num. 54. Gon-  
 zal. ad reg. 8. glos. 15. §. 1. num. 33. & fuit di-  
 ctum in Legionen. Canonatus 10. Decembris  
 1627. coram R. P. D. meo Dunozeo, & in  
 11 hoc casu † reservatio est clarior ex quo  
 dictus Exea decessit in Curia cap. presenti.  
 de præben. in 6. Simonet. de reservat. q. 30. nu.  
 1. Gonzal. ad reg. 8. glos. 13. num. 47. & 68.  
 Rota decif. 17. de præben. in antiq. & multo mi-  
 nus potest intrare prætensio Capituli, quā-  
 uis



uis dictus Exea decesserit in mense Capituli, videlicet in mense Septembris, cum hæc reservatio sit expresse exceptuata in dicta Bulla secularizationis.

Neque obstat si dicatur quod quatenus Hieronymus Compan prætendat vacationem ex persona Hieronymi de Exea, dum hic non fuit triennalis possessor & pacificus, non possit ille iuari allegatione *Lap. 89. de qua etiam Cassad. decis. 2. in fin. de caus. poss. & propr. sed teneatur gratiam dicti Hieronymi & de Exea, iustificare Rebuff. in tit. de subrog. num. 15. & super concord. tit. de mand. Apost. S. declarantes in verb. Successores circa fin. in vers. in super subrogatos, Aegid. dec. 112. Cassad. d. decis. 2. & fuit sæpissimè resolutum, quia ultra quod ex supradictis gratia dicti Hieronymi de Exea videtur satis iustificata, cessat penitus, cū Hieronymus Compan sit in iuribus utriusque subrogatus, & possit venire independenter, ex vna aut altera vacatione, ita, si vacatio Hieronymi de Heredia non fuit consumpta per prouisionem Hieronymi de Exea, quando illa non esset iustificata possit ex integro venire ex vacatione per obitum Hieronymi de Heredia, ex dicta reservatione ratione Subcollectoris.*

In reliquis autem gratia Hieronymi Compan visa fuit Dominis in omnibus iustificata, nam illius Clericatus probatur ex litteris & patentibus Ordinarij, *cap. 2. ubi Abb. in primo notab. de Cleric. Peregr. Grammat. dec. 81. Rot. dec. 16. de probat. in antiq. & in Neocæsaren. Parochialis 16. Ianuarij proximè præteriti coram me. Quod sit oriundus ex Diocesi Cæsaraugustana, & quod valor Canonatus non excedat ducatos 24. & computatis distributionibus & ducatos 500. ex testibus desuper examinatis, Gregor. XV. dec. 135. num. 2. & dec. 38. num. 3. & in Maioricen. beneficij 3. præsentis mensis coram R. P. D. meo Merlino. Præsentia eiusdem in Curia ex iisdem testibus. Et demum quod Hieronymus de Exea obierit in & mense Septembris in Curia, probatur ex partita libri defunctorum per tenorem extracta, *Imol. cons. 110. in fin. Rota decis. 605. num. 4. par. 2. recent. & decis. 72. apud Greg. XV. & fuit sæpi us firmatum.**

Et ita &c.

¶ *Infra in eadem causa adeest alia decisio sub die 1. Iulij 1630. est decisio 400.*

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Montis Falisci pensionis.

Die Lune 3. Iulij 1630.

## ARGUMENTVM.

Conuentiones super beneficio ecclesiastico, quando sint millæ, & improbæ absque beneplacito Apostolico.

## SVMMARIVM.

- 1 Conuentiones super beneficio ecclesiastico pro augmento pensionis soluendo & ad fauorem eius, qui non est in lite, & cum onere perpetuo Commenda, semper sunt inualide, & improbæ absque beneplacito Apostolico.
- 2 Prælatus regularis tantum potest imponere, aut reservare pensionem temporalem super beneficio manuali, & amouibili.
- 3 Ordinarius potest ex causa vtili Ecclesie, & pro bono pacis reservare pensiones.
- 4 Et in istis casibus non potest absolue pensiones reservare, sed strictè, & adequatè iuxta Canonum sanctiones, & n. 6.
- 5 Sismoniacæ pactio in beneficijs ecclesiasticis sola auctoritate Ordinarij purgari non potest.
- 7 Damnum considerari non potest in eo, qui tractat de lucro captando.
- 8 Ordinaria auctoritate, quis non potest obligari ad soluendum pensionis augmentum nouo pensionario.
- 9 Ordinarius potest reservare pensionem ad vitam pensionarij declarari num. 10.
- 11 Statuta confirmata à Papa cum decreto irritanti, & clausula sublata, non nisi eadem auctoritate tolli possunt.
- 12 Contractus celebratus sub conditione, ea non purificata, habetur pro non facto, & nullum potest producere effectum.

## DECISIO CCCLXXXVI.

**R**ESPONSVM fuit non deberi D. Equiti Lanfredutio argumentum pensionis de qua agitur.

Præcesserant enim lites vsque de anno 1601. super commenda Montis Falisci per obitum Fratris Bernardini Scaliæ Caput, tunc Prioris inter Fratrem Federicum Comitatum Vngariæ Priorem, & Fr. Tiberonatum Campolum Ballium S. Ioannis de mare Ciuitatis Neapolis, & Fr. Franciscum Lanfreditium Commendatorem.

Tu-



Turini, Faentia, & Palermi respectiue præ-  
tendentes præferri in assentione prædictæ  
Montis Falisci Commendæ, qui postmo-  
dum concordarunt sub beneplacito Sedis  
Apostolicæ, quatenus necessarium esset;  
ac etiam Magni Magistri, & linguæ Italiæ  
assensu, conuenientes inter cætera, quod  
Prior Campolus teneatur consentire re-  
seruationi, & seu vt dicit concordia, solu-  
re pensionem scutorum 130. auri in auro  
Fr. Francisco Lanfredutij nepoti Com-  
mendatoris Lanfredutij supradicti, decla-  
rando insuper quod eadem pensio ex tunc  
censeretur ad commodum prædicti Equi-  
tis Lanfredutij aucta ad scuta 300. si mi-  
lia, quando aliæ pensiones maiores, &  
prius super eadem Commenda Montis Fa-  
lisci constitutæ per cessum, aut decessum  
Equitum Aldobrandini, aut Scalix cessas-  
sent, vnde cum clarè appareant & conuen-  
tiones super beneficio Ecclesiastico pro  
augumento pensionis soluendo, & ad fa-  
uorem eius, qui non est in lite, ac cum  
onere perpetuo Commendæ, ille, semper  
absque beneplacito Papæ remanent inua-  
lidæ, & improbæ, *cap. cum pridem de pa-*  
*etis cap. constitutus cap. super de transf. Couar.*  
*var. lib. 1. cap. 5. num. 6 Felin. in cap. ad*  
*audientiam il. 2. num. 3 de rescript. Rebuff.*  
*de pacif. possiff. num. 120. Paris. de confid.*  
*q. 28. num. 120. Dec. conf. 141. num. 2. Garz.*  
*de benef. par. 1. cap. 5. nu. 343.*

Nou obstat, quod interuenerit bene-  
placitum Magni Magistri, & linguæ Ita-  
liæ, per quæ pensionis augmentum possit  
sustineri.

Nam si magnus Magister consideretur  
tanquam habens plenissimas facultates, &  
sufficientes pro imponendis, aut reseruan-  
dis pensionibus super Commendis, illæ  
ex stabilimentis non coliguntur, nec ex in-  
dultis Summorum Pontificum apparent.  
Vnde super regulæ sunt contra Magnum  
Magistrum, & linguam Italiæ, facultati-  
bus carentes.

Si verò habeatur tanquam Prælati  
regularis cum tamen ille possit tantum-  
modo imponere & aut reseruare pensionem  
temporalem super beneficio manuali, &  
amouibili ad fauorem sui Religiosi obe-  
dientiarij, *Abb. in cap. nisi essent num. 12. de*  
*prab. Mhed. loquens de Hospitalarijs S. Ioan-*  
*nis dec. 10. de caus. possess. & prop. Rota in*  
*Militen. hereditatis 28. Maij 1583. coram*  
*bo. mem. Card. Mantica in Troiana pens. 21.*  
*Iunij 1610. coram me, in præsentī faculta-*  
*tes deficiunt, ex quo pensio fuit reseruata*

perpetuò ad vitam Equitis Lanfredutij.

Demum si reputetur tamquam & Ordi-  
narius, aut compromissarius inter colli-  
gantes, qui ex causa vtili Ecclesiæ, & pro  
bono pacis potest pensiones reseruare, *Fel-*  
*lin. in cap. ad audientiam il. 2. num. 2. de re-*  
*script. Gig. de pens. q. 6. num. 2. Caccialup. de*  
*pensionib. q. 5. & 13. Nauar. de simonia conf.*  
*4. cum alijs per Garziam de benef. par. 1. cap.*  
*5. num. 295. & in prædictis casibus neque*  
*& etiam potuit absolutè pensiones reser-*  
*uare, sed strictè, & adequatè iuxta cano-*  
*num sanctiones.*

Nam si causa assumatur pro bono pacis  
conseruandæ inter Fratres, & Religiosos  
Equites, & prout hæc voica fuit in transa-  
ctione narrata, & approbata, cum reser-  
uatio huiusmodi pensionis non prouenerit  
motu proprio, vel ex officio & Magni Ma-  
gistri, sed ex partium conuentione, pactio  
illa tamquam simoniaca sola Ordinarij au-  
thoritate purgari non potuit, sed egebat  
Apostolica approbatione, *cap. nisi essent. de*  
*praben. ibi non quidem ex pactione par-*  
*tium, Rebuff. de pacific. possiff. nu. 122. Ana-*  
*nia in cap. ad audientiam nu. 3. de collus. de-*  
*ieg. Garzias eodem c. 5. nu. 340. & seq. Rota*  
*in Calaguritana. pens. 29. Maij 1595. coram*  
*bo. me. Penia, quæ registratur per eundem*  
*Garziam num. seq. 343. Mhed. dec. ult. de*  
*simonia.*

Præterea cum hæc eadem pensio non  
Equiti ex colligantibus fuerit reseruata,  
sed alteri non prætendenti, neque volenti  
assequi Commendam, nempe nepoti Com-  
mendatoris Lanfredutij, non etiam ad  
hunc casum & se extendit auctoritas Ordi-  
narij *Paris. de confid. q. 42. num. 29. cessare*  
*enim videtur causa, ob quam Ordinario*  
*vti compromissario indulgetur facultas re-*  
*seruandi colliganti pensionem, ne scili-*  
*cet in renunciatione proprii iuris nimium*  
*damnum sentiat colligans, quæ in tertio*  
*considerari non potest, qui tractat de lu-*  
*cro & acquirendo non autem de damno*  
*sentiendo, atque ita cum agatur magis de*  
*cessione iuris ad fauorem tertij, quàm de*  
*libera renunciatione, sola Ordinarij au-*  
*thoritas non sufficit. Sed Papæ necessaria*  
*est, Couar. var. lib. 1. cap. 5. Boer. decis. 2.*  
*num. 45. Paris. de resign. lib. 7. q. 13. nu.*  
*17. Garzias de benef. ead. pa. 1. cap. 5. num.*  
*341. Caputaq. decis. 326. par. 2.*

Et eo minus hæc Ordinaria auctoritas  
suffragari potest Equiti Lanfredutio ad  
sustinendum augmenti commodum, cum  
non agatur de præiudicio Prioris Corona-



ti in transactione comprehensi, sed Prioris  
 8 Gatinariæ, successoris in commenta Mon-  
 ris Falisci, † qui ordinaria auctoritate non  
 potuit obligari ad soluendum pensionis  
 augmentum nouo pensionario, *cap. nisi  
 essent de præben. Anchar. conf. 279. num. 1.  
 Dec. conf. 141. num. 4. & 436. num. 11. Fe-  
 lin. in cap. ad audientiam num. 2. de rescript.  
 Gig. de pens. q. 85. num. 1. & 11. Garzias de  
 benef. par. 1. cap. 5. num. 332. & quamuis*  
 9 multi etiam senserint Ordinarium † posse  
 pensionem reservare ad vitam pensionarij,  
 nempe *Gigas Felin. Caccialup. Gambar. &  
 alij relati per eundem Garz. num. 333. at-*  
 10 tamen id contigit ex causa necessaria, †  
 quæ importat vtilitatem Ecclesiæ, vel  
 quando renunciens, aut cedens esset infir-  
 mus, & ageretur de collitigante non au-  
 tem de tertio, qui sunt casus ponderati per  
*Felin. & Gigan. supra allegatos, in quibus  
 non versamur.*

Demum eadem ordinarij auctoritas in-  
 præsentī cessare videtur, vbi erat necessaria  
 derogatio minoris ætatis Equitis Lanfredu-  
 tij, ac non residentis cōuentualis carauana-  
 rum, & professionis, quæ conueniantur in  
 ipso instrumento concordie, & pro quibus  
 auctoritas Papæ necessaria est cum agatur  
 de transgressione canonis, & statutorum,  
 capitulique generalis confirmati à Papa,  
 cum decreto irritanti, & clausula sublata,  
 11 quæ non nisi eadem auctoritate tolli pos-  
 sunt *Felin. in d. cap. ad audientiam num. 2.  
 Gig. de pens. q. 5. in princ. Rebuff. de pacif.  
 possess. n. 131. Garz. eadem p. 1. cap. 5. n. 323.*

Quare cum fuerit concordatum sub be-  
 neplacito Sedis Apostolicæ, & agatur de  
 conditionibus, quæ partium consensu su-  
 stineri non possunt, omnino erat expedi-  
 dum beneplacitum, interim autem con-  
 cordia respectu contentorum in ea tam-  
 12 quam stipulata sub conditione, † ea non,  
 purificatæ habetur pro non facta, & nul-  
 lum potest producere effectum, *Mohed. dec.  
 1. de simon. Rota decif. 166. num. 5. par. 2.  
 recent. & in Galaguritana pensionis registra-  
 ta per d. Garziam ead. par. 1. cap. 5. num.  
 343. & plenissimè fuit comprobatum in  
 Romana, seu Terracinen. affectus 27. Ianuar.  
 1627. coram me.*

Et ita, &c.

REV. P. D. V R G E L L E N.

Illerden. Canonicatus.

Die Veneris 14. Iunij 1630.

# A R G V M E N T V M.

Sumpto ex Registro supplicationum, an fie-  
 tur, & nonnulla circa hanc materiam. No-  
 minare, quando quis debet aliquem ad  
 beneficium aliquod, tunc vt dicatur fa-  
 cta talis nominatio, quid sufficiat. Ta-  
 cens, quando dicatur consentire, & quan-  
 do non.

## S V M M A R I V M.

- 1 Supplicatio est attendenda, ita vt expeditio-  
 res non possint illam alterare.
- 2 Sumptum ex registro supplicationum iuxta  
 modernum usum, & stylum Curie facit  
 fidem.
- 3 Sumpto Bullarum datur fides, etiam secun-  
 dum usum antiquum.
- 4 Erroris præsumptio omnis, excluditur ex ge-  
 minatis scripturis.
- 5 Collatio beneficij, quando est actus iustitie,  
 tunc Papa facilius prouidet alicui.
- 6 Narrata in gratia, sunt iustificanda, alia  
 talis gratia corruit.
- 7 Verba quando sunt dubia, debent accipi in  
 in eum sensum, vt res, de qua agitur sub-  
 stineatur.
- 8 Iudicium dicitur esse fortuna.  
 Iudicium facit rem dubiam, & variam.
- 9 Interpretatio illa est amplectenda, quæ est  
 rationi conformis, & magis verisimilis.
- 10 Registrum supplicationum, & inde sumpta  
 debent reformari, iuxta originalem suppli-  
 cationem.
- 11 Instrumentum publicum discrepans à mat-  
 ce, seu Protocollo debet iuxta illud corrigi  
 & emendari.
- 12 Originali supplicationi statuitur, & non sumpto.
- 13 Transumpto supplicationis, quando non sit  
 adhibenda fides.
- 14 Dec. Pat. 230. lib. 3. & de 407. par. 1. in re-  
 cent. declarantur.
- 15 Sumpto ex registro supplicationis non cre-  
 ditur, quando agitur de canonizanda gra-  
 tia.
- 16 Narrata in supplicatione, debent iustificari  
 de tempore date.
- 17 Mandatum ad presentandum, donec à pro-  
 curatore acceptetur, & sequatur actualis  
 nominatio, continet in se implicitam nomi-  
 nationem.
- 18 Consensus alicuius, vbi non præstatur ob  
 publicum, sed priuatum fauorem, non de-  
 bet esse formalis, & sufficit, vt quandocum-  
 que, & quomodocumque præstetur, siue  
 antea, siue post.

Man-



- 19 *Mandatum ad nominandum, aliud est, & aliud nominatio.*  
*Mandatum de vendendo, non est venditio, num. 19.*
- 20 *Mandatum de vendendo uni, si quis dederit, potest tamen alij vendere, quousque per procuratorem fiat actualis venditio.*
- 21 *Mandatum ad nominandum habens, si nominet, non est necessarius alius consensus.*
- 22 *Glos. in cap. fin. de elect. in 6. declaratur.*
- 23 *In alternatiuis, sufficit alterum verificari.*
- 24 *Mandatum, si quis possit renocare, & illud non renocat, censetur manere in eadem voluntate.*
- 25 *Consensus nominationum, ubi præstetur.*
- 26 *Indicia sufficiunt ad aliquid probandum.*
- 27 *Pro validitate actus, & Notariorum, legalitate est presumendum.*
- 28 *Originali scriptura est standum, quando supra discordant.*
- 29 *Notarij Romanæ curiæ ex reformat. fel. rec. Pauli V. tenentur quolibet trimestre ligare instrumenta in suis protocollis.*
- 30 *Consensus est actus reiterabilis.*
- 31 *Consensus ad nominandum ubi controuertitur, probatur leuioribus probationibus, quando non agitur contra eum, de cuius consensu queritur.*
- 32 *Negatiua, quod aliquid non sit factum, non probatur ex eo, quod non reperitur.*
- 33 *Consensus formalis, ubi non requiritur, sufficit etiam, quod post actum interueniat, & fingitur ab initio interuenisse, & num. 34. & 36.*
- 35 *Terminus ad quem fit retrotractio, sufficit quod sit habilis in potentia, & nu. 37.*
- 38 *Possessio capta, lite pendente, est nulla, & attentata.*
- 39 *Lis nihil aliud est quam discordia iudicialis.*
- 40 *Qualitas narrata, de quo tempore debet iustificari.*
- 41 *Canonicus presens in Capitulo, & tacens ex quo ad illud vocatur ad approbandum, vel contradicendum resolutionibus Capitularibus, habetur pro consentiente.*
- 42 *Tacens non videtur consentire, dum sciebat, quod ius suum saluum erat.*
- 43 *Innoc. in c. 1. de his que sunt à maior. p. cap.*
- 44 *Tacens non dicitur consentire stante declaratione precedenti, vel subsequenti.*

DECISIO CCCLXXXVII.

**I**N Ecclesia Illerden. (in qua collatio, & prouisio Canonicatum cessantibus reservationibus, & affectionibus Aposto-

licis ad Ordinarium, & Capitulum ad nominationem tamen Canonici Turnarij spectare dicitur) vacauit de mense Septembris 1618. Canonicatus de quo agitur per obitum Petri Rosello, sed cum Simon, Cortes, & Gaspar Virgilius fuissent vigore Turni, in discordia nominati, nempe Simon ab Honuphrio Alentorn, Gaspar verò à Ioanne Paulo Mya Canonicis dictæ Ecclesiæ prætendentibus in Turno existere, Gaspar præfatus obtinuit de dicto Canonicatu à Papa prouideri, cum narratiua de qua infra, Et mota desuper lite, eaque in Rota introducta fuit disputatum coram bon. mem. Vbaldo, an dicta gratia esset iustificata, & sub 5. Iunij 1620. Domini responderunt, affirmatiuè, deinde sub 9. Decembris eiusdem anni responderunt negatiuè, & tandem die 29. Maij 1623. recedendo à secunda decisione, steterunt in decisio primo loco. Concessa autem Simoni noua audientia, perstiterunt hodie in dicta vltima decisione, & sic pro iustificatione gratiæ.

Non fuit quicquam dubitatum, nec dubitari potuit circa iustificationem narratiuæ Clericatus & originis ex Ciuitate Tarraconensi, nec valoris, & obtentorum, prout nec residentie in Curia, nec tandem quod Gaspar paruerit decreto, ut intra annum susceperet gradum Doctoratus, hæc enim omnia fuerunt bene iustificata ex iuribus, de quibus in summario primæ positionis, ac per Dominos approbata in dicta prima decisione in principio; sed tota difficultas reducebatur circa iustificationem narratiuæ in illa parte ibi, asserenti te ad Canonicatum, & præbendam præfatam à Ioanne Paulo Mya Canonico eiusdem Ecclesiæ in turno existere, nonnullis vero alijs turnum huiusmodi ad se spectare prætendentibus: in discordia prædicta nominatum fuisse in seu nobis nominari, quandoquidem pro parte Simonis, contra eius iustificationem tria opponebantur; primum non fuisse narratum quod Canonicus Ioannes in turno existere prætenderet, & sic quod existentia turni fuerit narrata per viam prætensionis, sed assertiuè, quod in turno existeret, & tamen non fuit iustificatum; secundum non esse verum, quod de tempore data gratiæ, nec antea Gaspar fuerit nominatus per Canonicum Ioannem, & tandem non verificari discordiam narratam, & de his fuit principaliter actum in dictis tribus decisionibus, sed quia hodie fuerunt per informantes plenius excitata, & per



& per Dominos examinata, erit etiam de eisdem plenius agendum.

- Quoad primum videlicet non fuisse narratum, quod Canonicus Ioannes in turno existere prætenderet, sed certitudinaliter quod in turno existeret, Simon se fundabat in quodam sumpto authentico supplicationis extracto ex registro secreto, vbi
- 1 legitur: in turno existente, supplicatio + autem attendi debet, ita vt non possint eam expeditores litterarum alterare *Abb. in c. 2. de treg. & pac. Paris. conf. 51. nu. 17. lib. 4. Rebuff. in prax. par. 3. in verb. datum num. 9. Mandas. super. reg. 27. qu. 15. n. 6. Gratian. discept. 548. nu. 28. cum seq. Caputaq. dec. 75. nu. 6. p. 1. & Rot. dec. 465. nu. 4. p. 2. recent. & non est dubium, quin iuxta vsum, &*
  - 2 stylum modernum Curie, sumptum ex registro supplicationum fidem faciat *Mandof. ad reg. de non iudic. iuxta formam supplicationis quest. 6. num. 2. Ald. ad decis. 28. de probat. in antiq. Crescent. decis. 2. de fid. instrument. Rota decis. 407. num. 2. & 3. par. 1. recent.*

- Et præterea quod lectura dictæ supplicationis in turno existente, &c. sit vera, non autem erronea confirmabat Simon ex pluribus, primo ex alio sumpto authentico Bullarum, ex registro Bullarum extracto, in quo pariter sic legitur Ioanne Paulo Mya in turno existente, cui Bullam
- 3 + sumpto ( quicquid sit de sumpto supplicationis ) fides datur etiam iuxta stylum antiquum, *Sarnen. ad d. reg. de non iudic. qu. 1. nu. 4. vers. hinc est Bellencin. de carit. subsid. qu. 113. Mandof. ibid. in d. qu. 6. n. 3. & Add. ad d. decis. Rot. 28. de probat. in antiq. item ex instrumento consensus reservationis pensionis, vbi etiam Gaspar feruit fuisse nominatum à Canonico Ioanne in turno existente, & tandem ex instrumento cuiusdam nominationis de eius persona, de qua infra factæ de anno 1619. & ex quadam fide extracta ex libro officialis per ebitum, in quibus habetur, nominationem Gasparis fuisse facta à Canonico Ioanne Turnario ex tot autem geminatis*
  - 4 scripturis + excluditur omnis erroris præsumptio ad *l. si mulier la seconda C. ad Vallei. Cuman. conf. 160. Paris. conf. 9. nu. 21. lib. 3. & Crauet. conf. 698. nu. 2.*

- Quod autem huiusmodi narratiua in turno existere, siue in turno existente, respiciat substantiam gratiæ: videtur clarum, quia si Gaspar fuit nominatus à Canonico Turnario, seu existente in turno, Papa
- 5 facilius + ei prouidit, cum collatio tunc sit

actus iustitiæ, *cap. ex frequentibus de instit. cap. si vero de iurepatr. Ferret. conf. 33. nu. 4. Garz. de benef. p. 5. cap. 8. nu. 85. Rot. decis. 80. nu. 3. par. 1. recent. & fuit dictum in Et. nen. beneficij 28. Iunij 1627. coram me. Si vero nominatus fuit à Canonico prætendente esse in turno, tunc collatio fuit de gratia cum Canonicus posset non esse in turno, & ideo Papa difficilior prouidisset, ergo dum non iustificatur Canonicum Ioannem fuisse in turno, prout fuit narratum gratia corrumpitur, *ex reg. text. in c. super litteris de rescript. Lap. alleg. 49. nu. 4. Menoch. de arbr. cas. 201. & Rot. decis. 150. & ibi Add. apud Greg. XV.**

Hæc difficultas fuit iam breuiter sublatam in dicta prima decisione in hac causa facta *vers. circa primum*. Sed hodie plenius ex facto remouetur, tam ex supplicatione originali, quam ex literis originalibus de super expeditis, in quibus leguntur hæc verba. Qui ad dictos Canonicatum, & præbendam, sic vt præfertur vacantes à deuoto vestro Ioanne Paulo Mya Canonico dictæ Ecclesiæ in Turno existere, nonnullis vero alijs turnum huiusmodi ad se spectare prætendentibus in discordia prædicta nominatus fuit, seu nominatur, & accedit quod ex visione dictæ supplicationis originalis apparet, quod manu. tunc Datarij Dominis nota, fuit correctum verbum existente, & fuit mutatum, vt legatur verbum existere, & quidem merito, quia Datarius præuidit fuisse scriptum, verbum existente per errorem scribentis, cum iuxta subiectam materiam supplicationis, & congruum sensum, ac modum loquendi Datarie, & Cancellarie dicta clausula debuerit formari, vt legatur existere, maximè pro firmiori actus validitate ad *l. quoties cum vulgaris ff. de reb. dub. & in primis iuxta subiectam materiam, & congruum sensum, quia cum etiam narratur discordia circa prætensionem turni imo, vt infra dicetur, + his iam desuper penderet, quæ iudicium dicitur esse fortunæ *l. seruus ff. de stat. homin. remque dubiam, & variam facit ad l. quod debetur ff. de pecul. Consequenter, ac dubio procul narrari debuit, quod Canonicus Ioannes prætendebat esse in turno, non autem, quod in turno existeret, sic supplicatio non esset sibi virtualiter contraria, ita vt inde prædicta lectura, + vt etiam rationi conformis, & sic magis verisimilis veniat amplectenda ad *l. ob carmen S. ultimo ff. de testib. Crauet. conf. 75. nu. 20. Deinde iuxta stylum***



stylum Datarie, & Cancellarie, vt vno verbo plurali, vt ibi moris est, comprehendantur plures personæ in numero singulari expressæ, ita vt verbum, prætentibus referatur ad Canonicum Ioannem, & nonnullos alios Canonicos prætententes, in turno existere, vti de facto prætentebant, ac Papa intellexit, & alia in supplicatione narrata, & se habent, dum vt dictum ex discordia fuit etiam narrata, & Papa non tam Iusticiam, quam gratiam, fuit Gaspari impertitus, quo fit vt obiectum hoc, quod supplicationibus standum sit contra Simonem retorqueatur.

Neque obstant sumpta registri supplicationis, & literarum, & alia supra pro Simone ponderata, cum non illis, sed potius supplicationi originali, in qua legitur verbum existere, standum sit; quinimò ipsummet registrum, & inde sumpta veniunt reformanda iuxta originalem supplicationem, *Mandof. in d. reg. de non iudic. qu. 19. nu. 6.* ex trita regula, quod instrumentum publicum discrepans à matrice, seu protocollo, debet & secundum illud corrigi, & emendari *l. si quis ex argenti, S. prator, & ibi Bart. ff. de eden. Felin. in cap. quoniam contra nu. 10. de probat.* Vnde in casu nostro, in quo extat supplicatio originalis discrepans ab eius sumpto, non procedit modernus stylus, quod sumpto sit adhibenda fides, sed & potius stari debet supplicationi originali, itaut etiam iuxta modernum Curie stylum intrent *consil. Roman. 336. nu. 5. vers. ceterum, & decisiones Roca antiqua 10. de fid. instrum. & 28. de probat.* dum firmannt transumpto & supplicationis non esse fidem dandam; quas sequitur *Sarmen. in d. reg. de non iudic. d. qu. 1. nu. 4.* prout etiam intrant, & procedunt quando nec supplicationi originali fides datur, quia nec tunc transumpto ab ea fides dari debet, vt saluando Rotam antiquam optimè distinguit *Mandof. d. qu. 6. num. 2. vers. aut loquimur, & hoc modo etiam sunt* intelligendæ decisiones & *Putei 230. lib. 3. in nou. impress. & d. dec. 407. p. 1. rec. in quibus habetur quod sumpto ex registro supplicationis non creditur, si agitur de canonizanda gratia, quia est verum, quando extat supplicatio originalis discrepans ab eius sumpto, aut quando illa non probat, quia literæ non sunt adhuc expeditæ, aut alias, extra autem prædictos, & similes casus, soli sumpto supplicationis authentico datur fides iuxta stylum Curie modernum, quo ad omnes effectus, etiam*

canonizationis gratiæ, sicut, & sumpto literarum, vt latè *Mandof. in d. qu. 6.*

Secundum de quo opponebatur, nempe non iustificari de tempore datæ gratiæ, nec antea Gasparem fuisse Papæ nominatum, per Canonicum Ioannem vti narratum fuit 16 & quod tamen debuit iustificari de tempore datæ *cap. si eo tempore de rescript. in 6. Felin. in c. eam te nu. 18. extr. de rescript. Caputaq. dec. 58. par. 2.* fuit hodie plenius discipatum, ex quo in eo informantes pro Simone faciebant præcipuum fundamentum impugnando tres solutiones datas in dicta vltima decisione in hac causa facta quas Domini nihilominus amplexi sunt.

Fuit itaque primo loco in dicta decisione responsum: satis esse, vt datam gratiæ, quæ fuit die 8. Octobris anni 1618. præcesserit mandatum de nominando rogatum sub die 8. Septembris præcedentis, quod mandatum donec à procuratore acceptetur, & sequatur actualis nominatio continet in se implicitam nominationem, itaut habeatur pro nominatione, & sit verum dicere ad effectum iustificationis, quod de tempore datæ gratiæ, immo, & de tempore mandati Gaspar erat nominatus, vt 17 in puncto, & *Crau. conf. 76. n. 5. vers. non obstat Rot apud Seraph. dec. 1165. num. 11. & apud Card. Caualer. dec. 28. nu. 4. & in simili apud eundem Seraphim. in dec. 1163. & ratio est, quia cum consensus in hoc, & similibus casibus non sit adhibendus ob publicum, se priuatum fauorem, & interesse non debet esse formalis, & sic, aut sic expressus, sed sufficit, quandocumque, aut 18 quomodocumque præstetur siue ante, & siue post datam gratiæ, etiam ad effectum iustificationis prout de iure, iuxta receptam distinctionem Doctorum in *leg. si quis mihi bona S. iussu ff. de acquir. hered. Bart. in l. 1. S. sed si filius ff. de leg. 3. Gabr. conf. 2. nu. 12. vol. 1. Bursat. conf. 30. num. 43. & ferè in his terminis Gonzal. in reg. 8. glos. 47. nu. 28. cum seq. Cassad. dec. 3. vers. & Papa non magis respicit. de renunciat. Achil. decis. 12. de iurepatr. & Seraph. vbi supra, consensus autem Canonici Ioannis ex solo mandato ad nominandum plenè probatus ad hunc effectum, vt in fortioribus terminis, *Mohed. dec. 5. de renunciat. Rot. dec. 396. p. 1. & 586. par. 3. diuers.***

19 Neque obstat, quod aliud sit & mandatum ad nominandum, aliud nominatio, sicuti mandatum de vendendo non est venditio, *l. quod sapè S. si quis amico de contrah. empt. l. aliud est vendere ff. de verb. signif. clem.*



*elem. 1. de renunc. Anchar. conf. 28. nu. 3. in fin. Boer. dec. 48. nu. 10. & Rota dec. 725. n. 7. par. 2. recent.* cum alij in secunda decisione in hac causa facta allegatis, & ferè in his terminis *glos. in c. penult. S. absens. in in verb. exprimendus de elect. in 6. quam ibi sequuntur Gemin. num. 5. in fin. glos. & Franch. etiam in fin. super eod. verb. ac ideo per mandatum de nominando non iustificari narratiuam, quod Gaspar erat nominatus de tempore gratiae.*

Quia fuit bene responsura illud procedere ad effectum vt literæ non possint expediri ante actualem nominationem iuxta regulam 45. Cancellariæ, & quoad inducendam obligationem contra constituentem, cum ille possit poenitere donec exequatur mandatum, sicut qui dedit mandatum † ad vendendum vni, potest nihilominus alij vendere, quousque per procuratorem fiat venditio actualis, itaut quoad hæc mandatum de nominando, non habeatur pro nominatione *Crauet. ubi supra, Crescent. dec. 9. de procurat. Rot. dec. 396. nu. 8. p. 1. diuers. & dec. 227. nu. 3. par. 2. recent.* Quo autem ad effectum consensu ex parte mandantis, ita vt pro substantia gratiae non sit necesse probare alium consensum de tempore gratiae, mandatum de nominando habetur pro nominatione requisita de eo tempore, cum in effectu actus procuratoris postea sequutus non tam sit nouus consensus quam declaratio voluntatis sui principalis iam emanata in mandato, ad *text. in l. heredes palam. S. si quia ff. de testam. & in puncto optimè aduertit Cassad. dec. 1. nu. 4. & 5. de renunc.* quam solum Papa considerauit ad eamque respexit, & se restrinxit, vt in supradictis decisionibus apud *Achil. Crescent. Mohed. Seraph. & 586.*

22 par. 3. diuers. Vnde non intrat † *glos. in d. cap. fin.* quia loquitur de mandato ad eligendum in Capitulo, & per scrutinium. quod ideo non potest haberi pro electione quia electio non potuit fieri nisi in Capitulo, & per scrutinium; nominatio autem Gasparis, vt dictum est, potuit ante, & post datam gratiam fieri.

Secundò fuit in dicta decisione responsum, nedum verificari vnā ex alternatiuis † narratiuæ, videlicet Gasparem fuisse ante datam gratiae nominatum, quod sufficit *c. in alternatiuis de reg. iur. in 6.* Sed etiam verificari illam aliam, quod vetè tunc tempore date gratiae fuit actualiter nominatus tum per ipsummet Canonicum Ioannem vigore mandati, qui dum illud

24 non reuocauit censetur de tempore gratiae esse in eadem voluntate, & sic continuo nominare *arg. text. in c. maiores in fin. de Baptismo, & eius effectu, & in his ferè terminis Mantica de tacit. & ambig. conuent. lib. 7. tit. 3. nu. 4. & 7. & sentit. Cassad. in d. dec. 1. n. 2. & Rota in supradicta dec. 396. p. 1. diuers.* tum, & per eius procuratorem vigore dicti mandati eadem die gratiae, vt probatur ex tribus adnotationibus factis per Notarium Camerae cum eiusdem subscriptione: prima à tergo supplicationis originalis, secunda à tergo literarum promotionis, tertia, & † vltima à tergo literarum subrogationis gratiosae quæ cum soleant ibi fieri *Parisi. de resignat. lib. 8. qu. 7. nu. 24.* & clarè cantent, ac sint toties repetitæ, constetque de mandato præcedenti, & supplicatio fuerit signata cum narratiua nominationis, visum fuit Dominis ex eis induci animum ad perfectè credendum, tunc nominationem fuisse actualiter factam, † etiam quod dictæ adnotationes sint sine testibus ad *text. in l. iudicia Cade rei vendic. præferrim pro validitate actus, & Notariorum legalitate, qui non solent consensum nisi iam præstitum à tergo ad-*

27 notare, & † se subscribere iuxta *notat. per Parisi. de resign. lib. 8. quest. 8. num. 59.* & tandem quia in his adnotationibus de stylo non solent apponi testes, vt est omnibus notum.

Neque obstat si dicatur, quod in huiusmodi adnotationibus à tergo, non opponuntur testes propter relationem quam illæ virtualiter habent ad libros Cancellariæ, vel Camerae, in quibus consensus reperitur rogatus cum testibus, itaut quando in dictis libris reperitur rogatus sub diuersa

28 † die, tunc stari debeat in libro tanquam matrici non autem adnotationi à tergo *glos. in in authen. de Tabell. in vers. propter collum circa med. Angel. in l. si duobus in ff. quemadmodum testam. aper. Surd. conf. 141. n. 8. lib. 1.* Rogitus autem in libris Camerae, & sic in matrice cantant, nominationem fuisse factam per procuratorem 16. Octobris anni 1618. & 8. Octobris 1619. quibus propterea credendum, & standum est, non autem ad nationibus à tergo, proximè concurrentibus infra scriptis, primo quod instrumentum dicti consensu præstiti 8. Octobris 1619. reperitur insertum in protocollo dicti anni diuerso, & separato à protocollo anni 1618. secundo, quod reperitur scriptum; & registratum successiue post alios actus, & instrumenta anni 1619.



29 1619. tertio, quia ꝛ Notarij Romanæ Curia ex reformatione Pauli V. tenentur quolibet trimestre licare instrumenta in suis protocollis, vnde cum non possint hoc per annum differre, necessario videtur convinci, consensum non fuisse rogatum die 8. Octobris anni 1618, sed de anno 1619. quarto, quia in margine dicti instrumenti nominationis factæ de dicto anno 1619. reperitur sic scriptum. Vide mandatum procuræ ad nominandum alias productum sub die 16. Octobris 1618. Si ergo d. die fuit productum mandatum, cuius vigore debuit fieri nominatio, non potuit illa esse facta die 8. præcedenti, & tandem quia in protocollo anni 1618. non constat de aliqua nominatione facta sub dicta die 8. Octobris eiusdem anni.

Quia his omnibus fuit vnico verbo bene responsum, nominationem, seu consensum ꝛ de quo agitur esse actum reiterabilem, Gonzal. ad reg. 8. glos. 47. num. 40. Put. dec. 211. nu. 2. & dec. 257. num. 4. lib. 3. in nou. impress. Caputaq. dec. 211. part. 1. & dec. 58. nu. 4. par. 2. & potest probari fuisse præstitum apud Notarium Cameræ non solum per publica instrumenta, sed etiam per præsumptiones & testes præsertim in casu nostro in quo ꝛ non agitur contra eum de cuius consensu quæritur, Paris. de resign. d. qu. 8. num. 55. Caputaq. dec. 212. & 213. part. 1. Vnde consensus præstiti, seu nominationes factæ die 16. Octobris 1618. & 8. Octobris 1619. de quibus in libris Cameræ non excludunt, aut remouent consensum præstitum die 8. Octobris 1618. de quo in prædictis adnotationibus, prout nec etiam excludunt eiusdem probatione per aliud genus probationis, quia non vallet consequentia, consensus non reperitur descriptus in libris Cameræ sub die tali, ergo non fuit præstitus, nec ꝛ potest probari, quandoquidem potuit esse præstitus, & non protocollari, Grauet. cons. 112. nu. 7. Rot. dec. 483. nu. 5. p. 2. recent. & potest etiam alibi quam ex libris probari ex allegatis. Vnde cessat, quod debeat recurri ad matricem, quia foret verum, si esset idem consensus, cum autem sit diuersus, & de matrice non constet, non potest ad eam recurri: Prætera Domini dicebant, quod dicta nominatio matricis, in eo, quod cantat sub 8. Octobris 1619. continet probabilem errorem, cui videatur debuiffe in ea apponi annus 1618. ex quo literæ provisionis fuerunt productæ in Rota 27. Martij 1619. cum dicta adnotatione à tergo,

quæ cantat sub die 8. Octobris 1618. quæ ideo videtur prius facta, & verior, dum conformatur cum alijs duabus adnotationibus supradictis etiam à tergo factis, data autem libri erronea, & multo minus releuat illa adnotatio supradicta facta in margine instrumenti, nominationis de anno 1619. in illis verbis. Vide instrumentum procuræ &c. quia est vnica, & sine Notarij subscriptione, quinimo nescitur à quo fuit scripta, & tandem præponderant tres adnotationes supradictæ cum circumstantijs ponderatis, itaut istæ sint veræ, illa autem videatur erronea.

Tertia, & vltima dictæ decisionis responsio fuit, quod in omnem casum, circumptisque omnibus supradictis, narratiua nominatum seu nominari iustificatur de tempore gratiæ, idest dicta die 8. Octobris 1618. ex actuali, & explicita nominatione postea sequuta apud Notarium Cameræ die 16. eiusdem mensis ꝛ & anni, ex quo dicta nominatio retrahitur, & perinde habetur ac si dicta die 8. fuisset facta ex reg. text. in l. fin. C. ad Macedon. l. bonorum ff. de rem ratam haber. c. suggestum de iurepatr. Baet. in d. S. iussum nu. 5. Gonzal. d. glos. 47. nu. 33. Cassador. dec. 2. num. 8. & dec. 3. nu. 2. et 3. de renunciat. Crescent. d. dec. 9. de procurat. cum alijs in dicta tertia decisione cumulatis: cum enim vt dictum est non requiratur consensus pro forma sed sufficiat ꝛ de consensu quomodocumque constet, siue anre, siue post gratiam, censetur quancumque præstetur perinde ac præstitus de tempore gratiæ, & in casu nostro procedit sine difficultate stante mandato præcedenti, quod operatur, vt dubitari non possit, quin terminus ad ꝛ quem fit retrahitio, sit habilis in potentia, quod sufficit ex Doctor Barr. in l. si is qui pro emptore nu. 8. ff. de usucap. et in casu simili Ioan. Baptista Costa de retroct. c. 8. cas. 26. in princ. vnde merito reprobatur distinctio, quæ quoad retractionem fiebat pro Simone inter consensum explicitum, & actualem ex causa resignationis per procuratorem, præstitum post gratiam, & casum nostrum, cum in effectu non adsit ratio differentia, sed eadem penitus sit, ex quo in vtroque casu talis consensus requiritur pro substantia gratiæ, & ad publicum fauorem; sed effectum vt constituens non possit penitere, & expeditionis literarum, qui ꝛ ideo potest quancumque præstari ex Gonzal. Casad. Crescent. & alijs supra citatis.

Nec reuelat si dicatur, quod retrahitio



ctio fieri non potest propter ius medio tē-  
pore simoni quæsitum ex nominatione de  
de eius persona facta per Canonicum Ho-  
nuphrium die 11. eiusdem mensis Octobris  
cum possessione sequuta, itaut terminus à  
38 quo retrotractionis idest dies 16. sequens †  
non fuerit habilis, vt in ea fieri potuerit  
nominatio de persona Gasparis iuxta text.  
*in d. l. bonorum vbi Bart. num. 1. in fin. cap.  
quamuis de rescript. in 6. idem Bart. in d. l.  
si his qui pro empto te nu. 4. Surd. conf. 157. n.  
17. & dec. 206. nu. 2.* quia procederet argu-  
mentum si esset verum, quod Simoni, per  
dictam nominationem, & possessionis tra-  
ditionem fuisset ius aliquod quæsitum, sed  
quia tam nominatio, quam possessio † fue-  
runt nulla & attentata vti lite pendente  
facta tot. tit. ff. & C. vt lit. pend. cum alijs per  
Lancell. de attent. lit. pend. p. 2. c. 4. nu. 346.  
nullum ei fuit ius quæsitum; de lite autem  
& quod non cessauerit, nec non quod de  
illa dari non possit contra nominationem  
Gasparis non potest dubitari, dum ipse di-  
cordiam narrauit in supplicatione ex infra  
dicendis, prout nec pariter de eo, quod  
hodie obiter dicebatur, nempe Gasparem  
non potuisse nominari in Canonicum, quia  
non erat Doctor iuxta statutum Ecclesiæ  
Illerden. siquidem statutum non requirit  
Doctoratum de tempore nominationis,  
sed de tempore receptionis, & adeptæ pos-  
sessionis, vt sunt verba statuti clara.

Supereft tandem vltimum, & tertium  
obiectum, videlicet, an nominatio Gas-  
paris fuerit in discordia facta, circa quod  
nunquam fuit dubitatum, quin à principio  
39 fuerit lis mota, quæ † nihil aliud est quam  
discordia iudicialis, vt in dicta vltima de-  
cisione in hac causa facta, sed solim præ-  
tenditur quod de tempore nominationis  
Gasparis lis, & discordia cessauerint, &  
40 tamen videtur quod debet probari de eò  
tempore, cum fuerit sic narrata ibi in dis-  
cordia nominatum seu &c. ex reg. text.  
*in dilectus S. 1. ff. de noxa actione & in pun-  
cto firmavit Rota in Hispalen. portionis 20.  
Iunij 1594.*

Quod verò cessauerit discordia præten-  
ditur ex tribus actibus Capitularibus. Pri-  
mus fuit die 12. Septembris, quo Capitu-  
lares habuerunt pro bona, & valida acce-  
ptatione Turni facta per Canonicum Ho-  
nuphrium. Secundus die 11. Octobris an-  
ni 1618. in qua præfente eodem Canonico  
Ioanne fuit admissa nominatio ad fauorem  
Simonis, & tandem Tertius die 12. eius-  
dem mensis Octobris, in quo præfente

etiam eodem Canonico Ioanne Simonis  
fuerit Capitulo admissus ad osculum pacis  
41 præfens † autem in Capitulo & tacens, ex  
quo ad illud vocatur ad approbandum vel  
contradicendum, resolutionibus Capitu-  
laribus habetur pro consentiente, *Innoc.  
in cap. 1. num. 4. vbi Abb. num. 13. de his  
quæ fiunt à maior. part. Cap. Paris. conf. 76.  
num. 6. cum pluribus seqq. lib. 4. Seraph. dec.  
708. num. 4. & videtur ad hoc esse in cap.  
dilecto filio, ibi eum eum Canonicis alijs ad  
osculum recepisti, vbi glos. verb. recepisti  
de praben. & ibi etiam Innoc. nu. 1.*

His omnibus fuit optimè responsum in  
dicta vltima decisione, sed præterea hodie  
ex supradictis facilius remouentur; nam  
in primis cum nominatio in discordia fue-  
rit etiam narrata de præterito, & alterna-  
tiuè, & narratiua nominationis, vt supra  
dictum est iustificetur ex illa sola nomina-  
tione implicida, de qua in mandato ad no-  
minandum, quod habet datam sub d. die  
8. Septembris, & sic multo ante tres actus  
Capitulares supradictos, & de eo tempore  
non possit de lite, & discordia dubitari  
non est cur vltius discordia verificetur  
pro iustificatione gratiæ.

Deinde quando discordia esset iustifi-  
canda de tempore nominationis factæ die  
16. Octobris, non obstat primus actus Ca-  
pitularis factus sub dicta die 12. Septem-  
bris, quia in eo non solum non fuit præ-  
fens Canonicus Ioannes, vt dicitur in di-  
cta tertia decisione, sed illico habita no-  
titia dicti actus, instetit coram Episcopo  
eum reuocari, vti attentatum in præiudi-  
cium litis pendentis, & die 1. Octobris  
obtinuit reuocari.

Non obstant etiam secundus, & tertius  
facti die 11. & 12. Octobris. Tum quia  
Canonicus Ioannes licet præfens, non fuit  
42 visus consentire, † cum sciret ius suum sal-  
uum esse propter litem iam motam, & sic  
ex declaratione præcedenti per eum facta ad  
*l. sicut. S. non videtur ff. quib. mod. pign. vel  
hypothe. solut. cum alijs per Surd. conf. 290.  
num. 59. lib. 2. & plenius in dicta tertia  
decisione, itaut † non intret doctrina In-  
nocentij, & Panor. in d. cap. 1. de his quæ  
fiunt à maior. par. c. quæ procedit in dubio,  
44 non autem stante, † declaratione præce-  
denti & subsequenti, Seraph. d. decis. 708.  
n. 5. In præfenti autē declaratione antece-  
denti, & subsequenti, non dubitatur ex lite  
prius mota, & vsque ad dictos duos actus  
continuo agitata, & postea prosequuta.  
Quibus accedunt testes de fama publica  
prius*



deponentes de contradictione tunc in eodem Capitulo facta per dictum Canonicum Ioannem; tum in omnem casum, quia iuxta supradicta, nominatio fuit facta de tempore datæ gratiæ, quæ fuit 8. Octobris eiusdem mensis, vt ex supradictis tribus adnotationibus, cum adminiculis, & sic ante dictus duos actus Capitulares, & ex hoc cessat omnis difficultas, quia aderat discordia tam de tempore nominationis, quam de tempore datæ gratiæ.

Et ita decisum vtraq; parte informante.

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Romana Successionis.

Die Veneris 14. Iunij 1630.

DECISIO CCCLXXXVIII.

Est impressa coram Merlino 10. primo decis. 471.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Anconitana Florum.

Die Veneris 14. Iunij, 1630.

ARGVMENTVM.

Onerum impositiones, cum sint de regalibus, non possunt imponi nisi à Principe dominante, superiorem non recognoscente, quod tamen non procedit, quando sumus in oneribus leuibus, & exiguis, quo casu Domini inferiores possunt à subditis exigere, & qualiter.

SVMMARIVM.

- 1 Obligatio annua præstationis sine causa non substat, ex solo cursu temporis.
- 2 Inuestitus de aliquo loco, non potest in eo imponere onera personalia aut mixta subditis, vel alia non expressa in inuestitum etiam quod fuerit inuestitus cum mero, & mixto imperio.
- 3 Onerum impositio est de regalibus reservatis Principi dominanti, superiorem non recognoscenti.
- 4 Constitutio Pauli III. de anno 1539. prohibuit ne inuestiti possint imponere noua grauamina comitatibus, vel comitatui absque licentia Gubernatoris.
- 5 Domini superiorem recognoscentes, possunt

à subditis exigere onera leuia, & exigua, & præscriptione, aut consuetudine titulum sufficiente acquirere.

- 6 Præstationes quando non sunt immoderate, queri possunt à Dominis inferioribus consuetudine, vel præscriptione 40. annorum.
- 7 Tempus longissimum, sufficit ad inducendam obligationem, & titulum.
- 8 Consuetudo coactiua, quo casu minori spatio inducatur, quam per 40. annos.
- 9 Consuetudines pie debent obseruari, & compescendi sunt illi, qui malitiosè nituntur illas immutare, ad eas obseruandas.
- 10 Consuetudo particularis alicuius loci ubi non apparet, tunc recurritur ad Regionem circumuicinam pro substinendo titulo ex consuetudine resultante.
- 11 Causa pia sufficit ad substinendam validitatem consuetudinis, & qua deinde titulus à quocumque de populo potest favore pie cause allegari.
- 12 Testes non concludentes, non probant.
- 13 Testes deponentes de visu, alia comprobatione non egent, quia sensus visus non decipitur circa proprium obiectum.
- 14 Testis, quando optimè concludat circa quadragenariam.
- 15 Testis deponens, quod aliquid fecit, dum erat adolescens, ex hoc non excludit aliàs illud fecisset dum esset maior.
- 16 Dictio, præsertim, non restringit multiplicationem actuum, sed implicat identitatem iuris bñ casum expressum.
- 17 Iudicis iurisdictio, quando remaneat firmata.
- 18 Testes extra terminum remissoria examinati, sunt nulliter recepti.

DECISIO CCCLXXXIX.

**D**IXERVNT Domini sub die 10. Ianuarij 1628. \* sententiam Rotalem esse reuocandam: quia Ciuitas Anconæ ex deductis non probat expressam Communitatis Offanæ obligationem deferendi flores in die solemnitatis Sanctissimi Corporis Iesus Christi, neque aliundè eidem Ciuitati fuisse tale ius quæsitum, prout necessarium erat: † quia sine causa non substat obligatio annuæ præstationis solo temporis decursu Bart. in l. cum de in rem verso num. 2. de usur. Menoch. præsumpt. 131. num. 54. lib. 3. Roder. de annuis reddit. lib. 1. quæst. 15. num. 2. cum alijs in eadem



decisione allegat. hodie tamen ex nouiter probatis, & deductis dictum fuit ab eadem decisione esse recedendum, quia Ciuitas iustificat Communitatis prædictæ obligationem, & causam.

- Nam, & si vera sit conclusio, quod Domini Castrorum (prout Anconæ Ciuitas ex Bullis Nicolai V. & Eugenij IV. probat
- 2 se inuestitam de Castro Offanæ) non possint imponere onera personalia, aut mixta subditis, vel alia in inuestituris non expressa, etiam quod inuestiti fuerint cum mero, & mixto imperio l. 2. C. de quibus munerib. vel præstat. lib. 10. l. 2. C. ne rustica ad ullum obseq. deuo. lib. 11. Bart. in l. 1. num. 5. C. de excusat. muner. lib. 10. Bald. in l. cum multa in fine, C. de bon. qua. lib. & Nat. conf. 185. num. 5. rationem asserens:
  - 3 quia imposuit huiusmodi onerum est de regalibus Principis dominantis, superiorem non recognoscentis reseruatis cap. 1. qua sint regalia, l. places C. excusat. muner. lib. 10. Clar. in §. feudum quæst. 29. & iuxta hanc iuris dispositionem videatur emanata Pauli III. Constitutio de anno
  - 4 1539. prohibens ne inuestiti possint imponere noua grauamina comitatiuis, vel comitatiui absque licentia Gubernatoris.

- Attamen, quando onera sunt leuia, & exigua, prout est recollectio florum siluestrium in pascuis communibus, non requirens impensam respectu materiæ, sed operis tantum, & transportatio eorundem cum tribus iumentis, quæ pariter ob breuem loci distantiam, non excedentem milliaria decem, exigui, & ferè nullius momenti est, possunt & Domini inferiores
- 5 à subditis exigere, & præscriptione, aut consuetudine titulum sufficientem pro obligatione, & causa acquirere Luc. à Penna in l. prima num. 10. C. de superind. Clar. in §. feudum quæst. 29. vers. bene verum est. quod ex consuetudine. Rosental. de feud. cap. 5. quæst. 17. num. 2. Franc. decis. 56. num. 13. dicens propterea ista minima non esse de regalibus Mastril. de Magistr. lib. 3. cap. 10. nu. 335. Capiblan. de Baronibus pragmat. 1. num. 113. firmans huiusmodi præstationes & quando non sunt immoderate, quæri posse à Dominis inferioribus consuetudine, vel præscriptione 40. annorum.

- Vndè cum Ciuitas Anconæ ex testibus nouiter datis probet Communitatem Offanæ, & seu per homines illius, flores in die festiuitatis prædictæ, fuisse delatus per
- 7 40. & vltiores & annos ex hoc longissimi temporis decursu inducta dicitur obliga-

tio, & titulus etiam ratione futuri temporis Bart. in l. solent §. 1. in fine ff. de offic. procons. & leg. Bald. in l. male agitur nu. 7. C. de præscript. 30. vel 40. annorum, Bald. de præscript. in prima parte tertia parte principalis quæst. 10. num. 34. & in 4. parte quarta par. principalis quæst. 9. & 11. Menoch. præsumpt. 131. num. 51. lib. 3. quod eò facilius visum fuit posse firmari, cum concurrat pia causa, scilicet solemnitas Sanctissimi Corporis Iesu Christi, pro cuius honore solent flores deferri, & quæ minori tempore contentantur ad inducendam consuetudinem coactiuam, etiam quod illa diuturna, & seu decennalis præstatio potuerit habere causam voluntariam ex mera liberalitate prouenientem cap. Ad Apostolicam de simon. vbi apertè statuitur &

- 9 pias consuetudines obseruari, & compescendos, qui malitiosè nituntur illas immutare, & per illum tex. ad plura inferunt Paul. de Leaza in rep. cap. in litteris nu. 24. de resit. spol. Felin. in d. cap. ad Apostolicam nu. 3. Tiraquel de pia caus. prinil. 60. Ofasch. decis. 99. num. 44. Sanchez in Decal. lib. 7. cap. 26. num. 54. Couarr. variar. lib. 1. c. 17. num. 3. & idem firmavit Rota in Pampilonen. Tributi de Garda 13. Nouembris 1591. coram bo. me. Penia, & in causa Segobien. coram Card. Lancellotto, & hæc consuetudo maxime coadiuuator ex Oppidis circumuicinis quæ solent pro eadem solemnitate flores deferre absque aliqua controuersia, vt testes dari deponunt, quo casu etiam quod non appareret de propria Communitatis
- 10 Offanæ consuetudine, posset recurri ad Regionem conuicinam pro sustinendo titulo ex consuetudine resultante Ioann. Andr. de reintegr. faud. colum. 4. vers. quæ titer ergo per text. in super eo de censib. & Franc. decis. 56. num. 6. & 7. nec prædicta possunt euitari ex eo quod non agatur nomine piæ causæ, sed Ciuitatis Anconæ
- 11 quia sufficit causa pia & ad sustinendam validitatem consuetudinis, ex qua deinde titulus à quocumque de populo potest fauore piæ causæ allegari Auth. de Eccles. lib. 1. §. si quis autem, Specul. de Instrum. edit. §. nunc vero aliqua nu. 65. Tiraq. de pia caus. n. 151.
- 12 Non obstat, quod ex depositione testium de uouo examinatorum, non probetur hæc diuturna, aut quadragenaria possessio ex & quo in dicto illam non concludunt, ac etiam fuerint nulliter, & inualide examinati.

Quia quoad releuantiam dicti eorumdem



dem ex facto cessat obiectum, nam primus super tertio dicit Ciuitatem esse in possessionem habendi, & consequendi dictos flores à quacumque vniuersitate illi subiecta, & signanter à Communitate Offanæ & vidisse obseruare per 40. & 50. annos, 2. 3. 4. testes idem de visu formaliter concludunt per 40. & plures annos, & dum 13 de visu deponant & alia comprobatione non egent, quia sensus visus non decipitur circa proprium obiectum *Innoc. in cap. cum causam nu. 2. de testib. Bald. in l. sola nu. 1. & 9. C. eodem tit.*

Nec aduersantur dicto secundi testis, quod non deponat de continuato tempore 40. annorum, ex quo possit inferri ad præscriptionem, & vltius sit sibi contrarius, dum in articulis super tertio dicat pluries detulisse flores, & iuxta xv. interrogatorium responderit se detulisse semel, quia dum dicit vidisse quolibet anno, & per 40. annos obseruare excluditur omne tempus intermedium continuationem impediens; nam si quolibet anno vidit, sufficit, quia solemnitas Sanctissimi Corporis Christi celebratum semel in anno, & si per 40. annos vidit obseruare, optime & concludit de quadregenaria, & nihilominus si aliqua interualla incidissent, non propterea testis posset reprobari *Abb. in cap. cum causum nu. 2. de elect. glos. in Auth. ut determ. sit numerus clericorum in vers. semper Archia. & in cap. sacrosanct. 22. dist. contrarietas verò etiam tollitur ex ipso summario dato num 4. vbi dicitur loquendo de Vicarijs* 15 *& me li fecero portare una volia con la somara de Marino, quando era giouinetto, quod non excludit alias delationes, dum effect maior, & per alia iuramenta vltra la Somara de Marino.*

Similiter neque releuant aliæ ponderationes quæ dantur contra tertium, & quartum testes ad excludentem continuationem temporis 40. annorum, dum tertius dixerit vidisse sæpius flores deferri, & præsertim de anno 1605. quasi restrinxerit dictum ad vnicam transportationem, & actum, & quartus qui iuxta 33. respondit de vna vice, & iuxta 35. non vidisse aliquem particularem de Offanea.

Quia ex contextu examinis tollitur obsecritas in vanum excitata; nam tertius iuxta 33. interrogatorium dicit se vidisse, pluries afferre flores ex diuersis locis, & signanter ab hominibus Offanæ pluries, & vltimamente l'anno 1605. non autem dicit, & præsertim in quem casum, non etiam di-

16 ctio, & præsertim restringeret multiplicationem actuum, sed implicaret identitatem iuris ad casum expressum, l. fin. ibi præsertim: dum cæteris tabulis res gesta, declaratur, ff. de his que in testam. dele. Spec. de disp. & Alleg. §. 4. vers. item clausula nu. 8. quartus verò dicit iuxta 33. se vidisse pluries afferre flores per homines. dictarum Terrarum loquendo de subiectis Ciuitati subdendo, & in particulare vna volta da 13. anni sono, & deinde iuxta 35. respondi se non vidisse particulares homines de Offanea, quos cognouerit, qui flores deferrent, ecceito nel caso sopradetto, quando scilicet interperlauit vnde venirent, quæ si ratio recti sermonis intueatur, omnia bene inter se conciliantur.

Quo verò ad validitatem examinis testium de iurisdictione non videtur dubitandum: quia dantur litteræ delegetionis, directæ Vicario Laurentano, & Archidiacono, quæ cum emanauerint à Iudice subdelegante nempe ab Auditore Rotæ, qui ex forma suæ Commissionis poterat Iudices deputare litteræque fueri ut præsentata, & per iudices acceptata & inde firmata remansit iurdictio *Felin. in cap. fin. num. 37. de presumpt. Gabr. de execut. rei iudic. concl. 3. Rota decis. 143. num. 2. & 546. num. 3. par. 2. recent.*

Non obstat, quod testes nihilominus fuerint examinati extra terminum remissoriae, & & consequenter nulliter recepti *Man. dec. 199. num. 1. Rot. dec. 128. par. 1. recent. & coram bo. me. Card. Caualerio decis. 40. & 63. nu. 2.*

Quia cum litteræ remissoriales fuerint relaxatae de Mense Octobris 1619. cum termino duorum mensium citato Procuratore eiusdem Communitatis sub die 23. dicti mensis Octobris, testesq. fuerint examinati die 16. & 17. & 18. Nouembris sequentis, vt in process. fol. 107. 121. & 135. inde patet durante tempore fuisse examinatos, ex quo attentata prorogatione altius mensis terminus non expirabat, nisi de mense Decembris.

Et ita &c.

\* Et supra in hac parte decisio 127.

EMIN. ET REV. D. CARD. VEROSPPIO.

Romana scutorum 24. Millium.

Die Veneris 14. Iunij 1630.



## A R G V M E N T V M.

Venditor, quando teneatur de euictione, & quid si emptor ei non denunciauerit motam litem. Conditionem alicuius an quis meliorem facere possit, ita ut ille postea teneatur.

## S V M M A R I V M.

- 1 In euictionis materia emptor si vult, potest agnoscere bonam fidem, antequam per sententiam sequatur euictio.
  - 2 De euictione agi minimè potest, non facta venditori denunciations litem mota.
  - 3 Venditor quando teneatur de euictione non obstante, quod emptor ei non denunciauerit litem motam.
  - 4 Prælati, & possessori bonorum fideicommissorum, aut Maioratus subiectorum, super rebus dubijs, dummodo tamen ex transactione rem retineant, non solum est permisum transigere.
- Sed etiam tamquam ex negotio utiliter gesto repetere possunt eorum heredes illorum bonorum in restitutione, quicquid in eam, fuit utiliter impensum nu. 4.
- 5 Venditor non sequuta legitima euictione, mota litem an emptori sit obligatus.
  - 6 Venditori non est faciend a denunciatio mota litem ad effectum, ut teneatur de euictione, si simul emptor, & venditor conuenti fuerint.
  - 7 Emptori, quod liceat ante sententiam euictionis transigere, & quod non aliter, quam ab ipsa sententia probari possit malum ius venditoris, hac inuicem contraria sunt.
  - 8 Sententia euictionis illa nocet venditoris, qua contra emptorem inuitum lata est.
  - 9 De euictione post sententiam arbitri, vel alterius iudicis agi non potest, quando emptor in illos consensit spontè, & nulla necessitate coactus.
  - 10 Euictione statim secuta, oritur actio pro consecutione ipsius rei, siue præij, aut interesse.
- Sicuti emptori competebat, antea quum res sibi vendita traderetur nu. 10.
- 11 Conditionem alterius, quis meliorem facere potest, cum id velit, & civilis, & naturalis ratio.
  - 12 Necessitas, si adsit aliquid faciendi pro aliquo si fiat, non potest ab eo illud impugnari.
  - 13 Quod procedit etiam si illa necessitas non

- fit præcisa, sed solum causatiua.
- 14 Pater tenetur restituere alteri pecuniam, quam soluit, pro redimento filio captiuo emancipato, licet pater ad hoc cogi minimè possit.
  - 15 Mulieris hæres non possunt repetere à viro dotem, quam expedit pro redimento Priuigno, & filio, uxoris ex altero matrimonio, siue aliam quamcunque personam defunctæ uxoris coniunctam.
  - 16 Euictio, quando est promissa, agi potest ante sententiam, & ex quacunque causa transactionis, aut compromissi illa secuta sit.

## D E C I S I O CCCXC.

**I**N decisione, quæ coram me facta fuit 18. Iunij præteriti \* firmarunt Domini validitatem, huius transactionis, quæ inter Dominos Marchionem Antonium à Cassano emptorem, & Liuiam Bonellam venditricem intercesserat, ex iure Dominorum de Corbaria, qui cum ex causa fideicommissi maiorum suorum eadem bona vendicarent, & hoc ius suum plenissimè iustificassent, potuit idem ius inducere in Marchione bonam fidem, ex qua idem licuerit non expectare sententiam, & transigendo euictionem ipsam præuenire. Hæc eadem proposito iterum hodie coram meo dubio placuerunt, neque potuerunt Domini recedi posse à decisio propter eandem causam iustitiæ euictionis, quam ostenderat Marchio in hoc iudicio, in quo repetebat soluta à se ex causa eiusdem transactionis, & videbatur etiam Liuiam agnouisse dum super eadem controuersia, & cum eisdem Dominis de Corbaria transigere voluit.

Admittunt enim Doctores, ut in iure claro, siue si eiusdem iuris probationem assumere in se velit possit emptor & agnoscere bonam fidem antequam per sententiam secuta fuerit euictio, ut ex pluribus qui fuerunt in præterita decisione cum præcisè in emptore loquuntur Bart. in empto, ff. de action. empt. Castren. in leg. aliquid matura, §. cum me absente. post gloss. in ver. committat. Bart. num. 3. ff. de neg. gest. Mandell. conf. 325. num. 6. Gabr. conf. 129. num. 1. de vol. 1. Surd. decis. 22. num. 8. Afflic. de vol. 49. Achill. decis. 2. de empt. & vendit. 1. de concess. præben. & præter eos. Bald. et Angel. in leg. si cum quæst. 18. C. de euictione. Tirac. de Imol. in cap. fin. de empt. & vendit. Tirac. de retract. leg. §. 1. gloss. 18. num. 63. In cum



- 2 cum ꝑ neque euictionis nomine agi possit non facta venditori denunciatione litis motæ, hanc etiam denunciandi necessitatem eidem remitti volunt, si de non iure venditoris, aut liquido constet, aut docere;
- 3 idem emptor paratus sit, ꝑ cum cessare his casibus videatur causa, ob quam venditorem emptor requireret teneatur, & præiudicium aliquod ipsius venditoris considerari non possit, dum nulla poterat eidem superesse defensio *l. Imperatorem, & ibi Doct. ff. de action. empt. Soccin. in l. S. voluntatem num. 14. Rip. num. 20. ff. solut. matr. Alex. in leg. non solum S. morte num. 45. ff. de nou. oper. nunciat Ioan. de Imol. dicto cap. fin. de empt. & vendit. eodem num. 24. Alexand. consil. 67. volum. 3. & consil. 63. num. 10. vol. 6. Capr. reg. 87. num. 212.* Cum itaque præter hanc vnam causam, defensionis scilicet, quam habet à venditore, alia non possit constitui, cur emptori non liceat quod licere tradunt Doctores, commutatur ꝑ Prælato, & possessori bonorum fideicommissio, aut Maioratu subiectorum,
- 4 (quibus etiam super re dubia, dummodo tamen ex transactione rem retineant, non solum permissum est transigere, sed vt fuit in alia decisione coram me comprobatum, tamquam ex negotio vtiliter gesto repetere possunt eorum hæredes in restitutione fideicommissi quidquid in eam causam impensum fuerit) Non videbant, siue quidquam Marchioni obijci posse ex transactione quam fecit, siue aliquod præiudicium venditoris ex ea considerari, cuius
- 5 ratione idem ꝑ venditor, quasi non secuta legitima euictione emptori obligatus non esset.

Vel enim dum etiam Liuia in eo iudicio euictionis interfuit, & præstitit in communi causâ defensionem dicendum videtur transactionem ab ea hodie impugnari non posse, postquam ius suum super bonis venditoris tueri non valuit, cum ex hoc etiam admittant Doct. considerari posse venditoris ꝑ præiudicium ex denunciatione ei non facta, si simul emptor, & venditor conuenti fuerint *lege Henricus 63. S. Caia. l. si dictum 56. S. si presente. in verb. possis ff. de euict. Alex. in leg. 2. S. voluntatem numer. 15. Soccin. num. 18. ff. solut. matrim. Abb. in cap. fin. de empt. et vend. quæst. 9. ibi Apostill. Nat. consil. 208. Capic. dec. 206. num. 3.* Vel si adhuc exactior probatio mali, & nullius iuris venditoris super eisdem bonis ex Marchione requiritur, etiam id præstitisse videri potest non solum ex transactione fa-

cta à Liuia super bonis, quæ eidem Liuiæ ex venditione supererant, & quæ aliam defensionis causam non habebant, quam Marchio in bonis à se emptis habere potuisset: Verum etiam cum ex resolutionibus factis in causa plenissimè docuerit, omnia à Corbarijs probata fuisse, vt immisionem obtinerent: adeout dum nihil opponitur contra decisiones Rotaes quæ exclusis detractionibus firmauerant identitatem tenutæ, & purificationem fideicommissi ad fauorem eorundem de Corbaria agentium, vt fuit ostensum in eadem decisione non satis sit dicere, quod vel expectari debuisset sententia, vel quod ea omnia ex rescripto, & peculiari gratia Principis iterum examinari debuissent; quia si probationes iuris eius, qui rem euicit aliunde, quam ab ipsa sententia peti non possent, nunquam locus esset conclusioni, & opinioni Doctorum, vt emptor, qui ante sententiam transegerit, huius probationis onere grauari debeat, cum sibi inuicem contraria sint, ꝑ vt liceat ante sententiam transigere, & non aliter, quàm ab ipsa sententia malum ius venditoris probari possit: Et probato hoc iure admittunt etiâ Doctores, vt quamuis regulariter ea solum sententia nocere ꝑ soleat venditori, quæ

8 contra emptorem inuitum lata sit *leg. si dictum S. si compromisso, ff. de euiction. Rimin. sen. consil. 92. num. 17. volum. primo Capr. reg. 87. num. 238. Papien. in form. libell. in caus. vend. in verb. promittens de euict. num. 9.* agi tamen possit de euictione post sententiam

9 ꝑ arbitri, siue alterius Iudicis, in quem ipse emptor sponte, & nulla necessitate coactus consenserit *Bald. in leg. libera num. 9. C. de collat. Alex. in leg. si domus S. de euictione 3. vers. tertio limita. Ias. num. 14. ff. de legat. 1. Cuman. in leg. Arist. S. labeo num. 5. ff. de donat. Cabell. de euict. S. 5. num. 18. Surd. dec. 22. num. 8.*

Sed etiam quod euictionis nomine quidquam Marchio consequi non posset, non tamen exclusus censeretur debet à recuperatione pretij, & interesse, licet enim in stipulatione duplex per modum conditionis insit, vt euictio secuta sit, eaque conditione non adimpleta commissâ non censeatur stipulatio, secus tamen est in actione ex empto, in qua sententia non requiritur,

10 cum statim ꝑ re euicta oriatur noua actio, pro consequutione ipsius rei, siue pretio, aut interesse, sicut emptori competebat antequam sibi res vendita traderetur *glos. in eadem leg. si dictum S. si compromisso ff. de*



*de euiet. leg. non tamen ff. eodem titulo Cuman. in dicta leg. Aristo S. labeo. num. 3. & 5. ff. de donat. Aret. in S. actionum num. 49. instit. de action. Fulgos. in leg. si ideo num. 6. ff. de euiet. Surd. conf. 36. num. 23.*

- Demum cum ea solutione scutorum 24. mill. quam fecit liberauerit simul Marchio rem venditam à præensione fideicommissariorum, & Liuiam à solutione scutorum 54. mill. quæ tanquam bonorum venditorum pretium obligata fuisset restituere, hoc etiã nomine agere potest, & tenetur Liua eam solutionem ratam habere, cum & ciuilibus, &
- 11 naturalis ratio id velit, vt ÷ possit quis alterius conditionem meliorem tacere leg. soluendo 41. ff. de neg. gest. leg. inuito. C. de so.
  - 12 l. Imo ÷ quia hæc necessitas & illi incumbat, multo minus potest eadem solutionem impugnare l. nam & seruus. 22. ff. eodem tit. leg. quamuis & leg. sequ. ff. solut. matrim. Cast. conf. 444. lib. 1. qui ex eisdem iuribus
  - 13 idem concludit etiam quod ea necessitas ÷ præcisa non sit, sed solum causatiua, vt patet in exemplis per eum adductis, ex hac causa tenetur pater restituere alteri pecuniam, quam ÷ soluit pro redimendo filio captiuo, etiam quod pater ad id cogi non posset, cum idem filius esset emancipatus: ex eadem causa non possunt hæredes mulieris repetere ÷ à viro dotem, quam expendit pro redimento Priuigno, & filio vxoris ex altero matrimonio, siue aliam quamcumque personam defunctæ vxori coniunctam.

Neque difficultatem facere poterat id, quod in omnibus disputationibus semper obiectum fuit, & super quo etiam insistebant hodie aliqui ex Dominis, quod Marchio inuita Liua transigere voluerit; cum enim id fuerit ex decis. sublatum ex eodem præterea instrumento transactionis hæc difficultas cessare videbatur, in quo non solum, vt fuit deductum, ea contractio Liuiæ apparebat restricta ad reservationem, quam contra ipsam Liuiam, eaque præsentem, Marchio facere volebat, & huic solum reservationi in eodem instrumento dicitur Liua consentire noluisse, vt imo ad eadem transactionem deuenerit Marchio, non nisi vt rem gratam Liuiæ faceret, cui tota summa scutorum 40. mil. quæ habuerunt Corbarij ex transactione non suppetebat. Quod cum & exponatur in instrumento, ex eo etiam sit verisimile, quia nulla, præterea necessitate ad id cogi potuisset Marchio, dum lis fiebat etiam contra Liuiam venditricem, contra quam propterea euiet. sibi re ven-

dita rectè egisset. Et licet solum pro suo dato & facto teneri Liua voluerit, cum tamen hoc etiam promiserit, quod bona vendita ad hæreditatem Iuliæ Cæsarinae pertinerent, & quod super bonis eiusdem hæreditatis semper potior omnibus futurus esset, hoc etiam seruare tenebatur, & semper Marchioni cautum erat ex iuribus eiusdem hæreditatis.

Et hinc cum solum ex eadem hæreditate sibi satisfieri velit Marchio, cumq; eadem euietio ab alijs executoribus testamentarijs simpliciter, & sine aliqua exceptione sibi promissa fuerit, hoc etiam nomine rectè agit, quia admittunt Doct. vt euietione ÷ promissi agi possit ante sententiam, & ex quacumque causa transactionis, aut cõpromissi illa secuta fuerit glos. in leg. cum pœna ff. de arbitr. Alex. in d. l. si domus s. de euiet. num. 3. ff. de leg. 1. Arctin. in s. fin. instit. de empt. & vendit. num. 5. & in S. actionum num. 49 instit. de act. Becc. consil. 106. nu. 22. Tiraquell. de retr. l. ad fin. tit. n. 98. Caballin. de euiet. S. 5. num. 19.

Et ita, &c.

*Est supra in hac parte decis. 337.*

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Ferrariensis de Tassonis.

Die Luna 17. Iunij 1630.

ARGUMENTVM:

Agnato agenti vigore statuti exclusiui fœminarum ad immiſſionem, quid ei obſtet. Immiſſiones, quando retardari non possint.

SUMMARIVM.

- 1 Agnato agenti ex statuto fœminarum exclusiui, obſtat ſemper exceptio implementi conditionis dotandi fœminas exclusas.
- 2 Et ideo dotes ſunt detrahenda, & intermiſſio ad hunc effectum retardatur.
- 3 In legitima conſtituenda pro quantitate dotis filia firmanda, omnium rerum ab ea habitarum eſt habenda ratio, & cuiuſcumque generis ſint. num. 4.
- 5 Immiſſiones non retardantur, quando poſſidentes retinent corpora bonorum, ſuper quibus poſſint fieri oppoſite detractiones.
- 6 Perceptio fructuum, per quantum tempus aequiueſcit ſortem.
- 7 Contra ceſſionarium competunt eadem exceptio prior.



ptiones, quæ contra cedentem opponi possunt.

8 Creditum administrantis bona non est detrahendum, nisi reddita ratione.

9 Statut. Ferr. cap. 102. lib. 2. disponit, quod uxor non possit exigere ab heredibus viri donationem propter nuptias, nisi fuerit in testamento viri eidem relicta.

DECISIO CCCXCI.

**P**LACVIT Dominis persistere in decisis 18. Martij præteriti, \* quoad allodialia. Ex eisdem rationibus, & fundamentis quibus non obstant detractiones dotium DD. fororum, & Marchionissæ matris, quæ in hac positione magis distinctè deductæ fuerunt, tam ex dispositione statuti Ferrariensis. 139. in fine lib. 2. quàm ex persona matris, & vigore cessionum eiusdem.

Et quantum ad dotes fororum, quibus videtur prouisum per idem statutum 139. in fin. lib. 2. ibi (proximiores usque ad quartum gradum præferantur filiabus, & omnibus alijs foeminis cuiuscumque lineæ, & gradus, quæ tamen dotari debeant usque ad annos 18. ætatis suæ inclusivè, constituta tamen ei mulieri dote non minore, quàm extat legitima si sint filix, vel descendentes non dotata, si verò dotata essent dote minore legitima, possint cogere ad supplementum legitimæ.) Quamvis agnato agnati & ex statuto foeminarum exclusivo obstat semper exceptio defectus implementi conditionis dotandi foeminas exclusas ex eodem statuto resultantis, non minus quàm agenti ex instrumento in quo adimplevit leg. Iulianus S. offerri. ff. de action. empt. Becc. conf. 45. num. 6. & seq. cum alijs allegatis in decis. 541. coram Papa Gregorio XV. & per consequens & sint dotes DD. fororum detrahendæ, & immissio ad eum effectum interim retardanda.

Attamen visum fuit defectum solutionis dotium prædictarum non obstat petitioni immisioni: quia cum DD. sorores sint hæredes Marchionis Herculis earum patris, & bona in ditione Mutinensi notabilis valoris, ac mobilia, & localia possideant, ut ex inventario dato, & super decimis, & bona emphyteotica retineant de quibus nunc non agitur, & quorum & omnium esset etiam habenda ratio in constituenda ratione legitimæ pro quantitate dotium firmanda, tam ex forma ab eodem statuto præscripta, ibi, & prædicta locum sibi vindicare, tam in bonis prophanis,

quàm ecclesiasticis, & cuiuscumque generis alterius, non obstante aliqua inuestitura etiam in alieno territorio existentibus quàm de iure communi, ut tenuit Laderch. conf. 19. num. 8. declarando verba finalia, eiusdem statuti Ferrariensis. inde satis patet DD. sorores pro earum dotibus sufficienter cautas esse, & in hoc tribunali passim servatur, ut immisiones & non retardentur, quando possidentes retinent corpora bonorum, super quibus possint satisfieri de oppositis detractionibus, ut in Romana de Comitibus 26. Nouembris 1621. coram bo. mem. Card. Cavalerio, & in Romana de Victorijs 10. Martij 1627. coram D. meo Merlino, & nouissime in Assisen. fideicommissi 28. Maji 1629. coram me.

Sed præterea concurrit perceptio fructuum ex bonis Mutinens. & Ferrariens. & alijs in ratione legitimæ computandis & per tempus decem, & octo annorum, quæ fere æquant sortem prætentam secundum gloss. communiter receptam in Auth. perpetua in verba iust. C. de sacrosan. Eccles. Tiraq. de retract. conn. S. 1. gloss. 6. num. 19. Ias. in leg. si fundum per fideicommissum num. 5. ff. de leg. 1. Surd. consil. 451. n. et 39. Et idem fuit firmatum in Ferolinens. de Monsignanis 19. Nouemb. 1630. coram bo. mem. Penia, & de prædictis est habenda ratio ad tollenda impedimenta immisioni præstita Sim. de Prat. de ult. volunt. lib. 3. dubit. 5. solut. 4. num. 31. quod etiam fuit firmatum in Romana de Victor. supradicta, & in causa Bonon. de Bonsignoribus 19. Nouembris 1627. coram D. meo Merlino.

Quo verò ad dotem, & donationem propter nuptias Marchionissæ matris, de qua opponitur, si ex persona eiusdem, Marchionissæ excipiat, cum illa non possideat bona hæreditaria Marchionis Herculis non potest dare de retentione, sed illi agendum erit contra hæredes, contra quos bona cum onere soluendi dotes transferunt, si & vero excipitur per DD. sorores tanquam cessionarias matris, cum contra cessionarium competant ædem exceptiones, quæ contra cedentem opponi possunt Dyn. in cap. is, qui in ius num. 16. de reg. in 6. Afflict. decis. 163. num. 5. Rimin. conf. 148. num. 3. vol. 1. Thesaur. decis. 221. num. 1. Surd. conf. 82. num. 28. semper obstat contra Marchionissam, & eius cessionarios præsumptio satisfactionis propriæ dotis, ex administratione bonorum tam Mutinens. quàm Ferrariens. pro quibus adhuc & rationem non reddidit, & ea circumscripta non est



locus detractioni dotis, aut alterius crediti administrantis, *Surd. conf. 290. nu. 33. Seraph. dec. 1455. in fin. Rota dec. 407. in princ. p. 4. diuers. & in Romana tutela de Boncompagnis 18. Maij 1616. coram bo. me. Buratto. & in Viterbien. restitutionis dotis 8. Februar. 1627. coram D. Card. Virile, & eo minus cessione praedicta locus esse potest; quia iura donationis propter nuptias, cedi non potuerunt tanquam inefficaces penes Marchionissam, dum non probauit requisita statuti Ferrariensis de donat. propter nupt. c. 102. lib. 2. & expresse disponentis uxorem ab haeredibus viri donationem propter nuptias non posse exigere, nisi illa fuerint in testamento viri eidem relicta, quod quidem per Marchionissam verificari non potest, cum Marchio Hercules decesserit intestatus:*

Et ita resolutum &c.

*Est decisio 364. supra in hac parte.*

REV. P. D. V R G E L L E N.

Mediolanen. Pensionis.

Die Luna 17. Iunij 1630.

### ARGVMENTVM.

Sententia simpliciter condemnans ad fructum restitutionem, de quibus fructibus intelligatur. Faciens aliquid per procuratorem, dicitur quis fidei, & interpretatiue per se facere, & quando hoc ita non fit: Sententia est strictè intelligenda, quod tamen non semper est verum.

### S V M M A R I V M.

- 1 Sententia, quando simpliciter condemnat ad fructus, debet intelligi de fructibus verè, & realiter perceptis per condemnatum.
- 2 Sententia verba debent accipi in propria significatione.  
Sententia verba, sunt strictè intelligenda, & non ad intellectum, quem verba possunt habere ex lata significatione vocabuli nu. 2. & nu. 28.
- 3 Faciens aliquid per alium fidei, & quadam iuris interpretatione, facere videtur per se.
- 4 Factum unius, quod sit factum alterius impossibile est.
- 5 Pecunia in genere suo, functionem recipiunt.

- 6 Procuratoris factum, censetur factum principalis, fidei, & interpretatiue, non autem verè, & realiter.
- 7 Acquisitio facta alicui per procuratorem, censetur factum verum, & proprium ipsius principalis.
- 8 Acquisitionis adminiculum, ubi veritur, tunc qui per alium facit, ipse propriè facit.
- 9 Ecclesia, quod per alium acquirit, propriè per se ipsam acquirere dicitur.
- 10 Per procuratorem aliquid faciens, quando dicatur quis fidei, & interpretatiue facere, vide distinctionem, & nu. 11.
- 12 Procurator post susceptum mandatum, necessitate civili illud exequi tenetur.
- 13 Mandatum rei turpis nullum est, & nu. 14.
- 15 Decis. Put. & Achill. declarantur, & n. 37. & 38.
- 16 Condemnatus simpliciter ad fructuum restitutionem, non tenetur vigore sententiae, ad fructus perceptos per eum, in quem facta translatio.
- 17 Translationis rei litigiosa mandatum, rei prohibita, non tenet.
- 19 Cessio facta alicui, non importat mandatum sed veram, & propriam solutionem.
- 20 Liberatio ipso iure fit per delegationem, & transit omne periculum in cessionarium.
- 21 Cessionis nomen est duplex.
- 22 Cessio simplex illa dicitur, quae fit ad eundem modum cedentis, solutionis causa.
- 23 Liberatio à debito per cessionem simplicem non contigit ante factam solutionem, & periculum est cedentis, non autem cessionarii.
- 24 Cessio, illa dicitur vera, & habetur per solutionem, ut cum nomina debitoris ceduntur, in solutum dantur, vel subactantur.
- 25 Cessio in dubio praesumitur simplex.
- 26 Novatio in dubio non fit.
- 28 Delegatio inter contrahentes non dicitur facta, licet utamur verbo, delego, nisi interveniat formalis stipulatio, inter debitorem cessum, & cessionarium.
- 29 Datio in solutum non fit, nisi expresse dicatur, & postea sequatur cessio.
- 30 Novatio de iure canonico etiam solo pacto stipulationem.
- 31 Debitor cessus, dum non soluit, remanet propria actio.
- 32 Sententiae verba sunt strictè accipienda, quod fallit in duobus casibus.
- 33 Sententiae verba, tunc non sunt strictè accipienda, quando alias sententia esset nullius effectus, & momenti.



- 34 *Sententia non est strictè intelligenda, quando ex verbis sententiae necessario ex mente Iudicis inferitur ad alium casum.*
- 35 *Sententiae, quae simpliciter condemnant Capitula, Collegia, Vniuersitates, &c. ad restitutionem fructuum perceptorum, nunquam verificari possent.*  
*Nam non contra Capitula, & vniuersitates, quia nunquam verificari posset, quod per se percipiant nu. 35.*
- 36 *Procuratores, et administratores, non possent conueniri proprio nomine, de his, quae procuratorio, et administratorio nomine perceperunt.*
- 39 *Ad fructus restitutionem condemnatus de iure, etiam tenetur ad fructus perceptos per eum, in quem lite pendente, transiit rem litigiosam.*  
*Pro possessore habetur, qui alienat res litigiosas nu. 39.*
- 40 *Arbitrium nominatur iuris vigorem, et operatur, ut iudicetur secundum iuris aequitatem.*
- 41 *Fructus, qui per alium percipit, per se regulariter videtur percepisse.*

## DECISIO CCCXCII.

**I**N lite mota per beneficiatos Ecclesiae Mediolanensis, contra Capitulum eiusdem Ecclesiae, super immissione percipiendi integram pensionem, de qua agitur, beneficiati per duas sententias rotales obtinuerunt imitti, necnon Capitulum condemnari ad restitutionem pensionum perceptarum, à die litis motae, quae deinde per Rotam in decisione facta die 25. Maij 1629. coram me fuerunt liquidatae in scutis 2200. quam liquidationem esse veram, & Capitulum ad illam teneri, fuit etiam hodie habitum pro constanti, quia licet exactio fuerit facta per Thesaurarium, fabricae maioris, non autem per Capitulum, tamen facta fuit per dictum Thesaurarium vigore cessionis habitae à Capitulo, & ad eiusdem vtilitatem, dum totidem receperat à dicta fabrica maiori ad vtilitatem fabricae domorum canonicalium, ex deductis in dicta decisione.

Solum itaque tunc difficultas fletit in eo, an Capitulum teneatur ad restitutionem dictarum pensionum vigore dictarum sententiarum, itaut eis poterit contra illud agi executiuè, dum dictae pensiones non fuerunt per Capitulum, nec per eius Thesaurarium exactae, sed per dictum Thesaurarium fabricae maioris, cum tamen & sen-

tentia condemnas simpliciter ad fructus, debeat intelligi de fructibus perceptis per condemnatum, verè, & realiter, non autem de ficta perceptione, & sic de ea, quae fit per alium *Put. dec. 197. lib. 3. Achil. dec. 21. de restit. spoliat.* Ex eo nempe, quod verba & sententiae debent accipi in propria significatione, & sunt strictae intelligenda, & non ad intellectum, quem verba possunt habere ex lata significatione vocabuli, *l. Paulus ff. de re iud. l. 1. vbi Doctor. C. si plures vn. senten.* cum alijs in dictis decis. Putei, & Achillis allegatis, qui tamen per alium & facit, fictè & quadam iuris interpretatione per se facere dicitur, *l. prima S. gessisse ff. de vi, & arm. notat. Doctor. in c. qui per alium vbi Din. de reg. iur. in 6. et in l. qui damnum. dat vbi Dec. ff. eod.* non autem realiter per se facit, cum impossibile sit & quod factum vnus sit factum alterius ad *l. inter stipulantem in princip. ff. de verb. oblig. cum vulgatis.*

Sed nihilominus in dicta decisione coram me fuit resolutum, Capitulum teneri executiuè vigore dictarum sententiarum, quae in rem iudicatam trasferunt, quae decisio cum hodie reuideretur, Domini in, decisis perstiterunt, ratio resolutionis fuit, quia cessio facta per Capitulum fabricae maioris, vim mandati habuit, ac ideo pensiones exactae per Thesaurarium dictae fabricae, vigore dictae cessionis, seu mandati habentur yti exactae à Capitulo, non fictae, sed verè, & realiter, dum inde Capitulum consequutum fuit liberationem à mutuo, quod à dicta fabrica acceperat, & pecuniae exactae per dictum Thesaurarium ex dictis pensionibus, non diuersae, sed eadem penitus censeantur cum illis, quae Capitulum ex mutuo acquisiuit & cum pecuniae in genere suo functionem recipiant *l. 2. S. mutui datio ff. si cert. pet. Casond. l. 7. comment. cap. 1. nu. 4.* cum alijs in dicta decisione allegatis, quandoquidem licet regula sit, quod factum procuratoris & censeatur factum principalis fictè, & interpretatiuè, non autem realiter, & verè iuxta *DD. Bari. in l. si is qui pro emptore n. 56. cum seq. vers. venio ad secundum col. 15. ff. de usur. Alex. conf. 65. nu. 13. vol. 4.* tamen fallit, quando prout in casu nostro, agitur de acquirendo, & de lucro captando & quia cum acquisitio fiat realiter principali, censeatur etiam factum eiusdem proprie, & verè, iuxta *text. in l. certè S. si procurator ff. precario, ibi si procurator. meus me mandante, vel ratum habente precarium rogauit, ego*



*præcario propriè habere dicor., quem text. ad hoc unicum, & singularem in iure reputat Bald. in leg. unic. S. ne autem num. 9. vers. existo, & num. 19. vers. item nota, C. de caduc. tollen. vbi quod in omnibus factis, in quibus*

- 8 vertitur † adminiculum acquisitionis, qui per alium facit ipse propriè facit, & mirabilem appellat. *Ias. in S. 1. in fin. num. 114. instit. de act. vbi magis ad casum nostrum, quod Ecclesia, quæ per alium acquirit*  
 9 propriè † per se ipsam acquirere dicitur, quos etiam in *d. S. si Procurator allegat glos. marginaria, & prius idem per dictum text. dixerunt Domini in d. cap. qui per alium, & Bart. vbi sup. num. 57.*

- Præterea, vt benè aduertit vnus ex Dominis, non videtur posse firmari regulam,  
 10 quod faciens † per procuratorem dicatur fictè, & interpretatiuè facere, sed potius esse distinguendum prout magistraliter distinguuntur. *Bart. in leg. si vnus S. seruus meus ff. de iniur. & Alex. d. cons. 65. num. 16.* quos Doctores communiter sequuntur videlicet inter mandatum rei licitè, & honestæ, & de genere promissorum vt in præfenti, & mandatum rei illicitæ, † de genere prohibitorum, vt primo casu factum procuratoris indistinctè dicatur factum principalis realiter, & verè dum procurator † post susceptum mandatum necessitate ciuili illud exequi tenetur, secus autem esse in secundo casu, cum etiam post susceptum mandatum procurator liberum habeat arbitrium exequendi aut non exequendi,  
 13 quia † rei turpis nullum est mandatum. *l. si non remunerandi S. rei turp. ff. mandat. leg. si à reo S. ff. si. de fideiuss. Bald. & Salic. in l. non ideo minus C. de accusat. cum igitur in nostro casu mandatum exigendi susceptum per Thesaurarium fabricæ maioris fuerit mandatum rei licitæ, & quod post † illud susceptum necessitate ciuili exequi tenebatur propterea exactio pensionum per eum facta dicitur vere, & realiter per capitulum facta.*

- 15 Ex quibus non obstant decisiones † Putei, & Achillis supra allegatæ, qui alouuntur in casu, in quo reus conuentus rem litigiosam lite pendente in alium transfudit, qui propterea condemnatus simpliciter ad fructuum restitutionem, non tenetur vigore sententiæ ad fructus perceptos  
 16 per eum in † quem fuit facta translatio, quia cum ille fructus perceperit nomine proprio, & vti absolutè Dominus (licet talis non esset stante litis pendentia) non autem perceperit de mandato, & nomine

- 17 transferentis, quia translatio † rei litigiosæ vti rei prohibitiæ mandatum importare non potuit ex supradictis, propterea in casu dictarum decisionum non intrant dispositio *text. in d. leg. certe S. 1. ff. præcar. nec limitatio, & distinctio supradictæ: quæ*  
 18 mandatum supponunt, sed intrat, quod † verba sententiæ sunt strictè intelligenda, & si de fructibus perceptis, vere, & realiter per condemnatum non autem per alium.

- Non obstat etiam si dicatur cessionem prædictam per Capitulum factam Thesaurario fabricæ maioris non importare mandatum, sed veram, & propriam solutionem, † ita vt ex tunc fuerit Capitulum penitus liberatum, & periculum nominis cessi in fabricam maiorem translatum. *leg. si mandato meo S. quod mihi debebas. ff. mand. l. pupil. 96. S. Soror. ff. de solut. & latè per Surd. cons. 145. per tot. & præsertim quia instrumentum contractus initi inter Capitulum,*  
 20 & fabricam maiorem, cantat de † delegatione, per delegationem autem sit ipso iure liberatio, & transit omne periculum, *l. 3. S. quod si C. de nouat.*

- Quia pro responsione est aduertendum  
 21 duplicem † esse nominis cessionem, vnā simplicem, qualis est illa, quæ sit ad commodum cedentis solutionis causa, vt † cum quis cedit iura sua alteri ad exigendum ab aliquo certam quantitatem, vt de ea sibi de credito satisfaciatur, & hæc cessio non habetur loco solutionis, aut satisfactionis, sed solum importat simplex mandatum, itaut † nullo modo contingat liberatio ante factam solutionem, sed cedentis sit periculum, non autem cessionarij iuxta  
 23 *glos. in l. legani in glos. mag. ad fin. ff. de liberat. legat. Alexand. in l. si cum emptore nu. 4. post med. vers. unde teneas, ff. de pact. bene declarat Imol. in l. facta S. si heres nu. 4. ff. ad Tribell. Socc. sen. cons. 37. per tot. lib. 4. late Gabr. cons. 115. per tot. Eugen. cons. 73. nu. 16. lib. 1. Cancer. var. resol. lib. 2. cap. 16. numer. 168. Osac. decis. 62. num. 7. & de hac cessione loquitur text. in leg. 3. in princip. vsque ad vers. quod si C. de nouat. dum ibi dicitur quod potest reuocari, aut debitum exigi à cedente, dum non concurrat vnā trium requisitorum de quibus ibi, in qua etiam procedunt quæstiones quas firmat Gratian. discept. 356. per tot.*

- Alia verò cessio est cum nomina debitoris venduntur, in solutum dantur, aut delegantur, † & hæc cessio habetur eo ipso loco solutionis, itaut ex tunc debitor cedens



dens liberetur, dum creditor nominis cessione contentatur, & de hac cessione loquuntur iura in d. S. Soror. & in d. S. quod mihi debeas & in l. inter causas S. abesse ff. mand. l. delegare ff. nouat. & in d. l. 3. S. quod si C. de nouat. Bal. in l. pro debito C. de bon. auct. iudic. poss. Gozzad. conf. 38. per tot. Cancer. ibidem n. 174. Socc. Gabr. Ofac. & Surd. ubi supra.

Qua distinctione sic præmissa, facile tollitur difficultas, si quidem cessio pensionis, de qua agitur, facta per Capitulum fabricæ maiori fuit simplex cessio nempe solutionis causa, & sic importat simplex mandatum, prout clarè conspicitur ex instrumento dicti contractus, seu cessionis, ubi narratur, quod ad præces Capituli fuit obtentum decretum à deputatis venerabilis hospitalis ad effectum, ut Thesaurarius dicti Hospitalis possit recognoscere pro solutione facienda, ibi, *pro solutione facienda prefate pensionis, ut infra assignande*, & ibi, *usquequo fuerint soluta d. scuta tria millia ut supra*, & ibi assignauerunt, & delegauerunt, & assignant, & delegant ad solutionem infra scriptarum aliarum librarum, &c. & inde sine ibi, & hoc ad eam pensionem consequendam, & exigendam, &c. ex quibus  
 25 clare patet quod cessio ꝛ fuit simplex, & solutionis causa, tum quia talis in dubio censetur Bald. in l. fin. n. 5. C. ad l. falcid. Gabr.  
 26 d. conf. 155. n. 20. in fi. tū etiā ꝛ quia in dubio nō fit nouatio l. fi. C. de noua. ergo fuit simplex cessio, per quā nō fit nouatio nō autē cessio absoluta, per quā nouatio fit iuxta suprad.  
 Deinde idem apertius probatur à sufficēti partiū enumeratione, quia suprad. secūda nominis cessio illa, videlicet quę importat ipso iure liberationē cedentis fit ut dictū est  
 27 vno de tribus modis dūtaxat videlicet ꝛ per nominis venditionem, per delegationē, aut per dationē in solutum, quæ verò fuit facta per Capitulū d. Thesaurario in primis non fuit venditio, ut ad oculū patet, deinde, nec delegatio, quia ut illa fiat & ex ea cōtingat  
 28 nouatio seu liberatio, non stat vis in eo, ꝛ quod contrahentes ut hic vtantur verbo delego, dū nō interuenit formalis stipulatio inter debitore celsū, & cessionariū. l. 1. C. de nouat. in princ. & d. l. 3. S. quod si C. eod. Gabr. d. conf. 155. n. 13. cū seq. & Surd. d. conf. 145. n.  
 29 4. Tandē non fuit in solutum datio, ꝛ quia illa non fit nisi expresse dicatur & postea sequatur cessio, Gozzad. in d. conf. 38. Socc. d. conf. 37. n. 8. cum seqq. Paris. conf. 69. nu. 10. cū seq. lib. 1. eo Surd. in d. conf. 145. n. 28. Belton. dec. Genue. 2. n. 26. & Cartar. dec. 19. n. 2.  
 Non obstat, quod dum Capitulum vi-

sum fuit mandare Thesaurario Hospitalis ut solueret, & Thesaurarius acceptando promisit soluere Thesaurario fabricæ maioris uti creditori, satis videatur in solutum datio, & propterea obligationem fuisse nouatam, & sic liberationem sequutam, & maxime ꝛ cum de iure canonico etiam solo pacto fiat nouatio non minus, quā de iure ciuili per stipulationem iuxta. reg. text. in cap. 1. ext. de pact. & his terminis Gabr. in d. conf. 155. num. 14. quia quicquid sit inter mercatores ex eorum particulari stilo, de quo Bald. in d. l. fin. in fi. C. ad l. falcid. Don. conf. 17. Gabr. ubi supra n.  
 30 18. cum seqq. veritas est, ꝛ quod dum, dum debitor cessus non soluit remanet pristina actio, & solum obligatio additur obligationi, etiam quod soluere promisserit, dū non dicitur expresse quod fiat nouatio, aut ex coniecturis nouandi animus necessario colligatur, iuxta. d. l. fin. C. de nouat. & in puncto videntur esse optima iura in l. item illa 18. S. vetus & l. ubi quis pro alio ff. de const. pecū. Surd. Gabr. & Ofasch. in loc. citatis, et in his terminis Alex. conf. 173. per tot. lib. 7. et Faber. in C. diffin. 3. hic autem non absunt pactum nouandi, nec tales coniecturæ ex quibus colligi possit, quod partium intentio fuerit, ut nouatio fiat immo in contrarium ex verbis instrumenti ex alijs supradictis, & patet ad sensum, quia non est verisimile, quod fabrica maioris Ecclesiæ fuerit taliter contentata, ut per consensum soluendi per Thesaurarium Hospitalis præstitum voluerit in omnem euentum liberare Capitulum, quinimmo, nec contentari potuit dum in decreto interposito super licentia hoc non fuit expressum.

Secundò & in omnem casum quando etiam factum Thesaurarij vigore d. mandati non esset vere & realiter factum Capituli, responderetur prædictis decisionibus  
 32 Achillis, & Putei, quod licet ꝛ verba sententiæ regulariter sint stricte accipienda, tamen fallit in duobus casibus, in quibus receditur è propria significatione & fit extensio etiam de vno casu ad alium. Prior  
 33 est ꝛ quando alias sententia esset nullius effectus, & momenti, leg. aduersus 34. v. f. quid ergo ff. de recept. arbitr. Ang. 257. col. fin. vers. Superest autem videre. Secundus casus est, ꝛ quando ex verbis sententiæ necessario ex mente Iudicis infertur ad aliū casum Bart. in l. Iulianus verum debitorem num 15. ff. de cond. indeb. Alex. conf. 125. vol. 1. Dec. conf. 43. num. 4. qui duo casus hic bene applicatur, nam in primis condennatio



tio ad restitutionem pensionum esset superflua, nisi intelligeretur de pensionibus perceptis per Thesaurarium fabricæ maioris, tum quia Capitulum lite pendente non exigit alias pensiones, in quibus potuerit, tum etiam quia nunquam verificari potest, quod Capitulum possit exigere per se ipsum, sed per medium alterius personæ, ab eo potestatem habentis, ergo sententia debet intelligi, & exequi in pensionibus exactis per dictum Thesaurarium alioquin sequeretur, quod sententiæ, quæ simpliciter & condemnant Capitula, Collegia, Vniuersitates, & similes ad restitutionem fructuum perceptorum, nunquam exequi possent, non contra Capit. & Vniuers. quia nunquam verificari posset, quod per se percipiant. Deinde nec contra procuratores, & administratores, quia ipsi non & possunt conueniri proprio nomine, de his quæ procuratorio, & administratorio nomine perceperunt l. 2. ff. de administr. tut. l. iniori ff. quando ex facto tutor. l. 4. S. tutor. quoque ff. de re iudic. & notat Bart. & ibi Doctores in l. procurator qui pro euictione ff. de procurat. non tamen supra dicti duo casus applicantur prædictis & decisionibus Achill. & Putei quandoquidem in casibus, de quibus ibi, condemnatus ad restitutionem fructuum, qui lite pendente in alium rem litigiosam transtulit, potuit etiam per se ipsum fructus percipisse, tam ante, quam post translationem, in quibus poterat condemnatio verificari, itaut non esset superflua, & sic termini sunt diuersi.

Tandem fuit sublata omnis difficultas ex quo beneficiati ad tollendas difficultates ortas, & excitatas ex dictis duabus decisionibus Achill. & Putei, necnon Dominorum varias sententias habuerunt recursum ad Signaturam Sanctissimi, quæ mihi rescripsit, vt constito quod termini exacti per Thesaurarium fabricæ maioris cesserint in commodum, & ad vtilitatem dicti Capituli, vel fabricæ canonicalis, & quod Thesaurarius fabricæ maioris exegit procedere ad vltiorem executionem rei iudicatæ, perinde, ac si verè, & non fictè Capitulum exactionem huiusmodi fecisset arbitrio Rotæ, arbitrium autem pro executione intrare ( quicquid esset de supra dictis ) non est dubium: etenim est & clarum, quod decisiones Putei, & Achillis procedunt destitcto iuris rigore, dum habetur in eis, & est certum, quod condemnatus ad fructus, de iure tenetur etiam

39 & ad fructus perceptos per eum, in quem lite pendente transtulit rem litigiosam, & quod potest ad eos de iure condemnari, ex quo habetur pro possessore, quia tamen verba sententiarum sunt strictè intelligenda, fuit dictum in d. decisionibus, sententias de quibus ibi, quæ condemnant ad fructus perceptos, intelligendas esse de perceptione vera, & non ficta: vnde cum 40 & arbitrium moderetur iuris rigorem, opereturque vt iudicetur, secundum iuris æquitatem Bart. in l. 1. nu. 5. C. de legib. Modern. de claus. p. 1. claus. 13. nu. 3. & Rota dec. 85. nu. 4. & dec. 179. nu. 2. par. 1. recent. 41 & de iure & etiam sit quod percipiens per alium per se percipisse dicatur, itaut si petatur possit, & debeat ad eorum restitutionem condemnari, propterea si in casu dictarum decisionum procul dubio intraret arbitrium, quia non esset contra ius, sed potius secundum ius, & solum moderatio, seu declaratio verborum sententiarum, multo magis in casu nostro intrare debet, dum constat, quod exactio cessit in vtilitatem Capituli, adeo quod aut nunquam erit dare casum, in quo possit intrare arbitrium ad moderandum iuris rigorem, aut certè intrare debet in hoc casu ad moderanda, seu potius declaranda iuxta iuris dispositionem verba sententiæ, de qua agitur maximè cum semper DD. pro maiori parte per supradicta (etiam circumscripto arbitrio) fuerint pro beneficiatis. Et ita vtraque &c. sapius informante.

REV. P. D. COCCINO.

Romana donationis de Castellanis.

Die Luna 17. Iunij 1630.

ARGVMENTVM.

Pactum nudum de iure Canonico producit actionem, & exceptionem. Donatio contemplatione matrimonij facta non eget insinuatione. Liberè donans non potest postea in instrumento apponere pactum reuersiuum, & alias condiciones.

SVMMARIVM:

- 1 Pactum nullum de iure Canonico, obligationem, & exceptionem producit.
- 2 Promissio de donando, habetur pro donatione, & agi potest tanquam ex ipsa donatione.



- 3 Dos data, & promissa equiparantur.
- 4 Donatio est insinuanda, etiam si facta sit contemplatione matrimonij.
- 5 Sed contrarium est verius, & Rota ita sæpe indicauit.
- 6 Donans liberè, non potest in instrumento apponere pactum reuersuum, & alias conditiones, sed instrumentum debet esse purum, & simplex.
- 7 Donatio in dubio, præsumitur pura, nec conuenit illius natura, ut reuertatur ad donantem.
- 8 In donatione fauore matrimonij, non possunt noua pacta apponi sine consensu filiorum, & uxoris.
- 9 Donatio causa matrimonij, cuius fauore dicitur facta.

## DECISIO CCCXCIII.

**C**VM ageretur de matrimonio contrahendo inter bo. me. Bartholomeum Cattellanum, & D. Cæciliam de Capitoftis, per hæc verba conuentum fuit: Che Monsignor Gio. Andrea sudetto debba far donazione inter viuos in forma valida contemplatione matrimonij, al sudetto Sig. Bartolomeo, e suoi figliuoli di scudi 20. mila, de' quali però sostenendo Monsignore li pesti del matrimonio egli habbia l'amministrazione, e quando detti Signori Spofi non volessero, ò potessero stare con detto Monsignore in tal caso esso Monsignore sia tenuto consegnarli liberamente detti scudi 20. mila in tanti luoghi di monti, ò censù, ò beni stabili qui in Roma.

Sub forma autem capitulorum huiusmodi contracto matrimonio, ex hac vita migravit postmodum Bartholomæus relicto ex dicto matrimonio Francisco Ambrosio, vnde dubitauit, an præfatus R. P. D. Castellanus teneatur ad dictam donationem, & quatenus sic, an faciendo instrumentum iuxta formam minutæ exhibitæ in Rota satisfaciatur suæ obligationi.

Et quantum attinet ad primum, & nulla adest difficultas, quod pactum nudum de iure canonico, obligationem, & actionem producit, cap. quamquam de usur. in 6. Co. uar. in c. quamuis pactum 2. par. §. 4. nu. 13. vers. decimo Azuevedus in leg. 2. tit. 16. lib. 5. recopilat. glos. 1. nu. 1. & quamuis istud pactum videatur potius continere promissio & tamen pro donatione habetur, vt in puncto quod pactum de donando pro donatione habeatur Bart. in l. quod dicitur la 2. ff. de verb. obligat. & latissime post alios Menoch. conf. 1. nu. 134. & seq. & conf. 92.

nu. 27. 34. & 63. & conf. 967. nu. 1. Alciatus respons. 117. num. 100. latè Gratian. discept. 887. nu. 20. & quod ex pacto de donando possit agi tanquam ex ipsa donatione Surd. conf. 535. nu. 8. quemadmodum hinc etiam videmus, & quod idem statutum est in dote data, ac promissa l. vlt. C. de dotis promissione l. filia dotem C. de collat.

Neque obstat, quod huiusmodi donatio non fuerit insinuata, prout videtur necessarium, & etiam quod donatio fuerit facta contemplatione matrimonij, Paris. conf. 16. nu. 26. & seq. lib. 2. Tiraq. in leg. si unquam in vers. donatione largitus nu. 241. Gabr. conf. 57. nu. 9. & 13. lib. 2. Surd. conf. 361. nu. 3. & seq. Nam contrarium & est verius Dec. conf. 414. num. 5. Alex. conf. 12. nu. 5. vol. 1. Natta conf. 449. nu. 20. & 31. & 39. Menoch. conf. 261. nu. 9. & seq. Surd. conf. 214. nu. 16. Purpur. conf. 353. num. 29. & pluries resoluit Rota, vt in causa Beneuentana donationis 11. Octob. 1581. coram bo. me. Gipsio, & coram recol. memor. Card. Millino in casu Spoletana Terrarum 21. Iunij 1599. & in alia causa Auximana bonorum 4. Martij 1604. san. me. Gregorius dcc. 563. nu. 11. & seq. & in alia causa Camerinen. donationis de Ottonibus 17. Febr. 1623 coram bo. me. Remboldo.

Quantum attinet ad secundum, An si D. Castellanus faciat instrumentum iuxta formam minutæ, satisfaciatur suæ obligationi visum fuit, quod non quia cum liberè & donauerit, non potest in instrumento apponere pactum reuersuum, & alias conditiones, sed instrumentum debet esse purum, & simplex l. perfecta, C. de donat. que sub modo Bald. conf. 327. in princ. lib. 1. Antonius Gomez in l. 17. Tauri nu. 22. Molina de primog. lib. 1. c. 8. nu. 37. Castill. lib. 3. controu. c. 10. nu. 6. & 7.

Et cessat omnis difficultas, quia etiam si illud pactum non haberet vim perfectæ donationis, nihilominus talis donatio deberet fieri, quæ non repugnet naturæ donationis, & donatio etenim in dubio intelligitur pura, & libera, nec conuenit naturæ illius, vt reuertatur ad donantem Achill. dec. unica. nu. 7. de donat. Put. dec. 73. nu. 3. lib. 3. Mant. de contract. lib. 13. tit. 21. nu. 22. & fuit dictum coram me in causa Viterhien. Castrorum 21. Iunij 1628. præsertim, quia cum agatur de pacto donationis fauore matrimonij noua & pacta apponi minimè possunt, nisi de consensu filiorum, & uxoris, de quorum agitur interesse, cum pactum de donando sit etiam ad ipso-



9 ad ipsorum fauorem, & tanquam factum, fauore matrimonij, *Aym. conf. 985. nu. 87. vers. 11. Menoch. conf. 944. nu. 74.* & donatio debuisset concipi eisdem verbis, quæ pactum continet, hoc tamen dictum sit ex abundanti &c.

Et ita conclusum vtraque parte informante, &c.

¶ *Infra in secundo Tomo habentur in eadem causa due alie decisiones sub diebus 23. Iunij 1631. & 10. May 1632. coram eodem bon. me. Reuerendiss. Coccino sunt decisiones 58. & 127.*

R. P. D. GHISILERO.

Lucana Successionis.

Die Lune 21. Iunij 1630.

### ARGVMENTVM.

Pater post bannum, an desinat esse administrator bonorum filij, & an possit pro illo agere, & plura circa hanc materiam bannitorum.

### SVMMARIVM.

- 1 Pater per bannum amittit administrationem bonorum filij, & interim est assignanda curatori, donec pater restituitur, vel filius deuenit ad legitimam etatem.
- 2 Pater per exilium propriæ Ciuitatis, non amittit patriam potestatem in filium.
- 3 Per exilium, licet quis amittat iura, & bona propriæ Ciuitatis, non tamen amittit iura communia ciuium Romanorum.
- 4 Filio banniti non datur tutor, quia datur ei, qui non est in potestate alierius.
- 5 Filio banniti datur curator ad instar eius, cuius pater est apud hostes.
- 6 Deportato interdicitur totus Orbis, excepta insula in qua deportatur & nu. 16.
- 7 Bannito licet manere in vniuerso orbe, excepta terra unde exulat nu. 6. & 16.
- 8 Bannum non afficit, nisi in territoria, ubi quis est bannitus.
- 9 Iurisdictio coarctata quo ad locum, extra ipsum non extenditur.
- 9 Pater licet sit bannitus, nihilominus potest agere pro filio, & n. 11.
- 10 Bannitus potest contrahere, & alia facere, quæ ceteris hominibus competunt.
- 12 Iudicium fauore minoris infantis, et pupilli, claudicat.

Sententia ad fauorem minoris lata, sustinetur etiam si sit lata cum procuratore minus legitimo nu. 12.

13 Sententia lata ad fauorem minoris sine curatore valet.

14 Filius banniti in pœna capitali, censetur filius noni hominis, et non potest aspirare ad fideicommissum.

15 Banniti nostri temporis cum publicatione bonorum, et qui impunè possunt offendi, non aequiparantur deportatis.

17 Banniti nostri temporis, propter crimen lesæ maiestatis diuinæ, humanæ, aequiparantur deportatis.

18 Banniti pro crimine capitali, licet impune possint occidi, tamen eorum condemnatio grauat eos solum in ære, et iuribus suis.

19 Bannum presumitur latum in contumaciam, ex quo sententia lata est contra absentem.

Contumacia non probat delictum nu. 19.

10 Statutum disponens, quod contumax habeatur pro confesso, nihilominus talis confessio erit ficta, et non vera.

21 Patris factum, non nocet filio, qui non ex persona patris succedit, sed ex propria, ubi vocatus à testatore.

22 Filius non natus, aut conceptus tempore purgationis fideicommissi, an in eo includatur.

23 Voluntas in vltimis voluntatibus prædominatur.

24 Filius natus post euentum conditionis fideicommissi, quando illud ad admittatur.

25 Dominium rerum fideicommissi, quando alieni reuocabiliter acquiratur.

26 Defunctorum voluntates non debent stare in suspensio, et nu. 27.

28 In fideicommissis, non est nouum, ut dominium rerum vni reuocabiliter acquiratur.

29 Dominium reuocabiliter acquiratur in omnibus conditionibus resolutiuis.

### DECISIO CCCXCIV.

**P**ER mortem Thomæ de Albianes sine filijs, fuit factus locus primogenituræ ab eo constitutæ sub arctissima prohibitione cuiuscumque alienationis, ad fauorem Nicolai primo vocati, qui cum decesserit, relictis tribus filijs, Vincentius primogenitus vti talis successit in dicta primogenitura, & cum à fisco Ducali Florentino fuerit in poenam capitis damnatus cum confiscatione bonorum, amisit beneficium primogenituræ, verum quia Thomas testator in casum cuiuscumque alienationis, etiā ex delicto substituit alium primogenitum.



tum non contrafacientem, Thomas alter fratres germanus Vincentij, exhibito testamento à Fisco Florentino obtinuit dicta bona subiecta primogenituræ. Post hæc Vincentius durante d. banno ex sua legitima vxore suscepit filium masculum Ioannem Franciscum, qui prætendens ad se, vti primogenitum Vincentij primogeniti delatam esse successionem, in Rota obtinuit sententiam fauorabilem, qua fuit resolutum, fideicommissum fuisse purificatum ad fauorem filij primogeniti concepti, & nati post bannum patris, à qua cum fuisset interposita appellatio pro parte Thomæ tam sub prætextu nullitatis quàm iniustitiæ, dubitauit, an esset confirmanda, vel infirmanda, DD. tamen ex rationibus infra deducendis, eam validam, & iustam censuerunt.

Nullitatem deducebant ex eo, quod sententia fuerit lata ad instantiam procuratoris dati per patrem durante banno vti legitimum administratorem bonorum filij, nam per bannum amisit dictam & administrationem, quæ propterea erat assignanda curatori, quousque vel pater restitueretur in pristinum, vel filius deueniret ad legitimam ætatem *ex tex. in l. fin. §. minores C. de senten. pass. ubi Bald. num. 12.*

Quæ tamen non obstat, quia etiam si Curator potuisset dare mandatum ad hanc litem in Curia, tamen si Pater retinet patriam potestatem, remanet legitimus Administrator, vt potuerit dare mandatum, nam per exilium propriæ Ciuitatis, & non amittitur ius patriæ potestatis in filium, quia nulla lege hoc cauetur, & licet pater amittat iura, & bona propriæ Ciuitatis, tamen non amittit iura communia Ciuium Romanorum & sicut est patria potestas, firmat Bald. in l. 1. num. 30. C. de hered. instit. & Bursat. conf. 54. nu. 2. lib. 1. ex communi sententia; ea enim est de iure communi Ciuium Romanorum *insti. de patr. potest. in princ.* sic concludunt Bald. Ang. & Alex. in l. si cum dotem §. si patri ff. solus. matr. Peregr. lib. 3. tit. 7. num. 23. de iur. fisci, ideoque filio & banniti non datur Tutor, quia datur, ei qui non est in potestate alterius *l. fin. in princ. C. de Curat. Furios. & instit. de tutel. in princ.* Sed Curator & ad instar eius, cuius pater apud hostes est, *l. muto §. ei cuius ff. de tutel.* Differunt enim deportati à bannitis, cum deportato interdicitur totus Orbis excepta insula, & bannito verò liceat manere in vniuerso Orbe, excepta Terra vnde exulat, facit *tex. in l.*

*necessarium ff. de orig. iur.* nam bannum non afficit personam, & nisi in territorio, vnde est bannitus, cum sit pœna personæ in loco, & non personæ simpliciter, quia iurisdicatio coarctata quoad locum, extra ipsum locum & se non extendit *l. 1. ff. de off. Procons. leg. 1. §. initio ff. de offic. Præfect. Urban. & l. fin. ff. de iurisd. omn. iud.* Vnde bannitus extra territorium, reducitur ad instar priuati, & propterea cum in hoc casu iudicium agatur Romæ, quæ non est subiecta sententiæ capitali lata contra patrem, nil impedit quominus ipse potuerit agere pro filio, & cum effectus banni non porrigatur extra dictionem, bannientis ad l. 3. ff. de off. Præseb. l. 3. ff. de iurisd. omn. iud. Idque in terminis firmat Vant. de nul. ex defectu inhabilitatis num. 54. Ex quibus apparet, patrem etiam bannitum potuisse contrahere, & & alia facere, quæ ceteris liberis hominibus competunt de iure communi, *Surd. conf. 394. num. 23. Bar. in l. eius qui §. 1. num. 2. ff. de test. & in l. certa forma, C. de iur. fise. lib. 10.* multos allegat Alex. in l. ex facto §. ex facto, num. 7. & seq. vbi Rip. dicit communem ff. ad Trebell. & sic agere pro & filio, quia ratione patriæ potestatis, habet hanc facultatem à lege.

Sed quatenus etiam Vincentius amisisset patriam potestatem, & legitimam administrationem bonorum spectantium ad filium non tamen ideo corrueretur sententia lata pro Io: Francisco eius filio, quia fauore minoris infantis, & pupilli claudicat iudicium, & & sententia in eius fauorem sustinetur, quamuis lata cum procuratore minus legitimo, *l. non eo minus C. de procur. Vant. de nullit. ex def. mandat. num. 21. ibi lata tamen in eius fauorem, & c. Surd. conf. 9. num. 13. vbi quod sententia & lata fauore minoris sine Curatore est valida, Greg. dec. 574. nu. 3.*

Nec DD. visa fuerunt releuare, quæ opponebantur contra iustitiam sententiæ, sub prætextu quòd Ioannes Franciscus, tanquam filius & banniti in pœna capitali, censeatur filius noui hominis, itaut non potuerit aspirare ad fideicommissum per *tex. in allegata l. ex facto §. ex facto ff. ad Trebell.* quia banniti nostri temporis cum & publicatione bonorum, & qui impunè offendi possunt non æquiparantur deportatis per multas differentias, quas contra *glos. in §. relegati insti. quib. mod. ius par. pot. Sol. in verb. retinet, adducit Bart. in q. 1.* quam disputauit Pisis, quæ incipit statuto



Lucanæ Ciuitatis, cuius dictum sequitur, & comprobatur Bald. in d. l. 1. C. de hered. instit. num. 30. Ex quo, ut fuit dictum supra, deportato interdicitur totus Orbis, excepta insula in quam deportatur, bannito verò in vniuerso orbe manere licet, demptò territorio, ex quo exulat. Neque controuerti potest, quia plures Doct. sentiant contrariam opinionem, ea tamen, vel est reiicienda tamquam communiter  
 17 damnata, vel intelligenda et in bannitis propter hæresim, vel delictum læsæ maiestatis, in quibus terminis loquitur Bart. in l. si adulterium §. liberto ff. de adulter. iux. l. minimè ff. de releg. l. post liminium §. filius ff. de capt. & post limin. reuers. Grat. discip. forens. c. 462. n. 4. Put. dec. 417. num. 5. Secus verò in alijs sbannitis pro alio crimine capitali etiam quod impunè possint offendi, et cum horum condemnatio non  
 18 grauet illos nisi in ære, & iuribus suis, Peregr. de iur. fisc. lib. 3. d. tit. 7. num. 13. Farinat. in prax. q. 102. num. 19. Salic. in l. 1. q. 6. C. de hered. inst. Rip. in l. fin. q. 23. C. de reuocand. donat. Socc. lun. conf. 54. lib. 4. Ultra quod Vincentius non potest reputari nouus homo, aut nudatus iuribus, & facultatibus prouenientibus ex iuris communis dispositione cum bannum præsumatur et latum in contumaciam, ex quo  
 19 sententia lata est contra absentem l. Papi- nianus §. meminisse, ubi Bart. ff. de inoff. testam. quia contumacia non probat delictum Bart. in l. absentem, num. 1. ff. de pæn. cast. in l. cum filius familias num. 3. de verb. oblig. etiam si adsit statutum, ut contumax  
 20 habeatur pro et confesso talis enim confessio est ficta, notant Doct. in d. l. cum filius Bero. conf. 202. num. 43. lib. 3. Tunc magis ob contumaciam, quam ob delictum dicitur condemnatus l. si ideo ff. de euct. l. 1. in fin. C. de peric. & commod. rei vend.  
 21 Rot. dec. 369. num. 9. par. 1. diuers. Et in omnem casum factum patris banniti non potest nocere filio, qui non venit ex persona, & successione patris, sed ex propria, uti vocatus à testatore. Bart. in l. liberorum num. 16. de verb. signif. Bursat. conf. 185. lib. 2. Hoad. conf. 72. num. 43. & seqq. lib. 1. & sic ex prouidentia, & dispositione Thomæ senioris instituentis fideicommissum, Soccin. lun. conf. 174. num. 29. Gabr. conf. 123. num. 45. in fin. Gozadin. conf. 34. numer. 14.

Non etiam concluditur iniustitia, ex  
 22 quo filius 22. tempore et purificati fideicommissi natus, aut conceptus non erat

vnde non videtur includi in dicto fideicommissio per ea quæ not. Bart. in l. si cognatis ff. de reb. dub. benefacit l. qui filius ff. de leg. 1. Ita ut per eius subsequitam natiuitatem, bona nequeant auocari ab aduersario, qui erat primogenitus tempore purificati fideicommissi; quia prædicta  
 23 procedunt, nisi alias apparet et de voluntate testatoris quæ in vltimis voluntatibus prædominatur l. in conditionibus primum locum ff. de condit. & demonstr. l. ex facto ff. de hered. inst. l. cum virum, C. de fideic. Vnde extantibus coniecturis, quod  
 24 testator voluerit et etiam post euentum, conditionis, natos primogenitos concurrere, & hi admittendi erunt, ita scribunt Ruin. conf. 22. num. 11. & seqq. lib. 2. Rimin. lun. conf. 564. nu. 14. & seqq. Menoch. conf. 830. nu. 18. Peregr. conf. ult. lib. 3. & 7. lib. 5. Socc. sen. conf. 51. num. 41. & seqq. lib. 4. Fusar. de subst. q. 318. num. 77. Nec potest dubitari de coniecturis, cum habemus expressam vocationem omnium descendendum nasciturorum ex Nicolao primogenito, cum expressa dispositione, quod donec durat linea Nicolai, non admittatur secundo genitus, ita ut propterea quousque spes extat, quod ex linea Nicolai primogeniti sit nasciturus aliquis filius, successio bonorum non fuerit delata, nec acquisita  
 25 secundo genito et nisi reuocabiliter, quousque nascatur filius ex primogenito iuxta conf. Roman. 134. prout in hoc casu quando sunt vocati nascituri, videntur conuenire omnes Doct. Petra de fideicom. à 22. num. 76. testator de com. Fusar. d. q. 318. num. 86. & 97. q. 11. num. 585. qui cumulat concord. Peregr. de fideic.

26 Non obstat quod et defunctorum voluntates non possint stare in suspenso leg. vltim. in fin. ff. compradior. leg. si ex duobus, §. sed & Marcellus ff. de in diem addict. gloss. Doct. in leg. si ego ff. de solut. At si nati post euentum conditionis possent concurrere cum natis illo tempore purificatæ conditionis, dominium stetit in suspenso à tempore purificatæ conditionis vsque ad natiuitatem natorum: post quia placuit responsio, Thomæ non fuisse ius quæsitum irreuocabiliter, sed reuocabiliter, sub conditione, donec nasceretur primogenitus ex primogenito, iuxta dispositionem testatoris, qui vocauit nascituros; ideoque Io: Franciscus primogenitus superueniens fecit deficere causam successionis, & Thomas posterior in gradu occupauit bona, ne fiscus illa caperet, sed non in præiudicium eorum



corum, qui postea nascuntur quia postea teneator eis restituere, *Fachin. controuers. iur. lib. 4. cap. 88. per tot. Castr. conf. 247. quem fuerunt secuti Ruin. conf. 22. lib. 2. Nat. conf. 675. nu. 6. Roland. à Valle conf. 70. num. 47. lib. 3. Rota in Romana Pecuniaria 30. Aprilis 1629. coram R. P. D. meo Mer-*  
 27 lino. Et in materia fideicommissorum † non est nouum, vt dominium rei vni acquiratur reuocabiliter, vt reuocari possit *l. penul. S. fin. autem sub conditione C. communia de leg. idem Fach. ubi supra Vers. nec difficile est.* Præterea hoc casu dominium de facto non stetit in suspensio, sed solus eius effectus, seu potius continuatio; vt scilicet Thomæ dominium reuocabiliter effectus acquisitum, expiraturum tamen statim † atque filij nati essent Vincentio, idque  
 28 † euenit in omnibus conditionibus resolutiuis, ita declarat *Ruin. conf. 22. in fin. lib. 2. Decian. conf. ult. num. 4. lib. 1. Menoch. consil. 1213. num. 18. & declarauit Rota in d. Romana pecuniaria coram R. P. D. meo Merlino.*

Ex quibus vtraque parte informante, pro validitate, & iustitia sententiæ Rotalis fuit resolutum, &c.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Romana, seu Rauennatensi pecuniaria.

Die Veneris 26. Iunij 1630.

### ARGVMENTVM.

Arbitrium, quando intret pro sanandis nullitatibus. Contractus, vbi dicitur habuisse perfectionem. Mercator non subditus per celebrationem contractus efficitur. Iuramentum calumniæ, quando non sit necessarium.

### SVMMARIVM.

- 1 Nullitates, quando vel non sunt tales, vel turbide, aut leues, semper intrat arbitrium in æquitate fundatum ad nullitates remouendas.
- 2 Consensus, in contractibus vbi iunguntur ibi dicitur perfectus contractus.
- 3 Bald. in leg. multum interest, num. 28. C. si quis alter vel sib.
- 4 Per contractum in Curia, qui non est subditus, et dicitur subditus cessat qualitas forēstatis.
- 5 Mercator origine forensis, occasione tamen

- contractus subditus illius loci, agere potest executiue contra Mercatorem prædicti loci.
- 6 In repetitione solutorum cessat via executiua, & exactus agere debet via ordinaria.
  - 7 Litteræ cambij inter Mercatores, paratam habent executionem.
  - 8 Executiua via, quando admittitur, cessant nullitates monitorij, seruationis terminorij, citationis ad sententiam, et sententiæ per cedula.
  - Indicium ordinarium, et non executium, quæ respiciant. n. 8.
  - 9 Calumnia suspicio cessat, quando constat de iustitia agentis, et tunc iuramentum calumniæ non est necessarium.
  - 10 In executiuis prius decerni debet mandatum cum clausula, nisi infra tres, et deinde relaxatur ad primam diem, et hoc secundum stylum A. C. et num. 11.
  - 12 In Mercatorum causis proceditur ex bono, et æquo.

### DECISIO CCCXCV.

**M**ASPERGII mercatores Rauennaten. direxerunt litteras Palagij, & Falconerij in Vrbe commorantibus, vt soluerent certis personis quantitatem pecuniarum, quæ acceptatæ, & completæ fuerunt, mox iidem Maspergij conuenti pro eadem quantitate restituenda, mandatum executium contra eos fuit relaxatum. Appellatione autem interposita, cum nullitates opponerentur emanauit commissio sanatoria arbitrio Rotæ terminanda, & cum hodie in hac parte dubitaretur, fuit responsum arbitrium intrare.

Regulare enim est, quando nullitates vel non sunt tales, vel turbidæ, aut leues semper intrat arbitrium † in æquitate fundatum ad nullitates remouendas, *Crescen. decis. 4. de testibus. Seraph. dec. 1154. num. 1. cum alijs allegat. in Add. decis. 189. numer. 8. coram Papa Greg. XV. quæ æquitas in præfenti super abundat; dum Mercatores Romani sequendo fidem Rauennatensium, eorundem litteras, & ordines adimpleuerunt soluendo personis nominatis.*

Quæ igitur ex defectu iurisdictionis A. C. deductis etiam absque arbitrio visa, fuit posse euitari.

Nam, & si Maspergij prætendant debuisse conueniri in proprio domicilio, non autem coram A. C. in Vrbe, & neque contra eos vti mercatores forenses potuisse executiue agi defectu facultatem A. C. ac demum viam executiuam, quam habent



litterae cambii de stylo Curiae non posset extendi in actione contraria mandati, ad repetendum soluta contra Maspergios.

- 2 Attamen primum videtur cessare: quia contractus conclusus fuit per epistolam eorumdem de Maspergijs, & consensum mercatorum acceptantium in Vrbe; vbi autem consensus ꝑ iunguntur, ibi dicitur perfectus contractus, non autem in loco, à quo dirigitur epistola, & ibi valide Maspergij potuerunt conueniri, *Bald. utrumq; determinans in leg. multum interest. num. 28. & Salic. num. 17. C. si quis alteri vel sibi Rota Ianuen. decis. 161. num. 4. Alberic. in leg. 2. nu. 4. ff. de procur. Rota in Valentina mercedis eorum D. meo Decano inter eius impressas 116. num. 1. neque dicatur quod hoc modo possent conueniri Romae totius mundi mercatores, à quibus litterae diriguntur, & è conuerso Romani mercatores alibi dirigentes ordines, & litteras, quod dicebatur absurdum: quia huiusmodi instantia non tollit fundamentum Baldi ꝑ & aliorum, qui Baldum sequuti sunt, quando sub eodem Principe contrahentes domicilium habent, & facultates iudicis non deficiunt: propterea tollitur, & secundum de carentia facultatum agendi executiuè contra mercatores forenses, prout sunt Maspergij non autem mercatores Curiae, vt dicunt facultates A. C. impressae per Salust. post*
- 4 praxim num. 9. quia per contractum ꝑ in Curia qui non est subditus efficitur subditus, & cessat qualitas forensitatis *l. heres absens. S. proinde. ff. de iudic. Alex. conf. 164. n. 3. vol. 6. Rolan. conf. 48. num. 19. vol. 3. Surd. conf. 204. num. 13. & 257. num. 3. & quia ratione mercator origine forensis: occasione tamen contractus subditus ꝑ potest agere executiuè contra mercatorem Curiae: eodem modo debet curialis posse agere contra alium mercatorem forenssem ex eisdem facultatibus, cum concernant ordinatioria, & seruanda in loco iudicij, siue agatur de ordine processus, siue de ordine executionis, *Bald. in leg. prima num. 10. C. ne filius pro patre, & in leg. 1. num. 2. C. de execut. rei ind. latissime idem Surd. conf. 204. num. 7. lib. 2. nec releuat vltimum, quod cesset via executiua in repetitione ꝑ solutorum, & exactus agere debeat ordinaria, Scacc. de appell. quast. 17. limit. 9. num. 58. cum alijs alleg. in addit. decis. 581. num. 10. coram Papa Greg. XV. quia quicquid sit, quando indifferenter fuit actum vigore obligationis Cameralis, & soluens vult repetere ab eo, qui vigore obligationis exegit attamen**

7 vbi agitur inter mercatores, & contra mercatores, actionem contraria mandati, & vigore ꝑ litterarum cambij, vt in praesenti, sicuti in directa paratam habent executionem aduersus acceptantes litteras *Seraph. decis. 562. num. 2. Bald. conf. 340. n. 4. lib. 1. Rota Ianuen. decis. 2. num. 9. & 126. n. 8. ita & incontraria, ad instar fideiussorum eadem habere debent Henringius de fideiussor. cap. 26. num. 8. & Collier. de process. execut. par. 2. cap. 2. num. 4. admissa autem via

8 ꝑ executiua, cessant consequentes nullitates monitorij, seruationis terminorum, citationis ad sententiam diffinitiuam, & sententiae per cedula, quae praesupponuntur omissa, cum praedicta omnia respiciant iudicium ordinarium non autem executiuum.*

Secunda pariter nullitas, quae desumitur ex omissione iuramenti calumniae, vel euitatur, vel ex aequitate sananda est: quia

9 vbi constat de ꝑ iustitia agentis, prout in praesenti ex litteris, & quietantijs semper cessat suspicio calumniae, & iuramentum non est necessarium *Bald. in cap. secundo nu. 7. de probat. & saepe Rota idem respondit vt in Aprutina census apud Cincium de cens. lib. 2. nu. 6. in Marsicana affectus post tract. oblig. Camer. 131. num. 6. & in Romana pecun. de Columna 21. Aprilis 1617. coram Archiepisc. Selenicen.*

Postrema nullitas, quae arguitur ex inordinato processu, & illa momenti non est, nam & si pretendatur in executiuis, quod

10 prius ꝑ decernatur mandatum cum clausula nisi infra tres, & deinde relaxetur ad primam diem, sequendo stylum Curiae A. C. nec possint inculcari termini prout asseritur in praesenti factum fuisse, & inde ꝑ causata sit nullitas decreti, in Romana pecuniaria post tract. de oblig. Cam. 103. n. 3. attamen stylus, qui allegatur cum respiciat iudicium obligationum Cameralium, vel non debet extendi ad aliud iudicium, vel

12 intrat aequitas, vt ꝑ in causis mercatorum procedatur ex bono, & aequo *Rota Ianuen. decis. 23. num. 15. & 641. in fine par. 1. recen. & sananda sit iuxta arbitrium à Principe indultum. Et ita, &c.*

EMIN. ET REV. D. CARD. VEROSPPIO.

Veronen. Iurium Parochialium.

Die Luna 17. Iunij 1630.



## A R G V M E N T V M.

Exemplo alicuius scripturæ quando adhibeatur eadem fides, quæ adhiberetur ipsi scripturæ originali.

## S V M M A R I V M.

- 1 Sumpto adhibetur eadem fides, quam ipsi originali, quando constat, quod servate fuerint solemnitates requisitæ in transumptione.
- 2 Sumptum exemplatum, ne scriptura originalis propter vetustatem pereat aut amittatur, fidem facit si esset ipsa scriptura originalis.
- 3 Ad transumptionis validitatem, quæ requirantur.
- 4 Transumpti fides an minuat ex omissione citationis partis, de cuius interesse agitur.
- 5 Transumptum, quando sit ex sola vetustate originalis, non autem ad alicuius instantiam, non est opus aliqua citatione.
- 6 Partis citatio, quando fuit transumptum instrumentum, ex eo, non videtur omissa si in instrumento non appareat enunciata, cum tanquam solemnitas extrinseca, aliunde præsumi poterit.
- 7 Transumptum, quando est antiquissimum, præsumitur in eo intervenisse omnes solemnitates.
- 8 Et quod fuerit authenticum etiam ipsum originale.
- 9 Copie alterius copię fides adhibetur, concurrentibus adminiculis.
- 10 Observantia dat robur actui, quæ ex illo subsequuta præsumitur, n. 11.
- 11 Exemptionum privilegia, quid contineant.
- 12 Observantia in una parte probata, præsumitur etiam in reliquis.
- 13 Rector in Ecclesia unita Monasterio Regularium, nullum potest deducere titulum, aut iuris assistentiam, super exercitio iurium Parochialium.

## D E C I S I O C C C X C V I.

**C**ORAM Eminentissimo Card. Virili negata fuerat manutentio Rectori S. MARIAE ad Clauicam, super exercitio Iuriū Parochialium in Ecclesia S. Margaritæ, quia cum illa esset unita Monasterio Regularium Congregationis Oliuetatæ non poterat Rector iuvare sola iuris assistentia, quod eadem Ecclesia esset intra limites suæ Parochiæ. Sed cum ea resolutione illud fuisset

à Dominis tanquam pro certo suppositum, ut esset in forma probanti privilegium Alexandri III. quod continebat unio nemus eiusdem Ecclesiæ, & posita iterum causa, visa fuisset deinde dubia fides copię exempli eiusdem privilegij, quæ solum à Monachis exhibebatur, tanquam extractum, ex priuato Archiuio, & quæ nullis iuvare poterat adminiculis: Dederunt iidem Monachi in actis, ipsum exemplum transumptum ex originali in forma authentica. Super cuius ultimæ scripturæ fide, proposui iterum dubium ad instantiam Procuratoris Monasterij, & ad instantiam Rectoris super concessione manutentionis, quam ipse Rector sibi debitam contendebat, postquæ ex duabus decisionibus sublatum videbatur fundamentum unionis, & sub cuius præsupposito fuerat eidem manutentio denegata.

Et super priore parte dubij, à qua etiam pendebat posterioris resolutio, responderunt Domini ad fauorem Monasterij propter solemnitates, quas ex eodem instrumento producto videre erat, servatas fuisse in illius transumptione, & ex quibus eadem omnino fides debebatur huic sumpto, quæ ipsi originali, ut expressè disponitur in cap. fin. de fid. instrum. Cum enim ipsius originalis vetustas sit in causa, imò solius amissionis timor satis sit, & ut ex originali copia desumi possit, quæ eandem fidem mereatur, & sic loco ipsius originalis, Abb. in dicto cap. fin. 2. notat. Card. Seraph. decis. 1428. num. 1. Rot. decis. 412. num. 3. par. 1. recent. post tercentum, ac decem annos, qui intercesserunt à tempore dati privilegij ad tempus, quo fuit extracta, copia, de qua hodie quæritur, & ex quibus satis hæc causa videri poterat iustificata; apparebat præterea eiusdem transumptionem factam & cum præsentia trium Notariorum auctoritate Iudicis Ordinarij, & demum confirmatam, decreto Patriarchæ Aquilegensis tanquam Iudicis competentis in hac causa exemptionis; quæ omnia, ad validitatem transumptionis præcipiuntur in eod. cap. fin. & ex eo nat. Dec. & alij in auth. si quis in aliquo. num. 9. C. de eden. Lanfranc. in cap. quoniam contra de probat. sub tit. de instrum. product. num. 458. Couar. pract. quæst. cap. 21. Verall. decis. 321. par. 3.

Neque eiusdem transumpti fides, minui poterat ex omissa citatione partis, de cuius præiudicio agebatur, & quæ ex eodem instrumento producto probari videbatur omissa, dum nunquam apparebat in illo fuisset



fuisse enunciata. Quia vel non fuit opus aliqua citatione, dum facta fuit exemplatio, ex sola & vetustate originalis, non, autem ad alicuius instantiam, qui suspicaretur futuras sibi aduersarias certas personas in ea causa, cuius gratia priuilegium ex antiquo originali extrahebatur *Bald. in l. ne quidquam §. ubi decretum. num. 22. ff. de off. Procons. & leg. Menoch. conf. 745. num. 6.* vel non licet dicere illam fuisse omissam ex hoc solum, quod non appareret in instrumento enunciata, & vt immò tanquam solemnitas extrinseca aliunde præsumi poterit *Felin in cap. Albericius num. 3. & 4. de testib. Put. decis. 205. et decis. 327. lib. 2. & ex antiquitate centum, & quadraginta annorum, qui decurrerunt vsque ad hanc diem ab anno 1587. quo tempore fuit facta transumptio, præsumi etiam conueniret non solum citationem partis, sed reliquas alias omnes solemnitates, Conar. eod. capit. 21. pract. q. num. 5. Menoch. conf. 924. nu. 29. & præsumpt. 80. num. 2. Aym. de antiq. tempor. §. vidimus. num. 21. et seq. Vrsil. ad Afflict. decis. 368. num. 5. & quod fuerit & authenticum etiam ipsum originale, vt plenè comprobatur *Cuman. 158. num. 2.**

Et illud maximè mouit Dominos, vt si dem huic sumpto denegandam non putauerint, quòd plurimis visum fuit iuari ad miniculis, ex quibus etiam copiarum & alterius copiarum fides dari solet *Menoch. conf. 928. num. 35. Verall. decis. 234. par. 1. Card. Seraph. decis. 1192. num. 2. Rot. decis. 418. num. 5. par. 2. recent. et in Romana unionis 1. Martij 1599. coram Orano inter impress. par. 4. diuers. dec. 543.* Constabat enim de obseruantia eiusdem & priuilegij, tam ex pluribus visitationibus, & collationibus ultra annos septuaginta, quæ probantur effectum sortitæ factis ab Abbatibus Monasterij S. Mariæ in Organo, cui hæc Ecclesia S. Margaritæ dicitur vnita, quam ex concessione vsus eiusdem Ecclesiæ Confraternitati Laicorum. Ex quibus omnibus non solum videri poterat probata obseruantia, cum, non & nisi ex causa eiusdem priuilegij fieri potuerint, *Bald. in l. quedam mulier in fin. ff. de rei vendic. Alciat. reg. 3. præsumpt. 24. Aym. conf. 10. num. 9. Rota decis. 598. n. 5. par. 1. diuers.* Vt immò satis fuisset probari eandem obseruantiam ex actibus negatiuis, & intermissis visitationibus ab Ordinario, dum nihil & aliud continebat priuilegium exemptionis, et erat pars executionis ipsius gratiæ, quod Ordinarius visitare desierit, proat sic ratiocinari visa fuit

*Rota dicta par. 1. diuers. decis. 534. num. 5. & præ cæteris omnibus adminiculis, quæ deducta fuerunt, illud vsum fuit potissimè, quod originalis huiusmet priuilegij meminit Card. Baron. in suis Annalibus dum anno post Christum natum 1577. recenset, quæ gessit Alexander Tertius in Ciuitate Venetiarum relatis omnibus S. R. E. Cardinalibus, qui in eo se subscripserunt, & eodem loco, & tempore, sicut in hoc transumpto continetur, ac demum persona Abbatis Opizionis, cui fuit concessum priuilegium, & persona Card. Gratiani, per cuius manus dicitur datum, cuius auctoritati plurimum Domini detulerunt, tum quia negari non potest, quin sit maxima, tum quia probata obseruantia & in parte, etiam in reliquis illa præsumitur, quæ non possunt non esse eadem, ac similia cum ijs, quæ probantur obseruata, *Paris. conf. 90. num. 4. & 5. lib. 1. Garz. de benef. par. 12. cap. 2. num. 240. Rot. decis. 124. nu. 4. par. 2. recent. & in Tirasonen. iuris presentandi 21. Octobris 1594. coram Litt. relat. apud eund. Garz. d. S. 2. num. 242. & in Curien. decimarum, seu iurisdictionis 17. Iunij & 14. Nouembris 1583. coram Card. Blanchetto.**

Et ex his probata vnione non poterat *14* Rectori concedi manutentio, & cum in Ecclesia vnita Monasterio Regularium, nulum posset Rector deducere titulum, aut iuris assistentiam, tam de iure, quam ex dispositione Sac. Congregationis Concilij & Rituum: & super eo solum posset obrinere, quòd probaret fuisse à se possessum, sicut fuerat præcipuum, atque vnicum fundamentum decisionis Eminentissimi Cardinalis Virilis, cum qua hodie Domini trāsierunt vtraque parte informante.

Et ita, &c.

REVERENDISS. P. D. VRGELEN.

Romana assignationis bonorum.

Die Mercurij 26. Iunij 1630.

ARGVMENTVM.

Chirographum, vt habeat executionem paratam, & ex eo oriatur actio civilis qualiter confectum esse debeat. Donatio inter patrem, & filium in potestate existentem licet non valeat, tamen si sit facta ex causa aliorum sustinetur.



S V M M A R I V M.

- 1 Sententia, ut dicatur velida, quæ requirantur.
- 2 Chirographum factum iuxta formam Statuti Urb. lib. 1. cap. 83. & obligatione Camerali valatum habet executionem paratam.
- 3 Donatio inter patrem, & filium in potestate existentem, nulla est.
- 4 Donatio inter patrem, & filium ex causa alimensorum sustinetur.
- 5 Obligatio Cameralis, continet obligationem pro omnibus, quorum interest.
- 6 Actio civilis, oritur ex chirographo ritè confecto.
- 7 Ex contractu ultro, citroque obligatorio, non potest effectualiter agi, nisi quis contractum ex parte sua adimpleverit.
- 8 Obligatio se ad aliquid intra certum tempus, si fuerit minimè prescriptum, quando incipere debeat, tunc intelligi debet à die interpellationis. Vide contrarium num. 9.
- 9 Mora purgari potest, & hoc maximè si ius aduersarij non fuit factum deterius, & num. 11.
- 12 Debitor alicuius, quis promittens soluere, ante illorum liquidationem, non tenetur.
- 13 Ex contractu agens adimpleuisse pro parte sua, tenetur docere.
- 14 Contractus non factus in conspectu rei, ex verbis tradidit, assignavit &c. non probatur vera traditio.
- 15 Chirographum est nullum, quando non est archiniatum iuxta Bullas Apostolicas.
- 16 Soluenti aliquid ex pecunia aliena, non datur repetitio.
- 17 Prohibitio personalis non egreditur personam prohibiti, & maximè si nulla fuerit expressa causa prohibitionis.
- 18 Filius bene potest succedere in bonis patris, quæ sunt de ipsius patrimonio.

DECISIO CCCXCVII.

**D**OMINI dixerunt esse confirmandam sententiam secundi Collateralis, quæ declaratum fuit Chirographum, de quo agitur, exequendum esse contra D. Iulium ad fauorem D. Camilli eius filij iuxta liquidationem bonorum per dictum D. secundum Collateralem faciendam, quandoquidem de validitate d. sententiæ videtur non posse dubitari, cum concurrant requisita, de quibus Caputaq. dec. 260. par. 2. prout nec etiam de iustitia, quia cum dictum Chirographum sit iuxta formam Statuti

2 Urbis lib. 1. cap. 38. necnon obligatione & Camerali roboratum, habet paratam executionem ut disponit idem Urbis statutum Galles. ad form. Cam. quest. 2. num. 9. & 11. & ibi Zacch. num. 4. Rot. decis. 12. num. 1. apud eundem Zacch. & Mant. decis. 283. numer. 1. in fin.

Neque obstat si dicatur Chirographum continere donationem dum in eo Iulius pater promisit consignare bona ibi contenta Camillo eius filio, cum tamen & donatio inter patrem, & filium in potestate nulla sit l. donationes. S. pater ff. de don. leg. 2. C. de inoff. donat. latè Menoch. pres. 29. lib. 3. per tot. Quia ultra quod dicta promissio assignationis bonorum, continet causam alimensorum, ex & qua donatio inter patrem, & filium sustinetur glos. in dicta leg. 2. in verb. in potestate, verius est, idem d. Chirographum non tam continere donationem, quam mandatum susceptum per Camillum filium cum obligatione Camerali de soluendo creditoribus domus, seu familiæ de Bonauenturis, quod mandatum cum egrediatur personas patris, & filij ex quo Camillus vigore obligationis Cameralis obligatur, ne & dum Iulio patri suo, sed etiam dictis creditoribus quibus interest, Zacch. ad Galles. de oblig. Ca. quest. 5. num. 6. Rot. dec. 663. in princ. par. 1. dinerf. & dec. 97. num. 1. & decis. 99. num. 7. apud eund. Zacch. & alibi sæpius propterea ex dicto Chirographo oritur & actio civilis inter dictos patrem, & filium ita ut Camillus etiam antequam soluat, agere possit contra Iulium patrem, ut in puncto Barth. in leg. frater à fratre nu. 55. q. 5. ff. de condit. indeb.

Non obstat etiam, quod Camillus non adimpleverit ex parte sua, ex quo intra quindecim dies non fecit ratificare Chirographum à D. Cleria vxore sua, nec etiam soluit debita sibi accollata intra sex menses, prout promiserat. & propterea & veniat repellendus exceptione leg. Iulianus. S. offerri. ff. de act. empt. maximè cum in dicto Chirographo adsit pactum resolutiuum in casum non adimenti ex parte Camilli, quoad ratificationem Cleriæ.

Quia in primis quoad ratificationem, fuit bene responsum, eam iam fuisse factam cum solemnitatibus statuarijs, & suffragari etiam quod facta non fuerit intra quindecim dies, à data celebrati contractus seu Chirographi, cum enim in eo non fuerit prescriptum tempus à quo quindecim illi dies inciperent, & intelligi debet ut incipiant à die interpellationis iuxta magis com.



communem, & receptam sententiam per  
*text. in leg. fin. C. ut intra cert. temp. crimin. q.*  
*Abb. in cap. penult. num. 19. & ibi Anton. Buir.*  
*num. 11. de iudic. Paul. de Cast. conf. 100. vol.*  
*2. Dec. conf. 2. per tot. Vrsell. ad Afflict. decis. 2.*  
*34. nu. 1. nec dissentit Osasc. decis. 49. per tot.*  
 & plures alij quos refert, & magis sequi  
 videtur *Farinac. in praxi quæst. 34. nu. 125.*  
 9 cum seqq. & præterea quando etiam †  
 quindecim dies current à die celebrati  
 contractus iuxta aliam opinionem, quam  
 in puncto iuris veriore dicit *Ant. Gomez.*  
*var. resol. lib. 3. cap. 9. num. 9.* quæ etiam non  
 displicet *Osasc. ubi supra* cum tamen dictū  
 pactum resolutivum in casum quo D. Cle-  
 ria non ratificaret, non fuerit simpliciter  
 conceptum, sed sub conditione, si D. Iu-  
 lius voluerit à contractu recedere, inte-  
 rim quo ipse non declaravit velle recede-  
 re res fuit integra, itaut D. Camillus facien-  
 do D. Cleriam ratificare, prout ratificare  
 10 fecit, † potuerit moram si quam incurrit  
 purgare, vt in fortioribus terminis *Dec.*  
*conf. 138. num. 5. & 6. Cephal. conf. 25. nu. 25.*  
*cum seqq. Grau. conf. 59. num. 7. Seraph. decis.*  
*1150. num. 1. & tanto magis, cum inde Iu-*  
 11 lius non fuerit factum deterius, † nullū-  
 que ei sequutum damnum *ex doct. Bald.*  
*conf. 127. lib. 1. Surd. conf. 101. num. 24. & dec.*  
*265. num. 38. Marefcot. var. resol. lib. 2. cap.*  
*124. num. 43. et fuit dictum in Firmana pe-*  
*cuniaria 20. Nouemb. 1619. coram bo. me. Se-*  
*leucien. & in Romana societatis officij sent.*  
*mille 10. Nouemb. 1625. coram me.*

Quo vero ad solutionem debitorum in-  
 tra sex menses ultra quod ante illorum li-  
 12 quidationem † Camillus nullam potuit  
 moram incurrere ad l. qui Roma. S. augenius  
*ubi Bari. Paul. las. & alij. ff. de verb. oblig. Bal.*  
*in l. acceptam in 6. oppos. num. 19. C. de usur.*  
*Alex. conf. 49. num. 2. in fin. vol. 2. Gratian.*  
*discept. forens. cap. 851. num. 2. & in terminis*  
*Surd. conf. 38. num. 13. cum seqq. in omnem*  
 casum non tenebatur Camillus soluere,  
 nisi prius facta per D. Iulium consignatio-  
 ne bonorum, cum enim iste iuxta ordinem  
 scripturæ prius consignare, & è contra po-  
 stea veluti in recompensationem dictæ pro-  
 missionis Camillus, debita soluere promi-  
 serit, debuit præcedere ad implementum  
 13 ex parte Iulij, itaut Camillus etiam † an-  
 tequam ipse adimpleat possit agere contra  
 Iulium, vt adimpleat, & non è contra Iu-  
 lium contra Camillum *Bald. in lege prima n.*  
*23. C. de usur. et fruct. legat. Bursatt. cons. 184.*  
*num. 48. cum seqq. Surd. d. conf. 38. num. 16.*  
*vers. secundo. respondeo, et bene Rota decis.*

369. numero primo parte quarta diuersorum:  
 Nec releuat si replicetur quod consignatio  
 cum effectu facta fuit in ipsomet Chiro-  
 grapho per illa verba *dà et consegna*, quia  
 14 quando contractus non est factus † in cō-  
 spectu rei in contractum deductæ, & ex  
 verbis *tradit, dedit, assignauit*, & similibus  
 non probatur vera traditio *Bar. in lege pra-*  
*dia 48. num. primo ubi Alex. et alij ff. de acq.*  
*poss. Nat. conf. 360. num. secundo Menoch. cōf.*  
*663. num. 10. cum seqq. Gratian. discept. 611.*  
*num. 4. Put. decis. 109. lib. 3. in correct.*

Minus obstat si dicatur dictum Chiro-  
 15 graphum esse † nullum, ex quo non fuit  
 archiuatum iuxta Bullas Apostolicas, quia  
 hæc nullitas fuit per S. D. N. sanata per  
 rescriptum dicto secundo Collaterali dire-  
 ctum, quo fuit ei ordinatum, vt non ob-  
 stante dicto defectu ad vltiora procede-  
 ret, & quamuis illud contineat etiam con-  
 ditionem, *restitutis per Camillum pecunijs,*  
*qua Iulius de proprio soluit in extinctionem*  
*debitorum, qua Camillus in dicto Chirographo*  
*sibi accollauit iuxta liquidationem per Iulium*  
*faciendam,* tamen cum Iulius in terminis  
 sibi assignatis non docuerit se quidquam  
 soluiffe de proprio, Camillus non fuit in  
 mora, quia interim nihil debuit restituere  
 ex dicto S. Augenius cum alijs supra alle-  
 gatis.

Nec quicquam facit solutio quorundā  
 debitorum, facta per Iulium ex pretio  
 Casalium Sancti Viti, & Panzanatæ, quia  
 cum dicta Casalia spectarent ad Camillum,  
 dum Iulius soluit ex eorum pretio, non sol-  
 uit de proprio, sed de bonis Camilli, & ideo  
 16 non intrat repetitio, de qua in dicto re-  
 scripto *leg. quoties 61. ff. de solut. leg. de heredi-*  
*ditate in fin. vers. nam repeti C. de petition. ha-*  
*redit. Bal. in leg. unica num. 4. vers. 6. nota C.*  
*si seru. exter.* Quod autem Casalia essent  
 Camilli, videtur clarum, quia aut pertine-  
 bant ad domum de Bonauenturis, & vtiq;  
 iuxta conuentionem de qua in dicto Chi-  
 rographo de consignandis omnibus bonis  
 tunc spectantibus ad dictam domum, illa  
 erant consignanda Camillo.

Obiectum autem quod licet dicta Casa-  
 lia essent de dicta domo, tamen fuerunt  
 donata à Iulio Mazzatoſto bo. me. Mario  
 Bonauenturæ cum expressa prohibitione,  
 quod Marius donatarius non valeret de eis  
 disponere ad fauorem Camilli, & eius fi-  
 liorum, & quatenus decederet ab intesta-  
 to Camillus, & eius filij essent pariter ab  
 eisdem exclusi, & succederent alij proxi-  
 miores, cessat pœnitentia, quia dicta prohi-  
 bitio



S V M M A R I V M.

bitio prout in verbis est personalis, & sic restringenda ad immediatam successionem ex testamento, siue ab intestato dicti Mar-  
 17 rij donatarij & maximè cum nulla fuerit expressa prohibitionis causa, ex regula, quam firmat Bart. in l. Lucius S. sempronius num. 2. ff. de leg. tertio, Roman. in l. si quis filium S. fin. num. 6. ff. de acq. hered. Ias. in l. filius familias S. Dini nu. 152. ff. de legat. 1. Petr. de fideicom. quæst. 2. nu. 37. Fusar. de substit. quæst. 673. num. 17. cum seqq. & Surd. decis. 125. per tot. Vnde cum Mario in dictis bonis de Mazzatostis successerit Iulius eius pater, & alij eius fratres, bene potuit deinde idem Camillus succedere,  
 18 Iulio & quia defierunt esse de patrimonio Marij, & effecta de patrimonio Iulij leg. sed si plures S. fil. impub. ff. de vulg. & pupill. S. primo inst. de hered. qualis. & diff. Afflict. decis. 178. nu. 4. & fuit in simil. dictum in Bononien. successionis 19. Nonembris 1627. coram me.

Aut vero dicta Casalia spectabant ad illos de Castro, ex quo Camillus uti procurator Iulij, & eius fratrum ad euitandam executionem sententiæ Rotalis illa dimisit dd. de Castro, & cum idem Camillus, qui etiam ante dictam concordiam possidebat dicta Casalia tamquam creditor scutorum 4500. dotatium D. Clericæ eius vxoris occasione vnus census super dictis Catalibus impositi, illa postea nomine proprio emerit cum plena cessione iurium, & facta à dd. de Castro, pretiumque pro rata scutorum 4000. vnus census, quæ ad ipsum spectabant ratione primogenituræ soluerit; de reliquis fuerit habita fides, ideo tanto minus pretium redactum ex  
 venditione postea facta, & creditoribus do-  
 mus de Bonauenturis solutum, est dicto Iulio restituendum vigore dicti rescripti ex dict. l. quoties, & ex reg. text. in l. qui sic soluit ff. de solut.

Et ita vtraque &amp;c.

R. P. D. M O T M A N N O.

Romana dotis de Ximenes.

Die Veneris 28. Iunij, 1630.

A R G V M E N T V M.

Frater, quando teneatur dotare sororem. Remedium auth. res quæ C. comm. de legat. est subsidiarium.

- 1 Fratres sorores non dotatas, dotare non tenentur, nisi in quantum ipsi sint hæredes patris.
- 2 Frater tenetur dotare sororem pauperem.
- 3 Paupertas in sorore considerata obligat fratrem ad dotem illi constituendam.
- 4 Filia, si sit dotata à patre in aquali portione hereditatis, censetur etiam respectu fratrum competenter dotata.
- 5 Remedium Auth. res quæ C. comm. de legat. est subsidiarium, in casu mulieris, quæ non reperitur dotata.
- 6 In dote excessus, & diminutio non consideratur habito respectu ad aliam dotem, sed ad illam ipsam, quæ constituitur.
- 7 Mulieres aequè benè collocantur in matrimonio, siue cum ampla, siue cum mediocri dote, attentis qualitatibus personarum, & circumstantiis.

## D E C I S I O C C C X C V I I I.

I V L I A Ximenez nulla interueniente, dotis promissione nupsit Honuphrio Macarano, deinde cum prætenderet sibi à fratre Timotheo dotem deberi, obtinuit committi causam in Rota, quam hodie proposui, & dicto Timotheo solum informant DD. responderunt dictæ Iuliæ nullam aduersus fratrem dotis actionem competere, tum quia ipsa habet aliunde dotem sibi condecenter constitutam in summa, scutorum trium millium, tum etiam quia fuit cum d. fratre suo pro æquali portione hæres instituta in testamento patris.

- 1 Fratres autem sorores non & dotatas dotare non tenentur, nisi in quantum, ipsi sunt hæredes patris glos. fin. in leg. cum plures S. fin. in verb. alio patre ff. de administr. & peric. tut. Bald. in l. fin. nu. 3. in fin. C. de dot. promiss. Ruin. conf. 200. nu. 4. lib. 1. & fuit dictum in Romana de Rusconibus 18. Aprilis 1603. coram bo. me. Card. Millino,
- 2 vel nisi pauperes sint sorores, idem Bald. in l. 1. nu. 6. ff. solut. matr. sed ex præmissis hic
- 3 cessat ratio paupertatis, quæ & in sorore considerata obligat fratrem ad dotem illi constituendam d. l. cum plures S. fin. & ibi glos. in d. verb. alio patre in fin. ff. de administr. & peric. tut. Fulgos. qui dicit esse communem, & celebrem penes DD. opinionem conf. 228. nu. 3. & 4. Boer. dec. 129. num. 7. vers. sed hoc videtur verum, Vincent. de Franch. dec. 75. nu. 5.

Minus eidem Iuliæ competit actio con-

K K K K K

grua



grua dotis ex eo, quod dictus Timotheus Frater de proprio patrimonio auxerit dotem alterius sororis, quia cum fuerit dotata & à parte in æquali portione hæreditatis censetur etiam respectu fratrum competenter dotata *Dec. conf. 26. sub nu. 3. vers. nam cum fuerit*. Remedium enim auth. & res, quæ est subsidarium in casu mulieris, quæ non reperitur dotata, ut ibi notat *Corn. nu. 9. C. Commun. deleg. & excessus, vel diminutio in dote non consideratur habito respectu ad aliam dotem, sed ad aliam dorem, sed ad illam ipsam, quæ constituitur Bald. conf. 386. lib. 4. Ruin. conf. 56. nu. 16. lib. 3. & idem firmavit Rota coram san. me. Greg. XV. dec. 63. nu. 22. & seq. ubi traditur, quod attentis qualitatibus personarum, & circumstantijs, mulieres & æquè benè collocantur in matrimonio siue cum ampla, siue cum mediocri dote, quod ex præalleg. conf. dec. 26. nu. 4. in fin. cum seqq. confirmat Aluat. in tract. de præsumpt. reg. 1. præsumpt. 7. nu. 3.*

Et ita Timotheo solum informante fuit decisum.

REV. P. D. COCCINO.

Perusina fideicommissi de Gratianis.

### ARGUMENTVM.

Hæreditas quando venit restituenda fideicommissario, tunc est facienda detractio Trebellianicæ, etiam si hæres non confecerit inuentarium, & aliæ detractio- nes sunt faciendæ, de quibus in Summarijs.

### S V M M A R I V M.

1 Hæreditas quando restituitur, tunc sunt faciendæ detractioes, quæ de iure fieri debent.

Trebellianica est portio hæreditatis, & non simpliciter bonorum nu. 1.

2 Actiones tam actiue, quam passiue pro rata diuiduntur inter heredem grauatum, & fideicommissarium.

3 Trebellianica, quod debeatur heredi grauato, apertum est.

4 Falcidia amittitur ob non confectionem inuentarij.

5 Trebellianica non amittitur ob non confectionem inuentarij, licet iste articulus sit valde controuersus.

6 Et pro ista opinione stat antiqua, & non moderna opinio Rota.

7 Heredi, qui non conficit inuentarium, incumbit onus probandi, quo alienata non sufficiunt pro Trebellianica, vel legitima.

8 Trebellianica an videatur prohibita ex illis verbis, pleno iure.

9 Trebellianica an dicatur prohibita ex illis verbis, sine diminutione.

10 Trebellianica, etiam filijs primi gradus prohiberi potest, secundum opinionem, quam seruat Rota.

11 Substitutio, quæ non habuit effectum, non est extendenda de uno casu ad alium.

12 Trebellianicæ prohibitio facta in uno casu, non extenditur ad alium.

13 Funeris impensa est detrahenda, quando hæreditas restituitur.

14 Funeris impensa, continet tacita hypothecam, & omnibus creditoribus tacitas, & priuilegiatas hypothecas habentes, præfertur.

15 Funeris impensa præfertur credito dotis.

16 Funeris impensa un præferatur creditoribus habentibus expressam hypothecam, iste articulus est valde controuersus.

17 Funeris impensarum detractio, quando est facienda, est habenda ratio omnium expensarum iuxta facultates, & dignitatem defuncti.

18 Funeris impensa an debeat confundi, & compensari cum mobilibus, & n. 19.

20 Aes alienum testatoris, est detrahendum, quando hæreditas restituitur.

21 Quod procedit etiam si debitum esset tantum naturaliter, itant, nec fructus sunt impu- randi, & ista procedunt etiam si non sit confectum inuentarium.

22 Legitima est detrahenda, quando hæreditas restituitur, si fideicommissarius sit filius fideicommittentis.

23 Legitima est tertia pars eorum, quæ filius ab intestato esset habiturus, quando est unus.

24 Legitima est pars bonorum, & non hereditatis, & in hoc differt à Trebellianica.

25 Filius non priuatur legitima, ob inobedientiam commissam contra testatorem, vel legem.

26 Legitima non amittitur ob non confectionem inuentarij, & nu. 30.

27 Fideicommissarius excipiens contra inuentarium, in d. exceptione efficitur actor, secus vero si non fuerit confectum nu. 28.

29 Probare quis tenetur fundamentum sue intentionis.

31 Dos relicta à testatore filia, est detrahenda, quando hæreditas restituitur.

32 Dos non succedit loco legitima, quando statutum excludit feminas propter masculos, & man-



- et mandat dotari, cum legitima sit portio  
portionis ab intestato debite & n. 34.
- 33 Dos succedit loco legitima, quando statutum  
excludit feminas ab intestato ab heredita-  
te patris, si fuerint dotata.
- 35 Statutum Perusinum declaratur.
- 36 Dos quando succedit loco legitima, tunc de-  
tractio est facienda ex ipsa legitima, non  
autem ex fideicommissio & nu. 37.
- 38 Legata, quæ non sunt annua debent detrahi  
quando hereditas restituitur.  
Legata annua debent solui ex fructibus hæ-  
reditatis nu. 38.
- 39 Heres grauatus, debet detrahere legata non  
annua soluta, etiam si non confecerit inuen-  
tarium.
- 40 Solutio presumitur prius facta de mobili-  
bus.
- 41 Inventarium, si non fuerit confectum, & sic  
non appareat de argenteis, margaritis, pe-  
cunijs &c. hoc casu fideicommissario incum-  
bit onus probandi d. bona adfuisse, & qua-  
liter hoc casu succurratur fideicommissario  
no. 42.
- 43 Solutio legatorum, & debitorum presumitur  
facta de pecunijs hæredis, non autem testa-  
toris, & nu. 44.
- 45 Melioramenta sunt detrahenda, quando hæ-  
reditas verè restituenda.
- 46 Melioramenta non compensantur cum fru-  
ctibus.
- 47 Melioramentorum resectio, qualiter sit fa-  
cienda.

## DECISIO CCCXCXI.

**V**ITA functo Vincentio de Gratianis,  
cum factus fuerit locus fideicom-  
misso ad fauorem DD. Gratianis, & DD.  
de Perinellis hæredes d. Vincentij, alijq;  
tertij possessores in restitutione fideicom-  
missi prætendant esse faciendas detractio-  
nes, prout de iure debet fieri l. restituta ff.  
ad Trebell. & latè Peregr. de fideicom. art.  
50. num. 81. Fusar. de substit. qu. 672. nu. 1.  
& seq. Dubitauimus, an & quæ detractio-  
nes sint faciendæ, & Domini censuerunt in-  
frascriptas esse faciendas reseruato, vt vi-  
deatur ad quam summam ascendant.

Et agendum est prius de Trebellianica,  
cum illa sit portio hereditatis, & non sim-  
pliciter bonorum, ea ratione, quia omnes  
actiones & tam passiuæ, quam actiuæ diui-  
duntur inter ipsum grauatum, & fideicom-  
missarium pro suis partibus, & ita commu-  
ner seruatur ex adductis per Crass. in S.  
Trebellianica qu. 2. & hanc quidem Trebel-

lianicam esse debitam & d. Vincentio hæ-  
redi grauato, fideicommissio vniuersali in-  
ficiari non potest. l. debitori ff. que in fraud.  
cred. Crass. latè in d. S. Trebellianica qu. 1.  
Sed cum Vincentius non confecerit inuen-  
tarium, duæ oriuntur difficultates. Prima  
est, an ex hoc perdiderit ius detrahendi  
Trebellianicam. Secunda quatenus non,  
ex quo aliqua bona fuerunt alienata, cui  
incumbat onus probandi alienata non suf-  
ficere pro Trebellianica, & legitima, de  
qua quidem legitima infra dicetur. Et  
quantum attinet ad primam difficultatem,  
& licet indubitatum sit falcidiam amitti, ex  
non confectioe inventarij per text. Clar. in  
S. si vero non fuerit Auth. de hæred. & falcid.  
Auth. sed cum testator C. ad l. falcid. Gayl. ob-  
ser. 138. nu. 1. lib. 2. Tamen secus est rel-  
pectu & Trebellianicæ, quæ etiam non  
confecto inventario detrahitur. Nam et si  
articulus sit valde controuersus, & hinc  
inde adsit caterua Doctorum ex adductis  
per Gayl. loc. cit. Crass. in d. S. Trebellianica  
qu. 7. itant Cassad. in dec. 3. in fin. testam. di-  
xerit hanc quæstionem egere decisione  
Principis. Tamen pars negatiua, quod ex  
non confectioe inventarij non perdat  
Trebellianica est communior, & æquior,  
à quo etiam in iudicando non esse recedē-  
dum, & suprema Tribunalia illam sequi,  
dicunt post alios Crass. & Gayl. & ibi Gref-  
seus in princ. loc. cit. & ita est antiqua & mo-  
derna opinio Rotæ, vt videre est apud  
Cassad. dict. dec. 3. num. 6. de testam. & apud  
sanct. me. Greg. dec. 266. nu. 5. & fuit reso-  
lutum in causa Oriolen. bonorum de anno  
1590. coram Orano, & coram eodem in cau-  
sa Cesenaten. hereditatis 1. Iulij 1596. & in  
Causa Bononien. de Cattaneis 10. Martij  
1619. coram R. P. D. meo Pirouano.

Circa vero secundam difficultatem cum  
plura bona fuerint alienata, & Vincentius  
non confecerit inuentarium onus proban-  
di alienata & non sufficere pro Trebellia-  
nica, & legitima incumbit hæredibus Vin-  
centij, vt late infra dicetur de legitima,  
& de Trebellianica. Ita innuit Rota coram  
Brano in dec. 210. par. 2. diuers. Modern. de  
legit. lib. 2. art. 2. qu. 4. addent. ad prædictam  
dec. 266. san. me. Greg. nu. 16.

Neque obstat & quod Trebellianica vi-  
deatur prohibita ex illis verbis, pleno iu-  
re &c. Grat. conf. 103. nu. 15. lib. 2. Gabr. per  
Trebell. concl. 2. nu. 2. sanct. mem. Greg. dec.  
421. nu. 12. & ex alijs verbis sine & diminu-  
tione &c. Sord. conf. 428. num. 33. Honded.  
conf. 166. nu. 8. lib. 2. san. me. Greg. d. dec. 421.



nu.8. & dec. 433. nu.2. par.4. diuers. & quod possit prohiberi etiam filijs primi gradus, est opinio Rota, ut per Cassad. dec.4. de testam. Sarnem. dec.94. Simonet. dec.89. Grefc. dec.2. de testam. & fuit latè deductum coram me in causa Fulginaten. fideicommissi 5. Decembris 1607. in qua aliæ decisiones allegantur, vbi dicitur eandem conclusionem procedere, etiam quod prohibitio tacitè sit facta, & allegata *Negusa. conf.2. nu.33. & 34. & nu.49.* vbi in hac opinione residet, & latius deducitur in dec.441. nu.1. coram bo.me. Card. S.Eusebii san.mem. Greg.d. dec.421. nu.11. & ibi adden. nu.16. Nam huic fundamento fuit responsum, quod licet sit verum in iure, non tamen, applicatur ad factum, quia prædicta verba non fuerunt apposita substitutioni DD. de Gratianis, sed sunt apposita substitutioni factæ ad fauorem Astoris, & Petri Antonij, qui erant magis propinqui testatori, & cum dicta substitutio non habuerit effectum, non est facienda extensio de vno casu ad alium, vt fuit dictum in causa *Perusina de Alphanis 27. Martij 1626. coram me Rot. in d. dec.441. nu.5. coram bo.me. Card. S. Eusebii*, regula namque est, quod prohibitio Trebellianicæ facta in vno casu, non extendatur ad alium, *Rip. in l. centurio nu.132. ff. de vulgar. & pupill. Peregr. de fideidom. art.3. nu.122.*

13 Est detrahenda quoque et funeris impensa, l. *pacinianus §. quarta ff. de inoff. testam. l. in restituenda C. de petis. hered. latè Amator. Rodriguez de priu. cred. 1. art.3. num.2. Fusar. de substit. qu.670. nu.2. Hermannus Menrer. de preferent. credit. lib.3. tit.2. n.1.*

14 & indubitatum est hanc et funeris impensam continere tacitam hypothecam, & omnibus creditoribus tacitas, & priuilegiatas hypothecas habentibus præferri etiam quod sint anteriores, vt conueniunt omnes Doctores *Guttier. præf. qu.80. n.2. Gomez. ad l. Tauri l.30. nu.2. Negus. de pignor. memb.2. 5. par. nu.28. Amator Rodriq. loc.cit. Herman. Menr. ubi supra num.1. & 2.*

15 et etiam præfertur credito dotis *Gregor. Leop. l.30. ut.13. par.5. glos.fin. Azueto in l.7. tit.16. glos.5. nu.2. Nanes de maior.p.1. qu.26. nu.2. Amator. Rodriq. loc.cit.*

Nec in disputatione ista videndum est, an funeris impensa sit præferenda creditoribus et habentibus expressam hypothecam, cum hic articulus sit valde controuersus; licet enim *Mantic. de coniect. vul. vol. teneant negatiuam in lib.12. tit.23. nu.25. vbi refert Rip. attestantem de commu-*

nia affirmatiuam tamen sententiam defendit *Grat. discept. 94. num.2. & seqq.* & hanc opinionem esse probabiliorem, dicit *Fachin. controu. iur. lib.12. cap.49. & illam quoque tenet relatis DD. Amator Rodriq. ubi sup. nu.4. sed si opus erit de hac questione videbitur, dum agetur ad quam quantitatem ascendat detractiones, & tunc etiam erit viden. an sit habenda ratio omnium et expensarum funeris, cum in illarum admissione sit habenda ratio facultatum, & dignitatis personæ defuncti, ex adductis per d. Rodriq. loco sapius allegato nu.11. Menrer. d. loco nu.6. & 7. vbi etiam num.7. dicit quod expensæ intelliguntur, quæ ex bono, & æquo pro dignitate defuncti factæ sunt, & tunc etiam erit viden. dum et an dicta funeris impensa debeat confundi, & compensari cum mobilibus, quia *Peregr. dec.47. nu.1. dicit per conformes pro affirmatiua fuisse iudicatum, & latè comprobat conf.38. num.27. lib.4. vbi dicit hoc verum, nisi grauati hæredes redderent rationem de omnibus et mobilibus ex sui natura cõsumptibilibus, & alijs bonis hæreditarijs, quia, tunc funeris impensam detrahet, & hoc dictum refert, & sequitur Fusar. ubi supra nu.3.**

20 Est quoque et detrahendum æs alienum testatoris l. *emptor. ff. de rei vendic. l. filius familias §. diui & ibi DD. ff. de legat.1. Fusar. de substit. qu.666. num.1. & seqq. vbi etiam si esset debitum tantum naturaliter et aut nec fructus sint computandi, et & ista procedunt etiam non confecto inuentario, *Peregr. conf.78. num.3. Fusar. multos congerens q.665. num.7. ad quam se remittit in d. q.666. num.4. & hæc regulanda sunt secundum ea, quæ infra dicentur de legatis, sit aduertit idem Fusar. in dicta quæst. 666. in fin.**

22 Est etiam detrahenda legitima dicti Vincentij, inspecto enim mero, iure non est detrahenda, l. *quoniam in prioribus, C. de inoff. testam. l. cum queritur, eod. cap. Rayn. de inoff. test. quæ quidem legitima est et tertia pars eorum, quæ d. Vincentius ab intestato esset habiturus, cum sit filius vnicus patris Auth. nouissima, C. de inoffic. test.*

24 et tertia pars et quidem non hæreditatis, sed bonorum, & in hoc legitima differt à Trebellianica, vt est magis communis sententia DD. quæ etiã Rota sequitur ex late cumulatis per *Modern. de legitima lib.1. tit.21. q.2. n.1. & per tot. vbi respondet contrarijs, sed cum excipiatur contra fideicommissarium vniuersalem, difficultas restringitur*



- gitur ad duo capita, prout supra dictum est de Trebellianica: An scilicet, primò ex non confectiōe inuentarij fuerit legitima amissa. Secundò quatenus non cum diuersa bona fuerint alienata, cui incumbat onus probandi legitimam fuisse, vel non fuisse consumptam. Et quantum attinet ad primū caput, cum hæredes grauati excipiant contra fideicommissarium vniuersalem, certum est, ipsos habere intentionem fundatam, quod d. Vincentius legitimam non amiserit, perinde ac si inuentarium confectum fuisset, quia nec inobedientia contra testatorem, vel legem commissā priuat filium suā legitimā, *Auth. de hered. & falcid. S. si quis autem non implem. & ita dicit glos. in Auth. de hered. & falcid. S. & hoc dicimus in ver. lucrato, Oldrad. conf. 242. num. 9. ubi de communi Ang. & Imol. in l. 1. S. hac stipulatio, ff. si cui plus quam per l. falcid. Gabr. conf. 138. num. 34. vol. 2. Cagnol. in l. Papi-nianus S. meminisse num. 15. ff. de inoff. testam. Vasq. de success. creat. S. 8. num. 15. Osasc. decis. 144. Surd. dec. 319. nu. 4. Soccin. iun. con. 7. num. 18. lib. 4. Peregr. de fideic. art. 36. num. 140. in fin. Phanuc. de inuent. par. 7. num. 6. Grass. in S. legitima num. 45. & fuit dictum in causa Bononien. de Cattaneis 10. Martij 1617. coram R. P. D. Pirouano & in Maceraten. legitima 29. Iunij 1629. coram R. P. D. meo Durano, & idem etiam est in fideicommissio particulari, vt examinato articulo probat idem Moder. Forolouien. de legitima lib. 3. tit. 2. q. 24. num. 7. & seqq.*
- 36 Circa secundum caput, cum ob non confectiōem inuentarij legitima non fuerit amissa, cui incumbat onus probandi alienata pro legitima sufficere, vel non, in hoc articulo dicendum est, quod licet verum sit, quod confecto inuentario hæres 27 grauatus habeat intentionem & fundatam in dicto inuentario, & propterea si fideicommissarius excipiat contra inuentarium, cum in dicta exceptione sit actor, illam exceptionem tenetur probare l. fin. s. licentia, & ibi Bart. Bald. Corn. Castren. Alex. Ias. & alij C. de iur. deliber. Peregrin. de fideic. art. 39. num. 14. Gabr. conf. 118. num. 7. lib. 1. Nat. conf. 199. num. 8. & 9. & fuit dictum in causa Romana de Stephanellis 24. Aprilis 1612. coram bon. me. Remboldo. Attamen secus est quando hæres & 38 grauatus non confecit inuentarium, & bona alienauit; hoc enim casu si pretendit alia adfuisse bona in hæreditate, quorum ratione legitima sit detrahenda, vel quod aliàs dictæ alienationis non sufficiant, de-
- 29 bet hoc probare cum sit fundamentum intentionis suæ ad illius enim fauorem non militat præsumptio inuentarij, vt in puncto dicunt Bal. in l. cum de lege, ff. de probat. Nat. conf. 199. num. 11. & conf. 248. num. 8. Ruin. conf. 81. num. 4. lib. 5. Gabr. conf. 118. nu. 7. lib. 1. Couarr. var. lib. 2. cap. 6. num. 4. Peregr. de fideicomm. art. 39. num. 14. Gargiarenus patrociniō 70. per tot. lib. 2. & resolutum in causa Perusina bonorum de Herculanis 17. Iunij 1581. coram Brauo, quæ est decisio 210. par. 2. diu. in Romana legati 26. Aprilis 1613. coram bo. me. Cardin. S. Eusebii in Bononien. de Poetis 4. Maij 1615. coram bo. mem. Francisco Vbaldo, in Bonon. de Cattaneis 10. Martij 1617. coram R. P. D. meo Pirouano, in Romana fideicommissi de Victorij 10. Martij 1627. coram R. P. D. meo Merlino, & coram R. P. D. meo Vbaldo in Maceraten. legitima 14. Maij 1627. & 28. Februarij 1628. & in eadem causa 22. Iunij 1629. & 18. Februarij huius anni coram R. P. D. meo Durano, & est decisio Seraphini 609. num. 7. quare cum Vincentius grauatus alienauerit plura bona, & non confecerit inuentarium, licet propterea 30 non amiserit & legitimam, nihilominus cum, vt dictum est, plura bona fuerint alienata per Vincentium illius heredibus onus probandi incumbit, quod illa non sufficiant pro legitima, & sic residuum legitimæ esse detrahendum, quatenus constet bona alienata non sufficere pro legitima.
- 31 Est etiam detrahenda & dos relicta per testatorem Sorianæ eius filia l. filia in princ. ff. ad Trebell. l. pater filium in princ. ff. ad l. falcid. & vtrobique Bart. Nat. conf. 258. nu. 8. lib. 2. Surd. dec. 333. nu. 18. Menoch. conf. 292. nu. 18. lib. 3. Sed difficultas est. An huiusmodi dos debeat detrahi ex fideicommissio. An verò ex legitima, & pro huius dubij resolutione præmittendum.
- 32 est, quod si & statutum excludit foeminas propter masculos, & mandat dotari, isto casu, cum non sit permessa successio ab intestato, dos non succedit loco legitimæ, quia legitima est portio portionis ab intestato debitæ *Auth. nouissima C. de inoffic. testam.* sed hoc casu filia potest agere ad dotem. Vnde illa dos non succedit loco legitimæ, quia non habet successionem.
- 33 ab intestato. Aut verò & statutum excludit foeminas ab intestato ab hæreditate patris si erunt dotatae, & hoc casu dos succedit loco legitimæ, & ratio est, quia cessante dote non adest difficultas, quod eis est præseruata successio ab intestato, quare



34 quare dos succedit loco legitimæ, cum ut dictum est, sit portio ꝛ portionis debitæ ab intestato, & hæc est magistralis distinctio *Castren. in l. titio centum, S. titio genero nu. 8. vers. ego pluries ff. de condit. & demonstr.* & hanc distinctionem sequuta fuit Rota in terminis statuti Perusini in causa *Perusina fideicom. de Alphanis 15. Iunij 1612. coram san. me. Gregorio qua est decisio 565. ubi add. allegant cordantes, & decisiones Rotaes quæ secutæ fuerunt simpliciter hanc distinctionem, & postmodum in terminis eiusdem statuti eandem distinctionem secuta fuit Rota coram me in eadem causa, Perusina de Alphanis 17. Majj 1621. qua est decisio 106. apud. Modern. de legitima, ubi pariter Doctores cumulantur, & decisiones Rotaes. Et propterea ꝛ cum statutum Perusinum excludat foeminas ab intestato ab hæreditate patris, matris, & aliorum ascendentium, si erunt dotata, non adest difficultas, quod dos succedit loco legitimæ attenta distinctione prædicta, ut in puncto fuit bis resolutum in dicta causa *Perusina de Alphanis, necnon in prædictis decisionibus.**

36 Cum igitur dos succedat loco ꝛ legitimæ, communis sententia est, quod sit detrahenda ex ipsa legitima, non autem ex fideicommissio, *Angel. in l. plane 34. S. duobus nu. 4. Aret. col. 9. vers. & est subtilis questio, ff. de legat. 1. Cor. cons. 197. nu. 22. ubi de communi libr. 1. Curt. sen. cons. 5. præsertim nu. 3. & omnes hanc sententiam admittere dixit Cephal. cons. 245. nu. 43. vers. 5. lib. 2. Thes. dec. 159. nu. 6. ubi etiam communi Ludovic. Morosius cons. 23. nu. 24. Gabr. cons. 111. num. 10. lib. 1. ubi pariter de communi Honded. cons. 63. nu. 125. lib. 1. & fuit resolutum in utraque decisione Perusina.*

37 de Alphanis, quare cum ista detractio ꝛ dotis debeat fieri ex legitima, ista detractio debet fieri secundum terminos legitimæ, prout supradictum fuit, nempe ut videatur. An hæredes Vincentij probent alienata non sufficere pro legitima.

38 Sunt etiam detrahenda legata, ꝛ quæ non sunt annua, debeant solui ex fructibus *l. 2. et l. ult. C. ad Trebell. l. in imponenda, et leg. irritum C. ad l. falcid. cum alijs per Fusar. de substit. qu. 667. nu. 1. & hæc conclusio habet locum, etiam ꝛ quod hæres non confecerit inventarium, ex cumulatis per eundem Fusar. qu. 665. nu. 2. ubi declarat non procedere in fideicommissio particulari; In hac tamen detractio sunt prius, imputandæ pecuniæ in hæreditate*

reptæ, mobilia, quæ seruando seruari non possunt, argentea, margaritæ, & fructus, qui tempore mortis testatoris existerant, saltem qui super extabant deductis alimentis filiorum, quoad suppellectilia, tamen necessaria pro usu familiæ, non est facienda ꝛ compensatio, nec etiam in stabilibus, dum extant pecuniæ, mobilia, & fructus, & ita praticari dicit *Per. de fideicom. tit. 35. nu. 22. et seq. ubi declarat in suppellectilibus etiam necessarijs pro usu familiæ, si creditum pariter erat ex causa huiusmodi mobilium, & hoc etiam modo faciendas esse detractioes dicit Rot. in dec. 680. nu. 7. p. 1. diuers. Fusar. de substit. d. qu. 667. nu. 54.*

41 Sed difficultas est in hoc casu quando ꝛ de argenteis, margaritis, fructibus, vel pecunijs non apparet, ex quo non fuit confectum inventarium, cui incumbat onus probandi prædicta adfuisse, vel non adfuisse. In hoc articulo dicunt DD. quod onus probandi incumbit fideicommissario adfuisse prædicta bona *Alexandr. cons. 82. col. ult. lib. 2. et cons. 40. lib. 3. et cons. 51. lib. 6. Peregr. de fideicom. art. 34. nu. 24. et seq. ubi quod ita seruatur in pratica, succurritur tamen fideicommissario per iudicem ꝛ arbitrando mobilium quantitatem considerata personarum conditione, & alijs circumstantijs, admittendo etiam testes de credulitate, Peregr. de fideicommiss. art. 35. nu. 28. et art. 44. nu. 25. Soccin. sent. cons. 249. nu. 28. Alciat. cons. 126. nu. 7. lib. 5. Fusar. d. qu. 667. nu. 17. vers. concedit Peregr. num. 16. et 17. dicit non esse expeditum, an grauato sit dandum iuramentum in litem, illius tamen hæredi non esse dandum.*

Et prædicta eo magis procedunt, quia secundum receptiorem sententiam, solutio legatorum, ꝛ & debitorum præsumitur facta ex proprio ære hæredis, non autem testatoris *Roman. cons. 276. nu. 8. & late deducit Fusar. qu. 668. num. 1. & procedit etiam quod hæres non confecerit inventarium, ut in puncto Bardellon. cons. 9. nu. 26. Fusar. loco modo allegato, & hoc est verum, nisi facto inventario constaret de mobilibus, quæ restitui deberent fideicommissario, ut aurum, argentum, margaritæ, pecuniæ, fructus extante tempore mortis, & similia, ut per eundem Fusar. num. 4. et 5. Modern. Bononiens. de acquir. possess. qu. 8. art. 35. nu. 1010. et seq. ubi loquitur de assertione testatoris facta in testamento; ex quibus cum legata, & debita ꝛ testatoris, censeantur soluta per hæredem*



redem ex proprio hære, non est dicendum prout in legitima, & trebellianica, quando constat de alienationibus, quod onus probandi, bona alienata non sufficere, spectet ad grauatum.

45 Tandem sunt detrahenda & melioramenta *glos. in l. domos, et ibi las. nu. 2. et 4. & alij communiter ff. de legat. 1. latè Trenta- cing. de substit. p. 4. cap. 14. num. 4. & alios congerit Fusar. qu. 669. ubi num. 2.* quod

46 melioramenta & non compensantur cum fructibus, & in illorum refectione attenditur, quod minus est, vt si æstimatio melioramentorum excedit impensam, ipsa

47 impensa & erit soluenda non æstimatio, & è contra si impensa excedat æstimationem erit soluenda ipsa æstimatio, *Ruin. conf. 112. col. 1. et 2. lib. 2. Roland. conf. 28. lib. 1. Menoch. de recuper. possess. remed. 15. nu. 557. Peregr. de fideicom. art. 80. et dec. 6. num. 4.*

De dote Felicis vxoris testatoris visum fuit Dominis non esse agendum, cum pro restitutione dotis testator ei assignauerit prædium, quod quidem prædium fuit datum in dotem, & postmodum ex dispositione testatoris restitutum, nec hodie est agendum, an datio in dotem fecerit emtionem, & venditionem, quia sat est, quod Felix d. prædium acceptauerit non reclamando, quod etiam hodie possideretur per Dominos de Perinellis.

Et ita conclusum vtraque parte informante &c.

REV. P. D. V R G E L L E N.

Cæsaraugustana Canonicatus.

Die Lune 1. Iulij 1630.

ARGVMENTVM.

Papa non præsumitur velle præiudicare suis reservationibus per facultatem concessam alicui conferendi beneficia sibi reservata. Sicuti nec etiam non præsumitur, vt velit aliquid contra se confirmare.

S V M M A R I V M.

1 Papa per facultatem alicui datam conferendi beneficia in mensibus sibi reservatis, non censetur velle præiudicare suis reservationibus.

2 Papa si confirmet concordiam, in qua disponitur de collatione beneficiorum reservationum, qualiter intelligatur facta ista confirmatio.

3 Papa non præsumitur, vt contra se aliquid confirmare velit.

DECISIO CCCC.

DIE 10. Iunij præteriti fuit resolutum Canonicatum, de quo agitur, esse ad iudicandum Hieronymo Compan prouisso Apostolico, non autem Petro Hieronymo Martinez prouiso à Capitulo Cæsaraugustano: cum autem pro parte Petri fuerit in statum pro noua audientia, hodie iterum causam proposui, & Domini vnamiter in decisis præstiterunt ex rationibus in decisione desuper extensa cumularis, & præsertim ex ea de qua ibi in *vers. neque obstat si dicatur quod cum dicta clausula &c.* videlicet quod etiam si in Bulla Sæcularizationis non adesset restrictiua illa, dummodo dispositioni Apostolica &c. Papa & nihilominus per facultatem Capitulo datam conferendi beneficia in mensibus Martij, & Septembris, non censeretur voluisse præiudicare suis reservationibus. *Felin. Sarnen. & alij in d. dec. allegat. & in fortioribus terminis dixit Rot. in causa Vercellen. Archipresbyteratus 6. Iunij 1607. coram Reuerendiss. D. meo Decano, quæ est in impress. dec. 349. nu. 6. ubi quod si Papa*

1 & confirmat concordiam, in qua disponitur circa collationem reservationum intelligitur illa concordia, quatenus Episcopus alias habeat indultum conferendi reservata, & non aliter, & hoc ex eo iuxta

2 supradicta, quia Papa & non præsumitur, vt contra se confirmare velit, ex doctrina *Bald. in c. venientes nu. 4. ante fin. vers. sed quid si Princeps. de iur. iur. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 88. nu. 12.*

Et ita resolutum Compan tantum informante, Procuratore tamen Petri, qui audientiam petijt citato, & nihilominus informare recusante.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Lauden. Iurispatronatus.

Die Veneris 28. Iunij 1630.

ARGVMENTVM.

De probatione Iurispatronatus, & in Ecclesia an cadat præsumptio vsurpationis iurispatronatus.



## S V M M A R I V M.

- 1 Iurispatronatus qualiter probetur, quando agitur de ordinaria probatione.
- 2 Presentationum effectuatio probatur quando unus per mortem alterius pronisi, fuit institutus.
- 3 Testes quatuor, in quacumq; materia, etiam in minori numero sufficiunt ad concludendam probationem.
- 4 Iurispatronatus probatio, secundum Concil. Trid. sess. 25. de reform. c. 9. requiritur in personis suspectis de usurpatione.
- 5 Communitas dicitur persona suspecta, quando ad usurpationem iurispatronatus.
- 6 Concil. Trident. sess. 25. de reform. cap. 9. quando cesser.
- 7 Iurispatronatus presumptio usurpationis, non cadit in Ecclesia domina Castri, aut iurisdictionis temporalis.
- 8 Ecclesia dicitur cultrix iustitiae.
- 9 Ecclesia semper subijcitur suo superiori, absque aliqua contradictione.
- 10 Superior Ecclesiae acquirendo iurispatronatus, non dicitur bona Ecclesiae usurpare. Sicuti contra laicum suspicari potest ex quo eisdem Ecclesiae iurispatronatus acquiritur, non autem heredibus fundatoris, num. 10.
- 11 Iurispatronatus, quando transit ad aliquem cum vitio usurpationis, non potest cursu temporis convalidari.
- 12 Iurispatronatus usurpationis vitium quando dicatur purgatum.
- 13 Iurispatronatus usurpationis, non presumitur ex sola concessione locali.
- 14 Procurator, non potest preiudicare Domine.
- 15 Prouisiones Apostolicae non mutant statum iurispatronatus.
- 16 Beneficij status, ut immutetur, quid requiratur.

## DECISIO CCCCI.

**P**ROVISVS fuit Reu. Dugnanus de Ecclesia Parochiali S. Columbani tamquam de libera, reiecta praesentatione patronorum, Scilicet Monachorum Carthusien. & Communitatis dictae Terrae S. Columbani; causa ad Ordinarium Papien. per appellationem deuoluta, reuocata fuit prima sententia, & cum ex noua appellatione in Rota commissa esset; primo firmatum fuit 30. Martij 1629. Sententiam Papien. fauore Monachorum, Communitatis latam esse validam, reseruato parti-

culariter de iustitia videre. Hodieque super parte reseruata, disputatione suscepta, dictum fuit iurispatronatus spectare ad Carthusiam, & Communitatem, & consequenter secundam sententiam esse confirmandam.

Fundamentum resolutionis fuit: quia Carthusia, & Communitas docent de eorum Patronatu, ex praesentationibus per quadraginta annos, & ultra effectum fortitis, & ex fama eorum tituli patronalis, quibus concurrentibus quando agitur de ordinaria probatione concludenter probatur iurispatronatus Rot. dec. 77. in fin. & 312. nu. 3. 518. nu. 1. p. 1. recent. Garz. de benef. p. 5. cap. 9. nu. 83.

Praesentationes deducuntur de anno 1512. de quo tempore per resignationem Antonij, Apostolica auctoritate prouisus fuit Robertus cum derogatione medietatis patronorum, & cum clausula accedente consensu Prioris, & Conuentus Carthusiae, prout accessit, decedente postmodum Roberto de anno 1553. & expositis editis praesentatus fuit Camillus; sed comparente Ioanne Iacobo uti prouiso per resignationem eiusdem Roberti, cum derogatione iurispatronatus fuit admissus, eoque Ioanne Iacobo mortuo de anno 1558. per Carthusiam, & Communitatem fuit praesentatus Annibal de Guencijs, & per Ordinarium Laudensem institutus cum expressa declaratione, quod ex praesentationibus, & illarum confirmationibus productis apparebat iurispatronatus pertinere, & spectare ad Carthusiam, & Communitatem praedictam, eosque esse in possessione praesentandi, qui possedit usque ad annum 1573. de quo tempore fuit beneficio priuatus, & alter prouisus, ex quibus patet de effectuatione praesentationum, cum vnus per obitum alterius prouisi fuerit institutus secundum opinionem Oldradi conf. 229. per Rota Canonizantem, de tempore ultra quadraginta annos, cum fluxerint ferè 60. ab anno 1512. usque ad annum 1573. ac demum non vna, sed plures sequutae fuerint praesentationes; similiter, & fama publica probata fuit per quatuor testes & datos, qui in quacumq; materia, etiam in minori numero sufficiunt ad probationem concludendam. l. ubi numerus ff. de testibus Alexand. conf. 5. nu. 7. lib. 1. & conf. 47. nu. 2. lib. 2. cum alijs per Gabr. de testib. concl. 6. in princ.

Non obstat, quod versetur in personis suspectis de usurpatione, tam respectu Com-



4 † Communitatis, quam ipsius Carthusiæ domine temporalis iurisdictionis, quo casu intrat conciliaris dispositio *sess. 25. de reform. cap. 9.* vt non admittantur nisi probatis continuatis præsentationibus per 50 annos, & immemorabili possessione, quæ probatio dicebatur non adesse.

5 Quia quoad Communitatem † quamuis sit de usurpatione suspecta *Mantic. dec. 234. nu. 1. Garz. de benef. par. 5. cap. 9. nu. 102.* Attamen quando suspectus concurrat cum non suspecto, prout est Ecclesia, tunc quia Ordinarius remoto suspecto nihilominus libertatem beneficii non acquirit, suspicio illa non releuat, vt intret † forma præscripta per Concilium; sed sufficit probatio ordinaria *Rota in Fesulana iurispatronatus 12. Februarij 1610. quæ est 89. inter impressas bo. me. Card. Caualer. & 224. num. 9. par. 1. recent. cum alijs per adden. ad decif. 222. num. 11. coram PP. Gregor. XV.*

7 Quo vero ad Carthusiam, ad quam tota difficultas reducitur, † visum fuit præsumptionem usurpationis non cadere in Ecclesia domina Castri, aut iurisdictionis temporalis, cum sit iustitiæ cultrix, nec † connumeranda inter magnates, quibus cum Ordinarius ob illorum potentiam contradicere non possit, inde oriatur præsumptio usurpationis. vt ponderat *Pur. dec. 57. & 59. l. 1. 3. & 8. eod. tit. de iurepatronatus* quia idem dici non potest in Ecclesia, quæ semper subijcitur suo Superiori absq; aliqua contradictione, nec acquirendo iuspatronatus, bona Ecclesiæ usurpare præsumitur prout contra laicum suspicari potest, ex quo † eidem Ecclesiæ acquiritur iuspatronatus, non autem hæredibus fundatoris. *Abb. in cap. ad audientiam num. 12. de Ecclef. edific. Felin. in cap. cum Venerabilis num. 32. de except. Roch. de iurepatronatus in verbo, & Dotauit quest. 17. nu. 26. Rota in causa Mantuana bonorum 17. Maij 1617. coram bon. mem. Patriarcha Manzano, & 658. par. 1. recent. Et ita etiam respondit Sac. Trid. Congregatio in causa Sublacen. iurispatronatus ad interrogationem illius Abbatis Domini temporalis iurisdictionis.*

Non obstat, quod eadem Carthusia habuerit hoc iuspatronatus à Ducibus Mediolani, contra quos eo maior vigeat præsumptio usurpationis quanto maior erat illorum potestas in propria ditione, † quod cum transferit, cum suo vitio non potuerit ille titulus cursu temporis conualidari Ca-

*putaq. decif. 28. par. 1. Rota decif. 416. nu. 6. coram PP. Gregorio XV. Gouz. glos. 18. num. 49. cum alijs allegatis.*

Quia ultra quod Carthusia continuauit in quasi possessione præsentandi spatio tanti temporis, quo potuit illa suspicio usurpationis Ordinariorum diligentia in successiuis vacationibus purgari, cessante potentia laicorum, † & succedente libera Ordinariorum facultate contradicendi Ecclesiasticis vt in causa *Bononien. iurispatronatus de Marsilijs 27. Iunij 1618. coram bo. mem. Card. Sacrato fuit ponderatum: attamen non etiam fuit probatum Carthusiam habere ius à Ducibus Mediolani.*

Non enim videtur releuare mandatum Communitatis anni 1484. in quo asseritur, quo iuspatronatus pro vna parte spectat ad Ducem Mediolani; nec resignatio de eodem anno facta cum alia narratiua, quod iuspatronatus pro vna parte spectat ad Ducem Mediolani, & pro alia parte ad Communitatem, quia huiusmodi assertiones Carthusianis absentibus præiudicare non possunt, Similiter neque obstat consensus per Carthusiam præstitus de anno 1511. cum assertionem, quod patronatus spectat ad Carthusiam ex laicali concessione; nec minus resignationis verba de anno 1513. quod iuspatronatus spectet ad Carthusiam pro dimidia ratione Castri: quia sola laicalis concessio non probat præsumptionem † usurpationis, sed quando iungitur cum iurisdictione, & iurisdicatio pœnes Ecclesiam non præbet præsumptionem, usurpationis, vt supra fuit firmatum; demum Carthusiæ non præiudicat præsentatio facta de anno 1552. ab eius procuratore asserente iuspatronatus pro medietate, spectare ad Monasterium, vti successorem Ducis Mediolan. quia cum non probeatur facultates mandati se extendere ad huiusmodi assertionem, non potuit † procurator ille Carthusiæ suo Domino præiudicare *Rot. decif. 285. num. 4. & 539. nu. 4. par. 2. recent. & 270. num. 8. & 467. num. 10. coram Papa Gregor. XV.*

Denique non obstant prouisiones Apostolicæ ab anno 1573. citra nulla mentione in litteris facta de iurepatronatu controuerso: quia neque mutant statum, *Aegid. decif. 112. Achill. decif. 13. de iurepatron. Verall. decif. 189. par. 3. Decian. conf. 126. num. 4. Rota decif. 13. num. 5 par. 1. recent. Neque mutare potuerunt, cum superuenerint post dictum annum 1573. de quo tempore cum per quadragenariam,*



& probationem famæ, status de patronatu  
esset iam firmatus, non potest nouus status  
imprimi beneficio controuerso, absque  
decursu temporis legitimi ad præscriben.  
cap. de quarta, cap. ad aures de præscript. cap.  
tum de beneficio de preben. in 6. Seraph. de-  
cis. 1227. num. 3. cum alijs allegatis coram  
Papa Gregor. XV. decis. 434. nu. 16. & ibi  
Adden. num. 20.  
Et ita &c.

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Alexandrina Funeralium.

Die Lune 1. Iulij 1630.

### DECISIO CCCCII.

Est impressa coram Merlino to. primo decis. 480.

R. P. D. Q V E I P O,

Romana Saluiani.

Die Lune 1. Iulij 1630.

### ARGVMENTVM.

Dispositio generalis comprehendit etiam ea-  
quæ veniunt in consequentiam, quod in  
nonnullis casibus exemplificatur. Fructus  
dotis, qualiter taxentur secundum stat.  
Vrb.

### S V M M A R I V M.

- 1 Sub dispositione generali ea, quæ veniunt in  
consequentiam comprehenduntur.
- 2 Acquirens, licet sit incapax rei, quæ venit,  
in consequentiam si de eius acquisitione  
principaliter agatur, tamen eam capere,  
potest, & acquirere.
- 3 Sub venditione prædij continetur prædium ad  
eius usum destinatum.  
Sub domus venditione includitur domus ac-  
cessoria eiusdem causa parata. nu. 3.
- 4 Seruitus intelligitur etiam concessa quoties-  
cunque res aliqua conceditur, vel legatur.
- 5 Transactio facta super re certa, ad accesso-  
rias etiam extenditur.
- 6 Sententia licet sit strictæ interpretationis,  
accessoria tamen comprehendit, licet illa  
non fuerint expressa nu. 7.
- 8 Contractus claudicare non debet.
- 9 Dotis lucrum utriusque coniugum, equaliter

potest contingere, ut disponitur in stat.  
Vrb. lib. 1. c. 131.

- 10 Dispositio etiam generalis, debet intelligi  
secundum naturam rei, de qua agitur.
- 11 Sententia debet intelligi secundum naturam  
iudicij, & actionis intentata.
- 12 Subiecta qualia demonstrant, talia sunt præ-  
dicata.
- 13 Facultas data respectu dotis, comprehendit  
etiam lucrum dotale.
- 14 Acconciū in eodem instrumento dotali  
promissum eiusdem dotis pars existit.
- 15 Vidue fructus dotis post legitimam inter-  
pellationem, taxantur ad rationem septem,  
cum dimidio pro centena rio, secundum sta-  
tut. Vrb. lib. 1. c. 137.
- 16 Solutiones factæ, si à neutra parte sit expres-  
sum in quam causam soluantur, vel reci-  
pianur, in causam fructuum, & interesse  
imputari debent.
- 17 Compensatio, non datur de specie adquan-  
tatem.

### DECISIO CCCCIII.

**C**AVSA iterum proposita ad instan-  
tiam D. Iulix Baleonæ, super resolu-  
tis 3. Iunij proximi præteriti, \* vnico con-  
textu ad instantiam D. Domitillæ, dubium  
reservatū eadem die super quantitate fru-  
ctuum proposui, & quoddam dubium resolu-  
tum DD. persistere in decisio, ex rationi-  
bus, & fundamentis in decisione adductis,  
quæ DD. placuerunt.

Quibus non obstat, quod pro parte D.  
Iulix opponeretur, scilicet consensum ab  
ea præstitum extendendum non esse ad lu-  
crum dotale, neque ad acconciū, cum  
dumtaxat consenserit bona ab eo donata,  
pro prima dote hypothecari posse, & ac-  
conciū, & lucrum dotis sint extra dotem  
quoniam obiectum facile expeditur. Nam  
cum lucrum dotale propter Statutum cap.  
131. lib. 1. in consequentiam dotis veniat,  
necessario comprehenditur sub facultate  
permittente bona pro dote hypothecari,  
cum sub dispositione generali ea, quæ in  
consequentiam veniunt contineantur l. si  
is qui duos ff. de liberat. legat. l. nam quod  
liquide 4. ff. de pan. legat. ut notauit Bal-  
in l. 1. num. 1. C. de secund. nupt. & ibi Ioan.  
Agar. num. 22. Tiraquell. de nobilit. cap. 24.  
num. 6. quæ adeo vera sunt, ut licet acqui-  
rens in capax esset rei, quæ venit in conse-  
quentiam, si de eius acquisitione princi-  
paliter, & separatim ageretur, attamen  
eam capere potest, & acquirere, ut opti-  
mis



mis exemplis docet *Molin. de primog. lib. 1. cap. 13. num. 14. cum duob. seqq. & num. 67. Mastrill. de Magistrat. lib. 2. cap. 4. num. 39. Tiraquell. de nobilit. cap. 15. num. 14. cum pluribus seqq. & probatur ex tex. in l. prædij 91. §. ultimo ff. de leg. 3. l. scia §. tyranne. ff. de fund. instr. quibus traditur sub*

3 venditione prædij contineri pratum & ad eius vsum destinatum, & sub venditione Domus principalis includi domum accessoriam eiusdem causa paratam, ut late cum pluribus relatis notavit *Ant. Gom. 10. 2. var. cap. 2. num. 13. & in l. 17. tauri num. 12. & quotiescunque res aliqua conceditur, vel le-*

4 gatur & intelligitur etiam concessa servitus ad vsum illius destinata secundum iura expressa in *l. servum filij 44. §. ultimo l. si fundum 81. §. qui fundum ff. de leg. 1. l. testatrix 20. ff. si serv. vendic. l. 1. ff. de serv. leg. & notarunt Bart. nu. 12. Ias. n. 61. Rip. n. 33 in l. 1. ff. de leg. 1. Cepoll. de servit. urban. cap. 21. num. 2. Castell. de usufruct. cap. 8. num. 10. & probatur expresse in l. item 3. §. qui habet. ff. de serv. rust. ubi glos. Bart. & Doct. & transactio & facta super re certa,*

5 ad accessorias quoque extenditur, *l. 2. in princ. ff. si quis caus. l. fin. ff. de eo quod cert. loc. l. si pro fure §. 1. ff. de condit. furtiv. & iuramentum etiam accessoria comprehendit, l. iusiurandi à debitore 40. ff. de iureiur.*

6 quamvis sententia & sit strictæ interpretationis *l. unica C. si plur. una sent. fuer. condemn. accessoria tamen comprehendere, & licet de illis expresse actum non fuerit docet textus in l. si de certa num. 5. C. de transact.*

8 Præcipue quia cum & contractus claudicare non debeat, *l. Iulianus, §. si à pupillo. ff. de act. empt. l. 1. ff. de rescind. vendit.*

9 & lucrum dotis utrique coniugum & æqualiter possit contingere, ut disponitur in dicto cap. 13 r. lib. 1. eaque ratione dos à muliere data sub hypoteca ad favorem mariti pro lucro dotis, existat ex deductis in decisione, quæ revidetur, propterea dicendum est D. Iuliam facultatem hypothecandi bona pro prima dote dedisse secundum naturam contractus dotalis ratione dicti statuti, qua quælibet & dispositio etiam generatis debet intelligi secundum naturam rei, de qua agitur *l. 1. §. 1. ff. de offic. procur. C. l. filius familias ff. de donat.*

10 quamvis dispositio sit stricti iuris, ut in sententia, quæ debent intelligi & secundum naturam iudicij, & actionis intentatæ etiam verba impropriando, ut docet

11 *Bald. in l. fin. C. communi dividum Soccin.*

12 *conf. 242. in fin. lib. 2. talia enim sunt & præiudicata, qualia subiecta demonstrant l. stipulatio ista 38. §. hi qui sunt ff. de verb. oblig. ubi Bart. Castren. Ias. & communiter Doct. docent l. damni infecti 43. in princ. ff. de damn. infect. notat. Bart. in authentica ingressi in lectura num. 10. & in repetitione num. 29. C. de sacros. eccles. eaque ratione, facultatem respectu dotis comprehendere*

13 etiam lucrum & dotale late tradit *Aym. Grauei. conf. 186. ex num. 4. Phanuc. de lucro dotis, glos. 10. num. 58. & firmavit Rota coram Reuerendiss. D. meo Decano decis. 244. num. 2. & in Romana quarti dotalis 19. Iunij 1628. & 7. Februarij 1629. coram eodem Reuerendiss. D. meo Decano.*

Et quod acconcium in eodem Instrumento dotali pro parte D. Domitillæ promissum, eiusdem & dotis pars existat, itaut ex eo lucrum dotale debeatur, firmavit Rota cum pluribus DD. relatis coram Reuerendiss. D. meo Decano in Romana acconcij 28. Octob. 1611.

Quo verò ad dubium reservatum circa quantitatem fructuum, DD. visum fuit dotem cum acconcio, & lucro dotali ascendere ad scuta 30. mill. nam cum dos sit scutorum 22. mill. acconcium verò scutorum 2. mill. consequenter lucrum dotis est scutorum sex millium, ex quibus dempto acconcio, interesse debetur ad rationem, septem cum dimidio pro centenario quolibet anno, & iuxta taxationem Statuti in cap. 137. lib. 1. atque ideo dum D. Iulia fuit legitimæ interpellata sub die 5. Aprilis anni 1623. pro dictæ quantitatis restitutione, Dominis visum est firmare interesse dotis, lucrum dotale, & acconcij, & illius interesse in summa scutorum 28. mill. dinumerando à die 5. Aprilis anni 1623. usque ad 5. Iunij proximi præteriti, ascendere ad scuta 21050.

Verum cum D. Domitilla in diuersis solutionibus varijs temporibus receperit à D. Iulia scut. 2189. ba. 87. ut constat ex responsionibus per D. Domitillam factis positionibus pro parte D. Iuliæ datis in quibus licet non reperietur expressum in quam causam à D. Iulia soluerentur dd. pecuniæ prout reperitur expressum à Domina Domitilla, in causam fructuum recepisse, ut constat ex responsionibus eiusdem D. Domitillæ dictis positionibus factis adhuc tamen etiam si à neutra partium esset expressum, in quam causam soluerentur, vel reciperentur in causam fructuum, & interesse computari deberent, cum eo tempo-



re maior quantitas fructuum deberetur iuxta regulam *textus in lege prima C. de solut. l. in his S. si autem l. Paulus la seonda S. i. ff. eod. tit. l. cum & sortis. ff. de pignor. act. do-* cet Bart. num. 9. in l. i. ff. de solut. Surd. conf. 290. num. 61. & latè prosequitur Gratian. *discept. forens. cap. 224. ex num. 30. & ita expresse cautum extat per Statutum d. cap. 137. lib. 1. ibi, & non computentur in sortem.*

Et ulterius cum ex Castro Graffignani, scilicet ex fructibus anni 1629. D. Domitilla fateatur percepisse scuta 782. quæ iuncta cum supradictis scutis 2189. ba. 87. constituunt summam scutorum 2971. 87. quibus demptis D. Domitilla remanet, creditrix pro quarto dotali, & illius fructibus ac pro interesse, & fructibus dotis in scut. 18078. 13. incipiendo à dicta die 5. Aprilis anni 1623. usque ad diem 5. Iunii proximi præteriti, pro quibus eidem D. Domitillæ competere retentionem eiusdem Castri Domini dixerunt ex deductis in vltima decisione.

Et quamvis D. Domitilla percepisset fructus eiusdem Castri in maiori quantitate; cum tamen adhuc integri, & in specie existant, non debet illos neque in sortem, neque in prædictum interesse computare, cum de specie ad quantitatem non admittatur compensatio, ut traditur in l. 3. C. in quibus caus. pign. tacite contrahatur, & post Bald. Salycet. & alios plures tradit Negus. de pignor. 5. memb. 5. par. principalis num. 11: & firmavit Rota in Ariminen. spulij 9. Februarij 1629. coram R. P. D. meo Merlino.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit &c.

¶ Plures decisiones annotari in hac causa supra ad decis. 17.

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Corduben. Dimidiæ portionis.

Die Lune 1. Iulij 1630.

DECISIO CCCCIV.

Est impressa coram Merlino 10. primo decis. 431.

EMIN. ET REV. D. CARD. VEROSPPIO.

Romana Successionis.

Die Veneris 15. Nouembris 1630.

## ARGUMENTVM.

Interpretatur statut. Urb. lib. 1. cap. 145. quod excludit fœminas propter masculos ab hereditate ascendentium, an scilicet comprehendat etiam nepotes, & alios descendentes ab ipsis, fœminis exclusis.

## SVMMARIVM.

- 1 Statutum excludens fœminas propter masculos, an comprehendat nepotes, & alios descendentes ex fœmina exclusa.
- 2 Ad cui hereditatem de iure communi admittuntur filius, siue filia cum nepote ex altero filio.
- 3 Fœmina, quando est exclusa, censetur etiam exclusis omnes ab eo descendentes. vide distinctionem num. 4. 5. & 35. & 36.
- 6 Statutum excludens matrem à successione, non præiudicat filijs, qui ex propria persona agunt ad successionem. vide num. 51.
- 7 Statutum excludens fœminas favore agnationis ab hereditate patris, censetur etiam excludere uniuersam illius progeniem à d. hereditate.
- 8 Dotationis qualitas, non conuenit masculis.
- 9 Successio deferri non debet per saltus.
- 10 Stirps non debet esse melioris conditionis, quam caput totius lineæ.
- 11 Inclusio vnius, est exclusio alterius.
- 12 Statutum excludens aliquas personas à successione alicuius est, stricte accipiendum, neque potest ad alios casus extendi, & n. 13.
- 14 Vocatio vnius, necessariò includit alterius exclusionem.
- 15 Lex dat actionem ei, cuius favore est lata.
- 16 Statutum, quando nihil operaretur in sensu directo, & idem contineret, quod ius commune, tunc in eo valet argumentum à contrario sensu, etiam ad correctionem iuris communis. vide num. 17.
- 18 Exclusiuum caput in statutis semper est correspectuum ad caput inclusionis, itaut, quod uni fuit concessum, alteri denegatum censetur.
- 19 Cause diuersitas, quando in aliqua re non possit considerari.
- 20 Statutum excludens fœminas ab hereditate patris, & matris, censi debent propter eandem causam exclusæ ab vtraque hereditate.
- 21 Agnatio respectu matris considerari non potest.
- 23 Fœmine, ut à masculis excludantur, ex dispositione statut. Urb. cap. 145. lib. 1. re-

quiri-



quiritur, ut eadem femina dotem habeat.

24 In fauorabilibus semper attendi debet persona, quæ fuit causa eiusdem fauoris.

25 Dos feminis exclusis à statuto, ad effectum exclusionis, consideratur tanquam causa secundaria inducta per statuentes ad effectum moderandi rigorem statuti.

26 Dos feminis exclusis datur quasi in compensationem exclusionis.

27 Soror non potest concurrere cum fratre ad successionem patris, vel matris propter statut. Urb. lib. 1. cap. 145.

28 Statutum Urb. lib. 1. cap. 145. necessario non requirit, ut filia dotata sit tempore delatæ successionis, sed sufficit, quod frater paratus sit eam dotare.

29 Frater constituens unicam dotem sorori vigore statuti exclusiui feminarum an excludatur d. soror ab utriusque parentis sicesione.

30 Agnatio est unica, & sola ratio in statutis, quæ excludit feminas ab hereditate paterna.

31 Statuta exclusiua feminarum propter masculos, plurima per uniuersum terrarum Orbem condita reperiuntur.

32 Filij non possunt dici agnati ipsi matri, vel autem matris.

33 Filij sequi debent familiam patris, non autem matris.

34 Masculinitatis qualitas, & non agnatio consideratur in statutis exclusiuis feminarum propter masculos ab hereditate matris, vel auie.

37 Mater est agnata, licet non possit conseruare agnationem.

38 Nepotes ex feminis agnationem conseruare non possunt, cum nec ex eadem agnatione sint.

39 Filius, qui sororem exclusit, excludere etiam debet filios eiusdem sororis.

40 Mulieres etiam ipsæ censentur habere affectionem ad familiam sui viri.

41 Mulier transeundo saltem ex usu in alienam familiam, videtur magis diligere filios masculos, & masculos ab eis descendentes, qui retinere possunt agnationem sui viri, quam feminas, & eius descendentes qui d. agnationem conseruare non possunt.

42 Agnatio in statuto exclusiui feminarum propter masculos ab hereditate materna, non consideratur respectu ipsius femine, de cuius successione tractatur, sed respectu masculorum agnatorum quibus d. hereditas defertur, & nu. 43.

44 Statuta exclusiua feminarum propter masculos prohibent, ne diuitiæ unius familie deueniant ad extraneos, siue illæ proueniant à masculis agnatis, siue à feminis cognatis.

45 Statuta exclusiua feminarum propter masculos non possunt dici odiosa.

46 Masculinitas considerata à statuto exclusiui feminarum intelligenda est de descendenti masculorum ex masculis, nulla femina interposita post primam, & n. 47. & 48.

49 Femina est finis paternæ agnationis, & caput alterius agnationis sui viri, & n. 52.

50 Agnatio, quæ primum capit in femina, in eadem retinetur per illius filios, & descendentes masculos.

53 Decis. 463. par. 1. in recent. declaratur.

54 In decisionibus non est faciendum fundamentum, si causa iterum fuerit proposita, & nihil fuerit resolutum.

55 Bari in l. qui superstitis. ff. de acquir. possess. declaratur.

56 Mater, si non sit exclusa ab hereditate patris, sed si velit ipsa ab ea abstinere, hoc factum non præiudicat filijs, declara. n. 57.

58 Pronuntiationis factæ ab homine, ac iuris à lege constituti non est eadem vis, ac virtus.

59 Exclusio feminarum facta à statuto, non habet eam conditionem, quam habet renunciatio facta per eas.

## DECISIO CCCC.V.

**I**N hac causa, quam super successione auie maternæ coram me instituerunt nepotes ex filia femina iam defuncta, cum ad eorumdem nepotum instantiam proposuissè hodie dubium, an in huiusmodi successionis illis competeret, visum fuit Dominis quæstionis istius difficultatem, sicut & resolutionem pendere ab interpretatione statuti Urbis, an scilicet cum in cap. 145. lib. 1. propter masculos & excludit feminas ab hereditate ascendentium, comprehenderet ipsum statutum etiam nepotes, & alios descendentes ex femina iam exclusa, tanquam positum, & fundatum in ratione agnationis, quia si niteretur in sola qualitate masculinitatis, res parum haberet difficultatis, nec istis nepotibus, qui masculi sunt, obesset qualitas sexus, quæ matrem inhabilem fecit, & succederent iuxta dispositionem iuris communis, ex quo & ad hereditatem, aut filius, siue filia cum nepote ex altero filio pariter admittuntur, ut in §. si quis igitur auth. de hered. ab intestat. venient. & in §. cum filius intestat. de hered. qui ab intestat. defer.

Et non negabant conclusionem hi nepotes, ut exclusi & femina censerentur exclusi omnes ab ea descendentes in casu, quo illam examinarunt Doct. & quotiescunque



que considerari potest alterius, & lineæ masculinæ fauor, ex cuius causa semel facta fuit exclusio, cum hanc distinctionem, an ipsa ꝑ exclusio respiciat commodum, & fauorem alterius siue patius causam, quæ diuidi, & separari non possit à persona quæ fuit exclusa, quam primus omnium fecit Bart. in l. liberorum, num. 16. ff. de verb. signif. & in l. 2. S. viden. num. 3. ff. à Tertull. sequuti postea fuerint Salicet. in l. maximum vitium, num. 5. in fin. & 8. Bald. num. 3. C. de liber. prate. Castrens. in l. illam num. 9. C. de collat. & ibid. Dec. num. 13. Ias. in l. si mater tua. num. 10. C. de success. edict. Corn. in l. 1. nu. 18. C. de condit. insert Bald. conf. 171. nu. 2. Cast. conf. 91. num. 1. lib. 2. Ias. conf. 221. col. 3. lib. 2. Dec. conf. 71. num. 2. Roman. conf. 40. numer. 4. Nat. conf. 581. num. 26. lib. 2. Soccin. sen. conf. 5. num. 7. lib. 1. Corn. conf. 57. num. 11. lib. 2. Albert. Brun. de stat. femin. exclus. art. 6. num. 90. Jo. Campeg. eod. tract. qu. 21. num. 95. Grass. in S. successio qu. 4. num. 3. & 5. & alij quos latissimè cumulant Tiraq. de iure primog. q. 12. num. 11. Molin. de primog. lib. 3. cap. 5. nu. 41. Valen. Forster. de success. ab intest. lib. 3. c. 16. Sed cum hanc exclusionem soli eorū matri officere contenderent, diuersum esse dicebant hoc ius, ex quo debita sibi erat auiæ successio à iure eiusdem matris, ꝑ vt quamuis illius gradum occuparent, non tamen eodem modo repræsentare deberent ipsius personam, sed positi ex legis ministerio in locum, siue gradum filiorum, vt declarat Bart. in l. 1. S. si sit nepos. ante num. 1. vers. unde prima solutio. ff. de collat. dot. & in l. 1. S. si sit filius. ff. de coniugen. emancipat. liber. exponendo verba illa, in locum sui patris succedant (quæ habentur in S. cum filius instit. de hered. quæ ab intest. defer. vt intelligenda sint, quasi in gradum sui patris succedant, atque ita distinguere-  
6 tur locus, ꝑ quem tanquam vacantem occupare debet filius, ab eiusdem filij iure, quod etiam dixit idem Bart. in l. qui superstitis. 93. nu. 2. ff. de acq. hered. & in l. si auus. num. 1. C. de liber. praterit. & eandem distinctionem visi etiam sunt facere Alex. conf. 4. num. 13. lib. 4. Aret. conf. 143. num. 3. Bursat. conf. 67. num. 24. lib. 1. Bero. conf. 120. num. 82. vol. 2. Matthæ fil. de success. ab intest. art. 3. num. 11. & alij adducti per Surd. conf. 85. nu. 2. Tiraq. de de iur. primog. q. 40. n. 119.

Id verò ex ipsius statuti dispositione, se assequi etiam dicebant, cum in posteriori parte eiusdem statuti, quæ excludebat filiam à successione matris, & auiæ, & quæ potissimum ad hoc præsentis controuertæ

caput pertinebat, non solum considerari nõ posset fauor, & causa agnationis, ex qua moueri forte potuerunt statuentes, vt eandem filiam, & vniuersam illius progeniem excluderet ab hæreditate patris, ꝑ & ideo non censeretur facta in ipsa stirpe exclusio, vt videntur omnes admittere, quotiescūque cessat causa eiusdem agnationis, vt in his terminis allegabatur decis. inter recent. 463. nu. 8. par. 2. sed ex ipsa præterea dotationis causa, quæ solum in hac posteriori parte fuit per statutum considerata, & quæ in sola eorum matre verificari poterat, dicebant fieri, & reddi eandem exclusionem personalem, dum non poterat porrigi ad nepotes, quibus nec dos aliqua fuit constituta, nec ꝑ conueniebat qualitas dotationis, vt concludit Bald. in dicta lege maximum vitium num. 20. C. de liber. praterit. & in lege scimus. num. 14. in fin. C. de inoff. test. Corn. conf. 116. num. 12. vol. 2.

Verum his non obstantibus, ad quæ potissimum reducebantur omnia horum nepotum fundamenta, contrariam sententiam concordibus suffragijs amplexi fuerunt Domini, & pro eorumdem nepotum exclusionem considerant, quod non solum in parte exclusiua ipsius statuti, dum nominatim prohibebat, filias foeminas in hæreditate patris, aut alterius descendens concurrere cum fratribus, videri poterant hi nepotes, & ipsi prohibiti succedere ex rationibus, quas in comprobationem distinctionis allatæ per Bart. considerant Doct. ne successio ꝑ deferatur per saltus, vt præcipuè aduertit Bald. in cap. 1. S. & quia vidimus num. 12. qui feud. dar. poss. Tiraq. de iur. primog. ead. q. 12. num. 9. siue ne melioris conditionis sit ipsa stirps, ꝑ quam caput totius lineæ, dum maior etiam ratio subesse videtur, vt iidem nepotes, tanquam magis remoti, quam mater excludantur ex notat. in lege si viua matre. C. de bon. matern. & dixit Speculat. in tit. de emphyt. S. nunc aliqua. num. 173. q. 146. idem Ias. in d. l. si mater tua num. 10. C. de success. edict. & in conf. 141. col. 6. in princ. vers. idem Statutum vol. 2. Salycet. in d. l. maximum vitium num. 5. C. de liber. praterit. Aret. in l. Gallus S. nunc de lege nu. 52. ff. de liber. & posthu. & latissimè deduxit Surd. d. conf. 85. num. 10. Rub. Alex. conf. 16. num. 13. sed cum in parte, quam masculos ipsum statutum includebat, non solum exclusis foeminis vocarentur filiis masculi, sed etiam nepotes ex eodem filio; hæc qualitas, quàm in nepotibus requirebat statutum  
vt



vt descenderent ex masculis, nominatim  
 11 visa fuit continere † aliorum nepotum,  
 exclusionem, qui non ex masculis pro-  
 uenirent, licet enim in capite foemina-  
 rum exclusio dicendum videretur, eiul-  
 dem statuti exclusionem nonnisi stri-  
 12 ctæ † concipiendam, neque posse ad al-  
 ios casus porrigi, vt quæ tacitam ex-  
 heredationem continebat, *Alex. in leg.*  
*venia edicti. nu. 6. Ias. num. 4. C. de in iu suo-*  
*can. Alex. conf. 7. nu. 11. lib. 2. Dec. conf. 13. nu.*  
*7. circa med. Corn. conf. 95. num. 20. vol. 2. Al-*  
 13 *ciat. conf. 12. num. 12. lib. 2. aut etiam, † vt*  
 quam minimum ex ea ius commune corri-  
 geretur, vt hac ratione inter illas in ter-  
 minis statuti mota fuit *Rota d. decis. 463. n.*  
*4. parte prima recent. & notat Bart. in l. 3. S.*  
*hac verba ff. de neg. gest. & in l. omnes populi*  
*num. 53. ff. de iust. & iur. Rom. conf. 199. nu. 4.*  
*Paris. conf. 110. n. 31. lib. 3. in altera tamen*  
 parte, ex qua desumebatur vocatio, &  
 dispositio favore masculorum, non poterat  
 negari, quin semper, & perpetuò rema-  
 nerent exclusi descendentes ex foeminis,  
 14 cum vnius vocatio necessariò † diceret, &  
 includeret alterius exclusionem, & eadem  
 verba tanquam prolata per statuentes, qui  
 potuerunt super successione disponere, so-  
 15 lis masculis darent actionem, † quorum  
 favore lata fuit lex, vt etiam ratiocinatur  
*Bart. in d. l. 2. S. videndum num. 2. in fin. ff. ad*  
*Sen. Conf. Tertull. Bald. in l. max. vitium. num.*  
*2. C. de liber. praterit. in l. quod vero 14. num.*  
*6. ff. de legib. in leg. illam num. 3. C. de collat. &*  
*in conf. 171. num. 2. lib. secundo Natta consil.*  
*581. num. 28. Menoch. conf. 172. num. 32. Socc.*  
*sen. conf. 241. num. 7. & 9. lib. 2. Capr. 137. nu.*  
*3. & 4. Albert. Brun. de Statut. art. 6. num. 90.*  
 & certè nihil operaretur statutum in sensu  
 directo, & idem contineret, quod ius cõ-  
 mune, si eodem modo nepotes ex mascu-  
 16 lo, ac nepotes ex foemina deberent succe-  
 dere, quo casu † valere argumentum à  
 contrario sensu etiam ad correctionem iu-  
 ris communis communiter receptum est  
*Bald. in l. conuenticula num. 4. C. de Episc. &*  
*Cleric. Dec. in l. 1. num. 53. ff. de off. eius cui*  
*mand. est iurisd. Arcet. in leg. qui testamento n.*  
*8. ff. de testam. Grot. in l. omnes populi n. 201. ff.*  
*de iust. & iur. Ias. in conf. 115. num. 4. lib. 4.*  
*Roman. conf. 399. num. 6. & conclusionem*  
 in his terminis latè, ac pluribus probat *Al-*  
*deran. Mascard. de Statut. interpretat. conclus.*  
*4. num. 73. Immo secum inuicem pugnarent*  
 verba eiusdem statuti, si cum vocat nepo-  
 17 tes descendentes ex filio masculo iam de-  
 functo, † admitteret etiam nepotem ex fi-

lia, quam à fratre, & eiusdem fratris filio  
 voluit excludi, propter quam rationem  
 etiam in proposito dixerunt *Bart. in d. S. vi-*  
*den. ff. ad S. C. Tertul. Bald. in d. leg. maximum*  
*vitium num. 3. C. de liber. praterit. caput ex-*  
 18 *clusiuum † in statutis semper esse corre-*  
 spectiuum, ad caput inclusionis, itaut quod  
 vni concessum fuit, alteri denegatum cen-  
 seatur.

Neque his obesse dixerunt Domini di-  
 stinctionem factam inter vtrumque caput  
 ipsius statuti, vt cum in posteriori parte, in  
 qua agebatur de successione matris, &  
 auia, non potest considerari ratio, & fauor  
 agnationis, causa huius exclusionis, quæ  
 in eadem parte continebatur, fuerit aut  
 fauor filiorum masculorum, & si sola,  
 qualitas masculinitatis, aut etiam dos,  
 quam solui mandabat statutum filia exclu-  
 sæ. Hæc enim distinctio vix poterat con-  
 siderari in casu huius statuti in quo, cum  
 vtraque hæreditas non fuisset considerata  
 principaliter, & distinctè dispositio, quæ  
 foemina excludebat ab hæreditate matris  
 & auia, non videbatur dici posse noua, aut  
 diuersa ab ea, quæ continebat exclusionem  
 ab hæreditate patris, & aliorum ascenden-  
 tium masculorum, quod clarissimè proba-  
 tum videri poterat ex contextu, & verbis  
 eiusdem statuti, cum per dictiones relati-  
 uas nominarentur in hac secunda parte ex-  
 dem filia, quæ fuerunt in prima exclusæ à  
 patris successione, & continuata, ac non  
 intermissa oratione caueretur, vt eadem  
 filia, nec matri, nec auia deberent succe-  
 dere. Et quamuis hæc solum viderentur  
 concludere respectu effectus, & modi  
 19 huius exclusionis ex quibus † non poterat  
 inferre diuersitatem causæ propter quam  
 fuit facta eadem exclusio, vt hanc distin-  
 ctionem visi fuerunt facere, *Dec. conf. 302.*  
*num. 7. Ias. conf. 115. num. 4. ver. tertio prin-*  
*cipaliter lib. 4. Paris. conf. 49. num. 55. lib. 3.*  
*Bero. conf. 120. num. 15. & 62. lib. 2. Pancirol.*  
*conf. 188. num. 14. Honded. conf. xi num. 27.*  
*lib. 2. & Rota coram Greg. decis. 293. nu. 18.*  
 qui omnes concludunt non ideo, quod  
 20 eodem modo fuerint † foemina exclusæ  
 ab hæreditate patris, & matris, ceteri  
 debere propter eandem rationem exclusas  
 ab vtraque hæreditate, cum non possit  
 21 agnatio respectu † matris considerari, ad-  
 huc tamè hæc distinctio non poterat pro-  
 bari in casu huius statuti, aut respec-  
 tu successionis, de qua agebatur.

Et quantum ad dotem non fuit illa cau-  
 sa huius exclusionis, dum præter hanc do-  
 tu



tis qualitates fuit etiam spectatus fauor filiorum masculorum, quo casu admittit Idem Bald. vt cum simplex fuerit exclusio, afficiat non solum matrem cui dos data fuit, sed etiam ipsius filios, & alios ex ea descendentes, & hanc etiam distinctionem sequuti fuerunt Salicet. in dict. leg. *matrimonium vitium* nu.8. Bald. nu.20. C. de liber. praterit. Fulgos. conf.54. nu.3. Io. Camp. super tract. exclus. faemin. qu.21. n.101. Alberti. Brun. cod. tract. art.6. num.95. qui dicit, confundi hoc casu, causam dotis, cum causa ipsius agnationis Corn. in eadem l. maximum vitium. nu.20. Vbi postquam, repetijt omnia, quae pro contraria opinione ponderauit in conf.119. lib.2. dicit opinionem Baldi esse veriore, & in praxi sequendam. Nam licet, vt possent foeminae à masculis & excludi, requiratur ex dispositione eiusdem statuti, vt dotem habere deberent eadem foeminae, tamen solis masculis tribui poterat hæc exclusio nõ solum quia sola persona eorumdem filiorum spectari poterat, quorum fauore foeminae debebant excludi, cum semper in & fauorabilibus attendi debeat persona, & que fuit causa eiusdem fauoris, tanquam causa principalis, vt argum. notatorum. in l. sed si hac S. ultimo ff. de in ius vocan. trad. Bald. in l. quod vero nu.3. ff. de legib. & in l. venia edicti nu.4. C. de in ius vocan. Ias. in conf.115. sub nu.4. vers. nam persona quae excluditur vol.4. Nat. conf.581. nu.26. Alberti. Brun. super statut. exclus. faemin. art.6. nu.90. Verum etiam quia nec ipsa dos poterat & considerari, nisi tanquam causa secundaria inducta per statuentes, ad moderandum rigorem statuti, & quasi in compensationem exclusionis, dum neque succedere debebat in locum legitimæ, neque eius obligatio esse debebat pura, sed solum in casu matrimonij, & nuptiarum. iuxta distinctionem Cast. in l. titio centum S. titio genero ff. de cond. & demonstr. quam in his terminis sequutus fuit Cephal. conf.5. nu.73. & in terminis huius statuti Gabr. conf.5. lib.1. & conf.139. lib.2. Rota dec.540. nu.1. p.1. diuers. & poterant in casu huius statuti videri hæc eo etiam veriora, quia cum satis habuerit ipsum statutum, ne posset & soror concurrere cum fratre ad hæreditatem tam patris, quam matris, si hanc dotem illi paratus esset dare idem frater, nec illud necessario requisierit, vt tempore delate successionis mulier dotata esset, & satis inde colligebatur, quod non poterat eadem dos esse causa huius exclu-

sionis, cum propter vnicam dotem, quæ per fratrem sorori constituta esset excluderetur soror ab vtriusque successionem, & hæc vis vnius, ac solius tantum & dotis esse non posset, vt esset loco, & expleret vicem duarum hæreditatum, vt in terminis similis statuti arguit Cast. conf.91. n.3. lib.2. Cephal. d. conf.5. nu.70. & super hoc eodem statuto dictum fuit in dec. Put.277. lib.1. in correct. & apud Sarnen. decis.104. lib.1.

Quo vero ad alteram causam agnationis & admittunt illam Doct. tanquam vnicam, & solam rationem exclusionis foeminarum ab hæreditate paterna, & semper hoc modo interpretati fuerunt similia statuta, quæ plurima per vniuersum terrarum Orbem condita reperiuntur, vt apparet ex Cyn. in l. publico in 4. qu. C. ad l. Int. de adulter. qui hanc esse testatur obseruantiam ferè omnium Ciuitatum Italiae, & idem dixerunt Bald. in l. quod vero n.3. ff. de legibus Cast. conf.40. n.4. lib.2. Ias. conf.221. col.3. vers.3. mouetur lib.2. Soccin. sen. conf.63. nu.17. vol.3. Menoch. conf.95. num.60. Gabr. conf.10. n.10. lib.2. Io. Camp. de stat. exclus. faemin. qu.21. nu.103. Tiraq. de iur. primog. quest.13. numer.9. Molin. de primogenit. cap.5. numer.29. & fuit in Cese-naten. fideicommissi 24. Ianuarij 1628. coram R. P. D. meo Durano, & in terminis huius statuti in dec.770. nu.4. par.2. recent. & in Romana emphiteusis 18. May 1601. coram Reuerendiss. D. meo Decano, & coram Card. Cavalerio dec.581. nu.1. In hæreditate vero matris, & aliarum foeminarum ascendentium ideo negant, eandem agnationem dici deberere eiusdem exclusionis causam, quod filij, & qui successuri sunt, non possunt dici agnati ipsi matri, aut auis, cum sicut dicitur in leg. familia appellatione 196. ff. de verb. signif. & in S.1. instit. de legit. agn. tutel. & in S. sunt autem agnati instit. de legit. agnat. success. sequi debeant patris, & non autem matris familiam. Sed cum plures dari possint casus, in quibus agatur de concursu masculorum cum foeminis in hæreditate communis parentis, quorum occasione diuerso modo considerari, & accipi solet à Doct. hæc agnatio, vt apparet ex notatis per Bart. qui hanc casuum diuersitatem considerauit in dict. l. liberorum nu.12.13.14. & 15. respectu hæreditatis auis, quæ in casu huius decis. petitur per nepotes ex filia, duo videntur posse casus contingere, qui etiam fuerunt per Doct. considerati, ad interpretationem



- nem huius statuti exclusiui foeminarum. Vel enim agitur, vt nepotes ex filia defuncta succedere debeant in hæreditate auiæ exclusis sororibus, & possunt fortasse vera esse hoc casu, quæ dicuntur, vt non fuerit respectu horum nepotum spectata.
- 34 agnatio, sed sola qualitas masculinitatis, cum eadem qualitas posset illis dare prælationem aduersus foeminas, vt propter hanc rationem ad fauorem masculorum. Consulti responderunt *las. conf. 115. num. 5. vers. sed præmissis non obstantibus lib. 4. Dec. conf. 302. num. 6.* licet ab illis dissenferint *Ruin. conf. 18. vol. 3. Grat. conf. 26. num. 16. vol. 1.* qui propter eandem rationem, quod hi nepotes agnati dici non possint, non putarunt, ab illis excludi debere sorores. Vel agitur, vt eiusdem foeminae defunctæ filij, & nepotes auiæ concurrere debeant cum auunculo, & hoc casu non potest videri, vt satis esse debeat eisdem nepotibus, quod masculi sint, cum etiam hoc casu quò agitur de hæreditate auiæ, vrgeat & contra illos ratio, quam respectu aui considerauit *Bar. in d. l. liberorum num. 14.* vt nullo modo possint venire iidem nepotes: cum si velint admitti ex persona matris, obstat illis ratio, quæ matrem exclusit; Si verò venire & velint ex propria persona excludi debeant, tanquam posteriores ab eorum patris, aut auunculis, & hanc *Bart. rationem* secuti fuerunt *Corn. l. 1. num. 20. C. de condit. insert. Alex. in l. venia edicti num. 6. C. de in iur vocan. Io. Andr. in Addit. ad specul. in rubr. de testam. in fin. Roman. conf. 40. num. 4. las. conf. 221. col. 3. vers. 2. mouetur lib. 2. Natr. conf. 581. num. 26.* immò *Rota coram Greg. decif. 293. num. 19.* dixit, maiorem etiam subesse rationem pro exclusione horum nepotum quam sit in eorum matre, cum eadem mater & sit agnata, licet non possit conseruare agnationem, ipsi verò nepotes non solum agnationem & conseruare non possint, sed neque ex eadem assignatione sint quasi duplex in illis videatur concurrere causa exclusionis.
- Et licet noluerint Doct. hoc casu, auunculum præferri in hæreditate suæ matris eo quod illi dici deberet agnatus, aut quod eadem mater hanc rationem agnationis spectasse videretur, nemo tamen dubitauit, quin ipse filius, & qui sororem exclusit, excludere deberet etiam filios eiusdem sororis licet varijs rationibus ad id moti fuerint. Nam aliqui dixerunt id
- 40 procedere propter affectionem, quam & videtur habuisse mulier ad familiam sui viri quam ratique sequuta fuit *Rota coram Gregor. decif. 514. num. 10.* & tenuerunt *Soccin. iun. conf. 56. num. 4. lib. 4. Decian. conf. 127. num. 25. lib. 3. Pancirol. conf. 188. num. 14. Honded. conf. 1. nu. 28. lib. 2. Mant. de coniect. lib. 6. tit. 10. num. 7. Franch. dec. 182. num. 11.* cum ipsa mulier transeundo saltim ex vsu in alienam familiam, videatur magis diligere filios masculos, & masculos ab eis descendentes, qui retinere possunt agnationem, & familiam eiusdem viri, quam foeminas, & filios, ac nepotes earundem foeminarum, per quos eadem agnatio conseruari non potest; aliqui voluerunt, agnationem considerandam esse non respectu ipsius foeminae, de cuius successione tractatur, sed respectu masculorum & agnatorum, quibus delata est successio per statutum, vt in specie voluerunt *Ruin. d. conf. 18 sub num. 5. vol. 3. Grat. eod. conf. 29. num. 53. lib. 1.* cum eorundem masculorum, & familiae conseruationi & prospicere censeantur huiusmodi statuta, quatenus in vniuersum prohibent ne diuitiæ deueniant ad extraneos, siue illæ proueniant à masculis agnatis, & siue à foeminis cognatis, vt hanc interpretationem ad litteram posuisse visus est *Alciat. in l. liberorum num. 12. ff. de verb. signif. Bart. conf. 68. num. 2. lib. 2. Curt. iun. conf. 150. num. 2. Honded. conf. 1. num. 27. & 28. lib. 2.* Ex quo neque dici posse & odiosa, quamuis foeminarum exclusionem contineant, voluerunt inter cæteros *Bald. in l. venia edicti num. 4. Alex. num. 6. Dec. num. 5. & 8. C. de in ius vocan. Castr. conf. 40. num. 4. lib. 2. Curt. sen. conf. 9. num. 18. Soccin. iun. conf. 3. nu. 20. lib. 1. Gabr. conf. 15. num. 3. lib. 2. Albert. Brun. qui hanc dicit communem, & veriore super statut. exclus. foemin. art. 4. num. 6. & fuit dictum in Amerina successionis 19. Ianuar. 1594. coram Pænia.* Alij demum voluerunt vt ideo descendentes ex foeminis, licet masculi admitti non possent, quod masculinitas considerata per statutum intelligenda & sit de descendencia masculorum ex masculis, nulla femina interposita post primam, de cuius successione agitur, vt toto *conf. 91. lib. 2. probat Castr. las. conf. 115. num. 2. vol. 4. Ruin. d. conf. 18. sub eod. num. 5. vers. ultra prædicta vol. 3. Grat. d. conf. 26. num. 7.* quod vel idem est in effectu, atque ipsa agnatio, vt concludit idem *Grat. d. conf. 26. n. 7.* quod, vel idem est in



effectu, atq; ipsa agnatio, ut concludit idem  
*Cast. eod. conf. 91. nu. 4.* qui ideo dicit, re-  
 47 spectu successionis foeminae & idem esse  
 masculos atque agnatos, & *conf. 422. num.*  
*3. lib. 1. Curt. iun. conf. 150. num. 2. Molin.*  
*de primog. lib. 3. cap. 5. concl. 6. num. 47.* vel  
 certe parum prodesse potest hoc casu ra-  
 tionis diuersitas, quæ posset consierari pro  
 causa exclusionis inter utramque hæredi-  
 tatem, si semper, & eodem modo excludi  
 debent hi nepotes ex foemina, siue quia  
 ipsi non sint de agnatis, siue quia non de-  
 scendant ex masculis. Et quod in casu hu-  
 48 iusmodi, & similium statutorum & non  
 possit distingui hæc qualitas masculinita-  
 tis ab ipsa agnatione, ex eo præterea ar-  
 gui poterat, quia eadem foemina, quæ est  
 49 finis paternæ & agnationis, dicitur etiam  
 caput alterius agnationis sui viri, & ad  
 hanc agnationem videntur necessario, re-  
 spectum habuisse eadem statuta, dum con-  
 stituendum est primum aliquod eiusdem  
 agnationis initium, & non id agitur, ut  
 suam, ac paternam agnationem conserua-  
 re debeat foemina, de cuius successione  
 50 tractatur, sed ut ea & agnatio, quæ pri-  
 mum coepit in eadem foemina, retineatur  
 per illius filios, & descendentes masco-  
 los.

Ex his sublata videri poterat altera di-  
 stinctio, quæ etiam afferebatur super di-  
 uersitate iuris, quod in hac successione  
 habebant nepotes à iure matris, ut tan-  
 51 quam & ex propria persona venientibus  
 non obesset, quod ipsa mater fuisset ab ea-  
 dem successione exclusa. Huius enim vis  
 argumenti, quod captiosum ostendit, &  
 pluribus refellit, *Surd. in conf. 85. num. 12.*  
 posset fortasse procedere; si solam matris  
 personam peteret hæc exclusio non autem  
 52 illa consideraretur tanquam & principium,  
 & caput totius lineæ, quo casu admittunt  
 omnes infici vniuersam matris stirpem, ac  
 descendantiam, & fuit resolutum in pro-  
 prijs terminis huius statuti, & de nepote  
 ex filia in *Romana supplementi legitime 8.*  
*Februarij 1583. coram Card. Arigonio inter*  
*impress. par. 4. diuers. decis. 415.* & in his  
 53 terminis dictum fuit & procedere decisio-  
 nem in causa *Spoletana hereditatis inter re-*  
*sent. decis. 463. par. 1.* in qua suæ defensio-  
 nis potissimum fundamentum constitue-  
 bant hi nepotes, cum sicut videre est ex  
 eadem decis. tota illa sit in probando, ut  
 ad hanc qualitatem non videretur respe-  
 xisse statutum, de cuius interpretatione in  
 casu illius decis. agebatur, & hoc præci-

puè desumeretur, cum foeminam, quæ do-  
 tata esset, mandaret excludi per masculum  
 qui esset de progenie aui, patris, matris,  
 fratris, aut sororis quibus verbis, ut con-  
 ficit eadem decis. etiam masculi, ex ma-  
 tre, aut sorore nati continebantur; præter-  
 quam neque super eadem decis. dixerunt  
 Domini, constitui posse fundamentum;  
 54 cum & causa iterum proposita nihil reso-  
 lutum fuisse propter rationes Bart. quæ  
 non obstantibus illis verbis etiam visæ fue-  
 runt virgere.

Solum autem non oberit filijs qualitas  
 matris, & distingueretur vnus ab alterius  
 iure, si idem ius non habeant filij à matre,  
 & sicut apparet in casu, in quo loquitur  
 55 & Bart. in l. qui superstitis, ff. de acquir. hæ-  
 red. si mater non sit exclusa, sed velit ve-  
 lit ipsa abstinere à sui patris hæreditate,  
 cum enim id ius à lege delatum sit ei de m-  
 56 & filius, non debet illis obesse factum suæ  
 matris, & fuit ratio Bart. in d. l. liberorum  
*num. 16. ff. de verb. signif. & benè, & in*  
*proposito considerant Menoch. conf. 318.*  
*num. 28.* qui etiam respondet auctoritati  
 eiusdem Bar. in l. 1. §. si sit nepos. ff. de collat.  
*doi. Surd. d. conf. 85. n. 13. Aret. in l. Gallus S.*  
*nunc de leg. n. 53. ff. de liber. & posthum. Ruin.*  
*conf. 120. n. 15. lib. 1. Alex. in l. pactum 3. n. 7.*  
 & C. de collat. & facit etiam altera ratio, quæ  
 considerat Alex. in d. l. pactum, ne ei de m-  
 57 filijs obesse debeat hæc matris & renun-  
 ciatio, quia scilicet videatur habere rati-  
 tam conditionem, si hæreditas eidem ma-  
 tri deferretur, quæ effectum habere non  
 potuit, dum ipsa mater mortua fuit ante-  
 quam decederet illius pater, & auus filio-  
 rum, de cuius successione tractatur cuius  
 contrarium omnino contingit in casu, quo  
 foemina per statutum expressè prohibita  
 58 sit succedere, vel quia non & eadem sit visi-  
 ac virtus prouisionis factæ ab homine, ac  
 iuris à lege constituti pluribus probat *Surd.*  
*conf. 85. n. 29. Ruin. conf. 49. n. 4. vol. 1. & late*  
*declarat Imol. in l. si vero (quam legit cum l.*  
*dotalem seruum) S. de vero. ff. solut. matr. &*  
*precipue ex n. 51. Bal. in l. maximū vitium*  
*n. 19. C. de liber. præterit. vel quia exclusio*  
 59 quam quamdam quasi legem in ipsius ma-  
 tris ortu videtur & statutum præscripsisse  
 non habeat eam conditionem, quam ha-  
 buit renunciatio facta per matrem, ut vo-  
 luit idem *Surd. d. conf. 85. nu. 34. Ruin. conf.*  
*18. numer. 10. conf. 27. numer. 8. & conf.*  
*51. num. 13. vol. 3. Aym. conf. 127. nu. 4.*  
 Et ita vtraque parte informante reso-  
 lutum fuit.



RE. P. D. MERLINO DECANO.

Squillacen. Abbatia.

Die Mercurij 20. Nouembris 1630.

## DECISIO CCCCVI.

Est impressa coram Merlino to. I. decis. 486.

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Romana Saluiani.

Die Mercurij 20. Nouembris 1630.

## DECISIO CCCCVII.

Est impressa coram Merlino to. I. decis. 487.

R. P. D. GHISLERIO.

Romana Domus.

Die Mercurij 20. Nouembris 1630.

## ARGVMENTVM.

Agitur in hac decisione de materia, quod bona subiecta fideicommissio, non possunt alienari in præiudicium vocatorum. Patruus an possit cogi ad præstanda alimenta nepoti.

## SVMMARIVM.

- 1 Immissio datur fideicommissario, quando de fideicommissio constat ex testamento non abolito, neque cancellato, nec in aliqua parte vitiat.
- 2 Mors probatur ex partitis formiter extractis ex libris, in quibus defunctorum nomina describuntur.
- 3 Sine filiis, quis de iure præsumitur decedere.
- 4 Possessio probatur per testes dicentes vidisse aliquem possidere, & actus possessorios facere.
- 5 Testes de auditu faciunt adminiculum alijs probationibus.
- 6 Remedium l. fin. C. de edict. Diu. Adrian. toll. compet. etiam fideicommissario.
- 7 Fideicommissario datur immissio, probata existentia fideicommissi, purificatione il-

lius, & res ad quam agitur fuerit in bonis fideicommittentis, ac demum eius rei identitate.

- 8 Fideicommissario datur immissio aduersus tertios possessores, habentes causam à grauato.
- 9 Bona subiecta fideicommissio in præiudicium vocatorum non possunt alienari.
- 10 Bona fideicommissaria alienari possunt pro alimentis necessarijs, & quando hoc procedat.
- 11 A testatoris voluntate non est recedendum.
- 12 Frater non solum tenetur alere fratrem, sed etiam nepotem ex fratre.
- 13 Decis. in causa Romana alimentorum coram bo. me. Manzaned. declaratur.
- 14 Tex. in auth. que res, C. commun. de leg. quando intret.
- 15 Filius sicuti ingreditur in locum patris in successione, ita etiam in eiusdem locum ingreditur in commodo percipiendi alimenta.
- 16 Patruus, seu amita, dum viuunt, tenentur filios ex fratre, seu sorore alere, si egeant illis viuentibus.
- 17 Patruus, quod possit cogi alimenta præstare nepoti, lege non cauetur.
- 18 Testatoris prohibitio, quod bona nisi ad certam summam alienari possint, si vltra alienentur, non tenet talis alienatio.
- 19 Alienatio non permittitur nisi pro quantitate permissa.
- 20 Alienandi necessitas non dicitur adesse, quando adhuc debitum contractum non est.
- 21 Venditio facta ex falsa causa, in totum corrumpit.
- 22 Decretum ex falsa causa & inde secuta, in totum corrumpit.
- 23 Curator non potest donare, nec aliter alienare, nisi cum solemnitatibus iuris.
- 24 In furioso, & demente, non adest ea voluntas, quæ requiritur ad perfectionem donationis.
- 25 Donandi actus, est de sui natura merè leuius.

## DECISIO CCCCVIII.

**P**ORTIA Martana hæredem instituit Franciscam sororem cum expressa prohibitione, quod nullo modo posset vendere, nec alienare aliqua de bonis d. hæreditatis in totum, nec in partem, nec minus de eis disponere, nisi tantum de eorum usufructu, saluo tamen in casu necessitatis, quo eueniente de dictis bonis,



& hæreditate voluit posse disponi vsque ad summam scutorum 200. monetæ tantum, & non ultra summ. num. 1. cui substituit Flaminiam alteram sororem, & Flaminie Alexandrum, eiusdem Franciscæ filium cum eisdem prohibitione, & conditione, & in casu obitus dicti Alexandri absque filijs legitimis, & in naturalibus, substituit Ecclesiam Sancti Blasij in Monte Citorio, cū iisdem prohibitione, & conditione de qua supra. Defuncta Franciscæ hærede instituta, & successiuè Flaminia, ultimo loco decessit Alexander sine filijs, qui cum fuisset acceptus in Hospitali dementium Urbis, tanquam effectus demens pro victu, & alijs expensis necessarijs, cum consensu curatoris, decreto Iudicis, & alijs solemnitatibus, donauit administratoribus Hospitalis in perpetuum domum positam in Vrbe in Campo Martio, subiectam fideicommissio, quam postea administratores vendiderunt DD. de Cecchinis. Et cum per obitum supradictorum esset factus locus substitutioni ad fauorem Ecclesiæ Sancti Blasij. Dubitauimus, an PP. dictæ Ecclesiæ esset danda immissio. Et DD. affirmatiuè responderunt. Quia de existentia fideicommissi constat ex testamento Portiæ non abolito, neque cancellato, nec in aliqua parte vitiato summ. num. 1. *glos. in l. 2. verbo publicum. ff. quemadmodum testam. aper. Soccin. sen. conf. 129. num. 4. vol. 2. Corn. conf. 319. num. 2. vol. 1. Mantica de coniect. ult. volun. lib. 2. tit. 12. nu. 2. Seraph. decif. 828. num. 1.* Et purificatio ad fauorem Ecclesiæ probatur ex eo quod fuit vocata post mortem Franciscæ Flaminie, & Alexandri in casu quo Alexander decederet sine filijs legitimis, & naturalibus, & de morte tam testatricis, quam Franciscæ Flaminie, & Alexandri non dubitatur, cum ea probetur ex partitis formiter extractis ex libris, in quibus defunctorum nomina describuntur summ. num. 2. *Rebuff. in Constit. Regni tom. 2. in tract. de registr. Baptism. & sepult. artic. ult. glos. unic. vers. & sic patet, Rota decif. 16. de probat. in antiqu. & decif. 220. num. 1. par. 2. diuers. &*

3 cum de iure quis præsumatur decedere sine filijs, *Alex. conf. 20. num. 12. lib. 1. Bellon. conf. 19. num. 3. Capic. decif. 159. num. 11. Rota decif. 436. num. 3. par. 1. recent.* Pars aduersa tenetur contrariam qualitatem probare. Existentia domus in bonis Portiæ de tempore obitus probatur ex testibus in causa formiter examinatis, quorum duo deponunt vidisse illam possidere,

& actus possessorios in ea facere summ. nu. 3. *glos. in l. stipulatio ista habere licere S. quoque, verbo stipuletur, ubi Bart. & ceteri ff. de verbor obligat. Dec. conf. 166. num. 4. Seraph. decif. 1061. num. 1.* Quorum dicta confirmantur ex alijs testibus deponentibus de auditu à vicinis, *Ruin. conf. 145. num. 18. lib. 1. Natt. conf. 170. num. 2. & 4. Cephal. conf. 435. num. 85.* De identitate autem constat ex dictis testibus summ. nu. 3. 4. & 5. qui benè concludunt domum istam fuisse post obitum testatricis possessam à Franciscæ, & Flaminia, ac demum ab Alexandro ultimo substituto, & deponunt illam fuisse eandem, quam nunc possident DD. de Cecchinis habentes causam à supradicto Hospitali dementium Urbis. Neque obstat quod dicti testes fuerint examinati non citato Hospitali Dementium à quo causam habent DD. de Cecchinis mediante venditione eis facta de dicta domo per dictum hospitale, quia sufficit citatos fuisse dictos Cecchinos possessores cum remedio, *l. fin. C. edit. Din. Adr. toll. quod competit etiam fideicommissario, intentetur contra possessores, vt communiter notant DD. in d. l. fin. ad instar actionis rei vendicationis, vt in l. officium ff. de rei vendic. & iudicium fuit coeptum contra detentores præfatæ domus, & contra ipsos fuit facta citatio in quolibet actu Vnde probata existentia fideicommissi, purificatione illius, necnon quod res ad quam agitur, fuerit in bonis fideicommittentis, ac demum eius rei identitate, de quibus late *Pereg. de fideicom. art. 43. & 44. Farsar. de substit. quest. 614. & seqq. Rota in Romana Domus 17. Nouemb. 1625. coram R. P. D. Merlino, patribus fideicommissariis qui iam habuerunt sententiam, ad eorum fauorem pro immessione à Reuerendiss. Vicegerente, ex remedio l. fin. C. de edit. Din. Adr. toll. est danda & immissio aduersus tertios possessores habentes causam à grauato, Bart. in l. penult. S. cum autem nu. 7. C. ad Trebell. Gabr. conf. 44. num. 6. lib. 2. Rota decif. 237. num. 1. par. 1. recent. & coram san. mem. Greg. XV. decif. 194. num. 1. & in d. Romana domus coram R. P. D. meo Merlino.**

Maiores tamen difficultates consistunt in eo, an Alexander demens, seu eius curator potuerit in vim facultatis concessæ à testatrice, in casu necessitatis donare Hospitali Dementium hanc domum vinculatam fideicommissio, in præiudicium vocatorum, & quam non potuisse alienari fuit resolu-



tum; quia & si ex dispositione *Auth. res que, C. communia de leg.* Bona fideicomisso subiecta alienari possint pro alimentis necessarijs, nihilominus hoc procedit & in descendentes testatoris, non autem in extraneis, vt communiter notant *Doct. in d. auth. res que, ubi Bald. num. 2. col. 2. & Casrenf. num. 4. & communem dicit Alex. in l. filiusfam. S. Diui num. 10. ff. de leg. 1. Surd. de alim. tit. 1. quest. 27. num. 6. Fusar. de substit. quest. 536. num. 8.* quam opinionem tenuit Rot. apud Seraph. decis. 925, num. 1. præsertim quando, vt in casu isto concurrit expressa alienationis prohibitio facta à testatrice, quia ab eius dispositione & non est recedendum, *Fusar. ubi sup. num. 6. Odd. de fideicom. quest. 36. num. 54. Surd. de alim. tit. 8. priuileg. 19. num. 8.*

Non obstat quod frater non solum teneatur alere fratrem, sed etiam nepotem, ex fratre, & quando aliunde non habent, ea scilicet ratione quod filius fratris succedit ab intestato patruo in locum sui patris, *Surd. de alim. tit. 1. quest. 28. num. 6. vers. ego vero, Pontan. eod. tract. lib. 1. cap. 10. num. 2. in fin. Rip. in l. filiusfamilias. S. Diui. nu. 43. ubi Crot. num. 30. in fin. ff. de leg. 1. Rota in Romana alimentorum 13. Iunij 1616. coram bona memoria Manzanedo, Martin. Monter. decis. Regni. Aragon. decisio 16. numer. 16. & seqq. qui contrarium in puncto voluit Rota apud Seraph. dicta deisione 925. ubi supra nec applicatur resolutio in Romana alimentorum 13 coram Manzanedo, & quia loquitur de bonis primogenituræ prouenientibus à communi stipite, & sic ab ascendentes nepotis, quo casu pro descendentes intrat dispositio & dicta *Auth. res que*, & ex dictis bonis sunt præstanda alimenta non solum patri, sed etiam nepoti, quia sicuti ille ingreditur in locum patris in successione ita, etiam in eiusdem loco & ingredi debet in commodo percipiendi alimenta. Nos autem versamur in bonis prouenientibus à Portia sorore Franciscæ matris Alexandri, & sic in bonis prouenientibus à transuersalibus, non autem in bonis ad ipsam prouentis ab aliquo communi stipite, & propterea in casu dictæ decisionis militat omninò diuersa ratio, quia frater, & nepos non petebant alimenta à fratre, & patruo de bonis propriis ipsius fratris, & patruui, sed ex bonis primogenituræ ad fratrem, & patrum peruentis a communi stipite, ita, tenuit *Vinc. de Franch. decis. 178. num. 9. & seqq. vers. casus autem, præterea Surd. Pontan. Ripa, & alij allegati*, non procedunt in hoc*

casu, sed in multo & diuersis terminis, nēpe quod patruus, seu amita, dum viuunt tenentur filios ex fratre, seu sorore alere, si ageant illis viuentibus, non autem firmannt quod post eorum mortem possint vendi bona hæreditatis eorum pro necessitatibus nepotum superuenientibus etiam post eorum obitum, quandoquidem lequeretur, quod si Portia instituisset penitus extraneum hæredem, aut alias, personæ penitus extraneæ domum iure legati reliquisset, & post mortem Partix superueniret necessitas Alexandri, quod pariter iste penitus extraneus teneretur pati venditionem dictæ domus, quod nullo modo est firmandum, ideoque supradicti non obstant Quinimo *Siluan. cons. 33. num. 12.* refert contrarium Bononiæ in causa maximi ponderis iudicatum fuisse ea ratione, quia & expressè lege cautum non habetur patrum nepoti cogi alimenta præstare, *S. consideraremus in auth. de trient. & semiss. lege illam C. de collat. & hanc sententiam tenuit Odofred. in lege secunda C. de alend. liber. Ang. Imol. Alex. & alij in lege prima ff. solut. matrim. Alex. cons. 66. col. 2. vol. 4. & alij relati ab eod. Surdo ubi supra num. 5. vers. contrariam tamen.*

Neque releuat facultas alienandi, quia testatrix permisit tantum in casu necessitatis de bonis suis posse disponi vsque ad summam scutorum 200. monetæ tantum, & non ultra, unde & non potuerunt ultra dictam quantitatem alienari, quia ab eius dispositione non est receden. *Surd. eod. tract. tit. 8. priuileg. 19. Intrigliol. de subst. centur. 3. qu. 73. num. 398. Fusar. de substit. q. 536. num. 6. Odd. de fideic. q. 36. num. 54. & consequenter & alienatio non substineretur nisi pro quantitate permilla.*

Non probata fuit ab Hospitale donatario Alexandri vltimi grauati hæc necessitas, vt præcisè requirebatur ex traditis per Rota in Viterbien. fideicom. 18. Aprilis 1603. coram Reaerendiss. D. meo Decano, & cum eodem die, quo Hospitale recepit Alexandrum curator d. Alexandri domum, de qua agitur titulo consignationis cessionis, & assignationis dederit, & transfulerit in eundem locum, & certè nullo modo poterat tunc temporis constare de necessitate donandi, quia adhuc debitum contractum non erat.

Tandem considerarunt DD. domum non fuisse alienatam vti fideicomisso subiectam, & ex causa d. necessitatis, sed vti in totum propriam ipsius Hospitalis ex cau-



- causa donationis ei factae per curatorem Alexandri dementis, & cum dicta causa
- 21 alienationis ꝛ fuerit falsa, quia domus ex d. donatione non fuit effecta Hospitalis, corrui in totum venditio, prout etiam decretum Iudicis, vigore cuius illa facta
- 22 fuit, cum ꝛ decretum ex falsa causa, & inde secuta in totum corruiant Bald in lege certi conditio s. quoniam ff. de rebus credit. Capic. decis. 51. num. 1. par. text. in leg. cum vero. s. subuentum. ff. de fideicom. liberi. Et in donatione facta per curatorem Hospitali non constat de solemnitatibus, nec de legitima constitutione curatoris, & tamen ꝛ curator non potest donare, nec aliter alienare nisi cum solemnitatibus iuris, de quibus in tit. ff. de rebus eorum, & C. de prad. minor. Ideoq. nullo modo potest sustineri
- 24 donatio, cum in furioso, ꝛ & demente, non esset ea voluntas quae requirebatur ad perfectionem donationis, & illa suppleri non potuerit per curatorem, cuius facultas quantumcumque libera esset, & absoluta, nunquam tamen complectebatur facultatem donandi tantum, ꝛ actum sui naturam merè laesuum, lege tutor. ff. de administr. tutor. l. qui neque ff. de rebus eorum l. consilio ff. de curat. furios. Bero. conf. 61. num. 20. & propterea licet ex dispositione testatrix esset permessa alienatio pro summa scutor. 200. Attamen cum non doceatur de alienatione facta ex d. causa, & cum debitis solemnitatibus, patribus immissionem concedendam utraque parte informantibus fuit resolutum, &c.

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Romana de Catalanis.

Die Mercurij 27. Nouembris 1630.

DECISIO CCCCIX.

Est impressa coram Merlino 10. primo decis. 488.

REV. P. D. MERLINO DECANO:

Alexandrina Funeralium.

Die Veneris 29. Nouembris 1630.

DECISIO CCCCX.

Est impressa coram Merlino 10. primo decis. 490.

EMIN. ET REV. D. CARD. VEROSPPIO.

Anconitana Praedij.

Die Veneris 29. Nouembris 1630.

ARGUMENTVM.

Executiones, & subhastrationes, quando dicantur nullae, & alia, de quibus in summario.

SUMMARIUM.

- 1 Executiones, & subhastrationes nulla non auferunt possessionem, si quis se pro spoliato non habeat.
- 2 Cedens postquam cessit actiones, nec ipse, nec eius heredes illis uti possunt, & n. 3.
- 4 Excessus in executione operatur, ut d. executione in totum annulletur.
- 5 Subhastratio, & deliberatio sunt nullae, quando vigore decreti nullius factae fuerunt, & num. 6.
- 7 Adiudicationes debent fieri pro iusto pretio.
- 8 Creditor non admittitur ad licitandum, nisi in defectum aliorum oblatores, aut post alios omnes oblatores.
- 9 In subhastratione non est opus rei estimatione.
- 10 In subhastratione dum res deliberatur plus offerenti, praesumitur vendita pro iusto pretio.
- 11 In subhastratione oblatio, qualiter sit facienda.
- 12 Subhastratio, ut valeat, requiritur quod pecunia sit praesens.
- 13 Tamen haec solemnitas remitti potest de consensu creditoris.
- 14 Et iste consensus in ipso actu deliberationis debet interuenire.
- 15 Subhastratio auctoritate iudicis est facienda.
- 16 Debitor, quando priuatur dominio rei suae, est citandus.
- 17 Cessionarius, idem iudicium a cedente institutum potest proseguire, agere, et obtinere, eodem modo, ex iure sibi cesso.
- 18 Possessio defuncti non transit in heredem, sed opus est noua apprehensione.
- 19 Manutentio possessionis cessat ex contractu, potest peti ex propria persona.
- 20 Creditor potest uti retentione, quando ei nulliter fuit facta adiudicatio pro vero credito.
- 21 Text. in leg. si non fortem, s. si centum ff. de condict. indeb. quando procedat.



- 22 Bona in subhaftatione nulla, et iniusta ob-  
tentia, non possunt retineri.  
23 Retentioni, quando locus non sit in spolio iu-  
diciali, num. 27.  
24 Retentio, ut habeat locum, creditum debet  
esse liquidum.  
25 Cessionarius in omnibus censetur eadem per-  
sona, quam cedens.  
26 Executionis, deliberationis nullitate, et in-  
iustitia stante, nec rei possessione priuatur  
debitor, nec illius dominium acquirit cre-  
ditor.

## DECISIO CCCCXI.

**H**OC dubium, in quo manutentionem  
petebat Clarix Ferretta tanquam spo-  
liata possessione praedij à filiis, & hæredibus  
Zacchariae Caesarani, cum ad instantiam  
ipsius Claricis sæpius proposuerim, hodie  
ea vita functa, iterum proposui ad instan-  
tiam Aloysij eius filij, qui ex eodē iudicio  
à matre instituto manutentionem etiam  
petebat, tanquam donatarius eiusdem  
praedij, cuius possessionem dicebat Clarix  
se spoliata. Et cum proposita primum  
causa 18. Iunii 1629. voluissent Domini vi-  
dere de bono iure Claricis, utrumque ar-  
ticulum hodie resolverunt, quod scilicet  
appareret de hoc Claricis iure, & ex eiuf-  
dem persona competeret Aloysio manu-  
tentio.

Et huius quidem iuris ipsius Claricis  
probationem responderunt Domini desu-  
mi ex ipsa executione, & subhaftatione,  
1 quæ cum defendi non possent & ab innu-  
meris nullitatibus, neque potuit per ipsas  
auferri possessio à Clarice, quæ se pro spo-  
liata non habuit leg. in re possidet, & ibi glos.  
ff. de acquir. posses. cap. presentium, ubi etiam  
glos. in fin. 7. quæst. Bald. in lege fin. in 1. notab.  
C. unde vi, Put. decis. 419. lib. secundo. Cum  
enim ex causa æris alieni cuius Clarix de-  
bitrix erat Zacchariae Coesarano coacta,  
fuiſſet imponere duos annuos census, quos  
prætium scutorum 450. vendidit Hierony-  
mo Tellino, cumque eisdem census cessif-  
set Tellinus Zacchariae, qui deinde decla-  
rauit illos quæſitos à se fuiſſe ex pecunijs  
2 Equit. Iacobi Scacchi sui soceri, & Vel post  
cessionem factam Scaccho non poterat ab  
eisdem filij, & hæredibus Zacchariae obti-  
neri ex propria persona mandatum, cum  
directæ actiones, quæ solum erant apud  
Tellinum emptorem, illis suffragari non  
possent, & vtilis, quæ post cessionem in  
Scacchum transfuerunt, preferri deberant

directis, Bald. in leg. prima num. 31. C. de  
act. & oblig. Aym. conf. 191. num. 3. Crot. conf.  
83. num. 14. lib. 1. Rebuff. de cess. action. art. 1.  
glos. 4. vers. sed debitum, Ofsch. decis. 45. num.  
7. Guidopap. decis. 430. num. 1. Imò quia in  
ortu directarum astrictus fuerat Tellinus  
ad cedendum eidem Scaccho, ex cuius  
3 pecunijs census empti fuerant, directæ  
actiones effectæ fuerint, penitus inutiles  
apud ipsum cedentem, Bald. in ead. leg. 1.  
in 5. q. C. de act. & oblig. Bart. in l. facta S. si  
hæres num. 3. ff. ad Trebell. Guidopap. decis.  
567. num. 2. Rot. dec. 433. num. 3. par. 2. diuers.  
Vel licet iidem filij, & hæredes Zacchariae  
dici posset, ut nomine ipsius Equ. Iacobi  
Scacchi agere potuerint, & ut illi tanquā  
cessionario solueretur, non tamen eisdem  
licuerit integram summam eorundem fru-  
ctuum petere, qui vtiliter Scaccho tanquā  
verò Domino census fuerant soluti per  
Claricem; & hinc apparebat de excessu  
executionis, & ratione indiuiduitatis de-  
creti, quo eadem executio & concessa,  
4 fuit, neque illa poterat in parte sustineri,  
quæ verè eidem Scaccho debita esset l. 1.  
S. hæc verba, ff. ne vis fiat ei Bart. in l. si non  
sortem S. si centum, ex qua etiam omnes  
idem notant ff. de condict. indeb. num. 7. Bald.  
in l. certi conditio, S. quoniam num. 7. Put. dec.  
323. num. secundo lib. primo Rot. coram Ludo-  
5 wico decis. 198. num. primo, & inferebatur &  
etiam ad nullitatem subhaftationis, & de-  
liberationis, ad quas vigore eiusdem de-  
creti processum fuit, Capic. decis. 51. nu. 2.  
Rota in Romana spolijs 21. Febr. & 5. Maj  
1600. coram Iusto, in recent. dec. 545. nu. 6.  
par. 2. & in his omnino terminis de credi-  
6 tore, qui ex cessione & sibi facta obtinue-  
rat subhaftari vineam pro maiori credito  
quam esset ius sui auctoris in Romana vi-  
nea 3. Aprilis 1598. coram Orano.

Sed id fortè actum fuit nomine ceden-  
tis, ut supposita persona posset Scacchus  
praedium emere, super quo ad sui ipsius  
instantiam fiebat executio, nam illud vē-  
ditum fuit à filiis, & hæredibus Zacchariae  
eidem Hieronymo Tellino, cui primum  
fuerunt venditi à Clarice hi census, & ipso  
Tellino cessum, deinde ipsimet Scaccho, cū  
eadem declaratione, quod ex illius pecu-  
nijs emptum à se fuerit. Verum hæc per-  
sonarum mutatio siue ut agerent pro fru-  
ctibus census, sine quibus fieret delibera-  
tio efficere non potuit, quin eadem sem-  
per esse persona Scacchi agentis, & emen-  
tis, & alter etiam defectus ex hac rei gesta  
serie colligebatur, quia vel non nisi per  
viam



viam adiudicationis, & à Iudice potuisset idem Scacchus prædium obtinere ratione sui crediti, & opus tunc fuisset peritorum.

7 æstimatione, cum pro † iusto pretio debuisset fieri adiudicatio, quod ex subhastatione hoc casu non probatur, l. 2. C. si in causa iudic. Bart. in l. à D. Pio S. si pignora. ff. de re iudic. Afflict. dec. 358. num. 4. Vinc. de Franch. decis. 57. num. 7. Rota in Romana domorum de Roncionibus 17. Iunij 1615. coram bo. mem. Burratto. Vel etiam quod tanquã

8 tertius admitti voluisset ad licitandum, † tamen id non potuisset nisi aut in defectum aliorum oblatores, vt probatum videtur ex eadem lege secunda, & tertia C. si in caus. iudic. ubi notant. Bald. num. 2. Salic. num. 1. Afflict. ead. dec. 358. num. 5. Rota in Mediolanen. ciuictionis 4. Februarij 1600. coram Card. Millino, aut certe post alios omnes oblatores, cum ideò in subhastatione non sit

9 † opus rei æstimatione; vt agnoscendo differentiam inter primum, & hunc posteriorem casum, distinxit Surd. conf. 256. num. 6. & conf. 39. num. 26. Cast. conf. 156. num. primo Rota coram Ludouif. dec. 12. Quia dum,

10 res † deliberatur plus offerenti, præsumitur vendita pro iusto pretio. Et neque hoc casu id factum fuit, cum non constet, vt exposito pignore sub manu Prætoris, alij oblatores comparuerint, & omnium po-

11 strems † Scacchus auctionem fecerit, iuxta formam traditam per Doctores in l. ordo, C. de executione rei iudic. & in lege si quis, C. de rescind. vendit. Alex. in lege à D. Pio. S. si pignora num. 11. ff. de rei iudic. & notant Iodoc. de Demander in compend. subhastationum c. 3. num. 7.

Tertius etiam defectus ex eodem fonte sequebatur, cum nullo modo sustineri posset obligatio, quam fecit Tellinus in actu deliberationis, soluendi ipsis de Cæsaranis creditoribus fructus eisdem debitos à Clarice, & residuum alijs eiusdem.

12 Claricis creditoribus. Cum enim † ad validitatem subhastationis opus fuisset præsentì pecunia, leg. à D. Pio S. sed si emptor ff. de re iudic. licet hæc solemnitas remitti potuerit de consensu eorundem de Cæsara-

13 ranis, siue de consensu Scacchi † veri creditoris, Imol. in l. à D. Pio, S. sic quoque n. 3. ff. de re iudic. Cast. in l. eleganter, S. si vendiderit num. 2. ff. de pignorat. act. Rot. dec. 464. num. primo par. secunda recent. coram Ludouif. decis. 23. num. 5. & dec. 430. num. 4. & in Perus. Dotis 1. Iulij 1594. coram Penia. Non tamen potuit hic consensus operari ultra summam eidem creditori debitam; atque

ita in præiudicium suum ipsius Claricis, siue aliorum creditorum eiusdem Claricis, quibus se Tellinus obligauit soluere quidquid sibi reliquum esset, postquam satisfactum à se fuisse Cæsaranis: Præterquam, idem consensus neque suffragari poterat, nisi in ipso actu deliberationis interuenisset Rota in Asculana terrarum 22. Iunij 1601. & in Camerinen. spolij 15. Iunij 1609. coram Card. Sacrato, & coram Ludouif. decis. 28. num. 1. Et eadem obligatio neque poterat sustineri in præiudicium ipsius Claricis, quatenus continebat obligationem redimendi census super eodem prædio impositos, ad quos nullo iure ipsa Clarix cogi potuisset.

Demum præter alias nullitates, quas eadem executio continebat, neque in subhastatione, & declaratione vnquam fuerit Clarix citata, imò neque ad eadem subhastationem deuentum fuerat auctoritate iudicis, sed priuata creditoris, qui missus in possessione ex primo decreto rem solo iure pignoris detinebat. Ex quibus † cum nunquam ammissa fuerit rei suæ possessio per Claricem, vt de subhastatione auctoritate iudicis facien. est textus in lege secunda C. si in causa indicati, & tradit Afflict. ead. dec. 358. num. 4. & de citatione in im-

15 petratione secundi decreti, ex quo † priuatur debitor rei suæ dominio, habetur in lege creditor 4. C. de distract. pignor. & notant Bar. in lege à D. Pio S. in venditione num. 4. ff. de re iudic. Afflict. ead. dec. 358. num. 3. Rota in Romana subhastationis 10. Majj 1623. coram bonæ memoriæ Burratto, & decis. 476. num. 4. par. secunda recent. Ex eiusdem Claricis persona dixerunt Domini, debitam esse † manurentionem Aloysio illius filio, qui cum idem iudicium à matre institutum prosequeretur, poterat agere, & obtinere eodem interdicto ex iure sibi cesso, Io. Faber in S. retinenda num. 9. Institut. de interdictis Tiraquell. de retr. lig. S. 26. glos. 3. nu. 17. Menoch. de retin. possess. remed. 3. numer. 62. Guidopap. dec. 552. num. 3. Rota in Bononien. de Carnalibus 11. Ianuarij 1602. coram Pamp. in Beneuentana census 9. Iunij 1594. coram Corduba, in Anconitana bonorum 2. Majj. 1620. coram D. meo Pironano, & generale esse vbicunq; utilis actio euellitur de corpore directæ dixit Bal. in cap. licet causam n. 34. de probat. & discussio articulo tenuit Nicol. Noalis de transmiss. cas. 40. Imò cum eadem possessio fuerit illi cessa ex contractu, non autem ex vltima voluntate, non poterat illa, considerari tanquam possessio defun-



18 defuncti, & quæ iam esse desierit, & cum ad hæredem transire debebat, quo casu noua apprehensione opus esse in hærede, traditur in *leg. cū hæredes, ff. de acquir. possess.*

Sed poterat etiam ex propria persona peti  
19 ab Aloysio & manutentio cum tunc eius nomine voluerit, & se constituerit Clarix possidere, cum verè eadem possessionem retineret, *Alexand. in eadem lege cum hæredes num. 9. ff. de acquir. possess. Rota in Florentina Subdecanatus 27. Ianuarij 1627. coram D. meo Durano.*

Neque hanc manutentionem debitam Aloysio, siue ex propria, siue ex matris persona, dixerunt Domini impediri posse propriam exceptionem retentionis, quam Camilla Iacobi Scacchi filia, & hæres opposebat. Vt cum soluisset idem Iacobus parens, & cessionarius Tellini non solum eam summam, ad quam se ipse Tellinus in deliberatione obligauerat, sed longè maiorem pluribus eiusdem Claricis creditoribus, ex cessione iurium sibi facta ab eisdem creditoribus effectus fuerit ipse creditor Claricis, & competere eidem retentio,  
20 quæ datur & pro vero credito etiam data nullitate adiudicationis, ex traditis per Doctores in *l. si non sortem §. si centum, ff. de conditione indebiti, Surd. decis. 46. num. 7. Rota coram Card. Canal. dec. 543.* Huic enim exceptioni adhuc plura visa fuerunt Dominis obesse, ex quibus excluderetur hoc ius retentionis. Imò neque probatum dici posset creditum aliquod Iacobi, ex cuius causa illi hæc retentio competeret.

21 Non solum enim dispositio *textus & in dicto §. si centum*, præcedebat in spolio iudiciali, & in re, quæ præter iudicis auctoritatem possideretur à creditore sine vitio, *l. prima §. redigitur. & ibi gloss. & Bart. ff. quorum legatorum, Bald. in l. fundus, qui Lucii Titij 9. ff. de rescind. vendit. Negusant. de pignor. 2. mem. 3. par. principalis num. 20. & memb. 4. 5. par. num. 1. Cremenf. singul. 93. ut lanè dici non poterat retineri hoc prædium à Camilla, cum priuata auctoritate & facta fuerit subhastatio imò etiam in spolio iudiciali tanquam priuatus processisset, ipsimet iudex omissa in subhastatione, & deliberatione citatione Claricis, *Bald. in leg. prima in princ. C. de Carbonian. edict. Soccin. in l. iuste possidet num. 8. ff. de acquir. possess. Negus. de pignor. 2. memb. 3. par. principalis num. 22. Soccin. sen. conf. 158. nu. 16. Socc. iun. conf. 18. num. 11. Gabr. de acquir. possess. concl. 1. n. 43. & 90. Menoch. recuper. possess. remed. 8. n. 19. & fuit dictum in Romana spolijs 28. Iunij**

1628. & 14. Majj 1629. coram me  
23 Sed adhuc dato spolio iudiciali, & non poterat retentioni locus esse, cum neque ex causa ipsius adiudicationis quæ nulla proponeretur, sed ex cessione sibi facta à Tellino hoc prædium Scacchus possideret ut declarat se idem *Bart. in d. §. si centum num. 8. ff. de condit. indebit. Surd. eadem dec. 46. n. 12. Castr. in l. petenti num. 3. ff. de pignorat. act. Negus. de pignor. 4. memb. 3. par. principalis num. 4. Rota dec. 115. n. 3. par. 2. diuers. in Romana spolijs 27. Iun. 1620. coram bo. mem. Buratto, & in his omninò terminis in Romana domus 24. Majj 1619. coram bo. mem. Vbaldo.* Neque creditum ex cuius causa eadem retentio & petebatur liquidum dici posset, ut etiam requirebatur *Rota in dicta Romana spolijs 27. Ianuarij 1620. coram bo. mem. Buratto, in Maceraten. Saluiani 12. Majj 1608. coram Manzanedo coram bo. mem. Gregor. dec. 254. num. 3. & decis. 43. num. 2. par. 2. receant.*

Hoc enim creditum, quod sibi Camilla petit compensari si consideretur respectu censuum, qui extincti fuerunt per Iacobum iuxta obligationem Tellini, illud non potest dici liquidum, cum neque utili negotiorum gestorum actione ipse Iacobus obtinere posset, ex causa earundem solutionum quas Clarix in vita facere non cogebatur neque ex cessione quam habuit à creditoribus eorundem censuum, cū hæc exceptio quæ Clarici cōpetebat contra eosdem creditores possit etiā ab ipsa opponi  
25 Iacobum cessionarium; qui in omnibus & censetur eadem persona cum ipsis creditoribus, à quibus, cessionem obtinuit, *l. emptor C. de hered. vel action. vend. Bald. in leg. & heredi 22. §. 1. numer. 8. ff. de pact. Bero. conf. 32. numer. 46. lib. 2. Rot. coram bon. memor. Cardinal. Canalier. decis. 539. numer. 3.* Et demum neque sustineri posset hæc sortis restitutio, quasi facta fuerit, ut liberaretur proprius fundus, qui eorum censuum onere grauatus erat, cum stante nullitate, & iniustitia executionis, ac deliberationis, & neque eiusdem fundi possessione fuerit Clarix priuata, neque illius dominium acquisitum creditori, ut in his etiam terminis considerauit *Rota in Fauentina bonorum 16. Iunij 1595. coram Corduba.* Si verò idem Iacobi creditum consideretur, respectu fructuum, quos soluit ex causa eorundem censuum, & licet ipsidem fructus dici possint liquidi, quia tamen percepit etiam Iacobus fructus ex hoc prædio, cuius hodie petitur restitutio,



ex ea fructuum perceptione turbatū adeo fuit creditum, quod deducebat ex fructibus à se solutis, ut eorum causa, neque possit retentio competere, cum sine noua liquidatione, in qua habeatur etiam ratio fructuum, qui ex praedio collecti fuerunt ijdem fructus soluti ab ipso Iacobo liquidi.

27 di. & dici non possint, ut etiam ad hunc effectum reintegrationis dictum fuit in *Anconitana bonorum* 1. Martij 1613. *Coram D. meo Pirouano inter recent. dec. 433. num. 4. par. 2. coram bo. mem. Card. Caualer. dec. 539. num. 7. & in Romana sylua, sine crediti dotalis* 21. Iunij praeteriti coram me. Praeterquam respectu fructuum, quos dicit à se fuisse solutos Caesarianis vix potest applicari, ut ex ea solutione effectus fuerit Iacobus creditor Claricis, cum potius dum ipse erat verus creditor eorundem fructuum, & eiusdem Claricis debitum, & proprium creditum extrinserit.

Et ita, &c.

EM. MO, ET REVERENDIS. D. CARD. VEROSPIO.

Toletana decimarum de Capilla.

Die Luna 2. Decembris 1630.

### ARGVMENTVM.

Citatio sola ad dicen. contra commissionem in actis praesentatam, est sufficiens ad excusandum lapsum primi anni, & primi fatalis. Et vide qualiter in Rota concedatur restitutio in integrum

### SVMMARIVM.

- 1 Commissio in actis praesentata, citata parte ad dicendum contra, sufficit excusandum lapsum primi fatalis, & primi anni.
- 3 Res iudicata non potest excusari ex non prosecutione appellationis, infra tempus à iure constitutum.
- 4 Quadriennium conceditur à iure ad terminandam causam restitutionis.
- 5 Ecclesia restituitur non obstante lapsu quadriennij.
- 6 Rota probata iustitia cause restitutionis in integrum supersedere solet in executione suarum sententiarum, & hoc ipso habet partem pro restituta.
- 7 Restitutio in integrum tamquam remedium omnino subsidiarium, non competit, nisi data re iudicata.

### DECISIO CCCCXII.

POST impetratam commissionem restitutionis in integrum per Serenissimum

1. & Cardinalem infantem Archiepiscopum Toletanum aduersus sententiam, quam R. P. D. Andreas tulerat ad fauorem Excellentissimi Ducis de Bexar super immemorabili cum fama priuilegij quoad ius exigendi decimas in locis Status de Capilla, ad instantiam eiusdem Ducis de Bexar fuit noua commissione mihi recriptum, ut quatenus constaret de re iudicata illam executioni demandarem quatenus verò eadem res iudicata non probaretur cognoscere causam appellationis. Vnde cum super eadē reiudicata dubiū hodie proposuerim, placuit Dominis illā firmare, reseruato tamen, ut in alia disputatione videretur, an deberet executioni demandari.

Et quo ad rem iudicatam vix illa poterat controuerti, cum licet à sententia, qua ad fauorem Ducis fuit per bo. me. Andream pronunciatum, fuisset ex parte Serenissimis Infantis, & interposita appellatione, & commissa causa, intra legitima tempora, & praesentata in actis commissio citata parte ad dicendam contra, quod sufficit ad excusandum lapsum primi anni & primi fatalis, *Achill. dec. 11. de appell. Ful. dec. 311. lib. 2. Rot. decis. 156. par. 2. recent. Cassad. decis. 4. de appell.* Tamen cum non solum biennio, sed neque integro decennio quidquam actum fuerit in causa res iudicata non potest excusari, ex non prosecutione appellationis intra tempus à iure constitutum, *Auth. ei, qui, C. de temp. appellat. c. cum sit Romana, de appellat. Cassad. petis. 6. eod. tit.*

Et licet appellationis fatalia fuerint prorogata per duas commissiones, quae 12. Iunij 1621. & 8. Ianuar. 1622. impetratae fuerunt ex parte Serenissimi Infantis, & in quibus non solum prorogatio eorundem fatalium, sed etiam mittebatur causa restitutionis.

Quia tamen etiam à die earum commissionum lapsum erat quadriennium concessum & à iure ad terminandam causam restitutionis l. *fn. C. de tempor. in integr. restit.* Cuius tex. dispositio habet etiam locū in Ecclesia, ut in *clement. 1. eod. tit. c. 1. de restit. in integr. li. 6. Odd. de restit. in integr. p. 2. q. 75. n. 27. Rot. corā Reuerendiss. D. meo Decano dec. 445. n. 6.* Eiusdem restitutionis causa etiam apparebat deserta, & ex hoc etiam capite aderat res iudicata, cum



cum neque remedio ordinario appellatio-  
nis, neque extraordinario restitutionis in  
integrum sententia reuocata esset.

Neque ex hac vltima commissione, quæ  
præsentata fuerat in actis anno 1627. & in  
qua concedebatur noua restitutio dici po-  
terat sublata res iudicata, cum non obstan-  
te lapsu quadriennij hæc restitutio eidem  
Ecclesiæ competere cap. 1. de in integr. re-  
stit. lib. 6. Cassad. decis. 2. eod. tit. Felin. in  
cap. placuit num. 13. de Prescript. Put. decis.  
59. num. 2. dec. 60. l. 1. & dec. 370. l. 2. Imò  
hic sit & stilus huius Tribunalis, vt proba-  
ta iustitia ipsius causæ supersedere soleat  
in suarum sententiarum exequutione, &  
hoc ipso habeat partem pro restituta, vt  
not. in decis. vlt. de restit. in integr. in nou.  
num. 4. quam sequitur Contrad. de moment.  
possess. tim. 8. ratione restitutionis in integr.  
num. 42. Rot. in recent. par. 2. decis. 13. in  
Vrbinate. iurisdictionis 10. Febr. 1620.  
coram bo. mem. Buratto, & in Romana resti-  
tutionis in integr. 20. Maij 1624. & 18.  
Aprilis 1625. coram bon. mem. Manzanedo.

Quia quidquid dici posset de iustitia huius  
causæ, quæ non ostendebatur per ministros,  
& Agentes Cardinalis, hoc fuit funda-  
mentum, & ratio resolutionis, vt videret-  
ur. An executione meretur res iudicata,  
& in eiusdem executionis articulo refer-  
uarunt videre. An probaretur hæc iusti-  
tia causæ, quæ eandem executionem  
posset retardare: hanc verò rem iudica-  
tam, quam sine suo effectu considerarunt  
Domini hoc casu, ne forte ex ministrorum  
negligentia, & in causa satis graui dam-  
num Ecclesiæ inferretur, etiam propria  
confessione visa fuerat pars comprobasse,  
petendo restitutionem in integrum, quæ  
tanquam remedium omnino subsidiarium  
non & competeat, nisi data re iudicata,  
l. in causa cognitione 18. ff. de minor. c. ex  
ratione de appellat. Auth. ei qui C. de tempor.  
& reparat. appellat. Put. dec. 59. lib. 1. c. 1.  
& ita &c.

R. E. V. P. D. C O C C I N O.

Caesaraugustana Distributionum.

Die Luna 9. Decembris 1630.

A R G V M E N T V M.

Fructus in dubio, an præsumantur aucti, vel  
diminuti. Rusticus cum Communitate sit  
litiget, an teneatur ad Collectam imposi-

tam pro d. lite. Et quid quando Canonici  
litigant cum Portionarijs, an expensæ li-  
tis debeant extrahi ex massa communis.  
Ciuis si litiget cum Ciuitate, an pariter  
teneatur ad collectam imposita pro d. lite.

# S V M M A R I V M.

- 1 Fructus censentur aucti, & non diminuti.
- 2 Probatio plena, & concludens requiritur in  
probando fundamento intentionis alicuius,  
& maxime si contra se habeat præsumptio-  
nem iuris.
- 3 Probatio, vt non concludat, sufficit sola possi-  
bilitas.
- 4 Capitulum habens facultatem diminuendi  
portiones Beneficiatorum, in casu dimini-  
tionis reddituum ad hoc, vt istud possit fa-  
cere, quæ diminutio ad hunc effectum con-  
sideranda est.
- 5 Aduersario suo nemo debet contra se ipsum  
facere sumptus litis.
- 6 Rusticus si litiget cum Communitate, & im-  
ponitur collecta pro expensis dilis ipse non  
tenetur contribuere.
- 7 Canonici quando litigant cum Portionarijs,  
expensæ litis non debent extrahi ex massa  
communi.
- 8 Ciuis si litiget cum Ciuitate, teneatur ad col-  
lectam impositam pro sumptibus dicte litis.
- 9 Canonici, & Portionarij non faciunt vnum  
Collegium, sed diuersa.
- 10 Ciuitatis consilium representatur peritorum  
Ciuitatem.
- 11 Portionarij dato, quod quando litigant cum  
Canoniceis teneantur contribuere pro ex-  
pensis litis hoc tamen quando procederet.
- 12 In mantentionis iudicio ea, quæ requirunt  
altiore indaginem reijciuntur ad petito-  
rium.
- 13 Bursa communis Capituli debet applicari ad  
usum destinatum communem, non autem  
ad particularem.
- 14 Quasi possessio vt in incorporalibus acquirat-  
ur, non sufficit solus animus, sed scientia,  
& patientia illius contra quem, aliquis præ-  
tendit possidere.

D E C I S I O CCCCXIII.

**H**uiusmodi Ecclesia de anno 1605  
auctoritate san. me. Clementis VIII.  
secularizata fuerunt de anno 1607. appli-  
cata bursæ distributionum scuta 3400. &  
tandem auctoritate eiusdem Bullæ secu-  
larizationis conditum fuit statutum, in  
quo disponitur, quod massæ antiquæ di-



tributionum quantitas necessaria ex nouis iuribus, & bonis Canonorum taliter addatur, vt quilibet Canonicus pro distributionibus quotidianis in qualibet die habeat regalia sex, portionarius verò regalia tria, quod quidem statutum auctoritate Apostolica in Bulla secularizationis Nuncijs Sedis Apostolicæ attributa, recol. me. Cardinalis Millius tunc Nuncius Hispaniarum confirmauit, cum tractu temporis ob expulsionem Maurorum, & alia, Capitulum prætenderet fructus esse diminutos, & propterea dictas quoque distributiones minui debere, nonobstante quod iam tres diminutiones factæ fuerint, vna ante motam litem, & duæ hæc lite pendente; post diuersas alias disputationes dubitauit, An constaret de tali diminutione fructuum, quæ suffragetur Capitulo & bis negative fuit resolutum sub diebus 6. Iunii 1629. & 23. Ianuarij 1630. quæ sententia, & hodie tertia vice, placuit Dominis, reiectio illo temperamento, de quo in vltima decisione, videlicet donec videantur computa, cum hodie ex reuisione computorum non constat de tali diminutione quæ suffragetur Capitulo, & hoc non solum attenta relatione peritorum in partibus, & in curia electorum, sed etiam attento processu de partibus nouiter producto per Capitulum.

Firmandum est enim, primò quod Capitulum grauatur duriori probatione, cum regula sit contra ipsum, videlicet quod fructus censeantur aucti, & non diminuti, *Bart. in l. ex diuerso. §. ultimo numero 15. ff. solut. matrim.* & latè fuit deductum in decisionibus prædictis, quæ reuidentur, vel saltim, quod sicut prius sufficiebant, ita nunc quoq; sufficiunt *Seraph. dec. 1385.* & fuit dictum in causa *Valentina subsidij 14. Martij 1616. coram Eminentiss. D. meo Card. Pamphilio tunc Rotæ Auditore*, & cumulat alias decisiones *Adden. ad dec. 483. sub num. 8. vers. hac autem diminutio san. mem. Greg.* & quamuis Capitulum alleget, præsumptionem diminutionis fructuum ex expulsionem Maurorum, qui agros colebant, tamen ista præsumptio per se nihil valet, cum agri possint per alios coli, nec concludat perneceffe, quod propter dictam expulsionem Capitulum tantum minimè perceperit, vt dictas distributiones ad quantitatem præscriptam non possit soluere, & propterea, cum ista & probatio, non sit plena, & concludens, prout requiritur, cum sit fundamentum Capituli, ma-

ximè habentis præsumptionem iuris contra se, non prodest ipsi Capitulo, cum sola & possibilis efficiat vt probatio non concludat *cap. in presentia de probat. Decian. conf. 37. num. 9. Surd. conf. 505. nu. 6. Rota decis. 323. nu. 4. par. 2. in recent.*

Sed cessat omnis difficultas, quia ex relatione peritorum constat quod ab anno 1605. de quo fuit facta dismembratio vsque ad annos 1626. & sic spatio 22. annorum exitus ex bursa communi excedunt introitus in scutis 205. tantum, quæ quantitas non est considerabilis spatio tot annorum, vt solitum non debeat poni in bursa communi; diminutio enim ad hunc effectum non est simpliciter consideranda, sed debet esse talis, & vt quantitas consue-  
4 ta in bursa communi minimè possit poni, *las. in l. si constante n. 145. vers. sicut etiam ff. solut. matr. Abb. conf. 69. nu. 6. lib. 1. Rot. dec. 48. nu. 3. & par. 2.*

Et quamuis videretur Dominis ex huiusmodi relatione satis iustificari non constare de diminutione reddituum dictæ burse, quæ suffragetur, tamen placuerunt etiam deducta per portionarios magis in specie ad probandum, quod quam plures partitæ pecuniarum positæ fuerunt per Capitulum ad exitum dictæ burse, quæ non sunt ponendæ, & quod quā plures fuerunt omisæ in introitu, quæ erant ponendæ per Capitulum, ita quod si detrahenda ab exitu, & inferantur inferenda ad introitum liquidò constet longè pinguiorem esse hanc bursum, quàm dicti periti referant itaut tanto minus dicatur constare de diminutione reddituum dictæ burse, quæ suffragetur.

Et in primis esse detrahendas ab exitu plures partitas, ascendentes in totum ad scuta 16810. ex relationibus peritorum, vt summario dato pro portionarijs nu. 5.

Præterea esse detrahendas à dicto exitu expensas extraordinarias, & nullam causam expressam habentes, quæ secundum dictos peritos faciunt summam scutorum 32782. de quibus in d. summario num. 6. prout Rota iam admisit in præcedentibus decisionibus circa quas non suffragatur Capitulo, quod quantitas harum expensarum sit longe maior vt pote ascendens ad scuta 51442. vt in d. summ. nu. 26. quia etiam hoc admissio inducitur ex hoc grauamen, non autem leuamen burse, & confirmat magis intentionem Portionariorum, qui conantur ostendere hanc bursum esse grauatum indebito exitu, qui quanto maior



maior est, tanto grauius opprimit ipsam bursam.

Insuper visum est Dominis indebitè poni ad exitum bursæ pecuniam, quæ in libris exposita est per Capitulum, aut enim sunt lites propriæ Capituli de rebus non pertinentibus ad hanc bursam, & tunc evidens est huiusmodi expensas non potuisse fieri ex bursa cum Portionarijs, & alijs participantibus communi, aut sunt lites pro seruitio huius bursæ communis, & hoc in facto non iustificatur, & per Portionarios negatur; aut exposita est hæc pecunia pro agitando præsentis lite, quam per tot annos exercet Capitulum contra Portionarios, & tunc indebitè fuit ex hac bursa detracta, quia nemo debet aduersario suo contra se ipsum & facere sumptus litis, *Bald. in l. Imperatores, nu. 1. ubi Din. & Alber. num. 2. ff. de tutel. & ration. distraben. qui alberic. notat per illum textum quod si*

rusticus litigat cum Communitate, & imponitur collecta pro expensis litis, ipse non tenetur contribuere, & in puncto de Canonici litigantibus cum Portionarijs, & quod expensæ litis non cebeant extrahi ex massa communi, fuit resolutum in causa *Seguntina expensarum 12. Iunij 1606. coram bon-me. Litta.*

Neque obstat quod si vnus ex Civibus litigat cum Ciuitate tenetur ad collectam impositam pro sumptibus dictæ litis. *Bald. in l. ab omnibus S. si Titio vers. item est argumentum de leg. 1. quem sequitur Thomas Parpalia in l. placet. num. 46. C. de sacros. Eccles. & idem sensit Bari. in d. S. si Titio num. 1: quia hoc dictum non applicatur, cum Canonici, & Portionarij & non faciant vnum Collegium, sed sint Collegia diuersa, ex eo enim Ciuis litigans cum Communitate tenetur ad collectas impositas pro dicta litæ, quia Consilium & Ciuitatis repræsentat totam Ciuitatem, & quod maior ff. ad municipal. gl. in rubr. C. que sit long. consuet. Alex. in l. omnibus nu. 7. ff. ad Trebell. & cons. 101. in princip. lib. 1. Corn. cons. 39. ante num. 1. lib. 1. Dec. cons. 528. nu. 1. & fuit dictum in causa Pampilonen. celebrationis missæ 7. Febr. 1594. coram bo. mem. Card. Mantica.*

Et in omnem euentum, quatenus etiam resset vnicum Collegium ad effectum, & quod Portionarij tenerentur, causa litis deberet esse necessaria non voluntaria nec iniusta *Felin. in cap. cum omnes. nu. 17. vers. fallit. p. & nu. 18. in decima fallen vers. & facit de constit. las. in l. iuris gentium S. ho-*

*die num. 8. vers. 7. limita ff. de pactis & fuit dictum in causa Pampilonen.* Vnde cum vt supra dictum est alia ponantur ad exitum, quæ tamen poni non debent, apparet quidem, quod lis est voluntaria, & non necessaria, & in omnem euentum hic & nunc de hoc esset cognoscendum, cum agatur ad effectum manutentionis, vel reiiciendum esset ad petitorium, cum requiratur altior rem indaginem.

In hoc autem capite expensarum litium, non solum resultat, quod indebitè sint positæ ad exitum huius bursæ, sed etiam grauata remaneat dicta bursa circa quantitatem huiusmodi expensarum, quia periti referunt eam ascendere ad scuta 5450. 8. vt in summario Portionariorum num. 15. Calculus autem ex aduerso sumptus ex prædicto processu nouissimè compulsato refert ascendere ad scuta 5921. 7. 6. vt in summario nu. 27.

Vltius fuit consideratum, quod salaria seruientium Ecclesiæ, & aliorum ministeriorum fuerunt extracta ex bursa communi, quæ spatio 12. annorum ascendunt ad summam scutorum 7713. & tamen Portionarij non tenentur ad salarium Secretarij Capituli, nec ad salarium Notarij Capituli, quia cum huiusmodi seruitium spectet ad solum Capitulum, ad illud quoque spectat soluere salarium non autem ex bursa communi, & quæ debet applicari ad vsum destinatum communem, non autem particularem, *Clem. 2. ubi gl. in verb. non ad alium de relig. dom. & propterea cum tota illa summa scut. 7713. fuerit communiter imputata Capitulo, & Portionarijs, utique erat detrahenda expensa dictorum Notarij, & Secretarij, quæ non spectat ad Portionarios.*

Neque obstant testes in contrarium examinari deponunt has expensas Capitulum soluisse ex massa communi, quia hic agitur de expensis solis Secretarij, & Notarij, de quibus nihil videntur deponere testes, & in omnem euentum cum Capitulum administret, nec probetur scientia, & patientia Portionariorum, ex illa solutione non fuit illatum præiudicium Portionarijs, nec etiam ad effectum manutentionis cum in istis incorporalibus ad acquirendam possessionem, & non sufficiat: solus animus sed requiratur patientia, & scientia alterius partis, contra quam quis præten- dit possidere *Put. dec. 273. n. 2. lib. 2. in cor- rect. & quatenus probaretur scientia, illa non releuaret ad effectum de quo agitur, quia*



quia in petitorio clare constat, quod Capitulum non potuit ex massa communi soluere dicta salaria, & hoc opponere possunt Portionarij, cum sint in possessione exigendi tria regalia.

Ultra quas summas detrahendas ab exitu, probarunt Portionarij esse ponendas ad introitum dictæ burse sequentes partitæ, iuxta relationem peritorum, quæ tamen in libris administrationis fuerunt omissæ, & primo.

Fuit consideratum, quod Capitulum extraxit ex bursa communi scut. 3400. annua posita in bursa pro distributionibus, vt supra dictum fuit, & Capitulum illa sibi applicauit, quæ summa spatio 22. annorum ascendit ad scuta 46613. quæ an potuerit extrahi, habet maximam difficultatem, nam & si fuerit extracta auctoritate Archiepiscopi Henriquez de anno 1614. potest controuerti, an hoc fuerit legitime factum, quia, & si bulla secularizationis videatur id permittere, continet tamen clausulam sine præiudicio Portionariorum, & aliorum Participantium de dicta bursa, maxime cum dicta extractio fuerit facta lite pendente.

Fuit etiam consideratum, quod ex bursa communi Canonici sibi applicarunt pro qualibet Missa cantata regalia quatuor, quæ summa spatio 22. annorum ascendit ad scuta 2904. quæ applicatio, ex qua ratione fuerit facta, adhuc non liquet, & ideo istæ duæ ultimæ partitæ debuerunt poni ad introitum dictæ burse, prout etiam alia partita scutorum 14927. & alia scutorum 7707.9. necnon quantitas tritici ascendens ad 52. cofficia, ac redditus infirmariæ, & Cappellaniæ maioris applicati huic burse, & per Capitulum retenti spatio 22. annorum ad rationem annuorum scutorum 4000. in circa, cuius summæ liquidationem facere non potuerunt periti de partibus ob denegatam exhibitionum librorum huiusmodi reddituum, factam à Capitulo, vt summar. Portionariorum n. 14. & denique aliæ plures partitæ ascendentes ad summam scutorum 54320. vt latius hæc omnia iustificatur in summiario Portionariorum num. 71. 13. 28. 29. & 30. quas omnes partitas prædicti periti referunt pertinere ad introitum dictæ burse nec fuisse immixtas in dictam bursum.

Ex quibus inferebant Portionarij, quod si partitæ primo loco relatæ detrahantur ab exitu burse, & aliæ partitæ secundo loco relatæ inferantur ad introitum eiusdem bur-

burse remaneat ista bursa pinguißima. Vnde his omnibus consideratis etiam si aliquo modo fuisset diminuta dicta bursa in redditibus, talis diminutio non esset considerabilis ad effectum, de qua agitur, ac proinde Domini dixerunt, non obstat expulsiõem Maurorum, & deficientiam reddituum de annis 1611. 1612. 1613. pro parte Capituli allegatas, quia nihilominus ex supradictis, & prout dicunt periti computato anno sterili cum fertili, non potest considerari talis diminutio, quæ Capitulo non suffragetur, & Portionarijs noceat, & idem dicendum est de annis 1624. 1625. & 1626. sicut nec visum fuit obstare diminutionem burse causatam in amissione plurium censuum, ob recessum Maurorum, quia placuit responsio, quod hæc diminutio compensata fuit per augmentum aliorum censuum, ad commodum dictæ burse factam in maiori summa, vt in summar. Portionariorum n. 18. sicut etiam sublata fuit exceptio per Capitulum allegata, quod ipsimet periti de partibus referunt exitum superasse introitum in scutis 1322. 10. 10. Nam omisso, quod hæc summa in spatio 22. annorum dici potest modicæ considerationis, fuit etiam responsum, quod periti de Curia referunt contrarium, quod scilicet fuit maior introitus, quam exitus in scutis 2529. vt in summiario Portionariorum num. 22.

Nec visum est Dominis nocere votum de partibus in quo dicitur, quod diminutio harum portionum fuit necessaria, quia ij, qui dictum votum dederunt, excesserunt in hac parte facultatem sibi datam à Rota, cum non fuerint requisiti de voto, sed de relatione nudi facti, quod, cum fuerit per Dominos bene consideratum, tertia vice resolutum fuit non constare de tali diminutione, quæ Capitulo suffragetur, & utraque parte acerrimè informare, &c.

¶ Plures decisiones in hac causa annotauimus infra ad decisionem 20. & 246. tom. 3.

REVERENDISS. P. D. COCCINO

Gerundensi Administrationis

Die Mercurij 11. Decembr. 1630.

A. R. G. V. M. E. N. T. V. M.

Iurisdictio aliqua si competat duabus personis, si Papa dicat dictam iurisdictionem spectare ad vnā, an ex hoc excludat aliam?

Mor-



Mortuo Prelato sede vacante fructus ad quem spectent. Et in fine habes quamdam distinctionem Religiosorum.

## S V M M A R I V M.

- 1 Administratio iurisdictionum, est communis inter Episcopum, & Capitulum, & n. 3.
- 3 Regularium proprium est non sibi acquirere, sed Monasterio.
- 4 Fundum communem, si ego, & pupillus habeamus, licet uterque non uteremur, tamen propter pupillum, & ego viam retineo.
- 5 Prabendarum collatio, quando est simultanea, inter Episcopum, & Capitulum, si concedatur indultum Episcopo, suffragatur etiam Capitulo, ex quo est annexum Episcopo.
- 6 Verba sunt intelligenda respectu eius cum quo agitur.
- 7 Episcopo, si tertius inferat molestiam in iurisdictione, & Papa dicat solus Episcopus procedat, illa verba intelliguntur respectu molestantis.
- 8 Termini taxativi natura, est excludere extranea, cuncta autem pertinentia indulgere.
- 9 Papa, si dicat, quod solus Episcopus possit degradare, non tamen excludit Capitulum concurrere in degradatione.
- 10 Papa, si in indulto dicat, quod solus Episcopus possit providere de beneficiis, ad quae prout solet per electionem assumi, non propterea excluditur Capitulum, ad quod spectat electio.
- 11 Iurdictio, si detur alicui, ut solus cognoscat, censetur sublata iurdictio alterius.
- 12 Rip. de pest. de remed. praeservat. n. 62. declaratur.
- 13 Consuetudini non censetur derogatum, nisi expressa dicatur.
- 14 Angel. in l. 1. num. 1. C. ubi, & apud quem, & alij declarantur.
- 15 Dispositum in uno ex connexis, censetur etiam dispositum in alio.
- 16 Statuta debent aliquid operari, ne frustra occupent membrana.
- 17 Declarans, nihil de nouo dicit.
- 18 Declaratio est dependens implicita, & consequens ad declaratum.
- 21 Dispositum de Episcopo, & Capitulo procedit etiam in Prelato, & Capitulo Ecclesiae inferioris, si adsit eadem ratio.
- 22 Mensa Abbatialis est distincta a mensa Conventuali.
- 23 Ecclesia Cathedralis, vel Collegiata quando est Regularis, sede vacante fructus con-

seruari debent successori.

- 24 Mensa Abbatiales, & Conventuales, quod sint inter se distincta, ex quo probetur.
- 25 Abb. in cap. relatum 2. de testam. declaratur, & num. 27.
- 26 Prelato defuncto fructus spectant ad Capitulum, quando bona sunt Capituli, & portio ex bonis ipsius Capituli fuit assignata Prelato.
- 27 Sed ista est opinio Abb. qua respicitur a Rota. num. 26.
- 28 Capitulum, mortuo Prelato, succedit in administratione bonorum communium.
- 29 Capitulum, mortuo Prelato, non facit fructus suos, nisi proveniant ex re individua.
- 30 Capitulum, mortuo Prelato, licet ratione communionis bonorum succedat in administratione, non tamen in fructuum dominio succedit.
- 31 Abbas in arduis, non potest agere sine conventu.
- 32 Religiosi aliqui nihil habent, quo ad verum dominium, neque quo ad ius administrandi, nec in particulari, nec in communi.
- 33 Religiosi aliqui sunt, qui habent ius administrandi in communi, & non particulari.
- 34 Religiosi aliqui habent ius administrandi, quae suo victui sunt destinata.
- 35 Religiosi aliqui, licet habeant portiones separatas pro suo victu, haec non intelligitur ratione dominij, sed solum ratione administrationis.
- 36 Religiosis non permittitur habere aliqua bona ad usum, aliter quam regula permittit.
- 38 Dominium bonorum Religiosorum, quae sunt destinata ad eorum victum, remanet semper penes superiorem.
- 39 Religiosus qui ita possidet bona destinata ad eius victum, ut non sit animo paratus etiam ad superioris nutum relinquere, peccat manifeste contra solemne votum paupertatis.

## DECISIO CCCC XIV.

**S**ANCTAE MEM. CLEMENS VIII. suppresso Monasterio Ordinis S. Augustini Ecclesiae Beatae Mariae Villae Bertrandi, dictam Ecclesiam in Collegiatam saecularem erexit pro vno Archipresbytero, & tot Canonicis saecularibus, quot antea existebant Regulares, qui simul Capitulum constituent; ipsiq; Ecclesiae sic in Collegiatam erectae, & institutae applicauit fructus mensae Conventualis, & Officiorum Claustralium, Archipresbyteratui vero fructus Camerariae, & Piattariae dicti suppressi Mo-



Monasterij subdens omnia, & singula fructus redditus prouentus, iura obventiones, & emolumenta quacumque, ita quod liceat dictæ Ecclesiæ Archipresbytero, & Capitulo prædictis fructuum, prouentuum, iurium iurisdictionum, bonorum annexorum, & applicatorum quorumcumque possessionem suam, & eorum mensæ Capitularis, & Archipresbyteralis nominibus, &c. apprehendere. Anno sequenti idem Pontifex in erectione Cathedralis Celsonen. applicauit dignitatibus illius Abbatiam dictæ Ecclesiæ Villæ Bertrandi; sed cum hæc Ecclesiæ haberet diuersas iurisdictiones tempore Regularitatis, Abbatibus, & Capitulo simul fidelium largitione tributas, & dignitates Celsonen. prætenderent dictas iurisdictiones ad ipsas spectare, idem Sanctissimus Pontifex declarauit suæ intentionis minimè fuisse applicare iurisdictiones dictis dignitatibus, ac proinde fuit particulariter dubitatum in hac causa; ad quem spectaret, administratio istarum iurisdictionum, aliorumque bonorum mensæ Conuentualis, necnon dictorum Officiorum Claustralium, & cum ista & omnia sint communia inter Archipresbyterum, & Capitulum, ad eos simul spectat dicta administratio, cap. quanto. cap. ea noscitur, ubi Abb. num. 4. de his quæ sunt à Prælat. sine consensu Capituli, Lap. alligat. 31. & fuit latè deductum in duabus decisionibus coram R. P. D. meo Verospio sub diebus 16. Februarij superioris anni, & 13. Maij currentis anni, & inde lata fuit sententia quàm Domini hodie censuerunt esse confirmandam.

Et cum respectu bonorum assignatorum Capitulo, & Archipresbytero simul nulla adsit difficultas; punctus quæstionis stat circa iurisdictionem, quam erim consueverunt Domini esse communem inter Capitulum, & Archipresbyterum, quia cum Sanctissimus Pontifex declarauerit suæ intentionis non fuisse, illam applicare dignitatibus Celsonen. illa spectat ad Capitulum, & Archipresbyterum, quibus bona mensæ Conuentualis fuerunt applicata. Nam quicquid dicendum esset, an illa fuerit expressa propter verba illa in applicatione bonorum videlicet iurisdictionalium, quæ videntur restricta ad eorundem bonorum iurisdictionem, nihilominus, cum huiusmodi iurdictio esset communis inter Abbatem, & Capitulum, nec fuerit assignata dictis dignitatibus, quibus fuit applicata Abbatia remansio penes mensam Conuentualem assignato dictam

Capitulo, & Archipresbytero, quæ quidem communio satis probatur, tum ex eo quod nominatim ex largitione fidelium fuit acquisita Abbati, & Conuentui. Tum etiam ex eo, quia ex tenore antiquæ foundationis debuerunt omnia communia esse, de anno enim 1100. fuerunt in hac Ecclesiæ introducti Clerici Regulares Sancti Augustini, qui viuere studerent tanquam nihil habentes, & omnia possidentes, itaut nullus ex prædictis Clericis aliquid usurpare, vel iuri suo appropriare auderet, quod est & proprium Regularium, cum non sibi, sed Monasterio acquirant Cened. quæst. Canonica 20. num. 28. vers. quamuis enim, qui propriè loquitur de istis Canonicis Regularibus Sancti Augustini.

Neque obstat, quod Summus Pontifex non solum dixit suæ intentionis non fuisse, iurisdictionem applicare dignitatibus Ecclesiæ Celsonen. sed adiecit, ut illa penes Archipresbyterum remaneret, quia cum, ut dictum est iurdictio esset communis Abbati, & Conuentui illa verba non important quod iurdictio fuerit assignata Archipresbytero, cum nihil fuerit actum inter Capitulum, & Archipresbyterum, sed inter dictas dignitates, & Archipresbyterum, in quo stat punctus huius dubij & propterea illa verba important solum, quod iurdictio non fuerit concessa dignitatibus, & non autem ipsi Archipresbytero excluso Capitulo iuxta notata in cap. cum olim de consuet. Vnde cum huiusmodi iurdictio spectaret ad Capitulum, & Archipresbyterum, quibus fuerat vnita mensa Conuentualis, & Papa, dixerit iurisdictionem spectare ad Archipresbyterum, non exclusit Capitulum sibi conexum, ut bene ad propositum probat text. in l. communem fundam 10. ff. quemdam feruit. amit. ubi si communem & fundum ego, & pupillus habemus, licet vterque non vteremur, tamen propter pupillum, & ego viam retineo, ut per istum text. pluries Rota resoluit, quod quando collatio & præbendarum est simultanea indultum concessum Episcopo suffragatur Capitulo, ex quo est annexum Episcopo, ut decisionibus allegatis in causa Cremonen. Canon. catus 26. Aprilis 1624. coram me.

Neque etiam refragantur alia verba sequentia, sed eam (scilicet iurisdictionem) pro tempore existenti Archipresbytero Collegiata Ecclesiæ remanere debuisse, ac eidem Archipresbyteratui vnitas, & annexas fuisse, & esse, necnon liberum exercitium, iurisdictionis.



electiones huiusmodi ap. Archipresbyterum prædictum perpetuis futuris temporibus spectare, & pertinere decernimus, & declaramus, &c. Quia ex hoc etiam non censetur sublata iurisdicção Capituli, cum vt dictum est hæc verba non fuerint prolata inter Archipresbyterum, & Capitulum, sed inter Archipresbyterum, & dignitates Celsionen. & propterea sunt intelligenda respectu dignitatum Celsionen. non autem respectu dicti Capituli, cum quo non agebatur, vt bene per Bald. in l. 1. num. 4. C. de bonor. poss. 6  
7 sess. contra Tabul. vbi si tertius inferat molestiam Episcopo in iurisdictione, & Papa dicat solus Episcopus procedat, illa verba intelliguntur respectu molestantis, non autem respectu Capituli connexi Episcopo, & ibi etiam notat. Ias. num. 7. vbi quod natura termini taxatiui est excludere 8  
9 & extranea cuncta autem pertinentia indulgere: hinc etiam si Papa dicat solus Episcopus possit degradare, non tamen excludit Capitulum & concurrens in degradatione, sed alios Episcopos, cap. 1. & ibi glos. fin. de hereticis in 6. lo. Monach. num. 1. Archid. num. 1. lo. And. in princ. hinc denique 10  
11 si Papa in & indulto dicat, quod solus Episcopus possit providere beneficia, ad quæ prouisus solet per electionem assumi, non propterea excluditur Capitulum ad quod spectat electio, sed dispositio intelligitur in præiudicium ipsius Papæ Put. dec. 190. num. 2. lib. 3. Germon. in indultis in S. ad beneficia num. 32. & 39.  
Minus etiam refragatur, quod si iurisdicção & datur alicui, vt solus cognoscat censetur sublata iurisdicção alterius Bera. conf. 22. num. 28. vol. 1. Rip. de peste de remedijs præseruatiuis num. 62. Cotta in memorialibus vers. solus. Mandos. ad consilium Roman. 393. litt. B. Felin. in c. pastoralis. num. 2. limit. 3. de offic. ordin. qui vna cum 12  
13 Ripa & solum limitat hoc dictum, quando alteri competeret iurisdicção de consuetudine, non autem de iure communi, ex quo & consuetudini non censetur derogatum nisi expressè dicatur, & sic declarat rex. in l. viros. C. de diuersis officijs lib. 12. Menoch. presumpt. 18. num. 14. lib. 2. vbi dicit hanc esse veram, & receptam sententiam.

Nam huic fundamento fuit responsum, 14  
15 quod contrarium tenent & Ang. in l. 1. n. 1. C. vbi, & apud quem, quem sanè legendum esse, vt loquatur negatiuè quicquid aliqui dicant probat Cott. loc. cit. in fin. Dec. in conf. 3. num. 7. col. 5. vers. superest. respondere Ias.

licet videatur dubitatiuè loqui in l. quod i<sup>n</sup> rerum. S. si quis post num. 9. ff. de leg. 1. Decian. respons. 118. num. 23. vol. 2. Grammat. conf. 28. num. 6. Rom. conf. 393. num. 3. & 4. Menoch. de arbitrarijs lib. 5. q. 80. n. 8. Sed quicquid sit de hac opinione quatenus opinio affirmatiua esset vera procedit quando agitur principaliter inter duos, non autem quando agitur inter duos, & vnus ex 15  
16 illis, ad cuius fauorem & disponitur habet alium connexum, quia disposita in illo habent locum etiam ad fauorem connexi, & ratio differentie est, quia quando agitur inter duos simpliciter si alius non excluderetur, statutum nihil operaretur, & frustra occuparet membranas, vt dicit Cotta loco eo modo allegato, quæ ratio cessat quando agitur cum tertio, quia etiam, quod præseruetur ius connexo, nihilominus dispositio operatur, qua ille tertius excluditur.

Neque est verum, quod in hoc casu perinde est, ac si fuisset actum inter Capitulum, & Archipresbyterum solum, ex quo 17  
18 Papa declarauit & mentem suam, & sic nihil de nouo dedit, itaut declaratum trahatur retro, & videatur inesse à principio actui declarato Oldrad. conf. 263. num. 2. & seqq. vers. & aduertendum est vbi inquit, quod declaratio & est deponens implicita, & consequens ad Declaratum Anchar. conf. 7. num. 3. & seqq. vers. non obstat, quod declaratio, Bellam. conf. 33. num. 40. & 41. & num. 39. dicens, quod non admittit probationem in contrarium, Rom. conf. 482. num. 9. vbi Apostill. in vers. emanasse allegat concordantes, quia aduertendum est, quod obiectum, procederet si declaratio fuisset facta ex controuersia orta inter Archipresbyterum, & Capitulum, sed cum declaratio fuerit facta occasione controuersie inter Archipresbyterum, & dignitates Celsionen. declaratio non debet nocere 19  
20 Capitulo, cum illa verba sint prolata & demonstratiuè ad exclusionem dignitatum, non autem dispositiue, ad exclusionem Capituli, cuius respectu propterea illa verba non sunt consideranda Alex. in l. si idem S. ult. num. 4. ff. de iurisd. omni. iudic. Tiber. Decian. conf. 4. num. 17. vol. 3. ad quod quidem Capitulum certum & est spectare iurisdictionem vnà cum Archipresbytero, vt supra dictum est, & in istis terminis non potest constitui differentia, quando principaliter quid disponitur in præiudicium tertij, & quando per viam declarationis mentis vsque ab initio, quia semper fit in præiudicium tertij, non autem connexi, &



benè applicantur, quæ supra dicta fuere  
 21 de † Episcopo, & Capitulo, quæ etiam  
 procedunt in Prælato, & Capitulo Eccle-  
 siæ inferioris, cum nulla inter ista, ad pro-  
 positum possit asseri ratio differentiæ, im-  
 mo eadem est ratio, *ut fuit dictum coram*  
*me in causa Gerunden. iurisdictionis* 31. Ia-  
 nuarij 1614.

22 Neque tandem obstat, quod mensa †  
 Abbatialis erat distincta à mensa Conuen-  
 tuali, quod probatur ex *text. in cap. quia*  
*sæpe de elect. in 6 & in clem. Statutum eodem*  
*tit.* quibus locis disponitur, quod quando

23 Ecclesia Cathedralis, † vel Collegiata est  
 Regularis sede vacante fructus debent  
 conseruari successori, & *fuit dictum in cau-*  
*sa Salamantin. Residentia* 12. Decembr. 1578.  
*coram sanct. mem. Clemente VIII.* quod etiam

clarè constat in casu, de quo agitur, ex  
 quo mensa Abbatialis fuit assignata digni-  
 tatibus Celsonen. Conuentualis verò Capi-  
 24 tulo, & Archipresbytero, & quod istæ †  
 mensæ sunt distinctæ probatur ex eo, quod  
 isti Canonici ab immemorabili tempore  
 habent portiones separatas, ut dicit *Petrus*  
*Cenedus dict. quest. 10. num. 5. post med*  
*vers. qui modus viuendi, & 10. Trullo de*  
*Canonicis Regularibus, lib. 1. cap. 11.* dicit  
 quod viri nobiles, & literati affectant, &  
 ambiunt habere huiusmodi Canonicatus.

Nam huic obiecto fuit responsum quod  
 25 † *Abb. cap. relatum 2. de testam. num. 10.*  
*vers. in glos. & ibi etiam glos. in ver. unus an-*  
*te finem,* tenent quod defuncto Prælato  
 fructus spectant ad Capitulum, quando

26 bona erant Capituli, † & portio ex bonis  
 ipsius Capituli fuit assignata Prælato, quod  
 dictum Abbatis non respuit *Rota in d. cau-*  
*sa Salamantina, coram sanct. mem. Clemen-*  
*te VIII.* cum in casu suo ad doctrinam Ab-  
 batis responderit, quod in ipsa fundatione

bona Abbati, & Capitulo fuerunt assigna-  
 27 ta. Sed quia forte posset dici quod Abb. †  
 non loquitur in Collegiata, aut Cathedra-  
 li Regulari, de quibus loquuntur iura su-  
 pra allegata, firmiter fuit responsum quod  
 dispositio dictorum iurium non tollit, quin  
 bona communia definant esse talia, etiam  
 quod sede vacante Capitulum non faciat  
 fructus suos, sed debeant successori reser-  
 uari, quia in terminis dictorum iurium,

28 quando bona † sunt communia Capitu-  
 lum succedit in administratione, *Archid. in*  
*dict. cap. quia sæpe num. 2. vers. & secun-*  
*dum Gemin. num. 6. vers. quero an isto text.*  
*Franc. num. 1. vers. in glos. & licet Ca-*

29 pitulum non faciat † fructus suos, nisi pro-

ueniant ex re indiuidua, ut est collatio be-  
 neficiorum. *Cardin. in d. Clem. Statutum*  
*num. 8. Vital. num. 32.* qui dicunt quod  
 licet Capitulum ratione communionis suc-  
 30 cedat in administratione, non tamen in †  
 dominio fructuum stante dispositione di-  
 ctorum iurium: unde sufficit, quod bona  
 sint communia, licet administratio spectet  
 ad Abbatem, & fructus debeant seruari  
 successori ad effectum, quod cum iurisdic-  
 tio non fuerit assignata dignitatibus Cel-  
 sonen. remanserit in hoc casu suppressa di-  
 gnitate Abbatiae penes Capitulum, & hæc  
 eo magis procedunt, cum agatur de iu-  
 31 risdictione, & certum sit, quod Abbas †  
 in arduis non potest agere sine conuentu,  
*cap. edoceri, & ibi Abb. num. 7. de rescript.*  
*& in cons. 44. num. 2. lib. 2. Feder. de sen*  
*cons. 123. num. 2. Rot. decis. 554. num. 7. &*  
*8. part. 1. diuers. & fuit dictum in hac causa,*  
*13. Maij huius anni coram R. P. D. meo Ve-*  
*rospio.*

Et ad id quod dicebatur mensas esse se-  
 paratas, ex quo Canonici habent suas por-  
 tiones pro dilucidatione huius materie  
 32 fuit consideratum, quod Religiosi † ali-  
 qui nihil habent, quoad verum dominium,  
 neque quoad ius administrandi, nec in par-  
 ticulari, nec in communi, ut sunt Fratres  
 33 Capuccini, & de obseruantia, alij vero †  
 sunt qui habent ius administrandi in com-  
 muni, & non in particulari, quales ferè  
 sunt omnes Religiosi de iure communi, alij  
 34 † verò sunt qui habent ius administrandi  
 quæ suo victui sunt destinata, quales sunt  
 isti Canonici regulares S. Augustini Hispa-  
 niarum *Nauar. in cap. nullam. num. 31. vers.*  
*12. 18. quest. 2. Ludovic. Lopez in instructorio*  
*conscientie part. 1. cap. 154. vers. 4. adijcit*  
*Petrus Nauar. de restit. lib. 3. cap. 1. n. 164.*  
*Gened. d. q. canonica 20. num. 14.* qui qui-  
 dem Canonici Regulares non differunt à  
 cæteris Regularibus capacibus bonorum  
 in communi, quoad ea quæ communia  
 sunt omni Religioni, sicut viuere sine pro-  
 prio, abstinere à negotiationibus, & ab  
 officio aduocandi in causis, & huiusmodi,  
 ut sunt verba formalia *S. Thomæ opuscul. 19.*  
*contra impugnantes Religionem cap. 2. col. 7.*  
*littera B vers. Quod autem obijcitur fol. mihi*  
*150. 10. Trullus de Canonicis Regularibus*  
*lib. 1. cap. 8. num. 7. in fin. Cened. loco alleg.*  
*num. 15. in fin. & propterea licet habeant*  
 35 dictas portiones separatas, † non habent  
 tamen ratione dominij, cum non sint ca-  
 paces, sed solum ratione administrationis  
*Nauar. in d. cap. nullam 18. quest. 2. num. 24.*  
 28. &



28. & 29. vbi latissimè, & per concessionē dictarum portionum non conceditur, quod ipsi habeant aliqua bona singulariter, quoad dominium, & immò neque ad vsum aliter quam regula permittit. *Petr. Nauar. d. lib. 3. cap. 1. n. 176. vers. enim alia ratione, scilicet ad victum suum, & ad alia opera pia, & remuneratoria, Nauarr. conf. 70. n. 2. de regular. lib. 3.* Sed illæ portiones eis conceduntur de licentia Superioris ex dicta causa ad vsus suos peculiare honestos, & necessarios, vel conuenientes, & sunt parati dicta bona dimittere ad libitum Superiorum *Graff. par. 1. lib. 3. cap. 5. n. 55. & in 2. par. lib. 3. c. 50. nu. 35.* & sic dominium & bonorum remanet semper penes superiore *Petrus Nauar. loco citato n. 170.* Ideo non licet dictis Canonicis prædictas portiones, neque alia bona, quoad dominium obtinere, *Nauar. in cap. non dicatis 12. quæst. 1. n. 1. & 2.* & Canonicus qui dicta bona, vel portionem ita possidet, vt non sit animo paratus etiam ad & Superioris nutum relinquere, peccat manifestè contra votum solenne paupertatis, & tenetur dictam portionem restituere, & à se animo abdicare, vt est communis sententia DD. de qua dictus *Petrus Nauar. loco modo allegat. n. 161. latissimè Petrus Cened. d. q. 20. n. 25. & latè Fr. Io. Hieronymus Cened. in tract. Pobreza Religiosa cap. 49. per tot.*

Ex quibus cum alia benè tollantur ex decisionibus Domini mei Verospij fuit resolutum, administrationem debere esse communem quoad iurisdictiones, & alia bona; secus vero quoad ea, quæ propriæ Archipresbytero fuerunt assignata, circa quæ nihil prætendit Capitulum, nec loquitur sententia D. mei Verospij, quia ad ipsum solum spectat administratio, & sic iuxta prædicta sententiam Rotalem esse confirmandam. &c.

¶ Quamplures decisiones in hac causa posui infra ad decisionem 279. tom. 3.

R. P. D. QVEIPO.

Souanen. Hæreditatis.

Die Luna 16. Decembris 1630.

ARGUMENTVM.

Hæreditas ab intestato deferitur proximioribus agnatis. Interdictum, Quorum bonorum, quando competat. Iurisdiclio in dubio qualis præsumatur.

S V M M A R I V M.

- 1 Hæreditas ab intestato deferitur heredibus proximioribus.
- 2 Hæres, interdicto, quorum bonorum potest agere contra detinentes bona hereditaria.
- 3 Hæredi, vel cui bonorum possessio decreta est, propria auctoritate licet capere bona existentia sine possessore, & num. 4.
- 5 Hæredi, cui est decreta bonorum possessio, alio existente in possessione, tunc ei non licet illum propria auctoritate expellere.
- 6 Et ideo tunc competit interdictum quorum bonorum.
- 7 Interdictum, quorum bonorum decernitur pro rebus, quas defunctus tempore mortis possidebat.
- 8 Interdictum, quorum bonorum, competit contra quemlibet possessorem vniuersalem hæreditatis defuncti vel contra quemlibet possessorem, vel detentorem particularem alicuius rei.
- 9 Interdictum, quorum bonorum, non competit contra titulo possidentem.
- 10 Iurisdictionalia Castra, præsumuntur feudalia.
- 11 Iurisdiclio omnis præsumitur feudalis.
- 12 Castra præsumuntur feudalia ex pacto, & prouidentia, quando de initio non constant.
- 13 Primogenitura in præiudicium descendendum, non substat.
- 14 In iudicijs summarijs admittuntur tantum exceptiones, de quarum probatione, & veritate liquet.

DECISIO CCCCXV.

**C**VM coram D. meo Vbaldo fuisset resolutum D. Petro non competere immisionem in bonis, quæ de tempore mortis possidebantur à Sinulpho iuniore, ad quæ pro dimicia agebat dubitavi ad instantiam eiusdem Petri, an esset recedendum à decisio sub die 14. Iunij 1628. coram eodem D. meo Vbaldo, & post trinam propositionem hodie DD. à decisio recesserunt, & immisionem illi in dictis bonis pro dimidia parte concedendum esse responderunt, nam de morte Sinulphi iunioris ab intestato vltimi possessoris dictorum bonorum, & quod DD. Bartholomæus, & Petrus eius legitimi successores vt proximiores existant non controuertitur, & vnde Petro pro dimidia parte bonorum possessionem competere docet, text. in l. 1. in princ. & lex 2. S. hac autem bonor. possessio, ff. vnd. legit. l. 2. S. hæc



- heredinas, ff. de suis, & legit. hered. & consequenter interdicto quorum & bonorum, agere potest secundum text. in leg. 1. ff. & C. quor. bonor. & ibi glos. Bart. & DD. Menoch. de adipisc. poss. remed. 1. ex num. 9. Nam licet hæres, vel cui bonorum possessio decreta,
- est propria auctoritate in bonis & sine possessore existentibus possessionem capere possit, vt tenet Bart. in auth. licentiam n. 3. C. de Episc. & Cleric. Rodrig. Suarez ad l. fori, tit. de additione hereditatis, & ibi Bald. nu. 1. Gutier. pract. lib. 1. quest. 79. & in S. sui ex n. 65. Modern. Rom. discept. forens. cap. 542. n. 1. & expresse docet Bartol. in l. fin. S. 1. nu. 16. C. de edict. Diu. Adr. toll. Menoch. de adipisc. poss. remed. 4. n. 421. & quod in predicto casu, vel propria auctoritate, & vel licentia Iudicis præcedente permissum sit possessionem capere tradit Valasc. de p. capitul. 3. num. 11.

- Alio vero existente in possessione opus est interdicto, vel alio rimedio cum propria & auctoritate illum expellere non liceat l. si quis in tantam, C. und. vis. l. extat, ff. quod met. caus. l. Iulianus, ff. de indic. l. 1. C. ne quis in sua caus. ius sib. dic. & late tradit Farin. in tract. de furt. q. 175. ex num. 2. Ideo competit & interdictum quorum bonorum secundum text. in d. l. 1. ff. & C. quor. bonor. quod decernitur pro rebus quas defunctus tempore mortis & possidebat, vt in predictis iuribus traditur, & in S. sequens, vers. adipiscenda, in tit. de interdict. & competit contra quemlibet possessorem & vniuersalẽ hereditatis defuncti, vel contra quemlibet particularem possessorem, vel detentatorem alicuius rei, vt traditur in leg. 1. in princip. ff. quor. bonor. & ibi notauit glos. fin. in princ. Angel. & Salicet. Ant. Gomez in l. 45. tauri, num. 128. Et propterea si prærium redactum ex venditione Castrorum Otterij, & Sancti Ioannis à nullo possidetur, licebit Petro vel propria auctoritate, vel præuia Iudicis licentia, & permissione partis possessionem capere, si vero à Bartholomæo possidetur interdicto, quorum bonorum contra eundem immisionem consequetur ex proximè traditis.

- Neque obstat quod & interdictum quorum bonorum non competat contra titulo possidentem secundum text. in leg. 2. C. quor. bonor. & ibi notat Angel. de perus. in fin. l. 1. ff. eod. tit. Specul. in tit. de testam. S. nunc dicen. vers. & nota quod hoc interdictum, & traditur in d. S. sequens, vers. adipiscenda, in tit. de interdict. & compluribus relatis docet Ant. Gomez, in d. l. 45. Tauri,

- num. 128. circa fin. & propterea Bartholomæus habens titulum primogenituræ factæ per Sinulphum Seniore hanc immisionem impedire possit, quia respondetur, quod ex quo Castra Otterij, & Sancti Ioannis sunt iurisdictionalia & præsumuntur feudalia, cum omnis iurisdicção fuerit in populo, ab eo in Principem translata, vt traditur in S. sed quod Principi placuit, in tit. de iur. natural. & benè notauit Castr. in l. 1. num. 3. ff. de offic. eius, cui mandata est iurisdicção, & in specie, quod & omnis iurisdicção præsumatur feudalis, tradit post multos Mant. de contract. lib. 23. tit. 4. num. 5. vnde sequitur prædicta Castra esse feudalia ex pacto & providentia, prout præsumitur, dum de origine feudi non constat, ex cap. 1. S. Beneficium, in quibus causis feudum amittatur, Couarr. lib. 2. var. cap. 18. num. 3. in fin. Iul. Clar. in S. feudum, quest. 40. & 85. Osach. decis. 161. ex num. 12. & post multos Mant. ubi sup. tit. 9. ex num. 8. Ideoque primogenitura & in præiudicium descendentium non potuit institui, iuxta reg. text. in l. ab eo, C. de fideic. l. unum. ex famil. S. 1. ff. de leg. 2. & late prosequitur Peregr. de fideicom. art. 6. ex num. 11. præsertim num. 18. Menoch. lib. 4. de præsumpt. quest. 197. num. 5. Iul. Clar. in d. S. feudum, quest. 40. & 85. Surd. cons. 108. num. 33. & ideo cum incontinenti appareat de nullitate tituli primogenituræ immisionem impedire non debet cum in omnibus & iudicijs summarijs admittantur tantum exceptiones de quarum probatione, & veritate incontinenti liquet ex l. fin. C. edict. diu. Adr. toll. l. 3. S. ibidem, ff. ad exhiben. l. ille à quo, S. si de testamento, ff. ad Trebell. c. litteris in fin. de restit. spoliato. glos. in l. 2. C. de edict. diu. Adr. & pluribus relatis Molin. de primog. lib. 3. c. 13. nu. 15. Gonzal. gl. 15. S. 1. ex nu. 87.

Minus obstat quod dicta primogenitura facta à Sinulpho seniori fuerit effectuatæ, dum à Sinulpho iuniore bona fuerunt possessa vti supposita primogenituræ, quia respondetur Sinulphum iuniorem potuisse possidere, tam ex titulo feudi, quam primogenituræ, & ideo non apparet primogenituram in eius persona fuisse executam, & obseruatam, quare cum hæc inspectio altiore indaginem requirat, in hoc iudicio admitti non debet, ex iuribus proximè relatis.

Et ita vtriusque parte informante DD. responderunt.



\* Est supra in hac parte dec. 183. & videatur  
infra ad dec. 207. tom. 3.

R. P. D. Q V E I P O.

Romana dotis, & Saluiani.

Die Veneris 20. Decembris 1630.

A R G V M E N T V M.

Articuli, quando non sint admittendi, & licet in Curia eorum admissio nunquam denegari soleat, tamen hoc non procedit data irrelevantia articulorum.

S V M M A R I V M.

- 1 Probatum, quando aliquid est per publicum instrumentum, non est opus probatione per testes.
- 2 Clausula sine praiudicio legitimæ executionis præservat iurisdictionem Iudicis, à quo.
- 3 Articuli non sunt admittendi, quando non relevant ad probationem.
- 4 Articuli ad effectum retardationis sententiæ, non debent admitti.
- 5 Articulorum admissio, in Curia nunquam solet denegari.
- 6 Caput. dec. 47. p. 1. & decif. 24. de testib. in antiq. declarantur.
- 7 Articuli, quando sunt relevantes, de stylo semper admittuntur in Curia, siue causa sit ordinaria, seu summaria.
- 8 Probatio incontinenti oblata, in omnibus iudiciis, quamvis summaris admittitur.
- 9 Articuli dicuntur incontinenti probari, quando intra terminum à iure assignatum instantia, & processus probantur.
- 10 Articuli in omnibus iudiciis secundum styllum admitti debent, data eorum revelantia, sed data irrevelantia, neque de inre, neque de stylo cautum, & pro eorum admissine.
- 11 Actus inutilis, & frustratorius in iudicio admitti non debet.

D E C I S I O CCCCXVI.

**P**ER quatuor vices in hac secunda instantia coram me fuit per Dominos resolutum, pro confirmatione immissionis dat. à D. meo Durano super Castro, & Tenutis Graffignani, eorumque pertinentijs pro dote scut. 22. mill. D. Dimitillæ Casæ, & insuper eidem D. Dimitillæ retentionem competere pro lucro, ac eius, & dotis fructibus, & interesse, iuxta ta-

xationem Stat. Urb. in cap. 131. lib. 1. vt in dec. sub die 3. Iunij, & in alia prima Iulij proximi præteriti, in qua fuit pariter confirmatum interesse dotis, lucris dotis, & acconcijs, dinumerando à die 5. Aprilis 1623. vsque ad totam diem 5. Iunij proximi præteriti ascendere ad scuta 21050. quibus resolutionibus, cum D. Iulia Bal-leona non acquiesceret, & pro parte D. Dimitillæ instaretur pro causæ expeditione eadem D. Iulia, attenta quantitate fructum per D. Dimitillam perceptorum, ex dd. Castro, & alijs. vsque ad diem 5. Iunij 1630. quos iuxta calculum à D. Dimitilla datum respectu fructuum pecuniarum, & respectu ad pecuniam redactorum, ascendere constabat ad summam scut. 782. dedit in actis articulos, offerendo probationes in Curia incontinenti tam super adepta possessione per D. Dimitillam, & excessu executoris sententiæ D. mei Durani ratione exercitij iurisdictionis, & aliorum animalium in quorum possessione prætendebat D. Dimitillam fuisse immis-sam, necnon etiam eandem D. Dimitillam ex diuersis fructibus eiusdem Castri percepisse maiorem quantitatem pecuniæ, quam in decisione firmaretur, propterea, vt vtrique parti satisfacerem hodie proposui dubium, an causa esset expedienda, & quomodo, vel potius artius articuli essent admittendi cum retardatione, vel sine, & Domini responderunt causam esse expediendam, tam respectu confirmationis sententiæ D. mei Durani, quam retentionis eidem D. Dimitillæ competet. pro fructibus dotalibus, & lucris, & eorundem lucrorum interesse iuxta resolutiones coram me factas, nulla tamen habita ratione calculi dictorum fructuum, seu interesse in vltima decisione firmati, pro tempore tamen à die immissionis D. Dimitillæ citra.

Moti fuerunt Domini, quia de iustitia, & validitate sententiæ D. mei Durani plenè apparet, tam ex fundamentis decisionum coram eodem D. meo Durano factarum, quam coram me, ex quibus apparet causam esse expediendam.

Fundamentum vero expeditionis causæ respectu retentionis competentis D. Dimitillæ deducitur ex decisionibus coram me factis tam sub die 3. Iunij, quam prima Iulij proximi præteritis, quarum fundamenta DD. placuerunt, & propterea etiam respectu huius retentionis mandarunt causam expediri.

Ne-



Neque expeditionem causae retardare potest admissio articulorum pro parte D. Iuliae praesentatorum, quia cum primus contineat ademptionem possessionis D. Dimitillae vigore sententiae latae à D. meo Durano non indiget probatione per testes, & sic non releuat dum de dicta possessione liquet ex publico instrumento in actis producto, ad tradita per Rot. d. decis. 314. nu. 1. p. 1. & dec. 589. nu. 2. p. 2. in recent.

Secundus, & tertius continen. praetensum excessum in exequen. nec pariter possunt retardare praedictam expeditionem, quia cum causa mihi fuerit commissae cum clausula sine praedictio legitime executionis, quae praeservat iurisdictionem Iudicis, à quo ex latè traditis à Gonzalez in annot. contra nullit. ex n. 224. cum alijs per Rot. coram bo. me. Greg. dec. 232. nu. 1. & ibi adden. nu. 4. debet proponi, & expediri coram D. meo Durano, qui iam dedit dubium super dd. animalibus.

Quartus vero, & ultimus concernens maiorem quantitatem fructuum solitam percipi ex d. Castro, & alijs etiam si veritati niteretur, & summa fructuum petceptorum à D. Dimitilla ascenderet ad quantitatem, & valorem in ipsis articulis comprehensam, dictique fructus omnes essent consumpti, vel distracti tamen cum creditum D. Dimitillae pro dote, & lucro dotis, & acconcijs, & illorum fructibus, & interesse iuxta taxationem Statuti longè excedat summam articulatam, non releuat ideoque iuxta reg. text. in l. ad probat. C. de probat. ad effectum retardationis sententiae non debet admitti. Cassad. dec. 2. de dilat. Rota dec. 126. nu. 1. par. 2. rec. cum alijs in terminis admissionis articulorum in Curia in Maceraten. legitima 22. Iunij 2629. & 12. Februarij proximi praeteriti coram D. meo Durano, propterea licet admissio articulorum in Curia, & nunquam soleat de-

negari, vt per Caput. decis. 47. par. 1. & dec. 24. de test. in antiq. nihilominus istae decisiones debent intelligi quatenus probatio releuet, vt colligitur ex eadem dec. 24. de test. in antiq. ibi, vt non sint boni & pertinentes in materia. & forma, & tradidit idem caput. dec. 68. p. 3. ibi dummodo sit releuans, quia frustra expectatur probatio qua cum peruenit non releuat ex Cassad. d. dec. 2. de dilat.

Ratio est, quia quando articuli sunt releuantes ideo de stylo semper admittuntur in Curia, siue causa sit ordinaria, siue summaria, quia intelligitur probatio eorum oblata incontinenti, quae in omnibus iudicijs quantumcumque Summarijs admittitur c. literis in fin. de rest. spol. l. 1. in fin. C. de edict. D. Adrian. tollen. l. ille à quo. S. si de testamento ad Trebell. Molin. de primog. lib. 4. c. 9. nu. 40. nam incontinenti dicuntur articuli probari quando intra terminum à iure assignat instantiae, & processus probantur secundum text. in l. scis à quo ff. vt possess. l. & ubi Bart. & DD. Alex. cons. 166. n. 6. 7. lib. 2. Molin. de primog. c. 13. n. 16. ideo cum articulorum probatio in Curia oblata intra eundem terminum possit concludi, propterea & in omnibus iudicijs secundum stylum admitti debet, sed data irrelevantia articulorum neque iure, neque stylo cautum est pro eorum admissione, cum sit actus & inutili, & frustratorius ex Cassad. d. dec. 2. de dilat.

Placuit tamen Dominis, quod articuli praedicti admittantur cum solita clausula si & in quantum, & salvo iure impertinentium, & non admittendorum, nec non cum clausula sine retardatione, & modo praedicto mandarunt causam expediri.

Et ita vtraque &c.

¶ Decisiones plures in hac causa posui supra in hac parte ad decisionem 17. quae est in eadem causa.

GLORIA IN EXCELSIS DEO, ET IN TERRA PAX.











[I]

# I N D E X

## R E R V M , E T M A T E R I A R V M

### L O C V P L E T I S S I M V S

### S A C R A E R O T A E R O M A N A E

### D E C I S I O N V M

### A P A V L O R V B E O I . C . R O M A N O

### S E L E C T A R V M .

### I N H A C P A R T E C O N T E N T A R V M .

*Alphabetico ordine digestus.*



#### A B B A S .

D Abbatem solum spectat administratio bonorum Conuentus præterquam in arduis . decis. 373. num. 1. Verospio.

Abbas vnà cum Capitulo repræsentant Ecclesiam . decis. 143. nu. 2. Coccino.

Abbas est legitimus administrator , & caput totius Conuentus . decis. 373. num. 4. Verospio .

Abbas in arduis , non potest agere sine conuentu . decis. 413. num. 31. Coccino.

ad Abbatem , & Canonicos , spectat administratio bonorum Ecclesiæ Regularis . dec. 252. numer. 1. Verospio .

Abbas superior respectu superioritatis Ecclesiasticæ , est Magnus Magister Religionis Hierosolymitanæ . decis. 324. num. 15. Pirouano .

#### A B B A T I A .

Abbatia Gryptæ Ferratæ possidebat Castrum Aricæ , & alia , quæ tempore Iulij Secundi alienata fuerunt . decis. 93. num. 33. Coccino.

Abbatia Farfen. possidet Castra libera . ibidem n. 33.

Abbatia ad tres Fontes Sancti Pauli possidebat , & adhuc possidet Castra libera , ibidem . num. 33.

#### A B B R E V I A T O R .

Abbreniatores , de Parco maiori , qui sunt Prælati , & sedent in Capella , olim habebant vxores . dec. 201. num. 48. Coccino .

#### A B S E N S .

Absens non dicitur , qui causa studiorum abest . dec. 157. num. 17. Vbaldo .

Absenti , si sit facta donatio , debet ratificari ad effectum transmissionis , etiam si pro ipsa Notarius fuerit stipulatus . decisione 217. numero 9. Pirouano .

Absenti , si fiat donatio , an requiratur donationis ratificatio , quando præcedit stipulatio Notarii . decis. 308. num. 10. Pirouano .

Absenti , si sit facta donatio , ex clausula constituti ante ratificationem , re integra non transfertur possessio . decis. 308. num. 9. Pirouano .

ABSENTIA , vel alia similis impossibilitas accessus ad vxorem facit cessare præsumptionem , quod filius sit mariti . decis. 363. num. 5. Queipo .

ABSOLVTIO à iuramento est petenda à minore in terminis Statut. Urb. lib. 1. cap. 151. ad effectum agendi dec. 1. num. 29. Durano .

ACCESSIONES , & additamenta an veniant fundo vendito . decis. 299. num. 9. Verospio .

ACCESSORIVM etiam censetur concessum concessio principali . decis. 199. num. 4. Coccino

Aecessoria omnia corruunt , quando dispositio generalis euanesceat . decis. 17. num. 41. Durano .

Accessorium natura principalis sequitur . decis. 330. num. 32. Coccino .

ACCESSVM , & ingressum tunc multo magis Rota admittit quando declaratus censuras substat , & furda aure permanet per menses , & annos . dec. 311. numer. 3. Pirouano .

ACCONCIVM in eodem instrumento dotali promissum , eiusdem dotis pars existit . decis. 403. num. 14. Queipo .

#### A C Q V I S I T I O .

Acquisitio facta alicui per procuratorem , censetur factum verum , & proprium ipsius principalis . decis. 392. num. 7. Durano .

Acquisitionis adminiculum , vbi vertitur , tunc quæ per alium facit , ipse proprie facit . decis. 392. num. 8. Durano .

Acquisitionem nouam non dicitur quis facere , quando redemit pignus . decisione 300. numer. 14. Durano .

Acquirere , vel imponere seruitutem nemo potest in rebus alienis . decis. 347. num. 13. Queipo .

de Acquisitionis nouo titulo emphyteuta nisi doceat , omnia bona inter limites existentia præsumuntur emphyteutica . decisione 79. numer. 11. Virili .

Acquisitio dominij potest fieri , etiam si aliquid sit emptum ex pecunia aliena . decisione 80. numer. 2. Coccino .

Acquirens , licet sit incapax rei , quæ venit , in consequentiam si de eius acquisitione principaliter agatur , tamen eam capere potest , & acquirere . decis. 403. num. 2. Queipo .



Acquirens ex titulo oneroso potest præiudicare vocatis decif. 176. num. 20. Coccino.

## A C T A.

Acta tenetur exhibere, qui vult impugnare probationes antiquas decif. 197. num. 60. Coccino.

sine Actis exequi potest sententia antiqua. dec. 197. num. 58. Coccino.

de Actis non dicitur esse instrumentum rogatum in Officio Notarij causæ, nisi fuerit repetitum cum partis citatione. decif. 197. num. 17. Coccino.

sine Actis etiam probant sententiæ antiquissimæ. dec. 353. num. 69. Coccino.

in Actis an debeat produci testamentum originale, ad hoc vt detur inmissio, vel an sufficiat exemplum in forma publica. decif. 233. num. 5. Durano.

Actorum transportatio, quando non sit necessaria. decif. 13. num. 42. Durano.

Acta non sunt transportanda, si non releuent ad inferendum, quod Iudex iniustitiam fecerit. dec. 192. num. 4. Pirouano.

in Actis si non sint testium depositiones non probant. decif. 57. num. 1. Coccino.

ne Acta transportentur, quando dicatur præstitum impedimentum. decif. 18. num. 4. & 6. Pirouano.

Acta transportanda, querere ab alio Notario, quam ab illo Iudicis à quo Concil. Trident. sess. 24. cap. 20. non ardeat appellentem querere. decif. 18. num. 8. Pirouano.

Actis non visis iudicium ferri non debet. decif. 18. num. 2. Pirouano.

Actorum superflua transportatio, ob stare non debet, si non sit facta. decif. 85. num. 14. Vbaldo.

Acta debent transportari tam vigore Concil. Trident. quam etiam ex dispositione iuris communis. decif. 18. num. 1. Pirouano.

Actorum transportatio non requiritur, quando de eis non costat. decif. 206. num. 5. Virili.

in Actis ea, quæ non sunt, attendenda non veniunt. decif. 235. num. 5. Durano.

Acta præsumuntur integrè translata, dum contrarium non probetur. decif. 315. n. 18. Motmano.

in Actis ea, quæ non sunt, nulla de illis, est habenda consideratio. decif. 197. num. 13. Coccino.

de Actis ea quæ non sunt, dicuntur non esse de hoc mundo. decif. 197. num. 15. Coccino.

ex Actis res debent iustificari, ad hoc, vt in iudicio releuent, dec. 49. num. 11. Durano.

Acta præsumuntur integrè transportata, & contrarium dicenti incumbit onus probandi, decif. 49. num. 4. Durano.

Acta non sunt transportanda, si non sint de causa, dec. 85. num. 13. Vbaldo.

pro Actorum integra transportatione stat præsumptio. dec. 65. num. 12. Vbaldo.

Acta diuersi iudicij non transportanda sunt. dec. 49. num. 5. Durano.

in Actis non sufficit iura esse, nisi etiam fuerint producta parte citata ad dicendum contra. dec. 197. num. 16. Coccino.

Acta facta coram vno Auditore in causa alteri commissi substinentur, & valida reputantur. dec. 199. num. 5. Coccino.

## A C T I O.

Actionum illa formula nimis scrupulosa de qua in l. 1. ff. de edend. postquam antiquata fuit, sufficit, quod ex prosequutis, declaretur qualis actio

fuerit intentata. dec. 30. num. 28. Durano.

in Actione hypothecaria dominium debitoris in care, debet probari. dec. 220. num. 7. Verospio.

per Actionis vnus electionem, censetur alteri renunciatum. dec. 192. num. 9. Pirouano.

Actionis ad instar datur officium Iudicis. dec. 327. num. 6. Pirouano.

Actiones reales, & personales, quando per ditionem hereditatis confundantur. dec. 4. num. 34. & 35. Coccino.

Actio pristina remanet, si debitor cessus non soluat. dec. 392. num. 31. Durano.

Actione, quando quis non potest astringi ad aliquid adimplendum quod implere debet ex equitate semper officium Iudicis datur. decif. 327. num. 4. Pirouano.

in Actione reales res de nouo non adiudicatur, & vti debita, sed declaratur retro spectare, & pertinere. dec. 310. num. 27. Durano.

ab Actione, vt excludatur cedens ius suum alicui, quid requiratur. dec. 13. num. 39. Durano.

Actio largo sumpto vocabulo, potest dici officium Iudicis, licet non sit idem. dec. 327. num. 7. Pirouano.

sine Actione agitur, si agatur ex eo iure alteri cello. dec. 12. num. 38. Durano.

Actionis iure fructus dotis, quando peti possunt, tunc etiam separatim à iudicio principali dotis peti possunt. dec. 383. num. 15. Queipo.

Actio realis est hereditatis petitio. dec. 300. num. 10. Durano.

in Actione reali non procedit præscriptio statutaria. dec. 300. num. 9. Durano.

Actione principali cessã, censetur etiam cessum in executiuum. dec. 179. num. 3. Verospio.

Actiones viles sine cessione transeunt in fideicommissarium. dec. 180. num. 1. Verospio.

Actio utilis transit etiam sine cessione, si non sit, qui illam cedat, vel vbi is, qui eam cedere debet, mortuus est. dec. 179. num. 13. Verospio.

Actio omnis spatio triginta annorum præscribitur. dec. 240. num. 17. Pirouano.

Actiones tam actiue, quam passiue pro rata diuiduntur inter heredem grauatum, & fideicommissarium. dec. 399. num. 2. Coccino.

Actio primaui non innouatur per laudum. dec. 300. num. 11. Durano.

Actiones ipso iure transeunt in fideicommissarium, nec opus est aliqua restitutione. dec. 51. num. 7. Coccino.

Actione, qui caret, & agitat, Iudicis officio sine partis petitione à iudicio repelli potest. dec. 323. num. 3. Coccino.

Actio in donatione, vt acquiratur, non requiritur ratificatio donatarij. decif. 217. numer. 11. Pirouano.

Actio in subsidium, quando detur in hereditate. dec. 310. num. 1. Durano.

Actio non solum denegatur ex contractu facto in ludo illicito, sed & amissa pecunia repeti potest. dec. 283. num. 4. Verospio.

Actio utilis personalis, quæ competeat cedenti, competit etiam cessionario. dec. 179. numer. 12. Verospio.

Actio, cui competit multo magis competit retentio. dec. 351. num. 20. Durano.

Actio



**Actio** ex obligatione, tamquam ex matre descendit, dec. 323. num. 2. Coccino.

**Actio** civilis oritur ex chirographo ritè confectò, dec. 397. num. 6. Durano.

**Actio** nulla aliquis conueniri potest pro pecunijs, quarum in ludis de iure vetitis iacturam fecerat, dec. 283. num. 3. Verospio.

**Actio** simultanea admittitur, quando Episcopus, vel Rector agunt pro decimis, dec. 64. n. 10.

**Actio** nulla datur in obligationibus, conditionalibus pendente conditione, decisio. 323. num. 17. Coccino.

**Actio** subsidiaria, quando non habeat locum, dec. 351. num. 14. Durano.

### A C T O R.

**Actore** non probante reus absoluitur, dec. 124. num. 31. Coccino.

**Actor** debet, si non expressè saltim tacitè exprimere actionem, ut supra ea Iudex cognoscere possit, dec. 325. num. 5. Coccino.

**Actor** debet plenè, & concludenter probare intentionem suam, & iuari non potest præsumptionibus, dec. 93. num. 49. Coccino.

**Actor** sola præsumptiua probatione ad obtinendum iuari non potest, quando in eodem subiecto potest dari actus contrarius, & hæc regula generalis, dec. 93. num. 55. Coccino.

**Actor**, an reus qui dicatur, regulandum est à causa originaria, dec. 32. num. 10. Durano.

**Actor** si plenè iustificauit gratiam suæ prouisionis, reus; & possessor tenetur quoque suam gratiam iustificare, alias non constat de bono ipsius iure, dec. 142. num. 3. Coccino.

**Actore** non probante, reus absoluitur, dec. 26. n. 24. Vbaldo.

**Actor**, quando non probat intentionem suam, reus absoluitur ab impetitis, decisio. 173. numer. 3. Coccino.

### A C T V S.

**Actus** ab initio nullus conualefcit ex qualitate necessaria, postea interueniente, decis. 318. num. 45. Queipo.

in **Actu** illo, defuncti factum potest impugnari, cui ipse solum consensit non autem ad eius obseruantiam se obligauit, dec. 363. num. 10. Queipo.

ex **Actu** vnico acquiritur quasi possessio præsentandi etiam contra prouisum ab Ordinario, dec. 5. n. 7. Durano.

in **Actu** aliquo, si sit facta expressio, sine aliqua taxatiua, censetur solum posita demonstratiuè, aut ad declarandam generalitatem, non autem ad illam restringendam, dec. 335. n. 27. Durano.

ad **Actus** habentes originem de præterito, & executionem de futuro, trahitur lex noua superueniens disponens super actus executione, dec. 36. nu. 15. Coccino.

sine **Actu** positiuo, ex quo inferatur expressus, vel necessarius consensus, ex sola scientia non præsumitur ratificatio, dec. 39. num. 5. Durano.

per **Actum** vnicum quasi possessio acquiritur in incorporalibus, dec. 53. num. 1. Durano.

**Actus** omnes indigent tempore, ut aliquid maturius agatur, dec. 197. num. 56. Coccino.

in **Actu** ipso interuenire debet consensus, quando pro forma, & solemnitate requiritur, dec. 294. n. 20. Queipo.

de **Actibus** iudicialibus, si attestatur Notarius actarius, ei credendum est, dec. 295. n. 3. Durano.

**Actus** aliquis, si à statuto simpliciter prohibeatur, non procedendo illum annullando, si fiat substituetur, & non obstat, dec. 52. num. 12. Virili.

**Actus** habiles ad acquirendam possessionem rei legatæ, legatarius non potest exercere, si prius de manu hæredis legatum non cœperit, dec. 35. n. 7. Durano.

**Actus** reintegrationis, cum sit ordinatus ad acquirendum, non debet contrarium operari, dec. 5. num. 18. Durano.

ex **Actuum** multiplicitate, & diuturnitate temporis præsumitur scientia, dec. 225. n. 4. Dunogetto.

**Actus** registrationis, in qua legitimatione requiratur, dec. 100. num. 35. Coccino.

in **Actu** aliquo si adsit obseruantia, continuata per 30. annos facit, præsumi in eo interuenisse omnes solemnitates requisitas, dec. 210. n. 12. Coccino.

per **Actum** vnicum in incorporalibus, acquiritur quasi possessio, dec. 8. num. 2. Remboldo.

per **Actus** non inferentes ad renunciationem non censetur, quis voluisse renunciare iuri proprio, dec. 9. num. 14. Pirouano.

in **Actu** ipso dicitur aliquid fieri, si fiat antea quam partes habeant actum pro perfecto, & donec tractus ambulat, dec. 73. num. 29. Durano.

**Actus** cassationis pensionis originatur in consensu transferentis, & perficitur in auctoritate executoris, dec. 153. num. 13. Coccino.

**Actuum** dubiorum, interpretatio debet fieri secundum solitum, etiam ex vnico actu, dec. 93. nu. 82. Coccino.

**Actus** est nullus, si pars fuerit citata ad interessendū d. actui pro certa hora, & postea fiat non expectata dicta hora, dec. 199. num. 8. & 13. Coccino.

**Actum**, & conclusum in petitorio semper dicitur, quando quis declaratur obligatus ad aliquid dandum, vel faciendum, dec. 227. n. 1. Pirouano.

in **Actu** aliquo, quando dicatur à statuto aliquid desiderari pro forma, dec. 73. n. 14. Durano.

**Actus** iam perfectos constitutio non reuocat cum eius natura sit respicere futura, & non præterita, dec. 211. num. 1. Virili.

**Actus** nō viciatur ex incertitudine, si possit declarari ex aliqua verisimilitudine, dec. 245. n. 9. Verospio.

**Actuum** multiplicitas per multum tempus excludit præsumptionem aliquid faciendi iure familiaritatis, dec. 85. num. 8. Vbaldo.

de **Actibus** pluribus possessorijs, si testes deponant, probant possessionem, dec. 29. n. 1. Vbaldo.

per **Actus** æquiuocos non probatur aditio hereditatis, dec. 210. num. 15. Coccino.

**Actus**, qui dederunt causam liti, non sunt attendendi, dec. 53. num. 49. Durano.

per **Actus** differentes probari debet curialitatis depositio, dec. 9. num. 11. Pirouano.

**Actum** ad sui commodum in præiudicium Domini, procurator non potest facere, quantumvis generalis, & cum libera, dec. 103. n. 19. Coccino.

**Actus**, qui dederunt causam liti non attenduntur, dec. 8. num. 6. Remboldo.

in **Actu** ipso, si statutum aliquid pro forma requirat quando debeat interuenire, decis. 73. num. 4. 5. 6. & 7. Durano.



- in Actibus hominum pluralitas non præsumitur, nisi p. obetur, dec. 201. num. 28. Coccino.
- Actus institutionis est valde proportionabilis filijs. dec. 16. num. 21. Coccino.
- Actus, quando valet de iure gentium, licet non sit observata forma inducta à iure positivo, obligat in conscientia, dec. 1. num. 14. Durano.
- Actus componendi rixas inter milites est actus iurisdictionis. dec. 291. num. 2. Pirouano.
- ex Actu etiam probatur voluntas. dec. 17. num. 30. Durano.
- ex Actibus quibus possessorijs probetur bonum ius patroni, ad effectum confirmationis illius, qui iam est electus, & nominatus, dec. 5. num. 6. Durano.
- Actus præsumitur pacifice gestus, licet postquam fuerit perfectus, & consumatus, secuta fuerit contradictio. dec. 8. num. 7. Remboldo.
- ex actu æquiuvoco nõ probatur observantia, dec. 228. num. 6. Durano.
- ex Actu, qui peccat in forma, nec civilis, nec naturalis obligatio oritur. dec. 1. num. 20. Durano.
- Actus devolutionis, vt sequatur etiam in præiudicium consortum, quibus aliquod ius accrescebat, tunc pariter ipsi sunt citandi, dec. 213. numer. 11. Pirouano.
- Actus si sit nullus ad favorem alicuius, ab illo tantum potest allegari nullitas, dec. 179. n. 5. Verospio.
- Actus iurisdictionis in non subditos exerceri non possunt, dec. 63. num. 9. Vbaldo.
- Actus iurisdictionis est imponere gabellam, dec. 63. num. 8. Vbaldo.
- Actus possessionis facti iure familiaritatis non suffragantur, dec. 172. num. 9. Verospio.
- Actus non redditur nullus si fiat nulliter id, quod non erat necessarium facere, dec. 36. numer. 57. Coccino.
- Actuum multiplicationes excludunt præsumptionem gratiæ, dec. 5. num. 9. Durano.
- Actus corrumpit stante incertitudine, dec. 245. num. 1. Verospio.
- Actus aliqui homines sani intellectus à sana mente, aliena faciunt, etiam tempore conditi testamenti, dec. 233. num. 25. Durano.
- Actuum multipliciter, dictio, præsertim, non restringit, sed implicat idantitatem iuris ad casum expressum, dec. 389. num. 16. Pirouano.
- ex Actibus difformibus consuetudo non inducitur. dec. 336. num. 7. Verospio.
- Actus presentationis, & institutionis vt subsistatur, Ordinarius potest se extrajudicialiter informare, dec. 332. num. 7. Pirouano.
- Actus ratificationis non inducitur sine scientia expressa facti, & iuris, dec. 172. num. 4. Verospio.
- Actus conficiendi inventarium circa bona hereditaria, non dicitur iudicialis, dec. 331. n. 4. Pirouano.
- Et sufficit, quod illius loci solemnitates servauerit, ibidem num. 24.
- Actus legitimationis, si non fuit registratus, si postea registretur, an ab eo capiat in sublimius legitimatione, dec. 100. num. 50. Coccino.
- Actus fictus soluendi est compensatio, dec. 334. n. 14. Motmanno.
- in Actus præcedentis executionem, quando aliquid fit, principium debet attendi, dec. 197. num. 25. Coccino.
- Actui alicui simul potest stare, quod testis fuerit præsens, licet non recordetur de tempore, decis. 264. num. 14. Coccino.
- in Actu nulliter concepto attenditur principium, dec. 197. num. 24. Coccino.
- iuxta Actus naturam, intelligenda sunt verba, dec. 322. num. 8. Pirouano.
- de Actus nullitate, quando iudicium est ceptum, consensus superueniens nihil operatur, dec. 294. num. 30. Queipo.
- Actus redditur nullus, non servata forma rescripti, dec. 204. num. 8. Virili.
- Actus aliquos, licet faciat infirmus, qui sanitatem arguunt, tamen non est sanus, decis. 233. num. 34. Durano.
- ante Actum registrationis gratia non est annullata, sed habet implicitum statum validitatis, dec. 100. num. 44. Coccino.
- Actum, an vitiet perplexitas, decis. 350. numer. 13. Durano.
- in Actu aliquo, si observantia sit subsecuta, potius præsumi debet in vim tituli habilis, quam inhabilis, dec. 175. num. 11. Durano.
- Actum considerabilem facit conditio tacita subintellecta à lege, dec. 138. num. 14. Durano.
- Actus aliquos sapientis licet faciat furiosus, non tamen desinit esse talis, dec. 233. n. 33. Durano.
- Actus quando geritur nomine officij, tunc valet argumentum de tamquam à tali, id est valet actus tamquam à tali, quia talis etiam erat, dec. 325. num. 7. Coccino.
- Idem potest esse diversa persona, ibidem num. 7.
- Actus, quando probatur, quod est coactus, talis etiam præsumitur fuisse in præteritum, dec. 205. num. 5. Vbaldo.
- Actus ille possessionis immediatior est litis contestatione, qui in manutentione præfertur, dec. 275. num. 3. Queipo.
- Actus, si lege caueatur, quod non possit geri sine consensu talis personæ, tunc requiritur per modum solemnitatis talis consensus, dec. 318. n. 23. Queipo.
- Actus præsumitur factus ab eo, cuius facultas per decretum irritans fuit interdicta, dec. 231. n. 13. Coccino.
- Actus pendens à facto vtriusque partis, vt perficiatur, quid requiratur, decis. 153. num. 14. Coccino.
- pro Actus validitate omnia præsumuntur interuenisse, stante cursu longissimi temporis, & observantia diuturna, dec. 124. n. 28. Coccino.
- Actus nouissimi turbatiui, & qui dederunt causam liti, non sunt habendi in consideratione, dec. 111. num. 40. Coccino.
- Actus per vim, & metum factus, vt annulletur, requiritur quod inferens vim, & metum, sit solitus exequi minas, dec. 315. n. 8. Motmanno.
- Actus controuersus ad effectum probandi consuetudinem, non habetur in consideratione, dec. 124. num. 16. Coccino.
- Actus facti lite pendente, tamquam attentati, & sic damnabiles, & turbatiui non attenduntur, dec. 208. num. 9. Coccino.
- Actus inutilis, & frustratorius in iudicio admitti non debet, dec. 416. n. 11. Queipo.



Actus iurisdictionis, facti lite pendente, non suffragantur, dec. 41. n. 10. Pirouano.

Actuum pluralitas præsumitur, ubicumque sub diuersa forma apparent celebrati, dec. 384. num. 5. Verospio.

Actus æquiuoci necessario non inferunt aditionem hereditatis, sed debent esse certi, dec. 147. num. 15. Coccino.

Actus præsumitur deriuare à causa iusta, & licita, & non è contra, dec. 254. n. 8. Durano.

de Actu inchoato perficiendo, quando agitur, ipsi proprio attribuitur id, quod agitur circa perfectionem actus, dec. 100. n. 37. Coccino.

Et hoc casu non requiriturabilitas extremorum. ibidem num. 39.

Actus per quos bene probatur, quod Episcopus habuerit iurisdictionem in aliqua Ecclesia, dec. 41. num. 3. 4. & 5. Pirouano.

ex Actu incontinenti gesto elicitur voluntas contrahentis, dec. 194. n. 14. Coccino.

Actus enunciatus in aliquo Instrumento per verba, importantia tempus præteritum, præsumitur, tempore instrumenti gestus, decisio. 51. num. 17. Durano.

Actus, quando conualescat, per licentiam, aut consensum subsequutum, dec. 73. n. 16. Durano.

Actus gestus ultra centum annos est improbabilis per testes, dec. 271. n. 4. Durano.

Actus in dubio præsumitur factus ob causam necessariam, potius quam voluntariam, dec. 69. nu. 2. Vbaldo.

Actus præsumitur factus in vim tituli præcedentis, dec. 225. n. 12. Durano.

Actus gesti per Archipræbyterum tollere non possunt ius Capituli tamquam facti à capite, per quod aliorum, & totius Capituli iura conseruantur, dec. 252. n. 9. Verospio.

Actui potest esse, quod quis fuerit præsens, & quod tamen non recorderetur de tempore, dec. 201. n. 18. Coccino.

Actus non dicitur factus ex causa voluntaria, si sit factus ex aliquo imminente periculo, dec. 245. num. 10. Verospio.

Actus gesti per administratorem, cuius nomine videntur facti, dec. 242. n. 11. Queipo.

Actus præsumitur potius factus nomine proprio, quam alieno, dec. 284. n. 8. Virili.

Actus solet iudicari differens ad inducendam pro filia hereditatis aditionem, dec. 217. num. 3. Pirouano.

Actus subordinati, vnus ab altero dependere debent, dec. 229. num. 26. Verospio.

Actus ex præsumptione iuris præsumitur in tempore legitimo factus, dec. 201. n. 33. Coccino.

Actus si sit nullus ex defectu consensus, non conualescit, si ex interuallo suasequatur, dec. 294. n. 27. Queipo.

Actus quando corrumpat ex defectu consensus, dec. 294. num. 25. Queipo.

Actus possessionis priuatiue facti non profunt ad maintenancem, dec. 273. n. 4. Queipo.

**A D I M P L E M E N T V M.**

non Adimplementi exceptio in vno casu, minime impedit alium, & diuersum casum ab illo, decisio. 207. num. 9. Verospio.

non Adimplementi exceptio, etiam in minimo verificatur, dec. 215. num. 4. Dunozetto.

Adimpleuisse non dicitur, qui in tempore non adimpleuit, dec. 131. num. 6. Pirouano.

Adimplere aliquid contrahens si promittat, non potest ex dicto contractu agere, nisi doceat pro parte sua omnia adimpleuisse. dec. 215. num. 1. Dunozetto.

### A D I T I O.

Aditio hereditatis inducitur ex expressione verbali dec. 360. num. 30. Coccino.

Aditionis hereditatis actum, qui facit, censetur se voluisse obligare legibus, de illo actu loquentibus, dec. 4. num. 24. Coccino.

per Aditionem hereditatis, quando actiones reales, & personales confundantur, dec. 4. num. 34. & 35. Coccino.

Aditio hereditatis, non probatur per actus æquiuocos, dec. 210. num. 15. Coccino.

### A D I V D I C A T I O.

Adiudicatio non debet impediri propter debitum incertum, & turbidum, dec. 254. n. 2. Durano.

Adiudicatio non est nulla ex eo, quod plus valeat res adiudicata, quam creditum, cum illud plus sit restituendum cui debetur, dec. 338. n. 17. Durano.

Adiudicatio est nulla, & rescindenda in totum propter lationem dimidij iusti pretij, dec. 338. n. 22. Durano.

Adiudicatio debet fieri pro credito petito, & ex actis certo, & liquido, necnon iudici noto, decisio. 338. num. 12. Durano.

Adiudicatio quamuis excessiua tenet, quando cessat ratio falsitatis causæ, & restituitur illud plus dec. 338. num. 21. Durano.

Adiudicatio est nulla ex causa excessus crediti, dec. 328. num. 1. Durano.

Adiudicationes debet fieri pro iusto pretio, dec. 411. num. 7. Verospio.

**ADIVDICATIONIS** vim non habet mandatum, seu decretum de adiudicando. decisio. 39. num. 1. Durano.

### A D M I N I C V L V M.

Adminicula desumpta à testibus, qui non probant, euanescent, dec. 105. num. 3. Virili.

Adminicula simul, & non separatim debent considerari, dec. 359. num. 15. Coccino.

Adminicula, quæ de per se non sufficiunt, iuncta, tamen simul suffragantur, decisio. 359. num. 14. Coccino.

Adminicula multa simul iunguntur ad probandum, dec. 353. num. 78. Coccino.

Adminicula sola sufficiunt, vt scripturæ fides sit prestanda ad effectum sufficientis recognitionis, dec. 341. num. 5. Pirouano.

Adminiculum aliquod faciunt testes examinati ad instantiam alterius personæ, decisio. 16. numer. 16. Coccino.

ex Adminiculis impleri potest probatio imperfecta, dec. 192. num. 23. Pirouano.

Adminiculum præbet testis examinatus inter diuersas partes, dec. 16. num. 5. Coccino.

Adminiculis concurrentibus fides adhibetur exemplo, dec. 187. num. 8. Vbaldo.

Adminiculum facit testis de auditu, licet non probet, dec. 16. num. 7. Coccino.



## ADMINISTRATIO.

- Administratio bonorum Ecclesiæ seculari pertinet ad Archipresbyterum, & Capitulum, decis. 252. num. 3. Verospio.
- per Administratorem actus gesti, cuius nomine videntur gesti, dec. 242. num. 11. Queipo.
- ab Administratione remotio dedecus reputatur, dec. 242. num. 4. Queipo.
- Administrationem bonorum filij pater amittit per bandum, dec. 394. num. 1. Ghislerio.
- in Administrandi quasi possessione, debet ille manuteneri, qui tempore motæ litis administrat, dec. 242. num. 2. Queipo.
- Administratio ad hoc, vt decernatur tutori, requiritur decretum Iudicis, dec. 331. n. 3. Pirouano.
- in Administratione bonorum communium mortuo, Prælato, succedit Capitulum, dec. 414. num. 28. Coccino.
- Administrationis exceptio non potest opponi matri tutrici, quando ei est restituenda dos, decis. 14. num. 7. Coccino.
- Administrationis exceptio matri tutrici petenti dotem, potest opponi, quando ad eius manus peruenit pingue patrimonium, dec. 14. n. 9. Coccino.
- Administratio, & iurisdictio sunt diuersa, dec. 145. num. 4. Coccino.
- Administrationem, qualem quis habere debet, ad hoc, vt teneatur reddere rationem administrationis, dec. 241. num. 19. Coccino.
- Administratio circa celebrationem Missarum, & aliorum piorum suffragiorum relictorum Ecclesiæ, priuatim spectat ad Abbatem, & Capitulum, dec. 145. num. 3. Coccino.
- Administratio bonorum Ecclesiæ Regularis spectat ad Abbatem, & Canonicos, decis. 252. num. 1. Verospio.
- Administrandi facultas concessa alicui, honorifica reputatur, dec. 242. num. 4. Queipo.
- Administratio, vel iurisdictio, quando priuatim præscripta non præsumatur, dec. 373. n. 9. Verospio.
- Administratio iurisdictionum, est communis inter Episcopum, & Capitulum, decis. 414. numer. 1. Coccino.

## ADMINISTRATOR.

- Administrantis bona, creditum non est detrahendum, nisi reddita ratione, dec. 391. numer. 8. Pirouano.
- Administratores non possunt conueniri proprio nomine, de his, quæ proprio nomine perceperunt, dec. 392. num. 36. Durano.
- Administrator loco Domini habetur, dec. 242. num. 5. Queipo.

ADOPTIVO, debetur legitima in bonis adoptantis, dec. 360. num. 21. Coccino.

ADVERSARIO suo nemo debet contra se ipsum facere sumptus litis, dec. 413. n. 5. Coccino.

## ADULTERIVM.

- ob Adulterium, quando mulier amittit dotem, si extant filij, pater tenetur eam seruare pro dictis filiis, dec. 154. num. 5. Virili.
- super Adulterij crimine transigere non licet, decis. 164. num. 6. Virili.
- Adulterij mentio in contrahendo matrimonio ante Concil. Trident. non erat facienda, decis. 201. num. 24. Coccino.

in Adulterij crimine, quæ modificata remissio à viro de iure sit licita, dec. 164. num. 7. Virili.

Adulterium solum, non causat impedimentum matrimonij, nisi adsit fides data, vel machinatio, dec. 201. num. 23. Coccino.

## AEGIDIANA.

- Aegidiana intrat, si vtraque pars sit subiecta immediate Sedi Apostolicæ, dec. 79. n. 19. Virili.
- Aegidiana, ad hoc, vt intret, tenor tantum sententiæ attenditur, dec. 79. num. 20. Virili.
- Aegidiana non comprehendit personas ecclesiasticas, sicut nec bona, dec. 51. n. 13. Coccino.
- Aegidiana ad effectum suspensionum, etiam si sententia sit lata per cedulam, si sit in possessorio, habet locum, dec. 79. n. 18. Virili.
- Aegidiana de stylo curiæ habet locum in quocumque possessorio, dec. 51. num. 1. Coccino.
- Aegidiana disponit super appellatione, quæ datur à sententia, & non à petitione, dec. 51. num. 15. Coccino.
- Aegidiana in terris Ecclesiæ, remoto Iuris Canonici obstaculo, appellationes à possessorij interpositas reducit ad Ius Civile, dec. 300. n. 2. Durano.
- Aegidiana non intrat, quando agitur de rebus, quæ sunt sub directo dominio Ecclesiæ, dec. 49. num. 1. Durano.
- Aegidiana intrat inter personas Sedi apostolicæ immediate subiectas, si litigatur in Rota, dec. 117. num. 19. Virili.
- Aegidiana ad hoc, vt sit locus inspiciendū est tempus sententiæ, & non petitionis, dec. 51. n. 15. Coccino.
- per AEQVIPOLLENTIA exprecio, & scientia virtualis sufficit, ad hoc vt euitetur subreptio, & voluntatis defectus, dec. 101. num. 21. Virili.
- AEQVITAS compensationis, quando nullo modo intrare possit, dec. 305. num. 6. Motmanno.
- ex Aequitate semper datur officium Iudicis, quando deficit actio ad consequendum id, quod suum est, dec. 327. num. 4. Pirouano.
- super Aequitate officium Iudicis nobile fundatur, dec. 327. num. 10. Pirouano.
- Aequitas quatenus dicat, regulantur ea, quæ propter necessitatem conceduntur, dec. 351. num. 19. Durano.
- AEQVIVOCA, quando in consequentiam rei certæ adijciuntur, secundum illam debent interpretari, dec. 93. num. 51. Coccino.
- AESTIMATIO vfusfructus formalis relictæ filio loco legitimæ, de quo tempore est facienda, decis. 376. num. 8. Pirouano.
- AES ALIENVM testatoris est detrahendum, quando hereditas restituitur, decis. 399. numer. 10. Coccino.
- Quod procedit etiam si debitum esset tantum naturaliter, itaut nec fructus sunt imputandi, & ista procedunt, etiam si non sit confectum inuentarium, ibidem num. 21.
- Aes alienum, vt impediatur immisionem fideicommissario, quid sit necessarium, dec. 368. num. 12. Dunozetto.
- Aes alienum testatoris, quando non impediatur immisionem fideicommissario, decis. 184. num. 10. Virili.
- AETAS puerilis debet literis, & bonis moribus imbuatur, dec. 157. num. 2. Vbaldo.



Aetas probatur etiam per testes deponentes de aspectu . dec. 67. num. 8. Vbaldo.

## A F F E C T I O .

ex Affectione hæres excusatur ab observatione voluntatis defuncti . dec. 337. num. 23. Verospio.

Affectio beneficiorum durat etiam post mortem Papæ , dum in contrarium nihil in Indulto disponitur . dec. 212. num. 8. Durano .

Affectionem ad familiam viri sui, censentur etiam habere ipsæ mulieres . dec. 405. n. 40. Verospio.

ob Affectionem rei legatæ , hæres potest soluere premium legatario . dec. 272. nu. 29. Dunogetto.

Affectio nulla verisimilis considerari potest magis in primis hæredibus, quam in secundis, & vltioribus . dec. 194. num. 69. Coccino .

Affectio cadit in re ex congruitate bonorum, & ex possessione antecessorum . dec. 272. num. 26. Dunogetto .

Item etiam ex aeris salubritate, & opportunitate, ibidem num. 28.

Affectio æqualis in testatore sufficit ad præsumendum, quod etiam postea nascituri admitterentur ad fideicommissum . dec. 546. n. 17. Dunogetto.

Affectio maior præsumitur erga illum, qui primo loco vocatus est, quam in eo, qui secundo loco . dec. 346. num. 18. Dunogetto .

Affectio, tanta non potest considerari in bonis patrimonialibus, quam in alijs . dec. 158. num. 17. Dunogetto .

AFFINITAS, non tollit totam fidem testibus . dec. 82. num. 9. Pirouano .

Affinium testium fides redditur suspecta, & non integra . dec. 82. num. 7. Pirouano .

Afinem, si cogat statutum ad compromissum, comprehendit etiam minorem . dec. 36. n. 32. Coccino.

## A G E N S .

Agens in omnibus cautè, nihil potest damnificari . dec. 4. num. 16. Coccino .

Agens de damno vitando, non est probationibus onerandus, in causa fauorabili, & in materia difficultis probationis . dec. 159. num. 12. Vbaldo.

Agens remedio l. diffamari, C. de ing. man. non solum videtur velle se liberare à molestijs inferendis via ordinaria, sed & multo magis via executiva . dec. 30. num. 29. Durano.

Agens, vel excipiens ex instrumento, in quo promissa non adimpleuit, commodum aliquod ex eodem instrumento consequi non potest . dec. 192. num. 12. Pirouano .

## A G N A T I .

Agnati ipsi matri, vel auia, filij non possunt dici . dec. 405. num. 32. Verospio .

Agnata est mater, licet non possit conseruare agnationem . dec. 405. num. 37. Verospio.

Agnati proximiores defuncti sunt præferendi in renouationem emphyteusis . decisio. 60. numer. 5. Vbaldo .

Agnatis proximioribus, quando sit facienda renouatio emphyteusis, etiam si non sint hæredes . dec. 60. num. 7. Vbaldo .

Agnatis proximioribus, quod sit facienda renouatio emphyteusis, consuetudo plurimum operatur . dec. 60. num. 6. Vbaldo.

Agnatorum respectu, si statutum excludat fœminas, hoc statutum non procedit, quoad extraneos . dec. 233. num. 15. Ghislerio .

Agnati, quando non succedunt, tunc cessat statutum excludens fœminas propter masculos . dec. 223. num. 14. Ghislerio .

Agnato agenti ex statuto fœminarum exclusio, obstat semper exceptio implementi conditionis dotandi fœminas exclusas . decis. 391. numer. 1. Pirouano .

Et ideo dotes sunt detrahendæ, & interim inmissio ad hunc effectum retardatur . ibidem num. 2.

Agnatus, quando succedat in feudo hæreditario, si non sit hæres defuncti . dec. 93. num. 95. Coccino.

## A G N A T I O .

Agnationis conseruandæ ratio, ex quibus elicitur . dec. 135. num. 10. Durano .

Agnationis paternæ finis est fœmina, & caput alterius agnationis sui viri . decis. 405. num. 50. Verospio .

Agnationis conseruandæ causa, si esset, nepotes ex filio, excludunt substitutum . decis. 317. num. 7. Ghislerio .

Agnationis, & sanguinis iura Religiosi retinent . dec. 267. num. 20. Ghislerio.

Agnationis fauore, si statuta excludant fœminas ab hæreditate patris, censetur etiam excludere vniuersam eius progeniem à d. hæreditate . dec. 405. num. 7. Verospio .

Agnationem nepotes ex fœminis conseruare non possunt, cum nec ex eadem agnatione sint . decis. 405. num. 38. Verospio .

Agnationem fœminæ non conseruant, cum transeant in alienam familiam . decis. 317. num. 3. Ghislerio .

Agnationis qualitas non consideratur in statutis exclusiuis fœminarum propter masculos, ab hæreditate matris, vel auia, sed qualitas masculinitatis . dec. 405. num. 34. Verospio.

Agnationem præsumitur testator voluisse conseruare si fecerit plures gradus substitutionum, & semper vocauit masculos . dec. 135. num. 8. Durano.

in Agnatione præsumitur testator velle conseruare bona, si fœminis exclusis dotem relinquat . decis. 135. num. 11. Durano .

Agnationis conseruandæ ratio excluditur quando fœminæ descendentes sunt positæ in conditione . dec. 221. num. 13. Virili .

de Agnatione mariti secundum communem usum loquendi sunt fœminæ . dec. 151. n. 30. Dunogetto.

Agnationis iura retinet religio, quoad successionem ex persona Monachi . dec. 223. n. 13. Ghislerio.

Agnationis conseruandæ ratio considerata in descendencia hæredis, non trahitur ad descendentiâ substituti . dec. 195. num. 12. Dunogetto.

Agnationis consideratio maioris affectionis non militat in descendentes ex diuersa familia, quam ex propria . dec. 317. num. 6. Ghislerio.

Agnationis conseruatio censetur habita ex geminata expressione masculinitatis . decis. 237. num. 10. Virili .

Agnatio, vbi non est contemplata appellatione masculorum, veniunt masculi ex fœminis . decis. 84. num. 21. Dunogetto .

Agnatio respectu matris considerari non potest . decis. 405. num. 21. Verospio.

Agnatio in statuto exclusiuo fœminarum propter masculos ab hæreditate materna, non consideratur respectu ipsius fœminæ, de cuius successu



- successione tractatur, sed respectu masculorum agnatorum quibus d. hæreditas deferretur. decif. 405. num. 42. Verospio.
- Agnatio est vnica, & sola ratio in statutis, quæ excludunt fœminas ab hæreditate paterna. dec. 405. num. 30. Verospio.
- Alearum ludus, vide infr. in verb. Ludus alearum.
- ALIENATIO RERVM ECCLESIASTICARVM.**
- in Alienationibus rerum Ecclesiæ temporaliter factis, capituli consensus, sufficit, vel tacitus, vel expressus, vel ex postfacto. decisione 318. numero. 25. Queipo.
- Alienatio decimarum ob non seruata formam rescripti Apostolici nulla est. decif. 295. numer. 4. Durano.
- in Alienationibus perpetuis rerum Ecclesiæ Capituli rati habitio non habet locum. dec. 318. num. 24. Queipo.
- in Alienationibus rerum Ecclesiæ capituli tractatus est necessarius pro forma, & solemnitate. decif. 318. num. 26. Queipo.
- Alienatio rerum Ecclesiæ sine consensu Capituli conualescit ex consensu postea superuenienti. decif. 318. num. 32. Queipo.
- Et d. alienatio valet ex nunc, non verò ex tunc. ibidem num. 28.
- Quod procedit in ratificatione cuiuslibet actus ab initio nulliter celebrati nisi contrarium sit in iure expressum. ibidem num. 33.
- Alienatio rerum Ecclesiæ non est interdicta fauore Capituli, vel Clericorum, sed fauore, & intuitu Ecclesiæ. decif. 318. num. 19. Queipo.
- Alienatione rerum Ecclesiæ nulla ex defectu solemnitatum, Ecclesiæ tantum, & non altera pars, potest illam impugnare. decisione 318. numer. 39. Queipo.
- Alienatio rerum Ecclesiæ nulla, ob non seruata debitam formam, vt per consensum Archipresbyteri renouetur, quæ requirantur. dec. 350. num. 2. Durano.
- Alienationes rerum ecclesiæ factæ sine debita forma interim dum non approbantur, sunt nullæ. decif. 350. num. 25. Durano.
- Alienatio rerum ecclesiæ eo ipso, quod præsumitur solemnitas, præsumitur etiam utilis. decisio. 277. num. 6. Dunozetto.
- in Alienationibus perpetuis rerum ecclesiæ consensus Capituli, & auctoritas exigitur. decif. 318. num. 22. Queipo.
- in Alienationibus rerum stabilium ecclesiæ certa forma desideratur, necnon beneplacitum apostolicum. decif. 350. num. 24. Durano.
- in Alienatione rerum ecclesiasticarum requiritur solemnitas, & causa. decif. 179. num. 4. Verospio.
- Alienatio rerum ecclesiæ sine consensu Capituli potest à quolibet, cuius interest impugnari. decif. 318. num. 31. Queipo.
- in Alienatione totali rei ecclesiæ de iure communi Pontificia auctoritas desideratur. decisio. 318. num. 2. Queipo.
- Alienatio decimarum est nulla ob non seruata formam rescripti apostolici, si in euidentem. decif. 350. num. Durano.
- Et ista forma nedum per aquipollens adimpleri potest. ibidem num. 2.
- Alienationis rerum ecclesiæ nullitate data ob non seruata debitam formam, fructus ab ecclesiâ percepti non sunt restituendi nisi emptores probent fuisse conuersos in vtilitatem, & commodum ecclesiæ, & ista versio sufficit probari per verisimilem præsumptionem. decif. 375. num. 6. Durano.
- in Alienatione iurispatronatus ecclesiastici requiritur beneplacitum apostolicum. decif. 191. num. 8. Dunozetto.
- inter Alienationem species, reputatur vnio. decif. 318. num. 18. Queipo.
- in Alienationibus ecclesiasticarum ad fauorem Laicorum est cautius agendum quam in alijs alienationibus. decif. 318. num. 9. Queipo.
- in Alienatione rerum Ecclesiæ consensus Capituli non requiritur, vti personæ interesse habentis, sed solum tanquam solemnitas. decif. 318. num. 29. Queipo.
- Alienatio decimarum non est facienda, si ecclesiæ conditio fiat deterior. decif. 295. numer. 8. Durano.
- Alienatio rerum ecclesiæ, an sit valida spectat cognoscere ad Papam, decisione 41. numer. 14. Pirouano.
- ALIENATIO IN PROPHANIS.**
- Alienatio bonorum minoris, quando fit, incipit dum est à minus damnosis. decif. 36. numer. 77. Coccino.
- Alienationi alicuius rei, in qua quis habet hypothecam, si consentiat, d. hypothecam videtur remittere decif. 343. num. 1. Motmanno.
- Alienationem necessariam, quæ fit ex iuris dispositione, prohibitio legalis, non comprehendit. dec. 328. num. 5. Queipo.
- in Alienationibus bonorum minorum non est seruanda forma statutorum, quando alienationes fiunt ex causa necessaria. dec. 25. n. 13. Coccino.
- Alienationis prohibitio debet intelligi iuxta terminos fideicommissi, & illud non ampliatur. dec. 368. num. 7. Dunozetto.
- Alienatio rerum dotallium est permessa consentiente vxore. decif. 318. num. 10. Queipo.
- Alienatio ex iuris dispositione necessaria est pro dotis restitutione. decif. 323. num. 6. Queipo.
- Alienationi rei sibi hypothecata, si creditor consentiat, cum reservatione iurium sibi competentium, ista reservatio, quid operetur. decif. 343. num. 3. Motmanno.
- Alienationis emphyteusis prohibitio, quando fuit appposita in prima inuestitura, censetur etiam repetita in renouatione. decif. 176. n. 10. Coccino.
- Alienari non potest castrum hæreditarium mixtum, nisi inter illos de familia. dec. 93. n. 89. Coccino.
- Alienationis prohibitio facta post omnes substitutiones non autem post primam, censetur prohibitio principalis, & non accessoria. dec. 180. num. 13. Verospio.
- ex Alienationis prohibitionem probatur Castrum esse hæreditarium simpliciter. dec. 93. n. 62. Coccino.
- in Alienatione rerum minoris licentia debet interponi per viam decreti. decif. 73. nu. 8. Durano.
- Alienationis prohibitio in fine dispositionis posita, quando non referatur ad omnia præcedentia. dec. 17. num. 42. Durano.
- Alienandi facultas si detur hæredi grauato pro suis necessitatibus, & suo arbitrio, ista verba quid operentur.



- operentur, decif. 167. num. 35. & 36. Coccino.
- In Alienatione rerum minoris decretum Iudicis præcedere, vel in ipso actu interuenire debet, & postea nihil operatur, dec. 73. num. Durano.
- Alienari non potest in extraneos feudum ex pacto, & prouidentia, vel mixtum, decif. 93. num. 63. Coccino.
- Alienare certum est, quod non potest bona emphyteutica, quæ post finitam locationem, iam sunt deuoluta ad Dominum, decif. 86. nu. 15. Coccino.
- Alienare non potest aliquid procurator sine mandato Domini, dec. 103. num. 10. Coccino.
- Alienari potest castrum simpliciter hæreditarium, decif. 93. num. 9. Coccino.
- Alienatio non permittitur, nisi pro quantitate permiffa, dec. 408. num. 19. Ghislerio.
- Alienatio rerum mulieris facta sine debitis solemnitatibus tenet, si in eius ratificatione illæ solemnitates fuerint adhibitæ, dec. 361. n. 4. Motmanno.
- Alienatio rerum mulieris facta ab eius procuratore absque debitis solemnitatibus tenet, dec. 361. n. 3. Motmanno.
- Si quando constitutus fuerit dictus procurator, fuerunt adhibitæ solemnitates, cum expressa facultate alienandi, ibidem num. 3.
- Alienatio facta in extraneos ab hæredibus grauatis, substatutur eis uiuentibus, cum in hoc tempore non possit considerari aliquod præiudicium vocatorum, dec. 384. num. 8. Verospio.
- Cum, & procedere possit, vel quandocumque consentire, ibidem num. 8.
- Alienationis strictissima prohibitionem facta à testatore, desumitur efficacissima coniectura perpetui fideicommissi, dec. 40. num. 5. Dunezetto.
- Alienatio in præiudicium agnatorum ad successionem vocatorum, in feudis est prohibita, decif. 93. num. 65. Coccino.
- Alienatio ex causa diuisionis permiffa est inter co-hæredes per fideicommissum grauatos, decif. 384. num. 7. Verospio.
- Alienationi feudi per quemcumque vassallum in feudum successorem, quando Princeps videatur consensum præstitisse, dec. 167. n. 45. Durano.
- In Alienatione rerum mobilium minorum, si sint diæ res pretiosæ, requiruntur eadem solemnitates, quæ adhibentur in alienatione immobilium, decif. 318. num. 27. Queipo.
- Alienatio licet prohibeatur, non tamen censetur prohibita diuifio, dec. 241. num. 28. Coccino.
- Alienatio rerum pupilli, quando in tutorem fit, ipse tutor non potest authorare ad sui commodum, decif. 25. num. 3. Coccino.
- Alienatio bonorum minoris pro dote restituenda, vel constituenda quando fit, in d. alienatione forma statutorum est seruanda, dec. 25. n. 14. Coccino.
- Alienare, qui potest inuitis aliquibus, multo post hoc facere eis ignorantibus, dec. 371. n. 6. Durano.
- Alienans rem aliquam sine mandato Domini tenetur ad interesse ei, ad rationem fructuum, qui percepti fuissent, si non esset alienata, dec. 80. num. 1. Coccino.
- Alienatio facta à muliere absque solemnitatibus requisitis est nulla, dec. 361. n. 2. Motmanno.
- Alienationi rei suæ factæ ab alio, quando quis dicitur consensisse, dec. 140. n. 12. Pirouano.
- in Alienatione rerum minoris, requiritur causa, & multæ aliæ solemnitates, dec. 36. n. 65. Coccino.
- Alienatio, quando est prohibita, tunc quis multo magis potest venire contra transactionem, decif. 147. num. 4. Coccino.
- Alienationis nomine venit etiam transactio, dec. 147. num. 3. Coccino.
- Alienandi necessitas non dicitur adesse, quando adhuc debitum contractum non est, dec. 408. nu. 20. Ghislerio.
- Alienationi prohibitio, si sit latior ipsa vocatione, & facta post omnes substitutiones, non potest villo modo referri tantum ad primam dispositionem, decif. 180. num. 14. Verospio.
- Alienare potest omnia bona grauatus restituere, si ei sit data facultas alienandi, dec. 167. n. 38. Durano.
- Alienare, qui non potest, nec minus potest transigere, decif. 306. num. 8. Ghislerio.
- ALIENVM occupare videtur, qui titulum non habet decif. 17. num. 11. Durano.

## A L I M E N T A.

- Alimenta duobus ministris, quando duæ Ecclesiæ non præstiterint, tunc est facienda vnio, dec. 294. num. 3. Queipo.
- Alimenta debet præstare frater diues fratri pauperi etiam si bona non proueniant ex communi patre, decif. 92. num. 11. Durano.
- in Alimentis, in dote, & legitima Auth. res quæ, C. commun. de legat. æqualiter procedere debet, dec. 128. num. 10. Virili.
- Alimenta non potest dici, quod sint relicta vxori, si hæres fuerit instituta cum onere habitandi, & viuendi cum filiis, dec. 241. num. 11. Coccino.
- pro Alimentis, si sumatur legitima, fortiori vinculo debetur parentibus, quam liberis, dec. 62. n. 35. Durano.
- pro Alimentis necessarijs in iure regulariter accipitur legitima, dec. 62. num. 23. Durano.
- Alimenta necessaria subministrare parentibus, hoc etiam comprehendit quartum præceptum Decalogi, decif. 62. num. 25. Durano.
- Alimenta sunt præstanda à parentibus filiis spurij de benignitate canonica, dec. 92. n. 8. Durano.
- in Alimentis potest resolui vxoris institutio, si sit incompatibilis cum separata institutione filiorum, 241. num. 9. Coccino.
- cum Alimentis institutio nihil commune habet, dec. 241. num. 12. Coccino.
- Alimenta debentur fratri pauperi à fratre diuite, decif. 92. num. 2. Durano.
- Alimenta sunt præstanda in Vrbe, in qua quis natus est, & degit, si ratio ita postulet, dec. 92. num. 17. Durano.
- Alimenta domi relicta, Iudex potest cogi ad ea præstanda etiam extra domum, dec. 157. n. 18. Vbaldo.
- Alimenta, si alicui debeantur iure sanguinis, ei non præiudicat, si super illis sit facta transactio inter alios, dec. 92. num. 14. Durano.
- Alimenta sunt præstanda etiam filiis spurij secundum qualitatem, & dignitatem personarum, & patrimonij, dec. 92. num. 15. Durano.
- Alimenta ubi sunt præstanda, residet in arbitrio Iudicis, dec. 92. num. 16. Durano.
- Alimenta, quando sunt præstanda, attenditur solum, an ille, cui debentur, tot habeat redditus, ex quibus viuere possit, dec. 92. num. 13. Durano.



**ALLODIALITATIS** qualitas in emphyteusi intelligitur tantum durante locatione, dec. 86. num. 26. Coccino.

**Allodialia omnia** praesumuntur, nisi probentur feudalia, dec. 93. num. 30. Coccino.

**Allodiale** in dubio praesumendum est, quod sit aliquod castrum, & non feudale, dec. 93. n. 29. Cocc.

**Allodialitas** multo magis praesumitur, quando pro ea concurrunt coniecturae, & praesumptiones, & dec. 93. num. 35. Coccino.

**Allodialitas** praesumitur in feudo, quando nullum, umquam fuit praestitum iuramentum fidelitatis, dec. 93. num. 39. Coccino.

**ALTARI**, qui seruit, de altari viuere debet, dec. 287 num. 13. Queipo.

#### A L T E R N A T I V A.

in Alternatiuis electio est debitoris, dec. 207. num. 5. Verospio.

**Alternatiua** sufficit, ut verificetur in altera parte, dec. 229. num. 8. Verospio.

in Alternatiuis sufficit vnam partem esse veram, dec. 198. num. 4. Virili.

**Alternatiuis** sufficit alterum verificari, decif. 387. num. 22. Durano.

**ANIMARVM** saecularium cura, penes Monachas residere potest, per alium tamen exercenda, decif. 53. num. 3. Durano.

#### A N I M V S.

**Animus** requiritur, ut possessio acquiratur, vel retineatur, dec. 35. num. 2. Durano.

**Animus** solus non sufficit ad acquirendam quasi possessionem in incorporalibus, sed requiritur scientia, & patientia eius, coram quam praescribitur, dec. 413. num. 14. Coccino.

**Animo** solo possessio retinetur, dec. 53. n. 47. Durano.

**Animus** absque alio facto, sufficit, quando dimittitur possessio, decif. 9. num. 9. Pirouano.

**Animus**, & factum requiritur, ut possessio acquiratur, decif. 9. num. 8. Pirouano.

**Animus defuncti** ad successorem non transit, dec. 35. num. 3. Durano.

ad **ANNVM** 14. ille, qui nondum peruenit dicitur puer, decif. 67. num. 7. Vbaldo.

#### A N T E C E S S O R.

**Antecessorum** nomen est generale, & ideo est aptum comprehendere, nedum antecessores per lineam rectam, sed etiam transuersales, dec. 36. num. 27. Coccino.

ad **Antecessores** correlatiua sunt successores, dec. 36. num. 26. Coccino.

ex **Antecessorum** possessione cadit affectio in re, decif. 272. num. 26. Dunozetto.

ad **ANTIDORA** tantum quis tenetur ex beneficio recepto, non autem obligatur ex necessitate, dec. 138. num. 26. Durano.

ad **Antidora** tenetur obligatus naturaliter, decif. 1. num. 21. Durano.

**Antidoralis** obligatio non obligat conscientiam ad peccatum, dec. 1. num. 22. Durano.

**Antidoralis** obligatio non potest considerari erga eum, qui aliquem fraudare, aut decipere nitebatur, decif. 1. num. 24. Durano.

#### A N T I Q V I T A S.

**Antiquitas** scripturae, ut recognoscatur Rota contentatur oculari inspectione, dec. 34. n. 4. Pirouano.

in **Antiquis** testes ad probationem dominij, non pa-

rum conferunt, dec. 81. num. 14. Coccino.  
in **Antiquis** mandatum praesumitur adfuisse, dec. 70. num. 7. Vbaldo.

in **Antiquis** probatur dominium per indicia, & coniecturas, dec. 81. num. 13. Coccino.

in **Antiquis** testes de fama probant, dec. 79. num. 5. Virili.

in **Antiquis** historiae cum fama probant, decif. 93. num. 16. Coccino.

**Antiquitas** non supplet vitia visibilia, nec defendit scripturam a defectibus substantialibus, dec. 187. num. 13. Vbaldo.

**Antiquitas** non potest tollere, quin scriptura, quae ex sui natura apparet copia copiae, quod non sit talis, dec. 187. num. 12. Vbaldo.

**Antiquitas** ex facie scripturae, debet perneceesse probari, dec. 187. num. 11. Vbaldo.

**Antiquitas** non probatur per datam, dec. 187. num. 10. Vbaldo.

**APERITIO ORIS**, quid importet, decif. 330. num. 8. Coccino.

#### A P O C H A.

**Apocha** fideiussoriae depositum non suffragatur, ubi pecuniae in contanti requiruntur, dec. 149. num. 9. Virili.

**Apocha** priuata trino teste, munita etiam in concursu publici instrumenti, probat anterioritatem crediti, de tempore eius datae, dec. 382. num. 2. Durano.

in **Apocha** priuata si non sit expressa causa, sufficit aliunde probari eam praecessisse etiam coniecturaliter.

**Apocha** priuata cesset emanata ex causa, quae praecessit, dec. 382. num. 7. Durano.

**Apocha** priuata non probat, dum in ea causa non exprimitur, dec. 382. num. 5. Durano.

**Apocha**, si sit simulata, sufficit ad retardandam executionem obligationis cameralis, dec. 61. num. 9. Dunozetto.

in **Apocha** priuata verba illa, per ogni resto, e saldo de conti, an habeatur pro causa, decif. 382. num. 5. & 9. Durano.

propter **APOPLEXIAE** morbum, quis ad sacros Ordines promoueri non potest, dec. 384. num. 9. Verospio.

**APOSTOLORVM** nullus, praeter Beatum Petrum, vel eos quos successores constituerunt Sacerdotes, Ecclesias Cathedrales, in Italia, Hispania, Gallia &c. fundarunt, dec. 35. num. 31. Coccino.

**Apostolus** nullus fundauit Ecclesias, nisi mandato, iussu, permissione, ac auctoritate Beati Petri, & num. 40. dec. 353. num. 34. Coccino.

**Apostolorum** consuetudo erat praeficiendi Episcopum unicuique Ciuitati, in quo verbum Dei praedicauerunt, dec. 353. num. 29. Coccino.

#### A P P E L L A T I O.

**Appellatio** an detur ab institutione, decif. 197. num. 3. Coccino.

**Appellatio** a sententia interlocutoria, quae secum trahit executionem, si lex disponderet ne detur ab illa appellatio, esset iniqua, dec. 197. num. 4. & 5. Coccino.

post **Appellationem** gesta omnia sunt attentata, dec. 102. num. 5. Durano.

**Appellatio**, quando nunquam fuit interposita, dicitur constare de re iudicata, dec. 5. n. 10. Durano.

**Appellans**, vel appellatus ad vltiora procedere volens, liberatur ab obligatione transportandi acta, si pra-



si præstitum fuerit impedimentum, ne ea transportentur, dec. 18. num. 3. Pirouano.

Appellatio suspendens non admittitur, quando agitur remedio, *l. fin. C. de edict. Diu. Adr.* decif. 51. num. 3. Coccino.

Appellatio suspensua non datur à decreto de exequendo instrumento guarentigio, dec. 30. num. 8. Durano.

Appellatio datur à mandato de manutenendo dato per cedula, dec. 117. num. 17. Virili.

Appellari non est opus à simplici interlocutione, sine citatione, & causæ cognitione, cum non transeat in rem iudicatam, dec. 53. num. 58. Durano.

Appellatio ad effectum suspensuum, quando agitur de institutione in Ecclesia parochiali, non datur, sed ad effectum denoluitium tantum, decif. 197. num. 9. Coccino.

Appellatio de iure ciuili in iudicio possessorio non suspendit executionem, dec. 300. n. 1. Durano.

Appellatio interposita post decem dies non suffragatur, dec. 173. num. 1. Coccino.

Appellatio suspensua datur à laudo, dec. 300. nu. 3. Durano.

Appellatione (Capellæ maioris alicuius Ecclesiæ) venire potest ipsa Ecclesia, cum sit caput principale illius, dec. 189. num. 6. Virili.

Appellatione (hæredum, & successorum in stirpem) post factam mentionem filiorum, veniunt descendentes, & successores sanguinis, decif. 269. num. 5. Vbaldo.

Appellatione (hæredum) post mentionem factam filiorum, veniunt nepotes, & descendentes sanguinis, dec. 216. num. 1. Vbaldo.

Appellatione (Collectorum prouentuum Cameræ Apostolicæ) veniunt etiam hi, qui exigunt subsidium impositum à Papa pro subuentione Imperatoris, dec. 335. num. 23. Durano.

Appellatione (filiorum, & descendentium) veniunt etiam nepotes ex filia, dec. 371. num. 3. Durano.

Appellatione (hæredum) veniunt non tantum filij, & descendentes, sed quicumque hæredes, decif. 360. num. 12. Coccino.

Appellatione (Iurium) venit etiam facultas aliquid faciendi, vel disponendi, dec. 17. n. 37. Durano.

Appellatione (Monasterij) etiam Ecclesia comprehenditur, dec. 53. num. 5. Durano.

Appellatione (proximiorum) in successione veniunt etiam femina, dec. 326. num. 1. Duno zetto.

Appellatione (iurium, mobilium, & actionum) non veniunt stabilia, cum constituent terriam speciem distinctam ab illis, dec. 309. num. 13. Durano.

**A P P R O B A T I O.**

Approbatio Episcopi in concessione Ecclesiæ, est de iure necessaria, dec. 380. num. 20. Coccino.

Approbatum, quod est, impugnari non potest, decif. 306. num. 1. Ghislerio.

Approbare censetur principalis iura producta per suum procuratorem, si illis vtatur, dec. 360. nu. 6. Coccino.

Approbare aliquam scripturam quis dicitur, si illam subscribat, dec. 186. num. 1. & 2. Verospio.

Approbatio, & scientia alicuius rei probari potest ex literis, dec. 227. num. 1. Ghislerio.

Approbatio, & reuissio præsupponit substantiam alicuius rei, quæ approbatur, vel reuideretur, dec. 302. num. 1. Duno zetto.

Approbatio alicuius generica ad curam animarum, non infert ad institutionem illius Ecclesiæ sub illa met die, dec. 53. num. 37. Durano.

Approbatio inducitur per taciturnitatem, decif. 103. num. 22. Coccino.

## A R B I T E R.

Arbitri possunt se extraiudicialiter informare, si compromissum sit factum cum facultate procedendi, & cognoscendi de facto, dec. 38. num. 3. Virili.

per Arbitros fuisse commissos errores, probatur ex eo, quod constat rem aliter se habere, quam illi laudarunt, dec. 282. num. 22. Durano.

Arbitri, quando excedunt, aut extendunt compromissi formam, laudum est nullum, dec. 282. num. 7. Durano.

Arbitri sine partium consensu de iure non possunt facere reservationes, sed tenentur omnia vnico actu expedire, dec. 282. num. 6. Durano.

Arbitri non possunt aliud facere, quam quod est expressum, alias laudum erit nullum, dec. 282. nu. 9. Durano.

Arbitro asserenti de rebus extraiudicialibus creditur si facultatem habet informandi se extraiudicialiter, dec. 38. num. 6. Virili.

## A R B I T R I V M.

Arbitrium non dat facultatem lædendi ius partis, dec. 65. num. 4. Durano.

Arbitrio Iudicis lex multum defert in materia diuisionum, dec. 207. num. 18. Verospio.

Arbitrium verum, & absolutum importat verbum, liberè, dec. 167. num. 27. Durano.

Arbitrium licet tribuat facultatem examinandi validitatem pensionis, tamen non retardat eius solutionem, quoties literæ translationis sunt iustificate aut non egent iustificatione, dec. 30. n. 5. Durano.

Arbitrium, quando datur ei, qui illud habet tale, arbitrium, ne sit superfluum, operatur liberam, & absolutam voluntatem, dec. 167. nu. 34. Durano.

Arbitrium moderatur iuris rigorem, & operatur, vt iudicetur secundum iuris æquitatem, decif. 392. num. 4. Durano.

Arbitrium regulatur à iure, dec. 348. n. 2. Motmann.

Arbitrium regulatur à iure, & solum operatur, vt eius rigor moderetur, suadente æquitate, dec. 65. num. 3. Durano.

Arbitrium in dubijs, non in claris intrat, decif. 65. num. 19. Durano.

## A R C H I P R E S B Y T E R.

per Archipresbyterum actus gesti non possunt tollere ius Capituli tamquam facti à capite, per quod aliorum, & totius Capituli iura conseruantur, dec. 252. num. 9. & 10. Verospio.

ad Archipresbyterum, & Capitulum spectat administratio bonorum Ecclesiæ secularis, decif. 252. num. 3. Verospio.

Archipresbyter contrahendo nomine dignitatis, tamquam caput Capituli, & nomine Ecclesiæ censetur contrahere, dec. 252. num. 7. Verospio.

## A R C H I V I V M.

ex Archiuio scriptura deprompta non recipit robur ab illo, inter non subditos, dec. 93. n. 2. Coccino.

Archiuium illorum, de quibus interesse agitur, est inspectum, dec. 353. num. 92. Coccino.

Archiuium, vt faciat fidem, de scripturis in eo reperiis, requiritur subscriptio Notarij, decif. 93. num. 3. Coccino.



**Archium**, ad hoc vt dicatur legitimum, quæ requirantur, dec. 353. num. 91. Coccino.

**Archij auctoritas** non dat robur scripturæ informi dec. 353. num. 94. Coccino.

#### A R G V M E N T V M.

**Argumentum deductum ex eo**, quod apud historicos nulla habetur mentio est leuissimum, dec. 353. num. 105. 106. & 107. Coccino.

**Argumentum à discretio modo loquendi**, non procedit in diuersis scripturis, decif. 194. nu. 101. Coccino.

**Argumentum aliquando valet à limitibus iurisdictionalibus Ecclesiæ**, ad decimatorios, quod tamen procedit in dubio, dec. 380. n. 6. Coccino.

**Argumentum non bene valet à limitibus iurisdictionalibus Ecclesiæ**, ad decimatorios, hoc est spirituales, dec. 380. num. 4. Coccino.

**Argumentum à discretio modo loquendi non habet locum in diuersa parte dispositionis**, dec. 194. num. 101. Coccino.

**Argumentum valet à solitis**, dec. 93. n. 81. Coccino.

**Argumentum de contractu ad vltimas voluntates valet**, dec. 143. num. 6. Pirouano.

**Argumentum Brocardicum potest retorqueri à solito**. dec. 194. num. 99. Coccino.

**Argumentum à potestate non valet in casu legitimæ**, ex quo à lege defertur, dec. 181. n. 7. Pirouano.

**Argumentum à contrario sensu**, etiam ad correctionem iuris, in statutis, quando admittatur, decif. 405. num. 16. & 17. Verospio.

**Argumentum personalis residentie resultat ex denominatione alicuius loci**, dec. 353. numer. 51. Coccino.

**ARGVERE non licet à ratione conseruandæ familiæ restricta in vno casu ad alterum**, in quo non fuit considerata, dec. 195. num. 11. Dunozerro.

**Arguere non licet de vno casu ad alium**, decif. 316. num. 45. Coccino.

#### A R T I A V L V S.

**Articuli**, quando sunt releuantes de stylo semper admittuntur in curia, siue causa sit ordinaria, seu summaria, dec. 416. num. 7. Queipo.

**Articulorum admissio**, in curia nunquam solet denegari, dec. 416. num. 5. Queipo.

**Articuli in omnibus iudicijs secundum stylum admitti debent**, data eorum releuantia, sed data irreleuantia, neque de iure, neque de stylo cautum est pro eorum admissione, dec. 416. num. 10. Queipo.

**Articuli quando sunt releuantes**, tunc ob præsumptam calumniam non denegatur remissoria, decif. 235. num. 5. Coccino.

**Articuli non sunt admittendi**, quando non releuant ad probationem, dec. 416. num. 5. Queipo.

**Articuli**, qui melius specificant materias, quam primi dati, sunt admittendi, decif. 315. numer. 14. Motmanno.

**Articuli ad effectum retardationis sententiæ**, non debent admitti, dec. 416. nu. 4. Queipo.

**Articuli dicuntur incontinenti probari**, quando intra terminum à iure assignatum instantiæ, & processui probantur, dec. 416. n. 9. Queipo.

**Articuli**, quando sunt inuerisimiles, remissoria non conceditur, dec. 325. num. 23. Ghislerio.

**Articuli**, quando sunt concepti ad effectum euitandi decisiones in causa factas, remissoria denegatur, decif. 325. numer. 22. Ghislerio.

**Articulorum releuantia**, stante remissoria, non denegatur, dec. 315. num. 6. Motmanno.

**in Articulis confessio facta**, quando possit reuocari etiam non docto de errore, dec. 201. n. 20. Coccino.

**Articulus vnus**, si sit releuans, remissoria conceditur. dec. 43. num. 1. Virili.

**Articulans non fatetur**, dec. 201. n. 21. Coccino.

#### A S C E N D E N S.

**Ascendentes non tenentur fructus imputare in legitimam**, sicuti nec imputant filij, dec. 62. num. 54. Durano.

**Ascendentes debent imputare fructus perceptos ex hereditate filiorum in legitimam**, dec. 62. num. 1. Durano.

**Ascendentibus debetur legitima tantum**, de iure civili, descendantibus verò etiam de iure naturali, dec. 62. num. 15. Durano.

**Ascendentes respectu legitimæ**, sunt pares cum descendantibus, dec. 62. num. 12. Durano.

**in Ascendentium hereditate**, si statutum gabellam imponat, tanquam odiosum, est strictè interpretandum, dec. 52. num. 1. Virili.

**ex Ascendentium bonis dos detrahenda est**, sicut æs alienum, dec. 128. num. 12. Virili.

**ab Ascendentium successione**, licet foemina excludatur, non tamen excluditur à dote, dec. 128. nu. 8. Virili.

**Ascendentium legitima debet esse de substantia defuncti**, dec. 62. num. 71. & 72. Durano.

**in Ascendentium legitimam imputatur vltimus fructus**, dec. 62. num. 9. Durano.

**Ascendentibus debet relinqui legitima titulo institutionis**, dec. 62. num. 64. Durano.

**Ascendentibus debetur legitima purè**, & ipso iure à die mortis descendantium, dec. 62. n. 73. Durano.

**Ascendentibus debetur legitima cum fructibus legitimæ à die mortis**, sicuti, & filijs, dec. 62. nu. 65. Durano.

**Ascendentes transmittunt ad quoscumque heredes legitimæ supplementum debitum**, dec. 62. num. 63. Durano.

**Ascendentium**, & descendantium legitimæ quoad fructuum imputationem, de iure, ff. erant æquiparata, dec. 62. num. 62. Durano.

**in Ascendentium legitima grauamen apponi non potest**, sed tollitur ipso iure, dec. 62. n. 60. Durano.

#### A S S E R T I O.

**Assertio testatoris circa identitatem bonorum**, non solum probat contra heredem, sed etiam contra habentes causam ab eo, dec. 330. num. 26. Coccino.

**Assertioni legati statuitur**, quando non agitur de reuocando contractu, sed de reuocanda vnione gratuita, dec. 70. num. 5. Vbaldo.

**Assertenti aliquid superesse tenetur probare**, postquam fundamentum est in assertiua, dec. 259. nu. 2. Pirouano.

**Assertioni actum gerentis**, circa interuentum causæ, in actibus sine ea prohibitis, fides non adhibetur, dec. 318. num. 3. Queipo.

**Assertio inter alios acta**, an noceat inter diuersos, dec. 117. num. 2. Virili.

**Assertio ciuilitatis**, & incolatus inter contrahentes probat ciuilitatem, & incolatum. dec. 211. num. 3. Virili.

**Assertioni Cardinalis**, iunctis adminiculis, suffici-

cienter



- cienter creditur, decif. 171. num. 6. Vbaldo.*
- Affertio falſa, ſi dedit cauſam contractui, detecta veritate contractus ipſo iure ſoluitur, decif. 140. num. 2. Pirouano.*
- Affertioni Papæ, quando ſtetur, decif. 197. num. 74. Coccino.*
- Affertioni Epifcopi ſtandum eſt in his, quæ concernunt ſuum officium, dec. 197. n. 66. Coccino.*
- Afferens ſe eſſe talem, tenetur probare, dec. 74. nu. 7. Virili.*
- Afferenti aliquid incumbit onus probandi concludenter, dec. 203. num. 7. Vbaldo.*
- Affertio instrumenti non præiudicat veritati, decif. 307. num. 2. Motmanno.*
- Affertionibus Iudicis non creditur niſi ſint factæ præiua cauſæ cognitione, & de illis appareat in proceſſu cauſæ, dec. 197. n. 52. Coccino.*
- ex Affertione teſtatoris facta in teſtamento colligitur quæ adſint in hæreditate, dec. 67. n. 3. Vbaldo.*
- Affertioni Viſitatoris, quo ad ſtatum Eccleſiæ, multum deferendum eſt, dec. 5. n. 5. Durano.*
- Affertio teſtatoris nocet hæredibus, dec. 163. num. 4. Vbaldo.*
- ex Affertione alicuius facta de ordine Papæ, an probetur dominium, & poſſeſſio, dec. 93. num. 22. Coccino.*
- Affertioni Epifcopi circa ea, quæ vidit in viſitatione, an ſtetur, dec. 318. num. 12. Queipo.*
- Affertio Vicarij non poteſt immutare ſtatum iuriſpatronatus, dec. 289. n. 11. Verospio.*
- Affertioni Epifcopi de præſentatione coram ſe facta creditur, ſed ſecus eſt, attenda diſpoſitione Conc. Trident. dec. 197. num. 64. Coccino.*
- ASSIGNATIO, vel debitum, quando eſt neceſſarium, ſi ceſſet ratio assignationis, vel debitum, ceſſat etiam ipſa assignatio, vel debitum, dec. 150. num. 15. Coccino.*
- Assignare idem eſt, quam tradere, dec. 130. num. 6. Pirouano.*
- ASSISTENTIA, Iuris non ſuffragatur ad effectum manutentionis, quando redditur turbida, dec. 5. num. 21. Durano.*
- pro ASSISTENTIA iuris, ſi teſtes deponant in concurſu magis probant, dec. 41. n. 17. Pirouano.*
- ASSISTENTIA iuris, non ſuffragatur ad effectum manutentionis, quando alius eſt in poſſeſſione temporis conſiderabilis, dec. 5. num. 20. Durano.*
- in ATHENARVM ſola Ciuitate, ſeptem extiterunt gymnafia, dec. 325. num. 7. Ghifilero.*
- A T T E N T A T A.**
- Attentata in inſtitutione iuriſpatronatus, quando euitari non poſſunt, dec. 197. n. 11. Coccino.*
- Attentata ſunt omnia geſta lite pendente, decif. 214. num. 1. Coccino.*
- Attentata ſunt omnia geſta poſt appellationem, dec. 102. num. 5. Durano.*
- Attentata dicitur inſtitutio, ſi fuerit conceſſa intra terminum ad appellandum, decif. 197. numer. 2. Coccino.*
- Attentata eſt executio trium conformium poſt inhibitionem Roralem, dec. 102. n. 8. Durano.]*
- A T T E S T A T I O.**
- Atteſtationi Conſervatorum Vrbis admodum deferendum videtur, dec. 101. n. 9. Virili.*
- Atteſtationes non ſolent facere fidem, dec. 217. n. 25. Pirouano.*
- Atteſtationi Vicarij de ſpectantibus ad eius officium plenè creditur, non minus quàm Epifcopo, dec. 53. num. 11. Durano.*
- Atteſtationi Vicarij de rebus geſtis coram Epifcopo non creditur, dec. 53. n. 13. Durano.*
- Atteſtationes ſimplices, nihil probant, decif. 161. num. 10. Virili.*
- Atteſtationes extraiudiciales, fidem non faciunt, dec. 304. num. 20. Pirouano.*
- AVCTOR, quod non habuit, ſucceſſor non capit, dec. 222. num. 22. Pirouano.*
- Auctoribus hiſtoricis, quando ſunt approbati, eſt credendum, dec. 93. n. 14. Coccino.*
- AVDITOR Cameræ inter Mercatores vigore ſuarum facultatum, poteſt procedere ſummariè, ac ſola facti veritate inſpecta, decif. 120. numer. 1. Dunogetto.*
- AVOCARE cauſas eſt de pertinentibus ad abſolutam poteſtatem, dec. 209. n. 1. Pirouano.*
- ex AVGVMENTO dotis, iuſpatronatus non acquiritur, dec. 210. num. 5. Coccino, & dec. 318. nu. 5. Queipo.*
- pro Augumento penſionis ſoluendo, conuentiones ſuper beneficio eccleſiaſtico, quando ſint nullæ, & inualidæ, abſque beneplacito apoſtolico, decif. 386. num. 1. Pirouano.*
- ad Augumentum penſionis ſoluendum nono penſionario, quis non poteſt ſe obligare ordinaria auctoritate, dec. 336. n. 8. Pirouano.*
- A V C T O R I T A S.**
- Auctoritas tutoris, vel curatoris debet præcedere actum geſtum à pupillo, vel adulto, aut in ipſomet actu interponi, dec. 73. n. 11. Durano.*
- Auctoritatem illam habet Vicelegatus, quam habet legatus, dec. 73. num. 18. Durano.*
- Auctoritas tutoris non ſuffragatur ad integrandam perſonam pupilli ad ſui fauorem, dec. 25. nu. 23. Coccino.*
- Auctoritate propria tunc tutor creditor pupilli poteſt ſibi ſolvere, ſi ſit verus creditor patris pupilli, & quod ſibi ſoluat de pecunia reperta in patrimonio illius, dec. 25. n. 17. Coccino.*
- Auctoritas Rotæ, quantum præponderet nemini latet, decif. 62. n. 12. Durano.*
- Auctoritate propria, quando eſt capta poſſeſſio, tunc eo magis intrat ſpolium, decif. 39. numer. 2. Durano.*
- Auctoritas Iudicis, etiam ſi erretur in iure, vel in facto proprio, cauſat bonam fidem, dec. 39. num. 7. Durano.*
- Auctoritatem eandem habet Iudex delegatus, quam delegans, dec. 199. nu. 1. Coccino.*
- Auctoritate propria, poteſt ſibi ipſi ſolvere tutor, debitor pupilli, dec. 25. n. 16. Coccino.*
- Auctoritas Iudicis ſufficit, vt filius poſſit donare patri ex cauſa mortis, dec. 25. n. 22. Coccino.*
- Auctoritate Iudicis eſt facienda ſubhaſtatio, dec. 411. num. 15. Verospio.*
- ad AVI hæreditatem de iure communi admittuntur filius, ſiue filia cum nepote ex altero filio, dec. 405. num. 2. Verospio.*
- Auiæ maternæ in bonis nepotis legitima nulla debetur de iure communi, decif. 272. n. 13. Dunogetto.*



## BANNITVS.

- B**anniti filio non datur tutor, quia datur ei, qui non est in potestate alterius, dec. 394. n. 4. Ghisil.
- Bannitus, licet sit pater nihilominus agere potest pro filio, dec. 394. num. 9. & 11. Ghisilero.
- Banniti nostri temporis cum publicatione bonorum, & qui impunè possunt offendi, non æquiparantur deportatis, dec. 394. num. 15. Ghisilero.
- Banniti nostri temporis propter crimen læsæ maiestatis diuinæ, vel humanæ, æquiparantur deportatis, dec. 394. num. 17. Ghisilero.
- Bannitorum filij sine dubio sunt capaces fideicommissi, quando sunt vocati dispositivè, decis. 346. num. 7. Dunozetto.
- Bannito licet manere in vniuerso Orbe, excepta terra vnde exulat, dec. 394. n. 6. Ghisilero.
- Bannitus potest contrahere, & alia facere, quæ ceteris hominibus competunt, decis. 394. numer. 10. Ghisilero.
- Banniti pro crimine capitali, licet impunè possint occidi, tamen eorum condemnatio grauat eos solum in ære, & iuribus suis, dec. 394. num. 18. Ghisilero.
- Banniri, vt aliquis possit, si statutum disponat, vt ipse, vel alius compareat, si iude x simpliciter citabit banniendum, nihil valebit tale bandum, decis. 153. num. 12. Coccino.
- Banniti filio, datur curator ad instar eius, cuius pater est apud hostes, dec. 394. n. 5. Ghisilero.
- Banniti filius in pœna capitali, censetur filius noui hominis, & non potest aspirare ad fideicommissum, dec. 394. num. 14. Ghisilero.
- Banniti nostri temporis non æquiparantur deportatis, dec. 346. num. 14. Dunozetto.
- BANNVM** non afficit, nisi in territorio, vbi quis est bannitus, dec. 394. num. 7. Ghisilero.
- Bannum præsumitur latum in contumaciam, ex quo sententia lata est contra absentem, dec. 394. n. 19. Ghisilero.
- BENEFICIATI**, vel Portionarii ne acquirant ius se congregandi Capituli, valdè interest, decis. 370. num. 2. Coccino.
- Beneficiatis ius se congregandi, an possit concedere Episcopus absque interuentu Capituli, dec. 370. n. 3. Coccino.

## BENEFICIVM.

- in Beneficio vacante potest Vicarius deputare Oeconomum, donec de Rectore prouidetur, vel cognoscitur de iure eligentium, decis. 53. num. 50. Durano.
- in Beneficijs pactio simoniaca sola auctoritate Ordinarii purgari non potest, dec. 386. n. 5. Pirouano.
- ad Beneficium curatum clericus non admittitur nisi præuio examine, dec. 380. n. 21. Coccino.
- Beneficij vacatio per obitum dicitur consumpta per prouisionem, cum supplicatione registrata, etiam non apprehensa possessione, decis. 385. numer. 10. Durano.
- Beneficiorum aliquorum reservationem, quæ prouenit ratione mensis, si Papa alicui condonet, hoc non impedit, quin stante reservatione ex alio capite, collatio spectet ad Papam, decis. 385. nu. 7. Durano.
- in Beneficiorum liberorum vnione, consensus Capi-

tuli desideratur pro solemnitate actus, decis. 294. num. 29. Queipo.

Beneficia Collectorum Decimarum, vt dicantur reseruata, quid sufficiat, dec. 335. n. 18. Durano.

Beneficiorum impetrationes sub eadem data obitus non tenet propter Reg. Cancell. de inuerisimil. notit. dec. 344. num. 7. Verospio.

Beneficij collatio, quando est actus iustitiæ, tunc Papa facilius prouidet alicui, decis. 387. num. 5. Durano.

de Beneficijs, si Papa dicat in Indulto, quod solus Episcopus possit prouidere, ad quæ beneficia prouisus solet per electionem assumi, non propterea excludit Capitulum, ad quod spectet electio, dec. 414. num. 10. Coccino.

de Beneficio prouisus ab Ordinario si possideat, est legitimus contradictor ad impediendam immisionem, dec. 66. num. 7. Vbaldo.

in Beneficijs affectio Papæ nunquam censetur indulta ex defectu voluntatis, dec. 344. n. 11. Verospio.

Beneficium Ecclesiasticum non potest dici, legatum factum cum onere celebrandi Missas, dec. 238. n. 1. Dunozetto.

Beneficiorum fructus lucentur in absentia cubicularij Papæ, licet recipiant salarium, dec. 22. nu. 9. Durano.

in Beneficio parochiali electio de idoneo relicto magis idoneo, an ipso iure annulletur per Conc. Trid. & constit. Pij V. dec. 154. num. 14. Durano.

Beneficij fructuum valor per non excessum, qualiter probetur, dec. 161. num. 3. Virili.

de Beneficij essentia est de iure perpetuitas, dec. 379. num. 3. Verospio.

Beneficiorum vnio, nisi ob euidentem necessitatem, vel vilitatem est permissa, dec. 318. n. 2. Queipo.

Beneficiorum collationes habentes Cardinales Episcopi soli, & per se ipsos, ea conferunt, aut alijs cum ipsis Cardinalibus collationem habentibus, dec. 335. num. 52. Durano.

Beneficium Papa non præsumitur velle alteri conferre, in præiudicium etiam coloratè possidentis, dec. 297. num. 10. Durano.

ad Beneficium regressus, vel reintegratio alicui non competit, si nunquam ab illo fuit obtentum, vel amissum, dec. 287. num. 18. Queipo.

Beneficij valor, secundum regulas Cancellariæ antiquas, non erat exprimendus in gratijs, motu proprio factis, dec. 212. num. 4. Durano.

Beneficij reservatio, ex quibus reddatur clara, dec. 126. num. 10. Virili.

Beneficij valorem, vt testes probent, debent depondere per non excessum, non autem per ascensum, dec. 294. num. 8. Queipo.

Beneficij collatio, & mors, si eadem die interuenerit, præsumitur, quod mors præcesserit collationem, dec. 34. num. 4. Verospio.

Beneficiorum permutationes, quando sunt nullæ, qualiter succurratur, & quid si sint factæ inuitis patronis, dec. 152. num. 20. Pirouano.

Beneficij possessio capta vigore monitorij habentis clausulam, si quis, non adsit legitimus contradictor, non causat attentata, dec. 182. n. 4. Virili.

ad Beneficij immisionem impediendam, quis admittatur, dec. 34. num. 10. Vbaldo.

Beneficijs, quando Papa decimas imponit, & vult quod etiam pensionarij teneantur contribuere, non



- non obstantibus quibuscumque pactis inter ipsos, & Titulares, qualiter hoc intelligatur, dec. 23. n. 23. Durano.
- Beneficij resignatio admissa per Ordinarium censetur ex causa iusta, & rationabili admissa, dec. 152. num. 12. Pirouano.
- Beneficium in Ecclesia aliud habere est, & aliud habere Ecclesiam, dec. 189. num. 1. Virili.
- Beneficia de Iure patronatus laicorum, Ordinarij non habent potestatem conferendi, dec. 190. nu. 1. Pirouano.
- Beneficiorum renunciationes conditionales ad fauorem certæ persone coram Ordinario non admittuntur, dec. 190. num. 4. Pirouano.
- Beneficij Iurispatronatus permutatio potest fieri etiam contradicente patrono absque iusta causa, dec. 190. num. 7. Pirouano.
- Beneficij possessio, quando dicatur tradita capitulariter, licet omnes de Capitulo non interuenerint, dec. 33. num. 8. Vbaldo.
- in Beneficijs Iurispatronatus permutatione, non requiritur consensus patroni, sed sufficit, si requiratur, dec. 190. num. 8. & 9. Pirouano.
- Beneficij resignatio etiam in casibus, in quibus ius non abdicatur a resignante, nihilominus inducit vacationem, dec. 190. num. 5. Pirouano.
- super Beneficio Ecclesiastico conuentiones pro augmento pensionis, quando sint inualidæ, & improbæ, dec. 386. num. 1. Pirouano.
- in Beneficialibus status vltimus attenditur, decif. 2. num. 7. 8. & 9. Remboldo.
- Beneficij vacatio in mense reservato, qualiter iustificetur, dec. 110. num. 8. Durano.
- Beneficiorum fructus, vt familiares Papæ lucrentur in absentia, debent seruire vniuersæ Ecclesiæ, dec. 22. num. 11. Durano.
- Beneficiorum duorum vnio odiosa est, & contra ius commune, cum Ecclesia quælibet debeat habere suum Rectorem, dec. 294. num. 1. Queipo.
- in Beneficij qualitate iudicanda erectio, seu fundatio tantum attenditur, dec. 258. n. 3. Duno.
- Beneficialis dicitur causa, si agatur super titulo beneficij, dec. 43. num. 3. & 5. Virili.
- in Beneficijs, quando pensio est imponenda, est facienda mentio, an adsit alia pensio, dec. 46. nu. 7. Durano.
- Beneficia etiam vacantia ex causa resignationis capiunt preces imperiales, dec. 66. num. 1. Vbaldo.
- Beneficij possessio, si sit capta per Commissarium Cameræ, & postea per eum cessa prouiso Apostolico, tunc cessat Bulla Pij V. circa adeptionem possessionis beneficij, dec. 131. num. 5. Virili.
- in Beneficialibus remissoria non datur, nisi in tertia instantia, dec. 43. num. 4. Virili.
- in Beneficij accepti recompensam, si fiat aliqua donatio, non potest dici vera, decif. 292. numer. 13. Pirouano.
- Beneficium liberæ collationis, vniri non potest cum beneficio iurispatronatus laicorum, dec. 294. n. 33. Queipo.
- Beneficium, quando dimittitur propter decretum, de dimittendo, tunc si dimittatur in partibus, & licet sit reservatum, & in curia vacare dicitur, non ramen dicitur vacare apud Sedem, decif. 66. num. 5. Vbaldo.
- Beneficio pro aliquo a lege introducto, potest renunciari, nisi sit prohibitus hoc facere, dec. 318. num. 50. Queipo.
- Beneficium si appareat esse reservatum, datur immissio vigore subrogationis gratiosæ, & ad hoc quæ requirantur, dec. 34. num. 1. Vbaldo.
- Beneficia vacantia in mense Augusti sunt reservata ex Regula octaua, dec. 48. num. 1. Vbaldo.
- Beneficium ad discernendum an sit laicale, vel ecclesiasticum, quid sit potius attendendum, decif. 144. num. 11. Durano.
- Beneficij vltimus status attenditur, quod intellige in re dubia, dec. 238. num. 4. Duno.
- Beneficij valor de quo tempore probari debeat, dec. 159. num. 13. Vbaldo.
- Beneficialis causæ natura non mutatur ex interesse linguæ, dec. 43. num. 9. Virili.
- Beneficium resignatum in curia, dicitur vacare in curia, & cadit sub reservatione clausa in corpore iuris, dec. 34. num. 2. Vbaldo.
- Beneficij status, vt immutetur, quid requiratur, dec. 401. num. 16. Pirouano.
- Beneficiati, quando in Ecclesia considerantur, vt singuli, interdicta est illis facultas se congregandi absque licentia superioris, dec. 370. num. 1. Cocino.
- Beneficiorum resignatio intra tres menses debet publicari, dec. 384. num. 10. Verospio.
- Beneficia Collectorum Decimarum cadunt sub Regula 4. Cancell. dec. 255. num. 2. Duno.
- Beneficij possessionem, quando qui semel apprehendit non est amplius immittendus, dec. 261. num. 2. Duno.
- Beneficij immissio non potest impediri per eum, qui non est legitimus contradictor, decif. 348. nu. 12. Motmanno.
- Beneficium resignans, ex quo probetur, quod habeat vnde aliunde commodè viuere valeat, decif. 161. num. 4. Virili.
- Beneficia eorum, qui decedunt in curia sunt reservata, dec. 385. num. 11. Durano.
- Beneficia dicuntur vacare apud Sedem, stante resignatione facta in manibus Papæ, dec. 66. num. 3. Vbaldo.
- Beneficium, quando habet pupulum, vel clerum, hoc casu Ecclesia præsumitur curata, decif. 380. num. 2. Cocino.
- Beneficij immissio vigore subrogationis gratiosæ, non potest impediri per exceptiones, quæ respiciunt petitorium, dec. 34. num. 11. Vbaldo.
- Beneficij valoris expressio, quando est facta, motu proprio, non eget iustificatione, decif. 1.
- Beneficiorum suppressio sine causa est à iure interdicta, dec. 318. num. 1. Queipo.
- Beneficia aliqua ex iure speciali, & priuilegio, possunt esse non perpetua, dec. 379. n. 4. Verospio.
- Beneficij vacatio indubitata est, quando scilicet quis venit ex eadem vacatione, dec. 232. num. 2. Pirouano.
- Beneficij status, & qualitas non excluditur propter solam temporalitatem, dec. 379. n. 2. Verospio.
- Beneficij valor potest probari per testes, decif. 385. num. 15. Durano.
- Beneficia vacant per renunciationem ex causa permutationis, dec. 190. num. 3. Pirouano.
- Beneficiorum permutatio, quando sit nulla, dec. 159. num. 1. Vbaldo.



- Beneficia non debent diuidi, dec. 379. n. 6. Verospio.  
in Beneficijs affectio, non est noua reservatio, decif.  
196. num. 13. Durano.
- Beneficium fundatum intuitu Ecclesiæ, dicitur ec-  
clesiasticum, dec. 144. num. 10. Durano.
- Beneficij permutatio est nulla, & inualida, stan-  
te falsitate, & errore super valore expresso, dec. 159  
num. 6. Vbaldo.
- Beneficiorum gratiæ, & collationes regulariter non  
probantur per testes, sed per literas, decif. 297.  
num. 13. Durano.
- Beneficij valor ad effectum reservationis pensionis,  
attenditur de tempore date, dec. 159. n. 15. Vbaldo.
- Beneficij possessio sufficit, quod sit capta in massari-  
tjis, quando non habet capellam, nec Ecclesiam  
materiam, nec nomen alicuius Sancti, dec. 182.  
num. 6. Virili.
- Beneficiorum affectio, seu reservatio durat etiam  
post mortem Papæ, dum nihil in contrarium in-  
Indulto disponitur, dec. 212. num. 8. Durano.
- Beneficiorum collationes, non probant, quod quis  
in ea Ecclesia habeat iurisdictionem ordinariam,  
dec. 41. num. 8. & 15. Pirouano.
- Beneficia Collectorum Decimarum sunt reservata,  
dec. 335. num. 1. 9. & 14. Durano.
- in Beneficijs familiarium Papæ, qui Indultum con-  
cessit, potest aliquis ex eodem Indulto per eius  
mortem aliquid sperare. dec. 196. n. 29. Durano.
- Quæ res cessat in beneficijs familiarium Pontifici  
prædecessorum, ibidem num. 30.
- Beneficij adiudicatio, & institutio, quando denegari  
non possit, dec. 152. num. 1. Pirouano.
- Beneficia Collectorum Decimarum vt sint reservata  
sufficit sola deputatio, etiam quod 'Collector'  
suam facultatem, nec videat, nec recipiat, decif.  
335. num. 21. Durano.
- Beneficia omnia præsumuntur libera, decif. 126.  
num. 16. Virili.
- in Beneficijs, quando Papa semel manus apposuit  
per reservationem, non potest inferior Collator  
de illis disponere, dec. 196. num. 14. Durano.
- Beneficium remanet affectum ex appositione manus  
Papæ, & inferior non potest amplius illud con-  
ferre, dec. 344. num. 9. Verospio.
- Beneficij reservatio, & affectio semel producta, sem-  
per durat, etiam mortuo Papa, dec. 196. num. 22.  
Durano.
- in Beneficijs simplicibus tenuitas fructuum non est  
considerabilis propter modicum onus, decif. 294.  
num. 4. Queipo.
- Beneficij vltimus status est attendendus, decif. 348.  
num. 11. Motmanno.
- Beneficium ab officio ecclesiastico, vel alia causa  
pia, per quæ distinguatur, dec. 379. n. 1. Verospio.
- Beneficium non dicitur curatum, quando Ecclesia  
pro tempore habet Rectores sæculares deputatos  
ad exigendas exactiones publicas, dec. 380. nu. 3.  
Coccino.
- Beneficia in dubio præsumuntur simplicia, & non  
curata, dec. 380. num. 1. Coccino.
- in Beneficijs valor narratus per non excessum pro-  
batur per testes de publica voce, & fama, decif.  
348. num. 5. Motmanno.
- Beneficia vacant per contractum matrimonij, decif.  
201. num. 27. Coccino.
- Beneficia Subcollectorum sunt reservata, decif. 385.  
n. 1. Durano.
- Beneficia semel reservata semper durant affecta, decif.  
146. num. 12. Durano.
- in Beneficialibus datur multiplicatio titularum,  
260. num. 7. Dunogetto.
- Beneficia ecclesiastica sine diminutione debent con-  
ferri, dec. 287. num. 12. Queipo.
- Beneficij parochialis deuolutio fit ad Papam, si in  
eius collatione non fuerit seruatus concursus, &  
constit. Pij V. dec. 344. num. 10. Verospio.
- Beneficia familiarium Papæ, sunt reservata per regu-  
lam quartam, & septimam Cancellariæ, dec. 196.  
num. 2. Durano.
- ad Beneficij recepti obliuionem natura prona est,  
decif. 62. num. 51. Durano.
- B E N E P L A C I T V M .**
- Beneplacitum Apostolicum circa alienationem bo-  
norum Ecclesiæ non suffragatur circa defectum  
causæ, licet suppleant solemnitates requisitæ,  
decif. 367. num. 15. Durano.
- Beneplacitum Apostolicum in alienationibus rerum  
ecclesiasticum præsumitur interuenisse spatio 30.  
annorum, dec. 277. num. 5. Dunogetto.
- Quæ præsumptio influit non solum in ipsum bene-  
placitum, sed etiam in vtilitatem Ecclesiæ, ib. n. 5.
- Beneplacitum Apostolicum in forma commissaria, si  
dicta commissio non seruetur, beneplacitum non  
suffragatur circa alienationem rerum Ecclesiæ,  
decif. 367. num. 14. Durano.
- Beneplacitum Apostolicum in alienationibus rerum  
Ecclesiæ spatio 30. annorum, præsumitur inter-  
uenisse, dec. 381. num. 15. Coccino.
- Beneplacitum Papæ in concessione rerum Ecclesiæ,  
operatur, vt aliæ solemnitates non requirantur,  
decif. 367. num. 13. Durano.
- Beneplacitum Apostolicum, quando spatio 30. an-  
norum non præsumatur interuenisse, vbi requiri-  
tur, decif. 176. num. 45. Coccino.
- Beneplacitum Apostolicum circa concessionem re-  
rum Ecclesiæ, & eius non iustificatio, non nocet,  
quando fuit impetratum ad cautelam, decif. 367.  
num. 16. Durano.
- Beneplacitum Apostolicum in alienatione patrona-  
tus ecclesiastici requiritur, dec. 191. num. 3. Duno-  
getto.
- Beneplacitum Apostolicum spatio 30. annorum  
præsumitur interuenisse, dec. 147. n. 10. Coccino.
- Beneplaciti Apostolici præsumptio, quod interuene-  
rit, quid operetur, dec. 147. num. 19. Coccino.
- Beneplacitum Apostolicum in alienationibus rerum  
Ecclesiæ ex lapsu 30. annorum, iuncta obseruan-  
tia subsecuta, præsumitur interuenisse, decif. 191.  
num. 9. Dunogetto.
- Beneplacitum Apostolicum in alienationibus rei Ec-  
clesiasticæ spatio 30. annorum præsumitur inter-  
uenisse, dec. 225. num. 8. Dunogetto.
- B I G A M I A .**
- per Bigamiam non deletur character clericatus, de-  
cif. 7. num. 4. Coccino.
- Bigamia non extinguit characterem semel clerico  
impressum, dec. 12. num. 25. & 30. Remboldo.
- per Bigamiam clericus denudatur omni privilegio  
clericorum, dec. 12. num. 24. Remboldo.
- Bigamia non est contraria clericatui, nec illi impu-  
gnat, dec. 50. num. 35. Virili.
- B I G A M V S .**
- Bigamus, quando dispensatur ab effectum obtinend-  
ius



- ius clericatus, an sit opus derogare Concilijs generalibus, dec. 7. num. 4. Coccino.
- Bigamus, si sit dispensatus à Papa ad effectum retinendi pensiones ecclesiasticas, censetur etiam dispensatus ad retinendum priuilegium clericatus ad dictum effectum, dec. 12. num. 32. Remboldo.
- Bigamus regulariter efficitur incapax pensionum ecclesiasticarum, ibidem num. 26.
- Bigamus mediante dispensatione Apostolica, potest obtinere, ut sit capax pensionum ecclesiasticarum, ibidem num. 28. & seq.
- Bigamus est exutus omni priuilegio clericali, dec. 7. num. 2. Coccino.
- Bigamus, si dispensetur ad effectum &c. quis sit effectus huius dispensationis, dec. 12. n. 35. Remboldo.
- Bigamus remanet denudatus omni priuilegio clericali, dec. 50. num. 4. Virili.
- Et ideo non est amplius persona ecclesiastica, sed purus laicus, & qualitas ecclesiastica remanet extincta, ibidem num. 4.
- Bigamus amittit priuilegia clericalia, sed non characterem indelebilem, & remanet clericus, ibidem num. 6. & 7.
- Bigamus, quando fuit dispensatus ad effectum obtinendi pensionem, de ista dispensatione non est facienda mentio in translatione pensionis, dec. 7. num. 10. Coccino.
- Bigamus amittit clericorum priuilegia, & eorum exercitium, ac character remanet mortificatus, decif. 50. num. 9. Virili.
- Bigamus, quis non est, quando præuentiuè, quis ad hoc fuit dispensatus, ibidem num. 39.
- Bigamus, si dispensetur, antequam incurrat in bigamiam præseruatur ab illius pœna, dec. 12. n. 34. Remboldo.
- B O N A.**
- Bona Romanæ Ecclesiæ, non præscribuntur nisi spatio 100. annorum, dec. 81. num. 29. Coccino.
- Bona Ecclesiæ solita dari in emphyteusim; non possunt concedi sine beneplacito Apostolico, quando solitum alteratur, dec. 367. num. 22. Durano.
- Bona emphyteutica ecclesiastica non sunt transitoria ad hæredes extraneos, dec. 381. n. 2. Coccino.
- Bona ecclesiastica conducent, tenetur concludenter probare necessitatem, & vtilitatem Ecclesiæ, dec. 367. num. 2. Durano.
- Bonorum ecclesiasticorum emphyteuta potest libere de dictis bonis disponere, decif. 319. numer. 2. & 3. Virili.
- Bona emphyteutica ecclesiastica, cum sint redacta ad instar allodialium per constitutionem Bonifacianam, & Paulinam, potest testator de his libere disponere, dec. 371. num. 25. Durano.
- Bona ecclesiastica emphyteutica vigore constit. Bonifacianæ, & Paulinæ, sunt redacta ad instar allodialium, dec. 319. num. 1. Virili.
- Bona illa habenda non sunt in consideratione, quæ in illis liquidandis, vel recuperandis verisimiliter possent importare litis expensas, dec. 310. nu. 15. Durano.
- Bonis liberis testatoris deficientibus executio, tunc fieri potest super bonis fideicommissis subiectis, dec. 338. num. 13. Durano.
- in Bonis suis testator imponere potest eam legem, quam vult, decif. 306. num. 14. Ghislerio.
- Bonorum identitas probatur per argumenta, indicia, & præsumptiones, dec. 359. num. 45. Coccino, & dec. 360. num. 10. eodem.
- pro Bonis recuperandis an teneatur hæres litigare, & diligentias adhibere, dec. 310. num. 6. Durano.
- Bona ea, hæres non tenetur describere in inuentario, de quibus non extant instrumenta in hereditate, ibidem num. 10.
- Bona illa hæres non tenetur recuperare, quæ litis expensas in illis liquidandis, vel recuperandis verisimiliter possent importare, ibidem num. 15.
- de Bonis illis tantum tenentur reddere rationem tutores, quæ ad ipsos peruenerunt, ibidem num. 5.
- in Bonis in quibus consistunt census, non acquiritur ullum ius, nec quoad possessionem, nec quoad proprietatem, sed tantum hypotheca dec. 211. n. 5. Virili.
- Bona propria Ciuitatis per exilium, licet quis amittat, non tamen amittit iura communia Ciuium Romanorum, decif. 394. num. 3. Ghislerio.
- Bona aliqua Religiosis, non permittitur habere, aliter quam regula permittit, dec. 414. num. 36. Coccino.
- Bonorum filij administrationem, pater amittit per baunum. decif. 394. numer. 1. Ghislerio.
- Bonorum pars est legitima, & non hereditatis, & in hoc differt a trebellianica dec. 399. nu. 24. Coccino.
- Bona alia mariti, nisi fideicommissaria si mulier dicat non esse, habet intentionem, fundatam, ita ut contrarium asserenti, incumbat onus probandi, decif. 351. numer. 4. Durano.
- Bona omnia, si hæres non describat in inuentario, illius beneficium amittit, dec. 331. nu. 20. Pirouano.
- in bonis dotalibus hypotheca inducitur à iure, decif. 328. num. 1. Queipo.
- Bonorum identitas ut probetur, plurimum suffragantur confinia, dec. 359. num. 44. Coccino.
- Bonorum hereditarium inuentarium, quando est conficiendum, an adeundus sit Iudex, decif. 331. num. 6. Pirouano.
- super bonis eisdem datis in dotē, vxor habet hypothecam pro restitutione dotis, dec. 372. n. 1. Dunozet.
- Bona donata ad quoscumque etiam singulares successores transeunt, dec. 194. num. 10. Coccino.
- de Bonis hæredis testator potest disponere sicuti de proprijs, dec. 89. num. 2. Durano.
- ex Bonis ascendentium dos detrahenda est, sicut ex alienum, dec. 128. num. 12. Virili.
- Bonis paternis præscriptis, & futuris, si filius renūciaverit, nihilominus succedit fratri ab intestato defuncto etiam in bonis paternis, dec. 125. n. 53. Durano.
- Bona omnia existentia intra limites præsumuntur emphyteutica, nisi de nouo acquisitionis titulo emphyteuta doceat, dec. 79. num. 11. Virili.
- Bona alienare potest grauatus ea restituere, pendente conditione, decif. 17. num. 47. Durano.
- Bona aliqua, quod adfuerint in bonis fideicommissis, qualiter probetur, dec. 42. nu. 1. Pirouano.
- Bonorum maiorem partem, si quis habeat in aliquo loco, acquirit illi incolatum, dec. 52. num. 8. Virili.
- Bona restitutioni subiecta non comprehenduntur in institutione vniuersali, dec. 184. num. 5. Virili.
- Bona, vel pecunias si debitor habeat potestatem tradendi, ex traditione alterius remanet extincta, omnis eius obligatio, dec. 207. nu. 4. Verospio.
- in Bonis emphyteuticis Ecclesiæ consuetudo apponendi onus perpetuo duraturum, est sacrilegio proxima, decif. 86. num. 19. Coccino.
- Bonorum Ecclesiæ concessio in emphyteusim, ut sub-



- stineatur, requiritur copulativè iusta causa, & solemnitas requisita, decif. 367. num. 1. Durano.
- Bona transeunt ad ecclesiam cum suo onere, decif. 124. num. 9. Coccino.
- super Bonis ecclesiasticis sententia lata à Indice laico nulla est, decif. 296. num. 14. Coccino.
- Bona ecclesiæ, non dicitur vsurpare, superior ecclesiæ, acquirendo iuspatronatus, decif. 401. num. 10. Pirouano.
- in Bonis ecclesiasticis Papa habet plenissimam potestatem, & dispositionem, dec. 81. num. 11. Coccino.
- Bona ecclesiastica, qui locant ultra terminum, excommunicati sunt, decif. 193. num. 1. Vbaldo.
- Bonorum ecclesiasticorum dominium est penes Papam, qui ideo eorum dominus dicitur, decif. 81. num. 10. Coccino.
- Bona vnius ecclesiæ Papa potest tollere, & alteri assignare, ibidem num. 9.
- Bona emphyteutica ecclesiastica continentur sub generali institutione, dec. 319. num. 2. Virili.
- Bona emphyteutica reuertuntur ad dominum, prout erant ante, dec. 86. num. 2. Coccino.
- in Bonis emphyteuticis, quod census imponi possit in perpetuum duraturum, est opinio quorundam Doctorum, quæ sustineri non potest, decif. 86. num. 29. Coccino.
- Bona emphyteutica, & feudalia non sunt propria ipsius testatoris, dec. 171. num. 23. Durano.
- Bona emphyteutica, an ultimus inuestitus possit assignare creditoribus, decif. 381. num. 16. 17. & 18. Coccino.
- de Bonis subiectis fideicommissio legitima detrahi non potest, dec. 181. num. 16. Pirouano.
- de Bonis subiectis fideicommissio testator in suo testamento disponens, perperam agit, dec. 184. n. 4. Virili.
- Bona fideicommissarius capit de manu hæredis, dec. 19. num. 28. Coccino.
- ex Bonis fideicommissio subiectis, si mulier in subsidium vult exigere dotem, tenetur probare non extare alia bona libera, dec. 351. num. 3. Durano.
- ex Bonis particulari fideicommissio subiectis, ut possit detrahi legitima, & trebellianica, quid requiratur, decif. 337. num. 19. Verospio.
- de Bonis non subiectis fideicommissio debetur legitima, decif. 223. num. 4. Ghislerio.
- Bona fideicommissio subiecta testator permittere potest, quod aliquo tempore remaneant in suspensio, decif. 346. num. 21. Dunogetto.
- in Bonis fideicommissio subiectis substitutus dicitur acquirere ius reuocabile per conditionem subsecutam purificatam, ibidem num. 23.
- de Bonis fideicommissio subiectis testator potest disponere, sicuti de quavis re aliena, dec. 89. n. 1. Durano.
- contra Bona fideicommissaria, filius pro sua legitima & vxor pro dote non possunt agere nisi in subsidium pro concurrenti quantitate, dec. 351. n. 18. Duran.
- Bonorum fideicommissio subiectorum possessori, super rebus dubijs, dummodo ex transactione retineant, non solum est permessa transactio, sed etiam quando dicta bona restituuntur potest quidquid utiliter impedit repetere, dec. 390. n. 4. Verospio.
- Bona libera non possunt facere transigentes, si sint fideicommissaria, dec. 306. num. 9. Ghislerio.
- Bona censentur emphyteutica, si in loco emphyteutis ab emphyteuta possideantur, dec. 69. n. 6. Vbaldo.
- Bona, & iura fideicommissio perpetuo subiecta, ultimus de familia, potest hæredi extraneo relinquere, dec. 363. num. 1. Queipo.
- Bona fideicommissaria, licet sint testatoris tempore facti testamenti, tamen illud ius morte extinguatur cum testamentum post mortem dirigatur, dec. 39. num. 6. Durano.
- Bona fideicommissaria, quando amplius non subiacent sub fideicommissio, nec veniant in fideicommissi restitutione, dec. 94. num. 7. Virili.
- Bona fideicommissio subiecta per testatorem possessa, non dicuntur esse de eius bonis, decif. 89. num. 5. Durano.
- Bona fideicommissaria pro debitis testatoris possunt alienari, dec. 134. num. 3. Durano.
- Bona fideicommissaria ex causa restitutionis dotis, bene alienantur, ibidem num. 5.
- ex Bonis fideicommissarijs, quando veniunt restituenda, quæ sint detrahenda, dec. 94. n. 9. Virili.
- Bona antiqua fideicommissi in dubio non comprehenduntur sub dispositione testatoris, decif. 89. num. 3. Durano.
- Bona subiecta fideicommissio, si fuerint liberata à tali onere, an super illis peti possit legitima, dec. 306. num. 2. Ghislerio.
- Bona fideicommissaria alienari possunt pro alimentis necessarijs, dec. 408. num. 10. Ghislerio.
- Bona subiecta fideicommissio in præiudicium vocatorum non possunt alienari, ibidem num. 9.
- Bona fideicommissaria ex facto defuncti rectè alienantur, dec. 134. num. 4. Durano.
- Bona fideicommissaria possunt vendi pro debitis fideicommittentis, dec. 94. num. 6. Virili.
- Bonorum diuisio facta in præiudicium vocatorum an sustineatur, dec. 384. num. 6. Verospio.
- Bona præsumitur testator velle conservare in agnatione, si fœminis exclusis, dotem relinquat, decif. 135. num. 11. Durano.
- Bonorum omnium donatio, ut ex reservatione vsusfructus sustineatur, necesse est, ut vsusfructus sit talis, ut aliquid superfit ad testandum, decif. 10. num. 7. Remboldo.
- Bona donata nunquam reuertuntur ad donantem, dec. 194. num. 18. & 102. Coccino.
- Bonorum omnium præsentium, & futurorum donatio valet, si sit reservatus vsusfructus, decif. 10. num. 3. Remboldo.
- Bonorum omnium donatio inualida est, ibidem num. 3.
- Bona donata reuertuntur cum sua causa, decif. 17. num. 19. Durano.
- Bona prohibita alienari, an veniant in generali hypotheca omnium bonorum, ibidem num. 36.
- Bona materna eatenus filius præsumitur possidere, iure familiaritatis, donec fuerint in matris dominio, ibidem num. 9.
- Bonorum locatorum valor quando probetur per locationes, dec. 695. num. 13. Verospio.
- per Bonorum diuisionem non censetur feudo, seu emphyteusi renunciatum, dec. 176. num. 12. Coccino.
- Bona omnia testatoris, si non describat hæres in inuentario, perinde est, ac si non esset factum, dec. 331. num. 2. Pirouano.
- Bonorum valor ignoratur, quando hæres non cõfecit inuentarium, dec. 349. num. 14. 15. & 16. Durano.
- Bona omnia, quando dicatur hæres dolosè omisisse describere in inuentario, dec. 331. n. 24. Pirouano. circa



circa Bonorum identitatem, assertio testatoris, non solum probat contra heredem, sed etiam contra omnes habentes causam ab eo, dec. 330. num. 26. Coccino.

Bona testatoris hæres præsumitur vsurpasse ob solam non confessionem inuentarij, dec. 163. n. 1. Vbaldo.

Bonorum valor in materia obiectiua per decennium probari debet, dec. 159. num. 11. Vbaldo.

ex Bonorum congruitate cadit affectio in re dec. 272 num. 26. Dunozecco.

Bona minoris, quando venduntur, incipiendum à minus damnoſis, dec. 36. num. 77. Coccino.

Bonorum societas non deducitur ex societate vitæ, dec. 241. num. 27. Coccino.

Bona aliena, quis non debet vendere, vt soluat debitum proprium, decif. 103. num. 28. Coccino.

in Bonis eorum non debetur legitima, à quibus successio ab intestato remota est, dec. 116. n. 4. Pirou.

in Bonis adoptantis debetur legitima filio adoptato decif. 360. num. 21. Coccino.

Bonorum defuncti dominium remanet in eius hereditate, donec sit agnita, dec. 4. num. 33. Coccino.

Bona debitoris creditor tenetur recipere in solutum quando debitor non potest soluere debitum, dec. 98. num. 8. Vbaldo.

Bona debitoris creditor tenetur recipere in solutum, in subsidium, & ad effectum effugiendi carcerationem, ibidem num. 9.

ex Bonis subiectis primogenituræ detrahi non potest legitima, extantibus alijs bonis hereditarijs, dec. 185. num. 14. Vbaldo.

Bonorum mobilium consumptorum valor debet probari per heredem proprietarium, decif. 338. num. 7. Durano.

Bona testatoris, ne confundantur cum bonis hæredis, operatur beneficium inuentarij, decif. 331. num. 1. Pirouano.

Bona minorum, quando venduntur, requiritur decretum Iudicis dec. 73. num. 3. Durano.

Bona non comprehendit priuilegium post illius concessionem acquisita, dec. 325. n. 13. Ghislerio.

Bona recuperata per heredem grauatum in vim pacti de retrouendendo tunc apud heredem, tanquam hereditaria sunt, dec. 300. n. 16. Durano.

Bona certa, si obligantur cū facultate illa distribuendi in euentum moræ in solutione, tunc tale pactum non dicitur pœnale, dec. 218. n. 17. Coccino.

Bona mobilia, & modici valoris præsumuntur vsu consumpta, dec. 254. num. 1. Durano.

Bona per transactionem hereditario nomine initam, semper augent hereditatem, dec. 306. n. 6. Ghislerio.

Bonorum identitas bene probatur ex assertione testatoris, dec. 330. num. 25. Coccino.

Bona transeunt cum suo onere, super quo est fundata ista regula, dec. 143. num. 15. Pirouano.

Bona contra voluntatem testatoris alicui applicari non debent, dec. 306. num. 15. Ghislerio.

Bona in subhastatione nulla, & iniusta obrenta, non possunt retineri, dec. 411. num. 22. Verospio.

Bona alia, quod nō adsint in hereditate, negatiua ista bene probatur ex inuentario, dec. 351. n. 1. Durano.

Bona feudalia de iure communi non possunt hypothecari, dec. 211. num. 7. Virili.

Bona in dubio præsumuntur allodialia, ibid. num. 9.

Bonorum vsurpatio resultat ex non confessione inuentarij, dec. 340. num. 13. Durano.

de Bono iure alicuius dicitur constare, quando ius assistit, dec. 53. num. 2. Durano.

Bona mobilia spatio longi temporis præsumuntur consumpta, decif. 338. num. 2. Durano.

Bona, quando præsumantur consumpta, decif. 351. num. 6. Durano.

BREVIS virtus de capienda possessione beneficij, expirat per primum actum adeptionis possessionis, dec. 261. num. 3. Dunezetto.

de Breuium executione, quando agitur, sententia fertur per cedula, dec. 30. num. 42. Durano.

Breuitas in iudicando tunc non vitiat, quando Iudex potuit instrui breuitate temporis, dec. 197. num. 57. Coccino.

in BREVIARIIS historiae positæ sunt tanquam canonizatae per Ecclesiam, decif. 353. num. 58. Coccino.

Breuiariorum magna est auctoritas, ibidem n. 57.

BVLLARVM sumpto datur fides etiam secundum vsu antiquum, decif. 387. num. 3. Durano.

Bulla Papæ disponens de rebus ecclesiæ, ex eius potestate in beneficialibus tanquam lex, & forma debet attendi, dec. 373. num. 3. Verospio.

Circa declarationem nonnullarum Bullarum, vide in calce Indicis.

BVRSa communis capituli debet applicari ad vsu destinatum communem, non autem ad particularem, dec. 43. num. 13. Coccino.

C

## C A D V C I T A S.

Caducitas si per voluntatem Domini cessauerit, tunc si protestetur in contrarium, talis protestatio non substat, dec. 218. num. 6. Coccino.

Caducitas fideicommissi, non solum non impedit, quo minus fideicommissum debeat sequenti, sed ei aperit viam, dec. 180. num. 20. Verospio.

Caducata, quando est prima substitutio per renunciationem statim secundus substitutus admittitur, ibidem num. 21.

CALCVLO standum est, nisi error probetur, decif. 382. num. 10. Durano.

CALVMNIAE suspicio cessat, quando constat de iustitia agentis, & tunc iuramentum calumniæ non est necessarium, dec. 395. n. 9. Pirouano.

Calumniæ suspicio, vbi intrat, regulariter non solet concedi remissoria, decif. 296. num. 3. Coccino.

CAMBIA currunt, quando per debitorem morosum stat, quominus eius effectualis restitutio sequatur, si adsit tale pactum, dec. 274. num. 13. Motmanno.

Cambia debentur, quando ad eorum iustificationem interueniunt omnia iuris requisita, dec. 274. nu. 1. Motmanno.

Cambij currentis causa expressa in ordine censetur repetita in mandato, & solutione, dec. 293. num. 2. Virili.

Cambiorum materia perdifficilis est, & tota consistit in facto, decif. 26. num. 1. Vbaldo.

CAMERA sunt membra eiusdem domus, per cuius scalas habent accessum, dec. 69. num. 5. Vbaldo.

CAMPANAM, quæ de interdicto nūcupatur ecclesiæ cathedralis solum habet, dec. 353. n. 75. Coccino.

CANTORES Capellæ Pontificæ sunt familiares Papæ, licet recipiant salarium, cum hoc non excludat verum seruitium, & obsequium Papæ, dec. 22. num. 8. Durano.



Cantores Capellæ Pontificiæ sunt familiares Papæ, non per fictionem, sed veri, & indubitati, ibid. n.7.  
 Cantores Capellæ Pontificiæ sunt veri familiares Papæ, ibidem num. 1.  
 Cantores Capellæ Pontificiæ non videntur esse veri familiares Papæ, cum vt tales censeantur, ibidem num. 4.

## C A N O N.

Canon, & census, dicuntur synonyma, & multoties vnum pro alio accipitur dec. 117. nu. 8. Virili.  
 Canonis solutio fit proprietario, & eius consensus requiritur in alienatione, dec. 262. n. 3. Vbaldo.  
 Canonum plures solutiones deseruiunt pro adminiculo ad effectum probandi dominium, decif. 359. n. 10. Coccino.  
 Canonem ab emphyteuta, si propriarius recipiat, cum protestatione, quod non censeatur remissa caducitas incurfa nihilominus censetur remissa, cū sit protestatio contraria facto, dec. 218. n. 3. Cocc.  
 Canonis solutio reseruata operatur, vt dominus directus non amittat ciuilem possessionem, dec. 117. num. 2. Virili.  
 Canon, hæc vox est promiscua, itaut accipiat tam pro canone, aut pensione, quæ debetur ab emphyteuta, quam pro censu, dec. 338. num. 23. Durano.  
 Canonis non solutio per aliquod tempus, non operatur, vt quis videatur amisisse ciuilem possessionem, decif. 117. num. 7. Virili.  
 Canonis solutio per plures annos deseruit pro adminiculo, ad effectum probandi dominium, prout, & enunciatiuæ canonum, dec. 79. num. 4. & 6. Virili.  
 Canones recipiens sub qualitate, qui impositi erant sub re emphyteutica, non potest amplius hanc qualitatem controuertere, decif. 262. n. 4. Vbado.  
 Canonis solutio integra verisimiliter per emphyteutam non fuisset facta, nisi bona in inuestitura expressa integrè possedisset, decif. 359. num. 43. Coccino.  
 Canonis simplex solutio non concludit perneceffe fructuum perceptionem, dec. 254. num. 6. Durano.  
 Canonis solutio ex quibus satis iustificetur, dec. 117. num. 9. Virili.  
 Canonis reseruatio infert ad dominium, decif. 117. num. 3. Virili.  
 Canonis receptio, operatur, vt quis censeatur retinuisse ciuilem possessionem, dec. 117. n. 5. Virili.  
 per CANONICATVS asscutionem in Cathedrali, vacat Præpositura, cum sit incompatibilis cum illo, dec. 41. num. 1. Pirouano.  
 Canonicatum, & Præbendarum electio in Ecclesijs collegiatis simultanea est inter Canonicos, & Prælatus, dec. 358. num. 11. Queipo.  
 C A N O N I C V S.

Canonicus præsens in capitulo, & tacens, ex quo ad illud vocatur ad probandum, vel contradicendum resolutionibus capitularibus, habetur pro consentiente, dec. 387. num. 41. Durano.  
 Canonicus, & Lector si quis existat, cum duplici fungatur officio, duplicatum debet recipere emolumentum, dec. 150. num. 25. Coccino.  
 Canonici, quando litigant cum portionarijs, expensæ litis non debent extrahi ex massa communi, dec. 413. num. 7. Coccino.  
 Canonici alicuius Ecclesiæ, si aliquid assignant de eorum præbendis Lectori, per prouisionem sibi

factam de beneficio, statim resoluitur huiusmodi assignatio, dec. 150. num. 8. Coccino.

Canonici Ecclesiæ cathedralis dicuntur fratres Episcopi, dec. 3. num. 3. Coccino.

Canonici soli de iure communi sunt de Capitulo, decif. 8. num. 7. Remboldo.

Canonicis Ecclesiæ cathedralis est assignandus sublimior locus, dec. 3. num. 2. Coccino.

Canonici, & Portionarij, non faciunt vnum collegium, sed diuersa, dec. 413. num. 9. Coccino.

## C A P I T V L V M.

Capitulum non debet procedere in causa clerici concubinarij, dec. 55. num. Coccino.

Capituli caput est Episcopus, dec. 3. n. 4. Coccino.

Capitulum, Dignitates, & Decanus ratione diuersarum partium Ecclesiæ, diuerso iure censi non debent, dec. 208. num. 6. Coccino.

Capitulum, quando est exemptum per Papam à iurisdictione Episcopi, non tenetur ei ad ius reuerentiale, dec. 111. num. 11. Coccino.

Capitulum Ecclesiæ maioris, si inuitatur ad aliquas functiones, præcedere debet Canonicos, & Prælatos inferiores, etiam in proprijs Ecclesijs, ibidem num. 8.

Capitulum Ecclesiæ maioris debet de iure præcedere, alios Beneficiatos, & Prælatos Ecclesiarum inferiorum, dec. 57. num. 2. Coccino.

Et hoc procedit etiam in Ecclesia Prælati inferioris, ibidem num. 2.

Capituli Metropolitanani caput non est Decanus, sed Archiepiscopus, dec. 111. num. 29. Coccino.

Capituli tractatus in alienationibus rerum Ecclesiæ est necessarius pro forme solemnitate, dec. 318. nu. 26. Queipo.

Capituli consensus in vnione an postea adhiberi possit, decif. 294. nu. 18. Queipo.

Capitulum, mortuo Prælato, licet ratione communionis bonorum succedat in administratione, non tamen in fructuum dominio succedit, decif. 413. num. 30. Coccino.

de Capitulo canonici soli sunt de iure communi, dec. 8. num. 3. Remboldo.

Capituli Prior in materia sibi præiudiciali, & odiosa non venit appellatione capituli, dec. 111. num. 28. & 32. Coccino.

Capitulum habens facultatem diminuendi portiones Beneficiatorum in casu diminutionis reddituum, ad hoc, vt istud possit facere, quæ diminutio ad hunc effectum consideranda est, dec. 413. num. 5. Coccino.

Capituli consensus in alienatione rerum Ecclesiæ, non requiritur vti personæ interesse habentis, sed solum tamquam solemnitas, decif. 318. num. 29. Queipo.

Capitulum in collegio sæculari de iure communi habet intentionem fundatam in administratione bonorum, & reddituum Ecclesiæ, dec. 252. num. 5. Verospio.

Capitulum, mortuo Prælato, non facit fructus suos, nisi proueniant ex re indiuidua, dec. 413. num. 29. Coccino.

Capitulum Metropolitanum repræsentat personam Episcopi, decif. 111. num. 26. Coccino.

Capituli valde interest, ne Portionarij, vel Beneficiati acquirant in se congregandi, decif. 370. nu. 2. Coccino.



- Capituli consensus in vnionibus non fuit inductus in eius fauorem, sed pro forma, & solemnitate, decif. 318. num. 16. Queipo.**
- Capituli consensus in vnione est solemnitas propter vtilitatem Ecclesiæ desiderata, ideo non solum capitulum, sed quilibet alius potest de eius defectu, si non interfuerit opponere, ibidem num. 15.**
- Capitulum, quando aliquid debet facere, vt illud sit validum, omnes de capitulo debent vocari, & debent interuenire duæ partes ex tribus, decif. 133. num. 6. Dunozetto.**
- Capitulum cathedrale, dicitur pars corporis Episcopi, & sic illud debet præcedere, sicuti Episcopus, dec. 111. num. 10. Coccino.**
- Capitulum an habeat intentionem fundaram super omnibus decimis diocesis, dec. 124. nu. 8. Coccino.**
- Capituli consensus in alienationibus temporalibus rerum Ecclesiæ, sufficit vel tacitus, vel expressus, & ex post facto, decif. 318. num. 25. Queipo.**
- Capituli rati habitio in alienationibus perpetuis rerum Ecclesiæ, non habet locum, ibid. num. 24.**
- Capitulum, mortuo Prælato, succedit in administratione bonorum communium, decif. 413. num. 28.**
- CAPELLANIAE manuales carent titulo, dec. 249. num. 9. Coccino.**
- Capellæ maioris ecclesiæ appellatione, venire potest ipsa ecclesia, cum sit caput principale illius, decif. 189. num. 6. Virili.**
- CARCERATIONEM, vt effugiat debitor, eius creditor tenetur recipere bona in solutum, decif. 98. num. 9. Vbaldo.**
- C A R D I N A L I S.**
- Cardinalis Episcopus si provideat de beneficio vigore indulti, nihilominus prouidet motu proprio dec. 335. num. 3. Durano.**
- Cardinales, quando non sunt in aliqua materia privilegiati, tunc vt cæteri, quoad illam regulari debent, dec. 46. num. 15. Durano.**
- Cardinales comprehenduntur sub generali dispositione, quamuis odiosa, non tamen odio irrationabili, dec. 46. num. 10. 11. 17. & 18. Durano.**
- Cardinales non comprehenduntur sub dispositione generali extrauag. Iniunctæ, Bonifacij Octauæ, dec. 46. num. 13. Durano.**
- Cardinales non comprehenduntur sub Regulis Cellular. edendis, sed bene sub iam editis, decif. 46. num. 32. Durano.**
- Cardinales particulari priuilegio sunt immunes à taxis officialium, dec. 46. num. 14. Durano.**
- Cardinales Episcopi collationem beneficiorum habentes soli, & per se ipsos ea conferunt absque capitulis, aut alijs cum ipsis Cardinalibus collationem habentibus, dec. 335. num. 12. Durano.**
- Card. Camerarius habet facultatem deputandi collectores, & subcollectores in omnibus Ciuitatibus, Terris, & Prouincijs quotquot voluerit, dec. 261. num. 5. Dunozetto.**
- D. Card. Camerarius habet facultatem à Papa deputandi collectores, & subcollectores decimarum, dec. 255. num. 5. Dunozetto.**
- C A S T R V M.**
- Castro concessio, censetur etiam concessa iurisdictio, quæ illi adhæret, dec. 93. num. 52. Coccino.**
- Castrum hereditarium vendi potest, secus si sit ex pacto, & prouidentia, dec. 93. num. 72. Coccino.**
- Castrum hereditarium venit in generali dispositione, decif. 93. numer. 71. Coccino.**
- Castra iurisdictionalia præsumuntur feudalia, decif. 415. num. 10. Queipo.**
- Castrum non dicitur hereditarium, quando per mortem possidentis expirat omne ius, dec. 185. num. 1. Vbaldo.**
- Castrum concessum ex pacto, & prouidentia debetur filio, tamquam proueniens à concedente, non autem à patre, dec. 93. num. 1. Coccino.**
- Castrum ad hoc, vt cognoscatur, an sit feudale, vel allodiale, coniungi debent coniecturæ, decif. 194. num. 106. Coccino.**
- Castrum esse hereditarium simpliciter, probatur ex prohibitione alienationis, dec. 93. nu. 6. Coccino.**
- Castra præsumuntur feudalia ex pacto, & prouidentia, quando de initio non constat, dec. 415. nu. 12. Queipo.**
- Castra existentia in Sabinis, quoque præsumuntur libera, decif. 93. num. 33. Coccino.**
- Castrum non est feudale, si non reperiatur adnotatum in libris camera, tamquam tale, dec. 93. num. 43. Coccino.**
- Castrum sicuti præsumitur allodiale, ita quoque eius iurisdictio, dec. 92. num. 53. Coccino.**
- Castra existentia in statu Ecclesiæ etiam præsumuntur allodialia, ibidem num. 32.**
- Castrum, quando excluditur, quod sit ex pacto, & prouidentia, & quando, quod sit mixtum hereditarium, ibidem num. 66.**
- in Castro, quando dubitatur, qualis fuerit concessio, & cuius naturæ, tunc recurritur ad obseruantiam subsequantam, ibidem num. 58.**
- Castrum Grassignani est feudum dignitatis scilicet comitatus erecti ab Eugenio IV. dec. 167. num. 5. Durano.**
- Castrum hereditarium mixtum, non potest alienari, nisi inter illos de familia, & non in extraneos, dec. 93. num. 89. Coccino.**
- Castrum dicitur hereditarium, quando fuit emptum pro hæredibus, & successoribus dec. 211. num. 10. Virili.**
- Castra, licet præsumantur allodialia, non tamen iurisdictio talis præsumi debet, decif. 93. numer. 50. Coccino.**
- super Castro hereditario census potest constitui, etiam sine consensu Domini directi, dec. 211. num. 11. Virili.**
- Castrum simpliciter hereditarium, alienari potest, dec. 93. num. 9. Coccino.**
- Castra ex consuetudine hodie habent iurisdictionem, ibidem num. 5.**
- C A T H E D R A L I T A S.**
- Cathedratico statu firmato, intrat præsumptio primordialis, atque originariæ cathedralitatis, donec contrarium non probetur, decif. 353. num. 1. Coccino.**
- Quæ præsumptio multo magis operatur, quando concurrunt plura adminicula, ibidem num. 2.**
- Cathedralitatis adminiculum est, quando in ecclesia adsunt vestigia, & reliquiæ, quæ præter ius cathedralitatis ei conuenire non possent, ibidem num. 72.**
- Cathedralitas necessario supponit, non solum subiectionem, sed etiam incorporationem cum Episcopo, dec. 111. num. 22. Coccino.**
- Cathedralitas oritur dato ecclesia, & Episcopo, ratione**



- tione coniugij spiritualis, decif. 353. numer. 29. Coccino.
- Cathedralitatis antiquæ status probatur ex historijs, & chronicis, ibidem num. 26.
- Cathedrales duæ, tamquam duo capita æquè principaliter in eadem Ciuitate non dantur, ibidem num. 19.
- Cathedralitatis antiquæ ius vt retineatur, & continetur vnicus etiam actus fufficit, ibid. num. 79.
- CATHEDRA est magna dignitas Magistrorum, ibidem num. 87.
- Cathedra propriè accipitur pro sede Doctoris, & Prælati, ibidem num. 85.
- Cathedra penès quamcumque Ecclesiam semper est eadem non dependens à loco, ibidem num. 96.
- Cathedralis Ecclesia est cæteris dignior, dec. 3. n. 1. Coccino.

## C A S V S.

- Casus fortuiti, cum nec humano ingenio diuinari, neque impediri queant, à nemine præstari debent, & quis omni excusatione dignus, dec. 246. num. 2. Motmanno.
- Quod procedit, quando nulla culpa præcessit casum, ibidem num. 3.
- Casus fortuitus culpæ alicui non potest adscribi, dec. 244. num. 5. Virili.
- Casus incendij recensetur inter casus fortuitos, dec. 246. num. 6. Motmanno.
- Casus omissus à statuto debet remanere sub dispositione iuris communis, dec. 25. num. 6. Coccino.
- Casus, qui sequitur ex eo, quod est expressum, dicitur expressus, & non omissus, dec. 111. num. 44. Coccino.
- Casus præsumptus, quando comprehendatur in statuto, dec. 149. num. 13. Virili.
- Casus omissus remanet in dispositione iuris communis, dec. 241. num. 30. Coccino.

## C A V S A.

- Causæ cognitio, quod non fuerit adhibita, apparet ex breuitate temporis, dec. 197. num. 55. Coccino.
- Causa dicitur beneficalis, si agatur super titulo beneficij dec. 43. num. 3. Virili.
- Causa dicitur criminalis, quando pro tali habitafuit à Signatura, dec. 55. num. 6. Coccino.
- in Causa clerici concubinariij procedendum est præuia monitione, ibidem num. 1.
- Causa, quando est commissæ duobus coniunctim, tunc sententia vnius est nulla, decif. 204. num. 7. Virili.
- in Causis mercatorum proceditur ex bono, & æquo, dec. 359. num. 12. Pirouano.
- à Causæ desertione, causa quælibet solet excusare, dec. 220. num. 10. Verospio.
- Causa siue sit ordinaria, siue summaria, articuli, quando sunt releuantes de stylo semper admittuntur in curia, decif. 416. num. 7. Queipo.
- de Causa merè spirituali, Iudex laicus nec incidenter potest cognoscere, dec. 296. num. 17. Coccino.
- in Causis summarijs libellus non requiritur, dec. 30. num. 21. Durano.
- Causa, quando dicatur deserta decif. 210. num. 2. Coccino.
- in Causis summarijs, & executiujs loco libelli, & monitorij succedit commissio, decif. 30. num. 25. Durano.
- ob Causam turpem, si sit facta donatio est illicita, &

- à iure reprobata, dec. 138. num. 6. Durano.
- ob Causam turpem, quando est facta promissio, non tenet, dec. 138. num. 19. Durano.
- sine Causa certa ea quæ fieri nequeunt, non creditur gerenti actum, circa interuentum causæ, dec. 294. num. 14. Queipo.
- Causæ probabiles, si non adsint, dolus non arguitur, decif. 308. num. 17. Pirouano.
- ex Causa voluntaria non dicitur factus actus, si sit factus ex aliquo imminente periculo, decif. 245. num. 10. & 12. Verospio.
- Causa dum non exprimitur in apocha priuata, non probat, dec. 382. num. 5. Durano.
- ex Causa meritorum in dubio præsumitur facta concessio, dec. 101. num. 27. Virili.
- à Causa originaria est regulandum, vt quis dicatur actor, vel reus, dec. 30. num. 10. Durano.
- à Causis non probabilibus si habuit originem, fama, redditur suspecta, dec. 146. num. 18. Durano.
- Causa alienationum rerum ecclesiæ, Episcopus tenetur in specie, & non in genere, exprimere alias eius assertioni non statuit, dec. 318. num. 4. & 13. Queipo.
- Causa cessante, cessat effectus, decif. 297. numer. 7. Coccino.
- Causæ expressæ in decreto iudicis præsumuntur veræ, donec erroneæ conuincantur, dec. 74. num. 8. Virili.
- Causæ plures, quando assignantur, fufficit vnā esse veram, vt ex illa dispositio sublineatur, decif. 363. num. 7. Queipo.
- Causa quando non subsistit, superfluum est, & inane, quærere de releuantia præsumptionum, decif. 308. num. 19. Pirouano.
- Causa pia fufficit ad substinendam validitatem consuetudinis, ex qua deinde titulus à quocumque de populo fauore piæ causæ allegari, decif. 389. num. 11. Pirouano.
- Causa impulsua facilitandi matrimonium, ex quibus colligatur, dec. 167. num. 20. Durano.
- Causa in aliqua re, quæ vera, & realis est, & quæ perpetuam semper habuit, & habet durationem, tunc vanum est alterius commentitiæ defectum allegare, decif. 82. num. 7. Coccino.
- Causa certa, quando exprimitur, verba vltra dictam causam, nihil operantur, sed debent ad eam restringi, decif. 224. num. 12. Durano.
- Causa quælibet solet excusare à desertione causæ, dec. 220. num. 10. Verospio.
- Causa expressa, vbi habetur, cessat tacita, & præsumpta, dec. 53. num. 55. Durano.
- Causa habitandi est diuersa ab animo contrahendi domicilium decif. 364. num. 4. Pirouano.
- Causa iusta commutandi vltimas voluntates, quæ sit, decif. 65. num. 16. Durano.
- Causæ diuersitas, quando in aliqua re non possit considerari, decif. 405. num. 19. Verospio.
- Causa possessionis absque declaratione immutatur ex nouo titulo, dec. 94. num. 8. Virili.
- Causa expressa, si in aliqua dispositione habeatur, non debet ad aliquam trahi, decif. 53. numer. 55. Durano.
- ad Causam in qua fideiussor non se obligasset, nõ est trahenda obligatio, cum fideiussione, decif. 346. num. 21. Dunogetto.
- ex Causa falsa, licet in parte sit vera, decretum latum in totum corruit, dec. 338. num. 19. Durano.
- à Cau-



- ex Causa falsa facta venditio in totum corrumpit, decif. 408. num. 21. Ghislerio.
- à Causa iusta, & licite præsumendum est, actum deriuare, decif. 254. num. 8. Durano.
- Causa proxima, & immediata attendenda est in successione, dec. 107. num. 7. Durano.
- cum Causæ cognitione dicitur facta confirmatio si fiat parte citata, decif. 166. num. 15. Coccino.
- ex Causa excessus crediti, adiudicatio est nulla, dec. 338. num. 1. & 9. Durano.
- ex Causa noua superuenienti euetio non debetur, decif. 337. num. 15. Verospio.
- Causa cessante, non cessat effectus, quando effectus iam est consumatus, & perfectus, decif. 196. num. 23. Durano.
- de Causa, ea acta, quæ non sunt transportanda, minime sunt, decif. 85. num. 13. Vbaldo.
- Causa finalis formæ, magis attenditur, quam verba, dec. 17. num. 57. Durano.
- Causa finalis, quando non denotet præmium, sed tantum impulsuam, decif. 36. num. 17. Coccino.
- Causa debiti, illa dicitur durior, si vna habeat faciliorem exactionem, quam vltra decif. 23. n. 28. Durano.
- vltra Causam expressam, verba generalia, nihil operantur, sed debent restringi ad eam, quando salua ratione recti sermonis fieri potest restrictio, ibid. num. 17.
- in Causam duriolem censetur facta in dubio solutio, dec. 293. num. 4. Virili.
- Causa non solet Princeps supplere, quando aliquid confirmat, decif. 292. num. 9. & 11. Pirouano.
- Causa finalis statuti probatur ex proemio, decif. 1. num. 4. Durano.
- Causa simulationis, si non adsit, cessat ipsa simulatio, dec. 666. num. 14. Durano.
- Causa concessionis præsumitur in Principe etiam, si non exprimat, dec. 101. num. 26. Virili.
- ob Causam necessariam, potius quam voluntariam censetur in dubio factus aliquis actus, decif. 69. num. 2. Vbaldo.
- Causa dicitur anima, & spiritus dispositiois, ac ipsamet dispositio, dec. 17. num. 43. Durano.
- Causæ cognitio in contractibus minorum vbi requiritur, tunc seruandæ sunt debite solemnitates, decif. 14. num. 10. Coccino.
- ex Causa voluntaria ius quæsitum non potest tolli, dec. 138. num. 25. Durano.
- CAVTELA abundans non nocet, dec. 36. num. 56. Coccino.
- C A V T I O.**
- absque Cautione non præsumitur, quis mutuo dare magnam aliquam summam, decif. 61. numer. 10. Dunozetto.
- in Cautionis materia extensio non debet fieri de persona in personam, dec. 168. n. 10. Virili.
- Cautio de insinuanda donatione, intelligi debet, quatenus opus sit, decif. 74. nu. 14. Virili.
- Cautionis præstatio, quod hæres grauatus teneatur cauere, recessit ab aula, si non adsit timor dilapidationis, sed hoc intellige quo ad stabilia, decif. 168. num. 4. Virili.
- Cautio Mutiana etiam in dispositione modali est præstanda, dec. 241. num. 43. Coccino.
- Cautio Mutiana extenditur etiam quoad restitutionem fructuum, dec. 241. num. 47. Coccino.
- Cautio Mutiana non solum habet locum in conditione negatiua, sed etiam in affirmatiua, quæ resoluitur in negatiuam, dec. 241. num. 38. Coccino.
- inter Cautionem, & imputationem fructuum in Trebellianicam est diuersa ratio, decif. 168. num. 13. Virili.
- Cautio Mutiana fuit inuenta loco adimplementi, dec. 241. num. 37. Coccino.
- Cautio Mutiana operatur, vt conditio negatiua habeatur pro completa, ibidem num. 43.
- Cautio Mutiana datur solū in dispositionibus factis sub conditione non autē pactis sub modo, ib. n. 41.
- CEDENS ius suum alicui, vt excludatur ab actione, quid requiritur, dec. 13. num. 39. Durano.
- Cedens postquam cessit actiones, nec ipse, nec eius hæredes illis vti possunt, dec. 411. num. 2. & 5. Verospio.
- Cedens sicut poterat agere, ita & cessionarius, in quem fuit translatus ius cum sua causa, & qualitate, dec. 170. num. 11. Verospio.
- CENSVRARVM fundamentum solet esse contumacia, dec. 208. num. 19. Coccino.
- CENSVARIVS cogitur inuitus compensare, decif. 354. num. 3. Coccino.
- C E N S V S.**
- in Censu mandati relaxatio nihil aliud operatur, quam voluntatem, & potestatem repetendi sortem ex parte emptoris, quæ non est vera, & realis restitutio sortis, dec. 278. nu. 16. Ghislerio.
- Census fructus soluens nomine alieno, non præsumitur ipse fecisse censum, dec. 144. num. 12. Virili.
- Census potest constitui super castro hereditario, etiam sine consensu domini directi, dec. 211. num. 11. Virili.
- ad Censum pecuniam accipiens, si eodem tempore emerit aliquod officium, solum præsumitur de illis pecunijs, decif. 114. num. 8. Virili.
- Censum imponens super re, in qua habet partem, censetur imposuisse super dicta parte, etiam quod tota res in instrumento esset designata, decif. 220. num. 9. Verospio.
- Census potest dici extinctus post relaxatum mandatum, itaut non possint peti aliqui fructus citra vitium vsuræ, decif. 278. nu. 5. Ghislerio.
- Census est onus separabile ab ipsa re, dec. 143. n. 13. Pirouano.
- Census disiecta, postquam est secuta, illius fructus non currunt, dec. 274. num. 9. Motmanno.
- Census imponi posse in perpetuum duraturum in bonis emphyteuticis, est opinio quorundam Doctorum, quæ sustineri non potest, dec. 86. num. 29. Coccino.
- per Censum impositionem super fundo proprio, & illius venditionem, cum obligatione, & hypotheca pro ipso annuo censu, fundus remanet affectus tali onere, decif. 143. num. 1. Pirouano.
- Et inde cum tali onere transit ad quemcumque successorem singularem, ibidem num. 2.
- Census sicuti constituitur consensu, & pecuniarum solutione, ita consensu, & pecuniarum retrosolutione extinguitur, dec. 278. num. 13. Ghislerio.
- Census non extinguitur per simplicem assignationem, nisi habeat effectum, & vim actualis solutionis, dec. 278. num. 14. Ghislerio.
- Census consentiente creditore, potest extinguí pro quacumque parte, & eo etiam inuito pro parte confide-



- considerabili, decisio. 354. numer. 9. Coccino.
- Census redit ad priora iura, & Dominus cēsus debet consequi fructus sui census, quando titulus fuit reductus ad non titulum, dec. 278. num. 20. Ghislerio.
- Census non est extinctus per relaxationem mandati, ibidem num. 15.
- Census, ut dicatur extinctus requiritur naturalis restitutio, ibidem num. 3.
- in Censuum constitutione sicuti adest pecuniarum solutio, ita, & in eorum extinctione debet intervenire restitutio, ibidem num. 2.
- Census extinctio ex acquisitione fundi causati, non resultat, nisi quatenus dominium verè, & realiter irrevocabiliterque fuerit acquisitum, decis. 278. num. 18. Ghislerio.
- Secus tamen est, si reuocabiliter, ibidem n. 19.
- Census, quod post relaxatum mandatum sit extinctus propter facultatem repetendi pecunias, multas patitur difficultates ibidem n. 17.
- Census impositus antea, super re data in solutum, si euincatur non reuiuiscit, ibidem num. 21.
- Census, & non canon siue pensio, in dubio præsumitur, quando minus præiudicium imponentis est, dec. 338. num. 24. Durano.
- Census non extinguitur iudicio discussionis, & sententia graduatoria, nisi sequatur restitutio sortis, dec. 278. num. 4. Ghislerio.
- Cēsus redimibiles an possint tertio pluris, aut minoris vendi, quam ab initio sunt impositi, dec. 338. num. 10. Durano.
- Census, quod durer, & sit in arbitrio emptoris repetere sortem, quando velit, hoc non se comparitur, decis. 278. num. 6. Ghislerio.
- Census est ius distinctum ab ipsa re super qua imponitur, decis. 143. num. 12. Pirouano.
- Census, ut extinguatur, non sufficit partium voluntas, sed requiritur actus retrosimilis, decis. 278. num. 12. Ghislerio.
- Census extinguuntur post restitutionem sortis, & actum retrosimilem, ibidem n. 1.
- Census extinguitur per actum retrosimilem, decis. 354. num. 3. Coccino.
- Census extinguitur per compensationem, dec. 354. num. 2. Coccino.
- Census est separabilis ab ipsa re, dum potest redimi, nec inhaeret rei inseparabiliter, prout est seruitus, & liuellus perpetuus, dec. 143. n. 14. Pirouano.
- ad Censum pecunias accipiens, si quoque fiat aliqua solutio, præsumitur facta de eisdem pecunijs acceptis ad censum, decis. 114. n. 6. Virili.
- Censum luere, & liberare fundum donatum, an teneatur hæres, decis. 143. num. 4. Pirouano.
- Censuum fructus sequuntur naturam eorundem censuum, decis. 310. num. 25. Durano.
- Censum augere potest Ecclesia in emphyteusis renouatione, decis. 176. num. 32. Coccino.
- Census super re emphyteutica imponi potest, & sine consensu Domini, dummodo ei non præiudicetur, dec. 86. num. 36. Coccino.
- in Censu compensatio, quando fit de consensu partium non est opus alia disdicta, dec. 354. num. 5. Coccino.
- Census redemptio non est omnino prohibita emptori cum aliàs esset certus de lucro, decis. 278. num. 8. Ghislerio.
- Census nullo modo potest imponi super bonis emphyteuticis, si expressè sit probata alienatio, decis. 58. num. 30. Coccino.
- ex Census causa, creditori non potest immissio cui ei competat Saluianum, dec. 220. num. 4. Verospio.
- Census redemptio licita est emptori ad suum libitum decis. 278. num. 7. Ghislerio.
- Census emptor semper potest conuenire emptorem fundi, etiam quod per mille manus transeat, pro solutione census, dec. 143. num. 3. Pirouano.
- CERTVM dicitur aliquid per relationem ad rem certam, dec. 231. num. 15. Coccino.
- Certus, quando quis est aliquid faciendi, non est amplius certificandus, dec. 186. num. 7. Virili.
- Certus, quis potest esse alicui per literas, licet eum de facie non noscat, dec. 245. num. 19. Verospio.
- C E S S I O.
- Cessio facta alicui, non importat mandatum, sed veram, & propriam solutionem, decis. 392. num. 19. Durano.
- Cessio simplex illa dicitur. quæ fit ad commodum cedentis, solutionis causa, ibidem num. 22.
- Cessio iurium hæreditatis, non potest fieri absque additione, dec. 360. num. 29. Coccino.
- Cessio in dubio præsumitur simplex, decis. 392. num. 25. Durano.
- Cessionis nomen est duplex, ibidem num. 21.
- Cessio illa dicitur vera, & habetur loco solutionis, ut cum nomina debitoris venduntur, in solutum dantur, vel subdelegantur, ibidem n. 24.
- Cessio, & renunciatio personalis non egreditur personam, dec. 257. num. 13. Durano.
- sine Cessione transmitti etiam potest actio utilis, si non sit qui illam transmittat, vel ubi his, qui eam cedere debet, mortuus est, decis. 189. numer. 13. Verospio.
- Cessio possessionis, facta in vita, quare teneat, & non illa, quæ legatur, dec. 35. num. 17. Durano.
- Cessio alicuius iuris facta à debitore creditori, quando tantum importet simplex mandatum, dec. 13. num. 40. & 41. Durano.
- sine Cessione iurium fideiussor agere non potest contra principalem, dec. 382. num. 15. Durano.
- in Cessione iuris dubij, si consistat donatio non potest dici vera, & realis, dec. 292. num. 12. Pirouano.
- C E S S I O N A R I V S.
- Cessionarius idem iudicium à cedente institutum potest prosequi, agere, & obtinere eodem modo, ex iure sibi cesso, dec. 411. num. 17. Verospio.
- contra Cessionarium competunt eadem exceptiones, quæ contra cedentem opponi possunt, decis. 391. num. 7. Pirouano.
- Cessionarius in omnibus censetur eadem persona, quam cedens, dec. 411. num. 25. Verospio.
- Cessionarius in executiuis agere potest sine monitorio, sicut cedens, dec. 30. num. 20. Durano.
- Cessionario competit via executiua cum eisdem privilegijs, sicuti competebat cedenti, ibidem num. 3.
- CHARACTEREM an imprimat prima tonsura, dec. 50. num. 5. Virili.
- Character clericatus non deletur per bigamiam, decis. 7. numer. 3. Coccino.
- ex CHIROGRAPHO ritè confecto, oritur actio ciuilis, dec. 397. num. 6. Durano.
- Chirographum est nullum, quando non est archiuatum iuxta



iuxta Bullas Apostolicas, dec. 397. n. 15. Durano.  
Chirographum factum iuxta formam statuti Urbis  
lib. 1. cap. 83. & obligatione camerali vallatum,  
habet executionem paratam, ibidem num. 2.

## C I T A T I O .

Citationis defectus ad sententiam ex quibus appa-  
reat, dec. 240. num. 1. Pirouano.

Citatio ad sententiam debet esse præcisa, ibidem  
num. 6.

Citatio partis requiritur ante executionem, decif.  
139. num. 7. Coccino.

Citatio si fuerit facta ad aliquem actum non momē-  
taneum, in quo plura requiruntur, itaut si pars  
esset expectanda vsque ad vltimum momentum  
diei, nihil posset probari, tunc citans quandocun-  
que intra terminum præscriptum potest curare, vt  
actus expediatur, decif. 199. num. 10. Coccino.

Citatio personæ si sit facta in iudicio contradi-  
ctarum tunc aliæ possunt omitti, licet secus sit de  
urbanitate, & honestate, dec. 240. num. 9. Pirou.

Citatio ad hodie per totam, non arguit senten-  
tiam ferri non posse, nisi in extrema hora dici,  
sed intelligitur pro hora audientiae, decif. 199.  
num. 11. Coccino.

per Citationem ad dicendum contra commissionem  
firmatur iurisdiclio Iudicis, decif. 325. num. 1. 1.  
Ghislerio.

Citatio per proclama est necessaria contra interesse  
putantes, quando agitur de eorum præiudicio,  
decif. 65. num. 12. Durano.

Citatio inutilis, & circumscripta nullius est roboris  
decif. 240. numer. 8. Pirouano.

Citatio ad sententiam si non sit præcisa, Rota nullā  
de ea, habet rationem, ibidem num. 7.

Citatio, vbi non est necessaria, si fiat nulliter, non  
propterea actus redditur nullus, dec. 36. num. 57.  
Coccino.

Citatio verba, quem intellectum possint recipere,  
decif. 199. num. 14. Coccino.

Citationis defectus, vt sententia sit nulla, & inualida  
operatur, dec. 240. nu. 2. Pirouano.

In Citationem vnica possunt plures actus expediri,  
dec. 199. num. 15. Coccino.

Citatio per edictum non est difficilis, dec. 65. nu. 21.  
Durano.

Citandus, an sit, qui etiam ius certum non habet,  
ibidem num. 10.

Citatio partis non requiritur in gratia facta ex cer-  
ta scientia, decif. 156. numer. 17. Coccino.

Citata si fuerit pars pro certa hora, non requiritur,  
quod expectetur lapsus d. horæ, sed sufficit, quod  
incipiat, dec. 199. num. 9. Coccino.

per Citationem ad dicendum contra, commissio ef-  
ficatur communis, dec. 30. num. 26. Durano.

Citationis ad videndum iurare testes defectus, quā-  
do suppleatur per præsentiam procuratoris, dec.  
39. num. 15. Virili.

Citari omnes debent ad sententiam de quorum inte-  
resse agitur, aliās sententia redditur inualida,  
240. num. 12. Pirouano.

Citandus est debitor, quando est priuandus domi-  
nio rerum suarum, decif. 411. num. 16. Verospio.

per Citationē solam, legitimus contradictor, qui non  
est, non potest effici, dec. 348. n. 15. Motmanno.

Citatio parris, quando fuit transumptum aliquod  
instrumentum, ex eo, non videtur omissa, si in-

strumento non appareat enunciata, cum tam-  
quam solemnitas extrinseca aliunde præsumi po-  
test, dec. 396. num. 6. Verospio.

in Citationum calce solent Notarij apponere nomen  
principalis, vel pro eo comparentis, decif. 274.  
num. 10. Motmanno.

Citandus est etiam possessor iniustus, & illicitus, de-  
cif. 284. num. 16. Virili.

Citata, si non fuerit pars personaliter ad sententiam,  
sententia non substat, dec. 240. nu. 11. Pirou-  
absque Citationem recte procedit executor cessante  
interesse, dec. 348. num. 16. Motmanno.

Citari debent possessores, quando sunt expellendi,  
dec. 91. num. 5. Vbaldo.

sine Citationem si sit lata sententia, est nulla, & inua-  
lida, dec. 268. num. 1. Pirouano.

## C I V I S .

Ciuius, si sit factum legatum, censetur factum ciui-  
tati, dec. 144. num. 16. Durano.

Ciuis alicuius ciuitatis probatur esse, si constet, in ea  
natus esse, dec. 137. num. 4. Virili.

Ciuis, si litigat cum ciuitate, tenetur ad collectam  
impositam pro sumptibus dictæ litis, decif. 413.  
num. 8. Coccino.

in Ciuius tota ciuitas repræsentatur, decif. 144.  
num. 16. Durano.

Ciuis alicuius loci efficitur, quis per assecutionem  
beneficij, dec. 9. num. 4. Pirouano.

## C I V I T A S .

in Ciuitate aliqua, quando domicilium per habita-  
tionem non contrahatur, dec. 364. n. 3. Pirouano.

in Ciuitate eadem non dantur duæ Ecclesiæ cathedrales,  
tanquam duo capita æque principaliter,  
353. num. 19. Coccino.

Ciuitas per rebellionem amittit omnia priuilegia,  
& iura quæ sita, dec. 70. num. 4. Vbaldo.

Ciuitatis consilium repræsentatur per totam ciuita-  
tatem, dec. 413. num. 10. Coccino.

Ciuitas per rebellionem amittit omnia iura, & pri-  
uilegia per prius quæ sita, dec. 171. n. 4. Vbaldo.

Ciuitas indiget pluribus, dec. 265. n. 9. Vbaldo.

Ciuitatis assertio inter contrahentes probat ciuili-  
tatem, dec. 211. num. 3. Virili.

## C L A V S V L A .

Clausula executiue declarant concessionem, decif.  
175. numer. 3. Durano.

Clausula codicillaris non operatur, vbi filius iam na-  
tus, ignoranter fuit præteritus, dec. 74. n. 12. Virili.

Clausula regulantur secundum naturam, dispositio-  
nis cui adiciuntur, dec. 23. num. 24. Durano.

ex Clausulis geminatis colligitur mens Principis  
concedentis aliquid, dec. 204. num. 1. Virili.

Clausula generales non alterant dispositionem, dec.  
166. num. 18. Coccino.

Clausulas consuetas, & solitas Notarius in instrumē-  
to tenetur apponere, dec. 229. num. 24. Verospio.

Clausula in aliqua dispositione positæ, non substaten-  
tar, si dispositio corruat, decif. 176. n. 41. Coccino.

Clausula, quando stat de per se, & est appositæ ad  
aliquid qualificandum, tunc illud tantum qualifi-  
cat, dec. 257. num. 2. Durano.

Et hoc multo magis procedit in adiectione condi-  
tionis factæ per modum continuationis, seu con-  
iunctiue, ibidem num. 3.

Clausula codicillaris, an faciat valere substitutio-  
nem in vim fideicommissi, dec. 112. n. 10. Vbaldo



- per Clausulas generales an possit derogari priuilegijs minoris clausis in corpore iuris, decif. 36. num. 73. Coccino.
- ex Clausulis positis tam in parte exequutiua, quàm in dispositiua colligitur Papæ mens, quod uoluerit derogare priuilegijs minorum, decif. 36. num. 74. Coccino.
- de Clausularum effectu non est curandum, quando constat de mente concedentis, & de causa finali, & determinata, decif. 23. num. 26. Durano.
- Clausulæ accessoriaræ non obstant, quando dispositio generalis non obstat, ibidem num. 25.
- Clausulæ ultra earum terminos aliquid non possunt operari, dec. 149. num. 93. Coccino.
- Clausulæ non debent censi inutiles, & superflue, dec. 23. num. 3. Durano.
- Clausulæ derogatoriæ, quæ sint fortiores, decif. 166. num. 13. Coccino.
- Clausula, ad habendum, in emphyteusis concessione, apposita, operatur, ut emphyteusis transeat etiam ad hæredes extraneos, dec. 381. num. 5. Coccino.
- Clausula, ad habendum, posita in inuestitura emphyteusis, an operetur amplissimam facultatem alienandi, dec. 86. num. 13. Coccino.
- Clausula, ad habendum, in concessione emphyteusis, quando est posita in clausulis executiuis, non ampliat dispositionem, decif. 176. num. 40. Coccino.
- Clausula, ad habendum, in inuestitura apposita, nihil in præiudicium vocatorum operatur, decif. 310. num. 18. Durano.
- Clausula, ad habendum, quid operetur, decif. 60. num. 13. Vbaldo.
- Clausula, alias &c. quid importet, decif. 192. num. 8. Pironano.
- Clausula, arbitrio Rotæ, facit, ut relaxetur rigor iuris, decif. 126. num. 11. Virili.
- Clausula, constituto, facit executorem mixtum, dec. 65. num. 6. Durano.
- Clausula, constituto, debet iustificari etiam si non adsit contradictor, decif. 182. num. 7. Virili.
- ex Clausula, constituti, inducitur vera translatio possessionis, decif. 17. numer. 3. Durano.
- Clausula, constituti, operatur, ut possessio censeatur translata in constitutarium, dec. 284. num. 1. Virili.
- Clausula, constituti, transfert etiam possessionem in incorporalibus, ibidem num. 2.
- Clausulæ, constituti, effectus, & possessionis subsequente per exactionem remanet illæsus sub dispositione iuris, ibidem num. 12.
- Clausulæ, dummodo, natura, decif. 65. numer. 18. Durano.
- Clausulæ, dummodo tempore data presentium, & amoris illicitis &c. faciunt executorem mixtum, decif. 142. num. 7. Coccino.
- Clausula, dummodo non sit alteri ius quasitum, etiam non expressa, semper subintelligitur in gratia Apost. dec. 110. num. 5. Durano.
- Et ista clausula reddit gratiam conditionalem, ibidem num. 6.
- Clausula, dummodo dispositio hac vice pertineat, reddit gratiam coconditionalem, decif. 142. num. 5. Coccino.
- Et ante omnia est verificanda, ibidem n. 6.
- Clausula, durante locatione apposita in concessione emphyteusis, quid operetur, decif. 86. numer. 14. Coccino.
- Clausula, equaliter, quid importet, dec. 194. num. 50. Coccino.
- Clausula, & omni meliori &c. posita in substitutione, quid operetur, dec. 257. num. 8. Durano.
- Clausula, & quibus dederit, æquipollet clausulæ, ad habendum, & eius natura, dec. 86. n. 18. Coccino.
- Clausula, ex certa scientia, tunc etiam operatur, circa, quæ sunt facti, si scierit præiudicium tertij, decif. 166. num. 11. Coccino.
- Clausula, ex certa scientia, tunc non operatur, circa, quæ sunt facti, quando Papa ignorauit præiudicium tertij, ibidem num. 10.
- Clausula, ex certa scientia, operatur circa ea, quæ sunt iuris, non autem facti, ibidem n. 9.
- Clausula, ex nunc, prout ex tunc, operatur, ut vnum tempus, alteri insit, dec. 350. num. 9. Durano.
- cum Clausula, motu proprio, si sit concessa gratia, assimilatur vltimæ voluntati, dec. 30. n. 37. Durano.
- Clausula, motu proprio, operatur, ut quis non teneatur iustificare gratiam ei concessam, ibidem num. 6.
- Clausula, motu proprio, tanta est vis, & efficacia, ut reddat dispositionem fauorabilem, ibid. num. 37.
- Clausula, non obstantibus, amouet omne impedimentum, etiam quoad Concilia generalia, dec. 7. num. 7. Coccino.
- Clausula, non obstantibus, derogat omnibus in contrarium facientibus decif. 36. num. 60. Coccino.
- Clausula, non se astringens, posita in articulis, quid operetur, dec. 201. num. 19. Coccino.
- Clausula, omni meliori modo, in alio actu posita, operatur, ut sustineatur modo valido, quo sustineri potest, decif. 229. num. 9. Verospio.
- Clausula, omni meliori modo, apposita in testamento, includit omnem modum, quo actus melius sustineatur, dec. 342. num. 13. Dunozetto.
- Clausula, omni meliori modo, apposita in fine testamenti, nihil plus operatur, quam sit dispositum, ibidem num. 16.
- Clausula, omni meliori modo, operatur, ut translatio pensionis sustineatur, prout est possibile sustineri posse, dec. 30. num. 35. Durano.
- Clausulæ, pleno iure &c. in donatione appositæ, faciunt eam transitoriam ad hæredes extraneos, dec. 194. num. 11. Coccino.
- Clausula, pleno iure, restringitur secundum subiectam materiam, ibidem num. 92.
- Clausula, quatenus sit, quid operetur, dec. 73. num. 28. Durano.
- Clausula, quam, & quas, in commissione effecta, communis, si adsit, censetur omne ius partium à principio deductum, dec. 30. n. 27. Durano.
- Clausula, quam, & quas, operatur, ut quis absque refectione expensarum possit omitta una via, alia aggredi, ibidem num. 40.
- Clausula, quam, & quas, deducit omne ius partium in iudicium, & potest ferri, sententia super causa probata, licet non deducta, ibidem num. 30.
- Clausula, quorum tenores, quid operetur, decif. 23. num. 2. Durano.
- Clausula, quorum tenores, operatur expressionem illorum, quæ possent obesse, decif. 36. numer. 72. Coccino.
- Clausula, quorum tenores, quid operetur, decif. 167. num. 26. Durano.
- Clausulæ, seruatis seruandis, & vocatis vocandis, operantur



- rantur, vt executores non possint extraiudicialiter procedere, decif. 350. num. 5. Durano.
- Clausula, si, & in quantum, quid operetur, dec. 53. num. 41. Durano.
- Clausula, in inuestitura apposita si se iuste renouari peteret &c. quid importet, decif. 296. numer. 13. Coccino.
- Clausula, separentur ratione delicti, &c. posita in dispensatione matrimonij inter raptam, & raptorem, ponitur ad iustificationem Ecclesiæ, decif. 316. numer. 40. Coccino.
- Clausula, sine preiudicio, intelligitur de alio preiudicio, quam expressio, dec. 340. num. 16. Pirouano.
- Clausula, sine preiudicio iurium vtriusque partis, est conditionalis, decif. 340. num. 12. Pirouano.
- Clausula, sine preiudicio legitime executionis, præseruat iurisdictionem Iudicis, à quo, dec. 416. nu. 2. Queipo.
- Clausula, sine preiudicio venientium ab intestato, posita in legitimatione non operatur, quando legitimatus vocatur ab eo, qui potest disponere, decif. 319. num. 13. Virili.
- Clausula, sine strepitu, & figura iudicij, operatur, quod Iudex possit iubere rem capi, & distrahi, dec. 36. num. 59. Coccino.
- Clausula, sublata, & decretum irritans, non solum abrogat contrariam consuetudinem, si quærat, stantibus clausulis, quorum tenores, & ex certa scientia &c. decif. 373. num. 7. Verospio.
- Sed etiam illam impedit in futurum, ibidem n. 8.
- Clausula summaria, sola facti veritate inspecta, manu regia &c. quid importent, decif. 36. num. 58. Coccino.
- Clausula, super quibus omnibus, & singulis effectus, decif. 73. num. 20. Durano.
- Clausula, vocatis vocandis, facit executorem mixtum, & non potest procedi nisi iudicialiter, & præiudici causa cognitione, decif. 371. num. 1. Durano.
- Et consequenter in executione debet citari, qui de iure sunt citandi, ibidem num. 2.
- Clausula, vocatis vocandis, intelligitur tantum de illis, qui de iure sunt vocandi, & citandi, dec. 319. num. 6. Virili.
- Clausula, vocatis vocandis, an satisfiat per citationem generalem contra omnes sua interesse putantes, decif. 371. num. 10. Durano.
- Clausula, vocatis vocandis, facit, vt sit procedendum iudicialiter, dec. 367. num. 10. Durano.
- Clausula, vt asseritur, vel vt asserunt, in supplicationibus solent apponi, quando sunt duo supplicantes, secus si sit vnus, dec. 371. n. 16. Durano.
- Et tunc ista clausula non releuant ab onere probandi, ibidem num. 17.
- Sed ista distinctio vnus, vel plurium supplicantium est nimis subtilis, & nunquam fuit per Rotam canonizata, ibidem num. 18.
- Clausula, vt asseritur, posita in rescripto Papæ, cum non sit narratiua partis, sed Papæ, non indiget iustificatione, & declarantur Rebuff. Cassad. & alij, decif. 371. num. 12. & 13. Durano.
- Clausula, vt asseritur, non solet apponi, quando supplicans est vnus, & impersonalis, decif. 371. num. 14. Durano.
- Clausula, vt asseritur, frequentius solet apponi, quando plures supplicantes adsunt, ibidem num. 19.
- Clausula, vt supra, est relatiua ad præcedentia cum omnibus qualitatibus suis, decif. 158. numer. 10. Dunozetto.
- Clausula, vt supra, quando ad personas referri debet, ibidem num. 12.
- Clausula, vt supra, referri non solet ad substantiam, sed ad qualitatem, ibidem num. 11.
- Clausula, vt supra, est repetitiua præcedentium, sicut etiam verbum, similiter, decif. 140. n. 1. Dunozetto.
- C L E R I C A T V S.
- Clericatus datus à non suo Episcopo, quando substat, decif. 126. num. 4. Virili.
- Clericatus probatur ex testibus deponentibus de communi reputatione presbyteratus, ibid. n. 2.
- Clericatus probatur ex literis patentibus Ordinarij, dec. 385. num. 14. Durano.
- Clericatus probatur ex literis patentibus Ordinarij, dec. 348. num. 3. Mormanno.
- Clericatus probatur per literas patentes Ordinarij, decif. 34. num. 3. Vbaldo.
- Clericatus remanet iustificatus, probatis Ordinibus maioribus, decif. 126. num. 3. Virili.
- Clericatus character non deletur per bigamiam, decif. 7. num. 3. Coccino.
- Clericatus non est contraria bigamia, nec illi resistit, dec. 50. num. 35. Virili.
- Clericalia priuilegia bigamus amittit, sed non characterem, ibidem num. 6 & 7.
- Clericatus probatur ex literis patentibus desuper emanatis, ab Ordinario, dec. 15. num. 8. Coccino.
- C L E R I C V S.
- Clerico suspecto de incontinentia si fiat monitorium sub poena priuationis, alicuius beneficij, illius vigore non potest omnibus priuari, dec. 139. num. 6. Coccino.
- Clericus transiens ad statum laicale, non potest amplius dici persona ecclesiastica, dec. 51. num. 14. Coccino.
- Clericus, vt priuetur beneficijs ex eo, quod est suspectus de mala familiaritate mulierum, & de incontinentia, non sufficit vnica monitio, sed trina requiritur, decif. 139. num. 1. Coccino.
- Quæ præmissa, si non corrigantur, tunc demum potest procedi ad priuationem, ibidem num. 2.
- Clericus, & persona ecclesiastica efficitur, qui habet primam tonsuram, decif. 50. num. 1. Virili.
- Clericus non admittitur ad beneficium curatum, nisi præiudicio examine, decif. 380. num. 21. Coccino.
- Clericus, quis esse potest, & tamen non gaudere priuilegijs clericorum, dec. 50. num. 8. Virili.
- Clerico suspecto de incontinentia, si fiat monitio in Synodo, habet vim trinae monitionis, decif. 139. num. 4. Coccino.
- Clerico ordinato sine titulo Episcopus, tenetur præstare sustentationem, ne in dedecus Ordinum cogatur mendicare, dec. 150. num. 17. Coccino.
- Clericus per bigamiam denudatur omni priuilegio clericali, dec. 12. num. 24. & 31. Remboldo.
- Clericus, quis potest esse, & tamen propter aliquod impedimentum, non gaudere priuilegijs clericorum, decif. 12. num. 7. Remboldo.
- Clericorum priuilegia bigamus amittit, & eorum exercitium, ac character remanet mortificatus, dec. 50. num. 9. Virili.
- Clericus gaudens aliquo priuilegio clericatus, quando dicatur verus clericus, decision. 12. numer. 15. Remboldo.



in Clerico satis probatur concubinitus, si probetur illum retinere mulierem in domo conductâ, vel in domo amici, dec. 55. num. 1. Coccino.

Clericis, & laicis prohibitum est ludus alearum, dec. 95. num. 1. Manzanedo.

in COELVM est os ponere, quando de Papæ potestate disputatur, decif. 36. num. 63. Coccino.

COEMETERIA apud Ecclesias, & maximè Cathedralis perpetuo fuerunt, dec. 353. num. 104. Coccino.

ex COHABITATIONE masculi, & feminae, non præsuntur matrimonium, sed fornicatio, decif. 201. num. 42. Coccino.

Sed hoc non procedit respectu filiorum, nam ut ipsi dicantur legitimi tunc præsuntur matrimonium, ib. n. 42.

#### C O H A E R E S.

Cohæredes pro debitis hæreditarijs tenentur pro rata, & portione sua, decif. 207. num. 15. Verospio.

Cohæredi absque aliqua confusione fieri possunt prælegata, decif. 241. num. 16. Coccino.

Cohæres præsuntur sibi satisfecisse, si habuit administrationem bonorum hæreditariorum, quando rationem administrationis non reddidit, decif. 241. num. 17. Coccino.

Et ista præsumptio multo magis intrat, quando quis est hæres, & creditor, ibidem num. 18.

Cohæredibus de iure permittitur deuenire ad diuisionem hæreditatis, quando volunt, decif. 241. num. 24. Coccino.

COGNATIONIS vinculum iam exclusum tanquam irreleuans, attendi non debet, decif. 84. num. 17. Dunozetto.

Cognitionis vinculum, ut aliud excludat, quæ requirantur, ibidem num. 14.

#### C O L L A T I O.

Collatio in suum necessario antecedens requirit, existentiam beneficij, decif. 238. num. 6. Dunozetto.

Collatio beneficij, quando est actus iustitiæ, tunc Papa facilius prouidet alicui, decif. 387. num. 5. Durano.

Collatio præbendarum, quando est simultanea inter Episcopum, & Capitulum, si concedatur indultum Episcopo, suffragatur etiam Capitulo, ex quo est annexum Episcopo, decif. 414. numer. 5. Coccino.

Collationis priuilegium est alicuius considerationis, dec. 150. num. 26. Coccino.

COLLECTAS imponere est actus iurisdictionis, dec. 63. num. 8. Vbaldo.

COLLECTORVM decimarum beneficia sunt reseruata, dec. 335. num. 1. 9. & 14. Durano.

Collectorum decimarum beneficia cadunt sub reg. 4. Cancell. dec. 255. num. 4. Dunozetto.

Collector decimarum licet exigat decimas alicuius capituli, non dicitur illius collector, sed camerae, si sit deputatus ab Eminentissimo Camerario, & exactionem nomine camerae faciat, decif. 255. num. 7. Dunozetto.

Collectorum decimarum beneficia, ut dicantur reseruata, non requiritur exercitium actuale, sed sufficit potentiam, idest, ut occurrente occasione exercendi, sit paratus exercere, decif. 335. num. 18. Durano.

Collectorum nominatio actus iurisdictionis est, ibidem num. 19.

#### C O L L E G I A L I T A S.

ad Collegialitatem Ecclesiæ non infertur si ibi soleant fieri congregationes, & tractatus, decif. 56. num. 10. Pirouano.

Collegiata, ut dicatur Ecclesia, non sunt necessariae omnes coniecturae, quæ solent ad hoc à Doctoribus ponderari, decif. 56. num. 6. Pirouano.

ad Collegialitatem Ecclesiæ non infertur, si ibi Beneficiarij soleant simul congregari, ibid. n. 6.

Collegialitatis propria signa, quæ sint, ibidem num. 5.

Collegialitas alicuius Ecclesiæ actu, & non habitu, qualiter probetur, ibidem num. 4.

COLONVS non solum tenetur soluere decimam de parte fructuum, quæ sibi remuneratione obueniunt culturae, sed etiam reddecimam, quæ debetur à Domino de sua portione, decif. 203. numer. 14. Vbaldo.

COMMISSARIVS Camerae, quando accepit possessionem beneficij, & illam cedit prouiso Apostolico, tunc cessat Bulla Pij IV. circa adeptionem possessionis beneficiorum, dec. 181. num. 5. Virili.

#### C O M M I S S I O.

in Commissione confessio facta, plenè probat contra confitentem, decif. 84. num. 4. Dunozetto.

per commissionem, & indulgentiam Papæ censetur remissa omnis solemnitas, dec. 36. nu. 70. Coccino.

in Commissione, si adsit clausula, *quam, & quas, quando* est effecta communis, censetur omne ius partium, iam à primo deductum, decif. 30. num. 27. Durano.

Commissio efficitur communis per citationem ad dicendum contra, ibidem num. 26.

Commissio in actis præsentata, citata parte ad dicendum contra, sufficit ad excusandum lapsum primi fatalis, & primi anni, decif. 412. numer. 1. Verospio.

Commissio in executiuis, & summarijs causis succedit loco libelli, & monitorij, decif. 30. numer. 25. Durano.

ex Commissionis distributione facta Auditori, ipse recepit super omnibus, quæ ad causam pertinent plenariam potestatem, dec. 199. nu. 2. Coccino.

#### C O M M O D V M.

Commodum aliquod non debet, quis consequi ex instrumento, in quo promissa non adimpleuit, dec. 192. num. 12. Pirouano.

Commodum, quis non potest reportare, ob delictum commissum, dec. 109. nu. 6. Virili.

Commodum si quis reportat ex aliquo opere, censetur ab eo factum, decif. 158. num. 10. Vbaldo.

#### C O M M V N I O.

Communio præsumpta inter fratres ex quo elidatur, decif. 125. num. 6. Dunozetto.

Communio inter fratres non præsuntur, quando separatim habitant, dec. 215. n. 3. Dunozetto.

in Communione nemo inuitus cogitur stare. decif. 241. num. 33. Coccino.

Communio præsuntur adesse inter fratres, dec. 215. num. 2. Dunozetto.

cum COMMVNITATE, si rusticus litiget, & imponitur collecta pro expensis d. litis, ipse non tenetur contribuere, decif. 413. num. 6. Coccino.

Communitas dicitur persona suspecta, quo ad usurpationem Iurispatronatus, decif. 401. numer. 5. Pirouano.



Communitas possidere potest, decif. 249. num. 10. Coccino.

## C O M P A R A T I O.

ad Comparationem scripturarum periti electi iurare debent iuxta formam, l. *comparationes*, §. *omnes autem*, C. de *fid. instr.* dec. 199. num. 28. Coccino.

Comparatio litterarum est fallax, & periculosa, dec. 96. num. 12. Virili.

Comparatio scripturarum, quando fit, requiritur, quod sint duæ, vna quæ debet recognosci, & altera ad quam debeat fieri comparatio, dec. 199. num. 31. Coccino.

in Comparatione scripturarum debent esse plures periti, & non sufficit vnus, decif. 199. num. 23. Coccino.

Comparationem scripturarum si Iudex vult recognoscere, potest hoc facere, sed tutius est, vt adhibeat duos peritos, ibidem num. 22.

in Comparatione scripturarum periti non debent esse suspecti partibus, ibidem num. 24.

ad Comparationem scripturarum periti electi interrogari debent, an id quod dicunt, causa odij, vel gratiæ dicant, ibidem num. 27.

Comparatuum supponit existentiam positiui, decif. 154. n. 13. Durano, & decif. 219. num. 2. Coccino.

## C O M P E N S A T I O.

Compensationem non admittit debitum exactum, dec. 62. num. 74. Durano.

Compensare inuitus cogitur censuarius, dec. 354. num. 3. Coccino.

per Compensationem census extinguatur, ibidem num. 2.

Compensationis beneficio non gaudet tertius, si sit obligatus in forma cameræ, dec. 205. numer. 13. Durano.

Compensationis beneficio non gaudet obligatus in forma cameræ, vti tertius, decif. 224. numer. 4. Durano.

Compensationis exceptio requirens altiore indagine, non est admittenda ad impediendam immisionem in Saluiano, dec. 19. num. 12. Coccino.

Compensationis exceptio non admittitur, quando debitum non fuit probatum, decif. 224. num. 3. Durano.

Compensationi, vt sit locus, debent afferri cocludentes probationes, decif. 334. num. 16. Motmann.

Compensatio non datur de specie ad quantitatem, dec. 405. num. 17. Queipo.

Compensationis æquitas, quando intrare penitus non possit, dec. 305. num. 6. Motmanno.

Compensationis beneficio euitantur numerationes, & circuitus, dec. 334. num. 13. Motmanno.

Compensatio, vt debitum extinguat, requiritur voluntas debitoris, ibidem num. 17.

Compensatio facit actum retro similem in materia census, prout facit datio in solutum, assignamenta &c.

Compensationis exceptio non potest opponi, quando solutio non bene probatur, dec. 205. num. 11. Durano.

Compensatio præsumitur, quod fuisset opposita ad euitandam solutionem, si debitor ex alio capite fuisset creditor, dec. 254. num. 9. Durano.

Compensatio non dicitur facta, si de ea non fuerit oppositum, dec. 338. num. 8. Durano.

Compensatio est actus fictus soluendi, licet solutio

fit vera, dec. 334. num. 14. Motmanno.

Compensatio regulariter non admittitur in obligatione camerali, quando creditum fuit contractum ante dictam obligationem, decif. 205. numer. 12. Durano.

Compensatio non datur de liquido, ad non liquidum, decif. 338. num. 5. Durano.

Compensatio de vno ad aliud, iure fieri non potest, dec. 305. num. 5. Motmanno.

Compensatio in censu, quando fit de consensu partium, non est opus aliqua disdicta, decif. 354. num. 5. Coccino.

Compensatio habet vim solutionis, ibid. n. 3.

ad COMPROMISSVM, si statutum cogat affinem, comprehendit etiam minores, decif. 36. num. 32. Coccino.

Compromissum factum cum facultate cognoscendi, & procedendi de facto, sequitur, quod arbitri possint se extraiudicialiter informare, dec. 38. num. 8. Virili.

per COMPVLSVM productio facta non inducit confessionem in producente per illius voluntatem, decif. 304. nu. 21. Pirouano.

Compulsum non datur sine originalibus, decif. 18. num. 5. Pirouano.

per Compulsum productio facta non præiudicat in iuribus alienis, licet secus in proprijs, decif. 360. num. 4. Coccino.

CONCEPTIONIS tempus attenditur ad effectum legitimitatis, decif. 100. num. 51. Coccino.

## C O N C E S S I O.

Concessiones, & rescripta Principum intelligi debent sine damno, & iniuria alterius, decif. 65. num. 5. Durano.

Concessionis forma originalis inspicere debet, dec. 194. num. 59. Coccino.

Concessionem manus dexteræ, & loci nobilioris, importat receptio honorifica, decif. 111. numer. 2. Coccino.

Concessio Principis facta absque traditione, transfert dominium, decif. 81. num. 6. Coccino.

Concessionis causa præsumitur in Principe, etiam si non exprimat, dec. 101. num. 26. Virili.

Concedere id, quis videtur, quod suum erat, decif. 197. num. 81. Coccino.

Concessionem alicuius castri, si Imperator faciat, cum suis pertinentijs, quid veniat, ibid. n. 80.

Concessio nulla Principis etiam cum clausulis derogatorijs, tollit partium conuentiones, nisi sit ab eo derogatum, vt nulla alia possit capi interpretatio, dec. 23. num. 22. Durano.

Concessio, vt dicatur utilis Ecclesiæ necesse est, vt eius conditio facta fuerit melior, & ipsa facta locupletior, dec. 367. num. 7. Durano.

Concessio, per quam fit redditus ad ius primæuum, est fauorabilis, dec. 70. num. 3. Vbaldo.

Concessio, ex certa scientia, operatur vt non sit necessaria verificatio gratiarum, dec. 101. num. 17. Virili.

Concessio in dubio censetur ex causa meritorum facta, ibidem num. 27.

Concessionem factam, motu proprio, sunt fauorabiles, decif. 46. num. 8. Durano.

Concessio in emphyteusim pro vna reputatur, licet bis fuerit facta eidem personæ, dec. 367. num. 20. Durano.



Concessio facta à Domino cum verbis, *pleno iure*, & milibus, importat liberam concessionem, dec. 93. num. 69. Coccino.

Concedentis voluntas non est vnde magis declaratur quam à præfatione, decif. 23. num. 14. Durano.

Concessum de toto, videtur etiam concessum de parte, decif. 208. num. 2. Coccino.

Concessio si facta vni; postea deueniat ad alios, censetur etiam, quoad eos repetitum ius accrescendi, si sic à principio concessum sit, decif. 194. num. 60. Coccino.

Concessiones, quas aliquis confirmat, & de vna tantum appareat, illa dicitur confirmata tantum, decif. 70. num. 7. Vbaldo.

Concessio præsumitur personalis, quando nulla mentio hæredum fuit facta, dec. 359. num. 37. Coccino.

Concessio bonorum Ecclesiæ, vt substineatur requiruntur copulatiuè iusta causa, & solemnitas legitima, decif. 405. num. 1. Durano.

Concessio emphyteusis facta duobus in solidum, tunc ex hac concessione resultat, vt si locus iuri accrescendi, dec. 176. num. 8. Coccino.

Concessionis validitas ad fauorem Ecclesiæ controuerti non potest, decif. 31. num. 24. Coccino.

Concessio Principis transfert dominium absque traditione, ibidem num. 6.

Concedentis mens potius in gratijs, & priuilegijs est attendenda, quam verba, decif. 23. num. 18. Durano.

de Concedentis mente quando constat, & de causa finali, & determinata, non est curandum de effectu clausularum, ibidem num. 26.

#### CONCILIUM.

Concilium Tridentinum inuitat Principes, vt plura statuunt loca, in quibus iuuentus doceri possit, decif. 325. num. 6. Ghislerio.

Concilium Lateranense prohibet alienare decimas in Laicos, dec. 350. num. 28. Durano.

Concilium Constantiense reuocauit omnes exemptiones concessas per Rom. Pontif. dec. 111. num. 13. Coccino.

Conciliari constitutioni non derogatur per clausulam, *non obstantibus*, dec. 350. num. 29. Durano.

in Concilio generali constitutio facta, requirit specialem derogationem, ibidem num. 29.

Concilijs generalibus etiam derogatur per clausulam, *non obstantibus*, dec. 7. num. 7. Coccino.

CONCLAVISTAE, quam facultatem habeant circa cassationes pensionum, dec. 153. num. 5. Coccino.

Conclauista debent ad vnguem seruare, & non per æquipollens, in reservatione, aut cassatione pensionum formam eis datam in facultatibus, ibid. num. 6. 7. & 11.

#### CONCORDIA.

Concordiæ cum sint stricti iuris, de casu ad casum, extendi non debent, decif. 335. num. 10. Durano.

Concordia substinetur, etiam si timor sit extraiudicialis, dec. 74. num. 6. Virili.

Concordia inita fuit inter Regem, & Clerum Hispaniarum, qua cauetur, vt non obstante quacumque exemptione ab omni decima, seu subsidio pensionarij teneantur pro rata contribuere, decif. 205, num. 3. Durano.

Et quos afficiat ista concordia, ibidem n. 4.

Concordia substinetur, si adsit aliquis timor litis, probabilis dubitationis ex futura negotiatione, dec. 24. num. 5. Virili.

Concordia inter fratres ob mutuam dilectionem fraternam conseruanda est, dec. 74. num. 13. Virili.

Concordia, vt substineatur sufficit timor litis, & recessus ab ea, ibidem num. 4.

Concordia, qualiter concludenter probetur, decif. 113. num. 12. Vbaldo.

CONCVBINATVS in clerico satis probatur, si probetur illum retinere mulierem in domo conductâ, vel domo amici, decif. 55. num. 1. Coccino.

Concubinatus inspecto iure ciuili, ad hoc vt probetur, requiritur, vt mulier domi retineatur, ibid. num. 2.

Concubitus, & natiuitas consideratur in spurietate, & naturalitate, decif. 316. num. 24. Coccino.

post CONCVBINAE nuptias filij procreati, appellantur filij iusti, dec. 16. num. 2. Coccino.

CONCVRSVS qualiter fiat secundum Concilium Trident. & constit. Pij V. circa beneficia parochialia, dec. 154. num. 8. Durano.

in Concurſu ad parochialem, vt quis admittatur, quilibet pro alio potest comparere, decif. 260. n. 3. Dunozetto.

de Concurſus validitate ad beneficium parochiale, dubitandum non est, post factam declarationem validitatis à Sac. Congr. Concil. Trid. decif. 334. num. 14. Verospio.

Concurſus inter vocatos a testatore cessat, quando fuerunt vocati ordine successiuo, dec. 213. num. 7. Pirouano.

CONDEMNATVS simpliciter ad fructuum restitutionem, non tenetur, vigore sententiæ, ad fructus perceptos per eum, in quem fuit facta translatio, dec. 392. num. 16. Durano.

#### CONDITIO.

Conditionem alterius, quis meliorem facere potest, cum id velit, & ciuilis, & naturalis ratio, dec. 390. num. 11. Verospio.

Conditio sine filiis, euanescit mortuo hærede cum filiis, decif. 326. num. Dunozetto.

Conditione, si in donatione sit incontinenti reseruatâ, & correspectiuè apposita, dicitur ipsi donationi apposita, dec. 194. num. 30. Coccino.

Conditione deficiente, tunc non est locus sequenti substitutioni, dec. 217. num. 13. Pirouano.

Conditio, si sine filiis, intelligi debet de masculis tantum, dec. 135. num. 6. Durano.

Conditio tacita à lege subintellecta non facit actum considerabilem, dec. 138. num. 14. Durano.

Conditio illa, si sine filiis, quando extendatur ad omnes vocatos in perpetuum, dec. 216. n. 9. Vbaldo.

Conditio, si sine filiis, non expirat, decedente hærede cum filiis, si dicta conditio fuerit apposita omnibus vocatis, dec. 269. num. 3. Vbaldo.

Conditio, si sine filiis, expirat, decedente hærede cum liberis, ibidem num. 2. Vbaldo.

Conditio, quando inducitur, & colligitur ex verbis dispositiuis, dicitur expressa, decif. 287. numer. 9. Queipo.

Conditio, si sine filiis &c. non solum intelligitur de masculis, quando est considerata agnatio, sed etiam quando est habita ratio masculinitatis, decif. 237. num. 8. Virili.

Conditio si sine filiis decesserit, expirat quando hæres habuit filios, dec. 221. num. 1. Virili.

Conditio, si sine filiis, debet verificari in omnes vocatos, stante reciproca substitutione in infinitum,



- titum, decisio. 216. numer. 10. Vbaldo.  
 Conditio, si sine filijs decesserit, verificatur tam in masculis, quam in fœminis, dec. 237. num. 1. Virili.  
 Conditio tacita perinde dispositionem conditionalem, reddit, & eius effectum suspendit, ac si esset tacita, decis.  
 Quod procedit etiam in ultimis voluntatibus, nisi quoad effectum transmissionis, ibidem n. 8.  
 Conditio, si sine filijs &c. non verificatur in fœminis quando ex coniecturis apparet, testatorem intellexisse de masculis, dec. 237. num. 2. Virili.  
 Cōditio in fraudem legis apposita in totum corrui, dec. 342. num. 14. Dunogetto.  
 Conditio illa, si sine filijs, quando referatur, non solum ad filios, sed etiam ad nepotes, decis. 216. num. 6. Vbaldo.  
 Conditionis deterioratio non est præsumenda in mercatore idoneo, dec. 345. num. 16. Motmanno.  
 Conditio, si nupserit, infinitum tempus habet, decis. 251. num. 26. Motmanno.  
 sub Conditione, si quis sit liberatus, ea non existente non censetur liberatus, dec. 186. num. 5. Virili.  
 Conditiones plures, si in præcedenti dispositione sint expressæ, & in sequenti vna tantum exprimatur, censentur aliæ omissæ, nec repetitæ, decis. 194. num. 17. Coccino.  
 Conditio si sine filijs legitimis, & naturalibus &c. deficit per existentiam filiarum fœminarum, quando constat ex claris verbis testatoris, vel ex vrgentibus coniecturis, dec. 135. num. 2. Durano.  
 Conditio, si in Capitolium ascenderit, sic accipienda est, vt cum primum potuerit Capitolium ascendat, decis. 13. num. 26. Durano.  
 Conditionem expressam inducunt verba, vt asseris, dec. 287. num. 11. Queipo.  
 Conditiones non possunt apponi in donatione iam perfecta, decis. 210. num. 7. Coccino.  
 per Conditionis existentiam sufficit, quod semel fuerit purificata dispositio, quidquid postea contingat, decis. 46. num. 23. Durano.  
 Conditio non potest vocari dispositio simplex, decis. 194. numer. 54. Coccino.  
 CONDUCTORVM linea deficiente in emphyteusi datur manutentio pro ciuili possessione domino directo, ad recuperandam naturalem, decis. 117. num. 12. Virili.  
 Conductor, si liberè domus non tradatur, potest agere ad totale interesse, & in totum recedere à locatione, dec. 49. num. 9. Durano.  
 Conducens bona ecclesiastica, tenetur concludenter probare necessitatem, seu utilitatem Ecclesiæ, decis. 367. num. 2. Durano.  
 CONFESSIO.  
 Confessio facta in commissione, qua quis vitur, præiudicat, decis. 310. num. 21. Durano.  
 Confessio tutoris concurrentibus adminiculis contra pupillum probat, dec. 305. num. 2. Motmanno.  
 Confessio super ijs, quæ iuris sunt, obesse non potest, dec. 289. num. 13. Verospio.  
 Confessio facta in commissione plenè probat contra confitentem, decis. 84. num. 3. Dunogetto.  
 Confessio propria, quando ex probationibus postea factis detegatur erronea, non præiudicat, dec. 159. num. 19. Vbaldo.  
 Confessio extraiudicialis, quibus concurrentibus, datur benè probata, decis. 146. num. 6. Vbaldo.  
 Confessio alicuius, quando non præiudicat, habentibus ius quæsitum, decis. 73. num. 31. Durano.  
 Confessio vnius alteri non nocet, decis. 289. num. 15. Verospio.  
 Confessio, & declaratio emanata ad vnum finem, non probat ad alium, decis. 114. num. 15. Virili.  
 Confessio emanata à procuratore, non nocet principali, decis. 206. num. 4. Virili.  
 Et potest etiam non docto de errore reuocari, ibid. num. 4.  
 Confessio propria est maior omni probatione, etiam instrumentali, dec. 103. nu. 2. Coccino.  
 Confessio facta in precibus plenè probat, decis. 413. numer. 10. Dunogetto.  
 Confessio extraiudicialis probata per testes contestes de æquitate canonica probat, dec. 113. nu. 9. & 10. Vbaldo.  
 Confessio dantis, & recipientis benè probat dominium, & proprietatem, dec. 262. num. 1. Vbaldo.  
 Et hoc maxime quando confessio non fuit facta simpliciter, ibidem num. 2.  
 Confessio extraiudicialis de iure ciuili non probat, dec. 136. num. 3. Vbaldo.  
 Confessio emanata in responsione ad positiones, plenè probat contra confitentem, decis. 359. numer. 40. Coccino.  
 Confessio extraiudicialis, nec de æquitate canonica probatur per vnicum testem, decis. 264. num. 43. Coccino.  
 contra Confessionem propriam, quis venire non debet, dec. 159. num. 17. Vbaldo.  
 Confessio coniugum etiam vtriusque in præiudicium matrimonij ad effectum illud irritandi, non probat, decis. 264. num. 44. Coccino.  
 Confessio extraiudicialis de iure canonico probat, decis. 136. num. 4. Vbaldo.  
 Et istam opinionem semper secuta est Rota, ibid. num. 5.  
 Confessio extraiudicialis an probeat, decis. 265. nu. 5. Pirouano.  
 Confessio facta in articulis, quando possit reuocari, etiam non docto de errore, decis. 201. numer. 20. Coccino.  
 Confessio facta post decoctionem cum sit simulata, non præiudicat, dec. 344. nu. 11. Motmanno.  
 Confessio emanata ad fauorem vnius personæ, quo ad alias non probat, nec attendi debet, decis. 114. num. 14. Virili.  
 Confessio debitoris non probat anterioritatem in præiudicium anteriorum creditorum, decis. 382. num. 16. Durano.  
 Confessio resultans ex productione scripturarum, non potest reuocari, nisi docto de errore, dec. 360. num. 5. Coccino.  
 Confessio propria superat omnes alias probationes, decis. 304. numer. 16. Pirouano.  
 contra Confessionem propriam nemo est audiendus, dec. 306. num. 7. Ghislerio.  
 Confessio extraiudicialis de æquitate canonica, plenè probat contra confitentem, & eius hæredes, decis. 256. num. 2. Durano.  
 Confessio auctoris nocet habenti causam ab eo, decis. 336. num. 22. Verospio.  
 Confessio dotis de recepto facta à marito, constante matrimonio, non probat veram numerationem, decis. 78. num. 1. Manzanedo.  
 Con-



- Confessionis species est petitio, & ideo debet interpretari ad fauorem confitentis, decif. 5. num. 13. Durano.
- Confessionis, & sacre Eucharistie Sacramentum, non nisi hominibus sanæ mentis, permittitur, & conuenit, dec. 233. num. 18. Durano.
- per Confessionem de recepto probatur pecuniæ numeratio, dec. 283. num. 5. Verospio.
- Confessio facta in criminali iudicio probat inter easdem partes etiam in ciuili, decif. 140. num. 18. Pirouano.
- Confessio patris multum prodest ad probandam legitimitatem filiorum, decif. 16. num. 19. Coccino.
- Confessionem extraiudicialem, vt testes probent, debent esse concordēs de loco, decif. 192. numer. 22. Pirouano.
- Confessionem extraiudicialem, vt probent testes, debent esse concordēs de loco, & tempore, dec. 187. num. 15. Vbaldo.
- Confessio emanata in alio iudicio, non nocet confitenti, detecto errore in alio iudicio, dec. 2. num. 10. Remboldo.
- Confessio emanata in commissione probat contra confitentem, decif. 16. num. 25. Coccino.
- ex Confessione partis aduersæ bene probatur dominium, & proprietas, dec. 69. num. 9. Vbaldo.
- Confessio Episcopi, quod beneficium sit de iurepatronatus non præiudicat Ecclesiæ, decif. 197. num. 53. Coccino.
- per Confessionem partis probatur ius notorium, decif. 337. numer. 8. Verospio.
- CONFINIA ad probandam identitatem bonorum plurimum suffragantur, dec. 359. num. 44. Coccino.
- C O N F I R M A T I O**
- Confirmatio ad hoc vt dicatur facta ex certa scientia, ad hunc effectum debet narrari totum factum, vel inferi eius tenor, dec. 166. num. 3. Coccino.
- Confirmatio iurispatronatus ex cursu longissimi temporis, præsumitur interuenisse, dec. 175. nu. 9. Durano.
- Confirmatio dicitur facta ex certa scientia, si constet Papam ex præcedentibus, & subsequentibus fuisse informatum, dec. 166. num. 6. Coccino.
- Confirmatio Apostolica supplet omnes solemnitates, decif. 292. num. 4. Pirouano.
- Confirmatio, si fiat parte citata, dicitur facta cum causæ cognitione, decif. 166. num. 15. Coccino.
- Confirmatio non mutat statum præcedentem, decif. 75. num. 7. Durano.
- Confirmatio, tunc dicitur facta in forma communi, quando non adest causæ cognitio, dec. 166. n. 5. Coc.
- Confirmatio facta ex certa scientia, non autem in forma communi habet vim nouæ concessionis, & ampliationis, ibidem num. 1.
- Confirmatio tunc dicitur facta, ex certa scientia, quando est facta cum causæ cognitione, ibidem num. 4.
- Confirmatio, vt dicatur facta in forma specifica, requiritur citatio partis, ibidem num. 14.
- Confirmatio vnionis, si petatur, quæ non est sortita effectum, & quæ fuit reuocata per regulas nouas Papæ, signatura confirmationes huiusmodi nihil releuat, ibidem num. 12.
- Confirmatio Papæ dicitur ex certa scientia, si in ea inferatur tenor rei confirmata, decif. 292. num. 6. Pirouano.
- Confirmatio facta ex certa scientia, importat nouam concessionem, & gratiam Principis, dec. 101. num. 12. Virili.
- Confirmatio dicitur facta ex certa scientia, si in confirmatione adsit tenor rei confirmata, decif. 166. numer. 7. Coccino.
- Confirmatio Apostolica non censetur velle supplere ius potestatis, si hoc non fuerit narratum, nec ex verbis potuerit colligi, dec. 372. num. 6. Coccino.
- Confirmatio non extendit confirmatum, dec. 353. num. 99. Coccino.
- Confirmatio, quando dicatur facta ex certa scientia, decif. 166. num. 2.
- Confirmatio dat robur confirmato non quo ad factum, sed quo ad ius, & hoc maxime procedit, quando est facta in forma communi, & sine causæ cognitione, dec. 2. num. 2. Remboldo.
- Confirmatio est subreptitia, si fuerit facta vigore alicuius enunciativæ erroneæ, ibidem n. 4.
- Confirmationis natura est, minime alterare statum rei confirmata, sed ei robur addere, remanentibus omnibus in eisdem statu, & terminis, decif. 175. num. 8. Durano.
- in Confirmatione, si Papa dicat ex certa scientia, nihilominus confirmatio non censetur facta causa cognita, dec. 166. num. 8. Coccino.
- Confirmatio Apostolica non præsumitur ex cursu temporis, nisi adsit obseruantia, dec. 3. num. 22. Coccino.
- ex Confirmatione superioris, si contractus conuallidetur, etiam si ab initio esset nullus, substat in vim nouæ concessionis, decif. 292. num. 4. Pirouano.
- Confirmatio dat robur confirmato, quo ad ius, non quo ad factum, dec. 2. num. 2. Remboldo.
- Confirmatio Principis corrumpit ex defectu intentionis, cessante præsupposito, dec. 204. num. 9. Virili.
- CONFRATERNITATES Laicorum, sunt de foro ecclesiastico, & eorum custodes debent in eo conueniri, dec. 144. num. 17. Durano.
- Confraternitas potest esse in aliqua Ecclesia, & quod tamen illa Ecclesia sit collatiua de iurepatronatus ex dotatione, & constructione, decif. 189. n. 5. Virili.
- CONGREGATIONES, & tractatus fieri etiam solent in Ecclesijs non collegiatis, & ideo ex hoc non inferitur ad collegialitatem, decif. 56. num. 10. Pirouano.
- Congregationibus non possunt præiudicare personæ priuata, decif. 193. num. 3. Vbaldo.
- C O N I E C T V R A**
- Coniectura deducta ex naturali inuersione similitudinis, dicitur probandis, dec. 61. num. 11. Dunogetto.
- Coniectura ad hoc vt recedatur a cons. Oldrad. 21. in transversalibus, debent esse magis vrgentes, quam in descendentes, decif. 158. num. 2. Dunogetto.
- Coniectura, licet de per se considerata non probentur, tamen si simul iunctæ fuerint, suffragantur, dec. 114. num. 4. Virili.
- Coniectura dubiæ declarantur, & viuificantur a certis, dec. 194. num. 106. Coccino.
- Coniectura, quæ sint clara, ad excludendum, quod casum non sit ex pacto, & prouidentia, dec. 93. num. 14. Coccino.
- Coniectura pro exclusione sceminarum à proximis de fami-



- familia debent clare concludere mentem testatoris, decif. 151. numer. 6. Dunoetto.
- Coniectura plures simul iungi possunt, ad hoc ut suffragantur, dec. 40. numer. 7. Dunoetto.
- Coniectura, & præsumptiones per quas probatur metus, plurimum pendent à depositionibus testiū qui sensu corporeo perceperint actus inferentes metum, decif. 315. numer. 2. Motmanno.
- Coniectura, quæ de per se non sufficiunt, coniunguntur, & insimul suffragantur, dec. 237. n. 3. Virili.
- Coniectura simul iniuncta debent ponderari, cum, inuicem corroborentur, dec. 194. n. 105. Coccino.
- Coniectura, quæ de per se non iuvant, si simul iungantur, & coadiuuentur tunc suffragantur, decif. 13. numer. 12. Durano.
- Coniectura deducta à verisimili est potentior alijs, dec. 203. numer. 11. Vbaldo.
- Coniectura duæ etiam leuioribus sufficiunt, vbi adest probationis difficultas, dec. 283. n. 13. Verospio.
- Coniecturis, & præsumptionibus probari potest mandatum, si de scriptura doceri non potest, dec. 240. numer. 13. Pirouano.
- Coniecturis non est recurrendum, dum habemus veritatem, dec. 203. nu. 12. Vbaldo.
- CONIVGIUM vinculum id exigit, ut coniuges, nec post mortem separentur, dec. 353. numer. 56. Coccino.
- Consanguineorum præsentiam, si quis alleget adfuisse in loco contractus minoris, tenetur probare dec. 217. numer. 24. Pirouano.
- CONSCIENTIA non ligat eos, quos natura non obligat, dec. 1. numer. 16. Durano.
- CONSENSVS.
- Consensus ad nominandum vbi controuertitur, probatur leuioribus probationibus, quando non agitur contra eum, de cuius consensu quæritur, dec. 387. numer. 31. Durano.
- Consensus superueniens, postquam de nullitate actus iudicium est ceptum, nihil operatur, decif. 294. numer. 32. Queipo.
- Consensus sub conditione desideratus in aliquo actu formalitatem, & solemnitatem inducit, ibidem numer. 24.
- Consensus tunc pro forma, & solemnitate requiritur, quando interponendus est ab eo, de cuius præiudicio non agitur, sed propter actus solemnitatem à iure requiritur, ibidem numer. 23.
- Consensus alicuius, vbi non præstatur ob publicum, sed priuatum fauorem, non debet esse formalis, & sufficit, ut quodcumque, & quomodocumque præstetur, siue antea, siue post, decif. 387. numer. 18. Durano.
- Consensus limitatus non porrigitur ultra, dec. 167. numer. 9. Durano.
- Consentire in iurisdictionem, quando partes dicantur, decif. 51. numer. 18. Coccino.
- Consensus præstitus in permutatione Iurispatronatus in manibus Ordinarij, quæritur quasi possessio præsentandi etiā in casu vacationis per obitū, dec. Et iste, qui consentit, si pupillus bene talis consensus potest præstari per tutorem, ibidem numer. 4.
- Consensus formalis, vbi non requiritur sufficit etiam quod post actum interueniat, & fingitur ab initio interuenisse, decif. 387. numer. 34. & 36. Durano.
- Consensus in contractibus, vbi iunguntur, ibi dicitur perfectus contractus, decif. 395. numer. 2. Pirouano.
- Consensus vbi pro forma, & solemnitate interuenire debet, in ipso actu interponendus est, decif. 194. numer. 20. Queipo.
- Consensus est actus reiterabilis, decif. 387. numer. 30. Durano.
- Consensus, tunc pro forma, & solemnitate non interuenire dicitur, quando agitur de præiudicio illius, cuius consensus requiritur, dec. 294. numer. 21. Queipo.
- Quo casu antecedere, & subsequi potest consensus, ibidem numer. 21. & 22.
- Consensus patris, qui requiritur, ut filius adeat hereditatem, ut possit stare in iudicio, debet præcedere, dec. 73. numer. 10. Durano.
- Consensus non extenditur ultra personas nominatas imò omnes alias excludit, decif. 153. numer. 1. Coccino.
- Consensus Monachorum, quando in aliqua re, censetur præstitus non solum ab vti singulis, sed etiā conuenienter, dec. 302. n. 11. Dunoetto.
- Consensus nominatorum, vbi præstetur, decif. 387. numer. 25. Durano.
- Consensus eorum, qui interesse habent, requiritur in immutatione prioris status rei, quæ fit mediante gratia, dec. 175. numer. 12. Durano.
- Consensus patroni in permutatione beneficij Iurispatronatus non requiritur, sed sufficit si requiratur, dec. 190. numer. 8. & 9. Pirouano.
- Consensus Ordinarij in donatione Iurispatronatus, dicitur constare ex illius subsequuta tolerantia, principalium annorum, & ex admissionibus præsentationum, dec. 190. n. 6. Dunoetto.
- Consensus Ordinarij de iure cōmuni in translatione Iurispatronatus, siue ecclesiastici, siue laicalis requiritur, dec. 191. numer. 10. Dunoetto.
- Consensus Ordinarij in donatione Iurispatronatus, potest quodcumque interuenire etiam post donationem, ibidem numer. 7.
- Consensum dans dominus directus vassallo feudum alienanti, qualiter intelligatur datus, decif. 93. numer. 10. Coccino.
- siue Consensu Domini directi, census potest constitui super castro hereditario, dec. 211. n. 11. Virili.
- siue Consensu Capituli alienatio facta rerum Ecclesiæ, conualescit ex consensu postea superuenienti, dec. 318. numer. 32. Queipo.
- Consensus deficit, vbi adest error, decif. 296. numer. 6. Coccino.
- Consensus, & præsentia principalis, si dedit causam contractui, sufficit pro verificatione mandati enunciati, dec. 140. numer. 15. Pirouano.
- Consensus simplex non sufficit, vbi requiritur scriptura, dec. 17. numer. 53. Durano.
- Consensu solo perficitur transactionis contractus, decif. 113. numer. 7. Vbaldo.
- Consensisse, quando quis dicatur alienationi rei suæ factæ ab alio, dec. 140. numer. 12. Pirouano.
- Consensus subsecutus, quando faciat conualescere actum, dec. 73. numer. 16. Durano.
- siue Consensu Capituli, si sit facta vnio, est nulla, dec. 317. numer. 18. Queipo.
- Consensus excluditur ex latione enormissima, & nascitur dolus rei ipsa, qui quo ad rescissionem æquiparatur dolo ex proposito, decif. 125. nu. 38. Durano.
- Consentire non videtur tacens, quando scit, quod ius suum



- suum saluum est, decif. 387. num. 42. Durano.
- Consensus vtriusque partis requiritur, vt inducatur obligatio, dec. 345. num. 4. Motmanno.
- Consensus alicuius in actu aliquo, quando dicatur à statuto desiderari pro forma, decif. 73. num. 14. Durano.
- Consensus Capituli in vnionibus beneficiorum liberorum desideratur pro solemnitate actus, dec. 294. num. 29. Queipo.
- Consensus requiritur ad hoc vt remittatur spoliū, dec. 172. num. 3. Verospio.
- CONSERVATORVM Vrbis attestationi admodum deferendum videtur, dec. 101. num. 9. Virili.
- CONSILIVM Ciuitatis representatur per totam Ciuitatem, dec. 413. num. 10. Coccino.
- Consilium datum à viro magnæ auctoritatis, præsumitur consulto, & non temerè datum, decif. 337. num. 17. Verospio.
- C O N S T I T V T I O.**
- Constitutio, quæ loquitur in rem, comprehendit etiam minores, decif. 36. num. 34. Coccino.
- Constitutio disponens, quod bona possunt vendi iure creditoris pro debitis antecessorum, non potest minor sub prætextu, quod non sint seruata solemnitates d. alienationem reuocare, decif. 36. nu. 36. Coccino.
- Constitutio generaliter si loquatur, & casus expressi non possint comprehendere sub ratione proemij, ratio proemij non dicitur finali, sed impulsiva, ibidem num. 17.
- Constitutio, si vtatur dictionibus (ex alia quacunque causa) comprehendit nedum omnes casus supra enumeratos, sed alios quoscumque casus, ibidem num. 11.
- Et amplia etiam si sint casus diuersi ab expressis, & includit omnia omnia in speciali enumeratione, ibidem num. 11.
- Constitutionis verba, quando sunt clara, tunc veritas est attendenda, & non aliorum opinio, decif. 36. num. 20. Coccino.
- Constitutio Conciliari non derogatur per clausulam non obstantibus, decif. 350. num. 29. Durano.
- Constitutio dicitur fauorabilis, si emanat principaliter ad fauorem creditorum, licet resultet in aliorum damnum, decif. 36. numer. 46. & 47. Coccino.
- Constitutiones contra ius an sustineantur, dec. 124. num. 26. Coccino.
- Constitutio si reducat aliquid ad terminos iuris antiqui, non potest dici irrationabilis, & odiosa, decif. 36. num. 35. Coccino.
- Constitutio alicuius loci emanata, postquam lis est introducta in curia, non attenditur, dec. 98. num. 4. Vbaldo.
- Constitutio, si vtatur verbis, (& quouis modo, tenta, & possessa) non patitur restrictionem, & includit omnes modos tenendi, & possidendi, decif. 36. num. 6. Coccino.
- Constitutio loquens in simplici contractu iurato, dec. 98. num. 5. Vbaldo.
- Constitutionis verba, quando sunt clara, non recipiunt interpretationem à proemio, decif. 36. n. 18. Coccino.
- Constitutionum verba, quando sunt clara non admittunt extrinsecam interpretationem violentam textum, dec. 261. num. 6. Dunozerro.
- Constitutio non reuocat actus iam perfectos, etiam si eius natura sit recipere futura, & non præterita, dec. 211. num. 1. Virili.
- Constitutio, si loquatur de personis, etiam quia de illi loquatur ratione rei, non definit esse realis, decif. 36. numer. 29. Coccino.
- Constitutio, si loquatur de vulneribus, non extenditur ad verba iniuriosa, ibidem num. 47.
- Constitutio facta in Concilio generali, requirit specialem derogationem, decif. 350. num. 29. Durano.
- Constitutio determinans modum, & rationem decimandi, non potest dici contra ius, decif. 124. num. 27. Coccino.
- Constitutio simpliciter, si loquatur, se extendit etiam ad minores, decif. 36. numer. 30. Coccino.
- Constitutiones debent recipere interpretationes à iure communi, decif. 98. num. 7. Vbaldo.
- Constitutio alicuius loci, non comprehendit bona existentia in statu alterius loci, decif. 98. num. 10. Vbaldo.
- Constitutionis alicuius proemium non facit ius, licet denotat causam finalem, decif. 36. numer. 16. Coccino.
- Constitutiones, & leges futuris negocijs dant formam, non autem præteritis, ibidem num. 1.
- Constitutio Synodalis non præsumitur vsu recepta, licet reperiatur impressas inter alias constitutiones, si à sui principio detegatur vitiosa, decif. 3. num. 13. Coccino.
- de Constitutionibus in specie, videatur in calce Indicis.
- Constitutum facit quem verum possessorem ad quemcumque effectum, dec. 217. num. 5. Pirouano.
- Constitutario datur manutentio, decif. 284. num. 3. Virili.
- Constitutum si accedat ad contractum simulatum, assumit eandem qualitatem, dec. 308. nu. 14. Pirouano.
- Constituens se nomine alterius possidere satis ex hoc videtur probari illum fuisse in possessione, dec. 13. num. 17. Durano.
- C O N S V E T V D O.**
- Consuetudo particularis alicuius loci vbi non apparet, tunc reuertitur ad regionem circumuicinam, pro sustinendo titulo ex consuetudine resultante, dec. 389. num. 10. Pirouano.
- Consuetudo, quod simul Ecclesiæ prædiali, & sacrali debentur decimæ, non extenditur de casu ad casum, nec de persona ad personam, decif. 124. num. 18. Coccino.
- Consuetudini immemorabili non censetur derogatum ex dictionibus vniuersalibus adiunctis verbo consuetudini, decif. 71. num. 3. Coccino.
- Consuetudines piæ debent obseruari, & compescendi sunt illi, qui malitiose nituntur illas immutare, ad eas obseruandas, dec. 389. num. 9. Pirouano.
- Consuetudo Bulgari tamquam dispositioni iuris contraria, & mulieribus præiudicialis non debet extendi extra suum casum, decif. 241. numer. 6. Coccino.
- Consuetudo apponendi onus perpetuo duraturum in bonis emphyteuticis Ecclesiæ ab emphyteuta, est sacrilegio proxima, decif. 86. num. 19. Coccino.
- Consuetudo Bulgari cessat, vbi constat de contraria mente testatoris, etiam tacita, decif. 241. num. 13. Coccino.
- Consuetudo particularis, vt probetur, quid requiratur, & maxi-



- & maxime si sit conformis dispositioni iuris, dec. 169. num. 5. Coccino.
- Consuetudo est nulla, si lex ei resistat, & quod initij memoria non extet, decisio. 71. num. 9. Coccino.
- Consuetudo immemorabilis, si ex se non sit mala, suffragatur aduersus iuris dispositionem prohibitivam, si concurrat fama priuilegij, dec. 71. num. 11. Coccino.
- Consuetudo particularis seruari debet, decif. 169. numer. 3. Coccino.
- Consuetudo ex actibus difformibus non inducitur, dec. 336. num. 7. Verospio.
- Consuetudo introducta ex solutione sponte, & ex mera liberalitate facta per aliquem, est seruanda, etiam si solummodo spatio 10. annorum probatur, dec. 203. num. 2. Vbaldo.
- Consuetudo coactiua, quo casu minori spatio inducatur, quam per 40. annos, dec. 389. nu. 3. Pirovano.
- Consuetudo immemorabilis semel reprobata tamquam improba, non potest denuo induci, decif. 71. num. 11. Coccino.
- Consuetudo rationabilis illa appellatur, quam iura non improbant, decif. 265. num. 22. Vbaldo.
- Consuetudo immemorabilis habet vim priuilegij, decif. 379. numer. 5. Verospio.
- Consuetudo contra ius semel reprobata, per legem, amplius non potest induci, decif. 71. nu. 10. Coccino.
- Consuetudo, vt probetur, debent testes præcisè depone-  
re de decennio, decisio. 124. numer. 13. Coccino.
- Consuetudo, quæ non est rationabilis ex transcurso  
temporis non firmatur, decif. 265. nu. 20. Vbaldo.
- Consuetudo non nocet alicui in particulari, sed  
ius in communi, quoad omnes constituit, ibidem  
num. 24.
- Consuetudo irrationabilis dicitur illa, quæ à iure  
improbatur, & est contra neruum ecclesiasticæ  
disciplinæ, & libertatem, ibidem num. 23.
- Consuetudo contra vtilitatem Ecclesiæ, valere non  
debet, ibidem num. 14.
- Consuetudo generalis Diocesis, & particularis pa-  
rochiæ, si concurrat in materia decimarum, tunc  
est seruanda particularis parochiæ, dec. 169. num.  
10. Coccino.
- Consuetudo sacris Canonibus inimica dicitur cor-  
ruptela, dec. 265. num. 15. Vbaldo.
- Consuetudini immemorabili censetur derogatum,  
ex dictionibus vniuersalibus, si sit damnata, &  
reprobata, dec. 71. num. 7. Coccino.
- Consuetudinis plena probatio ex quibus non resul-  
tet, dec. 124. num. 12. Coccino.
- Consuetudo immemorabilis eget speciali deroga-  
tione, decif. 71. num. 1. Coccino.
- Consuetudo particularis in concursu præualet ge-  
nerali, dec. 169. num. 9. Coccino.
- Consuetudo plurimum operatur, ad iustificandam  
renouationem emphyteusis proximioribus agna-  
tis, dec. 60. num. 6. Vbaldo.
- Consuetudo vti fidelis rerum interpret, est atten-  
denda, decisio. 161. numer. 1. Virili.
- Consuetudo veritati, & statutis canonicis contraria,  
non valet, dec. 265. num. 16. Vbaldo.
- Consuetudo, quando dici non potest superflua,  
decif. 124. num. 19. Coccino.
- Consuetudo Narnien. de qua hic qualiter procedat,  
decif. 217. numer. 17. Pirovano.
- Consuetudo non plenè probatur ex instrumentis,  
quæ non coarctant negatiuam actus contrarij,  
decif. 152. num. 19. Pirovano.
- Consuetudini non censetur derogatum, nisi expre-  
sè dicatur, decif. 413. num. 13. Coccino.
- Consuetudini ius defert in materia præcedentiarum,  
dec. 85. num. 5. Vbaldo.
- Consuetudo in emphyteusi, recipit interpretatio-  
nem ab inuestitura, decif. 86. numer. 20. Coc-  
cino.
- Consuetudo in materia præcedentiarum attendi-  
tur, etiam si iuri repugnet, decisio. 85. numer. 6.  
Vbaldo.
- Consuetudinibus quibuscumque derogans Papa, cense-  
tur etiam derogare immemorabilibus, decif. 701.  
num. 2. Coccino.
- Consuetudini statuitur circa solemnitates inuentarij  
dec. 310. num. 4. Durano.
- Consuetudines locorum sunt seruandæ, quando  
conficitur inuentarium bonorum hæreditariorum,  
dec. 331. num. 14. Pirovano.
- Consuetudinem non probant testes, si deponant  
extra casum, decif. 124. num. 17. Coccino.
- in Consuetudine inducenda, requiritur voluntas  
spontanea, decisio. 203. numer. 4. Vbaldo.
- Consuetudo, vt probetur, non habetur in considera-  
tione actus controuersus, decisio. 124. num. 16.  
Coccino.
- CONTINVATIO, & conseruatio eiusdem status,  
presumitur, & non mutatio, decif. 50. num. 28.  
Virili.

## C O N T R A C T V S.

Contractus nullitate data, ob non seruata formam in alienatione rerum Ecclesiæ, fructus ab Ecclesia non sunt restituendi, nisi emptores probent fuisse conuersos in vtilitatem, & commodum Ecclesiæ, dec. 375. num. 6. Durano.

Et ista versio sufficit probari per verisimilem præsumptionem, ibidem num. 7.

in Contractu quocumque si promissa non seruentur, siue defectus sit in substantialibus, siue in accidentalibus, aut naturalibus, & siue in paruo, vel magno, tunc agens caret omni actione, & exercitio agendi, siue excipiendi, dec. 192. num. 13. Pirovano.

Contractus non factus in conspectu rei, ex verbis tradidit, assignauit &c. non probatur vera traditio, decif. 397. numer. 14. Durano.

ex Contractu vltro, citroque obligatorio, non potest effectualiter agi, nisi quis contractum ex parte sua adimpleuerit, decif. 397. numer. 7. Durano.

Contractus ab initio nullus tractu temporis non conualescit, dec. 125. num. 52. Durano.

in Contractibus quidquid scriptum non legitur, pro omisso habetur, decif. 194. num. 7. Coccino.

Contractus à pupillo, vel minori sine debita solemnitate celebratus, licet sit nullus, claudicat tamen ex parte pupilli in cuius arbitrio stat recedere, nec ne, dec. 138. num. 37. Queipo.



- Tamen alteri parti ab illo contractu inuito pupillo recedere non licet, ibidem num. 38.
- Contractus quilibet, & pactum quodlibet, quod consensu contrahitur, ita probari potest per testes, sicuti per instrumenta, dec. 113. num. 14. Vbaldo.
- Contractus celebratus sub conditione, ea non purificata, habetur pro non facto, & nullum potest producere effectum, decif. 386. num. 12. Pirouano.
- Contractus fuisse simulatus arguitur ex pactis insolitis, & non consueto more agendi, decif. 283. num. 3. Verospio.
- Contractus ex confirmatione Superioris, quando validatur etiam quod ab initio esset nullus, subsistitur in vim nouæ concessionis, dec. 292. num. 4. Pirouano.
- in Contractibus inspiciendum est, quod verè fuit factum, & sequutum, dec. 114. num. 16. Virili.
- in Contractibus, nec syllaba quidem remanere, sine operatione, & ministerio debet, decif. 194. nu. 26. Coccino.
- Contractus cum Ecclesia non potest declarari nullus in ipsius Ecclesiæ præiudicium, si illum ratum, voluerit habere, decif. 179. numer. 6. Verospio.
- per Contractum in curia, qui non est subditus, efficitur subditus, & cessat qualitas forensitatis dec. 395. num. 4. Pirouano.
- in Contractibus bonæ fidei, qui gratia vtriusque celebrantur, ob contrauentionem præstatur culpa, dec. 246. num. 9. Motmanno.
- Contractus merus venditionis bonorum Ecclesiæ, potest in illegitimum transire, decif. 359. num. 30. Coccino.
- in Contractibus minorum statutorum forma non est seruanda, si finis in obligatione necessaria, dec. 25. num. 13. Coccino.
- Contractus claudicare non debet, decif. 403. num. 8. Queipo.
- in Contractu ipso dicitur aliquid fieri si fiat antequam partes habeant actum pro perfecto, & donec contractus ambulat, dec. 73. num. 29. Durano.
- Contractus ipso iure redditur nullus stante simulatione, dec. 308. num. 18. Pirouano.
- in Contractibus respectiuis liberalitas non præsumitur, dec. 125. num. 32. Durano.
- in Contractu si sit appositum pactum per quod aliquid reseruatur, informatur ab ipso contractu, dec. 73. num. 26. Durano.
- Contractus ipso iure resoluitur, si assertio, quæ dedit causam contractui, reperiatur falsa, dec. 140. num. 2. Pirouano.
- Contractus minorum, in quibus per statutum certa solemnitas requiritur ad fraudes obuiandas, non validantur per iuramentum, decif. 1. numer. 7. Durano.
- Contractus minoris celebratus sine solemnitatibus requisitis à statuto. Urb. lib. 1. cap. 151. nullus est, ibidem num. 1.
- in Contractibus, qui solo consensu perficiuntur, quando requiratur scriptura, decif. 113. num. 8. Vbaldo.
- Contractus, quando ob publicam vtilitatem per legem, aut statutum annullantur, tunc nihil in eis operatur interpositum iuramentum, decif. 1. nu. 6. Durano.
- Contractui, quando statutum resistit, impedit etiam oriri naturalem obligationem, ibidem num. 17.
- in Contractu, si deficiat dies, quæ solet interpellare pro homine, tunc necessaria est interpellatio, ut quis possit dici constitutus in mora ad aliquid faciendum, dec. 192. num. 17. Pirouano.
- Contractus nullus ex defectu solemnitatum ab illo tantum potest impugnari, ad cuius fauorem dictæ solemnitates requiruntur, decif. 10. numer. 11. Remboldo.
- in Contractu, quando tempus est de substantia, debet præcisè probari, decif. 201. num. 29. Coccino.
- in Contractibus innominatis non est locus penitentiae, dec. 192. num. 14. Pirouano.
- ex Contractu etiam inutili transfertur possessio, decif. 200. num. 18. & 19. Durano.
- in Contractu aliquo, si fiat promissiones: si non fuerint adimpletæ, est licitus recessus ab eo, decif. 136. num. 9. Vbaldo.
- Contractus ubi habuit suum implementum, & perfectionem, ibi est facienda solutio, decif. 98. num. 11. Vbaldo.
- in Contractibus minorum, quando non requirantur solemnitates necessariae, decif. 14. num. 6. Coccino.
- in Contractibus interpretatio est facienda strictè, decif. 194. num. 7. Coccino.
- in Contractibus verba dubia, & otiosa censi non debent, ibidem num. 25. & 33.
- Contractus, promissiones, & instrumenta si sint celebrata occasione ludus alearum, omnia sunt irrita & inania, decif. 95. num. 3. Manzanedo.
- ad Contractum simulatum, si accedat constitutum, assumit eandem qualitatem, decif. 308. num. 14. Pirouano.
- in Contractibus faciendis à personis ecclesiasticis, sunt seruandæ solemnitates iuris canonici, decif. 125. num. 50. Durano.
- in Contractu ipso dicitur aliquid fieri, si ita fuerit conuentum, licet ex interuallo fiat, decif. 73. n. 23. Durano.
- in Contractu societatis officij non facta nominatione personæ, sub cuius periculo vitæ societas mansura erat, tunc cuius ratio vitæ habeatur, dec. 245. num. 2. Verospio.
- Contractus non vitatur ex defectu modi, decif. 293. num. 15. Virili.
- in Contractu agens adimpleuisse pro parte sua, tenetur docere, decif. 397. num. 13. Durano.
- in CONTRADICTIONE iudicio, si citatio personalis facta fuerit, tunc reliquæ possunt omitti, licet secus sit de honestate, & vrbantate, decif. 240. num. 9. Pirouano.
- in Contradictarum iudicio pro termino citationis, malè seruato, sententia redditur nulla, dec. 268. num. 2. Pirouano.
- CONTRADICTIONE facta per actum perfectum, & consummatum, non impedit, quo minus censetur per dictum actum pacifice gestum acquisita possessio, dec. 8. num. 7. Remboldo.
- CONTRADICTOR.
- Contradictor legitimus dicitur is, qui incontinenti probat ius suum, dec. 360. num. 11. Coccino.
- Contradictor legitimus, qui non est, non potest effici per solam citationem, dec. 348. num. 15. Motmanno.
- Contradictor legitimus habetur ille, qui ex adverso citatur, & admittitur pro tali, decif. 185. num. 10. Vbaldo.



**Contradictor legitimus** ad impediendam immissionem est, qui ex testamento habet facultatem capiendi possessionem propria auctoritate, decif. 185. num. 9. Vbaldo.

**Contradictor legitimus** ad impediendam immissionem beneficij, quis non dicatur, dec. 34. num. 10. Vbaldo.

**Contradictor legitimus** ad impediendam immissionem non est, qui non possidet, decif. 185. num. 8. Vbaldo.

### CONTRAHENTES.

**Contrahentium mens, & intentio**, quando est clara, illa potius est attendenda, quam verba, decif. 26. num. 9. Vbaldo.

**Et ad hunc effectum sufficit**, quod intentio sit etiam verisimilis, ibidem num. 10.

**Contrahens aliquid faciens contra legem contractus vel domino inuito indistincte tenetur ad quemcumque casum**, dec. 246. nu. 5. Motmanno.

**Contrahens non potest dici deceptus**, si de tempore contractus non ignorauit statum rei, decif. 343. num. 4. Motmanno.

**Contrahentium voluntas ex antecedentibus, & subsequentibus declaratur**, decif. 293. num. 17. Virili.

**Contrahens, si vices alicuius gerat**, praesumitur in dubio, non nomine suo, sed illius contraxisse, decif. 323. numer. 10. & 18. & 20. Coccino.

**Maxime hoc procedit**, quando contrahens id non agebat ex propria persona, sed bene agebat ille, cuius vices gerebat, ibidem num. 6.

**Contrahens promittens aliquid adimplere**, non potest ex dicto contractu agere, nisi doceat omnia pro parte sua adimpluisse, decif. 215. numer. 1. Dunozetto.

**Contrahens sub nomine officij**, non est ipse obligatus, sed ille, cuius vices gerit, decif. 325. num. 6. Coccino.

**ex Contrahentium mente obligatio debet regulari, & declarari**, decif. 224. numer. 14. Durano.

**Contrahentium animum arguit tractatus**, dec. 114. num. 10. Virili.

**inter Contrahentes pacta sunt seruanda**, decif. 98. num. 2. Vbaldo.

**Contrahentes quidquid à principio intellexerint, obseruantia est apta declarare, & interpretari**, decif. 26. num. 4. Vbaldo.

**Contrahentis voluntas dicitur ex actu incontinenti gesto**, decif. 194. num. 14. Coccino.

**Contrahentium mens, & intentio non debet deferui verbis**, sed e contra, dec. 26. nu. 11. Vbaldo.

**Contrahens praesumitur in dubio se confirmasse dispositioni iuris communis**, decif. 16. numer. 12. Coccino.

**CONTRARIETAS**, ut euitetur capi debet omnis possibilis interpretatio, dec. 140. num. 9. Pirouano.

**Contraria simul minime stare possunt**, decif. 218. num. 5. Coccino.

**CONTRAVENTIO** facta ab vna parte, liberat alteram ab obligatione faciendi, & impune potest contrahere, decif. 298. num. 10. Coccino.

**Contrahens secundum potest agere contra primum contrahentem, & exigere poenas contrauentionis**, dec. 208. num. 14. Coccino.

**à Contrauentionis poena excusatur quis si habeat iustam causam contrahendi**, ibidem nu. 12.

**Contrauentionum occasio est tollenda**, decif. 208. num. 11. Coccino.

**Contrahere quis potest dispositioni testatoris**, quando in prohibitione non adest substitutus in casu contrauentionis, dec. 239. num. 15. Virili.

**CONTVMACIA** non cessat, data non paritione, dec. 276. num. 3. Vbaldo.

**Contumacia non probat delictum**, dec. 394. num. 19. Ghislerio.

**ob Contumaciam haeres amittit beneficium electionis de aliqua re sibi à testatore relicta**, decif. 213. num. 2. Pirouano.

**CONTVMAX**, quod habeatur pro confesso, si statutum hoc disponat, nihilominus talis confessio erit ficta, & non vera, decif. 394. num. 20. Ghislerio.

**Contumax nimis**, quando pars est effecta non est amplius audienda, decif. 250. num. 5. Vbaldo.

**CONVENTIONES** super beneficio ecclesiastico pro augmento pensionis soluendo, & ad fauorem eius, qui non est in lite, & cum onere perpetuo commendae semper sunt inualidae, & improbae absque beneplacito Apostolico, dec. 386. num. 1. Pirouano.

**Conuentiones posteriores derogant prioribus**, decif. 103. Coccino.

**Conueniendus est familiaris Principis coram suo Iudice, vel coram eo, cui haec facultas, & iurisdictio à Principe fuit concessa**, decif. 324. num. 9. Pirouano.

**COPIA** copiae nullam fidem meretur, dec. 353. num. 9. Coccino.

**Copiae alterius copiae fides adhibetur**, concurrentibus adminiculis, dec. 396. num. 9. Verospio.

**Copia simplex, & scriptura informis carens substantialibus nihil probat**, decif. 77. num. 9.

**Copia simplex non exhibito originali nihil probat**, decif. 187. num. 1. Vbaldo.

**COPVLA**, ac, apposita inter duas orationes perfectas, non recipit in sequenti qualitatem expressam in praecedenti, dec. 75. num. 7. Virili.

**Copula, &, comprehendit qualitates distinctas, & separatas**, quorum vna non insit alteri, ibidem num. 6.

**CORRELATIVORVM** natura est, ut vno posito, seu remoto, aliud etiam ponatur, seu remoueat, maxime ubi militat eadem ratio, decif. 62. num. 68. Durano.

**ex CORRESPECTIVITATE** ratione temporis censetur vnum propter aliud factum, dec. 12. num. 40. Remboldo.

### CREDITOR.

**Creditor consentiens alienationi rei sibi hypothecatae, cum reservatione iurium sibi competentium**, ista reservatio nedum excludit remissionem, sed etiam operatur priorum iurium, & obligationum repetitionem, decif. 343. num. 3. Motmanno.

**Creditorum hereditarij in subsidium contra quos agere possunt**, dec. 179. num. 14. Verospio.

**Creditoris mora stante perinde est, ac si ab initio res debita ei consignata fuisset à debitore**, decif. 219. num. 13. Coccino.

**Creditor non potest allegare in tempore ei non fuisse assignatam rem debitam, stante propria mora**, dec. 319. num. 13. Coccino.

**Creditor, qui est in mora in non recipiendo triticum intra tempus conuentum, debitor potest etiam absque**



- absque decreto Iudicis illud vendere, decif. 219. num. 18. Coccino.
- Creditor potest vti retentione, quando ei nulliter fuit facta adiudicatio pro vero credito, dec. 411. num. 26. Verospio.
- Creditor, qui est prior in tempore, est potior in iure, dec. 23. num. 27. Durano.
- Creditor, cui est enicta res data in solutum, non potest redire ad priorem actionem, dec. 278. num. 21. Ghislerio.
- Creditor tenetur bona debitoris recipere insolutum, quando debitor non potest soluere debitum, decif. 98. numer. 8. Vbaldo.
- Et hoc pariter procedit in subsidium, & ad effectum effugiendi carcerationem, ibidem num. 9.
- Creditor non admittitur ad licitandum, nisi in defectum aliorum oblatorum, aut post alios omnes oblatores, decif. 411. num. 8. Verospio.
- Creditori anteriori per pactum in sua hypotheca præiudicari non potest, decif. 207. num. 10. Verospio.
- posterior Creditor non præfertur anteriori, ne prior suo credito defraudetur, dec. 343. numer. 8. Motmanno.
- Creditor inuito, aliud pro alio solui non potest, decif. 98. num. 3. Vbaldo.
- Creditores mercatorum fidem sequuntur, vt adueniente tempore solutionis literarum debitum ipsis soluatur, decif. 334. num. 7. Motmanno.
- Creditor non præsumitur sibi velle præiudicare in suo credito, si possit illud exigere, dec. 310. num. 22. Durano.
- Creditorum legatariorum, & fideicommissariorum par est, causa, dec. 259. num. 30. Pirouano.
- Creditor posterior non potest auocare pecunias, quas prior creditor de eo sensu debitoris exegit, decif. 343. num. 9. Motmanno.
- Creditor, si sit institutus hæres à debitore per hoc videtur velle, quod debitum compefetur, dec. 19. num. 16. & 17. Coccino.
- Creditoribus mariti, vt vxor pro sua dote præferatur, est probanda dotis numeratio, decif. 78. n. 2. Manzanedo.
- Creditoribus, an vltimus inuestitus posset assignare bona emphyteutica, vide distinctionem, dec. 381. num. 16. 17. & 18. Coccino.
- Creditores stante inopia debitoris possunt agere executiue contra debitores dicti debitoris, decif. 229. num. 25. Verospio.
- in Creditorum anteriorum præiudicium, debitoris confessio, non probat anterioritatem, decif. 382. num. 17. Durano.
- Creditor pupilli, quando est tutor, potest sibi ipsi propria auctoritate soluere, decif. 25. num. 16. Coccino.
- Creditoribus, quousque non est satisfactum, hæres non potest quicquam lucrari ex hæreditate, dec. 259. num. 14. Pirouano.
- Creditoribus, in tantum hæredes cum beneficio leg. & inuent. satisfaciunt, in quantum res substantiæ ad eum deuoluuntur, ibidem num. 10.
- ad Creditorum fauorem, si emanauerit aliqua constitutio, dicitur fauorabilis, licet resultet in damnum aliorum, decif. 36. numer. 46. Coccino.
- Creditor posterior non præfertur anteriori, ne potior suo credito defraudetur, dec. 343. n. 8. Motman.
- Creditor, quando agit executiue, potest vna via electa ad aliam redire, & duplici via, etiam simul vti, donec sit satisfactum, decif. 30. n. 39. Durano.
- C R E D I T V M.
- Creditum, quando est certum, & clarum, non debet per salium incertum, & turbidum controuerti, dec. 254. num. 2. Durano.
- Creditum remanet penitus illiquidum, docec factis calculis, computa hinc inde solidentur, dec. 275. num. 13. Durano.
- Crediti, & debiti contrapositio, & compensatio, quando admittatur, decif. 137. num. 15. Virili.
- Creditum non dicitur amissum, licet quis sibi præiudicauit in hypotheca, dec. 229. num. 19. Verospio.
- Creditum, cum hypotheca in Saluiano, requiritur pro primo extremo, dec. 372. num. 2. Dunozeo.
- Credita turbida non impediunt immissionem fidei commissario, decif. 275. num. 3. Durano.
- Creditum, vt dicatur liquidum, debet esse adeo clarum, & certum, vt controuerti nullo modo possit, ibidem num. 2.
- Creditum administrantis bona non est detrahendum, nisi reddita ratione, dec. 391. num. 8. Pirouano.
- Creditum illiquidum non potest opponi ad retardandam solutionem crediti liquidi, dec. 298. nu. 1. Motmanno.
- Creditum debet esse liquidum ad hoc, vt sit locus retentioni, decif. 411. num. 24. Verospio.
- pro Credito petito, & ex actis certo, & liquido debet fieri adiudicatio, dec. 338. num. 21. Durano.
- in Criminalibus testis vnicus plenè probant iuncta fama, & concurrentibus adminiculis, decif. 16. num. 9. Coccino.
- Cubicularij sunt veri familiares Papæ, decif. 169. numer. 1. Durano.
- Cubicularij Papæ salarium recipiunt, & nihilominus fructus beneficiorum lucrantur in absentia, decif. 22. num. 9. Durano.
- C V L P A.
- Culpa, quando præcessit, præsumitur, quod res, cessante culpa, non perisset, decif. 246. num. 20. Motmanno.
- Culpa non obligat cessante fraude, dec. 103. nu. 20. Coccino.
- Culpa est non facere illud, ad quod quis est obligatus, dec. 246. num. 4. Motmanno.
- ex Culpa aliena quis non tenetur, dec. 289. num. 12. Virili.
- ex Culpa illius, quem quis præposuit officio, licet teneatur tamen hoc non procedit in casu, in quo fuit electa persona vnius Magistri, cui à superiore fuit data licentia, dec. 289. num. 13. Virili.
- Culpa præstatur in contractibus bonæ fidei ob contrauentionem, dec. 246. num. 6. Motmanno.
- Culpæ alicui non potest adscribi casus fortuitus, decif. 289. numer. 5. Virili.
- ex Culpa, si quis damnum sentiat, sibi imputetur, dec. 347. num. 8. & 9. Queipo.
- CVRA animarum secularium potest penès Monachas, residere, per alium tamen exercenda, dec. 53. num. 3. Durano.
- Cura animarum an possit exerceri in Ecclesia Regulari, dec. 165. num. 4. Durano.
- Curata in dubio non presumuntur beneficia, sed simplicia, dec. 380. num. 1. Coccino.
- Curata præsumitur Ecclesia, quando beneficium habet



# C Index Materiarum . D

39

habet populum, vel clerum, decif. 380. numer. 2. Coccino.

**CVRATO** priori amplius non debentur decimæ, si quis mutauerit domicilium, sed secundo, dec. 124. num. 7. Coccino.

**Curati**, seu Vicarij nominatio, quando sumus in Ecclesia Monialium, spectat ad eas Moniales, dec. 5. num. 22. Durano.

## C V R A T O R.

**Curator**, & non minor tenetur conficere inuentariū de bonis testatoris, decif. 163. num. 8. Vbaldo.

**Curatoris datio** arguit dementiam, fallit, quando fuit procurata, dec. 233. num. 35. Durano.

**Curator non potest** donare, nec aliter alienare, nisi cum solemnitatibus iuris, decif. 408. numer. 23. Ghislerio.

**pro Curatore**, vel Tutore aliquis se gerens, licet non sit, nihilominus tenetur de neglectis, dec. 67. num. 6. Vbaldo.

**Curator**, datur filio banniti, ad instar eius cuius pater est apud hostes, decif. 394. num. 5. Ghislerio.

**Curatores**, & Tutores tenentur etiam de neglectis, decif. 67. numer. 5. Vbaldo.

**fine Curatore** sententia lata ad fauorem minoris valet, decif. 394. num. 14. Ghislerio.

**Curatoris auctoritas** debet præcedere actum gestum à minore, vel in ipso actu interponi, decif. 73. num. 11. Durano.

**cum Curatore**, quando minor contrahit, tunc datur ei alius curator, decif. 25. num. 4. & 5. Coccino.

**ex Curatoris datione** probatur dementia alicuius, decif. 198. num. 5. Virili.

**in CVRIA**, quando iudicium agitur, tunc attendi debet stylus curiæ, dec. 51. num. 2. Coccino.

**CVRIALITAS**, si semel fuerit acquisita, præsumitur continuata vsque ad obitum, dec. 9. num. 10. Pirouano.

**Curialitatis solius ratione**, quis non potest dici effectus domicilii Urbis, ibidem num. 3.

**Curialitas**, vt assequatur, requiritur & animus, & factum qualificatum per aliquod exercitium, ibidem num. 5.

**Curialitatis continuatio** pender ab animo, ibidem num. 6.

**Curialitas de tempore obitus** est fundamentum cap. præsentis, §. sanè de præbendis in 6. ibidem num. 1.

**Curialitatis depositio** probari debet per actus differentes, ibidem num. 11.

**Curialibus plura priuilegia concessa sunt**, ibidem num. 12.

**Curialis, Scholaris, Præfectus Arcis** dicuntur incolæ ex habitatione decennali, ex emptione bonorum, & ex contractu matrimonij, dec. 137. nu. 11. Virili.

## D

## D A M N V M.

**D**amnum si sentiat Dominus ex facto procuratoris, debet prius agere contra procuratorem, si sit soluendum, sin minus potest petere restitutionem in integrum, decif. 103. num. 14. & 15. Coccino.

**de Damno vitando** agens non est probationibus onerandus in causa fauorabili, & in materia difficilis probationis, decif. 159. num. 12. Vbaldo.

**de Damno vitando**, quando agitur, tunc multo magis excusat error iuris intricati, dec. 369. n. 15. Durano.

**ad Damna omnia**, & interesse tenetur principalis fideiussori, quæ passus est occasione fideiussionis, dec. 674. num. 7. Verospio.

**ad Damnum** quis non tenetur, quando præter intentionem, & voluntatem eius accidit, decif. 289. num. 11. Virili.

**Damna**, & interesse solita sunt, deberi ratione moræ, dec. 234. num. 8. Motmanno.

**Damnum considerari** non potest in eo, qui tractat de lucro captando, dec. 386. num. 7. Pirouano.

**Damnum**, quod quis sua culpa sensit, sibi imputare debet, decif. 347. num. 7. Queipo.

**ad Damna**, & interesse tenetur procurator, qui mandatum suscepit, si illud ritè & rectè non exequitur, dec. 331. num. 25. & 27. Pirouano.

**Damnificari potest** in nihilo ille, qui in omnibus cautè agit, dec. 4. num. 16. Coccino.

**de DATAE tempore**, narrata in supplicatione, debent iustificari, dec. 387. num. 16. Durano.

**DATIO in solum**, quando nulliter fuit facta, perinde est, ac si non esset facta, decif. 278. num. 21. Ghislerio.

**per Dationem in solum** omnis actio primæua, & hypotheca extinguitur, ibidem num. 21.

**Datio in solum** non fit, nisi expresse dicatur, & postea sequatur cessio, dec. 392. nu. 19. Durano.

## D E B I T O R.

**Debitor**, quando priuatur dominio rei suæ, est citandus, dec. 411. num. 16. Verospio.

**Debitoris obligati ius**, si resoluatur ex causa antecedenti necessaria, pignus resoluitur, decif. 86. num. 4. Coccino.

**Debitor extante moroso**, quod liceat creditori capere fructus propria auctoritate, tale pactum non dicitur pœnale, cum tendat ad faciliorem executionem dec. 218. num. 18. Coccino.

**Debitor non constituitur in mora in loco solutioni destinato**, non soluendo propter absentiam creditoris, sed non tamen liberatur à debito, decif. 219. numer. 9. Coccino.

**Debitorum alicuius**, quando aliquis se constituit, intrat præsumptio, quod is, cui constituitur, debitor non sit constituentis decif. 305. numer. 3. Motmanno.

**Debitor non potest allegare**, ignorantiam ad moram excludendam, si liberauerit creditorem ab obligatione intimationis, amplia num. 4. in materia cambij, decif. 274. num. 3. Motmanno.

**Debitor cessus**, dum non soluit, remanet pristina actio, dec. 392. num. 31. Durano.

**Debitor**, quando non dicatur in mora, decif. 219. numer. 6. Coccino.

**Debitor ille non dicitur**, qui se obligauit pro principali, dec. 224. num. 8. Durano.

**Debitor non constituitur in mora consignandi**, vel soluendi rem promissam in certo loco, nisi creditor probetur paratus recipere in eodem loco, decif. 219. num. 7. Coccino.

**Debitor habens potestatem tradendi bona**, vel pecuniam ex traditione alterius, extincta remanet omnis obligatio, decif. 207. num. 4. Verospio.

**Debitoris inopia** stante creditores possunt agere contra debitores debitoris executiue, decif. 220. num. 15. Verospio.

Debi-



Debitor Ciuitatis non potest creari officialis, decif. 149. num. 1. Virili.

Debitor, vt constituatur in mora, sufficit interpellatio etiam extraiudicialis, decif. 38. nu. 4. Virili.

Debitor, si heredem instituerit creditorem, per hoc videtur velle quod debitum compensetur, dec. 19. num. 16. & 17. Coccino.

Debitoris dominium in re hypothecaria debet probari, dec. 220. num. 7. Verospio.

Debitoris confessio non probat anterioritatem in praiudicium anteriorum creditorum, decif. 382. num. 16. Durano.

Debitoris bona creditor tenetur recipere in solutum quando debitor non potest soluere debitum, dec. 98. num. 8. Vbaldo.

à Debitoris voluntate, potissimum solutio dependet dec. 334. num. 10. Motmanno.

Debitoris est electio in alternatiuis, dec. 207. num. 5. & 6. Verospio.

per Debitorem, si minus steterit, quin solueret, non dicitur incurfa mora, decif. 218. num. 5. Coccino.

Debitor, si cedat aliquod ius creditori, quando hoc importet simplex mandatum, decif. 13. num. 40. & 41. Durano.

Debitorum onerum contra exactores, se tueri non possunt nisi per exhibitiones quietantiarum, decif. 259. num. 7. Pirouano.

Debitori census, quando etiam post factam interpellationem fructus currant, & quousque, dec. 274. num. 12. Motmanno.

Debitor, quod quis non sit, ista negatiua non probatur ex inspectione vnus libri tantum, dec. 149. num. 4. Virili.

in Debitoris causam debent emanare literæ cambij, ad earum iustificationem, decif. 274. numer. 7. Motmanno.

Debitoris voluntas requiritur ad hoc, vt compensatione debitum extinguatur, decif. 334. num. 17. Motmanno.

#### DEBITVM.

Debitum expensarum litis super fideicommisso est debitum heredis, quando litigatur ad ipsius commodum, decif. 338. num. 15. Durano.

Et hoc casu bona fideicommissi non possunt irrevocabiliter alienari, sed tantum pro vita heredis grauati, ibidem num. 16.

pro Debito testatoris, deficientibus bonis liberis potest fieri exequutio super bonis fideicommisso subiectis, & hoc maxime procedit in dote, decif. 338. num. 13. Durano.

Debitori causa illa dicitur esse grauior, si vna habeat faciliorem exactionem quam altera, decif. 23. n. 28. Durano.

Debitori substantia si sit probata in aliquo libro, eidem etiam statuitur respectu quantitatis, & pretij, decif. 246. num. 17. Motmanno.

Debitor vigore stat. Urb. lib. 1. cap. 158. præscribuntur spatio 16. annorum, dec. 300. num. 7. Durano.

Debitum proprium, vt quis soluat, non debet vendere bona aliena, decif. 103. num. 28. Coccino.

Debitum, quando legatur, censetur legatum animo compensandi, decif. 31. numer. 16. Coccino.

Debitor alicuius, quis promittens soluere, ante illorum liquidationem, non tenetur, decif. 397. num. 12. Durano.

pro debito facto super re, quæ postea fuit data in-

dorem virò à muliere, an super ea possit fieri exequutio, dec. 263. num. 5. Vbaldo.

Debitum in dies non compensatur, decif. 334. num. 15. Motmanno.

Debitum an probetur ex sequestro, dec. 149. num. 8. Virili.

Debitum exactum non admittit compensationem, decif. 62. numer. 74. Durano.

Debitor potest etiam absque decreto Iudicis vendere triticum promissum alicui, si iste sit in mora illud recipiendi, decif. 219. num. 18. Coccino.

de Debito, si non constet. subhastatio corrumpit, decif. 36. num. 52. Coccino.

Debitori satisfactionis, vel remissionis præsumptio, quando intret, dec. 305. num. 1. Motmanno.

pro Debitis hereditarijs tenentur cohæredes pro rata, & portione sua, decif. 207. num. 15. Verospio.

Debitor hereditaria hæres, cum inuentario non tenetur exigere, decif. 310. num. 9. Durano.

Debitor hereditaria hæres in dubio præsumitur soluere de pecunijs non hereditarijs, sed proprijs, decif. 300. num. 18. Durano.

Debitori, & creditori contrapositio, quid operetur, dec. 137. num. 15. Virili.

pro Debitis testatoris bona fideicommissaria possunt alienari, dec. 134. num. 3. Durano.

Debitum, quando est necessarium, si cesset ratio debiti, cessat etiam ipsum debitum, decif. 150. num. 15. Coccino.

DECANVS non est caput Capituli Metropolitani, sed Archiepiscopus, decif. 111. num. 29. Coccino.

Decanus, Dignitates, & Capitulum ratione diuersarum partium Ecclesiæ, diuerso iure censi non debent, decif. 208. num. 6. Coccino.

#### DECIMA.

Decimarum alienatio non est facienda, si Ecclesiæ conditio deterior fiat, dec. 295. numer. 8. Durano.

Decimæ, quod debeant percipi à Rectoribus, & ab ipsis Episcopis exigant quartam, non est rata opinio, decif. 64. num. 12. Pirouano.

Decimarum cœqualitas, quam habent Episcopi cum Rectoribus, non potest tolli per negligentiam, aut malitiam Rectorum, ibidem num. 9.

Decimarum perceptio, licet de iure communi pertineat ad Ecclesiam Parochialem non per hoc Episcopi excluduntur, ibidem num. 13.

Decimas exegisse Rectorem à Parochialibus, quando probatur, non potest Episcopus ab eis, tanquam quod iam liberationem sunt consequuti, denovo eas exigere, decif. 357. num. 4. Pirouano.

Decimæ, quæ soluentur de fœtibus, lana, lacte, & caseo, dicuntur mixtæ, decif. 169. num. 12. Coccino.

Decimatorium, quando efficitur prædium, decimæ debentur Ecclesiæ sacramentali, ibidem num. 13.

Decimas exigendi facultas in territorio Ciuitatis soli cathedrali competit, decif. 353. nu. 74. Coccino.

Decimas sacramentales Ecclesia non potest percipere, si Sacramenta non administret, dec. 124. nu. 4. Coccino.

Decimæ Sacramentales amplius non debentur, si administratio Sacramentorum cum personarum interitu fuerit extincta, decif. 224. numer. 6. Coccino.

Decimæ spectant ad Ecclesiam intra cuius limites sita sunt prædia, decif. 169. num. 1. Coccino.

in Decimarum materia licet sit opus in specie derogare



- gare, c. nuper de decimis, quod est Conc. Lateranen. tamen si derogetur alicui Concil. generali, & postea addatur clausula, & alijs Concilij &c. censetur illi derogatum, decif. 316. num. 11. Coccino.
- Decimarum exactio stante consuetudine potest competere Ecclesiæ prædiali, & sacramentali, dec. 124. num. 11. Coccino.
- in Decimarum materia propter difficultatem, & concurrentiam opinionum, debet maxime attendi consuetudo, decif. 169. nu. 2. Coccino.
- Maxime quando in hac materia non reperitur aliquis casus decifus in iure, num. 3.
- Decimarum materia est maximi momenti, dec. 204. num. 4. Virili.
- Decimæ ex noualibus cui debeatur, dec. 169. num. 11 Coccino.
- Decimæ, si non soluantur, concurret periculum animarum, dec. 357. num. 5. Pirouano.
- Decimæ impositæ à Papa pro subuentione Imperatoris, non dicuntur Papales in effectû, decif. 255. num. 8. Dunozerro.
- in Decimarum alienatione sufficit consensus Episcopi ex post facto interuenire, dec. 358. num. 44. Queipo.
- ad Decimarum præscriptionem, requiritur præscriptio immemorabilis, vel quadragenaria cum titulo, decif. 203. num. 1. Vbaldo.
- Decimæ possunt acquiri etiam Ecclesiæ non Parochiali ex alio titulo, quam de iure diuino, puta præscriptione, dec. 380. num. 24. Coccino.
- Decimæ quoad quotam sunt de iure positio, decif. 62. num. 20. Durano.
- Decimæ debent solui ex communi acriuo domini, & coloni, dec. 380. num. 23. Coccino.
- Decimæ debentur Ecclesijs intra quorum limites prædia existunt, dec. 124. n. 1. & 3. Coccino.
- Decimæ, quæ soluuntur de grege ratione pascuorum dicuntur prædiales, dec. 169. num. 12. Coccino.
- Decimarum alienatio ob non seruata formam rescripti Apostolici nulla est dec. 295. n. 4. Durano.
- Decimarum collectio de iure communi spectat ad Rectorem, dec. 64. n. 3. Pirouano.
- Decimæ non de proprio, vt pensio, sed solum de fructibus sunt exigendæ, decif. 23. num. 21. Durano.
- Decimas in laicos alienari prohibet Concil. Lateranen. decif. 350. numer. 28. Durano.
- Decimarum alienatio, quando in totum corrumpat, dec. 295. num. 10. Durano.
- Decimæ non debentur priori Curato, si quis mutauerit domicilium, sed secundo, decif. 124. num. 7. Coccino.
- Decimæ de iure diuino debentur Ecclesiæ parochiali decif. 380. num. 24. Coccino.
- Decimarum quarta Episcopo debetur, decif. 327. num. 2. Pirouano.
- de Decimarum furto, Iudex laicus potest cognoscere, licet quoad decimas non sit Iudex competens, dec. 296. num. 15. Coccino.
- Decimarum prædialium solutio ab eo, qui in vna parochia degit, & in alia prædia colit, fieri debet, vbi sita sunt prædia, decif. 169. numer. 4. Coccino.
- Decimandi rationem, & modum, si aliqua constitutio determinet, non potest dici contra ius, decif. 124. num. 27. Coccino.
- pro Decimis prædialibus Episcopus potest fundare intentionem suam contra laicos, & alios quoscunque, decif. 64. num. 11. Pirouano.
- in Decimatorijs prædijs Episcopus habet ius reale, & coæquale cum Rectore, decif. 64. numer. 8. Pirouano.
- pro Decimis omnibus Episcopus agere potest nomine Ecclesiæ parochialis, cum teneatur illas conferuare, ibidem num. 6.
- in Decimarum quarta Episcopus habet intentionem fundatam, ibidem num. 1.
- de Decimis suis, tenentur Parochiani respondere Rectoribus, & non Episcopo, ibidem num. 2.
- à Decimarum solutione, licet laici consuetudine non possint se eximere, possunt tamen eas coarctare, ibidem num. 15.
- Decimas, si imponat Papa beneficijs, & vult quod etiam pensionarij teneantur contribuere non obstantibus pactis inter ipsum, & titularem qualiter hoc intelligatur, dec. 23. num. 23. Durano.
- Decimas non solum colonus tenetur soluere de rata fructuum, quæ sibi retinet ratione culturæ, sed etiam redecimam, dec. 203. num. 14. Vbaldo.
- à Decimarum totali exemptione, & remissione qualis obseruantia suffraget, decif. 124. numer. 29. Coccino.
- super Decimis omnibus diocesis, an Capitulum habeat intentionem fundatam, decif. 124. num. 8. Coccino.
- Decimarum quartam Rector potest præscribere, dec. 122. num. 9. Pirouano.
- Decimas alicuius prædij, si Ecclesia prætendat ad se spectare, debet plenè probare illius existentiam intra suos confines, dec. 124. num. 2. Coccino.
- Decimæ nouam speciem, subrogatam in locum alterius, vt percipere possit, quid probare teneatur decif. 169. num. 16. Coccino.
- DECEDERE absurdum est, quis pro parte testatus, & pro parte intestatus, decision. 112. numer. 11. Vbaldo.
- ex DECISIONIBVS pluribus in causa factis, si probetur iustitia sententiæ, de ea non potest dubitari, decif. 325. num. 4. Ghislerio.
- in Decisionibus non est faciendum fundamentum, si causa iterum fuerit propofita, & nihil fuerit resolutum, dec. 405. n. 54. Verospio.
- Decisiones Rotæ ostendunt bonum ius, dec. 228. n. 2. Ghislerio.
- Decisiones Rotæ ostendunt bonum ius causarum, decif. 337. numer. 10. Verospio.
- per Decisiones Rotaes sufficit de iure euictionis, decision. 287. numer. 11. Verospio.
- DECLARATIO est dependens implicita, & consequens ad declaratum, decision. 413. numer. 18. Coccino.
- Declarationes Sacra Congregationis Concilij, semper intelliguntur emanare iuxta ea, quæ in facto proponuntur, decision. 154. numer. 4. Durano.
- Declarans, nihil de nouo dicit, decif. 413. num. 17. Coccino.
- Declarationi eius, qui aliquid dicit, standum est, decif. 353. num. 63. Coccino.
- Declarationibus vltimis est standum, non autem primis, decif. 154. num. 4. Durano.
- Declaratio emanata ad vnum finem non probat, quoad alium, decif. 114. num. 15. Virili.



- Declaratione** præcedenti, vel subsequenti stante, tacens non dicitur consentire, dec. 387. n. 44. Durano.
- Declarationi** testis loquentis in genere, standum est, decif. 353. num. 64. Coccino.
- DECLARATORIA**, quando omnino est danda, decif. 276. num. 4. Vbaldo.
- ad Declaratoriam**, quando deueniatur, decision. 157. numer. 1. Vbaldo.
- Declaratoria non datur** sine contumacia, decif. 276. num. 1. Vbaldo.
- Declaratoria est locus** propter non paritionem, seruatis tamen terminis, seruari solitis, decif. 250. num. 6. Vbaldo.
- Declaratoria datur** stante voluntaria inobedientia, & contrauentione, dec. 208. num. 17. Coccino.
- DECOCTVS** æquiparatur mortuo, dec. 345. num. 7. Motmanno.
- Decoctioni proximus**, si quis aliqua gerit, præsumitur ea gerere plena fraudibus, & simulatione, ibidem num. 12.
- post Decoctionem confessio facta**, tamquam simulata, non præiudicat, dec. 334. num. 11. Motmanno.
- D E C R E T V M.**
- Decretum Iudicis** circa confessionem inuentarij, requiritur, vt quis admittatur ad beneficium inuentarij, non autem, vt Iudex super inuentario pronunciet, decif. 331. num. 1. Pirouano.
- Decretum Iudicis** in alienatione rerum minoris præcedere, vel in ipso actu interuenire debet, & postea nihil operatur, dec. 73. nu. 9. Durano.
- Decretum Iudicis** an requiratur in conficiendo inuentario bonorum hæreditariorum, dec. 331. nu. 5. Pirouano.
- Decretum**, seu mandatum de adiudicando, non habet vim actualis adiudicationis, decif. 39. num. 1. Durano.
- Decretum irritans**, si sit clarum, tunc bene inficit possessionem, dec. 48. num. 6. Vbaldo.
- Decretum Iudicis**, circa confessionem inuentarij bonorum hæreditariorum, tantum in principio, quam post, potest interponi, decif. 331. num. 7. Pirouano.
- Decreto irritanti**, ad fauorem alicuius emanato, licet ille usus non fuerit, tamen si antequam oppositum fuerit de non usu, aliquid in contrarium factum fuerit, actus non tenet, decif. 231. num. 12. Coccino.
- Decretum Iudicis**, qui pronunciauit articulos haberi pro confessis operatur, ac si esset seruata forma, cap. 2. de confess. in 6. dec. 359. num. 4. Coccino.
- Decretum irritans**, quando adest, tunc quidquid contra illius tenorem gestum est, attentatum, ac nullum ipso iure dicitur, etiam parte non opponente, decif. 231. numer. 1. Coccino.
- Decretum irritans** continet vim priuatiuam, & auocatiuam potestatis alias competentis, ibidem num. 4.
- pro Decreto Iudicis** præsumitur, decif. 294. num. 12. Queipo.
- Hoc tamen non procedit**, vbi contrarium manifestis probationibus ostenditur, ibidem num. 13.
- pro Decreto Iudicis** præsumitur, decif. 74. numer. 3. Virili.
- Decreti præposteratio** non vitiat actum inuentarij, dec. 335. num. 8. Pirouano.
- Decretum irritans** ligat indistincte ignorantes, decif. 231. num. 6. Coccino.
- Quod intellige** quoad penam nullitatis quidquid sit, quoad alias penas, ibidem num. 7.
- Decreto pro executione** accessus, & ingressus, quando sit locus, decif. 311. num. 1. Pirouano.
- Decreta respiciunt futura**, & non præterita, decif. 183. num. 5. Vbaldo.
- Decretum irritans** tunc inficit possessionem, quando certum est illud intrare, & interim donec est dubius, possessor est manutenendus, d. 48. n. 5. Vbaldo.
- Decretum irritans** habet tacitam inhibitionem, decif. 231. num. 3. Coccino.
- Decretum irritans** an distincte operetur, siue agatur de aliqua re certa, vel incerta, dec. 231. num. 14. Coccino.
- Decretum latum ex falsa causa**, etiam si pro parte sit vera, ruit in totum, dec. 338. num. 19. Durano.
- Decreta obtinent vim**, dec. 338. n. 6. Vbaldo.
- Decretum irritans** annullat omnem obseruantiam contrariam, decif. 302. num. 13. Dunogetto.
- Decretum irritans**, nihil operatur, nisi is pro quo fuit appositum, vti velit, dec. 31. num. 8. Coccino.
- Decretum irritans**, & clausula sublata, claudunt os parti, & tollunt facultatem Iudici aliter iudicandi, decif. 53. numer. 54. Durano.
- Decretum ex falsa causa**, & inde secuta, in totum corruunt, decif. 408. num. 22. Ghislerio.
- Decretum Iudicis** requiritur, vt tutori decernatur administratio, dec. 331. numer. 3. Pirouano.
- Decretum irritans**, & clausula sublata, quid operetur decif. 373. numer. 7. & 8. Verospio.
- in Decreto Iudicis causæ expressæ** præsumuntur vera, donec tanquam erroneæ conuincantur, decif. 14. numer. 8. Virili.
- à Decreto de exequendo instrumento** guarentigio, non datur appellatio suspensiuæ, decif. 30. num. 8. Durano.
- Decretum**, quando est nullum, reuocandum est, decision. 1. numer. 26. Durano.
- Decretum irritans** debet habere impedimentum canonicum, nec sufficit simplex prohibitio sine irritatione, dec. 264. num. 40. Coccino.
- DEFECTVS Principi** aliquid confirmanti, censetur narratus, si Princeps in confirmatione illi expressè derogauerit, decif. 192. numer. 7. Pirouano.
- Defectus intentionis Principis** semper vitiat gratiam, dec. 193. num. 8. Vbaldo.
- Defectus intentionis Principis** in gratia, quando opponi non possit, dec. 330. n. 20. Coccino.
- Defectus modi** non vitiat dispositionem, & contrarium, dec. 293. num. 15. Virili.
- DEFENSIO** non priuatiuè, sed cumulatiuè, an dicatur concessa, dec. 101. nu. 23. Virili.
- DEFICIENTIA** lineæ in inuestitura præsumitur, quando nemo comparet, qui prætendat esse deprehensis, decif. 79. num. 12. Virili.
- Deficiente principali**, deficit accessorium, dec. 359. num. 39. Coccino.
- D E F V N C T V S.**
- Defuncti factum** potest impugnari respectu iuris superuenientis post dictum factum, dec. 363. num. 11. Queipo.
- Defuncti factum** potest impugnari in eo actu, cui ipse dumtaxat consensit, non autem ad eius obseruationem se obligauit, ibidem num. 10.
- Defunctorum voluntates**, non debent stare in suspensio dec. 394. nu. 26. & 27. Ghislerio.



- Defunctorum corpora ius extrahendi ex alienis parochijs, illaq; sepeliendi, Ecclesijs omnibus est prohibitum, exceptis Cathedralibus, decif. 53. num. 76. Coccino.
- Defuncti factum non potest hæres impugnare, decif. 363. num. 8. Queipo.
- Defuncti factum non tenetur, quis seruire, si non agit hæreditario nomine, sed cessionario, dec. 360. num. 31. Coccino.
- DELEGATIO inter contrahentes non dicitur facta, licet vtamur verbo, delego, nisi interueniat formalis stipulatio, inter debitorem cessionum, & cessionarium, decif. 392. num. 28. Durano.
- DELICTVM.
- Delicta carnis in foro exteriori, imposita salutari poenitentia, præscribuntur quinquennio, dec. 55. numer. 4. Coccino.
- ob Delictum commissum, quis commodum reportare non potest, dec. 109. num. 6. Virili.
- Delictum, quando committitur, sub iurisdictione alterius Principis, exemptio personalis non suffragatur, decif. 324. num. 6. Pirouano.
- Delictum, non probatur ex contumacia, decif. 394. num. 19. Ghislerio.
- in Delicti commissi loco, forum quis sortitur, decif. 324. num. 5. Pirouano.
- ex Delicto suo, quis non debet consequi vtilitatem, decision. 109. numer. 4. Virili.
- Delictum, vt excludatur in possessione, si non adsit titulus, est præsumenda, quod de iure familiaritatis sit, decif. 17. num. 11. Durano.
- Delinquentes quibus casibus possint capi, & puniri in aliena Diocesi, & territorio, decif. 41. num. 16. Pirouano.
- DELVBRA gentilium Christianæ Religionis cultui, olim per venerandæ Crucis illationem mancipabantur, dec. 353. num. 11. Coccino.
- DEMENTIA alicuius, probatur ex datione curatoris, dec. 198. num. 5. Virili.
- Dementiam arguit curatoris datio, fallit tamen si sit procurata, decif. 233. num. 35. & 36. Durano.
- Dementia testatoris de tempore conditi testamenti, non probatur ex eo, si doceatur aliqua die furiosum fuisse, & hoc maxime quando in testamento reperiuntur omnia rite & recte disposita, dec. 233. num. 14. & 15. Durano.
- Dementia in dubio non præsumitur, decif. 233. num. 13. Durano.
- in Demente, & furioso, non adest ea voluntas, quæ requiritur ad perfectionem donationis, decif. 408. num. 24. Ghislerio.
- DEMONSTRATIO.
- Demonstrationes duæ sufficiunt ad probandam identitatem bonorum, decif. 359. num. 41. Coccino.
- Demonstrationes duæ sufficiunt ad probandam identitatem, decif. 117. num. 13. Virili.
- Imo sufficit identitas loci cum vno confine, ib. n. 14.
- Demonstratiue, & non limitatiue verba in dubio interpretari debent, decif. 284. num. 6. Virili.
- ex Demonstrationibus duabus probatur identitas, decif. 79. num. 10. Virili.
- Demonstratione alia non est opus, quando non tenetur exprimitur, dec. 167. num. 47. Durano.
- Demonstrationis causa, si verba sint appositæ, non restringunt, dec. 75. num. 3. Virili.
- Demonstrationes duæ sufficiunt ad probandam bonorum identitatem, licet adsint alia, quæ non conueniant, dec. 81. num. 16. Coccino.
- ex DENOMINATIONE alicuius loci resultat argumentum personalis residentia, decif. 353. num. 51. Coccino.
- DEPOSITVM. apochæ fideiussoria non suffragatur, vbi pecuniæ incontanti requiruntur, decif. 149. num. 9. Virili.
- Depositio, quando parum releuet ad effectum excusandi à cursu moræ, dec. 218. num. 10. Coccino.
- Depositum, quando bene habeat locum, decif. 300. numer. 20. Durano.
- Deponendo non satisfacit, qui est obligatus soluere, decision. 149. numer. 8. Virili.
- DEPORTATO, interdicitur totus Orbis, excepta insula, in qua deportatur, decif. 394. num. 6. & 16. Ghislerio.
- Deputatio alicuius in aliqua Ecclesia per modum provisionis nullum statutum facit, decif. 53. num. 43. Durano.
- DEROGATVM tantum censetur, quantum est dictum, vel de necessitate infertur, decif. 23. num. 20. Durano.
- Derogationis materia in omni casu pendet à voluntate, & potestate derogantis, dec. 109. n. 57. Cocc.
- Derogatoria generalis habet vim specialis expressionis, etiam iuris prohibendi, decif. 325. num. 17. Ghislerio.
- Derogatio est stricti iuris, dec. 23. num. 19. Durano.
- Derogatio, quid operetur, dec. 75. num. 10. Virili.
- ex Derogatione etiam in executiuis Papæ voluntas declaratur, ibidem num. 9.
- Derogatio generalis sufficit, quando gratia sit motu proprio, dec. 100. num. 16. Coccino.
- ex Derogatione colligitur Papæ intentio, decif. 50. num. 27. Virili.
- Derogatum non censetur consuetudinem, nisi expressè dicatur, decif. 414. num. 13. Coccino.
- Derogatione speciali eget consuetudo immemorabilis, dec. 71. num. 1. Coccino.
- Derogare priuilegijs minorum, quod Papa velit, colligitur, ex clausulis positæ tam in parte executiua, quam dispositiua, decif. 36. nu. 74. Coccino.
- Derogari non possit priuilegio minoris clauso in corpore iuris, per clausulas generales positas in aliqua constitutione, ibidem num. 73.
- DESCENDENTES.
- Descendens dotari debet de bonis fideicommissi à descendens, dec. 128. num. 1. Virili.
- Descendentes omnino extranei, ac incogniti, & sic minus dilecti censentur multo magis grauati, quàm cogniti, & dilecti, & benemeriti, decif. 194. num. 75. Coccino.
- Descendentium appellatione veniunt etiam feminae, decision. 176. numer. 23. Coccino.
- Descendens ultimus habet liberam facultatem, alienandi bona in quoscumq; dec. 194. n. 12. Coccino.
- Descendentium appellatione veniunt etiam feminae, decif. 368. nu. 6. Dunogetto.
- Descendentibus si sit concessum aliquod priuilegium non extenditur ad descendentes, decif. 62. num. 4. Durano.
- Descendentes solos comprehendit generatio, decif. 60. num. 2. Vbaldo.
- DESCENDENTIA, vt probetur, quid requiratur, dec. 366. num. 1. Motmanno.



- Descendentia** in iure patronatus leuioribus probationibus docetur, quando controuersia est inter duos presentatos pretendentes se esse eodem genere fundatoris, dec. 366. num. 1. Motmanno.
- Descendentia** probatur per duas enunciatiuas, accedentibus instrumentis, in quibus fit eadem enunciatio, dec. 84. num. 8. Dunozetto.
- Descendentia** qualiter bene probetur, ibidem num. 1.
- Descendentia** probatur etiam ex libris publicis iunctis adminiculis, ibidem num. 3.
- Descendentia** qualiter probetur, dec. 90. numer. 2. Dunozetto.
- ad Descendentiam** probandam adhibetur fides libro publico exactionis officialium, dec. 232. num. 16. Pirouano.
- Descendentia**, vt probetur, enunciatiua ad inuicem adminiculatur, dec. 90. num. 7. Dunozetto.
- DETENTOR**, dum non vult restituere, turbat in civili possessione, & vt a turbatione desistat, datur manutentio Domino directo, ratione civilis possessionis, dec. 79. num. 3. Virili.
- DEVOLUTIONIS** actus, vt sequatur etiam in praedictum consortium, quibus aliquod ius accrescebat, tunc pariter ipsi citandi, dec. 213. num. 11. Pirouano.
- in Deuolutionis casu** bona emphyteutica redeunt ad dominum directum libera, & sine onere, dec. 86. num. 1. Coccino.
- ad Deuolutionis effectum** dominium, & possessio probatur ex inuestitura iunctis alijs adminiculis, dec. 79. num. 7. Virili.
- DEVS** non propter locum gentem, sed propter gentem locum elegit, dec. 165. num. 7. Durano.
- D I C T I O.**
- Dictionibus** vniuersalibus, & geminatis vtens testator, est intelligendus quoad bona sua, non autem heredis, dec. 89. num. 11. Durano.
- Dictiones** relatiue operantur, vt conditio vni adiecta, censeatur alteri repetita, dec. 194. num. 84. Coccino.
- Dictionum** relatiuarum natura, quae sit, ibidem num. 36.
- Dictio**, ac, cuius sit natura, dec. 257. num. 4. Durano.
- Dictio**, ac, est continuatiua, & repetit teminos praecedentes, ibidem num. 5.
- Dictio**, ad instar, denotat similitudinem, dec. 101. Virili.
- Dictio**, alias, est dictio qualitatis, & exponitur, id est, aliter, vel alio modo, dec. 316. nu. 6. Coccino.
- Dictio**, alias, importat alios casus praeter expressos, ibidem num. 7.
- Dictio**, coniunctim, importat connexitatem, & concursum duorum, & omnem singularitatem excludit, dec. 204. num. 3. Virili.
- Dictio**, dicti, verificari non potest, in non supra expressis, dec. 96. numer. 12. Virili.
- Dictio**, dicti, est respectiua supra expressorum, ibidem num. 11.
- Dictiones**, donec, & quousque, denotant tempus limitatum, dec. 308. num. 21. Pirouano.
- Dictio**, dum, adiecta perfectae dispositioni, facit ipsam modalem, dec. 241. num. 42. Coccino.
- Dictio**, &, est copulatiua, & coniunctionem vnius cum altero operatur, dec. 167. numer. 12. Durano.
- Dictio**, &c. cuius sit natura, dec. 53. n. 31. Durano.
- Dictio**, etiam, non est restrictiua, sed potius ampliatiua, dec. 30. num. 22. Durano.
- Dictio**, etiam, implicat casum non dictum, & maiorem distinctum ab expressis, dec. 75. numer. 5. Virili.
- Dictio**, etiam, exprimit casum magis dubitabilem, & implicat minus dubitabilem, dec. 100. numer. 14. Coccino.
- Dictio** etiam, implicat alium casum non expressum, dec. 316. num. 14. Coccino.
- Dictio**, etiam, exprimit casum magis dubitabilem, & implicat dubitabilem, ibidem num. 13.
- Dictio**, ex, quandoque secundum subiectam materiam, etiam denotat causam remotam, & praesertim quando proxima causa habet connexitatem, cum remota, dec. 107. num. 21. & 22. Durano.
- Dictio**, ex, denotat causam propriam, & immediatam, dec. 107. num. 6. Durano.
- Dictio**, ex, quid operetur, dec. 178. num. 3. Durano.
- Dictionibus**, ex alia quacumque causa, si vtatur eonstitutio, comprehendit, nedum casus super expressos, sed alios quoscumque, dec. 36. numer. 11. Coccino.
- Dictio**, gl'altri, est repetitiua similium, dec. 89. num. 12. Durano.
- Dictio**, haecenus, intelligenda est semper, quando casus euenerit, itaut non excludat illum casum, dec. 81. num. 28. Coccino.
- Dictio**, huiusmodi, sequentem dispositionem restringit ad praecedentem, dec. 194. num. 35. Coccino.
- Dictio**, huiusmodi, est repetitiua praecedentium, ibidem num. 34.
- Dictio**, in circa, quid operetur, dec. 201. num. 22. Coccino.
- Dictio**, infra, vtrumque extremum complectitur, dec. 81. num. 22. Coccino.
- Dictio**, ipsorum, est relatiua praecedentium, & demonstratiua ad oculum personarum supra expressarum, dec. 56. num. 3. Coccino.
- Dictio**, in perpetuum, operatur, vt concessio transeat etiam ad heredes extraneos, dec. 93. num. 78. Coccino.
- Dictio**, is, est personalissima, dec. 269. n. 11. Vbaldo.
- Dictio**, ita vt, quando non solum iter declaratiue, sed etiam ampliatiue, dec. 274. num. 15. Motmanno.
- Dictio**, iuxta, designat tantummodo vicinitatem, dec. 81. numer. 21. Coccino.
- Dictio**, liberè, in fideicommissis apposita, commodè refertur ad facultatem capiendi possessionem bonorum propria auctoritate, dec. 346. num. 25. Dunozetto.
- Dictio**, omnis, est vniuersalis, dec. 269. numer. 9. Vbaldo.
- Dictio**, pariformiter, denotat omnimodam communicationem supradictorum, dec. 194. numer. 23. Coccino.
- Dictio**, pariformiter, sonat paritatem formae, ibidem num. 28.
- Dictio**, pariformiter, repetitionem importat, ibidem num. 22.
- Dictiones**, pariter, & similes, solum operantur, quoad substantiam contractus, ibidem num. 24.
- Dictio**, postquam, quando inducat conditionem, dec. 295. num. 6. Durano.



- Dictio, præsertim, non restringit multiplicationem actuum, sed implicat identitatem iuris ad casum expressum, decif. 389. numer. 16. Pirouano.
- Dictio, quandiu, cuius sit natura, dec. 196. num. 9. Durano.
- Dictio, quælibet, tribuit unicuique actum insolidum dec. 176. num. 7. Coccino.
- Dictio, quando est conditionalis, decif. 120. num. 2. Dunozetto.
- Dictiones, quicumque, & in perpetuum, qualiter procedant in contractu, & qualiter in dispositione legis, dec. 93. num. 79. Coccino.
- Dictio, quocumque, nihil excludit, sed comprehendit omnem significationem nominis, cui adjicitur etiam si improprijissima, dec. 36. nu. 4. Coccino.
- Dictio, quocumque, videtur quodammodo effrenata, & nullo obice continetur, quominus omnia comprehendat, decif. 36. num. 5. Coccino.
- Dictio, quoscumque, in fine posita ad omnia refertur, ibidem num. 25.
- Dictio, semper, est vniuersalis, & includit omne tempus, dec. 346. num. 16. Dunozetto.
- Dictio, semper, omne tempus includit, & importat perpetuitatem, & temporis continuationem, dec. 93. num. 23. Coccino.
- Dictio, seu, alternat, & diuersificat secundum casum à primo, dec. 255. num. 4. Dunozetto.
- Dictio, similiter, inducit dispositionem similem præcedenti, decif. 36. num. 12. Coccino.
- Dictio, si autem, est aduersatiua, dec. 151. num. 25. Dunozetto.
- Dictio, siue, quamuis sit disiunctiua, verborum, sensum tamen coniungit, dec. 100. num. 13. Coccino.
- Dictiones, siue, & alias, si adiunctæ sint dictioni, quouis modo tunc ista dictio impedit impetrationem restrictiuam, & comprehendit mai express. dec. 316. num. 12. Coccino.
- Dictio, siue, stare solet ampliatiue, ibidem n. 5.
- Dictio, supradicti, est repetitiua præcedentium, ac idem importat, ac si omnia præcedentia specificè essent expressa, decif. 36. numer. 7. Coccino.
- Dictio, supradicti, idem importat, ac si præcedentia expressè, ac nominatim repetita forent, decif. 65. num. 20. Durano.
- Dictiones, tunc, & eo casu, aliquando stant taxatiue, & limitatiue, aliquando verò declaratiue, dec. 346. num. 27. Dunozetto.
- Dictiones, tunc, & eo casu, in fideicommissio appositæ, stant inclusiue ad substitutos, qui tunc temporis extabant, ibidem num. 26.
- Dictio, vsque, in contractu apposita stat inclusiue, dec. 274. num. 14. Mortmanno.
- Dictio, vt supra, operatur, vt omnes conditiones factæ in prima dispositione, de nouo sint de verbo ad verbum expressæ in secunda, decif. 40. num. 10. Dunozetto.
- Dictio, vt supra, quid operetur, dec. 269. num. 8. Vbaldo.
- Dictio, vt supra, natura, dec. 74. n. 9. Virili.
- in DIES accidit, quod flumina mutant cursum suum decif. 81. num. 23. Coccino.
- Dies, qui solet interpellare pro homine si in contractu deficiat, tunc necessaria est interpellatio, vt onus possit dici ad aliquid faciendum, in mora constitutus, decif. 192. num. 17. Pirouano.
- DIFFERENTIAM facere, vbi natura illam non facit, vitium est maximum, dec. 62. n. 57. Durano.
- DIGNITATVM possessio non suffragatur contra iuris assentiam, dec. 85. n. 4. Vbaldo.
- Dignitas Ecclesiastica, & secularis per eandem personam potest representari distinctè, & diuisa vna ab altera, dec. 291. num. 12. Pirouano.
- Dignitas, & officium æquiparantur, dec. 249. nu. 13. Coccino.
- DIGRESSVS ad plures gradus substitutionum, quando non sit considerabilis, ad hoc vt filij in conditione positi non ceaseantur vocati, dec. 221. num. 10. Virili.
- DILATIO ad soluendum pretium, quando est concessa emptori, & est adiecta solû executioni, & nõ obligationi, quid operetur, dec. 13. n. 32. Durano.
- Dilationes omnes reuocantur in seruatione terminorum ad sententiam, d. 192. n. 6. Pirouano.
- D I L I G E N T I A .
- Diligentia est superflua, quæ est inutilis, decif. 259. num. 35. Pirouano.
- Diligentia ad reperiendum aliquem, debent fieri in loco vbi est, vel esse potest, decif. 183. numer. 7. Vbaldo.
- Diligentia ex quibus probetur, decif. 289. numer. 3. Virili.
- Diligentia exactoris in dubio præsumitur, dec. 149. num. 11. Virili.
- de Diligentis, si quis non doceat in exigendo, præsumitur negligens, decif. 186. num. 3. & 4. Virili.
- DIONYSIVS Papa olim diuisit parochias, dec. 380. num. 5. Coccino.
- DISCIPLINA vetus, & regularis vbi collapsa est, instauranda venit, dec. 302. num. 10. Dunozetto.
- DIMISSIO integra alicuius loci, quando non dicatur verificata, decif. 111. num. 33. Coccino.
- D I S P E N S A T I O .
- Dispensatio ad obtinendas, & consequendas pensiones, an comprehendat casum translationis, dec. 50. num. 30. Virili.
- Dispensatio, & retentio facillè datur ad hoc, vt quis ministret in ordine iam suscepto, ibidem num. 25.
- Dispensatio, quando dicatur obreptiue obtenta, decif. 41. num. 2. Pirouano.
- Dispensatio præuentiua, & præseruatiua romouet de medio obstaculum rerum contrariarum, decif. 50. num. 10. Virili.
- Et ita dispensatus remanet, ac si non induguisset dispensatione, ibidem num. 11. & 12.
- Dispensatio præuentiua præseruat aliquem, siue sit inhabilis tam de iure, quam ex priuilegio, tam odiosis, quam in fauorabilibus, ibidem num. 14.
- Dispensatio obtenta inter raptum, & raptorem, facit cessare omnes pœnas legales, decif. 316. numer. 41. Coccino.
- Dispensatio præuentiua non requirit aliquam occultationem, dec. 50. num. 34. Virili.
- Dispensatio Papæ vbi adest, præseruatur Clericatus ad effectum pensionis, nec per bigamiam amittitur ibidem num. 15.
- Dispensatus in aliquo casu, quoad illum quis redditur illæsus, ibid. num. 29.
- Dispensationis præuentiue Apostolicæ, quoad effectus iuris positiui, quanta sit vis, ibid. n. 13. & 17.
- Dispensatio ad succedendum, non tollit maculam, ibidem num. 36.
- Dispensatio præcedens præseruat ab obstaculo futuro, sub-



ro, subsequens verò illud tollit, decif. 50. num. 21. Virili.

Dispensationis vna pars aliam supplet, & declarat, decif. 50 num. 20. Virili.

Dispensatio ad effectum dispensatum abtrahit, & eradicat omnem inhabilitatem, prout ab initio nunquam fuisset incurfa; decif. 12. numer. 13. Remboldo.

Dispensatio facta cum clausula, non obstantibus, amouet omne impedimentum, decif. 7. numer. 8. Coccino.

Dispensare pro soluere dicitur, ibid. num. 9.

Dispensatio trahitur ad connexa, & necessaria consequentia, decif. 12. num. 33. Remboldo.

Dispensati, licet sint cæci, manchi, & curui, nihilominus remanent cum eorum defectibus, decif. 50. num. 37. Virili.

Dispensatio Papæ in his, quæ sunt iuris positiui, quæ vim habeat, ibid. num. 13. 17. & 41.

Dispensatio facta à Papa cum verbis temporis præsentis, dicitur verè, & præuentiuè dispensare, ibidem num. 15.

#### DISPOSITIO.

Dispositio non vitiatur ex defectu modi, decif. 293. numer. 15. Virili.

Dispositio legalis, citius quam hominis operatur, dec. 328. num. 21. Queipo.

Dispositio non alteratur per clausulas generales, dec. 166. num. 18. Coccino.

Dispositio generalis, quando corrumpit, omnia etiam accessoria deficiunt, dec. 17. num. 41. Durano.

Dispositio etiam generalis, debet intelligi secundum naturam rei, de qua agitur, dec. 403. numer. 10. Queipo.

Dispositio sufficit, quod semel per existentiam conditionis fuerit purificata, quidquid postea contingat, decif. 46. num. 23. Durano.

Dispositio aliqua, ita debet temperari, ac interpretari, vt non mereatur à sapiente reprehendi, decif. 53. num. 38. Durano.

Dispositio suspenditur per conditionem, vt non forciatur effectum conditione pendente, decif. 287. num. 4. Queipo.

Dispositioni testatoris quis potest contravenire, quando in prohibitione non adest substitutus in casu contrauentionis, decif. 239. num. 14. Virili.

Dispositio regulatur à causa finali, decif. 224. num. 10. Durano.

Dispositio principalis, quando non obstat, nec minus obstat debent clausulæ accessoriæ, decif. 23. num. 25. Durano.

Dispositio principalis, quando non tenet, nec etiam sublinentur clausulæ in ea positæ, decif. 176. num. 40. Coccino.

In Dispositione præcedenti, si sint expressæ plures conditiones, & in sequenti vna tantum exprimitur, censentur aliæ omissæ, nec repetitæ, dec. 194. numer. 17. Coccino.

In Dispositione generali ea, quæ veniunt in consequentiam comprehenduntur, decif. 403. num. 1. Queipo.

Dispositum de Episcopo, & Capitulo procedit etiam in Prælato, & Capitulo Ecclesiæ inferioris, si adsit eadem ratio, dec. 413. num. 21. Coccino.

Dispositio generalis restringitur per specialem subsequentem, decif. 310. numer. 8. Coccino.

Dispositio ridicula, & valde difficilis, tanquam impossibilis reijci debet, ac si scripta non esset, decif. 89. numer. 17. Durano.

Dispositio principalis, quando est ad honorem, & utilitatem alicuius, eodem iure censi debet in accessorijs, dec. 242. num. 6. Queipo.

Dispositio corrumpit, quando non iustificatur suppositum, dec. 272. num. 3. Dunozetto.

Dispositum in vno ex connexis, censetur etiam dispositum in alio, dec. 413. num. 15. Coccino.

Disponentis opinio magis attenditur quam veritas, decif. 194. numer. 97. Coccino.

Dispositio Papæ ex certa scientia facta præiudicat libertati Ecclesiæ, decif. 197. num. 84. Coccino.

Dispositio vna, aliam non destruit, decif. 64. num. 5. Pirouano.

Dispositio simplex non potest vocari conditio, decif. 194. numer. 54. Coccino.

Disponendi aliquid, vel faciendi facultas, venit appellatione iurium, decif. 17. num. 37. Durano.

sub Dispositione generali, quamvis odiosa, comprehenduntur Cardinales, decif. 46. numer. 10. & seq. Durano.

pro Dispositionum interpretatione deseruit stylus, & modus solitus loquendi, decif. 194. numer. 64. Coccino.

Dispositio non vitiatur ex incertitudine, si possit declarari ex aliqua verisimilitudine, dec. 245. num. 9. Verospio.

in Dispositione aliqua, vbi habetur causa expressa, cessat tacita, & præsumpta, decif. 53. numer. 55. Durano.

Dispositionis spiritus, & anima, est causa, decif. 17. num. 43. Durano.

Disponentis mens colligitur ex ratione expressa in dispositione, & idem est si non sit expressa, dummodo possit rationabiliter coniecturari, decif. 25. num. 12. Coccino.

Dispositionis restrictio, vel ampliatio fieri debet ex diuersitate rationis, non autem ex figura, & ordine scripturæ, dec. 17. num. 44. Durano.

DISTRIBUTIONES quotidianæ, vt lucrentur, non solum requiruntur præsentia, sed etiam interessentia, decif. 22. num. 14. Durano.

DIVERSITAS penitus vitiatur executionem factam, dec. 115. num. 6. Vbaldo.

Diuerfitas summarum inducunt diuersitatem obligationum, & contractuum, decif. 334. numer. 9. Motmanno.

Diuerfitas personarum arguit diuersitatem, & distinctionem officiorum, dec. 101. num. 15. Virili.

#### DIVISIO.

Diuisio optimè probat contra diuidentes, & eorum successores tam vniuersales, quam particulares, dec. 84. num. 9. Dunozetto.

per Diuisionem simplicem non censetur renunciatum emphyteusi, etiam si vnus dicat, quod remittit alteri iura, quæ habet, decif. 176. numer. 16. Coccino.

Diuisio semper præsumitur permixta, vel ratione vberioris culturæ, vel commodi, vel ratione inæqualitatis expensarum, dec. 241. n. 29. Coccino.

Diuisio bonorum facta in præiudicium vocatorum, an sublineatur, dec. 384. n. 6. Verospio.

per Diuisionem bonorum non censetur renunciatum feudo, aut emphyteusi, dec. 176. n. 12. Coccino.



ex Diuisionis iudicio an agi possit de euictione, decif. 207. numer. 16. Verospio.

ad Diuisionem hereditatis cohæredes deuenire femper possunt, quando volunt, dec. 241. numer. 24. Coccino.

Diuisio non censetur ex eo, quod prohibeatur alienatio, ibidem num. 28.

in Diuisionum materia lex multum defert arbitrio Iudicis, dec. 208. num. 17. Verospio.

in DIOECESI aliena, & territorio, quibus ex casibus delinquentes possint capi, & puniri, decif. 41. num. 16. Pirouano.

DOCERE quemquam, quis sit idoneus, petita licentia, nemo interdicare debet, decif. 325. num. 5. Ghislerio.

Docendi facultas, idoneo, petita licentia, non est interdicens, decif. 265. num. 11. Vbaldo.

à DOCTORVM opinionibus, qui non habent contradicentem, ab eis tamquam à casu legis non est recedendum, decif. 122. num. 16. Pirouano.

Doctrina pro cibo accipitur, decif. 265. nu. 3. Vbaldo.

D O L U S.

Dolo, id præsumitur, quis facere, quando facit illud quod non debuit, dec. 103. n. 21. Coccino.

Dolus contra scientem, & consentientem non committitur, decif. 331. num. 28. Pirouano.

Dolus, vt excludatur solet capi omnis possibilis interpretatio, & etiam vt euitetur contrarietas, dec. 140. num. 9. Pirouano.

Dolus scienti non inferitur, dec. 307. numer. 8. Mormanno.

propter Dolum licitum est ab emptione discedere, & pretium recuperare, decif. 322. num. 9. Pirouano.

ob Dolum venditoris licitum est ab emptione discedere, & pretium recuperare, decif. 244. nu. 12. Pirouano.

Dolum, & fraudem allegans bene, & concludenter ea tenetur probare, & non sufficiunt coniecturæ, nisi legales, dec. 26. num. 21. Vbaldo.

de Dolo, & mala fide argui potest hæres, si rem redemptam non seruet in pristinam causam, decif. 300. num. 17. Durano.

Doli exceptione repellendus est ille, qui petit, quod iam solutum est, dec. 224. num. 3. Durano.

Dolus, quando interuenit, tunc cessant Auth. sacramenta puberum si adu. vend. &c. quamuis pactum de pact. in 6. decif. 125. num. 39. Coccino.

sine Dolo, si quis aliquid fecit, non debet ad interesse condemnari, decif. 103. numer. 29. Coccino.

## D O M I C I L I V M.

Domicilium originis non amittitur etiam si quis abesset per 100. annos, decif. 364. num. 7. Pirou.

Domicilium, quis potest sortiri in pluribus locis, & in vno loco retinere originem, & in alio acquirere incolatum, dec. 137. num. 13. Virili.

Domicilia plura ad inuicem se compatiuntur, & ea haberi possunt in pluribus locis, dec. 364. num. 6. Pirouano.

Domicilij ratione, quis dicitur subditus, decif. 211. num. 4. Virili.

Domicilij conseruationis signa, & non desertionis, quæ sint, dec. 364. num. 5. Pirouano.

Domiciliarius Vrbs, quis non efficitur ratione solius Curialitatis, decif. 9. numer. 3. Pirouano.

## D O M I N V S.

Dominus directus, si consentiat impositioni oneris in bonis emphyteuticis, tunc bona nõ reuertuntur libera, & quando talis consensus non videatur præstitus, decif. 86. num. 39. Coccino.

Domini præsentia in aliquo contractu an sufficiat pro verificatione mandati enunciati, licet non sit in actis, dec. 244. num. 8. Pirouano.

Domini superiorē recognoscentes, possunt è subditis exigere onera leuia, & exigua, & præscriptione, aut consuetudine titulum sufficientem acquirere, dec. 389. num. 5. Pirouano.

Dominus cõsentiens vassallo feudum alienanti, nihil censetur dare de suo, cum astringatur eo modo præstare consensum, & ipsdem pactis, quibus à possessore detinetur, decif. 93. num. 10. Coccino.

Dominus directus non tenetur locationi factæ à vassallo stare, dec. 86. num. 35. Coccino.

Dominus alicuius loci, si quis appelletur, an ex hoc denotetur illius dominium, dec. 93. num. 13. Coccino.

Dominus per procuratorem potest se obligare de euictione, dec. 140. num. 16. Pirouano.

Dominus rei emptæ, quis non efficitur, ante solutionem pretij, decif. 322. numer. 7. Pirouano.

## D O M I N I V M.

Dominium debitoris in actione hypothecaria debet probari, decif. 220. num. 7. Verospio.

Dominium, & possessio ad effectum deuolutionis, probatur ex inuestitura, iunctis alijs adminiculis, dec. 70. num. 7. Virili.

Dominium rerum fideicommissi, quando alicui reuocabiliter acquiratur, dec. 394. num. 25. Ghislerio.

Dominia de iure naturali primo non erant distincta, & propria, dec. 62. n. 33. Durano.

Dominium, & possessio nunquam transferri potuit de eo, quod nunquam fuit assignatum, aut redemptum, dec. 130. num. 13. Pirouano.

Dominium bonorum Religiosorum, quæ sunt destinata ad eorum vñum, remanet semper penes superiorem, dec. 413. num. 38. Coccino.

Dominij acquisitio fieri potest, etiam si aliquid sit emptum pecunia aliena, dec. 86. n. 2. Coccino.

Dominium antiquitus probatur per indicia, & coniecturas, dec. 81. num. 13. Coccino.

Dominium hypothecæ, & dominium vñusfructus, ponuntur inter species dominij, decif. 140. num. 8. Pirouano.

Dominij confessio ad fauorem alicuius, non solum nocet consentienti, sed etiam eius hæredibus, decif. 359. num. 13. Coccino.

Dominium, & possessio, an probetur ex assertionem alicuius, facta de ordinæ Papæ, decif. 93. num. 22. Coccino.

Dominium fideicommissi reciproci potest transferri, non obstante pacto conuentionali, dec. 130. num. 7. Pirouano.

Dominium, nec possessio transfertur, quando res, non subiacerit periculo emptoris, decif. 130. num. 11. Pirouano.

Dominium bene probatur ex confessione partis, dec. 359. numer. 8. Coccino.

Dominium ex pacto reuersiuo an transferatur ipso iure, decif. 347. num. 4. Queipo.

Dominium etiam contra tertium spatio 30. annorū præscribitur, dec. 359. n. 11. Coccino.



- Dominium** ad quoscunque effectus probatur per enunciatiuas antiquissimas, decif. 81. numer. 12. Coccino.
- Dominium**, & proprietas bene probatur ex confessione partis aduersæ, dec. 69. n. 9. Vbaldo.
- Dominium**, & possessio in donationibus, semper, & acquiri, & transmitti, & cædi possunt ad beneficium donatarij, & hæredum, decif. 217. num. 12. Pirouano.
- Dominium** ad effectum rei vendicationis, non concludenter probatur solis inuestituris, sed secus, si concurrant adminicula, dec. 81. n. 1. Coccino.
- Dominium** alicuius rei apud duas personas insolidum esse non potest, decif. 103. numer. 17. Coccino.
- Dominia** rerum sunt lege diuina hominibus condonata, dec. 62. num. 32. Durano.
- Dominium**, quando potius dicatur constitutum, quam seruitus, decif. 299. num. 114. Verospio.
- Dominium** reuocabiliter acquiritur in omnibus conditionibus resolutiuis, dec. 394. num. 29. Ghislerio.
- Dominium** bonorum ecclesiasticorum est penes Papam, qui ideo eorum Dominus dicitur, decif. 81. num. 10. Coccino.
- Dominij** exceptio clara, est apta impedire immisionem super bonis, super quibus, quis ius non habet, decif. 185. numer. 91. Vbaldo.
- Dominij** probatio ex quibus clarè remaneat, decif. 117. num. 10. Virili.
- Dominij**, & proprietatis probatio ex quibus resultet dec. 69. nu. 7. Vbaldo.
- Dominium**, & possessio filiorum in bonis paternis, probatur ex immissione, & aditione hæreditatis, decif. 200. numer. 3. Durano.
- Dominium** procuratoris irrenocabilis, quid operetur, decif. 140. numer. 19. Pirouano.
- Dominium** transferre potest Princeps ad libitum voluntatis, decif. 81. num. 5. Coccino.
- Dominij** probatio alia non requiritur si probetur, quod locatio est finita, decif. 79. numer. 8. Virili.
- Dominium** quando deducitur incidenter, & non principaliter probatur ex sola possessione, decif. 5. num. 24. Durano.
- ad Dominium** inferit canonis reservatio, decif. 117. num. 5. Virili.
- ex Dominij** consolidatione extinguitur ius annuæ præstationis, dec. 328. num. 27. Queipo.
- Dominio**, & possessione cessante fructus non debentur, decif. 130. numer. 4. Pirouano.
- Dominium** licet non probetur ex sola locatione, tamen aliud est iunctis alijs adminiculis, decif. 81. num. 3. Durano.
- Dominium** absque traditione acquiritur Ecclesiæ, ibidem num. 7.
- Dominium** verum, & irrenocabiliter vt acquiritur quid sit necesse, decif. 4. num. 31. Coccino.
- Dominio** rei suæ, quando debitor priuatur, est citandus, decif. 411. num. 16. Verospio.
- Dominium** bonorum defuncti remanet in eius hæreditate, donec sit agnita, decif. 4. num. 33. Coccino.
- Dominium** licet plenè non probetur per instrumentum, secus tamen est si contineat donationem Principis ex certa scientia factam, dec. 81. num. 4. Coccino.
- Dominium** rei seruientis, quoties is, cui seruitus debetur, acquirit, seruitus extinguitur, dec. 328. numer. 17. Queipo.
- Quod** procedit etiam si acquisitio sit reuocabilis, ibidem num. 18.
- Dominium** bonorum professi transit in Monasterium decif. 267. numer. 13. Ghislerio.
- propter Dominij** exceptionem incontinenti, probatam retardatur immissio, decif. 364. numer. 22. Pirouano.
- Dominium**, & possessionem iurisdictionis probant enunciatiuæ, quæ continent assertiones Summorum Pontificum, qui iurisdictionem dare possunt, decif. 93. num. 21. Coccino.
- Dominij** probatio concludens non resultat ex inuestitura, dec. 359. num. 6. Coccino.
- Dominium** plenè probatur ex inuestitura concurrentibus adminiculis, dec. 399. num. 7. Coccino.
- Dominij** exceptio incontinenti probata admittitur contra agentem interdicto adipiscendæ, dec. 370. num. 1. Coccino.
- Dominium** fideicommissi transfertur in ipsum fideicommissarium, dec. 31. num. 17. Coccino.
- Dominium** transfert Principis concessio absque alia traditione, decif. 18. num. 6. Coccino.
- Dominium**, vt transferatur, impedit incertitudo loci, & quotæ, decif. 130. numer. 3. Pirouano.
- Dominium**, si verba importent, possunt verificari in dominio hypothecæ, decif. 140. num. 7. Pirouano.
- ad Dominij** probationem testes in antiquis non parum conferunt, decif. 81. num. 14. Coccino.
- Dominium** rei, quis amittit, si illam in alium transferat, decif. 17. num. 12. 13. & 17. Durano.

## D O M V S.

**Domus** illius censetur cameræ, per cuius scalas habet accessum, decif. 69. numer. 5. Vbaldo.

**Domus**, vt dicatur solita dari in emphyteusim, quæ requirantur, dec. 367. num. 10. Durano.

**sub Domus** venditione, includitur domus accessoria eiusdem causa parata, dec. 423. n. 3. Queipo.

## D O N A N S.

**Donantis** voluntate enixa stante, non aliter donandi quam cum quibusdam conditionibus dictæ conditiones sunt omnino inseparabiles, decif. 194. num. 30. Coccino.

**Donans** liberè, non potest in instrumento apponere pactum reuersiuum, & alias condiciones, sed instrumentum debet esse purum, & simplex, dec. 393. num. 6. Coccino.

**Donator**, quando vult reuocare donationem, antequam prius debeat restituere per eum acceptis in causa donationis, decif. 200. numer. 15. Durano.

**Donans**, si in donatione aliquid voluisset, id expressisset, dec. 194. n. 8. Coccino.

**in Donante** sciente valorem rei donatæ cessat omnis læsio, decif. 125. nu. 7. Durano.

**Donans** abdicat à se omne ius rei donatæ, & transfert illud in donatarium, decif. 277. num. 3. Durano.

**Donans** abdicat à se omne ius rei donatæ, & illud transfert in donatarium, decif. 275. num. 7. Durano.

## D O N A T A R I V S.

**Donatarius** possessor, & titularis debet præferri secundo donatario possessione carenti, etiam quod illi de facto tradita reperitur actualis possessio, decif. 308. num. 8. Pirouano.

**Donatarius** sibi imputet, si legem clarius sibi non dixerit, dec. 194. nu. 21. Coccino.



Donatarius potest allegare, & vti iure donantis eo modo, quo cessionarius, iure cedentis, decis. 225. num. 111. Dunozetto.

Donatario sufficit dicere, quod aliquid non legitur in donatione, dec. 194. nu. 9. Coccino.

Donatarius priuatur donatione, si non adimplet contenta in instrumento donationis, decis. 308. num. 20. Pirouano.

### DONATIO.

Donatio si fuerit facta absenti ex clausula, constituti, ante ratificationem, re integra non transfertur possessio, dec. 308. num. 9. Pirouano.

Donationes ubi tot censentur, quod sunt gradus, non presumitur facta concessio posterioribus, nisi secundum verba, quæ probantur expressa in prima donatione, decis. 194. numer. 62. Coccino.

Donationem bonorum Monasterio iam fundato, & dotato, quis facere potest sub conditione resolutiua, quod obseruentur conditiones, vel res donata restituantur, dec. 210. num. 3. Coccino.

Donationis substantia non consistit in instrumento, decis. 82. numer. 1. Pirouano.

Donatio facta sine solemnitatibus requisitis à statuto, quod habet clausulam irritantem, est nulla, ac si non fuisset facta, decis. 200. num. 6. Durano.

Donandi facultas comprehendit hypothecam secundum veriore opinionem, decis. 167. num. 38. Durano.

Donatio vera, & realis non dicitur si consistat in, cessione iuris dubij, decis. 292. num. 12. Pirouano.

in Donatione fauore matrimonij, non possunt noua pacta apponi sine consensu filiorum, & vxoris, dec. 393. num. 8. Coccino.

Donatio facta non seruatis solemnitatibus statuti loci, est nulla, dec. 145. num. 43. Durano.

Donatio facta per Vniuersitatem, vt sustineatur, quæ solemnitates requirantur, decis. 292. num. 1. Pirouano.

Donatio facta ob turpem causam, nempe explendæ libidinis, illicita, & à iure improbata, decis. 138. num. 6. Durano.

Donatio constante matrimonio inter coniuges, non renet, ibidem num. 9.

Donationis titulus est habilis ad transferendum dominium, dec. 232. num. 3. Pirouano.

in Donatione simplici attenditur læsio, quando donatæ sunt res magni valoris, & donans iusto errore ductus credebat esse modici valoris, decis. 125. num. 31. Durano.

Donatio liberè facta alicui mulieri ante matrimonium, an dicatur corresponsiua libidinis, seu matrimonij, dec. 138. num. 19. Durano.

Donatio inter patrem, & filium in potestate existentem, nulla est, dec. 397. num. 3. Durano.

Donatio quando dicatur pura, & simplex, & non ob causam, dec. 217. num. 20. Pirouano.

Donatio in recompensam ob seruitia recepta non est simonia, dec. 232. n. 20. Pirouano.

Donatio probari potest per duos testes, dec. 82. n. 3. Pirouano.

Donatio restricta vsque ad certum tempus, eo eueniente, reuertitur ad donantem, dec. 194. nu. 103. Coccino.

Et hoc casu sufficit, quod appareat ex verbis de reuersione cogitatum, ibidem num. 104.

pro Donatione non competit euictio, quia censetur

donata res, prout erat apud donantem, decis. 143. num. 8. Pirouano.

Donatio si sit stipulata pro se, filiis, & descendenti in infinitum, si donator dederit particularem formam successioni filiorum, presumitur voluisse bona transire in eos ad veram proprietatem, decis. 194. num. 10. Coccino.

Donatio facta pleno iure possessionis, & proprietatis nullum grauamen restitutioni continet, sed liberam facultatem in quoscumque alienandi, ibidem num. 5.

in Donationibus inspicere debet forma originalis, atque essentialis, ibidem num. 33.

in Donatione semper in dubio sumenda est interpretatio pro donatario contra donantem, ibidem num. 20.

Donatio si fuerit iurata, stante statuto, quod hoc casu iuramentum annullat, nihil operatur, decis. 200. num. 8. Durano.

Donatio si fuerit corresponsiua, & ob causam hoc casu, non requiritur insinuatio, dec. 200. num. 10. Durano.

Donatio censetur pura & simplex, si non subsit necessitas, propter quam quis donare teneatur, & hoc præsertim ad effectum insinuationis, dec. 220. num. 11. Durano.

in Donatione facta personæ coniunctæ, multo magis quam in alijs, presumitur fraus, dec. 200. num. 7. Durano.

Donandi actus est de sui natura merè læsius, decis. 408. num. 25. Ghislerio.

Donatio est insinuanda, etiam si facta sit contemplatione matrimonij, decis. 393. num. 4. Coccino. Sed contrarium est verius, & Rota ita sæpè iudicauit, ibidem num. 5.

Donatio solet esse perpetua, itaut bona donata nunquam reuertantur ad donantem, dec. 194. num. 18. Coccino.

Donatio, quando est facta pluribus personis successiue, tunc primo gradu excluso venit sequens iure suo, & non iure transmissio, ibidem num. 56.

Et eadem donatio in sequenti gradu iam consumpta, in sequenti tamquam noua incipit, & instauratur, & stat principaliter de per se, ibid. n. 57.

Donationis ratificatio non potest fieri post mortem donatarij per heredem, decis. 217. numer. 9. Pirouano.

Donatio, quando est imperfecta ratione insinuationis, & nulla ex defectu consensus, non subsistit, tam ratione dominij, quam possessionis, dec. 200. num. 21. Durano.

Donatio inter patrem, & filium ex causa alimentorum, subsistit, dec. 397. num. 4. Durano.

Donationis translatio, quando est facta post tempus, transit sine oneribus, & conditionibus iniunctis primo donatario, decis. 194. numer. 41. Coccino.

Donatio, quando est facta pluribus successiue, & postea fuit appositæ clausula, conditionum &c. refertur ad omnes æqualiter, decis. 194. numer. 51. Coccino.

Donata ad quoscumque etiam singulares successores transeunt, ibidem num. 19.

Donationis simulatio potissimum probatur, quando donator permansit in possessione post donationem, dec. 308. num. 13. Pirouano.



- Donatio vera non dicitur, quæ fit in recompensam beneficij accepti, dec. 292. num. 13. Pirouano.
- Donatio in dubio, præsumitur pura, nec conuenit illius naturæ, vt reuertatur ad donantem, decif. 393. num. 7. Coccino.
- Donatio, quando est perfecta, tunc in ea non possunt apponi pacta, & conditiones, decif. 200. num. 7. Coccino.
- Donationis titulus infert præiudicium, decif. 292. num. 9. Pirouano.
- Donare, aut remittere animum donandi vult, decif. 125. num. 25. Durano.
- in Donatione, quæ fit pars formalis, decif. 194. num. 29. Coccino.
- Donatio Castri si fiat à Rege alicui per hæc verba, ita quod habeas ipsum, & tui hæredes, & reliqua vide hic huiusmodi pactum non censetur repetitum in personas descendendum, dec. 194. num. 4. Coccino.
- Donatio facta alicui, & eius filijs &c. in casu deficientiæ lineæ, vt benè reuertantur ad donantem, ad hoc sufficit eius verisimilis mens, decif. 194. num. 86. Coccino.
- Donare, & iuri suo renunciare cuique est concessum decif. 125. num. 5. Durano.
- Donare, & liberalitatem ad libitum exercere, non omnibus permillum est, decif. 125. nu. 26. Durano.
- Donationis expressa ratificatio ex dispositione bonorum donatorum probatur, decif. 217. nu. 10. Pirouano.
- Donationis ratificatio an requiratur quando præcedit stipulatio Notarij pro absente, dec. 308. num. 10. Pirouano.
- Donatio facta absenti, debet ratificari ad effectum, transmissionis, etiam si pro ipsa Notarius fuerit stipulatus, dec. 217. numer. 9. Pirouano.
- Donatio stipulata pro hæredibus, & successoribus quibuscumque, ibidem num. 16.
- Donatio causa matrimonij, cuius fauore dicatur facta, decif. 393. num. 9. Coccino.
- in Donatione non attenditur læsio, decif. 125. num. 2 & 4. Durano.
- Donatio omnis reuocari posset, si in ea admitteretur læsio, ibidem num. 3.
- Donatio Iurispatronatus facta compatrono non eget consensu Ordinarij, decif. 191. num. 5. & 11. Dunozetto.
- Donata bona reuertuntur cum sua causa, decif. 17. num. 19. Durano.
- Donationi rei fideicommissio subiecta, si fideicommissarius consentiat, sibi præiudicat, decif. 298. num. 5. Motmano.
- sub Donationis prohibitione non comprehenditur hypotheca, decif. 328. num. 4. Queipo.
- Donare non potest curator, nec alienare, nisi cum solemnitatibus iuris, decif. 408. numer. 23. Ghiflerio.
- in Donatione simulata, quando sumus, an possessio translata in donatarium, aliquid operetur, decif. 308. numer. 12. Pirouano.
- in Donationibus dominium, & possessio semper, & acquiri, & transmitti & cedi possunt ad beneficium donatarij, & hæredum, decif. 21. num. 12. Pirouano.
- Donationis causa finalis, si non sit mera liberalitas, sed alia causa, tunc benè considerari potest læsio, dec. 125. num. 28. Durano.
- Donatio si fiat Ecclesiæ per Imperatorem de Castris, vel Terris, venit etiam merum imperium, quamuis secus esset, si facta fuisset priuato, decif. 81. num. 8. Coccino.
- sub Donationis prohibitione non comprehenditur hypotheca, decif. 211. num. 6. Virili.
- Donationem importat renunciatio, decif. 125. num. 2. Durano.
- in Donationis remuneratoriæ excessu requiritur insinuatio, cum pro illa parte habeatur pro vera simplicis donatione, decif. 200. num. 12. Durano.
- Donandi licentia non venit sub facultate hypothecandi, licet vigeat maior ratio in vno, quam in alio, dec. 167. num. 1. Durano.
- in Donatione Iurispatronatus consensus Ordinarij dicitur constare ex illius subsequuta tolerantia principalium annorum, & ex admissionibus præsentationum, decif. 190. num. 6. Dunozetto.
- de Donando promissio habetur pro donatione, & agi potest tamquam ex ipsa donatione, dec. 393. nu. 2. Coccino.
- in Donationibus si sint appositæ clausulæ, pleno iure &c. faciunt eas transitorias ad hæredes extraneos, dec. 194. num. 11. & 88. Coccino.
- Donatio inter virum, & uxorem, quando est simulata iuramento non firmatur, & ista opinio est verior & communior, decif. 59. num. 11. & 12.
- de Donatione insinuanda causa, intelligi debet, quatenus opus sit, dec. 74. num. 14. Virili.
- Donare non potest Iurispatronatus patronus ecclesiasticus, dec. 277. n. 4. Vbaldo.
- Donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum inualida est, dec. 10. num. 3. Remboldo.
- Donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum valet, si sit reseruatus vsusfructus, ibidem num. 5.
- Donatio præsumitur valida stante longissima obseruantia, ibidem num. 8.
- Donatio pura inter viuos non habet respectum ad mortem donantis, sed statim suum effectum operatur, ibidem num. 10.
- Donatio dicitur remissio, seu renunciatio spolijs, decif. 39. numer. 11. Durano.
- Donare causa mortis, vt filius possit patri, sufficit auctoritas Iudicis, decif. 25. num. 22. Coccino.
- Donatio facta alicui, vt decentius nubere possit, de matrimonio in genere sensisse, videtur, decif. 17. num. 27. Durano.
- Donatio omnium bonorum, cum reservatione vsusfructus, vt substineatur necesse est, vt vsusfructus sit talis, vt detractis alimentis, aliquid superfit ad testandum, dec. 10. n. 7. Remboldo.
- in Donatione parentum facta filijs, dicitur contemplatum certum matrimonium, absque alia specificatione, quando præcesserunt sponsalia cum certa muliere, dec. 17. num. 29. Durano.
- Donatio patris, seu matris siue præcedat, siue subsequatur, vt filius decentius nubere possit, illa non potest à filijs minui in præiudicium vxorum, dec. 71. num. 32. Durano.
- in Donationibus factis ab illis personis adhuc in Religionem non ingressis, sed tantum cogitantibus de ingressu, seruanda est forma legis secularis, decif. 125. num. 5. Durano.



- Donatio facta sub conditione, quæ iam de tempore donationis purificata erat, qualiter intelligatur facta ista donatio, decif. 17. num. 54. Durano.
- D O S.**
- Dos dicitur congrua, ex quo in familia talis constitui consuevit, decif. 164. num. 11. Virili.
- Dos, & legitima æquiparantur, dec. 128. nu. 4. Virili.
- Dotalia iura, quando dicantur extincta, decif. 361. num. 5. Mormanno.
- Dotalium rerum hypotheca est prohibita, etiam consentiente vxore, dec. 318. num. 10. Queipo.
- Dos fœminis exclusis datur quasi in compensationem exclusionis, dec. 405. num. 26. Verospio.
- Doris fructus, & interesse an debeantur, quando dos consistit in pecunia, & mulier non habet alia bona, vnde se alat, dec. 383. num. 4. Queipo.
- Dos succedit loco legitimæ, quando statutum excludit fœminas ab intestato ab hæreditatis patris, si fuerint dotatæ, decif. 399. num. 33. Coccino.
- Dos, quando succedit loco legitimæ, tunc detractio est facienda ex ipsa legitima, non autem ex fideicommissio, ibidem num. 36.
- Dotis fructus, & interesse taxantur per statutum attentato communi prouinciæ vsu, decif. 383. num. 6. Queipo.
- Dotes filiarum an sint detrahendæ ante legitimam filiorum, decif. 272. num. 5. Dunogetto.
- Dos vxoris, quando hæreditas venit restituenda, est detrahenda, dec. 360. num. 28. Coccino.
- Dos ab initio foundationis Iurispatronatus assignata præsumitur sufficiens, dec. 147. num. 11. Coccino.
- Dos relicta à testatore filiæ, est detrahenda, quando hæreditas restituitur, decif. 399. numer. 31. Coccino.
- Dotes, quoad quantitatem secundum consuetudinem, dicuntur arbitrariæ, dec. 272. num. 2. Dunogetto.
- Dos non est minuenda, nec hypothecanda in casu consumptionis bonorum fideicommissio subiectorum, decif. 168. num. 17. Virili.
- Dos detrahitur ex bonis fideicommissio subiectis ascendentium, decif. 164. num. 1. Virili.
- Quod intellige, quando filia non potest dotari, vel ex bonis liberis paternis, siue maternis, siue proprijs ipsius filiæ, ibidem num. 2. & 3.
- Dos non succedit loco legitimæ, quando statutum excludit fœminas propter masculos, & mandat dotari, cum legitima sit portio portionis ab intestato debitæ, decif. 399. num. 32. Coccino.
- Dotalium rerum alienatio est permessa consentiente vxore, dec. 318. num. 10. Queipo.
- Dos fœminis exclusis à statuto, ad effectum exclusionis, consideratur tanquam causa secundaria, inducta per statuentes ad effectum moderandi rigorem, decif. 405. num. 25. Verospio.
- Dos materna est detrahenda de fideicommissio patris item legitima filiorum, & æs alienum, & funeris impenfa, dec. 93. num. 4. Coccino.
- Dotis confessio de recepto facta à marito, constante matrimonio, non probat veram dotis numerationem in præiudicium creditorum, decif. 78. num. 1. Manzanedo.
- Dotis lucrum vtrique coniugum, æqualiter potest contingere, vt disponitur in stat. Urb. lib. 1. cap. 131. dec. 403. num. 9. Queipo.
- Dos verisimile est, quod sit constituta secundum constitutionem, & qualitatem personæ, decif. 78. num. 3. Manzanedo.
- Dos, vt debeat in fideicommissio ascendentium, fauore publicæ vtilitatis introductum est, decif. 128. num. 5. Virili.
- Dos materna, quando dicatur peruenisse filio titulo lucratiuo, dec. 107. num. 15. Durano.
- Dotis numeratio, est necessaria, ad hoc, vt mulier præferatur pro sua dote, mariti creditoribus, dec. 78. num. 2. Manzanedo.
- Dos, licet non sit expresse dictum, tacite tamen ex dispositione legis facta censetur propter spem futuri matrimonij, decif. 138. num. 13. Durano.
- Dos tantum conuenit fœminis, non autem masculis, dec. 107. num. 17. Durano.
- Dotis solutio spectat ad patrem, decif. 257. num. 5. Durano.
- Dos ex dispositione statuti Urbis succedit loco legitimæ, dec. 128. nu. 9. Virili.
- Dos detrahenda est ex bonis ascendentium, sicut æs alienum, ibidem num. 12.
- pro Dotis restitutione alienatio ex iuris dispositione necessaria est, decif. 328. num. 6. Queipo.
- Dotare filias spectat ad patrem, decif. 107. num. 19. Durano.
- Dos data, & promissa æquiparantur, dec. 393. num. 3. Coccino.
- Dos, quando non succedat loco legitimæ, decif. 360. num. 20. Coccino.
- Dotes, quando constituuntur, quid sit inspiciendum decif. 272. num. 1. Dunogetto.
- Dotationis qualitas, non conuenit masculis, decif. 405. num. 8. Verospio.
- Dos soluta filiæ, est ei imputanda in legitimam, dec. 360. num. 10. Coccino.
- Dotis fauore hypothecæ legalis inducta omnes alias præcedit, dec. 328. num. 19. Queipo.
- pro Dote hypotheca semper potior existit, ibidem num. 23.
- Dotis hypotheca præfertur omnibus hypothecis posterioribus, siue tacitis, siue expressis, ibidem num. 26.
- ex Dotis augmento Ecclesiæ ædificatæ, & consecratæ, Iurispatronatus non acquiritur etiam si adfit consensus Ordinarij, dec. 318. num. 5. Queipo.
- in Dote, in legitima, & in alimentis Auth. res quæ, C. com. de leg. æqualiter procedere solet, decif. 128. num. 10. Virili.
- à Dote non excluditur fœmina, licet excludatur à successione ascendentium, ibidem num. 8.
- Dos non potest detrahi ex fideicommissio condicionali, ibidem num. 2.
- Dotis legatum, si mulier habeat, non potest illi renunciare ad effectum vtendi remedio subsidiario, decif. 239. num. 12. Virili.
- ex Dotis augmento Iurispatronatus non acquiritur, dec. 210. num. 5. Coccino.
- ex Dotis causa, quando fit alienatio bonorum minorum, an sit seruanda forma statutorum, dec. 25. num. 14. Coccino.
- Dotis fructus, si soluto matrimonio mulier petat ex eo, quod non habeat vnde se alat, hoc ipsa tenetur probare, decif. 14. num. 14. Coccino.
- Dotis occasione, si factum sit legatum certæ quantitatis, substat, etiam quod verè non debeat decif. 229. num. 20. & 21. Verospio.



Dotis respectu facultas data, comprehendit etiam, lucrum dotale, decif. 403. num. 13. Queipo.  
 Doti etiam censetur lex consentire, quando matrimonio consentit, decif. 167. num. 19. Durano.  
 Dos, quando est restituenda matri tutrici non potest opponi exceptio administrationis, dec. 14. num. 7. Coccino.  
 Dos, quod sit constituta iuxta qualitatem personæ, est præsumptio vrgentissima, decif. 78. num. 3. Manzanedo.  
 Dotem minorem vni filię, quam alię non est verisimile, quod pater contituerit, ibidem num. 5.  
 de Dote sua præsumitur vidua sibi satisfecisse, si sit tutrix, & curatrix suorum filiorum, dec. 130. num. 15. Pirouano.  
 Dotem, quando mulier repetit ab hæredibus viri, non possunt ei obijci creditum incertum, & turbidum, dec. 254. num. 3. Durano.  
 Dotis fructus post obitum vxoris non debentur, etiã superstitibus liberis, dec. 38. nu. 1. Virili.  
 Dotis fructus non debentur remoto onere matrimonio, ibidem num. 1.  
 Dotantes decipi non debent, dec. 17. num. 45. Durano  
 ultra Dotem, mulieres à cõmuniter accidentibus, aliud patrimonium habere non solent, decif. 107. numer. 13. Durano.  
 Dotis fructus quando peti possunt iure actionis, tunc etiam separatim à iudicio principali dotis peti possunt, dec. 383. num. 15. Queipo.  
 in Dotalibus rebus hypotheca inducitur à iure, dec. 328. num. 1. Queipo.  
 Dotis fructus, & interesse debentur propter damnum emergens, quod ex inopia, & alimentorum carentia, decif. 383. numer. 5. Queipo.  
 pro Dotis lucro, etiam competit hypotheca, ibidem num. 13.  
 ex Dotatione Ecclesię pauperata, ius patronatus non acquiritur, dec. 318. num. 6. Queipo.  
 Dotis fauore, quando minor contrahit matrimonium, in eis bonis inducitur tacita hypotheca, decif. 328. num. 9. Queipo.  
 de Dotibus, quæ assignantur pro acquirendo ius patronatus, instrumenta publica confici solent, dec. 271. num. 10. Durano.  
 Dotis credito præfertur impensa funeris, decif. 399. numer. 15. Coccino.  
 Dotis pars existit, acconcium promissum in eodem instrumento dotali, decif. 403. num. 14. Queipo.  
 pro Dotis suę satisfactione, mulier super quibus bonis, possit facere executionem, decif. 167. num. 5. Durano.  
 DVBIUS, & ignorans æquiparantur, decif. 4. num. 12. & 13. Coccino.  
 Dubietas excludit scientiam, ibidem num. 12.  
 DVO, quando æquiparantur, tunc si aliquid dispositum sit in vno, censetur etiam ex rationis identitate dispositum in alio, decif. 128. num. 11. Virili.  
 Duo vbi æquiparantur à iure antiquo, si postea ius nouum disponit aliquid circa vnum, illud etiam dicitur dispositum in alio, decif. 62. nu. 67. Durano.  
 Duobus magis est credendum, quam vni, decif. 371. numer. 20. Durano.  
 Duobus coniunctim, quando est commissæ aliqua causa, tunc sententia vnius est nulla, decif. 204. numer. 7. Virili.  
 Duo, quando æquiparantur, tunc eadem ratio in eisdem militat, dec. 318. num. 21. Queipo.

## EBRIETAS,

E Brietas non probatur per testes, dicendo, quod aliquis bibebat, decif. 34. num. 6. Vbaldo.

## ECCLESIA.

Ecclesiã, quando nominatur magistra, per hoc non solum denotatur maioritas ratione dignitatis, sed etiam antiquitatis, dec. 353. num. 3. Coccino.  
 Ecclesiã oritur præiudicium ex multiplicitate patronorum, decif. 277. num. 10. Dunozetto.  
 Ecclesiã doceri magis conuenit, vt quis tamquam Clericus retineat, & acquirat pensiones, quam vti laicus, dec. 50. num. 28. Virili.  
 Ecclesiã interest habere plures Consultores, & plurimum vitorum iudicio adherere, decif. 204. num. 6. Virili.  
 Ecclesia regularis, quando secularizatur, iura, exemptiones, & priuilegia Ecclesię competentia, illa remanent, si non adsit particularis prouisio, decif. 358. num. 2. Queipo.  
 Ecclesia libera non potest subijci iuri patronatus alicuius, nec etiam per Episcopum, dec. 318. num. 7. Queipo.  
 Ecclesia ad rescissionem actus inutilis agere non potest, nisi docto de inutilitate, quando exequuntur, cui confirmatio d. concessionis commissæ fuit, illa approbavit, decif. 367. numer. 8. Durano.  
 Quod procedit si exequuntur seruauerit formam sue commissionis, secus verò e contra, ibid. n. 9.  
 Ecclesia Sanctæ Mariæ de Pilari Casaraugustæ, qualiter ad mirabiliter fuerit fundata traditur, decif. 353. num. 20. Coccino.  
 Quæ historia stabilita est testimonijs grauissimorum Authorum, & nihil est tota Hispania sacratius, & venerabilius, ibidem num. 21.  
 Et ista traditio est adeo corroborata, vt sit quasi de fide, taliter quod non esset tentus pro Catholico, qui de hoc dubitaret, ibidem num. 22.  
 Ecclesię populum non habentes, de iure communi non habent sepulturam, dec. 380. nu. 31. Coccino.  
 Ecclesia ad hoc, vt dicatur parochialis, quæ sunt probanda, ibidem num. 11.  
 Ecclesia Cathedralis solum habet campanam, quæ de interdicto nuncupatur, decif. 353. numer. 75. Coccino.  
 Ecclesia, quod sit parochialis non probatur ex enunciationis, dec. 380. num. 25. Coccino.  
 Ecclesia, quod sit beneficium simplex, & collatum de iure patronatus acquisitum ex dotatione, & constructione, & quod in ea adsit aliqua Confraternitas, hoc simul stare potest, decif. 161. num. 8. Virili.  
 Ecclesia restituitur non obstante lapsu quadriennij, decif. 412. num. 5. Verospio.  
 Ecclesia Collegiata, dum non habet nisi vnicam mensam Capitularem ex ea tam Archipresbyter, quam Canonici æqualem portionem recipere debent pro sua dote, decif. 373. num. 12. Verospio.  
 in Ecclesiã submissione, & seruitute ad fauorem laicorum requiritur omnino Papæ auctoritas, decif. 318. numer. 8. Queipo.  
 Ecclesię Collegiata bona debent administrari per Archipresbyterum, simul cum Capitulo, dec. 373. num. 2. Verospio.  
 Ecclesię alicuius erectio bene probatur per Scriptores, & Historicos, decif. 353. num. 24. Coccino.  
 in Ec-



- in Ecclesiæ submissionibus ad fauorem laicorum, est  
cautius agendum, quam in alijs alienationibus,  
dec. 318. n. 9. Queipo.
- Ecclesiæ semper subijcitur suo Superiori, absque ali-  
qua contradictione, decif. 401. num. 9. Pirouano.
- Ecclesiæ contrahens cum illegitimo, censetur habe-  
re noticiam suarum qualitatum, decif. 100. num. 3.  
Coccino.
- Ecclesiæ gaudet priuilegio, vt ei acquiratur domi-  
nium absque traditione, dec. 81. num. 7. Coccino.
- Ecclesiæ in renouatione emphyteusis potest censum  
augere, decif. 176. num. 32. Coccino.
- Ecclesiæ olim, quando ædificabantur caput illarum  
respiciebat parrem orientalem, dec. 353. num. 102.  
Coccino.
- Ecclesiæ, cum sit iustitiæ cultrix, non debet se locu-  
plerari cum aliena iactura, decif. 375. numer. 9.  
Durano.
- Ecclesiæ dicitur cultrix iustitiæ, decif. 491. num. 8.  
Pirouano.
- Ecclesiæ, quod per alium acquirit, propriè per se,  
ipsam acquirere dicitur, dec. 392. num. 9. Durano.
- Ecclesiæ regularis an possit exercere curam animarum,  
decif. 165. num. 4. Durano.
- Ecclesiæ S. Mariæ de Pilari Cæsaraugustæ fuit dona-  
ta Ecclesiæ S. Saluatoris eiusdem Urbis, decif. 353.  
num. 5. Coccino.
- Ecclesiæ S. Saluatoris Cæsaraugustæ, quod etiam,  
ante Maurorum occupationem esset Cathedralis,  
qui hoc asserat, ibid. num. 13. 14. & 15.
- Ecclesiæ S. Saluatoris Cæsaraugustæ, licet sit antiquis-  
simi operis, retinet tamen speciem eminentis, &  
sumptuosæ ædificij, ibidem num. 12.
- Ecclesiæ vtilitas in concessione earum rerum, debet  
esse clara, & euident, dec. 367. n. 5. Durano.
- Ecclesiæ prætendens ad se spectare decimas alicuius  
prædij, debet plenè probare illius existentiam in-  
tra suos fines, dec. 124. num. 2. Coccino.
- Ecclesiæ, si fiat donatio per Imperatores de Castris,  
vel Terris, venit etiam merum Imperium, quamuis  
secus esset, si facta esset priuato, decif. 81. num. 8.  
Coccino.
- Ecclesiæ dominium esse Monasterij, ad effectum ma-  
nutentionis, probatur sola possessione, decif. 53.  
num. 6. Durano.
- Ecclesiæ fundare tantum ad Beatum Petrum, tam-  
quam caput Ecclesiæ pertinebat, dec. 353. num. 33.  
Coccino.
- Ecclesiæ appellatione, indistinctè veniunt omnia, quæ  
intra Ecclesiæ septa continentur, dec. 208. num. 1.  
Coccino.
- Ecclesiæ Cathedralis tantum habet prærogatiuam  
celebrandi festum Dedicationis Ecclesiæ, dec. 353.  
num. 73. Coccino.
- Ecclesiæ spiritualiter sumpta est fidelium collectio,  
ibidem num. 110.
- Ecclesiæ vniuersali dicuntur inseruire illi, qui exi-  
stunt in seruitio Papæ, dec. 22. n. 12. Durano.
- Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiata, quando est Re-  
gularis, sede vacante fructus conseruari debent  
successori, decif. 413. num. 23. Coccino.
- Ecclesiæ olim Cathedralis, an retineat iura Cathedr.  
dec. 111. numer. 12. Coccino.
- in Ecclesijs Regularibus deputantur Vicarij tempo-  
rales, decif. 53. num. 27. Durano.
- Ecclesiæ regulariter præsumitur libera, nec suffraga-  
tur institutio in iurepatr. sine causâ cognitione,  
dec. 197. num. 68. Coccino.
- Ecclesiæ Regularis, quando solum est secularizata,  
præter illam qualitatem regularitatis, nihil aliud  
censetur immutatum, dec. 252. n. 2. Verospio.
- Ecclesiæ domus concessio, solita in emphyteusim,  
dari, valet etiam sine Beneplacito Apostolico, dec.  
367. num. 17. Durano.
- Ecclesiæ maior regulariter cum Ecclesiæ minori non  
vnitur, sed bene è contra, dec. 353. nu. 6. Coccino.
- Ecclesiæ, quando nõ est regularis non habet in ea lo-  
cum dispositio, cap. 1. de stat. Capell. Monach. de-  
cif. 53. num. 4. Durano.
- Ecclesiæ Cathedralis an aliqua sit, inspicitur tempus  
præfens, decif. 111. num. 21. Coccino.
- Ecclesiæ habere aliud est, & aliud habere beneficiũ  
in Ecclesiæ, decif. 199. num. 1. Virili.
- Ecclesiæ non Parochiales possunt acquirere decimas  
ex alio titulo, quam de iure diuino, puta præscri-  
ptione, decif. 380. num. 24. Coccino.
- in Ecclesiæ regulari iuspatronatus honorificum po-  
test obtineri, decif. 377. num. 1. Pirouano.
- Ecclesiæ duarum vnio, tunc est facienda solum,  
quando duobus ministris alimenta non præstite-  
rint, dec. 194. num. 3. Queipo.
- circa Ecclesiæ statum, multum deferendum est asser-  
tioni Visitatoris, dec. 5. num. 5. Durano.
- Ecclesiæ Parochialis de necessitate debet retinere,  
Sanctiss. Sacramentum Eucharistiæ, dec. 380. num.  
27. Coccino.
- in Ecclesijs Regularium, Vicarij temporales ad nu-  
tum depurantur, decif. 297. num. 3. Durano.
- in Ecclesijs nõn Collegiatis fieri etiam solent Con-  
gregationes, & tractatus, & ideo ex hoc non in-  
fertur ad Collegialitatem, decif. 56. numer. 10.  
Pirouano.
- Ecclesiæ venit appellatione Monasterij, dec. 53. nu. 5.  
Durano.
- Ecclesiæ propriæ respectu informatus quisque præ-  
sumitur, decif. 159. num. 18. Vbaldo.
- Ecclesiæ tantum inseruiunt Beneficiati, decif. 145.  
num. 2. Coccino.
- in Ecclesiæ statu castra existentia etiam præsumun-  
tur allodialia, dec. 93. num. 32. Coccino.
- Ecclesiæ vnus bona Papa potest tollere, & alteri as-  
signare, dec. 81. num. 9. Coccino.
- sine Ecclesijs non dantur Monasteria, dec. 5. num. 23.  
Durano.
- in Ecclesiæ Monialium nominatio Curati, seu Vica-  
rij, spectat ad eas Moniales, ibidem n. 22.
- Ecclesiæ prædiali simul, ac sacramentali si adest con-  
suetudo, quod debeantur decimæ, non extenditur  
de casu ad casum, & de persona ad personam, dec.  
124. numer. 18. Coccino.
- ad Ecclesiæ transeunt bona cum suo onere, ibidem  
num. 9.
- Ecclesiæ, si Sacramenta non administret, non potest  
percipere decimas sacramentales, ibidem n. 4.
- in Ecclesiæ aliqua potest esse Confraternitas, & quod  
tamen illa Ecclesiæ sit colatiua de iurepatrona-  
tus ex dotatione, & constructione, dec. 199. nu. 5.  
Virili.
- Ecclesiæ ipsa potest venire appellatione Capelle Ma-  
ioris dictæ Ecclesiæ, dec. 189. num. 6. Virili.
- Ecclesiæ Maioris Capitulum de iure debet præce-  
dere alios Beneficiatos, & Prælatos Ecclesiæ,  
inferio-



inferiorum, decisio. 57. numer. 2. Coccino.  
 Ecclesiæ vnius diocesis vni, ad Ecclesiam alterius non priuat Ordinarius sua iurisdictione, decis. 41. num. 9. Pirouano.  
 ad Ecclesiam aliquam nominatus, & ibi curam exercens, præsumitur hoc facere titulo præsentationis, si de illo titulo non doceatur, decis. 53. numer. 32. Durano.  
 sine Ecclesijs non dantur Monasteria, ibidem num. 5.  
 in Ecclesijs Monachorum oblationes fidelium, quæ fiunt, vniuerso conuentui acquiruntur, decis. 373. num. 11. Verospio.  
 Ecclesia, vt dicatur Collegiata, non est necessarium, vt concurrant omnes qualitates ad hoc à DD. pòderatæ, dec. 56. nu. 6. Pirouano.  
 Ecclesia etiam dicitur regularis, quando Monasteriũ est regulare, decis. 53. num. 5. Durano.  
 contra Ecclesiæ vtilitatem consuetudo valere non debet, dec. 265. num. 14. Vbaldo.  
 in Ecclesia oblationes, quæ fiunt, spectant ad Rectorem, decis. 161. num. 9. Virili.  
 de Ecclesijs parochialibus debent Ordinarij provide-  
 re in perpetuum, & per concursum, dec. 53. nu. 53. Durano.  
 Ecclesiarum plurium incapax est Episcopus, ibidem num. 53.  
 in Ecclesiæ præiudicium non potest declarari nullus contractus cum ea inito, si illum ratum voluerit habere, decis. 179. num. 6. Verospio.  
 in Ecclesia Regulari, vel Conuentuali reservatio Iurispatronatus ad fauorem laici non potest competere, nisi ex priuilegio Apostolico, dec. 210. num. 11. Coccino.  
 Ecclesiæ parochialis nomine potest Episcopus agere, pro omnibus decimis, cū teneatur illas conseruare dec. 64. num. 6. Pirouano.  
 Ecclesiæ censetur factum legatum, si fiat Episcopo, decis. 144. numer. 14. Durano.  
 ad Ecclesiam parochialem, licet de iure communi spectet perceptio decimarum non per hoc Episcopi excluduntur, dec. 54. nu. 13. Pirouano.  
 in Ecclesia propria Prior dicitur habere pro se iuris assistentiam in præcedendo cæteris omnibus, dec. 111. num. 6. Coccino.  
 ad Ecclesiæ collegialitatem non infertur si ibi Beneficiati soleant simul congregari, decis. 56. num. 9. Pirouano.  
 Ecclesiæ libertati præiudicat dispositio Papæ facta ex certa scientia, dec. 197. num. 84. Coccino.  
 Ecclesiasticorum bonorum emphyteuta potest libere de dictis bonis disponere tam inter viuos, quàm in vltima voluntate ad fauorem extraneorum, etiam cum exclusione vocatorum, dec. 319. num. 2. Virili.  
 Ecclesiastica bona emphyteutica vigore Constitut. Bonifacianæ, & Paulinæ sunt redacta ad instar alodialium, ibidem num. 1.  
 Ecclesiastica bona alienata non seruatis solemnitatibus, & sic nulliter, hoc casu bona alienata debent Ecclesiæ restitui vna cum fructibus à die alienationis, dec. 375. num. 1. Durano.  
 Ecclesiasticam concedens emphyteusim, in dubio censetur se velle conformare cum dispositione, s. emphyteuta, Auth. de non alien. dec. 314. n. 10.  
 Ecclesiastica res, licet non possint vendi habita fide de pretio, ad effectum translationis domini

rei venditæ, nihilominus contractus est validus in substantia, & ex illo competit actio, decis. 350. num. 14. Durano.  
 Ecclesiastica persona, & Clericus efficitur, qui habet primam tonsuram, decis. 50. num. 1. Virili.  
 Ecclesiastica persona, quis dicatur, ad effectum pensionis acquirendæ, ibidem num. 3.  
 Ecclesiastica bona emphyteutica, continentur sub generali institutione, dec. 319. num. 2. Virili.  
 Ecclesiastica persona, vt quis ostendatur esse, sufficit docere, quod non sit purus laicus, dec. 12. num. 5. Remboldo.  
 Ecclesiastica persona, vt quis dicatur, debet esse de foro Ecclesiæ, ibidem num. 2.  
 Ecclesiasticum Iuspatronatus comprehenditur sub reg. 8. decis. 48. num. 7. Vbaldo.  
 Ecclesiasticæ personæ dicuntur illæ, quæ gaudent priuilegio Clericorum, decis. 12. num. 14. Remboldo.  
 Ecclesiastica persona, vt quis dicatur, non requiritur potentia talis, quæ pendeat à mera illius voluntate, sed sufficit, quod habeat impressum characterem clericalem, ibidem num. 11.  
 Ecclesiastica persona non potest amplius dici Clericus, qui transiit ad statum laicalem, decis. 51. num. 14. Coccino.  
 Ecclesiasticæ personæ illæ dicuntur, qui sunt clericali characterem insignitæ, dec. 12. nu. 6. Remboldo.  
 ad Ecclesiasticas personas, quando peruenit Iuspatronatus laicale dicitur ecclesiasticum, decis. 48. num. 8. Vbaldo.  
 Ecclesiastica persona, vt quis dicatur, requiritur, vt sit talis saltem in potentia ad hoc, vt gaudere possit effectibus clericatus, decis. 12. num. 8. & 9. Remboldo.  
 Ecclesiastica persona, quando quis dicatur largo modo, ibidem num. 12.

## E D V C A T I O.

Educatio parentum non conuenit alijs animalibus, sed bene educatio filiorum, decis. 62. numer. 27. Durano.  
 Educatio parentum, licet non sit de iure naturali, prout non conuenit generi animalium, est tamen prout conuenit speciei hominum, dec. 62. num. 29. 30. & 31. Durano.

## E L E C T I O.

Electio est debitoris in alternatiuis, dec. 207. num. 5. & 6. Verospio.  
 per Electionem vnius actionis, vel remedij, censetur alteri renunciatum, dec. 192. n. 9. Pirouano.  
 Electio de idoneo in beneficio parochiali relicto magis idoneo, an ipso iure annulletur per Concilium Tridentinum, & constit. Pij V. dec. 154. num. 14. Durano.  
 Electio de illo, qui ad beneficium parochiale ante concursum se intruserat in illius possessionem, non valet, ibidem num. 16.  
 Electio Canoniciatum, & Præbendarum est simultanea in Ecclesijs Collegiatis inter Capitulum, & Prælatum, decis. 358. num. 11. Queipo.

## E F F E C T V S.

Effectus omnes, & iura, quæ competeant cedenti, transeunt in cessionarium, decisio. 179. numer. 2. Verospio.  
 ad Effectum vnum si sint posita verba aliqua, non debent operari contrarium, dec. 178. n. 8. Durano.

Effectus



Effectus iam perfectus, & consumatus durat, etiam si cessauerit causa, decif. 196. num. 23. Durano.

Effectum dummodo habeamus, non curamus de modo, dec. 201. num. 31. Coccino.

Effectus regulari debet à sua causa, & pars à toto, decif. 46. num. 26. Durano.

### EMPHYTEUSIS.

Emphyteusis ecclesiastica semel facta transmissibilis ad hæredes extraneos, semper retinet eandem qualitatem, dec. 381. num. 12. Coccino.

Emphyteusis ecclesiastica non est transitoria ad hæredes extraneos, ibidem num. 2.

Emphyteusis ecclesiastica, quando est finita, si Ecclesia eam pro se retinere noluit, tenetur reinvestire proximiores, decif. 176. num. 28. Coccino.

Alias enim Ecclesia iniuriam faceret eis, quod procedit pariter in fœminis, etiam si sint non comprehensæ in inuestitura prima. ibidem num. 29.

Emphyteutica bona ecclesiastica sunt redacta ad instar bonorum allodialium vigore Bonifacianæ, & Paulinæ, dec. 371. num. 5. Durano.

Emphyteusis ecclesiastica de sui natura non transit ad extraneos, decif. 310. num. 19. Durano.

Emphyteusis ecclesiastica non est transitoria ad hæredes extraneos respectu ipsius principalis concessionis, quam extranei non consequuntur, decif. 381. num. 9. Coccino.

Emphyteutica bona ecclesiastica cum sint redacta ad instar allodialium per constitut. Bonifacianam, & Paulinam potest testator de eis liberè disponere, dec. 371. numer. 25. Durano.

Emphyteusis ecclesiastica, tunc ad hæredes extraneos non transit, quando Ecclesia non vult, ut trãseat, decif. 381. num. 13. Coccino.

Emphyteusis ecclesiastica, quando est finita, si Ecclesia extraneum inuestiat, excluso proximior, iste potest appellare, & petere, ut extraneus inuestitus remoueat, decif. 176. num. 31. Coccino.

in Emphyteuticis bonis ecclesiæ obligatio directi dominij facta ab emphyteota, nullum præiudicium parit, decif. 86. num. 7. Coccino.

in Emphyteusis renouatione Ecclesia potest augere censum, dec. 176. num. 32. Coccino.

in Emphyteuticis bonis Ecclesiæ consuetudo apponendi onus perpetuo duraturum est sacrilegio proxima, decif. 86. numer. 19. Coccino.

Emphyteusis ecclesiastica filij illegitimi, etiam legitimati sunt incapaces, decif. 319. num. 4. Virili.

Emphyteusi in diuisione, tunc censetur renunciatum si sit data licentia alienandi, & in ea diuisione sint apposita verba ampla, & lata, decif. 176. num. 18. Coccino.

Emphyteusis, quando non dicatur pro quibuscumque successoribus accepta, decif. 359. numer. 19. Coccino.

Emphyteusis noua inuestitura, si non substat, quando absque alia inuestitura primo emphyteutæ prima inuestitura reuiuat, decif. 296. numer. 8. Coccino.

Emphyteusis inuestitura facta ad tertiam generationem non dicitur hæreditaria, decif. 60. num. 11. Vbaldo.

Emphyteusis, quando est finita, tunc in renouatione sunt præferendi agnati proximiores defuncti, dec. 50. num. 5. Vbaldo.

Emphyteusis, concessio facta pro hæredibus in infi-

nitum, si adsit aliqua coniectura etiam leuis, est transitoria etiam ad hæredes extraneos, dec. 381. num. 6. Coccino.

Emphyteusis cõcessio facta hæredibus in perpetuum, est transitoria etiam ad hæredes extraneos, ibidem num. 3.

Emphyteusis recepta pro hæredibus, & successoribus an videatur restricta ad hæredes sanguinis, decif. 359. num. 18. Coccino.

Emphyteutica bona præsumuntur omnia esse, quæ sunt posita inter fines situs, & terræ, super quibus sunt impositi canones, dec. 262. nu. 8. Vbaldo.

Emphyteuticam rem vendens de consensu Domini, si postea agat ad rescissionem contractus, an possit fieri noua translatio dominij sine nouo consensu, decif. 296. numer. 9. Coccino.

Emphyteusis renouatio, quando sit facienda proximioribus agnatis, etiam si non sint hæredes, decif. 60. num. 7. Vbaldo.

Emphyteusis recepta pro hæredibus, & successoribus in infinitum, est transitoria ad hæredes etiam extraneos, decif. 359. num. 17. Coccino.

in Emphyteusi scriptura inuestituræ præsumitur interuenisse, quando constat per scripturas de recognitionibus concernentibus dominium, & proprietatem, dec. 262. num. 9. Vbaldo.

Emphyteusis probatur ex pacto, quod in euentum non solutionis canonis bona deuoluantur ad proprietarium, dec. 252. num. 6. Vbaldo.

Emphyteusis contractum venditor rescindens ex capite læsionis, non tenetur Domino soluere laudemium, decif. 296. num. 10. Coccino.

Emphyteusis probationibus leuioribus probatur, quando non agitur ad effectum deuolutionis, sed ad effectum laudemij, dec. 262. num. 9. Vbaldo.

Emphyteusis renouatio non est titulus nouus, sed prioris tituli concessi renouatio, decif. 176. num. 37. Coccino.

in Emphyteusi, quando constat, qualiter sit facta concessio, non est vltius procedendum, dec. 60. num. 4. Vbaldo.

Item nec ad coniecturas, & præsumptiones recurrendum, ibidem num. 4.

Emphyteusis concessa duobus, intelligitur pro virili concessa, decif. 176. num. 5. Coccino.

in Emphyteusi, si expressè sit prohibita alienatio, tunc nullo modo potest imponi census, secus si è contra, dec. 86. numer. 39. Coccino.

Emphyteusis renouatio nihil mutat, & non dicitur noua inuestitura, sed renouatio, dec. 176. num. 26. Coccino.

Emphyteusis, vel locatio illa non solum dicitur renouata, quæ semper est vna, ibidem num. 33.

Sed etiam illa, quæ iam finita est, & extincta, iterumque eidem, aut consorti, seu filijs conceditur, ibidem num. 34.

Emphyteusis renouatio, quando sit filijs, non dicitur noua concessio, etiam si in renouatione ad sint verba, de nouo concedimus, decif. 176. num. 36. Coccino.

Emphyteusis concessio, quando est facta vni soli, intrat ius accrescendi inter vocatos, ibidem num. 9.

Emphyteutica bona vltimus inuestitus, an possit assignare creditoribus, decif. 381. num. 16. 17. & 18. Coccino.

in Em-



- in Emphyteusis concessione, quando clausula, ad habendum, est posita in clausulis executiuis, non ampliat dispositionem, dec. 176. num. 40. Coccino.
- Emphyteusis antiqua dicitur, quando filij renouantur ad lineam finitam, secus si ob delictum, ibid. num. 35.
- Emphyteusis natura est, ut possessio ciuilis remaneat penes directum dominum, & possessio naturalis penes emphyteutam, decif. 117. num. 11. Virili.
- Emphyteusis renouatio dicitur, & non noua concessio, quæ fit filiis post lineam finitam, decif. 176. num. 35. Coccino.
- Emphyteusis, quando est concessa pro filiis, & nepotibus, hoc casu non comprehenduntur foeminae, ibidem num. 4.
- Emphyteutica bona, & feudalia non sunt propria ipsius testatoris, dec. 371 num. 23. Durano.
- Emphyteusis non potest dici hereditaria, si ipse uenerit ad aliquem, iure proprio, ex pacto, & prouidentia, dec. 310. n. 17. Durano.
- Emphyteutica bona reuertuntur ad Dominum, pro ut erat ante, dec. 86. num. 3. Coccino.
- in Emphyteutica re, quando sunt facta melioramenta regulariter refici debent, decif. 60. numer. 8. Vbaldo.
- Emphyteusis, quando non dicatur hereditaria, ibidem num. 1.
- in Emphyteusis paternæ renouatione facta duobus fratribus, censetur repetitum idem ius accrescendi, secundum naturam primæ concessionis, decif. 194. num. 61. Coccino.
- Emphyteusis concessio facta pro se, suis filiis masculis legitimis, & naturabilibus, ac descendentibus suis, transit ad solos masculos, decif. 176. num. 24. Coccino.
- Emphyteusis à locatione discernitur ex quantitate pensionis, dec. 359. num. 27. Coccino.
- Emphyteusis primo acquirens, an dicatur comprehensus in prima inuestitura, decif. 176. numer. 25. Coccino.
- Emphyteutica censentur bona, si in loco emphyteusis ab emphyteuta possideantur, decif. 69. num. 6. Vbaldo.
- in Emphyteutico contractu inuestituræ tenor obseruari debet, ibidem num. 4.
- in Emphyteuticis bonis, si dominus directus consentiet impositioni oneris, tunc ad eum bona non reuertuntur libera, dec. 36. nu. 39. Coccino.
- Emphyteutica bona validè oppignorari possunt, ibidem num. 28.
- in Emphyteusi conductorum, linea deficiente, datur manutentio pro ciuili possessione domino directo ad recuperandam naturalem, decif. 117. num. 12. Virili.
- Emphyteutica res potest oppignorari durante solum locatione, decif. 86. num. 23. Coccino.
- Emphyteusis concessio facta duobus in solidum, ex hac concessione resultat, ut sit locus iuri accrescendi, dec. 176. n. 8. Coccino.
- Emphyteusis alienationis prohibitio, quando fuit apposita in prima inuestitura, censetur etiam repetita in renouatione, ibidem num. 10.
- Emphyteusi non censetur renunciatum per diuisionem bonorum, etiam si unus dicat, quod remittit alteri iura, quia habet, ibidem num. 16.
- in Emphyteutica re census imponi potest etiam sine consensu domini directi, dummodo ei non præiudicetur, dec. 86. num. 16. Coccino.
- in Emphyteusi pactum, ut de 29. annis in 29. annis renouetur, an per hoc dicatur, quod sit transitoria ad hæredes extraneos, dec. 381. num. 14. Coccino.
- in Emphyteusi materia extraneus ille non dicitur, qui non est suus hæres, sed qui non sunt ex descendencia primi acquirentis, ibidem num. 8.
- in Emphyteusi materia instrumentorum, tenores attendi solent, dec. 60. num. 3. Vbaldo.
- Emphyteutica bona in casu deuolutionis redeunt ad dominum directum libera, & sine onere, decif. 86. num. 1. Coccino.
- in Emphyteusi allodialitatis qualitas intelligitur tantum durante locatione, ibidem num. 26.
- in Emphyteutica re, melioramenta etiam si sint notabilis valoris efficiuntur domini directi, si ad sit pactum reuersionis cum eis, decif. 60. numer. 9. Vbaldo.

## E M P H Y T E U T A.

Emphyteuta, si pactum inierit cum domino directo, ut non ipse, sed dominus directus tributa, ac censum Principi soluat, nihilominus emphyteuta tenetur perinde, ac si nulla præcesserit conuentio. dec. 23. num. 7. Durano.

Quod intellige, quoad præiudicium fisci solum, nam quoad contrahentes conuentio est vera, & valida, ibidem num. 10.

Emphyteuta dominus directus non potest præiudicare, dec. 176. n. 38. Coccino.

Emphyteuta certum est, quod non potest alienare bona, quæ post finitam locationem iam sunt deuoluta ad dominum, dec. 86. num. 15. Coccino.

Emphyteuta, nisi doceat, de nouo titulo acquisitionis omnia bona inter limites existentia præsumuntur emphyteutica, decif. 79. num. 11. Virili.

Emphyteuta pro expensis factis in emphyteutica re, competit retentio, decif. 310. num. 20. Durano.

Emphyteuta non potest inducere hypothecam super emphyteusi, nisi quoad ius sibi competens, decif. 86. num. 32. Coccino.

Emphyteuta verisimiliter non fecisset integram solutionem canonis, nisi bona in inuestitura expressè possederet, decif. 359. num. 43. Coccino.

## E M P T I O.

ab Emptione licitum est discedere, & pretium recuperare ob dolum venditoris, dec. 244. numer. 12. Pirouano.

ab Emptione licet discedere, & pretium recuperare propter dolum, dec. 322. num. 9. Pirouano.

Emptio rei propriæ siue sit facta scienter, vel ignoranter non tenet, dec. 39. n. 6. Durano.

Emens rem, quam sciebat esse alienam, non potest agere de euictione, aut ad pretij restitutionem, decif. 140. numer. 5. Pirouano.

Emptæ rei fructus, non sunt propriæ vsuræ, sed potius reparatio damni, decif. 13. num. 7. Durano.

Emptum si aliquid sit ex pecunia aliena, tamen dominij acquisitio illius fieri potest, decif. 80. num. 2. Coccino.

## E M P T O R.

Emptor detecta iustitia imminentis euictionis potest bonam fidem agnoscere, & euictionem ipsam præuenire, dec. 337. num. 1. Verospio.

Quod fieri potest etiam lite non expectata, & nullo iudicio moto, ibidem num. 2.



- Emptor rei, cuius pretium fuit solutum creditoribus cum obligatione de restituendo prioribus, potest cogere posteriores, vt prioribus creditoribus soluant, decif. 179. num. 15. Verospio.
- Emens rem propriam, in eo non adest consensus emendi, dec. 39. num. 8. Durano.
- Emptor antequam soluat pretium, non efficitur Dominus rei emptæ, dec. 234. n. 10. Pirouano.
- Emptor census semper potest conuenire possessorem fundi, etiam quod per mille manus transeat, pro solutione census, decif. 143. num. 3. Pirouano.
- Emptores Officiorum Curia Capitulina, semper illorum sunt domini, & ad instar bonorum allodialium transmittunt ad heredes dd. Officiorum proprietatem, dec. 140. num. 20. Pirouano.
- Emptor dicitur habere in re emptæ plenum dominium, licet d. res possit ab eo auocari, decif. 194. num. 1. Coccino.
- Emptor pendente iudicio euictionis agere potest contra venditorem, vt obtinere possit regressum, pro suo interesse, dec. 337. num. 7. Verospio.
- Emens scienter rem alienam potest agere de euictione, si de ea expresse in venditione sibi cauerit, decif. 337. num. 25. Verospio.
- Emptori permillum est pendente lite super euictione agere contra venditorem, quod aut rem liberam, tradat, aut quod ipse indemnus reletur ab expensis, ibidem num. 5.
- Emens scienter rem litigiosam, an de euictione agere possit, ibidem num. 24.
- Emptori, quod liceat ante sententiam euictionis transigere, & quod non aliter qua ab ipsa sententia probari possit malum ius venditoris, hæc inuicem contraria sunt, dec. 390. n. 7. Verospio.
- Emptor antequam soluat pretium, non efficitur Dominus rei emptæ, decif. 322. num. 7. Pirouano.
- Emptori, durante pacto, non licet aut ligna in sylua incidere, aut animalia, quæ sunt in viuario occidere, decif. 299. n. 18. Verospio.
- Emens scienter rem alienam, non potest agere de euictione, dec. 207. num. 8. Motmanno.
- Emptori est omnino prohibita redemptio census, cum alias esset certus de lucro, decif. 278. num. 8. Ghislerio.
- Emptori, si detur dilatio ad soluendum, ista dilatio est augmentum rei, quæ ideo fuit maioris emptæ, decif. 13. num. 25. Durano.
- Emptori, quando est concessa dilatio ad soluendum pretium, & est adiecta solum executioni, & non obligationi, quid operetur, decif. 13. numer. 32. Durano.
- Emptor non potest agere ad interesse pretij soluti contra venditorem, qui rem venditam retinuit, ibidem num. 36.
- Emptor, si habuerit rem, & pretium non tradiderit, tenetur ad fructus conuentos, decif. 12. num. 2. Durano.
- Emptor rem, & pretium, cum venditoris iactura retinere non debet, ibidem num. 2.
- Emptor, licet non fuerit in mora soluendi pretium rei emptæ, debentur tamen venditori fructus pretij rei emptæ, dec. 13. num. 6. Durano.
- Emptor rem, & pretium retinere non debet, quod procedit, etiam pro rata pretij, sicut pro toto, dec. 12. num. 3. Durano.
- Emptori, quando est concessa dilatio ad soluendum, non debetur interesse compensatiuum, decif. 12. num. 10. Durano.
- Emens scienter rem alienam, sibi imputet, decif. 207. num. 13. Verospio.
- Emptori, quando fuit concessa dilatio ad soluendum pretium non solutum, vsque ad certum tempus, ex hoc venditor non censetur dictos fructus remisisse, decif. 13. num. 32. Durano.
- Emptor non debet retinere pretium rei emptæ etiam si venditor ex pretio sibi statim soluto nihil sit lucratus, dec. 12. num. 4. Durano.
- Emens scienter rem alienam, non potest agere de euictione, nisi adsit pactum, decif. 207. num. 14. Verospio.
- Emptor, vt possit agere ad pretij restitutionem, requiritur euictio, decif. 49. num. 9. Durano.
- Emptori, quando certa dilatio data est ad soluendum pretium, importat, vt pro eo tempore certo, fructibus censetur renunciatum, dec. 13. num. 24. 27. & 28. Durano.

## E N V N C I A T I V A.

- Enunciatiuæ, quæ continent assertiones Summorum Pontificum, qui iurisdictionem dare possunt, optime probant dominium, & possessionem iurisdictionis, decif. 93. num. 21. Coccino.
- Enunciatiuis Papæ non statur, quando concernunt interesse partis, decif. 197. Durano.
- Enunciatiua Papæ non iuuat, quæ non fuit facta, motu proprio, nec continet factum proprium ipsius Papæ, dec. 197. num. 70. Coccino.
- Quod procedit etiam si super ea fundetur intentio Papæ, ibidem num. 71.
- Enunciatiua, quod Insuperatus spectat alicui, & eius filijs, cum non sit facta taxatiue, est intelligenda de filijs vti hæredibus, decif. 228. num. 3. Durano.
- Enunciatiua vnica non probat, decif. 228. numer. 4. Durano.
- Enunciatiua Papæ non antiquæ, nec motu proprio emanata, non præiudicant, decif. 289. numer. 7. Verospio.
- Enunciatiua antiquissimæ plenè probant dominium ad quoscunque effectus, dec. 81. n. 12. Coccino.
- Enunciatiua verba, quando propter aliud, & quando principaliter emissa dicantur, dec. 90. num. 6. Dunogetto.
- Enunciatiua verba non probant aliquid ita esse, maxime absentibus eis, de quibus interesse agitur, dec. 380. num. 26. Coccino.
- Enunciatiua, quando sunt antiquæ probant famam, & consequenter etiam dominium, dec. 93. nu. 20. Coccino.
- Enunciatiua non probant sine adminiculis, dec. 366. num. 6. Motmanno.
- Enunciatiua Principis ad supplicationem partis emanata, & a Principe extraneo, ac de veritate rerum minus instructo non probant, decif. 353. num. 95. Coccino.
- Enunciatiua vnica, quamuis sit antiqua, non probat, dec. 377. num. 5. Pirouano.
- Enunciatiua inuicem adminiculantur ad effectum probandi descendentiam, dec. 90. n. 8. Dunogetto.
- Enunciatiua erroneæ, & æquiuocæ nihil aut paruum probant, decif. 53. num. 98. Coccino.
- Enunciatiua antiquissimæ probant Insuperatus, dec. 348. num. 6. Motmanno.



Enunciatiua, emanata de tempore non suspecto probant, dec. 16. num. 22. Coccino.

Enunciatiua reputatur erronea, si adfunt probationes in contrarium, & si illius vigore aliquid fuerit confirmatum, subrepticia erit confirmatio, dec. 2. num. 4. Remboldo.

Enunciatiua non probat, quando principaliter agitur de enunciato, ibidem num. 1.

Enunciatiua simplex Vicarij de Iure patronatus non probat in præiudicium Episcopi, dec. 53. num. 14. & 26. Durano.

Enunciatiuis, & sententijs Episcoporum multum deferri solet, dec. 126. n. 12. Virili.

#### E P I S C O P V S.

Episcopus an possit agere contra homines Ciuitatis officio Iudicis ad quartam decimarum sibi præstandam, dec. 327. num. 1. Pirouano.

Episcopus, & Vicarius faciunt vnum Tribunal, Consistorium, & Auditorium, dec. 291. numer. 15. Pirouano.

Episcopo attestanti de actu institutionis, non creditur de aliquo actu de præterito, dec. 53. nu. 15. Durano.

Episcopi auctoritas in alienationibus rerum Ecclesiæ in ipso actu interuenire debet, & non sufficit, quod accedat postea, dec. 318. n. 30. Queipo.

Episcopo debetur quarta propter coniunctionem, & vniuersalem curam in Ecclesijs subiectis, dec. 122. num. 6. Pirouano.

Episcopus habet actionem contra Rectores percipientes decimas, & non contra laicos, ibidem num. 8. & 15.

Episcopi Cæsaraugustani nonnulli sanctitate insignes specialiter præferuntur in Ecclesia S. Saluatoris, dec. 353. num. 16. Coccino.

Episcopus de iure communi non habet intentionem fundatam in quarta decimarum contra laicos, dec. 122. num. 1. & 7. Pirouano.

Episcopus habet intentionem fundatam in quarta decimarum, & est ei debita de iure, & hæc est communis opinio, ibidem num. 2. & 3.

Episcopus motu proprio prouidet Ecclesijs, non personis, de quarum qualitate censetur bene informatus, dec. 335. num. 2. & 4. Durano.

Episcopus potest nomine Ecclesiæ Parochialis, agere pro omnibus decimis, cum teneatur illas conseruare, dec. 64. nu. 6. Pirouano.

Episcopi confessio, quod beneficium sit de iure patr. non præiudicat Ecclesiæ, dec. 197. num. 53. Coccino.

Episcopus tenetur sustentare promotum sine titulo, ne cogatur in dedecus Ordinum mendicare, dec. 150. num. 17. Coccino.

Episcopus, quæ potest in familiares suos, potest etiam Vicarius, dec. 291. nu. 16. Pirouano.

Episcopus potest fundare intentionem suam contra laicos, & alios quoscumque pro decimis prædialibus, dec. 64. num. 11. Pirouano.

Episcopus non dicitur tertius respectu sui proprii Vicarij in his, quæ competunt Vicario ex natura Vicariatus, dec. 53. numer. 24. Durano.

Episcopi approbatio in concessione Ecclesiæ, est de iure necessaria, dec. 380. num. 20. Coccino.

Episcopus in locum demortuorum executorum testamentariorum an alios possit subrogare, dec. 213. num. 10. Pirouano.

Episcopi per multum tempus extra suam Cathedra-

lem esse prohibentur, dec. 353. num. 60. Coccino.

Episcopus habet iurisdictionem in rota sua Diocesi, tam de iure communi, quam vigore Conc. Trid. dec. 41. num. 1. Pirouano.

Episcopus tenetur Ordinario sine titulo præstare sustentationem, quousque illum de beneficio prouiderit, dec. 150. num. 9. Coccino.

Episcopus Cardinalis, si prouideat vigore indulti nihilominus prouident motu proprio, dec. 135. num. 3. Durano.

Episcopus, & non Capitulum debet procedere in causa Clerici concubinarij, dec. 65. num. 5. Coccino.

Episcopi Cæsaraugustani ab Athanasio vsque ad annum 1118. residerunt in Ecclesia de Pilari, dec. 353. num. 50. Coccino.

Episcopus est incapax plurium Ecclesiarum, dec. 53. num. 53. Durano.

Episcopus an de iure communi habeat intentionem fundatam in quarta decimarum contra laicos, dec. 230. num. 1. Pirouano.

Episcopi assertioni circa ea, quæ vidit in visitatione, an stetur, dec. 318. num. 12. Queipo.

Episcopus non potest instituere, quando ante præsentationem, fuit mota lis existenti in quasi possessione præsentandi, dec. 197. num. 7. Coccino.

Episcopo debetur quarta decimarum, dec. 327. num. 2. Pirouano.

Episcopus habet intentionem fundatam, super quarta decimarum, dec. 64. num. 1. Pirouano.

Episcopo, si tertius inferat molestiam in iurisdictione, & Papa dicat, solus Episcopus procedat, illa verba intelliguntur respectu molestantis, dec. 413. num. 7. Coccino.

Episcopi auctoritas, & consensus in alienatione Iurispatronatus desiderata, potest ex post facto interuenire, dec. 318. num. 43. Queipo.

Episcopus non debet in genere exprimere causam alienationis rerum Ecclesiæ, sed in specie, alia eius assertioni non statuit, ibidem num. 4.

Episcopi residentia præsumitur penes Ecclesiam Cathedralē, dec. 353. num. 51. Coccino.

Episcopus per se solus absque interuentu Capituli an possit concedere facultatem Beneficiatis congregandi, dec. 370. num. 3. Coccino.

Episcopo debetur quarta decimarum solum respectu earum, quæ percipiuntur ab Ecclesia, dec. 357. num. 2. Pirouano.

Episcopi habent in decimatorijs prædijs ius reale, & cœquale cum Rectoribus, dec. 64. num. 7. Pirouano.

Episcopi assertioni in visitationibus plenè credendum non est, licet plurimum sit deferendum, dec. 318. num. 14. Queipo.

Episcopo debetur decimarum quarta iure proprietatis, dec. 122. num. 4. Pirouano.

Episcopus, quando non prohibeatur pro sua Canonica portione agere, dec. 64. numer. 14. Pirouano.

inter Episcopum, & Capitulum non potest se interponi Vicarius, dec. 3. num. 5. & 7. Coccino.

Episcopus est caput Capituli, dec. 3. num. 4. Coccino.

Episcopi pars corporis dicitur Capitulum Cathedralē, & istud debet præcedere sicuti Episcopus, dec. 111. num. 10. Coccino.

Episco-



Episcopo, si fiat legatum, censetur factum Ecclesie, decis. 144. num. 14. Durano.

Episcopi familiares, dum inseruiunt Episcopo, faciunt prebendarum fructus suos, decis. 22. num. 2. Durano.

Episcopi consensus in alienatione decimarum, sufficit ex post facto interuenire, decis. 318. num. 44. Queipo.

inter Episcopum, & Capitulum nulla potest dari intermedia persona, hoc prohibente iure naturali, ne membra a suo capite separentur, dec. 3. num. 6. Coccino.

Episcopus nec in Synodo potest facere constitutiones contra ius, decis. 3. num. 11. Coccino.

inter Episcopum, & subditum lite pendente, tam Signatura, quam sacra Congregatio super Episcopos, & Regulares, solet concedere exemptionem, decis. 280. numer. 3. Verospio.

Episcopo non tenentur Parochiani respondere de decimis, sed Rectoribus suis, decis. 64. numer. 2. Pirouano.

Episcopus, quod possit exigere a laicis, quartam decimalem, ista opinio est tuta, dec. 122. num. 12. Pirouano.

Episcoporum enunciatiuis, & sententijs multum deferri solet, decis. 126. num. 8. Virili.

Episcopus, & Vicarius vnum, & idem constituunt Tribunal. & factum vnius reputatur factum alterius, decis. 43. numer. 24. Durano.

ab Episcopi iurisdictione, quando Capitulum est exemptum, non tenetur ei ad ius reuerentiale, dec. 111. num. 11. Coccino.

ab Episcopi iurisdictione exemptus, liceat non teneatur ad honorificentiam, tenetur tamen ad reuerentiam, ibidem num. 14.

Episcopo attestanti de actu extraiudiciali sibi commissio creditur, decis. 302. num. 3. Dunozerro.

ERECTIO, seu fundatio tantum attenditur in indicanda qualitate beneficii, decis. 238. num. 3. Dunozerro.

## E R R O R .

Error iuris intricati multo magis excusat, quando agitur de damno vitando, dec. 369. n. 15. Durano.

Error ubi est, ibi deficit consensus, decis. 296. num. 6. Coccino.

Error iuris non excusat, decis. 369. num. 12. Durano.

Erroris presumptio omnis, excluditur ex geminatis scripturis, dec. 387. num. 4. Durano.

Error iuris intricati, & obscuri excusat, sicuti error facti, decis. 369. num. 13. Durano.

Erronea reputatur enunciatiua, si adsint probationes in contrarium, & si aliquid illius vigore fuerit confirmatum, subreptitia erit confirmatio, decis. 2. num. 4. Reimbodo.

Error nisi probetur, calculum standum est, dec. 382. num. 10. Durano.

Erronea si in aliqua parte reperitur scriptura, idem etiam potest censi de alijs partibus, decis. 187. num. 4. Vbaldo.

## E V I C T I O .

Euictio requiritur, ad hoc, vt emptor possit agere ad pretij restitutionem, dec. 49. n. 10. Durano.

in Euictionis materia, emptor si vult, potest agnoscere bonam fidem, antequam per sententiam sequatur euictio, dec. 390. num. 1. Verospio.

Euictio non debetur, quando euenit ex noua causa

superuenienti, decis. 337. num. 15. Verospio.

Euictio, quando est promissa, agi potest ante sententiam & ex quacunque causa transactionis, aut compromissi illa secuta sit, decis. 390. num. 16. Verospio.

de Euictione agi minimè potest, non facta venditori denunciatione litis mota, ibidem num. 2.

de Euictione post sententiam arbitri, vel alterius Iudicis agi non potest, quando emptor in illos consensit spontè, & nulla necessitate coactus, ibidem num. 9.

Euictione statim secata, oritur actio pro consecutione ipsius rei, siue pretij, aut interesse, ibidem num. 10.

Sicuti emptori competeat antea quam res sibi vendita traderetur, ibidem num. 10.

de Euictione regulariter agi non potest ante sententiam, dec. 337. n. 4. Verospio.

de Euictione agi non potest antequam res euincatur, decis. 207. numer. 18. Verospio.

Euictio contigisse dicitur statim, quod possessor cognoscit rem a se euinci posse, decis. 337. numer. 2. Verospio.

Euictionis promissio venit ex natura venditionis, dec. 140. num. 17. Durano.

de Euictionis iure sufficit docere per decisiones Rotaes, dec. 337. num. 11. Verospio.

super Euictione transactio quando fieri potest, ibid. num. 3.

Euictionem ipsam praeuenire potest emptor directam iniuria imminenti euictionis, ibidem num. 1.

Euictione legitima non secuta, venditor an teneatur de ea venditori, decis. 390. n. 5. Verospio.

Euictionis sententia illa nocet venditori, quæ contra emptorem inuitum lata est, decis. 390. num. 8. Verospio.

de Euictione an agere possit emens scienter rem litigiosam, dec. 337. num. 24. Verospio.

de euictione, quando teneatur venditor, non obstante, quod emptor ei non denunciauerit litem motam, dec. 390. num. 3. Verospio.

de Euictione non agit is, qui culpa euictio secuta est, decis. 337. numer. 16. Verospio.

de Euictione an agi possit antequam res euincatur, dec. 207. num. 16. Verospio.

de Euictione an agi possit ex iudicio diuisionis, ibidem num. 17.

de Euictione potest se obligare Dominus per procuratorem, dec. 140. num. 16. Pirouano.

de Euictione, nec ad pretij restitutionem agere potest is, qui scienter emit rem alienam, ibidem num. 5.

de Euictione agere non potest, emens scienter rem alienam, decis. 308. num. 8. Motmanno.

de Euictione non censetur obligatus venditor ex casu, qui non erat de tempore venditionis, dec. 299. num. 18. Verospio.

## E X A C T I O .

Exactio tribuitur titulo precedenti, dec. 284. num. 7. Virili.

Exactio vnica sufficit ad effectum manutentionis, ibidem num. 9.

Exactor, si adueniente die solutionis, non adhibet diligentias, dicitur negligens, decis. 143. num. 12. Virili.

Exactoris diligentia in dubio præsumitur, dec. 149. num. 11. Virili.



EXAMEN testium de iure non admittitur supra 40. testes, dec. 146. num. 4. Durano.

Examiniis nullitas ex eo, quod fuit factum in termino reprobatorio, potest deferre pro adminiculo, dec. 264. num. 21. Coccino.

#### EXCEPTIO.

Exceptio non adimplementi in vno casu non impedit alium, & diuersum casum ab illo, dec. 207. num. 9. Verospio.

Exceptio est regula, & recipit easdem qualitates, quas habet regula, decif. 19. num. 15. Durano.

Exceptio non adimplementi fideicommissariorum, quando non attendatur, si ab hærede grauato petatur cautio ad eius fauorem, decif. 168. num. 18. Virili.

Exceptio dominij incontinenti probati admittitur contra agentem interdicto adipiscendæ, dec. 360. num. 1. Coccino.

Exceptio nihil operatur circa existentes extra regulam suam, decif. 291. numer. 19. Pirouano.

Exceptio certarum personarum firmat regulam inclusiuam in reliquis, ibidem num. 17.

Exceptiones oppositæ contra testes, quando non sunt habendæ in consideratione, dec. 57. numer. 3. Coccino.

Exceptio supplementi legitimæ non impedit fideicommissario immisionem, decif. 368. num. 13. Dunozetto.

super Exceptionibus oppositis à patre, an sit pronuntiandum, vel sint expressè reiiciendæ, decif. 36. num. 51. Coccino.

Exceptio implementi allegari non potest ab eo, qui nec ex parte sua adimpleuit, decif. 208. num. 13. Coccino.

Exceptio non implementi non competit, quando nullum resultat interesse ex non implemento, decif. 192. num. 20. Pirouano.

Exceptio litis prius pendentis, an debeat retardare executionem, dec. 30. nu. 9. Durano.

Exceptio non adimplementi, etiam in minimo verificatur, decif. 215. num. 4. Dunozetto.

Exceptio firmat regulam in nō exceptuatis, dec. 385. num. 9. Durano.

Exceptio nullitatis absque probatione non solet impedire effectum immisionis, decif. 217. num. 23. Pirouano.

Exceptio restringit regulam, & non comprehendit casum exceptum, dec. 211. num. 2. Virili.

Exceptioni doli potest reiici is, qui petit, quod solum est, decif. 224. num. 13. Durano.

Exceptionem, & obligationem producit pactum nudum de iure Canonico, decif. 393. num. 1. Cocc.

Exceptio implementi non impedit ortum actionis, & obligationis, sed tantum illius exercitium, decif. 136. num. 12. Vbaldo.

Exceptio contra testem, qui fuit excommunicatus, non releuat, si fuit quoque absolutus, decif. 105. numer. 5. Virili.

Exceptio nullitatis aduersus sententiam semper dari potest, donec pro illius executione instari potest, dec. 240. num. 18. Pirouano.

Exceptio fideicommissi, quando non sit apta impedire immisionem, dec. 185. nu. 7. Vbaldo.

Exceptio clara dominij est apta impedire immisionem super quibus, quis ius non habet, ibidem num. 11.

Exceptioni prohibitioni adiecta, quando dicatur factus locus, decif. 17. num. 40. Durano.

Exceptio rei habetur loco libelli, decif. 207. num. 2. Verospio.

Excipiens, vel agens ex instrumento in quo promissa non adimpleuit, commodum aliquod ex eodem instrumento consequi non debet, dec. 192. num. 12. Pirouano.

Exceptio nullitatis non potest opponi post 30. annos, decif. 240. num. 17. Pirouano.

Exceptio implementi opponi non potest per eum, qui contractui acquieuit, decif. 192. numer. 19. Pirouano.

Exceptio compensationis non potest opponi, quando solutio non benè probatur, decif. 205. num. 11. Durano.

Exceptiones, quæ competunt principali, competunt etiam fideiussori, decif. 224. num. 6. Durano.

Excessus in executione operatur, vt d. executio in totum annullatur, decif. 411. num. 4. Verospio.

Excessus non præsumitur, decif. 261. num. 8. Dunozetto.

EXCLUSIVVM caput in statutis, semper est correctivum ad caput inclusionis, itaut, quod vni fuit concessum, alterum denegatum censetur, dec. 405. num. 18. Verospio.

Exclusio successionis, quando est perpetua, quid operetur, dec. 107. num. 2. Durano.

Exclusio foeminarum facta à statuto, non habet eam conditionem, quam habet renunciatio facta per eas, decif. 405. num. 59. Verospio.

#### EXCOMMUNICATIO.

Excommunicationis metu, si testes deponant, an probent, dec. 82. num. 9. Pirouano.

Excommunicationis poena, & spoliato omnium officiorum, & dignitatum, à Canonibus non imponitur, nisi propter crimina, dec. 71. num. 6. Coccino.

Excommunicati sunt, qui locant bona ecclesiastica, ultra triennium, decif. 193. num. 1. Vbaldo.

Excommunicatus non debet manuteneri in possessione exigendi pensiones, decif. 103. nu. 2. Vbaldo.

EXCVSATIO, si admitteretur stante scientia, penè, nunquam daretur casus, in quo fructus ob malam fidem possessoris ab initio deberentur, decif. 375. num. 5. Durano.

Excusatio sexus non admittitur in his, quæ sunt inducenda ad iuris rigorem seruandum, decif. 4. nu. 22. Coccino.

EXCVSSIONIS exceptio in Saluiano non admittitur, decif. 17. num. 49. Durano.

Excussionis exceptio admittitur, quando venit de natura obligationis, ibidem num. 50.

#### EXECVTIO.

Executiones, & subhastationes nullæ non auferunt possessionem, si quis se pro spoliato non habeat, dec. 338. nu. 1. Verospio.

ex Executione æquiuoca, & excessiua satis appareret, non fuisse benè processum, decif. 91. num. 6. Vbaldo.

Executio vbi est parata, ibi multo magis debet dari immissio, dec. 300. num. 5. Durano.

Executiua via, quando admittitur, cessant nullitates monitorij, seruationis terminorum, citationis ad sententiam, & sententiæ per cedulam, decif. 395. num. 8. Pirouano.

in Executiuis prius decerni debet mandatum cum clausula



- clausula, nisi infra tres, & deinde relaxatur ad primam diem, & hoc secundum stylum A.C. decif. 395. num. 10. Pirouano.
- Executiue, quando proceditur, potest quis vna via, electa, ad aliam redire, & duplici via etiam simul vti, donec satisfactum sit, decif. 30. numer. 39. Durano.
- Et hoc fortius procedit, quando omne ius fuit deductum ex clausula, quam, & quas, ibid. num. 39.
- Executionis, & deliberationis nullitate, & iniustitia stante, nec rei possessione priuatur debitor, nec illius dominium acquirit creditor, dec. 411. numer. 26. Verospio.
- Executio facta super re diuersa ab expressa remanet nulla, excessiua, & inualida, dec. 115. num. 2. Vbaldo.
- pro Executione literarum reservationis translationis pensionis in foro A. C. quod seruetur quatuor termini, etiam sine monitorio, decif. 30. num. 33. Durano.
- Executio literarum Apostolicarum de stylo Curie habet quatuor terminos ad docendum se paruisse, ibidem num. 31.
- Et de stylo Rotæ, isti quatuor termini procedunt, quando fuit actum per viam monitorij, ibidem num. 32.
- Executiua via non potest procedi contra tertios possessores, dec. 263. nu. 4. Vbaldo.
- Executio dicitur excessiua, nulla, & inualida, quæ est facta super re diuersa, & non expressa, dec. 250. num. 2. Vbaldo.
- Executiua via, quæ competit cedenti, competit etiam cessionario cum eisdem priuilegijs, dec. 30. num. 4. Durano.
- Executio trium conformium post inhibitionem Rotaalem, est attentata, decif. 102. num. 8. Durano.
- Executio præscribitur spatio 30. annorum secundum ius commune, dec. 300. numer. 8. Durano.
- Executio non impeditur, quando altior indagatio provenit ab exceptione, sed reijcitur ad petitorium, dec. 30. num. 18. Durano.
- Executio antequam fiat, requiritur partis citatio, decif. 139. num. 7. Coccino.
- Executionem paratam habet legatum, decif. 299. num. 16. Verospio.
- de Executione Breuium, quando agitur sententia fertur, per cedulam, decif. 30. numer. 42. Durano.
- de Executione literarum Apostolicarum, quando agitur, sententia fertur per cedulam, ibidem num. 42.
- ad Executionem facilius deducitur voluntas testatoris per concursum plurium executorum, decif. 213. num. 8. Pirouano.
- Executio mandati non impeditur propter restitutionem in integrum, decif. 1. num. 41. Durano.
- non Executiue, sed ordinarie per viam immissionis, debet procedi inter habentes parem titulum, decif. 34. numer. 9. Durano.
- Executionem paratam habent literæ translationis pensionis, ita ut detur translatio, via executiua, pro executione illarum, sicuti dabatur pensionario transferenti, decif. 30. num. 2. Durano.
- Executio an sit retardanda per exceptiones litis prius pendentes, ibidem num. 9.
- in Executiuis [causis loco libelli, & monitorij succedit commissio, ibidem num. 25.
- in Executiuis etiam iudicijs requiritur legitimatio personarum, dec. 234. num. 18. Motmanno.
- Executio potest fieri contra eum, qui liti se opposuit, decif. 263. num. 7. Vbaldo.
- Executionem paratam habent literæ cambij inter mercatores, dec. 395. num. 7. Pirouano.
- Executionem paratam potest fieri, quod habeat instrumentum tam ex statuto, quam ex conuentione partium, decif. 234. num. 14. Motmanno.
- ab Executione indicium non debet incipere, ibidem num. 12.
- Executioni mittenda non est parte opponente, sententia ipso iure, & apparenter ex actis nulla, cum sententiæ nomen non mereatur, dec. 240. num. 19. Pirouano.
- Executionem paratam habent literæ Apostolicæ ob earum reuerentiam, & auctoritatem, dec. 30. num. 12. Durano.
- Executiua viam, non impedit interpretatio iuris, quæ non descendit ab actoris intentione, ibidem num. 16.
- Executiua via non impeditur per præuentionem, ibidem num. 9.
- Executiue non est procedendum, sed ordinarie, quando tituli sunt pares, dec. 233. num. 37. & 38. Durano.
- Executio sententiæ non est retardanda, quando est lata in tertia instantia, decif. 102. num. 6. Durano.
- Executio facta penitus vitiatur stante diuersitate, decif. 115. numer. 6. Vbaldo.
- Executiua via cessat in repetitione solutorum, & exactus agere debet via ordinaria, decif. 395. num. 6. Pirouano.
- in Executione excessus operatur, vt dicta executio in totum annulletur, decif. 411. num. 4. Verospio.
- in Executiuis sine libello proceditur, dec. 30. num. 20. Durano.

#### EXECUTOR.

- Executor, quando iudicialiter procedit, maxime in arduis, debet ei constare de obseruantia formæ, per acta iudicialia, dec. 350. num. 7. Durano.
- Executor cum clausula, confitito, nihil potest, nisi verificatis narratis per veras probationes, cum partis citatione, dec. 65. num. 7. Durano.
- Executor, quando non benè procedit, & pars non habet se pro spoliata, tunc ei competit manutentio, decif. 193. num. 4. Vbaldo.
- Executor etiam nulliter exequens, consumit potestatem, dec. 350. num. 12. Durano.
- Executor literarum Apostolicarum non potest finem illarum excedere, decif. 344. num. 13. Verospio.
- Executor non benè procedens, non priuat possessionem sua possessione, nisi quatenus se pro spoliato habeat, decif. 115. num. 1. Vbaldo.
- Executor minus ritè & rectè procedens, vti priuatus processisse videtur, decif. 91. num. 4. Vbaldo.
- Executor, quando dicitur notoriè malè processisse, decif. 115. nu. 3. Vbaldo.
- Executor cessante interesse rectè procedit absque citatione, decif. 343. num. 16. Motmanno.
- Executores postquam cœperunt procedere iudicialiter, non possunt postea causæ cognitionem relinquere, & procedere extra iudicialiter, decif. 350. num. 6. Durano.
- Executore valente exequi, si non impleat munus suum, perdit facultatem sibi à testatore concessam



- cessam, decisio. 131. numer. 2. Pirouano.  
 Executor præsumitur se extrajudicialiter informasse, dec. 350. numer. 4. Durano.  
 Executor ritè & rectè procedens priuat quem suam possessionem, decis. 91. numer. 3. Vbaldo.  
 Executoris testamentarij officio cessante, Iudex causam, ad quem legis auctoritate deuoluitur hoc officium, ipse potest alios in hoc subdelegare, decis. 131. numer. 3. Pirouano.  
 Et tunc ista deuolutio non fit, quando testator fecit plures executores, & nonnullis intimatio iudicialis facta non fuit ad exequendum suum officium, ibidem numer. 4.  
 Nam tunc illis ius aliorum propter negligentiam amissum accrescit, ibidem numer. 4.  
 Executores ultimæ voluntatis, quando sunt dati, tunc istis cessantibus adimplere, vel impeditis, vel nolentibus, deuolutio fit ad consortes, in quibus illud ius, illis deficientibus residebat, decis. 213. numer. 3. Pirouano.  
 Executorum testamentariorum negligentia stante, tunc deuolutio fit ad superiorem, dec. 131. numer. 5. Pirouano.  
 Executoribus suæ ultimæ voluntati, si testator alios executores substituit, censetur hoc fecisse ne morientibus primis executoribus, vices suas alijs delegarent, dec. 213. numer. 9. Pirouano.  
 per Executorum plurium concursus facilius ad executionem perducitur voluntas testatoris, ibidem numer. 8. Pirouano.  
 in Executoribus non negligentibus, aut non contumacibus remanet ius nominandi, quando consortes negligunt id facere, aut sunt contumaces, ibidem numer. 4.  
 Executores testamentarij si moriantur, an in eorum loco Episcopus possit alios subrogare, ibidem numer. 10.  
 EXECVTORIALES literæ, qualiter sunt intimandæ, dec. 208. numer. 15. Coccino.

## E X E M P L V M .

- Exemplo adhibetur fides concurrentibus adminiculis, dec. 187. numer. 8. Vbaldo.  
 Exemplum exempli non facit fidem, decis. 53. numer. 29. Durano.  
 Exemplum ex alio exemplo extractum, est simile testimonio de auditu auditus, quod non facit fidem, decis. 187. numer. 5. Vbaldo.  
 Exemplum exempli non facit fidem, etiam si solemniter, & legitime exemplatum fuerit, ibidem numer. 6.  
 Exemplum exempli non probat, decis. 105. numer. 4. Virili.  
 Exemplum si in aliqua parte reperiatur erroneum, idem non potest dici, & præsumi de alijs partibus, dec. 187. numer. 7. Vbaldo.  
 Exemplum exempli, non est ei aliquo modo fides adhibenda, dec. 187. numer. 4. Vbaldo.  
 Exemplationis fides non releuat sine tenore instrumenti, decis. 297. numer. 11. Durano.

## E X E M P T I O .

- Exemptionem durante lite inter subditum, & Episcopum, tam Signatura, quam sacra Congregatio super Episcopis, & Regularibus solet concedere, dec. 280. numer. 3. Verospio.  
 Exemptio, vt alicui concedatur, hoc est positum in

- arbitrio Iudicis, dec. 280. numer. 1. Verospio.  
 Exemptio propter litem a iurisdictione Superioris non datur, quando dicta lis est affectata, aut ex ingenio confecta, ibidem numer. 8.  
 Exemptio personalis familiarum Principis seruanda est, vbi Princeps residet, dec. 324. numer. 7. Pirouano.  
 Exemptus a iurisdictione Episcopi, licet non teneatur ei ad honorificentiam, tenetur tamen ad reuerentiam, dec. 111. numer. 14. Coccino.  
 Exemptio datur propter litem, decis. 280. numer. 6. Verospio.  
 Exemptio personalis non suffragatur, quando committitur delictum sub iurisdictione alterius Principis, dec. 324. numer. 6. Pirouano.  
 Exemptionum materia est strictè interpretanda, & ad literam intelligenda, decis. 291. numer. 9. Pirouano.  
 Exemptio propter litem ab obedientia Superioris, solet in aliquod tempus restringi, dec. 280. numer. 9. Verospio.  
 Exemptionum priuilegia, quid contineant, dec. 396. numer. 11. Verospio.  
 Exemptio quæcumque non est sufficiens ad tollendum ius reuerentiale, quod debetur ratione dignitatis, dec. 111. numer. 17. Coccino.

## E X I G E R E .

- in Exigendo, quis dicitur negligens, si non docet de diligentibus, dec. 186. numer. 3. & 4. Virili.  
 ad Exigendum procurator, non tenetur de non exactis, nisi sit in culpa in non exigendo, decis. 149. numer. 10. Virili.  
 per EXILIVM, licet quis amittat iura, & bona propria Ciuitatis, non tamen amittit iura communia Ciuium Romanorum, decis. 394. numer. 3. Ghislerio.  
 EXISTENTIA comprehensorum in inuestitura, non præsumitur, nisi probetur, decis. 359. numer. 16. Coccino.  
 EXPENSAE, & onera realia, vt admittantur in liquidatione, quid requiratur, decis. 259. numer. 6. Pirouano.  
 Expensas litis contra se ipsum facere aduersario suo, nemo debet, dec. 413. numer. 5. Coccino.  
 pro Expensis factis in emphyteutica re, competit reuerentia emphyteutæ, dec. 310. numer. 20. Durano.

## E X P R E S S I O .

- Expressio falsa aliquid non vitiat, si contineat solum æquiuocum qualitatis extrinsecæ, & constet de voluntate, decis. 36. numer. 48. Coccino.  
 Expressio si sit facta in aliquo actu sine aliqua taxatione, censetur solum appositæ demonstratiuè, aut ad declarandam generalitatem, non autem ad illam restringendam, dec. 335. numer. 27. Durano.  
 Expressio, quando fit in vno, de connexis affirmatiuè non intelligitur dictum negatiuum de alio, sed affirmatiuè, decis. 14. & 15. Vbaldo.  
 Expressio nominis proprii, cum cognomine, arguit in Principe notitiam personæ, decis. 101. numer. 25. Virili.  
 Expressum licet non sit aliquid, tamen si proueniat ex natura rei, habetur pro expresso, dec. 219. numer. 3. Coccino.  
 Expressum est maioris auctoritatis, quam sit tacitum, decis. 153. numer. 16. Coccino.  
 Expressio aliquid dicitur, quod necessario consequitur



tur ex expresse, decis. 219. numer. 4. Coccino.  
 Expressionem illorum, quæ possunt obesse operatur  
 clausula, quorum tenores, decis. 36. numer. 72.  
 Coccino.

Expressum tantum comprehendit renunciatio, cum  
 sit stricti iuris, decis. 39. numer. 12. Durano.

Expressio per æquipollentiam, & scientia virtualis  
 sufficit, ut euitetur subreptio, & voluntatis defe-  
 ctus, decis. 101. numer. 21. Virili.

Expressum habet maiorem vim, quam tacitum, dec.  
 194. numer. 85. Coccino.

EXTENSIO de casu ad casum non admittitur, decis.  
 268. numer. 5. Pirouano.

Extensio in materia cautionis non debet fieri de per-  
 sona in personam, decis. 168. numer. 10. Virili.

EXTRANEVS in materia emphyteusis non dicitur  
 ille, qui non est suus hæres, sed qui non sunt ex  
 descendencia primi acquirentis, decis. 381. numer. 8.  
 Coccino.

EXTREMA magis, quam media sunt attendenda,  
 decis. 111. numer. 42. Coccino.

## F

FABRICARI non potest in via publica sine licen-  
 tia Magistratus, dec. 69. numer. 12. Vbaldo.

## F A C T V M.

Factum vnius, quod sit factum alterius impossibile  
 est, dec. 392. numer. 4. Durano.

ad Factum præcisè, quis tenetur propter iuramen-  
 tum, decis. 33. numer. 5. Dunozetto.

Facta, quando magis attendi debent, quam verba,  
 decis. 239. numer. 14. Verospio.

Factum proprium, quis non potest impugnare, dec.  
 210. numer. 13. Coccino.

Factum antiquissimum, ac res vetustissima maiorum  
 traditione probatur, decis. 353. numer. 26. Coccino.

Factum, quando aliquid est, censetur in eo præcessis-  
 se omnia, quæ de iure præcedere debebant, decis.  
 260. numer. 1. Dunozetto.

Factum à singulis de vniuersitate dicitur factum ab  
 vniuersitate ad effectum acquirendi præscriptio-  
 nem, decis. 249. numer. 12. Coccino.

Facta non præsumuntur, nisi probentur, decis. 274.  
 numer. 11. Motmanno.

Facta magis, quam verba sunt attendenda, dec. 218.  
 numer. 7. Coccino.

Factum quodlibet præsumitur ob causam præceden-  
 tem factum, decis. 289. numer. 3. Verospio.

Factum proprium promittens, de alieno non tenetur,  
 decis. 307. numer. 1. Motmanno.

Facta non præsumuntur, decis. 123. numer. 24. Coccino.

à Facto vtriusque partis, si actus dependeat, ut per-  
 ficiatur, quid requiratur, decis. 153. numer. 14.  
 Coccino.

Facto, ubi opus est, verba non sufficiunt, decis. 276.  
 numer. 6. Vbaldo.

Factum merum supponit possessorium retinendæ,  
 dec. 127. numer. 4. Pirouano.

Factum, ubi requiritur, verba non sufficiunt, decis.  
 183. numer. 4. Virili.

Factum, & animus requiritur, ut possessio acquiratur,  
 dec. 9. numer. 3. Pirouano.

Facti incerti mora purgari non potest pendente con-  
 trouersia, dec. 131. numer. 7. Pirouano.

de Facto proprio, & de certa scientia, si testis depo-

nat, plusquam semiplenè probat, decis. 113. numer.  
 11. Vbaldo.

Factum, quando est clarum, non tollitur per proba-  
 tiones æquiuecas, & possibiles, dec. 268. numer. 10.  
 Pirouano.

ex Facto, & persona alicuius illa obligatio, quæ ori-  
 ginem traxit, illum solum afficere debet, dec. 23.  
 numer. 32. Durano.

Factum non requiritur, sed sufficit animus, quando  
 possessio dimittitur, dec. 9. numer. 9. Pirouano.

ad non Factum quotiescumque quis obligatur, si  
 contraheniat, succedit obligatio ad interesse erga  
 partem læsam, etiam si factum subsistat, dec. 103.  
 numer. 27. Coccino.

Factum defuncti, licet hæres possit impugnare, tamen  
 rectius agit, si illius voluntati obtemperet, decis.  
 363. numer. 6. Queipo.

Factum patris non nocet filio, qui non ex persona  
 patris, sed propria succedit, uti vocatus à testato-  
 re, dec. 394. numer. 21. Ghislerio.

Factum procuratoris, censetur factum principalis,  
 si fide, & interpretatiue, non autem verè, & reali-  
 ter, decis. 392. numer. 6. Durano.

Factum ita se habere probat sententia, & potest alle-  
 gari etiam contra tertium, decis. 340. numer. 8.  
 Pirouano.

Facto magis declaratur voluntas, quam verbis, dec.  
 335. numer. 20. Durano.

de Facto, & dato suo promittens, factum alterius  
 excludere videtur, dec. 343. numer. 5. Motmanno.

Facere, id, quod quis non debet, præsumitur in do'o,  
 decis. 103. numer. 21. Coccino.

Faciens aliquid per alium fide, & quadam iuris in-  
 terpretatione, facere videtur per se, dec. 392. numer. 3.  
 Durano.

## F A C V L T A S.

Facultas transferendi pensiones debet saltem con-  
 stare ex transumpto apposito in processu fulmina-  
 to, decis. 153. numer. 4. Coccino.

Facultas transferendi pensiones purè data, & con-  
 cessa, postea ex accidenti non potest capere con-  
 ditiones, dec. 46. numer. 23. Durano.

Facultas data respectu dotis, comprehendit etiam  
 lucrum dotale, dec. 403. numer. 13. Queipo.

Facultas data alicui de alienandis bonis primogeni-  
 turæ, intelligitur non existentibus bonis liberis,  
 dec. 167. numer. 7. Durano.

Facultas disponendi liberè de bonis emphyteuticis,  
 intelligitur durante locatione, decis. 86. numer. 22.  
 Coccino.

Facultas nominandi non consumitur per nomina-  
 tionem nullam, dec. 379. numer. 10. Verospio.

Facultas hypothecandi cuius sit naturæ, decis. 17.  
 numer. 51. Durano.

Facultatem suam liberam nemo præsumitur, velle  
 restringere, dec. 36. numer. 19. Coccino.

Facultas aliquid faciendi, vel disponendi, vneit etiā  
 appellatione iurium, dec. 17. numer. 37. Durano.

FALCIDIA non detrahatur ex bonis prohibitis alie-  
 nari, dec. 272. numer. 9. Durano.

Falcidia amittitur ob non confectionem inuentarij,  
 dec. 339. numer. 4. Coccino.

## F A L S I T A S.

Falsitas valoris expressi, ut probetur, requiritur de-  
 cennium, dec. 159. numer. 7. Vbaldo.

Falsitas valoris expressi, ut probetur, non requiritur  
 decen-



- decennium, quando agitur de probandis fructibus & redditibus, ad effectum videndi an possit ex illis Rector sustentari, decif. 159. n. 8. Vbaldo.
- Falsitas, & fraus, multo magis non presumitur in patronis nobilibus, decif. 26. num. 20. Vbaldo.
- Falsitas, & fraus non presumitur, ibidem num. 19.
- F A M A.
- Fama si habeat ortum à non probabilibus causis, attenditur minime, decif. 201. num. 45. Coccino.
- Fama redditur suspecta, si originem habuit à causis non probabilibus, decif. 246. num. 18. Durano.
- Fama probatur ex pluribus enunciatiuis antiquissimis, decif. 93. num. 17. Coccino.
- Fama si sit vana vox populi, nihil probat, decif. 201. num. 46. Coccino.
- cum Fama testis vnus plenè probat, dec. 16. num. 4. Coccino.
- Fama probatur per enunciatiuas, quando sunt antiquæ, & consequenter etiam dominium, decif. 93. num. 20. Coccino.
- Famam probat testis si deponat, quod aliquid fuit communiter dictum, & reputatum, etiam si dicat audiuisse communiter dici, dec. 16. n. 6. Coccino.
- F A M I L I A.
- Familia masculina appellatione dum extant masculi an intrent foeminae, dec. 135. num. 4. Durano.
- Familia Prælatorum superiorum conueniuntur coram Ordinario, dec. 201. num. 7. Pirouano.
- Familia Magni Magistri S. Ioannis Hierosolymitani, quare debeat conueniri coram Ordinario, decif. 291. num. 14. Pirouano.
- ad Familiam sui viri mulieres etiam censentur habere affectionem, dec. 408. num. 40. Verospio.
- F A M I L I A R E S.
- Familiares Principis non conueniuntur coram Tribuno Militum, sed coram Siniscalco, seu Magistro domus, dec. 292. nu. 4. Pirouano.
- Idem etiam determinatur de deputatis sacro ministerio, ibidem num. 5.
- Familiares Papæ ad effectum lucrandi fructus præbende in eorum absentia solum reputantur pro presentibus, & non pro interessentibus, decif. 22. num. 15. Durano.
- Familiares Principum, tunc videntur exempti à iurisdictione Ordinarij, quando deputantur alij Iudices, dec. 324. num. 18. Pirouano.
- Familiares Principum inferiorum non eximuntur à iurisdictione Ordinariorum ratione solius familiaritatis Principis, ibidem num. 3.
- Familiares Principum pro pace componenda possunt conueniri ab Ordinarijs locorum, ibid. n. 4.
- Familiares Episcopi dum inferniunt Episcopo, faciunt fructus suos, scilicet Canonicatum, Præbendarum &c. dec. 22. num. 3. Durano.
- Familiares Papæ ad effectum lucrandi fructus præbendarum, debent inferuire vniuersæ Ecclesiæ, ibidem num. 11.
- Familiares veri Papæ sunt Cantores Capellæ Pontificiæ, ibidem num. 2.
- Familiarium Papæ beneficia sunt reservata per regulam quartam & septimam Cancellariæ, dec. 196. num. 2. Durano.
- Familiares veri Papæ sunt Cubicularij, ibidem num. 1.
- Familiaritatis iure possessio non releuat, decif. 13. num. 8. Durano.
- Familiaritatis iure possessio tollitur per titulum præcedentem, dec. 17. numer. 10. Durano.
- Familiaritatis iure possessio præsumitur quando non adest aliquis titulus, vt delictum excludatur, ibidem num. 11.
- Familiaritatis iure possessio non suffragatur, decif. 184. num. 3. Virili.
- Familiaritatis iure eatenus filius possidere præsumitur bona materna, quatenus fuerunt in matris dominio, dec. 17. num. 9. Durano.
- Familiaritatis verè requisita sunt destinatio ad certum seruitium, mens, & dens, decif. 22. num. 6. Durano.
- Familiaritatis Papæ, quæ nihil aliud est, quàm quædam, quasi societas, morte ipsius Papæ extincta, remanet, decif. 196. num. 8. Durano.
- Familiaritas Papæ defuncti consideratur ex effectu, ex ea resultante, quæ durat etiam eo defuncto, ibidem num. 21.
- FAVORABILIS dicitur constitutio, si principaliter emanat ad fauorem creditorum, licet resultet in aliorum damnum, decif. 36. num. 46. Coccino.
- F E V D V M.
- Feudi natura est, vt deficiente vocatorum linea, bona non transeant ad extraneos, sed reuertantur ad concedentem, decif. 194. num. 77. Coccino.
- in Feudis simplex consensus Principis alienandi, quid operetur, dec. 167. nu. 48. Durano.
- Feudum si fuerit consolidatum in personam vnus per diuisionem, aut alio modo, non est locus successioni masculorum alterius lineæ, decif. 176. num. 14. Coccino.
- in Feudo exclusiuo foeminarum consanguinei non excluduntur ab vtriusque coniunctis, sicuti in emphyteusi, dec. 84. num. 18. Coccino.
- Feudi natura ex obseruantia, & consuetudine alteratur, & fit alienabile, & reducitur ad vsum patrimonialium, decif. 93. num. 61. Coccino.
- Feudum, quod sit antiquum in aliqua familia qualiter probetur, ibidem num. 13.
- Feudale, quando præsumatur Castrum, maxime si sit in statu Ecclesiæ, ibidem num. 54.
- Feudum potest reputari, & donari proximo successuro, decif. 167. num. 29. Durano.
- Et an possit vni ex filijs dari in præiudicio aliorum.
- Feudum hæreditarium, siue sit antiquum, siue novum filio, imputatur in legitimam, dec. 93. num. 11. Coccino.
- Feudum, quod sit masculinum, ex quibus deprehendatur, ibidem num. 75.
- Feudum ex pacto, & prouidentia, vel mixtum, non potest alienari in extraneos, ibidem num. 63.
- Feudalis recognitio arguit feudum, ibidem num. 42.
- Feudum potest hypothecari ex causa dotis, dec. 167. num. 41. Durano.
- Feudum in dubio præsumendum est, quod ex pacto, & prouidentia, decif. 93. num. 97. Coccino.
- in Feudo ex pacto, & prouidentia onus non potest imponi à testatore, ibidem num. 76.
- Feudum hæreditarium, aut foemininum potest alienari in quoscumque extraneos, dec. 167. num. 33. Durano.
- Feudorum conditio ab ipso vsu qualificatur, dec. 93. num. 60. Coccino.
- in Feudis alienatio in præiudicium agnatorum ad successionem vocatorum est prohibita, ibid. n. 65.
- in Feudi



- in Feudi concessione est necessaria inuestitura, decif. 93. num. 36. Coccino.
- Feudo non censetur renunciatum per diuisionem bonorum, decif. 176. num. 12. Coccino.
- in Feudi inuestitura pactum, quod non alienetur, intelligitur de non alienando in extraneum, decif. 167. num. 32. Durano.
- Feudalia bona de iure communi non possunt hypothecari, dec. 211. num. 7. Virili.
- Feudi natura, quando est mutanda, quando scientia Principis requiratur, dec. 93. num. 98. Coccino.
- FIDEICOMMISSARIUS.**
- Fideicommissario, vt immissio detur, debet constare de identitate bonorum, dec. 330. num. 3. Coccino.
- à Fideicommittente dicuntur venientes ex fideicommissio bona recipere, licet nec nati, nec concepti sint tempore testamenti, dec. 73. num. 25. Durano.
- Fideicommissarij possessio dicitur vitiosa, si non sit capta de manu hæredis, dec. 94. num. 13. Virili.
- cum Fideicommissarijs hæres adeundo hæreditatem, quasi contrahit, decif. 19. num. 9. Coccino.
- in Fideicommissarium sine cessione transeunt actiones vtiles, decif. 180. num. 1. Verospio.
- Fideicommissario, vt concedatur immissio, quid probari debeat, decif. 84. num. 1. Dunozetto.
- Fideicommissario competit etiam remedium l. final. C. de edict. D. Adr. toll. contra hæredem grauatum, dec. 180. num. 1. Verospio.
- Fideicommissario, quando euenit casus suæ vocationis, conceditur immissio, vel ex remed. l. fin. vel ex remed. Saluian. dec. 368. num. 1. Dunozetto.
- Fideicommissarius debet capere de manu hæredis bona fideicommissaria, ibidem num. 2.
- Fideicommissarius non potest præiudicari, quando dos est sufficiens, & filia habet aliundè congruam dotem, decif. 164. num. 13. Virili.
- Fideicommissarius excipiens contra inuentarium, in d. exceptione efficitur actor, secus verò si non fuerit confectum, dec. 399. n. 27. & 28. Coccino.
- Fideicommissario non denegatur immissio, cessante legitimo contradicte, dec. 376. num. 1. Piroano.
- Fideicommissarius non dicitur legitimus contradicte ad impediendam immiſsionem hæredi, quando sunt faciendæ detractiones, dec. 236. n. 11. Durano.
- Fideicommissarius habens licentiam à testatore capiendi bona propria auctoritate, non oportet, vt illa capiat de manu hæredis, decif. 368. numer. 3. Dunozetto.
- Fideicommissarius semper potest opponere hæredi, qui non confecit inuentarium, quod hæreditas erat opulentissima, dec. 348. n. 5. Durano.
- Fideicommissario datur remedium d. l. fin. contra hæredem grauatum, & etiam eius hæredem, vide, decif. 51. num. 5. & 11. Coccino.
- Fideicommissarius prius de immiſsione non potest, nisi sequuta liquidatione legitimæ per æſtimationem vsusfructus relictæ filio, dec. 376. num. 4. Piroano.
- in Fideicommissarium transeunt omnia iura actionis, & passiue, decif. 340. num. 5. Piroano.
- Fideicommissarius consentiens donationi rei fideicommissio subiectæ sibi præiudicat, dec. 294. num. 5. Motmanno.
- Fideicommissarius de iure canonico non eget restitutione verbalis, sed recta via agit pro immiſsione, decif. 184. num. 3. Virili.
- Fideicommissario datur immissio aduersus tertios possessores, habentes causam à grauato, decif. 408. num. 8. Ghislerio.
- Fideicommissario non potest denegari immissio ratione detractionum, quando non adest legitimus contradicte, decif. 340. num. 3. Piroano.
- Fideicommissario datur immissio, probata existentia fideicommissi purificatione illius, & res, ac demum eius rei identitate, decif. 408. num. 7. Ghislerio.
- Fideicommissario non potest impediri immissio per non eam, dec. 340. num. 7. Piroano.
- Fideicommissario non denegatur immissio, quando detractiones faciendæ sunt turbidæ, dec. 51. nu. 21. Coccino.
- Fideicommissario competit vtile Saluianum, & hypothecaria contra hæredem grauatum, vt restituat hæreditatem, decision. 180. numer. 3. Verospio.
- Fideicommissarius capit bona de manu hæredis, decif. 19. num. 28. Coccino.
- Fideicommissarius vniversalis est loco hæredis, decif. 31. num. 13. Coccino.
- Fideicommissarij incertitudo, an sit causa, quod hæres grauatus cautionem non præſtet, decif. 168. num. 15. Virili.
- Fideicommissarius vniversalis etiam si non coficiat inuentarium, nihilominus retinet sibi debitum, dec. 31. num. 7. Coccino.
- Fideicommissario non denegatur immissio, quando plenè probauit suam vocationem, dec. 51. num. 10. Coccino.
- Fideicommissario non impeditur immissio pro indiuiso vigore detractionum, decif. 236. num. 8. Durano.
- Fideicommissarius, vt sit legitimus contradicte hæredi scripto, quæ sint necessaria, decif. 94. num. 5. Virili.
- Fideicommissario si data sit facultas disponendi de mille, & decedat intestatus, aut nulla facta de eis mentione, eius legitimi hæredes, in quos transierunt vniversalia illius iura, possunt illa retinere, dec. 27. nu. 28. & 29. Durano.
- Fideicommissariorum legatariorum, & creditorum par est causa, dec. 259. n. 30. Piroano.
- Fideicommissario non impediunt immiſsionem credita turbida, dec. 275. n. 3. 12. & 14. Durano.
- Fideicommissarius si renunciet liti, talis renunciatio non nocet venienti ex propria persona ad bona fideicommissaria, decif. 164. num. 9. Virili.
- Fideicommissario agenti ad immiſsionem semper obstat exceptio detractionum, quæ prius sunt faciendæ, ne ipse capiat, quod à testatore vinculari non potuit, decif. 340. num. 11. Piroano.
- Fideicommissario danda est immissio in omnibus bonis fideicommissi subiectis, decif. 275. numer. 1. Durano.
- Fideicommissario, quando est restituenda hæreditas non requiritur restitutio, nec realis, nec verbalis, dec. 51. num. 6. Coccino.
- in Fideicommissarium ipso iure transeunt actiones hæreditatis, nec opus est alia restitutione, ibidem num. 7.



Fideicommissario immissionem, quando non impediat res alienum testatoris, decif. 184. numer. 10. Virili.

Fideicommissario si testator siue expresse, siue acquipollenter dederit facultatem capiendi possessionem bonorum fideicommissariorum propria auctoritate, tunc ille non tenetur capere de manu hæredis, sed recta via datur immissio, ibidem num. 7.

Fideicommissario, quando evenit casus fideicommissi, & substitutionis debetur immissio, vel ex remedio l. fin. C. de edict. Diu. Adr. toll. vel ex Saluiano, ibidem num. 2.

Fideicommissario incumbit onus probandi, quæ, & quanta fuerint bona relicta, & peruenta ad manus hæredis, dec. 163. num. 6. Vbaldo.

Et hoc procedit siue hæres confecerit inuentarium, siue non, ibidem num. 6.

#### FIDEICOMMISSVM.

Fideicommissio sunt capaces sine dubio filij bannitorum quando sunt vocati dispositione, decif. 346. num. 7. Dunozetto.

super Fideicommissio transactio, non nocet vocatis, dec. 337. num. 14. Verospio.

de Fideicommissariis bonis, testator potest disponere, etiam si fideicommissio sint subiecta ad fauorem hæredis, dec. 89. num. 8. Durano.

Fideicommissaria bona ex causa restitutionis dotis alienantur, dec. 134. num. 5. Durano.

de Fideicommissariis bonis testator potest disponere, sicuti de quauis re aliena, dec. 84. n. 1. Durano.

in Fideicommissis, quando Monasterium non comprehendatur, dec. 306. n. 11. Ghislerio.

in Fideicommissis masculinum concipit femininum etiam si pia causa substituta sit, decif. 317. num. 5. Ghislerio.

Fideicommissi tempore filius nec natus, nec conceptus an in eo includatur, dec. 394. n. 22. Ghisler.

de Fideicommissio antiquo possessor si excipiat, ista exceptio incontinenti probata admittitur, decif. 360. num. 2. Coccino.

Fideicommissaria substitutio quando resoluitur in singularitatem, decif. 257. num. 10. & seq. Duno.

Fideicommissaria bona in præiudicium vocatorum non possunt alienari, dec. 408. num. 9. Ghislerio.

Fideicommissaria bona, licet sint testatoris tempore conditi testamenti, tamen illud ius morte extinguitur, decif. 89. num. 6. Durano.

Fideicommissaria bona antiqua in dubio non comprehenduntur, sub dispositione testatoris, ibidem num. 3.

Fideicommissum reale operatur grauamen reale, & afficit omnes personas vocatas, & quoscumque possessores, donec hereditas perueniat ad vltimum grauatum, dec. 216. num. 16. Vbaldo.

Fideicommissum perpetuum censetur inductum, quando testator digreditur ad plures gradus substitutionum, dec. 180. n. 6. Verospio.

Fideicommissum vt inducatur, cum sit onus, non omnes coniecturæ sufficiunt, dec. 158. n. 5. Duno.

Sed illæ, quæ ex verbis testatoris prolatis colliguntur, ibidem num. 5.

Fideicommissum dicitur clare inductum, quando testator voluit, quod bona sua perpetuo ad conseruationem domus subiaceant, dec. 180. n. 4. Verospio.

in Fideicommissis non est nouum, vt dominium re-

rum vni reuocabiliter acquiratur, dec. 394. nu. 28. Ghislerio.

Fideicommissum purificatur, eueniente casu vocationis, dec. 269. num. 1. Vbaldo.

Fideicommissum purificatum per alienationem secutam ex delicto, an faciat incurrere caducitatem, dec. 346. num. 14. Dunozetto.

Fideicommissum factum sub conditione, quod si aliquis hæredum sine filijs, vel nepotibus, aut descendentibus masculis decesserit, eius portio deuoluatur ad cohæredes, expirat, si primus hæres moriatur cum filijs, vel nepotibus, decif. 194. num. 1. Coccino.

Fideicommissum reciprocum censetur inductum, quando pluribus factis substitutionibus vltimo loco, fuit vocatus locus pius, dec. 216. num. 12. Vbaldo.

Fideicommissum rei certæ, quando extendatur ad totam hereditatem, dec. 309. n. 14. Durano.

Fideicommissum perpetuum dicitur inductum, quando testator habuit rationem conseruandæ agnationis, & cippi, & qualiter hoc procedat, dec. 180. num. 8. Verospio.

Fideicommissum reale, quando constituitur, decif. 216. num. 15. Vbaldo.

Fideicommissum perpetuum censetur inductum ex verbis, tractum temporis in futurum denotantibus, ibidem num. 13.

Fideicommissum vniuersale agnaticum, non potest regulariter alteri cedi quam vocato, decif. 300. num. 4. Ghislerio.

Fideicommissum non extenditur ultra personas nominatas, ibidem num. 13.

Fideicommissum perpetuum inducitur per dictiones illas, *mai, e per alcun tempo*, dec. 180. num. 10. Verospio.

Fideicommissio, quis potest renunciare, dec. 180. num. 17. Verospio.

Fideicommissa erant incognita ante legem 12. tabularum, & illorum vsus incepit temporibus Augusti Caesaris, decif. 36. num. 44. Coccino.

Fideicommissum est, si quis ita scripserit, sufficiat tibi vinea, vel fundus decif. 309. n. 6. Durano.

ex Fideicommissio venientes, licet nec nati, nec concepti sint tempore testamenti, dicuntur tamen habere bona à fideicommittente, licet mille anni transierint, dec. 73. num. 25. Durano.

de Fideicommissio non dubitatur, quando de eo constat ex testamento non abolito, neque cancellato, decif. 230. num. 1. Coccino.

Fideicommissum rei certæ nunquam trahitur ad vniuersum, decif. 309. num. 11. Durano.

in Fideicommissis vocatio nasciturorum tanquam indefinita omnia tempora respicit, decif. 346. num. 10. Dunozetto.

Fideicommissi obscuri exceptio non potest impedire detractionem legitimæ, decif. 306. num. 17. Ghislerio.

Fideicommissi exceptio, quando non sit apta impedire immissionem, dec. 185. num. 7. Vbaldo.

Fideicommissum relictum sub conditione, si sine liberis decesserit, expirat decedente hærede cum liberis, dec. 158. num. 1. Dunozetto.

Fideicommissio subijci non potest Castrum, ex pacto, & prouidentia, decif. 93. num. 63. Coccino.

Fideicommissum non potest allegari ab aliquo, qui in eo non fuit vocatus, dec. 306. n. 3. Ghislerio.

Fidei-



Fideicommissum perpetuum ad fauorem proximiorum de familia in infinitum, quando dicatur factum, decif. 145. num. 1. Durano.

Fideicommissi dominium transfertur in ipsum fideicommissarium, dec. 31. num. 17. Coccino.

Fideicommissum absolutum, & perpetuum inducitur si testator post omnes substitutiones prohibuerit alienationem, dec. 180. n. 9. Durano.

Fideicommissi perpetui coniectura efficacissima desumitur ex alienationis strictissima prohibitione, facta à testatore, dec. 40. num. 5. Dunozetto.

Fideicommissaria bona, quando amplius non subiacent sub fideicommissio, nec veniant in fideicommissi restitutione, dec. 94. num. 7. Virili.

Fideicommissi à se ipso hæres relinqui non potest, dec. 19. num. 27. Coccino.

in Fideicommissio ascendentium, vt dos debeatur hoc fauore publicæ vtilitatis introductum est, dec. 128. num. 5. Virili.

ex Fideicommissio condicionali dos detrahi non potest, ibidem num. 2.

super Fideicommissi iuribus non possunt fieri transactiones, nisi illa sint obscura, & dubia, dec. 306. num. 10. Ghislerio.

Fideicommissa, & legata singularia relicta non sunt de ipsa hæreditate, sed de alijs bonis, dec. 19. num. 7. Coccino.

Fideicommissi reciproci dominium transferri potest non obstante pacto condicionali, dec. 130. num. 7. Pirouano.

in Fideicommissis verba habentia tractum successuum designant perpetuitatem, dec. 180. numer. 7. Verospio.

Fideicommissum perpetuum inter vocatos præsumitur testator voluisse facere ex prohibitione cuiusvis diminutionis bonorum repetendo illud onus in omnibus vocatis, dec. 217. n. 24. Vbaldo.

Fideicommissorum perpetuorum est proprius ordo succedendi, decif. 40. num. 2. & 3. Dunozetto.

ad Fideicommissum vocatus, quando venit casus sue vocationis, potest agere ad immissionem remedio, l. fin. C. de edict. D. Adr. toll. dec. 151. num. 1. Dunozetto.

Fideicommissi caducitas non solum impedit, quominus fideicommissum debeat sequenti, sed ei aperit viam, dec. 180. n. 20. Verospio.

#### F I D E I V S S I O.

Fideiussio de sui natura est laxiua, dec. 1. n. 9. Durano. cum Fideiussione obligatio trahi non potest ad causam, in quam fideiussor non se obligasset, dec. 345. num. 21. Motmanno.

Fideiussoria epochæ depositum non suffragatur, vbi pecuniæ incontanti requiruntur, decif. 140. num. 9. Virili.

Fideiussoria obligationes, vt quotidie experimur, rediguntur in scriptis, dec. 271. n. 9. Durano.

Fideiubere est notorie malè vti substantia sua, dec. 1. num. 9. Durano.

#### F I D E I V S S O R.

Fideiussoris obligatio est nulla, si etiam principalis obligatio corruat, dec. 224. nu. 9. Durano.

Fideiussor non potest se obligare in plus, quam debitor principalis, ibidem num. 7.

Fideiussor liberatur per solutionem factam in principali, ibidem num. 5.

Fideiussor scribentis videtur literas cambi, accep-

tans, dec. 345. num. 20. Motmanno.

Fideiussor sine cessione iurium agere non potest contra principalem, dec. 382. num. 15. Durano.

Fideiussori competunt exceptiones, quæ competunt principali, dec. 224. num. 6. Durano.

#### F I D E S.

Fides, vt adhibeatur scripturis, est necessaria recognitio, decif. 274. num. 17. Motmanno.

Fides non est aliquo modo adhibenda exemplo exempli, decif. 187. num. 4. Vbaldo.

Fides Parochi cum insertione partitæ libri baptizatorum probat ætatem, decif. 1. num. 25. Durano.

Fides non adhibetur instrumento, si non sit in forma probanti, decif. 232. num. 10. Pirouano.

Fides adhibetur arbitro asserenti de rebus extraiudicialibus, si facultatem habeat se extraiudicialiter informandi, dec. 38. num. 6. Virili.

de Fide est dubitare, si dubitetur, an Papæ potestas in ijs, quæ sunt iuris positiui, sit pro causa, decif. 36. num. 64. Coccino.

Fidem totam testibus non tollit affinitas, decif. 82. num. 9. Pirouano.

per Fides extraiudiciales probatur stylus, dec. 322. num. 10. Pirouano.

Fides non adhibetur assertioni actum gerentis circa interuentum causæ in actibus sine ea prohibitis, decif. 318. num. 3. Queipo.

Fides regulariter, maxime ex interuallo, & sine iuramento, & partis citatione non facit fidem, dec. 154. num. 12. Durano.

Fides testium affinium redditur suspecta, & non integra, dec. 82. num. 7. Pirouano.

bona Fides in quasi possessione presentandi præsumitur adesse spatio 20. annorum, decif. 197. num. 47. Coccino.

Fides dicitur habita de pretio, si sit constitutus annuus redditus, dec. 295. num. 9. Durano.

ad Fidei Christianæ incrementum diuina voluntate effectum est, vt BB. Apost. Petrus & Paulus in Vrbe martyrium paterentur, dec. 353. n. 10. Coccino.

Fides, quando est adminiculata probat, decif. 260. num. 4. Dunozetto.

Fides æquiuocæ non sunt attendendæ, dec. 189. num. 10. Virili.

Fides exemplationis non releuat sine tenore instrumenti, decif. 297. num. 11. Durano.

Fides non facit exemplum exempli, licet solemniter extractum sit, dec. 187. nu. 6. Vbaldo.

Mala fides contrahitur per motionem litis, dec. 304. num. 11. Pirouano.

Fides est adhibenda auctoribus historicis, quando sunt approbati, decif. 93. num. 14. Coccino.

Fidei Christianæ fundamentum principaliter in maioribus Ecclesijs asseruatur, dec. 353. n. 8. Coccino.

Fides extraiudiciales probant stylum, decif. 244. num. 13. Pirouano.

Fidæ bonæ non congruit, vt lucrum, quis consequatur ex alieno, decif. 81. num. 10. Coccino.

Fides, vt adhibeatur exemplo ex adminiculis requiritur, quod quodlibet adminiculum sit in sua specie perfectum, & plenè probatum, decif. 187. n. 9. Vbaldo.

Fides æquiuoca non probat, decif. 149. numer. 6. Virili.

Fides adhibetur exemplo concurrentibus adminiculis, decif. 187. n. 8. Vbaldo.



## FILIATIO.

Filiatio non probatur ex libris, si sint ad alium finem confecti, decif. 90. num. 3. Dunozetto.

Filiatio legitima præsumitur ex matrimonio præcedenti, dec. 201. num. 1. Coccino.

Filiatio, licet non probetur, quando quis filius enūciatur propter aliud, tamen secus est, quando enuntiatiua fit ipso præfente, decif. 90. numer. 5. Dunozetto.

## FILIÆ.

Filiæ renunciantes distinguuntur ab hæredibus patris, si ipsi hæredes dare debent annuas præstationes dd. filiabus, dec. 141. num. 3. Virili.

Filiarum propriarum exclusionis sola coniectura non facit, vt excludantur neptes, decif. 317. num. 12. Ghislerio.

Filiæ excludere, & neptes vocare multis modis enūnare potest, vt hoc testator velit, ibidem num. 13.

Filiæ, quamuis possit in præiudicium creditorum legitimam repudiare, non tamen potest renunciare legitimæ, vt dotetur de bonis fideicommissi, dec. 239. num. 9. Virili.

Filiæ regulariter loquendo, venit appellatione filiorum, dec. 195. num. 1. Dunozetto.

Filiæ facit deficere conditionem substitutionis, si sine filiis, ibidem num. 2.

Filiæ, si sint relicte hæredes à patre, ad eas æqualiter spectat lucrum quarti dotalis, decif. 230. num. 19. Pirouano.

Filiarum foeminarum existentia facit deficere conditionem, si quis decefferit sine filiis legitimis, & naturalibus, dec. 135. num. 1. Durano.

Tamen hoc intellige, quando constat ex claris verbis testatoris, vel ex vrgentibus coniecturis, ibidem num. 2.

Filiarum dotes, an sint detrahendæ ante filiorum legitimam, decif. 272. n. 5. Dunozetto.

Filiæ si sit dotata à patre in æquali portione hæreditatis, censetur etiam respectu fratrum competenter dotata, decif. 398. num. 4. Mormanno.

Filiæ dotare spectat ad patrem, decif. 107. num. 19. Durano.

## FILII.

Filii, vt sint legitimi, quæ solemnitates de iure requirantur, dec. 264. num. 25. Coccino.

Filius banniti in pœna capitali, censetur filius noui hominis, & non potest aspirare ad fideicommissum, dec. 394. num. 14. Ghislerio.

Filii banniti nostri temporis nati post bannum, faciunt deficere conditionem, si sine filiis, dec. 346. num. 6. Dunozetto.

Quod procedit etiam si pater sit declaratus hostis patriæ, & possit impune offendi, ibidem num. 6.

Filii in conditione positi, censetur vocati secundum dispositionem statut. Urbis, decif. 217. num. 15. Pirouano.

Filius si non sit natus ex legitimo matrimonio, in dubio præsumitur naturalis, & non spurius, decif. 360. num. 16. Coccino.

Filii dicuntur legitimi, si post eorum procreationem perseveranter durauit vox, nomen, & reputatio matrimonij, decif. 201. num. 14. Coccino.

Filius non potest detrahère bona fideicommissi subiecta, stantibus bonis liberis pro sua legitima, dec. 394. num. 12. Durano.

Filii, qui sunt in quasi possessione legitimatis, eis

prodest, & suffragatur ad effectum successionis, decif. 201. num. 16. Coccino.

Filius fuisse spurium, in legitimatione dicitur narratum si exprimatur, quod ex patre vxorato, & mulier soluta ortus fuit, dec. 316. num. 3. Coccino.

Filius potest spernere conditionem sibi impositam in legitimam, dec. 239. num. 13. Virili.

Filius, quando non conficit inuentarium, tunc præsumuntur adfuisse tot bona, vt ei sufficerent pro legitima, dec. 185. num. 15. Vbaldo.

Filius, qui inuentarium non confecit, tenetur etiam creditoribus, & legatariis ultra vires hæreditarias, decif. 348. num. 8. Durano.

Filiorum legitimorum distinctio à filiis illegitimis, an probet legitimitatem, dec. 201. num. 13. Coccino.

Filius natus, & conceptus post capitalem patris condemnationem, est incapax eius successionis, decif. 346. num. 1. Dunozetto.

Filii sequi debent familiam patris, non autem matris, decif. 405. num. 33. Verospio.

Filius illegitimus præsumitur de iure natus ex soluto, & soluta, decif. 319. num. 15. Virili.

Filius est legitimus contradictor ad impediendam immisionem fideicommissario, donec sequatur liquidatio legitimæ, dec. 340. num. 4. Pirouano.

Filii in conditione positi non censentur vocati, decif. 221. num. 2. Virili.

Quod procedit etiam in filiis testatoris, ibidem num. 2.

Filius non est legitimus contradictor ad impediendam immisionem fideicommissario vigore suæ legitimæ, quando illam consumpsit ex formali vsu fructu ei relicto, decif. 376. num. 2. Pirouano.

Filii, licet ex delicto criminis læsæ maiestatis patris non possint in eiusdem bonis succedere, tamen possunt præsentare, quando Insuperatus est hæreditarium, dec. 336. num. 17. Verospio.

Filiorum, & descendentium positorum in conditione existentia excludit substitutum, dec. 221. num. 5. Virili.

Filii in conditione positi censentur vocati ex digressu testatoris ad plures gradus substitutionum, ibidem num. 9.

Filii spurij de benignitate canonica sunt alendi à parentibus, dec. 92. num. 8. Durano.

Filius patre iam professio admittitur ad postulanda bona, quæ sibi ex successione paterna proueniunt, decif. 116. num. 17. Pirouano.

Filio non conficienti inuentarium, non est soluenda legitima à legatariis, aut fideicommissariis, nisi prius refundat integra legata, & fideicommissa amplia, dec. 309. num. 2. Durano.

Filius, vt sibi præiudicet in legitima non sufficit acceptatio testamenti paterni prohibenti illius detractionem, sed requiritur specifica ipsius legitimæ renunciatio, decif. 342. num. 9. Dunozetto.

Filius nunquam reclamans, nec prohibitioni detractionis legitimæ factæ per patrem contradicens, an censeatur illi tacite renunciaffe, ibidem num. 5.

Filius, qui non confecit inuentarium, aut ex sua legitima, aut de suo, si legitima non sufficiat, tenetur integra legata, & fideicommissa refundere, decif. 309. num. 20. Durano.

Filius ad hoc, vt possit donare causa mortis, sufficit auctoritas Iudicis, decif. 25. num. 22. Coccino.

Filius bene potest succedere in bonis patris, quæ sunt



- sunt de ipsius patrimonio, decif. 397. numer. 18. Durano.
- Filij nati ex Militibus S. Iacobi de Spatha, an sint spurij, dec. 92. num. 3. Durano.
- Filius si habeat patrem, & filium in eadem necessitate constitutos, & habeat tantum quantum vni sufficiat, est patri potius, quam filio subueniendum, dec. 62. num. 36. 37. & 51. Durano.
- Filij illegitimi, etiam legitimati sunt incapaces emphyteusis ecclesiasticae, decif. 319. num. 4. Virili.
- Filius natus ex vxore etiam adultera, censetur mariti decif. 363. num. 3. Queipo.
- Et ista est praesumptio iuris tantum, ibidem num. 4.
- Filiorum appellatione veniunt nepotes, concurrentibus adminiculis, dec. 40. num. 9. Dunozetto.
- Quod procedit etiam, quando agitur de transfusionibus, ibidem num. 9.
- Filij habent beneficium abstinendi ab hereditate paterna, dec. 147. num. 13. Coccino.
- Filij primi gradus si sint grauati ad hereditatem restituendam, non tenentur cauere, si testator id non dixerit, decif. 168. num. 5. Virili.
- Filius de feudo hereditario an teneatur facto inventario erga creditores pro commoditate, quam percepit ex feudo, cum alienari non possit, decif. 259. num. 18. Pirouano.
- Filij plus honoris, & reuerentiae debent parentibus, quam e contra, decif. 62. num. 43. Durano.
- Filius inuenerisimile est, quod indiguerit, vel breui tempore consumpserit magnam, & notabilem summam pecuniarum, dum eidem domi a patre, omnia necessaria suppeditabantur, decif. 283. num. 6. Verospio.
- Filio banniti datur curator, ad instar eius, cuius pater est apud hostes, decif. 394. num. 5. Ghislerio.
- Filij in conditione positi secundum statut. Urb. censentur vocari, dec. 237. num. 14. Virili.
- Filij postea nati, an admittantur in praedictum substituti, cui iam fuit ius acquisitum, decif. 346. num. 8. Dunozetto.
- Filius natus post euentum conditionis fideicommissi, quando ad aliud admittatur, decif. 394. num. 24. Ghislerio.
- Filij antiquitus debebatur totum patrimonium, & postea de iure codicis fuit quarta, dec. 62. num. 20. Durano.
- Filius tenetur cauere ad fauorem patris, decif. 168. num. 11. Virili.
- Filij parentibus multum debent, parentes autem nihil, & qui debet, oportet reddere, decif. 62. num. 45. Durano.
- Filij banniti non datur tutor, quia datur ei, qui non est in potestate alterius, decif. 394. num. 4. Ghislerio.
- sine Filij de iure quis praesumitur obire, decif. 84. num. 7. Dunozetto.
- in Filio non conficiente inventarium, non ita intrat praesumptio usurpationis, sicut in extraneo, decif. 348. num. 6. Durano.
- Filius in legitima sibi non praedictat approbando in genere, quid fecit pater, decif. 342. num. 2. Dunozetto.
- Filius ratione suae legitimae, est legitimus contraditor, decif. 340. num. 9. Pirouano.
- Filij legitimati non differunt a legitimis, & naturalibus, decif. 319. num. 19. Virili.
- Filij per emissionem professionis habentur pro mortuis, maxime quoad ius iniuriae, & vindictae, quando mater transitum fecit ad secunda vota, decif. 223. num. 6. Ghislerio.
- Filio non conficiente inventarium, debetur legitima in corporibus hereditarijs, & potest a legatarijs, seu fideicommissarijs aliqua corpora hereditaria petere pro sua legitima, dec. 309. num. 19. Durano.
- Filius sequitur originem patris, quoad ciuilitatem, dec. 364. num. 8. Pirouano.
- Filij nati ex illis, qui pro legitimis coniugibus se reputabant, legitimi dicuntur, decif. 264. num. 9. Coccino.
- Filius si non sit in rerum natura tempore purificationis fideicommissi, & substitutus adsit, an per eius conceptionem, & natiuitatem possit auocari ius quaesitum substituto, dec. 345. num. 3. Dunozetto.
- Filius non potest priuari legitima patris professi, cum in ipso ingressu compareat, decif. 267. num. 3. Ghislerio.
- Filij, & descendentes positi in conditione, non censentur ex eo, quod sint positi in conditione cum, qualitate, quod sint legitimi, & ex legitimo matrimonio nati, dec. 221. num. 12. Virili.
- Filius si non confecerit inventarium, & non constet de bonis liberis, tunc si velit detrahere legitimam ex bonis fideicommissis suppositis, praesumitur existentia aliorum bonorum, & quod illa subtraheret, dec. 309. num. 2. 4. 9. 23. & 24. Durano.
- Filij naturales, quando legitimantur, est narranda ignobilitas matris, item etiam de eius filijs fieri debet mentio, dec. 100. num. 9. Coccino.
- Filij, quantum potest lex fauet, ad hoc vt in dubio sint legitimi, dec. 201. num. 41. Coccino.
- Filius postquam adiuit hereditatem patris, efficitur vnicum patrimonium, cum eius bonis, dec. 112. num. 12. Vbaldo.
- Filij, qui post concubinæ nuptias sunt procreati, iusti filij appellantur, dec. 201. num. 3. Coccino.
- Filij non possunt succedere ex persona patris, si ipse nec succedere posset, decif. 84. num. 15. Dunozetto.
- Filius non priuatur legitima, ob inobedientiam commissam contra testatorem, & legem, decif. 399. num. 25. Coccino.
- Filij nati post patris deportationem non faciunt deficere conditionem sine filijs, dec. 346. num. 2. Dunozetto.
- Filius, qui renunciauit bonis paternis praesentibus, & futuris, nihilominus succedit fratri ab intestato defuncto etiam in bonis paternis, decif. 125. num. 53. Durano.
- Filius non potest adimere legitimam matri, decif. 181. num. 4. Pirouano.
- Filius quicquid acquirit, patri acquirit, ratione patriae potestatis, & non e contra, dec. 181. num. 15. Pirouano.
- Filij a parentibus totum habent, parentes vero a filijs nihil, dec. 62. num. 44. Durano.
- Filij non possunt dici agnati ipsi matri, vel aui, decif. 405. num. 32. Verospio.
- Filius naturalis natus ex vxorato, dicitur spurius, decif. 100. num. 3. Coccino.
- Filios masculos, quando appareat testatorem voluisse, ponere sub conditione, decif. 195. num. 5. Dunozetto.
- Filij non debent thesaurizare parentibus, sed parentibus filijs, dec. 62. num. 16. Durano.



- Filius habitans cum patre, censetur habere notitiam omnium bonorum patris, decif. 331. num. 26. Pirouano.
- Filiorum appellatione veniunt nepotes, quando eorum substitutio collata est in remotissimum tempus, decif. 40. num. 7. Dunozetto.
- Filius spurcius si legitimatur, cessat in eo omnis macula, decif. 92. num. 12. Durano.
- Filius, qui sororem exclusit, excludere etiam debet filios eiusdem sororis, decif. 405. numer. 39. Verospio.
- Filij vt nascantur legitimi, quæ solemnitates requiruntur in matrimonio, decif. 264. n. 51. Coccino.
- Filius regulariter non imputat fructus hæreditatis in legitimam, decif. 330. num. 21. Coccino.
- Filij, quando semel fuerunt vocati cum qualitate masculina, semper cum ea intelliguntur, si sint ex eadem persona, dec. 237. num. 5. Virili.
- Filius, qui non confecit inuentarium, quando præsumatur sibi satisfecisse de sua legitima, decif. 309. num. 3. Durano.
- Filij legitimam non amittunt ob non confectionem inuentarij, ibidem num. 1.
- Filius non natus, aut conceptus tempore purificati fideicommissi, an in eo excludatur, dec. 394. num. 22. Ghislerio.
- Filio adoptato debetur legitima in bonis adoptantis, decif. 360. num. 21. Coccino.
- Filius, quando debeat imputare fructus in legitimam decif. 330. num. 22. Coccino.
- Filij præsumuntur nati post matrimonium, & non antea, decif. 264. num. 13. Coccino.
- Filij ob non confectionem inuentarij, non amittunt Trebellianicam, dec. 340. num. 3. Durano.
- Filio legitimo debetur legitima, dec. 360. num. 15. Coccino.
- Filius conceptus, & natus post purificatum fideicommissum, admittitur in præiudicium substituti, sic suadentibus coniecturis, decif. 346. num. 9. Dunozetto.
- Filius potest granari in legitima, quando ei plus legitima fuit relictum, decif. 342. num. 10. Dunozetto.
- Filius per mortem naturalem patris statim petere potest legitimam, decif. 267. num. 6. Ghislerio.
- Filij per adoptionem nullum præiudicium inferunt ratione suæ legitimæ, dec. 360. num. 14. Coccino.
- Filius pro sua legitima, & mulier pro dote non possunt agere contra bona fideicommissaria, nisi in subsidium pro concurrenti quantitate, decif. 351. num. 18. Durano.
- Filij nati ex serua ante motam litem, ex sententia lata super seruitute, non inferunt præiudicium proli, decif. 100. num. 53. Coccino.
- Filius sicuti ingreditur in locum patris in successione ita, etiam in eiusdem locum ingreditur in commodo percipiendi alimenta, dec. 408. numer. 15. Ghislerio.
- Filiorum vocatio in testamento facta, quando non possit verificari aliter, quam in filijs postea natis, decif. 346. num. 12. Dunozetto.
- Filij in conditione positi, censentur vocati ad eam tantum portionem, in qua sunt positi in conditione, decif. 217. num. 14. Pirouano.
- sine Filijs quis de iure præsumitur decedere, dec. 408. num. 2. Ghislerio.
- Filij mater tenetur relinquere legitimam, dec. 239. n. 6. Virili.
- cum Filijs, si mater recuset viuere, stante præcepto testatoris, ex dispositione iuris, priuatur hæreditate, decif. 241. num. 23. Coccino.
- Filius, quando pater possit grauare in legitima, decif. 342. num. 11. Dunozetto.
- Filius mater potest instituere sub conditione, si a patre fuerit emancipatus, quando dubitat, quod pater dissipet, decif. 239. num. 2. Virili.
- in Filiorum legitimitate probanda testis vnicus probat, maxime quando concurrunt alij testes de publica voce & fama, decif. 201. num. 8. Coccino.
- Filiorum suorum mater si sit tutrix, & curatrix, præsumitur sibi satisfecisse de sua dote, dec. 130. num. 15. Pirouano.
- Filios non potest pater priuare fideicommissio ad quod sunt vocati, absque eorum culpa, decif. 346. num. 15. Dunozetto.
- Filius, quando est vnus, tunc legitima est tertia pars eorum, quæ ab intestato esset habiturus, dec. 399. num. 23. Coccino.
- pro Filio agere potest pater, licet sit bannitus, decif. 394. num. 9. & 11. Ghislerio.
- Filij illi dicuntur naturales, secundum ius canonicum, qui sunt nati ex soluto, & soluta, dec. 316. num. 23. Coccino.
- Filio, si pater concedat licentiam testandi, si testamentum semel factum fuerit, & reuocata licentia per patrem, durat tale testamentum, decif. 328. num. 23. Queipo.
- Filij etiam primi gradus Trebellianica prohiberi potest, dec. 330. num. 24. Coccino.
- Filij institutio, vel exhereditatio, essentialiter requiritur, vt patris testamentum substineatur, decif. 318. num. 47. Queipo.
- ob Filij præteritionem testamentum nullum, mortuo Filio in vita patris, conualescit de iura prætorio, ibidem num. 46.
- Filij persona non est distincta à persona patris, decif. 308. num. 11. Pirouano.
- Filiorum etiam legitimorum fauore procedit Bula Bonifaciana circa bona emphyteutica, dec. 319. num. 5. Virili.
- Filios suos, si pater sine causa exhereditat, rem quasi furiosi dicitur facere, dec. 233. num. 26. Durano.
- Filio, quando dicatur peruenisse dos titulo lucratio decif. 107. num. 15. Durano.
- Filiorum fauore inducta est poena secundo nubentiu, ideo cessat, si filij, præcedat cum dicta iniuria morte extinguatur, decif. 223. num. 8. Ghislerio.
- Filiorum est prima causa succedendi, quando quis eos reliquit, decif. 217. num. 2. Pirouano.
- pro Filio pater comparere potest, dec. 260. num. 2. Dunozetto.
- Filij statim debetur legitima absque dilatione, decif. 272. num. 6. Dunozetto.
- Filij ad hoc, vt sint legitimi, lex quantum potest facit, dec. 264. num. 13. Coccino.
- Filij in vita parentum legitima non debetur, decif. 141. num. 5. Virili.
- ad Filiorum legitimitatem probandam, multum prodest patris confessio, dec. 16. num. 19. Coccino.
- Filius iam natus, si ignoranter fuerit præteritus clausula, iam natus non suffragatur, dec. 74. num. 11. Virili.
- Filio debetur Casum concessum ex pacto, & prouidentia tamquam proueniens à concedente, non autem



autem à patre, decif. 93. numer. 1. Coccino.  
 Filius ob non confectionem inuentarij, non perdit ius legitimæ, ibidem num. 12.  
 Filijs fpirijs etiam alimenta præftanda sunt fecundū qualitatem, & dignitatem personarum, & patrimonij, decif. 92. num. 15. Durano.  
 Filiorum fucceffione, tunc mater per tranfitum ad fecunda vota priuatur, quando extant liberi fecus fi è contra, decif. 116. nu. 10. 11. & 12. Pirouano.  
 Filio imputatur in legitimam feudum hæreditarium fiue fit antiquum, fiue nouum, dec. 93. num. 11. Coccino.  
 Filijs actus institutionis est valde proportionabilis, decif. 16. num. 21. Coccino.  
 Filius aliquis fi testator iubeat, quod non educetur penes patrem, tale præceptum in præiudicium patris non tenet, dec. 157. num. 15. Vbaldo.  
 Filiorum fubftitutio cenfetur facta fucceffiuo ordine, fcilicet, vt prius fuccedant mafculi, & poftea fœminæ, dec. 317. num. 15. Ghifilerio.  
 Filius fi fine defcendentibus moriatur fucceffionis prima caufa eft pater, dec. 218. num. 1. Pirouano.  
 Filiorum hæredes, non habent ius de danda iniuria, facta filijs à matre poft tranfitum ad fecunda vota, decif. 223. n. 9. Ghifilerio.  
 Filiorum legitima detrahitur ex bonis feudalibus hæreditarijs, dec. 93. num. 7. Coccino.  
 in Filiorum legitimam, quare fructus hæreditatis nō imputentur, decif. 62. num. 70. Durano.  
 Filio abfente, fi fit facta legitimatio, licet fit nulla, nihilominus filius poftea eam ratificare poteft, decif. 100. num. 43. Coccino.  
 Filij vt probent fe effe in quafi poffeffione legitimitatis, quid fit probandum, decif. 16. num. 24. Cocc.  
 in Filio folum præfuitur ignorantia teftamenti, decif. 4. num. 30. Coccino.  
 Filios cogitari poteft mulier habere ex eo, quod eft nupta, dec. 100. num. 29. Coccino.  
 Filij iufti appellantur, qui poft concubinæ nuptias procreati funt, dec. 16. num. 2. Coccino.  
 Filij bene probatur, quod funt in quafi poffeffione legitimitatis, fi admiſſi funt ad feudum, ad quod folum filij legitimi, & naturales admitti folent, ibidem num. 23.  
 à Filij fucceffione, fi mater excludatur à ftatuto per folum exiftentiam agnatorum etiam quod illi funt excluſi per institutionem extraneam, an per confequens remoueatut à legitima, quæ etiam iure fucceffionis venit, dec. 181. num. 2. Pirouano.  
 Filius, & pater vna, eademque perſona, carne, & natura reputantur, dec. 62. num. 42. Durano.  
 Filij legitimi, & naturales, fecundum communem vfum loquendi, & vulgi intelligentiam vocantur illi qui funt nati ex legitimo matrimonio, decif. 16. num. 18. Coccino.  
 Filius eatenus præfuitur poffidere iura familiaritatis bona materna, quatenus fuerunt in matris dominio, dec. 17. num. 9. Durano.  
 Filijs etiam diuitibus eft relinquenda legitima, decif. 62. num. 38. Durano.  
 Filius dicitur legitimus, qui natus eft ex ea, cum qua dicebatur legitimum matrimonium in domo, vicinis ſcientibus dec. 201. num. 6. Coccino.  
 Filius eft legitimus, qui fuſceptus eft tempore, quo communiter reputaretur matrimonium verum, & non fictum, licet verum effe non poſſet, ibid. n. 7.

Filius, vt dicatur legitimus ſufficit, quod fit natus ex ea, quæ credebatur vxor, decif. 201. num. 5. Coccino.  
 Filij legitimi naſcuntur, vbi eft matrimonium, ibid. num. 3.  
 Filijs mafculis plus ius antiquum deferebat, quàm fœminis, ſed correctum eft, decif. 62. numer. 56. Durano.  
 pro Filio infante pater poteſt acquirere incolatum alicuius Ciuitatis, & domicilium, quando eodem tempore acquirit illi hæreditatem, dec. 52. num. 3. Virili.  
 Filijs etiam ſuperſtitibus fructus dotis non debeantur poſt vxoris obitum, decif. 38. num. 1. Virili.  
 Filiorum appellatine præfuitur teſtator voluiſſe comprehendere nepotes, quando in ſubſtitutionibus mafculinitatis qualitas ſemper reperitur repetita, decif. 40. num. 4. Dunozetto.  
 in Filium non continuatur patris poſſeſſio, ſed noua apprehenſione eft opus, decif. 35. num. 4. Durano.  
 Filijs debetur legitima iure naturali, dec. 62. nu. 15. Durano.  
 Filiorum præteritio facta in teſtamento illud reddit nullum, dec. 74. num. 10. Virili.  
 Filij legitimi naſcuntur, vbi matrimonium eft legitimum, etiamſi concubinitus præceſſerit, decif. 16. num. 1. Coccino.  
 à Filio pater eft alendus ratione naturali, & non iure naturali, dec. 62. num. 28. Durano.  
 de Filijs fi fit facta ſubſtitutio, intelligitur tam de mafculis, quàm fœminis, decif. 257. num. 1. Dunozetto.  
 in Filiorum bonis, an mater propter tranſitum ad ſecunda vota, priuetur omni fucceffione, decif. 181. num. 19. Pirouano.

## F I N I S.

Finis matrimonij non debet effe lucrum, ſed ipſum matrimonium, dec. 138. num. 11. Durano.  
 ad Finem vnum inducta non debent contrarium operari, decif. 26. num. 16. Vbaldo.  
 FLORENTIAE notorium eft extare publicum Archivium, vbi Notariorum omnium protocollare conditur, & reſeruatur, decif. 271. n. 11. Durano.  
 FLVMINA in dies euenit, quod mutent curſum ſuum, dec. 81. num. 23. Coccino.

## F O E M I N A.

Fœmina tunc multo magis non videtur à vocatione proximorum de familia excluſa, quando teſtator non reſpexit ad conſeruationem agnationis, decif. 151. num. 4. Dunozetto.  
 Et hoc, vt habeat locum ſufficit, quod teſtator agnationem non reſpexerit, ibidem num. 4.  
 Fœmina ſemel excluſa à mafculo, ſemper remanet excluſa, dec. 109. n. 15. Virili.  
 Fœminæ vnius lineæ excludunt mafculos alterius lineæ, dec. 176. num. 11. Coccino.  
 Fœminæ, vt à mafculis excludantur, ex diſpoſitione ſtatut. Vrb. cap. 145. lib. 1. requiritur, vt eadem fœminæ dotem habeant, dec. 405. numer. 23. Verſpicio.  
 Fœminæ defcendentes, quando funt poſitæ in conditione, tunc excluditur ratio conſeruandæ agnationis, dec. 221. num. 13. Virili.  
 Fœmina excluditur ex verbo domus, dec. 135. nu. 9. Durano.  
 Fœmina comprehenditur ſub vocatione proximorum



rum de familia, decif. 151. num. 2. Dunozetto.  
 Quod procedit etiam, quando femina est nupta,  
 extra familiam, ibidem num. 3.  
 Femina licet excludatur à successione ascendentium  
 non tamen excluditur à dote, dec. 128. numer. 8.  
 Virili.  
 Femina est finis paternæ agnationis, & caput al-  
 terius agnationis sui viri, dec. 405. num. 49. Ve-  
 rospio.  
 Femina de iure communi non excluduntur propter  
 masculos, dec. 195. num. 22. Dunozetto.  
 Femina, quando est exclusa, censentur etiam exclusi  
 omnes ab ea descendentes, decif. 405. num. 3. 4. 5.  
 35. & 36. Verospio.  
 Femina cum transeat in aliquam familiam, non  
 possunt conferuare agnationem, dec. 317. num. 3.  
 Ghislerio.  
 Femina secundum communem usum loquendi sunt  
 de agnatione mariti, dec. 151. num. 30. Dunozetto.  
 Femina, licet assumant nomen familiæ mariti, non  
 tamen desinunt esse de familia proprii patris, ibi-  
 dem num. 27.  
 Femina si sint vocatæ post masculos, eorum vocatio  
 non excludit, quin dum extant masculi, sit agna-  
 tio contemplata, dec. 135. num. 13. Durano.  
 Feminarum statutum exclusiuum, vt habeat locum  
 requiritur subiectio tam ratione personarum,  
 quam bonorum, dec. 364. num. 17. Pironiano.  
 Femina, quando à statuto excluduntur propter ma-  
 sculos, si concurrat alia persona excludens ma-  
 sculos, tunc locus est dispositioni iuris communis,  
 & non statuti, dec. 116. num. 5. Pironiano.  
 Feminas non præsumitur testator voluisse excludere,  
 si vsus sit verbis denotantibus, & aptis com-  
 prehendere masculos, & feminas, dec. 151. num.  
 20. Dunozetto.  
 Femina non comprehenduntur in concessione em-  
 phyteusis facta pro filiis, & nepotibus, dec. 176. n. 4.  
 Coccino.  
 pro Feminarum exclusione à proximis de familia,  
 coniecturæ debent clarè concludere mentem testa-  
 toris, decif. 151. num. 6. Dunozetto.  
 Femina exclusa à statuto propter existentiam ma-  
 sculorum, dicitur etiam exclusa à legitima, decif.  
 272. num. 10. Dunozetto.  
 Quod procedit etiam si defunctus decesserit cum  
 testamento, ibidem num. 11.  
 Femina non faciunt deficere conditionem, si sine  
 filiis, dum extant masculi, dec. 135. numer. 14.  
 Durano.  
 Feminis exclusis dos datur, quasi in recompensatio-  
 nem exclusionis, dec. 405. num. 26. Verospio.  
 Feminas non censetur testator voluisse excludere, si  
 in testamento non legitur expressa ratio conser-  
 uandi bona in agnatione, & ad hoc non sufficit,  
 quod tacitè colligatur, dec. 151. num. 13. & 14.  
 Dunozetto.  
 Feminarum statuta exclusiua plurima per vniuer-  
 sum terrarum Orbem, condita reperiuntur, dec.  
 405. num. 31. Verospio.  
 Feminis tantum, & non masculis conuenit dos,  
 decif. 107. num. 17. Durano.  
 Feminas proximiores propter agnatos remotiores,  
 non censetur testator voluisse excludere, dec. 151.  
 num. 9. Dunozetto.  
 Femina descendens, vt non dotetur, testator non

potest facere in suo testamento, dec. 128. num. 6.  
 Virili.

## F O R E N S I S.

de Forensibus si statutum loquatur de illis, qui fa-  
 miliariter non viuunt, qualiter intelligatur, decif.  
 52. num. 9. Virili.

Forensis, vt quis non dicatur, sufficit, quod sit in-  
 cola, ibidem num. 10.

Forensibus, si statutum imponat gabellam etiam in  
 hereditate ascendentium, tanquam odiosum est  
 strictè interpretandum, ibidem. num. 1.

## F O R M A.

in Forma specifica, vt dicatur confirmatio fieri, re-  
 quiritur citatio partis, dec. 166. num. 4. Coccino.

Forma noua circa contractum, quando dicatur in-  
 ducta per statutum, decif. 1. num. 19. Durano.

Forma data ad aliquid faciendum, si contra eam  
 fiat, aut citra eam, idem sunt ad effectum indu-  
 cendi nullitatem actus, dec. 350. num. 3. Durano.

Forma scribendi, quotidie multis ex causis muta-  
 tur, decif. 61. num. 6. Dunozetto.

Forma data à Conc. Trid. sess. 24. cap. 18. de reform.  
 super probatione iurispatron. potentium, non  
 potest adimpleri per equipollens, dec. 197. num. 2.  
 Coccino.

Neque hoc casu sufficit probatio præsumpta resul-  
 tans ex enunciatiuis, & institutionibus Episcopo-  
 rum, ibidem num. 63.

Forma data in constitutione, si illa sit seruata, non  
 requiritur alia solemnitas, decif. 36. n. 69. Coccino.

Forma originalis concessionis inspicere debet, dec. 194  
 num. 59. Coccino.

Formula alia actionum nimis scrupulosa, de qua l. 1.  
 ff. de eden. postquam antiquata fuit, sufficit, quod  
 ex prosequitis declaretur, qualis actio fuerit in-  
 tentata, decif. 30. num. 28. Durano.

FORNICATIO, & non matrimonium præsumitur  
 ex cohabitatione masculi, & femine, decif. 201.  
 num. 42. Coccino.

## F O R U M.

de Foro Ecclesiæ est quæstio legitimatis inter laicos  
 licet in consequentiam veniat resolutio pertinen-  
 tiæ successione, decif. 296. num. 18. Coccino.

de Foro Ecclesiastico sunt Confraternitates laicorum.  
 & eorum custodes, in eo foro debent conueniri,  
 decif. 144. num. 17. Durano.

Foro exteriori, ad forum interius, & è conuerso, va-  
 let argumentum, tritum est in iure, & vulgare,  
 decif. 1. num. 13. Durano.

Forum in loco delicti commissi, quis sortitur, decif.  
 324. num. 5. Pironiano.

FORTVNAE dicitur esse iudicium, dec. 387. num. 8.  
 Durano.

FOVEAM quis præiudicare poterat ex terra, mato-  
 nibus, lapidibus, puteolana ibi circumpositis,  
 dec. 289. num. 4. Virili.

Foveam faciens tenetur actione legis Aquilæ etiam  
 pro leuissima culpa, ad reficienda damna ei qui in  
 foveam cecidit, ibidem num. 11.

Hoc tamen non procedit, quando adhibetur solita  
 diligentia, vel apponendo trabem, vel cooperien-  
 do foveam, ibidem num. 2.

## F R A T E R.

Frater constituens vnicā dotem sorori, vigore statuti  
 exclusiui feminarum, an excludatur d. soror ab v-  
 triusq; parentis successione, dec. 405. n. 29. Verosp.  
 Fratres



**F**ratribus, si non succedant sorores, non faciunt partem ad diminuendam quotam legitimæ matris, decif. 116. num. 2. Pirouano.

inter Fratres si sit inita transactio super hereditate fraterna, & paterna rescinditur ex enormissima læsione, decif. 125. num. 23. Durano.

Frater non solum tenetur alere fratrem, sed etiam nepotem ex fratre, dec. 408. num. 12. Ghislerio.

Fratri germano, tenetur soror iuxta dispositionem statut. Bonon. si decesserit sine filijs, relinquere tertiam partem dotis, & eius augmenti, & aliorum suorum bonorum, decif. 138. num. 1. Durano.

Fratres sorores non dotatas, dotare non tenentur, nisi in quantum ipsi sunt hæredes patris, dec. 398. num. 1. Motmanno.

Frater diues tenetur alere fratrem pauperem, etiam si bona non peruenerint à communi patre, dec. 92. num. 11. Durano.

Frater si sit rogatus restituere bona fratri, tenetur cauere, si bona dilapidet, decif. 168. num. 14. Virili.

Fratres Episcopi, dicuntur Canonici Ecclesiæ Cathedralis, decif. 3. num. 3. Coccino.

inter Fratres ob mutuam dilectionem fraternam concordia seruanda est, decif. 74. num. 13. Virili.

Frater spurius etiam alendus est à fratre diuite, decif. 92. num. 6. Durano.

Frater tenetur dotare sororem pauperem, decif. 398. num. 2. Motmanno.

inter Fratres non præsumitur communio, si separatim habitent, decif. 215. num. 3. Dunozerro.

inter Fratres præsumitur adesse communio, ibidem num. 2.

Frater pauper debet ali à fratre diuite, decif. 92. n. 1. Durano.

**FRATERNITAS**, qualiter probetur, decif. 10. nu. 1. Remboldo.

## F R A V S.

Fraus non arguitur, si non adsint probabiles causæ, decif. 308. num. 17. Pirouano.

Fraudem, & dolum allegans bene, & concludenter ea tenetur probare, & non sufficiunt coniecturæ, nisi legales, dec. 26. n. 21. Vbaldo.

Et nisi sint præcipuæ, & luce meridiana clariores, ibidem num. 22.

Fraude cessante culpa non obligat, dec. 103. num. 20. Coccino.

Fraudes, & occultationes sequi possunt in inuentario conficiendo, quando Iudex non fuit præsens, vel eo perfecto non interloquitur, dec. 331. num. 10. Pirouano.

Fraus hæredis in non describendo omnia bona in inuentario, quando dicatur cessare, decif. 331. num. 22. Pirouano.

Fraudem committere non licet procuratori in præiudicium sui domini, nisi de speciali mandato doceatur, ibidem num. 23.

Fraudibus mercatorum est obuiandum, decif. 345. num. 11. Motmanno.

in Fraudem legis conditio apposita in totum corrumpit, dec. 342. num. 14. Dunozerro.

Fraus, & falsitas multo magis non præsumitur in personis nobilibus, dec. 26. nu. 20. Vbaldo.

Fraus præsumitur in donatione facta personis coniunctis, dec. 200. num. 7. Durano.

Fraus, & falsitas non præsumitur, dec. 26. num. 19. Vbaldo.

## F R V C T V S.

Fructus de iure communi veniebant in restitutione dotis consistentis in rebus immobilibus, dec. 383. num. 2. Queipo.

Et quando consistebant in rebus mobilibus, idem dispositum erat, ibidem num. 3.

Fructus dotis post obitum vxoris non debentur, etiam superstitibus liberis, decif. 38. n. 1. Virili.

Fructus pretij rerum Ecclesiæ nulliter alienatarum, probato, quod fuerunt conuersi in utilitatem Ecclesiæ, tunc sunt restituendi, dec. 375. n. 8. Durano.

Fructus augent actionem petitionis hereditatis, non autem augent hereditatem in præiudicium veri hæredis, dec. 259. num. 23. Pirouano.

Fructus, qui per alium percipit, per se regulariter videtur percepisse, dec. 392. num. 41. Durano.

Fructus, & interesse dotis debentur propter damnum emergens, quod ex inopia, & alimentorum carentia resultat, dec. 383. num. 5. Queipo.

Fructus lucri dotalis, & interesse dotalis debetur à die interpellationis iudicialis, & qualiter fiat secundum statutum Urbis lib. 1. cap. 137. dec. 383. n. 1. Queipo.

Fructus censetur aucti, & non diminuti, decif. 413. num. 1. Coccino.

Fructus tunc augent hereditatem, postquam fuit etiam adita data mala fide hæredis ex scientia creditorum, & litis contestatione, decif. 304. nu. 4. Pirouano.

Fructus non de substantia rei, sed ex ipsa re provenire dicuntur, decif. 259. num. 11. Pirouano.

Fructus hereditatis possunt dici de substantia restatoris deuoluta ad hæredem, decif. 304. numer. 5. Pirouano.

Fructus sequuntur Dominum, dec. 310. n. 26. Durano.

Fructus censuum sequuntur naturam eorundem censuum, ibidem num. 25.

Fructus census, soluens nomine alieno, non præsumitur ipse fecisse censum, dec. 114. n. 12. Virili.

ad Fructus restitutionem condemnatus de iure, etiam tenetur ad fructus perceptos per eum, in quem, lite pendente, transtulit rem litigiosam, decif. 392. num. 39. Durano.

Fructus, quare non impurentur in legitimam filiorum, decif. 62. num. 70. Durano.

Fructus rerum Ecclesiæ alienatarum nulliter, stante bona fide emptoris non debentur, nisi à die motæ litis, dec. 375. n. 2. Durano.

Fructus percipi debent de societate subsistente, & non de dissoluta propter vitium vsuræ, dec. 192. nu. 11. Pirouano.

Fructus in Trebellianicam antiquitus imputabantur, sed hoc est correctum, quoad liberos primi gradus decif. 62. num. 4. Durano.

Fructus hereditatis de iure ff. imputabantur in legitimam etiam descendantibus, ibidem n. 2.

Fructus sunt de substantia hereditatis, decif. 259. num. 20. Pirouano.

Fructus dotis, quando peti possunt iure actionis, tunc etiam separatim à iudicio principali dotis peti possunt, dec. 383. num. 15. Queipo.

ad Fructus restitutionem de bonis Ecclesiæ male alienatis, quis non tenetur stante bona fide, decif. 375. num. 3. 3. Durano.

Fructus augent hereditatem, dec. 259. n. 20. Pirouano.

Fructus augent hereditatem, dec. 304. n. 9. Pirouano.



- Fructus** non sunt imputandi in legitimam, quod pro-  
cedit, etiam si testator hoc disponat, dec. 360. num.  
22. Coccino.
- Fructus** sunt de substantia testatoris deuoluta ad hæ-  
redem, dec. 259. num. 24. Pirouano.
- Fructus** rei fructiferæ semper percipi potest, donec  
realiter res tradatur, dec. 130. num. 2. Pirouano.
- Fructus** non imputatur in debito iure naturæ, cui-  
cumque debentur, decif. 62. n. 10. Durano.
- Fructus** percipi non possunt bona fide ex aliena sub-  
stantia, decif. 304. num. 10. Pirouano.
- Fructus** non debentur cessante dominio, & possessione,  
dec. 130. num. 4. Pirouano.
- Fructus** census amplius non debentur secuta disiecta  
dec. 274. num. 9. Motmiano.
- Fructus** pretij rei venditæ, debentur ex æquitate leg.  
curabit, C. de action. rei empt. perinde ac si ven-  
ditio ab initio purè fuisset concepta, decif. 13.  
num. 29. Durano.
- Fructus** hereditatis hæres tenetur seruare, & bonam  
reddere rationem de omni, & toto, quod ad eum  
peruenit, dec. 304. num. 6. Pirouano.
- Fructus** dotis soluto matrimonio, tunc demum de-  
bentur, quando mulier fecit diligentias pro ea ha-  
benda, & non habet unde se alat, dec. 14. num. 13.  
Coccino.
- Fructus** dotis soluto matrimonio amplius non debentur,  
ibidem num. 12.
- Fructus** non veniunt appellatione substantiæ, decif.  
259. num. 23. Pirouano.
- in Fructibus** est etiam potior, qui est potior in sorte,  
decif. 282. num. 3. Durano.
- Fructui** dans procurator meus pecuniam meam, te-  
netur mihi dare illud emolumentum, quod conse-  
cutus ex illa, siue ei mandauit, siue non, decif. 80.  
num. 9. Coccino.
- Fructus** beneficiorum, ut familiares Papæ in absentia  
faciant suos, requiritur quod Ecclesiæ vniuersali  
inserviant, decif. 22. n. 11. Durano.
- Fructus** pretij rei emptæ debentur, quamuis statim  
dominium rei emptæ transierit in emptorem, &  
sic ex re propria fructus perceperit, decif. 12. nu. 8.  
& 9. Durano.
- ex Fructibus**, an hereditas augeatur, dec. 259. num.  
15. Pirouano.
- Fructus** pretij rei emptæ, non sunt propriæ usuræ, sed  
reparatio damni, decif. 12. num. 7. Durano.
- ad Fructus** restitutionem condemnatus, de iure etiam  
tenetur ad fructus perceptos per eum, in quem  
lite pendente, transiit rem litigiosam, decif. 192.  
num. 39. Durano.
- Fructuum** perceptio est certa regula probandi posses-  
sionem, dec. 13. num. 21. Durano.
- ad Fructus** si simpliciter sententia aliquem condem-  
nat, intelligitur de fructibus verè, & realiter per  
condemnatum perceptis, dec. 392. n. 1. Durano.
- Fructus** pretij rei emptæ non debentur uti usuræ, sed  
ut res propria, ex æquitate iustitiæ commutatiuæ,  
decif. 12. num. 7. Durano.
- Fructus** pretij rei venditæ non debentur, quando di-  
cta res remanet penes ipsum venditorem, ibidem,  
num. 14.
- Fructus** non tenentur descendentes imputare in legi-  
timam, sicuti nec ipsi filij, dec. 62. nu. 54. Durano.
- Fructus** dotis non debentur, remoto onere matrimo-  
nij, decif. 38. num. 1. Virili.
- Fructus** pro rata pretij rei venditæ, & solutæ, vendi-  
tor potest petere, & exigere, dec. 13. num. 37. & 43.  
Durano.
- de Fructibus** sunt exigendæ decimæ, dec. 23. num. 21.  
Durano.
- cum Fructibus** non compensantur melioramenta,  
decif. 399. num. 46. Coccino.
- Fructus** beneficiorum lucrantur in absentia Cubicu-  
larij Papæ, licet recipiant salarium, dec. 22. num. 9.  
Durano.
- Fructus** pretij rei emptæ licet ab initio possunt ta-  
xari ad rationem quatuor pro centenario, dec. 12.  
num. 13. Durano.
- Fructus** facit suos hæres cum benef. leg. & inuentarij  
dum illos percipit, dec. 259. num. 8. Pirouano.
- Fructuum** omnium reservatarius, eosque percipiens,  
quoad onera realia habetur vice, & loco Titularis,  
decif. 30. num. 19. Durano.
- Fructuum** prædiorum valor probatur ex deficiatio-  
nibus massariorum, dec. 272. num. 18. Dunozettò.
- ex Fructibus** hereditatis sunt soluenda legata an-  
nua, decif. 399. num. 38. Coccino.
- Fructus** pretij rei emptæ debentur, quamuis emptor  
non fuerit in mora soluendi pretium, dec. 12. nu. 6.  
Durano.

## F V N D A M E N T V M.

**Fundans** se in aliqua qualitate extrinseca, quæ natu-  
raliter se habet adesse, & non esse siue sit actor, siue  
sit reus in negotio principali, cum in hac qualita-  
te sit actor, debet illam concludenter probare,  
dec. 219. num. 12. Coccino.

**Fundamentum** suæ intentionis, quilibet tenetur pro-  
bare, dec. 10. num. 9. Remboldo.

**Fundamentum** intentionis est concludenter proban-  
dum, dec. 142. num. 2. Coccino.

**Fundamentum** suæ intentionis debet quis probare  
per veras, & concludentes rationes, dec. 187. num.  
17. Vbaldo.

**FVNDATIONIS** titulus est aliorum magis profi-  
cuus, & utilis, decif. 150. num. 5. Coccino.

**Fundator** potest sibi, & successoribus reservare In-  
patronatus, & condiciones apponere, decif. 147.  
num. 8. Coccino.

**FVNDI** vendito an veniant eius accessiones, & ad-  
ditamenta, decif. 299. num. 9. Verospio.

**Fundum commune**, si ego, & pupillus habeamus, li-  
cet uterque non uteremur, tamen propter pupillum,  
& ego viam retineo, decif. 414. num. 4. Coccino.

**FVNERIS** impensarum detractio, quando est faciendæ  
est habenda ratio omnium expensarum iuxta fa-  
cultates, & dignitatem defuncti, decif. 399. nu. 17.  
Coccino.

**Funeris** impensa præfertur credito dotis, ibidem,  
num. 15.

**Funeris** impensa an debeat confundi, & compensari  
cum mobilibus, ibidem num. 18.

**Funeris** impensa continet tacitam hypothecam, &  
omnibus creditoribus tacitas, & privilegiatas hy-  
pothecas habentes præfertur, ibidem num. 14.

**Funeris** impensa an præferatur creditoribus habenti-  
bus expressam hypothecam, ille articulus est val-  
de controuersus, ibidem num. 16.

**Funeris** impensa est detrahenda, quando hereditas  
restituatur, ibidem num. 13.

**FVRIOSI** testamentum est ipso iure nullum, dec. 233.  
num. 28. Durano.



in Furioso non adest ea voluntas, quæ requiritur ad perfectionem donationis, decif. 408. num. 24. Ghislerio.

Furiosus, qui prorsus est, licet de facto testetur, quamvis ordinatè, tamen eius testamentum nulum est, dec. 233. nu. 32. Durano.

Furiosus, qui esse non desinit, quamvis faciat aliquos actus sapientis, ibidem num. 32.

FVRTVM de sui natura, & à communiter accidentibus est difficilis probationis, dec. 266. num. 4. Pirouano.

de Furto decimarum, Iudex laicus potest cognoscere, licet quoad decimas non sit Iudes competens, decif. 296. num. 15. Coccino.

## G

### GABELLA.

**G**Abellam, si statutum imponat forensibus, etiam in hereditate ascendendum, dicitur odiosum, & ideo strictè interpretandum, decif. 52. num. 1. Virili.

GELASIVS Papà II. plenariam Indulgentiam concessit omnibus Christi fidelibus manus adiutrices porrigentibus reparationi Ecclesiæ S. Mariæ de Pilari Casaraugustæ, dec. 353. n. 61. Coccino.

GEMINATIO verborum multum operatur, ad ostendendam magis enixam alicuius voluntatem, dec. 167. num. 28. Durano.

ex Geminatis scripturis, omnis præsumptio erroris excluditur, dec. 387. num. 4. Durano.

GENERATIO solos descendentes comprehendit, decif. 60. num. 2. Vbaldo.

GENERI quidquid adscribitur, etiam singulis speciebus sub eo contentis adscribitur, dec. 194. num. 53. Coccino.

GENTILES in locis, in quibus Crux, Præsepe, & alia salutis nostræ mysteria servabantur, statuas Iouis, Veneris &c. collocabant, decif. 353. numer. 9. Coccino.

Gentilium delubra Christianæ Religionis cultui, olim per venerandæ Crucis illationem mancipabantur, ibidem num. 11.

GERVNDVM, qualificatur ex verbo ei adiuncto, dec. 293. num. 13. Virili.

GESTA, pro vna parte feudi, optimè suffragantur pro alia parte, dec. 93. num. 28. Coccino.

Gesta ab eo, qui est decoctioni proximus, solent esse plena fraudibus, & simulata, dec. 345. num. 12. Motmanno.

Gesta post inhibitionem Rotalem omnia sunt attentata, & ideo veniunt renocanda, dec. 102. num. 1. Durano.

Gestor negotiorum non potest repetere, quidquid perfoluit in aliquo negotio gesto, invito principali, dec. 337. num. 18. Verospio.

### G R A T I A.

Gratia, si sit concessa motu proprio, non indiget aliqua iustificatione, decif. 196. num. 3. Durano.

Quod procedit etiam si in gratia motu proprio, sit clausula, ita accepimus, & ita servat Rota, ibidem num. 4.

Gratia concessa alicui à Principe an sit regulanda, à declarationibus, & à precibus Principi porrectis, dec. 167. num. 22. Durano.

Gratia intelligitur facta intuitu personæ, & officij,

si solum nomen, & cognomen exprimat, decif. 101. num. 2. Virili.

in Gratia secunda, si fuerit insertus totus tenor primarum literarum, quid operetur, decif. 100. num. 34. Coccino.

Gratia non dicitur fuisse subreptitia, in casu quod non fuit narratum, impetrantem fuisse filium non hæretici, sed de heresi accusati, dec. 100. num. 24. Coccino.

in Gratia sunt narranda illa, quæ possunt mouere Principem ad illam concedendum, vel denegandum, & in hoc attenditur stylus, & quid si non probetur, ibidem num. 20.

Gratia ante registrationem non est annullata, sed habet implicitum statum validitatis, ibid. n. 44.

in Gratia si deficiant aliqua, quæ de necessitate non respiciunt principium, eis sublati, conualidatur per viam remotionis obstaculi, ibidem num. 36.

Gratia Principis amplissima, quæ non emanauit per verbum, fiat, est attendenda, & non supplicatio, dec. 167. num. 23. Durano.

Gratia dicitur concessa motu proprio, quando procedit ex mera liberalitate Principis, dec. 330. num. 11. Coccino.

in Gratia motu proprio, sufficit derogatio generalis, dec. 100. num. 16. Coccino.

in Gratia reuulatoria non sanantur nullitates, nisi exprimantur, decif. 350. num. 19. Durano.

Gratia Apostolica est subreptitia, stante in ea clausula, dummodo non sit alteri ius &c. quando fuerit alteri iam ius quæsitum, dec. 285. num. 4. Durano.

Gratia omnis habet in se tacitam conditionem, si preces veritati nitantur, dec. 295. num. 5. Durano.

Gratia motu proprio, quando est concessa, tunc narrata in ea, non egent iustificatione, etiam quod sint de facto alieno, decif. 330. num. 10. Coccino.

Gratia facta alicui, quæ plurimum qualificata est, non potest transire in exemplum, dec. 198. num. 8. Virili.

Gratia in effectu dicitur Papalis, si sit facta ex certa scientia, contra quam de aliquo defectu opponi non potest, dec. 101. num. 12. Virili.

Gratia concessa, cum clausula, motu proprio, assimilatur ultimæ voluntati, decif. 30. numer. 37. Durano.

Gratia alicui facta, non debet ei retorqueri in odium, decif. 124. num. 30. Coccino.

Gratia, ubi expressam causam habet, non debet ad aliam trahi, decif. 53. num. 55. Durano.

Gratia motu proprio emanata, & supplicatio præcedens, sunt incompatibilia inter se, dec. 330. num. 12. Coccino.

Gratia redditur subreptitia, si non narretur possessio pacifica aliquorum per plures annos, vigore concessionis Apostolicæ, decif. 297. num. 9. Durano.

Gratiæ fundamentum, quando pro parte non substat, gratia respectuè corrumpitur, dec. 296. num. 12. Coccino.

Gratia subrogationis gratiosæ qualiter iustificetur, dec. 126. num. 1. Virili.

Gratiæ principale fundamentum est omnino iustificandum, dec. 297. num. 2. Durano.

Gratia quando est subreptitia, & nulla, si in ea sit appositum decretum irritans, tale est quoque cum dependeat ab illa, decif. 370. numer. 7. Coccino.



- in Gratia defectus intentionis Principis, quando opponi non possit, decif. 330. num. 20. Coccino.
- Gratia aliqua, quæ non est annexa officio, sublato officio remanet gratia durante persona, dec. 101. num. 24. Virili.
- Gratia concessa motu proprio, & de plenitudine potestatis, ex mera liberalitate Principis, sine dubio suffragatur, ibidem num. 6.
- Gratia iustificatio ex tempore non præsumitur, nisi spatio 30. annorum, decif. 287. num. 16. Queipo.
- Gratia dicitur personalis, si sit facta durante vita, tantum, decif. 101. num. 4. Virili.
- Gratia præsumitur personalis, & non realis, ibidem num. 1.
- Gratia Principis non censetur velle tollere ius alteri quæsitum, decif. 370. num. 5. Coccino.
- Gratia corrumpitur, si narrata non verificentur, dec. 175. num. 6. Durano.
- Gratia subreptitia est nulla, dec. 297. nu. 8. Durano.
- Gratia Papæ, & eius intentio recipit interpretationem à stylo, dec. 50. n. 26. Virili.
- in Gratia facta ex certa scientia, non requiritur partis citatio, dec. 166. num. 17. Coccino.
- Gratia, ut non dicatur subreptitia, sufficit cogitatio generica in Papæ, decif. 100. num. 30. Coccino.
- Gratiæ præsumptio excluditur stante multiplicatione actuum, decif. 5. num. 9. Durano.
- Gratia, ut iustificetur, sufficit, quod constet de ultimo statu, decif. 297. num. 7. Durano.
- Gratia dicitur subreptitia, si narratiua non iustificetur, decif. 371. num. 14. Durano.
- Gratiam antecessoris, successor tenetur iustificare, decif. 385. num. 13. Verospio.
- in Gratia narrata, si eis obstat præsumptio iuris, sunt concludenter per impetrantem iustificanda, decif. 297. num. 4. Durano.
- Gratia concessa amplis clausulis absurdum est, quod nihil operetur, decif. 12. num. 37. Remboldo.
- Gratiæ Apostolicæ recipiunt interpretationem à stylo Curie, & vsu patrisfamilias, ibidem num. 23.
- de Gratijs tantum præiudicialibus Cameræ loquitur Bulla Pij Quarti de registrat. decif. 100. num. 35. Coccino.
- Gratia secunda, quando non valet, non propterea tollitur prima, decif. 7. num. 13. Coccino.
- in Gratia non sunt narranda ea, quæ omnino sunt diuersa ab ea, dec. 7. n. 16. & 17. Coccino.
- Gratia secunda, quando idem continet, quam prima, tunc ob eius taciturnitatem non viciatur prima, ibidem num. 11.
- Gratia secunda, quando plus continet, quam prima, tunc ob eius taciturnitatem non causatur subreptio, ibidem num. 12. & 14.
- in Gratijs, & priuilegijs, non tam verba sunt attendenda, quam mens concedentis, decif. 23. num. 18. Durano.
- Gratia est subreptitia non facta mentione litis, dec. 370. num. 4. Coccino.
- per Gratiæ viam, & non iustitiæ, si Papa procedat, non requiritur partis citatio, dec. 166. numer. 16. Coccino.
- Gratiam semper viciat defectus intentionis Principis decif. 193. num. 8. Vbaldo.
- in Gratijs Papa frequentius narrat, quando sunt plures supplentes, quam vbi vnus supplicat, dec. 311. num. 21. Durano.
- Gratia, quando est concessa, cum clausula, motu proprio, non eget iustificatione, decif. 30. num. 6. Durano.
- G R A V A T V S.**
- Grauat, si simpliciter adeat hereditatem, & non conficiat inuentarium, tenetur ad illud grauamen etiam quod suo plus valeat, decif. 19. numer. 3. Coccino.
- Grauat, tenetur restituere, quicquid tempore mortis superest, reueruato quadrante pro fideicommissio, dec. 167. num. 37. Durano.
- Grauat, pendente conditione est verè dominus, ac dicitur habere plene dominium, dec. 194. num. 91. Coccino.
- Grauat, restituere, si ei sit data licentia alienandi, potest omnia alienare, decif. 167. n. 38. Durano.
- Grauat, bona restituere potest, pendente conditione dicta bona alienare, dec. 17. num. 47. Durano.
- Grauat, hereditatem restituere, si sine filijs decesserit, cui data fuit facultas vendendi, & obligandi, debet intelligi, si tacite, vel expresse disposuerit, ibidem num. 35.
- Grauat, viuente, si fiat alienatio est nulla, & bona statim vindicari possunt, ibidem num. 43.
- G R A V A M E N.**
- Graum, iniunctum legitime reiicitur ab ea, ipso iure ministerio legis, dec. 342. num. 4. Dunozerro.
- Graum, iniunctum filijs, quando censetur etiam iniunctum nepotibus vocatis, dec. 269. numer. 13. Vbaldo.
- H**
- H A B I L I T A S.**
- Habilitas præsentari ad Insuperatatus iustificatur ex literis patentibus Clericatus, dec. 152. num. 24. Pirouano.
- H A B I T A T I O.**
- Habitationis præsumptio deducitur ex sepulchro, decif. 353. num. 54. Coccino.
- ex Habitatione continua in aliqua Ciuitate per decennium, acquiritur incolatus, dec. 137. num. 5. Virili.
- ex Habitatione in vno, vel alio loco Ciuitatis, nec minima quidem potest desumi probatio puritatis, vel impuritatis sanguinis, decif. 146. numer. 15. Durano.
- H A E R E D I T A S.**
- Hereditates infantium solent adiri per eorum tutores, aut patres per actus tacitos, & leuiore, dec. 222. num. 24. Pirouano.
- Hereditas postquam est adita, non dicitur amplius hereditas, sed proprium heredis patrimonium, dec. 259. num. 9. Pirouano.
- Hereditas non censetur adita per heredem cum beneficio legis, & inuentarij, decif. 259. numer. 19. Pirouano.
- Hereditas habetur, quandoque restituta, ad effectum translationis actionum, & hoc maxime si clare constet de fideicommissio, decif. 51. num. 8. Coccino.
- Hereditas, quando est sub modo relicta, ut heres illam consequatur, quomodo cauere debeat, decif. 241. num. 46. Coccino.
- Hereditas in capita, & non in stirpes deferretur, quando versatur in fideicommissio, transuersali vltioris gradus



- gradus, non autem ascendentium, dec. 84. num. 13. Dunozetto.
- Hæreditatis aditio non probatur per actus æquinos, dec. 210. num. 18. Coccino.
- Hæreditas, quando aditur, tunc radicatur acquisitio, & cum effectu acquiritur, dec. 52. n. 2. Virili.
- Hæreditarium non dicitur Castrum, quando per mortem possidentis expirat omne ius, dec. 185. num. 1. Vbaldo.
- Hæreditas, quando venit restituenda fideicommissario, non requiritur restitutio, nec verbalis, nec realis, decif. 51. num. 6. Coccino.
- Hæreditatis titulus est indiuiduus, sicuti est persone defuncti repræsentatiuus, dec. 272. num. 14. Dunozetto.
- Hæreditas adita definit esse hæreditas, & efficitur proprium patrimonium aduentis, dec. 304. nu. 1. Pirouano.
- Hæreditas ab intestato defertur heredibus proximioribus, dec. 415. num. 1. Queipo.
- Hæreditas non potest pro parte acceptari, & pro parte repudiari, decif. 272. num. 15. Dunozetto.
- Hæreditas, licet non dicatur post aditam hæreditatem, tamen beneficium inuentarij facit eam censerî hæreditatem, decif. 250. num. 28. Pirouano.
- Hæreditas an augeatur ex fructibus, decif. 259. num. 15. Pirouano.
- Hæreditatis redditus ex quibus probetur, dec. 272. num. 4. Dunozetto.
- Hæreditatem, si pupillus adeat sine inuentario, licet in eo cadat ignorantia, tamen obligatur ad onera hæreditaria, dec. 4. nu. 21. Coccino.
- Hæreditatis aditionis actum faciens, censetur obligare voluisse legibus de illo actu loquentibus, ibidem num. 24.
- Hæreditatis fructus, filius regulariter non imputat in legitimam, decif. 330. num. 21. Coccino.
- Hæreditatem si simpliciter adeat grauatus, & non conficiat inuentarium, tenetur ad illud grauamen, etiam quod suo plus valeat, dec. 19. num. 3. Cocc.
- Hæreditarium dicitur feudum, quando fuit emptum pro heredibus, & successoribus, decif. 211. num. 10. Virili.
- in Hæreditate, quæ adfint colligitur ex assertionetestatoris facta in testamento, dec. 67. n. 5. Vbaldo.
- Hæreditatis portio est Trebellianica, & non simpliciter bonorum, dec. 399. num. 1. Coccino.
- Hæreditas, quando restituitur, tunc sunt faciendæ detractiones, quæ de iure fieri debent, ibidem num. 1.
- in Hæreditate, quando actio in subsidium non detur dec. 310. num. 1. Durano.
- Hæreditarius titulus de sui natura est lucratiuus, etiam si ex illo resultet damnum, decif. 4. num. 25. Coccino.
- Hæreditas, quando restituitur, tunc sunt detrahenda legata, quæ non sunt annua, decif. 399. num. 38. Coccino.
- Hæreditas, quando restituitur est detrahenda funeris impensa, ibidem num. 13.
- Hæreditas, quando venit restituenda, sunt melioramenta detrahenda, ibidem num. 45.
- Hæreditas, quando restituitur, est detrahendum æs alienum testatoris, ibidem num. 20. & 21.
- in Hæreditate remanet dominium bonorum defuncti vsquequo sit agnita, dec. 4. nu. 33. Coccino.
- Hæreditas, quod erat opulentissima, fideicommissarius semper potest opponere hæredi, si inuentarium non confecerit, decif. 349. num. 5. Durano.
- in Hæreditate ascendentium, si statutum imponat gabellam forensibus tanquam odiosum est, stricte interpretandum, decif. 52. num. 1. Virili.
- Hæreditas non præsumitur esse soluendo, si quando viuus erat testator, nec minus erat soluendo, decif. 310. num. 23. Durano.

## H A E R E S.

- Hæres an teneatur luere censum, & liberare fundum donatum, decif. 143. n. 4. Pirouano.
- Hæres in inuentario non tenetur describere ea bona, de quibus non extant instrumenta in hæreditate, decif. 310. num. 10. Durano.
- Hæres institutus sub dispositione modali debet realiter præstare cautionem de modo adimplendi, alias exceptione doli repellitur, decif. 241. num. 48. Coccino.
- Hæres fideicommisso grauatus interim est verus dominus, necnon verus possessor, dec. 200. num. 13. Durano.
- Hæres adiens hæreditatem cum beneficio legis, & inuentarij præseruat bona propria, ne confundantur cum bonis testatoris, decif. 331. n. 1. Pirouano.
- Hæres tenetur rem redemptam in pristinam causam seruare, alioquin de dolo & mala fide argui potest, dec. 300. num. 17. Durano.
- Hæres non tenetur recuperare ea bona, quæ litis expensas in illis liquidandis, vel recuperandis verisimiliter possent importare, decif. 310. numer. 15. Durano.
- Hæredis subscriptio in inuentario non requiritur, quando certificatur eius perfectio, dec. 331. nu. 17. Pirouano.
- Hæres præsumitur vsurpasse bona testatoris, ob solam non confessionem inuentarij, dec. 163. num. 1. Vbaldo.
- Et ista præsumptio multo magis augetur, stante expressa ordinatione testatoris, de illo conficiendo, ibidem num. 2.
- Hæres duo, quando concurrunt ad petendam immisionem, & nemo possidet, ille præfertur in immisione, qui melius, & clarius ius suum iustificat, decif. 184. num. 1. Virili.
- Hæres inobediens præcepto testatoris, priuatur omni emolumento, & quidquid percepit, cum fructibus restituere tenetur, dec. 241. num. 44. Coccino.
- Hæredis subscriptio in inuentario apponitur, vt cognoscatur perfectio, & consumatio actus inuentarij, decif. 331. num. 16. Pirouano.
- Hæres pro recuperandis bonis an teneatur litigare, & diligencias adhibere, decif. 310. num. 6. Durano.
- Hæredis fraus in non describendo omnia bona in inuentario, quando dicatur cessare, dec. 331. num. 22. Pirouano.
- Hæredes duo, quando fuerunt instituti, tunc eis datur immissio pro medietate, decif. 356. numer. 7. Dunozetto.
- Hæres in dubio præsumitur soluere debita hæreditaria de pecunijs proprijs, & non de hæreditarijs, dec. 300. num. 18. Durano.
- Hæres non potest venire contra factum defuncti, decif. 176. num. 4. Coccino.
- Hæredi quando magis interfit rem legatam habere, quam aliam, tunc sufficit dare æstimationem legatario, dec. 272. num. 26. Dunozetto.



- Hæredi scripto in testamento immissio datur bonorum defuncti, decif. 94. num. 4. Virili.
- Hæres cum inuentario non tenetur exigere debita hereditaria, dec. 310. n. 9. Durano.
- Hæres cum beneficio legis nullum potest percipere commodum ex hereditate, & interim non videtur esse hæres, decif. 259. num. 17. Pirouano.
- Hæres, vt immittatur in possessionem bonorum testatoris ex remedio l. fin. C. de edict. D. Adr. tollen. quid requiratur, dec. 236. n. 1. Durano.
- Hæres si adeat hereditatem cum beneficio legis, & inuentarij, non tenetur ultra vires hereditarias, decif. 331. num. 1. Pirouano.
- Hæres grauatus, debet detrahare legata non annua soluta, etiam si non confecerit inuentarium, decif. 399. num. 39. Coccino.
- Hæredes non possunt venire contra factum testatoris decif. 147. num. 12. Coccino.
- Hæredi, cui est decreta bonorum possessio, alio existente in possessione, tunc ei non licet illum propria auctoritate expellere, decif. 415. numer. 5. Queipo.
- Et ideo tunc competit interdictum quorum bonorum, ibidem num. 6.
- Hæres, quando adiuit hereditatem sine beneficio legis, & inuentarij, ius nullum eum grauat, quoad legata, & fideicommissa particularia ultra vires hereditarias, decif. 19. num. 6. & 19. Coccino.
- Hæres institutus vniuersaliter, vel in quotam non potest grauari ultra valorem hereditatis, dec. 31. num. 8. Coccino.
- Hæres, quando non faciat fructus suos, itaut illos reddere teneatur creditoribus, dec. 304. num. 3. Pirouano.
- Hæres cum beneficio legis, & inuentarij non tantum præseruatur à damno respectu mobilium, si culpa sua non perierint, sed etiam à diminutione stabilium, ibidem num. 23.
- Hæres grauatus in tota, vel quota hereditatis, in qua prius fuit honoratus, si non conficiat inuentarium, tenetur restituere solum, quoad quantitatem relictæ, decif. 19. num. 4. Coccino.
- Hæres post motam litem satis dicitur esse in mora, decif. 330. num. 23. Coccino.
- Hæres, quando adit hereditatem, eius patrimonium, vna cum patrimonio defuncti efficitur vnicum, & contrahit cum legatarijs, & fideicommissarijs, decif. 19. num. 9. Coccino.
- Hæredi grauato, si detur facultas alienandi pro suis necessitatibus, & suo arbitrio, decif. 167. num. 25. Durano.
- Tunc illa verba, & suo arbitrio, operantur, vt etiam non constitutus in necessitatibus possit alienare, ibidem num. 36.
- Hæredes coniunctim instituti re, & verbis, dicuntur pro rata æqualiter instituti, dec. 241. n. 2. Coccino.
- Hæredi venienti ex persona propria, non nocet illud quod cum suis antecessoribus fuit factum, decif. 340. num. 18. Pirouano.
- Hæres cum beneficio legis, & inuentarij, fructus facit suos, dum illos percipit, decif. 259. num. 8. Pirouano.
- Hæres non potest quicquam lucrari ex hereditate, quousque satisfactum non fuerit creditoribus, ibidem num. 14.
- Hæres tenetur seruare fructus, & bonam rationem, reddere de omni, & toto eo, quod ad eum peruenit, dec. 304. num. 6. Pirouano.
- Hæres heredis, dicitur etiam heres primi testatoris, decif. 363. numer. 9. Queipo.
- Hæredum, & successorum appellatione veniunt omnes tam heredes, quam successores in infinitum, dec. 194. num. 66. Coccino.
- Hæredes si sint expressi in vno casu, & in alio non signum est, quod in illo, noluit eos comprehendere contrahens, decif. 359. n. 36. Coccino.
- Hæres acceptando hereditatem sine inuentario, sibi præiudicat, dec. 19. num. 18. Coccino.
- Hæres grauatus restituere rem propriam cum ceteris bonis fideicommissis subiectis, adeundo hereditatem sine inuentario, videtur onus impositum accepisse, ibidem num. 9.
- Hæres in effectu intelligitur adita hereditate, decif. 36. num. 8. Coccino.
- Hæres propter affectionem excusatur ab obseruatione voluntatis defuncti, dec. 337. nu. 23. Verospio.
- Hæredes extranei comprehenduntur, stante dictione, quicumque, dec. 93. num. 77. Coccino.
- Hæredi, vel cui bonorum possessio decreta est, propria auctoritate, licet capere bona existentia sine possessione, dec. 415. num. 3. Queipo.
- Hæres institutus sub conditione negatiua, quæ adimpleri non potest nisi in morte, vt hereditatem consequatur, quid farere debeat, dec. 241. num. 35. Coccino.
- Hæres, qui inuentarium non confecit, quod teneatur ultra vires hereditarias, hoc aliunde non potest procedere, quàm ex præsumptione vsurpationis, dec. 348. num. 9. Durano.
- Hæres, quod non confecit inuentarium, ignoratur valor bonorum, dec. 349. n. 14. Durano.
- Hæres secundus, vel substitutus non tenetur ad legata relictæ ab instituto, decif. 194. num. 42. Coccino.
- Hæres grauatus fideicommissis particulari de re sua, & fideicommissis vniuersali de bonis testatoris, nisi ex fructibus bonorum d. fideicommissi vniuersalis perceperit tot fructus, qui æquiualeant æstimationi legati particularis, illud potest retinere, decif. 19. num. 10. Coccino.
- Hæres propter affectionem rei legatæ, potest soluere æstimationem, decif. 272. num. 9. Dunozetto.
- Hæres non potest improbare factum defuncti, decif. 337. num. 22. Verospio.
- Hæres, quando dicatur dolose omisisse describere omnia bona in inuentario, decif. 331. num. 4. Pirouano.
- Hæres, qui non confecit inuentarium, si agatur de prælegato, & sic de fideicommissis particulari, tenetur ultra vires hereditarias, licet secus esset, si fuisset grauatus in tota, vel quota hereditatis, dec. 31. num. 4. Coccino.
- Hæredes filiorum non habent ius dandi de iniuria facta filijs à matre per transitum ad secunda vota, dec. 223. num. 9.
- Hæredum quilibet, simul stare potest, vt propriam portionem agnoscat, & tamen vnus exactor communi nomine, totius hereditatis administrationem retineat, dec. 241. num. 34. Coccino.
- Hæres in feudo tenetur renouare iuramentum fidelitatis, decif. 93. num. 41. Coccino.
- Hæres tunc non amittit beneficium inuentarij ob non descriptionem omnium bonorum in eo, quæ, d9



- do omissiones non sunt dolosæ, dec. 331. num. 21. Pirouano.
- Hæres, qui adiuit hæreditatem sine beneficio leg. & inuentarij sibi præindicat, decif. 31. nu. 6. Coccino.
- Hæres propter contumaciam amittit beneficium electionis de aliqua re sibi à testatore relicta, decif. 213. num. 2. Pirouano.
- Hæres dominium fructuum non acquirit cum mala fide, decif. 304. num. 7. Pirouano.
- Hæres, interdicto, quorum bonorum potest agere, contra detinentes bona hæreditaria, dec. 415. nu. 2. Queipo.
- Hæres sine inuentario petens legitimam, vt non repellatur, quid probare debeat. dec. 163. num. 7. Vbaldo.
- Hæredi, qui non confecit inuentarium, ad quid probandum penitus denegetur audientia, decif. 309. num. 15. Durano.
- cum Hærede, qui non confecit inuentarium, si testator non iusserit illud confici, mitius agitur, quam cum eo, qui illud non confecerit, stante præcepto testatoris, ibidem num. 17.
- Hæredi à seipso legari non potest, decif. 31. num. 13. Coccino.
- Hæres licet possit impugnare factum defuncti, tamen rectius agit si illius voluntati obtemperet, decif. 363. num. 6. Queipo.
- Hæres, qui non adimpleuit conditionem, sub qua erat institutus, tenetur ad restitutionem hæreditatis, vna cum fructibus perceptis, dec. 241. num. 40. Pirouano.
- Hæres cum beneficio legis, & inuentarij, si vires hæditatis suppetant, tenetur præcisè seruare factum defuncti, & tradere in specie rem legatam, dec. 272. num. 25. Dunozetto.
- Hæres si emat aliquid ex pecunia hæreditaria proprio nomine, ad hoc vt fiat hæreditaria in subsidium probandum est, quod nihil aliud fuerit illi bonis defuncti tempore mortis, decif. 351. num. 15. Durano.
- Hæres potest venire contra factum defuncti, quando factum est inualidum, decif. 176. num. 48. Coccino.
- Hæredi, qui non confecit inuentarium, incumbit onus probandi, quod alienata non sufficiunt pro Trebellianica, vel legitima, decif. 309. numer. 7. Coccino.
- Hæredis subscriptio in inuentario requiritur, decif. 331. num. 15. Pirouano.
- Hæres cum beneficio inuentarij, adeo à lege seruatur indemnitas, vt à quibuscumque vexationibus etiam nudi facti liberetur, dec. 310. num. 7. Durano.
- Hæredis scientia de creditoribus hæreditarijs post mortem testatoris operatur, vt dominium aliquod in fructibus acquirere non possit, dec. 304. num. 13. Pirouano.
- Hæres potest venire contra factum defuncti, quando est improbum, dec. 360. n. 18. Coccino.
- Hæredum appellatione non solum veniunt filij, & descendentes, sed quicumque hæredes, ibidem num. 12.
- Hæres non dicitur antequam testamentum aditione hæreditatis sit confirmatum, decif. 36. numer. 8. Coccino.
- Hæres ob non confessionem inuentarij non priuatur successione, sed tenetur vltra vires hæreditarias, decif. 349. num. 2. Durano.
- Hæres, quidquid percipit, dummodo non malitiosè, sed bona fide, id totum ratione dominij suum facit, decif. 304. num. 2. Pirouano.
- Hæres si non describat omnia bona in inuentario, illius beneficium amittit, decif. 301. num. 20. Pirouano.
- ex Hæredum mentione colligitur signum euident, quod aliquod Castrum sit hæreditarium, dec. 93. num. 67. Coccino.
- Hæres cum beneficio legis, & inuentarij, tenetur confiscare librum rationum, decif. 259. num. 34. Pirouano.
- Hæres, qui inuentarium non confecit, stante super hoc speciali præcepto testatoris, tunc indistinctè præsumitur vsurpatio, & dolus, decif. 348. num. 11. Durano.
- Hæres si non confecerit inuentarium, præsumitur existentia aliorum bonorum, & quod illa subtraherit, dec. 67. num. 2. Vbaldo.
- Hæres succedens iure proprio, & non hæreditario, potest factum defuncti impugnare, decif. 363. num. 12. Queipo.
- Hæres præsumitur soluisse debita hæreditaria ex pecunijs rei venditæ defuncti, vel ex fructibus post purificatum fideicommissum, dec. 77. numer. 14. Vbaldo.
- Hæres non potest venire contra factum testatoris, dec. 130. num. 18. Pirouano.
- Hæredes hæredum dicuntur ipsius testatoris hæredes, dec. 269. num. 14. Vbaldo.
- Hæres in tantum tenetur creditoribus hæreditarijs, in quantum res substantiæ ad eum deuolutæ sunt, decif. 304. num. 12. Pirouano.
- Hæredi à se ipso, neque legatum, nec fideicommissum relinqui potest, dec. 19. n. 27. Coccino.
- Hæredes tenentur testatoris voluntatem adimplere, dec. 67. num. 1. Vbaldo.
- Hæredis loco est fideicommissarius vniuersalis, dec. 31. num. 13. Coccino.
- Hæres dispositioni testatoris minimè contrariuere potest, dec. 5. num. 6. Coccino.
- Hæres per aditionem hæreditatis remanet obligatus actione personali ad legatorum præstationem, decif. 4. num. 2. Coccino.
- de Hæredis bonis, sicuti de proprijs testator, potest disponere, dec. 19. n. 1. & 8. Coccino.
- Hæres si omittat cōficere inuentariū ex iure nouo nō grauatur vltra dispositionē iuris antiqui, ibid. n. 5.
- de Hæredis manu fideicommissarius capit bona, ibidem num. 28.
- Hæres si sit institutus creditor, à debitore per hoc videtur velle, quod debitum compensetur, ibidem num. 16. & 17.
- Hæres grauatus restituere tenetur, quidquid tempore mortis superest, reseruato quadrante fideicommissio, dec. 167. num. 37. Durano.
- Hæres institutus in sua vita tantum, hæc institutio importat solum vsumfructum bonorum, decif. 62. num. 8. Durano.
- Hæredis rei legatum, aut communis cum eo, an valeat, sine testator sciat, siue ignoret esse hæredis, dec. 89. num. 2. Durano.
- Hæredem in dubio præsumitur voluisse testator minus grauare, quam fieri potest, ibidem num. 10.
- Hæres in feudo tenetur renouare iuramentum fidelitatis, dec. 95. num. 41. Coccino.



- Hæres non potest venire contra factum defuncti, decif. 10. num. 4. Remboldo.
- in Hæredem, vel successorem particularem non transit quasi possessio ante usum, & exercitium illius iuris, decif. 35. num. 10. Durano.
- Hærede mortuo cum filiis, evanescit conditio, si sine filiis, decif. 326. num. 4. Dunozetto.
- Hæredi grauiato, quod debeat Trebellianica, apertum est, decif. 399. num. 3. Coccino.
- de Hæredis manu legatarius debet capere rem legatam, & potest prius circa ea exercere actus habiles ad acquirendam possessionem, decif. 35. num. 7. Durano.
- ad Hæredes transmitti potest ius redimendi, decif. 179. num. 9. Verospio.
- ad Hæredes, quando ius est transmissibile, est etiam cessibile, decif. 179. num. 1. Verospio.
- Hæres grauiatus restituere, si ei sit data licentia alienandi, potest omnia alienare, dec. 167. num. 38. Durano.
- ad Hæredes, quoscumque etiam extraneos de sui natura transit ius patronatus, decif. 289. num. 5. Verospio.
- Hæredem, quando præsumatur testator velle onerare ad lutionem rei donatæ, dec. 143. num. 17. Pirouano.
- in Hæredem transeunt omnia iura tam actiua, quam passiva, ibidem num. 10.
- Hæres non capit Trebellianicam, si eam in fructibus consecutus sit, dec. 272. n. 8. Dunozetto.
- Hæredi non suffragatur inuentarium si sit inualidum respectu solemnitatum, dec. 330. num. 2. Pirou.
- in Hæredis dominium non transit substantia testatoris, detectis creditoribus, & vrgentibus, dec. 304. num. 14. Pirouano.
- Hæres substitutus subrogatus in locum hæredis, ne dum respectu iurium, sed etiam instantiæ, dec. 340. num. 19. Pirouano.
- Hæres si non describit omnia bona testatoris in inuentario, perinde est, ac si non esset factum, decif. 331. num. 2. Pirouano.
- in Hæredem non transit possessio defuncti, sed opus est notia apprehensione, dec. 411. num. 18. Verospio.
- contra Hæredem non cõficiendum inuentarium quasi in pœnam præsumpti delicti occultationis bonorum fuit inducta illa obligatio, vt ignoranter etiam de proprio teneatur, dec. 4. num. 17. & 25. Coccino.
- Hæres postquam adiuit hæreditatem non potest variare, & tollere ius quæsitum fideicommissariis per talem additionem, ibidem num. 39.
- Hæres semel non potest desinere esse hæres post aditam hæreditatem, ibidem num. 38.
- in Hæredem ab hærede non potest prælegari, dec. 31. num. 9. Coccino.
- ab Hæredibus viri si mulier repetat dotem, non possunt ei obijci creditum incertum, & turbidum, dec. 264. num. 3. Durano.
- Hæredes cum beneficio legis, & inuentarij, in tantum creditoribus satisfaciunt, in quantum res, & substantiæ ad eos deuoluuntur, dec. 299. num. 10. Pirouano.
- Hæres grauiatus, quod teneatur cauere ad fauorem substitutorum recessit ab Aula, si non sit timor dilapidationis, sed hoc intellige, quoad bona stabilia, decif. 168. num. 4. Virili.
- ad Hæredis, vel legatariorum periculum an spectent res, quæ post aditam hæreditatem perierunt, decif. 259. num. 16. Pirouano.
- Hæredes, si instituat testator personas sibi sanguine coniunctiores, præsumitur sanæ mentis, dec. 233. num. 17. Durano.
- Hæredibus venientibus ab intestato datur remedium quorum bonorum, pro adipiscenda possessione vniuersali bonorum, dec. 217. num. 6. Pirouano.
- Hæredi non datur manutentio ex possessione defuncti, decif. 35. num. 15. Durano.
- Hæredi, vt detur immissio, ex interdicto, quorum bonorum, debet specificè probare qualitatem, & quantitatem, decif. 217. num. 7. Pirouano.
- ad Hæredis fauorem immissio, non potest impediri per ea, quæ requirunt altiore indaginem, dec. 94. num. 12. Virili.
- Hæredum appellatione, post mentionem factam filiorum, veniunt nepotes, & descendentes sanguinis, dec. 216. num. 1. Vbaldo.
- de Hæredis bonis testator potest disponere, sicuti de proprij, dec. 89. num. 2. Durano.
- Hæredis vniuersalis qualitas non conuenit ei, qui est particularis legatarius, decif. 222. num. 1. Pirouano.
- ad Hæredem non debent spectare melioramenta, sed ad propriarium, stante sic pacto, dec. 69. num. 3. Vbaldo.
- Hæres adeundo hæreditatem simpliciter sine beneficio inuentarij, obligatur actione personali ad seruandam voluntatem testatoris, etiam si dispositio facta sit de re propria hæredis, decif. 4. num. 7. Coccino.
- Hæres grauiatus tenetur, & cogi potest cauere ad fauorem substitutorum, dec. 168. num. 1. Virili.
- Quod procedit etiam si hæres grauiatus sit diues, & idoneus, & nulla suspicio de eo haberi possit, ibidem num. 2.
- Et siue hæres grauiatus dissipet, siue non, ibidem num. 3.
- pro Hæredibus, & successoribus quando fuit emptum Castrum, dicitur hæreditarium, dec. 211. num. 10. Virili.
- de Hæredis manu fideicommissarius debet capere possessionem fideicommissi, alias si propria auctoritate capiatur, erit vitiosa, dec. 94. num. 12. Virili.
- HIEROSOLYMITANA RELIGIO.**
- Hierosolymitana Religio obsequens semper fuit Sedis Apostolicæ, & illius mandatis, ac literis pareat, dec. 18. num. 7. Pirouano.
- Vide in verbo Religio Hierosolymitana.
- Hierosolymitanus Miles non admittitur ad fideicommissum relictum familiæ, decif. 336. num. 13. Verospio.
- Hierosolymitani Milites sunt incapaces iuris hæreditarij, ibidem num. 8.
- Vide in verbo Miles.
- HISTORIAE.**
- Historiæ eum fama probant in antiquis, decif. 93. num. 16. Coccino.
- Historiæ scriptæ post mortem litem, an sit fides adhibenda, decif. 353. num. 49. Coccino.
- Historiæ positæ in Breuiarijs sunt tanquam canonizatae per Ecclesiam, dec. 353. num. 58. Coccino.
- Historicis, atque Scriptoribus standum est, ibidem n. 23.
- Historicis, atque Scriptoribus passim fides adhibetur, ibidem num. 23.



## HOMICIDIVM.

Homicidij crimen de coniuge, immediatè impedit matrimonium contrahendum, decif. 316. num. 17. Coccino.

Sed si agatur ad effectum legitimationis prolis ex rescripto Principis, tunc crimen immediatè non affert impedimentum, ibidem num. 17.

Homicidium, si informet concubitus, & inde proles nata vitietur, tunc sufficit, quod amplissimè fuerit dispensatum super concubitu, licet de homicidio nihil fuerit dictum, ibidem num. 25.

Homicidium coniugis ad effectum melius vacandi libidini, impedit matrimonium contrahendum, ibidem num. 29.

Homicidium vxoris ad effectum contrahendi matrimonium cum aliqua, nedum hoc casu matrimonium contrahendum impedit, sed dirimit contractum, ibidem num. 1.

Homicidium mariti alicuius commissum ex alia causa, quam matrimonij contrahendi, non dirimit matrimonium contractum, decif. 100. numer. 17. Coccino.

## HOMO.

Hominibus lege diuina sunt condonata dominia rerum, dec. 62. num. 32. Durano.

Homines non sunt fatui ad conducendum res multò pluris, quam percipere possint, decif. 367. num. 4. Durano.

contra Homines Ciuitatis Episcopus agere non potest officio iudicis, ad quartam decimarum sibi præstandam, dec. 327. num. 1. Pironano.

Homo quando est iratus, in eius verbis nō est faciendum fundamentum, dec. 16. num. 4. Coccino.

Hominis prouisio, non est necessaria, vbi adest prouisio legis, dec. 342. n. 6. Dunozetto.

ab Homine magnæ auctoritatis consilium datum, præsumitur consulto, & non temerè datum, decif. 337. num. 17. Verospio.

Hominibus tantum sanæ mentis permittitur, & conuenit Sacramentum Confessionis, & sacræ Eucharistiæ, decif. 233. num. 18. Durano.

per Homines ampliores veritas perfectissima reuelatur, decif. 265. num. 6. Vbaldo.

Homo fingere non potest id, quod non est, sed bene hoc potest facere lex, decif. 35. num. 23. Durano.

## HYPOTHECA.

Hypotheca legalis pro dote in omnibus bonis marito post contractum matrimonium quæsitis, præfertur omnibus alijs hypothecis tacitis, & expressis ex dispositione hominum prouenientibus, dec. 328. num. 26. Queipo.

Hypotheca dotalis præfertur omnibus hypothecis posterioribus siue tacitis, siue expressis, ibidem num. 26.

sub Hypotheca, quæ competit pro legato, venit ius redimendi, quod & vendi potest, & ad hæredes transmitti, dec. 179. num. 9. Verospio.

Hypotheca competit, ad hoc vt consequatur res legata, decif. 31. num. 18. Coccino.

Hypotheca dotalis competit viduæ pro interesse retardatæ solutionis, dec. 383. num. 9. Queipo.

Hypotheca legalis competit pro legato, dec. 4. num. 3. Coccino.

in Hypothecæ dominio possunt verificari verba importantia dominium, dec. 140. n. 7. Pironano.

Hypothecam non potest constituere super emphy-

teusis emphyteuta, nisi quoad ius sibi competens, decif. 88. num. 32. Coccino.

Hypotheca creditori, quando censeatur remissa respectu nouæ hypothecæ, dec. 347. num. 3. Queipo.

Hypothecæ dominium ponitur inter species domini decif. 140. num. 8. Pironano.

Hypotheca pro consequendo legato non datur in bonis hæredis, decif. 4. num. 4. Coccino.

Hypotheca contracta in casu, quo quis mutuatur ad refectionem domus, vel trauis, & alterius rei hypothecæ, præfertur omnibus alijs hypothecis etiã anterioribus, dec. 328. num. 22. Queipo.

Hypotheca non cadit super pecunia, dec. 207. num. 7. Verospio.

Hypotheca in re propria non potest consistere, nec subsistere, dec. 347. num. 6. Queipo.

Hypotheca dotalium rerum est omninò prohibita, etiam consentiente vxore, dec. 317. n. 10. Queipo.

Hypotheca tantum acquiritur in bonis, in quibus consistunt census, dec. 211. num. 5. Virili.

Hypotheca anterior legalis pro dote præfertur in re empta habita fide de pretio, cum expressa hypotheca, decif. 325. num. 28. Queipo.

Hypotheca dotalis pro interesse etiam competit, vbi non adest, nisi tacita hypotheca legalis, decif. 383. num. 12. Queipo.

in Hypotheca, licet quis sibi præiudicauerit, non tamen amittit creditum, decif. 229. num. 19. Verospio.

Hypotheca pro sorte principali competens, pro usuris eiusdem sortis etiam competit, dec. 383. num. 10. Queipo.

Hypotheca legalis pro dote præfertur in re empta à marito ex pecunia ei mutuata, cum expressa pactione pignoris, decif. 328. num. 24. Queipo.

Hypothecandi facultas non venit sub licentia donandi etiam si vigeat maior ratio in vno, quam in alio. decif. 167. num. 1. Durano.

Hypothecari potest feudum ex causa dotis, ib. n. 41.

Hypotheca potest imponi super re aliena accedente consensu Domini, decif. 17. num. 20. Durano.

Hypotheca non comprehenditur super prohibitione venditionis, permutationis, & donationis, decif. 328. num. 4. Queipo.

Hypotheca extinguatur resolutio iure dantis, ibidem num. 28.

Hypotheca in rebus dotalibus inducitur à iure, ibidem num. 1.

Hypotheca competit viduæ etiam pro lucro dotis, dec. 382. num. 13. Queipo.

Hypotheca competit pro legato, decif. 179. num. 8. Verospio.

Hypotheca non comprehenditur super prohibitione venditionis, permutationis, & donationis, dec. 211. num. 6. Virili.

Hypothecam constituere potest in re propria reuocabiliter, decif. 17. num. 21. Durano.

Hypotheca cadit in re propria, quando dominium est commutabile, ibidem num. 26.

Hypotheca non cadit in re propria, ibidem n. 25.

Hypotheca, seu pignus nō cadit in re propria, ib. n. 25.

Hypothecam comprehendit donandi facultas secundum veriorum opinionem, dec. 167. num. 40. Durano.

Hypotheca pro dote semper potior existit, dec. 328. num. 23. Queipo.

Hypothecari non possunt bona feudalia de iure communi, decif. 211. num. 7. Virili.



- Hypotheca tacita legis**, quando à contrahentibus exprimitur, dicitur hypotheca legis, & non hominis, dec. 328. num. 15. Queipo.
- Hypotheca constituitur ex facultate**, seu licentia, veudendi, dec. 17. num. 22. & 23. Durano.
- Hypotheca legalis fauore dotis inducta omnes alias præcedit**, dec. 328. num. 19. Queipo.
- Hypothecandi facultas**, cuius sit natura, decif. 17. num. 51. Durano.
- Hypotheca eo ipso censetur constituta**, licet nihil de hypotheca fuerit dictum, si liceat mihi ingredi bona debitoris propria auctoritate, dec. 17. num. 23. & 24. Durano.
- Hypothecam tacitam habet funeris impensa**, & omnibus creditoribus tacitas, & priuilegiatas hypothecas habentibus, præfertur, dec. 399. n. 14. Cocc.
- Hypotheca generalis omnium bonorum**, an comprehendat etiam bona alienari prohibita, decif. 17. num. 36. Durano.
- Hypothecā habet vxor pro restitutione dotis**, super eisdem bonis datis in dotem, decif. 372. num. 1. Dunozetto.
- Hypotheca**, quando dicatur resoluta, dec. 17. num. 17. & 18. Durano.
- Ignorantia non excusat**, quando quis sciebat, vel scire debebat, dec. 4. num. 19. Coccino.
- Ignorantiā non potest allegare debitor ad moram excusandam**, si liberauerit creditorem ab obligatione intimationis, dec. 274. num. 3. Motmanno.
- Ignorantia non excusat à pœna legali**, decif. 4. num. 18. Coccino.
- Ignorans cui soluere**, non teneretur soluere, decif. 30. num. 23. Durano.
- Ignorantia testamenti solum in filio præsumitur**, dec. 4. num. 50. Coccino.
- Ignorans, & dubius æquiparantur**, decif. 4. num. 12. Coccino.
- Ignorantes indistinctè ligat decretum irritans**, decif. 231. num. 6. Coccino.
- ILLATIO non fit ex diuersis**, dec. 8. n. 10. Remboldo. & decif. 370. num. 8. Coccino.
- ILLEGITIMVS.**
- Illegitimus non solum de iure communi non succedit in emphyteusi ecclesiastica**, sed etiam ex constit. san. mem. Pij V. decif. 359. num. 10. 21. & 23. Coccino.
- Quod procedit etiam si adesset legitimatio Principis secularis**, ibidem num. 22. & 24.
- Illegitimus, volente Ecclesia, potest acquirere feudum**, vel emphyteusim ecclesiasticam, decif. 100. num. 2. Coccino.
- Illegitimi sunt incapaces successionis feudi**, vel emphyteusis ecclesiasticæ, etiamsi sint legitimati, ibidem num. 1.
- Illegitimus est incapax etiam successionis in locationem bonorum Ecclesiæ**, decif. 359. num. 29. Coccino.
- Illegitimus, quod quis sit**, probatur ex eo, quod pater enim in testamento nominet filium naturalem, ibidem num. 25.
- de Illegitimitate Iudex ecclesiasticus cognoscens**, quæ est exceptio peremptoria successionis, non debet pronunciare super articulo legitimatis, super negotio principali, dec. 330. num. 31. & 33. Coccino.
- Illegitimitas, & spurietas**, semper immediatè proueniunt ex concubitu, licet magis, & minus prout informatur ab aliquo crimine, decif. 316. num. 18. Coccino.
- super Illegitimitate Iudex ecclesiasticus cognoscens**, an possit incidenter cognoscere super immiſſione bonorum, decif. 330. n. 28. & 29. Coccino.
- Illegitimitas habetur pro vera**, & probata, quando docetur de legitimatione, dec. 359. n. 26. Coccino.
- IOANNES Apostolus ordinauit in Episcopum Smirnæ Policarpum**, decif. 353. num. 37. Coccino.
- IMMEDIATVM est**, quidquid continuatiuè ab altero procedit, decif. 107. num. 23. Durano.
- IMMEMORABILIS.**
- Immemorabilis probari debet per testes**, & non per scripturas, decif. 126. num. 21. Virili.
- Immemorabilis vis, & efficacia in quo consistat**, ibidem num. 22.
- Immemorabilis requiritur pro forma in probatione iurispatronatus familiæ potentis**, ibidem n. 20.
- Immemorabilis virtus**, quæ sit, dec. 150. n. 6. Coccino.
- Immemorabilem, qui pro se habet**, potest allegare meliorem titulum de mundo, ibidem num. 4.
- IMMEMOR salutis æternæ nemo præsumitur**, decif. 16. num. 20. Coccino.
- IACOBVS Apostolus plures Episcopos**, & Ecclesias Cathedrales in Hispania constituit, decif. 353. num. 41. Coccino.
- Iacobus Apostolus supposita Petri auctoritate Sedem Cathedralem Cæsaraugustanam in Ecclesia S. Mariæ instituit**, & in illius Episcopū destinauit Athanasium, dec. 353. num. 36. Coccino.
- IDENTITAS.**
- Identitas facilius remanet probata ex qualitate personæ possidentis**, dec. 84. num. 11. Dunozetto.
- Identitas præsumitur**, quando confines sunt verificati licet in prædio aliquid de nouo reperiatur, cum postea fieri potuisset, ibidem num. 8.
- Identitas**, quando sumus in antiquis, probatur per præsumptiones, & coniecturas, decif. 360. nu. 10. Coccino.
- de Identitate personæ non licet amplius dubitare**, quando ad sunt plures demonstrationes, decif. 245. Verospio.
- Identitas in antiquis probatur per argumenta**, præsumptiones, & coniecturas, dec. 81. n. 20. Coccino.
- Identitas bonorum probatur per argumenta**, coniecturas, & præsumptiones, dec. 359. nu. 45. Coccino.
- Quod multo magis procedit**, quando sumus in antiquis, ibidem num. 46.
- Identitas probatur**, si nomina singularia bonorum conueniant bonis controuersis, dec. 84. num. 10. Dunozetto.
- Identitas, & manus testatoris**, qualiter probetur, testamentum tradidit Notario coram testibus, asserendo esse subscriptum manu sua, dec. 96. num. 6. Virili.
- Identitas bonorum probatur ex conformi denominatione**, si alia eiusdem nominis probetur non extare in illa regione, dec. 81. nu. 18. & 19. Coccino.
- Identitas bonorum**, vt probetur plurimum suffragantur confinia, decif. 359. num. 44. Coccino.
- IGNORANTIA.**
- Ignorantia iuris ex facite non solet**, dec. 190. num. 10



## I M M I S S I O .

Immissio datur creditori in bonis debitoris ex instrumento guarentigio, dec. 300. num. 6. Durano.  
 Immissio fideicommissario, vt detur, debet constare de identitate bonorum, dec. 330. n. 3. Coccino.  
 Immissio in bonis subiectis fideicommissio, quando detur, decif. 304. num. 17. Pirouano.  
 Immissio vigore directi Saluiani competit contra cohæredem, & principalem debitorem, decif. 356. num. 1. Dunozetto.  
 Immissio datur fideicommissario, quando de fideicommissio, constat ex testamento non abolito, neque cancellato, nec in aliqua parte vitiato, decif. 408. num. 1. Ghislerio.  
 ad Immissionem impediendam, non est legitimus contradictor, qui non possidet, decif. 185. num. 3. Vbaldo.  
 Immissio an possit impedire, vsque quam lis fuerit terminata, decif. 217. num. 22. Pirouano.  
 Immissio vigore Saluiani, quando denegari non possit, dec. 308. nu. 2. Pirouano.  
 Immissio denegari non potest creditori ex causa census, cum ei competat Saluianum, decif. 220. nu. 4. Verospio.  
 Immissio non retardatur nisi per exceptionem domini incontinenti probatam, decif. 364. numer. 22. Pirouano.  
 Immissio fideicommissario, quando denegari non possit, dec. 330. num. 2. Coccino.  
 Immissiones non retardantur, quando possidentes retinent corpora bonorum super quibus possint fieri oppositæ detractiones, decif. 391. numer. 5. Pirouano.  
 Immissio, vt impediatur propter detractionem melioramentorum funeris impensæ, & æris alieni, requiritur, vt de illis constet, decif. 185. num. 16. Vbaldo.  
 Immissio, quando non denegetur propter exceptiones requirentes altiore indagine, dec. 185. n. 5. Vbaldo.  
 Immissio concedi non potest ex interdicto, quorum bonorum, nisi specificè probata qualitate, & quantitate bonorum, dec. 17. n. 7. Pirouano.  
 Immissio fideicommissario non potest denegari, quâdo non adest legitimus contradictor, decif. 340. num. 3. Pirouano.  
 Immissio in possessionem, nisi probetur, quod sit nulla & iniusta, est manutenenda, dec. 79. n. 2. Virili.  
 Immissio ad fauorem hæredis scripti, non potest impediri per ea, quæ requiruntur altiorē indagine, decif. 94. num. 12. Virili.  
 Immissio tunc multo magis debet dari, quando executio est parata, decif. 300. num. 5. Durano.  
 ad Immissionem beneficij impediendam, quis admitatur, decif. 34. num. 10. Vbaldo.  
 Immissio in bonis donatis, vt concedatur quid sit necesse, dec. 10. num. 2. Remboldo.  
 Immissio beneficij vigore subrogationis gratiosæ nõ impeditur per exceptiones, quæ requirunt altiorē indagine, dec. 3. n. 11. Vbaldo.  
 ad Immissionem impediendam contradictor legitimus est, qui ex testamento habet facultatem capiendi possessionem propria auctoritate, dec. 185. num. 9. Vbaldo.  
 pro Immissione, quando recta via possit agere fideicommissarius, dec. 184. n. 7. & 8. Virili.

Immissionem fideicommissario, quando non impediat æs alienum testatoris, ibidem n. 10.

Immissionis effectus non solet impediri per exceptionem litis motæ absque probatione, dec. 217. num. 23. Pirouano.

Immissio beneficij non potest impediri per eum, qui non est legitimus contradictor, dec. 348. num. 12. Motmanno.

Immissio est danda fideicommissario in omnibus bonis fideicommissio subiectis, dec. 275. n. 1. Durano.

Immissio fideicommissario non denegatur, quando plene probauit suam vocationem, dec. 51. nu. 11. Coccino.

Immissio fideicommissario non denegatur, quando detractiones sunt turbidæ, ibidem num. 21.

## I M P E D I M E N T V M .

Impedimentum, quando dicatur præstitum, ne acta transportentur, dec. 18. num. 4. & 6. Pirouano.

Impedimentum non dirimens matrimonium contractum, sed impediens contrahendum, non causat spurietatem, decif. 316. num. 33. Coccino.

Impedimentum canonicum, debet habere decretum irritans, nec sufficit simplex prohibitio sine irritatione, dec. 264. num. 40. Coccino.

Impedimentum omne amouetur, quando dispensatio est facta cum clausula, non obstantibus, decif. 7. num. 3. Coccino.

Impedimenta omnia eo ipso censetur tollere Papa, quando aliquid concedit contra ius commune, dec. 325. num. 15. Ghislerio.

Impeditus aliquid facere, est excusandus, decif. 308. num. 22. Pirouano.

IMPERATOR potest dici Superior dominans in suo palatio, dec. 324. num. 13. Pirouano.

## I M P L E M E N T V M .

Implementi exceptio non potest allegari per eum, qui nec ex parte sua adimpleuit, dec. 208. num. 13. Coccino.

pro Implemento habetur patientia, decif. 136. num. 15. Vbaldo.

Implementi exceptio non competit, quando nullum resultat interesse ex non implemento, decif. 192. num. 20. Pirouano.

Implementi exceptio opponi non potest per eum, qui contractui acquieuit, ibidem num. 19.

Implementi exceptio non impedit ortum actionis, & obligationis, sed tantum illius exercitium, & executionem, dec. 136. num. 12. Vbaldo.

Implementum si pars fieri prohibuerit, illud debet haberi pro facto, & impleto, ibidem num. 10.

## I M P E T R A T I O .

Impetrationes beneficiorum sub eadem data obitus, non tenet, propter Regul. Cancell. inuersionis. notitiæ, decif. 344. num. 7. Verospio.

Impetrationes beneficiorum sub eadem data obitus sunt nullæ, iuxta constitutionem Bonifacij, decif. 344. num. 6. Verospio.

IMPOSITIO pensionis est magis odiosa, quam illius translatio, dec. 46. num. 6. Durano.

Impositio pensionis non continet odium, saltem irrationabile, ibidem num. 5.

IMPOSSIBILITATIS exceptio ex quo tollatur, decif. 209. num. 11. Pirouano.

IMPVBERI non est habenda ratio eius voluntatis, cum non sit in ea ætate, vt deliberare possit de statu suo, dec. 157. num. 9. Vbaldo.



**IMPUGNARI** non potest, quod approbatum est, dec. 306. num. 1. Ghislerio.

**IMPVRITATIS** fama probatur ex sola fama, & estimatione, decif. 146. num. 16. Durano.

Et d. probatio redditur irrelevans si probetur fama in contrarium, ibidem num. 17.

**INCENDII** casus inter casus fortuitos recensetur, dec. 246. num. 1. Mormanno.

### INCERTITUDO.

Incertitudo omnis non impedit dominij, & possessio- nis translationem, dec. 130. num. 9. Pirouano.

Incertitudo ex certis non nocet, quin hæres graua- tus non teneatur cautionem præstare, decif. 168. num. 16. Virili.

Incertitudo, quando considerari non possit, dec. 130. num. 12. Pirouano.

Incertitudo facit corruere actum, dec. 245. num. 1. Verospio.

Incertitudo non vitiat dispositionem, si possit de- clarari ex aliqua verisimilitudine, dec. 245. num. 9. Verospio.

Incertitudo loci, & quotæ impedit, quod dominium transferatur, dec. 130. num. 3. Pirouano.

**INCLUSIO** vnius, est exclusio alterius, decif. 405. num. 11. Verospio. & quando hoc procedat decif. 26. num. 16. Vbaldo.

**INCOLA** sufficit, vt quis sit ad hoc, vt non dicatur forensis, dec. 52. num. 10. Virili.

de Incola si statutum non loquatur, non tollit ciui- litatem ex incolatu, ibidem num. 11.

### INCOLATVS.

Incolatus acquiritur, quando ibi habitans habet maiorem partem bonorum, dec. 52. num. 6. Virili.

Incolatus acquiritur ex continua habitatione in ali- qua Ciuitate per decennium, decif. 137. num. 5. Virili.

Incolatus probatur ex eo, quod quis in aliquo loco habet maiorem partem suorum bonorum, item etiam si in eo duxit vxorem, ibidem num. 6.

Incolatus, vt non contrahatur ex protestatione, de- bet clare fieri, ibidem num. 14.

Incolatum pro filio infante, quando pater possit ac- quirere, decif. 52. num. 3. Virili.

Incolatus assertio inter contrahentes probat incola- tum, dec. 211. num. 3. Virili.

Incolatus ad hoc, vt contrahatur, requiritur decen- nium, sed salit, si constet de voluntate, decif. 52. num. 7. Virili.

Incolatus, quando non acquiratur, etiam si quis in aliquo loco per mille annos habitauerit, dec. 137. num. 12. Virili.

Incolatus acquisitio consistit in momento temporis, decif. 52. num. 5. Virili.

Incolatus ex quibus probetur, decif. 137. numer. 9. Virili.

**INCONTINENTII** aliquid dicitur fieri, si ab ini- tio ita fuit conuentum, licet ex intervallo fiat, decif. 73. num. 23. Durano.

Incontinenti dicitur aliquid fieri, & in ipso actu, si sit, antea quam partes habeant contractum pro- pfecto, & donec contractus ambulat, decif. 73. num. 29. Durano.

in **INCORPORALIBVS** attenditur quasi possessio ad effectum manrentionis, decif. 8. num. 1. Rem- boldo.

### INDEBITVM.

Indebiti solutionem nemo præsumitur fecisse, dec. 16. num. 16. Vbaldo.

Indebitum plene, & concludenter est probandum, decif. 130. num. 17. Pirouano.

Indebite solutum, quando agitur, ad effectum illud probandi, & repetendi requiritur præcisa, & con- cludens probatio, decif. 38. num. 2. Virili.

**INDEFINITA** verba æquipollent vniuersalibus, dec. 299. num. 15. Verospio.

**INDVLTV** concessum Episcopo prodest etiam Capitulo ratione communionis, seu consortij, decif. 335. num. 11. Durano.

Indultum concessum à Papa, an expiret, & extingua- tur ipsius morte, decif. 196. num. 6. Durano.

Indultum concessum amplis clausulis, absurdum est, quod nihil operetur, dec. 12. num. 37. Remboldo.

Indultum si Papa contulerit alicui, conferendi bene- ficia ratione familiaritatis suorum prædecessorū, multo magis censetur velle concedere eadem be- neficia vacantiā post eius mortem, dec. 196. num. 12. & 16. Durano.

Indultum concessum motu proprio, & cum clausu- lis amplissimis largè interpretari debet, decif. 12. num. 22. Remboldo.

**INDIVIDVVM** est, quidquid ad solemnitatem exigitur, decif. 294. num. 28. Queipo.

**INFANTVM** hæreditates solent adiri per eorum tutores, aut patres per actus tacitos, etiam leui- ores, decif. 222. num. 24. Pirouano.

Infans hæreditatem ascendentiū sibi delatam trans- mittit ad patrem, dec. 217. num. 4. Pirouano.

**INFERIOR** in propria Ecclesia ratione officij, quo fungitur, debet habere præcedentiam, decif. 11. num. 27. Coccino.

Inferioris licentia an possit suppleri per licentiam Superioris, decif. 73. num. 17. Durano.

**INFIRMITAS**, vel senectus, vel absentia, aut alia similis impossibilitas accessus ad vxorem, faciunt cessare præsumptionem, quod filius sit mariti, dec. 363. num. 5. Queipo.

Infirmus quamquam facit actus aliquos, qui sanita- tem arguunt, tamen non est sanus, dec. 233. num. 34. Durano.

**INFORMATVS**, quisque præsumitur respectu propria Ecclesiæ, dec. 159. num. 18. Vbaldo.

**INGENVVS** an possit se subijcere seruilibus operi- bus, decif. 318. num. 11. Queipo.

### INHIBITIO.

Inhibitio Rotalis, siue sit iusta, siue iniusta, est ti- menda, decif. 102. num. 2. Durano. dec. 214. nu. 2. Coccino.

Si enim sumus in Curia, facile est adire Signaturam pro remedio, ibidem num. 3.

Si verò in partibus, non est aperienda via inferio- ribus cognoscendi de viribus inhibitionis, ibidem num. 4.

Inhibitio Rotalis, siue iusta, siue iniusta causat atten- tata, dec. 214. num. 3. Coccino.

Inhibitionem tacitam habet decretum irritans, decif. 231. num. 3. Coccino.

post Inhibitionem Rotaalem executio trium confor- mium, est etiam attentata, decif. 102. numer. 6. Durano.

de **INIVRIA** Monachi Religio non dat, decif. 223. num. 12. Ghislerio.



*Iniuriarum prosequendarum iura non retinent Religiosi, licet retineant iura agnationis, & sanguinis, dec. 267. num. 21. Ghislerio.*

*Iniuria nasci non debet ex honorifico principio, dec. 242. num. 7. Queipo.*

*INOBSERVANTIA eo ipso probatur, quando de observantia formæ non constat, dec. 350. num. 8. Durano.*

*INORDINATIO arguit defectum, dec. 233. nu. 16. Durano.*

## I N S C R I P T I O.

*Inscriptionibus plurimum deferuntur maximè in antiquis, dec. 353. n. 17. Coccino.*

*cum Inscriptione proprietatis lapides non solent, nec debent apponi, nisi in re sua, & ad se spectante, dec. 69. num. 8. Vbaldo.*

*Et quare hoc fiat, ibidem.*

*ex Inscriptione Papæ mens declaratur, decif. 50. num. 33. Virili.*

*INSIGNIIS, & inscriptionibus maximè in antiquis est plurimum deferendum, decif. 353. num. 67. Coccino.*

*Insignium alicuius appositio, solet apponi in signum proprietatis, & dominij, & ad effectum cognoscendi rem tamquam suam, decif. 262. num. 7. Vbaldo.*

## I N S I N U A T I O.

*Insinuatione de iure non eget transactio, quia non est simplex donatio ex mera liberalitate, dec. 74. num. 16. Virili.*

*Insinuatio requiritur in excessu donationis remuneratiæ, cum pro illa parte habeatur pro vera, & simplici donatione, decif. 200. numer. 12. Durano.*

*Insinuationi per iuramentum non potest renunciari, stante statut. Urb. de quo hic, decif. 200. num. 9. Durano.*

*Insinuationis defectus tollitur per iuramentum, dec. 382. num. 12. Durano.*

*Insinuatio nõ requiritur in transactione, etiamsi una pars plus remittat alteri, dec. 74. num. 20. Virili.*

*Insinuatio non requiritur in casu primogenituræ ad favorem transigentium, & successorum, ibidem, num. 18.*

## I N S T I T U T I O.

*Institutio in Iurepatronatus est attentata, quando facta fuit in contradictorio iudicio, dec. 197. nu. 1. Coccino.*

*Institutio, & præsentatio benè probantur ex visitatione, decif. 53. num. 34. Durano.*

*Institutio cum alimentis nihil commune habet, decif. 241. num. 12. Coccino.*

*Institutio Canonici Lectoralis, cum assignatione præbendæ, & onere legendi an faciat cessare salarium illi officio antea debitum, dec. 150. num. 13. Coccino.*

*Institutio si fuerit concessa, pendente termino ad appellandum, dicitur attentata, decif. 197. num. 2. Coccino.*

*Institutio licet non habeat vim diffinitivæ, nihilominus ab ea datur appellatio, ibidem num. 3.*

*sub Institutione generali Ecclesiastica bona emphyteutica continentur, decif. 319. num. 2. Virili.*

*Instituendi necessitas cessat in transuersalibus, decif. 384. num. 1. Verospio.*

*de Institutione in Ecclesia parochiali, quando agitur, appellatio ad effectum suspensivum non datur, sed ad effectum devolutivum tantum, decif. 197. num. 9. & 12. Coccino.*

*Institutionis titulo debet relinqui legitima ascendentibus, dec. 62. num. 64. Durano.*

*Instituere non potest Episcopus, quando ante præsentationem fuit mota lis existenti in quasi possessione præsentandi, dec. 197. num. 7. Coccino.*

*Institutionis actus est valde proportionabilis filijs, dec. 16. num. 21. Coccino.*

*INSTITUTVS hæres in sua vita tantum, hæc institutio importat solum vsumfructum bonorum, decif. 62. num. 8. Durano.*

## I N S T R U M E N T V M.

*Instrumentum rogatum in officio Notarij causæ, non dicitur de actis, nisi fuerit repetitum cum partis citatione, decif. 197. num. 17. Coccino.*

*Instrumenti recognitio, quando sufficit, quod sit facta, dec. 182. num. 9. Virili.*

*Instrumentum antiquum supra centum annos, non eget alia recognitione, dec. 341. num. 3. Pirouano.*

*Instrumentum publicum facit probationem probatam, decif. 234. num. 2. Motmanno.*

*Instrumenta non habent executionem paratam, ibidem num. 11.*

*pro Instrumento, & illius validitate stat præsumptio, dec. 34. num. 7. Vbaldo.*

*in Instrumento habens datam ultra centum annos, non est necessaria alia recognitio, sed sufficit ocularis inspectio ad ostendendam antiquitatem, dec. 253. num. 2. Pirouano.*

*Instrumentum dicitur authenticum, quando continet diem, mensem, annum, testes, clausulam, actum, & alia necessaria, decif. 341. num. 1. Pirouano.*

*Instrumenta, & rogatus, si sunt in posse aduersarij, nõ carent suspicionem, dec. 82. num. 11. Pirouano.*

*Instrumenta, quando eduntur ab eodem Notario rogato, non est necessaria partis citatio, nec compulso alterius Iudicis pro illis extrahendis, decif. 230. num. 4. Pirouano.*

*Quod procedit in Notario pariter in officio successore extrahente instrumenta Notarij demortui, ibidem num. 5.*

*Instrumentorum data ubi excedit tempus centum annorum propter impossibilitatem illud recognoscendi per testes, non eget illa formali recognitione, ibidem num. 7.*

*Instrumentum potest fieri, quod habeat executionem paratam, tam ex statuto, quam ex conventionem partium, dec. 234. num. 4. Motmanno.*

*Vt scilicet contra debitorem tamquam confessum, executivè procedi potest, ibidem num. 15.*

*Instrumenta extracta à proprijs Notarijs, à quibus absque alia solemnitate tam ante, quam post litem contestatam possunt levari, dec. 253. num. 3. Pirouano.*

*Instrumentum publicum facit probationem probatam, dec. 238. num. 9. Dunogetto.*

*Instrumentum translationis pensionis, habet in ventre reservationem vigore facultatis, decif. 30. num. 13. Durano.*

*Instrumentum publicum facit probationem probatam, decif. 220. num. 1. Verospio.*

*Instrumento exemplo parte non citata, an adhibeatur*



- tur fides, decif. 230. num. 3. Pirouano.
- Instrumentum dicitur habere faciem publici instrumenti, si contineat diem, mensem, annum, testes, clausulam, actum, & Notarij rogati subscriptionem, dec. 23. num. 2. Pirouano.
- Instrumentum publicum discrepans à matrice, seu protocollo debet illud corrigi, & emendari, decif. 387. num. 11. Durano.
- Instrumenta publica solent confici de dotibus, quæ assignantur pro acquirendo in patronatus, decif. 271. num. 10. Durano.
- Instrumentum facit probationem probatam, dec. 356 num. 2. Dynozetto.
- Instrumentum requiritur, ut sit recognitum, ut in publica manu subscriptum, ad probandam identitatem scripturæ, dec. 230. num. 6. Pirouano.
- Instrumenti assertio non præiudicat veritati, dec. 307 num. 2. Motmanno.
- in Instrumento non consistit donationis substantia, dec. 82. num. 1. Pirouano.
- Instrumentum suæ præsentationis habens præsentatus, & illud producens intra tempus iuris coram habente facultatem illum instituendi, sufficit ad obtinendam adiudicationem, decif. 190. num. 14. Pirouano.
- Instrumentis non registratis, si statutum adimat robur comprehendit etiam minorem, dec. 36. nu. 33. Coccino.
- ex Instrumento agens, vel excipiens, in quo promissa non adimplevit, commodum aliquod ex eodem instrumento consequi non debet, decif. 192. num. 12. Pirouano.
- Instrumentum publicum facit probationem probatam, dec. 17. num. 1. Durano.
- Instrumento non probatur realis traditio possessionis decif. 13. num. 15. Durano.
- ex Instrumento guarantee datur creditori inmissio in bonis debitoris, decif. 300. num. 6. Durano.
- per Instrumentum publicum adeptæ possessionis probatur possessio, & probat ad omnes iuris effectus alio non existente in possessione, dec. 34. num. 5. Vbaldo.
- Instrumenta, contractus, & promissiones, si sint celebrata occasione ludi alearum, omnia sunt irrita, & inania, decif. 95. num. 3. Manzanedo.
- Instrumenta, & alia probationes per transactionem annullantur, licet hoc inter partes non sit conventum, decif. 125. num. 12. Durano.
- Instrumentorum tenores præcipue attendi solent in materia emphyteusis, decif. 60. num. 3. Vbaldo.
- Instrumentum, licet plenè non probet dominium, secus si contineat donationem in Principis, ex certa scientia factam, decif. 81. num. 4. Coccino.
- I N T E N T I O.**
- Intentio Papæ, & eius gratia recipit interpretationem à stylo, dec. 50. num. 26. Virili.
- Intentio Papæ colligitur ex derogationibus, ibidem num. 27.
- Intentio alicuius consistens in dispositione iuris communis, & possessione comprobata, ut tollatur requiritur probatio concludens, decif. 41. num. 6. Pirouano.
- I N T E R D I C T U M.**
- Interdictum de liberis exhibendis, quando cesset, dec. 157. num. 8. Vbaldo.
- Interdictum quorum bonorum intentans, ut obtineat, quid debeat probare, decif. 173. numer. 4. Coccino.
- Interdictum de liberis exhibendis datur tam contra detinentes filios, quam contra dolo defientes habere, dec. 157. num. 12. Vbaldo.
- Interdictum, quorum bonorum decernitur pro rebus quas defunctus tempore mortis possidebat, decif. 415. num. 6. Queipo.
- Interdictum, quorum bonorum, non competit contra titulo possidentem, ibidem num. 9.
- Interdictum, quorum bonorum, competit contra quemlibet possessorem vniuersalem hæreditatis defuncti, vel contra quemlibet possessorem, vel detentorem particularem alicuius rei, ibid. n. 8.
- Interdictum, quorum bonorum datur contra possidentem pro hærede, dec. 364. num. 1. Pirouano.
- Interdictum, uti possidetis, non decernitur sine possessione, dec. 265. num. 37. Vbaldo.
- I N T E R E S S E.**
- Interesse succedit loco rei debitæ, decif. 357. num. 8. Pirouano.
- Interesse damni emergentis potest declarari ad rationem quatuor pro centenatio, dec. 38. num. 5. Virili.
- Interesse nullum, quando resultat ex non implemento, tunc exceptio non adimplementi non competit, dec. 192. nu. 20. Pirouano.
- Interesse pretij rei venditæ non debetur pendente dilatione ad soluendum dictum pretium, decif. 13. num. 23. Durano.
- ad Interesse pretij soluti contra venditorem, qui rem venditam retinuit, emptor non potest, ibidem num. 36.
- ad Interesse non debet quis condemnari, si aliquid fecerit sine dolo, dec. 103. num. 9. Coccino.
- ad Interesse, procurator lædens Dominum tenetur, si sit soluendo, ibidem num. 11.
- Interesse, & damna, solita sunt deberi ratione moræ, decif. 234. num. 8. Motmanno.
- ad Interesse totale, & in totum recedere potest à locatione conductor, si liberè res conducta non tradatur, dec. 49. num. 9. Durano.
- ab **INTERLOCUTIONE** simplici sine citatione, & absque causæ cognitione non est opus appellare, cum non transeat in rem iudicatam, dec. 53. num. 58. Durano.
- INTERPELLATIO** requiritur ad constituendum aliquem in mora ad aliquid faciendum, si in contractu deficiat dies, qui solet interpellare pro homine, decif. 192. num. 17. & 18. Pirouano.
- Interpellatio etiam extraiudicialis sufficit, ut debitor constituatur in mora, dec. 38. num. 4. Virili.
- I N T E R P R E T A T I O.**
- Interpretatio ea est faciendæ, quæ est magis verisimilis secundum intentionem, & mentem contrahentium, dec. 26. num. 6. Vbaldo.
- Interpretatio ea est faciendæ, quæ magis congruit materiæ subiectæ, ibidem num. 7.
- Interpretatio iuris, quæ descendit ab exceptione partis, & replicatione actoris, non autem ab actoris intentione, non impedit viam executiuam, decif. 30. num. 16. Durano.
- Interpretatio illa est amplectenda, quæ est rationi conformis, & magis verisimilis, dec. 387. n. 9. Durano.
- Inter-



Interpretatio alicuius mandati, quando est facienda, quæ obseruantia attendi debet, decif. 111. num. 38. Coccino.

Interpretatio, quando est facienda de contentis in testamento attenditur tempus testamenti, ibidem num. 39.

Interpretatio ea semper est facienda, quæ est minus damnosa parti, decif. 26. num. 5. Vbaldo.

Interpretatio omnis possibilis est capienda, vt contrarietas euitetur, dec. 140. n. 9. Pirouano.

Interpretari, & temperari ita debent depositiones, vt non mereantur a sapiente reprehendi, decif. 53. num. 38. Durano.

pro Interpretatione dispositionum deseruit modus solitus, & stylus loquendi, dec. 194. n. 64. Coccino.

Interpretatio verborum, & actuum dubiorum fieri debet secundum solitum, etiam ex vnico actu, dec. 93. num. 82. Coccino.

Interpretatio omnis possibilis capi solet, vt dolus euitetur, dec. 140. num. 9. Pirouano.

#### INTERROGATORIA.

ab Interrogatorio responsio recipit interpretationem & declarationem, dec. 264. num. 3. Coccino.

sine Interrogatorijs. partis, quando testes firerunt examinati probant, si pars fuerit negligens in eis dandis, dec. 256. num. 6. Durano.

INTIMATIO, & monitio non requiruntur quando quis est obligatus aliquid intra certum tempus facere, decif. 186. num. 6. Virili.

Intimatio validè remitti potest ex consensu partis, dec. 274. num. 2. Motmanno.

ad INTRUSIONIS effectum, quæ possessio non sufficiat, dec. 344. num. 15. Verospio.

Intrusionis vitium, vt excludatur, sufficit aliquis titulus, licet sit nullus, & quod nullos fructus ex ea possessione perceperit, ibidem num. 16.

#### INVENTARIUM.

Inuentarij actum non vitiat decreti præposteratio, decif. 331. num. 8. Pirouano.

ex Inuentario confecto in forma debita omnium bonorum in hereditate repertorum, probatur negatiua, quod non adierant alia bona, decif. 310. num. 2. Durano.

Ita vt afferenti adesse alia bona, incumbat onus probandi, ibidem num. 3.

Inuentarium, si confectum non sit, imputandum est ei, qui facere tenetur, dec. 67. num. 4. Vbaldo.

Inuentarium heredi non suffragatur, si sit inualidum respectu solemnitarum, decif. 331. n. 2. Pirouano.

in Inuentario conficiendo fraudes, & occultationes sequi possunt, quando Iudex non fuit præsens, vel eo confecto, non interloquitur, dec. 331. n. 10. Pirouano.

Inuentarium perinde est, ac si non fuisset factum, si hæres non describat omnia bona testatoris, ibid. num. 2.

Inuentarium bonorum hereditariorum quando conficitur, sunt seruanda consuetudines locorum, ibidem num. 14.

Inuentarium, licet hæres non confecerit, tamen, quando hereditas est restituenda, debet detrahere legata non annua soluta, dec. 399. n. 39. Coccino.

ob non Inuentarij confectiorem, Trebellianica non amittitur, ibidem num. 5. & 6.

Inuentarium licet non conficiat fideicommissarius vniuersalis, nihilominus retinet sibi debitum, dec. 31. n. 7. Coccino.

in Inuentario, si hæres non describat omnia bona, perdit illius beneficium, decif. 331. num. 20. Pirouano.

Inuentarium bonorum hereditariorum, quando est conficiendum, Iudex adiri debet, vt interloquatur heredem cum beneficio legis admittendum, ad adeundam hereditatem, ibidem n. 6.

Inuentarium, si hæres non confecerit, si agatur de fideicommissio particulari, tenetur vltra vires hereditarias, dec. 31. nu. 4. Coccino.

Inuentarium, si hæres non confecerit, stante super hoc præcepto testatoris, tunc indistinctè præsumitur vsurpatio, & dolus, dec. 349. nu. 10. Durano.

Inuentarium, si hæres non confecerit, non priuatur hereditate, sed tenetur vltra vires hereditarias, dec. 349. num. 2. Durano.

ex Inuentarij non confectiõne, præsumitur vsurpatio iurium, actionum, & mobilium fideicommissio subiectorum, ibidem num. 4.

Inuentarium bonorum hereditariorum, si filius non confecerit, non ita intrat præsumptio vsurpationis sicuti in extraneo, decif. 349. num. 6. Declaratum. 14. Durano.

circa Inuentarij confectiõnem, quare requiratur decretum iudicis, decif. 231. num. 9. Pirouano.

Inuentarij actus perfectio, vt cognoscatur, apponitur subscriptio heredis, ibidem num. 16.

Inuentarij ommissio ex iure nouo, non grauat heredem ad idem vltra dispositionem iuris antiqui, decif. 19. num. 5. Coccino.

Inuentarium conficiendi actus circa bona hereditaria, non dicitur iudicialis, dec. 1331. num. 4. Pirouano.

Inuentarium, si non fuerit confectum, & sic non appareat, de argenteis, margaritis, pecunijs &c. hoc casu fideicommissario incumbit onus probandi dicta bona adfuisse, & qualiter hoc casu succurratur fideicommissario, dec. 399. num. 41. Coccino.

ex Inuentario bonorum paternorum communiter, & simul per fratres confecto, probatur dominium, & possessio patris, decif. 200. num. 1. Durano.

Inuentarium plenè probat contra conficientem, ibidem num. 2.

Inuentarium præseruat heredem ab oneribus hereditarijs, dec. 331. num. 29. Pirouano.

circa Inuentarij solemnitates statum consuetudini, decif. 310. num. 4. Durano.

in Inuentario bonorum hereditariorum debent adhiberi tres testes bonæ conditionis loco creditorum, & legatariorum absentium, decif. 331. num. 18. Pirouano.

ad Inuentarium videndum confici, si legatarij fuerint citati, si non interuenerint, nihilominus inuentarium erit validum, ibidem num. 18.

in Inuentarij confectiõne præsentia iudicis non est necessaria, ibidem num. 12.

Inuentarij beneficium ob non integram descriptionem bonorum, hæres tunc non perdit, si omissiones non sunt dolosæ, ibidem num. 21.

Inuentarium, si filius non confecerit, quando præsumatur sibi satisfecisse de sua legitima, decif. 309. num. 3. Durano.

in Inuentario, quod quis descripserit debita, non potest illorum ignorantiam allegare, decif. 207. num. 12. Verospio.

in Inuentario hæres non tenetur describere ea bona, de quib.



de quibus non extant instrumenta, in hereditate dec. 310. num. 10. Durano.

### INVESTITURA.

Inuestitura tenor in contractu emphyteutico obseruari debet, decif. 69. num. 4. Vbaldo.

Inuestitura est necessarium signum feudi, immo etiam sufficit, quod longissimo tempore inuestitura suscepta non fuerint, decif. 93. num. 38. Coccino.

Inuestitura est necessaria in feudi concessione, ibid. num. 36.

Inuestitura causa finalis in materia ecclesiastica, quando est laeua, erronea, & simulata, tunc dicta inuestitura non suffragatur, dec. 296. num. 1. Coccino.

Inuestitura bonorum facta cum eisdem pactis, prout alias fuit concessa, ab eis non est recedendum, nisi de expresso consensu partium, decif. 381. n. 1. Coccino.

ex Inuestitura sola non resoluitur, concludens probatio dominij, dec. 359. num. 6. Coccino.

Inuestitura plene probat dominium pluribus concurrentibus adminiculis, ibidem num. 7.

Inuestiturarum pluralitas probat dominium ad effectum rei vendicationis, dec. 81. n. 15. Coccino.

Inuestitura est optimum signum ad cognoscendum, an aliqua res sit libera, vel feudalis, decif. 331. num. 36. Coccino.

Inuestitus de aliquo loco, non potest in eo imponere onera personalia, aut mixta subditis, vel alia non expressa in inuestitum, etiam quod fuerit inuestitus cum mero, & mixto imperio, dec. 389. num. 2. Pirouano.

Inuestitura renouatio potest consuetudine tolli, decif. 93. num. 43. Coccino.

ex Inuestitura iunctis alijs adminiculis probatur dominium, & possessio ad effectum deuolutionis, decif. 79. num. 7. Virili.

in Inuestitura existentia comprehensorum non presumitur, nisi probetur, dec. 359. num. 16. Coccino.

ex Inuestituris solis non concludenter probatur dominium ad effectum rei vendicationis, sed secus, si concurrant alia adminicula, decif. 81. num. 1. Coccino.

in Inuestitura presumitur deficientia lineae, quando nemo comparet, qui pretendat esse de comprehensis, dec. 79. num. 12. Virili.

ITERATIO eo magis, ac magis denotat animum in aliquo negotio, decif. 53. numer. 36. Durano.

IVDAICE legitima verba non sunt accipienda, decif. 208. num. 5. Coccino.

### I V D E X.

Iudex procedendo ad vltiora, videtur pronunciaré super exceptione, quae si non esset tacite reiecta, annullaret processum, dec. 36. num. 53. Coccino.

Iudex si scripturarum comparisonem recognoscere velit, potest hoc fatere, sed tutius est, ut adhibeat duos peritos, dec. 199. num. 22. Coccino.

Iudicibus censetur adempta iurisdictio, per deputationem nouorum Iudicum, decif. 324. num. 19. Pirouano.

Iudici arbitrio lex multum defertur in materia diuisionum, decif. 207. num. 18. Verospio.

Iudex iuxta petita indicare debet, decif. 323. num. 4. Coccino.

Iudex in comparatione scripturarum, adhibitis pe-

ritis, ipsisque iuramento delato, corpora literarum respicere debet, dec. 199. num. 18. Coccino.

Iudicis partes sunt in reuocando nullitates, dec. 240. num. 3. Pirouano.

Iudex admissis solemnitatibus, non potest sententiam nullam confirmare, fingendo esse validam, ibidem num. 16.

Iudex mandans deponi pecuniam ad effectum illam soluendi, cui de iure, tunc cui de iure debet restitui, decif. 300. num. 19. Durano.

Iudex ecclesiasticus saltem habitu habet iurisdictionem cognoscendi super bonis, quando iudicat super illegitimitate, dec. 330. n. 30. Coccino.

Iudicis praesentia in confectioe inuentarij bonorum hereditariorum non est necessaria, decif. 331. num. 12. Pirouano.

Iudex, quando procedit in materia pensionum per viam cassationis antiquae, & creationis nouae similis, debent coram eo exhiberi literae reservationis pensionis. dec. 153. num. 8. Coccino.

Iudex non rite & recte procedens in auferendo alicui possessionem, si ille non habeat se pro spoliato, competit manutentio, decif. 263. num. 3. Vbaldo.

ad Iudices laicos, quis praesumitur recurrisse ad instantiam eius, qui interesse habet, decif. 311. nu. 4. Pirouano.

Et praedicta praesumptioni est locus, ad effectum tantummodo denegandi audientiam. Et non ad probandam pertinaciam, aut contrauentionem, ibidem num. 5. 6. & 7.

Iudex, si examinata exceptione, procedat ad vltiora, valet processus, quamuis super illa exceptione expresse non pronunciauerit, dec. 36. num. 52. Coccino.

Iudex inferior in loco ubi Princeps dominans habitat, nec habet, nec dicitur habere territorium separatum, decif. 324. num. 8. Pirouano.

Nec potest ius dicere in officiales, vel familiares Principis illo inconsulto, vel non permittente, ibidem num. 8.

Iudicis assertionibus non creditur, nisi factae sint prauius causae cognitione, & de illis appareat in processu, decif. 197. num. 52. Coccino.

Iudex, quando potuit instrui breuitate temporis, tunc breuitas non vitiatur, ibidem num. 57.

Iudex procedendo ad vltiora, non pronunciando super exceptionibus, non videtur fecisse in contemptum legis, sed tacite eas reprobasse causa cognita, decif. 36. num. 54. Coccino.

Et ista causa cognitio interuenisse dicitur, quando Iudex, post aliquod tempus processit ad vltiora, ibidem num. 55.

Iudex laicus debet cognoscere de immissione bonorum, postquam a Iudice ecclesiastico fuit terminatum iudicium legitimitatis, decif. 330. num. 4. Coccino.

Conditionis natura est, actum suspendere quousque veniat, ibidem num. 5.

Iudex potest plenam fidem adhibere testibus singularibus concurrentibus adminiculis, decif. 256. num. 5. Coccino.

Iudices laici possunt cognoscere de furto decimarum, licet, quoad decimas, non sint Indices competentes, decif. 296. num. 15. Coccino.

Iudicis auctoritas, etiam si erretur in iure, & circa factum proprium causat bonam fidem, dec. 39. n. 7. Durano.



Iudex nulliter procedendo, dicitur tanquam priuatus, & non habens potestatem procedendi, dec. 278. num. 23. Ghislerio.  
 in Iudicis arbitrio residet, ubi alimenta sint præstanda, dec. 92. n. 16. Durano.  
 Iudicis recusatio debet fieri per procuratorem ad hoc habentem speciale mandatū, dec. 233. n. 2. Durano.  
 Iudicis recusatio debet fieri ante motam litem, nisi noua causa recusationis superuenerit, dec. 233. n. 3. Durano.  
 pro Iudicis decreto præsumitur, dec. 294. num. 12. Queipo.  
 Iudex delegatus habet eandem auctoritatem, quam delegans, dec. 199. n. 1. Coccino.  
 Iudex Ecclesiasticus cognoscens de illegitimitate, quæ est exceptio peremptoria successione, non debet pronunciare super articulo legitimitatis, sed super negotio principali, dec. 330. n. 31. Coccino.  
 Iudex procedens sine probationibus dicitur spoliare, dec. 304. n. 18. Pirouano.  
 Iudex aliunde, quam ex actis sumere non potest informationem, dec. 197. n. 14. Coccino.  
 Iudex Ecclesiasticus cognoscens super illegitimitate, an possit incidenter cognoscere super immixtione bonorum, dec. 330. n. 28. Coccino.  
 Iudex iniuste procedens non priuat partem sua possessione, dec. 110. n. 3. Durano.  
 Iudicis iurisdictio, quando remaneat firmata, dec. 389. n. 17. Pirouano.  
 Iudex, si notoriè iniuste procedit, dicitur spoliare, dec. 55. n. 8. Coccino.  
 Iudices in vim præcedentis privilegij præseruantur ab incurfu irregularitatis, dec. 50. n. 16. Virili.  
 Iudex non potest facere, ut transferatur possessio sine actuali apprehensione, dec. 35. nu. 24. Durano.  
 Iudex à dispositione testatoris recedere potest, & aliter providere circa educationem puerorum, dec. 157. n. 16. Vbaldo.  
 Iudex exequens tenetur vendere rem præsentī pecunia, & in causam iudicati conuertere, dec. 259. n. 1. Pirouan.  
 Iudicis est, vndequeque veritatem indagare, decif. 201. n. 35. Coccino.  
 Iudex parte non opponente potest adhibere fidem scripturis etiam informibus, dec. 1. n. 28. Durano.  
 Iudex potest iubere rem capi, & distrahi stante clausula, sine strepitu, & figura iudicij, dec. 36. n. 59. Coccino.  
 Iudicis monitio, quod tali die feret sententiam, habet vim citationis, dec. 295. n. 2. Durano.  
 de Iudicis iurisdictione, quando non constat, sententia dicitur apparenter nulla, dec. 83. n. 1. Manzanedo.  
 Iudicis iurisdictione firmatur per citationem ad dicendum contra commissionem, dec. 325. nu. 1. Ghislerio.  
 coram, Iudice Ecclesiastico patronus laicus potest tantum conueniri pro patronatu laicali, dec. 144. n. 18. Duran.  
 Iudex etiam non requisitus potest ex officio compellere possessores terrarum ad soluen. decimas, dec. 357. n. 6. Pirouano.  
 pro Iudicis decreto præsumitur, dec. 74. num. 3. Virili.  
 Iudicis monitio facta comparētibz in iudicio, quod tali die feret sententiam, habet vim citationis, dec. 295. num. 1. Durano.

Iudicis auctoritate, debet fieri subhastatio, dec. 411. n. 15. Verospio.  
 Iudicis decretum requiritur, quando bona minorum venduntur, dec. 73. n. 3. Durano.  
 Iudicandum non est ex multitudine Authorum, sed secundum, quod iustius, & æquius videtur, decif. 62. n. 13. Durano.

## I V D I C I V M.

Iudicio vniuersali pendente, filere debet iudicium particulare, dec. 31. n. 1. Coccino.  
 Quod intellige quando ex illo iudicio particulari præiudicium inferretur iudicio vniuersali, ibidem n. 2.  
 Iudicium fauore minoris, infantis, & pupilli claudicat, dec. 394. n. 12. Ghislerio.  
 in Iudicijs summarijs admittuntur tantum exceptiones, de quarum probatione, & veritate incontinenti liquet, dec. 415. n. 14. Queipo.  
 Iudicium officium nobile fundatur in æquitate, dec. 357. n. 9. Pirouano.  
 in Iudicio manutentionis sufficit vnicus testis, decif. 273. n. 1. Queipo.  
 Iudicij natura, & substantia est attendenda, non autem figura verborum, dec. 30. n. 41. Durano.  
 Iudicium, quando agitur in Curia, meritò tunc debet attendendi stylus Curie, dec. 51. n. 2. Coccino.  
 Iudicium ordinarium, & non executium, quæ respiciant, dec. 395. n. 8. Pirouano.  
 Iudicium integrum est. quod plurimorum sententia confirmatur, dec. 265. n. 5. Vbaldo.  
 in Iudicio diuisionis an agi possit de euictione, dec. 207. n. 17. Verospio.  
 Iudicium facit rem dubiam, & variam, dec. 387. n. 8. Durano.  
 in Iudicio attenditur id, quod principaliter resultat, non autem quod incidenter, dec. 296. n. 16. Coccino.  
 Iudex laicus, nec incidenter potest cognoscere de causa merè spirituali, dec. 296. n. 17. Coccino.  
 in Iudicio summarijsimo exceptiones, quæ requirunt altiore indaginem rejiciuntur ad petitoriū, dec. 115. n. 10. Vbaldo.  
 in Iudicio manutentionis sufficiunt leniores probationes, dec. 115. n. 5. Vbaldo.  
 Iudicium dicitur esse fortunæ, decif. 387. num. 8. Durano.  
 Iudicium ferri non debet, non visis actis, dec. 18. n. 2. Pirouano.  
 Iudicium non debet incipere ab executione, dec. 34. n. 12. Motmanno.  
 in Iudicijs omnibus, quamuis, summarijs probatio incontinenti oblata admittitur, dec. 416. num. 8. Queipo.  
 à Iudicio repelli potest, officio iudicis, sine partis citatione, agitans sine actione, dec. 323. nu. 3. Coccino.  
 Iudicium legitimitatis postquam à Iudice Ecclesiastico fuit terminatum, tunc Iudex laicus debet cognoscere de immixtione bonorum, dec. 330. n. 4. Coccino.  
 Iudicij diuersi acta, non debent transportari, decif. 49. n. 5. Durano.  
 in Iudicio criminali, si fiat confessio, probat etiam in iudicio ciuili, dec. 140. n. 18. Pirouano.  
 in Iudicijs omnibus etiam executiis requiritur legitimatio personarum, dec. 234. n. 18. Motmanno.



- ad Iudicium reus inuitus trahitur, decif. 1. num. 30. Durano.
- in Iudicijs omnibus articuli de stylo admitti debent, data eorum releuantia, fed data irreleuantia, neq; de iure, neque de stylo pro eorum admissione, dec. 416. n. 10. Queipo.
- in Iudicio, vt res releuent, debent iustificari ex actis, dec. 49. n. 11. & 12. Durano.
- In Iudicio admitti non debet actus inutilis, & frustratorius, dec. 416. n. 11. Queipo.
- in Iudicio, quando dicatur deductum petitorium, & possessorium, dec. 69. n. 14. Vbaldo.
- IULIANVS** Imp. Apostata cum veller radicatus euellere Religionem Christianam prohibuit, ne Christiani Grammaticam, nec Rethoricam docerent, & S. Augustin. hoc recenset inter alias Ecclesiae Dei persecutiones, decif. 325. num. 8. Ghislerio.
- Contra quam rem acerrimè contra Iulianum intuehitur S. Greg. Nazianz. in orat. 1. in Iulian. vbi hoc eius factum appellat scelus, & tyrannidem, ibidem n. 10.
- Iulianus Apostata, licet curauerit, ne Christiani docerent Grammaticam, & Rethoricam, tamen eisdem non interdixit lectiones, Theologicas, ibid. num. 11.
- IURAMENTVM**
- Iuramentum, quando est extraiudicialiter praestandum, in dubio praesumitur praestitum, dec. 385. nu. 4. Durano.
- Iuramentum nihil operatur in praedictum tertij, dec. 382. n. 13. Durano.
- Iuramentum est probatio probata, & veritas apprens, dec. 98. n. 1. Vbaldo.
- Iuramentum solitum praestari per Collectores respicit exercitium officij tantum, non autem reservationem, dec. 255. n. 11. Dunozetto.
- Iuramentum fidelitatis in feudo, sufficit, quod semel sit praestitum, stante tali consuetudine, dec. 93. nu. 47. Ciccino.
- Iuramentum non excludit laesionem enormissimam, obtenta absolutione, dec. 125. nu. 35. Durano.
- Iuramento stante, quis praecise ad factum compelli potest, dec. 133. n. 5. Dunozetto.
- Iuramento est petenda absolutio à minore in terminis statut, Vrb. lib. 1. c. 151. ad effectum agendi, dec. 1. n. 29. Durano.
- Iuramentum excludit omnem laesionem, dummodo seruari possit sine peccato, dec. 125. nu. 14. & 15. Durano.
- Iuramentum interpositum in contractibus annullatis ob publicam utilitatem, nihil operatur, dec. 1. n. 6. Durano.
- Iuramentum non validat contractum minoris, in quo per statutum requiritur certa solemnitas ad fraudes obviandas, dec. 1. n. 7. Durano.
- Iuramentum calumniae non est necessarium, quando constat de iustitia agentis, dec. 395. num. 9. Pirouano.
- Iuramenta Papa potest remittere, interpretari, ac dispensare, dec. 1. n. 2. Durano.
- Iuramentum semper comitatur à iustitia, dec. 125. num. 40. Durano.
- Iurare debent periti electi ad effectum comparationis scripturarum, dec. 199. n. 26. Coccino.
- Iuramentum excludit omnem laesionem, dummodo seruari possit sine peccato, decif. 125. num. 14. & 15. Durano.
- IURISDICTIO.**
- Iurisdictionis actus facti lite pendente non suffragantur, dec. 41. n. 10. & 12. Pirouano.
- Iurisdiclio Magni Magistri Ordinis S. Hierosolymitani, etiam vbi non esset independens, & absoluta, sed vnita cum conuentu, attramen exercitium dicitur esse penes ipsum solum, dec. 209. n. 3. Pirouano.
- Iurisdictionis actus in non subditos exerceri non possunt, dec. 63. n. 9. Vbaldo.
- Iurisdictionalia Castra, praesumuntur feudalia, dec. 415. n. 10. Queipo.
- Iurisdictione praescripta contra voluntatem domini, non intelligitur praescripta potestas coercendi, decif. 265. n. 31. Durano.
- Iurisdiclio Marescialli Ord. Hierosolym. non se extendit ad familiares Magni Magistri habentium, qualitatem familiarium in Palatio seruientium, vt inter illos pacem possit componere, dec. 324. nu. 1. Pirouano.
- Iurisdiclio coarctata quoad locum, extra ipsum non extenditur, dec. 394. n. 8. Ghislerio.
- Iurisdiclio ex voluntate domini acquisita, per vnum iurisdictionis actum, acquiritur possessio totius, dec. 265. n. 30. Vbaldo.
- Iurisdiclio sine coarctatione inutilis est, dec. 265. nu. 32. Vbaldo.
- Iurisdiclio omnis praesumitur feudalis, dec. 415. nu. 11. Queipo.
- Iurisdiclio, si detur alicui, vt solus cognoscat, censetur sublata iurisdiclio alterius, dec. 413. nu. 11. Coccino.
- Iurisdictione concessa, censetur etiam ea concessa, sine quibus iurisdiclio explicari non potest, decif. 199. nu. 3. Coccino.
- Iurisdiclio extra locum beneficii non sufficit ad praesumendum iuspatr. ex usurpatione à persona potentis, dec. 197. n. 38. Coccino.
- de Iurisdictione Iudicis, quando non constat, sententia dicitur apparenter nulla, dec. 83. n. 1. Manzano.
- à Iurisdictione Episcopi exemptus licet non teneatur ad honorificentiam, teneatur tamen ad reuerentiam, dec. 111. n. 14. Coccino.
- Iurisdiclio, & administratio, quando priuatiuè praescripta non censetur, dec. 373. n. 9. Verospio.
- Iurisdictionem Iudicis, à quo praeseruat clausula, sine praedictio legitimae executionis, dec. 416. num. 3. Queipo.
- Iurisdictionis actus est imponere collectas, decif. 65. n. 8. Vbaldo.
- ex Iurisdictione, & superioritate concessa super aliquo loco non bene probatur onera imponendi facultas, dec. 127. n. 10. Pirouano.
- Iurisdiclio, & administratio diuersa sunt, decif. 145. n. 4. Coccino.
- Iurisdictionis dominium, & possessio optime probatur per enunciatiuas, quae continent assertiones summorum Pontificum qui iurisdictionem dare possunt, dec. 93. n. 21. Coccino.
- Iurisdictionis actus est actus componendi rixas inter milites, dec. 291. n. 2. Pirouano.
- in Iurisdictionem, quando dicantur partes consentire, dec. 51. n. 18. Coccino.



## I V R A.

- Iura omnia in scrinio pectoris habet Papa, decif. 325 num. 16. Ghislerio.
- Iura valde abhorrent membrorum confufionem, & separationem, decif. 111. nu. 5. Coccino.
- in Iuribus distinctis, & separatis per possessionem vnus, non acquiritur possessio totius, decif. 265. num. 34. Vbaldo.
- Iura omnia, & effectus, quæ competeant cedenti, transeunt in cessionarium, dec. 179. n. 2. Verospio.
- Iura producta censentur approbata à parte, contra quam opponuntur, eo ipso, quod citata ad dicendum contra nihil opposuit, decif. 53. num. 30. Durano.
- in Iuribus incorporalibus datur etiam duplex possessio civilis, & naturalis, ibidem num. 58.
- Iura tam actiua, quam passiva transeunt in heredem decif. 143. num. 10. Pirouano.
- Iura sua renunciantibus non datur regressus, decif. 125. num. 4. Durano.
- Iura intelligenda sunt ex mente, & ratione, non autem ex verbis, dec. 208. num. 5. Coccino.
- Iurium æquitas cessare debet cessante causa, dec. 343 num. 7. Motmano.
- Iurium appellatione venit etiam facultas aliquid faciendi, vel disponendi, dec. 17. num. 37. Durano.
- Iura exacta lite pendente, sunt in forma probanti, quando fuerunt extracta, prout iacent à Notario publico suecessore, decif. 90. num. 9. Dunozetto.
- Iura non sufficit esse in actis, nisi etiam fuerint producta parte citata ad dicendum contra, decif. 197. num. 16. Coccino.
- in Iuribus incorporalibus quasi possessio, qualiter acquiratur, decif. 273. num. 2. Queipo.

## I V S.

- Ius Principis si sit reservatum, nihil refert, si sub generali licentia alienandi, & donandi veniat hypotheca, decif. 67. num. 42. Durano.
- Ius à resignante beneficium de iure patronatus non abdicatur, si inuito patrono sit facta, decif. 190. num. 2. Pirouano.
- Ius super re nullum competit ei, qui illius dominium nunquam quæsiuit, dec. 299. num. 11. Verospio.
- Ius considerabile habens in actu debet citari, decif. 371. num. 4. Durano.
- Iure datoris resoluta, resolvitur etiam eius acceptoris, dec. 86. num. 2. Coccino.
- in Iure nescitur text. secundum Bart. & Angel. disponens, quod homo liber deponatur nisi in l. 3. §. hoc autem, ff. de liber. exhib. dec. 157. num. 5. Vbaldo.
- Ius reale servitutis per acquisitionem dominij, etiam reuocabilem extinguitur, decif. 347. num. 11. Queipo.
- Ius prohibendi, ne Gymnasium publicum possit aperiri, præscriptione immemorabili potest acquiri, decif. 325. num. 18. Ghislerio.
- Ius reuerentiale, quod debetur ratione dignitatis, non tollitur per quamcumque exemptionem, dec. 11. num. 17. Coccino.
- Et ideo si allegetur aliqua exemptio ad hunc effectum, non est habenda in consideratione, ibidem, num. 18.
- Ius plura respiciens, nisi vtatur in aliquibus, conferuat ius sibi in totum, ideo quoad alia per non usum impeditur consuetudo, & præscriptio, decif. 373. num. 6. Verospio.
- Ius annuæ præstationis ex dominij consolidatione extinguitur, dec. 328. num. 27. Queipo.
- Iuri suo cuiilibet licet renunciare, dec. 180. num. 18. Verospio.
- Ius speciale si sit constitutum in aliquo casu, sequitur quod in contrarium est ius commune extra illum casum, dec. 316. n. 46. Coccino.
- Iuris assistentiam, qui habet pro se, dicitur habere intentionem fundatam, decif. 291. numer. 3. Pirouano.
- de Iure alicuius dicitur constare, quousque de eo doceri potest, decif. 154. num. 15. Durano.
- Ius, quando est transmissibile ad hæredes, est etiam cessibile, decif. 179. num. 1. Verospio.
- Iure obligantis resoluta, resolvitur etiam hypotheca dec. 86. num. 7. Coccino.
- Ius fori, in quo litigatur, seruari debet, decif. 117. num. 18. Virili.
- Ius publicum tolli non potest priuatorum pacto, dec. 128. num. 7. Virili.
- Ius reale rebus affixum, constituitur transmissibile, ad omnes possessores, dec. 328. num. 16. Queipo.
- Iure dantis resoluta, resolvitur hypotheca, ibidem, num. 28.
- Ius partis arbitrium non dat facultatem lædendi, dec. 65. num. 4. Durano.
- Iuris rigor, vt relaxetur, operatur, clausula, arbitrio Rotæ, dec. 126. num. 11. Virili.
- ad Ius primatum, si aliqua constitutio aliquid reducat, dicitur fauorabilis, dec. 70. n. 3. Vbaldo.
- Ius debitoris obligati, si resolvatur ex causa antecedenti necessaria, pignus resolvitur, dec. 86. num. 4. Coccino.
- Ius suum cedens alicui, vt excludatur ab actione, quid requiratur, dec. 13. num. 39. Durano.
- de Iure positivo sunt introductæ nullitates, decif. 36. num. 61. Coccino.
- Iuri proprio non censetur renunciatum per actus non inferentes renunciationem, decif. 9. numer. 4. Pirouano.
- Iuris resistentia, vt impediatur manutentio, debet esse vehemens, & inenitabilis resistentia, decif. 53. nu. 7. Durano.
- Iuris assistentia non suffragatur ad effectum manutentionis, quando alius est in possessione temporis considerabilis, dec. 5. num. 20. Durano.
- Ius proprium nemo præsumitur voluisse abicere, ibidem num. 10.
- Ius omne partium à principio censetur deductum in commissione effecta communis, si adsit clausula, quam, & quas, dec. 30. num. 27. Durano.
- Ius parti præseruatur per protestationem, decif. 218. num. 1. Coccino.
- Iuris assistentia non suffragatur, ad effectum manutentionis, quando redditur turbida, dec. 5. nu. 21. Durano.
- Ius non facit proemium alicuius constitutionis, licet denotet causam finalem, decif. 36. numer. 16. Coccino.
- Ius, quando alicui assistit, dicitur constare de bono iure illius, decif. 53. num. 2. Durano.
- Ius suum cedens alicui, si agat, sine actione agit, decif. 13. num. 38. Durano.
- Ius resignatarij est metiendum à iure resignantis, dec. 189. num. 3. Virili.
- Ius executium censetur etiam cessum actione principali cessâ, dec. 179. n. 3. Verospio.



- Iuri suo renunciare cuilibet concessum est, dec. 125. num. 5. Durano.
- Ius certum, qui non habet, citandus an sit, decif. 65. num. 10. Durano.
- Iure diuerso vna, eademque res censi non debet, decif. 111. num. 4. Coccino.
- Iuris ignorantia excusare non solet, dec. 190. nu. 10. Pirouano.
- Ius nominandi remanet in personis non negligentibus, aut non contumacibus, quando consortes negligunt id facere, aut sunt contumaces, & qualiter hoc intelligatur, decif. 213. num. 4. Pirouano.
- IUS ANTIQVVM**, quod plus deferebat filiis masculis, quam foeminis est correptum, decif. 62. num. 56. Durano.
- Ius antiquum, quod fructus debeant imputari in legitimam, est correctum, quoad descendentes tantum, ibidem num. 3.
- IUS CIVILE** ex circumstantiis temporum, locorum, & personarum variatur, ibid. num. 47.
- contra **IUS COMMVNE** statuere potest legatus de latere, decif. 171. num. 2. Vbaldo.
- Ius commune, si statutum mandet in aliquo casu seruari, est intelligendum de iure municipali, quod in ea prouincia, vel districtu viget, dec. 178. nu. 4. Durano.
- Ius commune, quando appelletur statuta prouinciæ, num. 6.
- Ius commune publicæ vtilitati patrocinator, decif. 265. num. 39. Vbaldo.
- IUS COMMVNE** faciunt statuta, & respectu loci, ubi vigent, habentur pro iure communi, dec. 36. num. 43. Coccino.
- IUS NATVRALE** non distinguebat à principio legitimos ab illegitimis, quia omnes nascebantur liberi, ex indiuidua maris, & foeminæ coniunctione. dec. 316. num. 19. Coccino.
- Ius naturale in homine non facit omnis ratio, sed illa solum, quæ a principiis iuris naturalis gentium deriuat immediatè, dec. 62. n. 46. Durano.
- Ius naturale est immutabile, ibidem num. 22.
- IUS PATRONATUS.**
- Iurispatronatus gentilitij exercitium dumtaxat spectat ad proximiorum testatoris, decif. 289. nu. 9. Verospio.
- Iurispatronatus, postquam legitimè fuit acquisitum personis secularibus, & existant in quasi possessione præsentandi, dicitur laicale, dec. 144. nu. 19. Durano.
- Iurispatronatus donatio facta compatrono, non eget consensu Ordinarij, dec. 101. num. 5. Dunozetto.
- in Iurispatronatus gentilitio succeditur in capita, & non licet constituere, seu diuidere portiones, seu ratas, dec. 289. num. 4. Verospio.
- Iurispatronatus, quod fuit relictum Confraternitati laicorum, cuius Confratres non induantur, aut distinguuntur aliquo signo Religionis, & fuit fundata à laico, ac de bonis prophanis, dicitur laicale, decif. 144. n. 1. Durano.
- Contrarium, quod sit de rigore iuris tenent. Lambert. Paul. Hieron. & alij, ibidem num. 2.
- Sed prima opinio, non solum est communior, sed etiam verior, & etiam Ecclesiæ magis fauorabilis, num. 3.
- Et hanc opinionem in his terminis secuta est Rota re semper, num. 4.
- Ac cum opinione Rotæ adest etiam obseruantia Cancellariæ Apostolicæ, num. 5.
- Et prædicta opinio multo magis procedit, quando tale iurispatronatus fuit relictum Custodibus Confraternitatis, cum tunc videatur considerata solum eorum legalitas, num. 6. 7. & 8.
- Iurispatronatus existens penes laicum, cum primum transit ad Ecclesiam, dicitur Ecclesiasticum, ibidem num. 20.
- Iurispatronatus in dubio potius præsumitur hereditarium, quam gentilitium, decif. 289. num. 1. Verospio.
- Iurispatronatus de sui natura transit ad quoscunque heredes etiam extraneos, ibidem num. 5.
- Iurispatronatus Ecclesiasticum comprehenditur sub regula octaua, decif. 48. num. 7. Vbaldo.
- Iurispatronatus an præferri possit, decif. 197. num. 87. Coccino.
- Iurispatronatus qualiter probetur, quando agitur de ordinaria probatione, dec. 401. num. 1. Pirouano.
- Iurispatronatus, quod competit personis secularibus, quæ religiose viuunt, & habitu religioso induunt, dicitur Ecclesiasticum, decif. 144. num. 21. Durano.
- Iurispatronatus probatur per instrumentum foundationis, qui modus probandi superat omnes alios modos, decif. 152. num. 2. Pirouano.
- Iurispatronatus reservatio in Ecclesia Regulari, vel Conuentuali ad fauorem laici, non potest competere, nisi ex privilegio, decif. 210. numer. 10. Coccino.
- Iurispatronatus, quando est turbidum, cuius conditionis sit, tunc attenditur vltimus status, dec. 285. num. 11. Durano.
- Iurispatronatus, quando est gentilitium competit in capita, dec. 185. num. 10. Durano.
- in Iurispatronatus hereditario viuente patre, patronus simul filius esse non potest, dec. 384. num. 2. Verospio.
- Iurispatronatus, si prætendat familia potens, & magnae eisdem modis, debet illud probare quam Dominus Castri, dec. 197. nu. 30. Coccino.
- Iurispatronatus de iure est diuiduum, & totum est penes singulos, & non attenditur maior numerus in abstracto, sed solum maior numerus eorum, qui realiter præsentant, dec. 285. num. 9. Durano.
- Iurispatronatus acquiritur per assignationem bonorum & iurium pro dote alienius dignitatis, decif. 232. num. 7. Pirouano.
- Iurispatronatus non acquiritur ex augmento dotis, decif. 210. nu. 6. Coccino.
- in Iurispatronatus præsumitur, quod talis fuerit obseruantia, quale ab initio fuit iurispatronatus, dec. 238. num. 1. Durano.
- Iurispatronatus est indiuiduum, & totum est penes singulos patronos, decif. 332. nu. 4. Durano.
- Iurispatronatus non comprehenditur in confiscatione facta à Iudice laico, & an ex hoc Ecclesia acquirat libertatem, dec. 336. nu. 19. Verospio.
- Iurispatronatus non potest esse vna parte gentilitium, & ex alia hereditarium, ibidem num. 4.
- Iurispatronatus vsurpatio præsumitur in eo, qui habet iurisdictionem in loco beneficij, decif. 197. n. 22. Coccino.
- Iurispatronatus existentia, quando est fundamentum agentis, qualiter probari debet, ibidem num. 83.
- Iurisp



- Iuspatronatus*, quod non sit gentilitium, ex quibus colligatur, decif. 336. num. 2. *Verospio*.
- Iuspatronatus* præsumitur ex usurpatione, in Vniuersitate etiam parua, & sine iurisdictione, decif. 197. num. 36. *Coccino*.
- Iurispatronatus*, quasi possessio non probatur ex assertione Episcopi, sed ex actis probari debet, sicuti etiam probari debet *iusp Patronatus*, dec. 197. num. 50. *Coccino*.
- Iuspatronatus* laicale, si perueniat ad personas Ecclesiasticas, dicitur Ecclesiasticum, dec. 48. num. 8. *Vbaldo*.
- Iurispatronatus* quasi possessio nõ transfertur in successorem siue vniuersalem, siue singularem, sed in eo opus est nouo usu, & exercitio, dec. 35. num. 12. *Durano*.
- Iurispatronatus* possessio acquiritur, si sit capta possessio de castro legato, cui cohæreat *iusp Patronatus*, ibidem num. 28.
- de *Iurepatronatus*, qualiter gentilitia qualitas probetur, decif. 384. num. 3. *Verospio*.
- Iuspatronatus* non acquiritur, atiam si adsit consensus Ordinarij ex augmento dotis Ecclesiæ edificatæ, & consecratæ, decif. 318. num. 5. *Queipo*.
- Iuspatronatus* non acquiritur ex dotatione Ecclesiæ depauperatæ, ibidem num. 6.
- Iurispatronatus* usurputio non præsumitur ex sola concessione laicali, dec. 401. n. 13. *Pirouano*.
- Iurispatronatus* usurpationis vitium, quando dicatur purgatum, ibidem num. 12.
- Iurispatronatus* probatio in persona potenti iuxta formam Conc. Trid. requiritur, tam in petitorio, quàm in possessorio, dec. 147. n. 14. *Coccino*.
- in *Iurepatronatus* dato concursu paris, vel maioris potentie Episcopi, an cesset præsumptio usurpationis, decif. 197. num. 29. *Coccino*.
- Iuspatronatus* honorificum acquiritur ex sola constructione, decif. 377. num. 2. *Pirouano*.
- Et in hoc casu nulla requiritur reseruatio, modo expressè non remittat, ibidem num. 3.
- Iuspatronatus* in sui substantia est indiuiduum, decif. 336. num. 23. *Verospio*.
- Iuspatronatus* præsumitur ex usurpatione, nedum in dominis, sed etiam in familia potenti, & Vniuersitate, decif. 197. num. 31. *Coccino*.
- Iuspatronatus*, quando transit ad aliquem cum vitio usurpationis, non potest cursu temporis conuallidari, dec. 401. num. 11. *Pirouano*.
- Iuspatronatus*, vt præsumatur ex usurpatione in persona potenti requiritur potentia in loco beneficij, decif. 197. num. 37. *Coccino*.
- Iuspatronatus* honorificum potest obtineri in Ecclesia Regulari, decif. 377. num. 1. *Pirouano*.
- Iurispatronatus* qualitas benè declaratur ex ultimo statu, in quo reperitur, decif. 336. n. 1. *Pirouano*.
- Iuspatronatus* de sui natura est transitorium ad hæredes, decif. 228. num. 5. *Durano*.
- Iurispatronatus* præsumptio usurpationis non cadit in Ecclesia domina Castri, aut iurisdictionis temporalis, decif. 401. num. 7. *Pirouano*.
- Iurispatronatus* collatio, si fiat ab Ordinario occasione permutationis ignorante, spreto, vel contradicente patrono non est nulla, sed annullanda, dec. 152. n. 7. 8. & 9. *Pirouano*.
- Iurispatronatus* probatio, secundum Concilium Trident. sess. 25. de reform. cap. 9. requiritur in personis suspectis de usurpatione. dec. 401. num. 1. *Pirouano*.
- Iuspatronatus* in dubio præsumitur hereditarium, dec. 336. num. 1. *Verospio*.
- Iurispatronatus* existentia, probatur ex instrumento foundationis, & dotationis, decif. 232. num. 3. *Pirouano*.
- Qui modus illud probandi superat omnes alios modos, tam directè, quàm indirectè, & in sua substantia fundatos, ibidem num. 4.
- Iurispatronatus* vocatio succedit propter resignationem factam inuito patrono, & propter defectum potestatis in Ordinario, si confert talia beneficia, & sic remanet apertus locus patrono ad præsentandum, dec. 152. num. 5. & 6. *Pirouano*.
- in *Iurepatronatus* maior numerus patronorum, in abstracto non attenditur, sed solum maior numerus eorum, qui realiter præsentarunt intra legitimum tempus, dec. 332. nu. 5. *Pirouano*.
- Iuspatronatus* acquiritur ex dotatione, etiam si non reperiatur facta reseruatio, decif. 175. n. 1. *Duran*.
- Iuspatronatus* est de sui natura hereditarium, & transitorium ad hæredes, etiam extraneos, atque ita seruat totus mundus, ibidem num. 3.
- Iuspatronatus* probatio, quando spectat ad personam Magnatis, requiritur immemorabilis, cum præsentationibus effectum sortitis, per 50. annos secundum Concilium Trident. dec. 197. num. 20. *Coccino*.
- Iuspatronatus* Ecclesiasticum, tamquam quid spirituale non venit in confiscatione bonorum facta à iudice laico, dec. 336. num. 17. *Verospio*.
- Iurispatronatus* effectus probatur ex enunciationibus antiquis, dec. 232. n. 6. *Pirouano*.
- Iurispatronatus* status non potest immutari ex assertione Vicarij, dec. 289. num. 11. *Verospio*.
- Iuspatronatus* familie potentis, qualiter probari debet, decif. 126. num. 13. *Virili*.
- Iurispatronatus* acquisitio resultans ex dotatione censetur facta non solum pro acquirente, sed etiam pro suis hæredibus, dec. 175. num. 2. *Durano*.
- Iuspatronatus* probari debet ex actis, dec. 197. num. 50. *Coccino*.
- Inripatronatus* alicuius non potest subijci Ecclesiæ, libera etiam cum consensu Episcopi, decif. 317. num. 7. *Queipo*.
- Iuspatronatus* potentis probari debet iuxta formam præscriptam à Concil. Trid. sess. 24. cap. 18. de reform. & non preest adimpleri per æquipollens, dec. 197. num. 62. *Coccino*.
- ad *Iuspatronatus* probandum, probationes exactæ requiruntur, quando agitur ad effectum institutionis in præiudicium libertatis Ecclesiæ, ibidem num. 78.
- Iurispatronatus* libertas non præscribitur ab Ordinario, per simplicem non usum præsentandi patronorum, decif. 53. num. 57. *Durano*.
- de *Iurispatronatus* proprietate, quando constat, præsentandi quasi possessio ex vnica præsentatione cessat, decif. 82. num. 5. *Manzanedo*.
- Iurispatronatus* confirmatio ex causa longissimi temporis præsumitur, dec. 175. num. 9. *Durano*.
- Iuspatronatus* non potest donare patronus Ecclesiasticus, dec. 177. num. 4. *Vbaldo*.
- Iuspatronatus* probant euunciativæ antiquissimæ, decif. 348. num. 6. *Motmmano*.



- Iurispatronatus**, quando iustificatur, sunt citandi illi, de cuius interesse agitur, decif. 197. n. 54. Coccino.
- Iurispatronatus** quasi possessio, ut acquiratur, requiritur.
- Primo, quod illa, qui vult presentare, presentaverit bona fide.
- Secundo, quod presentatio fuerit admissa.
- Tertio, quod presentatus fuerit habitus tanquam Rector in possessione Rectoriae.
- Quarto, quod presentans credat uti iure suo.
- Quinto, quod ille, in cuius praedictum possessio queritur, hoc sciat, & patiat, dec. 197. num. 40. Coccino.
- Iurispatronatus** pertinentia bene probatur, probata descendencia à testatore, cum titulo hereditario, decif. 152. num. 4. Pirouano.
- Iurispatronatus** beneficij permutatio potest fieri etiam contradicente patrono absque iusta causa, decif. 190. num. 7. Pirouano.
- in **Iurispatronatus** beneficij permutatione non requiritur consensus patroni, sed sufficit si requiratur, ibidem num. 8. & 9.
- in **Iurispatronatus** Ordinarius non potest praedictare patronis absque vitio attentatorum, decif. 151. num. 10. Pirouano.
- Iurispatronatus** collatio, si fiat ab Ordinario, occasione permutationis, ignorante, spreto, vel contradicente patrono, non est nulla, sed annullanda, dec. 152. num. 7. Pirouano.
- de **Iurispatronatus**, si patronus potens semel docuerit iuxta formam Concil. Trid. non est repellendus à quasi possessione presentandi, decif. 197. num. 43. Coccino.
- Iurispatronatus** usurpatio ut praesumatur in Magnate, sufficit, quod sit, vel fuerit dominus temporalis loci, ubi existit beneficium, ibidem num. 26.
- Iurispatronatus** praescribitur quadragenaria praescriptione, dec. 191. num. 13. Dunozetto.
- in **Iurispatronatus** familiae potentis probatione in memorabilis requiritur pro forma, decif. 126. num. 20. Virili.
- de **Iurispatronatus** effectuatione, quando dubitari non possit, decif. 232. num. 5. Pirouano.
- Iurispatronatus** reservatio, quando dicatur habuisse effectum, dec. 139. num. 4. Virili.
- Iurispatronatus** quasi possessio, ut acquiratur, plura requiruntur, decif. 197. num. 40. Coccino.
- Iurispatronatus**, quando possit competere in Ecclesia Regulari absque privilegio Sedis Apostolicae, dec. 210. num. 11. Coccino.
- Iurispatronatus** usurpatio, praesumitur, quando sumus in magno Principe, decif. 197. numer. 19. Coccino.
- Iurispatronatus** secundum dispositionem Concil. Trident. debet probari ex actis, ibidem num. 67.
- Iurispatronatus** reservatio, quando intret, dec. 127. num. 17. Virili.
- in **Iurispatronatus** translatione tam Ecclesiastici, quam laicalis de iure communi requiritur consensus Ordinarii, dec. 191. num. 10. Dunozetto.
- Iurispatronatus** ex usurpatione non praesumitur in persona potenti, si habeat iurisdictionem ex loco beneficij, decif. 197. num. 38. Coccino.
- Iurispatronatus** status non mutatur ex promissione Apostolica, dec. 401. nu. 15. Pirouano.
- ad **Iurispatronatus** presentatiabilitas iustificatur ex literis patentibus clericatus, decif. 152. num. 24. Pirouano.
- Iurispatronatus** probatur leuioribus probationibus, quando de eo agitur incidenter, dec. 197. num. 77. Coccino.
- Iurispatronatus** presentatio praesumitur in eo, qui habet iurisdictionem in loco beneficij, ibidem num. 22.
- in **Iurispatronatus** Ecclesiastici alienatione requiritur beneplacitum Apostolicum, decif. 191. num. 8. Dunozetto.
- Iurispatronatus** resignatio si sit facta inuito patrono, ius non abdicatur à resignante, decif. 197. num. 2. Pirouano.
- in **Iurispatronatus** donatione sufficit, quod consensus Ordinarii, quodcumque etiam post donationem interueniat, decif. 191. num. 7. Dunozetto.
- Iurispatronatus** quasi possessio versatur circa spiritualia, & ideo non subiacet statutis laicorum, decif. 35. num. 14. Durano.
- in **Iurispatronatus** non sufficiunt probationes ordinariae, dec. 197. num. 76. Coccino.
- Iurispatronatus** translatio impeditur per simoniam, decif. 232. num. 17. Pirouano.
- I V S Q V A E S I T V M.
- Ius quaesitum tertio ex persona, vel pacto alterius, non potest amplius ei auferri ex persona auctoris, dec. 238. num. 30. Queipo.
- Ius quaesitum tertio à contrahentibus ipsi postea non possunt recedere à tali contractu in praedictum tertij, ibidem num. 29.
- Iure quaesito, quis non debet priuari, decif. 335. num. 13. Durano.
- Ius quaesitum acquiritur alicui in beneficio, ex promissione ei facta, dec. 335. num. 5. Durano.
- Ius quaesitum alicui ratione, alicuius legis, sublata lege illud non tollitur, decif. 328. num. 31. Queipo.
- Ius quasi quaesitum tertio ex licentia alicuius, remanet semper, etiam si licentia appareat reuocata, ibidem num. 34.
- Ius quaesitum non potest tolli ex causa voluntaria, decif. 138. num. 25. Durano.
- Ius quaesitum ex anteriori possessione suffragatur, decif. 110. num. 7. Durano.
- Ius quaesitum nunquam tollit lex futura respiciens, dec. 36. num. 23. Coccino.
- Ius quaesitum habentibus, quando confessio tertij non praedicit, dec. 73. num. 3. Durano.
- IVS REDIMENDI** venit sub hypotheca, quae competit pro legato, quod, & vendi potest, & ad heredes transmitti, decif. 179. num. 9. Verospio.
- IVS STATVENDI**, & disponendi respectu celebrationis Missarum, & aliorum piorum locorum Ecclesiae rectorum ad quem spectet, dec. 145. num. Coccino.
- Ius statuendi si spectet ad iurisdictionem, nihil commune habet cum administratione, decif. 145. nu. 6. Coccino.
- IVS TERTII**, quando quis possit dare, decif. 180. num. 15. & 22. Verospio.
- Ius tertij, non videtur, quis opponere, quando ipso iure excludit intentionem agentis, ibidem num. 26.
- I V S I T I A.
- Iustitia cultrix cum sit Ecclesia, non debet se locupletari cum aliena iactura, decif. 375. num. 9. Durano, & decif. 401. num. 8. Pirouano.



de Iustitia sententiæ non potest dubitari, si ea probetur ex pluribus decisionibus in causa factis, decif. 325. num. 4. Ghislerio.

Iustitia semper comitatur iuramentum, decif. 125. num. Durano.

Iustitia alicuius præsumitur ex pluribus decisionibus emanatis ad eius fauorem, decif. 229. num. 2. Verospio.

#### IUSTIFICATIO.

Iustificatio narratorum debet præcedere gratiæ executionem, dec. 295. num. 6. Durano.

2 Iustificationis onere liberatur pensionarius, si spatium 30. annorum pensionem exegerit, decif. 7. n. 1. Coccino.

Iustificare gratiam non est opus, quando fuit concessa cum clausula, motu proprio, dec. 30. num. 6. Durano.

Iustificatione aliqua non eget gratia, si sit concessa, motu proprio, decif. 196. num. 3. Durano.

#### L

#### LÆSIO.

**L**Æsio in transactione considerari potest, etiam inspecto futuro litis euentu, decif. 125. num. 19. Durano.

Læsione enormissima stante, saltem re ipsa deficit bona fides, ibidem num. 35.

Læsio est fundamentum restitutionis in integrum, decif. 382. num. 1. Durano.

Læsio enormis in laudo, sufficit in sexta parte rei controuersæ, ibidem num. 20.

Læsio non dicitur adesse, ubi de iniustitia, & nullitate sententiæ non apparet, dec. 49. n. 2. Durano.

ex Læsione enormissima excluditur consensus, & nascitur dolus re ipsa, qui quoad rescissionem æquiparatur dolo ex proposito, decif. 125. numer. 38. Durano.

Læsio est attendenda de tempore sententiarum ad effectum restitutionis in integrum, decif. 154. n. 6. Durano.

Læsio enormissima tollitur in transactione, ex multis difficultatibus, & ex euentu litis incerto, dec. 74. num. 22. Virili.

Læsua est de sui natura fideiussio, decif. 1. numer. 9. Durano.

Læsio enormissima considerari potest in liberatione à redditione rationum, decif. 125. num. 20. Durano.

Læsio, si admitteretur in donationibus, omnis donatio reuocari posset, ibidem num. 3.

Læsio attenditur in donatione simplici, quando donata sunt bona magni valoris, & donans iusto errore ductus, credebat esse modici valoris, ibidem num. 31.

Læsione enormissima stante etiam in maiore præsumitur potius ignorantia valoris rerum, quam scientia, ibidem num. 33.

Læsio enormissima considerari non potest in transactione inita inter fratres super hæreditate paterna, & fraterna, ibidem num. 23.

Læsio non attenditur in donationibus, ibidem num. 2.

Læsio enormissima excluditur minime propter iuramentum obtenta absolutione, ibidem num. 35.

Læsio in donatione tunc potest considerari, quando

causa donationis finalis non fuit mera liberalitas, sed alia causa, ibidem num. 28.

Læsione probata, transactio rescindenda est, ibidem num. 21.

Læsio in donante excluditur, si sciuerit valorem rei donatæ, ibidem num. 7.

de Læsione, quando non constat, restitutio in integrum cessat, decif. 49. num. 2. Durano.

Læsione enormi stante, transactio rescindi potest, decif. 315. num. 10. Motmanno.

#### L A I C V S.

Laici possunt cogi per Rectores ad præstationem decimarum, & Rectores tenentur, de exactis quartam dare Episcopo, dec. 327. num. 8. Pirouano.

Laicorum Confraternitates sunt de foro Ecclesiastico, & eorum Custodes in eo foro debent conueniri, decif. 144. num. 17. Durano.

Laici licet consuetudine non possint se eximere à solutione decimarum, possunt tamen eas coarctare, decif. 64. num. 15. Pirouano.

Laicis non assignantur pensiones Ecclesiasticæ, decif. 12. num. 38. Remboldo.

Laicis, & Clericis prohibitus ludus alearum, decif. 95. num. 1. Manzanedo.

Laicus si sit dispensatum ad effectum obtinendi pensiones ecclesiasticas, tunc si sit bigamus, non eget alia dispensatione, decif. 12. num. 39. Remboldo.

Laicus est capax pensionis temporalis, dec. 50. n. 22. Virili.

Laicale ius patronatus, quando peruenit ad personas ecclesiasticas, dicitur ecclesiasticum, decif. 43. num. 8. Vbaldo.

Laicorum statuta non possunt aliquid contra ecclesiasticos ex defectu iurisdictionis, decif. 341. num. 7. Pirouano.

Laici sunt incapaces decimarum, & in hoc eis ius resistit, decif. 295. num. 11. Durano.

#### LAPIDICINA, ET LAPIDES.

Lapidicina an censeatur vendita, si vendatur fundus, dec. 299. num. 3. 5. & 6. Verospio.

Lapidicina data in dotem, ex qua nullus fructus percipitur, non transit in dominium viri, ibidem num. 19.

Lapidicina, quando separatim solita est locari, tunc non videtur vendita cum fundo, ibidem num. 7.

Lapidicina non est in fructu, tamquam ea, quæ denuo non nascitur, ibidem num. 16.

Lapides cum inscriptione proprietatis non solent, nec debent apponi nisi in re sua, & ad se spectante, dec. 69. num. 8. Vbaldo.

Et hoc fit ad cognoscendam aliquam rem, tamquam suam, ibidem num. 8.

Lapides si sub se contineat fundus, cuius superficies, non læditur ab excuatione, an eo vendito, censeantur etiam venditæ lapides, decif. 299. num. 8. Verospio.

LAVDEMIVM, an debeatur, si contractus emphyteusis rescindatur ex capite læsionis, decif. 296. num. 10. Coccino.

ad Laudemij solutionis effectum, quando agitur, emphyteusis probatur leuioribus probationibus, decif. 262. num. 10. Vbaldo.

#### L A U D V M.

Laudi approbatio ante publicationem, habet illam tacitam conditionem, si laudum fuerit æquum, & iustum, decif. 282. n. 25. Durano.



- Laudum si fuisset lectum parti, in quo continentur plures errores, & læsiones, verisimiliter illi contradixisset, decif. 369. nu. 10. Durano.
- Laudum, subscriptum, & approbatum valet in vim pacti, dec. 282. num. 3. Durano.
- Laudi executione suspensa de consensu partium, quando dicantur reseruata omnia iura primæua. stante dicta suspensione, dec. 300. nu. 22. Durano.
- Laudum, quando emanat ex compromisso cum iuramento, & comprobatione Camerali, habet executionem paratam, ibidem num. 4.
- Laudum est stricti iuris, & ideo non debet extendi de casu ad casum, dec. 145. num. 5. Coccino.
- Laudum, si quis legisset, verisimiliter non approbasset, stantibus pluribus erroribus in eius præiudicium, dec. 282. num. 29. Durano.
- Laudi consensu antea quam feratur, non est purus, sed conditionalis, scilicet si fuerit æquum, & iustum, ibidem num. 31.
- Laudum, vt valeat in vim pacti, requiritur consensus simultaneus, ibidem num. 32.
- Laudum, quando est nullum, tunc non est opus appellatione, ibidem num. 13.
- Laudum, quando est emologatum, est exequendum, decif. 155. num. 5. Durano.
- Laudi publicatio debet fieri in præsentia partium ad hoc, vt præsumatur scientia ad effectum, vt laudum nullum valeat in vim pacti, decif. 369. num. 9. Durano.
- de Laudi tacita emologatione dicitur constare, si à tempore scientiæ laudi pars non appellauit circa terminum iuris, dec. 155. num. 1. Durano.
- ad Laudi emologationem non potest inferri ex actibus æquiuocis, decif. 282. nu. 16. Durano.
- Laudum expresse emologatum, præsertim cum iuramento amplius corrigi non potest, ibid. n. 23.
- Nec rescindi potest, nisi probata enormissima læsione, ibidem num. 24.
- Laudum nullum etiam à partibus emologatum nunquam valet in vim pacti, nec rei iudicatæ auctoritatem habere potest, ibidem num. 14.
- Quod procedit etiam si adsit compromissum, ibid. num. 15.
- Laudum antequam feratur, emologari non potest. ibidem num. 18.
- in Laudo ignorantia contentorum eo ipso præsumitur, quando fuit subscriptum ante publicationem decif. 369. nu. 5. Durano.
- à Laudo datur appellatio suspensiuæ, decif. 300. nu. 3. Durano.
- Laudi subscriptio ante publicationem habet in se tacitam conditionem, si laudum fuerit validum, & iustum, dec. 369. num. 2. Durano.
- Laudum censetur quis tacite emologare, si faciat id, quod in eo disponitur, dec. 155. n. 2. Durano.
- Laudi emologatio, iurata habet in se tacitam conditionem, si æquum, & iustum fuerit arbitratum, dec. 282. num. 19. Durano.
- Laudi tacita emologatio ex quibus resulter, ibidem num. 1.
- Laudi subscriptio erronea si fuerit facta, alia deinde quæ propter hanc subscriptionem fuerunt acta, præsumuntur facta cum eodem errore, decif. 369. num. 11. Durano.
- Laudum habet vim transactionis, decif. 125. nu. 22. Durano.
- Laudum nullum a partibus emologatum, nunquam in vim laudi valet, dec. 369. num. 1. Durano.
- Laudum nullum, nec expresse emologari potest, vt valeat in vim pacti, dec. 282. num. 17. Durano.
- Laudum emologatum, si sit nullum, nunquam valet in vim laudi, licet possit valere in vim pacti, dec. 369. num. 8. Durano.
- Laudum, quando est emanatum ad solam confirmationem sententiæ, quid operetur, dec. 111. num. 23. Coccino.
- Laudi subscriptio facta non lecta scriptura, præsumitur subscribens ignorare in ea contenta, dec. 369. num. 6. Durano.
- Laudi subscriptio operatur, vt dictum laudum, quamuis nullum, valeat in vim pacti, dec. 282. num. 30. Durano.
- Laudum dicitur expresse emologatum, quando à partibus fuit subscriptum, & approbatum, cum promissione obseruandi omnia, decif. 155. num. 3. Durano.
- Laudi subscriptio cum promissione iurata obseruandi omnia in eo contenta, importat expressam laudi emologationem, dec. 282. nu. 2. Durano.
- Laudum, quando est nullum, si sit emologatum, valet in vim pacti, decif. 155. n. 7. Durano.
- Laudi emologatio non substat in erroribus circa factum per arbitros commissis, decif. 282. num. 4. Durano.
- Veluti in laudo quædam computata fuerint, quæ non erant computanda, ibid. n. 5.
- Laudum ratificans antequam feratur, tenetur omnino stare, si tempore ratificationis habuerit notitiam de contentis in eo, secus verò è contra, decif. 282. num. 27. Durano.
- contra Laudum, quod ex partium emologatione solum valet in vim pacti, competunt omnes exceptiones, quæ aduersus pacta, & transactiones competunt, dec. 287. nu. 33. Durano.
- Laudum subscribens, si ignoret contenta in eo, non obligatur, quod procedit, etiam si subscriptio fiat cum iuramento, dec. 369. n. 3. & 4. Durano.
- Laudum latum etiam intra, & extra compromissa, si sit emologatum, à partibus, debet seruari in vim pacti, dec. 111. nu. 25. Coccino.
- Laudum, probata læsione, rescindendum est, decif. 125. num. 21. Durano.
- per Laudum actio, primæua non immutatur, decif. 300. num. 11. Durano.

## LECTORATVS.

Lectoratus Ecclesiæ Regularis, si sit erectus in Canonicatum cum assignatione præbendæ canonicalis, an sufficienter videatur prouisum Lectori pro illius mercede, dec. 150. nu. 1. Coccino.

Ita ut ratione salarij, nihil aliud possit prætere, cum in erectione Canonicatus, sit ei impositum onus legendi, ibidem num. 3.

Legendi facultas, etiam in Vniuersitatis concurrentia, & de iure communi, an sit permessa idoneis, dec. 261. num. 1. Vbaldo.

Legendi facultas non est deneganda ei, qui idoneus est, quia per consequens denegaretur doctrina ignorantibus, quam dispensare alijs, tenetur ibidem num. 2.

## LEGATARIVS.

Legatario pro consecutione legati competit hypothecaria, decif. 238. num. 10. Dunozetto.



- Legatarius debet capere rem legatam de manu hæredis, & non potest prius circa eam exercere actus habiles ad acquirendam possessionem, dec. 35. nu. 7. Durano.
- Legatarij, si fuerint citati ad videndum confici inventarium, si non interuenerint, nihilominus inventarium validum est, dec. 331. n. 19. Pirouano.
- Legatariorum, creditorum, & fideicommissariorum par est causa, dec. 259. n. 30. Pirouano.
- in Legatarium transfertur possessio, si testator eam legauit, non solum per viam legati, sed etiam omni meliori modo, dec. 35. n. 25. & 26. Durano.
- Legatorum, & debitorum solutio præsumitur facta de pecunijs hæredis, non autem testatoris, decif. 399. n. 43. & 44. Coccino.
- ad Legatariorum, vel hæredis periculum, an spectet res, quæ post aditam hæreditatem perierunt, dec. 259. n. 10. Pirouano.
- Legatarius non comprehenditur sub substitutis, dec. 368. n. 10. Dunogetto.
- cum Legatarijs hæres adeundo hæreditatem quasi contrahit, dec. 19. n. 9. Coccino.
- Legatario non datur hypotheca in bonis hæredis pro consequendo legatum, dec. 4. n. 5. Coccino.
- LEGATVM.
- Legatum relictum cum onere celebrandi Missas, caret erectione, & institutione Ordinarij, decif. 238. n. 2. Dunogetto.
- Legata annua debent solui ex fructibus hæreditatis, dec. 399. n. 28. Coccino.
- Legatum certæ quantitatis factum occasione dotis, substat, etiam quod verè non debeat, dec. 229. n. 20. Verospio.
- Legatum aliquod, si sit factum Titio, tunc si alius asserat, quod adest alius eiusdem nominis, hoc nõ sufficit, nisi in illo probauerit omnes qualitates concurrere in nominatione descriptas, dec. 245. n. 3. Verospio.
- Legatum relictum illis Ecclesiam non representantibus, pro vt sunt Custodes Confraternitatum laicorum, non dicitur Ecclesiæ relictum, decif. 144. n. 15. Durano.
- Legatum factum cum onere celebrandi Missas, non potest dici beneficium Ecclesiasticum, sed est quid laicale, & seculare, dec. 238. n. 1. Dunogetto.
- Legatum factum Episcopo, censetur factum Ecclesiæ, dec. 144. n. 14. Durano.
- Legata, & fideicommissa singularia relictæ non sũt de ipsa hæreditate, sed de alijs bonis, dec. 19. nu. 7. Coccino.
- Legatum an habeat paratam executionem, dec. 229. n. 16. Verospio.
- Legata regulariter ab instituto censentur repetita à substituto, & ab eo debentur, siue sit vulgaris, siue pupillaris, siue etiam per fideicommissum substitutio facta sit, dec. 31. n. 10. & 11. Coccino.
- Legatum relictum filio à patre, ei debet imputari in legitimam, & propterea non excluditur à petitione supplementi legitimæ etiam si hac causa factum esset tale legatum, decif. 360. num. 17. Coccino.
- Legata soluta sunt detrahenda, quando hæreditas restituitur, decif. 360. num. 32. Coccino.
- Legatum rei fideicommissum subiectæ ad fauorem hæredis, quo casu valeat, decif. 309. num. 16. Durano.
- ad Legatorum præstationem hæres per aditionem hæreditatis remanet obligatus actione personali, dec. 4. n. 3. Coccino.
- Legatum relictum alicui, si volet, ille debet suam voluntatem declarare, dec. 17. n. 34. Durano.
- pro Legato competit hypotheca legalis, dec. 4. nu. 4. Coccino.
- pro Legato competit hypotheca, dec. 179. nu. 8. & 10. Verospio.
- Legatum non tenet, si testator leger rem, quæ sua morte est peritura, dec. 35. n. 18. Durano.
- Legatum ad hoc vt consequatur, competit hypotheca, dec. 31. n. 18. Coccino.
- Legatum, quando est debitum, censetur legatum animo compensandi, dec. 31. n. 16. Coccino.
- Legata, quæ non sunt annua debent detrahi, quando hæreditas restituitur, dec. 399. num. 38. Coccino.
- Legatum factum Ciuibus, censetur factum Ciuitati, cum in Ciuibus tota Ciuitas representetur, dec. 144. n. 16. Durano.
- Legatum in effectu nihil aliud est, quàm donatio, dec. 143. n. 7. Pirouano.
- Legatum rei hæredis, aut communis cum hærede, an valeat, quæ testator sciât, siue ignoret esse hæredis, dec. 89. n. 14. Durano.
- in Legato puro, an Trebellianica detrahi possit, dec. 272. n. 7. Dunogetto.
- Legitimos ab illegitimis à principio ius naturale non distinguebat, dec. 316. n. 19. Coccino.
- Legata pia, si testator faciat, qualia ipsius qualitati, & cuilibet viro prudenti conueniebant, non præsumitur demens, dec. 233. n. 17. Durano.
- Legatum à se ipso hæres relinqui potest, dec. 19. n. 27. Coccino.
- Legatum dotis, si mulier habeat, non potest illi renunciare ad effectum vtendi remedio subsidiario, dec. 239. n. 12. Virili.
- LEGATVS.
- Legatus de latere, potest dissoluere vniones Pontificias, & dismembrare, subsistente iusta causa, dec. 171. n. 2. Vbaldo.
- Legatus de latere, an possit derogare vnioni factæ per Pontificem, dec. 70. n. 1. Vbaldo.
- Legatus de latere etiam contra ius commune statuere potest, dec. 171. n. 2. Vbaldo.
- LEGITIMA.
- Legitima, quando à lege, vel consuetudine minui, & in totum tolli potest, decif. 62. num. 39. Durano.
- Legitima ascendentibus debet relinqui titulo institutionis, dec. 62. n. 64. Durano.
- Legitima regulariter accipitur in iure pro necessarijs alimentis, dec. 62. n. 23. Durano.
- Legitimæ detractio non impedit immissionem fideicommissario, & quid feruet Rota, dec. 51. nu. 19. Coccino.
- Legitima datur parentibus, & liberis diuitibus ob honorem sanguinis, vel in eius retributionem, dec. 62. n. 40. & 41. Durano.
- Legitima debetur matri à die emissæ professionis filij, non expectata morte naturali, dec. 116. n. 16. Pirouano.
- Que opinio vti verior, & æquior à Rota firmata fuit. Vide distinctionem, ibidem num. 18. 19. & 20.



- Legitima filiorum detrahitur ex bonis feudalibus hereditarijs, & hoc procedit etiam in alia simplici imputatione, decif. 93. num. 7. Coccino.
- Legitima supplementum debitum ascendentibus transmittitur ad quoscunque heredes, decif. 62. num. 63. Durano.
- Legitima matri debetur de tempore mortis naturalis filij professi, & sic tenent omnes Legistæ, & multi ex Canonistis, decif. 116. num. 13. 14. & 15. Pirouano.
- Legitima in vita parentum filijs non competit, decif. 141. num. 5. Virili.
- Legitima parentum an sit æquæ debita, tam iure naturali, quam ciuili, vt legitima liberorum, dec. 62. num. 14. Durano.
- Legitima prohiberi non potest, decif. 185. num. 14. Vbaldo.
- Legitima tripliciter considerari potest, decif. 62. num. 18. Durano.
- Legitimæ ius non perditur, ob non confectionem inuentarij, dec. 93. n. 12. Coccino.
- Legitima debetur parentibus, de iure naturæ stricto, dec. 62. n. 10. Durano.
- Legitimæ supplementum semper debetur, decif. 376. num. 6. Pirouano.
- Legitima, & Trebellianica inter se non differunt, decif. 62. num. 7. Durano.
- Legitima debetur de bonis, quæ non sunt subiecta fideicommissio, decif. 223. num. 4. Ghislerio.
- Legitima, & Trebellianica detrahi non possunt ex bonis particulari fideicommissio subiectis, nisi prius discussis alijs bonis liberis, vel fideicommissio vniuersali subiectis, decif. 337. num. 19. Verospio.
- Legitimæ ascendentium, & descendendum de iure, ff. erant æquiparatæ, quoad fructuum imputationem in legitimam, dec. 62. num. 66. Durano.
- in Legitimæ casu non valet argumentum à potestate ex quo à lege defertur, decif. 181. numer. 7. Pirouano.
- Legitima non deriuat ex primis principijs iuris naturalis, decif. 62. num. 48. Durano.
- Legitima est detrahenda, quando hereditas restituitur, si fideicommissarius sit filius fideicommissarij, dec. 399. num. 22. Coccino.
- in Legitima non potest apponi onus, etiam si respiciat commodum filij, decif. 239. num. 7. Virili.
- Legitima cum sit debita de iure naturæ, non potest prohiberi, decif. 342. num. 1. Dunozetto.
- Legitima debetur ascendentibus purè, & ipso iure à die mortis, decif. 62. num. 73. Durano.
- Legitima non debetur in bonis eorum, à quibus successio ab intestato remota est, dec. 116. num. 4. Pirouano.
- Legitima parentibus, & filijs diuitibus etiam est danda, decif. 62. num. 38. Durano.
- Legitima non amittitur ob non confectionem inuentarij, dec. 399. num. 26. & 30. Coccino.
- Legitima ascendentium debet esse de substantia defuncti, decif. 62. num. 71. Durano.
- Legitima detrahi non potest ex bonis fideicommissio subiectis, dec. 116. num. 7. Pirouano.
- Legitima est pars bonorum, & non hereditatis, & in hoc differt à Trebellianica, decif. 399. numer. 24. Coccino.
- in Legitima constituenda pro quantitate dotis filiarum firmanda, omnium rerum ab ea habitum est habenda ratio, & cuiuscunque generis sint, dec. 391. num. 3. Pirouano.
- Legitima debetur ascendentibus cum fructibus legitimæ à die mortis, sicut & filijs, dec. 62. nu. 69. Durano.
- Legitima detrahi non debet ex bonis subiectis primogenituræ, existentibus alijs bonis hereditarijs, dec. 185. n. 14. Vbaldo.
- Legitima sumpta pro alimentis, fortiori vinculo debetur parentibus, quam liberis, dec. 62. nu. 35. Durano.
- Legitimæ detractio, in restitutione hereditatis, si sit certa ratione loci, & quotæ, non impedit immisionem pro indiuiso, decif. 360. num. 25. & 26. Coccino.
- Legitima sicuti à parentibus filijs debetur à filijs parentibus à lege defertur etiam, dec. 116. nu. 1. Pirouano.
- in Legitima ascendentium non potest apponi grauamen, sed tollitur ipso iure, dec. 62. n. 6. Durano.
- Legitima debetur filijs, statim absque dilatione, dec. 272. num. 6. Dunozetto.
- Legitima non minus debita est parentibus iure naturæ, quam liberis, decif. 62. n. 24. Durano.
- Legitima augmentatiuæ, quando dicatur fuisse renunciatum, decif. 141. num. 7. Virili.
- Legitima est tertia pars eorum, quæ filius ab intestato esset habiturus, quando est vnus dec. 399. n. 23. Coccino.
- Legitima matri negari non potest, decif. 223. num. 26. Ghislerio.
- Legitima, & Trebellianica detractio præscriptione perditur, decif. 337. num. 20. Verospio.
- Legitimæ detractio, quando non possit esse certa ratione loci, & quotæ, dec. 360. n. 27. Coccino.
- Legitima de iure auth. fuit aucta, & restricta iuxta numerum liberorum, dec. 62. n. 21. Durano.
- Legitima non potest detrahi de bonis subiectis fideicommissio, decif. 181. num. 16. Pirouano.
- Legitimæ titulus potest consumi ex vsufructu formalis, filio relicto, dec. 376. n. 3. Pirouano.
- Legitima nulla debetur de iure communi auiæ maternæ in bonis nepotis, dec. 272. n. 13. Dunozetto.
- Legitima nunquam debetur ab intestato, ibidem num. 13.
- in Legitimæ causam filio potest relinqui vsufructus dec. 340. num. 6. Pirouano.
- super Legitima onus impositum est personale, & ideo non egreditur personam decif. 342. num. 3. Dunozetto.
- Legitimam, licet filia possit in præiudicium creditorum repudiare, non tamen potest renunciare legitimæ, vt de bonis fideicommissio subiectis dotetur, dec. 239. num. 9. Virili.
- Legitimam tenetur mater relinquere filijs, ibidem num. 7.
- in Legitima in dote, & in alimentis, Auth. res que C. comm. de leg. procedere solet æqualiter, dec. 128. num. 11. Virili.
- Legitima, & dos æquiparantur, ibidem num. 4.
- Legitimæ loco succedit dōs ex dispositione statuti Urbis, ibidem num. 9.
- Legitima non debetur matri in bonis liberis, & paternis ad hereditatem filiorum spectantibus, nisi quoad vsufructum si transierit ad secundam vota, dec. 223. num. 23. Ghislerio.



- in Legitimam descendentes debent imputare fructus perceptos ex hereditate filiorum, dec. 62. num. 1. Durano.
- Legitimæ grauamen iniunctum requiritur ab ea, ipso iure ministerio legis, decif. 342. numer. 4. Duno-zetto.
- Legitimæ commodo, non priuatur mater propter transitum ad secunda vota, quando filijs supersti-tes non succedunt, dec. 181. n. 21. Pirouano.
- in Legitimam filiorum, quare fructus hereditatis non imputentur, dec. 62. num. 70. Durano.
- in Legitimam imputabantur fructus hereditatis, & hoc de iure, ff. etiam descendentes, ibidem num. 2.
- Legitimam, quando filius consumpsit ex formali vsu-fructu ei relictio, non est legitimus contradictor ad impediendam immiffionem fideicommissario, dec. 376. num. 2. Pirovano.
- Legitima debetur ascendentibus de iure ciuili, dec. 62. num. 15. Durano.
- Legitimæ proprietatem amittit mater, si transeat ad secunda vota, dec. 116. num. 9. Pirouano.
- in Legitimam imputatur filio feudum hereditarium, siue sit nouum sit antiquum, decif. 93. num. 11. Coccino.
- Legitimam an possit matri adimi per statutum, pas-sus iste est valde dubius, & periculosus, dec. 181. num. 9. Pirouano.
- Legitima matris triens est, ibidem num. 1.
- Legitimæ quota matris, vt non diminuatur, an ad-mittantur sorores ad faciendam partem, quando istæ non succedunt fratri, dec. 116. n. 2. Pirouano.
- in Legitimam non tenentur ascendentes imputare fructus hereditatis, sicuti nec filij, decif. 62. num. 54. Durano.
- Legitima, quod debeatur parentibus est equior, & verior opinio, ibidem num. 17.
- Legitimam statim petere potest filius post mortem patris, dec. 267. num. 16. Ghislerio.
- in Legitima filius non sibi præiudicat, approbando in genere id, quod fecit pater, decif. 342. num. 2. Duno-zetto.
- Legitimæ respectu ascendentes sunt pares cum de-scendentibus, dec. 62. num. 12. Durano.
- Legitimæ loco, si succedat dos, tunc detractio est fa-cienda ex ipsa legitima, non autem ex fideicom-misso, dec. 399. num. 36. & 37. Coccino.
- Legitimæ detractio non debet impediri ob exceptio-nem fideicommissi obfcuri, dec. 306. num. 17. Ghi-slerio.
- Legitima, an peti possit super bonis, quæ erant fidei-commisso subiecta, si fuerint liberati à tali onere, ibidem num. 2.
- in Legitimam, quando filius fructus hereditatis im-putare debet, dec. 330. num. 22. Coccino.
- in Legitimam ascendentium imputatur vsusfructus, dec. 62. num. 9. Durano.
- Legitimam non amittunt filij ob non confefionem inuentarij, dec. 309. num. 1. Durano.
- Legitimæ loco, dos non succedit, quando statutum excludit fæminas propter masculos, & mandat dotari, cum legitima sit portio portionis ab inte-stato debita, dec. 399. num. 32. Coccino.
- in Legitima, vt filius sibi præiudicet, non sufficit acceptatio testamenti paterni prohibentis detra-ctionem, sed requiritur specifica ipsius legitimæ renunciatio, decif. 342. num. 9. Duno-zetto.
- Legitimæ loco, dos succedit, quando statutum ex-cludit fæminas ab intestato ab hereditate patris, si fuerint dotata, dec. 399. nu. 33. Coccino.
- in Legitima filius potest grauari, quando ei plus legitima fuit relictum, decif. 342. num. 10. Duno-zetto.
- Legitima à solo iure ciuili assumpsit nomen, dec. 62. num. 19. Durano.
- ## LEGITIMATIO.
- Legitimatio, quando est facta instante illo, qui po-est de suis bonis disponere, non est necessaria il-lorum citatio, ad quos dicta bona peruenirent, si non fuisset facta dispositio aliqua, dec. 319. nu. 7. Virili.
- in Legitimatione facta ad instantiam eius, qui po-est de bonis disponere, non requiritur citatio ve-nientium ab intestato, ibidem num. 8.
- in Legitimatione debet exprimi illa qualitas, quæ alterat naturam concubitus, non oportet tamen exprimere ea, quæ aggrauant vitium parentum, dec. 316. n. 30. Coccino.
- Legitimitas, vt probetur satis est, vt quis sit natus ex ea, quæ vxor credebatur, dec. 264. n. 1. Coccino.
- Legitimatio est subreptitia, si non exprimantur ea, quæ difficiliorem concessionem redderent, decif. 316. num. 2. Coccino.
- in Legitimatione an mortua matre debet fieri men-tio filiorum, dec. 100. n. 25. Coccino.
- Legitimatio illis, de quibus mentio facienda est an-noceat, ibidem num. 28.
- Legitimatio personarum in omnibus iudicijs etiam executiuis requiritur, dec. 234. n. 18. Motmanno.
- in Legitimatione ex clausula siue vt præmittitur, siue aliàs quouis &c. censetur Princeps cogitasse de omnibus impedimentis obstantibus, & omnia illa tollere, dec. 316. n. 8. Coccino.
- Legitimitas probatur per communem reputationem qualificatam cum fama, & coniecturis, decif. 264. num. 22. Coccino.
- Legitimatio ad hoc vt substineatur, sufficit bona fi-des ab initio matrimonij, dec. 100. n. 52. Coccino.
- Legitimatio subsistit etiam in præiudicium proxi-miorum, quorum non fuit facta mentio, si pater legitimans possit ad libitum disponere de suis banis, dec. 319. num. 12. Virili.
- Legitimitatis quasi possessio prodest filijs, & suffragatur ad effectum successionis, dec. 201. n. 16. Cocc.
- Legitimatio, quando non dicatur conualidata per viam retractationis, dec. 100. nu. 45. Coccino.
- Legitimatio corrui non constituto de substantia, & principali fundamento, dec. 371. n. 11. Durano.
- Legitimationis retractatio ad hoc vt intret, opus est, quod prima legitimatio ex se, à sui natura fuisset nulla, dec. 100. n. 40. Coccino.
- Legitimitas, quando non agitur de fœdere matri-monij, sed ad effectum successionis probatur le-uioribus probationibus, decif. 16. num. 29. 30. & 31. Coccino.
- in Legitimatione, quando filij naturales legitimantur retractatio non habet locum, quando extrema non sunthabilia, dec. 100. n. 11. Coccino.
- ad Legitimationis effectum attenditur tempus con-ceptionis, ibidem num. 51.
- Legitimatio plenaria facta à Papa remouet, omnem maculam natiuitatis, dec. 50. n. 38. & 40. Virili.



Legitimationis actus, si non fuit registratus, si postea registratur, an ab ea capiat ius sublimius legitimatio, dec. 100. num. 50. Coccino.

Legitimitas, si obstat ei Concilium generale, eget speciali derogatione, & an sufficiat generalis, dec. 316. num. 10. Coccino.

in Legitimatione dicitur narratum filium esse spurium, si exponatur, quod sit natus ex patre vxorato, & mulier soluta, ibidem num. 3.

in Legitimatione filiorum naturalium transuersalium intentio, an sit facienda, decif. 100. num. 27. Coccino.

Legitimitas facta à Papa cum derogatione obstarum, remouet omnem maculam natiuitatis, dec. 50. num. 38. & 40. Virili.

ad Legitimationem filiorum probandam multum, prodest patris confessio, dec. 16. num. 19. Coccino.

Legitimitas est consideranda secundum illud tempus à quo sublimius ius recepit, decif. 100. num. 41. Coccino.

Legitimitas facta absente filio, licet sit nulla, nihilo minus filius postea eam ratificare potest, dec. 100. num. 43. Coccino.

Legitimandi habens potestatem, dicitur habere facultatem restituendi primis natalibus, & primæius iuribus legitimorum, dec. 316. num. 27. Coccino.

Legitimatus dicitur restitutus primis natalibus iuxta naturam legitimæ, ibid. n. 26.

Legitimatus, quando succedat in feudis, decif. 100. num. 7. Coccino.

Legitimatus si sit filius spurius, cessat in eo omnis macula, dec. 92. num. 12. Durano.

Legitimatus nihil differt à legitimis, & an excludat substitutos vocatos, si grauatus decesserit sine filiis legitimis, & naturalibus, decif. 100. num. 5. Coccino.

#### LEGITIMITAS.

Legimitatis quasi possessio suffragatur ad effectum successionis, itaut contrarium dicenti, incumbit onus probandi, dec. 16. num. 27. Coccino.

Legimitatis questio inter laicos iudicatur de foro Ecclesiæ, quamuis in consequentiam veniat resolutio pertinentiæ successionis, decif. 296. num. 18. Coccino.

Legimitatis quasi possessio bene probatur, si filij sint admissi ad feudum, ad quod solum filij legitimi, & naturales admittuntur, decif. 16. num. 23. Coccino.

Legimitatis quasi possessio bene probatur per testem deponentem de vera scientia concurrentibus duobus alijs testibus deponentibus de publica voce & fama, ibidem num. 3.

Legimitas ex sola fama concurrentibus adminiculis, vnâ cum communi reputatione probatur, ibidem num. 10.

in Legimitatis quasi possessione, vt quis probetur esse, requiritur, quod sit in quasi possessione filiationis, quod possideat bona paterna, & quod sit natus ex ea, quæ vxor credebatur, ibidem num. 24.

de Legimitate, quando docetur, tunc illegimitas habetur pro vera, & probata, dec. 359. num. 26. Coccino.

in Legimitate probanda, in concursu praualet probatio pro legitimæ, decif. 201. num. 39. Coccino.

#### LEGITIMVS.

Legitimus dicitur filius, qui natus est, ex ea, cum qua dicebatur legitimum matrimonium in domo, vicinis scientibus, decif. 201. num. 6. Coccino.

Legitimi, vt sint filij, lex quantum potest fauet, dec. 264. num. 13. Coccino.

Legitimus est filius, qui susceptus est in tempore, quo communiter reputaretur matrimonium verum, licet verum esse non possit, dec. 201. num. 7. Coccino.

Legitimus ad hoc, vt dicatur filius, sufficit esse natus ex ea, quæ credebatur vxor, ibid. n. 5.

Legitimus, vt quis dicatur, satis est, esse natum in consistentia matrimonij, ibid. num. 2.

Legitimus, potius quam illegitimus quisquis in dubio præsumitur, ibidem num. 43.

#### LEX.

Lex respiciens præterita, nunquam tollit ius quæsitum & hoc maxime si admittantur alia specialia, decif. 36. num. 23. Coccino.

Lex, si generaliter loquitur, debet generaliter intelligi, ibidem num. 13.

Lex imponenda est rebus, & non verbis, decif. 71. num. Coccino.

Lex, si diceret, quod à sententia interlocutoria, quæ trahit secum executionem, non detur appellatio, esset iniqua, & quando à d. sententia appellatur, causat attentata, dec. 197. num. 4. Coccino.

Lex noua superueniens super actus executione disponentes, trahitur ad actus habentes originem de præterito, & executionem de futuro, decif. 36. num. 15. Coccino.

Lex sola est, quæ fingere potest, quod non est, non autem homo, decif. 35. num. 23. Durano.

Lex quilibet habet duplicem finem intentionis, scilicet, & executionis, dec. 318. num. 49. Queipo.

Lex semper loquitur, dec. 36. num. 2. Coccino.

Lex si prohibeat prescriptionem, prescriptionis titulus erit semper iustus, dec. 71. num. 8. Coccino.

Lex quantum potest, fauet filiis ad hoc, vt in dubio sint legitimi, decif. 201. num. 41. Coccino.

Lex civilis, quando aliquid statuit, tale statutum etiam in animæ iudicio, est seruandum, & excusat conscientiam à peccato, dec. 1. num. 11. Durano.

Lex debet esse iusta, decif. 265. num. 19. Vbaldo.

Legem, si quis sibi clarius non dixerit, sibi imputet, dec. 194. num. 21. Coccino, & decif. 245. num. 21. Verospio.

Legalis dispositio citius quam hominis operatur, decif. 328. num. 21. Queipo.

Leges non sunt intelligendæ ex verbis, sed ex mente, & ratione, decif. 203. num. 5. Coccino.

Leges respiciunt futura, dec. 347. num. 2. Queipo.

Leges Civiles in Canonum sanctionibus relaxari per Ecclesiam approbati dicuntur, dec. 353. num. 59. Coccino.

Lex dat actionem ei, cuius fauore est lata, decif. 405. num. 5. Verospio.

Legis vim obtinent decreta, decif. 183. num. 6. Virili.

contra Legem contractus aliquid faciens, contrahens indistincte tenetur ad quemcumque casum, decif. 246. num. 5. Motrino.

Lex semper loquitur, dec. 81. num. 25. Coccino.

Et hæc conclusio procedit in privilegijs concessis Ecclesiæ, ibidem num. 25.



Circa declarationem nonnullarum legum . vide in calce Indicis .

## LIBELLVS.

Libelli loco habetur rei exceptio , decif. 207. num. 2. Verospio.

Libello , licet debeat esse conformis sententia , sufficit tamen quod iustificetur ex deductis , & probatis in prosecutione iudicij post libellum , dec. 69. Vbaldo.

sine Libello in executiuis proceditur , dec. 30. num. 20 nu. 14. Durano .

Libellus non requiritur , quando proceditur summarie , ibidem num. 21.

Libelli loco in executiuis , & summarijs causis est commissio , ibidem num. 25.

## LIBER.

Liber Mercatoris concurrentibus adminiculis , quæ omnem falsitatis occasionem tollunt , plenè , & concludenter probat , decif. 246. num. 13. Motmanno .

Liber Mercatoris regulariter pro scribente non probat , ibidem num. 12.

Libris visitationum statur in his , quæ spectant ad officium visitantis , decif. 5. num. 4. Durano .

Libro publico extractionis officialium , ad effectum probandi descendentiā fides adhibetur , dec. 232. num. 16. Pirouano .

Liber Baptismatis fidem facit ad probandum aliquem esse ciuem , & incolam , decif. 137. num. 3. Virili .

Libris officialium creditur in illis rebus , quæ spectant ad eorum officium , dec. 149. nu. 3. Virili .

Liber priuatus non probat contra tertium , dec. 254. num. 7. Durano .

ex Libris publicis iunctis adminiculis probatur descendentiā , decif. 84. num. 3. Dunozetto .

ex Libris filiationis non probatur , si sint ad alium finem confecti , decif. 90. num. 1. Dunozetto .

in Libris publicis patrem alium , quam verum , & legitimum sibi adscribere est valde graue , & contumeliosum , ibidem num. 7.

in Libro aliquo si sit probata substantia debiti , eidem etiam statur respectu quantitatis , & pretij , decif. 246. num. 17. Motmanno .

Librum rationis fructuum tutor tenetur conficere , dec. 259. num. 19. Pirouano .

Librum rationum tenetur conficere hæres cum beneficio legis , & inuentarij , ibidem num. 34.

## LIBERALITAS.

Liberalitas mera , si non sit causa finalis donandi , sed alia causa , tunc bene potest considerari læsio , d. cif. 125. num. 28. Durano .

Liberalitas in contractibus respectiuis non præsumitur , dec. 25. num. 32. Durano .

Liberalitas mera facilius præsumitur in solutione modicæ rei , quam magnæ considerationis , decif. 203. num. 8. Vbaldo .

## LIBERATIO.

Liberationem , quis consequitur per solutionem integram , decif. 122. num. 13. Pirouano .

Liberationem ipso iure operatur oblatio etiam sola verbalis , itaut periculum rei oblata transferatur in eum , cui fit oblatio , decif. 219. nu. 14. Coccino .

in Liberatione à redditione rationum considerari potest læsio enormissima , dec. 125. num. 20. Duran .

Liberatus sub conditione , ea non existente non dicitur liberatus , decif. 186. num. 5. Virili .

Liberatio ipso iure fit per delegationem , & transit omne periculum in cessionarium , decif. 392. num. 20. Durano .

Liberatio à debito per cessionem simplicem non contingit ante factam solutionem , & periculum est cedentis , non autem cessionarij , ibidem n. 22.

LIBERI primi gradus , si sint grauati , tunc non tenentur cauere , quando sunt substituti fratres , vel proprij filij , cum lex ob illorum amorem de eis confidat , dec. 168. num. 9. Virili .

Vide in verb. Filius , & Filia .

## LICENTIA.

Licentia in alienatione rerum minoris interponi debet per viam decreti , decif. 73. n. 8. Durano .

Licentia , quando conceditur in forma communi , quid sufficit , vt specificetur , dec. 193. n. 3. Virili .

Licentia Principis non extenditur de persona in personam , sed requiritur nouus consensus , decif. 167. num. 2. Durano .

Licentia in scriptis , quando est de forma contractus si illa respiciat certum finem sufficit , quod per equipollens adimpleatur , dec. 17. n. 56. Durano .

Licentia alicuius , vbi requiritur in aliquo actu non est necessaria , quando adest eius consensus , ibid. num. 55.

Licentiam habens aliquid faciendi , cum in eius voluntate positum sit hoc facere , debet constare , quod ea vsus fuerit , ibidem num. 33.

Licentia à Principe concessa de conficiendo maiora tu perpetuo , ea reuocata , maioratus semel perfectus durat , dec. 328. num. 32. Queipo .

Licentia , decretum , aut consensus alicuius , quando dicantur à statuto considerari pro forma , decif. 73. num. 14. Durano .

Licentia , aut consensus subsequutus alicuius , quando faciat conualefcere actum , ibid. num. 16.

Licentia contra ius commune obtenta est strictè intelligenda , dec. 167. num. 4. Durano .

Licentia non operatur circa non expressa , vel non considerata , dec. 73. nu. 19. Durano .

Licentia superioris , an possit supplere licentiam inferioris , ibidem num. 17.

intra LIMITES omnia bona existentia præsumuntur emphyteutica , nisi de nouo acquisitionis titulo emphyteota doceat , decif. 79. num. 11. Virili .

Limitum natura , quæ sit , dec. 105. num. 1.

## LINEA.

Lineæ deficientia in inuēstura præsumitur , quando nemo comparet , qui prætendat esse de comprehensis , dec. 79. num. 12. Virili .

ad Lineam vnam , quando successio deuenit ad aliam non fit transitus , donec superest aliquis , de illa linea , licet sit femina , dec. 109. n. 14. Virili .

LIQVIDATIO melioramentorum quando hæreditas est restituenda , vt fiat , debet præfici certus terminus , dec. 360. num. 34. Coccino .

## LIS.

Litem motam à suo antecessore , si quis prosequatur , non videtur temerè illa instituere , vei per calumniam prosequi , dec. 280. num. 7. Verospio .

Litibus non vexari , & à proprijs negotijs non distrahi nostra interest , dec. 310. num. 8. Durano .

Liti , si aliquis se opponat , potest contra eum fieri executio , dec. 263. num. 7. Vbaldo .

Lite pendente inter subditum , & Episcopum , negotium deuoluitur ad Iudicem , suspensa Episcopi iuri-



- iurisdictione super eadem causa, de qua dubitatur dec. 280. num. 2. Verospio.
- Lis, nihil aliud est quam discordia iudicialis, decif. 387. num. 39. Durano.
- Litis timor, licet sit extra iudicialis, tamen sufficit, ut concordia subitineatur, dec. 74. num. 10. Virili.
- Litis timor sufficit, ut concordia subitineatur, ibidem num. 4.
- Lite pendente si fiant, actus iurisdictionis non suffragantur, dec. 41. nu. 10. & 12. Pirouano.
- Liti actus illi, qui causam dederunt non sunt habendi in consideratione, dec. 8. n. 6. Remboldo.
- ex Litis substantiatione possessio probatur in Saluiano, dec. 17. num. 5. Durano.
- Lis postquam est mota, Iudicis recusatio non potest fieri, nisi nona causa recusationis interuenerit, dec. 233. num. 3. Durano.
- Litis timor, & suspicio est sufficiens, ut transactio subitineatur, dec. 113. num. 6. Vbaldo.
- ob Litem datur exemptio, decif. 280. nu. 6. Verospio.
- ad Lites finiendas transactio est inuenta, dec. 125 num. 9. Durano.
- Lite pendente iura extracta, sunt in forma probanti, quando fuerunt extracta, prout iacent a Notario publico successore in officio, dec. 90. num. 9. Durano.
- Litis ingressum ad ulteriora impedit terminus remissionis, si pendeat, dec. 334. num. 3. Motmanno.
- Litigiosas res alienans, pro possessore habetur, dec. 392. num. 39. Durano.
- Litis prius pendens exceptio, an debeat retardare executionem, dec. 30. num. 9. Durano.
- Ligare, & diligentias adhibere, an haeres teneatur pro recuperandis bonis, dec. 310. n. 6. Durano.
- Litis tempus debet demi in probanda immemorabili, dec. 235. num. 14. Coccino.
- L I T E R A E.**
- Literarum comparatio est fallax, & periculosa, dec. 96. num. 13. Virili.
- Literae contra scribentem nedum probant, sed etiam illum obligant ad implendum ea, quae in ipsis continentur, dec. 227. num. 3. Ghislerio.
- Literae pro scribente non probant, dec. 227. num. 4. Ghislerio.
- ex Literis bene probari potest scientia, approbatio, ratificatio, & mandatum alicuius rei ibidem num. 1. & 2.
- Literae originales facultatis transferendi pensiones debent exhiberi coram exequutore ad hoc, ut sit certus de sua iurisdictione, dec. 153. n. 3. Coccino.
- per Literas, quis potest esse certus alicuius, licet eum de fide non noscat, dec. 245. num. 19. Verospio.
- LITERAE APOSTOLICAE.**
- Literae Apostolicae ob earum reuerentiam, & auctoritatem, habent executionem paratam, decif. 30. num. 12. Durano.
- Literae translationis pensionis habent paratam executionem, ita ut detur translatario via executiva, pro executione suae translationis, sicuti dabatur pensionario transferenti, ibidem num. 2.
- Literae provisionis Apostolicae, quando sunt in omnibus iustificate, habent executionem paratam, dec. 348. num. 1. Motmanno.
- Literae Apostolicae solum tendunt ad commodum bursale Datariae, dec. 335. num. 6. Durano.
- de Literarum Apostolicarum executione, quando agitur sententia fertur per cedula, dec. 30. num. 42. Durano.
- in Literarum Apostolicarum executione de stylo Curiae seruantur quatuor termini ad docendum de partitione, ibidem num. 31.
- in LITERIS CAMBII mandatum contentum est irrevocabile, decif. 345. num. 18. Motmanno.
- Literae cambij debent emanare in causam debitoris ad earum iustificationem, decif. 274. num. 7. Motmanno.
- in Literis, de spacci, secundum stylum Mercatorum potest variari, & immutari quidquid fuit scriptum in precedentibus literis, di auviso, dec. 26. num. 12. Vbaldo.
- Literae cambij habent vim publici instrumenti, decif. 334. num. 1. Motmanno.
- Literae cambij si acceptentur cum protestatione, & deinde simpliciter absque repetitione protestationis fiat solutio, censetur facta iuxta causam expressam in literis, dec. 293. n. 7. Virili.
- Literarum cambij iustitia ex quibus satis iustificetur dec. 274. num. 5. Motmanno.
- Literas acceptans censetur omnia in eis contenta approbare, si non contradicat, dec. 345. num. 8. Motmanno.
- Quod intellige rebus sic stantibus in eodem statu manentibus, atque ita per mortem, aut conditionis deteriorationem non mutatis, ibid. n. 9.
- Literae praesumuntur transmissae, & acceptatae in tempore, dec. 26. num. 23. Vbaldo.
- Literae cambij inter mercatores, paratam habent executionem, dec. 395. num. 7. Pirouano.
- in Literis, de Auviso, secundum stylum mercatorum non potest fieri aliquod fundamentum, sed in literis, de spaccio, dec. 26. n. 12. Vbaldo.
- Literae redditus, nihil aliud, sunt quam literae responsu mercatoris cambij literas acceptantis, decif. 274. num. 6. Motmanno.
- Literas cambij soluere sub praetextu, quid hoc significet, decif. 26. num. 2. Vbaldo.
- Literas acceptans videtur fideiussor scribentis, decif. 345. num. 20. Motmanno.
- in Literis cambij mandatum contentum per quamcumque superuenientiam mutationis status, revocatur, ibidem num. 5.
- Literas cambij, postquam mercator acceptauit, ei est obligatus, ad cuius fauorem fuerunt scriptae, ibidem num. 1. 2. & 3.
- Literae cambij, quando non habuerunt effectum, durat prima obligatio, dec. 334. num. 6. Motmanno.
- Literae cambij obtinent executionem paratam, ibid. num. 2.
- L O C A T I O.**
- Locationes effectuatae mediante perceptione pensionum, sufficiunt ad probandum possessionem, dec. 29. num. 3. Vbaldo.
- Locari, quando res dicatur solita, dec. 176. num. 42. Coccino.
- Locatio nihil plus tribuit, quam fuit in ea conuentum, dec. 64. nu. 19. Pirouano.
- Locatio sola licet non probet dominium, tamen aliud est, cum alijs locationibus iuncta, dec. 81. num. 2. Coccino.
- Locari



**Locari** res solita non potest iterum locari alterato solito, dec. 178. n. 43. Coccino.

**Locatio**, si probetur quod finita est, tunc non requiritur alia probatio dominij, dec. 79. n. 8. Virili.

**Locationes** concurrentibus adminiculis plenè probant possessionem, dec. 91. n. 2. Vbaldo.

**Locationi** factæ à vassallo Dominus directus, non tenetur stare, dec. 88. n. 35. Coccino.

à **Locatione** in totum recedere, & agere ad totale interesse potest conductor, si liberè ei non tradatur res locata, decif. 49. n. 9. Durano.

ex **Locationibus** effectuatibus per exactionem pensionum probatur possessio, dec. 310. n. 16. Durano.

**Locantes** bona ecclesiastica ultra triennium, excommunicati sunt, dec. 193. nu. 1. Vbaldo.

**LOCUPLETARI**, quis non debet cum aliena iactura, dec. 343. num. 6. Motmanno.

**Locupletari** cum aliena iactura non debet Ecclesia, cum sit iustitiæ cultrix, dec. 375. nu. 9. Durano, & decif. 401. num. 1. Pirouano.

### L O C V S.

in **Loco** sacro sibi bene viso, sepulturam quilibet potest sibi eligere, decif. 380. n. 37. Coccino.

**Locus** pius, quando ultimo loco est vocatus, censetur inductum fideicommissum reciprocum, decif. 217. num. 12. Vbado.

**Locus** sublimior est assignandus Canonici Ecclesiæ Cathedralis, dec. 3. nu. 2. Coccino.

ex **Locorum**, temporum, & personarum circumstantijs ius civile variatur, dec. 62. nu. 47. Durano.

in **Loco** aliquo si sit concessa manutentio, videtur concessa in qualibet parte d. loci, decif. 208. nu. 3. Coccino.

**Loci** sanctitas ordinatur ad sanctitatem hominis, qui in loco sacro cultum Deo exhibet, decif. 165. n. 6. Durano.

**Loci** originis enunciatiua non tollit, quin aliquis potuerit ciuitatem in alia Ciuitate contrahere, decif. 341. num. 6. Pirouano.

**Locus** dicitur certus, quando certis finibus est terminatus, dec. 130. n. 8. Pirouano.

**LOQUENTIS** opinio magis attenditur, quàm ipsa veritas, dec. 194. num. 65. Coccino.

**Loquendi** modus solitus, & stylus inferuit pro interpretatione dispositionum, ibidem num. 64.

**Loquendi** modus in vna parte deseruit pro interpretatione alterius partis, ibidem num. 44.

### L V C R V M.

**Lucrum** cessans, vt habeatur, Rota seruat doctrinam Paul. de Cast. in l. 3. s. fin. de eo, quod certo loco pet. dec. 246. n. 18. Motmanno.

**Lucrum**, quis non debet sentire ex alieno, cum hoc bonæ fidei non congruat, decif. 80. nu. 10. Coccino.

**Lucrum** non debet esse finis matrimonij, sed ipsum met matrimonium, dec. 138. n. 11. Durano.

**Lucri** dotalis interesse debetur, decif. 383. numer. 8. Queipo.

**Lucrum** dotis statutum deferens, præmoriens vxore sine filijs, habet locum etiam in minore dante, dotem seruatis solemnitatibus, decif. 36. num. 31. Coccino.

**Lucrum** societatis officij an impediatur, si quis aliquid promiserit in termino præfixo, & eo transacto, nihil adimpleuerit, decif. 192. num. 7. & 16. Pirouano.

de **Lucro** captando, si quis tractat, in eo non potest

considerari damnum, decif. 386. num. 7. Pirouano. **Lucrosum**, & voluntarium est officium cognitionis causarum, dec. 198. n. 6. Virili.

### L V D V S A L E A R V M.

**Ludus** alearum, & laicis, & clericis prohibitus est, dec. 95. n. 1. Manzanedo.

ex **Ludo** alearum nulla oritur actio, ibidem num. 2.

**Ludi** alearum occasione, si sint celebrata contractus, promissiones, & instrumenta, omnia sunt irrita, & inania, ibidem num. 3.

in **Ludo** illicito, pecunia amissa repeti potest, decif. 283. num. 4. Verospio.

in **Ludo** alearum victus, si potest repetere pecuniam amissam, multò magis poterit illam retinere, dec. 95. num. 4. & 5. Manzanedo.

**Ludi** alearum occasione, pecuniæ solutæ, repeti possunt intra 50. annos, ibidem num. 4. & 5.

### M

### M A G I S T E R.

**M**agistrorum magna dignitas est cathedra, dec. 353. num. 87. Coccino.

**Magistri** primum moribus, demum facundia excellere debent, dec. 265. num. 13. Vbaldo.

**Magistri** amor, & acceptus modus docendi multum valet ad discendum, dec. 325. n. 19. Ghislerio.

**Magistri** amor multum valet ad discendum, & acceptus modus legendi, dec. 265. n. 8. Vbaldo.

**Magistra**, quando nominatur Ecclesia, per hoc non solum denotatur maioritas ratione dignitatis, sed etiam antiquitatis, dec. 353. n. 3. & 4. Coccino.

de **MAIORATV** perpetuo conficiendo licentia à Principe concessa, ea reuocata, maioratus semel perfectus durat, dec. 328. nu. 32. Queipo.

Vide in verbo **Primogenitura**.

**MALVS**, qui fuit semel, adhuc præsumitur malus in eodem genere mali, dec. 266. nu. 6. Pirouano.

**MANVALIS**, seu amouibilis persona non potest dici quando elegi debet de certo genere personarum, dec. 244. nu. 10. Coccino.

### M A N D A T V M.

**Mandatum** de adiudicando non habet vim actualis adiudicationis, dec. 39. nu. 1. Durano.

**Mandatum**, quod in literis cambij continetur, per quamcumque superuenientiam mutationis status reuocatur, dec. 345. n. 5. Motmanno.

Quod procedit data mutatione status non solum mandatarij, sed & etiam mandantis, ibid. n. 6.

**Mandatum** præsumitur adesse, ex eius enunciatiua, cum expressione Notarij, & dici, decif. 332. num. 9. Durano.

**Mandatum** coniecturis, & præsumptionibus potest probari, quando de scriptura doceri non potest, dec. 140. num. 13. Pirouano.

**Mandatum** præsumitur exhibitum, quando erat necessarium ad actum, de quo agebatur, decif. 332. num. 8. Durano.

**Mandati** fines sunt diligenter seruandi, nec in modico etiam sunt excedendi, nam aliàs quis tenetur, decif. 246. nu. 6. Motmanno.

Et hoc procedit siue versetur in contractu locationis, & conductionis, seu in contractu innominati, ibidem num. 7.

**Mandatum** de vendendo, non est venditio, decif. 387. num. 19. Durano.



- Mandatum rei turpis nullum est, dec. 392. numer. 13. Durano.
- Mandatum, ex quibus certum est, quod resulter, dec. 80. num. 3. Coccino.
- Mandatum de vendendo vni, si quis dederit, potest tamen alijs vendere, quousque per procuratorem fiat actualis venditio, dec. 387. n. 20. Durano.
- Mandatum in antiquis præsumitur adfuisse, dec. 70. num. 6. Vbaldo.
- Mandatum ad nominandum, aliud est, & aliud nominatio, decif. 387. num. 19. Durano.
- Mandatum relaxatum contra minorem non citatis omnibus contutoribus à testatore datis, est nullum amplia dec. 61. num. 1. & 2. Dunozetto.
- Mandatum, si quis possit reuocare, & illud non reuocat, censetur manere in eadem voluntate, decif. 387. num. 24. Durano.
- Mandatum re integra potest reuocari, dec. 345. num. 29. Motmanno.
- Mandatum ad nominandum habens, si nominet, non est necessarius alius consensus, decif. 387. num. 21. Durano.
- Mandatum ad præsentandum, donec à procuratore acceptetur, & sequatur actualis nominatio, continet in se simplicem nominationem, ibidem, num. 17.
- Mandati loco, est scientia, & consensus Domini, dec. 322. num. 5. Pirouano.
- Mandatum an probetur ex assertionem Notarij dicentis, rogatum esse mandatum per acta sui, dec. 140. num. 14. Pirouano.
- Mandatum de associando, quando per Iudicem concedi potest, dec. 229. num. 6. Verospio.
- Mandatum speciale, vbi exigitur, debet exprimi in qua causa, nec sufficit generalitas, dec. 153. num. 10. Coccino.
- Mandatum, & ratificatio benè probatur ex literis, dec. 227. num. 2. Ghislerio.
- Mandatum in literis cambij contentum, est irreuocabile, tamquam necessarium, dec. 345. numer. 18. Motmanno.
- Mandata antiqua plurimum ad eorum iustificacionem suffragatur obseruantia, dec. 111. num. 37. Coccino.
- Mandatum speciale requiritur, vt habeat procurator ad hoc, vt possit allegare Iudicem suspectum, decif. 233. num. 2. Durano.
- fine Mandato Domini alienans rem aliquam tenetur ad interesse ei, ad rationem fructuum, qui percepti fuissent, si non esset alienata, dec. 80. num. 1. Coccino.
- Mandato æquiparatur ratihabitio, ibidem num. 5.
- fine Mandato speciali procurator non potest præiudicare Domino, dec. 26. n. 3. Vbaldo.
- post Mandatum susceptum procurator necessitate, civili tenetur illud exequi, decif. 392. num. 12. Durano.
- Mandatum translationis rei litigiosæ, vt rei prohibita, non tenet, decif. 392. num. 17. Durano.
- Mandati omnis difficultas tollitur per ratificationem subsequutam, dec. 103. num. 12. Coccino.
- Et hoc procedit etiam respectu eorum, quæ exigunt speciale mandatum, ibidem num. 13.
- pro Mandati enunciati verificatione sufficit, si consensus, & præsentia principalis, dedit causam contractui, dec. 140. num. 15. Pirouano.
- fine Mandato Domini procurator non potest aliquid alienare, dec. 103. num. 19. Coccino.
- Mandati executio non impeditur per restitutionem in integrum, dec. 1. num. 41. Durano.
- MANVS dexteræ, loci nobilioris concessionem importat receptio honorifica, decif. 111. numer. 2. Coccino.
- Manus testatoris qualiter probetur, quando tradidit testamentum Notario coram testibus, asserendo esse subscriptum manu sua, dec. 99. num. 9. Virili.
- Manum alicuius testes non probant, si deponant de auditu, dec. 61. num. 3. Dunozetto.

## MANVTENTIO.

- Manutentio, finito usufructu non solum competit proprietario, sed etiam illius hæredi intra 30. annos, quamuis usufructuarius alienauerit, dec. 359. num. 3. Coccino.
- Manutenendus, quis est propter ciuilem possessionem, quæ animo solo retinetur, dec. 91. num. 1. Vbaldo.
- Manutentio nunquam denegari potest, cum soleat quodcumque concedi etiam post sententiam, & rem indicatam in gradu restitutionis in integrum, decif. 229. num. 23. Verospio.
- Manutentio datur possessori, qui non habuit se pro spoliato ex sententia iniusta Iudicis, dec. 284. n. 14. Durano.
- Manutentio datur proprietario, quando deuolutio est clara, secus si de ea dubitatur, dec. 359. num. 4. Coccino.
- Quia tunc datur hæredi, qui possessionem cepit, ibidem num. 4.
- in Manutentionis iudicio ea, quæ requirunt altioris indaginem, reijciuntur ad petitorium, decif. 413. num. 12. Coccino.
- Manutentio competit illi, qui Iudicis auctoritate possidet, & iuste procedentis ad immiessionem, dec. 229. num. 1. Verospio.
- Manutentio regulariter datur possessori, dec. 29. n. 1. Vbaldo.
- Manutentionem aduersus factum Iudicis nulliter, & iniuste procedentis, Rota passim dat, dec. 110. n. 4. Durano.
- Manutentio concessa in aliquo loco, videtur etiam concessa, in qualibet parte d. loci, dec. 208. num. 2. Coccino.
- Manutentio dari solet in eo statu, in quo quis reperitur tempore motæ litis, dec. 76. n. 1. Vbaldo.
- Manutentio, vbi adest iuris communis resistentia, non datur, dec. 265. num. 38. Vbaldo.
- Manutentio, vt impediatur à iuris resistentia debet esse vehemens, & inenitabilis resistentia, dec. 53. n. 7. Durano.
- Manutentio possessionis cessæ ex cōtractu, potest peti ex propria persona, dec. 411. num. 19. Verospio.
- Manutentio denegari non potest stantibus plenissimis probationibus, cum sufficiant, & leuiiores, decif. 85. num. 3. Vbaldo.
- à Mandato de manutenedo appellatio datur, quando est latum per cedulam, dec. 117. num. 17. Virili.
- pro Manutentione sufficit possessio ciuilis animo retenta, dec. 115. num. 2. Vbaldo.
- Manutentio datur probanti se olim possedisse, si ex aduerso non probetur, quod ab illo fuit amissa possessio, dec. 35. num. 46. Durano.



ad Manutentionem] non profunt actus possessorij priuatine facti, dec. 273. num. 4. Queipo.  
 Manutendus quis est in sua possessione, decif. 8. num. 9. Remboldo.  
 Manutenda est possessio etiam si sit contra ius, quando est alicuius temporis considerabilis, decif. 85. num. 7. Vbaldo.  
 Manutendus non est excommunicatus in quasi possessione exigendi pensiones, dec. 193. n. 2. Vbaldo.  
 ad Manutentionis effectum sufficit possessio de facto, dec. 284. num. 11. Virili.  
 Manutentio facilius conceditur, quando possessio est titulata, dec. 29. num. 5. Vbaldo.  
 Manutentibilem possessionem non acquirit possidens præcario, dec. 29. num. 6. Vbaldo.  
 Manutentio, quando est concedenda, est docendum de sola possessione, & non est discutiendum an sit iusta, nec ne, dec. 8. num. 6. Remboldo.  
 ad Manutentionis effectum in incorporalibus attenditur quasi possessio, dec. 8. num. 8. Remboldo.  
 Manutendus quis est, si de anteriori possessione doceat, dec. 48. num. 2. Vbaldo.  
 Manutendus est possessor in sua possessione, dum dubitatur, an d. possessio sit infecta aliquo decreto irritanti, dec. 48. num. 5. Vbaldo.  
 Manutendus est etiam prædo in sua possessione, dec. 282. num. 8. Virili.  
 Sicuti etiam spoliator, dec. 284. num. 10. eodem.

## M A R I T V S.

ex Mariti pecunijs præsumuntur factæ societates officij per uxorem contractæ, dec. 275. num. 10. Dur.  
 Mariti alicuius homicidium factum ex alia causa, quam matrimonij contrahendi, non dirimit matrimonium contractum, dec. 100. nu. 17. Coccino.  
 Marito, si statutum deferat tertiam partem bonorum vxoris non possit vxor in vita eius illi præiudicare, dec. 138. num. 23. Durano.  
 Mariti cognomen, licet foemine assumant, non tamen desinunt esse de familia proprij patris, decif. 151. num. 27. Dunozetto.

## M A S C V L I N I T A S.

Masculinitatis qualitas semper repetita in substitutionibus suadet testatorem sub nomine filiorum voluisse etiam comprehendere nepotes, decif. 40. num. 4. Dunozetto.  
 Masculinitatis qualitas, & non agnatio consideratur in statutis exclusiuis foeminarum, propter masculos ab hereditate matris, vel auia, dec. 405. n. 34. Verospio.  
 Masculinitas considerata à statuto exclusiuo foeminarum, intelligenda est de descendencia masculorum ex masculis, nulla foeminarum interposita post primam, dec. 405. num. 46. 47. & 48. Verospio.  
 Masculinitatis qualitas, si adsit in præcedentibus substitutionibus, quando debet censerī repetita in sequentibus, dec. 151. num. 16. Dunozetto.  
 Masculinum, in ultimis voluntatibus, & fideicommissis, concipit foemininum, dec. 317. nu. 5. Ghisil.  
 Quod procedit etiam si pia causa sit substituta, ibidem num. 6.  
 MASCVLORVM vocatione geminata, & foeminarum, exclusionē, elicitur enixa mens conseruandi agnationem, dec. 135. num. 7. Durano.  
 Masculi dum extant, foeminae non faciunt deficere

conditionem, si sine filijs, dec. 315. num. 14. Dur.  
 Masculis non conuenit qualitas dotis, decif. 405. num. 8. Verospio.  
 post Masculos, si sint vocatae foeminae, eorum vocatione non excludit, quin dum extant masculi, sit agnatio contemplata, dec. 135. num. 13. Durano.  
 sub Masculis de familia, quando clarè appareat, quod testator noluerit comprehendere foeminas, dec. 135. num. 5. Durano.  
 Masculos, si testator semel expresserit si sequens sermo regatur ab eodem verbo, præsumitur repetisse eandem qualitatem, dec. 151. num. 23. Dunozetto.  
 Masculorum appellatione, quando agnatio non est contemplata, veniunt masculi ex foeminis, decif. 84. num. 21. Dunozetto.

## M A T E R.

Matri, vt possit tolli legitima per Statutū, passus iste est valde arduus, & periculosus, dec. 181. nu. 9. Pir.  
 Matri, quando debeatur legitima à filijs, non obstante transitu ad secunda vota, dec. 223. nu. 10. Ghisil.  
 Mater tunc priuatur successione filiorum quoad proprietatem per transitum ad secunda vota, quando extant liberi, secus si è contra, dec. 116. num. 10. 11. & 12. Pirouano.  
 Mater, si non sit exclusa ab hereditate patris, sed si velit ipsa ab ea abstinere, hoc factum non præiudicat filijs declara, dec. 405. num. 56. & 57. Verospio.  
 Mater, si recusat viuere cum filijs, prout disposuit testator, ex dispositione iuris hereditate priuatur, dec. 241. num. 23. Coccino.  
 Mater transiens ad secunda vota eatenus priuatur proprietate, quatenus per huiusmodi transitum filios iniuria afficit, dec. 267. num. 19. Ghisil.  
 Matri non debetur legitima in bonis liberis, & paternis ad hereditatem filiorum pertinentibus nisi quo ad vsumfructum, si transierit ad secunda vota, dec. 223. num. 5. Ghisilero.  
 Mater, in quibus casibus possit sub conditione instituere heredem filium, etiam, & quoad legitimam, dec. 239. num. 4. Virili.  
 Mater ad secunda vota transiens amittit proprietatem legitimam, dec. 116. num. 9. Pirouano.  
 Matres raro contingit, vt dotent filias, decif. 102. num. 18. Durano.  
 Marri tertius non potest dare de iniuria facta filijs propter transitum ad secunda vota, decif. 181. num. 20. Pirouano.  
 Mater non potest facere in suo testamento, vt leges, & auth. res, quæ, non habeant locum, decif. 239. num. 8. Virili.  
 Mater transiens ad secunda vota, an priuetur omni commodo successione in bonis filiorum, dec. 181. num. 19. Pirouano.  
 Mater tenetur relinquere legitimam filio, & reliquis bonis apponere eam conditionem, quam vult, decif. 239. num. 6. Virili.  
 Mater si excludatur à successione filij à statuto per solā existentiam agnatorum etiam quod illi sint exclusi per institutionem extraneam, an per consequens remoueatur à legitima, quæ etiā iure successione venit, dec. 181. num. 2. Pirouano.  
 Mater tutrix non potest sibi propria auctoritate satisfacere de bonis immobilibus pupilli pro dote, & quid ad hoc requiratur, decif. 25. numer. 18. Coccino.



- Mater non priuatur commodo legitimæ propter trās-  
situm ad secunda vota, quando filij superstitēs non  
succedunt, sed extranei, cum quibus non concu-  
runt, dec. 181. n. 21. Pirouano.
- Matris legitima est triens, dec. 181. n. 1. Pirouano.
- Matris ignobilitas narranda est, quando filij natura-  
les legitimantur, dec. 100. n. 9. Coccino.
- Matris legitima, vt non diminuatur, non admittuntur  
sorores ad faciendam patrem si ipsæ fratri non  
succedant, dec. 116. n. 2. Pirouano.
- Mater compelli non potest ad dandum aliquid filio  
propter nuptias pro dotis recipiendæ assēcuratione,  
dec. 17. n. 46. Durano.
- Matris familiam filij sequi non debent, sed patris,  
dec. 405. num. 33. Verospio.
- Matri denegari non potest legitima, dec. 223. nu. 2.  
Ghislerio.
- Mater si sit tutrix, & curatrix suorum filiorum, præ-  
sumitur sibi satisfecisse de sua dote, dec. 130. nu.  
15. Pirouano.
- Ex Matre serua, si filij sint nati ante motam litem, ex  
sententiā postea lata super seruitute non inferitur  
præiudiciū proli, dec. 100. n. 53. Coccino.
- Matri debetur legitima à die emissæ professionis filij,  
non expectata morte naturali, dec. 116. n. 16. Pi-  
rouano.
- Matri legitima debetur de tempore mortis naturalis  
filij professi, & sic tenent omnes Legistæ, & multi  
ex Canonistis, dec. 116. n. 13. 14. & 15. Pirouano.
- Mater, si dubitet, quod pater dissipet, potest insti-  
tuere filium sub conditione, si à patre fuerit eman-  
cipatus, dec. 239. n. 2. Virili.
- Mater est agnata, licet non possit conseruare agna-  
tionem, dec. 405. n. 37. Verospio.
- MATRIMONIUM.
- Matrimonium inter raptorem, & vxorem alterius  
raptam, quando subsistere non potest, decif. 264.  
n. 39. Coccino.
- Matrimonium, quando non fuit contractum in pro-  
pria Parochia, sed in alia Ecclesia, præsumitur hoc  
factum ex causa maioris commoditatis, dec. 380.  
n. 36. Coccino.
- Matrimonium non dirimitur ex eo impedimento,  
quod quis interfecit coniugem, non ad effectum  
contrahendi matrimonium, sed causa melius li-  
bidini vacandi, dec. 316. n. 28. Coccino.
- Matrimonium de honestate debet in propria Paro-  
chia contrahi, dec. 380. n. 34. Coccino.
- Matrimonium iam contractum per quæ impedi-  
ta dirimitur, dec. 264. n. 24. Coccino.
- Matrimonia vbicumque possunt contrahi, & substi-  
nentur, dummodo Parochus sit presens, dec. 380.  
n. 35. Coccino.
- Matrimonij dispensatio, vbi requiritur, si tamen non  
petatur, & matrimonium contrahatur, tunc non  
est opus alia dispensatione, & non obstante tali  
impedimento subsistitur, dec. 264. num. 37. Coc-  
cino.
- Matrimonij præsumptio iuris, & de iure iudicatur  
ex tractatu, & ex copula inde subsequuta, decif.  
264. n. 11. Coccino.
- Matrimonium contractum cum rapta valet de iure  
Canonico, si disensus transeat in consensum, dec.  
316. n. 37. Coccino.
- Matrimonij tractatus de contrahendo, sufficit, dein-  
de consensus cum aliquo signo, vel nutu, ad hoc  
vt præsumatur matrimonium fuisse contractum,  
dec. 264. n. 12. Coccino.
- Matrimonium spirituale contrahitur inter Episco-  
pum & Ecclesiam, dec. 353. num. 55. Coccino.
- Matrimonium, quando principaliter non discutitur,  
sed incidenter ad effectum legitimæ successionis  
tunc probatur leuioribus probationibus, dec.  
264. n. 53. Coccino.
- Matrimonium sufficit, quod sit præsumptum, ad  
hoc vt non obstat, verba fideicommissi, de legi-  
timo matrimonio verè, & non fide, dec. 201. n. 4.  
Coccino.
- Matrimonium præcedens plenè probatur ex coniu-  
gum reputatione, quod se pro legitimis habeantur,  
si non agatur de præiudicio alterius matri-  
monij, dec. 264. n. 10. Coccino.
- Matrimonium vbi est, ibi filij legitimi nascuntur,  
dec. 201. n. 3. Coccino.
- Matrimonium præsumitur contractum, secundum  
leges, & pro vt legitimum est, dec. 264. n. 52. Coc-  
cino.
- Matrimonium nullum esse potest inter raptam, & ra-  
ptorem, donec rapta est in potestate raptoris, de-  
cif. 316. n. 36. Coccino.
- Matrimonij denunciationes debent fieri in propria  
Parochia, dec. 380. n. 33. Coccino.
- Matrimonij onere remoto, non debentur fructus do-  
tis, aliàs esset vsura, & hoc procedit etiam si adfic-  
conuentio, dec. 38. n. 1. Virili.
- Matrimonij finis non debet esse lucrum, sed ipsum  
met matrimonium, dec. 138. n. 11. Durano.
- Matrimonio, quando lex consentit, censetur etiam  
consentire doti, dec. 167. n. 19. Durano.
- Matrimonio constante, si dotis confessio fiat à ma-  
rito, an probet, dec. 78. n. 1. Manzanedo.
- super Matrimonio nullo Papa non dispensat ad effe-  
ctum retinendi pensiones, dec. 70. num. 2. Virili.
- Matrimonium propter raptum ante Concil. Trident.  
non impediabatur, decif. 16. num. 15. Coccino.
- per Matrimonij contractum an extinguantur pen-  
siones, dec. 50. n. 19. Virili.
- Matrimonium non præsumitur contractum per illicitum,  
& in concessum modum, dec. 16. num. 13.  
Coccino.
- per Matrimonij simplicis contractum, quis efficitur  
incapax pensionum Ecclesiasticarum, decif. 12.  
n. 27. Remboldo.
- per Matrimonij contractum, beneficia vacant, decif.  
201. n. 27. Coccino.
- Matrimonium contrahendum raptus quidem impe-  
dit, sed non dirimit contractum, dec. 264. nu. 32.  
Coccino.
- Matrimonio, nisi soluto, vxoratus non potest ite-  
rum vxorari, dec. 17. n. 31. Durano.
- Matrimonio soluto, tunc demum debentur fructus  
dotis, quando mulier fecit diligentias pro ea ha-  
benda, & non habet vnde se alat, dec. 14. nu. 13.  
Coccino.
- Matrimonio soluto fructus dotis amplius non de-  
bentur, dec. 14. n. 12. Coccino.
- per Matrimonium contractum, an vacet Prothono-  
tariatus honoris, dec. 201. n. 47. Coccino.
- Matrimonium non præsumitur ex cohabitatione  
masculi, & femina, sed potius fornicatio, decif.  
201. n. 42. Coccino.
- Matrimonium propter raptum ante Concil. Trid. non  
diri-



dirimebatur, dec. 201. num. 26. Coccino.  
 in Matrimonij celebratione, Parochus etiam de iure antiquo interuenire debebat, dec. 264. num. 4. Coccino.  
 ante Matrimonium, si sit facta sponsalitia donatio; post mortem vxoris non reuertitur ad maritum, prout donatio propter nuptias, dec. 138. num. 5. Durano.  
 Matrimonij causa donatio, cuius fauore dicatur facta, decif. 393. num. 9. Coccino.  
 Matrimonij, vel libidinis respectu an dicatur donatio facta alicui mulieri ante matrimonium, decif. 138. num. 19. Durano.  
 in Matrimonio mulieres, æque bene collocantur, siue cum ampla, siue cum mediocri dote, attentis qualitatibus personarum, & circumstantijs, decif. 398. num. 7. Motmanno.  
 Matrimonia plura, licet in aliqua Ecclesia fuerint contracta, non tamen ex hoc probatur, quod Ecclesia sit Parochialis, dec. 380. n. 30. & 32. Coccino.  
 Matrimonij contemplatione etiam si facta sit donatio est insinuanda, sed contrarium est verius, & Rota ita sæpe iudicauit, dec. 393. num. 4. & 5. Coccino.  
 Matrimonium contrahere non potest rapta cum rapto, dec. 316. num. 35. Coccino.  
 Matrimonium minor contrahere potest absque alio decreto ex iuris dispositione, decif. 328. num. 8. Queipo.  
 Matrimonium præsumitur contractum secundum leges, & prout est licitum, dec. 16. num. 11. Coccino.  
 ex Matrimonio præcedenti præsumitur filiatio legitima, dec. 201. num. 1. Coccino.  
 Matrimonium nunquam omnibus diebus vitæ suæ contrahere potest occidens Sacerdotem, dec. 264. num. 41. Coccino.  
 Matrimonium contrahendum ante Concil. Trident. non solum impediatur propter ratum, sed etiam dirimebatur iam contractum, decif. 264. num. 23. Coccino.  
 Matrimonium ubi est legitimum, ibi filij legitimi nascuntur, etiam quod concubinitus præcesserit, decif. 16. num. 1. Coccino.  
 MAVRI, post occupatas Hispanias, conuertebant principales Ecclesias Ciuitatum Christianorum in mezquitas. dec. 353. n. 7. & 105. Coccino.  
 MEDIA referuntur ad extrema, dec. 111. numer. 42. Coccino.  
 Media ab extremis declarantur, dec. 111. num. 34. Coccino.  
 Media talia præsumuntur, qualia sunt extrema, dec. 93. num. 19. Coccino, & decif. 111. num. 41. eodem.

## MELIORAMENTA.

Melioramentorum resectio, qualiter sit facienda, dec. 399. num. 47. Coccino.  
 Melioramenta nõ debent ad hæredem pertinere, sed ad proprietarium, stante pacto, dec. 69. n. 3. Vbaldo.  
 Melioramenta non compensantur cum fructibus, dec. 399. n. 46. Coccino.  
 Melioramenta sunt detrahenda, quando hæreditas restituitur, & ad ea liquidanda præfigitur, certus terminus, dec. 360. n. 34. Coccino.  
 Item etiam est detrahenda impensa funeris, quæ sit incerta, ratione quantitatis taxatur arbitrio Iudicis, ibidem num. 35.  
 Melioramenta in re emphyteutica efficiuntur Domi-

ni directi, quando adest pactum reversionis, vna cum melioramentis, dec. 60. nu. 9. Vbaldo.  
 Et ista bona efficiuntur Domini directi, etiam si sint notabilis valoris, & de eis potest disponere quomodo ei libet, ibidem num. 10.  
 Melioramenta sunt detrahenda, quando hæreditas venit restituenda, dec. 399. nu. 45. Coccino.  
 Melioramenta, quando in re emphyteutica facta sunt regulariter debent rescindi, dec. 60. n. 8. Vbaldo.  
 MELITAE Principatus iura non sunt absoluta, cum respectu alti dominij Magnus Magister recognoscat Regem Sicilia, dec. 324. n. 15. Pirouano.  
 Respectu verò superioritatis Ecclesiasticæ est tantummodo Abbas superior, ibidem num. 15.  
 MEMORIAE imbecillitas non bene infertur ad defectum intellectus, dec. 233. n. 23. Durano.  
 MEMBRA non debent à suo capite separari, decif. 3. num. 4. & 15. Remboldo.  
 Membra non debent separari, nec discrepare à suo capite, dec. 93. n. 33. Coccino, & dec. 111. num. 20. eodem.  
 MENSA Abbatialis, est distincta à mensa conuentuali decif. 413. num. 22. Coccino.  
 Mensæ Abbatiales, & Conuentuales, quod sint inter se distinctæ, ex quo probetur, decif. 413. num. 24. Coccino.  
 in MENSE reservato, obitus qualiter probetur, dec. 385. num. 16. Verospio.  
 Mensis acceptationis termini debet imputari ad considerandam moram, quando in tempore suspecti termini, non fuit facta solutio, decif. 218. num. 9. Coccino.  
 Mensis acceptationis termini non est computandus ad effectum moræ, ibidem num. 8.

## MERCATOR.

Mercatoris bona fama, qui veritatem scribere consuevit, deseruit pro adminiculo, vt eius libro credatur, dec. 246. nu. 14. Motmanno.  
 Quæ fama multo magis facit adminiculum, quando ipsemet mercator manu propria partitas descripsit, & debiti causam subiunxit, & librum mercantiliter tenuit, ibid. num. 15.  
 Mercator, postquam literas cambij acceptauit, ei est obligatus, ad cuius fauorem literæ fuerunt scriptæ dec. 345. n. 1. Motmanno.  
 Quod procedit etiam si is, qui scripsit literas, postquam literæ fuerunt à campfore acceptatæ, suam conditionem mutauerit ex decoctione, pendente adhuc termino solutionis, ibid. n. 2.  
 Et hoc amplius etiam eo casu, quo acceptans, sciebat decoctionem, quæ medio tempore inter literarum scriptionem, & eorum acceptationem superuenit num. 3.  
 inter Mercatores proceditur ex bono, & æquo, decif. 393. num. 10. Virili.  
 Mercatorum fraudibus est obuiandum, dec. 345. n. 11. Motmanno.  
 Mercator origine forensis, occasione tamen contractus subditus illius loci, agere potest executiue contra mercatores prædicti loci, decif. 395. num. 5. Pirouano.  
 Mercator acquirit incolatum in aliquo loco, si ibi vltra decennium inhabitat, ducit vxorem, emit bona, dec. 137. n. 10. Virili.  
 in Mercatorum causis proceditur ex bono, & æquo, dec. 395. n. 12. Pirouano.



- Mercatoris liber concurrentibus adminiculis**, quæ omnem falsitatis occasionem tollunt, plenè, & concludenter probat, dec. 246. n. 13. Motmanno.
- in Mercatore idoneo non est præsumenda conditio** nis deterioratio, dec. 345. n. 16. Motmanno.
- inter Mercatores literæ cambij habent executionem** paratam, decif. 395. num. 7. Pirouano.
- inter Mercatores Auditor Camera vigore suatum** facultatum, potest procedere summarie, ac sola facti veritate inspecta, dec. 120. n. 1. Dunozetto.
- Mercatoris liber regulariter pro scribente non pro-** bat, dec. 246. n. 12. Motmanno.
- Mercator acquirit incolatum in aliquo loco, si ibi** ultra decennium inhabitat, ducit uxorem, & emit bonam, dec. 134. n. 10. Virili.
- MERCIVM** verus valor, qualiter bene probetur, dec. 246. num. 16. Motmanno.
- M E T V S.**
- Metus præsumptio cadit in eo si inferatur ab illo, in** cuius modo à pueritia, & inde per plures annos fuit educatus, dec. 315. n. 5. Motmanno.
- Metus, & vis incussio probari potest per indicia, &** coniecturas, ibidem num. 1.
- Metum iustum etiam cadentem in constantem virum** inducunt feritas, & minæ, inspecta minantis qualitate, ibidem num. 7.
- Metus non potest dici esse purgatus, dum durat vita** inferentis, ibidem num. 12.
- Metus dicitur perpetuo durare, si causa metus duret** ibidem num. 9.
- MEVM** aliquid dicitur, quia utilitas mea ibi confi- sit, dec. 307. nu. 5. Motmanno.
- M I L E S.**
- Milites S. Iacobi de Spatha sunt verè Religiosi, dec.** 92. num. 4. Durano.
- ex Militibus S. Iacobi de Spatha filij nati an sint spu-** rij, vel naturales, ibidem num. 3. & 6.
- Milites S. Iacobi de Spatha non sunt verè Religiosi,** quam opinionem sapius Rota sequuta est, ibid. num. 5.
- Milites S. Iacobi de Spatha non admittuntur ad fi-** commissum relictum familiae, decif. 336. num. 13. Verospio.
- MINISTRIS** alicuius loci pij, si aliquid sit relictum ipsi loco videtur relictum, dec. 143. n. 7. Durano.
- M I N O R.**
- Minor absque decreto aliquo ex iuris dispositione,** matrimonium contrahere potest, dec. 328. num. 8. Queipo.
- Minori si aliqua res vendatur à persona priuata, cum** pacto ratione pretij, hypotheca non contrahitur, sed secus si à fisco ea vendita sit, ibid. n. 13.
- Minoris privilegio clauso in corpore iuris, an possit** derogari per clausulas generales positas in aliqua constitutione, dec. 36. n. 73. & 75. Coccino.
- Minor non comprehenditur sub statuto, vel lege,** quando agitur, ut ipse teneatur ex aliquo facto extrinseco per ipsum perpetrato. ibid. n. 39.
- Minor maior factus potest renunciare omnibus, quæ** vigore alicuius transactionis ei obuenerunt, decif. 210. num. 16. Coccino.
- Minor pars patronorum in præsentatione pro nihilo** reputatur, dec. 332. nu. 2. Durano.
- Minor comprehenditur sub statuto iuris communis** correctorio, si non sit in iure, neque in alia dispo- sitione specialiter privilegiatus, decif. 36. num. 38. Coccino.
- Minor, quando contrahit matrimonium favore do-** tis in eius bonis inducitur tacita hypotheca, dec. 328. num. 9. Queipo.
- Minor, qui petit se restitui, quia dicit se læsum ex** additione hereditatis, quid probare teneatur, dec. 351. num. 2. Durano.
- Minori datur illius curator, quando contrahit cum** tutore, vel curatore, dec. 25. n. 4. Coccino.
- Minoris bona, quando venduntur, incipiendum est** à minus damno, dec. 36. nu. 77. Coccino.
- Minor non præsumitur habere magnam pecuniarum** summam, dec. 114. n. 9. Virili.
- contra Minorem mandatum relaxatum non citatis** omnibus contutoribus à testatore datis, est nullum dec. 61. num. 1. Dunozetto.
- Minorum bona, quando venduntur, requiritur de-** cretum Iudicis, decif. 73. num. 3. Durano.
- Minor iurans se esse maiorem, hoc casu dictum iu-** ramentum assertorium excludit minoritatem, dec. 1. num. 36. Durano.
- Minores etiam comprehendit constitutio, quæ lo-** quitur in rem, dec. 36. n. 34. Coccino.
- Minor, quando nulliter contrahit, tunc, qui con-** traxit cum eo, tenetur probare versionem in illius utilitatem, dec. num. 35. Durano.
- Minores etiam comprehendit constitutio, si simpli-** citer loquatur, dec. 36. num. 30. Coccino.
- Minorum privilegijs, quod Papa velit derogare, po-** test constare tam ex clausulis positis in parte exe- cutiua, quam dispositiua, ibidem num. 74.
- Minor contrahens sine solemnitatibus requisitis, nec** in foro conscientiae tenetur ad restitutionem, dum locupletior factus non fuit, decif. 1. numer. 10. Durano.
- Minorum bona mobilia pretiosa, quando alienantur** requiruntur eadem solemnitates, quæ adhibentur in alienatione immobilium, dec. 318. nu. 27. & 28. Queipo.
- ad Minoris favorem sententia lata, substatinetur, etiam** si sit lata cum procuratore minus legitimo, decif. 394. num. 12. Ghislerio.
- ad Minoris favorem sententia lata, etiam sine cura-** tore, valet, ibidem num. 13.
- Minoris favore iudicium claudicat, ibid. n. 12.**
- Minores non comprehendit statutum, quoties est ir-** rationabile, dec. 36. nu. 42. Coccino.
- Minoris personam non comprehendit statutum, quæ-** do est correctorium iuris communis, vel ab eo ex- orbitans, dec. 36. num. 36. Coccino.
- Minor recipiens pecuniam satis hoc dicitur probata** versio in eius utilitatem, quod est verum, quando contrahit cum solemnitatibus requisitis, decif. 1. num. 33. Durano.
- Minor in terminis statut. lib. 1. cap. 151. debet pete-** re absolutionem à iuramento ad effectum agendi, ibidem num. 29.
- Minorem etiam comprehendit statutum, si adimat** robnr instrumentis non registratis, decif. 36. nu. 33. Coccino.
- Minor, qui vult dicere contractum nullum, aut im-** plorat beneficium restitutionis in integrum, debet restituere, quidquid ex illo contractu accepit. Sed hoc intellige, quando minor est factus locu- pletior, decif. 1. num. 31. & 32. Durano.
- Minoris contractus celebratus sine solemnitatibus re-** quisitis à stat. Urb. lib. 1. c. 151. nullus est, ibid. n. 1. Minor



Minor iurans se esse maiorem, hoc iuramentum non excludit minorem à beneficio nullitatis prouenientis ex defectu solemnitatis alicuius statuti, decif. 1. num. 38. Durano.

Minor in restitutione in integrum, debet probare se læsum, ibidem num. 42. & 43.

Minorum bona, quando alienantur, requiritur causa, & plures alie solemnitates, decif. 36. num. 65. Coccino.

Minores comprehendunt statuta, si generaliter loquantur, quamuis exorbitent à regulis iuris communis, ibidem num. 42.

#### M I S S A.

Missarum celebratio, & alia pia suffragia relicta Ecclesie, ius circa ea statuendi, ad quem spectet, dec. 145. num. 1. Coccino.

Missam, si quis non audiebat, & cum esset diues, non reliquit legata pia pro anima sua, an eius testamentum substineatur, dec. 233. num. 30. Durano.

MOBILIA spatio longi temporis, præsumuntur consumpta dec. 310. num. 11. Durano.

in Mobilibus attenda tenuitate, & cursu longissimi temporis, intrat præsumptio consumptionis, decif. 259. num. 36. Pirouano.

Mobilium consumptionis præsumptio intrat spatio 30. annorum, dec. 304. num. 22. Pirouano.

de MODO non curamus, dum habeamus effectum, dec. 201. num. 31. Coccino.

Modi defectus non vitiat dispositionem, & contractum, dec. 293. n. 15. Virili.

Modus quantumvis difficilis de facto saltem, & quantumvis licet, est obseruandus, & pro viribus exequendus, dec. 65. n. 22. Durano.

Modus dicitur, quando aliquid est adimplendum, postquam res est perfecta, dec. 293. nu. 14. Virili.

#### M O N A C H I.

Monachus eiectus à Religione propter incorrigibilitatem, ex hoc non debet sentire commodum, & esse melioris conditionis, dec. 109. num. 8. Virili.

Monachi retinent iura sanguinis ad effectum succedendi, decif. 181. num. 13. Pirouano.

Monachi per professionem, & ingressum Religionis iura sanguinis non amittunt, decif. 336. num. 9. Verospio.

Monachus post professionem definit esse dominus, & dominium eius bonorum transit in monasterium, decif. 267. num. 13. Ghislerio.

de Monachi iniuria Religio non dat, dec. 223. nu. 22. Ghislerio.

Monachi legitima an debeatur à tempore professionis, vel mors naturalis sit expectanda, dec. 267. n. 1. Ghislerio.

Opinio affirmatiua, nempe quod debeatur à tempore professionis, est æquior, & æquitati canonice magis conuenit, num. 4. & ex sententia crebrius recepta, num. 5.

in Monachorum Ecclesijs oblationes fidelium, quæ sunt, vniuerso Conuentui acquiruntur, dec. 337. num. 11. Verospio.

Monachus eiectus à Religione propter incorrigibilitatem, remanet in voto paupertatis, dec. 109. n. 5. Virili.

Monachorum consensus, quando in aliqua re censetur præstitus non solum ab utriusque singulis, sed etià conuentualiter, dec. 302. num. 12. Dunozerro.

#### M O N A S T E R I U M.

Monasterium si nō sit capax Iurispatronatus professi, tunc transit ad alios successores, decif. 336. nu. 12. Verospio.

Monasterium licet mutet statum de regularibus ad sæculares, non per hoc mutat subiectionem, decif. 358. num. 3. Queipo.

Monasterium si sit regulare, Ecclesia etiam est regularis, dec. 165. num. 2. Durano.

Monasterium non comprehenditur in fideicommissio, quando fuerunt vocati filij legitimi, & naturales, & de legitimo matrimonio nati, & procreati, dec. 306. num. 11. Ghislerio.

Et hoc maximè, quando fuit dispositum, vt bona remaneant in suis hæredibus, & descendentibus in infinitum, ibidem num. 12.

Monasterij antiqui translatio, quando fit in nouum monasterium, intelligitur facta, cum omnibus bonis, decif. 193. num. 7. Vbaldo.

Monasterij translatio de vno loco ad alium, non potest fieri sine licentia Papæ, decif. 115. num. 7. Vbaldo.

Monasterium non datur sine Ecclesijs, dec. 165. n. 1. Durano, & dec. 53. n. 5.

ad Monasterium spectat præsentatio Iurispatronatus, professi, decif. 336. num. 11. Verospio.

in Monasterium transeunt omnia iura tam actiua, quam passiuæ professi, ibidem n. 10.

Monasterium quale est, talis etiam est Ecclesia, decif. 165. num. 3. Durano.

Monasterij appellatione, etiam Ecclesia comprehenditur, dec. 53. num. 5. Durano.

Monasterijs priuilegia concessa hæcenus iam ædificatis, extenduntur ad ædificanda, decif. 81. num. 27. Coccino.

Monasterio acquirere est proprium Regularium, & non sibi, decif. 414. num. 2. Coccino.

Monasterium, quando ingrediuntur puellæ ad effectum professionis, solent renunciare successioni parentum ab intestato recepta congrua dote, decif. 141. num. 1. Virili.

Monasteria non dantur sine Ecclesijs, dec. 5. num. 23. Durano.

Monasteriorum nouas erectiones, & translationes Ordinarij possunt facere post Concil. Tridentinum decif. 115. num. 9. Vbaldo.

in MONIALIUM Ecclesia nominatio Curati, seu Vicarij, spectat ad eas moniales, dec. 5. num. 22. Durano.

penes Moniales residere potest cura animarum sæcularium, per alium tamen exercenda, dec. 53. nu. 3. Durano.

MONITIONE præuia est procedendum in causa Clerici concubinarij, dec. 55. n. 3. Coccino.

Monitio, & intimatio non requiritur, quando quis est obligatus aliquid intra certum tempus facere, decif. 186. num. 6. Virili.

Monitio, quæ fit Clerico suspecto de incontinentia in Synodo habet vim trinæ monitionis, decif. 232. num. 4. Coccino.

Monitio Iudicis facta comparentibus in iudicio, quod tali die feret sententiam est loco citationis, dec. 295. num. 2. Durano.

MONITORII loco in causis executiuis, & summarijs succedit commissio, decif. 30. nu. 25. Durano. ad Monitorium, si sententia habeat relationem in quo



quo fit mentio de possessorio, si sententia concernat petitorium an sit valida, dec. 69. n. 13. Vbaldo. sine Monitorio cessionarius potest agere in executivis, sicuti cedens dec. 30. num. 20. Durano.

## M O R A.

Mora purgari potest, & hoc maxime si ius adversarij non fuit factum deterius, dec. 397. num. 9. Durano.

Mora, quando convenientum est, quod non possit purgari, tunc cessat dispositio Iuris Canonici, decif. 218. num. 14. Coccino.

Mora facti incerti purgari non potest pendente controuersia, dec. 131. num. 7. Pirouano.

Mora litis, quando adest timor, ne aliquod damnum sit illatura, tunc passim arbitrio Iudicis interponi solent decreta prouisionalialia, decif. 157. numer. 3. Vbaldo.

Mora non dicitur incurfa, cum per debitorem non stet, quo minus solueretur, dec. 218. numer. 7. Coccino.

Mora efficitur impurgabilis per lapsum termini à Iudice præfixi, & à parte acceptati, dec. 213. num. 13. Pirouano.

Mora de Iure Canonico potest purgari, quando ius partis non fuit factum deterius, dec. 218. num. 13. Coccino.

ex Moræ causa, damna, & interesse solita sunt deberi, dec. 234. n. 8. Motmanno.

ad Moram excusandam, debitor non potest allegare ignorantiam, si liberauerit creditorem ab obligatione intimationis, dec. 274. n. 3. Motmanno.

in Mora, quod fuerit testator, debet probari, vt ex promissione faciendi, eius hæredes teneantur, dec. 323. num. 15. Coccino.

in Mora hæres, post mortem litem dicitur satis esse, decif. 330. num. 23. Coccino.

in Mora soluendi, vel consignandi debitor non constituitur, si promisit soluere, aut consignare rem aliquam in aliquo loco, nisi creditor probetur paratus recipere in eodem loco, decif. 419. num. 7. Coccino.

Mora creditoris stante, perinde est, ac si ab initio res debita consignata fuisset ei à debitore, dec. 219. num. 13. Coccino.

in Mora vt constituatur debitor, sufficit quod interpellatio sit extrajudicialis, dec. 38. n. 4. Virili.

in Mora, vt quis dicatur constitutus ad aliquid faciendum, si in contractu deficiat dies, qui solet interpellare pro homine, tunc requiritur interpellatio, dec. 192. n. 17. & 28. Pirouano.

Mora propria stante, creditor non potest allegare, in tempore non fuisse assignatam rem debitam, dec. 219. num. 13. Coccino.

in Mora, quando debitor non dicatur, dec. 316. n. 5. Coccino.

in Moræ casu poena apposta, non debetur, nisi quatenus interfit, dec. 218. num. 15. Coccino.

## M O R S.

Mors non præsumitur, dec. 267. num. 15. Ghislerio.

Mors, & collatio beneficij si eadem die interuenerit, præsumitur, quod mors præcesserit collationem, dec. 344. num. 4. Verospio.

Mors civilis per ingressum Religionis æquiparatur naturali, dec. 267. num. 12. Ghislerio.

Mors civilis, quando operatur eisdem effectus, quam naturalis, in ea militare debet eadem ratio, ibid. num. 14.

Mors probatur ex partitis formiter extractis ex libris, in quibus defunctorum nomina describuntur, dec. 408. num. 2. Ghislerio.

Mors alicuius, qualiter plenissime probetur, decif. 344. num. 3. Verospio.

Mors civilis, quando habet eundem effectum, quam naturalis, debetur legitima filio, etiam quando viuit pater, decif. 267. num. 15. Ghislerio.

per Mortem extinguitur possessio, quæ est penes defunctam, & illa possessio, quæ post capitur ab hærede, non potest dici eadem possessio, sed diuersa, decif. 35. num. 11. Durano.

Mortis punctus, vitæ, & morti attribuitur, ibidem, num. 17.

ad Mortem donantis non habet respectum donatio inter viuos, sed statim suum effectum operatur, nec propterea impugnatur à iure, dec. 10. num. 10. Remboldo.

post mortem alicuius vocatus non admittitur eo viuente, dec. 213. num. 5. & 6. Pirouano.

## M O R T V V S.

Mortuo æquiparatur decoctus, decif. 345. numer. 7. Motmanno.

pro Mortuis reputantur professi, dec. 267. num. 17. Ghislerio.

pro Mortuis habentur filij per emissionem professionis, maxime quoad ius iniuriæ, & vindictæ, quando mater transit ad secunda vota, dec. 223. num. 6. Ghislerio.

pro Mortuo totaliter, an habeatur, tunc professus, si in Religione capace bonorum professionem emisit, ibidem num. 11.

## M V L I E R.

Mulieres æquè bene collocantur in matrimonio siue cum ampla, siue cum mediocri dote, attentis qualitatibus personarum, & circumstantijs, dec. 398. num. 7. Motmanno.

Mulier, si dicat non esse bona mariti, præter illa, quæ sunt subiecta fideicommissio, haber intentionem fundatam, itaut contrarium asserenti, incumbat onus probandi, dec. 351. num. 4. Durano.

Mulier si habeat legatum dotis, non potest illi renunciare, ad effectum vtendi remedio subsidiario, dec. 239. num. 12. Virili.

Mulier possidet fundum ex Saluiano, & quousque de suæ dotis fructibus sit satisfacta, cui possideat, dec. 172. num. 6. Verospio.

Mulier, quando repetit dotem ab hæredibus viri non possunt ei obijci creditum incertum, & turbidum, decif. 215. num. 3. Durano.

Mulieres hæredes non possunt repetere à viro dotem quam expendit pro redimendo priuigno, & filio vxoris ex altero matrimonio, siue aliam quemcumque personam defunctæ vxoris coniunctam, decif. 399. num. 15. Verospio.

Mulier transeundo saltim ex usu in alienam familiam, videtur magis diligere filios masculos, & masculos ab eis descendentes, qui retinere possunt agnationem sui viri, quam feminas, & descendentes, qui d. agnationem conseruare non possunt dec. 405. num. 41. Verospio.

Mulieres etiam ipsæ censentur habere affectionem ad familiam sui viri, ibidem num. 40.

Mulier pro satisfactione suæ dotis, super quibus bonis possit facere executionem, decif. 167. num. 51. Durano.



Bona intricata, & debitis grauata, non dicuntur libera, ad hoc vt mulier dicatur satisfacta de sua dote, ibidem n. 52.

Mulier cogitari potest habere filios ex eo, quod est nupta, dec. 100. n. 29. Coccino.

Mulieres à communiter accidentibus non solent habere aliud patrimonium, vltra dotem, decif. 107. n. 13. Durano.

Mulieri, quæ in subsidium vult exigere dotem ex bonis fideicommissi, incumbit onus probandi bona libera non extare, dec. 351. n. 3. Durano.

Mulier, quando per adulterium amittit dotem, si extant filij, pater tenetur conseruare huiusmodi lucrum dotis in fauorem filiorum adulteræ, decif. 164. n. 5. Virili.

Mulier, vt domi retineatur, requiritur, vt probetur concubinitus inspecto iure ciuili, dec. 55. n. 2. Coccino.

Mulier quinquagenaria si gignat, pro re mirabili, & de raro contingetibus habetur, dec. 146. n. 12. Durano.

Mulieri, quando debeantur fructus dotis soluto matrimonio, dec. 14. n. 13. Coccino.

de Mulierum mala familiaritate, & de incontinentia, vt clericus de hoc suspectus priuetur beneficijs, non sufficit vnica monitio, sed trina requiritur, dec. 139. n. 1. Coccino.

Mulieris ratificatio eadem solemnitates exigit, quæ sunt necessariae in celebrando contractu de nouo. dec. 318. nu. 35. Queipo.

Mulier, si sine solennitatibus à statuto requisitis contrahat, nec ciuilis, nec naturalis obligatio oritur, dec. 1. n. 18. Durano.

MVNIFICENTIAE, & operis conspicui intuitu construentibus, olim præminentia in dicto loco debebantur, dec. 377. n. 4. Pirouano.

M V T A T I O.

Mutatio non præsumitur, sed potius continuatio, & conseruatio eiusdem status, dec. 50. nu. 28. Virili.

Mutatio alicuius rei, quando fit, ius antiquum permanet, cuius mutatio non reperitur expressa, dec. 358. n. 4. Queipo.

Mutari potest nomen alicuius rei ex cursu centum annorum, dec. 79. n. 9. Virili.

Mutatio voluntatis, quando non censeatur, dec. 129. num. 21. Pirouano.

Mutatione personarum obligatio non alteratur, neque extinguitur, dec. 46. n. 25. Durano.

Quod non mutatur, quare stare prohibetur, decif. 358. num. 5. Queipo.

MVTUO, quis non præsumitur dare magnam summam, absque vlla cautione, decif. 61. num. 20. Dunogetto.

Mutuum conuenit potius verbo restituere, quam soluere, dec. 62. n. 12. Dunogetto.

## N

## NARRATIVA.

**N**arratiua, quando non iustificatur, gratia dicitur surreptitia, dec. 371. num. 14. Durano.

Narrata in supplicatione, debent iustificari de tempore datæ, dec. 387. n. 16. Durano.

Narrata in gratia, si eis obstat præsumptio iuris, sunt concludenter probanda per impetrantem, decif. 297. n. 4. Durano.

Narratiua non facti concursus ad Parochialem est plenè, & concludenter iustificanda, dec. 260. nu. 6.

Dunogetto.

Narratiua facta per verba, vt asseritur, non requirit iustificationem, dec. 319. num. 14. Virili.

Narrata ex cursu longi temporis præsumuntur vera, & iustificata, dec. 171. n. 9. Vbaldo.

Narratiua est pars gratiæ, dec. 133. n. 9. Dunogetto.

Narrata omnia, sunt in primis iustificanda, dec. 190. num. 13. Pirouano.

Narratiua Papæ non eget iustificatione, dec. 371. nu. 15. Durano.

Narrata in gratia, sunt iustificanda, alias talis gratia corrumpit, dec. 387. n. 6. Durano.

NATIVITATIS non casus, semper est de casibus impotentia contentæ in vulgari substitutione, decif. 222. num. 12. Pirouano.

Natus nemo ingenuè hodiè efficitur seruus pœnæ, dec. 346. n. 5. Dunogetto.

## N A T V R A.

Natura prona est ad obliuionem recepti beneficii, decif. 62. nu. 51. Durano.

Natura, quos non obligat, conscientia non ligat. decif. 1. num. 16. Durano.

Naturali dicitur filius, qui secundum ius naturæ ex indiuidua maris, & foemina coniunctione natus est, dec. 316. n. 22. Coccino.

Naturales dicuntur filij, secundum Ius Canonicum, illi, qui sunt nati ex soluto, & soluta, decif. 316. n. 13. Coccino.

Naturalis inclinatio, quæ quandoque à ratione eniat, non facit ius naturale, decif. 62. n. 52. Durano.

## N E C E S S I T A S.

propter Necessitatem ea, quæ conceduntur, regulantur pro modo necessitatis, & quatenus necessitas vrget, aut æquitas dictat. dec. 351. nam. 19. Durano.

Necessitas instituendi cessat in transuersalibus, dec. 384. n. 1. Verospio.

Necessitas, si adsit aliquid faciendi pro aliquo, si fiat, non potest ab eo illud impugnari, dec. 390. n. 12. Verospio.

Quod procedit etiam si illa necessitas non sit præcisæ, sed solum causatiua, ibid. n. 13.

Necessitas alienandi, quando non dicatur adesse, decif. 408. n. 20. Ghislerio.

## N E G A T I V A.

Negatiua est probanda ab eo, qui in ea se fundat, dec. 202. num. 8. Dunogetto.

Negatiua paritionis, eo ipso probatur, quando terminus præfixus ad parendum est elapsus, dec. 183. num. 3. Vbaldo.

Negatiua, vbi consistit fundamentum intentionis, est per allegantem probanda, dec. 154. num. 2. Durano.

Negatiua quod quis non sit debitor non probatur ex vno libro tantum, dec. 149. num. 4. Virili.

Cum ista negatiua non probetur, nisi fiat requisitio in omnibus libris, ibidem num. 5.

Negatiua, quod aliquid non sit factum, non probatur ex eo, quod non reperitur, dec. 387. nu. 32. Durano.

in NEGOTIIS alienis quis sine deputatione non se regulariter intromittit, dec. 101. num. 20. Virili.

ex Negotio vtiliter gesto, quis potest repetere quidquid in eo impendit, decif. 337. num. 13. Verospio.



## NEGLECTIA.

Neglectia executorum testamentariorum stante, deuolutio fit ad superiorem, dec. 131. num. 5. Pirouano.

Neglectia, quando adfuit, quæ casu fortuito ascribi potest, excusat, dec. 289. n. 14. Virili.

Neglectia purgabilis est, quando res est integra, dec. 213. num. 14. Pirouano.

Negligens in exigendo quis dicitur, si non docet de diligentis, dec. 186. num. 3. Virili.

## NEPOS.

Nepotes ex filia veniunt etiam appellatione filiorum, & descendunt, dec. 371. num. 3. Durano.

Nepotes ex feminis agnationem conseruare non possunt, cum nec ex eadem agnatione sint, decif. 405. num. 38. Verospio.

Nepotum appellatione veniunt etiam pronepotes, dec. 194. num. 63. Coccino.

Nepotum nomine in transversalibus ex communi usu loquendi veniunt pronepotes, dec. 245. nu. 13. Verospio.

Sed hic communis usus est probandus, & licet hoc procedere posset in vulgato, & in materno sermone, non autem quando verbum, latine prolatum est, & num. 15. & hoc amplia quando sumus in contractibus, num. 16. Et ubi adest verus nepos, num. 17.

ex Nepotum vocatione non infertur ad eorum grauamen, dec. 216. num. 7. Vbaldo.

Nepotes veniunt appellatione filiorum concurrentibus adminiculis, dec. 40. num. 9. Dunogetto.

Nepoti, quod patruus teneatur alimenta prestare, lege non canetur, dec. 408. num. 17. Ghislerio.

Nepotes comprehenduntur sub nomine filiorum in substitutionibus, quando in eis testator semper repetijt qualitatem masculinitatis, dec. 40. num. 4. Dunogetto.

Nepotes ex fratre, seu sorore patruus, seu amicus dum viuunt, tenentur alere, si egeant illis viuentibus, dec. 408. num. 16. Ghislerio.

## NEPTIS.

Neptes, si quis excluderit, quanto magis censetur velle excludere proneptes vti minus dilectas, sed Rota non admittit istam coniecturam, decif. 195. num. 15. & 16. Dunogetto.

Neptis non censetur exclusa ex sola coniectura deducta ex exclusione filiarum, decif. 151. num. 8. Dunogetto.

Neptes non possunt dici, quod sint melioris conditionis, quam filia, si neptes fuerint vocatae, & filiae exclusae, si filiae fuerint competenter dotatae, & neptes, dec. 317. num. 9. Ghislerio.

Neptes ex filio excludunt substitutum, cessante causa conseruandae agnationis, decif. 317. num. 7. Ghislerio.

Neptis ex filio, quo casu sit valde controuersum, quod faciat deficere conditionem si sine filiis decesserit, dec. 317. num. 2. Ghislerio.

## NOMEN.

Nomen alicuius rei, ex cursu centum annorum, mutari potuit, dec. 79. num. 9. Virili.

Nomen quando exprimitur, opus non est alia demonstratione, dec. 167. num. 47. Durano.

Nomen singulare, quando commodè potest referri ad omnia, est referendum, dec. 57. num. 5. Coccino.

Nominis proprii, cum cognoscitur expressio arguitur in Principe notitiam personae, dec. 101. num. 25. Virili.

NOMINATIONIS nullitate data a principio, non potest ab euentu fieri valida, dec. 379. num. 11. & 12. Verospio.

Nominandi facultatem habens, si nominatio facta sit nulla, & iuuat perinde est, ac si facta non fuisset, dec. 379. num. 7. Verospio.

Nominatio implicita, habet in se mandatum ad presentandum, donec a procuratore acceptetur, & sequatur actualis nominatio, dec. 387. num. 18. Durano.

Nominatio, quando est indiuidua non potest ex parte tantum valere, dec. 379. num. 9. Verospio.

Nominatio Curati, seu Vicarij, quando sumus in Ecclesia Monialium, spectat ad eas Moniales, decif. 5. num. 22. Durano.

Nominatus ad aliquam Ecclesiam, & ibi curam exercens, praesumitur hoc facere titulo praesentationis, si de alio titulo non doceatur, dec. 53. num. 32. Durano.

Nominandi facultas non consumitur per nominationem nullam, dec. 379. num. 12. Verospio.

ex Nominationibus pluribus factis, & effectum fortis bene dicitur constare de quasi possessione praesentationis, dec. 5. num. 2. Durano.

## NOTARIUS.

Notario asserenti se esse successorem in officio, creditur, dec. 153. num. 5. Pirouano.

Notarij Romanae Curiae ex reformat. fel. rec. Pauli V. tenentur quolibet trimestre ligare instrumenta in suis protocollis, dec. 387. num. 29. Durano.

Notariorum stylo inhærendum est, pro intelligentia, an certa die, aliquid sit gestum, dec. 268. num. 1. Pirouano.

Notarij suscriptio requiritur, ad hoc vt scriptura ex Archivio desumpta fidem faciat, dec. 93. num. 3. Coccino.

Notarij solent in calce citationum apponere nomen principalis, vel comparentis pro eo, dec. 274. num. 10. Motmanno.

Notario actuario credendum est, si attestetur de actibus iudicialibus, dec. 295. num. 3. Durano.

Notarius successor in officio idem potest, ac si ipse esset notarius rogatus in instrumentis, decif. 253. num. 4. Pirouano.

Notario attestanti de sui ipsius deputatione creditur, dec. 90. num. 10. Dunogetto.

Notarius in instrumento tenetur apponere clausulas consuetas, & solitas, dec. 229. num. 24. Verospio.

Notario creditur enuncianti, quod testis fuerit citatus, monitus, & iuratus, dec. 82. num. 6. Pirouano.

Notarius, ex quibus verbis appareat leuasse sumptum a suo originali iam perfecto, & publicato, dec. 341. num. 2. Pirouano.

Notarij fidei statum circa identitatem foliorum testamenti ei a testatore traditorum, dec. 236. num. 6. Durano.

NOTIFICATIO, si desideretur solum ad effectum simplicis scientiae, sat est, si quis aliunde sit certior factus, dec. 30. num. 23. Durano.

NOTORIUS probatur per sententiam, & confessio- nem partis, dec. 337. num. 8. Verospio.

Notorium ius bene probatur ex actis causae, ibid. nu. 9.



## NOVATIO.

**Novatio** fit etiam si contractus se compatiuntur, dec. 150. num. 22. & 27. Coccino.

**Novatio** de iure canonico etiam solo pacto fit, non minus, quam de iure civili per stipulationem, decif. 392. num. 30. Durano.

**Novatio** tunc dicitur inducitur, quando præstans prima obligatio transfunditur in secundam, decif. 150. num. 19. Coccino.

**Alias**, si prima non perimatur, secunda dicitur venire cumlativè, quæ primam non tollit, ibidem num. 21.

**Novatio** in dubio non fit, dec. 392. num. 26. Durano.

**Novatio** dicitur inducitur per supervenientiam novæ causæ relatiuè ad primam, quando illa illatio fit circa idem, dec. 150. num. 23. Coccino.

**NOVITIUS** secundum magis communem, & approbatam opinionem reputatur persona Ecclesiastica, dec. 125. num. 48. Durano.

## NULLITAS.

**Nullitas** ex causa excessus intrat solummodo, quando fit executio pro credito petito in maiori quantitate, quam verè illud est, dec. 338. num. 18. Dur.

**Nullitates** ad effectum spolij debent esse concludentes, & meridiana luce clariores, dec. 229. num. 4. Verospio.

**Nullitates** super quibus iam est cognitum, de eis amplius non potest opponi, dec. 240. num. 14. Pirovano.

**Nullitates**, quando vel non sunt tales, vel turbidæ, aut leues, semper intrat arbitrium in æquitate fundatum, ad nullitates remouendas, decif. 395. num. 1. Pirovano.

**Nullitatis exceptio** semper dari potest contra sententiam, donec pro illius executione instari potest, dec. 240. num. 18. Pirovano.

**Nullitatis exceptio** non potest opponi ultra 30. annos, dec. 240. num. 17. Pirovano.

**Nullitates**, ubi sunt indubitæ, & desumptæ ab euidencia facti, tunc per præsumptiones contrarias non est recedendum, dec. 240. num. 4. Pirovano.

**Nullitates** sunt introductæ de iure positivo, dec. 36. num. 61. Coccino.

**Nullitatis contractus** quæstio non discutitur in iudicio summarissimo manutentionis, sed ad petitorium rejicitur, dec. 193. num. 5. Vbaldo.

**Nullitas** ab illo solum potest allegari, cuius fauore actus est nullus, dec. 179. num. 5. Verospio.

**Nullitas examinis** ex eo, quod est factum in termino reprobatorio, potest deferuire pro adminiculo, dec. 264. num. 21. Coccino.

**Nullitatis exceptio** absque probatione non solet impedire effectum immisionis, dec. 217. num. 23. Pirovano.

**Nullitas contractus** ex defectu solemnitarum à quo possit allegari, dec. 10. num. 11. Remboldo.

**ad Nullitatem** causandam propter iurisdictionem impeditam, donec sequatur transportatio actorum non intrat, Concil. Trident. sess. 24. cap. 20. decif. 192. num. 2. Pirovano.

**Nullitates**, quando dicantur sublata per rem indicatam, dec. 240. num. 13. Pirovano.

**Nullitates** in gratia revalidatoria non sanantur, nisi exprimantur, dec. 350. num. 19. Durano.

**Nullitates**, non præsumitur Papa velle sanare, si illas ignoret, dec. 350. num. 21. Durano.

**Nullitates omnes** sanare potest Papa, non obstantibus quibusvis constitutionibus in contrarium, dec. 292. num. 5. Pirovano.

**Nullitate**, & iniustitia executionis, & deliberationis stante, nec rei possessione priuatur debitor, nec illius dominium acquirit creditor, dec. 411. nu. 26. Verospio.

**Nullitates Monitorij**, seruationis terminorum, citationis ad sententiam, & sententiæ per cedula cessat, quando admittitur via executiua, dec. 395. num. 8. Pirovano.

## O

## OBIECTIVA MATERIA.

**I**n obiectiua materia requiritur probatio concludens, dec. 56. num. 3. Pirovano.

**in Obiectiua** materia remissoria non conceditur sine sumo, dec. 146. nu. 2. Durano.

## OBITVS.

**Obitus** alicuius probatur ex libro Ecclesiæ, in quo obitus describi solent, dec. 84. num. 5. Dunogetto.

**Obitus** in mense reseruato, qualiter probetur, decif. 385. num. 16. Durano.

**Obitus** plenè probatur per testes deponentes de fama, dec. 84. num. 6. Dunogetto.

Vide in verb. Mors.

## OBLATIO.

**Oblationes**, quæ fiunt in aliqua Ecclesia, spectant ad Rectorem, dec. 161. num. 9. Virili.

**Oblationes** fidelium, quæ fiunt in Ecclesijs Monachorum, vniuerso Conuentui acquiruntur, decif. 373. num. 11. Verospio.

**Oblatio** verbalis sola non sufficit, ubi quis obligatus est aliquid facere, & adimplere, dec. 276. nu. 6. Vbaldo.

**Oblatio** etiam sola verbalis operatur ipso iure liberationem, dec. 219. num. 14. Coccino.

**Ita vt** periculum rei oblata transferatur in eum, cui fit oblatio, ibid. num. 14.

**Oblatio** habet vim cõsignationis, dec. 219. n. 1. Coccino.

## OBLIGATIO.

**in Obligatione** simplici, quæ non habet causam successiuam, sed momentaneam, si adijciatur dies, censetur appositus non causa limitanda obligationis, sed differenda solutionis, decif. 234. num. 7. Motmanno.

**Obligatio** ad interesse non succedit in obligationibus faciendi, nisi post moram, dec. 323. num. 14. Coccino.

**Obligatio** semel extincta amplius non reuiuiscit, decif. 234. num. 3. Motmanno.

**Obligatio** defuncti non transit in heredem, dec. 176. num. 50. Coccino.

**Obligatio** annuæ præstationis sine causa non substat, ex solo cursu temporis, decif. 398. num. 1. Pirovano, dec. 126. num. 6. Pirovano.

**Et Rota** in hoc casu non admittit cursum decennij, vel vltioris temporis, sed necessariam dicit esse quadragenariam, aut immemorabilem, ibid. num. 7.

**Obligatio** non fortitur suum effectum, quando est conditionalis, nisi eueniat casus conditionis, decif. 120. num. 3. Dunogetto.

**Obligatio**, quæ ex persona, & facto alicuius originè trahit, illum solum afficere debet, dec. 23. n. 32. Durano.



- Obligatio mutatione personæ non alteratur, neque extinguitur, dec. 46. num. 25. Durano.
- Obligasse, quis censetur rem propriam, decif. 220. num. 8. Verospio.
- Obligatio Vassalli intelligitur respectu utilis domini, non autem directi, dec. 86. num. 6. Coccino.
- Obligationes fideiussoriæ, ut quotidie experimur, rediguntur in scriptis, dec. 271. num. 9. Durano.
- Obligatio directi domini in bonis emphyteuticis Ecclesiæ, facta ab emphyteuta, nullum præiudicium affert, dec. 86. num. 7. Coccino.
- Obligatio ex mente contrahentium, debet declarari, & regulari secundum subiectam materiam, decif. 224. num. 14. Durano.
- Obligatio per dictionem, quando efficitur conditionalis, dec. 120. num. 2. Dunozetto.
- Obligatio cum fideiussione trahi non potest ad causam, in quam fideiussor non se obligasset, dec. 345. num. 21. Motmanno.
- Obligatio præcedente, stipulatio sequens, quando est incerta, intelligitur, & declaratur, dec. 93. num. 92. Coccino.
- Obligatio, ut inducatur, requiritur consensus utriusque partis, dec. 345. num. 4. Motmanno.
- Obligatio antidotalis non obligat conscientiam ad peccatum, adeo quod ex illa, quis denunciari potest denuciatione Evangelica, dec. 1. n. 22. Dur.
- Obligatio, & titulus inducitur ex solutione salarii ab immemorabili tempore facta, dec. 249. num. 1. Coccino.
- Obligare non potest fideiussor se in plus, quam debitor principalis, dec. 224. num. 7. Durano.
- Obligatio ex necessitate non oritur ex beneficio recepto, sed tantum antidotalis, dec. 138. n. 26. Dur.
- Obligatio antidotalis considerari non potest erga eum, qui aliquem fraudare, aut decipere nitebatur, dec. 1. num. 24. Durano.
- Obligatio fideiussoris est nulla, si quæque obligatio principalis corruat, dec. 224. nu. 9. Durano.
- Obligatio, nec civilis, nec naturalis oritur ex actu, qui peccat in forma, dec. 1. num. 20. Durano.
- ad Obligandum aliquem non sufficit sola presentia, dec. 130. num. 5. Dunozetto.
- in Obligationibus conditionalibus pendente conditione nulla actio oritur, dec. 323. n. 17. Coccino.
- ex Obligatione actio, tanquam ex matre descendit, dec. 323. num. 2. Coccino.
- Obligationem, & exceptionem producit pactum nudum de iure canonico, dec. 393. num. 1. Coccino.
- in Obligationis propriæ vim, quis præsumitur soluere, dec. 133. num. 8. Dunozetto.
- Obligans se aliquid intra certum tempus, si fuerit minime præscriptum, quando incipere debeat, tunc intelligi debet à die interpellationis, dec. 391. nu. 8. Durano.
- in Obligatione Camerali regulariter compensatio non admittitur, quando debitum fuit contractum ante dictam obligationem, dec. 205. n. 12. Durano.
- Obligationis Cameralis natura est, ut trahatur ad omnia etiam incidenter deducta, & enunciata, decif. 133. nu. 10. Dunozetto.
- Obligatio Cameralis continet obligationem pro omnibus, quorum interest, dec. 397. nu. 5. Durano.
- Obligatio Cameralis non extenditur, nisi iuxta expressa, dec. 30. num. 11. Durano.
- Obligatio Cameralis non est extendenda, si fuerit consensum in mandatum, vnica citatione præcedente, dec. 229. num. 22. Verospio.
- Obligatus in forma Camere, uti tertius non gaudet beneficio compensationis, dec. 224. n. 4. Durano.
- Obligatus in forma Camere retrovendere prædium, in executionem retrovenditionis agenti competit immissio, dec. 229. n. 12. Verospio.
- Obligationi Camerali, si tertius sit obligatus, non gaudet beneficio compensationis, dec. 205. n. 13. Dur.
- Obligatus aliquid facere, & adimplere, non sufficit sola oblatio verbalis, dec. 276. n. 6. Vbaldo.
- Obligatus soluere cum alio, siue in parte, siue in solidum soluat, solidum repetit à Correo, dec. 205. n. 7. Dur.
- Obligatus aliquid facere ex officio non potest se defendere allegando propriam culpam, dec. 157. n. 13. Vbaldo.
- Obligatus aliquid facere, si id non faciat, dicitur esse in culpa, dec. 246. n. 3. Motmanno.
- Obligatus naturaliter tenetur ad antidora, dec. 1. num. 21. Durano.
- Obligatus soluere non satisfacit deponendo, decif. 149. n. 8. Virili.
- Obligato aliquid facere intra certum tempus, non requiritur ei facere alia citatio, vel intimatio, decif. 186. n. 6. Virili.
- Obligatus soluere cum alio, siue pro parte, siue in solidum soluendo solidum repetit à Correo, decif. 224. n. 1. Durano.

## OBSERVANTIA.

- Observantiæ interpretatiuæ proximæ plurimum est deferendum, dec. 150. n. 27. Coccino.
- Observantia qualis suffragaret à totali exemptione, & remissione decimarum, dec. 124. n. 29. Coccino.
- Observantia subsecuta deseruit pro intellectu, & declaratione, dec. 249. n. 16. Coccino.
- Observantia interpretatiua, ex quibus oriatur, decif. 101. n. 19. Virili.
- Observantia in materia primogenituræ plurimum attendi solet, dec. 185. n. 4. Vbaldo.
- Observantia plurimum suffragatur ad interpretationem mandatorum antiquorum, decif. 11. num. 37. Coccino.
- Observantia per triginta annorum in aliquo actu facit præsumi, in eo interuenisse omnes solemnitates requisitas, dec. 210. n. 12. Coccino.
- Observantia interpretatiua declarat præcedentia, decif. 75. n. 8. Virili.
- Observantia formæ præscriptæ in concessione rerum Ecclesiæ constare debet per acta iudiciaria, quando executor procedit iudicialiter, dec. 367. nu. 11. Durano.
- Observantiæ præsumptio ex quibus inducatur, dec. 111. n. 36. Coccino.
- Observantia subsecuta in aliquo actu, potius præsumi debet in vim tituli habilis, quam inhabilis, dec. 175. n. 11. Durano.
- Observantia illa præfertur, quæ est conformis iuri, dec. 336. n. 6. Verospio.
- Observantia non probatur ex actu æquiuoco, decif. 228. nu. 6. Durano.
- Observantia dat robur actui, quæ ex illo subsecuta præsumitur, dec. 396. nu. 10. Verospio.
- Observantia est apta declarare, & interpretari, quidquid contrahentes à principio intellexerint, decif. 26. num. 4. Vbaldo.



Observantia in vna parte probata, præsumitur etiam in reliquis, dec. 396. num. 12. Verospio.

Observantia ex adminiculis concurrentibus sumptum informe plenè probat, dec. 232. numer. 14. Pirouano.

Observantia, quæ sit attendenda ad effectum interpretationis mandati, dec. 111. n. 38. Coccino.

Observantia facit licitum, quod aliàs esset illicitum, dec. 101. num. 11. Virili.

Observantia stante scripturæ minus solemnes pro solemnibus habentur, decif. 230. num. 9. Pirouano.

Observantiam omnem contrariam tollit decretum irritans, dec. 302. num. 13. Dunozetto.

Observantiæ æquiuocæ non concludunt, decif. 336. num. 5. Verospio.

Observantia plurimi ponderis est, dec. 13. num. 9. Coccino.

Observantia longissima stante, donatio præsumitur valida, decif. 10. num. 8. Remboldo.

Observantia diuturna, & cursu longissimi temporis stante, pro actus validitate omnia præsumuntur interuenisse, dec. 124. n. 28. Coccino.

ab Observantia voluntatis defuncti, hæres propter affectionem excusatur, dec. 337. n. 23. Verospio.

OCCASIO contrahentium tollenda est, decif. 208. num. 11. Coccino.

in ODIVM illius non debet retorqueri gratia, ad cuius fauorem emanauit, dec. 124. nu. 30. Coccino.

OTIOSA, & irrationabilis non potest dici aliqua constitutio, si aliquid reducat ad terminos iuris antiqui, dec. 36. n. 45. Coccino.

#### OFFICIALIS.

Officialium libris creditur in his, quæ spectant ad eorum officium, decif. 149. n. 3. Virili.

Officialis non potest creari debitor Ciuitatis, ibid. num. 1.

Officiali publico credendum est in spectantibus ad eius officium, dec. 271. nu. 12. Durano.

Officialis scientia dicitur scientia Domini, & ei præiudicat, & quando, dec. 53. n. 25. Durano.

ab Officialium taxis Cardinales particulari privilegio sunt immunes, dec. 46. num. 14. Durano.

#### OFFICIUM.

Officium cognitionis causarum est voluntarium, & lucrosum, decif. 198. nu. 6. Virili.

Officium, & dignitas æquiparantur, dec. 249. nu. 13. Coccino.

ex Officio ad aliquid quis tenens, non potest se defendere, allegando propriam culpam, decif. 157. num. 13. Vbaldo.

Et hoc casu non sufficit protestatio, quod per ipsum non stetit, sicuti nec iuramentum, ibid. n. 14.

Officia Notariorum Capitoli sunt redacta ad instar bonorum allodialium, & transmittuntur ad hæredes, dec. 322. num. 10. Pirouano.

Officia Capitolina redacta sunt ad instar bonorum allodialium, decif. 244. num. 13. Pirouano.

OFFICIUM IUDICIS nobile fundatur super æquitare, dec. 327. num. 10. Pirouano.

Officij nomine contrahens, non ipse obligatur, sed ille, cuius vices gerit, decif. 323. 6. Coccino.

Officium Iudicis semper datur ex æquitate, quando deficit actio ad consequendum id, quod suum est, dec. 327. num. 4. Pirouano.

Vel ad compellendum aliquem ad implendum id, quod actione non potest astringi, ibid. num. 45.

Officium Iudicis nobile loco actionis deseruit, decif. 357. num. 1. Pirouano.

Officium Iudicis solet concedi ad instar actionis, decif. 327. num. Pirouano.

Officium Iudicis, licet non sit idem, quam actio, lato tamen assumpto vocabulo potest dici ibidem, n. 7.

Officium Iudicis nobile, quando intret, ibid. n. 9.

#### O N V S.

Onera imponendi facultas nõ bene probatur ex iurisdictione, & superioritate concessa super aliquo loco, dec. 126. n. 10. Pirouano.

cum onere suo transeunt bona in Ecclesiam, dec. 124. num. 9. Coccino.

Onera realia, non debent regulari à personis, dec. 46. num. 24. Durano.

Onerum impositio est de regalibus reservatis Principi dominanti, superiorem non recognoscenti dec. 389. n. 3. Pirouano.

Onus impositum super legitimæ est personale, & sic non egreditur personam, decif. 342. numer. 3. Dunozetto.

Onus, & grauamen permanendi in perpetuum in communionem, improbatum videtur, dec. 241. n. 32. Coccino.

Oneratus in quantitate non potest ultra grauari, quæ sit quantitas, & eius vsuræ, dec. 19. n. 2. Coccino.

#### O P I N I O.

ab Opinionibus Doctorum, qui non habent contradicentem ab eis, tanquam à casu legis non est recedendum, decif. 122. n. 16. Pirouano.

Opinio in his obligationibus, quæ dependent ab animo, est potissimum attendenda, dec. 345. nu. 17. Motmanno.

Opinio debet cedere veritati, dec. 203. n. 13. Vbaldo.

OPVS censetur factum ab eo, qui ex opere commodum reportat, dec. 157. n. 10. Vbaldo.

Et hoc amplius etiam in materia poenali, & in specie in excommunicatione, ibidem num. 11.

Operam dans rei licitæ cum auctoritate superioris, non tenetur ad damnum inde secutum, dec. 299. num. 10. Virili.

ORATIO censetur vnica, quando testator continuato sermone plures fecit substitutiones, decif. 237. num. 13. Virili.

Oratio plura determinans, debet ea æqualiter terminare, dec. 335. n. 17. Durano.

in Oratione diuersa si sint posita verba diuersam dispositionem inducunt, dec. 180. n. 12. Verospio.

ORDINARIE, & non executiue proceditur, quando tituli sunt ambo pares, dec. 233. n. 37. Durano.

Ordinarie, & non executiue per viam immiſſionis est procedendum inter habentes parem titulum, dec. 34. num. 9. Vbaldo.

#### O R D I N A R I V S.

Ordinarius non præscribit libertatem aduersus Iuspatronatus, per simplicem non vsum præsentandi patronorum, dec. 53. n. 57. Durano.

Ordinarius ex facultate ipsi iure tributa, nempe ex necessitate, & vtilitate Ecclesiæ potest admittere permutationes beneficiorum inuitis patronis, dec. 152. num. 14. Pirouano.

Et quando excludantur omnes causæ ab Ordinario allegandæ, ibidem num. 15.

Ordinarii post Concil. Trid. possunt facere translationes, & nouas erectiones Monasteriorum, decif. 315. num. 9. Vbaldo.



- Ordinarius non habet potestatem conferendi beneficia de Iure patronatus laicorum, dec. 190. num. 1. Pirouano.
- Ordinarii collatio facta semel, atque iterum de capellaniam, etiam manuali, quid operetur, dec. 379. num. 2. Verospio.
- Ordinarii consensus de iure communi requiritur in translatione Iurispatronatus siue ecclesiastici, siue laicalis, dec. 191. n. 10. Dunozetto.
- Ordinarii consensus in donatione Iurispatronatus, dicitur constare ex illius subsequuta tolerantia plurium annorum, necnon ex admissionibus presentationum, ibidem num. 6.
- Ordinarii debent Parochialibus providere in perpetuum, & per concursum, dec. 53. n. 53. Durano.
- Ordinarius potest reservare pensionem ad vitam pensionarii, declara, dec. 386. n. 9. Pirouano.
- Ordinarii consensus in donatione Iurispatronatus, potest quodcumque intervenire, etiam post donationem, dec. 191. n. 7. Dunozetto.
- Ordinaria auctoritate, quis non potest obligari ad soluendum pensionis augmentum nouo pensionario, dec. 386. n. 8. Pirouano.
- Ordinarii habent intentionem fundatam, quoad petitionem nomine suarum Ecclesiarum parochialium, dec. 64. num. 6. Pirouano.
- Ordinarii gratificatio, quando plures sunt presentati, quo casu cesset, dec. 285. nu. 3. Durano.
- Ordinarii possunt precipere controuersias subortas in processibus, dec. 85. n. 9. Vbaldo.
- Ordinarius potest ex causa utili Ecclesie, & pro bono pacis reservare pensionem, dec. 386. numer. 3. Pirouano.
- Et in istis casibus, non potest absolute pensiones reservare, sed stricte, & adaequate iuxta Canonum sanctiones, ibidem num. 3. & 4.
- Ordinarii consensus in donatione Iurispatronatus non requiritur, quando fit compatro, dec. 225. num. 9. Dunozetto.
- Ordinarius non potest presentatum a minori parte patronorum gratificari, dec. 332. n. 3. Durano.
- Ordinarius potest se extrajudicialiter informare ad subtinendum actum presentationis, & institutionis, dec. 332. n. 7. Durano.
- Ordinarius non potest praedjudicare in Iure patronatus patronis absque vicio nullitatis, dec. 152. n. 10. Pirouano.
- coram Ordinario non admittuntur resignationes beneficiorum ad fauorem certae personae, dec. 190. num. 4. Pirouano.
- Ordinarii consensus in donatione Iurispatronatus facta compatro non requiritur, dec. 190. nu. 5. & 11. Dunozetto.
- ab Ordinario prouisus, si concurrat cum prouiso Apostolico obtinere non potest, decif. 66. num. 9. Vbaldo.
- Ordinariorum prouisiones non possunt mutare statutum Ecclesiae, ex defectu potestatis, dec. 2. nu. 6. Remboldo.
- in ORE duorum, vel trium stat omne verbum, decif. 264. num. 10. Coccino.
- O R D O.
- Ordo non est prima Tonsura, nec imprimit characterem secundum Thologos, sed contraria opinio Canonistarum, est magis communis, dec. 50. n. 5. 6. & 24. Virili.
- Ordo dilectionis, & charitatis, non autem necessitatis in testamento considerari debet, dec. 289. n. 10. Verospio.
- in Ordine iam suscepto, ut quis ministret dispensatio & retentio facile datur, dec. 50. num. 25. Virili.
- ad Ordines sacros, quis promoueri non potest propter morbum apoplexiae, dec. 384. num. 9. Verospio.
- Ordo literarum non est attendendus, si ex contextu verborum aliud appareat, dec. 199. nu. 15. Coccino.
- ORIGINALI supplicationi statuitur, & non sumpto, decif. 382. num. 12. Durano.
- Originalia, quando sunt deperdita, statuitur registro, dec. 268. num. 9. Pirouano.
- Originali scripturae est standum, quando sumpta discordant, decif. 387. num. 28. Durano.
- Originali non exhibito copia simplex nihil probat, dec. 187. n. 1. 2. & 3. Vbaldo.
- siue Originalibus non datur compulsum, decif. 18. num. 5. Pirouano.
- Origo, & radix cuiuscunque rei magis attendi debent, dec. 107. num. 24. Durano.

P

## P A C T V M.

- P Acto solo de Iure Canonico fit nouatio, non minus, quam de iure civili per stipulationem, dec. 392. nu. 30. Durano.
- Pactum quodlibet, quod consensu perficitur, ita probari potest per testes, sicuti per scripturas, decif. 313. num. 14. Vbaldo.
- Pactum appositum in contractu, per quod aliquid reservatur, informatur ab ipso contractu, decif. 73. num. 26. Durano.
- Pacta inter contrahentes sunt seruanda, dec. 98. nu. 2. Vbaldo.
- Pactum nudum de iure canonico, obligationem, & exceptionem producit, decif. 393. numer. 1. Coccino.
- Pactum in emphyteusi, ut de 29. annis in 20. annis renouetur, an per hoc dicatur, quod non sit transitoria ad haeredes extraneos, decif. 381. num. 14. Coccino.
- Pacta executiua in instrumentis apposita ex dispositione statuti. Mediol. quid operetur, dec. 234. num. 16. Motmanno.
- Pactum, quod non continet amissionem rei, vel pretij, vel solutionem ultra debitum, sed solum maiorem cautelam, non dicitur poenale, dec. 218. num. 16. Coccino.
- Pactum in inuestitura feudi, quod non alienetur, intelligitur de non alienando in extraneum. dec. 167. num. 32. Durano.
- Pactum personalissimum extra personam cui inhaeret non extenditur, dec. 359. num. 34. Coccino.
- Pactum in diuisione Caltri, quod non possit alienari extra familiam, facit apparere, quod illud antea erat simpliciter hereditarium, decif. 93. num. 9. Coccino.
- Pacta vltima derogant prioribus, decif. 224. num. 2. Durano.
- Pactum de retrouendendo, quando apponitur in venditione, si interim res pignoretur, & postea emptor cogatur retrouendere, pignus resoluitur, decif. 86. num. 5. Coccino.

Pacta



Pacta sufficiunt, ut adimpleatur iuxta formam conuen-  
tam, decif. 136. nu. 14. Vbaldo.

Pactum censetur personale, quando fuit initum cum  
certa persona, decif. 359. num. 35. Coccino.

Pacta posteriora derogant prioribus, dec. 205. num. 9.  
Durano.

Pacta vltima prioribus contraria eis derogant, decif.  
103. num. 4. Coccino.

Pactis, & conuentionibus partium, quando Papa  
præsumatur voluisse præiudicare, dec. 23. num. 5.  
Durano.

ex Pactis insolitis arguitur simulatio contractus,  
dec. 283. num. 8. Verofpio.

Pactis priuatorum ius publicum lædi non potest,  
dec. 128. num. 7. Virili.

Pacta non possunt apponi in donatione iam perfecta  
decif. 210. num. 7. Coccino.

### P A P A.

Papa non præsumitur in præiudicium etiam colora-  
re possidentis velle alteri beneficium conferre,  
dec. 297. num. 10. Durano.

Papæ potestas est adeo ampla, quod de ea disputa-  
re, est ponere os in Cælum, decif. 36. num. 63.  
Coccino.

Papa non præsumitur velle sanare nullitates, quas  
ignorât, decif. 350. num. 20. Durano.

Papa præueniendo in defectibus iuris positiui, facit,  
ut verè, & propriè semper quis maneat idem,  
prout erat ante talem defectum, dec. 50. num. 42.  
Virili.

Papa, quando imponit decimas beneficijs, & vult  
quod etiam pensionarij teneantur contribuere,  
non obstantibus quibusuis pactis inter ipsos, &  
titulares, qualiter hoc intelligatur, dec. 23. nu. 23.  
Durano.

Papa per facultatem alicui datam conferendi benefi-  
cia in mensibus sibi reseruatis, non censetur vel-  
le præiudicare suis reservationibus, decif. 400.  
num. 1. Durano.

Papæ intentio, & eius gratiæ colligitur ex derogâ-  
tione, dec. 50. num. 27. Virili.

Papa in ijs, quæ sunt iuris positiui, potest pro libito  
sue voluntatis in totum ius quæsitum tollere,  
dec. 36. num. 2. Coccino.

Papa, si alicui concesserit indultum conferendi be-  
neficia reseruata ratione familiaritatis suorum,  
prædecessorum, multo magis censetur velle conce-  
dere eadem beneficia vacantia post eius mortem,  
dec. 196. nu. 11. Durano.

Papa aliquid concedens, an possit sibi legare manus,  
ut non valeat contraria dispositio absque speciali  
derogatione, dec. 71. n. 18. Coccino.

Papæ voluntas, quando est clara, de eius potestate  
non est dubitandum in beneficialibus, decif. 206.  
num. 1. Virili.

Papa in rescriptis merè gratiosis, quando procedit  
ad postulationem partis signat per verba, fiat, ut pe-  
titur, dec. 330. num. 17. Coccino.

Quando verò procedit motu proprio, signat per  
verba, motu proprio, ibidem num. 18.

Papa non præsumitur tantum concessisse, quin ma-  
iorem auctoritatem sibi, & successoribus non ser-  
uauerit, dec. 71. num. 17. Coccino.

Papa præsumitur se velle iuri conforinare, dec. 196.  
num. 27. Durano.

Papa in gratijs frequentius narrat, quando sunt

plures supplicantes, quam vbi vnus supplicat,  
dec. 371. n. 21. Durano.

Papa, si concedat alicui beneficium primo loco vaca-  
turum alicuius loci, tunc eueniente casu ille omni-  
bus debeat præferri in illius affectationem, decif.  
231. num. 1. Coccino.

Et si in concessione adsit decretum irritans, huiusmodi  
beneficium est adeo affectum personæ illius, ut col-  
latio de illo ad fauorem alterius facta, est irrita, &  
nulla, ibidem num. 2.

Papa si confirmet concordiam, in qua disponitur de  
collatione beneficiorum reseruatorum, qualiter  
intelligatur facta ista confirmatio, dec. 400. num. 2  
Durano.

Papa potest tollere bona vni Ecclesiæ, & alteri assi-  
gnare, decif. 81. num. 9. Coccino.

de Papæ potestate circa Commendas, & Prioratus, ac  
Dignitates magnæ Crucis Religionis Hierosolymi-  
tanæ non est dubitandum, dec. 198. nu. 1. Virili.

Papa potest sanare omnes nullitates, non obstantibus  
quibuscumque constitutionibus in contrarium,  
dec. 292. n. 5. Pirouano.

Papa si indulto dicat, quod solus Episcopus possit  
prouidere de beneficijs, ad quæ prouisus solet per  
electionem assumi, non propterea excluditur Ca-  
pitulum ad quod spectat electio, decif. 413. num.  
10. Coccino.

Papæ mens ex inseriptione declaratur, dec. 50. num.  
23. Virili.

Papæ affectio in beneficijs nunquam inducta cen-  
setur, ex defectu voluntatis, decif. 344. num. 11.  
Verofpio.

Papa si procedat per viam gratiæ, & non per viam  
iustitiæ, non requiritur patris citatio, decif. 166.  
num. 16. Coccino.

Papa, quando dicatur noluisse ligare manus succes-  
sorum, dec. 101. num. 18. Virili.

Papæ auctoritas purgat omne vitium, dec. 232. n. 19.  
Pirouano.

Papa non præsumitur velle sibi præiudicare in reser-  
uationibus, dec. 385. n. 8. Durano.

Papa in bonis Ecclesiasticis habet plenissimam pote-  
statem, & dispositionem, dec. 81. n. 11. Coccino.

Papa in rescriptis concernentibus iustitiam, signat  
per verbum, Placet, dec. 330. n. 19. Coccino.

Papa in reservatione pensionis, si sciisset valorem  
expressum non esse verum, eam non reseruasset,  
decif. 159. num. 14. Vbaldo.

Papæ voluntas, quod voluerit contrarijs derogare,  
appareret ex clausula, quorum tenores, decif. 198.  
num. 6. Virili.

Papa habet omnia iura in scrinio pectoris, dec. 325.  
num. 16. Ghislerio.

Papæ potestas est pro causa in ijs, quæ sunt iuris po-  
sitiui, & dubitans de hoc, dubitat de fide, dec. 36.  
num. 64. Coccino.

Papa per clausulam, dummodo omnium, non vide-  
tur velle se restringere ad certum numerum, decif.  
65. num. 1. Durano.

Papa, quando dispensat, si vtatur verbo temporis  
præsentis, dicitur purè, & præuentiuè dispensare,  
dec. 50. num. 18. Virili.

Papa derogans quibusuis consuetudinibus, censetur  
etiam derogare immemorabilibus, dec. 71. num. 2  
Coccino.

Papa concedendo aliquid contra ius commune, eo  
ipso



- ipso censetur tollere omnia impedimenta, dec. 325. num. 15. Ghislerio.
- Papæ mens, quod velit derogare privilegijs minorum, potest constare tam ex clausulis positis in parte executiua, quam dispositiua, dec. 36. num. 74. Coccino.
- Papa in ijs, quæ sunt iuris positiui, omnia potest, & illius voluntas habetur pro ratione ibidem num. 62.
- Et potest pro libito suæ voluntatis in totum ius quæsitum tollere, ibidem num. 62.
- Papæ voluntas arguitur ex derogatione, & sufficit derogatio generalis, dec. 101. n. 22. Virili.
- Papæ voluntas declaratur ex derogatione etiam in executiuis, decif. 75. num. 9. Virili.
- Papa, quando dicatur velle indistinctè dispensare ad hoc, vt quis possit contrahere matrimonium cum quacumque muliere, dummodo non sit ei consanguinea, ibidem num. 4.
- Papa concedendo alicui priuilegium aliquod, per hoc non censetur sibi velle ligare manus, dec. 325. num. 30. Ghislerio.
- Papa, quando præsumatur velle derogare pactis, & conuentionibus partium, dec. 23. n. 5. Durano.
- Papa non præsumitur velle sibi, & successoribus suis ligare manus contra iuris regulas, decif. 325. n. 27. Ghislerio.
- Papa confert beneficia collectorum, decif. 261. num. 9. Dunoetto.
- Papæ non præsumitur, vt contra se aliquid confirmare velit, dec. 400. n. 3. Durano.
- Papæ, quando dispensat in defectibus iuris positiui, dicitur verè & non fictè disponere, decif. 50. n. 41. Virili.
- Papæ non dispensat super matrimonio nullo, ad effectum retinendi pensiones, dec. 75. n. 2. Virili.
- Papa si dicat, quod solus Episcopus possit degradare non tamen excludit Capitulum concurrens in degradatione, dec. 413. n. 9. Coccino.
- Papæ non censetur velle concedere priuilegium, quod contineat materiam criminiosam, punibilem, improbam, & irrationabilem, decif. 325. num. 26. Ghislerio.
- Papæ vbi plenariè legitimat, vel cum derogatione obstantium, remouet omnem maculam natiuitatis dec. 50. num. 38. Virili.
- ad Papam spectat cognoscere, an alienatio rerum Ecclesiæ sit valida. dec. 41. num. 14. Pirouano.
- Papæ certum est, quod potest concedere facultatem transferendi pensiones, dec. 153. n. 15. Coccino.
- ad Papam est recurrendum, si per indirectum voluntates testatorum impediuntur, dec. 65. num. 17. Durano.
- Papæ, quando dispensat bigamum ad effectum retinendi pensiones ecclesiasticas, censetur etiam eum dispensare ad retinendum priuilegium clericatus ad hunc effectum, decif. 12. num. 32. Remboldo.
- Papæ aliquid confirmati, censetur defectus narratus, si in confirmatione illi expressè derogauerit, dec. 292. num. 7. Pirouano.
- Papæ mortui familiaritas consideratur ex affectu ex ea resultante, quæ durat etiam eo defuncto, dec. 196. n. 21. Durano.
- penes Papam est dominium bonorum ecclesiasticorum, qui ideo eorum dicitur dominus, decif. 81. num. 10. Coccino.
- Papæ familiaritas quid sit, dec. 196. num. 8. Durano.
- Papæ potest iuramenta remittere illaque interpretari, ac dispensare, dec. 1. n. 2. Durano.
- Papæ mens aliquid concedentis colligitur ex clausulis geminatis, dec. 204. n. 1. Virili.
- Papæ confirmatio dicitur ex certa scientia facta, si in ea inseratur tenor rei confirmatæ, decif. 292. num. 6. Pirouano.
- Papæ auctoritas in submissionibus Ecclesiæ ad fauorem laicorum requiritur, dec. 317. n. 9. Queipo.
- Papæ enunciatiuis non statuit, quando concernunt interesse partis, dec. 197. n. 72. Coccino.
- Papæ, quando in beneficijs semel manus apposuit per reservationem, non potest inferior collator de illis disponere, dec. 196. num. 14. Durano.
- in Papæ seruitio illi, qui insistant, dicuntur inseruire Ecclesiæ vniuersali, dec. 22. n. 11. Durano.

## P A R E N S.

- Parentibus, quod debeatur legitima de iure naturali, est æquior, & verior opinio, dec. 62. num. 17. Durano.
- Parentibus non est minus debita legitima de iure naturæ, quam filijs, ibide num. 24.
- Parentibus non extantibus, onus alendi filios spectat ad fratres diuites, dec. 92. num. 9. Durano.
- à Parentibus filij spurij de benignitate canonica sunt alendi, ibidem num. 8.
- Parentibus ita debetur legitima à filijs, sicuti à parentibus eis defertur, dec. 116. n. 1. Pirouano.
- Parentes filijs nihil debent, filij vero parentibus multum, & qui debet, oportet reddere, dec. 62. n. 45. Durano.
- Parentibus debetur legitima de iure naturæ stricto, ibidem num. 11.
- Parentes honorare, non solum comprehendit hoc quartum præceptum Decalogi, sed etiam eis necessaria alimenta subministrari, ibidem num. 25.
- Parentum educatio non conuenit alijs animalibus, sed bene educatio liberorum, ibidem num. 27.
- Parentibus, & filijs etiam diuitibus est danda legitima, ibidem num. 38.
- Parentes à filijs nihil habent, sed filij à parentibus totum, ibidem num. 44.
- Parentum educatio, licet non sit de iure naturali, prout conuenit generi animalium, est tamen prout conuenit speciei hominum, ibidem 31.
- Parentes debent thesaurizare filijs, sed non è contra, ibidem num.
- parentibus si minus legitima sit reliquum agunt ad supplementum, sed non ita filij, ibid. num. 61.
- PARIA sunt aliquid ab initio fieri, vel ex post facto si ab initio fuit conuentum, quod illud debeat, vel possit fieri, dec. 73. num. 22. Durano.
- PARITIONIS negatiua eo ipso probatur, quod terminus præfixus ad parendum est elapsus, dec. 183. num. 2. Vbaldo.

## P A R O C H I A.

- Parochia vt erigi possit, quot incolæ sint necessaria, decif. 330. num. 8. Coccino.
- Parochiæ olim fuerunt diuise per Dionysium Papam, ibidem num. 5.
- in Parochia propria de honestate matrimonium contrahi debet, ibidem num. 34.
- in Parochia propria debent fieri matrimonij denuntiationes, ibidem num. 33.



PAROCHIALIS.

Parochialis ad hoc. vt sit Ecclesia non sufficit docere quod Rector administret Sacramenta, nisi etiam ostendatur, quod de necessitate administret, & populus ab eodem de necessitate recipiat. dec. 380. nu. 13. Coccino.

Parochialis, quod sit Ecclesia propter corpora defunctorum hoc vt releuet, debet probari, quod non facta aliqua electione per defunctos, & non existentibus sepulturis maioribus in dicta Ecclesia, illic sepulta fuerunt. decif. 380. nu. 38. Coccino.

de Parochialibus Ecclesijs debent Ordinarij provide-  
re in perpetuum, & per concursum. decif. 53. num. 53. Durano.

Parochialis Ecclesia de necessitate debet retinere Sanctissimum Sacramentum Eucharistiæ. decif. 380. nu. 27. Coccino.

Aliæ verò Ecclesiæ illud non retinent, nisi ex indulto Apostolico, quod Regulares habent. ibidem n. 28.

Parochiali Ecclesiæ debentur decimæ de iure diuino. decif. 389. nu. 24. Coccino.

Parochialis, quod sit Ecclesia, non probatur ex eo, quia in ea fuerunt contracta diuersa matrimonia. dec. 380. nu. 30. & 32. Coccino.

Parochialis, vt dicatur Ecclesia, quæ sint necessaria. dec. 380. nu. 11. & 12. Coccino.

Parochialis Ecclesia omnis, licet dicatur habere curam, non tamen è contra omnis Ecclesia habens curam dicitur Parochialis. decif. 380. num. 14. Coccino.

PAROCHVS.

Parochus, dummodo sit præsens, matrimonia vbi-  
que possunt contrahi, & substinentur. decif. 380. n. 35. Coccino.

Parochus in propria Parochia censetur habere plenam informationem. decif. 264. nu. 8. Coccino.

Parochus etiam de iure antiquo debebat interuenire in celebratione matrimonij. decif. 264. num. 4. Coccino.

Parochus tam frequenter debet celebrare, vt muneri suofatisfaciat. decif. 380. nu. 22. Coccino.

Parochiani incolæ tenentur respondere de decimis suis Rectoribus, & non Episcopo. decif. 64. nu. 2. Pirouano.

Parochi fides cum insertione partitæ libri baptizatorum, probat ætatem. decif. 1. nu. 25. Durano.

PARS.

Pars, durante oppositione partis aduersæ contra testes, potest vti depositionidus dd. testium. dec. 201. nu. 36. Coccino.

Partes non debent disceptare à substantia, & qualitate totius. decif. 208. nu. 7. Coccino.

Pars si fuerit citata pro certa hora, ad interessendum in aliquo actu, si id fiat non expectata dicta hora, actus erit nullus. dec. 199. nu. 8. Coccino.

Pars, tunc non potest vti depositionibus testium, si pars aduersa in impugnatione contra eos obtinuit. decif. 201. nu. 37. Coccino.

Pars, quando est effecta plusquam contumax in parendo, non est amplius audienda. decif. 250. num. 5. Vbaldo.

Partis citatio, quando fuit transumptum instrumentum, ex eo non videtur omisa, si in instrumento non appareat enunciata, cum tanquam solemnitas extrinseca aliunde præsumi poterit. decif. 396. nu. 6. Verospio.

Pars, si fuerit citata pro certa hora non requiritur, quod expectetur totus lapsus horæ, sed sufficit quod incipiat. dec. 199. nu. 9. Coccino.

cum Parte dismembrata transeunt omnia iura illius partis. decif. 41. nu. 7. Pirouano.

Pars, si fuerit citata ad eligendum peritum, si hoc neglexerit iudex potest illum eligere. decif. 199. n. 25. Coccino.

à Parte censentur approbata iura producta, si fuerit citata ad dicendum contra, & nihil opposuit. dec. 53. nu. 30. Durano.

in Parte aliqua si scriptura reperiatur erronea, idem potest præsumi, & dici de alijs partibus. decif. 187. nu. 7. Vbaldo.

à Partium singulare notitia bene inferitur ad cognitionem totius. decif. 695. nu. 4. Verospio.

Partium conuentiones non censentur tollere priuilegia. dec. 153. nu. 3. Coccino.

Partes, quando dicantur consentire in iurisdictione. dec. 51. nu. 18. Coccino.

Partibus os claudunt clausula sublata, & decretum irritans. decif. 53. nu. 54. Durano.

à Parte vna, si controuentio fiat, ex hoc liberatur altera pars ab obligatione faciendi, & sic impune potest contrauenire. decif. 208. num. 10. Coccino.

Partis citatio requiritur ante executionem. dec. 139. nu. 7. Coccino.

à Parte, quando testes sunt inducti, magis credendum est. decif. 259. nu. 5. Pirouano.

Pars à toto regulari debet. decif. 46. nu. 26. Durano.

Partium conuentiones, quando tollantur per confessionem Principis, decif. 23. nu. 22. Durano.

Partis consensu stante, valide intimatio remitti potest. decif. 274. nu. 2. Motmanno.

de Parte concessum videtur, si concedatur totum. dec. 208. nu. 2. Coccino.

Partitæ banchorum adminiculatæ ex verisimilitudine, & testibus, plenè probant. decif. 275. num. 4. Dunozetto.

PATER.

Pater in necessarijs filio suo potius, quam patri suo subuenire tenetur. decif. 62. nu. 51. Durano.

Patri si competat facultas eligendi in bonis fideicomisso subiectis, alias deuoluantur ad proximiores, tunc si prius obtinuerit legitimare filium, & illum eligat non requiritur citatio proximiorum. decif. 319. nu. 11. Virili.

Pater quando in vita fecit legitimare filium, ad effectum, vt ei succedat in bonis, de quibus potest liberè disponere, non est necessaria citatio proximorum. decif. 371. nu. 7. Durano.

Pater, & filius vna, eademque persona carne, & natura reputantur. decif. 62. nu. 42. Durano.

Pater, qui sine causa filios suos exheredar, rem-  
quasi furiosi dicitur facere. decif. 233. num. 26. Durano.

Pater, si heredem instituat filium prohibendo ei, ne possit detrahare legitimam, & cum præcepto de obseruando inuiolabiliter suam voluntatem sub pena priuationis hereditatis. decif. 342. num. 12. Dunozetto.

An si filius controueniat, censeatur solum in legitima institutus. ibidem nu. 13.

Pater, si concedat licentiam filio testandi, si testamentum semel factum, &c. reuocata licentia per patrem



- patrem, durat tale testamentum. decif. 328. num. 33. Queipo.
- Patrem alium, quam suum verum, & legitimum in publicis libris adscribere est valde graue, & contumeliosum. dec. 90. nu. 7. Dunozetto.
- Patris factum, non nocet filio, qui non ex persona patris succedit, sed ex propria, vt vocatus a testatore. decif. 394. nu. 21. Ghislerio.
- Pater licet sit bannitus, nihilominus potest agere pro filio. decif. 394. nu. 9. Ghislerio.
- Pater tenetur restituere alteri pecuniam, quam soluit, pro redimendo filio captiuo emancipato, licet pater ad hoc cogi minime possit. decif. 390. nu. 14. Verospio.
- Pater in hereditate, quæ de iure erat deferenda ipsi filio, si succedat vnâ cum filio in ea hereditate, tunc in portione habita a filio, non consequitur vsumfructum. decif. 372. nu. 9. Dunozetto.
- Pater verisimile non est, quod constituat dotem, minorem vni filia, quam alia. decif. 78. num. 5. Manzanedo.
- Pater pro filiis impuberibus testari potest. decif. 222. nu. 23. Pirouano.
- Pater, quando possit gratiare filium in legitima. dec. 342. nu. 11. Dunozetto.
- Pater per exilium propria Ciuitatis, non amittit patriam potestatem in filium. decif. 394. num. 2. Ghislerio.
- Patria potestatis ius, necnon filiorum liberorum ius, post nuptias inuentas ortum habuit. decif. 316. nu. 20. Coccino.
- Pater in bonis maternis delatis filio habet tantum, vsumfructum. dec. 372. num. 6. Dunozetto.
- Pater pro infante potest acquirere incolatum alicuius ciuitatis, & domicilium, quando eodem tempore acquirit illi hereditatem. decif. 52. num. 3. & 4. Virili.
- Pater si sit rogatus restituere hereditatem filio, vel frater fratri, cauere coguntur, si bona dilapidant. decif. 168. nu. 14. Virili.
- Pater, quando fuit institutus hæres vnâ cum filiis aquis portionibus, tunc in portione filiorum non habet vsumfructum. decif. 356. nu. 5. Dunozetto.
- Pater emens filio aliquod officium, an in eiusdem filij legitimam sit imputandum. decif. 54. num. 3.
- Patris iussus de adeunda hereditate per filium debet esse specialis. decif. 153. nu. 9. Coccino.
- Pater non est alendus a filio iure naturali, sed ratione naturali. decif. 62. nu. 28. Durano.
- Patris possessio non continuatur in filium, sed opus est noua apprehensione. decif. 35. nu. 3. Durano.
- Patres, & filij quoad legitimam sunt expressè adæquati. decif. 62. nu. 76. Durano.
- Pater per bannum amittit administrationem bonorum filij, & interim est assignanda curatori, donec pater restituatur, vel filius deuenit ad legitimam partem. decif. 394. nu. 1. Ghislerio.
- Pater non potest priuare comodo successionis filios in fideicommissio vocatos absque aliqua eorum culpa. dec. 346. nu. 15. Dunozetto.
- Pater non potest pretendere vsumfructum in portione bonorum relicta filio, si testator hoc prohibuerit. decif. 372. nu. 4. Dunozetto.
- Pater dotando filiam facit cessare legatum pro dote, ex quo cessat causa legati. decif. 150. num. 10. Coccino.
- Pater comparere potest pro filio. decif. 260. num. 2. Dunozetto.
- Patris confessio multum prodest ad probandam legitimitatem filiorum. decif. 16. nu. 19. Coccino.
- Patre iam professio, filius admittitur ad postulanda bona, quæ sibi ex successione paterna obueniunt. decif. 16. num. 17. Pirouano.
- Patris consensus requisitus, vt filius adeat hereditatem, quando debeat interuenire. decif. 73. nu. 10. Durano.
- ad Patrem infans transmittit hereditatem ascendentium sibi delatam. dec. 217. nu. 4. Pirouano.
- Patris testamentum, qui sine causa filios exhæredat, mero iure tenet, licet per quærelam inofficiosi testamenti veniat rescindendum. decif. 233. num. 27. Durano.
- post Patris deportationem filius natus non potest facere conditionem, si sine filiis. decif. 346. num. 2. Dunozetto.
- cum Patre, si filius habitat, censetur habere notitiâ omnium bonorum patris. decif. 331. num. 26. Pirouano.
- Patris, ad hoc, vt filius possit donare causa mortis, sufficit autoritas Iudicis. decif. 25. num. 22. Coccino.
- Patris est succedendi prima causa, vbi filius sine descendentibus moritur. decif. 218. nu. 1. Pirouano.
- Pater, quidquid acquirit, filio non acquirit, sed bene è contra. decif. 181. nu. 15. Pirouano.
- Pater sponsi non contrahit affinitatem cum tota familia sponsæ. dec. 82. nu. 8. Pirouano.
- Patris potius est subueniendum, quam filio, si ambo sint in eadem necessitate constituti. dec. 62. nu. 35. Durano.
- Patris familiam filij sequi debent, non autem matris. dec. 405. nu. 33. Verospio.
- ad Patrem spectat filias dotare. decif. 107. num. 19. Durano.
- a Patris familias usu, & stylo Curia, gratia Apostolica recipiunt interpretationem. decif. 12. num. 23. Remboldo.

## PATRIMONIUM.

- Patrimonium aliud ultra dotem mulieres à communiter accidentibus habere non solent. dec. 107. n. 13. Durano.
- Patrimoniorum diuisio, quando fiat. decif. 112. n. 13. Vbaldo.
- Patrimonium proprium efficitur hereditas, quando est adita. decif. 304. nu. 1. Pirouano.
- Patrimonium totum olim debebatur filiis, & postea de iure Codicis fuit quarta. decif. 62. num. 20. Durano.

## PATIENTIA.

- Patientia habetur pro implemento. decif. 136. nu. 15. Vbaldo.
- Patientia, & scientia requiritur ad hoc, vt possessio civilis amittatur. dec. 117. nu. 1. Virili.
- Patientia, & scientia eius contra quem præscribitur, requiritur ad hoc, vt prescriptio possit currere. dec. 252. nu. 11. Verospio.
- Patientia, & scientia aduersarij requiritur, vt acquiratur quasi possessio in iuribus incorporalibus. dec. 273. nu. 6. Queipo.
- Patientia, & scientia alterius non requiritur in acquirenda possessione, stante titulo illius, qui gerit actus possessorios. dec. 225. nu. 8. Dunozetto.



P A T R O N V S.

Patronus vnicus etiam dicitur, qui habet in præsentatione maiorem vocem eorum, qui vocem seconstituunt. decif. 289. nu. 12. Verospio.

Patronis præiudicari non potest in præsentatione, nisi confuso de eorum scientia, & patientia. dec. 83. nu. 7. Manzanedo.

Patroni, qui in iure patronatus constituunt minorem partem, pro nihilo reputantur. decif. 285. nu. 7. Durano.

Patronus Ecclesiasticus non potest donare in patronatus. decif. 277. nu. 4. Dunozezzo.

Patronus potens, si prætendat in patronatus ex privilegio, vel confirmatione Apostolica, debet de eis docere. dec. 197. nu. 89. Coccino.

Patronos spoliare sua quasi possessione præsentandi Canonum auctoritate, esset iniquum. dec. 53. n. 1. Durano.

Patronorum mandata ad præsentandum produci debent intra quadrimestre, declarata, vt hic. dec. 382. nu. 6. Durano.

Patroni, quando non possunt præsentare personam ipsis beneuolam. dec. 152. nu. 17. Pirouano.

Patroni laici habent tempus quadrimestre de iure ad præsentandum. dec. 285. nu. 8. Durano.

Patronus laicus solum coram Iudice Ecclesiastico conueniri potest pro patronatu laicali. decif. 144. nu. 18. Durano.

Patronus potens, si velit iuuari præscriptione ad probandum in patronatus de iure communi debet docere de immemorabili. dec. 197. nu. 88. Coccino.

Patroni laici habent tempus quadrimestre à iure præfinitum ad præsentandum. dec. 332. nu. 1. Durano.

Patronus non potest præsentare, quando lis fuit mota possessori, ante vacationem. decif. 197. num. 8. Coccino.

ex Patronorum multiplicitate Ecclesiæ infertur præiudicium. dec. 277. nu. 10. Vbaldo.

Patronus potens, qui semel docuit de iure patr. iuxta formam Concil. Tridentin. non est repellendus à quasi possessione præsentandi. decif. 197. num. 43. Coccino.

Patroni bonum ius ex quibus actibus possessorij probetur, ad effectum confirmationis illius, qui iam est electus, & nominatus. decif. 5. num. 6. Durano.

Patronis inuitis Ordinarius ex facultate sibi à iure tributa, ex necessitate, & vtilitate Ecclesiæ potest admittere permutationes beneficiorum. decif. 152. nu. 14. Pirouano.

Patronorum minor pars in præsentatione pro nihilo reputatur. decif. 332. nu. 2. Durano.

Patroni consensus in permutatione beneficij iurispatronat non requiritur, sed sufficit, si requiratur. dec. 190. nu. 8. & 9. Pirouano.

Patrono inuito si sit facta resignatio iurispatronatus, non abdicatur ius à resignante. decif. 190. num. 2. Pirouano.

Patronis non potest præiudicare Ordinarius in iure patronatus absque vitio attentatorum. dec. 152. n. 10. Pirouano.

Patrono etiam contradicente absque iuxta causa potest fieri permutatio beneficij iurispatronatus. dec. 190. nu. 7. Pirouano.

PATRVVS, seu amita, dum viuunt, tenentur filios ex fratre, seu sorore alere, si egeant illis viuenti.

bus. decif. 405. nu. 16. Ghislerio.

Patruus quod possit eogi alimenta præstare nepoti, lege non cauetur. dec. 408. nu. 17. Ghislerio.

S. PAVLVS Apostolus Dionysiu in Atheniensem, Timotheum verò in Ephesinum Episcopum creauit. dec. 353. nu. 28. Coccino.

S. Pauli auctoritas 2. ac Corinth. cap. 12. quando habeat locum. dec. 62. num. 53. Durano.

P E C C A T V M.

Peccatum manifestum contra solemne votum paupertatis, Religiosi committerent, si ita possiderent bona destinata ad eius victum, vt non sint animo parati etiam ad nutum superioris relinquere. dec. 414. nu. 39. Coccino.

ex Peccato, & spurcitia natus dicitur spurius. decif. 316. nu. 21. Coccino.

Peccata tanto sunt grauiora, quanto diutius infelicem animam detinent alligatam. dec. 265. num. 21. Vbaldo.

P A V P E R T A S.

Paupertas in sorore considerata obligat fratrem ad dotem illi constituendam. dec. 398. n. 3. Motmanno.

Per quorum possessionem in perpetuum prouideretur dd. Fratrum necessitati, & penitus excluderetur paupertas, vel in ea certè mentirentur, quod absonum est. ibidem nu. 17.

PRO PACE componenda familiares Principum possunt conueniri ab Ordinarijs locorum, dec. 324. nu. 8. Pirouano.

P E C V N I A.

Pœnniam ad societatem officij quis verisimiliter non præsumitur accipere, si paulò ante eum effectu magna quantitas ei sit mutuata, dec. 61. num. 14. Dunozezzo.

ex Pecunia nihil percipi potest absq; labe vsurarum, dec. 130. num. 1. Pirouano.

Pecunia in venditione interuenire debet, decif. 350. num. 17. Durano.

Pecunias ad censum accipiens, si eodem tempore, emit aliquod officium, præsumitur solutum ex illis pecunijs, dec. 114. num. 8. Virili.

Pecunia à debitore malè consumpta præsumitur adhuc stare, dec. 304. num. 8. Pirouano.

Pecunias quis subripuisse, ex quibus adminiculis animus inducitur ad perfectè credendum, decif. 266. num. 7. Pirouano.

Pecunias accipiens ad censum, si quoque sit facta solutio, præsumitur facta ex eisdem pecunijs receptis ad censum, dec. 114. n. 6. Virili.

Pecuniæ incontanti vbi requiruntur, non suffragatur apochæ fideiussoriæ depositum, dec. 148. num. 9. Virili.

Pecuniæ numerario probatur per solam confessionem de recepto, dec. 283. n. 5. Verospio.

Pecuniæ in genere suo functionem recipiunt, decif. 392. n. 5. Durano.

Pecunia aliena, licet aliquid sit emptum, nihilominus dominijs acquisitio fieri potest, dec. 80. num. 2. Coccino.

Pecunia amissa in ludo illicito repeti potest, decif. 283. num. 4. Verospio.

Pecuniam meam procurator meus fœuori dans, tenetur mihi dare illud emolumentum, quod consecutus est ex illa, siue ei mandauit, siue non, dec. 80. num. 9. Coccino.

super Pecunia non cadit hypotheca, dec. 207. nu. 7. Verospio.



Pecunia, vel bona, si debitor habeat potestatem tradendi, ex traditione alterius liberatur, decif. 207. num. 4. Verospio.

Pecuniam ad aliquem peruenisse, quando præsuntur, dec. 114. n. 5. Virili.

ex Pecunia aliena aliquid soluenti, non datur repetitio, dec. 397. n. 16. Durano.

Pecuniæ occasione ludi alearum solutæ possunt repeti intra 50. annor. dec. 95. nu. 4. & 5. Manzanedo.

de Pecunijs socialibus, si sit facta solutio à socio, debet cedere in extinctionem debiti socialis, non autem debiti particularis, & proprii, dec. 293. nu. 18. Virili.

Pecunia requiritur, quod sit præsens, ad hoc ut valeat subhastatio, dec. 411. num. 12. Verospio.

### P E N S I O.

In Pensionis translatione, seu facultate transferendi, non est facienda mentio, quod beneficium sit gratuitum alia pensione, dec. 46. n. 7. Durano.

Pensionis, quasi possessio ad effectum manutentionis probatur per solutiones, dec. 23. n. 1. Durano.

Pensionis impositio non continet odium, saltem irrationabile, dec. 46. n. 5. Durano.

Pensiones pensionarij Hispani sunt reservatæ post concordiam factam inter Regem, & Clerum Hispaniarum, dec. 205. nu. 19. Durano.

Pensio locationum, licet regulariter non probet verum valorem, multum tamen vrget, & verimilem rei valoris præsumptionem inducit, dec. 367. n. 3. Durano.

Pensionis cassatio est actus, qui originatur in consensu transferentis, & perficitur in auctoritate executoris, dec. 153. nu. 13. Coccino.

Pensionis literæ, facultas transferendi, & translatio ipsa, non sunt distinctæ, & de per se considerata, sed ut vnum integrale constituentia, dec. 46. nu. 9. Durano.

Pensionis impositio est magis odiosa, quam translatio, dec. 46. n. 6. Durano.

Pensio non est odiosa, & quare. decif. 46. num. 3. Durano.

Pensionis translatio, an possit pro parte valere, & pro parte non valere, dec. 30. nu. 36. Durano.

Pensionis translatio an sit odiosa odio rationabili, vel irrationabili, dec. 46. n. 2. Durano.

Pensio, quando est odiosa, non non est odiosa odio irrationabili, dec. 46. n. 4. Durano.

Pensionis literæ sunt omnino iustificandæ, decif. 287. num. 5. Queipó.

Pensio in beneficijs, quando imponitur, est facienda mentio, an adsit alia pensio, dec. 246. nu. 7. Durano.

Pensiones pro contractu matrimonij, an extinguantur, dec. 50. n. 19. Virili.

Pensio est onus reale, & ideo non debet regulari à personis, dec. 46. num. 24. Durano.

Pensionis exigendi quasi possessio, ex quo probetur, dec. 76. n. 2. Vbaldo.

Pensionis translationis literæ habent executionem paratam, ita ut detur translatoario via executiva, sicuti daretur pensionario transferenti, dec. 30. nu. 2. Durano.

Pensionum Ecclesiasticarum quis efficitur incapax per contractum simplicis matrimonij, dec. 12. nu. 27. Remboldo.

circa Pensionum cassationes conclauistæ quam facultatem habeant, dec. 153. n. 3. Coccino.

ex Pensionis quantitate discernitur emphyteusis à locatione, dec. 359. n. 27. Coccino.

Pensiones transferendi facultas debet saltem consistere ex transumpto appposito in processu fulminato. dec. 153. nu. 4. Coccino.

Pensionis translatio substatetur prout possibile est, quando est facta cum clausula omni meliori modo, dec. 30. n. 35. Durano.

Pensiones Ecclesiasticæ laicis non assignantur, decif. 12. num. 38. Remboldo.

Pensiones Ecclesiasticæ, quando dantur alicui uti laico, tunc si sit bigamus, non eget alia dispensatione, dec. 12. n. 39. Remboldo.

Pensionum Ecclesiasticarum efficitur incapax bigamus, dec. 12. n. 26. Remboldo.

Pensionem exigens per spatium 30. annorum liberatur ab onere iustificationis, decif. 7. num. 1. Coccino.

Pensionum sunt capaces etiam illi, qui solo characteri clericali sunt insigniti etiam, quod gaudeant minime privilegio fori, dec. 12. num. 19. Remboldo.

Pensionem temporalem imponere, aut reservare, Prælatus regularis tantum potest super beneficio manuali, & amouibili, dec. 386. n. 2. Pirouano.

Pensionem ad vitam Pensionarij Ordinarius potest reservare, dec. 386. n. 9. 10. Pirouano.

Pensiones transferendi facultas, si alicui purè sit data, & concessa, non potest deinde ex accidenti capere conditiones, dec. 46. n. 23. Durano.

Pensiones Ecclesiasticas obtinens ultra summam præscriptam à Constitut. Sixt. V. tenetur habitum, & tonsuram clericalem deferre, decif. 12. num. 43. Remboldo.

Pensionis temporalis laicus est capax, dec. 50. n. 22. Virili.

Pensionis translationis instrumentum habent in ventre reservationem vigore facultatis, dec. 30. num. 13. Durano.

Pensiones transferendi facultatem, certum est, quod Papa potest concedere, dec. 153. n. 15. Coccino. contra Pensionis translatoarium non solet rescindi, nisi cum clausula, sine retardatione, dec. 30. nu. 3. Durano.

in Pensionis reservatione Papa si sciisset valorem expressum non esse verum eam non reservasset, decif. 149. n. 14. Vbaldo.

in Pensionis translatione extinguitur pensio antiqua, & reservatur noua, dec. 50. n. 32. Virili.

Pensiones transferendi longissima quasi possessio, releuat translatoarios iustificandi pensionem translatoariam, dec. 30. n. 7. Durano.

Pensionis translatio, si fiat per viam extinctionis primæ, & creationis seu reservationis nouæ pensionis, pensio translata respectu translatoarij, non dicitur noua pensio, dec. 7. n. 15. Coccino.

Pensionis exigendæ quasi possessio transferentis, non transit in translatoarium, dec. 35. nu. 6. Durano.

in Pensionum materia, quando Index procedit per viam cassationis antiquæ, & creationis nouæ similis, debent coram eo exhiberi literæ reservationis pensionis, dec. 153. n. 8. Coccino.

Pensionem exigendi, si quis sit in quasi possessione, non est necessaria exhibitio beneplaciti, & literarum



sum, dec. 133. nu. 3. Dunozetto.  
ad Pensiones obtinendas, & consequendas dispensatio, an comprehendat casum translationis. dec. 50. nu. 30. & 31. Virili.

Pensiones, quando dicantur validè translatæ. dec. 12. num. 1. Remboldo.

### PENSIONARIUS.

Pensionario, ad hoc vt detur manutentio, non est necesse, vt ostendat literas expeditas, sed sufficit constare de reservatione pensionis saltem per supplicationem. dec. 287. nu. 2. Queipo.

Pensionarius pro rara pensionis quantumvis exemptæ contribuere tenetur. dec. 205. nu. 1. Durano.

Pensionarius est reservandus à titulari indemnus ab omni onere contributionis, stante sic pacto. dec. 205. nu. 2. Durano.

Pensionarius, si in possessione exigendi non existat, & pensio sit conditionalis, tunc implementum conditionis probare debet. dec. 287. nu. 3. Queipo.

Pensionarii in casu contributionis tenentur contribuere pro rata. dec. 23. nu. 4. Durano.

Pensionario denegari non potest manutentio, & quo casu procedat. dec. 287. nu. 1. Queipo.

PERCEPTIO fructuum, per quantum tempus æquet sortem. dec. 391. nu. 6. Pirouano.

Perceptionis præsumptio ex possessione subsequuta, non intrat, quando agitur de pensionibus domorum, & aliorum bonorum. dec. 304. num. 15. Pirouano.

Vide verb. Fructus.

### PERITIUS.

Periti in comparatione scripturarum inspicere debent singulas literas, seu elementa, dictiones, & elementorum, verborumq; tractus, signa, & similia. dec. 199. nu. 32. Coccino.

Periti electi ad comparationem scripturarum, relationem suam debent facere in scriptis, vel in actis scribere facere. dec. 199. nu. 43. Coccino.

Periti electi ad comparationem scripturarum, debent interrogari, an id, quod dicunt, causa odij, vel inimicitia, aut gratia tenti dicant. dec. 199. n. 27. Coccino.

Peritorum relationibus potius est standum circa valorem prædiorum, quam testium depositionibus. dec. 272. nu. 24. Dunozetto.

Periti electi ad comparationem scripturarum iurare debent iuxta formam l. comparationes s. omnes autem C. de fid. instrument. dec. 199. num. 28. Coccino.

Periti plures intervenire debent in comparatione scripturarum. dec. 199. nu. 23. Coccino.

Periti in scripturarum comparatione non debent esse suspecti partibus. dec. 199. nu. 24. Coccino.

Periti electi propter scripturarum comparationem de iure necessarium est, & de forma, vt iurent. dec. 199. num. 26. Coccino.

### PERMUTATIO.

Permutatio ante effectuationem nullum operatur effectum. dec. 359. nu. 32. Coccino.

Permutatio, regulatur secundum naturam emptionis & venditionis. dec. 159. nu. 10. Vbaldo.

Permutationes beneficiorum, quando sunt nullæ, qualiter succurratur, & quid si sint factæ inuitis patronis. dec. 152. nu. 20. Pirouano.

Permutandi facultas competens alicui vigore pacti,

an transeat in filium illegitimum. dec. 359. n. 33. Coccino.

Permutatio est species alienationis. dec. 159. nu. 10. Vbaldo.

in Permutatione beneficii iurispatronatus non requiritur consensus patroni, sed sufficit, si requiratur. dec. 190. nu. 8. Pirouano.

Permutatio beneficii iurispatronatus potest fieri etià contradicente patrono, absque iusta causa. dec. 190. nu. 7. Pirouano.

sub Permutationis prohibitionem non comprehenditur hypotheca. dec. 328. nu. 4. Queipo. dec. 211. nu. 6. Virili.

PERPETUITAS cõseruandi bona in familia, & agnatione implicat vocationem filiorum, quodcumque in posterum nasciturorum. dec. 146. num. 13. Dunozetto.

Perpetuitas de iure est de substantia beneficii. dec. 379. nu. 3. Verospio.

Perpetua ea dicuntur, quorum status, & mutatio pendet à futuro euentu, donec casus veniat. dec. 194. nu. 90. Coccino.

### PERPLEXITAS.

Perplexitas an vitiet actum. dec. 350. num. 13. Durano.

### PERSONA.

de Persona, quando dubitari contingit, interpretatio est ex coniecturis sumenda. dec. 245. num. 8. Verospio.

Personis nominatis, vel contemplatis à Statuto circa successionem non existentibus, vel non succedentibus, tunc cessat dispositio dicti statuti, & intrat ius commune. dec. 223. nu. 16. Ghislerio.

Persona nominata in instrumento secundum odiernam praxim non est necessarium, vt præsentetur. dec. 152. nu. 23. Pirouano.

Personæ appellatione veniunt tam masculi, quam femina. dec. 107. nu. 16. Durano.

Persona patris non est distincta à persona filij. dec. 308. nu. 11. Pirouano.

Personæ & gradus ubi mutantur, non inducitur repetitio qualitatis masculinitatis. dec. 151. nu. 24. Dunozetto.

Particulares personæ non possunt præiudicare congregationibus. dec. 193. nu. 3. Vbaldo.

Personæ status de tempore contractus attenditur, & futurus. dec. 125. nu. 45. Durano.

persona, quando non possit dici incerta. dec. 245. nu. 7. Verospio.

Personarum pluralitas non præsumitur. dec. 245. n. 4. Verospio.

iuxta personæ qualitatem, quod dos sit constituta, est præsumptio vrgentissima. dec. 78. num. 4. Manzanedo.

Personæ Ecclesiasticæ quando contrahunt, in eorum contractibus sunt seruandæ solemnitates iuris Canonici. dec. 125. nu. 50. Durano.

Personæ alicui cõiunctæ, præsumuntur ei grata. dec. 12. nu. 41. Remboldo.

Persona Ecclesiastica est vxoratus, si clericali characterem sit insignitus. dec. 12. nu. 16. Remboldo.

in personis nobilibus multò magis cessat præsumptio fraudis, & falsitatis. dec. 26. nu. 20. Vbaldo.

Personam minoris non comprehendit statutum, si sit correctorium iuris communis, vel ab eo exorbitans. dec. 36. nu. 36. Coccino.



ex Persona, & facto alicuius illa obligatio, quæ originem traxit, illum tantum affici debet. dec. 23. nu. 32. Durano.

personarum duo sunt genera vnum clericorum, & aliud laicorum. dec. 12. nu. 3. Remboldo.

ex Persona patris filij non possunt succedere, si nec ipse pater succedere posset. decif. 84. num. 15. Dunozetto.

Persona Ecclesiastica, vt quis dicatur, requiritur, vt sit talis saltem in potentia. decif. 12. num. 8. & 9. Remboldo.

Personas colligantium si statutum respiciat, quid operetur. dec. 137. nu. 8. Virili.

Personæ Ecclesiasticæ illæ dicuntur, quæ sunt clericali caractere insignitæ. dec. 12. nu. 6. Remboldo.

Persona Ecclesiastica definit esse clericus, si transeat ad statum laicalem. decif. 51. num. 14. Coccino.

Persona Ecclesiastica, quando quis dicatur largo modo. dec. 12. nu. 12. Remboldo.

Persona Ecclesiastica dicitur Nouitius secundum magis communem, & approbatam sententiam. dec. 125. nu. 48. Durano.

Persona Ecclesiastica, vt quis dicatur, sufficit docere, quod non sit putus laicis. decif. 12. num. 5. Remboldo.

Personarum mutatione non alteratur, neque extinguatur obligatio. dec. 46. nu. 25. Durano.

Personam duplicem repræsentat socius, qui duas societates contrahit. dec. 293. nu. 19. Virili.

Persona intuitu, & non officij intelligitur facta gratia, si solum nomen, & cognomen exprimat. dec. 101. nu. 2. Virili.

de Personæ identitate non licet amplius dubitare, quando adsunt plures demonstrationes. dec. 45. nu. 5. & 22. Verospio.

ex Personæ qualitate possidentis identitas facilius remanet probata. dec. 84. nu. 11. Dunozetto.

Persona suspecta dicitur Communitas quoad usurpationem Iurispatronatus. decif. 401. num. 5. Pirouano.

Personæ notitia in Principe arguitur ex expressione nominis proprii, & cognominis. decif. 101. nu. 25. Virili.

ex Personarum, locorum, & temporum circumstantijs ius civile variatur. dec. 62. nu. 47. Durano.

de Personis, si aliqua constitutio loquatur etiam, quia de illis loquatur respectu rei, non definit esse realis. dec. 36. nu. 29. Coccino.

Persona Ecclesiastica, vt quis dicatur debet esse de foro Ecclesiæ. dec. 12. nu. 2. Remboldo.

à Personis non debent regulari pensiones, cum sint onera realia. dec. 46. nu. 24. Durano.

ex Persona professi acquiritur Religioni, vti Religioni, & non e contra. dec. 181. nu. 14. Pirouano.

Personarum legitimatio in omnibus iudicijs, etiam executiuis requiritur. dec. 234. nu. 18. Motmanno.

Personarum diuersitas arguit diuersitatem, & distinctionem officiorum. dec. 101. nu. 15. Virili.

de Pertinentibus ad supremam potestatem, quando agitur, prout est de auocatione causarum, non est arguendum à possibili transitu iurisdictionis, respectu exercitij separati ab habitu, & remanente penes alium. dec. 209. nu. 5. Pirouano.

## P E T I T I O.

Petitio est species confessionis, & ideo debet interpretari ad fauorem consentientis. decif. 5. num. 13

Durano.

Petens id, quod iam solutum est, doli exceptione repellendus est. decif. 224. num. 13. Durano.

Petitio reintegrationis, si sit æquiuoca, debet referri ad solam possessionem naturalem, & turbationem de facto. dec. 52. nu. 59. Durano.

Petitio prælegati est iudicium particulare. dec. 31. nu. 3. Coccino.

Frustra petitur id, quod quis statim restitutus est. dec. 95. nu. 7. Manzanedo.

Petens recognitionem scripturarum iurare debet de calumnia. dec. 199. nu. 19. Coccino.

PETITORIVM, & possessorium, quando dicatur deductum in iudicio. dec. 69. nu. 14. Vbaldo.

in Petitorio semper dicitur actum, & conclusum, quando quis declaratur obligatus ad aliquid dandum, vel faciendum. dec. 127. nu. 1. Pirouano.

Petitorium supponit iustitiam facti, quæ regulariter non venit examinanda in possessorio. dec. 126. n. 5. Pirouano.

PETRARIA non censetur vendita, si sola fundi superficies fuit æstimata, & ei pretium congruat. dec. 299. nu. 10. Verospio.

Petræ vena vna, & eadem est, quæ in pluribus fundis continuatur. dec. 297. nu. 4. Verospio.

Vide in verb. Lapidis.

ad S. PETRVM APOSTOLVM tantum Ecclesias fundare pertinebat, tanquam caput Ecclesiæ. dec. 353. num. 33. Coccino.

Petrus Apostolus Dei moniti, mandatum, permissionem, ac auctoritatem fundandi Ecclesias cæteris Apostolis dedit. dec. 353. nu. 35. Coccino.

Petrus Apostolus primò direxit septem Episcopos in Hispaniam, ex numero discipulorum à Iacobo Apostolo ad fidem conuerforum. decif. 353. num. 42. Coccino.

## P I G N V S.

Pignoris venditioni, qui consensit, videtur ius suum remittere, nisi contrarium sit protestatum. dec. 328. nu. 35. Queipo.

Pignus, seu hypothea cadit in re propria, quando dominium est commutabile. decif. 17. num. 26. Durano.

Pignus, quando redimitur, non dicitur fieri acquisitio noua. dec. 300. nu. 14. Durano.

Pignori possunt bona emphyteuta durante locatione. dec. 86. nu. 23. & 28. Coccino.

Pignus, seu hypothecam constituere potest Dominus in re propria irrenocabiliter. decif. 17. num. 21. Durano.

## P L V R A L I T A S.

Pluralitas in actibus hominum non præsumitur, nisi probetur. dec. 201. nu. 28. Coccino.

Pluralis numerus saltem in duobus debet verificari. dec. 194. nu. 53. Coccino.

Plures requiruntur in omni genere negotiationis, artificij, & artis, nè ad aliquos priuatiue reducantur. dec. 265. nu. 10. Vbaldo.

à Pluribus quod videtur, prudentius deciditur. decif. 204. num. 5. Virili.

## P O E N A.

Pœna secundo nubentium fauore filiorum est indulta, ideo cessat, si filij præcedant, cum dicta iniuria morte extinguatur. decif. 223. num. 8.

Chislerio.

Pœna



*pena in casu moræ appositæ, non debetur, nisi quatenus interfit.* dec. 218. nu. 15. Coccino.

*Pœnæ priuationis officij, & dignitatum, ac excommunicationis à Canonibus non imponuntur, nisi propter crimina.* dec. 325. nu. 25. Ghislerio.

*à Pœna contrauentionis excusatur, qui habet iustam causam contraueniendi.* dec. 208. nu. 12. Coccino.

*Pœna cessare debet cessante iniuria.* decif. 267. nu. 20. Ghislerio.

*à Pœna legali, quis non excusatur propter ignorantiam.* dec. 4. nu. 18. Coccino.

*Pœna excommunicationis, & spoliatio omnium officiorum, & dignitatum, à Canonibus non imponitur, nisi propter crimina.* decif. 71. nu. 6. Coccino.

*Pœnæ seruus, nemo ingenuus natus hodie efficitur.* dec. 346. nu. 5. Dunozetto.

**POENITENTIAE** non est locus in contractibus nominatis. dec. 192. nu. 14. Pirouano.

**PORTIONARII**, dato, quod quando litigant cum Canonicis, teneantur contribuere pro expensis litis hoc tamen quando procederet. decif. 413. num. 11. Coccino.

**POSITI IN CONDITIONE** non censentur vocati ex clausula, omni meliori modo, vel clausula codicillari. dec. 221. num. 16. Virili.

*Positi in conditione censentur vocati, quando post eos testator substituit agnatos, & illis deficientibus piam causam.* dec. 40. nu. 6. Dunozetto.

*Positi in conditione, an censeantur vocati propter substitutionem compendiosam.* decif. 221. num. 15. Virili.

*Positi in conditione, quando sunt ex descendantibus testatoris, vt censeantur vocati, admittuntur leuiiores coniecturæ.* dec. 221. n. 17. Virili.

Vide in verb. Filius.

**POSITIONIBVS** respondere recusans, præsumitur aliquid fecisse simulatè. dec. 61. nu. 15. Dunozetto.

*ad Positiones confessio emanata, plenè probat contrasententes.* dec. 359. nu. 40. Coccino.

## P O S S E S S I O.

*Possessio, quæ est contra ius, & imponit seruitutem beneficijs, non releuat ab onere probandi.* dec. 287. nu. 14. Queipō.

*Possessio semel probata, præsumitur continuata, nisi contrarium doceatur.* dec. 217. nu. 8. Pirouano.

*Possessio in executionem instrumēti bene capi potest, si ante relaxationem mandati fuerit extensum.* dec. 229. nu. 14. Verospio.

*Possessio æquiuoca non concludit aliquando obseruantiam.* dec. 176. nu. 46. Coccino.

*Possessione per constitutum translata in donarium, an ista translatio operetur, quando sumus in donatione simulata.* dec. 308. nu. 12. Pirouano.

*ex Possessione rei donatæ, cum pacto reuersiuo, recepta dominium sine dubio ad donatorem reuertitur.* dec. 347. nu. 8. Queipō.

*Possessio, si transferatur in vitam, post mortem, vt si quis constituat se post mortē suā nomine alterius possidere, tunc non transfertur possessio, nec clausula constituti, aliquid operatur.* decif. 35. num. 20. Durano.

*ex Possessione illius, qui obtinuit beneficium, ad possessionem Cameræ non bene inferitur.* decif. 261.

nu. 4. Dunozetto.

*Possessio probatur per publicum instrumentum.* dec. 182. nu. 1. Virili.

*Possessio ciuilis, animo retenta sufficit pro maintenance.* dec. 115. nu. 1. Vbaldo.

*Possessiones vnius loci sæpè extenduntur, & comprehendunt perias terræ alterius loci, & territorij.* dec. 118. num. 10.

*Possessio quantumcumque longæua non suffragatur aduersus prouisum Apostolicum in vim gratiose subrogationis.* dec. 126. nu. 18. Virili.

*Possessio beneficij capta vigore monitorij habentis clausulam, si quis, si non adsit legitimus contradictor, non est attentata.* dec. 182. nu. 4. Virili.

*Possessio instrumentalis alio non existente in possessione, est manutenibilis.* dec. 110. nu. 1. Durano.

*Possessio vitiosa non suffragatur.* decif. 142. num. 4. Coccino.

*Possessionis actus facti iure familiaritatis non suffragantur.* dec. 172. nu. 9. Verospio.

*Possessio præsumitur continuata, vsque ad obitum, etiam ad effectum immisionis, amplia.* decif. 94. nu. 2. Virili.

*Possessio probatur per solam litis sustentationem, cum adminiculis.* dec. 220. nu. 3. Verospio.

*Possessio anterior est manutenenda, non autem recentior, cum præsumatur iniusta.* dec. 110. nu. 2.

*Possessio spatio decem annorum solet haberi pro derelicta.* dec. 340. nu. 20. Pirouano.

*Possessio defuncti non transit in heredem, sed opus est noua apprehensione.* dec. 411. nu. 18. Verospio.

*Possessio capta cum clausula, sine præiudicio iurium, &c. si non appareat alium non habere potiora iura, non est reuocanda.* decif. 340. num. 14. Pirouano.

*Possessio acquiritur per exactionem.* decif. 284. nu. 4. Virili.

*Possessionem acquirens contra voluntatem Domini per possessionem partis, non acquirit totum.* decif. 265. nu. 29. Vbaldo.

*Possessio probatur per litis sustentationem.* decif. 84. nu. 11. Dunozetto.

*Possessio etiam si sit contra ius, est manutenibilis, quando est alicuius temporis considerabilis.* dec. 85. n. 7. Vbaldo.

*Possessio resignantis beneficium probatur ex testibus, & sufficit semiplena probatio.* decif. 126. nu. 5. Virili.

*Et semel probata præsumitur continuata vsque ad diem resignationis.* ibidem nu. 6.

*Possessio, vt transferatur, quando est restituenda, non sufficit restitutio verbalis.* decif. 19. num. 11. Coccino.

*Possessio, quando est titulata, eo facilius conceditur manutentio.* dec. 29. nu. 5. Vbaldo.

*Possessio, quando dicatur cessa alicui.* decif. 182. nu. 3. Virili.

*Possessio etiam ex contractu inutili transfertur declarata.* dec. 200. nu. 18. Durano.

*Possessio anterior non attenditur, quando remanet infecta ex decreto irritante.* dec. 48. nu. 3. Vbaldo.

*Possessio de præterito præsumitur continuata in futurum, dum illa non probatur amissa.* decif. 53. nu. 35. Durano.

*Possessio beneficij dicitur tradita capitulariter, si totum Capitulum fuit intimatum ad interveniendum,*



- dum, licet non omnes vocati interuenerint, nam totum ius Capituli remanet in illis, qui interuenerunt. dec. 34. nu. 3. Vbaldo.
- Possessio** quæ est petes defunctum, per eius mortem extinguitur, & illa possessio, quæ post capitur ab hærede non potest dici eadem possessio, sed diuersa. dec. 35. nu. 11. Durano.
- Possessio** ciuilis ad effectum recuperandi possessionem naturalem sufficit pro manutentione. dec. 359. nu. 1. Coccino.
- Possessio** probatur ex locationibus effectuatæ per exactionem pensionum. dec. 310. nu. 16. Durano.
- Possessio** non potest inuerti sine scientia illius, qui est in possessione. dec. 289. nu. 9. Verospio.
- Possessione** in acquirens ex voluntate Domini per apprehensionem partis, acquirit possessionem totius. dec. 265. nu. 28. Vbaldo.
- Possessio** vitiosa non potest suffragari possessori, ad hoc ut dicatur legitimus contraditor. dec. 348. nu. 13. Motmanno.
- Possessio** etiam per actum realis traditionis non amittitur, neque transfertur sine animo. decif. 200. nu. 20. Durano.
- Possessio** probatur per duos testes deponentes de perceptione fructuum. dec. 348. nu. 3. Motmanno.
- de **Possessione** anteriori docens, an sit manutenendus. dec. 48. nu. 2. Vbaldo.
- Possessio** probatur ex publico instrumento capte possessionis. dec. 161. num. 5. Virili.
- Possessio** defuncti, sicuti non transit in successorem, vel hæredem vniuersalem sine noua apprehensione, ita nec in successorem singularem. decif. 35. num. 5. Durano.
- Possessio** probatur ex sustentatione litis. decif. 356. nu. 4. Dunogetto.
- Possessio** non dicitur spoliatiua, si iudicis mandato capta fuit. dec. 229. nu. 3. Verospio.
- Possessio** ad effectum manutentionis probatur ex instrumento capte possessionis, alio non existente in possessione. dec. 281. nu. 2. Virili.
- Possessionis** cessio in vita facta, ideo tenet, quia cedens possidet, & sic transfert, quod est, & ipse habet, sed secus est: si possessio legetur. decif. 35. num. 17. Durano.
- Possessio** alicuius non potest interrumpi sine eius scientia. decif. 53. nu. 44. Durano.
- Possessio**, si per legem, aut statutum absque noua apprehensione solo ministerio legis possit transferri, idem etiam fieri potest ex voluntate testatoris. decif. 35. nu. 22. Durano.
- ex **Possessionis** apprehensione vnius prædij, non inferatur ad possessionem alterius. decif. 35. num. 29. Durano.
- Possessio** ciuilis est sufficiens pro manutentione. dec. 110. nu. 10. Durano.
- Possessio**, quæ non sufficit ad effectum inducendi intrusionem. decif. 344. nu. 15. Verospio.
- Possessio** transferentis in exigendo pensionem, non transit in translatarium. dec. 35. nu. 6. Durano.
- Possessio** capta, lite pendente, est nulla, & attentata. dec. 387. nu. 38. Durano.
- Possessio** iure familiaritatis non suffragatur, nec laudat possessionem iure proprio. decif. 368. num. 4. Dunogetto.
- ex **Possessione** rei fructifera intrat præsumptio perceptionis. dec. 259. nu. 32. Pirouano.
- Possessio** solo animo retinetur. decif. 53. num. 47. Durano.
- Possessio**, quando ceditur alicui, perinde est, ac si ipse cessionarius ab initio possessionem accepisset, & ei datur manutentio. decif. 182. nu. 2. Virili.
- Possessio** ciuilis, ut amittatur, requiritur scientia, & patientia. dec. 117. nu. 1. Virili.
- Possessio** de facto sufficit ad effectum manutentionis. dec. 284. nu. 11. Virili.
- Possessio** vitiosa non suffragatur ad effectum triennialis. dec. 142. nu. 10. Coccino.
- Possessio**, ut acquiratur per personam deputatam, quid requiratur. dec. 242. nu. 12. Queipo.
- Possessio** non transfertur in absentem ex illius donatione, seu constituto inter viuos. si donans, vel constituens moriatur ante acceptationem. dec. 35. nu. 27. Durano.
- Possessionem** beneficii, quando quis non amittat, si præstiterit patientiam, ut illam tertius acciperet. dec. 101. nu. 9. Durano.
- Possessio**, ut acquiratur, vel retineatur, requiritur animus. dec. 35. nu. 2. Durano.
- Possessio** in legatarium transfertur, si testator non solum per viam legati, sed etiam omni meliori modo eam reliquit. dec. 35. nu. 25. Durano.
- Possessio** quadragenaria, quid operetur. dec. 165. nu. 9. Durano.
- Possessio** probatur per publicum instrumentum adeptæ possessionis, & probat ad omnes iuris effectus, alio non existente in possessione. decif. 34. num. 5. Vbaldo.
- Possessio** probatur per testes, dicentes vidisse aliquem possidere, & actus possessorios facere. dec. 408. n. 4. Ghislerio.
- Possessio** iure familiaritatis non suffragatur. dec. 184. nu. 3. Virili.
- Possessio** data a iudice rite, & recte procedente est manutenibilis. dec. 79. nu. 1. Virili.
- Possessio** dignitatum non suffragatur contra iuris assistentiam. dec. 85. nu. 4. Vbaldo.
- Possessio** bene probatur ex locationibus effectuatæ mediaute solutione pensionum. decif. 29. nu. 3. Vbaldo.
- Possessionem** etiam in corporalibus transfert clausula constituti. dec. 284. nu. 2. Virili.
- Possessionem**, ut testes probent, sufficit, ut de ea simpliciter deponant. dec. 220. nu. 2. Verospio.
- Possessio** de præterito probata ex ea etiam præsumitur possessio de præsentis. decif. 173. num. 1. Motmanno.
- Possessio** fideicommissarij dicitur vitiosa, si non sit capta de manu hæredis, sed propria auctoritate. dec. 94. nu. 13. Virili.
- Possidere** reum connentum fatetur ille, qui agit spolio. dec. 5. nu. 12. Durano.
- ex **Possessione** subsecuta non intrat præsumptio perceptionis, quando agitur de pensionibus domorum, & aliorum bonorum, quæ de sui natura non sunt fructifera. dec. 304. nu. 15. Pirouano.
- Possessio**, ut acquiratur, requiritur animus, & factum. dec. 9. nu. 8. Pirouano.
- Possessio** beneficii sufficit, quod sit capta in massariis, quando non habet Capellam, nec Ecclesiam, materiale, nec nomen alicuius Sancti. dec. 182. nu. 6. Virili.
- Possessio**, quando est capta propria auctoritate, tunc



- tunc eo magis intrat spoliū, dec. 39. nu. 2. Durano.
- in Possessione sua etiam prædo est manutenendus, dec. 182. nu. 8. Virili.
- Possessio, & dominium ad effectum deuolutionis probatur ex inuestitura iunctis alijs adminiculis, dec. 79. num. 7. Virili.
- Possessio in Saluiano probatur ex sustentatione litis, dec. 17. num. 5. Durano.
- Possidere eandem rem duo in solidum non possunt, dec. 17. n. 7. Durano.
- Possessionis veræ nulla est certior regula quàm illa, quæ ex fructuum perceptione desumitur, dec. 13. num. 21. & 22. Durano.
- ad Possessionem reintegratio habet vim sententiæ, quæ si executæ sit, titulum producit aptum ad acquisitionem dominij, & ad præscribendum, decif. 93. num. 25. Coccino.
- in Possessionem immissio, nisi probetur, quod sit nulla, & iniusta, est manutenenda, dec. 79. nu. 2. Virili.
- Possessione, & dominio cessante, fructus non debentur, dec. 130. n. 4. Pironano.
- Possessio tunc dicitur infecta à decreto irritanti, quando certum est, quod intrat, dec. 48. num. 5. Vbaldo.
- Possessio iurispatronatus acquiritur, si sit capta possessio Castri legati, cui cohæreat iurispatronatus, dec. 35. n. 28. Durano.
- Possessio, nec dominium transfertur, quando res nõ subiacet periculo emptoris, decif. 130. num. 11. Pironano.
- Possessio civilis, & naturalis datur etiam in iuribus incorporalibus, dec. 53. n. 60. Durano.
- ex Possessione sola probatur dominium, quando de eo agitur incidenter, & non principaliter. decif. 5. n. 24. Durano.
- Possessionis civilis retentio pendet ab animo possidentis, dec. 5. n. 15. Durano.
- Possessio plenè probatur per locationes concurrentibus adminiculis, dec. 91. n. 2. Vbaldo.
- Possessio patris continuatur in filium ex statuto. Vrb. qui propterea in d. possessione manutenendus est. dec. 200. n. 5. Durano.
- sine Possessione præscriptio non procedit, dec. 122. n. 10. Pironano.
- Possessionis iure familiaritatis præsumptionem tollit titulus præcedens, dec. 17. n. 10. Durano.
- Possessio, quando est infecta non attenditur, dec. 48. nu. 3. & 4. Vbaldo.
- Possessionis civilis respectu, non censetur quis se habere pro spoliato, si petat reintegrationem, decif. 5. n. 14. Durano.
- Possessio, vt transferatur sine actuali apprehensione, iudex non potest hoc facere, dec. 35. n. 24. Durano.
- de Possessione sola est docendum, quando agitur de concedenda manutenzione, & non est discutendum an sit iusta, nec ne, decif. 8. num. 5. Remboldo.
- Possessionem civilem Dominus directus non dicitur amisisse, ex reservatione solutionis canonis, dec. 117. nu. 2. Virili.
- Possessionis vera translatio inducitur ex clausula constituti, dec. 17. n. 3. Durano.
- Possessio ad effectum immisionis vigore Saluiani benè probatur per testes deponentes de actibus posituius, dec. 17. n. 2. Durano.
- Possessio iure familiaritatis præsumitur, quando non adest aliquis titulus, vt delictum excludatur, dec. 17. num. 11. Durano.
- Possessionem dum detentor non vult restituere, turbat Dominum directum in civili possessione, & vt à turbatione desistat, datur d. Domino directo manutenzione, ratione civilis possessionis, decif. 79. num. 3. Virili.
- Possessio quando dimittitur, sufficit animus absque alio facto, dec. 9. nu. 9. Pironano.
- Possessio in Saluiano interdicto sufficit ex constituto, dec. 17. num. 4. & 16. Durano.
- Possidere constituens se nomine alterius, satis videtur ex hoc probari illum fuisse in possessione, dec. 13. n. 17. Durano.
- Possessio patris non continuatur in filium, sed opus est noua apprehensione, dec. 35. n. 4. Durano.
- Possidere vno, vel alio modo animi est, dec. 17. n. 16. Durano.
- Possessionis realis traditio non probatur iustrumento, dec. 12. n. 15. Durano.
- Possessionis causa absque declaratione commutatur ex nouo titulo, dec. 94. nu. 8. Virili.
- Possessio iure familiaritatis non releuat, dec. 17. n. 8. Durano.
- Possessio probatur ex sustentatione litis, decif. 176. n. 2. Vbaldo.
- Possessio actualis, probatur ex usu rei, dec. 13. n. 20. Durano.
- P O S S E S S O R.**
- ad Possessores omnes constituitur transmissibile ius reale rebus affixum, dec. 328. n. 16. Queipo.
- Possessor, an dicatur desinere possidere rem aliquam, si ei ab alio vigore Saluiani interdicti sit auocata, dec. 49. n. 7. & 8. Durano.
- Possessor, si excipiat de antiquo fideicommissio, ista exceptio incontinenti probata admittitur, decif. 360. num. 3. Coccino.
- Possessor Castorum potest allegare allodialitatem, & ea vti, & inuari, dec. 33. nu. 34. Coccino.
- pro Possessore habetur, qui alienat res litigiosas, dec. 392. n. 39. Durano.
- Possessores, quando sunt expellendi, debent citari, dec. 91. num. 5. Vbaldo.
- Possessor tantum bonorum non potest super illis seruitutem imponere, dec. 347. n. 12. Queipo.
- Possessor beneficij sufficit, vt legitime sit citatus, ad effectum, quod interrumpatur possessio triennalis, licet non fuerit reproducta citatio, dec. 142. num. 11. Coccino.
- Possessor iniustus, & illicitus est citandus, dec. 284. num. 26. Durano.
- Possessor semel, semper præsumitur possessor, decif. 173. n. 7. Coccino.
- Possessor est citandus in sententia reintegratoria, dec. 284. num. 15. Durano.
- Possessor est manutenendus in sua possessione, dum est dubium, an illius possessio dicatur infecta ab aliquo decreto irritanti, dec. 48. n. 5. Vbaldo.
- contra Possessores cum titulo, an Saluianum interdictum intentari possit, dec. 308. nu. 4. 6. & 7. Pironano.
- Possessor semel præsumitur vsq; ad obitum continuasse possessionem, dec. 9. n. 15. Pironano.



Possessor, non presumitur continuasse possessionem usque ad obitum, quando coniectura contraria concurrunt. dec. 9. n. 16. Pirouano.

Possessori verus, quo ad omnes effectus, quis efficitur per constitutum. dec. 217. n. 5. Pirouano.

Possessor triennalis pacificus, si quis non sit, non potest iuari allegat. 89. Lap. dec. 385. num. 12. Verospio.

POSSIBILITAS sola est sufficiens, ut probatio non concludat. dec. 413. num. 3. Coccino.

#### POSSIDENS.

Possidens habens iuris assistentiam pro se, ista possessio extenditur ad omnes actus, in quibus aduersarius non habet specialem dispositionem ad sui fauorem. dec. 3. n. 10. & 14. Coccino.

in Possidente, quotiescunque adest incapacitas, immemorabilis non habet vim priuilegij, decis. 71. num. 15. Coccino.

Possidens, cum clausula, siue praedictio iurium non potest se fundare in ea possessione, quia perinde est, ac si non possideret propter iura reservata. dec. 340. n. 15. Pirouano.

Possidens semper pro se habet praesumptionem. dec. 53. n. 48. Durano.

Possidens precario non acquirit possessionem manutentibilem. dec. 29. n. 6. Vbaldo.

Possidenti danda est manutentio. decis. 242. num. 1. Queipo.

Possidens, si asserat se minus pacifice possedisse aliquam partem rei, admittit se alias pacifice possedisse. dec. 13. nu. 18. Durano.

contra Possidentem pro herede datur interdictum quorum bonorum. dec. 364. n. 1. Pirouano.

#### POSSESSORIUM.

Possessorium, & petitorium, quando dicatur deductum in iudicio, dec. 69. n. 14. Vbaldo.

in Possessorio non admittitur exceptio de iure dominij, nisi fuerit in continenti probata. dec. 220. nu. 5. Verospio.

in Possessorio simulationis exceptio non admittitur. dec. 308. n. 15. Pirouano.

in possessorio quocunque Aegidiana de stylo Curiae habet locum. dec. 51. n. 1. Coccino.

Possessorium retinendae supponit merum factum. decis. 126. n. 14. Pirouano.

in Possessorio summarijssimo sententia lata non facit numerum, dec. 102. n. 7. Durano.

in Possessorio habet locum Aegidiana ad effectum suspensiuum, etiam si sententia lata sit per cedulam. dec. 79. n. 18. Virili.

in Possessorio iudicio sufficit depositio vnus testis. dec. 8. n. 3. Remboldo.

in Possessorio summarijssimo remissoria non conceditur. dec. 250. n. 4. Vbaldo.

in Possessorio, quando testes concludantur. decis. 127. n. 3. Pirouano.

in POSTLIMINIO fit occultatio contrarij per fictionem contra veritatem. decis. 50. num. 33. Virili.

POTESTAS Papae est adeo magna, quod de ea disputare, est ponere os in caelum. dec. 36. num. 63. Coccino.

Potestatem consumit executor, etiam nulliter esquens. dec. 350. n. 12. Durano.

POTENTIA probatur ex diuitijs, amicis, numerositate personarum, & familiarum, ac populari

existimatione. dec. 197. n. 33. Coccino.

in Potentia iudicanda hoc est relinquendum arbitrio, & religioni iudicantis. decis. 197. num. 34. Coccino.

POTIOR, qui est in sorte, est etiam potior in fructibus, dec. 382. n. 3. Durano.

Quod praesertim procedit, quando illi sunt promissi ab eodem fortis debitore. ibid. nu. 4.

PRATVM continetur sub venditione praedij ad eius usum destinatum. dec. 403. n. 3. Queipo.

PRAEBENDARVM collatio, quando est simultanea inter Episcopum, & Capitulum, si concedatur indultum Episcopo, suffragatur etiam Capitulo, ex quo est annexum Episcopo. dec. 414. num. 5. Coccino.

Vide in Verb. Beneficium.

in PRAECEDENTIARVM materia ius defert consuetudini, dec. 85. nu. 5. Vbaldo.

Et hoc procedit, etiam si consuetudo iuri repugnet. ibidem. nu. 6.

Praecedentia declarantur per ea, quae sequuntur, decis. 26. n. 8. Vbaldo.

PRAEDIA existimantur ad rationem quinque pro centenatio. dec. 164. n. 10. Virili.

PRAEDO etiam est manutenendus in sua possessione. dec. 182. n. 8. Virili.

Praedo, & spoliator est manutenendus in sua possessione. dec. 284. n. 10. Virili.

PRAEINVENTIAE olim in aliquo loco debebant, intuitu munificentiae, & intuitu operis conspicui, constituentibus. dec. 377. n. 4. Pirouano.

#### PRAEIVDICIVM.

Praedictum primum, & praecisum, debet magis attendi, quam secundarium, & euentuale. decis. 46. num. 26. Durano.

Praedictum non infertur filijs, ex sententia lata contra matrem super seruitute, si sint nati ante mortem litem. dec. 100. n. 53. Coccino.

Praedictare non potest Domino procurator sine speciali mandato. dec. 25. n. 3. Vbaldo.

in Praedictum vocatorum bona fideicommisso subiecta non possunt alienari. dec. 403. num. 9. Ghislerio.

Praedictum infert titulus donationis, dec. 292. n. 9. Pirouano.

Praedictum tertij, quando Papa ignorauit, tunc clausula ex certa scientia non operatur circa ea, quae sunt facti, dec. 166. n. 10. Coccino.

ad Praedictij effectum, requiritur scientia. decis. 4. n. 9. Coccino.

Praedictare alicui, quando Princeps intellexit, intelligi debet, quod in modico, & non in magno voluisse praedictare. dec. 23. n. 29. Durano.

Praedictare non potest superior priuilegijs religionis, dec. 63. n. 10. Vbaldo.

PRAELATIONIS suae vocis priuilegium est alicuius considerationis. dec. 150. n. 26. Coccino.

#### PRAELATIVS.

Praelatus regularis tantum potest imponere, aut reservare pensionem temporalem super beneficio manuali, & amouibili. decis. 386. num. 2. Pirouano.

Praelatus domus suae habitationis tenetur habere penes



- nes Cathedralem Ecclesiam. decif. 353. num. 53. Coccino.
- Prælato defuncto fructus spectant ad Capitulum, quando bona sunt Capituli, & portio ex bonis ipsius Capituli fuit assignata Prælato. decif. 413. n. 26. Coccino.
- Sed ista est opinio Abb. quæ non respicitur à Rota. ibidem nu. 26.
- Prælato, & possessori bonorum fideicommissorum, aut Maioratu subiectorum, super rebus dubijs, dummodo tamen ex transactione rem retineant, non solum est permissum transigere, dec. 390. n. 4. Verospio.
- Sed etiam tamquam ex negotio vtiliter gesto repetere possunt eorum hæredes in illorum bonorum restitutione, quidquid in eam, fuit vtiliter impensum. ibidem.
- Prælatus licet decedat, tamen possessio est apud Ecclesiam. dec. 249. n. 14. Coccino.
- Et ideo possessio continuatur in successorem absque apprehensione. ibidem n. 15.
- Prælatus, quando agit suo, & nomine Conuentus, præsumitur agere cum consensu Conuentus. dec. 209. nu. 8. Pirouano.
- Prælato mortuo, Capitulum succedit in administratione bonorum communium. dec. 414. num. 29. Coccino.
- Prælato mortuo, Capitulum non facit fructus suos nisi proveniant ex re indiuidua. decif. 414. nu. 29. Coccino.
- PRAELEGATI petitio est iudicium particulare. dec. 31. n. 3. Coccino.
- Prælegati pretium ex bonis hæredis potest retineri. dec. 19. n. 21. Coccino.
- Prælegari non potest ab hærede in hæredem. dec. 31. num. 9. Coccino.
- PRAEPOSITVRAE S. Ioannis Hierosolymitani, licet sint amouibiles ad nutum, nihilominus sunt beneficia regularia. dec. 43. n. 2. Virili.
- P R A E S C R I P T I O.
- Præscriptio, quando excludatur. decif. 145. num. 7. Coccino.
- Præscriptio respicit priuatam vtilitatem. dec. 265. nu. 25. Vbaldo.
- Præscriptionis titulus erit semper iniustus, si lex prohibeat præscriptionem. dec. 71. num. 8. Coccino.
- Præscriptio sine possessione non procedit. decif. 265. num. 26. Vbaldo.
- Præscriptio, quando impediatur. dec. 252. num. 12. Verospio.
- Præscriptio, & consuetudo omnis contra ius commune non extenditur extra rem, aut personam, qua versata fuit. dec. 261. nu. 35. Vbaldo.
- Præscriptio, vt dicatur habuisse locum debet doceri de legitimo cursu temporis. dec. 252. num. 13. Verospio.
- Præscriptio in seruitutibus nec iuribus negatiuis, nõ incipit, nisi à die prohibitionis, & acquiescentiæ. 265. n. 36. Vbaldo.
- Præscriptio immemorabilis operatur, vt omnia ad solemnitatem, & substantiam rei præscriptæ interuenissent. dec. 249. n. 2. Coccino.
- Et hoc habet locum etiam in casibus, in quibus ius commune resistit. ibidem nu. 3.
- Præscriptio currere non potest sine scientia, & patientia eius contra quem præscribitur. decif. 252. n. 11. Verospio.
- in Præscriptionibus immemorabilibus etiam bona fides desideratur. dec. 265. n. 17. Vbaldo.
- Præscriptio sine possessione non procedit. decif. 122. n. 11. Pirouano.
- Præscriptiones restringuntur ad actus, per quos exercentur, & proprios facti terminos non excedunt. dec. 265. n. 33. Vbaldo.
- Præscriptio quadragenaria sufficit ad præscribendum in patronatus. decif. 191. num. 13. Dunozetto.
- Præscriptio numquam inchoari potest ab eo, qui est in mala fide constitutus. decif. 300. num. 13. Durano.
- Præscriptio, stante mala fide non currit. dec. 373. n. 9. Verospio.
- Præscriptio quadragenaria requiritur, ad hoc vt inducatur consuetudo contra ius, & Ecclesiam. decif. 373. n. 10. Verospio.
- Præscriptio intrat stante scientia, & patientia. decif. 353. n. 68. Coccino.
- Præscriptio statutaria non procedit in actione reali d. hæreditatis, petitio est actio realis. decif. 300. n. 10. Durano.
- Præscriptio, etiam immemorabilis, non cadit in facultatiuis. dec. 249. nu. 8. Coccino.
- in Præscriptione terminus currit de momento in momentum. dec. 234. nu. 10. Motmano.
- Præscriptionem immemorabilem pro se habens, potest allegare meliorem titulum de mundo. decif. 249. n. 4. Coccino.
- tantum Præscriptum, quantum possessum. dec. 265. n. 27. Vbaldo.
- Præscriptio aliqua an possit considerari in personis ad nutum manualibus, & amouibilibus. dec. 249. nu. 6. Coccino.
- ad Præscriptionem decimarum, requiritur præscriptio immemorabilis, vel quadragenaria cum titulo. dec. 203. n. 1. Vbaldo.
- Præscriptione immemorabili non potest acquiri ius prohibendi, ne gymnasium publicum possit aperiri. dec. 325. n. 18. Ghislerio.
- Præscriptio formalis requiritur, quando agitur de acquirendo iure alicui, vti priuato. decif. 169. num. 15. Coccino.
- P R A E S E N T I A.
- presentia procuratoris, quando suppleat defectum citationis ad videndum iurare testes. dec. 79. n. 15. Virili.
- Presentia sola non est sufficiens ad aliquem obligandum. dec. 120. n. 5. Dunozetto.
- ex Presenti bene arguitur in præteritum. dec. 219. n. 5. Coccino.
- Presentia, & consensus principalis si dederit causam contractui, sufficit pro verificatione mandati enunciati. dec. 140. n. 15. Pirouano.
- Presentia non solum requiritur, vt distributiones quotidianæ, lucrentur, sed etiam interessentia. dec. 22. nu. 14. Durano.
- Presentia Domini an sufficiat in aliquo contractu pro verificatione mandati enunciati, licet non sit in actis. dec. 244. n. 8. Pirouano.
- P R A E S E N T A T I O.
- Præsentandi quasi possessio non sufficit docere ad effectum



- fectum manutentionis iurispatronatus, quando sumus in persona potenti. decis. 197. nu. 42. Coccino.
- Præsentatio, quibus concurrentibus, non possit denegari adiudicatio, & institutio. dec. 232. num. 1. Pironano.
- Præsentationis vim habet consensus præsticus etiam ad constituendos patronos in quasi possessione præsentandi. dec. 232. n. 15. Pironano.
- Præsentandi quasi possessio acquiritur ex vnica præsentatione effectuada. decis. 83. num. 3. Manzanedo.
- Et ista quasi possessio attenditur ad effectum, vt præsentatus veniat instituendus. ibidem n. 4.
- Præsentandi quasi possessio ex vnica præsentatione non attenditur, si constet de proprietate iurispatronatus. dec. 83. n. 5. Manzanedo.
- Præsentatio, & electio in Monasterijs Regularium, est simultanea inter Capitulum, & Abbatem. dec. 58. nu. 31. Queipo.
- Præsentandi quasi possessione alicuius stante, dum super ea controuertitur, non potest Episcopus tunc prouidere perpetuo, sed per modum prouisionis. dec. 53. n. 52. Durano.
- Præsentationum effectuatio probatur quando vnus per mortem alterius prouisi, fuit institutus. decis. 401. n. 2. Pironano.
- Præsentatio probatur ex publico instrumento. dec. 238. n. 8. Duno-zetto.
- Præsentandi quasi possessio, an attendatur, si sit facta sine titulo, quando adest bona fides. dec. 197. nu. 46. Coccino.
- Præsentationum effectuatio qualiter probetur. decis. 53. n. 33. Durano.
- Præsentatio, quæ dedit occasionem liti non est attendenda. dec. 53. n. 49. Durano.
- Præsentandi quasi possessio non acquiritur, absque actuali præsentatione, quæ effectum habuerit. dec. 35. nu. 1. Durano.
- ex Præsentatione facta sine titulo, patronus censetur in mala fide vera, & propterea non acquirere aliquod ius in possessione. decis. 197. num. 45. Coccino.
- Præsentatio an effectum fuerit sortita, non est inspicendum, quando deducitur, vt appareat, quid in inrepatronatus fuerit per patronos obseruatum. dec. 384. n. 11. Verospio.
- Præsentatio ad iurispatronatus, examen, & deputatio bene possunt vnica hora, & contextu expediri. decis. 53. nu. 19. Durano.
- Præsentandi, quasi possessio acquiritur ex vnico actu, etiam contra prouisum ab Ordinario. dec. 5. n. 7. Durano.
- Præsentationis effectuatio eo ipso probatur, si post vnus obitum, alter fuerit prouisus. dec. 5. num. 3. Durano.
- Præsentandi quasi possessio ad effectum manutentionis probatur ex quasi possessione iuris eligendi, seu præsentandi. dec. 5. n. 1. Durano.
- in Præsentandi quasi possessione præsumitur bona fides adesse spatio 20. annorum. dec. 167. num. 47. Coccino.
- Præsentationis validitas ad iurispatronatus qualiter probetur. dec. 152. n. 22. Pironano.
- Præsentandi quasi possessio probatur ex narrativa Vicarij. dec. 53. nu. 10. Durano.
- Præsentatio erronea non habetur in consideratione, nec gradum aliquem probationis constituit. dec. 336. n. 14. Verospio.
- Præsentatio, quæ causam dedit liti, non attenditur. dec. 366. n. 6. Motmanno.
- Præsentatio rescripti potest probari per testes. decis. 153. n. 17. Coccino.
- Præsentandi quasi possessio, quæ non suffragetur, dec. 5. nu. 8. Durano.
- ex Præsentatione vnica effectuada acquiritur quasi possessio præsentandi. decis. 83. num. 3. Manzanedo.
- Præsentationis quasi possessio bene dicitur constare ex pluribus nominationibus factis, & effectum sortitis. dec. 5. nu. 2. Durano.
- Præsentatio, quæ dedit causam liti, non est attendenda. dec. 5. n. 19. Durano.

## P R A E S E N T A T I O N E S.

Præsentatus ab existente in quasi possessione præsentandi, etiam quod nullum, non detegatur ius possessionis, non debet amoueri. dec. 197. num. 6. Coccino.

Præsentatus habens instrumentum suæ præsentationis, & illud producens intra tempus iuris coram habente facultatem illud instituendi, sufficit ad obtinendam adiudicationem, decis. 190. num. 14. Pironano.

Præsentatus ab eo, qui est in quasi possessione præsentandi, est instituendus. decis. 191. num. 1. Duno-zetto.

Nisi plenè, & concludenter doceatur de proprietate alterius veri patroni. ibidem n. 2.

Vel per rem iudicatam. n. 2.

Vel confessionem partis. n. 2.

Vel per instrumentum foundationis clarum, & indubitatum, cui nihil opponi possit. nu. 1.

Præsentandi quasi possessio acquiritur ex præsentatione, & institutione sortita effectum, licet potuerit impugnari. dec. 3. n. 28. Durano.

Præsentatus ab existente in quasi possessione præsentandi, est instituendus. decis. 225. num. 1. Duno-zetto.

Præsentatiabilitas ad iurispatronatus iustificatur probato Clericatu ex literis patentibus. dec. 152. n. 24. Pironano.

Præsentatus a vero patrono cõparente ante institutionem, est præferendus præsentato ab existenti in quasi possessione præsentandi. dec. 225. num. 5. Duno-zetto.

Præsentato a maiori parte Patronorum existentium in quasi possessione præsentandi, debetur institutio. dec. 285. nu. 1. Durano.

cum Præsentato a patrono putatiuo quando concurrat alius præsentatus a vero patrono, quis eorum præferatur. dec. 277. n. 1. Duno-zetto.

Præsentatus ab existenti in quasi possessione præsentandi, præfertur præsentato a vero patrono, si illius proprietatem clarè, & liquido non probet. dec. 277. nu. 2. Duno-zetto.

Præstationes, quando non sunt immoderate, quæri possunt a Dominis inferioribus consuetudine, vel præscriptione 40. annorum. decis. 389. num. 6. Pironano.

## P R A E S E R V A T I O.

Præseruatio operatur, vt omnia iura primeuæ integritate



regia maneat. dec. 150. n. 11. Coccino.  
Etiam si statum antiquum expresse non sit reser-  
uum. ibidem n. 12.  
Præservatio generalis, & ampla comprehendit omne  
ius, quod alicui competit. dec. 351. n. 21. Durano.  
PRAESTATIONIS annua obligatio non sustine-  
tur ex solo cursu temporis. dec. 127. n. 6. Pirou.

P R A E S V M P T I O.

Præsumptionem pro se habent, solita fieri. dec. 323.  
n. 12. Coccino.  
de Præsumptionum relevantia superfluum est quæ-  
re, quando causa non subsistit. dec. 308. num. 29.  
Pirouano.  
Præsumptio suppositionis in testamentis nuncupati-  
uis, quando cesset. dec. 96. nu. 10. Virili.  
Præsumptio. vel adminiculum aliquod an desumatur  
ex scriptura, quando aliqua magna præsumptio  
falsitatis adest. dec. 264. n. 2. Coccino.  
Præsumptiones fortiores cedunt debilioribus. decif.  
201. nu. 44. Coccino.  
Præsumptio iuris transfert onus probandi in aduer-  
sarium. dec. 237. n. 15. Queipo.  
Præsumptio maioris affectionis, quid operetur. dec.  
158. n. 16. Dunogetto.  
Præsumptio præsumptionum datur quâdo vna venit  
in consequentiam alterius. dec. 52. num. 6. Virili.  
Præsumptionum multiplicatio datur, quando vna  
venit in consequentiam alterius. decif. 277. nu. 8.  
Dunogetto.  
Præsumptionum multiplicatio non datur. decif. 277.  
nu. 7. Dunogetto.  
Præsumptiones æquiuocæ, & possibiles non tollunt  
factum clarum. dec. 268. n. 10. Pirouano.  
Præsumptiones cedunt probationibus. dec. 201. n. 44.  
Coccino.  
Præsumptionibus, & coniecturis non est recurrendū,  
dum habemus veritatem. decif. 203. num. 10.  
Vbaldo.  
Præsumptio faciendi aliquid iure familiaritatis ex-  
cluditur per multiplicatam actuum per multum  
tempus. dec. 85. n. 8. Vbaldo.  
Præsumptio satisfactionis, vel remissionis debiti,  
quando intret. dec. 305. n. 1. Motmanno.  
Præsumptio, quod dotis constituta iuxta qualitatem  
personæ est vrgentissima. dec. 78. num. 4. Manza-  
nedo.  
Præsumptio de præsumptione non est deducenda. de-  
cif. 209. n. 9. Pirouano.  
Præsumptio præsumptionem tollit. dec. 203. nu. 10.  
Vbaldo.  
Præsumptio eliditur per contrariam probationem.  
dec. 353. n. 84. Coccino.  
Præsumptio usurpationis iurispatronatus intrat in  
familia potenti. dec. 126. n. 19. Virili.  
Præsumptionem semper pro se habet possidens. dec.  
53. nu. 48. Durano.  
Præsumptiva probatio non sufficit, vbi requiritur  
plena. dec. 9. n. 17. Pirouano.  
Præsumptio magis fauore transactionis sumenda,  
quàm cuiusvis alicuius contractus. dec. 113. nu. 5.  
Vbaldo.  
Præuentio non impedit viam executiuam. decif. 30.  
nu. 9. Durano.

P R E C A R I V M.

Precario possidens non acquirit possessionem manu-

tenibilem. dec. 29. nu. 6. Vbaldo.  
PRECES Imperiales capiunt etiam beneficia vacan-  
tia ex causa resignationis. dec. 66. n. 1. Vbaldo.  
PRESBYTERI possunt acquirere priuilegio, con-  
suetudine, aut statuto facultatem essendi de Ca-  
pitulo. dec. 8. n. 4. Remboldo.

P R E T I V M.

ad Pretij restitutionem, vt emptor possit agere, re-  
quiritur euictio. dec. 49. nu. 9. Durano.  
Pretium succedit, & subrogatur loco rei. decif. 185.  
nu. 12. Vbaldo.  
ad Pretij restitutionem tenetur venditor, si vendat  
rem alienam cum narratiua, quod sit propria. de-  
cif. 322. n. 2. Pirouano.  
Pretium rei emptæ, antea quàm Dominus soluat,  
non efficitur illius Dominus. decif. 322. num. 7.  
Pirouano.  
ex Pretij quantitate arguitur quid venerit in vendi-  
tione. dec. 299. n. 2. Verospio.  
de Pretio, dicitur habita fides, si sit constitutus an-  
nuus redditus. dec. 295. n. 9. Durano.  
pro Pretio iusto præsumitur res vendita in subasta-  
tione, si deliberetur plus offerenti. dec. 411. n. 10.  
Verospio.  
Pretij restitutio venit, etiam si in venditione non sit  
promissa euictio. dec. 337. nu. 27. Verospio.  
ex Pretij qualitate dignoscitur qualitas rei venditæ.  
dec. 219. nu. 1. Coccino.  
Pretium, & rem emptor non debet retinere, cum ia-  
ctura venditoris. dec. 13. n. 2. Durano.  
Pretium antequam soluat emptor rei emptæ, non  
efficitur illius dominus. decif. 244. num. 10. Pi-  
rouano.  
Pretium, & rem emptor non debet retinere, & hoc  
procedit etiam pro rata pretij non soluti, sicuti  
pro toto. dec. 13. nu. 3. Durano.  
Pretium recuperare, & ab emptione discedere lici-  
tum est emptori, ob dolum venditoris. decif. 244.  
num. 12. Pirouano.  
Pretium tenetur restituere is, qui vendit rem prius  
alteri venditam. dec. 140. n. 1. Pirouano.  
Pretium, si non tradiderit emptor, & rem habuerit,  
tenetur ad fructus conuentos. decif. 13. num. 1.  
Durano.  
ad Pretij restitutionem agere non potest is, qui scien-  
ter emit rem alienam. decif. 140. num. 5. Piro-  
uano.  
pretium prælegati ex bonis hæredis potest retineri.  
dec. 19. n. 21. Coccino.

P R I M O G E N I T V R A.

Primogenitura in præiudicium descendendum, non  
sustinetur. dec. 415. nu. 13. Queipo.  
Primogenitura censetur deuoluta ad primum genitū,  
& non ad secundum genitum. decif. 185. num. 3.  
Vbaldo.  
Primogenitura non potest constitui super Castris  
feudalibus ex pacto, & prouidentia in præiudiciū  
vocatorum. dec. 185. n. 17. Vbaldo.  
ad Primogenituræ, & primogenitorum augmentū  
& honorem, quæ respiciunt. dec. 167. n. 17. & 18.  
Durano.  
Primogenitura certum est, quod potest constitui  
super bonis, quæ reperiuntur in statu hæreditario.  
dec. 185. n. 18. Vbaldo.  
Primogenituræ bona, si alicui data sit facultas alie-  
nan-



- nandi, intelligitur non extantibus bonis liberis. dec. 167. nu. 7. Durano.
- in Primogenitura casu ad fauorem transigentium, & successorum insinuatio non requiritur. dec. 74. num. 18. Virili.
- in Primogenitura materia obseruantia plurimum attendi solet. dec. 185. num. 4. Vbaldo.
- ex Primogenitura bonis subiectis legitima detrahi non potest extantibus alijs bonis hereditarijs. dec. 185. nu. 14. Vbaldo.
- Primogenitura ex quibus reddatur clara. dec. 185. n. 6. Vbaldo.
- in Primogenitura censentur primogeniti gradatim, & successiue semper vocati, vnus post alium. dec. 185. n. 2. Vbaldo.

## P R I N C E P S.

- Principis reintegratio gratiosa, restituit quicquid delictum abstulit. dec. 336. num. 15. & 16. Verospio.
- Princeps habet potentiam transferendi dominium, ad libitum voluntatis. dec. 81. nu. 5. Coccino.
- Principis confirmatio corrumpit ex defectu intentionis, cessante presupposito. dec. 204. nu. 9. Virili.
- Princeps quando constat voluisse preiudicare tertio, sufficit, quod rescriptum aliquid modicum operetur in illius preiudicium. dec. 23. nu. 30. Durano.
- in Principe presumitur causa concessionis, etiam si non exprimitur. dec. 101. n. 26. Virili.
- Principem, ubi apparet voluisse preiudicare iuri tertij, in dubio debet intelligi, quod voluit in modico, & non in magno preiudicare. dec. 23. num. 29. Durano.
- Principis concessio transfert dominium absque traditione. dec. 81. nu. 6. Coccino.
- Princeps, quando aliquid confirmat, non solet in eo supplere causam. dec. 292. n. 8. Pirouano.
- Principis intentio corrumpit si deficiat causa supposita. dec. 292. nu. 10. Pirouano.
- Princeps superiorem recognoscens respectu subditorum omnia potest, quae possunt alij Principes. dec. 324. n. 17. Pirouano.
- Principes de facili ex iustissima causa solent concedere facultatem obligandi ex causa dotis, bona primogeniturae, & alia prohibita alienari, & obligari. dec. 167. nu. 16. Durano.
- Principum rescripta, & concessionem intelligi debent sine damno, & iniuria alterius. dec. 65. num. 5. Durano.
- Principes inuitar Concil. Trident. vt plura statuunt loca, in quibus Iuuentus doceri possit. dec. 325. nu. 6. Ghislerio.
- Principis gratia non censetur velle tollere ius alteri quassitum. dec. 370. n. 5. Coccino.

## P R I N C I P A L I S.

- Principalis presentia, & consensus si dedit causam contractui, sufficit pro verificatione mandati enunciati. dec. 140. n. 15. Pirouano.
- Principalis dicitur ex pluribus reis debendi, ad quae pecuniam, vel ipsius commodum peruenit, alij vero dicuntur fideiussores. dec. 114. num. 1. 2. & 5. Virili.
- Principalis commissio, censetur quoque commissum accessorium. dec. 199. nu. 4. Coccino.
- Principalis, vtendo iuribus productis a suo procuratore, censetur ea approbare. dec. 360. num. 6. Coccino.
- Principalis natura sequitur accessorium. dec. 330. nu. 32. Coccino.

## P R I O R.

- Prior Capituli in materia sibi preiudiciali, & odiosa venit appellatione Capituli. dec. 111. nu. 28. Coccino.
- Prior in propria Ecclesia dicitur pro se habere iuris assistentiam in procedendo ceteris omnibus, contrarium. dec. 111. n. 6. Coccino.
- PRINCIPIVM debet attendi, vbicunque aliquid fit in executionem precedentis actus. dec. 197. num. 25. Coccino.
- Principium attenditur in actu nulliter concepto. dec. 197. num. 24. Coccino.
- De initio, ubi constat, tunc cessat presumptio cuiuscumque alterius anterioris initij. dec. 353. nu. 86. Coccino.
- PRIVATIO presupponit habitum. dec. 197. nu. 82. Coccino. & dec. 317. ne. 14. Ghislerio.
- Priuari, quis non debet iure quassito. dec. 335. nu. 13. Durano.

## P R I V I L E G I V M.

- Priuilegium concessum alicui, denominando certam personam ad aliquid, non potest illam omittere, aliamque nominare. dec. 167. n. 13. Durano.
- Priuilegia non comprehendunt bona, post illorum concessionem acquisita. dec. 325. num. 13. Ghislerio.
- Priuilegium concessum Collegijs extenditur etiam ad Collegia futura. dec. 325. num. 12. Ghislerio.
- Priuilegium concessum per Imperatorem suis familiaribus, extendi non debet ad priuilegia aliorum Principum inferiorum. dec. 324. num. 11. Pirouano.
- Priuilegia, quando concipiuntur verbis vniuersalibus, comprehendunt etiam ea, quae alias non comprehenderentur. dec. 63. n. 5. Vbaldo.
- Et ideo comprehendunt casum necessitatis, seu publicae utilitatis. ibidem nu. 6.
- Priuilegium non censetur sublatum, si consuetudo immemorabilis tollitur ex ea proueniens. dec. 71. num. 13. Coccino.
- Priuilegia concessa Monasterijs haecenus edificatis, extenduntur, & ad edificanda. dec. 81. num. 27. Coccino.
- Priuilegio concessa alicui propter publicam utilitatem non potest ei renunciare. dec. 265. num. 43. Vbaldo.
- in Priuilegijs, & gratijs non tam verba sunt attendenda, quam mens concedentis. dec. 23. num. 18. Durano.
- Priuilegium trahitur ad res futuras. dec. 265. n. 42. Vbaldo.
- Priuilegium absque limitatione, sine dubio respicit etiam futura. dec. 265. nu. 40. Vbaldo.
- Priuilegij secuta acceptatione, illud retrotrahitur ad diem concessionis, & ab illo incipit habere effectum etiam in praedictum, iuris alteri medio tempore quassiti. dec. 231. nu. 11. Coccino.
- Priuilegium est late interpretandum in praedictum principis concedentis. dec. 355. num. 6. Coccino.



- Sed quando agitur de præiudicio tertij, tunc est strictissime intelligendum, ibidem nu.6.
- Priilegium** inualidum non iuuat patronum, licet sit in quasi possessione presentandi per quodlibet longissimum tempus. dec.197. num.90. Coccino.
- Priilegio** abutens, illo debet priuari. dec.171. nu.3. Vbaldo.
- Priilegium** concessum descendantibus, non extenditur ad ascendentes. dec.62. nu.4. Durano.
- Priilegia**, quando non dant certam formam verborum sufficit, quod virtualiter fuerit forma data in literis. dec.153. nu.18. Coccino.
- Priilegium** prælationis suæ vocis in paritate, & collationis, sunt alicuius considerationis. decif. 150. nu.26. Coccino.
- Priilegium** familiarium, quo in l. Cubicularios C. de præpos. Sac. Cub. l. 12. debetur de superiori dominant. dec.291. nu.10. Pirouano.
- Priilegia**, quando sunt concepta verbis generalibus, & vniuersalibus, debent latissime interpretari. dec.63. n.4. Vbaldo.
- Priilegiatus** debet esse potioris conditionis, quam non priilegiatus. dec.46. nu.27. Durano.
- Priilegia** sunt stricti iuris, & restringenda ad sensum verborum. dec.324. nu.12. Pirouano.
- Priilegium** non suffragatur circa non expressa. dec.167. n.6. Durano.
- Priilegium** Principis numquam capit interpretationem contra tertium, nisi expresse dicatur. decif.
- Priilegia** non censentur tollere conuentiones partium. dec.153. nu.2. Coccino.
- Priilegia** clericalia amittit bigamus, sed non characterem. dec.50. n.6. Virili.
- Priilegium** non censetur Papa velle concedere, quod contineat materiam criminofam, punibilem, improbam, & irrationabilem. dec.325. num. 26. Ghislerio.
- Priilegia** exemptionum, quid contineant. dec.396. n.11. Verospio.
- Priilegio** minoris clauso in corpore iuris, an possit derogari per clausulas generales, positas in aliqua Constitutione. dec.36. nu.73. Coccino.
- Priilegia** clericorum bigamus amittit, & eorum exercitium, atque character remanet mortificatus. dec.50. n.9. Virili.
- Priilegijs** Religionis superior non potest præiudicare. dec.63. n.10. Vbaldo.
- Priilegia**, & omnia lura per prius quæsitâ amittit Ciuitas per rebellionem. dec.171. num.4. Vbaldo.
- Priilegium** concessum motu proprio cum clausulis amplissimis, largè debet interpretari. dec.12. n.22. Remboldo.
- Priilegij** minorum, quod Papa velit derogare, colligitur tam ex clausulis positâ in parte executiua, quam dispositiua. decif. 36. nu.74. Coccino.
- Priilegij** vim habet consuetudo immemorabilis. dec.379. n.5. Verospio.
- Priilegia** plura concessa sunt Curialibus. dec.9. nu.12. Pirouano.
- Priilegio** omni clericali exuitur bigamus. decif.7. nu.2. Coccino.
- P R O B A T I O.**
- ad Probationem faciendam solum deseruit, scriptura in contractibus, qui solo consensu perficiuntur. dec.113. nu.13. Vbaldo.
- Probationis nullum gradum facit testis vnicus. dec.69. num.11. Vbaldo.
- Probationem nullam facit scriptura, quæ non est recognita. dec.103. n.9. Coccino.
- Probationes illius partis præualere debent, ad cuius fauorem adfunt plures resolutiones. dec.16. n.28. Coccino.
- Probatio concludens, & præcisa requiritur ad effectum probandi, & repetendi indebitum n. solum. dec.38. n.2. Virili.
- Probabilis dicitur coniectura deducta ex naturali inuerisimilitudine. decif. 61. num. 11. Dunozetto.
- Probare, quis debet plenè indebitum, vt illud possit repetere. dec.26. nu.25. Vbaldo.
- Probatio scientiæ, ad effectum præiudicij, debet esse plena, & concludens. decif. 103. num. 23. Coccino.
- Probare, quis tenetur fundamentum suæ intentionis. dec.399. num.29. Coccino.
- Probatio imperfecta potest ex adminiculis suppleri. dec.201. nu.11. Coccino.
- Probatio, vbi requiritur plena, non sufficit præsumptiua. dec.9. n.17. Pirouano.
- Probationes concludentes debent afferri, vt sit locus compensationi. dec.334. nu.16. Motmauno.
- Probationem probatam facit instrumentum publicum. dec.17. n.1. Durano.
- Probatio per vnicum testem vnâ cum attestationibus extraiudicialibus, quam probationem faciat. dec.304. nu.19. Pirouano.
- Probationibus per scripturas magis standum est, quam per testes. dec.146. nu.14. Durano.
- Probationes, & obseruantia æquiuocæ non concludunt. dec.336. n.5. Verospio.
- Probatio plena requiritur in eo casu, in quo adest iuris præsumptio in contrarium. decif. 336. num. 3. Verospio.
- Probare concludenter quis tenetur fundamentum suæ intentionis. dec.147. n.5. Coccino.
- Probationes ad inuicem se se coadiuuant. dec.353. num.81. Coccino.
- Probatio melior afferri non potest, quam propria confessio. dec.69. n.10. Vbaldo.
- Probatio valoris expressi aliquo annorum ante, & post, quando sufficit. dec.159. nu.9. Vbaldo.
- ordinariæ Probationes, quando sufficiant in iurepatronatus. dec.197. n.76. Coccino.
- Probatio debet concludere per necesse. dec.209. n.7. Pirouano.
- imperfecta Probatio potest ex adminiculis suppleri. dec.201. nu.11. Coccino.
- Probatio sufficiens est in prædijs fructiferis, si testes deponant à solito ex fructibus vicinorum prædiorum. dec.259. num.3. Pirouano.
- Probatio concludens requiritur ad tollendum fundamentum intentionis alicuius, consistens in dispositione iuris communis, & possessione probatum. dec.4. nu.6. Pirouano.
- Probatio concludens requiritur in materia obiectionis. dec.56. nu.3. Pirouano.
- Probatio in incontinenti oblata, in omnibus iudicijs, quamuis summarijs admittitur. decif. 416. nu.8. Queipo.
- Probationes leuiores sufficiant ad probandum iurepatronatus, quando de eo principaliter non agitur. decif. 197. num.77. Coccino.



- Probatum aliquid dicitur clarè, quando nulla exceptione, vel negatione infringi potest. dec. 305. nu. 4. Motmanno.
- Probanti olim possedisse datur manutentio, si ex aduerso non probatur, quod fuit amissa possessio. dec. 53. n. 44. Durano.
- Probatio immemorabilis iuris patronatus requiritur, in Magnate, de iure communi. dec. 197. num. 21. Coccino.
- Probationes per indicia, coniecturas, & præsumptiones sufficiunt ad probanda facta antiquissima. dec. 353. nu. 82. Coccino.
- Probationis difficultas ubi adest, tunc duæ etiam leuioribus coniecturæ sufficiunt. dec. 283. num. 13. Verospio.
- Probatio per testes continens substantiam eorum, quæ partes voluerunt, non prohibetur. dec. 82. nu. 2. Pirouano.
- Probatio si statum concernat, probat in omni iudicio, & inter alias personas. dec. 90. num. 4. Dunozetto.
- in Probanda immemorabili, debet dari tempus litis. dec. 235. nu. 14. Coccino.
- Probatio plena requiritur pro iustificatione gratiæ, ubi agitur de probando valore affirmatiue per ascensum expresso in gratia pensionis. dec. 287. nu. 10. Queipo.
- Probatio melior afferri non potest, quam confessio. dec. 85. nu. 2. Vbaldo.
- Probatio probationem non excludit. dec. 126. nu. 15. Virili.
- Probatum non potest dici aliquid per sententiam, cuius contrarium apparet, per aliam sententiam definitum. dec. 366. num. 3. Motmanno.
- Probatio plena, & concludens requiritur in probando fundamento intentionis alicuius, & maxime si contra se habeat præsumptionem iuris. dec. 413. num. 2. Coccino.
- Probationes exacte requiruntur ad probandum ius patronatus quando agitur, ad effectum institutionis in præiudicium libertatis beneficii. dec. 197. nu. 78. Coccino.
- Probatum, quod fuit per scripturas, non debet admitti ad probandum contrarium per testes. dec. 235. nu. 12. Coccino.
- Probatio melior dari non potest, quam propria confessio. dec. 34. nu. 4. Vbaldo.
- Probatio illa non est admittenda, quæ nihil releuat. dec. 309. nu. 18. Durano.
- Probatio subsidiaria non admittitur, donec adsunt aliæ probationes. dec. 199. num. 21. Coccino.
- Probationes leuioribus sufficiunt, quando agitur de materia antiqua, & difficili. dec. 377. num. 6. Pirouano.
- Probatio in specie magis est attendenda, & præferenda, quam probatio in genere. dec. 164. num. 12. Virili.
- Probationes, quæ sunt impesfecte numquam coniunguntur ad implendam probationem. dec. 259. nu. 35. Pirouano.
- Probatio per scripturas præualet. dec. 272. num. 19. Dunozetto.
- Probationes antiquas, qui vult impugnare tenetur exhibere acta. dec. 197. nu. 6. Coccino.
- Probatum, quando aliquid est per publicum instrumentum, non est opus probatione per testes. dec. 416. nu. 1. Queipo.
- Probatio exactior, ubi requiratur. dec. 173. num. 3. Coccino.
- Probatio euidentis boni iuris resultat ex sententijs. dec. 111. n. 35. Coccino.
- Probatio dubia non releuat. dec. 380. num. 10. Coccino.
- Probatio, vt non concludat, sufficit sola possibilitas. dec. 413. n. 3. Coccino.
- in PROCESSIONIBVS controuersias subortas Ordinarij possunt præcidere. dec. 85. nu. 90. Vbaldo.
- Processio quando dicatur habere vim stationis. dec. 57. num. 4. Coccino.
- PROCESSVS integritas præsumitur nisi contrarium probetur. dec. 302. num. 5. Dunozetto.
- Vide in Verb. Acta.
- P R O C U R A T O R.
- Procurator meus fenori dans pecuniam meam, tenetur mihi dare illud emolumentum, quod consequutus est ex illa, siue ei mandauit, siue non. dec. 80. num. 9. Coccino.
- Procuratores, & administratores, non possunt conueniri proprio nomine de his, quæ procuratorio, & administratorio nomine perceperunt. dec. 392. num. 36. Durano.
- Procurator vendens rem Domini nomine proprio, dicitur in dolo. dec. 244. num. 9. Pirouano.
- Procurator vendens rem Domini, de eius mandato, ac eo presente, & consentiente, dicitur valide contrahere. dec. 322. nu. 1. Pirouano.
- ex Procuratoris facto, si Dominus damnum sentiat, debet prius agere contra procuratorem, si sit soluendo, sin minus, potest petere restitutionem integram. dec. 103. nu. 14. Coccino.
- Procurator vendens rem Domini, non eius nomine, sed tamquam propriam, dicitur in dolo. dec. 322. num. 6. Pirouano.
- Procurator ad exigendum non tenetur de non exactis, nisi sit in culpa in non exigendo. dec. 149. nu. 10. Virili.
- Procuratoris factum, censetur factum principalis, fidei, & interpretatiue, non autem verè, & realiter. dec. 392. nu. 6. Durano.
- Procurator non potest aliquid alienare sine mandato Domini. dec. 103. num. 10. Coccino.
- Procurator non potest sine speciali mandato præiudicare Domino. dec. 26. n. 3. Vbaldo.
- Procurator post susceptum mandatum, necessitate ciuili, illud exequi tenetur. dec. 392. num. 12. Durano.
- Procurator, non potest præiudicare Domino. dec. 401. nu. 14. Pirouano.
- Procuratoris presentia, quando suppleat defectum citationis ad videndum iurare testes. dec. 79. n. 15. Virili.
- per Procuratorem aliquid faciens, quando dicatur quis fidei, & interpretatiue facere. dec. 392. nu. 10. Durano.
- Procuratorio nomine videtur quis id egisse, dum in illo, talem se enunciabat. dec. 140. num. 6. Pirouano.
- Procurator, quantumuis generalis, & cum libera, non potest facere actum ad sui commodum in præiudicium Domini. dec. 103. nu. 19. Coccino.
- Procuratore vendente rem Domini, de eius mandato, valet.



valet venditio, & Dominus contrauenire non potest. dec. 322. n. 3. Pirouano.

Procuratori non licet in præiudicium Domini sui fraudem committere, nisi de speciali mandato doceatur. dec. 331. nu. 23. Pirouano.

Procurator vendens rem Domini sub nomine procuratoris reuocabilis, tunc Dominus contrauenire non potest rationem. dec. 244. nu. 5. Pirouano.

Procurator lædens suum Dominum, tenetur ad interesse, si sit soluendo. decis. 103. num. 11. Coccino.

Procurator sui ipsius irrevocabilis, an quis esse possit. dec. 244. nu. 7. Pirouano.

Procurator ad hoc, ut possit allegare iudicem suspectum, requiritur speciale mandatum. decis. 233. num. 2. Durano.

Procurator, qui mandatum suscepit, tenetur illud rite, & recte exequi, alias tenetur ad damna, & interesse. dec. 331. nu. 21. & 27. Pirouano.

#### P R O E M I V M.

ex Proemio probatur causa finalis statuti. dec. 1. n. 4. Durano.

Proemium alicuius Constitutionis non facit ius, licet denotet causam finalem, decis. 36. n. 16. Coccino.

ex Proemio arguitur potissima, & finalis causa contractus. dec. 299. num. 1. Verospio.

Præfatio inducit causam finalem, aperit mentem, concedentis, ita ut illa à præfatione, ut à causa finali reguletur, limitetur, aut extendatur. decis. 23. num. 14. Durano.

Proemij ratio, quando non denotet causam finalem, sed tantum impulsivam. dec. 36. num. 17. Coccino.

#### P R O D V C T I O.

Productio ad vnum finem facta, non nocet producenti, quo ad alium. dec. 335. nu. 8. Durano.

Productio facta in vno iudicio, non nocet in alio. dec. 197. num. 18. Coccino.

Producens scripturas, fatetur in eis contenta esse vera. dec. 360. num. 3. Coccino.

Productio vnius tituli ad vnum finem, & effectum, non tollit præsumptionem alterius tituli melioris, ad alium finem, & effectum diuersum. decis. 191. num. 12. Dunozetto.

Productio tituli insufficientis facta ad alium finem, & effectum non impedit quominus allegari valeat præsumptio melioris tituli. dec. 225. n. 10. Dunoz.

Productio facta per compulsum non præiudicat in iuribus alienis, licet secus in propriis. dec. 360. num. 4. Coccino.

Productio facta per compulsum non inducit confessionem in producente præter voluntatem illius. dec. 324. n. 21. Pirouano.

#### P R O F E S S I O.

Professio si fuerit facta in religione capace bonorum, an tunc professus habeatur totaliter pro mortuo. dec. 223. num. 11. Ghislerio.

post Professionem Monachus desinit esse Dominus, & Dominium esse bonorum transit in Monasterium. dec. 267. num. 13. Ghislerio.

ex PROFESSI persona acquiritur Religioni uti Religioni, & non è contra. dec. 181. n. 4. Pirouano.

Professi iura, tam actiua, quam passiuia transeunt in Monasterium. dec. 336. num. 10. Verospio.

Professi pro mortuis reputantur. dec. 267. num. 17. Ghislerio.

Professus in religione etiam capaci bonorum, non

potest proseguere iniuriam ei factam à matre per transitum ad secunda vota. dec. 223. nu. 12. Ghisil. Professores scientiarum plures esse debent, ut sit locus disputationi, quæ scientiæ, & doctrinæ veritas magis elucescat. dec. 265. n. 4. Vbaldo.

#### P R O H I B I T I O.

Prohibitio alienationis emphyteusis quando fuit appositæ in prima inuestitura, censetur etiam repetita in renouatione. dec. 176. num. 10. Coccino.

ex Prohibitione cuiusvis diminutionis bonorum, censetur testator voluisse facere perpetuum fideicommissum inter vocatos, repetendo illud onus in omnibus vocatis. dec. 216. num. 14. Vbaldo.

Prohibito legalis non comprehendit necessariam alienationem, quæ, sit ex dispositione iuris. decis. 328. num. 7. Queipo.

ex Prohibitione legali non intelligitur prohibitum id, quod venit in consequentiam vsus liciti ex dispositione legis. dec. 328. num. 7. Queipo.

Prohibito vno, censetur prohibita omnia, per quæ peruenitur ad illud. dec. 103. num. 16. Coccino.

Prohibitio personalis non egreditur personam prohibiti, & maxime si nulla fuerit expressa causa prohibitionis. dec. 397. num. 17. Durano.

Prohibitio alienationis, quando est posita in fine dispositionis, quando non referatur ad omnia præcedentia. dec. 17. num. 42. Durano.

ex Prohibitione alienationis qualiter probetur Castum esse hæreditarium simpliciter. dec. 93. num. 62. Coccino.

à Prohibitione venditionis, permutationis, & donationis non comprehenditur hypoteca. dec. 211. num. 6. Virili.

Prohibitio alienationis debet intelligi iuxta terminos fideicommissi præcedentis, & sic illud non ampliat. dec. 368. num. 7. Dunozetto.

Et hoc multò minus habet locum, quando præcedit fideicommissum particulare in casu mortis. ibidem num. 8.

#### P R O M I S S I O.

Promissio, si referatur ad actum, qui pluries ab eadè persona potest reiterari, tunc non intrat l. boues §. hoc sermone ff. de verb. signif. dec. 218. nu. 12. Coccino.

Promissio facta per verba futuri temporis, resoluitur in tempus præsens, & demonstrat actum perfectum. dec. 293. num. 12. Virili.

Promissio soluendi ex pecunia, quæ ad eum peruenit ab aliquo, habet conditionem, videlicet si pecunia peruenierit. dec. 323. num. 16. Coccino.

Promissio euictionis venit ex natura contractus venditionis. dec. 140. num. 17. Pirouano.

Promissio non tenet, vbi ob turpem causam facta est. dec. 138. num. 10. Durano.

Promissio si sit conditionalis non potest aliquid peti si non purificetur conditio. dec. 13. nu. 3. Durano.

Promissiones, contractus, & instrumenta, si sint celebrata occasione ludi aleæ, omnia sunt irrita, & inania. dec. 95. nu. 3. Manzanedo.

Promissio de donando, habetur pro donatione, & agi potest tamquam ex ipsa donatione. dec. 393. nu. 2. Coccino.

Promissiones factæ in aliquo contractu, si non fuerint adimpletæ, est licitus recessus à contractu. decis. 136. num. 9. Vbaldo.

Promissio omnis intelligitur rebus stantibus in eodem



dem statu. dec. 345. tit. 10. Motmanno.

Promissio facta alicui, censetur pro prima vice. dec. 218. num. 11. Coccino.

Promissiones intelligendę sunt iuxta naturam actus, & subiectam materiam. dec. 244. num. 11. Pironiano.

#### P R O M I T T E N S.

Promittens de facto, & dato suo tantum, factum alterius excludere videtur. dec. 343. num. 5. Motmanno.

Promittens de rato pro aliquo, nullum præiudicium illi affertur, nisi secuta eius ratificatione. dec. 39. num. 4. Durano.

#### P R O N E P O S.

Pronepos ex consobrinis, non potest dici nepos propter duplicem notam improprietatis. decif. 245. num. 9. Verospio.

Pronepotes, an veniant appellatione nepotum intransuersalibus. dec. 245. num. 13. Verospio.

PROTESTATIO non contraria facto, sed tollens mentem a facto, ac declarans animum recipientis, suffragatur. dec. 218. n. 4. Coccino.

Protestatio contraria facto, est inutilis. dec. 260. n. 5. Dunozetto.

Protestatio tollit mentem a facto, & per illam præservatur ius parti. dec. 218. num. 1. Coccino.

Protestatio contraria facto non suffragatur. decif. 218. nu. 2. Coccino.

#### P R O P R I E T A S.

Proprietas, & non vsusfructus censetur relicta, quando non exprimitur. dec. 62. n. 78. Durano.

Proprietas in suspensio manere non debet. dec. 257. nu. 17. Durano.

Proprietati, quando non censeatur renunciatum. decif. 257. nu. 16. Durano.

ad Proprietatem, quando sit referenda institutio, & non ad alimentam. dec. 241. n. 14. Coccino.

Proprietas, & dominium bene probatur ex confessione partis aduersę. dec. 69. n. 9. Vbaldo.

Proprietatem denotat verbum habeas. dec. 122. n. 5. Pironiano.

Proprietatis, & dominij probatio, ex quibus resultat. dec. 69. n. 7. Vbaldo.

Proprietarius, si recipiat Canonem ab emphyteuta, cum protestatione, quod non censeatur remissa, caducitas nihilominus censetur remissa. dec. 218. num. 3. Coccino.

à proprietate vsusfructus non potest distingui, in his, quę vsu consumuntur. dec. 299. num. 20. Verospio.

Proprietario datur manutentio, quando deuolutio est clara, secus si de ea dubitatur. decif. 359. nu. 4. Coccino.

Prothonotarius honoris, an vacet per contractum matrimonium. dec. 301. n. 47. Coccino.

#### P R O V I S I O.

Prouisio Ordinarium non possunt mutare statum Ecclesię ex defectu potestatis. dec. 2. num. 6. Remboldo.

Prouisio Apostolica ad alicuius fauorem emanata, quis tenetur plenę iustificare. decif. 142. num. 1. Coccino.

Prouisiones Apostolicę, non mutant statum iurisdictionis. dec. 401. nu. 15. Pironiano.

Prouisus ab Ordinatione, si concurrat cum prouisione Apostolica obtinere non potest. dec. 66. n. 9. Vbaldo.

Prouisus de beneficio ab Ordinario, si possideat, est legitimus contradictor ad impediendam immixtionem. dec. 66. n. 6. Vbaldo.

Prouisio hominis facit cessare prouisionem legis. decif. 98. nu. 6. Vbaldo.

per Prouisionis modum ea, quę sunt non immutant statum præcedentem. dec. 5. num. 11. & 18. Durano.

Prouisio legis, vbi adest tunc non est necessaria prouisio hominis. dec. 342. n. 6. Dunozetto.

Prouisionis factę ab homine, ac iuris a lege constituti non est eadem vis, ac virtus. dec. 405. nu. 58. Verospio.

#### P R O X I M I T A S, & P R O X I M V S.

Proximitas grauati, & non testatoris grauantis attendenda est, vbi, quod sic est de iure. decif. 109. num. 9.

Proximitas grauati, vbi concurrit verisimilis mens testatoris etiam ex coniecturis attenditur. ibidem num. 10.

Proximitas grauati attenditur, quando concurrit prohibitio alienandi. ibidem num. 16.

sub Proximorum vocatione de familia, venit etiam femina. dec. 151. nu. 2. Dunozetto.

Proximiorum appellatione in successione veniunt etiam femina. dec. 326. nu. 1. Dunozetto.

Quod procedit etiam si femina nupserit extra familiam. ibidem num. 2.

Proximior agnatus de familia, quis præsumitur, ex quo nemo alius concurrit, nec probatur adesse, alios proximiores. dec. 134. num. 2. Durano.

Proximus dicitur, quem nemo antecedit. decif. 353. nu. 42. Coccino.

Proximioribus, qui præiudicare voluit, multo magis præsumitur, voluisse præiudicare remotioribus, dec. 100. num. 33. Coccino.

#### P V E L L A, & P V E R.

Puelle ingredientis Monasterium, ad effectum professionis, solent renunciare successioni parentum, ab intestato, recepta congrua dote. dec. 141. nu. 1. Virili.

Et similes renunciaciones sunt de consuetudine. ibidem. num. 2.

Puer ille dicitur, qui peruenit ad 14. annum. decif. 67. num. 7. Vbaldo.

#### P V P I L L V S.

Pupillus, quando est læsus, vel potest agere contra tutorem via ordinaria, vel contra alios via extraordinaria, & restitutionis remedio. dec. 351. n. 11. Durano.

Pupilli fauore iudicium claudicat. decif. 394. nu. 12. Ghislerio.

Pupillus adeundo hereditatem sine inuentario, licet in eo cadat ignorantia, tamen obligatur ad onera hereditaria. dec. 4. num. 21. Coccino.

Pupillus, vel adultus sine tutoris, vel curatoris auctoritate hereditatem acquirere non possunt, sed hoc cessat in successione necessaria. dec. 328. nu. 10. Queipo.



**PVRGATIO** spoliij, vt sit valida est necessaria possessionis translatio in spoliatum, quæ cum effectu remaneat. dec. 172. nu. 6. Verospio.

**PVRVS**, quilibet præsumitur donec contrarium non probetur. dec. 146. n. 1. Durano.

**Puritatis**, vel impuritatis nec minima probatio desumi potest, ex habitatione in vno loco, vel alio Ciuitatis. dec. 146. n. 15. Durano.

**Q** Vadriennium conceditur à iure ad terminandâ causam restitutionis. dec. 412. num. 4. Verospio.

## QUALITAS.

**Qualitas** vni ex connexis adiecta, censetur etiam in altero repetita. dec. 194. n. 76. Coccino.

**Qualitates** non arguunt vocationem, sed inhærent illi, quando de ea constat. dec. 222. n. 1. Pirouano.

**Qualitas** narrata in gratia est omnino iustificanda. dec. 297. n. 1. Durano.

**Qualitas** appositâ in vno capitulo, non debet trahi ad aliud separatum. dec. 207. n. 11. Verospio.

**Qualitas** narrata, de quo tempore debet iustificari. dec. 387. nu. 4. Durano.

**Qualitas** adiuncta verbo, debet iudicari secundum tempus verbi. dec. 196. num. 7. Durano.

**Qualitas** hæredis vniuersalis, non conuenit ei, qui est particularis legatarius. dec. 222. num. 2. Pirouano.

**Qualitas** gentilitia in iure patronatus qualiter probetur. dec. 384. nu. 3. Verospio.

**in Qualitate** aliqua extrinseca se fundans, quæ naturaliter se habet ad esse, & non esse, siue sit actor, siue reus in negotio principali cum in hac qualitate sit actor, debet illam concludenter probare. dec. 219. n. 12. Coccino.

**à Qualitate**, & substantia totius, partes non debent disceptare. dec. 208. num. 7. Coccino.

## QUASI POSSESSIO.

**Quasi possessio**, & dari, & cedi potest, & si hoc potest fieri inter viuos, videtur quod etiam in vltima voluntate possit fieri. dec. 35. nu. 16. Durano.

**Quasi possessio** longissima transferendi pensiones, releuat translatarios ab onere iustificandi pensionem translatam. dec. 30. nu. 7. Durano.

**in quasi possessione** administrandi, debet ille manuteneri, qui tempore motæ litis administrat. dec. 242. nu. 2. Queipo.

**Quasi possessio** in incorporalibus acquiritur per vnicum actum. dec. 53. nu. 1. Durano.

**in Quasi possessione** presentandi quis ex vnica presentatione constituitur. dec. 285. num. 3. Durano.

**Quasi possessio** iurispatronatus versatur circa spiritalia, & ideo non subiicitur statutis laicorum. dec. 35. n. 4. Durano.

**Quasi possessio** defuncti non transit in successorem. dec. 31. n. 1. Durano.

**Quasi possessio** presentandi acquiritur ex presentatione effectum sortita, licet potuerit impugnari. dec. 53. n. 28. Durano.

**Quasi possessio** in hæredem, vel successorem particularem non transit, ante vsum, & exercitium illius iuris. dec. 35. nu. 10. Durano.

**Quasi possessio** acquiri non potest, nisi per actum proprii exercitij, scilicet per vsum, & exercitium iuris incorporalis. dec. 35. n. 9. Durano.

**Quasi possessio**, vt in incorporalibus acquiritur, non sufficit solus animus, sed scientia, & patientia illius, contra quem, aliquis pretendit possidere. dec. 413. n. 14. Coccino.

**Quasi possessio** in iuribus incorporalibus acquiritur per vsum, & scientiam, & patientiam eius, cui vsum ille præiudicat. dec. 273. nu. 1. Queipo.

**Quasi possessio** ad effectum manutentionis attenditur in incorporalibus. dec. 8. n. 1. Remboldo.

**Quasi possessio** in incorporalibus acquiritur per vnicum actum. dec. 8. nu. 2. Remboldo.

**QUIETANTIAM** solutionis, quando quis præsumatur non habuisse. dec. 137. n. 16. Virili.

## R

## R A P T V S.

**R** Aptus non impediēbat matrimonium ante Concil. Trident. dec. 16. nu. 15. Coccino. & dec. 201. nu. 26. eodem.

**Raptus** ignorantia inuincibilis inter coniuges excusat à peccato. dec. 264. nu. 35. Coccino.

**Rapta** matrimonium contrahere potest cum raptore. dec. 316. n. 35. Coccino.

**Raptus** impedit quidem matrimonium contrahendum, sed non dirimit contractum. dec. 264. nu. 31. Coccino.

**cum Rapta** matrimonium contractum valet, si dissensus transeat in consensum. dec. 316. n. 37. Coccino.

**Raptus** ante Concil. Trident. non solum impediēbat matrimonium contrahendum, sed etiam dirimebat contractum. dec. 264. n. 23. Coccino.

**pro RATA**, & portione sua tenentur cohæredes pro debitis hereditarijs. dec. 207. num. 15. Verospio.

**de Rato** promittens pro aliquo, nullum, præiudiciū illi affertur, nisi secuta eius ratificatione. dec. 39. n. 4. Durano.

## RATIFICATIO.

**Ratificatio** vt operetur, requiritur, quod ratificans sciat tenorem, & circumstantias facti. dec. 147. nu. 16. Coccino.

**Ratificatio** mulieris, & minoris easdem solemnitates exigit, quæ sunt necessariae in celebrando contractu de nouo. dec. 318. nu. 36. Queipo.

**in Ratificatione** omni, per quam actus incipit valere ex nunc, requiruntur omnes solemnitates, quæ à principio desiderabantur, dec. 218. nu. 35. Queipo.

**Ratificationis** actus non inducitur sine scientia expressa facti, & iuris. dec. 172. nu. 4. Verospio.

**Ratificatio** subsequuta tollit omnem difficultatem mandati. dec. 103. n. 12. Coccino.

**Quod** procedit etiam respectu eorum, quæ exigunt speciale mandatum. ibidem nu. 13.

**Ratificatio** non inducitur ex sola scientia, sine actu positiuo, ex quo inferatur, vel expressus, vel necessarius consensus. dec. 39. nu. 5. Durano.

**Ratihabitio** gestorum ex quibus resultet, dec. 80. nu. 8. Coccino.

**Ratihabitio** mādato æquiparatur. dec. 80. num. 5. Coccino.

**Ratificatio** donationis, non potest fieri post mortem donatarij per hæredem. dec. 217. num. 9. Pirouano.

**Ratificatio**, & mandatum bene probari potest ex literis. dec. 277. nu. 2. Ghislerio.

## R A T I O.

**Rationum** redditionis factum, cum sit personale non



non egreditur personam; hoc facere obligatam. dec. 323. n. 13. Coccino.

Ratione, nisi reddita, creditum administrantis bona; non est detrahendum. dec. 391. nu. 8. Pirouano.

Rationem administrationis, ut quis teneatur reddere, qualis administratio esse debeat. dec. 241. n. 19. Coccino.

à Rationum redditione, si quis sit liberatus, in ista liberatione considerari potest læsio enormissima. dec. 125. num. 20. Durano.

Ratio generalior dicto illud extendit. dec. 194. n. 68. Coccino.

Ratio non omnis facit in homine ius naturale, sed illa sola, quæ à principiis iuris naturalis gentium immediate deriuat. dec. 62. nu. 46. Durano.

REBELLIO, qualiter probetur. dec. 171. n. 7. Vbaldo. per rebellio nem Ciuitas amittit omnia priuilegia, & iura quæ sita, dec. 70. nu. 4. Vbaldo.

RECEPTIO honorifica importat concessionem manus dexteræ, & loci nobilioris. dec. 111. n. 3. Coccino.

#### RECOGNITIO.

Recognitio scripturæ in Tribunali A. C. admittit soler; facta per testes, qui habeant notam manum. dec. 6. nu. 7. Dunozetto.

Rota tamen hoc non admittit, nisi concurrentibus adminiculis. ibidem nu. 8.

Recognitionem scripturarum petens per comparisonem, iurare debet, se non habere alium modum recognoscendi dd. scripturas. dec. 199. n. 20. Coc.

Recognitio instrumenti quando sufficiat quod fiat. dec. 182. nu. 9. Virili.

Recognitio est necessaria, ut scripturis fides adhibeatur. dec. 274. num. 16. Motmanno.

Recognitione alia non eget instrumentum antiquum supra centum annos. dec. 331. nu. 3. Pironano.

Recognitio scripturæ non est necessaria, quando pars de recognitione non opposuit. dec. 1. n. 27. Durano.

#### RECTOR.

Rector in Ecclesia vnita Monasterio Regularium, nullum potest deducere titulum, aut iuris assistentiam, super exercitio iurium Parochialium. dec. 396. nu. 13. Verospio.

Rectoris impotentia, voluntas, negligentia, aut malitia, non sufficit, ad hoc ut competat officium iudicis nobile Episcopo, pro consequendo suam quartam decimarum. dec. 357. nom. 7. Pirouano.

Rector habet intentionem fundatam de iure, super perceptione decimarum. dec. 295. nu. 14. Durano.

Rector præscribere potest quartam decimationum. dec. 122. num. 9. Pirouano.

à Rectoribus, quod debeant percipi decimæ, & ab ipsis Episcopi exigant quartam, non est tuta opinio. dec. 54. nu. 12. Pirouano.

Rectoribus tenentur respondere Parochiani de decimis, non autem Episcopo. dec. 64. nu. 2. Pirouano. ad Rectorem spectat collectio decimarum de iure, communi. dec. 64. nu. 3. Pirouano.

RECUSATIO iudicis debet fieri per procuratorem ad hoc habentem speciale mandatum. dec. 233. n. 2. Dur.

Recusatio iudicis debet fieri ante motam litem nisi noua causa recusationis superueniret. dec. 233. nu. 3. Durano.

REDITVS ad ius antiquum facilius sit. decif. 302. num. 4. Dunozetto.

Redditus hereditatis ex quibus probetur. decif. 272. n. 4. Dunozetto.

REGENTIS extensio in scriptis Signaturæ infirma; attenditur, sed secus in Signatura Papæ. dec. 330. num. 15. Coccino.

#### REGISTRVM.

Registorum errores solent mandari corrigi pro collatione ad acta originalia, absq; eo, quod registris in cæteris fides adimatur. dec. 268. n. 8. Pirouano.

Registrum supplicationum, & inde sumpta debent reformari, iuxta originalem supplicationum. dec. 387. nu. 10. Durano.

Registrationis actus in qua legitimatione requiratur. decif. 100. num. 35. Coccino.

Registrum, quando est mendosum, tunc ad manuale recurritur, tamquam ad scripturam magis originalem. dec. 268. nu. 7. Pirouano.

Registrum, quando est mendosum continens plures errores notabiles, illi non est fides adhibenda, sed potius manuali. dec. 268. num. 6. Pirouano.

Registrum semper probat veritatem scripturæ productæ, si scriptura originalis fuerit deperdita. dec. 268. nu. 4. Pirouano.

Registro statuitur, quando originalia sunt deperdita. dec. 268. nu. 9. Pirouano.

REGRESSVS, vel reintegratio ad beneficium alicui non competit, si numquam ab illo fuit obtentum, vel amissum. dec. 187. num. 18. Queipo.

#### REGVLA.

Regulæ est standum, donec constet de contrario. dec. 317. num. 8. Ghislerio.

De Regulis Cancellariæ vide in fine Indicis.

#### REGVLARIS.

Regularis, quando est Ecclesia, cessat cap. 1. de Capell. Monic. decif. 53. n. 4. Durano.

Regularium proprium est non sibi acquirere, sed Monasterio. dec. 414. n. 2. Coccino.

Regularium Monasterio, si Ecclesia sit vnita, Rector in illa Ecclesia nullum potest deducere titulum, aut iuris assistentiam super exercitio iurium Parochialium. dec. 396. nu. 13. Verospio.

Regulare, quando est Monasterium, est quoque Regularis Ecclesia. dec. 53. n. 5. Durano.

in Regularibus Ecclesijs, deputantur Vicarij temporales. ibidem num. 27.

#### REINTEGRATIO.

Reintegrationis petitio, si sit æquiuoca debet referri ad solam possessionem naturalem, & turbationem de facto. dec. 43. num. 58. Durano.

Reintegratio ad possessionem habet vim sententiæ, quæ si executæ sit, titulum producit aptum ad acquisitionem dominij, & ad præscribendum, decif. 93. num. 25. Coccino.

Reintegratio gratiosè facta à Principe restituit quidquid delictum abstulit. dec. 336. nu. 15. Verospio.

Reintegrationis actus, cum sit ordinatus ad acquirendum, non debet contrarium operari. dec. 5. nu. 18. Durano.

Reintegrationem petens non censetur habere se pro spoliato, respectu ciuilibus possessionis. dec. 5. nu. 14. Durano.

Reintrusioni, quando sit locus. dec. 183. n. 1. Vbaldo.

#### RELATIO.

Relatio faciendæ est singula singulis. dec. 117. nu. 2. Virili.

Relationibus peritorum potius est standum circa valorem prædiorum, quam testium depositionibus. dec. 272. num. 24. Dunozetto.



Relatio faciendā est singula singulis referendo distributiue. dec. 75. n. 1. Virili.

## RELATIVVM.

Relatium quid operetur, & maxime quando relatio est simplex, & absoluta. dec. 167. n. 24. Durano.

Relatum dicitur esse in referente vere, & proprie. dec. 194. n. 49. Coccino.

Relatum potius, quam referens debet attendi. dec. 189. n. 7. Virili.

RELICTVM ministris alicuius loci pij, ipsi loco videtur esse relictum. dec. 144. n. 7. Durano.

Relictum illis, qui totum templum representant, tunc videtur ipsi templo relictum. dec. 144. num. 13. Durano.

## RELIGIO.

Religionem ingrediens, si amplissimam renunciationem fecerit bonorum ad fauorem patris, non potest petere illorum immisionem. dec. 109. nu. 1. Virili.

Religio non dat de iniuria Monachi. dec. 223. nu. 12. Ghislerio.

Religio in quam bona professi fuerunt translata, an aliquo titulo diuerso, possit excludere matrem a legitima. dec. 181. nu. 28. Pirouano.

Religionis fauor non potest impedire manifestam testatoris voluntatem, quæ omnibus modis seruari debet. dec. 306. nu. 16. Ghislerio.

Religio retinet iura agnationis, quo ad successionem ex persona Monachi. dec. 223. n. 13. Ghislerio.

Religionem ingressus, non potest venire contra renunciationem bonorum, si eiectus fuit a Religione tamquam incorrigibilis. dec. 109. n. 5. Virili.

Religionem ingrediens, si renunciaret bonis causa finalis renunciationis est ingressus Religionis, & paupertas. dec. 109. num. 2. Virili.

Religionem Christianam, cum vellet radicitus euellere Imp. Iulianus Apostata, quid prohibuit. dec. 325. nu. 8. 9. 10. & 11. Ghislerio.

Religioni acquiritur ex persona professi, sed non e contra. dec. 181. num. 14. Pirouano.

Religionis priuilegijs superior non potest preiudicare. dec. 63. num. 10. Vbaldo.

a Religione, si sit eiectus Monachus propter incorrigibilitatem, ex hoc non debet sentire commodum, & esse melioris conditionis. dec. 109. nu. 8. Virili.

Religionem, si quis non sit ingressus, sed tantum cogitet de ingressu, si donet, solemnitates legis secularis seruare debet. dec. 125. num. 51. Durano.

per Religionis ingressum mors ciuilis equiparatur naturali. dec. 267. nu. 12. Ghislerio.

## RELIGIO HIEROSOLYMITANA.

Religio Hierosolymitana, eius bona, & personæ sunt recepta sub protectione B. Petri, & Sedis Apostolicæ, & exempta sunt ab omni superioritate tam Ecclesiastica, quam temporali. dec. 63. nu. 3. Virili.

Religio Hierosolymitana obsequens semper fuit Sedi Apostolicæ, & illius mandatis, & literis parer, dec. 18. num. . . Pirouano.

Religio Hierosolymitana, & Magnus Prior Alemannæ, nec non Commendatores, & bona d. Religionis, & Prioratus, non tenentur concurrere cum statu Prælatorum in contributionibus Prouinciæ. dec. 63. n. 1. Virili.

Religio Hierosolymitana, & eius bona, & personæ, sunt specialiter exempta a quibuscumque exactionibus

bus contributionibus, collectis, datijs, &c. dec. 63. num. 2. Virili.

Religio Hierosolymitana est immediate subiecta Sedi Apostolicæ. dec. 63. nu. 7. Virili.

Magnus Magister Ordinis Hierosolymitani an habeat absolutam potestatem. dec. 209. num. 2. Pirouano.

Magnus Magister Religionis Hierosolymitanæ dicitur superior, & dux belli. dec. 324. n. 14. Pirouano. dec. 291. nu. 11. Pirouano.

Magnus Magister Ordinis Hierosolymitani auocando causas a Marefciallo prauentas suo, & nomine Conuentus dicitur actum facere. dec. 209. num. 4. Pirouano.

## RELIGIOSVS.

Religiosi aliqui nihil habent, quoad verum dominium, neque quo ad ius administrandi, nec in particulari, nec in communi. dec. 413. n. 32. Coccino.

Religiosi aliqui sunt, qui habent ius administrandi in communi, & non in particulari. ibidem num. 3.

Religiosi aliqui habent ius administrandi, quæ suo victui sunt destinata. ibidem n. 34.

Religiosi aliqui, licet habeant portiones separatas pro suo victu, hoc non intelligitur ratione dominij, sed solum ratione administrationis. ibidem nu. 3.

Religiosi retinent iura sanguinis, & agnationis. dec. 267. nu. 20. Ghislerio.

Religiosi, licet, retineant iura sanguinis, & agnationis, non tamen retinent iura prosequendarum iniuriarum. dec. 267. nu. 21. Ghislerio.

Religiosis non permittitur habere aliqua bona ad vsum, aliter quam regula permittit. dec. 413. nu. 36. Coccino.

Religiosus, qui ita possidet bona destinata ad eius victum, vt non sit animo paratus etiam ad superioris nutum dimittere, peccat mortaliter contra solemne votum paupertatis. ibidem n. 39.

## REMEDIVM.

Remedio extraordinario, licet cuilibet agere, vbi pinguis, per illud prouidetur. dec. 351. num. 13. Durano.

per Remedij vnus electionem censetur alteri renunciatum. dec. 192. num. 9. Pirouano.

Remedium omnino subsidiarium est restitutio in integrum, & ideo non conceditur, nisi data re iudicata. dec. 412. nu. 7. Verospio.

Remedium ordinarium, quando quis habet, non potest vti extraordinario. dec. 351. nu. 9. Durano.

Remedium l. fin. C. de edict. Diu. Adr. toll. competit etiam fideicommissario. dec. 408. nu. 6. Ghislerio.

Remedium l. fin. C. de edict. Diu. Adr. tollen. competit etiam fideicommissario contra heredem grauatum. dec. 180. nu. 1. Verospio.

Remedium Auth. res quæ. C. comm. de legat. est subsidiarium, in casu mulieris, quæ non reperitur dotata. dec. 198. nu. 5. Motmano.

Remedium quorum bonorum datur venientibus ab intestato pro vniuersali bonorum possessione adipiscenda. dec. 217. nu. 6. Durano.

REMISSIO est stricti iuris, & non comprehendit, nisi quod est expressum. dec. 39. n. 12. Durano.

## REMISSORIA.

Remissoria in prophanis stante reuerentia articulorum denegari non potest. dec. 125. nu. 18. Durano.

Remissoria petitio non caret vehementi suspitione.



- ne, quando post longum tempus fuit petita. dec. 235. nu. 9. Coccino.
- Remissoria in materia obiectiua, vt cōcedatur, fumus debet esse talis, vt faciat semiplenam probationem. dec. 302. nu. 15. Dunozetto.
- Remissoria dari non potest stante improbabilitate tituli, & improbitate. dec. 235. num. 81. Coccino.
- Remissoria est vehementer calumniosa, quando articulatur id, quod fuit prius articulatū, & non probatum. dec. 235. n. 7. Coccino.
- Remissoria denegatur, quando materia articulata sunt imaginata ad hoc, vt fiant articuli releuantes, quam quod verē res ita se habeat. dec. 323. nu. 31. Ghislerio.
- Remissoria conceditur, stante aliqua iusta causa. decif. 235. nu. 4. Coccino.
- Remissoria non datur contra habentem rem iudicatam. dec. 125. n. 10. Durano.
- Remissoria non datur propter timorem potentia. decif. 146. n. 5. Durano.
- Remissoria non denegatur, si constet de releuantia articulorum. dec. 315. n. 6. Motmanno.
- Remissoria non conceditur, quando res articulata est inueterisimilis. dec. 325. n. 23. Ghislerio.
- Remissoria in materia obiectiua non solet dari, nisi adsit magnus fumus. dec. 302. nu. 13. Dunozetto.
- Remissoria non datur, quando insurgit præsumptio, quod articuli sint potius imaginati, quam veri. dec. 146. nu. 10. Durano.
- Et hoc maximē procedit post testium publicationē, & didicita testimonia. ibidem num. 11. Durano.
- Remissoria non conceditur nec in prima instantia, etiam quod alia non sint concessa, quando causa durauit per longum tempus. decif. 235. num. 10. Coccino.
- Remissoria non conceditur ad probandam rem inueterisimilem, & quasi possibilem. decif. 146. num. 13. Durano.
- Remissoria denegatur ad probandam obseruantiam contrariam verbis literarum Apostolicarum, & interpretationi alias data à Rota. dec. 302. n. 12. Dunozettō.
- Remissoria denegatur, quando calumnia est vehemens, licet articuli sint releuantes. dec. 325. nu. 6. Coccino.
- Remissoria conceditur, si vnus articulus sit releuans. dec. 43. n. 1. Virili.
- Remissoria denegatur, si petatur probari per testes id quod factum est supra centum annos. dec. 271. nu. 7. Durano.
- Remissoria perinde est, ac si non esset emanata, si sit decreta sine praiudicio processus executiui, nam Index in hoc iudicio potest procedere. dec. 334. nu. 5. Motmanno.
- Remissoria petitiō dicitur satis calumniosa, quando articuli continent contrarium eius, quod probatur per scripturam. dec. 235. n. 11. Coccino.
- Remissoria petitiō, quando videatur calumniosa. dec. 271. n. 13. Durano.
- Remissoria secunda datur, quia præsimitur calumniosa. dec. 235. n. 2. Coccino.
- Remissoria datur aduersus rem iudicatam, quando est commissa causa restitutionis in integrum aduersus eam, & datur magnus fumus de releuantia. dec. 125. n. 35. Durano.
- Remissoria denegatur, quando articuli sunt con-
- pti ad effectum euitandi decisiones in causa factas. dec. 323. nu. 22. Ghislerio.
- Remissoria non conceditur, quando articuli dati iam fuerunt in partibus dati, & testes super illis fuerunt examinati. dec. 146. nu. 9. Durano.
- Remissoria in prophanis non denegatur, etiam absq; fumo. dec. 315. n. 3. Motmanno.
- Remissoria denegatur quando articuli sunt irreleuantes, aut improbables, aut calumniōsi. dec. 146. nu. 8. Durano.
- Remissoria in beneficialibus non datur, nisi in tertia instantia. dec. 43. n. 4. Virili.
- Remissoria non conceditur, quando fumus in possessorio summarissimō. dec. 250. nu. 4. Vbaldo.
- Remissoria non denegatur, quando datur fumus. decif. 325. nu. 28. Ghislerio.
- Remissoria denegatur, quando petitur probari id, cuius contrarium per scripturas constat. dec. 271. num. 3. Durano.
- Remissoria secunda non conceditur. dec. 235. num. 1. Coccino.
- Remissoria non conceditur, quando materia articulorum potest probari per scripturas. dec. 271. n. 2. Durano.
- Remissoria præsimitur calumniosa, quando articulatur res impossibilis. dec. 235. num. 13. Coccino.
- Remissoria denegatur, quando probatio non prodesset. dec. 129. n. 1. Durano.
- Remissoria multo fortius denegatur, quando calumnia est vehemens, & nec aliqua iusta causa concurrat. dec. 235. nu. 8. Coccino.
- Remissoria non conceditur in materia obiectiua sine fumo. dec. 146. num. 2. Durano.
- Remissoria denegatur, quando numerus testium fuit effrenatus. dec. 146. nu. 4. Durano.
- Remissoria terminus, si pendeat, impedit litis ingressum ad vteriora. dec. 334. num. 3. Motmanno.
- Remissoria necessariō tendere debet ad detegendum falsitatem, & periurium testium. dec. 146. num. 6. Durano.
- Remissoria passim denegatur, quando materia articulata est irreleuans. dec. 250. nu. 1. Vbaldo.
- Remissoria censetur calumniosē petita, quando in partibus fuerunt examinati testes, cum præsumat facta ea probatio, quā melius fieri poterat. dec. 146. num. 1. Durano.

## R E M O T I O.

per Remotionem vnus obstaculi, non remouetur aliud. dec. 350. num. 22. Durano.

Remotio obstaculi importat facultatem vtendi legitimatione, non autem noua concessione. dec. 100. nu. 46. Coccino.

Remotissimus non debet esse melioris conditionis proximior. dec. 151. n. 21. Dunozetto.

## R E N U N C I A T I O.

Renunciationes, quæ habent tractum successuum, comprehendunt iura etiam ex causa de futuro. dec. 141. num. 9. Virili.

Renunciatio ad fauorem hæredum in omnibus bonis, ex quo confirmetur. dec. 141. n. 10. Virili.

Renunciatio proprii iuris non præsimitur, nisi de necessitate inferatur. dec. 342. nu. 8. Dunozetto.

Renunciationes successioni parentum ab intestato, si sint probata ex publicis instrumentis, consistentes in articulo iuris, an dicantur requirere altiorē indaginem. dec. 141. nu. 12. Virili.

Renun-



Renunciatio facta ad fauorem vnius, non prodest, nec suffragatur alteri. dec. 257. n. 14. Durano.

Et hoc maxime, quando non militat eadem ratio. ibidem nu. 15.

Renunciatio litis facta à fideicommissario non nocet venienti ex propria persona ad bona fideicommissi subiecta. dec. 164. nu. 9. Virili.

Renunciatio, quando est realis, quid importet. dec. 109. nu. 3. Virili.

Renunciatio donationem importat. dec. 125. n. 2. Dur.

Renunciandi voluntas iuri futuro ex causa de futuro, ex quibus bene arguatur. dec. 141. nu. 11. Virili.

Renunciatio facta à filio de bonis paternis presentibus, & futuris, nihilominus succedit fratri ab intestato defuncto etiam in bonis paternis. dec. 125. nu. 53. Durano.

Renunciantibus iura sua, amplius non datur regressus. dec. 125. nu. 4. Durano.

Renunciatio personalis non egreditur personam. dec. 257. nu. 13. Dunozetto.

Renunciatio facta à filio de bonis paternis cogitante de ingressu religionis, retractari an possit sub pretextu cuiusvis enormissimæ lesionis. dec. 125. n. 16. 17. & 42. Durano.

Renunciare quis non potest priuilegio sibi concessio ob publicam vtilitatem. dec. 265. n. 42. Vbaldo.

Renunciatum, quando non censetur proprietati. dec. 257. n. 16. Dunozetto.

contra Renunciationem bonorum ingressus Religionem non potest venire, si eiectus fuit à Religione, tanquam incorrigibilis. dec. 109. n. 5. Virili.

Renunciare potest minor, maior factus, omnibus, quæ vigore alicuius transactionis ei obuenerant. dec. 210. nu. 16. Coccino.

Renunciationem amplissimam bonorum si fecerit ingrediens Religionem, ad fauorem patris, non potest petere illorum immissionem. dec. 109. nu. 1. Virili.

Renunciationis, seu repudiationis fundamentum, est scientia. dec. 4. n. 27. Coccino.

Renunciare potest priuilegio pro aliquo à lege introducto, nisi prohibitus sit hoc facere. dec. 318. nu. 50. Queipo.

Renunciasse quis censetur beneficio termini, si petat aliquid post terminum conuentum. dec. 192. n. 10. Pirouano.

per Renunciationem vocatorum, si substitutio caducetur, tunc factus est locus substitutioni sequenti. dec. 180. nu. 20. Verospio.

per Renunciationem, quando est caducata prima substitutio, statim secundus substitutus admittitur. ibidem nu. 21.

Renunciatum non censetur iuri proprio per actus differentes. dec. 9. n. 14. Pirouano.

Renunciatum, quando censetur legitimæ augmentatiuæ. dec. 141. n. 7. Virili.

Renunciare iuri suo cuique concessum est. dec. 125. nu. 5. Durano.

per Renunciationem ex causa permutationis beneficia vacant. dec. 190. nu. 3. Pirouano.

Renunciatio non presumitur per actus indifferentes. dec. 9. nu. 13. Pirouano.

REPETERE, vt quis possit indebitum, debet illud plenè, & concludenter probare. dec. 26. n. 25. Vbal.

in Repetitione solutorum cessat via executiua, & exa-

stor agere debet via ordinaria. dec. 395. nu. 6. Pirouano.

Repetere, si potest victus in alearum ludo, id, quod amisit multò magis poterit illud retinere. dec. 95. nu. 6. Manzanedo.

RESTRICTIO facta de mente concedentis est attendenda. dec. 169. n. 10. Durano.

Restrictionem non patitur constitutio, si vtatur verbis, quouis modo. dec. 36. n. 6. Coccino.

Restringere velle nemo presumitur facultatem suam liberam. dec. 36. n. 19. Coccino.

REQUISITVM tertium ad effectum probandi satisfactionem quale sit, & quando hoc cesset. dec. 298. nu. 2. 3. & 4. Motmanno.

Requisita omnia presumuntur ex presentia, & auctoritate Iudicis. dec. 164. n. 8. Virili.

Requisita publici instrumenti, quæ sint remissiuæ. dec. 253. nu. 1. Pirouano.

Requisita Saluiani interdicti, quæ sint. dec. 308. n. 1. Pirouano.

## R E S.

Rem alienam scienter emens, si imputet. dec. 208. nu. 13. Verospio.

Et de euictione non potest agere, nisi adsit pactum. ibidem n. 14.

Res, quæ post aditam hæreditatem perierunt, an spectent ad periculum hæredis, vel legatariorum. dec. 259. n. 16. Pirouano.

Res duobus vendita, ille præfertur, cui primum res fuit tradita. dec. 103. n. 25. Coccino.

Res eadem, diuerso iure censi non debet. dec. 111. n. 4. Coccino.

Res vendita non comprehenditur sub obligatione bonorum ratione pretij non soluti. dec. 307. nu. 6. Motmanno.

Rei licitæ operam dans cum auctoritate superioris, non tenetur ad damnum inde secutum. dec. 289. n. 10. Virili.

Rebus, & non verbis lex est imponenda. dec. 71. nu. 16. Coccino.

Rei turpis mandatum nullum est. dec. 392. nu. 13. & 14. Durano.

Rei debitæ loco succedit interesse. dec. 357. nu. 8. Pirouano.

in Rebus alienis, nemo potest acquirere, aut imponere seruitutem. dec. 347. n. 12. Queipo.

Rem propriam censetur quis obligasse. dec. 220. n. 8. Verospio.

Rei fructifera, fructus semper percipi potest donec realiter res tradatur. dec. 130. n. 2. Pirouano.

Rei loco succedit, & subrogatur pretium illius. dec. 185. nu. 12. Vbaldo.

Res controuersa non dicitur quando adest res iudicata. dec. 147. nu. 6. Coccino.

in Rem, si loquatur aliqua constitutio, comprehendit etiam minores. dec. 36. nu. 34. Coccino.

Rem suam transferens in alium, desinit esse dominus. dec. 17. nu. 12. 13. Durano.

Res, quando est integra, negligentia purgabilis est. dec. 213. nu. 14. Pirouano.

## R E S I D I C A T A.

Res iudicata, quando adest, non dicitur res controuersa. dec. 147. nu. 6. Coccino.

Res



Res iudicata facit rem claram, manifestam, & indubitabilem. dec. 210. nu. 1. Coccino.

Res iudicata non potest excusari ex nō prosecutione appellationis, infra tempus à iure constitutum, dec. 412. nu. 3. Verospio.

Res iudicata habet paratam executionem. de. 229. n. 16. Verospio.

de Re iudicata dicitur constare, quando appellatio non fuit interposita. dec. 5. nu. 10. Durano.

Res iudicata impedit litis ingressum. decif. 125. nu. 9. Durano.

### RES C R I P T V M.

Rescripta, & concessionis Principum intelligi debent sine alterius damno, & iniuria. decif. 65. nu. 5. Durano.

Rescriptum dans facultatem exercendi actum, directè habenti potestatem, dicitur potius exercitium potestatis. dec. 100. nu. 48. Coccino.

In Rescriptis Signaturæ Iustitiæ, Regentis extensio attenditur. decif. 330. nu. 15. Coccino.

Rescriptum Principis sufficit, quod aliquid modicum operetur in præiudicium tertij, quando constat de mente Principis illi præiudicandi. dec. 23. n. 30. Durano.

In Rescriptis merè gratiosis, quando Papa procedit ad postulationem partis, signat per verba, fiat, ut petitur. dec. 300. nu. 17. Coccino.

Rescripti forma est seruanda, aliàs actus redditur nullus. dec. 204. nu. 8. Virili.

In Rescriptis concernentibus iusticiam Papa signat, per verbum, Placet. dec. 330. nu. 19. Coccino.

Rescripti præsentatio potest probari per testes. decif. 153. nu. 17. Coccino.

In Rescriptis merè gratiosis, quando Papa procedit motu proprio, signat per verba motu proprio. dec. 330. nu. 18. Coccino.

### R E S E R V A T I O.

Reservatio consensus Domini in sublocatione, cum effectuatione, deseruit pro adminiculo ad effectum probandi dominium. decif. 359. num. 12. Coccino.

Reservatio beneplaciti Apostolici, vel consensus Domini directi; intelligitur, quatenus opus sit. dec. 74. nu. 15. Virili.

Reservatio beneplaciti Apostolici intelligenda est, quatenus sit necessaria. decif. 147. num. 9. Coccino.

Reservatio dispositionis super Societatibus Officij denorat dominium adesse penes ipsum reservantem. dec. 275. nu. 8. Durano.

Reservatio clara dicitur esse ex resignatione facta in manibus Papæ, quæ inducit vacationem, & reservationem. dec. 126. nu. 8. Virili.

Et hoc habet etiam locum, si renunciatio fiat in Curia per Procuratorem constitutum. ibidem, num. 9.

Reservatio specialis non alienandi in vno casu, importat in alijs omnibus casibus concessa facultas alienandi. dec. 167. nu. 29. Durano.

Reservatio facultatis liberè disponendi, etiam cum quibuscumque clausulis amplissimis concepta, est intelligenda de facultate administrandi, & exigendi. dec. 103. nu. 18. Coccino.

Reservatio beneficii ex quibus reddatur turbida. dec.

126. nu. 10. Virili.

Reservatio non convenit rebus proprijs. decif. 140. nu. 11. Pirouano.

Reservatio semper intelligitur ad favorem reservantis. dec. 299. nu. 12. Verospio.

Reservationis fundamentum, de qua in c. præsentis, sanè de præben. in 6. est curialitas de tempore obitus. dec. 9. nu. 1. Pirouano.

Reservatio beneficiorum durat etiam post mortem Papæ, dum in contrarium, nihil in Indulto disponitur. dec. 212. nu. 8. Durano.

Reservatio iurispatronatus in Ecclesia Regulari, vel conventuali ad favorem laici non potest competere, nisi ex privilegio Apostolico. decif. 210. nu. 11. Coccino.

In Reservationibus Papa non præsumitur velle sibi præiudicare. dec. 385. nu. 8. Verospio.

Reservata sunt beneficia vacantia in mense Augusti. dec. 48. nu. 1. Vbaldo.

Reservatum, si appareat esse beneficium, ut debeatur immisio, quid sufficiat probari. decif. 34. n. 2. Vbaldo.

Reservatio iurispatronatus, quando intret. dec. 126. num. 13. Virili.

Reservatio iurispatronatus, quando dicatur habuisse effectum. dec. 189. nu. 3. Virili.

Reservatio, & affectio beneficii semel producta, semper durat etiam mortuo Papa. dec. 196. nu. 22. Durano.

Reservatarius omnium fructuum, eosque percipiens, habetur, quo ad honera realia vice, & loco titularis. dec. 30. nu. 19. Durano.

RESIDENTIA Episcopi, præsumitur penes Ecclesiam Cathedralem. dec. 353. nu. 52. Coccino.

### R E S I G N A T I O.

Resignatio beneficii, etiam in casibus, in quibus ius non abdicatur à resignante; nihilominus producit vacationem. dec. 190. nu. 5. Pirouano.

Resignatio beneficii admissa per Ordinarium; præsumitur ex causa iusta, & rationabili admissa. dec. 152. nu. 12. Pirouano.

Resignationes beneficiorum conditionales ad favorem certæ personæ coram Ordinario non admittuntur. dec. 190. nu. 4. Pirouano.

Resignatio non licet, retento beneficio resignato, super quo pensio fuit reservata, de nullitate pensionis excipere. dec. 187. nu. 37. Queipo.

Resignatarii ius est merendum à iure resignantis. dec. 189. nu. 3. Virili.

Resignatio beneficiorum intra tres menses debet publicari. dec. 384. nu. 10. Verospio.

Resignatum si sit beneficium in Curia, dicitur in Curia vacare, & cadit sub reservatione clausa in corpore iuris. dec. 33. nu. 3. Vbaldo.

RESOLVTIO, quando est fulcita multis Doctorum auctoritatibus, & rationibus ab ea non est recedendum. dec. 267. nu. 6. Ghislerio.

RESPONSIO relatiua ad interrogationem habet implicitum tenorem interrogationis, à qua recipit declarationem. dec. 199. nu. 29. Coccino.

Responsis Sacre Congregationis Concilij, quæ concurrunt ad Parochiale beneficium annullant, Rota semper multum defert. dec. 154. nu. 3. Durano.

Responsio ab interrogatorio recipit interpretationem, & declarationem. dec. 264. nu. 3. Coccino.



## RESTITUTIO.

Restitutio legalis idem operatur, quod verbalis. dec. 180. num. 2. Verospio.

ad Restitutionem fructuum de bonis Ecclesiæ male alienatis, quis non tenetur stante bona fide. dec. 375. num. 3. Durano.

Restitutio, nec realis, nec verbalis requiritur, quando hereditas venit restituenda fideicommissario. dec. 51. nu. 6. Coccino.

ad Restitutionem pretij, vt emptor possit agere, requiritur euictio. dec. 49. nu. 9. Durano.

Restitutioni bona subiecta non comprehenduntur in generali institutione. dec. 184. nu. 5. Virili.

ad Restitutionem pretij agere non potest is, qui scienter emit rem alienam. decis. 140. num. 5. Pirouano.

ad Restitutionem pretij tenetur is, qui vendit rem prius alteri venditam. dec. 140. nu. 1. Pirouano.

Restitutio sortis, nisi sequatur, census non extinguatur iudicio discussionis, & sententia graduatoria. dec. 278. nu. 4. Ghislerio.

Restitutio pretij venit, etiam si in venditione non sit promissa euictio. dec. 337. nu. 27. Verospio.

Restitutio verbalis non sufficit, quando debet esse realis. dec. 19. nu. 11. Coccino.

Restitutio naturalis requiritur, vt census dicatur extinctus. dec. 278. nu. 3. Ghislerio.

Restitutione verbali non eget fideicommissarius de iure canonico, sed recta via agit pro immisione. dec. 184. nu. 8. Virili.

## RESTITUTIO IN INTEGRUM.

Restitutio in integrum tanquam remedium omnino subsidarium, non competit, nisi data re iudicata. dec. 412. nu. 7. Verospio.

Restitutioni in integrum non est locus, quando sententia est valida, & iusta. dec. 49. nu. 3. Durano.

Restitutio in integrum non datur, cessante iniustitia sententiæ, & bono iure. dec. 69. nu. 1. Vbaldo.

Restitutio in integrum, vt concedatur, debet quis docere de iure suo saltim summarie. dec. 154. nu. 9. Durano.

Restitutio in integrum cessat, quando non constat de læsione. dec. 49. nu. 2. Durano.

Restitutio in integrum aduersus sententiam non datur, quæ transitum fecit in iudicatum. dec. 36. nu. 78. Coccino.

Restitutio in integrum datur etiam ex actis nouiter deductis. dec. 154. nu. 7. Durano.

Restitutionis in integrum fundamentum est læsio. dec. 154. nu. 1. Durano.

Restitutionem in integrum, Rota qualiter concedat. decis. 412. nu. 6. Verospio.

Restitutio in integrum, vt obtineatur sufficit iniustitia rei iudicatæ. dec. 41. nu. 18. Pirouano.

Restitutionem in integrum, vt quis obtineat, dicitur sufficienter docere de iure suo, si titulum exhibeat. decis. 154. nu. 10. Durano.

Restitutio datur stante læsione. decis. 4. num. 23. Coccino.

## RETENTIO.

Retentio, vt habeat locum, creditum debet esse liquidum. dec. 411. num. 24. Verospio.

Retentio possessionis civilis pendet ab animo possidentis, & hoc totum est arbitrandum iuxta cir-

cumstantias elicitas ex factis, & verbis præcedentibus, & subsequentibus. decis. 5. nu. 14. Durano.

Retentio multo magis competit ei, cui actio competit. dec. 351. nu. 20. Durano.

Retentioni, quando locus non sit in spolio iudiciali. dec. 411. nu. 23. Verospio.

## RETRACTVS.

Retrahendi ius non cõpetit ex venditione nulla. dec. 7. nu. 2. Durano.

Retrahi, quando sit locus. dec. 73. nu. 1. Durano.

RETROTRACTIO in legitimatione non habet locum, quando extrema non sunt habilia. dec. 100. nu. 10. Coccino.

Retrotractio legitimationis, ad hoc, vt intret, opus est, quod prima legitimatio fuisset ex se, & sua natura nulla. ibidem num. 40.

REVOCANDVM est decretum, quando est nullum. dec. 1. nu. 26. Durano.

## REVS.

Rei exceptio habetur loco libelli. decis. 207. num. 2. Verospio.

Reus absoluitur ab impetitis, quando actor non probauit intentionem suam. dec. 173. nu. 3. Coccino.

Reus inuitus trahitur ad iudicium. dec. 1. num. 30. Durano.

Reus, vel actor, vt quis dicatur regulandum est, causa originaria. dec. 30. nu. 10. Durano.

## ROMA.

ROMAE vbi caput superstitionis erat illic caput sanctitatis quiescit. dec. 353. nu. 10. Coccino.

Romæ, vbi Gentilium Principes habitabant, illic Ecclesiarum Princeps moratur. ibidem nu. 10.

Romanæ Ecclesiæ bona non præscribuntur, nisi spatium centum annorum. dec. 81. nu. 29. Coccino.

in Romano Seminario ingenui, & probi iuuenes omnibus literis, & bonis moribus imbui solent. dec. 157. nu. 7. Vbaldo.

## ROTA.

Rotæ auctoritas quantum præponderat nemini latet. dec. 62. nu. 12. Durano.

Rota semper multum defert responsis sacre Congregationis Concilij, quæ concursum ad Parochiale beneficium annullant. dec. 154. nu. 3. Durano.

Rota non solet admittere accessum, & regressum, nisi concurrat magna proteruita in denegante solutiones, aut aliter resistente. decis. 311. num. 2. Pirouano.

Rota non attendit sententias aliorum tribunalium, nisi iustificentur ex actis. dec. 296. nu. 3. Coccino. & dec. 43. nu. 8. Virili.

Rota in conflictu opinionum, eam sequi solet, quæ æquior est, & humanior. dec. 62. nu. 11. Durano.

Rota probata iustitia causæ restitutionis in integrum superfedere solet in exequutione suarum sententiarum, & hoc ipso habet partem pro restituta. dec. 412. nu. 6. Verospio.

Rota ex solita benignitate, mitius agere solet ad dandam declaratoriam, quando adest aliqua causa saltim colorata, & minus legitima excusationis controuentionis. decis. 208. nu. 18. Coccino.

Rota non admittit illam coniecturam, de repetita qualitate masculinitatis ad excludendas feminas sed



fed illam retorquet. dec. 151. nu. 16. Duno-zetto.  
Rota solet desumere adminiculum ex sententijs, licet  
in Curijs secularibus emanatis. decif. 353. num. 71.  
Coccino.

Rota facit vnum Tribunal, & vna est omnium iuris-  
dictio, ita vt vnus loco alterius subrogatus dica-  
tur. dec. 199. nu. 5. Coccino.

Rota non admittit recognitionem scripturæ per te-  
stes habentes manum notam, nisi concurrentibus  
adminiculis. decif. 61. nu. 8. Duno-zetto.

Rota contentatur oculari inspectione ad recogno-  
scendam scripturæ antiquitatem. decif. 341. nu. 4.  
Pirouano.

AVSTICVS, si litiget cum Communitate, & impo-  
nitur collecta pro expensis dictæ litis, ipse non te-  
netur contribuere. dec. 413. nu. 6. Coccino.

## S

## S A C E R D O S.

Sacerdotem, qui occidit, nunquam omnibus  
diebus vitæ suæ matrimonium contrahere potest  
decif. 264. nu. 41. Coccino.

Sacerdotem, qui occidit, licet non possit contrahe-  
re matrimonium, & si illud contrahat, quanquā  
tanquam transgressor Apostolici præcepti mortali-  
ter peccet; tamen matrimonium censetur canonici-  
cum, nec in futurum dirimitur, vide rationem.  
ibidem nu. 41.

Sacerdotium probatur ex literis Ordinarij. dec. 238.  
nu. 7. Duno-zetto.

## S A C R A M E N T V M.

Sanctissimum Sacramentum Eucharistiæ Ecclesia pa-  
rochialis de necessitate debet retinere. dec. 380. nu.  
27. Coccino.

Sacramentorum administratio omnibus indistincte  
competit Cathedrali. dec. 353. nu. 77. Coccino.

Sacramenta, licet administret Rector, ex hoc non  
docetur, quod Ecclesia sit Parochialis, & ad hunc  
effectum, quid sit ostendendum. decif. 380. nu. 13.  
Coccino.

Sacramenta, si Ecclesia non administret non potest  
percipere decimas sacramentales. dec. 124. num. 4.  
Coccino.

Sacramentum Confessionis, & Sacra Eucharistiæ;  
non nisi omnibus sanæ mentis permittitur, & con-  
uenit. dec. 233. nu. 18. Durano.

SALARIUM non conuentum, non debetur, maxime  
ei, qui non est solitus locare operas suas. dec. 382.  
nu. 7. Durano.

Salarij solutio ab immemorabili tempore facta, in-  
ducit titulum, & obligationem. decif. 249. num. 1.  
Coccino.

## S A L V I A N V M.

Saluianum interdictum, vt habeat locum, quid re-  
quiratur. dec. 328. nu. 2. Queipo.

Saluianum interdictum intentari non potest contra  
possessores cum titulo. dec. 308. nu. 4. Pirouano.

Saluianum interdictum competit mediante hypothe-  
ca. dec. 372. nu. 2. Duno-zetto.

Saluianum dirigitur contra quemcumque possesso-  
rem possidentem bona debitoris ab ipsomet hy-  
pothecata, etiam si sint singulares possessores, &  
titulo possidentes. dec. 308. nu. 6. Pirouano.

Saluianum interdictum competit, stante credito, &  
hypotheca. dec. 347. nu. 1. Queipo.

Saluianum interdictum non intentatur contra pari  
titulo possidentes, sed tunc est ordinariè ageudū.  
dec. 308. nu. 4. Pirouano.

Saluianum interdictum contra tertios possessores etiā  
datur. dec. 328. nu. 3. Queipo.

in Saluiano interdicto nō admittitur exceptio excus-  
sionis. dec. 17. nu. 49. Durano.

Saluianum, quibus concurrentibus intret. dec. 17. nu.  
6. Durano.

Saluianum interdictum fundatur super credito, &  
hypotheca. dec. 308. nu. 1. Pirouano.

Saluianum nititur sola possessione, quam habet, qui  
pignus, vel hypothecam constituit. dec. 220. nu. 67.  
Verospio.

Saluianum non datur sine hypotheca. dec. 17. nu. 16.  
Durano.

in Saluiano interdicto possessio probatur ex consti-  
tuto. dec. 17. nu. 4. Durano.

Saluiani interdicti vigore, si alicui ablata sit posses-  
sio, an dicatur desinere possidere. dec. 49. n. 7. & 8.  
Durano.

Saluianum interdictum requirit possessionem debi-  
toris, & possessionem eius, contra quem dirigi-  
tur interdictum. dec. 308. nu. 1. Pirouano.

ex Saluiano, si mulier possideat fundum, quousque  
sibi de suæ dotis fructibus sit satisfacta, cui possi-  
deat. dec. 172. nu. 8. Verospio.

in Saluiano interdicto non admittitur exceptio com-  
pensationis, quando requirit altiore indaginem.  
dec. 19. nu. 12. Coccino.

in Saluiano interdicto, quando non admittatur ex-  
cussionis exceptio. dec. 17. nu. 42. Durano.

Saluiani vigore, quando immissio denegari non pos-  
sit. dec. 308. nu. 2. & 3. Pirouano.

SANAE MENTIS esse, naturale est, furiosum verò,  
& insanum accidentale. decif. 233. num. 12.  
Durano.

Sanæ mentis quilibet præsumitur. decif. 34. num. 7.  
Vbaldo.

Sanæ mentis hominibus tantum conuenit Sacramen-  
tum Confessionis, & Sanctissimæ Eucharistiæ. dec.  
233. nu. 18. Durano.

Sanæ mentis viri aliquando aliqua ex accidenti fa-  
ciunt à sana mente aliena, etiam tempore conditi  
testamenti. ibid. nu. 25.

Sanus non est infirmus, licet faciat aliquos actus, qui  
sanitatem arguant. ibid. nu. 34.

Sanguinis, & agnationis iura retinent Religiosi. dec.  
267. nu. 20. Ghislerio.

Sanguinis iure, si alimenta alicuius sint præstanda,  
ei non præiudicat, si facta sit super illis aliqua trā-  
factio inter alios. dec. 92. nu. 14. Durano.

ob Sanguinis honorem legitima datur parentibus, &  
filijs diuitibus. dec. 62. nu. 40. Durano.

à Sapientibus pluribus, quod quæritur, facilius inue-  
nitur. dec. 265. nu. 7. Vbaldo.

## S A T I S F A T I O.

SATISFACTIO, quando intrat, tunc cessant vsuræ.  
dec. 130. nu. 16. Pirouano.

Satisfactionis præsumptio non facit cessare defectum  
sæpius reiteratæ calculationis. decif. 298. num. 2.  
Mormanno.

Scholas regere quicumque idonei possunt, &  
prohibentes officijs, & dignitatibus spoliā-  
tur, & etiam excommunicantur. decif. 323. nu. 24.  
Ghislerio.



## S C I E N T I A .

scientia, ad hoc, vt per eam dicatur aliquid ratificatum, requiritur, quod sit certa, & non possibilis. dec. 210. n. 17. Coccino.

Scientia, & patientia alterius non requiritur in acquirenda possessione, stante titulo illius, qui gerit actus possessorios. decif. 225. num. 3. Dunozetto.

Scientia, ad hoc, vt præiudicet, debet plenè, & concludenter probari. dec. 103. nu. 23. Coccino.

Scientiam si quis habeat de aliqua re, non potest se à mala fide excusare prætextu erroris facti, vel iuris ambigui. dec. 375. nu. 4. Durano.

Scientia præsumitur ex qualitate personarum, & gestorum ex vicinitate, diuturnitate temporis, & actuum frequentia. dec. 93. nu. 10. Coccino.

ex Scientia sola non inducitur ratificatio, sine actu positio, ex quo inferatur, vel expressus, vel necessarius consensus. dec. 39. nu. 5. Durano.

Scientia præsumitur ex actuum multiplicitate, & diuturnitate temporis. decif. 225. num. 4. Dunozetto.

Scientia non requiritur ad effectum præiudicij resultantis ex aditione hæreditatis sine beneficio inuentarij. dec. 4. nu. 10. Vbi legatum, seu fideicommissum est particulare. ibidem nu. 36. Coccino.

Scientia, & patientia domini loco mandati est. dec. 322. no. 5. Pirouano.

Scientia, est fundamentum renunciationis, seu repudiationis. dec. 4. nu. 27. Coccino.

absque scientia possidentis non potest interuerti eius possessio. dec. 53. nu. 44. Durano.

sine Scientia eius, qui est in possessione non potest inuerti possessio. dec. 289. nu. 6. Verospio.

Scientia, & patientia eius, contra quem præscribitur, requiritur ad hoc, vt præscriptio possit currere. dec. 252. nu. 11. Verospio.

Scientia Officialis dicitur scientia Domini, & ei præiudicat, & quando. dec. 53. nu. 25. Durano.

Scientia, & patientia aduersarij requiritur, vt acquiratur quasi possessio in iuribus incorporalibus. dec. 273. nu. 6. Queipo.

Scientia, & approbatio alicuius probari potest ex literis. decif. 227. nu. 1. Ghislerio.

Scientia Principis non est necessaria, quando agitur de demonstrando, qualis titulus feudi, ab initio fuerit, si non constet. dec. 93. nu. 99. Coccino.

Scientia non requiritur ad effectum validationis aditionis hæreditatis. dec. 4. nu. 6. Coccino.

Scientiæ causam, si testes non reddant, non probant. dec. 17. nu. 14. Durano.

Scientia excluditur per dubietatem. decif. 4. num. 12. Coccino.

ad Scientiæ simplicis effectum, si desideretur notificatio, satis est, si quis aliundè sit factus certus. dec. 30. nu. 24. Durano.

Scientia, & patientia requiritur ad hoc, vt possessio civilis amittatur. dec. 117. nu. 1. Virili.

Scientia requiritur ad effectum præiudicij. dec. 3. n. 9. Coccino.

## S C R I B E N S .

pro Scribente literæ non probant. decif. 227. num. 3. Ghislerio.

contra Scribentem nedum literæ probant, sed etiam illum obligant ad implendum ea, quæ in ipsis continentur. dec. 127. nu. 3. Ghislerio.

Scriptoribus, atque Historicis standum est. dec. 338. nu. 25. Coccino.

Scriptoribus, & Historicis passim fides adhibetur. dec. 353. nu. 25. Coccino.

Scriptum, quando est testamentum lingua vernacula, tunc attenditur communis vsus loquendi, fecus si latina. dec. 151. nu. 28. Dunozetto.

## S C R I P T V R A .

Scripturæ exemplatio facta per Notarium, de qua ipse fuit rogatus, non probat instrumenta, ex quibus exēpla sumpsit quod sint authentica. dec. 297. nu. 12. Durano.

Scriptura non est in forma probanti, si non sit extracta à Notario de illa non rogato. dec. 302. num. 2. Dunozetto.

Scriptura, quæ non est legitime recognita, nullam probationem facit. decif. 103. nu. 9. Coccino.

Scripturæ, vt fidem mereantur, necessaria est recognitio. dec. 274. nu. 16. Mormanno.

ad Scripturæ antiquitatem recognoscendam Rota contentatur oculari inspectione. decif. 341. num. 4. Pirouano.

Scriptura ad hoc vt probet, omnino requiritur recognitio. decif. 353. nu. 9. Coccino.

Scripturæ, quando inter se contradicunt, tunc recurritur ad originalem scripturam. decif. 240. num. 5. Pirouano.

Scriptura, aut tenor registratus in literis Papæ probat factum enunciatum, quando sumus in antiquissimis. dec. 232. nu. 12. Pirouano.

Quod procedit etiam in recentibus, quando Papa motu proprio aliquid asserit. ibidem nu. 13.

Scriptura non est opus, vt recognoscatur, quando non agitur de scriptura testibus subscripta, sed partita librorum, & subscriptione debitoris, quia tunc sufficit, vt recognoscatur per testes habentes notam manum scribentis. decif. 354. num. 7. Coccino.

in Scripturarum comparatione periti non debent esse suspecti partibus. dec. 199. n. 24. Coccino.

Scriptura priuata, ad hoc, vt dicatur recognita à testibus, quid sit omnino necessarium. dec. 61. num. 4. Dunozetto.

Scriptura informis contra illam approbantem probat. dec. 302. nu. 4. Dunozetto.

in Scripturarum comparatione debent esse plures periti, & non sufficit vnus. decif. 199. num. 23. Coccino.

Scripturæ minus solemnes pro solemnibus recipiuntur, stante obseruantia. decif. 230. nu. 9. Pirouano.

Scriptura ex Archiuo deprompta, non recipit robur ab illo, inter non subditos. decif. 93. num. 2. Coccino.

Scripturæ duæ requiruntur, quando est faciēda comparatio, vnā, quæ debet recognosci, & altera, ad quam debet fieri comparatio. decif. 199. num. 31. Coccino.

Scripturæ vitia visibilia non supplet antiquitas, nec defendit eam à defectibus substantialibus. dec. 187. nu. 13. Vbaldo.

Scripturarum recognitionem petens per comparationem, iurare debet, se non habere alium modum recognoscendi dd. scripturas. decif. 199. num. 20. Coccino.

Scriptura, quando fuit producta, & pars non opposuit



- de recognitione, tunc non est necessaria. decif. 1. 1. nu. 27. Durano.
- Scripturarum comparationem, si iudex recognoscere velit; potest hoc facere, sed tutius est, ut adhibeat duos peritos. dec. 199. nu. 22. Coccino.
- Scripturæ recognitio in Tribunali A. C. admitti solet, si sit facta per testes habentes manum notam. dec. 61. nu. 7. Dunozetto.
- ex Scripturæ facie debet perneceffe probari eius antiquitas, ut releuet. dec. 187. nu. 11. Vbaldo.
- Scripturæ alicui se subscribens, eam approbare dicitur. dec. 186. nu. 1. & 2. Virili.
- in Scripturarum comparatione periti inspicere debent singulas literas, seu elementa, dictiones, & elementorum, verborumque tractum, signa, & similia. dec. 199. nu. 31. Coccino.
- Scripturæ in Archiuo reperiuntur, ut fidem faciant, requiritur subscriptio Notarij. decif. 93. num. 3. Coccino.
- Scripturæ magis, quam testibus credendum est. dec. 64. nu. 17. Prouano.
- de Scripturæ certitudine, quando non possit dubitari, casu, quo sit comparatio. decif. 199. num. 30. Coccino.
- Scriptura in contractibus, qui solo consensu perficiuntur, deseruit solum ad faciendam probationem. dec. 113. nu. 33. Vbaldo.
- Scriptura originalis, quando fuit deperdita, tunc registrum semper probat veritatem scripturæ productæ. dec. 268. nu. 4. Prouano.
- Scripturæ approbatio resultat ex subscriptione. dec. 354. nu. 6. Coccino.
- Scripturæ, quando requiratur in contractibus, qui solo consensu perficiuntur. decif. 113. num. 8. Vbaldo.
- Scribendi forma multis ex causis, quotidie mutatur. dec. 61. nu. 3. Dunozetto.
- Scriptura probat contra scribentem. dec. 120. num. 4. Dunozetto.
- Scripturæ multo magis præsumitur illius, quæ inter alias eius scripturas reperta fuit. dec. 354. num. 8. Coccino.
- Scripturarum recognitionem petens iurare debet de calumnia. dec. 199. nu. 19. Coccino.
- Scripturæ alicui se subscribens, censetur habere notitiam omnium in ea contentorum. dec. 282. num. 26. Durano.
- Scripturis etiam informibus iudex potest fidem adhiberi, parte non opponente. decif. 1. num. 28. Durano.
- in Scripturæ, quando adest aliqua magna præsumptio falsitatis, an ex ea adminiculum aliquod desumi possit. dec. 264. nu. 2. Coccino.
- in Scripturarum comparationis iudicio plura intervenire debent. dec. 199. nu. 17. Coccino.
- per Scripturas probari potest statutum. dec. 271. nu. 5. Durano.
- Scripturæ, ut fides sit præstanda ad effectum sufficientis recognitionis, adminicula sola sufficiunt. dec. 341. nu. 5. Prouano.
- in Scripturarum comparatione, iudex adhibitis peritis, ipsisque iuramento delato corpora literarum inspicere debet. dec. 199. num. 18. Coccino.
- per Scripturas probari non debet immemorabilis, sed per testes. dec. 126. num. 21. Virili.
- Scriptura, si in aliqua parte reperiatur erronea, idem potest præsumi, & dici de alijs partibus. dec. 187. nu. 7. Vbaldo.
- Scripturæ, ubi intervenire debet, non sufficit simplex consensus. dec. 17. nu. 55. Durano.
- in SEMIMARIO Romano ingenui, & probi iuvenes omnibus literis, & bonis moribus imbui solent. dec. 157. nu. 7. Vbaldo.
- Senectus, & alia similis impossibilitas facit cessare præsumptionem, quod filius sit mariti. decif. 363. num. 5. Queipo.

## SENTENTIA.

- Sententia, in qua concurrunt omnia requisita ad eam necessaria, est confirmanda. dec. 295. num. 1. Durano.
- Sententia non est strictè intelligenda, quando ex verbis sententiæ necessario ex mente iudicis infertur ad alium casum. dec. 392. n. 34. Durano.
- Sententiæ non sunt attendendæ, quæ non constant in actis. dec. 206. num. 3. Virili.
- Sententia lata absq; visione actorum potest esse nulla. dec. 162. nu. 3. Prouano.
- Sententia transit in rem iudicatam, si in tempore non fuerit appellatum. dec. 186. nu. 7. Coccino.
- Sententiæ validitas colligitur ex reuolutione actorum. dec. 173. n. 1. Coccino.
- Sententia lata acquiescente parte executioni demandata, operatur exceptionem, rei iudicatæ, & contra ipsam pars amplius non auditur. dec. 348. n. 9. Motinano.
- Sententiæ, quæ simpliciter condemnant Capitula, Collegia, Vniuersitates &c. ad restitutionem fructuum perceptorum, nunquam verificari possent. dec. 392. num. 5. Durano.
- Nam non contra Capitula, & Vniuersitates, quia nunquam verificari posset, quod per se percipiant. ibidem nu. 35.
- Sententia non substat, quando pars non fuit personaliter citata. dec. 240. n. 11. Prouano.
- Sententia ex defectu citationis non substat, nec nocet non citato. dec. 284. nu. 17. Virili.
- Sententia, quando apparet valida, & iusta est confirmanda. dec. 207. n. 1. Verospio.
- Sententiæ verba, sunt strictè intelligenda, & non ad intellectum, quem verba possunt habere ex laræ significatione vocabuli. decif. 392. num. 2. & 18. Durano.
- Sententia debet intelligi secundum naturam iudicij, & actionis intentatæ. dec. 403. n. 11. Queipo.
- Sententia ad fauorem minoris lata, substat etiam si sit lata cum procuratore minus legitimo. decif. 394. nu. 12. Ghislerio.
- ex sententijs, licet in Curijs secularibus emanatis, Rota solet desumere adminiculum. dec. 353. n. 71. Coccino.
- Sententiæ Rota facit ius inter partes. dec. 344. num. 1. Verospio.
- Sententia ipso iure, & apparente, ex actis nulla, nomen sententiæ non meretur, & executioni mittenda non est, parte opponente. dec. 240. num. 19. Prouano.
- Sententia an ferri possit stante pendentia termini ad probandum. dec. 192. num. 5. Prouano.
- Sententia fertur per cedula, quando agitur de executione Breuium, & Literarum Apostolicarum, & sic practicatur quotidie. dec. 30. nu. 42. Durano.
- Sententia præsumitur iusta, & recta. dec. 147. n. 7. Coccino.



- Sententiæ, quæ concordant cum effectu, & qualitate dicuntur conformes. dec. 137. num. 1. Virili.
- Sententiæ verba, tunc non sunt strictè accipienda, quando aliàs sententia esset nullius effectus, & momenti. dec. 392. nu. 33. Durano.
- Sententiæ verba, sunt strictè accipienda, quod fallit in duobus casibus. dec. 392. nu. 32. Durano.
- Sententia ex reuolutione actorum probatur an sit valida. dec. 325. n. 3. Ghislerio.
- Sententia lata ad fauorem minoris sine curatore, valet. dec. 394. nu. 13. Ghislerio.
- Sententia lata in causa status probat quoad omnes. dec. 348. n. 10. Motmanno.
- Sententia lata in contumaciam contra vxorem non nocet viro scienti litem. dec. 284. num. 18. Virili.
- Sententia antiqua vltra 40. annos ante motam litem, probat iuspatronatus. dec. 348. num. 8. Motmanno.
- Sententia ex reuolutione actorum appareret an sit iusta. dec. 176. n. 1. Coccino.
- Sententiæ antiquissimæ plenè probant etiam sine actis. dec. 353. n. 69. Coccino.
- Ex maxime, quando non agitur de eius canonizatione, aut executione sed tantum adducuntur ad probandam. ibidem n. 70.
- Sententiæ verba debent intelligi in ea parte, quæ de iure venit exequenda. decif. 30. num. 48. Durano.
- Sententia lata in iudicio summarissimo non facit numerum. dec. 102. nu. 7. Durano.
- Sententia cõdemnatoria antecedere debet executionis præceptum. dec. 234. nu. 13. Motmanno.
- Sententia habetur pro lata in causa beneficiæ, si petatur remissoria, ad effectum vt apponatur sequens. dec. 43. nu. 4. Virili.
- ad Sententiam citari omnes debent, de quorum interesse agitur, aliàs sententia redditur inualida. dec. 240. n. 12. Pirouano.
- Sententia executioni demandata pro veritate habetur. dec. 296. nu. 2. Coccino.
- Sententia, quando non adducitur ad effectum obtinendi illarum executionem, sed ad probandum factum inter partes, etiam sine actis suffragatur. dec. 296. nu. 4. Coccino.
- Sententiæ validitas, quando sit indubita. decif. 256. num. 1. Durano.
- Sententia, licet debeat esse conformis libello, sufficit tamen quod iustificetur ex deductis, & probatis in prosecutione iudicij post libellum. dec. 69. n. 14. Vbaldo.
- Sententia, quæ non iustificatur ex actis semper remanet iniusta. dec. 127. nu. 2. Pirouano.
- Sententiæ verba, debent accipi in propria significatione. dec. 392. num. 2. Durano.
- Sententia antiqua potest exequi sine actis. decif. 197. num. 58. Coccino.
- Sententiæ executio non est retardanda, quando est lata in tertia instantia. dec. 102. num. 6. Durano.
- Sententia dicitur valida, si fuerit lata seruatis terminis substantialibus, & illis reiteratis. dec. 325. num. 2. Ghislerio.
- Sententia confirmans sententiam nullam, dicitur nulla. dec. 83. num. 2. Manzanedo.
- Sententia, & transactio, quæ transitum fecerunt in rem iudicatam, æquiparantur. decif. 125. num. 8. Durano.
- Sententia, quando transiit in rem iudicatam, nihil remanet, nisi quod exequatur. dec. 176. num. 3. Coccino.
- Sententijs, & enunciatiuis Episcoporum multum deferri solet. dec. 126. num. 12. Virili.
- Sententia habens relationem ad monitorium, in quo fit mentio de possessorio, si sententia concernat petitorium, an sit nulla. dec. 69. nu. 13. Vbaldo.
- Sententia, vt dicatur antiqua, debet esse lata ante 30. annos. dec. 197. n. 59. Coccino.
- Sententia licet sit strictæ interpretationis, accessoria tamen comprehendit, licet illa non fuerit expressa. dec. 403. n. 6. Queipo.
- Sententia euictionis illa nocet venditori, quæ contra emptorem inuitum lata est. dec. 390. num. 8. Verospio.
- Sententia probat factum, ita se habere, & potest allegari etiam contra tertium. dec. 340. num. 8. Pirouano.
- Sententia iniusta non est exequenda. dec. 323. num. 1. Coccino.
- Sententia lata in petitorio, quando substineri non possit. dec. 126. num. 9. Pirouano.
- Sententia propter lapsum fatalium transit in rem iudicatam. dec. 81. n. 30. Coccino.
- Sententia notoriè iniusta, etiam post lapsum fataliū potest reuocari. dec. 55. nu. 7. Coccino.
- Sententia, vt dicatur valida, quæ requirantur. decif. 397. num. 1. Durano.
- per Sententiam probatur ius notorium. dec. 337. n. 8. Verospio.
- ante Sententiam regulariter non potest agi de euictione. dec. 337. num. 4. Verospio.
- Sententia lata à iudice laico super bonis ecclesiasticis est nulla. dec. 296. nu. 14. Coccino.
- Sententia lata absque citatione est nulla, & inualida. dec. 268. nu. 1. Pirouano.
- Sententia non substinetur eo modo, quo potest, si valet, vt agitur. dec. 240. nu. 10. Pirouano.
- Sententia, quando simpliciter condemnat ad fructus, debet intelligi de fructibus verè, & realiter perceptis per condemnatum. decif. 392. num. 1. Durano.
- Sententia apparenter dicitur nulla, si non constat de iurisdictione iudicis. dec. 83. num. 1. Manzanedo.
- Sententiæ tempus est inspiciendum, ad hoc vt sit locus Aegidianæ. dec. 51. nu. 15. Coccino.
- à Sententia interlocutoria, quæ secum trahit executionem, si lex diserneret, ne detur ab illa appellatio, esset iniqua. dec. 197. nu. 4. & 5. Coccino.
- Sententia super causa probata, licet non deducta, potest ferri, quando in commissione adest clausula quàm, & quas. dec. 30. nu. 30. Durano.
- de Sententiæ iniustitia, & nullitate, quando non apparet, lesio non dicitur adesse. decif. 48. num. 2. Durano.
- Sententiæ tantum tenor est attendendus ad cognoscendum, an intret Aegidiana. decif. 79. num. 20. Virili.
- ad Sententiam citatio debet esse præcisa. dec. 240. nu. 6. Pirouano.
- Sententiæ, & transactiones semper firmæ manere debent. dec. 113. nu. 3. Vbaldo.
- Sententia, quando transit in rem iudicatam, aduersus eam non datur restitutio in integrum. decif. 36. nu. 7. Coccino.



- Sententia, ut sit nulla, & inualida, operatur defectus citationis. dec. 240. nu. 2. Pirouano.  
 Sententia non executi, non habetur in consideratione. dec. 172. nu. 5. Verospio.  
 ex Sententijs resultat probatio evidens boni iuris. dec. 111. n. 35. Coccino.  
 ad Sententiam citationis defectus, ex quibus appareat. dec. 240. nu. 1. Pirouano.  
 de Sententiæ iustitia non potest dubitari, si ea probetur ex pluribus decisionibus in causa factis. decif. 325. n. 4. Ghislerio.  
 Sententia, quod non dicit, non suffragatur. decif. 3. nu. 8. Coccino.  
 ad Sententiæ retardationis effectum articuli non debent admitti. dec. 416. num. 4. Queipo.  
 SEPULTURAM quilibet potest sibi eligere in loco sacro sibi bene viso. dec. 380. num. 37. Coccino.  
 ex SEQUESTRO an probetur debitum. decif. 149. num. 7. Virili.

## S E R V I T V S.

- Seruitutes imponi, & acquiri possunt etiam futuris ædificijs, quæ nondum sunt. decif. 265. num. 41. Vbaldo.  
 Saruitus aliqua non potest dici inducta, dum non adest prædium, cui fundus deferuiat. dec. 299. nu. 13. Verospio.  
 Seruitutem acquirere, aut imponere nemo potest in rebus alienis. dec. 347. num. 13. Queipo.  
 Seruitus intelligitur etiam concessa, quotiescumque res aliqua conceditur, vel legatur. dec. 403. nu. 4. Queipo.  
 Seruitus extinguitur, quoties is, cui seruitus debetur, dominium prædij seruientis acquirit. dec. 328. nu. 17. Queipo.  
 Quod procedit, etiam si acquisito sit renocabilis. ibidem num. 18.  
 Seruitutis noua impositio est magis odiosa, quam iam impositæ prorogatio. dec. 46. num. 6. Durano.  
 Seruitutis ius reale per acquisitionem dominij, etiam renocabilem extinguitur. dec. 347. n. 11. Queipo.  
 in Seruitutibus, & iuribus negatiuis præscriptio non incipit currere nisi à die prohibitionis, & acquiescentiæ. dec. 265. nu. 36. Vbaldo.  
 Seruire tenentur subditi Dominis, & ideo non est necessaria recognitio. dec. 70. num. 2. Vbaldo.  
 Seruo existenti ante libertatem datam hereditas dari non potest. dec. 19. num. 22. Coccino.  
 SEXVS non excusat in his, quæ sunt inducta ad iuris rigorem seruandum. decif. 4. num. 22. Coccino.

- SIGNA conseruationis domicilij, & non desertionis, quæ sint. dec. 364. nu. 5. Pirouano.  
 à SIGNATURA si causa habeatur pro criminali, pro tali est habenda. dec. 55. nu. 6. Coccino.  
 SIMONIA non est donatio in recompensam seruitutorum receptorum. dec. 232. nu. 20. Pirouano.  
 Simoniaca pactio in beneficijs Ecclesiasticis sola auctoritate Ordinarij purgari non potest. decif. 386. num. 5. Pirouano.  
 Simonia impedit translationem iurispatronatus. dec. 232. num. 17. Pirouano.

## S I M V L A T I O.

- Simulatio non probatur, si non docetur de causa simulandi. dec. 308. num. 16. Pirouano.  
 Simulatio præsumitur, quando quis nimis remittit, &

segniùs rem agit, quàm decet. dec. 283. n. 11. Verospio.  
 Simulationis præsumptio cessat, ubi constat de veritate actus. dec. 334. n. 12. Motmanno.

Simulatio etiam arguitur, quando partes plus æquofolite fuerunt sibi prospicere. dec. 283. nu. 10. Verospio.

Simulationis exceptio non admittitur in iudicio possessorio, sed ad petitorium reijcitur. decif. 308. nu. 15. Pirouano.

Simulatio reddit contractum ipso iure nullum. dec. 308. nu. 18. Pirouano.

Simulatio bene arguitur ex nimia facilitate tam concedendi, quam credendi personis, in quibus, & mores, & regionis instituta satis contrarium suadere poterant. dec. 283. nu. 12. Verospio.

Simulatio satis arguitur, quod aliquid sit in occulto, ne ad aliorum notitiam deueniat. dec. 61. num. 13. Dunozetto.

Simulatio, ad hoc ut probetur, admittuntur leues coniecturæ. dec. 61. n. 16. Dunozetto.

Simulatio donationis porissimum arguitur, si donator permanserit in possessione post donationem. decif. 308. nu. 13. Pirouano.

Simulatio contractus arguitur ex pactis insolitis, & non consueto more agendi. dec. 283. num. 8. Verospio.

Simulata si sit apocha, est sufficiens ad retardandam executionem obligationis Cameralis. dec. 61. n. 9. Dunozetto.

Simulatè præsumitur, quis aliquid fecisse, si positionibus respondere recuset. dec. 61. num. 14. Dunozetto.

## S I N G V L A.

Singula singulis particulariter non referuntur, nisi quando verba non possunt saluari, secundum reuerentiam sermonis. dec. 261. n. 7. Dunozetto.

Singula iuncta. tunc profunt, quando sunt in sua specie perfecta. dec. 103. nu. 6. Coccino.

Singula, quæ non profunt, nec multiplicata iuuant. dec. 103. nu. 7. Coccino.

Singula, quæ sunt imperfecta in sua specie, nulla ratione possunt coniungi ad faciendam aliquam probationem. dec. 103. nu. 8. Coccino.

Singula singulis congruè referenda sunt. dec. 111. nu. 1. Coccino.

Singula, quæ non profunt, vnita iuuant, hæc regula non procedit, quando singula sunt imperfecta in sua specie. dec. 187. num. 18. Vbaldo.

Singula, quæ non profunt, iuncta iuuant. decif. 103. num. 5. Coccino.

## S O C I E T A S.

pro Societate id, quod facit complementarius rationis, obligat socios. dec. 26. num. 17. Vbaldo.

Societas bonorum, non dicitur ex societate vite. dec. 241. num. 27. Coccino.

## S O C I E T A S O F F I C I I.

Societates officij propter pecuniarum discrimen, quod ex mutuo periculo hinc inde incurritur, non nisi ad sex menses contrahuntur. dec. 283. n. 9. Verospio.

Societatis officij lucrum an impediatur, si quis promiserit aliquid facere in termino præfixo, & eo transacto nihil adimpleuit. dec. 192. n. 7. Pirouano.

Societates officij contractæ per uxorem præsumuntur factæ ex pecunijs mariti. dec. 275. nu. 10. Durano.

Societatis officij fructus percipi debent, quando



- do societas subsistit, non autem quādo est dissoluta. dec. 192. nu. 12. Pirouano.
- super Societatibus officij reservatio dispositionis denotat dominium earum esse penes reservatum. dec. 275. nu. 6. & 8. Durano.
- in Societatis officij contractu, non facta nominatione personarum, sub cuius periculo vitæ societas manere debeat, tunc cuius ratio vitæ habeatur. dec. 245. nu. 2. Verospio.
- Societates officij, quæ cantant in personam alicuius, illarum dominium erit illius, cuius nomine cantant. dec. 275. nu. 6. Durano.
- SOCIUS, si dicat confocio, ut eum certiore faciat de aliqua re sequenda, sufficit, quod ista certioratio sit facta ab alio socio in negotio communi. dec. 293. nu. 9. Virili.
- Socius, qui duas societates contrahit, duplicem personam repræsentat. dec. 293. nu. 19. Virili.
- S O L E M N I T A S.**
- Solemnitates iuris Canonici sunt adhibendæ in contractibus faciendis à personis Ecclesiasticis. decif. 125. nu. 45. Durano.
- Solemnitates à statuto adinventæ ad evitandas fraudes, dicuntur adhiberi ob publicam utilitatem. dec. 125. nu. 44. Durano.
- Solemnitas omnis censetur remissa per commissionem, & indulgentiam Papæ. decif. 36. num. 70. Coccino.
- Solemnitatibus in contractibus ad favorem alicuius introductis ille solus potest opponere de easum defectu. dec. 318. nu. 43. Queipo.
- Solemnitas, & causa requiritur in alienatione rerum Ecclesiæ. dec. 179. nu. 4. Verospio.
- Solemnitates omnes supplet confirmatio Apostolica. dec. 292. nu. 2. Pirouano.
- ad Solemnitatem quidquid requiritur individuum, est. dec. 294. nu. 23. Queipo.
- Solemnitates requisitæ in alienationibus bonorum minorum, non sunt necessariæ, quando alienatio fit ex causa necessaria. decif. 14. nu. 6. Coccino.
- Solemnitates plures, præter causam requiruntur in alienationibus rerum minorum. decif. 36. num. 65. Coccino.
- Solemnitates requisitæ in contractibus minorum, de quibus in statut. Urb. lib. 1. cap. 151. tendunt ad evitandas captiosas circumventionum disceptiones, quæ contra minores fraudibus obnoxios machinari solent. dec. 1. nu. 3. Durano.
- Solemnitates omnes requisitæ in aliquo actu præsumuntur intervenisse stante observantia 30. annorum. dec. 210. nu. 12. Coccino.
- SOLITA fieri habent præsumptionem pro se. dec. 323. nu. 12. Coccino.
- S O L V T I O.**
- Solutioni, quando adijcitur terminus, eo aduento, non solum liberatur debitor, sed constituitur in magis obligatione efficaci. decif. 234. num. 6. Motmanno.
- Solutio facta per principalem, liberat fideiussorem. dec. 224. nu. 5. Durano.
- Solutum indebitè, quando agitur ad effectum illud probandi, & repetendi, requiritur præcisa, & concludens probatio. decif. 38. num. 2. Virili.
- Solvere cui ignorans, non teneturolvere. dec. 30. nu. 23. Durano.
- Solutio facta simpliciter absq. protestatione à debitore, censetur facta in executione ordinis, & causæ à creditore ordinatæ, & expressæ. decif. 293. num. 1. Virili.
- Solutio præsumitur prius facta de mobilibus. decif. 399. nu. 40. Coccino.
- Solutio simpliciter facta in dubio, cedit in causam duriolem. dec. 293. nu. 4. Virili.
- Sed secus est, quando adest declaratio. ibidem, num. 5.
- Solvens simpliciter vigore ordinis ei directi, licet dicatur acceptasse ordinem non tamen censetur consensisse causæ expressæ in eo. decif. 293. num. 3. Virili.
- Solutio, quando est magni momenti non est verisimile, quod fuerit facta sponte, & ex mera liberalitate. dec. 203. nu. 9. Vbaldo.
- Solutio facta à socio de pecunijs socialibus, debet cedere in extinctionem debiti socialis, non autem debiti particularis, & proprii. decif. 293. num. 18. Virili.
- Solutio præsumitur facta ab eo, cum quo solo fuit contractum, & se obligavit simpliciter, & principaliter. decif. 323. nu. 11. Coccino.
- Solutiones factæ, si à neutra parte sit expressum in quam causam solvantur, vel recipiantur, in causam fructuum, & interesse imputari debent. decif. 403. nu. 16. Queipo.
- Solvere, quis præsumitur in vim propriæ obligationis. dec. 133. nu. 8. Dunozerro.
- Solutiones factæ pro residuo, benè suffragantur ad acquirendum integrum quasi possessionem exigendi. dec. 76. nu. 3. Vbaldo.
- Solutioni, si sit adiectus terminus, an post illius lapsu inducta dicatur debiti præscriptio, & obligationis extinctio. dec. 234. nu. 1. Motmanno.
- Solutio in illa Ciuitate est facienda, ubi contractus habuit suum implementum, & perfectionem. decif. 98. nu. 11. Vbaldo.
- Solutiones pro residuo præsupponunt alias solutiones præcessisse. dec. 76. nu. 4. Vbaldo.
- Solutione eius, quod debetur, tollitur omnis obligatio. dec. 382. nu. 14. Durano.
- Solutioni, quando est adiectus terminus, præsumitur contrahentes voluisse, quod ante aduentum termini, debitum exigi non possit. decif. 234. num. 5. Motmanno.
- Solventi aliquid ex pecunia aliena, non datur repetitio. dec. 397. nu. 16. Durano.
- Solutio canonis reservata, operatur ut dominus directus non amittat civilem possessionem. dec. 117. nu. 2. Virili.
- Solutio à debitoris voluntate potissimè dependet. dec. 334. nu. 10. Motmanno.
- Solutionis quietantiam, quando præsumatur, quis non habuisse. dec. 137. nu. 16. Virili.
- Solutio legatorum, & debitorum præsumitur facta de pecunijs hæredis, & non autem testatoris. dec. 399. nu. 43. Coccino.
- Solutio, si fuerit promissa intuitu alicuius rei, debet servari ordo, ut res prius tradatur, & postea solutio fiat. dec. 136. nu. 13. Vbaldo.
- Solvere obligatus cum alio, siue pro parte, siue insoludum, soluendo solidum reperit à correo. dec. 224. nu. 1. Durano.
- ad Solutionem principalis solutionis, loco damnorum



norum tenetur is, qui obligat se aliquid faciendi, alias teneri vult ad omnia, si illud non adimpleat. dec. 132. n. 1. Dunozetto.

Solutio simplex Canonis non concludit perneceffe fructuum perceptionem. dec. 254. n. 6. Durano.

Solutio dotis spectat ad patrem. dec. 275. n. 5. Durano.

ad Solutionem euitandam præsumendum est, quod compensatio fuisset opposita, si debitor ex alio capite fuisset creditor. dec. 254. n. 9. Durano.

Solutio, quando non bene probatur, tunc exceptio compensationis non potest opponi. dec. 205. n. 11. Durano.

Solutio promissa sub conditione non potest peti; antequam non purificetur conditio. dec. 13. n. 35. Durano.

Solutionem indebiti nemo præsumitur fecisse. decif. 26. nu. 26. Vbaldo.

ad Soluendum, quando emptori est concessa dilatio, non debetur interesse compensatum. dec. 13. n. 10. Durano.

per Solutiones probatur quasi possessio pensionis ad effectum manutentionis. dec. 23. n. 1. Durano.

in Solutione modice rei, potius quam magnæ considerationis præsumitur facilius mera liberalitas. dec. 203. num. 8. Vbaldo.

Solutio Canonis per plures annos deferuit pro adminiculo ad effectum dominij, prout enunciatiua Canonum. dec. 79. n. 4. & 6. Virili.

Solutio Canonis fit proprietario, & eius, consensus requiritur in alienatione. decif. 262. num. 3. Dunozetto.

Solutionis vim habet compensatio. dec. 354. num. 5. Coccino.

per Solutionem integram quis consequitur liberationem. dec. 122. n. 13. Pironano.

à Solutione decimarum, licet laici consuetudine non possint se eximere, possunt tamen eas coarctare. dec. 64. nu. 15. Pironano.

Soluere literas cambij sub prætextu, quid hoc significet. dec. 26. n. 2. Vbaldo.

Soluendum est necessario, quod naturaliter debetur. dec. 1. nu. 15. Durano.

ad Soluendum, si detur dilatio emptori, ista dilatio est augmentum rei venditæ, quæ fuit ideo maioris emptæ. dec. 13. nu. 25. Durano.

Soluere sibi potest propria autoritate tutor, si sit debitor pupilli. dec. 25. num. 16. Coccino.

Solutum, quod est, si quis petat, doli exceptione potest rejici. dec. 224. num. 13. Durano.

Soluere obligatus non satisfacit deponendo. decif. 149. n. 8. Virili.

Soluendi promissio de pecunia, quæ ad eum peruenerit ab aliquo loco habet conditionem, videlicet, si pecunia peruenerit. dec. 323. num. 16. Coccino.

#### S O R O R.

Sorores vtrinque præferuntur fratri consanguineo, in successione fratris intestato defuncti, & in quibus bonis, & an etiam eorum filij. decif. 387. num. 8. Durano.

Sorores, si non succedant fratri, non faciunt partem ad diminuendam quotam legitimæ matris. dec. 116. n. 2. Pironano.

Sorores vtrinque coniunctæ præferuntur in successione fratris ab intestato, fratri coniuncto tantum ex altero latere. dec. 107. nu. 1. Durano.

Sorores vtrinque coniunctæ, quando succedunt fratri intestato defuncto, habetur solum respectus ad lineam unde bona ad eum peruenerunt. decif. 167. nu. 10. Durano.

Sororem pauperem frater tenetur dotare. decif. 398. num. 2. Motmanno.

Soror non potest concurrere cum fratre ad successionem patris, vel matris propter statut. Vrb. lib. 1. cap. 145. dec. 405. nu. 27. Verospio.

Sorores, fratres dotare non tenentur, nisi in quantum ipsi sint hæredes patris. dec. 398, num. 1. Motmanno.

#### S P E C I A L I A.

Specialia dicuntur miracula, & ideo non concurrunt in eodem subiecto. dec. 36. num. 22. Coccino.

Specialia duo non possunt concurrere in eodem subiecto. dec. 36. num. 21. Coccino.

Speciem nouam decimæ, subrogatæ in loco alterius, vt quis percipere possit, quid probare tenetur. dec. 169. num. 16. Coccino.

Speciale vnum, quando veniat subordinatè post aliud. dec. 36. num. 76. Coccino.

Specialia duo circa idem non dantur. dec. 209. n. 10. Pironano.

Specialia plura circa idem, quando sunt inducenda à lege, possunt concurrere, & admittuntur. dec. 36. num. 24. Coccino.

#### S P O L I V M.

Spolium eo magis intrat, quando possessio est capta propria auctoritate. dec. 39. nu. 1. Durano.

Spolium intrat, quando index nulliter procedit. dec. 378. n. 23. Ghislerio.

Spolium, quando videatur ab initio purgatum, & remissum. dec. 39. nu. 3. & 9. Durano.

Spolij renunciatio, seu remissio, dicitur donatio. dec. 39. num. 11. Durano.

Spolium an censeatur purgatum ex venditione facta rei capta aduersario, aut ex possessione vigore d. venditionis subsecuta. dec. 172. nu. 1. Verospio.

Spolium, vt excludatur, debet capi omnis interpretatio. dec. 229. nu. 5. Verospio.

in Spolio iudiciali, quando non sit locus intentioni. dec. 411. num. 23. & 27. Verospio.

Spolij purgatio, vt sit valida, est necessaria possessionis translatio in spoliatum, quæ cum effectu remaneat. dec. 172. num. 6. Verospio.

Spolium, vt remittatur, requiritur consensus. decif. 172. nu. 3. Verospio.

Spolium debet etiam purgari, quo ad restitutionem fructuum. dec. 172. nu. 7. Verospio.

Spolio agens præsupponit reum conuentum possidere. dec. 5. num. 12. Durano.

Spoliare dicitur iudex, si notoriè iniuste procedat. dec. 55. n. 8. Coccino.

Spoliare dicitur iudex, quando procedit sine probationibus. dec. 304. n. 15. Pironano.

Spoliatiua non dicitur possessio, si iudicis mandato capta fuerit. dec. 229. n. 3. Verospio.

#### S P O N S A L I T I A D O N A T I O.

Sponsalitia donatio si sit facta simpliciter ante matrimonium, est valida, & à iure approbata. decif. 139. num. 3. Durano. & hoc amplia etiam si sit facta eadem die nuptiarum. ibidem n. 4.

Sponsalitia donatio facta ante matrimonium, post mortem vxoris non reuertitur ad maritum prout dona-



donatio propter nuptias . dec. 138. nu. 5. Durano.  
 Sponsalitia donatio, si fiat pura, & irreuocabilis, statim bona donata acquiruntur sponsæ, & nunquam reuertuntur ad donantem. dec. 138. num. 17. Durano.  
 SPONSA de futuro alicuius, vel uxorem si quis rapiat, nec etiam mortuo viro cum ea matrimonium contrahere potest, & si contrahatur est irritum. dec. 316. num. 42. Coccino.  
 Contrarium vide nu. 43. ibidem.  
 SPURIUS dicitur, quasi non purus, sed extra naturalem puritatem, ac ex spurcitia, & peccato genitum. dec. 316. num. 21. Coccino.  
 Spurij, an sint filij, nati ex militibus S. Jacobi de Spatha. decis. 92. num. 3. & 6. Durano.  
 Spurius frater debet ali à fratre diuite. ibidem n. 7.  
 Spurij de benignitate Canonica sunt alendi à parentibus. ibidem num. 8.  
 Spurius, si legitimeretur, cessat in eo omnis macula. ibidem num. 12.

## S T A T V S.

de Statu ultimo sufficit docere ad effectum iustificationis gratiæ. dec. 297. nu. 7. Durano.  
 ex Statu ultimo, & presenti presumi potest etiam eundem statum fuisse in præteritum. dec. 93. n. 88. Coccino.  
 Status ultimus attendi solet, cum quæritur de beneficij qualitate. dec. 297. n. 5. Durano.  
 Status præsens, quando non habet contra se temporis præsentis veritatem, tunc de presenti præsumitur in futurum. dec. 203. num. 6. Vbaldo.  
 Status antiquus ubi præseruatur, intelligitur velle remanere integra iura primaui. dec. 249. num. 5. Coccino.  
 Status præsens, quando non potest concurrere cum statu antecedenti, tunc de presenti non præsumitur in futurum. dec. 353. num. 85. Coccino.  
 Status ultimus hæreditarius attenditur, an aliquid solitum sit fieri, nisi de contrario statu constet. dec. 93. nu. 87. Coccino.  
 Status ultimus in beneficio non attenditur, quando clarè constat de anteriori. dec. 238. num. 5. Duno-zetto.  
 Status ultimus in beneficialibus est attendendus. dec. 189. num. 2. Virili.  
 Statum, si concernat probatio, in omni iudicio, & inter alias personas probat. dec. 90. num. 4. Duno-zetto.  
 Status ultimus in beneficialibus attenditur, quando non constat de anteriori contrario, & quando de illo constat, fecus est. dec. 2. nu. 8. Remboldo.  
 Status eiusdem continuatio, & conseruatio præsumitur, & non mutatio. dec. 50. num. 8. Virili.  
 Status personæ, de tempore contractus attenditur, & non futurus. dec. 125. nu. 49. Durano.  
 Status ultimus in beneficialibus attenditur, etiamsi constet de anteriori contrario, si iste ultimus sit præscriptus, vel aliàs legitime inductus. dec. 2. nu. 9. Remboldo.  
 ad Statum laicale, si clericus transeat, definit esse persona ecclesiastica. dec. 51. nu. 14. Coccino.  
 Status præcedens non immutatur per ea, quæ fiunt per modum prouisionis. dec. 5. nu. 10. & 18. Durano.  
 Statuentes nihil possunt disponere circa forenses, siue

## S T A T V E N T E S.

bona sint sita in territorio, siue extra. dec. 364. nu. 16. Pirouano.  
 Statuentes extra territorium nihil possunt determinare. dec. 364. num. 11. Pirouano.  
 STATVERE potest Legatus de Latere etiam contra ius commune. dec. 171. num. 2. Vbaldo.  
 Statuere in non subditos, & iurisdictionem extra territorium exercere non licet. dec. 364. num. 20. Pirouano.  
 Statuendi, & disponendi ius respectu celebrationis missarum, & aliorum piorum suffragiorum Ecclesiæ relictorum ad quem spectet. dec. 145. nu. 1. Coccino.

## S T A T V T V M.

Statutum excludens fœminas fauore agnationis ab hæreditate patris, censetur etiam excludere vniuersam illius progeniem ab hæreditate. dec. 405. num. 7. Verospio.  
 Statutum excludens matrem à successione, non præiudicat filijs, qui ex propria persona agunt ad successione. dec. 405. num. 6. & 51. Verospio.  
 Statuta exclusiua fœminarum propter masculos prohibent, nè diuitiæ vnius familiæ deueniant ad extraneos, siue illæ proueniant à masculis agnatis, siue à fœminis cognatis. dec. 405. num. 44. Verospio.  
 Statutum disponens, quod contumax habeatur pro confesso, nihilominus talis confessio erit ficta, & non vera. dec. 394. num. 20. Ghislerio.  
 Statutum excludens aliquas personas à successione alicuius, est strictè accipiendum, nec potest ad alios casus extendi. dec. 405. num. 12. & 13. Verospio.  
 Statuta Urb. cum sint confirmata à Papa, possunt annullare iuramenta. decis. 283. num. 2. Verospio.  
 Statutum, quando nihil operaretur in sensu directo, & idem contineret, quod ius commune, tunc in eo valet argumentum à contrario sensu etiam ad correctionem iuris communis. dec. 405. num. 5. Verospio.  
 Statutum excludens fœminas propter masculos, an comprehendat nepotes, & alios descendentes ex fœmina exclusa. dec. 405. num. 1. Verospio.  
 Statutum excludens fœminas ab hæreditate patris, & matris. censi debent propter eandem causam, exclusæ ab vtraq. hæreditate. dec. 405. n. 20. Verospio.  
 Statutum, si disponat, quod index viso instrumento capi faciat debitorem, nec possit opponi contra instrumentum nisi exceptio quietationis, solutionis, & falsitatis, tunc illud statutum habet locum etiam in instrumentis ante statutum confectis. decis. 36. num. 14. Coccino.  
 Statuta Urbis non sunt seruanda in locis districtus, quando adsunt particularia statuta in casu controuerso. dec. 217. num. 26. Pirouano.  
 Statuta exclusiua fœminarum propter masculos, non possunt dici odiosa. dec. 405. num. 45. Verospio.  
 Statuta confirmata à Papa cum decreto irritanti, & clausula sublata, non nisi eadem auctoritate tolli possunt. dec. 386. num. 11. Pirouano.  
 Statutum, quando est correctorium iuris communis, vel ab eo exorbitans, non comprehendit personam minoris. dec. 36. num. 36. Coccino.



- Statutum præferens consanguineos in emptione rerum patrimonialium, habet locum etiam in patrimonialibus venditis, & postea redemptis in vim pacti redimendi. dec. 300. num. 15. Durano.
- Statutum generale comprehendit personas, & causas privilegiatas, quæ in casu illo non reperiuntur habere speciale privilegium. decif. 46. num. 16. Durano.
- Statutorum verba excludentia foeminarum important suspensionem exclusionem, & temporalem. dec. 317. nu. 18. Ghislerio.
- Monasterium propter religiosum, excludit substitutum. ibidem nu. 19.
- Statutum excludens foeminas propter agnatos procedit respectu agnatorum, non autem aliorum extraneorum. dec. 223. nu. 15. Ghislerio.
- Statuta exclusiua foeminarum habent tantum locum ab intestato. dec. 317. nu. 17. Ghislerio.
- Statutum, si cogat affinem ad compromissum, comprehendit etiam minorem. decif. 36. num. 32. Coccino.
- Statutum nihil potest determinare cessante subiectione personarum, & potestate statuentium in non subditos. dec. 364. nu. 2. Pirouano.
- Statutum excludens foeminas propter masculos, si concurrat alia persona excludens masculos, tunc locus est dispositioni iuris communis, & non statuti. dec. 116. nu. 5. Pirouano.
- Statutum deferens lucrum dotis, vxore præmoriante sine filijs, locum habet etiam in minore dante dotem seruatis solemnitatibus. decif. 36. num. 30. Coccino.
- Statuti vna pars ab alia declaratur, potius, quam à iure communi. dec. 107. nu. 11. Durano.
- Statutum, si deferat marito tertiam partem bonorum vxoris, non potest vxor in vita ei in d. parte præiudicare. dec. 138. nu. 23. Durano.
- Statutis, & consuetudinibus locorum statuitur in solemnitatibus inuentarij. decif. 351. num. 5. Durano.
- Statutum excludens foeminas, non censetur illam simpliciter excludere, sed fauore filiorum masculorum. dec. 360. nu. 13. Coccino.
- Statutum generaliter loquens de bonis, de omnibus est intelligendum. dec. 138. nu. 24. Durano.
- Statuta exclusiua foeminarum propter masculos, plurima per vniuersum terrarum Orbem condita reperiuntur. dec. 405. nu. 3. Verospio.
- Statutum excludens foeminas propter masculos in linea ascendenti, an excludat sorores à successione fratris. dec. 107. nu. 3. Durano.
- Statutorum mutua dispositio in quibus rebus verè adscribatur. dec. 364. nu. 21. Pirouano.
- Statuta debent aliquid operari, nè frustra occupent membrana. dec. 413. nu. 16. Coccino.
- Statuta generaliter, si loquantur, quamuis exorbitent à regulis iuris communis comprehendunt minores. decif. 36. nu. 42. Coccino.
- Statutum requirens aliquid pro forma, illud debet interponi in ipso actu, non autem ex intervallo, & ad alia diuertendo. dec. 73. nu. 4. Durano.
- Statutum disponens, quod ad hoc, vt quis possit banniri, quod ipse, vel alius compareat, si iudex simpliciter citabit bannendum, nihil valebit bannum. dec. 153. nu. 12. Coccino.
- Statutum vbi non disponit, remanet intacta iuris communis dispositio. dec. 181. nu. 5. Pirouano.
- Statutum non operatur vltra casum expressum. dec. 181. nu. 4. Pirouano.
- Statutum non loquens in incola, non tollit ciuitatem ex incolatu. dec. 52. nu. 11. Virili.
- Statutum, quando extrat, de continuanda possessione in successorem, illud nihil operatur, quoad quasi possessionem presentandi. decif. 35. num. 13. Durano.
- Statutum prohibitivè non loquens, sed simpliciter, non procedens annullando actum, tunc si fiat talis actus non obstat, & substat. dec. 52. num. 12. Virili.
- Statutum, si quid non sit, perinde tamen ac si statutum esset, si verisimile sit statutum fuisse, si hoc fuisset quæsitum. dec. 25. nu. 10. Coccino.
- Statutum adimens robur instrumentis non registratis comprehendit etiam minores. dec. 36. num. 33. Coccino.
- Statutum quando est valde dubium, tunc recurrendum est ad ius commune. decif. 107. num. 20. Durano.
- Statutum probari potest per scripturas, quæ confici solent de statutis. dec. 271. nu. 5. Durano.
- Statutum etiam iuris communis correctorium recipit ab illo interpretationem. decif. 178. num. 1. Durano.
- Statutum imponens gabellam forensibus, etiam in hereditate ascendenti, dicitur odiosum, & propterea stricte interpretandum est. dec. 52. num. 1. Virili.
- Statutum exclusiuum foeminarum, vt habeat locum requiritur subiectio tam ratione personarum, quam bonorum. dec. 364. nu. 17. Pirouano.
- Statutum excludens foeminas propter agnatos cessat, quando agnati non succedunt. decif. 223. num. 14. Ghislerio.
- Statutum quotiescunque est irrationabile non comprehendit minores. dec. 36. nu. 42. Coccino.
- Statutum loquens de forensibus, & de illis, qui familiariter non viuunt quomodo intelligatur. dec. 52. nu. 9. Virili.
- Statuti dispositio si recipiat personas colligatium, quid operetur. dec. 137. nu. 3. Virili.
- In statutis casus omissus habetur pro omissio, nec impedit effectum iuris communis. dec. 181. num. 6. Pirouano.
- Statuto inherens, eius qualitates probare tenetur. dec. 116. nu. 6. Pirouano.
- Statuta faciunt ius municipale, & respectu loci, vbi vigent, habentur pro iure communi. dec. 36. nu. 43. Coccino.
- Statuti verba, quando sunt clara, illud seruari debet. dec. 138. nu. 2. Durano.
- Statuta à iure communi passiuam recipiunt interpretationem. dec. 25. nu. 15. Coccino.
- Statuto exclusiuo foeminarum qualitas masculinitas considerata, debet intelligi de descendenti masculorum, ex masculis nulla foemina interposita post primam. decif. 405. num. 46. 47. & 48. Verospio.
- Statuta laicorum non possunt aliquid ex defectu iurisdictionis contra Ecclesiasticos. dec. 341. num. 7. Pirouano.
- Statutum, si nominet, vel contemplet aliquas personas in materia successionum, illis non existentibus,



- buis, vel non succedentibus cessat dispositio dicti statuti, & intrat ius commune. *decis. 223. num. 16. Ghislerio.*
- Statuti causa finalis probatur ex proemio. *dec. 1. n. 4. Durano.*
- Statutum, quando excludit fœminas ab intestato ab hereditate patris, si fuerint dotatae, tunc dos succedit loco legitimæ. *dec. 399. n. 33. Coccino.*
- Statutum si excludat fœminas propter masculos, & mandat dotari tunc dos nō succedit loco legitimæ cum legitima sit portio portionis ab intestato debita. *dec. 399. num. 32. Coccino.*
- Statutum, quando resistit contractui, impedit etiam oriri naturalem obligationem. *decis. 1. num. 17. Durano.*
- sub Statutis iuris communis correctorijs comprehenditur minor, si non sit in iure, neque in alia dispositione specialiter privilegiatus. *dec. 36. nu. 38. Coccino.*
- in Statutis caput exclusivum, est respectivum ad caput inclusionis, ita ut, quod vni fuit concessum, alteri censetur denegatum. *dec. 405. nu. 18. Verospio.*
- Statuta Urbis sunt Pontificis auctoritate roborata. *dec. 1. n. 12. Durano.*
- per Statutum an possit matri adimi legitima, punctus iste est valde arduus, & periculosus. *dec. 181. nu. 9. Pirouano.*
- Statutum, quoties aliquid exprimit circa actum cōficiendum, aliter quā a iure Ciuili fuerit dispositum, censetur inducta noua forma. *dec. 1. nu. 19. Durano.*
- in Statuto, quando casus p̄sumptus comprehendatur. *dec. 149. n. 13. Virili.*
- sub Statuto, vel lege minor non comprehenditur, quando agitur, ut ipse teneatur de aliquo facto extrinseco, ab eo perpetrato. *decis. 36. nu. 39. Coccino.*
- STIPVLATIO sequens, quando est incerta, intelligitur, & declaratur ex obligatione p̄cedenti. *dec. 93. n. 92. Coccino.*
- Et iudex in hoc semper debet aduertere quid ratio materiae suadeat. *ibidem n. 93.*
- in STIRPEM, si sit facta vocatio, p̄supponitur, quod possent adesse vnā filius, & plures nepotes ex alio filio. *dec. 216. n. 4. Vbaldo.*
- Stirps non debet esse melioris conditionis, quā caput totius lineæ. *dec. 405. n. 10. Verospio.*
- S T Y L V S.
- Stylus probatur per fides extraiudiciales. *dec. 322. n. 11. Pirouano. & dec. 244. n. 14. eodem.*
- de Stylo reuocantur omnes dilationes in seruatione terminorum substantialium. *dec. 192. num. 6. Pirouano.*
- Stylo Notariorum est inhærendum pro intelligentia, an aliquid certa die gestum sit. *dec. 268. nu. 2. Pirouano.*
- Stylus, ac solitus modus loquendi inseruit pro interpretatione dispositionum. *dec. 194. n. 64. Coccino.*
- Stylus inter mercatores est seruandus. *dec. 26. nu. 18. Vbaldo.*
- à Stylo recipit interpretationem gratia, & intentio Papæ. *dec. 50. n. 26. Virili.*
- S V B C O L L E C T O R.
- Subcollector Apostolicus quis constituitur per solam deputationem, etiam quod illam non viderit, nec receperit. *dec. 385. n. 3. Durano.*
- Subcollectorem, quem facit iurisdicção, non autem latitudo ipsius iurisdictionis. *dec. 261. n. 14. Du-nozetto.*
- Subcollector Apostolicus, ex quo probetur, ut quis sit. *dec. 385. n. 2. Durano.*
- Subcollector vnicus p̄sumitur, nisi contrarium probetur. *dec. 385. n. 5. Durano.*
- Subcollector primus per deputationem secundi remanet renocatus. *dec. 385. n. 6. Durano.*
- S V B D I T V S.
- Subditi subducuntur ab iurisdictione Principis siue cuiusque Superioris ex eorum moribus asperioribus, siue prauo iurisdictionis vsu. *dec. 280. num. 5. Verospio.*
- Subditi tenentur seruire Domino, & ideo non necessaria recognitio. *dec. 70. nu. 2. Vbaldo.*
- Subditus, quis efficitur ratione contractus. *dec. 395. n. 4. Pirouano.*
- Subditus litigans cum superiore, probabiliter potest timere illum sibi fore infestum. *dec. 280. n. 4. Verospio.*
- Subditi, quando p̄stant aliqua seruitia ampla, tunc si eis fiat alia remuneratio, non est inconueniens. *dec. 70. n. 2. Vbaldo.*
- Subditus, ac rusticus testis non habetur pro integro, & candido teste. *decis. 264. num. 26. Coccino.*
- inter Subditum, & Episcopum, si lis pendeat, negotium deuoluitur ad Iudicem, suspensa Episcopi iurisdictione, super dicta causa. *dec. 280. num. 2. Verospio.*
- Subditus dicitur quis ratione domicilij. *decis. 211. n. 4. Virili.*
- SVBDIACONATVS probatur ex literis patentibus Ordinarij. *dec. 126. n. 3. Virili.*
- ex SVBEMPHYTEVTICATIONE oritur sufficiens probatio emphyteusis. *decis. 262. num. 5. Vbaldo.*
- S V B H A S T A T I O.
- Subhastatio, & deliberatio sunt nullæ, quando vigore decreti nulli factæ fuerunt. *dec. 441. num. 5. Verospio.*
- Subhastatio excessiua, quando dicatur. *dec. 49. n. 6. Durano.*
- in Subhastatione non est opus rei æstimatione. *decis. 411. n. 9. Verospio.*
- Subhastationis nullitas non potest evitari, quæ processit ab excessu, tanquam à radice inficiente, mandatum executivum ultra summam debitam relaxatum. *dec. 361. n. 1. Motmanno.*
- in Subhastatione oblatio, qualiter sit facienda. *dec. 411. n. 11. Verospio.*
- Subhastatio, ut valeat, requiritur quod pecunia sit p̄sens. *dec. 411. nu. 12. Verospio.*
- Tamen hæc solemnitas remitti potest de consensu creditoris. *ibidem n. 13.*
- Et iste consensus in acta deliberationis debet intervenire. *ibidem n. 13.*
- Subhastatio corrumpit, si non constat de debito. *dec. 36. n. 50. Coccino.*
- Subhastationes nullæ non auferunt possessionem, si quis se pro spoliato non habeat. *dec. 411. num. 1. Verospio.*
- in Subhastatione creditor non admittitur ad licitandum, nisi in defectum aliorum oblatorum, aut post



- post alios omnes oblatores. dec. 411. num. 8. Verospio.
- in Subhastatione dum res deliberatur plus offerenti, præsumitur vendita pro iusto pretio. dec. 411. num. 10. Verospio.
- Subhastatio auctoritate Iudicis est facienda. decif. 411. num. 15. Verospio.
- in Subhastatione nulla, & iniusta bona obtenta, non possunt retineri. dec. 411. n. 22. Verospio.
- S V B I E C T I O.**
- Subiectio tam personarum, quam rerum quando concurrat, tunc non deficit voluntas in statuente conservandi proprias agnationes. dec. 364. num. 9. Pirouano.
- Subiecta qualia demonstrant, talia sunt prædicata. dec. 403. n. 12. Queipo.
- S V B R E P T I O.**
- Subreptio, ut euitetur, sufficit cogitatio generica in Principe. dec. 100. n. 30. Coccino.
- Subreptio, & voluntatis defectus, ut euitentur, sufficit scientia virtualis, & expressio per æquipollentiam. dec. 101. n. 21. Virili.
- Subreptitia est gratia non facta mentione litis. dec. 370. n. 4. Coccino.
- Subreptitia non dicitur gratia, in casu, quod non fuit narratum impetrantem fuisse filium non hæretici, sed de hæresi accusati. dec. 100. n. 24. Coccino.
- Subreptio de facto proprio vitiat gratiam. decif. 79. n. 13. Panzirolo.
- ad Subreptionis effectum, quæ probatio non sufficiat dec. 167. n. 46. Durano.
- S V B R O G A T I O.** operatur in his, quæ simul conveniri possunt, & in omnibus, præterquam in expressis. dec. 373. n. 13. Verospio.
- Subrogatio gratiosa, si resolvarur in simplicem collationem, tunc in totum est iustificanda. dec. 142. n. 9. Coccino.
- Subrogatio nihil immutat. dec. 353. num. 97. Coccino.
- Subrogatio gratiosa an sufficienter purget vitiosam possessionem. dec. 142. n. 8. Coccino.
- S V B R O G A T V S.**
- Subrogatus in beneficium, ut successor potest allegare præsumptionem continuationis possessionis. dec. 126. n. 7. Virili.
- Subrogatus assumit naturam eius, in cuius locum subrogatur. dec. 358. n. 7. Queipo.
- Subrogati fruuntur omnibus iuribus, quæ spectabāt ad eum in cuius locum sunt subrogati. dec. 252. num. 4. Verospio.
- S V B S C R I B E N S** laudum, si ignoret contenta in eo, non obligatur. dec. 369. n. 3. Durano.
- Quod procedit etiam si subscriptio fiat cum iuramento. ibidem n. 4.
- Subscribens, si alicui scripturæ, censetur approbare omnia in eā contenta, dummodo non probet se deceptum, vel dolo inductum ad ita subscribendum. dec. 155. n. 4. Durano.
- Subscribens se alicui scripturæ, eam approbare dicitur. dec. 186. n. 1. Virili.
- Subscribens se alicui scripturæ, censetur habere notitiam omnium contentorum in ea. dec. 155. nu. 6. Durano.
- Subscribens censetur approbare omnia contenta in scriptura. dec. 302. n. 2. Dunozetto.
- Subscribens alicui scripturæ censetur habere notitiam omnium contentorum. decif. 282. num. 26. Durano.
- S V B S C R I P T I O** testatoris non est necesse, ut recognoscatur, quando sumus in testamento nuncupatio. dec. 233. n. 8. Durano.
- Subscriptio hæredis in inventario apponitur, ut cognoscatur perfectio, & consumatio actus inventarij. dec. 331. nu. 16. Pirouano.
- Subscriptio hæredis in inventario non requiritur, quando certificatur eius perfectio. dec. 331. n. 17. Pirouano.
- Subscriptio hæredis in inventario requiritur. dec. num. 15. 331. Pirouano.
- S V B S I D I V M** impositum à Papa pro subventionem Imperatoris, exigitur nomine Camerae, & eidem applicatur erogandum postea in subventionem Imperatoris. dec. 335. n. 24. Durano.
- S V B S T A N T I A** debiti, si sit probata in aliquo libro, eidem etiam statur respectu quantitatis, & pretij. dec. 246. n. 17. Motmanno.
- ex Substantia aliena fructus bona fide percipi non possunt. dec. 304. n. 10. Pirouano.
- Substantiæ appellatione non veniunt fructus. decif. 259. n. 25. Pirouano.
- Substantia sua notoriè malè uti est fideiubere. decif. 1. num. 9. Durano.
- Substantia testatoris, detectis creditoribus, & vrgentibus, non transit in dominium hæredis adeuntis. dec. 304. n. 14. Pirouano.
- Et ideo quidquid percipi non potest iure suo percipere, & sic iure dominij fructus suos facere. ibidem n. 14.
- S V B S T I T V T I O.**
- Substitutio, quando sit referenda ad proprietatem, & non ad alimenta. dec. 241. n. 14. Coccino.
- Substitutio non debet egredi casus, à testatore præscriptos, & limitatos. dec. 195. n. 6. Dunozetto.
- Substitutio facta posthumo, si nascetur, militat etiam eo non nato. dec. 222. n. 18. Pirouano.
- in Substitutionibus, si plures sint vocati alternatiue, intelliguntur vocati ordine successivo. dec. 40. nu. 12. Dunozetto.
- Substitutio facta alicui, si sine filijs decesserit, expirat deficiente conditione, & quando hoc cesset. decif. 197. n. 3. Dunozetto.
- Substitutio facta sub conditione, si omnes deficerent, & decederent, habet locum tam ex capite deficientiæ, quam non natiuitatis. dec. 222. nu. 9. Pirouano.
- Substitutione facta sub conditione, si institutus decesserit sine filijs, neptis ex filio facit deficere conditionem. dec. 317. n. 1. Ghislerio.
- Substitutio, quæ non habuit effectum, non est extendenda de vno casu ad alium. dec. 399. nu. 11. Coc.
- Substitutio filiorum censetur facta successivo ordine, ut primo succedant masculi, & postea feminae. dec. 317. n. 15. Ghislerio.
- Substitutio, si fuerit facta per nomen collectivum, tunc censetur testatorem habuisse animum conservandi agnationem. dec. 195. n. 8. Dunozetto.
- Substitutio facta de filijs intelligitur de masculis, & feminis. dec. 252. n. 1. Dunozetto.
- Substitutio prima caducata per renunciationem, statim secundus substitutus admittitur. dec. 180. nu. 21. Verospio.
- Institutio facta alicui, cum clausula, pleno iure, & sine



- sine diminutione, censetur ei data potestas capiendi possessionem directam, & propria auctoritate. dec. 184. nu. 6. Virili.
- Substitutio, ut bona remaneant in agnatione pro conseruatione familiae, dicitur esse separata, & stare de per se. dec. 180. num. 11. Verospio.
- Substitutio caducata per renunciationem vocatorum tunc factus est locus substitutioni sequenti. decif. 180. n. 18. Verospio.
- in Substitutionibus ex vocatione actiua, non inferitur ad passiuam. dec. 158. n. 4. Dunozetto.
- in Substitutionibus temporalibus neptis ex filio, facit deficere conditionem, si sine filiis. &c. dec. 317. num. 4. Ghislerio.
- ad Substitutionum plures gradus testator quando progreditur ad fauorem etiam extraneorum post mortem filiorum & nepotum, necessario denotatur, quod fideicommissum debet praecedere ad fauorem nepotum. dec. 216. n. 11. Vbaldo.
- in Substitutione, si sit appositae clausula, omni meliori modo, quid operetur. dec. 257. num. 8. Dunozetto.
- ad Substitutionum plures gradus, quando testator progreditur, cessat. conf. Old. 21. dec. 158. nu. 6. & pluribus seqq. Dunozetto.
- in Substitutionibus, masculinitatis qualitas si sit saepius repetita, suadet testatorem sub nomine filiorum voluisse etiam comprehendere nepotes. decif. 40. num. 4. Dunozetto.
- Substitutionem vnicam tantum per vulgare faciendoe testatam non videtur respexisse ad conseruationem agnationis. dec. 326. n. 3. Dunozetto.
- Substitutio compendiosa comprehendit sub se, & vulgarem, & pupillarem. dec. 222. n. 8. Pirouano.
- Substitutio compendiosa continet plures substitutiones, & plures casus. dec. 222. n. 21. Pirouano.
- Substitutio exemplaris, quando reddatur nulla. dec. 112. n. 1. Vbaldo.
- Substitutio exemplaris fit ad instar pupillaris. decif. 112. n. 2. Vbaldo.
- Substitutionis exemplaris vigore succeditur tantum in bonis mente capti, non autem testantis. decif. 112. n. 3. & 4. Vbaldo.
- Substitutio fideicommissaria, quando resoluatur in singularitatem. dec. 257. n. 10. Durano.
- Substitutio fideicommissaria facta filio mente capto, dicitur testamentum patris, & non filij, & ideo non consideratur, tanquam vnicum testamentum, sed tanquam duo. dec. 112. nu. 5. & 6. Vbaldo.
- Et ideo si corrumpat testamentum filij, subsistit testamentum patris, & intrat fideicommissaria substitutio. ibidem n. 9. & 7.
- Substitutio pupillaris, quando habeat locum. decif. 222. nu. 4. Pirouano.
- Substitutio pupillaris tacita facilius subsistitur propter compendiosam. dec. 222. n. 7. Pirouano.
- Substitutione reciproca in infinitum stante, conditio illa, si sine filiis, &c. debet verificari in omnes vocatos. dec. 216. n. 10. Vbaldo.
- Substitutio reciproca non censetur inducta inter positos in conditione. dec. 158. n. 14. Dunozetto.
- Substitutione vniuersali non includuntur bona restitutioni subiecta. dec. 184. nu. 5. Virili.
- Substitutioni vulgari, quando non sit locus. dec. 222. n. 17. Pirouano.
- Substitutiones, quando sunt vulgares, tunc sufficit in vno verificari, nam vna impleta omnes corruunt. dec. 40. n. 14. Dunozetto.
- in Substitutione tacita vulgari etiam supposita comprehensione casus non natiuitatis ex compendiofa, non tamen intrat pupillaris per casus non natiuitatis, sed tacita vulgaris. dec. 222. n. 16. Pir.
- Substitutiones vulgares, quantumvis sint multiplicatae, cum nihil conferant ad conseruandam agnationem, omnes pro vna habentur. dec. 326. n. 7.
- Substitutio vulgaris solum honorat, fideicommissaria vero quoque grauatur. dec. 221. n. 8. Virili.
- Substitutio vulgaris, quando dicatur restricta. decif. 195. nu. 14. Dunozetto.

## S V B S T I T V T V S.

- Substitutus dicitur acquirere ius reuocabile in bonis fideicommissis subiectis per conditionem subsecutam purificatam. dec. 346. nu. 23. Dunozetto.
- Substitutus haeres subrogatur in locum haeredis nudi respectu iurium, sed etiam instantiae. dec. 340. nu. 19. Pirouano.
- Substituti, quando plures sunt per vulgarem, tunc vno admissio, cessat penitus sequacium vocatio. dec. 326. n. 5. Dunozetto.
- ad Substitutorum fauorem haeres grauatus tenetur, & cogi potest cauere. dec. 168. nu. 1. Virili.
- Substitutus, vel haeres secundus non tenetur ad legata relicta ab instituto. dec. 194. n. 42. Coccino.

## S V B V E N T I O.

- Subuentio publica est omnium communis. decif. 23. n. 13. Durano.

## S V C C E S S I O.

- Successio, vbi deuenit ad vnam lineam non fit transitus ad aliam, donec superest aliquis de illa linea, etiam si sit foemina. dec. 109. n. 14. Virili.
- Succedendi prima causa est filiorum, vbi quis eos relinquit. dec. 217. n. 2. Pirouano.
- Succedendi ordo est proprius vinculorum, & fideicommissorum perpetuorum. dec. 40. num. 2. & 3. Dunozetto.
- Successio non datur ex persona, quae non fuit. decif. 222. n. 19. Pirouano.
- Succedendi prima causa est patris, vbi filius sine descendens moritur. dec. 217. n. 1. Pirouano.
- Successio deferri non debet per saltus. dec. 405. nu. 9. Verospio.
- Successio in emphyteusi spectat ad eum, qui de ea fuit inuestitus. dec. 176. n. 21. Coccino.
- in Successionibus causa proxima, & immediata attendenda est. dec. 107. n. 7. Durano.
- ad Successione filij, si mater excludatur a statuto propter solam existentiam agnatorum etiam quod illi sint exclusi per institutionem extraneam, an per consequens remoueatur a legitima, quae etiam iure successionis venit. decif. 181. num. 2. Pirouano.
- Successione filiorum tunc mater priuatur per transitum ad secunda vota, quando extant liberi, secus si e contra. dec. 116. n. 10. 11. & 12. Pirouano.
- ad Successionis effectum monachi retinent iura sanguinis. dec. 181. n. 13. Pirouano.
- Successio viuentis non datur. dec. 267. n. 11. Ghislerio.
- ad Successionis effectum suffragatur quasi possessio legitimitatis, ita ut contrarium dicenti, incumbit onus probandi. dec. 16. nu. 27. Coccino.
- in Successione fratris mortui ab intestato praferuntur



funter sorores vtrique coniunctę, fratri coniunctę, fratri coniuncto tantum ex vno latere. decif. 107. n. 1. Durano.

### S V C C E S S O R.

pro Successoribus, & heredibus, quando fuit emptum castrum dicitur hereditarium. dec. 211. nu. 10. Virili.

Successores sunt correlatiui ad antecessores. decif. 36. nu. 26. Coccino.

Successori non datur manutentio ex possessione defuncti. dec. 35. n. 15. Durano.

Successor non capit, quod auctor non habuit. decif. 222. nu. 21. Pirouano.

Successor tenetur iustificare gratiam antecessoris. dec. 385. nu. 13. Durano.

in Successorem particularem non transit quasi possessio, ante usum, & exercitium illius iuris. decif. 35. nu. 10. Durano.

ad Successorem non transit animus defuncti. decif. 34. nu. 3. Durano.

in Successorem siue vniuersalem, siue particularem non transit quasi possessio presentandi, sed opus est nouo usu, & exercitio. dec. 35. n. 12. Durano.

in Successorem vniuersalem, sicuti non transit possessio defuncti absque noua apprehensione ita nec in successorem singularem. dec. 35. n. 5. Durano.

in Successorem non transit quasi possessio defuncti. dec. 35. nu. 2. Durano.

Successorum, & heredum appellatione, veniunt tam heredes, quam successores in infinitum. dec. 194. nu. 66. Coccino.

### S V M P T V M.

Sumpto adhibetur eadem fides, quam ipsi originali, quando constat, quod seruata fuerint solemnitates requisitę in transumptione. dec. 396. nu. 1. Verospio.

Sumptum informe concurrentibus adminiculis, & obseruantia plenę probat. dec. 23. nu. 14. Pir.

Sumptum exemplatum, ne scriptura originalis propter vetustatem pereat, aut amittatur, fidem facit ac si esset ipsa scriptura originalis. dec. 396. nu. 2. Verospio.

Sumptum ex registro supplicationum iuxta modernum usum & stylum Curie facit fidem. dec. 387. nu. 2. Durano.

Sumpro Bullarum datur fides, etiam secundum usum antiquum. dec. 387. nu. 3. Durano.

Sumpto ex Registro supplicationis non creditur, quando agitur de canonizanda gratia. dec. 387. nu. 15. Durano.

Superfluitas verborum est euitanda, sicuti etiam contradictio. dec. 75. nu. 11. Virili.

Superior Religiosus ratione magnę superioritatis, vti potest priuilegio Ecclesiastico, vt familiares non cōueniantur ab Ordinario. dec. 324. n. 16. Pirouano.

Superior potest auocare causas pendentes coram suo inferiori. dec. 209. n. 12. Pirouano.

Superior Ecclesię acquirendo ius patronatus, non dicitur bona Ecclesię vsurpare. decif. 401. nu. 10. Pirouano.

Sicuti contra laicum suspicari potest ex quo eidem Ecclesię ius patronatus acquiritur, non autem heredibus. ibidem n. 20.

Superior non potest preiudicare priuilegijs Religionis. dec. 63. nu. 10. Vbaldo.

Superior dominans in suo Palatio potest dici Impe-

rator. dec. 324. nu. 13. Pirouano.

ex Superioritate concessa alicui super aliquo loco non bene probatur facultas imponendi onera. dec. 127. nu. 10. Pirouano.

Superioris licentia, an possit supplere licentiam inferioris. dec. 73. nu. 17. Durano.

SUPERVIVENTIA filij post obitum matris etiam momentum, impedit euentum conditionis, si sine liberis decesserit. dec. 217. nu. 21. Pirouano.

### S V P P L I C A T I O.

Supplicatio est attendenda, itaut expeditores non possint illam alterare. dec. 387. nu. 1. Durano.

Supplicationis forma attendenda est. dec. 125. nu. 46. Durano.

Supplicationum registrum, & inde sumpta debent reformari iuxta originalem supplicationem. dec. 387. nu. 10. Durano.

### S V S P I C I O.

Suspicionem non carent instrumenta, & rogatus, si sint in posse aduersarij. dec. 82. nu. 11. Pirouano.

Suspectus de incontinentia, si sit clericus, & ei fuit factum inonitorium sub poena priuationis alicuius beneficij, illius vigore non potest omnibus priuari. dec. 239. nu. 6. Coccino.

SVVM iactare, nemo presumitur. dec. 93. nu. 74. Coccino. dec. 114. nu. 11.

### T

### T A C E N S.

Tacens non videtur consentire, dum sciebat, quod ius suum saluum erat. dec. 387. nu. 42. Durano.

Tacens non dicitur consentire stante declaratione precedenti, vel subsequenti. dec. 387. nu. 44. Durano.

Taciti, & expressi eadem est virtus, & iudicium. dec. 194. nu. 96. Coccino.

per Taciturnitatem inducitur approbatio. decif. 103. nu. 22. Coccino.

TALIS, quod aliquis sit, aliud est, & aliud, quod, habeatur pro tali. dec. 22. nu. 5. Durano.

### T E M P V S.

in Temporis momento consistit acquisitio incolatus. dec. 52. nu. 5. Virili.

de Tempore non suspecto, si emanauerint enunciatiue probant. decif. 16. nu. 22. Coccino.

ex Temporis breuitate apparet, an fuerit adhibita causę cognitio. dec. 197. nu. 55. Coccino.

intra Tempus certum, si quis sit obligatus aliquid facere, non requiritur intimatio, vel citatio. dec. 186. nu. 6. Virili.

in Tempore presumuntur literę transmissę, & acceptę. dec. 26. nu. 23. Vbaldo.

in Tempore, qui non adimpleuit, non dicitur adimpleuisse. dec. 131. nu. 6. Pirouano.

Temporis tractu non conualescit contractus ab initio nullus. dec. 126. nu. 52. Durano.

Tempus illud semper censetur congruum, intra quod actus potest expediri. decif. 213. nu. 12. Pirouano.

Tempus longissimum, sufficit ad inducendam obligationem, & titulum. decif. 389. nu. 7. Pirouano.

Tempus in contractu, quando est de substantia, debet precise probari. dec. 201. nu. 29. Coccino.



Tempus antiquum in teste est 60. annorum secundum obseruantiam Rotę. dec. 264. nu. 26. Coccino.

Temporis dubium ubi est, præsumitur in benigniorem partem. dec. 201. nu. 32. Coccino.

Tempore indigent omnes actus, vt aliquid maturius agatur. dec. 197. nu. 56. Coccino.

Tempus non est modus tollendi, vel inducendi obligationem. dec. 13. nu. 34. Durano.

de Tempore, si testes dubitatiuè deponant, magis eius fides augetur. dec. 264. nu. 17. Coccino.

ex Temporum, locorum, & personarum circumstantijs ius ciuile variatur. dec. 62. nu. 47. Durano.

Tempus decem annorum requiritur ad hoc, vt contrahatur incolatus, sed fallit si constet de voluntate. dec. 52. num. 7. Virili.

Tempus antiquum in teste est sexaginta annorum. dec. 360. np. 8. Coccino.

Temporalia ad agendum, sunt perpetua ad accipiendum. dec. 67. nu. 9. Vbaldo.

## T E R M I N V S.

Terminus, ad quem fit retrotractio, sufficit quod sit habilis in potentia. dec. 387. nu. 35. & 37. Durano.

Terminus remissoria, si pendeat, impedit litis ingressum ad vltiora. dec. 334. nu. 3. Motmanno.

Quod fallit, quando Index illam decreuit, sine præiudicio processus executiui. ibidem nu. 4.

Termini substantiales, vt bene seruentur, quæ requirantur. dec. 233. nu. 1. Durano.

Termini substantiales cum sint communes, sufficit, quod ab altera parte sint seruati, & dicti termini, si agatur vigore obligationis Cameralis non seruantur. dec. 229. nu. 14. Verospio.

Termini substantiales malè seruati in reiteratione in citatione ad sententiam sanantur. decif. 206. nu. 3. Verospio.

Termini beneficio censetur, quis renunciaffe si petat aliquid post terminum conuentum. dec. 192. nu. 10. Pirouano.

Termini taxatiui natura, est excludere extranea, cuncta autem pertinentia indulgere. dec. 413. num. 8. Coccino.

in Terminorum seruatione ad sententiam de stylo reuocantur omnes dilationes. decif. 192. num. 6. Pirouano.

Termini quatuor ad docendum de partitione seruantur pro executione literarum Apostolicarum. dec. 30. nu. 31. Durano.

Terminus si sit adiectus solutioni, an post illius lapsum, inducta dicatur debiti præscriptio, & obligationis extinctio. dec. 234. nu. 1. Motmanno.

Terminus, quando est adiectus solutioni, præsumitur contrahentes voluisse, quod ante aduentum termini debitum exigi non posset. decif. 234. num. 5. Motmanno.

Terminus, quando adiicitur solutioni, eo aduento non solum liberatur debitor, sed constituitur in magis efficacem actionem. decif. 234. num. 6. Motmanno.

Terminum suscipiens debitor, videtur debitum agnoscere. dec. 133. nu. 4. Dunozetto.

Terminus in præscriptionibus currit de momento ad momentum. dec. 234. nu. 10. Motmanno.

in TERRITORIO alieno, quibus ex casibus delinquentes possint capi, & puniri. dec. 41. n. 16. Pirou.

## T E R T I V S.

Tertius, quando non possit dare de nullitate. dec.

101. nu. 16. Virili.

Tertius, quando quis dare possit. decif. 180. num. 15. Verospio.

Tertius non potest dare matri de iniuria facta filiis, propter transitum ad secunda vota. dec. 131. nu. 20 & 21. Pirouano.

Tertio, ubi apparet Princeps voluisse præiudicare, in dubio intelligi debet, quod in modico, & non in magno voluerit præiudicare. decif. 23. num. 29. Durano.

Tertio ius quæsitum ex licentia alicuius, remanet semper, etiam si licentia appareat reuocata. decif. 328. nu. 34. Queipo.

contra Tertios possessores etiam datur Saluianum interdictum. dec. 328. nu. 3. Queipo.

in Tertij præiudicium, iuramentum nihil operatur. dec. 282. nu. 13. Durano.

Tertio, quando constat Princeps præiudicare voluisse, sufficit quod rescriptum aliquid modicum operetur in illius præiudicium. decif. 23. num. 30. Durano.

Tertij præiudicium, quando Papa sciuit, tunc clausula ex certa scientia, operatur, circa ea, quæ sunt facti. dec. 166. nu. 11. Coccino.

Tertij ius non videtur quis opponere, si ipso iure excludat intentionem agentis. decif. 180. num. 16. Verospio.

Tertius non dicitur Episcopus respectu sui Vicarij, in his, quæ competunt Vicario ex natura vicariatus. dec. 53. nu. 24. Durano.

Tertio, ius quæsitum ex persona alterius, non potest amplius ei auferri ex persona authorum. dec. 328. nu. 30. Queipo.

Tertius, si sit obligatus in forma Camere, non gaudet beneficio compensationis. decif. 205. num. 13. Durano.

contra Tertium priuilegium Principis nunquam capit interpretationem, nisi expresse dicatur. dec. 330. nu. 7. Coccino.

contra Tertios possessores habentes causam à grauato, fideicommissario datur immisio. dec. 408. nu. 8. Ghislerio.

Tertio ius quæsitum à contrahentibus, ipsi postea non possunt recedere à tali contractu in præiudicium d. tertij. dec. 328. nu. 29. Queipo.

de Tertij præiudicio, quando agitur, priuilegium est strictissimè interpretandum. dec. 330. nu. 6. Coccino.

penes Tertium, index potest interloqui, vt deponatur impubes, controuersia existente super educatione. dec. 157. nu. 4. Vbaldo.

## T E S T A M E N T V M.

in Testamento solus ordo dilectionis, & charitatis, non autem necessitatis considerari potest. dec. 289. nu. 10. Verospio.

Testamenti filiorum identitas probanda est, quando sumus in testamento, quod à Testatore fuit consignatum Notario clausum. decif. 236. num. 5. Durano.

Testamentum illius, qui Missam non audiebat, & cum esset diues, non reliquit legata pia pro anima sua, an subitineatur. decif. 233. num. 30. Durano.

Testamenti foliorum identitas ex quibus concludenter probetur. dec. 236. nu. 7. Durano.

Testamenta duo quando concurrunt, tunc cessat remedium l. fin. C. de adict. Diu. Adr. coll. dec.



- dec. 308. nu. 5. Pirouano.
- Testamentum primum, quando non censeatur per secundum reuocatum. dec. 233. nu. 9. Durano.
- Testamentum, quando producit in forma probanti, non vitiatum &c. scilicet tunc hæredibus in eis institutis datur immissio. dec. 233. nu. 5. Durano.
- ex Testamento reuocato non potest declarari illud reuocans. dec. 257. nu. 9. Durano.
- Testamentum furiosi ipso iure est nullum. dec. 233. n. 28. Durano.
- Testamentum originale, an debeat in actis produci ad hoc, vt detur immissio, an sufficiat exemplum in publica forma. dec. 233. nu. 6. Durano.
- Testamentum originale debet produci ad hoc, vt iudici constet per ocularem inspectionem, an illud sit abolutum, vel cancellatum, vel in aliqua parte vitiatum. dec. 236. nu. 3. Durano.
- Testamentum quando factum est lingua vernacula, tunc attenditur communis vsus loquendi, secus si latina. dec. 151. nu. 28. & 29. Dunogetto.
- Testamentum illius, qui iussit ossa sua proijci in tyberim, licet rem furiosi iusserit, tamen eius testamentum tenuit. dec. 233. nu. 29. Durano.
- Testamentum nullum ob præteritionem filij, mortuo filio in vita patris, conualefcit de iure prætorio. dec. 318. nu. 46. Queipo.
- Testamentum illius, qui peccata sua non cõfitebatur, an valeat. dec. 233. nu. 30. Durano.
- Testamentum patris vt valeat, essentialiter requiritur institutio, vel exheredatio filij existentis in potestate. dec. 318. nu. 47. Queipo.
- Testamentum est nullum, ex defectu præteritionis filiorum. dec. 74. nu. 10. Virili.
- in Testamento quando non legitur expressa ratio cõseruandi bona in agnatione, non præsumitur testatorem voluisse excludere fœminas. dec. 151. n. 13. Dunogetto.
- Et ad hoc non sufficit, quod tacite colligatur. ibidem num. 13.
- Testamentum illius mulieris, quæ iussit se sepelli, cum quibusdam ornamentis ex smaragdis, & margaritis confectis, valuit. dec. 233. num. 29. Durano.
- Testamentum plenè probat contra inducentem. dec. 90. nu. 1. Dunogetto.
- ex testamento benè ordinato, habens dilucida interualla, præsumitur in sanitatis interuallo fuisse, de tempore conditi testamenti. dec. 233. num. 31. Durano.
- Testamenti exemplum in forma publica sufficit, quod in actis producat. dec. 236. num. 4. Durano.
- Testamenti vna pars aliam supplet, & declarat. dec. 109. nu. 12. Virili.
- Testamentum acceptasse cum omnibus suis qualitatibus, quando quis dicatur. dec. 342. num. 7. Dunogetto.
- Testamentum patris, qui sine causa filios exheredat, mero iure tenet, cum opus sit illud rescindi per querelam inofficiosi testamenti. dec. 233. num. 27. Durano.
- Testamento semper inhærendum est, quantum fieri potest. dec. 131. nu. 1. Pirouano.
- Testamenti ignorantia solum in filio præsumitur. dec. 4. nu. 30. Coccino.
- in testamentis nuncupatiuis præsumptio suppositio- nis, quando cesset. dec. 96. nu. 10. Virili.
- à Testamenti verbis discedere propter subtiles interpretationes valde periculosum est. dec. 151. nu. 7. Dunogetto.
- Testamentum antequam aditione non sit confirmatum, hæres non dicitur. dec. 36. nu. 8. Coccino.
- Testamentum primum ipso iure per secundum tollitur. dec. 233. nu. 4. Durano.
- Testamenti verba, quando sunt clara, & coniecturæ sunt valdè vrgentes, tunc non est hæsitandum de mente testatoris. dec. 135. nu. 3. Durano.
- super Testamento transactio, de quo habetur notitia, subltinetur. dec. 74. nu. 2. Virili.
- Testamentum, licet de facto, & ordinate condit furiosus, tamen non subltinetur. dec. 233. num. 32. Durano.
- in Testamento hæredes scripti sunt immittendi in possessione bonorum defuncti. dec. 94. num. 4. Virili.
- Testamenti tempus est attendendum, quando agitur de interpretatione eorum, quæ in testamento continentur. dec. 111. nu. 38. Coccino.
- Testamentum post mortem dirigitur. dec. 89. num. 6. Durano.
- Testamentariorum executorum negligentia stante, tunc deuolutio fit ad superiorem. dec. 131. num. 5. Pirouano.
- Testari de rebus alienis nemo præsumitur. dec. 89. n. 1. Durano.
- Testari potest pater pro filijs impuberibus. dec. 222. nu. 23. Pirouano.

## T E S T A T O R.

Testatorum voluntates, quando per indirectè impediuntur, ad Papam est recurrendum. dec. 65. nu. 17. Durano.

Testator quando clarè appareat, quod sub masculis de familia nolisset comprehendere fœminas. dec. 135. nu. 5. Durano.

Testator non præsumitur velle plus concedere gratuitis alienantibus, & eius voluntati contrauenientibus; quàm gratuitis, qui eius voluntatem in non alienando reseruauerint. dec. 109. num. 13. Virili.

Testator, quando vocauit aliquos ordine successiuo, tunc in eis cessat concursus, aut consortium. dec. 213. nu. 7. Pirouano.

Testator quando expressit suam voluntatem absolutam cõseruandi bona in agnatione, tunc conditio, sine filijs, intelligitur de masculis. dec. 195. nu. 5. Dunogetto.

Testator præsumitur à prima voluntate discessisse, per verba derogatoria, clausulis derogatorijs positis in prima voluntate. dec. 233. num. 11. Durano.

Testatoris subscriptio non fit necesse, recognosci, quando sumus in testamento nuncupatiuo. dec. 233. nu. 8. Durano.

Testator, si dicat, se testari iuxta schedulam dimissam penes tertium, & nihil addat, de ipsius subscriptione, vel subscriptione, tunc quo ad veritatem, statur iuramento tertij. dec. 96. num. 3. Virili.

Et an hoc casu debeant concurrere etiam coniecturæ. ibidem nu. 4.

Testatoris furor tempore conditi testamenti non probatur ex eo, quando docetur aliqua die furiosus



- sum fuisse. dec. 233. num. 14. Durano .
- Et hoc maximè, quando in testamento reperiuntur omnia ritè , & rectè disposita. ibid. nu. 15.
- Testator , si legat rem , quæ sua morte est peritura , non tenet tale legatum. dec. 35. nu. 18. Durano .
- Testatoris, voluntas , si sit commutanda omnes interesse habentes sunt citandi , saltem per edictum , dec. 65. nu. 2. 9. 11. & 13. Durano .
- ex Testatoris assertione facta in testamento , colligitur , quæ adsint in hæreditate. decif. 67. num. 3. Vbaldo .
- Testator , si eius uxorem prohibeat ab hærede molestari etiam ex titulo iustissimo , qualiter intelligi debeat dec. 89. nu. 16. Durano .
- Testator, si tradat schedulam Notario coram testibus dicendo esse sua manu subscriptam tunc non est opus alia cognitione cum sufficiat rogatus Notarij. dec. 96. nu. 3. Virili.
- Testator , si in secundo testamento , dicat , quod illud valere debeat , non obstante quouis alio testamento habente clausulam derogatoriam , censetur primum reuocasse. decif. 233. num. 10. Durano .
- Testator, si iubeat , quod aliquis filius non educetur penes patrem, non tenet tale præceptum in præiudicium patris. dec. 157. nu. 15. Vbaldo.
- Testator de rebus hæredis potest ita disponere, sicuti de proprijs. dec. 89. nu. 2. Durano.
- Testator si fecerit plures gradus substitutionum , & semper vocauit masculos, censetur velle conseruare agnationem. dec. 135. nu. 8. Durano .
- Testator, quando progreditur ad plures gradus substitutionum, tunc cessat dispositio. cõsil. 21. Oldrad. dec. 158. nu. 6. Dunogetto .
- Sed hoc intellige , quando digressus est factus tantummodo actiue , ex parte substitutorum. ibidem num. 7.
- Quia tunc talis digressus non operatur , vt rece- datur à regula d. cõsil. 21. ibidem. nu. 8.
- Quod tamen secus est , quando digressus factus fuit actiue , & passiue. ibidem nu. 9.
- Testator non potest facere in suo testamento , vt fœmina descendens non dotetur. decif. 128. num. 6. Virili .
- Testator, quãdo substituit maiorem natu, ex hoc col- ligitur eius animus conseruandæ agnationis. dec. 195. nu. 10. Dunogetto .
- Testator in eius testamento , non potest disponere de bonis subiectis fideicommissis. decif. 184. num. 4. Virili .
- Testator , quando aliquid clarè exprimit , cessat prorsus omnis difficultas. decif. 216. num. 5. Vbaldo .
- Testator potest disponere de rebus subiectis fideicõ- missis, etiam si sint ad fauorem hæredis subiectæ. dec. 89. nu. 8. Durano .
- Testatoris voluntatis distinctio est attendenda. dec. 84. nu. 22. Dunogetto .
- Testator non præsumitur voluisse excludere fœminas si vsus sit verbis aptis comprehendere masculos, & fœminas. dec. 151. nu. 20. Dunogetto .
- Testatoris prohibitio , quod bona nisi ad certam summam alienari possint , si vltra alienentur , non tenet , talis alienatio. decif. 408. num. 18. Ghislerio .
- Testator, si coram Notario, & testibus dicat, se testari, prout cõtinetur in schedula scripta, vel subscripta ipsius manu, quamuis sit penes tertium, tunc qua- liter sit facienda recognitio manus. decif. 96. num. 1. Virili .
- Testator, si semel expresse rit masculos, si sequens ser- mo regatur ab eodem verbo, præsumitur repetisse d. qualitatem masculinitatis. decif. 151. num. 23. Dunogetto .
- Testator , quando præsumatur , velle onerare hære- dem ad luitionem rei donatæ. decif. 143. num. 17. Pirouano .
- Testator, quando progreditur ad plures gradus sub- stitutionum ad fauorem etiam extraneorum post mortem filiorum , & nepotum , necessario deno- tatur quod fideicommissum debet præcedere ad fauorem nepotum. dec. 216. nu. 11. Vbaldo .
- Testator instituens tres hæredes , si obitus vnus pro- betur, datur immissio reliquis duobus æqualiter , perinde ac si duo hæredes tantum fuissent instituti dec. 356. nu. 8. Dunogetto .
- Testator ex quibus præsumatur aliquem magis dile- xisse. dec. 158. nu. 15. Dunogetto .
- Testator vtens dictionibus vniuersalibus , & gemina- tis, est intelligendus , quoad bona sua, non autem hæredis. dec. 89. nu. 11. Durano .
- Testator potest de re fideicommissis supposita dispo- nere sicuti de quauis alia re aliena. dec. 89. num. 1. Durano .
- Testator præsumitur respectu suæ successionis volu- isse admitti eos , qui ab intestato ex dispositione statuti vocantur. dec. 195. nu. 23. Dunogetto .
- Testator in dubio præsumitur minus voluisse gra- uari hæredem , quan fieri potest. decif. 89. num. 10. Durano .
- Testator censetur velle bona conseruare in agnatione si fœminis exclusis, dotem relinquit. dec. 135. n. 11. Durano .
- Testator si constituat, se in testamento possidere pro hærede, vel legatario non valet tale constitutum. dec. 35. nu. 21. Durano .
- Testantium voluntates præcisè sunt seruandæ. dec. 65 nu. 14. Durano .
- Testator, si aliquid voluisset, id expresse. dec. 360. nu. 33. Coccino .
- Testator non præsumitur voluisse excludere fœminas proximiores, propter agnatos remotiores. dec. 151 nu. 9. Dunogetto .
- Testator , quando executoribus suæ vltimæ volun- tatis , substituit alios executores censetur hoc fe- cisse ne morientibus primis executoribus vices suas delegent , & alios nominent. decif. 213. num. 9. Pirouano .
- Testatoris voluntas per concursum plurium executo- rum facilius ad executionem perducitur. dec. 213. nu. 8. Pirouano .
- Testator potest disponere de rebus hæredis , sicuti de rebus proprijs. dec. 19. nu. 1 & 8. Coccino .
- Testator, qui dotauit neptes , & eas exclusit ab hære- ditate, ista ratio exclusionis non potest considerari in proneptibus non dotatis ab eo. dec. 195. nu. 17 Dunogetto .
- Testator non loquens per viam simplicis rationis, sed principalis dispositionis inducit absolutum fidei- commissum ad fauorem filiorum , & descendentiũ Masculorum. dec. 237. nu. 4. Virili.
- Testator loquens in plurali numero, quando hæredes gra-



- grauat, tunc non solum primus hæres censetur grauatus, sed etiam alij subsequentes. dec. 269. nu. 12. Vbaldo.
- Testator vnicam tantum substitutionem faciendo per vulgarem, non videtur respexisse ad conseruationem agnationis. dec. 326. nu. 3. Dunozetto.
- Testatoris præceptum, quod vxor debeat viuere cum filiis valet, & substat. decif. 241. num. 22. Coccino.
- Testator in bonis suis potest imponere eam legem, quam vult. dec. 306. nu. 14. Ghislerio.
- Testator, quando dicatur commississe alicui, aliquod opus priuatine. dec. 242. nu. 3. Queipo.
- a Testatoris voluntate non est recedendum. dec. 408. nu. 11. Ghislerio.
- Testator in dubio præsumitur se conformasse, cum dispositione iuris. dec. 241. nu. 31. Coccino.
- Testatoris diuersa affectio cõcurrere potest in diuersis personis. dec. 237. nu. 6. Virili.
- Testator permittere potest, quod eius bona fideicommissio subiecta per aliquod tempus maneat in suspensio. dec. 346. nu. 21. Dunozetto.
- Et hoc maxime, quando probabiliter sperari potest, quod suspensio hæc sit cessatura per natiuitatem filiorum. ibidem nu. 22. Dunozetto.
- Testator præsumitur se voluisse conformare cum statuto. dec. 237. nu. 11. Virili.
- Testator, si habeat vxori, quod in eius testatoris domo, vna cum filiis viuat, hoc intelligitur, vt habeat curam filiorum. decif. 241. num. 25. Coccino.
- Testatoris præceptum circa priuationem à tota hereditate, non æquipollet illi, per quod filius consequitur legitimam. decif. 342. num. 15. Dunozetto.
- Testatoris assertio nocet heredibus. dec. 163. num. 4. Vbaldo.
- Testator non præsumitur demens, si legata pia faciat, qualia ipsius qualitati, & cuilibet viro, prudenti conueniebant. dec. 233. nu. 17. Durano.
- Testator quando suæ expresse, siue æquipollenter dat facultatem fideicommissario capiendi possessionem propria auctoritate, tunc ille non tenetur capere, illam de manu hæredis, sed recta via datur immisio. dec. 184. nu. 7. Virili.
- Testantium voluntates, nisi ex magna causa commutari debent. dec. 65. nu. 15. Durano.
- Testator, vbi loquendo simpliciter de filiis intellexit de Masculis, ita, & in alia parte de Masculis voluisse censetur. dec. 237. nu. 12. Virili.
- Testator sicuti potest ad libitum disponere de suis bonis ad fauorem extraneorum absque citatione, ita etiam potest impetrare filij naturalis legitimam. dec. 319. nu. 9. Virili.
- Testator, quando præsumatur, prius fecisse aliud testamentum. dec. 384. nu. 4. Verospio.
- Testator præsumitur sanæ mentis, si instituat hæredes personas sibi sanguine proximiores. dec. 233. n. 17. Durano.
- Testatoris voluntas est pro lege seruanda. dec. 346. nu. 19. Dunozetto.
- Testatoris dispositio est seruanda. decif. 213. num. 1. Pirouano.
- Testatorem fuisse in mora, debet probari, vt ex promissione faciendi eius hæredes teneantur. dec. 323. nu. 15. Coccino.
- Testator præsumitur se conformasse cum dispositione statuti. dec. 317. nu. 16. Ghislerio.
- Testatoris dispositio ad vnguem pro lege obseruanda est. dec. 241. nu. 1. Coccino.
- Testator nõ debet decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus. dec. 309. nu. 10. Durano.
- Testator potest legare rem hæredis, sicuti rem propriam. dec. 4. nu. 1. Coccino.
- a Testatoris dispositione Iudex recedere potest, & aliter procedere, circa educationem puerorum. decif. 157. nu. 19. Vbaldo.
- pro Testatoris debitis recte bona fideicommissaria alienantur. dec. 134. nu. 4. Durano.
- Testatoris manus, qualiter probetur, quando testamentum tradidit Notario coram testibus asserendo esse subscriptum manu sua. decif. 96. num. 9. Virili.
- ex Testatoris assertionem, bene probatur bonorum idem. dec. 330. nu. 25. Coccino.
- Testator, si quando erat viuus nõ erat soluendo, multo minus post eius mortem hereditas præsumitur. dec. 310. nu. 23. Durano.
- Testatoris verba enixa, & geminata potissimum sine effectu manere non debent. decif. 242. num. 10. Queipo.
- Testatoris voluntatem tenetur præcisè hæres cum beneficio legis, & inuentarij seruare, quatenus vires hereditariæ suppetant. decif. 272. num. 25. Dunozetto.
- Testatoris dementia vt testes probent, debent eam determinatè deponere de tempore conditi testamenti. dec. 233. nu. 30. Durano.

## T E S T I S.

- Testes etiam si deponant de auditu quando versantur in antiquis, probant. dec. 360. nu. 7. Coccino.
- Testium repetitio dicitur calumniose perita, si post longam contumaciam, & testium publicationem, & in termino citationis ad sententiã fuit petita. dec. 256. nu. 7. Coccino.
- Testes, vt probent valorem beneficij, debent deponere per non excessum non autem per ascensum. decif. 294. nu. 8. Queipo.
- Testis deponens de facto proprio, & de certa scientia plusquam semiplene probat. dec. 113. num. 11. Vbaldo.
- Testis patiens plures defectus, nihil probat. dec. 264. nu. 49. Coccino.
- Testis dicitur omni exceptione maior respectu inducentis, cum censeatur approbata persona ita vt amplius non potest reprobari. decif. 201. num. 10. Coccino.
- Testes in dubio præsumuntur contestes, nisi probentur singulares. dec. 256. nu. 3. Durano.
- Testis, quando deponit de credulitate nihil probat. dec. 264. nu. 6. Coccino.
- Et hoc maxime, quando ratio credulitatis non subsistit. ibidem nu. 7. Coccino.
- Testes deponentes de visu, alia comprobatione non egent, quia sensus visus non decipitur circa proprium obiectum. dec. 389. nu. 13. Pirouano.
- Testes, quando inter se conquassantur tunc magis est standum illis, cum quibus concurrat præsumptio iuris. dec. 380. nu. 9. Coccino.
- Testes deponentes pro assistentia iuris, & secundum ius commune in concursu magis standum est. dec. 41. nu. 17. Pirouano.



- Testis, quando deponit super his quę pendent à iudicio intellectus, etiam non interrogatus, debet afferre rationem. dec. 380. n. 19. Coccino.
- Testis dictum non probat, licet concludat, si ratio elidatur. dec. 380. n. 18. Coccino.
- Testes non reddentes convenientem rationem sui dicti, non probant. dec. 233. n. 21. Durano.
- Testes de fama in antiquis probant. dec. 79. num. 5. Virili.
- Testium fides suppletur ex numero, quod procedit etiam si omnes patiantur aliquas exceptiones, si testes sint ultra numerum trium. dec. 136. num. 8. Vbaldo.
- Testes, qui in antiquioribus, & viu entium memoriā planē excedentibus deponunt de publica fama, voce, & traditionibus antiquis, plenissimē probāt. dec. 353. num. 28. Coccino.
- Testibus est credendum, si reddant rationem sui testimonij. dec. 194. n. 10. Queipo.
- Testes reddentes plenissimam causam sui dicti, certū est, quod probant. dec. 283. nu. 7. Verospio.
- Testis deponens de credulitate non est verus testis. dec. 380. num. 17. Coccino.
- Testes de auditu faciunt adminiculum alijs probationibus. dec. 408. nu. 5. Ghislerio.
- Testes non concludentes, non probant. dec. 389. nu. 12. Pirouano.
- Testes deponentes de bona fama magis attenduntur, quā deponentes de mala fama. dec. 162. num. 5. Coccino.
- Amplia hoc etiam si deponentes de bona fama sint numero pauciores, & maximē si agatur de quasi possessione legitimatatis. ibidem nu. 6.
- Testes, quando primo iudicialiter deposuerunt cum iuramento, si postea ab eorum dicto recedant meru excommunicationis, nihilominus semper statuitur primo dicto. dec. 82. num. 12. Pirouano.
- Testes conuincuntur ab alijs testibus habentibus pluribus adminiculis. dec. 159. num. 22. Vbaldo.
- Testes singulares iunctis adminiculis probant. decif. 256. num. 3. Durano.
- Testis, si deponat de visu concludenter, & adsunt alia adminicula, satis probat. decif. 264. num. 5. Coccino.
- Testes tres bonę conditionis, & famę debent adhiberi in inuentatio, loco creditorum, & legatariorum absentium. dec. 331. n. 18. Pirouano.
- Testes deponentes de auditu non probant. dec. 264. n. 47. Coccino.
- Testes, quando optimē concludant circa quadragenariam. dec. 389. nu. 14. Pirouano.
- Testis, quando non præsumat formiter iurasse, tātis scripturis. dec. 82. n. 4. Pirouano.
- Testis, qui iudicat, & deponit de iudicio suo, non attenditur. dec. 380. n. 16. Coccino.
- Testes, ut probent confessionem extrajudicialem, debent esse concordēs de loco. dec. 192. n. 22. Pirouano.
- Probatio imperfecta potest ex adminiculis impleri. dec. 192. n. 23. Pirouano.
- Testis, quando verisimiliter præsimitur iurasse. decif. 82. n. 5. Pirouano.
- Testis deponens, quod aliquid fecit, dum erat adolescens, ex hoc non excludit alias illud fecisset, dū esset maior. dec. 389. num. 15. Pirouano.
- Testes non probant consuetudinem, si deponant extra casum. dec. 124. n. 17. Coccino.
- Testis vnicus, distinctē facti circumstancias recensens, & nullum habens interesse, ac optimam sui dicti rationem reddens, concurrentibus adminiculis plenē probat. dec. 266. n. 2. Pirouano.
- Quod procedit in quacunque materia ciuili. ibidem num. 3.
- Testes ad hoc, ut probent, concludere debent. decif. 183. nu. 3. Vbaldo.
- Testis deponens de iudicio suo, non probat. decif. 173. num. 6. Coccino.
- Testibus habentibus pluribus adminiculis magis stādum est. dec. 159. n. 23. Vbaldo.
- Testis deponens metu excommunicationis an probet. dec. 82. n. 10. Pirouano.
- Testes de auditu non probant. decif. 187. num. 14. Vbaldo.
- Testes non probant manum alicuius, si deponant de auditu. dec. 61. n. 3. Dunozetto.
- Testes non probant, si non sint examinati formiter, & non conitet de sua auctoritate, & non sint in actis. dec. 57. n. 1. Coccino.
- Testium depositio circa ætatem sufficit, etiam si sit desumpta ex aspectu. dec. 67. n. 8. Vbaldo.
- Testes interessati non probant. decif. 233. num. 19. Durano.
- Testes, qui deponunt de auditu à personis suspectis, nihil probant. dec. 5. num. 15. Coccino.
- Testes deponentes super negatiua non probant, nisi eam coarctent. dec. 163. n. 9. Vbaldo.
- Testis idoneus nemo est in causa, ex qua laudem, vel vituperium reportat. decif. 294. nu. 15. Queipo.
- Testium fides ex numero suppleri solet. dec. 136. n. 7. Vbaldo.
- Et ista regula generalis, & trita. ibidem nu. 8.
- Testi vnico statuitur, quando cum eo concurrat fama. dec. 162. num. 2. Coccino.
- Testibus deponentibus de bona fama, magis creditur, quā deponentibus de mala, etiam si numero dicti testes aliquantulum excederent. dec. 201. nu. 40. Coccino.
- Testis, si deponat, quod fuit præsens alicui actus, sed non recordatur de tempore præciso, ex hac respōsione excluditur solum probatio circa tempus præcisum. dec. 201. n. 17. Coccino.
- Testis fides magis augetur, si de tempore dubitatiuē deponat. dec. 264. num. 17. Coccino.
- Testium dicta sunt adiuuanda, & ad cōcordiam reducenda. dec. 289. num. 6. Virili.
- Testes examinati sine citatione, iuramento, & partis interrogatorijs, non probant. decif. 310. num. 13. Durano.
- Testes famuli, & domestici admittuntur in materia nocturna. dec. 289. num. 9. Virili.
- Testium defectus de se exonerando suppletur per alios idoneos testes. dec. 289. n. 8. Virili.
- contra Testes, licet dentur exceptiones, ex hoc non sequitur, quin Iudex non possit informare animū suum ex dictis depositionibus. dec. 201. num. 33. Coccino.
- Testis examinatus in causa, licet contra aliam personam non probet, negari non potest, quin possit deferuire pro adminiculo. dec. 201. num. 12. Coccino.
- Testis vnicus concurrentibus alijs præsumptionibus plenē



- plenè probat. dec. 201. n. 9. Coccino.
- Testes, ut probent possessionem, sufficit, quod de ea simpliciter deponant. dec. 220. n. 2. Verospio.
- Testi vnico creditur, quando cum dicto ipsius concurrunt coniecturæ, & præsumptiones ex circumstantijs facti. dec. 162. num. 4. Coccino.
- Testes ut probent confessionem extrajudicialem, debent esse contestes de loco, & tempore. dec. 187. nu. 15. Vbaldo.
- Testis deponens de simplici auditu, nihil probat. dec. 201. nu. 49. Coccino.
- Testis vnicus in probanda legitimitate filiorum probat, maxime quando concurrunt alij testes de publica voce, & fama. dec. 201. n. 8. Coccino.
- Testes ad hoc, ut probent testatoris dementia, illam determinatè concludere debent de tempore cõditi testamenti. dec. 233. num. 20. Durano.
- Testes in liquidando quando sunt diuersi, tunc in ea parte, in qua omnes conueniunt, statur. decif. 259. n. 4. Pirouano.
- Testes, ut dementia testatoris probent quid requiratur. dec. 233. n. 21. Durano.
- Testes probant possessionem, si deponant de pluribus actibus possessorijs. dec. 29. n. 2. Vbaldo.
- Testes in antiquis ad probationem dominij non parum conferunt. dec. 81. n. 14. Coccino.
- Testes sufficit, quod concordent in substantia ad hoc, ut probent. dec. 289. n. 7. Virili.
- Testis simul stare potest, quod fuerit præsens alicui actui, licet non recordetur de tempore. decif. 264. n. 13. Coccino.
- Testes, quando concludant in possessorio. dec. 126. num. 3. Pirouano.
- Testes non informati de prædijs, & ignorantes eorum qualitates, & quantitates non probant eorum valorem. dec. 272. n. 21. Dunozetto.
- Testes de auditu à parte de tempore non suspecto, an aliquid probent. dec. 266. n. 8. Pirouano.
- Testis subditus, ac rusticus non habetur pro integro, & candido teste. dec. 264. n. 28. Coccino.
- Testis, si circa tempus deponat dubitatiuè, per verba, in circa, & parum, plus, vel minus non dicitur discordare, sed concordare cum alijs probationibus certum tempus continentibus. dec. 264. nu. 18. Coccino.
- Testis deponens per verbum, iudicio meo, aut per æquipollentia verba, non vitiat eius depositionem, si ex certa scientia, ex proprio sensu corporis deponat. dec. 264. nu. 16. Coccino.
- Testis singularis non probat. dec. 210. nu. 14. Coccino.
- Testes interessati non probant. decif. 353. num. 23. Coccino.
- Testes, quando deponunt de fama, & auditu, quo casu non probant. dec. 264. n. 29. Coccino.
- Testes non concludentes in dicto, non attenduntur. dec. 201. n. 50. Coccino.
- Testis interessatus nihil probat. dec. 159. n. 21. Vbaldo.
- Testis vnicus probat, quando cum eius dicto concurrat fama, vel coniectura. dec. 264. num. 20. Coccino.
- Et hoc maxime, si dictæ coniecturæ ex circumstantijs facti desumuntur. ibidem nu. 20.
- Testis fides, quando debilitatur, an possit coniungi cum alijs testibus habilibus. decif. 264. num. 45. Coccino.
- Testes in vno iudicio examinati, quando probent etiam in alio. dec. 360. n. 9. Coccino.
- Testes de visu an debeant esse omni-exceptione maiores. dec. 264. nu. 27. Coccino.
- Testis vnicus non probat. dec. 219. nu. 15. Coccino.
- Testis extra terminum remissoriæ examinati, sunt nulliter recepti. dec. 389. n. 19. Pirouano.
- Testis vnicus, nullum gradum probationis facit. dec. 69. num. 11. Vbaldo.
- Testibus deponentibus de credulitate fides non adhibetur. dec. 294. n. 9. Queipo.
- Testi vnico creditur, quando cum eius dicto concurrunt coniecturæ. dec. 162. n. 3. Coccino.
- Testibus duobus affirmantibus magis creditur, quam mille negantibus. dec. 294. n. 11. Queipo.
- Testes etiam nulliter examinati faciunt non leue probationis adminiculum, ad effectum concedendi remissoriæ. dec. 315. num. 4. Motmanno.
- Testes quatuor, in quacumque materia, etiam in minori numero sufficiunt ad concludendam probationem. dec. 301. num. 3. Pirouano.
- Testes examinati sine interrogatorijs partis probant, quando pars fuit negligens in eis dandis. decif. 256. num. 6. Coccino.
- Testes deponentes de fama probant obitum. dec. 84. num. 6. Dunozetto.
- Testis non concludens, non probat. dec. 380. nu. 15. Coccino.
- Testes in numero, ratione, & deponentes verisimiliora prævalent alijs. decif. 291. nu. 8. Pirouano.
- Testi in concernentibus commodum, & exonerationem propriæ culpæ non creditur. dec. 331. nu. 25. Pirouano.
- Testes plures si sint omnes singulares, & de auditu ab eadem persona tunc omnes reputantur pro vno. dec. 272. nu. 17. Dunozetto.
- Testes non idonei, non probant. dec. 264. n. 41. Coccino.
- Testium dicta, quando fuerunt conquasiata à dictis testium contrariorum, nihil releuant. dec. 353. nu. 114. Coccino.
- Testes non concludentes non probant. dec. 187. n. 16. Vbaldo.
- Testis de propria scientia facit semiplenam probationem. dec. 259. n. 33. Pirouano.
- Testi magis est credendum, quando à parte fuit inductus. dec. 259. n. 5. Pirouano.
- Testes, si in repetitione referunt se ad præcedentem depositionem, probant. decif. 315. num. 13. Motmanno.
- Testis, quando dicatur de tempore iudicare. decif. 264. n. 15. Coccino.
- Testibus illis in concursu est adhibenda fides, qui sunt numero plures, vel illis, qui sunt conformes. dec. 124. nn. 23. & 24. Coccino.
- Testibus magis specificè deponentibus magis est standum, quam in genere deponentibus. dec. 105. n. 2. Virili.
- Testis vnus depositio sufficit in iudicio possessorio. dec. 8. nu. 8. Remboldo.
- Testis de auditu, licet non probeat, facit tamen adminiculum. dec. 16. nu. 7. Coccino.
- Testis examinatus inter diuersas partes præbet adminiculum. dec. 16. nu. 8. Coccino.
- Testes dubij ab alijs declarantur. decif. 124. num. 21. Coccino.



Testes non probant ebrietatem, si dicant quod aliquis bibebat. dec. 34. n. 6. Vbaldo.

Testium dicta non attenduntur, si conquassentur ab alijs testibus magis informatis. decif. 173. num. 5. Coccino.

per Testem deponentem de vera scientia concurrentibus alijs testibus deponentibus de publica voce, & fama, bene probatur legitimitas. dec. 16. nu. 3. Coccino.

Testium examen de iure non admittitur ultra 40. decif. 146. n. 4. Durano.

Testis vnus cum fama plenè probat. dec. 16. num. 4. Coccino.

Testes examinati ad instantiam alterius personæ, faciunt aliquod adminiculum. dec. 16. num. 16. Coccino.

Testium numerus, quando fuit effrenatus, remissoria denegatur. dec. 146. nu. 4. Durano.

à Testibus ad hoc, vt dicatur recognita scriptura priuata, quid requiratur. dec. 61. nu. 4. Dunozetto.

Testium depositionibus pars potest vti, durante oppositione partis aduersæ contra dictos testes. dec. 201. n. 36. & 37. Coccino.

per Testes probari potest contractus quilibet, & pactum quodlibet quod cum solo contrahitur, sicut per instrumenta. dec. 113. n. 14. Vbaldo.

Testes possunt esse vassalli pro suo domino, si non agatur de eorum interesse. dec. 105. n. 6. Virili.

Testis vnicus plenè probat etiã in criminalibus iuncta fama, & concurrentibus adminiculis, dec. 16. num. 9. Coccino.

Testium depositionibus, tunc pars non potest opponere, si pars aduersa in impugnatione contra eos obtinuit. dec. 201. n. 17. Coccino.

Testes de fama deponentes, illi præferuntur, qui deponunt de bona. dec. 16. n. 26. Coccino.

Testes, qui non reddunt causam scientiæ, non probant. dec. 17. n. 14. Durano.

Testes, qui conuincuntur ab alijs testibus contrarijs, non attenduntur. dec. 16. nu. 32. Coccino.

Testis deponit de publica voce, & fama si dicat, quod publicè dicebatur. decif. 16. num. 5. Coccino.

Testis, si dicat, quod aliquid fuit communiter dictum, & reputatum, etiam si non dicat audiuisse communiter dici, probat famam. decif. 16. num. 6. Coccino.

in Teste tempus antiquum est 60. annorum. dec. 360. num. 8. Coccino.

per Testes probari potest beneficij valor. dec. 335. nu. 15. Verespicio.

contra Testes, si sint oppositæ exceptiones, quando non sint habendæ in consideratione. dec. 57. nu. 3. Coccino.

per Testes duos donatio probari potest. dec. 82. nu. 2. Pirouano.

Testes non probant valorem rei, si deponant de iudicio, & pericia. dec. 272. n. 20. Dunozetto.

Testibus fidem totam non tollit affinitas. dec. 82. nu. 9. Pirouano.

contra Testem exceptio, quod fuit excommunicatus, non releuat, si quoque fuit absolutus. decif. 105. num. 5. Virili.

Testis vnicus sufficit in iudicio manutentionis. dec. 273. num. 1. Queipo.

Testes qui deponunt explicitè debent declarare, nec non supplere eos, qui deponunt implicitè. decif. 16. num. 17. Coccino.

in Teste tempus antiquum est 60. annorum secundum obseruantiam Rotæ. decif. 264. num. 26. Coccino.

per Testes probatio continens substantiam eorum, quæ partes voluerant, non prohibetur. decif. 82. num. 2. Pirouano.

Testium affirmum fides redditur suspecta, & non integra. dec. 82. num. 7. Pirouano.

per Testes probari debet immemorabilis, & non per scripturas. dec. 126. num. 21. Virili.

Testibus singularibus Index potest plenam fidem adhibere concurrentibus adminiculis. decif. 256. num. 5. Durano.

per Testem vnicum, nec de æquitate canonica probatur confessio extrajudicialis. dec. 264. num. 43. Coccino.

## T I T V L V S.

Titularis vigore pacti, tenetur releuare indemnem pensionarium ab omni contributione. decif. 205. num. 2. Durano.

Titulus extinctus perinde est, ac si nunquam fuisset. dec. 348. num. 14. Mortmanno.

Tituli validitas, aut iustificatio non requiritur in summarissimo possessorio manutentionis. decif. 281. num. 3. Virili.

Titulus prænotat excellentiam. dec. 291. n. 13. Pirouano.

à Tituli primordio euentus posterior formatur. dec. 197. num. 23. Coccino.

per Tituli exhibitionem, quis sufficienter docet de iure suo, ad effectum restitutionis in integrum. dec. 154. num. 10. Durano.

Titulus insufficiens productus, quando non excludat præsumptionem melioris tituli. dec. 175. n. 10. Durano.

Titulum inuolidum producens, præsumitur non habere meliorem. dec. 295. num. 12. Durano.

in Tituli præcedentis vim præsumitur actus factus. dec. 225. num. 12. Dunozetto.

Tituli, quando ambo sunt pares, tunc ordinariè, & non executiue est procedendum. dec. 233. nu. 37. Durano.

Titulus aliquis, etiam si sit nullus, sufficit, vt vitium intrusionis excludatur, & quod nullos fructus ex ea possessione perceperit. dec. 344. num. 16. Verespicio.

Titulus præscriptionis erit semper iniustus, si lex prohibeat præscriptionem. dec. 71. nu. 8. Coccino.

Titulus hæreditarius de sui natura est lucratius, etiã si ex illo resultet damnum. dec. 4. num. 26. Coccino.

Titulus donationis est habilis ad transferendum dominium. dec. 232. nu. 8. Pirouano.

Titulus hæreditatis est indiuiduus, sicuti est persona defuncti representatiuus. dec. 272. num. 14. Dunozetto.

contra Titulo possidentes, an Saluanum intentari possit. decif. 308. num. 4. 6. & 7. Pirouano.

Titulus donationis præiudicium infert. dec. 292. n. Pirouano.

Titulus legitimæ potest consumi ex usufructu formati filio relicto. dec. 376. num. 3. Pirouano.



- contra Titulo possidentem, interdictum, Quorum bonorum, non datur. dec. 415. nu. 9. Queipo.
- de Titulo nouo acquisitionis, emphyteuta, nisi doceat, omnia bona inter limites existentia præsumuntur emphyteutica. dec. 79. n. 11. Virili.
- Tituli insufficientis productio facta ad alium finem, & effectum non impedit quominus allegari valeat præsumptio melioris tituli. dec. 225. num. 10. Dunozetto.
- Tituli vnius productio ad vnum finem, & effectum, non tollit præsumptionem alterius tituli melioris ad alium finem, & effectum diuersum. decif. 191. num. 12. Dunozetto.
- Titulum, qui non habet, alienum occupare videtur. dec. 17. n. 11. Durano.
- Titulum meliorem de mundo potest allegare is, qui pro se habet immemorabilem. decif. 150. num. 4. Coccino.
- sine Titulo ordinato tenetur Episcopus præstare sustentationem, quousque illum de beneficio prouiderit. dec. 150. n. 9. Coccino.
- sine Titulo ordinatum, tenetur Episcopus sustentare, ne in dedecus Ordinum cogatur mendicare. dec. 150. nu. 17. Coccino.
- Titulus foundationis est aliorum magis proficiuus, & utilis. dec. 150. n. 5. Coccino.
- Titulus, & obligatio inducitur ex solutione salarii ab immemorabili tempore facta. dec. 249. num. 1. Coccino.
- Titulum meliorem allegare potest, qui habet pro se præscriptionem immemorabilem. dec. 249. num. 4. Coccino.
- Titulo carent capellanæ manuales. dec. 249. num. 9. Coccino.
- Titulorum multiplicatio datur in beneficialibus. decif. 260. n. 7. Dunozetto.
- ex Titulo etiam iustissimo, si testator prohibeat molestari uxorem suam ab hærede, qualiter intelligi debeat. dec. 89. n. 16. Durano.
- Titulus præcedens tollit præsumptionem possessionis iure familiaritatis. dec. 17. n. 10. Durano.
- Tituli improbabilitate, & improbitate stante remissoria denegatur. decif. 325. num. 31. Ghislerio.
- inter Titulum parem habentes ordinariæ, & non executiue debet procedi per viam immisionis. decif. 34. num. 9. Vbaldo.
- Titulata, quando est possessio, tunc facilius conceditur manutentio. dec. 29. n. 5. Vbaldo.
- TONSVRAM primam qui habet, efficitur clericus, & persona Ecclesiastica. dec. 50. nu. 1. Virili.
- Tonsura prima non est ordo, nec imprimit characterem, secundum Theologos sed contraria opinio Canonistarum, est magis communis. decif. 50. num. 5. 6. Virili.
- TRACTATUS.**
- Tractatus arguit animum contrahentium. decif. 114. num. 10. Virili.
- absque TRADITIONE concessio Principis transfert dominium. dec. 81. nu. 6. Coccino.
- absque Traditione Ecclesia acquirit dominium. dec. 81. num. 7. Coccino.
- TRANSACTIO.**
- Transactio inita inter fratres super hæreditate paterna, & fraterna rescinditur ex enormissima læsione. dec. 125. nu. 23. Durano.
- Transactio est inualida, quæ fit in præiudicium vocatorum. dec. 147. n. 1. Coccino.
- Et cum sit inualida potest impugnari. ibidem nu. 2.
- Transactio rescinditur propter enormem læsionem, & præiudicium alicuius. dec. 315. num. 10. Motmanno.
- Transactio, quando fuit probatum, quod fuit inita inter partes, adimpleri debet, nec licitum est alteri parti poenitere. dec. 136. n. 1. Vbaldo.
- Transactio est contractus, qui solo consensu perficitur. dec. 113. n. 7. Vbaldo.
- Transactio probata læsione rescindenda est, & hoc procedit etiam in laudo. dec. 125. num. 21. Durano.
- ex Transactione recepta possunt retineri ex alia causa. dec. 147. num. 22. Coccino.
- Transactio fieri non potest super iuribus fideicommissi, nisi illa sint obscura, & dubia. dec. 306. nu. 10. Ghislerio.
- Transactio super fideicommissio non nocet vocatis. dec. 337. n. 14. Verospio.
- Transactio de iure non eget insinuatione, quia non est simplex donatio ex mera liberalitate. decif. 74. num. 16. Virili.
- Transactionem dicitur quis habere ratam, si soluat quod in ea fuit conuentum, decif. 337. num. 30. Verospio.
- Transactionem rescindens potest retinere accepta ex aliquo titulo. dec. 315. nu. 17. Motmanno.
- Transactio est inuenta ad finiendas lites, sicut res iudicata. dec. 125. n. 9. Durano.
- Transactio parit exceptionem litis finitæ. decif. 315. num. 11. Motmanno.
- Transactionem rescindere volens tenetur ad restitutionem eius, quod illius vigore accepit. dec. 315. num. 15. Motmanno.
- Transactio, & res iudicata vtraque impediunt litis ingressum. dec. 125. n. 9. Durano.
- Transactionem, quando quis rescindit, non tenetur restituere accepta, dum pars non opponit. decif. 315. nu. 16. Motmanno.
- Transactio facta super re certa, ad accessorias etiam extenditur. dec. 403. n. 5. Queipo.
- Transactio impedit litis ingressum. dec. 74. num. 1. Virili.
- Transactio, vt sustineatur sufficit solus litis timor, & suspicio. dec. 113. n. 6. Vbaldo.
- Transactione, si quis nitatur, dicitur habere intentionem fundatam. dec. 113. n. 2. Vbaldo.
- Transactionis fauore magis est sumenda præsumptio, quam cuiusvis contractus. decif. 113. num. 5. Vbaldo.
- Transactio semper præsupponit rem dubiam. decif. 181. n. 18. Pirouano.
- Transactio super euictione iure fieri potest, post diuturniorem litem, & solum remansit sententia immisionis, vt euictio sequatur. decif. 337. num. 3. Verospio.
- Transigere super crimine adulterij non licet, nec aliquid in pactum deducere. dec. 164. num. 6. Virili.
- Transactio non potest impugnari, nisi prius restitutis ex transactione receptis. decif. 146. num. 20. Coccino.



Transactio, quando est nulla, tunc agi potest, etiam non præmissa restitutione. dec. 200. num. 17. Durano.

Transactio super re clara non valet. dec. 337. nu. 12. Verospio.

Transactiones, & sententiæ semper firmæ manere debent. dec. 113. n. 3. Vbaldo.

Transactio substatinetur stante iuxta causa transactionis, & bona fide. dec. 337. nu. 18. Verospio.

Transactio, vt valeat, & substatineatur in dubio præsumptio capi debet. dec. 113. n. 4. Vbaldo.

Transactio super crimine adulterij, quando substatineatur. dec. 164. n. 8. Virili.

Transactio super testamento, de quo habetur notitia, substatinetur. dec. 74. n. 2. Virili.

Transactionis vim habet laudum. dec. 125. num. 22. Durano.

Transactio, & sententia, quæ transitum fecerunt interem iudicatam, æquiparantur. decif. 125. num. 8. Durano.

Transactio venit etiam appellatione alienationis. dec. 147. num. 3. Coccino.

Transactio operatur, vt instrumenta, & aliæ omnes probationes annullentur etiam si hoc inter partes non fuerit conuentum. dec. 125. num. 12. Durano.

Transactio tendit ad liberandum. dec. 125. num. 13. Durano.

in Transactione læsio considerari potest etiam inspecto futuro litiseuentu. decif. 125. num. 19. Durano.

Transactio, vt rei iudicatæ æquiparetur, quid requiratur. dec. 125. n. 34. Durano.

in Transactione læsio enormissima tollitur ex multis difficultatibus, & ex euentu litis incerto. dec. 74. num. 22. Virili.

Transactionem, qui fecit, amplius admitti non debet ad probandum, siue per instrumenta, siue per alia probet. dec. 125. num. 11. Durano.

in Transactione nõ requiritur insinuatio etiam si vna pars plus remittat alteri. dec. 74. nu. 20. Virili.

contra Transactionem, tunc quis multo magis potest, quando alienatio est prohibita. dec. 147. n. 4. Coccino.

Transigentes non possunt facere bona libera, si sint fideicommissaria. dec. 306. num. 9. Ghislerio.

Transigere non potest is illud, quod non potest alienare. dec. 306. num. 8. Ghislerio.

#### TRANSLATIO.

in Translatione iurispatronatus tam Ecclesiastici, quam laicalis de iure communi requiritur consensus Ordinarij. dec. 191. n. 10. Dunogetto.

in Translatione extinguatur pensio antiqua, & referuatur noua. dec. 50. nu. 32. Virili.

Translatio pensionis, an sit odiosa odio rationabili, vel irrationabili. dec. 46. num. 2. Durano.

Translatio Monasterij antiqui in nouum Monasterium, censetur facta cum omnibus bonis. decif. 193. n. 7. Vbaldo.

Translationis rei litigiosæ mandatum, vt rei prohibita, non tenet. dec. 392. num. 17. Durano.

Transferens suam possessionem in alium, desinit esse dominus. dec. 17. num. 12. & 13. Durano.

contra Translatarium pensionis non solet rescribi, nisi cum clausula, sine retardatione. decif. 30. n. 3. Durano.

TRANSVERSALIVM mentio in legitimatione non est necesse, vt fiat. dec. 100. nu. 27. Coccino.

#### TRANSUMPTVM.

Transumpti fides an minuatur ex omissione citationis partis, de cuius interesse agitur. dec. 396. nu. 4. Verospio.

Transumptio supplicationis, quando non sit adhibenda fides. dec. 387. nu. 13. Durano.

ad Transumptionis validitatem, quæ requirantur. dec. 396. n. 3. Verospio.

Transumptum, quando fit ex sola vetustate originalis, non autem ad alicuius instantiam, non est opus aliqua citatione. dec. 396. nu. 5. Verospio.

Transumptum, quando est antiquissimum, præsumitur in eo interuenisse omnes solemnitates. decif. 396. num. 7. Verospio.

Et quod fuerit authenticum etiam ipsum originale. ibidem num. 8.

Vide in verb. Sumptum.

#### TREBELLIANICA.

Trebellianica etiam filijs primi gradus prohiberi potest. dec. 330. num. 24. Coccino.

Trebellianica an videatur prohibita ex illis verbis, pleno iure. dec. 399. num. 8. Coccino.

Trebellianica legato puro an detrahi possit. decif. 272. num. 7. Dunogetto.

Trebellianica non amittitur ob non confessionem inuentarij, licet iste articulus sit valde controuersus. dec. 399. num. 5. Coccino.

Et pro ista opinione stat antiqua, & moderna opinio Rota. ibidem nu. 6.

Trebellianicam hæres non percepit, si eam in fructibus fuerit consecutus. dec. 272. n. 8. Dunogetto.

Trebellianica est portio hereditatis, & non simpliciter bonorum. dec. 399. num. 1. Coccino.

Trebellianica, etiam filijs primi gradus prohiberi potest, secundum opinionem, quam seruat Rota. dec. 399. num. 10. Coccino.

Trebellianica censetur prohibita ex verbis, pleno iure, & sine diminutione. decif. 184. num. 9. Virili.

Trebellianicæ, & Falcidiæ prohibitio nullatenus conuenire potest alimentis. decif. 241. num. 15. Coccino.

Trebellianica an dicatur prohibita ex illis verbis, sine diminutione. dec. 399. Coccino.

Trebellianica potest prohiberi etiam filijs primi gradus. dec. 185. n. 13. Vbaldo.

Trebellianica, quod debeatur hæredi grauato, apertum est. dec. 399. n. 3. Coccino.

Trebellianica, vt detrahi possit ex bonis particulari fideicommissio subiectis, quid requiratur. dec. 337. num. 19. Verospio.

Trebellianica censetur prohibita per clausulam, pleno iure, & sine diminutione. dec. 368. num. 11. Dunogetto.

Trebellianica, & legitima inter se non differunt. dec. 62. num. 7. Durano.

Trebellianicæ prohibitio facta in vno casu, non extenditur ad alium. decif. 399. num. 12. Coccino.

in Trebellianicam ascendentes debent imputare fructus hereditatis. decif. 62. num. 6. Durano.

Trebellianicæ detractio præscriptione perditur. decif.



decif. 337. num. 20. Verospio.

In Trebellianicam fructus antiquitus imputabantur, sed hoc est correctum, quo ad liberos primi gradus. dec. 62. num. 5. Durano.

Trebellianicam non amittunt filij ob non confectiōē inuentarij. dec. 349. num. 3. Durano.

ad Tribuni militum officium spectat audire militum quarelas. dec. 291. num. 1. Pironano.

Triennalis possessor pacificus si quis non sit, iuuari non potest allegat. Lap. 89. dec. 385. num. 12. Durano.

### TUTOR.

Tutor tenetur conficere librum rationis de fructibus. dec. 259. n. 9. Pironano.

Tutores non tenentur, nisi de contentis in inuentario ritē, & rectē confecto. dec. 351. num. 10. Durano.

Tutores non tenentur reddere rationem, nisi de eis bonis, quę ad ipsos peruenierunt. dec. 310. num. 5. Durano.

Tutor quando est creditor pupilli in pecunia, non potest pretium propria autoritate capere pro quantitate. dec. 25. num. 20. Coccino.

Tutorum culpā imputari non potest, si non recuperauerint bona, quando minores deuenierunt maiores. dec. 310. num. 12. Durano.

Tutores, & Curatores tenentur etiam de neglectis. dec. 67. num. 5. Vbaldo.

Tutor creditor pupilli potest sibi soluere propria autoritate. dec. 25. num. 16. Coccino.

pro Tutore, vel Curatore aliquis se gerens, licet nō sit, nihilominus tenetur de neglectis. dec. 67. num. 6. Vbaldo.

Tutoris autoritas an suffragetur ad integrandam personam pupilli ad sui fauorem. decif. 25. nu. 23. Coccino.

Tutori, ad hoc, vt ei decernatur administratio, requiritur decretum Iudicis. decif. 331. num. 3. Pironano.

Tutor creditor pupilli tunc potest sibi propria autoritate soluere, si sit verus creditor patris pupilli, & quod sibi soluat de pecunia reperta in patrimonio illius. dec. 25. num. 17. Coccino.

cum Tutore, quando minor contrahit, datur ei Curator. dec. 25. n. 4. Coccino.

Tutoris possessio contra pupillum concurrentibus adminiculis probat. dec. 305. num. 2. Motmanno.

Tutor non datur filio banniti, quia datur ei, qui non est in alterius potestate. decif. 394. num. 4. Ghislerio.

cum Tutore, vel Curatore, si minor contrahat, & deficiant duo proximiores, qui hoc casu interuenire. dec. 13. num. 5. Coccino.

Tutoris auctoritas debet precedere actum gestum, à pupillo, aut in ipso actu interponi. dec. 73. num. 11. Durano.

ad Tutoris fauorem, quando est facta alienatio bonorum pupilli, ad hunc effectum requiritur datio alterius Tutoris. dec. 14. num. 1. Coccino.

cum Tutore, vel Curatore, si minor contrahat, requiritur interuentus alterius Curatoris à iure requisitus. dec. 14. num. 3. Coccino.

Tutoribus omnibus à testatoribus datis si non sint citati in relaxatione mandati contra minorem, nullus est effectus. dec. 61. num. 1. Dunogetto.

in Tutorem, quando fit alienatio rerum pupilli, non potest authorare ad sui fauorem. decif. 25. num. 3. Coccino.

Tutrix, & Curatrix si sit mater suorum filiorum, præsuntur sibi satisfecisse de sua dote. decif. 130. num. 15. Pironano.

### V

### VACATIO.

Vacatio beneficij per obitum dicitur consumpta per prouisionem, cum supplicatione registrata, etiam non apprehensa possessione. dec. 385. num. 10. Durano.

Vacatio beneficij in mense reseruato, qualiter iustificetur. dec. 110. num. 8. Durano.

Vacatio beneficij inducitur ex eius resignatione, etiam si non versemur in casibus, in quibus ius nō abdicatur à resignante. decif. 190. num. 5. Pironano.

### VALOR.

Valor fructuum beneficij, quando testes concludenter probent. dec. 159. num. 2. Vbaldo.

Valor beneficij secundum regulas antiquas Cancellarię, non erat exprimendus in gratijs, motu proprio. dec. 212. num. 4. Durano.

Valor fructuum beneficij, per non excessum, qualiter probetur. decif. 161. num. 3. Virili.

Valor beneficij ad effectum reservationis pensionis attenditur de tempore datę. decif. 159. num. 15. Vbaldo.

Valor beneficij potest probari per testes. decif. 385. num. 15. Verospio.

Valorem beneficij, vt testes probent deponere per non excessum, non autem per ascensum. dec. 294. num. 3. Queipo.

Valor beneficij de quo tempore probandus sit. decif. 159. num. 13. Vbaldo.

Valoris beneficij expressio, quando in gratia est facta, motu proprio non eget iustificatione. dec. 212. num. 1. Durano.

Valor verus mercium, qualiter benè probetur. decif. 246. Motmanno.

Valor rei probatus de tempore suspecto, ex eo non infertur ad aliud. decif. 272. num. 22. Dunogetto.

Valoris, & fructuum probationis materia, est difficilis probationis. dec. 159. num. 5. Vbaldo.

Valor prędiorum non probatur per testes non informatos, & nescientes eorum quantitates, & qualitates. dec. 272. n. 21. Dunogetto.

ultra Valorem hereditatis non potest grauari hæres vniuersaliter institutus, vel in quota. dec. 31. nu. 8. Coccino.

Valoris expressi falsitas, vt detegatur, requiritur decennium. dec. 159. num. 7. Vbaldo.

Valor rei probatur per quinque annos ante, & quinque post. dec. 272. num. 23. Dunogetto.

Valor bonorum in materia obiectiua per decem annos ante probari debet. dec. 159. num. 11. Vbaldo.

Valor rei non probatur per testes deponentes de iudicio, peritia sua. dec. 272. num. 20. Dunogetto.

Valor rei constituitur ex usufructu spatio viginti annorum. dec. 376. num. 7. Pironano.

Valor bonorum mobilium cōsumptorum debet probari.



bari, & liquidari per heredem proprietarium. dec. 338. num. 7. Durano.  
 Valor fructuum prædiorum probatur ex denuncia-  
 tionibus Massariorum. decif. 272. num. 18. Duno-  
 zetto.  
 VASSALLI tenentur seruire domino, ideo non est  
 necessaria recognitio. dec. 70. n. 2. Vbaldo.  
 Vassallus, licet teneatur seruire domino in bello,  
 tamen si subsidia ampla, & non ordinaria præstat,  
 dignus est remuneratione. dec. 171. num. 5. Vbal-  
 do.  
 Vassalli pro domino possunt esse testes, si non agi-  
 tur de eorum interesse. decif. 105. num. 6. Viri-  
 li.

## V E N D E N S.

Vendens rem alienam cum narratiua, quod si sit sua,  
 tunc emptor potest recedere à contractu, & vendi-  
 tor tenetur ad pretij restitutionem. dec. 322. nu. 2.  
 Pirouano.  
 Vendens procurator rem domini nomine proprio  
 dicitur in dolo. dec. 244. num. 9. Pirouano.  
 Vendens rem sub falsa assertionem, tunc locus est resti-  
 tutioni pretij. dec. 140. n. 4. Pirouano.  
 Vendens rem sub falsa assertionem, quod sua est, tene-  
 tur ad restitutionem pretij. dec. 343. num. 2. Mot-  
 manno.  
 Vendens rem domini procurator, sub nomine pro-  
 curatoris irrevocabilis, tunc dominus contraue-  
 nire non potest. dec. 244. n. 5. Pirouano.  
 Vendens rem prius alteri venditam, tenetur ad pretij  
 restitutionem. dec. 140. num. 1. Pirouano.  
 Vendens rem alienam sub narratiua, quod sit pro-  
 pria, tunc emptor potest à contractu recedere, &  
 venditor tenetur ad pretij restitutionem. dec. 244.  
 nu. 2. Pirouano.  
 Vendens rem alienam præsentem domino, verisimiliter  
 contradixisset, si venditioni non consensisset. dec.  
 140. num. 10. Pirouano.  
 Vendens rem domini procurator de eius mandato,  
 ac eo præsentem, & consentiente, dicitur valide  
 contrahere. dec. 322. n. 1. Pirouano.  
 Vendens rem ex vera causa, & non sub falsa assertio-  
 ne, nec à contractu recedere, neque pretium resti-  
 tuere tenetur. dec. 244. nu. 1. Pirouano.

## V E N D I T I O.

Venditio dicitur valida, si sit facta bona fide, & res  
 sit tradita, & intervenit solutio pretij, & posses-  
 sio subsecuta spatio 10. annorum. dec. 140. nu. 3.  
 Pirouano.  
 Venditio, si sit nulla, tunc ex illa non competit ius  
 retrahendi. dec. 73. n. 2. Durano.  
 Venditio sub conditione, ea non purificata non dici-  
 tur perfecta, sed remanet in suspenso. dec. 73. nu.  
 27. Durano.  
 sub Venditione predij continetur pratum ad eius  
 usum destinatum. dec. 403. n. 3. Queipo.  
 Venditio facta ex falsa causa in totum corrumpit. dec.  
 408. num. 21. Ghislerio.  
 in Venditione rerum minoris requiritur decretum  
 iudicis, ad hoc, ut non sit nulla. decif. 73. num. 3.  
 Durano.  
 Venditio rei Ecclesiæ facta sine solemnitatibus requi-  
 sitis, est nulla ad favorem Ecclesiæ, ipsam si ratam  
 haberi velit, rescindi non potest. dec. 350. nu. 18.  
 Durano.

Vendi possunt fideicommissaria bona pro debitis fi-  
 deicommissariorum. dec. 94. n. 6. Virili.  
 Venditio bonorum minoris, quando fit, incipien-  
 dum est à minus damnis. dec. 36. num. 77. Coc-  
 cino.  
 in Venditione, pecunia intervenire debet. dec. 350.  
 num. 17. Durano.  
 de Vendendo mandatum, non est venditio. dec. 387.  
 num. 19. Durano.  
 sub Venditione domus, includitur etiam domus af-  
 fessoria ad eius usum parata. decif. 403. num. 3.  
 Queipo.  
 de Vendendo, mandatum vni si quis dederit potest  
 tamen alteri vendere quousque per procuratorem  
 fiat actualis venditio. dec. 387. nu. 20. Durano.  
 Vendita pro iusto pretio res in subastatione præsu-  
 mitur, dum deliberatur plus offerenti. decif. 411.  
 num. 10. Verospio.  
 sub Venditionis prohibitionem non comprehenditur  
 hypotheca. dec. 328. nu. 4. Queipo.  
 Vendere bona aliena, quis non debet, ut soluat de-  
 bitum proprium. decif. 103. num. 28. Coccino.  
 Vendita si sit res duobus, ille præfertur, cui res fuit  
 primo tradita. dec. 103. n. 25. Coccino.  
 Vendita rei qualitas dignoscitur ex pretij qualitate.  
 dec. 219. n. 1. Coccino.  
 In venditione quid venerit arguitur ex pretij quan-  
 titate. dec. 299. num. 2. Verospio.  
 sub Venditione prohibitionem non comprehenditur  
 hypotheca. dec. 211. num. 6. Virili.  
 Venditionis pignoris, qui consentit, videtur ius suum  
 remittere, nisi in contrarium adsit protestatio.  
 dec. 328. num. 35. Queipo.  
 in Venditione, quando apponitur pactum de retro-  
 vendendo, si interim res oppignoratur, & postea  
 emptor cogatur retrovendere, pignus resolvitur.  
 dec. 84. num. 5. Coccino.  
 ex Venditionis materia intellectus, qui repugnat  
 verisimilitudini, & quantitati pretij non est reci-  
 piendus. dec. 93. num. 30. Coccino.  
 ex Venditionis natura venit promissio evictionis.  
 dec. 140. num. 17. Pirouano.  
 ex Vendendi facultate constituitur hypotheca. decif.  
 17. num. 22. Durano.

## V E N D I T O R.

Venditor non censetur obligatus de evictione ex ca-  
 su, qui non erat de tempore venditionis. dec. 229.  
 num. 18. Verospio.  
 Venditori non est facienda denunciatio motæ litis ad  
 effectum, ut teneatur de evictione, si simul em-  
 ptor, & venditor conventi fuerint. dec. 390. nu. 6.  
 Verospio.  
 Venditori licita est census redemptio ad suum libitum.  
 dec. 278. num. 7. Ghislerio.  
 Venditor non sequitur legitimam evictionem, an em-  
 ptori sit obligatus. dec. 390. n. 5. Verospio.  
 ob Venditoris dolum licitum est ab emptione disce-  
 dere, & pretium recuperare. dec. 244. num. 12. Pi-  
 rouano.  
 Venditor fructus pro rata pretij non soluti cum effe-  
 ctu petere, & exigere potest. dec. 13. num. 37. &  
 43. Durano.  
 Venditor, quando teneatur de evictione non obstan-  
 te, quod emptor ei non denunciauerit litem motam.  
 dec. 390. num. 3. Verospio.



VENETA Respublica est firmissimum totius Italiae propugnaculum. dec. 23. num. 12. Durano.

### V E R B A V O M I N I S

- Verba generalia, ultra causam expressam nihil operantur, sed debent restringi ad eam, quando salva ratione recti sermonis fieri potest d. restrictio. decif. 23. num. 17. Durano.
- Verba non sufficiunt, ubi factum requiritur. decif. 183. nu. 4. Vbaldo.
- Verba, quando stent demonstratiue, ita vt non excludant personalitatem. decif. 101. num. 10. Virili.
- Verba inferuire debent intentioni, ac menti contrahentium, non autem mens, & intentio verbis. decif. ... num. 11. Vbaldo.
- Verba sunt intelligenda respectu eius, cum quo agitur. dec. 414. num. 6. Coccino.
- Verba, quando stant declaratiue ad præcedentem conditionem, nouam conditionem non inducunt, sed primæ coherent. dec. 194. nu. 55. Coccino.
- Verba intelligenda sunt in xtra naturam actus, & subiectam materiam, super qua interponuntur. dec. 322. num. 8. Pirouano.
- Verba apposita causa demonstrationis, non restringunt. dec. 75. n. 3. Virili.
- Verba præcedentia non possunt considerari, nisi cum limitatione, quæ totam orationem qualificat. dec. 194. nu. 95. Coccino.
- Verba cuiuscumque dispositionis sunt amplianda, & restringenda, secundum mentem disponentis. decif. 25. num. 11. Coccino.
- Quæ mens disponentis colligitur ex ratione expressa in dispositione, & idem est, si non sit expressa, dummodo possit rationabiliter coniecturari. ibidem num. 12.
- Verba in diuersa oratione posita diuersam dispositionem inducunt. decif. 180. num. 12. Verospio.
- Verba habentia tractum successuum in fideicommissis perpetuitatem designant. decif. 180. num. 7. Verospio.
- Verba geminata, & repetita magis enixam voluntatem alicuius ostendunt. decif. 194. num. 47. Coccino.
- Verba prolata ad alium effectum non disponunt. dec. 309. num. 8. Durano.
- Verbum idem diuersis respectibus diuersimodè intelligitur. dec. 194. nu. 46. Coccino.
- Verba non sufficiunt, ubi opus est facto. decif. 276. num. 5. Vbaldo.
- Verba, si in aliqua confirmatione stent causatiue, bene probant obseruantiam. decif. 124. num. 25. Coccino.
- Verba generalia, ampla, & geminata non admittunt distinctionem. dec. 282. nu. 11. Durano.
- Verba in contractibus superflua, & otiosa censi non debent. dec. 194. num. 25. Coccino.
- Verba testamenti quando sunt clara, & coniectura sunt valde vrgentes, tunc non est hesitandum de mente testatoris. dec. 135. num. 3. Durano.
- Verba, quando sunt dubia, debent accipi in eum sensum, vt res, de qua agitur, subsineatur. dec. 387. num. 7. Durano.
- Verba, sunt restringenda ad causam, super qua exprimuntur. dec. 224. num. 11. Durano.
- Verba restringenda sunt ad rem, super qua exprimuntur. dec. 23. n. 16. Durano.
- Verba importantia dominium, possunt verificari in dominio hypothecæ. dec. 140. n. 7. Pirouano.
- Verba censentur potius posita ad demonstrandum, & declarandum, quam ad taxandum. dec. 289. nu. 8. Verospio.
- Verba legum iudaicè non sunt accipienda. dec. 208. num. 5. Coccino.
- Verba, sine effectum manere non debent. dec. 242. nu. 9. Queipo.
- Verba intelligi debent secundum subiectam materiam. dec. 167. num. 8. Durano.
- Verba secundum subiectam materiam diuersimodè interpretantur. dec. 194. num. 98. Coccino.
- Verba per modum prouisionis in decreto premissa, non tribuunt ius irreuocabile. dec. 340. nu. 17. Pirouano.
- Verba debent intelligi secundum dispositionem iuris. dec. 227. num. 3. Ghislerio.
- Verba testatoris enixa, & geminata potissimum sine effectum manere non debent. decif. 242. num. 10. Queipo.
- Verbum in vna clausula appositum declarationem, sumit ex alio verbo in eadem clausula, relato. decif. 353. num. 10. Queipo.
- Verba quantumuis ampla, & generalia, limitantur, & restringuntur à verbis, quæ adiunguntur. decif. 194. nu. 94. Coccino.
- Verba ad causam expressam in contractu restringi debent, quando salva ratione recti sermonis fieri potest. dec. 224. nu. 12. Durano.
- Verba à parte in gratiæ impetratione narrata debent ab ea iustificari. dec. 287. nu. 6. Queipo.
- Verba non debent esse superflua, nec illis incontinenti est danda correctio. decif. 167. num. 15. Durano.
- Verba, secundum subiectam materiam, sunt intelligenda. dec. 50. n. 2. Virili.
- Verba æquipollentia sufficiunt, ubi ex ipsis sequitur illud, quod exprimi debuit. dec. 201. nu. 30. Coccino.
- Verba intelligi debent secundum subiectam materiam, etiam improprie. dec. 194. num. 45. Coccino.
- Verba ubi non conueniunt, cessat dictorum verborum qualitas. dec. 353. num. 18. Coccino.
- Verba pluralis numeri in vno verificari non solent. dec. 204. num. 2. Virili.
- Verba non tam sunt attendenda in gratijs, quam mens concedentis. dec. 23. n. 18. Durano.
- in Verbis hominis irati non est faciendum fundamentum. dec. 16. num. 14. Coccino.
- ad Verba iniuriosa non extenditur constitutio, si loquatur de vulneribus. dec. 36. num. 47. Coccino.
- ad Verborum sensum, priuilegia sunt referenda. dec. 324. num. 12. Pirouano.
- Verba enunciativa non probant aliquid ita esse, maxime absentibus eis, de quibus interesse agitur. dec. 380. num. 26. Coccino.
- Verba sententiæ intelligi debent in ea parte, quæ venit exequenda. dec. 30. nu. 38. Durano.
- Verbis testamenti discedere propter subtiles interpretationes valde periculosum est. dec. 151. nu. 7. Dunozetto.
- Verborum figura attendenda non est, sed natura, & sub-



- substantia. dec. 30. num. 41. Durano.
- Verba Constitutionum, quando sunt clara non admittunt extrinsecam interpretationem violantem textum. dec. 261. num. 9. Dunozetto.
- Verbis generalibus, & vniuersalibus priuilegia, quædo concipiuntur, comprehendunt etiam ea, quæ aliàs non comprehenderent. dec. 63. num. 4. Vbaldo.
- Verba, quando sunt personalissima non debent extendi. dec. 194. num. 6. Coccino.
- Verba Constitutionum, quando sunt clara, tunc veritas est attendenda, & non aliorum opinio. decif. 36. num. 20. Coccino.
- per Verba futuri temporis, si fiat promissio resoluitur in tempus præsens, & demonstrat actum perfectum. dec. 293. num. 12. Virili.
- Verba sententiæ sunt strictè intelligenda, & non ad intellectum, quem possunt habere ex lata significatione vocabuli. decif. 392. num. 2. & 18. Durano.
- Verborum dubiorum interpretatio fieri debet secundum solitum, etiam ex vnico actu. decif. 93. num. 82. Coccino.
- Verba sententiarum tunc non sunt strictè accipienda, quando aliàs sententiæ essent nullius momenti, & effectus. dec. 392. num. 33. Durano.
- Verba in dubio interpretari debent, demonstratiuè, & non limitatiuè. dec. 284. num. 6. Virili.
- ex Verbis iura non sunt intelligenda, sed ex mente, & ratione. dec. 208. num. 5. Coccino.
- Verba, ultra causam expressam nihil operantur, & debent ad eam restringi. decif. 224. Durano.
- Verba, ac etiam, de sui natura stant ampliatiuè, propter dictionem, etiam. dec. 257. num. 6. Durano.
- Verbum, aliud, similitudinem est repetitum. decif. 242. num. 8. Queipo.
- Verba, à me spectanti, important dominium, & possessionem. dec. 284. n. 5. Virili.
- Verbum, antecessores, generale est, & comprehendit nondum eos per lineam rectam, sed etiam transversalem, dec. 36. num. 27. Coccino.
- Verba, assignarunt, dederunt, & tradiderunt, important dominij translationem. dec. 130. num. 5. Pirouano.
- Verbum, dictus, est personalissimum. dec. 194. nu. 5. Coccino.
- Verbum, Ecclesia, absque vltiori expressioni, tamquam antonomastice sumpta intelligitur de Ecclesia Cathedrali. dec. 353. nu. 62. Coccino.
- Verbis, æquis portionibus, important æqualitatem. dec. 372. num. 7. Dunozetto.
- Verba, ex quacumque causa, non verificarentur, si fieret aliqua restrictio. dec. 141. num. 4. Virili.
- Verbum, habeas, denotat proprietatem. decif. 122. num. 5. Pirouano.
- Verba, in perpetuum, debent intelligi secundum naturam prætendentium. dec. 194. n. 89. Coccino.
- Verbum, ipse, est personalissimum, & demonstratiuum ad oculum. dec. 359. nu. 36. Coccino.
- Verbum, liberè importat liberum, & absolutum arbitrium disponendi. decif. 167. num. 27. Durano.
- Verbum Metropolis quid designet. decif. 353. nu. 18. Coccino.
- Verba, per chi più li parlerà, quid importent. decif. 167. num. 12. Durano.
- Verbum, pertinet, latè interpretatur. dec. 307. nu. 4. Motmanno.
- ex Verbis illis, pleno iure, an videatur prohibita Trebellianica. dec. 399. nu. 8. Coccino.
- Verba, pleno iure, & verbum, liberè, &c. interpretantur ex alio verbo eis adiecto. decif. 358. num. 9. Queipo.
- Verba, pleno iure, idem important, quod liberè, & totaliter. dec. 93. num. 68. Coccino.
- Verba, pleno iure tribuunt plenum ius faciendi, disponendi, &c. priuatiuè quoad omnes omnes alios. dec. 358. num. 8. Queipo.
- Verbum, post quàm, quando inducat conditionem. dec. 350. num. 11. Durano.
- Verba, prout prius, quid importent. dec. 358. nu. 6. Queipo.
- Verba, prout solebant, quid importent. dec. 111. nu. 44. Coccino.
- Verbum, quicumque, ob sui generalitatem omnia comprehendit, si ratio diuersitatis reddi non possit. dec. 335. num. 16. Durano.
- Verba, quomodocumque, qualitercumque, &c. ex sui natura ampliant dispositionem in rebus maioribus, & diuersis, etiam ex causa de futuro. decif. 141. num. 6. Virili.
- Verba, quomodocumque, qualitercumque, & quacumque causa omnia comprehendunt. decif. 141. num. 3. Virili.
- Verbum, remaneat, cuius sit natura. dec. 197. nu. 79. Coccino.
- Verbum, relinquere, quid importet. dec. 138. nu. 20. Durano.
- Verbum, similiter, est repetitum precedentium. dec. 40. num. 1. Dunozetto.
- ex Verbis illis, sine diminutione, an videatur prohibita Trebellianica. dec. 399. nu. 9. Coccino.
- Verbum, superioris, qui habet, non indiget verbo inferioris. dec. 36. num. 70. Coccino.
- per Verba, teneant, & possideant, respectu successorum consideratur præsens, & futurum, & quare. dec. 36. num. 10. Coccino.
- Verbum, transferri, quid operetur. dec. 194. nu. 38. Coccino.
- Verbum, tu, denotat personalitatem. dec. 101. nu. 3. Virili.
- Verba, vnde cumque, causam, & qualitercumque, comprehendunt omnem, & quancumque causam. dec. 282. num. 12. Durano.
- Verba, vt asseris, expressam conditionem inducunt. dec. 287. num. 11. Queipo.
- V E R I T A S.
- Veritati rei æstimanda non autem præsumptioni stādum est, quando illa haberi potest. dec. 376. nu. 9. Pirouano.
- Veritas magis perfecta, inspicitur per plures oculos. dec. 204. num. 5. Virili.
- Veritas perfectissima reuelatur per ampliores homines. dec. 265. num. 6. Vbaldo.
- Veritas, quando elucescit per plures probationes, nō est curandum de aliqua attestatione in contrariū data. dec. 193. num. 6. Vbaldo.
- Veritas est attendenda, & non aliorum opinio, quando verba Constitutionum sunt clara. dec. 36. n. 20. Durano.
- Veritatem vnde quaque indagare iudicis est. dec. 201. num. 35. Coccino.



Veritatem, dum habemus, non est recurrendum ad coniecturas, & præsumptiones. dec. 203. num. 12. Vbaldo.

Veritati debet cedere opinio. decif. 203. num. 12. Vbaldo.

### V E R S I O.

Versio contractus in utilitatem minoris contrahentis, probatur ex eo, quod habet apud se pecuniam saluam, vel aliquid ex ea emptum, vel sibi emerit res necessarias, licet modo non extant. decif. 1. num. 36. Durano.

### V I A.

in? Via publica non potest fabricari sine licentia Magistratus. dec. 69. num. 12. Vbaldo.

Executiua via non datur, quando res est obscura. dec. 30. num. 15. Durano.

Via executiue remedium competit pro omnibus, quæ proueniunt ex natura contractus, vel in ipsius obligationis Cameralis executionem. decif. 229. num. 13. Verospio.

### V I C A R I V S.

Vicarij simplex enunciatiua de iure patronatus non probat in præiudicium Episcopi. dec. 53. num. 14. Durano.

Vicario attestanti super pertinentibus ad eius officium, & de facto proprio, qualis est præsentatio coram se facta est plenè credendum. dec. 225. n. 2. Dunozerro.

Vicarij narratiua probat, quasi possessionem præsentandi. dec. 53. num. 10. Durano.

Vicarij temporales ad nutum de iure deputantur in Ecclesijs Regularium. dec. 297. nu. 3. Durano.

Vicario attestanti de examine non creditur. dec. 53. num. 16. Durano.

Vicario in spectantibus ad eius officium credi debet. dec. 154. num. 11. Durano.

Vicario attestanti de spectantibus ad eius officium plenè creditur, non minus, quam Episcopo. decif. 53. num. 11. Durano.

Vicario attestanti de rebus gestis coram Episcopo, non creditur. dec. 53. num. 13. Durano.

Vicarij, seu Curati, quando sumus in Ecclesia Monialium, nominatio spectat ad eas Moniales. dec. 5. num. 22. Durano.

Vicarius, & Episcopus vnum, & idem constituunt Tribunal, & factum vnius reputatur factum alterius. dec. 53. num. 24. Durano.

Vicarius, & Episcopus faciunt vnum Tribunal Concistorium, & Auditorium. decif. 291. num. 15. Pirouano.

Vicario alicuius Ecclesiæ Regularis adhuc viuentè, an possit Ordinarius in ea deputare alium in V. Curatum. dec. 53. num. 39. Durano.

Vicarij assertio non potest immutare statum iurispatronatus. dec. 289. num. 11. Verospio.

Vicarius non potest se interponere inter Episcopum, & Capitulum. dec. 3. num. 5. & 7. Coccino.

Vicarius potest deputare Oeconomum in beneficio vacante, quousque de Rectore prouidetur, aut cognoscitur de iure eligentium. dec. 53. num. 50. Durano.

Vicelegatus habet illam auctoritatem, quam habet Legatus. dec. 73. num. 18. Durano.

VICTVS in aleatum ludo, si potest reperere pecuniam amissam, multò melius poterit illam retinere. dec. 95. num. 6. Manzanedo.

Vide in verb. Ludus Aleorum.

VIDVAE fructus dotis post legitimam interpellationem, taxantur ad rationem septem cum dimidio pro centenatio, secundum statut. Vrb. lib. 1. c. 137. decif. 463. num. 15. Queipo.

Vidua competit hypotheca, etiam pro lucro dotis. dec. 383. num. 13. Queipo.

Vidua si sit tutrix, & curatrix filiorum suorum præsumitur sibi satisfacisse de sua dote. dec. 130. nu. 15. Pirouano.

Vidua interesse nõ soluta dotis, ratione lucri cessantis, vel damni emergentis, debetur. dec. 386. nu. 7. Queipo.

### V I R.

Viri idonei, & literati, si voluerint regere studia literarum, sine molestia hoc, est eis permittendum. dec. 265. num. 12. Vbaldo.

### V I S I T A T I O.

Visitatio alicuius Ecclesiæ an suffragetur, ad acquirendam iurisdictionem ordinariam illius Ecclesiæ. dec. 41. num. 11. Pirouano.

Visitationum libris statuitur in his, quæ spectant ad officium visitantis. dec. 5. n. 4. Durano.

Visitatori Apostolico multum est tribuendum circa qualitate, & statum ecclesiarum. dec. 165. num. 8. Durano.

Visitatoris assertioni, quoad statum Ecclesiæ, multum deferendum est. dec. 5. n. 5. Durano.

### V I T A.

Vita, & morti tribuitur punctus mortis. dec. 35. nu. 17. Durano.

Vita probanda est ab eo, qui fundat se, in ea. decif. 264. n. 50. Coccino.

Viuentis successio non datur. dec. 267. n. 11. Ghislerio.

### V I T I V M.

Vitium omne purgatur per auctoritatem Papæ. dec. 232. n. 19. Pirouano.

Vitium maximum esset, facere differentiam, vbi natura illam non facit. dec. 62. nu. 57. Durano.

### V I T I M V S.

Vltimus de familiâ potest bona, & iura fideicommissi perpetuò subiecta extraneo heredi relinquere. dec. 363. n. 1. Queipo.

Filiationis probatio, quando sit insufficiens. decif. 363. n. 2. Queipo.

Vltimis declarationibus est standum, & non primis. dec. 154. n. 4. Durano.

Vna, & eadem res diuerso iure censi non debet. decif. 93. n. 84. Coccino.

### V N I O.

Vnio duorum beneficiorum odiosa est, & contra Ius Commune, cum quolibet Ecclesia debeat habere suum Rectorem. dec. 294. n. 1. Queipo.

Vniones inter species alienationum perpetuarum enumerantur. dec. 318. n. 18. Queipo.

Vnio non est in iure permessa, nisi propter euentem necessitatem, & utilitatem. dec. 294. n. 2. Queipo.

Vnionis natura est, vt omnia bona Beneficij vnici, transeant ad beneficium, cui fit vnio. dec. 206. n. 2. Virili.

Vnio de beneficio libera collationis cum beneficio iurispatronatus laicorum prohibita est. decif. 294. n. 33. Queipo.

Vnio simpliciter non est nulla defectu consensus Capituli, si Capitulum prædictum defectum non opponat.



ponat. dec. 318. n. 46. Queipo.  
 Vnio facta ab Ordinario sine causa est ipso iure nulla. dec. 294. n. 6. Queipo.  
 Vnio Beneficiorum nisi ob evidentem utilitatem, vel necessitatem est permissa. dec. 318. n. 2. Queipo.  
 in Vnionis instrumento non sufficit enunciari solemnitates requisitas, sed requiritur, ut probentur, & iustificentur. dec. 294. n. 16. Queipo.  
 Vnioni factæ per Papam, an Legatus de Latere possit derogare. dec. 70. n. 1. Vbaldo.  
 Vnio facta absque consensu Capituli est nulla. decif. 318. nu. 16. Queipo.  
 in Vnioue beneficiorum liberorum consensus Capituli requiritur pro solemnitate actus. dec. 294. num. 29. Queipo.  
 Vnio Ecclesiæ vnius Diocesis ad Ecclesiam alterius, non priuat Ordinarium sua iurisdictione. dec. 41. num. 9. Pirouano.  
 in Vnione consensus capituli, an postea adhiberi possit. dec. 294. n. 17. Queipo.  
 Vnio sine consensu Capituli ita demum est nulla, si hoc dicat Capitulum, & an hoc sit verum. decif. 294. num. 30. Queipo.  
 in Vnionibus consensus Capituli potest ex post facto interuenire licet materia ista sit valde controuersa, & brocardica. dec. 318. n. 42. Queipo.  
 Vnio duarum ecclesiarum tunc est facienda solum, quando duobus ministris alimenta non præstiterint. dec. 294. num. 3. Queipo.  
 in Vnionibus verus valor est exprimendus secundum communem æstimationem, non secundum sterilitatem. decif. 294. num. 5. Queipo.  
 Vnio, quando fit per Ordinarium, requiritur consensus Capituli. dec. 294. num. 17. Queipo.  
 Vnio nulla propter defectum consensus Capituli, per eius ratificationem postea factam non valet. dec. 294. num. 19. Queipo.

#### V N I V E R S I T A S.

per Vniuersitatem, si fiat aliqua donatio, ut substitueatur, quid requiratur. decif. 292. num. 1. Pirouano.  
 in Vniuersitate etiam parua, & sine iurisdictione, præsumitur habuisse iuspatronatus ex usurpatione. dec. 197. num. 36. Coccino.  
 Vniuersitas publica Gymnasij de Iure Communi non potest aperiri sine licentia Principis. dec. 325. nu. 14. Ghislerio.

#### V O C A T I O.

ex Vocatione actiua non inferitur ad passiuam. dec. 194. num. 72. Coccino.  
 Vocatio vnius, necessario includit alterius exclusionem. dec. 405. num. 14. Verospio.  
 Vocatio in stirpes, & non in capita non inferit, quod positi in conditione censeantur vocati, si non sit apposita respectu vocatorum, in conditione positorum. dec. 221. num. 14. Virili.  
 ex Vocatione actiua inferitur ad passiuam sic suadentibus coniecturijs. dec. 194. nu. 73. Coccino.  
 in Vocatione, quando adest, verbum descendentes, & non adsunt verba denotantia tractum successiuum, tunc vocatio est per vulgarem, & non per fideicommissariam, & nec per reciprocam. dec. 221. nu. 6. Virili.  
 ex Vocatione nepotum non inferitur ad eorum gra-

uamen. dec. 116. num. 7. Vbaldo.  
 ex Vocatione facta in stirpem præsupponitur, quod possent adesse vnus filius, & plures nepotes ex alio filio. dec. 216. num. 4. Vbaldo.  
 ex Vocatione actiua non licet inferre ad conditionem negatiuam. dec. 237. num. 13. & 15. Virili.  
 ex Vocatione actiua non inferitur ad passiuam. dec. 269. num. 15. Vbaldo.

#### V O C A T V S.

Vocatus, quando euenit casus suæ vocationis potest agere ad immisionem remedio l. fin. C. edict. D. Adr. toll. dec. 151. num. 1. Dunogetto.  
 Vocatus post mortem alicuius non admittitur, eo viuente. dec. 213. num. 5. Pirouano.  
 Vocatis, potest præiudicare acquirens ex titulo oneroso. dec. 176. num. 20. Coccino.  
 Vocati simul censentur illi, in quo nulla non potest considerari necessitas instituendi. dec. 336. nu. 20. Verospio.  
 Vocatis proximioribus de familia simpliciter absque verbis denotan. tractum temporis successiuum, vno semel admisso, substitutio penitus euanesceat. dec. 326. num. 6.

#### V O L V N T A S.

Voluntas à potestate declaratur. decif. 186. num. 8. Virili.  
 Voluntas, & ratio conseruandi bona in agnatione, recipit conditionem primæ substitutionis. decif. 195. num. 7. Dunogetto.  
 Voluntas de terminata testatoris in conseruandis bonis in agnatione, quando considerari non possit. dec. 151. num. 12. Dunogetto.  
 de Voluntate clara Papæ, quando constat, de illius potestate in beneficialibus non est dubitandum. dec. 206. num. 1. Virili.  
 Voluntas Principis aliquid concedentis apparet, si omnia narrata quæ eum mouerunt ad concedendum sint iustificata. dec. 198. num. 2. Virili.  
 de Voluntate expressa morientium, quando agitur, non est locus prouisioni legum. dec. 222. num. 3. Pirouano.  
 Quæ subintrant tantummodo in casibus non prouisis, non autem, ut prouisos subuertant. ibidem. num. 3.  
 Voluntas spontanea requiritur in inducenda consuetudine. dec. 203. num. 4. Vbaldo.  
 Voluntas magis facto, quam verbis declaratur. dec. 335. num. 20. Durano.  
 Voluntas renunciandi iuri futuro ex causa de futuro, ex quibus deprehendatur. dec. 141. num. 11. Virili.  
 Voluntatis defectus, ut euitetur sufficit scientia virtualis, & expressio per æquipollentiam. dec. 101. num. 21. Virili.  
 Voluntas in victimis voluntatibus prædominat. dec. 394. num. 23. Ghislerio.  
 Voluntas, quando non censeatur mutata. decif. 192. num. 21. Pirouano.  
 Voluntates defunctorum. Papa non solet commutare nisi ex magna causa, vel quando adest consensus interesse habentium. decif. 65. num. 23. Durano.  
 Voluntatis testatoris distinctio est attendenda. decif. 84. num. 22. Dunogetto.



- ad Voluntas libitum Princeps habet potentiam transferendi dominium . dec. 81. num. 5. Coccino .
- Voluntas probatur ex actu, licet nullo . dec. 17. nu. 30. Durano .
- Voluntas contrahendi domicilium , quando est, non requiritur tempus decem annorum . dec. 52. nu. 7. Virili .
- Voluntas testantis, si sit commutanda omnes interesse habentes sunt citandi, saltem per edictum . decif. 65. num. 2. Durano .
- Voluntas contrahentis elicitur ex actu in continenti gesto . dec. 194. num. 14. Coccino .
- Voluntas Papæ in ijs , quæ sunt iuris positiui , habetur pro ratione . dec. 37. num. 62. Coccino .
- Voluntas contrahentium ex antecedentibus , & subsequentibus declaratur . dec. 293. num. 17. Virili .
- Voluntatem testatoris hæres tenetur adimplere . dec. 67. num. 1. Vbaldo .
- Voluntates testatorum nisi ex magna causa sunt commutandæ . dec. 65. num. 14. Durano .
- Voluntas testatoris , quæ omnibus modis seruari debet, non debet impediri fauore Religionis . decif. 306. num. 16. Ghislerio .
- Voluntates testatorum sunt præcisè seruandæ . decif. 65. num. 14. Durano .
- Voluntatem suam legatarius debet declarare , an velit acceptare legatum . dec. 17. num. 34. Durano .
- Voluntarium , & lucrosum est officium cognitionis causarum . dec. 198. nu. 6. Virili .
- Voluntariè dicitur aliquid factum , quod quis facere non tenebatur . dec. 176. num. 27. Coccino .
- V O T V M .
- Votum paupertatis remanet, licet quis eiiciatur à Religione . dec. 109. num. 5. Virili .
- contra Votum solenne paupertatis Religiosus peccaret , si ita possideat bona , destinata ad eius vitium vt non sit animo paratus etiam ad superioris nullum ea dimittere . dec. 413. num. 39. Coccino .
- V S V R A .
- Vsuræ in omnibus casibus , in quibus sunt permixtæ , potest etiam ab initio deduci certa quantitas, quæ appareat verum esse interesse . decif. 12. num. 14. Durano .
- absque Vsurarum labe , nihil ex pecunia percipi debet . dec. 130. num. 1. Pirouano .
- Vsura esset, si fructus dotis exigerentur post mortem vxoris . dec. 38. num. 1. Virili .
- Vsuræ cessant, quando intrat satisfactio . decif. 130. num. 16. Pirouano .
- V S V S .
- Vsus fideicommissorum temporibus Augusti Cæsaris incipit . dec. 36. num. 44. Coccino .
- Vsu consentit consumpra bona mobilia , & modici valoris . dec. 254. num. 1. Durano .
- ex Vsu rei probatur actualis possessio . decif. 13. nu. 20. Durano .
- Vsus , & patientia qualis est , talis præsumitur præcessisse Castri , & iurisdictionis concessio . dec. 93. num. 59. Coccino .
- V S V S F R V C T V S .
- Vsusufructus à proprietate distingui non potest , in illis rebus, quæ usu consumuntur . dec. 299. num. 20. Verospio .
- Vsusufructu finito competit mandatum de manutenen-
- do proprietario . dec. 359. n. 2. Coccino .
- Vsusufructus in causam legitimæ potest relinqui filio . dec. 340. num. 6. Pirouano .
- Vsusufructus æstimatur iuxta text. in l. hæreditarium. ff. ad l. falcid. dec. 376. num. 5. Pirouano .
- Vsusufructus natura est , vt rerum substantia sit salua in pretio , si simus in mobilibus , & quando hoc habeat locum . dec. 338. num. 4. Durano .
- Et hoc procedit tam in vsusufructuario hæreditario , quàm in alio quouis vsusufructuario . ibidem . num. 5 .
- Vsusufructus venditus , ex natura sui , si reuertatur ad proprietarium , ipse venditor de euictione non tenetur . dec. 229. num. 17. Verospio .
- vsusufructum non habet in portione filij, pater, quando fuit institutus hæres, vna cum filio . decif. 356. num. 5. Dunozetto .
- Vsusufructu finito , manutentio non solum competit proprietario , sed etiam illius hæredi intra 30. annos , quamuis vsusufructuarius alienauerit . decif. 359. num. 3. Coccino .
- Vsusufructus æstimatio relictæ filio loco legitimæ , de quo tempore est facienda . dec. 376. num. 8. Pirouano .
- Vsumfructum pater non potest in portione filiorum prætereendere si testator hoc prohibuerit . dec. 372. num. 4. Dunozetto .
- ex Vsusufructu spatio 20. annorum volor rei constituitur . dec. 376. num. 7. Pirouano .
- Vsusufructus dominium ponitur inter species dominij . dec. 140. nu. 8. Pirouano .
- Vsusufructus ex dispositione testatoris est imputandus in legitimam . dec. 560. nu. 23. Coccino .
- Vsusufructus imputatur in legitimam ascendentium . dec. 62. nu. 8. Durano .
- Vsusufructuaria censetur relictæ vxor , quando ei , & filijs simul , & coniunctim vsusufructus relictus est . dec. 241. nu. 5. Coccito .
- Vsusufructuario mortuo cessat vsusufructus , & naturalis possessio cum ciuili remanet consolidata . decif. 340. nu. 10. Pirouano .
- V S V R P A T I O .
- Vsurpatio iurispatronatus, vt præsumatur in Magnate, sufficit, quod sit, vel fuerit Dominus temporalis, loci, vbi existit beneficium . decif. 197. nu. 26. Coccino .
- Vsurpatio iurium, actionum, & mobilium fideicommissi subiectorum præsumitur ex non confessione inuentarij . dec. 348. nu. 4. Durano .
- Vsurpatio iurispatronatus præsumitur, quando sumus in magno Principe . decif. 197. num. 19. Coccino .
- Vsurpationis præsumptio intrat in iurepatronatus familiaræ potentis . dec. 126. nu. 19. Virili .
- V T I L E .
- Vtile per inutile vitiatur . dec. 176. nu. 44. Coccino .
- Vtile per inutile non vitiatur in indiuiduis . dec. 351. nu. 51. Durano .
- VTILITATEM, quis consequi non potest ex suo delicto . decif. 109. nu. 4. Virili .
- Vtilitati publicæ ius commune patrocinaur . decif. 265. nu. 39. Vbaldo .
- Vtilitatem priuatam respicit præscriptio . ibid. n. 25 .
- VVLGARIS SVBSTITVTIO .
- Vulgaris substitutio semper habet locum, quocūque casu



casu prior vocatus rem habere non possit. decis. 222. nu. 13. Pirouano.  
 de Vulgari substitutione ad fideicommissariam ex diuersitate rationis non arguitur. decis. 221. nu. 8. Virili.  
 Vide in Verb substitutio.

## V X O R.

Vxoris homicidium ad effectum contrahendi matrimonium cum aliqua, nedum hoc casu matrimonium contrahendum impedit, sed dirimit contractum. dec. 316. nu. 1. Coccino.

Vxor habet hypothecā pro restitutione dotis, super eisdem bonis datis in dotem. decis. 372. num. 1. Dunozetto.

Vxori secundum ius antiquum non habenti solidi capacitatem, licebat legare vsumfructum tertie partis bonorum, & si liberos habuerit eiusdem partis proprietatem. dec. 19. nu. 15. Coccino.

Vxor, quando est instituta hæres a marito donec vitam vidualem seruauerit in eius domo, vnā cum filiis, & sua familia, ista conditio est seruanda, cum dd. verba importent præceptum. dec. 241. nu. 20. Coccino.

Et hoc non debet simpliciter resultare ex cohabitatione in eadem domo, aut ex communione mansionum, sed ex confusione expensarum victus, ibidem nu. 21.

Vxor, quæ miserationis causa non exegit dotem à viro vergente ad inopiam, non potest excutere bona fideicommissaria, pro dote habenda. decis. 239. num. 10. Virili.

Vxoris obitus eo ipso probatur, si doceatur maritū illius transiisse ad secunda vota. dec. 356. num. 3. Dunozetto.

Vxor instituta hæres, dum vitam vidualem seruauerit in domo testatoris, vnā cum filiis tenetur in utroque casu præstare cautionem. dec. 241. nu. 39. Coccino.

Vxorem, si quis interfecit, non ad effectū contrahendi matrimonium cum aliqua, sed vt melius libidini vacaret, ex hoc impedimento matrimonium nō dirimitur. dec. 316. nu. 28. Coccino.

Vxorem, si quis duxit in aliquē locū, & ibi habeat maiorem partem suorum bonorum, ex hoc probatur incolatus dicti loci. dec. 137. nu. 6. Virili.

Vxor, quando æquis portionibus instituit hæres, maritum, & filios, colligitur voluisse, quod maritus

solam medietatem consequeretur, & nihil. posset prætere super alia medietate filiorum. dec. 356 n. 6. Dunozetto.

Vxorem, si quis interficiat, alia causa, quā contrahendi matrimonium, si narret in dispensatione, se non interfecisse vxorem, si coram Ordinario id iurauerit, non efficitur periurius. decis. 316. n. 32. Coccino.

Quia narratiua, & dispensatio ipsa intelliguntur de homicidio, quod causet impedimentum ad contrahendum. ibidem nu. 32.

Vxori, & filiis, si simul, & coniunctim vsumfructus relinquantur, tunc vxor erit vera vsumfructuaria. dec. 241. nu. 5. Coccino.

Vxor, quæ neglexit habere quartam in bonis primi viri, non potest illam petere in bonis secundi viri. dec. 239. nu. 11. Virili.

Vxoris institutio, si sit incompatibilis cum separata institutione filiorum, in alimenta potest resolui. dec. 241. nu. 9. Coccino.

Vxor instituta hæres vnā cum filiis, quando ista institutio non possit resolui in alimenta secundum consuetudinem Bulgari. decis. 241. num. 3. & 4. Coccino.

Vxorem suam, si testator prohibeat ab hærede molestari, etiam ex titulo iustissimo qualiter intelligi debeat. dec. 89. nu. 16. Durano.

Vxoris homicidium ad effectum melius vacandi libidini, impedit matrimonium contrahendum. decis. 316. nu. 29. Coccino.

Vxore consentiente, est permessa alienatio rerum dotalium. dec. 318. nu. 10. Queipo.

Vxor, si hæres instituatur cum onere habitandi, & viuendi cum filiis, ex hoc non potest inferri, quod ei solum alimenta sint relicta. decis. 241. num. 11. Coccino.

Vxori, si testator iubeat, quod in eius testatoris domo viuat, vnā cum filiis, intelligitur, vt habeat curam filiorum. dec. 241. nu. 25. Coccino.

## V X O R A T V S.

Vxoratus non potest iterum vxorari nisi soluto illo matrimonio. dec. 17. nu. 31. Durano.

Vxoratus est persona Ecclesiastica, si clericali characterē sit insignitus. dec. 12. nu. 16. Remboldo.

Vxoratus, vt dicatur persona Ecclesiastica, debet in eo concurrere requisita, de quibus in cap. vnic. de cler. coniug. in 6. ibidem nu. 17.























A FD/392



UNIVERSIDAD DE SEVILLA



600712111

227925122



